

VALTIOPÄIVÄT

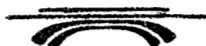
1922

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—26

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA MARRASKUUN 22 PÄIVÄÄN

HELSINKI, 1923
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Pöytäkirjat

1922 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä.

Eduskunnan 1921 vuoden valtiopäivillä 2 päivänä kesäkuuta 1922 tekemän päätöksen mukaisesti kokoontui seuraavan heinäkuun 1 ja 3 päivinä valittu Suomen Eduskunta tiistaina 5 päivänä syyskuuta 1922 vuoden 1922 varsinaisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Samana päivänä esittivät eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten Oikeusneuvos Alfred Sarvalle, jolle V. J:n 21 §:ssä säädetty tehtävä oli uskottu.

Pöytäkirja, joka tehtiin Suomen Eduskuntaan valittujen 1922 vuoden varsinaisille valtiopäiville kokoontuneiden edustajain valtakirjoja tarkastettaessa talossa n:o 15 Hallituskadun varrella 5 päivänä syyskuuta 1922.

Sittenkun Oikeusneuvos Alfred Sarva, jonka Tasavallan Presidentti oli määrännyt tarkastamaan edustajain valtakirjat tänä päivänä kokoontuvilla 1922 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä, kello 11 a. p. oli saapunut taloon n:o 15 Hallituskadun varrella ja allekirjoittanut vanhempi hallitussihteeri oli kutsusta ruvennut pöytäkirjanpitäjäksi, merkittiin tähän, että kaikki kansanedustajat Oikeusneuvos Sarvan antamalla ja eilispäivänä sekä säätytalon että talon n:o 15 Hallituskadun varrella eteiseen naulatulla ilmoituksella olivat kutsutut saapumaan tänne tänään

aamupäivällä. Uudenmaan, Turun, Hämeen ja Viipurin läänien vaalipiireistä valitut kello yksitoista ja muut edustajat kello puoli kaksitoista, tuodakseen valtakirjansa Oikeusneuvos Sarvan tarkastettaviksi.

Tämän jälkeen ilmoittautuivat Eduskuntaan valittuina edustajina tähän pöytäkirjaan liitettyssä luettelossa mainitut henkilöt, jättäen tarkastettaviksi heille annetut valtakirjat.

Jätetyt valtakirjat yhteensä 195 hyväksyttiin; ja oli niistä edustajista, jotka näin olivat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, säädetty luettelo kirjeen kera Eduskunnalle lähetettävä, jota paitsi jätetyt valtakirjat olivat Eduskunnan sihteerin kautta edustajille toimitettavat.

Vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

Luettelo niistä edustajista 1922 vuoden valtiopäivillä, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Aalto, Artturi August, sanomalehdentoimittaja.
 Ampuja, Mikko, viilaaja.
 von Born, Ernst, vicehäradshövding, friherre.
 Fagerholm, Elin, konttoristi.
 Furuhjelm, Annie, fröken.
 Furuhjelm, Ragnar, professor.
 Hakila, Väinö Pietari, lakitiedettenkandidaatti.
 Hiidenheimo, Artturi, maanviljelijä.
 Järvinen, Kyösti, professori.
 Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori.
 Kallio, Albert, vahtimestari.
 Kankari, Kalle August, puuseppä.
 Landtman, Gunnar, docent.
 Lindberg, Julius, prost.
 Långström, Toivo Hj., metallityöläinen.
 Mickels, Gustaf, jordbrukare.
 Sallila, Emil, apulaisjohtaja.
 Sundblom, F. A., smed.
 Seppälä, Hilda, rouva.
 Vennola, J. H., professori.
 Wiik, Karl H., filosofiemagister.
 von Wright, Ferdinand, filosofiemagister, direktör.
 Österholm, John, folkhögskoleföreståndare.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Anderson, Amos, direktör.
 Bergroth, Waldemar, rovasti.
 Colliander, Rafael, redaktör.
 Hannula, Väinö, sähkötyömies.
 Kaarne, Antti, pienviljelijä.
 Kivilinna, Väinö, lehtori.
 Latvala, J. V., kansakoulunopettaja.
 Lehtokoski, Aino, rouva.
 Mäkinen, Hjalmar, piirisihteeri.
 Numminen, Laura, kutomatyöläinen.
 Nyberg, Johannes, maanviljelijä.
 Penttilä, Antti, maanviljelijä.
 Rannikko, Juho, torppari.
 Roos, Samuel Wilhelm, prost.
 Tulenheimo, Eino, pankinjohtaja.
 Wuolijoki, Väinö, maisteri.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahlfors, Fanny Augusta, rouva.
 Aromaa, J. O., varastonhoitaja.
 Aronen, Toivo, ajomies.
 Härmä, F. V., filosofiantohtori.
 Ingman, Lauri, jumaluusopinprofessori.
 Junnila, Taave, kunnallisneuvos.
 Kirra, Kalle, maanviljelijä.
 Korhonen, Vilho, kansakoulunopettaja.
 Kylänpää, K., kirkkoherra.
 Rantala, Viljo, työmies.
 Ryti, Risto, ministeri.
 Sillanpää, Miina, tarkastaja.
 Tanner, Väinö, toimitusjohtaja.
 Westerlund, Juho, pienviljelijä.
 Westermarck, B., maanviljelysneuvos.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Kares, K. R., rovasti.
 Keto, J. V., maisteri.
 Leinonen, Olga, kutojatar.
 Mantere, Oskari, filosofiantohtori, kouluneuvos.
 Marttila, Otto, lohkotilallinen.
 Myllymäki, Kalle, piirisihteeri.
 Sillanpää, Rosa, vaimo.
 Sunila, J. E., filosofiantohtori, maatalousneuvos.
 Toivonen, Otto, suutari.
 Tulenheimo, Antti, professori.
 Viljanen, Jalmari, maanviljelijä.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Eskola, Valfrid, karjakko.
 Harvala, Kaarlo, toimittaja.
 Huotari, Anni, rouva.
 Linna, Kustaa Eemeli, kunnallisneuvos.
 Peltonen, Johannes, oikeusneuvos.
 Pulkkinen, Yrjö, varatuomari.
 Ryömä, Hannes, lääkäri.
 Saarinen, Emil, toimitsija.
 Thuneberg, Otto, kunnallisneuvos.
 Vihuri, Iida, taloudenhoitaja.

Viipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Haverinen, Anna Albertina, toimistonhoitaja.

Hiilos, Frans Verner, toimitsija.
 Honkavaara, Otto Vilhelm, kansakoulun-
 opettaja, maanviljelijä.
 Hultin, Tekla, filosofiantohtori.
 Huttunen, Evert Johan Valdemar, sanoma-
 lehdentoimittaja.
 Joukahainen, Vilkku, ministeri.
 Kilpeläinen, Kaarlo Edvard, rovasti.
 Nikkanen, Vilho, maanviljelijä.
 Paasivuori, Matti, kirvesmies.
 Pilka, Simson, maanviljelijä.
 Reinikainen, Oskar Brynolf, lääkäri.
 Renvall, Heikki, lakitieteentohtori, ent.
 senaattori.
 Särkkä, Ville Kustaa, maanviljelijä.
 Typpö, Taneli, maanviljelijä.
 Väinö, Jaakko, toimittaja.
 Vanhala, Tuomas, pienviljelijä.

Viipurin läänin itäinen
vaalipiiri.

Ikonen, Toivo, maanviljelijä.
 Juutilainen, Antti, maanviljelijä.
 Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä.
 Kopsa, Pekka, maanviljelijä.
 Korhonen, Juho, piirisihteeri.
 Kuisma, Antti, maanviljelijä.
 Kukkonen, Antti, pastori.
 Manner, Albin, maanviljelijä.
 Mäkinen, Väinö, maanviljelijä.
 Niukkanen, Juho, maanviljelijä.
 Nuora, Aapo, kansakoulunopettaja.
 Pitkänen, Matti, maanviljelijä.
 Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos.
 Rapo, Jussi, asioitsija.
 Setälä, Emil Nestori, professori.
 Welling, Yrjö, maanviljelijä.
 Åkesson, Otto, varatuomari.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Erich, Rafael, professori.
 Eronen, Oliver, itsellinen.
 Halonen, Toivo, mäkitupalainen.
 Hannula, Mandi, opettajatar.
 Komu, Yrjö, toimittaja.
 Luostarinen, Alpo O., maanviljelijä.
 Niskanen, Heikki, maanviljelijä.
 Pulkkinen, Albin, esittelijäneuvos.
 Sommarberg, Aino, opettajatar.
 Sventorzetski, Reinhold, toimittaja.
 Tanttu, August, maanviljelijä.

Tolonen, J. Fr., pienviljelijä.
 Valjakka, Hilma, kirjaltajanleski.

Kuopion läänin läntinen
vaalipiiri.

Hahl, Eero, agronomi.
 Hirvensalo, J. G., tarkastaja, agronomi.
 Hirvensalo, L. O., agronomi.
 Hyvönen, J. T., tuomari.
 Makkonen, Matti, pienviljelijä.
 Mäkelin, Emmi, kättilö.
 Nurmiraanta, Pekka, toimittaja.
 Pesonen, Matti, kansakoulujentarkastaja.
 Pulkkinen, Hannes, kansakoulunopettaja.
 Tainio, Taavi, toimittaja.
 Toppinen, Kalle, piirisihteeri.
 Väinö, Ville, ent. kansanedustaja.

Kuopion läänin itäinen
vaalipiiri.

Kankkunen, Juho, maanviljelijä.
 Koponen, Albin, levyseppä.
 Lehikoinen, Antti, pienviljelijä.
 Louhelainen, Arvi, piirisihteeri.
 Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
 Puittinen, Matti Samfred, kirvesmies.
 Reinikka, Tyko, filosofianmaisteri.
 Ryytänen, J. G., maanviljelijä.
 Sallinen, Antti, pienviljelijä.

Vaasan läänin itäinen
vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, kivityömies.
 Heikinheimo, Oskari, kunnanlääkäri.
 Jaskari, Aaro, maanviljelijä.
 Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä.
 Lehto, Toivo Urho, toimittaja.
 Muhonen, Atte Johannes, maanviljelijä.
 Perälä, Lauri, johtaja.
 Raearo, Emil Edvard, puuseppä.
 Tuomi, Lempi Maria, rouva.
 Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä.

Vaasan läänin eteläinen
vaalipiiri.

Bengs, Johannes, jordbrukare.
 Bäck, Jakob Immanuel, kyrkoherde.
 Estlander, Ernst, professor.
 Hannunen, Hilda, kutoja.

Helenelund, Edvard, jordbrukare.
 Jeppson, Oskar, jordbrukare.
 Jern, Levi, jordbrukare.
 Kärki, Frans, pastori.
 Pojanluoma, Herman, maanviljelijä.
 Tarkkanen, E. M., maanviljelijä.
 Virkkunen, Paavo, tohtori.
 Akerblom, K. W., folkskollärare.

Vaasan läänin pohjoinen
 vaalipiiri.

Broända, Johan, lantbrukare, nämndeman.
 Hästbacka, J. E., direktör.
 Inborr, Johan, lantbrukare, nämndeman.
 Jaskari, Mikko, maanviljelijä.
 Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä.
 Kulenius, M. E., folkskollärare.
 Lahdensuo, Jalo, maisteri, maanviljelijä.
 Lampinen, Kaarlo Oskar, piirisihteeri.
 Loukko, Jaakko, maanviljelijä.
 Miemois, J., lantbrukare.

Oulun läänin eteläinen
 vaalipiiri.

Arffman, Kustaa, maanviljelijä.
 Hautamäki, Kustaa, toimittaja.
 Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
 Kemppi, Pekka, toimittaja.

Mannermaa, J. A., tuomiorovasti.
 Mustakallio, Lauri, pastori.
 Nahkala, Antti Jaakko, kivityömies.
 Pesonen, Aarno, maisteri.
 Rytönen, August, työmies.
 Salo, Sulo, liikkeenhoitaja.
 Seppänen, Jaakko Leonard, pastori.
 Simelius, V. K., pankinjohtaja.
 Valkama, Yrjö, maanviljelijä.

Oulun läänin pohjoinen
 vaalipiiri.

Engqvist, Jaakko, työmies.
 Junes, Antti, maanviljelijä.
 Jussila, Oskari H., kirkkoherra.
 Kanniainen, Juho, maanviljelijä.
 Koivisto, August, veturinkuljettaja.
 Koivuranta, Janne, maanviljelijä.
 Lohi, K. A., maanviljelijä.

Lapin vaalipiiri.

Aspelin, Arthur, majuri.

Helsingissä, 5 p:nä syyskuuta 1922.

Alfred Sarva.

Suomen Eduskunnalle.

Allekirjoittanut, jolle 1922 vuoden varsinaisille valtiopäiville kokoontuneiden kansanedustajain valtakirjain tarkastaminen on uskottu, lähettää kunnioittaen Eduskunnalle säädetyt luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut.

Helsingissä, 5 päivänä syyskuuta 1922.

Alfred Sarva.

Eduskunnan jäsenet vaalipiirittain lueteltuina 1922:v:n valtiopäivillä.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Aalto, Artturi August, sanomalehdentoi-
mittaja, Helsingin kaupungista. S. 1876.

Ampuja, Mikko, viilaaaja, Helsingin kau-
singin kaupungista. S. 1882.

von Born, Ernst Viktor Lorentz, vicehä-
radshövding, friherre, Pernå socken.
F. 1885.

Fagerholm, Elin, konttoristi, Helsingin
kaupungista. S. 1886.

Furuhjelm, Annie, fröken, skriftställa-
rinna, Helsingfors. F. 1859.

Furuhjelm, Ragnar, professor, Helsingfors.
F. 1879.

Hakkila, Väinö Pietari, lakitiedetten-
kandidaatti, Helsingin kaupungista.
S. 1882.

Hiidenheimo, Artturi, maanviljelijä, Vih-
din pitäjältä. S. 1877.

Järvinen, Kyösti, professori, Helsingin
kaupungista. S. 1869.

Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori, Hel-
singin kaupungista. S. 1867.

Kallio, Albert, vahtimestari, Hyvinkään
pitäjältä. S. 1884.

Kankari, Kalle Aukusti, puuseppä, Hel-
singin kaupungista. S. 1889.

Landtman, Gunnar, docent, Helsingfors.
F. 1878.

Lindberg, Julius, prost, Kyrkslätt socken.
F. 1874.

Långström, Toivo Hj., metallityöläinen,
Helsingin kaupungista. S. 1889.

Mickels, Gustaf, jordbrukare, Strömfors
socken. F. 1879.

Sallila, Emil, apulaisjohtaja, Hyvinkään
pitäjältä. S. 1883.

Sandblom, F. A., smed, Ekenäs stad. F.
1873.

Schauman, Georg, filosofiedoktor, Hel-
singfors. F. 1870.

Seppälä, Hilda, rouva, Helsingin kaupun-
gista. S. 1879.

Vennola, J. H., professori, Helsingin kau-
pungista. S. 1872.

Wiik, Karl H., filosofiemagister, Helsing-
e socken. F. 1883.

von Wright, Ferdinand, filosofiemagister,
direktör, Helsingfors. F. 1863.

Wäisänen, Matti, ammattijärjestön pu-
heenjohtaja, Helsingin kaupungista. S.

Österholm, John, folkhögskoleförestän-
dare, Pernå socken. F. 1882.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Anderson, Amos, direktör, Helsingfors.
F. 1878.

Bergroth, Waldemar, rovasti, Wehmaan pitäjäst. S. 1852.
Colliander, Rafael, redaktör, Helsingfors. F. 1878.
Hannula, Väinö, sähkötyömies, Turun kaupungista. S. 1893.
Kaarne, Antti, pienviljelijä, Piikkiön pitäjäst. S. 1875.
Kivilinna, Väinö, lehtori, Jyväskylän kaupungista. S. 1875.
Latvala, J. V., kansakoulunopettaja, Perniön pitäjäst. S. 1866.
Lehtokoski, Aino, rouva, Maarian pitäjäst. S. 1886.
Mäkinen, Hjalmar, piirisihteeri, Kaarinan pitäjäst. S. 1888.
Numminen, Laura, kutomatyöläinen, Maarian pitäjäst. S. 1891.
Nyberg, Johannes, maanviljelijä, Kosken pitäjäst (T. L.). S. 1862.
Penttilä, Antti, maanviljelijä, Perniön pitäjäst. S. 1870.
Rannikko, Juho, torppari, Taivassalon pitäjäst. S. 1873.
Roos, Samuel Wilhelm, prost, Helsingfors. F. 1858.
Tulenheimo, Eino, pankinjohtaja, Turun kaupungista. S. 1885.
Wuolijoki, Väinö, filosofianmaisteri, Helsingin kaupungista. S. 1872.

Turun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Ahlfors, Fanny Augusta, rouva, Porin kaupungista. S. 1884.
Aromaa, J. O., varastonhoitaja, Porin kaupungista. S. 1878.
Aronen, Toivo, ajomies, Porin kaupungista. S. 1886.
Härmä, F. V., filosofiantohtori, Porin kaupungista. S. 1881.
Ingman, Lauri, jumaluusopinprofessori, Helsingin kaupungista. S. 1868.
Junnila, Taave, kunnallisneuvos, Tyrvään pitäjäst. S. 1869.
Kirra, Kalle, maanviljelijä, Huittisten pitäjäst. S. 1893.
Korhonen, Vilho, kansakoulunopettaja, Ikaalisten pitäjäst. S. 1867.
Kylänpää, K., kirkkoherra, Noormarkun pitäjäst. S. 1881.
Rantala, Viljo, työmies, Punkalaitumen pitäjäst. S. 1892.

Ryti, Risto, ent. ministeri, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Sillanpää, Miina, tarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Tanner, Väinö, toimitusjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Westerlund, Juho, pienviljelijä, Ahlaisten pitäjäst. S. 1888.
Westermarck, Bjarne, maanviljelysneuvos, Tuusulan pitäjäst. S. 1887.

Hämeen läänin eteläinen
vaalipiiri.

Kares, Kaarlo Reetrikki, rovasti, Asikkalan pitäjäst. S. 1873.
Keto, Jaakko Villiam, filosofianmaisteri, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Leinonen, Olga, kutojatar, Helsingin kaupungista. S. 1879.
Mantere, Oskari, filosofiantohtori, kouluneuvos, Helsingin kaupungista. S. 1874. (Toinen varapuhemies).
Marttila, Otto, lohkotilallinen, Janakkalan pitäjäst. S. 1881.
Myllymäki, Kalle, piirisihteeri, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1883.
Sillanpää, Rosa, vaimo, Helsingin kaupungista. S. 1888.
Sunila, Juho Emil, filosofiantohtori, maatalousneuvos, Helsingin kaupungista. S. 1875.
Toivonen, Otto, suutari, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1884.
Tulenheimo, Antti, professori, Helsingin kaupungista. S. 1879.
Viljanen, Jalmari, maanviljelijä, Nastolan pitäjäst. S. 1872.

Hämeen läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Eskola, Valfrid, karjakko, Jämsän pitäjäst. S. 1889.
Harvala, Kaarlo, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1885.
Huotari, Anni, rouva, Tampereen kaupungista. S. 1874.
Linna, Kustaa Eemeli, kunnallisneuvos, Messukylän pitäjäst. S. 1876.
Peltonen, Johannes, oikeusneuvos, Vesilahden pitäjäst. S. 1868.
Pulkkinen, Yrjö, varatuomari, Helsingin kaupungista. S. 1875.

Ryömä, Hannes, lääkäri, Helsingin kaupungista. S. 1878.

Saarinen, Emil, toimitsija, Tampereen kaupungista. S. 1879.

Thuneberg, Otto, kunnallisneuvos, Pirkkalan pitäjältä. S. 1865.

Vihuri, Iida, taloudenhoitaja, Tampereen kaupungista. S. 1882.

Voionmaa, Väinö, professori, Helsingin kaupungista. S. 1869.

Viipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Haverinen, Anna Albertina, toimistonhoitaja, Viipurin pitäjältä. S. 1884.

Hiilos, Frans Verner, toimitsija, Helsingin kaupungista. S. 1891.

Holsti, Rudolf, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1881.

Honkavaara, Otto Vilhelm, kansakoulunopettaja, maanviljelijä, Lemin pitäjältä. S. 1880.

Hultin, Tekla filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1864.

Huttunen, Evert Johan Valdemar, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1884.

Joukahainen, Vilku, ent. ministeri, Helsingin kaupungista. S. 1879.

Kilpeläinen, Kaarlo Edvard, rovasti, Koiviston pitäjältä. S. 1879.

Nikkanen, Vilho, maanviljelijä, Uudenkirkon pitäjältä (V. L.). S. 1885.

Paasivuori, Matti, kirvesmies, Helsingin kaupungista. S. 1866.

Pilkka, Simson, maanviljelijä, Uudenkirkon pitäjältä (V. L.). S. 1880.

Reinikainen, Oskar Brynolf, lääkäri, Viipurin kaupungista. S. 1885.

Renvall, Heikki, lakitieteentoh., ent. senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1872.

Särkkä, Ville Kustaa, maanviljelijä, Suomenniemen pitäjältä. S. 1877.

Typistö, Taneli, maanviljelijä, Vahvialan pitäjältä. S. 1878.

Vainio, Jaakko, toimittaja, Viipurin pitäjältä. S. 1892.

Vanhala, Tuomas, pienviljelijä, Kymin pitäjältä. S. 1872.

Viipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Ikonen, Toivo, maanviljelijä, Jääskén pitäjältä. S. 1891.

Juutilainen, Antti, maanviljelijä, Antrean pitäjältä. S. 1882.

Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä, Muolan pitäjältä. S. 1880.

Kopsa, Pekka, maanviljelijä, Jaakkiman pitäjältä. S. 1887.

Korhonen, Juho, piirisihteeri, Käkisalmen kaupungista. S. 1885.

Kuisma, Antti, maanviljelijä, Sakkolan pitäjältä. S. 1892.

Kukkonen, Antti, pastori, Pielisensuun pitäjältä. S. 1889.

Manner, Albin, maanviljelijä, Joutsenon pitäjältä. S. 1888.

Mäkinen, Väinö, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1882.

Niukkanen, Juho, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1888.

Nuora, Aapo, kansakoulunopettaja, Muolan pitäjältä. S. 1864.

Pitkänen, Matti, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1885.

Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos, Antrean pitäjältä. S. 1871.

Rapo, Jussi, asioitsija, Sortavalan kaupungista. S. 1878.

Setälä, Emil Nestor, professori, Helsingin kaupungista. S. 1864.

Welling, Yrjö, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1885.

Åkesson, Otto, varatuomari, Viipurin kaupungista. S. 1872.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Erich, Rafael, professori, Helsingin kaupungista. S. 1873.

Eronen, Oliver, itsellinen, Joroisten pitäjältä. S. 1865.

Halonen, Toivo, mäkitupalainen, Säamingin pitäjältä. S. 1893.

Hannula, Mandi, opettajatar, Helsingin kaupungista. S. 1880.

Komu, Yrjö, toimittaja, Mikkelin kaupungista. S. 1890.

Luostarinen, Alpo O., maanviljelijä, Kerimäen pitäjältä. S. 1886.

Niskanen, Heikki, maanviljelijä, Leppävirran pitäjältä. S. 1873.

Pulkkinen, Albin, esittelijäneuvos, Helsingin kaupungista. S. 1875.
Sommarberg, Aino, opettajatar, Rantasalmen pitäjältä. S. 1895.
Sventorjetski, Reinhold, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Tanttu, August, maanviljelijä, Hirvensalmen pitäjältä. S. 1859.
Tolonen, Johan Fredrik, pienviljelijä, Kerimäen pitäjältä. S. 1882.
Valjakka, Hilma, kirjaltajanleski, Mikkelin kaupungista. S. 1881.

Kuopion läänin itäinen
vaalipiiri.

Hahl, Eero, agronomi, Iisalmen pitäjältä. S. 1872.
Hirvensalo, Johan Gabriel, tarkastaja, agronomi, Hyvinkään pitäjältä. S. 1880.
Hirvensalo, Lassi Olli, agronomi, Iisalmen pitäjältä. S. 1882.
Hyvönen, J. T., tuomari, Helsingin kaupungista. S. 1891.
Makkonen, Matti, pienviljelijä, Hankasalmen pitäjältä. S. 1879.
Mäkelin, Emmi, kättilö, Kuopion kaupungista. S. 1874.
Nurmiraanta, Pekka, toimittaja, Iisalmen pitäjältä. S. 1887.
Pesonen, Matti, kansakoulujentarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1868.
Pulkkinen, Hannes, kansakoulunopettaja, Rautalammin pitäjältä. S. 1889.
Tainio, Taavi, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Toppinen, Kalle, piirisihteeri, Iisalmen kaupungista. S. 1892.
Vainio, Ville, ent. kansanedustaja, Kuopion kaupungista. S. 1882.

Kuopion läänin itäinen
vaalipiiri.

Itkonen, Rieti Wilhelm, toimistonhoitaja, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Kankkunen, Juho, maanviljelijä, Kiteen pitäjältä. S. 1860.
Koponen, Albin, levyseppä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1881.
Lehikoinen, Antti, pienviljelijä, Juuan pitäjältä. S. 1886.

Louhelainen, Arvi, piirisihteeri, Joensuun kaupungista. S. 1896.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, Kesälahden pitäjältä. S. 1872.
Puittinen, Matti Samfred, kirvesmies, Pielisjärven pitäjältä. S. 1883.
Reinikka, Tyko, filosofianmaisteri, Värtsilästä. S. 1887.
Ryynänen, J. G., maanviljelijä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1873.
Sallinen, Antti, pienviljelijä, Liperin pitäjältä. S. 1879.

Vaasan läänin itäinen
vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, kivityömies, Jyväskylän kaupungista. S. 1881.
Heikinheimo, Oskari, kunnanlääkäri, Keuruun pitäjältä. S. 1873.
Jaskari, Aaro, maanviljelijä, Karstulan pitäjältä. S. 1880.
Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä, Virtain pitäjältä. S. 1881.
Lehto, Toivo Urho, toimittaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1891.
Muhonen, Atte Johannes, maanviljelijä, Laukaan pitäjältä. S. 1888.
Perälä, Lauri, johtaja, Porvoon kaupungista. S. 1881.
Raearo, Emil Edvard, puuseppä, Keuruun pitäjältä. S. 1882.
Tuomi, Lempi Maria, rouva, Jyväskylän kaupungista. S. 1882.
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä, Laukaan pitäjältä. S. 1885.

Vaasan läänin eteläinen
vaalipiiri.

Bengs, Johannes, jordbrukare, Mustasaari socken. F. 1877.
Bäck, Jakob Immanuel, kyrkoherde, Korsnäs socken. F. 1876.
Estlander, Ernst, professor, Helsingfors, F. 1870.
Hannunen, Hilda, kutoja, Vaasan kaupungista. S. 1882.
Helenelund, Edvard, jordbrukare, Solv socken. F. 1885.
Jeppson, Oskar, jordbrukare, Närpes socken. F. 1878.
Jern, Levi, jordbrukare, Mustasaari socken. F. 1893.

Kärki, Frans, pastori, Töysän kappelista, S. 1884.
Pojanluoma, Herman, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjistä. S. 1869.
Tarkkanen, Emil Mikael, maanviljelijä, Laihian pitäjistä. S. 1886.
Virkkunen, Paavo Eemil, jumaluusopin tohtori, kirkkoherra, Ilmajoen pitäjistä. S. 1874. (Ensimmäinen varapuhemies).
Åkerblom, K. W., folkskollärare, Kvevlax socken. F. 1877.

Vaasan läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Broända, Johan, lantbrukare, nämndeman, Kronoby socken. F. 1866.
Hästbacka, J. E., direktör, Teerijärvi socken. F. 1872.
Inborr, Johan, lantbrukare, nämndeman, Pedersöre socken. F. 1867.
Jaskari, Mikko, maanviljelijä, Nurmon pitäjistä. S. 1866.
Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä, Halsuan pitäjistä. S. 1894.
Kulenius, M. Evert, folkskollärare, Gamla-karleby stad. F. 1879.
Lahdensuo, Jalo, maisteri, maanviljelijä, Lapuan pitäjistä. S. 1882.
Lampinen, Kaarlo Oskar, piirisihteeri, Pietarsaaren kaupungista. S. 1894.
Loukko, Jaakko, maanviljelijä, Ylistaron pitäjistä. S. 1870.
Miemois, Johannes, lantbrukare, Vörå socken. F. 1866.

Oulun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Arffman, Kusti, maanviljelijä, Sotkamon pitäjistä. S. 1885.
Hautamäki, Kustaa, toimittaja, Oulun kaupungista. S. 1869.

Kallio, Kyösti, maanviljelijä, Nivalan pitäjistä. S. 1873. (Puhemies).
Kemppi, Pekka, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1887.
Mannermaa, Juho Abraham, tuomiorovasti, Oulun kaupungista. S. 1871.
Mustakallio, Lauri, pastori, Nivalan pitäjistä. S. 1883.
Nahkala, Antti Jaakko, kivityömies, Kaajanin kaupungista. S. 1877.
Pesonen, Aarno, maisteri, Oulun kaupungista. S. 1886.
Rytkönen, August, työmies, Oulujoelta. S. 1886.
Salo, Sulo, liikkeenhoitaja, Puolangan pitäjistä. S. 1887.
Seppänen, Jaakko Leonard, pastori, Haapajärven pitäjistä. S. 1881.
Simelius, Veli Kustaa, pankinjohtaja, Oulun kaupungista. S. 1877.
Valkama, Yrjö, maanviljelijä, Oulaisten pitäjistä. S. 1887.

Oulun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Enqvist, Jaakko, työmies, Lautiosaaren pitäjistä. S. 1877.
Junes, Antti, maanviljelijä, Alatornion pitäjistä. S. 1874.
Jussila, Oskari H., kirkkoherra, Kuivaniemen pitäjistä. S. 1888.
Kanniainen, Juho, maanviljelijä, Alatornion pitäjistä. S. 1875.
Koivisto, August, veturinkuljettaja, Seinäjoen pitäjistä. S. 1884.
Koivuranta, Janne, maanviljelijä, Rovaniemen pitäjistä. S. 1885.
Lohi, K. A., maanviljelijä, Ranuan pitäjistä. S. 1872.

Lapinmaan vaalipiiri.

Aspelin, Arthur, majuri, Kittilän pitäjistä. S. 1868.

1. Keskiviikkona 6 p. syyskuuta 1922

kello 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali	11
2) Kansliatoimikunnan vaali	13

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asetuttuaan ed. rovasti W. Bergroth lausuu:

Arvoisat kansanedustajat! Iältä vanhimpana edustajana tulee minun Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n säännöksen mukaan johtaa puhetta tässä eduskunnassa ensimmäisessä täysi-istunnossa, kunnes puhemies ja kaksi varapuhemiestä säädetyllä tavalla ovat valitut ja nämä eduskunnan edessä antaneet kukin vuorostaan juhlallisen vakuutuksensa. Tämän ohessa kunnioittaen ilmoitan, että olen pyytänyt lakitiedettenkandidaatti Eino Ahlaa laatimaan pöytäkirjan tässä istunnossa. Edustajain valtakirjain tarkastaja, oikeusneuvos A. Sarva, on eduskunnalle jättänyt luettelon niistä edustajista, joiden valtakirjat ovat tarkastetut ja hyväksytyt ja pyydän, että sihtööri tämän luettelon mukaan toimittaa nimenhuudon.

Nimenhuuto

toimitetaan valtakirjan tarkastajan oikeusneuvos A. Sarvan antaman luettelon mukaan ja merkitään läsnäoleviksi kaikki siinä mainitut edustajat.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Puhemiehen vaali.

Ikäpuhemies: Pyydän, että eduskunta ryhtyy nyt valitsemaan puhemiestä.

Vaalin tapahduttua lausuu

Ikäpuhemies: Vaalin tulos julistetaan

Vaalissa ovat ääniä saaneet: Ed. K. Kallio 79 ääntä, ed. Wuolijoki 74 ääntä, edustajat Hahl, V. Tanner ja Roos kukin 1 äänen; yksi tyhjä vaalilippu on jätetty; hylätty on yhteensä 38 vaalilippua, niistä 26, joissa on nimi Väisänen, jonka nimeä ei kuitenkaan löydy siinä luettelossa, jonka oikeusneuvos Sarva on eduskunnalle toimittanut niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, sekä 12, joissa on vain nimi Kallio, ilman etunimeä.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan näistä ääniä saaneista ole saanut ehdotonta enemmistöä, niin toimitetaan uusi puhemiehen vaali.

Vaalissa saivat ääniä: ed. K. Kallio 91 ääntä, ed. Wuolijoki 72 ääntä sekä edustajat Tanner, Hahl, Virkkunen ja Roos yhden äänen kukin.

Ikäpuhemies: Kun ed. K. Kallio on saanut ehdottoman enemmistön, on hän siis valittu puhemieheksi vuoden 1922 valtiopäiville.

Ensimmäisen varapuhemiehen vaali.

Ikäpuhemies: Nyt seuraa ensimmäisen varapuhemiehen vaali.

Vaalissa saivat ääniä: ed. Virkkunen 89 ääntä, ed. Wuolijoki 51 ääntä, ed. Roos 20 ääntä, ed. Ingman 2 sekä edustajat Mantere, von Born ja Tanner yhden äänen kukin.

Ikäpuhemies: Kun ed. Virkkunen tässä vaalissa on saanut ehdottoman enemmistön, on hän valittu ensimmäiseksi varapuhemieheksi 1922 vuoden valtiopäiville.

Toisen varapuhemiehen vaali.

Ikäpuhemies: Nyt seuraa toisen varapuhemiehen vaali.

Vaalissa saivat ääniä: ed. Mantere 60 ääntä, ed. Wuolijoki 53 ääntä, ed. Roos 46 ääntä, ed. Tanner 2 ääntä sekä edustajat von Born, Kankari, Reinikka, Vennola ja V. Vainio kukin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Kun näistä, jotka ovat ääniä saaneet, ei ole kukaan saanut ehdotonta enemmistöä, niin toimitetaan uusi äänestys.

Undistetussa vaalissa saivat ääniä: ed. Wuolijoki 69 ääntä, ed. Mantere 64 ääntä, ed. Roos 23 ääntä, ed. Tanner 2 ääntä sekä edustajat von Born ja Vennola yhden äänen; kaksi lippua on hyljätty.

Ikäpuhemies: Kun ei nytkään kukaan ääniä saaneista ole saanut ehdotonta enemmistöä, niin toimitetaan vielä uusi toisen varapuhemiehen vaali.

Tässä vaalissa saivat ääniä: ed. Mantere 76 ääntä, ed. Wuolijoki niinikään 76 ääntä, ed. Roos 7 ääntä ja ed. Tanner 2 ääntä.

Ikäpuhemies: Kun edustajat Wuolijoki ja Mantere ovat saaneet yhtä paljon ääniä, niin ratkaistaan vaali arvalla. Pyydän ed. Tannerin hyväntahtoisesti tulemaan nostamaan arvan.

Ed. Tannerin nostamassa arvassa on nimi Mantere.

Ikäpuhemies: Ed. Mantere on siis valittu toiseksi varapuhemieheksi 1922 vuoden valtiopäiville.

Ed. Långström: Minä pyytäisin vaalin johdosta ilmoittaa

Ikäpuhemies: Mitä ed. Långström aikoo ilmoittaa?

Ed. Långström: Minä pyydän vaalin johdosta tehdä ilmoituksen.

Ikäpuhemies: Tässä tilaisuudessa ei valtiopäiväjärjestys salli keskustelua, enkä siis voi antaa puheenvuoroa.

Ikäpuhemies: Minä pyydän, että nyt valittu eduskunnan puhemies ja molemmat varapuhemiehet tulevat antamaan eduskunnan edessä Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksensa.

Puhujalavalta lausuvat tämän jälkeen:

Puhemies Kallio: Minä Kyösti Kallio vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Virkkunen: Minä Paavo Emil Virkkunen vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Toinen varapuhemies Mantere: Minä Oskari Mantere vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ikäpuhemies: Tehtäväni on nyt päättynyt ja pyydän eduskunnan arvoisaa puhemiestä astumaan paikalleen.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Astuttuaan puhemiehen paikalle lausuu puhemies:

Arvoisat Edustajat!

Äsken toimitetun vaalin perusteella olen velvollinen ryhtymään puhemiehen vastuunalaiseen tehtävään. Kiitän siitä luot-

tamuksesta, mitä eduskunta on minua kohtaan osoittanut. Käyn tähän toimeen huolestunein mielin tuntien puutteeni.

Eduskunnalla on edessään tärkeä tehtävä. Edellinen eduskunta on jättänyt meille verrattain suuren perinnön keskeneräisiä lakeja. Toivon, että eduskunta edeltäjänsä tavoin vakaalla ja miehekkäällä toiminnallaan osoittaa valitsijoille, että työme korkeimpana päämääränä on isänmaan ja kansan etu.

Ed. von Born pyytää puheenvuoroa.

Puhemies: Mistä ed. von Born haluaa puhua?

Ed. von Born: Jag har ett uttalande att göra.

Puhemies: Olkaa hyvä.

Ed. von Born: I anledning av det nyss verkställda talmansvalet tillåter jag mig å den svenska riksdagsgruppens vägnar till riksdagens protokoll uttala gruppens bestämda reservation emot den oformlighet, som skett därutinnan, att till riksdagens talman utsetts en person, som icke ens behjälpligt behärskar det andra av de båda språk, som vid riksdagens förhandlingar lagligen komma till användning, och som sålunda, huru förtjänstfull han än i övrigt må vara på sin post, icke fyller den elementäraste förutsättningen för handhavandet av talmansklubban uti det tvåspråkiga Finlands tvåspråkiga riksdag.

Ed. Långström: Tapahtuneiden vaalien johdosta ilmoitan seuraavaa. Porvarillinen demokratia on antanut vallankumouksellisen työväestön valita edustajansa tähän laitokseen, mutta se ei ole laskenut kaikkia työväen edustajia täyttämään tehtävänsä. Äänestämällä vangittua toveriamme Väisästä olemme me työväenpuolueen täällä olevat edustajat panneet vastalauseemme tätä porvariston luokkasortoa vastaan ja sillä tavalla ilmaisseet vaatimuksemme.

Puhemies, koputtaen: Ei saa käyttää loukkaavia sanoja.

Ed. Tanner: Minä pyydän sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta merkittäväksi pöytäkirjaan vastalauseen

sen johdosta, että ryhmämme on tullut syrjäytetyksi puhemiehistön vaalissa. Tietääkseni tapahtui näin ensi kerran koko yksikamarisen eduskunnan aikana ja tämä ei ennustane hyvää tämän eduskunnan tulevalle toiminnalle.

Sihteerin ja yleistulkin tehtävien hoito.

Puhemies: Ensin saan ilmoittaa, että olen pyytänyt lakitieteen kandidaatti Eino Ahlaa hoitamaan sihteerin tehtävää, kunnes eduskunnan sihteerin toimi on täytetty.

Toimenpide hyväksytään.

Puhemies: Samoin olen pyytänyt toimittaja K. V. Puuskaa hoitamaan yleistulkin tehtäviä siksi kunnes yleistulkin virka on täytetty.

Toimenpide hyväksytään.

Neljän jäsenen valitseminen kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Nyt seuraa päiväjärjestyksessä neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan. Halutaanko tehdä ehdotuksia?

Ed. Estlander: Anhåller att få till medlem av kanslikommissionen föreslå rdgsm S. V. Roos.

Ed. Manner: Yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Juho Niukkanen.

Ed. Vainio: Minä pyytäisin ehdottaa kansliatoimikuntaan valittavaksi ed. Hilda Hannusen.

Ed. Tanner: Ehdokkaana kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Harvalaa.

Ed. Virkkunen: Pyydän ehdottaa jäseneksi kansliatoimikuntaan ed. Nikka-

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander ehdottanut kansliatoimikunnan jäseneksi ed. Roosia, ed. Manner ed. Niukkasta, ed. Vainio ed. Hannusta, ed. Tanner ed. Harvalaa ja ed. Virkkunen ed. Nikkasta. Koska eduskunta ei ole voinut yhtyä kansliatoimikunnan jäsenten valitsemisesta, on vaali toimitettava suhteellista vaalitapaa koskevain määräysten mukaan. Ilmoitan, että vaali toimitetaan ensi perjantaina kello 12 pidettävässä täysi-istunnossa ja ovat ehdokaslistat jätettävät eduskunnan sihteerille viimeistään kello 12 päivällä ensi torstaina.

Ilmoitus valtiopäivien avajaisista.

P u h e m i e s: Valtiopäivien juhlamenojen ohjaajalta on saapunut kirjelmä, jonka sihteei lukee:

Helsingissä
syyskuun 5 p:nä 1922.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Koska Tasavallan Presidentti on määrännyt 1922 vuoden varsinaiset valtiopäivät juhlallisesti avattaviksi syyskuun 7 päivänä, tulee Tasavallan Presidentti samana päivänä, sen jälkeen kuin Nikolainkirkossa on pidetty jumalanpalvelus, Presidentin linnan isossa salissa juhlallisesti tervehtimään Eduskuntaa ja julistamaan valtiopäivät avatuiksi. Juhlamenojen ohjaajaksi määrättyä on minulla kunnia Tasavallan Presidentin käskystä kutsua Teidät, Herra Puhemies, ja arvoisat Edustajat sekä jumalanpalvelukseen Nikolainkirkossa että mainittuihin juhlamenoihin linnan isoon saliin; ilmoittaen samalla, että jumalanpalvelus alkaa kello 1 päivällä ja että juhlameno tapahtuvat heti sen jälkeen.

Ilmoittaen tämän Teille, Herra Puhemies, saan kunnian pyytää, että se myöskin saatettaisiin Eduskunnan ja sen oikeusiamiehen tietoon.

Olof Nykopp.

Helsingfors, den 5 september 1922.

Till Riksdagens Herr Talman.

Sedan Republikens President förordnat, att 1922-års lagtima Riksdag skall högtid-

ligen öppnas den 7 innevarande september, kommer Republikens President sagda dag, efter det gudstjänsten i Nikolaikyrkan förättats, att i stora salen uti Presidentens slott hälsa Riksdagen samt förklara densamma öppnad. I egenskap av tillförordnad Ceremonimästare och på uppdrag av Republikens President har jag äran härmed inbjuda Eder, Herr Talman, och Herrar Riksdagsmän till såväl gudstjänsten i Nikolaikyrkan som omförmälda ceremoni i slottets stora sal, med anmälan tillika att gudstjänsten vidtager kl. 1 på dagen och att förenämnda ceremoni äger rum omedelbart därefter.

Meddelande Eder, Herr Talman, det förestående, har jag äran anhålla, att detsamma jämväl bleve Riksdagen och dess justitieombudsman delgivet.

Olof Nykopp.

Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen mukaan on ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista tehtävä Tasavallan Presidentille. Sihteei lukee laatimansa kirjelmäluonnoksen.

Sihteei lukee suomeksi ja ruotsiksi:

Tasavallan Presidentille.

Eduskunta ilmoittaa kunnioittavimmin, että eduskunta on voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalit 1922 vuoden varsinainen valtiopäiväin ajaksi ja että täten on valittu

puhemieheksi maanviljelijä Kyösti Kallio;

ensimmäiseksi varapuhemieheksi jumaluusopintohtori Paavo Emil Virkkunen; sekä

toiseksi varapuhemieheksi filosofiantoh-tori Oskari Mantere.

Helsingissä, 6 päivänä syyskuuta 1922.

Till Republikens President.

Riksdagen har äran härmed anmäla, att Riksdagen, jämlikt 23 § i gällande lant-

dagsordning, denna dag förrättat val av talman och tvänne vicetalmän för 1922 års lagtima riksdag och att därvid utsetts:

till talman jordbrukaren Kyösti Kallio;
till förste vicetalman teologiedoktorn
Paavo Eemil Virkkunen; samt
till andre vicetalman filosofiedoktorn
Oskari Mantere.

Helsingfors, den 6 september 1922.

Kirjelmä hyväksytään.

P u h e m i e s: Seuraava eduskunnan istunto on huomenna kello 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 12,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

2. Torstaina 7 p. syyskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Puhemiehen puheen esittäminen .. 17

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Erich, Kares ja Setälä.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Puhemiehen puheen esittäminen.

Puhemies: Tarkoitukseni on tässä täysi-istunnossa edeltäkin saattaa eduskunnan tietoon ne sanat, jotka aikomukseni on esittää tasavallan presidentille valtiopäiväin juhlallisissa avajaisissa. Puhe on seuraava:

Kunnioitettava Herra Presidentti!

Suomen kansan eduskunta kokoontuu nyt ensimmäisen kerran valtiopäiville uusien vaalien jälkeen nykyisen hallitusmuodon voimassa ollessa. Edeltäjäme eduskunta on jättänyt meille poikkeuksellisen runsaan perinnön yli vaalien äänestettyjä tärkeitä lakiehdotuksia, jotka tarkoittavat joko olosuhteita vastaavia muutoksia voimassaoleviin lakeihin taikka uutta lainsäädäntöä, jolla kansamme elämä kehitykselle tulee olemaan hyvin kauaskantava merkitys. Tämän eduskunnan tärkeimpiin tehtäviin tulee kuulumaan lähitulevaisuudessa näiden yhteiskunnallisten kysymysten käsittely. Suomen itsenäisyyden aikana on eduskuntamme jo tehnyt paljon luovaa työtä, jonka kautta se on pyrkinyt yhdessä hallituksen kanssa lujit-

tamaan kansamme valtiollista, taloudellista ja sivistyksellistä asemaa. Tyydytyksellä voidaankin todeta, että tämän kautta on onnistuttu tasavaltamme asemaa ja oloja vakiinnuttamaan sekä ulos- että sisäänpäin, joten itsenäinen valtiomme voi luottamuksellisesti ja häiriöittä jatkaa tätä työtä. Eduskunta käy työhönsä tietoisena siitä, että maan valveutunut väestö odottaa eduskunnan tarmokkaasti jatkavan sitä työtä, joka yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti edelleen eheyttää ja vahvistaa olevia olojamme. Maan suhteettoman suurilukuisen tilattoman väestön asuttamiskysymys ja yleensä taloudellisesti heikommassa asemassa olevan väestönosan aseman parantaminen tulee olemaan yksi eduskunnan tärkeimpiä tehtäviä. Näiden tehtävien toteuttaminen on vaatinut ja vaatii valtiolta ja kansalta suuria uhrauksia, mutta samalla kuin minä rohkenen toivoa, että kansamme, isänmaamme parasta harrastaen, on ottava nämä uhraukset kantaakseen, toivomme, että Tasavallan Herra Presidentti ja maan hallitus tulee jatkuvasti myötätunnolla suhtautumaan kaikkeen sellaiseen eduskunnan työhön, joka pyrkii lujittamaan kansallisen elämämme lakipohjaista kehitystä. Herra Presidentti! Eduskunnan puolesta pyydän lausua Teille eduskunnan kunnioituksen.

Puhemies: Halutaanko puheen johdosta mitään lausua?

Keskustelu:

Ed. Långström: Ryhmäni puolesta on minut valtuutettu tässä esittämään seuraavaa:

Riiston ja sortotoimenpiteitten pyhittämisen ohella on porvarillisen eduskunnan

tehtävänä, varsinkin kapitalistisen järjestelmän nykyisessä asteessa sen käsityksen juurruttaminen väestöön, että maata hallitaan muka enemmistön tahtoa noudattaen. Sellaiset kirkottelemiset ja valtion päämiehen luona käynnit, joita säädetään valtiopäiväjärjestyksen 24 §:ssä, ovat tarkoitettu synnyttämään kansassa ajattelusta vapaata ja yksinkertaisen harrasta mielialaa. Aikoinaan on Suomen porvaristo tietysti vain luokkamielessä hapuillut sitäkin käsityskantaa, että sellaisissa tilaisuuksissa, joista nyt on kysymys, esitettäisiin eduskunnan ohjelman johtavat periaatteet tai, niinkuin on sanottu, „maan tila ja kansan tarpeet”. Jos nyt tahdottaisiin menettellä täten, niin me, vaikka olemmekin selvillä siitä, että sortojärjestelmän poistamiseen tarvitaan tehokkaampia keinoja kuin ovat puheet, saattaisimme tulla mukaan n. s. valtaistuinsaliin, mutta me tulisimme vain sillä nimenomaisella ehdolla, että eduskunnan puhemies sitoutuisi puhumaan maan tilasta ja kansan tarpeista alastonta totuutta. Puhemiehen tulisi ennen muuta mainita kapitalistisen järjestelmän maassamme johtaneen siihen, että täällä vuonna 1918 eläimellisesti teurastettiin tuhansia työläisiä ja vielä useampia vankiloissa tapettiin nälkään. Hän ei saisi vaiaa siitä kaameasta tosiasiasta, että valkoisia pyöveleitä ei ole vielä saatettu rangaistuksiin, ja että leskien ja orpojen suuret joukot, odottaessaan perheiden huoltajain murhaajille oikeudenmukaista kosta, odottavat myöskin hoivaa ja leipää. Puhemiehen olisi keskitettävä yleistä huomiota siihen, että tälläkin hetkellä kansan jaloimpia viruu joukottain valtakunnan kidutusluolissa. Hän ei saisi sivuuttaa valtion suurta häpeätahraa, ohraa, keskuspoliisia, joka kuulumattoman häikäilemättömästi järkyttää kotien rauhaa, vangitsee ihmisiä ilman syytä ja usein piinaa heitä petomaisesti. Puhemiehen pitäisi myös sanoa, että sellainen törkeä luokkalaitos, kuin mikä suojeluskunta on, ei voi toivoa eduskunnalta hellävaraista kohtelua. Samalla kun puhemies toteaisi, että nämä ja tuhannet muut vääryydet johtuvat kapitalistisesta riistojärjestelmästä, pitäisi hänen mahdollisimman voimakkaasti tuoda julki se tosiasia, että kaiken tämän häpeällisen sorron ylläpitämiseksi on kansan työtekevä osa ollut pakotettu kantamaan näännyttäviä verotaakkoja, puhumatta-

kaan siitä, että se on saanut elättää valtion suojeluksessa olevat mässäykseen vajonneet nylkijäläumat. (Puhemies: Eissä käyttää loukkaavia sanoja.)

Mutta selvää on, että puhemies, joka on valittu tähän laitokseen valvomaan sortavan luokan etuja, ei suostu puheessaan mainitsemaan edes näistä ylläesitetystä vääryyden huutavimmista ilmauksista, ja vielä vähemmän hän voisi suostua puhumaan totuutta kurjuuden perusaiheuttajasta, kapitalistisesta järjestelmästä, joka olisi kumottava. Ja kun näin on, silloin on myöskin selvää, ettemme me, työväenpuolueen edustajat, vuoden 1918 marttyyrien sisaret ja veljet, punaorpojen ja leskien luokkakumppanit, valkoisten pyövelien kauhutekojen todistajat, (Puhemies: Minä kiellän edustajaa käyttämästä loukkaavia sanoja!) vankeudessa viruvain luokkataistelijain uskolliset toverit, tahdo tulla mukaan silloin kun eduskunta menee Valko-Suomen päämiehelle ilmoittamaan kunnioituksensa. Ja lisäksi: Jos me sen tekisimme, niin siinä tapauksessa — tämä myös tulkoon eduskunnan tietoon — koko vallankumouksellinen köyhälistö meidät tuomitsisi, ja se tuomio olisi oikeutettu.

Ed. Tanner: Siinä tapauksessa, että se puhe, jonka herra puhemies aikoo jonkun tunnin kuluttua esittää, olisi katsottava eduskunnan puheeksi, olisi myös sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä erinäisiä toivomuksia puheen sisältöön nähden. Meidän mielestämme olisi silloin esitettävä, miten nurinkurista sisäpolitiikkaa nykyään harjoitetaan, jolloin vainotaan erinäisiä ryhmiä maassamme pelkätään näiden aatteenlevitystyön vuoksi. Edelleen olisi syytä kiinnittää huomiota erinäisiin muihin epäkohtiin, kuten asutuskysymykseen y. m. Kun tämä puhe kuitenkin entisen tavan mukaan lienee tulkittava yksistään puhemiehen puheeksi, ei meillä liene mahdollisuuksia esittää tähän suuntaan käypä toivomuksia. Sen sijaan rohkeneisin ryhmäni puolesta toivoa, ettei herra puhemies myöskään esittäisi nyt lukemaansa puhetta, koska se ei ainakaan meidän käsitystämme vastaan, vaan tyytyisi yksinomaan siihen lyhyeen lausuntoon, jonka valtiopäiväjärjestys hänen puhuttavakseen määrää.

Ed. Estlander: Det har vid många föregående enahanda tillfällen från det håll, som jag har äran företräda, gjorts gällande, att det tal talmannen håller, av honom själv till innehållet bestämmes. För riksdagen lämnas endast tillfälle att göra sina påminnelser till den kraft och verkan det hava kan. Jag föreställer mig, att talmannen är medveten om att den formulering han givit åt vissa önskningsmål, som i hans tal framhållas, närmast överensstämmer med hans eget och hans meningsfränders uppfattning. Vidare anser jag mig icke behöva framhålla vid detta tillfälle.

Ed. H. Mäkinen: Minä luovun.

Ed. Rytönen: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 4. Pyydän edustajia kokoontumaan eduskuntatalon eteen $\frac{1}{4}$ 1 mennäksemme kirkkoon ja sieltä presidentin linnaan.

Täysi-istunto keskeytetään klo 11,35 p.

Valtiopäivien avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Kello 12,45 päivällä eduskuntatalon edustalle kokoonnuttuaan lähtivät edustajat kulkueessa, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina, Nikolainkirkkoon, jossa edustajat asettuivat urkujen soidessa paikoilleen ja jonne myös Tasavallan Presidentti, pääministeri, ministerit, Eduskunnan oikeusasiamies, korkein sotilaspäällystö, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit ja jäsenet sekä ulkovaltain edustajat, saapuivat.

Alttaripalveluksen suorittivat pastorit Väinö Forsman ja K. Sylvander, joista edellinen toimi liturgina. Soitosta huolehti urkuri John Sundberg ja laulusta „Suomen Laulun” sekakuoro.

Valtiopäiväsaarnan piti suomeksi ja ruotsiksi edustaja, rovasti K. E. Kilpeläinen tekstinään

Psalmtarin 85: 9—10: „Minä tahdon kuulla, mitä Jumala, Herra, puhuu: katso hän puhuu rauhaa kansallensa ja hurskailensa; älkööt he vain takaisin kääntykö hulluuteen. Hänen pelastuksensa on lähellä niitä, jotka häntä pelkäävät ja silloin kunia asustaa maassamme.”

Saarna oli näin kuuluva:

Kautta aikojen on Jumala puhunut ihmisille eri tavalla. Jo vanhan liiton aikana hän puhui Israelille, joka oli hänen oma kansansa. Osa kansasta kuunteli hänen puheittansa ja seurasi sitä; osa ei tehnyt sitä.

Mitä Jumala puhui? „Hän puhuu rauhaa kansallensa.” Hän sanoi: Älä pelkää, Israel, minä olen sinut lunastanut, nimeltä kutsunut. Sinä olet minun. Minä en sinua unohda. Minä pyyhin pois sinun rikoksesi niinkuin pilven ja syntisi niinkuin sumun. Käänny minun puoleeni, sillä minä lunastan sinut.

Ja ne, jotka tämän julistuksen ottivat vastaan, he pelastuivat. He saivat anteeksi-antamuksen kaikista rikoksistaan ja voimaa uuteen, voittoisaan elämään. Heidät pelastettiin synnin loasta ja sen vallasta. Kansan elämää alkoivat kirkastaa jalot ihanteet. Se alkoi nousta synnin tuottamasta alennustilasta. „Vanhurskaus korottaa kansan, mutta synty on kansan häpeä.”

Suomi, rakas isänmaamme, tarvitsee myöskin rauhaa. Se on tällä hetkellä rikinäinen ja sen sielu itkee. Puolueet kamppailevat keskenään vallasta ja eri yhteiskuntaluokat omista eduistaan. Taistelu käy ja aseet välkkyvät. Ja kaiken tämän lisäksi on vihaa ja kosta tuhansissa kansamme lasten sydämissä. Nykyinen ulkonainen rauhamme on pakkorauhaa. Ja tämä on surullista. Se ei ennusta hyvää nuorelle vapaudellemme ja valtakuntamme tulevaisuudelle. Senvuoksi on nykyään kansamme keskuudessa niitä, jotka tähystelevät taivaan rannalle ja hätääntyneinä kysyvät: vartija, milloin koittaa aamu, milloin nousee uusi päivä, rauhanpäivä, jolloin Suomen lapset ymmärtävät toisiansa, rakastavat toisiansa ja lyövät toisilleen veljen kättä pitkän taistelun jälkeen?

Niin, nouseeko se päivä koskaan? Kyllä, se nousee, jos Suomen kansa kääntyy Jumalan puoleen ja kuulee hänen ääntänsä. Silloin tulee ymmärtämystä, rauhaa ja sopuointua kansamme lasten keskuuteen ja silloin nousevat Suomen muurit.

Mutta Suomen kansa ei tarvitse vain rauhaa. Se tarvitsee myöskin pelastusta synnin vallasta ja voittoja pahuuden voimista. Meidän on nöyrästi myönnettävä, että Suomen kansa on viimeisenä vuosikymmenenä mennyt alaspäin siveellisessä suhteessa. Kansamme tuntomerkkejä oli ennen rehellisyys, uskonnollisuus ja lainkuuliaisuus. Se oli ennen hyvänä esimerkkinä muille kansoille. Nyt ovat osat vaihtuneet. Lain halveksimista, petosta ja vääryyttä sekä monia muita surullisia ilmiöitä on nykyään nähtävissä. Ja jos tätä jatkuu, voivat seuraukset olla surulliset.

Missä on kansamme pelastus? Mitä tehdä? Muutamat sanovat: on laadittava lakeja ja ryhdyttävä entistä ankarampiin toimenpiteisiin pahan ehkäisemiseksi; toiset sanovat: sivistystasoa on nostettava, kouluja perustettava ja valoa levitettävä kansamme lasten keskuuteen. Silloin tulee hyvä. Osa kansaamme on taasen sitä mieltä, että yhteiskunnalliset uudistukset pelastavat kansamme. Näitä pelastuskeinoja olemme jo, ainakin osaksi, käyttäneet: laatineet tulisella kiireellä uusia lakeja, perustaneet kouluja ja panneet toimeen yhteiskunnallisia uudistuksia, mutta itsekkyys ja oman edun tavoittelu elävät, viha ja katkeruus sydämissä asustavat ja kiihottavat kansanluokat toisiansa vastaan. Älköön minua ymmärrettäkö väärin: politiikka, tieto ja oppineisuus, lait ja uudistukset ovat hyviä ja välttämättömiä, mutta ne eivät yksin riitä kansaamme pelastamaan pahuuden vallasta. Suomen kansa tarvitsee Jumalalta uusia voimia, jotka luovat uusia sydämiä, kansalaisia, jotka vievät yhteiskuntaan vihan tilalle rakkautta ja vääryyden tilalle vanhurskautta. Suomi tarvitsee sitä Jumalaa, jota esi-isämme palvelivat, jolle he virtensä veisasivat ja jonka voimalla he voittivat. Ja vasta silloin kunnia asustaa maassamme.

Mutta ei vain kansamme, me yksilötkin olemme rauhan ja pelastuksen tarpeessa. Aikamme läpi käy hengen jano. Me tunnemme sen omassa sydämessämme. Se on onnen, rauhan ja voiman kaipuuta ja sitä ei voi materialismi eivätkä maalliset nautinnot poistaa. „Ei nautinto, rikkaus, maine voi sielua tyydyttää. Kun syntien painon alle vain hetkeksi yksin jää.” Tämä kaipuu uinailee monasti päivällä, s. o. silloin kun aurinko paistaa elämämme polun yli, mutta se herää yöllä, jolloin ihminen

on yksin ja jolloin varjot lankeavat hänen tielleen. On totta tunnetun kirjailijattaremme sanat: „Mut yö kun suurena lankee ja karkelot taukoo pois; taas tumma tuskani herää ja taivasta tarvis ois.” Tällöin me seisomme Nikodemuksen rinnalla ja kolkutamme tuntemattoman Mestarin ovelle, jokainen omalla tavallaan. Ja raamattu kertoo ihanasti: joka kolkuttaa, sille avataan. Ja kun tämä ovi meille aukenee ja peite otetaan pois, niin me näemme ristin, Jeesuksen Kristuksen ristin, joka ennen oli meille pahennuksena ja hulluutena ja me jäämme sen eteen. Se on sovituksen ja armon pyhä paikka. Siellä tulee meistä uusia ihmisiä ja hyviä kansalaisia. Siellä me saamme halua kuulla Jumalan ääntä ja voimaa sitä seuraamaan kaikkialla, vieläpä politiikan pyörteissäkin.

„Kangastuksia, pelkkiä kangastuksia”, sanonee joku. Olkoonkin niin, mutta kangastustenkin takana on todellisuus. Se mikä monesta nyt ehkä tuntuu mahdottomalta, voi kerran olla mahdollista. — Tukholman hautausmaalla on köyhien osastossa vaatimaton hautakivi. Siinä on suuren kirjailijan August Strindbergin hauta. Ja siihen on piirretty latinan kielellä sanat: „Minä kiitän sinua, oi risti, minun ainoa toivoni.” Kuka olisi uskonut, että Strindberg kerran tarvitsisi Jeesuksen Kristuksen ristiä ja siltä löysi tyydytyksen sielunsa janoon.

Arvoisat edustajat! Meillä on edessämme tärkeä työ, jonka pitäisi koitua maamme ja kansamme parhaaksi. Senvuoksi on tärkeää, että me emme vain kuuntele, mitä oma puolueemme sanoo, emmekä sitä, mitä yleinen mielipide vaatii, vaan pyydämme tarkata, mitä Herra puhuu, mikä hänen tahtonsa on ja seurata sitä. Ainoastaan silloin me voimme suorittaa tehtävämme niin, että tulevat sukupolvet meitä siunaavat. Siihen Jumala meitä auttakoon!

Ruotsalaisen alttaripalveluksen päätyttyä eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet lähtivät kulkueessa

Presidentin linnaan,

jonka suureen saliin edustajat asettuivat puoliympyrään. Kutsuvieraiden asetuttua paikoilleen saapui saliin seurueineen Tasavallan Presidentti.

Pöytäkirjaa asettui pitämään hallintosihteeri Otto Wannas.

Tasavallan Presidentti julisti valtiopäivät avatuiksi seuraavin suomeksi ja ruotsiksi lausutuin sanoin:

Suomen kansan edustajat.

Se eduskunta, joka nyt ryhtyy tehtäväänsä, hallitusmuodon mukaan edustamaan Suomen kansaa, on valittu täyden kolmivuotiskauden jälkeen toimitetuilla lakimääräisillä vaaleilla. Siten ovat Suomen tasavallan olot kansaneduskunnan uudistumiseenkin nähden järjestyneet säännölliselle kannalle.

Uuden eduskunnan kokoonpanossa ei vaalien tulokseksi ole tullut ehdotonta enemmistöä millekään puolueeksi kiteytyneelle ajatussuunnalle. Lailliset eduskuntapäätökset täytyy sentähden useinkin saada syntymään sovitteluilla eri ryhmäin ja edustajain kesken. Se tulee epäilemättä aiheuttamaan vaikeuksia. Mutta toivoo sopii, että vilpiton tahto asettaa isänmaan yhteiset edut ja asiallisiin tuloksiin pääseminen erikoisharrastuksia ja toisarvoisia eroavaisuuksia ylemmäksi sekä lojaalinen menettely on tekevä menestyksellisen eduskuntatyön mahdolliseksi. Sovitteluilla ja hyvällä tahdolla on niinkään koetettava saada eduskunnassa riittävä pysyväinen enemmistö hallituksen tueksi, jotta tehokas ja johdonmukainen tasavallan asiain hoito sekä sisään- että ulospäin kävisi mahdolliseksi.

Eduskunta kokoontuu nyt alkaville valtiopäiville säännöllisemmissä ja rauhallisemmissä oloissa kuin milloinkaan ennen vapaassa Suomessa. Kansainvälinen asema on yhä vakaantunut, muiden valtioiden kanssa on aikaansaatu yhä säännöllisempiä suhteita. Myöskin sisäinen järjestys ja turvallisuus on, valitettavista rikollisuuden ilmauksista huolimatta, lujittunut ja taloudellinen elämä on yhä enemmän palannut säännöllisille raiteille. Kaikki tämä tarjoaa eduskunnalle mahdollisuuden ja hyvän pohjan ulkonaisen rauhanpolitiikan sekä sisäisen rakennustyön edelleen jatkamiseen. Sikäli kuin vielä eräät tärkeät kysymykset, jotka edelliseltä eduskunnalta ovat siirtyneet näihin valtiopäiviin, saadaan onnelliseen ratkaisuun, itse hallitusmuodon säännöksiin muutosta tekemättä, niin ovat itenäisen Suomen kiireelliset perustavat työt

lainsäädännön alalla saatu pääosaltaan suoritetuiksi ja eduskunta voi rauhassa käydä toimittamaan säännöllisiä kansaneduskunnan tehtäviä tarvitsematta enää niin paljon kuin ennen sivuuttaa säännöllisiä valtiopäiväin aikojakaan.

Niiden asiain joukossa, jotka on jätetty lepäämään yli vaalien, on muun muassa uskonnonvapauden järjestäminen, uusi asevelvollisuuslaki ja asutuslainsäädännön täydentäminen. Uskonnonvapauden periaate on, lainsäädännössäkin edellytettynä, jo enemmän kuin puoli vuosisataa odottanut toteutumistaan. Uudella asevelvollisuuslailla puolustuslaitoksemme olisi ilman enempää viipymistä saatava sellaiselle vakinaiselle kannalle, että se, tyydyttäen mitä asiantuntemus pitää välttämättömänä, tehokkaasti turvaisi Suomen vapauden ja itsenäisyyden. Koko yhteiskuntarakenteemme terveydelle ja lujuudelle ratkaisevan tärkeä asutustoiminta taas kaipa aajoissa lainsäädäntöä, joka turvaa maansaannin mahdollisuudet tilattomille, silloinkin, kun vuokratilain omaksi lunastaminen sekä valtionmaiden ja virkatalojen käyttäminen ei riitä tositarvetta tyydyttämään.

Paitsi lepäämään jääneitä kysymyksiä tulee useita muitakin lainsäädäntöasioita, joita viime valtiopäivillä ei ehditty saada päätökseen, uusien esitysten nojalla eduskunnassa loppuun käsiteltäviksi, ja niiden lisäksi annetaan osaksi nyt, osaksi myöhemmin hallituksen esityksiä uusistakin asioista.

Erityistä eduskunnan huomiota ja harkintaa tulee vaatimaan ensi vuoden tulo- ja menoarvio, jota epäilemättä ei ole helppo saada järjestetyksi samalla kansan tarpeiden tyydyttämistä ja tarpeellista säästäväisyyttä vartenottaen. Mutta valtiotalouden jo saavuttama tasapaino, raha-arvon vakaantuminen, suotuisaksi muodostunut kauppataisuus sekä verrattain hyvä vuoden tulo helpottavat onneksi tehtävän suorittamista. Esityksen mukaan saataisiin tulo- ja menoarvion järjestely toimeen ilman mitään veronkorotuksia ja uusia veroja, kun nyt on käynyt mahdolliseksi saada valtiolle kulkulaitoslaina, joka jo 1918 vuoden valtiopäivillä päätettiin hankittavaksi. Se viime vuosina tulo- ja menoarvion järjestelyä vaikeuttanut seikka, ettei ole voitu käyttää luottoa sellaisiinkaan tuottaviin valtiontarkoituksiin, jotka luonnostaan ovat

lainavaroilla eikä verotuksella suoritettavat, on poikkeusoloissa saattanut olla välttämätön ja tarpeellinenkin. Mutta kovin kauan sen ei ole mahdollista jatkaa arveluttavasti rasittamatta veronmaksajia ja rajoittamatta tarpeellista olojen kehitystä.

Tulo- ja menoarvion yhteydessä on koettava saada tyydytetyksi kohtuullisen palkkauksen tarve valtion palveluksessa oleville. Useimpain virkamiesten, erittäinkin tärkeimmissä ja vastuunalaisimmissa olevain, palkkaus on sekä siviiliviroissa että puolustuslaitoksessa rahanarvon alentuessa huonontunut ilmeisesti riittämättömäksi ja kaipaa pikaista korjausta, jos mieli välttää yleisen edun pahoin vaaranalaiseksi joutumista. Itsenäisen valtion asiain hoito on kuitenkin siksi tärkeä, myöskin niillä aloilla, joilla työn tulosten arvo ei ole suorastaan rahassa laskettavissa, että kansallamme ei ole varaa antaa kykenevään aineen liiaksi vetäytyä pois muille toimialoille, johon jo on näkynyt arveluttavia oireita taloudellisista syistä eroamisissa ja hakukelpoisten virkaan pyrkijäin puutteessa. Sopimusluontoihin palkkauksiin turvautumisella, joka tulisi verrattomasti kalliimmaksikin, ei epäkohta olisi yleisemmin autettavissa. Eduskunnassa otettaneekin vakavasti harkittavaksi, eikä ole pidettävä tarpeen vaatimana ja ajan oloon myöskin taloudellisesti edullisempänä tyydyttävässä taloudellisessa asemassa oleva kelvollinen virkamiehistö, joka voi täyttää sille asetettavat vaatimukset kykyyn, työtehoon, tunnollisuuteen ja valtion etujen harrastukseen nähden.

Toivottaen vilpittömästi menestystä nyt alkavalle eduskuntatyölle ja lausuen Teidät tervetulleiksi tehtäväänne, julistan täten 1922 vuoden varsinaiset valtiopäivät avatuiksi.

Presidentin puheeseen vastaten lausui eduskunnan puhemies Kallio:

Kunnioitettava Herra Tasavallan
Presidentti!

Eduskunnan puolesta pyydän saada lausua Teille, herra Presidentti, Eduskunnan kunnioituksen.

Tasavallan Presidentti luki sen jälkeen luettelon niistä esityksistä, jotka Hallitus antaa vuoden 1922 varsinaisia valtiopäiviä

avattaessa. Luettelo sisälsi seuraavat esitykset:

N:o 1. Esitys, koskeva lakia alusten yhteentörmäyksessä syntyvästä vahingosta sekä pelastuspalkkiosta.

N:o 2. Esitys eläkkeistä Suomessa olleen Venäjän lennätinlaitoksen eräille entisille virkamiehille sekä heidän leskilleen ja lapsilleen.

N:o 3. Esitys laiksi kasvatustaloksista.

N:o 4. Esitys laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatustalosten valtioavusta.

N:o 5. Esitys laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

N:o 6. Esitys laiksi virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan.

N:o 7. Esitys laiksi edustajavaaleista.

N:o 8. Esitys koskeva Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklainten muuttamista.

N:o 9. Esitys Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä poron estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli.

N:o 10. Esitys laiksi aviopuolisoiden oikeussuhteista.

N:o 11. Esitys oppisopimuslaiksi.

N:o 12. Esitys Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä.

N:o 13. Esitys laiksi irtaimistokiinnityksestä.

N:o 14. Esitys laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta.

N:o 15. Esitys laiksi kiellosta käyttää tavaroissa vääriä alkuperää tai lajia osoittavia merkintöjä.

N:o 16. Esitys laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta.

N:o 17. Esitys yhdistyksistä tammi-kuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta.

N:o 18. Esitys rautatierakennuksista vuosina 1923—1927.

N:o 19. Esitys laiksi sosiaalihuollituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta.

N:o 20. Esitys 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922.

N:o 21. Esitys laiksi vakaustoimiston viroista.

N:o 22. Esitys liikepääoman myöntämisestä valtion rikkihappo- ja superfosfaatti-tehtaille.

N:o 23. Esitys laiksi apulaismaanviljelysinsinöörinvirkkojen perustamisesta.

N:o 24. Esitys luonnonsuojelua koskevaksi lainsäädännöksi.

N:o 25. Esitys tulitikkuverosta.

N:o 26. Esitys laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista.

N:o 27. Esitys laiksi sotatilasta.

N:o 28. Esitys laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista.

N:o 29. Esitys laiksi maatalouden koe- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä.

N:o 30. Esitys laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista.

N:o 31. Esitys laiksi valtion viroista ja toimista suoritettavien palkkausten yleisistä perusteista.

Tämän jälkeen palasi Tasavallan Presidentti seurueineen linnan sisähuoneisiin, jonne myös edustajat ynnä kutsuvieraat siirtyivät, nauttien siellä Presidentin tarjoamia virvokkeita. Kun hetkinen näin oli seurustellen vietetty, poistuivat puhemies, varapuhemiehet ja edustajat linnasta, koontuakseen jälleen eduskuntatalolle, jossa

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 4 i. p.

Vapautuksia eduskuntatyöstä.

Puhemies: Ed. Erich on jättänyt seuraavan kirjeen: Kun hallitus on määrännyt minut Suomen lailliseksi valtuutetuksi Kansainliiton kolmanteen yleiseen kokoukseen, pyydän kunnioittaen vapautusta eduskuntatyöstä toistaiseksi, s. o., kunnes mainittu julkinen tehtävä on suoritettu loppuun ja minä olen ennättänyt matkalta palata kotimaahan.

Puhemiehistö puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Vapautusta tästä istunnosta saa ed. Kares.

Valitsijamiesten luku.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa työjärjestyksen 5 §:n nojalla, että valit-

sijamiesten luku määrättäisiin näillä valtiopäivillä olemaan 45.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

V. J:n 35 §:ssä mainittujen valiokuntain jäsenmäärä.

Puhemies: Edelleen puhemiehistö ehdottaa, että niiden valiokuntain jäsenten luku, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, määrättäisiin olemaan: valtiovarainvaliokunnassa 21, pankkivaliokunnassa 13 ja muissa, nimittäin perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa, talousvaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa 17 kussakin. Edelleen ehdottaa puhemiehistö, että varajäseniä toimitus- ja tarkastusvaliokuntiin asetettaisiin 18 kumpaankin.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Erikoisvaliokuntien asettaminen.

Puhemies: Nojautuen työjärjestyksen 5 §:n 3 momenttiin ehdottaa puhemiehistö, että eduskunta niiden valiokuntien lisäksi, jotka mainitaan Valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa asettaisi seuraavat erikoisvaliokunnat: laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, työväenasiainvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja sotilasasiainvaliokunnan ja että jäsenluku näissä valiokunnissa määrättäisiin 17:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten vaalin aika.

Puhemies: Ilmoitan, että valitsijamiesten vaali toimitetaan ensi lauantaina kello 12 päivällä alkavassa täysi-istunnossa ja on ehdokaslistat jätettävä sihteerille viimeistään ensi perjantaina kello 12 päivällä.

Seuraava täysi-istunto on huomenna kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4,15 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

3. Perjantaina 8 p. syyskuuta 1922

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Kansliatoimikunnan vaali	26
Pöydällepanoa varten esitellään:	
2) Hallituksen esitys n:o 1, kos- keva lakia alusten yhteentörmäyk- sessä syntyvästä vahingosta sekä pe- lastuspalkkiosta	„
3) Hallituksen esitys n:o 2 eläk- keistä Suomessa olleen Venäjän len- nätinlaitoksen eräille entisille virka- miehille sekä heidän leskilleen ja lap- silleen	„
4) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi kasvatuslaitoksista	„
5) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatus- laitosten valtioavusta	„
6) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huh- tikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..	„
7) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi virkamiehen oikeudesta pysyä viras- saan	„
8) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi edustajanvaaleista	„
9) Hallituksen esitys n:o 8 kos- keva Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklalin muuttamista ...	27
10) Hallituksen esitys n:o 9 Suo- men ja Norjan välillä tehdyn sopi- muksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli	„

Siv.

11) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi aviopuolisoiden oikeussuhteista	27
12) Hallituksen esitys n:o 11 oppi- sopimuslaiksi	„
13) Hallituksen esitys n:o 12 Suo- men ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä	„
14) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi irtaimistokiinnityksestä	„
15) Hallituksen esitys n:o 14 laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttami- sesta	„
16) Hallituksen esitys n:o 15 laiksi kiellosta käyttää tavaroissa väärää al- kuperää tai lajia osoittavia merkin- töjä	„
17) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marras- kuuta 1889 annetun asetuksen muut- tamisesta	„
18) Hallituksen esitys n:o 17 yh- distyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta ..	„
19) Hallituksen esitys n:o 18 rau- tatierakennuksista vuosina 1923— 1927	„
20) Hallituksen esitys n:o 19 laiksi sosialihallituksen ja valtion vakuu- tustarkastajan toimen lakkauttami- sesta	„

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi
ed. Erich.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

P u h e m i e s: Eduskunnalle ilmoite-
taan, että ed. R. I t k o n e n on puhemie-

helle esittänyt asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn valtakirjansa ja on siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Äänestykset täysi-istunnoissa.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että äänestykset täysi-istunnoissa toimitetaisiin näillä valtiopäivillä siten, että puhemiehestä oikealla olevalla uurnalla äänestävät ruotsalaisen kansanpuolueen, kokoomuspuolueen ja maalaisliiton edustajat sekä vasemmalla olevalla uurnalla kaikki muut edustajat.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansliatoimikunnan vaali.

Puhemies: Nyt on toimitettava kansliatoimikunnan vaali. Sitä varten on määrääjän kuluessa jätetty viisi ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi, joka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen olen pyytänyt ylitarkastaja O. Hallstenin. Niitä edustajia, jotka asiamiehinä ovat ehdokaslistat jättäneet, nim. ed. R. Furuholm, Lohi, Heikinheimo, Långström ja Aalto, pyydän avustamaan vaalitoimituksessa.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja laskettu, jatketaan istuntoa.

Uusi edustaja.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan, että ed. Georg Schauman on puhemiehelle esittänyt asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn valtakirjansa ja on siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Pöydällepanot:

2) Lakia alusten yhteentörmäyksessä syntyvästä vahingosta sekä pelastuspalkkiosta,

koskeva hallituksen esitys n:o 1 esitel-

lään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

3) Hallituksen esitys n:o 2

eläkkeistä Suomessa olleen Venäjän lennätinlaitoksen eräille entisille virkamiehille sekä heidän leskilleen ja lapsilleen,

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

4) Hallituksen esitys n:o 3

laiksi kasvatustaloksista

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

5) Hallituksen esitys n:o 4

laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatustalosten valtioavusta

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

6) Hallituksen esitys n:o 5

laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

7) Hallituksen esitys n:o 6

laiksi virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

8) Hallituksen esitys n:o 7

laiksi edustajanvaaleista

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

9) Hallituksen esitys n:o 8

Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklainten muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

10) Hallituksen esitys n:o 9

Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

11) Hallituksen esitys n:o 10

laiksi aviopuolisoiden oikeussuhteista

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

12) Hallituksen esitys n:o 11

oppisopimuslaiksi

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

13) Hallituksen esitys n:o 12

Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

14) Hallituksen esitys n:o 13

laiksi irtaimistokiinnityksestä

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

15) Hallituksen esitys n:o 14

laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

16) Hallituksen esitys n:o 15

laiksi kiellosta käyttää tavaroissa vääriä alkuperää tai lajia osoittavia merkintöjä

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

17) Hallituksen esitys n:o 16

laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

18) Hallituksen esitys n:o 17

yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

19) Hallituksen esitys n:o 18

rautatierakennuksista vuosina 1923—1927

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

20) Hallituksen esitys n:o 19

laiksi sosiaalihallituksen ja valtion vakuutus-tarkastajan toimen lakkauttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan 15 minuuttia yli 1, jolloin julistetaan kansliatoimikunnan vaalin tulos.

Eduskunnan istunto keskeytetään klo 12,55 p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 1,15 i. p.

Kansliatoimikunnan vaalin tulos.

Puhemies: Kansliatoimikunnan vaalin tulos julistetaan.

Sihteeri lukee vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan kansliatoimikunnan vaalissa 8 päivänä syyskuuta 1922, jota varten oli annettu viisi eri ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o	I	37	äänestäjää
”	”	II	43 ”
”	”	III	34 ”
”	”	IV	25 ”
”	”	V	51 ”

eli yhteensä 190 äänestäjää.

Koska on valittava neljä jäsentä eikä heille mitään varajäsentä, tulee edelläesitettyjen äänestäjälukujen perusteella valituksi yksi ehdokas kustakin listasta n:o V, II, I, ja III.

Näin ollen ovat valituiksi tulleet:

ehdokaslistasta n:o	V	edustaja	Harvala
”	II	”	Niukkanen

”	”	I	”	Roos
”	”	III	”	Nikkanen.

Helsingissä 8 p. syyskuuta 1922.

Onni Hallsten.

Puhemies: Seuraava istunto on huomenna kello 12 päivällä.

Puhemies: Kansliatoimikunnan jäseniä pyydän kokoontumaan heti puhemiehen huoneeseen.

Täysi-istunto päättyy kello 1,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

4. Lauantaina 9 p. syyskuuta 1922

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:	Siv.	Siv.
1) Valitsijamiesten vaali	30	31
Esitellään:		
2) Hallituksen esitys n:o 1, koskeva lakia alusten yhteentörmäyksessä syntyvästä vahingosta sekä pelastuspalkkiosta	"	
3) Hallituksen esitys n:o 2 eläkkeistä Suomessa olleen Venäjän lenätinlaitoksen erälle entisille virkamiehille sekä heidän leskilleen ja lapsilleen	31	
4) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi kasvatuslaitoksista	"	
5) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta	"	
6) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ...	"	
7) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan	"	
8) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi edustajanvaaleista	"	
9) Hallituksen esitys n:o 8 koskeva Kansainliiton liitosopimuksen erinäisten artiklainten muuttamista ...	"	
10) Hallituksen esitys n:o 9 Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli	"	
11) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi aviopuolisoiden oikeussuhteista	31	
12) Hallituksen esitys n:o 11 oppisopimuslaiksi	"	
13) Hallituksen esitys n:o 12 Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä	"	
14) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi irtaimistokiinnityksestä	"	
15) Hallituksen esitys n:o 14 laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta	"	
16) Hallituksen esitys n:o 15 laiksi kiellosta käyttää tavaroissa vääriä alkuperää tai lajia osoittavia merkin- töjä	"	
17) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta	32	
18) Hallituksen esitys n:o 17 yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta ..	"	
19) Hallituksen esitys n:o 18 rautatierakennuksista vuosina 1923—1927	"	
20) Hallituksen esitys n:o 19 laiksi sosiaalihallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta	35	
Pöydällepanoa varten esitellään:		
21) Hallituksen esitys n:o 20 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista var- ten vuonna 1922	"	

	Siv.
22) Hallituksen esitys n:o 21 laiksi vakaustoimiston viroista	35
23) Hallituksen esitys n:o 22 liikepääoman myöntämisestä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaille ..	„
24) Hallituksen esitys n:o 23 laiksi apulaismaanviljelysinsimöörinvirkkojen perustamisesta	„
25) Hallituksen esitys n:o 24 luonnonsuojelua koskevaksi lainsäädännöksi	„
26) Hallituksen esitys n:o 25 tulitikkuverosta	„
27) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista	„
28) Hallituksen esitys n:o 27 laiksi sotatilasta	„
29) Hallituksen esitys n:o 28 laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista	„
30) Hallituksen esitys n:o 29 laiksi maatalouden koe- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä	„
31) Hallituksen esitys n:o 30 laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista	„
32) Kertomus Suomen Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1921	„

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. Erich.

Ilmoitusasiat:

Edustajien istumajärjestys.

P u h e m i e s: Kansliatoimikunta ehdottaa työjärjestyksen 3 §:n nojalla, että edustajat istuisivat eduskuntaryhmittäin siten, että äärimmäiseksi oikealle asettuu ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä, sen viereen kansallisen kokoomuspuolueen edustajat, sitten kansallisen edistyspuolueen edustajat, sen jälkeen maalaisliiton eduskuntaryhmä, sen viereen sosialidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmä

sekä äärimmäiseksi vasemmalle sosialistisen työväenpuolueen edustajat.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan virkamiehet.

P u h e m i e s: Kansliatoimikunta ehdottaa myöskin, että näillä valtiopäivillä asetettaisiin työjärjestyksessä mainittujen virkamiesten lisäksi seuraavat virkamiehet: yleistulkki, yksityistulkki ruotsalaisen kansanpuolueen kansanmiehiä varten, jonka tulkin tulee valiokunnissa avustaa mainittuja edustajia, jos kansliatoimikunta niin määrää, ylimääräinen notario ruotsalaiseen kansliaosastoon sekä painatustöiden valvoja ja hänelle apulainen. Edelleen ehdottaa kansliatoimikunta, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi täyttää nämä virat.

Kansliatoimikunnan ehdotukset hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valitsijamiesten vaali.

P u h e m i e s: Nyt toimitetaan valitsijamiesten vaali. Vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty 5 ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi, joka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimituksessa olen pyytänyt ylitarkastaja Onni Hallstenin. Pyydän niitä edustajia, jotka asiamiehinä ovat ehdokaslistat jättäneet, nimittäin edustajat Heikinheimo, Lohi, R. Furuholm, Raearo ja Lampinen, vaalissa avustamaan.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja laskettu, jatketaan istuntoa heti.

2) Lakia alusten yhteentörmäyksessä syntyvästä vahingosta sekä pelastuspalkkiosta

koskeva hallituksen esitys n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

3) Eläkkeistä Suomessa olleen Venäjän lennätinlaitoksen eräille entisille virkamiehille sekä heidän leskilleen ja lapsilleen

annettu hallituksen esitys n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi kasvatuslaitoksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan

sisältävä hallituksen esitys n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

9) Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklainten muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

10) Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli,

annettu hallituksen esitys n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi aviopuolisoiden oikeussuhteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

12) Ehdotuksen oppisopimuslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi irtaimistokiinnityksestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**16) Ehdotuksen laiksi kiellosta käyttää ta-
varoissa väärää alkuperää tai lajia
osoittavia merkintöjä**

sisältävä hallituksen esitys n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuk-

sen mukaisesti talousvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiehistön edotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

18) Yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta

annettu hallituksen esitys n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

19) Rautatierakennuksia vuosina 1923—1927

koskeva hallituksen esitys n:o 18 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pullinen: Kun on varma, että aivan ensi tilaisuudessa tulee valtiovarainvaliokuntaan menoarvio käsiteltäväksi, niin mielestäni tämän tärkeän asian käsittely siellä tulisi viipymään, joten on tarpeen asettaa erikoinen valiokunta rautatie- ja kulkulaitosasioita varten. Luultavaa sitäpaitsi on, että paitsi tätä tulee myös muita kulkulaitosta koskevia esityksiä. Ehdotan siis, että tämä asia lähetettäisiin perustettavaan kulkulaitosvaliokuntaan.

Ed. Junes: Samalla kun minulla Perä-Pohjolan ja maan luoteisrajasuodun edustajana ja asukkaana on ilo todeta ja lausua tyytyväisyyteni esillä olevassa hallituksen esityksessä ilmenevästä hyvää tahoisesta huomiosta rajaseutuolojen järjestämiseksi ja kohottamiseksi muun Suomen tasolle, esityksessä lähemmin mainitulla tavalla, rohkenen lausua hartaan toivoni, että samallinen myötätunto ja lopullisiin tuloksiin johtava huolenpito pääsisi eduskun-

nassakin vallitsevaksi ja pysyväksi. Asianomaista valiokuntaa, johon käsilläoleva esitys lähetetään, rohkenisin kuitenkin kehoittaa harkitsemaan ja etsimään keinoja, joilla rautateiden rakentamiseen voitaisiin, vaikkakin vielä joidenkuiden muiden vähemmän tärkeiden menopostien kustannuksella osoittaa vuotuisiksi käyttövaroiksi enemmän kuin mitä hallitus esityksessään on ehdottanut ja samoin, että esityksessä olevan Karungin—Pellon radan rakentamiseen voitaisiin erikoisemmin tärkeänä rajaseuturatana ryhtyä kiireellisemmin ja panna se alulle viimeistään sen jälkeen kuin Tornion—Karungin rata on avattu liikenteelle. Kannatan lisäksi ed. Pullisen täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Virkkunen: Mikäli minä olen ehtinyt tutustua esilläolevaan hallituksen esitykseen, niin sen sisällys ja tarkoituserä näyttää sillä tavalla rajoitetulta, että sen käsittely valtiovarainvaliokunnassa mielestäni on aivan luonnollinen. Tämän esityksen käsitteleminen on välittömässä yhteydessä valtion rahatalouden järjestämisen kanssa lähimpänä aikana. Minä tämän takia vastustan edustaja Pullisen ehdotusta ja kannatan esityksen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Simelius: Tahtomatta kosketella hallituksen esityksen muita kohtia haluaisin vain aivan lyhyesti saada suositella asianomaiselle erikoisvaliokunnalle sellaista menettelytapaa, että Oulun—Vaalan—Kajaanin—Nurmeksen ratarakennusta voitaisiin kiirehtiä suuremmassa määrässä, kuin mitä hallituksen esitys sisältää. Minä uskon, että hallituksella on sitovia todistuksia siitä, että tämä rata on sekä hyödyllinen että ainakin suurelta osaltaan taloudellisesti kannattavakin, ja toivon, että asianomainen valiokunta asiallisesti ja puolueettomasti ottaa nämä seikat huomioon.

Ed. A. Jaskari: Minä pyydän ehdottaa, että esilläoleva hallituksen esitys jätettäisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Pullinen: Edustaja Virkkusen lausunnon johdosta, että tämä esitys olisi ainoastaan tai pääasiassa valtion rahataloutta koskeva, tahdon lausua, että käsitykseni mukaan ei asianlaita ole niin. Tässä on kysymys maamme koko rautatiepoliti-

kasta ja sen vastaisesta johtamisesta. Käsitteäkseni valtiovarainvaliokunnalla ei ole niin paljon aikaa, että se ehtisi syventyä kaikkiin niihin puoliin asiassa, joita tämä esitys aiheuttaa. Tässä tulevat esille kaikki ne rautatieanomukset, joita viimeisenä vuosikymmenenä on eduskunnassa tehty. Niistä kaikista on annettava lausunto ja muiden töittensä ohella valtiovarainvaliokunnalle tämä on aivan ylivoimainen tehtävä.

Ed. Virkkunen: On mielestäni joka tapauksessa luonnollista, että tämä esitys ainakin alussa lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. Jos tämä valiokunta itse huomaa, että sen työtaakka estää sitä yksityiskohdittain käsittelemästä esitystä, silloin on eduskunnalla vielä tilaisuus valtiovarainvaliokunnan aloitteesta ryhtyä toisiin toimenpiteisiin.

Ed. Kallio Koski: Minä pyydän yhtyä kannattamaan ed. Jaskarin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska ed. A. Jaskari ed. Kallio Kosken kannattamana on ehdottanut asiaa pöydälle, niin katson olevan syytä huomauttaa, että V. J:n 55 §:n mukaan asiaa ei enää voida pöydälle panna.

Ed. Hahl: Eriyisen rautatievaliokunnan asettaminen edellyttäisi, että ryhdyttäisiin suuremmassa määrässä pohtimaan uusia ratoja, kukaties päätettäisiin niitä rakennettavaksikin. Mutta nyt, niinkuin tiedetään, on meillä ennen päätetyitä ratoja niin paljon, ettei meillä moniin vuosiin riitä rahoja niitäkään toteuttamaan. Sentakia minusta ei ole syytä nyt asettaa erityistä rautatievaliokuntaa, vaan minäkin yhdyn puhemiehistön ehdotukseen, että esilläoleva asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Nuora: Hallituksen esityksessä eduskunnalle rautatierakennuksista vuosina 1923—27 on rakennettavaksi esitettyjen ratojen joukossa maakuntien paikallislukennetta välittävien kohdalla myös Viipurin—Paakkolan—Sortanlahden rata. Lie nee paikallaan tässä tilaisuudessa evästyksenä asianomaisen valiokunnan jäsenten huomiota tähän rataan nähden kiinnittää seuraaviin näkökohtiin ja tosiseikkoihin.

Kun hallituksen asettaman kulkulaitoskomitean mietintö uusien ratojen rakentamisesta valtakuntaan tuli julkisuuteen, herätti se suurta mielenkiintoa laajoissa kansalaispiireissä. Ennen kaikkea herätti se sitä Kannaksen väestössä siitä syystä, että mietintö sisälsi ehdotuksen rautatien rakentamiseksi Viipurista Laatokan rantaan ensimmäisellä sijalla kaikista ehdotetuista rautateistä ja että tämän radan tarpeellisuus ja isänmaallinen kuin myös paikallistaloudellinen merkitys tunnustettiin ja käsitettiin rajan lähellä synnyttämien olosuhteiden vuoksi täällä selvemmin kuin muualla maassamme. Käsitettiin että tuo rata valmiiksi rakennettuna ja käyttökuntoon saatettuna tulisi olemaan voimakas kohottaja Kannaksen asujamistoon nähden, niin henkisessä kuin aineellisessa suhteessa, kuin myös ulkoapäin uhkaavain vaarojen sattuessa tuiki tärkeä ja välttämätön. Sentähden radan piiriin kuuluvat kunnat Muolaan maamiesseuran tekemän aloitteen johdosta nopeasti ja yksimielisinä muodostivat paikallisen rautatiekomitean alkutehtävien valmistelua varten. Komitea on suorittanut tehtävänsä huolellisesti ja tarkasti, tutkituttanut silmämääräisesti ratalinjan Tie- ja vesirakennusten ylihallituksen insinöörillä, joka on antanut radan rakentamiseen nähden suotuisan ja edullisen lausunnon. Mainittu paikallinen rautatiekomitea on valmistanut kysymyksestä tarikan ja seikkaperäisen mietinnön, joka on jo valmiina ja tulee aikanaan jaettavaksi valiokunnan ja eduskunnan jäsenille. Siksi en rupea tässä tällä kertaa asiaa tarkemmin selostamaan ja eduskunnan aikaa menettämään. Totean vain, että asiat mainittuun rataan nähden ovat siksi hyvällä alulla, että radan alkupuoliskolla Viipuri—Pölläkkälä on radalle tarvittava maa-alue luovutettu ilmaiseksi laillisten sitoumuksien perusteella ja Pölläkkälässä sijaitsevain suurten sahalaitosten omistajat, osakeyhtiöt A. Ahlström ja Hackman & C:o, ovat luovuttaneet Pölläkkälään johdettavaa haararataa varten ei ainoastaan ilmaiseksi maan vaan myös asemarakennukseen ja rata- ja satamalaitoksiin tarvittavat hirret, ratapölkyt ja muut puutarpeet. Tämän mainitsen todisteena, että mainittua rataa Viipuri—Paakkola—Pölläkkälä — Sortanlahti kipeästi kaivataan. Toivon ja esitän, että asianomainen valiokunta, johon tämä esitys tulee lähetettäväksi, ottaisi nämä ly-

hyet viittaukset huomioon ja menettelisi sillä lailla, kuin mainittu rautatiekomitea ehdottaa, että Viipurin ratapihalta Sortanlahteen rakennettaisiin rautatie ja että jo 1923 vuoden menosääntöön otettaisiin määräraha rataosan Viipuri—Vuoksi rakentamiseksi Pölläkkälään saakka sekä että rata kokonaisuudessaan rakennettaisiin valmiiksi hallituksen esityksessä ehdotetussa ajassa. Tämän radan kautta kohotetaan paljon kärsineen Karjalan kannaksen asujamiston aineellista ja henkistä tilaa. Rajaseutujen olojen parantamiseen on etupäässä huomio kiinnitettävä.

Ed. Niukkanen: Koska kysymyssääntöä olevasta esityksestä johtuvat käytännölliset toimenpiteet pääasiassa tarkoittavat sitä, että ensi vuoden menoarvioon varattaisiin eräitä rahamääriä entisten rautatierakennusten jouduttamiseksi, on minusta aivan luonnollista, että se kuuluu valtiovarainvaliokunnan käsiteltäväksi.

Ed. Aalto: Kun minun mielestäni kysymys on siksi laajakantoinen, että se sietää varsin perinpohjaisen tutkimuksen, ehkä myös siltä kannalta katsoen, olisiko ehkä edullisempaa ja välttämättömämpää ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisesti muiden rautateiden rakentamiseen nähden, kuin mitä hallituksen esittämässä ponnassa esitetään, on mielestäni edullisinta, että sitä varten asetettaisiin eri valiokunta. Minä myönnän kyllä, että asia on sangen paljon yhteydessä valtiovarain tilan kanssa ja siltä puolen siis asia olisi ehkä käsiteltävä valtiovarainvaliokunnassa. Mutta onhan meillä muissakin valiokunnissa yleensä valmisteltu asioita, joitten päätöksiin tulee vaikuttamaan suuressa määrin valtiovarain tila ja onhan tällä uudella valiokunnalla mahdollisuus myös tiedustella valtiovarainvaliokunnan mielipidettä asiassa. Pyydän sen vuoksi yhtyä kannattamaan tehtyä ehdotusta, että asia lähetettäisiin erityiseen rautatievaliokuntaan, joka määrättäisiin asetettavaksi.

Ed. Jussila: Totean mielihyvällä, että hallituksen esityksessä rautatien rakennuksista on myös ehdolla Karungin ja Turtolan—Pellon rata. Olen Perä-Pohjolan edustaja ja yhdyn ed. Juneksen toivomuksiin. Tahtoisin erityisesti korostaa tuon

radan suurta tärkeyttä nimenomaan rajaseuturadana. Rajaseudut ja nimenomaan Tornionjokilaakso on monessa suhteessa laiminlyöty ja on lapsipuolen asemassa. On hyvin kohtalokasta, että Tornionjoen toisella puolella, Ruotsin puolella, asia on paljon toisin. Siellä taloudellisessa suhteessa pidetään — sanoisinko — erittäin hyvää huolta suomalaisesta asutuksesta. Kun pitäisi olla niinpäin, että siltä puolen katsottaisiin omaan kansallisuuteen Suomen puolella ikäänkuin ylöspäin, niin täytyy todeta, että valitettavasti asia on toisin. On kerrassaan ikävää, että taloudellisiin seikkoihin nähden asiat Suomen puolella ovat rempallaan. Suomalaisen täytyy, jos mieli liikkua paikasta toiseen, ylhäältä alas tai päinvastoin, mennä Ruotsin puolelle ja viedä rahansa Ruotsille. Suomalaisen liikkeen, Tengeliöjoen suuren tehtaan, täytyy kulettaa tuotteensa Ruotsin puolella. Elintarpeiden kuletuksella on sanomattoman hankala suuren Länsi-Lappiin, ja moni muu seikka puhuu tuon ehdotetun radan välttämättömyyden puolesta. Nämä epäkohdat korjattaisiin, kun saataisiin kiireellisesti tämä rata, jonka tähden uudistan, minkä sanoin, että yhdyn ed. Juneksen toivomukseen koko sydämestäni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pullinen ed. Juneksen kannattamana ehdottanut, vastoin puhemiehistön ehdotusta, että asetettaisiin kulkulaitosvaliokunta ja asia lähetettäisiin sinne.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pullisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 74 jaa- ja 77 ei-ääntä. 31 lippua on hylätty, koska ne eivät olleet suljetut.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Pullisen ehdotuksen ja asia lähetetään siis perustettavaksi päätettyyn kulkulaitosvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi sosiaalihallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon:

21) Hallituksen esitys n:o 20

15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922;

22) Hallituksen esitys n:o 21

laiksi vakaustoimiston viroista;

23) Hallituksen esitys n:o 22

liikepääoman myöntämisestä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaille;

24) Hallituksen esitys n:o 23

laiksi apulaismaanviljelysinsinöörinvirkojen perustamisesta;

25) Hallituksen esitys n:o 24

luonnonsuojelua koskevaksi lainsäädännöksi;

26) Hallituksen esitys n:o 25

tulitikkuverosta;

27) Hallituksen esitys n:o 26

laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista;

28) Hallituksen esitys n:o 27

laiksi sotatilasta;

29) Hallituksen esitys n:o 28

laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista;

30) Hallituksen esitys n:o 29

laiksi maatalouden koe- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä;

31) Hallituksen esitys n:o 30

laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista;

32) Kertomus Suomen Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1921.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan klo 2 tänään, jolloin julistetaan valitsijamiesten vaalin tulos.

Täysi-istunto keskeytetään klo 1,40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 2 i. p.

Kulkulaitosvaliokunnan jäsenmäärä.

Puhemies: Eduskunnan äsken tekemän päätöksen johdosta, joka koskee erityisen kulkulaitosvaliokunnan asettamista, puhemiehistö ehdottaa, että tähän valiokuntaan valittaisiin 17 jäsentä.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalin tulos julistetaan.

Sihteeri lukee vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan valitsijamiesvaalissa 9 päivänä syyskuuta 1922, jota varten oli annettu 5 ehdokaslistaa, on kutakin listaa äänestänyt:

listaa n:o I	34	äänestäjää,
" " II	58	"
" " III	25	"
" " IV	52	"
" " V	26	"

eli yhteensä 195 äänestäjää.

Kun otetaan huomioon edellämainitut äänestäjien luvut, tulee valituksi

listasta n:o I	8	valitsijamiestä
" " II	13	"
" " III	6	"
" " IV	12	"
" " V	6	"

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on valittava:

listasta n:o I	3	varajäsentä
" " II	5	"
" " III	3	"
" " IV	5	"
" " V	3	"

Edellä esitetyn nojalla ovat valituiksi tulleet:

Listasta n:o I

valitsijamiehiksi: Pennanen, Kaila, Nyberg, Nikkanen, M. Jaskari, Simelius, E. Tulenheimo ja Kares;

varajäseniksi: Peltonen, Järvinen ja Y. Pulkkinen.

Listasta n:o II

valitsijamiehiksi: Lohi, Ryy-nänen, Koivuranta, Juutilainen, Niskanen, Junes, W. Mäkinen, Akesson, Salo, Honka-vaara, G. Hirvensalo, Ikonen ja Särkkä;

varajäseniksi: Penttilä, Tarkka-nen, Manner, Kanninen ja M. Hannula.

Listasta n:o III

valitsijamiehiksi: R. Furu-hjelm, von Born, Colliander, Broända, In-borr ja Helenelund;

varajäseniksi: Lindberg, Schau-man ja Sandblom.

Listasta n:o IV

valitsijamiehiksi: Reinikainen, Lehto, Puittinen, Huotari, Louhelainen, Seppälä, V. Korhonen, Valjakka, Rapo, Saarinen, Toivonen ja Tolonen;

varajäseniksi: Velling, Latvala, Bryggari, Sallila ja Komu.

Listasta n:o V

valitsijamiehiksi: Kaarne, V. Vainio, Hannunen, V. Hannula, R. Sillan-pää ja H. Pulkkinen;

varajäseniksi: Kemppi, Hiilos ja Mäkelin.

Helsingissä 9 päivänä syyskuuta 1922.

Onni Hallsten.

Ed. Nyberg: Vanhimpana nyt vali-tuista valitsijamiehistä pyydän valitsija-miehiä kokoontumaan säätytalolle suuren valiokunnan huoneeseen maanantaina klo 11 päivällä.

Puhemies: Seuraava eduskunnan is-tunto on ensi tiistaina klo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy klo 2,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

5. Tiistaina 12 p. syyskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitelläään:

- 1) Hallituksen esitys n:o 20 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922 38
- 2) Hallituksen esitys n:o 21 laiksi vakaustoimiston viroista 39
- 3) Hallituksen esitys n:o 22 liikepääoman myöntämisestä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaille
- 4) Hallituksen esitys n:o 23 laiksi apulaismaanviljelysinsinöörinvirkkojen perustamisesta
- 5) Hallituksen esitys n:o 24 luonnonsuojelua koskevaksi lainsäädännöksi
- 6) Hallituksen esitys n:o 25 tulitikkuverosta
- 7) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista 40
- 8) Hallituksen esitys n:o 27 laiksi sotatilasta 44
- 9) Hallituksen esitys n:o 28 laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista
- 10) Hallituksen esitys n:o 29 laiksi maatalouden koe- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä
- 11) Hallituksen esitys n:o 30 laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista
- 12) Kertomus Suomen Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1921

Siv.

Siv. Pöydällepanoa varten
esitelläään:

- 13) Hallituksen esitys n:o 31 valtion viroista ja toimista suoritettavien palkkausten yleisistä perusteista 44
- 14) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1920 45

Puhetta johtaa toinen varapuhemies
M a n t e r e .

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Virkkunen, Ampuja, Erich, O. Hirvensalo, M. Jaskari, Jeppson, Kulenius, Kärki, Miemois, W. Mäkinen, Perälä, A. Pesonen, Puittinen, Salo, Sunila, Tanner ja Wanhala.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: varapuhemies Virkkunen tästä päivästä alkaen ensi perjantaihin julkisen tehtävän vuoksi, ed. O. Hirvensalo yksityisten virka-asioitten hoitamista varten tämän päivän istunnosta, ed. M. Jaskari oikeusasiain takia tämän päivän istunnosta, ed. Miemois yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta, ed. Aarno Pesonen yksityisasiain vuoksi tästä päivästä torstai-iltaan, sekä ed. Perälä ja Sunila yksityisasiain vuoksi tämän päivän istunnosta.

Eduskunnan virkailijat.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että kansliatoimikunta on valinnut

eduskunnan kanslistiksi kuluvaaksi vaalikaudeksi entisen kanslistin neiti Bärta Rainion, yleisen kanslian notariksi kuluvaan vaalikauden valtiopäivien ajaksi apukamreeri Aku Kostian, ruotsalaisen kansliaosaston päälliköksi tämän vaalikauden ajaksi kanslianeuvos John Grönlundin sekä näiden valtiopäivien ajaksi seuraavat virkailijat: eduskunnan yleiseksi tulviksi toimittaja K. V. Puuskan, yksityistulviksi toimittaja Axel V. Lindforsin, ruotsalaisen kansliaosaston notariksi toimittaja Carl Arppen ja eduskunnan painatustöiden valvojaksi maisteri Jaakko Laurilan.

Valitsijamiesten puheenjohtaja.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamiehet ovat puheenjohtajakseen valinneet ed. Lohen.

Ilmoitus suuren valiokunnan jäsenten vaalista.

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäsenten vaali toimitetaan ensi perjantaina kello 12 alkavassa täysi-istunnossa, joten ehdokaslistat ovat jätettävät eduskunnan sihteerille viimeistään ensi torstaina ennen kello 12 päivällä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) 15 miljoonan markan lisämäärärahan myöntämistä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922

tarkoittava hallituksen esitys n:o 20 esitellään.

Toinen varapuhemies: Puhe-miehistö ehdottaa esityksen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Långström: Ei ole tosiaankaan liian aikaista tällaiseen toimenpiteeseen

ryhtyminen, kuin tämä esilläoleva hallituksen esitys edellyttää. Sillä asunton puute maassa on niin suuri, että esimerkiksi Helsingissä on vuokralaisyhdistyksen tietojen mukaan lähes 2,000 asunnotonta. Samaten on Tampereella sosialilautakunnan antamain tietojen mukaan asunnottomia 1,500. Lyhyesti sanoen, ne tiedot, mitä on olemassa eri puolilta maata asuntopuutteesta, ovat suorastaan murhaavaa kieltä puhuvia siitä kurjuudesta, mikä asuntopuutteesta johtuu. En kuitenkaan halua tässä yhteydessä kajota tarkemmin asian yksityiskohtiin. Haluaisin vain valiokunnan, jonne tämä asia menee, huomiota kiinnittää siihen seikaan, että hallituksen esittämä määräraha on tosiaankin aivan riittämätön. Sillä kun on laskettu, että yhden huoneen rakentamiskustannuksiin menee noin 20,000 markkaa, niin tällä summalla voitaisiin siis rakentaa noin 750 huonetta. Ja se huonemäärä ei olisi täysin riittävä edes tässäkin kaupungissa poistamaan asuntopulaa. Senvuoksi katsoisin, että määräraha olisi korotettava vähintään nelinkertaiseksi eli 60 miljoonaan markkaan. Tämän tahtoisin vain valiokunnan huomioon kiinnittää.

Ed. A. Furuhjelm: Jag kan ej an-
nat än med tillfredsställelse konstatera, att
regeringen icke förbundit erhållandet av
länbidrag ur allmänna medel vid bostäder
om två rum och kök, utan föreslår att
byggnadslänen skulle beviljas efter beräk-
ning enligt 100 kvadratmeter golvyta. Jag
skulle dock anse, att 100 m² gerna kunde
höjas något, exempelvis till 120 m², ty det
är ju känt, att icke endast de kroppsarbe-
tande klasserna behöva understöd ur all-
männa medel för att erhålla ett eget hem.
Jag uttalar sålunda förhoppningen att
statsutskottet måtte beakta detta.

Ed. Huttunen: Kun hallitus viime
vuoden vaihteessa jätti kuluvalle vuodelle
talousarvioehdotuksensa, niin oli siinä eh-
dotettu ainoastaan 5 miljoonaa markkaa
yleishyödyllistä rakennustoimintaa varten.
Määräraha oli aivan mitätön verraten sii-
hen, että asuntopula oli tavattoman suuri
ja että edellisenä vuonna oli samaan tar-
koitukseen myönnetty kolme kertaa suu-
rempi summa, eli 15 miljoonaa markkaa.
Oli ilmeistä, että jo hallituksen esityksessä
olisi pitänyt ottaa suurempi määräraha

huomioon. Eduskunnassa vasemmiston painostuksesta saatiin kuitenkin suurella vaivalla määräraha viidestä miljoonasta korotetuksi 10 miljoonaan markkaan. Jo talousarvion käsittelyn yhteydessä osotettiin vasemmiston taholta, että kymmenenkin miljoonan määräraha käy aivan riittämättömäksi asuntopulan ja asuntovajauksen laajuuteen nähden, jossa suhteessa tarve nousee useihin satoihin miljooniin markkoihin. Ehdotimme silloin suurempia määrärahoja tarkoitukseen, mutta nämä ehdotukset eivät tulleet huomioon otetuiksi. Kokemus on kuitenkin tämän vuoden ajalta osottanut, että hallituksen on täytynyt itsensä myöntää olleensa väärässä. Ja niin on tapahtunut siinä, että hallitus ehdottaa 15 miljoonaa markkaa lisämäärärahaa kuluvaa vuotta varten.

Mitä tulee viimeistä edellisen puhujan lausuntoon määrärahan riittämättömydestä, niin olen samaa mieltä, että sitä olisi tuntuvasti korotettava ja samalla kehotettava hallitusta jatkamaan aikaa, jonka kuluessa kunnat voivat anoa tästä rahastosta määrärahoja asuntorakennustarkoituksiin. Kuten tunnettua, voimassa olevan asetuksen mukaan näitä määrärahoja oli anottava syyskuun loppuun mennessä ja sen perusteella pyydetty 15 miljoonan markan lisämääräraha kenties tulisi riittämään. Mutta jos aikamäärää jatketaan, sanokaamme marraskuun loppuun saakka, niin silloin sitä on huomattavasti lisättävä.

Mitä tulee ed. A. Furu-hjelmin mainitsemiin, esityksessä mainittuun seikkaan niiden perusteiden muuttamisesta, joilla avustusehdotuksia myönnetään, niin olen edellisen puhujan kanssa samaa mieltä, että näitä ehtoja olisi väljennettävä. Se antaa takeita siitä, että suurempi vilkkaus rakennustoiminnassa saadaan aikaan. Kokemus on osoittanut tämän vuoden ajalla, että eduskunnan viime talvena budjetin käsittelyn yhteydessä hyväksymät ehdot näiden varain myöntämisestä eivät olleet kaikissa suhteissa tarkoitustansa vastaavia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi vakaustoimiston viroista

sisältävä hallituksen esitys n:o 21 esitel-

lään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

3) Liikepääoman myöntämistä valtion rikki-happo- ja superfosfaattitehtaille

koskeva hallituksen esitys n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi apulaismaanviljelysin- sinöörinvirkkojen perustamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen luonnonsuojelua koskevaksi lainsäädännöksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

6) Tulitikkuveroa

koskeva hallituksen esitys n:o 25 esitellään.

Toinen varapuhemies: Puhemiehistö ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Reinikka: Hallituksen esityksen tulitikkuverosta lain 2 §:ään 1 momenttiin toivoisin sen valiokunnan, johon asia menee, tekevän pienen muutoksen. 1 momentti kuuluu: „Vero on 10 penniä pakkaukselta, joka sisältää korkeintaan 70 tulitikua.” Mutta kuten tunnettua, valmistavat meidän tulitikkutehtaatamme pääasiallisesti pakkauksia, joissa on keskimäärin 50—60 tulitikkua ja kun nyt näiltä määriltä menee sama vero kuin 70 tikun pakkaukselta, tulevat nämä pienet pakkaukset mielestäni suhteellisesti liian verotuksenalaisiksi. Jos

tämä verotus olisi suhteellinen pitäen normaalina tätä lain määräystä 70 tikun pakkaukselta 10 penniä, siis jos olisi 10 laatikkoo 50 tikkua kussakin olisi vero $71\frac{3}{7}$ penniä, siis pyöreissä luvuissa 72 penniä. Mutta jos olisi 10 laatikkoo 60 tikkua kussakin, niin vero tekee $85\frac{5}{7}$ penniä, siis pyöreissä luvuissa 86 penniä. Siis 50 tikun pakkauksissa tulee aiheettomasti lisäveroa 10 pakkaukselta eli puntilta maksetuksi 28 penniä. Tämä tietysti olisi korjattavissa sillä, että tulitikkutehtaat valmistaisivat ainoastaan 70 tikun pakkauksia, mutta tämä on kuten tiedämme käytännössä mahdollonta ainakin niille tehtaille, jotka toimivat exporttia varten, sillä ulkomaisten käytäntö on vakiintunut 50 tikun pakkauksiin ja tehtaat ovat pakoitettut tällaisia valmistamaan, mutta taas kotimaista menekkiä varten ei ole mahdollisuus tehtaiden koneiden toimintaa muuttaa ilman erittäin suuria vaikeuksia muuhun pakkaukseen. Kun tätä tietä asia ei olisi korjattavissa, niin mielestäni olisi syytä valiokunnalla ottaa huomioon, että tässä suhteellisesti tätä veromäärää ja myöskin tätä pakkauksen suuruutta muutettaisiin. Mielestäni osuttaisiin oikeaan, jos vero olisi 8 penniä pakkaukselta, joka sisältää korkeintaan 55 tulitikua. Minä luulen, että ottaen huomioon vuotuisen kulutuksen, tätä veronormia käyttäen, jos kerran tämä verotus valtion rahallisen aseman takia katsotaan välttämättömäksi järjestää, saataisiin tuo määrä, jonka hallitus edellyttää tätä veroa saatavan, 12 milj. markkaa ja minä luulin, että tämän kautta päästäisiin siihen, että sekä valmistajat että tulitikkujen käyttäjät olisivat tulitikkuveroon entistä tyytyväisemmät.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 26 esitellään.

Toinen varapuhemies: Puhe-miehistö ehdottaa asian lähetettäväksi sisistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Pyydän tässä tilaisuudessa vain kiinnittää asianomaisen valiokunnan huomiota pariin yksityiskohtaan hallituksen esityksessä. Ainoa laskelma niistä kustannuksista, joita sellainen yliopiston opetuksen järjestäminen vaatisi, mitä tässä ehdotetaan, on sivuilla 3—4 oleva, jonka tuloksena on, että se tuottaisi lisäystä yliopiston palkkausmenoihin pyöreän luvun arviolta korkeintaan 900,000 markkaa vuodessa, tämä edellyttämällä, että konsistorin ehdotus suunnilleen tulee toteutetuksi. Esityksessä ei kiinnitetä huomiota siihen, että yliopiston opetuksen järjestäminen, niinkuin tässä ehdotetaan, tuottaa erinäisiä muitakin huomattavia menoja. 11 §:n 1 momentin mukaan on yliopistossa julkista opetusta suomeksi ja ruotsiksi annettava kaikissa vakinaisissa tutkintoaineissa. Saman pykälän 2 momentin mukaan tulisi olemaan professorinvirkoja velvollisuudella luennoida ruotsiksi ainoastaan perustavaa laatua olevissa ja keskeisissä oppiaineissa. Seurauksena on, että ruotsinkielinen opetus muissa tutkintoaineissa, joiden lukumäärä on hyvin suuri, on hoidettava ylimääräisillä voimilla, ja se tuottaa tietysti kustannuksia. Olisi suotavaa, että valiokunta koettaisi osapuilleen päästä selville siitä, mitenkä suuriin summiin nämä nousisivat.

Edelleen on tunnettua, että nykyään jo yliopistossa vallitsee kova tilanahtaus. Jos opettajain lukumäärää lisätään niin suuresti, kuin tässä on ehdotettu, vaatii se koko joukon uusia huoneustoja. Valiokunnan olisi myöskin syytä kiinnittää huomiota niihin kustannuksiin, jotka tästä aiheutuvat, sekä siihen seikkaan, tullaanko, jos opetus järjestetään, niinkuin on ehdotettu, toimeen niillä tieteellisillä laitoksilla, laboratorioilla ja muilla, joita nykyään on. Mielestäni eduskunnan joka tapauksessa, ennenkuin se tekee päätöksen näin laajakantoisessa asiassa, pitää saada jonkunmoinen summittainen laskelma siitä, mitä kustannuksia se toteutettuna tuottaa. Olen hyvin tietoinen siitä, että aivan yksityiskohtaisia laskelmia ei voida tehdä, sehän edellyttäisi, että ohjelma olisi jo täydellisesti valmis ja hyväksytty, ja sitä se ei ole, mutta tällaisiin suuriin menoryhmiin täytyy kuitenkin huomiota kiinnittää.

Toinen seikka, johon pyydän kiinnittää

huomiota, on 5 §:n viimeisessä momentissa oleva säännös, jonka mukaan kansleri on oikeutettu olemaan saapuvilla ja käyttämään puhevaltaa valtioneuvostossa niitä yliopistoa koskevia asioita käsiteltäessä, jotka tasavallan presidentti ratkaisee, toisin sanoen nimitysasioita, lakiasioita ja budjettia käsiteltäessä. Nähdäkseni on epäkäytännöllistä supistaa kanslerin oikeus olla saapuvilla valtioneuvostossa näihin asioihin. Tulee nimittäin usein esille esim. määräraha-asioita, joissa on erittäin hyvä, että kansleri on saapuvilla, antaa tietoja ja esittää niitä näkökohtia, joita yliopiston kannalta on esitettävä. Tämä säännös olisi mielestäni sentähden muutettava siihen suuntaan, että kansleri on oikeutettu olemaan saapuvilla ja käyttämään puhevaltaa valtioneuvostossa yliopistoa koskevia asioita käsiteltäessä. Siitäkään ei seuraisi, että hän olisi pakotettu kaikissa pikkuasioissa olemaan saapuvilla, vielä vähemmän, ettei niitä voitaisi ratkaista, ellei hän siellä ole, mutta valtioneuvostolla olisi tilaisuus silloin kun tarvitaan saada suullisia tietoja ja kanslerilla tilaisuus antaa niitä.

Tämän tärkeän asian periaatteellista puolta en tahdo tässä tilaisuudessa kosketella.

Ed. Setälä: Minä en tahdo ollenkaan ryhtyä tämän esityksen asialliseen käsittelyyn, vaan pyytäisin ainoastaan tehdä puhemiehistön ehdotuksesta poikkeavan ehdotuksen tämän asian lähettämisestä valiokuntaan. Esilläoleva asia on laadultaan sellainen, että se voidaan lähettää eri valiokuntiin aina sen mukaan, minkä näkökohdan katsoo ratkaisevaksi. Opillista sivistystä koskevana asiana se tietenkin voidaan lähettää sivistysvaliokuntaan, koska eduskunta jo lähettämällä erinäisiä asioita tämmöiseen valiokuntaan on sen asettamisen päättänyt. Mutta toiselta puolen tämä on myös kysymys, joka koskee lakia, joka nimenomaisesti on edellytetty hallitusmuodossa ikäänkuin sitä täydentämään. Eräissä ennakkotapauksissa on eduskunta tähän katsoen lähettänytkin erään asian, nimittäin kielilakiehdotukset, perustuslakivaliokuntaan, vaikka se olisi hyvin saatettu lähettää lakivaliokuntaan, jonne eduskunta ensi päätöksellään sen lähettikin. Muuttamalla tämän päätöksensä eduskunta sittemmin kuitenkin lähetti kielilakiehdotukset perustuslakivaliokunnan käsiteltäviksi.

Minä suosittelen tässä tapauksessa eduskunnalle asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan ensinnäkin siitä syystä, että varmaankin huomiota herättävin kohta tässä lakiehdotuksessa on kysymys yliopiston opetuskielestä ja sen järjestämisestä, joten tätä lakiehdotusta voidaan siis pitää olennaisena täydennyksenä kielilakiin. Kielilaki nimenomaisesti tämmöisen täydennyksen edellyttääkin, siinä kun sanotaan, että yliopiston opetuskielestä säädetään erikseen. Toiseksi teen tämän ehdotuksen siitä syystä, että minulla on syytä olettaa, että perustuslakivaliokunta tulee saamaan semmoisen kokoonpanon, että se saattaa olla jossain määrin pätevämpi käsittelemään tätä asiaa kuin sivistysvaliokunta. Perustuslakivaliokunnassa oli viime valtiopäivillä jäsenenä neljä yliopiston professoria eikä minulla ole syytä olettaa, että sen kokoonpano tälläkään kertaa tässä kohdin tulee olemaan toisenlainen.

Saatan ehkä lisäksi mainita, että kun siinä komiteassa, joka oli asetettu käsittelemään ehdotusta uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi, oli kysymys perustuslakivaliokunnan tehtävistä, oli esillä semmoinen ehdotus, että yliopiston järjestysmuotoa koskevat asiat yleensäkin aina lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Komiteassa kuitenkin katsottiin silloin, että tästä nimenomaista säännöstä ei tarvittaisi, koska eduskunnalla on tilaisuus tämmöinen päätös aina kussakin tapauksessa tehdä, milloin siihen asian tarkeyteen katsoen on syytä.

Minä pyydän siis kunnioittaen saada ehdottaa, että eduskunta lähettäisi tämän esityksen perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi.

Ed. L a n d t m a n: Regeringens proposition om lag rörande grunderna för Helsingfors' Universitets organisation innefattar ett ärende av den maktpåliggande beskaffenhet, att det synes tillbörligt att redan från första början fästa uppmärksamheten vid detta avgörande, vid konsekvenserna därav och ansvaret härför.

Jag skall icke nu dröja vid den omständigheten, att i propositionen föreslås stadfästelse av den väsentliga inskränkning i universitetets självstyrelse, som faktiskt redan har tillämpats under den senaste tiden, utan jag skall upptaga den viktiga av de frågor, som på det förberedande sta-

diet varit föremål för partiell meningsolikhet, nämligen frågan om de båda nationalspråkens ställning vid universitetet.

Här föreligger nu förslag till en kulturreform av den art och enligt sådana linjer, att man i det längsta ville hoppas på insikt därom, att ett gemensamt intresse gör sig gällande. Det hemställes om att å den finska linjen ordinarie professurer skulle inrättas i alla fasta examensämnen, och deras antal har beräknats till 69, medan det motsvarande antalet svenska professurer skulle bliva 27. Man kan då först och främst konstatera, att om en sådan plan förverkligas, så skall fullständig utvecklingsmöjlighet förefinnas för vetenskaplig forskning och undervisning på finska inom vid universitetet företrädda ämnen, och även vad enskilda finska vetenskapsmän beträffar, så skola några som helst hinder icke kunna anföras för vilken akademisk utvecklingsbana som helst inom de gränser, som representeras av vars och ens personliga egenskaper. Om därjämte en så anspråkslös plats, som den i propositionen förutsatta, förbehålles även den svenska forskningen och den svenska akademiska undervisningen, så kan härvid icke på något sätt göras gällande, vad man stundom hittills hört anföras, att genom den ställning, som svenskan intager vid universitetet, förfång beredes den finska majoriteten. Den övertygelse jag här vill hävda är den, att bevarandet av tvåspråkighet i utsträckt grad vid universitetet icke endast gagnar Finland, utan också finskheten. Det har redan för sports en viss tendens till isolering för den vetenskap som framföres uteslutande på finska, och detta har varit till skada icke endast för landet, utan också för finskheten och för de enskilda vetenskapsidkare, vilka härigenom icke kunnat komma i behörig kontakt med kolleger i utlandet. Då Finland skall göra sig känt utomlands, så är det icke utlandet som skall emotses söka upp oss, utan det är de egnas sak att föra fram vårt land och det på ett sådant sätt, att kännedom om landet faktiskt kan förvärras.

Man kan sålunda icke underlåta att betrakta det föreliggande ärendet ur en vidare synvinkel än den som endast representeras av själva propositionen. Svenskans bevarande vid universitetet i utsträckt bemärkelse framstår som betydelsefullt därigenom, att detta språk innebär en värdefull

vehikel för utlandets förbindelse med vår kultur; det utgör ett brohuvud, utan vilket den kulturella samfärdseln icke kan blomstra. Det synes mig uppenbart, att här ett väsentligt intresse föreligger även på finskt håll. Man behöver icke ha blickat mycket omkring sig för att komma till insikt om det stora intresse, som särskilt vissa finska vetenskapsgrenar i våra dagar äro föremål för utomlands — jag behöver endast nämna finsk etnografi och finsk etnologi. Detta intresse är kanske större än det, som ägnas motsvarande svenska vetenskaper i Finland. Särskilt för Skandinavien erbjuder ju vårt svenska material icke så mycket nytt. Men vetandet om det finska folkets angelägenheter är fortfarande inför utlandet höljt i vad jag skulle kalla ett slags Kalevala-dager, som i hög grad inverkar på fantasin och intresset. Det är naturligt att härvid svenskan skall spela en viktig roll som förmedlande språk, då det ju närmast gäller samarbete med skandinaviska företrädare för motsvarande vetenskaper. Man vet, vilka tjänster svenskan har gjort och kan göra den finska vetenskapen i hithörande avseende. Jag behöver endast hänvisa till den erfarenhet, som gjordes här rätt nyligen vid etnologkongressen, som försiggick i Helsingfors ungefär för en månad sedan, då det för de finska deltagarna måste hava framstått såsom tydligt, vilken betydande vinning som möjliggjordes för deras vetenskap och kännedomen därom, just genom att ett skandinaviskt språk var det förmedlande vid kongressen. Det var påfallande för de närvarande, då bland annat en runosångare uppträdde eller då kantelespel utfördes, vilken begeistring, som gjorde sig gällande hos de utländska gästerna, ett intresse, som ledde därhän att åtskilliga utav dem fullföljde arbetet vid kongressen genom att själva företaga färder till Karelen. Denna vinning för finsk vetenskap skedde därigenom att de utländska gästerna överhuvud kommo hit till en kongress, vartill åter förutsättningen var den, att de visste, att de här skulle kunna göra sig förstådda och själva förstå vad som framfördes.

Särskilt inom de grupper, som ivra för nationernas samarbete och samgående borde betänkligheter väckas med avseende på en andlig isolering för Finland. Det existerar även en annan international än den sociala. Ty även om vetenskapen i olika länder bär

en viss prägel av nationaliteterna, är vetenskapen såsom sådan i eminent grad internationell. På dess område måste alla dörar och fönster hållas öppna mot kulturen, och här skall även förnufts och forskningsens samarbete kunna bereda mark för en verklig förståelse mellan nationerna. Det är den samfälliga humanitetens talan man för, då man för talan för ett av de språk, som i vårt fall bäst kan utgöra en tjänare för denna humanitet.

Propositionen åsyftar att bereda en berättigad utvecklingsmöjlighet för finsk forskning och finsk undervisning vid universitetet. Men om rättvisa iakttages, måste även den andra språkgruppen beredas tillfälle till delaktighet i dessa förmåner. Det måste göras densamma möjligt att fylla sin mission inåt och utåt i fosterlandets, vetenskapens och humanitetens tjänst. Denna mission är, såsom jag försökt framhålla, så viktig, att svenska språkets ställning vid universitetet icke under några villkor får göras för knapp.

Jag ber få understöda herr Setälä i hans förslag, att denna proposition måtte hänskjutas till grundlagsutskottet.

Ed. Juutilainen: Minä pyydän myöskin saada kannattaa ed. Setälän tekmää ehdotusta. Yhdyn myös hänen esilletoimiinsa näkökohtiin asiassa.

Ed. Ryömä: Pyysin puheenvuoroa myöskin kannattaakseni ed. Setälän tekmää ehdotusta.

Ed. Schuman: Då rdgm. Setäläs förslag om ärendets remiss till grundlagsutskottet har blivit understött, ber jag för min del få motsätta mig detsamma. Enligt L. O. kan till grundlagsutskottet hänskjutas frågor som beröra stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av grundlag. Ett sådant ärende är icke denna proposition. Då dessutom i R. F. § 77 och följande §§ förutsätts särskilda lagar, vilka lagar, med undantag av den som nu här föreligger, tidigare blivit behandlade av kulturutskottet, synes det mig icke finnas någon anledning att frånga praxis i detta fall. Jag ber således få tillstyrka antagandet av presidets förslag om remiss till kulturutskottet.

Kun puhe on tulkittu, jatkaa

Ed. Schuman: Jag skulle be att få tillägga, att om kulturutskottet beträffande § 11 i lagförslaget skulle behöva grundlagsutskottets bistånd, så kan utskottet mycket väl införskaffa ett sådant yttrande.

Ed. Setälä: Ei ole milloinkaan V. J:n 40 §:ää käsitetty sillä tavalla, kuin ed. Schuman nyt esittää. On huomattava, että V. J:n 35 §:n mukaan eduskunta voi yksin ylimääräiseenkin valiokuntaan, jos siinä on vähintään 12 jäsentä, lähettää sellaisenkin asian, joka laadultaan olisi lakimääräisen valiokunnan valmistettava. Kuinka olisi siis eduskunta sillä tavalla sidottu, että se ei voisi lähettää lakimääräiseen valiokuntaan sellaistakin asiaa, joka voidaan lähettää johonkin muuhun valiokuntaan? Edelleen pyydän saada huomauttaa, että tämä asia monessa suhteessa on läheisessä kosketuksessa perustuslain kanssa. Niin esim. lakiehdotuksen 4 §:ssä sanotaan: „Yliopistolla on itsehallinto-oikeus. Sen ylin hallitusmies on kansleri j. n. e.” Tässä ollaan aivan suoranaisessa tekemisessä hallitusmuodon soveltamisen kanssa. Myöskin käy selville tämän esityksen perusteluista, siitä mitä on sivulla 2 mainittu useammassakin kohdassa, että tässä on kysymys eräänlaisesta hallitusmuodon täydentämisestä ja selittämisestä. Minä pyydän siis edelleen, asian suureen tärkeyteen nähden, pysyä ehdotuksessani.

Ed Wiik: Också jag motsätter mig remiss till grundlagsutskottet fastän jag ej anser R. O. innebära hinder därför. Det föreligger fara att denna fråga, som gäller grunderna för Helsingfors universitets organisation, skall bliva degraderad till en språkfråga. Denna fara är större, om ärendet remitteras till grundlagsutskottet.

Ed. Estlander: För min del skulle jag ansluta mig till dem som anse att detta ärende lämpligast remitteras till grundlagsutskottet. Till de skäl som tidigare framhållits, särskilt av herr Setälä, ber jag att få lägga det, att själva lagförslaget väsentligen är uppbyggt såsom ett lagförslag, vilket kompletterar regeringsformen och innebär ganska väsentliga stadganden av förvaltningsrättslig natur, utom att det ju också vid sin tillämpning komme att medföra en synnerligen viktig tolkning av

stadganden i R. F. Något hinder kan ej L. O. lägga för att ett ärende av detta slag hänskjutes till grundlagsutskottet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Setälä ed. Landtmannin kannattamana, vastoin puhemiehistön ehdotusta, ehdottanut, että esilläoleva asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Setälän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 86 jaa- ja 91 ei-ääntä.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Setälän ehdotuksen ja päättänyt lähettää asian perustuslakivaliokuntaan.

Uusia hallituksen esityksiä.

Toinen varapuhemies: Hallituksen jäsen saapuu antaakseen eduskunnalle esityksiä.

Eduskuntaan saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Woutilaisen saattamana ministeri Skogström, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia jättää eduskunnalle seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

N:o 32 esitys 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922 ja

N:o 33 esitys tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1923.

Toinen varapuhemies: Herra Ministeri! Eduskunnalle nyt annetut esi-

tykset olen esittävä eduskunnalle perustuslainmukaisessa järjestyksessä käsiteltäviksi.

8) Ehdotuksen laiksi sotatilasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi kansakoulutoimen järjestämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi maatalouden koe- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista

sisältävä hallituksen esitys n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

12) Kertomus Suomen Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1921

esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaan pankkivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

13) Valtion viroista ja toimista suoritettavien palkkausten yleisiä perusteita

koskeva hallituksen esitys n:o 31 ja

14) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1920

esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Valiokuntain jäsenet.

Toinen varapuhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
valitsijamiehet

Helsingissä,
syyskuun 12 p. 1922.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että tänä päivänä toimitetuissa valiokuntien jäsenten vaaleissa ovat tulleet valituiksi seuraavat edustajat:

Perustuslakivaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Ryömä, Raearo, Lehtokoski, Koponen, Toivonen, Juutilainen, Kivilinna, A. Pesonen, Hyvönen, Erich, Mannermaa, Setälä, Långström, Hj. Mäkinen, Estlander, von Born, Vennola.

varajäseniksi: ed. Ahlfors, Komu, Hautamäki, Reinikka, Bergroth, Vanhala, Hiilos, Landtman, Pullinen.

Lakivaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Hakkila, Lehto, Huotari, Myllymäki, Rapo, Manner, Åkesson, Mustakallio, Hautamäki, Kaila, E. Tulenheimo, Vanhala, R. Sillanpää, Kemppi, Roos, A. Furuhjelm, A. Pulkkinen.

varajäseniksi: ed. Tolonen, Lehtokoski, Niskanen, Kankkunen, Peltonen, Hultin, Aronen, von Born, M. Hannula.

Talousvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Reinikainen, Valjakka, J. Korhonen, Koivulahti-Lehto, Have-

rinen, Niskanen, Loukko, Kärki, Kallioskoski, Bergroth, Rannikko, Tanttu, Toppinen, Fagerholm, Inborr, Schauman, Penttilä.

varajäseniksi: ed. Rantala, Eronen, Kanniainen, Seppänen, A. Kallio, M. Jaskari, Pojanluoma, Mickels, A. Jaskari.

Laki- ja talousvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Itkonen, Welling, V. Korhonen, Tolonen, Typpö, Junes, Lahdensuo, Tarkkanen, J. Vainio, Junnila, Nikkanen, A. Tulenheimo, A. Kallio, Mäkelin, Broända, Bengs, A. Jaskari.

varajäseniksi: ed. Lehikoinen, Koponen, Kauranen, Makkonen, Härmä, Tanttu, Aronen, Sandblom, Penttilä.

Sivistysvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Wiik, Ahlfors, Sommarberg, M. Sillanpää, Latvala, Kukkonen, Perälä, Seppänen, Pitkänen, Nuora, M. Pesonen, Virkkunen, H. Pulkkinen, Mäkelin, Lindberg, Åkerblom, M. Hannula.

varajäseniksi: ed. V. Korhonen, Louhelainen, V. Mäkinen, Sallinen, Kilpeläinen, A. Tulenheimo, Hannunen, Österholm, Ikonen.

Ulkoasiainvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Tanner, Keto, Rapo, Ryömä, Sventorzetski, Hahl, Joukahainen, Juutilainen, Kivilinna, Erich, Ingman, Renvall, Långström, Lampinen, Colliander, Landtman, Linna.

varajäseniksi: ed. Wuolijoki, Wiik, Niukkanen, Westermarck, Nikkanen, Y. Pulkkinen, Hiilos, Schauman, Vennola.

Maatalousvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Wuolijoki, Eronen, Marttila, Muhonen, Eskola, Hahl, Sunila, Koivuranta, Ryyänän, Nyberg, Peltonen, Pojanluoma, Kaarne, Valkama, Miemois, Jeppson, G. Hirvensalo.

varajäseniksi: ed. Tolonen, Koivulahti-Lehto, O. Hirvensalo, Kopsa, Rannikko, Viljanen, Westerlund, Helenelund, Särkkä.

Työväenasiainvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Paasivuori, Aalto, Bryggari, Vihuri, Leinonen, Joukahainen, Pilkkä, Kanninen, Kirra, Thuneberg, Kares, Simelius, Kankari, Numminen, Anderson, Sandblom, Särkkä.

varajäseniksi: ed. Puittinen, J. Korhonen, Loukko, Honkavaara, Kylänpää, Nyberg, Enqvist, von Wright, Luostarin.

Sotilasasiainvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Keto, Tainio, Ampuja, Puittinen, Sallila, A. Pesonen, V. Mäkinen, Kuisma, Salo, Heikinheimo, M. Jaskari, Jussila, Lampinen, V. Vainio, Colliander, Helenelund, Aspelin.

varajäseniksi: ed. J. Korhonen, Eronen, Tarkkanen, Kalliokoski, Mannermaa, Simelius, Valkama, Bäck, A. Jaskari.

Kululaitosvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Wuolijoki, Komu, Lehtikoinen, Rantala, Rapo, Junes, O. Hirvensalo, Mustakallio, Kuisma, Kares, Viljanen, Hultin, Koivisto, Toppinen, Jern, Bäck, Pullinen.

varajäseniksi: ed. Aalto, V. Korhonen, Reinikka, Salo, Pennanen, Vanhala, Hiilos, Inborr, Aspelin.

Valtiovarainvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Lohi, Niukkanen, Westermarck, Westerinen, Arffman, Hiidenheimo, Järvinen, Y. Pulkkinen, Pennanen, R. Furuhielm, Hästbacka, von Wright, Ryti, Huttunen, Rapo, Aromaa, Seppälä, Saarinen, Rytönen, Koivisto, V. Hannula.

varajäseniksi: ed. Sunila, Lahdensuo, Härmä, Ikonen, Lindberg, Harvala, Raearo, V. Vainio.

Pankkivaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Hiidenheimo, Renvall, Anderson, Hästbacka, Reinikka, O. Hirvensalo, Kauranen, Luostarin, Harvala, Saarinen, Sallila, Hiilos, Kankari.

varajäseniksi: ed. Broända, E. Tulenheimo, Ryyänän, Perälä, Halonen, A. Kallio.

Toimitusvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Kaila, M. Pesonen, Estlander, Kärki, Perälä, M. Hannula, Sommarberg, Wiik, Kaarne.

varajäseniksi: ed. Ingman, Kares, Setälä, Hiidenheimo, R. Furuhielm, Colliander, Hyvönen, V. Mäkinen, Reinikka, J. Vainio, G. Hirvensalo, A. Pulkkinen, Aalto, Latvala, Ampuja, Seppälä, R. Silanpää, Kankari.

Tarkastusvaliokuntaan:

jäseniksi: ed. Hultin, Järvinen, Roos, Kukkonen, Åkesson, A. Pulkkinen, Keto, Ryömä, Långström.

varajäseniksi: ed. Y. Pulkkinen, Renvall, A. Tulenheimo, Thuneberg, Schuman, A. Furuhielm, Manner, Kirra, Honkavaara, Sunila, M. Hannula, Mantere, Leinonen, Hakkila, Itkonen, Rapo, Hiilos, H. Pulkkinen.

Valitsijamiesten puolesta:

K. A. Lohi.

Osk. Reinikainen.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Ingman: Minä pyydän, että ulkoasiainvaliokunta kokoontuisi neljännessä yli 1 valiokuntahuoneessa täällä alakerassa.

Ed. Kaila: Minä pyydän, että toimitusvaliokunnan jäsenet kokoontuisivat puheenjohtajan vaalia varten huomenna kello 10 säätytalolle.

Ed. Bergroth: Minä pyydän, että talousvaliokuntaan valitut jäsenet kokoontuisivat säätytalolle talousvaliokunnan huoneeseen huomenna kello 11 e. p. p.

Ed. Broända: Såsom den äldsta ledamoten av lag- och ekonomiutskottet kallar jag lag- och ekonomiutskottets medlemmar till första sammanträde i morgon onsdag kl. 12 på dagen å Ständerhuset.

Ed. Hästbacka: Pankkivaliokunnan vanhimpana jäsenenä pyydän valiokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna kello 11 säätytalolle puheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Aspelin: Eduskunnan sota-asianvaliokunnan vanhimpana jäsenenä ilmoitan, että valiokunta kokoontuu puheenjohtajan vaalia varten säätytalolle huomenna kello 12 päivällä.

Ed. von Wright: Pyydän, että valtiovarainvaliokunnan jäsenet kokoontuisivat huomenna kello 10 aamupäivällä säätytalolle.

Ed. Roos: Lakivaliokunnan arvoisat jäsenet kutsutaan kokoontumaan lakivaliokunnan huoneeseen säätytalolle huomenna kello 11 a. p. puheenjohtajan vaalia varten. Samalla kertaa pyydän myös tarkastusvaliokunnan jäseniä kokoontumaan puheenjohtajan vaalia varten säätytalolle huomenna kello 12 päivällä.

Ed. Thunberg: Työväenasiainvaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan huomenna kello 10 säätytalolle työväenasiainvaliokunnan huoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Setälä: Pyydän, että perustuslakivaliokunnan jäsenet kokoontuisivat tänään neljännessä yli 1 perustuslakivaliokunnan huoneeseen.

Ed. Nuora: Sivistysvaliokunnan jäseniä pyydän kokoontumaan säätytalolle sivistysvaliokunnan huoneeseen huomenna kello 11 e. pp. valitsemaan valiokunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Setälä: Minulle ilmoitettiin, että ulkoasiainvaliokunnalla ja perustuslakivaliokunnalla on osaksi samoja jäseniä. Minä pyydän senvuoksi muuttaa äskeistä kutsua sillä tavalla, että perustuslakivaliokunta kokoontuisi kello 2 äskenmainitussa paikassa.

Ed. Hultin: Kulkulaitosvaliokunnan jäsenet suvainnevat tänään kello 6 i. pp. kokoontua säätytalolle ovesta lähinnä oikealla olevaan huoneeseen.

Ed. Nyberg: Maatalousvaliokunnan jäseniä pyydän kokoontumaan säätytalolle valiokunnan huoneeseen tänäpäivänä kello 6 i. p.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina klo 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 12,45 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

6. Perjantaina 15 p. syyskuuta 1922

kello 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:	Siv.
1) Sihteerin vaali	51
2) Suuren valiokunnan jäsenten vaali	"

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 31 valtion viroista ja toimista suoritettavien palkkausten yleisistä perusteista ..	"
4) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1920	63

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 32 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922	"
6) Hallituksen esitys n:o 33 tuloja menoarvioksi vuodelle 1923	"
7) Vuoden 1919 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys Suomen Hallitusmuodoksi	64
8) Vuoden 1919 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä	"
9) Vuoden 1920 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys vahinkoavustuksen suorittamisesta sodan ja kapinan aikana vuonna 1918 vahinkoa kärsineille ulkomaalaisille	"

Siv.

10) Vuoden 1920 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys erinäisiä valtion veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veron lisäyksestä	64
--	----

11) Vuoden 1920 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys sisältävä ehdotuksen elintarvelaiksi	"
---	---

12) Vuoden 1920 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys 15 päivänä kesäkuuta 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 82 §:n muuttamisesta	"
---	---

13) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetyt esitykset, jotka sisältävät ehdotukset eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi	"
--	---

14) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin ..	"
---	---

15) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta ..	"
---	---

16) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle	"
---	---

17) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalin maaseurakunnan Kultarannan kylässä sijaitsevaan Kultarannan huvila-alueeseen	"
---	---

18) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty esitys laiksi virkamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka lakkautetaan	"
--	---

19) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys uudeksi ase-
velvollisuuslaiksi

20) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys koskeva lakia
hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta
sotavoiman tarpeisiin sodan aikana

21) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi elävis-
täkuvista

22) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys Uskonnon-
vapauslaiksi

23) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi niiden
valitsijamiesten valitsemisesta, jotka
toimittavat tasavallan presidentin
vaalin

24) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi tasaval-
lan presidentin vaalista

25) Eduskunnan pankkivaltuus-
miesten kertomus vuodelta 1921

Esitellään:

26) Puhemiehelle Valtiopäiväjär-
jestyksen 43 §:n mukaan tulevaa
korvausta koskeva Valtiovarainva-
liokunnan kirjelmä

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Ampuja, Arffman, Aronen, Erich ja
Seppälä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: ed.
Ingman tämän kuun 15 päivästä tä-
män kuun 30 päivään saakka erään tie-
teellisen tehtävän suorittamista varten ul-
komailta, ed. Koponen kunnallisten tehtä-
vien takia tästä illasta ensi keskiviikko-
aamuun, ed. Arffman yksityisasiain vuoksi
tästä istunnosta, ed. Latvala kunnallisten
tehtävien takia huomisaamusta ensi maa-
nantai-iltaan, ed. Nyberg yksityisasiain
tähtien tästä illasta ensi viikon torstai-

Siv.

64

65

”

”

”

66

aamuun, ed. Miina Sillanpää yksityisasiain
tähtien tämän päivän istunnosta, ed. Kilpe-
läinen yksityisasiain tähtien ensi tiistaihin
ja ed. Nikkanen yksityisasiain tähtien ensi
torstaihin.

Valiokuntain puheenjohtajat ja varapuheen- johtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että puheen-
johtajiksi ja varapuheenjohtajiksi alempa-
namainittuihin valiokuntiin on valittu seu-
raavat edustajat:

perustuslakivaliokuntaan
puheenjohtajaksi ed. Vennola ja vara-
puheenjohtajaksi ed. Ryömä;

valtiovarainvaliokuntaan
puheenjohtajaksi ed. Ryti ja varapuheen-
johtajaksi ed. R. Furuholm;

lakivaliokuntaan puheenjohta-
jaksi ed. Åkesson ja varapuheenjohta-
jaksi ed. Kaila;

talousvaliokuntaan puheenjoh-
tajaksi ed. Reinikainen ja varapu-
heenjohtajaksi ed. Niskanen;

laki- ja talousvaliokuntaan
puheenjohtajaksi ed. A. Tulenheimo
ja varapuheenjohtajaksi ed. Lahden-
suo;

sivistysvaliokuntaan puheen-
johtajaksi ed. Virkkunen ja varapu-
heenjohtajaksi ed. Kukkonen;

pankkivaliokuntaan puheen-
johtajaksi ed. Renvall ja varapuheen-
johtajaksi ed. Reinikka.

maatalousvaliokuntaan pu-
heenjohtajaksi ed. Hahl ja varapuheen-
johtajaksi ed. Peltonen;

työväenasiainvaliokuntaan
puheenjohtajaksi ed. Joukahainen ja
varapuheenjohtajaksi ed. Simelius;

sotilasasiainvaliokuntaan
puheenjohtajaksi ed. Heikinheimo ja
varapuheenjohtajaksi ed. A. Pesonen;

ulkoasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Tanner ja varapuheenjohtajaksi ed. Ingman;

kulkulaitosvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Wuolijoki ja varapuheenjohtajaksi ed. Pullinen;

toimitusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Kaila ja varapuheenjohtajaksi ed. Wiik; ja

tarkastusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Roos ja varapuheenjohtajaksi ed. Järvinen.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sihteerin vaali.

Puhemies: Avoimeksi julistettua eduskunnan sihteerin virkaa on hakenut entinen sihteerivaatuomari, lakitiedettäkandidaatti Eino Johannes Ahla. Kansliatoimikunta puoltaa hänen ottamistaan sihteeriksi työjärjestyksen 4 §:n edellyttämäksi ajaksi.

Hyväksytään.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.

Allekirjoittaneen eduskunnan sihteerin ryhdyttyä toimeensa suoritetaan

2) Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

Puhemies: Vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty 6 ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi, joka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi olen vaalia varten pyytänyt vakuutustarkastaja Onni Hallstenin. Pyydän niitä edustajia, jotka ovat ehdokaslistat jättäneet, nimittäin Rae-aroa, Pennasta, Lohta, R. Furuhejmia ja Långströmiä, vaalissa avustamaan.

Kun vaaliliput ovat annetut ja lasketut jatketaan istuntoa.

3) Valtion viroista ja toimista suoritettavien palkkausten yleisiä perusteita

koskeva hallituksen esitys n:o 31 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lindberg: Man har beskylldt det demokratiska styrelsesättet att vilja skapa alltför många nya tjänster och otillbörligen öka tjänstemännens antal. Att så verkligen skett, hava vi sett prov på de senaste åren. Styrelser och registermyndigheter, nämnder och ämbetsverk, sådana som man ej förut vetat av, hava vuxit upp i flere tiotal. Härtill kommer att i ett land, som behärras av partierna, icke alltid kompetensen och den verkliga sakkunskapen blir bestämmande för besättande av tjänster, varför dugligheten minskas. Hela det vidlyftiga ämbetsmaskineriet och de många, som endast till namnet arbeta, men mest leva på andras bekostnad, tillskynda staten stora kostnader utan att medföra motsvarande nytta. Strävan bör därför gå ut på att minska tjänsternas och styrelsernas antal, kräva tillräckligt arbete av varje enskild tjänsteman och då förutsätta att han har motsvarande kompetens. I detta avseende beökar föreliggande regeringens proposition n:o 31 till riksdagen en förbättring, då där säges: Vad beträffar statsmaskineriets förenkling och arbetseffektivitetens ökning, håller en särskild kommitté på att överväga de rätt vittbärande åtgärder, som i sådant avseende borde vidtagas.

Att hoppas är det dylika åtgärder vidtagas så fort ske kan.

I samband med hela tjänstemannafrågan står frågan om tjänstemännens avlöning. Allom känt är, att vi i Finland genom njugghet och opraktisk idealism hållit på att systematiskt svälta ihjäl vår tjänstemannaklass. En massa nya, av dem många onödiga tjänster hava inrättats och dessas innehavare jämte de gamla tjänstemännen hava hållits vid svältgränsen, ja rent av fått lida nöd i statens tjänst. Dyrtdstillägg och familjebidrag hava då och då beviljats.

men i alltför snäva belopp. Vi hava att tacka våra tjänstemäns lojalitet och deras starka pliktökänsla att det icke länge sedan brustit och en samhället skakande strejk utbrutit. Att för uppehållandet av det elementära livet måsta skuldsätta sig och icke veta när skulderna skola kunna betalas, att vara tvungen sälja sina dyrbarheter och möbel för att draga livshanken fram, det är ändock för mycket fordrat utav statens tjänare. Men så har förhållandet hittills varit bland de flesta tjänstemän.

Råder nu föreliggande proposition bot på ovannämnda missförhållande? Skola de 95 miljoner, som föreslås till i statsutgifterna för genomförande av en allmän löne-reglering av statens tjänstemäns och betjäntes avlöningar, visa sig vara tillräckliga? Vanskligt är det utala sig i detalj, då ingenting med säkerhet är känt angående regeringens klassificering av tjänstemännen. Det förefaller dock, som om propositionen vore alltför nugg med löneförbättringarna åt de högre löneklasserna. Det ligger dessutom en *contradictio in adjecto* i propositionens motivering. På sidan 3 säges att avlöningarna i högre avlöningsgrader icke äro avsedda att ens tillnärmelsevis höjas till belopp, motsvarande prisnivåns stegring. Å sidan 5 säges, att det på grund av de lägre dyrtidstilläggen varit förhållandevis allt svårare att vid de högre och ansvarsfullare tjänsterna fästa kunskapsrika personer. Huru tror man sig kunna göra det nu, då man höjer de lägre tjänstemännens avlöningsförmåner i nivå med prisstegringen, men i de högre avlöningsgraderna icke ens tillnärmelsevis försöker nå prisnivåns stegring? Således betjante och lägre tjänstemän tillförsäkras tillräcklig bärgning, under det de högre tjänstemännen få suga på ramarna.

Det förefaller mig som om propositionens bestämning om naturaförmånernas bestämmande skulle leda till ständiga slitningar mellan tjänstemännen och förvaltningen och fara för orättvisor från förvaltningens sida. Därför borde det tagas i övervägande, om icke något annat förfaringsätt borde inslås.

Även frågan om expeditiöslörens indragande till statsverket bör noggrannt tagas under omprövning, ty den nu föreslagna indragningen kan visa sig vara ett tveegat svärd.

Mig förvånar högeligen propositionens

förslag att ersättningen för lantmåteriför rättningar, lotsningsavgifter m. m. skola tagas i betraktande vid utmätande av den befattningen åtföljande avlöningen. Dessa ersättningar som under olika år kunna utgå i avsevärt olika belopp, skulle då förutsätta en ofta återkommande omklassificering vid utmätande av den befattningen åtföljande avlöningen åt sagda befattningshavande.

Emellertid vill jag för denna gång icke ingå i flere detaljer utan endast fastslå, att om staten håller lönerna för sina tjänare för låga, har densamma svikit sin överens-kommelse med dem, enligt vilken dem tillförsäkras „*ständsmässigt underhåll*“, och det är säkert, att därpå komma att lida den administrativa förvaltningen, rättsskipningen och skolväsendet. Statsmaskineriet börjar gnissla i sina fogningar. Man må hellre inskränka på flere onödiga anslag, ja till och med låta nödiga förbättringar, vilka icke förlora något på uppskov, vänta, än att driva tjänstemannakåren till det yttersta.

Jag hoppas statsutskottet skall finna tillfälle att, sedan regeringens meddelande, huru den ämnar klassificera tjänstemännen, utjämna tillskotten och om möjligt höja anslaget för detta behjärtansvärda ändamål på ett avsevärt sätt.

Ed. A. Pulkkinen: Valtion virka-ja palvelusmiesten mieliä on vuosikausia katkeroitannut ja heidän työkykyänsä la-mauttanut se kylmä ja välinpitämätön ta-pa, jolla vallanpitäjät ovat heidän palk-kauskyksymykseensä suhtautuneet. Aivan viime aikoihin saakka on myöskin suuren yleisön mieliin juurtunut käsitys, että Suomi on virkamiesten luvattu maa, vaika tosiasiassasi tuo käsitys ei enään nel-jännesvuosisataan ole ollut oikeutettu. Vie-lä 1880- ja 1890-luvuilla voitiin virkamies-ten asemaa pitää hyvänä. Olot olivat ver-rattain yksinkertaiset, työtaakka ei yleensä ollut raskas ja monessa virastossa lienee virka-aika, joka ei ollut pitkä, riittänyt virkatehtävään suorittamiseen. Aikaa jäi näin ollen sekä lisätietojen hankkimiseen ammattialalta että yleisen sivistysmäärän kartuttamiseen, ja palkka oli sellainen, että sillä tultiin hyvin toimeen. Osasivatpa jotkut virkamiehet tehdä siitä säästöjäkin, eikä se ollut ihmeäkään, kun muistetaan, että esimerkiksi voinaula saatiin jopa 25 ä 30 pennillä ja että muiden tarvikkeiden hin-

nat olivat senmukaiset. Syistä, jotka tässä voidaan sivuuttaa, ei virkamiesten asemaitten vuosisadan vaihteen ole ollut kadehdittava, vaikka elinkustannukset eivät olleet siinä määrin nousseet, etteivät palkat säästeliäästi eläen olisi välttämättömiin tarpeisiin riittäneet. Mutta maailmansodan ja Suomen vapaustaistelun jälkeen oloissa tapahtui täydellinen mullistus: syntyi asuntopula, elintarpeiden ja muiden tarvikkeiden hinnat nousivat huimaavasti rahan arvon laskiessa, elämä kallistui monenkertaiseksi entisestään. Virka- ja palvelusmiesten palkkauksia koetettiin järjestää kalliinajanlisäyksillä, mutta nämä lisäykset eivät jaksaneet läheskään seurata yleisen hintainnouden jäljissä. Tosin alempi-palkkaiset virka- ja palvelusmiehet saivat vihdoin niin sanottua elinkustannusindeksiä vastaavat palkkaedut. Mutta he olivat jo ennen sotaa olleet vähemmän tyydyttävässä asemassa. Paremmiin palkattuihin virkamiehiin, joista ainoastaan kaikkein ylimpään voitiin sanoa ennen sotaa nauttineen runsaita palkkoja, saivat palkkaetunsa nousemaan vain 3—4 kertaisiksi, kun elinkustannusindeksi oli noussut kymmenkertaiseksi, jopa sitäkin korkeammaksi. Seurauksena tästä on ollut että monet ylemmät virkamiehet ovat valtion viroissa kuluttaneet, mikä perintö-omaisuuttaan, mikä entisiä säästöjään, toisten on täytynyt myydä huonekalujaan ja muita esineitä, joita ilman ovat voineet tulla toimeen. Jokaisen, joka on kyennyt, on täytynyt toimeentullakseen koettaa hankkia sivutehtäviä, mikäli niihin on aikaa riittänyt. Mutta monen on täytynyt myöskin tehdä velkaa siinä toivossa, että olot joskus paranevat, jotta velat voidaan maksaa. Arempien omaatuntoa on kuitenkin aina ollut kolkuttamassa pelko etteivät voi saamamiehiään tyydyttää.

Samaan aikaan ovat olot kehittyneet. Virkamiesten työtaakka on kasvanut, kun heidän lukumääränsä ei ole samassa määrässä lisätty. Kuinka monelta nyt enää riittää aikaa tarpeeksi jokapäiväisestä toimeentulosta huolehtimisen ohella lueksia kehitykseen tai edes seurata kehitystä omalla ammattialallaan. Ainakin korkeampipalkkaiset virkamiehet ovat jo kauan eläneet kovin vaikeassa taloudellisessa tilassa, mikä näännyttää myöskin henkisesti. Ellei pääsyä tästä ahdinkotilasta löydetä, on pelättävissä että virkamiessivistyksessä ja virkakuntoisuudessa ennen pitkää tapahtuu

taantumus, joka ei ole onneksi maalle ja kansalle. Jos erittäinkin ylimpien ja vastuunalaisimmissa toimissa olevain valtion palvelijain palkat pidetään alhaisina, tulee se varmaan osottautumaan itse valtiotaloudellekin tappioksi. Sillä huonopalkkainen virkamiehistö ei suorastaan kykene samassa määrässä huolehtimaan valtion asioista kuin kunnollisesti palkattu ja taloudellisesti riippumaton. Sellaisena kansan nousukautena kuin on nyky aika olisi myös suotavaa että kansan syvistä riveistä nousevat henkilöt pääsisivät valtion ylimmillekin virkapaikoille. Mutta jollei toimeentulo näillä paikoilla ole täysin turvattu, niin ne paikat jäävät toisten hoidettaviksi, varakkaiden, joilla muuten on riippumaton toimeentulo, mutta jotka mahdollisesti eivät katsele eivätkä edes osaa katsella kansan parasta niillä silmillä kuin kansan syvistä riveistä nousevat.

Suomen virkamiehistö on edustajainsa kautta usein esittänyt hallitukselle virkamiehistön tukalan taloudellisen aseman ja pyytänyt siihen parannusta. Viimeksi on Virkamiesyhdistysten Keskusliiton hallitus keskusliiton vuosikokouksessa 3 päivänä huhtikuuta tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti jättänyt hallitukselle anomuksen, jossa se on pyytänyt 1) että kaikkien valtion virkailijain, niin hyvin vakinaisten kuin ylimääräisten palkkaukset lailla lopullisesti järjestetään, huomioonottaen ennen maailmansotaa vallinneet palkkaukset ja soveltuaan niitä kulloinkin vallitsevia ja virallisesti vahvistettuja indeksisuhteita vastaaviksi ja että tämä laki saatetaan voimaan vuoden 1923 alusta; 2) että palkkauslaissa riittävän tehokas ikälisäysjärjestelmä otetaan käytäntöön; 3) että samassa laissa järjestetään myös virkailijain eläkekysymys noudattamalla sitä periaatetta että täyden eläkkeen määrän tulee olla 2/3 osa loppupalkkauksesta, siten laskettuna kuin 1 kohdassa palkkauksesta sanotaan; 4) että edellisessä kohdassa mainitut eläke-edut myönnetään myöskin jo eläkettä nauttiville valtion virkailijoille elinkustannusindeksiä kulloinkin silmälläpitäen; 5) että tässä mainitut etuisuudet sovelletaan myös kansakoulunopettajiin; 6) että palkkauslakiin otetaan tarpeelliset säännökset virkamiesjärjestöjen neuvottelu-oikeudesta tasavallan hallituksen kanssa palkkausasioissa ja muissa virkamiehiä yleisesti koskeissa kysymyksissä; kuin

myös I) että ellei palkkauksia vuoden 1923 alusta voida saattaa voimaan, virkamiesten palkkaukset sanotusta ajasta lukien kaikessa tapauksessa väliaikaisesti määrätään sellaisiksi että ne alemmissa palkkausluokissa täydelleen vastaavat ennen maailmansotaa vallinneita palkkauksia sekä kaikkein ylimmissä palkkausluokissa vähintään 2/3 osaa vahvistetuista palkkauksista, lasketuina kulloinkin esiintyvän virallisesti vahvistetun hintaindeksin mukaan sekä II) että palkkauksia väliaikaisesti näin järjestettäessä otetaan huomioon myös kaikki kohdissa 2—6 mainitut palkkauslakiin otettavaksi ehdotetut palkka-, eläke- y. m. etuudet.

Nyt esilläolevaa hallituksen esitystä on tervehdittävä ensimmäisenä yrityksenä ottaa huomioon maan virka- ja palvelusmiesten toivomukset palkkainsa järjestelyssä. Onko palkkauskysymys esityksessä järjestetty vyydyttävällä tavalla, jää asianomaisen valiokunnan tarkastettavaksi. Ja silloin on pidettävä mielessä, että ainoastaan hyvällä palkalla saadaan kunnollista työvoimaa. Monen ei kannata uhrata koulutukseen ja opintoihin paljon aikaa ja varoja, ellei tiedä näistä uhrauksista vastaisuudessa olevan myöskin taloudellista hyötyä.

Esityksen toteuttaminen vaatii valtiolta huomattavia lisämenoja, mutta niitä ei ole kammottava tällaisessa asiassa, sillä kysymyshän koskee itse valtiokoneiston välttämättömyyttä toimintaa. Se käy tosin, vaikka virkamiehet ovat huonopalkkaisia ja heikkoja, mutta se ei käy kunnollisesti. Parhain virkamiehistö, olen siitä vakuutettu, tulee sittenkin valtiolle ajan pitkään huokeammaksi, vaikka sille täytyykin maksaa kunnollinen palkka.

Hallituksen esityksen perusteluissa ilmoitetaan, että sitä asetusehdotusta laadittaessa, jossa säädetään, mihin palkkausluokkaan kukin toimi tai virka on kuuluva, on katsottu alemmilla palkkausasteilla voitavan asettaa toimet sellaisiin luokkiin, että palkkausta tulee täysin vastaamaan hintatason kohoamista, jopa sen vaatimaa määrää ylittämääkin. Tämä onkin vallan kohtuullista. Mutta mikä on laita ylempäin palkkausluokkain, se ei käy esityksestä ilmi. Niistä sanotaan vain, että ylempillä ja varsinkin kaikkein ylimmillä asteilla palkkauksia ei ole tarkoitettu korotettavaksi läheskään hintatason kohoamista vas-

taaviksi. Onko niitä korotettu riittävästi, se jää valiokunnan harkinnan varaan. Verattaessa ylimmän luokan ehdotettua palkkausta ennen sotaa olleisiin parhaisiin palkkoihin, havaitaan, ettei se ole täysin nelinkertainen. Tähän tulisivat tosin lisäksi ehdotetut virkaikäkorotukset, joita ennen ei ollut. Mutta täytynee olettaa, ettei palkkaus sittenkään saavuta 2/3 sodan edellisestä palkkauksesta, mitä virkamiesyhdistysten keskusliitto on pitänyt alimpana rajana.

Joka tapauksessa näyttää olevan todettava, että hallituksen esittämässä palkkaussääntöissä tuskin on tinkimisen varaa. Eikä siihen rahatalouden kannalta pitäisi olla aihettakaan, sillä onhan hallitus saanut tulo- ja menoarvion menemään, niinkuin sanotaan, lukkoon sillä edellytyksellä, että virka- ja palvelusmiehille suoritetaan sen suunnittelemat palkankorotukset.

Tahtoisin lopuksi, tosin vain pikaisesti tutustuttuani hallituksen esitykseen, lausua käsityksenäni, että se useissa kohdin näyttää onnistuneella tavalla ratkaisseen virka- ja palvelusmiesten palkkauksen järjestelyn. Sellaisia kohtia ovat mielestäni palkkauksen määrääminen yksinomaan joko palkaksi tai palkkioksi, sekä palkkauksen jakaminen luokkiin, joita kuitenkin tuntuu olevan liian runsaasti. Niinikään on siinä, että lapsiavustus on korvattu ikälisäyksellä, mielestäni osuttu oikeaan. Lapsiavustustahan onkin pidetty hätävarana äkkiä tulleissa poikkeuksellisissa oloissa. Säännöllisissä oloissa sitä voitaisiin puolustaa ainoastaan väestön lisäämisen kannalta, mutta siinä tapauksessa siihen olisivat oikeutetut kaikki kansalaiset eikä yksin virka- ja palvelusmiehet. Sitä vastoin ikäkorotukset lankeavat aivan kuin luonnostaan. Tekeehän ammatissaan harjaantunut virka- ja palvelusmies samassa ajassa paljon enemmän työtä kuin vastaaloittelija, jonka oppirahat sitäpaitsi useinkin saa maksaa valtio. Sitäpaitsi työn laatu ajan kanssa paranee. Kaksinkertaista lisäpalkkaa perheellisille voidaan myös kohtuussyillä puolustaa. Niinikään minä pidän onnistuneena esityksen omaksumaa liukuvaa palkkausjärjestelmää. Näyttää myöskin siltä kuin alempiin palkkausluokkiin kuuluvain palkkauseduista olisi pidetty tarpeeksi huolta jos heidät vain, niinkuin on ilmoitettu, asetetaan kyllin korkeisiin palkkaluokkiin — myöntämällä heille

tiheimmin ikälisäyksiä kuin ylempiin palkkaluokkiin tuleville ja sillä määräyksellä, että korotusprosentti hintatason noustessa on alemmissa palkkaluokissa suurempi kuin ylemmissä.

Jotta nyt ehdotettu palkkausjärjestelmä saataisiin kohtuuden mukainen, olisi valtiokunnan laskettava huolellisesti muitten muassa, mitä miltäkin virkamiesryhmältä on katsottava kohtuuden mukaan menevän asunnonvuokraan, vaatteisiin ja elatukseen, jolloin on muistettava, että virkamiesten, jotka eivät saa apulisiä omasta pellostaan, on hankittava kaikki käteisellä rahalla, mitä veroihin, ammattikirjallisuuden hankkimiseen j. n. e. tulee. Silloin varmaan havaitaan, että palkat ainakin ylemmissä palkkaluokissa ovat ehdotettu liian pieniksi. Ruotsin ja Tanskan vastaavain virkamiesten palkoista ne, kuten minulle on ilmoitettu, jäävät kauas jälkeen. Mutta niiden rinnallehan meidän ei ole pyrittävä. Joka tapauksessa lienevät opintovelkain korot ja kuoletus palkkain jäädessä sellaisiksi, mihin ne ovat ehdotetut, pyyhittävä tileistä pois, sillä niiden suorittamiseen ehdotetut palkat käsittääkseni eivät riitä. Nämä korot ja kuoletukset eivät nykyaikana ole vähäiset. Missään tapauksessa eivät nyt ehdotetut palkat riitä korvaamaan niitä tappioita, joita virka- ja palvelusmiehet kuluneina vuosina ovat saaneet kärsiä heille myönnettyjen palkkaetujen lyhennyksenä rahanarvon alenemisen johdosta.

Puhemiesneuvosto on ehdottanut tämän asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan. Minulla on syytä olettaa, että valtiovarainvaliokunnalla tällä valtiopäiväkaudella on siksi paljon työtä, että sille käypi miltei mahdottomaksi sillä huolellisuudella, jota asian tärkeys ja laatu vaatii, syventyä tähän asiaan. Minä senvuoksi ehdotan, että eduskunta päättäisi asettaa erityisen virkamiesasiain valiokunnan, johonka tämä asia lähetettäisiin. Sillä valiokunnalla tulisi myöskin olemaan muuta työtä. Esityksen perusteluissa hallitus ilmoittaa vielä annettavan pari virkamiesasiaa koskevaa esitystä. Niitä on jo aikaisemmin annettu tälle eduskunnalle ja ne ovat menneet perustuslakivaliokuntaan, mutta nekin voitaisiin siirtää virkamiesasiain valiokuntaan.

Ed. Sch auman: Såsom redan den första talaren framhöll, är det svårt att bilda sig en föreställning om i vilken grad

tjänstemännens löner genom denna proposition komme att förbättras, då icke till propositionen fogats den förordning, i vilken uppräknas vilka tjänster och befattningar hänföras till de skilda lönegrupperna. Det är i själva verket denna förordning, som är det viktigaste. Utan kännedom om den kan man icke, såsom jag redan sade, bilda sig en verklig föreställning om bärvidden utav den lönereglering, som nu föreslås. Jag har emellertid lyckats få se, åtminstone delvis, i korrektur det kommittéförslag, som är avsett att ligga till grund för denna förordning, och med all reservation ber jag för min del få uttala, att det synes mig, som om lönerna uti mellangrupperna icke hava blivit tillräckligt höjda och jag tror icke heller i de lägsta grupperna. Den senaste ärade talaren ansåg, att det var de högsta grupperna, som hade blivit mest lidande på denna lönereglering. Ja, det är på sätt och vis riktigt, om man utgår från det, att alla tjänstemän böra få genom denna reglering ett belopp, som motsvarar den lön de hade före prisrevolutionen. Det är riktigt ur den synpunkten sett, men det är icke riktigt, om man tänker på saken litet större, om jag så får säga. Vårt avlöningssystem var ett aristokratiskt system; t. o. m. i utländska, åtminstone i svenska handböcker, åberopades Ryssland och Finland såsom länder, i vilka ett aristokratiskt lönesystem var rådande. Våra högre tjänstemän hade för höga löner, och det är en fullkomligt riktig utveckling, som vi nu sträva till, då dessa tjänstemäns löner till följd av den prisrevolution, som vi bevittnat, sänkas.

Det omdöme, som jag nu avgav om det förslag, som jag antager kommer att bli den s. k. förordningen, det har jag som sagt avgivit under reservation, ty det är ytterst svårt att bilda sig en exakt föreställning om detsamma efter en så ytlig kännedom om det, som jag har kunnat taga. Men jag skall be att få göra en teknisk invändning mot detta förslag, som antagligen kommer att bli förordning, och denna tekniska invändning gäller också lagförslaget. Här är otvivelaktigt alltför många lönegrupper. Jag skall be att få framhålla, att i kommitténs förslag fanns i första gruppen eller klassen, så som den tyckes kallas, en enda tjänsteman, justitiekanslern, i andra klassen tvänne, högsta domstolarnas presidenter, i den tredje landshövdingarna och

biskopen i Nyslotts stift, i den fjärde endast hovrättspresidenterna o. s. v. Är det nu någon mening i att gradera dessa löner, så att man giver den ena 300 mark i månaden mer än den andra? På samma sätt, om man går litet lägre ned till grupperna 9, 10 och 11, så synes det mig, att de med största lätthet kunnat sammanslås. Jag ber att få uppmärksamgöra regeringen därpå att, om detta förslag blir verklighet, kommer följden härav att bli ständiga trasel och ständig anledning till avund från de olika tjänstemännens sida. Ju färre grupper vi hava, desto lättare kan denna lönereglering genomföras, ju flere, desto svårare. Det är, om jag så får säga, en övermänsklig prestation, som utförts av kommittén, då den verkligen trott sig kunna indela tjänstemännen så där i detalj i grupper med avseende å deras löner och antagligen även med avseende å deras arbetsprestationer och det ansvar, som är förordat med deras arbete.

Ännu en teknisk invändning. Vartill tjänar det att i detta lagförslag upptaga alla dessa små befattningar med en så låg lön som ända till 300 mark i året. Det är ju icke några verkliga befattningar, det är några små tillfälliga uppdrag och bisysslor. Alla dessa borde elimineras. Icke är här fråga nu om annat än avlöningar för statens egentliga tjänster och befattningar, icke för mer eller mindre tillfälliga uppdrag.

Som sagt, löneregleringens bärvidd kan man icke överblicka, innan man får kännedom om vad som är avsett att inryckas i förordningen. Däremot kan man redan bedöma lagförslaget, för så vitt det gäller ålderstilläggen, och jag måste säga, att lagförslaget i detta avseende är, synes det mig, lyckat. Jag förenar mig om den senaste ärade talarens uttalande. Jag tror att det är riktigt och till stor fördel för tjänstemännen, att de få sina ålderstillägg icke på grund av den tid de tillbragt i den tjänst de nu innehava, utan på grund av den tid de överhuvudtaget tillbragt i statens tjänst. Det leder därhän att äldre tjänstemän genom ålderstilläggen komme att få ett ganska effektivt tillägg till sin grundavlöning, de äldsta tjänstemännen ända till 30 %, ja, i de lägre lönekategorierna ända till 40 %.

Alltså, vad som här föreslås beträffande ålderstilläggen skulle jag för min del be att få förorda till antagande av det utskott,

som kommer att behandla frågan, och jag tror, att det icke vore till skada för saken, om ett särskilt utskott — ehuru tanken var för mig alldeles främmande, då förslaget här framställdes — för ändamålet bleve tillsatt. Detta utskott behövde icke bli ett så stort utskott, som de vanliga utskotten. Det kunde bli ett mindre utskott med så många medlemmar som t. ex. bankutskottet har. Jag ber alltså att få förena mig om rdgsm Pulkkinens förslag om tillsättande av ett särskilt utskott.

Det är icke angenämt att taga upp frågan om tjänstemännens löners förbättrande, när man får i sin hand en proposition, som åtminstone med avseende å sin motivering är ett så utomordentligt bevis på den låga förmågan hos statens tjänstemän. Den första delen av denna motivering är ju ett formligt pecorale. Vare sig man läser det på finska eller svenska, är det ju så naivt och så olämpligt uti en proposition som möjligt. Det är något slags rättsfilosofiska spekulationer, och för sådant intresserar sig i allmänhet icke riksdagen och jag tror icke heller regeringen. Men så kommer det till, att den svenska texten — och jag håller före, att den svenska texten också skall kunna läsas med något så när tillfredsställelse av riksdagsmännen — att den svenska texten, säger jag, är dålig såsom oftast. Jag ber att få uppmärksamgöra hr statsministern och regeringen därpå, att det nu vore tid på att få statsrådets translatorskontor så ombildat, att statsrådets translatorer kunde prestera goda svenska översättningar av de finska lagförslagen.

Jag skall kanske läsa upp ett par ställen för att man må bli övertygad om — åtminstone de, som kunna svenska — att jag icke överdriver. Här är nu t. ex. en mening, som lyder sålunda: „Tidals tycktes det redan, som om regleringen borde uppskjutas till dess penningvärdet stadgats på något stadium och därunder fortfarande strävas att komma tillrätta med tillhjälp av dyrtidstillägg.” En annan mening: „Fastställandet av penningvärdet av de naturaförmåner, för vilka vederlag skall innehållas av grundavlöningen, beror på prövning in casu, varför detta, såväl som av prisfluktuationer påkallade ändringars vidtagande i de för år 1923 fastställda belopp har ansetts böra överlämnas åt förvaltningen” — här menas att i administrativ väg avgöras — „överlämnas åt förvaltningen,

där och för så vitt ändringar, som icke äro obetingat beroende av totaltalets för levnadskostnadsindex växling, bliva av nöden." Nog är detta ju en svenska som är absolut omöjlig. „Ehuruväl utmätningen av för särskilda statsbefattningar tillkommande ersättningar, såsom av det ovananförda framgår, förutsätter omständlig prövning, gör nämnda ersättnings ställande i ett riktigt inbördes förhållande det nödvändigt, att alla löntagargrupper ställning samtidigt tages under omprövning." Så talas det på flera ställen om statens „personbehov". „Henkilötarve" heter det på finska; jag vet icke, om det är riktigt på finska, men „personbehov" är ett fullkomligt obegripligt uttryck på svenska. Vad tyckes om detta uttalande, som återfinnes i den del av motiveringen, som jag kallade pecorale: „I de länder, där anställning i statstjänst redan i och för sig anses såsom bevis på en eftersträfvansvärd samhällsställning, kan staten på sitt personbehov delvis tillgodosett också mot jämförelsevis knappt tilltagna materiella förmåner. Men där dylika affektionsvärden äro utan betydelse" o. s. v.

Jag upprepar i sammanhang med denna propositions remiss det önskningsmålet, att translatorskontoret, som tydligen fortfarande består mest av translatorer, som ha kunnat översätta till ryska, ombildas så att vi få ett translatorskontor, som i sig innesluter förmågor, som kunna översätta de finska texterna till svenska. Det är detta som nu behöves. Nu behöva vi icke mer ryska translatorer.

Ed. A s p e l i n: Olen tyytyväisyydellä havainnut, että esilläolevan lakiesityksen 11 § myöntää valtioneuvostolle oikeuden korottaa rajaseutujen virkamiesten palkkoja 25 %:lla, sillä ottaen huomioon, kuinka erinomaisen tärkeää on saada rajaseuduille päteviä, täysin sopivia ja kunnollisia virkamiehiä ja ne vaikeat olot, joissa nämä palvelevat, on tällainen määräys täysin paikallaan. Kuitenkin toivoisin, että tämä valtioneuvostolle myönnetty oikeus laajennettaisiin siten, että sanottu palkankorotus voitaisiin myöntää kaikille Lapin kihlakunnassa palveleville virka- ja palvelusmiehille siitäkin syystä, kun viime aikoina on ollut hyvinkin vaikeaa saada Lapissa olevat avonaiset virat täytetyiksi.

Kannatan asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Juutilainen: Esilläoleva hallituksen esitys tarkoittaa ratkaista ja vakiinnuttaa yhden suurimpia ja vaikeimmin sovitettavia kysymyksiä yhteiskunnassamme. Kuitenkin tuskin on oikeutettua se moite, mikä tänäkin päivänä ja tältäkin paikalta on lausuttu, että eduskunta on aina kylmästi suhtautunut virkamiesten aseman parantamiseen. Ottaen huomioon sen vaikean raha-aseman, mikä valtiolla näinä vuosina on ollut, on kuitenkin eduskunta joka vuosi käsittäakseni parhaansa mukaan koettanut järjestää virkamiesten palkkausoloja siten, että päästäisiin parempiin ja säännöllisiin oloihin, jolloinka voitaisiin ryhtyä perinpohjin kysymystä ratkaisemaan. Nykyinen hallitus on kumminkin katsonut jo ajankohdan olevan sellaisen, että se on jättänyt eduskunnalle esityksen, jossa virkamieskysymyksen yksi puoli tahdotaan aivan lopullisesti ja vakinaisesti ratkaista. Tähän esitykseen on kumminkin heti huomautettava, että esitys käsittelee vain yhtä puolta asiassa, nimittäin palkkauspuolta. Hallituksen esityksessäkin mainitaan, että mitä virkakoneiston yksinkertaistuttamiseen ja työtehon lisäämiseen tulee, on sitä kyllä jo erityinen komitea harkitsemassa, mutta mitään ratkaisevaa esitystä siitä ei voida vielä antaa. Tähän asti on käsittäakseni ollut hyvin yleinen mielipide se, että virkamieskysymystä pitäisi käsitellä palkkauksen ohella myöskin virkakoneiston yksinkertaistuttamisen ja työtehon lisäämisen puolesta. Senvuoksi syntyy vakavia epäilyksiä, onko syytä nyt jo hyväksyä hallituksen esittämä lakiehdotus vai olisiko se vielä lykättävä siksi kunnes tuo mainitsemani toinenkin puoli asiasta joutuu esille.

Täällä on mainittu, että valtiotalous voisi hyvin kestää sen 100, jopa 120 miljoonan lisäyksen, minkä hallituksen esitys viime vuoden virkamiesten palkkauksiin tietää. Voitanee kumminkin huomauttaa, että valtion talous on vasta aivan viime vuosina saatu jotenkuten tasapainoon, että eduskuntien on täytynyt aina vain etsiä uusia verotuksia, että tulo- ja menoarvio on saatu kiinni. Nytkin voidaan jo huomata, että jos hallituksen esitys hyväksyttäisiin, on valtion tulo- ja menoarviota hyvin vai-

kea saada lukkoon. Kyllä kai siinä lainoihin ja tullikorotuksiin täytyisi silloin huomattavassa määrässä ryhtyä.

Erityisesti kiinnittää hallituksen esityksessä huomiota se, että hallitus ehdottaa nyt kerta kaikkiaan varsin runsaita korotuksia. Ne ovat ylimmissä luokissa 100 % niihin palkkaetuihin, mitä virkamiehet viime vuoden tulo- ja menoarvion mukaan nauttivat. Onpa eräissä luokissa ehdotettu yli 100 %:kin. Voin mainita parista ensimmäisestä luokasta numeroitakin. Nykyisen ensimmäisen palkkausluokan virkamies, kun otetaan huomioon, että hän saa ikäkorotuksen, saa tänä vuonna 74,800 markkaa. Hallituksen esityksen mukaan hän tulisi saamaan 124,800 markkaa, siis korotus on erittäin huomattava. Vielä suurempi korotus olisi toisessa palkkaluokassa. Nykyisin se on 57,150 markkaa, hallituksen esityksen mukaan se tulisi olemaan 120,120 markkaa. Kolmannessa luokassa myöskin on korotus yhtä huomattava. Alemmissa luokissa ei korotus ole niin suuri kuin ylemmissä. Tämän vuoksi saattaa asettaa kysymyksenalaiseksi, onko nyt jo ajankohta sellainen, ja katsotaanko maan taloudellisen aseman siksi vakaintuneen, että voidaan näin korkeat korotukset lailla säätää nyt heti voimaanastuviksi.

Vielä on hallituksen esityksessä tehty parannuksia nykyisiin virkamiesoloihin siinä kohden, että palkanlisäykset tulisivat tapahtumaan tiheämmin kuin ennen. Tuskin siihenkään olisi nyt syytä. Yksi kohta hallituksen esityksessä kiinnittää erityisesti huomiota. Virkamiesten asettaminen niihin palkkausluokkiin, joita on esityksessä 76, jäisi esityksen mukaan hallituksen asiaksi. Hallituksen tulisi asetuksella määrätä, mikä virkamieskunta mihinkin palkkaluokkaan kuuluu ja senvuoksi ei mielestäni virkamiesten asema tule olla vakavaksi, jos sitä tahdotaan ajaa. Toisaalta voisi sattua niin, kuten nyt esityksen antamiseen nähden on sattunut, että sen luokittelun tulisi toimittamaan virkamiehistä kokoonpantu toimitusministeriö. Silloin voisi käydä niin, että palkkaluokittelussa menot kohoaisivat hyvinkin huomattavasti ja senvuoksi olisi syytä, että luokittelu tapahtuisi myöskin lailla. Voisihan sattua niinkin, että olisi sellainen hallitus, joka luokittelisi virkamieskunnan päinvastoin, asettaisi toiset virkamiehet hiinkin alhaisiin luokkiin ja siltäkin kan-

nalta katsoen olisi palkkausluokista laki parempi olemassa kuin asetus.

On varsin äänekkäästi ja varsinkin tämän kesän aikana syytetty, mielestäni kyllä aiheettomasti että keskustahallitus, ja keskustapolitiikka on aiheuttanut valtiotaloudelle erittäin suuria rasituksia, että sentakia ovat verot huomattavasti kasvaneet. Toivon, että varsinkin niiden puolueiden taholta, jotka keskustaa ovat syyttäneet valtion menojen lisäämisestä, tullaan yhtymään tähän minun esittämäni mielipiteeseen.

Virkamiesolojen järjestelyyn nähden aina on esitetty varsin eriäviä mielipiteitä, toisaalta esitetään virkamiesten asema varsin heikoksi ja vaikeaksi ja maksajien asema paljon paremmaksi. Minä en tahdo tähän pitemmälti kajota. Huomautan vain sen, että kyllä kai tälläkin hetkellä suurin osa veronmaksajia on yhtä vaikeassa taloudellisessa asemassa kuin virkamiehistökin, vaikkapa otetaankin huomioon, että virkamiesten tulot täytyy olla huomattavasti suuremmat kuin yksinkertaisissa oloissa ja tehtävissä toimivien veronmaksajien. On puhuttu voinaulojen hinnoista, mitä ne aikoinaan maksoivat, mutta sen nyt saanee jättää syrjään. Yhteen kohtaan huomautan kumminkin, mitä ed. A. Pulkkinen lausui, että tehtävät ovat virkamiehillä viime vuosina kasvaneet, mutta virkamiesten luku ei ole siinä suhteessa lisääntynyt. Kyllä yleinen käsitys täällä eduskunnassa tähän asti on ollut se, että virkamiehille voitaisiin hyvin monessa virastossa tehtäviä lisätä ja sitä tietä voitaisiin pyrkiä siihen, mihin mainitsemani edustajakin, pyrkii, että me voisimme kunnollisesti palkata tarpeellisen virkamieskunnan. Minäkin katson, että puhemiesneuvoston ehdotus on sopivin, että asia käsitellään valtiovarainvaliokunnassa, eikä aseteta erityistä virkamiesvaliokuntaa.

Ed. Hiilos: Kyseessäoleva hallituksen esitys laiksi valtion viroista ja toimista suoritettavain palkkauksien yleisistä perusteista asettaa valtion toimenhoitajain palkkauksen aivan uudelle periaatteelliselle pohjalle. Asian siihen periaatteelliseen puoleen, mikäli se koskee lainsäädäntötietä palkkausolojen järjestämisestä valtion laitoksissa, ei työväenpuolueen edustajilla ole mitään muistuttamista. Jo pitempään aikaan, useiden vuosien aikana, ovat valtion laitosten palveluskuntien järjestöt juuri

pyrkineet tähän periaatteeseen, että lain-säändäntötietä suoranaisesti määrättäisiin palkat, ja että tämän luonnollisesti suorit-taisi eduskunta. Tähän käsitykseen on luonnollisesti tultu kokemuksien kautta; ennen kaikkea se räikeä ristiriita, mikä eri valtion laitoksissa ehdottomasti palkkaus-ten suhteen vallitsee, voitaisiin ehkä parai-ten siten poistaa, kuin myöskin tästä edelli-sestä johtuva räikeä mielivalta epäilemättä myöskin samassa ainakin jossain määrin lieventyisi. Esilläoleva esitys kuitenkin on puutteellinen tässä suhteessa. Voin yhtyä pääasiassa siihen, mitä ed. Juutilainen täällä mainitsi, että tässä lakiehdotuk-sessa tulisi olla se luokittelu, mihin palkkaryhmään kukin ammatti tai toi-miryhmä asetetaan. Ainoastaan silloin tällä ehdotuksella käsittäakseni on jotakin merkitystä, joten ehdottaisin, että valio-kunta tässä suhteessa tekisi tähän lakieh-dotukseen muutoksen.

Mitä sitten tulee varsinaisesti tässä esiin-tyvän lakiehdotuksen 2 §:ään, jossa luokit-telu on jaettu kaikkiaan 76 eri ryhmään, joskin luonnollisesti alempia ryhmiä on paljon sellaisia, joissa sivutoimista tullaan maksamaan, on kuitenkin jo heti todettava, että ylemmissä luokissa ehdottomasti on liian suuret palkat, ja yleensä, jos katsoo asian puhtaasti teknillistä puolta, että muutaman sadan markan ero näin suurissa summissa ei suinkaan ole tarpeellista, mutta palkkauksen suuruus kokonaan si-nänsä olisi tuntuvasti alennettava ylem-missä luokissa, kun ensijaan alempien luok-kien määrä olisi poistettava koko joukolla. Kuinka monta näistä luokista mahdollisesti olisi poistettava, ei ole aivan helppo sanoa johtuen siitä, kun ei ole tiedossa, mihin palkkaryhmiin on eri virkailijat aiottu si-joittaa, joten siitä puolesta ei yksityiskoh-taisemmin voi mielipidettään lausua.

Mitä yleisesti tulee asian siihen puoleen, että tämän uuden palkkausjärjestelmän toimeenpano vaatisi valtion varoja noin 95 á 100 miljoonaa, niin kuitenkin me työ-väenpuolueen edustajat tulemme jyrkästi vastustamaan virkamiesten palkkojen tällä määrällä kohottamista. Kun ottaa vasta-kohdaksi tälle esitykselle sen seikan, ja katselee sitä olotilaa, missä tämän maan työväestö taloudellisesti tällä kerralla elää, että siltä, sensijaan, että olisi saanut palk-koihinsa parannusta, on tuntuvasti palk-koja alennettu, niin esitetään tässä virka-

miehille palkkoja korotettaviksi. Se käsit-täkseni ei laisinkaan sovi, siinä ei ensin-kään puhtaasti porvarillisen ajattelutavan mukaan ole minkäänlaista loogillista järkeä.

Tämän esityksen yksityiskohtiin en tässä yhteydessä halua kajota. Huomaut-taisin vain lisäksi eräästä seikasta, joka tähän mahdollisesti voitaisiin yhdistää, nim. periaate siitä että ylimääräisiin valtion toimen hoitajiin nähden asetettaisiin palkal-lisessa suhteessa tähän lakiin myöskin mää-räys että heidän palkkansa määrä voisi olla vastaavaa vakainaista 10 % alempi. Käsittäakseni se hyvin sopii tämän lain puitteisiin ja sisältyy yleensä siihen peri-aatteeseen, mitä tämä laki edellyttää.

Lopuksi huomautan että työväenpuolu-teen eduskuntaryhmä tulee esittämään asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Bryggari: Pyysin puheenvuo-ron ilmaistakseni, mitä maaseudun vähä-väiset tästä kysymyksestä ajattelevat. Kun alettiin tästä keskustelu, lausui täällä ensimmäisen puheenvuoron käyttäjä, muis-taakseni ed. A. Pulkkinen, että Suomi on virkamiesten luvattu maa. Mutta nähtä-västi se ei vielä ole tarpeeksi virkamiesten luvattu maa, siitä tahdotaan vielä varmem-maksi vakuudeksi tehdä sellainen. Järjes-telyperiaatteesta ja -tarpeellisuudesta ei ole olemassa erimielisyyttä. Yhtyisin siihen ajatukseen että järjestely on tarpeellista niinkuin lakiehdotuksessa on esitetty, ja yh-tyisin siihen periaatteeseen että palkkaus-olot olisi palkkallaeläjille järjestettävä lain-laadinnallista tietä. Mutta onko järjestely siinä muodossa oikea, mitä virkamieshalli-tus tässä ehdotuksessa esittää? Minä oli-sin odottanut sellaista järjestelyä, että kor-keampien virkamiesten palkkoja olisi alen-nettu ja alhaisempien korotettu, ja myös-kin toisessa suhteessa järjestelyä, että tar-peettomat virkamiehet olisi poistettu.

Tämän maan valtiotaloudessa on kaksi pääsyötä, jotka aiheuttavat suuren pulan joka vuosi eduskunnalle tulo- ja meno-arviota järjestettäessä. Ja ne ovat: liian suuret virkamiesten palkkausmenot ja liian suuret sotilasmenot. Jos näissä kysymyk-sissä lähdetään molemmissa kulkemaan siihen suuntaan kuin nyt on ehdotettu, niin on tulevaisuudessakin asia edelleen si-ten että ei tahdota löytää keinoja, millä saataisiin niin paljon tuloja kuin tarvittai-

siin. Jos haluaa rinnastaa virkamiesten, työläisten ja lisäksi pieneläijien elintasoa, niin täytynee myöntää, että suuri enemmistö tämän maan asukkaista on sellaisessa asemassa että niiden elintasoa täytyisi tavalla tai toisella kohottaa eikä lähteä sitä vastakohtaa muodostamaan vielä räikeämmäksi, mikä nyt jo vallitsee. Minä yhtyisin ed. Juutilaiseen siinä suhteessa, mitä hän esitti, että asia lykätään siksi kuin virkamiesolot kokonaisuudessaan järjestellään, ei yksin palkkausolojen kohdalta, vaan myöskin muilta osilta.

Täällä tullaan luultavasti pelottelemaan että, jos virkamiesten palkkoja ei koroteta niin ei saada näihin virkoihin kyvykkäitä toimitsijoita. Minä haluaisin tietää että mihinkähän tuo virkamieskomppania lähtee, jos tuo lakiehdotus hylätään. Ja minä haluaisin tehdä kysymyksen, että meneteleekö porvaristo työläisten palkkausoloja järjestellessään samalla muotoa kuin se suhtautuu näihin virkamiesten palkkausoloihin? Onko siinä pidetty silmällä työläisen kunnollisuutta, sen elämän vaatimuksia, vai onko kunnottomilla työläisillä tahdottu laskea kunnollisten työläisten elintaso entistä alemmaksi ja hävittää niiden työteho? Tätä kysymystä, ikävä kyllä, ei ole tähän saakka arvosteltu tarpeellisella huomiolla.

Kun asia on ehdotettu valtiovarainvaliokuntaan, niin minä lausuisin evästyksenä, että tämä asia, tämä lakiehdotus lykätään siksi, kunnes virkamiesolot kokonaisuudessaan otetaan järjestelynalaisiksi, lähtien siitä perusteesta, mitä alussa mainitsin, että alempain virkamiesten palkkoja on korotettava, ylempään alennettava ja tarpeettomia virkamiehiä poistettava.

Ed. Sandblom: Jag vill i huvudsak förena mig om prostens Lindbergs uttalande. Jag anser att de senaste åren skapat alldeles för många tjänster, så att statskassan blivit överansträngd, och ändå har det i huvudsak betalats svältlön. Jag anser att tjänsternas antal bör minskas och lönerna för de övriga tjänsterna höjas så, att vi kunna påräkna en intresserad och trogen tjänstemannakår. Jag understöder remiss till statsutskottet.

Ed. Virkkunen: Pyydän asian käsittelyn tässä vaiheessa rajoittua ainoastaan muutamaan sanaan. On pidettävä mieles-

täni selvänä, että esilläolevaan hallituksen esitykseen eduskunnassa on kiinnitettävä mitä tärkein huomio. Ja minä lisään, siihen on kiinnitettävä hyvin myötätuntoinen huomio. Eräiden edellisten puhujain, erityisesti ed. Lindbergin ja ed. A. Pulkkinen esitykset virkamiesten taloudellisesta, monessa tapauksessa suoranaisestä ahdinkotilasta, johon he ovat viimeisinä aikoina joutuneet, ovat varmaan oikeat. Jokainen, jolla on lähempää tuntemusta tilanteesta tällä alalla, saattaa sen todistaa. Siitä seuraa, että myöskin heidän toivomuksensa virkamiesten aseman parantamisesta ovat oikeutetut. Ne järjestelyt, joihin eduskunta aikaisempia kulunkiarvioita muodostaessaan on ryhtynyt virkamiesten aseman parantamiseksi erityisten kalliinajanlisäysten myöntämisellä, ovat osoittautuneet aivan riittämättömiksi.

Ed. Juutilaisen lausunnon pääpontta oli vaikea saada selville. Sen minä kummin luulen ymmärtäneeni myöskin häntä myöhempien puhujain lausunnoista, että ed. Juutilainen on vaatinut koko tämän palkkauskasian järjestelyn lykkäystä, kunnes toiset, hänen mielestään tärkeät kysymykset virkamiesten toiminnan alalla ovat myöskin saadut järjestetyiksi. Jostakin ed. Juutilaisen lausunnosta luulen saaneeni sen käsityksen, että hän puhuu ryhmänsä nimessä. Jos näin on laita, minä sitä valitan, sillä käsitykseni mukaan tämän palkkauskasian järjestely ei siedä mitään lykkäystä. Kyllä siinä, jos missä, on viivyttyksessä vaara.

Mutta minä en tahdo ryhtyä laajemmin käsittelemään tämän lakiehdotuksen yksityisiä kohtia. Toivon, että asianomainen valiokunta ja myöhemmin eduskunta suhtautuu tähän hallituksen esitykseen sellaisella tavalla, joka tulee poistamaan virkamiesten palkkauksessa nykyään vallitsevat enäköhdät, ja saattaa tämän kysymyksen, joka ei ole elinasia yksinomaan virkamiehille itsellensä, vaan yhtä tärkeä myöskin valtion oman hallitustoiminnan ylläpitämiselle, suotuisaan päätökseen. Minäkin vastustan erityisen virkamiesvaliokunnan asettamista. Ymmärtääkseni on tämä asia puhdas budjettikysymys ja on siis lähetettävä valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Rytty: Minunkin mielestäni tämä asia on puhdas raha-asia ja kun sitäpaitsi se kanta, jolle tässä kysymyksessä asetu-

taan, tulee vaikuttamaan lukuisiin menomomentteihin pitkin menoarviota, vaikakakaan ne välittömästi eivät koske virkamiesten palkkauksia, ja kun se olisi omansa hidastuttamaan ja vaikeuttamaan tulo- ja menoarvion käsittelyä, jos asia lykättäisiin erityiseen valiokuntaan, niin minäkin puolestani pyytäisin vastustaa ed. A. Pulkkinen tekemää ehdotusta erityisen virkamiesasiainvaliokunnan asettamisesta ja kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Aalto: Vaikka minä myönnänkin puolestani, että virkamiesten palkkaus, ainakin erältä osilta, ei ehkä vastanne niitä vaatimuksia, joita nykyisenä kalliina aikana tähän palkkaukseen nähden on asetettava, niin minun mielestäni ei kuitenkaan vielä nyt olisi syytä ryhtyä siinä muodossa, kuin hallituksen esitys nyt on, virkamiesten palkkausolojen kokonaan uudelleen järjestämiseen. Eduskunta on kaikkina viimeisinä vuosina kiinnittänyt minun mielestäni riittävän paljon huomiota virkamiesten palkkauskysymykseen myöntämällä säännöllisesti vuosittain budjettiin lisämäärärahoja kalliinajanlisäyksien maksamiseksi. Jos nyt järjestettäisiin virkamiesten palkkauskysymys sillä tavalla, kuin puheenaolevassa lakiehdotuksessa esitetään, niin minun mielestäni siitä olisi haitallisia seurauksia maalle siinä tapauksessa, että maamme rahanarvo vastaisuudessa tuntuvasti kohoaa. Tosin lakiin on asetettu jonkinlainen n. s. liukuva palkka-asteikkojärjestelmä siltä varalta, mutta, sikäli kuin olen voinut tähän liukuvaan asteikkoon syventyä, ei se minun mielestäni vastaa niitä vaatimuksia, joita on asetettava siinä tapauksessa, että maamme rahanarvo tuntuvasti nykyisestä kohoaa. Minun mielestäni se huomautus, joka on erältä tahoilta tehty ehdotettua järjestelyä vastaan, että se olisi jätettävä siksi, kunnes maan rahanarvo vakiintuu pysyväiselle kannalle, se huomautus on oikea. Sen, että tämä esitys nyt jätettäisiin ratkaisematta, ei suinkaan tarvitsisi merkitä sitä, etteikö eduskunta kiinnittäisi virkamiesten palkkauskysymykseen huomiota. Se merkitsisi vain sitä, että nykyinen järjestelmä kalliinajanlisäyksineen pysytettäisiin voimassa siihen saakka, kunnes voidaan katsoa maan valuutan järjestyneen niin pysyväksi, että voitaisiin tällainen suurikantoinen kysymys lopullisesti

ratkaista pysyväiselle kannalle. Mitä sitten itse tähän lakiesitykseen tulee, niin minun mielestäni ei olisi syytä sitä senkään vuoksi ratkaista, kun ne monet muut virka- ja palvelusmiesten asemaa tarkoittavat järjestämiskysymykset kokonaisuudessaan lain-säädännössä ovat vielä kesken. Minun mielestäni olisi syytä jättää tämänkin kysymyksen järjestäminen siksi, kunnes kysymys kokonaisuudessaan on ratkaistu. Lisäksi, kun katselee esityksessä olevaa luokittelujärjestelmää, niin siinä muodossa, kuin se on tässä esitetty, en voi kannattaa sitä siitäkään ysyistä, että eduskunnalla ei olisi minkäänäköistä tietoa siitä, mitkä virkamiehet tulisivat kuulumaan kuhunkin luokkaan. Lakiesityksessä sanotaan, että se tullaan säätämään asetuksella. Mutta kun näin kauaskantoinen kysymys on ratkaistavana, minun mielestäni eduskunnalla pitäisi olla jo myös tilaisuus määritellä tai sanella ainakin toivomuksia siitä, mitkä maamme suuresta virkamiesjoukosta, jotka ovat eri asteella, tulisivat kuhunkin luokkaan kuulumaan. Lisäksi on otettava huomioon, että tässä luokituksessa esitetyt palkkamäärät ovat vain peruspalkkoja, jotka tulevat niine lisäyksineen, joita he lakiehdotuksen mukaan tulevat saamaan, sangen tuntuvasa määrässä kohoamaan. Onko nyt ollenkaan tarpeellista meillä yrittääkään järjestää virkamiesten palkkauskysymystä sille pohjalle, missä se oli ennen so-taa. Minun luullakseni meillä ei ole mitään syytä järjestää virkamiesten palkka-oloja siten, että ne tulisivat sellaisiksi, kuin ne silloin olivat. Silloin Suomesta taas tulisi virkamiesten luvattu maa. Vaikka minä myönnänkin, että virkamiesten palkat, niin- kuin jo huomautin, sietävät, varsinkin alemmissa luokissa, korjauksia, niin minun mielestäni ei meillä koskaan enää voida palata siihen tilanteeseen, joka vallitsi ennen sotaa virkamiesten palkkoihin nähden, sillä siksi suhteettomia ne olivat kaikkiin muihin palkkannauttijoiden palkkoihin nähden. Minä puolestani haluaisin lausua asianomaiselle valiokunnalle, valtiovarainvaliokunnalle nimittäin, johon minäkin puolestani tulen kannattamaan esityksen lähettämistä, että valiokunta jättäisi nyt koko tämän ratkaisun syrjään ja ehdottaisi hylättäväksi tämän ehdotuksen, kunnes tulee sopivampi aika, maan rahan-arvoa ja vastaisia oloja silmälläpitäen, järjestää tämä palkkauskysymys.

Ed. Kivilinna: On kyllä totta, että tällaisilla evästykseskusteluilla on suhteellisesti pieni merkitys, mutta kun asia on kumminkin näinkin pitkälle mennyt ja näinkin monelta taholta ajatuksia esitetty, niin katson minäkin olevan syytä lyhyesti perustella sitä kantaa, joka minulla tässä asiassa on, ja jonka minä puolestani luulen pääpiirteissä olevan varsin yleisen siinä ryhmässä, johon minä kuulun, vaikkakaan minulla enempää kuin kellään ryhmätovereistani ei ole mitään nimenomaista valtuutta esiintyä ryhmän nimissä. Se tarkoitus, joka hallituksella on ollut, on epäilemättä kiitettävä, tarkoitus saada virkamiesten palkkauskysymys ja sitä koskevat riidat kerta kaikkiaan pois päiväjärjestyksestä. Epäilemättä on myöskin totta, että monessa suhteessa palkkain järjestelyn ohella, niinkuin täällä on eri tahoilta huomautettukin, kaivataan myöskin palkkain korotuksia. Mutta sittenkin asettuisin minä sille kannalle, että asema ei vielä ole kypsä tämän asian lopulliselle ratkaisulle ja perustan sen ennen kaikkea siihen, että minun käsittääkseni virkamieskysymyksen järjestely aloitetaan kokonaan väärästä päästä, silloin kun se aloitetaan palkkojen korotuksella. Alote on tehtävä toiselta taholta. On ryhdyttävä tarmokkaammin järjestelemään virkamieskuntaamme niin, että meillä on jonkunlaista käsitystä siitä, kuinka suuri se virkailijamäärä on, jolle palkkoja annetaan, ajotaanko todella ruveta tarmokkaammin sen lukua vähentämään, yhdistämään virkoja, missä sitä voidaan tehdä, poistamaan tarpeettomia j. n. e. Silloin vasta, kun tässä suhteessa on jotakin esitöitä tehty, on mahdollisuus arvioida, kuinka pitkälle palkkojen korotuksissa voidaan mennä ja kuinka suuret välttämättömät menot se tulee silloin valtiolle tuottamaan. Jos lähdetään kulkemaan hallituksen ehdottamaa tietä, niin minun ymmärtääkseni lähdetään kulkemaan sen vanhan ohjeen mukaista tietä, joka ensin pyrkii rauhoittamaan mieliä ja sitten vasta saamaan aikaan parannuksia, ja silloin onkin se vaara ehdottomasti tarjona, että kun mielet rauhoittuvat, niin parannukset unohtuvat. Lisäksi tätä kantaa tukee se, mitä täällä on jo esitetty, että ehdottomasti on tarpeen saada tietää, mitenkä virkamiehet jaetaan näihin moniin palkkaluokkiin, joita tässä on esitetty ja joiden lukumäärää minä myös, sivumennen sanoen, pidän aivan tar-

peettoman suurena. Hallitus tosin perustaa laskelmansa jollekin olettamukselle, arvatenkin asiaa käsitelleen komitean tuumailuille, mutta eihän ole mitään takeita siitä, minkälaiseksi lopullisesti muodostuu se asetetus, joka virkamiehet näihin eri palkkaluokkiin jakaa ja sen mukaan voi myös se menoerä, joka lopulta tarvitaan, muodostua hyvin erilaiseksi. Tämäkin on mielestäni sellainen näkökohta, joka puhuu sen puolesta, että asia ei vielä ole kypsä lopullisesti ratkaistavaksi. Sivumennen sanoen mainitsisin vielä käsitykseni olevan sen, että kun tämä lopullinen järjestely toimeenpanaan, lopullinen jako palkkaussluokkiin, niin sitä ei sopivasti voi jättää läheskään yksinomaan virkamiesten itsensä ratkaistavaksi, vaan tavalla tai toisella, tapahtukoon se lain tai muun muodossa tai muulla tavalla, siinä täytynee olla erotuomarina ja verrattain ratkaisevalla vallalla varustetuina muita, virkamiespiirien ulkopuolella olevia kansalaisia päättämässä tästä asiasta.

Lopuksi minä kiinnittäisin vielä huomiota erääseen yksityiskohtaan, jota täällä on verrattain sivumennen kosketeltu. Hallituksen esityksessä on tähän asti noudatettu perheellisyysperiaate verrattain suuressa määrässä syrjäytetty. Totta kyllä, niiden lisäpalkkojen kautta, joita 4 §:ssä ehdotetaan annettavaksi perheellisille korkeampi-na kuin perheettömille, on tämä näkökohta jossain määrin otettu huomioon. Minä en ryhdy tässä tekemään laskelmia siitä, onko tämä riittävä. Minusta tuntuu kumminkin siltä, niinkuin sietäisi enemmän panna painoa tälle näkökohdalle, perheellisyysnäkökohdalle ja perheellisuuden pohjalle maksettulle palkanlisälle. Tahtomatta puolustaa nykyistäkään järjestelmää ja tahtomatta myöskään ryhtyä mihinkään periaatteelliseen keskusteluun tässä asiassa, minä vain huomautan siitä, että pitäisi olla ilman minkäänlaisia laskelmia selvää, että jos perheellinen ja perheetön palkannauttija kantavat saman palkan, perheellisen elintaso on silloin tuntuvasti alempi kuin perheettömän. Se pitää paikkansa, olipa kysymys mistä palkannauttijasta tahansa. Jos lähtee siitä, mikä minun mielestäni on siiveillisesti oikeata, että todellinen palkka on se elintaso, joka palkansaajan kantaman palkan nojalla käy hänelle mahdolliseksi, niin silloin ei todellakaan tässä tapauksessa ole tullut samasta työstä sama palkka. Minä luulisin, että muuttamalla — jos nim.

tämä asia tulee yksityiskohtaisen käsittelyn alaiseksi — määräyksiä siitä rajasta, josta perheellisyyslisä alkaa ja muuttamalla asteikkoa jonkun verran useampiaskeleiseksi ja ehkä välimatkoja suuremmiksi, voidaan tässä suhteessa päästä oikeaan. Ennen kaikkea minä kumminkin tahtoisin kiinnittää huomiota siihen, että jos virkamiehistön palkkaus järjestetään tätä näkökohtaa silmälläpitäen, niin sillä tavalla voidaan suorastaan saavuttaa rahallinen säästö. Jos lähdetään nim. siitä, että virkamiesten palkkaus peruspalkkoiheen ja lisäyksineen, sellaisena kuin se tässä esityksessä on ehdotettu, riittää suurperheelliselle, ja jos siitä sitten lasketaan asteittain ja suhteellisesti suurin välimatkoin palkkaa alaspäin, niin voidaan varmasti päästä, niin minä ainakin uskon, vähemmällä loppusummalla ja kuitenkin jokainen palkannauttija tulee saamaan todellisia tarpeitaan vastaavan palkan. Jos sensijaan lähdetään siitä, että perheellisyysnäkökohdalle pannaan verrattain vähän huomiota, joudutaan ehdottomasti siihen, että valtio tulee maksamaan palkkoja sellaisillekin, jotka eivät sitä siinä määrässä tarvitsisi kuin monet muut saman työn tekijät, ja tulee maksamaan enemmän kuin millä se voi päästä. Voidaan tietysti sanoa, niinkuin täällä on sanottu, että samalla syyllä voisi vaatia palkkojen järjestelyä kaikilla muilla aloilla tämän periaatteen mukaan. Se on aivan totta ja minä puolestani voin tässä lomassa sanoa, että minä olisin valmis olemaan mukana jokaisessa yrityksessä, joka todellakin voisi viedä perille siinä suhteessa, että palkkaustapa yleensä saataisiin näin järjestettyä, mutta vaikka sitä ei nyt tällä kertaa voisiakaan saada, niin minusta tuntuu epäjohdonmukaiselta, jos kieltäydyttäisiin oikeudenmukaisesta ja tarkoituksenmukaisesta uudistuksesta yhdellä alalla sen takia, ettei sitä yhtäkkiä ja kokonaisuudessaan voida panna toimeen kaikilla aloilla. Vähitellenhän ja askeleittain kaikki uudistukset toimeensaadetaan. Siinä tapauksessa, että asia joutuu valiokunnassa yksityiskohtaisen käsittelyn alaiseksi, rohkenisin minä sulkea nämä viimeksi esittämäni ajatukset valiokunnan huomioon, mutta niillä syyllä, jotka jo esitin, olen minä sitä mieltä, että asialle olisi tällä kertaa paras ratkaisu se, että se lykättyisi toistaiseksi, ja mikäli ja jos harkitaan tarpeelliseksi järjestää virkamiesten palkkausoloja, toistaiseksi olisi tyydyttävä

vielä jonkunlaiseen väliaikaiseen ratkaisuun. Omasta puolestani kannatan asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Pulkkinen ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustettavaan virkamiesasiainvaliokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska asiassa on eri mieliä, on siitä äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. A. Pulkkinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lähettää asian valtiovarainvaliokuntaan.

4) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1920

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

5) 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922

koskeva hallituksen esitys n:o 32 esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

6) Ehdotuksen tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1923

sisältävä hallituksen esitys n:o 33 esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

- 7) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys Suomen Hallitusmuodoksi

esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

- 8) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 9) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys vahinkoavustuksen suorittamisesta sodan ja kapinan aikana vuonna 1918 vahinkoa kärsineille ulkomaalaisille

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 10) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys erinäisiä valtion veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veron liisäyksestä

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 11) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys sisältävä ehdotuksen elintarvelaiksi

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

- 12) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys 15 päivänä kesäkuuta 1898 maa-laiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 82 §:n muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

- 13) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyt esitykset, jotka sisältävät ehdotukset eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 14) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 15) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 16) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 17) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalin maaseurakunnan Kultarannan kylässä sijaitsevaan Kultarannan huvila-alueeseen

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 18) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi virkamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka lakkautetaan

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

- 19) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys uudeksi asevelvoituslaiksi

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

- 20) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys koskeva lakia hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoiman tarpeisiin sodan aikana

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

21) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi elävistäkuvista

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

22) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys uskonnonvapauslaiksi

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

23) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi niiden valitsijamies-ten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

24) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi tasavallan presidentin vaalista

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

25) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1921

esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Puhemies: Suuren valiokunnan vaalin tulos julistetaan:

Sihteeri lukee seuraavan vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan suuren valiokunnan vaalissa 15 päivänä syyskuuta 1922, jota varten oli annettu 6 ehdokaslistaa, on kutakin listaa äänestänyt:

listaa n:o	I	50	äänestäjää
" "	II	34	"
" "	III	43	"
" "	IV	14	"
" "	V	25	"
" "	VI	26	"

eli yhteensä 192 äänestäjää.

Kun otetaan huomioon edellä mainitut äänestäjain luvut, tulee valituksi:

listasta n:o	I	12	jäsentä
" "	II	8	"
" "	III	10	"
" "	IV	3	"
" "	V	6	"
" "	VI	6	"

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on silloin kustakin ehdokaslistasta valittava allamainittu luku varajäseniä:

listasta n:o	I	5	varajäsentä
" "	II	3	"
" "	III	4	"
" "	IV	2	"
" "	V	3	"
" "	VI	3	"

Kun otetaan huomioon vaalijärjestyksen 8 §:n määräykset sekä ehdokaslistoilla olevien nimien järjestys, on vaalin tulos seuraava:

Listasta n:o I

jäseniä: Hakila, Lehto, Bryggari, Sommarberg, Aalto, Myllymäki, Tainio, Marttila, Puittinen, Latvala, Swentorzetski ja Toivonen;

varajäseniä: Itkonen, Huttunen, Huotari, Wuolijoki ja Sallila.

Listasta n:o II

jäseniä: Heikinheimo, Jussila, Kilpeläinen, Kylänpää, Peltonen, Simelius, A. Tulenheimo ja E. Tulenheimo;

varajäseniä: M. Jaskari, Junnila ja Setälä.

Listasta n:o III

jäseniä: Lahdensuo, Lohi, Åkesson, Pikkala, Hyvönen, Koivuranta, Honkavaara, Makkonen, Kopsa ja Sallinen;

varajäseniä: Tarkkanen, Pitkänen, Kauranen ja Kankkunen.

Listasta n:o IV

jäseniä: Mantere, Ikonen ja Luostarinen;

varajäseniä: A. Pulkkinen ja Aspelin.

Listasta n:o V

jäseniä: Estlander, Schauman, Landtman, Österholm, Kulenius ja Mickels;

varajäseniä: von Born, Bäck ja Inborr.

Listasta n:o VI

jäseniä: Nurmiraanta, Tuomi, V. Vainio, Hannunen, Kankari ja Vesterlund;

varajäseniä: Enqvist, Nahkala ja Koivisto.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 1922.

Onni Hallsten.

Puhemies: Pyydän ensimmäistä varapuhemiestä johtamaan puhetta seuraavaa asiaa käsiteltäessä.

Puhemiehen poistuttua asettuu puhemiehen paikalle ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

26) Puhemiehelle valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan tulevaa korvausta koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä

esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Sihteeri lukee valtiovarainvaliokunnan kirjelmän.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä,
syyskuun 14 p:nä 1922.

N:o 2.

Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa Eduskunnalle kunnioittaen ilmoittaa, että Valiokunta Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 4 momentin mukaisesti Eduskunnan päätettäväksi ehdottaa Eduskunnan Puhemiehelle 4,000 markan kuukautisen määrärahan niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä on valtiopäivän aikana.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Risto Ryti.

J. W. Minni.

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Peltonen: Valtiopäiväjärjestyksen 39 §:n nojalla minä kutsun suuren valiokunnan jäseniä tänään puoli tuntia tämän istunnon loputtua saapumaan säätytalolle suuren valiokunnan huoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Vennola: Minä pyytäisin ilmoittaa, että perustuslakivaliokunta kokoontuu heti tämän istunnon päätyttyä täällä hallituksen huoneessa.

Ensimmäinen varapuhemies: Seuraava istunto pidetään tulevan viikon tiistaina kello 12 päivällä.

Istunto päättyy kello 2,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

7. Tiistaina 19 p. syyskuuta 1922

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 32
13,750,000 markan suuruisen lisä-
määrärahan myöntämisestä rautatei-
den liikkuvan kaluston lisäämiseen
vuonna 1922	67
2) Hallituksen esitys n:o 33 tulo-
ja menoarvioksi vuodelle 1923	69
3) Vuoden 1919 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys Suomen Hal-
litusmuodoksi	100
4) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys sisältävä eh-
dotuksen elintarvelaiksi	..
5) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys 15 päivänä
kesäkuuta 1898 maalaiskuntain kun-
nallishallinnosta annetun asetuksen
82 §:n muuttamisesta	..
6) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys uudeksi ase-
velvollisuuslaiksi	..
7) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys koskeva lakia
hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta
sotavoiman tarpeisiin sodan aikana ..	..
8) Eduskunnan pankkivaltuusmies-
ten kertomus vuodelta 1921	..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat: Anderson, Arffman, Erich, Hii-
los, Hyvönen, Kemppi, Kilpeläinen, Koivu-
ranta, Lehikoinen, Muhonen, Nikkanen,

Nyberg, Pullinen, Rantala, Simelius ja
Särkkä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa per-
heessä sattuneen sairauden tähden tämän
viikon loppuun ed. Simelius ja yksityisasi-
ain tähden tämän päivän istunnosta ed.
Hyvönen.

Suuren valiokunnan puheenjohtaja ja vara-
puheenjohtaja.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoite-
taan, että suuren valiokunnan pu-
heenjohtajaksi on valittu ed. Hakkila
ja varapuheenjohtajaksi ed. Simelius.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) 13,750,000 markan suuruisen lisämäärä-
rahan myöntämistä rautateiden liikkuvan
kaluston lisäämiseen vuonna 1922,

koskeva hallituksen esitys n:o 32 esitel-
lään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdot-
taa, että asia lähetettäisiin valtiovarain-
valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H. Mäkinen: Esillä olevassa hal-
lituksen esityksessä, joka tarkoittaa lisä-
määrärahan myöntämistä rautateiden liik-
kuvan kaluston lisäämiseen, mainitaan
myös uusien I ja II luokan matkustaja-

vaunujen valmistamisesta. Minä tahtoisin kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että uusien I ja II luokan matkustajavaunujen valmistaminen kokonaan lopetetaan ja III luokan matkustajavaunuja samassa suhteessa lisätään muodostamalla ne taroituksen mukaisiksi. Matkustaessaan rautateilla tekee sen havainnon, että I ja II luokan vaunut kulkevat toisinaan miltei tyhjinä, kun sen sijaan III luokan vaunut ovat tungokseen asti täynnä. Onpa sattunut hyvin usein, että III luokan matkustajain on ollut pakko seisoa kylmässä ja saateessa vaunun portailla ja eteisessä samaan aikaan kuin veturi kiskoo puoleksi tyhjiä I ja II luokan vaunuja. Vasta äärimmäisessä tapauksessa sallitaan III luokan matkustajain siirtyä II luokan vaunuun, jos sallitaan, sillä se on konduktöörin hyväntahtoisuuden varassa. Myöskin kuljetuskustannukset I ja II luokan vaunuista ovat suhteellisesti suuremmat ja tuottavat nämä säännöllisesti tappiota. Voitaisiin korottaa piletin hintaa, mutta se on turhaa, koska päästään paraiten mielestäni sillä, että toimenpiteet johdetaan siihen suuntaan, että rautateille muodostuu ainoastaan yksi luokka kaikkien ihmisten matkustamista varten. Meillä ei ole varaa eikä halukaan kulettaa herroja erityisissä vaunuissa. Minä tiedän, että osa n. s. sivistyneistöä ei halua istua samalla penkillä työmiehen kanssa, mutta tuo känsäkourainen työmies ja työläisnainen pitää työllään pystyssä koko yhteiskunnallista elämää ja sivistyneistönkin on varsin opettavaa nähdä silmästä silmään ne, joiden luomalla rikkaudella he komeilevat. Sama asianlaita on makuuvaunuihin nähden. III luokan makuuvaunut ovat nykyään niin siistejä, että niissä voi matkustaa oikeastaan mikä tohtori hyvänsä. Ja tällainen toimenpide ei ole suinkaan mikään uutuus, sillä esim. Amerikan Yhdysvalloissa on käytännössä ainoastaan yksi luokka. Siis valiokunnan, kun se lähtee ehdottamaan lisämäärärahaa rautateiden liikkuvan kaluston lisäämistä varten, olisi samalla määriteltävä, että uusien I ja II luokan matkustajavaunujen valmistaminen kokonaan lopetetaan, ja sikäli kuin niitä korjataan, niin muutettaiisiin ne III luokan vaunuiksi. Minä muuten ehdotan tämän asian lähettämistä kulkulaitosvaliokuntaan.

Ed. K a n k a r i: Erikoisesti on tullut

kiinnitetyksi huomiota siihen, että kuluvan vuoden varsinaisen budjetin hyväksymisen yhteydessä on ollut liian pieni määrä tähän liikkuvan kaluston rautateilla rakentamiseen varattu. Se johti siihen, että jo valtionkin omistamilla tehtailla jouduttiin heti vuoden alusta vähentämään työväkeä. Vaikka muillakin konepajoilla oli tuntuvasti työttömyyttä, niin valtion konepajoilla tätä vielä lisättiin. Siitä on ollut seurauksena, että valtionkin konepajoissa työläisten työpalkat ovat riittämättömän alhaiset. Ne ovat olleet jatkuvasti alhaiset. Niitä ei ole voitu korottaa, kun ei ole tiedossa tähän tarkoitukseen varattuja rahavaroja. Heti sen jälkeen kuin tämä kuluvan vuoden budjetti oli tullut hyväksytyksi, on alettu puhua rautateiden kaluston riittämättömyydestä. Tuntuva puutetta on ollut ja se puute on johtanut tähän, että nyt hallitus ehdottaa lisämäärärahan myöntämistä tähän tarkoitukseen. Haluaisin erikoisesti valiokuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että tätä määrärahaa korotettaisiin aivan tuntuvasti, noin 50 milj. markkaan, että voitaisiin ottaa lisää työväkeä näihin konepajoihin ja voitaisiin panna työnalaiseksi enemmän liikkuvaa kalustoa jo kuluvanakin vuonna, mitä tässä ehdotetaan, ja että näitten valtionkin verstaissa työskentelevien konepajain työläisten työpalkkoja voitaisiin korottaa sille asteelle, että heidän eläimähdollisuutensa olisi turvassa. Samalla kannatan ed. Mäkinen ehdotusta, että esilläoleva esitys lähetetään kulkulaitosasiainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Mäkinen ed. Kankarin kannattamana ehdottanut, että vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta asia lähetettäisiin kulkulaitosvaliokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Koska esitys sisältää ehdotuksen lisäyksestä tulo- ja menoarvioon, on asia valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan lähetettävä valtiovarainvaliokuntaan, joten mielestäni en voi ottaa äänestettäväksi ed. Mäkinen ehdotusta.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1923

sisältävä hallituksen esitys n:o 33 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausuntoa pankkivaliokunnalta esitykseen sisältyvää ehdotuksesta, joka koskee Suomen Pankin voittovarojen käyttämistä.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Gråsten: Ryhtyessään valmistamaan ehdotusta tulo- ja menoarviota varten vuodelle 1923 hallitus oli täysin yksimielinen siitä, että ainoastaan niitä menoeriä, joita voitiin katsoa välttämättömiksi, olisi otettava huomioon. Sitä seikkaa, että jokin tarkoituksiperä havaittiin suotavaksi, hyväksi, hyödylliseksi, ei vielä pidetty riittävänä aiheena sitä varten ehdotettujen varojen merkitsemiseksi budjettiluonnokseen. Vaadittiin enemmän, vaadittiin, että esitetty tarve oli siksi tärkeä, ettei sitä voitu sivuuttaa. Tästä johtuikin, että kun asianomaisten keskusvirastojen pyytämistä määrärahoista ministeriöissä oli karsittu pois, mitä siellä oli katsottu voitavan karsia, budjettivaliokunnassa ja sittemmin valtioneuvostossa asiata lopullisesti käsiteltäessä, vielä poistettiin ministeriöiden puoltamista eristä yhteensä noin 300 miljoonaa. Tästä huolimatta osoittaa nyt esilläoleva vakinainen tulo- ja menoarvioehdotus noin 317 miljoonaan lähentelevää lisäystä kuluvan vuoden budjettiin verrattuna. Pyydän saada lyhyin piirtein selostaa, mistä tämä lisäys on johtunut.

Budjettia rakennettaessa käy sekä kiinteiden että ennen kaikkea arviomäärärahojen määrittelemineen päinsä monella tavalla. Siinä joudutaan helposti aliarvioimaan tarpeiden suuruutta, ja on tällaista menetettyä koitettu periaatteenkin kannalta puolustaa sillä, että tätä tietä pakoitetaan asianomaisia säästäväisyyteen. Tämä väite kuitenkin pitää paikkansa ainoastaan, jos se kohdistetaan semmoista arviointia vastaan, jonka voidaan osoittaa menevän yli todennukaisten tarpeiden, muutoin ei. Liiallinen optimismi voi johtaa ja on erittäin-

kin kuluvana vuonna johtanut siihen, että ylityksiä vuoden loppuun mennessä nähtävästi tulee kertymään, mikäli valtiovarainkamreerikonttorin tiedusteluista on käynyt selville, toistasataa miljoonaa markkaa. Korkea hintataso ja joukko vallan auto-maattisesti menoja lisääviä lakeja, missä ei ole tinkimisen varaa, ovat tässä yhteydessä mainittavat. On sen vuoksi koitettu nyt niin menetellä, että ensi vuonna yllätyksiä tässä suhteessa ei olisi odotettavissa, vaan että budjetti tulisi todellisuutta vastaavaksi, ja siinä mielessä on määrärahat laskettu. Niinmuodoin on esim. yksinomaan kansakoululaitoksen budjettiin merkitty menoja, jotka noin 25 miljoonalla ylittävät kuluvan vuoden budjettiin merkityt menot; kulkulaitosten budjettiin yli 100 miljoonaa enemmän kuin tänä vuodeksi, 17 pääluokkaan agiotappioita varten lisäystä 12,4 miljoonaa.

Puolustuslaitoksen vakinaiseen menosääntöön on lisätty 73 miljoonaa sekä ylimääräiseen 62 miljoonaa yli tämän vuoden määrärahojen. Puolustuslaitoksen menojen kasvu vastaa mitä asianomaiselta taholta on ilmoitettu aivan välttämättömäksi, jos mieli pysyttää armeija siinä kunnossa, että se vaaran uhatessa todella pystyy menestyksellisesti suojelemaan Suomen itsenäisyyttä. Hallitus ei ole pitänyt itseään oikeutettuna ylimalkaisesti alentamaan niitä, vaan on tarkan harkinnan jälkeen katsonut voivansa alentaa noin 100 miljoonaa tärkeinäkin pidetyistä määrärahoista. Pitemmälle ei ole katsottu voitavan mennä. Eduskunta on saatettava tietoisuuteen siitä, mitä asiantuntijat ovat katsoneet aseman vaativan. Jos se ei pyydettyjä varoja myönnä, niin se ei myöskään voi jälkepäin syyttää hallitusta näiden tarpeiden salaamisesta. Verratessa nyt ehdotettuja määrärahoja kuluvan vuoden menosääntöön merkittyihin, on muuten otettava huomioon, että kuluvan vuoden menojen peittämiseen tarvitaan vielä lähemmä 40 milj. markan lisä puolustuslaitosta varten. Yksityiskohtaiset puolustuslaitosta koskevat selitykset tulee asianomainen ministeriö aikanaan antamaan. Puolustuslaitoksen menoista puhuttaessa on mainittava, että erityisesti on katsottu syytä olevan kiinnittää huomio rajaseutujen tarpeisiin. Siinä mielessä on ehdotettu Petsamon maantien rakennusta varten 7 milj. mk., samoin rakennettavaksi maantie Ilomantsin—Lius-

vaaraan sekä Salmin—Hyrsylään, erinäisiä Pohjois-Suomen tierakennuksia mainitsematta. Tähän kuuluu myös Suojärven rautatien valmiiksi rakentaminen sekä rautatierakennukset Karjalan kannaksella. Rajaseutujen maatalousolojen parantamiseksi ollutta määrärahaa on ehdotettu korotettavaksi 2 ja puoli kertaiseksi. Harvaan asuttujen seutujen kansanopetusta varten osotettuun entiseen määrärahaan on nimenomaan rajaseutuja silmälläpitäen ehdotettu huomattava korotus. Suojeluskuntien vaatetusmenoihin on erityisesti rajaseutuja huomioon ottaen ehdotettu varattavaksi 5 milj. mk. Rajavartiostoa varten on katsottu tarpeelliseksi varata 30 milj. mk., jolloin samalla on kiinnitetty huomiota myös Suomenlahden ulkosaariin. Viimemainittua määrärahaa on tosin kuitenkin alennettu 8 milj. markalla ministeriön ehdottamasta määrästä ja 6 milj. markalla kuluvaaksi vuodeksi myönnetystä määrärahasta.

Suuri menoerä, netto 95 milj. markkaa, on budjettiehdotukseen otettu valtion virkailijain uuden palkkausjärjestelmän toteuttamisen varalle. Tässä kysymyksessä tulee eduskunta tekemään päätöksensä sille asiasta annetun eri esityksen perusteella, jonka vuoksi ei ole tarpeen nyt syventyä siihen. Huomautettakoon tässä, että virkakoneiston yksinkertaistuttamiseen jo on ryhdytty, kuten eduskunnalle jo annetut kaksi esitystä osoittavat. Niinikään on ryhdytty toimenpiteisiin työajan pidentämiseksi virastoissa.

Siirryn ylimääräiseen tulo- ja menoarvioon, jossa ennen kaikkea on pidetty silmällä kulkulaitoksen parantamista. Tämän tarkoituksensa saavuttamiseksi on siinä ehdotettu noin 225 milj. markkaa myönnettäväksi, ja on tämä käynyt mahdolliseksi sen johdosta, että se 200 milj. markan suuruinen laina, josta eduskunnassa vuonna 1918 päätettiin, nyttemmin on realisoitu skandinavisen pankkiyhtymän kanssa tehdyn välipuheen nojalla ehdoilla, jotka ovat pidettävät maan arvoa ja asemaa vastaavina, kaikissa suhteissa täysin tyydyttävänä. Kun välipuheeseen sisältyy, että lainan suoritus voi tapahtua talletustodistuksilla, jotka erääntyvät kuuden, osaksi kahdentoista kuukauden kuluttua eikä valtio tarvitse näitä varoja ennenkuin ensi syksyyn mennessä, ei lainan ottamisesta mitenkään seuraa, että rahaolot sen kautta kiristyisivät, vaikeuttaen talven tuotantoa.

Paitsi sitä välitöntä merkitystä, mikä tällä lainalla on suurpiirteisen työohjelman alkavaa toteuttamista varten, se välillisesti merkitsee melkein yhtä paljon todistuksena kaukaisemman lännen finanssimaailmalle siitä, että läheisimmät naapurimme, myöntäen sen meille ilman verukkeita ja vaikeuksia, puhumattakaan minkäänlaisista erikoisvakuuksista, ovat osoittaneet täysin luottavansa Suomen poliittiseen ja taloudelliseen tulevaisuuteen samoin kuin me itse järkähtämättömästi siihen luotamme. Kun Suomi vastaisuudessa esiintyy lainan hakijana kaukaisemmillä ulkomaisilla rahamarkkinoilla, voitaneet olettaa, että tätä edellisen vuosipuoliskon suorastaan tynpaisevät kokemukset eivät tule uudistumaan. Jos tulos on tämä, niin skandinavisen lainan toteuttaminen varmaankin on katsottava siihen myötävaikuttaneeksi.

Olen esiintuonut ne suuntaviivat, joita tulo- ja menoarvioehdotusta laadittaessa on koetettu noudattaa. Toivoisin, että ehdotuksessa havaittaisiin ilmenevän pyrkimys tosiasiaihin oman logiikan toteuttamiseen olevien olojen pohjalla.

Ed. R y t i: Minun tarkoitukseni ei luonnollisesti tässä tilaisuudessa ole mennä antamaan valtiovarainvaliokunnalle evästyksiä, koska minä itse sanotun valiokunnan jäsenenä enempi kuin tarpeeksi asian jatkuvan käsittelyn kuluessa valiokunnassa olen tilaisuudessa tuomaan esille ne toivomukset ja muistutukset, joita minulla budjetin suhteen ehkä saattaa olla. Tarkoitukseni on jo aikaisemmin muodostuneen käytännön mukaisesti tässä tilaisuudessa esittää ainoastaan muutamia yleisiä näkökohtia, tarkoitettuja enemmän eduskunnalle kokonaisuudessaan kuin erityisesti valtiovarainvaliokunnan jäsenille.

Hallituksen tulo- ja menoarvioehdotuksen tulopuoli nousee kaikkiaan 2,403 milj. markkaan ja sen menopuoli 2,684 milj. markkaan. Tulo- ja menoarvio päättyy näin ollen 281 milj. markan vajaukseen. Hallitus on ollut sitä mieltä, että tämän vajauksen peittämiseen ei ole lisättävä sitä verotaakkaa, joka kansalla jo nyt on kannettavana — ja tässä se epäilemättä on aivan oikeassa — vaan on hallitus ehdottanut, että vajaus peitettäisiin osoittamalla varoja valtion pääomasäästästä, mikä käy mahdolliseksi juuri sen lainan kautta, josta herra valtiovarainministeri äskén mainitsi

ja joka lähes 200 miljoonalla markalla kirjoittaa valtion pääomasäästöä vuoden loppuessa. Tällainen menettelytapa, että pääomasäästöä huolimatta siitä, että sitä nyt lainavaroillakin kartutetaan, osotetaan varoja tulevan vuoden budjettitarpeen tyydyttämiseksi, tuntuu arveluttavalta. Valtiotalous on siksi laaja ja monipuolinen, että se välttämättömästi tarvitsee huomattavan suuren liikepääoman. Hallituksen ilmoituksen mukaan osoittaa viime vuoden tilinpäätös, että pääomasäästö vuoden 1921 loppuessa muodostuu noin 318 milj. markaksi. Jos otaksumme, että tulos valtiotaloudesta tänä vuonna on sellainen, että menot ja tulot jotakuinkin käyvät yhteen ja laskemme, että puheenalaisen lainan kautta saadaan netto kenties 184 à 186 milj. markkaa, muodostuu siis pääomasäästö vuoden loppuessa tasaluvuin noin 500 milj. markaksi. Tämä on minun ymmärtääkseni se vähin määrä, jolla valtio voi tulla toimeen tarvitsematta turvautua tilapäiseen luottoon. Yksin valtionrautateiden varastotarpeet kiinnittävät noin parisataa miljoonaa markkaa. Ja jotta virastoilla olisi riittävästi käteisvaroja juoksevan tarpeen tyydyttämiseen, tarvitaan siihenkin useita kymmeniä miljoonia markkoja. Sitäpaitsi on asianlaita niin, että valtion tulot kerääntyvät epätasaisesti eri vuodenaikoina. Vuoden ensimmäisinä kuukausina ovat rautatietulot ja tullitulot sekä useat muutkin tulot suhteellisesti pienemmät kuin vuoden myöhempinä kuukausina. Suuri tuloerä, jonka tulo- ja omaisuusvero antaa, saattaa kerääntyä vasta aivan vuoden loppuessa. Sitävastoin menot jakautuvat eri vuodenaikojen kesken aivan toisella tavalla. Kevätkuukaudet ovat suurimpia menokuukausia, silloin suurimmaksi osaksi suoritetaan paljon varoja kysyvät metsähakkuut, silloin myöskin tapahtuu valtionrautateiden isoja varasto-ostoja, niinikään menee huomattavia eriä silloin valtion velkojen korkojen ja kuoletuksien suorituksiin, vaikka tällaisia menoeria esiintyy myöskin vuoden loppupuolella. Jotta näissä oloissa voitaisiin pysyä tasapainossa, jotta valtiolla aina olisi riittävästi kassavaroja tulojen ja menojen vaihteluiden tasoittamiseksi, on välttämätöntä, että valtiolla on riittävä pääomasäästö. Tähän saakka on valtion liikepääoma täytynyt hankkia tilapäisen luoton kautta. Viimeisinä vuosina on tätä tilapäistä luottoa pyritty vähentämään ja

siinä huomattavassa määrässä onnistuttu. Hallitus esityksessään toivoo, että tilapäisluotto, mikäli sitä on otettu Suomen Pankista, tämän vuoden aikana, voidaan kokonaisuudessaan suorittaa. Jos nyt pääomasäästöä, huolimatta siitä, ettei se nouse enempään kuin 500 milj. markkaan, siksi suuri summa kuin 281 milj. markkaa osotetaan ensi vuoden aikana valtion tarpeisiin käytettäväksi, tietää se sitä, että valtion taas täytyy turvautua entistä laajemmassa määrässä tilapäiseen luottoon juoksevan liikepääomatarpeensa tyydyttämiseksi. Jo tältä kannalta katsoen on siis, mikäli mahdollista, pyrittävä välttämään koskemista pääomasäästöön, huolimatta siitäkin, että se nyt ainoastaan lainan kautta on saatu riittäväan määrään nousemaan. Mutta nykyoloissa puhuvat useat muutkin seikat vakavasti tällaista menettelyä vastaan. Minä olen aivan yhtä mieltä hallituksen kanssa siinä, että se verotaakka, joka nykyänsä on kansan kannettavana, on siksi korkea, että kansantalouden kehitysmahdollisuuksia vaaranpanematta sitä on vaikea korottaa. Mutta minä menisin pitemmälle kuin hallitus tähän suuntaan, sikäli, että minä tahtoisin väittää, että muulla tavallakaan kuin verojen kautta ei ole suositeltavaa nyt rasittaa kansantaloutta valtiontalouden hyväksi. Se laina, jonka hallitus on hankkinut, on kumminkin tosiasiallisesti kotimainen laina, ainakin kaikista suurimmalta osaltaan. Asianlaitahan on niin, että skandinaivialaisilla pankeilla, jotka lainasta hallituksen kanssa ovat sopineet, suomalaisissa pankeissa on ollut talletettuna varoja ja että ne nyt näitä saamisiansa suomalaisilta pankeilta vaihtavat valtion obligatiooneihin. Tosiasiallisesti siis tämän lainatransaktioonin kautta ainoastaan valtio ulkomaisten kapitalistien asemasta tulee saamamieheksi tähän summaan nähden. Utta rahaa ei tule valtakuntaan, käytettävissä oleva pääoma ei lisäännä sen kautta. Jos nyt valtio käyttää tämän lainan kautta saatavat varat juokseviin tarpeisiinsa, tietää se tosiasiasa sitä, että valtion täytyy ensi vuoden kuluessa vähitellen vetää pois liikkeestä nämä saatavansa yksityispankeilta. Yksityispankit taas ovat sijoittaneet nämä rahat elinkeinoelämän palvelukseen. Voidakseen maksaa nämä summat täytyy näiden vastaavassa määrässä supistaa luottoansa elinkeinoelämälle ja siten kiristää

edelleen sitä rahapulaa, joka maassa muutenkin edelleen vallitsee. Ja parhaassakin tapauksessa, vaikka talletukset kasvaisivat ja pankit niiden avulla tulisivat tilaisuuteen suorittamaan nämä määrät, niin valtion puheenalaisen toimenpiteen kautta estetään sen uuden pääoman muodostuksen, joka maassa tapahtuu, tulemaasta kansantalouden tuotantoelämän hyväksi. Kun pääoman puute on juuri se suurin heikkous, mikä meillä on, on hallituksen esittämä menettely tältäkin kannalta arveluttava. Jos olisi kysymyksessä sellaiset lainavarat, jotka todella lisäävät maan pääomavoimia, joku ulkomaalainen kultalaina, olisi asianlaita tietysti toinen. Mutta voidaan kumminkin asettaa kysymyksenalaiseksi, sisältääkö hallituksen tulo- ja menoarvioehdotus edes niin suurta määrää kuin 281 milj. markkaa, sellaisia menoja, joiden käyttämiseen järjestetyssä terveessä valtiotaloudessa olisi lupa käyttää lainavaroja ja jotka menot siis tosiasiallisesti voitaisiin siirtää tulevien sukupolvien suoritettavaksi. Tätä kysymystä arvosteltaessa ovat luonnollisesti tulo- ja menoarvion varsinaiset menot heti jätettävät laskuista pois. Varsinaiset menot ovat tietysti sellaisia, jotka ovat kunkin vuoden omilla tuloilla peitettävät; ei ole lupa niiden peittämiseen käyttää lainavaroja.

Mutta jos me lähemmin tarkastelemme niitä ylimääräisiä menoja, joita budjettiehdotus sisältää, niin esiintyy sielläkin melkoinen joukko suoranaisia kulutusmenoja, sellaisia kuin kustannuksia suomalais-venäläisestä sekakomiteasta, kustannuksia rajanvartioimisesta, kustannuksia evakuoimisesta, kustannuksia etsivästä keskuspoliisista j. n. e. Ei ole terveen valtiotalouden mukaista, että tällaisten menojen peittämiseen käytetään lainavaroja. Ne pienet lisärakennukset ja uudisrakennukset, joita ehdotetaan vankiloissa, sairaaloissa ja kouluissa tapahtuvaksi, ovat nytkin sellaisia, että ne säännöllisesti uudistuvat jokaisen vuoden budjetissa. Ei ole senvuoksi oikein, että niidenkään todellinen maksaminen lykätään tuonnemmaksi, koska jokaisella tulevalla vuodella on varma osansa niistä ilmeinkin. Sellaiset menot pitäisi siis voida suorittaa vuoden omilla tuloilla. Tällä tavalla voidaan heti sulkea ylimääräisestäkin menoarviosta II, III, IV, V ja VII luku kokonaisuudessaan pois sellaisten menojen joukosta, joihin lainavaroja

kohtuuden mukaan voitaisiin puolustaa käytettäväksi.

Puolustusministeriön ylimääräiset menot ovat myöskin puhtaita kulutusmenoja. Jo siltä kannalta on arveluttavaa niihinkään käyttää lainavaroja. Mutta sitä paitsi osottaa kokemus jo ennen sotaa kaikissa europalaisissa maissa, että sotalaitoksen ylimääräiset menot eivät milloinkaan loppu. Sotalaitoksen uudisrakennukset eivät koskaan tule valmiiksi, sentakia, että tekniikka kehittyy yhtä nopeasti kuin näitä uudisrakennuksia suoritetaan. Tällä hetkellä ne saattavat olla valmiita, mutta ensi vuonna vaaditaan jo toisenlaisia laitteita, toisenlaisia rakenteita ja uusia menoja niiden suorittamiseen. Sentakia lainavarojen käyttäminen myöskin sotalaitoksen ylimääräisiin menoihin minun ymmärtääkseni on puolustettavissa ainoastaan välittömän sodanvaaran uhatessa.

Maatalousministeriön ylimääräisessä menoarviossa on joitakin sellaisia menoeriä, joitten suorittamista voidaan puolustaa myöskin lainavaroilla, sellaisia kuin laina Osuuskassojen Keskuslainarahastolle ja laina perustettavissa vientiteurastamoita varten, kenties joku muukin menoeriä. Summat ovat kuitenkin suhteellisen pieniä. Niinkään voidaan puolustaa, että kauppa- ja teollisuusministeriön ylimääräisessä menoarviossa esim. ehdotettu määräraha uuden jäämurtaja-aluksen hankkimiseksi osittain voidaan peittää lainavaroilla. Tosiasiahan kyllä on, että tämän uuden jäämurtajan hankkiminen tapahtuu aikaisemmin olleen ja vieläkin olevan jäämurtajan Murtajan sijaan, joka käytännössä on tullut vanhaksi, mutta kun uusi jäämurtaja on suurempi ja voimakkaampi kuin tämä, niin osa kustannuksista voidaan ehkä katsoa käytettävän sellaiseen uudisrakennukseen, jonka peittämistä lainavaroillakin voidaan puolustaa. Pääasiallisesti jäävät näin ollen ainoastaan kulkulaitoksen ja yleisten töitten ministeriön kohdistuvat ylimääräiset menot sellaisiksi, jotka huomattavammassa määrässä voidaan peittää lainavaroilla. Mutta jos me tarkastelemme hallituksen esityksessä tässä kohden olevia määrärahoja, niin huomaamme, että epäilyksiä voidaan niidenkin suhteen melkoisessa määrässä esittää. Hangon sataman laajennustyö 9 milj. markkaa ja Imatran voimalaitoksen rakentamiseen 22 milj. markkaa ovat mielestäni sellaisia, jotka voidaan

lainavaroilla terveessä valtiotaloudessa suoriutuu. Mutta kun me siirrymme noihin suurempiin menoeriin, uudisrakennuksiin valmiilla radoilla, niin eivät ne tosiasiallisesti melkoiselta osalta sisällä mitään todellisia uudisrakennuksia, joitten kautta rautateitten pääoma-arvo kasvaisi, vaan johtuvat ne pääasiallisesti siitä, ettei meidän rautateillämme lasketa mitään kuolemusta. Suurin osahan niistä on sellaisia, että vanhojen kuluneitten kiskoja sijaan täytyy asettaa uusia kiskoja, että vanhan luhistuneen sillan sijaan täytyy rakentaa uusi silta, vanhojen asemarakennuksien sijaan uusi rakennus. Vaikka ehkä jossain määrin nämä uudet rakennukset tulevat paremmiksi kuin ne aikaisemmin ovat alussa olleet, niin kaikista suurimmalta osaltaan nämä menot kuitenkin ovat sellaisia, että ne pikemmin ovat luettavat ylläpitokustannuksiin kuin uudisrakennuksiin, ja ylläpitokustannuksiin ei ole terveellistä käyttää lainavaroja. Tämä huomautus voidaan esittää myöskin määrärahaan, joka on ehdotettu rautateitten liikkuvan kaluston lisäämiseksi. Se ohjelma, jonka hallitus tässä kohden on esittänyt, ei ole laajempi kuin että se tuskin vastaa sitä vuotuista kulutusta, jonka alaisena liikkuva kalusto rautateillä on. Ehdotetaan rakennettavaksi 15 uutta veturia. Ammattimiehet sanovat, että veturin luonnollinen ikä on 20 vuotta. Kun vetureita valtion rautateillä on kaikkiaan noin 500 vastaisi siis vuotuinen kulutus noin 25 veturia. 15 veturin rakentaminen ei siis riitä edes korvaamaan sitä kulutusta, mikä vetureihin nähden tapahtuu. Tottahan kyllä on, että meidän rautateillä käytetään paljon vanhempia kuin 20 vuoden vetureita ja niitä korjataan, mutta ammattimiehet väittävät, että se ei kannata. Sama on asialaita vaunuihinkin nähden. Niihin nähden epäilemättä kulutus, jos se lasketaan, nousee ainakin yhtä suureen määrään, kuin mitä se uutisrakennussuunnitelma tietää, joka ensi vuodeksi on tehty. Mutta sen lisäksi on otettava huomioon, että sekä vaunujen lisäämiseen että uutisrakennuksiin valmiilla radoilla luonnollisesti ei ole käytettävä lainavaroja, niinkauan kuin rautatiet itse kykenevät hankkimaan varoja niiden tarpeisiin. Hallituksen esityksen mukaan nousevat valtionrautateiden tulot 526 $\frac{1}{2}$ miljoonaan markkaan, mutta rautatielaitoksen menot ainoastaan 424 mil-

joonaan markkaan. Valtionrautateiden liikenne jättäisi siis 102 $\frac{1}{2}$ miljoonan markan nettovoiton. Luonnollista on että tämä voitto ensi kädessä on käytettävä valtionrautateiden uutisrakennuksiin ja vaunujen hankkimiseen ja ettei ole missään tapauksessa puolustettavissa, että tämä voitto käytetään valtion juoksevien menojen suorittamiseen samanaikaisesti, kuin lainarahoilla hankitaan uusia vaunuja ja korjataan rautateitä. Tosiasiallisesti ei siis minun ymmärtääkseni voida puolustaa että näillä edellytyksillä, kumpaankaan näihin tarkoituksiin, ellei määrärahoja myönnetä enempää kuin hallitus esittää, käytettäisiin lainavaroja. Jää sitten suuri määräraha, 75 miljoonan markan määräraha uusien rautateiden rakentamiseen. Se tarve on luonnollisesti sellainen, että siihen ei verovaroja ole oikein käyttää, vaan että uudet rautatiet yleensä ovat rakennettavat lainavaroilla. Nykyisissä oloissa kun on käytettävissä sellaisia lainavaroja, joista minä jo edellä huomautin, on kuitenkin varsin kysymyksenalaista, onko syytä, korkokannan noustessa lähes kahdeksaan, laajentaa uusien rautateiden rakentamistakaan siinä määrässä, kuin hallitus ehdottaa. Tähän asti on puheenalaiseen tarkoitukseen käytetty noin 50 milj. markkaa vuodessa. Nyt ehdotetaan siihen käytettäväksi 75 miljoonaa markkaa. Pakosta on meidän jossain määrin jatkettava rautateiden rakentamista, jotta se organisaationi, joka sitä varten on luotu, voisi olla toiminnassa, mutta minun ymmärtääkseni näissä oloissa ja kun rakenteilla on sellaiset inhimillisten laskelmain mukaan tulevaisuudessakin kannattamattomat radat kuin Turun—Uudenkaupungin ja Iisalmen—Ylivieskan radat, ei ole syytä kii- rehtiä ja suurentaa rakennusohjelmaa.

Tämän tarkastelun perusteella tulisin minä siis siihen tulokseen, että korkeintaan jonkun verran yli 100 milj. markkaa tässä budjettiehdotuksessa on sellaisia menoja, joihin yleensä voidaan lainavarojen käyttämistä puolustaa. Kun hallitus ehdottaa pääomasäästöä otettavaksi 281 milj. markkaa, tietää se siis sitä, että varsinaisiin kulutusmenoihin käytetään lainavaroja ja säästövaroja. Sellainen menettely ei minun mielestäni kansantaloudellisesti vakavasti vahingoittamatta saata tulla kysymykseen. Näin ollen tahtomatta ollenkaan arvostella erityisiä menoeriä budje-

tissa, enempää kuin arvioida, ovatko tulot siinä lasketut optimistisesti tai pessimistisesti, näyttää jo tällaisen yleisen tarkastelun perusteella, että meidän on pakko huomattavassa määrin, saadaksemme todellista tasapainoa aikaan, pyrkiä alentamaan tulo- ja menoarvion menopuolta. Tehtävä, joka valtiovarainvaliokunnalle tässä esiintyy, on erinomaisen vaikea, sillä kieltämättä kaikki ne tarkoitukset, joihin hallitus rahoja esittää, ovat hyviä ja puolustettavia, ja epäilemättä jokainen edustaja tässä kamarissa on muutamalla kymmenellä miljoonalla markalla valmis vielä lisäämään näitä tarpeita. Mutta siinä ei auta, rajoitetut varat ovat käytettävissä ja suu on asetettava säkkiä myöten. Menot on saatava supistumaan.

Valtiovarainvaliokunta on tänä vuonna jossain määrin huonommassa asemassa kuin esimerkiksi viime vuonna budjetin käsittelyyn nähden. Viime vuonna ensi kerran itsenäisen tasavallan aikana eduskunta sai tulo- ja menoarvion valmiiksi ennen budjettivuoden alkua, nimittäin edellisen vuoden viimeisenä päivänä. Mutta valtiovarainvaliokunta oli silloin tilaisuudessa virallisesti aloittamaan budjettikäsittelyn jo elokuun 29 päivänä ja jo 2 viikkoa sitä ennen olivat valiokunnan jäsenet yksityisesti saaneet hallituksen esityksen täydellisenä. Ei ole suinkaan hallituksen syy, että tänä vuonna näin ei ole tapahtunut. Nythän meillä on uusi eduskunta, mutta tosiasia on, että nykyinen valtiovarainvaliokunta tosiasiallisesti noin kuu-kautta myöhemmin kuin viime vuonna joutuu käsittelemään hallituksen esitystä. Minä uskon kumminkin että valiokunta tässä tehtävässään on tekevä parhaansa, ja toivon, että se ponnistuksissaan myös on pääsevä tyydyttäviin tuloksiin.

Ed. Långström: Kun porvarillinen yhteiskuntajärjestys, jollainen tässäkin maassa vallitsee, perustuu kokonaan vallitsevan luokan harjoittamaan sortoon ja riistoon etuoikeudetonta luokkaa, työväestöä kohtaan ja kun yläluokka, joka pitää määräämis- ja hallitsemisoikeutta maassa itseoikeutettuna, on osannut jo aikoja sitten järjestää tuloperusteet sellaisiksi, että ne vastaavat sen omia tarkoituksia, niin on luonnollisesti seurauksena, että myös tämä nyt käsilläoleva tulo- ja

menoarvio on näitä näkökohtia silmälläpitäen laadittu. Mitä tulee tulopuoleen, niin on se mitä räikein todistus siitä epäsuhtaisuudesta, mikä maan veronsuorittajain, varattoman ja varakkaan luokan välillä on olemassa. Suurimman tuloerän, 804,950,000 markkaa muodostavat välilliset verot, tulli- ja valmisteverot, jotka raskaimmin juuri painavat työväenluokan harteita, joka pienistä palkoista saa suorittaa elintarpeista ja nautintoaineista välillisten verojen muodossa jo ennestään raskaitten välittömien verojen lisäksi suuria summia. Kun nyt kuitenkin ei ole käsiteltävänä tullitariffi, niin en katso olevan syytä tällä kertaa kosketella enempää tulopuolta, koska olen siihen tilaisuudessa myöhemmin palaamaan.

Mutta millä tavalla tällä tavoin kansalta kerättyjä varoja pyritään käyttämään, niin siitä antaa nyt tämä esilläoleva valtion tulo- ja menoarvio tyypillisen todistuksen. Ensiksi kiinnittää tässä huomiota 5 pääluokan 7 momentissa esitetty kysymys, jossa esitetään määräraha, joka päättyy 3,600,000 markkaan tarkoitettuna Suomen osuudeksi Kansainliiton kustannuksiin. Mikä ensin on tämä Kansainliitto, joka tällaisia rahasummia nielee, sehän ei tunnetusti ole mikään muu kuin ympäröivä maailmansodassa saamansa voiton perusteella perustama nukketeatteri. Kansainliitto on porvarillisen linnarauhan viimeinen etappipaikka ja harjoittaa se pienten kansain kustannuksella suuren suurta ilveilyä. Kun kysymyksessäoleva Kansainliitto on mitä suurin huijauslaitos, joka komean nimensä on saanut ilmeisesti vain harhaanjohtavassa tarkoituksessa, on se olemassaolonsa aikana osottanut olevansa ei suinkaan pienten ja heikkojen kansain puolustaja, vaan päinvastoin niiden tuhoaja, kuten esimerkit pieniin Balcanin valtioihin ja Saksaan nähden osottavat. Tästä syystä ei ole työväen kannalta katsottuna tarpeellista suorittaa menoja, suorittaa rahoja tällaisen rosvolaitoksen ylläpitämiseksi.

Puhemies (koputtaa): Kiellän edustajaa käyttämästä sopimattomia sanoja valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n mukaan.

Puhuja: Ja ollessani tietoinen, että kysymyksessäoleva rahasumma on työ-

väenluokan aseman parantamiseksi kiipeään tarpeeseen niin ehdotan, että tämä 5 pääloukan 7 momentissa esiintyvä Kansainliiton kustannuksiin ajateltu määräraha kokonaan pyyhittäisiin pois menoarviosta.

Jos sitten avataan se sivu, jossa puolustusministeriön menoerät esitetään, niin nähdään aivan silmiä häikäiseviä numeroita. Vuoden 1922 menoarviossa päättyvät nämä summat, yhteenlaskettuina ylimääräiset ja vakinaiset yhteensä 319,772,700 markkaan. Se oli jo koko sievoinen summa täkäläisiin oloihin verrattuna. „On Suomi köyhä, siksi jää”, sanoi eräs porvariston tunnettu ja jotenkin kunniaassa pitämä runoilija, mutta sitä ei ainakaan hallitus, joka on tämän menoarvion laatinut, ole pitänyt ohjeenaan. Kyseessäolevan pääluokan menot, niin vakinaiset kuin ylimääräisetkin, ovat joka menoerämomentin kohdalla korotetut perin anteliaalla tavalla, kuten täällä jo valtiovarainministeri huomautti. Tämän valtiohaaran menot, vakinaiset ja ylimääräiset päättyvät 441,934,326 markkaan ja on se siis 122 miljoonaa korkeampi kuin vuonna 1922. Kun näitä puolustustarkoituksiin, sotatarkoituksiin meneviä summia vertaa sivistyksellisiin ja taiteellisiin tarkoituksiin ajottuihin apurahoihin, niin esim. sellaiset tärkeät laitokset kuin teatterit, laulukuorot ja orkesterit saavat yhteensä vain 1,725,000 markkaa ja avuksi voimistelu- ja urheiluseuroille on varattu vaivaiset 600,000 markkaa. Tällaista huseerausta ei myöskään työväen kannalta voi mitenkään hyväksyä. Sillä se tietää luonnollisesti jo ennestäänkin raskaan verokuorman alle joutuneille työläisille lisääntyntä veroaakkaa ja joutuu vähävarainen osa kansasta, työväenluokka, aina veroja jaettaessa vetämään lyhemmän korren. Olen siis sitä mieltä, jonka pyytäisin valtiovarainvaliokunnan huomioon sulkea, että näitä sotilasmäärärahoja tuntuvasti alennettaisiin.

Mitä tulee 15 pääloukassa esitettyihin menoeriin, niin kiinnittää siinä huomiota suojeluskuntien avustamiseksi määrätty 25 milj. markan suuruinen määräraha. Kun tämän lisäksi on ylimääräisten verojen sarjassa samaan tarkoitukseen varattu vielä 9,700,000 markkaa, nousevat suojeluskuntien menot tämän mukaan noin 35 miljoonaa markkaan. Suojeluskunta on alun-

perin perustettu puhtaaksi porvariston luokkaetujen valvojaksi ja on se sellaisena kaiken toiminta-aikansa ollut. Vallassaolevan luokan lellipoikana ovat tämä laitos ja sen yksityiset jäsenet saaneet mellastaa maassa mielinmäärin saattamalla usein rauhallisten ihmisten hengen ja omaisuuden alttiiksi. Yksityisiä esimerkkejä tällaisista tapauksista voisi kertoa vaikka loppumattomiin. Senlisäksi ovat suojeluskuntalaitos ja sen yksityiset jäsenet tässäkin maassa harjoittaneet laajakantoista kiihoitustyötä rauhallisten välien katkaisemiseksi ja sodan aikaansaamiseksi Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä, kuten esim. viime talven aikana sattuneen surullisen kuuluisan „Karjalan nousun” aikana, saattaen siten m. m. kansainvälisiä selkauksia aikaan. On siis ilmeistä että kun tämä laitos on maan rauhan säilymisenkin kannalta turmiollinen, että sellaiselle ei voi määrärahoja missään tapauksessa myöntää. Ehdotan siis että 15 pääloukan 5 momentissa mainittu 25 milj. markan määräraha suojeluskuntien avustamiseksi kokonaan pyyhittäisiin pois. Samaten ehdotan tehtäväksi ylimääräisten menojen 12 luvun loppusumman 9,700,000 markan määrärahan suhteen.

Erikoisesti pistää silmään ylimääräisen tulo- ja menoarvion 4 luvussa etsivälle keskuspoliisille varattu summa. Tämä etsivä keskuspoliisi eli ohrana, jolla nimellä se kansan keskuudessa tunnetaan, on todella maan häpeäpilkku. Ne häikäilemättömät rauhallisten ihmisten koteihin tunkeutumis- ja kotinuuskinnat, syyttömäin vangitsemiset, vangittujen räkkäykset ja valheellisten todistusten käyttämiset joihin tämä laitos on tehnyt itsensä niin moneen kertaan syypääksi, ovat tehneet sen jo kuuluisaksi maan rajojen ulkopuolellakin. Ohrana samoin kuin edellämainitsemani toisetkin laitokset, on myös puhdas porvariston luokkalaitos, peili josta kuvastuu koko rappeutuneen yhteiskunnan mädännäisyys ja inhottavuus. Ohrana-määrärahat, jotka edellisenä vuonna olivat 2 ja puoli miljoonaa markkaa, on nyt korotettu 4,800,000 markaksi. Tulo- ja menoarviosta näkyy että hallitus on jo tämän vuoden aikana käyttänyt tätä samaa summaa eduskunnankaan lupaa siihen kysymättä, siis on kai etukäteen jo päättänyt että tämä summa tulee käytäntöön jo ensi vuonnakin.

Kuitenkin ehdotan että tämä ylimääräisen tulo- ja menoarvion 4 luvun 3 momentissa oleva keskuspoliisille varattu summa kokonaan pyyhittäisiin ylitse.

Ylipäänsä on koko tämä esilläoleva budjetti kuten mainitsin kaikissa kohdin laadittu yksinomaan vallassaolevan luokan etuja silmälläpitäen ja sellaisena se muodostuu työväen sorron välikappaleeksi, kiristyskeinoksi työväkeä kohtaan eikä siis työväen kannalta katsottuna, jota minä täällä edustan, voi tällaisia menoeria mitenkään hyväksyä.

Ed. Huttunen: Minä onnittelen edellistä puhujaa, ed. Långströmiä, sen suuren poliittisparlamenttaarisen menestyksen johdosta, että hän onnistui lausunnollaan ajamaan täältä ulos rahaministerin, jolle minullakin olisi ollut hieman jotakin sanottavaa. Valitettavasti minunkin täytyy tässä jatkaa omalta osaltani tätä hallitukselle ja sen rahaministerille vähemmän ylösrakentavaa keskustelua, jonka ed. Ryti lausunnossansa oli alkanut. Kuitenkaan ei minunkaan tarkoitukseni ole kahlata sitä numeromerta, mikä sisältyy hallituksen talousarvioesitykseen, vaan ainoastaan tehdä sen johdosta eräitä vähäisempiä reunamuistutuksia. Ja minä luulenkin, että tämä lähinnä lienee lähete keskustelun tarkoitus, sillä varsinaisessa asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä mietinnön palattua valiokunnasta edustajilla on vapaus tehdä yksityiskohtaiset ehdotuksensa.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys antaa aihetta tarkastaa sen politiikan suuntaa, mikä viime vuosina ja varsinkin kuluvana vuotena näyttää olleen valtiotaloudessa ja raha-asiainhoidossa vallitsemassa. Jos ken lienee seurannut tarkemmin tapausten kulkua viime ajoilta, niin häneltä ei ole voinut jäädä huomaamatta, että täällä eduskunnassa, jota erällä tahoilla, voisipa sanoa: oikeistopiirien taholla, on häväisty mahdollisimman suuressa määrässä, jota on koetettu saattaa mahdollisimman huonoon huutoon syyttämällä sitä edesvastuuttomuudesta ja kykenemättömyydestä hoitamaan maan asioita, viime vuosien kuluessa — noin suurin piirtein katsottuna — on kuitenkin koetettu valtion rahataloudessa ja valtion raha-asioissa päästä säännöllisiin oloihin. Tähän on pyritty täysin tietoisina siitä, että ainoastaan vakavuus ja tarkka huolenpito niistä voi turvata ja luo-

da pohjan taloudelliselle nousulle ja kansan kaikinpuoliselle vaurastumiselle.

Kuten tiettyä, olivat maan raha-asiat onnettoman kansalaissodan jälkeen joutuneet täydelliseen rappiotilaan. Valtiovelkahan lisäytyi kymmenkertaisesti, menot ja verokuorma sen mukana kasvoivat aivan hui- maavasti. Pelottava tilanne valtiotaloudessa sai kuitenkin eräissä piireissä tässä maassa hereille jonkinlaisen vastuuntunnon. Se tietoisuus oli tunkeutunut laajoihin piireihin, että hukka perii tämän kansan, jolle valtiotaloutta saada tasapainoon ja menojen nousua ehkäistyksi. Ja jos on lähemmin tarkastellut olevia oloja, niin on voinut havaita, että eräänlainen „uusi suunta” on ollut ainakin parin viime vuoden aikana vallitsemassa talousarvion käsittelyssä täällä eduskunnassa. Tämä uusi suunta on kai lähinnä ilmennyt siinä, että eduskunta, samalla kun se on koettanut korottaa määrärahoja sivistystarkoituksiin, jotka aikaisemmin ovat hyvinkin suuressa määrin tulleet laiminlyödyksi, samalla on koettanut vähentää määrärahoja sellaisiin kuin sotilastarkoituksiin. Viittaan vain siihen käsittelyyn, joka tuli vuonna 1921 rahaministeri Vartiovaaran esityksen osaksi koskeva hallituksen esitystä talousarvioksi vuotta 1921 varten. Siinä esityksessähän ehdotettiin äkkiä tavatonta sotilasmäärärahan lisäystä. Hallituksen esitys sotilasbudjetiksi päättyi nim. 504 milj. markkaan. Eduskunta tarmokkaasti kävi asiaan käsiksi, teki mainituksessa pääluokassa 169 milj. markan supistukset, jotenka loppusumma, mikä sotilastarkoituksiin myönnettiin varoja, nousi 335 milj. markkaan. Edellisenä vuonna, nimittäin v. 1920, sotilastarkoituksiin oli käytetty huomattavasti enemmän, kaiken kaikkiaan 373 milj. markkaa. Vuonna 1922 supistettiin sotilasmäärärahoja vieläkin melkoisessa määrin entisestään ja myönnettiin tarkoitukseen 306 milj. markkaa. Se käsittely, mikä tuli aikaisemmin sotilasmäärärahan osaksi, herätti valoisia toiveita, herätti toiveita siitä, että valtion taloudessa vihdoinkin saadaan jonkunlainen tasapaino aikaan. Ja ilahuttavana todistuksena tästä on se asiaintila, joka muodostui viime talvena kuluvan vuoden talousarvion käsittelyssä.

Kuten tunnettua, päättyi viime vuoden talousarvion menopuoli 2,412,847,446 markkaan ja kun eduskunta kuluvalla vuodelle myönsi sekä vakinaisessa että yli-

määräisessä menosäännössä ainoastaan 2,171,658,795 markkaa, niin menojen vähennys nousi siis kuluvalle vuodelle 241 milj. markkaan pyöreissä luvuissa. Oli siis saavutettu ei ainoastaan tasapaino valtion taloudessa, ei ainoastaan menojen pysähdys, vaan suorastansa menojen huomattava vähennys, joka nousi siis 241,188,651 markkaan.

Olisi odottanut, että näiden vuosien kuluessa kaikissa piireissä yhä enemmän olisi vakaantunut se mielipide, että olkoonpa maassa mikä hallitusvalta tahansa, olkoonpa „remmeissä”, niinkuin sananparsii kuuluu, minkä puolueen miehet tahansa, maan talouselämän edellytyksistä on ennen kaikkea huolehdittava. Ja minkälaisia erikoistarpeita milläkin ryhmällä lienee sydämelhään, se seikka on kuitenkin huomioon otettava, että valtiotalouden hoidossa yleensä on noudatettava vissejä rajoja, joita ei voida sivuuttaa rankaisematta. Mutta kun tarkastaa käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä ensi vuoden menosäännöksi, niin surukseen saattaa siitä havaita, että tätä kultaista sääntöä ei ole siinä yritettykään noudattaa. Valtiotaloutta ja valtion varoja on hoidettu, voisipa sanoa, vailla suunnitelmaa, hutiloiden ja tuhlaten. Tämä on se vaikutelma, jonka saa hallituksen esityksestä. Vaikkakin nykyistä edellistä Vennoilan hallitusta moitittiin monesta syystä, niin täytyy kuitenkin sen ansioksi ja — ehkäpä lähinnä sen rahaministerin ansioksi — mainita, että valtiotaloudessa ja raha-asiaiden hoidossa sen aikana noudatettiin vissiä ohjelmaa, ainakin pyrittiin jonkinlaiseen tarkkuuteen ja säästäväisyyteen varojen käyttelyssä. Vikojahan siinäkin oli olemassa. Onhan tunnettua, etteivät eräät ryhmät saaneet mielitekojansa, toiveitansa tyydytetyiksi, mutta se yleinen suunta, mikä hallituksella ja valtiovarain hoitajalla silloin oli, oli sellaisenaan oikea ja kannattava.

Tämän periaatteen on nyt poistuva Cajanderin hallitus kokonaan hyljännyt. Se näkyy siitä, että kautta koko talousarvion on määrärahoja huomattavasti ehdotettu lisättäväksi ja perustuu tämä ehdotus siihen, että niitä jo kuluvan vuoden loppuajalla on melkoisessa määrässä ylitetty. Minä kyllä ymmärrän, ettei koskaan voitane muodostaa tähän maahan sellaista hallitusta, joka voisi sellaisella tarkkuudella ja huolella hoitaa valtion raha-asioita,

ettei n. k. arviomäärärahoissakaan olisi pakko silloin tai tällöin poiketa hyväksytystä talousarviosta, mutta poiketa siitä siinä laajuudessa, niin suuressa määrin kuin kuluvana vuonna on tapahtunut ja nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, se on jotakin aivan epänormaalia. Näyttää siltä, että virkamiesten keskuudessa on vallalla käsitys, että valtion varat ovat aivan ehtymättömät. Virkamiehet arvelevat, että ehdotetaan nyt seuraavalle vuodelle mahdollisimman suuria määrärahoja; tottapahan hallitus ja jollei hallitus, niin ainakin eduskunta, niistä jonkin määrän karsii.

Tämä käsitys lienee varsin yleinen ja ikävä mainita, hallitus näyttää asettuneen vallan samalle kannalle. Ei se ole yrittänyt sanottavastikaan hillitä tuota virkamieslaitoksissa vallitsevaa pyrintöä valtion menojen paisuttamiseen, vaan on itsekin ollut siinä mukana ehdottaessaan yksinomaan jo sotilaslaitoksessa menojen lisäystä 306 milj. markasta, mikä tänä vuonna tarkotukseen on ollut myönnetty, 441 milj. markkaan. Menojen nousu siis tässä pääluokassa yhdellä kertaa on ei vähemmän kuin 44 %. Vuoden 1921 jälkeen eduskunta on supistanut sotilasmäärärahoja hallituksen pyytämästä 504 milj. markan määrärahasta, 306 miljoonaan kuluvana vuonna. Tämä osoittaa vallalla olleen säästäväisyyspolitiikan valtiotaloudessa, mutta se näyttää esityksessä nyt kokonaan sivuutetun. Hienotunteisesti hallitus esityksen perusteluissa huomauttaa, että sotilasmenojen kohdalla tapahtunut lisäys on vain muka näennäistä laatua. Missä määrin tämä on totta, se käy selville tarkastaessa lähemmin esitykseen liittyvää liitevihkoa. Esityksessä mainitaan, että 9 pääluokkaan eli sotilasmenoihin on siirretty 15 pääluokasta palkkausmomentista noin 11,800,000 markkaa. Jos tämän 11 milj. markan vähentää hallituksen esityksen määrärahasta 441 miljoonasta, niin jäännös on joka tapauksessa 430 milj. markkaa. Kun tänä vuonna tarkotukseen oli myönnetty 306 milj., niin faktillisesti lisäys ensi vuodelle on kuitenkin pyöreissä luvuissa 123 milj., eli 40 %. Tämä 40 %:n faktillinen lisäys menoissa ei minun ymmärtääkseni ole enään suinkaan mitään „näennäistä laatua”, niinkuin esityksen perusteluissa uskotellaan.

Sitten lienee aihetta kiinnittää huomiota myöskin suojeluskuntamäärärahaan, jonka

eduskunta useiden vuosien kuluessa on pyssyttänyt, huolimatta äärimmäisen oikeiston taholta esitetystä vaatimuksista, 25 milj. markassa. Nyt hallitus ehdottaa yhdellä kertaa tätä määrärahaa korotettavaksi 9,700,000, joka tietää 38 %:n nousua. Samoin valtiollisen poliisin määrärahaa 88 %:lla. Lisäksi on huomattava, mikäli minä olen kuullut, että valtiollinen poliisi on jo aikaisemminkin saanut huomattavaa avustusta n. s. rajaseudun miljoonista. Eduskunta on osottanut määrärahan rajan turvaamista varten, mutta tästä määrarahasta on salakuljetettu valtiollisen poliisin ylläpitämiseksi verrattain huomattavia määrärahoja. Minä luulen, että valtiovarainvaliokunta on myöhemmin tilaisuudessa lähemmin selvittämään, mitenkä suuriin summiin mainitusta määrarahasta tähän tarkoitukseen käytetyt varat nousevat.

Vielä kiinnittää huomiota tässä menoarviossa nimenomaan se määrärahan lisäys, jota hallitus ehdottaa virkamielistölle. 120 milj. markan lisämääräraha tämän vuoden arvioituun 700 milj. markkaan virkamiesten palkkauksiin, tietää siis pyöreissä luvuissa 17 % lisäystä. Onko tällaiseen lisäysehdotukseen ollut ollenkaan aihetta, se voinee olla valiokunnan lähemmän harkinnan alaisena, mutta viittaa kuitenkin siihen, että viimeisten vuosien kuluessa eduskunta on korottanut korotamasta päästyään näitä määrärahoja. Vuonna 1920 oli virkamiesten kalliinajanlisäyksiä varten otettu 15 pääluokassa 145 milj. markkaa, vuona 1921 184 milj. markkaa, vuonna 1922 217 milj. markkaa ja kun tähän lisätään hallituksen ensi vuotta varten ehdottama 120 milj., niin virkamiesten kalliinajanlisäysmääräraha tulisi ensi vuonna nousemaan 339 milj. markkaan. Luulisi nyt kerrankin, että virkamiehet ovat tähän esitykseen tyytyväisiä, sillä se on laadittu heidän lähes kaikkein korkeimpien toivomustensa mukaan. Minä viittaa tässä virkamieskysymyksessä — vaikka siihen tosin voidaan lähemmin kajota, kun sitä koskeva lakimääräys joutuu eduskunnassa toiseen käsittelyyn, nyt jo tässä yhteydessä siihen, että eduskunta, vaikkakaan hintatassossa ei ollut tapahtunut huomattavaa nousua, viime vuonna kolmeen eri kertaan korotti virkamiesten palkkoja. Varsinaisessa budjettikäsittelyssä myönsi se hallituksen käytettäväksi 184 milj. markkaa ja siihen sisältyi nimenomaan asteikko, minkä mu-

kaan nämä palkkaukset olivat jaettavat. Se tapahtui Erichin hallituksen aikana. Kun sitten Vennolan hallitus astui ohjaamaan maan asioita, nostettiin oikeiston sanomalehdistön taholta tavaton yllytys hallitusta vastaan ja kiihoitettiin ja painostettiin virkamielistöä esittämään uudestaan ja uudestaan vaatimuksia. Tuon painostuksen johdosta silloinen hallitus pari kuukautta myöhemmin talousarvion käsittelyn jälkeen esittikin eduskunnalle uuden 17 milj. markan suuruisen määrärahan myöntämistä virkamiesten palkkojen parantamista varten, huolimatta siitä, että tuolla ajalla ei ollut elintasossa tapahtunut minikäänlaisia muutoksia. Mainittu 17 milj. markan määrärahaehdotus, mikäli minä muistan, perustui pääasiassa samoihin vaatimuksiin, joita virkamiesten keskusliiton taholta oli asiassa ylempien virkamiesten palkkausolojen järjestämiseksi ehdotettu. Eduskunta myönsi määrärahan ja se jaettiin korkeammille virkamiehille. Viime joulukuussa myönnettiin vielä lisäksi n. k. 13:n kuukauden palkka, jollaista vaatimusta ei mikään työntekijäin ryhmä, ei mikään yhteiskuntaluokka ole tässä maassa katsonut voivansa esittää. Valtion virkamiehet ovat pitäneet siihen itsensä itseoikeutettuina ja eduskunta on tälle pyynnölle antanut siunauksensa. Näin korotettiin kolmeen otteeseen virkamiesten palkkoja ja arvelisin minä, että ne nousivat jo sellaiseen määrään, että hallituskoneistoa olisi niillä pitänyt jo voida jotenkin tyydyttävästi hoitaa. Mutta me näemme esityksessä, että tähän tarkoitukseen ehdotetaan lisää 120 milj. markan määräraha.

Cajanderin hallituksen uudet valtakunnalliset tarpeet sisältyvät siis uusiin lisäyksiin, sotalaitoksessa 123 miljoonaan, virkamieslaitoksessa 120 miljoonaan, suojeluskuntalaitoksessa 9,700,000, valtiollisessa poliisissa 2,300,000 markkaan eli kaiken kaikkiaan 254 miljoonaan. Tämä „suurpiirteinen” ohjelma valtakunnan tarpeiden tyydyttämiseksi saa täydennyksensä siitä pikkumaisuudesta, jolla hallitus on suhtautunut Työväen Näyttämöiden Liiton ja Maanvuokraajaliiton vähäpätöisiin määrärahoihin pyyhkimällä ne kokonaan pois ensi vuoden talousarviosta, vaikka mainittu järjestö ovat tänä vuonna jo nauttineet vähäistä avustusta. Kuvaavaa tälle uudelle suunnalle on myös se, että hallitus esittää m. m. yleishyödyllistä rakennustoimintaa.

varten ensi vuonna tuon mitättömän 10 milj. mk, kun sensijaan jo tänä vuonna hallituksen eduskunnalle äskettäin jättämän esityksen mukaan tarvitaan 36 milj. markkaa. On sekín sosialipolitiikkaa nykyiseltä hallitukselta!

Kun tarkastaa esityksen eräitä kohtia, niin herää kysymys, mistä tällainen uusi ohjelma on oikeastaan lainattu? Löysin siihen heti vastauksen luettuani Iltalehdestä erään ohjelmakirjoituksen, joka äskettäin oli julaistu ja joka oli rubriseerattu ohjelmaksi „kaikille porvarillisille puolueille”. Kirjoittaja lienee tosin tarkoittanut sitä erityisesti oikeistopuolueille, mutta hän tuli omistaneeksi sen kaikille niille. Mainitussa ohjelmassa oli useita vaatimuksia ja kuului se: 1) runsaampia määrärahoja armeijalle ja suojeluskunnille, 2) Lex Kallio on hylättävä tarpeettomana ja Lex Pulkkinen vahingollisena, 3) kieltolaki kumottava tai siirrettävä 10 vuodeksi eteenpäin ja sillä välin toimeenpantava valtion väkijuomamonopoli, jotta siitä saaduilla varoilla voidaan kannattaa raittustyötä, 4) tientekorasitus siirrettävä talonpojille, 5) kumottava 8 tunnin työaikalaki, jotta jokainen saa tehdä työtä niin paljon kuin tahtoo, 6) oppivelvollisuuslain toimeenpano siirrettävä 10 vuodeksi eteenpäin. Tässä minä pysähdyn ja tein kysymyksen: Miksei kirjoittaja ehdota sen toimeenpanoa lykättäväksi 99 vuodeksi, koska esim. Venäjän neuvostohallitus on äsken suunnitellut konsessioonin myöntämistä tuoksi määrääjäksi eräälle aasialais-venäläiselle osakeyhtiölle, jolle siirtyisi oikeus Venäjän tärkeimpien tuotantolähteiden, öljykaivosten, vuorikaivosten ja metsien käyttöön, ja jota ohjelmaa neuvostolehdet kehuvat Venäjän uusimman talouspolitiikan suurimmaksi voitoksi ja saavutukseksi! Tämä „kykypuolueen” pää-äänenkannattajan Iltalehden ohjelma muistuttaa kuuluisaa Tehvan Vallenin ohjelmaa sieltä Kullaalta ja tuntuu siltä kuin hallitus olisi lainannut siitä ainakin pääkohdat tähän budjettiesitykseensä.

Mitä tulee erikoisesti huomautuksiin oppivelvollisuuslakia vastaan, niin sen johdosta mainitsen vielä jonkun sanan, koska sitä kysymystä painostetaan tavattoman paljon oikeiston taholla ja koetetaan osoittaa, ainakin sanomalehtien sävy sen todistaa, että oppivelvollisuuslaki painaa tä-

män maan valtiotaloutta ja jos sitä ei olisi päätetty, niin asiat jotakuinkin alkaisivat jo luistaa. Tämä käsitys saa tukea tästä samasta Iltalehden „ohjelmakirjoituksesta”, jonka eräs lause alkaa näin: „Miksi pitikään juuri nyt tehdä oppivelvollisuuslaki, joka yksityiskohdissa ei ole kylliksi harkittu ja paikoittain maaseudulla on herättänyt suurta tyytymättömyyttä ja joka sitäpaitsi tuottaa vuosittain $\frac{1}{2}$ miljaardin menot”. Tällaisilla huikeilla numeroilla sokaistaan maalaisväestö ja koetetaan nostaa taisteluun oppivelvollisuutta vastaan. Kuitenkin tällaiset väitteet sisältävät aivan törkeitä vääristelyjä sillä hallituksen esityksessähän ensi vuotta varten kirkollis- ja opetusministeriön vakinainen ja ylimääräinen menosääntö nousee yhteensä vain 263,504,170 markkaan eli 10 % budjetin kaikista menoista. Kuluvana vuonna nousi tämä määräraha 195,126,960 markkaan, jotenka lisäys ensi vuoteen nähden tekee 68 miljoonaa. Kun ottaa huomioon, että hallituksen esityksessä puheenaolevaan pääluokkaan on siirretty 15 pääluokasta palkkauksia ja kalliinajanlisäyksiä noin 38,600,000 markkaa, niin faktillinen lisäys kirkollis- ja opetusministeriön budjetissa ensi vuonna on vain 29 miljoonaa markkaa eli 15 %. Lisäksi on otettava huomioon, että kirkollis- ja opetusministeriön pääluokassa eivät kaikki menot sentään johdu oppivelvollisuuslaista. Siinä on valtiokirkon kustannukset, siinä on yliopisto, siinä ovat oppikoulut, siinä ovat teatterit ja taidelaitokset, joiden menot vuosittain nousevat hyvin huomattaviin summiin, jotenka varsinaisen oppivelvollisuuslain aiheuttama lisäys kansakoululaitoksessa on niin vähäistä ettei siitä ollenkaan kannata puhua sellaisella suurella paatoksella kuin oikeiston sanomalehdistö yleensä valtiotaloutta käsittelevissä kirjoituksissa viime aikoinakin on tehnyt.

Kun tarkastaa hallituksen esitystä ja sitä suuntaa, mikä siinä on vallalla varojen vapaaseen käyttämiseen ja tuhlaukseen nähden, niin minusta tuntuu aivan kuin rahaministeri Gråsten olisi ajatellut Nummisuutarin Eskon tavoin: „Ei patsast eikä napaa, vaan vahva virta vapaa”. Ei mitään rajoja, täysi vapaus sotalaitokselle, suojeluskuntalaitokselle, valtiolliselle poliisille j. n. e. tyydyttää vaatimuksensa. jopa turhamaisuuteen ja ylellisyyteen

saakka, sillä mitä muuta kuin ylellisyyttä on se, että rikkaille talollisille suojeluskunnissa täytyy vielä valtion avustuksella hankkia vaatteet.

Tämän mitalin toinen puoli, tulopuoli, on traagillinen. Miten on peitettävä tuo 507 miljoonan markan menojen lisäennys, johon menopuoli päättyy, se on erinomaisen vakava kysymys. Hallitus arvelee sen voivansa peittää ottamalla lähes 300 miljoonaa markkaa pääomasäästöistä ja lainaamalla 200 milj. markkaa. Mitä lainan tarpeellisuuteen tulee, niin perustellaan sitä esityksessä sillä, että se pääasiallisesti käytetään kulkulaitoksen hyödyksi. Katsotaan, pitääkö tämä paikkaansa. Mitä tulee kulkulaitoksen ylimääräisiin menoihin, niin ensi vuonna nousevat ne esityksen mukaan tosin 217,700,000 markkaan ja kun ne kuluvaan vuonna nousevat ainoastaan 133 milj. markkaan, niin tässä on 84 milj. markan lisäys. Mutta varsinaiset kulkulaitokseen kohdistuvat menot muodostavat vain osan tästä pääluokan kokonaismäärästä. Mitä tulee uutisrakennuksiin valmistuvilla radoilla, niin hallitus ei ehdota sitä määrärahaa ollenkaan lisättäväksi, vaan pysytettäväksi samassa 50 miljoonassa markassa. mikä kuluvaan vuonna on myönnetty tarkoitukseen. Rautatierakennuksiin on tosin ehdotettu kuluvaan vuoden 48,200,000 markan määräraha korotettavaksi 75 miljoonaan, mikä tietää lisäystä 26,800,000 markkaa. Liikkuvan kaluston määrärahan korottaminen 15 miljoonasta 50, tietää 35 miljoonaa lisäystä. Kulkulaitokseen kohdistuvista menoista uusissa rautatierakennuksissa ja liikkuvan kaluston lisäyksessä on siis yhteensä vain 61,800,000 markan menojen lisäys. Ei näin ollen ole ollut mitään perusteltua syytä ottaa 200 miljoonan markan lainaa näiden menojen peittämiseksi, puhumattaakaan siitä, että, kuten ed. Ryti jo huomautti, näissäkin kulkulaitoksen menoissa on melkoinen osa sellaisia, joita täytyy peittää tavallisilla budjettituloilla, eikä lainaustoiminnan kautta. Yleensä tätä lainaa on pidettävä budjettilainana ja sellaisenaan se oikeastaan järkyttää valtion taloutta. Kun kerran aikaisemmin sellaiset tarpeet kuin liikkuvan kaluston hankinta, uudet rautatierakennukset, uutisrakennukset j. n. e. on tyydytetty valtion vakinaisilla tuloilla, niin on väärin äkkiä siirtyä tästä käytännöstä toiseen käytän-

töön ja peittää nämä menot lainavaroilla. Silloin on pois kokonaan se pohja, jolle aikaisemmin talousarvio tältäkin osalta on rakennettu.

Mitä tulee tämän lainan oikeudelliseen puoleen, sekin on erinomaisen arveluttava seikka. Hallitus on sen esityksessään jotenkin ylimalkaisesti sivuuttanut. Mutta on jotakin tavatonta, että vuoden 1918 poikkeuksellisissa oloissa eduskunnan tekemän päätöksen nojalla hallitus katsoo olevansa oikeutettu ottamaan tällaisen lainan. Budjetti on jo moneen kertaan sen jalestä valmistettu ja hyväksytty, eduskunta on osottanut uusia varoja uusiin tarpeisiin, eikä näin ollen olisi saanut tulla kysymykseenkään, vieläpä juuri eduskunnan kokoontumisen aattona ottaa tällaista lainaa. Yhtä hyvin, jos tämä menettely on puolustettavissa, olisi puolustettavissa sellainen menettely, kuin jos hallitus kymmenen vuoden kuluttua ottaisi neljän miljoonan puntalainan, käyttäisi sen budjetin menojen peittämiseksi ja selittäisi, että eduskunta on silloin v. 1922 tehnyt sellaisen päätöksen ja valtuuttanut hallituksen hankkimaan mainittuun määrään varoja.

Paitsi pääomasäästön ja lainavarojen käyttämistä, on hallituksella kolmaskin keino vajauksen peittämiseksi ja se sisältää valtion vero- ja muidenkin tulojen arvioinnin mahdollisimman korkeaksi. Kulkulaitosten tulot ovat tänä vuonna nousseet 440:een, mutta ne on ensi vuonna arvioitu 520:een miljoonaan. Verrattain rohkea arviointi, joka voi kyllä pitää paikkansa, mutta saattaa myöskin pettää. Tulitulot, jotka tänä vuonna on arvioitu 562 miljoonaan, on ensi vuoden menoarviossa arvioitu 655 miljoonaan markkaan. Tärkeimmän tulolähteen muodostavat näissä sellaiset kulutustavarat kuin sokeri, kahvi ja tupakka. Sivumennen mainittuna tupakan tuontitulli lienee arvioitu noin 90 miljoonaksi ja kun hallitus esityksen mukaan aikoo periä 110 miljoonaa erikoisesta tupakan valmisteverosta, niin tupakkamiehet joutuvat siis maksamaan 200 miljoonaa markkaa ensi vuonna valtiovalouden ylläpitämiseksi. Minusta tuntuu niinkuin eduskunnalla olisi aihetta, katsoen budjetin loppusummiin, päättää, että tupakan poltto täällä eduskunnassa on sallittu, jotta rahaministeri Grästenin valtiofinansseja voitaisiin parantaa.

Niinkuin sanottu, tulot sellaisina kuin

ne on arvioitu, voivat kyllä pitää paikansa, mutta voivat myöskin pettää. Mutta miten vastaisuudessa talousarvio tulee järjestymään, siinäkin tapauksessa, että arvioidut tulot saadaan, se on seikka, johon esityksessä ei myöskään kiinnitetä mitään huomiota. Millainen on tulevaisuuden kuva? Se on ainakin eduskunnalle erinomaisten tärkeä tietää. Hallitus on kai arvellut, ettei huolta huomisesta, sillä „jokaisella päivällä on suru itsessään”, mutta eduskunnan, jonka täytyy osoittaa varat menojen peittämiseksi, on avoimin silmin katsottava, mihin sellainen kehitys johtaa, johon hallituksen esitys talousarvioksi nyt viittaa. Ensinnäkin on otettava huomioon, että joskin ensi vuonna menot peitetään pääomasäästöllä ja lainavaroilla, niin ei suinkaan se ole mahdollista 2—3 vuoden kuluttua. Ilmeisesti muodostuu tilanne sellaiseksi, että hallituksen täytyy ehdottaa 500 miljoonaa uusia veroja. Mistä ne suoritetaan, kun verokuorma nyt jo on ylettömän korkea ja kun sitäpaitsi hallitus itse ilmoittaa esityksessään aikovansa valmistuttaa eduskunnalle esityksen osakeyhtiöiden veron muuttamisesta, joka arvatenkin tulee vaikuttamaan sen, että tuloja omaisuusveron tuotto laskee nykyisestään kenties 100 miljoonalla markalla. Se lisää vajuusta. Millä tavoin siis näin ollen lähivuosina talousarvio muodostuu, millä tavalla siinä tasapaino saadaan aikaan, siihen ei esitys anna mitään vastausta. Tilanne siis, ainakin minun nähdäkseni, on vastaisuuteen nähden sangen synkkä, sangen arveluttava. Myöntää täytyy, ettei suinkaan ole kaunista ulospäin se, että eduskunta joutuu karsimaan sadoin miljoonin menoja hallituksen esityksestä. Se ei ole edes parlamentaarista, sillä parlamentarisissa oloissa vastuunalainen hallitus valmistaa budjetin niin, että se kestää ja että sitä voidaan myöskin puolustaa, mutta muutakaan mahdollisuutta ei tällä kertaa liene kuin käydä perinpohjin menojen vähentämiseen käsiksi. Miten tämä yksityiskohdissa tulee tapahtumaan ja miten tarpeellinen tasapaino, joka on sopusoinnussa maan taloudellisten edellytysten ja mahdollisuuksien kanssa, on jälleen saavutettavissa, se on lähinnä valtiovarainvaliokunnan asia.

Ed. I k o n e n: Tarkastellessa nyt esillä olevaa vuoden 1923 tulo- ja menoarviota

kiintyy maalaisedustajain huomio ensi sijassa siihen, miten maatalouden edistäminen on otettu huomioon tätä menoarviota tehtäessä. Ja tarkastelun tulos ei ole suinkaan varsin ilahuttava. Samalla aikaa kun esimerkiksi virkamiesten palkkoja ehdotetaan korotettavaksi 95 miljoonalla markalla, samaan aikaan maatalouden edistämiseen myönnetty määrärahat ovat jotenkin ennallaan.

Ensimmäinen ehto maataloustuotannon kehittämiseen on ammattitaidon kehittäminen ja ammattitiedon levittäminen maatalouskoulujen kautta. Myöskin harrastus maatalousammatteihin on koulutoimen kautta parhaiten istutettavissa maaseudun nuorisjoukkoon. Siksi pä maataloudellisia oppilaitoksia, joissa annetaan opetusta pääelinkeinossamme yleensä tai sen eri aloilta erikoisesti ja siten luodaan perustusta ja pohjaa maamme maataloudelliselle itsenäisyydelle, olisi runsaammin kuin tähän asti valtion varoilla tuettava. Maassamme on monia kihlakuntia, joissa ei ole yhtään maamiestälvikurssiakaan, jossa pienviljelijämme pojat ja tyttäret saisivat opetusta maan pääelinkeinon alalla, jota elinkeinoa he joka tapauksessa tulevat harjoittamaan ei ainoastaan omaksi toimeentulokseen, vaan pitääkseen huolta yhteiskunnan ylläpitämisestä, joka erityisesti raskaiden verojen muodossa maanviljelijäin osalle on langennut. Lähimpänä esimerkkinä, jonka voi tässä yhteydessä mainita, joka varsin sattuvasti kuvaa maamieskoululoja, on Jääsken kihlakunnan maamieskoulu-asia. Koulua, joka olisi koko Vuoksenlaakson kuntien tarpeita tyydyttämään tarkoitettu, on jo vuosikausia kymmenisen maanviljelijän taholta puuhattu, mutta menestyksettä. Valtiolla ei ole varoja perustaa ja ylläpitää oppilaitosta, joka seutukunnalle, sen nuorisolle, antaisi opastusta ja herättäisi harrastusta maatalousalaan. Valtiolla oli vuonna 1918 varoja osakekeinotteluihin, josta veronmaksajat saavat kauan kukkaroiissaan tuntea, mitä tämä keinottelu „vielä syntymättömien sukupolvien hyväksi” heille maksaa. Ja tästä kaikesta ei maanviljelijöille, jotka ovat suuria veronmaksajia, anneta edes niitä etuja, joita voitaisiin antaa. O. Y. Gutzeitin tytäryhtiö O. Y. Enso A. B. omistaa Jääsken kirkonkylässä Kostialan kartanon, jonka päärakennus sopisi vähän korjattuna maamieskoulupaikaksi. Sikäläisen maamiesseuran

puolesta onkin käännetty yhtiön toimitusjohtajan sekä senaattori Arajärven puoleen pyynnöllä, että tilan käyttämätön päärakennus luovutettaisiin maamieskoulua varten. Edellinen herra on ensin selitellyt rakennukseen sijoitettavan milloin Gutzeitin pääkonttorin, milloin virkailijain lepokodin ja lopuksi jyrkästi ilmoittanut, ettei rakennusta missään tapauksessa luovuteta kenellekään. Herra Arajärvi, joka teki nämä onnettomat valtiota rasittavat osakekaupat, ei ole edes suvainnut kirjeellisiin tiedusteluihin mitään vastata. Niin on mainittu rakennus käyttämättömänä, ainoastaan valmiina ottamaan vastaan milloin jonkun kerran vuodessa yhtiön herrat suvaitsevat tulla sinne huvimatalle lystiä pitämään. Asiasta on myös tehty anomus maataloushallitukselle ja siinä viitattu m. m. valtion osuuteen Kostialan suhteen, vaan on maataloushallitus hylännyt anomuksen varojen puutteessa. Tässä on ainoastaan yksi esimerkki. Samalla kannalla lieene uusien maamieskoulujen perustamisen laita muihinkin seutuihin nähden. Tänä päivänä valiokuntaan lähetettävä menoarvio ei sisällä määrärahoja uusien maamieskoulujen enemmän kuin muidenkaan maataloudellisten oppilaitosten rakentamiseen ja avustukset koulujen ylläpitämiseksi ovat verrattain pienet. Samalla aikaa kun oppikoulujen menoja on 53 milj. markkaa on maataloudellisten oppilaitosten menoja ainoastaan vajaa 11 milj. markkaa. Ja olen kuitenkin sitä mieltä, että useamman Suomen kansalaisista täytyy kuitenkin osata kyntää ja kylvää, hoitaa karjaa ja toimittaa taloustehtäviä kuin osata vieraita kieliä, korkeampaa matematiikkaa ja luonnontieteitä niiltä osilta, jotka hyvin vähän koskettavat käytännöllistä elämää. Minä pyydän valtiovarainvaliokuntaa ottamaan huomioon maataloudellisten oppilaitosten vähälukuisuuden ja niiden lapsipuolen aseman ja varaamaan valtion varoja näihin tarkoituksiin enemmän kuin hallituksen esittämässä menoarviossa on.

Meillä on suuri puute maatalousammatihenkilöistä. Esim. karjakkokouluihin saapuu karjakon tilauksia lähes 10 kertaa niin paljon kuin niissä on oppilaita kun sen sijaan, sikäli kuin olen kuullut, oppikoulujen keskiluokkien käyneet jonottavat toimia konttoreihin y. m. paikkoihin, joihin he ovat valmistuneet. Maamieskoulujen määrärahat tarvitsevat korotusta myös-

kin opettajien palkkaukseen nähden. Maamieskoulujen opettajien palkat ovat verrattain pienet ja siksi pystyvimmät ainekset, jotka tälle alalle olisivat tervetulleita, vetäytyvät siitä pois hankkien toimialoja muualta. Tähä seikkaan olisi minun mielestäni valtiovarainvaliokunnan kiinnitettävä huomiota.

Nykyhetken tarpeita silmälläpitäen ei maataloudellinen ammattisivistys voi koulujen kautta kuitenkaan enää vaikuttaa ja olla apuna siinä kilpailussa, johon maatalouden harjoittajat meillä ovat joutuneet ulkomaisen tuotannon vallattua alaa. Jos ei keski-ikäinen maanviljelijäluokka saa käytettäväkseen myöskin maataloudellista neuvonta-, opetus- ja suunnitelmatyötä, joutuu maatalous meillä jälleen samaan asemaan, kuin se oli ennen sota-ajan näikävuosia. Unohtamisen taito on ihmisillä erinomaisen suuri ja niin unohtetaan pian, mikä merkitys kotimaisella viljantuotannolla ja riippumattomuudella ulkomaista on koko maalle. Tämä on vaarallista ja siksi siihen tilanteeseen ei ole syytä pyrkiä unohtamalla maatalouden kehittäminen kaikin käytettävissä olevin keinoin. Kuten huomautin, ei maatalouskoulujen kautta annettava ammattiopetus ennätä vaikuttaa nykyhetken oloissa, joskin pohja maatalouden tulevaisuudelle lasketaan kouluissa varmemmin kuin missään muualla. Keski-ikäisille maamiehille ja sille suurelle nuorisojoukolle, joka ei ole tilaisuudessa ammattikouluja käymään, on maataloudellisten seurojen neuvontatyöllä erikoisen suuri merkitys. Minä en tahdo tässä tilaisuudessa ryhtyä esittämään tilastoa siitä neuvontatyöstä, mitä esim. Suomen Maatalousseurojen Keskusliittoon kuuluvien 19 suomenkielisen maanviljelysseuran ja sen alaisten yli 900 maamiesseuran toimesta on tehty. Siinä olisi varsin kunnioitettava tilasto uudisviljelyssuunnitelmista, metsän luvuista, rakennussuunnitelmista, näytellyistä, kurseista, esitelmistä, kilpailuista, retkeilyistä j. n. e. Varsinkin pienviljelijöille sekä erikoisesti itsenäistyville torppareille on tällainen neuvontatyö ollut ja on oleva erikoisen suuresta merkityksestä. Nykyoloissa voivat maatalousseurat sekä erikoisyhdistykset tehdä vain puolinaista työtä käytettävissä olevien varojensa niukuuden takia. Neuvoja täytyy pitää liian vähän ja niiden palkka niin pieninä useimassa tapauksessa, että etevimmät siirty-

vät yksityisten palvelukseen tai omiin toimiinsa suureksi vahingoksi maamme maataloudelle. Sillä ilman voimakasta neuvontatyötä ei maanviljelijäluokka parhaalla tahdollansa voi käyttää hyväkseen niitä etuja, joita luonto tarjoaa ja joihin muissakin suhteissa on edellytyksiä olemassa, kun vaan niitä osataan hyväkseen käyttää. Maatalousseurojen apurahojen korottaminen neuvontatyön tukemiseksi on mielestäni kysymys, joka ei ole yksinomaan maanviljelijäluokan, vaan koko kansan ja valtion kannalta erinomaisen tärkeä. Se on minun mielestäni ainoa yhteiskunnallinen keino toisen yhteiskuntaluokan nostamiseen ottamatta toiselta mitään. Työ, joka opastaa kasvattamaan kaksi koritta siinä, missä ennen kasvoi yksi, ei riistä keneltäkään mitään eikä polje kenenkään oikeuksia, vaan välillisesti lisää koko maan varallisuutta. Toivon sentakia, ettei maatalousseurojen apurahoista tehtäisi luokkakysymystä eikä puoluekysymystä, vaan koko kansaa koskeva kysymys. Maatalousseurojen apurahat olisi korotettava huomattavasti siitä, minkälaisiksi ne menoarvioon on otettu.

Maatalouden kohottamiseksi pienviljelijäin keskuudessa ovat hetken polttavimpana kysymyksenä maataloudelliset luotto-olot. Minä suuresti ihmettelen, että tämä puoli on niin tarkkaan unohtunut hallituksen laatimassa menoarviossa. Siitä näkyy kaikkein selvimmin, että esityksen on laatinut todellinen virkamieshallitus sanan — sanoisinko — epämielilyttävimmässä merkityksessä. Edellisinä vuosina on jaettu uudisviljelysavustuksina kymmeniä miljoonia vuosittain ja kuluvan vuoden menoarvioon otettiin 30 milj. markkaa perustamalla sen suuruinen maatalouden edistämisrahasto. Viljan tuonti onkin näiden toimenpiteiden kautta vähentynyt kolmannekseseen, mitä se oli ennen sotaa. Onko nyt, kun ulkomainen vilja tulee markkinoille kilpailemaan kotimaisen kanssa, onko nyt tosiaankin tarkoitus lopettamalla maataloudelle annettava luotto kokonaan painaa maataloustuotanto hyvin alas? Jos herrat eivät tunne maaseudun tarpeita, valaisen sitä pienellä esimerkillä. Jääsken valtuusto anoi 30 milj. markan rahastosta 400,000 markan lainaa ja sai 125,000. Kun määrä oli näin pieni, ilmoitti säästöpankin hallitus, joka oli valittu rahastoa hoitamaan, ettei tulla myöntämään kenellekään 5,000

markkaa suurempaa lainaa. Lainojen hakijat esittävät m. m. navettarakennusten piirustuksia 5—10 lehmälle, joitten kustannusarvio päättyi kymmeniin tuhansiin, ja lausuivat paheksumisiaan sentakia, että korkein lainamäärä oli asetettu näin alhaiseksi. Kun hakemukset oli jätetty kaikki sisään, kävi selville, että lainoja oli haettu 360,000. Jos ylintä rajaa ei olisi ollut, olisi summa noussut varmasti miljoonaan. Kenellekään ei voitu myöntää 5,000:kaan. Rahan tarve on, henkilökohdaisen tuntemuksen perusteella sen tiedän, äärimmäisen suuri. Varsinkin maatalousrakennukset, joiden rakentamista on siirretty, alkavat olla monin paikoin niin huonot, että ne on kertakaikkiaan pakko rakentaa, jos mieli karjaa pitää, mutta ne maksavat tuhansissa ja rahaa ei ole. Tämä on kuva karjalaisesta pitäjästä, jonka pitäisi olla Itä-Suomen varakkaimpia kuntia. Olen sitä mieltä, että valtion menosääntöön on välttämättömästi otettava 50 milj. markkaa, joka lisätään 30 milj. markan rahastoon. Se on koko yhteiskunnan kannalta tärkeä.

Täällä on jo aikaisemmin lähetekeskustelussa, ollessa puheena yleishyödylliseen rakennustoimintaan varojen myöntäminen, ehdotettu tarkoitukseen käytettäväksi muistaakseni 60 milj. markkaa. Ja elleivät vanhat merkit petä, tullaan tällä istuntokaudella, ehkäpä tässä keskustelussakin, ehdottamaan 50—100 milj. markkaa työttömyyden torjumiseksi. Sekä asuntopula että työttömyys esiintyvät pääasiallisesti kaupungeissa ja sinne tarvitaan ne monet kymmenet miljoonat asuntojen ja työn saantia varten. Tämä mielestäni osottaa jo verrattain selvästi, että olot maaseudulla ovat sellaiset, että ihmiset suurissa joukoin pyrkivät sieltä kaupunkeihin, parempiin oloihin. Pyydän siis valtiovarainvaliokuntaa kiinnittämään huomiota niihin menoihin, jotka tarkoittavat maataloustuotannon kohottamista ja yleensä maaseudun olojen ja elinehtojen parantamista. Ne varat, jotka näihin käytetään, luovat taloudellisesti vankkaa ja itsenäistä Suomea.

Ed. O. Hirvensalo: Tarkastaessaan sitä tulo- ja menoarvioehdotusta, minkä hallitus nyt on jättänyt eduskunnan hyväksyttäväksi, tuntee jokainen suomalainen maatalousmies pettymystä. Sillä ne määrärahat, mitkä tässä menoarviossa ovat

esitettyt käytettäväksi maatalouselinkeinon edistämiseen, ovat kerrassaan niukat. Olsimme odottaneet, että kaikkien Suomen kansalaisten mielissä olisi säilynyt kauemmin ne ajat, jolloin nälkä pyrki olemaan useimmissa kodeissa miltei jokapäiväisenä vieraana. Ja olisimme odottaneet, että pyrkimys saada maamme pääelinkeino mahdollisimman nopeasti elvytetyksi ja edelleen kehitetyksi sekä tämän kautta maamme omavaraistalous mahdollisimman pitkälle lujitetuksi olisi jatkuvasti saanut pysyvän tuen kaikkien yhteiskuntaamme rakentavien ja koossapitävien kansalaisten taholta, kuuluvatpa he mihin puolueeseen tahansa ja olipa heidän yhteiskunnallinen asemansa korkeilla ministerien paikoilla tai matalimmissa työläisten tuvissa. Edesämme oleva menoarvio kumminkin todistaa sen, että kaikilla tahoilla ei tahdota ymmärtää niitä velvollisuuksia, mitä maalamme on pääelinkeinoansa kohtaan. Maatalouden hyväksi käytettyjen määrärahojen tarkkailussa tahtoisin kiinnittää huomiota ainoastaan muutamiin sellaisiin kohtiin, joihin erikoisen kipeästi kaivattaisiin muutoksia, silloin kun menoarvio tulee valtiotavarainvaliokunnassa huolellisen pohdinnan alaiseksi.

Ensiksikin maanviljelys- ja talousseuroille esitetään myönnettäväksi yleisiin kustannuksiin 525,000, maanviljelyksen hyväksi 1,865,000, karjatalouden edistämiseen 725,000, kasvi- ja metsätalouden edistämiseen 345,000 ja metsänhoidon edistämiseen 725,000 mk eli yhteensä 4,185,000 mk. Tämä summa saattaa tuntua suurelta niiden mielestä, jotka eivät laisinkaan tunne sitä työtä, mitä maanviljelys- ja talousseurat tässä maassa ovat tehneet, samoin kuin se tuntuu suurelta niidenkin mielestä, jotka eivät muista, mitenkä vähän saadaan nykyisin aikaan yhdellä Suomen markalla. Siksi tahtoisinkin palauttaa mieliin vastaavat numerot ennen sota-aikaa. Luovuttihan valtio vuonna 1914 maanviljelysseuroille 1,047,050 markan suuruisen määrärahan, mikä summa silloisissa oloissa pidettiin, syystä kyllä, sangen vähäisenä ja syytettiin venäläisiä siitä, ettei maataloutemme hyväksi voitu suurempia summia uhrata. Mutta nyt kun olemme tässä suhteessa vieraasta vallasta täysin riippumattomia, ei meillä näy voivan tulla kyseeseen, huomioonottamalla rahavaron laskeminen, kuin vaille puolet siitä

avustussummasta, mikä silloin valtion varoista tähän tarkoitukseen liikenä. Pitäisihän toki nykyistä rahaa saada maanviljelysseurain käytettäväksi vähintään 10 milj. markkaa, ennenkuin se vastaisi vuoden 1914 apurahoja. Mutta, kuten sanottu, ei näy nälkäaika saaneen meitä tarpeeksi opetetuiksi, tai jos lienee saanutkin, niin osataan opetukset eräillä tahoilla liian nopeasti unohtaa.

Minä en katso tällä haavaa pitkiä puheita pitämällä olevani oikeutettu selostamaan maanviljelysseurain toimintaa täten kuluttaen eduskunnan kallista aikaa. Mutta parilla sanalla on sentään viitattava niihin tehtäviin ja työn tuloksiin, mitä näiden seurojen välityksellä tässä maassa saadaan aikaan. Niinpä 19 suomalaisen maanviljelysseuran muodostaman maatalousseurojen keskusliiton kertomuksista käy ilmi, että seurat ovat sangen huomattavassa määrässä suorittaneet maanviljelys- ja karjanhoito-, puutarhanhoito-, kotitalous-, kalastus- y. m. maataloudellista neuvontatyötä, palkaten v. 1920 yhteensä 369 konsulenttia ja neuvojaa, joiden palkkauspäivien luku on yhteensä 95,034 eli keskimäärin kutakin seuraa kohti 5,001 palkkauspäivää. Uudisviljelyssuunnitelmia, joita tänä vuonna tehtiin tavallista vähemmän, koska edellisenä vuonna oli valtion uutisviljelyskilpailun kautta kovin runsaasti uutismaita raivattu, niitä laadittiin 1,239 taloudessa yhteensä 1,820,4 ha:lle. Seurain metsänhoidon neuvojat lukivat yhteensä 2,862,311 puuta sekä leimasivat 1,866,988 puuta. Rakennussuunnitelmia tehtiin 14,800 taloudessa ja oli näiden suunnitelmain yhteinen raha-arvo noin 45 milj. markkaa. Kun tämän lisäksi mainitsemme että seurat kukin alueellaan järjestävät näyttelyjä ja kilpailuja, toimeenpanevat opintoretkeilyjä ja mitä erilaatuisimpia ammatillisia kursseja, avustaen kaikilla mahdollisilla keinoilla alueellaan olevia paikallisia maamiesseuroja, marttayhdistyksiä, tarkastusyhdistyksiä y. m. niin olemmekin luoneet mahdollisimman pikaisen silmäyksen näiden seurojen tvöhön ja uskallamme vakuuttaa, että tällaisen työn avulla saavutetaan vähitellen se, mitä maa ja kansa niin kipeästi kaipaavat. Me saamme tämän työn kautta kansan elinvoimaisimman osan ja kansan suuren enemmistön taloudellisen aseman kohotetuksi ja kohotetuksi niin, että tämä

kansan osa kykenee nurkumatta suorittamaan ne raskaat verot, mitkä valtiossamme sen osalle oikeuden mukaan tulevat.

Samaa työtä, mitä suomalaiset maatalousseurat alueellaan tekevät, samaa tekevät ruotsalaiset alueellaan. Äsken mainitsemani numerot koskevat ainoastaan suomalaisten seurojen työtä, joten numerotietomme eivät kuvaa läheskään koko maan oloja, kun taas se rahaerä, mikä kyseessä-olevassa menoarviossa esiintyy summana 4,185,000 mk. on suunniteltu sekä suomalaisten että ruotsalaisten maatalousseurojen avustamiseksi.

Edelläsanotun perusteella pyytäisin näiden seurojen puolesta mitä vakavimmin evästää valtiovarainvaliokuntaa että näille seuroille suunniteltu avustus kaksinkertaistutettaisiin ja saataisiin täten valtion varoja sijoitetuksi sellaiseen tarkoitukseen, mistä ne kansan karttuksien käden kautta pian tulevat takaisin valtion käytettäväksi. Sillä takaisin ne varmasti tulevat oikein ohjatuista suo- ja uutisviljelyksistä, kelvollisesti laadituista ojituksista, parannetusta lannanhoidosta, tarkoituksenmukaisesti rakennetuista maatalousrakennuksista ja kenties kaikkein selvimmän ne tulevat takaisin oikein opastetuista metsänmyynneistä.

Edelleen tulo- ja menoarviota tarkastessa kiintyy huomiomme niihin eriin, mitä täällä on erikoisille maatalousyhdistyksille varattu. Niinpä Suomen Suoviljelysyhdistykselle on varattu 300,000 markan määräraha. Tiedämme, että tämä yhdistys on ainoalaatuinen maassamme ja tämän yhdistyksen tehtävät niin suuret että tuo määräraha tämän yhdistyksen varoihin on liian pieni. Edelleen on varattu karjanjalostusyhdistyksille 250,000 markan määräraha. Tiedämme että maassamme toimii 4 karjanjalostusyhdistystä, joista jo yksin Länsi-Suomen karjanjalostusyhdistyksen menoarvio tälle vuodelle nousee 265,000 markkaan, Ayrshire-yhdistyksen menoarvio nousee muistaakseni lähes 300,000 markkaan ja Itä-Suomen karjanjalostusyhdistyksen menoarvio on suunniteltu 361,000 markaksi. Kun näihin tulee vielä lisäksi Pohjois-Suomen karjanjalostusyhdistys, jonka tulo- ja menoarvionumeroita en tällä haavaa muista, niin on selvää, että näille yhteisesti varattu 250,000 markan valtioavustuserä on katsottava aivan liian vähäiseksi. Samaa voi sanoa myöskin mei-

jeriliitoille varatuista valtioavustuksista. Mutta erikoisesti on mainittava siitä valtion avustuksesta mikä esiintyy ylimääräisessä tulo- ja menoarviossa lainoina vientiä varten perustettavien osuusteurastamoiden osalle. Siellä esitetään 1 milj. markan suuruinen rahaerä tähän tarkoitukseen. Tällä haavaa on Suomen karjakeskuksella rakenteilla vientiteurastamo Torniossa, joka vientiteurastamo tulee olemaan verraten vähäinen ja hyvinkin vaatimattomasti rakennettu, mutta tämänkin teurastamon kustannusarvio nousee jo toiselle miljoonalle markalle. Tunnettu tosiasia kumminkin on että maamme hyvinkin kipeästi kaipaisi suurta, ajanmukaista vientiteurastamoa, jonka voisimme perustaa tänne Helsingin läheisyyteen, ja sellaisen vientiteurastamon rakentaminen tulisi nousemaan noin 10 milj. markkaan niitten arviolaskelmien mukaan, mitä Karjakeskuskunnan taholta on tehty.

Ehdottaisin näin ollen, että valtiovarainvaliokunta asiaa käsitellessään koettaisi saada enemmän valtion varoja tähän tarkoitukseen.

Ed. Enqvist: Katsellessani tätä tulo- ja menoarviota, joka nyt on esillä, olen tehnyt eräitä havaintoja siihen periaatteen nähden, mille tämä rakentuu. Ensinnäkin me huomaamme, kun luomme katseemme muutamia vuosia taaksepäin, kuinka valtion menot ovat kasvaneet huomattavasti. Niinpä oli kuluvana vuonna valtion menojen peittämiseksi kannettavan verojen määrä pyöreissä luvuissa 1 miljoonaa 585 miljoonaa markkaa. Sama periaate näyttää olevan nyt tätäkin kysymyksessä olevaa vuoden 1923 tulo- ja menoarviota laatiessa. Ensinnäkin tahdon mainita erästä seikasta, mikä ilmenee tässä esityksen perustelussa tulo- ja menoarvioksi. Valtio on katsonut tämän omaisuusveron, jota on muutamina vuosina nyt kannettu, liiaksi rasittavan kapitalisteja, ja näin ollen omaksumut sen periaatteen, että liikkeenharjoittajilta olisi alennettava varallisuusveroa. Jos tämä periaate toteutetaan, niin tulee tämä teollisuuskapitalistien veroista vapauttaminen ja verojen huojentaminen lisäämään maamme työjätekevän ja vähävaraisen väestön verotaakkaa. Vaikka verot äärettömän raskaasti jo tällä kertaa lepäivät kansan harteilla, niin on näissä perusteluissa ehdotettu muodostettavaksi eri-

koislaki, jolla on oletettu kartutettavan valtion varoja 500,000. Tämä vero nimitetään laiminlyömisveroksi, joka tarkoittaa sitä, että veronmaksaja, joka ei ole määrättyssä ajassa veronmaksukykyinen, joutuisi suorittamaan sakkoa tästä syystä. Sensijaan huomaa täällä, että esilläolevassa tulo- ja menoarviossa on huikeita summia otettu sotalaitoksen ylläpitämiseen maassamme. Tiedämme, että tämä sotalaitos maassa, jos sitä katselisi siltä kannalta, miltä kannalta tällaista laitosta olisi katseltava, ei ole sotalaillisessa suhteessa sitä, mitä porvaristo sille tahtoo asettaa. Siitä huolimatta tämä laitos pyöreissä luvuissa nielee maamme varoja 441,939,426 markkaa. Sitten samalla, niinkuin ed. Långström mainitsi, ohra-laitos on myös sellainen huomattava laitos, johon ensi vuoden menoarvioon on merkitty 4,800,000 markkaa. En tahdo tätä laitosta käydä sen perusteellisemmin arvostelemaan, sillä jokainen rehellinen kansalainen tietää, kuinka turmiollinen tällainen laitos on ja samalla kuinka vaarallinen ja turmiollinen tämä on koko työväestölle.

Samoin on tähän talousarvioon otettu huomattava määrä suojeluskunnille, joka, kun ottaa huomioon kokonaisluvun, mitä on katsottu tämän laitoksen tarvitsevan esilläolevan tulo- ja menoarvion perusteella vuoden 1923 ajalla, tekee pyöreissä luvuissa 34,700,000 markkaa. Tämän saman suojeluskuntalaitoksen turmiollisuuden myöskin hyvin selvästi tuntee esim. maaseudulla asuva työväestö, kuinka tämä on rauhallsuudelle ja turvallisuudelle vaarallinen laitos, sillä onhan monia tapauksia, jolloin nämä suojeluskuntahuligaanit ovat tunkeutuneet rauhallisten ihmisten asuntoihin yösydännä. Niinpä onkin nämä kolme raskasta menoerää tässä tulo- ja menoarviossa, jotka äärimmäisen raskaasti lepäävät kansamme harteilla. Nämä eri ryhmäin menot tekevät pyöreissä luvuissa 481,434,226 markkaa. Tämä on sievoinen summa, ja voi sanoa, että tämä ei ole maamme taloudelliselle kehitykselle ja hyvinvoinnille mikään välttämätön menoerä, vaan tämä on yleensä maallemme hyvin turmiollinen. Sen sijaan huomaa tätä tulo- ja menoarviota tarkastellessa, että kansan opetukseen on ehdotettu vain 259,172,420 markkaa. Tämä ainakaan ei ole mikään suuri menoerä verrattaessa näitä edellisiä. Tahdon vain mainita muutamia seikkoja, mitä valtiovarainvaliokunnan olisi otettava huomioon tätä tulo-

ja menoarviota käsitellessään. Täällä on tosin merkitty jokin pieni erä työväen siivistys- ja taidelaitosten kannattamiseen, vaan samalla myöskin tiedämme, että maamme työväennäyttämöt ja yleensä taidelaitokset ovat saaneet kantaa mitä raskaimman taakan n. s. huviveron muodossa sen sijaan, että valtion taholta olisi tuettu työväen taideharrastuksia. Niinpä ehdotaisin, että sen sijaan että viime vuonna työväen näyttämöliitolle on luovutettu 50,000, että tätä määrärahaa tuntuvasti korotettaisiin. Samoin olisin sitä mieltä, että olisi otettava huomioon myöskin työväenluokan ruumiillisen kulttuurin kohottaminen ja niinpä ehdottaisin, että myös työväen urheiluliitolle myönnettäisiin avustusta. Urheilun hyväksi on merkitty 600,000 mk. Tätä summaa olisi tuntuvasti korotettava työväen ruumiillisen kulttuurin kohottamiseksi ja tukemiseksi. Sitteen on myös eräs tärkeä asia, joka tällä kertaa järkyttää huomattavasti kautta maamme ja eritoten kaupunkipaikoissa ja sen keskuksissa työväestön mieltä. Se on äärimmäinen asuntokurjuus. Kun täällä on jo ennen tämän kysymyksen yhteydessä lausuttu tästä asiasta mielipiteitä, en siihen laajemmin puutu. Tuloarviossa on otettu 15 milj. markan erä asuntokurjuuden lieventämiseksi ja asumusten rakentamiseksi ja avustamiseksi valtion varoilla. Ehdottaisin, että tätä summaa myöskin tuntuvasti korotettaisiin valiokunnassa. Samalla myöskin tiedämme sen tosiasian, että tämän kapitalistisen yhteiskunnan perusilmiö on työttömyys, eikä voida olettaa, etteikö se tule ilmestymään tavattoman räikeästi taas ensi talven aikanakin ja jo ensi syksynä sen laajuus tulee luultavasti olemaan huomattavan suuri. Olisin siis sitä mieltä, että määräraha, mikä on täällä tulo- ja menoarviossa ehdotettu työttömyyskassoille, tuntuvasti korotettaisiin niillä perusteilla, että kunnilla olisi tilaisuus pyytää näitä varoja yleishyödyllisten töiden järjestämiseksi työttömyyden sattuessa. Samoin voitaisiin näillä varoilla, valtion toimenpiteestä, järjestää yleishyödyllisiä töitä. Niinpä ehdotankin, että tämä määräraha korotettaisiin ainakin 300 milj. markkaan. Olen yleensä sitä mieltä, että tämä tulo- ja menoarvio on liian toivehikkaasti laadittu ja näin ollen olisi täällä paljon supistamisen varaa. Käsitykseni mukaan, on otettu liian huomattava määrä

itäisen rajan suojelemiseen ja yleensä näitä rajavartiostoja koskeviin menoihin, joten näitäkin voitaisiin tuntuvasti lyhentää. Toivoisin valiokunnan kiinnittävän huomiotansa esittämiini seikkoihin.

Ed. Kaarne: Esilläoleva hallituksen tulo- ja menoarvio on ilmeinen todistus siitä, että tämän maan taloudellinen asema on synkkä. Se yleispiirteinen kehitys, joka viimeisinä vuosina on tasavallan budjetissa esiintynyt niin räikeänä, on siinä nytkin havaittavissa. Kun pääomalle käy vaikeaksi suorittaa valtiotaloudellisia menoja, niin samalla verotaakka kasvaa ja valtio on pakoitettu vuosi vuodelta lisääntyvässä määrässä kiskomaan pientuottajilta ja työtätekevilta veroja. Pääoman täytyy auttaa pääomaa ja säästää sitä, sillä kapitalismi ei voi järjestää tuotantoa kaikkien eduksi, vaan ainoastaan lisäarvoa silmälläpitäen. Ja kapitalismilla on tässä kohden vain yksi keino, jonka avulla se pyrkii entistä kehitystään jatkamaan s. o.: riistämällä yhä ankarammin pieneläjiä ja niitä entistä lujemmin orjuuttamalla.

Tämän tähden tarvitsee kapitalismi ennenkuulumattoman virkamiesliudan. Laajentunut luokkataistelu vaatii sen, sillä riistojärjestelmä nostattaa jaloilleen kaikki tästä kärsivät luokat. Näiden kurissapitämiseksi tarvitsee porvarillinen yhteiskunta aseistettuja joukkoja, joiden ylläpitäminen nielee vuosittain työläisten hiestä ja verestä koottuja työn tuloksia. Täten se pitää kurissa luovan työn tekijöitä, samalla synnyttäen sitä kurjuutta, mikä pakottaa heittämään kapitalisteille tarpeellisen määrän kurjistuneita työläisiä valmiina myymään työvoimansa halvimmastakin hinnasta.

Verorasitusten uhriksi joutuvat keskiluokan alempi virkamiehistö ja työn varassa elävät pienyritykset, joita painavat paitsi välilliset kohoavat tulli- y. m. verot, myöskin välittömät tulo- ja omaisuusverot. Alempipalkkaiselta virkamiehistöltä, jolle valtion leipä on tähän saakka antanut näennäisen turvan työkyvyttömyyden ja vanhuuden päivien varalle, loppuu hiljalleen velkaantumisen, eläkkeiden vähene- misen takia tämäkin etu. Yhtä kurjaan asemaan joutuu maataomistava pienviljelijän luokka.

Mutta eritoten nälkää ja kurjuutta työväestölle merkitsee tämä esilläoleva halli-

tuksen tulo- ja menoarvioehdotus. Työttömyyden ahdistamana ovat työläiset saaneet elää ankarissa olosuhteissa. Talleissa, kelleareissa, jopa käymälässäkin on eräs 5-henkinen perhe Turussa asunut. Ladoissa ja muissa maaseudun ulkokuoneissa asuu suuret joukot kaupunkilaistyöläisten perheitä. Työläisten kokoontumis- lausunto- ja painovapaus on vainottu. Vankilat ovat täynnä asujamia, joissa viruu tasavallan parasta työvoimaa. Ja ohrana pitää huolen siitä, ettei vankilan asukkaista ole puutetta. Nälkiintyneet koululapset kulkevat repaleisina pitkiä koulumatkoja. Työläisten palkkoja ei säännöstellä lain avulla kuten virkamiesten, vaan on heidän porvarillisen diktatuurin alla vainottuna taisteltava hengissä pysyäksien. Heidän luottamusmiehiensä vangitaan ja syytetään valtiopetoksesta y. m. Ponnistuksista huolimatta työpalkat jäävät jälkeen elintarve-, vaatetus- ja polttoainehintojen nousta.

Voidakseen nykyistä kapitalistista järjestelmää tukea ja jatkaa, täytyy hallituksen yhä jatkaa häikäilemätöntä työväen veroilla nylkemistä, aina tulitikuista alkaen kaikkiin välttämättömiin tarvikkeihin saakka. Valtion menot, jotka 1885 supistuivat noin 50 miljoonaan, tekivät jo vuonna 1913 pyöreissä luvuissa 160 miljoonaa. Nämä otettiin suureksi osaksi kaikenlaisilla välillisillä tuloilla sekä metsä- ja rautatietuloilla. Välittömät verot tuottivat noin 7 miljoonan vaiheilla vuosittain. Suurin tuloerä oli silloinkin tulleista, joista 1913 kertyi 50 milj. markkaa. Sodan aikana maailman kansainvälisen kaupan ollessa lamassa ne laskevat. Mutta jo 1919 nousi tulleilla nylkeminen 238 miljoonaan, tehden tänä vuonna 580 miljoonaa ja ensi vuonna ajotaan niillä kiskoa 680 miljoonaa. Tähän tulee muutamia välillisten verojen muotoja, joita ei ennen veropolitiikassamme ole tunnettu, kuten tupakkavalmiste- ja tulitikkuvero. Vielä liitetty tähän eräänlaisia n. s. sekalaisia veroja, kuten huvivero ja n. s. leimavero, joka jälkimmäinen tekee köyhille kaikenlaisten virastojen ja oikeuksien käytön melkein mahdottomaksi. Eritoten sosialistiseen työväenpuolueeseen lukeutuvilta työläisiltä, joita oikeuslaitoksissa tuomitaan hurjiin rangaistuksiin ja joista sitten on ehdottomasti valittava korkeimpiin oikeuksiin, kiskotaan täten suuria summia.

Ja lunastettaessa ohranan monikymmensivuisia tutkintopöytäkirjoitteita, jotka usein ylipäänsä sisältävät paljasta pötyä ja näiden toimettomien loiseläjien turhanpäiväisiä loruja, sukuselvityksiä melkein päsylikummista alkaen, niin saavat työläiset tälläkin tavalla uhrata varojaan huikeat summat. Näitä viimeksimainittuja veroja ajetaan koota ensi vuonnakin: tupakka-, tulitikki- ja leimaveroa yhteensä 242 miljoonaa.

Se yhteinen veromäärä, jonka porvaristo tällä tavalla suuremmaksi osaksi työntää yhteisen työtätekevän kansan niskoille maksettavaksi, tekee jo tänä vuonna noin 865 miljoonaa markkaa ja tulevana vuonna 923,500,000 mk.

Kun lopuksi kuitenkin ei mitään arvoja saada muusta kuin luovasta työstä, niin tähän luovaan työhön kiinnitetyt kansalaiset saavat lopulta maksaa kaiken, joten voimme ymmärtää minkälainen taakka tästä tulee köyhälistön kannettavaksi. Mutta täten lopulta kapitalismi saavuttaa tässäkin maassa kohdan, jossa se joutuu yhä sekasortoisempaan asemaan, sillä yksistään välittömät verot tekevät ensi vuonna 471,585,000 markkaa.

Tämän lisäksi on vielä toisiakin veroja, jotka vaativat työläisiltä ehkä vielä enemmän, nimittäin kunnallisverot, jotka porvaristo tyytyy ottamaan aina suoranaisine veroina. Nämä verot vievät jo muutamain paikoin yli 10 % työläisten palkasta. Vuonna 1920 nousi tässä maassa kaupunki- ja maalaiskuntien yhteinen veroina kannettu rahamäärä kaikkiaan pyöreissä luvuissa noin 280 à 290 milj. markkaan. Vuonna 1914 se oli vielä siinä 30 milj. markan vaiheilla.

Jos esimerkin vuoksi ajattelemme työläistä, joka nykyään nauttii palkkaa 1,000 mk. kuukaudessa, saa maksaa kunnallisveroa esim. Turussa yli 1,200 markkaa vuositulostaan, samalla kun muut verot ja asunnon vuokra yhä kohoavat, niin pitäisi huomata, ettei veroruuvi siedä enään kovin suurta kiertämistä. Jos kaupunkilaisyöläinen, jolla on 5- à 6-henkinen perhe huollettavanaan, saa edellämainitun vuosipalkan, niin joutuu hän ansaitsemastaan summasta suorittamaan valtiolle, kunnalle ja kirkolle välillisinä ja välittöminä veroina noin 3 à 4,000 markkaa vuodessa. Esimerkiksi tulliveroihin nähden joutuvat sellaiset virkamiehet, joille eduskunnan

viime istunnossa ehdotettiin 96,000 markan vuosituloja, suorittamaan saman summan kuin mainittu työläisperhekin. Samoin muut liikemiehet, keinottelijat ja suurpääomain omistajat. Mikä huutava vääräys! Kun tämän lisäksi kaikenlaisilla veroilla nyljetty työläinen, joka saa taistella nälän ja puutteen alla ilman asuntoa, näkee toisella puolella rikkaiden palatseissa elävien inhottavien keinottelijoiden, jalokivillä varustettujen rosvojen, hilitömmän ylellisyysselämän, joiden hyväksi hänen täytyy aamusta iltaan asti ahertaa ja kärsiä, niin vihansa tätä kapitalistista yhteiskuntaa kohtaan tulee yhä suuremmaksi. Tämän tähden täytyy ohranan kulkea kuten kiljuva jalopeura etsien saalista. Suojeluskunta-, ohrana- ja poliisivoimia on lisättävä, sotatilalaki laadittava, että tiukkana hetkenä voidaan tehdä entistä parempi „puhdistus”.

Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen perustajat eivät tahdo työväen riistopoliikkaan myötävaikuttaa, vaan me tulemme kaikissa tilanteissa vaatimaan tulli- ynnä muiden välillisten verojen poistamista ja kaikkinaisten verojen siirtämistä suuromistajain suoritettavaksi, pienviljelijäin vapauttamista tilojensa lunastusmaksuista sekä suojeluskunta-, ohrana- ja sotalaitoksilta kieltämään varat ja vaatimaan niiden lakkauttamista. Asuntokurjuuden lieventämiseksi, riittävän työttömyys-, leskien ja orpolasten avustuksen järjestämiseksi sekä työväen valistamiseksi vaadimme paljon suurempia summia kuin mitä tässä tuloja menoarviossa on niitä varten joko vähän tai ei ollenkaan varattu.

Ed. Bryggari: Minä pyydän ensin näkin ilmaista, että yhdyin ed. Huttusen lausuntoon siinä kohdassa, että tämä tuloja menoarvio on taantumuksen menoarvio. Tästä aivan ilmeisesti käy ilmi, kuka sen on valmistanut. Siitä käy selville, että sen on valmistanut virkamieshallitus. Me tunnemme Suomen virkamiehistön, että se on ollut tahdoton pääoman määräysvallan alainen palvelija ja on ollut luonnollista, että se on tässä menetellyt oikeistopyrkimysten mukaisesti, että siltä kaikilta kohdiltaan, mikäli asia koskee kansan pohjakerroksia, sivistystasoa ja tuotannon kohottamista, niihin ei ole riittänyt varoja. Mutta kun ovat tulleet kysymykseen sotilasmenot, virkamiesten palkkojen lisäys, ohranalaitoksen

Haluaisin tämän johtopäätökseni perustella tulo- ja menoarvion valossa. Täällä on mainittu jo useasti valtion vakinaisten tulojen summa, joka tekee yli 2 miljardia. Mutta täällä ei ole mainittu tarpeeksi huomattavasti sitä tulojen osaa, mikä muodostuu välillisinä tuloina. Välillisten tulojen sarakke on sivuilla 3 ja 4. Siinä on sanottu että tuontitullit tekevät 655 milj. mk., siihen lisäksi tupakka-, tulitikki- ja leimavero. Nämä yhdistettynä tekevät 897 milj. markkaa, joka summa verrattuna valtion kokonaistulojen määrään tekee yli $\frac{1}{3}$ vakinaisten tulojen määränstä. Minä toivoisin, että tämän eduskunnan enemmistö rohkenisi irtautua siltä tieltä, jota kulkemalla joutuivat perikatoon sellaisetkin valtakunnat kuin Venäjä, Kiina y. m. Se on hyvin helppoa hypätä siitä yli, josta aita on matalin, nim. siirtää valtioverotus kulutusveron muodossa kulutustarpeille, mutta eri asia on, mitä se vaikuttaa kansantaloudellisesti katsottuna kansan terveeseen tulevaisuuteen. Minun mielestäni ei ole mitään oikeusperustetta olemassa välillisten verotusmuotojen säilyttämisellä. Sen puolustamiseksi tuodaan yleisemmin kaksi pääperustetta, nim. että on mahdollonta siirtyä välittömiin veroihin, joilla voitaisiin saada valtion menot peitetyiksi. Ja toinen seikka että tahdotaan suojelustullien avulla suojella kotimaista teollisuutta ja kohottaa se muka kilpailukykyiseksi. Nämä käsittäakseni ovat ne kaksi pääperustetta, joilla lähdetään välillistä verotusmuotoa puolustamaan. Jos tarkastelee tuota ensimmäistä väitettä, että nim. ei voitaisi saada sitä summaa karttumaan välittöminä veroina, mitä tarvitaan, niin ovatkohan sitten välttämättömiä kaikki ne menot, mitä nykyisessä valtion budjetissa ilmenee. Minun nähdäkseni ei. Onhan siellä yhtenä huomattavana menoeränä sotalaitos, suojeluskunnat ja valtiollinen poliisi. Näitä laitoksia sanovat

porvarit säilytettävän nimenomaan siitä syystä, että niitten avulla kyetään säilyttämään Suomen itsenäisyys, sen tulevaisuus. Me sosialidemokraatit emme katsele asioita tältä kannalta. Me käsitämme, että jos minkä maan olemassaolo rakentuu ainoastaan pistinten varaan, niin se ennemmin tai myöhemmin tulee kaatumaan. Minä viittaan tässä suhteessa uudestaan Saksaan ja Venäjään. Molemmat olivat sotilasvaltoja, molemmissa maissa käytettiin mahdollisimman suuret määrät juuri aseellisiin tarkoituksiin muka valtakunnan itsenäisyyttä ja tulevaisuutta turvaamiseksi. Mutta mikä oli tulos? Kyetttiinkö pistinten nojalla näitten valtakuntien tulevaisuutta ja itsenäisyyttä säilyttämään? Jokaisen täytynee myöntää, että näitten valtioitten vallassaolevan luokan lyhytnäkäinen politiikka, jota ne harjoittivat luottamalla asemakhtiin, se on juuri johtanut näitten valtioitten itsenäisyyden tuhoutumiseen ja nämä maat, kuten Venäjä ja ennen kaikkea sen vallassaoleva luokka, saa syyttää omaa sokeuttaan siitä, että ne ovat käyttäneet valtion taloutta siinä muodossa, että sen omaisuutta on käytetty hyödyttömiin ja vahingollisiin tarkoituksiin, ei kohotettu tuon kansan tietotasoa, ei kohotettu teollisuutta korkealle ja siten saatettu valtiotaloutta terveille pohjalle. Sen sijaan suojeltiin rappeutunutta teollisuutta suojelustulleilla ja valtakunnan rajoja, noita markkina-alueita miljoona-armeijoilla. Ja kun tuon suojelustullin muuri murtui, oli seurauksena, että teollisuus sekä valtiomahti hävisivät kutakuinkin mitättömiin. Samanlainen ilmiö on mainittava myös Saksaan nähden, mikäli asia koskee asemahtia. Mutta siitä huolimatta, vaikka käden ulottuvilla on tällaisia todisteita nähtävissä, lähtee Suomen porvaristo ja sen etujen valvojana virkamieshallitus muodostamaan tulo- ja menoarvion, josta käy ilmi samanlainen kuva, samanlainen tarkoitus, mitä näitten romahtaneitten maitten hallitusten valtiovarain käytöstä mainitsin. Suojelustullijärjestelmässä haluaisin mainita yhden esimerkin erään henkilön lausumana, jota Suomen porvaristo ja Suomen kommunistit vihaavat, nim. Oskari Tokoin. Hän sanoo suojelustulleista kirjassaan „Maa-taloustalkykysymys”, että ne ovat kiinalaisen kosto. Kiinalaisen kosto on sellainen, että jos hänellä on vihollinen, niin hän menee ja hirttää itsensä vihollisen ovenriipaan, see-

asunnon ulkopuolella, silloin kun tuo vihollinen on nukkumassa. Samoin tekee se hallitus, joka lähtee suojelustulleilla suojelemaan kotimaista teollisuutta, luullen että se siten kohottaa sen tuotanto- ja kilpailukykyä, vaan se päinvastoin suojelee sen rappiolla säilymistä sekä estää sen tervettä kehitystä. On luonnollista, kun tälle tielle on hallitus lähtenyt tulo- ja menoarviossa, niin silloin täytyy lisätä mahdollisimman suureksi budjetissa vankilan-, sotalaitos- ja poliisimenot; sensijaan sosialipoliittisiin uudistuksiin ei näy riittävän enään varoja. Se on kai kunniaksi itsenäiselle Suomelle, että täällä asuu ullakoissa osa kansalaisia. Eiköhän sosialipoliittisiin tarkoituksiin olisi sittenkin edullisempi käyttää varoja kuin näihin mainitsemiini hyödyttömiin tarkoituksiin. Niitten seuraukset asuntopula y. m. aiheutuvat siis väärästä politiikasta. En halua yksityiskohtaisemmin lähteä rinnastamaan sivistyspuolta, joka on täällä tulo- ja menoarviossa mainittuna opetusministeriön menohaaraan kuuluvana osana, sillä siitä on tilaisuus aikanaan tuoda esille ajatuksensa. Sen sijaan haluaisin kulkulaitos- ja yleisten töitten ministeriöön kuuluvan hallinnonhaaran mainittuun osaan kajota yhdeltä puolen. Se tapa, joilla tie- ja vesirakennusten yllähallitus valvoo rautatierakennusten teettämistä, on suoranaista valtiovarojen tuhlausta. Nykyisin rakenteilla olevia rautateitä on tehty jo vuosikaupalla, mutta ne valmistuvat liian hitaasti. Nämä rakennuksenalaiset työmaat ovat muodostuneet ei todelliseksi rautatien rakennukseksi, vaan eläkepaikaksi noille mestarille ja insinööreille. Tästä epäkohdasta ovat rautatien rakennustyöläiset pitempänä aikajaksona tehneet valituksia, että jos milloin kerran ryhdytään työtä teettämään, se teetetäisiin valmiiksi ja silloin, kun se on valmistettu, silloin olisi siitä poistettava sekä työläiset että herrat. Mutta näin ei ole menetelty. Sen sijaan pidetään pari kolme miestä mestarilla työssä. Mestarit viljelevät maata ja harjoittavat sivuelinkeinoja nauttien täyttä palkkaa valtiolta. Ja kun tulee kysymykseen yleisten töitten teettäminen, niin mahdollisesti silloin viitataan tulo- ja menoarviossa ilmeneviin määriin, että on käytetty niin suuria summia noihin tarkoituksiin, mutta ei ole tahdottu arvioida, mitä noilla summilla on saatu aikaan. Tässä minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta ottaisi erikoisesti tämän

puolen tutkiakseen ja antaisi siitä Tie- ja Vesirakennusten ylihallitukselle sellaisen huomautuksen, että tässä muodossa valtiovarain käyttö ei vastaa tarkoitustaan.

Kun Tie- ja Vesirakennusten ylihallituksen taholta valvotaan tässä muodossa valtiovarojen käyttöä, on luonnollista, että samassa suhteessa myöskin harkitaan niitä työmaita, joita kulloinkin aloitetaan. Yksi sellainen harkinnan tulos on se rakennustyö, joka aloitettiin Haapamäen—Jyväskylän välisellä radalla. Siihen käytettiin miljoonia ja nyt vasta jälkeinpäin on huomattu, että se on ollut harhallike. Aikuisemmin ei ollut muka tämä mahdollista huomata. Ja sikäli kuin minulla on ollut tilaisuus tutustua rautatiesuunnitelmaan, niin on tämä rakennustyö unohdettu myöskin tämän suunnitelman ulkopuolelle. Minä en tiedä, onko tämä ollut valtiotalouden edun mukaista ja onko se edelleen sitä, että Jyväskylään saakka kulkee puolta suurempi lasti ja siitä täytyy lähteä kaksi junaa kuljettamaan samaa lastia eteenpäin, että on tehty pitkä matka tunnelia, penkereitä ja siltoja, jotka jätetään muinaismuseoon, joka on aiheutunut harkitsemattomuudesta. Tätä tulo- ja menoarviota vastaan voitaisiin tehdä huomattavassa määrässä muistutuksia, mutta lähetekeskustelussa se nyt lienee tarpeetonta. Haluaisin sen sijaan kiinnittää huomiota siihen, mitä täällä ed. Ikonen mainitsi, että maatalousoppilaitokset ja neuvontatyö ei ole puolue-, vaan koko kansaa koskeva kysymys. Minä olen Keski-Suomessa kulkenut useassa kylässä ja en ole saanut tietooni, olisivatko nämä agroomit tai muut neuvojat käyneet niitten pieneläjäin luona, jotka todellakin neuvoja tarvitsisivat. Kun katselee sitä toimintaa siinä valossa, miten erinimiset maatalousseurat ovat toimineet, niin ainakin tähän saakka se on ollut puoluekysymyksenä. Hän pelkäsi, että mahdollisesti tuo valtiovarainvaliokunta lähtee varaamaan työttömille ja asuntotarkoituksiin varoja, ja ehkäpä olisi edistysmielisyydessään valmis kieltämään näihin tarkoituksiin varojen käytön, ellei saisi tälle maatalousoppilaitokselle tarpeeksi suurta summaa. Mutta mihinkähän joudutaan silloin, jos työttömyydelle ja asuntokysymykselle ei omistettaisi huomiota ja onko näille liian paljon tässä maassa omistettu huomiota? Minun mielestäni liian vähän. Hävettävän vähän.

Minä haluaisin yhtyä siihen ajatukseen,

minkä täällä ensimmäisen puheenvuoron käyttäjä, muistaakseni ed. Ryti, mainitsi, että suu on laitettava sakkia myöten. Ja se edellyttäisi mahdollisimman huomattavia muutoksia valtiotalouden hoidossa. Ensimmäinen muutos olisi se, että me luopuisimme siitä sotahumalasta, minkä vallassa on tähän saakka oltu. Toinen huomattava muutos olisi se, että virkamiesmenoja meidän täytyy saada tavalla tai toisella supistumaan. Kolmas olisi se, että kotimainen teollisuus, ennen kaikkea maanviljelys olisi saatava ei ainoastaan täällä puheessa kannatetuksi, vaan kohotetuksi todellisuudessa. Mutta minä pelkään, että silloin kun tulee kysymykseen viljelemättömien maiden viljelykseen saattaminen, niin ne, jotka ovat täällä käyttäneet edistysmielisiä puheita, ne tulevat asettumaan näitä toimenpiteitä vastaan.

Edelleen haluaisin mainita, että tämän kansan tietotaso täytyy saada kohoamaan. Silloin kun on teollisuus korkealla, samoin kansan tietotaso, silloin emme ole enää samassa suhteessa kulkemassa perikatoa kohti kuin nykyinenkin tulo- ja menoarvio todistaa nimittäin velkataloutta harjoittamalla. Ja se maa, se kansa, joka kykenee kohottamaan teollisuutensa kilpailukykyiseksi, korkealle tasolle tietonsa, sellainen kansa säilyttää myös itsenäisyytensä kansakuntien joukossa, sellaisessa kansassa voidaan silloin myöskin ne äärimmäisyydet, mitä nyt ilmenee, yksilöiden yllellisyys ja joukkokurjuus poistaa, sellaisessa maassa vasta tuntee työläinen asuvansa niiden oikeuksien, niiden ehdottomasti sille kuuluvain oikeuksien puitteissa, mitkä kulttuuriaikakautena ja itsenäisessä maassa jokaiselle yksilölle kuuluvat.

Ed. Myllymäki: Minä luovun.

Ed. Koivisto: Täällä on puhuttu tulo- ja menoarviosta jo useammassa eri äänilajissa. Mutta puuttumatta varsinaisesti tämän tulo- ja menoarvion yksityiskohtaiseen käsittelyyn, minä pyytäisin täällä eritotenkin keskustalta kysyä kaiken totuuden nimessä, että mihinkä päättyy tämä tällainen valtiovarojen tuhlaus, mitä juuri tämä kysymyksessäoleva budjetti nykyään osoittaa? On nimittäin niin että minä olisin odottanut että sieltä taholta olisi huomattavammalla tavalla alle-

viivattu tämä tosiasia, kun täällä on puhuttu niin paljon näistä menoeristä, jotka käsittävät sotalaitoksen, valtiollisen poliisin ja järjestyspoliisin ja vielä neljänneksi suojeluskunnat. Nämä jo yhteisesti muodostavat niin satumaiset summat ja menoerät että eikö voitaisi sentähden jo ruveta näitä menoeria supistamaan taikka suurimmalta osalta kokonaan poistamaan. Ja tämä menoarvio, kuka on tosiaan tällaisen voinut laatia, ylimieliseen tuhlaukseen käytetään kansan varoja, että eikö voitaisi tosiaankin maan taloudellisen tilan parantamiseksi niitä käyttää toisella tavalla.

Täällä ei ole painostettu niinkuin minä olisin odottanut talonpoikaisväestön puolelta että tosiaankin käydään karsimaan tällaista tuhlausta, mitä on täällä ilmenyt. Sillä jos me katselemme niitä raivattomia erämaita mitä tosiaankin maassamme löytyy paljon, ja jos me ottaisimme murto-osankaan tästä valtion menoerästä, minkä nielee tosiaankin tämä neliryhmäinen laitos kuten on mainittu, nimittäin sotalaitos, poliisi, keskuspoliisi ja suojeluskunnat, jos murto-osalla näistä summista raivattaisiin veto-ojia meidän soissamme, joita eri paikoissa maassamme löytyy, suurissa viljelyskelpoisissa soissa, niin eiköhän silloin meidän kansantaloudellinen tilamme olisi toinen. Minä toivoisin lyhyesti, että talonpoikaisväestö, sen edustajat tässä laitoksessa, kävisi yhdessä meidän vasemmiston kanssa tätä periaatetta tukemaan, että koetettaisiin jo ruveta poistamaan niitä syitä, joita tosiaan täällä todistellaan, että nämä mainitut laitokset ovat välttämättömiä ja tarpeellisia olemassa. Niitä ei suinkaan poisteta sillä, että näitä laitoksia ylläpidetään ja niitä kannatetaan, vaan täytyy saada kouraantuntuvampia reformeja. (Keskustasta: „Yleinen hulina”). No, jos sitäkin halutaan, sitä on joltakin taholta yritetty sitä hulinaa panna, mutta järkevämpi osa työtätekevää väestöä tässä maassa ei ole tarttunut siihen koukkuun. Sitä kyllä koetetaan provoseerata puolelta jos toiseltakin. No niin, minä ehdottaisin lyhyesti, että nämä kysymyksessäolevat sotilasmäärärahat, että ne pyyhittäisiin suurimmalta osalta kokonaan pois tai tämä laitos tarpeettomana lakkautettaisiin. Samaten ohrana ja suojeluskunnat. Silloin me voisimme varata näistä varoista sille luokalle, joka tosiaankin on sen tarpeessa,

nimittäin niille yhteiskuntaluokille jotka työskentelevät valtion palveluksessa, sillä nämä luokat ovat verrattain lapsipuolen asemassa varsinkin valtion laitoksissa olevat alemmat palvelijakunnat ja pienet virkamiehet. Pitäisihän teidän huomata sitä kylvöä, minkä se siellä synnyttää. Siellä on tehty puhdistusta puhdistuksen perässä niissä laitoksissa, mutta se huomaa, jolla on tarkka silmä, että tämä puhdistus niissä laitoksissa versoo kahta voimakkaammin. Mikä on syy siihen? Syy on siihen selvä, että se on tämä nälkä ja onnettomat olot, jotka siihen juuri ovat suurimpana syynä. Me huomaamme että tämä politiikka mikä tosiaankin oikeiston taholta on ajettu, se on sen politiikan tulosta, me huomaamme, että työtätekevä väestö on selviytynyt tässä maassa näkemään oikeastaan mistä on lopullinen kysymys. Ja niinollen minä toivoisin, että nämä asiat, kun ne tulevat valtiovarainvaliokuntaan, että ne otettaisiin siellä sen pohdinnan alaisiksi, joka tosiaankin tällaisille menoerille olisi kovin suotavaa ja laitettaisiin tosiaan tosioja vastaavampi tulo- ja menoarvio. En saata olla mainitsematta tuota kun muistetaan nimittäin sitä summaa, mikä silloin kuin Suomi oli Venäjän vallan yhteydessä, kun piti maksaa ne 12 sotamiljoonaa Venäjälle. Mikä elämä ja mikä tyytymättömyys ja mikä ääni oli silloin oikeistolehdisä. Nyt ei puhuta mitään, vaikka summat ovat monin verroin suuremmat. Että tosiaankin täytyy odottaa, että järkevää ja johdonmukaista politiikkaa, niin silloin on toivo, että jotakin ehjää kokonaista voitaisiin meidänkin maalle ja kansalle saada. Ja näillä evästyksillä toivoisin lyhyesti tämän asian valtiovarainvaliokuntaan, mutta kokonaan uusille perusteille siellä laadittavaksi.

Ed. Österholm: Jag anholder att få fästa riksdagens, och särskilt statsutskottets, uppmärksamhet vid ett allmänt intresse, som enligt min mening blivit på ett obehörigt sätt förfördelat i regeringens budgetförslag. Jag syftar på det anslag, som är upptaget i 11 huvudtitelns kap. 11 för fiskeriundervisningen. Med den saken förhåller det sig i korthet på följande sätt. Sedan lång tid tillbaka ha stora ansträngningar gjorts för att få till stånd en undervisning för havsfiskare i Finland. Till regeringen ha vid olika tillfällen inlämnats

framställningar i saken, likväl utan något positivt resultat. Vid 1920 års riksdag petitionerades om åtgärder för inrättande av läroanstalter för havsfiskare. Statsutskottet inhämtade agrarutskottets utlåtande om petitionen och beslöt föreslå för riksdagen till godkännande ett uttalande, i vilket yrkades att regeringen skulle gå i författning om att i sinom tid inlämna till riksdagen proposition angående fiskeriundervisningens ordnande på bestående grund samt i händelse denna proposition icke skulle bli färdig inom år 1920, så skulle regeringen gå i författning om att anslag skulle intagas i budgeten för anordnande av provisorisk undervisning för havsfiskare i samband med en svensk och en finsk folkhögskola. Detta statsutskottets förslag godkändes av riksdagen. När man nu ser efter, huru regeringen verkställt detta riksdagens beslut, finner man, att riksdagens avsikter i mycket ringa grad vunnit regeringens intresse. För det första hava vi tills dato icke hört någon ting om att en proposition i ärendet skulle ens förberedas av regeringen, och beträffande anordnande av provisorisk undervisning för havsfiskare har regeringen visserligen infört anslag för ändamålet i budgeten, men detta är så knappt tillmätt, att man därmed icke kan åstadkomma någon ting, som ens närmelsevis skulle stå i överensstämmelse med de avsikter, som riksdagen hyste, då den fattade sitt beslut. I statsförslaget för senaste år fanns för ändamålet intaget en summa av 30,000 mark, och i budgeten för 1923 finnes uttalat under 7 mom., att, då en folkhögskola hittills haft ett anslag av 5,000 mark för anordnande av undervisning för havsfiskare, detta anslag numera blir onödigt, sedan havsfiskarens skolfråga blivit ordnad på sätt, som i följande mom. omnämnas. När man emellertid ser efter i följande mom., finnes där alls ingenting sagt om havsfiskarens skolfråga. Av förbi-seende har här tydligen någonting bortfallit ur motiveringen. Vid närmare efterforskningar finner man, att regeringens avsikt är, att nu skulle anvisas 60,000 mark, som skulle fördelas mellan en finsk och en svensk folkhögskola. Fiskeristyrelsen, som bedrivit denna sak med stort intresse, har utarbetat program för undervisningen, träffat avtal med tvänne folkhögskolor, den ena i Vederlax, den

andra i Pernå, fastställt arbetsprogram och utgiftsstat o. s. v. Alla dessa åtgärder hava emellertid vidtagits i överensstämmelse med ett program, som skulle kräva 60,000 marks årligt anslag för varje skola samt ett lika stort belopp för grundläggningskostnader. Regeringen vill emellertid bevilja endast 30,000 mark om året och ingenting i grundläggningskostnader. Det måste redan nu utsägas, att, om riksdagen godkänner regeringens förslag, så har tanken på en tillfredsställande yrkesundervisning för havsfiskare, hela detta strävande, som i riksdagen vunnit erkännande och understöd, blivit i grund förfelat. Ingenting kan, som sagt, åstadkommas med de knappa anslag, som regeringen nu föreslår. Jag vill erinra om att en skola, sådan som riksdagen ville få till stånd, icke kan upprätthållas utan vetenskapligt utbildad lärarpersonal, att om man vill befördra kunskapen i båtbyggnad, så behövas härför åtskilliga kostsamma anordningar. För undervisningen i användningen av motorer, som i våra dagar spela en stor roll i havsfisket måste inköpas en båtmotor, och för annat undervisningsmaterial behövas avsevärda belopp. Om den finska och svenska folkhögskolan skola kunna få till stånd en undervisning, som i någon mån överensstämmer med riksdagens avsikter, behöva dessa skolor ett anslag av 60,000 mark för grundläggningskostnader och ett årligt anslag till lika stort belopp, såsom också fiskeristyrelsen föreslagit för regeringen.

Jag vädjar därför till riksdagen, att den ville fasthålla vid sin ståndpunkt i denna fråga och möjliggöra en tillfredsställande fiskeriundervisning. Finnes det verkligen en allvarlig avsikt att bringa fiskerinäringen på fötter genom en tidsenlig undervisning, så bör också riksdagen se till att tillräckligt anslag anvisas för ändamålet. Den hållning regeringen intagit till denna fråga visar, att regeringen alls icke förstått vad riksdagen avsett och icke haft sinne för det syftemål, som riksdagen med sitt beslut velat befördra.

Jag vågar därför hemställa, att statsutskottet ville i budgeten föreslå ett grundläggningsanslag om 60,000 mark och ett årligt anslag till lika stort belopp åt envar av de båda skolor, vid vilka undervisning för havsfiskare, skall meddelas.

Ed. Swentorjetski: Kun valtion budjetti tulevalle vuodelle on joutunut taas eduskunnan käsiteltäväksi, niin tuntee jokainen meistä, mikä laajakantoinen merkitys tällä asialla on. Valtion tulo- ja menoarviohan on juuri se asia, jota varten valtiopäivät pääasiallisesti kaikkialla kokoontuvat. Tämä asia tulee päiväjärjestykseen joka vuosi, muodostaen niin sanoaksemme lainsäädännöllisen selkärangan koko valtion taloudelle ja finanssipolitiikalle. Senvuoksi on luonnollista, etteivät edustajat tavallisesti voi olla lausumatta niitä evästysajatuksia, joilla valtion tulo- ja menoarvio saatetaan asianomaiseen valiokuntaan, tällä kertaa valtiovarainvaliokuntaan.

Minä en aijo tässä yhteydessä kosketella sitä budjetin puolta, josta itse numerot ja summat puhuvat kansalle jokseenkin selvää kieltä. En aijo tällä kertaa puhua niistä konkreettisistakaan ehdotuksista, joita kyllä ehtii tehdä tulo- ja menoarvion varsinaisen käsittelyn aikana ja josta täällä on jo tämänpäivän istunnon aikana kylliksi ja riittävästi mainittu. Tarkoitukseni on lausua muutamia ajatuksia valtion budjetista yleensä.

Suhtautuminen valtion budjettiin voi olla erilainen riippuen siitä, kuka esiintyy sen arvostelijana ja tästä johtuu että saman budjetin arvostelijain joukossa löytyy aina optimisteja ja pessimistejä. Itse optimismikin saattaa usein olla „virallista” laatua. Tällaista virallista optimismia budjettiin nähden potevat etupäässä budjetin laatijat ja esittelijät itse, joita nähtävästi ei enään penkeillä ole. Ja tähän on aivan luonnollista, sillä jokainen luulee, että hänen käytettävänään oleva finanssipoliittinen horoskooppi on parempi kuin toisten. Optimistit käsittävät useimmin asian siten, että jos tulot peittävät menot ja tulot sitäpaitsi ovat luotettavat, se tahtoo sanoa että on toivoa, että ne vissin ajan kuluessa kertyvät, niin tämä merkitsee, että valtion tulo- ja menoarvio on onnistunut ja että maassamme muka vallitsee valtiotaloudellinen tasapaino. Tällainen käsitys ei aina pidä paikkaansa. Sillä tuollainen „normaalitila” voi olla näennäinen. Budjetin laatija usein unhoittaa, että se valtion tulo- ja menoarvio, joka häntä tilapäisesti tyydyttää, on onnistunut toistaiseksi sattumalta, siksi, että veronmaksajat ovat

vielä jaksaneet suorittaa tehtävänsä ja ovat tahtoneet sen tehdä. Tällaisia näennäisiä eli joita sanoisin suorastaan paperibudjetteja, ei ole niinkään vaikea laatia, jos virkamiehet ovat siihen tottuneet ja vanhoja sekä hyviä että huonoja malleja on saatavissa. Näin syntyneet näennäiset eli paperibudjetit ovat luonteeltaan senlaatuksia, että niissä ennakolta lasketaan tulo- puolella sellaisia rahasummia, joita hallitus, valtiovalta todellisuudessa useimmiten ei saa, esim. verot, jotka usein voivat kertyä useampien vuosien eikä yhden vuoden kuluessa tai sitten tulot vienti- ja tuontituloista y. m. sellaiset. Tällaiset budjetit olisivat sangen vaarallisia, jollei valtiovalta sellaisenaan olisi erikoisessa etuoikeutetussa asemassa. Tämä etuoikeus ja näennäisten budjettien pelastus on ollut siinä, että valtiovalta on voinut saada rahoja pakkokeinoin. Jos esim. yksityisen kansalaisen tai liikkeen budjetissa ilmenee jämästäpäin vaarallisia aukkoja, niin tämän aukon täyttäminen riippuu siitä, saako se muualta raha-apua vaiko ei ja jollei saa on konkurssi ovelta. Valtiovallan kanssa voi asia jonkun ajan kuluessa, — ja tämän minä tahtoisin alleviivata — olla toisin. Sillä jos valtiovalta, se on hallitus, ei puuttuvia rahaeriä syystä tai toisesta budjetin korjaamiseksi saa, niin se suorastaan voi ne ottaa. Ja tällaisia pakkokeinoja on helppo käyttää hyväkseen, koska valtio ei voi eikä saa olla ilman rahoja. Tällaiset varakeinot ovat kuitenkin tepsiviä niin kauvan kuin hallituksen käytettävänä ovat sellaiset rahallähdeet, joista puuttuvia summia voidaan ylimääräisillä verotuksilla, kansanrasituksilla ja muilla valtion käytettävänä olevilla keinoilla saada. Mutta niin pian kuin tämä lysti on loppunut — ja se loppuu aina, silloin kun kansa köyhtyy — lähestyy myöskin valtion näennäisen eli paperibudjetin vararikon hetki. Normaalebudjetti, josta meilläkin niin usein puhutaan ja josta tänäkin päivänä on täällä yhtä ja toista sanottu, on siis minun mielestäni vaan sellainen valtion budjetti, jossa tulot peittävät menot ilman kansan kukkaron ylivomaista rasitusta. Tämä on minun mielestäni alfa ja omega budjetin teoriassa ja käytännössä, sillä sellainen valtion tilien päätös, jonka onnistuminen riippuu työkansan viimeisestä veronmaksuponnistuksesta, voi minä

hetkenä tahansa tuottaa taloudellista onnettomuutta koko maalle, koko kansalle. Todellinen tasapaino kansantaloudessa ei siis ole todistettavissa paperilla onnistuneella budjetilla, vaan sillä että valtion tulot saadaan valtion kassaan ilman sitä, että kansalaisten talous, yritteliäisyys, teollisuus y. m. taloudellista hyvinvointia ylläpitävät haarat siitä kärsisivät. Sillä jos me siirrämme kaikki rahat kansan kukkarosta valtion kukkaraan, jos nyt sellaisia eri kukkaroita on olemassa, niin ei meidän finanssipolitiikkamme siitä sen hedelmällisemmäksi tule.

Kun nyt kuitenkin on kysymys meidän omasta budjetistamme, niin on syytä kysyä, mitenkä asianlaita on sen kanssa. Ovatko asiat oikealla tolalla vai ei? Minä uskallan väittää, etteivät meidän porvarilliset finanssipolitiikat itsekään sitä varmuudella tiedä. Ja koska on tunnettua, että Suomen tasavallan budjetti astuu joka vuosi voimaan sellaisena kuin se miellyttää juuri porvarillisia puolueita, koska porvarit ovat valittavasti tässä eduskunnassa enemmistönä, niin on sangen mielenkiintoista todeta, mitenkä erilailla itse porvarit meidän budjetti- ja verotus- ja finanssipolitiikkaan suhtautuvat.

Täällä on jo tänä päivänä lausuttu hyvin paljon siltä taholta eri mielipiteitä, järkeviä ja sellaisia, joita järkeviksi ei voi sanoa. Mutta jotta esimerkki olisi tyyppillinen, minä vetoan kahden kokoomuspuolueen finanssineron mielipiteisiin asiassa. Niiden joukkoon kai kuuluvat entiset kansanedustajat Nevanlinna ja Arajärvi.

Stenogrammeista valtiopäiväpöytäkirjasta huomaa, että esimerkiksi kunnioitettava finanssimies Nevanlinna katsoo hyvin optimistisella silmällä tulevaisuutta kohti, niinkuin monet muutkin arvoisat puhujat tänä päivänä ovat esittäneet asioita rahaministeri Gråstenista alkaen. Herra Nevanlinnan puheesta huomaa, että hän on sangen iloinen siitä kehityssuunnasta, joka on huomattavissa. Nevanlinna sanoo: „Ja on ilahuttavaa, kun voi sanoa, että Suomen valtiotalous nopein askelin on palauttanut säännölliselle kannalle ennen muuta siinä suhteessa, että tulot nyt jo kertyvät asianomaisena vuonna, siis sinä vuonna, jolloin ne tarvitaan menojen peittämiseksi, eikä vasta jälkeinpäin.” Sitten Nevanlinna, mitä tulee verotaakkaan, on myöskin

jokseenkin optimistisella kannalla. Entinen edustaja Nevanlinna sanoo: „Luullakseni ei kyllä meillä ole menty verorasituksessa vielä mihinkään äärimmäisyyksiin”. Täällä on kuultu toisiakin mielipiteitä porvariston taholta. „Minä valitan,” sanoo herra Nevanlinna, „etten voi esittää tästä todistukseksi numeroita, joiden tulisi osoittaa, kuinka asianlaita on muissa maissa, lähinnä sellaisissa, jotka ovat meidän maamme verrattavissa”. Minun täytyy sanoa, että yleensä se tapa, joka oli huomattavissa täällä, jolloin meidän budjettipolitiikkaamme verrataan muihin maihin, ei ole niin suuresti lohduttava. Se riippuu siitä, minkä maan kanssa vertausta tehdään. Se voi olla sentapainen lohdutus kuin esim. ihmiselle, jolta amputeerataan jalka, sanottaisiin, että „älä sinä ole niin surullinen, koska vierisessä huoneessa kirurgissa on mies, jolta amputeerataan molemmat jalat”. Sitäpaitsi kun puhutaan meidän taloudellisesta hyvinvoinnistamme, niin minun täytyy sanoa, että siinäkin täytyy olla hyvin varovainen. Sillä onhan sekin selvää, että jos Europassa tapahtuisi taloudellinen romahdus, niin eihän pikku Suomi voisi siinä suhteessa säilyttää omaa taloudellista asemaansa, vaikka perspektiivit olisivatkin nykyhetkenä kuinka valoisat tahansa.

Entinen edustaja Nevanlinna oli siis sangen tyytyväinen. Tulevaisuus oli hänen silmissään valoisa ja hän sanoi m. m., että tämä on kaunis, varsin kaunis saavutus, josta kansamme tavallaan voi olla ylpeä, edellytettynä, että me voimme todellakin budjettimme tämmöisenä toteuttaa.

Mutta, arvoisat porvarilliset kansanedustajat, minulla on toinenkin todistuskannale täällä kädessäni. Minulla on täällä yksi sivu eräästä pikku vaaliagitatsionikirjasta, luultavasti, jonka otsakkeena on: „Keskustapuolueet ja valtion rahakukkarokaro”. Entinen kansanedustaja, pankinjohtaja Juhani Arajärvi m. m. puhuu siinä näin: „Ottaen huomioon sen vuosi vuodelta yhä kasvaneen ja edelleen kasvamassa olevan kuorman, jota kunnallisten rasitusten kantaminen tietää, on kansallisen kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä” — minä pyydän nyt kiinnittää huomiota „— pelvolla ja vavistuksella seurannut valtiomenojen nousua, josta ei myöskään vielä mitään todellista loppua näe, vaan pikem-

min päinvastoin.” Minä luulen, että jos koko ryhmä vapisee, niin asianlaita todellakin on vakavalla kannalla. Minä olen siinä suhteessa täydellisesti ymmärtänyt ed. Juhani Arajärveä. Hän on aivan huolissaan. Hän tuo esille, kuinka menot vuosi vuodelta ovat yhä kasvaneet ja tämä viimeinen budjetti osottaa, että hän oli oikeassa, sillä siitähän tänä päivänä juuri puhuttiin, kuinka se on virkamiesten aloitteesta paisunut. Siis entinen edustaja Arajärvi on hyvin huolissaan ja hän kysyy: „Kykeneekö kansamme jatkuvasti kantamaan, s. o. toisin sanoen vuotuisen työnsä tuloksilla peittämään ne suuret valtion ja kuntain yhä kasvamassa olevat menot?” Hänen puoluetoverinsa Nevanlinna on asiantuntijana vastannut siihen, että kyllä jaksaa. Mutta Arajärvi ei tietenkään mene Nevanlinnan kimppuun, sillä otsikko „Keskustapuolueet ja valtion rahakukkarokaro” osottaa, että syylliset ovat hänen mielestään keskustapuolueet. Arajärvi senvuoksi sanoo: „Edistysmielisten äsken Mikkelissä pidetty puoluekokous on vastannut kysymykseen heleästi myöntäen”. Nevanlinnasta ei tässä asiassa ole puhetta. Sitten Arajärvi jatkaa: „Suomen kansan veronmaksukyky ei nouse sillä, että sitä verrataan, niinkuin on tehty edistysmielisten puoluekokouksessa Mikkelissä vieläkin raskaamman taakan alle tilapäisesti joutuneeseen, mutta itse asiassa onnellisemman auringon alla elävään kansaan eikä liioin nouse veronmaksuhalu”. Minä voisin jatkaakin tällaisia paralellokohtia, mutta olen siinä toivossa, että nämä esimerkit olivat valaisevia ja omiaan todistamaan, missä määrin porvarillisessakin maailmassa, jopa samassa ryhmässä vallitsee täydellinen sekasorto ajatuksissa, mikäli se koskee meidän taloudellista asemaamme.

Kun me Suomen sosialidemokraatit olemme nyt tilaisuudessa lausumaan evästyksiä budjetin siirtyessä valtiovarainvaliokuntaan, niin me hartaasti toivoisimme, että porvarilliset puolueet, jotka syyttävät toinen toisiaan huonosta finanssipolitiikasta, tekisivät vihdoinkin selväksi oman kantansa budjettiin nähden ja todenteolla eikä fraaseilla, s. t. s. äänestyksillä ryhtyisivät keventämään Suomen kansan verotaakkaa kannattamalla työläisten järkeviä ehdotuksia. Sillä se on juuri työväen-

luokka, juuri tämän maan köyhälistö, joka suuremmalla auktoriteetillä voi sanoa, onko verotaakka ulottunut viimeisen rajan yli vai ei. Ja minä uskallan väittää, että jokainen palkkatyöläinen varmuudella sanoo, että jollei se ole vielä ulottunut viimeisen rajan yli, niin se on ainakin saapunut ihan sille rajalle. Tahdon sen vuoksi lopettaa lausumalla sen toivomuksen, että budjettia laatiessa ja korjatessa valtiovarainvaliokunnassa muistettaisiin, että normaalibudjetti on sellainen tulo- ja menoarvio, jonka tulopuoli hoidetaan ilman kansan ylivoimaista rasitusta ja että normaalibudjetin aikaansaamiseksi on ryhdyttävä uudistamaan koko verojärjestelmää ja että, noudattaen säästäväisyyttä, valtion menoja vähennettäisiin pitkin koko linjaa. Minä nim. olen sillä kannalla, että jos kerran verorasitus johtuu siitä, että koko valtion budjetti on liian raskas, niin ei ole käytännöllistä syytä esittää yhdessä paikassa rahaeräin vähentämistä ja toisessa paikassa, vaikka ne olisivatkin tarpeen vaatimia, niitä suurentaa. Minusta budjettia voi keventää ainoastaan sillä, että rahaeriä vähennetään, kuten sanottu, kautta koko linjan.

Ed. H a h l: Virkamieshallituksen tarjooma menoarvio voisi houkutella puhumaan hyvinkin monesta asiasta, mutta se tietenkään ei tällaisessa evästyskeskustelussa voi tulla kysymykseen, vaan täytyy supistaa lausuntonsa lähinnä niihin kohtiin, jotka huomattavimmin poikkeavat tähänastisesta menettelytavasta ja siitä suunnasta, minkä eduskunta aikaisemmin on hallitukselle osoittanut. Silloin kohdistuu huomio ensinnä puolustuslaitoksen suuriin menoihin. Tämä menojen lisäys on sitäkin huomattavampi, kuin kaikkialla maailmassa pyritään aseistariisumiseen, kun on kaikenlaisia alotteita siihen suuntaan, että sotalaitoksen tuottamaa rasitusta olisi saatava pienenemään, ja me olemme myös osaltamme osallisia niissä harrastuksissa.

Meillä on tekeillä uusi asevelvollisuuslaki, joka tarkoittaa palvelusajan lyhentämistä nykyisestäään. Jos yli vaalien äänestetty lakiesitys tulee hyväksytyksi, niin lyhenee palvelusaika yhteen vuoteen, sen sijaan, että se nyt on kai puolitoista. Sen minä kumminkin olen pannut merkille tässä keskustelussa, ettei täällä ole ollut kuin joku ääni vielä, joka vaatii, että kokonaan

olisi poistettava puolustusmäärärahat yleensä. Myöskin äärimmäisen vasemmiston taholta on enimmäkseen puhuttu siinä äänilajissa, ettei tätä kokonaan voi vielä lakkauttaa. Meidänkin kannaltamme näyttää vielä pitkäksi aikaa ihan välttämättömältä pitää sotalaitos hyvässä kunnossa, mutta se on supistettava järkeviin rajoihin ja voimme panna kysymykseen, eikö tämä virkamieshallitus ole mennyt liiallisuuteen esittäessään niin paljon lisämäärärahoja.

Toinen asia, joka on aivan luonteenomainen virkamieshallitukselle, on virkamiesten palkkauksen parantaminen. Minä en mene väittämään, ettei virkamiesten palkkauksessa ainakin eräissä ryhmissä ole parantamisen varaa, mutta minä olen sitä mieltä, että se yleinen rahamäärä, mikä käytetään virkamiespalkkaukseen, pitäisi jo riittää. Tarvitaan vaan eräänlaista järjestelyä. Minun mielestäni virkamiesten palkkausoloja ei ole järjestetty täysin oikeuden- ja kohtuudenmukaisiksi sikäli, että semmoiselle, joka on vastuunalaisessa asemassa ja jonka koulutus on tullut kalliiksi, ei makseta siitä riittävän korkeaa palkkaa. Semmoisia ryhmiä on olemassa. Ja toiselta puolen on menty kohtuuttomiin siinä, että aivan vähäpätöisissä toiminna oleville henkilöille maksetaan taas liian korkeaa palkkaa. Tämä on huomattavissa varsinkin muutamilla aloilla. Minä pyydän muutamalla lyhyellä esimerkillä valaista tätä seikkaa rautatielaitoksessa, jättämällä pois pienet rahat, mainitsemalla vaan tasaisissa kymmenissä markkoissa.

Erään palkkalistan mukaan liikenneosastolla saa toisen luokan asemapäällikkö, jolla on vapaa asunto, kuukaudessa 1,950 mk; ensimmäinen kirjuri, jolla ei ole asuntoa, 1,650 markkaa — näillä molemmilla ei ole perhettä, kun taas toinen kirjuri, jolla ei ole asuntoa, mutta on perhe, saa 2,400 markkaa. Tavallinen perheellinen konduktööri, jolla ei ole asuntoa, saa 1,940 markkaa ja perheellinen jarrumies 1,780 markkaa; perheellinen vaihdemies 1,680 markkaa ja perheellinen asemamies 1,430 markkaa. Ratavastalla saa vanhempi ratamestari, jolla ei ole asuntoa, 1,550 ja ratavahti, jolla ei myöskään ole asuntoa, mutta on perhe, saa 1,790 markkaa. Koneosastolla saa varikon päällikkö, jolla ei ole asuntoa, 1,750 markkaa, vanhempi kuljettaja, jolla on perhe, mutta ei asuntoa, 2,240 markkaa, nuorempi kuljetta-

ja, jolla niinikään on perhe, mutta ei asuntoa, 1,860 markkaa ja perheellinen lämmitäjä, jolla ei ole asuntoa 1,800 markkaa.

Asuntokysymys on rautatielaitoksessa ollut kai pitemmän aikaa järjestelyn alaisena ja komitean valmistettavana, mutta valmista siitä ei ole tullut. Siinä on olemassa suuria epäkohtia sikäli, että toiset nauttivat verrattain suuria asuntoetuja, sen yhteydessä on heillä myös polttopuut ja tästä edustaan ei heidän palkastaan paljon lueta pois ja taas toisille maksetaan kovin vähän korvausta siitä, ettei heillä tätä etua ole. Vuokrat rahat ovat nykyisin esim. semmoiselle virkamiehelle, jolle kuuluisi kolme huonetta ja keittiö sekä ulkokuoneet ja polttopuut, 205 markkaa kuukaudessa, kun taas semmoisesta asunnosta, jossa pitäisi olla kaksi huonetta, keittiö, ulkokuoneet ja puut, maksetaan 115—165 markkaan kuukaudessa ja yhden huoneen ja keittiön asunnosta 82: 50. Ilman muuta käsitetään, että näillä rahamäärillä ei nykyään tällaisia etuja saavuteta, ja ne, jotka jäävät asuntoa ja polttopuita vaille, kärsivät suuren vääryyden verrattuina niihin, jotka näitä etuja ovat päässeet nauttimaan.

Rautatieläisiin nähden herättävät erikoista huomiota myöskin nuo n. s. ikäkorotukset, jotka vanhoilta ajoilta edelleenkin ovat olemassa ja joita voi verrata yksityisten palveluksessa myönnettävään lisäpalkkaan semmoiselle miehelle tai naiselle, joka pitemmän ajan palvelee samaa työnantajaa. Samalla tapaa maksetaan rautatielläkin, mutta nämä ikäkorotukset ovat pysyneet aivan samalla tasolla kuin millä ne olivat rauhanaikana. Ne ovat esim. asemapäällikölle 5—10 vuoden palveluksesta 500 markkaa vuodessa, ensimmäiselle kirjurille 3 vuoden palveluksesta 20 markkaa kuussa ja toiselle kirjurille, samoin asemamiehelle 10 markkaa kuussa. Ne ovat raha-arvon nykyisellään ollessa aivan mitättömiä, niin että niillä ei ole käytännöllistä merkitystä. Tuo suuri epätasaisuus kuukausipalkkauksiin nähden johtuu kumminkin lähinnä n. s. lapsiavustuksista. Tämä lapsiavustusten myöntäminen on sikäli meikälaistenkin kannatettava asia, että me soisimme mielellämme että perheessä olisi lapsia, sillä niissä on kansan tulevaisuus. Mutta minusta ainakin näyttää, että tässä on menty liiallisuuksiin. Tätä etua ei niin suuressa määrässä voida ainakaan yksityisessä elämässä

toteuttaa sikäli että muut kuin valtio tai jotkut rikkaat kunnat voisivat sillä tavoin myöntää lapsiavustuksia, kuin Suomen eduskunta on myöntänyt. Minun mielestäni pitäisi voida näitä lapsiavustuksia jonkun verran supistaa siten, että jokainen perhe on velvollinen elättämään ainakin muntamia lapsia ilman valtion väliintuloa, sillä pitää olla sen verran rakkautta lapsiinsa ja uhrautumisen halua omaan lastensa eteen että on valmis jonkun verran supistamaan omia menojaan, täytyy olla keinoja, että voi elättää, sanokaamme 3 ä 5 lasta. Mutta jos siitä yli menee, voitaisiin kuka tiesi myöntää joku määrä lapsiavustusta. Ei kumminkaan rajattomasti. Täytyisi myöskin olla ylliraja. Minulle on sanottu jo, että eräissä valtion palkkaustoimissa tämä lapsiavustus on muuttunut sellaiseksi khouituspalkinnoksi, joka kehottaa lisäämään perhettä; ja missä se helposti tapahtuu, niin siellä otetaan useimpina vuosina aina uusi lapsiavustus.

Sikäli ovat nämä lapsiavustukset myöskin minun käsitykseni mukaan menneet vinoon, että niitä myönnetään liian vanhoille lapsille tai semmoisille jotka ovat jo suhteellisesti varttuneessa iässä ja siis voivat ansaita elatuksensa. Minun mielestäni pitäisi paljon nuoremmille lapsille tai paljon nuoremmille ikäkausille asettaa se ylin raja. Semmoiset lapset jotka ovat kansakoulussa 3 tai 4 osastolla voivat ainakin maalaisoloissa jo hankkia elatuksensa eikä niitä tarvitse valtion elättää ainakaan silloin kun järjestetään lukuvuosi sillä tavoin, että se alkaa syksyllä riittävän myöhään, jotta lapset voivat kesäkauden olla töissä. Semmoisen 15—16-vuotisen poikasen ja tyttösen palkka, varsinkin poikasten palkka pyrkii jo nousemaan sinne 1,000—1,500 markkaan vuodessa paitsi talon täyttä ylöspittoa. Minä olen sitä mieltä että tämänikäinen lapsi, jos hän on kesäkauden töissä, voi sen verran ansaita että elää kesäansiollaan kun talvi tulee, silloin kun hän käy koulua.

Niitä on olemassa myöskin muita oppitilaisuuksia, semmoisia jotka riistävät kesäaikana varsinkin maalaisoloissa varttuneempia lapsia ja nuorukaisia kiireellisistä töistä pois, esim. rippikoulu. Ja minä pyytäisin nyt sivumennen täällä oleville pappeille huomauttaa, ettei ole sopivaa, että rippikoulu pidetään käynnissä kiireellisim-

pänä työaikana. Sittenkun perunat ovat kuopassa, sopii rippikoulu järjestää, sillä siellä on huomattava määrä nuorta väkeä, mikä tämän kautta tulisi vedetyksi pois esim. perunain nostosta, joka on juuri omiaan tällaisille nuorukaisille; kukaties joukossa on sellaisiakin, joista vielä maksetaan valtion lapsiavustusta.

Nähtävästi meillä on kuitenkin muutamia vastuunalaisessa asemassa olevia virkamiehiä, joiden palkat sietäisi jonkun verran korottaa. Muuten tullaan siihen, että ne siirtyvät pois, taikka ne on asetettava sopimuspalkalle. Täällä eduskunnassa on yksi ja toinen virka viime aikoina muutettu sopimusluontoiseksi viraksi. Mutta jos otetaan selvää, minkä verran silloin maksetaan, niin tulemme huomaamaan, että se tulee monin verroin kalliimmaksi, jos ruvetaan sitä suuntaa kulkemaan tai kehittämään.

Täällä ovat muutamat puhujat puhuneet myös asuntopulasta ja työttömyydestä ja että niihin tarkoituksiin on virkamieshallitus osottanut liian pieniä määrärahoja. Me olemme myös — minä luulen voivani puhua toistenkin ryhmätoverieni puolesta — yhtä mieltä siinä, että tämä asuntopula ja työttömyys ovat hyvin valittavia ilmiöitä. Siinä olemme siis yhtä mieltä vasemmistopuhujain kanssa. Mutta ne keinot, joilla me tämän poistaisimme, ovat toisenlaiset. Asuntopula ja työttömyys tietävät sitä, että semmoinen työläinen, joka tulee jostakin maalaiskunnasta esim. Helsinkiin, ei saa asuntota eikä saa työtä. Onko hänen sitten välttämätöntä täällä asua ja täällä saada työtä? Eikö sitä voida hankkia siellä missä hänellä on kotipaikka. Emmekö me tule siihen, että tätä asuntopolitiikkaa on ajettava sillä tavoin ettei kiihoiteta näitä ihmisiä siirtymään maalaiskunnista kaupunkiin lisäämään asuntopulaa ja työttömien lukua. Ei se sillä tavalla vähene, jos täällä laiteetaan mukavimmat asunnot ja paremmat ansiotilaisuudet, sekä lyhyempiä työpäiviä kuin mitä muualla voidaan tarjota; päin vastoin se lisääntyy vuodesta vuoteen, siitä voimme olla aivan varmat. Meidän on käytävä siirtymisen syitä poistamaan ja se tapahtuu sillä tavalla, että me korjaamme asunto-oloja maaseudulla. Täällä on ennen eduskunnassa osoitettu numeroilla, että asuntopula, asuntokurjuus on paljon suu-

rempi maalaiskunnissa ja yleensä maaseudulla kuin kaupungeissa, kaikesta huolimatta. (Ed. Paasivuori: Menkää Suvilahden kasarmiin). Se voidaan myöskin ilman muuta myöntää, että maalaisten täytyy tehdä paljon pitempiä työpäiviä, ei siellä koskaan päästä työstä pois kello 4 ja 5, niinkuin täällä Helsingissä kävellään. Kyllä siellä täytyy tehdä paljon pitempiä työpäiviä. (Vasemmalta: Pannaan laki sinne). Kyllä me voimme panna lain, mutta mitä on sanottava semmoisesta lainsäätäjästä, joka ei voi itsekään sitä lakia täyttää. Minä voisin luetella monta pienviljelijää meidän joukosta, joka ei voi koskaan tulla kello 4 työstä pois, ja naisista puhumattakaan. Naisten työpäivä on monasti 9—10:een asti illalla.

Se minua hämmästyttää tässä virkamieshallituksen menoarvioehdotuksessa, että se on niinkin paljon ehdottanut niin sanoakseni kaupunkien rakentamiseen, tai, niinkuin hienosti sanotaan, asuntopoliittisiin tarkoituksiin, kokonaista 10 miljoonaa. Valtiovarainvaliokunnassahan on paraikaa käsiteltävänä toinen esitys, 15 miljoonaa; se on 25 miljoonaa muutamassa viikossa. Ja asutusrahasto, jolla rakennettaisiin uusia pikkuasuntoja maaseudulle, saa vaivaiset 4 miljoonaa. Jos noudatettaisiin vähänkään suhteellisuutta väestölukuun nähden, niin täytyisi olla ihan toisenlaisia lukuja. Nämä seikat minä pyytäisin sulkea valtiovarainvaliokunnan huomioon.

Sitten minä olen tehnyt muutamia reuna- ja muistutuksia muutamien puhujain lausuntojen johdosta. Ed. Långström muuttamaan otteeseen lausui siihen tapaan, että nämä porvarit muka nykyisessä yhteiskunnassa ovat itseoikeutettuja hallitsemaan, ja että hän edustaa työväkeä. Se on kai jonkunlainen harhakäsitys; meidän olemme kaikki samalla tavalla valitut tänne, ei täällä ole yhtään itseoikeutettua jäsentä ainakaan tässä kamarissa.

Oli vähän omituista kuulla vasemmiston puhuvan semmoisista asioista kuin kansainliitosta. Sen nyt voi odottaa, mitä suojeluskunnista sanottiin ja keskuspoliisista. Minun johtui näitä kuunnelleessa mieleen ne olot, jotka ovat järjestetyt sosialistisen mallin mukaan naapurimaassa. Minun tekisi mieli kysyä, onko siellä voitu toteuttaa ne suunnitelmat, mitä herrat täällä toivat esiin? Kansainliiton sijalla siellä on

Moskovan internationale tai joku semmoinen, sanotaan. Sotalaitos on siellä melkein ainoa, johon kiinnitetään huomiota ja jota ylläpidetään, jossa ruokitaan ja komennetaan ja vaetetetaan. Keskuspoliisi on siellä, jos on vähääkään perää niissä uutisissa, mitä sanomalehdissä kerrotaan, ihan hirmuhalitus sen rinnalla mitä on meillä.

Ed. Bryggarin lausunto minua monessa suhteessa erikoisesti miellytti, mutta muutamassa suhteessa minä en oikein voinut seurata hänen ajatuksensa juoksua. Se oli kai hän, joka puhui pitkään ja laveasti suojelustulleista, että ne olisi poistettava, että sellainen valtiotalous ei menesty, joka perustuu tullituloihin, ja kuitenkin hän korkealla äänellä lopussa sanoi, että teollisuus on nostettava korkealle. Me tiedämme, jotka olemme aikaisemmin eduskunnassa olleet, että teollisuus ei meillä pysy pystyssä muuten kuin juuri näiden suojelustullien nojalla. Tämä pitää paikkansa ainakin muuhun teollisuuteen paitsi puutavarateollisuuteen nähden. Onko ed. Bryggari valmis lakaisemaan pois kaikki nämä muut teollisuusalat? Sitä ei kärsinyt edellisen eduskunnan sosialidemokratinen ryhmä tehdä; en tiedä mitä nykyinen tekee. Se oli kerran esillä äänestyksessä, olisi ollut tilaisuus siihen, mutta silloin peräännyttiin.

Minä olen tämän keskustelun aikana pannut myöskin merkille sen, että tämä menoarvion moitiskelu on tullut lähinnä vasemmistosta. Oikeisto on vaiennut ja se on minusta luonnollista. Nykyinen hallitus on lähinnä oikeiston hallitus ja nykyisen hallituksen edesottamisia ovat oikeiston pää-äänenkannattajat puolustaneet. Ja minä luulen, että he ovat kaikin puolin tyytyväiset nykyiseen olotilaan, johon he ovat kyllä syvää myöskin. Keväällä kun täältä erottiin, keskustahallitus luopui lähinnä vasemmiston ja oikeiston alituisen nalkuttamisen, pistelemisen ja hyökkäysten takia. Se ei voinut lopulta sietää alituista hyökkäämistä. Oikeisto on saanut toiveensa täytetyksi, mutta vasemmisto ei. Mutta vasemmistokaan ei voi minun käsittääkseni moittia nykyistä virkamieshallitusta. Se on pyytänyt eronsa. Teillä olisi ollut tilaisuus keväällä astua sijaan, kun keskustahallitus erosi ja näyttää, että näin! Ja teillä on vieläkin siihen tilaisuus.

Ed. V. Hannula: Minä pyydän jatkaa sitä pakinaa, jota täällä edellinen puhuja jo esitti. On puhuttu paljon ohra- nasta ja suojeluskunnista ja niiden määrärahoista, varsinkin 4,8 milj. markan ohra- namäärärahasta nykyisessä menoarviossa. Tämä määräraha, joka on annettu etsivän keskuspoliisin käytettäväksi, saa aikaan myöskin sen, että esim. VI pääluokan menot huomattavasti kasvavat. Sillä hovi- oikeuksissa Turussa, Viipurissa, Vaasassa j. n. e. täytyy lisätä tuomareita ja kaik- kennäköisiä muita apulaisia senvuoksi, että keskuspoliisi hankkii näille laitoksille niin paljon työtä. Tähän saakka on tulo- ja menoarviossa ollut 2,5 milj. markkaa osotettuna tälle laitokselle ja se on jo näil- lä varoilla saanut niin paljon aikaan, että vankilamenot yleensä ovat kohonneet ta- vattoman paljon. Tuomioistuinten menot kohoavat samalla tavalla. Ja nyt, kun vielä pyritään lisäämään näitä määrära- hoja, niin me tulemme siihen, että nämä ohranamäärärahat tulevat välillisestikin vielä lisäämään maan menoja kymmenin- kerroin. Ja se, että ohra- na on työläisiä haalinut komeroihinsa, on tavattoman suuri aineellinenkin vahinko Suomen kansalle. Ei tarvita muuta kuin se, että työläiset tekevät itsensä syypäiksi jonkun paperila- pun lukemiseen tai maanpaossa olevien omaistensa tai tovereidensa kirjeiden ja- kamiseen tai muuhun sellaiseen toimeen, niin siitä jo hommataan valtiopetoksesta syytteen ja tuomitaan heidät vuosikau- siksi linnaan. Ohranan toimet ja touhut ovat sellaisia inhoittavia tekoja, joita ei tässä maassa työväestön taholta millään ehdolla sallittaisi. Mutta mitä me voimme, kun porvaristo kerran haluaa tällaista lai- tosta ylläpitää.

Sitten ovat sotalaitoksen määrärahat. Niitä myöskin on ajateltu kohottaa tavat- toman suuressa määrässä. Mitä me muu- ten teemme sellaisella sotalaitoksella, kuin Suomen sotalaitos on, jos nimittäin tosi tulee. Emme me paljoakaan mahda maa- ilman suurvaltoja vastaan semmoisilla va- rustuksilla, mitä me kykenemme tässä maassa aikaansaamaan. Sellaiset määrä- rahat niinkuin sotilasmäärärahat olisivat minun mielestäni kokonaan poistettavat. Koko sotalaitos lakkautettava siinä muo- dossa kuin se nyt on. Suojeluskuntamää- rarahat, niinkään, ne saa pyyhkiä pois,

vetää musta risti niiden yli, samoin kuin ohranamäärärahojen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto pankkivaliokunnalta mikäli koskee Suomen Pankin voittovarojen käyttämistä.

3) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys Suomen Hallitusmuodoksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

4) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys sisältävä ehdotuksen elintarvelaiksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan samassa tarkoituksessa talousvaliokuntaan.

5) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys 15 päivänä kesäkuuta 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

6) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys undeeksi asevelvollisuuslaiksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sotilasasiainvaliokuntaan.

7) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys koskeva lakia hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoiman tarpeisiin sodan aikana

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon saamista varten sotilasasiainvaliokuntaan.

8) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodeksi 1921

esitellään.

Puhemies: Tämä kertomus on osoitettu pankkivaliokunnalle, jonka valtiopäiväjärjestyksen 44 §:n mukaan tulee tutkia Suomen Pankin hallintoa, joten ei tällä kertaa liene aihetta muuhun toimenpiteeseen kuin ilmoitukseen pankkivaliokunnalle.

Hyväksytään. _____

Valtiovarainvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Ed. Rapo, joka on jäsenenä valtiovarain-, ulkasiain-, kulkulaitosasiain- sekä lakivaliokunnassa, pyytää vapautusta valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä.

Työjärjestyksen 7 §:n nojalla eduskunta suostunee anomukseen ja antanee samalla valitsijamiehille tehtäväksi valita yhden jäsenen ed. Ravon tilalle.

Hyväksytään. _____

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 12 päivällä.

Istunto päättyy kello 4,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

8. Perjantaina 22 p. syyskuuta 1922

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi halli-
tusmuodon 23 §:n muuttamisesta.... 102
- 2) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi tasaval-
lan presidentin vaalista "
- 3) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi niiden
valitsijamiesten valitsemisesta, jotka
toimittavat tasavallan presidentin
vaalin "
- 4) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitykset, jotka si-
sältävät ehdotukset eräitä perustus-
lakeja muuttaviksi laeiksi "
- 5) Vuoden 1919 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi val-
tiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvalio-
kuntaa koskevien säännösten täyden-
tämisestä 103
- 6) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys eräiden Maa-
rian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heik-
kilän virkataloon kuuluvien aluei-
den vaihtamisesta Naantalın maa-
seurakunnan Kultarannan kylässä si-
jaitsevaan Kultarannan huvila-aluee-
seen "
- 7) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi virka-
miehen oikeuksista ja velvollisuuk-
sista, kun virka lakkautetaan "
- 8) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys uskonnon-
vapauslaiksi "

Siv.

- 9) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi maan
hankkimisesta asutustarkoituksiin .. 109
- 10) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi eräiden
lainvastaisesti hankittujen kiinteistö-
jen luovuttamisesta valtiolle 114
- 11) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys vahinkoavus-
tuksen suorittamisesta sodan ja ka-
pinan aikana vuonna 1918 vahinkoa
kärsineille ulkomaalaisille 115
- 12) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys erinäisiä val-
tion veroja kantoajan jälkeen mak-
settaessa suoritettavasta veronli-
säyksestä "
- 13) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi elävis-
täkuvista "

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 14) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 1 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka koskee 15 miljoonan mar-
kan suuruisen lisämäärärahan myön-
tämistä valtion asuntopoliittisen toi-
minnan jatkamista varten vuonna
1922 "
- 15) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 2 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka koskee tulitikkuveroa .. 116
- 16) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 3 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka koskee 13,750,000 markan
suuruisen lisämäärärahan myöntä-
mistä rautateiden liikkuvan kaluston
lisäämiseen vuonna 1922 "

Nimenhuudossa merkitään poissaolviksi edustajat Broända, Erich, Estlander, G. Hirvensalo, A. Jaskari, Junnila, Koivuranta, Lehtikoimen, W. Mäkinen, H. Pulkkinen, Pullinen, Seppänen, Simelius ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä virkatehtävien takia saavat ed. Kares ja ed. G. Hirvensalo tämän päivän istunnosta, kunnallisten tehtävien takia ed. Reinikka ensi tiistain istunnosta ja ed. V. Korhonen lauantai-iltana perheessä sattuneen sairauden takia ed. Seppänen viikon ajaksi, perheasioiden takia ensi tiistai-iltana lauantaihin ed. Mäkelin, yksityisasioiden takia tänä ja huomispäiväksi ed. A. Jaskari ja ed. Pullinen, samoin yksityisasiain takia tämän kuun 29 päivään ed. Kanninen sekä 27 päivään ed. Kankari.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi tasavallan presidentin vaalista

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin,

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

4) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyt ehdotukset eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Reinikka: Lepäämään jätetyistä esityksistä, jotka sisältävät ehdotuksia eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi, on epäilemättä esitys uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi kaikkein tärkeimpiä. Ei liene muuta kuin yksi mielipide olemassa siinä, että voimassa oleva valtiopäiväjärjestys olisi saatava uusituksi. Sillä vaikuttaa jo ulkonaisesti omituiselta, että siinä laissa puhutaan keisarista ja suuriruhtinaasta. Ja muutenkin sekä sisältöön että muotoon nähden olisi tuo valtiopäiväjärjestys saatava uusituksi. Jos nyt lähtee tarkastamaan tätä uutta valtiopäiväjärjestysehdotusta, niin täytyy sanoa, että tässä ehdotuksessa on monta seikkaa, jotka ovat luettavat eduksi voimassaolevaan valtiopäiväjärjestykseen nähden. Tahdon vain lyhyesti viitata pykäliin 8, 9, 11, 32, 33, 37, 38, 44, 47, 49, 55 ja 61, joissa puhutaan eduskuntatyön jarrutuksesta, kuinka se voidaan ehkäistä, ja § 70 sekä vielä § 76. Näistä pykälästä ovat useat uusia ja monet parannuksia entiseen vielä voimassaolevaan valtiopäiväjärjestykseen nähden. Siis täytyy sanoa, niinkuin jo mainitsin, että monia parannuksia ja etuja tässä uudessa ehdotuksessa on. Mutta jos lähdetään sitten tarkastamaan, mitä puutteita tässä laissa on entiseen verrattuna, niin täytyy heti silmällyä sanoa, että puutteet eivät ole monet, mutta on näissä puutteissa eräs, joka on siksi painava ja periaatteellista laatua, että minun mielestäni kaikki ne parannukset, mitkä tässä laissa ovat, jäävät kuitenkin tuon puutteellisuuden takia aivan varjoon. Tarkoitin tämän lain 5 §:ää, jossa määritellään, kuka ovat vailla vaali-oikeutta. Tämän 5 §:n mukaan saavat valtiollisen äänioikeuden kaikki ne kansalaiset, jotka eivät ota yhtään osaa yhteiskunnallisiin rasituksiin eivätkä maksa

valtionveroja. Minä myönnän, että teoriassa tällainen ajatus, että sittenhän äänioikeus on yleinen, kun se ilman ehtoja kaikille annetaan, tuntuu hyvin kauniilta, mutta käytännössä minä luulen, että se vie huonoihin tuloksiin. Minä pelkään, että terveelle yhteiskuntaelämän kehitykselle ei ole suotavaa, että lähdetään tälle pohjalle. Minä käsitan, että vasta velvollisuuksien täyttämistä yhteiskunnassa seuraavat myös oikeudet. Ja kun tältä tärkeältä periaatteelliselta kannalta lähden, niin minusta tuntuu, että tämä yksi puutteellisuus on niin huutavan suuri, että täytyy asettua vastustamaan tämän laiksi tulemistä. Jos tässä 5 §:ssä olisi yhtenä momenttina seuraava: Se, joka muun syyn, kuin kunnallislautakunnan todistuksella näytetyn varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut edellisen vuoden valtion verot ei ainoastaan kruununveron, vaan myöskin tulo- ja omaisuusveron, niin silloin minusta tämä laki olisi sen luontoinen, että sen mielihyvällä voisi hyväksyä. Mutta kun tämä asia nyt perustuslain luontoisena on sillä asteella, ettei voi tulla kysymykseen mikään muu kuin äänestää joko „jaa” tai „ei”, niin samalla kuin kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta, että tämä laki lausunnon antamista varten lähetetään perustuslakivaliokuntaan, toivoisin, että perustuslakivaliokunta esittämälläni syvällä tulisi kielteiseen tulokseen tämän lain hyväksymiseen nähden. Minä kyllä myönnän, että silloin meidän täytyy toimia toistaiseksi ehkä hyvin pitkän ajan entisen nyt vielä voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen mukaan, mutta kun käytännössä on siten voitu monia vuosia toimia, niin en kuitenkaan haluaisi niidenkään suurten epäkohtain takia, mitä siinä on, luopua tältä periaatteelliselta pohjalta, sillä minä olen vakuutettu siitä, että jos kerran yhdessä tärkeässä, sanoin sisko yhteiskuntaelämän perusteita koskevassa asiassa, lähtee kaltevalle pinnalle, niin siinä on vaikea keskellä pysyä. Monessa muussakin asiassa voi käydä samalla tavalla, että putoo alas.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

5) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

6) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalin maaseurakunnan Kultarannan kylässä sijaitsevaan Kultarannan huvila-alueeseen

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

7) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi virkamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka lakkautetaan,

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon saamista varten lakivaliokuntaan.

8) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys uskonnonvapauslaiksi

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lausunnon antamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hj. Mäkinen: Kysymyksessä oleva esitys uskonnonvapauslaiksi ei suinkaan tule liian aikaiseen, sillä jo aikojen siten on uskonnonvapaus ollut luokkatietoisesta työväestön hartaana pyrkimyksenä. Työväenluokan taistellessa yhteiskuntaolojen perinpohjaisen muuttamisen puolesta on sille varsin tärkeätä, että kansan laajoille kerroksille annetaan vapaus päästä irti kirkon holhouksesta. Kautta aikojen on kirkko ollut tilaisuudessa määräysvallallaan si-

tomaan kansanluokan ajatuksia ja pakkovalloillaan asettanut kansan tyhjentämään tahiin kukkaronsa kirkon tarpeisiin ja papiston yleiseen elämään. Se on ollut valtiovallan uskollinen palvelija ja missä taantumus on apua tarvinnut, siinä on kirkko ollut valmiina antamaan sille siunauksensa. Se kävi selville varsin hyvin vuonna 1918, jolloin tässä maassa raivosi valkoinen terrori, jonka vertaista hirmuvaltaa ei tämän maan historia tunne. Työläisiä ajettiin takaa kuin metsän petoja, teloitukset jatkuivat kauan ja kaikkialla. Silloin ei ollut kirkon miesten joukossa ainoatakaan, joka olisi noussut julkisesti ja päättävästi tätä teurastusta vastaan vaan päinvastoin papit kuuluivat suojeluskuntien esikuntiin ja antoivat määräyksiä, ettei tarvitse kotipalkalleen lähettää, joka siihen aikaan merkitsi tietysti teloitusta. Rauhan ja rakkauden oppi oli muuttunut vihan ja koston opiksi. Ei siis ole ihme, että kansan laajat kerrokset pyrkivät erilleen kirkosta ja tulivat yhä vastenmielisemmiksi sitä vastaan. Tämän vuoksi on mielestäni tärkeää, että eduskunta tekee parhaansa uskonnonvapauden voimaansaattamiseksi ja että ne henkilöt, jotka eivät usko kirkon opinkappaleisiin eivätkä tahdo alistua sen määräyksiin, saisivat tilaisuuden siitä luopua.

Tämä esilläoleva esitys ei kuitenkaan pysty tätä kysymystä perinpohjin ratkaisemaan. On päätävä valtion ja kirkon täydelliseen eroon, vaan koska tämä puoli asiasta tulee luultavasti tämän istuntokauden aikana esille, niin ei ole tässä yhteydessä syytä siihen puuttua. Tahtoisin kuitenkin huomauttaa puheenaolevasta esityksestä, ettei se läheskään minua tyydytä. Erityisesti kiintyy huomio esityksen 5 §:ään, jonka mukaan uskontokunnasta on oikeutettu eroamaan vasta 18 vuotta täytettyään. Mielestäni tuo ikäraja on aivan liian korkea. Samoin on mainitun pykälän 2 kohdassa määräys, että joka tahtoo erota evankelis-luterilaisesta tai kreikkalaiskatolisesta kirkosta, tehköön siitä henkilökohtaisesti ilmoituksen seurakunnan kirkkoherralle. Tämä kohta on ehkä jäänyt esitykseen visissä tarkoituksessa. Näyttää siltä, että seurakuntien kirkkoherroille on varattu tilaisuus henkilökohtaisesti agiteerata ja pelotella pimeyden ruhtinailla ja muilla hel-

vetin opeilla vetoomalla ihmisten tunteisiin ja siten saada vielä joku lammas pysymään laumassa. Myöskin 10 §:n 3 kohta poikkeaa uskonnonvapauden periaatteesta, koska siinä annetaan luterilaisen seurakunnan määrättäväksi, minkälaisia hautausmenoja saa suorittaa ja minkälaisia hautauskirjotuksia omaistensa haudoille asettaa. Tämä säädös on ilmeisesti tarkoitettu järjestyntä työväestöä vastaan estääkseen heitä järjestyneissä joukoissa, esimerkiksi mielenosoituskulkueessa tekemästä retkiä toveriensa haudalle. Puuttumatta enempää näihin huononnuksiin, on kuitenkin mainittava, että esityksessä on huomattavasti uudistuksiaikin, kuten esimerkiksi 9 §, jossa vapautetaan henkilö tekemästä valaa, jota ei voi vakaumuksensa perusteella hyväksyä.

Lopuksi tahtoisin sanoa, että huolimatta siitä, vaikka ei esilläoleva lakiehdotus täydellisesti tyydyttäkään kaikkia uskonnonvapauden edellyttämiä vaatimuksia, tyytynee tällä kertaa tyytyä äänestämään sen puolesta, koska ei ole tilaisuutta tehdä siihen korjauksiaakaan. Kannatan puhemiehen ehdotusta asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Bäck: Religionsfrihetslagen fastställer som ledande grundsats, att religion må i Finland offentlig och enskilt utövas. Ingen skillnad göres härvid mellan kristen och hednisk religion endast det villkor måste uppfyllas, att lag och god sed icke kränkas. Härav ser man att religionsfrihetslagen är för fullständig religionsfrihet. Dissenterlagen av år 1889 tillåter utträde ur den evangelisk-lutherska kyrkan. men under den förutsättningen, att inträde sker i något annat protestantiskt religionsamfund. Religionsfrihetslagen däremot tillåter utträde utan att inträde sker i annat kristet samfund, således fullständig religionsfrihet.

Konsekvent och överhuvudtaget riktigt tillämpar lagen religionsfrihetens princip. Här några exempel. Det är ju alldeles rätt att barn, vilka icke höra till det trossamfund, i vars lära undervisning i skola meddelas, befrias från religionsundervisningen. Likaså är det fullt överensstämmande med rättsvisan, att person, som icke hör till kristet samfund, befrias från skyldighe-

ten att avlägga ed. Allra bäst, åtminstone från den evangelisk-lutherska kyrkans synpunkt, är dock bestämmelsen i lagens 12 §, att person, som icke är medlem av evangelisk-lutherska kyrkan, vare icke skyldig att genom utgörande av fastighets-skatt eller i annan form deltaga i avlönandet av dess prästerskap och kyrkobetjäning eller i byggande och underhåll av prästgårdar, kyrkor, klockstaplar och begravningsplatser m. m. Det kan icke annat än lända vår kyrka till fromma att dessa förnedrande skatter bortfalla. Dessutom kan till lagens förtjänst räknas, att densamma åtminstone på ett ställe söker motverka ett lättsinnigt och oöverlagt utträde ur de religiösa samfundet. Jag avser den 5 §:s bestämmelse, att den, som önskar utträda ur evangelisk-lutherska kyrkan, äger där-om personligen hos församlingens kyrkoherde anmäla och att anmälan om utträde ur annat religionssamfund skall göras hos samfundets styrelse.

På grund av sina stora förtjänster hade det varit önskligt, att lagen kunnat godkännas. Men nu vidlades den beklagligtvis av en brist av så väsentlig art, att ett godkännande borde icke kunna komma i fråga med mindre än att bristen avhjälpes. Den föreliggande lagen hade nämligen nödvändigt bort bestämma, att den, som ur kristet samfund utträder utan att i annat dylikt inträda, måste till staten i skatt erlägga samma belopp, som han före utträdet ur det kristna samfundet till dessamma erlagt. Detta yrkande dikteras ingalunda av önskan att på de avkristnades bekostnad värna de kristna samfundens ekonomiska intressen. Nej, jag tror mig tvärtom hava tillräckligt tydligt betonat fördelen av, att den evangelisk-lutherska kyrkan, när religionsfrihetslagen blir lag, slipper mottaga slika skatter. Men saken har en annan sida. Man måste ju erkänna, att de kristna trossamfundet på grund av sin egenart arbeta för folkets sedliga uppfostran. Detta arbete går icke utan stora kostnader. Sedan religionsfrihetslagen trätt i gällande kraft måste staten draga försorg om den sedliga uppfostran bland dem, som utträtt ur de kristna samfundet. Det är för detta arbete, som dessa folkelement äga betala sin tribut. Bortfaller denna skatt, så har detta dessutom en annan våda med sig. Då kommer i

fråga om utträde det bestämmande motivet för en stor del indifferent att vara, icke en djup inre övertygelse, utan ekonomisk vinning, d. v. s. önskan att slippa de kyrkliga utskylderna. Motiven vore således orena, omoraliska, och på sådan grund vill man väl ändå icke bygga vårt folks framtida lycka. Samma rätt och samma skyldighet åt alla, på det sättet bli religionsfrihetens idéer bäst tillämpade.

På grund av det sagda kan jag för min del icke godkänna den föreliggande lagen, utan föreslår att det utskott, till vilket den remitteras, måtte föreslå lagens förkastande och att regeringen med det första inkomme med ny proposition, däri det berörda missförhållandet avhjälpes.

Ed. Seppänen: Kun käydään arvostelemaan näin periaatteellisesti tärkeätä lakiehdotusta, kuin nyt esilläoleva uskonnonvapauslaki, toivoisin, että ylimalkaiset tunneilmaukset jäisivät synjään ja että asiaa pohdittaisiin siinä hengessä, että haluttaisiin toisten vaikuttamia ymmärtää eikä ainakaan tahallaan niitä väärin tulkita. Siinä uskossa että minua näin tahdotaan kuulla ja ymmärtää, uskallan mielipiteeni asiasta lausua tietäen, että tämä mielipide on myös valitsijaini kanta.

Ensiksi tulee esiin kysymys, onko tämälainen laki ensinkään tarpeellinen. Siihen minun kansalaisena, luterilaisen kirkon jäsenenä ja kristittyinä täytyy vastata ehdottomasti myöntäen. Tämä lakihan tarkoittaa säätää kansalaisille täyden vapauden harjoittaa uskontoansa, erota ehdotta entisistä kirkkokunnistansa, varjella hollhokkinsa jonkun vieraan uskontokunnan käsityksen mukaisesta mielestään sopimat- tomasta uskonnonopetuksesta, olla suorittamatta veroja semmoiselle kirkkokunnalle, johon ei voi kuulua ja lainmukaisesti perustaa uskontokuntia samoin ajattelevain kanssa. Ja jos missään niin näissä omantunnon asioissa on vapaus kullekin annettava. Vapaus on kristillisyyden pohjimmainen periaate. Sitä on tavoteltava, mikäli se suinkin on mahdollista yhteiskunnassa. Kristillisyyden tähden on uskonnonvapaus saatava tässä maassa aikaan.

Mutta yhtä ehdoton on tämä vaatimus myöskin evankelis-luterilaisen kirkon kannalta. Tätä kirkkoahan tämä laki nyt en-

nen kaikkea tulee koskemaan. Luterilaisuus on nimittäin aina taistellut vapauden puolesta. Jos sillä tähän saakka onkin ollut tilaisuus tässä maassa olla valtion kirkkona, on sen periaatteisiin kuuluvaa antaa nyt jäsenyydestään pyrkiville vapaus ilman ehtoja. Yhtä vähän kuin me haluaisimme, että jotkut turkkilaiset tai juutalaiset pakottaisivat meitä kannattamaan hengellisiä laitoksiaan, yhtä vähän on meidän siihen ketään pakanoitunutta tai muuten kirkkomme ajatuskannasta poikkeavasti ajattelevaa vielä kirkon jäsenenä olevaa pakotettava. Ei ole tälle kansankirkolle terveellistä pitää pakolla keskuudessaan tuhansia kansalaisia, jotka on opetettu sitä halveksimaan, vieläpä vihaamaan, ja joista useat suorastaan taistelevat sitä vastaan. He ovat paiseena kirkon kyljessä ja se paise on paras puhkaista niin pian kuin mahdollista, muuten saattaa tulla verenmyrkytys.

Se on selvää, että niitten ihmisten kohtaa ajateltaessa, jotka täten, kuten luulen, useassa tapauksessa tulevat kääntämään selkensä kaikelle kristillisyydelle, tuntuu raskaalta päästää heidät pois kirkon vaikutuksen alta, mutta pidän sen välttämättömänä enkä usko, että viha kirkkoa ja kristillisyyttä kohtaan voi siitä yltä. Aina-kin syylliset syyt kirkon syyttämiseen tulevat siten poistetuiksi ja ennen kaikkea on asia tarpeellinen niitten toisinajattelevien takia, jotka kaikkea kirkkojärjestystä inhoen haluavat liittyä vapaaksi seurakunniksi ja joitten seassa luterilainen kirkko on saanut hyvin voimakkaita vastustajia.

Mitä taas tulee siihen pelkoon, että tämän lain seurauksina valtion aineellinen kannatus, jota luterilainen kirkko on saanut nauttia, tulisi häviämään ja muita suuria muutoksia kirkon ja valtiovallan suhteen tapahtumaan, lieene se turhaa. En luule, että luterilaisuus tässä maassa äkkiä kävisi niin heikoksi, ettei se voisi tähän arvokkaaseen seuraan saada niin paljon kannatusta, että sille sivistyslaitoksena tulevat avustukset voitaisiin kieltää. Jos sattumalta niinkin kävisi, niin ei kristillisyyttä siitä häviäisi; enkä luule kirkonmiesten itsensääkään uskovan kirkon olevan niin heikoilla perustuksilla, että se siitä horjuisi.

Mutta valtion kannaltakin ajatellen on tällainen laki aivan välttämätön. Tämä

kansa on oppinut luomaan päältänsä ikeitä ja se on sen arvoinen, että myöskin protestanttinen ijes, jos niin saan sanoa, sen hartioilta nostetaan. Uskonnollinen vähemmistö on vapautettava. Tehtäköön se yksimielisesti, sovussa, ystävällisesti ja ilolla.

Toinen kysymys on, onko nykyhetki sovelias tämänsuuntaisen lain säätämiseen. Siihenkin minun täytyy vastata: on. Nyt kun kansallisten ja yhteiskunnallisten sulkujen lauettua ja alkuryöpyyn ohi mentyä kehityksen virta on joskin voimakkaana ja maaperää penkovana suunnilleen oikeisiin uomiinsa osunut, on sopiva aika astua tämä askel. On suotta odottaa uuden padon syntymistä, sillä uusi ruuhka saattaa vielä repiä rajummin olevaisia oloja. Ja lie- nemme siitä yksimielisiä, että siitä ei ole siunausta ei meille eikä jälkeentulevaisillemme. Ei myöskään tarvitse uneksia, että tämä kansa enää palaisi pakkopaitaan myöskään hengellisesti. Se voi historian mukaan olla mahdollista ainoastaan kaikki kukistavan kumouksen jälkeen, mutta sitä- hän emme tässä maassa suunnittele. Me- hän juuri tahdomme onneksi kansallemme estää sitä ja rauhallisesti kehittää olojamme.

Mitä sitten tulee kysymykseen, onko esilläoleva lakiehdotus juuri siihen muotoon puettu, mikä olevia oloja parhaiten vastaa, haluaisin asianomaiselle valiokunnalle evästyksenä lausua: Otettakoon huomioon, että tämän periaatteellisen lain aikaansaaminen on siksi tärkeä asia, että on paras hyväksyä se semmoisena, kuin sen edellinen eduskunta on leppäämään jättänyt. Ne yksityiskohdat, joissa mahdollisesti muistuttamista olisi, ovat vähäpätöisiä itse periaatteen rinnalla.

Kannatan siis asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Kylänpää: Kun viime keväänä täällä käsiteltiin hallituksen esitystä uskonnonvapauslaista ja esitystä kansakoulujärjestysmuodon perusteista, sai se aikaan sellaisen nousun koko maassa, että tuskin minkään muun asian käsittelyn aikana on sellaista nähty. Ja kaikesta siitä oli seurauksena myös, että esitys uskonnonvapauslaistakin jäi leppäämään yli vaalien. Näissä merkeissä käytiin myös osaltaan vaaleihin. Kun nyt käydään päättämään

tästä esityksestä, ei eduskunnalla pitäisi ainakaan olla tuntematonta mitä kansa, varsinkin suurin osa maalaisväestöä, tästä ajattelee. Se ymmärtää kyllä sen vahvan kurssin, joka viime aikoina on vienyt toisina jätteleviäkin entistä vasemmalle, ja on tämän siirtymisen kautta moni hyväkin uudistus saatu, jos huonokin. Köyhemmän kansan taloudellista tilaa on parannettu ja on edelleenkin parannettava, mutta mitä todellista parannusta oloihin tuo jumalattomuus, jota tämä laki edistää, sitä minä en ymmärrä. Minä ymmärrän vasemmiston kannan tämänlaisiin kysymyksiin nähden juurtuvan siitä, että olisi koetettava vahingoittaa jokaisessa mahdollisessa kohdassa evankelisluterilaista kirkkoa ja sen vaikutusta kansaan, koska heidän mielestään kirkko pönkittää kapitalismia. Todellisuudessa ei niin ole. Kirkon pääjulistus on rakkauden käsky ja samassa tarkoituksessa se julistaa myös: „älä tapa, älä varasta”. Jos tämä on pahaa, jos tämä käy periaatteitanne vastaan, jos tämä pönkittää kapitalismia, niin sitten minä kyllä ymmärrän sen kannan, joka tälläkin lailla koettaa saada hajaannusta sielläkin, missä sitä ei vielä ole tarpeeksi olemassa. Ja minä ymmärtäisin toisten kannan johtuvan siitä vasemmalle siirtyvästä ajanhengestä, mikä viime aikoina on vaikuttanut kaikkiin ehkä pelvostakin, ettei vastedes saada tämän parempaa lakia. Mutta joko saadaan parempi tai huonompi laki, niin minä en voi hyväksyä sellaista uskonnonvapauslakia, joka pitkin matkaa säännöksillään houkuttelee eroamaan jäseniä evankelisluterilaisesta kirkosta ja sen kristillis-siveellisestä kasvattavasta vaikutuksesta. Varsinkin 12 §:ssä olisi pitänyt olla hallituksen tästä asiasta ensinnä antamassa esityksessä ollut veromääräys niistä, jotka eivät kuulu mihinkään uskontokuntaan. Koko toinen luku on neuvonantajana, miten on järjestettävä, kun ruvetaan pirstoamaan nykyistä evankelisluterilaista kansankirkkoa. Sitten tämä laki vapauttaa myöskin pakanoiden lapset uskonnon opetusta nauttimasta, kuten tuo 8 § osoittaa. 15—18 vuoden ikäisenä se katsoo ihmisen kykenevän ratkaisemaan uskonnollisia kysymyksiä, vaikka ei olisi päivääkään nauttinut uskonnon opetusta. Kunnallisissa asioissa on raja 21 vuotta, valtiollisissa 24 vuotta. Kun on kysymyksessä eroaminen koko-

naan uskontokunnasta, pitäisi ikärajaa ylentää 21 vuoteen. Muuten on merkillistä sekin, että seurakunnan pitää pitää hautausmaata eronneita varten, jos niitä asuu alueella huomattava määrä. Mikä se huomattava määrä on? Eikö sitä voisi määrätä prosenteissa, jotta pian päästäisiin siihen, mihin ed. Mäkinen täällä halusi, nimittäin että saadaan sellainen oma hautausmaa pakanoille, jossa sitten saa harjoittaa senkaltaisia menoja, kuin kukin haluaa? Minun mielestäni pitäisi tässä määrätä, että kun on edes 10 % tai 5 % niitä seurakunnassa, niin pitäisi silloin myöskin jo heidän kustantaa ja hankkia oma hautausmaa itsellensä. Minä toivoin, että valiokunta esittäisi tämän lain hylättäväksi.

Ed. Sch a u m a n: Jag bad om ordet med anledning av rdgsm. Bäck's yttalande. Herr Bäck motsatte sig religionsfrihetslagens antagande allenast på den grund, att däri icke ingår ett stadgande om beskattning av dem, som uttråda ur kyrkan utan att ansluta sig till något annat religionssamfund. Det framgick, tyckte jag, av herr Bäck's andragande, att han emellertid alls icke hade tänkt sig in i frågans praktiska sida. Denna lag är ju icke en lag, som berör uteslutande den evangelisk-lutherska kyrkan, utan den berör alla religionssamfund i landet. Huru har herr Bäck tänkt sig beskattningen av en som träder ut t. ex. ur grekisk-katolska kyrkan utan att ansluta sig till något bestående trossamfund? Skall han beskattas, såsom det har föreslagits, som om han hade tillhört evangelisk-lutherska kyrkan? Detta är ju rent nonsens. Eller låt oss taga ett annat exempel. En medborgare i detta land har aldrig tillhört något religionssamfund. Skall denna medborgare sedermera beskattas som om han hade tillhört evangelisk-lutherska kyrkan? Alltså, den tanke, som herr Bäck uttalade, tror jag blir omöjlig att förverkliga uti lagform, och vid sådant förhållande kan jag icke förstå, huru man blott på grund av denna enskildhet kunnat komma till det slutresultat, som herr Bäck kom till.

Vad den senaste ärade talaren beträffar, som torde tillhöra riksdagens på prästerliga element synnerligen rika parti, så har

han ansett lagen böra principiellt förkastas. Jag tror emellertid icke, att han uttalade ens det prästerliga elementets inom sitt parti åsikt, ty vi måste ändå komma ihåg, att två kyrkomöten hava uttalat sig för fullständig religionsfrihet. Låt vara att denna lag i vissa enskildheter avviker från den formulering, som kyrkomötena hade tänkt sig, så är den dock i stort sett sådan, att den bör även av den evangelisk-lutherska kyrkan kunna betraktas som en god lag.

Ed. Lohi: Tuntuu verrattain vaikealta ja vastenmieliseltä ryhtyä puolustamaan uskonnonvapauslakia sen jälkeen kuin ensimmäisen puheenvuoron käyttäjä kommunisti ed. Mäkinen täällä käytti kaikki keinot saadaakseen vastavaikutuksen niin suureksi kuin mahdollista kaikissa tosiuskonnon rakastajissa. Mutta minä siitä huolimatta rohkenen toivoa, että vakavat uskonnon rakastajat eivät anna tällaisen provokationin vaikuttaa näin vakavassa asiassa käsitykseensä. Minä voin täydellisesti yhtyä niihin katsantokantoihin mitä ed. Seppänen täällä esitti. Me kristillisyyden, uskonnon rakastajat, me olemme vakuutettuja siitä, että uskonto itsessään on sellainen voima, joka kykenee ilman mitään pakko-toimenpiteitä yhä edelleen vaikuttamaan myöskin meidän kansamme keskuudessa ja toivottavasti vielä paljon suuremmalla voimalla silloin kuin täysi vapaus näissä asioissa suodaan. Kristuksen opin ja hengen mukaista ei käsittäakseni ole se, että pyrkiä pakkotoimenpiteillä seurakunnan yhteydessä kiinnipittämään sellaisia ihmisiä, joista ensimmäinen puhuja oivallisen näytteen täällä esitti. Mutta uskonto on myöskin sellainen asia, niin likeisesti jokaisen ihmisen sisäinen asia, että jos missään niin tässä kysymyksessä täytyy suoda täydellinen omantunnonvapaus. Kuinka paljon tämä uskonnonvapauslaki voimaantultuaan tulee vaikuttamaan meidän luterilaiseen kirkkoomme, sitä luonnollisesti on vaikea edeltäpäin arvioida. Minä kuitenkin toivon, että tämä uskonnonvapauslaki itse kirkkoon nähden tulee vaikuttamaan erittäin hyvin. Kokemus kaikkina aikoina on osoittanut, että kun kristinuskon päässyt siihen asemaan, että se on tullut kovin hyvin tuetuksi ja turvatuksi val-

tiovaltain taholta, niin sellaisina aikoina sen sisäinen elämä on pyrkinyt aina kuoleentumaan ja alaspäin menemään. Ja minä epäilen, että se suuri turva ja ne pakko-keinot, joilla valtiovalta on meidän maassamme luterilaisen kirkon yhteyteen tahtonut sitoa kaikki kansalaiset, se on ollut omansa tämän kirkon opettajissa vaikuttamaan sellaista uneliaisuutta ja välinpitämättömyyttä, että ei ole tarpeeksi heillä pysytty eikä näin ollen tehty täydellä tarmolla sitä työtä, mikä heidän velvollisuuksiinsa olisi kuulunut.

Minä rohkenen toivoa, että silloin kuin pötit avataan ja vapaus annetaan niin se on myöskin omansa herättämään nukkuvia paimenia yhä enemmän kiinnittämään huomiota niihin periaatteisiin, mille kristinuskon ja luterilainen kirkko perustuvat.

Luterilaisen kirkon johdosta ja tulevasta suunnasta tulee suuressa määrin riippumaan kuinka paljon kirkko kykenee pitämään sisällään eri uskonnollisiin suuntiin kuuluvia hengellisiä liikkeitä. Täytyy surulla tunnustaa, että myöskin luterilainen kirkko aikaisempina aikoina on osoittanut niin suurta suvaitsemattomuutta, että jos sen takia olisi uskonnonvapauslaki ollut aikoinaan välttämätön myöskin eri uskonnollisten suuntain toiminnalle. Mutta kehitystä vapaamielisempään suuntaan kirkon piireissä on viime aikoina ollut havaittavissa.

Yksi tärkeä vaikutus tällä uskonnonvapauslailla minun käsittäakseni on luterilaisen kirkon papistoon. Mehän tiedämme kaikki, että nyt on astunut voimaan eduskunnan hyväksymä laki pappien palkkauksesta. Mutta tämä laki ei voi muuttaa niiden palkkaussuhteita, jotka nyt ovat viroissa. Minä luulen, jos luterilaisen kirkon virassa olevat papit tahtovat edelleen jyrkästi pitää kiinni niistä tavattoman suurista palkkaeduista, mitkä tällä hetkellä ovat olemassa, niin silloin voi tämä uskonnonvapauslaki kirkolle muodostua hyvinkin tuhoisaksi ja sentakia minä rohkenisin toivoa, että kaikki oikeinajattelevat kirkon papit ymmärtäisivät myöskin tässä suhteessa mikä on ajan vaatimus ja vapaaehtoisesti alistuisivat kaikkialla uuden pappien palkkausjärjestelmän määräyksiin. Jos he tämän vapaaehtoisesti tekevät, minä luulisin, että tämä uskon-

nonvapauslaki ei sentään kovinkaan suuria joukkoja vie kirkon yhteydestä pois. Sillä minun käsitykseni on se, että vaikka täältä äärimmäiseltä vasemmalta laidalta hyvin kiihkeätä agitatsionia tullaan käymään, niin sittenkin myös työväestön joukossa löytyy paljon sellaisia henkilöitä, joille uskonnolliset kysymykset ovat siksi likeisiä, että moni ajattelee sentään vakavasti, tahtooko hän irtaantua kaikista uskonnollisista yhdyskunnista ja jäädä aivan pakanaksi. Siinä suhteessa minun mielestäni juuri se pykälä, joka määrää, että henkilökohtainen ilmoitus on tehtävä, on aivan paikallaan, etteivät sellaiset agitaattorit kuin ensimmäinen puhuja saisi ajattelemattomilta kerätä valtakirjoja taskuunsa.

Ed. Bäck: Jag måste konstatera att doktor Schauman antingen icke hört ordalydelsen av mitt anförande eller att han också har missuppfattat detsamma. Mina ord lydde sålunda: „Den föreliggande lagen hade nämligen nödvändigt bort bestå, att den, som ur kristet samfund utträder utan att i annat dylikt inträda, måste till staten i skatt erlägga samma belopp som han före utträdet ur det kristna samfundet till detsamma erlagt”. Jag talade således varken om lutheraner eller greker utan om kristna i allmänhet. Huru mitt förslag sedan verkligen i praktiken skulle komma att realiserats, därom har naturligtvis en kommande lagstiftning att besluta. Jag är sålunda icke skyldig att på hr Schaumans fråga svara något vidare.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

9) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi maanhankkimisesta asutustarkoituksiin

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lausunnon saamista varten maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kaarne: Jokainen joka vähänkin on perehtynyt tämän maan nykyisiin maanomistussuhteisiin, on tullut siihen johtopäätökseen, että niissä vallitsee huutava vääräys. Että esilläoleva kysymys on tämän istuntokauden vakavimpia kysymyksiä, siitä liennemme yksimielisiä. Maan kansantalous on rappiolla. Tuonnin kasvaessa vienti vähenee ja setelimäärän sekä valtion velan kasvaessa markan arvo pysyy alhaisena. Vuosi vuodelta on maahan ulkoa tuotava suuret viljamäärät, samalla kuin laajat viljelyskelpoiset maa-alueet odottavat viljelijäänsä. Tämä samaan aikaan kuin työttömyys on yleistä, ja monituhantiset kädet olisivat valmiina tarttumaan aurankurkeen ja kuokkaan. Suurella mielenkiinnolla odottavat tämän maan monet tuhannet tilattomat maatyöläiset ja heihin verrattavat pientilojen omistajat nykyisen eduskunnan ratkaisua n. s. Lex Kallion suhteen. Torpparivapautus jo suurin piirtein tunnetaan, joskin pappilain ja kruunun virkatalojen ja kruununmetsätorppain vuokra-alueet ovat parillaan itsenäistymässä. Porvarit ovat laskeneet, että lähivuosien aikana yksinomaan vuokra-alueiden lunastamislain nojalla saadaan 60,000 à 70,000 itsenäistä tilaa muodostetuksi. Esilläolevan lain kautta olisi tietenkin tarkoitus edellämainittujen lisäksi asuttaa ne noin 200,000 tilattomaan väestöön kuuluvaa ruokakuntaa, jotka odottavat pääsevänsä maahan käsiksi. Heidän puolestaan tahtoisin tässä asiassa puhua, mutta luulen, että on melkein turhaa enään korottaa ääntänsä asiasta, josla jo ennenkin on paljon puhuttu ja kirjoitettu. Mutta koska katson, että lailla, jota täällä tänään käsitellään, ovat kauaskantoiset seuraukset ei ainoastaan niihin pikkueläjiin nähden, joita tällä lailla aiotaan luoda, vaan vieläpä kansantaloudellisesti, ja koska sen lisäksi edustan täällä juuri Suomen köyhintä ja omistamatonta ainesta, en voi olla sanomatta muuttamaan sanaa asian johdosta.

En yritäkään monien muiden tavalla esiintyä minään kamariviisaana. Tahdon vain vetää muutamia johtopäätöksiä asiasta köyhälistön näkökulmalla katsoen. Ja koska minulla on tai oikeammin olen saanut jonkun verran käytännöllisiä kokemuk-

sia viimeisen, tätä edellisen maareformimme, s. o. lunastuslain tuloksista, lähinnä sen toteuttamistavoista ja sen aiheuttamasta torppariväestön taloudellisesta kehityksestä ollessani useitten satojen vuokramiesten avustajana lunastusasioissa, niin käyn tämänpäiväisen lain arvosteluun sitä suuremmalla syyllä. Kuten jokaiselle on tunnettua, on maanhankintakysymys tullut viime vuosien kuluessa päivän kysymykseksi, kysymykseksi, jolle on täytynyt löytää jonkunlainen ratkaisu. Periaatetta täysin vastaavaa, jolla tämä kysymys voitaisiin poistaa päiväjärjestyksestä, on koetettu etsiä, mutta ei ole onnistuttu. Minä en suinkaan uskalla liiojia väittäessani, että Suomen omistavat luokat luulivat ratkaisevansa puheenaolevan kysymyksen n. s. lunastuslailla. Mutta niin ei käynyt. Siitä parhaimpaa todistuksena on tämänpäiväinen laki.

On siis julkisesti tunnustettu, että maanomistusolot kaipaavat pikaista korjausta. Tässä asiassa on, samoin kuin tämän maan finanssiasioidenkin. Joka kerran, kun tämän edellinen eduskunta niitä käsitteli, oltiin toivorikkaita, että asiat siinä suhteessa olivat järjestyksessä. Mutta kehityssuunta näyttikin päinvastaista, sen olemme jo kyllin selvästi tässä eduskunnassa todenneet. Minä omalta vakaumukseltani, jonka uskon olevan ryhmäni kannan, olen sitä mieltä, ettei nykyistä taloudellista elämää saada enää täydellisesti elinvoimaiseksi entisillä periaatteilla, se on, pitämällä pyhänä yksityistä omistusoikeutta, kuten muinaiset egyptiläiset Nii'in krokodiileja, vaan katson, että taloudellisen elämän elinvoimainen kehitys vaatii laajempia periaatteita, aivan päinvastaisia mittasuhteita.

Tämä ei kuitenkaan mielestäni estä minua arvostelemasta Lex Kalliota ja etsimästä keinoja, jotka nykyisten taloudellisten suhteiden vallitessa ehkä olisivat vastaavampia köyhälistöön nähden kuin edellämainittu laki. Äärimmäinen oikeisto, kuten tunnettua, on suhtautunut tähän lakiin kielteisesti. Heillä on oikeastaan kolme sellaista motiivia joiden perusteella sitä vastustavat. Ensiksikin, että se koskisi liian syvästi pyhään omistusoikeuteen. Toiseksi, että mainittu laki on korvapuusti kansanvaltaisudelle. Ja kolman-

neksi, että se on kansantaloudellisesti epäedullinen, s. o., vähentää maan tuottoa.

Mutta tullaksemme itse asiaan, on ensinmainittu motiivi, pyhään omistusoikeuteen koskeminen, oikeistolle kaikki kaikessa. Iskusanat „korvapuusti kansanvaltaisudelle” ja „kansantaloudellisesti epäedullinen” ovat vain krokodiilin kyyneleitä. Keskustan taholta on taas innokkaasti tahdottu selittää, että mainitulla lailla saadaan maataloudelliset omistussuhteet tasaisempaan suhteeseen ja irtain väestö asutetuksi. Mutta kun asiaa lähemmin tarkastelee ja kun tätä ihanaa rakennusta sille nyt luoduin piirustuksin käytännössä ryhdytään toteuttamaan, niin tullaan huomaamaan, nimittäin ne, jotka Lex Kallion avulla aikovat maata hankkia, että asia ei ole tullutkaan sillä autetuksi. On huomattava, että jo heti alkumäärittelyissä on kohtia, joiden perusteella moni jää heti kokonaan lain ulkopuolelle. Kansalaisluottamuksensa menettäneillä ei ole lunastusoikeutta. Siis jos joku, joka on viettänyt epäsäännöllistä elämää ja menettänyt kansalaisluottamuksensa, hänellä ei siis ole oikeutta kiinnittäytyä maahan, jos tahtoisu ryhtyä säännölliseen elämään. Samoin poliittisista syistä kansalaisluottamuksensa menettäneillä. Lain 3 §:n 2 momentin mukaan kielletään lunastamisoikeus palsta- ja nykyisin muodostetuilta pientilallisilta sekä vuokramiehiltä, joiden vuokra-alue kuuluu lunastuslain alaisiin alueisiin. Tosin 3 §:n 5 momentin 4 kohdassa myönnetään heillekin tämä oikeus, jos ovat järkipäisesti viljelleet tilaansa tai vuokra-alueitaan ja raivanneet siihen kuuluvat viljelyskelpoiset alueet kasvukelpoiseen viljelykseen, mikäli se harkitaan tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi. Sanomattakin on selvää, että tässä kohden asianomaisten harkinta on sel'ainen, ettei alueita ole järkipäisesti viljelty, eivätkä kaikki itse raivanneet alueitaan viljelyskelpoiseen kasvukuntoon. Useat ovat tilansa ostaneet täysin valmiiksi raivatuna tai sitten vanhempansa ovat sen tehneet. Kuitenkin suurin osa alueensa lunastaneista pientilallisista kaipaa kipeästi lisää maata ja omistaessaan ennestään asunnon, karjan ja työvälineet, voisivat he paremmin pystyä maata viljelemään kuin sellaiset, joilla on aivan tyhjät kädet. 3 §:n

5 momentin määritelmä siitä, kuka vuokra-alueensa ennemmin lunastanut pientilallinen katsotaan tilastaan keinottelutarkoituksessa luopuneen, on sekin varsin epä-määräinen. Lisäksi määritellään, että pitää olla tarpeellinen taito maataloustöissä sekä välttämätön maatalousirtaimisto tai sen hankkimiseen tarpeellinen luotto tai omat varat. Asuntotilan hakijalla tulee myös olla omat varat tai luotto tai sellainen ammattitaito ja työkyky, että arvelaan hänen saavan asunnon itselleen raivatuksi. Kuka esimerkiksi nyt nykyään antaisi luottoa järjestyneelle työläiselle? Maakapitalistit antaisivat heille kaikkein mieluummin kuulan kalloon, mutta ei luottoansa. Ja jos onnistuu jotenkin saamaan varoja tai luottoa, että voi velaksi rakentaa nykyajan kalleista rakennusaineista kaikki välttämättömät ja tarpeelliset rakennukset, hankkia karjan, tarvittavat maanviljelyskalat y. m., niin saa velaksi lunastaa suurkanapitalistilta hänen kaukaisia ja asumattomia korpimaitaan, joihin on lunastettava ja laitettava tiet sekä raivattava pellot. Tämä on sellainen urakka, johon vain korkeintaan yksi sadasta tilattomasta pystyy ja ennen pitkään velkataakansa alle sekin sortuu. Ja entisiä pientiloja saa nykyään ostaa paljon halvemmalla kuin uusien hinnaksi tulisi. Kun sitten ottaa huomioon luovutusvelvollisuuden alaisen maan alimman rajan, niin ei liene kaikissa eteläisissä kunnissa kuin aniharvoja sellaisia suurtiloja, joiden liepeille voisi saada jonkun viljelystilan muodostetuksi, kun taas asuntotilaksi sellaiset erämaaseidut ovat sopimattomia. Sitäpaitsi maanomistajan lapsilla on oikeus muiden edellä maan saantiin, silloin kuin lainmukainen maan pakkolunastus koskee tilaa, johon heillä on perimysoikeus. Sannonnat sellaiset kuin „keinottelutarkoituksessa” „järkiperaisessa viljelyksessä” y. m. ovat hyvin epätarkkoja määrittelyjä. Oikeiston taholta ei ole kylläkään turhaan mainittu lain epätarkkuudesta tulkitsemiseen nähden, vaikkakin he tekevätkin sen turhassa pelossa. Sillä ei kai tulkitsemismahdollisuuksia käytetä heitä vastaan, vaan heidän puolestaan. Selvää on, että esim. luovutusvelvollisuuden kysymykseen tultua on jokainen suurtila „järkiperaisessa viljelyksessä” ja sen hakamaat ja laitumet tilan järkiperaiselle ja kannattavalle viljele-

miselle välttämättömät. Samoin lain määritelmiä metsän ja vesialueen suhteen tulkitaan aina maanomistajain etua silmälläpitäen.

Pakkoluvutettavan alueen hintaperusteeksi on lain mukaan pantava „paikkakunnalla vallitseva käypä hinta, kuitenkin niin, ettei se maanhintojen yleisesti noustessa saa viljelystilalle olla korkeampi kuin se hinta, minkä samanlaisesta, yksistään maataloustuotantoa varten ostetusta maasta on viimeisten 5 vuoden aikana paikkakunnalla vapaaehtoisessa kaupassa keskimäärin suoritettu”.

Maan hinta on viimeisinä vuosina tavattomasti kohonnut. Tämän on aikaansaanut etupäässä se hurja talokeinottelu, mikä tällä alalla on viime aikoina vallinnut. Esimerkiksi kaupunkien ja liikepaikkojen lähistöllä on viimeisinä vuosina vapaaehtoiskaupassa maksettu 10 à 15,000 markkaa hehtaarilta valmiista pellosta. On päivän selvä asia, että ainakin niissä paikoissa tulisi tämän lain mukainen lunastushinta olemaan 2,000 à 3,000 markkaa hehtaarilta. Jo vuonna 1918 saivat useat itsenäistyneet torpparit maksaa ylimaasta vapaaehtoiskaupassa 5 à 8,000 markkaa peltohehtaarilta. Jos tämän lain lunastushintaperusteena olisi 1914 vuoden hintataso, niin se jonkun verran muuttaisi asian. Tosin kyllä itsenäistyneet torpparit ovat yleensä saaneet kokea, ettei lunastuslakisä olemassa suhteessa suurestikaan noudatettu. Kun ottaa huomioon, että Lex Kallion pakkolunastuslain alaisen alueen hinnaksi tulisi 1,000 à 3,000 markkaa hehtaari, silloin pienemmänkin viljelystilan hinta nousisi tavattoman korkeaksi. Alueella löytyvien rakennusten suhteen on asia sama.

Asuntotilan omistajalle on asetettu sama aitausvelvollisuus, joka sisältö v. 1918 lunastuslakiin, jota mäkitupa-aiset karvaasti kiroavat. Ja se on todella epäoikeutettu velvollisuus, joka olisi mitä pikemmin poistettava. Olen ollut tilaisuudessa, missä vanhaa leskivaimoa vaadittiin häädettäväksi siitä syystä, että aluettaan ympäröivä aita oli lahonnut ja hän ei mistään saanut ostaa aidan aineita.

Kun kaikki otetaan lukuun, joutuu lopulta kummallisiin mielelmiin. Onko tosiaan tällä lailla aiottukaan saada autettua maataomistamattoman luokan asemaa.

Tarkoituksiperät näyttävät toisilta. Eiköhän tarkoitus liene sama kuin entisaikana: saatataa tilaton väestön raivaamaan uusia viljelysalueita, joiden vero- ja velkataakan painamana ja silomana täytyy pysyä nöyrinä kapitalismin orjina sekä kaiken lopuksi jättää raivaamansa alue velkojilleen. Torpparihuokka pääasiassa on talojen liepeillä näihin saakka muokannut maata. Ja kun maat ovat olleet kunnossa, niin on ne heiltä riistetty pois, talot, voimakkaamat, nielleet ne heiltä. Oikeutta ei ole ollut. Vuosikymmenet on näin käynyt. Niihin liittyy lukematon sarja kärsimyksiä, oikeudenkäyntejä ja muita vaivoja. Kelpaa kylläkin sellaistenkin maarosvojen puhua pyhästä omistusoikeudesta. (Puhemies koputtaa: Pyydän puhujaa järjestykseen!) jotka ovat torpparinsa suurien lapsijoukkoihin häätäneet maantielle, ryöstäen maatilkut, jotka torppari sai raivata korvesta viljelyskuntoon, ja saatuaan ne voimaperäisiksi, tuli ahnas maarosvo (Puhemies koputtaa: Uudelleen kehotan puhujaa järjestykseen!) ja anasti ne ilman muuta itselleen. Miksei silloin puhuttu työläisen työntuloksien pyhästä omistusoikeudesta! Kuka teistä, hyvät herrat, silloin puhui torpparien omaisuuden pyhydestä, kun hän kyynelisin kokoili repaleiset ja nä kiintyneet lapsensa ja sanoi viimeiset jäähyväiset niille tanhuville, joille oli nuoruutensa hien ja veren uhrannut.

Maanomistajien riistopolitiikka on synnyttänyt sen henkipattoisen maaköyhälistön, joka nyt odottaa tilaisuutta päästä maahan käsiksi. Se saastainen valtiopolitiikka, joka täten on tuomistuumien ja poliisilaitoksen avulla harjoittanut maatyöväen riistämistä ja ryöstämistä, edistäen siten maapääoman kasaantumista yksiin käsiin, odottaa nyt korjaamista. Tämän „pyhän omaisuuden” takaisinluovuttamisesta on nyt tullut kysymys.

Nyt ovat torpparit „itsenäisiä”. Ehkäpä pian taloudellisen tilanteen yhä pahetessa „itsenäisiä maantiekieittäjiä”. He eivät ensi aluksi ymmärtäneetkään, mitä itsenäisyytensä merkitsi. Mutta nyt vasta huomattessaan vero- ja velkataakkansa painon, sekä nähdessään muonamiesten torppia syntyneen talojen ympärille, jotka nyt tekevät ne työt, joita he ennen tekivät ja joista kuvittelivat saavansa itsenäisinä palkkatyötä, he sen ymmärtävät.

Tällä Lex Kalliolla aiotaan luoda pikkuviljelijöitä, nimittäin ne, jotka siihen kykenevät, talojen liepeille muokkaamaan maita, jotka ennemmin tai myöhemmin velkataakkansa painon takia täytyy luovuttaa maansa velallisilleen, siis sama kehitys kuin ennenkin.

Nyt heillä on „oikeus” pitää maansa, sanotaan. Ne ovat omia, niitä ei voi ottaa ku. en torppareilta. Mutta minä luulen, että olen tullut siihen, jonka tahdon saada tänään sanotuksi: tällaiset velkaiset pikkuviljelijät ovat tuomitut häviämään. Nykyisenä ajankohtana he eivät voi pysyä pystyssä. Keskittynyt kapitalismi nielee heidät. Painostus on liian voimakas. Täpätuu vaan pieni kierioakulku.

Jos todella aiotte saada tämän asian jonkunlaiseen ratkaisuun nykyisen taloudellisen elämän puitteissa, on teidän silloin kouraistava syvemmin pyhää omistusoikeutta. Ja jos pienviljelijäväen etuja harastaa, on silloin saatava heidän taistelukykynsä voimakkaammaksi, että he voisivat pysyä pystyssä taloudellisessa taistelussa. Omasta puolestani olen sitä mieltä, että ainostaan maan yhteiskunnallistuttaminen on ainoa tepsivä keino tämän kysymyksen lopulliseksi ratkaisemiseksi, mutta siihen ei päästä, käden käänteessä. Kehitys vie meidät lopulta siihen. Lex Kallio, nykyisessä muodossaan käytäntöön pantuna, jouduttaisi tämän ajan tuloa, sillä se synnyttäisi katkeruutta ja tyytymättömyyttä tilattomassa väestössä. Mutta minä en tahdoisi niitä kärsimyksiä heidän kannettavaakseen, joita siitä seuraisi.

Ajatte en, että osuuskunnalliset tai senmuotoiset pikkuviljelijäin yhtymät olisivat elinvoimaisempia. Ne kestäisivät paremmin taloudellisessa taistelussa kuin yksityinen pikkuviljelijä. Ja kansantaloudellisestikin se olisi edullisempaa.

Asuntotilojen, jotka nimittäin kykenevät itselleen sellaisen hankkimaan, omistajat joutuvat hyvin pian ne menettämään. Lopuu työ. Täytyy siirtyä muualle. Emme elä vielä järjestetyn tuotannon aikakaudelta jolloin palkkatyöläinen voisi asettua jonnekin elinijäkseen. Minusta olisi valtion ja kuntien korjattava asutuskysymys rakentamalla työläisille asuntoja. Silloin ei palkkatyöläinen joutuisi sellaiseen kiusalliseen tilanteeseen, johon voi joutua asutus-tilan omistajana.

Tämän lain „isä” on viime eduskunnassa sanonut: „Onnettomuus on uhannut maata juuri tyytymättömyyden ilmauksena, joten yhteiskunnan pitää tehdä kaikki voitavansa, että tyytymättömyyden aiheet poistetaan”. Se on oikein sanottu. Kun näin on, niin ei pitäisi enää ottaa maan tilatonta väestöä poliittisiksi pelinappuloiksi. Torppariväestöä sellaisena pidettiin, mutta loppujen lopuksi se poliitikka kosti itsensä. Porvarit, alkää luottako oskeasti suojeleuskuntiinne, sillä paljon suuremmatkin mahdit maailmassa ovat kukistuneet.

Sosiaalidemokraattien taholta on viime eduskunnassa kyseessäolevan lain johdosta sanottu: „Tämä laki ei mitenkään tule tilatoman väestön asemaa ratkaisemaan eikä epävarmaa taoudellista asemaa parantamaan. Mutta tämä laki tulee pikkuporvarien hyödyksi. Ja että juuri ne säädökset, mikä sisältyvät puheenaolevaan lakiin luovutushinnan määrittämisestä, tekevät lain käytännöllisen merkityksen melkoisen mitättömäksi. — Tällä lailla jätämme raja-aidan ulkopuolelle kaikkien huonoimmassa asemassa olevat henkilöt, joilla kuitenkin voisi olla mahdollisuuksia tehdä hyödyllistä tuotannollista työtä. — Mutta että sosiaalidemokraattien on pidetävä huolta siitä, että laki tulee korjatuksi, että lailla tulisi osumaan käytännöllistekin merkitystä.”

Heidän taholtaan on siis lausuttu selvästi, ettei tämä laki tule tilattomia vaan pikkuporvareita hyödyttämään. Mutta äänestessä lain puolesta on ajateltu, että mahdollinen vaali voitto antaa tilaisuuden lain muuttamiseksi. Tämä toivo on nyt mennyt muussa suhteessa, paitsi siinä, että hyökäämällä Lex Kallio, pakotetaan siten hallitus antamaan uusi esitys asiassa. Täten lain takana olevat ryhmät, jotka ovat valitsijoiheen vannoutuneet maa- ja hankkimaan, tulevat ainakin jonkun verran pakotetuiksi lain parempia epäkohtia korjaamaan.

Ja koska maakaupitalistit yhä vetoavat pyyhän omistusoikeuden loukkaukseen, niin pantakoon pakko luovutusperiaate käytäntöön toista tietä, siten, että tämän krokodilin täytyy itse iskkoa hampaansa. Eduskunnan viimeaikaisena periaatteena on ollut, että ylellisyystavara on ankarasti verotettava. Rappiolla ja viljelemättömiä

olevat suuret maanomaisuudet ovat ylellisyystavaraa, jonka tähden tuhannet tilatomat ja koko kansantalous kärsii. Asetettakoon määrätystä pinta-alasuuruudesta alkaen — esim. 200 hehtaaria — mitä ankarin ja asteettain kohoava suurmaanomaisuusvero. Esimerkiksi 200—300 hehtaariin 500 markkaa hehtaarialta, 300—400 hehtaariin 1,000 markkaa hehtaarialta ja niin edespäin, joka 100 hehtaarialta 500 markan nousu, aina 10,000 markkaan asti. Ken sitä ei halua suorittaa o'koon velvollinen ilmaiseksi luovuttamaan veronalaisen maansa yhteiskunnalle. Näin yhteiskunta nvykään menettelee muidenkin kanssa. Ken ei maksa verojaan, jotka tämä parlamentti on säättänyt, häneltä röstetään tavaransa, ja kukaan ei edes ymmärrä puhua mitään pyhästä omistusoikeudestaan. Täten yhteiskunnalle luovutettu maa annetaan perinnöllisellä vuokraoikeudella tilattomille. Mahdollisesti keriyvät verot käytetään tilattomien asuntojen hankkimiseksi. Heti ensi tilassa luovutettakoon kaikki valtion, kirkon ja kuntien viljelyskelpoiset maa-alueet perinnöllisellä vuokraoikeudella tilattomille sekä sellaisille pienviljelijöille, joilla ei ennestään o'le riittävää viijesmaata, eikä tarpeellista metsä- ja laidunmaata.

Edelläsanoista käy selville, että minä tu'en äänes ämään lain hyväksymistä vastaan siinä toivossa, että valtiokunta ehdottaa, että hallitus antaisi vielä tällä istuntokaudella uuden esityksen asiasta, jossa on otettu huomioon edellä esittämäni näkökohdat. (Vasemmistosta: Hyvä!)

Ed. Sventorzetski: Kun tämä suuria mielenkiintoa herättänyt lakiehdotus maanhankkimisesta asutustarkoituksiin jätettiin lepäämään yli vaalien, niin moni sosiaalidemokraateista ja allekirjoittanut niiden joukossa ohdutti itseään ja maa-aisköyhälistöä sillä, että uuden eduskunnan käsiteltäväksi ja etäisiin hallituksen puolesta uusi esitys samassa asiassa, uusi lakiehdotus, joka määritteisi sekä selvemmän sisällön että onnistuneemman lakitekstin. Sillä sellaisena kuin n. k. Lex Kallio tuli viime keväänä maatalousvaliokunnasta, se ei voinut mitenkään tyydyttää sosiaalidemokraattista maalaisköyhälistöä ja jos yleensä entinen sosiaalidemokraattinen ryh-

mä asettuikin tätä lakiehdotusta tavallaan kannattamaan, niin on se kai tehnyt sen m. m. siitä puhtaasti periaatteellisesta syystä, että tämän kautta kiinnilyötäisiin se vihdoinkin porvarillistenkin taholta tehty tunnustus, että omistusoikeus sellaiseen ei ole sittenkään niin pyhä ja loukkaamaton, ettei siihen yleisen edun takia voitaisi kajota. Mutta moinen puhtaasti periaatteellinen eli teoreettinen lakiehdotuksen puoli ei tietenkään antaisi maalaisköyhälistölle mitään käytännöllisiä tuloksia, jollemme yrittäisi vielä nytkin saada Kallion lakiehdotukseen uuden esityksen kautta sitä selventäviä ja täydentäviä muutoksia. Evästyslausunnossa käy lakiehdotusten syvemmälle menevä arvosteleminen sekä vaikeaksi että pitkävetiseksi. Tämän välttämiseksi koetan olla niin vähäsanainen kuin suinkin lausuessani seuraavia evästystoivomuksia.

Katsoen siihen, että lakiehdotuksen sanamuoto ja sisältö ovat monessa kohden liian epäselvät, mutta samalla otaksuen, että lakiehdotuksen tekijät ovat kuitenkin tahonneet jakaa maata myöskin todelliselle maalaisköyhälistölle, minä haluaisin nähdä Kallion lain muutettuna siten, että lain tekstistä ja sanamuodosta kävisi selville, että ne kansalaiset, jotka täyttävät vissit lain asettamat vaatimukset, ovat oikeutetut vaa'imaan itselleen määrätyn ajan kuluessa heidän toimeentulolleen välttämättömät maapalstat. Lain 3 §:ssä ei pitäisi sen vuoksi sanoa, että „henkilöiltä, joille maata tämän lain mukaan voidaan hankkia, vaaditaan j. n. e.”, vaan sen sijaan selvästi alleviivattava tilattoman väestön, oikeutta maansaantiin ja sanoa näin: „henkilöiltä, joille valtio tämän lain mukaan on velvollinen maata hankkimaan, vaaditaan j. n. e.” Vasta silloin tämä laki saa minusta käytännöllisen, positiivisen eikä teoreettisen merkityksen: että maansaannin ehdot eivät sisältäisi sellaisia vaatimuksia, joita köyhä maalaisihminen ja työnraataja ei voi millään tavalla täyttää, esim. vaatimuksia siitä, että asuntotilan hakijalla olisi maatalousirtaimistoa, omia varoja, luottoa j. n. e., sillä mistäpä köyhällä maalaiseläjällä, juuri sillä, jota valtion täytyisi auttaa jaloille, kaikkia tätä „hyvää” olisi jo ennen kuin hän jättää anomuksen maansaannista; että laissa määriteltäisiin vielä tarkemmin,

mitä tarkoitetaan järkiperaisella viljelystavalla, miten suurtilojen omistajain on osotettava, että he todellakin tarvitsevat lunastettavaksi annottua maata tontiksi, varastonaikaksi, puutarhaksi, kaivosalueeksi tai jonkun tarveaineen ottopaikaksi, sillä kaikki nuo sekä monet muut laissa löytyvät määräykset, jos ne jäävät epäselviksi ja tulkintavaraisiksi, voivat antaa niille laitoksille, joista maan jako riippuu, tilaisuuden määritellä käsitteitä oman vapaan mielensä mukaan; että maan lunastushinta ei saisi olla todellista tuottoarvoa korkeampi, sillä muuten tämä laki ei olisi tarkoitettu vähävaraiselle maalaiseläjälle, koska köyhä uutisasukas ei pääsisi koskaan veloista; että työkuuntoisuuteen ja varallisuuteen nähden etuoikeus annettaisiin edellämainituille ominaisuuksille; että niiden tilojen pinta-ala, joiden maaosia saisi muille luovuttaa, määrättäisiin pienemmäksi ja että niissä laitoksissa, joissa maanhankinta-anomuksia ratkaisaan, saisivat äänioikeutetun aseman myöskin tilattoman väestön ja pienviljelijäin edustajat.

Minä en tahdo tehdä mitään lopullista ehdotusta tästä asiasta, mutta toivoisin, että valiokunta miettisi tarkasti eikö olisi sittenkin syytä olla hyväksymättä tätä lakia tässä muodossa siinä toivossa, että hallituksen taholta jätetään uusi parempi ja selvempi esitys asiassa etenkin kun näyttää siltä, että itse lain isä tulevassakin hallituksessa tulee näyttelemään jotensakin vaikutusvaltaista osaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon saamista varten maatalousvaliokuntaan.

10) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

11) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys vahinkoavustuksen suorittamisesta sodan ja kapinan aikana vuonna 1918 vahinkoa kärsineille ulkomaalaisille

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys erinäisiä valtion veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veronlisäyksestä

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nurmiraanta: Tämän maan työtätekeville kansalaisille on moninaisten verojen maksaminen muodostunut aivan näännyttäväksi taakaksi, jopa niin näännyttäväksi, että suurten köyhälistöjoukkojen on tätä verotaakkaa suorastaan mahdoton kantaa. Kapitalistisen valtion ja yhteiskunnan perusominaisuuksiin kuuluu, että raskain verokuorma säilytetään aina köyhälistön kannattavaksi, jota vastoin pääomien omistajat ja suurtulaiset pohatat ja riistäjät säästävät verojen suorituksista verrattain helpolla. En tahdo tässä tilaisuudessa lähemmin kajota verotuskysymyksen yksityiskohtiin, sillä tämä kysymys on kaikille selvä, varsinkin työväestölle. Torpparit ja pientilalliset sekä yleensä koko kapitalistisen riiston alaisuuteen joutunut köyhälistö tuntevat tämän verotussysteemin ja siitä johtuneen kirouksen luissaan ja ytimissään. Tänään eduskunnassa käsiteltävänä oleva vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi valtion- ja kunnanveroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veronlisäyksestä on minun mielestäni uusin keksintö tässä riistoyhteiskunnan verotusjärjestelmässä, keksintö, jonka avulla ajetaan köyhyydestä sakottaa. Tämän lakitekeen 1 §:ssä sanotaan: „Joka laiminlyö valtiolle tai kunnalle suoritettavan

veron maksamisen määräaikana, olkoon velvollinen suorittamaan maksamatta jätetyn veron lisäksi kultakin täydeltä sadalta markalta tai sen osalta yhden markan jokaiselta maksun määräpäivästä lukien kuuneelta kuukaudelta tai sen osalta.” Tämä tahtoo sanoa sitä, että köyhä velvollinen, joka ei määräaikana jaksaa verojaan maksaa, vetäköön sakkoa köyhyydestään yhden markan jokaisesta satamarkkasesta, jota ei ole voinut määräjän kuluessa uhrata kapitalistisen riistoyhteiskunnan alttarille.

Toivon, että asianomainen valiokunta ehdottaisi tämän lakitekeen hylättäväksi.

Ed. Huttunen: Edellisen puhujan säkenöivän lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että hänen lausuntonsa on kokolailla myöhästynyt. Käsiteltävänä oleva lakiehdotus on senlaatuinen, että kun se aikanaan tuli eduskunnassa hyljätiksi, niin hallituksen uudella esityksellä eduskunta hyväksyi uuden lain, suunnilleen samansisältöisen kuin käsiteltävänä oleva laki. Valtiovarainvaliokunnalla, johon asia nyt menee, ei ole muuta mahdollisuutta kuin muodollisesti hylätä tämä laki, joka jo ilman muuta on rauennut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi elävistä kuvista

esitellään ja lähetetään lausunnon saamista varten sivistysvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

14) 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan ensi istuntoon.

15) Tulitikkuveroa

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon.

16) 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaam ensi istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan ilmoittaa

Ed. Lohi: Pyydän eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tähän istuntosaliin täysi-istunnon päätyttyä.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 1.50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

9. Tiistaina 26 p. syyskuuta 1922

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Ehdotuksen laiksi ulkomaalais-
ten suoritettavan korko- ja osinkove-
ron lakkauttamisesta sisältävä ed. Y.
Pulkkisen edusk. esit. n:o 1 124
- 2) Ehdotuksen laiksi 13 p:nä touko-
kuuta 1919 tupakkavalmisteverosta
annetun lain 2, 4 ja 7 §:n muuttami-
sesta toisin kuuluviksi sisältävä ed. Y.
Pulkkisen edusk. esit. n:o 2 "
- 3) Ehdotuksen laiksi maahantuod-
usta sillistä vuonna 1923 kannetta-
vasta tullimaksusta sisältävä ed. He-
lenelundin y. m. edusk. esit. n:o 3 .. "
- 4) Ehdotuksen laiksi eräiden tava-
rain tuontituloista vuonna 1923 si-
sältävä ed. Schaumanin edusk. esit.
n:o 4 "
- 5) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omai-
suusverolain eräiden pykälien muut-
tamisesta sisältävä ed. Itkosen edusk.
esit. n:o 5 125
- 6) Ehdotuksen laiksi eläkkeistä
kansalaissodan johdosta työkykynsä
menettäneille Suomen kansalaisille
sekä kuolleitten Suomen kansalaisten
perheenjäsenille sisältävä ed. Lehto-
kosken y. m. edusk. esit. n:o 6 "
- 7) Ehdotuksen laiksi Suomen Hal-
litusmuodon perusteista sisältävä ed.
V. Vainion y. m. edusk. esit. n:o 7.. 126
- 8) Ehdotuksen laiksi luokkasodassa
kaatuneitten tai muuten työkykynsä
menettäneiden työläisten ja heidän
leskiensä, sekä orvoiksi tai elättäjiä
vaille jääneiden lasten eläkkeistä si-

Siv.

- sältävä ed. R. Sillanpään y. m. edusk.
esit. n:o 8 129
- 9) Ehdotuksen laiksi kuolemanran-
gaistuksen poistamisesta sisältävä ed.
Wiikin edusk. esit. n:o 9 133
- 10) Ehdotuksen laiksi Rikoslain 16
luvun 24 §:n kumoamisesta sisältävä
ed. Hakkilan y. m. edusk. esit. n:o 10 .. "
- 11) Ehdotuksen laiksi Rikoslain 16
luvun 24 §:n kumoamisesta sisältävä
ed. Hiiloksen y. m. edusk. esit. n:o 11 .. "
- 12) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918
kansalaissotaan osaaottaneiden henki-
löiden armahtamisesta sisältävä ed.
Hakkilan y. m. edusk. esit. n:o 12.. 135
- 13) Ehdotuksen laiksi kahdeksan
tunnin työajasta 27 p:nä marraskuuta
1917 annetun lain 3, 9, 11 ja 12 §:n
muuttamisesta sisältävä ed. Kankarin
y. m. edusk. esit. n:o 13 "
- 14) Ehdotuksen laiksi valtiollisista
syistä, hallinnollista tai kurinpito-
tietä, v. 1918 ja 1919 erotettujen val-
tion virkamiesten ja palvelijain enti-
siin toimiinsa takaisin ottamisesta si-
sältävä ed. Aallon y. m. edusk. esit.
n:o 14 "
- 15) Ehdotuksen laiksi vuonna 1918
käydyn luokkasodan johdosta sekä sen
jälkeen valtiollisista syistä erotettujen
valtionrahoitajain ja -virkaallijain vir-
koihinsa ja entisiin toimiinsa palaut-
tamisesta sisältävä ed. Hiiloksen y. m.
edusk. esit. n:o 15 "
- 16) Ehdotuksen laiksi valtorikos-
oikeuksien tuomitsemain rangaistus-
ten täytäntöönpanosta 16 p:nä heinä-
kuuta 1918 annetun lain 6 §:n, sellai-
sena kuin se on laissa 21 p:nä touko-
kuuta 1921, muuttamisesta sekä sa-
man lain 7 §:n kumoamisesta sisäl-

	Siv.		Siv.
tävä ed. H. Mäkisen y. m. edusk. esit. n:o 16	137	ed. Virkkusen y. m. edusk. esit. n:o 27	141
17) Ehdotuksen laiksi arvonimien ja ritarimerkkien antamisesta sisältävä ed. Schaumanin edusk. esit. n:o 17 ..	139	28) Ehdotuksen laiksi eräiden lunastustoiminnan alaisena olevien vuokra-alueiden vuokran suorituksesta sisältävä ed. Harvalan y. m. edusk. esit. n:o 28	..
18) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta sisältävä ed. Långströmin y. m. edusk. esit. n:o 18	..	29) Ehdotuksen laiksi lokakuun 15 p:nä 1918 vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Myllymäen y. m. edusk. esit. n:o 29 ..	..
19) Ehdotuksen laiksi 27 p:nä syyskuuta 1919 annetun elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Koiviston y. m. edusk. esit. n:o 19 ..	..	30) Ehdotuksen laiksi lisäyksistä ja muutoksista vuokra-alueiden lunastamisesta annettuun lakiin sisältävä ed. Åkerblomin edusk. esit. n:o 30..	142
20) Ehdotuksen laiksi vankien kuletuksesta sisältävä ed. Pullisen y. m. edusk. esit. n:o 20	141	31) Ehdotuksen laiksi erinäisistä muutoksista maaliskuun 12 p:nä 1909 torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta annettuun lakiin sisältävä ed. Åkerblomin edusk. esit. n:o 31	..
21) Ehdotukset laeiksi kunnallisverotusta koskevien lakien muuttamisesta sisältävä ed. Itkosen edusk. esit. n:o 21	..	32) Ehdotuksen laiksi vangin tapaturmakorvauksesta sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 32.....	..
22) Ehdotukset laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun maa'laiskuntain kunnallislain 8 ja 89 §:n muuttamisesta, laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun kaurunkien kunnallislain 9 ja 55 §:n muuttamisesta ja laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun kunnallisen vaalilain 4 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Särkän y. m. edusk. esit. n:o 22	..	33) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 33 ..	..
23) Ehdotuksen laiksi Rakennuskaaren 18 luvun muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Österholmin edusk. esit. n:o 23	..	34) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta 18 päivänä elokuuta 1917 annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 34	..
24) Ehdotuksen laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun kunnallisen vaalilain muuttamisesta sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 24..	..	35) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta 14 päivänä elokuuta 1918 annetun lain muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 35	..
25) Ehdotukset laeiksi kunnallislakien ja kunnallisen vaalilain eräiden pykälien muuttamisesta sisältävä ed. Itkosen y. m. edusk. esit. n:o 25	..	36) Valtion ja kirkon eroa koskeva ed. Ryömän anom. ehd. n:o 1	..
26) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Lohdensuon y. m. edusk. esit. n:o 26	..	37) Laintarkastuskunnan perustamista koskeva ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 2	..
27) Ehdotuksen laiksi huhtikuun 15 p:nä 1921 annetun oppivelvollisuuslain 7 §:n 3 momentin, 19 §:n 1 momentin ja 20 §:n 3 momentin muuttamisesta toisin kuuluviksi sisältävä		38) Venäläisten sotilasviranomaisien metsänhakkuiden ja linnoitustöiden sekä laittomien majoitusten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva ed. Kären y. m. anom. ehd. n:o 3	..
		39) Määrärahan myöntämistä venäläisten varustustöiden aiheuttamien	

Siv.		Siv.
	vahinkojen korvaamiseksi koskeva ed. J. Vainion anom. ehd. n:o 4	142
	40) Venäläisten sotilasviranomais- ten metsänhakkuiden ja linnoitustoi- den sekä laittomien majoitusten ai- henttamien vahinkojen korvaamista tarkoittava ed. Ikosen y. m. anom. ehd. n:o 5	"
	41) Venäläisten sotilasviranomais- ten metsänhakkuiden ja linnoitustoi- den sekä laittomien majoitusten ai- henttamien vahinkojen korvaamista koskeva ed. von Bornin y. m. anom. ehd. n:o 6	"
	42) Korvauksen myöntämistä Suo- men kansalaisille heidän saatavistaan Venäjän valtiolta koskeva ed. Estlan- derin y. m. anom. ehd. n:o 7	143
	43) Määrärahan myöntämistä Han- gon vapaasataman valmiiksi saatta- mista varten tarkoittava ed. Venno- lan y. m. anom. ehd. n:o 8	"
	44) Rautateillä vakituiseksi työs- kentelevien työläisnaisten lukemista rautateitten vakinaiseen henkilökun- taan koskeva ed. M. Sillanpään anom. ehd. n:o 9	"
	45) Määrärahan myöntämistä val- tion asuntopoliittista toimintaa varten koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 10	"
	46) Kunnallista asuntoylellisyysve- roa koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 11	"
	47) Pienasuntoyrytyksiin sijoitetun pääoman toistaiseksi verotuksesta va- pauttamista koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 12	"
	48) Verotusuundistusta koskeva ed. V. Vainion y. m. anom. ehd. n:o 13..	"
	49) Määrärahan myöntämistä tu- berkulosin vastustamiseksi koskeva ed. Ryömän anom. ehd. n:o 14	"
	50) Määrärahan myöntämistä sai- rastupien ja lääkärien asuntojen ra- kentamista varten Turtolan ja Kuo- lajärven kuntiin koskeva ed. Junek- sen y. m. anom. ehd. n:o 15	"
	51) Määrärahan myöntämistä sai- rastuvan perustamista varten Hyryn- salmen pitäjään tarkoittava ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 16	"
	52) Määrärahan myöntämistä keuh- kotautiparantolan perustamiseksi Pe- rä-Pohjolaan koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 17	143
	53) Määrärahan myöntämistä Suo- men kansanrunouden julkaisemista varten koskeva ed. Setälän anom. ehd. n:o 18	"
	54) Määrärahan myöntämistä kan- salaissodan johdosta turvattomiksi joutuneiden avustamiseksi koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 19	144
	55) Määrärahan myöntämistä opin- topiiritoiminnan tukemiseksi koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 20	"
	56) Määrärahan myöntämistä nuo- risotutkimuksen toimeenpanemista varten koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 21	"
	57) Määrärahan myöntämistä tyttö- koulutalon rakentamiseksi Kuopion kaupunkiin koskeva ed. M. Pesosen anom. ehd. n:o 22	"
	58) Määrärahan myöntämistä huo- neuston ostamista varten Kokkolan keskikoululle tarkoittava ed. Kule- niuksen y. m. anom. ehd. n:o 23	"
	59) Käkisalmen yhteiskoulun otta- mista valtion huostaan koskeva ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 24	"
	60) Määrärahan myöntämistä Wilk- keen kansanopiston kannatusyhdis- tykselle koskeva ed. Honkavaaran y. m. anom. ehd. n:o 25	"
	61) Määrärahan myöntämistä Ka- jaanin kihlakunnassa tehtävää kan- sanvalistustoimintaa varten koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 26	"
	62) Määrärahan myöntämistä Suo- men työväen näyttämöiden liitolle koskeva ed. Eskolan y. m. anom. ehd. n:o 27	145
	63) Määrärahan myöntämistä Suo- men työväen musiikkiliitolle koskeva ed. Eskolan y. m. anom. ehd. n:o 28..	"
	64) Määrärahan myöntämistä so- sialidemokraattiselle Työläisnuorisoi- liitolle kunnallisen valistustyön har- joittamiseen tarkoittava ed. Toivosen y. m. anom. ehd. n:o 29	"

65) Määrärahan myöntämistä Suomen ruotsalaisen työväenliiton sivistysvaliokunnan käytettäväksi koskeva ed. Wiikin anom. ehd. n:o 30	145
66) Määrärahan myöntämistä Työväen Sivistysliitolle työväen opetuslaitoksen perustamista varten tarkoitettava ed. Amoujan y. m. anom. ehd. n:o 31	"
67) Määrärahan myöntämistä För- eningen för Österbottens historiska museum-nimiselle yhdistykselle kos- keva ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 32	"
68) Määrärahan myöntämistä Tu- run tuomiokirkon kuntoonsaattami- seksi koskeva ed. Andersonin y. m. anom. ehd. n:o 33	"
69) Määrärahan myöntämistä Suo- men ruotsalaisen kirjallisuuden tuke- miseksi koskeva ed. Österholm'n y. m. anom. ehd. n:o 34	"
70) Lainan antamista Högvalla O. Y:lle maanviljelystilän ostoa varten tarkoitettava ed. A. Furuhjelmin anom. ehd. n:o 35	"
71) Määrärahan myöntämistä Kon- tiomäen—Kiehimän rataosan rakenta- mista varten koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 36	"
72) Määrärahan myöntämistä Tu- run—Uudenkaupungin radan raken- nustöiden loppuunsaattamiseksi kos- keva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 37	146
73) Koiviston sataman rakenta- mista koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 38	"
74) Määrärahan myöntämistä Jy- väskyän—Haapamäen radan muutos- töiden jatkamista varten koskeva ed. Koivulahti-Lehdon y. m. anom. ehd. n:o 39	"
75) Työmäärärahan myöntämistä maanteitten rakentamista varten La- pin kihlakuntaan koskeva ed. Aspe- linin anom. ehd. n:o 40	"
76) Määrärahan myöntämistä Ou- lun—Kuusamon maantien korjaus- kustannuksiin koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 41	"

Siv.

Siv.

77) Määrärahan myöntämistä Vuoksen laskemista varten tarkoit- tava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 42	146
78) Määrärahan myöntämistä raja- seutujen maata oudellista neuvonta- työtä varten tarkoitettava ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 43	"
79) Määrärahan myöntämistä raja- seuduilla 1923—1924 suoritettavien uutisviljelysraivausten kustannuksiin tarkoitettava ed. Pilkan y. m. anom. ehd. n:o 44	"
80) Sähköinsinöörinviran perusta- mista Maataloushallitukseen koskeva ed. Ikosen y. m. anom. ehd. n:o 45..	"
81) Määrärahan myöntämistä Suo- men Suoviljelysyhdistykselle suovilje- lyskoeaseman perustamiseksi Sisä- Suomeen tarkoitettava ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 46	"
82) Määrärahan myöntämistä suo- viljelyskoeaseman perustamista varten Pohjois-Suomeen koskeva ed. A. Peso- sen y. m. anom. ehd. n:o 47	147
83) Määrärahan myöntämistä suo- viljelyskoeaseman perustamiseksi Pe- rä-Pohjo'aan koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 48	"
84) Määrärahan myöntämistä uu- sien kasviviljelyskoeasemien perusta- mista varten tarkoitettava ed. A. Jaska- rin y. m. anom. ehd. n:o 49	"
85) Määrärahan myöntämistä lan- nanhoitokilpailujen toimeenpanemi- seen koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 50	"
86) Määrärahan myöntämistä maa- taloustuotannon edistämiseksi annet- tavia lainoja varten koskeva ed. Luos- tarisen y. m. anom. ehd. n:o 51	"
87) Lisämäärärahan myöntämistä Maatalouden edistämisrahastolle kos- keva ed. Juutilaisen y. m. anom. ehd. n:o 52	"
88) Määrärahan myöntämistä Ka- jaanin kihlakunnan maatalouden ko- hottamista varten koskeva ed. A. Pe- sosen y. m. anom. ehd. n:o 53	"
89) Määrärahan varaamista Osuus- kassojen Keskuslainarahasto Osakeyh-	

	Siv.		Siv.
tiölle lainattavaksi itsenäistyneille pienviljelijöille tarkoittava ed. Hiiden- heimon y. m. anom. ehd. n:o 54	147	seksi tarkoittava ed. Mickelsin y. m. anom. ehd. n:o 65	148
90) Lainan myöntämistä O. Y:lle „Svenska Småbruk och egna hem” tarkoittava ed. Sandblomin anom. ehd. n:o 55	,,	101) Avustuksen myöntämistä pienviljelijäin perustamille koneosuu- sunnille erilaisten ihmistyötä säästä- vien koneiden hankkimista varten tarkoittava ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 66	149
91) Määrärahan myöntämistä uusien maamieskoulujen perustamista varten koskeva ed. G. Hirvensalon y. m. anom. ehd. n:o 56	,,	102) Määrärahan myöntämistä kan- nanhoidon edistämiseksi tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 67 ..	,,
92) Lisämäärärahan myöntämistä yksityisluontoisten maatalous- ja koti- talouskoulujen opettajien palkkausten parantamiseksi tarkoittava ed. Mak- kosen y. m. anom. ehd. n:o 57	148	103) Määrärahan myöntämistä Suo- men Siipikarjanhoitajain Liitolle ja Suomen Mehiläishoitajain Liitolle koskeva ed. Honkavaaran y. m. anom. ehd. n:o 68	,,
93) Määrärahan myöntämistä maa- talouskoulujen rakennusavustuksiksi koskeva ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 58	,,	104) Määrärahan myöntämistä aal- lonmurtajan sekä kalastus- ja hätäsa- taman rakentamiseksi Pitkänniemen lahteen Laatokan rannikolla koskeva ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 69 ..	,,
94) Määrärahan myöntämistä kiin- teän maamieskoulun perustamiseksi maan itäiselle ja läntiselle rajaseudul- le koskeva ed. Juneksen anom. ehd. n:o 59	,,	105) Määrärahan myöntämistä ka- lastajamajakoiden rakentamiseksi Pohjanmaalle tarkoittava ed. Bäckin y. m. anom. ehd. n:o 70	,,
95) Määrärahan myöntämistä raja- seudun maatautia edistävälle kou- luille tarkoittava ed. Ryynäsen y. m. anom. ehd. n:o 60	,,	106) Määrärahan myöntämistä ka- lastuselinkeinon tukemiseksi tarkoi- tava ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 71	,,
96) Määrärahan myöntämistä maa- mieskoulun perustamiseksi Jääsken kirkkunkuntaan tarkoittava ed. Ikosen y. m. anom. ehd. n:o 61	,,	107) Määrärahan myöntämistä me- rikaalastajien lainarahastoa varten kos- keva ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 72	,,
97) Määrärahan myöntämistä Petä- järven emäntäkoululle koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 62	,,	108) Määrärahan myöntämistä koti- maisten siitoseläinten hankkimiseksi pienviljelijöille koskeva ed. Eskolan anom. ehd. n:o 73	,,
98) Määrärahan varaamista Elisen- vaaraan sijoitettavan Viipurin läänin tietopuolisen karjanhoitokoulun ra- kennusten kustannuksiin koskeva ed. V. Mäkinen y. m. anom. ehd. n:o 63 ..	,,	109) Määrärahan myöntämistä asuntojen rakentamiseksi Perä-Pohjo- lan tukki- ja uittotyömaiden työläi- sille tarkoittava ed. Rytökosen y. m. anom. ehd. n:o 74	,,
99) Määrärahan myöntämistä lai- nausrahaston perustamiseksi muuka- laisten hallussa Karjalan kannaksella olevien maaomaisuuksien hankkimista varten paikkakunnan väestölle tar- koittava ed. Nikkasan y. m. anom. ehd. n:o 64	,,	110) Työnantajan vastuuna'aisuus- desta työntekijää työssä kohtaavasta ruumiinvammasta 5 p:nä joulukuuta v. 1895 annetun lain perusteella myönnettyjen taraturmakorvausten valtion varoilla korottamista tarkoi- tava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 75	152
100) Määrärahan myöntämistä Östra Nylands Småbrukareskola ni- misen pienviljelijäkoulun oppilasko- din rakennustöiden loppuunsaattami-		111) Valtion vastuuna'aisuutta sen virkamiesten virassa vastaanottamista	

	Siv.		Siv.
yksityisistä varoista koskeva ed. Bengsin y. m. anom. ehd. n:o 76	152	eläke-etuja koskeva ed. M. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 89.....	—
112) Haasteen osanantoa koskevien säännösten muuttamista tarkoittava ed. Bengsin y. m. anom. ehd. n:o 77..	„	125) Kirkollisen alkukoulun opettajien eläkkeitä koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 90	—
113) Suomen ulkopuolella solmittujen avioliittojen oikeudellisen aseman järjestämistä tarkoittava ed. Mannermaan anom. ehd. n:o 78	„	126) Rautatien rakentamista Joensuuusta Taipaleen, Tuusniemen ja Kaavin kirkonkylien kautta Siilinjärven tai Alapitkän asemalle koskeva ed. Reinikan y. m. anom. ehd. n:o 91	—
114) Valtiollista laatua olevista rikoksista viime vuosina tuomittujen henkilöiden armahtamista koskeva ed. Tannerin anom. ehd. n:o 79.....	„	127) Rautatien rakentamista Tampereelta Hämeenkyrön y. m. paikkakuntien kautta Kristiinankaupunkiin koskeva ed. Estlanderin anom. ehd. n:o 92	—
115) Apteekkien yhteiskunnallistuttamista tarkoittava ed. Reinikaisen y. m. anom. ehd. n:o 80.....	153	128) Rautatien rakentamista Helsingistä Vihdin ja Huittisten kautta Risteen asemalle tarkoittava ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 93..	—
116) Kansanääneistyksen toimittamista voimassaolevan alkoholin täysikiellon säilyttämisestä tai kumoamisesta tarkoittava ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 81	154	129) Rautatien Pori—Kristiinankaupunki—Vaasa—Uusikaarlepyy—Pännäinen rakentamista koskeva ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 94..	—
117) Isojaon loppuunsaattamista maan pohjoisissa kunnissa koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 82 ..	—	130) Rautatieyhdistelmän Riihimäki—Jyväskylä, Suolahti—Haapajärvi rakentamista koskeva ed. Vesterisen y. m. anom. ehd. n:o 95.....	—
118) Verollepanon ja isojaon toimittamista Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 83.....	—	131) Rautatien rakentamista Kokkolasta Suolahteen koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 96....	—
119) Rahaston muodostamista valtiolainojen myöntämiseksi maaseudun sähköistämisyhtymille tarkoittava ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 84	—	132) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 97	—
120) Esityksen antamista laiksi huoneenvuokrasääntelystä tarkoittava ed. Långströmin y. m. anom. ehd. n:o 85	—	133) Rautatien rakentamista Epilän pysäkillä Seinäjoen asemalle koskeva ed. Y. Pullkkisen y. m. anom. ehd. n:o 98	—
121) Rajaseutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista koskeva ed. Mannermaan y. m. anom. ehd. n:o 86	—	134) Rautatien rakentamista Vilpulan asemalta Jämsänkosken tehtaille koskeva ed. Eskolan y. m. anom. ehd. n:o 99.....	—
122) Suunnitelman laatimista eri kypsyysasteille sovelletuille kursseille rakentuvaa kansakouluopettajaseminaaria varten tarkoittava ed. Kivilinnan anom. ehd. n:o 87	—	135) Rautatien rakentamista Mikkelistä Itä-Hämeen lävitse Päijänteen yli Turenkiin tai Riihimäelle tarkoittava ed. Kareksen anom. ehd. n:o 100 ..	—
123) Kansakoulun asettamista yleiseksi pohjakouluksi koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 88	—	136) Rautatien rakentamista Rovaniemen kirkonkylästä Kemijärvelle koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 101	—
124) Ennen 1/8 1921 eläkkeelle joutuneiden kansakouluopettajain			

Siv.		Siv.
	137) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Saarijärven y. m. pitäjien kautta Pännäisten asemalle koskeva ed. Inborrin anom. ehd. n:o 102	—
	138) Pohjoisimman Suomen rautateiden rakentamista koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 103. .	—
	139) Rautatien rakentamista Helsingistä Porvoon ja Haminan kautta Viipuriin tarkoittava ed. J. Vainion y. m. anom. ehd. n:o 104	—
	140) Rautatien rakentamista Lappeenrannasta Vuoksenniskan—Rautjärven—Simpeleen kautta Elisenvaaran tai Syväöron asemalle koskeva ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 105	—
	141) Rautatien rakentamista Kontiomäeltä Kemijärvelle koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 106	—
	142) Määrärahan myöntämistä uudismaitten ruis-, ohra- ja kaurasadon ostamiseen vuosina 1923—1925 tarkoittava ed. Niukkanen y. m. anom. ehd. n:o 107	—
	143) Laitumen hankkimista maaseudun pieneläjille koskeva ed. Harvalan y. m. anom. ehd. n:o 108.	—
	144) Lisämaan antamista itsenäistyneille pikkutorpille koskeva ed. Marttilan y. m. anom. ehd. n:o 109. .	—
	145) Lapin kihlakunnassa sijaitsevien virkatalojen tilusten peruuttamista valtiolle koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 110	—
	146) Maatalouskoulun perustamista Lapin kihlakuntaan koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 111	—
	147) Kalastuselinkeinon kehittämistä ja kalastajaväestön turvaamista tarkoittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 112	—
	148) Komitean asettamista valmistamaan ehdotusta laiksi asutustoiminnan kehittämistä tarkoittava ed. Hiidenheimon anom. ehd. n:o 113 ..	—
	149) Komitean asettamista laatimaan lakia palkkalautakunnista ja alimmista palkoista koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 114 ..	—
	150) Valtion työläisten palkkausolojen järjestämistä työehtosopimuksilla koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 115	—
	151) Varojen myöntämistä hallituksen käytettäväksi työttömyyden torjumista varten koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 116 ..	—
	152) Esityksen antamista säännöllisen yötyön poistamisesta kirja- ja kivipainoammattialoilla koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 117 ..	—
	153) Työriidoista aiheutuvien työväen asuntoepäkohtain poistamista koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 118	—
	154) Työttömyyskassoista 2 p:nä marraskuuta 1917 annetun asetuksen voimaampanoa koskevan asetuksen 6 §:n muuttamista tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 119 ..	—
	155) Ammattientarkastajain luvun lisäämistä ja ammattientarkastuksen uudelleen järjestämistä koskeva ed. Aallon y. m. anom. ehd. n:o 120	—
	156) Esityksen antamista laiksi, jonka mukaan työntekijöille sukupuoleen katsomatta turvataan samasta työstä sama palkka, tarkoittava ed. R. Sillanpään y. m. anom. ehd. n:o 121 ..	—
	157) Liikeneuvostojärjestelmän toimeenpanemista Suomessa tarkoittava ed. Kedon y. m. anom. ehd. n:o 122 ..	—
	158) Sairaus-, hautaus- ja äitiysvakuutuksen ynnä työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden säätämistä tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 123	—
	159) Lakiehdotuksen antamista merimiesten työoloista koskeva ed. Wiikin anom. ehd. n:o 124	—
	Ensimmäinen käsittely:	
	160) Ehdotus laiksi tulitikkuvierasta	—
	Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 25.	

Ainoa käsittely:

161) Ehdotus 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922 —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 20.

162) Ehdotus 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922 —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 32.

Pöydällepanoa varten esitellään:

163) Kertomus „Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston” toimikunnan toiminnaista helmik. 1 p:stä 1921 tammik. 31:nteen 1922 159

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Erich, Ingman, Jern, Kirra, J. Korhonen, V. Korhonen, Kulenius, Linna, Mäkelin, Nahkala, Perälä, H. Pukkinen, Reinikka, Seppänen ja Setälä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat kunnallisten tehtävien takia ed. Jeppson tämän päivän istunnosta, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Jern, yksityisasiain tähden tämän päivän istunnosta edustajat Linna, Perälä, Kirra, Kulenius ja Setälä sekä virkatehtävien takia 29 päivään ed. Bäck.

Uusia valiokuntajäseniä.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on tullut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Siv.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
valitsijamiehet.
Helsinki
syyskuun 22 p. 1922.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että valtiovarainvaliokuntaan jäseneksi ed. Ravon tilalle on valittu ed. Harvala.

Koska edustaja Harvala on ollut valtiovarainvaliokunnan varajäsenenä, valittiin hänen tilalleen varajäseneksi ed. Reinikainen.

Valitsijamiesten puolesta

K. A. Lohi.

Osk. Reinikainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi ulkomaalaisten suoritettavan korko- ja osinkoveron lakkauttamisesta

sisältävä ed. Y. Pukkinen edusk. esit. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi 13 p:nä toukokuuta 1919 tupakkavalmisteverosta annetun lain 2, 4 ja 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä ed. Y. Pukkinen edusk. esit. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi maahantuodusta sillistä vuonna 1923 kannettavasta tullimaksusta

sisältävä ed. Helenelundin y. m. edusk. esit. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi eräiden tavarain tuontitulleista vuonna 1923

sisältävä ed. Schauamanin edusk. esit. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi tulo- ja omaisuusverolain eräiden pykäläin muuttamisesta

sisältävä ed. Itkosen edusk. esit. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi eläkkeistä kansalais sodan johdosta työkykynsä menettäneille Suomen kansalaisille sekä kuolleitten Suomen kansalaisten perheenjäsenille

sisältävä ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 6 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R. Sillanpää: Tämä nyt käsiteltävänä oleva eduskuntaesitys, niin nyvassa tarkoituksessa kuin se menee tehtykkin, on monessa suhteessa puutteellinen ja tarkoituksaan vastaamaton. Ensinnäkin ehdotaan tässä, että niistä pienistä eläkkeistä, jotka tässä ehdotaan myönnettäviksi, tulisivat osaniksi ainoastaan luokkassodassa työkykynsä menettäneet ja samassa yhteydessä kuolleitten henkilöiden perheenjäsenet. Niiden perheiden jäseniä, joihin huoltajat yhä vielä istuvat vankiloissa valkoisen vihan uhrina, ei mitään eläkettä tässä ole ehdotettu. Tällainen kanta on ehdottomasti vaarä, ja kumminkin pitäisi aloitteentekijäinkin tietää, kuinka suunnattomassa kurjuudessa poliittisten vankien perheet niin monessa tapauksessa saavat elää. Ei ainoastaan se suunnaton seutinen kärsimys, mikä aiheutuu tällaisen vangin vaimolle ja lapsille siitä tietoisuudesta, että heidän rakkaimpiensa saa virua vuosikausia vankilan kolkkojen muurien sisällä kestäen kärsimyksiä, joihin nimitäkin mainitseminen vaatisi hyvinkin voimakkaan lausunnan, vaan useimmissa tapauksissa lisää näitten vankien omaisten sieuntuskaa vielä se, että tietävät rakkaimpiensa kärsivän syvittömästi. Mutta vielä raskaampia kärsimyksiä tuottaa näille raukoille taoudellinen hätä, joka useitten poliittisten vankien perheitä ahdistaa jokapäiväisenä vieraana. Tällaisten vankien vaimoilla on

useimmissa tapauksissa vaikea saada sopivaa ansiotyötä, minkä vuoksi hän maanollisesti onsiikin tilaisuudessa jättämään lapsensa joko vieraan hoitoon tai oman onnensa nojaan ansiotyöhön läheläksensä. Nämä onnettomat onsiivat siis yntä oikeutettuja eläkkeen saamiseen kuin kaatuneittenkin perheet, siinä ovathan nämäkin yntä säälimättömän valkoisen vihan uhreja kuin kaatuneittenkin perheet ovat. Toiseksi on tässä ehdotettu eläkkeen suoritusperuste aivan onnettomasti. Esityksentekijä on sangen vaativattomasti käyttänyt esityksensä pohjana tynkäeduskunnan laatimaa valkoisen haitituksen joukossa taistelleitten ja heidän perheenjäsentensä eläkeäkiä huhtikuun 28 päivästä 1919, onenkaan ottamatta huomioon, että sanotussa laissa myönnetty eläkkeet tu.evat pääasiassa varakkaimpiin luokkiin kuuluville henkilöille, ja sitäpaitsi on yhteiskunta monilla eri tavoin turvanut ja turvaa edelleenkin valkoisten työkyvyttömiä ja leskiä hankkimalla heille eriläisiä tehtäviä heidän toimeentulonsa helpoittamiseksi. Kun aloitteentekijä ehdottaa, että eläke olisi maksettava saman perusteen mukaan kuin ennemmin mainitsemassani tynkäeduskunnan laatimassa eläkeläissa säädetään, on hänetä jäänyt huomaamatta, e.lei nykyoloissa riittä kunnolliseen elämiseen työäisperheille tällainen eläke, jol ei ole muita tulolähteitä. Samoin on kokonaan epäonnistunut se aloitteessa oleva ehdotus, että eläkeanomukset käsiteltäisiin ja suoritetaan siinä järjestyksessä, kuin usein mainitussa laissa säädetään. Sanotussa laissa säädetään, että eläkeanomuksia käsittelee tutkijalautakunta, johon kuuluu kolme valtioneuvoston asettamaa lääkäriä, jotka tietysti tulevat o'erraan porvarillisten puolueiden jäseniä. Tämä tutkijatoimikunta antaa lausuntorsa avustuskomitealle, joka sitten ratkaisee asian. Avustuskomitean asettaa valtioneuvosto ja kuuluu siihen kolme jäsentä, joista yhden tulee olla varaussodan armeijan edustaja ja toinen edellämäinittun tutkijalautakunnan jäsen. Kun tällaisista henkilöistä muodotettu komitea ratkaisee työäisten eläkeanomuksia, niin voi jo etukäteen ennustaa, että työäisten edut eivät tule suurestiikaan huomioon otetuiksi. Sanotussa laissa kvllä sanotaan, että yhden avustuskomitean jäsenen, joka on nuheenjohtajana komiteassa, pitää olla yleistä luottamusta nauttiva kansalainen, mutta sekään ei suuresti työäläis-

ten asemaa paranna tässä suhteessa, kun komitean kahdelta jäseneltä ei edes tällaista ominaisuutta vaadita. Tynkæeduskuntakin käsitti, ettei ainakaan vapausarmeijan edustajalle voi asettaa sellaista vaatimusta, että se olisi yleistä luottamusta nauttiva. Tällaiseen komiteaan olisi asetettava enemmistö työläisten edustajia, jos yleensä tällaisen komitean asettaminen olisi tarpeen. Nyt käsiteltävänä olevasta aloitteesta olisi moneissa suhteissa sangen paljon muistutettavaa, mutta riittää tällä kertaa kun totean, että aloitteesta ei ole otettu huomioon työläisten todellisia etuja, vaan näyttää alote ikäänkuin muodon vuoksi tehdyttä. Jos aloitteella olisi totta tarkoitettu, olisi siinä otettu huomioon myös se, mikä on työväenluokan kannalta välttämätöntä, eikä vain apinoitu porvarillisten eläkeläisiä, joka ei mitenkään sovi pohjaksi työläisille eläkeläisiä laadittaessa. Toivottavasti valiokunta ottaa huomioon nämä toivomukset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi Suomen Hallitusmuodon perusteista

sisältävä ed. V. Vainion y. m. edusk. esitys n:o 7 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V. Vainio: Samalla kun kannatan puhemiesneuvoston tekemää ehdotusta, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, niin pyydän myöskin esityksen johdosta lausua seuraavaa.

Sen jälkeen kuin Venäjän vallankumouksellinen työväki vuonna 1917 oli suorittanut loistavasti heidän osalleen tulleen tehtävän, nimittäin: kukistaa perinpohjin Venäjän kansaa ja sen ympärysvalltoja sortavan tsarismen ja sen yhteydessä koko Venäjän riistojärjestelmän, teki mahdolliseksi

Suomen saada sieltä itsenäisyytensä. Heti valtaan päästyään Venäjän työtätekevä väestö luovutti Suomelle itsenäisyyden. Tämän jälkeen kävi tälle maalle tarpeelliseksi käydä kehittämään sen hallitusmuotoa aikaansa vastaavalle kannalle.

Suomen valtiovalta, jonka pääjohto oli vuosisatoja Venäjän tsarismen käsissä, ei ollut kotimainen, paitsi se avunanto oli kotimaista, minkä Suomen porvaristo santarmikätyreinä ynnä muina sellaisina avunantoina sille osoitti. Kun Venäjän vallankumous oli pyyhkäissyt pois tsarismen ja sen keralla myöskin Suomen valtiovallan ylläpitäjät, ei tälle maalle jäänyt mitään valtiovaltaa määräävää voimaa muuta kuin kaksi toisilleen sovittamatonta luokkaa, se on työmiehet ja herrat, jotka pyrkivät määräysvallan ottamaan käsiinsä toinen toisensa yli. Kumpikin luokka kävi kilvan aseistautumaan ja aseiden avulla määräämään, kuka tätä maata tulee, ja millä tavalla, hallitsemaan. Työväki, joka tässä luokkasodassa tällä kertaa tuli tappiolle, ja heidän edustajansa parlamentista linnaan kärätyiksi, antoi voittajalle häiriytymättömän tilaisuuden käydä laatimaan tälle maalle mieleisensä perustuslain. Tynkæeduskunnassa aloitettu ja sen jälkeen valitussa eduskunnassa käyty perustuslakitaistelu ei ollut muuta kuin muodollista laatua olevaa taistelua, sillä varsinainen perustuslakitaistelu suoritettiin niillä areenoilla, niillä barrikaadeilla, jotka käytiin tässä maassa vuonna 1918. Näissä taisteluissa paukkahtelevat tykit ja räjähtelevät shrapnellit sanelivat tälle maalle nyt voimassaolevan perustuslain perusteet. Parlamentille ei jäänyt tämän jälkeen muuta kuin asettaa pykälät ja momentit paikoilleen.

Surkean kuuluisaksi tullut tynkæeduskunta pyrki hallitusmuotoa laatimaan monarkistiselle pohjalle. Saksasta jo tilattiin kuningas, eräs nykyään unohdettu „prinssi”. Kuninkaan linnaa rakennettiin kumeentapaisella kiireydellä. Taiteilijat ponnistelivat kaikkensa liikkeelle voidakseen hovissa loiston ja hameuden saada vastaavalle kannalle. Tähän ajateltuun hoviloistoon tilattiin jo hienot juomat ukoimailta, kuten shampanjat, liköörit, viinit ynnä muut aivan ensiluokkaiset laadut. Mutta historian kehitys kumminkin kävi

niin nopeassa tempossa, että kuninkaat ja keisarit näinä aikoina jäivät muodista pois. Keisarien ja kuninkaiden kruunut tipahtelivat alas. Museot täyttyivät ympäri maailman noista keisarien ja kuninkaiden kruunuista kuin myös heidän valtaistumistaan. Näin ollen kuninkuuteen perustuvan hallitusmuodon ihailijat olivat myöhäsiyneet ja muistettavalla tavalla siitä luovuttava.

Yhtärintaa tämän kuninkuuteen perustuvan hallitusmuodon kanssa kaukonäköisemmät porvarit alkoivat kehittää nykyään meillä voimassaolevaa hallitusmuotoa, joka vuonna 1918 tässä kamarissa hyväksyttiin.

Jos käymme näitä kahta eri perustuslakiehdotusta tutkimaan, niin ne kumpikin ovat perusteena riistävälle järjestelmälle, se on, luokkayhteiskuntaa säilyttävänä lakina, jos kohta toisessa on sentraloitu neempi valta ja toisessa näennäisesti demokraattisempi henki. Nykyään voimassaoleva hallitusmuoto ei ole mikään uusi systeemi, vaan se on sama pohjaltaan, joka tässä maassa on ennenkin ollut, nimittäin kapitalistinen järjestelmä, johon kolme vuotta sitten eduskunta teki muodollisia ja teknillisiä parannuksia. Voimassaoleva hallitusmuoto on kauttaaltaan kapitalistista luokkaa ja sen etuja suojeleva järjestysääntö. Emme tarvitse kovinkaan monta kohtaa ottaa voimassaolevan hallitusmuotomme lojaalisuudesta niihin ihmiskämmälle välttämättömän oikeuden ja elinehtojen loukkaamiseen nähden, kun jo havaitsemme sen luokkaluonteen.

Se sallii maanomistusoikeuden rajattomassa määrässä kuuluvaksi yksityisille, vaikka oikeuden mukaan ja inhimillisten lakien mukaan se ei saisi olla mikään kauppatavara, vaan että se kuuluisi kaikille yhtäläisen maan käytön perusteella viljeltäväksi. Teollisella alalla on havaittavissa sama ilmiö. Tehtaat se sallii yksityisen tunnottomain osakehuijarien käsiin. Tuotannossa se sallii vallitsevan täydellisen anarkian, valmistustarvikeaineisiin nähden ei tarvitse olla kansan tarpeiden tyydyttämiseksi, vaan tunnottoman voiton ja riiston tyydyttämiseksi. Voimassaoleva hallitusmuoto sallitaksi turvaa kaikenkarsitun liike-elämän keinottelut ja näin saduilla tuloilla riistäjät elävät loistossa ja

yllellisyydessä. Se sallii hyödyttömän luokan niin sanotun loisjoukon, elättää itseään yhteiskunnan työtätekevän väestökerroksen kustannuksella. Se sallii ja turvaa riistäjälle oikeuden pohjattomasti nylkeä työväenjoukkoja. Se saattaa pienet maanomistajat tunnottoman pääoman riiston alaiseksi. Ja kuten jokapäiväisessä elämässä näemme, niin joutuvat ne vuoronperään kodeistaan irtolaisväestön joukkoa lisäämään.

Tämä järjestelmä, jota voimassaoleva hallitusmuoto tukee, tarvitsee myöskin äärettömän suuren ja kalliin valtiokoneiston pystyessä pysyäkseen. Tämä taas puolestaan nielee äärettömät määrät veroja kansalta, että ne ovat jo nytkin nänty-mäisillään sen verotaakan alle, joka heidän kannettavakseen on tullut. Nykyisen järjestelmän kelvottomuudesta johtuu, että kansamme on sarkynyt kahdeksi toiselleen vihamieliseksi luokaksi. Toisella puolella seisoo muutama kourallinen pääomanomistajia, joiden hallussa on koko yhteiskunnan omaisuus. Toisella puolen seisoo kansan suuri enemmistö nälkäiseksi, alastomaksi, kodittomaksi riistettynä. Elämä kuolee kapitalismin kourissa. Työttömien ja kodittomien lukumäärä kasvaa päivää päivää. Kymmeniätuhansia ihmisiä on tälläkin haavaa vailla kotia. Kymmeniätuhansia ihmisiä on vailla työtä ja ruokaa. Tämä hädänalainen asema pakottaa ihmisiä myös rikoksien teille, josta on todistuksena se, että vankilat ovat ylenmäärin kansoitettuja rikoksentekeijöillä. Mustana uhkana lepää huomispäivä Suomen kansan yllä, sillä ylipääsyä ei näytä löytyvän mistään. Hermostuneisuutta ja epätoivoa kaikkialla! Siitä on tyypillisenä todistuksena tämäkin parlamentti ja tähän tähdätyt kansan toiveet. Sadat yhä uusiutuvat hallituksen esitykset ja eduskunta-alotteet ovat lähtöisin tämän kelvottoman järjestelmän seurauksista. Nämä tähänastiset alotteet, mikäli ne tarkoittavat parannuksia, eivät ole tähdätyt syiden poistamiseen vaan ehkäpä jossain määrin helpottamaan seuraamusten tuhoa. Siksiä Suomen kansan elämisen ja olemisen ehto vaatii sangen syvälle käypää, s. o. perinpohjaista yhteiskuntajärjestelmän uudistamista. Suomen kansan olemassa olemisen ehtona on hävittää koko kapitalistinen järjestelmä ja

tilalle luoda sosialistinen yhteiskuntajärjestys. Siksiäpy pyytäisin eduskunnan arvoisia jäseniä kiinnittämään huomionsa esittämälleni lakiesitykselle, jonka olen jättänyt eduskunnan hyväksyttäväksi ja joka kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti.

Puhuja lukee senjälkeen esityksen.

Ed. Hiilos: Käsittäessäni yhteiskuntajärjestelmän perinpohjaisen muuttamisen työätekevän luokan, kansan suunnattoman enemmistön hyvinvoinnille välttämättömäksi asetun tässä kysymyksessä ed. Vainion esityksen kannalle. Mutta koska porvaris on taholta epäilemättä tullaan tätä esitystä vastustamaan ja koetetaan osottaa neuvostojärjestelmä mahdottomaksi viittaamalla oioihin Neuvosto-Venäjällä ja Karjalan työkansan kommuunissa täytyy minun esittää joitakin tosiasioita kummastakin mainitsemastani maasta, jotka sikäälisiin oioihin ja tilanteeseen ovat vaikuttaneet. Porvaristo ja sosiaidemokraatitkin ovat pitäneet suurta meua etä sekä Neuvosto-Venäjällä että Karjalan työkansan kommuunissa on teollisuus lamassa, liikennelaitoksessa valitsee sekasorto ja etä sivistys on tykkäänä hävitetty. Tahdotaan väittää, että kaikki johtuu neuvostojärjestelmästä. Neuvostojärjestelmää syytettiin viimevuotisesta kadosta ensinkään huomaamatta, etä kapitalistisen järjestelmän maassa, rikkaassa Indiassa esimerkiksi kuolee kymmeniätuhansia ihmisiä vuosittain nälkään. Tosin on myönnettävä, ettei Venäjällä sen kummemmin kuin Karjalassakaan ole kaikki niinkuin oia pitäisi eikä liikennekään tyydyttävässä kunnossa. Mutta täytyy ottaa huomioon ne olot, joissa neuvostojärjestelmä Veräjällä ja Karjalassa on jouduttu kehittämään ja tältä pohjalta kun lähdetään mainitsemisani neuvostojärjestelmän maissa vallitsevia oioja arvostelemaan, kiintyy huomio ennen kaikkea siihen raivoisaan vihollisuuteen, jonka kapitalistiset maat ovat mainitsemiini neuvostovaltoihin kohdistaneet.

Heti kun bolshevikit vuonna 1917 ottivat vallan työätekevän luokan käsiin, alkoi-
vat kaikki kapitalistiset maat kaikin tavoin painostaa Veräjää. Maa saarrettiin joka puolelta, kaikki yhteydet Venäjän kanssa

katkaistiin, lähetettiin satojatuhansia miehiä käsittäviä armeijoita sen valtaan nousutta työväkeä leuraustamaan.

Puhemies, koputtaen: Kiellän puhujaa käyttämästä sopimattomia sanoja.

Ed. Hiilos: Vihollisjoukot valtaamallaan alueilla tuhosivat tehtaita, särkivät koneet ja hävittivät rautateitä. Samaten tekivät rintaman takana olevat viholliset. Petomaisimpiakaan tekoja ei häikäily käyttämästä työväen vallan kukistamiseksi, mutta mikään ei ole voinut lannistaa tämän maan työväkeä. Kapitalistiset maat ovat tulleet pakotetuiksi lopettamaan sotilaalliset vihollisuudet Venäjän vastaan. Puna-armeija on peastanut Venäjän työväen vallan, mutta se ei voinut estää sodan tuhoja, joita kesti vuoden 1920 loppuun. Sota hävitti tsaarin aikana sekasortoon joutunutta liikennelaitosta entistäkin enemmän. Se purstoi tuotantokoneistoa ja hävitti sivistyslaitoksia, ja nyt syytetään tästä neuvostojärjestelmää, yksinomaan järjestelmää. Typerämpää väitettä käsittääkseni ei voi kuvitellaakaan. Kaikkesta kapitalististen maiden hävityksestä huolimatta on Neuvosto-Venäjän taloudessa nyt havaittavissa voimakasta nousua. Neuvostovaltia on pystynyt elvyttämään teollisuuden, jota tosin askel valtiokapitalismia kohti on auttanut. Sivistyksellisellä alalla ovat neuvostovallian saavutukset olleet niin suuremmoisia, että yksinpä kapitalistienkin on täytynyt antaa sille tunnustus. Lukutaidottomuus sitten tsaarin aikojen on huomattavasti laskenut ja kaikilla aloilla on huomattavissa nousua samaan aikaan kuin kapitalistisen järjestelmän maat. Saksa ja Itävalta, ovat painumassa äärimmäiseen sekasortoon ja yleensä yhteiskunnalliseen kurjuuteen. Samoin kuin Neuvosto-Venäjällä on myöskin Karjalassa kapitalististen maiden taholta tehty mitä barbaarisinta hävitystyötä. Sielläkin ovat kapitalistiset maat koettaneet kaikin keinoin estää neuvostojärjestelmän kehittämistä erittäinkin tämän maan teollisuusparoonit ja metsämohatat apureineen ovat tehneet kaikkensa kukistaakseen neuvostojärjestelmän ja anastaaksensa päästäkseen omistajaksi Karjalan luonnonrikkauksiin. Kun Karjalan työkansan kommuuni 2 vuotta sitten muodostettiin, ryhdyttiin sa-

mallalla myös järjestämään karjalaista kouluverkkoa. Sen ohella avattiin kirjastoja ja lukutupia, joihin hankittiin kymmenientuhansien markkojen arvosta kirjallisuutta. Petroskoihin avattiin Suomen....

Puhemies: Tämä ei kuulu asiaan, ja olen velvollinen työjärjestyksen 25 §:n mukaan siitä huomauttamaan. Kehotan puhujaa asiaan.

Ed. Hiilos: Esilläoleva ed. Vainion eduskuntaesitys tämän maan hallitusmuodon muuttamiseksi on käsittääkseni siksi laajakantoinen toimenpide, että olen ollut pakotettu jossain määrin tarkastamaan niiden maiden neuvostojärjestelmää, joissa se on ollut olemassa. Sen johdosta tässä olen viitannut näihin kahteen edelliseen maahan. Koska kuitenkin herra puheenjohtaja tästä on huomauttanut, että se ei kuulu asiaan, niin käsittääkseni en enää siitä puolesta enempää selitystä näiden maiden oloista kai voi antaa. Lyhyesti siis tyydyn vain täydellisesti kannattamaan ed. Vainion tekemää eduskuntaesitystä Suomen hallitusmuodon perusteiden muuttamisesta.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi luokkasodassa kaatuneitten tai muuten työkykynsä menettäneiden työläisten ja heidän leskiensä, sekä orvoiksi tai elättäjää vaille jääneiden lasten eläkkeistä

sisältävä ed. R. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 8 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R. Sillanpää: Tahtoisin tämän kysymyksen yhteydessä kiinnittää eduskunnan huomiota siihen parikymmentuhantiseen sotaorpojen laumaan, jotka tälläkin kertaa ojentavat käsiänsä teidän puoleenne pyytäen leipää. Tämä kysymys jos mikään

pitäisi olla omiaan kolkuttamaan Suomen porvaristoa omalletunnonle, jos yleensä omastatunnosta meidän aikanamme voidaan puhuakaan. Valkoisten orpolapsia ja leskiä, jotka ovat käsittäneet vain pienen murto-osan siitä sotaorpojen ja leskien laumasta, kuin meille luokkasodan ja valkoisen terrorin jälkeen jäi, ryhtyi silloinen tynkäeduskunta heti yhteiskunnan varoilla huoltamaan, mutta punaisten orvot ja lesket, joita valkoisten etupäässä olisi tullut huoltaa, koska he olivat syypäät näiden onnettomien kohtaloon, ne on jätetty yhteiskunnan taholta vaille kaikkea huolta ja hoivaa.

Koko luokkasodan katkerimman osan muodostaakin näiden onnettomien orpojen kohtalo ja kärsimykset. Vie äkin voi sie-lunsa silmien eteen loihdia kokonaisen meren lapsentuskaa ja epätoivoa, kun tuhan-net äidit ja isät joka päivä raastettiin pois kodeistaan ja viattomat lapset jäivät yksinään vuodattamaan epätoivon kyynel-heitä. Valkoinen kostaja, ilman aavistusta hyökkäsi rauhalliseen kotiin murha-ase pa-jas-tettuna, pakottaen kodin huoltajan seuraamaan mukaansa. Ja valkoisen miehen ärjyntä: „Saatanan punikki” ja „Roisto nyt menet helvettiin”. jäivät kaikumaan lasten korviin viimeisiksi jäähyväissanoiksi isän ja äidin niin rakastamille pienokaisille, joiden huoltajat nyt kuljetettiin sorakuopan reunalle teloitettaviksi. Se o’i kauheaa aikaa, jossa kuitenkin synkimmän lehden muodostaa se raaka aisuus, jolla nämä kahdenkymmenennen vuosisadan n. s. sivistyneet suomalaiset porvarit kohtelivat viattomia lapsia.

Tuhansia lapsia harhaili silloin pitkin maatamme avuttomina yrittäen tulla toimeen niillä vähäisillä almuilla mitä kärsivä työväenluokka viimeisistäkin suupaloistaan koetti heille jataa. Jos nämä onnettomat uskalsivat hädässään kääntyä niiden puoleen, joille olisi ollut yllin kyllin heidänkin osakseen, saivat he tuntea, mitä todella on valkoisessa Suomessa olla punikin pentuna.

Satoja, ehkäpä tuhansiakin lapsiraukkoja sortui silloin maassamme puutteeseen, vi-luun ja nälkään.

Mitä olivat nämä lapset sitten tehneet, että heidän piti saada tällaisen kauhean rangaistuksen. Heidän rikoksensa oli siinä, että olivat valinneet isäkseen ja äidikseen

köyhiä luokkatie'oisia henkilöitä, rehellisiä työntekijöitä, palkkaorjia, joilla ei saa olla mitään itsenäisiä pyrkimyksiä parempaan elämään, palkkaorjia, joita ei tietenkään olisi heitetty tyrmiin tai raastettu sorakuopan reunalle, jos olisivat tyytyväisinä alistuneet orjan elämään, silloinkin kun nälkäkuolema astui ovesta sisään. Ja suurin rikos lopulta siinä, että palkkaorjissakin on rakkaudentunnetta, ha'ua e'ämään ja elämän jatkuvaisuuteen. Mutta eihän naarasudet (Puhemies koputtaa) saa rakastaa, eikä sudenpennuilla ole e'ämisoikeutta. Siinä oli ohje, jota va'koinen mies tarkasti noudatti ja jonka I'mari Kianto kuuluisa suomalainen kirjailija puki klassillisiin sanoihin: „Tappakaa naarasudet”.

Puhemies koputtaa: Ei saa käyttää sopimattomia sanoja.

Puhuja: Senkin jälkeen kuin luokkataistelun pahimmat seuraukset oli ehditty sivuuttaa, ei punaorpojen kärsimysmitta ollut juossut umpeen. Osa heistä joutui porvarillisten orpo- ja huoltokoteihin, joissa ei e'ärä suinkaan näille punäkkien lapsille ole hymyilyt. Sillä eihän punikin lasta ole voitu kohdella ku'en pitäisi kohdella alkavaa e'ämän taimea, joka janoaa e'ämäniloa, ei, vaan ovat he saaneet kokea mitä raskaimman luokkavihan heitä painavan.

Vielä huonompaan asemaan joutuivat ne, jotka lähetettiin Pohjanmaalle valkoisten ko'ehin kasvatettaviksi „kunnon kansalaisiksi”. Miten tämä kasvatus tapahtui saa aavistuksen se, joka on kierrellyt Pohjanmaalla ja sieltä kuullut kerrottavan näiden kasvattien e'ämäsä.

Työjuhtina, samalla tavoin kuten ennen huutolaiset, ovat he saaneet raataa isäntiensä pelloilla ja niityillä tai siten paimenina, ohuissa vaatteissa, niukalla ravinnolla, kierrellä karjan perässä metsässä. Kouluissa ovat kelvottomat opettajat vainonneet näitä orporaukkoja ja tehneet heidän harmaan e'ämänsä katkeraakin katkerammaksi. Monta ei näissä punaorvoissa liene, joka olisi tullut saamaan inhimillistä hoitoa ja kasvatusta.

Niiden orpojen asema, joilla on ollut äiti, on kohteluun nähden ollut parempi sillä äidin heille osoittamaa rakkautta ei val-

koinen mies ole voinut estää kokonaan, vaikkakin on selvää, että ylenmäärin kiusaantuneet ja näkiintyneet äitiraukat eivät aina ole jaksaneet lapsiansa kohdella ja heliä niinkuin tulisi. Mutta näihinkin lapsiin on luokkakosto sanan täydessä merkityksessä kohdistettu nälän avulla, sillä ne ansiomahdollisuudet, mitä näillä puna'eskillä perheen huoltajina on ollut, ovat olleet niin niukat, että he ovat joutuneet kokemaan sanoin kuvaamatonta puutetta ja hätää lapsinensa. Esim. Helsingissä näille äideille kunnan taholta järjestetyissä työtuviissa he ovat ansainneet, jopa alle 50 mk. viikkopalkkoja. Sanomatakin on selvää, että näkä on ollut tällaisten perheiden jokapäiväisenä vieraana. Väiväishoidon puolelta annettut muutamat markat, milloin niitä on annettu, eivät myöskään ole kyenneet näiden perheiden näkää torjumaan vähimmäisäkään määrässä.

Mutta vallassaoleva luokka ei ole ainoastaan lyönyt laimin elatusvelvollisuuttansa huolehtia näistä orvoista ja leskistä, vaan mitä suurimmalla innolla niitä lisännyt, raahaamalla uusia uhreja näihin he'vetillisiin komeroihin, vieläpä vainonneet sellaisia henkilöitä, työväenluokan jäseniä, jotka inhimillisestä säälintun'eesta edes jollain osalla lievittääkseen heidän kohtaloansa ovat yrittäneet kerätä heille apua. Tällaisia henkilöitä on virkavalta haasannut oikeuteen vastaamaan, jossa heitä on sakotettu, kuten tapahtui esim. kesällä 1921 Reposaarella, jossa sakotettiin 12 henkilöä, sitten Turussa ja Lahdessa sakotettiin muutamia henkilöitä. Tällainen on kyllä mahdollista minun uskoakseni ainoastaan sentään valkoisessa Suomessa.

Kun me työväenpuolueen eduskuntaryhmä olemme tehneet esityksen, jonka mukaan näille valkoisen terrorin uhrien orvoille ja leskille sekä vielä vankilassa olevien perheille vihdoinkin turvattaisiin heille kuuluva e'läke oikeudenmukaisella tavalla, teemme sen siinä ajatuksessa, että jo olisi vihdoinkin eduskunnan aika tehdä voitavansa edes jossain määrin hyvittääkseen näiden onnettomien asemaa.

Ehdotan senvuoksi, että eduskunta hyväksyisi kysymyksessäolevan lakiesityksen, joka kokonaisuudessaan kuuluu seuraavasti.

Puhuja lukee eduskuntaesityksen.

Ed. Kemppi: Sen lisäksi, mitä ed. Sillanpää täällä äsken lausui, tahdon minä tuoda vielä eräitä seikkoja lisäksi todistamaan siitä raakuudesta ja eläimellisestä teurasluksesta.

Puhemies, koputtaen: Kiellän puhujaa käyttämästä sopimattomia sanoja.

Puhuja: jota porvaristo ja sen yksityiset jäsenet vuoden 1918 kapinan aikana ja sen jälkeen harjoittivat. Tämä on mielestäni erittäin tärkeätä senvuoksi, kun minä luulen, että täällä on useita sellaisia porvarillisia edustajia, jotka ovat lukeneet ainoastaan porvarillisia sanomalehtiä eivätkä niinollen ole voineet saada oikeita tietoja vuonna 1918 vallinneesta terrorista ja sen uhriksi joutuneista. On viimeinkin jo aika tullut, jolloin jokaisen porvarinkin on tultava huomaamaan, minkälaisia rikoksia porvaristo teki vuonna 1918 työväestöä kohtaan tappamalla useita kymmeniä tuhansia työläisiä ja siten riistäen monilta kymmeniltä tuhansilta lapsilta huoltajan ja vaimoilta miehen. Nämä onnettomat ovat tähän saakka saaneet olla ilman minikäänlaista avustusta valtion puolelta. He ovat saaneet tulla toimeen, miten ovat voineet, tai ovat kuolleet puutteeseen ja kärsimykseen. Voiko meistä yksikään mitata ne kyöneleet, joita tuhannet äidit ovat näinä vuosina vuodattaneet nähdessään rakkaat lainsensa joutuvan leivän ja vaatteiden puutteessa mieron tielle? Ei, sitä ei voida tehdä.

Nyt on kuitenkin vihdoin tehtävä tästä loppu ojentamalla auttava kätemme näille. Valkoisten puolella on orvoiksi joutuneiden kohtaloa valtion puolesta riennetty keventämään. Heitä avustavat myös yksityiset porvarilliset avustusseurat. Heitä varten on perustettu m. m. Mannerheimin lastensuojeluliitto ja monta muuta samankaltaista laitosta. Nyt on tämä huolenpito ulotettava myöskin työväestön leskiin ja orpoihin.

Mainitsin äsken, että tarkoitukseni oli tuoda esiin eräitä esimerkkejä, millä tavalla leskiä ja orpoja vuonna 1918 tehtiin. Lainaan tähän eräitä otteita eräästä tutkimuspöytäkirjasta, joka on laadittu helsinkiläisen yksityisetsivän K. A. Johanssonin toimesta elokuun 17 ja lokakuun 1 päivänä vuonna 1921 Jämsän pitäjässä. Tutkimuksen tarkoituksena silloin oli saada selville

kapinan aikana Jämsästä kadonneitten henkilöiden kuoleman syy. Pöytäkirjan mukaan kertoi Jämsän haudankaivaja Aleksanteri Mäkinen muun muassa seuraavaa:

Kohta Länkipohjan taistelun jälkeen todistajan aikaa lähemmin muistamatta, kun sotatapahtumat olivat siirtyneet Jämsää lähemmäksi, oli vanginvartija Saari puhelimitse käsenyt todistajan kaivamaan useampia hautoja, todistajan muistamatta, montako, mainitsematta, keitä varten, minkä todistaja olikin tehnyt. Ilalla oli vanginvartija Saari puhelimesta sitten käsenyt Aleksanteri Mäkinen saapumaan Saaren taloon ruumiita noutamaan, minkä todistaja oli tehnyt. Ruumiit olivat olleet Saaren talon nurkan takana ja olivat Jalmari Saari ja Aleksanteri Mäkinen yhdessä Saaren hevosella kuljettaneet ruumiit hautausmaahan, mihin ne Mäkinen kaivamiin hautoihin oli haudattu. Keitä vainajat olivat, ei Mäkinen sanonut tuntevansa, eikä hän sitä Saarelta ollut udellutkaan. Jorunkun päivän kuluttua oli Jalmari Saari ilmoittanut todistajalle, että koska ampuminen heidän talonsa nurkissa herätti kylälaisten huomiota, tapahtuisivat telotukset tästä lähtien kirkon kellotapulissa. Jalmari Saaren, jonka seurassa oli ollut useita todistajalle tuntemattomia miehiä, käytös oli ollut siksi uhkaava, ettei todistajan auttanut muu kuin täpua tuohon määräykseen. Melkein joka yö oli tämän jälkeen vangittuja henkilöitä tuotu kellotapuliiin, milloin kaksi, milloin kolme, milloin viisi, erään kerran kokonaista kaksitoista. Saari oli aamulla antanut todistajalle määräyksen, montako hautaa oli kaivettava. Mutta kun joskus henkilöitä oli ammuttu enemmän, kuin hautoja oli määrätty kaivaa, oli niitä haudattu tavallista lähemmäksi toisiaan, niin että tuli vähän niinkuin päällekkäin. Saaren määräyksestä oli todistaja ollut teloituksessa läsnä, mutta vastenmielistä kun toimitus oli, ei Mäkinen varmaan voinut sanoa, kuka kulloinkin vankeja ampui eikä todistaja edes kaikkia ampuja tuntenut, kun oli vieraspaikkakunnan miehiä. Jalmari Saaren ja Juho Frommin oli todistaja ainakin nähnyt ampumassa samoin kuin Iso-Lukkariksi kutsutun miehen sekä Veikko Sippolan. Vangitut olivat ammuttavaksi tuotaessa olleet kytketyt yhteen käsiraudoilla ja oli näin ollen usein toinen saanut odottaa, kunnes toinen oli tapettu.

Päällysvaatteita ei vangeilla ammuttavaksi tuotaessa ollut, mutta ammuttua oli niiltä, joilla paremmat kengät olivat jalassa, jalkineet otettu ennen hautaamista pois. Aluksi oli surmaaminen tapahtunut sotilaskiväärillä, jolla oli ammuttu rintaan ikäänkuin sydämeen tarkaten. Mutta sitten kun rintaan ammutut eivät heti olleet kuolleet, olivat surmaajat alkaneet ampua brovningin kanssa päähän, jolloin kuolema oli heti seurannut. Kun kellotapulissa lyhyen matkan vuoksi seinästä toiseen kuulat olivat singonneet ampujia kohti lähettäen kiven sirpaleita todistajan kasvoille, kun tämä tapulin ovella oli seisonut, olivat ampujat loppuaikana suorittaneet surmaamisen hautausmaalla. Keitä ammutut olivat, ei todistaja yleensä tiennyt, kun ampuminen tapahtui yön pimeydessä, mutta oli todistaja tuntenut murhattujen joukossa Jämsänkoskelta kotoisin olleen asioitsija F. Peltosen, kaksi suutari Vahroosia, isän ja pojan ynnä torppari Verner Laakson Koskenpään kylästä ja Jämsänkosken tehtaan työmies Hugo Hardenin vaimon Linda Hardenin. Samoin tunsii todistaja ammutuista koneasioitsija Heikki Rajalan, joka oli ensimmäisiä ammuttuja. Ammuttavat olivat yleensä teollisuuskalle tuotaessa rukoilleet Jumalaa ja telottajilta armoa, vannonen ei olleensa missään tekemisissä punaisten tai yleensä kapinallisten kanssa. Mutta armoa ei kenellekään annettu. Erittäin järkyttävän vaikutuksen oli todistajaan tehnyt Linda Hardenin murhaaminen. Tämä, jonka mies aikaisemmin oli murhattu, oli polvillaan rukoillut, että säästäisivät hänen henkensä, edes viiden isättömän pienen lapsen vuoksi. Mutta armoa ei hänellekään annettu. Murhaamisen jälkeenä aamuna oli todistaja kertonut kirkkoherra Hovilaiselle montako kunakin yönä oli ammuttu ja kirkkoherra oli kirjoittanut ammuttujen lukumäärän muistiin. Näin tehdyn luette'on mukaan oli maaliskuun—toukokuun välisenä aikana ammuttu noin 70 henkeä. Yleensä olivat haudat kaivetut tavallisuuden mukaan, mutta joku ruumis oli jäänyt matalammalle, joten esimerkiksi eräs työmies Mannisen vaimo, joka oli etsiskellyt miestänsä, oli kaivanut hänen ruumiinsa maasta pois. Jalmari Saari ja muut ampujat olivat kieltäneet todistajaa teloituksista puhumasta, ettei niistä turhaan kylällä puhuttaisi, mitä

määräystä todistaja oli tähän saakka noudattanut ja vakuuttanut niille kymmenille henkilöille, jotka omiaan olivat olleet todistajalta kysymässä, ei mitään tietävänsä. Mutta kun asiassa näytti tulevan virallisesti kysymys, ei todistaja tahtonut tosiasioita saamalla tekeytyä osalliseksi rikoksiin, joita hän koko sydämestään oli inhonnut.

Minä voisin tässä sivumennen vielä mainita, että tämä kysymyksessäoleva Saari oli asetettu syytteeseen näistä murhista ja oikeudenkäynnin aikana tulikin todistetuksi, että hän oli kapinan aikana sekä sen jälkeen tappanut lähes sata ihmistä. Oikeus vapautti kuitenkin hänet kaikista syytteistä.

Olkoon tämä teille porvarillisille edustajille yhtenä hyvänä esimerkkinä siitä, mitä tapahtui vuonna 1918 ja senjälkeisinä aikoina. Minä oletan, että teistä monet eivät ole täysin tietoisia näistä tapauksista, sillä monet teistä lukevat ainoastaan porvarillisia lehtiä. Ja ne eivät tällaisia palstoilleen koskaan ole ottaneet. Minä voisin tässä ruveta kertoilemaan monia muita samansuuntaisia tapauksia, mutta oletan, että tämäkin jo todistaa selvästi sen puolesta, että vihdoin on aika tullut jo ryhtyä yhteiskunnan puolesta turvaamaan punaistenkin orpoja ja leskiä.

En kuitenkaan voi olla mainitsematta eräästä tapauksesta, joka tapahtui vuonna 1918 maaliskuussa Pietarsaaressa. Siellä eräänä yönä tulivat valkoiset eräisiin työläiskoteihin ja kokosivat kuusi miestä käsittävän joukkueen, jonka veivät Strengbergin tupakkatehtaan seinän vierelle ammuttavaksi. Nämä työläiset haettiin kaikki yövuoteeltaan ammuttaviksi. Tästä asiasta kierteli muun muassa Ruotsin sanomalehdissä vuonna 1919 kuvauksia. Ne olivat väritettyinä siihen suuntaan, että nämä teloitettut työläiset olivat muka suunnitelleet ei enempää eikä vähempää kuin koko Pietarsaaren kaupungin ilmaan räjäyttämistä. Kuitenkin tosiasia on, että nämä olivat rauhallisia työläisiä, jotka eivät olleet edes ajatelleet liittymistä punaisiin. Kuitenkin tällaisia juttuja, kenties huonon omantunnon vaikutuksesta, laskettiin ukomalaisiin lehtiin, sillä tietenkin pelättiin, että jolloinkin tulee niistä tieto.

Minä yhdyn ed. Sillanpään tekemään eduskuntaesitykseen ja toivon, että tämä

eduskunta viimeinkin osaisi antaa arvon tälle kysymykselle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta

sisältävä ed. Wiikin edusk. esit. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi Rikoslain 16 luvun 24 §:n kumoamisesta

sisältävä ed. Hakkilan y. m. edusk. esit. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi Rikoslain 16 luvun 24 §:n kumoamisesta

sisältävä ed. Hiiloksen y. m. edusk. esit. n:o 11.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kemppi: Yksi turmiollisimpia lakeja työvälle, joita n. s. tynkäeduskunta työväen kurissapitämiseksi laati, on lisäys Rikoslain 16 lukuun. Lisäys, 24 § eli n. s. sosialistipykälä, on tarkoitettu vankaksi lukoksi työväen sanomalehdistön suulle. Sen avulla on vallassaoleva luokka koettanut tukkia sanomalehdistön suut siinä kuitenkin onnistumatta. Porvaristo ei ole tämän pykälän voimassaolon ajalla voittanut mitään itselleen, mutta on aiheuttanut paljon vahinkoa ja lisää kärsimyksiä työvälle. Tämä lukko ei ole voinut estää työväen sanomalehtiä lausumasta totuuden sa-

noja olevista oloista ja paljastamasta sitä ennenkuulumatonta työväestön orjuuttamisyritystä, jota tässä maassa on viimeisinä vuosina vallassaolevan luokan taholta harjoitettu. Siihen aikaan kun venäläinen byrokratismi isännöi tässä maassa ja sääti painovapautta rajoittavia lakeja ennakkosensuuriin saakka, löytyi yläluokankin piireissä paljon henkilöitä, jotka näitä toimenpiteitä vastustivat. Se kai johtui siitä, että ne kohdistuivat myöskin heidän omiin sanomalehtiinsä. Sensoreina toimivia henkilöitä halveksuttiin kaikin tavoin ja pidettiin heitä jopa Suomen kansan suornaisina vihollisina, jotka ovat antautuneet vihollisen palvelukseen. Nyt kun kotimainen sensuuri 24 §:n turvissa harjoittaa häikäilemätöntä painostusta saman kansan, joskin toisen kansanluokan sanomalehtiä kohtaan, ei nouse yläluokan piireistä ainoatakaan ääntä vastustamaan tätä.

Jos tarkastelee pykälää puhtaasti asialliselta kannalta, niin huomaa helposti, että sen laatijat ovat pykälän rakentaneet erittäin löysille perusteille. Se näet pyrkii suojelemaan vaaralta, jonka ei tarvitse olla todellista. Pykälässä näet otetaan kysymyksen luuloteltukin vaara. Kun tällaisille perusteille ryhdytään lakia laatimaan ja vielä tämänluontoista lakia, joka mitä suurimmassa määrässä vaikuttaa työväestön jokapäiväiseen elämään ja sen taisteluun jokapäiväisen leipänsä puolesta, jää silloin mielivallasta riippuvaksi lainkäyttö. Että todellakin nyt kysymyksessäoleva lakipykälä on sellainen, jota voidaan tulkita sangen monella tavalla, todistaa jo yksin sekin seikka, että maan eri tuomarit ovat siihen suhtautuneet jyrkästi toisistaan eroavalla tavalla. Tämä tietenkin johtuu siitä, mitenkä vilkkaalla mielikuvituksella varustettu tuomari on ja myöskin siitä, millä tavalla hän katselee yhteiskunnallisia oloja. On tapahtunut, että esim. Helsingin raastuvanoikeus on vapauttanut syytetyn kysymyksessäolevan pykälän nojalla nostetusta syytteestä, kus taas samasta asiasta on Kajaanissa tuomittu 6 kuukautta vankeutta ja lehti lakkautettu. Voi sanoa yleensä, että Kajaanissa ja Kuopiossa ovat tätä pykälää joutuneet lukemaan tuomarit, joilla on erittäin hyvä mielikuvitus ja kovin huono yhteiskuntatuntemus. Noin 2 vuoden ajalla on Kajaanissa

lakkautettu työväen sanomalehti 8 eri kertaa ja vastaaville toimittajille tuomittu kuritushuone- ja vankeusmäärät nousevat noin 10 vuoteen. Sakkomäärä nousee useihin tuhansiin markkoihin. Kuopiossa on suhde aivan sama, ellei vieläkin huonompi. Oulussa, Vaasassa ja Helsingissä ilmestyvät sosialistisen työväenpuolueen sanomalehdet ovat lakkautuksiin nähden päässeet verrattain helpolla. Kussakin paikassa on lehdet lakkautettu ainoastaan yhden kerran ja vankeustuomiot jäävät alle kajaanilaisista ja kuopiolaisista tuomioista. Noin kolme vuoden aikana ovat sosialistisen työväenpuolueen lehdet saaneet painokanteita yhteensä yli 300 ja niitten vastaaville toimittajille tuomittu kuritushuone- ja vankeusmäärä nousee lähes 30 vuoteen. Helsingissä ilmestyvä Suomen Työmies on yksistään saanut 100 painokannetta. Se sai yhdellä ainoalla kerralla 60 painokannetta. Suhde on jokseenkin sama maaseutukaupunkierihin nähden. Valitettavasti ei minulla ole tällä kertaa yksityiskohtaista tilastoa eri lehtiemme painokanteista, joka kyllä olisi ollut erittäin paikallaan tässä esittää. Jos asia vielä palaa valiokunnasta, jonne se nyt menee, eduskuntaan, lienen silloin tilaisuudessa valaisemaan asiaa tarkalla tilastolla, mutta jo nyt tässä ylläesittämäni summittainen tilasto osoittaa, minkälaista tuhoa pykälä on aikaansaanut. On merkillepantava seikka, että eri tuomioistuimet suhtautuvat niin kovin eri tavalla pykälään. Tämä ei voi johtua mistään muusta kuin siitä tosiasiasta, että kysymyksessäoleva pykälä on itse ajattelevalle tuomarille erittäin hankala soveltaa. Ennakkoluuloton tuomari näkee sen olevan kehnon yleensä. Sanotaan, että kaikki ovat samanarvoisia lain edessä. Tämä on kuulunut fraasi, sen on viimeisinä vuosina tullut tässä maassa jokainen huomaamaan. Kaikki eivät ole samanarvoisia lain edessä. Tässä maassa ovat oikeusistuimet vapauttaneet suurmurhaajia, jotka todistettavasti ovat tappaneet useita kymmeniä työläisiä. Pääsisikö työläinen, joka tekisi porvarille samalla tavalla syytteestä vapaaksi. Tämäkin kysymyksessäoleva pykälä on sellainen, jota ei yritetäkään sovelttaa porvarillisiin sanomalehtiin. Ne saavat vapaasti yllyttää minkälaisiin

tekoihin tahansa. Herrat edustajat siellä oikealla ja keskustassa muistatte kai vielä minkälaisen tunnustuksen ministeri Ritavuoren murhaaja Tandefelt teki Helsingin raastuvanoikeudessa? Eikö hän sanonut, että hän luki, etten sanoisi, suoranaisia kehoituksia Hufvudstadsbladetissa raivata Ritavuori pois näyttämöltä. Samoin Hämeenlinnassa ilmestyvä kokoomuslainen lehti yllytti ennen tätä murhaa tekemään Ritavuorelle samoin. Helsingissä ilmestyvässä Iltalehdessä on luettavaa miltei jokaisessa numerossa yllytyskirjoituksia, jotka kiihottavat herrashuliigaaneja hyökkäämään järjestyneen työväen kimppuun. Maaseutukaupungeissa kiihottavat kokoomuspuolueen lehdet raivamaan heille epämieluisia hallitusmiehiä pois tieltä. Niiden palstoilla valuu päivästä päivään paksu lokavirta, ne saavat rauhassa jatkaa kiihottustaan ilman, että viranomaiset ryhtyisivät pykälää soveltamaan niihin. Tämä paljastaa räikeästi sen seikan, millä tavalla tässä maassa lakia sovelletetaan työläisiin ja porvariin. On kulunut lähes neljä vuotta siitä kun tynkäeduskunta hyväksyi kysymyksessäolevan pykälän. Se kuvitteli silloin, että tämä pykälä on sellainen mahtikeino, että sen avulla voidaan tukkia suu maan työväestöltä. Juuri siihen aikaan oli valkoinen puhdistus riehunut yli maan. Kymmeniä tuhansia työläisiä oli tapettu kiväärien ja kuulariuskujen piippujen edessä. Kymmeniä tuhansia työläisiä kuoli nälkään ja kymmeniä tuhansia työläisiä virui puolikuolleina piikkilanka-aitojen sisässä. Porvaristo pelkäsi tihutöittensä julkitulemista työväen sanomalehtien palstoilla, joita kyllä siihen aikaan ei vielä monta ollut ja siksi turvautui se tällaiseen pykälään. Se ei ole kuitenkaan estänyt totuuden julkitulemista, siksi voimakkaasti on käsistään ja jaloistaan sidottu, verille ruostettu työväestö sitä tahtonut. Se on kyllä tullut työväestölle kalliiksi, sillä monta uljasta eturivin miestä on sentakia joutunut vankilaan. Se ei kuitenkaan meitä pelota. Jokaisen vankilaan joutuneen toverin tilalle astuu kaksi uutta toveria. Työväestön sanomalehtien suita ei tukita pykälillä eikä vankileirillä, sillä ne imevät elinvoimaansa suorastaan työväestä.

Viime vuosisadan loppupuolella säati

Saksan rautakansleri Bismarck niin sanotun sosiaalistilain, jonka tarkoituksena oli pitää työväestöä kurissa. Sen lain nojalla tukittiin työväen sanomalehtien suut ja niiden toimittajat ajettiin maanpakoon. Bismarck ryhtyi tällaiseen kiristystoimenpiteeseen turvatakseen itselleen häiritsemättömän rauhan järjestellessään imperiaalistisia valloitus Hankkeitaan ja hajoittaakseen peloittavassa määrässä voimistumaan alkaneen järjestyneen työväen luokkavoiman. Bismarck onnistui pitämään lakia voimassa ainoastaan lyhyen ajan, jonka jälkeen työväki pyyhkäsi sen pois. Tämän maan porvaristo luulee voivansa yhden pykälän avulla tukkia työväen sanomalehtien suut. Se on hukkuvan tarttumista oljenkorteen.

Edelläesitetyllä olen tahtonut osoittaa porvaristolle, että on turhaa pitää tätä pykälää voimassa, sillä se ei käytännössä tuota porvaristolle eikä kapitalistiselle järjestelmälle mitään hyötyä. Niin kauvan kuin tässä maassa on työväkeä, niin kauvan on sillä myöskin oleva sanomalehtiä, joissa se sanoo sanottavansa tällaisista pykälistä huolimatta. Ja jos porvaristo näkee olevan itselleen edullista ryhtyä vieläkin tehokkaampiin toimenpiteisiin sanomalehtiemme suiden tukkeamiseksi, esim. kieltämällä ne tykkäänän ilmentymästä, on työväestö siinä tapauksessa löytävä keinoja, joilla ilmoittaa äänensä kuuluville. Kokonaisen kansanluokan ääntä ei voida tukahuttaa pakkotoimenpiteillä. Sen pitäisi porvaristonkin ottaa tarkoin huomionsa.

Edellä esitetyn perusteella esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lakiehdotuksen.

Puhuja lukee sen jälkeen esityksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 kansalaissotaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta

sisältävä ed. Hakkilan y. m. edusk. esit. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta 27 päivänä marraskuuta 1917 annetun lain 3, 9, 11 ja 12 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Kankarin y. m. edusk. esit. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi valtiollisista syistä, hallinnollista tai kurinpitotietä v. 1918 ja 1919 erotettujen valtion virkamiesten ja palvelijain entisiin toimiinsa takaisin ottamisesta

sisältävä ed. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi vuonna 1918 käydyn luokkasodan johdosta sekä sen jälkeen valtiollisista syistä erotettujen valtionpalvelijain ja -virkaillijain virkoihinsa ja entisiin toimiinsa palauttamisesta

sisältävä ed. Hiiloksen y. m. edusk. esit. n:o 15 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Ensimmäisen varapuhemiehen Virkkusen ryhdyttyä johtamaan puhetta viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. Hiilos: Kyseessäoleva ehdotus laiksi vuonna 1918 käydyn luokkasodan johdosta sekä sen jälkeen valtiollisista syistä erotettujen valtionpalvelijain ja -virkaillijain virkoihinsa ja entisiin toimiinsa palauttamisesta on aloitteentekijän taholta jätetty tälle eduskunnalle niissä merkeissä, että vihdoinkin tulisi se huutava vääryys

korjatuksi, mikä valtionpalvelijoita on kohdannut mainitun luokkasodan johdosta. Tämä valtionpalvelijain kohtalo on tässä eduskunnassa, ei tässä, mutta aikaisemmissa eduskunnissa jokaisilla valtiopäivillä ollut esillä ja porvaristonkin taholta on myönnetty, että valtionpalvelijoita kohtaan on menetelty useissa suhteissa suorastaan laittomasti ja että joka tapauksessa heitä kohdannut rangaistus on liian ankara ja että yhteiskunnan velvollisuus todellakin vihdoinkin olisi tässä kysymyksessä tehdä korjaus. Kun 1918 luokkasota syttyi, ei voida millään asiakirjoilla todistaa, että rautatien palveluskunta enemmän kuin sen järjestökkään olisivat faktillisesti olleet vaikuttamassa tämän syntyyn. Se tuli ehdottomasti tälle yhteiskuntaryhmälle aivan tietämättä. Vasta tosiasiallinen tapahtuma, että näin oli käynyt, sai heidät asiasta vakuutetuksi. Siitä on selviä todistuksia valtion palvelijain järjestöjen erinäisistä kiertokirjeistä ja niiden keskusjärjestöjen pöytäkirjoista. Mitään syitä siis, jotka painaisivat valtion palvelijoita vielä suhteellisesti enemmän kuin muuta työväenluokkaa, ei asiallisesti löydy. Oli kuitenkin, ja on edelleenkin muistettava, että näissä laitoksissa toiminut kansainainen, alempi palvelus- ja virkakunta, näitten laitosten virkavaltaisuuden vuoksi, joutui sängen ankaran vainon alaiseksi. Ei ole tässä yhteydessä tarpeellistakaan asiaa kaikessa laajuudessaan vetää esille, koska se suurimmalle osalle eduskunnan jäseniä jo sinänsä on tuttu. Haluan kuitenkin muutamissa kohdissa vielä mainita tästä asiasta jotain ja ennen kaikkea siitä puolesta, mitä yhteiskunta on tahtonut tämän asian järjestämiseksi tehdä.

Kun tämä kysymys oli aikaisemmassa eduskunnassa esillä mainitsivat muiden muassa keskustan porvarilliset ryhmät, että hallitus ottaisi ensi tilassa harkittavakseen, missä määrin kansalaissodan johdosta kurinpitoteitä rangaistut valtion virka- ja palvelusmiehet voitaisiin vapauttaa heille langetetuista tuomioista ja palauttaa heidät, joko entisiin virkoihinsa tai muihin samanlaisiin toimiin. Siis porvarillistenkin ryhmien taholta oltiin tietoisia, että tässä suhteessa valtion palvelijoihin nähden on ehdottomasti tapahtunut sängen suurta, ehdottomasti liiallista mielivaltaa,

heitä tuomittaessa rangaistuksiin. Sitten asetettiin hallitus erään komitean laatimaan jonkunlaista esitystä ja yleensä tutkimaan tätä kysymystä ja asettui mainittu komitea, jossa oli kai kolmen puolueen edustajia, pääasiallisesti sille kannalle, että kysymys olisi lainsäädäntötietä järjestettävä. Mitään muuta mahdollisuutta asian järjestämiselle tosiasiallisesti ei löytynyt. Jokainen, joka on vähänkin tietoinen ja käytännöllisesti tuntee, mille nämä valtiolaitokset ja ennen kaikkea rautatielaitos suurimpana laitoksena rakentuu, niin hän on siitä heti tietoinen, että millään muulla muodolla ei rautatiehallitusta voida saada pakoitetuksi ottamaan erotetut toimenhoitajat takaisin kuin suoraan lainsäädäntötietä, suoraan lailla asia järjestä-mällä.

Tämä komitean mietintö esitettiin sittemmin hallitukselle ja komitea yleensä totesi, että kuten se sanoi: komiteassa on vakiintunut se käsitys, että kurinpidolliset rangaistukset ovat yleensä ankarampia kuin kohtuullista ja tarpeellista olisi ollut. Syytetyillä ei ole ollut mahdollisuutta puolustautua, mikä etu syytetyillä on ollut tavallisissa tuomioistuimissa. Ja kumminkin koskevat tuomiot lähes tuhannessa tapauksessa virkansa menettäneitä, joita monikin, useampia kymmeniä vuosia, jopa parhaan ikänsä ovat hoitaneet. Siis tämä vääräys, mikä valtion toimenhoitajaa on kohdannut, se on siis todettu. On kuitenkin ikävällä mainittava, että vaikka valtion komitea tätä kysymystä varten on ollut koolla, ettei hallituksen taholta esitystä siitä tälle eduskunnalle ole annettu. Se johtuu kyllä aivan ymmärrettävisiä syistä, sillä kaikki ne keskusvirastot, joiden alaisista palvelus- ja virkakunnista on kysymys, ovat jyrkästi lausunnossaan olleet vastaan heidän entisiin virkoihinsa palauttamista. On luonnollista, että näillä keskushallituksilla on tämä käsitys, koska he ovat olleet aktiivisina tekijöinä eroittamassa ja tuomitsemassa näitä, eivät he luonnollisesti ilman muuta hyvääntahtoisuudesta tahdo tällaista perääntymistä suorittaa. Jollei siihen yhteiskunnalla ole tosiasiallisempia voimia käytettävänä, jotka suoraan pakottavat nämä hallitukset todellakin ottamaan entiset toimenhoitajat takaisin. Se seikka, että valtion toimen

haltijat menettivät paikkansa, ei ollut ainoastaan siinä, että suurin osa heistä oli toiminut valtiolla yli 10 vuotta, mikäli tilasto osoittaa, ja siis parhaimman aikansa yhteiskunnalle työvoimansa antaneet eivätkä enää luonnollisesti muilla aloilla missään saa elämiseen välttämätöntä ansioa, vaan lisäksi he menettivät oikeutensa erinäisiin eläkkeisiin nähden. He menettivät valtion eläkkeet ja yksityisiin mainittuihin laitoksiin sisältyvään eläkelaitosten eläkkeensaantimahdollisuudetkin. He olivat luonnollisesti pitkän palvelus- ja virkatoimintansa aikana tuntuva määrän rahaa suorittaneet näille laitoksille, ja tämä jäi ilman muuta aivan suoranaisesti näille laitoksille ja siis he menettivät täten taloudellisia etuja, joita ei kai oikeastaan voitane tuomion yhteyteen sisältää. Erään tilaston mukaan, joka minulle eräältä taholta esitettiin, onkin laskettu — se käsittää erästä määrää, 620 henkilöä näistä erotetuista — että he ovat kaikkiaan toimiaikanaan maksaneet valtionrautateiden eläkekassaan yli 600.000 markkaa. On kuitenkin tällaisten rahamääräin suoranainen otto oikealta omistajaltaan väärin ja se olisi asian nyt esille mahdollisesti tullessa ja mikäli tämä eduskunta tahtoo todellakin asian saada pois päiväjärjestyksestä, joka minun käsittääkseni ennen kaikkea kuuluisi oikeastaan porvaristolle, että se tämänkin puolen asiasta ottaisi huomioon. Täällä eduskunnassa on aikaisemmin tehty alote-esityksiä tässä kysymyksessä, mutta niitten käytännöllinen merkitys, mikäli ne tulisivat käytäntöön, kuten edellinenkin esitys, eivät käytännössä olisi mistään merkityksestä, koska niissä lausutaan ainoastaan se yleinen periaate, että mahdollisuuden mukaan on otettava toimenhaltijat takaisin. Sellainen yleinen periaate on jo käytännössä, mutta nämä keskuslaitokset, rautatiehallitus, posti ja monet muut ovat ennen kaikkea taloudellisia laitoksia, niillä on määrätty ohjesäännöt ja ne vetoavat luonnollisesti ajaessaan poliittisia näkökohtia, aina näissä seikoissa juuri tähän taloudelliseen puoleen. Sentähden on välttämätöntä, että mikäli lakia tästä asiasta laaditaan, mikäli asia tehdään asiallisesti pois päiväjärjestyksestä, että se yksityiskohtaisesti määrää, minkä ajan sisällä yleensä toimenhaltijat on virkoihinsa palautettava kuin myös

ne, jotka eivät halua toimiinsa tulla, että heitä katsotaan lain voimaanastuessa, kuin he olisivat toimessaan, että määrättyjen keskuslaitosten eläkelaitosten johtosääntöjen mukaan siten voitaisiin palauttaa eläkemaksut takaisin niille, jotka niille ovat suorittaneet useita vuosia näitä eläkemaksujaan. Jollei tällaista muotoa laissa ole, niin ei myöskään takaisinmaksua voida suorittaa. Näitten laitosten johtosäännöt ovat monimutkaisia ja niitten muuttaminen tapahtuu tavallaan alhalta ylöspäin, joten valtiomahti ei millään muotoa voi vaikuttaa, että ne muussa muodossa kuin siinä, että henkilö katsotaan valtion palveluksessa olevaksi sinä ja sinä hetkenä tekisivät näille oikeutta. Vain siinä tapauksessa määrättyjä asetuksia ja johtosääntöjä voidaan käyttää.

Edelläolevan nojalla pyydän vielä lukea jätetyn esitysehdotuksen.

Puhuja lukee eduskuntaesityksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi valtiorikosoikeuksien tuomitsemain rangaistusten täytäntöönpanosta 16 p:nä heinäkuuta 1918 annetun lain 6 §:n, sellaisena kuin se on laissa 21 p:ltä toukokuuta 1921, muuttamisesta sekä saman lain 7 §:n kumoamisesta

sisältävä ed. H. Mäkisen y. m. edusk. esitys n:o 16 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hj. Mäkinen. Luettuaan esillä olevan eduskuntaesityksen puhuja lausuu seuraavasti:

Tämän eduskuntaesityksen tarkoituksena on saada parannusta poliittisten vankien asemaan esitysehdotuksessa mainitussa suhteessa. Jokainen, joka on vähänkin selvillä poliittisten vankien asemasta, tietää, miten räikeä tämä epäkohta on. Vanki, joka on

palvellut puolet rangaistusajastaan ja voitaisiin laskea ehdolliseen vapauteen, voi päästä tästä „onnesta” osalliseksi vain sikäli, kuin hän on voinut saavuttaa esimiestensä myötätunnon puolelleen. Jos hän ei ole kaikissa kohdin voinut noudattaa vartijain, työnvalvojain, opettajain, pappien, johtajain y. m. mielijohteita ja toiveita, jopa usein heidän suoranaisia oikkujaankin, on käytösnumero laskenut ja tuloksena on se, ettei vanki pääse edes kirjoitukseen. Ja jos muodon vuoksi tällainen mahdollisuus sallitaan, niin paperien mukana liitetään n. s. ansioluettelo, joka useissa tapauksissa tekee sen, ettei vapaaksi pääsemisestä tule mitään. Esim. Tammisaaren pakkotyölaitos on koko poliittisten vankien säilytysajan ollut tässä suhteessa sangen kuuluisa. Tämä johtuu pääasiallisesti siitä, ettei sinne ole onnistuttu saamaan kunnollisia vartijoita, vaan ovat nämät miltei poikkeuksetta niitä Hennaan kauhuja, ynnä muita sivistymättömiä vapaussodan sankareita. Ne ovat niitä, joille porvaristo on koettanut järjestää virkoja luokkasodan aikuisista ansioistaan. Tällaisten vartijoiden kanssa ei voi säilyä sovinnossa, vaikka vankina olisi itse taivaan enkeli. Nämä vartijat eivät nim. voi unhottaa sitä, että he ovat päässeet vartioimaan poliittisia vastustajiaan, joille tahtovat kostaa ja tehdä heidän elämänsä mahdollisimman raskaaksi. Myönsipä eräs edellisen hallituksen oikeusministeri, käydessään Tammisaaren pakkotyölaitoksella, kun tuli puhe vartijain raakalaismaaisesta menettelystä, että asia on kyllä ikävä mutta sitä ei voida auttaa, kun ei saada sivistyneitä henkilöitä hakemaan vartijoiksi. Hän kyllä selittää syyn tähän omalla tavallaan, että kunnan ihmiset eivät hae vartijoiksi muka sentähden kun työväen sanomalehdet parjaavat vartijoita. Tuollainen selitys ei tietenkään pidä paikkaansa, sillä jokainen asioita seurannut tietää, ettei vartijoita enempää kuin muitakaan viranomaisia arvostella työväen lehdissä muuten kuin ainoastaan heidän teoistaan ja edesottamisistaan. Jos heidän menettelynsä poliittisia vankeja kohtaan on epäinhimillistä, niin saavat myös tottua siihen, että ne vedetään puolueemme sanomalehdissä päivänvaloon. Mutta se ei suinkaan estä kunnan ihmisiä hakemasta vanginvartijoiksi, jos ne vaan katsoisivat voivansa toimia

näissä laitoksissa kunnan ihmisinä. Siihen ei heillä kuitenkaan ole tilaisuutta, koska tämän maan vankilakomento nojaa nykyään sille perusteelle, että poliittinen vanki on vähintään joku hirviö jota pitää kohdella kuten petoeläintä.

Ensimmäinen varapuhemies:
Kiellän puhujaa käyttämästä sopimattomia sanoja.

Puhuja: Poliittisten vankien oikeudet nykyisen vankilasysteemin aikana ovat miltei pilkantekoa ja kun tällainen käsitys tuntuu olevan yleinen vankilan ylemmänkin johdon taholla, niin ei silloin suinkaan voi ihmetellä, että sama käsitys on vartijakunnassa. Ne henkilöt, jotka poliittisessa vangissa näkevät ihmisen, vieläpä useissa tapauksissa paljon korkeammalla olevan kuin vanginvartija, eivät voi antautua vanginvartijan virkaan, kiduttamaan kansa-ihmisiä.

Minä olen tahtonut tämän sanoa selvitukseksi siihen, miksi niin moni poliittinen vanki jää vankilaan, vaikka onkin palvellut rangaistusajastaan puolet jopa ylikin, ja olisi siis vapauteen laskettava. Tammisaaren pakkotyölaitoksella esim. on kesäkuun 1 päivän ja syyskuun 5 päivän välisellä ajalla tänä vuonna tullut puoleksi palvelleeksi 135 vankia. Näistäkin on 32 sellaista, jotka eivät ole saaneet asiaansa edes johtokuntaan, kurinpidollisista tai sentapaisista syistä. Viime kesäkuussa tuli puolipalvelleeksi kahdeksan vankia, ja näistä pääsi vapaaksi 4 ja hyljättiin 4; heinäkuun 15 päivänä 8 vankia, joiden asia on vielä ratkaisematta; heinäkuun 22 päivänä samoin 8, joista johtokunta kieltäytyi yhtä ehdottamasta vapautettavaksi, nämäkin on vielä ratkaisematta; heinäkuun 29 päivänä 9 vankia, joista johtokunta ehdotti vain 7 vapautettavaksi ja näistäkin hylkäsi valtioneuvosto vielä yhden; elokuun 5 päivänä 16 vankia, joista johtokunta ehdotti vapautettavaksi 10 vankia; 19 päivänä samaa kuuta 14 vankia, joista ehdotettiin vapautettavaksi 12, ja 29 päivänä 12 vankia, joista ehdotettiin vapautettavaksi 10 vankia, ja vielä syyskuun 5 päivänä 15, joista yhdeltä evättiin oikeus päästä kirjoitukselle. Hylkäämiset ovat tapahtuneet joko käytösnumeron tai työtehon alhaisuuden,

sairausten tai muitten sellaisten seikkojen takia. Useimmat ovat vielä valtioneuvostossa ratkaisematta, mutta voitaneen pitää varmana, että monet anomukset tulevat sielläkin hylätyiksi. Ja kun maan vankilakomento on sellaista, että vankilassa olominen koituu poliittisille vangeille todelliseksi helvetiksi, niin luulisi toki kostonhimoisimmankin porvarin olevan tyydyttynyt sillä, että hänen valtiollinen vastustajansa suorittaa jo puolet hänelle usein aivan syyttömästi annetusta 10—12 vuoden kuritushuonerangaistuksesta. Meidän mielestämme olisi heille annettava täydellinen vapaus ja tulisikin tämä aloitteesta edellytetty toimenpide olemaan vaan väliaikaista laatua, siihen mennessä, kunnes kaikki poliittiset vangit vapautetaan.

Myöskin poliittisten vankien n. s. ehdonalaisuus kaipaa pikaista korjausta, sillä heidän asemansa ehdonalaisessa vapaudessa on erittäin kurja. Kaikenlaiset nimismiehen virkaa hoitelevat nuoret lakimiesalotelijat voivat usein aivan tekosyillä vangita tällaisen ehdonalaisen ja toimituttaa hänet menettämään ehdonalaisen vapautensa. Lukuisia esimerkkejä on siitä, miten haetuilla syillä nämä vapaudessa olevat henkiöt ovat menettäneet sen. Onpa tapahtunut, että ehdonalainen on nimismiehen luvalla muuttanut toiselle paikkakunnalle työn hakuun, jolloin on vangittu ja ehdonalainen vapaus on menetetty.

Tahtomatta enempi kuluttaa aikaa tähän kysymykseen, pyydän valiokuntaa kiinnittämään esitykseen asianmukaista huomiota ja käsittelemään tämän asian kiireellisenä, sillä poliittisten vankien asema kaipaa tässä suhteessa tosiaankin pikaista korjausta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi arvonimien ja ritari-merkkien antamisesta

sisältävä ed. Schaumanin edusk. esit. n:o 17.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto esittää asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Sch auman: Samma motion som nu inlämnades av mig vid senaste riksdag, och motionen blev då remitterad till lagutskottet. Då motionen icke avser någon ändring av grundlag, synes mig det vara lämpligast att den även denna gång remitteras till lagutskottet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman, vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, ehdottanut, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Tätä ehdotusta ei kuitenkaan ole kannatettu, joten se raukee.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta

sisältävä ed. Långströmin y. m. edusk. esit. n:o 18.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä sotilasasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Långström: Pyydän eduskunnan tietoon saattaa tämän lakiehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti.

Luettuaan eduskuntaesityksen jatkaa puhuja: Kannatan muuten puhemiesneuvoston ehdotusta, että tämä asia lähetetään sotilasasiainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään sotilasasiainvaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Koiviston y. m. edusk. esitys n:o 19 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Koivisto: Tämä kysymyksessä oleva elinkeinolain 22 § ei ole suinkaan mikään uusi täällä eduskunnassa. Se on ollut nimittäin käsiteltävänä täällä eduskunnassa jo kaksilla eri valtiopäivillä, nimittäin v. 1910 ja 1911 ja ehkä se on ollut tulos sitten tämän elinkeinolain muuttamisesta nimittäin, joka hyväksyttiin 1919 vuoden valtiopäivillä. Mutta tämän lain 22 §:n kohta jäi silti ratkaisematta niin edullisesti, että se olisi voinut tyydyttää niitä ammatikuntia, joita tämä pykälä koskee. Se koskee suurimmalta osaltaan näitä n. s. pika- ja kuorma-ajureita ja koska tämä ammattiryhmä on maassamme siksikin suuri, niin voi toivoa, että tämän ammattiryhmän edut tulisivat tällä lainpaikalla korjatuiksi, sillä sen alaisina työskentelee noin useampia tuhansia henkilöitä ja niinkuin tiedämme, niin tähän lainpykälään kuuluu sellaisia orjuuttavia määräyksiä, että siihen voipi kaupungin poliisilaitos sekaantua aivan mielivaltaisesti määrätessään näiden kuorma- ja pika-ajurien taksoista, puvuista, valjaista ja kärryistä j. n. e. Tämä onkin herättänyt näissä kysymyksessä olevissa pika- ja kuorma-ajureissa oikeutettua tyytymättömyyttä tai paheksumista. Siitä ovat todistuksena ne useat edustajakokoukset, missä tämä asia on ollut julkisesti käsiteltävänä. Tässä on muutamia otteita niistä pöytäkirjanpykälistä, mitkä ovat edustajakokouksissa julkituodut. Suomen ajuriyhdistyksen toisessa yleisessä kokouksessa, joka pidettiin Viipurissa heinäkuun 12 päivänä 1902, pidetyn pöytäkirjan sivulla 21 sanotaan: „Yksityisten henkilöiden mielivaltaa ajurien yli ei tunnusteta oikeaksi ja on ajurien koetettava sellainen kaikilla mahdollisilla keinoilla ehkäistä laillista tietä.” Sitten sama Suomen ajuriyhdistys edustajakokouksessa Turussa 7 ja 8 päivänä heinäkuuta 1906 pidetyn kolmannen yleisen edustajakokouksen pöytäkirjassa sivulla 13 sanotaan näin: „Ainoastaan kaupunkien maistraatit, valtuustot ja ajuriyhdistykset määrätäkööt ajurien puvun ja valjaat ynnä muut sekä tarkastakoot ilman poliisia, siihen valitut henkilöt”. Sitten sa-

notaan saman ajuriyhdistyksen Tampereella pidetyssä edustajakokouksessa nimittäin 15 ja 16 päivänä kesäkuuta 1907, jossa pöytäkirjan pykälässä sanotaan tällä tavalla: „Elinkeinolaki olisi muutettava siihen suuntaan, että ajuritaksat voisivat toimittaa yhdessä pika-ajuriyhdistysten kanssa tarkastuksen.” Ja näin luetellaan aina vuonna vuotuisesti näissä ajurien yleisissä kokouksissa tämä kiusaava pykälä, joka rajoittaa heidän elinkeinoaan. Sitten vielä viimeksi Suomen ajuriyhdistyksen kokouksessa Tampereella 8—10 päivänä heinäkuuta 1911 pidetty pöytäkirja, jossa sanotaan, että kaikkien kaupunkien Suomessa ajurit koettaisivat saada yhteisesti omaa asiaa tuttevaa ehdokasta valtiopäiville työläisryhmän yhteyteen, joka sitten koettaisi huolehtia tämän pykälän oikaisemisesta ajoissa. Siis näin huomaamme, että tämä huomattava ammattiryhmä on joutunut tosiaankin kovin kiusalliseen ja ikävään asemaan, että he eivät pääse edustajansa kautta määräämään ollenkaan juuri heille elineltuja kysyvässä toiminnassa. Ja servuoksi minä saan ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi tällaisen perusteen.

(Puhuja lukee eduskuntaesityksen).

Siis kannatan puhemiesen ehdotusta, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Ed. Sch a u m a n: Det tätä uppträdandet av kommunistiska talare vid dagens plenum vittnar om att detta parti i själva verket, trots ett visst antiparlamentariskt koketteri, är vårt mest intresserade och livaktiga parlamentariska parti. Därom är ju icke annat än gott att säga. Men samtidigt måste man beklaga, att partiet befinner sig på ett visst elementärt stadium av parlamentarism. Vad skulle herrar kommunister säga, om vi alla skulle börja läsa upp våra motions- och petitionsförslag? Det vore ju detsamma som att vi aldrig skulle komma ifrån denna remissdebatt. Det är möjligt att herrarna därborta på yttersta vänstern icke ännu ha sig bekant, att samtliga motions- och petitionsförslag bliva tryckta, utan att de behöva här uppläsa, och sålunda komma att intagas i riksdagshandlingarna. Då partiet i fråga för övrigt icke saknar tidningsorgan, så kan jag verkligen icke förstå meningen med dessa andraganden här. Vore de helst temperamentfulla och trev-

liga att höra på, så kunde jag ännu förlåta dem, men jag har icke funnit ett spår av flykt över dem. Tråkiga äro de allesamman. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asia lähetetään talousvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi vankien kuleuksesta

sisältävä ed. Pullisen y. m. edusk. esit. N:o 20 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovainvaliokunnan lausuntoa.

Hyväksytään.

Puhemies Kallio astuu johtamaan puhetta.

21) Ehdotukset laiksi kunnalliverotusta koskevien lakien muuttamisesta

sisältävä ed. Itkosen edusk. esit. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

22) Ehdotukset laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun maalauskuntain kunnallislain 8 ja 89 §:n muuttamisesta, laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun kaupunkien kunnallislain 9 ja 55 §:n muuttamisesta ja laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun kunnallisen vaalilain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Särkän y. m. edusk. n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi Rakennuskaaren 18 luvun muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Österholmin edusk. esit. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

24) Ehdotuksen laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun kunnallisen vaalilain muuttamisesta

sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

25) Ehdotukset laeiksi kunnallislakien ja kunnallisen vaalilain eräiden pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. Itkosen y. m. edusk. esit. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

26) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Lahdensuon y. m. edusk. esit. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan.

27) Ehdotuksen laiksi huhtikuun 15 p:nä 1921 annetun oppivelvollisuuslain 7 §:n 3 momentin, 19 §:n 1 momentin ja 20 §:n 3 momentin muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä ed. Virkkusen y. m. edusk. esit. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan.

28) Ehdotuksen laiksi eräiden lunastustömminnan alaisina olevien vuokra-alueiden vuokran suorituksesta

sisältävä ed. Harvalan y. m. edusk. esit. n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

29) Ehdotuksen laiksi lokakuun 15 p:nä 1918 vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Myllymäen y. m. edusk. esit. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

30) Ehdotuksen laiksi lisäyksistä ja muutoksista vuokra-alueiden lunastamisesta annettuun lakiin

sisältävä ed. Åkerblomin edusk. esit. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

31) Ehdotuksen laiksi erinäisistä muutoksista maaliskuun 12 p:nä 1909 torpan, lamputitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta annettuun lakiin

sisältävä ed. Åkerblomin edusk. esit. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

32) Ehdotuksen laiksi vangin tapaturmakorvauksesta

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

33) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

34) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta 18 päivänä elokuuta 1917 annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

35) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta 14 päivänä elokuuta 1918 annetun lain muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

36) Valtion ja kirkon eroa

koskeva ed. Ryömän anom. ehd. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

37) Laintarkastuskunnan perustamista

koskeva ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

38) Venäläisten sotilasviranomaisten metsänhakkuiden ja linnoitustöiden sekä laittomien majoitusten aiheuttamien vahinkojen korvaamista

koskeva ed. Kären y. m. anom. ehd. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

39) Määrärahan myöntämistä venäläisten varustustöiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi

koskeva ed. J. Vainion anom. ehd. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

40) Venäläisten sotilasviranomaisten metsänhakkuiden ja linnoitustöiden sekä laittomien majoitusten aiheuttamien vahinkojen korvaamista

tarkoittava ed. Ikosen y. m. anom. ehd. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

41) Venäläisten sotilasviranomaisten metsänhakkuiden ja linnoitustöiden sekä laittomien majoitusten aiheuttamien vahinkojen korvaamista

koskeva ed. von Bornin y. m. anom. ehd. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

42) Korvauksen myöntämistä Suomen kansalaisille heidän saatavistaan Venäjän valtiolta

koskeva ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

43) Määrärahan myöntämistä Hangon vapaasataman valmiiksiisaattamista varten

tarkoittava ed. Vennolan y. m. anom. ehd. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

44) Rautateillä vakituisesti työskentelevien työläisnaisten lukemista rautateitten vakinaiseen henkilökuntaan

koskeva ed. M. Sillanpään anom. ehd. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

45) Määrärahan myöntämistä valtion asunto-poliittista toimintaa varten

koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

46) Kunnallista asuntoylellisyysveroa

koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

47) Pienasuntoryityksiin sijoitetun pääoman toistaiseksi verotuksesta vapauttamista

koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

48) Verotusuudistusta

koskeva ed. V. Vainion y. m. anom. ehd. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

49) Määrärahan myöntämistä tuberkulosin vastustamiseksi

koskeva ed. Ryömän anom. ehd. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta talousvaliokunnan lausunto.

50) Määrärahan myöntämistä sairastupien ja lääkärin asuntojen rakentamista varten Turtolan ja Kuolajärven kuntiin

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta talousvaliokunnan lausunto.

51) Määrärahan myöntämistä sairastuvan perustamista varten Hyrynsalmen pitäjään

tarkoittava ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta talousvaliokunnan lausunto.

52) Määrärahan myöntämistä keuhkotauti-parantolan perustamiseksi Perä-Pohjolaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta talousvaliokunnan lausunto.

53) Määrärahan myöntämistä Suomen kansanrunouden julkaisemista varten

koskeva ed. Setälän anom. ehd. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

54) Määrärahan myöntämistä kansalaissodan johdosta turvattomiksi joutuneiden avustamiseksi

koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

55) Määrärahan myöntämistä opintopiiritönnän tukemiseksi

koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

56) Määrärahan myöntämistä nuorisotutkimuksen toimeenpanemista varten

koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

57) Määrärahan myöntämistä tyttökoulutalon rakentamiseksi Kuopion kaupunkiin

koskeva ed. M. Pesosen anom. ehd. n:o 22 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiassa sivistysvaliokunnan lausunto.

Keskustelu:

Ed. Wiik. Det föreliggande petitionsförslaget inleder en lång räckta sådana, som icke avse något allmänt intresse för landet i dess helhet eller någon avsevärd del därav, utan ortsintressen, varom de allra flesta av riksdagens medlemmar icke kunna bilda sig en klar föreställning. Jag vill icke motsätta mig remiss, men anser det vara oskäligt att begära, att riksdagen eller dess utskott skall underkasta dylika ären-

den en saklig granskning. Petitionärerna hade mera främjat sin sak, om de vänt sig till regeringen och förmått denna att i sitt budgetförslag införa anslag för ifrågavarande ändamål. Då hade riksdagen haft en mycket hållbarare grund för det beslut den komme att fatta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sivistysvaliokunnalta.

58) Määrärahan myöntämistä huoneiston ostamista varten Kokolan keskikoululle

tarkoitava ed. Kuleniuksen y. m. anom. ehd. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia sivistysvaliokunnan lausunto.

59) Käkisalmen yhteiskoulun ottamista valtion huostaan

koskeva ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

60) Määrärahan myöntämistä Vilkkeen kansanopiston kannatusyhdistykselle

koskeva ed. Honkavaaran y. m. anom. ehd. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

61) Määrärahan myöntämistä Kajaanin kihlakunnassa tehtävää kansanvalistustoimintaa varten

koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-

varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

62) Määrärahan myöntämistä Suomen työväennäyttämöiden liitolle

koskeva ed. Eskolan y. m. anom. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

63) Määrärahan myöntämistä Suomen työväen musiikkiliitolle

koskeva ed. Eskolan y. m. anom. ehd. n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

64) Määrärahan myöntämistä sosiaalidemokraattiselle Työläisnuorisoliitolle kunnallisen valistustyön harjoittamiseen

tarkoittava ed. Toivosen y. m. anom. ehd. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

65) Määrärahan myöntämistä Suomen ruotsalaisen työväenliiton sivistysvaliokunnan käytettäväksi

koskeva ed. Wiikin anom. ehd. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

66) Määrärahan myöntämistä Työväen Sivistysliitolle työväenopetuslaitoksen perustamista varten

tarkoittava ed. Ampujan y. m. anom. ehd. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

67) Määrärahan myöntämistä Föreningen för Österbottens historiska museum-nimiselle yhdistykselle

koskeva ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

68) Määrärahan myöntämistä Turun tuomiokirkon kuntoonsaattamiseksi

koskeva ed. Andersonin y. m. anom. ehd. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

69) Määrärahan myöntämistä Suomen ruotsalaisen kirjallisuuden tukemiseksi

koskeva ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

70) Lainan antamista Högvalla O. Y:lle maanviljelys-tilan ostoa varten

tarkoittava ed. A. Furuhielmin anom. ehd. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta sivistysvaliokunnan lausunto.

71) Määrärahan myöntämistä Kontiomäen-Kiehimän rataosan rakentamista varten

koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

72) Määrärahan myöntämistä Turun—Uudenkaupungin radan rakennustöiden loppuunsaattamiseksi

koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

73) Koiviston sataman rakentamista

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

74) Määrärahan myöntämistä Jyväskylän—Haapamäen radan muutostöiden jatkamista varten

koskeva ed. Koivulahti-Lehdon y. m. anom. ehd. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

75) Työmäärärahan myöntämistä maanteitten rakentamista varten Lapin kihlakuntaan

koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

76) Määrärahan myöntämistä Oulun—Kuusamon maantien korjauskustannuksiin

koskeva ed. A. Pesonen y. m. anom. ehd. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

77) Määrärahan myöntämistä Vuoksen laskemista varten

tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

78) Määrärahan myöntämistä rajaseutujen maataloudellista neuvontatyötä varten

tarkoittava ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

79) Määrärahan myöntämistä rajaseudulla 1923—1924 suoritettavien uutisviljelysraivausten kustannuksiin

tarkoittava ed. Piikan y. m. anom. ehd. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

80) Sähköinsinööri viran perustamista maataloushallitukseen

koskeva ed. Ikosen y. m. anom. ehd. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

81) Määrärahan myöntämistä Suomen Suoviljelysyhdistykselle suoviljelyskoeaseman perustamiseksi Sisä-Suomeen

tarkoittava ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhe-

miesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

82) Määrärahan myöntämistä suoviljelyskoeaseman perustamista varten Pohjois-Suomeen

koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

83) Määrärahan myöntämistä suoviljelyskoeaseman perustamiseksi Perä-Pohjolaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**84) Määrärahan myöntämistä uusien kasvi-
viljelyskoeasemien perustamista varten**

tarkoittava ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**85) Määrärahan myöntämistä lannanhoito-
kilpailujen toimeenpanemiseen**

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**86) Määrärahan myöntämistä maataloustuotannon edistämiseksi annettavia
lainoja varten**

koskeva ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

87) Lisämäärärahan myöntämistä maatalouden edistämisrahastolle

koskeva ed. Juutiäisen y. m. anom. ehd. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**88) Määrärahan myöntämistä Kajaanin kihlakunnan maatalouden kohottamista
varten**

koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**89) Määrärahan varaamista Osuuskassojen
Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle lainat-
tavaksi itsenäistyneille pienviljelijöille**

tarkoittava ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**90) Lainan myöntämistä O. Y:lle „Svenska
småbruk och egna hem”**

tarkoittava ed. Sandblomin anom. ehd. n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

**91) Määrärahan myöntämistä uusien maa-
mieskoulujen perustamista varten**

koskeva ed. G. Hirvensalon y. m. anom. ehd. n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

92) Lisämäärärahan myöntämistä yksityisluontoisten maatalous- ja kotitalouskoulujen opettajien palkkausten parantamiseksi

tarkoittava ed. Makkosen y. m. anom. ehd. n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

93) Määrärahan myöntämistä maatalouskoulujen rakennusavustuksiksi

koskeva ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 58 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

94) Määrärahan myöntämistä kiinteän maamieskoulun perustamiseksi maan itäiselle ja läntiselle rajaseudulle

koskeva ed. Juneksen anom. ehd. n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

95) Määrärahan myöntämistä rajaseudun maataloutta edistävälle kouluille

tarkoittava ed. Ryynäsen y. m. anom. ehd. n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

96) Määrärahan myöntämistä maamieskoulun perustamiseksi Jääskén kihlakuntaan

tarkoittava ed. Ikosen y. m. anom. ehd. n:o 61 esitellään ja lähetetään puhe-

miesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

97) Määrärahan myöntämistä Petäjärven emäntäkoululle

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

98) Määrärahan varaamista Elisenvaaraan sijoitettavan Viipurin läänin tietopuolisen karjanhoitokoulun rakennusten kustannuksiin

koskeva ed. W. Mäkisen y. m. anom. ehd. n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

99) Määrärahan myöntämistä lainausrahasen perustamiseksi muokalaisten hallussa Karjalan kannaksella olevien maanomaisuuksien hankkimista varten paikkakunnan väestölle

tarkoittava ed. Nikkasen y. m. anom. ehd. n:o 64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

100) Määrärahan myöntämistä Östra Nylands Småbrukareskola nimisen pienviljelijäkoulun oppilaskodin rakennustöiden loppuunsaattamiseksi

tarkoittava ed. Mickelsin y. m. anom. ehd. n:o 65 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

101) Avustuksen myöntämistä pienviljelijäin perustamille koneosuuskunnille erilaisten ihmistyötä säästävien koneiden hankkimista varten

tarkoittava ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 66 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

102) Määrärahan myöntämistä kananhoidon edistämiseksi

tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

103) Määrärahan myöntämistä Suomen Siipikarjanhoitajain Liitolle ja Suomen Mehiläishoitajain Liitolle

koskeva ed. Honkavaaran y. m. anom. ehd. n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

104) Määrärahan myöntämistä aallonmurtajan sekä kalastus- ja hätäsataman rakentamiseksi Pitkänien lahteen Laatokan rannikolla

koskeva ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

105) Määrärahan myöntämistä kalastajamajakoiden rakentamiseksi Pohjanmaalle

tarkoittava ed. Bäckin y. m. anom. ehd. n:o 70 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan val-

tiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

106) Määrärahan myöntämistä kalastuselinkeinon tukemiseksi

tarkoittava ed. Pitkäsén y. m. anom. ehd. n:o 71 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

107) Määrärahan myöntämistä merikalastajien lainarahastoa varten

koskeva ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

108) Määrärahan myöntämistä kotimaisten siitoseläinten hankkimiseksi pienviljelijöille

koskeva ed. Eskolan anom. ehd. n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

109) Määrärahan myöntämistä asuntojen rakentamiseksi Perä-Pohjolan tukki- ja uittotyömaiden työläisille

tarkoittava ed. Rytkösen y. m. anom. ehd. n:o 74 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää asiassa työväenasiainvaliokunnan lausunto.

Keskustelu:

Ed. Rytkönen: Kysymyksessä oleva anomusehdotus on mielestäni siksi tärkeä, että täytyy käsitellä yksityiskohtaisemmin

tätä asiaa ja saan ensiksi esittää tämän anomusehdotuksen kokonaisuudessaan.

Luettuaan anomusehdotuksen puhuja jatkaa:

On otettava huomioon, että Perä-Pohjossa varsinkin nykyvuosina on puutavaraliike ollut ehkä huomattavin kuin missään muualla Suomessa. Metsätöihin, jotka alkavat tavallisesti joulukuussa, virtaa väkeä ympäri Suomea. Maantieteelliseen asemaansa nähden kun Perä-Pohjola on harvaanasuttua, on näiden työläisten turvauttava etupäässä niihin n. s. ajosaunoihin, jotka ovat kaikkea muuta mutta ei ihmisasunnoiksi kelpaavia. Tällaisen olo-tilan poistamiseksi on käytettävä valtiovalan toimenpiteitä, sillä onhan tunnettua, että suuret miljoonayhtiöt, jotka käyttävät työläisten työtä hyväksensä, riistävät vain ainoastaan itsellensä miljoonia ja eivät rakenna työläisille sellaisia asuntoja, jotka kuuluisivat heille ihmisinä. Tässä tapauksessa vaaditaan jotakin pakkotoimenpidettä tämän olo-tilan poistamiseksi. Niinkuin jo mainitsin alotteessa muodostaa näistä työläisistä 33 % pientilallisia ja heidän poikiensa. Näittenkin asema on näillä tukki-työmailla asuntoon nähden sama. Muutoin tämän yhteydessä olisi katseltava asiaa myös vastakkaisuuden valossa, varsinkin pitäisi näin tehdä maalaisliiton edustajien. Mistä syystä nämä pienviljelijät tunkeutuvat palkkatyöläisten työmaille ja mistä syystä he käyvät kilpailemaan työvoiman halpuudesta palkkatyöläisten kanssa. (Ed. Lohi: Nälkä pakottaa.) Niin se on nälkä ja suuri verotaakka, joka sinne ajaa, mutta siitä huolimatta edusmies Lohi asuntomiljoonien käsittelyn yhteydessä osoitti, että hän ei tunne pienviljelijän asemaa maaseudulla. Suuri verotaakka ja nälkä on se, joka pakottaa siihen, mutta nämä seikat myöskin olisivat otettavat huomioon, eikä katsottava asiaa näin kaksinaamaisesti, kuten samaisten asuntomiljoonien yhteydessä ed. Hahl teki käyttäessään täällä puheenvuoron, jossa hän osoitti, että maaseudulla väestölukuun nähden on huutavampi asuntopuute kuin kaupungeissa, mutta hän sanoi myös, että ajakaa kaupungeista nämä raukat pois, niin sijoitetaan ne maaseudulle; siis toisesta pahasta toiseen. Näin jos katsotaan asioita, niin on myöskin Perä-Pohjolan tukkityöläisiin nähden maalaisliittolaisten mielestä asema aivan sama.

Kun katselemme yleensä Pohjolan tukki-työläisten asunto-oloja, niin tulemme huomaamaan siinä erittäin suuria puutteellisuuksia. Esim. 18 miehelle on asunto jonka suuruus on 40 m²:n lattiatilavuusala 190 cm korkea, ja useimmissa tapauksissa vielä alhaisempi, joskin jossakin tapauksessa jotakin kymmentä tai kahtakymmentä senttiä korkeampi. Tähän asuntoon juuri mahtuu nämä 18 miestä pitkäksensä niinkuin „silakat nelikkoon” toinen toisensa päälle. Näissä ei ole permantoa; jos se jossakin tapauksessa on olemassa, niin se on ikäänkuin haitaksi, sillä sellaisissa oloissa ei tule puhtaus kysymyksenkään. Kun ollaan useimmissa tapauksissa saloilla 3—4, jopa useammankin penikulman päässä ihmisasunnoista, niin on se näissä oloissa mahdotonkin. Ruokien jätteet ja kaikki muu roska varisevat lattian rakoihin ja tämä saattaa vieläkin kurjemmaksi olot näissä asunnoissa, kuin mitä se saisi tavallisesti ihmisasunnoissa olla. Sama on laita niissä asunnoissa joissa on maapermanto. Nämä asunnot rakennetaan tavallisimmin syksyisin, tavallisesti lokaja marraskuussa, aikaisintaan joissakin tapauksissa syyskuun aikana. Nämä ovat kosteita ja ne lämmityslaitteet, mitä kulloinkin on, ovat enimmäkseen peltikamiinoja ja piisi ja tavallisissa tapauksissa sellainen kiuas, joka tuo savun sisään. Näissä on työläisten poltettava puita läpi öiden voidakseen pysyä lämpimänä ja kuivatukseen vaatteensa. Tämä kohta jos mikään osoittaa tukkiyhtiöiden suunnatonta riistohalua. Esim. Kemi-yhtiön, joka yhtiö Perä-Pohjo'assa on vallitsevana, tilinpäätös pari vuotta sitten osoitti, että yhtenä vuonna 30 miljoonan mk:n pääomasta tulee noin 40 miljoonaa voittoa. Tästä miljoonamäärästä voitaisiin jo rakentaa se'laisia asuntoja, joissa olisi ruuan'aittopaikka toisessa huoneessa ja joissa voitaisiin kuivata vaatteet ja toisessa levätä. Vaan näin ei ole asianlaita, sillä e'ukoillekkin on rakennettava parempia asuntoja, kuin missä Perä-Pohjolan tukkityöläiset asuvat.

Kun otamme huomioon perhe- ja palkkaussuhteet ja vertaamme niitä toisiinsa, niin havaitsemme, että tilaston mukaan oli viime talvena ajomiehistä naimisissa 69 % ja hakkuumiehistä 42 %. Palkat mitä siellä maksetaan, verrattuina elintarpeisiin, ovat kokonaan riittämättömät per-

heellisille työläisille. Tässäkin suhteessa olisi vaadittava sellainen alin palkkatariffi, jonka alle palkat eivät saisi laskeutua. Vertailun vuoksi voisimme mainita, että ennen vuotta 1914 ja nyt suhteellisesti maksettu palkka eivät ole nykyisin vastanneet kuin noin 50 %:a siitä palkasta, mitä he silloin saivat elintarpeitten hintoihin nähden.

Sivistysolot Perä-Pohjolan työmailla ovat erittäin kurjat. Tässä näyttää tulevan kyllä jonkun verran parannusta aikaan, sillä havaitsemmehan tulevan vuoden budjetissa 100,000 markan määrän tämän epäkohdan poistamiseksi, mikä käytettäisiin Perä-Pohjolan tukki- ja uittotyöläisten sivistystarkoituksiin. Vaan millä tavalla tätä käytetään, on toinen kysymys, sillä onhan tunnettua, että vangitsemisia on tapahtunut työläisten järjestöjen ja työväen ammatillisten keskusjärjestöjen lähettämien valistustyöntekijäin siellä ollessa. Valtiollinen ohra on sekaantunut näihin asioihin ja vanginnut heidät ja kieltänyt heitä siellä levittämästä valistusta työläisten keskuuteen. Ja on otaksuttavaa, että valtiovallan puolelta on aikomus tämä 100,000 antaa jonkun Martti Pihkalan käytettäväksi, että hän saisi aikaan kurjuudentilanteen Perä-Pohjolassa ja että toistuisi n. s. läskikapina, mikä viime talvena oli olemassa Perä-Pohjolassa.

Jos metsätyöläisten olot ovat kurjat, ovat uittotyöläisten olot vieläkin kurjemmat. Sivujoilla, missä vielä eivät ole n. s. uittoyhdistykset toiminnassa, vaan kukin yhtiö uittaa itse tukkinsa, ja joissa on 3—5 peninkulmaa kylien välillä, ettei ole minikäänlaista asuntoa, on oltava hakokatoksissa tai n. s. rakovalkealla vietettävä kuuksumääriä keväisin, kun tukinuitto Perä-Pohjolassa alkaa niin aikaisin, että on vielä hanget olemassa, niinkuin tilasto osoittaa viime vuodeltakin. Työläinen on työssä 14—19 tuntia vuorokaudessa ja 5 tuntia rakovalkealla nuokkuen vaatteet kosteina, jalkineet märkinä, niin ei tämä liene mikään kadehdittava olotila. Tästä syystä olen tämän ehdotukseni esittänyt toivoen, että valtiovallan puolesta ruvettaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin tässä suhteessa sitäkin suuremmalla syyllä, koska valtio muodostuu erittäin huomattavaksi työnantajaksi Perä-Pohjolassa. Veitsilu-

don saha esim. on 12-raaminen saha, ja tulee se käyntiin jo mahdollisesti ensi vuoden aikana. Tämä muodostaa myös metsä- ja uittotöissä huomattavan työlisän ja sitaipaitsi suurin osa tukkeja hakataan valtion metsistä. Olisi siis kohtuus että valtio ryhtyisi rakennuttamaan näiden jokien varsille asunnoita, joissa voitaisiin valmistaa ruokaa ja joissa olisi vaatteiden kuivaushuone, sekä eri huone lepoa varten. Näitä huoneita tarvittaisiin rakentaa vähintään joka kahden kilometrin päähän ja pitäisi niihin mahtua 30—40 työmiestä. Koskipaikkoihin joka 500 metrin tai kilometrin päähän. Näiden sivujokien varsilla liikettä harjoittavia yksityisiä työnantajia, joiden velvollisuus todellisuudessa olisi näitä rakentaa, ei saa niitä rakennuttamaan siitä syystä, että nämä kieltäytyvät sen tekemästä niillä syillä, että he vuorovuosin tavallisesti uittavat näillä joilla tukkeja ja näinollen eivät katso aina tarvitsewansa käyttää sanottua työmaata ja tällä teko-työllä kieltäytyvät. Mutta tässä olisi meneteltävä mielestäni sillä tavalla, että näitä yhtiöitä verotetaan liikkeestään siksi runsaasti ettei valtio tule kärsimään. Joka tapauksessa se jääköön valtion harkittavaksi. Ruukin pirtit, joita anomuksessa mainitaan, eivät suinkaan ole sen kadehdittavampia työläisasunnoiksi, sillä tilasto, mitä olemme saaneet tukkityöläisiltä, osoittaa yleensä, että noin 30 henkilölle rakennettuun huoneeseen on useammassa tapauksessa sulottu 50—60 henkeä, niin sanotuissa halko, savotoissa jopa 100 ja ylikin samassa huoneessa. Tämä osoittaa sitä minkälaisessa asemassa työntuottaja on tässäkin valtiossa olemassa. Tuskin voimmme löytää Skandinaavianmaista, missä on huomattavia puutavaraliikkeitä, tällaista olotilaa tukki- ja uittotyöläisten keskuudessa. Nämä seikat huomioonottaen pyytäisin eduskunnan ottamaan huomioon, että tämä asia käsiteltäisiin kiireellisenä ja ryhdyttäisiin pikaisiin toimenpiteisiin, ehdottamassani suhteessa että voisimme estää monta tautia ja monta muuta kurjaa kohtausta näiden työläisten keskuudessa Perä-Pohjolan tukki-työmailla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainva-

liokuntaan, jonka tulee hankkia työväenasiainvaliokunnan lausunto.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Eduskuntaan saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana ministeri Kuusi, joka lausuu:

Kunnioitettava herra puhemies! Arvoisa eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia jättää eduskunnalle seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 34 esitys laiksi oikeudenkäymiskäärän 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n, muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä korkeimman oikeuden jäsenen lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä, ja

n:o 35 esitys laiksi valtion rikki- ja superfosfaattitehtaiden luovuttamisesta osakeyhtiölle.

Puhemies: Herra ministeri! Nyt jätetyt esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Puhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevain asiain käsittelyä.

110) Työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää työssä kohtaavasta ruumiinvammasta 5 p:nä joulukuuta v. 1895 annetun lain perusteella myönnettyjen tapaturmakorvausten valtionvaroilla korottamista

tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valiokuntaan, jonka tulee pyytää asiassa työväenasiainvaliokunnan lausunto.

111) Valtion vastuunalaisuutta sen virkamiesten virassa vastaanottamista yksityisistä varoista

koskeva ed. Bengsin y. m. anom. ehd. n:o

76 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

112) Haasteen osanantoa koskevien säännösten muuttamista

tarkoittava ed. Bengsin y. m. anom. ehd. n:o 77 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

113) Suomen ulkopuolella solmittujen avioliittojen oikeudellisen aseman järjestämistä

tarkoittava ed. Mannermaan anom. ehd. n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

114) Valtiollista laatua olevista rikoksista viime vuosina tuomittujen henkilöiden armahtamista

koskeva ed. Tannerin anom. ehd. n:o 79 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. Kallio: Tämän asian yhteydessä minulla ei suinkaan ole paljon sanomista, mutta koska asia on senluontoinen, että tämä saattaa olla ainoa kerta kun se tälle eduskunnalle esitetään, sillä on tapahtunut ennenkin, että tämänlaatuiset asiat hautautuvat niihin valiokuntiin, joihin ne lähetetään ja tätä ajatellen, kun minun mielestäni tähän olisi jotakin sanottavaa anomuksen laatuun nähden, niin tahdon mielipiteenäni esittää lyhyesti eräitä seikkoja.

Ensinnäkin minusta tuntuu olevan aivan kohtalon ivaa, että kyseessäoleva anomusehdotus on tehty ryhmän taholta, joka vuosikaudet puheessa ja kirjoituksissa on tehnyt kaikkensa näiden uuden kapinan valmistajain synnyttämiseksi. Ei tarvitse tuhlata sanoja tämän todistamiseksi, sillä jokainen, joka on seurannut sos. dem. puolueen sanomalehdistöä, on nähnyt miten niissä on harjoitettu tarkoituksellista kir-

joitustapaa sosialistista työväenpuoluetta, ja erittäinkin puolueen yksityisiä toimihenkilöitä vastaan. Kirjotuksilla on saavutettu myös tarkoitettu tulos, valtiollisen poliisin huomio on aina kiinnitetty osotettuihin henkilöihin, heidät on vangittu ja todistuskappaleina useissa tapauksissa heitä vastaan on käytetty sos.-dem. sanomalehdistöä. Tämä sosialidemokraattisen sanomalehdistön suhtautuminen toisinajatteleviin työläisiin on suuresti auttanut porvariston raivoisaa hyökkäystä työväenpuoluetta vastaan. Sairaaloisessa mielikuvituksessaan vainuaa vallassaoleva luokka yhteiskunnallista vaaraa kaikkialla. Sellaista tapausta kun työläiset ovat suorastaan pakotetut lakkoisteluun turvatakseen itselleen edes jonkunmoisen elämisen mahdollisuuden, ja taistelu on ollut puhtaasti taloudellista, työn ja pääoman välistä kamppailua, kuten Pohjolan tukkityöläisten lakko oli, käyttävät vallassaolijat aiheena tehdä uuden kapinan valmistajia. Aiheen synnyttäjänä tässäkin kysymyksessä olevassa tapauksessa oli sos.-dem. sanomalehti „Kansan Tahto”. Siinä kirjotettiin lakon muka rikollisesta luonteesta ja ammattijärjestön kommunistisuudesta. Tästä sai porvarivaltion ohraa tukea mielikuvitukselleen ja niin oli suuri valtiopetosjuttu valmis. Useita työläisiä vangittiin, joukossa myös kansanedustaja Matti Väisänen. Valtiopetosjuttu kyllä siten oikeudessa kuivui verrattain vähiin, mutta tämän jutun johdosta on vielä monta henkilöä vangittuna joukossa myös kansanedustaja Väisänen. Minä luulisin olevan kaikille suomalaisille, porvareillekin selvänä sen tosiasian, ettei mitään „uutta kapinaa” Suomessa ole kukaan valmistellutkaan. Ne henkilöt, jotka ovat tuomitut uuden kapinan valmisteluista, ovat tulleet tuomituiksi teosta, jota he eivät ole koskaan tehneet. He ovat tuomitut vaan sentähden, että vallassaolevat ovat olettaneet heidät syyllisiksi. Tässä syyllisyyden olettamuksessa on porvaristolla ollut suurena apuna sosialidemokraattinen sanomalehdistö. Senvuoksi tuntuu minusta hiukan jesuiittamaiselta koko anomusehdotus. Kaikesta päättäen on tällä anomuksella tarkoitus heittää sumua laajojen työläisjoukkojen silmille eduskunnan ulkopuolella. Anomuksessa ainoastaan pyydetään, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin niiden

henkilöjen armahtamiseksi, jotka viime vuosina ovat tulleet tuomituiksi valtiollista laatua olevista rikoksista. Anomuksessa ei sanota mitään ajasta, koska toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä. Se jää hallituksen asiaksi koska ryhtyy ja ryhtyykö ensinkään. Jos anomuksentekijät olisivat tarkoittaneet täyttä totta, olisivat he laatineet alotteensa eduskuntaesityksen muotoon, jolloin se olisi jäänyt hallituksesta riippumattomaksi. Tällä anomuksella, sen mukaan kuin minä sen ymmärrän, ovat sen laatijat paljastaneet itsensä ja haluttomuutensa toimia työväenluokan etujen mukaisesti.

Ed. Huttunen: Kerrotaan suomalaisessa sananparressa koirasta, joka puistelee veden pelastajansa silmille. Tässä on käynyt samalla tavalla edellisen puhujan lausuntoon nähden. Sosialidemokraattinen ryhmä jatkaen aikaisempina vuosina noudattamaansa menettelytapaa on tälläkin kerralla tehnyt alotteen valtiollisten vankien armahtamisesta. En tiedä, mitä edellimen puhuja on tehnyt kansalaissodan onnetoman perinnön selvittämiseksi, mutta se mitä sosialidemokraattinen ryhmä on tässä asiassa tehnyt sekä aikaansaanut viimeisten 3 vuoden kuluessa, se on tunnettu ja tilastoilla olisi tänäkin päivänä voitu osoittaa miten suuri määrä valtiollisia vankeja on toiminnallamme voitu saada vapaaksi vankiloista. Luulen, että mitä tulee edelliseen lausuntoon, niin sillä on jossain määrin provokatoorinen sisältö, enkä voi ymmärtää tarkoittaako se ryhmä, johon edellinen puhuja kuuluu, todellakin pyrkiä ajamaan onnettomien vankien asiaa vain ajaako tämä sen karille (Eduskunnasta: Karille, karille!). Semmoinen lausunto ei suinkaan auta tämän asian käsittelemistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

115) Apteekkien yhteiskunnallistuttamista

tarkoittava ed. Reinikaisen y. m. anom. ehd. n:o 80 esitellään ja lähetetään puhe-miesneuvoston ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

116) Kansanäänestyksen toimittamista voimassaolevan alkoholin täyskiellon säilyttämisestä tai kumoamisesta

tarkoittava ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 81 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kares: Kun minä luulen, että tämä hetki on ainoa, jolloin tästä asiasta eduskunnassa tulee puhe, sillä minä miltei luulen, että se valiokunnassa hautaantuu niitten viimeisten asiain joukkoon, jotka eivät tule esille toista kertaa, niin katson tavallaan siveelliseksi velvollisuudeksi hie-man kosketella asiaa, josta tässä on puhe, sitä enemmän kun olen ollut tässä samassa eduskunnassa aikanani sekä valiokunnassa että edustajana laatimassa ensimmäistä kiel-tolakia, joka silloin, niinkuin tiedämme, koko suurella enemmistöllä eduskunnan seisomaan noustessa hyväksyttiin.

On sanottu, että koko kieltolakiasia on ollut erehdystä ja sitä kai nyt ed. Schau-man tarkoittaa, kun hän kansanäänestyksen kautta ajattelisi tämän lain tulevan kumotuksi. Minä puolestani en suinkaan kielto-lain ystävänä tuijota itseäni sokeaksi kieltolakiin. Minä voin kyllä olettaa, että mahdollisesti kieltolainsäädäntö on ollut erehdystä. Voi tulla aika, jolloin niitten, jotka todellakin tässä maassa kansan rait-tiutta ajavat ja kansan raitista kehitystä harrastavat, on mahdollisesti asetuttava vaatimaan kielto-lain kumoamista. Sen minä sanon aivan peittelemättä ja avoimesti, sillä mihinkään lakiin emme toki saa itseämme sitoa siinä tapauksessa, jos se ei näytä onnistuvan. Mutta jos tätä asiaa nyt katsotaan aivan avoimesti sekä kielto-lain ystäväin että vastustajain puolelta ja var-sinkin niitten ystäväin puolelta, jotka ovat valmiit luopumaan kielto-laista, jos tarvi-taan, jos katsotaan asiaa avoimesti, niin ei suinkaan tässä maassa vielä ole todistettu sitä, että kieltolaki olisi ollut suuri ereh-dys.

Kun katselee niitä todistuksia, joita on tuotu esiin kieltolakia vastaan, niin tuo-

daan ensinnäkin esiin se, että on tavattoman paljon juopottelua kielto-laista huolimatta, ja kieltämättä sitä on varsin paljon. Ei raittiustilanne maassa suinkaan ole kehut-tava, ei edes sellainen, jota kielto-lain voi-massa ollessa voisi pitää niin sanoakseni kohtuullisen hyvänä. Se on huono. Paljon on juopottelua. Mutta sittenkin minä pyy-täisin varsinkin kielto-lain vastustajilta ky-syä, minkälainen tilannehan tässä maassa näinä viimeisinä vuosina, jolloin rahakon-junktuurit olivat korkealla kaikilla, jolloin sekä työläisillä että maanomistajilla on ol-lut paljon rahaa käytettävänä, minkälainen tilanne olisi raittiuteen nähden ollut ole-massa ilman kielto-lakia? Minä olen varma siitä, että jos aivan puolueettomasti ja il-man kiivautta asetutaan sen kysymyksen eteen, niin meidän täytyisi vastata, että juo-pottelua olisi ollut tässä maassa aivan suunnattomasti, jota vastoin nyt, jos katsel-laan sentään tilannetta esim. maaseutujen, ainakin Sisä-Suomen maaseutujen kannalta, niin tosin silloin, kuin kansaa on paljon koossa, jolloin pirtukauppiaiden kannattaa myös tulla liikettään harjoittamaan, juo-puneita näkyy, mutta yleensä kyläkunnan tavallisessa elämässä juopuneita näkee ver-raten harvoin. Hämeen suurissa pitäjissä, mikäli siellä juopuneita tapaa, tai suurem-pina juhla-aikoina voi olla jotakuinkin var-ma siitä, että ne ovat pääasiassa juovuk-sissa kotitekoisesta sahdistä eikä niinkään paljon väkevämmistä aineista, mitä on han-kittu salakaupan teitä. On mielestäni aivan ehdottomasti nykyisestä juopottelusta pu-huttaessa otettava huomioon se, että meiltä puuttuu vertauskohdat siihen, minkälaista juopottelu olisi, jos väkijuomain kauppa näinä raha-aikoina olisi ollut vapaa, ja — sanottakoon mitä tahansa — eiköhän sen-tään täytyne myöntää, että Suomen kansa tällä kertaa on Europan raittiin kansa, että tässä maassa sentään juodaan vähemmän kuin missään muussa maassa koko Euro-passa. (Ed. Schauman: Niin oli jo ennen.) Tosin ennenkin, mutta se oli verraten suh-teellista, mutta nyt se on enemmän kuin suhteellista. Se on kieltämätön tosiasia, jota tuskin voidaan kumota.

Toiseksi on vedottu salakuljetukseen. Minä olen vakuutettu siitä, että meidän ny-kyisissä oloissa, jos kielto-laki kumottaisiin ja pantaisiin tilalle joitakin rajoittavia määräyksiä, niin salakuljetus olisi jotakuin-

kin samassa vauhdissa kuin tätä nykyä. Salakuljetus on kannattavaa työtä, kaiken uhallakin kannattavaa työtä. Jos tässä maassa väkijuomakauppa sallittaisiin, tulisivat verot olemaan kuitenkin siksi korkeita, että silloinkin salakauppa olisi tuotavaa. Emme saa salakauppaa estetyksi millään keinoilla millään lainsäädännöllä tai sellaisella tavalla, että me nykyistä kieltolakiä jollain tavoin kumoaisimme ja pansimme sen sijaan jotain muuta.

Kun katselee tätä anomusta, niin minä pyytäisin kysyä, ketkä tässä maassa nykyään oikeastaan vaativat kieltolain kumoamista, kenen piirissä on syntynyt tuo ajatus, että kieltolaki olisi saatettava pois ja muutettava jonkinlaiseksi annosjärjestelmäksi. Ensimmäisenä kieltolain poistamisen vaatijana me näemme suuren joukon meidän sivistyneistöämme. Sieltä käsin on monella tavalla lausuttu, että kieltolaki on sietämätön, on sivistyneelle kansalle arvoton. Nyt minä tiedän, että kieltolain kiihkeimpien ystävien taholta sanotaan suoralla kädellä: jaa, tämä osoittaa vain sivistyneistön sokeutta ja tavatonta itsekkyyttä. Minä en puolestani sanoisi sillä tavalla, vaan minä tahtoisin asettua ymmärtämään ainakin parhaimpien meidän sivistyneistön edustajain kantaa tässä asiassa. Onhan kieltämätöntä, että syvälinen sivistys ja niin sanoaksemme hengen jalostuminen aivan kuin itsestään vaikuttaa sitä, että ihminen tuntee vastenmielisyyttä sellaisia pakottavia rajoituksia vastaan, jotka hänelle itselleen eivät suinkaan ole tarpeellisia. Minä myönnän, että monesta, jotka väkijuomia voisivat käyttää varsin kohtuullisesti, tuntuu sietämättömältä ajatella, että tämä hänen kohtuullinen käytäntönsä on tuollaisella lakisäädöksellä rajoitettu. Ja minä menen niin pitkälle, että minä sanon, että hengen hienoimmissa kohdissa tällainen pakko tuntuu kaikkein sietämättömimmältä. Jos minä esim. ajattelen uskonnollista käsityskantaa, jos minun eteeni tultaisiin sanomaan, että kieltolaki on oleva uskonnollinen välttämättömyys, jota sinun täytyy hengellisen elämäsi tähden ehdottomasti noudattaa, niin minun täytyisi paikalla vastata: Tähän minä en suostu. Minun hengellinen olemukseni asettuu kapinoimaan sellaista tyranniutta vastaan. Minä siis tahdon asettua sille kannalle, ettei tuo sivistyneiden vas-

tustaminen kieltolakiä vastaan aina ole suinkaan mitään sokeutta ja itsekkäisyyttä j. n. e. Se voi olla, ja minä tahtoisin luulla, että tämä anomuksentekijässäkin se on todellakin eräs hengen vaatimus, jonka hän itse syvästi tuntee. Mutta minä uskon, että näiden sivistyneiden taholta, jotka tätä ovat tärkentäneet, unohdetaan usein, että korkeampi ja hienostunut sivistys myöskin aina myöntää sen, että jokaisen ihmisen on pyydettävä supistaa ja rajoittaa omaa vapauttaan, jos se toisten ihmisten tähden ja kokonaisen kansan menestyksen tähden on tarpeellista. Minä olen omasta puolestani, mitä tulee esim. siihen, mitä äsken mainitsin hengelliseen elämään nähden, oppinut sen syvästi tuntemaan, että on ihmisen omasta vapaudestaan luovuttava, sitä on rajoitettava kuinka ahtaisiin kahleisiin tahansa, jos yleinen ja toisten hyvä sitä vaatii. En voi päästä siitä, etteikö tässä kohden meidän sivistyneistömmehä taholla tätä seikkaa ole kokonaan unohdettu. Se on unohdettu ennen kaikkea meidän sanomalehdistömmehä taholta. Minun on sanottava, että sanomalehdistön kanta yleensä kieltolakiin nähden on omituinen ja paheksuttava, ei ainoastaan jyrkkien kieltolakiystävain kannalta, vaan myöskin niiden kannalta, jotka niin sanoakseni ovat valmiit, niinkuin minä puolestani, myöntämään erehdykseksi sen, jos se erehdykseksi todistetaan. Tämän lain suhteen sanomalehdistö, suomalaisenkin sanomalehdistö osittain, on asettunut sille kannalle, että oikeastaan ei ole paheksuttava tämän lain rikkomista, ei kohdella tämän lain rikkojia sillä tavalla, kuin muiden lakien rikkojia. Ja erityisestikin on tässä kohden omansa herättämään katkeraa mieltä se tapa, millä ruotsalainen sanomalehdistömmehä kieltolakiasioista puhuu. Sen menettely kehoittaa aivan suoranaisesti uhmaamaan tätä lakia, rikkomaan tätä lakia vastaan. Se on eräs seikka, jota minun ymmärtääkseni erityisesti ruotsalaisen ryhmän ja ruotsalaisten piirien olisi tarkkaan ajateltava. Ei ole niinkään pois tieltä eräs lausunto, jonka eräs suomalainen sanoi ruotsalaiselle hiljakkoin, kun tuo ruotsalainen oli jyrkästi kieltolakiä vastaan. Kun siinä keskusteltiin, niin suomalainen sanoi: „Jaa, se kieltolaki nykyäänä on fenomenianen hirvittävä keksintö ruotsalaisen rannikkoväestön tuhoamiseksi”. Ja

jos katselee sitä tapaa, miten ruotsalainen sanomalehdistö nykyään tässä asiassa menettelee, miten se yllyttää ruotsalaista rannikkoväestöä aivan ilmeisesti uhmaamaan tätä lakia, niin ymmärtää tuon lauseen. Olen verrattain vähän ollut ruotsalaisella maaseudulla, mutta se vähä, mitä olen siellä viimeisinä viikkoina ollut, on osottanut, että raittiustilanne ruotsalaisella maaseudulla on monta kertaa surkeammalla kannalla kuin konsanaan suomalaisessa sisämaassa. Ja ruotsalaisten sanomalehtien olisi tarkasti ajateltava, etteivät he nykyisen kieltolain aikana, vaikka sitä paheksuttaisiin, kuitenkaan vaatisi sitä poistamaan sillä tavalla, että ruotsalainen rannikkoväestö opetetaan uhmaamaan, rikkoamaan tätä lakia ja sillä tavalla turmelemaan sen raittiin terveyden, jota minä ruotsalaisessa rannikkoväestössä, sen keskuudessa kerran pappinakin oltuani muutamia kuukausia, opin todellakin ihaillemaan. Se on minusta hyvin tarkasti ajateltava seikka.

Ei myöskään voi olla ihmettelemättä, mitenkä sanomalehdistössä, varsinkin ruotsalaisessa sanomalehdistössä, mitenkä kevyellä kädellä siellä leimataan urkkijoiksi, nuuskijoiksi, ilmiantajiksi kaikki ne, jotka todellakin uskaltavat ilmoittaa poliisiviranomaisille kieltolain rikkojia. Nämä ilmiantajat rinnastetaan entisen sortoajan ilmiantajain tasolle, ne pyritään tekemään halveksituiksi yhteiskunnan ja kansan keskuudessa. Ja kuitenkin minä voin kansan elämää tuntevana, sellaisena, joka on liikunut sen keskuudessa, herroille vakuuttaa, että ne kansalaiset, jotka todella ovat uskaltaneet ilmiantaa salaviinankauppiaita tai saattaa syytteeseen salaviinanpolttajia, ne ovat yhteiskunnan, pitäjien, kyläkuntien ja seurakuntien siveellistä parhaimmistoa ja he usein tekevät ilmiantonsa todellakin suurella siveellisellä rohkeudella tietäessään, että he ilmiantaessaan näitä rikoksia voivat saada erinomaisen paljon vastarintaa ja vihamielisyyttä naapureiden taholta. Ja juuri näitä parhaita aineksia, jotka todella itseuhraavaisesti ja pelkäämättä tahtovat astua taistelemaan kieltolain puolesta lainrikkomista vastaan, niitä meidän sanomalehdistömme leimaa huonoimmaksi kansanainekseksi, urkkijoiksi, kätyreiksi ja mitä milloinkin keksitään. Se ei ole oikeata menettelyä. Siinä lyödään tuomio väärään kohtaan.

Kutka muut, kuin sivistyneistö, sitten täällä nyt kieltolakia vaativat kumoamaan? Jaa, minä en sitä oikeastaan tunne. On tosin joka ryhmässä yksityisiä henkilöitä, jotka sitä vaativat. Mutta kun katselee näiden ryhmien takana olevaa kansanjoukkoa, niin siellä tätä vaatimusta ei vielä ole tehty. Ja minä olen täysin vakuutettu siitä, että tässä maassa ei tule toistaiseksi löytymään suomenkielistä ryhmää, joka esim. uskaltaisi ottaa kieltolain kumoamisen ja poistamisen puolueohjelmaansa (Eduskunnasta: Sellaisia kyllä on. Ne ottavat.) sillä minä olen vakuutettu siitä, että se puolue, joka sen tekisi, menettäisi tämän kansan luottamuksen, se tulisi tänne eduskuntaan toistaiseksi perin pienenä ryhmänä. Se vakaumus minulla on ja se vakaumus ei perustu mihinkään olettamukseen, vaan siihen tuntemiseen, mikä minulla kansan ajatustavasta on. Minä myönnän, että voi tulla aika, ellei tässä kohden päästä eteenpäin, voi tulla aika, jolloin sellainen ohjelmaan ottaminen voisi jotain puoluetta hyödyttääkin, mutta toistaiseksi ei se ole näin.

Sanoin: voimme myöntää, että mahdollisesti me kieltolainajajat olemme erehtyneet, mutta sitä ei ole vielä todistettu. Me vain vaadimme yksinkertaisesti, me pyytämällä pyydämme sitä, että lojaalisesti menetellään kaikkien niiden taholta, joilla on sananvaltaa meidän julkisissa asioissa, tätä lakia kohtaan, niinkuin kaikkia muita lakeja kohtaan. Meillä on vaatimuksia myöskin siltä raittiustyöltä, jota tässä maassa tehdään valtion avustuksella. Kun tulee kysymykseen Raittiuden Ystävien valtioapu, niin olisin puolestani valmis tekemään sen avunantamiselle muutamia ehtoja. Meidän raittiustyömme on muutamia vuosia oikeastaan jo ennenkuin kieltolaki säädettiin, kulkenut jonkun verran väärää uraa. Sanotane minulle vanhana raittiusmiehenä: „Sinun on mentävä korjaamaan sitä sinne”. Mutta me vanhat raittiusmiehet vierainnimmme Raittiuden Ystävien liikkeestä niinä päivinä, jolloin Raittiuden Ystävien ajettavaksi pyrittiin ottamaan jotakin muutakin kuin raittiusasiaa laatimalla sinne yhteiskunnallinen ohjelma j. n. e. Minun mielestäni raittiustyössä nykyään liian paljon tuijotetaan kieltolakiin. Tulee raittiuspuhuja nykyään idästä tai lännestä meidän pitäjään tai maakuntaan, hän ei osaa puhua mistään muusta kuin kieltolaista, kieltolain

ihanuudesta, sen noudattamisen välttämättömyydestä. Siihen on niin totuttu, ettei raittiuspuhujaa kukaan kuulemaan ja tässä kohden on minusta toteutunut ja toteutuu yhä enemmän eräs sana, jolla on alkuperänsä toisessa yhteydessä, „laki kuolettaa, evankeliumi yksin tekee eläväksi”. Meidän on vaadittava ja se on tältä paikalta ilmilauseuttava, että raittiustyö tässä maassa suuntautuu puhtaasti aatteelliseen työskentelyyn, että kieltolaki on vain pohjana, jonka edessä seisomme, mutta samalla ymmärretään, että aatteellinen raittiustyö yksin on se voima, joka voi raittiusasian uudestaan saada kansan sydämele rakkaaksi ja vaikuttavaksi. Se minun mielestäni, niinkuin sanoin, on lausuttava tältä paikalta.

Me vaadimme siis lojaalisuutta sanomalehdistä, vaadimme raittiustyöltä todellakin aatteellista työtä ja me vaadimme, että maan poliisilaitos sormiensa välistä katso-matta tekee tehtävänsä tässä asiassa.

Kun nyt on erityisesti puhuttava tästä esilläolevasta anomusehdotuksesta, niin minun täytyy myöntää, että se joiltakin puolilta on muodoton. Se on muodoton ensinnäkin sentähden, että kansanäänestystä vaaditaan jonkun olemassaolevan lain kumoamiseksi. Minä luulen, että kansanäänestyksen historiassa ei juuri sellaista koskaan ole tapahtunut. Ruotsin kansanäänestys tapahtui erään ajatellun lakisuunnitelman hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta. Sveitsissä kansanäänestykset toimitetaan laeista, jotka ovat laadittavina. Minun ymmärtääkseni tämä olisi ensi kerran, jolloin kansanäänestys toimitetaan jo olemassaolevan lain kumoamiseksi. Se on mielestäni kokolailla muodotonta. Toiseksi minä tahtoisin sanoa tässä eduskunnassa, että kansanäänestys varsinkin siinä muodossa, kuin sitä nyt ajatellaan, on kaikista huonointa kansanvaltaa, jota nyt sentään ei pitäisi varsin lavealle päästää leviämään meidän maassamme, edes esittäen ajatusta siihen suuntaan. Mutta vaikka niin on, niin en missään tapauksessa tahdo vastustaa tämän anomusehdotuksen lähettämistä valiokuntaan, sitä en tahdo vastustaa ennenk kaikkea sentähden, ettei luultaisi, että kieltolainkannattajat pelkäävät tässä asiassa kaikkea mahdollista tuhkimusta, vaan olen sitä mieltä, että se on valiokuntaan lähetettävä. Lausuin tämän, mitä lausuin, vaan

sitä varten, että minä ajattelen, ettei tämä asia ennäätä tulla valiokunnasta toista kertaa esille.

Ed. Lehtokoski: Senjälkeen kun tuli tunnetuksi Ruotsin kieltolakiäänestyksen tulos, oltiin raittiudenharrastajien ja kieltolainkannattajien taholta tietoisia siitä, että Suomessakin tultaisiin erinäisten porvarillisten ryhmäin taholta tekemään alote kieltolain kumoamiseksi. Täällä on ehdotus jo nyt kieltolakiäänestyksen toimeenpanemiseksi. Kun ed. Schauman perusteluissaan lausuu, että ehdotuksen kautta tahdotaan vedota kansaan, saada seville, onko kansan enemmistö edelleen kieltolain takana, niin minä pyydän juuri tähän kohtaan kiinnittää eduskunnan huomiota. Meille työläisille ei suinkaan ole vierasta kansan tahto kieltolakiälyksymyksessä, se ei ole vierasta ensiksikään senvuoksi, että juuri kansan tahdon vaatimuksella on kieltolaki saatu aikaan. Jos me katselemme eri puolueitten ohjelmia, niin huomaamme, että juuri kansan tahtoa ajava puolue, nimittäin sosialidemokraattinen puolue jo ensimmäisessä puoluekokouksessaan 1899 otti kaikkein ensiksi valtiollisista puolueista vaatimuksen kieltolain aikaansaamiseksi tässä maassa. Tiedetään myöskin, että jatkuvasti on juuri kansan laajojen joukkojen taholta ja sen puolueen taholta, joka kansaa on edustanut, ajettu kieltolain aikaansaamista. Meidän tarvitsee vain palauttaa mieliimme vuoden 1907 eduskunnan päätös. Se päätös tehtiin yksimielisesti ja kansan suuret joukot iloitsivat tästä päätöksestä. Kuinka kävi silloin tämän yksimielisen kansantahdon ilmauksen kanssa? Tämä kansantahdon ilmaus tallatettiin lokaan ja polettiin. Hallitus, joka meillä silloin oli olemassa, n. s. perustuslaillis-suomettarelainen hallitus, ehdotti Venäjän virkavallalle, että tätä lakia ei pantaisi käytäntöön. Mutta kansantahto ei tästäkään pelästynyt, päinvastoin se vuoden 1909 valtiopäivillä hyväksyi uudelleen kieltolain. Ja vasta vuonna 1917 toukokuun 29 päivänä Tokoin hallituksen toimesta saatiin kieltolaki vahvistus ja sen seurauksena vuonna 1919 kieltolaki voimaan kesäkuun 1 päivänä. Näin on kansan ehdoton tahto kieltolakiin suhtautunut. Mutta kansantahtoon ja tämän tahdon täyttymiseen on suhtauduttu sivistyneistön ta-

holta siten, että heti kun laki oli astunut voimaan, perustettiin erikoinen yhdistys, joka oli valmis keinoilla millä tahansa toimimaan kieltolain kaatamiseksi. Ne, jotka ovat viime eduskunnassa olleet, muistavat hyvin, mitenkä a'otteita on tehty kieltolain kaatamiseksi. Nämä aloitteet kuitenkin ilman valiokuntaan lähettämättä on tapettu — käyttäkseni sitä sanaa — jo täällä eduskunnassa.

Mitä tulee sitten ed. Schaumanın vaatimukseen tämän kieltolakiaänestyksen toimeenpanemiseen, niin minä tahdon vedota kansan tahdonilmauksen lisäksi erääseen toiseen puoleen, nimittäin laillisuuspuoleen. Porvarillisten taholta ollaan aina valmiit moittimaan työläisiä laittomuudesta ja laittomista toimenpiteistä, ollaan aina valmiit sanomaan, että valtiopäiväjärjestyksemme, valtiosääntömme eivät käsitä näitä määräyksiä ja näin ollen sitä lakiin perustamattomana ei voida ottaa käsittelyalaiseksi. Voimassaolevassa valtiosäännössämme ei hakemallakaan löydetä kohtaa, joka antaisi mahdollisuuden kansanäänestyksen toimeenpanemiseen. Tosin sanottakoon että meillä ennenmin vuoden 1917 valtiopäivillä hyväksytyssä kunnallislaissa oli määräys kansanäänestyksen toimeenpanemisesta, mutta vuoden 1918 tynkäeduskunta poisti tämän vaatimuksen kansanäänestyksen toimittamisesta. Toinen sellainen tapaus, jonka me tunnemme kansanäänestyksen toimeenpanemisesta, on kansanvaltuuskunnan määräys punaisen hallituksen aikana. Nämä ovat ne ainoat määräykset, jotka meillä kansanäänestyksestä tunnetaan. Kumpikaan näistä määräyksistä eivät enää ole voimassa ja näin ollen ei meillä valtiollisella eikä kunnallisella alalla ole missään säännöksessä, ei laissa eikä työjärjestyksessä määräystä, jonka mukaan tällaisista asioista voitaisiin kansanäänestyksellä asia ratkaista.

Täällä edellä jo ed. Kares mainitsi siitä, että joissakin maissa on mahdollisuus asettaa kansanäänestyksen alaiseksi tällaisia kysymyksiä ja minun on yhdyttävä siihen siksi, että niitten maitten valtiosäännöt tukevat mahdollisuutta tällaisen äänestyksen toimeenpanemisesta, mutta, mikäli täällä tiedetään, koskee se ainoastaan niitä lakeja, jotka sen tai sen maan valtiolaitos, parlamenttilaitos on hyväksynyt ja joita ei ole vielä voimaansaatettu. Voimaansaatami-

sesta on toimitettu kansanäänestys, mutta koskaan vielä ei ole tapahtunut sellaista, että laki, joka jo on voimassa, olisi kansanäänestyksen kautta tahdottu saada kumotuksi. Siis, jos sitä katselee tältä n. s. laillisuuskannaltakin, johon ainakin oikeiston taholta kiinteästi kaikissa kysymyksissä vedotaan, niin minun ymmärtääkseni kieltolakiaänestys ei ole mahdollista.

Mitä sitten tulee kansantahdon selville saamiseen, niin meillähän on toimitettu juuri valtiolliset vaalit tämän vuoden aikana. Mikä olisikaan ollut asialle onnellisempaa ja edukkaampaa kuin se, että kieltolain kaatajat olisivat valmistaneet oman ehdokaslistansa, panneet tunnuslauseeksi kieltolain kaatamisen. Silloin olisi saatu nähdä, kuinka suuret kansanjoukot ovat tämän vaatimuksen takana. Olen varma siitä että ainoastaan ne, jotka tuolla inhoitavalla väkijoumien valmistuksella, salakuljetuksella ja myynnillä ansaitsevat elinehtonsa, olisivat olleet näiden listojen äänestäjiä eivätkä suinkaan kukaan muut. Silloin olisi jo saaristoseuduissakin nähty, että sillä ruotsalaisella kansallisuuskysymykselläkään ei olisi voitu enää vähemmäntietoisia kansalaisia pettää, ei olisi voitu kehoittaa näitä ruotsalaisen kansanpuolueen listoja äänestämään, koska olisi oltu tietoisia siitä mihin siinä pyritään. Jos siis rehellisesti olisi tahdottu toimia, olisi näin voitu aivan hyvin menetellä ja silloin olisi saatu voimassaolevien lakien ja määräysten mukaan tieto siitä, onko kansan enemmistö kieltolain takana vai tahdotko se, että kieltolaki kaadetaan. Raitiusmielinen väestö ei pelkää tämän äänestyksen tulosta, jos sellainen päätettäisiin kaikista olettamuksista huolimatta toimeenpanna. Kieltolaki on kansan vaatimusten tuloksena saatu aikaan ja niin kauan kun kansan enemmistö on kieltolain takana, niin kauan myöskään ei tällä paremmin kuin monilla muillakaan ehdotuksilla saada tätä vakaumusta horjutetuksi. Minä en siis siltä puolelta vastusta tämän tällaisen äänestyksen toimeenpanemista. Mutta kun minä tiedän, että tulos kieltolakiaänestyksestä ehdottomasti on se, että se tulee edelleen pysymään pystyssä, niin silloin minusta on turhaa ja liian kallista varojen tuhlausta tällaisen, sanoisinko suoraan, ilveilyn toimeenpaneminen. Ja sen vuoksi minä olen sitä mieltä, että jos asia valio-

kuntaan lähetetään, se ehdottomasti tulee haudatuksi sinne; sitä vaatii kansan ehdoton mielipide ja sitä vaatii se tilanne, missä me nykyään olemme. Jos meillä kaiken sen kurjuuden lisäksi, mikä jo on olemassa työväestön kerroksissa, kumottaisiin kieltolaki, silloin olisi ehdottomana seurauksena, että kansa joutuisi entistä suurempaan kurjuuteen ja siveellisesti ja henkisesti rappio-tilaan. Tähän mahdollisesti minun ymmärtääkseni pyritään tälläkin aloitteella ja sen vuoksi minä olen sitä mieltä, että maa, joka yksimielisesti on hyväksynyt kieltolain, joka niin monta kertaa on ollut eduskunnassa käsittelyn alaisena ja jossa niin monta kertaa on vedottu kansaan, siinä ainakaan sosialidemokraattinen puolue ja sen eduskuntaryhmä eivät voi olla mukana silloin, jos kieltolaki tahdotaan tämänkin aloitteen pohjalla taas saada nurin, saada yksi sellainen kari, mihin se voitaisiin kaataa.

Ed. Sch a u m a n: Jag hade icke tänkt uppträda i dag i anledning av mitt petitionsförslag, men jag ser mig tvungen att bemöta det andragande, som hölls av den första ärade talaren. Då emellertid tiden är så långt framskriden, att, om jag börjar ett långt bemötande och andra sedan bemöta mig och jag sedan åter i min tur bemöter dem, — då tiden som sagt är så långt framskriden, att en diskussion praktiskt taget blir omöjlig nu, så anstår jag om bordläggning till följande plenum.

Ed. v o n B o r n: Jag ber att få understöda herr Schaumans förslag.

P u h e m i e s: Kun on tehty pöydällepanovaatimus, niin pyydän seuraavia edustajia lausumaan siitä mielipiteensä.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

P u h e m i e s: Koska kukaan ei ole vastustanut pöydällepanoa, niin asia pantanee pöydälle.

Asia p a n n a a n p ö y d ä l l e seuraavaan istuntoon.

P u h e m i e s: Kun aika on näin pitkälle kulunut, niin poistetaan listalta seuraavat asiat n:ot 117—162.

Pöydällepano:

163) Kertomus „Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston” toimikunnan toiminnasta helmik. 1 p:stä 1921 tammik. 31:teen 1922

esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

P u h e m i e s: Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 5.35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

10. Perjantaina 29 p. syyskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Kansanäänestyksen toimittamista voimassaolevan alkoholin täyskielion säilyttämisestä tai kumoamisesta tarkoittava ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 81 170
- 2) Isojaon loppuunsaattamista maan pohjoisissa kunnissa koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 82 200
- 3) Verollepanon ja isojaon toimittamista Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 83 "
- 4) Rahaston muodostamista valtiolainojen myöntämiseksi maaseudun sähköistämisyhtymille tarkoittava ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 84 "
- 5) Esityksen antamista laiksi huoneenvuokrasäännöstelystä tarkoittava ed. Långströmin y. m. anom. ehd. n:o 85 "
- 6) Rajaseutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista koskeva ed. Mannermaan y. m. anom. ehd. n:o 86 202
- 7) Suunnitelman laatimista erikypsyysasteille sovelletuille kursseille rakentuvaa kansakouluopettajaseminaaria varten tarkoittava ed. Kivilinnan anom. ehd. n:o 87 "
- 8) Kansakoulun asettamista yleiseksi pohjakouluksi koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 88 "
- 9) Ennen 1/8 1921 eläkkeelle joutuneiden kansakouluopettajain eläke-

Siv.

- etuja koskeva ed. M. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 89 "
- 10) Kirkollisen alkukoulun opettajien eläkkeitä koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 90 203
- 11) Rautatien rakentamista Joensuu-Taipaleen, Tuusniemen ja Kaavin kirkonkylien kautta Siulinjärven tai Alapitkän asemalle koskeva ed. Reinikan y. m. anom. ehd. n:o 91 "
- 12) Rautatien rakentamista Tampereelta Hämeenkyrön y. m. paikkakuntien kautta Kristiinankaupunkiin koskeva ed. Estlanderin anom. ehd. n:o 92 "
- 13) Rautatien rakentamista Helsingistä Vihdin ja Huittisten kautta Risteen asemalle tarkoittava ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 93 "
- 14) Rautatien Pori-Kristiinankaupunki—Vaasa—Uusikaarlepyy—Pännäinen rakentamista koskeva ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 94 "
- 15) Rautatieyhdistelmän Riihimäki—Jyväskylä, Suolahti—Haapajärvi rakentamista koskeva ed. Vesterisen y. m. anom. ehd. n:o 95 "
- 16) Rautatien rakentamista Kokkolasta Suolahteen koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 96 "
- 17) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 97 "
- 18) Rautatien rakentamista Epilän pysäkillä Seinäjoen asemalle koskeva ed. Y. Pulkkinen y. m. anom. ehd. n:o 98 "
- 19) Rautatien rakentamista Vilpulan asemalta Jämsänkosken teh-

	Siv.		Siv.
taille koskeva ed. Eskolan y. m. anom. ehd. n:o 99	203	tarkoittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 112	204
20) Rautatien rakentamista Mikkelistä Itä-Hämeen lävitse Päijänteen yli Turenkiin tai Riihimäelle tarkoitettava ed. Kareksen anom. ehd. n:o 100 ..	„	33) Komitean asettamista valmistaamaan ehdotusta laiksi asutustoiminnan kehittämistä tarkoittavan ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 113	„
21) Rautatien rakentamista Rovaniemen kirkonkylästä Kemijärvelle koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 101	„	34) Komitean asettamista laatimaan lakia palkkalautakunnista ja alimmista palkoista koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 114	205
22) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Saarijärven y. m. pitäjien kautta Pännäisten asemalle koskeva ed. Inborrin anom. ehd. n:o 102	204	35) Valtion työläisten palkkausolojen järjestämistä työehtosopimuksilla koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 115	„
23) Pohjoisimman Suomen rautateiden rakentamista koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 103 ..	„	36) Varojen myöntämistä hallituksen käytettäväksi työttömyyden torjumista varten koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 116	„
24) Rautatien rakentamista Helsingistä Porvoon ja Haminan kautta Viipuriin tarkoitettava ed. J. Vainion y. m. anom. ehd. n:o 104	„	37) Esityksen antamista säännöllisen yötyön poistamisesta kirja- ja kivipainoammattialoilla koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 117 ..	„
25) Rautatien rakentamista Lappeenrannasta Vuoksenniskaan—Rautjärven—Simpeleen kautta Elisenvaaran tai Syväoron asemalle koskeva ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 105	„	38) Työriidoista aiheutuvien työväen asuntoepäkohtain poistamista koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 118	„
26) Rautatien rakentamista Kontiomäeltä Kemijärvelle koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 106	„	39) Työttömyyskassoista 2 p:nä marraskuuta 1917 annetun asetuksen voimaansaapoa koskevan asetuksen 6 §:n muuttamista tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 119 ..	„
27) Määrärahan myöntämistä uudismaitten ruis-, ohra- ja kaurasadon ostamiseen vuosina 1923—1925 tarkoitettava ed. Niukkanen y. m. anom. ehd. n:o 107	„	40) Ammattientarkastajain luvun lisäämistä ja ammattientarkastuksen uudelleen järjestämistä koskeva ed. Aallon y. m. anom. ehd. n:o 120	„
28) Laitumen hankkimista maaseudun pieneläjille koskeva ed. Harvalan y. m. anom. ehd. n:o 108	„	41) Esityksen antamista laiksi, jonka mukaan työntekijöille sukupuoleen katsomatta turvataan samasta työstä sama palkka, tarkoitettava ed. R. Sillanpään y. m. anom. ehd. n:o 121	„
29) Lisämaan antamista itsenäistyneille pikkutorpille koskeva ed. Marttilan y. m. anom. ehd. n:o 109	„	42) Liikeneuvostojärjestelmän toimeenpanemista Suomessa tarkoittava ed. Kedon y. m. anom. ehd. n:o 122 ..	„
30) Lapin kihlakunnassa sijaitsevien virkatalojen tilusten peruuttamista valtiolle koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 110	„	43) Sairaus-, hautaus- ja äitiysvakuutuksen ynnä työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden säätämistä tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 123	„
31) Maatalouskoulun perustamista Lapin kihlakuntaan koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 111	„		
32) Kalastuselinkeimon kehittämistä ja kalastajaväestön turvaamista			

	Siv.		Siv.
44) Lakiehdotuksen antamista merimiesten työoloista koskeva ed. Wiikin anom. ehd. n:o 124	205	keimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä ..	210
45) Ehdotuksen laiksi lasten ja nuorten henkilöiden työajasta sisältävä ed. Kankarin y. m. edusk. esit. n:o 36	„	52) Hallituksen esitys n:o 35 laiksi valtion rikkihippo- ja superfosfaattitehtaiden luovuttamisesta osakeyhtiölle	„
46) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 luokkasotaan osaaottaneiden sekä sen jälkeen poliittisista syistä tuomittujen henkilöiden armahtamisesta ja viireillä olevien tällaisten syytteiden raukeamaan jättämisestä sisältävä ed. R. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 37	206	53) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta Suomen hallitusmuodoksi	„
47) Kertomus „Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston” toimikunnan toiminnasta helmik. 1 p:stä 1921 tammik. 31:nteen 1922	209	54) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta, joka koskee valtion ja kunnan veroja kantajan jälkeen maksettaessa suoritettavaa veron lisäystä	„
Ensimmäinen käsittely:		55) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee liikepääoman myöntämistä valtion rikkihippo- ja superfosfaattitehtaille	„
48) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta ..	„	Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.: Bäck, Erich, Estlander, Honkavaara, Ingman, M. Jaskari, Joukahainen, Lehikoinen, Marttila, Mäkelin, Sallinen, Salo, M. Sillanpää ja Toppinen.	
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 25.		Ilmoitusasiat:	
Ainoa käsittely:		Vapautusta eduskuntatyöstä saavat oikeusasiain tähden tämän päivän istunnosta ed. Toppinen, kunnallisten asiain tähden täksi ja huomispäiväksi ed. Marttila, kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. M. Jaskari, perheessä sattuneen sairauden vuoksi tämän päivän istunnosta ed. Lehikoinen, perheasiain vuoksi tämän kuun 30 päivästä tulevan lokakuun 6 päivään ed. Jussila, sairauden tähden tämän päivän istunnosta ed. M. Sillanpää, yksityisasiain tähden lauvantaiksi ja maanantaiksi ed. A. Pulkkinen, yksityisasiain tähden ensi tiistain istunnosta ed. Pennanen, kunnallisten tehtävien takia lokakuun 4 päivään ed. Mickels ja yksityisasiain tähden ensi tiistain istunnosta ed. Luostarinen.	
49) Ehdotus 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922			
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 20.			
50) Ehdotus 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922			
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 32.			
Pöydällepanoa varten esitellään:			
51) Hallituksen esitys n:o 34 laeiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä kor-			

**Ed. Långströmin välikysymys, joka koskee
Turun kuritushuoneen poliittisten
vankien nälkälakkoa.**

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitän pöydällepanoa varten ed. Långströmin hallitukselle osoittaman välikysymyksen, jonka sihteeri lukee.

S u o m e n E d u s k u n n a l l e.

(Työväenpuolueen Eduskuntaryhmä on viivytellyt erinäisiä tärkeitä välikysymyksiä odotellessa, että nykyinen hallituspula nopeasti ratkaistaisiin. Koska kuitenkin on osoittautunut, että neuvottelut ainakin osaksi ovat olleet pelkkää leikintekoa ja että porvaristoryhmien välillä keinotekoisesti venytetään kaupan hierontaa erinäisistä porvariston keskuudessa ilmenevistä eroavaisuuksista, joitten yhteensovittamista emme voi enää jättää odottamaan, on Työväenpuolueen Eduskuntaryhmä päättänyt jättää nykyisen, ehkäpä vielä pitkäksi aikaa valtaan jäävän hallituksen vastattavaksi välikysymyksiä, joitten laatu on sellainen, että ne kaipaavat mitä kiireellisintä selvittelyä. Se mahdollisuus, että hallitus on jo jättänyt sisään erohakemuksensa, ei tässä merkitse paljoakaan, sillä hallitus voi vielä jättää kuukausiksi valtaan ja se on sen vuoksi tilivelvollinen eduskunnalle ei ainoastaan siitä, mitä se on tehnyt tai tekemättä jättänyt, vaan myös siitä, mitä se aikoo tehdä tai tekemättä jättää.

Käikkien kiireellisimmän vaadimme hallituksen selvittelyä seuraavaan kysymykseen:

Viime päivinä ovat sanomalehdet levittäneet tietoa, että Turun kuritushuoneella säilytettävät poliittiset vangit ovat tehneet nälkälakon. Tähän epätoivoiseen tekoon he ovat olleet pakkoitetut sen äärimmäisen kurjuuden ja sorron takia, jossa he ja poliittiset vangit ylipäänsä ovat tässä maassa saaneet olla aina luokkasodasta saakka. Voittaja, joka onnistui vieraiden aseiden avulla kukistamaan työväenluokan, heitti suuren joukon luokkamme parhaimpia vankiloihin ja vankileireihin, puhumattakaan tässä yhteydessä niistä monista tuhansista, jotka raa'alla tavalla tulivat tapetuiksi. Porvariston koston raivolla ei ollut rajoja niinä aikoina. Samaa kostonhimoa toteuttaa se yhäkin kiduttamalla vankiloissa luokka-

sodan johdosta vankilaan sulkemiaan tovereitamme. Alinomainen härnäminen vartijain taholta, ylimääräisten ponnistusten vaatiminen porvariston mielestä riittävän työtehon aikaansaamiseksi, riittämätön ravinto, ahtaat ja likaiset asunto-olot, vankien itsensä kehittämismahdollisuuksien rajoittaminen mahdollisimman vähin, ylimielinen suhtautuminen heihin vankilain johdon taholta, pienimmistäkin laiminlyönteistä ja hairahduksista ankariin rangaistuksiin saattaminen, muutenkin pienien oikeuksien mielivaltainen rajoittaminen ja yleensä mitä raa'in ja häikäilemättömin kohtelu etenkin vankilain alemman palveluskunnan taholta johtavat lopulta sellaisiin epätoivoisiin tekoihin, jollaisia viestit nyt kertovat tapahtuneen Turun kuritushuoneella.

Olemme sanomalehtitietojen johdosta kääntyneet Vankeinhoitohallituksen ylitirehtöörin ja Oikeusministeriön sekä Turun kuritushuoneen johtajan puoleen saadaksemme heiltä lähempiä tietoja asiasta. Allekirjoittaneista edustajista V. Hannula, Kaarne ja Mäkinen ovat käyneet paikalla asiaa tutkimassa, mutta eivät ole saaneet tilaisuutta tavata näitä kiusaantuneita, nälkälakon tehneitä vankeja. Kuritushuoneen johtajan antaman selostuksen mukaan olisi nälkälakon tehneitä vankeja ainakin kolme, nim. Yrjö Nikolai Aaltonen, Eero Alanen ja Lauri Mikkonen. Nälkälakkoon ovat he ryhtyneet jo maanantaina t. k. 18 p:nä, joten he ovat olleet syömättä jo kahdeksan päivää tätä kirjoitettaessa. Myös on Vankeinhoitohallituksen ylitirehtööri ilmoittanut, että lakkolaisten vaatimukseen, päästä Tammisaaren pakkotyölaitokseen rangaistustaan suorittamaan, ei voida suostua. Ja kun heidän ei myöskään voida antaa kuolla nälkään, on heidät jätetty vankilan lääkärin käsittelyn alaiseksi. Tämä tietää sitä, että heidät koetetaan väkivaltaa käyttäen pakoittaa syömään. Moinen menettely on mitä raa'inta rääkkäystä sekkin.

Nälkälakon tehneitten vankien menettely johtuu lähinnä siitä, että heidät on Turun kuritushuoneella asetettu tavallisten rikosvankien joukkoon. Tämä on ilmeisesti laiton ja perustuu pelkkään mielivaltaan vankilaviranomaisten taholta. Lain selvän kirjaimen mukaan ei poliittista vankia saa säilyttää yhdessä rikosvankien kanssa. Näin on kuitenkin tehty ainakin Turun ku-

ritushuoneella. Mitä tällainen vaikuttaa kehittyneimpiin henkilöihin, jollaisia poliittiset vangit yleensä ovat, käsittää jokainen ajatteleva ihminen. Menettäähän tällaiseen asemaan asetettu vanki kaikki poliittiselle vangille myönnettyt oikeudet, esim. oikeuden lukea sanomalehteä, saada lisäravintoa y. m.

Huomautettakoon myös, että kysymys Turun kuritushuoneen poliittisista vangeista on yhteydessä laajemman kysymyksen kanssa. Aina siitä asti, kun eduskunnan päätöksen mukaisesti myönnettiin poliittisille vangeille erinäisiä tutkintovangin oikeuksia, on viranomaisten taholta toimeenpantu jonkinlainen kokonaan mielivaltainen poliittisten vankien luokittelu puhtaasti poliittisiin ja „yksityisrikollisiin”. Tämä luokittelu on nähdäksemme vailla kaikkea laillista tukea, eduskunnan päätös kun nimenomaan tarkoitti kaikkia vuoden 1918 luokkasodan ja sen jälkeen poliittisista syistä tuomittuja. Sen lisäksi tällainen menettely vankilaviranomaisten taholta on johtanut mitä suurimpaan mielivaltaan, niin että aivan samassa asemassa olevia poliittisia vankeja on sijoitettu eri luokkiin, toinen puhtaasti poliittisten ja toinen yksityisrikollisten joukkoon. Tämä on jo puolisoista vuotta ollut kaikkein raskain epäkohta vankilaoissamme, joka on katke- roittanut kaikkien poliittisten vankien mieltä ja aikaansaanut loppumattomia ristiriitoja heidän ja vankilaviranomaisten välillä. Nykyään lienee lähes sataa tällaisia „yksityisrikollisia” maan eri vankiloissa ja Tammisaaren pakkotyölaitoksella ja ovat he kaikki vailla eduskunnan päätöksellä heille nimenomaan myönnettyjä poliittisen vangin oikeuksia. Tästä perus- epäkohdasta on johtunut nälkälakko Turun kuritushuoneellakin ja ennenkuin se poistetaan tavalla tai toisella ei poliittisten vankien kohtelua saada oikeudenmukaiseksi edes niissä ahtaissa rajoissa, mitä porvarillinen valtio ja sen eduskunta ovat omilla laeissaan ja asetuksissaan asettaneet.

Kun emme voi sallia, että luokkamme jäseniä joutuu tällaisen mielivallan ja lainvastaisen menettelyn esineiksi, joka pakottaa heidät niin äärimmäisiin hätäkeinoihin kuin viikkoja kestävään nälkälakkoon, olemme pakoitettut kääntymään vallassa olevan hallituksen puoleen seuraavilla väli-

kysymyksillä, joihin asian laatuun nähden odotamme mitä kiireellisintä vastausta:

1. Tietääkö hallitus, että Turun kuritushuoneella säilytettävistä poliittisista vangeista ovat eräät vangit, ankaran sorron ja kurituksen alaisina ollen, turvautuneet, eduskunnan heille myöntämiä oikeuksia puolustaakseen äärimmäiseen keinoon, nälkälakkoon, ja että heitä tämän johdosta on eristetty erikoisselleihin ja kohdeltu väkivaltaisesti;

2. Mihin toimenpiteisiin on hallitus ryhtynyt tai aikoo lähitulevaisuudessa ryhtyä, estääkseen näille vangeille tehtyä vääryyttä ja väkivaltaa jatkumasta ja pelastaakseen heidän henkensä;

3. Mihin toimenpiteisiin on hallitus mahdollisesti ryhtynyt tai aikoo lähitulevaisuudessa ryhtyä lopettaakseen sen poliittisten vankien luokittelun „yksityisrikollisiin” ja ei-yksityisrikollisiin, mikä on vankilaviranomaisten taholta toimitettu vastoin eduskunnan päätöstä ja tarkoitusta, josta luokittelusta Turun kuritushuoneen järkyttävät tapahtumat ovat vain eräs seuraus ja ilmaus?

Helsingissä, syyskuun 25 päivänä 1922.

T. Hj. Långström.

P u h e m i e s: Valtioapäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan asian tulee olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. Sentähden ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Hyväksytään.

Ed. Kankarin y. m. välikysymys koskeva kansanedustaja Väisäsen vangitsemista.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitän pöydällepanoa varten ed. Kankarin y. m. hallitukselle osottaman välikysymyksen.

Sihtööri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Viime kuluneen heinäkuun 21 päivänä vangittiin etsivän keskuspoliisin toimesta kansanedustaja Matti Väisänen, kesäasunnollaan Lammin pitäjän Mommilan kylässä. Vangitsemisen syistä ei Väisäsellemainittu mitään. Vasta useampia päiviä vangittuna oltuaan alettiin häntä tutkia sekä syytettiin valtiopetoksen valmistelusta, joka rikos olisi muka tapahtunut Pohjois-Suomessa vallinneiden ja äskettäin päättäneiden työtaistelujen yhteydessä. Jokaiselle ajattelevalle ihmiselle olisi jo alunpitäen luullut olevan selvillä tuollaisen syytöksen paikkansapitämättömyys. Ja samaan tulokseen täytyi lopulta tulla etsivän keskuspoliisinkin, sillä sen täytyi ryhtyä etsimään muita syytöksiä Väisäsen vangittuna pitämiseksi, kuin se, jonka vuoksi hänet alkuaan vangittiin, nimittäin osallisuudesta Pohjolan lakkotaisteluihin.

Tällaisen uuden syytöksen löysikin keskuspoliisi siitä, että Väisänen oli ollut v. 1918 luokkasodan aikana erinäisissä vallankumoushallituksen tehtävissä. Tämäkin syytös on kokonaan keksitty Matti Väisäsen vankina pitämisen aiheeksi, sillä Väisäsen toiminta luokkasodan aikana ei ollut sellaista, josta enää voitaisiin häntä vastaan syytettä nostaa, ja sitäpaitsi on Väisäsen toiminta ollut täysin tunnettua keskuspoliisillekin, mutta sekään ei ole katsonut olevan syytä Väisästä syyttää senaikaisista tapahtumista. Vasta nyt, kun sanottu laitos silmittömällä työväenluokkaan kohdistuvalla toimenpiteellä vangitsi Väisäsen ja vangitsemisen syy osoittautui keksityksi, on Väisästä alettu syyttää luokkasodan aikaisista tapauksista. Samalla kun keskuspoliisin mainittu toimenpide on oivana todistuksena siitä työtavasta, jota valtiollinen keskuspoliisi tässä maassa noudattaa, on se myös kuvaavana todistuksena siitä oikeudettomuudesta, jonka alaisena työväenluokan täällä nykyään täytyy elää, kaikista perustuslakien takaamista kansalaisoikeuksista ja -vapauksista huolimatta.

Kun työväen lakkotaistelun nujertamiseksi ryhdytään valtiollisen poliisin taholta tukemaan työnriistäjiä, vangitsemalla am-

matillisesti järjestyneen työväestön keskusjärjestön, Suomen Ammattijärjestön puheenjohtaja ja koettamalla tehdä koko lakkotaistelusta poliittinen lakko ja kun täten aiheettomasti vangittu henkilö on vielä kansanedustaja, joka näin ollen ei pääse täyttämään valitsijainsa hänelle antamaa kansanedustajan tehtävää, niin on se jo mitä räikeintä luokkasortoa ja työväestön laillisten oikeuksien loukkaamista.

Työläisten lakkotaistelu, jota etsivän keskuspoliisin taholta on koetettu väittää poliittiseksi lakoksi, oli puhtaasti taloudellista laatua tarkoittaen kurjasti palkattujen työläisten taloudellisen aseman parantamista, joten vangitsemisen syy on ilmeisesti aiheeton. Se onkin herättänyt oikeutettua suuttumusta ja hämmästyksiä, ei ainoastaan oman maan työväestössä, vaan laajalti ulkomaillakin. Työläiset kaikkialla käsittävät, että sellaisilla toimenpiteillä, kuin mitä kansanedustaja Matti Väisäsen vangitseminen on, koettaa porvariston luokkaetujen vannoutunut suojelija, etsivä keskuspoliisi, häiritä ja estää työväestön toimintaa taloudellisen aseman parantamiseksi, ja estää työväestön luokkataistelua. Kun kansanedustaja Matti Väisäsen vangitsemiseen käsittääksemme ei ole laillista perustetta, vaan on se yksinomaan ammatillisesti järjestynyttä työväestöä, samoin kuin koko työväenluokkaa vastaan kohdistettu toimenpide, niin saammekin hallituksen vastattavaksi esittää seuraavan välikysymyksen:

1) Tietääkö hallitus, että valtiollisen keskuspoliisin toimesta on Suomen Ammattijärjestön puheenjohtaja, kansanedustaja Matti Väisänen vangittu ja täten tehty mahdottomaksi hänen toimintansa työväen tärkeimmissä luottamustehtävissä, samalla kun hän on estetty saapumasta edustajatehtäväänsä täyttämään.

2) Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että Matti Väisänen vapautetaan, ja lasketaan täyttämään edustajatehtäväänsä ja luottamustoimintansa.

3) Onko hallitus ryhtynyt tai aikooko ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka takaavat, että tällainen kansanedustajain ja työväen luotta-

mushenkilöiden mielivaltainen vangitseminen ei saa toistua.

Helsingissä, syyskuun 18 päivänä 1922.

Kalle Aukusti Kankari.	Toivo Aronen.
Ville Vainio.	Jaakko Enqvist.
Frans Hiilos.	Elin Fagerholm.
Väinö Hannula.	Antti J. Nahkala.
Antti Kaarne.	Hannes Pulkkinen.
Rosa Sillanpää.	Pekka Nurmiraanta.
Aug. Koivisto.	Aukust Rytönen.
Hilda Hannunen.	Emmi Mäkelin.
Hj. Mäkinen.	Lempi Tuomi.
Kalle Toppinen.	J. Vesterlund.
Y. Valkama.	Kaarlo Lampinen.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. Sentähden ehdotetaan, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Hyväksytään.

Puhemiehen ilmoitus ed. A. Kallion eduskuntaesityksestä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. A. Kallio on eduskunta-alotteiden jättämisaajan kuluessa jättänyt kahden muun edustajan kera allekirjoittamansa eduskuntaesityksen, joka sisältää ehdotuksen laiksi korkeimman vallan haltijan päätöksen valtiorikoksiin syyllisten henkilöitten armahdamisesta 7 päivältä joulukuuta 1918 viidennen kohdan selventämiseksi. Tämän johdosta on minun lausuttava seuraavaa: Edustajalla on valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan oikeus tehdä esitys uuden lain säätämisestä sekä voimassaolevan muuttamisesta, selittämisestä taikka kumoamisesta. Mutta koska korkeimman vallan haltijan puheenaoleva päätös, jonka selittämistä eduskuntaesitys tarkoittaa, ei sisällä lainsäädäntötoimenpidettä, ei mainitun päätöksen selittäminen lainsäädäntöjärjestyksessä ole mahdollinen, eikä niin ollen eduskuntaesitystä voi tässä tarkoituksessa tehdä. Tästä syystä en katso voivani käsiteltäväksi esittää puheenaolevaa ed. A. Kallion jättämää eduskuntaesitystä.

Keskustelu:

Ed. Långström pyytää puheenvuoroa.

Puhemies: Minä pyydän kysyä, mistä ed. Långström aikoo käyttää puheenvuoroa?

Ed. Långström: Tästä samasta asiasta.

Minä katson, että puhemiehen menettely kieltäytyessään esittämästä tätä kysymyksessä olevaa asiaa, ei ole oikea eivätkä hänen esittämänsä väitteet perustu perustuslakiin ja valtiopäiväjärjestykseen, joten minä ehdotan, että tämä asia jätettäisiin valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Ed. V. Vainio: Minua myöskin ihmettyttää puhemiehen menettely tässä ja tyytymättömänä siihen kannatan ed. Långströmin tekemää ehdotusta, että puhemiehen menettely jätettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Hahl: Minä vain pyydän ilmoittaa, että mielestäni puhemiehen menettely on tässä tapauksessa katsottava aivan oikeaksi. Meidän lainsäädäntömme ei tunne semmoista tapausta, että voitaisiin korkeimman vallan haltijan armahdusta ryhtyä täällä muuttamaan. Minä hyväksyn puhemiehen menettelyn.

Ed. Tanner: Se asia, jota nyt kysymyksessä oleva esitysehdotus koskettele, on kyllä senluontoinen, että siihen tarvitsi saada korjausta. Sen armahdusmanifestin nojalla, jonka korkeimman vallan haltija on aikoinaan antanut, kulkee nykyään vapaana paljon semmoisia henkilöitä, joista yhteiskunnan ilmeisesti olisi syytä muutamaksi vuodeksi vapautua. Tämän vuoksi koetti myöskin sosialidemokraattinen ryhmä jo kolme vuotta takaperin etsiä tietä tuon armahdusmanifestin korjaamiseen, mutta ei valitettavasti sitä löytänyt. Näin ollen otaksun kyllä, että puhemiehen selitys, jolla hän perustelee menettelyään, on oikea, mutta silti toivoisin, että asia voisi joutua perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, jotta se voisi harkita, eikö sittenkin tätä tietä olisi mahdollisuus käyttää. Tämän vuoksi minäkin pyydän yhtyä niihin, jotka ehdottavat asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Virkkunen: Minä pidän herra puhemiehen menettelyä lakiin perustuvana ja oikeana ja pyydän muuten yhtyä ed. Hahlin lausuntoon.

Ed. Mantere: Pyysin äsken myös puheenvuoroa ilmoittaakseni, että olen tässä asiassa samalla kannalla kuin ed. Hahl, ja katson, että puhemies on ollut oikeassa kieltäytyessään asiaa esittelemästä. Vastustan siis ehdotusta asian lähettamisestä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Hahl: Minulta jäi äsken sanomatta, että minä myöskin vastustan tämän kysymyksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan siinä mielessä kuin ed. Långström täällä äsken esitti.

Ed. Estlander: För min del ber jag också få uttala den uppfattningen, att talmannens åtgärd är fullkomligt grundad på R. F. och att något vidare tillgörande i saken icke är påkallat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Långström ed. V. Vainion y. m. kannattamana, tyytymättömänä puhemiehen menettelyyn, ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen menettelyn. äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Långströmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 110 jaa- ja 71 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Puhemiehen ilmoitus ed. Toppisen eduskuntaesityksestä.

Puhemies: Ilmoitan, että ed. Toppinen on eduskunta-alotteiden jättämisaajan kuluessa jättänyt yhdessä ed. Långströ-

min kanssa allekirjoittamansa eduskuntaesityksen, joka sisältää ehdotuksen laiksi niistä perusteista, joiden mukaan luokkasodan aikana vuonna 1918 työläisiltä ryötetystä ja hävitetystä omaisuudesta korvausta on suoritettava. Koska kuitenkin sanotussa eduskuntaesityksessä käytetään lausumia, jotka mielestäni eivät ole V. J:n 48 §:n 2 momentin mukaisia, niin en katso voivani tätä eduskuntaesitystä käsitellä väksi esittää.

Ed. Långström: Minusta tämäkin puhemiehen tulkinta on aivan väärä, sillä se sanontatapa, jota tässä asiakirjassa sanotaan, on täysin selvää suomenkieltä ja sel-laista, jota tässä asiassa tulee nimenomaan käyttää, joten minusta puhemiehen tulkinta ei siis ole oikea ja ehdotan, että tämä puhemiehen menettely lähetetään myös V. J:n 69 §:n mukaan perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Hiilos: Pyydän saada kannattaa ed. Långströmin tekemää ehdotusta.

Ed. Hahl: Minä olen myös lukenut tämän kyseessäolevan asiakirjan ja tullut aivan samaan käsitykseen kuin puhemies. Hyväksyn hänen menettelynsä ja vastustan perustuslakivaliokuntaan lähettämistä.

Ed. A. Tulenheimo: Minä olen myös puhemieheltä saanut lukeakseni kysymyksessäolevan asiakirjan ja olen aivan samaa käsitystä kuin ed. Hahl. Vastustan asian lähettämistä valiokuntaan.

Ed. Estlander: Jag fattar talmannens delgivande så, att han endast anser denna motion i dess nuvarande form icke kunna föredragas, men att densamma, avfattad i andra ordalag, måhända kunnat föredragas. Under sådant förhållande anser jag icke här föreligga sådan fråga, som 69 § L. O. omfattar, och kan den således icke i denna form hänskjutas till grundlagsutskottet. Det ankommer å talmannen att avgöra, huruvida de aktstycken, som föredragas, äro iklädda en sådan form, att detta anständigtvis kan ske.

Ed. Itkonen: Koska edustajilla yleensä ei ole ollut tilaisuutta, ei ainakaan riittävää tilaisuutta tutustua tähän alotteeseen,

josta nyt on kysymys, ehdotan minä, että asia pantaisiin pöydälle, jotta edustajille varattaisiin tällainen tilaisuus.

Ed. Keto: Minä kannatan ed. Itkosen ehdotusta.

Puhemies: Ed. Itkosen tekemän ehdotuksen johdosta, jota ed. Keto on kannattanut, huomautan, että kysymys puhemiehen menettelystä on mielestäni ratkaistava pöydälle panematta.

Ed. Långström: Mitä ed. Estlanderin lausuntoon tulee, niin valtiopäiväjärjestyksen 69 § aivan selvästi sanoo, että jos eduskunta ei tyydy puhemiehen tulkintaan, niin on asia lähetettävä perustuslakivaliokuntaan, joten minä katson, että tämä minun ehdotukseni on täysin oikea.

Ed. Aalto: En tahdo väittää puhemiehen tulkintaa vääräksi siinä, etteikö asia olisi heti ratkaistava, mutta minä valitan sitä seikkaa, ettei tällaista esitystä, josta puhemies aikoo antaa sensuuntaisen lausunnon, jonka puhemies nyt on tehnyt, ole jätetty asianomaisille eduskunnan jäsenille tutustumista varten, sillä onhan mahdollonta käydä kaikki ne asiakirjat ja aloitteet lävitse, mitä eduskunnalle jätettiin ilman painatusta ja näin ollen on mahdollonta ratkaista tässä istunnossa, sisältääkö asiakirja tosiaankin sellaista, että voisi hyväksyä puhemiehen menettelyn.

Ed. Reinikainen: Minä pyydän kannattaa ed. Långströmin tekemää ehdotusta. Olin tilaisuudessa puhemiesneuvoston istunnon jälkeen lukemaan asiakirjan eikä siinä minun käsittääkseni ollut mitään sellaista, ettei sitä valtiopäiväjärjestyksen mukaan olisi voinut lähettää lakivaliokuntaan.

Ed. Wiik: I anledning av rdgsm Estlanders yttrande vill jag påpeka, att vid 1911 års lantdag förekom ett alldeles analogt fall och då verkställdes också omröstning därom, huruvida ärendet borde remitteras till grundlagsutskottet.

Ed. Wuolijoki: Minä en ole lukeut sitä alotetta, josta tässä on kysymys, muuta kuin vähän sitä silmäillyt, mutta si-

käli kuin minä olen huomannut, ei siinä ole loukkaavia sanoja hallitusta eikä yksityisiä henkilöitä vastaan, joskin siinä on sanoja, jotka olisi voinut jättää pois, mutta siinä ei minun mielestäni ole kuitenkaan sellaisia sanoja, jotka sopisivat tähän 48 §:n 2 momenttiin.

Mitä tulee asian pöydällepanoon, niin minä ajattelen, että eikä puhemies voisi tätä asiaa jättää seuraavaan istuntoon. En minä ainakaan nyt yhtäkkiä löydä valtiopäiväjärjestyksestä sellaista pykälää, joka estäisi sen lykkäämistä toiseen istuntoon. Silloinhan olisi kullakin edustajalla tilaisuus itsekohtaisesti nähdä, mitä sanoja alotteessa on käytetty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Långström ed. Hiiloksen y. m. kannattamana ehdottanut, että kysymys puhemiehen menettelystä lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Sen ohessa on ed. Itkonen ed. Kedon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä kysymyksen pöydällepanoon tulee, niin vanhan käytännön mukaan on tällainen asia aina ratkaistu kohta kun ehdotus on tehty, ja koska tässäkään tapauksessa ei menettely edustajilta kokonaan ota oikeutta asiaa arvostella, koska on mahdollisuus lähettää asia perustuslakivaliokuntaan, niin katson, että tästä ehdotuksesta minä en voisi äänestyyttää. Sen sijaan ed. Långströmin ehdotuksesta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Långströmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 70 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansanäänestyksen toimittamista voimassaolevan alkoholin kokonaiskiellon säilyttämisestä tai kumoamisesta

tarkoittava ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 81 esitellään jatkokesittelyyn.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kärki: Ruotsin viimekesäinen kieltolakiäänestys, jolloin kieltolain vastustajat suurella vaivalla saavuttivat noin 2 % enemmistön, tuotti esiin meilläkin saman kysymyksen. Kieltolain vastustajat rupesivat uudella innolla väittämään, että jos meilläkin pantaisiin toimeen yleinen kansanäänestys tässä asiassa, niin tulos muka olisi samanlainen kuin Ruotsissakin. Ja kun professori von Wendt, joka on Ruotsissa ynnä muualla pitänyt kuuluisia esitelmiä, on keksinyt oman järjestelmänsä, jonka mukaan kortilla saataisiin kotiin n. 10 litraa viinaa kuukautta kohti ja ravintolassa 8 litraa viinaa kuukaudessa, niin on samalla tri Schauman tehnyt anomusehdotuksen kansanäänestyksen toimeenpäämisestä kieltolaki-asiassa.

Kansanäänestys eli n. s. referendum on käytännössä muutamissa maissa, joissa, kuten esim. Ruotsissa, ei kansaneduskuntaa ole valittu yleisen ja yhtäläisen ääni-oikeuden mukaan. Ruotsissa ovat ensimmäiseen kamariin saaneet lähettää edustajia ne, jotka ovat täyttäneet 35 vuotta, joilla on 3,000 kruunun tulot tai 30,000 kruunun suuruinen omaisuus. Sveitsissä on valtiotäätöön muuttaminen tai uudistaminen alistettava kansanäänestykseen. Norjassa käytettiin kansanäänestystä vuonna 1905, kun kysymys koski unionin purkamista ja toisen kerran kun Tanskan prinssiä ajottiin Norjan kuninkaaksi. Mutta muulloin on kansanäänestyksillä tilapäisen mielialan vallitessa hankittu tilapäisiä saavutuksia, kuten esim. Napoleonin aikana tehtiin. Ulottuipa kansanäänestys oikeus muinaisessa Atenassa niin pitkälle, että jos 6,000 kansalaista liitti äänensä yhteen, niin voitiin esim. maanpakoon ajaa kuka tahansa.

Yleensä kansanäänestykset koskevat kuitenkin vain aiottuja lakeja tai yrityksiä, mutta tässä tulisi kansanäänestys koskemaan jo voimassaolevaa lakia. Sellainen veisi aivan mahdolltomuuksiin. Miten luulitte esim. käyvän monille ruotsalaisten vaatimuksille tai jo olemassaoleville laeille, jos ne asetettaisiin kansanäänestyksen alaisiksi? Varmaankaan ei silloin esiintyisi sitä hyvää halua, yhteisymmärrystä ja lauhkeaa alistuvaisuutta, jota kansanedustajat ovat näinä aikoina näissä asioissa osoittaneet.

Jos siis voimassaolevasta laista pantaisiin toimeen kansanäänestys, niin siten voitaisiin kieltää ja peruuttaa koko eduskunnan valtuudet, vaikka eduskunta onkin valittu yleisellä yhtäläisellä äänioikeudella ja välittömällä vaaleilla. Sillä on muistettava, että tämäkin eduskunta on valittu kieltolain merkeissä. Minkään puolueen vaaliohjelmassa ei ollut kieltolain kumoamista, eivätkä kieltolain vastustajat olleet omia valitsijayhdistyksiä perustaneet. Sihen eivät he uskaltaneet ryhtyä, sillä kansamme valtavat joukot ovat kieltolain puolella, vieläpä sellaisetkin, jotka kyllä mielellään juovat, silloin kun saavat, mutta jotka heikkoutensa tuntien toivovat, että niitä ei olisi aina saatavissa.

Olen sitä mieltä, että ed. Schaumanin y. m. kieltolain vastustajain sopisi tyyneesti odotella, kunnes se komitea, joka parillaan on toimessa, ennättää julaista tutkimuksensa tulokset kieltolain vaikutuksesta. Kovasti muuttuneiden olosuhteiden tähden on kieltolaki 3 vuoden aikana ollut kovin puutteellinen ja sen valvonta liian heikko. Viime keväänä sitä täydennettiin ja erinäisiltä kohdin muutettiin, mutta sen täytäntöönpanoasetukset ilmestyivät vasta joku päivä sitten. Näin ollen ei sitä ole koko laajuudessaan vielä kokeiltukaan. Kun ottaa tutkiaksensa nykyistä tilannetta, huomaa, että melkein kaikkialla on tilanne kääntynyt yhä parempaan päin, kuten esim. valtion virallinen oikeustilasto osoittaa. Sen mukaan ovat Rikoslain 21 lukuun sisältyvät väkivaltarikokset kieltolain aikana sodan edelliseen normaaliaikaan verraten vähentyneet aina puoleen, jopa kolmannekseseen. Vielä on mainittava, että entistä enemmän ruvetaan väkijuomien nauttimista ja juopottelua pitämään häpeänä ja lain rikkomisena ja yhä enemmän rupeaa kansa

vaatimaan, että tasavallan virkamiehet itse noudattavat kieltolakia ja valvovat sitä tarkmolla tai jättävät virkansa uusille lakia toteleville virkamiehille.

Koko kieltolain voimassaoloaikana ovat kieltolain vastustajat koettaneet saada yleisöön juurrutetuksi sen käsityksen, että kieltolaki on syypää rahamme alhaiseen arvoon, puutavaran huonoon ulosvientiin, verojen suuruuteen, moraalien rappeutumiseen, sivistyksen alenemiseen y. m. semmoisiin seikkoihin. Mutta varmaa on, että jos kaikki nuo merkkihenkilöt, jotka ovat asettuneet kieltolakia julkisesti vastustamaan, olisivat lausuneet mielipiteenään ja vaatimuksestaan, että lakia on lojaalisesti toteltava ja tarmokkaasti valvottava ja että sellainen sivistys, joka uhmaten rupee lakia polkemaan, ei ole mitään hienoutta eikä oikeata sivistystä, niin varmaankin olisi asianlaita monessa suhteessa toinen, kuin mitä nyt on.

Juomahimoaan ja perinnäistäpojaan puolistellen ovat etenkin maamme sivistyneet ruotsalaiset saattaneet rannikkorahvaansa surkeaan tilanteeseen. Siitä aikovat he päästä siten, että kieltolaki kumottaisiin ja väkijuomat entiseen tapaan päästettäisiin valloilleensa. Mutta siihen me emme kuitenkaan suostu. Ne tulot, jotka vapaasta väkijuomaliikkeestä saataisiin, ovat Judas Iskariotin verirahoja, joita tulee kauhistua.

Koska ed. Kares viime tiistaina täällä moitti Raittiuden Ystäviä siitä, etteivät ne ole pysyneet omalla alallaan eivätkä ole tehneet aatteellista raittiustyötä, niin minä puolestani torjun moiset syytökset. Se on pysynyt kannallaan ja toiminut voimainsa mukaan aatteellisenkin raittiustyön hyväksi. Missään maassa ei ole sosialisteissa ja työväenluokan parissa raittiusaate saanut sellaista kannatusta, kuin Suomessa ja siihen on osaltaan vaikuttanut Raittiuden Ystäväin ja ennen kaikkea tohtori Helenius-Seppälän jalo työ. Sentähden onkin raittiusharrastuksella ja kieltolain kannatuksella kansassa luja perusta.

Vielä mainitsen erään seikan, että kireä toimeentulo ja vaikea rahatilanne ovat kyllä vaikeuttaneet suuresti heidän työtään, kuten myöskin kaikkea vapaata aatteellista työtä. Luonnollista on myöskin ollut, että kieltolakiesitelmissä ja raittiusesitelmissä on usein kosketeltu kieltolakia, koska aika ja tilanne ovat sitä edellyttäneet. Mutta yhä enemmän nyt, kun uusi, vasta korjattu kieltolaki on astunut voimaan, tullaan varsi-

naiselle aatteelliselle raittiustyölle panemaan yhä suurempaa arvoa. Suotavaa ja tarpeellista olisi, että budjetissa myönnettäisiin raittiustyön edistämiseksi suurempi määräraha, kuin mitä oli esimerkiksi viime vuonna, jotta aatteellista raittiustyötä voitaisiin tehdä laajemmassa mittakaavassa.

Kieltolain vastustajat väittävät, että varsinainen raittiussväki ja kieltolain kannattajat ovat luulleet, että kieltolaki taikavoinman tavoin yhtäkkiä muuttaisi olevaiset olot niin hyväksi kuin mahdollista ja lopettaisi kaiken väkijuomarikollisuuden. Mutta niin ei ole ollut asian laita. Sillä me olemme ymmärtäneet, että tässä tarvitaan pitkää ja hellittämätöntä kilvoittelua ja ponnistusta. Mutta olen varma siitä, että kun tämä alkuottelujen aika, niin sanottu „kolmikymmenvuotinen sotamme“, on taisteltu, niin toisin näitä asioita silloin arvostellaan! (Ed. Colliander: Niinkö pitkä sota?)

Meillä on ennenkin tapahtunut, että eräänlaiset anomusehdotukset, jotka ovat loukanneet kansanvaltaisuutta tai tarkoittaneet kieltolain kumoamista, ovat valiokuntaan lähettämättä tulleet hyljättyiksi. Niinpä kävi esimerkiksi vuonna 1919 ed. Estlanderin ja Homénin ehdotusten, jotka koskivat eduskunnan kokoonpanoa ja kieltolain hylkäämistä. Samaten v. 1921 tehtiin ed. Palmgrenin sekä ed. Österholmin ja ed. von Bornin anomusehdotuksille kieltolain kumoamisesta ja uuden alkoholilainsäädännön saamisesta. Molemmat anomusehdotukset jätettiin valiokuntaan lähettämättä 100 äänellä 50 vastaan.

Koska ed. Schaumanin anomusehdotus on lähtenyt kieltolain tappamisyrityksessä, ja koska se on muodoton ja kallishintainen ja tarpeeton, niin olisi viisainta, että sitä ei lähetettäisi valiokuntaan makaamaan ja hautautumaan, vaan että se heti hyljättäisiin. Mutta koska monet raittiusmiehetkin pitävät sen parempana, että asia lähetetään valiokuntaan, niin minä puolestani en sentään tahdo tehdä eri ehdotusta sen suhteen. Lausun vain sen toivomuksen, että se valiokunnassa niin nopeasti kuin mahdollista hyljättäisiin.

Ed. S c h a u m a n: Pidän tarkoituksenmukaisempaan käyttää tällä kertaa suomenkieltä, mutta toivon samalla, että ei liian ankarasti arvostella minua kielelliseltä kannalta.

Minä voin sivuuttaa ed. Kärjen lausunnon. Asia on se, että kun kaikki kiellon suuremmat profeatat ovat poistuneet tästä eduskunnasta, niin nousee sitten pienempiä profettoja. Ja niiden lukuun on ensi sijassa asetettava ed. Kärki. Minä vaan tahdon huomauttaa siitä, että hän puhui Ruotsin äänioikeusoloista tavalla, joka oli aivan väärä. Hän ei tietänyt, että ensi kamari valitaan aivan toisella tavalla nyt kuin ennenmuinoin — ja silloisista oloista hän puhui. Mutta se sikseen.

Tahdon palata siihen parempaan lausuntoon, jonka täällä antoi viime täysistunnossa ed. Kares. Minä sanoin „parempaan”, ja se on suhteellinen sana.

Ed. Kares alkoi ja lopetti puheensa sillä, että hän ei vastusta anomukseni lähettämistä valtiokuntaan, mutta samalla toivoi, että se siellä haudautuisi. Se tahtoo sanoa, että hän, ed. Kares, itse teossa ei tahdo asian valmistelua valiokunnassa. Koska nyt hyvin harvoin on tapahtunut, ettei anomusehdotuksille suoda valiokuntavalmistusta, niin ed. Kareksella on kai ollut hyvin päteviä syitä kantaansa.

Ed. Kärki tosin lausuu, että kun on anomusehdotuksia, jotka loukkaavat kansanvaltaisuutta, niin silloin ne tapetaan heti. Voi olla, mutta en vain ymmärrä, että tämä minun anomusehdotukseni loukkaisi kansanvaltaisuutta. Ehdotus jossa vaaditaan kansanäänestystä yhdestä laista, se muka loukkaa kansanvaltaisuutta! Minä vetoan vasemmistoon: onko siinä todella loukkaus kansanvaltaisuutta kohtaan? Se loukkaa kyllä äärimmäisten raittiusmielisten tunteita. Mutta se on aivan toinen asia.

Ed. Kares mainitsi yhtenä syynä vastustavaan kantaansa sen, että anomusehdotukseni on aivan muodoton. Kansanäänestykset tapahtuvat jostakin eduskunnan hyväksymästä laista, ennenkuin se astuu voimaan, taikka jostakin lakiehdotuksesta, mutta minä ehdotan kansanäänestystä jo voimassaolevasta laista. Aivan oikein. Referendumi on yleensä sitä laatua kuin ed. Kares mainitsi. Mutta toiselta puolen juuri alkoholilainsäädännön alalla on ainakin Amerikassa toimitettu kansanäänestyksiä jo voimassaolevista laeista. Niin tapahtui esim. Mainen valtiossa vuonna 1911, jolloin hyvin niukalla enemmistöllä päätettiin, että kieltolaki edelleen jäisi voi-

maan eikä sitä kumottaisi. Minä en vaadikaan yleistä kansanäänestystä koskevaa lakia, jonka mukaan sitten voisi toimeenpanna äänestyksen kiellon pysyttämistä tai kumoamisesta. Vaadin ainoastaan lakia tätä tapausta varten, lakia, missä määrätään, että noin kahden vuoden kuluttua, kun on saavutettu riittävä kokemus kielto-lain vaikutuksista, erityisesti myöskin nykyisen kielto-lain vaikutuksista, ja kun virallisen tutkimuksen tulokset on saatettu julkisuuteen, että silloin toimitettaisiin kansanäänestys siitä, onko kieltolaki edelleen pysytettävä vai onko se kumottava ja korvattava toisella alkoholilainsäädännöllä. Pitää ottaa huomioon, että kieltolaki on poikkeuslaki, se ei ole tavallinen laki. Ed. Voionmaa täällä viime keväänä kutsui sitä taistelulaki. Minä tahdon kutsua sitä ainoastaan poikkeuslaiksi. Se on sellainen laki, jonka valvonta vaatii erityisiä toimenpiteitä ja erityisiä kustannuksia. En tunne mitään toista lakia, joka olisi verrattava tähän kieltolakiin. Se on niin paljon suurempi ja korkeampi kuin kaikki muut, ja siitä syystä olisi minusta myös sitä kohdeltava toisella tavalla ja poikkeuksellisesti toimeenpantava äänestys sen voimassaolemisesta tahi ei. Jokainen ymmärtää, että jos sellainen äänestys antaa lain kumoamista puoltavan tuloksen, niin se ei enään voi jäädä voimaan, mutta että toiselta puolen, jos äänestys antaa päinvastaisen tuloksen, niin siitä on epäilemättä tukea kieltolaille ja sen toimeenpanolle. Että tämä ajatus nyt olisi niin muodoton ja mahdoton, ettei asiaa tarvitsisi ollenkaan pohtia valiokunnassa, sitä en voi käsittää. Kieltolakiasia on kuitenkin, miltä kannalta tahansa sitä katsoo, epäilemättä perin tärkeä asia.

Toisena syynä mainitsi ed. Kares vastustavalle kannallensa sen, että kansanäänestys on sitä huonointa kansanvaltaisuutta tai huonointa kansanvaltaa. Se on erehdys. Sveitsin esimerkki ei osoita sitä, että referendum, kansanäänestys, olisi sitä huonointa kansanvaltaa. Päinvastoin. Kun sveitsiläinen Ahvenanmaan selostaja Caloander kävi täällä, ja kun puhuin hänen kanssaan kansanäänestyksestä, niin hän sanoi: me emme Sveitsissä voi ajatella valtiolaitostamme ilman kansanäänestystä; se on siksi juurtunut kansaan, ja se on aina hyvin toiminut. Ja mikäli minä olen

tutkinut valtiotieteellistä kirjallisuutta, niin olen huomannut, että yleensä konservatiiviselta, vanhoilliselta kannalta sitä suositetaan. Siitä syystä on myöskin vapaa-herra Wrede äskettäin puoltanut sen ottamista meidän valtiosääntöömme. Siis ei suinkaan voi sanoa kansanäänestyksestä yleensä, että se on mitä huonointa kansanvaltaa. Joka tapauksessa, vaikka se sitä olisikin, niinkuin ed. Kares väittää, niin se minusta ei kuitenkaan riittäisi anomuksen jättämiseen ilman valmistelua.

Mutta pääsy ed. Karesen ja muiden vastahakoisuuteen anomukseeni nähden on luultavasti aivan toinen. He pitävät, niinkuin ed. Kärkikin, kieltolakiä ratkaistuna asiana, res judicata, johon ei saa kajota — paitsi silloin kuin se on uusien koven-nuksien tarpeessa. Kieltolaki on tavallaan tullut epäjumalaksi, jonkunlaiseksi feti-shiksi, jota sen ystävät palvelevat (Ed. Hakila: Ja viholliset pelkäävät!). Siitä syystä pitää vaijeta asiasta, ei saa puhua, ja kaikki yritykset, joita voisi tulkita siten, ettei ole kaikki, niinkuin pitäisi olla, on tukahutettava, sääliä tukahutettava. Tämä nyt tosin on ymmärtääkseni heikkouden merkki, ja sellaisena sitä käsitetään sekä täällä että ulkomailla.

Nykyinen tilanne raittiusalalla on minun ja monen muun silmissä kerrassaan surkea. Ed. Kareskin myöntää, ettei se loistava ole. Mutta hän sanoo: kieltolaki on tehnyt Suomen kaikkein raittiimmaksi maaksi Euroopassa. Minä jo viime istun-nossa huusin, että se on ollut kaikkein raittiin maa Euroopassa jo kieltolakiä ennen, ja siihen ed. Kares vastasi: se oli silloin suhteellisesti raittiin maa, mutta nyt se on enemmän kuin suhteellisesti raittiin maa! Minä ymmärrän, että jos puhutaan siitä, että joku on rikkain tai joku on köyhin tai joku on raittiin, niin se edellyttää jo vertailua, suhdetta. Nimittäin, ei voi puhua siitä, että joku on suhteettomasti raittiin tai köyhin tai rikkain. Mutta on eri käsityksiä logiikasta, kuten muistakin asioista. Asia on se, että Suomi jo ennen sotaa oli ja nytkin edelleen on raittiin maa Euroopassa, jos otetaan huomioon vain alkoholin kulutus. Mutta jos väärinkäyttö ja sen ilmaukset otetaan huomioon, niin Suomi ei ole ollut eikä ole raittiin maa — kaukana siitä. Se seikka, että nyt juodaan paljon enemmän väkeviä

väkijuomia, spriitä veden kanssa j. n. e., vaikuttaa huonosti. Minä kysyn: missä muualla voisi esim. tapahtua sellaista kuin äsken Tampereella tapahtui eräässä iltamassa, jonka toimeenpani sosialistinen tai sosialidemokraattinen voimisteluseura? Tästä kerrotaan eräissä sanomalehdissä, mutta ei kaikissa — ja minä olen tamperelaiselta sosialidemokraatilta, joka oli ennen täällä eduskunnassa, saanut tietää, että tämä uutinen on aivan oikea —, kerrotaan näin: „Viime lauantaina” — se oli syyskuun 9 päivänä — „piti voimistelu- ja urheiluseura „Tampereen Yritys” iltaman Tampereen vapaaehtoisen palokunnan talolla. Tilaisuuteen oli saapunut runsaasti humalaisia, joita iltamassa ollut poliisikonstaapeli poisti iltamahuoneesta noin nelisenkymmentä. Kun miespuolinen iltamayleisö alkoi olla miltei järjestään humalassa, oli poliisin keskeytettävä iltama. Järjestystä ylläpitäneen poliisikonstaapelin takki revittiin kahakassa pahanpäiväisesti, ja oli hänen ammuttava varoituslaukaus, jolloin kuula osui erään räyhääjän käsivarteen haavoittaen sitä lievästi. Toimitetussa välitutkin-nossa ilmeni, että miltei koko iltamayleisö oli ollut humalassa.” Sellaista ei voi ajatella missään muualla kuin kaikkein raittiimmassa maassa, Suomessa. Ja koska minä nyt luin sanomalehtiutusen, niin tahdon vielä lukea muutamia rivejä professori Serlachiuksen äsken julkaisemasta kirjoituksesta „Lakimies”-aikakauslehdessä. Hän sanoo: „Huolimatta siitä, että väkijuomien kulutus on vähentynyt, on juomatapa muuttunut entisestään yleisvahingollisemmaksi. Juomatapa on raaistunut. Olisiko kukaan vielä vuosikymmen sitten pitänyt mahdollisena, että sivistyneet naiset ja miehet alentuisivat julkisissa ravintoloissa juomalaseista tai kahvikuppeista nauttimaan taskumateissa mukanaan kuljettamaansa Viron viinaa? Tahi luuleeko kukaan, että on yhteiskunta-eettilliseltä kannalta katsoen yhdentekevää, juodaanko avoimesti m i e n t a v o i n vai ko salaa pöydän alle piilotetusta pullusta kuten luvattomilla jäljillä olevat ainakin? Tekopyhän ja ulkokullatun virallisen alkoholittomuuden alla piilee meillä aina ja joka paikassa suorastaan inhoittava salajuonti. Suomeen on syntynyt erityinen laji alkoholiprostitutiota, kirjoitti täydellä syyllä kotimaahan palaattuaan eräs tämän-

kesäisessä kongressissa täällä käynyt ulkomaalainen sanomalehtimies. Jos hänellä olisi ollut pitempi aika tutustua nykyaikaisiin juomatapoihin, olisi hän varmaankin lisännyt, että tänne ennen kaikkea on syntynyt erityinen laji alkoholi-itsesaastutusta." Ja professori Serlachius lausuu edelleen: „Raittius on yhteiskunnalle kallisarvoinen hyve, sitä ei kukaan kiellä. Mutta sitäkään hyvettä ei yhteiskunta saa ostaa liian kalliisti, panemalla vaaran alaiseksi tahi uhraamalla vieläkin korkeampia siveellisiä arvoja. Kieltolaki on, sen myöntänevät sen puoltajatkin, johtanut niin lukuisiin ja julkisiin lainrikkomuksiin, että se riistää lailta yleensä miltei kaiken auktoriteetin. Se panee lain pyhyden niin kovalle koetukselle, että tämä on ilmeisessä vaarassa. Kerrassaan väärin on lohdutautua sillä, että kaikkia muitakin lakeja vastaan on rikottu ja rikotaan ilman että kenenkään päähän on pälkähtänyt tällä perusteella vaatia lakien peruuttamista. Luulisi kuitenkin ilmeiseksi, että tässä suhteessa on olemassa valtava ero yksityisten ilmiöiden ja joukkoilmion välillä. Mitään lakia vastaan — ei edes sota-ajan säännöstelylakeja vastaan — ole meillä rikottu niin julkisesti ja julkeasti kuin kieltolakia vastaan. Se vahinko, minkä kieltolaki täten aikaansaa yhteiskunnalle, voittoa monin verroin sen hyödyn, minkä se tuottaa vähennetyn alkoholikulutuksen muodossa. Monella muullakin tavalla vaikuttaa kieltolaki haitallisesti julkiseen moraaliiin. Vain muutamia esimerkkejä siitä. Joka elää rannikolla, hän ei ole voinut olla huomaamatta sitä siveellistä tuhoa, minkä kaikkialla kukoistava salakuljetus on aikaansaanut kalastajaväestöön. Salakuljetus on siihen määrään tuottavaa, ettei sen kanssa kykene kilpailemaan mikään rehellinen työ. Tahi uskooko kukaan, ettei yleisön oikeuskäsitykseen, voisi sanoa julkiseen omaantuntoomme, vaikuta tylsyttävästi, että apteekkimme ovat muuttumaisillaan väkijuomamyymälöiksi, joista lain varjolla myydään väkijuomia nimellisesti lääkkeinä, mutta kaikkien tietien tosiasiallisesti nautintoaineina käytettäväksi, ja että pirtu-resepteistä on tullut käypä kauppatavara? Luetteloa voisi jatkaa miltei loppumattomiin. Ylläolevat esimerkit riittävät kuitenkin osoittamaan, että kansan raitistuttaminen lain avulla, joka kokonaan tu-

hoo sen moraalien, ei voi olla kansalle siunaukseksi."

Näin professori Serlachius. Minä tahdon omasta puolestani tähän lisätä, että kielto-lain koventaminen ei ole tuottanut mitään parannusta. Täällä Helsingissä ja rannikkoseuduilla on Viron spriiitä ja alkoholi-juomia ostettu tänä kesänä halvemmilla hinnoilla kuin koskaan, niin on minulle ilmoitettu luotettavalta taholta. Ja se todistaa, että tarjonta on suurempi nyt, sillä kysyntä ei toki ole vähentynyt. Juopumusrikkomukset, jotka jo olivat laskeutuneet, näitten luku on nyt viime kuukausina taas tuntuvasti kasvanut.

Ed. Kares tosin myöntää, ettei kaikki ole niinkuin pitäisi olla, mutta hän ei löydä mitään muuta parannuskeinoa, koska tietysti kielto lakiin ei saa kajota, koska sitä ei saa muuttaa, kuin että huutaa poliisia, haukkua sanomalehdistöä ja ylistää ilmiantajia.

Poliisilla on erittäin arka ja vaikea asema kielto lakiin nähden, sillä sen täytyy valvoa lain ylläpitämistä, jota yleisesti rikotaan siitä yksinkertaisesta syystä, että yleisesti ei katsota rikokseksi ottaa pieni ryyppy silloin tällöin. Luuletteko, mitä sanomalehdistöön tulee, että se ei kannattaisi kielto lakia, jos yleinen mielipide olisi kielto lain kannalla. Kyllä sanomalehdistö on sellainen, että se antaa johtaa itsensä tällaisessa kysymyksessä. Ei se ole huonompi kuin yleinen mielipide, vaan se on vain yleisen mielipiteen ilmaisu. (Eduskunnasta: Suomalainen yleisö ei uskalla.) Ja taas vaatia sanomalehdistöltä, että se lakkaisi arvostelemasta lakia, kuten tämän kaupungin raittiuslautakunta kuuluu vaatineen Helsingin kaupungin poliisimestarilta, vaatia, että se lakkaisi arvostelemasta lakia taikka, että se sivuuttaisi kaikki ne räikeät epäkohdat, jotka kielto laki on synnyttänyt, se minusta olisi aivan väärin.

Kaikkein enimmiten minua kummastuttaa ed. Kareksen puhe ilmi antamisesta, ja minun täytyy lukea, mitä hän lausui; se oli siksi merkillistä, että se on kahdesti pöytäkirjaan otettava. „Ei voi olla ihmetelemättä", lausui ed. Kares pikakirjoituksen mukaan, „mitenkä sanomalehdistössä, varsinkin ruotsalaisessa sanomalehdistössä, mitenkä kevyellä kädellä siellä leimataan urkkijoiksi, nuuskijoiksi, ilmi antajiksi

kaikki ne, jotka todellakin uskaltavat ilmoittaa poliisiviranomaisille kieltolain rikkojia. Nämä ilmiöntajat rinnastetaan entisen sortoajan ilmiöntajain tasolle, ne pyritään tekemään halveksituiksi yhteiskunnan ja kansan keskuudessa. Ja kuitenkin minä voin kansan elämää tuntevana, sellaisena, joka on liikkunut sen keskuudessa, herroille vakuuttaa, että ne kansalaiset, jotka todella ovat uskaltaneet ilmoittaa sala- ja viinankauppiaita, uskaltaneet ilmoittaa salaviinanpolttajia, ne ovat yhteiskunnan, pitäjien, kyläkuntien ja seurakuntien parhaimmistoa. Ja he usein tekevät ilmiäntönsä todellakin suurella siveellisellä rohkeudella tietäessään, että he ilmiäntönsä näitä rikoksia voivat saada erinomaisen paljon vastarintaa ja vihamielisyyttä naapureiden taholta. Ja juuri näitä parhaita aineksia, jotka todella itseuhraavaisesti ja pelkäämättä tahtovat astua taistelemaan kieltolain puolesta, niitä meidän sanomalehdistömme leimaa huonoimmaksi kansanainekseksi, urkkijoiksi, käytyreiksi ja mitä milloinkin keksitään. Se ei ole oikeata menettelyä." (Ed. Hakikila: Pois Ohrana.) Olkaa levollisia, minä jatkan. Ed. Kares tosin varovasti puhuu sellaisista ilmiäntöistä, jotka koskevat salapolttajia ja salakuljettajia, mutta hän kyllä tietää, että kieltolaki edellyttää toisenlaisiakin ilmiäntöjä, jotka koskevat paljon lievempiä kieltolain rikkomisia kuin nämä, ja siis hänen sanansa voi tulkita tavalla, jota minä pidän hyvin vaarallisena yhteiskunnallis-eettilliseltä kannalta. Kaikissa kunnollisissa piireissä, niin yläluokan kuin työläisten, on tähän asti aina halveksien katsottu ilmiäntäjiä. Niin, te huudatte jotakin maalaisliiton penkeiltä, tahdon sitten sanoa teille maalaisliittolaisille, että te ette itse halunneet asettaa edustajaehdokkaaksi, vaikka teillä kyllä oli juristin puute, erästä juristia ja entistä upseeria, joka oli esiintynyt ilmiäntäjänä. Tekin halveksitte ilmiäntäjää, ja hän oli juuri tällä alalla esiintynyt ilmiäntäjänä. Katsokaa, tekin olette parempia kuin itse luulette. Mutta ed. Kares, hän saarnaa nyt toista moraalia, toista moraalia kuin maalaisliittokin noudattaa. Hän sanoo, että ilmiäntäjät muodostavat kansan parhaimmiston.

Ketkä nyt esim. viralliset ilmiäntäjät ovat? Ensimmäinen on sisäministeriön alaisena

toimiva komennuskunta, ja mikäli minä aivan luotettavalta taholta olen saanut tietää, niin suureksi osaksi on siinä komennuskunnassa erotettuja Helsingin poliiseja. Ja entäs nämä raittiuslautakuntien valvojat! Kyllä niistäkin olisi yhtä ja toista kerrottavaa, mutta en viitsi puhua sellaisista. Parhaimmista ne eivät missään tapauksessa kuulu. Ja vielä merkellisempää on, että muutenkin taistelussa kieltolain puolesta, esimerkiksi valtion niin runsaasti kannattaman kieltolakiliiton palveluksessa käytetään henkilöitä, joiden entisyys ja ominaisuudet ovat sellaisia, etteivät nämä henkilöt muilla aloilla sopisi mitenkään. Jos nyt lausutaan julki sellaisia mielipiteitä kuin ed. Kares, niin nämä hänen ainekset voivat pian luulla, että ne todella ovat niitä parhaita aineksia, joista ed. Kares on puhunut, ja ne asettuvat sitten tuomareiksi ja tuomitsevat meidän muiden kansalaisten tekoja. Kyllä on todella kuilu ed. Karesen ja hänen kannattajainsa ja minun käsitteitteni välillä tällä alalla. Jos se henki, missä kieltolaki on pantava toimeen on sellainen kuin ed. Karesen, niin luullakseni täällä on taisteltava, kunnes tämä siveellisesti alhainen, myrkyllinen henki musertuu, poistuu ja rehellisyys taas maan perii.

Itse kieltolaistakin on taisteltava. Minä luulen, että lain kohtalo riippuu, paitsi siitä, että lakia todella kannatetaan, etupäässä meidän kansainvälisestä asemastamme. Minä luulen, että me emme voi ainoana Itämeren kieltomaana pysyä. Kun nyt Ruotsi päätti olla ilman kieltolakia, niin meillä ei ole naapureina kuin sellaisia maita, joissa alkoholin kulutus, alkoholin nautinto on luullinen. Virosta en tarvitse puhua. Ruotsin asia on selvä. Venäjästä kannattaisi vähän puhua, mutta minä en tunne nykyisen Venäjän oloja niin hyvin, että voisin varmaan mitään sanoa. Toivon, että äärimmäisestä vasemmistosta annetaan lisätietoja näistä oloista. Mikäli itse olen saanut tietää, niin kuitenkin nyt ollaan aivan entisellään Venäjällä. Olen lukenut Tukholman lehdessä — eräs kirjeenvaihtaja oli käynyt Pietarissa ja hän kertoi sikäläisistä oloista — ja olen tavannut myös erään meidän entisen kauppaministerin — meillä on sellaisia jo useita — joka oli niinikään käynyt Pietarissa. Ja nämä molemmat sanovat, että siellä elämä on tällä alalla aivan kuin

oli ennen sotaa, niin että kaikesta päättäen alkoholilainsäädäntö on nyt sellainen, ettei missään tapauksessa voi karahteerata Venäjää kieltolakimaaksi. Siis meillä ei ole mitään naapureita, jotka olisivat samalla kannalla tässä kysymyksessä kuin me, ja se vaikeuttaa meidän asemaamme, eikä niin, eikä se hirveästi kuitenkin vaikeuta meidän asemaamme? Ja sitten tulee vielä sellaisia vaikeuksia, jotka johtuvat meidän kauppasuhteistamme muiden maiden kanssa, viinimaiden kanssa, niiden maiden kanssa, jotka tuottavat viiniä. Me tiedämme, että Espanja sovelluttaa maksimitariffiansa meitä kohtaan, joka merkitsee, että me menetämme 50—60,000 standerttia puutavaaraa vientiartikkelina. Mikäli minä olen saanut tietää, niin Ranskan kannan, silloin kun se solmi kauppasopimuksen Suomen kanssa, määräisivät poliittiset näkökohdat eikä suinkaan se, ettei Ranska olisi tahtonut kaikin puolin muuten tehdä vaikeuksia meille juuri kieltolain takia, ja pitää ottaa huomioon, että tämä kauppasopimus Ranskan kanssa on irtisanottava koska tahansa; sopimus on solmittu ainoastaan yhdeksi vuodeksi. Ja jos taas katsomme muita maita, missä on osittaisia taikka täysikieltoja olemassa, niin niillä mailla on ollut niin suuria vaikeuksia, että niiden on täytynyt luopua kiellosta. Me tiedämme kaikki, ilman että minun tarvitsee kertoa siitä, miten on käynyt Islannin. Me tiedämme myös kaikki, miten on käynyt taikka miten ovat olot muuttumaisillaan nyt juuri Norjassa. Mutta tämä ei merkitse mitään, huutavat vastustajani, kieltolain kannattajat, ja niin myös ed. Kares. Hän sanoi, että tämä kansa pitää kieltolain toimeenpanemista kun nianasiana, eikä ole sellaista suomalaista puoluetta, joka uskaltaisi kumota kieltolain, sillä se ryhmä palaisi tähän eduskuntaan perin pienenä ryhmänä. Älkää olko niin varmoja siitä, voi tapahtua suuremmoinen mullistus ennen pitkää, jolloin puoluepomot huomaavat, että voi olla ehkä parempi ottaa ohjelmaan kieltolain kumoaminen kuin sen kannattaminen. (Ed. Hakkila: Tulevatko trokarit silloin eduskuntaan?) Ei, kyllä teillä on trokarit puolellanne, älkää puhuko niistä. Kyllä kansa jo alkaa ymmärtää, että satoja miljoonia, jotka nyt menevät juuri trokarien taskuihin, että ne mieluummin voisivat joutua valtion pussiin, ja kyllä kansa kun valistetaan sitä, ymmärtää, että nämä tavattoman korkeat vehnä-

kahvi- ja sokeritullit, että ne johtuvat yksinomaan siitä, että me emme voi verottaa alkoholia, joka on kuitenkin enemmän ylellisyystavarana pidettävä kuin vehnä, kahvi ja sokeri. Ja kyllä kansa alkaa ymmärtää, että kiello, jos sitä ylläpidetään niinkuin tähän asti on ylläpidetty, on suuremmoista humbugia.

Työläispiireissä luullakseni ajatellaan näin: Vastustus kieltolakia vastaan on niitä herrain konsteja. Kieltolaki on heille epämieluisaa ja epämielilyttävää, siitä syystä he vastustavat sen toimeenpanoa, mutta me tahdomme heille osoittaa, että heidän on alistuttava lain alle, vaikka se onkin epämielilyttävä. Asia ei ole kuitenkaan sellainen kuin työläispiireissä kuvitellaan. Muutkin kuin yläluokka rikkovat kieltolakia, sen te kyllä kaikki tiedätte ja se riippuu siitä, että tällaiset kiellot ovat liian paljon ristiriidassa ihmisen luonnon kanssa. Sanoohan tanskalais-puoli-latinalainen värssy näin: Naturam furca pellas ex, hun kommer dog igjen, den Hex, turhaan koetat ajaa pois luonnon, hän tulee kuitenkin takaisin, se noita. Sen asian ovat kyllä Ruotsin sosialidemokraatit oivaltaneet, kun suureksi osaksi, ehkä suurimmaksi osaksi ovat äänestäneet kieltolakia vastaan, ja myös Norjan kommunistit ovat ymmärtäneet tämän asian, sillä viime vuonna Trondhjemissa päätettiin, että kieltolaki-kohta heidän ohjelmastaan poistettaisiin.

Niin, te kieltolain kannattajat, te muodostatte vielä suuren enemmistön tässä eduskunnassa. Te ette tahdo, että tätä asiaa valmisteltaisiin, sillä te tahdotte, että kieltolaista vaietaan. Mutta minä olen varma siitä, että tästä asiasta ei lakata puhumasta ennenkuin olot muuttuvat, ja minä olen varma siitä, että te, jotka kannatatte kieltolakia, ennen pitkää taasen tulette tänne yhden sosialiministerin haahmossa ja tuotte uuden esityksen, missä pyydätte kovennuksia nykyiseen kieltolakiin. Minä siis voin lopettaa näin: Näkemiin!

Ed. A. Jaskari: Minun täytyy tunustaa, että minä olen hieman ihmetellyt sitä asiaa, että ed. Schauman on ollenkaan voinut, ellen nyt sanoisi uskaltanut tehdä nyt tämän esilläolevan anomusehdotuksen kansanäänestyksen toimittamisesta kieltolaki-asiassa. Mutta hänen edellinen lausuntonsa luulen antaneen minulle siihen vastauksen ja selvityksen. Hän nim. on nyt

todennut, että täältä eduskunnasta on pois-
sa suuret profeetat ja näin ollen täällä voi
nyt tehdä kieltolakiasialle yhtä ja toista.
Mutta ellen minä aivan väärin tunne, niin
tämä ed. Schaumanin havainto on vähin-
tään erehdys, sillä me pienet profeetat ai-
omme pitää huolta siitä, että meidän kiel-
tolaki, joka niin suurella vaivalla on saatu
aikaan, että se tulee myös pysymään pys-
tyssä. Yllätyksenä tämä anomusehdotus
kansanäänestyksen toimittamisesta kieltolaki-
asiassa ei tullut kieltolain puolustajille.
Ken on seurannut kieltolain vastustajien in-
nokasta taistelua, silloin kun kansamme
raitistuttamisen harrastajat puuhasivat
kieltolakia, sekä sittenkun tämä kieltolaki
vihdoin saatiin voimaan, heidän yhtä
uskollista jarrutustaan sen noudattamisessa,
se saattoi jo silloin, kun Ruotsin kieltolaki-
taistelussa kokeiltiin kansanäänestyksellä
täysikiellon vastustajien väkivoin saavutta-
maksi voitoksi, jo silloin saatettiin joltisel-
lakin varmuudella odottaa, että kieltolain
vastustajat meillä „länsimaisen kulttuurin”
kiltteinä oppipoikina ryhtyisivät täälläkin
Ruotsin esimerkin mukaan puuhaamaan
kansanäänestystä. Ja miten ollakaan ed.
Schauman on kuin onkin lyönyt paperit-
pöytään, joissa hän anoo, että Suomen kan-
saneduskunta kehoittaisi hallitusta anta-
maan vuoden 1923 valtiopäiville esityksen
kansanäänestyksen toimittamisesta nyt
voimassaolevan kieltolain säilyttämisestä
taikka sen kumoamisesta. Varovasti kyllä
ehdotetaan anomusehdotuksessa, että aiottu
äänestys toimitettaisiin vasta sen jälkeen
kun eduskunnan jo aikaisemmin pyytämä
selostus kieltolain vaikutuksesta on saa-
tettu julkisuuteen. Kuten tunnettu on
kieltolain kaatajien piireissä jo aikaisem-
minkin ollut puuhaa ja touhua melkoisesti.
On perustettu ei enempää eikä vähempää
kuin oikein kieltolainvastustamisyhdistys
ja aivan viimeisillä viikoilla ovat kieltolain
vastustajat löytäneet vallan mahtavan tu-
kikohdan. Itse valtakunnan päävarustuksis-
sa Suomenlinnassa on sanomalehtitietojen
mukaan perustettu päätoimisto, johon il-
mottautumalla janoovaiset ainoastaan 1
markan sisäänkirjoitusmaksusta saavat
huolensa kantaa. Julkisuuudessa ei ole nä-
kynyt, miten paljon asianharrastajia on il-
mottautunut tähän toimistoon, mutta minä
uskallan sittenkin olettaa, että päämajaan
ilmoittautuneita ei vallan pelottava armei-
ja ole. Minkä minä myös uskallan vakuut-

taa, on, että tuo varusväki on perin kirja-
vaa joukkoa ja, mikä myös on varmaa, on
se, että aivan harvoja poikkeuksia lukuun-
ottamatta Suomenlinnan päätoimistoon il-
moittautuneet ovat laadulleen kunkin paik-
kakunnan joko kaikkein yksinkertaisinta
tai muuten huonointa ainesta, ja samanlais-
ta ainesta tulisi suurin piirtein olemaan
myös se väestöosa, joka anotussa kansan-
äänestyksessä tulisi huutamaan kieltolakia
kumoon. Minä pyytäisin herroille kieltolain
vastustajille suositella, että he sen jälkeen
kuin vastaanotto Suomenlinnassa on päättynyt
ja kieltolain ehdistamat ovat luette-
loidut, että he tekisivät, saatu luettelo
oppaanaan, eräitä tutkimusmatkoja noitten
uusien asiakkaitensa luokse heidän per-
sonalliseen tuttavuuteensa päästäkseen, ja
minä luulen, että nuo tutkimusmatkat olisi-
vat erinomaisen terveellisiä kieltolain vas-
tustajain etumiesten vastaisten edesottamis-
ten varalle. On kuulunut kuiskeita, että
maahamme olisi perustettu erityisiä salai-
sia väkijuomankuljetusyhtiöitä, joitten joh-
dossa ei liene aivan tavallisia salakuljetta-
jia. Kun muistaa sen yleisen riemun, millä
Suomen kansan eduskunnan hyväksymää
kieltolakipäätöstä aikanaan maaseutuväes-
tön parhaimmiston keskuudessa tervehdit-
tiin, niin ei todellakaan olisi odottanut, että
jo 1922 vuoden eduskunta joutuu tuhlaa-
maan kallista aikaansa kansanäänestyksen
toimeenpanemista tarkoittavan anomuseh-
dotuksen hautaamiseksi arkistojen pimen-
toihin, sillä mihinkään muuhun tulokseen
tämä eduskunta ei kai voine tässä asiassa
tulla.

Kieltolain vastustajain taholta on väitet-
ty, että nyt muka juotaisiin väkijuomia
enemmän kuin koskaan muulloin ja viimei-
nen sellainen väitös saatiin kuulla edelli-
sessä, ed. Schaumanin lausunnossa. Samoin
on väitetty, että muka kieltolakia rikotaan
nyt enemmän kuin mitään muita lakeja,
jopa on oikein liikuttavalla tavalla kuvail-
tu sitäkin, miten tämän lain kautta lain
kunnioituksen käsitys kansassa arvelutta-
valla tavalla häviää. Tämä on sydämeen
käypää puhetta kylläkin, se tunnustetta-
koon, mutta jos tuossa puheessa on perää,
niin käsi sydämellenne, kieltolain vastusta-
jat. Suurin syy mielestäni lankee heidän
toimintansa tuloksiin. Heidän ylimielinen
kieltolain ja raittiuden uhmaamisensa kan-
taa tällöin vain hyvän kouluutuksen hedel-
miä. Mutta se ei todista suinkaan kieltolain

vahingollisuutta. Kun kieltolain yliolkainen arvostelu on alkanut — sanoisinko — oikeistoon kuuluvan yläluokan taholta, on esimerkkiä toki uskallettu ruveta kansan pohjakerroksissakin seuraamaan. Jos kieltolain rikkoja maaseudulla joutuu rötöksistään kiinni, on hänen varma puolustuksensa heti, että juovathan herratkin tuomareista poliiseihin asti, ja on suorastaan surkeata seurata, miten tämä yllytys on löytänyt maaperää useissa terveissä maalaisseuduissakin. Jos kunnalliset raittiudenvälvojat ovat velvollisuutensa täyttävien järjestysviranomaisten avulla saaneet salapolton maalla tukahutetuksi melko vähiin, on näitten aivan mahdoton saada eräiden lääkärin ja eläinlääkärin pirtureseptiteollisuus ja apteekkien viinakauppa lopetetuksi ja niin kauan kuin näin on, niin kauan kuin järjestysviranomaiset, jopa tuomioistuimetkin katselevat läpi sormiensa kieltolalakiroksia, jopa joskus itsekin samaan rikokseen lankeavat, niin kauan säilyy kansassa siihen pumpattu kieltolain halveksumisen käsitys.

Kieltolakia ja yleensä maamme raittius-tilannetta on koetettu halventaa, kuten täällä jo eräässä puheenvuorossa osoitettiin, jos mahdollista, vieraissakin maissa. Varsinkin Ruotsin kieltolakitaistelussa näkyivät meikäläisten vastustajain näpit olevan pelissä, mutta sikäli kuin on saatu tietää, lienevät eräät näpit siellä osaksi joutuneet pihtiin.

Mitä sitten tuohon usein toistettuun väitteeseen tulee, että meillä muka nyt kieltolain aikana juotaisiin enemmän kuin ennen kieltolakia, sitä kai ei voitane vakavassa mielessä tehdyksi ottaa. Niin suuresti on se ristiriidassa olevien tosilojen kanssa. Muutos parempaan päin on niin ilmeinen ja kouraantuntuva, ettei ainakaan tosissaan luulisi kenenkään päinvastaista uskottelevan itselleen eikä muille. Tämän todistaa jokapäiväinen kokemus kansan syvien rivien keskuudessa. Minä tahtoisin kysyä, minkälainen mahtaisikaan meillä raittius-tilanne nykyoloissa olla, ellei meillä olisi kieltolakia? Pelkkä ajatuskin tuohon jo kammottaa. Minun mielestäni olisi erinomaisen toivottavaa, että herrat kieltolain vastustajat astuisivat alas kansan pohjakerrosten keskuuteen ja kysyisivät esim. joittenkin työläisperheiden äideiltä laita-kaupungeissa ja tehdas- ja tiheimmissä asutuskeskuksissa, mitä he mahdollisesti arve-

levat kieltolain vaikutuksesta tässä maassa, niin ainakin minä uskallan vakavasti luulla, että saatujen vastausten johdosta kansanäänestysinnostus ehkä hyvän joukon jäähtyisi.

Maailmansodan aikana, jolloin ryssä määräsi meillä väkijuomarajoituksia, toteltiin ja voitiin niitä totella erinomaisesti. Ei silloin perustettu vastustamisyhdistyksiä, ei päätoimistoa perustettu silloin Suomalinnahan eivätkä ed. Schauman kumppaneineen anoneet kansanäänestystä kieltoa vastaan. Melkein napisematta tyydyttiin. Ja mitä varten tyydyttiin? Sitä varten, että silloin oli olevinaan pakko.

Tätä asiaa eduskunnan viime istunnossa käsiteltäessä tehtiin muistutus osaa sanomalehdistöämme vastaan, sanomalehdistön heikosta raittiuden ja kieltolain ajamisesta. Minä totean tämän saman. Meidän sanomalehtimiehemme, jotka ovat kerrassaan mestareita laatimaan artikkeleita joskus melkein tyhjästäkin, ovat liian usein osottaneet joko välinpitämättömyyttä, horjuvatai sitten tykkänään vastustavaa kantaa.

Anottu kansanäänestys mielestäni on mahdoton, sillä nythän on kysymys äänestyksestä jo olemassaolevasta laista. Sitäpaitsi minä pitäisin sen hyvän joukon arveluttavana käytäntöön otettavaksi. Näin luulisin olevan ainakin oikeiston kannalta katsottuna. Sillä kansanäänestyksen tavaksi tultua, tullaan kenties sitä sovelluttamaan hyvinkin moniin oikeiston ja varsinkin ruotsalaisen oikeiston vaatimuksiin. Itse tuota kansanäänestystä me raittiuspuhujat emme ensinkään pelkää, sillä aivan varmaan tulisivat kieltolain vastustajat saamaan tässä asiassa hyvin ansaitsemansa ojennuksen. Mutta kun lisäksi kansamme on jo aivan riittämään asti saanut äänestää, en ainakaan minä tahtoisin olla mukana uutta räsistusta tälle kansalle laittamassa. Näin ollen täytyy minun ehdottaa, että tämä anomus hylätään ja annetaan sille hiljainen hautaus. Minä uskon, että arv. kieltolain vastustajat kyllä vähin erin tulevat huomaamaan, että tässä asiassa on työläs potkia tutkainta vastaan. Samalla minä tahdon uskoa, että heidänkin asiansa on kerran oppia tietämään, mitä lainlaatiija on kieltolakia laatiessaan tarkoittanut.

Ed. Kivilinna: On kyllä jossakin määrin arveluttavaa ruveta käyttämään puheenvuoroa tässä asiassa, sen jälkeen

kuin ed. Schauman jo etukäteen, taittaaksensa kärjen kaikilta perästäpäin tulevilta lausunnoilta, suvaitsi leimata meidät, jotka tässä eduskunnassa puhumme kieltolain puolesta, pieniksi profectoiksi. Mutta kun minulle ainakin personallisesti on täysin yhdentekevää, pitääkö ed. Schauman ja hänen hengenheimolaisensa minua pienenä tai suurena profeettana tai profeettana ollenkaan, niin täytynee, kun asia kerran on tähän asteeseen johdettu, ottaa se käsiteltäväksi.

Me voimme lähteä siitä, mistä täällä yleensä on lähdetty, siitä myönnytyksestä, että raittiustilanne Suomessa ei suinkaan ole sellainen, kuin sen olla pitäisi ja sellainen kuin saattoi toivoa etukäteen. Minä voin siinä yhtyä ed. Karekseen eikä minun tarvitse siitä puhua sen enempää. Mutta minä voin myöskin yhtyä ed. Karekseen siinä, että raittiustilannetta ja kieltolain vaikutuksia arvosteltaessa on otettava huomioon, minun mielestäni ainakin kaksi suurta tekijää, jotka antavat täydellisesti väärän kuvan kieltolain vaikutuksesta ja kieltolain toimeenpanomahdollisuuksista, jos ne jätetään huomioon ottamatta.

Ensimmäinen niistä on se, johonka hän jo viittasi. On nimittäin verrattain helppo muodostaa itsellensä jonkinlainen kuva siitä, minkälainen olotila, minkälainen juopotelu Suomessa olisi nykyisten olojen vallitessa, ellei kieltolakia olisi. Voidaan tietysti sanoa, että tämä perustuu kuvitteluihin. Mutta se ei ole pelkkää kuvittelua. Se, joka tietää, miten kaikki murrosajat, sellaiset kuin sotatila ja suuret yhteiskunnalliset murrosajat, miten ne irroittavat yhteiskunnallisia siteitä, siveellisiä siteitä, miten ne yleensä saavat koko yhteiskunnan käymistilaan ja miten ne nostattavat nautinnonhimoa ja piittaamattomuutta sekä kirjoitetuista laeista että siveellisistä laeista, se voi erinomaisen helposti tällä perusteella muodostaa itsellensä kuvan siitä, minkälaista elämä Suomessa olisi, jos täällä nytkin olisi vapaasti väkijuomia saatavissa. Sitäpaitsi oli noin 2 vuotta takaperin sillä, joka siihen oli tilaisuudessa tai muuten halusi, mahdollisuus omin silminkin nähdä, millä tavalla väkijuomakiellon kumoaminen nykyisissä oloissa vaikuttaa juopotteluun ja vaikuttaa elämään. Minulla oli sellainen tilaisuus 2 vuotta sitten eteläisessä naapurimaassamme ja minä voin todistaa, ja kaikki ne, jotka siellä olivat mukana nä-

kemässä, niiden täytyy, suhtautukoot he kieltolakiin miten tahansa, tosilojen edessä todistaa, että muutos oli huimaava. Sen sijaan, että, tosin vain sota-aikaisen kiellon vaikutuksesta, aikaisemmin elämä yleensä oli siivoa kaupungeissa, harvoin näki juopuneita ja kaupungeista palaavat maalaiset olivat säännöllisesti raittiita, sen sijaan heti kiellon kumoamisen ja n. s. „shekkiviinan” jakamisen jälkeen saattoi melkein joka päivä jo kello 10 aamulla nähdä juopuneita, ja illalla oli elämä sellaista, että paikalliset henkilöt eivät tahtoneet lähettää vieraitansa yksin kotiin, peläten heidän turvallisuuttaan, vaan lähtivät heitä saattelemaan asestettuina. Se antaa jonkunlaisen käsityksen siitä, minkälaiseksi elämä täällä Suomessakin saattaisi muodostua. Ja mitä maalaisiin tulee, niin joka kerta, kun tätä „shekki-viinaa” oli jaettavana kaupungissa, joka kerta tapasi silloin kaupunkiin palatessaan hevoskuormittain juopuneita ja hoilaavia maalaisia.

Mutta minä sivuutan tämän puolen tällä. Toinen tekijä, joka minun ymmärtääkseni on otettava huomioon, jos tahdotaan todellakin arvostella kieltolain vaikutuksia ja mikä on kieltolain syy ja mikä ei ole sitä, on se tarkoituksellinen vastustus ja lain rikkominen, se suoranainen saboteeraus, jota harjoitetaan etupäässä meidän yläluokkamme taholta. Ja minä lisäisin tähän kolmantena tekijänä vielä meidän virkamiehistömme ylipäänsä perin leväperäisen ja haluttoman suhtautumisen kieltolain toteuttamiseen. Onhan, käyttäakseni juridista termiä, onhan suorastaan notorista, että, valitettavasti kyllä, suuri osa meidän sivistyneistöstämme tarkoituksellisesti uhmaten rikkoo ja vastustaa kieltolakia. Siinä kauniissa työssä on kyllä meidän ruotsalainen sivistynyt luokkamme etupäässä, se myönnettäköön. Mutta täytyy myöntää toiselta puolen, että se työ ulottuu myöskin, joskin heikennetyssä muodossa, suomalaisen sivistyneistön puolelle. Ja sen seurauksena saat- taan olla, että jossakin suomalaisessakin ryhmässä saattaa olla löydettävissä yksityisiä edustajia, jotka eivät ole kieltolain takana. Mutta minä luulen, että ed. Kares, joka ehkä tämän asian parhaimmin tietnee, hänen ei tarvinne mennä kovinkaan paljon vasemmalle ryhmästään, kun hän ei enää lyhdylläkään löydä kieltolain vastustajia ryhmien jäsenten joukosta.

Niinkuin sanoin, meidän sivistyneistöm-

me rikkoo lakia tarkoituksella, uhmaamalla. Ei sen takia, että he eivät voisi olla sitä noudattamatta, vaan sen takia, että he suorastaan tahtovat lakia rikkoa tehdäkseen sen mahdolltomaksi. He laskevat koko sen arvovallan mikä sivistyneistöllä on, vaa-kaan saadaksensa ja tehdäksensä kieltolain rikkomisen miehuulliseksi teoksi, sivistyneisyyden merkiksi, kehittyneisyyden merkiksi, vapaamman, avaramman maailman-katsomuksen ja muun sellaisen merkiksi. Koetetaan saada syntymään jonkunlainen yhtäläisyysmerkki kieltolain rikkomisen ja sivistyneisyyden välille. Ja meidän kansamme keskuudessa on kyllä, valitettavasti suomalaisissakin piireissä ja kansan syvienkin rivien keskuudessa, sellaisia aineksia, joihinka tällä tavalla saatetaan vaikuttaa. Tällä tavalla suorastaan, sanoisin minä, suggereerataan, hypnotisoidaan kansaa. Ja jossain määrin siinä onnistutaankin. Mutta minä uskallan sittenkin väittää, että ne ainekset, joihinka tällä tavalla on saatu vaikutetuksi, ne ovat sittenkin ylipäättänsä, melkeinpä poikkeuksetta, Suomen kansan huonoimpia ja heikompia aineksia. Ed. Schauman luetteli täällä esimerkkejä siitä, mitenkä raa'aksi, mitenkä alentavaksi juoppotelutapa on Suomessa käynyt. Aivan totta, sellaiseksi se on käynyt. Mutta en minä voi ymmärtää, että tämä on seuraus kieltolaista. Tämä on eräs seuraus siitä, että meidän sivistyneistömme on katsonut sopivaksi mennä näin pitkälle, minä sanoisin, suorastaan alentunut näin pitkälle, alentanut itsensä näin pitkälle saadakseen kieltolain nurin. Se ei ole kieltolain häpeä, se on Suomen sivistyneistön häpeä, että näin tapahtuu. (Keskustasta: Oikein!)

Tämä saboteeraus menee niin pitkälle, että lain valvojat, ne, jotka tahtovat noudattaa kieltolakia, ja ne, jotka tahtovat valvoa sitä, ne tehdään pilkanalaisiksi. Virkamies, joka tekee yksinkertaisesti virkavelvollisuutensa kieltolain noudattamisessa, se leimataan, varsinkin ruotsalaisen herrasväkemme keskuudessa, kaikenlaisilla kau-neilla nimillä ja koetetaan tehdä hänet häpeän ja pilkan alaiseksi. (Oikealta: Lapselista!) Se on kyllä totta, että esimerkiksi poliisien, järjestyksenvalvojain asema on monta kertaa tavallista vaikeampi juuri tämän takia. Se ei ole vaikea kieltolain takia, vaan se on vaikea sen aseman takia, johon meidän sivistyneistömme ehdoin tahdoin on heidät asettanut. Ja se on vaikea myös sen

takia, että heidän esimiehensä monta kertaa tekevät heille mahdolltomaksi tarmokkaan toiminnan. Minä tiedän tapauksia, jolloinka raittiusmieliset järjestyksiviranomaiset, jotka olisivat halukkaat valvomaan kieltolakia, eivät sitä kunnolla uskalla tehdä sen takia, että heillä silloin täytyy olla kaikki asiansa niin erinomaisen selvillä, että he eivät missään suhteessa takerru mihinkään lain koukkuun, jonka heidän esimiehensä ja tuomarit asettavat heidän eteensä. Ja he väittävät ja sanovat, että tuntuu siltä, kuin tuomarit toisinaan suorastaan pitäisivät kieltolain rikkojan puolta, eikä niin aivan toisinaanakaan, ja sen sijaan koettavat tehdä kieltolain rikkojaa ahdistavan poliisiviranomaisten aseman mahdollisimman tukalaksi. Onko tämä silloin kieltolain vika, että sitä ei saada noudatetuksi, kun tällaista tapahtuu ja tällaista saatetaan puhua? Mitä muuten tulee meidän virkamiehistömme suhtautumiseen tähän lakiin, niin saattaa sattua vielä seläistakin, että kansan mies, kunnollinen kansan mies, paikkakuntansa paraita, joka ilmestyy esim. nimismiehen kansliaan ilmoittamaan kieltolainrikoksia, että hän siellä tapaa nimismiehen konstaapeleineen juoppottelemassa. Onko tällöinkin sitten kieltolain vika, ettei tällainen nimismies pane sitä toimeen? Saattaa sattua sellaisiakin tapauksia — minulle on kerrottu sellainen tapaus — jolloin poliisiviranomainen kieltäytyi erään julkisen rakennuksen vahtimestarin pyynnöstä tulemasta asettamaan siellä syntynyttä meteliä ja häväistystä, ja se oli helposti ymmärrettävissä, sillä hänen olisi tarvinnut silloin asettaa syytteen henkilöitä, joiden kanssa hän joutuu joka päivä tekemisiin ja kosketuksiin, ja jotka toimivat hänen esimiehinään. Onko tällöin kieltolain vika, jos ei tällaisissa oloissa saada sitä noudatetuksi?

Ed. Schauman puhui täällä paljon ilmi-antajista ja siitä, mitenkä heihin tulisi halveksuen suhtautua. Minä pyytäisin kysyä, olisiko ed. Schauman hengenheimolaisineen valmis asettumaan sille kannalle, että niitä henkilöitä, jotka ilmiantavat ja rangaistukseen saattavat muitakin rikoksia, esim. sellaisia tekoja ja rikkomuksia, jotka tähtäävät meidän valtiosääntömme ja meidän yhteiskuntamme kumoamiseen, olisi halveksittava, että niiden ilmiantaminen ja rangaistukseen saattaminen, että se myös on halveksuttavaa ilmiantamista. Oltakoon

sitten johdonmukaisia ja kohdeltakoon kaikkia samalla lailla. Jos kerran rikollisen ilmiantaminen ja rikoksen rangaistukseen saattaminen on häpeällistä, niin se on sitten kauttaaltaan häpeällistä. Mutta jos se sitä on, niin mihinkä tuloksiin silloin joudumme tässä yhteiskunnassamme, mihin se saattaa meidät? Ed. Schauman suvaitsi viitata, hän, joka niin paheksuu yksityisiin henkilöihin kajoamista ja ilmiantoa, suvaitsi saadaksensa tehoa puheeseensa viitata erääseen yksityiseen henkilöön, jota muka maalaisliitto ei ole asettanut ehdokkaaksi. Minä jätän kuulijain tuomittavaksi, kuinka ritarillinen tämä hänen tekonsa oli ja tyydyn vain sanomaan, että maalaisliitolla saattaa olla monenlaiset syyt, minkä takia se ei suostu erikoista henkilöä ehdokkaaseen asettamaan, ja ei ole lainkaan sanottu, että kysymyksessäolevan henkilön taistelu kieltolain puolesta, kieltolakirikkomuksia vastaan oli tässä yhteydessä mikään ratkaiseva asia, ja että se edes olisi luettava asianomaiselle henkilölle miksiäkään epämeriitiksi.

Tähän sivistyneistömme jokapäiväisessä elämässä harjoittamaan saboteeraukseen, siihen on meidän ruotsalainen sanomalehdistömme yhtynyt. Se sisältää, varsinkin ruotsalaisen puolueen pää-äänenkannattaja tässä kaupungissa, miltei päivittäin kirjoituksia, jotka suorastaan ovat leimattavat kehoitukseksi lain rikkomiseen. Minun täytyy kysyä, ja minun on ainakin itseltäni täytynyt monta kertaa kysyä, suvaitsisivatko meidän viranomaisemme samanlaisia kehoituksia muiden lakien rikkomiseen. Jos niitä kerran ei suvaita toisiin lakeihin nähden, miksi sitten asetutaan sille kannalle, että jotakin määrättyä lakia saa kehoittaa rikkomään? Tämä meidän ruotsalaisen sanomalehdistömme esiintyminen, se on herättänyt huomiota ulkomaillakin, se on herättänyt huomiota ja kiusallistakin huomiota m. m. meidän läntisessä naapurimaassamme Ruotsissa, ja kun minulla nyt lienee syytä otaksua, että meidän ruotsalaisemme, itäruotsalaisemme täällä, antavat jonkun veran arvoa ja merkitystä sille, mitä tulee itse Ruotsista, niin minä pyytäisin lyhyesti refereerata erään lausunnon, joka hiljattain on nähnyt päivän valon Pohjois-Ruotsissa ilmestyvässä Norra Västerbotten-lehdessä. Kirjoittaja sanoo, lähtien toisesta yhteydestä, että hänen ymmärtääkseen täytyy suomalaisessa kansansielussa olla varastos-

sa suuremmoinen määrä vaistomaista kiitollisuutta sitä sivistysperintöä kohtaan, jota he ovat lännestä käsin entisenä aikana saaneet, ja hän sanoo uskovansa, että meidän ruotsalaisemme etuilevat tämän kiitollisuusperinnön kustannuksella ei niinkään pienessä määrässä. Hän nimittäin ei sano voivansa muulla tavalla käsittää ja selittää sitä tavatonta pitkämielisyyttä, millä Suomen suomalainen kansa suhtautuu meidän ruotsalaisen yläluokkamme esiintymiseen kieltolakiasiaassa, jota hän kutsuu ja minä pyydän käyttää tässä hänen omia sanojaan: „den lymmelaktiga, uppenbart rätts-samhälles- och moralnedbrytande trafik, som den svensk-finska pressen bedriver i sin frenetiska kamp mot förbudslagen”. Hän lausuu nimenomaan, että Ruotsissa ei missään tapauksessa suvaittaisi tällaista, niin kuin hän sanoo, „vedervärdiga sabottage-trafik”, vähemmistökansallisuuden puolelta. Minä en ryhdy suomentamaan näitä sanoja, sen takia yksinkertaisesti, että minä en suomenkielestä löydä tarpeeksi meheviä sanoja vastaamaan näitä ruotsalaisia ja luulen, että ne siinä muodossa juuri paraiten maistuvat.

Tätä kaikkea työtä, tätä tällaista työtä, joka siis repii pohjan lain kunnioitukselta, repii pohjan siveellisiltä käsitteiltä ja joka todellakin hajottaa yhteiskuntaa, tätä kaikkea työtä, tätä kaikkea tekevät ne, jotka erikoisesti kehuvat olevansa ja tahtovat käydä yhteiskuntaa suojelevista aineksista. Minun täytyy sanoa, että minä en jaksa ymmärtää yhteyttä tämän työn ja yhteiskunnan suojelemisen välillä. He tekevät sitä siitä huolimatta, että siitä todellakin on surkeita seurauksia heille itsellensä. Minä tiedän tapauksia, jolloinka nuoret sellaisista perheistä, joissa isä harjoittaa sellaista uhmailevaa tarkoituksellista juoppoutta, väkijuomain käyttöä, josta minä puhun, minä tiedän tapauksia, jolloin nuoret ovat tällaisista perheistä lähdettyään ja tämän tavan opittuaan muutaman vuoden kuluttua palanneet täältä Helsingistä ruumiillisesti, henkisesti ja siveellisesti turmeltuneina. Nämä eivät suinkaan ole yksinäisiä tapauksia. Sitä tapahtuu paljon ja meidän ruotsalaisemme itse pitävät ääntä varsinkin siitä, mitenkä ruotsalainen rannikkoväestö turmeltuu. Minä voin uskoa, että se sitä tekee. Kaikesta tästä huolimatta tätä työtä tehdään, tätä työtä, joka todellakin täytyy, niinkuin minä alussa sanoin, täytyy

elimineerata pois, ennenkuin voidaan muodostaa minkäänlaista käsitystä siitä, missä määrin kieltolaki olisi voimassa pidettävissä, jos sitä kohtaava vastustus todellakin rajoittuisi ainoastaan niihin piireihin, joita voi nimittää ja kutsua sanan varsinaisessa merkityksessä läpikotaisin rikoksellisiksi ja siveellisesti turmeltuneiksi, ja elleivät nämä ainekset saisi sellaista kannatusta, kuin ne nyt saavat meidän sivistyneistömme suuren osan taholta.

Minä olen tehnyt itselleni kysymyksen, minkä tähden meidän sivistyneistömme todellakin tällaiseen työhön ryhtyy ja tällä tavalla menettelee? Mitkä suuret ja tavatomat arvot siinä ovat kysymyksessä? Minun täytyy sanoa, että minä ymmärtäisin tämän kaiken alttiiksiapanon ja kaikkea uhmailevan taistelun, jos todellakin voitaisiin todistaa, että kieltolaki voimaansaattatuna tuottaisi tälle kansalle suuria tappioita ja suuria onnettomuuksia. Mutta minä pyytäisin kysyä, pystyvätkö ed. Schauman ja hänen kannattajansa todistamaan, millä tavalla kieltolaki vahingoittaisi kansaa, jos se todella pantaisiin voimaan sillä tarmolla ja sillä auktoriteetilla, mitä meidän sivistyneistömme arvovallalla ja meidän virkamiehistömme käytettävissä olevilla keinoilla saataisiin aikaan. Minä olen koettanut ajatella, mikä se suuri onnettomuus olisi, joka meitä uhkaa ja jonka vuoksi meidän olisi käytettävä tällaisia keinoja, keinoja, jotka ovat laillisuuden rajojen ulkopuolella ja joilla uhmataan kaikkia seurauksia. Minä en voi niitä löytää. Minä en voi päästä muuta kuin siihen tulokseen, että syynä on se, että meidän sivistyneistömme ei jaksa sulattaa sitä rajoitusta, mitä tämä kieltolaki asettaa heille ja heidän elämäntavoileen. Se on tämä, joka muodostaa psykologisen, sielullisen pohjan tälle kieltoain vastustamiselle. Ja minä olen vakuutettu, että lisäksi tulee vielä se tosiasia, että kieltoain ovat voimaansaattaneet kansan syvät rivit, ne ovat asettaneet nämät kahleet, nämät esteet meidän yläluokkamme elämälle. Ja yläluokkamme, joka tähän saakka ja entisinä aikoina on tottunut siihen, että se puolestaan säätää, kuinka kansan syvien rivien on eletävä ja oltava, se ei jaksa sulattaa sitä tosiasiaa, että nyt tahtoisin kansanvalta ja kansan syvät rivit sanella lakia heille. Minä en pääse siitä mihinkään, että tässä on se psykologinen pohja, joka tässä

on takana ja tämän tähden pannaan nyt alttiiksi niin äärettömän paljon kuin tässä todellakin alttiiksi pannaan.

Minä voin yhtyä ed. Karekseen siinä, että tämä olotila todellakin vaatisi paljon tarmokkaampaa aatteellista raittiustyötä, kuin mitä nykyään tehdään ja viime aikoina on tehty, mutta minä pidän kohtuuttomana ja vääränä, että tämä vaatimus kohdistetaan ainoastaan nimenomaisiin raittiusjärjestöihin. Minun ymmärtääkseni alkaa asema olla tai on jo kauan ollut sellainen, että kaikkien niitten aatteellisten voimien, mitkä yleensä käytettävissä ovat, tässä pitäisi tarttua asiaan. Minä en ajattele niin paljon tällä kertaa, tai en tahdo puhua tällä kertaa niin paljon esim. erityisistä nuorisojärjestöistä ja muista sellaisista järjestöistä. Ne ovat ylimalkaan tehneet enemmän tai vähemmän työtä tämän asian hyväksi. Minä tahtoisin käyttää tätä tilaisuutta nimenomaan kohdistaa kehoituksen aatteelliseen työhön erääseen henkiseen voimaan, joka kaikesta huolimatta Suomessa on vielä verrattain suuri ja jolla on verrattain paljon vaikutusvaltaa. Minä kohdistaisin sen nimenomaan sen aatteellisen työn tekijöihin, joiden joukkoon ed. Kares itse kuuluu. Meillä lieinee kai syytä toivoo, että tästä lähin saadaa kuulla Pohjanmaan ehkä mainehikkaimmasta temppelistä voimakkaita sanoja aatteellisen raittiustyön ja siinä sivussa erikoisesti kieltoain puolesta, mutta minä uskallan sen ohella toivoo, että jos kautta Suomen kirkkojen tämä saarna kaikuisi, voimakkaana, kohdistaisi tuomion ja rangaistuksen sanat sille osalle kansaa, joka todellakin vielä antaa arvoa joko sisäisistä tai ulkonaisista syistä kirkollemme, jos tämä tehtäisiin, niin paljon silläkin lailla voitettaisiin kieltoain hyväksi.

Täällä on nyt tehty alote, joka tarkoittaa kansanäänestyksen voimaansaattamista kieltolakiasiaassa. Siitä on jo puhuttu paljon, minkä takia se on outo ja muodoton meidän lainsäädännössämme. Minä en puhu tällä kertaa siitä enempää. Minä kiinnittäisin vaan vielä jonkun verran enemmän huomiota erääseen näkökohtaan, jota täällä jo ed. Kärki lyhyesti kosketti. Ed. Schauman tekee todellakin viisaasti, jos hän pyrkii rajoittamaan kansanäänestyksen tähän yhteen nimenomaiseen tapaukseen, jota minä luulen täydellä syyllä voi-

tavan nimittää ruotsalaisen yläluokan erikoisharrastukseksi. Jos kerran kansanäänestysperiaate lakiin otetaan, niin entäpä jos meidän suomalaisten päähän pälkähtäisi alistaa muut ruotsalaisen yläluokan erikoisharrastukset kansanäänestyksen alaisiksi? Mitähän siitä seuraisi? Minä uskallan epäillä, ettei meidän ruotsalainen ryhmämme voisi vaikuttaa mitään tai sannottavia Suomen kansan suureen enemmistöön sillä peukaloruuvilla, jolla se asemansa johdosta täällä eduskunnassa, voi vaikuttaa eduskunnan suomalaisiin ryhmiin yhtä ja toista. On siis siltä kannalta katsottuna syytä kerran ja kahdesti miettiä, ennenkuin turvaudutaan tällaiseen keinoon.

Omasta puolestani olisi hyvin saattanut riittää kaikki se, mitä täällä on puhuttu ja tullaan vielä tänä päivänä puhumaan tästä asiasta, ja sen jälkeen olisi voitu tämä juttu pitää loppuunsuoritettuna, mutta minäkään en tahdo tehdä nimenomaista ehdotusta tämän anomuksen hylkäämisestä jo täällä eduskunnassa varsinkin siihen nähden, että eduskunta on lähettänyt valiokuntaan ehdotuksia, jotka kai nyt eivät ole sentään enemmänkään harkinnan arvoisia kaikki kuin tämäkään ehdotus.

Siitä vain tahtoisin sanoa vielä sanasen, että kun tämä ehdotus naamioidaan kansanvallan naamiolla, niin siitä todellakin voidaan sanoa, että ainakin tässä erikoistapauksessa se kansanvalta tulisi olemaan huonointa laatua kansanvaltaa. Minä käsitän nim. tämän asian niin, että tässä on kysymyksessä meidän ruotsalaisen yläluokkamme ja siihen liittyneen suomalaisen sivistyneistön yritys saada puolellensa ne ainekset, ne suomalaiset ainekset, ne huonot, todellakin huonoimmat ja ala-arvoisimmat ainekset, jotka eivät pääse esille ja jotka eivät saa ääntänsä kuuluville järjestyneessä, valveutuneessa valtiollisessa elämässä, ja niiden avulla toivovat he voivansa kaataa nurin järjestyneen, valveutuneen ja siveellisesti parhaan kansanaineksen tahdon. Ja tältä kannalta katsottuna tätä todellakin voi kutsua huonoksi kansanvallaksi, sillä siinä yritetään vetoamaan ainakin suomalaisen kansan, ylipäänsä sanottuna, huonoimpiin aineksiin ja toivotaan niiden avulla päästävän voitolle. Se on mahdollista, että ed. Schauman toivoo, että suomalaisten puolueiden

keskuudessa jonkun ajan kuluttua tultaisiin siihen tulokseen, että vastustava kanta kieltolaki-asiassa voisi vaikuttaa jonkinlaisena vaaliluvunumerona. Se nyt vain taitaa olla sillä lailla, että mitä ihminen niin hartaasti toivoo, siihen hän uskoo, ja minä pelkään, että ed. Schauman saa hyvin kauan odottaa tämän hartaan toivonsa täyttymistä. Sen minä kyllä uskon, että tästä asiasta kauan tullaan taistelemaan ja kyllä kai me kaikki tulemme täällä vielä taapaamaan toinen toisemme, kieltolain puolustajat ja vastustajat, monta kertaa, mutta kun ed. Schauman vakuutti, että tästä asiasta ei lakata puhumasta siksi, kunnes kieltolaki saadaan kumotuksi, niin voin minä myös vakuuttaa, että kieltolain puolesta ei myöskään lakata taistelemasta, ennenkuin kieltolaki seisoo varmalla pohjalla. (Keskustasta: Oikein!) Ja minä voin siis myöskin lopettaa sanomalla: „Näke miin!”

Ed. Perälä: Pyysin puheenvuoroa huomauttaakseni, että mielelläni esittäisin tämän aloitteen tässä istunnossa hylättäväksi. Kun en kuitenkaan saanut varmaa selvää, esittikö ed. Jaskari tämän asian hylättäväksi, niin pyydän jatkoksi edelliseen hyvään lausuntoon ilman muuta ehdottaa että tämä alote tässä istunnossa hylätään.

Ed. Kaila: Täällä on pidetty lennokkaita puheita sekä kieltolain puolesta että sitä vastaan. Minulla ei ole aikomus pitkältä vaatia arvoisan eduskunnan tarkkavaisuutta. Minä tahdon kiinnittää huomion yksinomaan asian lainsäädännölliseen puoleen. Suomen hallitusmuodon 2 §:ssä sanotaan: „Valtiolta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta,” ja V. J:n 1 §:ssä sanotaan: „Suomen suuriruhtinaanmaan valtiopäiville kokoontunut eduskunta edustaa Suomen kansaa.” Perustuslain mukaan on siis eduskunta ainoa Suomen kansan oikea edustaja. Perustuslaki ei tunne ensinkään mitään kansanäänestystä eikä sellaisen lainsäädäntömuoto kuulu meidän lainsäädäntöön. Minä asetan senvuoksi mitä suurimmassa määrässä kysymyksenalaiseksi, olisiko tällainen kansanäänestys yleensä perustuslain mukainen. Oletetaan, että kansanäänestys tuottaisi voiton kieltolain puolustajille, mikä merkitys sillä

sitten olisi muu, kuin että laki on laki, niinkuin se on. Jos taas kansanäänestys tuottaisi voiton kieltolain vastustajille niin olisi siitä se seuraus, että kieltolaki, joka kuitenkin olisi voimassa, yleisön silmissä menettäisi vielä enemmän arvoansa kuin nyt. Se olisi oman sa mitä suurimmassa määrässä vähentämään lain kunnioitusta. Ja jos kerran tässä yhdessä laissa olisi pantu toimeen kansanäänestys, niin voitaisiin sitä vaatia muistakin laeista, ja syntyisi ehkä semmoinen praxis, joka on kokonaan Suomen lainsäädännölle ja perustuksiltaan vieras. Minusta tämä tie on sen tähden arveluttava, mutta kun minä en kuulu niihin, jotka tahtovat ilman muuta tappaa tämän lakiehdotuksen, niin minä ehdotan, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jonka tulee kysyä perustuslakivaliokunnan mielipidettä.

Ed. Kulenius: Föreliggande petitionsförslag avser, som bekant, åvägabrindande av en folkomröstning angående förbudslagens vara eller icke vara. Jag angriper förslaget icke endast därför, att jag omfattar förbudslagsprincipen, utan huvudsakligast därför, att förslaget vill införa i vår lagstiftning någonting, som är alldeles främmande för densamma, vill införa referendum, som, om det blir en verklighet, är ägnat att påverka lagstiftningen i konservativ riktning. Ty det är bevisat från länder, där man haft folkomröstning, att en sådan verkar i konservativ riktning, och i föreliggande fall åtnöjer jag mig med att endast påstå, att kravet på en folkomröstning uppbäres av en i högsta grad odemokratisk tanke, ty förbudslagen har hos oss icke tillkommit av en tillfällighet. Den har tillkommit som en följd av en lång utveckling. Början gjordes med husbehovsbränningsens avskaffande, och utvecklingen har nu lett till totalt förbud, bekräftat icke färre än åtta gånger i Finlands riksdag och tillämpat i praktiken under mer än tre års förlopp. Folket har vid flere tillfällen uttalat sin åsikt om denna lag, och i denna kammare sitta förbudslagsvänner i majoriteten. Att under sådana förhållanden yrka på införande av ett referendum innebär enligt min uppfattning endast en demonstration, ett onödigt effektsökeri, skadligt såtillvida, att det på oansvarigt håll är ägnat att

väcka och nära tanken på ett eventuellt upphävande av förbudslagen.

När förbudslagen blev verklighet, upptogs en demoraliserande kampanj mot densamma i den ledande tidningspressen. Föreliggande petitionsförslag är enligt min uppfattning ett led i denna illojala, ofosterländska kampanj. Det förvånar mig därför i hög grad, att rdgsm Schauman, som har, åtminstone hittills, velat vara en tolk för de demokratiska idéerna, kunnat förma sig att tänka en så odemokratisk tanke som den, vilken uppbär ifrågasättande petitionsförslag. Jag beklagar, att han, som vill vara småfolkets förespråkare i denna enkammare, icke har funnit bättre objekt för sin initiativkraft än att taga upp ett sådant förslag, som, om det förverkligas, för till en reaktionär handling. Det hade varit skäl att invänta resultatet av den utredning angående förbudslagens följder, varom föregående riksdag anhöll, innan ett sådant steg hade tagits. Om, när detta resultat föreligger, vårt land befinnes moget för en omläggning av vår alkohollagstiftning, så är ju ingenting vunnit med ett sådant referendum. Det är endast ett farligt vapen, som man har ställt inom räckhåll att tillgripas av folket vid behov, rent av av okynne. Då petitionsförslaget emellertid nu ligger på riksdagens bord, vill jag icke betrakta det såsom det vore enbart ett dåligt skämt och därför vägra remittera det till utskott, utan anser jag det vara skäl att förorda remiss, men, märk väl, en mycket varsam remiss till utskott, ty efter denna långa och föga givande diskussion tål icke förslaget vidare buller, och jag rekommenderar ekonomiskottet, dit förslaget troligen går, att ombesörja en mycket stilla, men i högsta grad anspråkslös begravning.

Ed. Huotari: Kun työväenluokka alkoi tässä maassa järjestyä ja muodosti sosialidemokraattisen puolueen, otti se ohjelmaansa väkijuomain kieltolain tukeakseen jäseniänsä taloudellisesti ja henkisesti, sillä se näki väkijuomissa yhden kompastuskiven työväenluokan kehittymiselle, että siitä tulisi voimakas, luokkatietoinen joukko. Kun sitten työväki sai äänioikeuden ja ennen kaikkea, kun työläisnaiset saivat viedä äänensä urnaan, saivat ensi kerran määrätä, minkälainen oli eduskun-

nan kokoonpano, silloin kuka liikkui tässä maassa, missä tahansa syrjässäkin, oli kaikkialla työläisnaisten evästyksenä, että jollette mitään muuta saa siellä eduskunnassa aikaan, niin väkijuomain kieltö on saatava.

Täällä jo ed. Kares mainitsi siitä tilaisuudesta 1907, jolloin ensi kerran yksikamarinen eduskunta kieltolain hyväksyi. Se oli todella juhlahetki meistä monista, jotka olimme taistelleet raittiusasian puolesta, etenkin meille työläisäideille, jotka olimme nähneet, mitä kurjuutta väkijuomat työläiskodeissa olivat saaneet aikaan. Työläisäidit olivat raskaimmin tuon kurjuuden saaneet kokea. Heidän miehensä kantoivat pienet roponsa väkijuomain valmistajille, heidän lapsensa kävivät räsyissä, silloin kun viinankeittäjain lapset rypivät ylellisyydessä. Eduskunnassa nousiin seisomaan kun kieltolaki hyväksyttiin, ja se hetki, joka silloin vietettiin, pysyy kauniimpana muistona silloin eduskunnassa olleiden mielessä. Työläisnaiset riemuitsivat ja juhlivat silloin. Köyhimmäsäkin kodissa asetettiin kynttilä, jos ei ollut kynttiläjalkaa, niin johonkin muuhun seisomaan, merkiksi siitä, että nyt meillä on juhlimisen aika. He pettyivät, niinkuin monet muut kerran ovat pettyneet siinä. Mutta lopultakin saatiin kieltolaki voimaan.

Mitenkä se nyt on vaikuttanut työläisiin? On valitettavaa, niinkuin täällä useimmat puhujat ovat todenneet, että kieltolakia ei meillä noudateta. N. s. sivistynyt luokkamme katsoo oikeudekseen polkea sitä, häväistä sitä ja häväistä niitä, jotka sen puolesta taistelevat. Virkavaltaamme ei liioin tahdo sitä pakottaa noudattamaan, sillä ankaruudella kuin muita lakeja. Täällä ed. Schauman luki sanomalehdestä eräästä iltamatilaisuudesta Tampereella. Käyttäytyminen siellä oli valitettavaa, mutta se talo, missä iltama pidettiin, se on palokunnan talo ja siellä majailevat etupäässä suojeluskuntalaiset. Tampereen raittiuslautakunta huomautti kirjelmällä, kun oli tullut tieto, että siellä sallittiin juoppojen oleskelu iltamain aikana, lähetti kohteliaan kirjelmän, samantapaisen kuin kaikille muillekin yhdistystalojen omistajille ja pyysi, että siellä ei sallittaisi juoppoutta. Lautakunta sai hyvin loukkaavan ja häpäisevän kirjeen

sieltä vastaukseksi. En tahdo sitä sanoa, etteikö siellä muissa paikoissa juopoteltaisi, mutta ainakin koetetaan talojen puolesta estää tällaiset tilaisuudet. Sitten Tampere on tullut surullisen kuuluisaksi muutamista lääkäreistään, jotka tukkukaupalla myyvät viinareseptejä. Se on valitettava ilmiö, ja jotkut lääkärit, ei ainoastaan Tampereella vaan muuallakin, ovat ottaneet kieltolakia vastustaakseen, oikein tuhansittain valmistavat reseptejä, joita sitten myydään väkijuomain himoitsijoille. Se valitettava asema, että työläisluokassa on paljon vielä niitä, jotka vanhan tottumuksen, alkohoolihimon uhreina vielä rikkovat kieltolakia vastaan, se ei silti oikeuta meitä antamaan niille valtaa, jotka tahtovat tämän lain kumota. Päinvastoin. Jos me nyt täällä hyväksyisimme tämän äänestyksen toimeenpantavaksi, jota täällä on asiallisestikin vastustettu, että meidän lakien mukaan ei se ole mahdollista, niin saisivat kieltolain vastustajat siitä vettä myllyynsä ja joukot alkaisivat ajatella, että nyt ne eivät enää itsekään luota kieltolakiin.

Minä olin itsekseeni ajatellut ehdottaa tämän heti hyljättäväksi, niinkuin ed. Perälä täällä muistaakseni teki. Kun taannoin tämän eduskunnan enemmistö hylkäsi valiokuntaan lähettämättä erään täällä vasemmistolle tärkeimpänä olleen lain, niin siitäkin syystä olisin tahtonut ehdottaa tämän lain heti hyljättäväksi. Mutta koska en hyväksy sitä mielipidettä, että aloitteita täällä tapetaan, niin olisin yhtynyt ennemmin ed. Kailan tekemään ehdotukseen, että lähetetään se talousvaliokuntaan, joka pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Täällä mainitsin, mitenkä työläisäidit ensimmäisten vaalien aikana ja kaikkien vaalien aikana ovat meitä evästäneet, että kieltolaki on saatava voimaan. Viime vaalien aikana eräs työläisvaimo, vanha ihminen, tuli taas luokseni ja sanoi, että pitää kieltolaki pyhänä, alkää antako siihen koskea. Minä tiedän, että minulla ei ole mitään uutta tässä sanottavaa, sillä tässä huoneessa on niin monta kertaa siitä puhuttu, mutta etteivät ulkopuolella olevat työläisäidit ja työläisihmiset luulisi, että ne, jotka he ovat lähettäneet vartiomaan heille kalleinta, ovat olleet veltot, olkoon että se n. s. sivistyneistön mielestä

on kieltolakiin tuijottamista, niin sittenkin on kieltolaki meille kallis sentähden, että se turvaa meidän kotimme ja meidän lastemme tulevaisuuden ja tämän tähden on varmaa, että työläisnaiset ja työläisluokka kokonaan tulee viimeiseen saakka taistelemaan kieltolain puolesta. Äänestystä en kannata ja tulen sitä vastustamaan ja toivon, että talousvaliokunta ehdottaa sen hyljättäväksi. On sitten tulevien vaalien aikana aikaa. Ed. Schauman ja hänen ystävänsä laittakoon oikein komean kieltolainvastustajien listan ja koettakoon kerätä siihen ääniä, silloin saadaan nähdä, onko sillä puolella kannatusta. Kieltolakia ei saada sillä kumotuksi, että sanotaan, että sitä ei noudateta. Jokaisen on koetettava noudattaa sitä niinkuin muitakin lakeja ja sen kun teemme jokainen, niin minun luullakseni se valitus lakkaa, että kieltolaki on mahdoton täyttää. Tämän tähden olen varma siitä, ettei sitä hevillä saada kumotuksi, mutta että täällä annettaisiin valta äänestyksen toimeenpanoon, sitä emme me tee, sillä se olisi ensimmäinen isku kieltolain kaatamiselle ja sentähden toivon, että talousvaliokunta hylkää tämän ehdotuksen.

Ed. Kares: Kun ed. Schauman niin kohteliaasti puhui suomea, niin minä tahtoisin alkaa myöskin vieraalla kielellä. Minä olen nimittäin vähän samassa asemassa tällä kertaa, kuin eräs tanskalainen torimatami, jonka kanssa kaksi suomalaista ylioppilasta meni vedon perästä haukkumaan. He olivat pari päivää aikaisemmin koonneet kaikki tanskankieliset haukkumasanat paperille ja kun sitten sanavarasto loppui ja otettiin paperi esille, vaimo lausui: det är ej morsomt, att skelle med den som skeller fra plakatet, ei ole lystiä pitää suukopua sen kanssa, joka pitää suukopua plakaatista. Hän oli kauan aikaa saanut valmistaa puhettaan ja minä odotin murhaavaa todistusta kieltolakia vastaan. Minä odotin, että hän olisi koonnut kaikki ne mahdolliset ja mahdottomat tilastot, mitä on kieltolakia vastaan koottu. Sitä hän ei nyt tehnyt, vaan pysyi yleensä sillä aatteellisella pohjalla, millä minäkin lausunnossani olin.

Hän erityisesti ensinnä tarttui erääseen seikkaan, jota hän piti minun puheessani epäloogillisena, nimittäin siihen, että minä

sanoin erääseen hänen välihuomautukseensa, että muka Suomen kansa oli jo ennen kieltolakia raittiimpi kuin moni muu kansa, minä vastasin siihen, se oli suhteellisesti raittiimpi, mutta se on nyt enemmän kuin suhteellisesti raitis. Tätä hän piti erityisen epäloogillisena ajatuksena ja kuitenkin se ei ole sitä. Se on tämä Suomen kansa jo ennen kieltolakia ollut raittiimpi kansa kuin mikään muu kansa Euroopassa, se on kieltämätöntä ja sen ed. Schaumanikin myönsi. Minä vaan tahtoisin kysyä, kenen toimenpiteestä tämä kansa oli raittiimpi kuin muut kansat ennen kieltolakia. Oliko se tai tapahtuiko se niiden toimesta, jotka nyt vastustavat kieltolakia. Minä seisoin silloin riveissä parikymmentä vuotta mukana ja näin että ruotsalaisemme johtavan lehdistön taholta raittiusasiaa vastustettiin aivan samalla tavalla kuin nyt vastustetaan kieltolakia, samalla argumentteerauksella. En minä nähnyt siellä raittiustyöntekijäin mukana edes ed. Schaumania, en nähnyt olisiko hän ollut siellä joku „Saulus inter profetas”. No niin, näin siis tämän raittiusväen työn kautta tuli Suomen kansa suhteellisesti raittiimmaksi kuin muut Europan kansat. Mutta minä vakuutan ja tiedän, että nyt Suomen kansa on todella enemmän kuin suhteellisesti raittiimpi kuin muut Europan kansat ja se on sillä tavalla raittiimpi, ettei niitä voi verrata. Ne ovat Suomen kansa ja muut Europan kansat tässä asiassa eri tasolla. Ei niiden välillä ole suhdetta ja ettei tätä suhdetta voi olla, sen vaikuttaa se, että Suomenmaassa väkijuomat ovat laillisella tavalla kielletyt. Tosin juodaan, senhän myönnämme, ja juodaan kai koko lailla, niinkuin myönsinkin viime kerralla. Mutta ei asema ole niin peräti ikävä kuin ed. Schauman sanoi. Minä viime kevättalvella menin Suomen suurimmille markkinoille ja minä odotin, että nyt minä varmaankin näen siellä juopumisen rehoittavan täydessä kukoistuksessaan. Tulen kaupungin asemalle, josta markkinaväki on pois lähdössä, kaikki paikat ovat niin täynnä ettei tahdo millään tavalla päästä joukon lävitse. Ja kuulkaa ed. Schauman ja muut, minä en nähnyt siellä joukossa yhtään ainoata juopunutta, sellaista, joka millään tavalla olisi näyttänyt juopuneelta. Ja tätä ihmettä, minä sanon, ei olisi tapahtunut Suomessa milloinkaan

ennen kieltolakia, ja tätä ihmettä ei tapahtu missään avarassa Euroopassa. Niin asia on, ja minä voisin mainita monta muuta tällaista tilaisuutta, missä kansaa on suuret joukot koossa. Yleinen juopottelu ei sentään ole lainkaan niin suurta, kuin yleensä siitä puhutaan. Juopottelusta, vaikka sitä onkin, tehdään todella paljon suurempi numero, kuin mitä se itse asiassa on. Minä en raittiustilannetta tahdo erikoisesti kehua, mutta moitteistakin vastustajain puheissa on paljon otettava pois.

No nyt tehdään eräs väite ja se on nyt viimeksi lausuttu erään professorin taholta. On sanottu nimittäin: Suomen kansa on raittiimpi siihen nähden, että se juo vähemmän, mutta se on epäraittiimpi sen lain rikkomisen tähden, mitä se harjoittaa. Se näyttää ensi silmäykseltä tavattoman kauniilta tämä satsi ja vetävältä. Mutta ennenkuin voidaan tällä tavalla lausua, niin minun mielestäni on tämä epäraittius, lainrikkomus, näkyvä myöskin muussa, kuin pelkässä kieltolain rikkomisessa. Niille ruotsalaisille, jotka kävivät ottamassa selkoa Suomen kieltolakitilanteesta, niille sanottiin joka kaupungissa, missä kulkivat, tämän saman kieltolakia vastustavan ryhmän ja suunnan taholta: kieltolaki vaikuttaa epämoraalisesti, se turmelee, tämä kieltolaki, Suomen kansan siveellisyyden ja moraalin. Silloin nämä ruotsalaiset tutkijat kysyivät joka-ainoassa paikassa: Sanokaa meille esimerkkejä siitä, että Suomen kansan moraali on kieltolain jälkeen turmeltunut, sanokaa joitakin esimerkkejä, ei siihen riitä se, että kieltolakia rikotaan, vaan siihen riittää ainoastaan se, että nähdään, että yleensä on moraalisuus tässä maassa mennyt alaspäin. Ja joka ainoassa paikassa jäivät kysyjät vastausta vaille tähän kysymykseen. Ei osatu todistaa, että Suomen kansan moraali on mennyt alaspäin kieltolain vaikutuksesta, ja sitä ei todella voida osottaa. Minä voisin mainita teille joitakuuta tilastomeroita, minulla on kyllä niitä täällä sen verran koottuna. Minä voisin mainita, mitenkä esim. Sörnäisten vankilassa viime kesänä on 50 sellä ollut tyhjänä, jonkalaista ihmettä ei ole koskaan ennen tapahtunut. Minä voisin mainita, että irtolaisuudesta nykyaikana on niin vähän ollut istumassa, että Lappeenrannan van-

kilaa, joka on sitä varten olemassa, on voitu käyttää kokonaan toisiin tarkoituksiin. Minä en sentään vetoa tähän tilastoon sentähden, että minä näen ed. Schaudmanin jo ottavan papereita esille, ja hän osaa kyllä vastata tähän, sillä yleensä tilaston käyttäminen tässä kieltolakiasiansa on vielä nykyään sellaista, että siihen ei voida mitään rakentaa, sillä tilastojen on rakennuttava pitkinä vuosikymmeninä, ennenkuin niihin voi mitään perustaa. Mutta minä kuitenkin mainitsen sen.

Sitten on mainitsemaamme professori siinä lausunnossaan, josta puhuin, väittänyt, että tämä laki on sellainen, josta jo näemme, että sitä on mahdoton toteuttaa, vaikka kuinka paljon rangaistuksia lisätään. Ja samassa hengenvedossa hän sanoo, ettei saa vedota siihen, että muita lakeja rikotaan ja muiden lakien rikkomisia rangaistetaan. Siihen täytyy vedota, sillä minä tahdoisin tämän professorin lausuman viedä vähän kauemmaksi ajassa ja kysyä, miltä mahtoivat olot näyttää, silloin kun tässä maassa ensin ruvettiin kieltämään sellaisia asioita, jotka nykyään kansallisessa tietoisuudessa yleensä pidetään rikoksina, miltähän tässä maassa mahtoi tuntua, silloin kun eräs Ruotsin kuningas ensi kerran antoi määräyksiä kirkkorauhasta, käräjärauhasta, kotirauhasta ja naisrauhasta. Jos katselee, miltä asia silloin näytti, niin minä olen aivan varma, että yhtä ankarasti saatiin lain kouraa pitää lujassa näiden lakien rikkojia vastaan, kuin nyt kieltolain rikkojia vastaan. Minä olen vakuutettu siitä, että joka ainoan asian, joka on lainsäädännössä rikokseksi julistettu, on ensin ollut taisteltava varsin pitkä taistelu, ennenkuin se on saatu lävitse menemään. Niin on kaikkien rikosten kanssa ja niin on kieltolakirikoksen kanssa.

Kun nyt katselee tämän kansan yleistä moraalaa, niin minä en nyt sitä erikoisemman hyvänä pidä. On sanottu meistä pa-peista, että me olemme ylimalkaan tässä asiassa kovin pessimistisiä ja että katselemme asiaa liiankin pimeästi. Mutta sitenkin minun täytyy sanoa, että siihen nähden, mitä tässä maassa on viimeisinä vuosina tapahtunut, sen vapaussodan jälkeen, joka meidän maassamme taisteltiin ja johon meidän kansamme oli sotkeutunut rumalla tavalla, jos niin voin sanoa lievästi, semmoisen vapaussodan jälkeen voisi

odottaa tässä maassa todellakin aivan toisenlaista moraalista rappeutumista, kuin mitä nykyään on näkyvissä. Tämä moraalinen rappeutuminen on näkynyt niissä maissa, jotka ovat käyneet ulkomaista sotaa, jossa sota ei ole ollut sen muotoista, kuin meillä. Meillähan on yleensä jälkeen tämän taistelun ollut kokolailla rauhallinen ja siivokin elämä huolimatta siitä, että on joitakin kavalluksia j. n. e. tehty. Minusta, kun tarkasti katselemme kansan elämää tässä kohden, siellä huomaa ihmeellisen raitistumisen katsantokannoissa, käsityksissä, raitistumisen koko elämän muodossa. Ja minä tahtoisin tänne vasempaan puoleen viitata, että se raitistuminen näkyy myös täällä vasemmalla. Siellä on merkillepantava se pieni ryhmä, joka tänne saatiin suuren hirvittävän agitatsioonin kautta, jota kommunistien taholta harjoitettiin. Ja kun kuuntelee näitä kommunistien puheita vasemmalla puolella, heidän haukkumatapaansa, niin he puhuvat omista asioistaan, niinkuin puhuvat selvät miehet, jotka eivät itse usko asiansa oikeuteen, vaan joiden täytyy puhua, koska he siitä saavat palkan. Kaikissa tapauksissa on raitistumista siinä onttoudessa, millä he puhuvat. He ovat tämän kansan yleisen tyyntymisen virtaan joutuneet, heidän puheistaan näkyy se.

On epäilemättä, jos kansan elämää katsellaan puolueettomasti, iloittava siitä, että meidän elämämme on siveellisessä katsannossa nousemassa kaikesta huolimatta, mitä on tapahtunut, ja kaikesta siitä huolimatta, mitä vielä tällä kertaa tapahtuu.

Tosin emme ole saavuttaneet kieltolaissa kaikkea sitä, mitä me toivoimme, mutta jos minä kieltolain säätämisessä mukana olleena kysyn, missä me oikeastaan olemme pettyneet. Odotimmeko me kieltolain säätämisen päivinä, odotimmeko jotakin muuta, kuin mitä on tapahtunut! Me olimme jotenkin varmat, että kieltolakia tullaan kaikin keinoin koettamaan kiertää niitten taholta joille väkijuomaliikkeestä on etua, hotellien omistajien ja niin pois-päin taholta. Siitä me olimme aivan varmat. Siinä ei ole mitään yllätystä tapahtunut. Me olimme myös aivan varmat siitä, että meidän ruotsalainen sanomalehdistömme tulee tekemään kaikkensa tämän lain vaikeuttamiseksi. Siitäkin me olimme

aivan vakuutettuja. Siinä ei ole tapahtunut myöskään mitään pettymystä meille. Ja että tässä maassa nyt kukoistaa suuri salakuljetus ei sekään ollut mikään yllätys. Me tiesimme sen. Me olimme siitä aivan vakuutettuja, että näin tulee tapahtumaan, että ainakin sitä tullaan yrittämään. Muutamia asioita meille on tullut yllätyksenä, ainoastaan muutamia asioita, ja yksi on meille kaikkein suurin yllätys, josta minä ainakin yliopistosivistyksen saaneena ihmisenä hämmästyin. Ja se on se, että me olemme pettyneet luottamukseemme Suomen lääkärinkuntaan. On ikävä todeta sitä, että meidän lääkäriemme piirissä on niin tavattomasti kieltolakia käytetty oman voiton pyyntöön, liian suuressa määrässä varsinkin eläinlääkärien piirissä. Minä tiedän, että siellä on myöskin kunnollisia aineksia, minä en tahdo huomauttaa yleensä lääkärejä vastaan, mutta tältä paikalta on lausuttava, että me tunnemme pettymyksen tunteita siitä, että korkeamman sivistyksen saaneiden miesten joukossa on saattanut löytyä sitä alhaista voitonpyyntiä, sitä oman korkean ammatin, lääkärin korkean ammatin alentamista täydellisesti niin sanoakseni kapakkaisännän tasolle, se oli todella meille mitä suurin yllätys. Sitä me emme olisi odottaneet. Ja minä uskon ja toivon, että Suomen lääkärinkunta tässä kohden, se hyvä aines, mikä siinä on, että se tässä kohden tekee puhdasta jälkeä omassa keskuudessaan. Se oli meidän suurin yllätyksemme. Siinä me olemme paljon pettyneet. Tämän kautta on meidän kieltolailtamme riistetty yksi sen pääperustuksia pois. Toinen pettymys on se, että meidän virkamiehistömme, yleensä lainkuuliainen virkamiehistömme, että se tässä kieltolakiasiaassa ei ole pitänyt sitä lainkuuliaisuuden mainetta, mistä sentään Suomen virkamiehistö on ollut tunnettu ennen. Se oli meille myös pettymys. Jos ei tämä kohta olisi meitä pettänyt, niin me epäilemättä olisimme tällä kertaa paljon paremmassa asemassa. Kolmas pettymys oli se, että me odotinme sitä, että meidän sivistyneistömme, meidän ruotsinkieliset lehdet, kun ne vastustavat — emme sano mitään, vaikka ne vastustavat kieltolakia, se olkoon heidän oikeutensa — että he vastustavat sitä lojaalisella tavalla, mutta ettei sitä annettaisi räivätä

jonkun H:btin Jumbon ala-arvoisilla kirjoituksilla, mitättömillä jutuilla lakkaamatta aivan niinkuin jotakin häpeällistä ja hävettävää ilveilyä. On myöskin merkillepantavaa, minun täytyy sanoa se vielä se tapa, millä puhutaan kaikista ilmiannoista väkijuomaliikkeen alalla. Minä en puhunut, sen hra Schauman muistaa väärin, niistä, jotka ovat palkatut yhteen tai toiseen virkakuntaan tai virastoon kieltolaki-asiassa, niistä minä en puhunut, minä en tiedä tällaisten virkakuntien laadusta, mutta minä luulen, että se virkakunta on samanlaatuinen kuin virkakunnat yleensä: siellä on parempia ja huonompia aineksia. Minä puhuin vapaista kansalaisista, kansalaisista, jotka seisovat kansalaisten keskuudessa, talon isäntinä, itsellismiehinä jotka siellä tekevät elämäntyönsä ja minä uskallan vakuuttaa sen, että ne, jotka uskaltavat näitä asioita tuoda päivänvaloon, ne ovat sittenkin siveellisesti korkeammalla tasolla olevia ihmisiä, ja että näitä sitten leimataan sillä tavalla kuin leimataan, eräässä pienessä mitättömässä maaseudun lehdessä. Muka siveyden ja tapojen suuri vartija, sanomalehden toimittaja leimaa sen „nedrigt vär“ ja heillä ei ole mitään sanomista siitä „värvistä“, millä esim. useat meidän lääkärimme, eläinlääkärit erityisesti, ansaitsevat itselleen kymmeniä tuhansia pitämällä avointa kapakaliikettä. Se on sentään jotakuinkin nedrigt vär.

Minä myös huomautan, että tämä kansa on nousemassa varallisuuteenkin nähden. Minä voisin osoittaa säästöpankkitilastoa ja näyttää, mitenkä säästöpankeissa siitä huolimatta, että keskiluokka tässä maassa ei ole kyennyt mitään säästöjä viimeisinä vuosina tekemään, mitenkä säästöönpanot ovat lisääntyneet. Minä en kuitenkaan sitä tee, sillä minä tiedän, että minulle vastattaisiin niinkuin kerran vastattiin, että säästöönpanoja tekevät trokarit ja salakuljettajat ja sillä se tilasto on kuitattu. Mutta se ehkä kuitenkin jotakin puhuu, vaikka en sille tilastolle tahdo mitään rakentaa. Mutta minä menen maaseutuun, me näemme siellä, kalliista ajoista huolimatta, kalliita rakennuksia. Me näemme nousevan uutisrakennuksia sekä taloja että mökkejä. Minä näen paikoissa, missä vanhimpien lapset, työläisten lapset, olivat kouluissa ennen repaleisina, nyt minä näen kalliista vaattei-

den hinnoista huolimatta, tavattoman siistejä lapsia, niin että minun täytyi julkisesti kehua sitä. Meillä on nousua tapahtunut kansamme varallisuudessa. Meille sanotaan tosin — minä tiedän mitä herra Schauman tahtoo sanoa — hän sanoo, meillähän on korkea rahakonjunkturi, meille on tullut rahaa niin tavattomasti, varsinkin maanviljelijöille. Minä pyydän huomauttaa herra Schaumanille, että tässä maassa on ennenkin ollut korkeat rahakonjunkturit. On samanlaisia nousuja ollut muutamissa paikoissa pitäjä pitäjältä. Metsärahoilla on ansaittu kymmeniä ja satoja tuhansia, mutta mitään aineellisen hyvinvoinnin nousua ei ole tapahtunut. Suuri osa näistä varoista käytettiin juomiseen. Minä voisin lapsuuteni päiviltä kertoa erään maalaispitäjän taloudellisesta noususta. Siellä parisen kymmentä isäntää teki erinomaisen edullisen urakan jonkun reservikasarmien rakentamiseksi, kaupan, josta he voittivat kymmeniä tuhansia. Se oli tavattoman edullinen kauppa. Nousu tapahtui, he saivat paljon varoja ja noin parin kuukauden aikana nämä isännät olivat juovuksissa aamusta iltaan. Siihen se taloudellinen nousu käytettiin, ja minä olen aivan vakuuttettu siitä, että jos meillä väkijuomat olisivat vapaina, niin samalla tavalla olisi käytetty ainakin suurelta osalta nykyisen taloudellisen nousun antamat rahat vähin kaikissa piireissä. Meillä on nousua tapahtunut kaikilla aloilla, — niin — kieltolain kautta kalatkin ovat tulleet meillä kohteliaammiksi. Meille näet huudetaan ruotsalaisten sanomalehtien taholta lakkaamatta, että kalastajat ovat jättäneet kokonaan ammattinsa, he eivät enää lainkaan kalasta, mutta kaloja on kuitenkin yhtä paljon kuin ennenkin, ei mitään vähenemistä ole kalastustuotannossa tapahtunut. Kalatkin tulevat kieltolain kautta kohteliaammiksi tälle Suomen kansalle, joka kieltolain on säätänyt.

On sanottu hra Schaumanin viittaamassa professorin kirjoituksessa, että tässä on pantu liian suuri vekseli, jota Suomen kansa ei jaksaa lunastaa. Minä uskon, että Suomen kansa jaksaa sen vekselin lunastaa ja minä olen varma, että se sen vekselin lunastaa ennemmin tai myöhemmin. Siihen tosin tarvitaan paitsi kieltolakia, voimakasta aatteellista raittiustyötä. Tässä yhteydessä en voi olla huomauttamatta eräs-

tä seikasta, johon on tartuttu jo sanomalehdistössä minun viimeisen puheeni johdosta. Joku, luullakseni minun entinen työyhteisöni vapaan kansanvalistustyön kentältä, nimimerkki K. T. O., on kirjoittanut erään kieltolakia koskevan kirjoituksen toispäiväiseen Hufvudstadsbladetiin, jossa hän sanoo, että evankeliumi ei voi vaikuttaa eikä ole voimakas, ellei ensin oteta pois „lagens förbannelse”. Se on tavattoman kaunis lause ja se on meille papeille erinomaisen tuttu lause. Mutta minä ihmettelen, tarkoittaako tämä minun hyvä ystäväni sitä, että „lagens förbannelsen” poisottaminen merkitsee lain poisottamista. Sitä me teologit emme ole koskaan sillä tavalla käsittäneet. Tässä maassa tarvitaan kyllä vielä paljon innokasta työtä — minä olen varma siitä, että herra Schaumankin sitä tarvitsee — paljon aatteellista raittiustyötä, jonka kautta kieltolain kirous otetaan yksityisen harteilta pois. Ei minua kieltolaki paina ja täällä on paljon sellaisia, joita ei kieltolaki paina. He ovat päässeet pois „lagens förbannelsen” ja kulkevat raittiuden kauniissa evankelisessa vapaudessa. Ja siihen kyllä päästään, kun tehdään siveellistä ja aatteellista raittiustyötä. Ei silti tarvitse lakia ottaa pois. Laki on hyvä, tarpeellinen ja välttämätön. Mutta tämä lagens förbannelse se voi olla niin peräti monenlainen. Eilisiltaisessa Hufvudstadsbladetissa minä näin mitä kuvaavimman esityksen siitä, mitenkä tämä kieltolain kuorma voi olla raskas „förbannelse”. Siellä eräs maaseutulääkäri kirjoittaa suuren valituksen ja ruikutuksen: armahtakaa toki meitä kurjassa tilassa olevia maaseutu-lääkäreitä. Nyt on lääkintöhallitus antanut meille semmoisen ihmeellisen blokkikirjan, 23 senttiä pitkän ja 30 senttiä leveän, siinä on 100 lehteä, ja sitä minun täytyy kuljettaa muun pakaasini mukana lisäpainona joka paikassa, jossa minä otan sairaita vastaan. Tästä hän katsoo tarpeelliseksi kirjoittaa peräti surkean kirjoituksen, ja tottakin, onhan vallan sietämätöntä, että hänen raskaaseen pakaasiinsa on tällainen kirja pantu lisäksi kuormaksi. Jos todella meidän sivistyneistömme on niin tavattoman arka kuormille, jos se on niin äärimmäisen heikko kantamaan rasituksia, niin sitten todella minä en tiedä, mihin joudumme kieltolain tahi minkä muun lain kanssa tahansa. No niin, siinäpä se.

Herra Schauman selitti pikkuisen väärin

minun ajatustani, kun hän sanoi, että minä kyllä ehdotin hänen anomuksensa valiokuntaan, mutta toivoin, että se siellä haudataan. En minä sitä toivonut, mutta minä edellytin, että se tulee haudatuksi. Ja minä tähden tätä edellytin? Sen tähden, että minä en tienyt ensimmäisillä eduskunta-valtiopäivillä olleena erästä muutoksesta, joka on viime vuosina tehty, että aloite menee automaattisesti yhdestä istuntokaudesta toiseen. Ennen se täytyi joka istuntokausi uudistaa, ja jos se olisi nytkin täytynyt uudistaa, ei se olisi tällä istuntokaudella ennättänyt valiokunnasta palata. Mutta nyt kun aloite automaattisesti menee aina kolmekin vuotta eteenpäin, niin kyllä se sieltä viimein tulee esille. Siinä kohden minä peruutan lausuntoni ja minä toivonkin, että asia tulee uudestaan esille. Täytyy vielä ed. Schaumanille sanoa, että minä olen sen verran muuttanut mielipidettäni, että melkein olen valmis puoltamaan kansanäänestyksen toimeenpanoa, jos se muuten on muodollisesti mahdollista. Mutta ainoastaan yhdellä ehdolla, sillä, että molemmat sekä kieltolain vastustajat että sen puolustajat sillä kertaa puhuvat kansalle pelkkää totuutta, ettei ruveta käyttämään asemaa sillä tavalla kuin Ruotsissa. Täältä ruotsinmaalaiset naiset — heillä on tietysti oikeus puhua mitä tahansa — he kirjoittivat sisarilleen Ruotsiin kirjeen ja ihmeellistä, siihen olivat kaikki ruotsinmaalaiset naiset ja daamit kirjoittaneet nimensä. Siinä kirjeessä he kuvailivat raittiustilan, kotien hirvittävän rappion, mädännäisyyden, joka on tunkeutunut tähän maahan, semmoisella tavalla, jossa jokaino rivi täytyy leimata valheeksi. Ja tällaisilla kuvauksilla vaikutettiin kansaan Ruotsissa. Siellä on näytetty Ruotsissa m. m. ihmeellisiä eläviä kuvia, jotka ovat muka otetut Suomesta, ja niissä elävissä kuvissa ravintolain tarjoilijattarien melkein pä suonetkin juoksevat viinaa. Kun he ruuvaavat kengistänsä korot pois, niin tulee sieltä viinaryppy j. n. e. Katsokaa tällaisilla keinoilla agitetaan Ruotsissa ja maalataan Suomen kieltolakia. Jos voidaan niin sanoakseni sopia siitä, että tämä kansa saa kuulla pelkkää totuutta äänestyksen aikana, niin a la bonheur, minulla ei ole mitään vastaan tämän äänestyksen toimeenpanemista, sillä niin vakuutettu olen siitä, mille puolelle voitto kallistuu.

Lopettaakseni minäkin yhtä kauniisti

kuin herra Schauman täällä lopetti kerron, että minä tässä eräänä päivänä näin kauliinin kuvan. Siinä oli kuvattu Honolulun palmut, ne olivat kaukana taivaan rannalla. Se taitaa olla ihana paikka, se Honolulu. Tauluun oli merimies kirjoittanut jäähyväisensä Honolululle. Minä luulen, herra Schauman, että viinivapauden ja alkoholi-vapauden luvattu Honolulu tästä maasta on jo kaukana takanapäin, niin että vain siellä taivaanrannalla sen palmut huitovat ja viittovat. Olen vakuutettu siitä, että olisi parasta herra Schaumanin ja muidenkin kieltolain vastustajien opetella vähitellen merimiehen tavalla sanomaan „aloha Honolulu, hyvästi Honolulu”.

Ed. Latvala: Tuntuisi aivan omituiselta, jos toimitettaisiin kansanäänestyslaista, joka jo on voimassa ja jonka kansan valitsema eduskunta on muutama vuosi sitten suurella enemmistöllä hyväksynyt. Ainoastaan eduskunnalla myöskin on tilaisuus ja oikeus myöhemmin muuttaa tätä lakia, jos se sen tarpeelliseksi katsoo. Mutta toistaiseksi Suomen kansalle on nyt voimassa oleva kieltolaki siksi rakas, sillä niin paljon on sen puolesta ja sen aikaansaamiseksi työtä ja vaivaa nähty, ettei se siitä hevin tule luopumaan. Kun puheenaoleva kieltolaki muutoin on vasta vähän aikaa ollut voimassa eikä ole vielä mitenkään todettavissa sen epäpätevyys tai soveltumattomuus kansamme luonteeseen, niin ei tietenkään eduskunnalla toistaiseksi lähitulevaisuudessa liene syytä sen muuttamiseen tai kumoamiseen. Sentähden tuntuisi jopa eduskunnan arvoa alentavalta alistaa tämä asia kansanäänestyksen alaiseksi, koska kansanäänestyksen kautta juuri eduskunta on valittu ja eduskunta siis on jotakuinkin tarkka kuva kansasta, sen mielialoista, toivomuksista ja tunteista. Jos muutoin kansanäänestys pantaisiinkin toimeen, niin tulos olisi, siitä olen varma, jotakuinkin sama kuin eduskuntaäänestyksessäkin; se on: valtava enemmistö olisi kieltolain kannalla. Muutoin eduskunta on, tietääkseni, viime vaaleissakin valittu kieltolain merkeissä. Voinen mainita, että ainakin Turun eteläisessä vaalipiirissä Turun piirin raittiustoimikunta lähetti ennen vaaleja kaikille vaalilistoilla oleville edustajaehdokkailla kirjallisen kyselyn siitä, mille kannalle he aikovat aset-

tua eduskunnassa mahdollisesti esiintulevaan kieltolakikikysymykseen nähden. Ja sanomalehti-ilmoitusten mukaan valtava enemmistö, muutamia ruotsalaisia ehdokkaita lukuunottamatta, ilmoitti olevansa kieltolain kannalla ja sitä puolustavansa, joten siis valitsijoilla ainakin mainituissa vaalipiirissä ja ehkäpä muuallakin oli tilaisuus määrätä silloin jo kantansa. Mitä tulee äsken toimitettuun kansanäänestykseen Ruotsissa, on asianlaita kokolailla toinen. Siellä ei vielä ole olemassa kieltolakia, jonka vuoksi ja kun eduskunnan kokoonpano siellä on ainakin jossain määrin toisenlainen kuin meillä, oli enemmän luonnollista, että aijotun kieltolain suhteen tahdottiin tietää edeltäpäin kansan tahto. Muutoin Ruotsissa tuntuvat erinäiset painostukset ja vaaliteknilliset vaikeudet ynnä useat muut seikat vaikuttaneen aika paljon vaalin tuloksiin. Jos Ruotsissa ehkä vähän tuonnempana pantaisiin toimeen uusi kansanäänestys kieltolaista ja tämä saisi tapahtua kaikin puolin vapaissa olosuhteissa, niin tulos saattaisi olla kokolailla toinen kuin nyt viime kerralla, nimittäin kieltolain kannattajilla olisi ehdoton enemmistö.

Kieltolain vastustajien taholta on usein vedottu siihen, että kun kieltolakia rikotaan niin suurella määrässä, niin se on sentähden kumottava eli muutettava, koska kansan, paremmin ehkä sanoen, osan kansasta on mahdoton sitä noudattaa. Tämän johdosta voidaan huomauttaa, että esim. varkautta on kaikkina aikoina harjoitettu, varkaita on aina löytynyt, mutta ei suinkaan kenenkään meistä johtune mieleenkään tehdä esitys rikoslain kumoamisesta siltä kohdalta, mikäli se koskee varkaiden rankaisemista, tai anoa kansanäänestystä rikoslain muuttamisesta tai kumoamisesta. Tämä ei johdu mieleenkään, vaikka, niin kuin sanottu, varkaita on kyllä löytynyt ja löytyy, ja hyvin suurella määrässä on viime aikoinakin kaikenlaisia kavalluksia ja monenlaisia varkauksia harjoitettu. Rikoslaki pysyy voimassa huolimatta siitä, vaikka löytyy ihmisiä, jotka eivät voi pidättäytyä varastamasta enempää kuin muistakaan rikoksista. Muuten huomattakoon vielä muuan seikka. Me elämme poikkeuksellisissa oloissa. Maailmansota jälkiseurauksineen on ollut omiansa suuressa määrin lyhentämään ihmisten si-

veellisiä käsitteitä ja tottumuksia. Suomalaisenkin ennen kiitetty rehellisyys ja lain kunnioitus on valitettavasti ainakin eräissä piireissä melkolailla entisestään alentunut. Sodan aikana pääsi vauhtiin yksilöllinen voitonhimo esiintyen gulashauksessa y. m. m. ennen kuulumattomassa määrässä. Kaikki tämä osottaa löytyvän ihmisiä, joille eivät lait merkitse mitään. Kun voitonhimo on päässyt kehittymään ensin jollain alalla, kuten äsken sodan aikana elintarvegulashauksessa, etsii se nyt edelleen tulolähteitä esim. väkijuomaisen salakuljetuksesta käyttäen hyväkseen heikkoluonteisten ihmisten nautinnonhimoa. Muutoinkin kun joku uusi laajakantoisempi laki, jollainen kieltolaki kieltämättä on, laaditaan ja pannaan käytäntöön, kohtaa se ensi alussa vastarintaa varsinkin entisiin elintapoihin ja tottumuksiin lujasti kiintyneiden kansalaisten taholta. Monet suhtautuvat siihen joko vastenmielisyydellä tai epäluulolla. Tahdotaan etsiä ja tuoda esiin kaikki sen heikkoudet, koetella sen kestävyyttä. Vasta vähitellen ajan oloon, kun on opittu tuntemaan sen hyvät puolet, sen siveellinen vaikutusvoima, mikä täydellisemmin ja huomattavammin voi tapahtua vasta vuosikymmenien kuluessa, muodostuu arvostelu suopeammaksi ja annetaan sille ehdoton tunnustus. Niin oli asianlaita silloinkin, kun paloviinan kotivalmistus eli n. s. kotipoltto lainsäädännöllä lakkautettiin. Ensi aikoina silloin harjoitettiin salakotipolttoa varsin suuressa määrin, miltei joka kylässä, sillä vanhasta tottumuksesta oli ihmisten kovin vaikea yhtäkkiä luopua. Sitten vuosikymmenien kuluessa salapoltto kuitenkin väheni vähenemistään. Ainoastaan siellä täällä syrjäkulmilla sitä vielä ilmeni ja on harjoitettu hyvin vähässä määrässä, niinkuin yleensä on asianlaita muunkin pahan. Eihän yleensä pahaa voitane koskaan täydelleen poistaa. Viime aikoina sitten valitettavasti kyllä on salapolttokin yhä lisääntynyt salakuljetuksen rinnalla. Mutta jos kieltolaki pysytetään voimassa ja sen noudattamista valvotaan ja harrastetaan niin viranomaisien kuin kaikkien lainkuuliaisten ja raittiutta harrastavain kansalaisten taholta, niin nykyisen murrosajan ohi mentyä uskon salapolton ja salakuljetuksen samoin kuin juopottelunkin jälleen vähenevän.

En puolestani tahdo vastustaa kysymyksen valiokuntaan lähettämistä, koska ensinnäkin luulen, että se sinne jää ja hautaantuu, niinkuin täällä on sanottu. Ja jos valiokunta ehdisi tätä käsitellä, niin toivon valiokunnan asettuvan yksimielisesti hylkäävälle kannalle. Tämä sen vuoksi, että ehdotetusta kansanäänestyksestä ei missään tapauksessa olisi minkäänlaista hyötyä. Se olisi siis vähintään tarpeetonta. Tulos olisi siitä kuitenkin aivan sama, kuin eduskuntaäänestyksessäkin: Suomen kansa osottaisi varmasti olevansa ja pysyvänsä kieltolain kannalla. Täällä on muutoin ehdotettu jo, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, joka vaatikoon perustuslakivaliokunnan lausunnon. Minäkin puolestani voin tätä ehdotusta kannattaa.

Ed. Lampinen: Vaikka ed. Schaudman edellisessä istunnossa katsoi sekä velvollisuudekseen kuuluvan että arvolleen sopivaksi ryhtyä antamaan ryhmällemme neuvoja parlamentaarisisista tavoista yleensä, mutta eritoten puhumisesta, pyysin minä nimenomaan hänen omassa asiassaan puheenvuoroa, koska siihen kulutettu aika menee hänen kontolleen ja koska tässä varsin uskottavasti ollaan tekemisissä anomusehdotuksen kanssa, jonka toteuttamismahdollisuus ei ole, mikäli voin päätellä täällä ilmoitetuista mielipiteistä, mitenkään yläpuolella niitten ehdotusten, joita ryhmämme taholta on jätetty ja jätetään. Ed. Schaudman on sen lisäksi nimenomaan tänä päivänä pyytänyt vedota meidän tietämyksemme tässä asiassa ja minä koetan sitä tyydyttää.

Minä en tahdo lähteä arvostelemaan tämän anomusehdotuksen n. s. laillisuuspuolta, anomusehdotuksen jonka nimeksi varsin hyvin olisi sopinut „valmistavat toimenpiteet kieltolain kumoamiseksi”, enkä myöskään puhumaan kansanäänestyksestä yleensä, sillä mielestäni on taantumuksen musta peikko tässä verhottu niin harvakuuteisen näennäisen kansanvallan verhoon, että sen suhteen ei mitenkään saata erehtyä. Yrityksistä siinä suhteessa tulee vain varsin valaiseva havaintoväline, joka osoittaa, kuinka erästä demokratian äärimmäistä vaatimusta voidaan julkeasti ehdottaa asetettavaksi palvelemaan taantumuksen synkkää tarkoitusta. Minä tahtoisin sen sijaan hiukan tarkastaa niitä syitä,

mitkä ovat aiheuttaneet tällaisen anomusehdotuksen tekemisen. On varsin uskottavaa, että ne näkökohdat, mukavuussyyt ja nautinnonhimot, joista ed. Kares on täällä useamman kerran tämän asian yhteydessä puhunut, vaikuttavat huomattavasti tällaisen aloitteen tekoon. Ruotsissa äsken toimitetun kieltolakiäänestyksen aikana levitettiin viinaporvarien taholta m. m. erästä kuvallista plakaattia, missä nähdään kuvattuna herrasmies krapuja syömässä, viessä viinapullo ja kuvan alla oli luettava lause: „Kravut tarvitsevat tätä juomaa.” Parempaa itsetunnustusta tuskin voi odottaa saavansa. Todellakin kaikki sellaiset, jotka tahtovat kulkea taaksepäin, ne tarvitsevat sitä. Minä en kuitenkaan usko, että pelkät omakohtaiset mukavuussyyt olisivat yksinomaan aiheuttaneet tällaisen anomusehdotuksen tekemisen. Onhan herroilla tilaisuus noudattaa nykyoloissakin noita vatsan vaatimuksia. Eritoten ruotsinkielinen porvarillinen lehdistö, mistä täällä on jo monta kertaa mainittu, on asettanut miltei kansalaiskunnan erääksi vaatimukseksi taistelun kieltolakeja vastaan, vaikka toistaiseksi ei ole kuitenkaan tietääkseni mitään kunniamerkkejä tässä kaikenlaisten merkkien niin runsaslukuisessa maassa tämän taistelun huomatuimmille urhoille jaettu.

Näin julkisenkin mielipiteen ollessa kieltolain vastainen ei ole suinkaan ihmeteltävää, että virolaista virtaa. Saantimahdollisuudet eivät siis ole mitenkään vaikeat. Tiedetään, että varsinkin ruotsinkielisen rannikkoväestön keskuudessa harjoitetaan runsaasti väkijuomain salakuljetusta. Olisiko ed. Schauman tällä aloitteellaan tahtonut nousta tätä moraalista rappeutuneisuutta vastaan, tai kylvätkö mainitut seikat eripuraisuuden siemeniä tähän asti niin yksimielisen ruotsinkielisen väestön keskuuteen? Minä tiedän ja olen lukenut ruotsinkielisen väestön erään osan tyytymättömyyden ilmauksia siitä tavasta, millä mainitunkielinen porvarillinen sanomalehdistö on suhtautunut kieltolakiin. Ja kun herrat eivät voi peräytyä kieltolakeja vastustavasta kannastaan, on silloin keino selvä: Kieltolaki on kumottava, sillä siitä ei näiden mielestä saa tulla mitenkään sitä loukkauskiveä, joka aiheuttaisi ruotsinkielisen työtätekevän kansan katselemaan asioita laajemmassakin mittaka-

vassa, toisessa valossa kuin tähän saakka. Eiköhän tässä ole yksi syy, joka panee kieltolain kumoamista yrittämään.

Sangen ovelasti on jo pitemmän aikaa tällaista yritystä valmistettu. Eduskunta on tietääkseni kuluvan vuoden maaliskuun aikana kehoittanut hallitusta toimeenpanemaan tutkimuksen alkoholikäytön ja sitä koskevan lainsäädännön yhteiskunnallisista vaikutuksista. Edellyttäen kai, että asetetun komitean tutkimukset tuovat murhaavan aineiston kieltolakeja vastaan, tehdään nyt yritys kansanäänestyksestä. Taantumusporvariston kieltolakeja vastustava kanta on meille helposti ymmärrettävä. Viinaporvarin on annettava rikastua ja kansa saatava juomaan. Se unohtaa silloin kurjuutensa ja lakkaa politiikoimasta. Yhteiskuntarauha on taattu. Mikäli sitä pöhnäiset häiritsevät, korjaa poliisi siinä tilassa olevat työläiset putkaan, ajurit taas vievät herrasmiehet koteihinsa. Kelpaa sellaista aikaa kuvitella, jopa ponnistellakin tuohon päämäärään pyrkien. Että kieltolaki olisi kumottava sentakia, että tuota lakia niin paljon rikotaan, se on käsityskanta, joka antaa minulle heikon toivon olettaa, että ed. Schauman, silloin kun tässä eduskunnassa tulee esille esim. kysymys rikoslain 16 luvun sosialistipykälän kumoamisesta, auttaa meitä siinä, sillä ainakin porvariston mielestä myöskin tuota pykälää niin tavattoman paljon tässä maassa rikotaan.

Mitä sitten tulee alkoholikysymykseen Venäjällä, niin minä valitan että minulla enempää kuin ed. Schaumanillakaan ei ole ollut tilaisuus tutkia paikan päällä tätä asiaa. Mutta kun tämä asia on mielenkiintoinen, minä olisin erittäin iloinen, jos eduskuntapäätöksellä saataisiin aikaan komitea, mikä komitea lähtisi tutkimaan tätä asiaa, ja että tähän komiteaan tulisi ainakin ed. Schauman ja minä. Tällaisesta päätöksestä minä olisin erinomaisen iloinen.

Minun ei suinkaan tarvitse sitä sanoa senvuoksi etteikö se ilman sanomattakin olisi selvää, että tämän maan työväestön se osa, joka meidät on tänne lähettänyt, on jyrkän ja ehdottoman kieltolain kannalla. Me tiedämme sen mielipiteen, sillä me emme ole mitenkään erillinen osa siitä. Ja että näin on, siitä on todistuksena myöskin porvariston julkinen sana, joka

meitä on esitellyt sekä aivan harvinaisen omalaatuisella ja historiallisesti merkittäväällä tavalla, käyttäakseni edelleen porvarillisen sanomalehdistön sanontatapaa, lausunut meidät tähän kokoukseen tervetulleeksi. Minua ei ole hämmästyttänyt se laillisten muotojen sivuuttaminen, minkä sisältää ed. Schaumanin tekemä anomusehdotus, sillä eihän sellainen ole mikään harvinainen ilmiö. Käsitykseni porvariston laillisuudesta ei ole koskaan ollut yläpuolella epäilyksen, vielä vähemmän se olisi minulle sitä siinä kehitystilanteessa, missä tällä kertaa olen. Minä tahtoisin vain saada sanotuksi, että sitä suurta tehtävää varten, mikä on työväenluokan osana, tarvitsee se selvän pään, ja sen vuoksi me vastustamme kaikkia hämämisyriä.

Ruotsin äsken toimitetun kieltolakitistelun aikana oli Ruotsin kommunistinen työväenpuolue koko ajan yksimielisen ja jyrkän kieltolain kannalla. Kun me asian siinä vaiheessa, jossa ed. Schaumanin anomusehdotuksen kohtalo ratkaistaan, pudotamme sitä vastustavan lippumme maljakoon, olemme me vakuutetut siitä, että me olemme silloin merkinneet työväenluokan mielipiteen tässä asiassa tässä maassa. Olisi sängen valitettavaa jollei ryhmämme, silloin kun tämä asia tulee ratkaisuun, voisi tällaisia äänestyslippuja pudottaa 27 kappaletta.

Ja sitten siunatuksi lopuksi ed. Karekselle minun täytyy sanoa, että pappi hyväkkään asiaa puolustaessaan ei voi koskaan olla valehtelematta (Puhemies koputtaa). Minä uskon, että se asia menee onnelliseen päätökseen, josta minä olen tässä puhunut, ja minä luulen, että ed. Kareskin siihen uskoo. Meitä ei siis mitenkään voitaisi syyttää siitä, mistä ed. Kares mainitsi, että me emme uskoisi siihen, mitä me sanomme.

Ed. Bergroth: Huolimatta kaikista vastaväitteistä kannatan edelleen lämpimästi kieltolakia. Pidän sitä yhtä pyhänä kuin muitakin lakejamme, sillä se on laillisessa järjestyksessä säädetty ja vahvistettu. Tuntuu erinomaisen kummalliselta ja oudolta se esitys, että ryhdyttäisiin nyt kansanäänestyksen kautta ottamaan selvää siitä, kuinka suuri osa kansastamme sitä kannattaa tai vastustaa, nim. sitä lakia,

minkä Suomen kansa suurella yksimielisyydellä eduskuntansa kautta on hyväksynyt. Jos tällainen esitys hyväksyttäisiin, joutuisimme varsin arveluttaville poluille. Varmaankin vaadittaisiin yhä uusiintuvia kansanäänestyksiä sellaisista laeista, jotka eivät miellytä. Tällainen kansanäänestys synnyttäisi mielestäni rauhattomuutta ja kiihoittaisi jo ennestäänkin kuohuksissa olevia mieliä. Minä puolestani jyrkästi vastustan ed. Schaumanin tekemää ehdotusta; en suinkaan sentähden, että pelkäisin kieltolain puolustajien äänestyksessä jäävän vähemmistöön, vaan sentähden, että tämä olisi uskallettu teko, josta koituisi arveluttavia seurauksia ja suuria kustannuksia. Olen elävästi vakuutettu, että suuri enemmistö kansastamme vieläkin on kieltolain puolella, huolimatta siitä, että tätä lakia on, jos mitä, sanomattoman kiivaasti vastustettu ja ivattukin. Siinä on, niinkuin kaikissa inhimillisissä laeissa puutteellisuksia; niitä tarpeen mukaan laillisessa järjestyksessä poistettakoon ja lakia parannettakoon. Kyllä väitetään, että väkijuomain nauttiminen on suurempi kuin se oli muka ennen sotaa ja tämä pannaan kieltolain laskuun, mutta tämä väite ei pidä paikkaansa. Jos nyt kieltolaki kumottaisiin, sitten vasta nähtäisiin väkijuomain tulvan paisuvan yli äärien ja huomaisi varmaan moni kieltolain vastustajakin, mikä suuri siunaus sittenkin oli kieltolaista.

Minä ehdotan, että tämä asia lähetetään talousvaliokuntaan ja kannatan ed. Kailaa siinä suhteessa, että talousvaliokunta pyytää asiassa perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Ed. A. Furuholm: Så många talare hava i dag framträtt med anledning av rdgsm Schaumans petition, att jag för min del icke skulle anse mig behöva säga någonting. Det är egentligen rdgsm Kivlinnas framträdande här, som tvingar mig att säga några ord.

Det är icke första gången man här i riksdagen velat göra gällande, att brotten mot förbudslagen i främsta rummet äro att tillskriva den svenska tidningspressen. Det är ett förfärligt lätt sätt att komma ifrån ett obehagligt faktum. Man skyller allt på andra och försöker på detta sätt rentvå sig själv från all skuld.

Att i riksdagen debattera själva förbudslagen har visat sig fullkomligt löslöst. Förbudsvännerna lyckas icke övertyga motståndarna eller motståndarna förbudsvännerna. Jag för min del kan icke annat än finna att förbudsvännerna i denna fråga äro rent av färgblinda och med färgblinda människor kan man icke egentligen diskutera. För dem är det huvudsak att förbudslagen upprätthålles, likgiltigt vilka följder den än har. Rdgsm Kivilinna var nyss ganska egenrättfärdig. Han red på den gamla käpphåsten att, såsom jag redan tidigare nämnde, skylla alla överträdelser — icke alla men största delen — på den svenska tidningspressen. Jag för min del känner icke till förhållandena i de svenska kustsocknarna, de hava ju blivit utmålade i mycket mörka färger, men jag har dock rest och rört mig senaste sommar i det finska Finland och har där varit i tillfälle att inhämta, huru man uppfattar förbudslagen. Det är nämligen en himmelsvid skillnad mellan den officiella uppfattningen och den uppfattning, som förefinnes inom folkets breda lager. Jag har vid mina förfrågningar främst vänt mig till kvinnor, emedan jag ju förstår att hemmen mer än några andra lida av t. ex. en familjefars eller en sons dryckenskap. Jag har naturligtvis icke anställt en storartad enquête, men jag har ändå frågat åtskilliga personer och jag har alltid fått samma svar: nog är den här förbudslagen misslyckad, och det har jag fått vare sig vederbörande läst Uusi Suomi eller Helsingin Sanomat. När jag i somras befann mig i en liten stad i norra Finland, framställde jag samma fråga till olika personer: Huru är förhållandet här med avseende å nykterheten? Då fick jag alltid samma svar med samma bekymrade tonfall: här supes, här smugglas, här lönnbrännes. Då jag sedan reste till landet befann jag mig en dag i sällskap med några småbrukare, som tillhörde maalaispartiet och då kom frågan om förbudslagen igen på tal. De voro enligt min uppfattning mycket hyggliga och bra män, och ändå sade den ena av dem åt mig: Ja livsmedelslagen, se on oppinut meitä valehtelemaan ja varastamaan, och något alltför högt vitsord ville han ej ge förbudslagen, den har verkat på samma sätt. Då inföll en annan: Jaa, jaa se kiertolaki! Det

var det namn han gav åt denna lag, som för några utgör ett heligt palladium. När man hör sådant då måste man ställa den frågan till sig: Har det påståendet icke sitt berättigande att förbudslagen verkligen utgör en moralisk fara för vårt folk, ty enligt min åsikt är kärnpunkten i detta problem icke att man bryter mot lagen, (ty däri hava naturligtvis de talare alldeles rätt, som här hava framhållit, att det brytes mot alla lagar) utan frågan är här: huru bryter man emot förbudslagen och huru betraktar man brotten mot densamma? Det är just däri som den väsentliga skillnaden står att söka. Brotten mot förbudslagen väcka på många håll blott ett leende. Någon indignation har jag åtminstone icke kunnat finna utom förbudsvännernas krets och man må icke påstå, att det icke har sin betydelse. Till en början anser man, att det icke är så farligt att bryta mot förbudslagen, och sedan sprider sig denna uppfattning också till andra områden av det samhälleliga livet. Jag tror, att den, som fördomsfritt har betraktat förhållandena och icke går med de skygglappar, som förbudsvännerna anse att de måste anlägga, så fort de komma in på denna fråga, icke kan komma till någon annan slutsats än att i förbudslagens spår följer skenhelighet och att den sist och slutligen endast är en ren humbug, en officiell skylt, bakom vilken det icke finnes annat än lagöverträdelser. Då man en gång ser saken ur denna synpunkt — för mig äro nämligen de moraliska vådor som förbudslagen medför, det viktigaste — då kan man icke annat än anse det som en plikt att verka därhän att förbudslagen ersättes med ett annat system. Jag önskar visst icke att alkoholen skall frigivas, utan borde förbudslagen ersättas med ett förståndigt restriktionssystem. Tiderna äro icke mer desamma som 1907 då det finska folket, ärligt så tror jag åtminstone, stod bakom förbudslagen. Sedan dess har mycket hänt, uppfattningen har ändrats. Ej håller böra vi förakta tre års erfarenhet. Den synes mig ha visat, att det finska folket icke har den moraliska ryggrad, som behöves för att uppbära ett förbud sådant som totalförbudet. Hela den tanken bottnar i en ohistorisk uppfattning om människorna. Man kan icke reformera dem på detta sätt i ett slag. Jag för min

del anser det vara faktiskt en fosterländsk plikt att försöka verka därhän, att denna fördärvliga lag upphävs. Personligen är jag icke någon anhängare av tanken på ett referendum, men jag hoppas det oaktat att riksdagen icke vägrar remiss åt rdgsm Schaumans petition. Gör den det visar den att den vill gömma huvudet i busken.

Ed. Heikinheimon: Minä pyysin puheenvuoroa oikeastaan vain lyhyesti kannattaakseni ed. Kailan tekemää ehdotusta valiokuntaan lähettamisestä. Mutta koska se nyttemmin on tullut tarpeettomaksi, niin minä käytän puheenvuoroni toiseen tarkoitukseen. Niiden sanojen johdosta, jotka ed. Kares on lausunut Suomen lääkärikunnasta, minun täytyy sanoa, että minä olen sellaisessa asemassa, että minä en kehtaisi näyttää silmiäni virkaveljilleni, jollen minä jotakin heidän puolestansa tässä tilaisuudessa mainitsisi. Minä myönnän mielelläni, että sellaisia rikkomuksia on tapahtunut, kuin ed. Kares on täällä maininnut, ja merkitsen sen mielihyvällä, että ed. Kares on huomannut, että lääkärikunnassa on sentään toisenlaisiakin aineksia, kuin niitä, jotka ovat hänessä hämmästyttäviä ja mielipahaa herättäneet. Mutta on minun mielestäni aivan väärin selittää muutamien hairahtuneiden tähden koko lääkärikunnasta, ikäänkuin suuri mädännäisyys ja turmelus sen keskuudessa olisi päässyt vallalle. Minun mielestäni on aivan luonnollista, jos ottaa huomioon sen aseman, mihinkä lääkärikunta kieltolain johdosta on joutunut, että hairahtuneita on tässäkin ammattikunnassa ollut, ja minä väitän, että tässä maassa ei ole sellaista ammattikuntaa, joka olisi pysynyt ehdottomasti kaikkine jäsenineen laille kuuliaisena niissä oloissa ja siinä asemassa, johon lääkärikunta on kieltolain johdosta joutunut. Minä tahdon tämän vain lyhyesti merkitä. Minä pidän kieltolain puolustamisen siksi oikeutettuna ja siksi luonnollisena asiana, että tällaisia keinoja ei sen puolustamiseksi varmaankaan tarvitsisi käyttää.

Ed. Schuman: Ed. Kares täällä sanoi, että silloin kuin ruotsalainen tutkijakomissioni kävi Suomessa, niin se kaikkialla kysyi: Voitteko todistaa, että moraali on kieltolain takia mennyt alas

tässä maassa? Eikä kukaan voinut sitä todistaa. Minä kysyn ed. Karekselta, mitenkä on todistettavissa, että moraali on mennyt alas? Kaikki sen tietävät, jotka eivät tekopyhyydestä pidä, että moraali on epäilemättä mennyt alas tässä maassa juuri kieltolain takia sillä se hävittää lain kunnioituksen. Yleisesti tunnettu asia on yhtä hyvä kuin todistettu. — Ed. Kares edelleen sanoi, että irtolaisuus on vähentynyt, että eräät vankilat nyt seisovat tyhjinä, kun ei ole irtolaisia, ja se kai hänen mielestään oli todistuksena kieltolain hyvistä vaikutuksista. Mutta minä sanon, että eihän se todista, että kieltolaki on ollut vaikuttimena tässä asiassa, vaan siihen ovat tietysti vaikuttaneet monet muut asiat ja pääasiassa nykyiset taloudelliset olot. Samaa tietysti on sanottava siitä, että säästöpankkeihin on tullut enemmän varoja nyt kuin aikaisemmin. Voi muuten olla, että lasketaan niin, että paperimarkka on yhtä hyvä kuin kultamarkka ja että siitä riippuu tuo laskelma. Se on hyvin mahdollista. Sillä tavalla menetteli ainakin eräs suomenmaalainen, joka kävi Ruotsissa agiteeraamassa kieltolain puolesta. — Minä voin vielä huomauttaa siitä, että kieltolaki on synnyttänyt ilmiön, jota ei ennen ole saatu nähdä. Jos esim. kuljetta Helsingin kaupungissa ja katsotte siirtomaatavarakauppain ikkunoita, niin kaikkialla on huomattavissa merkillisiä pulloja, missä on alkoholitonta likööriä, eri lajia, alkoholitonta punssia, alkoholitonta tuota ja tuota. Mistähän nämä pullojat joutuvat? Siitä tietysti, että kieltolaki pakottaa ihmisiä valmistamaan alkoholijuomia sillä tavoin että panevat vähän spritiä noihin pulloihin. Ei mikään kunnan mies voi pitää nykyistä ulkokullattua alkoholittomuutta hyvänä. — Ed. Heikinheimon jo vastannut ed. Karekselle, kun hän nyt tänään rupeesi moittimaan ja sättimään myös lääkäreitä ja virkamiehiä. Minusta ed. Kareksen olisi pitänyt olla paljon varovampi siinä hänen lausuntonsa osassa.

Till slut ber jag få säga några ord åt en svensk representant, som, ehuru för första gången i riksdagen, ansåg sig oförhindrad att börja undervisa mig vad min petition egentligen innebär. Han sökte uppvisa att den hade ett reaktionärt syfte och ett antidemokratiskt syfte. Jag kan upplysa rdgsm Kulenius om att jag nog

vet vad jag gör och att jag icke alls är rädd att väcka sådana förslag, som i hans ögon kunna synas reaktionära. Det är för resten rätt egendomligt, — såvitt jag kommer ihåg, blev rdgsm Kulenius invald jämte mina vänner Hästbacka och Broända, som representant för högern — det är egendomligt, säger jag, att höra av en högerman förebräelser, att man icke är tillräckligt vänstersinnad. Jag tyckte för övrigt att det icke klädde herr Kulenius att börja föreslå för mitt petitionsförslag en så stilla och anspråkslös begravning som möjligt. För att komma fram med dylika uttryck behövs det dock större erfarenhet i riksdagen.

Vad herr Kailas förslag om remiss till till grundlagsutskottet beträffar, motsätter jag mig detsamma, icke för själva sakens skull, utan därför att jag tycker det är fullkomligt onödigt. Icke innebär min petition några definitiva åtgärder. Jag föreslår endast att regeringen måtte avlåta en proposition, varigenom det bleve möjligt att anställa folkomröstning om förbudets bibehållande eller upphävande. Men icke vill jag införa referenduminstitutet i allmänhet. Jag åsyftar endast att för denna undantagslags skull, som förbudslagen är, stiftas en annan undantagslag, på grund av vilken folket kan direkt uttala sig därom, huruvida förbudslagen är lämplig eller icke. Jag förstår ej annat än att om min petition leder till positivt resultat regeringen kan bedöma dess grundlagsenliga sida, utan att riksdagen i detta stadium behöver yttra sig därom. Jag ber sålunda få förorda talmanskonferensens förslag.

Ed. Sandblom: Det stora, mångåriga arbete, som nykterhets- och andra folkbildande föreningar nedlagt, har i stort sett gått förlorat genom förbudslagens verkningar. Folkmoralen har i hög grad gått ned och många lagbrott begås dagligen. Då frågar man sig: hava vi råd att kasta ut så stora summor, som förbudslagens efterlevelse kostar landet, då sprit ändå kan fås natt och dag, helg och söcken. Skulle förbudslagen leda till en fullständig nykterhet, så skulle jag och många andra, som nu äro emot lagen, genast understöda densamma. Men då man vet, att ungdomar och minderåriga sysselsätta

sig med spritsmuggling — vad skall man då vänta av det uppväxande släktet?

Jag är ej för egen person avundsjuk över de summor som stanna i spritjobbarenas fickor, men jag anser att de borde komma statens kassa tillgodo. Jag emotser remiss till ekonomiutskottet.

Ed. Pitkänén: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni niiden edustajain mielihpidettä, jotka ovat puheenaolevalle asialle antaneet sen ansaitseman arvon ja ehdottaneet esityksen aivan alussa hyljättäväksi, ilman, että vielä tuhlattaisiin valiokuntien kallista aikaa tämantapaisten asiain käsitelyyn. Sanon tämän vakaumuksestani ja tietäen sen, että valitsijani ovat samalla kannalla. Vaalien edellä ja perästäkin lähes kolmessakymmenessä eri tilaisuudessa olin keskustelussa maalaisväestön kanssa ja jokaisessa tilaisuudessa oli valtavana aivan, voi sanoa jokseenkin yksimielinen mielipide, että jokaisessa yrityksessä kieltolain kumoamiseksi on noustava maalaisliittolaisten vastustamaan. Ihmettelen sitä lojaalisuutta ja suvaitsevaisuutta, mikä kieltolain kannattajienkin joukossa on täällä esiintynyt. Onko tarkoitus arvostella asiaa hellemin sen tautta, että sen on tehnyt korkean sivistyksen omaava kansalainen, tai mistä syystä? Pidän tämantapaisia esityksiä aivan samanarvoisina, esittipä niitä herra Schauman tai Långström ja jätän jokaisen edustajan itsensä ratkaistavaksi ja vastattavaksi suhteensa kieltolakiin ja toivon, että jokainen edustaja pitää laillista lakia kunniaassa ja eritoten kieltolakia. Kannatan siis asian hylkäämistä ilman mihinkään valiokuntaan lähettämättä.

Ed. Wiik: Föremålet för denna diskussion skulle egentligen icke vara förbudslagen, icke heller folkomröstningen om förbudslagen, utan frågan om remiss av herr Schaumans petitionsförslag. Det är om denna fråga jag vill yttra mig, eftersom förslag om remissvägran blivit väckt och understött.

Mig synes nämligen att riksdagen bör hava synnerligen vägande skäl för att vägra remiss av ett initiativ. Sådant kan, såvitt jag inser, komma i fråga därest ett initiativ innehåller någonting lagstridigt, varvid talmannen t. o. m. bör vägra att föredraga detsamma. Härtill hör också

det fall, att i initiativet använts ordalag, som anses strida mot anständigheten. (Att en sådan rättighet kan av talmannen missbrukas, såsom också har skett, är en fråga för sig.) Vidare, i händelse initiativet befinnes icke vara allvarligt menat utan är att stämpla som en okynnespetition; då bör riksdagen givetvis vägra remiss, emedan en sådan skulle strida mot dess värdighet. Riksdagen har vidare vid ett antal tillfällen vägrat remiss av järnvägspetitioner. Det har då berott på, att man haft ett färdigt uppgjort järnvägsprogram, som tagit många år att utföra, och att man icke velat betunga riksdagsutskottet med en mängd förslag, som dock icke komme att bli beaktade så länge sagda program icke förverkligats.

Nu kan det visserligen inträffa, om man fasthåller vid dessa principer, att ett antal förslag remitteras, vilka icke befinnas värdiga att tills vidare komma under behandling, emedan andra, viktigare ärenden då bleve undanskjutna. Denna omständighet bör tagas i betraktande vid uppgörandet av utskottens arbetsplan.

Att herr Schaumans petitionsförslag icke skulle fylla de villkor jag nämnt, har väl ej ens påståtts. Visserligen verkar det något komiskt att man redan nu väcker förslag om en åtgärd, som är avsedd att komma till utförande först år 1925. Jag måste fråga mig om herr Schauman varit så begiven på att få höra denna diskussion, att han ej kunnat giva sig till tåls ett år till eller två. Men man har väl dock icke skäl att betvivla, att herr Schauman velat få sitt förslag taget på allvar, och man bör i allmänhet ha starka skäl för att därvas betvivla en sådan avsikt.

Det har under de senaste åren blivit sed inom riksdagen, att man förkastat utan remiss en del förslag, som av någon orsak väckt misshag hos riksdagens flertal. Detta är ett ofog, som icke borde fortsättas. De som i slika fall framställa förslag om remissvägran borde dock betänka, att de därigenom, vare sig med eller utan skäl, draga över sig skenet av att frukta närmare utredning av ifrågavarande spörsmål. I de fall då skäl till en sådan misstanke icke förefinnes, föreligger åter ett otillbörligt starkt förtroende till det egna omdömet förträfflighet. Mig synes, att varje i laglig form och i allvarligt syfte fram-

ställt initiativ har rätt att bli remitterat. Det synes mig överhuvudtaget, som om riksdagen icke borde fatta ett avgörande utan att hava övervägt vad den ämnar göra. Liksom jag ogillar att riksdagen nyss avslut förslaget om bordläggning ifråga om ett av yttersta vänstern väckt initiativ, som var okänt för det överväldigande flertalet av riksdagens medlemmar, skulle jag finna det oriktigt, om riksdagen vägrade remiss av herr Schaumans petitionsförslag.

Angående den sakliga innebörden av petitionsförslaget vill jag icke uttala mig, emedan jag finner det olämpligt att diskutera ett förslag, som för de flesta är känt endast genom hörsägen. Såsom anhängare av totalförbudet frågar jag mig för övrigt, huruvida en diskussion sådan som denna kan vara gagnelig för förbudet eller om man icke behöver befara, att en sådan här diskussion ökar behovet av alkohol för medicinskt ändamål.

Vad beträffar frågan om det utskott petitionsförslaget borde remitteras till anser jag, att det borde vara grundlagsutskottet. Det har också tidigare haft att göra med förbudslagen, åtminstone en gång. Det är nu icke fråga om förbudslagens innehåll, utan om dess vara eller icke vara. Den frågan behandlades av grundlagsutskottet, då det gällde att påskynda lagens stadfästande. Det förevarande fallet synes mig kunna jämföras med detta.

P u h e m i e s: Tekikö ed. Wiik ehdotuksen, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan?

Ed. Wiik: En tehnyt.

Ed. K a r e s: Jos sanani äsken vapaasti puhuessani sattuiivat niin, että minä olisin syyttänyt Suomen lääkärikunnan virallista järjestöä ja lääkärikuntaa virallisena organisaationa, niin minä ilmoitan, että minä en suinkaan sitä tarkoittanut. Mutta se, että meillä akateemisesti sivistyneissä piireissä, joilla vielä on lisäksi niin vakava ja pyhä elämäntutsumus kuin lääkärinammatti on, että siellä siksikin paljon on ollut rikkomuksia tässä suhteessa, se on ollut suuri pettymys. Minä mielelläni annan sen tunnustuksen, että lääkäriorganisaationit ovat tässä kohden koettaneet

saada parannusta aikaan ja uskon, että lääkärikunnan ponnistukset tässä asiassa tulevat menestymään ja saamaan aikaan korjauksen.

Ed. Kulenius: Jag begärde ordet för att offentligen få tacka herr Schauman för den välvilliga och farbroderliga tillrät-tavisning han gav mig. Men jag vill på samma gång låta honom förstå, att jag möjligen även framdeles kommer att upp-träda i samma dräkt som nu, även om herr Schauman finner den mindre klädsam. Jag förbehåller mig att få vara fullkomligt lika självständig som han och kommer ej att gå i någons ledband. För mig äro höger och vänster relativa begrepp. Jag hör ej till någondera utan kommer att handla enligt mitt samvetes bud.

Ed. Hakki: Minä kannatan ed. Kailan tekemää ehdotusta asian lähettämi-sestä talousvaliokuntaan, joka pyytäisi sit-temmin lausuntoa perustuslakivaliokun-nalta.

Ed. Kivilinna: Minä en vaivaa eduskuntaa monella sekunnilla, mutta kat-son sittenkin oikeudekseni muutamalla sa-nalla vastata ed. Furuhielmille. Hän ei ole voinut lausunnollaan saada pois puhutuksi sitä tosiasiaa, että meidän sivistyneistömme esiintyminen kieltolakia vastaan on tehnyt sen täytääntöönpanon monin verroin vai-keammaksi kuin mitä se olisi, jos oltaisiin tekemisissä vain juoppoushimonsa vallassa olevien ihmisten kanssa, ihmisten, jotka eivät voi olla juomatta, ja tähän luokkaan hän ei sentään tahtone lukea sivistyneistön suurinta osaa, ennen kaikkea sitä verrat-tain suurta sivistyneistön osaa, joka esi-merkiksi käyttää Hufvudstadsbladetia äänenkannattajanaan. Jos suomalaisella maaseudulla esiintyy jälkiä siitä, että kiel-tolakiin suhtaudutaan ylimielisesti, niin se on suurelta osalta juuri tartuntaa tämän sivistyneistön taholta.

Ed. Annie Furuhielm: Jag vill också fatta mig mycket kort. Jag ber få säga om de personer, jag råkade i somras, att deras oskyldiga själar icke varken för-giftats av Hufvudstadsbladet än mindre av Jumbo.

Ed. Juutilainen: Ei tässä asiassa pitäisi toisen kansanluokan kivittää tois-taan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Jaskari ed. Perälän ja Pitkäsen kan-nattamana ehdottanut, että alote valiokun-taan lähettämättä hyljättäisiin. Nimitän tätä ehdotusta ed. Jaskarin ehdotukseksi. Sen ohessa on ed. Kaila ed. Huotarin y. m. kannattamana ehdottanut vastoin puhe-miesneuvoston ehdotusta, että asia lähetet-täisiin talousvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Nimitän tätä ed. Kailan ehdotukseksi.

Puhemies: Onko selostus oikea?

Ed. A. Jaskari: Minä pyydän huo-mauttaa, että minä en tehnyt sellaista eh-dotusta, että ei anomusta lähetettäisi valio-kuntaan.

Puhemies: Edustaja Jaskari ehdotti lausunnossaan asian hylättäväksi, vaan kun ed. Jaskari on nyt ilmoittanut, ettei se ollut hänen tarkoituksensa ja koska saman ehdo-tuksen on tehnyt ed. Perälä, jota ed. Pitkä-nen on kannattanut, niin tässä tapauksessa ed. Jaskarin huomautuksen jälkeen kutsun tätä ehdotusta ed. Perälän ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. Kailan ehdotuksen vä-lillä ja sen jälkeen, kumpi näistä ehdotuk-sista voittaa, asetetaan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy puhemiesneuvoston eh-dotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kailan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 45 jaa- ja 113 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Kailan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kailan ja ed. Perälän ehdotuksien välillä.

Ken hyväksyy ed. Kailan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Perälän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Kailan ehdotuksen.

Asia lähetetään talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää perustuslakivaliokunnalta lausunto.

2) Isojaon loppuunsaattamista maan pohjoisissa kunnissa

koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

3) Verollepanon ja isojaon toimittamista Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa

koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 83 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

4) Rahaston muodostamista valtiolainojen myöntämiseksi maaseudun sähköistämisyhtymille

tarkoittava ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta laki- ja talousvaliokunnan lausuntoa.

5) Esityksen antamista laiksi huoneenvuokrasäännöstelystä

tarkoittava ed. Långströmin y. m. anom. ehd. n:o 85 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Långström: Vaikka tässä nyt on lähetekeskustelu kysymyksessä, niin en katso voivani tätä kysymystä sivuuttaa siihen kajoamatta, siksi tärkeänä tätä kysymystä tällä hetkellä pidän.

Kun vuokrasäännöstely viime istunto-kauden lopulla kumottiin, oli useilla edustajilla silloin se käsitys tai tuotiin ainakin sensuuntaisia ajatuksia ilmi sen ollessa eduskunnassa esillä, että ne ajat, jolloin vuokrasäännöstelyä tarvitaan, on jo yli eletty ja että säännöstelyn jatkaminen näin ollen olisi haitaksi vuokraajille kuin myös vuokranantajille. Samaten uskoteltiin, että säännöstelyn lopettaminen ei aiheuta mitään suurempaa asuntopulaa eivätkä talonomistajat muka tulisi harjoittamaan vuokrilla kiskontaa. Esitettiin myös väitteitä siitä, että on palattu takaisin n. s. säännöllisiin oloihin, ja jos jotain pienempiä epä-säännöllisyyksiä olisikin olemassa, niin järjestyvät ne kyllä itsestään. Nämä oletukset, jos niitä yleensä tositarkoituksessa silloin tehtiinkään, ovat sen jälkeen osoittautuneet aivan harhaanjohtaviksi ja vääriksi, sillä heti vuokrasäännöstelyn loputtua ryhtyivät talonomistajat kaikkialla tässä maassa mitä laajaperäisimpiin häätötoimenpiteisiin. Joukkohäätöjä pantiin toimeen kaikkialla ympäri maata. Samalla kun näitä joukkohäätöjä toimeenpantiin, kieltäytyivät talonomistajat vuokrasopimuksia ollenkaan vuokralaisten kanssa tekemästä ja aikaansaivat sillä tavalla niin suuren hätäntymisen vuokralaisten keskuudessa, että nämä vaikeaan asemaan joutuneina olivat pakotetut alistumaan ja hyväksymään vuokranantajain mielivaltaisesti asettamat, useinkin raskaat ja säännöksiin perustumatomat vuokraehdot. Ne, jotka eivät pystyneet vuokrakeinottelijain pohjatonta kukkaroa ja heidän yhä kasvavia vaatimuksiaan täyttämään, joutuivat armotta kadulle. Tähän asemaan joutuivat luonnollisesti työläiset ja muut pieneläjät, jotka jo ennestään elivät vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa eivätkä siis enää kestäneet sitä lisäkuormitusta, tätä huimaa-

van korkeata vuokrien korotusta, joka toisin paikoin nousi nelikertaisestikin siitä, mitä ne olivat tähän asti olleet. Esim. Helsingissä on vaadittu huoneesta ja keittiöstä vuokraa jopa 800:kin markkaa kuukaudessa.

Työväestö ja vähävarainen kansanluokka yleensä on aina suurissa asutuskeskuksissa saanut ahtautua sivukaupunkien kehnoihin hökkeleihin, samaan aikaan kuin yläluokka on elänyt keskikaupungin loistavissa rakennuksissa ja muissa tilavissa asunnoissa. Mutta nyt vuokrasäännöstelyn loputtua joutuivat työläiset ja vähävarainen luokka entistä kehnompaan ja kurjempaan asemaan. Talonomistajain laajasuuntaisista häätötoimenpiteistä on ollut seurauksena, että tuhansia ihmisiä eri puolilla maata on joutunut kokonaan asunnottomiksi. Tuhannet perheet, joissa on ollut pieniä lapsia ja sairaitakin on häätötoimenpiteiden seurauksesta joutunut asustamaan sellaisissakin paikoissa kuin vajoissa, talleissa, ullakoilla ja kellareissa ja metsissäkin paljaan taivaan alla. Esimerkkinä valitsevista asuntokurjuudesta voisi kertoa lukemattomia, mutta tyydyn tässä vain esittämään pari sellaista, jotka sattuvasti kuvaavat asunto-olojamme. Esim. viime keväänä joutui eräs leskivaimo kolmen pienen lapsen kanssa hädetyksi huonepahasestaan Fredriksbergissä. Kykenemättä suorittamaan suunnattoman korkeita vuokria, joita talonomistaja asetti hänelle, oli lesken pakko turvautua hyväsydämisten ihmisten apuun ollen yön siellä toisen täällä, mutta tämäkään keino kun ei enää auttanut — talonomistajat olivat jyrkästi kieltäneet pitämästä liikoja ihmisiä huoneissa — niin oli leskenkin pakko muuttaa sieltä pois ja joutui leski asumaan Fredriksbergin eräälle n. s. Palmin kalliolle suojanaan viheliäinen kaikenlaisista risusäkeistä ja pahvikappaleista tehty hökkeli. Vaimo oli rakentanut sanotulle kalliolle huvilan keräämistään huopapaperikoteloista sekä niitten päälle asettanut peitoksi jotain risuja ja oli koko laitos sitten köytetty paremmaksi vakuudeksi köydellä kiinni, etteivät tuulet pääsisi lennättämään seinä ilmojen teitä. Koju oli 2½ metriä pitkä, 1½ metriä leveä ja vähän yli metrin korkeinen. Lattiana oli paljas kallio, johon kuitenkin pehmikkeeksi oli asetettu joku vanha säkin riekale ja päänaluksena käyttivät he laudankappaleita ja peitteenä oli

ruumiinverhona olevia vaatteita. Eräs toinenkin perhe asusti samaisella kalliolla, mutta oli heidän asuntonsa hieman siedettävämmän näköinen, se kun oli kokoonpantu laudankappaleista ja oli jonkun verran tilavampi, mutta ihmisasuntoa ei sekään muistuttanut, pikemmin sikolättiä. Nämä ovat vain pari pientä esimerkkiä niistä tuhansista tapauksista, joita eri puolilla maata on sattunut. Pyydän lisäksi vielä viitata niihin tilastoihin, joita nyt sosiaalihuollituksen toimesta on kerätty ja jotka aivan hiljattain on julaistu. Tätä tilastoa en tahdo tässä koko laajuudessaan luetella; senhän ovat edustajat päivän sanomalehdistä nähneet. Tämän tilaston mukaan on maassa asunnottomia perheitä 3,391 ja nousee niitten jäsenluku 13,772 henkeen.

Asuntokurjuudesta on joutunut kärsimään paitsi työläisluokka myös pikkuvirkamiesluokka, joka vähävaraisena on joutunut vaikeaan asemaan asuntovuokrien kohotessa keinottelun vaikutuksesta huipuunsa. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Helsingin vuokralaisyhdistyksen koolle kutsuman kokouksen tekemät päätökset. Tämä vuokralaisyhdistys, joka ei suinkaan ole mikään puolueyhdistys, mainitsen tämän siksi, koska tätä vuokrasäännöstelykysymystä on tahdottu ainakin eräältä taholta leimata puoluekysymykseksi, tämä vuokralaisyhdistys on kokoonpantu etupäässä virkamiehistä ja muista paikkakunnan pieneläjistä. Sen pitämä kokous viime syyskuun 24 päivänä, joka pidettiin Helsingissä Uusmaalaisen osakunnan talolla ja jossa oli saapuvilla noin 500 henkeä, m. m. edustajia eri puolilta maata, käsitteli vuokrakysymystä yleensä ja teki tästä kysymyksestä m. m. seuraavat päätökset ja hyväksyi seuraavat ponnet: „Että lainsäädäntötietä on toistaiseksi estettävä enempään häätöjen toimeenpano sekä palattava takaisin säännöstelyn kannalle; että valtiotien ja kunnan viranomaisten on viipymättä ryhdyttävä hankkimaan hätäasuntoja hädetyille perheille sellaisissa kaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa, jotka pahimmin asuntopulasta kärsivät; tilapäisiksi asunnoiksi olisi etupäässä luovutettava kasarmeja, oppi- tai kansakouluja sekä tilapäisiä sairaaloita, missä niitä on olemassa; että viranomaisten huomiota on kiinnitettävä siihen leväperäisyyteen, jota syyttäväviranomaiset osoittavat vuok-

rakeinottelulain rikkomuksiin; että yleishyödyllisen rakennustoiminnan avustamiseksi on eduskunnan vielä kuluvaan vuoteen varten myönnettävä 25 milj. markan suuruinen määräraha; että valtion 1923 vuoden talousarvioon on yleishyödyllisen rakennustoiminnan avustamiseksi merkittävä 100 milj. markan suuruinen määräraha; että tarpeellisia veroja, joista saaduilla tuloilla voidaan edistää yleishyödyllistä rakennustoimintaa, on määrättävä; näistä veroista pitää kokous tärkeimpänä kunnallista asuntoylellisyysveroa ja vanhojen, huokeitten rakennuskustannusten aikana rakennettujen kiinteistöjen tuottamain tulojen verottamista."

Tällaisia kokouksia on pidetty ympäri maata vuokralaisten keskuudessa ja ovat niissä tehdyt päätökset olleet jotakuinkin samansuuntaisia kuin tämä, josta äsken mainitsin. Tilanne on siis sellainen, että pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen. Asunnottomain asema kaupungeissa ja asutuskeskuksissa on niin kurja, että pikaista vuokraoljen säännöstelyä kipeästi kaivataan. Sitä odottavat tuhannet kiusaantuneet ja tunnottomain vuokraajain miellivallasta kärsimään joutuneet ihmiset. Jos ne edustajat, jotka viime keväänä äänestivät vuokrasäännöstelyn lopettamisen puolesta, viitsisivät vaivautua täällä Helsingissä esim. menemään Sörnäisissä olevalle Suvilahden kasarmille, jonne satoja asunnottomia on sijoitettu, niin olisivat tilaisuudessa näkemään siellä kappaleen siitä asuntokurjuudesta, mihinkä vuokrasäännöstelyn lopettaminen on tässä kaupungissa johtanut. Uskoisin, että tämä tutkimusmatka saisi edustajat vakuutetuiksi siitä, että vuokrasäännöstelyn lopettaminen oli sittenkin väärin olettamuksiin perustunut päätös, joka hetimiten olisi korjattava.

Suorin ja nopein tie tämän asian ratkaisemiseksi olisi mielestäni se, että eduskunta päättäisi julistaa kaikki vuokrahuoneistot kansan omaisuudeksi, joita sitten vuokrataisiin kunnanvaltuustojen asettamain huoneenvuokralautakuntain kautta asuntoa tarvitseville. Mutta kun minä uskon, että eduskunnan porvarillinen enemmistö, huolimatta siitä, vaikka hätä asunnon tarvitsijain keskuudessa onkin näin suuri, tuskin tulisi tällaista ehdotusta hyväksymään, niin täytynee kai tällä kertaa tyytyä huoneenvuokrasäännöstelyyn palaamiseen. Samalla kun kannatan puhemiesneuvoston eh-

dostusta, että tämä asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, toivoisin, että asia siellä kiireellisenä käsiteltäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: Kun aika on näin pitkälle kulunut, niin keskeytetään nyt istunto, ja jatketaan sitä tänä iltana klo 7.

Istunto keskeytyy klo 4.20 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

6) Rajaseutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista

koskeva ed. Mannerman y. m. anom. ehd. n:o 86 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

7) Suunnitelman laatimista eri kypsyysasteille sovelletuilla kursseilla rakentuvaa kansakouluopettajia seminaaria varten

tarkoittava ed. Kivilinnan anom. ehd. n:o 87 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

8) Kansakoulun asettamista yleiseksi pohjakouluksi

koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 88 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

9) Ennen 1/3 1921 eläkkeelle joutuneiden kansakouluopettajain eläke-etuja

koskeva ed. M. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 89 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

10) Kirkollisen alkukoulun opettajien eläkkeitä

koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 90 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

11) Rautatien rakentamista Joensuusta Taipaleen, Tuusniemen ja Kaavin kirkonkylien kautta Siilinjärven tai Alapitkän asemalle

koskeva ed. Reinikan y. m. anom. ehd. n:o 91 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

12) Rautatien rakentamista Tampereelta Hämeenkyrön y. m. paikkakuntien kautta Kristiinankaupunkiin

koskeva ed. Estlanderin anom. ehd. n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

13) Rautatien rakentamista Helsingistä Vihdin ja Huittisten kautta Risteen asemalle

tarvoittava ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiassa kulkulaitosvaliokunnan lausunto.

14) Rautatien Pori—Kristiinankaupunki—Vaasa—Uusikaarlepyy—Pännäinen rakentamista

koskeva ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 94 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta kulkulaitosvaliokuntaan.

15) Rautatieyhdistelmän Riihimäki—Jyväskylä, Suolahti—Haapajarvi rakentamista

koskeva ed. Vesterisen y. m. anom. ehd. n:o 95 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

16) Rautatien rakentamista Kokkolasta Suolahteen

koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 96 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

17) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle

koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 97 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan jonka tulee pyytää asiasta kulkulaitosvaliokunnan lausuntoa.

18) Rautatien rakentamista Epilän pysäkillä Seinäjoen asemalle

koskeva ed. Y. Pulkkinen y. m. anom. ehd. n:o 98 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

19) Rautatien rakentamista Vilppulan asemalta Jämsänkosken tehtaille

koskeva ed. Eskolan y. m. anom. ehd. n:o 99 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

20) Rautatien rakentamista Mikkelistä Itä-Hämeen lävitse Päijänteen yli Turenkiin tai Riihimäelle

tarvoittava ed. Kareksen anom. ehd. n:o 100 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

21) Rautatien rakentamista Rovaniemen kirkonkylästä Kemijärvelle

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 101 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

22) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Saarijärven y. m. pitäjien kautta Pännäisten asemalle

koskeva ed. Inborrin anom. ehd. n:o 102 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

23) Pohjoisimman Suomen rautateiden rakentamista

koskeva ed. A. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 103 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

24) Rautatien rakentamista Helsingistä Porvoon ja Haminan kautta Viipuriin

tarkoittava ed. J. Vainion y. m. anom. ehd. n:o 104 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

25) Rautatien rakentamista Lappeenrannasta Vuoksenniskan—Rautjärven—Simpeleen kautta Elisenvaaran tai Syväoron asemalle

koskeva ed. Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 105 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

26) Rautatien rakentamista Kontiomäeltä Kemijärvelle

koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 106 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan kulkulaitosvaliokuntaan.

27) Määrärahan myöntämistä uudismaitten ruis-, ohra- ja kaurasadon ostamiseen vuosina 1923—1925

tarkoittava ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 107 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

28) Laitumen hankkimista maaseudun pieneläjille

koskeva ed. Harvalan y. m. anom. ehd. n:o 108 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

29) Lisämaan antamista itsenäistyneille pikkutorpille

koskeva ed. Marttilan y. m. anom. ehd. n:o 109 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

30) Lapin kihlakunnassa sijaitsevien virkatalojen tilusten peruuttamista valtiolle

koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 110 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

31) Maatalouskoulun perustamista Lapin kihlakuntaan

koskeva ed. Aspelinin anom. ehd. n:o 111 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

32) Kalastuselinkeinon kehittämistä ja kalastajaväestön turvaamista tarkoitaviin toimenpiteisiin ryhtymistä

koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 112 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

33) Komitean asettamista valmistamaan ehdotusta laiksi asutustoiminnan kehittämisestä

tarkoittava ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 113 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

**34) Komitean asettamista laatimaan lakia
palkkalautakunnista ja alimmista
palkoista**

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 114 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**35) Valtion työläisten palkkausolojen järjes-
tämistä työehtosopimuksilla**

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 115 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**36) Varojen myöntämistä hallituksen käytet-
täväksi työttömyyden torjumista varten**

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 116 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiassa työväenasiaainvaliokunnan lausuntoa.

**37) Esityksen antamista säännöllisen yötyön
poistamisesta kirja- ja kivipaino-
ammattialoilla**

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 117 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**38) Työriidoista aiheutuvien työväenasunto-
epäkohtain poistamista**

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 118 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**39) Työttömyyskassoista 2 p:nä marraskuuta
1917 annetun asetuksen voimaansa-
panoa koskevan asetuksen 6 §:n
muuttamista**

tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 119 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**40) Ammattien tarkastajain luvun lisäämistä
ja ammattien tarkastuksen uudelleen
järjestämistä**

koskeva ed. Aallon y. m. anom. ehd. n:o 120 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**41) Esityksen antamista laiksi, jonka mukaan
työntekijöille sukupuoleen katsomatta
turvataan samasta työstä sama
palkka,**

tarkoittava ed. R. Sillanpään y. m. anom. ehd. n:o 121 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**42) Liikeneuvostojärjestelmän toimeenpan-
emista Suomessa**

tarkoittava ed. Kedon y. m. anom. ehd. n:o 122 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaainvaliokuntaan.

**43) Sairaus-, hautaus- ja äitiysvakuutuksen
ynnä työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden
säättämistä**

tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 123 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**44) Lakiehdotuksen antamista merimiesten
työoloista**

koskeva ed. Wiikin anom. ehd. n:o 124 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiaainvaliokuntaan.

**45) Ehdotuksen laiksi lasten ja nuorten hen-
kilöiden työajasta**

sisältävä ed. Kankarin y. m. edusk. esit. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaainvaliokuntaan.

46) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 luokkasotaan osaaottaneiden sekä sen jälkeen poliittisista syistä tuomittujen henkilöiden armahtamisesta ja vireilläolevien tällaisten syytteiden raukeamaan jättämisestä

sisältävä ed. R. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 37 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R. Sillanpää: Tämän aloitteen tarkoituksena on koettaa saada korjattua sitä vääryyttä, mitä luokkasodan jälkeen on harjoitettu niin monia luokkamme jäseniä vastaan sulkemalla heidät vuosikausiksi vankityrmiin, tyrmiin sellaisiin, jotka ovat saavuttaneet kuuluisuutta kautta sivistyneen maailman. Lienee paikallaan muutamilla sanoilla kosketella vankilakomentoa yleensä ja sitä minkälaisen kehityksen alaisena se on ollut voidaksemme käsittää minkälaisissa oloissa niin monet työväenluokan jäsenet saavat viettää vuosikautia paraasta elinajastaan.

Yleensä tavataan vankien hoitoa sen sanan varsinaisessa merkityksessä vasta 1700-luvulta alkaen. Siihen asti oli vallitsevana mielipiteenä kaikkien sivistyskansojen keskuudessa se, että rikollisten rankaisemisen päätarkoitus oli kostaa, peloittaa ja tehdä rikollinen kykenemättömäksi tekemään rikoksia. Vankilan tehtäväksi jäi vain mahdollisimman vähillä kustannuksilla säilyttää rikollista ja estää se pakenemasta. Vankien vankiloissa pitäminen oli vain hallitsijan ja yleensä yhteiskunnan laillistettua räökkäystä. Siitä ovat kyllin selvänä todistuksena Rooman Mamertinilainen vankila, Pariisin Bastilje, Lontoon Tower, Espanjan inkvistsionilaitokset ynnä muut samanlaiset. Vankiloissa vallitsevaa kurjuutta ei poistanut sekään, että ryhdyttiin rakentamaan niin kutsuttuja kuritushuoneita, joissa yritettiin parantaa vankeja pakottamalla heitä työhön. Kuritushuoneita alettiin perustaa ensin Englannissa. Näissä säilytettiin yhdessä nuoret ja vanhat lainrikkijat, tuomitut ja tutkintolaiset, sairaat ja terveet, selväjärgiset ja mielisairaavat vangit. Pyövelit, vartijat ynnä muut

vankilan järjestysmiehet saivat kiskoa palkkansa vangeilta myymällä heille väkijuomia. Juopottelu ynnä muut sellaiset ajankulut olivatkin vankilassa yleisesti käytännössä. Uudempaa virtausta vankeinhoidonkin alalla synnytti n. s. valistus aika. Alettiin kiinnittää enempi huomiota vankien inhimillisempään kohteluun. Alettiin käsittää, että vangin sielua ja ruumista ei saanut tuhota, vaan tuli sitä kunnollisella kasvatuksella kehittää kunnolliseksi yhteiskunnan jäseneksi. Tämä ei kylläkään aiheutunut mistään humanisista syistä vaan puhtaasti etukysymyksistä. Vallassa oleva luokka käsitti että sikäli kuin vankien lukumäärä lisääntyi ja kun heitä vankiloissa kohdeltiin ikäänkuin jotain yhteiskunnan hylkiöitä, ne vankiloista päästyään suhtautuivat tuohon yhteiskuntaan sen mukaisesti. Porvaristolle oli myös tärkeätä kapitalismin nousukautena turvata itselleen rauhallisena pysyvää työvoimaa, jota voi mielinmäärin riistää, ja jollaista ei ollut se aines, jota oli vuosikautia kiusattu ja kidutettu vankiloissa. He olivat saaneet katkeruuden tunteen, joka oli herkkä heräämään sorron heitä kohdatessa.

Huomattavamman luvun uusiakaisessa vankeinhoidossa muodostaa Pohjois-Amerikan kveekarivaltiossa Pensylvaniassa aikaansaatu vankeinhoitoudistus. Mutta siinäkin oli se paha puolensa, että rikosta yleensä pidettiin syntinä ja vangin oli yksinäisessä kopissa ollen sovittava tuota syntiänsä, joten siis vankilassaolo käsitettiin jonkinlaisena parannusharjoituksena. Aluksi ei vankeja pakotettu työhön vaan jos he halusivat sitä tehdä, oli se ikäänkuin ajankulua, eikä sitä pidetty rangaistuskeinona kuten esim. Suomen vankiloissa nykyään on laita. Tehtiin taas parannuksia vankeinhoidon alalla. Otettiin käyttöön n. s. auburnilainen eli äänettömyysjärjestelmä. Tämä järjestelmä keksittiin noin 1823 Amerikassa New Yorkin valtiossa Auburgin kaupungissa. Tämä järjestelmä sai nimensä siitä, että vankien tuli olla aivan äänettömiä päivällä ollessaan toisten vankien kanssa yhteisessä työhuoneessa työssä ja yöllä sai hän olla yksinään kopissa. Hän ei saanut sanallakaan keskustella toisten vankien kanssa. Jos hän rikkoi tätä määräystä, oli seurauksena ankara rangaistus. Kuten luonnollista oli tällainen järjestelmä kaikkea muuta kuin suositeltava. Äänettömyysvaatimus oli

mahdoton toteuttaa, sillä ihminen olkoonpa se vaikka vankina olevakin, ei voi tuollaisia luonnottomia vaatimuksia ajanpitkään täyttää.

Tämän jälkeen tuli käytäntöön jonkunlainen yhdistelmä edellisistä n. s. iirläinen järjestelmä, jota alettiin soveluttaa ensiksi Irlannissa vuonna 1854. Sitä sanotaan myöskin n. s. edistysjärjestelmäksi. Tämä tiesi sitä, että vankia hänen vankilaan tullessaan kohdeltiin aluksi hyvin ankarasti, mutta myöhemmin muuttui kohtelu lempeämmäksi, mikäli vanki saavutti luottamusta vankilaviranomaisten taholta. Ja voipa hän rangaistuksensa loppuaikoina päästä ehdonalaiseen vapauteenkin.

Meillä Suomessa on vankeinhoidon alalla käytännössä järjestelmä joka on sekoitus eli yhdistelmä kaikista noista edellämaituista. Voimme sanoa ettei tässä suhteessa suinkaan ole sanottavasti edistytty. On myönnettävä, että uusi rikoslainsäädäntömme omaksui rikollisten rankaisemiseen nähden n. s. kasvatuseriaatteet, tosin vain osittain. Mutta vuoden 1918 luokkasodan aikana ja sen jälkeen kun porvariston „valistuneisuus” näyttäytyi kaikessa alastumuudessaan, sai n. s. kostoperiaate vankeinhoidonkin alalla täyden arvonsa. Jos kriminaalirikollisiin nähden olikin siihen asti noudatettu humanisempia menettelytapoja, muuttui suhde kokonaan poliittisten vankien suhteen. Työväenluokan jäsenet, joiden osaksi tuli joutua maan vankiloihin, voisivat kertoa tuhansia mitä kuvaavimpia esimerkkejä siitä häikäilemättömästä miellivallasta, jota poliittisia vankeja kohtaan harjoitettiin. Voittaja kohteli voitettua vastustajaansa tavalla, jota voisi kadehtia alhaisemmallakin raakalaisasteella oleva villiheimo. Vankilat olivat täpötäynnä työväenluokan esitaistelijoita. Asunto-olot olivat mitä kurjimmat. Syöpäläisiä oli hirvittävät määrät vankien pito- ja makuuvaatteissa. Inhoittavissa räsyissä olevat vangit olivat vartijainsa alinomaisen ivan ja pilkan alaisina. Nälkään kuoli tuhansia vankeja. Vartijain käytös oli suorastaan petomaista. Pienimmästäkin hairahduksesta, usein aivan syyttömästäkin, ammuttiin rangaistustaan jo kärsimässä olevia vankeja. Ei tarvinnut esim. muuta kuin tavalla tai toisella herättää vartijassaan vastenmielisyydentunteen, niin oli melkein varmaa, että tuo ihmishaamussa oleva peto vaani tilaisuutta siksi, että hän jossain

ruokajonossa, työmaalla tai muussa sellaisessa tilaisuudessa passitti vangin toiseen elämään. Tämä oli sitäkin helpompaa kun tällaisista teoista ei murhaajaa rangaistu, vaan päinvastoin olivat ne hänelle kunniaksi. Sellaista oli vankienhoito Suomessa kauhun kesänä 1918 ja pitkän aikaa sen jälkeenkin. Nyt ovat olot jonkun verran parantuneet siinä suhteessa, ettei vankeja suorastaan tapeta. Vaan monessa suhteessa ei juuri voi parannuksesta puhua. Porvaristo näyttää kerta kaikkiaan saaneen sen käsityksen, ettei se voi lahoamistilassa olevaa yhteiskuntajärjestelmäänsä suojella muuten kuin asettamalla vankilassa olevat valtiolliset vastustajansa mahdollisimman ankaran valvonnan ja kurin alaisiksi. Sivistymättömät vanginvartijat tekevät parhaansa poliittisten vankien elämän katkeroittamiseksi. Vankilaviranomaiset suhtautuvat hyvin ylimielisesti poliittisten vankien vaatimattomimpiin toivomuksiin. Nekin pienet edut ja oikeudet, joita porvariston on ollut pakko poliittisille vangeille myöntää, maailman arvostelua välttääkseen, ovat suurimmaksi osaksi jääneet paperille, sillä kaikellailla tekosyillä koetetaan ne oikeudet supistaa mahdollisimman vähiin. Ellei tähän tarkoitukseen riitä vankilajohtokuntien rankaisuvallta, joka sekin on verrattain laaja, siirretään vanki yksinkertaisesti toiseen vankilaan rikosvankien luokkaan ja silloin ovat poliittisen vangin paljon puhutut „oikeudet” menetetyt. Tällaisia tapauksia on sängen paljon. En kuitenkaan pidä tarpeellisena puhua sen laajemmin, niistä kun jo aikaisemmin on puhuttu poliittisten vankien puolet rangaistusajastaan suoritettuaan vapaaksipääsyalotteen yhteydessä. Samoin ei kannata yksityiskohtaisemmin selostella maassamme vallitsevaa vankilakurjuutta ja niiden inkvisitsionimaista sisäistä järjestystä, sillä työväenluokka tuntee ne olot liiankin hyvin ja ei ole ollenkaan varmaa, etteivätkö herratkin vastaisuudessa voi tulla itse sitä kokemaan.

Sen sijaan ei voi sivuuttaa sitä seikkaa, millaisilla perusteilla suurin osa poliittisia vankeja on tuomittu noihin kidutsluoliin. Voidaan liioittelematta sanoa, että suurin osa poliittisista vangeista on tuomittu pitkäaikaisiin kuritushuononerangaistuksiin ilman minkäänlaisia n. s. „lailisia” perusteita. En tahdo tosin väittää, että joku porvarillinen laki olisi jonkin-

lainen mittapuu, jonka mukaan poliittisesti toisinajattelevaa henkilöä on arvostettava ja kohdeltava. Ei, kaukana siitä. Tiedän, että porvaristo noudattaa laatimiansa lakeja niin kauan, kun sillä on tästä jotakin etua. Milloin lain noudattaminen ei ole porvariston etujen mukaista, silloin saavat lainsäädökset väistyä syrjään. Se kuuluu yhtenä oleellisena osana kapitalismin perusolemuksen. Sellaiseen asemaan joutui Suomen työväenluokka vuoden 1918 tapausten jälkeen. Se joutui melkein sananmukaisesti ulkopuolelle lain. Ja tämä tapahtui sen vuoksi, ettei voimassa olevien lakien mukaan olisi voitu työväenluokan esitaisteloita rangaista niin verisesti kuin mitä he porvariston mielestä olivat ansainneet. Senpävuoksi eivät riittäneet oikeusjärjestyksemme siihen asti käytännössä olleet säädökset ja muodot. Oli laadittava uusia, porvariston luokkaetuja ja kostonhimoa paremmin tyydyttäviä säädöksiä. Luotiin eräänlaisia „tuomioistuimia”, jotka kansan keskuudessa yleisesti ovat vakiintuneet jonkunlaisina ilveilylaitoksina (Puhemies koputtaa) sekä oikeusarparajaislaitoksina, jollaisia Suomen oikeusjärjestys ei tunne lainkaan. Nämä kyllä myöhemmin hävitettiin, niiden täytettyä historiallisen tehtävänsä, mutta ehtivät ne jättää lähtemättömän häpeätahrان Suomen oikeushistoriaan. Porvaristomme tuskin tämän jälkeen ilkenee puhua mistään oikeudentuntoisuudesta näiden asiain yhteydessä. Porvaristo paljasti siis näissä „tuomioistuimissa” kuin muissakin luokkasodan yhteydessä olevissa asioissa todellisen luokaluonteensa sekä suhteensa „lakiin ja oikeuteen”. Vaikka nämä „tuomioistuimet” eli valtiorikos-oikeudet olivat puhtaita luokkalaitoksia, jollaisia tuomioistuimet jo alkeellisemmankin oikeuskäsityksen mukaan eivät saisi olla, ei riittänyt porvariston „oikeudenjakamiselle” tämäkään. Näille laitoksille annettiin jo etukäteen oikeus tuomita syytettyjä, kaikki voimassa olleet oikeusnormit sivuuttaen. Ei tarvinnut väliä siitä, tuliko syytetty todistettua syylliseksi tekoon, josta häntä syytettiin. Riitti se, että hän oli punikki ja että joku suojeluskuntalainen tai muu porvari antoi lausunnon hänen syyllisyydestään. Sattuipa tapauksia, että tällaisen lausunnon antaja, milloin hän joutui todistamaan persoonallisesti syytettyä vastaan, ei edes tuntenut syytettyä, josta oli antanut to-

distuksen, jonka perusteella voi tulla elinkautinen kuritushuonetuomio. Tällaisia „rikollisia” on suurin osa poliittisista vankeista maassamme. Ja samanlaisessa oikeudellisessa asemassa ovat jälkeen vuoden 1918 tapausten hovioikeuksissa tuomitut n. s. uuden kapinan valmistajat y. m. samanlaiset „rikolliset”. Sosialistisen Työväenpuolueen perustajat esim. istuvat vankiloissa syyttömästi. Tämän on tunnustanut myös eräs porvaristoon kuuluva, kielitämättä maamme etevin rikosoikeuden tuntilija prof. Allan Serlachius. Hänen lausuntonsa mukaan eivät puolueemme perustajat ole tehneet mitään rikoslain vastaista tekoa. eikä heitä siis olisi voitu rangaista. Näin ei ajatellut hovioikeus. Se tuomitsi. Olkoonpa, että sen täytyi, voidakseen langettaa tuomionsa, etsiä perusteita, joita korkeimman oikeudenkin täytyi pitää sopimattomina, mutta pulaan ei sekään jäänyt. „Perusteet tuomiolle” löydettiin taas uudet. Ei merkinnyt mitään „lain lukijoille” se, ettei alkuaan ollut edes syytettykään siitä asiasta, josta lopullisesti tuomio langetettiin. Ja näin ollen ei syytetyillä ollut mahdollisuutta puolustautua siinä asiassa, josta sitten tuomio annettiin. Jätän porvariston itsensä vastattavaksi, olisiko tällainen menettely mahdollista jossain muussa „oikeusvaltiossa” kuin Suomessa. Samoin on laita puolueemme n. s. rauhanjulistuksen johdosta tuomitujen toverien tuomioiden kanssa. Jokainen joka ei ole silmittömän luokkavihan sokaisema, käsittää, että sanottu rauhanjulistus oli tarkoitettu sotaa vastaan, eikä suinkaan sitä aikaansaadukseen. Mutta porvaristolle riitti tällainenkin tekosyy saadakseen tuomituiksi ne, jotka rohkenivat paljastaa porvariston sotahuljen vehkeet. Yhtä heikoilla perusteilla on tuomittu suuri joukko työväenluokan jäseniä n. s. uuden kapinan valmistajina, valtiollisen keskuspoliisin ja kaikenlaisten nokkosvaarain todistuksilla.

Suomi on saavuttanut laajalti ulkomailakin kuuluisuutta poliittisten rikollisten tekotavallaan. Olisi jo aika ryhtyä korjaamaan oloja kyseessä olevassa suhteessa. Parhaiten se käy päinsä vapauttamalla kaikki poliittiset vangit, kuten tässä esillä olevassa eduskuntaesityksessä ehdotetaan, samalla palauttamalla heille kaikki kansalais- ja muut oikeudet. Toivottavasti valio-kunta ottaa ensi tilassa käsiteltäväkseen tämän esilläolevan ehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan l a k i v a l i o k u n t a a n.

47) Kertomus „Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston” toimikunnan toiminnasta helmik. 1 p:stä 1921 tammik. 31 p:ään 1922

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti s i v i s t y s v a l i o k u n t a a n.

48) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Hallituksen esityksen n:o 25 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Koivisto: Tämän asian ollessa esillä valtiovarainvaliokunnassa liitimme me työväenpuolueen edustajat siihen vastalauseemme. Vastalauseita tahtoisin hiukan perustella vielä lähemmin täällä eduskunnassa. Niinkuin tiedämme, on aina ollut kaikkina aikoina niin kauan kuin ihmiskunnan historiaa tunnetaan, yläluokalle ominaista se, että se on tahtonut aina sälyttää verot työtätekevän ja talonpoikaisväestön hartioille. Niinpä on tässäkin tapauksessa, että tämä kysymyksessä oleva tulitikkuvero on yksi sellaisia veromuotoja niistä useammista kymmenistä, jotka ovat tuollaisia n. s. välillisiä veroja. Nämä välilliset veromuodot ovat sellaista laatua, että sitä ei varsinaisesti kansa tiedä, että heitä verotetaan, ja senvuoksi onkin aina porvaristo erittäin rakastanut tätä verotapaa. Tämänkin veromuoto on nimittäin nyt, kun tahdotaan tästä välttämättömästä kuten tulitikuista verottaa kansaa ja koska se etupäässä tietenkin koskee työväenluokkaa ja pieneljiä kaikkein raskaimmasti, (Ed. Lohi: Tupakkamiehiä!) myös tupakkamiehiä, mutta niinkuin tiedämme, tämä vero on siksi huomattava, että valtion tulo- ja menoarviossa

on sen laskettu tuottavan 12 miljoonaa, niin me ymmärrämme miten se on raskas. Jos me tarkastamme, kuinka tämä vero jakaantuu eri kansaluokkien kesken me saamme siihen hyvin selvän vastauksen. Kun me tarkastamme esim. maataviljelevää väestöä, noita pieniä mökkiläisiä ja torppareita, heillä kun ei ole sähkövaloja eikä muita kojeita, niin heiltä menee keskimäärin tulitikkuja voi sanoa noin 1½ laatikkoa päivässä, jos on olletikin tupakkamies, ja näin ollen se tulee siksi huomattava vero jokaiselle, joka taistelee viime penningeistään, sillä ei siellä maalla se ole niinkään helposti raha otettavissa kuin ehkä monilla herroilla täällä pääkaupungissa. On nimittäin niin, että jos me vertaamme näitä yläluokan asuntoja, näitä loistopalatseja, mitä on täällä pääkaupungissa, niin niillä on sähkövalot, niillä on sähkökeittimet, vielä sähköskarinsytytykset kahvipannuun saakka. Eihän se juuri niitä koske tulitikkuvero. Senvuoksi ymmärtää, miten porvaristo suosii niin lämpimästi tulitikkuveroa, että sitä pitää oikein hyvästi lyödä kansan harteille. Näin me huomaamme, että tämänkin veromuoto on yksi niitä, joilla kansan pussille käydään, ja minä toivoisin, että keskusta täällä rupeisi protesteeraamaan tätä veromuotoa vastaan, mutta ikävä kyllä eivät panneet vastalauseita valtiovarainvaliokunnassakaan, jota minä odotin, sillä heidän pitäisi ymmärtää, että tämä vero koskee heitä yhtä läheltä kuin konsanaan työväestöäkin. Mutta minä luulen, että se väki, joka heidät on tänne lähettänyt, ne odottaisivat, että heiltä huojaannettaisiin veroja, mutta sitä eivät tosiaan huomaa heidän edustajansa. Osa työväkeä kyllä tietää, jotka ovat tänne edustajia lähettäneet, etteivät ne odotakaan tältä laitokselta mitään parannuksia, sillä he ovat tulleet sen kokemusperäisesti näkemään, että se on niin vähän mitä täältä saadaan. (Ed. Hakkila: Mitä se hyödyttää puhua.) Siis minä toivoisin, että tälle kysymykselle annettaisiin selkainen siunaus suuressa valiokunnassa, ettei penniäkään veroja hallitukselle varsinkaan kuin niitä sillä tavalla käytetään mitä niitä on käytetty. Näillä evästelyillä minä toivoisin että suuressa valiokunnassa tämä hallituksen esitys kokonaan hylättäisiin, sillä se on, voi sanoa, hyvin epäinhimillinen veromuoto juuri tällainen. Jos vero-

tetaan niin verotettakoon suoraan, että kansa tietää, että sitä verotetaan eikä noin salakavalasti käydä sen pussille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että poistetaan listalta asiat n:ot 49 ja 50.

Pöydällepanot:

51) Ehdotukset laeiksi Oikeudenkäymiskaa-
ren 30 luvun ja Ulosottolain 3 luvun 13 §:n
muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä kor-
keimman oikeuden jäsenten lukumäärän
väliaikaisesta lisäämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 34 esitel-
lään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvos-
ton ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon.

52) Ehdotuksen laiksi valtion rikkihappo- ja
superfosfaattitehtaiden luovuttamisesta
osakeyhtiölle

sisältävä hallituksen esitys n:o 35 esitel-
lään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvos-
ton ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon.

53) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään
jätetyn ehdotuksen johdosta Suomen
hallitusmuodoksi

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö
n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle puhe-
miesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi
istuntoon.

54) Valtion ja kunnan veroja kantoajan jäl-
keen maksettaessa suoritettavaa veron-
lisäystä koskevan vuoden 1920 valtio-
päivillä lepäämään jätettäväksi hyväk-
sytyt lakiehdotuksen johdosta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 4 esitellään ja pannaan pöydälle puhe-
miesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi
istuntoon.

55) Liikepääoman myöntämistä valtion rik-
kihappo- ja superfosfaattitehtaille koskevan
hallituksen esityksen johdosta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle puhe-
miesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi
istuntoon.

Eduskunnan ensi istunto on tiistaina
kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 7,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

11. Tiistaina 3 p. lokakuuta 1922

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922.. 214
 A s i a k i r j a t: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 20.

2) Ehdotus 13,750,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922 238
 A s i a k i r j a t: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 32.

3) Ehdotus liikepääoman myöntämisestä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaille 239
 A s i a k i r j a t: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 22.

Ensimmäinen käsittely:

4) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty lakiehdotus valtion ja kunnan veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta lisäyksestä "

A s i a k i r j a t: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; sanottu ehdotus.

Ainoa käsittely:

5) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus Suomen hallitusmuodoksi 240

Siv.

A s i a k i r j a t: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; sanottu ehdotus.

Esitellään:

6) Hallituksen esitys n:o 34 laeiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä .. 240

7) Hallituksen esitys n:o 35 laiksi valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden luovuttamisesta osakeyhtiölle "

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta uskonnonvapauslaiksi "

9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi sosiaalihallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta "

10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta "

11) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi apulaismaanviljelysinsinöörinvirkojen perustamisesta "

12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka sisältää lausunnon lepäämään

jätetystä ehdotuksesta säännöstely-
laiksi 240

13) Talousvaliokunnan mietintö n:o
n:o 2 hallituksen esityksen johdosta
laiksi vakaustoimiston viroista

Siv.

istunnossa pantiin pöydälle, on yhtynyt
22 edustajaa, joten tulen saattamaan tä-
mänkin asianomaisen hallituksen jäsenen
tietoon.

**Ed. Långströmin välikysymys koskeva kan-
salaisvapauksien turvaamista.**

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjes-
tyksen esitän pöydällepanoa varten ed.
Långströmin hallitukselle osoitetun väli-
kysymyksen, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen työtätekevän luokan tahdon il-
mauksena on äskettäin toimitettujen edus-
kuntavaalien kautta tullut eduskuntaan
valituksi 27 Työväenpuolueen edustajaa.
Tämän ryhmän ensimmäisiä velvollisuuk-
sia on tuoda eduskunnan kautta julki se
laittomuus ja kansalaisoikeuksien julkea
rikkominen, jota viranomaisten puolelta on
harjoitettu ja edelleen harjoitetaan sosialis-
tisesti ajattelevaa työväestöä ja sen jär-
jestötoimintaa kohtaan. Jo edellisillä edus-
kunnan istuntokausilla on hallituksen vas-
tattavaksi esitetty välikysymys muutamis-
ta tärkeimmistä tapauksista. Niinpä m. m.
on jo toukok. 28 p:nä 1920 tehty välikysy-
mys Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen
perustavan kokouksen hajoittamisesta, jonka
huomattava osa silloisen eduskunnan jäse-
nistä katsoi laittomaksi. Näistä toimen-
piteistä ei kuitenkaan ole ollut mitään
apua. Sosialistisen Työväenpuolueen pe-
rustavan kokouksen osanottajista on osa
tuomittu pitkäaikaiseen vankeusrangaistuk-
seen. Kuvaavana seikkana on se, että
hovioikeus tuomitsi heidät kolmanteen in-
ternationaleen liittymisestä, Korkein oi-
keus sitävastoin sellaisen puolueen perusta-
misesta, joka aikoo laittomilla keinoilla to-
teuttaa ohjelmansa. Hovioikeuksien tuo-
miot Turussa, Vaasassa ja Viipurissa ovat
olleet sangen erilaisia samanluontoisista
poliittisista teoista. Lainvastaiseksi on
myöskin luettava Työväenpuolueen Puolue-
toimikunnan sekä Uudenmaan ja Rauman
Sosialististen piiritoimikuntain jäsenien
vangitsemiset ja tuomiot, jotka langetet-
tiin Suomen työtätekevälle väestölle osoite-

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatvöstä saavat seu-
raavat edustajat: yksityisten ja virka-
asiain tähden lokakuun 5 päivän aamusta
12 päivän iltaan ed. Bergroth, oikeusasiain
tähden torstaihin ed. Junes, virkatehtävien
takia tämän kuun 9 päivästä 14 päivään
ed. Kilpeläinen, perheessä sattuneen sairau-
den tähden tämän päivän istunnosta ed.
Koivulahti-Lehto, yksityisasiain tähden tä-
män päivän istunnosta ed. Itkonen, ed. O.
Hirvensalo, ed. A. Pesonen, ed. Salo, ed.
Hannunen ja ed. Kylänpää, samoin yksi-
tyisasiain takia tästä illasta torstaihin ed.
Rannikko.

**Ed. Kankarin y. m. välikysymys kansan-
edustaja Väisäsen vangitsemisesta.**

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjes-
tyksen ilmoitetaan, että ed. Kankarin vä-
likysymykseen, joka viime täysi-istunnossa
pantiin pöydälle, on yhtynyt 21 edustajaa,
joten tulen saattamaan sen asianomaisen
hallituksen jäsenen tietoon.

**Ed. Långströmin y. m. välikysymys vankila-
oloista Turun kuritushuoneessa.**

Puhemies: Samoin ilmoitetaan ulko-
puolella päiväjärjestyksen, että ed. Lång-
strömin välikysymykseen, joka viime täysi-

tun, tammikuun 17 p:nä 1922 julaistun n. s. rauhanjulistuksen johdosta. Edelleen ovat Työväenpuolueen luottamushenkilöiden joukkovangitsemiset jatkuneet yhä suuremmalla raivolla. Työväenyhdistyksiä on virkavallan taholta estetty pitämästä yleisiä iltama- ja juhlatilaisuuksia, vieläpä koukusiakin, sillä perusteella, ettei näitä yhdistyksiä ole merkitty yhdistysrekisteriin. Ovatpa viranomaiset menneet vieläkin pittelemälle. Lukuaisilta rekisteriin merkityiltäkin yhdistyksiltä on kielletty yleiset mielenosoitus- ja vastalausekokoukset, joista todisteena on m. m. Suomen Ammattijärjestön r. y. aloitteesta viime helmikuun 12 päiväksi järjestetyt kokoukset, jotka miltei kaikkialla ympäri maata poliisivallan toimesta estettiin.

Vainotoimenpiteet työväen ammatillista toimintaa ja lakko-oikeutta vastaan ovat saaneet yhä julkeamman luonteen, joista mainittakoon pari tapausta.

Syksyllä v. 1921 vaativat Pohjois-Suomen sahateollisuuden aloilla työskentelevät työläiset palkkojaan korotettaviksi. Syynä tähän oli se, että heidän palkkojaan oli tun-
turvasti alennettu, samaan aikaan jolloin elintarveindeksi oli korkeimmillaan. Kun palkkojen korotuksiin sahayhtiöiden taholta ei suostuttu, undistivat työläiset palkankorotusvaatimuksensa 20 p:nä kesäkuuta 1922, jolloin työlakon uhalla päätettiin ajaa palkankorotusvaatimukset perille. Sitä ennen toimitettiin asiasta äänestys, jolloin $\frac{4}{5}$ osaa äänestyksen osanottajista oli työlakon aloittamisen kannalla ja saatiin tälle toimenpiteelle Pohjoisen Ammatillisen Piirineuvoston, asianomaisen Liiton ja Suomen Ammattijärjestön r. y. suostumus. Samaa aikaan, eli 23 p:nä kesäkuuta, ryhtyi valtiollinen keskuspoliisi toimeenpanemaan vangitsemisia, vangiten Pohjolan Ammatillisen piirin toimeenpanevan valiokunnan jäsenet: K. Vuokila, A. Kylmänen, A. Mynttinen, K. Koukkula ja A. Valkonen sekä 21 p:nä heinäkuuta Suomen Ammattijärjestön puheenjohtaja Matti Väisänen.

Yllämainitunlainen tapaus sattui myöskin Varkauden tehtaalla, jossa työläisten palkankorotuspyynnön hylkääminen johti työselkkaukseen. Sikäläisen suojeluskunnan päällikkö Nousiainen ryhtyi työnselkkauksen johdosta toimeenpanemaan kuulus-
teluja, joiden yhteydessä pahoinpideltiin

työmies Immosta. Kun työntekijäin järjestöt lähettivät lakkolaisille raha-apua, joutui osa Varkauden Ammatillisten osastojen Keskusjärjestöjen toimikunnan jäsenistä pidätetyiksi ja saivat olla aiheettomasti vangittuina kahden viikon ajan.

Myöskin työväen sanomalehdet ovat olleet ennen kuulumattoman vainon alaisena. Näitä vastaan nostetuissa lukemattomissa painokannejutuissa on niiden vastaaville toimittajille tuomittu pitkäaikaisia vankeustuomioita, vieläpä vastoin painovapauslain selviä säädöksiä.

Räikeimpinä painovapauslain rikkomuksina viranomaisten taholta mainittakoon seuraavat tapaukset:

Kuluvan vuoden heinäkuun 7 p:nä ilmestyi Vaasassa Jalmari Kuuselan ollessa päätoimittajana ja kustantajana „Proletaari”-niminen sanomalehti. Sen levittäminen kuitenkin Vaasan poliisimestarin määräyksestä estettiin ja painos takavarikoitiin. Saman heinäkuun 10 p:nä ilmestyi Vaasassa „Kyntömies”-niminen sanomalehti H. Kaupin ollessa kustantajana ja päätoimittajana. Sen ilmestyminen estettiin ja painos takavarikoitiin samoin kuin edellisenkin. 19 p:nä samaa kuuta ilmestyi Vaasassa „Folkbladet”-niminen sanomalehti suomenkielisenä painoksena, mutta takavarikoitiin sekin viranomaisten toimesta ja sen levittäminen estettiin.

Koska tällainen asiointi merkitsee perustuslaissa turvattujen kansalaisoikeuksien törkeää loukkaamista ja herättää ansaittua paheksumista laajoissa kansankeroksissa, niin pyydämme saada asianomaiselle hallituksen jäsenelle vastattavaksi esittää seuraavat välikysymykset:

1) Tietääkö hallitus, että rekisteriin merkittyjen ja merkitsemättömien yhdistysten toimintaa on viranomaisten taholta vaikeutettu sekä kokous-, iltama- ja juhlatilaisuuksia estetty;

että Pohjois-Suomessa sahateollisuuden alalla ja Varkauden tehtailla tapahtuneitten työlakkojen yhteydessä on valtiollinen keskuspoliisi toimeenpannut vangitsemisia työläisten keskuudessa;

että Vaasan poliisimestari on vasten painovapauslain selviä säädöksiä estänyt „Proletaari” ja „Kyntö-

mies" nimisten lehtien julkaisemisen, takavarikoimalla niiden painokset ja kieltämällä niiden levittämisen; sekä estämällä „Folkbladet”-nimisen lehden ilmestymisen suomenkielisenä, takavarikoimalla sen painoksen;

2) mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä edellainmainittuihin tekoihin syyllisten viranomaisen edesvastuuseen saattamiseksi.

Helsingissä, syyskuun 18 p:nä 1922.

T. Hj. Långström. Kalle Aukusti Kankari.
Vaino Hannula. Hj. Mäkinen.
Hilda Hannunen. V. Vainio.
Jaakko Enqvist. J. Vesterlund.
Antti Kaarne. Elin Fagerholm.
Rosa Sillanpää. Antti J. Nahkala.
Aug. Koivisto. Hannes Pulkkinen.
Pekka Nurmiraanta. Aukusti Rytönen.
Emmi Mäkelin. Kalle Toppinen.
Y. Valkama. Toivo Aronen.
Lempi Tuomi. Kaarlo Lampinen.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. Sentähden ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

(Välikysymys pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.)

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922

sisältävän hallituksen esityksen n:o 20 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Seppälä: Rakennustuotannon seisautuminen maailmansodan aikana ja sen

jälkeen on vaikuttanut sangen haitallisesti asuntojen lisääntymiseen johtuen siihen, että asuntojen saanti varsinkin köyhemmälle väestölle ja lapsirikkaille perheille on ollut vaikea jo vuosikausia. Tämä on pakottanut valtiovallankin silloin tällöin kallistamaan korvansa tälle hädälle, joskin verrattain lievästi. Äärimmilleen on tämä tilanne kehittynyt sen jälkeen, kun porvarillinen eduskuntaenemmistö viime keväänä lakkautti vuokrasäännöstelylain, jonka päätöksen kautta mielivalta asuntojen omistajain puolelta on päässyt kukoistukseensa kaikkialla. Häätötuomioita ja asunnoista uloskantamisia on tuon päätöksen johdosta tapahtunut tuhansia ja uusia yhä tapahtuu. Hiljattain on ollut julkisuudessa numeroita, joissa mainitaan, että häätöjuttuja on tämän lain kaatamisen johdosta vireille pantu 2,745 ja että häätöpäätöksiä on annettu 1,473 sekä häätöjä on toimitettu 367.

On mielenkiintoista tarkastaa niitä ennustuksia, joita tämän kysymyksen esillä ollessa viime keväänä eduskunnassa eri tahoilta lausuttiin. Niistä näemme, mitenkö oikeaan ovat osuneet ne lausunnot, joita sosialidemokraattien taholta tässä kysymyksessä esitettiin. Kaikki se, mitä vuokrasäännöstelylain kumoamisesta aavistettiin tulevan, on myöskin tapahtunut. Nyt olemme joutuneet siihen, että yksi osa kaupunkikuntain asukkaista on joutunut suorastaan asumaan metsissä. Onhan siitä viime päivinä Helsingissä koottu tilasto sangen kuvaavana todistuksena. Sen tilaston mukaan on 1,773 perhettä vailla asuntoa, joissa on jäseniä yhteensä 6,473 henkeä. Lähemmin tarkastaessa mainittua tilastoa nähdään, että tuosta määrästä on 117 perhettä sellaisia, joilla ei ole mitään muuta asuntoa kuin joko kellari, ullakko, liiteri, vaja, tai sitten he asuvat kokonaan ulkona metsissä. Näiden perheiden yhteinen jäsenmäärä on 549 henkeä. Tämä tuntuu hieman omituiselta, kun meidän päivinämmme sanotaan ihmisten asuvan metsissä, tämän mukaan löytyisi siis ihmisiä joilla ei olisi minkäänlaisia asuntoja. Nyt ei kuitenkaan tarvitse mennä kauas Helsingistä, kun löydämme ihmisasuntoina koppeja, jotka ovat pienen huoneen kokoisia, laudoista tehtyjä, laudat ovat olleet märkiä, seinät vuotavat vettä ja ihmiset aikovat asua niissä kuitenkin yli koko talven. Viime keväänä, heti vuokrasäännöstelylain kumottua, useat ihmiset

joutuivat muuttamaan asunnoistaan pois ja näinollen joutuivat metsiin. Yksi osa työväestöä on luottanut siihen, että he voivat itse rakentaa itsellensä asuntoja, ja siksi ovat vuokranneet kaupungilta tontteja siinä luulossa, että he kenties voisivat saada kohoamaan siihen oman kodin.

Minulla oli tilaisuus viime sunnuntaina käydä monessa tällaisessa asunnossa täällä Käpylän lähellä omakoti-alueella. Ne ovat sääliittävän näköisiä; ja niissä asuu suuret määrät ihmisiä aina yhdessä asunnossa. Minä en tarkalleen voi sanoa sen asunnon mittaa, mutta se näytti, että se olisi noin 3 m., ehkä korkeintaan 4 m. pitkä ja 2 tai 2.5 m. leveä ja siinä huoneessa sanottiin asuvan lähes 20 ihmistä. Eräs toinen samanlainen koppi oli vähän pienempi siinä asui 5-henkinen perhe, joilla oli 3 koulukäypää lasta luonaan.

Minä tahdon tämän lausua selitykseksi siihen, että tuo tieto, joka sanomalehdissä esiintyy, että ihmiset asuvat metsissä, on siis aivan totuuden kanssa yhtä pitävä.

Siinä tilastossa, joka Helsingin kaupungista on koottu, mainitaan lisäksi, että asukkeina on kokonaista 1,045 perhettä, joiden yhteinen jäsenmäärä on 3,340 henkeä. Näistä asuu 553 perhettä yhdessä toisten perheiden kanssa, mutta 492 perhettä on jaettuna perheenjäsenet eri paikkoihin. Näiden perheiden kohtalo on jotenkin sama kuin niidenkin, jotka ovat kella-reissa ja metsissä, sillä jos ajattelemme, että esim. 4—5 henkeä käsittävä perhe jao-tellaan pitkin, yksi jäsen yhteen toinen toiseen perheeseen, niin eihän silloin mitenkään voida kuvitella että tuo perhe eläisi jotakin perhe-elämää. Kun vielä mainitsemme, että 39 perhettä, joiden toimi- ja asunto-oikeus olisi täällä, ovat pakotetut asumaan kokonaan toisella paikkakunnalla, niin käsitämme todellakin tämän asuntopu-lan suuruuden. Erityisenä piirteenä tulkoon mainituksi, että niistä henkilöistä, jotka ovat jääneet ensi kädessä ilman asuntoa, on suuri määrä juuri vanhempia perheitä, joi-den maksukykyä talonomistajat epäilevät. Ja sitten on suuria perheitä sellaisia, joilla on useampia lapsia. Samgen useassa tapauk-sessa 4 ja 6 välillä. Että asuntopula ei rajoitu yksinomaan pääkaupunkiin, siitä ovat todistuksena ne surulliset kuvaukset, joita on julkisuudessa ollut esim. Viipurista, Tu-rusta, Kotkasta, Kuopiosta j. n. e. Niistä

erikoisen sääliittävä juuri Tampereelta ja ehkäpä siksi, että siinä on yhtäläisyyttä helsinkiläisen kasarmiasutuksen kanssa. Tampereellakin on sijoitettu 90—100 perhettä eri kasarmeihin tehden niiden yhtei-nen jäsenluku 850 henkeä. Asunnottomain perheiden luku Tampereella on nykyisin 359 ja jäsenmäärä on 1,429 henkeä. Kasar-miasutus on tietysti mitä kurjin asunto-tapa. Siinähan erilaiset ihmiset sullotaan toistensa läheisyyteen hirmuiseen ahtau-teen. Niistä puuttuu valoa ja ilmaa, niissä eivät äidit voi laittaa ruokaa lapsilleen, niissä todella perhe tuntee olevansa aivam kuin kadulla. Tällaisesta asuntojärjestel-mästä on yhteiskunnalle ehdottomasti suuria kustannuksia, jos tätä kauan saa jatkua. Kaikesta tästä johtuvat sielulliset kärsimykset jättävät varsinkin kasvavaan nuorisoon lähtemättömiä jälkiä. Kuinka lapset voivat esim. lukea läksyjänsä kella-reissa ja metsissä enempää kuin kasarmeis-sakaan tai sellaisissa yhteisissä asunnoissa, joissa asuu kymmenkunta henkeä yhdessä huoneessa. Hiljakkoin olikin lehdissä tilas-toa siitä, kuinka paljon Helsingissä on asunnottomia koululapsia. Niitä oli 98 lasta. Tämän johdosta on ehdotettu järjes-tettäväksi jonkunlainen lastenkoulukoti Perkjärvelle ja on 26 lasta jo lupautunut lähtemäänkin sinne. Tämä on tavattoman pitkälle menevää asuntopulaa, kun lapsille-kin täytyy järjestää erikoisia kouluja syystä, että me eivät voi niillä paikoin käydä koulua asunnonpuutteen vuoksi, missä heidän vanhempansa ovat. Lasten kasvatuksesta tuol'aisissa oloissa tietysti ei voi puhua mitään, sillä eihän äiti voi opettaa kotitapoja eikä kodin pyhyyttä, kun ei mitään kotia ole olemassa. Ei ole-kaan ihme, että ihmiset, joita yhteiskunta tuolla tavalla kohtelee, eivät tunnekaan mi-tään erikoista rakkautta syntymämaataan kohtaan, joka heitä tuolla tavalla kohtelee. Ei liioin liene kunniaaksi maalle, jota sano-taan sivistysmaaksi tai joka ainakin siksi pyrkii, että osa sen kansalaisista asuu met-sissä, vieläpä pääkaupungin lähellä. Ei luulisi o'evan oikeata taloudenhoitoa, että lapset, joista tulevaa työvoimaa toivotaan, jätetään ilman hoitoa viluun ja nälkään ja että vanhempia, joilla on useampia lapsia, rangaistaan sillä, että niille ei anneta asun-toa lastensa kanssa. Porvarilliset naiset usein mielellään puhuvat työläisnaisille

kodin pyhyydestä ja rauhasta, kodin hoidosta ja kotitaloudesta, uhrataanpa valtion puolestakin siihen jonkun verran varoja. Eikä minulla itse asiassa ole mitään sitä vastaan, että niin tehdään. Vaan silloin kun jotakin tällaista työläisnaisille puhutaan, pitäisi myös huolehtia siitä, että työläisnaisilla ja yleensä työväellä olisi myös kodit, joita ne hoitaisivat ja joita ne kunnossa pitäisivät. Mutta jos milloin katsoimme porvarillisten naisten menettelyä siinä suhteessa, mille puolelle he asettuvat silloin, jos on kysymys joistakin perinperijäisemmistä korjauksista, jos on kysymys uusien kotien rakentamisesta työläisnaisille ja työläisäideille, niin silloin he aina asettuvat sille puolelle, jossa mahdollisimman vähän koteja rakennetaan. Kaiken sen lisäksi, mitä nuo asunnottomat saavat kärsiä sielullisesti ja ruumiillisesti, saa koko yhteiskunta myös osansa näiden asunto-olojen varjopuolista. Näiden kautta leviävät kaikenlaiset vaikeasti parannettavat taudit, kuten keuhkotauti, hermotauti y. m. Nyt jo nähdään, että esim. Helsingin kaupungissa vaivaihoidolta avustusta anovien joukossa, noin 25—30 anojen joukossa on aina 6—7 keuhkotautisen anojen avustuspyyntöä. Sama määrä on myös hermotautisten avustuspyyntöjä. Ei ole kauan, kun esim. Kotkasta kerrottiin, että siellä oli eräs vanha vaimo tullut miehenvikaiseksi, kun oli joutunut pois asunnostaan. Keväällä kerrottiin samanlainen tapahtuma täältä Helsingistä. Lisäksi tiedämme, että ilmaantuu tavattomasti kaikenlaista muutakin rappeutuneisuutta ja rikollisuutta yhä suuremmassa määrässä ja että siinä ehdottomasti huonoilla asunto-oloilla on mitä suurin osansa. Nämä rasitukset lopulta kuitenkin kaikista huolimatta tulevat yhteiskunnan puolelta kustannettaviksi. Nyt olisi siis lähdettävä siitä, että se syy mistä tällaiset seikat juurensa juontavat, poistettaisiin rakentamalla kunnollisia koteja, sillä kunnolliset kodit ovat kunnollisen yhteiskunnan oikea peruste. Keino, jolla tällä kertaa voitaisiin tätä epäkohtaa tuntuvasti poistaa, olisi se, että yhä suuremmassa määrässä luovutettaisiin varoja asunto-olojen parantamiseksi. Olisi siis paljon suuremmassa määrässä kuin aikaisemmin koetettava avustaa uusien kotien rakentamista. Että kysymyksessä oleva määräraha, jonka valiokunta ehdottaa

nyt tällä kertaa tähän tarkoitukseen myönnettäväksi, ei vähimmässäkään määrässä riitä, siitä on meillä jo todisteena se, että tähän mennessä on sosialihallitukselta näitä rakennuslaina-anomuksia anottu yli 30 milj. markkaa. On aivan ilmeistä, että näitä anomuksia yhä edelleen tulee vielä lisää, siitä huolimatta että tällä kertaa tämä haku-aika, johon mennessä nämä anomukset ovat lähetettävät, onkin umpeen mennyt. Monessa kaupungissa on perustettu suuria rakennusyhtymiä, jotka varmasti lähiaikoina tulevat kääntymään anomuksiltaan sosialihallituksen puoleen varsinkin siinä tapauksessa, että heillä olisi jotakin toivoa saada näitä varoja. Tämän rakennustoiminnan avustaminen sen lisäksi, mitä se vaikuttaa kaikkeen yhteiskunnalliseen hyvinvointiin, olisi vielä hyödyksi siinä, että sen kautta voitaisiin tulevan vuoden työttömyyttäkin poistaa. Tiedämme, että työttömyys tulee jotenkin samassa mittakaavassa taas tulevan talven aikana esiintymään, kuten muinakin talvina ja näin ollen näillä asutustarkoitukseen myönnettävillä rahoilla voitaisiin sitäkin taas poistaa. Näin ollen olisi se määrä, joka tätä vuotta varten olisi myönnettävä, koroitettava vähintään siihen, mikä on ehdotettu 4 vastalauseessa, nimittäin 50 milj. markkaan. Silloin olisi edes jotakin toiveita saada jo alkutalvesta sijoitetuksi useampia perheitä katon alle. Että kaikille rakennusyhtymille, jotka jo nyt ovat oikeissa ryhtyäkseen rakennushommiin, voitaisiin varata tilaisuus avustuksen saantiin, olisi haku-aika pidennettävä yhdellä kuukaudella, eli siis marraskuun 1 päivään saakka. Siihen mennessä varmastikin olisi jo suuri osa tästä 50 milj. markastakin tullut anotuksi rakennustarkoituksiin. Lisäksi olisi kuntien takausvelvollisuutta hieman väljennettävä varsinkin mitä tulee ilmaisten tonttien luovuttamiseen. Nythän me tiedämme, että kuntien saadaksensa tätä rakennuslainaa täytyy myöntää ilmaisia tontteja ollen nimellisesti yhden pennin vuokrasta neliömetriltä. Tämä voi vaikeuttaa köyhempiä kuntia ja niiden rakennustoimintaa siten että ne eivät ano tätä avustuslainaa. Näin ollen tämä kohta olisi näistä aikaisemmin hyväksytyistä ehdoista hieman väljennettävä. Nämä varat, mitä nyt tähän tarkoitukseen myönnetään, eivät tietysti missään tapauksessa kerkiä siihen hätään, mikä nyt

on jo olemassa, eikä pelastamaan henkilöitä, jotka nyt asuvat metsissä ja kelloissa syksyn kylmistä sateista pois ja siksi pitäisi tämän yhteydessä kehottaa valtioneuvostoa yhdessä kuntien viranomaisten kanssa huolehtimaan, että kaikkialla, missä tämmöistä asutuspulaa ilmenee, ja varsinkin kaupungeissa olisi varattava joitain yleisiä rakennuksia tähän tarkoitukseen käytettäväksi. Niin ikäviä kuin kasarmit yleensä ovatkin asunnoiksi, ja niin surullista kuin ihmisten miessä onkin asua, ei kuitenkaan tällä kertaa liene mitään muuta mahdollisuutta kuin että näitä kasarmeja olisi varattava hätäasunnoiksi. Se mikä on julkisuudessaakin näkynyt, että kouluja ja sairashuoneita vaadittaisiin tähän käytettäväksi, tuntuu siltä niinkuin niiden järjestäminen asuntotarkoituksiin tuottaisi enemmän haittaa, kuin kasarmien. Nykyistä tilannetta siis paraiten voitaisiin korjata näiden toimenpiteiden kautta, jotka esiintyvät valiokunnan mietintöön liitetystä 4 vastalauseesta ja siksi minä kaiken tämän perusteella ehdottaisin, että eduskunta hyväksyisi valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä 4 vastalauseesta esitetyt ponnet.

Ed. Niukkanen: Toimenpiteitä omien kotien hankkimiseksi niitä vailla oleville, jota kysymyksessä olevakin valtion asuntopoliittisen toiminnan jatkaminen tavallaan tarkoittaa, on tietysti sellaisenaan pidettävä varsinkin sosiaaliselta kannalta katsoen erinomaisen kannatettavana toimenpiteenä. Väestöä valtion toimesta asutettaessa on kumminkin huomioon otettava, että väestö samalla sijoitetaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja että tämän asutustoiminnan avulla samalla maassa ilmenevää niin sanottua sisäistä siirtolaisuutta koetetaan ohjata terveemmille urille. Vaatimuksena siis ehdottomasti tällaiselle toiminnalle mielestäni on asetettava, että sen kautta saadaan m. m. jo ennestään väestön liikkakokoonnutumisesta johtuneita yhteiskunnallisia haittoja vähennetyiksi eikä suinkaan suurennetuiksi. Samoin tämän toiminnan tukemiselle on vaatimuksena esitettävä, että tämän toimenpiteen kautta asutettava väestö sijoitetaan siten, että tuo väestö tulee entistä parempaan tilaisuuteen suorittamaan yhteiskunnalle hyödyllistä työtä, niin että sen kautta edes jossain mää-

rin saadaan korvattua niitä uhrauksia, jotka tuosta sosiaalisesta toimenpiteestä valtiolle ja yhteiskunnalle johtuvat. Tätä ei voi kumminkaan sanoa sellaisesta asuntopoliittisesta toiminnasta kuin nyt kyseessä olevasta, joka tarkoittaa asuntojen rakentamista kaupunkeihin ja sen kautta tilaisuuden valmistamista sille, että väestö voisi yhä suuremmassa määrin kokoontua niihin. Varsinkin eräissä kaupungeissamme on jo ennestään olemassa aivan arveluttavan paljon liikkaväestöä sekä ilman tointa olevaa varakkaampaa väestöä että varsinaista työväestöä, kuten niissä m. m. aivan säännöllisesti esiintyvä työttömyyskin osoittaa ja jota edellinen puhujakin näyttää taas ensi talvenakin pelkäävän. Kovin epäilyksenalaisista on myöskin, voidaanko olettaa tähän tarkoitukseen myönnettävien varain tuottavan ainakaan huomattavassa määrin mitään kansantaloudellista hyötyä. Tämän asian käsittelyn yhteydessä on valiokunnassa painostettu sitä, että kansantaloudellista hyötyä saataisiin sen kautta, että työväestö saatuansa näitä uusia ja siistejä asuntoja asuttavaksensa tulisi sen kautta kykenevämmäksi suorittamaan yhteiskunnalle hyödyllistä työtä. Tähän on kumminkin huomautettava, että nämä kysymyksessä olevat asunnot eivät todennäköisesti joudu ollenkaan työväestön asuttaviksi, eivätkä ne samoin myöskään välillisestikään ainakaan tuntuvammassa määrin lisänne asuntoja työväelle. Tätä olettamusta tukee m. m. se seikka, että hallituksen esityksen mukaan, jonka valiokunta sellaisenaan on hyväksynyt, tultaisiin avustuslainaehtoja muuttamaan siten, että tähänastisten korkeintaan kahden huoneen ja keittiön käsittävien huoneustojen sijasta saataisiin tästä lähtien näillä varoilla rakentaa noin 4 huoneen ja keittiön huoneustoja, jollaisia huoneustoja varten erinomaisen suuri määrä lainoja on myös haettu. Työväestöhän tietääkseni ei ole edes kaupungeissa oppinut asumaan näin suurissa ja kalliissa huoneustoissa. Voihan kyllä olla siten, että näihin asuntoihin siirtyviltä, jossain tapauksessa jää tyhjäksi joku niin huono ja kelvoton huoneusto, että se ei mitenkään kelpaa esim. kahvilaksi, toimistoksi tai jonkin muun kaupunkiin siirtyvän varakkaan ihmisen asunnoksi ja että työläisperhe siis tässä tapauksessa saa itsellensä asunnon, mutta kieltämättä tällaiset tapaukset ovat

peräti harvinaisia. Tällöinkin kumminkin on erittäin kyseenalaista, onko yhteiskunnan enempää kuin työläisenkään oman edun mukaista, että hän ollenkaan yleensä asuu kaupungeissa. Ainoastaan siinä tapauksessa, että joku teollisuuslaitos, kuten Kone- ja Siltarakennus O. Y. tai joku suurliike kuten esim. Elanto, joille lieenee tästä kysymyksessäolevasta määrärahasta ajateltu myönnettäväksi hyvän joukon neljättä miljoonaa markkaa, nimenomaan rakentaa asuntoja työläisille, joutuvat asunnot tosiaankin työläisten asuttaviksi. Mutta erinomaisen kyseenalaista on, onko tarkoituksenmukaista, että valtion varoilla rakennetaan kaupungeissa olevien teollisuuslaitosten ja liikkeitten työväestölle ja henkilökunnalle asuntoja, kun kerran maaseudulla toimivat samanlaiset liikkeet ja teollisuuslaitokset jotka tietysti ovat samanlaisia veronmaksajia kuin kaupunkilaisteollisuuslaitoksetkin ovat aina ja luultavasti vastakin tulevat rakentamaan nämä asuntonsa itse. Olisihan tällainen menettely erinomaisen suuri vääryys maaseudulla toimivia teollisuuslaitoksia kohtaan, samalla kun se arveluttavassa määrin houkuttelisi kannattamattomiakin liikeyrityksiä kaupunkiin ja niiden lähistölle, yrityksiä, jotka tähänkin saakka lienevät säännöllisesti lyöneet laimin rakentaa asuntoja työväestöllensä, imien työväestön tehtäisiinsä yksityisten rakentamista kaupunkilaisasunnoista.

Myöskin on syytä mielestäni kiinnittää erikoista huomiota siihen, että tämä asutuspoliittikka tulee sekä yleisiltä summiltaan että kutakin asutettavaa perhettä kohti valtiolle samoin kuin asianomaisille kunnillekin peräti kalliiksi. Tähän saakkahan tähän on valtionvaroja myönnetty 45 miljoonaa, joten siis, jos tämä nyt ehdotettu 15 miljoonaa hyväksyttäisiin, tultaisiin tämän vuoden loppuun mennessä siihen käytäneeksi jo 60 miljoonaa markkaa. Kun me otamme huomioon, että sosiaalishallitus lieene laskenut näihin aikoihin tarvittavan koko maan kaupungeissa rakentaa noin parikymmentätuhatta huonetta ja että esimerkiksi Helsingissä pidetty viimeinen vuokralaisten kokous on ensi vuoden menoarvioon vaatinut otettavaksi 100 miljoonaa markkaa, jolle vaatimukselle ei eduskunnassa, varsinkin sen vasemmistossa, puutu kannatusta, koska he tämän vuoden lisäbudjettiin ehdottavat otettavaksi puolta

enemmän kuin itse vuokralaisyhdistys, niin huomaamme, että kysymys on varsin suurista summista. Kustannukset kutakin yhtä asutettavaa kohti ovat myöskin varsin suuret. Nämä avustusehdotat ovat nykyään sellaiset, että valtio myöntää rakentajalle, edellyttämällä että kunta antaa hänelle ilmaisen tontin ja avustusta vähintään 15 % rakennuskustannuksista, 30 % ja sen lisäksi kuoletuslainaa 1 %:n korolla 20 %, eli siis valtio yhteensä jokseenkin ilmaista rahaa 50 % rakennuskustannuksista kunnalta saadun ilmaisen tontin ja 15 %:n lisäksi. Ottamalla huomioon että rakennuskustannukset nykyään lienevät noin 20,000 markkaa huonetta kohti, teki yksistään valtion viime kesä—elokuun ajalla tarkoitukseen myöntämä avustus ja laina kutakin asutettavaa kohti keskimäärin 22,600 markkaa kunnan avustuksen lisäksi, vaikka korkein sallittu huonelukku silloin oli 2. Kun nyt ilmeisesti on tarkoitus verrattain huomattavassa määrin rakentaa näiden ehtojen mukaan, joita eduskunnalle nyt suositellaan hyväksyttäväksi, puolta suurempia ja puolta kalliimpia huoneustoja, tulisi siis valtion sillä määrärahalta, jota nyt ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi, avustaa perheiden asuttamista kaupunkiin aina noin 45,000 markalla yhtä perhettä kohti kunnan avustuksen, noin 25 %:in lisäksi. Täytyy tässä yhteydessä huomauttaa, että maaseudun tilatonta väestöä asutettaessa, joka asutus-toiminta sentään jo verrattain yleisesti tunnustettaneen niin valtion tärkeämmäksi, ei koskaan ole tarvinnut eikä koskaan voi tulla kysymykseenkään tämantapaisten avustuksien myöntäminen valtion tai kuntien puolelta. Tämä toiminta sikäli kuin sitä meidän maassamme on suoritettu, on juossut etupäässä sillä, että uutisasukkaalle on valtionvaroista myönnetty tavallisesti noin 4 %:n ja muutaman tuhamman markan suuruisen kuoletuslainaa. Lieene kyllä myönnettävä, kuten tämän asian käsittelyn yhteydessä valtiokunnassa on huomautettu, että se väestö, josta tässä on kysymys, ei ole niin kunnollista, että voisi ajatella, että se kykenisi tavallisilla ehdoilla siirtymään uutisasukkaaksi enempi maalle kuin kaupunkiin. Mutta jos nyt kerran näitä asutettavia täytyy tällaisilla summilla valtion puolelta tukea, jota minä kyllä en jaksa oikein sulattaa, sillä minun

mielestäni kansalaisen, jonka kannattaa asua kaupungissa vieläpä 80 à 100,000 markkaa maksavassa huoneustossa, täytyy jo olla siinä asemassa että sen täytyy tulla toimeen ilman tällaisia valtionavustuksia, mutta jos nyt niin on että niitä täytyy näin suurilla summilla siitä huolimatta tukea, sopinee kysyä, onkohan tämä sittenkään nyt kaikista tarkoituksenmukaisin tapa. Eikö voisi ajatella, että nämä varat, 60—70,000 markkaa kutakin perhettä kohti osoitettaisiin heille esim. sitä varten, että he ostaisivat tällä summalla maaseudulta valmiin talon peltoineensa, ulkorakennuksineensa ja niittyineensä? Sellaisilla summillahan niitä olisi siellä saatavissa. Entinen talollinen, jolta talo ostettaisiin, minun käsittääkseni kykenisi tällä kauppa summalla rakentamaan verrattain hyvän talon vaikkapa valtion metsämaalle.

Minä kyllä käsitän, että herroilla kaupunkilaisuuden edustajilla, joita näyttää olevan hyvin vahva enemmistö tässä eduskunnassa, yhtyy tässä yhteinen pyrkimys joskin eri perustein, nimittäin kaupunkien suurentaminen ja väestön yhä suuremmassa määrin kokoaminen niihin. Mutta sittenkin kehoittaisin minä varsinkin oikeistopuolueita, jotka ovat sanoneet tullessa tänne eduskuntaan puolustamaan muun muassa veronmaksajain oikeutta, vielä vakavasti harkitsemaan, voiko tämantapaista valtion varojen käyttöä ainakaan niin laajassa mittakaavassa, kuin mihin se näyttää kehittyvän, pitemmän päälle puolustaa. Edelleen vyyttäisin minä harkitsemaan, että onko siitä, että tällaisillakin keinoilla houkutellaan maaseudulta yhä suuremmassa määrin kaupunkeihin liikkävää väestöä, onko sillä itse kaupunkilaisuudenkaan kannalta pitemmän päälle katsoen hyötyä. On nimittäin huomattava, että joskin silloin, kun kaupan ja teollisuuden konjunktuurit ovat korkealla, kaupungeille, varsinkin niiden suurkapitalisteille on huomattavaa etua siitä, että kaupunkeihin saadaan maaseudulta houkuteltua yhä suuremmassa määrässä ylimääräistä työväestöä, niin sittenkin kaupunkien taloudelle pitäisi käsittääkseni olla painavammasta merkityksestä sen, että pahojen aikojen tullen, joita joskus sentään kaupunkilaisillekin sattuu, kaupunki entisten lisäksi joutuu elättämään nämäkin ylimääräiset työväestön reservit hätäaputöiden, yleishyödyllisten rakennus-

töiden y. m. sellaisten avustusten muodossa siitä huolimatta, että maaseutu samaan aikaan saa kärsiä työvoiman puutetta.

Minä siis luulen, että jos asiaa kaupunkilaisuudenkin kannalta vakavasti harkitaan, täytyisi tulla huomaamaan, että kaupunkilaisuudenkaan etu ei vaadi tämantapaisten kehityskulun jatkamista, vaan pikemminkin sen pysähdyttämistä.

Minun täytyy olla vakavasti sitä mieltä, että sellainen kehitys, että siitä huolimatta vaikka siirtolaisuus maaseudulta vuosi vuodelta kaupunkeihin lisääntyy ja kaupunkeihin kokoutuu yhä suuremmissa määrin irtolaisväestöä että siitä huolimatta vain tätä kehitystä edelleen tämantapaisten toimenpiteillä kiihdytetään, on varsinkin maan yleisen edun kannalla katsoen peräti vahingollista. Sen vuoksi täytyy minun asettua sille kannalle, että tämä valtion tukema kaupunkien rakennuspolitiikkakin olisi lopetettava ja siten pysähdytettävä edes jossakin määrin edellä mainitsemaani kehitystä. Kun kumminkin, niinkuin mietintöön liitetystä 5 vastalauseesta huomataan, mekin olemme olleet valmiit ottamaan huomioon sen asiantilan, joka tällä kertaa varsinkin eräissä kaupungeissa vallitsee, nimittäin että huomattavassa määrässä kaikkein vähävaraisinta väestöä on jäänyt siellä kokonaan ilman asuntoa, joiden tilaräimien asuntoon sijoittaminen on erinomaisen kiireellinen tehtävä, pyydän minä saada eduskunnalle, vastoin valiokunnan ehdotusta ehdottaa hyväksyttäväksi seuraavat punnet:

että eduskunta päättäisi lisäyksi kuluvaan vuoden tulo- ja menoarvioon ylimääräisen menoarvion 9 luvun 2 momentin kohdalla osoittaa 5 milj. markan suuruisen määrärahan jaettavaksi hallituksen harkinnan mukaan avustuksena tai helppokorkoisina lainoina kunnille tilapäisten asuntojen kuntoonlaittamista varten niiden alueella oleville asunnottomille; sekä

että valtioneuvosto oikeutettaisiin siinä tapauksessa, että valtion tulot kuluvalta vuodelta eivät riittäisi edelläsanotun lisämenon suorittamiseen, käyttämään siihen valtion rahastossa viime vuoden lopulla olevaa pääomasäästöä.

Ed. Hästbacka: En föregående talare, rdgsm. Seppälä, har velat göra gällande, att den rådande bostadsknappheten på vissa orter, särskilt i landets större städer, förpliktar staten att finansiellt understöda åstadkommandet av nya bostäder. Statsutskottet har även ställt sig på samma ståndpunkt. Jag medger, att ett sådant påstående till en viss del är befoget, men endast i den utsträckning man med skäl kan påvisa, att personer, som haft eller ha anställning uti statens arbeten sakna bostäder. Annars hör bostadsfrågan till de privata arbetsgivarens och kommunala angelägenheter, med vilka staten föga har att skaffa. Det är således enligt mitt förmenande kommunernas skyldighet att i främsta hand träda emellan och avhjälpa de missförhållanden, som rdgsm. Seppälä gjort riksdagen uppmärksam på.

Under sådana förhållanden gäller det även för staten vid beviljandet av medel för uppförande av bostäder att först avgöra för vem dessa medel användas, så att man icke, såsom rdgsm. Nälkkanen nämnde, i alltför hög grad gynnar någon enskild affär eller sammanslutning på andras bekostnad.

Då man genomgår socialstyrelsens förteckningar över beviljade medel för s. k. „egna hem” och „allmännyttig byggnadsverksamhet”, så framgår emellertid med all tydlighet, att enskilda affärsföretag och kommuner hava dragit den största fördelen av statens bostadspolitiska verksamhet. I vad mån de byggnadsföretag, för vilka medel beviljats betjänat allmännyttig verksamhet på sätt statsrådets beslut av den 3½ 1922 närmare föreskriver, torde vara vanskligt att fastslå även för dem, som haft att fördela medlen.

Av de uppgifter, som lämnats av socialstyrelsen framgår emellertid, att en avsevärd del beviljats åt rena affärsföretag för uppförandet av bostäder åt deras arbetare och tjänstemän.

Av de nu ifrågavarande 15 miljoner mark kommer, enligt uppgift, Helsingfors att beviljas 8,050,000 mark, således mer än hälften av beloppet. Resten fördelas på följande städer: Åbo 2,319,000, Tammerfors 1,489,770, Kuopio 370,000, Ekenäs 105,000, Kajana 480,000, Torneå 105,800, Borgå 100,000, Tavastehus

250,000, Idensalmi 100,000, Brahestad 300,000 och Raumo 110,000 mark, o. s. v.

Det för Helsingfors reserverade beloppet är avsett att fördelas på följande sätt:

O/Y Kansanasunnot ..	Fmk 3,500,000:—
Eläntö	” 2,500,000:—
Kunnalliset rakennukset	” 1,300,000:—
Kone- ja Siltarakennustyhtiö	” 750,000:—
Summa	Fmk 8,050,000:—

I min reservation har jag särskilt velat betona, att beviljandet av subsidier för att lätta kostnader för nämnda affärer vid dessa åtgärder att bereda bostäder för sina arbetare och tjänstemän icke kunna försvaras, ty beviljandet av medel för sådana ändamål är liktydigt med att gynna vissa affärer gentemot deras konkurrenter, vilka själva få bekosta uppförandet av bostäder för sina arbetare. Då frågan om likadana lån väcktes i Sverige svarades, att bostadspolitiken är i främsta rummet en kommunal angelägenhet, och att beviljandet av dylika lån få ej skjuta över den gräns, som utstakas av sunda ekonomiska principer. Men hos oss har man blivit så van vid statsmaktens ingripande på alla områden, så även i fråga om bostäder, att man småningom förglömmar den individueella försörjningsplikten, och till följd därav beviljas medel för snart sagt vilka ändamål som helst. Det synes som om flertalet av vårt folk börjat allt mer se upp till samhället som allas försörjare i stället för att de i första rummet borde lita till sig själva. Att i längden följa det av staten inslagna understödssystemet, att ge bidrag i alla möjliga former, blir outhärdligt och leder småningom därhän, att dessa understöd bli så stora, att de icke kunna täckas av någon verklig inkomst och knappast heller genom lån. Och jag vill tillägga: att så länge vi bedriva en sådan idépolitik, som sammanfaller med nu ifrågavarande understödssystem, och bland annat utdela statspengarna för sådana improduktiva ändamål som statens bostadspolitiska verksamhet, kunna vi icke tänka på en återgång till normala förhållanden och få en stadga uti vårt myntvärde: Handelsbalansen, den må vara huru aktiv som helst, kan icke medföra den efterlängtnade stadga i vårt

myntvärde så länge varje överskott utdelas för sådana ändamål, som icke omedelbart skapa nya värden.

Ifrågavarande understödssystem grundar sig således enligt mitt förmenande på en dålig ekonomisk visdom, som blott driver staten till en fortsatt inflationspolitik. Det är därför som jag ansett, att något bidrag icke vidare borde beviljas för att understöda byggnadsverksamheten.

Jag tror, att man icke heller tar miste om man säger, att bostadsbristen icke i nämnvärd grad minskas genom att staten beviljar dessa 15 miljoner mark. De byggnader för vilka medlen äro avsedda att användas, äro åtminstone till en del påbörjade och komma otvivelaktigt att uppföras utan detta statsbidrag. Och såsom jag uti min reservation påpekat, synes det mig icke vara riktigt att under senare halvåret bevilja medel och giva vederbörande myndighet rätt att utlåna medel på andra förmånligare villkor, än vad tidigare beträffande småbostäders uppförande föreskrivits. Själva principen om anskaffandet av bostäder åt den mindre bemedlade befolkningen frångås därmed och man inrycker möjligheten att giva understöd i en annan form, synbarligen även för sådana bostäder, som äro avsedda och lämpade för affärstjänstemän, hörande till, såsom jag i min reservation antytt, bland andra, Elanto och Maskin- och Brobyggnadsbolaget.

Vidare har framgått att byggnadsverksamheten icke varit sund utan bedrivits på ett rent affärsmässigt sätt; — således icke i avsikt att skapa billiga bostäder, utan snarare tvärtom. Det uppgavs för den delegation som statsutskottet tillsatte i denna fråga — om jag förstod saken rätt — att man mera allmänt följt den principen att uppföra s. k. aktie- eller andelslokaler. Det har grundats byggnadsbolag som i syfte att befordra en allmännyttig byggnadsverksamhet uppfört bostadslokaler, men så snart byggnaderna blivit färdiga sålt lokalerna till höga pris med ansvarsskyldighet för bolagets skulder. Så har igen en ny byggnadskomplex uppförts, varmed förfarits på samma sätt.

Om de medel staten beviljat att utgivas såsom understöds- och amorteringslån för uppförande av billiga arbetarbostäder och egna hem använts för byggnadsföretag av

antydd art, synes mig den hjälp staten beviljat vara helt och hållet förfelad. Avsikten med ifrågavarande anslag har ju varit, att bereda billiga bostäder åt den mindre bemedlade befolkningen, således icke i syfte att enskilda personer och bolag därav skulle erhålla pekuniära fördelar för sina affärer.

Jag har härmed velat för riksdagen framlägga de synpunkter, som föranlett mig att vägra beviljandet av ifrågavarande anslag.

På grund av det anförda föreslår jag förty

att riksdagen måtte besluta förkasta statsutskottets förslag om beviljandet av ett tilläggsanslag, stort 15 miljoner mark, för statens bostadspolitiska verksamhet.

Ed. Hultin: Valtion asuntopoliittikasta voi tietysti olla paljon sanomista. Minä tahdon kohdistaa lausuntoni pääasiallisesti esilläolevaan valiokunnan ehdotukseen.

Kun valiokunta mietinnössään on kokonaan sivuuttanut sen asuntolaskennan tulokset, joka vuonna 1920 toimeenpantiin maan suurimmissa kaupungeissa väenlaskun yhteydessä, pyydän tässä saada esittää siitä muutamia tuloksia, jotka mielestäni valaisevat esilläolevaa kysymystä.

Ensin muutamia numeroita, jotka valaisevat asuntojen lukumäärä. Minä rajoitun mainitsemaan Helsinkiä koskevia numeroita, jotta en vaivaisi eduskuntaa laueammalla esityksellä. Rakennettuja kiinteistöjä oli vuonna 1920 Helsingissä kaupungin rajain sisällä 2,449. Niistä oli kuitenkin valtion, kaupungin, seurakuntain ja eräitten yhdistysten hallussa yli 300. Yhtiöillä ja osuuskaupoilla oli 991 eli siis melkein puolet kaikista niistä kiinteistöistä, jotka kuuluivat yksityisille. Yksityiset kiinteistönomistajat kuuluivat erilaisiin ammattiryhmiin. Niinpä 1/10:lla kaikista kiinteistöistä oli työläinen tai käsityöläinen omistajana. Nämä työläiset olivat siis kohonneet kapitalistien luokkaan. Olipa joukko maanviljelijöitäkin, jotka olivat katsoneet edulliseksi sijoittaa pääomansa Helsingin kivimuureihin. Rakennettujen kiinteistöjen luku oli edellisen kiinteistölaskun jälkeen, eli 10 vuodessa, lisääntynyt noin 18 %:lla. Lähes puolet kiinteistöistä (1097) oli sodan jälkeen vaih-

tanut omistajaa, usein montakin kertaa, ja varsinkin on taloja omistavien yhtiöitten luku kymmenvuotiskauden kuluessa suuresti lisääntynyt, nim. melkein 100 %:lla. Samaan suuntaan on kehitys, kuten tiedämme, kulkenut myös jälkeen vuoden 1920 ja pääasiallisesti siinä muodossa, että entisiä vuokrataloja on muodostettu yhtiötaloiksi ja entisiä vuokralaisia kiristetty rupeamaan korkeilla osakemaksuilla niiden osakkaiksi. Jos yhtiötalojen lisääntyminen olisi tapahtunut rakentamisen muodossa, ei mielestäni tällaista kehitystä vastaan olisi mitään sanottavaa. Kiinteistöjen luku ja tämän lisääntyminen ei kuitenkaan paljon valaise asuntomäärää, sillä kiinteistöillä saattaa olla yksi tai useampia rakennuksia ja rakennukset saattavat olla erisuuruisia. Vaikka huoneustot ja huoneetkin ovat erisuuruisia, on niiden lukumäärä kuitenkin puheenaolevassa suhteessa valaisevampi. Viimeisessä asuntalaskennassa oli asuttavia huoneustoja, kun virastot, sairaalat, kasarmit y. m. s. lasketaan pois, kaikkiaan noin 36,500 — minä en mainitse kymmeniä enkä yksiköjä. Kymmenen vuotta aikaisemmin lukumäärä oli noin 27,500. Näissä oli huoneita vuonna 1920 lähes 84,000, kymmenen vuotta aikaisemmin noin 65,000. Huoneustojen luku oli siis lisääntynyt kymmenen vuoden kuluessa 32 %:lla ja huoneiden luku 28 %:lla. Nämä luvut eivät ole aivan vähäpätöisiä. Kun asukasluku saman ajan kuluessa Helsingissä oli lisääntynyt vain noin 17 %:lla, on asuntojen ja huoneustojen lisäys siis ollut suurempi kuin väestönlisäys. Koska siitä huolimatta nyt vallitsee puute asunnoista, joita vuonna 1910 oli noin pari sataa käyttämättömiäkin, niin johtuu tämä siitä, että nykyään väestö asuu vähjemmällä kuin 10 vuotta takaperin. Tämä ilmiö onkin käynyt selville asuntalaskennasta, niinkuin sekin seikka, että tämä ilmiö esiintyy etupäässä ja nimenomaan pienemmissä, yhden ja kahden huoneen asunnoissa. Kun ahtaus näissä pienissä asunnoissa aina on ollut ja yhä vieläkin on suurin, on siis kehitys katsottava pääasiassa ilahduttavaksi, vaikka siitä onkin ollut semmoinen ikävä, mutta toivottavasti ohimenevä seuraus, että joukko ihmisiä tämän kautta on jäänyt melkein ilman asuntoa.

Asuntopulan syitä tutkittaessa on myös huomioonotettava, että varsin suuri osa huoneista käytetään muihin kuin asumistarkoituksiin. Näinpä vuonna 1920 havaittiin, että noin 19 % kaikista huoneista käytettiin muihin kuin asumistarkoituksiin. Näistä enin osa myymälä- ja liikehuoneiksi, sitä lähinnä suurin osa sairaaloiksi ja virkahuoneiksi, pienempi osa versta- ja tehdashuoneiksi. Vuonna 1910 ei suhde ollut näin epäedullinen, vaan suurempi määrä, noin 83 % kaikista asuinhuoneista käytettiin todellakin asumistarkoituksiin. Viime vuosina, niinkuin jokainen on saattanut ainakin Helsingissä huomata, on suuri joukko aikaisempia asuinhuoneita otettu teollisuuden, kaupan ja liikkeen palvelukseen, eikä näihin tarkoituksiin ole sanottavasti uusia asuntoja rakennettu. Tähän on varmaan ollut syynä se, että liikehuoneustot ja sentapaiset jätettiin säännöstelyn ulkopuolelle, jonka johdosta niiden vuokrat kohosivat, ja sen vuoksi talonmistajat olivat halukkaita luovuttamaan huoneustoja liiketarkoituksiin. Tässäkin siis on yksi syy lisääntyneeseen asuntopulana.

Asuntopulan lieventämiseksi valiokunnan enemmistö ehdottaa n. s. asuntoylellisyyden verottamista, otaksuen, että tämä vero on pakottava huoneustojen haltijoita tyytymään vähempään huonemäärään. Valiokunta ei tosin määrittele, mikä sen mielestä on ylellisyydeksi katsottava. Mutta perusteluista näkyy valiokunta olevan sitä mieltä, että on olemassa joukko henkilöitä, ja varmaankin valiokunnan mielestä on hyvinkin paljon semmoisia, jotka pitävät hallussaan suurempia huoneustoja, kuin mitä heidän kohtuullinen tarpeensa vaatisi. Tästä päättäen voisi olettaa, että pienehkökin asunto esim. 2—3 huoneen suuruinen, voitaisiin leimata ylellisyydeksi, jos siinä vain on yksi tai pari asukasta. Luultavasti valiokunta ei kuitenkaan ole näin pieniä asuntoja ponnellansa tarkoittanut. Katsoen siihen, että papiston uudessa palkkauslaissa on 6 huonetta, virkahuoneen ja keittiön sisältävä asunto katsottu kirkkoherralle kohtuulliseksi, niin tuskin tämänkään suuruiset huoneustot voidaan kaupungissa katsoa ylellisyydeksi. Vasta sitä suuremmat 7—8—9 huoneiset lienevät valiokunnan mielikuvituksessa

kummitelleet. On myös luultavasti otaksuttu, että meillä on tällaisia suuria loistohuoneustoja tuntuva määrä, joista saisi paljon veroja puristetuksi. Asuntalaskennasta kävi huoneustojen suuruuskin selville. Helsingissä oli yhden ja kahden huoneen huoneustoja koko luvusta 71 %, 3, 4 ja 5 huonetta ja keittiön käsittäviä huoneustoja oli yhteensä 22 % koko luvusta, 6-huoneiset ja sitä suuremmat muodostivat siis noin lähes 7 % koko huoneustojen luvusta. Jotta voisi tietää, ovatko nämä kohtuuttoman suuria nykyisille haltijoilleen, on tietysti tarkastettava niidenkin asukasluvun suuruus. Siitäkin antaa asuntalaskenta tietoja. Näistä tiedoista selviää, että suurissakaan huoneustoissa ei meillä yleensä asuta väljästi. 6 huonetta käsittävässä asunnoissa oli useimmissa ainakin yksi asukas huonetta kohden. Olipa Helsingissä 14 sellaista asuntoa, joissa asui 13 henkeä ja useampia, ja jokseenkin samanlainen asutustiheys vallitsi myös 7, 8, 9-huoneen huoneustoissa. Näidenkin asuntojen joukossa oli sellaisia, joissa oli 13 asukasta ja vieläkin useampia. Koko Helsingin kaupungissa ei ollut enempää kuin 1,646 huoneustoa, pienet ja suuret mukaan luettuina, joissa vuonna 1920 asui vähemmän kuin yksi asukas huonetta kohti. Tällaisia oloja ei suinkaan muissa sivistysmaissa pidettäisi kehuttavina, vielä vähemmän asuntoylläisyytenä. Monet suuremmista huoneustoista ovat sellaisia, joissa asuu täyshoitolaisia, koululaisia, yksityishuoneiden vuokraajia, niinkuin ylioppilaita y. m. Mistä saisivat kaikki nämä, esim. myöskin eduskunnan maalaisedustajat, tilapäisen asunnon, jos kaikki huoneustot olisivat sovelletut vain vuokraajain perheen suuruuden mukaan. Valiokunta lähtee myös siitä väärästä otaksumasta, että suuret asunnot varsin helposti voidaan jakaa pienempiin. Tämä ei kuitenkaan useimmissa tapauksissa olisi helppoa. Ei olisi näet helppoa sovittaa kahta keittiötä tai useampia näihin valmiisiin asuntoihin; ja useissa tapauksissa se ehkä kävisi suoraan mahdottomaksi. Joka tapauksessa se vaatisi suuria kustannuksia.

Itse asiassa on kyllä totta, vaikkei se käy selville tilastosta, että kaupungeissa nykyään on koko joukko keskikokoisten 4, 5 ja 6 huonetta sisältävien huoneustojen vuok-

raajia, jotka kohonneiden vuokrien ja muutenkin kohonneiden elinkustannusten vuoksi varsin kernaasti tyytyisivät yhtä tai kahta huonetta pienempään asuntoon, jos sellainen vain olisi saatavissa. Mutta niistä tähän juuri on suuri puute, samoin kuin vielä pienemmistä. Heillä ei siis ole muuta mahdollisuutta, kuin jäädä asumaan liian suureksi käyneeseen huoneustoon ja vuokrata siitä pois liikahuoneita kohonneiden vuokramaksujen korvaamiseksi. Jos näitä henkilöitä nyt vielä rangaistaan lisäverotuksella, ei siitä olisi muuta seurausta, kuin että heidän täytyisi sälyttää uusi lisävero alivuokralaisten suoritettavaksi, joiden asema, se sanottakoon, myöskään ei nykyään ole helppo. Jos vuokraajan itsensä olisi pakko muuttaa pois, lisääntyisi vieläkin ankarammaksi kilpailu pienempien asuntojen saannista ja kohottaisi sitä myöten vieläkin kohtuuttomammaksi niiden vuokrat. Mitään hyötyä ei siis käsittääkseni saavutettaisi ehdotuksella asuntoylläisyyden verottamisesta, vaan päinvastoin siitä syntyisi vahinkoa.

Sekä hallitus että valiokunta perustelvat ehdotustaan määrärahan lisäämisestä tämän vuoden menoarviossa asuntopoliittista toimintaa varten sillä asuntopuutteella, mikä tätä nykyä vallitsee varsinkin maan suuremmissa kaupungeissa ja joista ensimmäinen puhuja antoi useita räikeitä tietoja. Sitä puutettahan on mahdoton kieltää, vaikka suotavaa olisi ollut, että se tilasto, jonka kaupunki on toimittanut, myös olisi käsittänyt sen, onko aivan välttämätöntä, että kaikki nämä asunnonpuutteessa olevat jäävät kaupunkiin asumaan, toisin sanoen onko heidän täällä olonsa välttämätön. Tilapäisenä pelastuskeinona lienee tähän hallituksen esittämään lisäykseen sanotusta syystä suostuttava, vaikka minä kyllä myönnän, että tällaisella rahanmyönnetyksellä toiselta puolen on vaaransakin siihen katsoen, että siihen seuraavina vuosina voidaan nojata ja perustaa samanlaisia vaatimuksia. Näkyyhän selvästi ja nytkin parista vastalauseesta, että ruokahalu kasvaa syödessä. Valtio on kyllä monella muotoa aikojen kuluessa edistänyt kaupunkien kasvamista ja taloudellista elämää, milloin sen mielestä maan taloudellinen ja sivistyksellinen elämä on katsottu sellaista vaativan samoin

kuin toiselta puolen yhteiskunnallisista syistä ja viljelyksen edistämiseksi uhraataan melko suuria määriä valtion varoja myöskin maaseudun hyväksi. Mutta ei voitane kuitenkaan minunkaan mielestäni katsoa kuuluvan valtion tehtäviin tai edes olevan oikeatakaan, että säännöllisesti verovaroilla rakennetaan asuntoja erikoisesti kaupunkien asukkaille, sillä tämä koituu suorastaan kaupunkiinmuuton keinotekoiseksi edistämiseksi ja siitä voipi johtua myöskin kaupungeille itselleen vahinkoa, kun kaupungit ehkä sitten eivät kykene hallitsemaan kaikkia niitä toimenpiteitä ja lisämenoja, jotka ovat seurauksena suuresta ja äkillisestä kaupunkiinmuutosta. Sen sijaan minusta tuntuisi olevan syytä valvoa, niinkuin on laita Norjassa, esimerkiksi konsessiooneja annettaessa valtion koskivoimien käyttämiseen, että laitokset ja liikkeet, jotka pitävät työssään suurempia työvoimia myöskin huolehtisivat asuntojen hankkimisesta niille, koska muuten tuon työväen majoittaminen saattaa käydä paikkakunnalle ylivoimaiseksi ja joka tapauksessa voi saattaa häiriötä aikaan asuntoloissa. Maaseudullahan ovatkin, niinkuin täällä jo aikaisemmin on huomautettu, likeyritykset olleet pakotetut rakentamaan asuntoja työväelle. Olisi syytä vaatia samaa myöskin suuremmilta likeyrityksiltä, jotka sijaitsevat kaupungeissa, sen sijaan, että nämä nyt vain odottavat, että yksityinen yritteliäisyys ja valtio pitäisivät huolta heidän työväkensä asuntotarpeista. Edellisessä istunnossa täällä kommunistien taholta lausuttiin, että heidän ihanteessa on kaikkien asuntojen sosialisointi. Oli vahinko, ettei siltä taholta, jolla on lähempiä tietoja niistä oloista, jotka vallitsevat itäisessä naapurimaassamme, jossa sosialisointiin on ryhdytty, ole täällä annettu lähempiä tietoja niistä erinomaisista seurauksista, joihin sosialisointi on johtanut. Me muunthan olemme vain silloin tällöin vilaukselta sanomalehdissä nähneet tietoja Pietarin ja Moskovon oloista. Olemme lukuineet, että siellä suuret kivitalot romahtavat hoidonpuutteesta raunioiksi ja että laitakaupunkien puutalot revitään polttopuiksi. Tämmöisistä tapauksista varmaankin kommunistit olisivat voineet antaa lähempiä tietoja. Se puhuja, joka asuntojen sosialisointia esitti puolueensa lopul-

lisena päämääränä, tyytyi kuitenkin vaatimattomasti puolustamaan säännöstelyn jälleen käytäntöönottamista. Minä toivon, että tähän ehdotukseen ei toisilla tahoilla luoda mitään huomiota, sillä säännöstely on jo, vaikka se ehkä olikin alussa välttämätön, saanut aikaan niin paljon vahinkoa, että moista koetta ei toki olisi missään muodossa uusittava.

Lausunnostani toivoakseni selviää, että mielestäni eduskunnan ei olisi hyväksyttävä valiokunnan esittämää viimeistä pontta, joka koskee n. s. asuntoyllellisyyden verottamista.

Puhemies: Pyydän ed. Hultinilta tiedustaa, tekikö hän ehdotuksen.

Ed. Hultin: Minä ehdotin, ettei eduskunta hyväksyisi valiokunnan esittämää viimeistä pontta.

Ed. Linna: Kieltämätöntä on, että meillä muutamissa kaupungeissa on verrattain suuri asuntokurjuus tällä hetkellä. Johtuuko tämä niin paljon asuntojen puutteesta kuin siitä, että asutaan paremmin, on minun vaikea sanoa. Suurena syynä tähän asuntokurjuuteen täytyy pitää sitä murrosaikaa, joka tällä hetkellä vallitsee säännöstelyn äsken päätyttyä. Näistä syistä onkin välttämätöntä, että asuntokurjuuden poistamiseen kiinnitetään vakavaa huomiota ja siihen myönnetään varoja. Mutta yhtä varmaa on myöskin, että tämä valtion avustuksella tapahtuva rakennustoiminta on pahan lääkitsemistä enemmän kuin sen poistamista. Mitä enemmän valtionvaroja kiinnitetään kaupunkirakentuksiin sitä suuremmaksi epäilemättä tulee myöskin siirtolaisuus maalta kaupunkiin. Ja tästä jatkuvasti seuraa asuntojen puute siellä. Eduskunta ei olekaan kiinnittänyt huomiota siihen, että maaseudulle rakentamisella voitaisiin estää kaupunkiin siirtymistä ja samoilla summilla rakentaa paljon enemmän, kuin mitä kaupungeissa voidaan rakentaa. Vasta viime eduskunta myönsi 2 milj. markkaa maalaistyöväen asunto-olojen parantamiseksi. Jos aikaisemmin olisi yhtä suurilla summilla kuin kaupunkiin maalaistyöväen asunto-oloja parannettu, olen varma siitä, että asuntokurjuus kaupungeissa ei

olisi tällä hetkellä läheskään sellainen, kuin se on. Täällä mainittiin, että niiden hakijain joukossa, jotka anovat avustusta, on verrattain vakavaraisia ja suuria yhtiöitä, nimittäin Elanto ja Kone- ja Silta-rakennusosakeyhtiö. On epäilemättä väärin, että muutamat yhtiöt joutuvat edullisempaan asemaan kuin toiset, jotka ovat rakentaneet tai paraillaan rakentavat omilla varoillaan työväelleen asuntoja. Toiselta puolelta pitäisi ehdottomasti kiiohoittaa teollisuusyhtiöiden halua rakentamiseen. Tähän voisi käyttää m. m. sitä keinoa, että ne pääomat, mitä yhtiöt käyttävät työväen asuntojensa rakentamiseen, vapautettaisiin veroista. Tällöin olen varma siitä, että useat yhtiöt, jotka nykyään eivät kiinnitä työväkensä asunto-oloihin juuri mitään huomiota, sen tulisivat tekemään ja tällä tavoin valtiolle paljoa edullisemmassa muodossa myös asuntokurjuus osaltaan poistuisi.

Kuten alussa mainitsin, on tilanne tällä hetkellä kriittinen ja siis onkin siihen kiinnitettävä vakavaa huomiota. Tämän vuoksi kannatanakin valiokunnan mietintöä, 15 miljoonan markan myöntämisestä tällä kertaa asunto-olojen parantamiseksi. Mutta olen varma siitä, että tällä toiminnalla ei sittenkään lopullisesti asiaa voida ratkaista, vaan että siihen on käytettävä toisia keinoja. Ja täytyykin ajatella, että nämä varat alkavat olla viimeisiä, jotka tässä muodossa tähän tarkoitukseen myönnetään. Täällä ed. Niukkanen huomautti siitä, miten kalliiksi tällainen rakennus tulee, miten paljon yksityinen saa avustusta rakennuksiinsa. Täytyy löytyä toisia keinoja, joissa pienemmillä summilla päästään parempiin tuloksiin. Sillä muistettava on, että tässä on kysymys verotuksella kootuista varoista.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa mietintönsä liittämissään ponnessa, että meillä valmistettaisiin n. s. asunto-ylellisyysvero. Minä en tosin tahtoisi tätäkään vastustaa, vaikka epäilenkin, että sen tulokset tulevat olemaan paljoa pienemmät kuin luullaan, jopa niin pienet, että suuret osat niistä varoista tulee kulumaan veronkantokustannuksiin. Kuten sanoin kannatan valtiovarainvaliokunnan mietintöä enkä myös tahdo vastustaa sitä, että tuota asuntotoylellisyysverolakiakin ruvetaan laatimaan vaikka epäilenkin sen tuloksia.

Ed. Bryggari: Esilläolevassa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan valtion asuntopoliittikan jatkamista varten kuluvaksi vuodeksi 15 milj. markkaa eli sama määrä, minkä hallituskin on ehdottanut ehdotuksessaan n:o 20. Ensimmäinen kysymys, joka on tehtävä itselleen selväksi, on se, että mille perusteelle rakentuu valiokunnan mietintö, ja onko ehdotettu summa tarpeeksi suuri eli niin suuri, kuin nykyinen asuntopula edellyttäisi? Valiokunnan mietinnön perusteista saa selville sivulta 2, että jo sosiaalilihallituksen tiedonannon mukaan lainanomuksien summa edellyttäisi 16 milj. markkaa silloin, kun tuo tiedonanto valiokunnalle on annettu, ja nykyisten tietojen mukaan tarvittaisiin siihen jo 18 1/2 milj. markkaa. Valiokunta mietintöä valmistessaan ei ole siis lähtenyt siitä lähtökohdasta, että se haluaisi valtion asuntopoliittikkaa jatkaa siten kuin tarvittaisiin. Ainoastaan puolinaisesti on ajateltu tätä tarvetta tyydyttää ja minä haluaisin sanoa, että paljaasta kohteliaisuudesta hallituksen esitystä kohtaan. Täällä ed. Sepälä jo mainitsi niistä asunnottomista perheistä, mitä on olemassa, joten en lähde sitä puolta tässä toistamaan. Haluaisin sensijaan valaista aseman kriittisyyttä sen tilaston valossa, mitä on annettu viime elokuun loppuun mennessä häätötuomioita. Niitä oli annettu 7 kaupungissa yhteensä 1,361. Te voitte jo tästä muodostaa jonkunlaisen kokonaiskäsitteen mihinkä on jouduttu sillä politiikalla, kun viimeinen eduskunta lakkautti asuntosäännöstelyn. Tämä tilasto tosin puutteellisessa muodossa puhuu lahjomatonta kieltä siitä, mihinkä toimenpiteisiin eduskunnan olisi asian johdosta ryhdyttävä ja että valiokunnan ehdottama summa ei missään tapauksessa riitä nykyisen asuntopulan edellyttämiä toimenpiteitä tyydyttämään. Mietinnön vastalauseista käyvät kaikkein selvimmän ilmi suhtautuminen asuntopulaan eri ryhmien taholta. Toisessa vastalauseessa ruotsikot, kokoomus- ja edistysmieliseen ryhmään lukeutuvat edustajat ovat asettuneet muuten valiokunnan mietinnön kannalle, ainoastaan ehdottaneet tämän viimeisen ponnien poistamista, joka edellyttää asuntotoylellisyysverolain anomuksen tekoa. Tämä osaltaan todistaa jo sen, ettei tahdota muodostaa sellaista toimintaa, joka johtaisi varojen kartuttamiseen asuntova-

jauksen poistamisessa. Täällä edelliset puhujat m. m. ed. Hultin ja ed. Linna mainitsivat, että tämä asuntoylellisyyssvero — ei tuottaisi pääomia. Minusta tuntuivat nämä lausunnot perusteettomilta. Mainitsen yksistään Helsingin rahatoimen johtajan Helon laskelman, jonka mukaan Helsingin kaupungissa tuottaisi asuntoylellisyyssvero 6 milj. markkaa vuodessa. Ja rohkenen olla sitä mieltä, ettei Helsingin kaupunki valitsisi niin kallispaikkaista verojenkantajaa, että siihen menisi vuodessa 6 milj. markkaa.

Kolmannessa vastalauseessa ed. Hästbacka ehdottaa koko mietinnön hyljättäväksi. Esityksensä perusteena hän mainitsee vastalauseessa, että koska kerran toistenkin työnantajain tulee itsensä rakentaa työntekijöilleen huoneisto, niin ei ole syytä kaupungeissa ryhtyä rakentamaan työläisten asuntoja. Näin minä käsitan tämän ajatuksen perustan. Tällainen perusta minusta tuntuu liian köykäiseltä. Minä haluaisin sanoa, ettei se kestä julkista arvostelua. Samoilla perusteillaahan voitaisiin puolustaa minkä epäkohdan säilyttämistä tahansa. Jos jossakin osakeyhtiössä työläisten asunnot ovat mahdollisimman kurjat, ja epäterveelliset, niin voitaisiin toisessa osakeyhtiössä lähteä perustelemaan myöskin asuntojen kurjistumista samalla syyllä, että heidänkään ei kannata parempia asumuksia työläisilleen rakentaa. Tämä siis on sellainen tekoperusta, jolla ei ole mitään todellista pohjaa.

Kaikkein kummallisoin ajatus tähän mietintöön liitetystä vastalauseista on maalaisliiton edustajien. Minä haluaisin sanoa, että tämän vastalauseen kirjoittajat ovat ed. Hästbackan kanssa samalla kannalla. Mitään asiallista eroa minä en löydä siitä. Täällä heidän edustajansa toivat esille tämän valtion asuntopolitiikan johtavan siihen, että kaupungit muodostuvat yhä suuremmiksi ja heidän kielteinen kantansa lähtee siitä näkökohdasta, että he tahtoisivat pysyttää väestön maaseudulla. Haluaisin tässä yhteydessä rinnastaa tätä, mielestäni utopistista ajatusta, Ruotsin vallan aikaisiin säännöstelyihin. Edustajat tuntevat, kuinka yksityiskohdittain jaettiin kauppa-alueita, määrättiin kunkin asukkaalle kauppa-alue ja myönnettiin eri kaupungeille nämä kauppa-oikeudet. Oliko

tämä säännöstely mahdollista toteuttaa? Ja vielä yksi seikka: että aivan mielivaltaisesti määrättiin mihin on kaupunki rakennettava, joista on eräitä nytkin muinaismuseossa, jotka eivät koskaan kehity kaupungeiksi. (Ed. Lohi: Niistä ei ole nyt kysymys.) Samanlaiseksi minä näen tämän maalaisliiton kannan, kun he ilman mitään perustelua ajattelevat, että yksistään kurjistuminen, asuntojen rakentamattomuus, johtaisi siihen, että asukkaat kaupungeista siirtäisivät maaseudulle. Miksi nämä maalaisliittolaiset eivät ole maahenkeä kylänneet tyttäriinsä ja poikiinsa, että ne niin suuressa mittakaavassa ovat menneet Amerikkaan? Minkätähden ne ovat sortuneet omistamattomiin huokkiin? Kaupunkien asunnottomat eivät ole kovin monta sukupolvea asuneet kaupungissa. Ne ovat samoja maanviljelijöitä, niiden tyttäriä ja poikia. Ja nyt nämä samat maanomistajat, joiden keskuudesta nämä yksillöt ovat sortuneet, jotka ovat asunnottomia, niin osasta näistä on valmis jättämään nämä oman onnensa nojaan luulossa että ne menevät takaisin maaseudulle. Oletteko valmiit meidän mukana järjestämään maaseudun olot siten, että voisi tuo virtaus kääntyä takaisin maaseudulle? Minä rohkenen sitä epäillä. Niin kauvan kuin maaseutuolot ovat liian epäedulliset, niin kauan ei ole mahdollisuutta millään pakkokeinoilla kääntää vapaata kehityksen virtaa toiseksi, ja ennenkuin on maaseutuolot järjestetty uudelle kannalle, että ne vastaavat samanlaisia elämänvaatimuksia, siihen mennessä täytyy valtiovalan ulottaa järjestävä toimenpiteensä myös asuntojen rakennuksen alalle.

Maalaisliiton kantaa valaisee vielä selvemmin niitten sanomalehdistö kuin tämä valiokunnan mietintö. Se on tässä liian suppeassa muodossa lausuttu. Kaikkein selvimmin se tuli julki „Maakansan” numerossa 201. Siinä lausuttiin ensiksikin, että maailmansodan aika jätti kaupunkien asukkaalle kiusallisen käsityksen perinnöksi, että yhteiskunta on velvollinen rakentamaan heille asuntoja. Edelleen siinä lausuttiin eräänlainen toivomus, että Suomen kaupungeissa tulisi kehittyä asunto-olot yhtä kurjiksi kuin ovat Pariisissa ja — minä haluaisin tähän lisätä vielä — Lontoossa. Ja lopuksi tehdään johtopäätös, että tämä käsite on kommunistisesta käsit-

teestä lähtenyt. Aikaisemmin ei ole sel-laista käsitettä ollut, joten se on vasta nyt muodostunut. Tässä suhteessa minä haluaisin palauttaa mieleen, että vuonna 1897 säätyvaltiopäivät yhtyivät herrojen Stenrothin ja August Hjeltin anomukseen, jossa annettiin valtiovarojen myöntämistä asuntorakennustarkoituksiin kunnille ja asunto-osakeyhtiöille, vieläpä niin suuressa mittakaavassa, että 3/4 tuon kiinteistön arvosta saisi olla rakennuslainana. Haluaisin mainita sen esityksen, että voidaan sitä rinnastamalla tehdä johtopäätöksiä ja arvostella nykyaikaisia käsitteitä, miten suuressa mittakaavassa ollaan taantumassa siitakin ajasta taaksepäin. Tämä anomusehdotus päättyi seuraavaan pönteon: että yleisistä varoista varattaisiin 1 milj. markkaan asti käytettäväksi 4 % korkuisissa lainoissa tarpeellisten työläisasuntojen rakentamiseen a) kunnille, jotka sitä vaativat, ilman erityistä vakuutusta; b) yhtiöille, jotka tarkoittavat asuntojen rakentamista otupäässä yhtiömiehille kiinnitysvakuutusta vastaan 3/4:aan asti kiinnitetyn talon arviomiesten määräämästä arvosta. Tähän anomusehdotukseen yhtyivät säädetyt kokonaan ja hyväksyivät sen jotakuinkin muuttumattomana. Minä haluaisin nyt kysyä maalaisliittolaisilta, että onko tämä heidän lehtensä tuonut julki teidän ajatuksenne asuntokysymyksessä ja oletteko valmiit menemään sen väitteen taakse, että asuntopoliittiset käsitykset ovat maailmansodan tuote ja että ne ovat samalla kommunistisia. Jos tämän väitteen taakse mennään, silloin olisivat koko säätyvaltiopäivät olleet jo osasyylisiä. Mainitsen edelleen, että jo sitä ennen oli valtio käyttänyt varoja työväenasuntojen rakentamiseen. Vuodesta 1870 vuoteen 1897 oli myönnetty 7 eri lainaa, joitten yhteissumma oli 585.000 markkaa. Summa on tosin pieni, mutta se ilmeisesti todistaa, että tälle kysymykselle on täytynyt jo silloin omistaa huomiota, jolloinka täällä kansaa edusti nelikamarinen säätylaitos. Se käsitys on jo aikoja sitten ratkaistu lääkärien, taloustieteilijöitten ja parlamenttien taholta, että asunto-olot vaikuttavat yksilön terveyteen, siivoksiisyyteen ja kansantalouteen, mutta tämä kysymys näyttää olevan vielä ratkaisematta maalaisliitolla. Se on surullinen tilio sellaiselta ryhmältä, joka selittää olevansa vähäväkisten asianajaja ainakin

maaseudulla. Minun täytyy sanoa tästä maalaisliiton kannasta, että heidän maailmankatsomuksensa ei ulotu oman pel-ton veräjän ulkopuolelle. He katselevat asiaa ainoastaan siinä valossa, mikäli se koskee omaa taloutta ja sivuuttavat kaikki muut seikat ja muut tekijät. Mihin tähän jouduttaisiin, jos kaikki puolueet yhtä ly-tytnäköisesti lähtisivät kaikkiin kysymyk-siin suhtautumaan? Minä luulen, että maalaisliittokaan ei tässä eduskunnassa yksi-tyisenä ryhmänä kykene viemään vaatimuksiaan lävitse, jos yhtä jyrkästi, yhtä kylmäkiskoisesti kaikki ryhmät sen esityk-siin suhtautuvat. Minä toivoisin, että tä-hän asuntokysymykseen suhtauduttaisiin hiukan eri tavalla.

Se toivomus, että Suomen kaupungeissa muodostuisi asuntokurjuus niin surkeaksi kuin on aikoinaan ollut Pariisissa ja Lon-toossa, tuntuu suorastaan kummalliselta toivomukselta. Näyttäisi siltä kuin tämän kannan takana olevat yksilöt nauttivat toisten saman kansan jäsenten kurjuudesta. Sellainen nautinta olisi melkein saman-laista kuin Rooman vallan aikana toimeen-pantujen gladiaattori-taistelujen seuraaminen. Te tunnette historiasta, kuinka Roo-man ylimystö kurotti kaula pitkällä yli kaiteen ja katseli, mitenkä villit eläimet raatelivat orjia. Minä haluaisin tehdä ky-symyksen: Tuntisittoko nautintoa siinä, jos 6,500 Helsingin asukkaista asuisi jois-sakin roskasäiliöissä, siltain ja paattien alla, nämä nähtäisiin taistelemassa luontoa vastaan elämästä ja kuolemasta? Eiköhän tällainen nautinto ole hyvin raakamaista, epäinhimillistä? Mikä rohkeneisin toivoa, että maalaisliiton keskuudessa kun on kou-lusivistyksen saaneita henkilöitä ja m. m. pappeja, että toiset koulusivistyksensä, toi-set kirkko-oppinsa perusteella katselisivat asiaa laajemmin kuin oman pellon veräjälle saakka ja suhtautuisivat tähän asuntokysy-mykseen oikealla tavalla: olemalla mukana asuntohädän lieventämisessä ja epäkohdan poistamisessa.

Neljäs vastalause on mielestäni sellainen, jonka hyväksymällä kyetään jo tämä vuosi jatkaa valtion asuntopoliittikkaa keskeyty-mättä ja jos siitä jäisi ylijäämää, silloin voitaisiin kohta vuoden alussa jatkaa edel-leen asuntovajauksen poistamista.

Pyytäisin mainita täällä äsken puheen-

vuoroa käyttäneiden mielipiteestä yhden seikan.

Ed. Niukkanen puheenvuorossaan mainitsi, että asunnot eivät joutuisi työvälle, mitä näillä varoilla tultaisiin rakentamaan. Kellekähän ne mahtaisivat joutua, jos keran osakkeenomistajina ovat työläiset? Minä tunnen m. m. Jyväskylän kaupungissa joukon sellaisia rakentajia, jotka ovat työläisiä ja jotka ovat juuri voineet kunnan ja valtion tukemana ryhtyä itselleen kotia rakentamaan. Myöskin tiedän Helsingissä olevan tilanteen samanlaisen. Ja se seikka, että täällä mainittiin esimerkkinä Elanto, että se on elinvoimainen osuuskunta, mistä on tuo osuuskunta kokoonpantunut? Eikö se ole työväestön osuuskunta? Tämän esimerkin mainitseminen ei siis mielestäni todista mitään, ei ainakaan siihen suuntaan, mitä ed. Niukkanen luuli tällä maininnallaan sen vaikuttavan.

Tältä eduskunnalta odotetaan asunokysymyksessä tehokkaita toimenpiteitä. Ensiksikin hädän lieventämisestä se on aivan oikein, se mitä täällä maalaisliittolaisten vastalauseessa mainitaan, että tarvitaan myöskin hätäasuntojen järjestämistä. Mutta se ei ole riittävä. Täytyy rinnan myöskin kohdistaa toiminta asuntovajauksen poistamiseen. Ja minä toivoisin, että tämä eduskunta hyväksyisi tämän toiminnan toteuttamiseksi neljännen vastalauseen, kuten täällä ed. Seppälä mainitsi, johon pyydän yhtyä.

Ed. V. Hannula: Se seikka, että viime eduskunta kumosi vuokrasäännöstelylain, on johtanut sangen suuret joukot kokonaan asunnottomiksi. Kuten tiedetään, on asuntokorjuus talonhujarien ja jobbarien toimesta kehitetty aivan äärimmilleen. Kaupungeissa ja suuremmissa teollisuuskeskuksissa ovat vuokralaiset ja varsinkin työläisperheet joutuneet tunnottomien talonhujarien ja ihmisten hädällä saalistavien armoille ja mielivallalle alttiiksi. Säälittävä ovat talokapitalistit käyttäneet kaikkia tilaisuuksia hyväkseen lihottaakseen kukkaroaan vuokralaisten kustannuksella. On jouduttu siihen, että esimerkiksi Helsingissä sosialilautakunnan ja rahatoimikamarin toimeenpaneman asunnottomain laskennan mukaan on kokonaista 1,770 asuntoa vailla olevaa perhekuntaa, joiden yhteinen jäsenluku on 6,500 henkeä. Tuhansissa

lasketaan asunnottomain luku myöskin Tampereella, Kuopiossa ja Turussa, sadotain maan muissa kaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa. Jo sosialihallituksen tilastojen mukaan on asunnottomia 3,391 perhekuntaa, tehden henkilöuku näiden asunnottomain perheessä 13,772. Nämä asunnottomat ovat sijoitetut ullakoille, kellareihin, liitereihin, käymälöihin j. n. e., jopa senaisiinkin paikkoihin, kuin pari viikkoa sitten tyhjäksi ajettuun lantaruumaan, kuten Turussa eräs 7-henkinen perhe on asunut. Ja tämä kaikki saa tapahtua maassa, joka tahtoi kantaa sivistysmaan mainetta. Asuntopula olisi jollain tavoin ymmärrettävä, jos olisi sattunut jokin yhteiskunnan kansallisonnettomuus, kuten tulipalo, sota tai joku muu sellainen seikka, joka olisi hävittänyt asunnot niin tarkkaan, ettei mitään mahdollisuutta olisi asiata toisin järjestää. Mutta nyt ei ole mitään tällaista tapahtunut, vaan ollaan tässä maassa yksinomaan asuntokeinottelun vuoksi jouduttu sellaiseen tilanteeseen, että yhteiskunta asuttaa edelläsanotulla tavalla niitä jäseniään, jotka käyttensä työllä rakentavat asunnot ja ylläpidon kaikkienäköisille tyhjäntoimittajille ja talonjobbareillekin aikana, jolloin huoneita todistettavasti on tuhansittain tyhjänä ja käyttämättömänä. Toiset näistä tyhjästä asunnoista odottavat hallussapitäjälleen huikeita luovutus- ja vuokrasummia, toiset tyhjästä huoneistot taas odottavat jonkun porhon illatsukutsuväkeä jäädäkseen taas tyhjäksi seuraavaa vierastusta odottamaan. Tämä kaikki tapahtuu samaan aikaan, kun tuhannet työläiset ja työläisperheet värjöttävät kylmässä, asunnottomina ja nälissään. Vuokralaistilanteen aste asteelta kehityttyä siihen, missä se nyt on, on maan porvarillinen hallitusvaltakin hiukan hätkähtänyt ja ryhtynyt jonkinlaisiin tätä epäkohtaa tarkoittaviin paikkausyrityksiin myöntämällä avustustalainoja niin sanotun yleishyödyllisen rakennustoiminnan tukemiseksi. Mutta tämäkin paikkaus, niinkuin muutkin porvarien toimet yhteiskunnallisten epäkohtain korjaamiseksi jäävät vain turhanpäiväiseksi härnäilyksi ja kiihtyneiden mielten rauhoittamisyritykseksi, mihinkään tosisaavutuksiin ei tältä taholta tosiasiallisesti pyritäkään.

Tämäkin nyt käsiteltävänä oleva hallituksen ja valiokunnan enemmistön esitys eduskunnalle 15 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan myöntämiseksi valtion

asuntopoliittisen toiminnan jatkamista varten vuonna 1922 on kokonaan riittämätön siihen välttämättömään tarpeeseen, jonka asuntokurjuuden poistaminen ja edes jonkunlainen tehoisa lieventäminenkin vaatisi. Pa.jon tehokkaampia ja voimaperäisempiä toimenpiteitä tässä tarvittaisiin, kuin on hallituksen ja valiokunnan esitys asian auttamiseksi. Jo se seikka, ettei tässä sanotussa esityksessä osoiteta penniäkään käytettäväksi kaikkein huutavimmassa asuntopulassa olevien asuntojen järjestämiseen, on eduskunnan ehdoton velvollisuus korjata ja osottaa myöskin tähän tarkoitukseen varoja, sillä niistä asuntolainoista, joita esityksessä tarkoitetaan, ja niiden turvissa rakennettavista asunnoista ei maan kaikkein köyhimmillä väestöllä ole mitään mahdollisuutta päästä osalliseksi. Lainansaantiehtot, jotka vaativat lainansaaajilta verrattain huomattavasti omaa pääomaa, jo sulkevat täten lainansaantimahdollisuuksien ulkopuolelle kaikki vähävaraisimmat, siis juuri ne, jotka kaikkein kipeimmin ja kaikkein pahimmassa hädässä ovat ja juuri ensikädessä apua kaipaisivat. Ylläsanotun perusteella ehdotan,

että eduskunta päättäisi lisäksi kuuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon ylimääräiseen menoarvioon 11 luvun 2 momentin kohdalle osottaa 60 miljoonan markan suuruisen määrärahan valtion asuntopoliittista toimintaa varten vuonna 1922, ja että tämä määräraha olisi käytettävä muutoin entisten perusteiden mukaan sellaisten pien-asuntojen rakentamiseksi, joiden lattiapinta-ala on enintään 100 neliömetrin suuruisen, mutta että lainansaantiehtojen nykyistä määräaikaa pitennettäisiin marraskuun viimeiseen päivään,

että määrärahasta saadaan käyttää 30 miljoonaa markkaa tilapäisten asuntojen rakentamiseksi pahimmassa hädässä oleville asunnottomille,

että valtioneuvosto oikeutettaisiin tästä määrärahasta käyttämään tarkoituksenmukaisen neuvontatoiminnan aikaansaamiseksi rakennusasioissa enintään 20,000 markkaa,

että valtioneuvosto oikeutettaisiin siinä tapauksessa, että valtion tulot kuluvalta vuodelta eivät riittäisi edelläsanotun lisämenon suorittamiseen, käyttämään siihen valtionrahastossa viime vuoden lopussa olutta pääomasäästöä.

Ed. Sattila: Kun seuraa tätä asiain käsittelyä ja näitä monia vastalauseita, mitä tässä asian yhteydessä esiintyy, täytyy ehdottomasti ajatella, että me olemme todella sellainen härkäpäinen puskurikansa, joka ei osaa nähdä yli luokkaetujensa, vaan joka ainoastaan jokaisessa kysymyksessä katsoo asiaa siten, miten omat ja puolulaistensa edut vaativat. Täällä 3:ssa vastalauseessa, useimmainitussa kylläkin, ed. Hästbacka esittää, että kokko tämä avustusestämääräraha olisi hyljättävä. Hän nyt edustaa sitä talonomistajien kantaa, jotka saadessaan 10—12 kertaiset tulot halvalla hinnalla ostetuista rakennuksista eivät vielä tähänkään tyydy, vaan joiden säkki näyttää olevan myöskin pohjaton. Viidennessä vastalauseessa ja yleensä maalaisliiton lausunnoissa näytään pelättävän, että tämä asuntomäärärahan hyväksyminen tietäisi sitä, että väestö maaseudulta entistä enemmän siirtyisi kaupunkeihin. Ymmärtäkseni väestön siirtyminen kaupunkeihin maaseudulta johtuu paitsi maaseudunkin huonoista asunto-oloista suurelta osalta maaseudulla maksettavista pienistä palkoista, mutta se johtuu myöskin suurelta osalta maaseudulla vallitsevasta ajatuksen sorrosta ja sanoisinko terrorista. Minä lyhyesti mainitsen joitakuita esimerkkejä. Tämän Uudenmaan läänin naapuripitäjässä, Lohjan pitäjässä, on näinä vuosina ollut vallalla sellainen olo-tila, että siellä työväestön on jokseenkin mahdoton ollut viihtyä. Siellä aseistatut suojeluskuntalaiset ajelevat yöpimeällä ratsujen selässä, niinkuin mitkä indianiheimot, paukuttelevat siellä pyssyjänsä, tulevat työväestön iltamatilaisuuksiin ja näin ollen ovat kauhuna tuolla paikkakunnalla, etenkin järjestyneen työväestön keskuudessa. Kun lisäksi on huomannut, miten-
kä maaseudulla isäntäväki kohtelee palvelijoi-
taan, miten siellä ivansekaisella hymyllä tiedustellaan ja tutkitaan palvelijalta, onko palvelija käynyt työväentalolla iltamis-
sa, onko hän käynyt kuulemassa työväen-
puhujaa ja kun tätä tämmöistä menoa jatkuu viikosta viikkoon, kuukaudesta kuukauteen, ei ole ihme, että tällä maalaistvö-
väestöllä ei ole muuta mahdollisuutta kuin lähteä etsimään vapaampia, rauhallisempia oloja, rauhallisempaa elämää. Onko pakko maaseudulla pitää elämää tällaisena! Eikö-
hän maaseudullakin voitaisi sielläolevista

hirsistä rakentaa työväestölle parempia asuntoja. Eiköhän siellä voitaisi hyvän vuodontulon aikana kohottaa maalaistyöväestönkin palkkoja. Ja paljon vaikutettaisiin myöskin sillä, että ajatuksen vapautta suotaisiin myöskin palvelusväelle ja maaseudun työväestölle. Jos isäntäväki joskus parempina hetkinään edes koettaisi ajatella palvelusväkensä tavalla, koettaisi ajatella, miten tuo palvelijakin on ihminen, miten hänelläkin on tunteita ja miten hänen ajatuksiaan loukatessa hänkin siitä tylsistyy, jos isäntäväki hommaisi ammattialan kirjallisuutta palvelusväelle, keskustelisi toverillisesti tämän kanssa eikä aina sortaa ja isäntävaltaa näyttäen, niin minä luulen, että olot maaseudulla tulisivat paljon toisenlaisiksi. Minä luulen, että isäntäväki silloin näkisi tässä palvelijassaan työtoverin, luulen, että isäntäväellä olisi silloin paljon parempi turva takanaan kuin hänellä tällä kertaa on. Nyt tällä kertaa isännän turvana on nämä pistimet ja valtion kustannuksella hankitut säärinauhut. Se ei ole minun mielestäni mikään turvallinen turva. Mielestäni turva olisi siinä, että maaseudun palvelusväki, alustalaiset saataisiin todella innostumaan maalaiselämään. Minä luulen, että jos niiden oloja edes jonkun verran korjattaisiin, he tulisivat näkemään tämän kaupunkielämän varjopuolet. Nyt kaupunkielämä kiiltää heidän silmissään tuollaista petollista kiiltoa, houkuttelee kaupunkeihin. Jos maaseudulla järjestettäisiin olosuhteet paremmiksi, ei tarvitsisi vastustaa täällä asuntomiljooneja.

Tämä asuntokysymys on todella vakava kysymys. Toimiessani huoneenvuokralaustakunnassa näin monta kertaa erittäin säällittäviä esimerkkejä. Mainitsen vain niistä yhden. Luokseni tuli kerran eräs vakavan näköinen, monilapsisen perheen isä, joka valitti, että hän on joutunut kokonaan asunnottomaksi, kertoi surkeaa tilannettaan ja lausui huulet vapisten: täytyykö minun itse lopettaa lasteni elämä, kuolevat ne palkka-seen kuitenkin. Me vasemmisto odotamme, että tämä yhteiskunta, jossa elämme, nimitäin porvarillinen yhteiskunta järjestää olot aikanaan paremmiksi. Eihän ole mielestäni mitään kunniaakasta, että osan Suomen vapaan tasavallan kansalaisista täytyy todella asua niin, niinkuin täällä aikaisemmat puhujat ovat jo esittäneet. Nyt ei ole enää puhe ahtaasta asunnosta, joka on terveydel-

lisesti haitallinen ja vaarallinen, nythän on kysymys jäädä kokonaan ilman asuntoa. Tämän päivän Helsingin Sanomissa tehdään ehdotus, että koska kerran on 30 milj. markkaa anottu asuntoavustusrahoja, olisi ainakin 25 milj. markkaa myönnettävä tähän tarkoitukseen. Täällä ei ole kuitenkaan yhtään edustajaa noussut teidän penkeiltänne, joka olisi tämän ehdotuksen tehnyt. On mielestäni riittämätön tämäkin 25 milj., koska kerran tähän mennessä yli 30 milj. on jo anottu, joten toivoisin, että sosiaalidemokraattien esittämä vastalause tulisi täällä hyväksytyksi.

Ed. R. Furuholm: Jag har under-tecknat reservationen n:o 2 till förevarande betänkande, där det föreslås, att utskottets sista kläm skulle förkastas. Jag har gjort detta, icke därför att jag överhuvud skulle ställa mig motvillig gentemot en sådan lyxskatt, utan därför att jag ansett, att utskottets utredning varit bristfällig. Det finnes egentligen icke någon utredning alls om huru en sådan skatt skulle kunna genomföras och vilka inkomster den skulle inbringa staten. Jag är fortfarande av den åsikten, att det vore bäst att utesluta klämmen. Emellertid finnes det knappast någon utsikt för att riksdagen skulle förena sig om reservanternas uppfattning. För att dock i min mån bidra till att göra riksdagens beslut så förnuftigt som möjligt ber jag därför få föreslå, att i stället för utskottets kläm på sid. 3 skulle intagas följande: att riksdagen måtte uppmåna regeringen att taga under övervägande frågan om en lyxskatt för bostäder såväl i städerna som på landet samt, om en sådan skatt befinnes ändamålsenlig, därom i sinom tid avläta proposition till riksdagen.

Ed. Kaarne: Minä kannatan ed. Hannulan tekemää ehdotusta.

Ed. Långström: Pyysin puheenvuoron vain sen vuoksi, kun ed. Hultin täällä kaipasi tiedonjanoisena erikoisia tietoja siitä, mille kannalle asuntotilanne on Venäjällä esim. tähän mennessä muodostunut. Kun minä olen ollut tilaisuudessa saamaan myös sieltä käsin erinäisiä tietoja siitä, miten asunto-olot nyt on siellä järjestetty, niin haluaisin tässä vähäisen ed. Hultinin

tiedonjanoa tyydyttää. Aikaisemmin, kuten tunnetaan, olivat Venäjän kaupungeissa asunto-olot jotakuinkin samanlaiset, kuin ne olivat kaikissa muissakin kapitalistisissa maissa. Työväki sai asua laitakaupungin kurjissa hökkeleissä samaan aikaan kuin ylhäisö asui suurissa komeissa palatseissa, joissa oli varattu parillekin hengelle kokonainen satojakin huoneita käsittävä rakennus. Mutta sen jälkeen kun työväestö Venäjällä otti käsiinsä vallan, ryhtyi se järjestämään asuntoja kaupungeissa aivan toiseen suuntaan. Työväestöä siirrettiin laitakaupungin kurjista asumushökkeleistä . . .

Puhemies: Kun tällä ei ole mitään yhteyttä tämän kyseessäolevan asian kanssa, niin kehoittaisin puhujaa siirtymään asiaan.

Puhuja: Kun täällä on pyydetty tietoja, niin minä ehkä voisin niitä antaa. Koska tästä asiasta ei saa puhua, niin voisin siirtyä täällä käsittelemään muiden edustajain lausumia lausuntoja. Ed. Niukkanen täällä suositteli sitä tapaa, että asuntokysymys voitaisiin järjestää sillä tavalla, että kaupunkien asukkaat siirtyisivät maaseudulle, ja sillä tavalla olisi hänen mielestään koko asuntokysymys ratkaistu. Mutta täällä on jo aikaisemmin maalaisliittolaisten taholta lausuttu, m. m. ed. Hahl on tältä paikalta ilmoittanut, että asunto-olot maaseudulla ovat yhtä kurjat, elleivät vielä kurjemmatkin, kuin mitä ne ovat kaupungeissa. Ed. Niukkanen esittämä ajatus siinä suhteessa ei siis ratkaise tätä kysymystä lainkaan paremmalle kannalle, vaan se edellyttäisi, että maaseudulla tulisi ryhtyä rakentamaan asuntoja. Jossainhan niidenkin täytyisi asua, jotka sinne siirtyisivät.

Siis tällainen järjestely mielestäni ei tämän asian ratkaisemiseksi vaikuttaisi yhtään mitään, joten ed. Niukkanen esityksellä siinä suhteessa ei kai ole mitään arvoa.

Minä olen ollut tästä kysymyksestä tilaisuudessa lausumaan mielipiteeni jo silloin, kun lähetekeskustelu tästä suoritettiin. Esitin jo silloin ja toin esiin sen ajatuksen, että hallituksen esittämä määräraha on aivan riittämätön asuntokysymyksen ratkaisemiseksi. Sen jälkeen on jo todettu, että pyyntöjä lainan saantiin tästä

rahastosta on jo tapahtunut yli 30 milj. markan edestä, joten se määräraha, minkä silloin esitin tähän tarkoitukseen suoritettavaksi, nim. 60 miljoonaa, on mielestäni sellainen, joka voisi ainakin jossakin määrin ratkaista tämän kysymyksen. Olen myöskin silloin, kun vuokrasäännöstelykysymys oli esillä, ollut tilaisuudessa tältä paikalta tuomaan esimerkkejä siitä asuntokurjuudesta, mikä maassa kaikkialla vallitsee, joten en katso tarpeelliseksi näitäkään tässä enää toistaa. Yhdyn kannattamaan ensimmäistä vastalauseetta, joka sisältää ehdotuksen, että asuntotarkoitukseen myönnettävä summa olisi 60 milj. markan suuruinen.

Ed. Lehto: Koska joka tapauksessa on varmaa, että ei tämä valiokunnan ehdottama 15 milj. markan määräraha tulisi edes tyydyttävässäkään määrin lievittämään sitä pulaa, josta tässä on niin paljon ollut puhetta, ja kun taas toisaalta, näyttää varmalta, etteivät ne mietintöön liittyvissä vastalauseissa mainitut ehdotukset, jotka tarkoittavat tuon määrärahan suurentamista 50 tai 60 milj. markkaan, tule saamaan tarpeellista kannatusta, niin minä pyytäisin ehdottaa, että valiokunnan mietintö hyväksyttäisiin sellaisenaan paitsi että ponsien ensimmäisessä kohdassa mainittu 15 milj. markan määräraha korotettaisiin 25 milj. markkaan.

Ed. Hahl: Samalla kun minä kannatan ed. Niukkanen ehdottamia ponsia, pyydän minä yhtyä ed. Hästbackan lausumaan siihen ajatukseen, että jos meidän välttämättömästi täytyy jotakin valtion varoilla rakentaa, niin rakennettakoon silloin asuntoja valtion virkamiehille ja palveluskunnalle. Siinä on minun käsitykseni mukaan jotakin järkeä. Täälläkin Helsingissä on tuhansiin luettava joukko rautatieläisiä ja muita valtion virkamiehiä ja toimihenkilöitä, jotka asuvat vuokrahuoneissa. Miksi sitten ei näille rakenneta, vaan annetaan varoja suurille teollisuus- ja kauppaliikkeille suoranaishana avustuksena? Minä en ymmärrä sellaista politiikkaa.

Tämän ohessa on minun välttämätöntä parilla sanalla vastata muutamille vasemmistopuhujille, jotka ovat esiintyneet sillä tavalla, että ei voi täysin vaieta. Ed.

Bryggari on kysynyt meiltä, miksikä emme järjestä maaseudulle oloja sille kannalle, ettei sieltä tulisi meidän poikiamme ja tyttäriämme tänne kaupunkiin. Valitettavasti se ei ole riippunut meidän voimistamme ja toistaiseksi emme vielä ole voineet järjestää asioita niin hyvälle kannalle siellä kuin olisimme tahtoneet. Meillä on vielä edelleenkin olemassa erikoisrasituksia. Me olemme siinä suhteessa sorrettu kansanluokka, että meitä sorretaan semmoisilla rasituksilla, jotka eivät kohdistu muihin Suomen kansalaisiin vielä tänäpäivänä, ja kuitenkin me olemme velvolliset kantamaan esim. Helsingin kunnalle kuuluvia rasituksia sekä välittömästi että välillisten verojen muodossa. Jos edes päästäisiin niin pitkälle, että voisi sikäli tasata näitä oikeuksia ja velvollisuuksia, että kukin kunta vastaisi omista tuloistaan ja menoistaan, silloin olisi jo paljon voitettu. Me olemme pian kai täällä eduskunnassa tilaisuudessa näkemään, onko nykyinen eduskunta sellainen, että vasemmisto ja oikeisto yhtyvät meihin, kun me esitämme parannuksia maaseutuoloihin.

Tosiaan me pyrimme siihen, että maaseudulle rakennettaisiin uusia asuntoja. Täällä on ennen osoitettu ja minä olen myös väittänyt, että maaseudulla asuntokurjuus on suurempi kuin kaupungeissa ja sitä ei ole kukaan täällä yrittänytkään kumota, että se pidettänee siis tosiasiana. Mikä olisi yksinkertaisempaa kuin että puute korjattaisiin siellä, missä hätä on suurin. Niin minä tekisin huolimatta siitä, mihinkä luokkaan, jos niin sanotaan, minä kuulun. Minusta se on luokkapolitiikkaa, että korjataan oloja semmoisessa kun Helsingin kaupungissa, joka on kaikista rikkain meidän kunnistamme ja voi kyllä pitää huolen omista asukkaistaan. Semmoinen järjestely olisi minusta hyväksyttävä, että Helsingin kaupungista itsestään kootaisiin ne varat, joilla tätä rakennustoimintaa ylläpidettäisiin. Siihen sopii tämä asuntoyllellisyysvero. Asetetaan vaan sellainen ja käytetään ne varat Helsingin kaupungin rakentamiseen.

Ne numerot mitä täällä on esitetty, ovat monessa suhteessa hyvin puutteellisia ja on hyvin kysymyksenalaista, minkä verran niihin on luottamista. Ei ole ollenkaan osoitettu sitä, onko näissä asukkaissa

paljonkin sellaisia, joilla ei olisi Helsingissä mitään tekemistä ja ovatko ne edes Helsingin kuntalaisia. Ei ole osoitettu sitä missä ne nyt ovat nuo asunnottomat. Niitä on lueteltu muutamia tuhansia henkilöä, minä luulen että ne asuvat nytkin josakin. Jos niille rakennetaan uusia asuntoja, silloin jäävät heidän nykyiset asuntonsa tyhjiksi. Minä olen kiinnittänyt huomiota siihen, että täällä on nytkin muutamia kymmeniä huoneistoja aina tyhjinä.

Ed. Sallilalle minä vaan lyhyesti huomautan, kun hän niin tärkeästi kuvasi sen, mitenkä maalaisisännät kohtelevat palvelijoitaan, ja kohdisti lausuntonsa erityisesti meikäläisiin, minä luulen, että tämä syytös ei sattunut oikein paikalleen. Sikäli kuin minä tunnen oloja maaseudulla, niin ei se riipu mistään puoluenäkökohdasta eikä minkään puolueen piiriin rajoitu hyvä tai huono kohtelu palvelijoihin nähden. Pikemmin näyttää siltä, että ne ovat lähinnä vasemmistoon kuuluvat isännät, jotka kaikkein huonoimmin kohtelevat tyttösiä ja poikasia, joita heillä on palvelijoina. Ainakin on eduskunnassa ennen mainittu nimeltäkin eräitä oikeistoon kuuluvia isäntiä ja kerrottu, että heidän muonamiehillään on paljon paremmat olot kuin velkaisännillä. Ei kannata siis edes talonisännäksi lähteä kun pääsee semmoiseen taloon rengiksi.

Ed. Hiidenheimo: Niillä perusteluilla, jotka sisältyvät toiseen vastalauseeseen, pyydän saada kannattaa ed. Hultinin ehdotusta siitä, että valiokunnan viimeinen ponsi hylättäisiin.

Ed. Järvinen: Minä pyytäisin kannattaa ed. Furuhielmin tekemää ehdotusta valiokunnan mietinnön viimeisen ponnin suhteen.

Sosiaaliministeri Kuusi: Siihen nähden mille kannalle valtiovarainvaliokunnan enemmistö on mietinnössään ja vastalauseissaan asettunut, ei minulla ollut aikomusta käyttää täällä puheenvuoroa, mutta se lausunto, joka viidennen vastalauseen esittäjän taholta keskustelun alussa annettiin, ja ne numerotiedot jotka siihen sisältyivät, pakottavat minut kuitenkin antamaan eräitä selvittäviä tietoja.

Ed. Niukkanen lausunnossaan väitti, että

koko valtion avustusrakennusohjelma olisi nyt muutettu niin, että siitä ei enää olisi sanottavaa hyötyä työväestölle, vaan etupäässä keskiluokalle. Tämän väitteen teki hän perustuen siihen kohtaan hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan luovuttavaksi entisestä pientalon ylläpidon perusteesta — asunto ei saanut olla suurempi kuin 2 huonetta ja keittiö, mutta tästä siirryttäisiin lattiapinta-alan laskuun: huoneistossa ei saisi olla lattiapinta-alaa enempää kuin 100 m². Hän laski, että tällaiset asunnot käsittäisivät 4 huonetta ja keittiön, ja että valtio tulisi tällä tavoin antamaan noin 45.000 markkaa avustusta yhtä perhettä kohti. Nämä laskelmat, jotka voivat vaikuttaa eräisiin edustajiin, perustuvat kuitenkin erehdykseen. Ei ole suinkaan tarkoitus se, että pääasiassa luovutettaisiin entisestä ohjelmasta, vaan samalla tavalla kuin tähän asti on lainoilla avustettu lukuisia yhden huoneen, yhden huoneen ja keittiön asuntoja kahden huoneen ja keittiön asuntojen rinnalla, edelleenkin avustettaisiin niitä; ainoastaan poikkeustapauksissa voidaan edellyttää suurempien asuntojen, useamman huoneen asuntojen avustamisen tulevan kysymykseen. 100 m²:iin lattiapinta-alaa ei hyvin mahdu enempää kuin 3 huonetta ja keittiö tavallisia kaupunkihuoneita.

Tähän asti on sosiaalivaltio jokaista avustusrakennusta myöntäessään ottanut huomioon, että avustusrakennus, vaikka se prosentteina rakennuskustannuksista lasketaan, ei missään tapauksessa ole laskettu liian suurista rakennuskustannuksista, vaan puurakennuksista, joita kaikkein useimmat avustettavista rakennuksista ovat olleet, ainoastaan 18.000 markan rakennuskustannuksista yhtä huonetta kohti. Näinollen, kun huoneita on saanut olla enintään 3—2 huonetta ja keittiö — ovat avustettavat rakennuskustannukset saaneet nousta enintään 54.000 markkaan. Ja kun tästä on myönnetty 30 % valtion avustusrakennusta, on se ollut enintään 16.200 markkaa yhtä asuntoa kohti näille puurakennuksille. Hyvin useat avustettavat huoneistot ovat saaneet ainoastaan tämän avustusrakennuksen. Nyt kuitenkin eduskunnan viime keuhkalvella tekemän päätöksen mukaan on voitu joko tämän lisäksi taikka tämän sijasta jakaa tavallisia kuoletusrakennuksia 20 % rakennuskustannuksista, niin että niistä tulee enin-

tään 10.800 markkaa asuntoa kohti. Tähän asti on käytäntö siis ollut se, että avustus on ollut keskimäärin ainoastaan 27.000 markkaa asuntoa kohti. Tästä on 10.800 markkaa ollut tavallista sijoitusta, ei 1 %:n lainaa, niinkuin ed. Niukkanen mainitsi, vaan lainaa, josta suoritetaan vuotuismaksua 6 % vuodessa, siitä 5 % korkoa ja 1 % kuoletusta. Tämä korko on juuri nykyiseen ajankohtaan nähden suhteellisen huokea, mutta kun nämä lainat tulevat lopullisesti takaisinmaksettaviksi 37—38 vuoden kuluttua, ei voida väittää, että tämä sijoitus olisi erityisen epäedullinen valtiolle.

Kuoletusrakennus on takaisinmaksattavaa sijoitusta. Avustusrakennusta on ollut 16.200 markkaa, mutta näyttää siltä, niinkuin olot muodostuisivat sellaisiksi, että siitäkin kaikkein suurin osa tulisi takaisin valtiolle. Alkuaan suunniteltiin kyllä niin, että avustusrakennuksista poistetaan 10 vuoden kuluttua, jonka ajan nämä lainat olisivat korottomia, se osa, joka vastaisi siihen mennessä alenneita rakennuskustannuksia. Silloin kun tämä ohjelma laadittiin, näytti siltä, kuin rakennuskustannukset tulisivat melkoisesti alenemaan. Nyt tämä asia ei ole ensinkään varmaa, vaan päinvastoin on todennäköistä, että rakennuskustannukset eivät suuresti alene. Silloin ei myöskään näistä lainoista tulla suuresti pyyhkimään pois, vaan valtio saa niistäkin suurimman osan takaisin. Ne ovat 10 vuotta korottomia, sen jälkeen sangen huokeakorkoisia, 3-prosenttisia, joten korkotappiota näistä lainoista kyllä tulee.

Tämän olen tahtonut saada sanotuksi. ettei luultaisi, että tässä olisi kysymyksessä niin erinomaisen suuri uhraus valtion puolelta yksityisten rakennuttajien tai asujien hyväksi kuin täällä on väitetty.

Viidennen vastalauseen kannattajain taholta on tahdottu kytkeä tämä asia yhteen yleisen asutusuudistuksen kanssa maassamme. Tuo asutusuudistus, asuntojen ja asunto- ja viljelysmaiden hankkiminen vähävaraiselle väestölle on hyvä sinänsä ja toivotavasti siinä saadaan aikaan se, että se väestövirta, joka viime vuosikymmeninä on suuntautunut kaupunkeihin, jossain määrin vähenee. Mutta se on asia erikseen. On selvää, että sitä kysymystä ei ratkaista tässä yhteydessä, eikä se päätös, jonka eduskunta tulee tänä päivänä tekemään, voi

sanottavasti vaikuttaa siihen. Nyt on kaupunkien asunto-oloissa olemassa hätätila, ja siinä on apua annettava. On ollut 8 vuoden kato asuntojen rakentamisessa. Helsingissä ei 8 vuoteen yhteensä ole rakennettu niin paljon kuin keskimäärin kahtena sen edellisenä vuonna yhdessä vuodessa. Vaikka asuntojen rakentamisen väheneminen ei muualla ole ollut yhtä suuri, on se kuitenkin useissa kaupungeissa ollut erittäin huomattava, ja siitä on ollut seurauksena, että useat perheet ovat ilman omaa syytensä joutuneet tilaan josta eivät voi omin voimin kohota. Kun arvostellaan yhteiskunnan velvollisuutta auttaa heitä, on otettava huomioon, että yhteiskunnalla on melkoinen osa sen tilanteen syntyemisessä, joka on vienyt tähän. Se on johtunut rahanarvon alenemisesta, joka on vaikuttanut, että rakennusteollisuus kohonneen hintatason vallitessa ei kannata. Valtio oli pakotettu sotavuosina laskemaan liian paljon seteleitä liikkeeseen ja pillasi sillä maan rahan. Siitä on ollut seurauksena paljon muuta pahaa. Siitä on ollut seurauksena myös tämä. Ja kun valtio näin suoranaisesti, kylläkin pakosta, on ollut mukana aiheuttamassa sitä tilannetta, jossa ollaan, ei ole aihetta väittää, ettei valtiolla olisi syytä myös toimenpiteisiin asian parantamiseksi.

Tahdon lisätä vielä sen, että tässä ei nähdäkseni auta se tilapäinen apua, jota 5 vastalauseen allekirjoittajat ovat suunnitelleet, ainoastaan tilapäisten hätäasuntojen rakentaminen, jotka ennen pitkää tulisivat kelpaamattomiksi. Tuollaisiin rakennuksiin voitaisiin kyllä kiinnittää joku summa, mutta siihen ei tarvita 5 miljoonaa, niinkuin on ehdotettu. Hallitus on aikonut toistaiseksi arvaamattomien menojen erästä suorittaa jotain tilapäisten asuntojen kuntoonsaattamiseksi. Mutta tässä tarvitaan pysyvämpien asuntojen aikaansaamista, sellaista toimintaa, joka ei vaikuta, että vuoden päästä ollaan suunnilleen samassa tilanteessa kuin nyt.

Minä edellytän, että hallituksen ehdotus pääasiassa tulee hyväksytyksi.

Ed. Miemois: På samma grund, som rdgsm. Hästbacka anför i sin reservation ber jag få understöda hans förslag.

Ed. Niukkanen: Herra sosialministerin lausunnon johdosta minun täytyy

huomauttaa, että jos minä olen erehtynyt lainan korkoon nähden, niin se on kyllä valitettava asia, mutta syy ei ole minun. Selvityksen asiaan olen minä saanut asianomaiselta sosialihallituksen virkamieheltä. Nimenomaan kysyttäessä on hän vakuuttanut että korko on 1 ja kuoletus 5 %. Edelleen minä pyydän huomauttaa, että minä en ole yllirajasta puhuessani puhunut keskimääräisestä luvusta, vaan yllirajasta. Keskimääräisestä luvusta puhuessani minä otin tietoni sosialihallitukselta saadusta tilastosta, joka näyttää, että mainitsemani kuukausina myönnettyjen lainojen ja avustusten keskimäärä nousee 22,676 markkaan kutakin asutettavaa perhettä kohti. Mitä sitten tulee asuntojen ylimpään sallittuun pinta-alaan, niin minun, joskaan en ole vakuutettu, olenko minä parempi rakennusmestari kuin herra sosialiministeri, täytyy olla edelleen sitä mieltä, että 100 neliömetrin alalle, sopii 4 aika tilavaa asuinhuonetta. (Ed. Hakila: Jakolasku.) Yleensä ei kaupungeissa käytetä sen suurempia huoneita. Ed. Långströmin lausunnon johdosta minun täytyy huomauttaa, että kun mielestäni tämä asuntokysymys olisi korjattavissa paremmin siten, että nämä rahat osoitettaisiin asutustoimenpiteisiin maaseudulla, lähdin m. m. siitä että sillä lailla samalla rahamäärällä, jolla täällä kaupungissa saadaan yksi perhe asutettua, saataisiin asutettua useampia perheitä. Minun täytyy tässä vielä todeta, että kommunistinen puolue aivan vastoin ohjelmaansa ja valtiopäiväjärjestyksensä on sittenkin lähtenyt rakentamaan tätä porvarillista yhteiskuntaa, mutta lähtenyt vain valitettavasti rakentamaan vallan väärästä päästä.

Ed. Aalto: Minä pyydän kannattaa ed. Lehdon tekemää ehdotusta. Ed. Hahin täällä äsken pitämä itsekyläinen muiden puutteista välinpitämätön rusthollarihenkeä uhkuva puhe sietäisi oikeastaan hiukan pitemmänkin vastauksen kuin vain muuttaman sanan, mutta me olemme jo tottuneet siltä taholta saamaan niin monasti kuulua puheita, joissa tahdotaan osottaa että yhteiskunnan velvollisuus on ainoastaan silloin uhrata varoja, kun ne tulevat maanviljelijäin hyväksi, mutta ei ollenkaan muulloin. Muulloin ei yhteiskunnalla heidän mielestään ole minkäänlaisia velvolli-

suuksia ojentaa auttavaa kättä, olkoon puute vaikka minkälainen hyvänsä. Minä tahtoisin kuitenkin ed. Hahlille huomauttaa, että hän tekisi hyvin ja koettaisi syventyä helsinkiläisiin oloihin siinä, minkä verran täällä on asuntojen puutetta, ja siinä ei suinkaan ole suuriakaan mahdottomuuksia edessä. Tarvitsee vain hiukan pistäytyä ympäri kaupunkia liikkumassa ja myös tuolla kaupungin metsissä, niin näkee, että tosiaankin asuntopula on olemassa. Mitä sitten tulee ylellisyysveroon, niin kyllä minun mielestäni se voidaan sovitaa, paitsi kaupunkeihin suureen osaan myös maaseudulla, sillä ei ole ollenkaan harvinaista, että suurmaanviljelijöillä, vieläpä keskikokoisilla maanviljelijöilläkin, on paljon enemmän huoneita, kuin mitä he ollenkaan itse tarvitsevat.

Ed. M. Sillanpää: Kun entinen ministeri ed. Hahl asken kyynillisesti kysyi, missä nämä asunnottomat nyt siis asuvat, totta kai heillä jonkinlainen asunto on, niin en tätä kysymystä oikeastaan ihmettele, kun muistan millä tavalla sama edustaja viime huhtikuun 8 päivänä, kun oli vuokralain kumoaminen esillä, miten hän silloin esiintyi. Hän lausui näin: „Minä olen sen verran tutkinut myös huoneenvuokratilastoja Helsingissä ja myöskin muissa kaupungeissa verrattuna asuntoluvun lisääntymiseen, että näyttää olevan vääjäämätön totuus se että esimerkiksi Helsingissä nykyään on asukkaita vähemmän huonetta kohti, kuin mitä oli ennen sotaa, ja siitä minä vedän sen yksinkertaisen johtopäätöksen, että mitään erityistä hankaluutta ei synny säännöstelyn lopetettua siinä suhteessa, ettei huoneita olisi saatavissa. Sentakia minä verrattain tyvnellä mielellä otan vastaan sen tilanteen, mikä on tulossa.” Nyt tämä tilanne on meillä esillä ja minä pyytäisin ed. Hahlia menemään edes yhden kerran katsomaan Suvilahden kasarmille sitä asuntotilannetta mikä on siellä, ja niillä, jotka siellä asuvat on kuitenkin jonkinlainen asunto, vaikka ei ole enempää tilaa henkeä kohti käytettävänä kuin meillä olisi, jos meidän pitäisi tässä huoneessa kaikkien asua. Kuvitelkaa miltä tuntuisi, jos ei olisi mitään muuta asuntoa. Minä olen käynyt Suvilahden kasarmilla, ja nähnyt miten toiset ovat epätoivosta joutuneet sairaaloihin

hermostuneisuuden takia, lapset eivät voi lukea läksyjään kotona. Äidit sanovat, että lasten kouluikäntyä keskeytyy, sillä he eivät voi mitään. Kun liidulla merkitään lattiaan pinta-ala, jossa lasketaan kuinka monta henkeä mahtuu siihen pitkälle, ja tässä tilanteessa heidän täytyy asua, niin voiko sitä asunnoksi sanoa? Mitä sitten tulee niihin seikkoihin, jotka nykyään lisäävät asuntopulaa, yksi on se että talonmestajat kun ne ensin vaativat vuokralaisensa korjaamaan huoneen hyvään kuntoon, niin vaativat ehdottomasti, ettei saa pitää asukkeja ja ed. Hahl, joka on tutkinut tilastoja ja niin hyvin niitä osaa selittää, myös tietää, kuinka paljon asukijäestelmän mukaan Helsingissäkin asuu. Nyt täytyy asukkien itse hakea itselleen huone ja tämä tietenkin lisää asuntopulaa. Isoperheiset eivät saa huoneita nykyään ollenkaan vuokrata paitsi jos kykenevät ostamaan osakkeita, johon he eivät kykene, ja sentakia on Suvilahden kasarmi hyvä kuvaus siitä, miten meillä asutaan. Mutta se ei vielä riitä, sillä toisilla on vielä huonompi asunto. Tunnen erään perheen, joka on asunut koko kesän jossain kaupungin lähetyillä — en muista asemaa oliko Boxbacka tai joku toinen — he asuivat vinttihuoneessa, missä satoi sisään, kun satoi ulkona, missä tuuli sisään, kun tuuli ulkona. Kun alkoi tulla kylmät yöt, jolloin siellä maalla jo oli muutama aste pakkasta, oli pakkasta myös sisällä, voitte kuvitella, minkälaista on tällaisessa paikassa asuminen. Hän on tehnyt kaiken voitavansa hankkiakseen asuntoa, mutta hänellä ei ole varaa maksaa 700—800 mk kuukaudessa vuokraa yhdestä huoneesta, niinkuin nykyään vaaditaan. Ja niiden, joilla ei ole varaa maksaa, niiden täytyy edelleen piillä kellarissa ja vinttikonttoreissa. Suuren joukon perheitä, niinkuin täällä on mainittu, on täytynyt hajaantua sillä tavalla, että yksi asuu yhdessä paikassa, toinen toisessa. Tämä tilanne, jossa nyt ollaan, on seuraus juuri siitä politiikasta, mitä ed. Hahl on ajanut vuokrasäännöstelyn kumoamisella. Ja kun on kerran eduskunnan porvarillinen enemmistö tämän tilanteen aikaansaanut, niin on heillä myös velvollisuus tehdä jotakin tilanteen avustamiseksi. Sentähden kannatan sosialidemokraattien vastalauseen mukaista määrärahaa.

Ed. Tainio: Kun maalaisliiton taholta puhutaan maasedulla vallitsevista epäkohdista, niin, niin pian kuin maalaisliiton taholta tehdään joku esitys, jonka tarkoituksena on maalaisköyhälistön aseman parantaminen niin hyväksi, ettei sen tee mieli muuttaa kaupunkiin, niin saa se varmasti lämpimän kannatuksen täältä vasemmistosta. Sitä ei ole teidän tarvinnut koskaan epäillä. Mutta sen parannusehdotuksen pitäisi tarkoittaa köyhälistön aseman parantamista eikä isäntien. Tällä kertaa on kysymys varattomien kaupunkilaisten aseman parantamisesta, eikä suinkaan se sillä ole autettu, mitä täällä puhutaan maalaissäestön aseman parantamisesta. Tällä kertaa on korjattava tämä epäkohta, joka koskee kaupunkilaistyvää, toisella kertaa toivottavasti maalaisliiton ryhmän aloitteesta ryhdytään kyllin tarmokkaisesti aloteisiin maalaisköyhälistön hyväksi ja niiden asunto-olojen parantamiseksi. Kyllä me annamme sille lämpimän kannatuksen.

Ed. Hahl: Minä vain lyhyesti huomautan ed. M. Sillanpuolelle, että se lausunto, jonka hän toi täällä esiin, perustui siihen, että tilasto osoittaa asukkaita Helsingissä ennen sotaa olleen 2,1 huonetta kohti ja nyt sodan jälkeen 1,7. Siis väljennys on melkoinen. Sen osotti myös ed. Hultin aivan hyvin ymmärrettävillä numerotiedoilla ja niitä ei ole yritettykään täällä kumota. Mitä siihen tulee, että täällä ei ole kaupungissa kaikilla asuntoa, niin minä jo äsken huomautin sen, että niistä tiedoista, mitä täällä on tuotu esiin, ei lainkaan käy esiin, ovatko ne edes Helsingin kuntalaisia ja onko Helsinki velvollinen laittamaan niille asuntoja. Jos ne ovat Helsingin kuntalaisia niin niiden on mentävä kaupungin viiranomaisten luo ja ilmoitettava, että heille on laitettava asunto. Ei tämä kaupunki ole niin köyhä, ettei se voi näin järjestää. Maaseudulla on sillä tavalla, että jos kuntalainen joutuu puutteeseen, niin menee hän viiranomaisen luo ja hänelle hankitaan asunto. Se on oikea menettely, eikä se, että Suomen varakkainta kuntaa ruvetaan avustamaan verottamalla koko Suomen köyhiä ja rikkaita.

Ed. Niukkanen: Eräiden täällä annettujen lausuntojen johdosta minun täytyy huomauttaa, että se ehdotus, jonka

minä olen tehnyt ja jota ed. Hahl on kannattanut, lähtee siitä, että ihmisyyden nimessä niille, joilla tällä kertaa ei ole mitään asuntoa, on hankittava asunto päänsä päälle. Mutta sen sijaan valiokunnan ehdotus, jota vasemmisto näyttää kannattavan, ei ollenkaan korjaa niiden asuntokäsymystä, jotka nykyään ovat asunnottomia koska ne asunnot, joita siinä tahdotaan rakentaa, eivät joudu tänä syksynä valmiiksi eivätkä siis ne, jotka Suvilahden karsimissa asuvat, niihin pääse.

Ed. Aalto: Minun mielestäni, jos Helsingin kaupungissa olisi sellaisia asunnottomia, jotka eivät kuulu Helsingin kuntaan, on silloin valtion velvollisuus niidenkin takia antaa avustusrahoja, sillä eivät he voi olla asunnottomia. Mitä sitten tulee kunnan puoleen kääntymiseen asuntopulassa, niin tahtoisin ed. Hahlille tehdä sen huomautuksen, että silloin kun maanomistaja tuntee rahantarvetta, hän kääntyisi oman kuntansa noleen eikä aina valtion puoleen, niinkuin yleensä on ollut tapana. Viime vuosina olemme saaneet monta kertaa pohtia, mitenkö maanviljelijöille voitaisiin antaa rahoja valtion kukkarosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun aika on näin pitkälle kulunut, niin keskeytetään istunto ja sitä jatketaan klo 7, jolloin annetaan selostus keskustelusta ja toimitetaan äänestykset.

Täysi-istunto keskeytetään klo 4.30.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Ensimmäisestä asiasta julistettiin keskustelu aamupäivällä päättyneeksi. Keskustelun kuluessa on ed. Seppälä ed. Bryggarin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi neljännen vastalauseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Seppälän ehdotukseksi. Ed. Niukkanen ed. Hahlin kannattamana on ehdottanut, että eduskunta asiassa hyväksyisi seuraavat ponnet: että eduskunta päättäisi lisäykeksi kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon

ylimääräisen menoarvion XI luvun 2 momentin kohdalla osoittaa 5,000,000 markan suuruisen määrärahan jaettavaksi hallituksen harkinnan mukaan avustuksina tai heippokorkoisina lainoina kunnille tilapäisten asuntojen kuntoonlaittamista varten niiden alueilla oleville asunnottomille, sekä viimeisen ponnin: että valtioneuvosto oikeutettaisiin j. n. e. mietinnön mukaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Niukkasen ehdotukseksi. Ed. Hästbacka ed. Miemoisin kannattamana on ehdottanut, että eduskunta näyttäisi kolmannen vastalauseen mukaisesti hylätä tämän esityksen. Nimitän tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi. Ed. Hultin ed. Hiidenheimon kannattamana on ehdottanut, että viimeinen ponsi toisen vastalauseen mukaisesti hylättäisiin. Nimitän tätä ehdotusta ed. Hultinin ehdotukseksi. Ed. R. Furuhielm, ed. Järvisen kannattamana on ehdottanut, että viimeinen ponsi saisi seuraavan sanamuodon: että eduskunta kehottaisi hallitusta ottamaan harkittavaksi kysymyksen ylellisyysveron määräämisestä sekä kaupunkidais- että maalaisasunnoille ja jos semmoinen vero havaitaan tarkoituksenmukaiseksi, aikoinaan antamaan esityksen asiasta eduskunnalle. Nimitän tätä ehdotusta ed. Furuhielmin ehdotukseksi. Ed. V. Hannula, ed. Kaarneen kannattamana on ehdottanut hyväksyttäväksi seuraavat ponnet: että eduskunta päättäisi lisäykeksi kulu- van vuoden tulo- ja menoarvioon ylimääräisen menoarvion XI luvun 2 momentin kohdalle osottaa 60,000,000 markan suuruisen määrärahan valtion asuntopoliittista toimintaa varten vuonna 1922;

että tämä määräraha olisi käytettävä muuten entisten perusteiden mukaan sellaisten pienasuntojen rakentamiseksi, joiden lattiapinta-ala on enintään 100 neliömetrin suuruinen, mutta että, lainan saantiehtojen nykyistä määräaika pidennetään marraskuun viimeiseen päivään;

että määrärahasta saadaan käyttää 30,000,000 markkaa tilapäisten asuntojen järjestämiseksi pahimmassa hädässä oleville asunnottomille;

että valtioneuvosto oikeutettaisiin tästä määrärahasta käyttämään tarkoituksenmukaisen neuvonantotoiminnan aikaansaamiseksi rakennusasioissa enintään 20,000 markkaa: sekä senjälkeen valiokunnan määrärahaa koskeva viimeinen ponsi: että

valtioneuvosto oikeutettaisiin j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hannulan ehdotukseksi. Vielä on ed. Lehto ed. Aallon kannattamana ehdottanut mietinnön hyväksyttäväksi sillä muutoksella, että ensimmäisessä ponnissa oleva määräraha korotettaisiin 25,000,000 markaksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lehdon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mitä äänestykseen tulee, ehdottaisin meneteltäväksi siten, että ensin ratkaistaan määrärahaa koskevat ponnet, jolloin pannaan vastakkain edustaja Hannulan ehdotus edustaja Seppälän ehdotusta vastaan, voittaja ed. Lehdon ehdotusta vastaan, voittaja ed. Niukkasen ehdotusta vastaan, voittaja mietintöä vastaan ja lopuksi äänestetään voittaneesta ehdotuksesta ed. Hästbackan hylkäävää ehdotusta vastaan. Senjälkeen äänestetään anomusponnesta, jolloin pannaan mietintö ed. Furuhielmin ehdotusta vastaan ja voittaja ed. Hultinin hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Seppälän ja ed. Hannulan ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy ed. Seppälän ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hannulan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Seppälän ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Lehdon ja ed. Seppälän ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy ed. Lehdon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Seppälän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Lehdon ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Lehdon ja ed. Niukkasen ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy ed. Lehdon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Niukkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 71 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä äänestyksessä ed. Lehdon ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Lehdon ehdotuksen ja mietinnön välillä.

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lehdon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

5) Äänestys ed. Hästbackan ehdotuksesta.

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hästbackan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 117 jaa- ja 54 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

6) Äänestys anomusponnosta mietinnön ja ed. Furuhjelman ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furuhjelman ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 120 jaa-ääntä ja 49 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä äänestyksessä valiokunnan mietinnön.

7) Äänestys anomusponnosta valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Hultinin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hultinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 112 jaa-ääntä ja 54 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Mietintö on hyväksytty.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus 13,750 000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä rautateiden liikku-
kuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1922.

Hallituksen esityksen n:o 32 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Kankari: Valtiovarainvaliokunta käsitellessään hallituksen esitystä on vielä pienentänyt hallituksen esitystä 600,000 markkaa. Jo valiokuntaan lähetekeskustelussa tuotiin esille seikkoja, jotka edellyttivät sitä, että valiokunnan olisi pitänyt suurentaa tätä hallituksen esitystä. Koska valiokunta ei kuitenkaan ole ottanut huomioon niitä ajatuksia, mitä silloin ohjeeksi esiin tuotiin, on tässä yhteydessä niihin uudelleen palattava. Me tiedämme sen, että kuluvan vuoden määräraha liikkuvaan kalustoon on ollut riittämätön. Ja heti, kun se on tullut hyväksytyksi, niin on alettu puhua rautatien kaluston suuresta puutteesta, riittämättömyydestä. Myöskin samaan aikaan, kun tämä riittämättömyys rautatien liikkuvassa kalustossa on esiintynyt, on valtion konepajoissa vähennetty työväkeä. Ainakin viime talvena tämä vähentäminen oli huomattavan suuri, ja vielä suurempana se esiintyi, kun lyhennettiin työpäivää useilla työtunneilla, tuntipalkkain pysyessä kuitenkin ennallaan, jotenka työläisten ansiot olivat riittämättömät eli kohtuuttoman alhaiset. Kun tämä jatkui työpaikoilla, niin se on saanut valtion konepajoissa työskentelevien työläisten elämän hyvin katkeraksi sentähden, että heidän ansiotulonsa ovat olleet jatkuvasti riittämättömät. Tällä kertaa tosin työpäivä on

muutettu takaisin samaan, mikä se oli viimekin vuonna, eli siis täyteen määrään, mutta edelleen työpalkat ovat alhaiset. Työläiset ovat tehneet useampia kertoja esityksiä työpalkkojen korottamiseksi, mutta tähän ei ole ollut kai varoja, koska työläisten palkankorotusesityksiin ei ole suostuttu. Tälläkin kerralla on esillä valtion konepajatyöläisten taholta palkankorotuspyyntöjä, joihin vastaukseksi on aiettu ottaa selkoa siitä, miten suuret heidän järjestösuhteensa ovat. Tässä suhteessa on melkein uusiintunut jotakuinkin samanlainen toimenpide, mikä esiintyi Varkauden tehtailla ja Pohjois-Suomessa sahateollisuuden alalla. Kun palkankorotuspyynnöt eivät ole johtaneet työnseisaukseen, niin vangitsemisia ei tosin vielä ole pantu toimeen. Tämä tilanne näyttää verrattain vakavalta. Siksi eduskunnan on myöskin kiinnitettävä tähän seikkaan huomiotaan ja osotettava varoja, että voidaan ne työt, jotka nyt ovat kesken, teettää valmiiksi, kuten valiokunnanakin käsitys asiasta on. Mutta samalla on otettava huomioon, jos työläisten työpalkkoja korotetaan, niin ne veturit ja vauunut eivät tule valmiiksi valiokunnan ehdottamalla rahaerällä. Ja yleensä on tässä maassa metalliteollisuuden alalla työttömyyttä. Tiedämme, että tilasto osoitti vuonna 1919 yli 20,000 metallityöläistä ja nykyään on ehkä noin 11,000 työläistä metalliteollisuuden alalla. Siis sen teollisuuden alalla on paljon työttömyyttä. Työläiset ovat joutuneet siirtymään muille aloille ja työttömyys ulottuu siis yksityistenkin konepajoihin. Työväkeä on tällä teollisuuden alalla riittävästi saatavana, jotenka on hyvinkin helppoa ja johdonmukaista panna valtion konepajat täyteen käyntiin, panna työn alulle yhä uusia rautatievaunuja ja mahdollisesti vetureitakin, joita rautatiemme kaipaavat. Tästä on kylläkin sanomalehdissä puhuttu. Kun näitä vetureita ja vaunuja työn alle asetetaan, niin se vaatii myöskin lisävaroja, jotenka tämä määräraha, minkä valiokunta ehdottaa, ei siinä tapauksessa riitä. Valiokunnan käsitys asiasta vain onkin, että työmalla olevat voitaisiin nykyisillä palkoilla tänä vuonna valmistaa. Siksi ehdotankin, että valiokunnan ehdottaman ensimmäisen ponnen luku 13,750,000 markkaa korotetaan 25,000,000 markaksi.

Ed. H. Mäkinen: Pyydän kannattaa ed. Kankarin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kankari ed. Mäkisen kannattamana ehdottanut, että valiokunnan mietinnön 1 ponnessa oleva määräraha 13,750,000 markkaa korotettaisiin 25 milj. markaksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Kankarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 116 jaa-ääntä ja 46 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotuksen liikepääoman myöntämisestä valtion rikkihappo- ja superfosfaatti-tehtaille

sisältävän hallituksen esityksen n:o 22 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta hyväksyy mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty lakiehdotus valtion ja kunnan veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta lisäyksestä.

Sanotun ehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, julistetaan ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus Suomen hallitusmuodoksi.

Sanottu ehdotus, josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 1, esitellään ainoaan käsitellyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä; jos $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen Suomen hallitusmuodoksi sellaisena, kuin eduskunta on sen 1919 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”; jos $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 12 jaa-ääntä ja 139 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt puheenaolevan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä korkeimman oikeuden jäsenen lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden luovuttamisesta osakeyhtiölle

sisältävä hallituksen esitys n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

8) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotusta uskonnonvapauslaiksi

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2;

9) Ehdotuksen laiksi sosiaalihallituksen ja valtionvakuutustarkastajan toimen lakikauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3;

10) Ehdotuksen laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4;

11) Ehdotuksen laiksi apulaismaanviljelys-insinöörinvirkojen perustamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1;

12) Lausunnon lepäämään jätetystä ehdotuksesta säännöstelylaiksi

sisältävä talousvaliokunnan mietintö n:o 1; sekä

13) Ehdotuksen laiksi vakaustoimiston viroista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Seuraava eduskunnan istunto on ensi perjantaina kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 8,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

12. Perjantaina 6 p. lokakuuta 1922

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus uskonnon-vapauslaiksi 244
 Asiakirjat: Perustuslakiva-
 liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
 ehdotus.

2) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus säännöstely-laiksi —
 Asiakirjat: Talousvaliokunnan
 mietintö n:o 1; mainittu ehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi sosiaalihal-
 lituksen ja valtion vakuutustarkastajan
 toinen lakkauttamisesta 287
 Asiakirjat: Perustuslakiva-
 liokunnan mietintö n:o 3; hallituksen
 esitys n:o 19.

4) Ehdotus laiksi vankeinhoitohal-
 lituksen lakkauttamisesta 297
 Asiakirjat: Perustuslakiva-
 liokunnan mietintö n:o 4; hallituk-
 sen esitys n:o 14.

5) Ehdotus laiksi apulaismaan-
 viljelysinsinöörinvirkojen perustami-
 sesta „
 Asiakirjat: Maatalousvalio-
 kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
 esitys n:o 23.

6) Ehdotus laiksi vakaustoimiston
 viroista 298
 Asiakirjat: Talousvaliokun-
 nan mietintö n:o 2; hallituksen esi-
 tys n:o 21.

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Sivistysvaliokunnan mietintö
 n:o 1 hallituksen esityksen johdosta
 laiksi kasvatustaloksista 298

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
 2 hallituksen esityksen johdosta, joka
 koskee lakia kunnallisten ja yksityis-
 ten kasvatustalosten valtioavusta .. „

9) Sivistysvaliokunnan mietintö
 n:o 3 hallituksen esityksen johdosta
 laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä
 huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n
 muuttamisesta toisin kuuluviksi „

10) Sotilasasiainvaliokunnan mie-
 tintö n:o 1 vuoden 1921 valtiopäivillä
 lepäämään jätetyistä ehdotuksista
 asevelvollisuuslaiksi ja laiksi asevel-
 vollisuuslain voimaampanemisesta ... „

11) Maatalousvaliokunnan mietintö
 n:o 2 vuoden 1921 valtiopäivillä le-
 päämään jätetyn ehdotuksen johdosta
 laiksi maan hankkimisesta asutustar-
 koituksiin „

12) Lakivaliokunnan mietintö n:o
 1 hallituksen esityksen johdosta laik-
 si yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä
 1919 annetun lain muuttamisesta .. „

13) Laki- ja talousvaliokunnan
 mietintö n:o 1 vuoden 1920 valtiopäi-
 villä lepäämään jätetyn maalaiskun-
 tain kunnallishallinnosta kesäkuun 15
 päivänä 1898 annetun asetuksen 82
 §:n muuttamista koskevan hallituk-
 sen esityksen johdosta „

14) Valtiovarainvaliokunnan mie-
 tintö n:o 6 vuoden 1921 valtiopäi-
 villä lepäämään jätettäväksi hyväk-
 sytyn lakiehdotuksen johdosta, joka

koskee eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamista Naantalin maaseurakunnassa sijaitsevaan Kultarannan huvilatilaan 298

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Erich, A. Jaskari, Kukkonen ja Thuneberg.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia tämän päivän istunnosta ed. Thuneberg, virkatehtävien takia tämän kuun 6 päivästä 15 päivään ed. Mannermä, holhousasiain tähden tästä illasta ensi tiistaihin ed. Komu, kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. A. Jaskari, yksityisten asiain tähden ensi tiistain istunnosta ed. Louhelainen, oikeusasiain tähden ensi tiistain istunnosta ed. Koivuranta, samoin ed. Hautamäki.

Vapautus valiokunnan varajäsenyydestä.

Puhemies: Ed. von Wright, joka on vakituinen jäsen valtiovarainvaliokunnassa, pyytää vapautusta työväenasiainvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Hyväksytään.

Valitsijamiehille annetaan toimeksi valita varajäsen työväenasiainvaliokuntaan ed. von Wrightin tilalle.

Ed. Långströmin välikysymys kansalaisvapauksien turvaamisesta.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että ed. Långströmin välikysymykseen joka viime istunnossa panttiin pöydälle on yhtynyt 22 edustajaa,

Siv.

joten tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus uskonnonvapauslaiksi,

josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnössä n:o 2, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten on se hylätty.

Keskustelu:

Ed. Ryömä: Hallitusmuodon 8 §:n säännös, että „Suomen kansalaisella on oikeus julkisesti ja yksityisesti harjoittaa uskontoa — — — niin myös vapaus luopua siitä uskonnollisesta yhdyskunnasta, johon hän kuuluu, sekä vapaus liittyä toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan”, sanoo oikeastaan kaiken, mitä tässä asiassa on sanottava. Onkin ollut ihmeellistä, että tämän periaatteen hyväksyminen hallitusmuotoon tapahtui ilman erikoista huomiota, mutta että periaatteen käytännölliseen toteuttamiseen tähtäävä laki sensijaan äänestettiin lepäämään yli vaalien ja käytettiin oikeiston taholla näissä vaaleissa yhtenä vaalikiihoituskeinona, joskaan ei siitä näytä olleen mitään käytännöllistä tulosta, mikäli ei tulokseksi laske sitä, että tähän eduskuntaan on saatu lisää pappis-säätyyn kuuluvia edustajia.

Itse asiassa on sanottava, ettei käsiteltävänäoleva uskonnonvapauslaki vastaa täydellisesti sitä periaatetta, jonka mainittu hallitusmuodon säännös sisältää. Se nim. ei pidä ainoana ja yksinomaisena päämäärään järjestää kansalaisille vapautta vakaumuksensa mukaan kuulua tai olla kuulumatta johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan, vaan ryhtyy m. m. järjestele-

mään kahden lakiehdotuksessa etuoikeutettuun asemaan asetetun valtiokirkon, evankelis-luterilaisen kirkon ja kreikkalais-katolilaisen kirkon, sisäisiä verotusoloja pakottaen näihin kirkkoihin kuulumattomiakin kansalaisia eräissä tapauksissa maksamaan niille veroa. Tämä kohta on lakiehdotuksessa ilmeisesti mainittuja kirkkoja suosiva ja niihin kirkkoihin kuulumattomia kansalaisia sortava ja uskonnonvapausperiaatteen kanssa ristiriidassa oleva säännös. Pääinvastaisessa mielessä on uskonnonvapauslakiehdotuksen 10 §:ssä säännös, että evankelis-luterilainen kirkko on pakotettu ottamaan hautausmaihinsa vastaan sellaisten kansalaisten, jotka eivät ole kuuluneet kirkkoon, ruumiita, vaikkakin tämäkin asia olisi ollut järjestettävissä toista tietä eikä ole missään yhteydessä uskonnonvapausperiaatteen järjestelyn kanssa. Samalla tavalla tämän uskonnonvapauslain 11 §:ssä rajoitetaan eräitten kirkkokuntien kirkollista tapaa järjestää munkki- ja nunnakuntia, joskaan ei tämä säännös tietääkseni käytännössä mitään merkinne. Vastaavanlaisia seikkoja esiintyy tässä useitakin. Samoin näkee itse uskonnonvapausperiaattele vieraita sivuvaikutteita siinä, että on tehty uskonnollisesta yhdyskunnasta eroaminen tarpeettoman mutkikkaaksi ja eroon oikeutettu ikäraja asetettu niin korkeaksi, että eräissä tapauksissa voi joutua maksamaan kirkolle veroa, ilman että voi siitä erota, vaikka tahtois. On nim. asianlaita sellainen, että veronmaksu kirkolle alkaa 16 vuoden iässä, mutta eroon oikeutettaisiin vasta 18 vuoden iässä. Kun tätä asiaa aikanaan käsiteltiin uskonnonvapauskomiteassa, niin m. m. sen eräs jäsen, rovasti Malmivaara vainaja, kannatti 15-vuoden ikää.

Kaikesta näkyy, että uskonnonvapauslakia säädettäessä on lähdetty siltä katsantokannalta, että valtio on sidottu kahteen aikaisemmin mainittuun kirkkokuntaan eli siis pitää niitä valtiokirkon asemassa. Asian ratkaisulle olisikin ollut onnellisempaa, että olisi samalla kertaa tai paremmin ennen tätä ratkaistu n. s. valtion ja kirkon erokysymys myönteiseen suuntaan. Mutta kun ei tätä ratkaisua kuitenkaan ole ollut olemassa, vaan on se pääinvastoin näyttänyt voivan lykkäytyä hyvinkin pitkälle, on näyttänyt olevan välttämätöntä hyväksyä

nyt käsiteltävänäoleva laki sen puutteellisuuksista huolimatta. Se nim. joka tapauksessa merkitsee suurta edistysaskelta nykyisiin oloihin nähden. Tässä mielessä kannatti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, koetettuaan ensin turhaan saada lakiin eräitä parannuksia, viime eduskunnassa tämän lain hyväksymistä ja tulee nyt tekemään samoin. Katsoisinkin nykyiselle eduskunnalle ansioksi, jos se vielä yksimielisemmin kuin viime eduskunta yhtyi kannattamaan nyt käsiteltävänäolevaa uskonnonvapauslakia ja sillä tavalla saattaisi hallitusmuodon 8 §:n ainakin pääpiirteissään voimaan.

Ed. Estlander: Då förevarande lagförslag röstades att vila över nyvalen, fattades detta enligt L. O. normala och fullt berättigade beslut i syfte att bereda råderum för ytterligare övervägande och prövning av lagstiftningsåtgärden samt därmed följande möjlighet till opinionsbildning i samband med de stundande valen. Olika förhoppningar anknötos säkerligen till detta uppskov. Somliga hoppades väl att det begynnande motståndet mot lagens antagande skulle finna uttryck i den nya riksdagen ända därhän, att förslaget kunde bringas att falla. Andra hade främst lagt märke till planen på genomförande, i samband med religionsfrihetslagen och så att säga under dess täckmantel, av en s. k. moralundervisning i folkskolorna, en plan, vilken då inom regeringen och dess partier samt hos vänstern förefanns. De emotsågo därför att uppskovet skulle bringa den inom samhället på så många håll förefintliga misstron och avvogheten häremot till samling och uttryck. Tydliga tecken hade härtill redan förspotts och det behövdes blott någon tid att låta denna opinion samla sig för att dess rätta styrka skulle framträda. I själva verket synes det mig att just i detta senare hänseende det förnämsta ändamålet med lagens förklarande för vilande har uppnåtts. Det har, tror jag, redan visat sig hurusom den plan, vilken avslöjats, att nämligen utnyttja religionsfrihetslagens antagande till genomförande av obligatorisk moralundervisning i folkskolan numera kan anses hava misslyckats. Därigenom får man väl hoppas att ett av den i stöd av riksdagsvalen år 1919

fullföljda center-vänster politikens mest osympatiska strävanden har förfallit.

Huruvida emellertid önskningsmålet att även förslaget till religionsfrihetslag nu efter nyvalen skulle få förfalla kan komma att förverkligas, är däremot tvivel underkastat. Icke heller synes mig yrkandena härpå kunna i alla avseenden godkännas, ehuru jag till fullo förstår dem. Det är väl sant, att lagförslaget uppvisar flere stadganden av betänklig art utöver dess 8 § angående religionsundervisningen, vilken också i annat hänseende än det jag här ovan angivit är otillfredsställande. Exempelvis 6 § 1 mom, innehåller en avvikelse från religionsfrihetens egen grundsats, då föräldrar, därför att de själva ej tillhöra något religionssamfund, äro förhindrade att låta sina barn däri kvarstå. Vidare har i 12 § införts en bestämmelse, som ur juridisk synpunkt sedd svårigen kan godkännas, nämligen att från jord utgående skatt till kyrkan göres beroende av, om ägaren hör till eller icke tillhör kyrkosamfund. Däremot kan det antecknas, att lagförslaget icke har tagit ställning till den viktiga frågan, om personer, vilka stå utanför varje religionssamfund, skola gå fria från en s. k. kulturskatt till staten. Denna fråga bleve, även om lagen antoges, alltjämt öppen för ny lagstiftning, därest behov därav anses vara förhanden.

Även andra vägande omständigheter än dem jag här antytt kunna åberopas och hava åberopats för att lagförslaget nu finge lämnas därhän. Likväl måste jag för min del hålla före, att andra sakförhållanden dock tala för dess antagande. Redan då det var under debatt, huruvida lagen skulle förklaras vilande eller icke, yttrade jag, „att man, vägledt av känslan för den djupt ingripande betydelse de av religionsfrihetslagen berörda frågorna hava, icke alltid beaktat hurusom de stora grundsatserna redan i och med regeringsformens antagande avgjorts, medan nu föreliggande lagförslag väsentligen avser att utgöra en av stadgandena i regeringsformen betingad närmare lagstiftning”. Detta förhållande att R. F. kräver för tillämpningen av dess grundsatser en religionsfrihetslag, det utgör för mig anledning att nu godkänna denna lag, då den trots sina stora betänkligheter antingen betingas av vad som redan är i statsförfatt-

ningen antaget och erkänt, eller dock icke medför de vådor man måhända befarar. Denna lagstiftning är, såsom i så många fall, där statsmakten framträder reglerande på andliga områden, den är, säger jag, i mycket hög grad blott en form, vars innehåll bestämmes av den anda, som genomtränger samhället och uppbär detta. Och så bör det ock vara. Min övertygelse är också därför, att, sedan denna religionsfrihetslag tillkommit, som medgiver och ordnar den frihet medborgaren bör på det religiösa området åtnjuta, skall å ena sidan den av verkliga förhållandena stundom nog föga motiverade känslan av förtryck och tvång giva vika, medan å andra sidan den evangelisk-lutherska kyrkan med det stöd den alltjämt hos folket eger skall finna sig hava en lika fast grund som förr för sitt förbestånd och mer samlade och frigjorda krafter för sin historiska uppgift i detta land.

Ed. Mannermaa: Suomessa on uskonvapausasia mennyt eteenpäin paljon hitaammin kuin monessa muussa sivistysmaassa. Siihen on epäilemättä luonnollinen syynsä. Kansa jotenkin kokonaisuudessaan on kannattanut evankelis-luterilaista uskon- ja elämäntapaa, ja niin on varsin myöhään vasta tullut suuremmassa määrässä tunnettavaksi tarve hankkia liikunta-alaa tähän tunnustukseen kuulumattomain uskonnolliselle vakaumukselle.

Kuitenkin on kehitys selvästi jo aikoja ollut kulkemassa uskonnonvapautta kohden. Kun kirkkolain sijaan, joka 1600-luvulta saakka oli ollut voimassa, jo 1800-luvun alkupuolella alettiin toivoa uutta, oli yhtenä syynä se, että toivottiin näissäkin kohden vapaampiin oloihin tulemistä. Kun sitten nykyinen kirkkolaki 1870 tuli voimaan, on se jo periaatteessa uskonvapauden pohjalla. Se tuntee säännöksissään muitten uskonnollisten yhdyskuntain olemassaolon evankelis-luterilaisen kirkon rinnalla ja myöntää puolestaan siirtymisen niihin.

1889 saatiin ensimmäinen seikkaperäinen eriuskolaislaki. Sen nojalla on tultu toimeen siitä saakka, mutta yhä enemmän on tullut tuntuvaksi tarve, saada evankelis-luterilaisesta kirkosta siirtyä ei ainoastaan

toiseen uskontokuntaan vaan myös uskontokuntain ulkopuolelle.

Luterilainen kirkko puolestaan ei kehitystä tähän suuntaan ole vastustanut. Kun 1906 asetettiin ensimmäinen uskonnonvapauskomitea, tapahtui se maan tuomiokapitulien aloitteesta. Ja kirkolliskokous 1908 antoi puolestaan suostumuksensa täydelliselle uskonvapaudelle, joka tekee mahdolliseksi siirtymisen joko toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan tai kaikkien uskonnollisten yhdyskuntien ulkopuolelle ja tekee myös uskonnollisille yhdyskunnille mahdolliseksi vapaan uskonnon harjoituksen. Että asia senjälkeen on kuitenkin niinkin kauan viipynyt, kuin viipynyt on, on riippunut erikoisista oloistamme. Niin kauan kuin Suomi oli yhdistettynä Venäjään, ei kansaneduskunnalla tunnetusti ollut aloteoikeutta perustuslakia koskeissa asioissa, ja kun ei hallituksen taholta tästä asiasta esitystä tullut, täytyi asian jäädä. Oli luonnollista, että se heräsi eloon kohta, kun ero Venäjästä oli tapahtunut. Senjälkeen on uusi uskonvapauskomitea, joka on pääasiallisesti rakentanut 1906 asetetun komitean laskemille perusteille, toimittanut tehtävänsä. Yleinen kirkolliskokous on taasen 1918 asettunut, samoin kuin äskennämainittu kirkolliskokous, yleisen uskonvapauden pohjalle.

Kun eduskunta puolestaan on hyväksynyt lepäämään uskonvapauslain, ja sen kohtalo tänä päivänä on ratkaistava, niin, mitä mieltä lieneekin yksityiskohdissa kukin edustaja, se on mielestäni selvää, että uskonvapaus on tähän maahan tuleva, ja se tarvitaan pian. Näin ollen on vakavasti harkittava, ovatko ne puutteellisuudet, jotka nyt lepäämään jätetyssä uskonvapauslaissa ovat, sitä laatua, että ne eivät tee mahdolliseksi, katsoen kansan yleisen uskonnollisen kehityksen kannalta, tämän lain hyväksymistä.

Heitän silmäyksen näihin puutteellisuuksiin, joihin jo muutamiin on edellisissä lausunnoissa viitattu. Seuraan lepäämään jätetyn lain pykäläjärjestystä.

5 §:ssä säädetään, kuinka ero uskonnollisesta yhdyskunnasta on tapahtuva. Esityksessä, jonka hallitus antoi, oli ehdotettu henkilökohtainen uudistettu ilmoitus eron tapahtuessa. Lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa on vain yksi ilmoitus. On tie-

tysti myönnettävä, että tässä ei ole kysymys suuresta periaatteellisesta kohdasta, mutta kuitenkin epäilemättä kohdasta, jolla käytännössä on huomattava merkitys. Jos mieli todella puhua uskonvapaudesta siinä mielessä, että yksilön syvin uskonnollinen tarve ja vakaumus saa oikeutensa, niin on ratkaisu tehtävä myös siihen määrään personalliseksi, että m. m. syrjästä tulevat agitatoriset vaikutukset, joita tällä alalla suinkaan ei puutu, eivät pääse henkilökohtaista sisäistä ratkaisua syrjäyttämään. Kokemuksen nojalla, joka jo on saatu eriuskolaislain voimassa ollessa, olen puolestani sitä mieltä, että todellinen uskonvapaus, todellinen henkilökohtainen ratkaisu, parhaiten tulisi toteutetuksi, jos uskonnonvapauslaissa olisi uudistettu ilmoitus säädettyinä, niinkuin hallituksen esityksessä on.

Puutteellisuutena on myös pidettävä 6 §:ssä sitä, ettei ole, niinkuin oli hallituksen esityksessä, säännöstä, jonka mukaan vanhemmat, vaikka eivät itse kuulu uskonnolliseen yhdyskuntaan, voivat kuitenkin pyytää lapsensa sellaiseen otettavaksi. Minkätähden oikeastaan on syy tässä asiassa rajoittaa vanhempain vapautta?

On jo edellisessä lausunnossa viitattu lain 8 §:ään, joka säännöstelee uskonnollisesta yhdyskunnasta eronneiden tai myös muissa uskonnollisissa yhdyskunnissa, kuin evankelis-luterilaisessa, olevien lasten uskonnollista opetusta. Tämä on epäilemättä yhdinkohtia koko tässä asiayhteydessä. Viimeinen kirkolliskokous on lausunut tähän nähden sen perusteen, että olisi siitä pidettävä huolta, ettei lapsi jää ilman vastaavaa opetusta, joskin se vanhemman tai holhoojan pyynnöstä pääsee koulussa annettavasta uskonnonopetuksesta. Lepäämään jätetyssä laissa ei ole siitä säännöstä. Tietysti on muistettava, että eduskunnalla on paraikaa valiokuntakäsittelyn alaisena hallituksen esitys kansakoulujen järjestysmuodon perusteista. On mahdollista, että sen lain yhteydessä nyt puheennaoleva asia tulee järjestetyksi; ehkä tyydyttävästikin. Joka tapauksessa se asia on vielä kesken-eräinen, ja tämän lain yhteydessä ei muuta voi, kuin alleviivata, että nyt lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa tämä asia jää varsin puutteellisesti järjestetyksi. On nyt

kuitenkin kristillisen uskonnon ja elämän-katsomuksen vaikutus kansojen, myöskin meidän kansamme vaiheisiin sen arvoinen asia, että jotakin opetusta, olkoon vaikka tiedollista, tällä alalla maan kouluissa tarvitaan, ja että eivät ne, jotka jäävät muuten ulkopuolelle uskonnollisten yhdyskuntien, kun kerran kouluopetusta saavat, saa jäädä ilman heille soveltuvaa tällaista opetusta.

10 §:ssä kosketellaan hautausmaakysymystä, ja siinä on säännös, että kun evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumaton henkilö kuolee, eikä häntä varten muuta hautasijaa ole saatavissa, haudattakoon hänet evankelis-luterilaisen seurakunnan hautausmaahan. Nyt epäilemättä on tässä kysymyksessä asia ja ala, josta suinkaan ei erimielisyyksiä tarvitse nostattaa. Hautausmaassa nyt kuitenkin tunnustuksesta huolimatta ihmiset levätkööt rauhassa. Epäilemättä tulee niin olemaan edeskinpäin, kuin on ollut tähänkin saakka, että luterilaiset seurakunnat eivät kiellä sijaa hautausmaissa myöskään luterilaiseen kirkkoon kuulumattomalta. Aina ne ovat haudatut yhteiseen hautausmaahan. Mutta on todella lainsäädäntöerehdys, jos tätä koskeva säännös tulee uskonnonvapauslakiin, siis yleiseen lakiin. Luterilaiset hautausmaat ovat luterilaisten seurakuntien omaisuutta. Niiden käyttämisestä säättää kirkkolaki, ja sen säätämisestä on oma järjestyksensä. Aivan yhtä vähällä oikeudella kuin voitaisiin säätää yleisessä laissa vaikapa evankelis-luterilaisten kirkkojen käyttämisestä tarkoituksiin, jotka ovat niille vieraat, voidaan säätää yleisessä laissa näiden hautausmaiden käyttämisestä. On valitettavaa, että huolimatta viime kirkolliskokouksen asiasta tekemästä huomautuksesta, hallituksen esitykseen on päässyt pujahtamaan tämä, en voi muuten sanoa, kuin erehdys, eikä sen pitäisi tulla sellaisenaan tähän lakiin. Tämä, vielä kerran sanottuna, ei siitä syystä, että tällä alalla tarvitsisi jännitystä syntyä; mutta laillinen järjestys pitäisi kuitenkin lainsäädännössä tulla noudatetuksi.

Ed. Estlander jo kosketteli 12 §:ssä olevia säädöksiä, mitä tulee maksuihin maatiloilta. En puolestani tälle kohdalle tahtoisi varsin huomattavaa merkitystä panna. On jo voimassa uusi papiston palkkauslaki,

jonka mukaan maatiloilta suoritettavat maksut sellaisina, kuin ne tähän asti ovat olleet, tulevat lakkaamaan. Kysymys näiden maksujen suorittamisesta koskee siis vain sitä aikaa, jona jotkut nykyiset viranhaltijat, ennenkuin uusi papiston palkkauslaki tulee heitä koskemaan, ovat viroissaan tai kunnes he ovat sopimuksen kautta siirtyneet uuden lain piiriin. Nyt voi sanoa kylläkin, että sellaisena ylimenokautena voi tällaisella säännöksellä myös olla merkityksensä, ja aivan totta on, että siinä on joku muodottomuus, että maatiloilta suoritettavat maksut, olkoot sitten vaikka väliaikaisestikin, tulevat riippuviksi maatilanomistajan uskonnollisesta vakaumuksesta. Mutta kuten sanottu, tälle asian puolelle en puolestani tahdo erikoista merkitystä panna.

Sitten on hallituksen esitykseen, sen 32 §:ään, sisältynyt säännös siitä, että viiseillä kohdilla uskonnonvapauslaissa tulisi olla perustuslain voima, niinkuin vastaavilla säädöksillä on ollut tähänkin saakka. Mielestäni se olisi täysin paikallaan, sillä tässä on kysymyksessä siihen määrään yhtäältä tärkeät ja toisaalta arkaluontoiset asiat, että peruskohdilla näissä täydellä syyllä tarvitsisi olla perustuslain luonne, eräillä kohdilla yli senkin, mitä hallitusmuodossa säädetään.

Hallituksen esitystä seurasi vielä erinäisiä pienempiä lakiehdotuksia kohdissa, jotka ovat yhteydessä uskonnonvapauden kanssa. Viitataan tässä erityisesti lakiin maan evankelis-luterilaisten ja kreikkalais-katolilaisten seurakuntain avustamisesta yleisillä varoilla erinäisissä tapauksissa. Sitä koskevilla säännöksillä oli hallituksen esityksessä ylimenotoimenpiteiden luonne ja puolestani olen sitä mieltä, että ylimenotoimenpiteenä sellainen avustus olisi yhtäältä oikeutettu, toisaalta toivottava.

Ovatko nämä lakiehdotuksen puutteet katsottavat siksi painaviksi, että on nyt ehdotettava tämän lain hylkäämistä, kun tilanne on sellainen, ettei voi ryhtyä sitä korjailemaan, vaan se on muuttamattomana joko hyväksyttävä tai hylättävä? Jos olisi kysymys sellaisesta asiayhteydestä, että vaatisi pitkän ajan uuden esityksen saaminen ja sen läpivieminen, niin myönnän, että ei pitkiin aikoihin kernaasti tässä asiayhteydessä tahtoisi mennä. Kuiten-

kin on niin, että jos eduskunta tahtoisikin hylätä nyt lepäämään jätetyn lakiehdotuksen ja pyytää hallitukselta uuden, joka olisi pääasiassa senmukainen, kuin hallituksen viimeinen esitys, ottaen eräissä jo huomautetuissa kohdissa varteen kirkolliskokouksen lausunnot, niin voisivat jo nämä valtiopäivät saada uuden esityksen asiassa. Kun on kysymys perustavasta lainsäädännöstä, kansan elämään niin sisäisesti ja syvästi ja monessa kohden ratkaisevasti koskevalla alalla kuin tässä nyt on, niin olisi valitettavaa, jos monet huomattavat puutteellisuudet jäisivät lakiin. Ja kun niin pian olisi mahdollisuus saada uusi esitys, olen puolestani sitä mieltä, jonka vastalauseessa perustuslakivaliokunnassa olen ilmoittanut, että ehdotan tämän lain nyt hylättäväksi, mutta samalla pyydettyväksi uutta esitystä suuntaan, josta olen maininnut ja mahdollisimman pian.

Joka tapauksessa: joskin tämä laki, mikä nyt on lepäämään jätetty, tulee eduskunnassa hyväksytyksi, niin luterilainen kirkko puolestaan sillä lailla tulee toimeen, eikä kristillisyyttä tässä maassa se laki tuholla uhkaa, mutta siksi huomattavia puutteellisuuksia siinä on, että olisi toivottavaa saada pian parempi.

Ed. Kares: Nyt esilläolevaa kysymystä uskonnonvapaudenlain säätämisestä voidaan katsella kolmelta eri näkökannalta. Sitä voidaan katsella, niinkuin kaikkia inhimillisiä asioita ja lakikysymyksiä, puhtaasti yksikölliseltä kannalta nim. siltä, miltä se tuntuu yksityisestä ihmisestä, yksityisestä kansalaisesta. Ja kun vain tältä puolelta katsellaan asiaa, niin vastaus on kokolailla selvä. Uskonnon olemukseen kuuluu se, että siinä joka-ainoa persoonallisesti, yksilökohtaisesti ratkaisee kantansa, ja siltä puolelta katsellessa voisi epäilemättä sanoa, että kaikki yhteiskunnalliset säädelmät näissä asioissa ovat tarpeettomat. Tällä alalla jos missään voidaan yksilöllisyys puhtaasti periaatteelliselta puolelta viedä varsin pitkälle.

Vaikeammaksi muuttuu asia, jos katselee kysymystä kirkon kannalta. Kirkkoa voidaan tosin katsella sitäkin eri puolilta. On ollut kautta aikojen ryhmäkuntia, jotka ovat pitäneet kirkkoa vain, niin sanoaksemme, elävien uskovien yhdyskuntana,

yhdyskuntana, johonka ei kuulu mitään muita kuin niitä, jotka varsinaisesti, määrätysti ovat uskon pohjalla. Ja jos tältä kannalta katsellaan kirkkoa, niinkuin lahkollisissa piireissä on aina ollut taipumusta katsoa, niin silloin asia luonnollisesti myöskin on selvä. Uskonnonvapaus silloin on aivan kuin luonnostaan tuleva. Mutta meidän luterilainen kirkkomme on Luther'ista alkaen pitänyt kirkkoa myöskin kasvatustaloksenä. Se on pitänyt sitä laitoksenä, jolla on kasvattava merkityksensä ja kasvattava tehtävänsä kokonaisen kansakunnan elämään. Ja jos katselee Suomen luterilaista kirkkoa, niin ei voi kukaan kieltää sitä, etteikö Suomen luterilainen kirkko ole tässä maassa ollut voimakas kansan kasvattaja, etteikö se ole jättänyt tähän asti syvempiä jälkiä kuin mikään muu kasvatustalokse meidän kansamme elämään. Ja jos katselemme sitä, mitä kirkko nykyään vielä toimii, niin sittenkin, sanottakoon siitä mitä tahansa, on tämä kirkon kasvattava merkitys tuntuva. Se on sittenkin se talokse, joka tämän maan kansan keskuudessa pyytää nostaa mieliä ylöspäin, pyytää kohottaa niitä pois siitä aineellisuudesta, mihinkä yleensä ollaan vaipumassa. Kun tältä kannalta asiaa katsellaan, niin voidaan jo kysymykseen panna, missä määrin yksityisellä kansan jäsenellä on oikeus jäädä ulkopuolelle tämän puhtaasti kasvattavan vaikutuksen.

Tältä puolelta yhtyy kysymys uskonnonvapaudesta kolmanteen näkökohtaan, mistä sitä voidaan katsella. Asia saatetaan myös arvostella niin sanoakseni kokonaisen kansakunnan kannalta. Minä huomautan, että minä tahdon puhua nimenomaan kansakunnasta tällä kertaa. On kyllä tullut tavaksi viimeisinä aikoina eikä ainoastaan — minä myönnän sen — sosialistien taholta vaan myöskin radikalisten porvarien taholta — puhua uskonnosta ja Jumala-suhteesta kokonaan yksityisenä asiana. Se on asia, jonka yksityinen ratkaisee ja jossa hän seisoo kokonaan yksinään ja jossa kansalla ei ole mitään tekemistä. On tätä kantaa tahdottu myöskin puolustaa uudentaamentillisten periaatteiden pohjalla. Nyt on kuitenkin, — minun täytyy puhua vähäsen niistä periaatteista, mitä uskontomme peruskirja, Raamattu, meille asettaa. Huo-

mattava on, että kansakunnat Kaikkivaltiaan maailmanjärjestyksen mukaan nekin ovat yksilöitä. Meillä on siitä eräs merkittävä todistus. Apostoli Paavali seisoo kerran maailmansivistyskansan keskellä maailman kai kuuluisimmalla puhujalavalla, mitä koskaan on ollut, Ateenan Areopaagilla. Hän puhuu siinä, ei niinkuin kristitty lähetysaarnaja, vaan niinkuin mies, joka on tutkinut kansojen henkielämää ei ainoastaan uskonnolliselta pohjalta vaan kansojen runouden ja filosofian pohjalta. Hän sanoo tässä merkillisessä puheessaan, joka ei ole, sanon vielä kerran, varsinainen lähetysaarnajapuhe, että on annettu kullekin kansalle hänen asumisensa aika ja raja sitä varten että kansakunnat etsisivät Jumalaa, jos hänet voisivat löytää. Kansa kansakuntana voi asettua myöskin ratkaisemaan kantansa näkymättömän Jumalan ijankaikkiseen maailmaan nähden. Kansa voi asettua ratkaisemaan sen aivan samalla tavalla kuin yksityinenkin ratkaisee sen. Ja tämä ratkaisu, mihinkä se sitten suuntautuu ja mihin päin se menee, on kansalle joko onneksi tai onnettomuudeksi. Minun on huomautettava sitä, mitenkä vanhan liiton pyhä kirja on täynnä esityksiä siitä, että kansan ratkaisu väärään suuntaan tässä kohden toi mukanaan onnettomuutta, ja tämä epäilemättä on pysyvä ja pysyy paikallaan ja kohdallaan vielä tänäpäivänä. Uuden Testamentin viimeinen kirja esittää meille voimakkaita tuomionsanoja siitä, että kansakunta, yhteiskunta ja valtio sellaisenaan asettuvat vastustamaan jumalallista kutsumusta, että ne asettuvat uskontoon ja jumalalliseen maailmanjärjestykseen nähden joko välinpitämättömälle tai hylkäävälle kannalle. Kansa kansakuntana voi tältä puolen tunnustaa Jumalan ja se voi kieltää Jumala; se voi asettua joko uskonnottomaksi tai se voi asettua uskonnollisia elämänarvoja tunnustavaksi. Molemmista ratkaisuksista on omat seurauksensa, ja olen vakuutettu siitä ja sitäpaitsi historia kyläksi todistaa sitä, että rajaton uskonnonvapaus sellaisenaan ei suinkaan ole kansalle yksinomaan onneksi ja siunaukseksi, vaan se on ollut ja on kansalle ja kansan elämälle myöskin monelta puolelta turmioksi. Näin katselen asiaa periaatteessa enkä voi muuhun päästä.

Mutta minä myönnän, että uskonnonva-

paus varsin laajassakin muodossa voidaan säätää maahan, jos olot tulevat siksi, että kansan suuret joukot pakottamalla huutavat uskonnonvapautta. Me seisomme silloin siinä kohdassa, mistä myöskin pyhä historia antaa esimerkkejä, että korkeimman maailmanhallituksenkin täytyy antaa mennä kansan sitä tietä, jota se itse tahtoo kulkea. Minä voisin esittää Israelin historiasta muutamia kuvaavia esimerkkejä tästä, mitenkä kansa on saanut todella mennä sitä tietä, mihinkä se on tahtonut. Tässäkin me seisoisimme samassa kohden. Olemme siinä, että, jos näemme kansan yleensä pakottavana vaativan uskonnonvapautta, se on annettava kokolailla laajassa muodossa. Mutta minä tahtoisin asettaa eteemme kysymyksen, kutka tässä maassa oikeastaan laajinta uskonnonvapautta pyytävät. Ja minä saan todeta erään seikan, jota ehkä ei ole kylläksi huomattu. Mutta minun on ensinnä mainittava iloni siitä, että tässä kohden puhun, saan puhua, asiasta, joka ei sittenkään kuulu näihin meidän keskinäisiin puoluetisteluihin, ei puoleen eikä toiseen. On iloista todeta sitä, mitenkä uskonnollinen elämänvaatimus ja elämäntarve, ovat puolueista riippumattomina elämässä siellä, missä ne elävät. Me näemme kirkkoissamme kaikkien puolueiden jäseniä aivan tasaväkisesti. Me jouddumme täällä monta kertaa taistelemaan sosialistien kanssa yhdestä ja toisesta kysymyksestä. Kun me tässä kysymyksessä puhumme, niin me olemme asiassa, jossa ei tämä erotus ole näkyvissä eikä tule kysymykseen. Meidän kirkossamme on sosialisteja porvarien vieressä ja minun on sanottava, että usein näen siellä enemmän niitä, joiden edustajat istuvat vasemmalla puolella, kuin niitä, jotka oikealla ovat. Minä olen monta kertaa sen havainnon tehnyt ja yhä enemmän alkaa mieliin molemmin puolin, pappien ja maallikkojen keskuudessa, juurtua se oikea ajatus, että uskonnolliset asiat ovat sittenkin erillään pidettävät yhteiskunnallisista asioista. Ja mitä enemmän tämä nähtäis katsantokanta pääsee valtaan, sitä enemmän pääsemme tyynille vesille, joissa voidaan intohimottomasti harkita näitä kysymyksiä. Tämän välihuomautuksen jälkeen kysyn: kutka ovat niitä, jotka tuntevat raskasta painoa, ettei ole uskonnonvapauslakia? Minä en sellaisia ai-

nakaan suurten joukkojen keskuudessa olevarsinaisesti löytänyt. Sellainen uskonnonvapausvaatimus, jos me katselemme aivan kylmästi asiaa, sellaisena kuin se on todellisuudessa, se on ennen kaikkea teoreettinen vaatimus meidän maassa. Se on etupäässä johtunut siitä, että katsotaan uudenaikaisen valtion olemukseen kuuluvan uskonnonvapauden. Se ei ole syntynyt niin sanoaksemme ehdottoman pakottavasta tarpeesta. Kirkon piirissä niillä, jotka siellä ovat tämmöistä tarvetta verraten vähän tunne-
taan. Lahkojen, pienten kirkosta eronneiden ryhmäin, piirissä on uskonnonvapaudesta kyllä paljon puhetta. Mutta itse asiassa, varsinkin senjälkeen kuin pappien palkkauslaki on järjestetty toiselle pohjalle, niin nekin uskonnolliset piirit, jotka eroavat kirkosta, saavat tässä maassa järjestää olonsa aivan vapaasti. Ei ole luterilainen kirkko tässä tietääkseni viimeisinä kymmeninä vuosina mitään erityistä estettä tehnyt tässä kohden vapaalle liikkunnolle. Ainoa mikä tähän asti on ollut kirkosta eronneita yhdyskuntia häittaamassa on ollut maavero, joka viimeisen pappien palkkauslain kautta poistuu. On sitten kirkon omassa piirissä kirkosta eroamattomia ryhmäkuntia, jotka mielellään puhuvat uskonnonvapauslaista, on vapaakirkollisia ryhmäkuntia, jotka tekevät kylläkin monelta puolen hyvääkin työtä maassamme, mutta minä luulen että heidän seurakuntakäsitteensä, se käsite seurakunnasta, mikä heillä on, vaikuttaa, että he tuskin tämän uuden uskonnonvapauslainkaan kautta voivat varsinaisesti meidän kirkkomme piiristä erota, ei ainakaan suurissa joukoissa. Heidän seurakuntakäsitteensä asettuu siinä kohden vastaan.

On siis sillä tavoin asia, jos sitä katsellaan avoimesti, että uskonnonvapaus maassamme on tullut tarpeeksi ja välttämättömäksi vaatimukseksi ainoastaan muutamille yksityisille; se ei ole vielä mikään kansan huutava ääni ja huutava vaatimus, joka tässä kohden muutosta haluaa.

Oikeastaan siis tällä kannalla olen seisson periaatteellisesti uskonnonvapauslakia vastaan. Siihen olen tullut monien, ei niinkään helppojen ajattelemisien ja taistelujen jäljestä; se on periaatteellinen kantani. Mutta minä myönnän että me käytännöllisesti seisomme siinä paikassa, että

meidän on tähän maahan uskonnonvapauslaki saatava. Sen käytännöllisen vaatimuksen asettaa meidän eteemme jo vahvistettu hallitusmuoto, jossa uskonnonvapaus periaatteessa myönnetään, se täytyy siis jollakin tavalla lailla säännöstää. Sentähden on meidän eduskunnassa, kaikista mahdollisista periaatteellisista erimielisyyksistä huolimatta, asetuttava sille pohjalle että uskonnonvapauslaki on aikaansaattava.

Nyt on kuitenkin tätä uskonnonvapauslakia ajatellessa ja suunnitellessa kyettävä muodostamaan se sellaiseksi, että se ei sisällä nimenomaan sitä että kansakunta hylkää kristillisyyden. Se ei saa sisältää sitä, että kansakunta kansakuntana ja lainsäädäntökunta maan kansanedustajistona, julkisesti tunnustautuvat ulkopuolelle kaiken kristillisyyden piirin. Jos kansa tällaisen tekee, niin minä olen vakuutettu siitä, ettei se koskaan sellaisesta teosta saa siunausta. Minun mielestäni tässä uskonnonvapauslaissa on sellaisia kohtia, joista minä en pääse muuhun kuin siihen että Suomen kansa kansakuntana asettuu ulkopuolelle uskonnon. Minä myönnän että on edellisessä eduskunnassa koetettu tehdä hyvää työtä uskonnonvapauslain muodostamiseksi toivottuun suuntaan. Minä annan tunnustukseni niille miehille, jotka ovat kaikkensa tehneet voidakseen muodostaa uskonnonvapauslain semmoiseksi, että se todella takaa sen, että meidän kansamme ei vielä tahdo olla uskonnoton kansa. Siihen on kuitenkin jäänyt seikkoja, jotka vaikuttavat että minun tässä muodossa täytyy lakia vastustaa. Meidän on muistettava, että me tätä lakia hyväksyessämme, seisomme sittenkin, edustajat Suomen kansankirkon kuolinhetkessä. Muistakaamme, minä huomaustin, Suomen kansankirkon kuolinhetkessä. Minä olen aivan samaa mieltä kuin ed. Mannermaa, että kristillinen seurakunta ei tästä maasta häviä ja että kirkko, niin sanoakseni Kristuksen kirkkona, ei myöskään häviä tästä maasta, mutta tämä uskonnonvapauslaki, se periaatteessaan asettuu sille kannalle, että me emme mistään kansankirkosta enää voi puhua.

On muistettava ja huomattava lain 1 §; se on, jos katselemme sitä kristillisyyden kannalta ja kansankirkon kannalta, se on peräti merkillinen. Siinä Suomen kansa

julistaa, että uskontoa saa Suomessa julki-
sesti ja yksityisesti harjoittaa, mikäli la-
kia ja hyviä tapoja ei loukkaa. Siinä siis
uskonto, erityisesti kristillisyys, pannaan
samaa asemaan kuin se oli niihin aikoi-
hin, jolloin Rooman valtiovalta ensi ker-
toja lakkasi vainoamasta kristittyjä, jol-
loin se ei enään kuoleman uhalla kieltänyt
kansalaisia olemasta kristittyjä. Se myön-
tää, että saadaan kristillisyyttä harjoittaa.
Suomen kansa tunnustaa laissa, että ei se
vielä tahdo millään tavalla kieltää uskon-
nollista elämää. Se on todellakin aimo
harppaus suureen tuntemattomuuteen,
Uskonto julistetaan myönnetyksi asiaksi.
Kristillisyydestä tulee religio licito. Se
on sentään aivan toista, kuin se, että tämä
kansan on ollut kristitty kansa ja että tässä
maassa on ollut kansankirkko. Kyllä us-
konnonvapauslaissa pitäisi ehdottomasti
tulla näkyviin se, että tämän maan yleis-
senä kirkkona sittenkin on evankelis-luteri-
lainen kansankirkko. Sillä on tosin julki-
lausumana vaan teoreettinen merkitys,
mutta sellaisenakin se tulee olemaan kan-
sakunnan niin sanoakseni tunnustus, se on
sen ratkaisu aivan niin kuin tämän lain
kautta tulee yksityisille ratkaisu. Kansan
ratkaisee tämän lakipykälän muodostami-
sessa, tahtooko se kansakuntana tunnustaa
kristillisyyttä vai eikö se tahdo tunnustaa
sitä. Vielä vaikeammaksi tulee asia sen
kautta että lain 8 §:ään, Suomen edus-
kunta panee määräyksen uskonnonopetuk-
sesta, sellaisessa muodossa, että jää mah-
dolliseksi, ettei uskonnonopetusta meidän
kouluissamme tulevaisuudessa enää anneta.
Siinä sanotaan: Jos uskonnonopetusta val-
tion tai kunnan ylläpitämässä tai avus-
tamassa koulussa annetaan niin on niin
ja niin tehtävä. Siis tässä sanoaksemme
perustavassa uskonnonvapauslaissa tehdään
uskonnonopetus ehdolliseksi asiaksi, jonka
kansan on valmis poistamaan milloinkaan ta-
hoo. Olisi tosinkin jonkun verran hel-
pompi ratkaista kantansa uskonnonvapaus-
lakikysymykseen, jos olisi meillä nähtä-
vänä laki kansakoululaitoksen perusteista,
joka lähetettiin valiokuntaan. Tässä laissa-
han voidaan jollakin tavalla määritellä
kysymys niiden lasten opettamisesta, jotka
eivät tahdo mihinkään uskonnolliseen yh-
dyskuntaan kuulua. Vaikka minun täy-
tyy ed. Mannermaan puheen jälkeen eri-

tyisesti huomauttaa siitä, että näinköhän,
sen jälkeen kun eduskunta on vahvistanut
tai hyväksynyt uskonnonvapauslain, näin-
köhän missään kansakoulumuodon perus-
laissa, mikä on valiokuntaan jätetty, näin-
köhän sinne voidaan ottaa mitään määräystä
siitä, että niiden vanhempien lapsille, jotka
eivät saa mitään uskonnonopetusta kouluissa
on jotakin järjestettävä tämän uskonnon-
opetuksen tilalle, jotakin uskonnollisen
tiedon antamista. Sitä minä vahvasti epäil-
len, tuskin toinen laki voi toisen lain
kanssa tulla ristiriitaisuuteen. Se on tä-
män lain kanssa ratkaistava tuo kysymys.

Ja on minun mielestäni sittenkin sekä
kirkon että kansan kannalta tuhoisa askel,
jos tässä maassa saa syntyä ja kasvaa nuo-
risko, jolla ei ole edes minkäänlaista tietoa
kristillisyyden oppisisällyksestä. Minä
myönnän, että niiden vanhempien lapsille,
jotka eivät kuulu mihinkään kirkkokun-
taan, ei voitane antaa tunnustuksellista
uskonnonopetusta, mutta sittenkin tässä
maassa, joka niin kauan on ollut kristilli-
syyden vaikutuksen alaisena, jossa joka
ainoa kulttuurimuisto puhuu kristillisyy-
destä, tässä maassa on sittenkin vaadit-
tava, että tämän maan lapset saavat tie-
toa kristillisyyden oppisisällyksestä, aina-
kin siitä, mitä raamattu opettaa. Minun
mielestäni uskonnonvapautta ei vielä lou-
kata sillä, jos niiden vanhempien lasten,
jotka eivät kuulu mihinkään kirkkokun-
taan, on saatava paitsi yleistä siveysope-
tusta myöskin tietoa raamatun sisällyk-
sestä, jottei tämä asia jää kokonaan heille
tuntemattomaksi. Siinä ei toki loukata
yksityisten vanhempien oikeutta sen enem-
pää kuin nyt jo loukataan oppivelvollisuus-
laissa varsin monien vanhempien oikeuk-
sia. Ajatellaan hyvät edustajat vaan mi-
hinkä me joudumme oppivelvollisuuslain
kanssa. Jossain koulussa, kansakoulussa
on opettaja, joka esim. opettaa luonnontie-
teitä semmoiseen suuntaan, että kristitty
vanhin pitää sitä loukkauksena sille elä-
mänkatsomukselle, jota hän kodissaan lap-
silleen tahtoo opettaa (Eduskunnasta: Si-
inä on kysymys siitä, onko se totta vai val-
hetta). Se on jokaisen vanhemman rat-
kaistava tämänkin lain mukaan. Ja kui-
tenkin yhteiskunta sanoo: tuollaisella van-
hemmalla ei ole mitään valintavapautta.
Tässä maassa on olemassa uskonnollisia

ryhmäkuntia, minä pidän niitä kyllä kokolailla vanhollisina, mutta niitä maassa on olemassa, jotka pitävät kansakoululaitosta sellaisenaan pahana ja johonka he lapsensa panevat hyvin pahalla omallatunnolla. Yhteiskunta ei sitä kysy. Yhteiskunta vaatii: nämä ja nämä tiedot ovat lapsille annettavat kysymättä ensinkään vanhempien mielipidettä. Mielestäni nyt toki kristillisyyden elämän sisälyys, sen oppisisälyys, on toki jotakin sellaista että yhteiskunta, niin kauan kuin se tahtoo tunnustaa itsensä kristityksi, on oikeutettu vaatimaan, että vanhemmat antavat lapsilleen tietoa tästä asiasta. Minä tahtoisin sanoa: ei yhteiskunta, kristillinen yhteiskunta toki saa sallia vanhemmille oikeutta — käyttääkseni medän kristillismielisten kesken käytettyä sanaa — oikeutta tappaa lapsensa sielua sen paremmin, kuin heillä on oikeus vahingoittaa lastensa ruumista. Tässä suhteessa olisi epäilemättä oppivelvollisuuslakiin saatava muutos. Kristillisyyden sisälyyksestä tiedon antaminen on katsottava yhtä tärkeäksi kuin esim. historian opetus ja monet muut seikat. Minulle tosin sanotaan, että tämän kautta viedään koteihin suuri ristiriita, kun vanhemmat siellä voivat repiä, mitä koulu opettaa, mutta samassa ristiriidassahan me olemme melkein kaikkien oppiainesten kanssa. Vanhemmat voivat repiä sen, mitä koulu vaikuttaa, sen, missä koulu tekee työtä.

Täällä on huomautettu jo siitä taloudellisesta puolesta, mikä tässä laissa on olemassa: se että uskonnottomuus tulee sitenkin — koristettakoon sitä millä tavalla tahansa — yhteiskunnan puolelta tavallaan palkituksi. On peräti yksinkertaista sanoa: kun ihmiset eivät kuulu kirkkoon, niin minkätähden niiden täytyy silti maksaa vastaavia veroja valtiolle. Mutta minä pyydän huomauttaa, tasainen oikeus tässäkin kohden on pikkuisen toisenlainen. Uskonnonvapauslaki vaatii muutamia menoja, suuriakin menoja valtiolta. Huomautan, että jos tässä maassa kirkosta ja kristillisistä yhdyskunnista tulee paljon luopumaan ihmisiä, niin seuraus on yleisen sivilirekisterin toimeenpano kautta maan, ja tämä rekisteri tulee maksamaan useita miljoonia vuodessa. Sitä eivät tarvitse ne ihmiset, jotka jäävät kirkkoon, eikä koskaan olisi vaatimustakaan siitä

tullut, jos kaikki olisivat kirkkoon kuulleet. Se on tulos uskonnonvapauslaista. Toinen seuraus on, että yhteiskunnan täytyy tavalla tai toisella valmistaa erityistä siveysopetusta niille oppilaille, joitten vanhemmat eivät kuulu kristilliseen kirkkoon. Mikä olisi luonnollisempaa, kuin, että olisi säädetty jonkunlainen yleinen kultusvero, joka tulisi niiltä, jotka eivät kuulu mihinkään kirkkokuntaan, koskapa heidän eroamisensa kirkosta aiheuttaa sellaisia maksuja, joihin kirkkoon kuuluvienkin täytyy ottaa osaa, vaikka he eivät ole aiheuttaneet näitä menoja. Se kysymys sinään. Mutta siinä on eräs toinen kysymys, jota minä pyytäisin erityisesti täällä vasemmiston edustajia vähäsen harkitsemaan. Olin puheissa muutamia vuosia takaperin erään silloin johtoasemassa olleen sosialidemokraatin kanssa tässä suhteessa. Hän puhui minulle siitä, mitenkä monissa kodeissa Suomessa on olemassa elämää, joka ei ole hyvää. On olemassa riitaisuutta, ja kun keskustelu siinä jatkui, niin hän lopulta sanoi: puuttuu kodeista joku määrätty henki, joka liittäisi kodin jäsenet toisiinsa. Ja nyt minä pelkään, että tämän uskonnonvapauslain kautta, sellaisena kuin se aiotaan tässä säätää, koteihin ja — minä sanoisin — työläisperheisiin erityisesti vedetään eräs suuri riidan aihe, sinne heitetään eräs palava kekäle, jonka tulosta me emme tiedä. Sillä nyt on kuitenkin sillä tavalla laita — ja minä olen vakuutettu siitä, ettei kukaan niistä edustajista, jotka omantunnon edessä seisovat tämän kysymyksen kanssa, vasemmistossakaan kiellä sitä nim. että löytyy tässä maassa hyvin paljon työläiskoteja, ennen kaikkea työläiskoteja, mutta muitakin, joissa jotkut jäsenet ovat hartaita kristillisen kirkon ystäviä ja mielellään käyvät kirkossa, sitä vastoin toiset jäsenet sitä eivät ole. Usein saattaa ehkä perheen päämies olla kristillisyyden vihemies, hän ei kirkkoa tarvitse; perheen vaimo taas voi olla hurskas kristitty, joka näkyy joka sunnuntai kirkossa. — Minä huomaan, että siellä jotkut aivan kaikkein vasemmalla nauravat tätä asiaa. Minun mielestäni heillä ei ole edes oikeutta naurahtaa tässä, sillä heidän toverinsa Venäjällä ovat todella perin surkeasti toteuttaneet uskonnonvapauslakia. Heidän uskonnonvapautensa on siinä, että

verellä tukahutetaan kaikki uskonnollinen elämä, ja kaikki ajatukset, jotka menevät toiseen suuntaan kuin heidän. Sentähden olen sitä mieltä, ettei ole syytä äärimmäisellä vasemmistolla ensinkään tässä asiassa nauraa. — Mutta katsokaa minkälainen asema tulee näihin perheisiin. Se voi tulla tavattoman raskaaksi. Kun tuollaisessa perheessä tulee aika, jolloinka maksetaan seurakunnan menot ja verot; silloin perheen isä, joka saattaa olla toisella kannalla kuin perheen äiti tässä asiassa, ehkä voi sanoa: minä en näitä veroja maksa, meidän on siis ehdottomasti kirkosta erottava. Minä pyydän vain kysyä, mikä tavaton ristiriita, mikä omantunnon ahdistus, mikä perherauhan häiritsijä tämän kautta viedään heidän koteihinsa. (Eduskunnasta: Eihän vaimon tarvitse erota kirkosta, jos mies eroo.) Mutta perheen isä maksaa verot.

Kaikkissa tapauksissa on asia sellainen, että jokaisen edustajan tässä eduskunnassa on ratkaistava kantansa tässä asiassa, ei ainoastaan joittenkin määrättyjen teorioiden edessä, vaan ratkaistava sen edessä, mitä he kutsuvat omaksitunnoksi, on ratkaistava kansamme tulevaisuuden, nousevan polven, kasvavan polven tulevaisuuden, perherauhan edessä, on ratkaistava, tahdotaanko antaa se tunnustus tämän kansan puolesta, että se sittenkin vielä tahtoo olla kristitty kansa, vai annetaanko se tunnustus, että se kansakuntana ei sitä tahdo. Näillä perusteilla on minun täytynyt yhtyä ensimmäiseen vastalauseeseen, jota siis pyydän kannattaa.

Ed. Bäck: I värsta fall kan ett ordnat rättssamhälle, som vårt, tolerera att en del av dess medlemmar äro utan religion. Men i ingen händelse kan ett sådant samhälle tillåta, att dess medlemmar äro utan moral. Ett samhälle utan moral råkar i gunning och går säkert under.

När nu religionsfrihetslagen blir gällande hos oss, komma naturligtvis många att gå ut ur de kristna samfundet, utan att inträda i något annat kristet samfund. De komma, dessa utgångna, med andra ord, att vara landets medborgare, utan att bekänna sig till någon religion. För sin egen säkerhets skull, ja av ren självbevarelsedrift, måste staten draga försorg om dessa ur de kristna samfundet utgångna statsmedlem-

marnas sedliga uppfostran. Huru denna uppfostran skall ordnas hör icke hit, utan det hör en framtida lagstiftning till att närmare därom bestämma.

Men vad som däremot i detta sammanhang bör framhållas är det, att dessa nu nämnda avkristnade medlemmar av vårt folk måste äläggas att till staten erlägga en skild skatt — vi kunna kalla den kulturskatt — såsom skatt för det arbete, som staten blir tvungen att för deras moraliska uppfostran utföra. Någon sådan bestämmelse har emellertid den föreliggande religionsfrihetslagen icke. Blir denna lag nu godkänd, blir följden den, att de för det nämnda sedlighetsarbete erforderliga medlen måste anskaffas på den allmänna skattebetalningens väg. Men det är just häri som orättvisan ligger.

Saken är nämligen den, att, såsom jag redan vid remissdebatten påvisade, de kristna samfundet måste på grund av egenarten hos sitt arbete anses var och en arbeta för sina medlemmars sedliga uppfostran. För detta arbete måste dessa samfund ikläda sig ansemliga kostnader i form av utskylder till samfundet. Skola nu de till arbetet för de avkristnade medlemmarna erforderliga medlen tagas ur de allmänna skattemedlen, blir ställningen den, att de kristna i detta land måste i detta avseende betala dubbel skatt. Först och främst måste de underhålla sina egna samfund och därigenom bekosta sina egna medlemmars sedliga uppfostran, och för det andra måste de genom deltagande i den allmänna skattebetalningen underhålla ett liknande arbete bland de avkristnade.

Med andra ord bliva dessa de mest gynnade och de kristna de minst gynnade. Frihetens gyllene välsignelse, tillämpad på de förstnämnda, tvångets på de sistnämnda. Men det är väl så man vill hava det. I det hela ginge det väl an, om det icke skulle lida av det fattiga felet, att det strider emot religionsfrihetens idé. Och nu gäller det väl ändå att införa religionsfrihet och åt landet skapa sådana förhållanden, som betingas av densamma. Till denna idéns egenhet hör bland annat det att i fråga om tvänne parter bör vardera hava samma rättigheter och samma skyldigheter, eller tillämpat här: såsom de avkristnade icke behöva bidra till underhållet av arbetet för

de kristnas sedliga uppfostran, så skola icke heller de kristna behöva deltaga i underhållet av ett liknande arbete bland de avkristnade.

Att man bland dessa sistnämnda så ivrigt yrkar på ett godkännande av detta lagförslag är av det som framhållits alldeles naturligt. Svårare är det däremot att fatta dem, som stå på den kristna trosåskådningens grund och ändå önska ett godtagande av denna lag. Förevändningen att man skall godkänna denna lag för att icke få en sämre verkar svag. De breda kristna folklagren hålla denna förevändning för ett politiserande, och det är icke med politiserande som kristendomen skall stödas. Dess stöd är Gud. Det stödet håller. Kristendomen behöver därför icke mänskligt stöd, allra minst politiskt och än mindre en lag, om vilken varje person i detta land måste erkänna, att den just i det här nämnda avseendet lider av det grundväsentliga felet, att själva lagen kommer att strida emot religionsfrihetsiden.

På grund av det sagda får jag föreslå, att riksdagen måtte förkasta detta lagförslag, och att regeringen med det första måtte inkomma med nytt förslag till religionsfrihetslag, där de av mig nämnda missförhållandena sålunda avhjälpas, att de till intet religionssamfund hörande medlemmarna av vårt folk åläggas att erlägga kulturskatt, vars grunder riksdagen sedan närmare bestämmer.

Ed. Lindberg: Länge hava vi här i vårt land väntat på en religionsfrihetslag. Och då vi till slut hålla på att få en sådan, så har den, såsom det tyckes vara fallet med alla lagar i vårt land, vilka röra principer, blivit alltför radikal. Tager man i betraktande 8 §, så synes redan utav den första meningen i denna paragraf, vart man vill komma. Där förutsättes att i av staten eller kommunen upprätthållen folkskola, elementarläroverk eller annan undervisningsanstalt icke behöver meddelas religionsundervisning. Då det i förgår i kulturutskottet var fråga angående lag om grunderna för folkskolväsendets organisation, framställdes från vänsterhåll förslag om avlägsnande av religionsundervisningen från skolorna och dess ersättande med undervisning i religionshistoria och sedelära.

Detta förslag understöddes av samtliga vänstermän. Det är således dit man syftar. Att en sådan tanke icke heller synes främmande för dem, som vid senaste riksdag ivrigt förfäktade den obligatoriska sedelärens införande i våra skolor, framgår av § 3 i den nu föreslagna lagen om grunderna för folkskolväsendets organisation. Där heter det: Undervisning i sedelära bör meddelas elever, som enligt religionsfrihetslagen befrias från religionsundervisning samt såsom frivilligt ämne jämväl annan elev, såvitt i skolan undervisas i sedelära. Man söker nu på omvägar nå vad man i fjol icke fick in raka vägen. Ett frivilligt ämne i folkskolan, beror ju till stor del av läraren. Finnes i en folkskola en lärare, vilken hellre undervisar i sedelära än i religion, vet nog denna lärare att draga elever till det av honom omhuldade ämnet. Och då religionsfrihetslagen, som bör stiftas i grundlagsenlig ordning, lämnar porten öppen, liksom även lagen om läroplikt gjort detsamma, är det naturligtvis ganska lätt att förmedels en lag, vartill icke kräves kvalificerad pluralitet, få tillfoga hela den religiösa uppfostran i de publika skolorna en dödsstöt. Det synes således utav den nu föreslagna lagen om grunderna för folkskolväsendets organisation, vart man i detta hänseende vill komma. Jag tänker man vill ersätta religionsundervisningen med en undervisning i sedelära och religionshistoria. På uppfostrans väg har vårt folk emottagit sina religiösa intryck. Av ett folks religion beror också dess moral. Så länge den kristliga världsåskådningen var stark bland vårt folk, stod moralen högt. Men så snart aktningen för religionen minskades, förföll sedligheten. Allt som syftar på att försvaga folkets religiösa uppfostran måste anses vara farligt för folkets moral och för folkets liv. Jag skulle vilja i § 8 hava ett tydligt stadgande därom, att religionsundervisningen i våra skolor bibehålles för barn till lutherska föräldrar, naturligtvis med rätt för föräldrar eller målsmän, som tillhöra annat religionssamfund eller icke något religionssamfund, att på religiösa skäl få befrielse för sina barn från sagda undervisning, om utredning företes att barnet på annat sätt meddelas motsvarande undervisning i den troslära, vartill det skall uppfostras, eller,

därest barnet icke tillhör något religions-samfund, i allmän religionskunskap och moralens grundbegrepp. Naturligt är att om en gång läroplikt eller lärotvång upprätthålles i vårt land, det icke måste anses för mycket fordrat, att det lindriga tvång, som inneligger i den för det mesta historiska religionsundervisning, som nu meddelas i skolorna, i statens eget intresse för flertalet elever upprätthålles.

Religionsfrihetslagen är en undantagslag, som stiftats för samvetsömma eller för kyrkan likgiltiga personer. Men den behöves icke, såsom redan herr Kares har framhållit, för den största delen av vårt folk. Likväl utställer man i § 12 ett lockbete för obehäftade och svaga personer. Om de utträda från lutherska kyrkan, befrias de från alla skatter till sagda kyrka utan att behöva utgöra några motsvarande skatter till staten, eller med andra ord religionslösheten premieras. För den lutherska kyrkan innebär denna paragraf i den form den erhållit i religionsfrihetslagen en fördel. Oaktat kyrkan därigenom avstår från en rättighet, som sedan gammalt tillförsäkrats densamma, att uppbära skatt från jorden, kan den dock känna sig tack-sam att slippa ändlösa trakasserier och beskyllningar, som tillfogats densamma just på grund av denna skatt. Emellertid vinnes härmed icke, såsom herr Bäck framhållit, den rättvisa i utmätning av skatter, som lagstiftaren alltid måste tillgodose. Utgifterna för det civilregister och den sedliga undervisning samt den övervakning, som staten har att utföra beträffande dem, som utträtt ur evangelisk-lutherska kyrkan utan att inträda i annat religiöst samfund, falla lika mycket på den evangelisk-lutherska kyrkans medlemmar som på de utträdande, och utsättas därför kyrkans medlemmar i detta avseende för dubbel beskattning. Betänkligt är också alltid att genom materiella fördelar locka till utträde ur kyrkan. Man kan invända: Då får kyrkan försöka, om den har tillräckligt inre styrka att kvarhålla sina medlemmar. Ja visst! De eviga idéer, som lutherska kyrkan i Finland uppbär, komma att fortleva och skola säkert hålla kvar en stor del av vårt folk i kyrkans gemenskap. Men det har alltid funnits och det finnes ännu svaga och lätt ledda personer, vilka genom den av-

fattning, som § 12 i den nya religionsfrihetslagen erhållit, skola tillfogas stor skada.

Betänkligheter hava hos mig också väckt vissa andra paragrafer, t. ex. § 7, att en så tidig ålder som 15 år skall berättiga till utträde med föräldrars samtycke, avfattningen av § 9, som inför i stället för eden för de utom kyrkan stående den från livsmedelsdeklareringen så ryktbara satsen „på heder och samvete”, och sedan § 10, som rätteligen hör till kyrkolagen.

Men därom vill jag ännu icke längre orda. Det viktigaste syftet med mitt andragande har varit att konstatera den anti-religiösa världsåskådning, som tagit sig vissa uttryck i nu föreliggande religionsfrihetslag, vilken världsåskådning också tidigare framträtt i vår regeringsform. Bli denna normerande för vår framtida lagstiftning, då är vårt folk att beklaga. Om religionsfrihetslagen, i den form den nu föreligger, antages av riksdagen, så måste jag beklaga de människor, som falla offer för samvetslösa agitatorer och för timliga fördelars skull övergiva sin kyrka, och jag måste beklaga de barn, som utan eget förvållande undandragas religionens inflytande under barndomens tid. Och då lagstiftningen genom de öppna portarna för till religionsundervisningens avlägsnande från skolorna, beklagar jag oss alla. Jag vill icke vara med om att antaga en lag, bakom vilken religionslöshetens spöke grinar. Men å andra sidan står jag på religionsfrihetens grundval och vill vara med om att hemställa hos regeringen om ny proposition i ärendet så fort ske kan, och jag tror mig hava skäl att hoppas, att med den uppskattning av de religiösa värden, som vi nu ändå hava i våra dagar, en mindre radikal lag, som mera står på realitetens grund, och är till större verklig nytta för vårt folk än denna, skall se dagen.

Ed. S a n d b l o m: Innan uppställandet av religionsfrihetslagen vidtog borde initiativtagarena gjort klart för sig om denna lag är av behovet påkallad eller om den går före utvecklingen. Vad de större städerna vidkommer tror jag att lagen i huvudsak är välkommen, men i småstäder och på landsbygden anses denna lag kränka de samhällsbevarande medborgarena. Ja, man

frågar sig, har religionen skadat någon. Nej, jag tror ingen kan uppträda och säga att han genom religionen andligen eller lekamligen lidit skeppsbrott. Vi veta att religionen är civilisationens förkämpe. Varför då just nu kasta den över bord då all samhällsordning är i upplösningstillstånd? Vi borde icke bryta de sista band, som ännu hittills hållit oss samman. Den stora allmänheten på landsbygden har ej reda på huru mycket lagar som redan finnas och den vill ej heller höra ständigt talas om nya idéer och nya lagförslag. Jag måste medgiva att den som vill leva med sitt arbete han hinner ej tänka på onödiga lagar. De personer, som ej vilja arbeta, som sitta och tänka ut nya lagförslag, som ofta senare visa sig vara odugliga i det praktiska livet — vad nytta har vårt land av sådana lagar? Bortkastat arbete och trycksvärta! Vad religionsfrihetslagen vidkommer är jag övertygad om att tiden är olämpligt vald för en sådan omstörtning. Vi måste erkänna att vissa förändringar inom religionsverksamheten äro behöfliga men ej en sådan omstörtning som denna lag bestämmer. Därför vill jag föreslå att religionsfrihetslagen sådan den nu är bör förkastas.

Ed. Kulenius: Man kan, utan att göra sig skyldig till någon överdrift, påstå att man inom alla kretsar av vårt folk numera är villig att erkänna riktigheten av den grundprincip, som uppbär föreliggande förslag till religionsfrihetslag. Kristlig fördragsamhet och sann humanitet fordrar, att var och en religiös människa, som känner sig vara i behov av en viss frihet, skall tillerkänna sin nästa samma frihet. Ty av allt tvång är väl tvånget på en människas samvete det mest olidliga, och därför bör man till trosfrihet förhjälpa människorna.

Vidare bygger lagförslaget på vissa grundsatser, som tidigare vunnit insteg i vår lagstiftning. Så långt kan lagförslaget i allmänhet försvaras och godtagas. Men i enskildheterna går det, enligt min mening, för långt, ja i vissa fall står förslaget i strid med motsvarande bestämmelser i R. F., som ju annars åberopas som stöd för tolkningen av religionsfrihetslagen. R. F:s 9 § stadgar bl. a. att finländsk medborgares rättigheter och skyldigheter icke äro beroende därav, huruvida han tillhör

ett religionssamfund eller icke. Men 9, 10 och 12 §§ i religionsfrihetslagförslaget likställer icke medborgarnas rättigheter och skyldigheter. Utom religionssamfundens stående personer slippa med lättare beskattning, vilket blir ägnat att locka i religiöst avseende indifferentia människor att på grund av mindre vackra bevekelsegrunder anmäla om sitt utträde ur fädernas kyrka. Men sedan komma de likväl, det är min uppfattning, att yrka på vissa rättigheter, vilka borde vara förbehållna endast medlemmar av religionssamfundet. Så skall t. ex. de evangelisk-lutherska församlingarna vara skyldiga att, visserligen mot avgift, upplåta gravplats åt hedningar, som därom anhålla. Man vill sålunda skaffa sig rättigheter utan motsvarande skyldigheter.

Vidare synes det mig, som om lagförslaget förespråkare icke, såsom önskligt varit, haft i åtanke att trygga full frihet för den egna religionsutövningen, utan hellre velat bekämpa kristendomen som en skapande och bevarande kraft inom kultursamhället. Så spårar jag i förslaget en strävan till att inskränka den lutherska kyrkans självstyrelse, att hindra föräldrar, som icke tillhöra något religionssamfund, att låta sina barn uppfostras och uppväxa inom ett sådant. Man vill redan nu bereda rum för en konfessionslös religionsundervisning, som, sedan moralundervisning gjorts obligatorisk, saklöst, och utan att religionsfrihetslagen behöfde revideras, kunde avskaffas. Jag kan icke värja mig för den tanken att man på hithörande område vill driva lagstiftningen i en riktning, som tillåter skapandet av en neutralskola, en skola utan Kristus, en skola, som förr eller senare bleve en skola mot Kristus.

Om ock en tidigare lagstiftning, till vilken ifrågavarande förslag uppgives ansluta sig, beviljar fullvuxna människor rätt att ställa sig utanför varje religionssamfund, så är därmed ingalunda sagt, att staten bör fritaga sig från allt ansvar för barnens religiösa fostran. Tvärtom bör det ligga i statens intresse att se till, det alla barn få en kristlig uppfostran, ty därpå beror det nog, om vår kulturella och politiska självständighet skall bestå.

Det är, enligt min mening, icke väl betänkt att skapa möjligheter för barn och

ungdom i den mest mottagliga åldern att ställa sig utanför det, ofta för hela livet, avgörande inflytande, som Mästarens person, liv och lära utövar på det unga sinnet. I denna punkt borde religionsfrihetslagen icke binda den framtida skollagstiftningen.

I allmänhet plägar man säga, att det icke är gott att flytta de gamla rämärken, som fädren satt hava. Och för Finlands folk, vars kulturella och politiska tillvaro hotas av så många faror, gäller detta särskilt på det kyrkligt-religiösa området. Så gärna jag än önskade medverka till åstadkommande av en religionsfrihetslag, kan jag likväl icke giva min röst åt det nu vilande lagförslaget, emedan det icke respekterar den evangelisk-lutherska kyrkans självstyrelse, icke tillbörligt beaktar det uppväxande släktets kristliga uppföstran och icke likställer medborgarnas rättigheter och skyldigheter.

Ed. M. Pesonen: Täällä on jo tarpeeksi minun mielestäni puhuttu kysymyksessä olevan lain varjopuolista ja valopuolista. On pari näkökohtaa, jotka tahdoisin kuitenkin ottaa vielä erityisesti tarkastettavaksi. Kun tässä lakiehdotuksessa uskonnonopetusta koskeva pykälä alkaa epämääräisellä „jos”-sanalla, niin se ei tule sattumuksesta, vaan se on tulos siitä viimeaikaisesta lainsäädännöstä, joka on pyrkinyt mahdollisimman paljon syrjäyttämään kristinuskon vaikutusta kansan kasvattamisessa. Että näin on laita, sitä osottaa pari tosiasiaa.

Kun eduskunta sääti kansalle niin raskaan velvollisuuden, kuin oppivelvollisuus on, niin olisi minun ymmärtääkseni ollut mitä luonnollisin asia, että olisi laissa määritetty, mitä lapset ovat velvolliset oppimaan. Tällaista luetteloa oppiaineista ei kuitenkaan tullut lakiin, ilmeisesti siitä syystä, että ei tahdottu panna siihen luetteloon uskonnonopetusta. Tämä oli jo viittaus siitä, mihin suuntaan tahdotaan tällä alalla lakia säätää.

Käsitlläolevan lakiehdotuksen yhteydessä oli muutamia pikkulakeja hallituksen esityksessä, m. m. laki Suomen kansalaisen oikeudesta olla maan palveluksessa uskonnustunnuksensa katsomatta. Tämä pieni laki on mitä läheisimmässä yhteydessä us-

konnonvapauslain kanssa. Siitä huolimatta se säädettiin jo viime valtiopäivillä ja uskonnonvapauslaki yksinensä jäi näille valtiopäiville. Minä kysyn kasvatuksen kannalta, mitä siinä pikkulaissa säädettiin? Niin pieni kuin se laki onkin — sisältää vain yhden pykälän — siinä säädettiin erinomaisen paljon kristinuskon vastaiseen suuntaan. Siinä nimittäin annetaan oikeus sillekin, joka on ulkopuolella kaiken kristikunnan, olla m. m. kansakoulunopettajana krsitittyjen lapsille. Sitä minä en pitäisi ollenkaan pahana, vaan asianmukaisena, erittäinkin uskonnonvapauslaan mukaisena, että henkilö, joka on ulkopuolella kristikuntaa, on niiden lasten opettajana, jotka eivät kuulu kristillisyyden piiriin. Mutta sitä minun täytyy pitää varsin vakavana uskonnonvapauden periaatteen loukkauksena, että kansakoulussa, jossa on vain varsinaisesti yksi opettaja, joka huolehtii lasten kasvatuksesta kaikenpuolisesti, tämä opettaja saa olla henkilö, joka on kokonaan kaiken kristikunnan ulkopuolella.

Kun näin pitkälle on jo menty tällaisessa lainsäädännössä, niin minun mielestäni sen jo pitäisi riittää. Nyt olisi aika pysähtyä ja ruveta vakavasti ajattelemaan, tehdäänkö täällä tällaisella lainsäädännöllä Suomen kansalle palvelusta, vai eikö mahdollisesti sitä vahingoiteta. Minä olen samaa mieltä kuin ed. Kares siinä, että Jumalan valtakunta täällä maan päällä, toisin sanoen kristitty seurakunta, kyllä pysyy pystyssä tämänkin uskonnonvapauslain jälkeen, voipa siitä hyötyäkin. Ja lisäksi: se hyötyisi vielä enemmän, jos tämä eduskunta uskaltaisi säätää lain, jossa kielletäisiin kristinuskossa tässä maassa. Mutta samalla minä yhdyin häneen siinä, että, niin pian kuin käsitlläoleva uskonnonvapauslakiehdotus tulee laiksi, Suomen kirkko on ainakin lainsäädännöllisesti lakannut olemasta siitä, mitä se satoja vuosia on tässä maassa ollut, kansan kirkko, kansan kasvattaja mitä laajimmassa merkityksessä. Jalomielinen mies ei naura vanhalle opettajallensa, vaikka hänellä olisi-kin jo toiset käsitykset, kuin tällä entisellä kasvattajalla. Minä lisäksi omasta puolestani siihen, että kunnioitukseni tätä vanhaa kansan kasvattajaa kohtaan menee niinkin pitkälle, että minä katson sen vielä-

kin arvolliseksi olemaan tämän kansan opettajana ja että minä en voi äänelläni edistää sellaisen lain voimaantumista, joka tässä suhteessa merkitsee suurta tuhoa. Minä pyydän saada kannattaa sitä vastalauseetta, joka on liitetty perustuslaki-valiokunnan mietintöön.

Ed. Jussila: Minä en tahtois puhua tästä esilläolevasta uskonnonvapauslakiehdotuksesta kirkon kannalta, vaikka olenkin kirkon palvelija. Minä kyllä myönnän, että kirkkokunnat ja nimenomaan meidän Suomen evankelis-luterilainen kirkkomme on ollut ja vielä on erittäin arvokas tekijä kansan hengellisessä elämässä. Mutta kirkkokunnat kuitenkin ovat vain ajallisia ja muuttuvaisia ilmiöitä, jotka seisovat tai kaatuvat riippuen siitä, onko niiden elimistö terve tai sairas ja minkälaiset niiden toiminnan vaikuttimet ovat, ovatko ne puhtaat vai ovatko ne itsekkäät. Minun mielestäni ei voida kirkkokuntia keinoitekoisesti pönkittää minkäänkaltaisilla laeilla, mutta olisi onnetonta kuitenkin, jos tässä eduskunnassa, jonka pitäisi kuvata Suomen kansaa, sellaisena kuin se on, eikä ainoastaan joitakin ajatussuuntia, jotka ovat ikäänkuin suuriäänisimpinä esiintyneet viime aikoina, tällainen pakanuutta suosiva laki hyväksyttäisiin. Uskonnonvapauslain pitäisi kuvata Suomen kansaa sellaisena, minkälaista tämä kansa on sen terveemmän aineistonsa puolesta.

Jos sitten kysytään vastaako tämä lakiehdotus, joka nyt on meillä ratkaistavana, Suomen kansan sielua, niin mielestäni vastauksen täytyy olla kieltävä. Minä pyydän huomauttaa, niinkuin täällä on huomautettu jo ennen, että uskonnonvapauden periaate on eri asia kuin tämä esilläoleva ja ehdollaoleva uskonnonvapauslakiehdotus. Minun mielestäni meidän kansamme enemmistö, jopa valtava enemmistö kaipaa uskonnonvapauslakia. Mutta tämän kansan terve aines pelkää tätä ehdotusta uskonnonvapauslaiksi, syyn sen tähden, että tämä saa aikaan kokonaisen vallankumouksen uskonnollisen elämän alalla. Uskonnonnolliset arvot eivät kyllä riipu siitä, mitä uskonnosta säädetään, ja minkälaisia lakeja laaditaan. Ne arvot ovat itsessään täysipainoiset. Mutta kun nyt laaditaan lakia tälle Suomen kansalle, niin minun

mielestäni olisi otettava huomioon, mitä meidän kansamme terve aines kaipaa. Kun se kaipaa uskonnonvapauslakia, niin laadittakoon uskonnonvapauslaki. Mutta jos löydetään tässä ehdollaolevassa lakiehdotuksessa peljättäviä paikkoja, niin eikö pitäisi hyvällä kiertää niitä. Siinä on useita sellaisia ja niistä on täällä puhuttu ja sentähden en tahdo niitä enään koskettaa, etten joutuisi toistamaan, mitä täällä jo ennen monta kertaa on sanottu. Mutta mielestäni tuo 12 § on kohtalokas, jossa asetetaan pakanuus ikäänkuin palkittavaksi hyveeksi, asetetaan se edulliseen asemaan, niin että se tulisi ikäänkuin vastaamaan tämän kansan tervettä sielua. Jos nuo puutteellisuudet ja nimenomaan tämä 12 § korjattaisiin, niin olisin valmis äänestämään tämän korjatun lain puolesta, mutta lakiehdotusta tällaisenaan en voi hyväksyä nimenomaan tämän 12 §:n takia ja varsin monen muunkin syyn takia, joista täällä on jo monta kertaa puhuttu. Minä pelkään, että sitten se „tappi aukeaa”, jos tämä lakiehdotus hyväksytään. Mielestäni on ikäänkuin pato virrasta revittäisiin pois ja annettaisiin sitten pakanuuden vuolaan virran vapaasti virrata ja eteenpäin mennä. Tässä maassa ja tässä eduskunnassa on paljon sellaisia, jotka ovat ottaneet ikäänkuin muotina kaikkien uutuuksien ajamisen ja sitten pitäisi niin kiireellä noita uutuuksia ajaa läpi, ettei joudeta tarkkaan harkitsemaan, eikö todella voisi joitakin korjauksia aikaansaada, sellaisia, jotka eivät voisi tuhota arvoja, jotka tässä maassa sentään vielä tunnustetaan päteviksi. Minä pelkään, että kun pakanuus asetetaan edullisempaan asemaan tässä maassa kuin kristinuskon, niin jälkeentulevat polvet tulevat ikävällä ajattelemaan ja ikävällä muistamaan niitä, jotka ovat tämänkaltaisen padon aukaisseet epäuskon virralle. Sentähden kannatan ensimmäistä vastalauseetta ja en tule äänestämään tämän lakiehdotuksen hyväksymiseksi sellaisenaan, ellei saada korjausta noihin moitittaviin kohtiin.

Ed. Kylänpää: Täällä on jo paljon puhuttu tämän lain yksityiskohdista etten tahdo jatkaa niistä ja niistä puhujista minä tahtoisin yhtyä lähinnä ed. Karekseen, ed. Pesoseen ja ed. Jussilaan. Luulen, että vaikka tämä laki olisi vähän toisenlainen,

ehkä vielä enemmän puolueellinen niiden hyväksi, jotka tahtovat irtautua kirkosta ja olla kuulumatta uskontokuntiin, niin se kuitenkin tullaan hyväksymään, koska olen edeltäpäin kuullut, että suurin porvarillinen puolue kokonaisuudessaan tämän hyväksyisi ja vasemmistosta ei ole epäilystä. Suomen kansan eduskunnan pitäisi kaikesta katsoa maan ja kansan parasta. Sen silmämääränä pitäisi olla tämän kansan kohottaminen kaikissa suhteissa. Vanhurskaus korottaa kansan mutta jumalattomuus on kansan turmio. Tänä päivänä minä ennustan sen perusteella mitä olen edeltä kuullut. Suomen kansan eduskunta tulee hyväksymään toisille perustuksille rakennetun uskonnonvapauslain, jonka kautta se ilmoittaa, ettei Suomen kansa enää kansana tunnusta tuota vuosisatojen totuutta, vaan sen suuri enemmistö katsoo, että pakanuus on yhtä hyvä kuin kuuluminen johonkin kristilliseen uskontokuntaan ja niinkuin täällä on monta kertaa mainittu, niin vieläpä tämä kuulumattomuus eli pakanuus palkitaan, kun uskonnonvastustajien käteen annetaan sellainenkin ase, kuin tämän lain 12 § sisältää, nimittäin vapaus kaikista vastaavista veroista, mitä uskontokuntaan kuuluvilla tulee olemaan. Minä en ymmärrä, että tällä lailla olisi niin kova kiire, että se pitäisi nyt hyväksyä tällä kertaa välttämättä, koska ed. Mannermaa on täällä ja osoittanut, että voitaisiin hyvin pian saada tästä asiasta usikin esitys ja sentähden toivoisin, että jos mahdollista keskustassakin olisi miehiä, jotka muuttaisivat mielipiteensä ja rupeaisivat kannattamaan perustuslakivaliokunnan vastalauseita. Minä pyydän yhtä siihen.

Ed. Leinonen: Nyt käsilläoleva laki on yksi sellainen vaatimus, jota työväenpuolue tässä maassa on pitänyt ohjelmassaan sen olemassaolosta asti. Se ohjelman kohta työväenliikkeen alkuaikoina antoi työväenliikkeen vastustajille, eikä suinkaan vähimmän kirkolliselta taholta aiheen syyttää sen ohjelman kannattajia siitä, että se vaatimus on lähtenyt siitä ajatuksesta, että tahdottaisiin riistää ihmisiltä uskontonsa ja Jumalansa. Selitettiin, että uskonnonvapauden harrastajat ovat uskonnon vastustajia ja Jumalan kieltäjiä. Erikoisesti

kohdistuu tämä syytös työväenliikettä kohtaan, kun sen ajajat olivat ottaneet ohjelmaansa kohdan, jossa sanottiin, että kirkko on erotettava valtiosta ja uskonto yksityisasiaksi. Sosialistien taholta on asetettu arvostelevalle kannalle valtion kirkkoa kohtaan. Se arvostelevalle kannalle asettuminen ja uskonnonvapausvaatimus on meidän tahollamme tapahtunut siitä syystä, että se työväen sivistyksen ja taloudellisen elämän kannalta oli välttämätön ja tarpeellinen. Se oli välttämätön siitä syystä, että työväenliikkeen alkuaikoina kohdistui kirkollinen vaino työväenliikettä kohtaan raskaammin kuin muita valtiokirkon arvostelijoita vastaan, se vaino kohdistui meihin siitä syystä ankarammin, että sosialistisen liikkeen ohjelmalla yleensä oli yhteiskunnallisia oloja muuttava luonne, jota ei ollut porvarillisilla ateisteilla, jotka nekin olivat astuneet arvostelemaan kirkkoa ja kirkollista toimintaa ja vaatimaan kirkon ja valtion eroa ja uskonnonvapautta. Niistä oli siis kirkon taholta helpompi suoriutua ja niitä vastaan ei aatteellinen vaino lähestulkoonkaan ollut niin raskas, kuin se oli työväenliikettä kohtaan. Tunnettuahan on ne lukuisat painokanteet ja vankeustuomiot, joita annettiin työväenlehtien toimittajille. Kirkko esiintyi henkisenä sortajana työväenliikettä kohtaan käyttäen valtiovaltaa apunaan. Uskonnonvapausvaatimus on siis työväen taholta lähtenyt oikeista vaikutteista, vaikutteista ajatella Jumalastaan ja uskonnostaan toisin, kuin mitä valtiokirkko opettaa. Sosialismi meidän mielestämme oli kulttuurikysymys, sivistyskysymys. Sosialismin oppi ja aate oli meille henkinen ja taloudellinen vapautumisoppi. Siksi me emme ole jaksaneet käsittää kirkon holhousta ja vainoa, joka tapahtui aatteellisista syistä meitä kohtaan. Taloudellisessa suhteessa on myöskin valtiokirkko ollut työväenluokalle raskas kantaa. Se taloudellinen verotus, jota työväen on täytynyt kirkolle uhrata, on ollut raskas. Se armottomuus, jolla kirkon saatavat peritään kaikkein köyhimmiltä väestön kerroksilta, on saanut vaatimaan työväen taholtakin uskonnonvapauslakia. Yhä kasvava verotus, joka on havaittavissa ollut varsinkin viime aikoina, jolloin kirkollisverot ovat asetetut kunnallisverojen suuruuden mukaan perittäväksi, ovat epäoikeutetut. Siitä on siis

myös osaltaan se ajatus syntynyt työväen keskuudessa, vapaus olla suorittamatta niitä veroja ja erota kirkosta. Kirkko on paisunut taloudelliseksi mahtavaksi laitokseksi joka koko kansallekin on liian raskas kantaa. Ne valtion uhraukset nousevat suuriin summiin, jotka vuosittain täytyy suorittaa kirkolle samoin kuin seurakuntien menot, jotka paisuvat sanomattoman suuriksi varsinkin viime aikoina. Eräs porvarillinen ateisti lausuu eräässä kirjassaan tästä asiasta, että valtiokirkko on kannattavin taloudellinen yritys, mitä koskaan on pystytty luomaan tässä maailmassa. Me emme tahdo lähteä siltä kannalta arvostelemaan asiaa, jolta porvarilliset ateistit ja sen opin kannattajat, mutta me hyvällä syyllä voimme tämän todeta, että niin todella on laita. Tässä mainitsemistani ja monesta muusta syystä lähtee työväen keskuudessa uskonnonvapausajatus. Näistä syistä on lähtenyt kirkon ja valtion ero-vaatimus, jota me edelleen tulemme kannattamaan ja vaatimaan ja josta on jo jätetty eduskuntaesitys tälle eduskunnalle. Työväenliikkeen alussa, jolloin porvarien taholta tahdottiin opettaa työväelle suuntaa työväenliikkeessä, sillä ajankohdalla tunnettiin myös porvarillinen ateismi koko laajalle levinneeksi. Sen aatteen kannattajat koettivat vaikutuksensa ulottaa työväen liikkeeseen, mutta työväenliikkeen ja sosialidemokraattisen puolueen taholta ei lähdetty sille tielle, mutta lähdettiin aivan toisesta näkökohdasta arvostelemaan kirkkoa ja uskontoa ja vaatimaan uskonnonvapautta. Ei lähdetty sille Jumalan hylkäämis-opin tielle, jolta lähtivät porvarilliset ateistit, jotka opettivat summakaupalla hylkäämään uskontonsa ja Jumalansa, sillä meille liikkeemme ajajille oli selvillä se, että yhä kohoava kansansivistys ja tiedon kasvaminen opettaa niitä hylkäämään kirkosta ja uskonnosta sen, mitä siinä on huonoa, ja mitä siinä on hyväksyttävää omaksumaan sen. Valtio Kirkko on poikennut pois oikealta kristillisyyden tieltä. Jos tutustumme alkuperäiseen kristilliseen oppiin, niin huomaamme, että nykyisellä valtiokirkon opilla ja alkuperäisellä kristinopilla on niin suuri ero kuin yöllä ja päivällä. Niin pian kuin kirkko julistettiin valtion kirkoksi, niin alkoi kirkon taholta kansojen ja ihmisten yli se henkinen hollous, joka on näihin päiviin kestänyt ja jota on kaikkein enimminkin saanut kokea

juuri työväenluokka. Kirkko muissa maissa niinkuin meilläkin on käynyt kaikkia tieteilijöitä ja tieteellisiä oppisuuntia vastaan, ja siitä syystä se lähtee uskonnonopetuksen pakollinen puoltaminen oppivelvollisuuslakiin, että pelätään muita opetusaineita, jota uskonnonopetuksen rinnalla tahdotaan oppiaineiksi kouluissa. Kun Englannissa Darwinin polveutumisoppi ilmestyi, niin silloin olivat kaikki kirkolliset ja papit sitä vastaan ja niiden painostuksesta takavarikoitiin tuo kirja, josta kumminkin oli seurauksena se, että tuota kirjaa levitettiin kymmenkertaisesti enemmän, kuin mitä se ehkä muuten olisi levinnyt. Sellaisia esimerkkejä voisi luetella historiassa paljon. Se kuitenkin on tässä yhteydessä tarpeeton. Tarpeellista on tässä vain torjua ne syytökset ja ne viitaukset, joita vasemmistoon on tehty tässä keskustelussa ja jo viime eduskunnassa tämän lain ollessa esillä, siltä taholta jolta uskonnonvapauslakia on vastustettu, ja osottaa vääräksi ne syytökset, että uskonnonvapausvaatimus työväen keskuudessa olisi tapahtunut epä kristillisistä syistä. Me olemme sillä kannalla tässä asiassa, että kun ihmiset sivistyvät ja kehittyvät ja niiden henkinen katsomus laajenee, niin ne saakoit valita uskonnostaan ja Jumalastaan käsitteen, mikä heistä omantuntonsa mukaan on oikea. Siksi me tulemme edelleenkin vastustamaan kirkon hollousta, kirkon pakkovaltaa, sikäli kuin se esiintyy sivistysvirtausten ja sivistyspyrkimysten vastustajana ja ennen kaikkea kun se esiintyy työväenliikkeen vastustajana ja meidän aatteellisena vainoojanamme. Siltä kannalta käsitän uskonnonvapausvaatimuksen työväen taholta lähteneen, ja silloin kuin se on lähtenyt siitä, on se lähtenyt puhtaista ja hyvistä vaikutteista. Me tulemme edelleen sitä tietä tässä asiassa kulkemaan. Näyttää siltä, että tämä laki tulee tässä eduskunnassa hyväksytyksi, ja se on ilahuttava asia, vaikka laki meidän kannaltamme ei vastaakaan niitä toivomuksia, joita me olimme lakiin tahtoneet, mutta me vähemmistönä ollen olemme kuitenkin siihen tyytyväisiä ja koetamme sitä tulevaisuudessa parantaa.

Ed. Lohi: Tätä kysymyksessä olevaa lakia ovat useat puhujat täällä tänä päivänä vastustaneet. Toiset ilmoittavat ole-

vansa periaatteellisesti vastaan uskonnonvapauslakia, toiset ovat löytäneet tästä lakiehdotuksesta sellaisia puutteellisuuksia, että he eivät katso voivansa lakia hyväksyä, vaikka hyväksyvätkin uskonnonvapauden periaatteen. Nämä puhujat ovat suurimmaksi osaksi olleet evankelis-luterilaisen kirkon pappeja. On kyllä hyvin ymmärrettävää, että kysymys uskonnonvapaudesta on siksi likeinen kysymys ennen kaikkea niille henkilöille, jotka papinvirkkaa toimittavat ja uskonnon työn etunenässä työtä tekevät, että sen takia voi ymmärtää, että tämä kysymys ennen kaikkea kiinnittää juuri heidän mieltään. Mutta minä en ole voinut olla panematta merkille sitä, että suuri luku täällä eduskunnassa olevia pappeja näyttää olevan vielä sillä kehitystasolla, millä papisto on vuosisatoin kuluessa ollut etenkin paavikunnassa ja vieläpä luterilaisessa kirkkokunnassa. He eivät näytä voivan vapautua siitä käsityksestä, että uskonto olisi sellainen asia, jota pakkokeinoilla edespäin voitaisiin auttaa. He eivät näytä käsittävän sitä, että uskonnon juuret, uskonnon olemus, ovat sittenkin syvemmällä, että Jumalan voima, joka Kristuksen seurakuntaa maan päällä ylläpitää, olisi niin voimakas, että se kykenisi tätä työtään tekemään ilman valtion pakkotoimenpiteitä. Minulla olisi täällä useita muistiinpanoja eri puhujain muistutuksista tätä lakia vastaan, mutta kun tästä asiasta on jo siksi paljon puhuttu, niin minä sivuutan useimmat niistä. Tahdon huomiota kiinnittää ainoastaan muutamiin minun käsittääkseni merkellisimpiin kohtiin, mitä vastustajain taholta on tässä kysymyksessä esilletuotu. Edustaja pastori Kares (Eduskunnasta: Rovasti!) täällä pitkässä puheenvuorossaan koetti ensinnäkin saada teditetuksi sen, että jos Suomen eduskunta hyväksyy uskonnonvapauslain, niin se tosiasiallisesti merkitsee sitä, että se tahtoo omata sen maailmankatsomuksen, että se tahtoo hylätä uskonnon. Minun käsitykseni on tässä aivan toinen. Tällä kysymyksellä ei ole minun käsittääkseni mitään merkitystä siihen nähden, kannattaako ja missä määrin Suomen eduskunta uskontoa ja uskonnollista elämää, vaikkapa se hyväksyy tai hylkää uskonnonvapauslain. Kirkko, se on sittenkin maallinen laitos, sen muodot ovat aikain kuluessa muuttuneet ja tulevat

edeskinpäin muuttumaan. Mutta se ei merkitse ollenkaan sitä että niissä maissa, joissa uskonnonvapaus on täydellinen, uskonnollinen elämä olisi silti hylätty ja uskonto sellaisenaan hylätty enempi kuin niissäkään maissa, joissa vielä virallisesti kirkkoon ovat kaikki sidottuina, joista meidän maamme on viimeisiä jätettä.

Lopputuloksena huomautti ed. Kares että tämän lain hyväksyminen tosiasiallisesti merkitsee että me seisomme kansamme kirkon kuolinhetken kynnyksellä. Näin kuuluivat hänen sanansa. Minä en olisi odottanut että Suomen luterilaisen kirkon opettajan suusta kuuluu tällaisia sanoja, joissa hän tunnustaa että niin heikolla perustalla tosiaankin luterilaisen kirkon asema meidän maassamme on että se on kuolinisku sille, kun vapaus annetaan ihmisille kuulua tähän kirkkoon, niille jotka sitä tahtovat, joilla on sisällinen kutsumus, sisällinen vaatimus olla tämän kirkon yhteydessä, jotka löytävät tämän kirkon yhteydessä sielulleen tyydytystä. Onko todellakin kaikki hengellinen elämä, tosihengellinen elämä Suomen luterilaisessa kirkossa niin peräti poistunut että tämä laki panee tämän kirkon kuolemaan, sen tulevaisuus näyttää. Minä kuitenkin en uskoisi että näin on laita. Minä kyllä verraten vähän luotan tähän viralliseen kristillisyyteen ja viralliseen kirkkoon, sillä minä myös tunnustan että se on suurelta osaltaan kuollut. Mutta minä tahdon todeta sen että tämän luterilaisen kirkon sisällä löytyy sellaisia elinvoimaisia hengellisiä liikkeitä, jotka Jumalan työtä ovat tehneet tähän asti ja kenties vielä suuremmalla ahkeruudella tekevät senjälkeen kuin uskonnonvapauslaki on hyväksytty. Sentähden minä en usko tätä kuolemaa tulevan. Ja vaikka niinkin tapahtuisi että se olisi kuolinisku kirkolle niin se ei ole isku kristillisyydelle. Nämä ovat kaksi eri asiaa.

Ed. Kares väitti historian todistavan että uskonnonvapaus on ollut kansakunnille turmioksi, mutta hän ei perustellut tätä lausettaan ollenkaan. Minä päinvastoin tahtoisin väittää että uskonnonpakko, todistaa historia, on monina aikoina todelliselle jumalantyölle ollut kaikkein pahin vihollinen. Jos me silmäämme historiaa, katolisen kirkon historiaa Uuden Testamentin aikana, jos me silmäämme niitä polttoro-

vioita, joita kirkon taholta tosiuskonnollisten ihmisten vainoomiseksi on sytytetty, niitä miljoonia jotka tämän kirkon toimesta on mestattu, niin tässä valossa minun täytyy sanoa että tulos arvostelusta minulla historiantodistuksesta on aivan päinvastainen kuin ed. Kareksella. Ja minun käsitykseni on että jo aikoja sitten ja kaikkina aikoina uskonnonvapaus olisi ollut tarpeen olemassa. Täällä viimeksi ed. Jussila käytti puheenvuoroa, jossa hän myöskin tuli hylkäävään tulokseen. Tämä oli minusta sitä ihmeellisempää, kun me kirkkoherra Jussilan kanssa olemme saaneet henkiset vaikutteet samasta uskonnollisesta liikkeestä ja pyrkineet veljinä toistemme kanssa tämän asian hyväksi työtä tekemään (Vasemmalta: Ed. Jussila teeskentelee). Minun kuullessani sitä pääasiallista syytä, jolla hän tuli tähän kielteiseen tulokseen, täytyy todella ihmetellä että pääasiallinen syy hänen käsityksensä mukaan on tämän lain 12 §, joka hänen mielestään oli sellainen että kansansielun parhaimmisto, niinkuin hän tahtoi sanoa, ei voi tätä hyväksyä. Mitä tämä pykälä sitten oikeastaan sisältää? Minä tahtoisin sen tällä kertaa vielä uudestaan lukea eduskunnan pöytäkirjaan. Se kuuluu näin: „Henkilö, joka ei ole evankelis-luterilaisen tai kreikkalais-katolisen kirkon jäsen, älköön olko velvollinen kiinteistöveron tai muun veron muodossa ottamaan osaa niiden papiston ja kirkonpalvelijain palkkaamiseen, älköönkä myöskään niiden pappilain, kirkkojen, kellotapulien ja hautausmaiden rakentamiseen ja ylläpitämiseen tai muihin niiden tarkoituksiin meneviin veroihin. Vapaa verosta evankelis-luterilaisen tai kreikkalais-katolisen kirkon tarkoituksiin olkoon myös muu uskonnollinen yhdyskunta ja sen seurakunta.” Siis juuri se pykälä, joka tosin voisi aiheuttaa tämän kirkon papistolle kenties hyvinkin suuria taloudellisia vaikeuksia ja suuria uhrauksia nimenomaan tällä hetkellä, jolloin ei vielä meillä ole voimassa uusi papiston palkkauslaki, jonka eduskunta viime talvena hyväksyi. Minä jo silloin kun tämä asia lähetettiin valiokuntaan, huomautin siitä ja lausuin sen toivomuksen, että ne nyt virassa olevat kirkon palvelijat, joille on turvattu tavattoman suuret taloudelliset edut vanhan järjestelmän mu-

kaan, vapaaehtoisesti luopuisivat näistä eduista ja alistuisivat uuden pappien palkkaussäännöstelyn alaisiksi, niin lausuin sen käsityksen, että jos he sen vapaaehtoisesti tekevät, niin minä en uskoisi että suuriakaan tuhoja uskonnonvapauslaki tekee luterilaiselle kirkolle. Minun käsittääkseni tässä ed. Jussilan lausunnossa ilmenee sellainen piirre, jota minä en olisi odottanut. Sitä kuullessani minulle muistui mieleen kirkkoherra Jussilan toimitama aikakauslehti nimeltään „Sionin lähetyislehti”. Siinä oli viime talvena artikkeli „Virallinen kristillisyyts ja me” ja tässä artikkelissa juuri tahdottiin osoittaa, kuinka virallinen kristillisyyts sittenkin vähän on aikaansaanut tosikristillisyyden edistämiseksi, mutta että se useimmissa tapauksissa on meidänkin maassamme aivan viime aikoihin asti ollut sitä vastustavalla ja vainoavalla kannalla ja minä olen vakuutettu siitä, että tämä artikkeli lehden lukijakunnassa täydellisen myötätunnon löysi. Minä en voi olla ihmettelemättä, että ed. Jussila nyt tultuaan tähän seuraan, on muuttanut näin perinpohjin maailmankäsityksensä tässä suhteessa.

Täällä ed. Kares lopulla puhettaan huomautti, että jokaisen edustajan olisi tämän kysymyksen edessä asetuttava vakavasti harkitsemaan omantuntonsa edessä, ei minäkään teorian mukaan, ei missään uudistushumussa, mutta vakavasti mitä tämä askel oikeastaan merkitsee meidän kansallemme ja meidän kirkollemme. Minä tahtoisin sanoa ed. Karekselle: minä olen pyrkinyt todella vakavasti harkitsemaan omantuntoni perusteella tietoisena siitä, että minä seison sen Herran edessä, joka minut keran tuomitsee. Minä juuri tässä harkinnassa olen tullut vakavasti siihen tulokseen, että tämän uskonnonvapauslain hyväksyminen on sittenkin tuottava helpotusta meidän kansallemme ja ennen kaikkea meidän kansan kristitylle osalle. Sillä minä käsitan, että Jumalan evankeliumi on sellainen voima, että vapautettuna kaikista pakkokahleista se kykenee tämän kansan hyväksi työtä tekemään paljon suuremmalla menestyksellä, kuin mitä se on maailman aikaan koskaan pakkositeiden alla siihen kyennyt.

Lopuksi pyydän ilmoittaa, että maalaisliiton eduskuntaryhmä on aivan yksimielii-

sesti päättänyt hyväksyä kysymyksessä olevan lakiehdotuksen.

Ed. Virkkunen: Ei ainoastaan kä-silläolevaa lakiehdotusta vaan yleensäkin uskonnonvapautta arvostellaan eri tavalla. Tämä kuitenkin johtuu tavallaan asian luonnosta. Uskonnonvapaus koskee sisäisimmän vakaumuksen asioita, ihmisille pyhimpien vaatimusten tyydyttämistä, mutta missä sisäisen elämän alalla liikutaan, vieläpä sen syvissä pohjakerroksissa, siellä tiet helposti erkanevat. Näin on laita myöskin, missä lainsäädännön on tarvis kajota tälle alalle. Lainsäädäntö tosin ei voi muuta kuin muutamien ulkonaisien vedoin piirtää vakaumuselämän liikkumisen rajat, mikäli on tarvis niillä määrätä kansalaisten valtiollista ja yhteiskunnallista elämäntoimintaa. Syvemmälle vakaumuselämän ohjaamiseen lainsäädäntö ei milloinkaan pääse. Kaikki yritykset siihen suuntaan ovat aikaisemmin ihmiskunnan historiassa aina osottautuneet turhiksi. Mutta näiden ulkonaistenkin rajojen määrittämisessä, joita lainsäädäntö kykenee suorittamaan, saattaa erimielisyyttä, syystä johon viittasin, ilmaantua niidenkin kesken, jotka muutoinkin omistavat saman-suuntaisen elämäntutkimuksen elämän vaihtelevissa asioissa.

Tältä kannalta minä olen ymmärtämyksellä kuunnellut sitä keskustelua, mitä täällä käydään uskonnonvapauslain lopullisen hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta. Tuodessani oman, lyhyen lisäni tähän keskusteluun, minulla ei ole halua ryhtyä vaihtamaan ajatuksia toisinajattelevien kanssa, vaikka erinäisissä, tältäkin paikalta annetuissa lausunnoissa mielestäni olisi paljon korjattavaa. Minä jätän ne mielelläni omaan arvoonsa. Minulla on tarve vain mainita oman kantani ja sitä muutamien sanoin perustella.

Minä hyväksyn tämän uskonnonvapauslain. Hyväksyn ensinnäkin siitä syystä, että yleinen uskonnonvapaus on minulle henkilökohtaisesti sisäinen välttämättömyys. Edelleen on käsitykseni mukaan uskonnonvapaus elinehto sille kristilliselle ja kirkolliselle toiminnalle, joka nykyäikana ilahuttavalla tavalla on nousemassa. Niin paljon kuin minä saatan käsittää kristinuskon ja kirkon asemaa ja tehtävää

nykyaikana, niin on minulle selvää, että molempien toiminta ihmiselämän pelastamiseksi ja nostamiseksi saattaa menestyä ja edistyä ainoastaan sillä pohjalla, minkä yleiseen kansalaiselämään luo yleinen uskonnonvapaus. On rohkaisevaa tietää, ja minäkin omalta kannaltani voin vahvistaa tämän tiedon, että Suomen kansan laajat kerrokset ja syvät rivit ovat, kaikesta repivästä agitatiosta huolimatta, evankeliseen kristinuskoon ja luterilaiseen kirkkoon yhdistetyt niin kiinteillä siteillä, että tämä lainsäädäntö on omakohtaisesti tarpeeton näille piireille, joita minä kutsun meidän kansamme rungoksi ja ytimeksi. Niille ei tällä lainsäädännöllä tule olemaan merkitystä. Mutta se on tarpeellinen niitä varten, jotka valitettavasti ovat kristinuskosta ja kirkosta jo sisällisesti irtautuneet, vaikka pakosta ovatkin siihen ulkonaisesti kuulumassa. Ja se on tarpeellinen valtiovallalle, jonka arkaluontoisena tehtävänä on eri elämäntutkimuksia mahdollisimman tyydyttävällä tavalla järjestää ne kansalaiselämän julkiset puolet, joissa eri elämäntutkimukset joutuvat toistensa kanssa kosketukseen.

Se lainsäädäntötoimi, minkä eduskunta nyt suorittaa, ei tule luomaan mitään uutta periaatetta, jota ei olisi aikaisemmin, vieläpä erittäin edustavalta taholta, suositeltu valtiovallan toteuttavaksi. Eduskunta puolestaan nyt vahvistaa saman periaatteen, minkä evankelis-luterilainen kirkko jo kahdessa kirkolliskokouksessa on omaksunut, että näet voi ja saa, mitään kansalaisoikeuksissa menettämättä, erota kirkon yhteydestä liittymättä mihinkään toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan. Häntä, joka näin menettelee, minä puolestani en tahdo nimittää pakanaksi tämän sanan perinnäisessä merkityksessä, sillä minä en ole sydämentutkija ja minulla on lupa uskoa, että monen näinkin menettelevän ihmisen sydämessä on alttari pystytetty tuntemattomalle Jumalalle. Se, mikä tässä on minulle pääasia, on todeta, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko sen elimensä kautta, jolla yksin on oikeus puhua koko kirkon nimessä, on ottanut lukuun tällaisenkin mahdollisuuden, että kirkosta voi ja saa erota liittymättä mihinkään toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, ja se on myöntynyt siihen. Jos tämä hetki on mi-

kään historiallinen, niin paljoa suurempi merkitys minun silmissäni on mielestäni ollut niillä hetkillä, joissa Suomen evankelis-luterilainen kirkko, niinkuin minä ymmärrän, uskollisena omalle itselleen ja sisimmän elinvoimansa tuntien, on omaksunut yleisen uskonvapauden ja levollisesti ilmoittanut olevansa valmis kehittämään siitä kaikki johtopäätökset. Että yleinen kirkolliskokous meillä on tämän kannan omaksunut, se on minun silmissäni sille kunniaksi ja vahvistaa minun uskoani tämän kirkon laajeneviin ja syventyviin tehtäviin tulevaisuudessa.

Minulla on ollut tarvis painostaa esillä olevan kysymyksen periaatteellista puolta. Mitä tulee toiseen kysymykseen, miten tämä lepäämään jätetty uskonnonvapauslaki tyydyttää erityisesti niitä etuja, joita kristinuskon ja kirkon kannalta tässä lainsäädännössä on valvottava, niin minä yhdy arvoisain vastalauseentekijäin arvosteluun, että lakia on pidettävä monelta kohdalta hyvänä. Mutta minä en yhdy heihin siinä, että erinäisten puutteellisuuksien tähden, joista minäkin olen vallan tietoinen, se kuitenkin olisi hyljättävä. Tärkeissä kohdissa, kuten ilmoittautumisvelvollisuuden määrittämisessä henkilökohtaiseksi ja myöskin uskonnonopetuksen kysymyksen järjestämisessä, se esittää minun kannaltani katsoen tyydyttäviä säännöksiä. Epätyydyttävämpi on tämä laki määräyksissään kirkosta luopumisen yhteydessä olevain taloudellisten asiain järjestämisestä. Mutta osaksi, niinkuin täällä jo on huomautettu, on esimerkiksi papiston palkkauksen uusi lainsäädäntö jo vähentänyt nyt käsiteltävän lain suomat taloudelliset vapautukset laadultaan sellaiset, että niiden oikeutus tai epäoikeutus kristilliseltäkin kannalta on keskustelunalainen. Kun minä otan huomioon sen, että uskonnonvapauslainsäädäntö yksityiskohdissaan aina herättää erimielisyyksiä, niissä kun varsin eriävät käsitykset törmäävät vastakkain, ja vielä senkin, että nyt ratkaistava lakikin on monien sovittelevien ja kompromissien tulos, niin lopu-arvosteluni siitä ei voi muodostua muuksi, kuin että se ansioineen ja puutteineen on nyt hyväksyttävä.

Mitä seurauksia yleisen uskonnonvapauden toteuttamisesta meillä tulee olemaan,

sitä ei kukaan voi sanoa. Mahdollisesti ne eivät tule suuresti muuttamaan nykyistä olotilaa kansamme hengellisessä elämässä yleensä ja kirkollisessa erittäin. Mahdollisesti voivat seuraukset olla näkyvämmät, ohimenevästi ehkä huomattavammatkin. Mutta näiden eri mahdollisuuksien edessä minä uudistan sen käsitykseni, että kirkomme varsinaiselle elämäntoiminnalle kristillisyyden syventämiseksi kansamme elämässä, jotta se voisi paremmin toteuttaa ikuisia ihanteitaan, uskonnonvapauslainsäädäntö ei voi olla muuksi kuin eduksi ja kansamme sisällisen aseman selvittämistä edistävä.

Mutta olivat nyt seuraukset mitä laatua tahansa, ne eivät voi peljättää silloin, kun on syvästi vakuutettu siitä, että tie, jota lähdetään kulkemaan, on oikea tie, on välttämätön tie. Tässä vakaumuksessa minä äänelläni myötävaikutan tämän lain tulemiseksi laiksi.

Puhemies: Kun aika on näin pitkälle kulunut, keskeytetään nyt istunto ja jatketaan tänä iltana klo 7.

Täysi-istunto keskeytyy klo 4,30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan ensimmäisen asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Sventorjetski: Kysymys uskonnonvapaudesta on niin vanha ja selvä asia, että meidän päivinämmä tuntuu nololta siitä puhua, ja siltä kannalta katsoen minä en ajokaan asiasta sen enempää puhua etenkin kun ed. Ryömä ja Leinonen ovat sosialidemokraattista kantaa esille jo tuoneet.

Huvittavuutta vaille ei ole kuitenkaan se kohta edustajien Mannermaan ja Bergrothin vastalauseessa, jossa he vaativat koko uskonnonvapauslain hylkäämistä m. m. sentakia, että määräys kirkkoon kuulumattomien haudauksesta luterilaisella hau-

tausmaalla pitää olla heidän mielestään n. k. kirkkolaissa eikä yleisessä laissa. Tämä on jonkinlaista nähtävästi vain tätä tapaista varten keksittyä juridiikkaa ja lainsäädäntöteoriaa. Arvoisat vastalauseen tekijät ovat kuitenkin huonoja juristeja, koska he eivät tiedä sitä, että yleisessä laissa annetut määräykset eivät suinkaan estä lainsäätäjää täydentämästä jalestäpäin samansisältöisillä määräyksillä myöskin erikoislakeja, kuten esimerkiksi tässä tapauksessa kirkkolain. Uskonnonvapauslain tarkoituksena yleisenä lakina on sitäpaitsi selvittää uutta tilannetta niillekin, jotka kirkkollisiin uskontokuntiin kuulumattomina eivät tämän jälkeen ole enään velvollisia kaikkia kirkkollisspesiaalilain normeja tuntemaan. Ja koska vastalauseessa tämä on ollut miltei ainoa juriidillinen postulaatti uskonnonvapauslain hylkäämiseksi, niin minä toivoisin, että uskonnonvapauslain vastustajien epäonnistunut vetoaminen tähän kohtaan jäisi eduskunnassa ilman mitään vastakaikua.

Ed. Kares on puhunut täällä apostoli Paavalin ajoista sekä siitä, että kansakunta ja indiividit ovat tässäkin kysymyksessä kaksi eri asiaa. Me sosialidemokraatit voimme kiittää ainakin omaa Jumalata siitä, että me emme elä enää niitä apostoli Paavalin aikoja, jolloin kansakunta, josta ed. Kares puhui, muistutti enemmän erilaisten paimenien johtamaa lammaskarjaa kuin kehittyneiden yksilöiden suurta kansallista konglomeraattia. Meidän aikanamme kansakuntaa muodostavat indiividit, eri yksilöt, ovat poliittisesti ja henkisesti enemmän kehittyneitä kuin apostoli Paavalin aikoina, ja juuri senvuoksi he pyrkivät itse puhumaan ja toimimaan todellisen kansakunnan nimessä, s. o. omassa nimessään. Siksi apostoli Paavalin ynnä muiden apostolien sijasta puhuvat nykyään uskonnon asioistakin uuden ajan apostolit, työväenluokka ja radikaalinen porvaristo, niin ikävältä kuin se ehkä ed. Kareksesta tuntuikin. Ja näiden uusien apostolien sanat kaikuvat ed. Kareksen ja hänen kannallaan olevien pappisedustajain korvissa niinkuin vanhan virallisen kirkon kuolinkellot, kuten ed. Kares täällä itse sanoi. Minun täytyy tunustaa, että ed. Kareksella on siinä suhteessa hyvä korva. Mutta tahtooko ed. Kares tietää, mistä johtuu se, että näiden

kellojen äänessä kaikuvat vanhalle kirkolle kuolemansäveleet? Minä voin sanoa: se johtuu siitä, että näitä kuolemankelloja on tällä kertaa soittamassa itse Suomen kansa. Me kansanedustajat olemme panneet toimeen näitä juhlallisia vanhan kirkollisen järjestelmän hautajaisia eikä ole meidän syy, jos ed. Kares, joka sopii paremmin alkuperäiseen kuin nykyiseen kansakuntaan, ei viihdy meidän seurassa ja panee jyrkkiä vastalauseita ihmisen henkistä vapautta vastaan. Ed. Viikillä sattui olemaan mukanaan kansallisen kokoomuspuolueen ohjelma, ja hän kehoitti minua käyttämään tilaisuutta hyväksi osoittamalla se paikka mainituissa ohjelmassa, jossa sanotaan: Yleinen uskonnonvapaus on toteutettava. Tällä pykälällä on siis sangen kategorinen jopa suorastaan imperatiivinen sisältö, ja tämän oman ohjelmansa merkeissä valitut kokoomuspuolueen edustajat ovat nyt tässä istunnossa osoittaneet taaskin, missä määrin he kunnioittavat oman puolueensa päätöksiä ja mitenkä vetävät nenästä omien naivien valitsijainsa joukkoja. Aivan viimeisellä hetkellä on taitava edustaja Virkunen ryhtynyt pelastamaan oman puolueen kunniaa tässä asiassa. Onnistuuko hän siinä, vaiko ei, sitä minä en mene enustamaan. Sen kuitenkin voin mielihyvällä todeta, että hän on ainakin oman kunniansa pelastanut asettuen kokoomuspuolueen jäsenenä ja johtomiehenä kannattamaan sitä lakiehdotusta, jota vastaan hänen vähempi koukonäköiset puoluetoverinsa ovat esiintyneet sangen vastenmielisellä ja heikolla tavalla.

Kannatan valiokunnan enemmistön ehdotusta tässä asiassa.

Ed. Nuora: Periaatteessa olen minä samoin kuin useat muut puhujat uskonnonvapauden kannalla ja pidän sen säätämistä suotavana ja tarpeenvaativana jo meidän päivinämme. Tässä niin suuressa ja tärkeässä kysymyksessä tulisi lain olla kokonaisuudessaan ja eri kohdilta katsottuna sellaisen, että se tyydyttäisi kysymyksessä ilmeneviä eri katsantotapoja. Tämä nyt käsiteltävänäoleva uskonnonvapauslaki ei mielestäni ole sellainen, vaan on eräiltä kohdiltaan epäonnistunut. Ne kohdat, jotka saattavat minut tätä lakia vastustamaan, ovat mainitut 8 ja 12 §:ssä. Ne pykälät

tulisi olla toisin tehtyjä. Silloin olisi mielestäni tämä laki sellainen että laajat kansankerrokset voisivat sen tyydytyksellä vastaanottaa ja siihen ymmärtämyksellä suhtautua. Nyt luulen asian siinä suhteessa olevan toisin. Koska kuitenkin asiantuntijat on niin, että tähän lakiin ei voi nyt muutoksia tehdä, vaan on se sellaisenaan joko hyväksyttävä tai hyljättävä, niin ilmoitan, että tulen lakia vastustamaan ja äänestämään sen hyljättäväksi. Toivon, että laki sellaisena kuin se nyt on, tulisi hyljättyksi ja asiassa annettaisiin pian toinen esitys, jossa ne kohdat, joihin viittasin, tulisivat siten esitetyiksi, että entisiä menettelytapoja kunnioittavat kansalaiset voisivat huolestumatta lain vastaanottaa. Olen varma ja uskon, että valtavin osa Suomen kansasta on sitä mieltä, että uskontoa on edelleenkin opetettava kouluissa kaikille lapsille. Kieltämätön tosiasia on se, että suuri aukko tulee sen nuorison hengelliseen elämään, mikä kasvatetaan ilman niitä tietoja, joita uskonnonopetus tarjoaa. Kannatan lakiehdotukseen liitettyä vastalauseita.

Ed. H. J. Mäkinen: Olen jo ennen asian valiokuntaan lähettämistä huomauttanut niistä epäkohdista, joita esilläoleva uskonnonvapauslaki sisältää. Samassa yhteydessä olen myös tuonut lyhyesti esiin sen katsantokannan, mikä luokkatietoisella työväestöllä tässä kysymyksessä on. Kun minä viime kerralla mainitsin siitä, mitenkö valtiokirkko ja papisto ovat aina toimineet rikkaiden puolesta köyhiä vastaan, niin siitä sai m. m. ed. Lohi aiheen leimata minut ei enempää, eikä vähempää kuin provokaattoriksi. Tällä väitteellä teki hän itselleen sangen huonon palveluksen, sillä hän ei edes yrittänytkaan todistaa yhtään kohtaa lausunnostani vääräksi, jotenka tulin silloin siihen käsitykseen, että ed. Lohella oli paha omatunto. Minä en maininnut silloin samaankaan niistä uskonnollisista ennakkoluuloista, joiden puolesta eräät kirkon miehet ovat tänä päivänä eduskunnan pöytäkirjoja laajentaneet. Enkä minä pidä tälläkään kertaa niistä puhumista tarpeellisenä, sillä kysymyksessähän on uskonnonvapaus, jolloin jokainen saa tilaisuuden uskoa siihen, mistä luulee itsellensä apua tulevan. Minä tyydyn vain toteamaan sen,

että osa papistoon kuuluvista edustajista pelkää tämän lain voimaantulemista samaan aikaan kuin he vakuuttavat kirkolla olevan sisäistä voimaa ja henkeä pysyäkseen pystyssä, vaikka tämä laki hyväksytäänkin. Minä ihmettelen, miksi siltä taholta pelätään antaa kirkolle tilaisuutta tätä voimaansa näyttämään, kun sen voi nyt tehdä äänestämällä sen puolesta. Mutta minä luulen, että siinä on eräitä toisia pyrkimyksiä, sillä valtiokirkko on ollut mainio laitos pitämään kansaa henkisessä pimeydessä ja nyt pelätään kansan antavan sille jäähyväiset. Täällä on sanottu, että kirkolla on suuri ansio kansan kasvattamiseen. Olkoon, että sillä on ollut tilaisuus opettaa kansalle lukutaito, mutta voidaan sanoa, että ilman kirkon kasvatusta olisimme kasvaneet paljon terveempään suuntaan, sinne missä tutkimuksiin perustuva tiede olisi luonut monin kerroin korkeampaa ja sisältörikkaampaa elämää. Ja se olisi kasvatanut nuorisoa tutkimaan oikealla tavalla elämän suuria arvoituksia. Minä ymmärrän hyvin ed. Kareksen valitusvirren, kun hän ennustaa kansan kirkon kuolinhetkeä. Hän kehottaa meitä vasemmistolaisia harkitsemaan tätä kysymystä. Me olemme harkinneet tätä kysymystä jo lähemmäs 20 vuotta ja me olemme tietoisia siitä, että tässä ratkaistaan nousevan nuorison kohtalo ja me tervehdimme ilolla kaikkia niitä virtauksia, jotka antavat meidän kultaiselle nuorisollemme tilaisuuden ajatella näitä kysymyksiä ilman kirkon pakkovaltaa. Ja tässä voidaan panna merkille sentään se, että se kirkon pakkovalta, joka meille tuotiin 1157, näyttää nyt olevan kaatumassa, eikä tämä suinkaan tule liian aikaisin.

Lopuksi ilmoitan että työväenpuolueen eduskuntaryhmä tulee kaikista tämän lain epäkohdista huolimatta äänestämään lain puolesta.

Ed. Hästbäck: Då föreliggande religionsfrihetslag behandlades vid 1921 års riksdag, gjorde jag en ingående anmärkning mot lagen. De synpunkter jag då framlade, har jag efteråt noga övertänkt och funnit desamma vara fullt riktiga, varför jag nu vid lagens slutliga behandling även inför 1922 års riksdag kan betyga att vad nämnda uttalande innehåller fortfarande är min fulla övertygelse.

Till dem, som förfäktat den moderna åskådningen om fullständig religionsfrihet och i samband därmed även äro villiga att medgiva frihet för individen att helt och hållet lösgöra sig från alla trosläror, har jag ännu att säga några ord.

Man har länge fört ett fälttåg mot kyrkan och dess förbindelse med staten och som anklagelsepunkt mot vår kyrka har man bland annat framhållit, att kyrkan alltför strängt fasthåller vid sin bekännelse, varför bandet mellan stat och kyrka borde lossas och fullständig religionsfrihet införas. Det har varit tvenne faktorer, som påskyndat utvecklingen på ifrågavarande område. Den ena är materialismen, den andra är rationalismen. I samma mån den socialistiska, i grunden materialistiska åskådningen, fått insteg hos arbetarmassorna, och å andra sidan rationalismen vunnit terräng inom de s. k. bildade klasserna — speciellt inom de teologiska fakulteterna — i samma mån har också ordet dogm fått en dålig klang. Bort med dogmerna är den moderna teologins fälttrop, och likväl har just denna teologi en hel mängd nya dogmer. Vad är vetenskapens rent av påvliga ofelbarhet, bibelkritikens höga betydelse, Jesu blott mänskliga natur annat än dogmer, vilka av dessa troende omfattas med samma glödande iver som någonsin kristendomens trosläror?

Bland socialismens dogmer mötes man även av denna: „Religionen är en privat sak”. I den socialistiska framtidsstaten skall religionen „förklaras” för varje människas ensak. Så lyder punkten IV i det politiska program, som antogs på den stora socialdemokratiska partikongressen 1905. Och detta program är Finlands riksdag kanske i dag färdig att förverkliga om den antager religionsfrihetslagen.

Jag har länge fördjupat mig i ämnet för att kunna komma till någon klarhet, vad man egentligen åsyftat med att förklara religionen som en privat sak. Och jag hyste länge den uppfattningen, som vid religionsfrihetslagens behandling förfäktats av teologiedoktorerna Kaila och Virkkunen, samt prostén Roos med fl. andra riksdagsmän, att man härmed menat, att religionen såsom religiositet, såsom det inre personliga förhållandet mellan individen och Gud, vad skriften kallar „det fördolda livet med

Kristus i Gud”, är varje människas privatförhållande, i vilket ingen yttre makt vare sig staten eller någon annan kan eller får störande ingripa. Likaså förstår jag mycket väl att alla de religiösa personer, som omfattat denna religionsfrihetslag avse att härmed införa en sund religionsfrihet, detta ord fattat i bemärkelsen av frigörelse för religionen, icke från religionen, även vill göra gällande, att statsborgerliga rättigheter icke få göras avhängiga av olika trosuppfattningar, utan att största möjliga tolerans från statens sida bör komma olika religiösa åskådningar till del. Skulle religionsfrihetslagen innehålla sådana bestämmelser, som här antytts, vore jag även villig att godkänna densamma. Men lagen går längre. Den fastslår en fullkomlig indifferentism och nihilism från samhällets och statens sida beträffande andliga religiösa företeelser och förhållanden. Och då innebörden av dogmen om religionen såsom privatsak enligt mitt förmenande fattats på sist antydda sätt och religionsfrihetslagen innehåller sådana bestämmelser att nihilism från samhällets sida kan utövas mot religionen, kan jag icke godkänna lagen. Någon världsåskådning måste dock alltid ligga till grund för samhällets ställning till de detsamma åliggande kulturuppgifterna, religionen är i denna mening icke en privatsak utan en offentlig angelägenhet av den största betydelse.

Bortsett från anmärkta inkonsekvens, som vidlader såväl den moderna teologin som socialdemokratiens officiella program, har läran om religionens uteslutande privatkaraktär avgjort erfarenheten och historien emot sig. Historien känner icke till en religion, vilken blott varit en privatsak. Religionen har betecknats som den ursprungliga samhällsbildande makten, en socialfaktor och kulturmakt av första ordningen.

Till dem, som omfatta föreliggande religionsfrihetslag, som går ut på att skapa indifferentism och negation från samfundets och statens sida med avseende på de religiösa företeelserna och förhållandena, vill jag ställa den frågan, är det verkligen Er uppfattning att det är för ett folks kultur likgiltigt om kristendomen eller hedendomen bland detsamma är rådande, om jesui-

tism eller protestantism kommer till herraväldet, om barnen uppfostras i kristendomens eller den materialistiska och socialistiska ateismens grundsatser o. s. v. För mig är detta icke likgiltigt.

Under århundraden har kyrkan satt bibeln, katekesen och psalmboken i det unga släktets händer, och genom skolan och konfirmationsundervisningen har vårt folk fått en verklig kristendomskunskap. Betydelsen därav kan icke skattas nog högt. Huru många ha icke under livets prövnin- gar och nöd och särskilt på dödsbädden genom den kristendomskunskap de i ungdomsåren mottagit funnit vägen fram till Herren. De äro förvisso flere, än vi kunna göra oss en föreställning om. Och vidare. Utom detta statskyrkans förarbete bland den uppväxande ungdomen har kyrkan burit upp ett ständigt växande arbete för Guds rike icke blott inom landet utan även bland hedningar i många olika länder, även bland det gamla förbundsfolket.

Nu rycker vårt folk taktfast fram mot denna vår gamla kyrka. Krig mot henne! Ödelagd skall hon bli ty hon står oss i vägen! Krig mot Kristus! det är fältropet.

Den religion och troslära vi mottagit i arv av våra fäder och som hjälpt staten att lösa sin sedliga uppgift och implanta hos folken den aktning för lagen, som i egentlig mening utgör justitia civilis — den har funnits för lätt jämförd med andra trosläror och den materialistiska och rationalistiska åskådningen. Kristen- domen, som i väsentlig mån bestämt hela den västerländska civilisationens karaktär, vår kulturella och sociala utveckling, den jämsättes med hedendomen i föreliggande religionsfrihetslag. Vartill detta leder är lätt att inse. Historien och det levande livet i vår tid visar med all tydlighet att där Gudsiden förbleknar där sjunker förr eller senare människovärdet. Humanitet utan divinitet blir bestialitet säger Auber- lan. Detta har redan Paulus lärt oss, och det har funnit en rik bekräftelse av histo- rien. En personlighet lösryckt från allt samband med en högre, en evig värld, kan ju icke bjuda stora resurser. Man söker där- för historiens grundsater utanför männis- korna, i yttre institutioner, i materiella ekonomiska förhållanden, man väntar den sociala frälsningen icke av en pånyttfö-

delse och förädling av människorna, utan av en ny anordning och förbättring av in- stitutionerna. Man tror att blott de yttre förhållandena bliva bättre skall paradiset återvända till jorden med dess sällhet och lycka. Detta är emellertid ett stort misstag, ty den som förnekar sin Herre och hans evangelium kommer nog snart att visa sig vanmäktig att genom yttre institutioner kunna åstadkomma någon förbättring. Detta gäller alla folk och icke minst Finlands riksdag, som i dag sannolikt går att taga det steget att förneka sin Herre och hans evangelium.

Man har påtagliga bevis på hur det gått till exempel i Holland och Frankrike, där kristendomen urvattnats och ljusasta- ken flyttats från sitt rum. Det är all- tid så: kastar ett folk över bord religion- en, så följer snart moralen med och råhet och förvildning, bitterhet och klasshat taga överhanden. Vem skulle väl hava trott att det ädla holländska folket, som i reforma- tionens sekel var så rikt på tro och tros- vittnen, skulle bli så olyckligt? Och aldrig har väl ett folk varit så säkert att stå i nåd hos Gud som Israel. Men väl- signelsen vek ifrån det. Jesu ord: „Guds rike skall tagas ifrån Eder och givas åt ett folk, som gör dess frukt” — det ordet har gått i fullbordan.

Den domen går i dag över Finlands folk, må vi besinna detta.

Med stöd av vad jag nu och tidigare framhållit kommer jag att rösta emot an- tagandet av denna lag.

Ed. Perälä, poissa.

Ed. Lehto: Tätä asiaa on selvitetty jo mahdollisimman monipuolisesti. On esi- tetty numeroita, vuosilukuja, on selvitetty historiaa ja teorioja siinä määrin, ettei sen puolen suhteen ole juuri mitään sanot- tavaa. Mutta joku oikeistopuhujista ve- tosi täällä vasemmistoon ja maan työväes- töön. Senvuoksi lienee paikallaan vielä joku sana asian tästä puolesta mainita.

Aivan äskeisinä aikoina on meidänkin maassamme vietetty lukuisia muistojuhlia niiden tapausten johdosta, jolloin Luther 400 vuotta takaperin alkoi Saksanmaalla taistelunsa omantunnonvapauden puolesta sitä sortoa ja pakkovaltaa vastaan, johon

kirkko oli sen kahlehtinut. Saattaa olla kyllä niin, että tuon voimakkaan miehen työn seurauksena oli omantunnonvapauden asian voitto aikanaan, mutta tässä huoneessa tänään suoritettu keskustelu ja se lakiehdotus, joka tässä nyt on päätettävänä, osottaa, ettei omantunnonvapaus silloin 400 vuotta takaperin päässyt läheskään täysin voitolle. Jos se ehkä hetkelisesti voittikin, niin on kirkon ja papiston ylivalta vuosisatojen kuluessa jälleen alkanut päästä lähes entiselle paikalleen. Ja sen täydellisen vallan aikana ei ihmisten omantunnon eikä ajatuksen vapaudesta voi olla puhuttakaan. Kirkko ja pappisvalta on edelleenkin kahlehtinut ihmisten sekä henkistä että maallista elämää. Se on tahtonut ohjata kaikkien kansalaisten elämän ja heidän ajatustapansa itse määräämäänsä suuntaan. Se on kahlehtinut pienimmänkin persoonallisen, itsenäisen ajatuksen ilmauksen uskomasioissa ja ollut valmis kiroamaan ja tuomitsemaan ne, jotka ovat uskaltaneet vähänkin nousta tätä pakkovaltaa vastustamaan.

Puhuttakoon kuinka kauniita sanoja tahansa meidän maamme kirkosta ja papistosta, niin sittenkään tämän kansan vähävarainen osa, suurin piirtein katsottuna, ei ole oppinut rakastamaan rovastejansa. Meillä on nyt rovastivallan yhdestoista hetki käsissä ja juuri tällä hetkellä on tämä totuus vielä jäähyväisiksi sanottava. Tämä kansa ei suinkaan ole oppinut papistoaan kunnioittamaan todellisen kristillisyyden edustajana. Päinvastoin on se liiankin usein oppinut heidät tuntemaan hengellisinä liikemiehinä, joille tosikristilliset ihanteet ovat merkinneet jokseenkin samaa kuin ohjesääntö poliisikonstaapelille. He ovat unohtaneet hengelliset asiat ja pitäneet monin kerroin tärkeämpänä maallisen valtansa lujittamisen, omantunnon kahlehtimisen ja mammonan keräämisen. Suomen kansa ei ole aiheettomasti ottanut monien sattuvain vertaustensa joukkoon mainintaa pohjattomasta papin säkistä.

Ed. Leinonen kuvasi täällä jo niitä syitä, jotka ovat aiheuttaneet työväenluokan eristytymisen pappisväestä ja heidän mukanaan myöskin koko kirkosta. Kaikki mitä työväestö on koettanut aikojen kuluessa tehdä olojensa parantamiseksi, on saanut kiivaimman vastustajansa juuri pappien

piireistä, jotka ovat erinomaisesti osanneet eri yhteiskuntaluokkien välisessä taistelussa aina asettua yläluokan puolelle alaluokkaa vastaan. Luonnollisesti ei tämä pidä paikkaansa poikkeuksetta kaikkiin pappeihin nähden. Mutta poikkeukset tästä säännöstä ovat olleet niin ylen harvinaisia, että vain silloin tällöin on voinut tavata todellisia pappeja, kun sen sijaan todellisia pappiparkoja on ollut suuri enemmistö. Ja jos milloin tämän kansan pohjakerrokset, sen köyhin osa, ovat joutuneet koviin koettelemuksiin, niin ovat he säännöllisesti nähneet papistonsa kääntävän mahtavamman sortajan puolelle. He ovat köyhään ystävän Natsarealaisen opin unhottaneet ja hylänneet koko lammaslau-mansa — paitsi kerimisen tarkoituksessa — ja kääntäneet sille selkänsä.

Kaikkein tuoreimmat kokemukset hengellisestä säädystään ja sen puolueettomuudesta eri yhteiskuntaluokkien välisissä asioissa on tämän maan työväestöllä siltä ajalta, jota meillä elettiin 4 ä 5 vuotta takaperin. Köyhä kansa olisi tosiaankin silloin tarvinnut lohduttajaa ja auttajaa, ja ketkä olisivat siihen tehtävään sopineet paremmin kuin papit. Mutta mitä tekivät nämä? Tuon ajan muutenkin varsin mainio kuvaaja Ilmari Kianto sanoo eräässä „Taistelun jälkeen”-nimisessä kauniissa kirjassa pappien osuudesta silloisiin tapahtumiin jokseenkin seuraavasti ja jokseenkin tyhjentyvästi: „Valkokaartilainen nautti tappamisesta. Suomen papit ovat siitä selvimpänä todistuksena. He antoivat meille luvan, varmaankin sadaksi vuodeksi, luopua kristillisistä ihanteistamme. Surmatkaa vihollisenne, he huusivat kuorossa, ja vaihtoivat mustan kauhtanansa harmajaan kenttäpukuun.”

Minun ei tarvitse pitemmälle jatkaa osoittaakseni, kuinka vähäinen on se myötätunto, jota kirkkomme ja papistomme on onnistunut tämän kansan köyhän väestön keskuudessa itseänsä kohtaan herättämään ja kuinka luonnollista on, että asiantaita on juuri niin kuin se nyt on. Jos papiston menettely olisi ollut päinvastaista, sellaista mitä todellinen kristillisuus edellyttäisi, niin voisivat asiat nytkin suhteessamme kirkkoon olla toisenlaiset. Nyt sensijaan kaivataan ja halataan työväestön joukoissa poisääsyä papiston holhouksesta.

Mutta siitä huolimatta ei tämä tapahdu suinkaan jumalattomuuden eikä uskonnottomuuden vuoksi, kuten niin yleisesti väitetään, vaan se tapahtuu pikemminkin itsensä kristillisen opin vuoksi, omantunnonvapauden vuoksi. Kun tästä holhouksesta on ensin vapauduttu, voi vasta sitten alkaa todellisempi ja syvällisempi uskonnollinen elämä. Tämän lain mahdollinen hyväksyminen on vain uskonnon puhdistamista ja kirkon vapauttamista huonoista kasvannaisista.

Täällä on moneen kertaan sanottu, että päätettävänä oleva laki ei suinkaan ole täydellinen, siinä on paljon heikkouksia ja rajoittavia jätteitä vanhoilta ajoilta. Mutta sen suuri ansio on siinä, että kansanjoukkojen pelkkä vaisto käsittää, että siinä ollaan jo oikealla tiellä, että se avaa kaivatun mahdollisuuden omantunnonvapauteen, jota kirkko ja papisto on niin kauan kahlehtinut.

Minä puolestani toivon lakiehdotuksen tulevan hyväksytyksi.

Ed. Seppänen: Kuuntelin ihastuksella ed. Virkkusen puhetta ja saatan yhtyä melkein jokaiseen sanaan hänen puheessaan. Sitävastoin en voi yhtyä kaikkeen siihen, mitä muut arvoisat virkaveljeni ovat tässä eduskunnassa tästä asiasta lausuneet. Yleinen ajatus heillä on ollut se, että on odotettava toista parempaa lakiehdotusta ja sitten sen mukaisesti uskonnonvapauslaki, jota he yleensä eivät periaatteessa vastusta, hyväksyttävä. Kuullessani näitä lausuntoja tuli mieleeni entisen asianajajan sanat: „Kuta enemmän asia pitkistyy, sitä enemmän se myös sitkistyy”. Luulisi, että nyt jo voitaisiin käsittää, ettei tässä maassa enää koskaan saada lakia, jonka evankelis-luterilainen kirkko ja sen papisto sanelevat. Pahoin pelkään, että uusi lakiehdotus, jos sellainen tulisi kysymykseen, kirkolle ja papistolle, ehkäpä kristillisyydellekin olisi hankalampi kuin tämä käsilläoleva. Täytyy ottaa huomioon ne useat lausunnot, jotka tänäkin päivänä tätä asiaa käsiteltäessä ovat vasemmalta lausutut. Pahin kompastuskivi, johon lain vastustajat ovat kompastuneet, on sen pykälän puuttuminen, joka verottaisi kirkon hylkääjää n. s. pakanaverolla. Tahtoisin huomauttaa, että ei ollenkaan tarvitse pe-

lätä, että semmoista pakanaveroa ei olisi ollut eikä tulisi olemaan, sillä kyllä ne, jotka yleensä kirkon hylkääjiä ovat, saavat maksaa saarnamiehilleen paljon korkeamat pakanaverot kuin mitä kirkossa asetetaan. Ja minä luulen, että pian alkavat synodaalikokoukset myös ovat todistuksena siitä, että papisto puolestaan koettaa pitää huolta siitä, että ne, jotka kirkosta erkanevat, saavat maksaa „pakanaveroa” toimituksista, mitä häytyvät teettämään kirkon toimihenkilöillä. Sitäpaitsi antaa tämän lain 12 §, jonka olen ymmärtänyt siten, että se jättää muut juridiset persoonat kuin toiset kirkkokunnat yhä maksamaan veroa evankelis-luterilaiselle ja kreikkalais-katoliselle kirkolle, kyllä hyvitystä siitä, mitä kirkko menettäneen niitten muutamien poistumisen takia, jotka siitä syystä tai toisesta poistuvat ja ettei niitä paljon liene, sen on ed. Kares täällä lausunut. Hänhän näyttäessään sitä, että tämä laki on tarpeeton, väitti, että yhä suurenevät joukot käyvät kirkossa, että vapaakirkolliset eivät kirkkokäsityksensä mukaan voi erota kirkosta ja että lahkolaisiakin vain vähän mahdollisesti erkane. En siis voi ymmärtää, että siltäkään kannalta ajatellen olisi pelkoa siitä, että kirkko menettäisi suurestikaan etujansa ja en luule myöskään, että näin valistuneessa kirkossa olisi monta semmoista, jotka tahtoisivat muutaman markan tähden kirkosta luopua. Sillä eiväthän nuo maksut kumminkaan ole korkeita, eivät ainakaan niitten maksut joita pelätään erkaneviksi. Ja sitäpaitsi tahtoisin kysyä, mitä sitten kirkko tekisi noilla jäsenillä, jotka siinä väkisin ovat; onko niin erinomaisen hauskaa peria pakolla kirkollisia maksuja.

Toinen väite, jolla ed. Kares peloiteli, on se, että tämän lain hyväksyminen olisi kuolinisku kansankirkolle. Sekin on väärin. Kansankirkko on vasta syntymässä. Se ei ole kuolemassa, vaan se on syntymässä. Uskon, että tästedes ei kansa jääkään kirkossa syrjäytettyyn asemaan. Nyt se vasta innostuuikin ajamaan asioitaan ja itse huolehtimaan kirkkonsa pystyssäpysymisestä. Kansan kristillinen tajunta on tässä maassa voimallinen. Se on sangen voimakas ja nyt vasta — sanon vieläkin — on tämä kirkko tulemassa kansankirkoksi. (Tuleeko se sitten yhdeksi vai useammaksi, se on toinen asia.)

Kirkko ja kristillisyys — sen uskon — elpyy tästä leikkauksesta. Se paranee pian siitä säikkähdyksestä, jonka ehkä tämän lain voimaanstuminen tuottaa. Ja pian paranevat siitä papitkin. Paavit ja kirkkoruhtinaat ovat aina alentaneet kristillisen kirkon merkitystä ja minä ymmärrän, että asiasta tulee siunausta joka tapauksessa. En siis yhdy niihin, jotka täällä sekä oikealta että vasemmalta ovat kirkon kuolinvirtä veisanneet. Karhunpalvelus tehdään myös kirkolle ja kristillisyyden asialle painostamalla sitä, että uskolisimmissa kirkon jäsenissä on niitä, jotka kansakoulua ja luonnontieteen opetusta vastustavat. Eiköhän siinä vain liioiteltane suuresti. Viittaus 8 §:n sanontatapaan sopii kyllä valaisemaan eräitten piirien uskonnon vieromista, mutta tarkemmin katsoen täytyy myöntää, että tämä pykälä asiallisesti on oikea, sillä onhan olemassa valtion kannattamia ja avustamia kouluja, joissa nytkään ei opeteta uskontoa, joten „jos”-sana on aivan paikallaan. Ja että tämä laki maksujen tähden toisi koteihin riitaa, se lienee mahdollista, mutta ymmärtääkseni vielä enemmän riitaa tulee niitten maksujen tähden, joita kirkko pakolla perheistä perii. Kaiken kaikkiaan: tämä laki ei aja ketään ulos kirkosta, mutta se päästää pois siitä ne, jotka siitä jo kauan ovat olleet pyrkimässä. Toivoisin siis, että lain tärkeys tällä kertaa ymmärrettäisiin ja että lakiehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Jeppson: På de grunder, som herr Bäck framhållit i sitt anförande, ber jag att få understöda hans förslag.

Ed. Bäck: Minä pyysin puheenvuoroa sen lausunnon johdosta, jonka ed. Lohi täällä aamupäivällä esitti. Ellen minä häntä väärin ymmärtänyt, sanoi hän, että eduskunnassa olevat papit olivat asettuneet uskonnonvapauslakia vastaan. Niin ei ole kuitenkaan asianlaita. En tiedä, onko yksikään meistä eduskunnan papeista tänä päivänä oleellisesti uskonnonvapauslakia vastustanut. Minä en kuitenkaan ole sitä tehnyt eikä myöskään toinen ruotsalaiseen kansanpuolueeseen kuuluva pappi, rovasti Lindberg. Mitä me olemme valittaneet, on se, että mainitussa uskonnonvapauslaissa

on semmoisia puutteita, jotka tekevät sen hyväksymisen mahdottomaksi. Mutta toiselta puolen olkoon se tältä paikalta julki sanottuna, että me papit olemme myös uskonnonvapauden kannalla. Me emme uskonnonvapautta pelkää. Me ymmärrämme sen, että meidän kansamme tarvitsee ja että se vaatii erittäinkin nykyaikana uskonnonvapauslakia. Uskonnonvapaus perustuu, tahtoisin sanoa, itse Jumalan olemukseen. Jumala on vapauden Jumala. Ei hän tahdo ketään pakolla taivaaseen vetää. Sentähden on se minun persoonallinen vakaumukseni, että uskonnonvapauslaki ei myöskään voi järkkähyttää meidän kirkkomme perustuksia ja olemusta.

Herra Sventorzetskille tahtoisin tältä paikalta sanoa: Vuonna 1918 tahtoivat venäläiset veisata meidän nuoren vapautemme hautausvirsiä, mutta he eivät voineet, he eivät onnistuneet sitä tekemään. Yhtä vähän voi tämä Suomen kansan eduskunta saattaa meidän kansankirkkomme, evankelis-luterilaisen kirkkomme hautaan. Meidän kirkkomme seisoo niin vahvalla, niin lujalla, iankaikkisella perustuksella, perustuksella semmoisella, joka ei koskaan tule horjumaan. Ja se perustus on kansojen Jumala, joka pitää ohjaksista kiinni, vaikkapa kaikki kansat tahtoisivat ne hänen käsistään riistää.

Sanoin, että uskonnonvapauslakiehdotuksella on oleellisia puutteita, puutteellisuksia. Yksi semmoinen puutteellisuus on se, josta minä jo aamupäivällä ruotsinkielisessä puheessani mainitsin, nimittäin se, että tämä lakiehdotus ei määrää n. k. kulttuuriveroa niille, jotka uskonnollisista yhdyskunnistamme, ei ainoastaan evankelis-luterilaisesta kirkosta, vaan myöskin dissenterikunnista eroavat. Mutta olleekohan semmoinen n. k. kulttuurivero oikeutettu? Uskonnonvapauslain ideaan, olemukseen, kuuluu luullakseni m. m. se vaatimus, että jokaisella on oleva samat oikeudet, mutta myöskin samat velvollisuudet. Meidän kristilliset yhdyskuntamme, kirkkomme ja dissenterikunnat pitävät huolen jäsentensä siveellisestä, moraalisesta kasvatuksesta. Meidän valtiomme, Suomen valtion täytyy tulevaisuudessa pitää huolta niiden siveellisestä, moraalisesta kasvatuksesta, jotka uskonnollisista yhdyskunnista eroavat.

Poljettakoon siveyttä, moraalialokaan kuinka paljon tahansa, moraalista, siveydestä on kuitenkin kiinnipidettävä, muuten joudutaan kansan turmioon, kansan kuolemaan. Ja siitä työstään, jonka Suomen valtio tässä suhteessa tulee tekemään uskonnollisista yhdyskunnista eroavain keskuudessa, siitä työstä ovat nämä eroavat velvolliset maksamaan n. k. kulttuuriveroa. Vasta silloin, jos tämäminen liite tehdään uskonnonvapauslakiehdotukseen, jonka ehdotuksen muuten minä puolestani joka kohdassa voin hyväksyä ja allekirjoittaa, vasta siinä tapauksessa annetaan molemmille puolille, sekä uskonnon ystäville että uskontokunnista eroaville, samat ja yhtäläiset oikeudet, ja vasta siinä tapauksessa on Suomen kansa tilaisuudessa vapaana kansana vapaasti määräämään, tahtooko se tunnustautua kristinuskoon vai tahtooko se siitä luopua.

Ed. Pilkkä: En voi vaitiollen sivuuttaa sitä ylimielisyyttä, jolla muutamat kirkonmiehet, tämän lain vastustajat, ovat arvostelleet niitä, jotka mahdollisesti tämän uskonnonvapauslain voimaantultua tulevat eroamaan evankelis-luterilaisesta kirkosta. Niitä on nimitetty aivan yksinkertaisesti pakanoiksi. Eiköhän tämä haiskahda jo liian vanhalta, — keskiaikaiselta. Tuntuu siltä kuin tässä olisivat nämä arvoisat lain vastustajat sanoisinko puettuna farisealaisen kaapuun, asettuneet liian korkealle jalustalle. Onhan kieltämätön tosiasia, että kristillisyyden ei kuulu yksinoikeutena evankelis-luterilaisen kirkon jäsenille. Yhtä lämpimiä kristillisyyden ja kristinuskon ystäviä löytyy tämän kirkon ulkopuolella kuin sen sisälläkin, joten ed. Kylänpään väite, että evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat ovat vain kristittyjä ja kaikki siihen kuulumattomat pakanaita, ei löydä vastakaikua tosielämässä.

Erityisesti ovat lain vastustajat pelänneet esilläolevan lain 12 §:än säännöstä, jossa evankelis-luterilaisesta tai kreikkalais-katolisesta kirkosta eroavat kansalliset vapautetaan myös maksamasta veroa tälle kirkolle. Vastustajat eivät ole ottaneet huomioon erästä tärkeätä seikkaa, nimittäin sitä, että suurin osa niistä, jotka eroavat kirkosta, liittyvät johonkin toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, johon ne

myös joutuvat maksamaan veroa. Ei näin ollen ole oikein, että he edelleenkin saisivat maksaa veroa sille kirkolle, josta eroavat tai sensijasta johonkin yleiseen sivistysrahastoon. Tätä kohtaa laissa on pidetty kirkolle hyvin tuhoisana. Mutta minun käsitykseni tästä asiasta on toinen. Tämän pykälän määräys tulee lähentämään kirkkoa tai toisin sanoen kirkon palvelijoita seurakuntalaisiin. Vuorovaikutus kirkon palvelijain ja seurakuntalaisten välillä on tällä kertaa hyvin puutteellista, mutta se epäkohta tulee varmaankin tämän lain voimaantuttua poistumaan. Kirkonpalvelijat lähenevät seurakuntalaisia ja näinollen tulevat suuremmassa määrässä, kuin tähän asti, tekemään tosityötä kristinuskon hyväksi seurakuntalaistensa keskuudessa ja lähentämään kirkkoa seurakuntaan. Silloin kuin näin tehdään, niin eroamiset kirkosta tulevat meidän kirkkoa rakastavan kansamme keskuudessa olemaan verrattain vähäiset, joten se pelko kirkon tuuliajolle joutumisesta on aivan aiheeton. Kannatan lain hyväksymistä.

Ed. Kaila: Minä en aikunut esiintyä ensinkään tämän kysymyksen yhteydessä, mutta muutamat virkaveljeni tavattoman pessimistiset ja synkät lausunnot ovat minut siihen pakottaneet. On puhuttu siitä että seisotaan kansankirkon haudan partaalla, taikka siitä, että kuullaan sen kuolinkelloja. Minä uskon, että ne, jotka näin ovat puhuneet, ovat turhia peljänneet taikka myöskin aiheettomasti iloinneet. Sekä ystävien että vihollisten on aivan turha puhua tällä hetkellä kuolinkelloista. Minä uskon, samoin kuin ed. Lohi, että tästä laista on Suomen kirkolle tuleva siunausta ja hyötyä. Tässä törmää vastustusten kaksi vastakkaista käsitystä kirkosta, nim. katolisiperäinen käsitys, jonka mukaan kirkon tulee voimiensa mukaan pakottaa kaikki piirissään olevat itseensä kuulumaan, ja protestanttinen käsitys kirkosta, jonka mukaan kirkko on uskovaisten yhteys ja jonka mukaan ne kuolleet jäsenet, jotka siihen vielä kuuluvat, kuuluvat siihen ainoastaan historiallisesti ainoain pakosta. Näin esitetään asia m. m. meidän tunnustuskirjoissamme. Entisinä aikoina nämä kuolleet jäsenet eivät tuottaneet kirkolle mainittavaa haittaa, ei aina-

kaan niin suurta kuin nyt, sillä ne olivat passiivisia jäseniä, ne olivat yleensä vakuutettuja siitä, että kirkko on jumalallista alkuperää, että sille tulee olla kuuliainen ja että ilminen pahan luontonsa pakotuksesta joskus rikkoo sen määräyksiä vastaan. Mutta nämä passiiviset kirkon kuolleet jäsenet ovat vähitellen muuttaneet aktiivisiksi, vastustajiksi, jotka kaikki keinoin koettavat sitä vastustaa ja vahingoittaa. Tällä tavalla on tuosta kuolleesta painolastista vähitellen syntynyt sangen vaarallinen kirkon sisäpuolella oleva, myrkyttävä aines, joka on tosiasiallisesti tehnyt kirkon vaikutuksen yhä vaikeammaksi ja ajanpitkään tulisi kokonaan ehkäisemään sen vaikutuksen. Sentähden on evankelisen kirkkokäsitteen johdonmukainen kehitys uskonnonvapaus, eikä ainoastaan sellainen uskonnonvapaus, joka sallii kirkon jäsenten yhteydestään mennä joihinkin muihin uskontokuntiin, vaan sellainen, joka sallii myös niiden, jotka ovat kaikelle uskonnolle vieraantuneita, erota kaikista kirkkokunnista, siis yleinen uskonnonvapaus. Eräs vasemmistopuhuja luki täällä lyhemmän otteen kokoomuspuolueen ohjelmasta, josta minäkin olen hyvin tietoinen, nimittäin että yleinen uskonnonvapaus on toimeenpantava. Ja koska tämä kokoomuspuolueen ohjelmakohta on vahvistettu vielä viimeisessä puoluekokouksessa, niin minä katson, että se juuri erikoisesti velvoittaa myös minun työskentelemään uskonnonvapauden hyväksi, ja nimenomaan tämän nyt kyseessäolevan uskonnonvapauslain hyväksymiseksi. Sensijaan, että uskonnonvapauslaki olisi kirkolle jonkunlainen halla taikka onnettomuus, niin minä katson, että se vasta lopullisesti toteuttaa sen omantunnonvapauden aatteen, jonka Martti Luther pani alkuun. Ja minä katson, että niin kauan kuin uskonnonvapautta ei ole toteutettu meillä, niin kauan on Lutherin kirkon rakennus ilman harjaa. Se on se harja, joka siihen nyt pitää pantaman. Minä olen sitä mieltä, että niin kauan kuin kirkkoon on pääsy, mutta ei ole pääsyä pois, niin se on jossain määrin verrattava häkkiin, josta ei lintu voi päästä ulos. Niin kauan kuin häkki on suljettu, niin linnulla on varmasti halu päästä siitä pois, mutta se on mahdollista, että jos häkki on auki, niin lintu palaa häk-

kiin takaisin lähdettyään sieltä pois. Luin aivan äskettäin, että eräässä Saksan paikkakunnassa on juuri palannut 7,000 henkeä kirkkoon takaisin niistä, jotka ovat valankumouksen humussa siitä lähteneet pois. Jos jossakin huoneessa pidetään aina ovet ja ikkunat kiinni, niin siinä tulee ummehtunut ilma. Sentähden pitää ikkunat pitää auki ja siitä ei ole vahinkoa, että Jumalan tuulet pääsevät vapaasti puhaltamaan läpi tuon huoneen. Useille on erityisesti tuottanut huolta se uskonnonvapauslain määräys, jonka mukaan ne, joka eroavat kirkosta vapautuvat kirkollisista maksuista. Minun täytyy sanoa, että minulle tämä ei tuota mitään murhetta, vaan että minusta tämä asia on niinkuin sen olla pitää. Jokaisessa yhdistyksessä ja seurassa kannetaan maksut niiltä, jotka kuuluvat siihen seuraan, mutta ei muilta. Ja yleensä seura tai yhdistys tulee rakkaaksi suureksi osaksi sen kautta että sen edestä jotakin uhrataan ja maksetaan ja kirkon laita on oleva myös sama. Tuo niin sanottu kulttuurivero on aivan tarpeeton ja epäkäytännöllinen hanke. Minulla sattuu olemaan tietoa siitä, miten asiantuntijat on ollut Tanskassa. Tanskan perustuslain mukaan piti niiden, jotka eroavat kaikista uskontokunnista, maksaa eräs vero koulutarkoituksia varten. Tämä laki kumottiin vuonna 1915, jolloin siis koko tämä vero poistettiin. On mielenkiintoista nähdä, miten tämä on vaikuttanut. Minulla on tässä eräs kirje, jonka on minulle kirjoittanut joulukuussa vuonna 1921 muuan tanskalainen pappi, jonka kanssa olen ollut pitemmän aikaa kirjeenvaihdossa. Hän kirjoittaa: „Siltä varalta, että uskonnonvapauslaki tulisi vielä teillä käsittelyn alaiseksi, minä otan itselleni oikouden huomauttaa, että se kokemus, joka meillä on asiasta Tanskassa, on se, että tällä verolla on erittäin pieni merkitys. Sellaisenaan olemassaolonsa kautta on se ehkä voinut joitakin pidättää eroamasta kirkosta, jota minä en kuitenkaan usko, sanoo hän, mutta sen merkitys on niin vähäinen, että, jos tämä kysymys tulee Suomessa uudestaan käsittelyn alaiseksi, niin minä kehoitan teitä herra tohtori, „resolut” s. o. päättävästi vastustamaan kaikkia tämantapaisia määräyksiä.” Näin sanoo tanskalainen asiantuntija asiasta. Minä olen iloinen, ettei

minun tarvitse vastustaa tätä veroa, koska sitä tässä uskonnonvapauslaissa, josta nyt on kysymys, ei ollenkaan ole.

Uskonnonvapauslaissa on vielä eräs näkökohta otettava huomioon, nim. se, että tässä on kysymys vähemmistöjen oikeudesta, ja kristillinen käsitys on se, että meidän tulee katsoa toisen parasta ja varsinkin vähemmistöjen parasta yhtä hyvin kuin omaa parastamme. Mitenkä olisi asia, jos me asuisimme esim. roomalais-katolisessa maassa: emmekö silloin tekisi kaikkea voitavaamme saadaksemme sellaisen uskonnonvapauslain, joka vapauttaa meidän lapsemme esim. roomalais-katolisesta opetuksesta, jossa heille tyrkytetään roomalais-katolista maailmankatsomusta. Emmekö tekisi kaikkea voitavaamme saadaksemme aikaan lain, joka vapauttaa meidät maksamasta roomalais-katolisia kirkollismaksuja, kun samalla saamme ehkä maksaa erityiset maksut omille papeillemme. Minä tahtoisin tässäkin asiassa noudatettavaksi vuorisääntä mainittua periaatetta: „Mitä te tahdotte, että ihmiset teille tekisivät, se tehkää myöskin heille”.

Ed. Mantere: Minä pyysin puheenvuoroa ed. M. Pesosen lausunnon johdosta oikaistakseni erään erehdyksen siinä. Viitatussa oppivelvollisuuslain käsittelyyn 1920 vuoden valtiopäivillä herra Pesonen toisti erään väitteen, joka täällä on aikaisemminkin esitetty, sen nimittäin, että mainitusta laista jätettiin oppiainneiden luettelo pois siitä syystä, että tuohon luetteloon ei tahdottu ottaa uskonnonopetusta. Asia ei ole näin. Aineluettelo jätettiin pois oppivelvollisuuslaista siitä syystä, että sen ei katsottu asiallisesti eikä muodollisesti kuuluvan tuohon lakiin. Huomautettiin olevan luonnollista, että eduskunta kyllä haluaa sanoa ja aikansa sanoo sanansa kansakoulun opetusohjelman sisällyksestä, sitä enemmän kun tämä opetus säädetään pakolliseksi. Mutta tähän tulee eduskunnalle tilaisuus myöhemmin, silloin kun säädetään hallitusmuotomme edellyttämä laki kansakoulun järjestysmuodon perusteista, ja juuri tässä eikä oppivelvollisuuslaissa katsottin kysymyksessäolevalla asialla olevan luonnollinen paikkansa. Tällä pohjalla eduskunta teki päätöksensä ja minusta eduskunta oli oikeassa. Uskon-

nonopetuksen kannalta on tietenkin yhdenmukaista, missä laissa sen asema tulee järjestetyksi. Ei tämän opetuksen asema siitä muutu. Mutta lainsäädännön asiallisuus vaatii, että kukin asia tulee kohdalleen, oikeaan paikkaansa.

Itse siihen suureen asiaan, jota täällä on tänään käsitelty ja josta eduskunta nyt tekee päätöksensä, en tahdo varsinaisesti kajota. Siitä minulla on ollut tilaisuus lausua mielipiteeni asian käsittelyn varhaisemmassa vaiheessa. Lausuntoon on minulla sitä vähemmän syytä, kun minulla on kaikesta huolimatta se turvallinen vakaumus, että uskonnonvapauslaki, jota kansamme niin kauan on saanut odottaa, tänä iltana tässä eduskunnassa tulee äärimmäisten vanhoillisten vastustuksesta huolimatta säädetyksi.

Ed. Jussila: En voi vaieten sivuuttaa ed. Lohen tämän päivän aikaisemmassa istunnossa pitämää puhetta. En tahtoisin väittää, että edustaja Lohi olisi tahtonut tahallisesti vääristellä ed. Kareksen ja minun lausuntoani tästä esilläolevasta uskonnonvapauslakiehdotuksesta, mutta koetan mieluummin uskoa, että hän kuunteli liian hatarasti tai muuten käsitte väärin. Enkä uskoisi, että hänen puheensa vaikuttimet olisivat niin alhaisia, kuinka alhaisina hän piti minun puheeni motiiveja.

Edustaja Lohi väitti täällä edustaja Kareksen lausuneen, että hän kuulee Kristuksen kirkon kuolinkellojen soittoa, jos tämä lakiehdotus hyväksytään. Minä kuulin päinvastoin edustaja Kareksen lausuneen aivan päinvastaista, että Kristuksen kirkkoa ei tämä laki saa tapetuksi, vaikkakin tämä voi olla kuolinsoittoa Suomen kansan kirkolle sellaisena, kuin se nyt on. Minäkin olen siinä jotensakin edustaja Kareksen kannalla, mutta tahtoisin vaantaa lisätä, että olen hengessäni kuulevinani myöskin nauhojen lyöntiä monen kristityn vanhemman ruumisarkkuun, jos hyväksytään sellainen lakiehdotus, joka avaa padon pakanuuden ilmankin suurelle ja väkevälle virralle. Se virta jo nyt uhkaa kvlliksi, mutta se saa suuremman vauhdin, jos uskonnollisesta yhdyskuntaelämästä luopuneitten houkutus ja painostus tulee tätä pakanuuden virtaa paisuttamaan. Tämä tulee edustaja Lohen ja muiden tä-

män lakiehdotuksen ajajain tiliin. Mitä tulee minun kantaani tähän lakiehdotukseen nähden, niin kyllä sen pitäisi olla yksityisestä keskustelusta ed. Lohen kanssa hänelläkin tiedossa jo kuukausia sitten eikä ainoastaan tämöpäivän varhaisemmasta istunnosta. Edustaja Lohi muisteli jotakin kirjoitusta minun toimittamastani uskonnollisesta aikakauslehdestä. Ehkä minä sentään sen lehden toimittajana muistan sen lehden kirjoituksen vähän tarkemmin. Se kirjoitus, jota edustaja Lohi täällä muisteli, tosin ei ollut varustettuna minun nimikirjoituksellani, mutta minä vastaan siitä ollessani sen lehden toimittaja. Siinä kirjoituksessa ei puhuttu yhtään mitään tästä uskonnonvapauslakiehdotuksesta. Siinä lehdessä niinkuin siinä hengellisessä liikkeessä, jonka äänenkannattaja se lehti on, on useinkin pistetty kirurgipuukko niihin epäkohtiin ja mätäpaisiisiin mitä meidän vallitsevassa kirkossamme on, ja saattaisin tässä ilmoittaa ed. Lohelle, että vastakin tulen käyttämään sitä leikkausveistä, jos diagnoosi osoittaa samanlaisia mätäpaiseita olevan ja vielä ilmestyvän. Mielestäni siten tehdään terveellinen palvelus meidän kirkollemme, jotta voitaisiin ottaa varteen mitä epäkohtia siinä on korjattava. Mutta minun on uudistettava mitä täällä päivällä ensi sanoikseni lausuin, että kun on kysymys lakiehdotuksesta, joka koskee ei vain jotakin tai joitakin kirkkokuntia vaan uskonnollista elämää maassamme, en puhu kirkon palvelijana ja kirkkoherrana vaan henkilönä, joka pidän uskonnollisen elämän kaikkien kirkkokuntien yläpuolella. Mutta kun olen ruvennut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon palvelijaksi, en suinkaan ole tehnyt sitä epätietoisena tässä kirkossa vallitsevista epäkohdista, mutta selvästi tietoisena, että kaikesta huolimatta sittenkin minä saatan ja siinä on minulla tilaisuus kirkastaa Jumalan valtakunnan ylimaallisia arvoja. Sentähden se vihamielisyyden tuntu, mikä tällä lakiehdotuksella on Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa kohtaan, on minulle vastenmielinen. Ed. Lohen ihmettelyyn, että olisin muka toimittamassani lehdessä ilmoittamistani periaatteista luopunut, vastaan samassa lehdessä tätä uskonnonvapauslakiehdotusta käsittelevän kirjoitukseni sanoilla lehden

kesäkuun numerossa. Siis kannan ilmaiseni on paljon aikaisempi, kuin tämän päivän päiväistunnossa antamani lausunto tästä lakiehdotuksesta. Siinä olen kirjoittanut lyhykäisestii muutamia ajatuksia tästä lakiehdotuksesta. Ensiksikin että kristillisyydelle ei ole mitään hyötyä siitä, että ihmisiä pakolla sidotaan kuulumaan kirkkoon tai johonkin muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan. Senvuoksi en kiellä olevan syytä antaa sellaisten kristillisyyden vakaumuksellisten vihollisten päästä irti kirkosta; menkööt Herran nimessä. Raamatun henki ei tahdo ketään pakolla sitoa kiinni kristillisyyteen eikä se ole mitään kristillisyyttä, johon pakolla sidotaan ihmisiä. Hyväksyn siis, niinkuin olen lausunut täällä ennemmin, uskonnonvapauslain periaatteen. Mutta tämä lakiehdotus, joka nyt on käsiteltävänä, on toinen asia. On väärin sanottu, niinkuin tässä on jo kuultu monta kertaa, että me, jotka emme hyväksy tätä lakiehdotusta, joka nyt on käsiteltävänä, tahtoisimme uskonnonvapauden ja uskonnonvapauslain kokonaan kieltää. Uskonnonvapauslaki ylipäänsä ja tämä ehdollaoleva lakiehdotus eivät ole identtisiä. Voidaan laatia joku toinen laki, joka voisi paremmin täyttää tarkoitustaan. Se ehdotus uskonnonvapauslaiksi, joka nyt tässä eduskunnassa tulee olemaan päätöksenalaisena, on joko sellaisenaan hyväksyttävä tai hyljättävä. Kirjoitin lehdessä: „ellei sitä sellaisenaan hyväksytä, olisi hallituksen annettava uusi moitittaviin kohtiin nähden korjattu ehdotus. En hyväksy nyt tätä tehtyä ehdotusta tällaisena lyhyesti samoen siitä syystä, että se mielestäni avaa ovet ei ainoastaan vakaumuksellisten kristillisyyden vihollisten ulosmenemiselle vaan myöskin pakanuuden sisääntulemiselle. Se ei mielestäni kylliksi edellytä valkavaa harkintaa niissä, jotka ovat tulleet tai vasta tulevat houkutelluiksi hylkäämään uskonnollisen yhdyskunnan elämän ja se antaa mielestäni kohtalokkaan paljon tilaisuutta vietelevän agitation vaikutukselle. Ennemmin vähän ahtaampi kuin liian väljä laki, se on minun vanhoillinen käsitykseni siitä huolimatta, että sitä tänä „vapauden” ja „valistuksen” aikana pidetään naurettavana. Historia todistaa, että äkilliset kumoukset ovat aina tuoneet mukanaan irral-

lisuuden ja vallattomuuden. Tämä lakiehdotus onkin lähtenyt Kristuksen julkisten vihamiesten vaikutuksesta ja toimenpiteestä, ja siitä jo pitäisi ymmärrettävään minkä henkinen se on." Täällä on puhuttu, ettei tämä uskonnonvapauslakiehdotus tulisi saamaan aikaan luopumusta kirkosta. Mutta esimerkiksi Amerikan suomalaisten keskuudessa on kyllä näkössä kuinka on käynyt. Siellä on neljästä sadastatuhannesta suomalaisesta siirtolaisesta seitsemänkymmentätuhatta, jotka lukeutuvat uskonnollisiin yhdyskuntiin ja 330,000 on n. s. vapaita pakanoita. Eivät kristinuskon perustaja ja apostolit ole neuvoneet kritittyjä yhteistoimintaan Kristuksen vihollisten kanssa voimassaolevan yhteiskunnallisen tai uskonnollisen järjestyksen kumoamiseksi; päinvastoin kyllä löytyy toisenkaltaisia neuvoja. (Vasemmalta: Kyllä se hyvä lehti on). On se. Mitä lakiehdotuksen 12 §:stä lausumaani erityisesti tulee, on puhuja, jonka puhetta olen käsitellyt tässä, senkin käsittänyt väärin. Sanoin nimenomaan, kuten hänen kanssaan yksityiskeskustelussakin olen ennen sanonut, että 12 § on mielestäni kohtalokas sentähden, että siinä asetetaan uskonnollisista yhdyskunnista luopuvat edullisempaan asemaan kuin kristityt. Suomen kansankirkko on tunnustetusti suuri sivistystekijä tämän kansan elämässä, ja jos tätä sivistystekijää jotkut eivät halua kannattaa, on mielestäni tarpeen, että uskonnonvapauslaki määräisi sellaiset henkilöt kannattamaan vastaavalla tavalla jotakin muuta vaikkapa uskonnosta vapaata sivistystekijää. Silloin ei uskonnonvapauslaki panisi ahneutta houkuttelemaan uskonnollisesta yhdyskunnasta luopumiseen. Tämä oli mitä tarkoitin päivällisessä lausunnossani arvostelulla 12 §:stä. Siinä ei ollut puhetta enkä puhunut mitään että pitäisi vaatia sellaisia, jotka uskonnollisista yhdyskunnista luopuvat, maksamaan sittenkin jollekin kirkkokunnalle, joka minun mielestäni olisiikin kohtuuttomuus. Toistan sentähden, mitä jo edellä lausuin, etten lakia tällaiseen hyväksy, sillä se sisältää liian suuren oven uskottomuuden houkutuksille.

Ed. Kares: Minä pyysin puheenvuoron oikeastaan ed. Lohen puheen johdosta. Ed. Jussila kuitenkin kokolailla hyvin vastasi

siihen. Minä pyydän vaan lukea pitämästäni puheesta muutamia lauseita, jotka ovat aivan kuin ed. Lohen omasta suusta otetuja: „Minä olen aivan samaa mieltä kuin ed. Mannermaa”, lausuin minä, „että kristillinen seurakunta ei tästä maasta häviä ja että kirkko niin sanoakseni Kristuksen kirkkona ei myöskään häviä tästä maasta.” Kyllä minä olen siitä aivan yhtä vakuutettu kuin ed. Lohi. Ei mikään lainsäädäntö, tuli se minkäläinen tahansa hävitä seurakuntaa eikä kirkkoa. Sitä eivät ole hävittäneet edes itäisessä naapurimaasamme oleva hirvittävä uskonnonsorto ja vaino. Kirkolla ja kristillisyydellä on omat syvät juurensa, joita ei lainsäädännöllä hävitetä. Mutta kansankirkko sellaisena kuin me olemme sitä tottuneet käsittämään, kansankirkko luterisena kansan kasvatuslaitoksena, vaikuttajana kansan elämään, se kyllä on loppuva tämän uskonnonvapaudenlain voimaantultua, ja sitä minä en kansan omalta kannalta pidä siunauksena ja hyvänä. On sanottu että kirkolliskokous on uskonnonvapauslain hyväksynyt. Minäkin voisin kirkolliskokouksen jäsenenä hyväksyä sen. Minä voisin kirkon omalta kannalta sanoa, että tällainen vapaus on annettava sillä kirkko sellaisenaan ei millään tavalla tarvitse lain pakkovaltaa pitääkseen yllä sitä hengellistä kutsumusta, mikä sillä on. Mutta kansanedustajana, kun on tässä eduskunnassa ratkaistava, onko uskonnonvapaus säädettävä kansan elämälle, niin silloin täytyy minun asettua katselemaan asiaa jonkun verran toiselta kannalta.

Ed. Lohi mainitsi, että historia osottaa, miten uskonnonvapaudesta on ollut suuret siunauksensa. Jos katselemme sitä maata, missä uskonnonvapaus on ollut olemassa pisimmän aikaa ja missä se oli olojen pakosta asetettava yhteiskunnan perustukseksi, sentähden että uskonnollisia ryhmiä oli niin paljon, nim. Amerikassa, niin minkälaisen asiointilan me näemme siellä. Onko uskonnonvapauslaki ollut kansalle siellä menestykseksi ja siunaukseksi? Kirkot eivät suinkaan ole siellä hävinneet eivätkä seurakunnat hävinneet. Päinvastoin ovat siellä kirkot erittäin tukevalla pohjalla, vieläpä ovat rikkaita ja varakkaita kirkkoja, niin rikkaita, että ne tällä kertaa kykenevät lähettämään meille köyhään Euroopan suuria apuvaroja. Ei kirkko

häviä uskonnonvapauden kautta. Mutta katsellaan nyt, minkälainen tilanne on siellä yleisesti. Kirkkoja on lukematon määrä, joka-ainoa päivä syntyy siellä uusia lahkokuntia mitä ihmeellisimpine oppeineen. Meidän maassamme uskonnonvapauslakiin säädetään määräys, että 20 henkeä saa muodostaa oman kirkkokunnan, oman seurakunnan. Tai voisin kuvailla ja esittää mitenkä Amerikassa kilpailu näiden uskonnollisten yhdyskuntain välillä ei suinkaan ole ollut terveellistä eikä ole ollut Amerikan kansan elämälle siunaukseksi. Ja kaikesta näiden puuhasta ja toimesta huolimatta on kuitenkin Amerikassa miljoonia ihmisiä, jotka eivät ole saaneet opetusta kristillisyydessä, jotka eivät edes kristillisyyden sisällyksestäkään mitään tiedä. Tämä kuvailee meille, mihinkä tilaan joudutaan, jos uskonnonvapaus laaditaan varsinkin sellaiseksi kuin tämä esilläoleva lakiehdotus viittaa tien. Se ed. Lohelle.

Täällä ovat sitten muutamat muutkin puhujat lausuneet jotain. Ed. Swentorjetski on puhunut pitkältä ja asettunut asiassa kokolailla laskemaan leikkiä. Minä voin edustajalle vakuuttaa — hänen nimensä on sellainen, etten minä oikein osaa sitä lausua — minä voin vakuuttaa että minä voisin vastata näihin hänen sutkauksiinsa samanlaisilla sutkauksilla. Mutta asia on meidän mielestämme kuitenkin siksi vakava ja tämä hetki eduskunnassa siksi historiallinen, että minun mielestäni leikki ei tällä kertaa ole paikallaan. On kuitenkin eräs seikka, jonka tämän ed. puheesta tahtoisin ottaa esille, varsinkin kun ed. Kaila siihen tavallaan viittasi. Edustaja sanoi, että kokoomuspuolue, koska siitä niin paljon tulee tämän lain vastustajia, pettää ohjelmansa. Minä en sellaista petosta todellakaan ole nähnyt. Kokoomuspuolue on hyväksynyt sen ohjelman, minkä Viipurin kirkkopäivät viime talvena hyväksyivät. Näillä kirkkopäivillä oli maallikkoedustajia kautta Suomen maan yli tuhat henkeä eri ryhmistä ja eri puolueista. Puheenjohtajana oli siellä eräs maalaisliiton johtomiehistä. Ja nämä kirkkopäivät hyväksyivät ohjelmakseen lausunnon, jossa sanotaan että Suomen kirkkokansa ei voi hyväksyä sellaista uskonnonvapauslakia, missä joillakin eduilla houkutellaan luopumaan pois kris-

tillisistä yhdyskunnista, ja se on tämä kirkkopäivien kanta, joka on kokoomuspuolueen hyväksymä ja me nykyisen uskonnonvapauslakiehdotuksen vastustajat katsomme seisovamme tällä kannalla. Ja olen varma siitä, sanottakoon nyt mitä tahansa, että jos esimerkiksi tässä maassa pantaisiin tällä hetkellä toimeen kansanäänestys siitä kysymyksestä, johon täällä on enemmän kajottu, nim. kysymykseen, saako tässä maassa kasvattaa lapsia sillä tavalla, ettei niille anneta mitään opetusta kristillisyyden sisällyksestä, niin minä olen jotakuinkin varma, että enemmistö vastaisi kieltävästi tähän. Se ei tässä kohden uskonnonvapauslain ehdotusta hyväksyisi. Siksi voimakas mielipide on tämän ajatuksen takana.

Täältä äärimmäiseltä vasemmistolta eräs puhuja, nimeä en muista, puhui varsin suuriaanisesti ja räikeästi Suomen luterilaista kirkkoa vastaan. Nyt on kuitenkin mielestäni sillä tavalla, että jos äärimmäisen vasemmiston taholla yleensä noudatettaisiin tavallistakaan säädyllisyyttä, niin he tässä kysymyksessä olisivat hyvin tarkasti vaiti, ottaen huomioon sen, millä tavalla heidän opetusisänsä iläisellä maalla noudattavat yksinkertaisempiakin ihmisoikeuksia, kun on kysymys uskonnosta ja vapaudesta. Nämä oppi-isät itäisellä maalla ovat muuten tehneet todellakin merkillisen teon, he ovat saaneet Venäjän kaavoihinsa kuolleesta valtiokirkosta marttyyrikirkon, jonka keskuudessa yksi sankari toisensa jälkeen astuu pelottomasti näiden ihmispetojen eteen, joille ei vakaumus ja vakauksen puolesta seisominen uskonnollisissa sen paremmin kuin yhteiskunnallisissa asioissa merkitse mitään. Se on mielestäni meidän vasemmistolaisten sentähden tarkasti otettava huomioon. Jos he pääsevät valtaan tässä maassa, niin uskonnonvapaudelle on sanottava silloin ehdottomasti hyvästi. Se on aivan ilmeinen ja todistettu tosiasia.

Ed. Seppäsen lausunnossa minä en ymmärtänyt erästä kohtaa. Hän nim. sanoi, että papit synodalikokouksissaan tulevat pitämään huolen siitä, että kirkosta eroavilta otetaan kokolailla korkeita maksuja palveluksista, mitä papit heille tekevät. Minä luulen, että ed. Seppänen unohti kokonaan erään kirkkolain pykälän, jota mei-

dän pappien tulee ehdottomasti noudattaa, nim. sen, jossa sanotaan että me, luterilaisen seurakunnan papit, emme saa toimittaa minkäänlaista kirkollista toimitusta niille, jotka ovat ulkopuolella kirkollisten yhdistyksien. Siis mikään heidän verottamisensa jostakin toimituksesta lapsen kas- teesta tai aviiovihkimisestä, mitä he mah- dollisesti vielä voisivat joskus toivoa pa- peilta, ei toki tule kysymykseen.

Ed. Kailalle minulla kyllä olisi koko jou- kon sanomista. Minun ymmärtääkseni, jos asettuu sille kannalle kuin ed. Kaila, että puhutaan kirkosta vaan tavallisena yhdis- tyksenä, — sitä se nyt ei ole, siksi se ei vielä sentään muutu edes tämän uskonnon- vapauslainkaan kautta. — Jos siis tämä kirkko on tavallinen yhdistys, silloin ym- märtän kyllä, että vaan sen omilta jäseniltä kootaan jäsenmaksua ja toisille se ei kuulu mitään. Mutta sitä se ei nyt sentään vielä ole ja minä toivon että vielä sentään pitkä aika kuluu ennenkuin Suomen luterilainen kansankirkko tulee vaan tavalliseksi yhdis- tykseksi.

Toinen seikka, johon lyhyesti täytyy huomauttaa ed. Kailan puheessa, on se, että hän tässä yhteydessä kun me vaadimme us- konnonopetusta annettavaksi ainakin jos- sain muodossa niillekin, jotka tahtovat kir- kosta erota, huomauttaa meille erästä sa- nasta, että meidän on tehtävä toisille mitä me toivomme heiltä ja viittasi siihen, että jos me olisimme katolilaisessa kirkossa, niin me toki toivoisimme vapautusta katoli- sen kirkon pinteistä. On toki huomattava, ettei kukaan tältä paikalta ole kieltänyt aivan täydellistä uskontovapautta kaikilta kristityiltä yhdyskunnilta. Jokainen, joka on tästä asiasta puhunut, on myöntänyt, että jos katolinen vanhin tahtoo antaa lap- silleen katolista uskonopetusta, niin se on hänelle sallittu. Jos mihinkä tahansa kris- tilliseen lahkoon kuuluva vanhin tahtoo an- taa lapsilleen siihen lahkoon kuuluvaa us- konnonopetusta, se olkoon sallittu. Mutta ainakin toistaiseksi minä pidän sinä, että kristillisyyden olemukseen kuuluu se, että se ei niille, jotka ovat ulkopuolella kaiken kristillisen yhteiskunnan, anna niin sa- noaksemme täydellistä siveellistä vapautta. Sen täytyy pyrkiä vaikuttamaan niihin niin voimakkaasti kuin mahdollista. Ja se pyrkii niin kauvan kuin sillä mahdollisuus

on kaikille lapsille antamaan sitä opetusta, missä he saavat tietoa kristillisen uskon sisällyksestä. Se kuuluu kristillisyyden omaan olemukseen. (Eduskunnasta: Ja val- tiokirkon olemukseen) ja olen varma siitä, että, miten tahansa kirkon muoto muuttuu, miten tahansa kristillisyyden työn eri vai- heet kehittyvät tässä maassa, aina tulee kristillisyyden ankarasti tekemään työtä ni- den voittamiseksi, jotka ovat kirkon ulko- puolella, ja kristillisen opetuksen viemi- seksi niihinkin koteihin, joissa vanhemmat tahtovat tehdä sitä väkivaltaa, että he las- tensa sielun tappavat.

Ed. Ingman: Pyydän aluksi koske- tella eräitä yksityiskohtaisia huomautuksia, joita on tehty sitä lakiehdotusta vastaan, jonka hyväksymisestä tai hylkäämisestä nyt on puhe.

Niistä huomautuksista, jotka ed. Manner- maa teki, näytti hän mielestäni panevan pääpainon siihen, joka koski hautausmaa- pykälää, 10 §:ää. Hänen päähuomautuk- sensa ei ollut asiallista laatua, se ei koske- nut pykälän sisältöä, vaan hän katsoi, että tämä pykälä luonteeltaan koskee sellaista asiaa, joka olisi kirkkolaila järjestettävä ja että tässä siis on astuttu kirkkolain alal- le. Siinä mitä ed. Mannermaa mainitsi, voi olla jonkun verran perää, mutta ei asia ole aivan niin yksinkertainen ja selvä, kuin miltä se hänestä näytti. Huomautan en- siksikin, että vanhassa kirkkolaissa oli määräys, 18 luvun 11 §:ssä, että ne vieras- uskolaiset, jotka valtakunnassa ollessaan kuolevat, nauttivat täyttä oikeutta leposi- jaan kirkkomaalla, ilman koulua, laulua ja ruumissaarnaa. Kun sitten nykyinen kirk- kolaki säädettiin, niin oli kyllä esillä ky- symys, olisiko vastaava säännös otettava myös siihen. Ettei tätä asiaa unohdettu, näkyy siitä, että siinä kirkkolakiehdotuk- sessa, joka ilmestyi v. 1845, oli vastaava säännös. Mutta nykyisestä kirkkolaista jätettiin kuitenkin sitten tuo säännös vie- rasuskolaisista ja heidän oikeudestaan tulla haudatuksi luterilaiseen hautausmaahan pois ja se perusteltiin sillä, että säännök- siä vieraan uskon tunnustajista ei kirkko- lakikomitean mielestä voitu katsoa kirkko- lakiin kuuluviksi, ne kun eivät koskeneet seurakuntaa yksinänsä. Näin ollen tämä säännös on kyllä harkiten jätetty pois.

Nyt on asianlaita sellainen, että kun nykyinen kirkkolaki säädettiin, kumottiin vanha kirkkolaki sikäli kuin uuden kirkkolain säännökset ovat ristiriidassa sen kanssa, mutta ne jäivät voimaan, sikäli kuin ei ole vastaavia säännöksiä nykyisessä kirkkolaissa. Ja sentähden on katsottava, että tuo säännös vierasuskolaisten oikeudesta saada leposija kirkkomaalla on vielä voimassa ja että sentähden, kun eriuskolaislaissa vuodelta 1889 4 §:ssä säädettiin, että muun protestanttisen uskonopin tunnustajilta kuin evankelis-luterilaisen alkoon olko kielletty, jos sitä haluavat, saada evankelis-luterilaisen seurakunnan hautausmaalla säädettyjä maksuja vastaan leposija kuolleille, niin tämä säännös ei tiennyt mitään muuta, kuin mitä oli katsottava jo ennestään voimassaolevaksi. Tämä 1686 vuoden kirkkolain säännös ei koskenut muita kuin kristittyjä ulkomalaisia, sillä mitään uskonnonvapautta Ruotsin alamaisille ei silloin ollut. Se ei koskenut myöskään sellaisia, jotka eivät kuuluneet mihinkään kristilliseen yhdyskuntaan. Kysymys heistä on myöhemmin ollut vireillä. Ehdotus asetukseksi virallisen rekisterin pitämisestä mihinkään maassa laillistettuun kirkkoyhdyskuntaan kuulumattomista henkilöistä, josta hallitus vaati lausunnon vuoden 1898 kirkolliskoukusesta, sisälsi m. m. sellaisen määräyksen, että kun henkilö, joka on kirjoitettu viralliseen rekisteriin, kuolee, niin on vainaja haudattava, jos hänen omaisensa sitä haluavat ja suorittavat säädetyt maksut, jonkun kirkkoyhdyskunnan hautausmaahan, kuitenkin ilman sellaisia hautausmenoja, jotka sotivat yleistä järjestystä vastaan, ja kirkolliskouksella ei ollut mitään muistuttamista tätä säännöstä vastaan. Koko tämä asia on perinpohjaisesti selvitetty siinä kirkkolakikomitean mietinnössä, joka äskettäin on ilmestynyt ja joka tässä asiassa päättyy ehdotukseen, että kirkkolain 298 §:ään otettaisiin säännös, joka sisältää jokseenkin sitä samaa, kuin uskonnonvapauslakiin otettu. Minä olen tahtonut mainita tämän näyttääkseni, että kysymystä siitä, kuka on haudattava luterilaisen seurakunnan hautausmaahan, ei ole katsottu sellaiseksi, ettei kellään muulla olisi siinä mitään sananvaltaa kuin kirkolla ja kirkollisilla viranomaisilla.

Herra Kares teki aamupäivällä koko joukon huomautuksia ja pyydän kosketella joitakin. Hänen mielestään ensimmäinen pykälä: „Uskontoa saa Suomessa julkisesti ja yksityisesti harjoittaa, mikäli lakia tai hyviä tapoja ei loukata”, on muodoltaan aivan sopimaton. Ei se sentään sisällä mitään muuta kuin jokseenkin sanasta sanaan sen, mitä on hallitusmodon 8 §:ssä, siinä kun sanotaan, että Suomen kansalaisilla on oikeus julkisesti ja yksityisesti harjoittaa uskontoa j. n. s. Hän olisi tahtonut tähän lisäyksen siitä, että evankelis-luterilainen kirkko on Suomen yleinen kirkko. Minun mielestäni sellainen säännös kyllä olisi erittäin hyvä, mutta ei sen paikka ole uskonnonvapauslaissa, vaan hallitusmuodossa, ja niinkuin tiedetään, käytiin silloin kun hallitusmuotoa laadittiin paljon taistelua siitä, olisiko tämä säännös siihen otettava. Tähän lakiin, joka nyt on esillä, ei se säännös kuulu.

Mitä sitten tulee 8 §:ään, joka koskee uskonnonopetusta niin minun täytyy sanoa, että minä en oikein ymmärrä, kuinka uskonnonvapauslailla voitaisiin antaa määräyksiä uskonnonopetuksesta niissä erilaisissa kouluissa, joita valtio ja kunnat ylläpitävät. Minusta nämä säännökset kuuluvat niihin lakeihin, joilla näiden koulujen järjestysmuodon perusteet vahvistetaan, siis lakiin kansakoulun järjestysmuodon perusteista, lakiin oppikoulujen järjestysmuodon perusteista j. n. e. Tähän missään tapauksessa ei kategorista määräystä uskonnonopetuksesta voida ottaa, sillä tässä on kysymys ylipäänsä kaikista valtion tai kunnan ylläpitämistä kouluista, kansakouluista, oppikouluista ja muista oppilaitoksista, ja viimeksimainittujen joukossa on sellaisiakin — esim. kaikki ammattikoulut, — joissa ei ole uskonnonopetusta ja joihin tuskin vaaditaan tässä yhteydessä myöskään uskonnonopetusta otettavaksi opetusaineeksi.

Mitä pakanaveropykälään tulee, niin on tohtori Kaila sitä siihen määrin selvittänyt, että voin jättää sen sikseen.

Pyydän vielä lausua käsitykseni itse pääasiasta.

Täällä on sekä pappien että varsinkin myöskin maallikoiden taholta vastustettu esilläolevaa ehdotusta, paitsi näiden yksityiskohtaisten muistutusten nojalla, myös-

kin periaatteellisista syistä. Varsinkin on ed. Hästbacka antanut räikeän lausunnon, jonka jälkeen kyllä teologin — jota säätyä hän tuomitsee siihen alimpaan kuumaan paikkaan — on jonkun verran ikävä esiintyä. Minä tahdon nyt kumminkin sanoa, että tämä kysymys yleisen uskonnonvapauden säätämisestä on ollut vireillä yli 50 vuotta ja se on pantu vireille johtavalta kirkolliselta taholta. Minun tietääkseni ensimmäinen virallinen asiakirja, jossa laajasti perustellaan yleisen uskonnonvapauden oikeutusta ja tarpeellisuutta, on vuonna 1863 julkaistu kirkkolakikomitean mietintö, johon nykyinen kirkkolaki nojaa. Sen perusteluissa on tätä asiaa myöskin hyvästi ja perusteellisesti käsitelty, ja kun herra Hästbacka on esittänyt periaatteellisen perustelun vastakkaiselle käsitykselle, niin saanen minä tästä vanhasta asiakirjasta esittää muutamia otteita, jotka mielestäni sopivat vielä nykyaikana. Minä toivon, että herra Hästbacka ei kohtelee näitä sillä epäluulolla, jolla hän kohtelee meitä nykyajan teologeja — neidän ovat vanhanajan hyviä miehiä, arkkipiispa Bergenheim ja silloin käytännöllisen teologian professori, sittemmin piispa Schauman y. m., jotka ovat näiden lausuntojen takana. Tähän tapaan nämä nyt kirjoittavat yleisestä uskonnonvapaudesta. He sanovat, että „todellista uskonnollisuutta ei voi olla ilman vapautta, eikä vapautta sanan korkeimmassa ja syvimässä mielessä ilman uskontoa. Ei ole mikään siinä määrässä sydämen vakaumuksen ja omantunnon asia kuin uskonnollinen usko. Ollakseen todella olemassa vaatii se sydämen vapaata antautumista. Missä sitä ei ole, sisältyy siihen kauhistuttava valhe. Jos sentähden ulkonaisilla keinoilla tahdotaan pakottaa ihmistä määrättyyn uskonnolliseen vakaumukseen, niin sellaiseen menettelyyn ei ainoastaan sisälly mitä suurin ristiriita, vaan se on todellista epäuskonnollisuutta. Kirkko ei saa koettaa edistää kristinuskoa tällaisin pakkokeinoin, sillä sen olemukseen kuuluu, että se vaikuttaa ainoastaan sanan eikä minkään ulkonaisen väkivallan kautta. Sen on noudattaminen Vapahtajan esimerkkiä. Etsii turhaan hänen elämässään sellaista piirrettä tai sanaa, joka voisi antaa tukea sille käsitykselle, että hän olisi tahtonut pakkokei-

noin pitää ihmisiä koossa seurakunnassaan tai sellaisin keinoin viedä heitä sinne. Eräs peruspiirre Vapahtajan toiminnassa jumalanvaltakunnan levittämiseksi on, että hän käyttää ainoastaan sanan valtaa ja missä se hyljätään, suree vastahakoista kansaa, joka ei tahtonut ajatella etsikko aikaansa. Kun Sepeteuksen pojat tahtoivat käskä tullen taivaasta alas hävittämään Samarian kaupunkia, sanoi hän: ette tiedä, minkä hengen lapsia te olette. Hän, joka ajoi kauppiaat ulos temppelistä ja siten esimerkiksi pyhitti vakavan kurin kirkossa ja niitä kohtaan, jotka aiheettomasti tahtovat tunkeutua sinne tai pysyä siinä, hän antoi opetuslapsille armon hylkäämiseen nähden määräyksen: Jos teitä ei oteta vastaan eikä sanojanne kuulla, niin lähtekää pois siitä talosta tai siitä kaupungista ja puhdistakaa tomu jaloistamme. Vapahtajan poismenon jälkeen seurasivat hänen opetuslapsensa tässäkin suhteessa hänen esimerkkiään. Jyrkässä ristiriidassa näiden periaatteiden kanssa on se väärä tulkinta, mikä roomalaisessa kirkossa on annettu Vapahtajan sanoille: Pakoita heidät tulemaan sisälle. Valtion ei myöskään tule käyttää pakko-keinoja puheenalaisessa suhteessa. Valtio ei rankaise esim. rakkaudettomuutta lähimmäistä kohtaan, ei edes vanhempiakaan kohtaan, vaikka sellaisessa rakkaudettomassa menettelyssä ilmenee kristinuskon olemuksen tosiasiallista kieltämistä. Ankarampaa mittakaavaa ei saa puheenalaisessa asiassa käyttää, sillä erehdyksen ei tarvitse perustua niin syvään siveelliseen turmelukseen kuin rakkaudettomuus. Se seikka, että joku ei voi tulla siihen käsitykseen uskonnollisissa kysymyksissä, minkä yhteiskunta pitää oikeana, ei semmoisenaan ole rikos yhteiskuntaa vastaan. Eikä ole sitä sekään, että hän rehellisesti tunnustaa tämän kykenemättömyytensä ja ilmoittaa sen syyn ja sen vakaumuksen, mikä hänellä on. Ei sekään seikka, että hän pysyy siinä ja puolustaa sitä. Turhaan hakee vähintäkään tukea Vapahtajan tai hänen opetuslastensa sanoista sellaiselle menettelylle, että valtio ryhtyy pakkokeinoihin kristillisen uskon ja tunnustuksen edistämiseksi. Eivät ainoastaan ne lait, jotka rankaisevat rikoksena kirkon opista luopumisen tai siitä poikkeavien käsitysten suosimisen, vaan myöskin kaikki lait, jotka muulla tavoin tarkoitta-

vat jonkunlaista kirkkopakkoa, ovat pidettävät uskonnon ja omantunnon alalle tuotuna ihmissäntönä, joka ei ole sopusoinnussa Kristuksen hengen kanssa ja joka sentähden sekä valtiossa että kirkossa aiheuttaa niin haitallisia seurauksia, että niiden rinnalla näennäiset edut kadottavat kaiken merkityksen. Pakkolakien lähimäksi seuraukseksi tulee, jos niitä ankaruudella käytetään, että monet pakoitetaan teeskentelyyn, joka on erittäin vaarallinen yleiselle siveydelle ja siis valtiollekin, taikka välinpitämättömyyteen, indifferentismiin, joka pitää koko kysymyksen uskonnollisesta tunnustuksesta ja siitä, mitä siihen kuuluu, merkityksettömänä, ja näin ollen pitää parhaana liittymistä siihen tunnustukseen, jonka valtio tunnustaa, semminkin, koskapa liittyminen siihen tuottaa yhteiskunnallisia etuja, mutta siitä eroaminen yhteiskunnallisia haittoja. Toisaalta saattaa puheenalaisten pakkolakien ankara soveltaminen niissä, joilla on voimakkaampi luonne ja sentähden rohkeutta ruveta marttyyreiksi vakaumuksensa puolesta, herättää kiihkoilua, fanatismia, joka enemmän kuin mikään muu on omansa häiritsemään valtion rauhaa. Ellei taasen lakeja sovelleta, syntyy siitä se valtiolle vaarallinen käsitys, että valtio, kun sitä kohtaa uhma, ei niinkään ota huomioon uhmailua niitä lakeja vastaan, joiden säilyttämistä ja noudattamista se kuitenkin kaikessa vaatii. Myöskin kirkolle tuottavat tunnustusta koskevat pakkolait vahingollisia seurauksia. Samassa määrin kuin kirkko heikkenee tai on pakotettu luopumaan omista periaatteistaan oppiin, Jumalan palvelukseen, yksityiseen sielunhoitoon ja kirkkokuriin nähden, samassa määrässä se tulee estetyksi saavuttamasta tarkoitustaan. Mutta kuta suurempia yhteiskunnallisia haittoja seuraa luopumisesta kirkon tunnustuksesta ja kirkon armolaitosten käyttämisen laiminlyönnistä, sitä vaikeammaksi käy kirkolle tarpeellisella vakavuudella panna painoa opin puhtauteen ja käyttöä tosikristillistä kirkkokuria. Kuta yleisemmin ja kuta korkeammalle yhteiskunnassa höllyys ja välinpitämättömyys on levinnyt kirkon jäsenten keskuudessa, sitä turhemmaksi käy kirkon uskollisten ja vakavain jäsenten yritys saada aikaan oikaisua tähän tilaan. Mitä he, totuudessa ja lämpimästi harrastaen todellisen ja elävän kritillisyyden edistä-

mistä, vaativat, sitä pidetään kiihkon, fanatistmin ilmauksena tahi uudistuspuuhailuna silloinkin, kun se ei ole mitään muuta kuin vanhasta, puhtaasta evankelisesta kristinuskosta kiinnipitämistä.

Tähän tapaan kirkkolakikomitea vuonna 1863 perustelee yleistä uskonnonvapautta. Ja tahdon sanoa, että mielestäni tämä on yhä pätevää puhetta. Tältä pohjalta minäkin puolustan sitä ja katson, että seison siinä hyvällä, kirkollisella ja luterilaisella kannalla. Se on totta, että tuo komitea ei puoltanut vapautta uskonnosta. Se sanoo, että uskonnonvapaus on vapaus omistaa uskonnollinen vakaumus ja noudattaa sitä, eikä vapaus olla ilman uskontoa. Jotta ei minua syytettäisi siitä, että jätän pois, mitä komitea tästä sanoo, niin pyydän senkin lukea. Se ei ole hyvin paljon. Komitea lausuu, ettei sen ehdottamaa uskonnonvapautta pitänyt sekottaa siihen, jota vaativat ne, jotka omaksuen täydellisen uskonnollisen indifferentismiin, ovat välinpitämättömiä tai vihamielisiä ei ainoastaan luterilaisen kirkon tunnustusta, vaan koko kristinuskoa kohtaan, ja joiden puoltama uskonnonvapaus tarkoitti kunkin yksityisen ihmisen vapautta kaikesta uskonnosta eli täydellistä uskonnottomuutta. Komitean ehdottama uskonnonvapaus ei myöskään tarkoittanut, että valtio semmoiseen oli oleva uskonnoton, se on omaksuva uskonnollista välinpitämättömyyttä, jonka mielestä toinen uskonto ja toinen tunnustus on yhtä hyvä kuin toinenkin, ja sentähden ei tule olla mitään yhteyttä valtion ja kirkon välillä. Komitean mielestä uskonnonvapaus oli siinä, että valtio, vaikka se omaksui kristinuskon ainoana totisena uskontona, jopa määrättyä tunnustusta kristillisessä kirkossa oikeimpana, kuitenkin ei pakottanut ketään tähän todeksi tunnustettuun tunnustukseen ja sen ohessa antoi niille, jotka omaksuivat toisen tunnustuksen, ei ainoastaan täyttä vapautta harjoittaa uskontoa, vaan myöskin kaikki kansalaisoikeudet.

Näillä perusteilla 1863 vuoden komitea jo ehdotti, että kaikki ne yhteiskunnalliset lait, jotka jossakin suhteessa estivät uskonnonvapautta, kumottaisiin, ja että kaikki voimassaolevat asetukset, jotka koskivat kirkon suhdetta valtioon, perusteellisesti uudistettaisiin.

On tunnettua, että komitean ehdotus ei

silloin vienyttä lopulliseen tulokseen, ja 1880-luvulla, jolloin eriuskolalaislainsäädäntökysymys jälleen tuli vireille, osaksi puhalsivat toiset tuulet myös kirkossa. Mutta on huomattava myös, että tällaisen uskonnonvapauden säätämistä 1880-luvulla suuresti vaikeutti kreikkalais-katolinen kirkko nim. sen kautta, että tämä kirkko ei missään tapauksessa sallinut, että sen jäsenet erosivat siitä. Olisi ollut hyvin vaikea luterilaisessa kirkossa säätää täyttä vapautta erota kirkosta, niin kauan kuin vieressä oli toinen kirkko, johon saatettiin mennä, mutta joka ei päästänyt ketään jäsentänsä pois. Kun sitten tämän vuosisadan alussa nousi kysymys täydellisestä uskonnonvapaudesta siinä mielessä, että myös olisi oikeus erota kirkosta liittymättä mihinkään yhdyskuntaan ja kun 1908 vuoden kirkolliskokoukselta pyydettiin lausuntoa tätä tarkoittavasta ehdotuksesta niin kirkolliskokous asettui sen puolelle. En tiedä, olivatko siellä nuo turmiolliset teologit johtamassa, vai mikä lie ollut, mutta toiasia on, että niin kävi. Pyydän lukea lyhyen otteen uskonnonvapausvaliokunnan mietinnöstä asiasta. Siinä lausutaan valiokunnan enemmistön olleen sitä mieltä, että uskonnonvapaus maassamme on ulotettava kristinuskoa tunnustamattomiinkin uskonnollisiin yhdyskuntiin, jopa niihinkin henkilöihin, jotka eivät kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. Jos uskonnonvapauden periaate vaatii, että evankelis-luterilainen kirkko ei voi eikä saa millään pakkokeinoilla tai rajoittavilla määräyksillä koettaa pitää yhteydessään henkilöitä, joilla omantuntonsa vakaumuksesta on kirkosta eräviä mielipiteitä, niin on vielä luonnottomampaa koettaa yhteydessään pitää sellaisia, jotka eivät tunnusta kristinopin pääkappaleita, eikä edes Jumalaakaan. Heidän olonsa kirkon yhteydessä täytyy olla heille itselleen vastenmielistä ja sietämätöntä sekä kirkolle haitaksi, häiriöksi, pahenukseksi ja kuormaksi. Kristinoppia tunnustavat yhdyskunnat voivat vaikuttaa heidän parannukseensa yhtä hyvin, kenties paremminkin, heidän ollessa tällaisista yhdyskunnista erillään kuin niiden yhteydessä. Mitä taas näin laajalle ulottuvan uskonnonvapauslainsäädännön tarpeellisuuteen tulee, niin oli valiokunnan mielestä

huolestuttava, että maassa on paljon kasmattomia lapsia, ripilläkäymättömiä ja sellaisia, jotka eivät muutenkaan välitä kirkosta, sen pyhistä toimituksista ja järjestyksestä, vaan usein ovat vihamielisiä niitä kohtaan, jopa pilkkaavatkin niitä. Ja vaikkapa niin olisi, että ainoastaan vähäinen osa kansaamme olisi laajemman uskonnonvapauden tarpeessa, olisi sittenkin väärin rajoittavien määräysten pysyttämällä harjoittaa niitä kohtaan oman tunnon pakkoa. Samalle kannalle asettui myös 1918 kirkolliskokous, kun sen oli annettava lausunto siitä uskonnonvapauslakiehdotuksesta, joka on sen lainsäädännön pohjana, mikä tässä on esillä. Vastauksessaan hallitukselle ilmoitti kirkolliskokous hyväksyvänsä sen täydellisen uskonnonvapauden periaatteen, jolle uskonnonvapauskomitean laatimat lakiehdotukset olivat rakennetut. Tälle kannalle on siis kirkossa johtavalla taholla pitkin matkaa asetettu ja voidaan siis tosiasioilla torjua ne syytökset kirkkoa vastaan, joita täällä tänäänkin on niin runsaassa mitassa esitetty.

Muuten en voi olla lopuksi lausumatta ihmettelyäni siitä, että täällä on kirkkoa ja sen suhdetta uskonnonvapauteen ankaresti moitittu ja esiinnytty uskonnonvapauden suurina puoltajina ja sankareina sellaiselta taholta, jolla mielestäni ei tiedetä uskonnonvapaudesta enempää kuin muustakaan vapaudesta, sitä eikä tätä, sellaiselta taholta, jossa harrastus uskonnonvapauteen, silloin kun oltiin vallassa, ilmeni siinä, että kolmessa kuukaudessa tapettiin toistakymmentä pappia ja häväistiin kirkkoja ja rukoushuoneita tavalla, joka saattaa vielä jokaisen Suomen kansalaisen häpeämään, taholta, jolla ihaillaan oloja siellä, missä pappeja ja piispoja asetetaan seinää vastaan ja ammutaan sentähden, että he eivät suostu rukoilemaan niitä uusia jumalia, joita heidän eteensä asetetaan, taholta, jossa jos tänä iltana siellä saataisiin valta, meidän pappien kanssa koetettaisiin tehdä juuri samalla tavalla ellemme suostuisi polvillemme herrojen ihanteiden eteen. Kun sillä taholla puhutaan uskonnonvapaudesta, niin se on sulaa pilkkaa ja pyhän asian häväistystä (Eduskunnasta: Hyvä!).

Minä tulen äänestämään lain hyväksy-

misen puolesta. Ja minä teen sen siinä vakaumuksessa, että työ kristillisen uskonnon ja siveyden juurruttamiseksi kansaamme ei tule kärsimään siitä vaan se tulee edistymään. Minä toivon että sen epäkohdan poistaminen, joka sisältyy oleviin oloihin, vaikuttaa vapauttavasti kirkkoon. Minä uskon, että seurakuntaelämä elpyy, kun sitä ei paina pakollisuuden paino, ja olen vakuutettu siitä että uskonnonvapauden säätäminen siis tulee olemaan voitto niille aatteille ja sille työlle, jota evankelis-luterilainen kirkko tässä maassa on edustanut ja eteenkin päin tulee edustamaan. (Oikeistosta: Hyvä, hyvä!)

Ed. Tainio: Kun tähän asiaan on näinkin paljon aikaa uhrattu, niin sie-tänee lausua joku sana vasemmistonkin puolesta, ei puolueen eikä ryhmän sinänsä, vaan eräitä ajatuksia, jotka ovat sangen yleisiä Suomen työväen keskuudessa. Tämä on sitäkin tarpeellisempaa, kun täällä on esitetty useita lausuntoja, joissa on ollut sellainen pohjasävy, kuin vasemmiston taistelu uskonnonvapauden puolesta olisi taistelua uskontoa vastaan, aivan kuin se olisi vihamielisyyden ilmaus uskontoa ja uskonnollista elämää kohtaan. Tämähän on suuri erehdys. Täällä pastori Kares (Ed. Hakila: Kirkkoherra!) aivan kuin ivallisesti huomautti, että hänen kirkossaan on enemmän sosialisteja kuin porvareita. Kyllä mekin sen tiedämme, että meidän sosialistien keskuudessa on uskonnollinen elämä paljon syvempi ja laajemmalle levinnyt kuin porvarien keskuudessa. Ei siinä ed. Kares lausunut meille sosialisteille mitään uutuutta. Sitäpaitsi minä ei voi lainkaan ymmärtää, kuinka uskonnon viholliset viitsisivät vaivautua tällaiseen vaivaloiseen kirkonpuhdistustyöhön. Kirkollehan siitä on hyötyä, uskonnollehan siitä on hyötyä. Minä olen siinä suhteessa aivan samaa mieltä kuin professori Ingman ja tohtori Kaila. Ei uskonnon vihollisilla ole syytä tämän lain hyväksymisestä iloita, ei se tule millään tavalla kirkkoa ja uskontoa vahingoittamaan. Ja kun me äänestämme tämän lain puolesta, niin kyllä meistä suurin osa tämän tietää ja ymmärtää. Mitä taas kommunisteihin tulee, niin se seikka, että he tässä asiassa äänestävät tämän lain hyväksymisen puolesta, osoit-

taa, että he ovat langenneet aivan samaan syntiin vikapääksi kuin me noskelaiset. Tehän pönkitätte porvarillista järjestelmää, Suomen luterilaista kirkkoa, hyväksymällä tämän lain. Ja minä mielihyvällä merkitsen tämän teidän taktiikkanne muutoksen. Te kuljette samaan kadotuksen kuiluun tekin, johon me olemme jo aikoja sitten joutuneet.

Tämän asian yhteydessä puhua ateismista ja pakanuudesta niinkuin täällä vanhoilliselta taholta on tehty, on aivan turhaa. Paatunut ateisti saattaa aivan hyvin olla sen kirkon yhteydessä niinkuin porvariateistit ovat. Ei se tuota ateistille tunnontuskaa, että antaa vihkiä itsensä ja kastaa lapsensa ja suorittaa kirkollismakсут. Ne suorittaa ateisti mielihyvällä. Ei se paatuneen ateistin omaatuntoa loukkaa. Mutta uskonnonvapauden puute loukkaa niiden omaatuntoa, joilla on todellakin uskonnollisia vakaumuksia. En minäkään tässä esiinny ateistien puolesta enkä ateistina. Minä sitäpaitsi en ole ateisti. Minä uskon Jumalaan, mutta pirun jyrkästi kiellän. Muuten minä olen tavattoman kiitollinen kirkkoherra Karekselle hänen puheestaan. Hän oli harvinaisen rehellinen, minun ymmärtääkseni niin rehellinen, että minä en ole niin rehellistä pappia tavannut kuin aniharvoin. Hän erotti nimittäin Suomen evankelis-luterilaisen kansankirkon Kristuksen kirkosta. Ja siinä hän teki erinomaisen oikein. Se oli harvinaista rehellisyyttä. Hän myönsi, että hyväksyttäköön vaan tämä laki, kyllä Kristuksen kirkko elää. Mutta Suomen luterilaisen, evankelis-luterilaisen kansankirkon kuolinkelloja soitetaan. Sellaista sen puheen olla pitää, suoraa ja asiallista. (Eduskunnassa naurua.) Mutta minä en ole päässyt vaan selville siitä, kummanko kirkon etuja täällä kirkkoherra Kares ajoi. Kyllä hän sentään oikeastaan unohti kokonaan Kristuksen kirkon edut, jos minä oikein häntä ymmärsin, ja puhui vaan Suomen evankelis-luterilaisen kansankirkon puolesta. Minä olen aivan samaa mieltä kuin hän, että ne ovat kaksi aivan eri asiaa, kaksi eri kirkkoa, joilla on sitäpaitsi eri uskontunnukset, ei lainkaan samat. Minä en ole suinkaan meidän luterilaisen kansankirkon ystävä. Kaukana siitä, juuri sen takia, että meidän luterilainen kansankirkkomme ei ole Kristuksen kirkon ystävä. Jeesus opet-

ti, mitenkä ihmisen tulee elää päästääkseen sopusointuun itsensä kanssa, oman tuntonsa, Jumalansa kanssa, ja näitä opetuksia vastaan tuskin voi asiallisia muistutuksia tehdä. Niiden seuraaminen on terveellistä kaikille ateisteillekin. Mutta tämän opin, millä tavalla ihmisen tulisi elää, tämän Jeesuksen opin on kirkko muuttanut opiksi Jeesuksesta, opiksi Jumalan Pojasta, opiksi saastuttamattomasta sikiämisestä, opiksi kaikesta muusta mahdottomuudesta. Enhän minä enään pääse meidän kirkon kautta taivaaseen enkä pääse sen uskolliseksi opetuslapseksi, jos minä koettaisin elää niinkuin Jeesus opetti, jollen samalla usko, että Hän oli Jumalan Poika. Minä pidän Uutta Testamenttia paljoa suuremmassa arvossa kuin kaikkia kirkon tunnustuskirjoja yhteensä ja mitään uskontunnustuksia. Minulla on ollut ihmeellinen vaisto tai melkein intohimo näihin uskonnollisiin asioihin ja Uuteen Testamenttiin ja sieltähän minä olen tottakin löytänyt mitä kauneimman uskonnon, mitä ihanimman ja sopusointuisimman elämäkäsitteksen, sen uskonnon, jonka perustaja kertoo tarinan Rikkaasta miehestä ja Latsaruksesta. Rikas mies joutui ehdottomasti helvettiin, ehdottomasti vain sen tähden, että hän oli rikas. Ei siitä kerrota, että hän oli jumalaton pakana. Siitä kerrotaan, että hän eli yllisyydessä ja loistossa, niinkuin meidän tavalliset porvarit, ja siitä syystä joutui helvettiin. Entäs köyhä mies? Ei kerrota, että hän uskoi Jeesusta Jumalan Pojaksi. Kerrotaan vain että hän oli köyhä, eli niistä muruista, jotka olivat rikkaan pöydältä pudonneet, ja tästä syystä tämän köyhyytensä takia pääsi taivaaseen. Usko, jonka mukaan köyhä ei lainkaan helvettiin joudukaan. Eikä ainoastaan tämä. Samallainenhan on kertomus rikkaasta nuorukaisesta, joka tahtoi tulla vanhurskaaksi, oli täyttänyt kaikki lain käskyt, täyttänyt kaikki ne ehdot, joita luterilainen kirkko asettaa noin kuvaannollisesti, ja hänelle sanoo Kristus: „Mene ja myö omaisuutesi, ja’a köyhille, ja sitte seuraa minua”. Tämä rikas mies meni murheellisenä pois. Hänen olisi tehnyt mieli olla vanhurskas, olla kirkon jäsen ja samalla kapitalisti, mutta ei se käynyt laatuun tämän uskonnon perusteella. Hän pani valitsemaan: Tuolla puolen rikkaus ja loisto, tällä puo-

lella onnellinen, sisäisen tyydytyksen täyttämä elämä. — Tätähän voisi jatkaa kuinka pitkälle tahansa ja tekee mieli tottakin vähän jatkaa näille oikeistofariseuksille. Muistuu mieleeni kertomus fariseuksesta ja publikaanista. Me täällä vasemmalla olemme publikaaneja, oikeita vuohipukkeja, mutta samallaisesta vuohipukista sanoi Kristus, kun vuohipukki vain huusi: „Herra armahda minua” — eikä tehnyt mitään muuta; tuollainen vaistomainen huuto ilman uskontunnustusta — että hän meni hurskaampana kotiinsa kuin se fariseus, joka oli täyttänyt kaikki kirkkonsa vaatimukset. Jos meidän luterilaisen kansankirkon papit saarnaisivat enemmän ja yhtä terävästi kuin Kristus: „Helpompi on kamelin käydä neulansilmän lävitse kuin rikkaan tulla taivaanvaltakuntaan”, (kuulkaa) kirkot täyttyisivät köyhistä. Ei täällä vasemmistossa ole sen uskonnon vastustajia. Mutta täällä ei kyllä osata antaa arvoa sellaiselle kirkolle, joka on unohtanut kaiken tämän, joka kaikessa siinä suuressa luokkataistelussa, jota maailman köyhälistö käy kapitalismia vastaan, säännöllisesti ja aina asettuu kapitalismin puolelle köyhiä vastaan. Sieltä kirkosta eivät kyllä köyhät lohdutusta saa, sieltä niille annetaan kiviä leivän asemasta. Tämän minä sanon yleiskuvauksena kirkon luonteesta. Minä tiedän, että on pappeja, kirkon palvelijoita, uskonnollisia ihmisiä, jotka eivät ole tällaisia, mutta sellaisen yleiskuvan siitä täytyy saada. Ja sitten puhutaan tämän kirkon opetustyöstä, kasvatustyöstä! Se oli aikana, jolloin opetettiin Suomen kansalle lukutaitoa, mutta nykyisin me löydämme tämän kirkon papit kansakouluissa ja johtokunnissa itse kansakoululaitoksen vastustajina, useimmiten pyrkimyksellä johtaa kansakoululaitos mitä vanhoillisimpaan ja mahdottomimpaan suuntaan. Tämän kirkon opettajat ja kasvattajat ja paimenet, kaikkialla ne tavataan äärimmäisen vanhoillisina säilyttämässä kaikkea sitä huonoa, mitä meillä on, vastustamassa kaikkea sitä uutta ja hyvää, mitä meille tarjotaan. Sama kirkkoherra Kares puhui siitä, mikä on Suomen kansan tahto. Suomen kansa on osoittanut tahtonsa valitsemalla tänne vasemmistoon siksikin suuren ryhmän niitä, jotka puoltavat omantunnonvapautta, uskonnonvapautta. Ja siellä porvaristossa-

kin, kuuluu onneksi olevan sangen suuri huomattava osa edustajia, jotka vihdoin ovat tässä asiassa päässeet samalle kannalle. Emme me tottakaan voi tätä kirkon opetus- ja kasvatustyötä suuriarvoisena pitää. Me pidämme koulun opetus- ja kasvatustyötä paljon tärkeämpänä — ja sentähden täällä on oppivelvollisuuslaki säädettykin — ja tämä kasvatustyö, mikä aikanaan on kirkolla ollut, on aikoja sitten siirtynyt toisaalle. Silloin kun kirkko palautuu jälleen alkukristillisyyden kannalle, palautuu Jeesuksen opin kannalle, silloin kun ei ole enään eroa Kristuksen kirkon ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon välillä, silloin tällä kirkolla tulee olemaan, siitä olen vakuutettu ja tietoinen, Suomen köyhän kansan mitä hartain ja lämpimin kannatus. Mutta niin kauan kuin kirkko esiintyy työväen poliittisten vaatimusten vastustajana, silloin sitä kohdellaan sen mukaan ja luottamus on sen-arvoinen.

Mutta minä odotan kaikista sellaisista toimenpiteistä, jotka johtavat kirkon sisäiseen puhdistukseen — ja tätä uskonnonvapauslakia minä pidän yhtenä sellaisena edistysaskeleena, ei ehkä niin tärkeänä kuin täällä useat ovat kuvitelleet, mutta kuitenkin sittenkin suuriarvoisena edistysaskeleena, — kun tällaista tietä pitemmälle kuljetaan, niin seurauksena epäilemättä onkin uskonpuhdistus. Ei uskonpuhdistus päätynyt Lutheruksen aikana, sen täytyy jatkua kautta aikain. Mutta jos pääsemme sille asteelle, että meidän kirkkomme myöntää sen, mitä täällä äsken eräs pappi lausui, että Jumala on Vapauden Jumala, mutta ei ainoastaan Vapauden Jumala mutta myös Oikeuden Jumala ja Totuuden Jumala, silloin kun kirkko myöntää tämän, silloinhan sen täytyy pakostakin kirkkona antaa tukensa, siunauksensa ja kannatuksensa sille politiikalle, jota täällä vasemmisto ajaa. Silloin on niiden aika lyödä kättä keskenään.

Täällä on tämän ohella puhuttu uskonnonopetuksesta kouluissa, vaikka minä kyllä pelkään, ettei se tule tämän asetuksen kautta säädettyksi. On sanottu, että siitä tulee vahinkoa, kun meidän lapsemme eivät saa enään opetusta kristinuskossa. Mutta minä olen isä ja olen nähnyt, kuinka minun pojalleni on koulussa uskontoa opetettu ja olen ollut muutenkin tilaisuudessa lähesty-

mään muutakin koulunuorisoa ja minä en ole ikänä tavannut muuta kuin yhden uskonnollisen koululaisen, ja minä olen niitä sentään tuhansia tavannut. Yhden minä olen tavannut kaiken kaikkiaan, johon tämä opetus on vaikuttanut, ja se opetus vaikutti ainoastaan sentähden, että uskonnonopettaja oli itse hartaasti uskonnollinen. Kuinka paljon turhaa työtä ja vaivaa! Pienelle kuusivuotiaalle opetetaan uskontoa lastentarhassa, kansakoulussa opetetaan uudestaan samaa ja senjälkeen lyseossa. Se on mitä tärkeimpänä opetusaineena kaikille näille koulupojille, ja sieltä ei kuitenkaan löydy, ei yhtä prosenttia niitä, jotka olisivat uskonnollisen tunteen elävöittämiä, ei yhtä prosenttia. Siellä vallitsee koulunuorison keskuudessa mitä täydellisin pakanuus, täydellinen uskonnonoppien halveksuminen. Tähän on johtanut se tapa opettaa uskontoa kouluissa, mikä meillä täällä on valalla. Ja eihän voi, nämä käytännölliset tulokset nähtyään, muuta kuin halveksia ja vastustaa sellaista opetusta; olisi parempi ettei sitä olisi opetettu lainkaan. Koulunuoriso olisi uskonnollisempaa, se ei oppisi pilkkaamaan ja halveksimaan uskontoa niinkuin sen nyt täytyy oppia. Olisi edes opetettu siveysoppia, joka kyllä yliopistossa on oppiaineena juristeilla ja filosofisessa tiedekunnassa. Siinä olisi käytännöllistä elämän viisautta, joka olisi sopusoinnussa oppilaiden omientuntojen ja käytännöllisen järjen kanssa ja tämä vaikuttaisi sentään paljon puhdistavammin ja elävöittävämmiin kuin sellainen uskonnonopetus, jota meillä on. Mutta sitäpaitsi kuinka monet meidän uskonnonopettajat niin kansakouluissa kuin oppikouluissakaan itse uskovat mitä opettavat. Täällä eräs edustaja kysyi, tästä asiasta puhuessaan, kuinka voi sellainen opettaa kristinuskoa, joka ei itse kuulu kristilliseen kirkkoon eikä sitä hyväksy. Niinhän on asianlaita nyt. Eihän se merkitse sitä että opettaja uskoo tai hyväksyy kristinuskon totuudet, vaikka hän virkansa puolesta opettaa sitä. Melkein joka ainoa voisi löytää omasta tuttavapiiristään sellaisia uskonnonopettajia, jotka itse eivät usko rahtuakaan siitä mitä opettavat. Mutta eihän tämä asia, uskonnonopetus kouluissa, olekaan tällä kysymyksellä vielä ratkaistu. Tässähän siitä vapautuvat ainoastaan sellaiset lapset, joiden vanhemmat eivät kuulu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Taistelu

tässä ei ole, kuten sanottu, loppuunsa purettu, sitä jatketaan siksi kunnes uskonnon-opetus kouluista on kokonaan poistettu.

Sitten on suurta ääntä pidetty myös erinäisten puhujain taholta siitä verovapaudesta, mistä tulisivat hyötymään ne, jotka eroavat pois evankelis-luterilaisesta kirkosta. Kyllä niillä kirkosta eronneillakin on omia siveellisiä, eettisiä harrastuksia, jotka nielevät yhtä paljon varoja kuin kirkollismaksut. Eivät nämä ihmiset useimmissa tapauksissa ole vailla sellaisia eettisiä harrastuksia. Usein niitten kulttuuriharrastukset ovat paljon voimakkaampia. He saattavat uhrata siihen, missä heidän harrastuksensa ovat, kymmenen kertaa enemmän kuin uhraavat kirkon hyväksi ne, jotka sinne kuuluvat. Mutta sitäpaitsi vaikkei näin olisikaan, niin minä yhdyn sen helsinkiläisen yliopistomiehen ajatukseen tai sanoihin, joka lausui tästä asiasta puhuttaessa: sehän olisi samaa kuin täytyisi raittiusmiehen maksaa erityistä viinaverosentakia, ettei juo. Jollei kerran kirkkoa tarvitse, miksi siitä maksaa. — Jos minä olisin kirkon vihollinen ja uskonnon vihollinen, niin minä äänestäisin tätä uskonnonvapauslakia vastaan. Sen kautta, jos tämä laki tulisi hylätyksi, rappeutuminen kirkossa lisääntyisi, sen vaikutusvalta kansassa kävisi vielä pienemmäksi ja sitten tapahtuisi suurempi lohkeaminen. Mutta vaikka minä tiedän, että kirkko tästä hyöttyy, hyöttyy uskonnollinen elämä, niin minä äänestän juuri sentakia lain puolesta, uskonnon ja kirkon ystävänä. Kyllä siitä on hyötyä yhteiskunnalle kokonaisuudessaankin. Kuten sanottu, minä tällaisten toimenpiteiden seurauksena odotan uskonpuhdistusta kirkossa; kirkon opettajain ja pappien täytyy pitää parempaa huolta lampaistaan, sen jälkeen kuin ovi navetassa on auki. Nyt näitä lampaita on saanut hoitaa kuinka huonosti tahansa, keritä vain, kun ne ovat kaivanneet ruokaa tai huolta, kun on ollut tiedossa, että tästä ne eivät pois pääse.

Ed. Vennola: Pyysin puheenvuoroa huomauttaakseni ainoastaan parista seikasta. Täällä on keskustelu käynyt useitten puhujain taholta sellaisessa äänilajissa ikäänkuin tässä olisi kysymys jonkun uuden oikeuden myöntämisestä Suomen kansalle. Kuitenkin on asianlaita niin, että jo hallitusmuodon 8 §:ssä säädetään nimenomaan, että jokaisella Suomen kansalaisella

on oikeus harjoittaa julkisesti tai yksityisesti uskontoa, mikäli se ei loukkaa lakia ja hyviä tapoja sekä myös sen mukaan, kuin erikseen on säädetty, luopua siitä uskontokunnasta, johon hän kuuluu, ja liittyä uuteen uskontokuntaan. On siis jo nykyisessä hallitusmuodossa Suomen kansalle annettu pääasiassa se oikeus, mistä nyt on kysymys. Ei ole siis mikään uusien oikeuksien myöntäminen nyt kysymyksessä. Perustuslakivaliokunta onkin, kun se on yhtynyt puoltamaan tätä uskonnonvapauslakia, todennut, että se toteuttaa ainoastaan tämän hallitusmuodon 8 §:ssä jo Suomen kansalle luvattua oikeuden.

Tahtoisin myös huomauttaa erästä toisesta seikasta, nimittäin siitä, että käsitykseni mukaan tämä uskonnonvapauslaki on velkaa Suomen vapaudelle. On huomattava, että kaikkialla poliittinen vapaus ja omantunnon- ja uskonnonvapaus ovat taistelleet voittoon yhtä rinnan. Niin on tapahtunut myöskin meillä. Kun 1905 hiihkan vapaammat valtiolliset tuulahdukset alkoivat tuntua maassa, asetettiin seuraavana vuonna heti komitea laatimaan uskonnonvapauslakia. Parin vuoden päästä se saikin työnsä valmiiksi ja 1910 saatiin silloinen armollinen lupa antaa valtiopäiville siitä esitys. Valtiolliset olot tekivät kuitenkin asian jatkamisen silloin mahdottomaksi. Kun sitten taas 1917 Venäjällä tapahtuneen vallankumouksen jälkeen valtiollinen vapaus alkoi koittaa maalle, asetettiin jo samana vuonna toinen uskonnonvapauskomitea laatimaan uskonnonvapauslakia, joka sitten saman vuoden lopulla saikin ehdotuksensa valmiiksi. Kun asiasta oli kirkolliskokous antanut puoltavan lausuntonsa, korkein oikeus, tuomiokapitulit y. m. asianmukaisessa järjestyksessä lausuneet mielipiteensä, voitiin sitten 1920 antaa eduskunnalle se esitys uskonnonvapauslaiksi, jonka perusteella asia nyt on esillä. Totean siis, että uskonnonvapauden käsittely on meillä kulkenut aivan yhtä rintaa poliittisen vapauden kanssa. Kun sitä nyt pyritään toteuttamaan, niin suoritetaan siinä ainoastaan tämän työn jatkoa, jatketaan poliittisen ja uskonnollisen vapauden yhtärintaista kulkua.

Mielipiteet lain yksityiskohdista näyttävät olevan hyvin erilaiset. Kun suoritettiin lähetekeskustelua perustuslakivaliokuntaan, esiintyi asiassa kaksi hengen miestä, kaksi pappia. Toinen selitti, että laki yksityis-

kohdissaan edistää jumalattomuutta ja tekee Suomen kansan jumalattomaksi. Toinen selitti, että tämän lain voimaan tultua vasta alkaa varsinainen uskonnollinen elämä Suomen kansassa ja hän viittasi silloin, että koko uskonnonvapaus perustuu luterilaisen kirkon esiintymiseen uskonnon historiassa. Se oli taistelua voittoon juuri vapauden perusteella. Tämän illan keskustelut ovat johtaneet esille myös samanlaisia vastakkaisia muistutuksia. Olen kuitenkin saanut sen käsityksen, että niistä muistutuksista huolimatta, mitä yksityisesti eri tahoilta voidaan tehdä tämän uskonnonvapauslakiehdotuksen yksityisiä pykäläiä vastaan, sen avulla kuitenkin voidaan selviytyä siitä varsinaisesta pääasiasta, mikä nyt on kysymyksessä. Olen vakuutettu siitä, että voidaan selviytyä hautausmaakysymyksestä, josta on niin paljon tänä iltana puhuttu. Olen myöskin vakuutettu siitä, että voidaan selviytyä uskonnonopetusky-symyksestä, joka onkin oikeastaan käsiteltävänä toisella kertaa, toisessa yhteydessä kuin tämä uskonnonvapauslaki. Olen myös vakuutettu siitä, että se ikärajoitus oikeudelle luopua uskonnollisesta yhdyskunnasta, ei tule paljon paremmaksi tai huonommaksi, onko ikäraja 18 vuotta tai onko se 21 vuotta.

Minusta tuntuu, kuin ne muistutukset, joita on tehty, ovat kantavuudeltaan niin vähäisiä, että ei ole syytä hyljätä tai asettua hylkäävälle kannalle niin tärkeään uudistukseen nähden kuin se laki sisältää, mikä nyt on kysymyksessä. On tietysti totta, että esilläoleva uskonnonvapauslaki on kompromissin tulos ja eri tahoilla on eri kohdissa toivottu erilaista järjestelyä. Mutta jos asiaa katsoo kokonaisuudessaan, niin luulen, että tällä hetkellä ja arvosteltavana olevassa tulevaisuudessakaan tuskin on saavutettavissa parempaa, tarkoituksenmukaisempaa uskonnonvapauslakia, kuin mikä nykyään on esillä. Olen myöskin sitä mieltä, että nyt esilläoleva uskonnonvapauslaki todellakin tulee edistämään uskonnollista elämää Suomessa ja että se tulee olemaan lähtökohtana Suomen kansan uskonnollisen elämän uudistumiselle. Minä kannatan lain hyväksymistä. Ilmoitan myöskin samalla, että edistysmielinen ryhmä tulee yksimielisenä äänestämään tämän lain hyväksymisen puolesta.

Ed. Lohi: Luovun.

Ed. Kylänpää: Ed. Pilkka täällä pahaksui pakanasanaa. Kirkkolain 6 §:n mukaan on oikeus erota evankelis-luterilaisesta kirkosta ja liittyä johonkin toiseen uskontokuntaan, kristilliseen uskontokuntaan. Miksi niitä sitten sanotaan, jotka eivät tunnusta mitään uskontoa, joita varten kaiketi suurelta osalta tätä kyseessä olevaa lakia laaditaan? Minä en tiedä tähän asti muuta kuin että heitä on kutsuttava pakanoiksi.

Kun kuulin ed. Tainion pilkan, täytyy huomauttaa, että kristinuskon kannattajat ajattelisivat, minkäkaltaisen kumppanin he ovat saaneet. Minä ihmettelen, että Suomen kansan eduskunnassa saa nyt jo tehdä niin paljon pilkkaa pyhimmistä asioista. Olisin luullut, että täällä olisi tätä asiaa voitu käsitellä vakavammin, sillä minusta se on ainakin siksi vakava asia, etten olisi suonut sitä niin ivaten ja pilkaten käsiteltävän. Ja niin paljon kuin on pilkattukin evankelis-luterilaisen kirkon paimenia, niin on tämä asia kuitenkin meille omantunnon asia, ja minä epäilen, vieläkö tämän kansan ja tämän eduskunnan puolesta puhutaan sen edessä, joka kaikki voi muuttaa.

Ed. Hästbäck: De bevis som riksdagsman Ingman här lämnade såsom stöd för föreliggande religionsfrihetslag, nämligen biskoparnas Bergenheims och Schaumans uttalanden för flere årtionden tillbaka, äro enligt mitt förmenande icke några bevis. Jag är fullt övertygad om att skulle nämnda biskopar leva under nuvarande förhållanden och varit i tillfälle att fördjupa sig i nu föreliggande religionsfrihetslag och åhört riksdagsman Tainios andragande, så hade aldrig de uttalanden, som professor Ingman uppläste, kommit till offentligheten. Riksdagsman Tainios andragande bestyrkte även till fullo att de farhågor jag befarar äro fullt grundade. Och jag frågar: kan man ännu med gott samvete efter riksdagsman Tainios andragande rösta för lagen? Jag vill icke upptaga tiden med att ingående bemöta professor Ingman; framtiden får utvisa vem som har rätt professor Ingman eller jag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mannermaa ed. Kareksen y. m. kannat-

tamana kannattanut valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseita. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mannermaan ehdotukseksi. Niin on myöskin ed. Bäck ed. Jeppsonin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen ja että hallitus ensi tilassa antaisi eduskunnalle uuden ehdotuksen uskonnonvapauslaiksi, jossa ehdotuksentekijän mainitsevat epäkohdat poistetaan, siten että mihinkään uskontokuntaan kuulumattomat kansamme jäsenet velvoitetaan suorittamaan sivistysveroa, jonka perusteet eduskunta myöhemmin määrää. Kutsun tätä ehdotusta ed. Bäckin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Nyt tulee äänestettäväksi lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Siinä tapauksessa että lakiehdotus hylätään, tulee äänestettäväksi ed. Mannermaan ja ed. Bäckin tekemistä anomusponseista. Muussa tapauksessa minä katson ne rauenneiksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Sihtööri lukee kirjallisen

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen uskonnonvapauslaiksi, sellaisena kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”; jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on „jaa”-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 137 jaa- ja 25 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen. Tässä tapauksessa raukeavat anomusponnet.

Asia on siis loppuunkäsittely.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että 2) asia poistetaan päiväjärjestyksestä.

3) Ehdotus laiksi sosiaalihallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 19 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Minä ihmettelen tätä perustuslakivaliokunnan mietintöä, kun siinä ei ole vastalauseita, vaikka siellä valiokunnassa pitäisi olla myöskin vasemiston edustajia, sosialidemokraatteja ja työväen puolueen edustajia. Tämä ehdotus tietää nyt sosiaalihallituksen lakkauttamista, sen ainoan viraston, joka on ajanut jonkun verran työväen asiaa, jolle on eri laeissa, suojeluslaissa, työsopimus- ja työsääntölaissa asetettu useita tehtäviä. M. m. työsääntölaissa sosiaalihallitukselle on annettu tehtäväksi tarkastaa ja vahvistaa työsäännöt, joita nyt juuri näinä aikoina laaditaan ja joutuvat sen vahvistettaviksi. Minun mielestäni sosiaalihallitusta ei olisi lakkautettava, ei ainakaan ensimmäisenä, ennenkuin muut keskusvirastot, keskuhallitukset on lakkautettu. Sosiaalihallituksen lakkauttamisella näytään pyrkivän nyt siihen, että päästään eroon kahdesta oppineesta herrasta, se on ylitirehtööri Böökistä ja sitten ylitarkastaja Onni Hallstenista. Nämä herrat ovat yhteiskunnallisissa kysymyksissä, joskaan ei sosialistisella kannalla, niin ovat kuitenkin melkoista radikaalisempia, kuin mitä sosialiministeriö on ollut. Sosialiministeriöllä, jos sillä olisi esittää aloitteita työväen kysymyksissä, mistä se voi sanoa, että se on niistä tehnyt aloitteen, niin se olisi hyvä, jos se edes yhdenkin kunnollisen semmoisen asian voisi esitellä. Mutta sen tilillä ei ole mitään muuta kun kielteisiä asioita. Asiasta voisi esittää yksityiskohtaisia seikkoja, mitä kaikkia ehdotuksia sosialiministeriö on kumonnut, jarruttanut ja melkoisessa määrässä huonontanut siitä, mitä ne ovat olleet sosiaalihallituksen ehdotuksina. Siellä makaa sosialiministeriön pöytälaatikossa monia tärkeitä ehdotuksia, jotka ovat lähteneet sosiaalihallituksesta, joita ei ole

päästetty sen pitemmälle, ne ovat sinne tapetut. Eduskunnassa tehdyistä aloitteista, joita täällä on tehty, niin niiden suhteen sosialiministeriö on asettunut sille kannalle, että se on koettanut, mikäli mahdollista, niistä tinkiä, vähentää työväelle tulevia etuja ja suojella mahdollisimman paljon työnantajia. Se on kyllä suureksi osaksi persoonakysymys. Se nyt on sattunut niin, että sosialihallituksessa on radikaalisemmat miehet ohjaksissa kuin sosialiministeriössä. Ja kun sosialiministeriö on mielestäni suojellut mahdollisimman paljon työnantajain etuja, niin tällaisen kokemuksen nojalla mikä siitä on saatu, en minä olisi valmis lakkauttamaan sosialihallitusta ainakaan ennenkuin muut keskusvirastot ovat lakkautetut. Jos täällä entinen sosialiministeri Joukahainen voisi esittää, mitä hyviä aloitteita tässä sosialihallituksessa on työväen hyväksi tehty, niin voisi tuota mielipidettä ehkä jonkun verran muuttaa. Mutta minä luulen, että sieltä ei lähde mitään muuta kuin työriitojen sovittelulakiehdotus, mikä on sosialiministeriön omasta aloitteesta lähtenyt. Ne ovat lähteneet joko eduskunnasta tai sosialihallituksesta ja sosialiministeriöstä on sitten tullut jonkunlainen „Eskon puumerkki” siihen ehdotukseen. Ja se työriitojen sovittelulakiehdotus, mikä siitä oli tuloksena, työntekijäin edustajat ja työnantajain edustajat yhteisestä sopimuksesta tappoivat jo valiokunnassa. Ellei siitä virastosta tule parempia ehdotuksia, niin siihen virastoon ei työntekijäin edustajain sovi luottaa eikä suostua sosialihallituksen lakkauttamiseen.

Ed. Vennola: Se hallituksen esitys ja perustuslakivaliokunnan mietintö, mikä nyt on eduskunnan käsiteltävänä, perustuu siihen pyrkimykseen, joka on vallinnut eduskunnassa ja myöskin hallituksessa, että saataisiin virkakoneistoa yksinkertaistetuksi, virastojen lukua vähennetyksi ja valtion menoja säästetyksi. 1919 vuoden lopulla asetti silloinen hallitus niin sanotun virastokomitean, jonka tehtävänä oli tutkia tätä kysymystä niitä näkökohtia silmälläpitäen, jotka mainitsin. Eduskunta käsitellessään sitten valtiobudjettia 1920 vuoden alussa lausui myöskin sen mielipiteen, että virkakoneistoa olisi yksinker-

taistutettava m. m. ylihallituksia siirtämällä ministeriöihin. Hallitus kun se on tämän esityksensä antanut, on siis noudattanut eduskunnan silloin lausumaa toivo-musta.

Kun täällä on lausuttu, että tämä hallituksen esitys ja että myöskin perustuslakivaliokunnan puoltava lausunto olisi johtunut siitä, että olisi tahdottu päästä eroon joistakin virkamiehistä sosialihallituksessa, jotka olisivat olleet radikaalisempia kuin ehkä monet muut virkamiehet, niin tahtoisin saada sanotuksi, että minulle ainakaan ei ole lainkaan tunnettua mitkään tuollaiset mielipiteet, enkä ole kuullut niitä myöskään hallituksen taholta mainittavan, eikä ole sanallakaan sellaista mainittu perustuslakivaliokunnan kokouksissa. Enkä minä myöskään ole tullut vakuutetuksi edellisen puhujan lausunnosta siitä, että todellakin näin olisi laita. Kun edellinen puhuja lausuu, että työväenasiain käsittelyä hoitava ainoa keskusvirasto lakkautetaan ja että näiden asiain käsittely sentakia joutuisi huonompaan asemaan, niin minä luulen, että hän tekee liian äkinäisesti päätöksensä. Tässä on kyllä kysymys sosialihallituksen lakkauttamisesta, mutta siinä on myöskin toiselta puolen kysymys tämän viraston tehtävien siirtämisestä sosialiministeriöön erityisenä osastona.

Mitä tulee itse keskusvirastojen siirtämiseen ministeriöihin, niin se on epäilemättä paljon monimutkaisempi kysymys kuin sitä yleensä viimeaikaisessa julkisessa keskustelussa on käsitelty. Olen aikaisemmin hallituksessa ollessani seurannut olojen kehitystä tässä suhteessa läntisessä naapurimaassamme ynnä muualla. Ruotsissa toimitettiin joitakin vuosia sitten erityisen laaja tutkimus, useita tuhansia sivuja käsittävä tutkimus, tästä asiasta ja siitä käy selville, että asia on vallan monimutkainen niin, että asian puolesta voi puhua sekä myötä että vastaan. Virastokomitea on myöskin lausunnossaan tullut siihen tulokseen, ettei ole ilman muuta vastattava myönteisesti siihen, että ylihallitukset olisivat ministeriöihin siirrettävät. Se on ottanut esille tai vetänyt esille ainoastaan muutamia ylihallituksia, joita sen mielestä voi siirtää ministeriöihin, toiset se on tahtonut säilyttää, koska niiden toiminta, kuten rautatiehallituksen, metsähallituksen j.

n. e. ovat sellaisia, että niiden tehtävien hoitaminen ministeriöstä ei käy päinsä yhtä suurella tarmolla ja asiallisella taidolla kun näiden erikoisammattivirastojen tehtävien suorittaminen vaatii.

On myöskin huomattava, että nämä keskusvirastot ovat meidän maallemme m. m. venäläisenä aikana tehneet erittäin suuren palveluksen. Keskusvirastojen kautta on voitu hoitaa maan hallintoa monilla semmoisilla aloilla, joihin, jos ei näitä keskusvirastoja olisi ollut, venäläistyttäminen ja venäläisten pyyteet olisivat paljon syvemmin ja herkemmin koskeneet, kuin ne tosiasiallisesti pääsivät vaikuttamaan. Keskusvirastojen olemassaolo erotti näiden virastojen toiminta-alan ja suojasi niitä niiltä oteilta, mitä hallituksen ja Venäjän vaikutuksen puolelta siihen aikaan tapahtui. Toinen on sitten kysymys onko näillä keskusvirastoilla tällä hetkellä nykyisissä uusissa oloissa enää sellaista tehtävää. Täytyy heti epäilemättä sanoa, että näin ei ole laita. Mutta jonkunlaista pelkoa on kuitenkin lausuttu, että jos useiden keskusvirastojen tehtävät siirretään ministeriöihin, niin siirretään monet seikat alituisesti vaihtelevien ministeriöiden johdon alaisiksi, joka johto vaihtelee puolueittain poliittisten suuntien mukaan, joka poliittisten suuntien vaihtelu voi hyvin epäedullisesti vaikuttaa näiden tehtävien hoitoon. Ellen väärin käsittänyt, niin näytti edellisen puhujan lausunnosta myöskin kuuluttavan läpi tämä pelko. Hänän lausui, että sosialiministeriö ei ole kyllin tarmokkaasti eikä myöskään hereillä ollen hoitanut työväenasioita, että sen puolelta ei ole tehty aloitteita, ja että nämä aloitteet ovat lähteneet pääasiallisesti keskusviraston, sosialihallituksen taholta. Voi olla, että tällaiseen pelkoon erityisten alojen hoitamisesta voi ollakin syytä, mutta tahotoisin kuitenkin huomauttaa, mitä jo viittasin, että ei ole suinkaan kysymys näiden tehtävien hoidon lakkauttamisesta. On kysymys ainoastaan yksinkertaistuttaa, siirtää ministeriöön erillään oleva hallitus, yksinkertaistuttaa, halventaa virkakoneistoa. Sillä eihän voi kieltää sitä, että paljon aikaa ja varoja kulutetaan sekä hidas-tutetaan asiain kulkua sen kautta, että kirjoitetaan toisesta kaupunginosasta toiseen. Nyt kirjoitetaan sosialiministeriön asioita

hoidettaessa valtioneuvoston talosta Erot-tajan varrella olevaan sosialihallituksen taloon. Tällä välillä viipyvät kirjeet usein viikkokausia, kuukausmääriä, keskustellaan ja pohditaan eri virastoissa samoja asioita. Luulen, että tässä on jotakin epä-tervettä ja jotakin semmoista, jota voitai-siin hyvällä tahdolla korjata. Toinen on sitten asia, että olisi turvattava, että myös-kin sosialiministeriössä hoidettaisiin näitä asioita yhtä suurella tarmolla, kuin ehkä sosialihallituksessa on tehty. Sehän on helposti aikaansaataavissa, kun pidetään huolta siitä, että sosialiministeriössä sosi-aliasioita hoitavan osaston johtajina on tar-mokkaita asiaaninnostuneita henkilöitä. Sikäli kuin minulle on käynyt selville, ne suunnitelmat, joita hallituksella tässä asi-assa toimeenpannessaan näitä yleisiä perus-teita on, ei ole tarkoitus muuttaa varsinais-esti sosialihallituksen tehtäviä tai edes niitä supistaa, mutta ainoastaan yksinker-taistuttaa virkakoneistoa, poistaa siitä tar-peetonta työtä ja ajanhukkaa.

Vaikka siis olenkin sitä mieltä, että näitä ylihallituksia ministeriöihin siirret-täessä ei voida menetellä mitenkään kaa-ramaisesti eikä kysymykseen yleensä il-man muuta yksityiskohtaisesti harkitse-matta ole vastattava myöntävästi, niin olen sitä mieltä, että sosialihallituksen siirtä-minen aivan hyvin käy päinsä. Samaa mieltä on myöskin perustuslakivaliokunta ollut ja asianlaista todellakin on niin, että perustuslakivaliokunnan mietinnössä ei ole yhtään ainoata vastalauseetta. Se säästö, joka tämän kautta syntyy, tekee noin 270,000 markkaa ja vähentää toistakym-mentä virkamiestä. Vaikka olisikin mah-dollista, että töiden järjestelyssä pitäisi joitakin virkoja uudestaankin perustaa, niin sittenkin on säästö huomattava ja myös ajanhukan säästäminen, tarpeeto-man moninaisen kirjoituksen poistaminen kaikki etuja, jotka merkitsevät helpotusta valtion menoissa, pienennystä virkamiesten lukumäärässä ja voittoa myöskin asiain käsittelyssä. Minä en katsoisi asiaa sillä pessimistisellä tavalla, millä edellinen pu-huja sitä katsoi; olisin sitä mieltä, että eduskunta voisi yhtyä asiaa puoltamaan, joka on sen aikaisemmin lausuman toivo-muksen mukainen.

Ed. A. Tulenheimo: On epäilemättä varsin paikallaan sellainen suunnittelu, että osa keskusvirastoista yhdistetään asianomaisiin ministeriöihin. Hallinto yksinkertaistuu, monen monet kirjeenvaihtamiset katoavat, asioiden käsittely käy nopeammaksi ja kustannuksia säästyy. Siinä suhteessa voim aivan yhtyä edelliseen puhujan.

Mutta minun mielestäni on tätä asiaa, keskusvirastojen poistamista, alettu ajaa niin sanoakseni väärästä päästä. Ei ole tehty selväksi, vielä vähemmän ei ole vahvistettu sitä menettelyä asiain käsittelystä valtioneuvostossa, joka tulisi nykyisen keskusvirastokäsittelyn sijaan. Hallituksen esityksessä sanotaan vain, että sosialiministeriön sisäinen järjestely on jätetty kokonaan hallinnollisesti toimitettavaksi asioiden ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain puitteissa. Tällä tavoin menetellessä kuitenkin kokonaan poistetaan se suhteellisen suuri varmuus siitä, että asiat todella tulevat asiantunteuksella ratkaistuiksi, jota keskusvirastot tähän saakka ovat tarjonneet. Minusta on, ennenkuin mikään keskusvirastoista lakkautetaan, varsinaisella lailla saatava tässä kohden edes jotakin varmuutta. Vasta sitten, kun niin on asianlaita, tai vasta sellaisen lain säätämisen yhteydessä, olisivat nyt kysymyksessäolevanlainen ja päiväjärjestyksessä seuraavanaolevantapainen laki käsiteltävät ja hyväksyttävät.

Ei nyt tietystikään tässä yhteydessä voi tulla kysymykseen se, että yksityiskohtaisesti esittäisin millä tavoin mielestäni voitaisiin saada varmuus siitä, että asiain käsittelystä edelleen saadaan säilymään asiantuntemus, joka keskushallituksilla tähän saakka on ollut. Siihenhän voi saada esimerkkejä ulkomailta. Siihen on aivan sivumennen viitannut virastokomiteakin, ilman että se kuitenkaan on millään tavoin asian lähempään selvittelyyn puuttanut. Sallittakoon minun kuitenkin, suurin piirtein esittää, miten minusta mainitsemlaiseni varmuus varsin yksinkertaisesti ja käytännöllisesti voitaisiin saada edes jossain määrin säilytetyiksi. Minusta olisi ensinnäkin kunkin keskushallituksen sijaan, joka lakkautetaan, asianomaiseen ministeriöön muodostettava toimisto tai osasto

tai millä nimellä häntä nyt tahdottaisiin kutsua, joku ryhmä virkamiehiä kulloinkin kysymyksessäolevien asiain käsittelyä varten, joiden päällikkönä tulisi olemaan lakkautetun ylihallituksen päällikköä vastaava virkamies ja jäsenenä ylihallituksen jäseniä vastaavia virkamiehiä. Tähän suuntaan viittaa mainitsemani komiteakin mietinnössään. Mutta tämä puoli asiasta ei ole tärkein. Tärkeintä on se miten asiain käsittely tällaisessa toimistossa tai osastossa järjestetään. Minusta asiain käsittelyn tulisi olla sellainen, että yksinkertaisemmat asiat saisivat jäädä toimiston jäsenien ratkaistaviksi ilman eri esittelyä. Muut asiat taasen olisivat tärkeytensä mukaan jaettavat eri ryhmiin, aina sen mukaan, olisivatko ne esittelyn jälkeen toimiston päällikön, asianomaisen ministerin tai valtioneuvoston ratkaistavia. Asiat toimistopäällikölle esittäisi asianomaisen toimiston jäsen; jos esittelijä ja päällikkö ovat yhtä mieltä, tulisi esitelty mielipide päätökseksi, mutta jos he sitävastoin olisivat eri mieltä, olisi asia esiteltävä ministerin ratkaistavaksi päällikön ja asianomaisen esitelleen jäsenen läsnäollessa. Ministerin ratkaistavat asiat taasen tulisi hänelle esittää toimistopäällikkö; jos ministeri yhtyy toimistopäällikön mielipiteeseen, on päätös oleva sennukainen; jos taas ministeri siihen ei yhdy, olisi asia ratkaistava toimistopäällikön esitellessä valtioneuvoston yleisessä istunnossa. Ja vihdoin ne asiat, jotka suoraan menisivät valtioneuvoston yleiseen istuntoon, sellaiset kuin nimitysasiat j. n. e. tai ainakin tärkeimmät niistä, olisivat valmisteltavat toimiston jäsenten ja päällikön yhteisistunnossa ja päällikön valtioneuvoston istunnossa esiteltävä.

Tällaisen menettelyn kautta voitaisiin saavuttaa sama tulos kuin mihin nyt pyritään. Kirjeenvaihto vähenisi, virkamiesten lukumäärää saatettaisiin vähentää ja kustannukset pienenisivät. Mutta kun päätöksenteko ei, yksinkertaisia asioita lukuunottamatta, jäisi yhden miehen varaan ja jos päällikölle, milloin hän ei ole lakimies, olisi järjestetty lainopillista avustusta, olisi kuitenkin verraten suuri varmuus saatu siitä että asiat todella tulevat huolellisesti valmistetuiksi ja puolueettomasti ja asiantuntemuksella päätetyiksi.

Sellainen käsittelyjärjestys, johon edellä olen viittanut, kyllä voitaneen toteuttaa hallinnollisella asetuksella. Asian tärkeyteen nähden olisi minusta kumminkin siitä säädettävä erikoinen laki. Mutta ennenkuin sellainen laki on olemassa, en minä puolestani voisi olla mukana keskushallituksia hävittämässä. Laki asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivältä maaliskuuta 1922, joka on laadittu edellyttämällä että keskusvirastot ovat olemassa, on minun nähdäkseni ensin täydennettävä, vasta sitten voidaan keskuslaitoksia ruveta poistamaan, huolimatta siitä ovatko ne nykyään kollegiaalisesti järjestetty vai n. s. päällikkövirastoja, ja vasta senjälkeen on minusta käytävä siihen harkintaan kuhunkin yksityiseen keskushallitukseen nähden, johon edellinen puhuja viittasi.

Ed. Aalto: Minä olen edellisen puhujan samoin kuin ed. Paasivuoren kanssa aivan samaa mieltä että tässä on alettu vähentää virastoja kokonaan väärästä päästä. Minä olen aivan samaa mieltä edellisen puhujan kanssa myöskin siinä, että tällaisen viraston lakkauttaminen oikeastaan on mahdoton niin kauan kuin ei ole säädetty sellaista käsittelyjärjestystä, josta edellinen puhuja huomautti. Lisäksi tässä tahdotaan ensimmäisenä lakkauttaa ainoa virasto, joka jollain tavalla on valvonut niitä suuria sosiaalisia kysymyksiä, jotka ovat työväen kannalta välttämättömät. Ja minun täytyy olla sitä mieltä että sosialiministeriössä, jossa ministerit vaihtuvat milloin minkin syyn takia, milloin minkin puolueen henkilö sattuu olemaan ministerinä, jäävät sellaiset kysymykset, joita sosiaalihallituksen suoritettavina tähän saakka on ollut, kokonaan toisarvoisiksi kysymyksiksi.

Valiokunnan mietinnössä mainitaan työnvälitysneuvojan toimen lakkauttamisesta. Onko meillä työnvälitystoiminta maassamme niin mallikelpoisella kannalla ettei meillä enää tarvittaisi työnvälitysneuvojaa. Minä uskallan ainakin olla siinä kohden eri mieltä. Luullakseni tällainen virka on kuitenkin meillä vielä pitkän ajan välttämätön. Mehän emme ole vielä oikeastaan työnvälityskysymyksessä päässeet paljon lapsen askelia edemmäksi. Tämän

yhteydessä tultaisiin lakkauttamaan myös vakuutustarkastajanvirka. Meillä ollaan myöskin vasta alkuasteella sosialivakuutusten suhteen ja meidän pitäisi saada aikaan paljon laajempi sosialivakuutus kuin mitä meillä nykyään on. Minä luulen myös että se kokemus, mikä meillä sosialivakuutuksen alalta on olemassa ei suinkaan puhu sen puolesta, että vakuutustarkastajan virka olisi lakkautettava. Minä puolestani tulen vastustamaan tämän laitoksen lakkauttamista, ennenkuin meillä yleensä tästä käsittelyjärjestelystä on säädetty siten kuin edellinen puhuja täällä mainitsi.

Ed. Vennola: Minä voin panna merkille edellisten puhujain lausunnoista, erityisesti ed. Tulenheimon lausunnosta, ettei hän varsinaisesti vastusta itse asiaa ja että hän on siis sitä mieltä, että joitakin ylihallituksia voitaisiin siirtää ministeriöihin. Hän tahtoo tehdä vain muistutuksen siitä, että käsittelyjärjestys, mitenkä ministeriöissä nämä asiat hoidetaan, olisi lailla ennen säädettävä, ennenkuin tällaisia siirtämisä tapahtuu. Siis olisi säädettävä, saatava aikaan laki jostakin, josta ei ole mitään kokemusta ja jonka edessä ei ole mitään tosiasioita. Eiköhän asian kehitys menisi käytännöllisemmin, jos joitakin ylihallituksia, joiden tehtävät ovat sitä laatua, että ne helposti voidaan ministeriöihin siirtää, sinne siirrettäisiin ja saavutetun kokemuksen perusteella sitten säädettäisiin se laki, jonka kokemus osottaa tarpeelliseksi.

Ed. Tulenheimo täällä viittasi siihen, että perustettaisiin näihin ministeriöihin eri osastoja ja eri jasostoja, jotka hoitaisivat niitä tehtäviä, jotka ovat kuuluneet kysymyksessäolevan hallituksen eri osastoihin. Sen mukaan kuin minä tunnen virastokomitean suunnitelmia, samoin kuin hallituksen suunnitteluja, onkin ollut aikomus juuri tällä tavalla menetellä. Siinä suunnittelussa mikä aikaisemmin on tehty esim. ulko-ministeriön järjestelyyn nähden ja joka on myös voimassa ja puolustusministeriön järjestelyyn nähden, on asia suurin piirtein katsoen tällainen. On tietysti luonnollista, että voidaan vieläkin tehdä yksityiskohdasta järjestelyä. Kehityksenalaistahan kaikki on ja valmista tuskin voidaan mil-

lään hetkellä kaikki sanoa olevan, mutta en minä näe välttämättömyyttä, että koko asia lykätään tai haudataan siihen, että on ensinnä laki säädettävä menettelystä, johon ei vielä virastoa ole olemassa. Ed. Tulenheimo on myöskin huomauttanut, että tämä voidaan järjestää hallinnollisella asetuksella, mutta hän vaatisi siitä lakia. En tahdo vastustaa asian säätämistä myöskin lailla, mutta minä en näe mitään tarkoituksenmukaisuutta siinä, että asia tämän perusteella haudataan, koska mielestäni asia ei vaadi näin pitkällisiä käsittelyjä. On monia muitakin tällaisia uudistuksia usein haudattu tällä tapaa ja minä epäilen, että tämän asian voi käydä samalla tavalla.

Sosiaaliministeriön tehtävät ovat verrattain vähäiset, voisi sanoa sosiaaliministerillä enemmän olevan työnpuutetta kuin työtä liikaa kun vertaa hallituksen työjärjestelystä sosiaaliministeriön tehtäviä ja muiden ministeriöiden tehtäviä. Siis ei mikään työjärjestely sosiaaliministeriössä ole esteeksi sosiaalihallituksen siirtämiselle sinne ja sikäli kuin tunnen asioita, asiat tulevat menemään jokseenkin samalla tavalla kuin nyt sosiaalihallituksessa, mutta ainoastaan yksinkertaisemmin. Tarpeeton kirjoitus jäisi pois. Luulen myöskin, että tarkoituksenmukaisemmin voi lainsäädäntö tapahtua hiukan myöhemminkin kun on saatu yksityiskohtaisempaa kokemusta asiassa. En luule myöskään että työväenasiain käsittely lainkaan kärsii siitä, että virasto on läheisemmässä yhteydessä itse sosiaaliministeriön kanssa.

Sosiaaliministeri Kuusi: Ed. Tulenheimo on täällä jo viitannut niihin etuihin, joita saavutetaan keskushallitusten yhdistämisellä asianomaisiin ministeriöihin, niin että minun ei tarvitse siitä asiasta enempää puhua. Hän lausui kuitenkin sen käsityksen, että asiain käsittelyn asiallisuus voisi tulla kärsimään tästä yhdistämisestä. Minulla puolestani on se käsitys, että asiain käsittelyn asiallisuus päinvastoin on jossain määrin kärsinyt siitä, että ne virkamiehet, keskushallitusten virkamiehet, jotka ovat asioita alunpitäen valmistelleet ja niihin parhaiten perehtyneet, eivät ole olleet esittelemässä niitä valtioneuvostossa, vaan tämä esittely on jäänyt valtioneuvoston virkamiesten asiaksi. Niin että käsi-

tykseni on se, että juuri tässä suhteessa saavutetaan melkoinen voitto kysymyksessäolevan reformin kautta.

Asian käsittely ministeriössä on kyllä ajateltu järjestää suunnilleen siihen tapaan kuin ed. Tulenheimo tässä lausui toivottavaksi. Siinä asetusehdotuksessa, josta luonnos jo on olemassa, on sosiaaliministeriön uudesta järjestysmuodosta suunniteltu niin, että ryhmä virkamiehiä yhdessä käsittelee ainakin melkoisen osan kysymykseentulevia asioita. On ajateltu, että sosiaaliministeriö jakaantuisi kahteen osastoon, yleiseen osastoon ja työ- ja huoltoasiain osastoon. Edelliseen kuuluisi kolme toimistoa, kansliatoimisto, vakuutustoimisto, joka käsittelee sekä yksityisvakuutukseen että sosialivakuutukseen kuuluvat asiat, ja kolmanneksi sosialitilastotoimisto. Työ- ja huoltoasiain osasto taas jakautuisi ammattientarkastusosastoon, työttömyys- ja asuntoasiain osastoon, köyhäinhuolto-osastoon ja lastensuojelusosastoon. Asiain käsittelyjärjestys olisi se, että yksinkertaisimmat asiat päättäisi toimistopäällikkö yksin. Toiset asiat olisi hänen esiteltävä osastopäällikölle, erinäisissä tapauksissa nimenomaan sille osastopäällikölle, joka on ministeriön kansliapäällikkö. Tärkeimmät asiat menisivät ministerille. Ja asetusehdotus edellyttää nimenomaan myös sitä, että kaikista tärkeimmistä asioista neuvottelisivat useammat virkamiehet yhdessä, silloin kun asianomainen osastopäällikkö katsoisi sen tarpeelliseksi.

Ed. Aalto vastusti esilläolevaa ehdotusta senvuoksi, että sen kautta lakkautettaisiin eräitä tärkeitä sosiaalisia virkoja. Se ei ole tarkoitus. Sosiaalihallituksessa on tähän asti ollut kaksi työnvälitysneuvon toiminta. On ajateltu, että siihen vähäiseen kehitykseen nähden, minkä työnvälitys on saanut ja mikä sillä toistaiseksi nähtävästi tulee olemaan pysyväinen, yksi työnvälitysneuvoja tulisi olemaan kylliksi. Vakuutustarkastajan virka nykyisessä muodossa kyllä häviäisi, mutta sen tehtävät siirtyisivät vakuutustoimistolle, joka hoitaisi sekä sosialivakuutuksen että yksityisvakuutuksen, ja niin ollen oikeastaan sama asiain yhdistäminen yhdelle henkilölle, joka nykyäänkin on tosiasiassa, edelleen jatkuisi.

Minä myönnän, että ed. Tulenheimo on

oikeassa siinä, että mahdollisesti tulee olemaan tarpeen aikanaan säätää erityinen laki siitä järjestyksestä, jossa asiat ministeriössä käsitellään, mutta olen puolestani sitä mieltä, että toistaiseksi se tie, jota on ajateltu kulkea, on tarkoituksenmukainen, ja vastaisuus saa näyttää, tarvitaanko sellaisia toimenpiteitä, joita ed. Tulenheimo tarkoitti.

Ed. A. Tulenheimo: On ollut sangen mielenkiintoista kuulla herra sosialiministeriltä, että on myös jo ajateltu jonkunlaista käsittelyjärjestystä, senjälkeen kuin sosialihallitus ja muut ylihallitukset tulevat lakkautetuiksi. Minusta ei kuitenkaan meille, jotka nyt olemme täällä päättämässä siitä, onko tällainen hallintokoneiston osa poistettava, riittä vain se, mitä on ajateltu. Ainakin kohtuus olisi vaatinut, että olisimme saaneet nähdä herra ministerin mainitseman ehdotuksen. Minusta ei myöskään riitä, että tuollainen ajateltu suunnittelu toteutetaan hallinnollisella asetuksella. Yksi hallitus ajattelee yhdellä tavalla, toinen toisella tavalla. Mutta se mitä minä ennen kaikkea kaipaen, on, että varmuuden saamiseksi siitä, että asioita huolellisesti ja tasapuolisesti ja asiantuntemuksella käsitellään ja päätetään, säädetään, että niitä ei voi yksi mies koskaan yksin ratkaista, vaan että vähintään kahden täytyy ratkaisusta olla yksimielisiä. Sitä nähtävästi ei ole ajateltu, sen mukaan mitä herra sosialiministeri täällä lausui. Asiat voisi edelleenkin ratkaista yksi ainoa virkamies, huolimatta siitä — liittyäkseni siihen kysymykseen joka on esillä — huolimatta siitä ymmärtääkö hän yhteiskunnallisia asioita, onko hänellä harrastuksia niihin, vai onko hän kenties esittelijä, joka kiertää kaikkia ministeriöitä ja on yhtä pystyvä joka ministeriössä.

Mitä vihdoin siihen ed. Vennolan väitteeseen tulee, että tällaista lakia ei voisi säätää, ennenkuin sosialihallitus tai joku muu ylihallitus on valtioneuvostoon siirretty, niin siinä asiassa minä en voi olla samaa mieltä. Minusta nämä asiat ovat päinvastoin päätettävät yhtä aikaa; samalla kun päätämme siirtää keskushallituksen valtioneuvostoon, samalla on pidettävä huolta siitä, ettei asiain käsittelyn

asiallinen varmuus siitä kärsi. Nämä olemmat asiat kuuluvat niin yhteen, että niiden samanaikainen käsittely on välttämätön.

Ed. A. Pulkkinen: Kysymys keskushallitusten liittamisestä ministeriöihin on läntisessä naapurimaassamme Ruotsissa ollut perinpohjaisen erikoiskäsittelyn alaisena. Siellä on jokaisen ministeriön kohdalla kirjoitettu paksut nädokset asiasta. Tämä kysymys meillä tulee kokolailla kevyemmin valmisteltuna. Mutta siitä huolimatta olisin valmis kannattamaan esitystä ja valiokunnan mietintöä. Täällä on lausuttu, että sosialihallituksen lakkauttaminen ja sen töiden siirtäminen sosialiministeriöön tietäisi töiden hidastuttamista tai jonkinlaista jarruttamista. Minä puolestani luulen, että siinä on jotain väärinkäsitystä. Keskushallitusten asiana on tehdä esityksiä ja ne tulevat sitten hallitukseen, ministeriöön. Ministeriön asiana taasen on ratkaista, voidaanko semmoiset esitykset, joita keskushallitukset ovat tehneet, toteuttaa. Usein havaitaankin silloin, että varojen puutteessa tai muista syistä joku esitys ei ole toteutettavissa, mutta siitä ei voi tehdä sitä johtopäätöstä, että sitä jarrutetaan.

Ed. Tulenheimo on ehdottanut, että olisi säädettävä uusi laki ministeriöiden työstä, ennenkuin laki sosialihallituksen liittamisestä sosialiministeriön yhteyteen annettaisiin. Minä päinvastoin luulen, että tällainen ratkaisu asialle ei olisi onnellinen. Esilläoleva asia on meillä ensimmäinen koe. Jos nyt säädettäisiin lailla ministeriöiden työtavoista, niin voitaisiin pian havaita, että semmoinen laki ei tulisi sopiva, mutta sitä olisi vaikea muuttaa. Minun mielestäni on oikea järjestys se, että muutamalla pykälällä sosialihallituksen tehtävät siirretään sosialiministeriölle ja asetuksella tarkemmin järjestetään sosialiministeriön työ. Se voi tapahtua siihenkin tapaan, kuin ed. Tulenheimo on ehdottanut.

Ed. Joukahainen: Eri mieltä voitaneen olla siitä, missä järjestyksessä ja minkä muotoisesti tämä uudistus on toimeenpantava. Mutta siitä, että se on ennenpikkään tehtävä, ei kukaan, joka on asioita lähemmin seurannut, voine eri

mieltä olla. Täällä on jo mainittu siitä monimutkaisesta kirjeenvaihdosta, mikä ministeriön ja keskushallituksen välillä edestakaisin kulkee, niin ettei minun tarvitse siihen enää kajota. Minä vaan tahdon huomauttaa, että, niinkuin ed. Tulenheimo muistaakseni mainitsi, virkamiehet molemmissa laitoksissa sekä keskushallituksessa että ministeriössä saavat tavalansa polkea toistensa latua, valmistella samoja asioita useampia kertoja. Nyt koetettaisiin päästä siihen, että juuri ne virkamiehet sosialihallituksesta, joihin m. m. ed. Paasivuori tuntuu täällä erikoisesti luottavan, saisivat ei ainoastaan valmistella, vaan myöskin esitellä valtioneuvostossa nämä asiat. Toisin sanoen hoitaa asiat loppuun saakka, joten minun ymmärtääkseni pitäisi luottamus tähän virastoon tämän uudistuksen jälkeen kasvaa eikä vähentyä.

Mitä tulee siihen seikkaan, että olisiko tämä uudistus toimeenpantava sillä lailla kuin ed. Tulenheimo on täällä maininnut, että hallinnollisen asetuksen sijasta olisi täällä tehtävä laki, sitä minä en nyt uskalla mennä tässä tilaisuudessa kannattamaan, vaikka minusta tuntuu, että jonkun verran enemmän selvyyttä eduskunnan olisi pitänyt saada, kuin mitä se nyt tällä kertaa on tilaisuudessa saamaan. Tunnen myöskin jonkun verran aikaisempaa suunnittelua, ja silloin alkuaasteellaan tuntui siltä, että järjestelyssä ei mitään suurempia vaikeuksia voi olla. Sentähden uskaltaisin asettua tätä lakiehdotusta kannattamaan siinä toivossa, että tämä koe, jommoisena sitä on täällä pyritty käsittelemään, tosiaan onnistuisi ja että sitten seuraavat toimenpiteet muiden keskusvirastojen yhdistämisestä ministeriöihin perustuisivat tähän kokeeseen. Missään tapauksessa en tahtoisi mennä siihen, josta herra sosialiministeri täällä mainitsi, että lastensuojeluosasto, joka on kouluhallituksessa, yhdistettäisiin sosialiministeriöön, sillä sen toiminta ja edellytykset yleensä, joilla sitä olisi hoidettava, ovat toiset kuin niiden asioiden, joita sosialihallitus on hoitanut.

Ed. Paasivuori: Täällä sosialiministerin antamat selitykset eivät minun käsitystäni ole tästä yhdistämisestä ensinkään voineet muuttaa. Minä ajattelen sitä

seikkaa, että esimerkiksi työsäännöt, joista laki viime eduskunnassa hyväksyttiin, joidenka vahvistaminen on annettu sosialihallitukselle, jossa nyt asioita käsitellään kollegiossa, tulisi vahvistamaan yksi ainoa mies. Semmoinen on diktaattorivaltaan pyrkimystä ja olkoonpa se sitten kuka tahansa, niin minä en semmoisia asioita voisi yhdelle henkilölle uskoa. Jo siinä on tehty huononnuksia entisistä ehdotuksista, että tuo työsääntöjen vahvistaminen annettiin sosialihallitukselle. Ennenhän siitä oli ehdotus ammattivaltuustosta, jossa olisi ollut yhtä monta työnantajain ja työntekijäin edustajaa, jotka olisivat saaneet ne vahvistaa. Nyt ne siirrettäisiin sosialiministeriöön. Siellä yksi virkamies kirjoittelisi niitä alle, joten ne saattaisivat olla minkälaisia tahansa. Silloin siinä ei tulisi kysymykseen, ovatko ne vastoin lakia ja hyviä tapoja, ne tulisivat samanlaisia kuin ne ovat olleet tähän saakka, ennen työsääntölainsäädäntöä. Se olisi työsääntölakiin suuri huononnuksia siitä, mitä se viime vuonna tuli hyväksytyä. Ja monet muut asiat näyttäivät menevän siihen suuntaan, että sillä laitoksella ei tule olemaan sitä työväen kannatusta, mitä sosialihallitus on nauttinut. Sosialihallituksesta varmaankin myöskin lakkaisi sosialivaltuutettujen toimet, joita siellä on käytetty tärkeimmissä asioissa lausunnon antajina, työnantajain ja työntekijäin edustajina. Jos kaikki nämä lakkautetaan, niin kyllä minä luulen, että järjestynyt työväki, nimittäin ammatillinen työväki kääntää semmoiselle laitokselle selkänsä. Jos ammattiyhdistysväki asettuu sitä vastustavalle kannalle, niin sen laitoksen toiminnasta ei tule mitään.

Ed. Aalto: Tässä on nähtävästi pyritty siihen, että saataisiin virkamiesten lukua vähentämällä valtion menot supistumaan. Mutta kun minä kuuntelin sosialiministerin selostusta, niin minä tulin vaikutetuksi siitä, että jos ne työt, mitä sosialihallituksessa on tehty, myöskin täytetään sosialiministeriössä kunnollisesti, niin ei voi tulla kysymykseen virkamiesten vähentäminen. Korkeintaan se yksi ainoa työnvälitysneuvoja voidaan vähentää. Mutta siitä saattaa olla eri mielipidettä onko se todella eduksi, että vähennetään työnvälitysneuvoja, jotka oikeastaan ovat

pyrkineet järjestämään työttömyysaikana ja muulloinkin työnvälitystä, josta työväestö myös hyötyy. Mitä en tässä näe millään lailla mahdollisuutta, jos asiaa tahdotaan hoitaa, säästää valtion menoja suorustikaan.

Täällä ed. Vennola teki ihmeellisen ilmoituksen, että sosialiministeriössä on tähän saakka ollut työnpuute. Mistä johtuu sitten, että useinkin sellaiset asiat, jotka sosialiministeriön pitäisi mahdollisimman nopeasti ratkaista, viipyvät siellä tavattoman kauan? Mistä johtuu, että sosialiministeriö ei voi valmistaa lakiehdotuksia sosialisista kysymyksistä, vaikka niitä kovasti kaivataan. En tahtoisi sanoa, että tämä johtuu laiskuudesta, mutta johtuneeko se sitten saamattomuudesta. Eikä minun luullakseni näiden virastojen välinen kirjeenvaihto, jos asia muuten tahdotaan järjestää, kovinkaan paljon voi viivyttää asiain kulkua sosialiministeriön ja sosialihallituksen välillä. Mutta sikäli kuin tiedän, viivyttää se koko joukon asioita, kun sosialiministeriössä tahdotaan huonontaa sangen paljon sellaisia esityksiä, jotka eivät ole sen mieleen, mutta jotka sosialihallitus on hyväksynyt. Minä siis ihmettelen, että supistamisinnossa, kun meillä olisi sangen paljon muita sellaisia virastoja supistettava, jotka eivät olisi ollenkaan välttämättömiä, että supistaminen aloitetaan siitä virastosta, jolla tähän asti on ollut jonkunlainen maan työväen luottamus. Vähennettäköön ensin niitä virastoja, joilla ei ole samallaista luottamusta kuin sosialihallituksella on.

Ed. J o u k a h a i n e n: Tahdon käyttää vain lyhyen puheenvuoron sen johdosta, että parikin puhujaa on vakuuttanut, että sosialiministeriö erikoisella tavalla pyrkisi jarruttamaan tarpeellisten lakiehdotusten syntymistä ja kehittymistä. Asiainlaita on nyt niin, kuin minä olen monta kertaa ainakin parina vuonna budjettikeskustelussa huomauttanut, että yksi esittelijäneuvos ja yksi vanhempi hallitussihteeri ja yksi nuorempi hallitussihteeri ei maailmaa mullista. Siinä ovat kaikki sosialiministeriön virkamiehet, ja kun ministeriötä ruvetaan vertailemaan jonkun suuremman ministeriön kanssa, niin sen työ tuntuu vähäiseltä. Mutta täytyy ottaa huomioon,

että voimat, jotka siellä ovat käytettävissä ja joiden voimien lisäämiseen eduskunta ei ole mennyt, ovat sangen vähäiset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee V. J:n 57 §:n mukaan suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 14 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. V e n n o l a: Vankeinhoitohallituksen lakkauttaminen ja sen tehtävien siirtäminen oikeusministeriöön on samanluontoinen asia kuin edellinenkin. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä on tehty selkoa niistä näkökohdista, jotka siinä ovat olleet vallitsevina, ja on perustuslakivaliokunta yhtynyt puoltamaan asiaa. Pyydän kuitenkin mainita, että perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainittuun summaan 72,800 markkaan, jotka säästettäisiin tämän yhdistämisen kautta, olisi vielä lisättävä 63,000 markkaa, jotka myöskin säästyisivät sikäli, kuin minulle on nyttemmin ilmoitettu, eräiden pienempain virkain lakkauttamisen kautta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee Valtioapäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi apulaismaanviljelynsinöörinvirkkojen perustamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 23 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun kukaan ei pyydä puheenvuoroa, ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee Valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi vakaustoimiston viroista.

Hallituksen esityksen n:o 21 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon:

7) Ehdotuksen laiksi kasvatustaloksista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1;

8) Lakia kunnallisten ja yksityisten kasvatustalosten valtioavusta

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2;

9) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3;

10) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätettyjä ehdotuksia asevelvollisuuslaiksi ja laiksi asevelvollisuuslain voimaannuttamisesta

koskeva sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1;

11) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätettyä ehdotusta laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin

koskeva maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2;

12) Tammikuun 4 päivänä 1919 annetun yhdistyksiä koskevan lain muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1;

13) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetyn maalaiskuntain kunnallishallinnosta kesäkuun 15 päivänä 1898 annetun asetuksen 82 §:n muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ja

14) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta, joka koskee eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamista Naantalin maaseurakunnassa sijaitsevaan Kultarannan huvilatilaan,

laadittu valtiovainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hakki la: Pyydän ilmoittaa, että suuren valiokunnan kokous on ensi maanantaina kello 11 a. p.

Seuraava eduskunnan istunto on ensi tiistaina kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,15 iltapäivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

13. Tiistaina 10 p. lokakuuta 1922

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetyt ehdotukset asevel-
vollisuuslaiksi ja laiksi asevelvolli-
suuslain voimaannuttamisesta

Asiakirjat: Sotilasasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainitut eh-
dotukset.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi eräi-
den Maarian pitäjässä sijaitsevaan
Iso-Heikkilän virkatalloon kuuluvien
alueiden vaihtamisesta Naantalin
maaseurakunnassa sijaitsevaan Kul-
tarannan huvilatilaan

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 6; mainittu eh-
dotus.

3) Ehdotus laiksi yhdistyksistä
tammikuun 4 päivänä 1919 annetun
lain muuttamisesta

Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o
17.

4) Ehdotus laiksi kasvatustaitok-
sista

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 1; hallituksen esitys
n:o 3.

5) Ehdotus laiksi kunnallisten ja
yksityisten kasvatustaitosten valtio-
avusta

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 4.

Siv.

298

305

313

6) Ehdotus laiksi oppivelvollisuus-
desta 15 päivänä huhtikuuta 1921 an-
netun lain 6 §:n muuttamisesta toisin
kuuluvaiksi

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 5.

7) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi kesä-
kuun 15 päivänä 1898 maalaiskun-
tain kunnallishallinnosta annetun
asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta

Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 1; mainittu eh-
dotus.

Toinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 1; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 25.

9) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi valtion
ja kunnan veroja kantoajan jälkeen
maksettaessa suoritettavasta veron
lisäyksestä

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 2; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 4; mainittu eh-
dotus.

10) Ehdotus laiksi apulaismaan-
viljelysinsinöörinvirkojen perustami-
sesta

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 3; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 23.

Siv.

313

„

„

316

„

11) Ehdotus laiksi vakaustoimiston viroista

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 21.

Ainoa käsittely:

12) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin ..

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; mainittu ehdotus.

13) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus säännöstelylaiksi

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu ehdotus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

14) Kansliatoimikunnan ehdotus määrärahan myöntämisestä uuden eduskuntatalon rakentamiseen

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Virkkunen, Bergroth, Bäck, Erich, Hautamäki, Kaila, Kalliokoski, Kares, Kilpeläinen, Kylänpää, Kärki, Louhelainen, Luostarinen, Mannermaa, W. Mäkinen, Nuora, Pitkänen, Sallila, Särkkä ja Thuneberg.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että professori Väinö Voionmaa, joka Hämeen läänin pohjoisessa vaalipiirissä on valittu eduskunnan jäseneksi, on puhemiehelle esittänyt tarkastetun ja hyväksytyn edustajavaltakirjansa, ja on hän niin ollen oikeutettu asettumaan paikalleen eduskunnassa.

Siv.

316

317

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden vuoksi täksi päiväksi ed. W. Mäkinen, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Bäck, samoin ed. Virkkunen tämän päivän istunnosta, virkatehtävien takia ed. Kaila tästä päivästä perjantai-aamuun, virkatehtävien takia ed. Kylänpää tiistaista torstaihin, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Nuora, oikeusasian tähden ed. Särkkä tämän kuun 17 päivään, yksityisasian takia tämän päivän istunnosta ed. Kalliokoski, samoin ed. Kärki.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Eduskuntaan saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana sisäasiainministeri Eskelä, joka lausuu:

Kunnioitettava herra puhemies! Arvoisa eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 36 Suomen Hypoteekkiyhdistykselle 1907 ja 1909 vuoden obligatsioonilainoista myönnetyn valtiotakuun siirtämisestä uudelle obligatsioonilainalle ja

n:o 37 määrärahan myöntämisestä Osa-KEYHTIÖ Petsamo Aktiebolag nimisen osakeyhtiön tukemiseksi.

Puhemies: Herra ministeri! Nyt jätetyt esitykset tulen esittelemään eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen mukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyt ehdotukset asevelvollisuuslaiksi ja laiksi asevelvollisuuslain voimaansaattamisesta.

Mainittujen ehdotusten johdosta laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään lakiehdotusten ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Colliander: Då mitt namn ingår bland dem, som i utskottet varit med om att behandla frågan och jag icke reserverat mig mot betänkandet, kunde man därav få den föreställningen, att jag till alla delar omfattar den motivering utskottet levererat. Så är dock icke fallet. Jag har för min del ansett det väsentliga vara den kläm, till vilken utskottet kommer, och då jag kunnat omfatta den, har jag icke begagnat mig av möjligheten att skriva en reservation. Jag har dock en hel del anmärkningar att göra mot denna motivering.

När ett riksdagsutskott levererar motiveringen till ett betänkande, så borde enligt min mening denna motivering göras så kort, koncise och saklig som möjligt, och allehanda önskemål och på sidan om saken liggande ärenden borde från detsamma utelämnas. Förgäves sökte man inom utskottet få denna tanke fram. Utskottet har, såsom utskotten tyvärr så ofta göra det, avfattat ett betänkande, som tyvärr bra mycket påminner om ett kåseri, däri man upp-tager det ena och det andra på sidan om saken liggande. Jag vill i detta avseende nämna det fromma önskningsmålet om att Finland måtte komma i åtnjutande av en internationellt garanterad, varaktigt neutral stats ställning. Med de händelser för ögonen, som under de senaste åren hava timat i Europa och under de sista dagarna, ter sig detta önskningsmål som en utopi, på vars uppfyllande knappast någon av dem, som hava undertecknat betänkandet, vågar tro. Dessutom ligger hela detta önskemål — önskelistan upptager också annat — på sidan om saken, och det enda man i utskottet kunde stöda sig på var att också det föregående värnpliktsutskottet hade gjort sig skyldigt till samma onödiga önskemål, och man har själv varit så helt och hållet på det klara med att denna fråga var fullkomligt oklar och outredd, att man i utskottsmotiveringen använder orden: „för såvitt” det nu alls är möjligt att tänka på någonting sådant på grund av Finlands ställning till Nationernas Förbund.

Vidare har man upptagit önskemålet om att försvarsberedskapen skulle ökas genom uppmuntrande av ungdomens fysiska uppfostran. Ja, det kan vara gott och väl också detta önskemål, men det har ju riksdagen i riklig mån gjort, och om man på det

sättet kommer med det ena önskemålet efter det andra, hade man här kunnat foga en hel del saker till, som ligga på sidan om detta betänkande. Det är ju ett vackert önskemål också detta sistnämnda, men det kunde finnas sådana, som vore mycket bättre, såsom t. ex. det att uttala önskemålet, att riksdagen och regeringen med vida rundligare hand måtte understöda landets skyddskårer, vilket skulle göra det mycket lättare att upprätthålla försvaret, allt omständigheter som jag tror att utskottet skulle hava svårt att ena sig om. Nu hava tillfälliga majoriteter röstat in den ena biten härifrån och den andra därifrån och därför har utskottsbetänkandet kommit att se ut som det ser ut, i stället för att det bort vara kort och koncist och lämnande vederbörande tillfälle att i reservationsform anföra vad de hava mot betänkandet att invända.

I utskottsbetänkandet ingår vidare den satsen, att försvarsväsendet, organiserat i enlighet med sagda tjänstetid, d. v. s. den här föreslagna tjänstetiden, med tiden skulle bliva alltför betungande för vårt land och att landets försvarsbehov icke ovillkorligen kräver en så lång tjänstetid. När man säger, att landets försvar icke ovillkorligen kräver en så lång tjänstetid, kastar man fram ett påstående, som man icke gittar och icke kan bevisa. Det har framgått att, då det talats om ett och ett halft-årig värnplikt i detta land, vissa grupper och vissa partier ansett lämpligt att bjuda ett års värnpliktstid. Då slutligen fackmyndigheterna hava försökt gå ned till ettårig värnplikt har det återigen funnits grupper, som bjudit under med nio månaders värnpliktstid allt utan någon som helst motivering. Och funnes det sådana som bjöde nio månader, funnes det helt visst grupper, som bjöde sex eller tre månaders värnplikt o. s. v. Men hela tiden underlåter man att klargöra, varför man så gör, och bevisa att ens påstående vore riktigt. I ett förslag som detta borde man ändå lita till de enda, som hava möjlighet att överblicka denna fråga och klargöra vad som för landet för närvarande utgör den kortast möjliga tjänstetiden, och det är väl då våra militärmyndigheter.

Då man säger, att denna värnplikt bleve för landet alltför betungande så tänker man synbarligen icke på, att det knappast kan finnas någonting för ett land alltför betun-

gande, då det gäller att värna landets självständighet och frihet. Utskottsmajoriteten medgiver dock, att landets läge för närvarande på grund av våra geografiska förhållanden och förhållandena bortom vår östra gräns är hotat. Om ett lands läge är hotat, kan man icke gerna tala om att värnplikts-tungan bleve överhövan stor, och det har ju icke heller visat sig, att Finlands folk icke skulle förmå bära denna tunga. Det har kunnat bära den relativt lätt och det har vågat sig på många andra utgifter, vilka kanske kännas betydligt tyngre än den utgift, som avser att säkerställa landets frihet och självständighet.

Man får en uppfattning om, vartill motståndarna till detta lagförslag syfta, då man läser reservationerna.

I den socialdemokratiska reservationen framhåller man, utan att angiva vilken värnpliktstid man anser vara den lämpligaste, att tjänstetiden är för lång och man säger vidare: „särskilt bör under sådana förhållanden i Finland vår organisation av det viktiga försvarsväsendet — man medger således att det är viktigt — beakta principer vilka skänka större garanti än kadersystemet för att försvarsväsendet icke kan användas för uppgifter, främmande för dess egentliga syfte, landets försvar”. Så kommer man då till att detta system är milissystemet. Nu hava vi tyvärr en otroligt sorglig erfarenhet av vartill milissystemet ledde. Vi fingo vår ordningsmakt omorganiserad efter ett slags milissystem och man fick också genast erfara följderna av detta redan under novemberstrejken år 1917 och sedermera i rätt hög grad under de händelser som timade i olika delar av landet och särskilt uti Åbo stad, där den på milistiden byggda ordningsmakten icke blott icke förhindrade övergrepp mot egendom och person utan t. o. m. gjorde sig skyldig till medverkan härvid. Ett system som har haft så sorgliga följder tror jag Finlands folk gör klokt i att försöka undvika i det längsta. Man anför såsom en stor fördel för milissystemet att den hemvändande milismannen skulle få medföra sina vapen och förvara dem i sitt hem, med andra ord; vi skulle i nuvarande läge med ett parti och en befolkningsdel, som direkt tager sina intryck österifrån, våga överlämna vapen åt dessa skaror. Jag vet icke om det vore nyttigt. (Vasemmalta: „Suojeluskunta”.) Då jag hör ordet „Suojeluskunta”

nämnas, vill jag förklara, att skillnaden har visat sig under många års erfarenhet vara mycket väsentlig. Dessa skyddskårer hava nämligen engång räddat landets frihet och självständighet och kört utom landets gränser den arvförande, som hotade denna vår självständighet. Dessa kårer hava sedermera icke förövat något som helst övergrepp, utan ställt sig till regeringens disposition och på ett utomordentligt sätt fyllt den plikt, som varit dem förelagd. Skillnaden är sålunda ofantligt stor.

Den kommunistiska reservationen ger också den en rätt klar inblick i varthän man strävar. När den kommunistiska medlemmen av utskottet där framförde sina åsikter, så hade man det intrycket, att han själv icke tog dem på fullt allvar och ej håller utskottet gjorde det. Han liksom reservanterna, till vilka han ju hör, sökte göra troligt att det är fullkomligt onödigt för Finland att överhuvudtaget upprätthålla någon försvarsmakt alls då man kunde lita till sovjetrysslands ädla anbud om avvapning. Om blott vår regering med det första skrede till att mottaga detta anbud, kunde vi utan vidare slopa vårt försvarsväsende och här tillrådes att man genast måtte vidtaga dessa åtgärder och framför allt börja med att upplösa skyddskåren. Jag tror icke att det skall finnas många ansvariga medborgare i detta land, som till den grad vilja lita på en trolös utländsk makts goda vilja, att man skulle lämna sig helt i denna främmande makts våld. Å andra sidan har man icke någon svårighet att förstå att det parti, som tager så starka intryck österifrån, att man t. o. m. kan tala om mer än intryck, här vill gå den väg som skulle lämna vårt land öppet för det ryska godtycket. Det påvisades i utskottet för representanterna för denna riktning att ingenting gör det säkert att Ryssland evigt förblir i det tillstånd, på vilket kommunisterna nu så fullt och helt lita. Förändringar äro möjliga, ingen kan garantera att icke dessa förändringar sträcka sig rätt långt, ja den möjligheten förefinnes att det borgerliga Ryssland återigen kunde komma till makten och då vill jag fråga: lita då herrar kommunister på att man också under då rådande förhållanden kunde lämna sig utan en försvarsmakt mot öster. För upprätthållandet av försvarsmakten råkar, säges det i denna reservation, landets befolkning

dessutom ut för en olidligt tryckande skattetunga, varav endast stor-roffarna profitera, d. v. s. av skattetungan. Det är väl litet svårt att säga huru „stor-roffarna” skola kunna profitera av de skatter, som tillfalla staten. Reservationen slutar med att man redan innan man skrider till upplösande av vår försvarsmakt skall skrida till upplösande av våra skyddskårer. Man skall därmed taga det första steget i den riktning som man så väl förstår, då reservationen i fråga representerar den yttersta venstern.

Det väsentliga med hela det föreliggande betänkandet ligger i betänkandets kläm och det har framhållits, att även de personer, vilka principiellt hålla på en kortare värnpliktstid än 12, resp. 15 månader, omfatta detta betänkande därför att de önska, att försvarsmakten skall ställas på ordinarie fot och därför att det är för dem möjligt att på denna väg förkorta den nuvarande betydligt längre värnpliktstiden. Det är säkerligen en motivering, som är lycklig och riktig och det är väl också därför man kan motse att trots de många reservationerna riksdagen utan förändringar skall kunna antaga detta förslag. Lyckas det motståndarna till detsamma att få en enda förändring till stånd i någon paragraf, så blir det också möjligt för dem att ånyo rösta lagen vilande över nyval.

Ed. Heikinheim o: Pyysin puheenvuoroa lausuakseni muutaman selityksen valiokunnan mietinnön johdosta siinä toivossa, että tämä voi jonkin verran helpottaa perustelun käsittämistä. Niinkuin mietinnöstä ilmenee, on valiokunta huomannut asevelvollisuuslakiehdotuksessa muutamia puutteellisuuksia, jotka kuitenkin ovat siksi toisarvoisia, ettei tahdottu ruveta muutoksia tekemään. Niinpä esim. kun viime valtiopäivillä viimeisteltiin asevelvollisuuslakia, tehtiin muutos 20 §:ään joka muutos olisi oikeastaan pitänyt aiheuttaa pieniä muodollisia muutoksia myöskin 75 ja seuraavassa pykälässä. Nämä muutokset jäivät kuitenkin tekemättä, mutta eivät asiallisesti mitään hankaluutta tuottane. Valiokunta ei ole tahtonut näitä korjata sentähden, että katsottiin, että sen korjauksen kautta voisi koko lakiehdotus V. J:n 57 §:n 5 momentin ja seuraavaan pykälän nojalla joutua taasen lepäämään, johonka vaaraan ei tätä laki-

ehdotusta niin vähäpätöisestä syystä tahdottu jättää. Myöskin huomattiin, että heinäkuun 15 päivänä 1920 annettu laki, joka koskee erinäisiä helpotuksia asevelvollisuuden suorittamisessa, ei koske tänä vuonna palvelukseen astuneita ja astuvia nuorukaisia. Tämä epäkohta kai olisi ollut korjattavissa sen kautta, että olisi tehty tarpeellisia muutoksia asevelvollisuuslain voimaannpanemista koskevaan lakiin. Mutta samasta syystä, johon edellä viittasin, ei näitäkään muutoksia tahdottu tehdä, ja valiokunta on sitä mieltä, että tämä asia olisi korjattavissa uudella esityksellä, jonka meillä on syytä odottaa hallituksen tekävän.

Mietintöön on myöskin eksynyt useampia painovirheitä, joista yksi voi antaa aihetta vääraän käsitykseen. Se on nim. viimeisellä palstalla mietinnössä, jossa sanotaan: „Valiokunta pitää muuten luonnollisena, että hallitus on järjestettävä”. Pitäisi olla: „Hallitus on järjestävä”. Ruotsinkielinen teksti on käännetty tästä virheellisestä suomenkielisestä tekstistä ja on sen mukaan myös virheellinen.

Ed. Sventorzetski: Sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä on eräs kohta, jolla minun mielestäni on sangen suuri merkitys. Tässä kohdassa valiokunta kiinnittää huomiota siihen helpotukseen, mikä puolustuslaitoksen ylläpidossa todennäköisesti saavutettaisiin, jos Suomi voisi, kuten esim. Sveitsi saada kansainvälisesti taatun pysyväisesti puolueettoman valtion aseman. Valiokunta pitää senvuoksi suotavana, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin kansainvälisten takeiden saamiseksi Suomen puolueettomuudelle, sikäli kuin Suomen asema kansainliiton jäsenenä suo siihen mahdollisuutta. Koska tämä ajatus Suomen ikuisesta neutralisuudesta on tullut eduskunnassa esille vasta uuden asevelvollisuuslain yhteydessä, niin tahdon käyttää tilaisuutta ja lausua muutaman sanan tässä mielestäni sangen tärkeässä asiassa.

Minun ensinnäkin täytyy ihmetellä, että niin laajakantoiselle ja maamme itenäisyydelle tärkeälle kysymykselle kuin Suomen neutralisoiminen on, ei ole eduskunnan piireissä toistaiseksi annettu sen suurempaa yleispoliittista merkitystä. Päinvastoin: eräältä porvarilliselta taholta on väitetty, kuten me olemme jo nähneet tänäpäivänä ed. Collianderin puheesta, että

sanotulla asialla ei ole muka mitään käytännöllistä merkitystä. Tämä on kuitenkin sangen pintapuolinen suhtautuminen asiaan. Minä uskallan väittää, että Suomi sekä poliittisesti että maantieteellisesti on yhä kuin luotu pysyväisesti puolueettomaksi valtioksi, ja minusta tuntuu, niinkuin Suomen kansainvälisesti taattu ja turvattu neutraliteetti ei pitäisi nykyisenä kansainvälisenä konjunktuurina herättää vastarintaa naapurien ja suurvaltojen taholta. Ja jos näin on asianlaita, niin minusta pitäisi ainakin yrittää koettaa hankkia Suomelle sellaisen puolueettomuuden takeita. (Ed. Vainio: Kansainliiton!). Ei siltä; kuulkaa loppuun saakka! Ikuisen neutralisuuden vastustajat ynnä muut skeptikot ovat sitä mieltä että kansainvälisesti taattu puolueettomuus ei anna sen suurempaa turvaa pienelle valtiolle. Mutta jos me lähemme tältä kannalta arvostelemaan eri valtioiden asemaa, niin me tulemme siihen johtopäätökseen ettei pienillä valtioilla yleensä ole mitään voimaa säilyttää omaa riippumatonta asemaansa aseistettujen ja ylivoimaisten suurvaltain edessä.

On totta että pienten valtioiden neutraliteetti tulee silloin tällöin rikotuksi. Mutta on totta myöskin se että tällainen rikkominen on tuottanut rikkojavaltille sangen ikäviä seurauksia. Tuoreimpana esimerkkinä on Belgian puolueettomuuden rikkominen Saksan taholta maailmansodan aikana. Kun me siis puhumme Suomen pysyväisestä puolueettomuudesta, niin me tarkoitamme sitä että tällaisen puolueettomuuden kautta me voimme hankkia maailmelle ja valtiolliselle suvereniteetille yleensä. Suomen jäsenyys kansojen liitossa ei voi minun mielestäni olla asialle esteenä — sitäähänkin on vähän epäilty — sillä kuuluvathan Belgia ja Sveitsi kansainliittoon, ollen samana aikana pysyväisesti puolueettomia valtioita. Sitäpaitsi — nyt Ville Vainio voi kuunnella — sitäpaitsi se liitto, joka itseään kansojen liitoksi nimittää, on sen nykyisellä kehitystasella sellainen kansainvälinen tekijä, jonka vaikutusvallan huomaa paraiten, kun ajattelee esim. nykyisiä tapauksia Konstantinopolin edustalla. Sosialidemokraattisen Grusiankin kohtalo — arvoisa Ville Vainio — voi olla tässä suhteessa myöskin valaisevana esimerkkinä kansojenliiton auktoriteetille.

Tahtoisin kiinnittää arvoisain kansanedustajain huomion siihen että asialla on eräs diplomaattinenkin puoli. Samalla kun Suomi ryhtyisi hankkimaan itselleen kansainvälisesti taattua puolueettomuutta, saisi se vastauksista nähdä, miten kukin valtio suhtautuu meidän pyrkimyksiimme säilyttää ja turvata Suomen riippumattomuus. Ja esim. Neuvosto-Venäjän vastaus olisi tässä suhteesta erittäin mielenkiintoinen.

Koska suuren valiokunnan jäsenenä saan tilaisuuden yksityiskohtaisesti käsitellä asiaa, niin lopetan sanottavani sillä toivomuksella, että valiokunnan mietinnössä lausutut toivomukset Suomen pysyväisestä puolueettomuudesta tulisivat vihdoin eduskunnan aloitteesta toteutetuiksi Suomen ulkopoliitikassa.

Ed. L a m p i n e n: Minä en tahdo tässä tällä kertaa olla monisanainen, koska asian myöhemmässä käsittelyssä on tilaisuus osoittaa nyt kysymyksessäolevan asevelvollisuuslain huutavia epäkohtia.

Minä pidän myöskin toisarvoisena seikkana, mikä järjestelmä, kaaderi-, miliisitali joku muu olisi sopivin tälle maalle. Käsitakseni on se, että tälle maalle ei ole sopiva mikään asepalvelusta määrittelevä laki, varsinkaan niin kauan kuin se on laadittu sellaisessa luokkahengessä kuin nyt kysymyksessäoleva ja niin kauan kuin tässä lainsäädäntötyössä asetutaan tavoittelemaan sellaisia päämääriä, mitkä ovat ominaisia mitä häikäilemättömimmille imperialistisille valtioille.

Olemme mietintöön liittämässämme vastalauseessa lausuneet ajatuksen, että tämän maan, vaikka se valtio-olemuksensa puolesta onkin tyypillinen porvarivaltio, ei pitäisi seurata tällaisten valtioiden esimerkkiä, koska se saattaa johtaa tämän maan työtätekevän kansan aavistamattomiin kärsimyksiin. — Että se on jo suurelta osalta sitä, näkyy jo itse valiokunnan mietinnön perusteluista, sillä ei suinkaan siinä suotta sanota, että tällainen järjestelmä käy ajan pitkään liian raskaaksi. Siksi se käy, ja sen se tekee sangen monesta syystä.

Tarvitsee vain palauttaa mieleen menoja tuloarvion, arvioidessansa kuinka paljon verotuksen muodossa tämän maan työtätekevä kansa joutuu sotilasrasituksina maksamaan. Tarvitsee vain pintapuolisesti tuntea maaseudun ja teollisuuskeskusten

köyhän kansan elämää, todetakseen kuinka paljon merkitsevää työvoimaa riistää hyödyttömään ajanhukkaamiseen asevelvollisuus. Minä luulen, että sen pitäisi tuntea tuskastuttavan hyvin senkin ryhmän edustajain, maalaisliiton, joiden itseottamana monopoolina on ajaa pienviljelijäin asiaa. Asianlaitahan varsinkin siellä Pohjanmaalla on sellainen että se nälkä, josta ed. Lohikin, ellen väärin muista, puhui, joka näitä pikkuviljelijöitä ajaa Perä-Pohjolaan ja muitten seutujen tukki- y. m. työmaille, pääoman välittömään orjuuteen, ajaa sieltä myöskin parhaan työvoiman Amerikkaan. Kotiviljelmää jää huoltamaan usein ainoastaan veljesparven nuorin ja tämän kutsuu asevelvollisuuslaki sotapalvelukseen.

Ovatkohan nyt ne kansantaloudelliset näkökohdat, joista niin paljon porvariston taholta puhutaan, tulleet valvotuiksi? Eipä suinkaan. Käsitykseni on se, että ainoastaan se määrätön pelko, jonka suurpääomanomistajat ovat onnistuneet tämän väestön keskuudessa herättämään, ajaa heidät toistaiseksi kannattamaan näitten asepolitiikkaa. Tämän maan aseellinen varustaminen saattaa sen yhä enemmän suurvaltojen pelinappulaksi. Se on ollut sitä jo, ja pysyy semmoisena niin kauan kuin sotilaallista innostusta kyetään tässä maassa ylläpitämään. Kun näitten valtojen käsky-läisinä on tehty epäonnistunut „valtausretki” toinen toisensa jalestä, puhutaan uhkaavasta vaarasta, jonka tällä kertaa pitäisi tulla Neuvosto-Venäjältä eritoten. Sitä varten tarvitaan mahdollisimman voimakas puolustuslaitos.

Kun valiokunnan mietinnön perusteluissa alleviivataan tätä poliittisesti uhattua asemaa, olemme me vastalauseessamme tahtoneet saada sanotuksi, että juuri Neuvosto-Venäjän taholta on tarjottu aseistariisumisneuvotteluja ja että tämän takia tämän maan vallanpitäjäin tulisi tarttua tarjottuun käteen ja aloittaa kiireellisesti tällaiset neuvottelut. Tätä tietä päästäisiin siihen päämäärään, mihin me vastalauseessa pyrimme, nimittäin lopulliseen aseistariisumiseen.

Valiokunnan enemmistö on nähnyt nyt hyväksyttäväksi esitetyn asevelvollisuuslain niin tärkeäksi, että vaikka se toteaa itse laissa löytyvän puutteellisuuksia, ei se tahdo lähteä niitä korjaamaan, koska on

kova kiire saada tälle maalle „pysyväinen asevelvollisuuslaki”, niinkuin sanat mietinnön perusteluissa kuuluvat. Minkälainen on sitten tämä pysyväiseksi ajottu asevelvollisuuslaki. Ei ole suinkaan liikaa sanottu, jos sanoo, kuten vastalauseessa on tehty: „että se kantaa selvästi tajuttavan luokkalain luonnetta”. Mietinnön perusteluissahan puhutaan poliittisesti uhatusta asemasta, lain 1 §:ssä vissin järjestelmän puolustamisesta.

Mutta tällä kertaa ei ole syytä kajota lakiin enempää. Kun asia palaa suuresta valiokunnasta, tutustumme siihen lähemmin. Tässä riittää kun sanon, että aseitten kalisteleomisella tuottaa tämä maa vaan turmiota itselleen ja siirtomaapolitiikan haaveilijoitten tulisi ottaa ohjeeksi Suonion kauniin kotimaan-virren sanat: „Suuruutta emme rukoile, me pienenuteemme tyydymme”.

Suosittelen suuren valiokunnan huomioon toista vastalauseetta.

Ed. Keto: Kuten sosiaalidemokraattien mietintöön liittämästä ensimmäisestä vastalauseesta käy ilmi, eivät sosiaalidemokraatit ole puolustushilistejä, joiden mielestä maata ei ole puolustettava minkäänlaisissa oloissa, vaikka sen kimppuun olisi vihollinen mitenkä oikeudettomasti hyökännyt uhaten saattaa maan vieraan kansan määräämisvallan alle. Me olemme sitä mieltä, että kansakunnalla on oikeus ja velvollisuus puoltaa itseään määräämis-oikeuttaan. Näin on laita myöskin silloin, kun työväenluokka itse ei ole vielä päässyt hallitusvallan peräsimen. Silloinkaan ei ole samantekevää, joutuuko maa vieraan kansallisuuden sorron alaiseksi. Ainoastaan silloin, nimittäin, kun työväestö saa taistella luokkataistelunsa kansallisesti itsenäisen valtion puitteissa, on takeita siitä, että se voi käydä menestyksellisesti tätä taistelua ja saavuttaa yhteiskunnalliset päämääränsä.

Mutta meille sosiaalidemokraateille ei ole samantekevää, minkälainen maan puolustusjärjestelmä on. Meidän mielestämme puolustuslaitoksen tulee puolustuspoliittisen tehtävänsä lisäksi täyttää kaksi tärkeää, sisäpoliittista ehtoa. Ensiksikin sen tulee antaa takeita siitä, ettei puolustuslaitoksesta kansanvallalle muodostu uhkaa ja vaaraa. Toiseksi sen tulee antaa takeita

siitä, ettei sitä käytetä työväestön rauhallisten poliittisten tai ammattillisten luokkataistelun nujertamiseksi. Kaikissa nyt mainitsemisani suhteissa meillä suunniteltu puolustuslaitosjärjestely on tyydyttämätön. Jo puolustuspoliittisestikaan se ei täytä korkeimpia vaatimuksia, koska se ei anna takeita siitä, että maan puolustus todella muodostuu kansan asiaksi ja että todella yleisellä asevelvollisuuslailla päästään koko kansakunnan asekelpoiseksi kasvattamiseen. Mutta vielä suurempia ovat ne muistutukset, jotka on tehtävä mainitsemiini takeisiin nähden. Koko meidän puolustuslaitoksellamme on luonne, joka saattaa sen vaaralliseksi kansanvallan kehitykselle tässä maassa. Tässä suhteessa haluaisin ed. Collianderin lausunnon johdosta minäkin mainita, että juuri suojeluskuntalaitos, joka sekin kuuluu puolustuspoliittiseen järjestelmäämme, on juuri yksi sellainen kohta Suomen puolustuslaitosjärjestelmässä, joka on kansanvallan kehitykselle tässä maassa vaarallinen. Suojeluskunnat, nehan ovat aseellisia luokka- ja poliittisia ryhmäjäjestöjä, joissa kansanvallalle vihamieliset ainekset ovat tärkeissä luottamustehtävissä. Niin kauan kuin tämä laitos on olemassa, ette voi toivoa, että puolustuslaitosjärjestelmä tulisi meillä kansanomaiseksi ja että työväestö tuntisi myöskin velvoitusta maan puolustukseen. Mutta ilman työväestön myötätuntoa ja osallisuutta ei voida nykyään maata puolustaa. Työväen tehtävä maan puolustuksen aikana esim. sotatarveteollisuudessa on monessa suhteessa ratkaiseva, mutta työväkeä ette saa työskentelemään maan puolustuksen hyväksi silloin, jos puolustuslaitosjärjestelmä on sille vastenmielinen, sellainen kuin se meillä nyt on. Mutta itse varsinainen sotajoukkokkaan, sellaisena kuin se meillä on suunniteltu, ei tarjoa niitä takeita, joita puolustuslaitokselta täytyy vaatia mainitsemassani suhteessa. Nyt suunniteltu sotalaitos, joka perustuu n. s. kaaderijärjestelmään, luo, niinkuin vastalauseessamme on yksityiskohtaisesti osoitettu, suuren ammattiupseerikunnan, joka varsinkin sellaisessa maassa, jossa on olemassa sentapainen järjestö kuin suojeluskunnat, voi helposti suotuisain poliittisten konjunktuurien aikana muodostua mitä arveluttavimmaksi juuri kansanvallalle. Tässä mainitsemäni vaara on poistettavissa vain siten, että en-

siksikin suojeluskuntalaitos lopetetaan ja kaaderijärjestelmän tilalle puolustuslaitos rakennetaan miliisijärjestelmän pohjalle. Tätä järjestelmää en tässä yhteydessä halua käydä yksityiskohtaisemmin selvittämään. Tältä paikalta sosialidemokraattien taholta on aikaisemmin, silloin kun tämä laki ensi kerran oli eduskunnan käsiteltävänä, jo tarkemmin selostettu, minkälainen miliisijärjestelmä on. Ed. Colliander täällä jutteli siitä, mitenkä arveluttava tuollainen järjestelmä olisi, ja hän tämän arvostelunsa perusti vuoden 1917 kokemuksiin. Hän nim. väitti, että meillä silloin olisi ollut miliisijärjestelmä. Tällaista lausuntoa kuullessaan ei tiedä, itkeekö vai nauraa. Syystä kysyikin minulta ed. Collianderin puheen aikana eräs porvarillinen edustaja, että ettekö ole valistaneet sotilasasiainvaliokunnassa ed. Collianderia, kun hän „asiantuntijana” lähtee tällaisia väitteitä esittämään. (Ed. Hakkila: Se on mahdoton tehtävä.) Kun minä olen samaa mieltä kuin ed. Hakkila, niin en minäkään halua tämän enempää ryhtyä valistusta ed. Collianderille tässä asiassa tarjoamaan. Minä totean vain, että miliisijärjestelmä on toki jotakin muuta kuin sellainen poliisilaitoksen järjestely, jota 1917 meillä kokeiltiin.

Mutta puolustuslaitoksen tulee mielestäni antaa takeita myös siitä, ettei sotilaita voida käyttää työväen rauhallista luokkataistelua vastaan. Tässä suhteessa ei miliisijärjestelmäkään ole täydellinen, mutta siihen voidaan joka tapauksessa sisällyttää erikoistakeita, jotta päästään tässä suhteessa mahdollisimman lähelle täydellisyyttä. Olen vakuutettu siitä, että työväki kasvaessaan lukumäärältään alituisesti ja muodostuen lopulta yhteiskunnan lukuisimmaksi ja tärkeimmäksi yhteiskuntaluokaksi, kykenee kansanmiliisin pohjalla juuri puolustuslaitoksen sisäpoliittista väärinkäyttöä paljon paremmin ehkäisemään kuin nykyisen puolustusjärjestelmän pohjalla, jossa upseerien ja miehistön on ehdoton velvollisuus totella, mitä käskyjä tahansa viranomaiset ja esimiehet heille jakelevat. Kun tässä mainitsemistani syistä emme katso nykyään suunniteltua puolustuslaitosjärjestelmää sellaiseksi, että se voisi työväenluokan puolustusjärjestelmälle asettamia vaatimuksia tyydyttää ja kun toiselta puolen ei ole vaaraa, että tämän lain hylkäämisen kautta puolustusrasitus kansakunnal-

le kävisi raskaammaksi tai että maa joutuisi ilman puolustuslaitosta, olemme me sosialidemokraatit vastalauseessamme ehdottaneet, että tämä nyt tälle eduskunnalle käsiteltäväksi lykkääntynyt uusi asevelvollisuuslaki ja sen täytäntöönpanoasetukset hylättäisiin ja että hallitukselta pyydetäisiin uutta esitystä, joka rakentuisi miliisijärjestelmän pohjalle. Tätä valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseetta pyydän suositella suurelle valiokunnalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalin maaseurakunnassa sijaitsevaan Kultarannan huvilatilaan.

Mainitun ehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään puheenaolevan lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Mitä valtiovarainvaliokunnan mietinnön 3 sivulla olevaan anomusponteen tulee, niin se otetaan esille kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 17 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Åkesson: Pyydän saada huomauttaa, että mietinnön ruotsalaisessa kap-

paleessa on lakitekstiin pujahtanut virhe. 26 §:ssä 10 rivillä olevasta viimeisestä sanasta „eller” alkaen, jossa teksti kuuluu „eller, där viss eller vissa ledamöter i styrelsen icke hava sådan rätt, styrelsens ordförande och övriga ledamöter samt den eller de härtill behörigas hemort”, on, jotta kohta tulisi yhdenmukaiseksi suomalaisen tekstin kanssa, poistettava sanat „eller, där viss eller vissa ledamöter i styrelsen icke hava sådan rätt, styrelsens ordförande och övriga ledamöter” sekä sitten sanottava „samt varje härtill behörig persons hemort”.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaan suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi kasvatuslaitoksista.

Hallituksen esityksen n:o 3 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Mitä valiokunnan mietinnön lopussa olevaan anomusponteen tulee, niin se otetaan esille kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Keskustelu:

Opetusministeri Loimaranta: Sivistysvaliokunta asettuu mietinnössään pääasiassa hallituksen ehdotuksen kannalle. Samalla kun totean tämän, pyydän kuitenkin virastotekniseltä ja hallinnolliselta kannalta katsoen kiinnittää huomiota eräaseen kohtaan, jossa mietintö poikkeaa hallituksen esityksestä.

Sivistysvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan, että lakiin valtion kasvatuslaitoksista otettaisiin säännös siitä, että kasvatuslaitosten valvonta ja yleinen johto kuuluu kouluhallitukselle. Tämä siitä syystä, että tällainen järjestys näyttää tarkoituksenmukaiselta. Myöskin perustuslakivaliokunta mietinnössään n:o 3, koskeva esitystä laiksi sosialihallituksen ja valtion vakuumustarkastajan toimen lakkauttamisesta, lausuu epäilyksiä siitä, onko ehdotusta kou-

luhallituksen lastensuojeluosaston siirtämisestä sosialiministeriöön riittävästi perusteltu ja on valiokunta sen johdosta ollut sitä mieltä, että olisi tarkoituksenmukaisinta ratkaista tämä kysymys kouluhallituksen mahdollisen uudestaanjärjestelyn yhteydessä.

On myönnettävä, että kysymys siitä, minkä ministeriön toimialaan tai minkä keskusviraston alaiseksi valtion kasvatuslaitokset ja yleensäkin koko lastensuojelu kuuluvat, ei ole aivan helposti ratkaistavissa. Tätä todistaa sekin, että tämä kysymys eri maissa on ratkaistu vallan eri tavalla. Kuitenkin Englannissa, jossa yhteiskunnan lastensuojelulla on vanhat juuret, kuuluu lastensuojelu yhä edelleen sisäasiainministeriölle, mutta esiintyy siellä nykyään voimakas toivomus erityisen ministeriön perustamisesta tätä tarkoitusta varten. Preussissa äskettäin toteutetun uuden hallintojärjestelmän mukaan kuuluvat puheenaolevanlaatuiset asiat erityiselle kansan yhteisen hyvän ministeriölle. Tanskassa on erityinen ammattikomitea vuonna 1920 asettunut sille kannalle, että jos olisi olemassa erityinen ministeriö, jonka alaiseksi kaikki sosiaalinen huolto olisi koottu, niin olisi lastensuojelutoimi asetettava tällaisen ministeriön alaiseksi.

Milloin lastensuojeluun nähden tehostetaan sen rikollisuutta ehkäisevää luonnetta, on pidetty tarkoituksenmukaisimpana, että se muiden rikollisuuden ehkäisemistä tarkoittavien toimintamuotojen kera asetetaan oikeusministeriön alaiseksi. Tämän katsantokannan mukaisesti olivat valtion kasvatuslaitokset meilläkin aikanaan oikeus-toimituskunnan alaisina. Milloin taas lastensuojelun päätehtävänä pidetään lasten aineellista avustamista ja ruumiillista hoitoa, toivotaan lastensuojelun kuuluvan siihen ministeriöön, johon muutkin niin hyvin terveydenhoitoa kuin kansalaisten yleistä ulkonaista menestystä huoltavat toiminnat on sijoitettu, siis ainakin useimmiten, sisäasiainministeriöön. Myöskin tämän ministeriön, eli entisen siviilitoimituskunnan alaisia ovat valtion kasvatuslaitokset ja yksityinen lastensuojelutoiminta meillä olleet.

Kouluhallituksesta 2 päivänä elokuuta 1918 annetun asetuksen mukaan kuuluvat valtion kasvatuslaitokset ja yleensä koko lastensuojelu erityisenä lastensuojeluosastona kouluhallitukseen ja ovat siis opetus-

ministeriön alaisia. Pätevilläkin syillä on puollettu tämän, nykyään voimassaolevan järjestelmän pysyttämistä. On huomautettu, että lastensuojelu suurelta osalta on kasvatustyötä, ja kun yhä selvempänä esiintyy yhteiskunnassa pyrkimys keskittää kasvattava toiminta saman valtioelimen johdettavaksi, pitäisi olla luonnollista, että myöskin lastensuojelu kuuluu kouluhallituksen alaisuuteen. Kun sen lisäksi oppivelvollisuuslain voimaan tultua lastensuojelu joutuu yhä läheisempään kosketukseen kansanopetuksen kanssa, olisi saman viraston alaisuus tälle toiminnalle sitäkin edullisempi. Lastensuojelun voimakas sosiaalinen puoli ei tässä suhteessa ole esteeksi, koskapa nykyaikainen opetustoimintakin yhä lisääntyvässä määrässä kiinnittää siihen huomiota.

Mutta toisaalta, katsoen siihen, että lastensuojelu ennen kaikkea on yhteiskunnan toimintaa kasvavien kansalaisten auttamiseksi ja suojelemiseksi ja ottaen huomioon, että meillä on erityinen ministeriö, sosialiministeriö, jonka toimialaan tällaiset asiat kuuluvat, on meillä laajoissa lastensuojelupiireissä pidetty asiallisimpana ja hyödyllisimpänä, että lastensuojelu siirretään tähän ministeriöön. Tämän kannan edustajat huomauttavat, että ei lähimainkaan kaikki kasvatustoiminta ole keskitetty kouluhallituksen alaisuuteen, eikä se edes olisi mahdollistakaan syystä, että yhteiskunnassa suoritettava kasvatustyö on niin laaja ja monipuolinen, ettei paraskaan ja oloihin mukautuvinkaan keskusvirasto voi yksin hoitaa tämän toiminnan kaikkia aloja. Tämän kannan edustajat viittaavat esimerkiksi niihin opetuslaitoksiin, jotka tätä nykyä ovat maatalousministeriön tai kauppa- ja teollisuusministeriön alaisia. On pidettävä mielessä, että varsinaisella opetustoiminnalla on lastensuojeluksessa suhteellisesti vähäinen osa — niin huomauttavat edelleen tämän katsantokannan edustajat — ja rajoittuu se laitoksessa toimiviin kouluihin, kun sen sijaan tämän toiminnan muut puolet ovat ehdottomasti etualalla. Lasten ruumiillinen hoito, aineellinen auttaminen, ammatillinen ohjaus y. m. s. ovat kukin kohdastaan puolia, jotka käyvät kouluhallituksen alaan kuuluvan opetustoiminnan edelle. Lastensuojelu ei ole siis yksinomaan, eikä ensi sijassa puhtaasti kasvatuspillista, vaan ilmeisesti sosialista

työtä, jonka tulee saada sellaisena vaikuttaa. Suhteellisesti harvoin joutuu lastensuojelua johtava keskusviranomainen ratkaisemaan puhtaasti pedagogisia kysymyksiä, vaan etupäässä kysymyksiä, joissa pedagogi ei ole mikään erityinen asiantuntija.

Viimeksimainittua katsantokantaa edustaa meillä m. m. se komitea, joka asetettiin laatimaan ehdotusta lakisäännöksi, jotka ovat tarpeen tehokkaan lastensuojelun aikaansaamiseksi ja joka komitea on julkaisut mietintönsä 30 p:nä huhtikuuta 1921. Tämän komitean puheenjohtajana toimi kouluhallituksen lastensuojeluosaston nykyinen päällikkö sekä jäsenenä m. m. kaksi saman osaston neuvosta, kolmannen neuvoksen toimissa komitean sihteerinä. Seikkaperäisten perustelujen nojalla on mainittu komitea yksimielisesti tullut siihen lopputulokseen, että lastensuojelu olisi uskottava erityiselle keskusviranomaiselle, joka toimisi sosialiministeriön alaisena, mutta on komiteassa pidetty mahdollisena sellaistaakin ratkaisua, että lastensuojelun johtaminen ja valvonta uskottaisiin suorastaan sosialiministeriölle, vaikkei komitea ole asian tästä puolesta katsonut itsellään olevan aihetta tehdä ehdotusta, syystä että tämän yhteydessä olevat kysymykset silloin olivat valmistelun alaisina n. s. virastokomiteassa. Kuten tunnettua, on viimeksimainittu komitea asettunut kannattamaan nykyisten lastensuojeluviranomaisten edustamaa kantaa siinä, että lastensuojelutoimi, siihen luettuna myöskin valtion kasvatuslaitokset, lähinnä kuuluu sosialiministeriön toimialaan. Kun lisäksi ottaa huomioon, että kysymys suojelukasvatuksesta kokonaisuudessaan on valmistelun alaisena lainvalmistelukunnassa siinä tarkoituksessa, että eduskunnalle aikanaan annettaisiin asiaa koskeva yhtenäinen lakiehdotus, näyttää olevan ennen aikaista jo nyt lainsäädäntötietä määrätä valtion kasvatuslaitokset kouluhallituksen valvonnan ja yleisen johdon alaisiksi, ja tämä sitä vähemmän, koska parhaillaan suunnitellaan uutta käytännöllisempää ja vähemmän varoja vaativaa järjestelyä itse kouluhallitukseenkin nähden.

Pääasiassa näillä perusteilla piti hallitus suotavana, ettei puheena olevaa kysymystä nyt lainsäädäntötietä ratkaistaisi, vaan että tämän kysymyksen ratkaisu ainakin tois-

taiseksi jäisi riippuvaiseksi hallinnollisista toimenpiteistä. Tämän käsityskannan hyväksymisestä olisi sekin etu, että silloin voitaisiin suotuisalla tavalla saada ratkaisuksi myöskin eräät muut tämän asian yhteydessä olevat tärkeät kysymykset, lähinnä kysymys siitä, minkä ministeriön toimialaan ja miten aistivallisia koskevat asiat olisivat tarkoituksenmukaisimmin järjestettävät.

Kun vihdoin ei liene pelättävissä missään tapauksessa koituvan haittaa siitä, ettei valtion kasvatuslaitoksia koskevaan lakiin nyt oteta puheena olevaa sivistysvaliokunnan ehdottamaa säännöstä, lakiehdotuksen toista pykälää, sitä vähemmän, koska eduskunnallakin on menosäännön yhteydessä tilaisuus jatkuvasti vaikuttaa tähän asiaan, tuntuu minusta edelleenkin sekä asian laadun että valtiokoneiston joustavuuden kannalta suotavimmalta, ettei useimainittua säännöstä lakiin otettaisi, varsinkin koska päinvastainen menettely saattaisi hidastuttaa lopultakin ehkä tarpeelliseksi havaittujen uudistusten toimeenpanoa.

Ed. H. Pulkkinen: Itse lakiehdotusta tarkastettaessa saattaa käsillä oleva asia näyttää hyvin vähäpätöiseltä. Lain ensimmäiset pykälät eivät tuo mitään uutta ja seuraavilla pykälillä neljännessä alkaen järjestetään vain verrattain pienilukuinen joukko etukysymyksiä. Tahtoisin kuitenkin saada sanotuksi, että olemme tässä kokonaisuudessaan sangen vakavan asian edessä. Näen asian vakavana monestakin syystä. Valiokunnan mietinnön viimeinen ponsi antaa ensiksi yhden aiheen pitää käsillä olevaa kysymystä suurempana, kuin miltä se näyttää esillä olevassa lakiehdotuksessa. Valiokunnan mietintöön tavalla tai toisella suhtautumalla eduskunta määrää tuhansien nuorten koko kohtalosta ja elämän onnesta. Lakiehdotuksen tultua esille valiokunnassa on valiokunta kokonaisuudessaan nimittänyt kaivannut täydellisempää lakiesitystä, esitystä täydelliseksi suojelukasvatuslaiksi. Valiokunta on myös ottanut selvää, mitä mahdollisuuksia on toivotun lakiesityksen saamiseen, ja saatuaan lainvalmistelukunnan asianomaisesta jaostosta hyvin epätydyttävän vastauksen, on valiokunnan enemmistö päättänyt puoltaa lain hyväksymistä, mutta silti ei valiokun-

ta ole kokonaisuudessaan tahtonut luopua kannastaan, jonka mukaan se pitää yleistä suojelukasvatustalakeia erityisen kipeän tarpeen vaatimana. Tämä ajatus lausutaan valiokunnan mietinnön lopulla seuraavasti: „Niinkuin valiokunta jo on perusteluissaan huomauttanut, kaivattaisiin kipeästi yleistä suojelukasvatustalakeia, jolla yhtenäisesti järjestettäisiin kaikki tähän alaan kohdistuva toiminta. Kun on kuitenkin pelättävissä, että tällainen uudistustalakesäädäntö voi siihen liittyvien vaikeuksien vuoksi viipyä ylen kauan, valiokunta edelleen kunioittaen ehdottaa,

että eduskunta kehoittaisi hallitusta kaikin tavoin kiirehtimään yleisen suojelukasvatustalain valmistamista”.

Tällä kannan merkinnällä ei valiokunta kuitenkaan ole tuonut esille mitään uutta. Eduskunnan suhtautuminen tällä tavoin asiaan kuuluu jo eduskunnan perinnäistapoihin. Kysymys on ollut esillä valtiopäivillä useita kertoja, jopa niin aikaiseen kuin v. 1897 säätyvaltiopäivillä, jolloin valtiopäivät anoivat, että asiantuntivista henkilöistä asetettaisiin komitea, jolla olisi tarkoituksena tutkia ja antaa lausuntoja, mitenkä siveellisessä suhteessa huonosti hoidetuille ja pahantapaisille lapsille valtion puolelta hankittaisiin sovelias kasvatus, sekä että hallitus, saavutetun selvityksen johdolla ryhtyisi siitä aiheutuviin talakesäätämistä ja muihin toimiin. Vasta viisi vuotta myöhemmin otti hallitus valtiopäiväin anomuksen huomionsa ja asetti komitean, joka kouluhallituksen nykyisen ylijohtajan M. Soinisen johdolla perusteellisesti tutustui asiaan ja jätti keväällä 1905 mietintönsä hallitukselle ja saman vuoden lopulla mietintönsä toisen osan. Näihin mietintöihin, jotka käsittävät yhteensä 450 sivua, sisältyi ehdotus suojelukasvatustalaksi jokaiseen pykälään liittyvine perusteluineen, ehdotus asetukseksi valtion turvakodeista ja ehdotus ohjesäännöksi valtion turvakodeille.

Asiantuntijat tahtovat mietintöön liittyvän, silloisen vaivaishoidon tarkastelijan G. A. Helsingiuksen laatiman vastalauseen ansioksi ensisijassa laskea sen, että tämä vaivannäkö hautautui virastojen komeroihin. Toisena syynä oli Suomen valtiollinen asema. Mutta vaikka Suomen valtiollinen asema hiukan parantui eivät valtion ohjissa olevat myöhemminkään jouduttaneet

asialle ratkaisua, ei vaikka valtiopäivien taholta yhä uudelleen ja uudelleen kysymystä pidettiin vireillä. Niinpä v. 1909 valtiopäivät anoivat, että hallitus valmistuttaisi ja eduskunnan hyväksyttäväksi jättäisi esityksen yleistä lastensuojelusta tarkoittavaksi talakesäädännöksi. Eduskunnan anomus kierteli virastoissa ja joutui kolmen vuoden perästä talanvalmistelukunnan ensimmäiseen osastoon. Siellä asia oli lepäilemässä taas kolme vuotta ja sammui silloisen talanvalmistelukunnan kera. Vuonna 1914 uudistivat valtiopäivät pyyntönsä, seuraavana vuonna hallitus otti asian käsiteltäväkseen, mutta siihen supistuivat taaskin tulokset.

Tässä yhteydessä tulkoon vielä mainituksi, että hallituksen määräyksestä kävi tunnettu asiansharrastaja Adolf von Bonsdorff v. 1909 Skandinavian ja Saksan suojelukasvatustalakeia tutkimassa. Tutkimusten tulokset ynnä sen ohessa mielenkiintoisen esityksen Amerikan, Englannin, Ranskan, Itävallan ja Saksan nuorisotuumioistumista esitti von Bonsdorff yli 300 sivua laajassa julkaisussa.

Selvää kuitenkin on, että ajan edelleen vierieissä tämä aineisto on vanhentunut ja lastensuojelukysymys on sisällyttänyt itseensä yhä uusia tehtäviä. Oli siis tarpeen vaatimaa se toimenpide, jonka mukaan v. 1918 asetettiin uusi komitea, jonka tehtäväksi tuli yleensä ottaa harkinnan alaiseksi kaikki lastensuojelua koskevat kysymykset, m. m. kysymys lastensuojelutoiminnan suhteesta köyhäinhoitotoimeen ja lastensuojelutoiminnan ylijohtoon järjestelystä — kysymykset, jotka muodostuivat kompastuskiviksi edelliselle komitealle. Lyhyesti mainittuna oli komitean ohjelmassa, että sen oli suunniteltava

- 1) ehkäisevää lastensuojelutyötä,
- 2) n. s. elätilasten yhteiskunnallisen hoidon valvontaa,
- 3) esteiden asettamista alaikäisten käyttämiselle sellaiseen elatustyöhön, jonka katsottaisiin tuottavan heidän koulunkäynnilleen, ammattikehitykselleen ja siveelliselle hoidolleen vahinkoa,
- 4) pahantapaisten ja huonohoitosten kasvattamista kodin ulkopuolella,
- 5) nuorten rikollisten valvontaa ja kasvattamista,
- 6) holhouslain tarkistamista,
- 7) rikoslain määräysten koventamista

niiden suhteen, jotka houkuttelevat alaikäisiä siveettömiin tekoihin ja rangaistuksen määrääminen niille vanhemmille, jotka pahoinpitelevät ja ilmeisesti huonosti hoitavat lapsensa ja

8) suojeluskasvatuksen ulottamista niihin nuoriin rikollisiin, jotka ovat täyttäneet 15 vaan eivät vielä 18 ikävuotta.

Kaikkia näitä kysymyksiä piti harkita ja suunnitella toimenpiteitä ja lainsäädäntöä. Sillä oli myös käytettävänä monia edellämainingemattomia valtiopäivillä tehtyjä anomusehdotuksia.

Komitea, joka toimi von Bonsdorffin johdolla, julkaisi laajan mietintönsä viime vuonna. Useat käsiteltäväksi annetut tehtävät on komitea ratkaissut myönteisesti ja työn laajuutta osoittaa se, että se sisältää noin 250 pontta, joita lainlaati- ja voi käyttää pohjana suojeluskasvatustaloukselle.

Komitean työn arvostelun työväenluokan kannalta ei nyt tarvitse tulla kysymykseen. Sen sijaan tahdon tässä alleviivata asian toisen vakavan puolen. Ja se on siinä, että eduskunta ei ole saanut hallitukselta esitystä suojeluskasvatustaloukselle, vaikka maan hallituksella on jo puolitoista vuotta ollut käytettävänä uusi luonnos asiassa. Ja vakavammaksi tekee asian se tieto, että eduskunnan ei tarvitse lähitulevaisuudessa odottaakaan suojeluskasvatustalouksesitystä. Ja vielä surullisemmaksi tulee asia, kun tiedämme sen, mitä Suomen Sosialidemokraatti kertoi viime perjantain numerossaan. Siinä nimittäin kerrottiin: „Suomen sosialireformiyhdistyksellä oli syyskuun 29 p:nä kokous, jossa varatuomari Anton Kotonen piti esitelmän yleisen lasten- ja nuorisosuojelua koskevan lainsäädännön aikaansaamisesta meillä. Esitelmänpitäjä selosti aluksi keväällä v. 1921 asiasta ilmestynyttä komitean mietintöä, jossa kysymyksessä olevan alan koko lainsäädäntö ehdotetaan järjestettäväksi samalla kertaa yhdellä yleisellä lailla ja varotetaan ryhtymästä osittaisiin parannuksiin. Niin tarpeellisenä kuin esitelmänpitäjä pitikin parannuksia tällä alla useissa suhteissa, tuli hän kuitenkin siihen tulokseen, että komitean laajakantoisten suunnitelmien toteuttaminen lähitulevaisuudessa tulisi kohtaamaan miltei voittamattomia vaikeuksia. Tämä uudistus asettaisi valtiolle, kunnille ja myös työnantajille

sellaisia velvollisuuksia, etteivät ne voisi niitä täyttää. Ilmeisesti olisi tällaista yleistä lakia vaikea saada voimassapidetyksi, minkävuoksi olisi myös varottava sitä säättämistä, sillä etenkin sosiaaliset lait, jotka eivät pohjautu yleiseen oikeustalouteen ja joita ei noudateta, ovat vain omiaan polkemaan lain arvovaltaa. Tällainen yleinen laki pakottaisi myös muuttamaan useita muita vastikään voimaanastuneita lakeja, jotka koskevat kysymyksessä olevaa alaa. Niistä aiheuttavat myös uusi köyhäinhoitolaki ja oppivelvollisuuslaki suuria rasituksia kunnille, joten olisi varottava niitä taas lisäämästä. Edullista lastensuojelulainsäädännön toteuttamista olisi, että ehdittäisiin saada aikaan kuntaa laajempia itsehallintoalueita koskeva lainsäädäntö. Myös pitäisi varoa lamaantumasta ilahduttavaan kehitykseen pääsystä vapaata lastensuojelutyötä uskomalla että tämä kysymys piankin voidaan tyydyttävästi ja kokonaisuudessaan ratkaista lainsäädäntötyöllä. Kun meillä hiljattain on saatu useita erikoislakeja, jotka auttavat pahempia epäkohtia lastensuojelualalla, voi tämä ehdotus yleisestä lasten- ja nuorisosuojelulaista jäädä lepäämään, kunnes se on löytänyt käytännöllisen ratkaisun ja olot ovat kypsyneet sen toteuttamiselle.”

Esitelmän johdosta syntyi laaja keskustelu, jossa esitelmänpitäjän ajatuksia yleensä kannatettiin ja katsottiin, ettei alussamainnitu komitea ole onnistunut löytämään sopivaa ratkaisua lasten- ja nuorisosuojelulainsäädännön järjestämiselle.

Lehden puolesta ei ollut uutisen johdosta mitään huomautusta. Sensijaan kouluneuvos Salmensaari julkaisi viime sunnuntaina Helsingin Sanomissa terävän vastineen Kotosen kantaan.

Kun tällaista ymmärtämystä tällä taholla osotetaan ensi sijassa työväenluokan lasten hyväksi tarkoitettulle lainsäädännölle ja säälitellään suunnitelmien johdosta työnantajien, valtion ja kuntien kukkaroja, niin on jo ymmärrettävissä, miksi hallitus suojeluskasvatustalouksesitöksen asemesta antaa meille vaan lakiehdotuksia, joilla varataan eläkkeet muutamille herraluokkaan lukeutuville kasvatustalousten henkilökuntaan kuuluville ja taataan pienet valtioavut kunnallisille kasvatustalouksille ja suuremmat valtioavut armeliaisuus-

työn merkeissä toimiville laitoksille, noille Kotosen mielestä ilahduttaville ilmiöille.

Kouluhallituksen suojelukasvatusosaston eräältä kouluneuvoksesta olemme niinikään kuulleet, että hallituksen puolesta on vaikea saada varoja tällaisiin tarkoituksiin. Samaa olemme kuulleet kasvatuslaitosten johtajilta. Että kysymyksessä eivät kuitenkaan asian koko laajuudessakaan ole mitkään huimaavat summat, sitä todistaa se, että nykyisessä valtion menoarvioehdotuksessa on valtion kasvatuslaitosten ja turvakotien yhteinen määräraha arvioitu 6,397,800 markaksi, ja joka tapauksessa tulevat kasvatuslaitokset suojelukasvatustyössä merkitsemään huomattavinta taloudellista menoa. Tässä on kuitenkin otettava vielä huomioon, että tulot kasvatuslaitoksen maataloista on arvioitu 1,065,000 markaksi, siis puhtaiksi menoiksi jää 5,332,800 markkaa.

Muita lastensuojelumenoja on arvioitu olevan 2,506,000 markkaa, niiden joukossa avustusta yksityisten lastensuojelulaitosten ylläpitämiseksi 1,200,000 markkaa, eli enemmän kuin kaksi kertaa se summa, jonka valtio tänä vuonna käyttää kuntien, yhdistysten ja yksityisten kasvatuslaitosten avustamiseksi. Koko lastensuojelutoimintamäärärahat supistuvat 7,838,800 markkaan.

Vaikkapa suojelukasvatus esim. komitean suunnittelemassa muodossa pantaisiin täydellisenä toimeen, kasvatuslaitoksiin tuomituille varattaisiin paikat laitoksissa (nyt puuttuu ne neljänneltä osalta eli yli 200:lta) ja lisäksi varattaisiin laitospaikat muuten laiminlyödyille, huonohoitaisille ja siveellisesti harhaantuneille, vieläpä, niin kuin minä haluaisin kaikille rikkomuksista pidätetyille ja tuomituille 18 vuotta nuoremmille, niin tuskinpa nämä menot koahoisivat siihen määrään, mitä tämän eduskunnan enemmistö empimättä aikonee luovuttaa suojeluskunnille ja ohranalle.

„Pitäisi varoa lamauttamasta ilahduttavaan kehitykseen pääsystä vapaata lastensuojelutyötä uskomalla, että tämä kysymys piankin voidaan tyydyttävästi ja kokonaisuudessaan ratkaista lainsäädäntötiellä,” sanoo valtion lainvalmistelukunnan jäsen, sosialidemokraatti Anton Kotonen. Suotakoon minun hiukan käsitellä tätä puolta asiasta. Ne kasvatusmiehet ja -nai-

set, jotka kasvatusopillisesta harrastuksesta, ihmisrakkaudesta tai tyhjään elämänsä sisällystä saadakseen vuosikymmeniä ovat aherrelleet näissä asioissa, ovat, se sanottakoon heidän kunniakseen, olleet tyydytetyjä siitä, että ovat saaneet tehdä työtä hyvän asian eteen. Mutta nyt meillä on edessämme ilmiö, ei suinkaan ihmisyiden kannalta mikään ilahduttava ilmiö, joka väkipakolla vaatii meidän kaikkien huomion puoleensa. Se on kenraali Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kun vallassaoleva luokka on tahtonut Mannerheimin pestä niistä tahroista, jotka tekevät hänet vastenmieliseksi kansan alemmalle kerrokselle, on siinä käytetty häikäilemättömyyttä suurentelua, leveilyä ja reklaamia niin paljon, ettei outo luulisi lastensuojelukysymykseen muuta kuuluvankaan kuin kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton. Mitä on sitten itse Mannerheim tehnyt lastensuojelun hyväksi, että meidän pitäisi joka askeleella asian yhteydessä muistaa hänen suuri nimensä? Hän sai valkoisilta kansalaisilta lahjaksi 7 1/2 miljoonaa markkaa ja tästä suuresta summasta lahjoitti hän vain 50,000 markkaa liittonsa pohjarahastoksi. Sangen suuriäänisellä toiminnallaan on liitto sittemmin saanut kootuksi jäsenmaksuina, lahjoituksina, keräyksinä tai muuten yli 1,000,000 mk. Sellaisella puhkinnalla, jota on pidetty, olisi luultu saatavan ihmeempääkin aikaan. Tässä voisi sivumennen mainita, että tunnen kapitalisteja, jotka meluamatta ovat tehneet lahjoituksia suojelukasvatustarkoituksiin pyrkimättä nimellään tai johtovallallaan vaikuttamaan sen jälkeen asiaan. Niinpä eräs tehtailijayhtymä lahjoitti, rahanarvon entisellään ollen, Lappeen kunnalle lastenkodin perustamista varten 5 kertaa suuremman summan kuin kenraali Mannerheim liitolleen. Siinä on tie, jota ihmisystävälliset kapitalistit voivat käyttää asian hyväksi ja sopisi se paremmin asian luonteeseen.

Mutta minä luulen, että voitonhimossaan kiihtyvä kapitalismi ei luo lastensuojelun alalla yleensä mitään ilahduttavia ilmiöitä, päinvastoin se juuri on itse luonut ja kehittää yhä räikeämmäksi niitä ilmiöitä, joiden selvittämiseksi ja painamiseksi me tarvitsemme lastensuojelutoimenpiteitä.

Meidän ei tarvitse olla yksipuolisia ja ummistaa silmiämme niiltä monilta teki-

joiltä, jotka ovat syynä lasten ja nuorten osana ilmenevään kurjuuteen ja hairahduksiin, mutta emme myöskään voi olla toteamatta, että kasvatust- ja sielutieteilijät eivät saata olla erikoisesti painostamatta sitä tosiasiaa, että nykyinen järjestelmä, köyhyyden ja rikkauden voimakas vastakohta, ovat niitä olennaisimpia syitä, joista lapsia ja nuorisoa turmelevat vaikutukset lähtevät. Niinpä kouluneuvos Salmensaari laajassa, tätä asiaa koskevassa tutkimuksessaan „Poikakysymys” lausuu: „Siellä missä suuri rikkaus ja köyhyys ovat rinnakkain, missä köyhyys aiheuttaa ruumiin ja sielun nälkiintymistä, samalla kun ympärillä on kaikkia yltäkylläisyyttä saatavana, missä on ristiriitaa nykyaikaisen mahdollittoman rikkauden ja suuren kurjuuden välillä, siellä köyhän lapsi on vaarassa joutua rikoksiin. Tämä ristiriita on rikollisuuden leviämisen paljolla vaarallisempaa kuin mikään tietämättömyys ja pimeys.”

Kenraali Mannerheim tuhosi alaluokan, joka leivän puutteen pakottamana lähti taisteluun. Nyt hänen liittonsa tahtoo „edistää kasvavan sukupolven tervettä ruumiillista ja siveellistä kehitystä.” — Nykyaajan sielutieteen ja lapsitutkimuksen ehkä huomattavin edustaja, ranskalainen Alfred Binet lausuu: „Murheellisinta ja vakavinta on juuri se, että fysiologinen kurjuus on yhteiskunnallisen kurjuuden, paljoa syvemmän, itse yhteiskuntarakenteesta riippuvan kurjuuden ilmaus. Säämmämme tulokset ovat pahaksi onneksi täydellisesti yhtäpitäviä kaikkien kansalle avoinna olevissa kouluissa työkennelleiden tutkijain saavutusten kanssa.” — Hän luettelee useita sellaisia ja jatkaa: „Kaikki he ovat nähneet, kuten me itsekkin, että suuri, kovin suuri osa lapsia, joiden ruumiillinen kehitys on takapajulla heidän ikäänsä nähden, on köyhissä, jopa kurjissakin olosuhteissa elävien vanhempien lapsia.” — Monipuolisiin lapsitutkimuksiin syventynyt tiedemies kertoo havainnoistaan koulunuorison keskuudessa ja tulee tulokseen, että „köyhät ja kurjat kansanluokat eivät osoita ainoastaan fyysisen rappeutumisen merkkejä. Rinnan heidän fyysisen rappeutumisensa kanssa kulkee älyllinen ja siveellinen rappeutuminen. Eivät nämä ole ainoastaan teoreettisia näkökohtia, vaan ne ovat, surullista

kyllä, tosiseikkoja, kieltämättömiä tosiasioita, emmekä niitä ole koonneet ainoastaan Pariisista, vaan myös maaseutukäpungeista, jopa maatalviljelevienkin keskuudesta.” Binet kysyy: „Miten on selitettävissä sellainen köyhien kansanluokien alentuminen?” ja vastaa: „Jos olisi puhe yksityisistä, epävarmoista tapauksista, tulisi yrittäneeksi hakea niihin jonkunlaisia selvittelyjä. Huomautettaisiin esimerkiksi, että useimmat hyvin köyhät isät ovat koko päivän työssä, palaavat illalla kotiin kovin uupuneina, eikä heillä ole aikaa lastensa työn valvomiseen. Useat eivät myöskään vielä käsitä opin hyödyllisyyttä. Muihinkin syihin saattaisi vedota, mutta emme usko niillä olevan yleistä merkitystä. Yhteiskunnallinen alennustila, jonka keskellä elämme, on liian merkillinen, että se voitaisiin selittää niin pienistä syistä johtuvaksi, se näyttää meistä paremminkin olevan fyysisen rappeutuksen seuraus. Kaikki riippuu elimistöstä; jos fyysillinen puoli taantuu, täytyy henkisen puolen ajanmittaan kärsiä samanlaisen taantumus. Se johtuu siis fyysisen tason alenemisesta, että yksilö osoittaa vähemmän älyä, tarkkaavaisuutta ja muistia ja etenkin se, että hän ajattelee vähemmän lakkaamatta jättää tämän päivän työtä huomiseksi, tyydyttää kohtuuttomasti välittömiä tarpeitaan, antautuu huvitusten, huonojen esimerkkien ja väkijuomien valtaan ja tuhlaa päivässä, parissa koko viikon ansion. Kaikki nämä fyysisen rappeutuksen henkiset seuraukset ovat terveydenhoito- ja ravitsemusvirheiden seurauksia. Ne ovat seurauksia ja samalla syitä, vaikka toisarvoisella tavalla, sillä huonoja terveydellisiä oloja ja huonoa ravintoa pahentaa vielä ajattelamisen ja toimintaälyn puute. Todellisuudessa on 1789 vallankumouksen poistama kastijärjestelmä vielä olemassa; eivät kastit ole tosin enään lain tunnustamat eivätkä pyhittämät, mutta itseasiassa ne ovat voimassa, jota todistaa mitä kurjimpien olentojen fyysillinen, älyllinen ja siveellinen rappeutuminen.”

Tällä tavalla myöskin kasvatust- ja sielutiede johtavat meitä työläisiä johtopäätösten tekoon, johtopäätöksiin, jotka eivät tue mannerheimiläistoimintaa, eivätpä edes luo pohjaa yhteiskunnalliselle lastenkasvatustyölle, vaan päinvastoin viittaavat

yhteiskuntaperusteiden muuttamiseen, luokkattoman yhteiskunnan tarpeellisuuteen. Suuren yhteiskuntakysymyksen peruskysymyksen valossa näemme me työläiset lastensuojelukysymyksen vain hyvin puolittaisena selvittelynä, laastaroimistoimenpiteenä, jolla ei asianomaista pahaa poisteta läheskään siinä määrässä kuin se olisi mahdollista toisissa olosuhteissa.

Kuitenkin, koska joka ainoa päivä nykyinen yhteiskunta kylmällä suhtautumisellaan ratkaisee luokkamme hennoimpien, avuttomimpien ja sairaaloisimpien ihmistaimien kohtaloita turmioksi näille, emme me tahdo olla sivussa, kun näemme edes jotain mahdollisuuksia hankkia lämpöä ja valoa niiden elämään, joiden tiedämme muuten sortuvan ja jäävän jalommista elämännonnen nautinnoista tykkänään osattomiksi.

Olin kahtena viimeisenä kesänä tilaisuudessa tekemään havaintoja niistä nuorista rikollisista, joiden osaksi oli tullut vankilan kolkot muurit. Tavallisinta on, että jokainen, joka näkee vankiloiden nuorimpia asukkaita, erehtyy heitä luulemaan 12—13 vuotisiksi. Sielutieteilijä Binetin todistelu fyysillisen kehityksen 2—3-vuotisesta myöhästymisestä ja siihen usein liittyvästä siveellisestä alamittaisuudesta tulee siis jokaisessa vankilassa hyvin todetuksi. Tämän mukaan en minä antaisi sille määräykselle, että 15-vuotiasta on pidettävä vastuullisempana kuin 14 ja 15 vuodella olevaa, minään tekijänä ja vastoin suojelukasvatuskomitean mietintöä tahtoisin, että ketään 18 vuotta nuorempaa ei olisi vankilaan suljettava. Me vanhemmat ihmiset, joilla on kyky missä oloissa tahansa muodostaa itsellemme oma mailmamme ja rohkeutta kasvattavat elämymme, voimme kyllä vaihteen vuoksi istua vaikka toisinaan vankilassa, jos porvarillinen yhteiskunta sitä vaatii, mutta toista on noiden nuorten. En rupea tässä erittelemään niitä vaikutteita, mitä lapsivanki parhaimmasakin tapauksessa joutuu vankilassa saamaan. Totean vain, että ikäänkuin hento kasvi kiertäytyy hän tukea etsimään. Vankilan ohjesäännöt eivät salli hänen joutua mihinkään kosketuksiin poliittisen vangin kanssa, vaikkapa tällä ei olisi ajatustakaan esimerkiksi nuorelle viinankeittoapulaiselle ruveta ahtamaan vallankumousteorioja. Sen sijaan eivät vankilan ohjesäännöt estä nuorta rikollista saamasta kokeneilta veija-

reilta niitä ohjeita, joita hän poispäästyään kohta rupeaa käytännössä koettelemaan. Se voima, josta hän vankilassa turvaa hapuil-lee, muodostuu aina hänen turmiokseen.

Tuntien myös sen holtittoman, kaikkea yhteiskunnallista henkeä puuttuvan oikeuskäsittelyn, jota tässä maassa harjoitetaan poliittisissa jutuissa ja usein myös kielto-lakirikoksissa, olen tullut paljon ajatelleksi, miten vähän oikeaa ymmärtämystä saattaakaan odottaa tavallisilta tuomioistuinta ja näin ollen näen myös suojelukasvatuskysymyksessä nuorisotuomioistuimia koskevan osan yhtenä tärkeimpänä. Valiokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa olen nämä puolet tahtonut erikoisesti merkitä. Kuten edelläesitetystä voi päätää, on lastensuojelutyö kokonaisuudessaan minun ja arvattavasti myös kaikkien työväenedustajain harrastuksia lähellä, ja sen vuoksi tahtoisin huomauttaa vielä erästä seikasta. Eduskunta kokonaisuudessaan on, kuten jo sanottu, harrastanut tämän asian selvittämistä. Muutamat numerot, joita edellä esitin, ovat omiaan osoittamaan, ettei Mannerheimin lastensuojeluliittoa eikä sen rinnalla muita yksityisiä yrityksiä voi pitää suojelukasvatuksen alalla minään päätekijöinä, eikä sen varaan voi siis asiaa jättää. Mainittu liittokaan ei sitä tahdo. Sikäli kuin tiedän, on Mannerheimin liiton säännöissä, että se tahtoo toimia vain niillä lastensuojelutyön aloilla, joilla lain ja asetusten mukaan eivät kunnat ja valtio toimi.

Tässäkö siis on pohjimmainen syy lastensuojelutyön jarruttamiseen, jota valtiovalta lainvalmistelukuntineen näyttää harjoittavan? Mannerheimin kunnianko vuoksi meillä täytyy olla tässä kysymyksessä jällellä kaikista muista maista? Täytyykö monien hartaampien henkilöiden vuosien työ, jopa koko elämän harrastusten kiteytymät haudata unhoon sentakia, että jollekin yksilölle jäisi tila oman kunniansa korottamiselle ja heikolle toiminnalle, toiminnalle, joka ei koskaan saa luottamusta niiden puolelta, joiden hyväksi se on suunniteltu.

Sivistysvaliokunta ei ole ottanut asiaa siltä kannalta, toivottavasti ei myöskään suuri valiokunta eikä eduskunta. Taantumuksen ei sopusikaan mennä lykkimään tätä asiaa pois niiltä raiteilta, mihin porvariston luottamusta nauttivat kasvatusmiehet ovat sen saaneet varovasti kuljete-

tuksi, vaan kuletettava kysymys päämääräänsä.

Minä toivoisin, että suuri valiokunta ensi sijassa ottaisi huomioon valiokunnan mietinnön loppupöytäkirjan ja sen vaatimusta erikokoisesti painostaakseen asettuisi lakiehdotuksen hylkäämisen kannalle sillä lailla kiirehtiäkseen hallitusta antamaan esitystä suojelukasvatuslaiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi kaunnallisten ja yksityisten kasvatustaitosten valtioavusta.

Hallituksen esityksen n:o 4 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Hallituksen esityksen n:o 5 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, julistetaan ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

7) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kesäkuun 15 päivänä 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta.

Esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten sen

johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, julistetaan ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 25, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, esitellään lakiehdotuksen yksityiskohdat.

Yleiskeskustelu:

Ed. Enqvist: Tämä käsiteltävänä oleva lakiehdotus laiksi tulitikkuverosta, jolla veronalaiseksi asetettaisiin Suomessa valmistetut sekä ulkomailta Suomeen tuodut tulitikut, on myös se veromuoto, jonka seuraukset tulevat mitä raskaimpina tämän maan työväestön ja vähävaraisen luokan jo ennestään mitä häikäilemättömpien välillisten ja välittömien verojen riistoa lisäämään. Sillä silloin kun tämän maan köyhälistöluokka on jo veroilla riistetty kuin keritty lammas, yli kymmenentuhatta on vailla asuntoa ja viime talven työttömyyden syvät arvet vielä pakottavat kymmenientuhansien työläisten ruumiita, niin silloin kun tämä työväenluokka on mitä raskaimman verotaakan alla ja mitä suurimmassa kurjuudessa niin tämän lisäksi tämän maan riistäjäluokka tahtoo lisätä työväestön ja vähävaraisen luokan kurjuutta asettamalla tulitikkuveron, jonka seuraukset saa kärsiä raskaimpana työtekevä ja vähävarainen luokka, joka jo raskaimmin on välillisten ja välittömien verojen riiston alaisena. Vaan tämän maan hallitseva luokka tahtoo riistovaltansa säilyttää ja lujittaa. Työväenluokan sortamiseksi ja riistämiseksi on ase-

tettu tähänkin maahan sotalaitos, suojeluskunnat, poliisilaitos, ohraanalaitos ja vankilat, lisäksi moninkertaiset oikeuslaitokset. Ja nämä mainitsemani laitokset ovat tälle maalle mitä raskaimpana rasituksena ja mitä mielettömimpänä kirouksena tämän maan työväenluokan sortamisessa ja riistämisessä, joten työväenluokkaa huokaa mitä raskaimman verotaa-kan alla ja tämänkin keskustelunalaisena oleva tulitikkuverolaki, jos se hyväksyttäisiin, tulisi raskaana kohdistumaan työväenluokkaan, sillä tämä on myös sitä tavaraa jota työväen ja vähävaraisten on eniten kulutettava, kun ei ole varallisuutta hankkia muita tulensytytysvälineitä. Kuten edellä olen maininnut on työväenluokkaa mitä raskaimmilla veroilla riistetty, joten työväenluokan edustajana en voi äänelläni kannattaa tulitikkuverolain hyväksymistä, syystä että tämä tulisi lisäämään jo ennestään mitä suurinta kurjuutta. Niin olen sitä mieltä, että eduskunta hylkäisi valiokunnan esityksen tulitikkuverolaista.

Ed. V. H a n n u l a: Pyydän kannattaa ed. Engvistin ehdotusta tulitikkuverolain hylkäämisestä.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. R e i n i k k a: Minä ehdottaisin, että 2 pykälä muutettaisiin seuraavaksi: Vero on 10 penniä pakkaukselta, joka sisältää korkeintaan 55 tulitikkua; jos pakkaus sisältää enemmän kuin 55 tulitikkua, maksetaan veroa edellisessä momentissa säädetyn laskuperusteen mukaan korotetu-
tuin määrin.

Kuten minä silloin lähetekeskustelussa, kun tämä laki tulitikkuverosta oli menossa valtiovarainvaliokuntaan, mainitsin, on tulitikkuteollisuus meidän maassamme standardisoitunut kahteen pakkaukseen nim., 50 tulitikun pakkaukseen ja 60 tulitikun pakkaukseen, ja kun nyt asia on sillä tavalla, että kauppausanssit ulkomaanmarkkinoilla, niillä markkinoilla, joilla tulitikkujen exportti, vienti maastamme pääasi-

allisesti tapahtuu, on 50 tulitikun pakkaus, sellainen on m. m. Tanskan markkinoilla, sellainen on Englannin markkinoilla ja kaikissa sen siirtomaissa, paitsi Australiassa sekä Amerikassa, niin tästä kauppau-
sanssista johtuu, että ne tulitikkutehtailijat, jotka valmistavat tulitikkuja ei ainoastaan kotimaan vaan ulkomaiden markkinoita varten, ovat pakoitettut 50 tikun pakkauksissa valmistamaan tulitikkuja, kun taas on tulitikkutehtaita, jotka ovat siirtyneet ja muutamat, jotka aivan äskettäin ovat siirtyneet ainoastaan kotimaan markkinoiden tuotantoa varten valmistamaan suurempipakkauksellisia tulitikkuja. Mutta kun otetaan sama vero aina 70 tulitikkiin saakka, johtuu siitä, että lainsäädäntötoimenpiteen kautta toinen tehtailija tulee kotimaan markkinoilla edullisempaan asemaan kuin toinen ja tähän asemaan ei minusta lainsäädäntötietä pitäisi asian antaa kehittyä. Minun mielestäni lainsäädäjän velvollisuus olisi myöskin ennen kaikkea ottaa huomioon yleiset kauppatavat, kauppau-
sanssit. Sillä jos tämä pykälä tällaisena pysytetään, niin sen mukaan menee veroa tulitikkupuntilta, jossa on jokaisessa pakkauksessa 50 tikkuja laatikossa, yksi markka, mutta puntilta, jossa on pakkauksessa 70 tikkuja, menee myös yksi markka, vaikka se suhteellisesti laskettuna pitäisi olla 1 mk. 40 p., jos perusteena pidetään 50 tikun pakkausta. Tällä tavalla kun 50 ja 70 tikun pakkauksen välillä on jo 40 pennin ero aksiisissa punttia kohden, joutuu se tehdas, joka valmistaa suurempia pakkauksia kotimaan markkinoille, kuin 50 tikun pakkaus, edullisempaan asemaan. Nyt voidaan huomauttaa että voihan sellainen tulitikkutehdas, joka valmistaa 50 tikun pakkausta ulkomaan kulutusta varten, valmistaa kotimaan markkinoita varten korkeampaa pakkausta. Niin ei kuitenkaan, kuten asiantuntijat tietävät, ole tämä käytännössä helposti toteutettavissa. Jos kerran pidetään koneita määrättyjä pakkauksia varten konstruoituina, niin ei niitä joka tapauksessa voi helposti ilman suuria kustannuksia yhtäkkiä muuttaa suurempia pakkauksia valmistaviksi. Asianlaita on kumminkin sillä tavalla, että jos on konstruoitu tulitikkutehtaan koneisto määrättyä pakkausta varten, niin kone ei aina lyö sitä samaa määrää. Jos kone on konstruoitu 50 tikun pakkausta varten, niin lyö se kuitenkin

molemmipuolin 48—52 asti siis keskimäärin 50 tikkua, ja ettei kontrollööreille, jotka tarkastavat tulitikkutehtaitten toimintaa, sillä kuten tiedetään jokaista tehdasta varten valtio on asettanut kontrollöörin, mitään vaikeutta tarkastuksessa tulisi, olisi parasta vero määrätä 55 tikulta, sillä kone ei koskaan lyö sen yli. Tällä tavalla tulitaiisiin siihen, ettei kotimaisilla markkinoilla pääsisi tämän veron perusteella toinen tulitikkujen valmistaja kilpailukykyisemmäksi kuin toinen. Ja tällä perusteella pyydän esittää, että vero pysytettäisiin kyllä ennallaan, mutta tuo pakkauskas määrä laskettaisiin 55:een.

Ed. V. Vainio: Minä ehdottaisin tämän lain 2 §:n kuuluvaksi seuraavasti: „että vero on 1 penni pakkaukselta, joka sisältää korkeintaan” j. n. e.

Ed. Toppinen: Pyytäisin saada kannattaa ed. Vainion ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Reinikka ehdottanut, että 2 §:n molemmissa momenteissa oleva luku 70 muutettaisiin 55:ksi, mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se siis rauke. Ed. V. Vainio ed. Toppisen kannattamana on ehdottanut, että vero 10 penniä alennettaisiin 1 penniksi. Kutsun tätä ed. Vainion ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Vainion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3—11 §:t hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: 12 §:n on suuri valiokunta ehdottanut poistettavaksi.

Poisto hyväksytään.

12 § suuren valiokunnan mietinnössä hyväksytään.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Kun on tässä kysymys pysyväisestä verosta, jonka hyväksymiseen valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan vaaditaan 2/3 eduskunnan jäsenistä, ja voi olla mahdollista, että tämä lakiehdotus ei saavuta niin suurta yksimielisyyttä eduskunnassa, että tämä voisi tulla hyväksytyksi pysyväisenä verona ja toiselta puolen ensi vuoden talousarvio on nähdäkseni sellainen, että myös tämänlaatuinen vero budjetin täyttämiseen on välttämätön, niin minä ehdottaisin tämän pykälän kuulumaan: „Tämä laki astuu voimaan 1 päivänä tammikuuta 1923 ja on voimassa saman vuoden loppuun.”

Ed. Vesterinen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Huttunen: Ed. Lohen ehdotuksen johdosta lienee syytä huomauttaa, että sama ehdotus oli suuressa valiokunnassa käsittelyn alaisena ja teki sen siellä ed. Vainio nähdäkseni tarkoituksella saada tästä todellakin laki aikaan. Ed. Vainion ehdotusta kannatettiin äärimmäisellä ruotsalaisella taholla, mutta äänestyksessä tämä ehdotus tuli kuitenkin hylätyksi. Sensijaan ed. Lohi suuressa valiokunnassa vastusti ed. Vainion ehdotusta ja oli sitä mieltä, että vero olisi säädettävä pysyväksi, koska valtakunnalliset tarpeet ainakin toistaiseksi vaativat tällaista pysyvää veroa. Eiköhän tätä ed. Lohen menettelyä kirjallisessa kielessä nimitetä plagieeraukseksi?

Omasta puolestani kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Schuman: Rdgsm Huttunen torde hava talat om någon till yttersta högern hörande medlem av stora utskottet, som gjort samma förslag som rdgsm Lohi. Denna medlem är nog jag, men jag vill göra rdgsm Huttunen uppmärksam på att det finnes sådana som sitta mera till höger än jag. I själva saken vill jag säga att det förvånar mig att rdgsm Lohi och rdgsm Vesterinen, som båda tillhöra statsutskottet, icke där framställt sitt nu gjorda

förslag, och att dessa samma riksdagsmän, eller åtminstone rdgsm Lohi, då jag i stora utskottet föreslog det, som de nu föreslå, motsatte sig detta. Jag har verkligen svårt att följa med dessa hastiga saltomortaler, som göras på politikens område. Jag omfattar rdgsm Lohis förslag av den enkla orsaken, att vi ändå förr eller senare komma att stå inför den situation att vi måste införa en begränsning av giltighetstiden till ett år.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Vesterisen ja ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että 13 § saisi seuraavan sanamuodon: „Tämä laki astuu voimaan 1 päivänä tammikuuta 1923 ja on voimassa saman vuoden loppuun.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa-ääntä ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lain johtolause ja nimike hyväksytään.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Enqvist ed. V. Hannulan kannattamana ehdottanut, että tämä lakiehdotus hyljättäisiin, mutta tämä ehdotus voidaan tehdä kolmannen lukemisen yhteydessä, jolloin siitä voidaan äänestää.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion ja kunnan veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veron lisäyksestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan ehdotus.

Suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi apulaismaanviljelysinsinöörinvirkojen perustamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lain yksityiskohtiin.

Kun ei kukaan halua yleiskeskustelussa puheenvuoroa, esitellään lain 1—4 §:t sekä lain johtolause ja nimike, jotka hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi vakaustoimiston viroista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 21 joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja sen jälkeen esitellään lain yksityiskohdat.

Kukaan ei halua puheenvuoroa yleiskeskustelussa.

1—4 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin,

josta maatalousvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 2, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. Nyberg: Minä pyydän, että nyt esitetty lakiehdotus pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Viljanen: Pyydän saada kannattaa ed. Nybergin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, kehoitan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoronsa pöydällepanopyynnöstä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska asia valtiopäiväjärjestyksen mukaan on pantava pöydälle, kun kaksi edustajaa on sitä ehdottanut, niin pantanee asia pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Hyväksytään.

13) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus säännöstelylaiksi,

josta talousvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössä n:o 1, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä

tai hylkäämisestä. Jos 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muutoin hyljätty.

Keskustelu:

Ed. Anderson: Mot ekonomiskt skottets avböjande förslag har jag naturligtvis ingenting att invända. Jag önskar blott beröra några omständigheter, som stå i sammanhang med förevarande ärende.

Om enbart reglementering, geniala lagar och statsingripande skulle kunna lösa det ekonomiska livets svårigheter och problem, i sanning vore icke då vår tillvaro här på jorden full av lycka och harmoni. Men det är tyvärr så illa beställt för oss att vi endast genom arbete, mödosamt och ihärdigt arbete, kunna förbättra betingelserna för vårt samhälleliga liv, och allt sedan den första reglementeringsåtgärden, d. v. s. förbudet att äta av kunskapens träd på gott och ont, överskreds av de första människorna, ha vi — för att citera skriftens ord — varit och äro fortfarande tvungna att äta vårt bröd i vårt anletes svett.

Den nu föreliggande propositionen om lag om reglementering framkallar bilden av de stridiga uppfattningar om ordnandet av våra ekonomiska angelägenheter, som allt sedan vår självständighet delat alla ekonomiskt intresserade i tvänne grupper. Den ena sökte som känt främst finna en lämplig lagstiftning, som skulle ordna de ekonomiska frågorna. Kunde man finna de lämpliga betingelserna skulle de praktiska svårigheterna med lätthet kunna lösas. Man förmenade, att en genialisk lagstiftning vore det rätta medlet för ordnandet av landets ekonomi. Statsreglementering och statsingripande på alla håll var för denna riktning lösenordet, kommissioner och övervakningsorgan av alla möjliga slag blevo för denna riktning den ekonomiska verksamhetens medel, för att icke säga mål. Den andra riktningen avsåg att genom sparsamhet och tålmod så småningom uppbygga vad som förstörts under de svåra åren. Denna riktning ansåg att statsreglementeringen borde upphöra sedan fredliga förhållanden åter inträtt, att statens ingripande vare sig det gällde penningväsende, handel eller industri endast

var ägnat att förlama företagsamheten, att åstadkomma orättvisor och allmän förstämmning.

Sedan regeringens förslag till ny livsmedelslag den 27 april 1920 lades att vila, skyndade regeringen sig att framlägga en ny proposition, som icke skulle behöva behandlas i den ordning, som för grundlags stiftande är gällande. Denna lag eller lagen angående befogenhet för statsrådet att utfärda nödiga bestämmelser beträffande in- och utförsel av varor, ävensom rörande handeln med varor samt deras försling och fördelning, antogs av riksdagen samt stadfästes den 27 maj 1920 och gällde som känt från 1 juni 1920 till den 1 april 1921. Den 25 februari 1921 framlade regeringen proposition angående lag om förlängning av giltighetstiden av lagen av den 27 maj 1920. Denna lag, som skulle gälla till den 1 april 1922, blev dock av riksdagen avböjd och vi hade således från denna tid frihandel (med undantag för Ryssland och Östersjöstaterna). Från deras sida som höllo på reglementering och från vilka det nu föreliggande lagförslaget utgått, gjordes gällande, att reglementeringens upphävande skulle leda till en katastrof, men så blev inte fallet. Den relativt goda ekonomiska ställning som landet nu på grund av flere gynnsamma omständigheter har, är snarare att tillskriva reglementeringens upphävande än tvärtom. Men reglementeringsböjelserna äro alltför starka. Den 23 maj 1922 lyckades regeringen utverka åt sig fullmakter för reglementering av exporten — lagen ifråga kunde eventuellt utsträckas till reglementering av distributionen — och så sent som den 29 maj detta år stadfästes en lag om permanent kontroll av valutahandeln, vilken lag på samma gång betyder det grövsta ingrepp i bankernas rörelsefrihet. Samtidigt med allt detta har regeringen ansett sig kunna underskriva både Brüsselkonferensens och Genuekonferensens resolutioner, vilka fördöma all reglementering av näringslivet. Då man sålunda iakttagit vår regerings vacklande hållning i dessa frågor, påminner man sig ofrivilligt bibliska historiens skildring av Baals profeter, om vilka det heter, att de haltade på vardera sidan. Om ock förnärvarande reglementering i en för samhällslivet direkt besvärande form inte tillämpas, kan samhället och näringslivet icke känna sig lugnt så länge regeringen

har vittgående fullmakter att ingripa på snart sagt de flesta områden av ekonomisk verksamhet.

Regeringen har sålunda för närvarande rätt att utfärda importförbud beträffande sådana varor, vilkas import icke anses nödvändig enligt lagen angående tulltariff och exportavgift, given den 30 december 1921. Enligt lagen av den 23 mars 1922 har regeringen rätt att inskränka eller förbjuda utförsel av varor, värdepapper och betalningsmedel samt att utfärda sådana bestämmelser för reglering av handeln med varor och deras försling till utlandet, som för tillvaratagande av det allmänna bästa befinnas nödiga.

Den reglementeringslag, som för landet haft och har de skadligaste följder är dock den s. k. obligationslagen. Som känt utgav såväl finska staten som enskilda kommuner och aktiebolag före kriget obligationer med utsatt värde i finskt och utländskt mynt. På grund av finska markens fall blev det förenat med stora svårigheter att erlagga annuiteterna i utländsk valuta. Efter en klandervärd passivitet i frågan måste denna angelägenhet på ett eller annat sätt ordnas, sedan Åbo hovrätt avgivit ett utslag i ett dylikt mål, på grund av vilket utslag obligationsinnehavarens rätt att enligt obligationstexten välja det myntslag han önskade, fastslogs. En lag stiftades nu vilken helt enkelt befriade låntagaren i vissa fall, oberoende om han var i tillfälle därtill eller icke, att uppfylla sina förpliktelser mot utlandet. Det är allom bekant huru våra försök att efter denna lag erhålla lån på den utländska penningmarknaden varit förenade med de största svårigheter. Det senaste pundlånet lyckades ej ens fastän regeringen påverkade Helsingfors stad att vad England beträffar icke begagna sig av obligationslagen och jämväl lånade staden penningar för inlösen av kupongerna.

Enligt lagen om idkande av valutahandel av den 29 maj 1922 har endast Finlands Bank rättighet att idka valutahandel och finansministeriet kan vägra att bevilja sådan rätt åt banker och bankirer. Denna lag ingriper i högsta grad i bankernas rörelsefrihet. I detta sammanhang må omnämnas att ingen av de till ett antal av c:a 25 valutalagar och förordningar, som under de senaste fyra åren emanerat, åstadkommit vad man därmed avsett, d. v. s.

förbättrande av vår valuta. Tvärtom: den osäkerhet som dessa ständigt förändrade bestämmelser medfört, har varit till uppenbar skada för hela vårt näringsliv. Exempel på hurusom reglementeringssystemet på ett rent fientligt sätt hindrat en sund utveckling av näringslivet kunde nämnas i mängd. Jag tillåter mig blott omnämna hurusom myndigheterna 1919 uppmuntrade eller rent av framtvingade import på kredit. Många solida affärshus, som önskade betala sina utländska skulder, hindrades häri, och förluster som på denna väg uppstått belöpa sig helt säkert till hundratal miljoner. Vid Privatbankens och Unionbankens bolagsstämmor senaste vinter framhölls det hurusom reglementeringssystemet helt enkelt hindrat dessa banker att i tid förskaffa sig utländska valutor. Det är detta värlighetsfrämmande system som har en väsentlig del i de förkrossade följder Privatbankens upphörande betydde för hundratal familjer, vilka där förlorade sina större eller mindre besparingar. Reglementeringssystemet måste även tillskrivas de förluster statsverket tillskyndades genom Statens välmenta men misslyckade åtgärder till förmån för Städernas i Finland Hypotekskassa, vilka åtgärder kulminerade med övertagandet av kassans värdelösa aktier.

Huru oframkomlig den väg är som nu föreliggande lagförslag avsåg, framgår bäst av den omständigheten att det under historisk tid aldrig lyckats att ernå någonting positivt medels reglementering. Då man genomläser propositionen till nu ifrågasatt lag om reglementering erinrar man sig frihetstidens reglementeringssträvanden och den kamp en finländsk man, Anders Chydenius, förde mot detta system.

„Botemedlet mot det onda, varav samhället lider”, sade han, „är att varje svensk man får bli fri från oskäligt tvång. Ty friheten, som människan är född till, sökes av alla. Allt blir gott, om näringarna hållas i aktning och få njuta sin frihet och sin rätt.”

Det kan måhända synas som om det vore att tala om fjolig gammal snö, när man skänker uppmärksamhet åt nu ifrågasatt lagförslag. Men vi böra betänka att reglementeringssträvandena ännu på en del håll ingalunda övergivits. I senaste riksdag bildade de reglementeringsvänliga majoritet. Majoritetens åtgärd att bringa

denna lag att vila har räddat samhället, enkannerligen näringslivet, från oöverskådliga svårigheter och förluster. Denna minoritet lyckades sålunda redan då göra klart att man icke i oändlighet får upprätthålla reglementeringssystem, utan att man måste försöka anpassa sig efter samhällets krav på fria näringsformer.

De största olyckor som ett envist fasthållande vid detta system framkallar, äro dock icke att söka i direkta pekuniära förluster. Systemets mest ödesdigra följder äro nämligen utlandets rubbade förtroende till oss som en rättsstat med stadgade ekonomiska förhållanden och framför allt till vår ärliga vilja att uppfylla våra förbindelser så långt vår förmåga sträcker sig. När man, såsom verkligen i utlandet förekommit, är tvungen att upprätta någonting i stil med ett kortsystem över enbart våra talrika valutalagar, kan man gott förena sig om en utländsk bankmans yttrande, att om reglementering skulle kunna höja ett lands myntvärde, det finska pappersmyntet borde vara värt minst 10 % mer än motsvarande belopp i guld. Envar känner ock till de ofördelaktiga uttalanden, vilka under den senaste tiden sett dagen i utlandets press rörande de av en förvänd lagstiftning framkallade osäkra förhållandena hos oss. Vi måste därför med alla medel sträva till att återvinna vårt anseende och vår kredit från tiden före kriget. Det är av allra största betydelse för utlandet och för vår kredit i utlandet, att full klarhet råder beträffande den nyvalda riksdagens ståndpunkt beträffande den hittills följda ekonomiska politiken. Man står därstädes avvaktande huruvida denna politik av nu sittande riksdag och av den nya regeringen skall fortsättas, eller om en återgång till gamla beprövade västerländska metoder skall äga rum. Eget lands innevånare, enkannerligen de, som representera näringslivet i alla dess former, kunna icke känna sig lugna förrän regeringens vittomfattande fullmakter indragits. Historien visar oss sedan ett par årtusenden tillbaka att dylika tendenser alltid lett till ekonomisk förslappning, allmän misär och kulturell nedgång. Det gäller därför att kväva reglementeringsandan eller att låta denna förkväva all sund och fri samhällelig verksamhet. Huru långt vi voro komna på det sluttande planet framgår bäst av

alla våra tidigare talrika reglementeringskommittéer och övervakningsorgan — den s. k. ekonomiska kommissionen icke att förglömma — där vi sutto lik alkemisten vid sin degel sökande skapa värden utan motsvarande arbete. Och detta bevisas icke minst av innehållet av det lagförslag om reglementering, som står på dagordningen. Detta lagförslag, inför vilket vi väl säkert alla i dag stå undrande och spörjande, skulle såsom antagen lag i likhet med all annan statlig förmyndarverksamhet lett till en förvanskning av medborgerliga rättigheter och skyldigheter och till ett utsuddande av de allmänna moralbegreppen.

Vid det ekonomiska lagstiftningsarbetet gäller det likasom vid all annan lagstiftning att taga sitt sunda praktiska förnuft till råds, att låta det enskilda initiativet komma till sin rätt, att stärka och uppamma arbetslusten hos den enskilda, att uppfostra karaktärsviljan och icke såsom i nu ifrågavarande lagförslag bygga på statsmyndigheternas alltomfattande verksamhet.

Den tid är icke så långt avlägsen, då man hos det uppväxande släktet inpräntade den uppfattningen, att det är arbete, det tålmodiga arbetet som leder till målet, att det gäller, om man vill vinna politisk självständighet och ekonomiskt oberoende, att genom uppoffringar och avstående av njutningar ernå vad man föresatt sig, att under de hårda åren arbeta dubbelt hårdare, liksom bonden Paavo grävde dubbelt djupare diken när hans eller hans grannes åker stod förfrusen.

De krafter, som lett vårt ekonomiska liv efter vår självständighet synas mindre ha räknat med dessa omständigheter än med resultatet av sina talrika och helt säkert enligt deras egen åsikt geniala laggar.

Då riksdagen i dag går att förkasta propositionen till nu ifrågavarande lag om reglementering är det att hoppas, att denna enbart formella åtgärd skall såväl i eget land som i utlandet kunna tolkas som en opinionsförändring i den hittills följda ekonomiska politiken. Med uttalandet av denna förhoppning röstar jag för förkastande av nämnda lag.

Ed. Sandblom, poissa.

Ed. Tanner: Täällä eduskunnassa on yleensä noudatettu sitä hyvää sääntöä, että vainajista ei puhuta muuta kuin hyvää. Ed. Anderson kuitenkin loukkasi tätä sääntöä verrattain pahasti ryhtymällä arvostelemaan erästä vainajaa, asiallisesti jo kaatunutta lakiehdotusta. Ei kai kenenkään päähän liene pälkähtänytään enään kaivaa esille tätä säännöstelylakia, joka jo vuosi takaperin asiallisesti sai kuoliniskun, ja senvuoksi oli erittäin hämmästyttävää, että ed. Anderson käytti juuri tällaisesta tilaisuudesta pitääkseen neitsytpuheensa. Nähtävästi tämä johtui siitä että hän viime aikoina on yleensä tottunut liikkumaan antikviteettien parissa ja senvuoksi harrasti tätäkin asiaa.

Mitään varsinaisesti uutta ei ed. Anderson kuitenkaan kyennyt tästä jo monasti pohditusta asiasta enää esille puimaan. Etupäässä saimme kuulla samoja mielipiteitä, joita Mercator-lehti on koko viime puolenvuosikymmenen ajan edustanut ja joita täällä eduskunnassa etenkin ed. Hästbacka on sangen voimakkaasti ajanut, minkä edustajan jälkiä ed. Anderson nyt on halunnut ruveta käymään. Jotta ei näyttäisi siltä, että eduskunta kokonaisuudessaan ilman vastalauseita omaksuisi sen kannan, jonka edustaja Anderson täällä esitti, olen halunnut käyttää muuttaman sanan hänen lausuntonsa johdosta.

Säännöstely semmoisenaan ei tietysti ole ollut kenenkään jäsenen harrastuksen esine tässä eduskunnassa, vaan on se ollut ainoastaan välikappale, jolla on pyritty aikaansaamaan vissejä tuloksia taloudellisessa elämässämme. Kun sota-aikana kaikilla aloilla uhkasi täydellinen pula, jopa elintarpeittenkin saantiin nähden niin suuria vaikeuksia, että kansan enemmistöllä oli nälkäkuolema edessään, ei ollut mitään muuta neuvoa kuin käydä säännöstelyyn. Ed. Andersonilla on nyt jälkeempäin ehkä helppo kritiseerata tuota tilannetta, mutta niillä, joiden siihen aikaan, kun tämä pula alkoi ja kun sitä kesti, oli koetettava aikaansaada jotain järjestelyä tällä alalla, niillä ei ollut mitään muuta neuvoa kuin käydä mahdollisimman ankaraan säännöstelyyn käsiksi. Ettemme me Suomessa olleet missään poikkeusasemassa, senhän me kaikki tiedämme. Jokinen muu maa oli samassa asemassa ja mitä enemmän länsimaista kulttuuria edustava kansa oli kyseessä, sen systemaattisempaa ja syvem-

mälleikäypää oli tämä säännöstely. Esim. Saksa, josta me mielellämme otamme esikuvia itsellemme säännösteli taloudellisen elämän eri aloilla vielä paljon enemmän kuin konsanaan Suomi. Ja erittäin mielenkiintoista on nähdä, että sama Saksa jouduttuaan nyt jälleen taloudellisiin vaikeuksiin, panee uudelleen säännöstelyn käyntiin. Saksa kuitenkin kuuluu länsimaihin, joista ed. Anderson kehoitti meitä ottamaan esimerkiksi ja minä luulen, että meidän kaikkien on myönnettävä Saksan kansan ymmärtävän taloudellisia asioita ainakin yhtä hyvin kuin meillä täällä vis-it kamariteoreetikot.

Jos siis meidän aikanaan olikin pakko säännöstelytoimenpiteisiin ryhtyä, niin jokainen tietenkin toivoi niistä voitavan vapautua niin pian kuin mahdollista. En ole kertaakaan niissä laajoissa ja lukemattomissa keskusteluissa, joita eduskunnassa on tästä asiasta käyty, kuullut kenenkään lausuvan sitä ajatusta, että säännöstely semmoisenaan olisi joku tavoiteltava päämäärä ja että sitä olisi ollut ylläpidettävä ikuisesti. Päinvastoin aina oli riitakysymyksenä vain se, onko ajanhetki jo tullut, jolloin siitä voitaisiin vapautua. Ja kun säännöstely vihdoinkin vuoden 1921 keväällä kaatui, oli sillä silloinkin runsaasti vastustajia, jotka sanoivat, että vielä ei ole tullut hetki kaikesta säännöstelystä luopumiseen. Ja kokemus antoi sen jälkeisinä kuukausina näille epäilijöille aivan riittävästi todistuksia siitä, että heidän kantansa oli ollut oikea ja että säännöstelyn kaatamiseen ryhdyttiin peräti sopimattomalla hetkellä. Ne, jotka ovat jaksaneet säilyttää muistissaan kuvan viime vuoden kesän ja syksyn tapahtumista muistavat hyvin, miten silloin meidän vientimme ulkomaille lakkasi kokonaan, kun sensijaan tuonti pyrki nousemaan sen johdosta, että säännöstely oli kaatunut. Valuuttakurssit ovat yleensä olleet erinomainen peili osoittamaan meidän taloudellisen elämämme kehitystä, ja tästä peilistä havaitsemme miten turmiolliseen suuntaan silloin kuljettiin. Nousivathan valuuttakurssit viime vuoden kesällä aina syys—lokakuuhun saakka vallan huimaavasti, jopa siinä määrin, että punta syyskuun lopulla maksoi kolmisensataa markkaa, siis lähes kaksi kertaa enemmän kuin keväällä säännöstelylain kaatumisen aikana. Että säännöstely tuli kaadetuksi sopimattomaan

aikaan, sen myönsivät myös kaikki sen kaatajatkin avomielisesti yksityiskeskusteluissa viime vuoden aikana. Sen jälkeen on tilanne onneksi koko lailla muuttunut, mutta muutos on luettava yksinomaan meidän kasvaneen vientimme ansioksi, mikä taas on johtunut aivan ulkopuolella meidän valtaamme olevista tekijöistä, nimittäin lisääntyneestä ostohalusta ulkomaille, siis puutavaraa ja paperia ostaneiden maiden lisääntyneestä ostokyvystä.

Luulen että nyt, kun taloudellinen elämämme näyttää kutakuinkin jo päässeen tasapainoon, kun vienti vastaa tuontia, jopa viime kuukausina on sen ylittänytkin, että tämän jälkeen ei kellään enää ole haluaakaan uudelleen herättää kysymystä yleisestä säännöstelystä, vaan että pikemmin toivotaan luonnollisen kehityksen, taloudellisten lakien oman painon vievän meitä siihen, mihin aikaisemmin säännöstelyn kautta pyrittiin. Mutta se seikka, että nyt ollaan jo paremmalla puolella, että olomme ovat vakiintuneet, ei suinkaan oikeuta heittämään kivellä vanhaa säännöstelykauttakaan. Sillä on ollut omat hyvät puolensa ja se on ollut välttämätön tämän maan elämässä. Ilman sitä olisimme varmasti paljon vaikeammin läpikäyneet ne raskaat ajat, jotka meillä nyttemmin ovat jo takana.

Ed. Anderson katsoi sopivaksi koskella myöskin paria muuta kysymystä, jotka eivät juuri ole missään yhteydessä tämän asian kanssa, nimittäin sitä valuuttasäännöstelyä, joka jossakin, tosin hyvin vaatimattomassa määrässä vieläkin on käytännössä, ja samoin obligatsioonilaki. Se rajattoman vapauden kaipuu, joka ed. Andersonin puheenvuorosta ilmeni, tulee tosin loukatuksi kaikenlaisen reglementteerauksen eli säännöstelyn kautta, mutta kulttuuriyhteiskunnat ovat kuitenkin saaneet tottua siihen, että niiden elinkeinolaki aina luettelee joukon elinkeinoja ja ammatteja, jotka ovat yleisen reglementteerauksen eli säännöstelyn alaisia. Yhteiskunta ei voi sallia sitä, että esimerkiksi apteekkarin ammattia, ruutikauppaa tai jotain muuta semmoista saadaan aivan vapaasti harjoittaa. Senvuoksi niihin nähdessä harjoitetaan valtion valvontaa. Eikä Suomi suinkaan ole ainoa maa, jossa valuuttakauppaakin pidetään siksi tärkeänä ja maan keskeisiä etuja siksi läheltä koskevana, että sitäkään ei voi jättää aivan

vapaaksi elinkeinoksi, vaan asetetaan sillekin jonkun verran valvontaa valtion orgaanien taholta. Eri asia on sitten, onko syytä tätäkään vallan kauan jatkaa ja eikö taloudellinen elämä siinäkin lopulta anna valtion keskuspankille ja valtion finanssihallinnolle kaikki ne aseet käteen, joita se tarvitsee pitääkseen yksityiset valuuttaspekulantit kurissa, niinkuin viime kuukausina ja viikkoina onneksi on tapahtunut. Onhan jo se stabiliteetti, mikä Suomen markalla viime kuukausina on ollut, tappanut kaikki valuuttaspekulantit nälkään.

Loppupontena haluaisin siis edellisen puhujan lausunnon johdosta ilmaista käsitksenäni, että säännöstely on ollut aikanaan tarpeen, että sitä ei ole oikeutta nyt jälkeensä kritiserata, mutta että toiselta puolen saamme kaikki olla iloiset, että olemme siitä voineet vapautua.

Ed. Sch a u m a n: Jag hade för min del icke tänkt yttra någonting i denna sak, men rdgsm Tanners senaste uttalande tvingar mig till ett kort andragande.

Rdgsm Tanner försökte paralysera verkan av herr Andersons ord. Han framhöll, att det icke var lämpligt att hålla ett sådant begravningstal, som det herr Anderson höll. Jag ber att få erinra herr Tanner om, att herr Tanner själv vid ett liknande tillfälle, då det gällde att begrava den monarkiska regeringsformen, höll ett tal, som hade samma syftning som detta tal, d. v. s. att visa vederbörande lags upphovsmän, huru litet kloka de hade varit, huru litet de förstått tiden och förstått verklig politik. Jag var den gången mycket glad över herr Tanners tal. Jag är lika glad nu över herr Andersons tal. Skillnaden är endast den, att denna gång har herr Tanner känt sig träffad; den gången herr Tanner höll sitt tal var det andra, som kände sig träffade.

Det var en sak i herr Tanners andragande, som jag ber att få taga fasta på, en sak som hade stort värde. Herr Tanner förklarade, att ingen här någonsin tänkt på att reglementeringen skulle vara bestående, utan den skulle endast hava tillfällig karaktär. Jag ber att få understryka detta, emedan dessa ord äro sagda av det socialdemokratiska partiets erkända ledare. För min del har jag hittills haft en annan uppfattning om socialismen; jag har trott att

socialismen just strävar till dylik reglementering av det ekonomiska livet och att socialdemokraterna skulle i enlighet med sitt verkliga program varit mycket nöjda, om denna reglementering fått fortsätta i det oändliga. Jag ber emellertid nu att få tacka herr Tanner för detta erkännande, att socialdemokratiska partiet icke strävar efter en dylik reglementering som i det verkligt socialistiska eller kommunistiska samhället, d. v. s. i Ryssland, varit rådande ända till allra senaste tid.

Herr Tanner har trott sig kunna försvara sitt eget partis tillvägagående med sitt andragande. Måhända har han också lyckats däri. Men han har icke kunnat tala på de partiets och grupperns vägnar, som icke äro socialistiska, men som ändå med händer och tänder motsatt sig varje försök till upphävande av reglementeringen, än på det ena och än på det andra området. Och så ont det än gör mig, måste jag erinra om, att det alltid kommer att i historien betecknas såsom en stor svaghet eller synd av det parti, som kallar sig framstegspartiet, eller det liberala partiet hos oss, att det just varit det minst liberala, när det gällt det ekonomiska livets förhållanden. Det har varit en stor olycka, att vi icke haft ett verkligt finskt liberalt parti, utan ett framstegspartiet svikit liberalismens fana. Men det har också krympt ihop just till följd därav.

De 43 medlemmar av riksdagen, som 1920 lade detta lagförslag att vila och sålunda togo ansvaret på sig för begagnandet av den rätt, som grundlagen visserligen tillerkänner en liten minoritet, men som man icke får missbruka, de hava fått rätt; det framgick tydligt och klart även av herr Tanners andragande.

Jag ber få uttala min tacksamhet till herr Anderson för att han erinrade om den sorgliga epok i vår ekonomiska historia, som kallas reglementeringsepoken. Jag tror liksom han, att reglementeringsandan icke ännu helt och hållet försvunnit, och just därför var hans ord ett ord i sinom tid och platsen var också den rätta.

Ed. P i l k k a: Maalaisliiton eduskuntaryhmän ansioksi on etupäässä luettava se, että tämä vainaja nyt lepää tässä edessä odottamassa viimeiseen lepoon laskeutumisesta. Minä olen toista mieltä kuin ed. Tanner siitä että tämä vainaja on lähtenyt

kesken ikäänsä tästä elämästä. Silloin painostettiin kun oli käsiteltävänä säännöstelyn lopettaminen hyvin suuressa määrässä sitä että tämä on enneaikainen teko josta on arvaamattomat seuraukset. Mutta senjälkeen kuin tämä laki sai kuoliniskun on osottautunut että me olimme aivan oikeassa. (Vasemmalta: Missä se on osottautunut?) Onhan aivan kieltämätön tosiasia että elintarpeet kuten vilja, sokeri, kahvi y. m. hyvin suuressa määrässä tämän lain lopettamisen jälkeen halpenivat ja niiden saanti helpottui paljon siitä mitä se oli tämän lain voimassaoloaikana. Näinollen ei voida sanoa, että tämän lain voimassaolon lakkaaminen olisi ollut ennen-aikainen. Mutta kun kaikille suurille vainajille pidetään muistopuheita ja toimitetaan n. s. viimeinen voitelu eli palsamoiminen, niin voidaan myöskin tämä ed. Tannerin lausunto tätä vainajaa kohtaan pitää sellaisena palsamoimisena. Minä voin myöskin toivottaa tälle vainajalle rauhaa lepoa, mutta en jälleen näkemisen toivossa.

Ed. Vennola: Ed. Schauman on yhtynyt hautauspuheeseen jonka ed. Anderson on täällä pitänyt. Olemme saman puheen kuulleet ed. Hästbackalta jo useita kertoja tässä eduskunnassa ja on se jo painettu monta kertaa eduskunnan aikakirjoihin. Minä en olisi tahtonut käyttää puheenvuoroa sen johdosta, mutta minun täytyy käyttää puheenvuoroa sen johdosta, mitä ed. Schauman on täällä lausunut. Hän on syyttänyt edistysmielisiä ja yleensä liberaalisia puolueita täällä että ne eivät ole olleet kylliksi liberaalisia sinä hädän aikana, mikä on vallinnut maailmansodan vuosina. Ed. Schauman elää niissä liberalismin aatteissa, mitkä vallitsivat maailmassa 50—60 vuotta sitten ja eikä hän ole voinut niitä unohtaa mitenkään, kun hän on kerran ne lkenut homehtuneista aikakirjoista. Maailma on mennyt eteenpäin, mutta herra Schauman on pysynyt ihan paikallaan. Minä olen kuullut hänen tätä oppia saarnaavan monen monta kertaa ja konstateerannut jo ennenkin tämän asian ja en ole huomannut mitään kehitystä herra Schaumanin mielipiteissä, huolimatta siitä, että hänen ympärillään on vallinnut myrsky ja hävitys. Herra Schauman olisi vaatinut, että meidän nykyisten liberaalien olisi pitänyt suhtautua aivan välinpitä-

mättömästi, riippumatta siitä, kärsiikö suurin osa väestöstä hätää vai ei. Herra Schauman tiesi aivan hyvin, että maa oli sulettu kaikelta tuonnilta, että maa oli iso-leerattu ja pakoitettu tulemaan omillaan toimeen, että elintarpeita oli ainoastaan rajoitettu määrä, jos lainkaan oli. Hän julisti silloinkin oppia, että saakoot tästä ne, joilla on rahaa ja valtaa sitä ottaa. Herra Schauman luulee, että taloudelliset lait toteutuvat silloinkin, kun niillä ei ole edellytyksiä. Minä olen yhtä mieltä herra Schaumanin kanssa siitä, että normaalisissa oloissa vapaus on paras kiihotin ja auttaja taloudelliseen elämään, mutta minä en ole yhtä mieltä herra Schaumanin kanssa siitä että vapaus olisi paras silloinkin kun tälle vapaalle taloudelliselle elämälle ei ole edellytyksiä ja kun sitä vapautta ei ole. Sellainen tilanne on ollut maailmansodan aikana, jolloin vapaakauppa ja vapaa liike-elämä on ollut pysähdyksissä. Tämän virheen herra Schauman tekee ajateluissaan.

Minä mainitsin, että herra Schauman on pysynyt paikallaan ja ummessa silmin seurannut sitä kehitystä mikä viime vuosikymmenien kuluessa on tapahtunut. Minä uudistan tämän väitteen ja tahdon valaista sitä muutamilla esimerkeillä. Herra Schaumanilta on kokonaan jäänyt huomaamatta, että kaikenlainen taloudellinen ja sosiaalinen kehitys on nyrkinyt järjestämään yhteiskunnallisia oloja milloin minkin lainsäädännön kautta, tässä askenmainituksessa tapauksessa säännöstelyn kautta. Herra Schauman on unohtanut, että tämä säännösteleminen taloudellisilla ja sosialisilla aloilla on ollut niin voimakas, että on porvarilliselta taholta lausuttu huomautus, että taloudellinen vapaus on luhistunut. Tämä on osaksi totta, sen on täytynyt luhistua monella alalla, koska sillä rajattomalla taloudellisten ja sosialisien voimien temmellyksellä, jota ed. Schauman tahtoi tehdä ylimmäksi ohjeeksi taloudellis-sosiaalisessa elämässä, yhteiskunta ei ole tullut toimeen. Sen on täytynyt sosiaisen lainsäädännön avulla määrätä, milloin liikeenharjoittaja saa teettää työtä, kun se on säättänyt työaikalain. Sen on täytynyt määrätä, minkälaisissa huoneissa se saa teettää työtä, silloin kun sen on täytynyt määrätä tehdaslainsäädännöllä, minkälaisia ne pitää olla. Sen on täytynyt määrätä minkälaista työvoimaa saa käyttää, kun

sen on täytynyt rajoittaa naisten ja lasten työn käyttämistä j. n. e. Sen on täytynyt rajoittaa kaupungeissa maan käyttöä, sen on täytynyt rajoittaa maaseudulla maan käyttöä, sen on täytynyt pukea moni yritteliäisyys visseihin rajoihin. Sitä vapautta, jota herra Schauman etsii yleisenä ohjeena, sitä ei ole olemassa eikä tule olemaan olemassa sentakia, että se on mahdoton sellaisessa yhteiskunnassa, jossa lukemattomat intressit ovat toistensa kanssa tekemisessä.

Kun herra Schauman tahtoi antaa ed. Tannerille läksytyksen siitä että hän oli huomauttanut, ettei sosialidemokraattisellakaan taholla ole tahdottu tehdä tätä säännöstelyä ylimmäksi ohjeeksi, joka olisi jäänyt pysyväiseksi, niin tahdon sanoa, että tämä hänen lausuntonsa oli isku ilmaan. Minä en ole kuullut sosialidemokraattien koskaan esittävän sellaista mielipidettä täällä, että se säännöstely, mikä sodan aikana oli välttämätön, olisi pitänyt jäädä pysyväiseksi. Ja minä konstateeraan, että myös kommunistien ja Venäjän bolshevikkien, niidenkin on täytynyt luopua sellaisesta vaatimuksesta. Jos täällä meidän kommunistimme sellaista esittävät, niin he ovat myöskin jälellä aikaansa. Kun ed. Tanner on tehnyt tämän huomautuksensa, niin hän on pysynyt siinä ainoastaan realisten tosiasiain tasalla ja yleensä sen katsantokannan tasalla, millä sosialidemokratia kaikkialla on.

Mitä meidän oloihimme tulee, niin olen sitä mieltä, että säännöstely on ollut sodan kireinä päivinä, jolloin hätä vallitsi maassa, välttämätön ja täyttänyt erinomaisten tärkeän historiallisen tehtävän ja että ne, jotka niinä päivinä taistelivat tätä vastaan, joitten joukossa herra Schauman oli ensimmäisenä, eivät taistelleet realisten olojen pohjalla, mutta aikoja sitten haudattujen ja homehtuneitten teorioiden pohjalla. He taistelivat hädän poistamista vastaan laajojen kansanjoukkojen keskuudesta eivätkä ymmärtäneet, mitä silloinen tilanne vaatii. Nyt ovat herrat Anderson ja Schauman valmiit lausumaan tuomionsa ja ylistämään, kuinka he ovat olleet oikeassa. Nyt kun maailmansota on loppunut, kun taloudellinen elämä on päässyt tavallisiin oloihinsa, ei se ole suinkaan herra Schaumanin ansio, vaan se on taloudellisten olojen muuttuminen ja maailmantilan entiselleen palautuminen,

joka sen on tehnyt. Kun herrat Anderson ja Schauman lukevat itselleen kunnian siitä, niin he ottavat ansion muilta.

Mitä ed. Pilkan lausuntoon tulee että maalaisliitolle on tuleva ansio siitä, että tämä laki on nyt vainajana, niin on vain muistettava, että maalaisliitto on ollut vuosisiausia mukana säännöstelylakia säätämässä. ja siinä maalaisliitto on tehnyt aivan oikein.

Ed. Wuolijoki: Näitten valaisevien puheenvuorojen jälkeen ei minun ehkä olisi enää tarvinnut pyytää puheenvuoroa, mutta koska minä olen se ensimmäinen syntipukki tässä maassa, joka säännöstelyä koetin panna aikaan, niin ainakin ed. Schaumanin lausunnon johdosta minun täytyy sanoa muutama sana. Mikäli muistan, v. 1917, silloin kuin säännöstely pantiin toimeen, minä en tavannut yhtään ainoata ihmistä, en porvaristossa enkä sosialidemokraattien joukossa, joka olisi ollut säännöstelyä vastaan. Ed. Schaumania tosin minä en tavannut silloin, mutta kaikki hänen henkiystävänsä — minä voin mainita, että ed. von Wendt oli siinä komiteassa, joka asetettiin säännöstelyä toimeenpanemaan, — tohtori Ehrnrooth oli silloin senaattorina — ja kaikki ketä minä tapasin silloin, olivat sitä mieltä, että elintarpeet on säännösteltävä. En ymmärrä, mistä se tavaton myrsky tulee kaikkea säännöstelyä vastaan tällä kertaa, että se on ollut kaikki pahasta ja kaikki väärää. Eikö nyt jakseta muistaa 5 vuotta taaksepäin, missä oloissa silloin todellakin elettiin? Ja se väite, että sosialidemokraatit muka tahtoisivat säännöstelyä säännöstelyn vuoksi tai että se kuuluisi sosialidemokraattisiin oppeihin, jota ed. Schauman on kauan aikaa väittänyt, se on vallan harhakuva. On aivan hyvin sanottu, että sosialidemokraatit, silloin kuin ne ovat olleet säännöstelyä toimeenpanemassa, ovat tälle kapitalistiselle yhteiskunnalle antaneet keinotekoisia hengitystä. Se oli aivan tämän kapitalistisen yhteiskunnan pelastamiseksi, kuin säännöstely pantiin toimeen eikä suinkaan saattaaksemme sillä tavalla lähemmäksi jotain sosialidemokratista yhteiskuntaa, niinkuin ed. Schauman luulee. Hän on ennen väittänyt, että me kannatamme säännöstelyä senvuoksi, että se on sosialistista. Se on ollut aivan

porvarillista ainakin minun käsittääkseni alusta loppuun saakka. On täytynyt koettaa pelastaa tätä porvarillista yhteiskuntaa tätä „meidän rakasta isänmaatamme” niiltä vaurioilta, jotka ovat sitä uhanneet. Näin porvarillisesti täytyy puhua puolustaakseen säännöstelyä eikä suinkaan voi vedota sosialidemokraattisiin oppeihin. Kysymyksenalaista on vain ollut, kuinka kauan on pidettävä säännöstelyä. Minä olen vieläkin sitä mielipidettä, että se lopui puoli vuotta liian aikaisin. Tämän säännöstelylain olisi pitänyt olla puoli vuotta kauemmin voimassa. Ei silloin ollut muusta kysymys kuin säännöstellä muutamien tavarain tuontia ulkomailta. Sitähän on harjoittanut jokainen valtio maailmassa, riippuen vain aina siitä, kuinka vahva kukin valtio on ollut. Meidän valtiomme on onneksi ollut niin vahva, että se on kestänyt näin aikaisin säännöstelyn lopettamisen. Mutta että siitä on vauriota syntynyt, siitä ei ole ollut muuta kuin yksi mieli. Se olisi voinut olla vähän kauemmin voimassa, mutta kukaan täällä vasemmistossa sosialidemokraattien joukossa ei ole uneksunut, että tämän säännöstelyn kautta päästäisiin lähemmäs sosialistista yhteiskuntaa. Mehän tiedämme, että me pääsemme sinne sen kautta, että me annamme kapitalisteille jokseenkin vapaat kädet ja sentähden me olemmekin usein yhteistoiminnassa oikeitten kapitalistien, teollisuusmiesten kanssa, koska sillä tavallahan pikemmin syntyvät edellytykset sosialidemokraattiselle yhteiskunnalle, jossa kyllä on säännöstelyä, mutta ei sellaista, kuin meidän säännöstelylakimme ja säännöstelyaikamme on edellyttänyt. Minä tyydytyksellä konstateeraan, että olemme päässeet säännöstelystä. Ei se ole ollut enempää sen toimeenpanijoille kuin niille, jotka siinä ovat olleet passiivisia jäseniä, mieluista. Se on ollut molemmille erinomaisen raskasta ja se aika on ollut maamme historiassa vaikeimpia aikoja, jolloin säännöstely on ollut voimassa ja voimme kaikki olla iloisia siitä, että se on nyt ohi.

Ed. Sch a u m a n: Till rdgsm Vennola vill jag allra först säga, att jag icke alls räknat till min förtjänst, att denna regeringslag blivit vilande. Det har jag icke gjort. Men det är verkligen så vanligt, i

synnerhet under valstrider, att prisa sig själv och sitt parti att rdgsm Vennola kan tro, att jag också gjort mig skyldig till detsamma. Jag har icke med ett ord berört den saken. Detta nu blott som inledning.

Rdgsm Vennola har flere gånger här inför riksdagen, som i detta avseende icke är kompetent, ty denna fråga hör mer inför ett vetenskapligt forum, förklarat, att jag är en gammalmodig nationalekonom. Men rdgsm Vennola förbiser alldeles en sak, och det är den, att det finnes gamla moder, som komma tillbaka, och jag är på det sättet gammalmodig, att den lära, som jag har försökt att förkunna och förverkliga i lagstiftningsväg, den har blivit modern igen. Men rdgsm Vennola har på senaste tiden icke följt med nationalekonomins utveckling. Rdgsm Vennola och de, som tänka som han, äro fortfarande stående på den tyska statssocialistiska ståndpunkten. Men vetenskapen har gått vidare utan att rdgsm Vennola, sysselsatt som han varit med regeringsåligganden och annat, icke givit akt på detta. Så förhåller det sig i verkligheten, icke alls såsom rdgsm Vennola framhöll. När rdgsm Vennola talar om att jag predikat femtio år gamla teorier, är det oriktigt, ty de äro mycket äldre än femtio år. De äro egentligen lika gamla som världen är gammal, och om vi vilja begränsa tidpunkten, skall jag säga, att vi böra gå tillbaka till den tid, då Adam Smith och Anders Chydenius levde och lärde, och dessa stormän på nationalekonomins område mästrat icke hr Vennola. Men denna fråga är en vetenskaplig fråga, som icke kan diskuteras inför riksdagens forum.

Jag ber dessutom att få uppmärksamma både herr Vennola och herr Vuolijoki därpå, att i denna lag, som det nu gäller att förkasta, icke är fråga om krigstidens reglementering, utan om reglementeringen åren 1920—1921, då världskriget var för länge sedan förbi. Det var denna lag som vi några få här — icke endast maalaisliitto, ty inom maalaisliitto voro rösterna delade i denna fråga — fingo vilande, men med händer och tänder motsatte sig större delen av de finska borgerliga partierna jämte socialdemokraterna detta. Denna reglementering var så att säga en utdragen reglementering. Vi hade kommit från krigstiden. Icke har jag

någonsin förkunnat det, att icke reglementering under kristiden skulle varit påkallad. Jag har tvärtom en gång sagt, att den var bra också, men ännu bättre var att den allmänt bröts, ty eljest skulle vi i städerna åtminstone ha svultit ihjäl.

Rdgsm Vennola försöker göra troligt, att jag på den ekonomiska teorins och politikens område är en unik, antikverad företeelse i världen. Det är icke alls fallet. Rdgsm Vennola har själv, när han fått vara med i internationella sällskap, kunnat bevittna, att de mest framstående auktoriteter på nationalekonomins och finansvetenskapens område hylla samma åsikt som jag. Rdgsm Vennola hade kunnat, om han varit med vid Brüsselkonferensen, göra denna iakttagelse. I Genua, där han fick vara med, kunde han göra precis samma iakttagelse. Jag har varit i tillfälle att vid den interparlamentariska konferensen i Wien i sommar jämte riksdagens andra vicetälman göra samma iakttagelse. Ingenstädes i världen förfäktade de, som stå på höjden av politisk bildning, sådana åsikter som rdgsm Vennola har. Jag uttalar mig så skarpt, emedan jag tycker, att rdgsm Vennola var ganska skarp också mot mig. Rdgsm Vennola tillät sig bl. a. att misstänkliggöra mig såsom en som vill gynna de rika och skada de fattiga i samhället. När har jag uppträtt på det sättet? Jag kan försäkra, att åtminstone mitt hjärta icke är på det sättet beskaffat. Rdgsm Vennolas politik, — icke hans hjärta, — var den tiden han var handelsminister, sådan, att faktiskt rika bolag gynnades av honom. Någon gång kunde han telefonera till sin goda meningsfrände Viljanen, som stod i spetsen för licensväsendet, och säga, att nog måste vi giva några licenser åt andelslagen också. De flesta licenserna fick, som bekant, Valtamerentakainen och dylika bolag. Vem har gynnat de rika? Tror rdgsm Vennola verkligen, att den fria konkurrensen gynnar de rika mer än licenssystemet, som han så hade förälskat sig i?

Hr Anderson har med rätta påpekat, att icke är det alldeles slut med reglementeringen ännu. Här finnas många lagar i behåll, som vi ovillkorligen borde få upphäva, och skulle rdgsm Anderson kunna formellt göra ett dylikt yrkande, misstänker jag att han skulle hava framställt

detta i dag och även fått understöd på många håll. Men härför är ögonblicket icke det rätta. Jag misstänker att, om ett dylikt yrkande hade framställts, hr talmannen, och det med skäl, skulle hava vägrat att framställa proposition om det. När alltså nu många kvarlevor av denna reglementering finnas, så var det som jag redan engång sagt, allt skäl för rdgsm Anderson att uppträda och varna den blivande regeringen, den som vi nu väl någon gång slutligen komma att få till stånd, för att fortfarande beträda reglementeringens väg i stället för att vräka bort de sista spillrorna av denna, som det redan sades, utdragna reglementering, en reglementering, som icke mer motsvarar de verkliga förhållandena, som icke hänför sig till krigstiden, men som så många här icke haft kurage att upphäva, ehuru de nu förklara att icke heller de avsett dess förlängning.

Ed. Anderson: Ehuru jag icke är någon vän av reglementering överhuvudtaget så är jag villig att medgifva att den reglementering, som genomfördes under krigstiden, då alla länder i Europa lågo i krig med varandra, kan försvaras, men ej den reglementering, som infördes på den tid som stundade sedan dessa länder upphävt reglementeringen. Det var detta särskiljande av reglementeringen under olika perioder som jag avsåg att göra. Jag har numera genomgånat mitt andragande och jag måste säga att jag i högsta grad har blivit missförstådd. Jag särskiljer mellan två perioder av reglementeringens tillämpning: den som vi hade under krigs- och kristiden här hemma hos oss och den, som vi tillämpat sedan reglementeringen var avskaffad överallt i världen och sedan det här även hemma hos oss var erkänt att den icke mera var nödvändig.

Man har framhållit, jag tror att det var herr Tanner, att det är gott att vara klok efteråt. Det var nog många som framhöllo redan 1919 vart det skulle bära, då den ena reglementeringen efter den andra såg dagen. Om vi icke här hemma hade auktoriteter på området, och det är ju möjligt, så kunde vi ju hava lyssnat till utländska röster och i synnerhet till vårt västra grannland, där man mer än tydligt gav tillkänna vart det skulle leda för det finska näringslivet i fall reglementerin-

gen fortsattes i oendlighet. Finlands Bank och vår finansiella politik har emottagit upprepade varningar för alla dessa reglementeringslagar som hava genomförts, och det såg jämväl ut en tid som om man skulle ha stannat — det var efter Brysselkonferensen — men efter någon tid begynte man gå på igen i samma trall. Det är denna senare reglementeringsperiod som jag talar om och såvida jag förstår herrar agrarer rätt så avse de detsamma. Ingen kan yttra sig om en tid då allt var abnormt, men sedan förhållandena och alldeles särskilt de ekonomiska företeelserna hava återgått till normala förhållanden, är reglementering ej nödvändig det är ju icke nödvändigt att man mera leder den sjuka sedan han blivit frisk.

Man har anförut förhållandena i Tyskland och velat i sammanhang med dem finna vissa direktiv för oss. Jag tror att man gott kan avstå från detta nu. Skulle reglementeringen kunna hjälpa det tyska folket skulle det väl i sanning hava använt sig av den hjälpen långt före detta.

Men det var icke min avsikt att nu åstadkomma så mycket meningsutbyte. Jag hoppas att den nuvarande riksdagen enhälligt skulle vara med om att frångå den reglementering som jag här omtalat och som föreskriver sig till denna senare period. Detta är nödvändigt för att vi igen skola få samma anseende utomlands som vi hade före kriget och det gläder mig att flere av de tidigare talarna, om jag förstått dem rätt, äro av samma åsikt. Vi måste komma ifrån detta statens förmyndarskap. Då jag talar om statens förmyndarskap så ber jag att få tillägga, att jag icke avsåg apoteksrörelse. För mig får denna gärna reglementeras huru mycket som helst. Jag avsåg isynnerhet näringslivet och när man nu anför exempel huru näringarna nu hava börjat blomstra så kan det lika gärna vara ett exempel till nackdel för reglementeringen, ty efter den tid, då man upphörde att reglementera och vår produktiva kraft började göra sig gällande, då höjdes även vår ekonomi och våra egna finansiella förhållanden började vinna uppmärksamhet i utlandet. Medels lagen av den 23 sistlidne mars kan vilken som helst reglementering genomföras, ty denna lag uppräknar ingående alla områden där reglementeringen kan tillämpas samt slutar med orden: „samt vad som finnes nödvän-

digt för att tillvarataga det allmänna bästa”. Om en regering har sådan fullmakt, att den efter gottfinnande får utfärda föreskrifter i allt vad den anser gagna det allmänna bästa, måste man väl erkänna detta som en mycket långtgående reglementering. Det är denna reglementeringsmöjlighet som ännu föreligger och från vilken vi väl alla önska bli befriade. Den nämnda lagen innehåller jämväl bestämmelse om valutahandeln, vilken sålunda reglerats genom två reglementeringslagar. Så ivrig var man ännu senaste vår att man stiftade tvänne lagar med ändamål att kontrollera valutahandeln: den ovannämnda samt en speciell lag för valutakontrollen. Det är dessa lagar som icke numera behövas, som borde upphävas, och det var i sådan avsikt jag tog till ordet och jag vill hoppas att detta önskningsmål skall vinna beaktande av den nuvarande finska riksdagen.

Ed. Vennola: Herra Schauman on tältä puhetuoltilta saanut aivan rauhassa esittää hyvin usein kaikenlaisia väitteitä, joita olisi ollut ehdottomasti syytä tarkastaa, ennenkuin hän on niitä julkisuuteen tuonut. Minä en ole tavallisesti kajonnut hänen esityksiinsä, mutta tällä kertaa tahdon olla sitkeämpi. Herra Schauman esitti tässä, että vanhat muodit tulevat uusiksi ja puolusteli sillä sitä väitettäni vastaan, että hän vielä elää 50—60 vuotta sitten vallinneen vanhan liberalismin opeissa. Tahtoisin kuitenkin huomauttaa herra Schaumanille, että tämä hänen teoriansa muodeista ei ole aivan tarkka. Vanhat muodit eivät tavallisesti palaa täsmällisesti säännöllisinä, vaan niissä tehdään paljon muutoksia. Sentakia puhutaan myöskin uus-liberalismista samaten kuin uus-merkantilismista, joka viittaa juuri tällaisiin muutoksiin. Senlisäksi lienee hyvin kysymyksenalaista, onko tätä asiaa käsiteltävä muotiasiana. Herra Schauman sanoo, että hän on aivan sopusoinnussa nykyaikaisten taloustieteilijäin kanssa. Minä tahdon väittää, että kun herra Schauman sotavuosina tältä paikalta vastusti kivenkovaan säännöstelyä, niin hän ei ollut sopusoinnussa lainkaan taloustieteilijäin kanssa. Sillä liberaalisetkin taloustieteilijät ovat myöntäneet ja myöntävät, että sodanaikainen reglementeeraus oli välttämätöntä. Herra Schauman on taittanut peistä

tältä paikalta tehdäkseen mahdottomaksi sota-aikaisenkin säännöstelyn ja vetääkseen sen yli varjoa niin paljon kuin suinkin. Herra Schauman on täällä vetänyt vielä Valtamerentakaisen jutut, minun oloni kauppaministerinä ja suhtautumiseni siihen. Minulla ei ole ollut mitään tekemistä Valtamerentakaisen kanssa. Olen pitänyt velvollisuutenani valvoa, että säännöstelyä toimeenpantaessa otettaisiin osuuskunnat huomioon niin paljon kuin suinkin mahdollista. Ja ellen väärinkäsittänyt ed. Andersonin esiintymistä, niin hän tahtoi nyt viimeisessä puheenvuorossaan selittää, että tämä sodanaikainen reglementeeraus oli kuitenkin aivan välttämätön ja tarpeellinen. Jos niin on laita, niin olemme aivan yhtä mieltä asiassa.

Mitä tulee siihen kysymykseen, minä ajankohtana säännöstely on lopetettava, minä ei, siitähän voi olla eri mieltä. Mutta 1919 oli vielä liian aikaista lopettaa reglementeeraus. Koe tehtiin siinä keväällä 1919, koe, joka kuitenkin epäonnistui ja täytyi palata säännöstelyyn sentakia, että se oli silloin vielä välttämätöntä.

Mitä tulee siihen, että herra Schauman ei sydämessään ole tahtonut suosia rikkaita niin minulla ei ole syytä epäillä hänen väitettään. Mutta hänen kantansa sodan aikana hädän päivinä oli semmoinen, että se suosi rikkaita. Se johtui hänen opistaan, vapaitten voimien ihannoimisesta ihmisten hädän hetkelläkin. Se johti rikkaitten suosimiseen ja sitä vastaan minä olen tehnyt muistutuksen.

Ed. L i n n a: On kai turhaa puhua säännöstelystä, joka nyt on lakannut. Erästä seikkaa olen kuitenkin viime aikoina ihmetellyt. Niissä piireissä ja siltä taholta, jossa aina on väitetty säännöstelyn johtavan onnettomuuteen ja kysynnän ja tarjonnan lain olevan ainoana määräävä, on viime aikoina näkynyt aivan vastakkaisia mielipiteitä. Siellä on ryhdytty vaatimaan uutta säännöstelyä, kenties kyllä oikeassa asiassa, mutta vastoin entisiä mielipiteitä. Tarkoiton, että siltä taholta on julkisuudessa vaadittu koron säännöstelemistä, valtiollan ryhtymistä toimenpiteisiin korkokannan määrittelemiseksi, joka heidän mielestään on liian korkea. Minä en väitä, etteikö asia niin olisi, mutta huomautan kuitenkin, että hädän hetkellä ollaan sillakin

taholla valmiit säännöstelyyn tarttumaan ja kokonaan unohtetaan kysynnän ja tarjonnan laki jonka pitäisi olla ainoana autuaaksitekevänä.

Ed. M a n t e r e: Kun ed. Schauman vetosi puolustukseksseen m. m. Wienin parlamenttikongressiin ja mainitsi myöskin minut, joka olin kongressissa saapuvilla, todistajana, niin tahdon vaan lyhyesti mainita, että minun käsitykseni mukaan ed. Schauman ei sanotun kongressin käsitteilyistä ja päätöksistä voi saada tukea omalle kannalleen. Wienissä esitettiin kyllä taloudellisen elämän ohjeeksi sellaisia liberalistisia periaatteita, joita ed. Schauman nyt kuten aikaisemminkin on kannattanut ja useaan kertaan suosittanut noudatettavaksi maassamme. Mutta on huomattava, että nämä periaatteet eivät saavuttaneet likimainkaan yleistä kannatusta kongressin jäsenten ja eri ryhmien taholta. Vastustuksen syynä oli juuri se seikka, että Europa yhä elää sellaisissa poikkeuksellisissa taloudellisissa oloissa, että säännöstely, rajoitukset erityisesti ulkomaan kaupassa, edelleenkin osottautuvat välttämättömiksi. Ehdotettu liberalistisessa hengessä laadittu päätöslauselma ei liioin tullut hyväksytyksi. Sitä vastaan esitettiin eri maiden ryhmien taholta vakavia epäilyksiä, ja seurauksena oli, ettei päätökseen tässä asiassa lainkaan päästy. Enkä luule erehtyvänä, jos sanon, että Wienin parlamenttikongressissa yleistä hyväksymistä saavutti juuri se kanta minkä täällä ensimmäiseksi esitti ed. Tanner ja jota edustajat Vennola ja Vuolijoki myöhemmin ovat tulkinneet.

Ed. S c h a u m a n: Jag bad om ordet endast för att få till riksdagens protokoll antecknat att jag icke har suttit i riksdagen under krigstiden och sålunda icke har kunnat, såsom herr Vennola påstår, redan under krigstiden tala mot reglementering. Jag vill tillika säga, att jag icke i offentlig heten, i tidningar eller på annat sätt, har gjort några uttalanden alls i ekonomiska frågor under krigstiden.

Vad herr Manteres andragande beträffar, så medgiver jag nog, att mot en fullständig frihandel, observera frihandel mellan länderna, uppträdde i Wien först amerikanerna, vilka som bekant icke äro frihandlare och aldrig, tror jag, komma att

bliva det. Dessutom gjordes från annat håll, från tyskt och också från danskt håll vissa invändningar, men alla dessa invändningar hänförde sig till tullpolitiken. Herr Mantere åsyftade visst att säga detsamma, men av hans relation framgick icke klart, att oppositionen gällde fullständig frihandels införande. Icke var det i Wien fråga om en sådan reglementering om vilken herr Anderson här i dag talat, åtminstone icke medan jag var närvarande. För övrigt vill jag säga, att några omröstningar icke förekommo vid denna konferens, utan resolutionerna fattades efter överenskommelse, och den absolut frihandelsvänliga resolutionen blev icke som sådan godkänd, utan blev modifierad. Detta verkar naturligtvis icke på sak, isynnerhet som interparlamentariska konferensen i Wien icke var en speciell ekonomisk konferens. Vi veta mycket väl att ekonomiska konferenser, såsom Bryssel-konferensen, hava uttalat sig bestämt mot det system som Finland icke velat övergiva.

Ed. Vennola: Tahdon lyhyesti mainita, että minä tahdoin lausunnollani sanoa sen, että herra Schauman kaikissa niissä tilaisuuksissa, joissa säännöstely oli kysymyksessä edellisillä valtiopäivillä, vastusti jyrkästi säännöstelyä. Hän koettaa vetäytyä siitä vastuusta sillä, että hän ei ole sodan aikana istunut valtiopäivillä eikä siis sodan aikana vastustanut säännöstelyä. Tahdon huomauttaa tähän, että säännöstelyä ei voitu lopettaa juuri, kun aseet oli laskettu, mutta säännöstelyn välttämättömyys lähinnä sodan jälkeisenä aikana oli yhtä suuri kuin itse sodan aikana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Sihteeri lukee äänestys-ehdotuksen.

Sihteeri lukee:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen säännöstelylaiksi sellaisena, kuin eduskunta on sen vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hyljätty.

Äänestyksessä annetaan 26 jaa- ja 115 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

14) Määrärahan myöntämistä uuden eduskuntatalon rakentamiseen

tarkoittava Kansliatoimikunnan ehdotus esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Koska edustajille on jaettu tähän istuntoon tuodut hallituksen esitykset, voitane ne panna pöydälle.

Tämän jälkeen esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

Suomen Hypoteekkiyhdistykselle 1907 ja 1909 vuoden obligatsioonilainoista myönnetyn valtiontakuun siirtämistä uudelle obligatsioonilainalle

koskeva hallituksen esitys n:o 36; sekä

Määrärahan myöntämistä Osakeyhtiö Pet-samo Aktiebolag nimisen osakeyhtiön tukemiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 37.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lohi: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydän jäämään tänne istunnon päätyttyä.

Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 5,17 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

14. Perjantaina 13 p. lokakuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi maan
hankkimisesta asutustarkoituksiin ..

Asia kirjat: Maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 2; mainittu eh-
dotus.

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta
Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 1; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 25.

3) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi valtion
ja kunnan veroja kantoajan jälkeen
maksettaessa suoritettavasta veron
lisäyksestä ..

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 2; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 4; mainittu eh-
dotus.

4) Ehdotus laiksi apulaismaan-
viljelysinöörinvirkkojen perustami-
sesta ..

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 3; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 23.

5) Ehdotus laiksi vakaustoimiston
viroista ..

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 4; talousvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esi-
tys n:o 21.

Siv.

Esitellään:

Siv.

6) Kansliatoimikunnan ehdotus
määrärahan myöntämisestä uuden
eduskuntatalon rakentamiseen

7) Hallituksen esitys n:o 36 Suo-
men Hypoteekkiyhdistykselle 1907 ja
1909 vuoden obligatsioonilainoista
myönnetyn valtiontakuun siirtämi-
sestä uudelle obligatsioonilainalle ...

8) Hallituksen esitys n:o 37 mää-
rärahan myöntämisestä Osakeyhtiö
Petsamo Aktiebolag nimisen osake-
yhtiön tukemiseksi

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 2 alusten yhteentörmäyk-
sestä syntyvästä vahingosta ja pelas-
tuspalkkiosta annetun hallituksen esi-
tyksen johdosta

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi
edustaja Kilpeläinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ensi-
tiistaiksi kunnallisten tehtävien takia ed.
Halonen ja oikeusasiamin tähden ed. Kaarne.

Vapautus valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Rapo, joka on jäse-
nenä ulkoasiainvaliokunnassa, lakivaliokun-
nassa ja kulkulaitosvaliokunnassa pyytää

vapautusta ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Pyyntö hyväksytään.

Puhemies: Samalla annettanee valitsijamiehille toimeksi valita jäsen ed. Ravon tilalle ulkoasiainvaliokuntaan.

Hyväksytään.

Työväenasiainvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Eduskunnan valitsijamiehet.

Helsinki lokakuun 10 p. 1922.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat kunnioittaen eduskunnan tietoon että ed. von Wright'in tilalle työväenasiainvaliokunnan varajäseneksi on valittu ed. Mickels.

Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

K. A. Lohi.

Osk. Reinikainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus lakisi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin,

josta maatalousvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 2, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. Hahl: Vuonna 1901 kerätyn tilaston mukaan oli maaseudulla pyöreissä luvuissa 111,000 ruokakuntaa omalla maalla. 160,000:lla ruokakunnalla oli vuokratilajelmä sekä 207,000 ruokakuntaa oli ilman omaa viljelmää ja näistä 86,000 ruokakuntaa loisia. Vuoden 1912 tilaston mukaan oli vuokra-alueista mäkätupia 96,000 ja sellaisia torppia, joihin kuului alle 5 ha viljelysmaata, 34,000. Vuokra-alueiden lunastamisen kautta ovat vuokramiehet nyt muuttamassa itsenäisiksi tilallisiksi, mutta liian pieniä alueita ei yleensä voida suurentaa, eikä uusia asutustiloja sen ohessa voi syntyä. Mahdollisuudet näissä suhteissa ovat viimeaikaisen lainsäädännön kautta kuitenkin erilaisilla virkatalojen ja valtion metsämailla korjautumassa. Valtion virkataloja on ainoastaan noin 800 ja näistäkään ei kaikilla ole tilaa uusien asutustilojen muodostamiseen. Valtion metsämaat taas sijaitsevat syrjäisemmillä seuduilla ja ovat suurelta osalta maanlaatuun ja ilmastoon nähden asutukselle sopimattomia tai edellyttävät kallista kuivattamis- ja tierakennustöitä. Tarmokkaalle uudisasukkaalle, joka ei kammoksu siirtymistä asumattomaan seutuun kauvas syntymäpaikoiltaan on näillä mailla kuitenkin melkoisia mahdollisuuksia saada oma asunto ja pysyvä toimeentulo. Ostamalla suurtiloja vapaaehtoisella kaupalla ja niitä palstoittamalla on valtion toimesta viimeisten parinkymmenen vuoden aikana saatu syntymään kaikkiaan 11 à 12 tuhatta asutustilaa. Suosiirtoloihin, jollaisia ovat esim. Äijänneva Virroilla, Pelso Säränsiemellä ja Sukeva Sonkajärvellä, muita mainitsematta, mahtuu asutustiloja ainoastaan muutamia satoja. Mahdollisuus perustaa uusia viljelmiä valtion metsämaille on tosin ollut olemassa aikaisemminkin, mutta lähinnä viranomaisen asuntotoimintaa kohtaan osottamasta penseydestä on johtunut, että valtion metsämaille on syntynyt kaiken kaikkiaan ainoastaan muutamia tuhansia viljelmiä. Se asutustyö, mikä aikaisemmin tapahtui siten, että halukkailla oli tilaisuus saada uusia vuokra-alueita yksityisten mailta on sen jälkeen kuin vuokra-alueitten lunastamislaki säädettiin kokonaan seisahtunut. Voidaanpa osoittaa, että entisiä viljelmiä on

suorastaan hävitetty ja asukkaat siirtyneet tilattomien joukkoon. Kaikkialla eivät edes talollisten lapset enää kykene kotitilaansa jakamalla pääsemään omaan viljelmään kärsiksi. Ja kun tämän ohella muistetaan että luonnollinen väenlisäys on maaseudulla vuosittain 25,000 henkeä tai 5,000 uutta ruokakuntaa, jos lasketaan keskimäärin 5 henkeä ruokakuntaan, niin ymmärretään, että uusien asutustilojen muodostuminen ei riitä edes vastaamaan ruokakuntien lukumäärän luonnollista vuotuista lisääntymistä, vielä vähemmän entistä irtainta väestöä maahan kiinnittämään. Ja näin on tultu siihen, että maaseudulla meillä on enemmän kuin 200,000 ruokakuntaa, vastaten enemmän kuin miljoonaa henkeä, ilman viljelmää. Ja näitten lukumäärä kasvaa joka vuosi aloteukyysisimpien siirtyessä Amerikkaan tai muuante valtakunnan rajojen ulkopuolelle, niin että jotain on tehtävä tilanteen pelastamiseksi.

Mitä nyt sitten esilläolevaan Lex Kallioon tulee, myöntää se laissa lähemmin mainituin edellytyksin oikeudenmaansaantiin ei ainoastaan tilattomille ja vuokramiesten lapsille vaan myöskin sellaisille talollisten lapsille, joitten ei katsota voivan maata omin voimin hankkia sekä vielä niillekin maanomistajille, joilla on vähemmän kuin 40 à 95 hehtaaria maata riippuen siitä, missä osassa Suomea tila sijaitsee. Ellei tarpeellisia maa-alueita voida hankkia valtion maista eikä vapaaehtoisilla kaupoilla, kohdistuu luovutusvelvollisuus lähinnä lainvastaisesti hankittuihin tiloihin, rappio- ja keinottelutiloihin, sellaisten yhtiöitten tai muiden yhtymäin tiloihin, joiden yksinomaisena tarkoituksena ei ole maatalouden harjoittaminen tai yleishyödyllinen asutustoiminta ja suurtiloihin sekä muihin luovutusvelvollisuuden alaisiin tiloihin. Jos omistaja asuu tilalla on hän luovutusvelvollisuudesta vapaa, ellei tila ole suurempi kuin Oulun läänissä 400 ja muualla 200 ha. Luovutusvelvollisuuden ulkopuolella on myöskin sellainen alue, josta omistajan lapsille jaettuna ei riitä enempää kuin 40 à 95 ha kullekin. Ellei omistaja asu jollain tilalla ja hänellä ei ole enempää kuin yksi lapsi, on hän velvollinen luovuttamaan kaiken, mikä on yli 40 à 95 ha riippuen siitä, missä osassa Suomea alue sijaitsee, ellei tilaa tai tiloja järkiperaisesti viljellä.

Luovutusvelvollisuus ei koske järkiperaisesti viljeltyjä maita, ei myöskään tilan viljelykselle tarpeellisia laidun- tai muita metsätarpeen tyydyttämiseksi välttämättömiä alueita eikä myöskään vuokraviljelmää. Luovutettava alue ei ole suurempi kuin yhtä monta prosenttia pinta-alasta, kuin luovuttajalla on täysiiä satoja hehtaareja maata ei kuitenkaan yli 5,000 hehtaarin tiloista enempää kuin 50 %. Alueesta yleensä maksetaan käypä hinta, mikä hintojen noustessa ei saa kuitenkaan olla suurempi kuin 5 vuoden keskihinta. Erinäisissä tapauksissa suoritetaan hinta etukäteen kokonaan rahassa tai myöskin 7 %:n obligationeilla tai myöskin osaksi kummallakin. Asutustilallinen puolestaan suorittaa hinnan valtiolle vähittäismaksuilla sekä 4 %:n korolla, joitten alkamisessa voidaan viljelystilan omistajalle myöntää lykkäystä enintään 10 vuotta ja koronmaksuista vapautusta enintään 5 vuotta. Asutustilallinen on asutustilalain alainen ja velvollinen 3 vuoden kuluessa rakentamaan tilalle asunnon ja ryhtymään viljelystilalla sen viljelemiseen. Jos hän tahtoo käyttää hyväkseen asutustilalain suomaa oikeutta päästä 20 vuoden kuluttua sanotun lain alaisuudesta vapaaksi, on hänen sitä ennen rakennettava asunto-tilalle välttämätön asuinrakennus ulko-huoneineen ja viljelystilalle tarpeelliset asuin- ja talousrakennukset sekä raivattava vähintään 2 hehtaaria maata tyydyttävään kasvukuntoon. Vapaaehtoisista kaupoista on myyjällä se etu, että hän saa verraten vapaasti sopia kauppaehdoista, voi välttyä obligatsiooneista ja vapautuu enemmästä luovutusvelvollisuudesta, kun taas ostaja on vapaa asutustilalain määräämistä omistus- ja käyttöoikeuden rajoituksista. Jos kunta niin tahtoo, on sillä tilaisuus tyydyttää asutustilojen kysyntä siten, että se ostaa tarkoitukseen soveliaita alueita, palstoittaa ja myy niitä, kuten eräät kunnat jo ovatkin tehneet. Tarkoitusta varten voivat kunnat saada valtiolta lainoja sekä rahassa asutusrahastosta että myöskin obligatsiooneissa, mihin myöskin eduskunta jo on suostumuksensa antanut.

Kuten maatalousvaliokunnan mietinnöstä näkyy, kannattaa valiokunnan enemmistö, johon minäkin kuulun, lain hyväksymistä. Tosin lausui eräs huomattava sosialidemo-

kraatti valiokunnassa siihen tapaan, ettei meidän porvaristomme maakysymyksessä taivu tekemään riittäviä myönnytyksiä, ennenkuin uudessa vallankumouksessa, mutta minä uskallan viimeiseen saakka toivoa, ettei meillä niin lyhytnäköisiä olla, vaan että löytyy riittävä enemmistö, joka hyväksymällä lakiehdotuksen osoittaa ymmärtävänsä, että yhteiskuntarakennuksen lujin perustus on kallio.

Sitten on minun vielä lyhyesti kosketettava maatalousvaliokunnan mietintöön liitettyjä vastalauseita. On aivan luonnollista, että tällainen lakiehdotus ei täydellisesti tyydytä ketään. Ei se tyydytä minuaakaan joka kohdassa. Mutta suurin piirtein katsoen on se kumminkin sellainen, että minä ja minun mukana koko maalaisliiton eduskuntaryhmä yksimielisesti olemme päättäneet äänestää sen puolesta. Vastalauseista näkyy, että edustajat Kaarne ja Vesterlund, jotka ovat allekirjoittaneet ensimmäisen vastalauseen, esittävät lakiehdotuksen hylättäväksi m. m. sen perusteella, että tällaisen uutisasukkaan „on maa viljelyskelpoiseksi raivattava, rakennettava kalliit rakennukset, hankittava karja ja kalusto, tehtävä tiet y. m. ja tämä on tehtävä 3 vuoden kuluessa; muuten menettää kaikki”. Se kohta on sellainen, että kaipaa pienen oikaisun. Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa sanotaan ainoastaan, että hakijan on sitouduttava 3 vuoden kuluessa rakentamaan asunto ja ryhtymään tilan viljelemiseen, jos tila on viljelystilä. Kun tämä asetetaan 57 §:n rinnalle, jossa sanotaan, että tällainen „asutustila ei vapaudu asutustilalain alaisuudesta ennenkuin asutotilalle on rakennettu välttämätön asuinrakennus ulkohuoneineen ja viljelystilalle tarpeelliset asuin- ja talousrakennukset sekä laitettu tyydyttävään kasvukuntoon vähintään 2 hehtaaria suo- tai kuivaperäistä maata”, niin ymmärretään että vastalausejain ajatus ei perustu lain säännöksiin. Tämä rakennusvelvollisuus on suoritettava 20 vuoden kuluessa, se on suoritettava sillä tavalla, kuin 57 §:ssä sanotaan, jos asutustilallinen tahtoo vapautua asutustilalain alaisuudesta. Ei asutustilallinen myöskään menetä kaikkea, jos hän siirtää oikeutensa toiselle. Hän voi saada sen, mitä hän on siitä maksanut, ja lisäksi korvauksen niistä parannuksista, mitä hän on tilalla tehnyt, niinkuin laissa lähemmin säädetään, jos tila

on rappeutunut, niin vähennetään se hänen suorittamastaan hinnasta. Tämän lisäksi esittävät vastalauseajat, että nämä uutistilat olisi annettava tilattomille perinnöllisellä vuokraoikeudella. Siitä täällä eduskunnassa on monasti ennen ollut puhetta. Ei ole saatu toistaiseksi selville, mitä tällä perinnöllisellä vuokraoikeudella oikeastaan tarkoitetaan. Siinä on ollut tavallisesti vielä lisänä: „taattu ja”-perinnöllinen vuokraoikeus. Jos se on taattu ja perinnöllinen, niin se on kai lähes samaa kuin omistus-oikeus.

Nämä vastalauseajat lisäksi suosittelevat asteittain nousevaa ankaraa suurmaaomaisuusveroa, ja vieläpä että maanomistaja olisi velvollinen ilmaiseksi luovuttamaan veronalaisen maan yhteiskunnalle. Se voi olla heidän ohjelmansa mukaista, mutta jos tahdotaan perustaa tällainen lainsäädäntö tosiasioihin, niin tuskin voidaan vielä lähi-aikoinakaan edellyttää että sellaista lainsäädäntöä täällä syntyisi, joka olisi näille perusteille rakennettu.

Mitä tulee siihen että tässä lausutaan ajatus että uutistilallisen olisi saatava maapohja edes ilmaiseksi, se voi eräissä tapauksissa nykyäänkin jo toteutua. Jos uudistilallinen siirtyy valtion metsämaalle, niin hän voi eräissä tapauksissa saada viljelemänsä maapohjan ilmaiseksi. Rakennusten ja kaluston hankkiminen voidaan kyllä, jos eduskunta osottaa asutustyölle suopeata mieltä, järjestää siten että tällainen uudistilallinen saa valtiolta helppokorkoista lainaa, kukatiesi suorastaan avustusta näihin tarkoituksiin. Minusta eivät edustajain Kaarneen ja Vesterlundin esittämät perustelut pitäisi viedä siihen että lakiehdotus olisi hylättävä.

Mitä sitten tulee toiseen vastalauseeseen, jonka ovat allekirjoittaneet edustajat Johannes Peltonen, Johannes Nyberg ja Herman Pojanluoma, niin siinäkin ehdotetaan lakiehdotus hylättäväksi. Ja jos hiukan tarkastellaan näitä perusteluja, niin lähinnä nojaa vastalause siihen että esilläoleva lakiehdotus tietäisi sitä että pakkolunastuksella otettaisiin eräiltä maanomistajilta maata ilman täyttä korvausta. Kun tämän rinnalle asetetaan se suunnitelma, joka vastalausejain taholta on tuotu eduskuntaan, ja joka tietää sitä, että maanomistajia suorastaan ylimääräisesti verotettaisiin sen pinta-alan perusteella, mitä heillä on viljelyskelpoista,

viljelemätöntä maata ja että he raskaan verotuksen kautta pakotettaisiin nämä luovuttamaan niin tullaan siihen, tämän heidän suunnitelmansa kautta, että maanomistajilta otettaisiin raskailla veroilla ensin rahat ja sitten perästä maa. Olisiko se vähemmän raskasta maanomistajille, on helppo arvostella. Esilläolevan lakiehdotuksen mukaan maksetaan maasta käypä hinta, niinkuin siinä sanotaan. Ainoastaan siinä tapauksessa että maan hinnat olisivat nousussa, lasketaan viiden vuoden keskihinta.

On omituista havaita että nämä vastalausujat sanovat että vapaaehtoisia tietä voitaisiin tämä asia järjestää, jos vaan on hyvää tahtoa. Minä alleviivaan nämä sanat: „jos vaan on hyvää tahtoa”. Meillä on kokemusta siitä, minkä verran on luottamista tähän hyvään tahtoon suurporvariston kannalta katsoen. Tähän asti on jotenkin säännöllisesti nojaututtu tähän hyvään tahtoon, jollemme nyt ota huomioon vuokra-alueiden lunastamista, ja se on vienyt siihen, että ihmisystävällisimmät, lähinnä varsinaiset maanviljelijät, ovat sallineet tiloilleen perustettavaksi vuokra-alueita, jotka sitten vuokra-alueiden lunastamislain perusteella heiltä on otettu, kun taasen ne maanomistajat, joilla ei ole ollut hyvää tahtoa ja johon ryhmään kuuluvat lähinnä suurimmat maanomistajat, meidän puutavara-yhtiömme ja heidän veroisensa, he ovat menetelleet ihan päinvastaiseen suuntaan jo kymmenien vuosien kuluessa. He ovat ostaneet talollisilta tiloja ja tehneet talollisista irtolaisia. He ovat häättäneet torpat ja töllit tiloiltaan ja lisänneet irtainta väestöä. Ja vieläpä sen jalestä kuin v. 1915 heiltä lain kautta kiellettiin oikeus ilman muuta ostaa lisää tiloja itselleen, he palkkasivat suuren liudan oppineimpia ja kykenevimpiä lakimiehiä ja asianajajia neuvomaan heitä mitenkä kierretään tämä laki. Ja lain voimaantumisen jälkeen ryhtyvät vielä hillittömämmin, jos saisin sanoa, kokoamaan tiloja haltuunsa ja lisäämään irtolaisväestöä. Minun mielestäni kokemus siitä hyvästä tahdosta pitäisi jo olla sellainen, ettei sen perusteella voisi rakentaa näin vakavata asiaa. Sitten vastalausujat sanovat, että heidän mielestään ei keinotekoisesti saisi ryhtyä luomaan uusia pientiloja valtion avustuksella, koskapa heistä pitkiksi ajoiksi eteenpäin tulisi varsinaista maatalousköyhälistöä. Mitä tämä

sisältää? Tahtovatko vastalausujat suoraapäätä näistä uutistilallisista luoda varakkaan maataomistavan luokan ja millä tavalla, mistä ne varat tulisivat? Onko se keinotekoisista, jos tällainen asutustyö lähinnä kuitenkin tulee perustumaan uutisasukkaan omaan yritteliäisyyteen ja työtarmoon. Tosin kyllä valtion avustuksella, sikäli kuin on mainittuna, että hinnanmaksu on verrattain pitkäaikainen ja helppo, ja että valtion varoja voidaan myöntää myöskin lainausliikkeeseen, jota uutistilalliset voivat käyttää hyväkseen talouttaan perustaessaan. Sitten sanovat vastalausujat, että semmoinen henkilö, jolla on hiukan varallisuutta ja joka olisi otollinen uudisasukkaaksi, ei tähän muka ryhtyisi sentakia, että hänellä on tilaisuus ostaa valmista viljelysmaata murto-osalla sitä hintaa, mihin uutisraivauskustannukset nousevat. Minä taas tahtoisin kysyä, kuinka monta ruokakuntaa voidaan tällä tavalla sijoittaa, että annetaan heille valmista peltoa, ja minkälaisella hinnalla. Sikäli kuin minä olen seurannut viimeaikojen hintoja, niin on tällaisia pienempiä tiloja viimeaikoina myyty täällä Etelä-Suomessa ja hinta on yli koko palstan siihen luettuna kaikenlaiset maat mitä siihen mahdollisesti kuuluu, noussut 4,000 markalle. Mutta mistä otetaan ne viljelysmaat, joihin sijoitetaan nämä yli 200,000 ruokakuntaa, tai miljoona henkeä joilla ei ole viljelmiä. Ovatko vastalausujat sitä mieltä, että Suomenmaa on sillä tavalla asutettu ja siten viljelty? Eikö se ole asutettu sillä tavalla että nuori mies on mennyt asumattomaan seutuun ja siellä ryhtynyt raivaamaan itselleen viljelystä. Vielä kohdistavat vastalausujat väitteensä siihen, että nämä uutisviljelmät, tämä asutustyö toisin sanoen ei tuottaisi sanottavaa lisää meidän maataloustuotantomme nähdessä yleensä, että sillä toisin sanoen ei olisi mitään merkitystä maataloustuotantoon nähden. Minä voisin vastalausujille tuoda esimerkkejä vielä meidän päiväistämme, mitenkä jotenkin vähävarainen mies, jolla ei ole paljon muuta kuin kirves ja kassara ja muutaman viikon eväs, jos hänelle luovutetaan sopiva lehdonlieve eli muu sellainen alue käytettäväksi, hän voi hakata pienen kasken ja tulevana kesänä siitä ottaa jo vuoden leivän. Tekee töllin sille aholle, sillä tavalla pääsee hän käsiksi omaan leivään ja siten osaltaan auttaa maataloustuo-

tantoa. Vastalausajat sivuuttavat tässä yhteydessä kokonaan sen periaatteen, joka myöskin on kätkeytyä tähän esilläolevaan lakiehdotukseen, että myöskin se suurtilallinen, joka viljelee maataan järkipäisesti on tähän maahan nähden luovutusvelvollisuudesta vapaa. Siihen puoleen eivät vastalausajat suvaitse kosketella. Minun käsittääkseni jo se lisää maataloustuotantoa, josta on vaikea tehdä arviolaskelmia, mutta minä luulen, se ei ole niinkään vähäksi arvioitava, se vaikutus mikä tämän lain hyväksymisestä siinä suhteessa olisi.

Sitten puhutaan vastalauseessa siitä epävarmuuden tilasta, johonka eräät maanomistajat joutuisivat lain hyväksymisen kautta ja että se lamauttaisi heidän toimintaansa. Voidaan osoittaa, että nämä maanomistajat vapautuvat siitä epävarmuuden tilasta, jos ne luovuttavat vapaaehtoisia tiettä sen osan, mikä heille lain mukaan katsotaan velvollisuudeksi. Jos on esimerkiksi sellainen maanomistaja, jolla on 500 ha maata eikä hänellä ole niin monta lasta, että niitä varten tarvitsisi tätä pidättää, eikä hän ole myöskään viljellyt kaikkia niin tarkoin, ettei viljelyskelpoista maata enää ole, vasta näiden ehtojen jälkeen on hän velvollinen luovuttamaan 25 ha ja kun hän sen täyttää, niin on hän vapaa luovutusvelvollisuudesta.

Lopuksi nämä vastalausajat puhuvat siitä, että lakiehdotuksen määräykset ovat hyvin epämääräiset ja monessa suhteessa tulee lainkäyttö riippumaan yksityisen henkilön tai tuomioistuimen jotensakin vapaasta harkinnasta. Se nyt on tämänluontoisten lakiehdotusten kanssa sillä lailla, että siinä ei voi niin täsmällisesti sanoa jotain asiaa, että se soveltuisi joka paikkaan maassa aivan täsmällisesti samalla tavalla. Täytyy jättää harkinnanvaltaa, mutta ei yksityisille henkilöille, vaan erityisille lautakunnille, joittenka päätöksistä on tilaisuus valittaa ja vedota sillä, joka ei tyydy sellaiseen päätökseen. Mitään muuta keinoa tällaisen asian järjestämiselle ei ole ja menettelytapa on yhdenmukainen sen kanssa, mitä meillä jo on käytännössä vuokra-alueitten lunastamisesta. Minun nähdäkseni nämäkään vastalausajat eivät ole tuoneet päteviä syitä näin tärkeän ja syvälle yhteiskunnan oloihin käyvän lakiehdotuksen hylkäämiseen.

Tähän vastalauseeseen ovat yhtyneet myös ed. Miemois ja Jeppson ja liittäneet lisäksi vielä oman erikoisen perustelunsa. Hylkäämisen aiheena sanovat olevan heidän kannaltaan sen, että lakiehdotus ei sisällä mitään säännöstä, joka olisi omiaan suojelemaan ruotsalaisia väestöalueita niille kohtalokkaalta suomalaiselta asutukselta. Tämäkään ei ole minusta sanottu aivan paikalleen eikä täsmällisesti, sillä lain 25 §:n viimeinen momentti kuuluu näin: „Milloin käsiteltävänä on kaksi tai useampia hakemuksia, on etusija annettava sille tai niille hakijoille, joitten kotipaikka on siinä kunnassa, josta maata tulee hankittavaksi”. Tämä tietää sen, että yksikielisissä kunnissa hakijoista saa etusijan se, joka puhuu kunnassa vallallaolevaa kieltä, kunnan virallista kieltä. Kaksikielisissä kunnissa voi se tosin viedä siihen, että ruotsinkielisiä ja suomenkielisiä voi tulla vuorotellen toiselle ja toiselle puolelle, mutta hyvällä tahdolla voivat nämä ruotsalaiset senkin vielä välttää tammöisissä kaksikielisissä kunnissa sillä tavalla, että jos heillä on semmoinen suomalainen asutustilallinen, jolle maata on hankittava, he luovuttavat sille maata joltain tilalta suomalaiselta puolelta, jonka he ovat ostaneet sitä tarkoitusta varten. Siihen on tilaisuus tämän lain mukaan. Jos tämä ruotsalaisten ajatus semmoisenaan hyväksyttäisiin, kuin he ovat sen esittäneet, niin veisi se ensiksikin siihen, että jos tammöisessä ruotsalaisessa seudussa jossain suuressa kartanossa on — sanokaamme — joku renkimies eli joku muu palvellut — sanokaamme — 20 vuotta, puhuu suomenkieltä, jos hän haluaisi kypsyneemmällä iällä turvata itselleen vanhuudenkodin siinä lähistöllä, siinä kunnassa tai sen suurtilan ulkopuolella, niin se olisi häneltä kielletty tämän ruotsalaisen ajatuksen mukaan ja siihen ei minusta hyvällä omallatunolla voisi mennä. Se veisi myös siihen, että siinä tapauksessa, että ruotsalainen kansain ei meillä lisäännä, niinkuin tilasto osoittaa, jäisivät ne asumattomat alueet, mitä tällä hetkellä vielä on myös ruotsalaisissa seuduissa, viljelemättömiksi, elleivät nämä suurtilan omistajat itse aio ottaa niitä viljelykseen. Näistä syistä en minä voi myöskään ruotsalaisten vastalauseeseen panna sitä merkitystä, että siinä

olisi riittäviä aiheita lakiehdotuksen hylkäämiseen, jos nim. tahdotaan katsoa yhteistä parasta.

Ed. W u o l i j o k i: Kun maamme viime vuosisadan jälkipuoliskolla yhä enemmän alkoi siirtyä luontaistaloudesta rahatalouteen, niin samalla myös lakkasi maamme siihen asti tapahtuva luonnollinen asuttaminen torpparien ja uutisraivaajain taholta. Kun metsät saivat arvoa, kun päiväpalkat maksettiin rahassa ja kun kansainvälinen kapitalismi yhä enemmän tunkeutui meidän maahan, oli seurauksena se, että maanomistajilla ei ollut enää halua antaa maitaan uutisraivaajain viljeltäviksi, ja maanarvon muutenkin kohotessa maanviljelijät eivät olleet halukkaita myymäänkään maitaan. Kun samaan aikaan vielä alettiin torpparien taholta yhä enemmän vaatia torpparien suojelemista, niin tästäkin maanviljelijät pelästyivät niin, että uusia torppia ei enää syntynyt. Tällä tavalla koko asutustoiminta pysähtyi. Seurauksena siitä oli, että tilattoman väestön lukumäärä maaseudulla alkoi huimaavaa vauhtia kasvaa. Laskettiin jo 1900 luvun alussa, että tilattoman väestön lukumäärä oli yli 200,000 ruokakuntaa maaseudulla. Tämä aiheutti sen, että useat kaukonäköisemmät porvarillisista politikoista alkoivat huomata sen vaaran, joka tässä piili koko porvarilliselle yhteiskunnalle ja silloin asetettiin komiteoita sekä valtion toimesta että yksityisten toimesta pohtimaan meidän kipeäksi käyneitä agraarikysymyksiämme.

Mutta nyt on kerta kaikkiaan niin, että vallassaolevat luokat eivät ole halukkaita luopumaan oikeuksistaan muuta kuin pakosta. Niin kauvan kuin meillä torpparien vapautusta pohdittiinkin, ei siitä tullut mitään, ennenkuin kansalaissota järkytti vallassaolevain luokkain mielen niin, että he olivat valmiit ryhtymään torpparien vapautukseen. Suurten maailmantapausten ja osaksi kansalaissodan seurauksia minun käsittääkseni on sekin, että meillä tänä päivänä on käsiteltävänä lakiehdotus, joka verrattain tuntuvasti koskee yhden osan porvaristoa etuoikeuksiin.

Maailmansota on saanut aikaan koko Euroopassa tavattoman suuria mullistuksia ja näiden mullistuksien johdosta suuria

agraariliikkeitä. Melkein kaikissa unsissa valtioissa, ja osassa vanhojakin, on ruvettu lainsäädäntötietä järjestämään agraarioloja. Sellaisia valtioita, jotka verrattain kovakouraisesti ovat käyneet suurmaanomistajain kimppuun, ovat etenkin Viro, Latvia, Puola, Jugoslavia, Tshekkoslovakia ja Romania. Kaikissa näissä maissa on lainsäädännölle yhteistä se, että niissä on lähdetty agraarioloja korjaamaan sillä tavalla, että suurtiloja on enemmän tai vähemmän ankaran pakkolunastuslain avulla ruvettu palstoittamaan pientiloiksi. Mutta näissä kaikissa maissa ovat olosuhteet niin paljon toisenlaiset, että vaikkakin voi sanoa, että ehkä siellä tällainen menettely on oikea, niin meillä se epäilemättä ei sitä olisi. Kaikissa näissä maissa nimittäin on asukastiheys tavattoman paljon suurempi kuin meillä. Niillä on viljelyskelpoiset maat suurimmaksi osaksi otettu viljelykseen ja kun tilattomain maantarve on suuri ja suurtiloja löytyy verrattain runsaasti, niin on yhteiskunta siellä katsanut pakottavat syyt olevan olemassa näiden suurtilojen palstoittamiseen.

Mutta meillä olosuhteet ovat vain toisenlaiset. Meillähän tosin tässäkin, niin kuin monessa muussakin suhteessa, puuttuu luotettavaa tilastoa siitä, kuinka paljon meidän maastamme on viljelyskelpoista viljelemätöntä maata, ja kuinka paljon on sellaista maata, joka ei sovi viljelykseen. Mutta jonkun verran tästä kumminkin saa käsitystä, koska muutamissa osissa maastamme on tällaisia tutkimuksia pantu toimeen. Niinpä valtioneologi, tohtori Frosterus on verrattain tarkasti tutkinut Uudenmaan läänin ja siellä erikoisesti useita pitäjiä, ja hän on tullut siihen tulokseen, että Uudenmaan läänin 384,000 hehtaaria savimaata, siis viljelyskelpoista maata, on ainoastaan 184,000 ha viljeltyä ja 200,000 ha viljelemätöntä, jonka takia voi sanoa, että esim. sellaisessa läänissä kuin Uudenmaan lääni, joka epäilemättä kuuluu maamme parhaiten asuttuihin lääneihin, on vielä yli puolet viljelemätöntä viljelyskelpoista maata. On senvuoksi varsin luonnollista, että meillä ei ole syytä minkäänlaiseen suurtilojen „lahtamiseen”, joksi minä sitä mielelläni sanoisin, jota on näissä naapurimaissa ja muuallakin Euroopassa harjoitettu.

On sitäpaitsi kysymyksenalaista, onko tällainen suurtilojen palstoittaminen viljelyksen kannalta edes oikein ja edullista. Ei ole mitään epäilystä, etteikö useissa näissä maissa, joissa on tehty tällaisia suurtilojen palstoittamisia alussa viljelys, se tahtoo sanoa pinta-alan hehtaarituo-
to, menisi alaspäin. Joka tapauksessa jää suuria omaisuusarvoja, suurtilaa varten rakennetut suuret rakennukset, käyttämättä. Tällaiseen tuhlaukseen meillä ei missään tapauksessa ole varaa. Minä kyllä tiedän, että oikeiston taholta, varsinkin suurtilanomistajain taholta, tällainen menettely olisi toivottavaa, ja luulen, että hallituksessakin on mielipiteitä, jotka ovat tällaiselle menettelytavalle suopeita. Hallituksen ehdottama asutuspankki on suureksi osaksi tarkoitettu sitä varten perustettavaksi, että se, paremmin kuin raskas valtiokoneisto, pystyisi tuollaiseen suurtilojen teurastamiseen. Mutta se minun mielestäni olisi koko asutustoiminnan väärään viemistä. Sellaisessa maassa, jossa on niin paljon viljelyskelpoista maata ja jossa on siksi harva asutus, olisi aivan väärin ruveta pilkkomaan jo olemassaolevia ja usein kunnollisiakin viljelysyksiköitä. Tällä tietysti ei ole sanottu, ettei joissakuissa tapauksissa olisi syytä tähänkin, jos vallan-
kin suurviljelys on laskettu rappiolle ja jos se muutenkin ehkä soveltuu pientiloiksi. Tästä olisi myöskin se seuraus, jos valtion toimesta ruvettaisiin tällaisia suurtiloja ostamaan ja niitä palstoittamaan, että tilojen hinnat tietysti kohoaisivat. Ja kun joka tapauksessa tällaisen menettelyn kautta olisi tarkoitus säilyttää niille uutisviljelijöille tahi pienviljelijöille se velka-
taakka, joka tällöin tilan ostamisesta ehkä syntyisi, niin siitä varmasti luotaisiin sellainen pienviljelijäluokka, joka ei jaksaisi pysyä pystyssä.

Siitavastoin tämä lakiehdotus, joka meillä tänäpäivänä on käsiteltävänä, se on itse pääsuunnaltaan verrattain oikeaan osuva. Se on läheistä sukua sille sosialidemokraattien aikanaan esittämälle vaatimukselle, joka nytkin vielä on vaatimuksenamme, että tässä maassa olisi säädettävä jonkunlainen viljelyspakko viljelemättömiin viljelyskelpoisin maihin nähden. Sillähän oli tarkoituksena antaa maanviljelijöille, joilla on viljelyskelpoisia viljelemättömiä maita, joku aika, jonka ku-

luessa he saisivat panna toimeen uutisviljelykset näillä aloilla, ja elleivät he määräajan kuluessa tahtoisi näitä viljellä, niin olisivat he velvolliset luovuttamaan ne yhteiskunnalle, joka sitten antaisi ne halullisille uutisviljelijöille viljeltäviksi. Olisin puolestani vielä sillä kannalla, että tässä ei tarvitsisi minkäänlaista ilmaista pakkolunastusta tulla kysymyseen, mutta toiselta puolen ei myöskään mitään sellaista kohtuutonta maksua, mikä meidän mielestämme jo tässäkin laissa on säädetty, vaan maksu voisi olla esim. sellainen, että maasta maksetaan sen nykyistä tuotantoarvoa vastaava kapitalisoitu summa. Sellaisessa maassa, kuin meillä, jossa on niin paljon viljelyskelpoisia viljelemättömiä maita, tuo summa olisi kyllä verrattain pieni. Mutta siinähan ei asiallisesti tehtäisi maanomistajallekaan vääryyttä, koska hän nytkään ei siitä maasta sen enempää saa. Koko tämä viljelyspakkoperiaate, joka suurimmaksi osaksi tässäkin laissa on pohjana, mielestäni perustuu luonnolliseen, vanhaan skandinavalaiseen katsantokantaan, siihen nimittäin, että maaomaisuus on kokonaan toisenluontoista, kuin joku muu yksityinen omaisuus. Yleensä tällaista lakia on katsottava maan, se tahtoo sanoa maan kamaran, kannalta eikä niin paljon sen tai tämän viljelijän tai sen tai tämän tilatoman kannalta, vaan sitä on katsottava siltä kannalta, millä tavalla me saamme tämän maan kamaran, jossa me asumme, parhaiten kasvamaan.

Suurimpia etuja tällä nyt kysymyksessä olevalla lailla on juuri mielestäni se, että siinä laissa asetetaan maaomaisuus tällaiseen erikoisasemaan ja että siinä asetetaan maanomistajat sellaisen pakkoluovutuksen alaisiksi, jota he tällä kertaa useat pitävät vääryytenä, mutta joka yhteiskunnan kannalta sitä ei missään tapauksessa ole. Tämä laki on hyvin tärkeä periaatteellinen askel juuri siihen suuntaan, mihin minä tahtoisin meidän maanomistusolois-
samme lähteä käymään.

On syytetty sosialidemokraatteja, että hehän ovat olleet yleensä ortodoksisen marxismin ja sen etevimmän tulkitsijan Kautskyn kannalla, että suurviljelys on edullisempi kuin pienviljelys, ja kysytty, kuinka he nyt voivat mennä tällaisen pienviljelyksen luomiseen, mitä tämäkin

laki edellyttää. Ensinnäkin minä sanon, että riita suurviljelyksen ja pienviljelyksen etevämmyydestä on yhä vielä tänäpäivänä ratkaisematta, niinkuin se on ollut pitkän aikaa. Joka tapauksessa voin sanoa, että meidän maallamme ei ole jo yksistään ilmastollisten olosuhteiden vuoksi niitä edellytyksiä suurviljelykseen, kuin on etelämaassa olevilla mailla. Semmoisissa maissa, joissa vehnänviljelys ja maissinviljelys menestyy, siellä epäilemättä on suurviljelyksellä paljon suuremmat edellytykset, kuin sellaisissa maissa, kuin meidän maamme, jossa oikeastaan rehukasvit parhaiten menestyvät. Siis sellaisissa maissa, joissa luonnostaan karjanhoito on pääasia, niissä suurviljelys ei voi yhtä menestyksellisesti kilpailla pienviljelyksen kanssa, kuin varsinaisissa viljanviljelysmaissa. Ja ennen kaikkea, meidän maamme koko maan pinta on toisenlainen, kuin useissa muissa Euroopan viljelysmaissa. Meidän maassamme ei ole — lukuunottamatta Etelä-Pohjanmaata ja joitakuita osia Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa — suuria taseisia alueita, vaan meidän maamme on erittäin mäkinen ja viljelysmaat täällä sirotellut sinne tänne mäkien ja järvien väliin. Tällaisia maita ei koskaan voi suurviljelijälle suosittaa, sillä niissä suurviljelys ehdottomasti joutuu pienviljelyksen kanssa alakynteen. Ja vaikka olisikin niin, että suurviljelys olisi etevämpi pienviljelystä, toisin sanoen, että suurviljelys samalla työllä tuottaisi hehtaarin alalta enemmän kuin pienviljelys, niin en sittekkään näe syytä olevan siihen, että koeteltaisiin estää ihmisiä rupeamasta pienviljelijöiksi, kun he itse sitä tahtovat. Se on se ihmisen halu päästä tuollaiseen itsensä asemaan, se psykologinen tunne, jos niin sanoisin, joka aiheuttaa sen, että pienviljelijä tekee ehkä 16 tuntia omalla paltallaan työtä mielellään, kun suurviljelijän renki tekee 8 tuntia suurviljelijän tilalla epämielillä. (Eduskunnasta: Aivan oikein.) Minulla ei ole mitään syytä estää tuota pienviljelijää tekemästä noita 16 tuntia, jos hän saa omaan eteensä ne tehdä. Se on minun mielestäni ratkaiseva momentti myöskin tässä ja se on epäilemättä ollut ratkaiseva momentti naapurimaissa ja niissä maissa, joissa on suurtiloja palstoitettu. Myös Venäjällä, sielläkin on kehitys mennyt siihen suuntaan. Siellä on

suurtilat, Venäjän keisariperheen omistamat domeenit y. m. jaettu talonpojille. Toisin se reformi ei ole ollut niin suuri kuin mitä luullaan, sillä on näytetty, että Venäjän maasta on täten tullut lisää talonpojille ainoastaan noin 6 1/2 %. Toisin sanoen talonpojat omistivat ennen jo 93—94 % tästä maasta.

Tällaista asutuspolitiikkaa vastaan, jota tämä laki tarkoittaa, sitä vastaan tehdään hyvin usein se muistutus, että vaikka nyt saisikin tuon maan tuolle uutisviljelijälle, niin hänellä ei ole varoja hankkia siihen irtaimistoa eikä asuntoja ja hänen siis joka tapauksessa täytyy siitä joutua pois. Toisin sanoen hän ei voi sitä viljellä, eikä sitä pitää hallussaan. Ja tällaisen väitteen oikeastaan kovin hyvin ymmärtää sen jälkeen, kun maanviljelys on muuttunut, sanoisinko teollisuudeksi, kirjanpitoineen ja muine monimutkaisine hommineen, josta siis voi sanoa, että maatilaa vaaditaan niin ja niin paljon irtainta ja omaa pääomaa ja se pääoma on tekevä niin ja niin monta prosenttia koko omaisuudesta. Se on kirjanpidon mukaan helppo sanoa, mutta mistä hän tuon lopun hankkii, kun hänelle vain tuo maa, ja sekin ehkä velkaisenä, annetaan. Mutta silloin unohdetaan kuinka tämän maan asutus oikeastaan on suoritettu. Ei niillä entisillä uutisraivajilla, joiden ainoana omaisuutena ehkä oli jauhopussi ja kuokka, kun he lähtivät menemään korpeen, eivät he sinne silloinkaan kuolleet, vaikka silloin oli varmasti paljon vaikeampi saada elintarpeita, kuin nyt on. Minä luulen että on aina muistettava, että se, jolla todella on halu päästä maahan kiinni, hän todella alussa jaksaa tehdä pitkiä työpäiviä ja hän tyytyvä, onpa vielä tyytyväinenkin niin alkeellisiin asumuksiin ja muihin elämisehtoihin, että sivistyneen, kulttuuri-ihmisen on mahdoton sitä käsittää. Senhän näemme tänä päivänä, että ensimmäinen rakennus, joka silloin syntyy, on tavallisesti maasauna, josta puolet on maan päällä. Siinä maataan ensimmäiset yöt ja kuokitaan maata ympärillä, vaan jo seuraavana vuonna siihen nousee parempi sauna — saunahan on ollut suomalaisten asuntona aina. — Ensimmäisenä vuonna on hänen irtaimistonaan pääasiallisesti nuo äskennaitsemanni työkalut ja lehmävasikka, josta sitten kolmen vuoden päästä ilman mitään lisäkapitaalia kasvaa

lehmä, josta hän saa maidon. Minä olen nähnyt sen omin silmin monta kertaa ja jokainen on sen nähnyt, joka avoimin silmin on katsonut, että muutaman vuoden päästä hän, tuo kuokkija, jos hän on saanut kunnollisen maa-alan, joka on hänen omansa, on saanut siihen syntymään uutistalon. Minä voisin kertoa muutamia erikoisen hyviä esimerkkejä tällaisten talojen syntyisestä, mutta niitä nyt epäilemättä jokaisella on niin paljon mielessään, että niitä ei tarvitse kertoa. Ja minä sanon, vaikka vielä kävisikin niin, että hänellä olisi suuria vaikeuksia, kun hän tuollaiseen maatilikkuun on päässyt, olen vakuutettu siitä, että tämä porvarillinenkaan yhteiskunta ei voi olla apuun rientämättä silloin ja se on siihen, kun minä suuressa määrin perustan tämän lain hyväksymisen. Sillä vaikkapa se ei tahtoisu auttaakaan näitä tilattomia, se ei kumminkaan voi olla jossain määrin auttamatta pikkuviljelijöitä, jotka ovat maan kamaraan kerran kiinni päässeet, niin että se pelko, mitä täällä vasemmiston vastalauseessa puhutaan, että uutisviljelijät nääntyvät velkataakkansa alle, sitä minä en paljoa pelkää, sillä niin ymmärtäväiseksi luulen tämän porvarillisenkin yhteiskunnan, että se rientää apuun ja emmehan mekään vasemmisto nyt kokonaan katoa täältä eduskunnasta heidän etujaan ajamasta.

Kun minä tähän saakka olen puhunut tämän lain tarkoituksesta ja niistä hyvistä puolista, joita tällä lailla, varsinkin sillä periaatteella, jota tässä laissa noudatetaan, on, niin en myöskään malta olla puhumatta niistä heikkouksista, joita mielestäni tässä laissa on. Ensimmäinen ja suurin heikkous tietysti on hintakysymys. En minäkään tahtoisu sälyttää näille pienviljelijöille alkuunkaan sitä velkataakkaa, jonka tämä laki heille sälyttää. Laissa sanotaan nimittäin että on maksettava käypä hinta. Se on jo minusta kohtuutonta, sillä käypä hinta semmoisista viljelemättömistä kappaleista on aivan toinen, kuin se hinta, joka maksettaisiin sen maan tuoton mukaan, joka minun mielestäni on yhteiskunnalliselta kannalta oikein. Mutta siinä on vielä se onneton määräys, jossa sanotaan, että hinta ei saa olla korkeampi kuin viitenä viimeisenä vuonna ollut hinta. Nyt on sillä tavalla, että maatilojen hinnat ovat lasku-

suunnassa ja tuollainen määräys epäilemättä vaikuttaa sen, että se koko joukon korottaa sitä hintaa, jota ehkä tällä määräyksellä on tarkoitettu laskea. Se vaikuttaa psykologisesti, että ruvetaan katsomaan sitä viiden viimeisen vuoden hintaa ja se tulee korottamaan varmasti sitä käypää hintaa, sillä mikä on käypä hinta tällä kertaa, sitä on vaikea sanoa. Minun mielestäni on koko tämä hintapykäälä lain kaikkein suurimpia heikkouksia.

Toinen heikkous tässä laissa on se että tässä taas erikoisen vahvasti käydään suurviljelyksien kimppuun. Minä kyllä hyväksyn senkin periaatteen, että otetaan enemmän suurviljelijöitä, sillä niillähän on enemmän viljelyskelpoista maata, mutta siinä taas maalaisliittolaiset ovat aivan puhtaasti ajaneet luokkapolitiikkaa. He ovat tietysti laskeneet kuinka monta suurviljelijää heillä on, joita se koskee, ja missä se raja heidän maittensa välillä on. Heistä on hyvin vähän sellaisia, joilla on hieman enemmän maita, ainakin entisistä maalaisliittolaisista, nykyisissä on kai enemmän. Tuo se on minun mielestäni laissa heikkous. Ei pidä säästää 200 hehtaariakaan pienempää viljelijää, jos hänellä on viljelyskelpoista maata, kyllä häneltä siitä riittää. Monasti talonpoikaisten viljelijät ovat vanhoillisempia ja ottavat vähemmän maita viljelykseen. Se on niinkuin tällaisessa porvarillisessa eduskunnassa kukin koettaisi valvoa vain omia etujaan. Voi sanoa, että maalaisliittolaisten edut ovat sen kahden sadan hehtaarin rajalla.

Sitten on tässä laissa mielestäni heikkous vielä se, että tässä etusijassa tahdotaan käydä valtion maitten kimppuun. Se on kahdessakin suhteessa heikkous. Se on ensinnäkin heikkous sentähden, että valtion maat ovat yleensä tavattoman paljon huonompia kuin yksityiset maat — ja meidän tiedämme, että valtio on saanut ne maat, jotka yksityisille eivät ole kelvanneet. Toiseksi sentähden, että ne ovat pohjoisosassa maata, jossa joka tapauksessa viljelys on tietysti vaikeampaa kuin eteläisessä osassa maata, ja kun tilaa on riittävästi täälläkin, niin mielestäni ei ole mitään syytä, enempää tästä kuin muustakaan syystä, panna valtion maata etualaan. Mutta se on nyt sillä tavalla, että kun on semmoinen vallankumoushymy, silloin tie-

tysti porvarit rientävät ensiksi jakamaan valtion maita. Niistä saa ensimmäisen palkan nälkäisten suuhun. Se on nähty joka paikassa, että ensin jaetaan valtion maat, jos se nälkää tyydyttäisi. Minä kyllä ymmärrän että on täytynyt niin olla. Mutta se on epäilemättä heikkous. Niin että jos minä tätä lakia rupean yksityiskohtaisesti arvostelemaan, niin siellä on paljonkin pykäläiä, joiden alle en kirjoittaisi. Mutta kun me olemme sellaisen valtiopäiväjärjestyksen alaisia, sanoisinko, kuin meillä on, jossa $\frac{1}{6}$ eduskunnasta voi estää vähänkin syvemmälle käyvän lainsäädännön ja kun tämä laki nyt on mennyt kerran yli vaalien ja jos se nyt hylättäisiin, niin se taas menisi tämän 3-vuotiskauden yli ja olisi epäietoista, saataisiinko sittenkään mitään lakia aikaan, niin minä en epäile tällä kertaa tätä lakia hyväksyä ja samalla kannalla on koko sosialidemokraattinen ryhmä yksimielisesti ilman erimielisyyttä. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Siitä kokoomuksen aloitteesta, en tiedä aikovatko kommunistit sen pohjalla saada sen paremman lakiehdotuksensa, jota he tässä kaipasivat, ja joka kävisi näiden omistavien luokkien kukkaroon syvemmälle, kuin tämä laki käy, jota he asettuvat vastustamaan. Mutta siitä lakiehdotuksesta minä en odota erikoisen hyvää, en ainakaan niin paljon suurmaanomistajien kukkarolle käypää, kuin tästä ja se itse asiassa on sittenkin ratkaiseva tämmöisen lain hyväksymisessä. Joka tapauksessa, jos siitä tulisi jonkunlainen laki, jonka voisi toisessa eduskunnassa hyväksyä, niin siinä on taas ne perustuslailliset esteet, ennenkuin se perustuslain mukaisessa järjestyksessä säädetään, siinä taas on $\frac{5}{6}$ tai $\frac{2}{3}$ vaalien jälkeen. Kun minä otan sen huomioon, että on erittäin vaikeata saada tällainen laki tässä eduskunnassa menemään läpi ja kun minä en usko siihen läheiseen vallankumoukseen, johon täällä vasemmalla uskotaan, niin en näe muuta mahdollisuutta, kun hyväksyä tällä kertaa tämän lakiehdotuksen. Ja minä erikoisesti huomautan vasemmistolle, että jos he vähänkin ovat katsoneet sekä tämän maan että muun maailman historiaa, niin heidän pitää näkemän, että nyt on taantumuskausi. Se oli vielä vuosipari takaperin epäiltävää, tekeekö Englannin työväestö vallankumouksen, mutta ei tarvitse olla erikoisen avo-

silmäinen, jos katsoo Englannin työväestöä tai muita, nähdäkseen että nyt on taantumuskausi, ja sikäli kuin se meillä kehittyy, niinkuin se kehittyy, sikäli huonomman lain saamme ensimmäisten kymmenen vuoden kuluessa. Ja vallankumous, niinkuin herrat kai jo itsekin sen hyvin uskovat, sitä saamme odottaa liian kauvan. (Ed. V. Vainio: Tuleeko se joskus?)

Ed. Linnä: En tahdo ruveta todistelemaan tämänlaisen lainsäädännön välttämättömyyttä. Täällä edelliset puhujat jo ovat numeroillakin osoittaneet, että meillä ei voida tulla toimeen, jollei tilattoman väestön kysymystä saada verrattain nopeasti ja paremmin kuin tähän asti ratkaistuksi, kuin mitä se tähän saakka on ollut. Minä en myöskään aijo ruveta yksityiskohtaisesti käymään läpi Lex Kalliota. Tahdon vain kohdistaa lausuntoni niihin pääväitteisiin, joita tätä lakia vastaan on tehty sekä äsken päättyneen vaalitaistelun aikana että myöskin nyt sen käsiteltävänä ollessa.

Ensimmäinen väite on ollut ja on yhä edelleen se, että Lex Kallio on tarpeeton sen vuoksi, että meillä on vapaassa kaupassa saatavana tanpeeksi maata tilattoman väestön asutukseen käytettäväksi ja että meillä valtion maiden asuttamislain tultua hyväksytyksi ei ole mitään syytä enään tämänlaiseen lainsäädäntöön ryhtyä. Mitä väitteen edelliseen osaan tulee, olen jo tämän lain aikaisemman käsittelyn aikana huomauttanut, että suurin osa valtion viljelyskelpoisista metsämaista sijaitsee maan pohjoisosissa, sen viivan yläpuolella, jonka voi ajatella vedetyksi Vaasan seudulta Laatokan rantaan. Tällä alueella on minuinkin mielestäni valtion maillo tavattoman suuria asutusmahdollisuuksia. Mutta tällä alueella on myöskin tilattoman väestön luku kaikkein pienin, jota vastoin eteläosassa maata, missä valtion maita on vähän ja nekin useimmat viljelykseen kokonaan kelpaamattomat, tilattoman väestön luku on tavattoman suuri. Täytyisi siis ajatella suurta tilattoman väestön siirtymistä etelästä pohjoiseen, jos mielitään saada tälle tilattomalle väestölle maata; muuten joudutaan siihen, että eräässä osassa meidän maata on asutusmahdollisuuksia, mutta siellä ei ole asujia, ja toisessa osassa maata on tilatonta väestöä, mutta siellä ei ole asutusmahdollisuuksia. Täytyy nim. muistaa, että ilmastolliset seikat, maanvil-

jelysolot, kaikki muut sellaiset tekevät sen, että aniharvoin etelänmies lähtee pohjoiseen silloinkaan, kun sillä on pääomia käytettävään. Se tapahtuu vain poikkeustapauksissa. Sitävastoin tapahtuu muutto nytkin hyvin usein pohjoisesta etelään. Vielä vähemmän voidaan ajatella, että tilaton, verrattain vähäistä ammattitaitoa omaava, pääoman puutteessa oleva, että se siirtyy tällaisiin uusiin olosuhteisiin, joissa hän sitäpaitsi vielä menettää kokonaan sen tuen, mikä hänellä olisi kotipaikallaan maanviljelystä alottaessaan ollut ja joka tuki on epäilemättä tavattoman suurimerkityksellinen uutisviljelijän toiminnassa. Sen lisäksi tulee ottaa vielä huomioon eräs seikka. Mitä pohjoisempaan mennään sitä suuremman sekä viljelys- että metsäalueen tarvitsee uutisviljelijä voidakseen onnistua. Eteläosassa maata hyvien liike- ja kulkuneuvojen varsilla voidaan verrattain pienelläkin maa-alalla päästä hyviin tuloksiin, siis käyttää paljon pienempiä pääomia asutustyöhön ja päästä parempiin tuloksiin. Jos siis tilattoman väestön maanhankintakysymys todellakin tahdotaan ratkaista, on ehdottomasti pidettävä huoli siitä, että maan kaikissa osissa on maata saatavissa asutustarkoituksiin käytettäväksi, ettei ole toisessa paikassa, kuten jo aikaisemmin sainoin, maata, mutta ei asujia, ja toisessa paikassa asujia, mutta ei ole maata. Tätä ei voida muutoin järjestää paitsi jos säädetään laki, jonka mukaan tilattoman väestön pitää siirtyä etelästä pohjoiseen, mutta minä epäilen, tokko tällainenkaan laki on mahdollinen ja onko sillä mitään onnistumisen mahdollisuuksia.

Mitä sitten tulee väitteeseen siitä, että meillä vapaaehtoisella kaupalla on helposti saatavissa tarpeeksi maata, niin minä tahdoisin huomauttaa, että tällainen valtion toimesta vuosittain tapahtuva maanosto ehdottomasti keinotekoisesti nostaa maan hintoja. Tästä eivät hyödy suinkaan ne maanviljelijät, jotka eivät aiojo tiloillaan keinotella, jotka yhä edelleen ja polvesta polveen itse niitä aikovat viljellä. Niillä ei ole mitään hyötyä keinotekoisesta maiden hintojen noususta. Päinvastoin maanhintojen nousu kohottaa ja on aina kohottanut työnalkkoja. Ne kohoavat siitä huolimatta, että maan tuotantoarvo ei ole lainkaan lisääntynyt. Meillä ei nim. tuotannon arvo riipu lainkaan maanhinnasta, vaan meillä se riippuu miltei kokonaan ulkolai-

sesta kilpailusta, koska se tullisuoja, mikä maataloudella on, on vain näennäinen. Että maanhinta todellakin tällaisesta vuosittain tapahtuvasta säännöllisestä ostosta nousee, on sanomattakin selvää, sillä maakeinottelijat tietävät että ellei valtio osta maita tänä vuonna, on sen pakko ostaa seuraavana vuonna sitä enemmän, ja he kyllä pitävät huolen siitä, että hinta pysyy korkeana. Jos hintaa maksetaan vähän, ei maata myydä. Mutta tilattoman väestön asuttamiskysymystä ei ratkaista enää kovin kauan pelkillä lupauksilla ja sanoilla; siihen tarvitaan myös tekoja.

Toinen pääväite, mikä tätä kyseessäolevaa lakia vastaan on tehty on se että se loukkaa omistusoikeuden pyhyyttä. Muodollisesti voidaan näin sanoa, vaikka siinäkin on hyvin suuri syy epäillä, koska meillä nytkin nykyisen lainsäädännön aikana on yhteiskunnalla oikeus pakkolunastustietä hankkia maata yleishyödyllisiin ja yhteiskunnallisiin tarkoituksiin. Eikä kukaan voine väittää etteikö tämän lain tarkoitusperä ole sekä yleishyödyllinen että yhteiskunnallinen. Sitä vastaan on siis korkeintaan vain tuo muotoseikka esitettävänä että yhteiskunta hankkii tätä maata yksityiselle omistusoikeudella käytettäväksi; siis yhteiskunta, kirjaimellisesti sanoen, hankkii maata yksityiselle. Mutta jos ajatellaan asiaa tarkemmin, niin eiköhän porvarillinen yhteiskunta juuri tätä tietä kaikkein paraiten lujitu, eiköhän omistusoikeuden pyhyys ja loukkaamattomuus lisäännys samassa määrässä kuin omistavan luokan luku lisääntyy, ja tässä suhteessa epäilemättä tämä laki on kaikkein paras keino tämän luvun lisäämiseksi.

Muodollisestikin on perin vaikeata väittää että tämä laki loukkaa omistusoikeuden pyhyyttä. Ainoa ero tämän lain ja pakkolunastuslain määräyksessä on se, että tässä voidaan maksaa hinta myös obligationeilla jota vastoin pakkolunastuslain mukaan se on aina maksettava kovalla rahalla. Se seikka että aina näihin viime vuosiin asti, — ei aivan viime vuosiin, — pakkolunastuksessa on maksettu ei käypää hintaa, vaan kaikkein korkeimpia huippuhintoja, se ei suinkaan tee tätä lakia omistusoikeuden pyhyyttä loukkaavaksi.

Tähän viimeinmainittuun seikkaan onkin hyvin suuri huomio kiinnitetty, on väitetty että tämä laki asettaa maanviljelijän kokonaan epäedulliseen asemaan, koska se an-

taa ostetun maan lunastushinnaksi vain obligationeja. Laki ei kuitenkaan tällaiseen pakoita. Päinvastoin riippuu kokonaan eduskunnasta, — siitä mitä se katsoo olevan varoja käytettävänä, — maksetaanko maanviljelijälle hänelle tuleva lunastushinta rahassa vaiiko obligationeissa. Lex Kallion 16 §:ssä nimittäin sanotaan että se voidaan maksaa 7 % korkoa vuodessa kasvavilla obligationeilla tai rahalla tai osaksi kummallakin. Siis riippuu valtion raha-asemasta, käytetäänkö maksuvälineenä kovaa rahaa vaiiko obligatioita.

Nämä ovatkin ne pääväitteet jotka aikaisemmin sekä eduskunnassa että myöhemmin erinäisissä tätä lakia vastustavissa sanomalehdissä on tätä vastaan tehty. Sen lisäksi on kyllä lain miltei jokaista pykälää vastaan tehty muistutuksia. Minä tahdoisin huomauttaa että suurin osa niistä on joko todelliasta tai tahallisesti väärinkäsityksestä syntyneitä ja sellaisia että ne epäilemättä tulevat menettämään merkityksensä miltei kokonaan heti sen jälkeen kuin laki on astunut voimaan ja siihen myös on tutustuttu. Jos Lex Kallio nyt hylätään, täytyy ajatella, mitä sitten otetaan tilalle, sillä ei suinkaan voida ajatella että tämä kysymys on sillä tapettu, että tämä laki on hyljätty. Täällä onkin kokoomusryhmän taholta eduskunnalle jätetty anomusehdotus komitean asettamisesta valmistamaan ehdotusta laiksi asutustoiminnan keskittämiseksi eli, kuten sen nimi aikaisemmin kuului positiivinen ohjelma. Kun on hyvin suuri mahdollisuus, ainakin maatalousvaliokunnan mietinnöstä päätäen, siihen, että tämä laki hylätään — että me siis jäämme tämän n. s. positiivisen ohjelman varaan, lienee tässä syytä muuttamissa pääkohdissa tätä ohjelmaa kosketella.

Vaikkakin tämä ehdotus, tämä ohjelma on sangen ylimalkainen ja epämääräinen, täytyy siitä kumminkin hakea ne johtavat periaatteet, joille uusi asutusohjelma rakennetaan, kun Lex Kallio on hyljätty. Pääpainon alotteentekijät panevat tässä alotteessa kuten aikaisemmin vastustaessaan Lex Kalliota ehdotukseen siitä, että maata hankittaisiin etukädessä vapaaehtoisella kaupalla. Olen jo aikaisemmin huomauttanut niistä varjopuolista, joita tämä menetelmä tulee tuomaan mukanaan niille maanviljelijöille, jotka eivät tiloillaan keinottele. Erästä seikasta tahdoisin kumminkin vielä lisäksi huomauttaa.

(Kun meillä maankysyntä tilattoman väestön asuttamiseen on suurin maan eteläosassa, tulisi tämä valtion maanosto tapahtumaan miltei yksinomaan eteläosassa maata ja siis kohottaisi hintoja vain pienessä osassa maata ja nostaisi ne siellä huippuunsa. Minä luulen, ettei tästä ole etua edes niille maanviljelijöille, jotka asuvat tällä alueella, joka täten joutuu erityisen suosimisen alaiseksi. Päinvastoin minä pelkään, että se tulee, kuten jo alussa mainitsin, niiten asemaa monessa suhteessa vaikeuttamaan.

Pääpainon panevat alotteentekijät kumminkin viljelyskelpoisen viljelemättömän maan verottamiseen, jolla keinolla maanomistajat pakotettaisiin luovuttamaan tällaiset omistamansa maat asutustarkoituksiin käytettäväksi. Minulla ei ole mitään syytä epäillä alotteentekijäin vakavaa harrastusta asutuskysymyksen ratkaisemiseksi. Päinvastoin uskon minä, että he tässä asiassa ovat toimineet harrastuksella ja tahtovat päästä onnellisiin tuloksiin. Mutta siitä huolimatta täytyy minun ihmetellä, uskovaltko he — en sano nopeaan, mutta edes vuosikymmeniin tapahtuvaan asutuskysymyksen ratkaisuun tätä tietä. He tahtovat verottamalla pakottaa maanomistajat vapaaehtoisesti luovuttamaan maata, mutta ennen kuin tällainen vero voidaan säätää, täytyy koko maassa olla yhdenmukaisesti arvosteltu tämä verotusesine, viljelyskelpoinen, viljelemätön maa. Sillä jos verotuksella todellakin tarkoitetaan totta, — tarkoitetaan, että se ratkaisee tämän kysymyksen, — että se hankkii maata tilattoman väestön asuttamiseen, niin ehdottomasti täytyy vero säätää verraten korkea, ja tätä ei voida missään tapauksessa tehdä, ellei koko maassa sitä ennen ole toimitettu tarkka arviointi aivan yhdenmukaisten perusteiden mukaan, johon sitten verotus perustuu. Toisin menetellen joudutaan siihen, että yhdessä kunnassa maksetaan veroa yhdenlaisten perusteiden mukaan, toisessa kunnassa toisenlaisten perusteiden mukaan, yksi maanomistaja maksaa veroa, vaikka hänellä ei ole viljelyskelpoista maata paljon ollenkaan, toinen ei maksa mitään, vaikka viljelyskelpoisia alueita on verrattain suuria, hyvässä asemassa olevasta ja huonojen kulkuneuvojen varrella olevasta maasta tullaan maksamaan samallaista veroa j. n. e. aivan loppumattomiin. Jos olisi kysymys kunnallisesta verosta, olisi asianlaita aivan

toinen. Siinä muodostaisi kunta kokonaisuuden ja vaikkapa siellä verotusperusteet olisivatkin epäonnistuneet, kohtaisivat ne jokaista siinä kokonaisuudessa olevaa maanomistajaa samalla tavalla. Sillä se summa, joka tällöin kootaan, on jo etukäteen määrätty eikä se nouse eikä laske siitä, minkälaiseksi verotus tulee. Kunnallisena verona viljelyskelpoisen viljelemättömän maan verotus voidaan kyllä panna nopeasti toimeen, mutta yhteiskunnallisena valtion verona sen toimeenpanto vie vuosikymmeniä, vaikka koko Suomen maanmittarikunta mobilisoidaisiin yksinomaan tätä työtä tekemään. Jos taas ajatellaan, että verotus perustetaan nykyisiin karttoihin, tai maarekisteriin, — siihen mitä niissä on merkitty viljelyskelpoiseksi maaksi — silloin joudutaan ojusta aallikkoon. Ammatitermi „viljelyskelpoinen maa” on maanmittaustoitoksissa merkinnyt ja vielä yhä edelleen merkitsee kokonaan toista, kuin se viljelyskelpoinen maa, josta lainsäädäntö on viime aikoina puhunut ja jota aloitteentekijäkin tarkoittavat, kun he puhuvat maasta, joka paikkakunnallisiin olosuhteisiin katsoen voidaan ottaa viljelykseen kannattavasti. Esim. soita ei ole merkitty lainkaan viljelyskelpoiseksi maaksi. Kuvaavana esimerkkinä siitä, mitä tämä viljelyskelpoinen maa merkitsee tosiasialliselle maan viljelykseen ottamiselle, voin mainita esimerkin omalta tilaltani. Niin myöhään kuin 1905 tehdyn isonjaonjärjestelyn yhteydessä merkittiin tilalla olevan 2 $\frac{1}{2}$ ha viljelyskelpoista maata. Senjälkeen on siellä viljelykseen otettu yli 20 ha ja edelleen on tuo 2 $\frac{1}{2}$ ha metsänkasvussa. Jos siis nykyiseen maarekisteriin perustetaan viljelyskelpoisen viljelemättömän maan verotus, joudutaan ehdottomasti aivan ihmeteltäviin tuloksiin. Jos taas ryhdytään viljelyskelpoisen maan uuteen arviointiin, niin vie se, kuten sanoin, varmasti vuosikymmeniä, vaikka se toimitettaisiin aivan ylimalkaisesti. Jos taas arviointi toimitetaan niin yksityiskohtaisesti, kuin aloitteentekijäin tarkoitus näyttää olevan, se on kiinnitettään tarkkaa huomiota olosuhteisiin eri osissa maata, erikoisilla tiloilla, vieläpä huomioonottaen jokaisen tilan omistajan perhesuhteetkin, saa toteuttamiselle laskea huoletta lisäksi ainakin toiset puolet. Aloitteentekijät näyttävät itsekin huomaavan aloitteensa heikkouden tässä kohdin ja he kuittaavat sen lyhyesti sillä, että meillä on jo totuttu kunnallise-

rotusta varten arvioimaan maata ja voivat nämä samat arviohenkilöt saadessaan vähän lisää opastusta toimittaa myös valtion verollepanon. Minä huomautin jo, mitenkä erilaisessa asemassa valtio ja kunta tässä asiassa ovat, mitenkä kunta on pieni kokonaisuus ja siellä on menettely samantapainen kaikkiin nähden, jota vastoin valtion verotuksessa, jos sen tekevät eri kuntien verotuslautakunnat, ja kysymyksessä on viljelyskelpoinen maa, veronmaksajat joutuvat sellaiseen asemaan, että minä en luule, että niistä on monikaan tyytyväinen tähän verotukseen.

Erittäin arveluttavana tässä positiivisessa ohjelmassa on kysymys veron suuruudesta. Anomusehdotuksessa sanotaan, että se on riippuvainen maan kysynnästä; mitä suurempi kysyntä, sen korkeampi vero. Mutta ovatkohan aloitteentekijät ajatelleet, minkä erinomaisen asean he antavat vastustajain käsiin, varsinkin jos voimasuhteet eduskunnassa edes jonkun verran muuttuvat. Mikä takaa silloin sen, mihin tämä vero lopulta vie, ja eiköhän tämä ole pakko-luovutusta ja pakkolunastusta, vieläpä sen sanan pahimmassa merkityksessä.

Erään varsin tärkeän seikan ovat aloitteentekijät kokonaan sivuuttaneet. Tarkoitin kysymystä näiden uusien tilojen metsämaista. Viljelyskelpoista viljelemätöntä maata verottamalla saadaan näillä tiloilla viljelysmaata, mutta mitä tietä hankitaan näille metsää. Onko ne ajateltu käytettäväksi näille myöskin metsämaiksi, tällaista viljelyskelpoista viljelemätöntä maata? Se tulee ensinnä liian kalliiksi ja kansantaloudelliselta kannalta se on väärin, ei kannata käyttää siihen viljelyskelpoista maata. Onko ajateltu, että ostetaan vapaaehtoisilla kaupoilla nämä metsät? Mutta silloin joudutaan siihen, että muutamilla paikoilla, koska on pakko hankkia näille uutistilallisille metsää vapaaehtoisella kaupalla, nämä metsämaiden hinnat nousevat paljon huijaavammiksi kuin viljelyskelpoiset maat ja että tämä tila tulee niin kannattamattomaksi, ettei paraalla tahdollakaan sitä voida viljellä. Sillä jokainen myyjä tietää, että uudelle tilalle on pakko saada metsää ja pakko saada sitä vissistä paikasta, ei sitä voi sijoittaa kymmenien kilometrien päähän. Kaikki tämä vie siihen, että tässä kohden on verrattain suuri aukko niin sanotussa positiivisessa ohjelmassa.

Aloitteentekijäin taholta tultaneen väittä-

mään, että tämän anomusehdotuksen tarkoituksena onkin vaan saada komitea jonka tehtäväksi sitten tulee ottaa tästä aloitteesta se, mikä on hyvää ja poistaa mikä siinä on huonoa ja lisätä siihen mikä siitä puuttuu. Mutta täytyy sanoa, että näin ylimalkaisten periaatteiden perusteella on tavattoman vaikeaa, ellei suorastaan mahdotonta, ajatella lakia, joka olisi kiteytynyt siinä määrässä kuin Lex Kallio. Minä en ollenkaan, kuten sanoin epäile, ettei aloitteentekijöillä olisi ollut vakava, vilpiton halu ratkaista tämä kysymys, sen asetan kaiken epäilyksen ulkopuolelle, mutta minä luulen ettei ole lopullisesti läheskään ajateltu mihin tämä ehdotus toteutettuna vie. Se tuo mukanaan ennen tuntemattomia risiriitoja maan omistajille. Siihen pitää tehdä valmistavaa työtä vuosikymmeniä ja onko meillä todella aikaa antaa asutuskysymyksen seisoa niin kauan. Minä en tahdo kauemmin tässä kohden jatkaa. Minä huomautan, että tämä ehdotus ei kestä vertailua Lex Kallion kanssa. Ensinnäkin se asettaa maanomistajat vuosikausiksi raskaan, jopa mahdollisesti äärimmäisen raskaankin verotuksen alaiseksi. Toiseksi se asettaa maanomistajat paljon suuremman pakon, nimittäin viljelyspakon alaiseksi kuin Lex Kallio, jonka säännökset toteuttamalla jokainen pääsee lainalaisuudesta vapaaksi. Se loukkaa omistusoikeutta aivan yhtä paljon kuin Lex Kallio, kenties vielä enemmän, se kun lisäksi pakottaa maanomistajan käyttämään maatansa vissillä tavalla jo silloinkin kun tämä maanomistaja ei pysty taloudellisesti sitä tekemään. Ja eräs seikka vielä. Siinä suositetaan tukkiyhtiöiden, suuryhtiöiden maanomistusta, siinä sanotaan nimittäin, että sellaiset maat, jotka soveliaimmin voidaan käyttää metsätalouteen, ovat tämän lain ulkopuolella. Ja lopuksi, kuten sanoin, Lex Kallion hylkääminen ja tämän n. s. positiivisen ohjelman tilalle ottaminen vie asutuskysymyksen kuolleeseen pisteeseen vuosikymmeniksi ja ehkä enemmänkin ja siihen meillä totisesti ei ole aikaa.

Kokoomuksen taholta on useissa lausunnoissa, viimeksi eilen on pankinjohtaja Rantakari Uudessa Suomessa väittänyt että lex Kalliota ei voida hyväksyä sen vuoksi, että siltä puuttuu maanviljelijäin myötämielisyys. Minä olen varma siitä, että jos tämä n. s. positiivinen ohjelma niine periaatteineen, joille se on ajateltu ra-

kennettavaksi tulee laiksi, niin ei ole toivoa, että asutuskysymystä voidaan ratkaista vuosikausiin, koska sen takaa varmasti puuttuu maanomistajain myötämielisyys, ei ainoastaan niiden, jotka ovat tällä kertaa Lex Kallion kannalla vaan tähän myötämielisyyttä puuttuviin tulee myöskin liittymään hyvin suuri joukko niitä maanomistajia, jotka tällä kertaa ovat äänestäneet kokoomusta.

Minä en voi olla lopuksi toteamatta sitä ihmeellistä seikkaa, joka näyttää eduskunnassa vallitsevan, ainakin jos saa päättää valiokunnan mietintöön liitetystä vastalauseista. Oikeisto, joka on aina syyttänyt keskustaa porvarillisen rintaman hajottamisesta ja vasemmiston suosimisesta, käy nyt yhdessä äärimmäisen vasemmiston kanssa äänestämään kumoon lakia, joka minun mielestäni on paras keino porvarillisen yhteiskunnan lujittamiseksi. Kohtalon ivaa on niinkään se, että kun ensimmäinen tärkeä, jollen sanoisi tärkein kysymys tässä eduskunnassa — eduskunnassa, jossa äärimmäinen vasemmisto nyt vasta todellisuudessa ensi kertaa on mukana — on ensi kerran esillä tätä kysymystä äänestettäessä äärimäinen vasemmisto ja oikeisto marssivat saman lipun alla äänestysuurnille. Minä kumminkin pelkään, että hedelmät eivät ole niin hyviä kun ovat olleet isä ja äiti.

Minä en suinkaan väitä, etteikö Lex Kalliolla olisi puutteita. Minä olen niistä aikaisemmin jo huomauttanut ja valitan vieläkin sitä, että suuri valiokunta teki useita muutoksia maatalousvaliokunnan aikanaan antamaan mietintöön, jotka muutokset eivät useatkaan olleet parempia, mutta kaikkine puutteineen on tämä laki suurin piirtein sellainen, että sen voi hyväksyä ja että sen voimaantuminen tulee viemään asutustyötä hyvin voimakkaasti eteenpäin.

Samalla kuin kannatan tämän lain hyväksymistä, ilmoitan minä, että kansallisen edistyspuolueen eduskuntaryhmä tulee kokonaisuudessaan äänestämään tämän lain puolesta.

Ed. von Born: Det avgörande, inför vilket vi stå här i dag, är säkerligen ett av de viktigaste, som den nyvalda riksdagen har sig förelagt. På detta avgörande kommer i mycket den närmaste tidens förhållanden att bero.

Frågan om det föreliggande lagstift-

ningsförslaget är ju redan utdebatterad, och åsikterna för och emot detsamma äro så bestämda och orubbliga, att ett vidare ordande däri strängt taget är överflödigt, och antagligen också mest blir ett upprepande av vad som redan tidigare anförts. Då emellertid frågan är till den grad viktig och den även spelat en stor roll uti den gångna valkampen, och då dessutom kammaren nu till övervägande del består av nya representanter, så må det dock icke vara lagförslagens motståndare förmenat att ännu en gång i det avgörande ögonblicket gå till storms emot detsamma.

„Lex Kallio” har av mig tidigare be-tecknats såsom en lagstiftningsexcess eller m. a. o. såsom ett „användande av större våld än nöden kräver”. Men även om man icke vill medgiva detta, så torde man dock nödgas erkänna, att den, såsom många av våra nyare lagar, utgör ett lagstiftnings-experiment och ett experiment av synnerligen betänkligh och allvarsam art. Och detta experiment går dessutom hänsynslöst ut över medborgares grundlagstryggade rätt, över den säkerhet och det lugn, som envar bör få åtnjuta i ett lagbundet samhälle. Det är hopkonstruerat utan att tillbörlig hänsyn tagits till huru dess verkningar i praktiken komma att gestalta sig och huruvida alls möjlighet förefinnes för att få detsamma på ett lyckligt sätt genomfört.

Syftemålet med lagförslaget, — det är ju allmänt medgivet, — är gott och riktigt, men den väg man valt är icke den rätta. Och huru högt man än vill skatta lagens syfte, så skall dock icke detta ändamål förmå helga ett medel, sådant som den föreliggande „Lex Kallio”.

„Lex Kallio” är först och främst principiellt förkastlig. Dess behövlighet är trots allt icke påvisad. Har icke staten, kommunerna och församlingarna vidsträckt marker, som med fördel kunna och böra utnyttjas för kolonisation? Står icke snart sagt överallt på frivillig väg, även på „lämpliga platser”, såsom agrarutskottet i sitt betänkande uttrycker sig, kolonisationsduglig jord till buds. Jordbrukets gyllene tid är för övrigt säkerligen redan förbi uti vårt land. Den stegrade jordbeskattningen, de sjunkande prisen på jordbruksprodukter och de alltjämt ökade arbetskostnaderna — allt detta skall säker-

ligen inom kort minska den föregivna omättligen jordhungern och samtidigt öka tillgången på till salu stående jord. Utskottet säger blott helt kategoriskt, att kolonisationsbehovet på amtytt sätt endast i ringa grad kan tillgodoses. Men på vad ett sådant påstående stöder, det framgår icke av betänkandet och är lika oklart som det städse varit. Hade det dock icke varit skäl att vänta och se, huruvida icke tilläventyrs kolonisationen, förmedlad i övrigt av staten, såsom man i „Lex Kallio” tänkt sig, kunnat åtminstone tillsvärdare utveckla sig på ett fullt naturligt sätt, innan man överhuvudtaget alls inlåtit sig på en lagstiftningsåtgärd sådan som den föreliggande. Sedan, om det faktiskt visade sig, att denna väg icke vore framkomlig och att ett tvångsinlösenförfarande praktiskt taget vore den enda återstående möjligheten, vars tillgripande ett allmänt behov oavvisligen krävde — då, men också först då, hade man kunnat komma fram med ett förslag sådant som „Lex Kallio”.

Till lagförslagens principiella betänkligheter hör vidare att det rubbar en hörnsten uti vår samhällsordning, den enskilda äganderätten, och såsom det första steget i detta avseende öppnar vidsträckt möjlighet för vidare fortgående på den en gång inslagna vägen. Lagförslaget kränker just denna samma rätt, som det självt avser att skapa: jordägarerätten. Och vem garanterar för att icke nästa gång kanske även de nyskapade lägenheterna själva bli föremål för en liknande beskärning, som den, varigenom de nu enligt lagen skola tillkomma. Men jag skall förbigå alla dessa omständigheter. Jag vet att de flesta rycka på axlarna däråt och mena att allt detta är efterblivna kanske „50—60 år gamla teorier”, som ingen mera så noga håller på.

Vad som emellertid är lika betänkligt och i varje fall till sina konsekvenser lika allvarigt, det är det osäkerhetstillstånd, som lagen, om den antages, genom sin blotta existens kommer att framkalla. Lagen innebär, kort sagt, en konfiskation av enskild tillhörig jord, men det är en konfiskation, som blir permanent och bestående för all framtid. Man berättigas att taga när och i den mån ett behov gör sig gällande, kanske omedelbart, kanske efter några år, måhända först efter ett årtionde.

Och under allt detta nödgas jordägaren leva i ett det oangenämaste tillstånd av ovisshet för framtiden. Huru mycket, frågar han sig, och vad kommer man väl slutligen att taga från mig? Och när har man tagit så mycket, att jag faktiskt får behålla återstoden ograverad? Vilken säkerhet har jag väl, att det, som vid första beskärningen förbigåtts, icke vid en senare beskärning, verkställd kanske av en annorlunda sammansatt kolonisationsnämnd eller vid ytterligare ökat behov av kolonisationsjord, kommer att fräntagas mig? Med ledning av lagens stadganden kan jordägaren icke själv besvara dessa frågor. Allt beror ju slutligen av vederbörande myndighets prövning och avgörande, ja i många fall t. o. m. av en mer eller mindre godtycklig prövning från dess sida och utan att ens ett avgörande, som en gång träffats, kan anses såsom res judicata eller bindande med avseende å en följande prövning. Jordägaren blir sålunda faktiskt pris-given åt en oklarhet och en oro för framtiden, som icke blott måste i många fall bli för honom olidlig och för hans näring högeligen menlig, utan även onekligen kommer att vålla hela samhället mycket skada och förfång. Det invändes säkerligen häremot, — och så tyckes även agrarutskottet i sitt betänkande hava gjort, — att beskärningen „med hänsyn till den relativa storleken av det område envar äger överlåta” icke kommer att försäkra nämnvärt men för överlåtare. Men man tyckes härvid hava förbisett, att denna s. k. relativa storlek eller rättare sagt, den procentuella beskärningen av lägenheterna, enligt lagförslaget, sådant det nu föreligger, ifrågakommer blott för en viss kategori av lägenheter, medan en annan kategori, de nämligen vilka, såsom lagförslaget säger, icke av ägaren bebos eller icke odlas rationellt, kunna beskäras enligt en strängare tolkning ända till sista hektaren, men i varje fall på allt, som överstiger 40 hektar, även om lägenheten vore flera tusen hektar stor. Att i sådant fall tala om de frångående egornas „relativa storlek”, är varken riktigt eller anständigt.

I fråga om lägenhet, som tillhör den kategori, som är underkastad procentuell beskärning, är det väl möjligt för ägaren att medels frivillig föryttring på förhand till ett stadgat visst procenttal hindra vidare

beskärning. Men hela den andra kategorin blir helt och hållet utanför denna möjlighet, och det värsta är, att jordägaren i regeln icke ens själv kan bestämma och avgöra, huruvida hans lägenhet enligt lagförslaget skall räknas till den ena eller andra av dessa kategorier, ty även detta beror av myndigheternas prövning för varje särskilt fall, en prövning beroende huvudsakligen på tolkning av begreppen „av ägare bebodd” och „rationellt bebrukat lägenhet”. Är det icke snart sagt en oförsvarlig tanklöshet eller kanske rättare en brottslig hänsynslöshet att utan verkligt nödtvång försätta en stor grupp av medborgare i ett läge av denna allvarsamma, denna hart när rättslösa art? Envar medborgare bör dock vara berättigad att bestämt veta, vad rätt och skydd han åtnjuter i samhället för sig och sin lagfångna egendom, men huru många jordägare vet det egentligen, om Lex Kallio blir lag i detta land?

Det är alltså några mer eller mindre oansvariga myndigheter, som enligt Lex Kallio skola få sig tillagda all makt och myndighet i fråga om den avsedda konfiskationen av enskild medborgares jord. Av deras gottfinnande beror sist och slutligen allt. Lagen giver blott några allmänna direktiv; myndigheterna äga i varje fall närmare pröva och avgöra. Det har roat mig att göra ett plock ur lagen på vad myndigheterna, närmast de lokala, nödig kompetens saknande kolonisationsnämnderna, hava att i detta avseende pröva och fastställa. De skola sålunda bland annat pröva och fastställa, huruvida icke sökanden är i stånd att utan statens förmedling tilläventyrs skaffa sig egen jord; huruvida han icke möjligen tidigare i spekulationssyfte avhant sig lägenhet; huruvida han besitter nödiga insikter i lantbruksarbeten och erforderliga inventarier eller kredit för deras anskaffande; när det är nödigt och skäligt att även legoområdes innehavare får utöver arrendejorden tilllösa sig egen jord; när sökanden skäligen bör nöja sig med statens jord eller på frivillig väg anskaffad och när tvångsinlösen bör tillgripas; i vilken kommun jord lämpligen kan anskaffas åt sökanden; i vilken ordning lägenheterna i en kommun skola tillgripas och vilka delar av var och en lägenhet först skall tagas eller var det kan med

minsta olägenhet ske; vilken jord skall gälla såsom rationellt odlad, d. v. s. när nödigt antal djur uppfödas eller tillräckligt med jordförbättringsmedel användas, och vilken jord åter blott är att anse såsom odlingsbar; när själva lägenheten såsom sådan, i dess helhet skall gälla såsom rationellt bebrukad, något som säkerligen en lägenhet bör kunna vara, även om icke all densamma tillhörig jord odlas rationellt; när lägenheten skall anses vara av ägaren bebodd, synnenligast i de fall, då lägenheten tillhör ett bolag eller en person, som endast en del av året bebor densamma, — allt omständigheter, som på det väsentligaste bliva avgörande för den beskärning lägenheten skall undergå —; vidare vilka lägenheter skola betraktas såsom vanhävade eller i spekulationssyfte åtkomna; vilka ägor, som äro nödiga för lägenhetens rationella och lönande brukande, vilken skogsmark som är nödig till husbehov och vilken skall anses vara bevuxen med sådan värdefull skog, att den fördelaktigast bevaras för skogsväxt, eller vilket område eljes har större värde för andra ändamål än för kolonisation eller vad som behöves till tomt, trädgård, upplagsplats m. m.; vad som skall förstås med s. k. övriga värdeträd; vilka överlåtaren tillhöriga byggnader äro för kolonisationslägenheten behövliga och lämpliga och icke med fördel kunna bortflyttas; inom vilken tid avverkning av överlåtarens värdeskog och bortflyttningen av hans byggnader skall äga rum o. s. v. i oändlighet. Det är sannerligen utomordentliga fullmakter, som kolonisationsmyndigheterna bliva utrustade med. Och detta vill man sedan kalla en lag! Enligt mitt förmenande är det icke en lag, utan snarast en arbetsordning, ett arbetsprogram för kolonisationsmyndigheterna, som faktiskt fått åt sig uppdraget att fastställa, vad som skall gälla såsom lag för varje särskilt fall.

Lagförslaget är även i övrigt lagtekniskt så undermåligt, att det redan på den grund oavvisligen borde förkastas. § 4 i lagförslaget är t. ex. så avfattad, att den juridiskt icke kan tolkas så som meningen därmed dock förmodligen varit. I paragrafen är nu stadgat, att lägenhet, som överstiger högsta tillåtna storleken för en odlingslägenhet, alltså 40 hektar, är beskärning undenkastad, om den icke av äga-

ren bebos eller icke rationellt odlas, således, om den ena eller den andra av dessa förutsättningar icke är förhanden. Och enligt § 5, som åter angiver, i vilken mån envar lägenhet kan beskäras, är uttryckligen uti 6 punkten denna kategori av lägenheter undantagen från bestämningen, att endast en viss procent av lägenheten kan tvångslösas. Alltså i fråga om dessa lägenheter finnes icke någon lagstadgad beskärningsgräns, utan de kunna helt enkelt berövas all sin jord, för så vitt icke möjligen någon del därav på annan grund får undantagas. Sådan är faktiskt lagen, ehuru jag måste antaga för min del, att meningen icke varit denna. Den bestämning om en procentuell beskärning av alla lägenheter, som tidigare ingick i lagförslaget, blev sedermera däri ändrad så, att den icke hänförde sig till nyss nämnda kategori av lägenheter. Men i lagförslaget ingår icke förty fortfarande på flere ställen stadganden, som faktiskt förutsätta, att en dylik procentuell beskärning äger rum med avseende å alla lägenheter, såsom t. ex. i 5 § 7 mom, 6 § 5 punkten och § 45. Huru dessa stadganden under sådana förhållanden skola tolkas är icke lätt att avgöra. Och vidare, i 5 § 8 p. tillåtes att för jordägarens barn och delägare i bo undantaga en odlingslägenhet per man, om lägenheten icke förslår till mer än en del åt var och en; men om den möjligen förslår för dem, ja då finnes enligt lagen ingen möjlighet för dem till ett dylikt undantag. Sådant är väl dock lindrigast sagt fullkomligt meningslöst. Detta nu endast som några exempel.

Beträffande slutligen möjligheten för staten att finansiera och i övrigt genomföra hela detta omfattande kolonisationsprogram, så föreligger i detta avseende ingen som helst utredning, men det är enligt min uppfattning i högsta grad tvivelaktigt, huruvida statens resurser ens närmelsevis skola förslå för ändamålet.

Jag skall ytterligare be att få nämna ännu ett skäl, varför jag ölh säkerligen alla svenska riksdagsmän komma att rösta mot „Lex Kallio”. Det är emedan från lagförslaget utlämnats det viktiga stadgandet, som avsåg att förhindra en finsk tvångskolonisation utav rent svenska trakter. Den bestämning, med vilken man förmenat sig villja ersätta detta stadgande,

nämligen föreskriften i sista mom. 25 § av innehåll, att då till behandling föreliggande två eller flera ansökningar företrädare skall givas den, som har hemort i den kommun, varest jord skall anskaffas, är ur synpunkten av att tillgodose det anförda berättigade svenska önskningsmålet fullkomligt värdelöst. Den bestämningen kan fastmer komma att verka i en alldeles motsatt riktning till förmån för en finsk kolonisation av en svensk trakt, såsom t. ex. då sven-skatalande kolonister från en svenskspråkig kommun vilja söka sig över till ett mindre svenskt område uti en närbelägen, övervägande finskspråkig kommun; i detta fall skulle alltså en finskspråkig invånare från den egna kommunen hava företräde framför en svenskspråkig kolonist, kanske från grannbyn i kommunen invid. Häreft sköte dock uppenbarligen intet förnuft. Principen bör ju vara, att språkområdena och språkgränserna i vårt land i möjligaste mån böra hållas rena, vartill ju för övrigt även R. F. förpliktar, och att alltså varje språkområde bör koloniserast blott med kolonister, som tillhöra samma språkgrupp som befolkningen på orten. Allt som kan motverka detta kan icke från svenskt håll under några omständigheter godkännas, och vi måste därjämte obetingat fordra ett positivt stadgande, som faktiskt förpliktar till en kolonisation av nu antydda art.

Rdgsm. Hahl sade sig vara rädd för att den svenska jorden, om ett sådant stadgande fastslogs, skulle bliva okoloniserad. Det är verkligen egendomligt att höra en dylik farhåga uttalas från ett håll, där man dock velat göra gällande, att en omättlig jordhunger förefinnes på alla håll inom vårt samhälle. Och för övrigt, även om så skulle hända, att icke den disponibla svenska jorden omedelbart uti full utsträckning skulle bliva koloniserad, vad hindrade väl att man väntade något år eller par och reserverade de tilläventyrs överblivna jordområdena för kommande behov, för det uppväxande släktet, som ju icke heller bör lämnas alldeles lottlöst.

Jag vågar för min del hoppas, att det föreliggande lagförslaget icke skall av riksdagen godkännas. Jag förstår icke, att man uti en angelägenhet utav denna viktiga för vårt samhälle så djupt ingripande art skulle vilja starta med ett alster, sådant som det föreliggande. Kan det väl

för övrigt vara till någon välsignelse att söka driva fram ett brännande samhällsspörsmål som detta till sin lösning på ett sätt, som bestämt måste ogillas av en stor del av vårt folk. Vore det då icke möjligt att utfinna en lösning av frågan, som gagnade lika mycket och lika många, utan att skada lika mycket och lika många, som det föreliggande lagförslaget. Jag vill för min del tro, att detta vore möjligt, blott allvarliga försök därtill å ömse sidor gjordes. En skyndsam ytterligare beredning av frågan kunde ju ske och proposition i saken ännu avlätas till denna riksdag. I det nya förslaget borde då helst alla direkta tvångsåtgärder, åtminstone än så länge, undvikas och kolonisationen byggas på utnyttjande till fullo av staten tillhörig, samt på frivillighetens väg genom statens förmedling anskaffad jord. Men bleve det alldeles omöjligt att slutligen undvika en tvångsinlösen från enskilda, då borde denna tvångsinlösen i varje fall ordnas så, att jordägaren därav icke förorsakades så mycket men och så många olägenheter, som det nu föreliggande förslaget faktiskt utan nödtvång medför för honom. Även om icke „Lex Kallio” skulle komma att i verkligheten gestalta sig så farlig genom vad den faktiskt kommer att taga från jordägarna, så blir den i varje fall farlig genom det sätt, på vilket den tager. I detta avseende kunde enligt min uppfattning redan med rätt små ändringar en väsentlig förbättring ernås av det nu föreliggande lagförslaget. Det kunde t. ex. åtminstone ordnas så, att den avsedda konfiskationen inskränktes till en viss given tidpunkt, då det en gång för alla av vederbörande myndighet fastställdes vad som enligt lagen, vid behov, av envar lägenhet faktiskt kunde för kolonisationsändamål uttagas, och resten sedan för framtiden lämnades orörd. Sedan detta gjorts, borde åter ägaren lämnas tillfälle att under en viss tid, exempelvis ett eller två år, frivilligt föryttra det sålunda fastställda. till kolonisation, vid äventyr att det eljest och ifall det icke heller senare för sådant ändamål föryttrats, när behovet så påkallade, finge tillgripas för den avsedda tvångskolonisationen. Vid denna tvångsinlösen borde jordägaren emellertid erhålla ersättning efter gängse pris för sin avträdde jord och denna ersättning tillika

erlängas åt honom på sådant sätt, att han icke därav ytterligare tillskyndades förslust. Resultatet av hela denna anordning bleve faktiskt det, att lika mycken jord kunde utvinnas för kolonisation som genom Lex Kallio, men det skedde på ett annat, enklare, mindre kränkande och hänsynslöst, för jordägarena mindre ödesdigert sätt.

Det som jag här nu i största korthet framkastat är icke ett program, det har blott avsett att giva en antydning om, huru som, ifall förståelse och god vilja, — just sådan god vilja, som rdgsm. Hahl här efterlyste, — tidigare verkligen förefunnits även på håll, där man så ivrigt uppbär lagförslaget, man då kanske, trots allt, hade kunnat komma till en lösning, som i denna stund varit möjlig att av de flesta accepteras och som sålunda varit ägnad att vältra ur vägen en av de svåraste stötestenarna för det borgerligt sammangående, som i närvarande ögonblick vore så önskvärt och nödigt.

Ed. Vennola: Lex Kallio on muodostunut keskeiseksi kysymykseksi valtiollisessa elämässämme. Se on hallinnut tilannetta aina viime keväästä saakka. Sen ympärillä käytiin vaalitaistelu ja oikeistopuolueet hyökkäsivät keskustapuolueita vastaan syyttämällä, että ne tämän lain antamisella ja sen kannattamisella saattavat huonon ja onnetoman lain voimaan. Vaalien jälkeen on se hallinnut tilannetta, niin että hallitusta ei ole saatu muodostetuksi. Virkamiehet hallitsevat maata ja puolueet riitelevät keskenään hallituksen muodostamisesta. On välttämätöntä, että tämä solmu ratkaistaan, jotta valtiollinen elämä pääsee maassa eteenpäin. Mutta kysymys näkyy tällä hetkelläkin vielä olevan hyvin kireällä, mihin suuntaan.

Täällä on jo tänään lausuttu, m. m. edellinen puhuja, ettei ole lainkaan todistettu tämän lain tarpeellisuus. Minusta tuntuu, että tällainen väite ampuu yli maalin. Kun otetaan huomioon, että meidän maassamme vuosisadan vaihteessa oli ainoastaan noin 25 % maaseudulla elävistä perheistä maanomistajia, ja noin 75 % ilman omaa maata, niin on tämä seikka jo tosiasia, joka täytyy panna jokaisen kansalaisen ajattelemaan, jos aikoo terveitä oloja tässä maassa säilyttää ja niitä kehittää. Sen lisäksi on

huomattava, että maa oli kasautuneena ja on vielä kasautuneena verrattain harvoin käsiin. Yli 250 ha:n omistajia oli maassa vuosisadan vaihteessa 16.4 %, omistaen maata enemmän kuin puolet koko maasta, yksityisten omistajain hallussa olevasta maasta 56.3 %. Jos tarkastetaan hiukan korkeampaa omistajaluokkaa ja tarkastetaan niiden omistajain lukumäärää, joiden omistamat alueet nousivat yli 1,000 ha:n, siis noin 2,000 tynnyrinalaan, niin voimme todeta, että sellaisia omistajia ei ollut kuin noin 2—2.5 % omistajain luvusta. Mutta he omistivat kuitenkin maata 25—30 % yksityisten omistajain hallussa olevasta maasta, siis enemmän kuin 10 kertaa siitä, mitä heidän lukumääränsä suhteellisesti olisi oikeuttanut. Ja sen lisäksi voi todeta, että kaikkein useimmissa lääneissä, lukuunottamatta Viipurin ja Vaasan läänii, joissa pienmaanomistus vallitsee, oli yli 250 ha:n tilojen hallussa enemmän kuin puolet maasta, 50:stä 80 prosenttiin saakka.

Ovathan nämä kaikki tosiasioita, joita ei voida sivuuttaa. On sanottu, että tilasto on jonkun verran vanhentunut. Se voi olla vanhentunut sen verran, että joku kymmenys- tai yksikköprosentti voi muuttua, mutta pääasia ei ole lainkaan muuttunut. Maanomistajia on torpparien itsenäistymisen kautta saatu jonkun verran lisää, mutta suurin piirtein katsoen tilanne ei senkään kautta ole vielä sanottavasti muuttunut, niin että voimme sanoa, että yhteiskuntaolomme ovat terveet. On laskettu, että maaseudun perheistä täytyisi olla maanomistajia ainakin yli puolet ja tarvitsisimme silloin saada noin 200,000 maanomistajaa lisää, ennenkuin voimme sanoa, että meidän yhteiskuntaolomme ovat terveet. Kun näin on asianlaita, niin on epäoikeutettua silloin väittää, niinkuin m. m. edellinen puhujakin teki, ettei tällainen maa-reformi, jota Lex Kallio tarkoittaa, ole lainkaan meidän maassamme vielä todistettu ja tarpeellinen.

Vastalauseissa samaten kuin käytetyissä puheenvuoroissa on tuotu esiin väite, että maantarve olisi voitu tyydyttää vapaaehtoisuuden tietä. On kuitenkin huomattava, että tämä vapaaehtoisuuden tie, vaikkapa edellyttäisikin että hyvää tahtoa, jota m. m. kokoomuspuolueen vastalauseentekijät tahtovat edellyttää, olisi, ei kui-

tenkaan missään maassa eikä meilläkään ole käynyt päinsä. Vasta sitten kun lainsäädäntö on syntynyt, on sen puitteissa vapaaehtoisuuden tietä myöskin käytetty. Noin 60 vuotta saatiin taistella torpparien itsenäistytämisen puolesta eikä sillä aikaa päästy paljon lainkaan eteenpäin. Vasta senjälkeen kuin laki saatiin, alkoi myös vapaaehtoinen työ sen lain määräämissä puitteissa kulkea. Minä luulen, että näin epäilemättä muuttuvat toiveet vapaaehtoisuuteen nähden myös, mikäli tästä hetkestä on kysymys. Kokoomuspuolueen taholta on tahdottu suositella toisenlaista menettelytapaa kuin Lex Kallio. On esitetty pakkoverotusta ja myös pakkoviljelysperiaatteen käyttämistä tehokkaimpina keinona vapaaehtoisuuden tien kautta saavuttaa samoja tuloksia. Täällä on tämän päivän keskusteluissa jo huomautettu, kuinka tämä pakkoverotus on erinomaisin suurin vaikeuksin toteutettavissa ja kuinka se lykkäisi tämän reformin aikaansaamista pitkiksi ajoiksi eteenpäin. On myöskin huomautettu, kuinka tämä pakkoverotus on maanomistajille alituisena uhkana. Se että veroskruuvia skruuvataan yhä kovemmalle, muodostaisi paljon suuremman epävarmuuden tilanteen, kuin se, mistä Lex Kalliota syytetään. Näyttää siis siltä, että tälläkään keinolla, jota kyllä voidaan käyttää sitäkin, ei voitaisi kuitenkaan saavuttaa sellaista muutosta maanomistusoioihimme ja sellaista edistysaskelta, kuin tarvitaan tällä hetkellä.

Lex Kalliota arvosteltaessa on erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, että siinä käytetään pakkoluovutusta ja että sillä tavalla sen kautta kosketaan omistusoikeuden pyhyyteen. On erittäin suurisanaisesti puhuttu tästä omistusoikeuden pyhydestä ja siitä vääryydestä, mikä tapahtuu. On kuitenkin huomautettava, että tämä pakkoluovutusperiaate ei ole mikään uusi. Sen tunnustavat vastalauseen tekijät ja vastustajatkin, eikähän sitä voi kieltää, koska se meidän lainsäädännössämme on yleistä tarvetta varten tunnustettu ja hyvin usein käytetty. Kokoomuspuolueen taholta liitetyn vastalauseen allekirjottajat selittävät, että tässä ei ole kysymys mistään yleisestä tarpeesta, vaan että loukataan yksityistä omistusoikeutta, kun luovutetaan toiselta yksityiseltä maata yksityisen henkilön hyväksi. Olen sitä mieltä, että tässä ajatte-

lussa on virhe olemassa. Eikö sellainen tarve sosiaalisten ja taloudellisten olojen korjaamiseen, mitä jo äskenmainitsemani numerot maaseutumme väestön keskuudesta osoittavat, ole mikään yleinen tarve? Muuttaako se asian, että suuret kansanluokat tarvitsevat maata maannälkäänsä tyydyttämiseksi? Eikö se ole yleinen tarve, jos mikään, kansakunnan elämän terveelle rakentamiselle? Minusta tuntuu, kuin käsitys yleisestä tarpeesta vastalauseentekijäin puolelta olisi käännetty ylösalaisin.

On sanottu, että tällä tavalla yksityisten maaomistusoikeutta loukataan. Kun keran meidän lainsäädäntömme on tunnustanut sen välttämättömyyden, että pakkoluovutusta voidaan käyttää, niin se on jo sillä loukannut yksityisomistuksen absoluuttista pyhyyttä. Ja on huomattava, että lainsäädäntö alituisesti loukkaa, jos niin sanotaan, parempi on sanoa rajoittaa, yksityisomistusoikeutta, sikäli kuin yksityisomistusoikeus muuttuneiden olosuhteiden vallitessa tulee sellaiseksi, että se luo sietämättömiä vastakohtia yhteiskunnan kehitykselle. Kaikkialla, niin meillä kuin muuallakin, on täytyntä yksityisen omistusoikeutta ja yksityisen vallankäyttöä rajoittaa visseihin rajoihin, jotta yksityinen omistusoikeus ei muuttuisi yhteiskunnalle vahingolliseksi. Tässä tapauksessa on yksityinen omistusoikeus muodostunut yhteiskunnalle vahingolliseksi, kun verrattain harvojen omistajain käsiin on kerääntynyt maata niin paljon, että suuret kansanjoukot jäävät siitä osattomiksi niin, että useimmat kädet eivät pääse tuottavaan työhön isänmaan kamaran viljelemisessä. Tästä oikeudesta, tästä tosiasiasta hakee se rajoitus yksityiselle omistusoikeudelle, mitä Lex Kallio sisältää, oikeutuksensa.

Kommunistit ovat ilmoittaneet äänestävänsä tätä lakiehdotusta vastaan sikäli kuin voi päättää vastalauseesta. Ainakin näyttävät vastalauseen tekijät olevan sillä kannalla. On kuitenkin tässä kommunistisessa vastalauseessa yksi kohta, johonka tahtoisin kiinnittää erityistä huomiota. He selittävät, että he eivät hyväksy nykyisen kapitalistisen valtion perusedellytyksiä eivätkä sentähden tahdo kannattaa tätä lakia. He myöskin muistuttavat siitä, että tämä laki viekottelee menettämään yksityisten työn tulokset ja lausuvat, että maareformin olisi nyt jo aika muodostua

sellaiseksi, että maan raivaajan työntulokset tulevat taatusti turvatuksi. On erittäin ilahuttavaa, että kommunistitkin ovat joutuneet tälle kannalle, että hekin erityisesti vaativat työn tuloksien turvaamista ja työn tuloksien puolustamista. Se on sitä kuin me porvarilliselta taholta aina olemme tahtoneet puolustaa, että jokaiselle yksilölle pitäisi turvata hänen työnsä tulokset. Sitä tarkoittaa myöskin Lex Kallio ja sitä tarkoittaa koko se uudistustyö, jota me yhteiskunnan eteenpäin menoksi olemme koettaneet ajaa. Se on nyt niin, että tämä yhteiskunnallinen taloudellinen järjestelmä ei ole niinkään helposti uudestaan muodostettavissa, sen näemme jo siitä, että kommunistit harhaillessaan labyrinteissään, kuitenkin tulevat ympärikäyden samaan työn tuloksien turvaamiseen ja yksityisen oikeuden puolustamiseen, jota me porvarit olemme aina ajaneet.

On lausuttu sekä kommunistiselta että oikeiston taholta, sekä keskusteluissa että vastalauseissakin, että Lex Kallio saattaa epävarmuuteen maanomistajat sekä entiset että uudet, että nämä uudet maanomistajat voivat joutua suuren velkataakan alle ja että siis tällä ei saavuteta niitä tuloksia, joita sillä tarkoitetaan. On epäilemättä erinomaisen tärkeä huomautus velkataakasta. Asia ei ole suinkaan järjestettävissä ainoastaan siten, että omistamattomille luokille annetaan maata. Heillä tarvitsee myöskin olla sitä niin paljon puhuttua pääomaa, ennenkuin he voivat päästä eteenpäin. Se on tämä pääoman tarve, liikepääoman ja viljelyspääoman tarve, joka on tässä, ja minun täytyy tunnustaa, erinomaisen arka kohta. Olen sitä mieltä, niinkuin täällä on joidenkuiden puhujain taholta lausuttu, että tämä laki velvoittaa myöskin yhteiskuntaa huolehtimaan siitä, että ne uudet viljelijät, jotka sen kautta syntyvät, eivät jää myöskään auttamatta. Kaikkialla on pidetty aivan välttämättömänä tällaisten viljelijäin avustamista sillä tärkeällä pääomalla, josta mainitsin ja kaikkialla on perustettu laitoksia sitä varten. Meillä täytyy epäilemättä uhrata paljon enemmän kuin tähän saakka on tehty, näiden uutisviljelijäin avustamiseen liikepääomalla ja viljelyspääomalla. Olemme eri vuosina tiputelleet joitakin miljoonia sitä tarkoitusta varten. Minä luulen, että

tämä laki velvoittaa siinä suhteessa olemaan runsaskätisempi. Kun muistutus tässä suhteessa tehdään, niin en tahdo kieltää, että sillä ei olisi vakavaa oikeutusta, mutta se, mitä minä tahtoisin väittää vastaan, on se pessimistinen kuva, mikä koetaan antaa niiden viljelijöiden tulevaisuudesta, jotka tämän lain perustuksella alkavat Suomen maata viljellä. Sitä pessimististä kuvaa ei ole missään maassa olemassa eikä ole syytä maalata pöpöjä seinälle myöskään tähän asiaan nähdessä meillä. Minä luulen, että siitä voidaan meillä selviytyä yhtä hyvin kuin muuallakin.

Mitä lain yksityiskohtiin tulee, niin epäilemättä siinä on heikkouksia ja puutteita lakitekniilliseltä kannalta, enkä tahdo kieltää sitäkään, että monia seikkoja voisi olla toisella tavalla sanottu, kuin tässä nyt esilläolevassa laissa on. Kaikkiaan myöntävät sen, että se ei aivan vastaa tuskin kenenkään toiveita tai tarkoituksia, mitä muodolliseen rakenteeseen tulee. Minä olen kuitenkin sitä mieltä, että edellinen puhuja liioitteli, kun hän tahtoi maalata lain niin huonoksi ja asutusviranomaisien toiminnan niin erinomaisen vaaranalaiseksi ja yhteiskunnalle vaaralliseksi, kuin hän sen teki. Sellaisia kysymyksiä, joita tämän lain mukaan tulee asutusviranomaisien ratkaistaviksi, ratkaistaan kaikkialla maailmassa eikä yhteiskunta sentakia kuitenkaan ole nurin mennyt, eikä niinkään paljon kärsinyt, koska näissä viranomaisissa tällaisessa suuressa julkisessa toiminnassa aina on löytynyt ja olen vakuutettu siitä, että vastakin löytyy, niin paljon tervettä järkeä ja hyvää tahtoa, että siinä suuremmat kompastukset vältetään.

Olen sitä mieltä, että huolimatta siitä, että yksityiskohdissa voidaan muistutuksia tehdä tätä lakia vastaan, se nykyoloissa on kuitenkin sellainen merkittävä saavutus yhteiskuntamme rakentamiselle, että ei ole syytä jättää tätä tärkeää asiaa sen varaan, että tämä hyljättäisiin ja ryhdyttäisiin taas rakentamaan jotain uutta, jonka onnistumisesta oltaisiin aivan tietämättömiä. Minä luulen, että tämä laki huolimatta kaikista puutteista tulee olemaan erinomaisen hyödyllinen meidän yhteiskuntamme lujuuttamiselle, oikeuden jakamiselle siinä, sosiaalisen hyvinvoinnin rakentumiselle sekä myöskin, eikä suinkaan vähimmin, taloudellisen eteenpäinmenon kehittämisel-

le. Eihän voi kieltää sitä, että maamme maanviljelys, johon niin paljon kiitettävällä tavalla viime aikoina on kiinnitetty huomiota, kaipaa tätä huomiota vielä erinomaisten suuressa määrässä eikä me päästä sillä alalla eteenpäin, jos emme valmista tilaisuuksia useammille käsille käydä käsiiksi maan kamaraan ja tehdä hyödyllistä viljelystyötä isänmaan hyväksi. Olen sitä mieltä, että, huolimatta puutteista, laki kuitenkin vastaa tarkoitustaan, ja että tällä hetkellä tehdään hyvä työ, kun se hyväksytään.

Ed. Eskola: Tämä nyt esilläoleva lakiehdotus on, varsinkin maalaistyöväestön kannalta katsottuna, yksi niitä kaikkein tärkeimpiä, mitä valtiovalan aloitteesta tähän asti on esiintuotu. Siitä epäilemättä johtuu, että se täällä eduskunnassakin on nyt samoin kuin usein aikaisemmin joutunut perinpohjaisen arvostelun alaiseksi. Minä olen sitä mieltä, ettei tämän lain avulla maalaisköyhälistön asemaa suuriakaan paranneta eikä lakiesitys siinä suhteessa niin erikoisen tärkeä ole. Mutta sen hyväksymisellä ja voimaansaatamisella on kuitenkin otettu askel sille kansanvaltaisuuden tielle, johon me sosialidemokraatit olemme aina pyrkineet, ja sen lisäksi se ainakin osittain tyydyttää maamme suurilukuista pientilallis- ja vieläkin suurilukuisempaa tilatonta väestöä. Tämän lain tarkoitushan on, niinkuin sen nimikin osoittaa, hankkia maata tilattomille asutustarkoituksiin. Lain tarkoitus on siis hyvä eikä sitä kukaan julkisesti täälläkään ole uskaltanut vastustaa. Mutta ne tiet, tai paremmin sanoen ne keinot, joitten avulla tarkoitusta pyritään toteuttamaan, ne eivät tyydytä suurinta osaa tämän eduskunnan jäsenistä, niistäkään jotka tulevat äänestämään tämän lain hyväksymisen puolesta. Ensiksikin lain 3 §:n mukaan ei maata saa sellainen henkilö, joka lainvoiman voittaneella päätöksellä on uudelleen tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta seuraa kansalaisluottamuksen menetys. Minä olen usein pyrkinyt tekemään itseleni selväksi, mitä tällä lainkohdalla on tarkoitettu sanoa, mutta minä en ole siinä onnistunut. Tämän pykälän avulla ilmeisesti tahdotaan saada oikeudet pois kaikilta niiltä, jotka luokkavihan marttyyreina val-

tiollisista syistä ovat tulleet tuomituiksi, ja jonka tuloksena kentiesi on maahamme pesiintyvä varsinainen rikoksentekijäin ammattikunta. Mielestäni olisi luonnollista, että juuri nämä pakotettaisiin, tai ainakin että niille varattaisiin tilaisuus itse hankkimaan maasta leipänsä ja toimeentulonsa. Onhan tämä ajatus itse lainlaatijan taholta esitetty silloin, kun suunniteltiin keinoja, millä tavalla kapinavakeja parhaiten kuritettaisiin, jotta heistä yhteiskunta samalla hyötyisi. Toiseksi pahimmaksi epäkohdaksi tässä laissa on mainittava 15 §:ssä lähemmin määriteltävä lunastusalueen hinta. Lakiesityksessä se kuuluu seuraavasti: „Alueen lunastushinnan perusteeksi on otettava paikkakunnalla vallitseva käypä hinta, kuitenkin niin ettei se maan hintojen yleisesti noustessa saa viljelystilalle olla korkeampi kuin se hinta, mikä samallaisestä maataloustuotantoa varten ostetusta maasta on viimeisten viiden vuoden aikana paikkakunnalla vapaaehtoisessa kaupassa keskimäärin suoritettu.” Jos meillä olisi edes summittainen tieto siitä, minkälaisia hintoja maasta nykyisten keinotteluhintain ajalla milläkin paikkakunnalla on maksettu, niin minä uskallan sanoa, että pienetkin toiveet tästä laista vähenisivät olemattomiin. Onhan meillä viime aikoina rahan arvon alentua pidetty maata sopivana rahansijoituspaikkana ja maksettu viljelysmaasta jopa 20,000 markkaa hehtaarilta — vieläpä lailisissa pakkolunastustoimituksissakin. Tällaisista hinnoista nyt sitten lasketaan se keskihinta, joka ajetaan ottaa köyhiltä uudisviljelijöitä kokonaan raivaamattomasta maasta, joka lisäksi voi olla kaukana takamaiden perukoilla.

Jo se seikka, että hinnoittelun pohjana maalle pidetään sitä hintaa, jonka keinottelijat ovat saaneet parhaasta peltomaasta, panee epäilemään, onko koko tämän lain tarkoitus ensinkään se, mitä sen pitäisi olla, nim. tilattoman väestön maahan kiinnittäminen ja viljan viljelyksen lisääminen, vai onko pääasiallinen tarkoitus sittenkin vain se, että valtion välityksellä kaupataan hyvästä hinnasta osa suurtilojen joutomaita, jotka eivät nykyisin omistajalleen mitään tuota, mutta joita ei ole vapaakaupassa myydyksi saatu.

Me sosialidemokraatit emme pyri ryös-

tämään kenenkään omaisuutta emmekä siis asetu sellaista menettelytapaa puolustamaan, mutta me emme myöskään salli, että meitä ryöstetään. Mielestäni tulee käsillä-oleva lakiesitys käytännössä olemaan liian yksipuolinen, joten me olisimme toivoneet, että maan hinta olisi määrättävä sen todellisen arvon mukaan. Merkillistä muuten, että hallituskin esityksen antaessaan on astunut tälle tielle.

Ryhtymättä lakiehdotusta pidemmältä yksityiskohdin penkomaan on minun kuitenkin vielä muistutettava yhdestä seikasta, joka vain vahvistaa äskeistä lausuntoani, nim. siitä, ettei lailla ole vakavassa mielessä tarkoitettukaan edistää yksinomaan asutusta ja maan viljelemistä, ja se on se, että ensinnä aletaan palstoittaa kruununmaita sekä vasta äärimmäisessä tapauksessa sovelletaan sitä yksityisiin suurtiloihin.

Mielestäni olisivat valtion maat saaneet tulla hiukan parempaan asemaan, kuin yksityisten suurmaanomistajien liikamaat. Sitäpaitsi valtion maitten jakamiselle ei mitään tällaisia lakiesityksiä olisi tarvinnut laatia.

Toiselta puolen minun ymmärtääkseni on taaksepäin menoa se kun valtio luovuttaa omistusoikeutensa maa-alueisiin varsinkin niin suuressa määrässä kuin tämän lain voimaantullessa näyttää tapahtuvan. Minä en tarkoita tällä sitä etteikö valtion maita saataisi asuttaa ja viljellä. Päinvastoin. Mutta sen pitäisi tapahtua toisella tavalla, kuin mitä tämä laki edellyttää. Tämä lain kohta todistaa vain valtiovallan käyttäjien heikkoutta ja kaksinaamaisuutta: luovata maata tuolle yli 200-tuhantiselle tilattomain joukolle, jotka maaseudulla sitä odottavat, mutta samalla tarjota sitä kansan yhteisestä omaisuudesta kalliilla hinnalla.

Ei ainakaan suurtilallisten kannalta katsoen liene syytä lakiesitystä vakavassa mielessä moittia.

Mutta hyviä puoliakin tällä lakiesityksellä sentään on, sillä sen avulla kuitenkin saa maata. On nimittäin otettava huomioon, että maaseudulla — ainakin Keski-Suomessa — on suuret joukot vuokra-alueiden lunastuslain kautta muodostuneita pientiloja niin pieniä, ettei toimeentulo niillä ole mahdollinen. Näillä on lain voimaantultua oikeus lisämaan saantiin. Vielä

on olemassa paljon sellaisia viljelmiä, joiden entinen vuokramies on syyistä tai toisesta vuokraoikeutensa menettänyt. Sellaisilla viljelmillä monessa tapauksessa palautuvat oikeudet entisille asujamille. Yksistään nämä ovat seikkoja, jotka ovat pien-tilallisille niin tärkeitä, että minä en uskaltaisi mennä kotiseudulleni, jos minä äänestäisin lakia vastaan.

Keskusteluissa maatalousvaliokunnassa olen pannut merkille sen, että ne, jotka esittävät lain hyljättäväksi, nimittäin äärimmäinen oikeisto ja äärimmäinen vasemmisto, ovat ilmoittaneet äänestävänsä lakiesityksen kumoon aivan samoilla perusteilla. Ikävä vaan etteivät ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat ole jaksaneet pysyä sanojensa takana, silloin kun niistä on tullut tilille pienviljelijäin ja tilattoman väestön kanssa. Kumpainenkin näistä äärimmäisyyksistä pyrkii hävittämään pienviljelyksen, mutta sensijaan jatkamaan sitä trustitumista, jonka kapitalismi meillä ja kaikkialla maailmassa on aloittanut. Tämä ei ole mitään outoa, mutta se on uutta ja odottamatonta. Minä puolestani kunnioitan sitä, että tällainen yhtyminen on vihdoinkin tapahtunut julkisuudessa, sillä meillä sosiaalidemokraateilla on kyllä ollut tiedossa se, että sellainen kyllä tulee kerran tapahtumaan, mutta samalla minä valitan että tällainen tapahtuu juuri militarismiin pyrkivien puolueiden kesken. Tämä ei ennusta hyvää aikana, jolloin pyritään yleiseen aseista riisumiseen j. n. e.

Minä kannatan esilläolevan lepäämään jätetyn lakiesityksen hyväksymistä.

Ed. Kivilinn: Se lakiehdotus, jonka kohtalo eduskunnalla on tänään ratkaistavanaan, on epäilemättä suurisuuntaisin ja laajakantoisin sosiaalipoliittinen uudistuslaki, mitä Suomen eduskunnan käsiteltäväksi koskaan on joutunut. Siihenpä nähdä onkin luonnollista, että puolelta ja toiselta tämän lain johdosta lausutaan mielipiteitä. Yhdessä suhteessa täytyy minun kumminkin heti alussa sanoa, että ymmärtääkseni tästä keskustelusta tähän saakka on puuttunut osa, puuttunut lausunto, jota välttämättä olisi voinut odottaa. Minä nimittäin uskallan olla sitä mieltä ja luulen tulkitsevani sangen laajojen edustajapiirien käsityksen, kun lausun, että eduskunnalla olisi täysi syy odottaa, että hallituk-

sen taholta tässä asiassa lausuttaisiin ratkaiseva sana. Ennen kaikkea lienee eduskunnalla oikeus kohdistaa tämä vaatimus asianomaiseen ministeriin ja samalla asutushallituksen päällikköön. Minusta tuntuu, että koko tämä keskustelu jää muotopuoleksi ja jossain määrin luonnottomaksi, jos tämä puoli siitä jatkuvasti jää pois.

Tämän jälkeen pyytäisin hiukan puuttua itse lakiin. Minä syrjäytän kaikki yksityiskohdat siihen nähden, että meillä tällä kertaa ei ole mahdollisuuttakaan näistä mitään päättää, ja pyydän sensijaan kosketella asiaa yleiseltä periaatteelliselta kannalta jonkun verran.

Nähdäkseni on painavin muistutus, laadultaan painavin, mitä tätä lakia vastaan on tehty, se, että tämä muka vaarallisesti loukkaa omistusoikeutta. Kun minä sanon, että se on painavin muistutus, niin minä tarkoitan, että se olisi sangen painava, jos se todellakin pitäisi täydellisesti paikkansa, pitäisi edes osapuulleen paikkansa. Minä huomautan aluksi lyhyesti vain siitä, josta täällä jo aikaisemminkin on huomautettu, että ei tämä ole suinkaan ensi kertaa, jolloin meillä omistusoikeuteen kajotaan tai omistusoikeutta rajoitetaan, jos niin mieluummin tahdotaan sanoa. Minun ei tarvitse siitä luetella montakaan esimerkkiä. Lienee ehkä parasta, jos mahdollisimman varovasti sivuutetaan suurella vaivalla haetaan saatettu elintarviesäännöstely, mutta siinä jos missään kajottiin yksityiseen omistusoikeuteen sangen vahvasti. Menemättä pitemmälle esimerkkien esittämisessä, riittänee jos sanon, että se torpparivapautus, joka meillä kohta jo nyt on pantu toimeen, se jos mikään on koskenut myöskin yksityisen omistusoikeutta, rajoittanut sitä sangen suuressa määrässä. Ja minun täytyy huomauttaa niiden lausuntojen johdosta, mitä täällä aikaisemmin on annettu, että tässä on etusijassa ja sangen suuressa määrässä tullut rajoitetuksi juuri talonpoikain ja monta kertaa verraten pienten omistajainkin omistusoikeus. Tässä on todellakin ennen valtion maita kajottu yksityisen talonpojan omistusoikeuteen.

Voidaan tietysti sanoa, että kaikissa näissä tapauksissa on näitä loukkauksia, rajoituksia, ollut vaatimassa pakottava tarve ja tehdä kysymys, onko nyt sellaista

pakottavaa tarvetta, joka vaatii siihen rajoitukseen, jonka tämä laki kieltämättä sisältää. Senpä takia lie jonkun verran oikeutettua yrittää tarkastaa, missä määrin ja millä tavalla tämä laki todellakin niinsanottua omistusoikeutta rajoittaa, omistusoikeutta ehkä loukkaa. Aluksi pyytäisin vaan huomauttaa, että minusta tuntuu suorastaan naurettavalta se väite, että me maalaisliiton edustajat, joiden valitsijat suurimmalta osaltaan ovat verrattain pieniä maanomistajia, jotka suurelta osaltaan ovat sitä, mitä Karjalassa kutsutaan kontumiehiksi, jotka ovat kiinnitetyt omaan kontuun ja siinä elävät, minusta tuntuu suorastaan naurettavalta, kun meitä vastaan viskataan se syytös, että me tahtoisimme omistusoikeuden semmoisenaan hävittää ja sitä semmoisenaan loukata. Jos me sen todellakin tekisimme, niin me luonnollisesti pettäisimme valitsijoittemme luottamuksen aivan täydelleen.

Minun ei myöskään tarvitse laajemmin eikä edes lyhemminkään ruveta perustelemaan niitä etuja, mitä omistusoikeudella on. Minut on vapauttanut siitä ed. Vuolijoki, ja ilman mitään pahaa tarkoitusta minun täytyy lausua julki vilpittön tyydytykseni siitä, että tältä taholta, — en tiedä sanoisinko, uskaltaisinko enää sanoa vasemmiston penkeiltä, sillä ed. Vuolijoki puhui itse vasemmistosta, johon hän ei kuulunut, pitäneekö sitten sanoa keskustan vasemman siiven taholta, — on täällä niin kaunopuheisesti puolustettu omistusoikeuden siunauksellisia vaikutuksia, kuin se oli mitä ed. Vuolijoki täällä esitti. Minä vetoan siihen, mitä hän täällä sanoi, yhdyin siihen eikä minun tarvitse sen enempää perustella omistusoikeuden vaikutusta sekä asianomaisen maanomistajan omaan elämään että hänen taloudelliseen tuotantonsa ja sen kautta koko kansantalouteen, koko kansan elämään nähden. Me maalaisliittolaiset, niinkuin sanoin, jos kutkaan ymmärrämme maanomistusoikeuden suuren siunauksen ja siksi me tahdomme juuri laajentaa sen, laajentaa sen niin, että niin monet kuin suinkin pääsevät siitä osalliseksi. Se on meidän pyrkimyksemme ydin.

Se on luonnollista, että sitä varten on tarpeen loukata niin sanottuja saavutettuja oikeuksia, joista meidän perustuslakimme niin paljon puhuu ja jotka, niin-

kuin tiedetään, nauttivat niin erinomaisen suurta suojaa meidän lainsäädäntömme taholta. Sillä niitähän suojaavat kaikki ne perustuslain määräykset, jotka tekevät kaiken syvemmän sosialipoliittisen lainsäädännön meillä äärimmäisen vaikeaksi. Lienee kumminkin varmaa, että nämä n. s. saavutetut oikeudet eivät aina ansaitsisi sitä suojaa, mitä meidän lakimme niille antaa. Niillä on nimittäin erinomaisen hyvä taipumus muuttua saavutetuiksi etuoikeuksiksi ja oikeus ja etuoikeus ovat kaksi periaatteellisesti ja asiallisesti aivan eri asiaa. Etuoikeudet astuvat muiden samanlaisten oikeuksien tielle, estävät muita käyttämästä hyväkseen samoja oikeuksia, jotka heille siveellisten lakien mukaan kuuluisivat. Ne patoavat silloin luonnon pakosta aina kansassa pulppuavia voimia, estävät niitä toimimasta, estävät niitä tekemästä hyödyllistä työtä, synnyttävät tyytymättömyyttä ja sillä tavalla saavat aikaan yhteiskunnassa rämeytymistä, soistumista. Ne tuottavat mahdollisesti tulvia, jotka saattavat puhjeta monasti hyvinkin tuhoisalla tavalla, silloin kun etuoikeuksien pato lopultakin murtuu. Kaikkien kansojen historia on osoittanut, että maanomistusta koskevat etuoikeudet ovat tässä suhteessa vaikutuksiltaan kaikkein pahimpia ja kaikkein vaarallisimpia. Minä en katso tarpeelliseksi kuluttaa eduskunnan aikaa luettelemalla tässä suhteessa mitään esimerkkejä muista maista. Minä luulen, että riittää, kunhan viitataan yhteen ainoaan sellaiseen suureen patoutumaan meillä ja sen puhkeamisen lopulta aiheuttamaan tulvaan, jonka aikaansaamisessa maakSYMMyksen myöhästyneellä ratkaisulla oli aivan huomattava osansa. Minä tarkoitan vuoden 1918 tapahtumia. Minä olen nimittäin täysin vakuutettu siitä, että jos maakSYMMyys meillä olisi edes osapuilleen ollut ratkaistu, sanokaamme vaan 20—30 vuotta sitä ennen, niin sellaista, mitä meillä sinä vuonna tapahtui, ei olisi tapahtunut. Voidaan kyllä sanoa ja väittää, että meillä muka ei ole ollut maamonopoolia olemassa, ja väitetään, että meillä on maanomistajain luku verrattain suuri, että meillä on verrattain paljon pienomistajia j. n. e. Ja kieltämätön tosiasia on tietysti se, että meidän maanomistusolomme eivät suinkaan vedä vertoja Europan siinä suhteessa kaikkein kurjimmassa asemassa oleville maan-

omistusoloille. Mutta se väite, että meillä ei ole olot juuri niin huonot kuin ne ovat siellä, missä ne ovat kaikkein huonoimpia, se ei ole mikään puolustus sille, että tässä asiassa ei pitäisi ryhtyä mihinkään korjauksiin.

On puhuttu paljon siitä, että vapaaehtoisuuden tietä tässä asiassa pitäisi päästä perille. Meillä on siinä suhteessa muutaman kymmenen vuoden kokemus nyt jo. On yritetty asutustoimintaa hoitaa ja tilatonta väestöä maahan kiinnittää, ja tarvitsematta esittää sen enempää numeroita, luulen minä, että jotakuinkin osataan oikeaan, jos sanotaan että tuloksena on ollut se, että ei ole päästy juuri paljon muuhun, kuin siihen, että maanomistajain luku nyt sentään ei ole päässyt laskeutumaankaan. Tosi-asiahan on, että meillä lienee —, ehkä arvioin vähän korkealle — mutta minä sanon tasaluvuin ehkä 125,000 maaomistajaa lukuunottamatta torpparien lunastamia torppia. Niiden vastapainona on kumminkin, niinkuin täällä on mainittu, likipitään parisataatuhatta tai vähän päälle parisataatuhatta tilatonta. Ja parinkymmenen viimeisen vuosikymmenen kokemus on osoittanut, että olevat maanomistusolot ovat kuin ovatkin sinä tosiasiallisena esteenä, joka estää tätä tilatonta väestöä siinä määrässä kuin se haluaa toteuttamasta omistusoikeutta maahan, samalla tavalla kuin ne, joilla sitä jo on tai edes jossain määrin samalla tavalla.

Sitäpaitsi kun tarkastaa, ketkä ne ovat, mitkä maanomistajapiirit ne etupäässä ovat jotka ovat tämän maanhankinnan tiellä, tilattomien asuttamisen tiellä, niin minun ymmärtääkseni silloin saadaan tästä asuttamiskysymyksestä vieläkin selvempi kuva. Niinkuin tiedämme, niin määrää kysymyksessäoleva „Lex Kallio” pienille maanomistajille verrattain alhaiset maanluovutusprosentit. Siitä seuraa luonnollisesti, että heiltä, vaikka heitä enemmän onkin, yleensä on saatavissa verrattain vähäisen maata asutustarkoituksiin. En luule, että pahasti erehdytään, jos sanotaan että silloin kun luovutusprosentti nousee yli 10 %:sta, silloin se alkaa olla käytännössä tuntuva omistajalle ja tuottaa myöskin tuntuvia maa-alueita asutustarkoituksiin. Niinkuin tiedetään, niin raja on tällöin 1,000 hehtaaria. Ne ovat siis vasta verrattain suuret tilat, jotka tulevat kysymykseen, sil-

loin, kun mahdollisesti on tarvis pakkoluovuttaa suurempia alueita. Suomen virallisen tilaston mukaan ei tämänkokoisia tiloja pitäisi olla täyttä 2,000. Ja suurin osa niistäkin lienee vielä suurten yhtiöitten, etupäässä puutavarayhtiöitten hallussa. Se tutkimus suuromistuksesta, jonka tulokset hiljattain julkaistiin ja olivat sanomalehdissäkin näkyvissä, se antoi muistaakseni tulokseksi sen, että noin 80 % suuromistuksesta on yhtiöitten käsissä. Näiltä suurilta yhtiöiltä ja sen lisäksi joiltakin sadoilta suuromistajilta etupäässä tulee se maa, jota tarvitaan tilattomien asuttamiseen ja jonka puutteesta heitä ei asutetuiksi saada.

Meillä jää siis seuraava vastakohta. Toisella puolella ovat nämä lähes parituhatta suuromistajaa, etupäässä yhtiöitä, ja niiden etuoikeus pitää hallussaan laajoja kerran hankkimiansa maaomaisuuksia ja toisella puolella on, sanokaamme nyt vaan yksinkertaisesti, sadantuhannen tilattoman oikeus päästä hekin maahan käsiksi, hyvin paljon vaatimattomammalla tavalla kuin mitä sitä tyhjä edelleen jää näiden suuromistajien käytettäväksi. Jos minä tätä vastakohtaa aiatellen niin ei pääse mihinkään siitä, että tässä kysymyksessä ovat etuoikeudet, muutamien harvojen etuoikeudet, suurten kansanjoukkojen luonnollisten oikeuksien tiellä. Onhan niin, että noille muutamille tuhansille joka tapauksessa jäisi maata noin tuhannesta pariin, kolmeentuhanteen hehtaariin, vaikka he luovuttaisivatkin koko tämän Kallion lain määräämän prosenttimäärän. Nämä jälkimmäiset satatuhatta tilatonta, ne pyytävät ja ne tulevat saamaan tämän lain kautta vain muutamia kymmeniä hehtaareja. Jos tahtoo vastata kysymykseen, kummanko omistusoikeus tässä painaa enemmän oikeuden ja kohtuuden vaa'assa, muutamien satojen ehkäpä parituhannen suuromistajan etuoikeus pitää maita allaan, monta kertaa käytämättöminä ja hyödyttöminä, taikka sadantuhannen tilattoman oikeus saada maata käytettäväkseen, jotta he ahkeralla ja kovalla työllä siitä saisivat elatuksen itselensä ja perheellensä ja kohottaisivat kansansa tuotantoa, niin minun ymmärtääkseni ei pitäisi epäillä, jos tätä asiaa punitaan oikeuden vaa'alla. Käsittääkseni on silloin myöskin varsin selvää ja varsin todistettua, että tässä on olemassa pakottava

tarve, joka vaatii ryhtymään sellaisiin omistusoikeuden rajoituksiin, kuin mihin laki Kallio ryhtyy, rajoituksiin, jotka itse asiassa ovat paljon pienemmät ja paljon vaarattomammat, kuin miksi ne tahdotaan tehdä. Se ratkaisu, mikä tässä on siis tehtävä, on, sanon sen vielä kerran, omistusoikeuden puolesta omistuksen etuoikeutta vastaan. Tällaisissa tapauksissa vetoavat aina ne, joilla on etuoikeudet käsiinsään vapaaehtoisuuden tiehen, niinkuin esim. ed. von Born täällä niin kaunopuheisesti teki. Se on erinomaisen hyvin ymmärrettävää ja luonnollista, että näin tehdään, sillä kun vapaaehtoisessa ja ilman rajoituksia tapahtuvassa voimain temmellyksessä oikeudettomat ja etuoikeuksia käsiinsään pitävät joutuvat vastakkain, niin näillä jälkimäisillä on niin paljon suuremmat voimat käytettävissään, että tällainen vapaaehtoisuuteen vetoaminen heille on erinomaisen edullista.

Meillä Suomessa on onnistuttu, valitettavasti todellakin onnistuttu vakuuttamaan suurelle joukolle Suomen talonpoikaisia maanomistajia, että tässä olisi kysymyksessä heidän omistusoikeutensa, että heidän talonpoikainen omistusoikeutensa omaan kontuunsa tässä todellakin olisi hädässä ja vaarassa. Minusta tuntuu omituiselta, mitenkö kukaan suomalainen talonpoika saattaa tällä tavalla ajatella. Tämän lain kauttahan voidaan hankkia ehkäpä noin 100,000 uutta Suomen talonpojan omistusoikeuden vartijaa ja vaalijaa, jotka tulevat seisomaan omistusoikeuden puolesta sentakia, että se on heidänkin, ja jotka turvaavat suomalaisen talonpojan omistusoikeuden, minä uskallan sen väittää, tavattoman paljon paremmin, kuin mitkään lait ja asetukset, mitkään paperilla olevat kirjaimet, sillä tosiasia on ja historia on aina todistanut sen, että ne oikeudet ja se asema, joka perustuu luonnollisiin oleviin oloihin, jolla on turvansa niissä, se seisoo. Pönkitettäköön sensijaan etuoikeuksia vaikka minkälaisilla lain kirjaimilla tai lain pykälillä ja millä ulkonaisella tavalla tahansa, ennenmin tai myöhemmin niiden täytyy romahtaa.

Enpä ymmärrä myöskään, mistä syystä kukaan terveesti ajatteleva talonpoika saattaa asettua vastustamaan tämän lain toteuttamista, sellaisen lain, joka itse

asiassa lisää talonpoikaisen maanomistajaluokan valtiollista, taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä noin 80—100 %:lla ainakin, joka antaa heille sen mukaan lisättyä vaikutusvaltaa siinä taistelussa, mitä juuri tämä kansanaines käypi saadakseen asianmukaisen vaikutusvallan yhteiskunnan koneiston kulkuun ja oikeutetut etunsa asianmukaisella tavalla valvoituksi. Ja minusta tuntuu myöskin omituiselta, mitenkä maataloudenharjoittaja ja mitenkä se, jolle Suomen maatalouden nousu on todellakin sydämen asia, saattaisi asettua tätä lakia vastaan. Merkitseehän tämä sitä, että omasta maasta elävien luku suurenee ja lisäytyy sen kansanosan luku, joka hankkii itsellensä elatuksen omasta maasta. Niiden lukumäärä vähenee, joiden täytyy elää ulkomaisen tuotannon varassa ja samalla tulee varmasti myöskin hyvin pian lisäytymään tuotettujen elintarpeiden määrä. Tämä uudistus on siis omiansa suorastaan suurenmoisella tavalla nostamaan Suomen taloudellista asemaa, vakiinnuttamaan meidän kauppataustamme ja yleensä turvaamaan taloudellisia olojamme.

Minä olen kyllä valmistunut siihen, että oikeistosta, ainakin osasta oikeistoa taikka ylipäänsä oikeistosta vastataan, että tässä ei vastusteta itse uudistusta, tässä vastustetaan vain sitä tapaa, millä uudistus aiotaan toimeenpanna, että päämääriin nähden ollaan yhtä mieltä. Siinä suhteessa täytyy suoraan sanoa, että tämä selitys ei enään mene meihin keskustalaisiin. Me olemme ensinnäkin nähneet, mitenkä meillä on vuosikymmeniä tuumittu ja tuumittu juuri tärkeitä maataloudellisia uudistuksia. Me olemme nähneet, mitenkä meidän torpparivapautuksemme, ennenkuin se lopultakin toteutui, kulki komiteasta komiteaan, valiokunnasta valiokuntaan, mitenkä se raukesi kerta toisensa jälkeen ja mihinkä tämä loputon valmistelu ja loputon suunnittelu lopulta johti. Ja asianlaita lienee lopultakin sittenkin, jos suoraan ja aristelematta puhutaan, niin, että tuskin me olisimme saaneet sitä vielääkään, ellei vuoden 1918 tapahtumat lopulta olisi saaneet oikeistoakin käsittämään, että tässä on todellakin tehtävä jotakin, eikä vain valmistettava ja suunniteltava. Senpätakia me emme jaksa luottaa siihen, että tämä asia uusista valmisteluista enään somenisi ja enää sen valmiimmaksi tulisi.

Toisestakin syystä meidän on mahdollonta uskoa siihen selitykseen ja perustaa käsitystämme tästä asiasta sille pohjalle, että tässä olisi kysymyksessä ainoastaan tapa eikä itse asia. Niinkuin täällä jo viitattiin, niin asema eduskunnassa on sellainen, että uuden lainsäädännön aikaansaaminen tässä asiassa, jos tämä laki kerta hylätään, tulee osoittautumaan äärettömän vaikeaksi. Meidän perustuslakimme sisältämät määränemmistömääräykset asettavat kaikki lainsäädäntöyritykset maakysymyksissä ja yleensä suurissa sosialisissa kysymyksissä sellaisen Scyllan ja Charybdisen väliin, taikka, sanoisinko suomeksi, niillä on suo siellä ja vetelä täällä, että on hyvin vähän toiveita siitä, mitä täällä eduskunnassa enää aikaansaadaan tässä asiassa lähimmässä tulevaisuudessa, jos kysymyksessäoleva laki nyt hylätään. Senpätakia meidän käsityksemme on se, että tässä asiassa nyt äänestetään tätä suunniteltua maa-uudistusta vastaan taikka sen puolesta. Jaa-äännet merkitsevät sen toteuttamista, ei-äännet merkitsevät itse asiassa sen hylkäämistä kaiken todennäköisyyden mukaan pitkiä ajoiksi. Mitään kolmatta mahdollisuutta siinä meidän ymmärtääksemme ei ole olemassa.

Myöskin äärimmäisestä vasemmistosta — tai riittäkö nyt vain pelkkä vasemmisto — on tätä lakia vastustettu. (Vasemmalta: Kyllä riittää). No, minä käytän sitten sitä sanaa, koska se riittää. — Minä ymmärtäisin tämän kannan erinomaisen hyvin ja ymmärrän sen erinomaisen hyvin, jos meidän vasemmistomme todellakin asettuu sille kannalle, että ylipäänsä on aina sitä parempi, mitä pahempi. Muun muassa se puhuja, joka äärimmäisen vasemmiston taholta, meidän kommunistiemme taholta, evästyskeskustelussa käytti puheenvuoron tässä asiassa, selitti, että hän ei tahdo säälistä laittaa tilattomia siihen kommunistikouluun, johonka he joutuisivat joutuessaan uutistilallisen asemaan. Minä uskallan, luvalla sanoen, sanoa, että minun käsitykseni mukaan tässä ei ole ohjaamassa sääli vaan pikemminkin, suoraan sanoen, pelko siitä, että näistä tilattomista tässä koulussa tulisi kaikkea muuta kuin kommunisteja, pahimassa tapauksessa ehkä maalaisliittolaisia. Uskallan olla sitä mieltä, että vasemmiston on, meidän kommunistiemme on itse asiassa sangen vai-

kea puolustaa tätä kantaansa, jota heidän puhujansa evästyskeskustelun kuluessa edustivat ja jota heidän edustajansa ovat maatalousvaliokunnassa edustaneet, että heidän tulee olemaan sangen vaikeata puolustaa sitä maata haluavien tilattomien edessä, joita sittenkin, minä luulen, heidänkin joukossaan on olemassa tuntuva määrä. Oman maan halu, oman maapalan tarve, se on kaikista teorioista huolimatta kuitenkin sellainen alkuvoimainen vaisto, jota vastaan turhaan opinkappaleilla ja teorioilla taistellaan. Se tunkee läpi, se vaatii oikeutensa, ja meidän vasemmistomme tulee myöskin varmasti huomaamaan, että asiantilaita näin on.

Voihan olla ymmärrettävää, että meidän vasemmistomme, kommunistejamme, tässä asiassa loukkaa se, että tämä maanomistuksen uudistus rakentuu, niinkuin se todella rakentuu ja niinkuin sen meidän käsityksemme mukaan tulee rakentua, omistusoikeuden pohjalta. Mutta minä pyytäisin sittenkin huomauttaa, että tällä asialla on vielä toinenkin puolensa. Tämä esilläoleva lakiehdotus tekee minun ymmärtääkseni omistusoikeuden siinä määrässä kaikkien saavutettavana olevaksi, kuin se käytännössä ja olevissa oloissa yleensä mahdollista on. Se rikkoo, niinkuin minä sanoin, etuoikeudet ja tekee omistusoikeudesta kaikkien niiden yhteisen oikeuden, jotka kykenevät sen hankkimaan ja pystyvät sitä menestyksellä itselleen onneksi ja yhteiskunnalle onneksi käyttämään. Ja tältä kannalta jos asiaa katsellaan, tulee meidän vasemmistomme itse asiassa, vastustaessaan tätä uudistusta, taistelemaan etuoikeuksien puolesta oikeuksien yhteiseksi, koko kansan omaisuudeksi, saavutettavana olevaksi omaisuudeksi tekemistä vastaan.

Tahtoisin vielä loppujen lopuksi kosketella tämän kysymyksen kantavuutta eräältä syvemmältä, periaatteeltaan syvemmältä, varsinaiselta eettilliseltä kannalta, siveelliseltä kannalta. Meidän maassamme on vallankin viime vaalitaistelun aikana, sanomalehdistössä ja viimeksi täällä eduskunnassa puhuttu tavattoman paljon uskonnosta, puhuttu kristinuskon ylevistä periaatteista. Minun täytyy sanoa, että minä puolestani kunnioitan näitä periaatteita ja kunnioitan kristinuskoa siksi suuresti, että minulla on määrätty vastenmielisyys sitä vastaan, että niitä vedetään sopivissa ja sopimattomissa

tilaisuuksissa valtiolliseen elämään ja sekoetaan ne valtiolliseen agitatsiooniin. Mutta tällä asialla on nyt siksi suuri kantavuus, että senkin, joka tahtoo omasta puolestaan ja joka omasta puolestaan katsoo olevansa velvollinen varomaan näiden suurten periaatteiden kevytmielistä käyttämistä, että sekin on tällä kertaa pakotettu niihinkin vetoamaan. Minun asiani ei ole tässä ruveta mihinkään pitkiin selityksiin siitä, mitä kristinuskon siveelliset periaatteet tässä kysymyksessä sanovat. (Oikealta: Ei mitään!) Minä luulen, että minä voin lyhyesti ja vastaan välttämättömästi lausua ne, jos minä lausun, että se kristinuskon johtava periaate, joka yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa elämässä merkitsee jotakin, se on rakkauden laki, se on vaatimus suhtautua toiseen samalla tavalla kuin toivoisi tämän suhtautuvan itseensä, se on vaatimus rakastaa lähimmäistään niinkuin itseänsä. Ja jos tätä Kallion lakia ja sen tarkoituksiperiä tässä valossa mitataan, niin minä pyytäisin kysyä niiltä, jotka tätä lakia vastustavat ja jotka toiselta puolen jo aikaisemmin ovat täällä esiintyneet kristinuskon nimissä: mitä sanoo rakkauden laki tähän asiaan? (Oikealta: Ei mitään!) Se sanoo sangen paljon. Sanooko, että meidän on esettävä suuret joukot tilattomia, suuret joukot köyhiä, puutteessaolevia saamasta käsiinsä ne työvälineet, mitä he välttämättömästi tarvitsevat, mitä he kaipaavat, mitä he pyytävät saadaksensa omalla kätensä työllä elättää itseään? Tai sanooko se, että meidän pitää asettua niiden puolelle, joilla jo ennestään on enemmän kuin mitä itse ollenkaan tarvitsevat? Minä luulen, että jos tätä asiaa syvästi ajatellaan ja harkitaan, niin ei pitäisi yksinkertaisesti kehdata sanoa, että rakkauden laki ei tässä asiassa sano mitään.

Minä voin tämän jälkeen jo lopettaa. Minä luulen esittäneeni ne syyt, ne periaatteelliset, ne eettilliset syyt, jotka ovat saaneet meidät maalaisliittolaiset niin tiukasti asettumaan tämän lain taakse, kuin me olemme tehneet, ne syyt, jotka puoltavat sitä käsitystäkin, että tämä laki todella on osa meidän sisimmästä olemuksestamme, meidän sisimmistä ja parhaimmista pyrkimyksistämme. Jos me tässä suhteessa taipuisimme jonkunlaisiin myönnytyksiin muunlaisten etujen hyväksi, muita etuja-

saadaksemme, niin me kieltäisimme kaiken parhaimman itsessämme. Sitä me emme voi tehdä. Sentakia me olemme siinä asemassa, että me emme voi muuta tehdä kuin taistella tämän lain puolesta, sen kanssa kaatua tai voittaa.

Ed. Niukkanen: Minun täytyy yhtyä siihen käsitykseen, jonka edellinen puhuja puheensa alussa lausui, nimittäin, että asia on sen luontoinen, että olisi syytä saada tietää siinä myöskin hallituksen ja varsinkin asianomaisen ammattiministerin ja ammattihallituksen päällikön kanta, mutta valitettavasti ei tähän saakka ole vielä sitä tilaisuutta eduskunnalle suotu.

Tarkastellessa maatalousvaliokunnan mietintöön liittyvien vastalauseiden y. m. sen vastustuskirjallisuuden valossa, jonka vastustuspuolueet tässä asiassa viime keväästä lähtien ovat julkaisseet, niitä perusteita, joilla tässä eduskunnassamme nyt muodostuva kokoomus: kommunistit, kokoomuspuolue ja ruotsalaiset perustelevat sitä kantaansa, joka tarkoittaa Lex Kallion tappamista, täytyy ehdottomasti, niinkuin täällä jo on osaltaan osoitettu, tulla siihen tulokseen, että perustelut tälle menettelylle ovat verrattain köykäiset. Mitä ensinnäkin tulee vastalauseeseen n:o 1, kommunistien allekirjoittamaan, pistää siinä erikoisesti silmään, paitsi epäasiallisuutta niiden väitteiden ristiriitaisuus, joilla kommunistit koettavat siinä esiintyvää maailmanlopun kantaansa puolustaa. Siinä kadehditaan sitä, että syömäviljan, siis maataloustuotteen hinta, on noussut ja maakapitalistit eli maanviljelijät rikastuvat. Sen jälkeen kirjoitetaan: Uutisviljelykseen uhratut kustannukset nousevat siksi korkeiksi, ettei niitä varsinkaan takamailla makseta ja että olisi nyt jo aika siis saada sellainen maareformi, että maanraivaajain työn tulokset saataisiin taa-tusti turvatuiksi; ja edellinen: tilattomat ovat joutuneet kaikkein onnettomimpaan asemaan yhteiskunnassa. Maatyöväestön palkat pysyvät pieninä, maakapitalistien ja maanviljelijäin rikastuessa työläiset ovat joutuneet entistä köyhemmiksi, että vastalauseen kirjoittajat eivät voi pitää oikeana sitä, että heikommat pakotetaan uhraamaan työvoimansa toisten hyväksi, koska ovat heidän etujensa ajajia j. n. e. Mutta siitä huolimatta tahdotaan vastustaa toimenpidettä, joka juuri tarkoittaa tilaisuuden val-

mistamista niille onnettomaan asemaan joutuneille maatyöläisille päästä kadehditun itsenäisen maanviljelijän asemaan. Kun me otamme huomioon sen seikan, että meidän kaikkien valitsijain, olivatpa ne sitten porvareita taikka luokkatietoisia kommunisteja, vakava pyrkimys samoin kuin meidän itse kunkin, on koota tätä maallista maa-eli muuta kapitaalia, tulla siis, vaikka pikkukapitalistiksi ja että tämän nykyisen kapitalistisen valtion perusedellytyksiä, niinkuin täällä jo on huomautettu, me emme nyt ole tilaisuudessa muuttamaan ja siis sillä lailla, niinkuin vastalauseen kirjoittajat näkyvät ajattelevan tekemään proletaareista kapitalisteja, niin tämän tosiseikan valossa, samoin, kun otamme vielä huomioon sen että ne, jotka Lex Kalliota kannattavat, tietysti vastaisuudessaakin olisivat valmiit tekemään kaikkensa, että todellakin täten syntyvät viljelijät pääsisivät jaloilensa, niin tämän kaiken valossa täytyy niitä perusteita, joilla kommunistit tässä kantaansa puolustavat, tulla siihen tulokseen, että todennäköisesti herrat kommunistit eivät olekaan täällä niiden tilattomien maatyöläisten ja loisien asialla, joiden äänillä suurin osa heistä on tänne tullut.

Huomattavalta osalta ja pääkohdissaan verrattain samoilla motiiveilla, kuin edellisessä puolustavat myöskin toisen vastalauseen kirjoittajat, kokoomuslaiset, lakia vastustavaa kantaansa. Väitteet, että ne keinot, ja se tapa, jolla asutusta tahdotaan tässä laissa edistää, että tällä lailla syntyneiden pienviljelmien haltijat joutuisivat todennäköisesti mitkiksi ajoiksi maatalousköyhälistön joukkoon ja että lain ulkonainen muoto ei ole tyydyttävä, ovat aivan yhtä yleisluontoisia ja samoja kuin kommunistienkin väitteet, samoin myöskin väitteet sellaiset kuin että laki ei ole aivan täydellisessä sopuinnussa nykyään voimassaolevan aivan toisia tarkoituksia varten säädetyn pakkolunastuslain kanssa, samoin kuin että jos olisi hyvää tahtoa niin maata sitä tarvitseville voitaisiin aivan riittävästi hankkia, tarvitsematta turvautua juuri ollenkaan pakkotoimenpiteisiin j. n. e., ne ovat minun käsittääkseni tähän kysymyksessäolevaan asiaan verraten niin keksittyä jaarittelua että niiden kumoaminen ei maksa vaivaa.

Merkittävimpänä ja samalla minun nähdäkseni uutena väitteenä esitetään vastalauseessa se ajatus että ehdotuksenmukaisen lain nojalla syntyvät uutisviljelmät eivät

kymmeniin vuosiin tulisi missään sanottavassa määrässä lisäämään maatalouden tuottoa. Kun tällä lailla, jota minun käsittääkseni kokoomus juuri pahiten pelkääkin, tultaisiin kymmenille tuhansille maattomille lohkaistamaan maatila ennestään aivan viljelemättömistä tai aivan rappiolla olevista viljellyistä maista, ja kun laki nimenomaan edellyttää että täten viljelijöille luovutettu maa on myös järkipäisesti viljeltävä, pyydän minä kysyä, minkä takia tämä kenties satojatuhansia hehtaareja käsittävä täten viljelykseen otettava maa ei mitenkään lisäisi maatalouden tuottoa. Luuleeko kokoomus että maa, jos se tällä lailla siirretään toiselta omistajalta toiselle, muuttuu jollain lailla kirotuksi, niin ettei se mitään enää sen jälkeen kasva? Tätä minä en kumminkaan uskoisi tämän lain vaikuttavan, siitä huolimatta, että kokoomus onkin käyttänyt tätä lakia niin siivottoman valheellisen agitatsionin välikappaleena.

Mitä sitten tulee siihen väitteeseen että laki asettaisi entiset maanomistajat, joita se koskee, sellaiseen epävarmuuden tilaan että tämä epävarmuus lamauttaisi heidän toimintaansa maataloustuottajina, niin tähän sen lisäksi, mitä täällä jo ed. Hahl ja Linna tästä asiasta ovat yksitviskohtaisemmin puhuneet, tarvinnee vieläkin huomauttaa että, jos maakysymystä tahdotaan todellakin jollain lailla järjestää, niin siitä nyt kummin voi olla varma, että tehköön tämän lain kuka tahansa, tässä suhteessa ei sitä voida saada juuri selvemmäksi ja pitemmälle määriteltäviksi kuin on juuri Lex Kallio. Tässä laissahan on yli kaksi palstaa pitkä pykälä yksinomaan sitä varten, jossa määritellään, mihin ja millaiseen maahan ei saa ollenkaan koskea. Ja minä rohkenen väittää, että, vaikkapa kokoomus vilpittömässä mielessä, harjoittamatta mitään tahallista väärinnäkemistä, lukee vaikkapa tämän yhden pykälän niin täytyy sen tulla vakuutetuksi että tämä on pikemminkin maanviljelijäin rauhoituslaki. Tässä suhteessa niitä suunnitelmia, joita kokoomus maakysymyksen järjestämiseksi viimeinkin on tullut panna neeksi paperille, ei voida edes verrata Lex Kallioon, kuten täällä m. m. ed. Linna osoitti (Ed. Hakila: Ei niitä käännytetä, turhaa vaivaa!) Ei tiedä.

Siirtykäämme tarkastamaan sitten tämän lain vastustajain tekemäin ehdotusten valossa, mitkä sitten olisivat ne keinot ja se oikea tapa, jolla he tahtoisivat korvata to-

dennäköisesti tänään täällä kaatamansa Lex Kallion ja järjestää maakysymyksen, joka, kuten täällä useissa lausunnoissa tilaston valossa on osotettu, on muodostunut meidän maassamme niin polttavaksi, ettei sen järjestämistä enää voida kovin pitkälle lykätä.

Mietintöön liittyvä kokoomuksen samoin kuin ruotsalaisten vastalause ei anna tähän mitään valaistusta. Herroilla Peltosella, Nybergillä ja Pojanluomalla on aivan negatiivista laatua oleva ohjelma, johon tietysti ruotsalaiset mielihyvällä yhtyvät. Vastauksen tähän lähivuosien tärkeimpään kysymykseemme antaa siis vain kommunistien vastalause ja kokoomuspuolueen eduskunnalle jättämä n. s. positiivinen ohjelma asutuskysymyksen ratkaisemiseksi. Edellinen joka kuuluu: „Suurille maaomaisuuksille on asetettava ankara asteittain kohoava vero” ja jonka ed. Kaarne tämän lain lähetekeskustelussa täällä lähemmin määritteli on epäilemättä vaikutuksiltaan sanon tehokas ja suoraviivainen. Se epäilemättä tietäisi sitä, että suuresta osasta entisiä maanomistajia ensimmäisten vuosien kuluessa sen voimaantulon jälkeen, ennenkuin nämä maanomistajat mitenkään ehtisivät luovuttaa käsistensä pois hallitsemiansa maita, tulisi tämän veron vaikutuksesta täydellisiä proletäärejä. Mutta se, että se on näin suoraviivainen, tekeekin juuri sen, että siitä, vaikka tämä verotusperiaate muuten hyväksyttäisiinkin, on minun käsittääkseni mahdotonta saada positiivisin tuloksiin johtavaa pohjaa asutuskysymyksen ratkaisulle, koska se soniaksensa tämän porvarillisen yhteiskunnan nuihteisiin vaatisi niin suurta justeerausta, että tekijäkään luultavasti ei tuntisi sitä enää omaksensa eikä sitä hyväksyisi, joten me emme siis sillä pohjalla voi tässä asiassa päästä eteenpäin.

Kokoomuspuolueen ohjelma lähtee samasta periaatteesta kuin edellinen. Siinä myös ehdotetaan, että viljelyskelpoista viljelemättöntä maata verottamalla pakotettaisiin maanomistajat luovuttamaan maata asutustarkoituksiin. Ero kommunistien ehdotukseen nähden on pääasiassa siinä, että siinä ei verotettaisi ollenkaan metsämaita, säästäen se siis erikoisesti puutavaravhtiötä, kuten täällä eräissä lausunnoissa lähemmin on osotettu, ja että maanomistajiin ei käytäisi käsiksi yleensä niin ruhtosti kuin kommunistit tarkoittavat. Se, kun huomioon otetaan että ehdo-

tuksen mukaan veroa voitaisiin aina sikäli kiristää, kuin maata ja tietysti myös rahojen tarvitaan, tietäisi siis maanviljelijäin näännytämistä hiljalleen sille taloudelliselle asteelle, että he taloudellisesti sekä henkisesti olisivat valmiit luovuttamaan maan pois käsistensä asutustarkoituksiin. Tämä keino on tietysti kokoomuspuolueelle ominaisella ovelalla ja viekkaalla tavalla suunniteltu ja puolensahan sillä on epäilemättä tällaisellakin diplomatialla. Mutta kun ottaa huomioon, sen tuskallisen aseman, sen epävarmuuden tilan, johon maanomistajat täten ilman syytensä asetettaisiin, niin kyllä minun ainakin, maanviljelijäin edustajana täytyy asettua sille kannalle, että se jo yksistään tämän takia on asutuskysymyksen ratkaisun pohjaksi yhtä mahdollon kuin kommunistien ehdotus.

Tässä kokoomuksen lexissä Lex Kalliota vastustettaessa on erikoisesti painostettu sitä, että Lex Kallio muka siirtäisi kysymyksesssäolevasta reformista johtuvat rasitukset yksistään maanomistajain kannettaviksi. Tämäkään väite tietysti ei ole totta. Lex Kalliohan tietää, että maanviljelijäin olisi luovutettava maata käyväällä hinnalla, sikäli kuin se ei ole 5 vuoden keskihintaa korkeampi, ja että hinta voidaan, jos valtiolla rahavaroja on, suorittaa myös rahassa yhtä hyvin kuin obligatsioneissa. Samoin, kuin me otamme huomioon, että sen tarkoituksena on varata tilaisuus kenties yli 100,000:lle maattomalle päästä oman maatalouden harjoittajiksi, sen toimeenpano tietysti tietää huomattavia rahallisia uhrauksia koko valtiolta sellaisenaan, eikä siis yksistään uhrauksia maanviljelijöiltä, varsinkaan kun siihen ei liity mitään uutta maanviljelijöitä koskevaa erikoisverotusta. Tämä kokoomuksen positiivinen ehdotus lähtee taasen siitä, että asutustoiminnassa tarvittavat varat ja kentiespä joukon muita varoja, kentiespä myös osa niistäkin summista, joita tarvitaan valtion budjetin täytteeksi senvuoksi että sillä taholla on suunniteltu osakeyhtiöiltä lievennettäväksi verotusta, otettaisiin yksistään maanviljelijöiltä heille säädettävällä uudella erikoisverolla ja että vasta senjälkeen kuin he täten verotuksen alla hiljalleen näännytettäisiin, että vasta senjälkeen heiltä otettaisiin maat Lex Kallion edellyttämällä tavalla. Positiivinen ohjelmahan nimittäin paitsi

että se joskin peitetyssä muodossa hyväksyy Lex (Kalliossa olevan) pakkolunastusperiaatteenkin, täydellisesti hyväksyy siinä ehdotetun lunastushinnan. Rahasuoritus koskevassa kohdassa se kyllä käyttää toisenlaista kieltä kuin Lex Kallio, kun se nimittäin sanoo: „Olisi lunastushinnan suorittaminen mikäli suinkin mahdollista tapahtuva rahassa”. Mutta kun me nyt tiedämme, mitä sanat „mikäli mahdollista” kokoomuspuolueen ohjelmassa merkitsevät, niin me olemme kyllä täysin selvillä siitä, ettei siinä tarkoitettu hinta ole suinkaan maanviljelijöille edullisempi kuin Lex Kallion hinta — päinvastoin.

Me, jotka olemme asettuneet kannattamaan tätä nyt kysymyksesssäolevaa lakia, me vaadimme, että menetellään sentään toki rehellisellä tavalla maanviljelijöitä kohtaan. Me tahdomme kannattaa sellaista lakia, joka täsmällisesti määrää, millä ehdoilla ja minkä maan maanviljelijä on velvollinen asutustarkoituksiin luovuttamaan ja minkä hän saa itse pitää ja vapaasti viljellä. Me emme tahdo kullakaan tällaisia kieroja, epärehellisiä teitä. Ja jos te herrat kokoomuslaiset, samoin kuin herrat kommunistit tämän tosiasian huomioon otatte, samoin kuin sen, että siitä huolimatta, vaikkakin teidän tienne monessa tärkeässä asiassa näyttävät yhtyvän, te ette sittenkään ilman meitä pysty säätämään minkäänlaista lakia, niin teidän, kun te kerran kummaltakin taholta sanotte harrastavanne tämän suuren tärkeän kysymyksen järjestämistä, on minun käsittääkseni siitäkin huolimatta, että se kenties tuntuukin vaikealta, viisainta yhtyä nyt tällä kertaa meihin ja hyväksyä tämä kysymyksesssäoleva laki.

Ed. Lohi: Luovun.

Ed. Valkeama: Täällä edustajat Wuolijoki ja Hahl lausuiivat puheenvuoroissaan, että onhan sitä ennenkin raivattu viljelemättömiä maita, vaikka ei ole miehillä ollut kuin kuokka ja jauhopussi. Minä haluaisin tähän lisätä, että on viljelykselle raivattu maita silloinkin, kun ei ollut vielä kuokkaa eikä jauhopussiakaan. On oltu siinäkin asemassa. Mutta on otettava huomioon, että taloudellinen kehitys on kuljettanut meidät kokonaan toiseen kohtaan, missä oltiin silloin, jolloin riitti varoiksi kuokka ja jauhopussi lähteäkseen uutisvil-

jelystä raivaamaan. Silloin kun ensiksi on uutisviljelyksiä meidänkin maassa raivattu saatiin puut metsästä rakennuksiin, jos ei muuten, niin talkoolla niitä ajettiin, ja rakennettiin rakennuksia samoin j. n. e. Oli siis helppo saada huoneet. Eivät olleet rahantarpeet niin suuret, kuin ne ovat tänä päivänä. Tultiin juttuun kotona tehdyllä saralla, veralla, jos muullakin. Mutta nyt sivistyselämää on tunkeutunut sentään jo siinä määrässä maaseudullekin, että maamieskään ei tyydy enkä varsin alhaiseen elämätasoon. Se vaatii tänä päivänä jo kirjallisuutta, se vaatii jo vähän siistimpiä vaatteita, vaatii yhtä ja toista ja tämä tekee sen, että hänen on vaikeampi nykyään päästä siellä alkuun kuin oli ennen. Siis siltä pohjalta ei meidän ole lähdeittävä ratkaisemaan maatalouskysymystä, mitenkä on ennen alkuun päästy. On lähdeittävä ratkaisemaan siltä kannalta, mitenkä voidaan nykyään luoda uutisviljelijälle sellaiset olot, että se voi siellä viihtyä ja että se voi tulla siellä toimeen. Siltä pohjalta on ratkaistava. Niin syväälle on tässä kysymyksessä käytävä, että joka-ainoa uutisviljelijä saa takuut siitä, että leipä riittää. Mutta tarkastellessani nyt kyseessä olevaa Lex Kalliota, olen saanut itselleni sellaisen johtopäätöksen, että alkuunkin se laki on lähentynyt puoluepoliittisista harrastuksista, pikemmin kuin tosiharrastuksesta saada maata maattomille. Tämän johtopäätökseni olen tehnyt sen perusteella, että olen neulan kanssa yrittänyt sieltä hakea kohtia, jotka johtaisivat käytännöllisiin tuloksiin. Mutta sellaista kohtaa en ole sieltä löytänyt. Sitävastoin olen löytänyt siinä laissa hyvää harrastusta maan asutukselle, mutta harrastusta vain hengessä eikä tosikäytännössä. Siinä on minun mielestäni 80 %, 85:kin %, maalaisliittolaisten hengessä harrastamaa maan asutusta, 5 % edistysmielistä ja loppu kokoomukselaista. (Ed. Hakkila: Ei sitä ole ollenkaan.) On siinä sitäkin. — Ja niinpä onkin laista muodostunut sellainen, että sillä ei ole tosi-merkitystä maattomaan väestöön nähden.

Mutta eräässä suhteessa on tällä lailla ollut hyväkin tarkoitus, hyväkin merkitys. Se on ollut verrattain hyvä poliittinen nuotta etupäässä maalaisliitolle viime vuosina. Ja sitä se saattaa olla vielä edelleen-

kin, jos nimittäin hyväksytään tämä laki, itsetiedottomain ja maatahaluavain keskuudessa, niin kauan kunnes laki on itse puhunut puolestaan käytännöllisesti. Sen jälkeen kuin tämä laki on puhunut itse puolestaan käytännöllisesti, ei sillä tee mitään enään poliittiseksi nuotaksikaan (Ed. Hakkila: Kudotaan uusi.).

Silmäni on pistänyt tuossa mainitsemassani laissa 3 §:n 1 momentin ensimmäisen kohta. Siinä jo heti tahdotaan sulkea tämän lain ulkopuolelle valtavat joukot maattomia ihmisiä kansalaisluottamuksensa perusteella. Siinä edellytetään, että jos henkilö on syyistä tai toisesta kahdesti tuomittu niin, että on menettänyt kansalaisluottamuksensa, ei hän saa maata tämän lain perusteella. Tässä tietystikin on pidetty silmällä etupäässä niitä poliittisia vankeja, joita on viime vuosien aikana niin paljon tullut ja jotka ovat tulleet tuomituiksi kahdestikin, niin että ovat menettäneet kansalaisluottamuksensa. En tahdo sanoa niinkään, että tahdotaan tässä kohden kiertää sellaisiakaan, jotka ovat tosirikollisia. Tietysti nekin asetetaan samaan suhteeseen. Mutta oli kuinka oli, niin sitenkään minä en tätä kohtaa hyväksy. Jos ihminen on syyistä tai toisesta tehnyt rikoksen, useasti on siihen tekoon vaikuttanut yhteiskunnan rikos yksilöä kohtaan, niin häntä ei pitäisi rangaista siten, että jätetään tämänkin lain ulkopuolelle, jätetään kokonaan yhteiskunnallista hoivaa vaille. Minä lähdän siltä kannalta, että langennuttakin pitää nostaa, mutta ei polkea. Jos me otamme esimerkin, vaikkapa kieltolain. Jos niin tehtäisiin, kuten täällä on jo esitetty, että kumottaisiin kieltolaki, avattaisiin viinakaupat täällä houkuttelemaan heikompia ja vahvaluontoisiakin miehiä jos naisiakin, niin me olisimme yhteiskunnan taholta asettaneet tuolle yksilölle pyydyksen, joka pyydys on hänet johtanut rikoksen teille. Tämänluontoisia rikoksia on äärettömän paljon yhteiskunnalla olemassa eri yksilöihin nähden. Voidaan kyllä toiselta puolel väittää, että mutta nythän kieltolaki itse johtaa rikoksiin itseään vastaan. Mutta ne ovat toisenluontoisia, ne ovat enemmän yksilöluontoisia, useastikin johtuvat alhaisista vaistoista mutta eivät mistään pakottavista syistä. Levättömyys, nälkä, työttömyys, kaikki tällaiset seikat

ovat yhteiskunnallisia syitä ja ne johtavat rikoksiin. Ja siksi ei heitä olisi jätettävä yhteiskunnallisen hoivan ulkopuolelle.

Edelleen mainitsemani pykälän toisessa kohdassa tahdotaan vaikeuttaa niiden maansaantia tämän lain nojalla, joilla ennestään jo vähän sitä on. Tosin toisessa kohdassa myöhemmin tehdään heille oikeuttakin mutta vain ehdoilla, ehdoilla sellaisilla, että jos on se entinen maatilkku järkiperaisessä viljelyksessä, niin sitten on oikeutettu saamaan lisää maata. Mutta ei ole otettu sitä huomioon, että juuri useasti onkin se maan vähyyys syynä siihen, ettei ole järkiperaisessa viljelyksessä se entinen maatilkku. Kun on pikkuisen maata, pikkuisen peltoa, ei voi pitää hevosta edes ilman hevosta on vaikea saada edes jo muokkauksen puolesta maata kuntoon. Pieneltä maalta ei saada myöskään leipää perheelle riittävästi. Tämän vuoksi täytyy miehen jopa naisenkin olla ansaitsemassa useasti ulkopitäjissä leipää. Milloin heillä on ollut aikaa tuo pikku maansa saada järkiperaiseen viljelykseen? Mutta jos he saisivat enemmän maata itsellensä, voisivat he pitää hevosen, saada enemmän karjaa, saisivat karjasta pieniä rahatuloja, voisivat kiristää itsellensä enemmän aikaa maansa järkiperaiselle muokkaukselle. Mielestäni olisi tässä kohdassa voinut yhtä helposti menetellä niin, että olisi sallittu kaikille tämän lain sallima määrä maata, joilla ei sitä ennestään niin paljon ole, ilman ehdoitta, olisi paljon paremmin se sattunut oikeaan.

Sitten 4 §:ssä tahdotaan tehdä tämä laki tehottomaksi suurmaaomaisuuksiin nähden. Esimerkiksi Oulun läänin eteläisessä piirissä minun tietääkseni ei ole niin suuria tiloja, joihin tämän lain kynnet pystyisivät, kuin aniharvoissa paikoissa jossakin syrjäseuduilla. Mutta jos 4 §:n kynnet vielä jossain määrässä ulottuisivatkin, siten on tahdottu heittää 5 § jo tueksi sille suurmaanomistajalle.

3 luvun 17 §:n jossakin kohdassa, en muista missä kohdassa, puhutaan luovutushinnan koroista. Siinä sanotaan, että mies, joka saa itsellensä viljelystilan, on maksava siitä lunastushinnasta 7 % korkoa vuosittain ja 4 % langetetaan maksamattoman pääoman korolle ja lopulla kuuletetaan velkaa. Ajatellaanpas, että mies lähtee nyt ostamaan maata, ostaa sen alim-

man määrän, mitä tämä kyseessäoleva laki sallii, noin 40 ha. Varmastikin täytyy maksaa hehtaarista 1,000 markkaa, sen alle ei saada sellaista maata, joka olisi viljelyskelpoista ja missä olisi kunnollista kasvavaa metsämaata. Siis hänelle tulee ensiksi velkaa 40,000. Sen korko tekee vuodessa 2,800. Nyt kun hän rupeaa rakentamaan siihen, hommaa viljelysvälineitä, viljelyskalustoa, vähän karjaa j. n. e. — se on pieni arvio — lasku taaskin 40,000. Tämän täytyy myöskin saada luotolla, tämän toisen 40,000. Siitä menee korkoa. Sitä lainaa ei tahdota saadakaan enää 7 %:lla. Siihen tarvitaan 8, 9 jopa 10:kin prosenttia. Mutta olettakamme, että se viimeinenkin laina saadaan 7 %:n korolla. Nyt tulee korkomenoja vuodessa jo noin 5,600 markkaa. Siihen nakataan lisäksi vuotuiset välittömät verot, jotka tekevät varmastikin 1,000 markkaa. Siis näin karttuu menoja noin 6,600 markkaa vuosittain. Mistä ottaa uutisviljelijä tällaiset rahat? Hänellä ei ensi vuosina riitä leipääkään siitä uutisviljelyksestä. Hänen täytyy hankkia lisää leipää ulkoa. Mikäli hänellä on karjantuotteita, niillä rahoilla hänen täytyy ostaa yhtä ja toista, kahvia ja sokeria, mitä milloinkin. Sekin on tullut välttämättömäksi nautintoaineeksi tämän päivän ihmiselle. Pankissa ei häntä tunneta muulloin kuin silloin, kun hän menee maksamaan velkansa korkoja. Ympäristöltä ei saa luottoa, koska ympäristöllä olevat ovat useassa tapauksessa, tällä kertaa ainakin, luoton tarpeessa. Näin esiintyy sellaisia vaikeuksia, jotka nujertavat tuon uutisviljelijän yrityksen hyvin piekeen, ja edelleen asumaton maakamara jää asumatta.

Minun mielestäni porvarillisen järjestelmän vallitessakin voitaisiin päästä pitemmälle seuraavalla menettelytavalla, jos annettaisiin tuolle miehelle, mikä uskaltaa uhmata korkeakin vastaan, se maankamara ilmaiseksi ja sen lisäksi jonkun kymmenentuhannen markan helppokorkoinen laina, vapautettaisiin veroista viideksi vuodeksi vähintään. Silloin hänelle astuisi jo mahdollisuuksia alkaa siellä elämä, jos todellakin miehessä löytyisi terästä. Mutta näin pitkälle, tämänkään verran syvälle käyppiä uudistuksia ei meidän porvaristomme näytä olevan kovinkaan suotuista antamaan, vaikka en minä luota siihen.

että vielä tälläkään uudistuksella lopullisesti olisi maan asuttamiskysymys saatu pois päiväjärjestyksestä. Mutta se merkitsi jo kuitenkin reippaankin kukon askelta eteenpäin oikeaan suuntaan. Lopullisesti minä uskon tämän maatalouskysymyksen tulevan ratkaistuksi vasta silloin, kun työväenluokka, siihen luettuna henkisen työn tekijät niinkuin ruumiillisen työn tekijätkin, itse kirjoittavat maan asutustulain. Silloin minä uskon vasta lopullisesti jäävän pitkiksi ajoiksi pois päiväjärjestyksestä maatalouskysymyksen, mutta ei sittenkään ikipäiviksi. Siitä ei suinkaan olekaan kysymys laisinkaan, taikka me emme tahdo sanoa etteikö nyt kyseessä olevan luontoisen lain välttämättömyys olisi suuri, sen tarve on suuri, se on ehdoton totuus vaikka täällä äärimmäisen oikeiston taholta on väitetty, että ei se ole suuri ollenkaan. Meillä on 1920 tilaston mukaan maalaisväestöä 2,807,373. Ne ovat ruokakuntiin laskettuina 568,000 ja tästä 568,000:sta on omia viljelmää 221,000:lla, noin 39 %. Mutta tässä 221,000:ssa omia viljelmää omistavassa joukossa on ainakin 60,000 sellaista, joilla on maata alle puolen hehtaarin ja vähän päälle. Sitten siinä on vielä sellaisia, joilla on alle 5 hehtaarin ja viidestä hehtaarista ylitse. Nämä ovat siis kaikki sellaisia vielä jotka tarvitsisivat lisää maata. 90,000 vuokratilajelmää, heilläkään ei ole tarpeellista määrää maata monellakaan, mutta näiden numeroiden lisäksi on vielä 257,000 perhettä, joilla ei ole maata ollenkaan. Täällä on vähennetty näitä lukuja, on sanottu noin 200,000 ja sillä tavalla, mutta niitä on 257,000, sanon sen uudestaan, se tekee 45 %. Se on luku tuo viimeinen, josta mainitsin jo sellainen, että se todistaa itsestään sen seikan, että maata tarvitsisi todenteolla saada maattomille, että jonkunlaista syvemmälle-ikäypää lakia tässä asiassa tämänkin järjestelmän vallitessa tarvittaisiin.

Mutta paremmaksi ei tule mieli, jos heittää silmäyksen siihenkin puoleen, miten meidän maantuotto on lisääntynyt viime vuosikymmenien aikana. Sillä väliajalla, noin 1906—1910:een tuotettiin meillä ruukia noin 96 kiloa henkilöä kohti, sitten 1919 ainoastaan enää 66 kiloa. Sama juttu on tapahtunut ohraan, kauraan ja perunoihin nähden, siinä on tapahtunut vähennystä. Rehun viljelys, juurikasviljelys ja kaikki

muu ei ole noussut siinä mittamäärässä, missä mittamäärässä on lisääntynyt kansa, se osoittaa huonoonpäin menoa ja on luonnollista kun noin paljon kuin edellä mainitsin, on miehiä, joilla ei ole maata, mutta asuvat maalla ja joilla olisi voimakkaat käsivarret muokata maata, mutta meidän porvaristomme ei tohdi niille antaa sitä, ne uskaltavat vaan laatia tällaisia ilmassa liikkuvia lakeja, mutta ei sellaisia, joilla olisi todellinen maaperä jalkain alla.

Sitten myöskin epäselvyyttä tässä laissa on olemassa. Se ei kai nyt olisi pätevä, jos minä sanoisin, että siinä on epäselvyyttä, joka en ole käynyt munta kuin työn koulua, mutta kun kokoomuspuolueen vastalauseessa näkyy myös olevan selitetty, että se on epäselvä ja sitä puoluetta on väitetty sanomalehdissä kykypuolueeksi ja ei suinkaan turhaan, niin se jo todentaa, että siinä on epäselvyyttä. Samaten maatalousvaliokunnassa lausui eräs henkilö, joka ei myöskään ole suinkaan mikään papapuukko, että hänelle se on ollut epäselvä ja hän on luettanut sitä, minä en muista oliko se joku professori tai joku lainoppinut, mutta siltäkin meni 6 päivää sitä tutkiessa, mutta ei saanut selvää ennenkuin 7 yönä vasta, niin on luonnollista minun mielestäni, että siinä on epäselvyyttä olemassa. Niinikään kokoomuspuolue näkyy valittavan täällä vastalauseessaan, että se todellakin loukkaa sitä niin vanhaa ja pyhää yksityisomistusoikeuden periaatetta. Ja lie tuossa hieman perää, kyllä se loukkaa sitä vähän, ainakin sen verran kuin konttorineitosen kynnen mustonen on, ja tämän loukkauksen minä luen maalaisliiton kunniaksi, mutta samalla tahtoisin sanoa kokoomuspuolueelle että kyllä teidän nyt sen verran täytyisi kärsiä omistusoikeuden loukkaamista, kun satoja tuhansia on, joilla ei ole mitään omistettavaa. Kyllä tämän asian edestä täytyisi kärsiä tämän verran, sillä oikeus elää, oikeus saada työtä edes, se täytyy olla kaikille ihmisille taattu, mutta teidän politiikkanne mukaan ei taata yksilön oikeutta edes työhön eikä mahdollisuutta elämään millään tavalla. Te vain ihmettelette sitä kun on näin asiat, että on paljon ihmisiä, jotka eivät rakasta isänmaataan, kapinoivat, ovat bolshevikkejä, ovat kommunisteja; voiko ihminen rakastaa maata joka ei tarjoa sille muuta kuin nälkää, voiko ihmiselle olla isänmaa

rakas, sellainen, joka ei tarjoa sille kapan alaakaan sitä, vaikka sitä haluaisi, vaikka henkilö tahtois nähdä, että korvet lainehtisivat viljaa. On luonnollinen asia, ettei voi tuntea isänmaanrakkautta. Siis ne valitukset mitä te teette puoleltanne, ne johtuvat teidän omasta typerästä poliitikastanne eikä se johdu ollenkaan siitä vasemmistosta mihinkä täällä aina hyvin mulkoilemalla katsotaan. Loppuvoiteluni minä annan kumminkin tälle laille sitten hellävaroen kun lippuni tuohon maljakkoon panen.

Maatalousministeri Elfving: Koska esilläoleva lakiehdotus ei ole nykyisen hallituksen aloitteesta syntynyt eikä hallituksella muutenkaan ole ollut aihetta ottaa asiaa käsiteltäväkseen ja määrätä kantansa siihen, ei hallitus tässä tilaisuudessa katso kokonaisuudessaan voivansa antaa vastausta tehtyyn tiedusteluun. Kun kuitenkin on nimenomaan käännytty maatalousministerin puoleen erikoisesti asutushallituksen päällikkönä, pyydän seuraavassa saada suurin piirtein selvitetä omaa kantaani asiassa.

Koko sen ajan, joka on kulunut siitä, kun Suomi sai nykyisen kansaneduskuntalaitoksensa, on kysymys sellaisten maanomistusolojen aikaansaamisesta maassamme, jotka tekevät mahdolliseksi valtakunnan laajojen viljelyskelpoisten maiden tarjoamien luonnonrikkauksien edullisimman käytön, ollut laajan mielenkiinnon esineenä ja odottanut onnellista ratkaisuaan. Tämän taloudellisen puolen ohella, joka jo sellaisenaankin vaatisi päiväjärjestykseen ottamista, kaukonäköisten taloudellisten laskelmain perusteella, on asialla myöskin perin tärkeä yhteiskunnallinen puoli, nimittäin maansaannin itsenäisen, maatalouden harjoittamisen ja maalla asumisen mahdolliseksi tekeminen siihen halukkaille ja kykeneville tilattoman väestön aineksille. Tähän liittyy tarve poistaa tilattoman maalaisväestön keskuudessa vallitseva yleinen tyytymättömyys oleviin oloihin. Kuten enemmän asukasluku on lisääntynyt, kuta lukuisammaksi tilaton maalaisväestö suhteessa itsenäisestä maataloudesta toimeentulonsa saavaan väestöosaan on tullut, sitä räikeämpi epäkohta, suurempi tyytymättömyys on ollut havaittavissa ja sitä voimak-

kaammaksi on myös käynyt vaatimus, että maassamme olevat viljelyskelpoiset maat on saatava asutukseen. Sellaisessa maassa kuin Suomi, jossa tilattoman maalaisväestön lukumäärä on suuri ja joka tapauksessa huomattavasti suurempi kuin läntisissä naapurimaissamme on luonnollinen se vaatimus, että meikäläiset laajat vielä viljelemättömät viljelyskelpoiset maat on käytettävä viljelykseen tarvittaessa asutustoiminnan avulla. Ja tämä sitäkin suuremmalla syyllä, koska tällainen käyttö on mahdollinen ilman sanottavaa haittaa niille maatalousyksiköille, tiloille, joissa maataloudellinen tuotantomme nykyään tapahtuu. Luonteeltaan, kuten sanottu, taloudellinen kysymys on asutuskysymys, osaksi taloudellisena, osaksi yhteiskunnallisena kysymyksenä jo parisenkymmentä vuotta antanut aihetta erimielisyyteen. Kallisarvoinen aika, jolloin maata oli saatavissa erinomaisen halvoista hinnoista vapaassa kaupassa on ollut ja mennyt ja olemme nyt joutuneet tilanteeseen josta täytynee tunnustaa, ettei se voi jatkua vahinkoa maalemme tuottamatta. Maatalouteemme on saatava kiinnitetyksi vereksiä lisävoimia, jotta maamme elintarpeiden, ensi sijassa leipäviljan tarve saadaa omasta tuotannosta tyydytetyksi. Tällaisia vereksiä voimia on meillä runsaasti maanviljelijäkohteissa etenkin pienillä, mutta myös keski-suurilla tiloilla kasvavassa nuorisossa ja sen lisäksi vielä n. s. tilattomassa väestössä, joka on tähänastisessa asutustoiminnassa suurin piirtein osoittautunut hyväksi uutisasukasaineekseksi. Yllämainitun tarkoituksen lisäksi tarvitsemme asutustoimintaa helpoittamaan metsä- ja teollisuustyöläisille sekä maataloustyöläisille maansaantia maaseudulla oman kodin perustamiseksi omalle konnalle.

On väitetty siitä tilastosta, johon hallituksen esitys esilläolevassa asiassa perustuu, että se on vanhettunut ja että tämän lakiehdotuksen lopullinen ratkaisu olisi lykkättävä siksi, kunnes asutuksen nykyinen tila maassamme koko laajuudessaan on uudelleen selvitetty. Kieltämättä on tunnustettava, että tilastot vuosilta 1901 ja 1910 ovat vanhentuneita ja ettei yksistään niiden perusteella voida tehdä tässä suhteessa tarvittavia johtopäätöksiä. Tällainen selvitys ei mielestäni kuitenkaan ole tässä yhteydessä ehdottomasti välttämätön. Luu-

len nimittäin, että näillä valtiopäivillä samaten kuin kaikilla edellisilläkin vuodesta 1905 alkaen olevista kansanedustajista tuskin ainokaan on voinut jäädä tietämättömäksi siitä, että puheenalaisella alalla arveluttava epäkohta todella on laajassa määrin olemassa. Tämähän pitäisi kaikissa oloissa olla omansa haihduttamaan epäilykset voimakkaitten toimenpiteitten tarpeellisuudesta asutusasian hyväksi.

Esilläoleva lakiehdotus sisältää määräyksiä, joiden mukaan siinä tapauksessa, ettei riittävää asutusmaata voida saada valtion maasta, kirkollisvirkataloista tai vapaassa kaupassa, tällaista maata saadaan erinäisissä tapauksissa ja laissa määrätyllä tavalla pakkoluovuttaa yksityisomistuksessa olevasta maasta. Huomiota ei saa olla kiinnittämättä siihen seikkaan, että se sanamuoto, minkä lakiehdotus on lopullisessa käsittelyssä saanut eritoten mitä tulee kysymykseen siitä maasta, joka voi joutua pakkoluovutuksen alaiseksi, oleellisesti poikkeaa alkuperäisestä lakiehdotuksesta siinä muodossa, jossa suuri yleisö sen ensin tuli tuntemaan. Tällöin on etenkin huomattava, että tilan suuruudesta riippumatta ei saa pakkoluovuttaa viljeltyä maata eikä tilan taloudelle tarpeellisia laidun- tai hakamaita eikä myöskään maita, joilla kasvaa arvokasta metsää tai kalliita metsänistutuksia on tehty. Se maa, joka joutuisi pakkoluovutuksen alaiseksi on siis sellaista maata, joka ei ole tarpeellinen tilan maataloudelle sellaisena, kuin sitä nykyään harjoitetaan tai joka ei ole välttämätön erinäisiin muihin laissa lähemmin mainittuihin tarpeisiin. Lakia sovellettaessa on siis kysymyksessä pääasiallisesti vain viljelyskelpoisen maan sekä tarpeellisen kotitarpepuumetsämaan pakkoluovuttaminen ulkotiluksista ja ulkolohkoista, minkä ohella on erityisiä määräyksiä niiden tilojen laadusta, jotka ensimmäiseksi joutuvat pakkolunastuksen alaisiksi. Näinollen käynee vaikeaksi osoittaa, että meikälinen maataloustuotantomme tulisi kärsimään haittaa nyt suunnitellusta pakkoluovutuksesta. Päinvastoin on tunnustaminen, että saataisiin runsaasti uusia viljelmiä mailla, jotka nyt ovat viljelemättä, ja että maanomistajat pakkoluovutuksessa saisivat maan, joka ei nyt tuota sanottavaa korkoa, vaihdetuksi paikkakunnalla käyvästä kohtuullisesta hinnasta 7 % korkoa

kantaviin arvopapereihin. Koska sen ohella sekä rakennukset että arvokkaampi metsä osittain lunastetaan käteisellä täydestä arvosta ja osittain jää maanomistajalle, ei tässä suhteessa syntyne pahempia aiheita oikeutettuun tyytymättömyyteen.

Pakkolunastusmenettelyä vastaan maan hankkimisessa asutustarkoituksiin on meillä väitetty, että se kumoaa oikeusperiaatteet maassamme ja että omistusoikeuden pyhyys täten tulisi poljetuksi. Ei voitane kieltää, että pakkolunastus on toimenpide, jota pisimpään asti on vältettävä, mutta se ei suinkaan enemmän tässä tapauksessa kuin muussakaan lakiin perustuvassa pakkolunastuksessa tai veron tai omaisuuden pakollisessa otossa yleisiin tarpeisiin sisällä omistusoikeuden periaatteen kieltämistä. Päinvastoin koko se asutustoimintakin, jota varten tämä laki säädetään tulee perustumaan yksityiselle omistusoikeudelle.

Missä tällaisia näkökohtia ei ole otettu huomioon, on se johtanut moniin vaikeuksiin, mistä on tuoreitakin esimerkkejä olemassa. Saksassakin on kaikista periaatteista tässä suhteessa huolimatta niiden samojen miesten johdon alaisena, jotka tänä vuosisatana ovat olleet asutuspyrkimysten ja asutustyön etunenässä saatu aikaan asutuslaki, joka on rakennettu pakkolunastusmenettelylle.

Siihen kysymykseen vallitseeko meidän maassamme nykyään sellainen asiointi, että pakkolunastusmenettelyä maata asutustarkoituksiin hankittaessa voidaan pitää oikeutettuna, haluaisin omasta puolestani vastata myöntävästi. Pidän nimittäin niitä laiminlyöntejä, joihin yhteiskunta on tehnyt itsensä vikapääksi tässä asiassa niin suurina ja vakavalaatuina ja näistä laiminlyönneistä saatuja kokemuksia niin kalliisti ostettuina, ettemme menettele viisaasti, jos estämme ja vaikeutamme kehitystä, jota ilman mielestäni ei voida maassamme aikaansaada terveitä taloudellisia ja yhteiskunnallisia oloja.

Suuri merkitys tulee joka tapauksessa, olettamalla, että eduskunta hyväksyy esilläolevan lakiehdotuksen, olemaan sillä tavalla, jolla sitä käytäntöön sovelletaan. Olisi mitä tärkeintä, että kullakin paikkakunnalla työ olisi kokeneiden ja tehtävänsä kaikin puolin kykenevien henkilöiden käsissä, ja että valtion taholta tuleva valvonta

olisi mahdollisimman tehokas. Jos tarkastamme lakiehdotusta tässä suhteessa, on meidän valitettavasti toteaminen, että on menty liiallisuuksiin yleisten varojen sääntämisessä, minkä takia lakiin ei ole otettu määräyksiä sellaisten asutuselinten perustamisesta, jotka jo etukäteen olisivat taanneet yrityksen menestymisen. Lakiehdotuksen mukaan on kunnallisten asutuslautakuntain laadittava ne maahanhankkimissuunnitelmat, jotka ovat pakkolunastuksen pohjana ja asutushallituksen tulee asutuslautakuntain sille lähettämien suunnitelmien ja perustelujen nojalla vahvistaa nämä suunnitelmat. Tällaisesta ratkaisusta voi maanomistaja valittaa maanjako-oikeuteen, jossa asutuslautakunta edustaa valtion puhevaltaa. Lain 62 §:ssä säädetään tosin, että asutushallitus valvoo lautakuntien toimintaa asutustarkastajien välityksellä. Mutta itse asiassa täytyy tällaisen järjestelyn johtaa siihen, että pääasiallisin työ, maahanhankkimissuunnitelmien laatiminen niihin kuuluvine neuvotteluineen maanomistajain kanssa kuuluu asutuslautakunnille, koska ei voida vaatia, että asutustarkastajat ennättäisivät ohjata työtä yksityiskohtaisesti kussakin paikassa. On siis valitettavaa, ettei, vaikkakin useita muita asutushallituksen muutosehdotuksia on lakia lopullisesti muodostettaessa hyväksytty, ole otettu huomioon mainitun viraston ehdottamia asutustoimistoja, joitten palvelukseen oli ajateltu otettavaksi tarpeellinen määrä sekä lainopillisesti että teknillisesti sivistyneitä henkilöitä, joiden tehtävänä olisi yhdessä asutuslautakuntain kanssa laatia maahanhankkimissuunnitelmat. Mikään ei kuitenkaan estäne hallitusta ja eduskuntaa vastedes erikseen ottamasta harkittavaksi tätä puolta asiasta sekä tarpeen mukaan asettamaan käytettäväksi sellaisia apuvoimia, joita kysymyksessä oleva työ vaatii.

Ne määräykset lakiehdotuksessa, jotka koskevat asukkaan valintaa, ovat herättäneet melko suurta huomiota ja etenkin ruotsalaisella taholla vastustusta. Mikäli olen voinut havaita, on ruotsalaisella taholla ilmennyt pelko liioiteltua. On nimittäin huomattava, että uusien uutisasukkaiden valinnan suorittavat kunnan viranomaiset, jotka ruotsalaisissa seuduissa ovat ruotsinkieliset, ja että nimenomaan on säädetty annettavaksi etusija niille, joiden ko-

tipaikka on siinä kunnassa, mistä maata tulee hankittavaksi. Ei siis liene syytä siihen pelkoon, että ruotsalaisissa kunnissa tultaisiin asutustoiminnassa syrjäyttämään ruotsalaista kansallisuutta ja väestöä, ja joskin teoreettisesti voidaan ajatella mahdolliseksi, että suomenvoittoisten kuntien ruotsalaisissa osissa tällaista vaaraa olisi olemassa, niin sen vastapainona saatetaan esiintyä päinvastainen kehitys ruotsinvoittoisissa kunnissa. Välttääkseen tässä suhteessa ristiriitaisuuksien syntymistä kansallisuuskysymyksessä olisi ollut toivottavaa, että tässä huomautettu etujen vastakohta olisi lakisäännöksillä lopullisesti järjestetty. Kun kuitenkin näin ei ole tapahtunut, olisi mielestäni kysymys, jos vaikeuksia syntyy lain soveltamisessa, otettava uuden käsittelyn alaiseksi eduskunnassa ja järjestettävä molempia asiallisia tyydyttävällä tavalla.

Toivottavaa olisi ollut, että laissa selvemmin määrättäisiin vapaa kilpailu tilattomien kesken sellaisen maan saamiseksi, joka on hankittu pakkolunastamalla. Tällainen kilpailu syntyy kumminkin monessa tapauksessa itsestään, sillä ei liene asutuselimille ainakaan alkuaikoina mahdollista tyydyttää kaikkia asutusmaan tarvitsijoita, vaan niiden joukosta uutisasukkaiksi valita tähän enim soveliaat.

Tämä lakiehdotus, joka tänään on eduskunnan lopullisesti käsiteltävänä, on kuluksen vuoden aikana ollut suuren huomion esineenä ja saanut maan sanomalehdissä erilaisia arvosteluja osakseen. Omasta puolestani olisi minulla, kuten niin monellakin lakiin useita muutosehdotuksia tehtävänä, mutta olen sitä mieltä, että puutteellisuudet suureksi osaksi ovat autettavissa annettavalla tarkoituksenmukaisella täytäntöönpanoasetuksella. Ennen kaikkea olisin toivonut, että maanomistajat laissa olisi velvoitettu, samaten kuin on laita vastaavassa saksalaisessa lainsäädännössä vuodelta 1919, yhteenliittymään n. s. maanluovutusliitoiksi, joissa heille olisi varattu tilaisuus vapaaehtoisesti itse järjestää maanomistuksensa tavalla, joka myöhemmin olisi suojellut heidät pakkolunastukselta. Mutta lakiehdotuksenkin mukaan voidaan vapaaehtoisella maanluovutuksella asutustarkoitukseen välttää lain pakollista käyttämistä eikä laki myöskään estä maanomistajia omasta aloitteestaan järjestymästä

maanomistajille viitattuun suuntaan sekä laissa määrättyjä maksuehtoja vastaan osottamaan soveliaasta asutusmaata valtiolle ja kunnille tai tätä varten perustetuille yleishyödyllisille asutusyhtiöille ja siten vapautumaan pakkolunastuksesta. Täytännönpäanoasetusta laadittaessa olisi mielestäni kuitenkin tällaisen vapaan toiminnan helpottaminen maanomistajain keskeisille yhtiöille sekä myöskin suuremmille puunjalostusyhtiöille otettava harkinnan alaiseksi.

Lopuksi en voi olla tässä yhteydessä koskettelematta kysymystä tarpeellisesta luotosta asutustarkoituksiin. Kokemus osoittaa, että paljonkin maata voidaan hankkia vapaassa kaupassa kohtuullisiin hintoihin kunhan vain on käytettävissä tarvittavaa luottoa. Luoton tarve tulee vielä suuremmaksi, jos vapaan maanhankinnan lisäksi laki maan hankkimisesta asutustarkoituksiin tulee hyväksytyksi. Meikäläinen asutustoiminta on tähän asti saanut tulla toimeen varsin vaatimattomilla yleisistä varoista myönnetyillä määrärahoilla. Tätä ei voi jatkua, jos täällä ehdotettu asutuslaki tahdotaan toteuttaa. Valmistauduttakoon sentakia lujasti rahoittamaan asutustoimintaamme, käytettäköönpä siinä pakkolunastusmenettelyä tai ei. Vastakin tämä puoli asiasta on tyydyttävästi ratkaistu, voivat uudet asutustilat päästä kukoistamaan maan vanhemman asutuksen rinnalla. Asutusluoton järjestäminen olisi senvuoksi tämän jälkeen oleva Suomen eduskunnan lähimpiä päämaaleja pyrkiesään edistämään sisäistä asutusta maassamme.

Sen johdosta, mitä minulla on ollut kunnia täällä esittää, katson, vaikkakin omasta puolestani olisin kernaammin suonut useat yksityiskohdat nyt esilläolevassa lakiehdotuksessa toisenlaisiksi, kuitenkin mahdolliseksi saada hallinnollista tietä siihen tyydyttäviä selventäviä määräyksiä ja ennen kaikkea määräyksiä, jotka tekevät asutustyön tehokkaan toteuttamisen lain pohjalla mahdolliseksi.

Niin ollen ja koska lakiehdotuksen hylkääminen tietäisi maallemme niin tärkeän ja kiireellisen toiminnan kuin asutustoiminta tätä nykyä on lykkäämistä pitkälle tulevaisuuteen, rohkenen olla lain hyväksymisen kannalla.

Ed. Vesterlund: Meitä on kyllä oikeiston taholta kehoitettu istumaan siivolla ja pitämään suomme kiinni varsinkin senvuoksi, että me sanomme sanottavamme niin kömpelösti ja ilman mitään temppera-menttia. Siitä huolimatta tulemme aina silloin tällöin tarpeen vaatiessa täällä esilläolevista asioista mielipiteemme lausumaan.

Maatalousvaliokunnan lausunnossa sanotaan m. m.: „Valiokunnan mielestä on asiaa käsiteltäessä otettava ratkaisevana seikkana huomioon maaseudulla olevan tilattoman väestön suhteettoman suuri lukumäärä, johon nähden valiokunta tahtoo viitata hallituksen esityksen perusteluissa olevaan selvitykseen.” Hallituksen asiasta antamassa esityksessä todetaan tilattoman väestön lukumäärän tässä maassa käsittävän yli 200,000 perhettä. Eräällä taholla väitetään, ettei tämä luku ole läheskään tarkka, se kun perustuu parikymmentä vuotta sitten kerättyyn tilastoon. Tämä tilasto sekä myöhemmin esitetyt asiaa valaisevat numerot osoittavat kuitenkin sen olevan lähimpään oikean. Asian tästä puolesta ei kuitenkaan kannata kiistellä. Olkoon tilattoman väestön luku tuhat enemmän tai vähemmän, sillä ei ole suurta merkitystä itse tämän asian luonteeseen nähden. Siitä min-käläisiin käytännöllisiin tuloksiin ja tarkoituseriin tällä lakiehdotuksella pyritään, selviää maatalousvaliokunnan seuraavista lauseista: „Lisäksi on otettava varteen maatalouden alhainen tuotanto ja siitä joh-tuva suuri elintarpeiden tuonti, mikä on suureksi osaksi seurauksena siitä, että maassamme on vallitsevien maanomistus-olojen vuoksi laajoja aloja tuottamatto-mina.” Edelläviitattuihin suurisuuntaisiin kansantaloudellisiin tarkoituseriin en ha-lua lähemmin puuttua. Haluan vaan tarkastella asian sitä puolta, mikä koskee ti-lattomalle väestölle asunnon ja pysyvän toimeentulon hankkimista tämän lain avulla sekä sitä, tuottaako se tilattomalle väestölle hyötyä erikoisesti ja työväenluokalle yleensä tässä maassa.

Ne suunnitelmat, nimittäin asunnon ja pysyvän toimeentulon hankkiminen tilatto-malle väestölle, käyttäakseni maatalousva-liokunnan sanontatapaa, ovat lakiehdotuk-sen mukaan kuitenkin riippuvaiset laissa lähemmin määrätyistä taloudellisista eh-doista. Nämä ehdot mielestäni muodosta-vatkin koko käsilläolevan lain ja siitä joh-

tuvain seurausten rungon. Tämä seikka on asiaa käsiteltäessä ratkaisevana näkökohdanna otettava huomioon eikä tilattoman väestön suuri lukumäärä, kuten valiokunnan lausunnossa sanotaan. Milloin ihmisellä ei ole keinoja eikä välineitä, millä tullen sytyttäisi, jää se häneltä tekemättä siitä huolimatta, vaikka hänellä olisi tuleen käypää ainetta olemassa miten paljon tahansa. Samoin käy tässä asiassa. Ellei tilaton väestö pysty näitä lain asettamia taloudellisia ehtoja täyttämään, jäävät he edelleenkin ilman asuntoa ja pysyvää toimeentuloa ja täten tuottavat ne uhraukset ja vaivan näkö, jonka alaisiksi he joutuvat, pelkkiä katkeria pettymyksiä. Valiokunnan lausunnossa ei sanallakaan mainita mitään näistä taloudellisista ehdoista, jotka ovat asian ydin. Valiokunta ei hiiskahdakaan lakiehdotuksen perusedellytyksistä siitä huolimatta vaikka se koskeekin pariasataa tuhatta tämän maan köyhintä asukasta. Sen mielestä on vain tilattoman väestön lukumäärä otettava ratkaisevana seikkana huomioon. Sanotusta jo selviää, että täytyy lyhyesti kosketella tilattoman väestön asemaa yleensä, ennenkuin voi lähemmin tuntea ne seuraukset, joita tämä lakiehdotus käytännössä aikaansaa.

Mitenkä on tämä sadoissa tuhansissa luettava tilaton väestö Suomessa muodostunut, se vaatisi oman lukunsa ja tulisi se luku olemaan mielenkiintoinen murhenäytelmä kapitalistisen tuotantotavan voittokulusta tähän maahan sekä sen murjovasta vaikutuksesta kansan syviin riveihin. Tuhansien torpistaan hädettyjen, tuhansien maansa ja mantunsa rahahuijareille menettäneiden ihmisten murheellinen elämäntarina siinä puhuisi lohdutonta kieltään ja kaiken tämän enemmän kuin puoli vuosisataa kestäneen mullistuksen kruununa on nyt kymmeniätuhansia sellaisia ihmisiä, joitten työvoimaa maateollisuus, liike- ja kauppa-kapitalistit eivät varsinaisesti tarvitse, vaan joutuvat he näitten kaikkien vuoronperäisen kynimisen alaiseiksi. Seuraus on selvä ja ymmärrettävä. Tämä tilaton väestö on köyhää, köyhempää kuin mikään muu kansankerros tässä maassa. Tilapäisten ansiotöiden varassa vuodesta vuoteen eläneenä ovat nämä työläiset joutuneet siinä määrin kurjaan asemaan, etteivät he pysty edes saamaan auttavan voimakkaasti hätäänsä kuuluville, vaan kantavat kuormaansa melkein kuin vanhanajan

orjat tai keskiajan maaorjat. Milloin esim. on kuultu, että maalaiskuntain työttömät olisivat vaatineet töitä vallinneen ja joka vuosi säännöllisesti uudistuvan työttömyyhädän lieventämiseksi. Vuonna 1917 syksyllä ja seuraavan vuoden talvella tällaista tosin tapahtui, mutta silloin oli koko yhteiskunta joutunut kiehumatilaan. Kapitalistinen järjestelmä horjui ja natisi perustuksiaan myöten. Silloin elettiin tavattomissa olosuhteissa ja tavaton olotila paisut-taa esille tavallisuudesta poikkeavia toimenpiteitä, joten näitä puuhia, joita silloin ilmeni maaseudulla silloin vallinneen työttömyyhädän torjumiseksi, ei mitenkään voida sovittaa normaaliajoille tunnusomaisiksi. Täällä on kyllä porvariston taholta muitten asiain yhteydessä mainittu, että maaseudulla muka vallitsisi työvoiman puute, mutta niillä otaksumisilla ei ole nähtävästi totta tarkoitettukaan ja senvuoksi en halua niihin laajemmin puuttua. Tosi-asia on, että maaseudulla joka vuosi säännöllisesti etenkin syksyisin ja keväisin on työttömyyttä olemassa, ja on juuri tämä seikka omiaan selvittämään niitä syitä, jotka ovat tilattoman väestön painaneet siihen kurjaan tilaan, jossa he nykyään elävät.

Toinen seikka, joka selvittää, miksi tilaton väestö taloudellisessa suhteessa elää niin raskaan taakan alla, on epäilemättä maaseudulla yleensä valitsevat elinkustannuksia vastaamattomat työpalkat, jotka varsinkin viimeisinä vuosina ovat tilattomalle väestölle muodostuneet ylen katkeriksi. Työpalkat ovat kohonneet vain 7—8 kertaisiksi, mutta sen leivän y. m. viljatarvarain hinta, mitä tilattoman väestön elääkseen täytyy ostaa, on samaan aikaan kohonnut noin 20-kertaiseksi. Täällä on mainittu, m. m. ed. Kares, miten maaseutu on viimeisten vuosien aikana vaurastunut. Tämä rikastuminen ei ole kuitenkaan tapahtunut sen kansankerroksen keskuudessa, jonka asemaa käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksella aiotaisiin parantaa. Leipäviljan ja työpalkkojen suhde muuten selvittää, kutka maaseudulla ovat rikastuneet. Tämä suhde osoittaa, että ne, jotka ovat voineet viljaa y. m. elintarpeita myydä, ovat rikastuneet, ja mitä enemmän on myytäväksi riittänyt, samassa määrin ovat myös enemmän kuin suhteellisesti rikastuneet. Päinvastoin on niitten laita, jotka koko tuotantonsa ovat tarvinneet omaan elatukseensa. Ne eivät

ole rikastuneet, jos eivät köyhtyneetkään. Sitäpaitsi tilaton väestö, josta nyt on puhe, tämä väestön osa, jolla ei ole maanviljelystä ollenkaan, joka myy ainoastaan työvoimansa, näitten hartioista on tämä sekä suhteellinen että enemmän kuin suhteellinen arvomäärä kiskottu, ja tämä sodanjälkeisen ajan tuottama maaseudun vaurastuminen on siis tullut maakapitalistien osaksi tilattoman väestön, s. o. palkkatyötä tekevän maalaisten kustannuksella, ja on tämä saalis jakaantunut siten, että se, jolla on vain vähän myytäväksi ollut on rikastunut vähemmän, se, jolla on ollut suurempi maataloustuotanto, hän on enemmän ja suurmaanomistajat, s. o. kartanoitten omistajat ovat suurimman saaliin tästä apajasta vetäneet ja edelleenkin vetävät. Tämä maakapitalistien rikastuminen on porvaristolla tiedossa ja he huomaavat sen, mutta tämän tosiasian tietävät myös tuhannet maaseudun köyhimmät työläiset. Tämä työpalkan ja elinkustannusten suhde selvittää myös, miksi tilaton väestö on maailmansodan alusta jatkuvasti tähän päivään asti yhä köyhtynyt, ja on tämä seikka nyt johtanut sellaiseen asiain tilaan, etteivät kymmenettuhannet maaseudun työläiset, s. o. tilaton väestö, useampaan vuoteen ole saaneet itselleen edes yhtä kunnan vaatekappaletta; eivät perheen isät ja äidit itselleen eivätkä lapsilleen. Ryysyissä he kulkevat köyhyytensä vuoksi ja maalaispitäjän pappi tiedustelee koulumatkoilla olevilta köyhien lapsilta, miksi he käyvät noin huonosti puettuina.

Paitsi työttömyyttä ja työpalkkaa koskevia asianpuolia on minun lyhyesti kosketettava myös tilattoman väestön asunto-oloja, vaikka jo senkin perusteella, mitä olen esittänyt, voisi jotenkin aavistaa, millaiset ne ovat. Mutta koska käsiteltävänä oleva asia oleellisesti on samalla asuntokysymystä koskeva ja etenkin senvuoksi, koska tämä puoli asiasta täydentää sitä, jota haluan osottaa, nim. tilattoman väestön taloudesta asemaa, niin käy se senvuoksi tarpeelliseksi. Ken on maaseudulla kulkenut, tietää, että melkein jokaisessa kylässä on kymmeniä sellaisia hökkeleitä, joita ei voida sanan varsinaisessa merkityksessä ihmisasunnoiksi nimittää. Kyhättynä vanhoista hylkyrakennuksista, joita ei ole enään kuhunkaan kunnollisesti voitu käyttää, on niistä tosiaan tullut sellaisia loukkuja, joissa asuminen joissakin tapauksissa on suorastaan hengenvaarallista, puhumattakaan siitä, että

ne tarjoaisivat riittävää suojan sadetta, pakkasta ja tuiskua vastaan. Varsin yleistä on myöskin, että näiden hökkeleiden asukasluku huoneen kuutiotilavuuteen nähden on pienempi kuin se, minkä laki köyhäinhoidon asukkaille määrää. Hallituksen esityksen perustelussa mainitaan, että vuonna 1901 oli kokonaista 86,000 ruokakuntaa vailla omaa asuntoa, asuen luonnollisesti loisin talollisten pirttien nurkissa, ja että 70 % kaikista maaseudun asunnoista oli pieniä, 1 tai 2 huoneen asuntoja. Kummatko näistä, ne, jotka asuvat näissä hökkeleissä, tai ne, jotka joutuvat ikänsä olemaan tilallisten armoilla, enemmän asuntokurjuudesta kärsivät, sitä on vaikea sanoa. Se vain on varmaa, että sitä kalvavaa tuskaa, jota tilaton väestö on vuosikymmeniä kestänyt asunto-olonsa vuoksi, ei pystytä kuvaamaan siten, että siitä saisi sellaisen käsityksen kuin on niillä, jotka omakohtaisesti sitä joutuvat kokemaan.

Asuntokurjuuden maaseudulla ovat todenneet täällä m. m. maalaisliittolaiset. Eri asia on se, millä tavalla he, samoin kuin muutkin porvarit viimeisen puolen vuosisadan aikana ovat asunto-olosten parantamiseksi maaseudulla toimineet. Luikuisat torpparihäädöt ynnä muut maalaisköyhälistön sortotoimenpiteet lähemmin tämän puolen asiasta selittävät.

Tilapäiset ansiomahdollisuudet, elinkustannuksia vastaamattomat työpalkat ovat aina ja etenkin viimeisten vuosien aikana painaneet tilattoman väestön taloudellisen aseman perin kurjaksi.

Pystyisivätkö tilattomat täyttämään tämän lain asettamia ehtoja nykyisenä aikana, jolloin rahatalous on vallitsevana ja jokainen yritys, joka ei kestä ankaraa kilpailua, on auttamattomasti tuomittu häviämään. Aikana, jolloin etäisimmänkin takalistolaisen on aikansa tarkkaan rahassa laskettava, jos aikoo taloutensa pystyyn panna ja sen pystyessä pitää? Koetan lyhyesti selostaa, miten tässä asunnon ja pysyvän toimentulon hankkimisessa köyhälle maatyöläiselle kävisi.

Käsiläolevan lakiehdotuksen 15 §:ssä, jossa lunastushinnaksi määrätään 5 viimeksi kuluneen vuoden kullakin paikkakunnalla vallinnut keskihinta, on jonkun verran nyt käypää hintaa korkeampi. Rakennuksista on suoritettava paikkakunnalla vallitseva käypä hinta. Uutistilan keskimääräiseksi pinta-alaksi asetan 25 à 30 hehtaaria.

Tämä voi kyllä vaihdella eräissä tapauksissa huomattavastikin, riippuen siitä, sijaitseeko alue lähellä kaupunkia, missä osassa maata, millaisten liikenneteiden varrella, sekä maanlaadusta ynnä muista tällaisista seikoista. Jos viljelmän varaan todella ajetaan rakentaa keskisuuruisen perheen talous, pitäisi olla nykyisiä viljelystapoja silmälläpitäen noin 10 hehtaaria viljeltyä tai viljelyskelpoista sekä noin parikymmentä hehtaaria metsämaata ja osaksi laiduntamista varten. Ottamalla huomioon ne hinnat, joita viime vuosina on maasta maksettu, ja tyytymällä kaikkein kohtuullisimpaan keskihintaan, asetan viljellyn maan hinnaksi 2,000 ja metsämaan 1,000 markkaa. Satakunnassa on yleisesti maksettu useilla paikoilla 3,000 markkaa viljelysmaasta ja enemmänkin. Täten tekisi mainitunlaajuisen alueen hinta 40,000 markkaa. Tämä ei vielä sellaisenaan merkitse muuta kuin että uutisviljelijällä, köyhällä maatyöläisellä on 40,000 markkaa velkaa, josta hän ennemmin tai myöhemmin joutuu jokaisen pennin maksamaan. Kun otamme esim. sellaisen tilattoman, jolla jo ennestään on olemassa se vähäinen irtaimisto, mikä köyhällä maatyöläiselläkin täytyy olla olemassa, pitää hänen uhrata nykyisten hintain mukaan noin 25,000 markkaa, ennenkuin hän saa vähäisimmän määrän rakennuksia, karjaa ja maanviljelyksessä tarvittavia työvälineitä itselleen. Velkasumma on 65,000 markkaa ja jos hän tällä summalla on onnistunut itselleen saamaan maan, rakennukset, karjan ja tarvittavat työvälineet, saa hän olla hyvin onnellinen siinä suhteessa, että on onnistunut hankkimaan halvalla, sillä useimmissa tapauksissa tulee summa nousemaan suuremmaksi.

Laissa tosin mainitaan yhtenä maansaannin ehtona välttämätön maatalousirtaimisto, joka seikka johtaa sellaiseen käsitykseen, että tilaton väestö olisi melko varakasta, ollen jo kentties vuosikausia varronut karjoineen, maataloudessa tarvittavine rakennuksineen ja työvälineineen, milloin heille tämän maan kamarasta palsta leikataan. Tämä kohta on varsinaiseen tilattoomaan väestön niin ilmeisesti soveltumaton, ettei sen kumoamiseksi kannata sanoja tuhlaata.

Kuitenkaan ei useimmissa tapauksissa voi ajatellakaan, että tila vielä useampaan

vuoteen tulisi kokonaan elättämään perheen. Nyt vasta asianomaiselle alkavatkin ne vuodet, joiden kuluessa elämistä ei kukaan porvari eikä sosialisti voi muuten selittää kuin siten, että uutisviljelijän on vain edelleenkin velkaannuttava. Jos uutistilallinen suorittaa tilansa raivauksen ja muokkaa maat viljelyskuntoon itse, on selvää, ettei hän silloin voi ansaita suorastaan penniäkään. Tämä on työtä, josta palkan saa vasta monien vuosien perästä. Jokainen, kenellä on vain hajua uutisviljelyksestä, tietää ilman muuta, että tällaisessa ra'assa tilassa olevat maat yleensä alkavat antaa välttäviä satoja vasta useiden vuosien kuluttua. Ennenkuin maa on saatu kunnollisesti ojitetuksi ja ehtinyt riittävästi kuivaa sekä muulla sopivalla hoidolla saatu maassa piilevät kasviravintoaineet kasvulle sopivaan tilaan, tähän tarvitaan vuosia. Tarvitaan, silloinkin kun on suuremmat pääomat, kuin mitä nämä nälän kanssa taistelevat uutisviljelijät kykenevät ensinkään maallensa antamaan ja uhraamaan. Niiksi vuosiksi, jona aikana uutistila saataisiin viljelyskuntoon, tarvitsee keskinkertainen perhe nykyisten elinkustannusten vallitessa vähintään 26,000 markkaa. Tämäkin summa on ehdottomasti liian alhainen. Kun tästä määrästä otetaan kaikki, mitä tarvitaan verojen maksuun, velkojen korkoihin, sairaustapauksiin sekä jokapäiväisessä taloudessa tarvittavat varat, niin ei mainitulla määrällä mitenkään voi ajatella muuta kuin sellaista elämistä, että henki juuri pihisee päivästä toiseen. Kun laskemme sen ajan 6 vuodeksi, jonka aikana viljelmä alkaisi viljelijäänsä jotenkin elättää ja tasattaisiin mainittu summa siinä mielessä, että kunakin vuotena tilan tuotanto jonkun verran kohtaisi, niin saataisiin seuraava laskelma: Ensimmäisen raivausvuoden varalle 8,000, toisen 7,000, kolmannen 5,000, neljännen 3,000, viidennen 2,000 ja kuudennen raivausvuoden varalle 1,000 markkaa. Täällä kyllä esimerkiksi ed. Vuolijoki sanoi, ettei Suomen asutusta ja viljelystä ole sillä tavalla laajennettu ennenkään, että olisi näitä kustannusarvioita tehty. Minä myönnän, että tässä on osaksi perää. Mutta tämä ajatuskanta voidaan sovelluttaa vain niihin oloihin, jotka on jo eletty, voidaan sovellettaa, aikaan noin 20—30 vuotta sitten.

Minä olen varma siitä, että jokainen porvari, kun hän ryhtyy johonkin yritykseen, hän laskee erittäin tarkasti, ennenkuin hän siihen pääomaansa uhraa. Ja on selvää, että ne maatyöläiset, jotka eivät tätä näkökohtaa ota huomioon, he ehdottomasti tulevat tilansa menettämään, tulevat asemaan, josta eivät hyödy muut kuin ympärillään olevat suurmaanomistajat, jotka saavat halpaa työvoimaa. Tässä muuten on otettava huomioon, että ei ed. Wuolijoki ollenkaan kosketellut eikä näkynyt ymmärtävän sitä asiointilaa, mikä tällä kertaa maaseudulla vallitsee. (Ed. Hakkila: Kuulkaa asiantuntijaa! — Puhuja: Mitä? Mitä herra lausui? — Ed. Hakkila: Kuuntelee! — Puhuja: Jaa, istukaa levollisena, minä jatkan. Teidän vuoronne tulee ehkä toisella kertaa. Ed. Hakkila: Ei ole tarvis!) Ennen suomalainen uutisraivaaja sai apua. Milloin hänellä ei ollut viljaa, leipää tahi rahaa, silloin ympärillään olevat varakkaat maanviljelijät antoivat tällaista avustusta ja suhtautuivat ymmärtävästi häneen. Mutta nykyään ei tällaisesta voida puhua. Tässä suhteessa on kokonaan rahatalous täysin muuttanut olosuhteet, joten ed. Wuolijoen väite ei pidä paikkaansa.

Kun lisäämme tämän summan 26,000 mk., jonka uutisviljelijä tarvitsee perheensä hengen säilyttämiseen näiden raivausvuosien aikana, huomaamme hänen velkaantuneen kaikkiaan 91,000 markkaa. Jos uskottaisiin sellaista mahdottomuutta mahdolliseksi, että uutisviljelijälle voitaisiin valtion toimesta hankkia kaikki tässä yrityksessä tarvittavat lainavarat, tekisivät ne korkoineen ja pääoman lyhennyksineen, vuosittain 7 %:n koron ja kuoletuksen mukaan 6,730 markkaa. Tämä oletamus kuitenkin, kuten viittasin, on mahdoton. Todennäköisemmältä tuntuu, että ne muut varat tässä tapauksessa, 51,000 markkaa, jotka uutisviljelijä yritykseensä tarvitsee, joutuu hän hankkimaan joko pankista lainoina tahi yksityisiltä rahamiehiltä, sillä porvarivaltiolla tulee olemaan nähtävästi niin paljon muita tärkeämpiä rahareikiä kuin pientilallisten luotontarpeen tyydyttäminen, jotta valtion varat eivät missään tapauksessa parhaimmalla tahdollakaan tule riittämään muuta kuin mitättömäksi aluksi. Helposti voidaan myös jo etukäteen tietää antavatko yksityiset rahamiehet

tällaisiin tarkoituksiin, joiden kaatuminen jo etukäteen on kenelle tahansa tiedossa, rahojaan lainaksi. Ed. Kaarne jo viime kerralla, kun asia oli esillä, lausui mitä porvaristo kaikkein mieluummin nykyään köyhille työläisille antaa ja minä en tahdo tätä toistaa. Näin ollen yksityislainojen kautta nousevat nämä korot ja pääoman vähennysmaksut huomattavasti. Jos joku nimittäin noista 200,000 tilattomasta satumalta omaisi sellaisen luoton kuin tässä puuhassa tarvitaan, niin tällöin ei voitaisi, kun on kysymys yksityislainoista puhua 5- ja 7,000 markan vuotuisista menoista, vaan saadaan huoletta tilalle asettaa 8-9,000 markan vuotuiset menot yksinomaan velkoihin. Pystyvätkö uutisviljelijät näistä velkarasituksista selviämään? Tuleeko heistä ikinä näiden tilojen todellisia omistajia? Ei tule. Tämä laki, Lex Kallio on suorasti ja kiistämättömästi rahataloudellinen luonteeltaan, kuten herra ministeri juuri puheessaan osoitti. Valiokunta ei kuitenkaan lausunnossaan tuosta kaikkein tärkeimmästä näkökohdasta katsonut paraaksi sanoa mitään.

Edellä olen jo osoittanut, miten se tässä suhteessa itse kieltää oman olemuksensa. Tämän vuoksi on tarpeetonta lähemmin kosketella niitä yksityiskohtia, jotka ovat ristiriidassa sen tarkoituksiperäisyyden kanssa, millä pyritään tilattomalle väestölle hankkimaan maata, asuntoja ja pysyvää toimeentuloa. Eikä tällä luultavasti, mitä tulee varsinaiseen tilattomaan väestöön, maalaisköyhälistöön, ole totta tarkoitettukana. Onpahan vain sellaista paperiaskartelua, josta on kehitetty suuri kysymys, sellainen kysymys, josta riippuu hallituksen muodostaminen, josta kirjoittavat sanomalehdet pitkiä kirjoituksia, pidetään sen puolesta ylistäviä puheita, puhutaan maataloustuotannon kohottamisesta, tärkeiden kansantaloudellisten päämäärien saavuttamisesta, veronmaksukykyisen, vastuuvellvollisen ja yhteiskuntaa suojelevan kansanaineksen luomisesta tähän maahan ja pidetään ratkaisevana seikkana asiassa tilattoman väestön suurta lukumäärää, jolle olisi, kuten valiokunta hyväntahtoisesti mainitsee, saatava „pysyvä toimeentulo ja asunto”, eikä kuitenkaan koko puuhassa silloin kun asiaa katselee maan köyhimmän väestönosan kannalta, ole muuta kuin pelkät seinät — pa-

periseivät. Jos asiaa katselee porvarillisten silmälasien lävitse, tuntuu kuin tämä olisi kymmenkunta vuotta myöhästynyt yritys ja minä panin merkille, että tuota myöhästymistä ovat korostaneet täällä myöskin porvariston edustajat. Aikaisemmin olisi pitänyt toimeen ryhtyä. Potilaan tila on jo kehittynyt sellaiselle asteelle, että näin pieni leikkaus vain pahentaa sairaa asemaa. Oikealta kuuluu ääniä: alkää koskeko pyhään persoonaan, alkää tahratko käsiänne sen särkemisessä, mikä on koskemattomana kohtana jumalallisessa maailmanjärjestyksessä pidettävä. (Ed. Hakkila: Ne ovat liittolaistenne ääniä.) Keskusta tyynnyttelee, no, no, ei tämä kovin koske. Eikä koskekaan. Suomen tilaton väestö on minun ymmärtäkseni tässä selaisessa asemassa kuin vähissä hengissä autiolle saarelle uppoavasta laivasta pelastuneet matkustajat. Heitä tullaan pelastamaan, mutta sensijaan että pelastettavia kehoitettaisiin astumaan veneeseen, sanotaan heille: Me emme voi ottaa teitä veneeseen, mutta tuolla kaukana taivaan rannalla on saari, uikaa sinne, me soudamme edellä ja näytämme suuntaa. (Ed. Hakkila: Suuremmoinen vertaus.) Jos ette rannalle pelastukaan, niin pääsette toki lähemmäksi.

Kymmenettuhannet tilattomat eri puolilla Suomea elämän ja kuoleman rajamailla kamppailevat työläiset toivovat tilaisuutta päästä maahan käsiksi ja sitä tietä pelastua. Toivo ei tässä asiassa merkitse mitään. Vaikka kokonainen kansa jokaista yksilöä myöten toivoisi jotain, minkä toteutumisella ei ole edellytyksiä todellisuudessa, jää kuin jääkin toivo toteutumatta. Ainoastaan toivon varaan ei voi rakentaa mitään sellaista, millä pyritään saavuttamaan käytännöllisiä tuloksia elävässä elämässä. (Ed. Hakkila: Oikein.) Arvostelukykyinen, luokkatietoinen tilaton väestö on myöskin tietoinen tästä tosiasiasta. Se näkee tässä vain keinon, jolla vallassaolevat luokat koettavat houkutella hukkuvia tarttumaan oljenkorteen.

Ensimmäisen vastalauseen 2 kohta perustuu siihen tosiasiaan, että ainoastaan työväen omien taistelujärjestöjen kautta voivat maa- ja teollisuusköyhälistö yhdessä, niin nykyään kuin vastaisuudessaakin turvata jokapäiväisen leipänsä ja suorit-

taa suuren historiallisen tehtävänsä. Tietäen Suomen tilattoman väestön, maalaisköyhälistön tiukalla kiristetyn taloudellisen aseman, sen toivottoman tilan, missä se nykyään elää, sen taakan, jota he kantavat ja kun tämän mielessään pitäen tarkastamme käsilläolevaa lakiehdotusta, niin tuntuu mahdottomalta ajatella, että porvarillisen valtion mahdollisuuksien sisäpuolelle mahtuisivat ne keinot, joilla näiden sadoissatuhansissa luettavain maalaisraatajien asemaa edes tilapäisesti voitaisiin auttaa — (Ed. Hakkila: Monimutkaisesti sanottu!), pysyväisistä parannuksista puhumattakaan. Sitäkin suuremmalla syyllä täytyy tällaiseen johtopäätökseen tulla, kun käsilläolevan „reformin” sanotaan porvariston taholta olevan kaikkein pisimmälle menevän leikkauksen, kaikkein suurimman saavutuksen „epäitsekkäimmän teon”, mikä nykyajan porvarillisen elämän ymmärryksen ajatuspiirissä voisi syntyä.

Siitä huolimatta tuleeko laki hyväksytyksi tai hylätyksi jää Suomen tilaton väestö ilman asuntoa ja pysyvää toimeentuloa edelleenkin.

Ed. Niukkanen minä pyytäisin sanoa muutaman sanan, sillä se periaate, joka on ominaista hänelle muissakin asioissa, jolloin hän on maalaisköyhälistöä koskevia asioita käsitellyt, on hyvin kummallinen. Hän nimittäin vetosi siihen, että me kommunistit — joksi porvaristo ja maalaisliittoikin niin mielellään tituleeraavat meitä vasemmistoa, joka muuten on meille toistaiseksi ansiotonta arvonnousua — kadhimme kunnollisesti toimeentulevien talouksien perustamista. (Ed. Hakkila: Ainakin ed. Vesterlundille!). Tästä nimittäin ed. Niukkanen huomautti meidän pelkäävän, että nämä köyhät maatyöläiset pääsisivät itsenäisen maanviljelijän asemaan. Emme me tätä pelkää, emme ollenkaan, mutta me pelkäämme, että silloin kuin he lähtevät tälle tielle, niin eivät pääsekään itsenäisen maanviljelijän asemaan, vaan päättyy heidän tiensä, joko kilometritehtaalalle tai vaivaistaloon. (Ed. Hakkila: Ei löytynyt kantaa vielääkään!)

Ed. S w e n t o r z e t s k i: Ed. Wuolijoki on jo puhunut agraariliikkeen merkityksestä eri maissa ja Suomessa, sekä sen merkityksestä maailmansodan jälkeen yleensä.

Ed. Wuolijoki on puhunut täällä lakiehdotuksen myönteisistä puolista ja tuli siihen johtopäätökseen, että pääsuunnassaan on laki oikea, johon minäkin voin yhtyä. Tämän on ed. Wuolijoki tehnyt niin hyvin ja niin suurella asianharrastuksella, että olisi voinut luulla, että käsittelyalainen laki oli „Lex Wuolijoki” eikä „Lex Kallio”. Tällä minä tietysti en tahdo sanoa sitä, että ed. Wuolijoki itse olisi pitänyt tätä omana lakinaan, sillä onhan puhuja tehnyt hyvin hyviä letkauksia maalaisliittolaisille sekä tuonut esille Lex Kallion kielteiset puolet, mikäli ne koskevat esim. käypää hintaa, valtiomaiden asettamista etusijalle pakkolunastuksessa y. m. Senvuoksi näistä asioista ei minun ole enää tarpeellista puhua.

Maakysymys ja sen lopullinen ratkaisu on se kulmakivi, jolle työväen- ja talonpoikaoluokan tulee rakentaa oma uusi kansanvaltainen yhteiskuntarakennus. Köyhät ja tilattomat tvöläiset maaseudulla eivät luovu omista oikeuksistaan maahan niin kauan kunnes kansanvaltainen periaate: — „maa kuuluu kaikille” — tulee toteutetuksi hieman oikeammalla tavalla kuin tähän saakka. Kun sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä nyttemmin yksimielisesti on päättänyt antaa omat äänensä Lex Kallion puolesta, niin se ei suinkaan merkitse sitä, että mainittu lakiehdotus tyydyttäisi sosialidemokraattista työväestöä ja ryhmää. Ne puutteellisuudet, joista täällä on erittäin paljon puhuttu, äärimmäisen vasemmiston edustajan, ed. Valkaman taholta, ovat sosialidemokraattienkin keskuudessa varsin hyvin tunnetut. Uskallanpa väittää, että pystymme arvostelemaan Lex Kalliota vieläkin suuremmalla asiallisuudella kuin äärimmäinen vasemmisto. Mutta pysyen käytännöllisen politiikan pohjalla olemme lopussa tulleet siihen johtopäätökseen Lex Kallioon nähden, että se nykyisissä oloissa tarjoaa meille kuitenkin hie- man enemmän kuin ei mitään. Sosialidemokraatit ovat päättäneet äänestää Lex Kallion puolesta siitäkkin periaatteellisesta syystä, että tämän lain kautta pantaisiin Suomen parlamentin pöytäkirjoihin se keskustaporvariston oikea ja sangen tervetut- lut tunnustus, että omistusoikeus sellaise- naan on „pyhä”, niin kauan kuin se ei louk- kaa toisten oikeuksia ja siis „syntinen” silloin kun se toisten oikeuksia loukkaa.

Vaikka olemmekin näinollen päättäneet hyväksyä Kallion lain sellaisena, kuin se nyt on, niin sitä suuremmalla syyllä tah- domme vielä viimeisellä hetkellä varottaa sosialidemokraattista työväestöä liian op- timistisesta suhtautumisesta siihen. Lex Kallion heikot puolet ovat siinä, että se on epäselvä, puutteellinen ja epämääräinen, ja mikä kaikista ikävintä, liian vapaan tulkin- nan varainen. Kallion lakia olisi voinut senvuoksi täällä arvostella pykälittäin hy- vinkin tarkasti ja miltei joka toisessa py- kälässä löytää joko aukkoja tai epäselviä määräyksiä. Mutta koska asiasta on niin paljon puhuttu ja kirjoitettu, niin mainit- sen tässä ainoastaan ne lakiehdotuksen kielteiset puolet, jotka eniten pistävät so- sialidemokraattisen köyhälistön silmiin.

Puheenalaisen lain tekstissä ei tilatto- mille anneta mitään varmoja takeita maansaannista. Lain mukaan maata voi- daan antaa, mutta saman lain mukaan voi- daan olla sitä antamattakin. Jos minä tässä suhteessa erehtyisin, niin olisin hy- vin iloinen, jos minun mahdollinen ereh- dykseni tulisi asianomaiselta taholta oi- kaistuksi. Minusta tuntuu, niinkuin tämän lain sanamuoto ei edellyttäisi sitä, että valtiolta olisi velvollinen hankkimaan maata kaikille sitä haluaville tilattomille, jotka vastaavat laissa asetettuja vaatimuk- sia maansaantiin nähden. Sitäpaitsi minä pahoin pelkään sitäkin, että käytännössä kaikenlaiset tuttavuus-suhteet ja täydelli- nen harkintavapaus tulevat vaikuttamaan epäoikeudenmukaiseen maanjakoon. Minä suorastaan pelkään, että Lex Kallion toi- meenpaneminen tulee tapahtumaan puolue- politiikan merkeissä. Ja tämä jos mikään olisi ikävä tosiasia. Minä en suinkaan tällä tahdo sanoa sitä, että laintekijät itse hau- toisivat tällaisia ajatuksia. Minä näen ai- noastaan sen, että lain sisältö ei anna mi- tään takeita siitä, etteivät muut maanjakoa toimeenpaneavat instanssit voisi hairautua tällaiselle puhtaasti poliittiselle pohjalle. Maansaannin ehdot ovat laissa myöskin liian ankarat. Ne ovat suorastaan senlaa- tuiset, että todellinen maalaisköyhälistö ei pysty niitä aina täyttämään. Köyhillä maalaiseläjillä ei ole varallisuutta, maata- lousirtaimistoa ja luottoa siinä määrin kuin vaaditaan. Ja jos joku köyhistä on- nistuisikin saamaan itselleen lainan, niin olisi aina kysymyksenalaista, pystyisikö

hän näitä lainoja Lex Kallion edellyttämällä ehdoilla koskaan takaisin maksaan. Ja tämän seikan tulevat lainantajat tietenkin aina huomioonottamaan. Siinä suhteessa minä en ole niin optimistinen kuin monet muut ja luulen, että se on ainoastaan itse aika, joka voi jätetäpäin osottaa, kutka olivat oikeassa. Optimistit vai pessimistit tässä asiassa. Sitten vielä. Kuka tulee päättämään sen, onko maata haluavalla riittävästi suuri tuntemus maataloustoissa? Eikö tähän ammatitaitoa koskevaan kysymykseen voida vastata myöskin niin ja näin. Entä sitten se hyvämainaisuus. Juridillisesti tämä käsite on kyllä selvä, mutta poliittisesti? Ovatko esim. maalaisliittolaiset varmat siitä, että he ovat hyvämaineiset äärimmäisen oikeiston silmissä. (Maalaisliitosta: Pysytään juridiikassa). Täällä on politiikka myöskin mukana, (Maalaisliitosta: Ei oteta mukaan), etenkin senjälkeen minä lisään kuin me olemme kuulleet uutisena, etteivät maalaisliittolaiset olekaan porvareita. Ainakin maalaisliittolaisten omat lehdet niin väittävät. Kyllähän minulle voidaan sanoa, että maanhankinta-asiassa ratkaisevana tekijänä ovat voimassaolevat lait. Mutta eivätköhän nuo meidän lait aina perustuslaista alkaen ole jokapäiväisen politiikan rokottamia. Eiköhän tässäkin tapauksessa Kallion laki ole voimassa, „mikäli siitä ei ole poikkeusta säädetty”, niin kuin meidän perustuslakimme poliittiset jälkilisäykset kaikkuvat. Lex Kalliossa sallitaan liian suurta harkintavapautta. Suurtiloista voi lohkaista tilattomille maata ja olla lohkaisematta, riippuen mahdollisesti siitäkin kenelle tila kuuluu, millaiseksi se katsotaan, esim. järkiperaisesti viljellyksi vai ei, ja kutka ovat kulloinkin kysymystä ratkaisemassa. Otaksutaan esim. että köyhä ihminen anoo itselleen pientä maapalstaa jonkun miljonäärin suuresta maatilasta ja otaksutaan vielä lisäksi sekin, että hän vastaa täydellään Kallion laissa maansaantia varten esitettyjä vaatimuksia. Mutta vapaat harkintapykälät voivat saada aikaan sen, että tuo köyhä tilaton anoja saa kuulla asianomaisen taholta seuraavan hyvinkin kohteliaan mutta sangen pientä lohdutusta tuottavan vastauksen: Tilattomalle anojalle voidaan sanoa esim. näin: „Näin kernaasti kuin antaisimmekin teille tuon pikkupalstan suurnaapurin maasta, on tuo

suurtila valitettavasti katsottava järkiperaisesti viljellyksi maaksi, jota tämän lain mukaan ei saa missään tapauksessa pakko-luovuttaa”. Maanlunastushintakysymys on myöskin ratkaistu epäonnistuneella tavalla, koska maanlunastushinta ei saisi missään tapauksessa olla niin korkea, kuin laki säättää. Se voi viedä jokaisen köyhän uudisasukkaan kohta vararikkoon. Suuri virhe on tehty siinäkin, että Lex Kallion laatijat eivät ole katsoneet tarpeelliseksi näin tärkeätä maareformilakia laatiessaan kysyä todellisen maalaisköyhälistön ja tilattomien mielipiteitä asiassa, niin laaja-alista ja asialle edullista kuin se olisikin ollut. Koska varallisuudelle annetaan laissa silmiinpistävä etuoikeus työkuuntoisuuteen nähden, niin laki tekee sen vaikutuksen, niinkuin maajakaoasioissa ajateltaisiin kaikista vähimmin todellisen työtätekevän maalaisköyhälistön etua. Luovutettavaksi määriteltujen tilojen suuruus ei vastaa niinkään lainkaan tarkoitustaan poistaa vuokraoloista kaikki ne epäkohdat, joita on aikaansaanut tilattoman maalaisväestön suuri lukumäärä. Lex Kallio ei servuoksi pysty ratkaisemaan omilla ehdoillaan maatalousprobleemia monien vuosikymmenien kuluessa. Niissä laitoksissa, joissa maanhankinta-anomuksia hyväksytään, pitäisi olla mukana tilattomaan väestön, pienviljelijäin ja työväen edustajia, sillä vasta siinä tapauksessa olisi maalaisköyhälistöllä suurempia takeita siitä, ettei voitaisi myöntää rikkaille maanomistajille vapautusta luovutusvelvollisuudesta. Lex Kallion mukaan hallitus voi näin tehdä, jos „erikoista syytä siihen on”. Millaiset nuo erikoiset syyt sitten saattavat olla, sitä minä ainakaan en tiedä. Itse järjestelmäkin maansaanti-anomusten ratkaisemisessa on senlaatuinen, että se vain on omiaan hidastuttamaan maan asutustoimintaa.

Tässä on jo riittävästi esimerkkejä siitä, että Lex Kallio on sekä muotonsa että sisällönsä puolesta sellainen, ettei se ainakaan käytännössä tule vastaamaan niitä toivomuksia ja tarkoituksia, joita se periaatteessa pyrkii toteuttamaan. Ja siinä suhteessa minä uskallan olla hieman toista mieltä kuin maatalousvaliokunnan jäsenet ainakin siihen paikkaan nähden, jossa sanotaan näin: „Mutta katsoo valiokunta, että lakiehdotus kumminkin sekä muotonsa että sisällönsä puolesta vastaa sitä tarkoitus-

perää, jota se pyrkii toteuttamaan", sillä juuri sitä se ei mielestäni vastaa. Kokoomuspuolueen jäsen herra Rantakari omassa Lex Kallio-nimisessä broshyriissään toivotomana sanoo: „Nyt suunnitellussa laissa on näköjään useimmissa tapauksissa määrätty alin raja, jota pienemmistä yksityisten omistamista ja asumista tiloista ei saa osia pakkoluovuttaa. Mutta mitä merkitsee tällainen rajoitus vastaisissa eduskunnissa", sanoo Rantakari. „Ainahan niissä voi varsinaisten pakkoluovuttajien eli sosialistien rinnalla olla muutamakymmen sellaisia toisen omaa himoitsevia tai näiden avulla valtaanpyrkiviä porvareita, joilla joko ei ole omaa maata tai on sitä vähemmän kuin muilla. Nämä yhdessä voivat, tarkasti Kallion lain pohjalla pysyen, säättää milloin tahansa alimman rajan pakkoluovutusta varten. 100 tai vain 50 hehtaaria" j. n. e. Ja Rantakari sanoo: „Kysymys ei silloin enää ole uusista periaatteista eikä edes uudesta järjestelmästä, vaan vanhan jo hyväksytyn periaatteen ynnä järjestelmän jyrkemmästä sovelluttamisesta". Koska Rantakari on tässä suhteessa oikeassa (Maalaisliitosta: Ei ole). — minä toivon, että hän on — niin muuttuu sen kautta kokoomuspuolueen epätoivo sosialidemokraattien toivoksi, toivoksi siitä, että jo lähitulevaisuudessa voidaan toistaiseksi huonoon lakiin saada sellaisia lisäyksiä ja muutoksia, jotka antavat todelliselle maalaisköyhälistölle aivan toiset mahdollisuudet parantaa omaa raskasta taloudellista asemaansa. Ja juuri siinä toivossa asetun minäkin kannattamaan aluksi tätä huonoakin Lex Kalliota.

Puhemies: Kun aika on näin pitkälle kulunut, niin keskeytetään istunto ja jatketaan tänä iltana k:lo 7.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4.54 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 7 i. p.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että filosofian tohtori Rudolf Holsti, joka on valittu

Viipurin läänin läntisestä vaalipiiristä edustajaksi, on puhemiehelle esittänyt tarkastetun ja hyväksytyn edustajan valtakirjansa ja on näin ollen oikeutettu asettumaan paikalleen eduskunnassa.

Laki maanhankkimisesta asutustarkoituksiin.

Puhemies: Jatketaan ensimmäisen asian käsittelyä.

Keskustelu:

Ed. Peltonen: Valiokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa on, mitä puheenalaisen lakiehdotuksen muodolliseen puoleen tulee, huomautettu m. m. lakiehdotuksen säännösten tavattomasta epämääräisyydestä. Yksityisen oikeudet ja velvollisuudet eivät tule etupäässä riippumaan lainsäädännöksistä, vaan toisten yksityisten tahi tuomioistuinten vapaasta harkinnasta. Tämä seikka on täällä tänään jo pariltakin taholta osoitettu, niin ettei minun enää tarvitse ruveta sitä todistamaan. Maansaanti esim. lakiehdotuksen 3 §:n mukaan on semmoinen, ettei kukaan voi sanoa olevansa oikeutettu saamaan maata, hänellä on se oikeus ainoastaan, jos viranomaiset sen siksi suvaitsevat harkita. — Pakkoluovutuksesta taas vapautuu maa 5 §:n 8:ssa eri kohdassa mainittujen perusteiden mukaan, joista kohdista 7 on sellaista, että ne riippuvat asianomaisten harkinnasta, ja kaikki muut, paitsi yksi kohta, aivan vapaasta harkinnasta. Ja kun harkinta aina perustuu asianomaisen subjektiiviseen käsityskantaan, on maanluovutusvelvollisuus siis sellainen, ettei kukaan maanomistaja, niinkuin täällä jo myöskin on tänään huomautettu, edeltäpäin voi arvostella, missä määrin hänen tiluksensa joutuvat pakkoluovutuksen alaiseksi. Kaikki on sen varassa, millä silmällä viranomaiset asiata katselevat. — Kun vastalauseessa myöskin on väitetty, että lakiehdotuksen säännökset ovat erikoisen epäselviä ja vaikeita ymmärtää, otan sitä osoittaakseni muutamia esimerkkejä, samalla kun mainitsen joitakuita kohtia, joissa lakiehdotusta täytyy pitää arveluttavan puutteellisenä. Lakiehdotuksen mainitun 3 §:n 1 momentin 1 kohdan suh-

teen jää lain tulkitsija epä tietoisuuteen siitä, hankitaanko lakiehdotuksen edellyttämillä keinoilla maata myöskin henkilölle, jota tosin ei ole lakivoimaisella päätöksellä uudelleen tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta seuraa kansalaisluottamuksen menetys, vielä silloin kun hän panee viireille hakemuksen maansaannista, mutta tuomitaa tuollaisesta rikoksesta rangaistukseen maanhankintamenettelyn kes täässä. Kun lakiehdotuksen 30 §:ssä puhutaan maanhankinnan raukeamisesta hankintamenettelyn aikana, edellytetään ainoastaan se tapaus, että hakija itse luopuu hakemuksestaan, mikä viittaisi vastaamaan kysymykseen myöntävästi; mutta toiselta puolen, kun mainittu vaatimus kansalaisluottamukseen nähden on lakiehdotukseen otettu, kuten asiakirjat osoittavat, juuri sitä varten, että maanomistaja vapautuisi saamasta rajanaapurikseen henkilöä, jota on pidetty ammattirikoksentehtijänä, ei pitäisi oleman mitään eroa sillä, onko lopullinen päätös annettu jo ennen maansaantihakemuksen viireillepanoa, vaiko vasta maanhankintamenettelyn aikana, mutta ennen sen loppuunsaattamista, ja sen mukaan olisi vastaus oleva kieltävä. Saman 3 §:n 1 momentin 3 kohta on puutteellinen siinä, ettei ole määrätty mitään tehokasta seuraamusta sellaiselle henkilölle, joka tahallisesti jättää siinä kohdassa mainitun sitoumuksensa täyttämättä. Voi tapahtua niin, että joku henkilö saa viljelemistä varten itselleen eroitetuksi esim. jostakin lakiehdotuksessa kiinnoteltilaksi nimitetystä tilasta maalueen, jossa kasvaa hyvää halkometsää ja vaikkapa arvopuitakin, ja 18 §:n mukaan pidennystä lunastushinnan kuolettamisen alkamisessa, esim. 5 vuotta. Hän hakkaa puhtaaksi ja käyttää hyväkseen metsän, niinkuin viljelystarkoitukseen aiotulta maalta sopii tehdä, mutta tahallisesti ja tarkoituksella jättää maan enemmän rai vauksen sillensä. Kun sitten varhaisintaan 3 vuoden kuluttua, asutuslautakunta ja asutushallitus 31 §:n mukaan rupeavat häntä ahdistamaan ja asutushallitus mahdollisesti määrää hänet menettämään oikeutensa tuohon tilaan, niin häntä voi kohdata ainoastaan se seuraamus, että hänelle, viimeksimainitun lainkohdan mukaan on vain suoritettava mitä hän tilastaan ehkä jo on maksanut, siitä kuitenkin, kun tilalta on myyty metsää, poisluettuna tästä johtunut

arvonvähennys. Kun hän ei ollut vielä mitään tilastaan maksanut, ei hänelle luonnollisesti mitään suoriteta, mutta sillä tavoin ei ole myöskään mitään mahdollisuutta panna häntä korvaamaan myydyin metsän hintaa. Kun rikoslakikaan ei pysty tämän tapaiseen keinottelijaan, niin hän on aivan vapaa siirtymään toiseen kuntaan ja siellä ehkä alkamaan maanhankinnan uudestaan. Aukkoa, joka tekee mahdolliseksi tällaisen menettelyn, ei laissa saisi olla.

Kysymyksessä olevan 3 §:n 3 momentin jälkimmäinen osa kuuluu: „Ja olkoon maanomistajan lapsilla oikeus muiden edellä maansaantiin, silloin kun tämän lain mukainen maanpakkolunastus koskee tilaa, johon heillä on perimysoikeus”. Maanomistajan eläessä ei koskaan voi tietää, onko hänen lapsillansa perimysoikeus johonkin hänen silloin omistamaansa tilaan. Maanomistaja voi eläessään myydä tilan tahi testamentilla siitä määrätä, niin että hänen lapsensa eivät tule siitä mitään perimään. Koko sanonta on siis sellainen, ettei siinä ole mitään käytännölliseen elämään soveltuvaan järjellistä ajatusta. En laki saisi olla niin kirjoitettu. Nämä esimerkit on otettu lakiehdotuksen yhdestä ainoasta pykälästä. En aio luetteloa jatkaa, koska tälläkin perusteella jo voi arvostella lakiehdotuksen ulkonaista asua.

Yhteen seikkaan tahtoisin kuitenkin tässä yhteydessä vielä viitata. Jos lakiehdotuksen 15 §:n viimeisen momentin mukaan alue luovutetaan sittemmin uudelle omistajalle joutuneesta n. s. puutavarayhtiöiden lainvastaisesti hankkimasta kiinteistöstä, niin lunastushinta lasketaan alkuperäisen ostohinnan mukaan, vaikka luovuttaja olisi aivan rehellisessä mielessä tilan hankkinut ja maksanut siitä esim. alkuperäistä hintaa melkoisesti suuremman hinnan. Ja jos esim. puutavarayhtiö oli ehtinyt myydä tilalta metsän, mikä useissa tapauksissa lienee tapahtunut, niin tämän „haaskauksen” arvo vielä vähennetään lunastushinnasta, joten tuo uusi luovuttaja voi joutua menettämään luovutettavan alueen aivan ilmaiseksi ja maan hankkija saa sen tietysti ilmaiseksi. Ei tässä nyt voi havaita edes minkäänlaista „kohtuutta”.

Mikäli sitten koskee tätä asiaa yleensä, niin on lausuttu, että nyt asutustoiminnassa vaaditaan siksi nopeita otteita, ettei asiaa jouduta perusteellisemmin valmista-

maan. Otteet voivat kyllä olla nopeita, mutta se ei vielä takaa sitä, että puheena-oleva lakiehdotus laiksi saatettuna myöskin vie nopeasti toivottuihin tuloksiin. Jos ajattelempa, minkälaiseksi maanhankinta lakiehdotuksen mukaan käytännössä muodostuu, niin voimme saada asiasta jonkinlaisen käsityksen. Ensimmäisenä valmistelutoimenpiteenä tietenkin olisi se, että asutuslautakunta hankkii tiedot niiden tilain pinta-alosta, joista se arvelee jouduttavan maata asutustarkoitukseen luovuttamaan. Jos samalla omistajalla, joka lakiehdotuksen mukaan on velvollinen tällaiseen maanluovuttamiseen, on useampia tiloja, niin hänen tulee itse asutuslautakunnalle toimittaa luotettava todistus tilojensa yhteenlasketusta pinta-alasta. Kun näin tavoin ei ole vielä ennakolta harkittu eikä edes voitukaan harkita, mitkä tilat ovat luovutusvelvollisia, ja kukin maanomistaja kaiken todennäköisyyden mukaan katsoo oman tilansa olevan siksi järkipäisessä viljelyksessä ja muuten sellaisen, ettei maanluovutus siitä voi tulla kysymykseen, ei hän tuota todistusta anna, joten asutuslautakunnan täytyy hankkia hänelle maaherralta sakon uhka määrääjässä toimittaa lautakunnalle sanottu todistus. Tämä määräaika voi tavallisessa tapauksessa olla verrattain lyhyt, sillä maarekisterin ote arvatinkin kelpaisi todistukseksi. Mutta sellaisiin tiloihin nähden, joiden tilusala ei näy maarekisteristä ja jollaisia, etenkin juuri suurempia tiloja, siellä täällä maassa on olemassa, täytyy omistajan, voidakseen antaa tilojen pinta-alasta luotettavan todistuksen, kokonaisuudessaan mittaauttaa tilat ammattimiehellä, mikä, puhumatta siitä, että se maanomistajalle tuottaa huomattavan suuria kustannuksia, vie aikaa, jos olosuhteet maanmittaustyön alalla ovat sellaiset tahi edes sentapaiset kuin ne nykyään ovat, vuosikausia. Kun sitten asutuslautakunta on saanut haltuunsa tarpeelliseksi katsomansa asiakirjat, niin se ryhtyy laatimaan maanhankkimissuunnitelmaa. Tällöin voidaan havaita, ettei esim. siitä tilusryhmästä, jonka omistaja joutui tiluksensa varta vasten tämän tarkoituksen vuoksi mittaauttamaan, saadakaan luovutettavia alueita, joten mittaustyö kustannuksineen oli tarpeeton, mutta voidaan havaita päinvastaistakin ja siis joka tapauksessa suunnitelma laaditaan, joko käyttämällä

asiantuntijain apua tahi ilman sitä. Laadittu suunnitelma lähetetään asutushallitukseen, joka sitten päätöksellä sen vahvistaa joko suorastaan tai välillä palauttamalla sen asutuslautakunnalle oikaistavaksi. Kaikkeen tähän kuluu aikaa. Jos sitten maanomistaja on tyytymätön asutushallituksen päätökseen, niin hän 29 §:n mukaan valittaa maanjako-oikeuteen ja edelleen, jos hän on maanjako-oikeudenkin päätökseen tyytymätön, Korkeimpaan Oikeuteen. Kummassakin oikeudessa asia nykyaikaisen mittapuun mukaan viipyy useampia vuosia. Kun sitten vihdoin maanhankkimissuunnitelma on valmis, niin luovutettavaa aluetta voidaan ruveta lohkomalla päättilasta eroittamaan. Maanmittari siihen tarvitaan ja tämän virkakunnan töiden joutumisesta riippuu, kuinka pian sellainen voidaan saada. Maanmittarin toimituksesta saa 36 §:n mukaan taas valittaa maanjako-oikeuteen ja sieltä edelleen Korkeimpaan Oikeuteen, joissa asia viipyy kummassakin yhtä kauan kuin edellisellä kerrallakin. On siis kulunut vuosia enemmän kuin on osattu aavistaakaan, ennenkuin luovutettava alue on voitu sen viljelijälle antaa, niin että ei todellakaan voi sanoa nopeiden otteiden nopeasti johtaneen tuloksiin. Muutaman kuukauden viivytyksen asian parempaa valmistelua varten ei niin ollen olisi suuria merkinnyt.

Asutustoiminnan menestykselle on yhtenä välttämättömänä ehtona myöskin se, että se laki, johon tämä toiminta perustuu, on sellainen, että sille yleensä myöntävät siveellisen oikeutuksen nekin yhteiskunnan jäsenet, jotka joutuvat asutustoiminnasta mahdollisesti johtuvien pakkotoimenpiteiden alaisiksi. Mutta ei voi odottaa, että esilläolevalle lakiehdotukselle, laiksi saatettuna, tuollainen siveellinen oikeutus mainitulta taholta yleensä myönnettäisiin. Sen, että tahdotaan lakiehdotuksen tavoin ryhtyä pakkolunastukseen, voi, vaikka onkin toista mieltä sen tarpeellisuudesta, kyllä käsittää. Mutta kun pakkolunastuksessa lunastuksen esineestä maksetaan hinta, joka on täyttä korvausta alhaisempi, tahi muutamissa tapauksissa, niinkuin edellä viittasin, ei makseta mitään lunastushintaa, niin tämä on selvä tunnusmerkki siitä, että osa yhteiskunnan jäseniä joko tietoisesti tahi tietämättä asetetaan erikoiseksi, ikäänkuin alemmaksi yhteiskuntaluokaksi sen

oikeusturvan ulkopuolelle, jota kansalaiset yleensä nauttivat. Valtiossa, jossa yhteiskuntajärjestys on n. s. porvarillinen, tällainen laki ei ole hyväksyttävä. Ja tällainen laki, mitä erittäin tulee sen käytännölliseen merkitykseen asutustoimintaan nähden, jo yksinomaan luonteensa vuoksi vaikuttaa asutuksen menestymiseen haitallisesti. Ei nimittäin tällaisissa olosuhteissa saata tulla kysymyksenkään esim. mikään yhteistoiminta, jolla maatalouden alalla on kuitenkin niin suuri merkitys, maan omistajan ja hänen uuden naapurinsa kesken. Ei myöskään mitään sellaisen tuen antamista maanomistajan puolelta, johon täällä eräässä edellisessä puheessa on viitattu, saata edellyttää. Maanomistaja katselee tuota uutta tulokasta henkilönä, joka hallitsee maatansa anastajan oikeudella. Ja tuota uutisraivaajaakin tulee se tietoisuus, että hänen saantinsa perustuu tällaiseen lakiin, joka on syntynyt sivuuttamalla oikeudelliset näkökohdat, varsin useissa tapauksissa haitallisesti vaivaamaan, sillä meidän kansassamme on kaikissa yhteiskuntaluokissa nykyään vielä erinomaisten paljon sellaisia henkilöitä, joille käsite oikeudentunto ei ensinkään ole mikään voitettu kanta.

Kun katson, että meidän lainsäädäntöemme olisi ohjattava siihen suuntaan, ettei aiheettomasti syrjäytettäisi oikeudellisia rakkokohtia, niin, samalla kun viittaa siihen perusteluun, joka toisessa vastalauseessa on esitetty ja jota minä en katso miltään kohdaltansa kumotuksi, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi toisen vastalauseen pönnen ja siis hylkäisi puheenaolevan lepäämäänjätetyn lakiehdotuksen. Samalla mainitsen, että minut on valtuutettu ilmoittamaan, että kansallisen kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä yksimielisesti tulee kukin äänellensä tätä ehdotusta kannattamaan.

Täällä on useampienkin puhujain taholta lausuttu se ajatus, että puheenaoleva lakiehdotus ei loukkaa yksityistä omistusoikeutta tai että sellainen menettely, kuin se, minkä lakiehdotus edellyttää, omistusoikeuden loukkaamiseen nähden jo on perustuslaissa hyväksytty. Tämä lausuma ei ensinkään pidä paikkaansa. Hallitusmuodon 6 §:n mukaan voidaan kyllä omaisuutta pakkolunastaa yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan. Lausuin jo edellä, että

sen voi käsittää, että katsotaan sellaisen pakkolunastuksen, kuin lakiehdotus tarkoittaa, yleisen edun kannalta nyt olevan tarpeellisen. Mutta pakkolunastusoikeuden edellytyksenä edellämainitun lainkohdan mukaan on aina se, että pakkolunastettava omaisuudesta maksetaan täysi korvaus. Täysi korvaus taas ei suinkaan ole samaa kuin puheenaolevan lakiehdotuksen määräämä lunastushinta. Täyteen korvaukseen sisältyy ei ainoastaan todellinen käypä hinta, vaan myöskin korvaus kaikesta muusta vahingosta ja haitasta, joka luovuttajalle pakkolunastuksen vuoksi tulee; samoin on maksu aina suoritettava käyvässä rahassa. Jos esim. suuren tilan omistaja joutuu lakiehdotuksen mukaan luovuttamaan kaiken muun maansa paitsi 40 hehtaaria, niin hänelle johtuu useimmiten melkoinen vahinko myöskin siitä, että suurtilan rakennukset jäävät vaille sopivaa käyttöä. Hallitusmuodon edellyttämän pakkolunastuksen mukaan korvataan tällainenkin vahinko, mutta puheenaoleva lakiehdotus ei sellaisesta korvauksesta tiedä mitään. Sen mukaan ei kaikissa tapauksissa, niinkuin aikaisemmin huomautin, makseta edes mitään korvausta. — On viitattu myöskin n. s. torpparilakiin. Se oli kieltämättä laki, joka perinpohjin loukkasi yksityistä omistusoikeutta. Mutta tuollaisen lakien säätämistä ei saa tehdä säännöksi, mihin nyt näytään niin suurella innolla pyrittävän, mutta tätä juuri minä tahtoisin vastustaa.

Ed. H o n k a v a a r a: Esilläolevasta kysymyksestä on meillä paljon kirjoitettu ja paljon puhuttu. Periaatteessa on aina sanottu oltavan yhtä mieltä siinä, että tilatoman väestön asuttamiseen on erikoista huomiota kiinnitettävä. Mutta käytännölliset toimenpiteet ovat näihin asti olleet sangen vähäiset. Nyt on kuitenkin asia riin, että tällainen periaatteellinen myöte-mielisyys sanoissa ei enää nykypäivinä riitä, sillä kysymyksen ratkaisu on käytännössä, sen käytännöllinen toteuttaminen niin suuriarvoinen tekijä, että uskallampa väittää siitä johtuvan meidän isänmaamme onnen tai onnettomuuden. Minun täytyy väittää, että viime vuosien onnettomuuksiin ovat suurelta osalta vaikuttaneet meidän kurjat maanomistusolot. Se on ollut sellainen epäkohta, joka on saanut houku-

telluksi tämän kansan, eli osan tästä kansasta epätoivoisiin tekoihin. Se oli maanrälkä, joka aikoinaan antoi venäläistytäjille jalansijaa meidän maamme tilattoman väestön keskuudessa, sillä tuota venäläistä Mir-järjestelmääkin uskottiin paremmaksi kuin meidän maanomistusolojamme. Tiedän tapauksia, että venäläiset venäläistytäjät saivat meidän tilattomilta kirjeitä, joissa venäläistytämistä kiirehdiittiin, että saataisiin näiden ryssän lakien avullakin maata. Samoin ovat muutkin epäisänmaalliset opit olleet herkästi istutettavissa tähän kansan osaan. Me emme saa ihmetellä, jos asia on näin. Meidän täytyy asettaa vastakkain ne vastakohdat, mitä on olemassa suurmaanomistajien ja maattomien välillä. Se loisto ja ylellinen elämä, mikä vallitsee useinkin suurtiloilla, sen vastakohtana ne työväenkasarmat usein jollekin kalliolle tai kivirauniolle rakennetut. Tällaisen asunnon vierellä saattavat useinkin pitkät peltosarat olla puutaimilla istutettuina tai siinä saattaa kasvaa vanhaa yli-ikäistä nurmea, joka ei tuota mitään. Mutta työmiehen perheellä ei ole kapaa alaa edes perunamaaksi viljeltävänä. Lapsilla tällaisessa tilanteessa ei ole minkäänlaista toimintamahdollisuutta. Kauniina kesäpäivänä näkee 10—12 vuotisia poikia ja tyttösiä tällaisen asunnon ympärillä toimettona aikaansa viettävän. Me tiedämme, millaisia kansalaisia me saamme näistä isänmaalle odottaa. Kun me tiedämme, että meidän maassamme on kokonaisia pitäjiä, joiden asukkaista ainoastaan yhdellä kolmasosalla on oma koti ja kaksi kolmasosaa asuu loisisina toisten tuvissa tai saunan nurkissa, niin me emme saa ihmetellä, jos nämä joukot ovat aaltojen ajeltavina, etsien tunvaa sieltä ja täältä. Onhan myös lukemattomat kerrat ja hyvinkin pätevästi todistettu, että maa tuottaa enemmän, useimmissa tapauksissa enemmän keskikoisilla ja pikkutiloilla pinta-alaan nähden, kuin suurtiloilla. Jos meillä tahdotaan saada olot järjestymään, on tässä kertaikkiaan astuttava varma askel eteenpäin. Koko kansan menestys ja hyvinvointi on otettava päämääräksi. On poistettava ne haavat, joista sairaus saa alkunsa, eikä ummistettava silmiä ja koetettava sairautta peitellä. Eihän tämä maanomistusolojen järjestäminen ole mitään uutta. Kertoohan historia jo varhaisemmilta ajoilta esimerk-

kejä, että samat asiat ovat herättäneet ihmisten kesken erimielisyyksiä ja maanomistamista on täytynyt rajoittaa jo varhaisimpina aikoina. Johan meidän kirjojen kirjamme Raamattu kertoo, että Moosesen laissa oli määräyksiä siitä, ettei maaomaisuutta saanut liiaksi yksityisiin käsiin kokoontua. Profeetat huudahtavat myöskin: „Voi niitä, jotka talon liittävät taloon, pellon peltoon yhdistävät, kunnes ei ole tilaa, ja te olette yksin koko maassa”. Kreikan historia kertoo sangen huomattavista maareformeista, samoin Rooman. Samat taistelut on ollut käytävä läpi koko keskiajan aina meidän päiviimme asti. Täällä on tänäpäivänä kerrottu siitä, millä tavalla melkein kaikissa Europan maissa on näinä aikoina täytynyt hyvinkin huomattavia askeleita astua maaolojen järjestämiseksi. Eikä tämä asia ole meilläkään mikään uusi, sillä noin parikymmentä vuotta takaperin eräs meidän huomattavimmista maatalousmiehistämme, professori Gebhard huomauttaa silloisille maatalousmiehille, että meidän maanomistusoloihimme on kiinnitettävä erikoista huomiota. Hän tuo esimerkin silloisista Tanskan oloista, että Tanskassa maaolojen järjestäminen, tuo Husmandi-järjestelmän alkaminen oli se, joka pelasti Tanskan sisäisiltä vaurioilta. No niin! Oikeistomme taholta varmasti sanotaan, että olemmehan me periaatteessa asian takana, ehkäpä vielä enemmänkin kuin maalaisliittolaiset. Oikooppa niin, mutta näille periaatteille ei nyt Suomen kansa enää voi antaa arvoa. Se vaatii toimintaa, juuri sellaista toimintaa, mihin tämä esilläoleva lakiehdotus vie. Oikeistomme taholta kirjoitetun vastalauseen viittaama tie, jos sitä lähdetäisiin kulkemaan — vaikka minä kyllä epäilen sen tositarkeitusta — ei ole yhtään sen selvempi tie, vaikka sillä kyllä aikaa voitettaisiinkin kymmenisen vuotta, ehkä enemmän. Vapaassa kaupassa meillä kerta kaikkiaan ei tule olemaan maata kohtuushintaan saatavana, etenkin kun tiedetään, että valtion välitystä siinä tullaan käyttämään. Siitähan ovat todistuksena ne tarjolla olevat suurtilat, joita valtion välityksellä tällä kertaakin olisi saatavana, kuten Gustavelundin, Tottijärven ja Laukon kartanot y. m. Maan verottaminen tulee myöskin kohtaamaan sellaisia vaikeuksia, että se on mahdotonta saada toteutumaan tyy-

dyttävällä tavalla, sellaisella tavalla, että se todellakin tulisi helpottamaan maan saantia. Jos verotus kohdistetaan suurmaanomistajiin, joihin se olisi kohdistettava, jos se asetetaan niin raskaaksi, että maanomistaja on pakotettu maansa myymään, eikö se silloin ole pakkotoimenpide, juuri sellainen toimenpide, josta nyt syytetään tätä esilläoleva lakiehdotusta. Tämän asian rahallisen puolen järjestäminen oikeiston viittomalla tavalla on myös mahdollisuus, sillä se vie suorastaan luonnottomuuksiin, niinkuin täällä on jo aikaisemmin siitä todistettu. Ja kun lukee loppuun tämän vastalauseen, niin ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että tämän vastalauseen tekijän ajatus on kiteytynyt tuohon samaan lausumaan, mihin on tullut pankinjohtaja Rantakari eilisessä Uudessa Suomessa. Hän sanoo: „Lex Kallio on valmistettu vain parin puolueryhmän toimesta ja harrastuksesta, jollainen valmistapa on omiaan synnyttämään vastarintaa muissa ryhmissä, vaikka laki olisi onnistuneestikin laadittu”. — Ja kun tällä tavalla on asiat, silloin täytyy sanoa, että ohhoh!

Teiltä, kommunistien edustajat — anteeksi kun käytän tätä nimitystä, sillä ed. Vainio esitti itsensä tällä nimellä ja minä luulen, että lapsille aina kelpaa isän nimi (Vasemmalta: Antaa tulla vain!) — teiltä minä tahtoisin kysyä, etteköhan te vain ole siellä maaseudulla kertoneet tähän tapaan, että kyllä ne porvarit eivät anna teille mitään, eivätkä ne noskelaiset anna mitään, mutta jos me päästään tuomareiksi, niin kyllä me asiat varmaan järjestämme oikein. Minä tein tämän oletuksen siitä, että teidän äänestäjissänne varmaan on suuri joukko maatyöväkeä, sellaista työväkeä, joka on toivonut, että tämä nyt esilläoleva laki hyväksyttäisiin. (Vasemmalta: Sitä ei ole kukaan kieltänyt.) Sen parempi, jos ei sitä kielletä, mutta ne lausunnot, jotka on annettu tässä asiassa äärimmäisen vasemmiston taholta, ovat antaneet sellaisen oletuksen. Kun sitten katsotaan tätä vastalauseetta, joka on äärimmäisen vasemmiston taholta jätetty, niin minun täytyy sanoa siitä, — koska ed. Kaarneella on puhevuoro tässä asiassa ja hän tulee varmasti sitä puolustamaan, minun täytyy sanoa — käyttäükseni presidentti Hardingin sanoja — että se teoria, mitä siinä esitetään,

on tavattoman viisas, mutta minä en ymmärrä siitä yhtään mitään. Minä en ymmärrä sitä sentakia, että siinä on kaksi niin vastakkaista aatetta esitetynä. Siinä ensinnäkin sanotaan, että työmiehen on päästävä varmuuteen työnsä tuloksista, että hän tietää saavansa työstään sen, mitä hän on siihen uhrannut. Mutta siellä loppujen loppussa sanotaan, että maata on annettava vuokrajärjestelmän perusteella, siis sellaisen järjestelmän perusteella joka on Venäjälläkin jo osoittautunut mahdottomaksi, ja Suomen maalaisväestölle tämä järjestelmä on epäilemättä kauhistus. Tämän väitteeni maalaisvalitsijain mielipiteestä todistan sillä, että teidän joukossannekin on sellaisia edustajia, jotka ehdottomasti ovat sillä kannalla, että tällainen järjestelmä on sula mahdottomuus. Minulla oli tilaisuus kuukausi takaperin keskustella erään teikäläisen edustajan kanssa ja hän lausui tähän tapaan: Minä olen ilolla nähnyt, miten miehet menevät tuonne aivan asumattomaan korpeen, nostavat oman kurkihirren päänsä päälle, raivaavat peltoa keskelle korpea ja alkavat elää vapaata kenestäkään riippumatonta elämää. Meidän on autettava niitä, joilla on halu, että yhä uusia ja uusia kohteja syntyisi. No niin. Sitten jatkoi tämä sama teidän ryhmänne edustaja, kun kysyin, että myöntääkö hän todellakin yksityisen omistusoikeuden näihin pikkutiloihin, hän sanoi tällä tavalla: Ehdottomasti, ainoastaan silloin tietää ihminen olevansa onnellinen, kun hän tietää, että hänen päänsä päällä on oma kurkihirs, kun hän tietää, että tämä pelto, jota hän viljelee, on hänen ja hänen lastensa oma. (Ed. Långström: Hän puhui vain teidän mieliksenne.) Tämä edustaja ei tehnyt laskelmia, sillä hän ei luottanut laskelmiin, aivan samalla tavalla kun ed. Kivilinna aikaisemmin. Hän tunsi todellista elämää, hän tunsi käytännöllistä elämää sellaisena, kuin se on siellä kansan keskuudessa, ja ettehan nyt väittäne, että nämä hänen esittämänsä mielipiteet olivat vanhentuneita, että ne olivat museotavaraa, koska ne lausuttiin kuukausi takaperin. (Vasemmalta: Kuka oli puhuja? Tekijä esiin!) Ed. Kaarne väitti, että torpparivapaus olisi luonut jo tähän maahan sellaisen maataomistavan luokan, jonka on mahdotonta selviytyä sen velkataakan alta, mihin ne ovat joutuneet. Asia on nyt kuitenkin niin, että tämä ei

pidä joka kohdassa ollenkaan paikkaansa. Minulla on myös tieto näistä asioista ja se kokemus, että ne ovat verrattain hyvin, odottamattoman hyvin selviytyneet. Useimmat torpparit ovat maksaneet tämän torppansa lunastushinnan käteisellä rahalla. Tiedän myöskin, että monella on velkaa, onpa verrattain suuriakin summia velkaa, on 40 jopa 50,000 markkaa velkaa, mutta tämä ei ole johtunut siitä, että he ovat joutuneet tämän maan lunastamaan, vaan johtuu siitä, että he ovat lunastaneet tällä maalla olevan arvometsän. He ovat laske-neet, että tämän metsän lisäkasvu tuottaa enempi kuin sen velan korko ja he kykene-vät tämän velkansa maksamaan minä päi-vänä hyvänsä jos he myyvät siinä löytyvän arvometsän. Niin, minä nyt kuitenkin luulen, että työväenedustajat ovat ajatuk-sissaan käyneet näillä viime viikoilla koti-seuduillaan, eli niillä seuduilla, joissa hei-dän äänestäjänsä ovat, ja kun heidän aja-tuksiinsa on tullut ne suuret tilattoman väestön laumat, kuten he itsekin ovat sa-noneet, että siellä on 257,000 perhettä, jotka odottavat maata, että he tarkistavat vielä mielipiteensä, että he sittenkin, vaika heidän lausunnoistaan täällä nyt ei ole selvää saanut, että he sittenkin tulevat äänestämään tämän esilläolevan lain puo-lesta.

Ed. Junnila: Täytyy valittaa, että tämä eduskunta on verrattain avuttomassa asemassa tähän tärkeään lakiehdotukseen nähden, se kun ei voi muuta kuin hyväksyä tai hyljätä sen. Ne edustajat, jotka täysin hyväksyvät sen tarkoituksen, johonka tämän lain avulla pyritään asutusolojemme järjestelyssä, mutta samalla näkevät ne suuret heikkoudet, joita se vajanaisten valmistelunsa tähden sisältää, ovat vaikeassa tienhaarassa hyväksyä vaiko hyljätä tämä lepäämässä ollut ehdotus. Kun ei enää voi vaikuttaa heikkouksien parantamiseen, on siis arvosteltava, onko asutuskysymyksemme siihen vaiheeseen asti kiireellinen, että tämä on ilman muuta „nieltävä” vai onko mahdollista vielä uhrata vuosi pari uuden alotteen valmistamiseen. On ilahut-tavaa ollut tänään kuulla, että tämäkin eduskunta on verrattain yksimielinen siitä, että asutustoiminta meillä vaatii lainsäädännön puolelta verrattain lujia otteita, joita ei saa lykätä kaukaiseen tulevaisuu-

teen (Vasemmalta: Oikein!). Tilasto, jota useat puhujat sekä maatalousministeri täällä esittivät, osoitti, että meillä on maalla noin 250,000 ruokakuntaa vailla omaa asun-toa ja omaa viljelystä. Vaikkapa tuossa luvussa olisi ainoastaan puolet sellaisia, joilla olisi edellytyksiä oman maan viljelykseen ja oman kunnan luomiseen, on sekin jo siksi valtava luku, että yhteiskunnan ja lainsäätäjän on tehtävä kaikkensa tämän lu-vun vähentämiseksi ja epäkohdaksi muodos-tuneen tilanteen korjaamiseksi asutustoimin-nan alalla. Valtakunnassa, jossa kansan pääelinkeino on maanviljelys, tietää niin suuri tilattomien luku luonnotonta olotilaa, joka ei saa edelleen kehittyä. Sillä sen vä-hentyminen onnellisen asutuskysymyksen ratkaisun kautta vahvistaa yhteiskunnan selkärankaa, jonka meillä muodostaa juuri itsenäinen maataviljelevä väestö. Jos siis asutuskysymyksen parantamisessa ollaan-kin yhtä mieltä, niin keinot, joilla siihen pyritään kohtaavat, mitä suurimpia erimieli-syyksiä ja etujen ristiriitoja.

Tämä nyt esilläoleva, yli vaalien levän-nyt lakiehdotus pyrkii asutuskysymyksen ratkaisemaan viljellyn ja viljelyskelpoisen maan sekä tarvittavan metsäalueen ottami-sella pakkotoimenpitein niiltä maanomista-jilta, joilla sitä on määrätty määrää enem-män, tai jotka eivät sitä yhteiskunnalle hyödyllisellä tavalla viljele, tilattomalle väestölle luovutettavaksi asutustarkoituksia varten. Pakkotoimenpiteetkään eivät mie-lestäni tällaisessa kysymyksessä saa olla kokonaan hyljättäviä, kun sitä vain yhteis-kunnan etu välttämättä vaatii (Keskus-tasta: Oikein!) sillä yksilön edun on väistytävä yhteiskunnan edun tieltä. (Hak-kila: Aivan niin!). Mutta silloin kun on pakkotoimenpiteisiin turvauduttava, on va-rottava ettei niitä uloteta todellista tar-vetta pitemmälle eikä tarpeettomasti järky-tetä sitä omistusoikeuden turvaa, jonka laki ja yleinen oikeustajunta ovat aikojen ku-luessa muodostaneet. Tältä lakiehdotuk-selta puuttuvat mielestäni nämä perusedel-lytykset.

Kun tämä lakiehdotus määrittelee ke-neltä ja missä olosuhteissa maata on otet-tava pakkotoimenpiteillä asutustarkoituk-siin, jättää se otto- ja alueen määräämishet-ken riippuvaksi sen tarpeesta, aikaan koska joku tilaton ilmoittautuu halukkaaksi sitä viljelemään. Kun tietää, että tällainen asu-

tustoiminnan kehittäminen meillä monestakin syystä vie aikaa vuosia, jopa vuosikymmeniä ja on yhä jatkuva uusien sukupolvien muodostuessa, jättää se luovutusvelvollisen maanomistajan kovin epävarmaan asemaan. Se ei tiedä, koska hän joutuu pakkotoimenpiteiden alaiseksi, miltä tilustensa kohdalta ja missä laajuudessa. Jos mikään, niin tällaisen epävarmuuden tilan luominen synnyttää turvattomuuden tunteen, joka on omansa ehkäisemään yritteliäisyyttä. Jos taas yritteliäisyys herpaantuu, on seurauksena tuotannon nopea aleneminen ja maatalouden rappiotila, jota yhteiskunnalle eivät pysty korvaamaan ne muutamatsadat tai tuhannet taloudellisesta elämästä tai kuolemasta kamppailevat uutisviljelijät, jotka tämän lakiehdotuksen kautta voisivat syntyä, jos tämä hyväksyttäisiin. Sellaisen tilanteen muodostamiseen ei lainsäätäjää saa tehdä itseään syyppäksi.

Olen kuullut väitettävän että, jos tämä lakiehdotus tulee voimaansa, ei sitä käytännössä tarvitse toteuttaa sillä sen olemassaolo pusertaa maata vapaaseen kauppaan sitä tarvitseville. Sen minäkin kyllä uskon. Mutta se pusertaa sitä ainoastaan niiltä maamme alueilta, joissa viljelyn ja viljelyskelpoisen maan pinta-alat ovat suuret ja maan kysyntä pieni. Mutta se ei kykene pusertamaan sieltä, missä alueet entuudestaan ovat pienet ja omistajalleen jollei juuri tällä hetkellä, niin vastaisuudessa kovin tähdelliset. Jos vapaalle tarjonnalle ei ilmesty vapaata pystyvää kysyntää, on laki kuitenkin Damokleen miekkana maanomistajan pään päällä siihen asti, kunnes asutusviranomainen on lyönyt viimeisen paalun ja osoittanut, mikä alue hänen maastansa menee yhteiskunnalle asutustarkoituksiin ja mikä jää hänen häiritsemättömään hallintaansa. Tämä voi tapahtua useimmilla tiloilla vasta vuosikymmenien kuluttua ja niin kauan omistavat talon tilusaluetta sekä sen faktillinen omistaja että yhteiskunta tämän lain kautta yhteisesti, vaikka hän saa sitä vapaasti hallita niin kauan kuin se on erotettu. Täten syntyisi sellainen omistusolojen hämminki, että on enempi kuin kyseenalaista, mihinkä se saat-taisi maataloudellisen yritteliäisyyden ja mitä se vaikuttaisi maatalouden luotto-oloihin.

Käsilläolevassa lakiehdotuksessa ei ole ollenkaan järjestetty asutuskysymyksen ra-

hoituspuolta sen pitemmälle kuin maapohjan hinnan suorittamiseen ja kasvavan metsän korvaamiseen asti. On kuitenkin selvää, että maapohjan hinta asutuskysymyksessä näyttelee verraten vaatimatonta osaa. Rakennukset, viljelysten kuntoonsaattaminen ja välttämättömät viljelysvälineet, ne muodostavat sen liikeellepaneavan voiman, jota ilman ei mikään itsenäinen viljelys ole mahdollinen. Mistä osotetaan halukkaalle uutisviljelijälle nämä varat? Sen jättää ehdotus kokonaan mainitsematta. (Keskustasta: Pitäisikö se siinä mainita?) ja kuitenkin ovat täten syntyvät uutisviljelijät kaikki valtion myöntämän luottotarpeen varassa, sillä eiväthän he voi lainojensa pantiksi muille asettaa maatansa eikä irtaimistoansa, sillä ulosottotoimenpiteet yksityisten saatavista eivät niihin ole päteivät. Samasta syystä on takauslainojenkin saanti tällaiselle viljelijälle mahdoton. Niin kauan kuin uutisviljelijäin rahoituspuoli on järjestämättä, on tämä laki maanhankinnasta tilattomalle väestölle ainoastaan ilmassa leijaileva paperipala, joka asutuskysymykselle ei pysty luomaan sitä reaalista pohjaa, jota se ehdottomasti tarvitsee (Ed. Niukkanen: Myönnetään varoja!) Maapohjan hinta on lakiehdotuksessa ehdotettu suoritettavaksi obligatsioonien muodossa maanomistajilta otettavilla pitkäaikaisilla pakkolainoilla, jotka sellaisinaan merkitsevät 25 % alennusta lunastettavan alueen hinnasta. Täytyy myöntää, että valtiomme on voimaton tätä kysymystä järjestämään ilman mahdollisia pakkolainoja. Mutta onko juuri tämä muoto ainoa mahdollinen, se on kysymys, joka olisi pohjiaan myöten harkittava. Pitkäaikaiset obligatsioonit maanviljelijän kädessä ovat vähimmin sopivia arvopapereita, joiden käyttämiseen luottotarpeensa tyydyttämiseksi ei sillä ole aina tilaisuutta eikä taitoakaan (Ed. Ryömä: Yhtä hyvä kuin tuottamaton maa!), eikä ole asioita johdettava siihen, että meidän talonpojista kaiken muun hyvän lisäksi tulisi arvopaperihuijareita (Ed. Hakila: Kyllä ne sen konstin osaavat!). Pitkäaikaisen obligatsioonikurssin alemmuus on sitäpaitsi omiaan järkyttämään valtion arvoa maanviljelijäin silmissä, pitämään valtion antamia sitomuksia arvottomina, jopa siihen määrään, että monikin maanviljelijä torpan hintana saamansa obligatsioonin on jättänyt kokonaan perimättä, muka hänelle arvottomina pape-

reina. Tällaisen käsityskannan juurruttamista valtiiovallan arvon kannalta on ehdottomasti välttävää.

Puutteellisen valmistuksen tähden vilisee lakiehdotus eri pykälissään sekä asiallisia että lakiteknilisiä virheitä, lukuunottamatta moninaiseen tulkintaan aihetta antavaa sanontatapaa, joka on erityisen silmään pistävä. Niiden luettelamisen ja niistä kiistämisen jätän lakimiesten asiaksi. Tyydyn vain viittaamaan esim. 4 §:n 1 ja 2 kohtaan, jotka ovat siinä muodossa, ettei niiden keskinäistä tarkoitusta ymmärrä ainakaan maallikko, tuskimpa lakimieskään. Meillä on juuri loppuunmenossa tuo suuri asutuspoliittinen leikkaus, torpparien itsenäisyysasia. Se on onnellisesti suoritettu ilman suurempaa katkeruutta tai hankausta puolelta sen paremmin kuin toiseltakaan. Se on ollut mahdollista ainoastaan sen kautta, että kaikki maanomistajapiirit saatiin vedettyiksi mukaan ja vapautuksen puolelle. Tämä lakiehdotus nykyisessä muodossaan ei sitä luullakseni tule saavuttamaan ja sentähden se on tuomittu epäonnistumaan. Se pitäisi ain kannattajain ottaa huomionsa. Näin suurelle kysymykselle on saatava maanomistajapiirin mahdollisimman laaja kannatus ja etsittävä kaikkia mahdollisimman lähelle tyydyttävä pohja.

Tällä ed. Vuolijoki mainitsi, että tuo torpparien vapauslaki saatiin toimeen sentähden, että sosialidemokraatit harjoittivat niin voimakasta painostusta, että se lopulta täytyi syntyä. Jos ed. Vuolijoki olisi istuntonsalissa, kehottaisin häntä kuulustamaan ed. Paasivuorelta, kuinka voimakas tuo sosialidemokraattien painostus silloin oli. Hän sen mahtaa tietää. Sikäli kuin minä tiedän, oli se painostus siksi heikko, etteivät sosialidemokraatit silloin kyenneet lyömään porvaristoa hajalle siinä kysymyksessä, niin kuin niin monta kertaa ennen, ja sentähden syntyi torpparien vapautuslaki.

Kun olen sitä mieltä, että tämän lakiehdotuksen keinot tässä muodossa eivät pysty onnellisesti ratkaisemaan tilattoman väestön asutuskysymystä meillä, päinvastoin se hyväksyttynä tulee synnyttämään arveluttavaa sekasortoa maan taloudellisen tuotannon kehitykseen, ja kun lain tarjoamat keinot eivät suinkaan ole ainoat, tuskimpa parhaatkään kysymyksen järjestämiseksi, tulen äänestämään lain hylkäämisen puolesta. Teen sen sitä keveämmin, kun

tiedän, ettei tähän maahan synny hallitusta, eikä saakaan syntyä, joka heti tätä kysymystä ei uudelleen nostaisi, jos se nyt kaatuu. Ja kun se uudelleen nousee, niin se varmaan voittaa sekä muotoon että asian tarkoitukseen nähden. Se vähäinen viivytys, mikä kaatumisesta syntyisi, antaisi vain tilaisuutta hallitukselle ja eduskunnalle etsiä ja keksiä asutuskysymyksen a:n ja o:n, nimittäin asian rahoittamispuolen. Asutuskysymystä voidaan sitäpaitsi sillä aikaa vapaaehtoisuuden tietä kehittää valtion toimenpiteestä, sikäli kuin meillä varoja on siihen käytettävissä. Meillä on Jokioisten jälkeen Laukot ja monet muut rappiolla olevat suurtilat, joissa valtion toimenpiteestä asutustoimintaa voidaan paljon edullisemman edistää kuin tämän asetuksen tarjoamilla keinoilla.

On väitetty, että jos tämä laki kaatuu, niin ei meillä enää voida saada maanomistajille yhtä edullista asutuskysymystä kuin tämä. Se väitys on täällä myös tänäänkin paikkattu. Olkoon niinkin, että uusi laki tulee maanomistajalle raskaammaksi, sitä eivät meidän maaomistajat pelkää, silloin kun on hyvä asia kysymyksessä. Mutta sen pitää tulla velvollisuuksiin sekä oikeuksiin nähden selvempi kuin tämä on. Sen pitää luoda pohja maalaisolojen voimaperäisyydelle eikä niiden näivetyttämiselle. Sitä vaatii maan talouden hyvinvointi ja kansamme onni.

Ed. Sandblom: Vid bedömandet av Lex Kallio måste man göra klart för sig, om denna lag är behöfvlig, om den är till nytta för landet och om den är till nytta för småbrukarena. Enligt min mening bör småbrukarklassens ökning befrämjas. Lagen är därför behöfvlig, om jord icke kan anskaffas åt blivande småbruk på frivillighetens väg. Kan så ske, är lagen obehöfvlig. Småfolket självt, som strävar efter att få en egen torva, är absolut emot denna lag. Bland de tusental, som jag varit i beröring med, har man ej önskat, att denna lag skall antagas. Det är icke nog med att få jord, det skall vara byggnader, husdjur, redskap m. m. Finnes det ej möjligheter till allt detta, så gagnar icke den styckade jorden, fast den fås till skänks. Jag är fullt övertygad om att det är till lycka för landets utveckling och ekonomiska ställning att få så många småbruk som möjligt.

och ännu finnas stora arealer odlingsbar jord, som ligga öde, stora fått, som skötas så dåligt, att de ej lämna ägaren full ersättning för hans arbete. Se där var ingrepp kunna göras, om det visar sig nödvändigt. Men vi böra ej gå så långt, att vi börja stycka av ett större välskött jordbruk; större jordbruk kunna brukas med moderna maskiner och redskap och kunna därigenom producera mera än vad som åtgår för egen arbetskraft. Det är från sådana egendomar, som överskottet av skörden säljes till städer och fabrikkssamhällen. Här i Nyland, vars småbrukare jag representerar, är det ingalunda omöjligt att få köpa jord. Jord står nog att fås, och det ser ut, som om tillgång på jord skall komma att ökas. För tillfället stå åtskilliga egendomar till salu, som undergå exekutiv auktion, och flera komma troligen att gå samma väg, men det som saknas är pennningar. Jag tror, att jordfrågan här i Nyland kan reda sig på frivillighetens väg, om blott pennningar finnas. Denna lag, som med rätta var föremål för en mycket skarp kritik, blir då obehövlig. Om den genomdrives, måste staten i alla fall tillskjuta mycket pennningar, som i praktiken ej komma att motsvara sitt ändamål. Skatterna bli överhövan höga, vilket i sin tur drabbar även oss småfolk. Är då denna lag till nytta för landet? Kolonisationen är till nytta för landet under förutsättning av att det är dugligt och intresserat folk, som bli va kolonister. Småbrukarena lyckas i regeln, om det är folk som vill arbeta fjorton à sexton timmar i dygnet då det behöves, och om de hava intresse för sitt arbete. Är det ej sådant folk, så går det icke. Ingen må tro, att vem som helst duger till småbrukare. Det är en mycket svag sida hos denna lag, att den kommer att fresta ett antal olämpliga människor till att egna sig åt småbrukarens värv. Den kommer sålunda att göra skada åt idén och därigenom åt landet. Småbrukare som få sin jord med hjälp av kolonisationskassor eller allmännyttiga kolonisationsbolag, äro i regeln lämpligt folk. De föra småbruket framåt, de gagna landet. Är då lagen till nytta för småbrukarne? Den kan vara till nytta för verkliga småbrukarelement men den kommer att göra många människor olyckliga, alla dem, vilka frestas att skaffa sig jord, men som ej duga till små-

brukare och som ej hava förutsättningar därtill. Det är därför lyckligare att lagen ej kommer till. Jag anser det vara min plikt att här säga rent ut: Vi vilja icke hava en lag, som har betingelser för att skapa odugliga småbrukare och som bringar småbruket i vanrykte samt förövrigt vidlåder så många fel och brister, som göra lagen omöjlig i praktiken. Men vi hoppas att staten skall göra allt för att stödja kommunernas kolonisationsverksamhet och sådana allmännyttiga kolonisationsbolag, som t. ex. A. B. Småbruk och eona hem, men häri har staten felat mycket. Jag anser att lagförslaget bör förkastas och ett nytt utarbetas.

Ed. Wiik: Herr talman! Gentemot föreliggande lagförslag har väsentligen gjorts den invändningen, att detsamma kränker den enskilda äganderätten, vilken utgör samhällsordningens grundval. Emellertid tyckas åsikterna angående denna grundval vara tämligen skiftande. I en broschyr, som i dagarna utgivits av en känd religiös författare, angives såsom samhällsordningens grundval „sambandet mellan dvgd och gudsfruktan, mellan pliktmedvetande och gudsmedvetande” — det är alltså religionen som anses utgöra sagda grundval. Mycket ofta hör man också äktenskapet betecknas såsom denna grundval. Och det märkvärdiga är att alla dessa uttalanden, som så skarpt strida mot varandra, merendels komma från ett och samma håll. Det förefaller som om envar, som fäster mycken vikt vid någon viss omständighet i samhällslivet, sökte i agitatoriskt syfte tillägga denna omständighet större betydelse än den i själva verket har.

Det bör då först fastslås, att den privata äganderätten kan betecknas som en grundval för den nuvarande samhällsordningen blott, såvitt det gäller äganderätten till produktionsmedlen, icke till något annat. Ett väsentligt drag i samhället är ju fastmer det, att den härskande samhällsklassen icke hyser respekt för den undre samhällsklassens egendom, utan i stöd av sin makställning tvingar denna sistnämnda att avstå en väsentlig del av sitt arbetes avkastning, vare sig detta sker i form av det mervärde lönarbetet avkastar, eller såsom torpararrenden eller skyddstullar lagda på de nödvändigaste förbrukningsartiklar, eller i någon

annan form. Den samhällsklass, som här-av profiterar, finner ingenting upprörande i en sådan torggående kränkning av den enskilda äganderätten. Annorlunda förhåller det sig, om man yrkar på återbördande i de verkliga producenternas ägo, d. v. s. i den arbetande befolkningens ägo av någonting, som blivit densamma frångått, om man kräver överförande i samhallets ägo av produktionsmedel (t. ex. jorden), som äro nödvändiga för befolkningens uppehälle. Om ett sådant överförande påyrkas, i syfte att ställa i det arbetande folkets tjänst produktionsmedel, som tillförene tjänat den enskilda vinningslystnaden, då upphäves nog ett skri om „kränkning av den enskilda äganderätten”. Om man också kan säga, att den nuvarande samhällsordningen grundar sig på enskild äganderätt till produktionsmedlen, är därmed alls icke sagt, att det samma vore fallet med all samhällsordning under historisk tid, ej heller att en sådan samhällsordning vore den bästa möjliga. På privat äganderätt vilar den nuvarande samhällsordningen, som möjliggör oförtjänt vinst genom överflyttning av egendom från somligas fickor till andras; som sålunda befördrar en oren vinningslystnads anda; som också under normala förhållanden medför ett allas krig mot alla; och som stundom då explosiva ämnen tillräckligt hopats, giver upphov åt blodiga sammanstötningar mellan folken. Men gör man gällande, att just den nuvarande, på privat äganderätt grundade samhällsordningen vore den enda i historisk tid, så bevisar detta påstående okunnighet, om icke något ändå värre. Äganderätten till jorden, för att nu hålla sig särskilt till den, är i själva verket sådan den nu ter sig för oss en produkt av en utveckling, som i vårt land icke är längre än att den tämligen noggrant kan följas. Blott småningom och i tämligen sen tid har det lyckats att tillsträma äganderätten i avseende å jorden på sådant sätt, som varit gagneligast för den jordägande klassen. Genom århundraden går en kamp mellan å ena sidan den enskilda vinningslystnaden och å andra sidan allmänintresset, representerat av statsmakten. Några härtill hörande data kunna vara av intresse.

Konung Magnus Eriksson stadgade år 1334, att odlade marker som ödelagts under de föregående årens krig skulle tillfalla envar, som ville bruka dem. Detta är det

första vittnesbördet i vår historia om att kronan ansåg sig ha rätt att förfoga över den obrukade jorden t. o. m. i de fall, då den tidigare varit brukad, men sedermera fått förfalla. Tidigare hade man synbarligen icke behövt giva uttryck åt denna grundsats. Erik av Pommern gav genom brev av den 16 januari 1411 åt fogden på Åbo slott makt att av den obrukade jorden utdela åt hugade odlare sådan mark, som var tjänlig till åker eller äng. De som förut hade innehåft denna mark fingo, såsom i brevet säges, „so mikit beholda, som tolfv bolfasta mæn sægia, at the kunno sich aff bierghæ”. Samma grundsats uttalades i ett brev av den 28 augusti 1411 från samme konung till fogden på Tavastehus slott, av innehåll, att konungen stadfäster de brev, varigenom fogden å konungens vägnar åt enskilda personer överlätit skogar och utmarker i Tavastland, varvid likväl inskräptes, att man vid sådan överlåtelse bör förfara så, „at gamble byæ, ther jorden hauffuer for tillhört ey ther fore i öde legias”. Tidigare innehavare fingo alltså behålla endast så mycket, att de själva icke råkade på obestånd. Denna förordning var sålunda vida strängare än lex Kallio, som frångår de nuvarande godsägarna endast några procent av deras jord och låter dem behålla det mesta.

Gustaf Wasa förfäktade både i teori och i praktik den grundsatsen, att sådana ägor, som obbyggda ligga, höra Gud, konungen och Sveriges krona till. Endast på grund av denna sin princip kunde den store konungen fullt genomföra sin storartade kolonisationsplan, varigenom norra Tavastland, norra Savolax och trakterna kring Ule träsk, vilka tillförene delvis icke varit helt obebodda, blevo vunna för ett ordnat kulturliv. Gustaf Wasas efterföljare förstodo emellertid icke att fullfölja hans verk. De tvärtom bortskänkte åt sina gunstlingar stora vidder av Sveriges och Finlands jord, och dessa ofta nog ovärdiga gunstlingar gjorde sitt bästa för att sänka vårt lands bondeklass i livegenskap. Det tyranni, som söderom Finska viken utövades av den tysk-baltiska adeln, vilken intill senaste tid åtnjutit vår överklass' beundran, utgjorde för den finländska adeln ett föredöme. Tyngre och tyngre lades oket på bondeklassens skuldror. Då ingrep under Karl XI statsmakten ånyo med understöd av bonde-

klassen, som skred till självförsvar. Adels jord indrogs; den hade ej antid åtkommit med orätt, men den innehades med orätt, eftersom den utgjorde en boja på utvecklingen och hotade att sänka vårt folk i trældom. Adelsväldet bröts, urgammal odalmannafrihet räddades och en utsikt öppnades till en ljusare framtid.

Åter gå vi ett hundratal år framåt i tiden för att stanna vid 1700-talets storverk inom jordlagstiftningens område, storskiftet. Det hade blivit sed, att enskilda personer slagit under sig sådana skogsmarker, som med rätta bort tillhöra kronan, och de vanskötte och skövlade dem. Då stadgades i en kunglig majestäts förordning, utfärdad av Gustaf III den 27 juni 1775, att åt varje hemman skulle avskiljas ett visst tunnlandtal skogsmark, men förordningen tillägger, att „det som öfrigt blifwer, bör genast afskiljas, och måge derstädes Krono Nybyggare sig nedsätta”. Så skedde också. En del av dem, som miste sina med orätt innehavda skogsmarker, försökte få regeringen att frångå sina planer, men regeringens beslut stod fast. Resultatet vart att odlingen gjorde framsteg överallt i Finland; skördebeloppet ökades och Finland blev mot slutet av 1700-talet ett spannmåls-exporterande land, vilket det fortfor att vara ett stycke in på 1800-talet. De enskilda hemmanens skogar blevo bättre skötte än tillföre, då deras ägare voro tvungna att reda sig med en mindre areal än förut och icke hade möjlighet att skövla kronans skogsmarker. Också härutinnan se vi en likhet mellan gångna tiders förordningar och lex Kallio. Det förutsäges ju också av agrarutskottet i dess betänkande, att enskilda gods, som bli tvungna att avstå jord, komma att i stället bli mera rationellt brukade.

Genom jordförhållanden utveckling under århundraden går alltså som en röd tråd denna grundsats: den enskilde bör icke få slå under sig mera jord än han kan bruka; allmänintresset, representerat av statsmakten, har att förfoga över den obrukade jorden i syfte att undlåta den åt odlingsvilliga, skapa nya utkomstmöjligheter och öka brödproduktionen; dock må icke de tidigare innehavarna av jorden bringas i trångmål; det bör lämnas dem kvar så mycket, att de kunna „bärga sig”, såsom orden lydde i Eriks av Pommern brev till slottsfogden i Åbo. Ty denna äganderätt har skäl för sig.

Det som brukades av ägaren, det fick han behålla, men han hade icke rätt att tillskansa sig mera och därigenom undanhålla andra människor möjligheten att genom jordbruk vinna sin utkomst. Vid utvecklingen av denna grundsats genom seklerna äro många av Sveriges och Finlands bästa namn förbundna. Upphovsmannen till lex Kallio kan sägas vara i mycket gott sällskap.

Sedan den tid, då Sveriges statsmakt med kraftig hand reglerade jordförhållanden utveckling i Finlands bygder, har ett sekel förgått och mycket har förändrat sig. Den enskilda jordägarerätten har vunnit i stadga och blivit en viktig orsak till att tusentals armar äro sysslolösa och stora vidder av Finlands jord bida odiarens plogbill, vidare att produktionen icke kunnat hålla jämna steg med konsumtionen, utan Finland efter att ha varit ett spannmåls-exporterande land måste importera hälften av sin brödtöda. Denna jordägarerätt grundar sig icke heller allmänt på laga åtkomst. Det finnes säkert en mängd marker, som egentligen borde vara kronans överlopps-jordar enligt avvitrningen på 1700-talet, men som enskilda slagit under sig. Dock, huru än därmed förhåller sig, har även denna äganderätt genom hävd vunnit stadga. Därför tarvas nu en lagstiftnings-åtgärd, där under gångna tider ett förfogande från tronens höjd skulle ha räckt till. Men grunden är densamma i lex Kallio som i gångna tiders förordningar. När man på storborgerligt håll ordar om huru äganderätten är en hörnsten i den svensk-finländska rättsordningen, så blundar man gärna för den andra sidan av denna sanning. Man förtiger, att jämnasides med den ägande klassens strävanden att slå under sig landets jord går statsmaktens strävan att hävda det allmännas intresse, och att denna strävan intill en ganska sen tid också har påverkat rättsutvecklingen starkt nog, att skapa en tradition. Att förtiga denna sanning är att förfälska historien. Det är en av dessa förfälskningar, som den härskande klassen så gärna gör sig skyldig till, när det gäller att förskaffa en hart när övernaturlig auktoritet åt någon institution, som sagda klass tillskapat i sitt eget intresse, en institution som dock är dömd att på ett högre utvecklingsplan gå under.

Den grundsatsen, att det allmännas intresse bör gå framom den enskilda vinnings-

lystnaden, att den enskilde bör få sin vilja fram endast såvitt han icke kränker andras lika rätt, denna grundsats skall förvisso fullt förverkligas först framdeles, när samhället nått ett högre utvecklingsskede och fotats på annan grundval än den privata äganderätten till produktionsmedlen. Lex Kallio är såunda å ena sidan en efterklang av en urgammal rättsgrundsats, men å andra sidan ett förebud till det kommande. Detta lagförslag har sitt värde som ett erkännande från det borgerliga samhällets sida därav, att kravet på en oinskränkt äganderätt till produktionsmedlen är omöjligt att i vår tid vidhålla. Detta erkännande har i själva verket givits inom andra områden redan långt före detta genom hela den moderna socialpolitiska lagstiftningen. Då man föreskriver, huru en fabrik skall vara inrättad för att icke arbetarnas liv eller hälsa skall sättas i fara, eller då man, som i några länder under senaste tid skett, tillsätter driftsråd, varigenom arbetarna och även samhället får medbestämmanderätt över produktionen — då erkänner man att en oinskränkt äganderätt till produktionsmedel är oförenlig med samhällets och den arbetande befolkningens bästa. Denna princip gäller det nu att bringa till heders också i avseende på äganderätten till jorden. Den är icke minst nödvändig där, eftersom jorden är det oundgängligaste av alla produktionsmedel. Blir jorden ett monopol i fåtalets hand, bringas därigenom flertalet i ett beroende, som under vissa omständigheter kan bli alldeles olidligt. Samhällets rätt till jorden bör så mycket lättare kunna erkännas, som de övriga produktionsmedlen äro frambragta genom arbete och deras mängd kan ökas genom arbete, varemot jorden är bestående i jämförelse med växande folk och släkten och till sitt omfång orubbligt bestämd. Det är just därför en oblyg förmåtenhet, när en enskild individ, ett släkte eller ett folk tillmäter sig rätt att allena och för allan tid besitta jorden med full och oinskränkt äganderätt samt låta densamma ligga obrukad, från dess brukande uteslutande alla andra, som ha behov av dess skatter eller dess avkastningsförmåga. Vi måste en gång komma därhän att den, som innehar jorden, känner sig ha ett ofantligt ansvar inför allt folket för det sätt, varpå han handhar jorden. Om han icke motsvarar det förtroende man visat honom, om han låter jorden ligga obrukad

eller vansköter den — då må den tagas ifrån honom, då må den överlåtas åt en, som är värdigare att handhava den. Därhän *måste* vi komma, eftersom befolkningen ökas, medan jordens avkastningsförmåga minskas. Det blir en tvingande nödvändighet att komma bort från det slöseri, som det nuvarande systemet innebär. Av alla produktionsätt är kanske det privatkapitalistiska det, som innebär det största slöseriet. (Ed. Schauman: Näst det socialistiska). Det har ännu aldrig blivit försökt, och redan därför är ett sådant påstående för tidigt. (Ed. Schauman: I Ryssland!) Det har aldrig i Ryssland heller fått visa vad det duger till.

Det som jag sade om ansvar och respekt för jorden, det ville jag särskilt säga till de hos oss så talrika godsägare, som nog kräva respekt för den enskilda äganderätten, men vilkas marker äro brukade på ett sådant sätt, att deras innehavare borde blygas inför mängden småbonde eller torpare, som odlar sin jord i sitt anletes svett och odlar den bra. Blicka vi ut över våra bygder — om vi blott hålla oss till våra svenska bygder, vilka jag känner bäst, så vad se vi? Vi se ett och annat gott jordbruk, till och med en och annan mönstergård, men däremellan se vi massor av gods, som vanskötas på det mest upprörande sätt. Ja, vi se stora vidder av jord, som alls icke äro brukade, och om vi åtsporja gamla människor, kunna vi få höra, att också dessa arealer en gång i världen varit brukade, men att de sedan lämnats att ligga för fåfot, till glädje kanske för ängsmasken, men icke för någon människa. Att förhållandena äro sådana, det vet envar, som något känner våra svenska bygder, och han vet att där finnas massor av obesuttna, som ingenting högre önska än att få bruka denna jord. Detta kan icke vara obekant heller för dem, som här företräda flertalet av vår svenska befolkning. De kunna icke vara så främmande för detta folk, om vilket en av våra nyländska skaldar säger, att det „i skuggan av borgen i sekler fått svälja de ord, som skulle ha tolkat sorgen i ett liv på en annan jord”. Detta folk har nu trots lex Kallio erbjuda en utsikt till förbättring, och det kan icke heller vara obekant för de svenska representanterna här, att lex Kallio också i våra svenska bygder åtminter popularitet inom stora delar av befolkningen. Ja, det bör vara känt, att t. o. m. inom

herremannaklassen finnes en del, som icke försvurit sig åt godsägarintresset och som erkänner att lex Kallio nog ändå har större förtjänster än nackdelar. Jag vet icke, huruvida denna åsikt här kommer att uttalas; sker det ej, kan det möjligen också bero på andra orsaker än den, att den icke skulle ha någon representant. (Ed. Schauman: Nog kommer den att uttalas.)

Det har gjorts gällande, att lex Kallio innebure en fara för den svensktalande befolkningen. Också jag har ansett och anser, att i lagförslaget hade bort intagas ett stadgande om företrädesrätt för sådana nyodlare, som tillhöra den på orten förhärskande språkgruppen. Emellertid kan invändas, att de svensksinnade jordägarna ha en möjlighet att avvärja den beskärning av sin jord, som de så livligt frukta, och det är att själva odla upp jorden eller frivilligt försälja delar därav. Därigenom skulle de för sitt eget vidkommande omintetgöra verkningarna av lex Kallio. Jag tror visserligen icke, att så skall ske, ty den handlingskraft som på det hållet kan utvecklas framträder företrädesvis när det gäller att omintetgöra någon social reform. I varje fall synes mig också denna nyssnämnda nackdel av lex Kallio, om den förefinnes, vara ringa bland annat i jämförelse med den skada, som åsamkas den svenska befolkningen genom att massor av dess livskraftigaste element oavlåtligt drivas att söka sin utkomst antingen i städerna, där de ofta nog gå förlorade för det svenska folkelementet, eller också på andra sidan om världshavet, medan åter de som kvarstanna på landsbygden fortleva sitt sorgbundna liv på en annans jord under förhållanden, som omöjliggöra deras kulturella utveckling. Här skulle verkliga finnas användning för det svenskhetens intresse, som påstås finnas, men som dess värre träder i aktion företrädesvis då, när det gäller att motsätta sig någon reform. När så sker, framställles såvitt möjligt den ifrågavarande reformen såsom skadlig just för de svenske. Vår svenska befolkning behöver likvisst sociala reformer minst lika mycket som den finska. De reformer, som genomförts under enkammarlantdagens tillvaro, ha varit fullt lika behövlige för de svensktalande, om de också nästan alla genomförts i trots av de flesta svensktalande representanters motstånd. Det kan

väl knappt nämnas en enda reform, som här har genomförts — den må ha varit huru opolitisk, huru rent kulturell som helst — vilken icke skulle räknat sina mesthängivna motståndare bland riksdagens svenska representanter. Det är sorgligt, men begripligt, om bland den finska befolkningen vid sådant förhållande sprider sig den uppfattningen, att Finlands svenskar äro en boja på detta lands utveckling. Genom att en sådan uppfattning sprides, skadas den svenska befolkningen vida mer än genom ett stadgande i någon lag.

Vad för övrigt lex Kallio beträffar, äro vi socialdemokrater noggsamt medvetna om att detta lagförslag är långt ifrån idealiskt. Vi inse också, vilken avsikten och ändamålet är med detta lagförslag. Det är icke svårt att inse, då man vet att ingen samhällsklass genomför en reform, som icke ligger i dess eget intresse. Och vilket intresse det är, som bjuder riksdagens center att handla så, det är icke heller svårt att förstå. I alla de länder, som äro belägna vid ryska rikets västra gräns, har jordfrågan under de senaste åren blivit brännande. I alla dessa länder har bondeklassen under de senaste åren höjt sig i makt och strävar under kamp mot både höger och vänster att stärka och befästa sin maktställning. I Balticum gällde det främst striden mot den tysk-baltiska adeln. Den var en social, politisk och nationell nödvändighet tillika. Men därtill kom faran för bolsjevismen. Man visste, hurusom i Ryssland bolsjevikerna kommit till makten och höllo sig kvar vid makten tack vare bondeklassens understöd. Man insåg i alla de baltiska länderna, att skulle den fattigare lantbefolkningen kunna fästas vid den fosterländska saken, måste man ingiva den känslan av att äga en del av fosterlandet. Man måste ge den jord. Detta är bakgrunden till jordfrågan i Estland, Lettland och Litauen.

I Finland hade man redan i årtionden dessförtinnan hyllat den principen, att småbondeklassen utgör det fastaste stödet för den borgerliga samhällsordningen, men efter 1918 synes detta medvetande ha blivit mycket livligare än förut och behovet av jord för kolonisationsändamål vida mera trängande. Borgarklassen var enig i denna fråga, så länge reformens genomförande

icke krävde offer från dess egen sida. Så länge det kunde gå lös över kronojorden, tog man den, och man ävlades om att åt de jordhungriga kasta så stora delar som möjligt av denna statens värdefulla egendom. Men detta var icke tillräckligt. Det krävdes ett offer, och detta offer ville riksdagens center tvinga godsägarklassen att giva. Men godsägarklassen befanns icke villig att bära kostnaderna för centerns jordreform, och den trodde väl icke heller på nödvändigheten av detta offer för bevarandet av samhällsordningen. Därav denna konflikt mellan höger och center, som yppat sig i fråga om lex Kallio. Här framträder centerpolitiken med väsentligen samma tendenser som i de baltiska länderna, som en kamp samtidigt mot höger och vänster.

Huru mycket man än under agitationen mot lex Kallio utmålade densamma som ett socialistiskt experiment eller åtminstone såsom öppnande porten för socialistiska experiment, står det fast, att lex Kallio har ett alltigenom samhällsbevarande syfte. Man kan med hänsyn härtill också förstå, att yttersta vänsterns representanter bekämpa detta lagförslag. Låter man skarorna av obesuttna växa och växa, klassmotsatserna alltmera skärpas, måste ju en gång den punkt uppnås, där en våldsam katastrof blir oundviklig. De som önska denna katastrof eller anse densamma oundgängligen av nöden för att ett bättre samhällstillstånd skall kunna födas, de handla förvisso följdriktigt, när de bekämpa lex Kallio.

Vi socialdemokrater försöka trots allt bevara den förhoppningen, att samhällets uppstigande till en högre ekonomisk och social kultur skall vara möjligt utan en våldsam katastrof. Vi emotse visserligen möjligheten av att de skaror, som genom lex Kallio komma i besittning av egen jord och sålunda försättas i nya ekonomiska förhållanden, också i avseende på sitt tänkesätt skola röna sådana intryck av dessa nya förhållanden, att de i medvetandet om sin delaktighet i privategendomen bli anhängare av den borgerliga samhällsordningen. Det är icke för oss någonting otänkbart att så skall ske. Men dessa skaror skola dock förr eller senare nödgas inse, huru illusorisk den fattiges privategendom

alltid är under den borgerliga samhällsordningens fortbestånd, huru småbrukarklassen lika väl som lönarbetarna exploateras av storkapitalet och huru en rättvisare samhällsordning blir ett oavvisligt behov för alla, som arbeta och äro betungade, vare sig de äro s. k. självägande småbönder eller lönarbetare.

Vi äro icke heller omedvetna om de brister i lagtekniskt och även andra avseenden, som vidlåda detta lagförslag. Men detsamma är kanske det bästa vårt parlament med borgerlig majoritet kan åstadkomma. Vi äro alls icke nöjda med stadgandet om, att ersättningen för den exproprierade jorden skall beräknas efter medelpriset på orten under de senaste fem åren. För jämförelses skull må nämnas, att i Tjecko-Slovakien ersättningen för exproprierad jord beräknas efter medelpriset för åren 1913, 1914 och 1915. I Estland, där ersättningsfrågan ännu icke är avgjord efter att ha dryftats i tre år, har man tänkt sig att ersättning skulle givas baronerna i dumarubler efter det värde, som godsen hade före världskriget uträknat i rubler, enligt en värdering som då verkställdes av godsens ägare själva. Lex Kallio är i jämförelse med dessa lagar och förslag synnerligen liberal, så liberal att man måste frukta, att de nya småbrukarna i många fall skola få det rätt svårt eller kanske snarare den praktiska betydelsen av denna lag skall bli ganska ringa.

Såsom lagförslaget uti propositionen till 1921 års riksdag var avfattat, innebar detsamma ett betänkligt hot mot stordriften inom jordbrukets område. Där stadgades nämligen, att även odlade ägor kunde exproprieras, såvida ej lägenheten i fråga ansåges vara „särskilt välfärdad” och dess minskning icke prövades leda till „lantbruksproduktionens uppenbara nedgång”. Här framträder den hos suomalaisliitto liksom hos medelklassen i allmänhet vanliga avogheten mot stordriften. Dessa kretsar skulle sannolikt, ifall de hade makt, smula sönder storgodsen och dela ut dem åt småbrukare samt riva ned fabrikena. I Estland, där storgodsen verkligen splittrats och givit plats för idel småbruk, talar erfarenheten ingalunda för ett sådant förfaringssätt. Enligt vad trovärdiga, omdömesgilla personer sagt mig — icke f. d.

godsägare, utan ojävigt folk — kan den estniska jorden i närvarande tid icke föda ens så många familjer, som den födde före expropriationen. Det bör därför sägas ut, på det att inom riksdagens center icke måtte därom råda något tvivel, att man icke kan påräkna socialdemokraternas understöd, ifall man går till kamp mot stordriften inom vare sig industrin eller jordbruket. Ty i stordriften se vi socialister en väsentlig förutsättning för samhällets kulturella framåtskridande. Låt vara, att storgodsen för närvarande ofta äro illa skötta, så att småbruket mångenstädes avkastar bättre. Under andra samhällsförhållanden, då storgodsen förvaltas av de arbetande själva genom lämpliga organ, tillskapade under samhällets medverkan, skall, enligt vår övertygelse, storbruket också i vårt land i de trakter, där det har naturliga, geografiska förutsättningar, bli den mäktigaste hävstången för det ekonomiska framåtskridandet. Lex Kallio liksom överhuvudtaget den sedan några år tillbaka i vårt land pågående jordreformen vidlades enligt min mening av en stor brist därutinnan, att den icke ens förutsätter, såsom dock t. ex. den estniska jordlagen gör, uppkomsten av jordbruksandelslag, en produktionsform som i några andra länder, främst i Italien, vunnit en stor och beaktansvärd utbredning och som också i Sverige ställvis med god framgång praktiserats.

Jag skulle för min del också helst ha sett, att i lex Kallio upptagits en viss princip ur det gamla socialdemokratiska förslaget om odlingstvång, nämligen att godsens ägare skulle föresättas en viss tid, inom vilken de finge uppodla sina marker, vid risk att de obrukade markerna efter utgången av denna tid skulle frångas dem. När detta förslag av socialdemokraterna för 10 å 15 år sedan förfäktades, möttes det med enstämmt skrätt av de borgerliga. Nu har man inom centern fått finna sig i att stifta en lag, som i detta avseende är mycket mer hänsynslös än vårt gamla förslag om odlingstvång. Hade sagda princip upptagits i detta lagförslag, så hade man dock berett åt storgodsen en möjlighet till framtida utvidgning av sina odlingar. Man behöver likväl icke nödvändigtvis befara, att genom avskärandet av denna möjlighet produktio-

nen skulle tvingas bli oföränderlig. Det kan ju besannas, vad i agrarutskottets betänkande förutsäges, nämligen att en inskränkning av storgodsens jord skall föranleda en intensivare produktion. En högre teknisk utveckling både på storgodsen och inom jordbruket i allmänhet blir ju i varje händelse förr eller senare nödvändig. Dock synes det mig önskvärt att man vid genomförandet av lex Kallio, i händelse detta lagförslag blir lag, icke i främsta rummet exproprierade sådana områden, som lämpligen kunna uppodlas av godsägarna själva och införlivas med deras odlingar.

Betänkligheter väckas också av vissa stadganden angående de förutsättningar, som de blivande småbrukarna böra äga. Då det t. ex. stadgas, att de böra besitta „nödvändiga lantbruksinventarier eller för deras anskaffande nödig kredit eller egna medel”, så betyder detta i praktiken, att endast jämförelsevis välställda personer kunna komma i åtnjutande av den jord, som jämlikt lex Kallio exproprieras för att sedan till nyodlare försäljas. Detta överensstämmer emellertid helt och hållet med lagförslagens borgerliga, samhällsbevarande syfte. Då det gäller att skapa skaror av sådana småbrukare, som skola utgöra ett pålitligt stöd för det borgerliga samhället, så ligger det ju nära till hands att välja just sådana personer, som redan i avseende på samhällsställning och förty även tänkesätt stå medelklassen nära. I de estniska jordlagarna förekommer en liknande bestämmelse. Ävenså stadgas där alldeles liksom i lex Kallio, att de hugade nyodlarna böra besitta yrkeskunskap eller fallenhet för jordbruk. Detta stadgande är ju alldeles berättigat i och för sig, men åtminstone i Estland klagas det bland arbetarna bittert över att det givit tillfälle till manmån, i ty att de kommissioner, som haft sig lagens genomförande förelagt, givit företräde åt vänner, släktingar och bekanta, varigenom mången duglig, men obemedlad arbetare, som icke haft fördelen av protektion, blivit utesluten.

Lagförslaget vidlades onekligen av en del brister, som, i händelse detsamma dock blir antaget, en framtida lagstiftning bör försöka avhjälpa. Lagförslagens förtjänst ligger däruti, att det åter bringar till heders grundsatsen om samhällets rätt att bestäm-

ma över den obrukade jord, som kan och bör tagas i bruk. Denna grundsats är väsentligen förbunden med de största kulturella framsteg som i Finland gjorts och skall i framtiden, enligt min övertygelse, allt mer förverkligas.

Ed. A. Pulkkinen: Astun epäröiden puhujapaikalle, kun näen, että puolet edustajatuoleista ovat tyhjinä. Sillä tarkoitukseni ei ollut puhua ainoastaan lehtereille, joissa tosiaankin on hartaampi kuuliakunta kuin alhaalla salissa. Mutta en malta olla käyttämättä tätä ainoalaatuista tilaisuutta, sillä eduskunnan käsiteltävänä on nyt mitä tärkein yhteiskunnallinen uudistuskysymys. Minä kuitenkin luulen, että niin hyvin esilläolevan asutuslain kannattajat kuin sen vastustajatkin ovat liioitelleet sen todellista merkitystä. Tämän lain kannattajathan ovat yleensä siinä käsityksessä, että se on ainoa keino meidän kipeän maakysymyksemme ratkaisemiseksi ja että rauhallinen yhteiskuntakehitys tuskin on turvattu, jos mainittu laki nyt hylätään. Sen vastustajat taas pitävät puheenaolevan lain säännöksiä siinä määrin perustuslain turvaamaa omistusoikeutta loukkaavina, että maanomistajat tuntuivat olevansa oikeusturvaa vailla ja koko yhteiskuntarakenteen perusteet järkkäisivät, jos tuo lakiehdotus hyväksyttäisiin. Mutta kun asiaa arvostellaan tyynemmin, niin nuo luulotellut edut ja haitat supistuvat oikeampiin mittasuhteisiin, ilman että silti tarvitsee väheksyä puheenaolevan lakiehdotuksen arvoa.

Meillä on viime aikoina tehty tunnus-tusta-ansaitsevaa työtä tilattoman väestön kiinnittämiseksi maahan, jonka tärkeyden kaikki täysin oivallamme. Siinä tarkoituksessa ovat säädettyt — paitsi maanvuokralakeja, jotka nekin palvelevat samaa tarkoituspää — laki yksityismaalla olevien vuokra-alueitten lunastamisesta, laki papiston ja lukkarinvirkataloihin kuuluvien vuokra-alueitten lunastamisesta ja laki valtion virkataloihin kuuluvien vuokra-alueitten lunastamisesta sekä laki valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueitten lunastamisesta. Roomaa ei rakennettu yhdessä päivässä, eikä Suomen kolmea ja puolta sataatuhatta maalla-asuvaa perhettä, joilla ei ole omaa maata, asuteta yhdessä vuodessa. Jo senkin lain-

säädännön toimeenpanemiseen, joka meillä on aikaansaatu, menee jonkun aikaa ja maata on myöskin vapaaehtoisilla kaupoilla saatavissa, vaikka minä puolestani en usko, että sitä tietä asutustoimintaa paljonkaan voidaan auttaa.

Nyt esilläoleva lakiehdotus ei siis mielestäni ole tällä hetkellä niin välttämättömän tarpeen vaatima, ettei sen päättämistä voitaisi jättää tuonemmaksi, jos siihen katsottaisiin olevan syytä. Luulenpa, ettei sen avulla lähivuosina yksistään jo rajoitettujen valtiovarojen vuoksi — voitaisi paljonkaan tilattomia tilallisiksi auttaa. Mutta asialla on toinenkin puolensa. Onko meillä syytä jättää raukeamaan alote, johon on pantu paljon vaivaa, ja joka, sanon sen, kaikista vastaväitteistä huolimatta sittenkin tyydyttävästi järjestää maakysymyksemme. Onko meillä todellista aihetta jättää raukeamaan tämä lainsäädäntöalote, joka on pitänyt kauan mieliä jännitettynä ja antaa tuon jännityksen jatkua vuosikautia eteenpäin — sillä lähivuosina on asutuskysymyksen lopullinen ratkaisu kuitenkin aikaansaattava — sensijaan että puheenaolevan lakiehdotuksen hyväksyttyä mielet varmaan pian rauhoittuisivat.

Olen seurannut puheenaolevan lakiehdotuksen vaiheita siitä saakka, kun siitä alkoi tulla tietoja julkisuuteen. Olen sen myöskin huolellisesti tarkastanut, mutta en ole voinut havaita, että ehdotus edes periaatteessa sisältäisi sellaista omistusoikeuden loukkausta, kuin sen vastustajat väittävät. Tosin siinä säädetään pakkolunastus yksityisen hyväksi, mutta siihen pakottaa yhteiskunnallinen välttämättömyys. Pakkolunastus siis tapahtuu yleisen tarpeen tyydyttämiseksi ja lunastushintakin suoritetaan yleisistä varoista. Eikä korvauksesta-kaan ole muuta sanottava, kuin että se on pidettävä kohtuullisena. Tässä on siis kysymys pakkolunastuksen tapaisesta lainsäädäntötoimenpiteestä, josta ehdotetaan säädettäväksi perustuslain säätämisestä voimassaolevassa järjestyksessä. Tämöinen menettely ei voi olla lain hengen eikä edes hallitusmuodon varsinaisten säännösten, nimenomaan sen 6 §:n vastaista, vaan se on sopusoinnussa niiden kanssa.

Käytännössä puheenaolevan lakiehdotuksen vaikutukset tuntuvat hyvin siedettäviltä. Sen mukaanhin saadaan pakkolunastaa maata yksityisiltä vasta sitten.

kun on käynyt selville, ettei tarpeellisia maa-alueita voida hankkia valtion maasta eikä myöskään vapaaehtoisella kaupalla papiston ja lukkarien virkataloista, mikäli maata niistä voidaan myydä, eikä kunnan, yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai yksityisen omistamista maista. Ja pakkolunastuksen alaiseksi joutuisivat ensiksi puutarayhtiöitten laittomasti hankkimat tilat, sitten rappio- ja keinottelutilat, senjälkeen sellaisten yhtiöitten, osuuskuntien ja yhdistysten omistamat tilat, joiden yksinomaista tarkoituksena ei ole maatalouden harjoittaminen tai yleishyödyllinen asutustoiminta, sitten muut etupäässä suurempien tilojen ulkopuolella ynnä muut alueet, sitten tilat joista on vapaaehtoisesti luovutettu vuokra-alueita ja vasta sen jälkeen muut varsinaiset viljelystilat. Lunastusoikeus sitäpaitsi ei ulottuisi muiden muassa maahan, joka on järkipäisessä viljelyksessä tai sitä varten omistajalleen tarpeen; ei maahan, joka on välttämätön päätilan tai sillä ennestään olevan vuokraviljelmän kotitarvemetsäksi tai joka sillä kasvavan arvometsän tai järkipäisten metsänuudistusten takia on edullisemmin metsän kasvuille säilytettävä; eikä alueisiin, joilla muuhun kuin tilattoman väestön viljelys- tai asuntotarkoituksiin käytettyinä ilmeisesti on paljoa suurempi arvo, kuin mihin ne voidaan viimeksimainittuihin tarkoituksiin käytettyinä arvioida; eikä myöskään tilusalueisiin, joista omistajan lapsille tai jakamattoman pesän osakkaille jaettuina ei riitä kullekin enempää kuin viljelystilan korkein pinta-ala. Tämän lisäksi säädetään, että jos omistaja asuu tilalla tai, vaikka ei sillä asukaan, kuitenkin sitä viljelee, niin että tilan kasvuvoima säilyv. 200 hehtaaria tilasta jää luovutusvelvollisuudesta koskemattomaksi, sekä että tilasta saadaan pakkolunastaa ainoastaan yhtä monta prosenttia kuin luovutuksenvelvollinen maanomistaja omistaa täysiä satoja hehtaareja maata. Kun meillä yleensä ei kannattane perustaa 15—20 hehtaaria pienempiä viljelytiloja, tietää tämä siis käytännössä sitä, että puheenaoleva pakkolunastus rajoittuu yleensä suurikokoisiin tiloihin, joista kyllä riittää maata toiselle luovutettavaksi.

Verrattaessa tämän lakiehdotuksen toteuttamisesta johtuvia etuja, jotka ovat esitetyt hallituksen esityksen ja valiokunnan

mietinnön perusteluissa, niihin sanoisinko varsin vähäisiin haittoihin, jotka sen toteuttamisesta seuraisivat, täytyy mielestäni tulla siihen johtopäätökseen, että ehdotus on hyväksyttävä.

Mitä nimenomaan tulee siihen viimeisessä vastalauseessa huomautettuun seikkaan, ettei lakiehdotuksessa ole säännöksiä, jotka suojelisivat ruotsinkielisen väestön asutusaluetta suomalaiselta pakkolunastukselta ja että tämä olisi vastalauseen tekijöille jo riittävä aihe olla hyväksymättä ehdotusta, niin se on pelko, johon ei ole todellista aihetta. Jos ruotsinkielinen asutusalue on suomalaistuaakseen, niin se suomalaistuu itsestään, mutta jos ruotsinkielinen asutus on kyllin elinvoimainen, ja minä uskon, että se vielä kauvan sitä on, niin se kykenee kyllä pidättämään suomenkieliset omalta alueeltaan ilman sellaista säännöstä, jota vastalauseen tekijät kaipaavat. Lakiehdotuksesta sitäpaitsi ei puutu säännöksiä, jotka turvaavat myöskin ruotsinkielisiä puheenaolevassa suhteessa: Ehdotushan jo rakentuu sille pohjalle, että kullekin hakijalle on annettava maata omasta kunnasta. Tästä on säännös 32 §:ssä, ja nimenomaan sanotaan 25 §:ssä, kuten täällä jo aikaisemmin on huomautettu, että kun käsiteltävänä on kaksi tai useampia hakemuksia, niin etusija on annettava sille tai näille hakijoille, joiden kotipaikka on siinä kunnassa, josta maata tulee hankittavaksi. Muutoin suomenkielisten mieli ei suinkaan tehne tuppautumaan ruotsinkieliselle alueelle.

Mutta mitenkä tätä asiaa ajettaisiin eteenpäin, jos lepäämään jäänyt lakiehdotus nyt raukeaisi, sillä lopullisesti haudatuksi sitä ei silti voitaisi katsoa? Maakysymys sukeltaa pakostakin esiin niin kauvan kunnes se on tyydyttävästi ratkaistu. Siinä tarkoituksessa on kokoomuspuolueen taholta esitetty positiivinen ohjelma asutuskysymyksen ratkaisemiseksi ja keinona, joka lisäisi veljelyskelpoisen vielä viljelemättömän maan tarjontaa vapaaehtoisesti riittävän alhaiseen hintaan, ehdotetaan tässä positiivisessa ohjelmassa erityisen veron säätämistä sellaisesta maasta. Jotta tällainen vero veisi tarkoitettuun päämäärään, tulisi sen olla kyllin tehokas. Mutta silloin tuo verotus olisi vain naamioitua pakkolunastusta ja kun verotusta voitaisiin väärinkäyttää, on se vähemmän sopiva keino kuin

suora pakkolunastus. Maatalousvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan, että suurille maaomaisuuksille olisi säädettävä niin ankara ja asteettain kohoava suurmaaomaisuusvero, että omistaja pakotettaisiin luovuttamaan ilmaiseksi maatansa yhteiskunnalle. Tietenkin äärimmäinen vasemmisto hyvin tietää, ettei eduskunta siihen ansaan mene niin kauvan kuin siinä on porvarillinen enemmistö, mutta siitä huolimatta on ajavinaan työväen asiaa äänestämällä kummoon käsiteltävänäolevan lakiehdotuksen. Oikeistolle taas tämän „työväen puolueen” edustajain johtopäätöksen heidän tekemästään ehdotuksesta pitäisi olla varottavana tunnuksena siitä peräytymään. Sitäpaitsi ei pakkoluovutukseen turvautumista ole voitu välttää positiivisessa ohjelmassakaan, joka myös tunnustaa ne vaikeudet, jotka kohtaisivat siinä ehdotetun veron käytännöllistä toteuttamista.

Tässä yhteydessä minä pyydän oikaista erään väärinkäsityksen, johonka puheenaoleva lakiehdotus on antanut aiheita. Täällä on eräs äärimmäisen vasemmiston puhujista lausunut, että tällä lakiehdotuksella tahdottaisiin estää valtiopetoksesta tuomittuja henkilöitä hankkimasta maata tämän lain säännösten mukaisesti. Minun käsittääkseni tämän lain tarkoitus on juuri päinvastainen. Siinä on tahdottu tehdä mainituille henkilöillekin mahdolliseksi hankkia maata tämän lain säännösten mukaisesti. Kun hallituksen esityksessä oli säännös, että se, joka on tuomittu kansalaisluottamuksensa menettäneeksi, ei ole oikeutettu tämän lain säätämässä järjestyksessä maata hankkimaan, on eduskunnassa lisätty siihen määräys, että ainoastaan se, joka kaksi kertaa on tuomittu kansalaisluottamuksensa menettäneeksi, ei ole oikeutettu maata tämän lain säännösten mukaan hankkimaan. Tämä siis tietää sitä, että valtiopetoksestakin tuomittu on oikeutettu tämän lain etuja hyväkseen käyttämään.

Oikeiston taholta on väitetty tässä laissa olevan paljon puutteita. Nämä väitetyt puutteet ovat kuitenkin pääasiassa rajoittuneet siihen, että on sanottu lain säännösten olevan siksi väljiä, että niitä voitaisiin tulkita mielivaltaisesti. Mutta jokaista lakiahan on tulkittava. Mielivallasta minun mielestäni ei ole tarvis tässä asiassa puhua enemmän kuin lain tulkinmassa yleensä.

En malta olla tässä mainitsematta, että oikeiston taholta on nyt selitetty, että heidän puoleltaan sallittaisiin tehtäväksi syvempikin leikkaus maanomistajain omaisuuteen kuin mitä Kallion laki tietää, jos vain tästä asiasta saataisiin uusi alote. Tähän asti sillä taholla on aina väitetty, että tämä laki loukkaa liiaksi maanomistajain oikeuksia ja että siihen ei voida sentakia suostua. Minä en tiedä mistä tämä kannanmuutos nyt on johtunut, minä vain sen totean.

Minun mielestäni olisi erittäin lyhytnäköistä hyljätä nyt lepäämään jätetty lakiehdotus maanhankkimisesta asutustarkoituksiin; se olisi tuota „meidän jäljestämme vedenpaisumus”-politiikkaa, jota valtiotaidon olisi vältettävä. Me voimme suunnitellen kuvitella, miten maakysymyksen ratkaisu tulee tapahtumaan, ellei sitä saada ajoissa tyydyttävään päätökseen, sillä se on meillä yhtä polttava kuin konsanaan eräissä Suomenlahden ja Itämeren eteläpuolisissa maissa, joissa yksityisten maihin on tehty paljon syvempiä leikkauksia kuin mitä nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen mukaan tulisi tapahtumaan.

Minä pyydän nimenomaan oikeiston mieleen johdattaa pari lainsäädäntötointa, joissa tapahtunut vitkastelu ja hangoittelu, josta tietenkään en syytä oikeistoa, ainakin heidän kannaltaan pitäisi olla varottava. Mainitsen ensinnä kunnallisen äänioikeuden. Kaupunkien kunnallisasetuksen mukaan oli kaupunkikunnan jäsenillä raastuvankokouksissa säännöllisesti yhtä monta ääntä kuin hänellä oli veroäyriä, ei kuitenkaan enemmän kuin 25 eikä kukaan saanut käyttää äänivaltaa enemmän kuin 1/50:lla kunnan äänivaltaisten yhteenlasketusta äänimäärästä. Ja vielä v. 1898 maa-laiskuntien kunnallishallituksesta annetun asetuksen mukaan tuotti jokainen veroäyri yhden äänen kuntakokouksessa, kuitenkin niin ettei kukaan saanut äänestää enemmän kuin 1/15:lla äänestykseen osaaottavien yhteenlasketusta äänimäärästä. Tätä kukkarovaltaa vastaan olivat vähäväkiset kiivaasti hyökkäilleet. Aluksi olisi tyydytty verrattain vähäisiin äänioikeuden rajoituksiin, mutta niihin ei suostuttu. Kun uudistus vihdoin aikaansaatiin vuonna 1917, tuli se erittäin radikaalinen ja on siitä täytynyt osittain peräytyäkin. Samanlainen oli valtiollisen vaalioikeuden

laita. Porvaris- ja talonpoikaissäätäjien edustajain vaalissa vanhaan nelijakoiseen säätyeduskuntaan oli äänioikeuden käyttäminen sangen rajoitettu. Porvarissäätöyn nähden oli tässäkin veroäyri perusteena, talonpoikaissäädyn edustajain vaaliin olivat oikeutettuja ottamaan osaa valitsijamiesten kautta maanomistajat. Vailla vaali oikeutta oli kokonaan vaimoväki. Muutokset näihin säännöksiin olivat tietysti kipeän tarpeen vaatimia, mutta niitä viivytettiin vuoteen 1906, jolloin muutos tuli äkkijyrkkä. Sitten on reki saanut vetäjänsä totuttaa. Nämä esimerkit riittävät osoittamaan että kehitys on onnellisempi kuin kumous. Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus on luettava kehitykseen kuuluvaksi.

Kun teollisuudenharjoittajain taholta on väitetty että puheenaolevan lakiehdotuksen toteuttamisesta olisi varsin tuhoisia seurauksia puutavarateollisuudellemme ja että se tietäisi taantumusta tämän meidän tärkeimmän vientiteollisuutemme kehityksessä, niin näissä väitteissä on myönnettävä olevan sen verran perää, että jokainen hehtaari maata, joka tämän lain avulla otetaan viljelykseen, vähentää samassa suhteessa puutavarateollisuuden toimintamahdollisuuksia. Mutta kuten jo edellä olen maininnut, ei tämä laki ole yhtäkkiä toteutettavissa, ja Suomessa on maata viljelykseen otettavaksi sadoiksi, jotten sanoisi tuhansiksi vuosiksi, eikä maan kaipuu tätä nykyä ole niin suuri, että esilläoleva laki kykenisi tekemään mullistuksia puutavarateollisuuteen. Sitä myöten kuin viljelys levenee, sitä myöten tietysti puutavarateollisuuden käytettävänä oleva maa-alakin supistuu. Mutta kuta useampi perhe, joka tätä nykyä elää tukki- ja puunjalostusteollisuuden töistä ja saa syömäviljansa ulkomailta, tulee oman maatilkun omistajaksi sitä vähemmän ne tarvitsevat elää toisen työstä ja sitä vähemmän tarvitaan syömäviljaa tuottaa ulkomaalta. Ulkomaisen viennin ja tuonnin varassa ei Suomi enemmän kuin mikään muukaan maa voi ajankapteen elää, vaan jokaisen täytyy kehittää omia kotoisia voimiaan niin, että koko maa kohooa mikäli mahdollista omillaan eläjäksi. Siihen suuntaan täytyy terveen kehityksen kulkea, mutta se tietää lopulta koko käytettäväksi olevan maanpinnan ottamista viljelykseen, mistä seurauksena on puutavaraliikkeen loppuminen sen varsinais-

sessä merkityksessä. Tätä kehitystä ei voida estää eikä siihen ole aihetta. Meidän luumme ja monen sukupolven luut ennättävät vaaleta haudoissaan ennenkuin tämän kehityksen loppuun on päästy. Nyt elävän sukupolven ei tarvitse tätä kehitystä pelätä, se käy varmasti, mutta se käy hitaasti, joten siihen voidaan hyvin mukautua.

Kaikki inhimillinen työ on puutteellista, enkä minä tahdo väittää, että esilläoleva lakiehdotus olisi paras mitä voidaan ajatella. Mutta luulen sen sekä asiallisesti että muodollisesti täyttävän ne vaatimukset, joita tällaiselle laille voidaan asettaa. Minä en myöskään näe olevan mahdollisuutta lähitulevaisuudessa aikaansaada toistakaan asetuslakia, joka paremmin kuin nyt esilläoleva voisi kaikkia puolia tyydyttää. Senvuoksi ja kun tämäntapainen laki on välttämättömän tarpeen vaatima, minä puolestani katson, että Suomen eduskunta on antanut taaskin etsikkoaikansa mennä ohi, ellei se tätä lakiehdotusta hyväksy. Jos vastedes havaittaisiin olevan tarpeen tehdä siihen muutoksia, niin ne olisi varmaan helpommin aikaansaataavissa kuin se uusi laki, joka tarvittaisiin, jos lakiehdotus nyt hylättäisiin.

Ed. Kaarne: Tänä päivänä eduskunnan lopullisesti ratkaistavaksi jätetty lakiehdotus laki maan hankkimisesta asutustarkoituksiin on taas tällä kertaa viimeisessä vaiheessaan. Sen alkuvaiheet löytyvät jo säätyvaltiopäivien ajoilta. Ja tässä yksikamarisessa eduskunnassa on se ollut käsiteltävänä heti alusta alkaen. Tämän tarkoituksen tähden ovat valtion komiteat työskennelleet, tilastoja kerätty, opintomatkoja ulkomaille niiden asutuspoliittikan tutkimiseksi tehty; monta pientämaa olisi niillä varoilla jo pysytetty, mitä tämän asutuspoliittikan tutkimisen ja toimeenpanemisen hyväksi on uhrattu. Ja kaiken tämän työn, uhrauksien ja vaivannäön jälkeen on tämän eduskunnan joko hyväksyttäväksi tahi hylättäväksi jätetty sellainen lakiehdotus, joka itse asiansa ei merkitse sanottavasti mitään köyhyydessä ja kurjuudessa elävälle maalaisköyhälistölle. Ainoastaan niillä pikkuporvarillisilla maalaisilla, jotka jollakin tavalla ovat voineet saada itselleen jonkun verran pääomaa, on mahdollisuutta päästä tämän lain kautta maahan käsiksi. Maakapitalisteille jää edelleenkin tilaisuus

hyötyä niiden tilattomain kustannuksella, jotka eivät omista muuta kuin työnvoimansa, käyttämällä niiden turvatonta asemaa keinona orjuuttamiseen ja riistämiseen. Kun metsät ja luonnonrikkauudet ovat jo ennestään tuhotut, kovia kokenut torppariluokka vapautunut, niin ei jällelle ole jäänyt muuta riistettävää kuin tilaton väestö. Maan tuotantoa pitäisi kohottaa, mutta sen täytyisi tapahtua työläisten kustannuksella. Nykyinen yksityinen omistusoikeus on täten muodostunut kehityksen jarruksi. Suuret maa-alat makaavat mahona, laajat viljelysalueet ovat metsittyneet. Maata ei maakaupallisesti enää lunastuslain jälkeen halua vuokrata, ei edes pientä asuntoaluetta, siinä pelossa, että senkin taas myöhemmin menettää. Jos maakaupallisesti olisi pannut maansa koko laajuudessa voimaperäiseen viljelykseen siten kohottaen tuotantoa, niin tämä kysymys ei olisi niin polttava, kuin se nykyään on. Mutta vain harvat maanomistajat ovat tähän pyrkineet. Suurin osa heistä on aikaisemmin huijannut metsät, sittemmin on tullut talojen vuoro. Maat ovat jääneet viljelemättä ja rappiolle, karja ja koneisto on hävitetty. Lopulta on muodostunut erityinen talohuijarien ammattikunta, joka on tehnyt puhdasta jälkeä. Viime aikoina on kaupungeissa ollut talonvälityskonttoreita melkein joka toisessa talossa. Joskus talo on ollut uuden omistajan hallussa niin lyhyen ajan, ettei ole enää nähtänyt sitä. Täten on hävitetty useiden suurtilojen sellaiset metsät, jotka aikaisemmilta tuhoilta ovat säästyneet. Surullista on ollut nähdä sitä „pyhän omistusoikeuden” hillitöntä maan, metsien ja talojen raiskausta, joka varsinkin viimeisinä vuosina maassamme on huippuunsa kehittynyt. Oikeiston mielestä tämä nykyinen olotila olisi ollut riistäjäluokan paratiisi. Kun maaseudun työväestö on ilman maata ja työtä, niin sitä riittää maalle että kaupungeille polkemaan työpalkkoja alas. Siksi heidän mielestään on paras välikappale tukea pääoman omistusoikeutta tyytymättömien varalta suojeluskunnalla ja ohranalla.

Toisessa vastalauseessa sanotaan, että meidän yhteiskuntajärjestyksemme on rakennettu yksityisomistusoikeuden periaatteelle. Hallitusmuodossa nimenomaan vaakuutetaan kansalaisille m. m. omaisuuden

turva. Vain yleiseen tarpeeseen ja täyttää korvausta vastaan voidaan yksityistä omaisuutta pakkoluovuttaa. Tätä pakkoluovutusperiaatetta oikeisto pelkää. Se on muka jotain uutta ja vallankumouksellista. Mitään uutta se ei ole. Tuhansilta torppareilta on torppariluokan kehityksen aikana pakkoluovutettu heidän omaisuuttaan. Keppikerjäläisinä ovat saaneet jättää kotinsa ja työnsä tulokset. Heidän omaisuutensa korvauksesta ei ole ollut puhettakaan. Tämä on ollut todellista pakkoluovutusta. Lex Kallio ei sitä edellyttä, sillä pakkoluovutettava maa on rahalla lunastettava. Oikeuden mukaan se olisi luovutettava ilmaiseksi mutta se ei voisi tapahtua muuten kuin voiman oikeudella.

Lakia arvostellessa pyydän sen yksityisiin kohtiin kiinnittää entisen lisäksi huomiot. Tynkäeduskunta asetti lakiin vuokra-alueiden lunastamisesta seuraavan n. s. punikkipykälän: „Jos vuokramies on tuomittu ennen lunastuksen tapahtumista vapausrangaistukseen vähintään 10 vuodeksi tai kuolemanrangaistukseen, älköön vuokra-aluetta tämän lain mukaan lunastettako vastoin vuokranantajan tahtoa.” Tämä pykälä tuli myöhemmin kumotuksi, mutta nyt kyseessäolevaan lakiin on jälleen otettu samantapainen määräys, että sellaiselle henkilölle ei voida luovuttaa maata, joka lainvoiman saaneella päätöksellä on uudelleen tuomittu rangaistukseen sellaisesta rikoksesta, josta seuraa kansalaisluottamuksen menetys. Tämän kautta poliittisista syistä tuomituilta esetään tähän lakiin sisältyvä maansaanti. Kun asia oli esillä maatalousvaliokunnassa, huomautti ed. Hahl, että nämä huonomaineiset voidaan sijoittaa valtion metsämaalle, joista valiokunnan mietinnössä sanotaan, että ne sijaitsevat kaukana entisistä asutuksista sekä edellyttävät laajoja ja kalliita teitten rakentamisia ynnä vesiperäisten maitten kuivaamisia. Tämä vain osoittaa, kuinka ankara kostonhenki elää porvaristossa poliittisia vastustajiaan kohtaan; muuten sängen naurettava kun yleensä eduskunnassa pyritään poliittisesti tuomituilta poistamaan rangaistuseurauksia, niin tämän kautta niitä lisätään.

Tuhannet mäkitupalaiset ja itsenäistyneet torpparit kaipaavat lisämaata, varsinkin kun ne menettävät laidunmaansa.

mutta tämän lain avulla ei harvoja poikkeuksia lukuunottamatta sitä saisi. Lex Kallion suurin epäkohta on kuitenkin siinä, että henkilöllä, joka haluaa saada omakseen viljelystilan, tulee olla tarpeellinen taito maataloustöissä sekä välttämätön maa-alousirtaimisto, tai sen hankkimiseen tarpeellinen luotto tai omat varat, jotenka samat vaatimukset asetetaan asuintilan hakijalle. Ajatellessa että tilaton onnistuisi täyttämään edellämainitut vaatimukset ja saisi jostain suurtilan liepeiltä viljelemättömän vesiperäisen ja hallanaran maan sangen korkeasta lunastushinnasta, josta on suoritettava vuosittain korkoa ja kuoletusta, tilalle on tämän jälkeen laitettava tarpeelliset tiet, raivattava viljelysmaat, mahdolliset viemäriojat, hankittava rakennukset, karjaa ja kalustoa. Lain mukaan on nämä sitouduttava osittain suorittamaan 3 vuoden kuluessa. Ed. Hahlille pyydän huomauttaa, ettei lain 57 § tee tyhjäksi sitä sitoumusta, johon 3 §:n 3 momentin mukaan tilattoman täytyy suostua ja jota hänen tulee ehdottomasti noudattaa. Ainoa pelastus voi olla siinä, että ottaa suojeluskunnan torrakan olalleen, johon tämän lain nojalla voidaan hyvällä menestyksellä kytkeä. Sitäpaitsi ellei tilaton kykene suorittamaan valtiolle maksettavan lunastushinnan korkoa ja kuoletusta, ulosmitataan ne siinä järjestyksessä, kuin valtion veroista on säädetty. Silloin menevät saunat ja maltaat sekä sen lisäksi ankanan työn tulokset. Utisraivaaja voi sairastua, sattuu hallavuosi tai joku muu onnettomuus, ettei kykene yksityisiä sekä valtion korkoja ja kuoletuksia suorittamaan. Silloin ulosmitataan hänen omaisuutensa, joka pakkohuutokaupassa menee polkuhinnasta. Miten korkeaksi lunastushinta voi nousta, siitä on tuoreita kokemuksia. Tämän kuun 7 päivänä myytiin Vihdissä Tervalammin kartanossa pidetyssä huutokaupassa seuraavat palstatilat: Nuottalahti: 9 1/2 ha, 44.000 mk, Lapinmäki: 14 1/2 ha, 41.000 mk, Papinniemi: 6 ha, 23.100 mk, Sahapelto: 19 ha, 60.000 mk, Joensuu: 11 1/2 ha, 24.500 mk. Keskihinnaksi kaikenlaatuista maasta tuli 3.190 mk. hehtaarilta. Uudellamaalla näkyv olevan myytävänä 250 ha suuruinen viljelystila, josta 40 ha peltoa ja muulla maalla metsää kotitarpeeksi; hinta 400.000

mk. Rakennuksia ei tilalla ole. Jos tällaisen viljelystilan jakaisi esim. 10 palttaan, tulisi jokaisen hinnaksi 40.000 mk. Kukin saisi 4 ha valmista peltoa, mutta tarpeellista kotitarvemetsää ei olisi. Ja tällaisia yleensä ovat ne suurtilallisten takamaat, joita tämän lain kautta aiotaan tilattomilla asuttaa. Kuitenkin on otettava huomioon, että nykyinen hinta on alhaisempi kuin edellisten vuosien käypähinta. Suurtilallisten puhe siitä, että heille tapahtuisi tässä kohden vääryyttä, on kokonaan tuulesta temmattu. Laki takaa heille maa-alueestaan korkeamman hinnan kuin muuten saisivatkaan. Asutuslautakunnat saisivat kyseessäolevassa laissa sellaisen urakan, etteivät ole osanneet uneksiakaan. Kun tilaton haluaa lain mukaisesti maata omakseen, tulee hänen sitä kirjallisesti hakea kotikuntansa asutuslautakunnalta, jolloin hakijan täytyy antaa takeet siitä, että hän täyttää edellämainitut rakennus- ja viljelyselvöllisyydet y. m. ehdot, samoin ilmoituksen siitä, jos hakijan tiedossa on joku maa-alue, jonka sen omistaja olisi halukas luovuttamaan, ynnä sitä koskevan myyntitarjouksen hintailmoituksineen. Ellei sellaista ole, on harkittava, voidaanko hakijalle valtion maista tai vapaaehtoisella kaupalla muuta maata hankkia. Millä tavalla asutuslautakunta voi tietää, voidaanko valtion maista luovuttaa? Ellei asutuslautakunta onnistu saamaan vapaaehtoisesti maata, on sitä pakkoluovutuksella hankittava laattamalla sitä varten erikoinen suunnitelma. Siinä sitten tuleekin asutuslautakunnalle nrakka. Ensinnä on hankittava suurtilan tiluskartta selitelmiseen, tutkittava alueiden suuruus, samalle omistajalle kuuluvain eri tilojen yhteenlaskettu pinta-ala, millä tiloista omistaja asuu ja ovatko maat järkipäisessä viljelyksessä; joutomaita lukuunottamatta jätettävä omistajalle 200 hehtaaria ja Oulun läänissä 400 hehtaaria maata, siitä yli menevä osa luovutetaan tilattomille, ellei omistaja niitä järkipäisesti viljele. Jos tila kuuluu useammille osakkaille, joutuu asutuslautakunta pakottamaan sen laillisella maanjaolla osittamaan. Milloin tämä tehtävä tulisi suoritetuksi, ei voi olla mitään tietoa. Sitten seuraa tarkka tutkimus, oikeat korpiääräjä seuraavista asioista: onko samalla omis-

tajalla tiloja useammassa kunnassa, mikä on joutomaata, mikä tila on hankittu vastoin säännöksiä tammikuun 15 p. 1915, mikä tila on katsottava rappio- ja keinoteltutilaksi ja 6 §:n 5 momentin sekä 5 §:n 1 momentin 6 kohdassa mainitut asiat; mitenkä paljon tilalla on käytetty maanparannusaineita ja apulantoja tai onko tilalla muuten tarpeellinen määrä kotieläimiä; käytävä tarkastamassa, mitkä maat kannattavat viljelykselle raivata kuin myös lisää maata haluavan entiset tilukset, jos hän on ne itse raivannut ja että kaikki viljelyskelpoiset maa-alueet ovat kasvukuntoisessa viljelyksessä; antaa maanomistajan lapsille muiden edellä oikeus maansaantiin, tutkittava, onko suurtiloilla hakamaita, erityiseen hoitoon otettuja laitumia tai muita tiluksia, jotka ovat tilan järkipäiselle ja kannattavalle viljelykselle välttämättömät, tai tarvitseeko omistaja luovutettavaa aluetta työpaikaksi, puutarhaksi, kaivon alueeksi, kiven, soran, saven, mudan, sammalkuivikkeen ottopaikaksi tai työväelleen asuntoalueeksi, jolloin ei pakkoluovutusta toimiteta. Yhtä tarkka tutkimus on toimitettava metsän suhteen, mitenkä paljon metsää tarvitaan päätilan ja vuokraviljelmän kotitarpeeksi ja onko se järkipäisen metsänuudistuksen takia katsottava edullisemmaksi säilyttää metsän kasvulle. Ennenkuin asutuslautakunta saa kaikista edellämainituista asioista selvyyden, hankittuaan asianomaiset selvitykset, papinkirjat ja rikosrekisterinotteet, kuluu siihen melko tavalla aikaa. Asutuslautakunnan kokoukset muodostuvat mitä hauskimmiksi kärkejäpaikoiksi, joissa maanomistajan palkkaama tuomari, joka ei ole milloinkaan nähnyt maata järkipäisesti viljeltävän, päättää, milloin ja millä tavalla maat ovat järkipäisessä viljelyksessä y. m. samanluontoisia asioita. Päätökseen päästyä maanomistaja valittaa maanjako-oikeuteen, joka ehkä 4 tai 5 vuoden kuluttua kokoontuu riita-asian ratkaisemaan, kuten nykyisissä torpparien itenäistytämisasiossa. Jos tila on katsottu rappiotilaksi, voidaan se tällä aikaa ainakin näennäisesti korjata. Asianomaiset tilatomat odottavat vuosikaudet ratkaisua saaden suorittaa oikeus- y. m. kuluja.

Jos tämä laki tulee nyt hyväksytyksi, niin pitäisi asutushallituksen nyt heti toi-

meenpanna joka läänissä kuukauden kestävä asutuslautakuntain valmistus- ja opetuskurssit sekä eduskunnan myöntää sitä varten 1 miljoonan markan apuraha. (Eduskunnasta: Kuinka paljon?!) 1 miljoona. Minun käsittääkseni olisi kaikki vaikeimmat ja tärkeimmät tehtävät pitänyt jättää läänin maanmittauskonttorien tehtäväksi, jotka asianomaisten maanmittarien avulla ja asiantuntemuksella valmistaisivat jokaisessa kunnassa pakkoluovutussuunnitelman, joka heti senjälkeen kokoontuvassa maanjako-oikeudessa noudatettavaksi vahvistetaisiin ja josta päätöksestä ei enään saisi valittaa. Tämä työ tulisi halvemmaksi sekä valtiolle että muille asianosaisille. Silloin tiedettäisiin koko maassa, miten paljon ja mistä pakkoluovutettavaa maata on saatavissa. Nyt lain täytäntöönpano nielee suuria summia. Mutta kun lailla ei totta ole tarkotettukaan, niin välipä sillä, min-käläinen se tässäkin suhteessa on. Työläiselle tämä laki ei merkitse mitään. Pikku-porvarille, jonka silmissä virvatulet kangastavat, se on sellainen hiirenpyydyys, jossa hyvältä haiseva leivänpala houkuttelee pyydykseen, mutta sinne jouduttua hätäytyy ja lopulta väsyneenä varansa, työvoimansa ja kaikkensa uutistilaan uhrattuaan saa lopulta sanoa sille jäähyväisensä. Sillä hän ei jaksa velka- ja vero-kuorman painamana uutisraivaajan tehtävää suorittaa.

Lex Kallio saadaan täällä tänään pois päiväjärjestyksestä. Mutta maan tilatton-main työläisten asema jää pääasiassa ennalleen. Heidän keskuudessaan vallitseva huutava hätä pakottaa asian ottamaan uudelleen esille, vaatien todellista ratkaisua. Silmäinlummeeksi sille on tämä laki. Se vain kiihdyttää ennestään kiihtyneitä miehiä. Tulevaisuus tulee antamaan tähän oikean vastauksen. Tulevaa edesvastausta ei sivuuteta sillä, kuten esimerkiksi ed. Hahl lausui, ettei häntäkään tämä laki tyydytä. Se on samaa kuin pestä kätensä ja sanoa: Tein parhaani, muuta en voi. Ja näin näkyy sanovan jokainen edustaja. Tämä on sitä inhoittavaa porvarillista parlamentti-ilveilyä, josta kerran tulee loppu. Me pidämme lex Kalliota porvariston keppihevosenä, joka maan nälässä olevalle työväestölle antaa kiviä leivän asemesta. Hetken kuluttua heidän pettymyksensä on katkera, mutta

siten he oppivat kokemuksesta, että porvarillinen parlamentti ei heidän asemaansa milloinkaan tosiossa paranna. Tämän tietoisuuden toteuttamiseksi ja työväen laajoille joukoille levittämiseksi on vasemmisto tänne lähetetty. Näissä merkeissä ratkaisemme suhteemme kaikkiin esilletuleviin kysymyksiin. Muuten yhdyn ed. Vuolijoen siihen loppulausuntoon, että nykyään on todellakin ankara taantumuskausi. Siitä parhaimpana todistuksena oli hänen oma puheensa, jolle porvariston sopii taputtaa käsiään, sillä niin hyvää heidän asiansa ajajaa heillä ei itsellään ole. Puheen johdosta eräs maalaisliittolainen huomautti: Vuolijoki on tehnyt suuren kuperkeikan, mutta välipä sillä, kun se on tapahtunut oikeaan suuntaan. Samoin ed. Kivlinna tältä paikalta antoi hänelle lausuntonsa johdosta parhaimman tunnustuksen ja kiitoksen. En minä ihmettele, että ed. Vuolijoki kunnioittaa omistusoikeuden pyhyyttä, sillä suurmaanomistajan oma lehmä on ojassa. (Ed. Vuolijoki: Minä olen samalla kannalla kuin ed. Paasikivi.) Mutta se minusta on jotakin tavatonta, että ryhmänsä on hänen kannallaan. Muuten pyydän lausua ed. Vuolijoelle, että jos vallankumous, johon hän ilkkuen viittasi, ennemmin tai myöhemmin tulee, niin vasemmisto kykenee ainakin silloin lex Kallion ja muut samantapaiset asetukset nurinlyömään.

Ed. Vennolalle pyydän lausuntonsa johdosta huomauttaa, että se hiukan hämmästytti minua, kun hän taloustiedettä tuntevana ihmetteli, kun me haluamme turvata työntekijälle työnsä tuloksen. Aivan niin, sitä haluamme. Mutta ed. Vennola tietysti haluaa, että varkaatkin saisivat pitää työnsä tulokset, jota me emme hyväksy. Ed. Kivlinna arveli, että he muka luulisivat olevan meidän taktillisten etujen mukaista, kun syntyisi enemmän kurjuutta, josta syystä olen lakia vastustanut. Siinä arvelussa ed. Kivlinna on iskenyt harhaan. Me vasemmiston luokkataistelijat olemme siinä edullisessa asemassa, että sekä poliittiset että taktilliset etumme vaativat köyhälistön etujen parantamista. Me vaadimme maata maattomille, leipää nälkäisille, suojaa kodittomille ja kaikkea oikeusturvaa ruumiillisesti ja henkisesti räjähtäville. Ei meillä ole erikoista hyötyä taistelus-

samme valtiollisen vallan saavuttamiseksi niistä, jotka ovat kurjuuden kuiluun sortuneet. Me tarvitsemme tervettä ja voimakasta väkeä. Te, hyvät porvarit, kurjalistaa tarvitsette saadaksenne lupauksillanne niitä pimeydessä pitää, säilyttää omana äänestyskarjananne. Samoin ed. Kivlinna erehtyy siinä, että me olisimme omistusoikeutta vastaan. Me kannatamme omistusoikeutta, mutta vaan rajoittamatonta omistusoikeutta. Silloin tilatonkin voi luopua tilastansa milloin tahansa, kun ei mikään rajoita ja sido.

Luultavasti heti tulee muodostettavaksi uusi hallitus. Nykyinen maatalousministeri on tässä tilaisuudessa kantansa esittänyt, ja siitä kävi ilmi, että hän kannattaa lakia ja on valmis antamaan kiireellisesti toimeenpanoasetuksen. Ainakin yksi porvari on uuteen hallitukseen siis tiedossa. Mutta minä ajattelin, että ed. Vuolijoen voisi asettaa myöskin ehdolle. Kuitenkin tämä nykyinen ministeri onnistui edistysmielisyydessä voittamaan Vuolijoen. Ed. Honkavaara lausui, että minun vastalauseeni on viisas (Ed. Hakki: Ei suinkaan). Juu, se on niin viisas, etteivät tuhmat sitä ymmärrä. Samalla hän esitti, että Venäjällä on sellainen vuokrajärjestelmä käytännössä, joka vastalauseessani esitetään. Kun kuitenkin tiedän, ettei puhemies salli meidän taholta keskustelua siirtää rajan toiselle puolelle, niin tyydyn vain toteamaan, että siellä työväki on isäntänä ja porvarit torppareina.

Tänä iltana vuoret vapisevat ja syntyy mitätön hiiri. Lain voimaansaaminen on nyt vasemmiston käsissä, joten se voi olla maalaisliiton lempilapsen kättilönä. Tämän tähden vasemmiston arvostelu on ollut enemmän hillittyä kuin muulloin. Voi olla, että lapsi syntyy, mutta minä voin varmasti vakuuttaa, että se on kuolleena syntynyt.

Ed. A. Pesonen: Minä olisin tuskin käyttänyt jo aamupäivällä pyytämäni puheenvuoroa, ellei ed. Junnilan lausunto olisi minua tähän houkutellut. Ed. Junnilan lausunnossa oli useitakin kohtia, joiden johdosta voisi tarkastella niitä syitä, joiden vuoksi oikeisto tätä lakia vastustaa. Mutta varsinkin oli siinä eräs kohta, joka tässä suhteessa on kuvaava.

Ed. Junnila nim. sanoi puhuessaan niistä muodollisista heikkouksista, mitä tässä laissa on, ettei hän voi ymmärtää tämän lain 4 §:n ensimmäisen momentin 1 ja 2 kohtaa. Ne ovat muka niin epäselvät. Joka vaivautuu lukemaan nämä kohdat, hän havaitsee, että ensimmäisessä asianomaisista kohdista puhutaan erittäin selvästi sellaisista tiloista, joita omistaja ei asu eikä viljele, toisessa kohdassa seläisistä, joita viljellään tai asutaan. Ensimmäisessä kohdassa siis rappiotiloista, toisessa kohdassa sellaisista tiloista, jotka ovat viljelyksessä. Molemmissa kohdissa säädetään aivan selvästi menettelytapa kummankinlaisiin tiloihin nähden. Kun ed. Junnila sanoi, ettei hän voi ymmärtää tällaista kohtaa, niin täytyy kysyä, mitä hän yleensä lukemastaan käsittää. Minun mielestäni juuri tämä kohta ed. Junnilan lausunnossa on sellainen, että se kuvaa sitä tapaa, millä vastustajat arvostelevat kysymyksessä olevia lakiehdotusta. Arvostelu on ylimalkaista. Siinä esitetään sellaisia väitteitä, jotka lähemmin tarkastettuina eivät lainkaan pidä paikkaansa, mutta jotka kyllä näennäisesti hyvällä muodollaan tehoavat vähemmän asioista selvilläolevaan yleisöön. Niinikään oli ed. Peltonen arvosteluissa samanlainen kohta. Minä muistutan siitä kohdasta, jossa ed. Peltonen puhui siitä, miten tämä tänäkään lain avulla ei voida asutustoiminnassa saada nopeita otteita aikaan senvuoksi, että valitusmenetelmä vaatii pitkän ajan, ennenkuin maanluovutuksesta lopullinen ratkaisu tulee. Jos ed. Peltonen ajattelee moitteensa sisältöä, niin tulee hän huomaamaan, että hän on tii tätä lakia juuri siitä, että siinä on erittäin tarkoin ja huolella koetettu turvata omistajain oikeus. Se mitä tässä säädetään valitusmenetelmästä, nimenomaan juuri pyrkii siihen. Tällaista on vastustajain arvostelu yleensä.

Kun vastustajat, niin vähän kuin niitä täällä eduskunnassa nyt oikeiston taholta on esiintynyt, eduskunnassa esittävät vastustuksensa perusteeksi tällaisia pitämättömiä kohtia, niin ei ole suinkaan ihmeteltävä sitä, että sanomalehdistö arvostellessaan tätä lakia, on vielä kohtuuttomampi. Minulla pisti silmiin viime tiistaina eräässä oikeistolehdessä Hufvudstadsbladetissa, oleva arvostelu Lex Kalliosta, arvostelu, joka on ikäänkuin lyhyt yhteenveto siitä, mitä vastustajat sanomalehdistössään

tästä laista ovat lausuneet. Arvostelun päällekirjoituskin oli erinomaisen agitatorinen. Kirjoituksessa puhuttiin pientilojen maanhankinnasta Ruotsissa, ja tehtiin tämä juuri kysymyksessä olevan lain arvostelemiseksi. Rubriikki oli: „Ei mitään Lex Kallio-lainsäädäntöä kulttuurimaassa”. Tämän agitatorisen rubriikin jälkeen seuraa sitten teksti, joka erittäin kuvaavasti edustaa oikeiston arvostelua. Siinä sanotaan m. m., selostettaessa, miten asia aiotaan järjestää Ruotsissa:

„Uutisasukas ei ole (nimitäin siellä) oikeudellisesti tai taloudellisesti sidottu uutisviljelysyhteyteen, jota hän ei halua tai ei näe voivansa saattaa lopulliseen kuntoon, mutta hänellä on joka tapauksessa tilaisuus kohtuullisesta hinnasta lunastaa sellainen uutistila ja laajentaa sitä, jos hänellä on siihen tarpeellisia edellytyksiä. Siinä tapauksessa hän saa runsaasti lainaa ja apua valtiolta. Ja kaikki tämä katsomatta lainkaan siihen, onko uutisasukas täydellisesti varaton tai vähemmän varakas. Toisin sanoen komitea (tuo ruotsinmaalainen komitea) katsoo tärkeimmäksi hankkia hyvillä ehdoilla maata seläisille uutisasukaille, joilla on edellytyksiä onnistua, mutta ei suinkaan niinkuin meillä kaikille, jotka haluavat omistaa maata, mutta joista hyvin useat puuttuvan harrastuksen ja kyvyn vuoksi eivät ole saaneet hyötyä tai iloa pienviljelyksestä ja sen kautta saavat itselleen ja isänmaalle suurinta vahinkoa.”

„Sanottakoon heti”, jatketaan kirjoituksessa, „että komitean ehdotuksen lukeminen on erikoinen nautinto. Sen joka rivi tä huokuu isänmaallisuus ja todellinen myötätunto uutisasukasta, pienviljelijää kohtaan. Se kantaa syvän perusteellisuuden, oman tunnantarkkuuden ja kunnian- ja vastuunalaisuudentunteen leimaa” j. n. e. Ja sitten tulee varsinainen arvostelu: „Jos sitä verrataan vastaavaan suomalaiseen lakiehdotukseen, esimerkiksi Lex Kallioon, niin ei viime mainitusta öydy edes jälkeäkään kaikesta tästä. Suomalaiset lakiehdotukset, jotka ovat syntyneet poikkeuksesta tarkoituksessa houkutella aploodeja suurilta joukoilta, käsittelevät uutisasutuskysymyksiä valian toisella tavalla ja niissä näkyvät selvästi itämaisen vaikutuksen jäljet. Isänmaan parasta ja pienviljelijän etua ei niissä tavoitella. Pääasia on valekansanvaltaisilla eleillä saada etua omalle puolueelleen ja it-

selleen, mikä näyttääkin johtavan tarkoitettuun tulokseen, mutta ei omista ainoatakaan ajatusta siihen vahinkoon, minkä maa joutuu kärsimään mitä tärkeimpien tuotantovälineiden hävittämisestä eikä myöskään välitetä siitä, että Suomen kunnioitus sivistyneessä maailmassa suurimmassa määrässä horjutetaan sellaisilla puolisivistystä todistavilla ja erikoisesti läpinäkyvästi puoluetaktillisilla mene'telytavoilla."

Tämä on mielestäni tyypillinen yhteenveto siitä mitä vastustajan julkinen sana on meillä Lex Kalliosta sanonut. Huomaamme, että tällaisessa arvostelussa on tekijänä yhtäältä tietämättömyys; se havaitaan tässäkin siitä, että sanotaan Lex Kalliossa tarkoitettavan antaa maata erotuksesta kaikille ti'attomille. Niinhän ei asia laita suinkaan o'e, vaan siinä suhteessa on erikoisia määräyksiä, joilla tahdotaan rajoittaa maanhankintaa siihen, että ainoastaan sellaiset, joilla olisi hyötyä maansaannista, tulisivat sitä saamaan. Tietämättömyys on siis yhtenä tekijänä näissä arvosteluissa. Onkin helppo, joutuessaan tästä asiasta puheisiin jonkun vastustaviin puolueisiin kuuluvan henkilön kanssa, seläisen henkilön, joka ei ole eduskuntatyössä mukana, on aivan helppo tulla havaitsemaan, mitenkä hänellä useinkin on aivan nurinkuriset käsitykset lain sisällyksestä. Minä luulen että useimmat edustajat ovat sen havainnon tehneet. Toisaa ta tämä arvostelu sisältää selvää vääristelyä. Sellaista on nyt tuo maininta, joka osoitti myöskin tietämättömyyttä, — jos ei sitä tahdo pitää tietämättömyytenä, silloin se on pidettävä vääristelynä — nim. että Lex Kallio tahtoi hankkia maata kaikille katsomatta siihen, mitä seurauksia siitä on. Vääristelyä on myös se, että nimenomaan painostetaan, että tämän kautta tultaisiin hävittämään tuotantoon tarpeellisia arvoja ja että isänmaa saatettaisiin sen kautta kärsimään. Sillä tarkoitetaan sitä yleistä väitettä, että Lex Kallio tulee olemaan suurena vaarana viljelysten edistämiselle. Se on vääristelyä. Ja loppu, kuten nähdään, on häikäilemätöntä parjausta, itsetietoista parjausta. Sellaista tässä on m. m. se, että kun ensin mainitaan mitenkä tuo ruotsalainen ehdotus on erinomainen, mitenkä se kantaa perusteellisuuden, omantunnon tarkkuuden j. n. e. leimaa, mitenkä se on isänmaallinen, mitenkä se on todistus korkeasta kulttuurista, niin

sitten sanotaan meidän laistamme, että siinä ei o'e ja keäkään mistään tällaisesta. Parjausta on myöskin se, kun sanotaan, että tämä laki ei pyri turvaamaan tai auttamaan pienviljelijä-uutisasukasta eikä välitä isänmaan eduista. Tällaista on oikeiston arvostelu Lex Kalliosta. Tämä arvostelu on viennyt siihen, että aivan hyvin voidaan sanoa, että suurella osalla siitä ta' onpoikaisesta väestöistäkin ja suurella osalla muita maanomistajia, jotka vastustavat tätä lakia, ei ole oikeita tietoja siitä, mitä laki sisältää.

Vastustajain väitteet, ne mistä jo huomautin sekä yleensä kaikki, ovat siis sellaisia, että ne eivät suinkaan pidä paikkaansa. Minä merkitsin täällä ed. von Borinin puheen aikana muistiin ne pääasialliset kohdat, joilla hän sanoi vastustavansa lakia. Niitä olivat, paitsi sitä että hän toi esiin tuon yleisen väitteen, että laki on muodollisesti heikko, että siinä on mukavuuksia, seuraavat: Lex Kallio ei ole tarpeellinen, se oli ensimmäinen; toinen oli: se loukkaa omistusoikeutta; kolmas: se jättää vilje lykset turvattomiksi, siten haittaa viljelyn edistämistä; ja neljäs oli se, että laki jakaa luovutuksenalaiset tilat kahteen luokkaan, sellaisiin, joista luovutetaan maata, ja sellaisiin joista ei luovuteta lainkaan. Näihin kohtiin ovat täällä jo ne, jotka ovat lakia puolustaneet, kajooneet; kytäkin niistä on kosketeltu erikseen. En tahdokaan niihin senvuoksi lähemmin vastata. Otan vain eräitä puolia, jotka mielestäni näyttävät sen, kuinka myöskin nämä väitteet, mitä tässä on esitetty, ovat samaa laatua kuin ne, mitkä äsken esitin: Ne eivät pidä paikkaansa.

Tästä laista sanotaan, että sen säätäminen ei nyt o'e tarpeellinen. Siihen on huomautettava, että meillä ei nyt ole olemassa mitään lakia, joka säätäisi asutustoiminnan yleiset perusteet. On vain olemassa erikoislakeja tässä suhteessa, äsken säädettyjä, mutta sellaista lakia, joka säätäisi yleiset perusteet, sitä ei ole olemassa. Ja jos keran myönnetään, että asutustoiminnan edistäminen on tarpeellinen, olletikin jos myönnetään, että tätä edistämistä on lämpimästi kannatettava, niinkuin vastustajat periaatteessa ovat myöntäneet, niin silloin toki täytyy myöntää, että meidän on mahdollisimman pian saatava aikaan sellainen laki, jossa nämä yleiset perusteet säädetään. Kysymyksessämme evan lain pääansio onkin juuri

siinä, että siinä säädetään asutustoiminnan yleiset perusteet. Se mikä tässä laissa koskee esim. luovutusvelvollisuutta ei ole suinkaan pääasia, vaan se on eräs syrjäseikka. Luovutusvelvollisuuden vuoksi mahdollisesti ei olisi välttämätöntä lakia säätää tilattoman väestön tarpeen kannalta asian arvioiden — maatahan on muutenkin saatavissa —, mutta kylläkin senvuoksi, että tätä koskevilla säännöksillä voidaan pakottaa ne, joilla esim. rappiotiloja on, hoitamaan niitä tai luovuttamaan ne viljelykselle. Mutta tärkeintä on juuri saada säädettyksi nuo yleiset perusteet ja se onkin pääasia tässä laissa. Joka vaivautuu tätä silmäilemään, hän huomaa helposti, miten järjestelmällisesti laki tähän pyrkii. Toisessa pykälässä heti on eräs säädös, jota meillä ei ole vielä missään laissa ja joka on ehdottomasti tärkeä saada nopeasti säädettyksi. Siinä sanotaan, että valtion ja kunnan apua annetaan viljelys- ja asuntotilojen hankkimiseksi Suomen kansalaisille. 3 §:ssä määritellään yksityiskohtaisesti, kenelle maata annetaan. Sitä tehdessä koetaan pitää huolta siitä, että maata ei tulisi valtion ja kuntien välityksellä hankkimaan siinä, missä se on tarpeellonta, vaan ainoastaan todellisen tarpeen vaatiessa ja se laisissa oloissa, että on toivoo siitä, että näin hankittu maa tu'ee hyödyllisesti viljelyn hyväksi käytetyksi. Jälempänä säädetään maanhankintamenettely. Siinä annetaan ohjeet, mitä maantarvitsijan on tehtävä saadakseen asiansa vireille ja mitenkä tarkoitukseen tarpeellisten elinten on toimittava. Edelleen säädetään tässä, minkäsuuruisia tiloja täten on hankittava. sitten mistä maata tähän tarkoitukseen on saatava ja vihdoin mitenkä tällaisen tilan erottaminen on toimitettava ja mitenkä luovutus-hinta suoritettava. Lex Kalliolla on pääasia säätää asutustoiminnalle yleiset perusteet. Lex Kallio on tämän vuoksi, sellaisen henkilön miehestä, joka myöntää että asutustoimintaa on edistettävä ja että siinä on päästävä tuloksiin, mitä tarpeellisin ja pian saatava säädettyksi.

Sitten minä tahtoisin hiukan kosketella sitä syytöstä, joka koskee omistusoikeuden loukkausta. Täällä on jo puhuttu sen periaatteellisesta puolesta, minä en tahdo siihen kiintyä. Tahdon vain huomauttaa, että oikeistokaan ei ole, vastustaessaan tätä lakia, kieltänyt sitä periaatetta, että yhteis-

kunnalla on oikeus eräissä pakottavissa tapauksissa rajoittaa yksityistä omistusoikeutta yhteiskunnan yleisen edun hyväksi. Kun tuo kerran myönnetään silloin myös tullaan siihen, että voidaan katsoa, että periaatteellisesti se, mitä tässä omistusoikeuteen nähden sanotaan, on oikein. Tästä puolesta en tahdo sen enempää puhua. Kosketelen sen sijaan tämän kohdan käytännölliseen puoleen. Aina kun tästä on ollut puhe, on huomautettu siitä ettei olisi koskettava omistusoikeuteen vaan olisi ennenkaikkea pyrittävä hankkimaan asutustoiminnalle tarpeellinen maa vapaaehtoisella kaupalla tai valtion tai kuntain omistamista maista. Tähän on vastattava, että Lex Kallio tekee juuri näin. Ensikädessä on kulkeva valtion maat, kuntien maat, kirkolisten virkatalojen maat ja vapaaehtoisella kaupalla tarkoitukseen hankitut maat. Näin säätää nimenomaan 4 §. Vasta senjälkeen, jos ei näitä keinoja käyttämällä voida maata hankkia, voidaan sitä, kussakin eri tapauksessa tarkan harkinnan jälkeen, pakkoluovuttamalla ottaa erinäisistä tiloista, silloinkin tietysti korvausta vastaan. Tämä laki sisältää yksityiskohtaisen suunnitelman siihen, mitenkä vapaaehtoisella kaupalla on maata hankittava. Useissa pykälissä siitä puhutaan. Tämä menetelmä on se normaali-menetelmä, jonka Lex Kallio säätää. Luovutusmenetelmä on poikkeuksellinen, ainoastaan hätätilassa käytettävä menetelmä. 4 § säätää siis vapaaehtoisesta kaupasta sen, mitä tässä sanoin. Muissa pykälissä asiaa kehitellään. 22 §:ssä, jossa puhutaan maanhankintamenettelystä, sanotaan nimenomaan, että sen, joka asutuslautakunnan puoleen kääntyy pyynnöllä saada sen välityksellä maata, on esitettävä, mikä hänen tiedossaan seläistä on, joku maa-alue, jonka omistaja on ha'ukas vapaaehtoisessa kaupassa hänelle luovuttamaan. Seuraavassa pykälässä säädetään, että asutuslautakunnan on ensin otettava tarkastelun alaiseksi tämä vapaaehtoiseen kauppaan perustuva maantarjous, ja jos se on kohtuullinen, niin on ryhdyttävä toimiin, niin että siitä maata ostetaan. 21 §:ssä säädetään, että tilaton, joka on tehnyt sopimuksen vapaaehtoisessa kaupassa jonkun maanomistajan kanssa ilman asutuslautakunnan väitystä, voi saada asutuslautakunnan avulla apua tuon alueen lunastamiseen. Ja vihdoin säädetään, että sellaisesta tilasta, josta vapaaehtoisella

kaupalla on maata luovutettu tarpeellinen määrä, ei luovutusvelvollisuus tule kysymykseen. Käytännössä tulee siis pakkoluovutus Lex Kallion mukaan olemaan siinä, että silloin kuin mitenkään muuten ei ole maata saatavissa asutustarkoituksiin, silloin voidaan siihen tarkasti määriteltyjä ehtoja noudattaen ja maksua vastaan turvautua. Onko nyt tämä sellainen omistusoikeuden loukkaus, jonka vuoksi tämä laki, joka säättää asutustoiminnan yleiset perusteet, olisi hylättävä, onko tässä nyt sellainen todellinen syy tätä vastaan? Minä omasta puolestani olen siinä käsityksessä, että jokainen, joka ottaa vaivakseen tarkoin tutkia, mitä vapaaehtoisesta maanhankinnasta ja mitä pakkoluovutuksesta tässä laissa sanotaan, tulee ehdottomasti siihen tulokseen, että näin onkin menetettävä, jos aijotaan isänmaan eduksi saada olosuhteet täällä sellaisiksi, että kaikki maahan kiinni kykenevät ja sitä haluavat voidaan, sikäli kuin valtion varoja on käytettävissä, siihen myös kiinnittää.

Viljelyksen jättäminen turvattomaksi on niinikään eräs tärkeimpiä syytöksiä tätä lakia vastaan. Siitä on täällä ed. Pu'kkinen jo laveammin puhunut; minä huomaan vain siitä, että tämän lain mukaan ei tulla missään tapauksessa ottamaan viljelyksessä olevaa vijeltyä maata. Ainoastaan rappioviljelykseen voidaan käydä käsiksi tai viljelemättömään viljelyskelpoiseen maahan. Viljelyksen jatkuminen on siten aivan täysin turvattu, vieläkin enemmän sen kautta että myös sellainen maa, joka on viljelyksen järkiperaiselle jatkamiselle välttämätön, niinkuin metsämaa, hakamaa j. n. e., on luovutuspakosta vapaata kaikissa tapauksissa.

Kun tarkastelee vastustajain väitteitä lakia vastaan, niin voidaan yksityiskohtaisesti osottaa, että ne ovat sangen ontoja. Ne ovat niin ontoja, että täytyy asettaa kysymyksenalaiseksi, ovatko todella nämä syyt ne, joitten vuoksi vastustajat nyt aikovat tämän tärkeän lain tappaa, vai onko olemassa joitakin muita syitä, jotka ovat saaneet oikeiston nousemaan tätä lakia vastaan niin yhtenä miehenä. Niistä lausunnoista, joita sanomalehdistössä on asian yhteydessä ollut, vieläpä niistäkin, joita vastustajat oikeistossa ovat täällä antaneet, voi tehdä ainakin erään havainnon, joka tässä on va'aiseva. Se on se, että tehdään niin

suuri numero siitä, että tämä laki yleensä pyrkii turvaamaan pienet tilat, ei koske niihin, vaan sensijaan on ankarampi eräissä tapauksissa suurtiloille. Tässä on minun mielestäni osviitta siihen, mistä todelliset vastustuksen juuret juontuvat. Tarkastelemalla lain yksityiskohtia tul'aan havaitsemaan, että laki on erinomaisten ankara sellaisille tiloille, jotka eivät ole vilje yksessä, erinomaisten ankara rappiutiloille; ne tul'aan tarpeen vaatiessa maksua vastaan pakkolunastukse'la ottamaan asutuksen tarpeisiin. Toisaalta nähdään, että laki on ankara sellaisille tiloille, joita yhtiöt ovat hankkineet vastoin 1915 vuoden asetusta. Myöskin havaitaan, että sellaisten yhtiöitten tiloil'e, jotka yhtiöt eivät harjoita pääasiallisesti maanviljelystä vaan muuta taloutta, sellaisten yhtiöiden tiloille laki on myöskin ankara. Ja lopuksi huomataan, että verrattain ankara on laki myöskin suurempien tilojen liikamaille, ei niiden viljelyksille eikä niiden viljelyksien tarvitsemille maille, vaan niiden liikamaille, niiden takamaille. Kun kaikki tämä yhdistetään, niin nähdään siitä, että tässä laissa on rykemä asioita, jotka verrattain syvästi tulevat koskemaan sanoisinko rikasten etua, suurten yhtiöiden etua ja sellaisten yksityisten maanomistajain etua, jotka eivät maalla asu eivätkä sitä vilje'e. Tällaiset piirit edustavat yleensä oikeistopuolueita meillä. Sehän on aivan ilmeinen. Ja niin käsitänkin minä asian, että varsinainen vastustus laile johtuu juuri näiden piirien taholta ja heidän asiansa vuoksi tahtoo oikeisto tämän lain kaataa voittaaksensa siten, jos ei muuta, niin ainakin aikaa.

Kuten sanottu, on tämän lain pääasiallinen tarkoitus säätää yleiset perusteet asutustoiminnalle. Epäilemättä meillä sellaisia mitä nopeimmin tarvitaan. Tämän lain kautta me saamme sellaiset nyt aivan pian säädetyiksi. Jos taas tätä ei hyväksytty, siirtyy asia kokonaan epämääräiseen tulevaisuuteen. Ed. Pelttonen puhui 4 kuukaudesta, jotka olisivat tarpeen asian saattamiseksi jäl'een to'llensa. Toinen kokoomuksen puhuja puhui kahdesta vuodesta, joka mahdollisesti tässä tarvittaisiin. Mutta aivan varmaa on, että tämän laajan asian saattaminen jälleen to'llensa, senjälkeen kuin tämä suuri työ purettaisiin, vaatisi paljon pitemmän ajan, se menisi epämääräiseen tulevaisuuteen. Sitä varmemmin kä-

visi näin, kun on aivan ilmeistä että niin hyvin oikealla kuin vasemmalla olevat vastustajat ovat itse asiassa sitä mieltä, että sensuuntaisesta laista, mikä tässä nyt on, ei sittenkään pitäisi tulla mitään. Meillä ei ole varoja tuhjata tässä aikaa. Mitä nopeimmin olisi tärkeä asutuskysymys saatava siihen tilaan, että meillä olisi sille yhteiset perusteet laissa säädettyinä. Senvuoksi tämä laki olisi saatava nyt hyväksytyksi.

Mitä sitten tulee niihin muodollisiin heikkouksiin, joista oikeiston taholta on niin usein huomautettu, niin niihin en tahdo minä puolestani kajota. Minä huomautan vain siitä, että eräs mitä pätevin asiantuntija tässä, vastuunalainen asiantuntija nimittäin maatalousministeri, joka samalla on asutushallituksen ylitirehtööri, on tänä päivänä tässä salissa sanonut, että ne muodolliset heikkoudet, mitä tässä on, voidaan saada tyydyttävästi korjatuiksi, tyydyttävästi hoidetuiksi tarkoituksenmukaisella täytäntöönpanoasetuksella. Eivät vastustajatkaan ole täällä voineet esittää ainoatakaan seikkaa lain muodollisesta puolesta, joka olisi senlaatuinen, että sen perusteella täytyisi katsoa, että asian hoitaminen, koska siinä tämä muodollinen virhe on, olisi mahdotonta. Sitäpaitsi minä huomautan, että pienemmät muodolliset heikkoudet eivät saa olla esteenä silloin, kun suuri asia on kysymyksessä, eivätkä ne olekaan esteenä sille, joka sydämestänsä viipittömästi haluaa asiaa edistää. Mutta sille ne ovat esteenä, jonka pyrkimykset käyvät päinvastaiseen suuntaan, joka mielellään näkisi että asiasta ei tulisi mitään. Sillä on niin erinomaisen helppo vedota muodollisiin heikkouksiin. Minä huomautan siitä, että niin hyvin oikeisto kuin muukin eduskunta on aivan samaa puhumatta nie'aisut taikka kaikesta päättäen paraillaan on nie'aisemassa sellaisen lain, jossa on muodollisia heikkouksia, jossa on suorastaan asiatonta säädettyä. Se on meillä käsiteltävänä oleva asevelvolisuuslaki. Nuo heikkoudet tulivat siihen senvuoksi, että käsitteily oli tässä asiassa lopuksi hätiköivää. Mutta kun me näemme että on välttämätöntä saada asevelvolisuusasia järjestykseen, silloin me emme kiinnitä huomiota vaan ajamme hyvää asiaa eteenpäin huolimatta siitä, että muodossa on jotakin heikkoutta. Minä olen aivan varma siitä, että jos oikeisto todella on sillä kannalla, millä se periaatteessa sa-

noo olevansa, jos se todella lämpimästi harastaa asutuskysymystä, niinkuin se usean kerran on vakuuttanut, silloin eivät sille sellaiset muodolliset heikkoudet, joista pätevä, vastuunalainen asiantuntija on antanut sellaisen arvostelun kuin maatalousministeri tänä päivänä antoi, silloin eivät sille tällaiset muodollisuudet paina mitään.

Ed. Latvala: Käsilläoleva lakiehdotus ei tosin meitä sosialidemokraatteja tyydyttä, sillä koko laajan tilattoman väestön luokan tarpeet eivät tule tämän kautta tyydytetyiksi. Se tyydyttää vain vähäisen murto-osan näistä, etupäässä sellaisten tarvetta, joilla on jonkun verran varallisuutta. Aivan varattoman on tämän nojalla miltei mahdotonta saada itselleen asuntoa. Verrattain korkea lunastushinta sekä asuntojen ja irtaimiston hankkiminen kysyy yrittäjältä huomattavan määrän varoja. Paitsi sitä, muista puutteellisuuksista puhumatta, tapahtuu asutustoiminta tämän lain kautta muutenkin sängen ahtaissa rajoissa, suppeassa mittakaavassa, niin että, kuten sanoin, aivan vähäisen murto-osan tilattomasta, maata haluavasta väestöstä tarpeet tämä tyydyttää.

Mutta tästä huolimatta me sosialidemokraatit pidämme tarpeellisenä äänestää tämän lain hyväksymisen puolesta ja teemme sen siitä svvstä, että puutteellisuuksista huolimatta tämä sittenkin on edistysaskel asutusojojemme ja erittäinkin maataloudellisten asunto-ojojemme kehityksessä, koska nyt ei tällä kertaa muullainkaan edistysaskel ole mahdollinen, vaan on asutusojoissamme nykyään, senjälkeen kuin torpparivapautus on ollut kävännössä, vallitsemassa täydellinen pysähdys. Asutustilaa on nykvään melkein mahdotonta saada. Maanomistajat eivät tahdo luovuttaa maata, ei edes tonttia'uetta, tuskin millään hintaa. Tämän kautta toki avautuu jonkinlainen mahdollisuus maaseudulla asutustoiminnan elpymiseen. Myöhemmin varmaankin esiintyv rauhallisten parlamenttaaristen tekijäin vallitessa lisää mahdollisuuksia puheena olevan maataloudellisen asutustoiminnan edistymiselle laueammassakin asteikossa. Olen puolestani siinä käsityksessä, ja se käsitys on kai yleinen meidän sosialidemokraattien piirissä, että tämän maailman edistyminen menee eteenpäin suurin piirtein katsoen vähittäiskehityksen muodossa.

tasaaisesti, hitaanpuoleisesti, mutta varmasti. Tämä on luonnonlakien mukaista. Näin tapahtuu luonnossa, niin myös ihmis-yhteiskunnallisessa elämässä. Niinpä myöskin asutusolot monien kokeilujen, taistelujen ja ristiriitojen kautta täytyy luonnonlakien pakosta muodostua selkeiksi, että maan asujamisto kokonaisuudessaan toden-teolla tulee hallitsemaan ja vallitsemaan koko maanpintaa ja viljelee sitä sellaisella taidolla, että se tuottaa tyydyttävät elintarpeet kaikille sen asukkaille. Meidän maamme pinta-ala on sen nykyiseen asutuskukaan verraten niin suuri, että täällä ei vie ä pitkiin aikoihin voi tulla todellinen tilanahtaus kysymykseen. Sen väestö on nyt vasta 3 tai 3.5 miljoonaa ja vaikkapa se lisääntyisi kymmenkertaiseksi, siis 35 miljoonaksi tai vaikkapa 20-kertaiseksi, siis 70 miljoonaksi, niin ei tämäkään väestötiheys vielä vastaa sitä väestötiheyttä, mikä on parhaillaan olemassa useimmissa Keski-Euroopan maissa pinta-alaan katsoen. Ja vaikka onkin maamme karu ja köyhä ja sen nykyinen maataloustuotanto vielä alhainen, voi se vastaisuudessa, kun yhä enemmän otetaan voimaperäinen viljelys käytäntöön, kaikkiin uusiin keksintöihin ja yhä kehittyvään maanviljelystekniikkaan nojautuva viljelys, niin tämä maa voi kyllä eittää kymmenkertaisen ja ehkä enemmänkin suuruisen asujamiston. Mutta tätä juuri edellyttää, että väestöstä sen valtavain osa on kiinnitetty asutuksen kautta maahan ja maataloudelliseen toimintaan. Toisin sanoen, ainakin samassa suhteessa, kuin väestö kokonaisuudessaan lisääntyy, tulee myöskin maataomistavien asukkaiden luvun lisääntyä, joten tässä ei saisi tapahtua pysähdystä ensinkään, niinkuin nykyään on asianlaita. Sillä, kuten sanoin, nykyään on tilattomien miltei mahdotonta saada maatilkkua ja kuitenkin väestö lisääntyy lisääntymistään, joten siis pitäisi olla aivan johdonmukaista, että myös maataomistavan väestön lukumäärä lisääntyisi samassa suhteessa kuin väestön lukumäärä kokonaan.

Ei niinkään ole ihmettelemistä siinä, että oikeisto, jonka piiriin useimmat suurmaanomistajat kuuluvat, vastustaa tämän lain hyväksymistä, näinkin vaatimattoman uudistusaskelen ottamista. Sitä enemmän ihmetyttävää on, että arvoisat kommunistimme — anteeksi, että minäkin nyt käytän tätä nimitystä, koska se näyttää kai-

kesta huolimatta käytäntöön tulevan — että he ovat asettuneet vastustavalle kannalle tähän nähden, vaikka he tahtovat esiintyä tvöväestön edustajina. Heidän menettelynsä johtunee vain siitä maailman vallankumouksen odottamisesta, jonka nyt pitäisi kai pian tapahtuman ja jolloin olot muuttuisivat yhtäkkiä sellaisiksi, että kaikki maata haluavaiset saisivat maata, ehkäpä aivan ilmaiseksi. Mutta tämä odotettu vallankumous saattaa viipyä ehkä vuosikymmeniä, jos se sittenkään tulee. Ja sillä aikaa kulkee kehitys, kuten jo olen maininnut, hiljalleen taukoamatta eteenpäin saavuttaen voiton toisensa perästä. Ja me olemme näiden vuosikymmenien kuluessa, me sosiaalidemokraatit, päässeet ainakin samoihin tuloksiin, kuin kommunistit odotellessaan tuota suuremmoista romahdusnäytelmää. Me sosialidemokraatit tahdomme käyttää hyväksemme näitä vähittäisiä edistysaskeleita, koska mekin kuuluvat yleismaailmallisen kehityksen kulkuun ja avaavat tietä yhä täydentävämmille asteille. Näiden kieltäminen merkitsee jarrutusta, pysähdystä kehityksen virrassa, se synnyttää sulun eli ruuhkan. Puheenaolevan Lex Kallion hyökkääminen merkitsisi osaltansa tällaista pysähdystä asutusolojen kehityksessä. Maa'aisasutuspulan synnyttämät vaikeudet kasaantuisivat silloin tuommoiseksi suluksi, joka kyllä sekin aikanaan särkyv ja purkautuu, mutta saattaa silloin tuottaa sellaisia tuhoisia seurauksia, että ne saattavat olla aivan arvaamattomia. Sitä sellaista tilannetta, kurjuusolojen kasaantumista, kommunistimme tietenkin kuvittelevat arvelleen, että tuon tuollaisen pysähdymisen ja olojen yhä kurjistumisen synnyttäminen ja sitten aika ivrinällä purkautuminen on sekä välttämätön että tarpeellinen olojen perinnohjaiseksi uudistamiseksi. Meillä on kuitenkin se käsitys, että tällainen suuri romahdus voisi käydä itselle äärimmäiselle vasemmistollekin aivan ylivoimaiseksi, niin hyvin fyysillisesti kuin henkisesti tuhoavaksi tai ainakin lamauttavaksi. Samallaiseen tilanteeseen se niinkään saattaisi oikeistoporvarit, jotka niinkään nävttävät tahtovan rakentaa samallaisia sulkuja luonnolliselle kehitykselle, tässä tarauksessa asutuskehitykselle. Ihimillinen olemus mukaantuu vain vähitellen uusiin oloihin, se on mahdollista vain vähitellen tottumualla. Jos siis aivan yhtäkkiä ajatellaan siirtymistä maailman val-

lankumouksen kautta perinpohjin muuttuneisiin oloihin, ei tämä käytännöllisistäkään syistä ota onnistuakseen, kuten jo on nähtävissä Neuvosto-Venäjän olojen suhteen. Olotilan yhtäkkinen perinpohjainen muutos synnyttää niin sekavat ja kaikkea järjestystä puuttuvat olosuhteet, että se käy tuhoisaksi itselleen äärimmäiselle vasemmistolle, joka tuota romahdusta on odottanut ja toivonut, hylkäämällä vähittäisetkin edistysmahdollisuudet samalla kuin se käy tuhoisaksi myös oikeistolle, joka jarruttamalla on tahtonut hidastuttaa vähittäishitistystä ja siten antanut ylllykettä äärimmäisen vasemmiston mahdolluuksia tavoittelevalle toiminnalle. Vähittäin ihmiset kyllä tottuvat aivan uusiinkin oloihin. Vuosikymmenien kuluessa saatetaan vähitellen tottua sellaisiin olosuhteisiin, jotka nyt näyttäisivät aivan mahdottomilta. Lie nee muuten syytä huomauttaa, että samalla kun on mitä luonnollisinta, että maataomistavan väestön, maatalousväestön lukumäärä lisääntyy samassa määrässä, kuin koko väestönkin, ei kuitenkaan koskaan voitane päästä sellaiselle asteelle, että jokikinen täysi-ikäinen kansalainen ja joka-ainoa perhe olisi maanomistaja. On näet huomattava, että melkoinen osa väestöstä kuuluu myös teollisuuselämälle ja tulee teollisuusväestökin lisääntymään samassa suhteessa kuin maatalousväestö, koska teollisuuskin luonnollisesti ja toivottavasti yhä tulee edistymään. Ja nämä molemmat elinkeinohaarat rinnakkain ja toistensa tuemina takaavat tässä maassa parhaimmat elämissämahdollisuudet. On usein väitetty siitä kannattaako suurviljelys vai pienviljelys. Oikeastaan voinee sanoa, että molemmat ovat hyviä. Suurviljelys kannattaa paikoin, paikoin taas pienviljelys. Pienviljelyksellä on se hyvä puoli ainakin, että se kiinnittää yhä useammat maaomistukseen, maatyöhön ja tämä jo semmoiseen takaa myös maataloustuotannon suurta edistystä. Mitä useammat kädet pääsevät käsiksi omaan maahansa tuottavaan työhön, sitä varmemmat takeet on maatalouden kehittymiselle ja väestön elintarpeitten tyydyttämiselle. Siihen siis on pövitävä, sillä maa tuottaa vain sillä ehdolla, että siihen käytetään työtä ja taitoa ja ennen kaikkea harrastusta, mutta harrastuksen edellytyksiä taas on itsenäinen väkärä pienemmässäkin mittakaavassa maanomistus, koska oman kontunsa kukin vilje-

lee innolla tietäessään saavansa sen hyödyn itselleen.

Ed. Penttilä: Täällä on niin monta kertaa todistettu samoja asioita, mitä tämä laki yksityiskohtaisesti sisältää, että minulla ei ole enään tarkoitukseen ryhtyä niitä yksityiskohtia seostamaan. Minä aijon rajoittua vaan lausumaan muutamia periaatteellisia ajatuksia siitä, mitä olen muodostanut tämän lain sisästä, mitä se mahdollisesti tulee vaikuttamaan, jos se tulee voimaan tai mitä sen kumoaminen vaikuttaa. Ja lausuessani näitä periaatteita minun täytyy ennen kaikkea sanoa, että tämä laki, tämä esilläoleva lakiehdotus se tulee epäilemättä olemaan ainakin tällä kertaa ja näissä oloissa, kuin me nykyään elämme, suurimerkityksellisimpiä, kuin mitä meillä muita lakiesityksiä on pitkään aikaan säädetty. Se on kauaskantoisimpia ja eniten tervettä, kestävästä taloudellisista pohjaa luova kuin ehkä monet muut aikaisemminkin syntyneet lait. Se pyrkii uudestaan luomaan sitä vanhaa kestävästä pohjaa, jonka perusteet ainoastaan yksin kestävä, sen koko yhteiskansantalousrakenteen, jonka asukkaina meidän kaikkien täällä karussa köyhässä teollisuuselämälle epäsuotuisassa, raaka-aineitten puutteesta kärsivässä maassa olemme pakotettuja elämään ja toimeentulemaan. Se paraiten kuin mitkään muut lait pyrkii lujittamaan sitä pohjaa, joita me olemme vähitellen itsekäiden yksilöiden keinottelujen tarkoituksessa, sivuuttaen yhteiskunnan ja koko isänmaan edut, luisuneet siihen kurjuuden kuiluun, jonka pohjalla me nyt viimeiset viisi vuotta olemme kamppailleet. Tämä, ystäväni, on kuulkaas sellainen kuilu, josta meidän pitää mitä pikimmän päästä, jos me miehimme kansakuntana jatkaa olemassaoloamme. Niinkuin me kaikki tiedämme, on meillä satojatuhansia perheitä ilman omaa kotia ja ilman omaa maatilkkua ja niistä ainakin suurin osa on niitä molempia sydänpohjastansa kaipaavia ja halajavia. Sydäähän kylläkin on, etteivät koskaan kaikki sitä voi tulla saamaan, eikä ole luultavaa, että koskaan kaikki tulisivat sitä halajamaan. Senkin me kyllä tiedämme, mutta että niiden joukossa on vielä suuri osa niin tervettä sellaista ainetta, joka tietää ja tuntee sen, että oma koti on lämpimin ja oma leipä on maukkain huolimatta siitä,

että siinä on rikkaakin seassa toisinaan. Ja niin kauan kuin meillä on tällaisia kodittomia, kotia kaipaavia, niin meillä ei ole oikeutta johtaa asioita niin, että nämätkin tulevat vielä kerran katkeroituneina epäröiden kysymään, onko maattomallakin isänmaa. Minä voin rauhallisesti vakuuttaa teille arvoisat edustajat, että jos samansuuntaiset toimenpiteet kuin mitä kyseenalainen lakiehdotus pääasiassa tarkoittaa, olisivat käytännössä toteutuneet jo vaikkapa 15 vuotta aikaisemmin, niin meillä ei olisi tarvinnut elää niin raskaita karvaita muistoja jälkeensä jättänyttä aikakautta kuin nyt juuri olemme eläneet. Minä tahtoisin eritoten huomauttaa siitä talous- ja maanomistuspolitiikasta, jota erittäinkin Lounais- ja Etelä-Suomen suurviljelysseudut edustavat ja jota siellä on seurattu näihin aikoihin asti ja vielä edelleenkin. Tahtoisin huomauttaa, että ellei tästä voida luopua, niin meidän on turhaa yhteisenä eheänä Suomen kansana edes koettaa pyrkiä eteenpäin. Arvoisat edustajat ehkä oudoksuvat, kun mainitsin erittäin Etelä- ja Lounais-Suomen suurviljelysseutuja, mutta minä tulin maininneeksi nämä juuri sitävarten, että olen itse joutunut käytännössä siellä toimimaan ja tuntemaan, kuinka turmiollista on yhteiskunnan rauhalliselle tasotavalle kehitykselle se tavallinen muonamies- ja taksvärkkärielämä, jota mainitsemani seudut pääasiallisesti edustavat. Minä en edes porvarillisen yhteiskunnan jäsenenä ole voinut sitä sulattaa, kun asioita ymmärtämättömänä tulin tilanteeseen, jossa jouduin tuollaisen talouspolitiikan käytännölliseksi edustajaksi. Niin suuri on ero jokapäiväisellä käytännöllisellä talouspolitiikalla eri osissa maata, että sitä on mahdoton edes tältä paikalta selvittääkään. Tarkoitin nimittäin Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaan oloja verrattuna näihin Lounais- ja Etelä-Suomen suurviljelysseutuihin. Meillä on jo pitkät ajat kaikkialla tunnustettu se suuri nurinkuruisuus, mikä täällä vallitsee maanomistusolojen alalla, mutta kun siitä pitää ruveta tosilla tekemään korjauksia, niin silloin aletaan mestaroimaan joten kurki kyllä kuolee ennenkuin suo sulaa. Tarkoitin tällä nim. niitä vastalauseita ja „positiivisia ohjelmia” (Eduskunnasta naurua!), joita on taaskin koetettu keksiä nyt kysymyksessä olevan lakiehdotuksen kumoami-

seksi. On koetettu hakea laista esille kaikkia mahdollisia ja mahdottomia vikoja ja virheitä, mutta minä kysyn teiltä hyvät oikeistolaiset ennen kaikkea, koska meillä on syntynyt tai syntyy joku sellainen laki, josta ei hakija, joka sitä hakemalla hakee, löydä moittimista ja halveksimista. Minä luulen, että tuskin meillä on yhtäkään sellaista lakia vielä koskaan ollut olemassa-kaan ja tuskin sitä tulee syntymäänkään. Minä oletan sen tapahtuvan vasta silloin kun me elämme aikakautta, ettemme enää mitään lakia tarvitsekaan. Mutta niin kauan kuin meillä ei ole saatu tämänkään parempaa luonnosta syntymään, niin hyväksyttäköön tämä ja tehtäköön siihen parannuksia siinä määrässä kuin kyetään. Minä sanon varta vasten „kyetään” sillä minä voin todeta, että niin keskusta kuin oikeisto ja vasemmisto ovat jo vuosikymmeniä eli ainakin viimeisenä vuosikymmenenä ahkerasti tehneet työtä tämän saman kysymyksen ratkaisemiseksi. Nyt ollaan kummin-kin siinä, että meillä julkisesti sanotaan, ettei se kelpaa vielääkään. Se todistaa sitä, ettei ole kyetty tämän parempaa vielä aikaansaamaan. Sanoin ettei ainakaan vielä ole kyetty parempaa luomaan. Johtuuko se sitten siitä, ettei todellakaan ole kyetty, vai eikö sitä ole todella tahdottukaan. Sen kysymyksen tehtyä monta kertaa vastaukseksi kaikuu kyllä tuo viimeinen, ettei sitä ole tahdottukaan. Ja kun katselee ja arvostelee äskensyntynyttä julkaisua, jota nimitetään positiiviseksi ohjelmaksi (Eduskunnasta naurua), asutuskysymyksen ratkaisemiseksi, niin täytyy sanoa, ettei tätä ainakaan olisi kannattanut parempana rinnastaa nyt hyväksyttävänä olevan lain kanssa. Minä uskon, etteivät sen tekijätäkään ole sitä luulleetkaan, vaan että se on syntynytkin vain suorastaan tarkoituksella saada sillä uskotella hyvää tahtoa nyrkiä samaa määrää kohti kuin esilläoleva lakiehdotuskin. Mutta kun muistetaan miten viime vaalien edellä juuri siltä taholta selitettiin tätä lakia ja sen tarkoitusta, niin on aivan mahdotonta uskon, että sielläpäin nyt olisi nyrkimys siihen, mihin nyt kyseessä oleva lakiehdotus tähtää. Jokainen muistaa, millä tavalla vääristeltiin tämän lain sisältöä vaalagitatsioissa, sitä en kehtaa tältä paikalta enempää selostaa. Teiltä jotka olette valmistuneet äänestämään kumoon nyt kyseessä olevaa

lakiehdotusta, kysyn, mistä syystä kukin sen olette tehneetkin ja mitä olette ajatelleet. Onko se sentähden että saisitte edelleenkin aseiden saaraavia vaaleja varten, tai sentähden, että sillä on nimi Lex Kallio, vaikka joidenkin mielestä pitäisi ehkä olla joku muu nimi, niinkuin olen kuullut kiskailuja, tai sen teette siitä vakaumuksesta, että se loukkaa omistusoikeutta ja sen pyhyyttä, niin tahtoisin vain ensiksi sanoa, että vaaliaseena sillä tuskin tulee olemaan enää minkäänlaista merkitystä, sillä teidän agitaattorinne eivät ole enää tilaisuudessa sillä suorastaan ihmisiä narraamaan, kuten he tekivät viime vaalien edellä. Jos siitä on kysymys vain, mikä tuon lain nimi on ja kenen alkuunpanoa se on ja mitä puolta se tulee muistuttamaan, niin silloin minä tahdon teille suorastaan huomauttaa, että kyllä minä en voi olla sanomatta että te olette liian pieniä henkiä edustamaan vapaan Suomen täysivaltaisia kansalaisia. Kolmanneksi mitä tulee omistusoikeuden loukkaamiseen, niin siihen täällä on niin monta kertaa jo perusteellisesti annettu selvitys, mikäli tämä asian sitä puolta koskee. Minä lopuksi saan huomauttaa, että juuri ne, jotka sitä suurisuuisimmin ovat täällä muistuttaneet, he ovat itse tehneet itsensä syyppäiksi samanlaiseen toimeen jo toistakymmentä vuotta sitten. Minä tarkoitan sitä aikaa, jolloin hyväksyttiin tuo taannehtiva torpparilaki. Se oli silloin koko sivistyneessä maailmassa aivan tuntematon teko, jolla loukattiin omistusoikeuden pyhyyttä, ja nyt juuri samaiset henkilöt hyvin suurisuuisesti puhuvat tällaisen asian yhteydessä, jossa se tuskin tulee kysymykseen, omistusoikeuden pyhyyden loukkauksesta.

Vielä minä tahtoisin muistuttaa teille, ettei ole monta päivää kulunut kun oltiin tässä eduskunnassa pakotetut myöntämään 15 miljoonaa markkaa ja olisi otettu ja vaadittu 60 miljoonaa juuri sen seurauksista että tämänsuuntaisia reformeja ei ole koettukaan toteuttaa aikaisemmin. Ja minä olen varma että mitä kauvemmin tätä viivytetään, sitä useammin saadaan eduskunnassa myöntää samanlaisia summia kaupunkien asutustarkoituksiin, ja siitä on luonnollinen seuraus että saadaan vielä huikeampia summia myöntää sen perästä niissä asunnoissa olijain leipäviljan ostamiseksi ulkomailta. Ja mitä tästä kaikesta on seu-

rauksena? Saamme katsella sen seurauksina valuuttamme huonontumista, luottomme ulkomailta vähentymistä ja mitä puhuu meidän yhteiskuntarauhamme? Minä tahtoisin loppujen lopuksi vain vakavasti varottaa teitä, niin oikeisto kuin vasemmistokin, leikkimästä tällaisella kysymyksellä, sillä meillä ei ole vielä kulunut pitkä aika kun me saimme omin silmin nähdä ja katsella niitä epätoivosta tyrmistyneitä kasvontuijotuksia, joita silloin saatiin omien silmien edessä nähdä, jotka johtuivat siitä, että oli tultu leikitelleeksi liian vakavilla asioilla siihen asti että saatiin syistä seurauksia.

Tällaiseen olotilaan itseään syylliseksi tuntevia henkilöitä minä kumminkaan en toivoisi enään koskaan näkeväni, sillä se on aina sellaista että jos me johdatamme asioita sinne, että niistä tulee seurauksia, niin me saamme itse niistä kärsiä, ja sentähden minä toivoisin vakavasti, ettei kukaan tällä kertaa äänestäisi tätä lakiehdotusta vastaan. paitsi ainoastaan sellaiset, jotka eivät tahdo yhteiskuntaa koskaan rakentaa mutta pyrkivät sitä hajoittamaan.

Puhemies: Kun on vielä pyydetty lukuista määrä puheenvuoroja ja on näin myöhäinen aika, niin keskeytetään tämän asian käsittely.

Pöydällepano:

9) Ehdotuksen laiksi alusten yhteentörmäyksestä syntyvästä vahingosta ja pelastuspalkkiosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle ensi istuntoon.

Saatuaan puheenvuoron lausuu

Ed. Lohi: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydän jäämään tänne istunnon päätyttyä.

Seuraava eduskunnan istunto on huomenna kello 1 päivällä.

Istunto päättyy kello 11,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

15. Lauantaina 14 p. lokakuuta 1922

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

- 1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin .. 412
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; mainittu ehdotus.

Kolmas käsittely:

- 2) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta —
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 25.
3) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion ja kunnan veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veron liisäyksestä —
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; mainittu ehdotus.
4) Ehdotus laiksi apulaismaanviije ysinsinöörinvirkojen perustamisesta —
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 23.
5) Ehdotus laiksi vakaustoimiston viroista —
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 21.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

- 6) Ehdotus laiksi alusten yhteen-törmäyksestä johtuvasta vahingosta sekä pelastuspalkkiosta —
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2, hallituksen esitys n:o 1.

Esitellään:

- 7) Kansliatoimikunnan ehdotus määrärahan myöntämisestä uuden eduskuntatalon rakentamiseen —
8) Hallituksen esitys n:o 36 Suomen Hypoteekkiyhdistykselle 1907 ja 1909 vuoden obligatsioonilainoista myönnetyn valtioneuvoston siirtämisestä uudelle obligatsioonilainalle ... —
9) Hallituksen esitys n:o 37 määrärahan myöntämisestä Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimisen osakeyhtiön tukemiseksi —

Pöydällepanoa varten esitellään.

- 10) Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2, joka sisältää lausunnon vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoiman tarpeisiin sodan aikana 456
11) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa kiinteistöä myydessä koskevan lain antamisesta „

12) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2 toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamisesta 456

13) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 3 koskeva elokuun 11 päivänä 1922, sisältävä eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä, annetun lain §§ 3 ja 5 muuttamista

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kilpeläinen ja Koivisto.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisasiain tähden tämän päivän istunnosta ed. Koivisto, maanantaista torstai-aamuun perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta ed. M. Jaskari ja yksityisasiain tähden samaksi ajaksi ed. Simelius sekä samoin yksityisasiain takia ensi tiistain istunnosta ed. Koponen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin.

Esitellään jatkuvaan ainoaan käsittelyyn sanottu ehdotus, josta maatalousvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Sunila: Kun kuunteli eilisessä istunnossa annettuja lausuntoja tässä asiasta, sai selvän käsityksen siitä, miten käyvästi mielipiteet sittenkin käyvät vastakkain. Tämä ei ole ihmeteltävää, kun on kysymyksessä siksi tärkeä yhteiskunnallinen uudistus kuin tämä kyseessäoleva

Siv.

todella on. Siitä huolimatta että mielipiteet näin jyrkästi käyvät tosiaan vastaan, voi olla, vaikka hetki onkin näin myöhäinen, tämän kysymyksen käsittelyssä syytä tarkastaa, eikä verrattain useissa tärkeissä kohdissa sittenkin tässä eduskunnassa siinä keskustelussa, mikä on suoritettu, ole tultu sellaiseen selvytyteen, että näiden kysymysten suhteen ei pitäisi enää olla erimielisyyksiä, ja taas toiselta puolen tarkastaa vielä lähemmin niitä seikkoja, joihin näiden erimielisyydet ovat kaikista suurimpina esiintyneet.

Minusta tuntuu siltä, että keskustelussa on ensinnäkin tullut selvitettyksi, että se perussyy, jonka vuoksi tämä asutuslakiehdotus on laadittu, nimittäin tilattoman väestön suurilukuisuus, on oikea. Ei voida enää niinkuin on tehty näihin saakka, väittää, että vetoaminen vuoden 1901 tilastoon ei ole oikea senvuoksi, että nämä numerot ovat vanhentuneita. On voitu sama osoittaa uudemmillä numeroilla ja voidaan vieläkin esittää numeroaineistoa, joka tukee tätä perustelua. Jos me tarkastamme esimerkiksi henkikirjoihin perustuvaa tilastoa, niin me huomaamme, että sen mukaan maaseudun väestöstä niin myöhäisenä aikana kuin v. 1910 37 % oli tilatonta ja v. 1915 38 %. Juuri tämä tilattoman väestön suuri lukumäärä on varmaan yhteiskunnallisten epäkohtien kaikista suurimpia, ellen sanoisi kaikista suurin.

Todistettu myöskin on se, että niittenkin joukossa, jotka tilaston mukaan luetaan viljelmällisiin ruokakuntiin, on tavattoman suuri määrä sellaisia, jotka eivät voi viljelijälleen tuottaa riittävää toimeentuloa. On asianlaita nimittäin sellainen, että vuoden 1901:n tilastossa viljelmän alaraja on vedetty tavattoman alas. Se on 5 aaria eli 3 kapanalaa. Ja jos me tarkastamme tämän vuoden tilastoa, niin tulemme siihen tulokseen että viljelmällisistä ruokakunnistakin on vähintään toinen puoli sellaisia, joille oma viljelämä ei voi antaa riittävää toimeentuloa. Tässä on toinen erittäin vakava yhteiskunnallinen epäkohta, epäkohta, jota ei torpparien vapautuslailla, varsinkin mäkitupiin nähdessä, voitu korjata. Näitä molempia yhteiskunnallisia epäkohtia pyrkii tämä kysymyksessäoleva asutuslaki korjaamaan.

Kolmas seikka, joka keskustelussa myöskin voidaan katsoa tulleen selvitettyksi, on

se, että tilattomassa väestössä tässä maassa on olemassa todellista maan nälkää eli halua, vilpitöntä halua, päästä omaan turpeeseen käsiksi. Tämä on kyllä seikka, jota ei voida tilastollisilla numeroilla todistaa, mutta sen ovat edustajat eri puolilta maata voineet varsin hyvin todeta omissa kotikunnissaan, omissa asutuslautakunnissaan. Minulla on myöskin Jokioisten hoitokunnassa ollut tilaisuus tällaisessa paikallis-asutuksessa tämä seikka todeta. Vaikkakin Jokioisten asutus oli paikallista laatua, sen tehtävänä oli varsinaisesti hankkia maata oman paikkakunnan väestölle, ilmoittautui halukkaiksi noin 1,500 henkilöä, niistä 900 sellaisia, jotka tahtoivat saada uuden viljelystilan. Näistä 900:sta voitiin ainoastaan 215:lle sillä kertaa hankkia oma viljelystila. Niiden joukossa, jotka jäivät ilman, oli suuri osa sellaisia, joilla oli oman viljelystilan saantiin ja sen hoitoonkin tarpeelliset edellytykset. Huomattavaa myöskin on, että halukkaiden joukossa oli paljon sellaisia, jotka olivat paikkakunnalta siirtyneet kaupunkeihin, mutta jotka olivat siellä tulleet havaitsemaan, että heidän oikea toimialansa oli sittenkin kotiseudulla, jonne palaamisen valtion välitys näytti tekevän mahdolliseksi.

Mitä tulee itse maanhankintaan, niin minusta on myöskin keskustelusta käynyt se seikka selville, että valtion täytyy tässä käydä omilla maillaan ensi sijassa autta-
maan. Mutta on myöskin tullut osotetuksi, että valtion maiden asuttamisella ei voida tätä kysymystä kokonaan ratkaista, jo siitä syystä, että näitä maita on varsin vähän monilla sellaisilla paikkakunnilla, joissa juuri tätä asutusta ehkä kipeimmin kaivattaisiin, se on länsi- ja etelä-osassa maata. On myönnettävä, että se asutusmuoto, että valtio ostaisi suurtiloja ja jakaisi niitä tilattomille, on onnistunut eräissä tapauksissa erittäin hyvin eikä voida kieltää, että sitä yhä edelleen voitaisiin käyttää asutusasiassa. Mutta jos asutuskysymyksen ratkaisu perustetaan vain tähän, nim. suurtilojen palstoittamiseen, niin siinä varmaankin erehdytään, ja tällainen toimenpide tulisi herättämään vastustusta ei ainoastaan sosialidemokraattien vaan varmaan monien muidenkin ryhmien taholta. On ehkä luultu, että juuri maalaisliiton taholta oltaisiin tällaiseen menettelyyn erityisen halukkaita ja että maalaisliitossa ai-

van erityisesti tahdottaisiin saada suurviljelys hävitetyksi. Minä luulen, että meidän ryhmämme taholta ei mitenkään suurviljelystä sinänsä tahdota vastustaa, sillä minä olen vakuutettu, että suurviljelys siellä, missä sillä on luontaisia menestymisen mahdollisuuksia, voidaan todella saada kehitetyksi siihen, että se voi olla paikkakunnalla todellisesti esimerkillistä itse tuotantoon nähden. Suurviljelystä täytyy vastustaa vain silloin, kun se joko alhaisen tuotannon taikka yhteiskunnallisten epäkohtien vuoksi, on yleiselle kehitykselle jarruna. Me yhdyimme niihin perusteisiin, jotka ed. Vuolijoki täällä eduskunnassa on esittänyt ja joiden mukaan suuria kansataloudellisia tappioita syntyisi orgaaniseksi kokonaisuudeksi kiteytyneiden maatilakokonaisuuksien rikkomisesta, rakennusten ja muitten laitosten hävittämisestä palstoituksen vuoksi. Uutisasutuksen tarkoituksena ei voi olla vain entisten viljelysalojen asuttaminen, vaan varsinaisten uusien viljelysten luominen ja se ainoastaan osaksi voi onnistua suurilla tiloilla palstoittamalla.

Keskustelussa on myöskin käynyt selville, että viljelyskelpoisia maita tässä maassa on erittäin paljon olemassa, paljon varsinaisesti yksityisomaisuuteen, suurmaaomaisuuteen kuuluvilla mailla. Vaikka Suomi on luontosuhteiden puolesta sellainen, että viljelyskelpoiset maat, jollei oteta lukuun suomaita, ovat varsin hajanaisia, ripoteltuja sinne tänne ja vaikka se siis onkin aivan erityisesti pienviljelykseen sopiva, niin sittenkin on suuromistus saavuttanut yhä enemmän ja enemmän tässä maassa jalansijaa, ei viljelyksen tähden vaan metsänhankinnan vuoksi. Suuromistus ei itse maan viljelemisen kannalta ole edullista senvuoksi, että nuo hajanaiset, viljelyskelpoiset maat, jotka sijaitsevat kaukana suurtiloilta, eivät tule viljellyiksi, jo sen vuoksi, että niiden viljeleminen ei mitenkään ole taloudellisesti kannattavaa. Mutta ne eivät tule myöskään viljelykseen luovutetuiksi senvuoksi, että näillä hajanaisilla viljelyskelpoisilla mailla ei ole suurmaaomaisuuksiin ja niiden suuriin liikkeisiin nähden sellaista merkitystä, että se houkuttelisi näitä maita myymään, sitä vähemmän, kun tällaisten maitten luovuttamisesta voi olla tai ainakin kuvitellaan olevan haittojakin, nim. se, että

uudet viljelijät metsänhävityksen y. m. s. kautta mahdollisesti tuottaisivat vahinkoa.

Jo vuosikausia on suurviljelyksellä ollut vaikea raivata maita viljelykselle työn hinnan korkeuden vuoksi. Ja kuta pitemmälle kehitys menee, sitä enemmän täytynee tässä maassa viljelyksen raivaamisen jäädä pienviljelijän tehtäväksi, sellaisen pienviljelijän, joka tätä työtä voi suorittaa pääasiallisesti omine väkineen. Melkein yksimielisiä kai voitaneen olla myöskin siitä, että suurtilojen laajat viljelyskelpoiset alueet eivät tule vapaaehtoista tietä luovutetuiksi, vaan että siihen todellakin tarvitaan pakkotoimenpiteitä. Sellaista pakkotoimenpiteitä on esitetty pääasiallisesti kahta lajia, toinen verotusjärjestelmä ja toinen se pakkoluovutusjärjestelmä, joka on kyseessäolevassa lakiehdotuksessa esitetty.

Täytynee myöntää ainakin teoreettisesti, että tällä verotusjärjestelmälläkin voidaan päästä samaan tulokseen, mitä tässä on tarkoitettu. Mutta niin vähän on tämä kysymys vielä valmisteltu, se on vielä toistaiseksi ihan kokonaan kiteytymätön ja niin vähän on se haahmoiteltukin, että minä luulen, että se puolue, joka on tämän ottanut ohjelmaansa, kun ottaa huomioon, mitenkä paljon siinä on aikaisemmin ollut asiantuntemusta näillä aloilla ja mitenkä perusteellisesti sen taholta on yleensä tällaisiin kysymyksiin suhtauduttu, ei voine tämän kysymyksen vuoksi hylätä valmista lakiehdotusta, jonka avulla kuitenkin tämä kysymys voidaan positiiviseen suuntaan ratkaista.

Siinäkin ohjelmassa, joka on tehty kokoomuspuolueen taholta, puolustetaan pakkoluovutusmenetelmää ainakin määrättyissä tapauksissa mahdolliseksi. Ja minusta näyttää siltä, että mielipiteet viime keväästä saakka ovat tähän pakkoluovutukseen nähden melko lailla muuttuneet. Onpa äärimmäisen oikeiston taholta puhuttu siitäkin, että jos pakkoluovutus voitaisiin rajoittaa vain määrättyyn ajanjaksoon, niin se sittenkin voisi olla siedettävänä, kun nimittäin tiedettäisiin, että sen jälkeen ei enää tule maata luovutettavaksi.

Syyksi, minkä vuoksi pakkoluovutusta ja tätä lakiehdotusta kokonaisuudessaankin vastustetaan, mainitaan ja on mainittu viime keskustelussakin se seikka erityisesti, että tämä tulisi suuressa määrässä vai-

kuttamaan epävarmuutta maanomistus- ja viljelysoloissa. Jos näin olisi asianlaita, niin varmasti tätä lakiehdotusta olisi kaikilta tahoilta vastustettava. Mutta jos ajatellaan sitä järjestystä, missä luovutus lain mukaan tulee toimitettavaksi ja johon järjestykseen en tahdo tässä kajota sen vuoksi, että se on tullut keskustelussa usein kosketelluksi, niin siitä huomataan, että pakkovuovutuksen ulkopuolelle jäävät joka tapauksessa järkiperaisesti viljeltyt maat, vieläpä kaikki tällaisiin tiloihin tarpeelliset muutkin tilukset, ei ainoastaan hakamaat, vaan kotitarvemetsä ja muutkin tilukset. Laki siis lähtee siitä edellytyksestä, että sen kautta turvataan säännöllinen maatalous. Olivatpa viljelykset kuinka suuria tahansa, niin laki turvaa niitä samalla tavalla, jos ne täyttävät ehdon, että ne ovat järkiperaisessa viljelyksessä. Sillä ei suinkaan tarkoiteta mitään erityistä viljelystapaa, vaan sellaisen ehdon täyttää tietysti jokainen säännöllinen viljelys, oli se sitten suuri tai pieni.

Toisessa suhteessa on myöskin huomautettu tästä epävarmuudesta, nimittäin että se jättää liaksi tilaa asutuslautakunnan mielipiteelle. Ja jos asianlaita olisi sellainen, että asutuslautakunnat olisivat tämän kysymyksen lopullisia ratkaisijoita, niin tähän huolestumiseen olisi todellakin syytä. Mutta kun koko luovutussuunnitelma asetetaan asutushallituksen käsiteltäväksi, jolta asutushallitukselta kuitenkin tässä suhteessa täytynee jokaisen toivoa täyttää oikeusturvaa, ja kun siitäkin on vielä tilaisuus valittaa maanjako-oikeuteen ja siitä edelleen vielä ylöspäin, niin tässä suhteessa ei pitäisi olla mitään oikeutettua aihetta siihen epävarmuuteen, jota lakiin nähden on valitettu.

On eräiltä tahoilta moitittu myöskin lakiehdotusta ja luovutusmenetelmää siitä, että se pyrkii ottamaan isommilta tiloilta enemmän, suhteellisestikin enemmän kuin pienemmiltä tiloilta. Siltä taholta, jolta yleensä aina progressivisuutta tämänluontoisissa asioissa on puolustettu, ei olisi suinkaan tässä suhteessa odottanut moista moitetta. Tämä progressivisuus kai johtuu siitä, että isommilta tiloilta on, tuottamatta haittaa mainittavammassa määrässä näiden tilojen taloudelle, sittenkin suurempia mahdollisuuksia saada suhteellisesti enemmän luovutetuksi kuin pienemmiltä.

tiloilta. Mutta siihen vaikuttaa myöskin eräs toinen varsin tärkeä seikka. Meidän maassamme samoin kuin kaikissa muissakin maissa on se seikka tilaston avulla ja muutenkin todettu, että suurilla maaomaisuuksilla on koko tilusalasta tavallisesti suhteellisesti paljoa pienempi osa viljeltynä kuin pienillä tiloilla. Niin osotti vuoden 1901 tilasto, että kun pienillä maaomaisuuksilla oli tilusalasta noin 1/4 viljeltyä, niin suurilla maaomaisuuksilla oli viljeltynä vain 1/10. Näin on siis suurilla maaomaisuuksilla paljon suurempi mahdollisuus saada luovutetuksi viljelyskelpoisia maita, jotka eivät koskaan tule niiden tilojen hallussa viljelykseen käytetyiksi.

Minä luulen, että tällä kyseessäolevalla lailla, jos se tulisi hyväksytyksi, tulisi olemaan suuri merkitys myöskin siinä suhteessa, että se suuressa määrässä tulisi edistämään vapaaehtoisten kauppojen syntymistä. Me tiedämme kaikki varsin hyvin, että suurilla tiloilla ja osaksi myöskin pienemmillä, ainakin keskikokoisilla, on usein paljon kaukana talosta sijaitsevia viljelysmaita, peltomaita, joita on mahdoton järjestyksellisesti ja kannattavasti viljellä juuri niiden etäisyyden vuoksi. Tällaiset maat sijaitsevat useasti viljelyskelpoisten maiden lähellä ja ne voitaisiin vapaaehtoista tietä saada luovutetuiksi uutisasukkailla. Tällaisesta vapaaehtoisesta luovutuksesta tulisi olemaan varmaan arvaamattoman suuri kansantaloudellinen hyöty, samoin kuin siitä olisi myöskin suuri helpotus itse maaomistajille.

Sitten ovat luovutushintaan nähden mielipiteet suuressa määrin käyneet ristiin. Toiselta puolen on mainittu, että luovutushinta on peräti alhainen, ja toiselta puolen olisi tahdottu luovutusta ilmaiseksikin, vieläpä ehkä, jos niin radikaalinen verotus tulisi kysymykseen, kuin täällä on eräältä taholta esitetty, maaomistaja olisi ehkä pakotettu käyttämään käsirahojakin päästäkseen maistaan erilleen. Jos nyt tarkastelemme oikeiston puolelta tehtyä väitettä, että luovutushinta olisi liian alhainen, niin on sillä puolen viitattu siihen, että luovutushinnan täytyisi olla samanlainen kuin vuoden 1898 pakkolunastuslaissa, jossa puhutaan kalliimmasta käyvästä hinnasta. Lakiehdotuksessa puhutaan taas paikkakunnalla käyvästä hinnasta. Ne, jotka ovat tässä vaatineet 1898

vuoden lain mukaista hintaa, ovat ehkä unohtaneet sen seikan, että näiden kahden luovutusmenetelmän välillä on olemassa tavattoman suuri erotus. Kun luovutus tapahtuu 1898 vuoden lain mukaan, niin se toimitetaan yksinomaan sitä tarkoitusta silmälläpitäen, johon kyseessäoleva esine luovutetaan, lainkaan kiinnittämättä huomiota siihen seikkaan, tuottaako se ja missä määrin haittaa kysymyksessäolevan maanviljelijän oman talouden hoidolle vastaisuudessa, ja vaikka se tuottaisi kuinka suurta vahinkoa tahansa, niin luovutus vain kylmästi pannaan toimeen. Kysymyksessäolevassa lakiehdotuksessa lähdetään aivan toisesta periaatteesta. Siellä ei suinkaan tarkasteta sitä, mitkä ovat niistä alueista sellaisia, että ne olisivat juuri sille, jolle luovutetaan, sopivimmat, vaan siinä koetetaan etsiä sellaisia alueita, jotka vähemmän vahinkoa tuottamatta luovuttajalle voivat tulla kysymykseen. Lain tarkoitus on, että luovutus ei tule vaikuttamaan häiritsevästi maatalouden vastaiseen rauhalliseen kehitykseen. Tämä tavattoman suuri eroavaisuus tietysti täytyy ottaa huomioon tarkastettaessa myöskin erilaisia luovutushintaperusteita. Ja olisi kohtuutonta tässä vaatia senmukaista luovutushintaa, kuin vuoden 1898 lunastuslaissa.

Niidenkään taholta, jotka tätä lakiehdotusta puolustavat, ei suinkaan tahdota väittää, että lakiehdotuksessa, mikäli asia koskee sen lakitekniillistä ja muodollista puolta, ei olisi paljon toivomisen varaa. Mutta me olemme kuitenkin olleet siitä vakuutettuja, etteivät nämä seikat ole sellaisia, että ne lainkäyttöön soveltuttamisen ja sen noudattamisen käytännössä tekisivät mahdottomaksi. Ja me olemme myöskin luulleet, että ne epäselvyydet, mitkä tässä laissa ovat olemassa, voidaan täytäntöönpanoasetuksella saada riittävästi selvitettyiksi.

Monilla tahoilla on oltu varsin huolestuneita siitä, voidaanko tämänluontoisella lailla luoda elinvoimaista asutusta. Ei tosin ole enää lausuttu, että pienviljelys olisi ehdottomasti tuomittu tästä maasta häviämään, nähtävästi senvuoksi, että kokemus varsin selvästi osoittaa, että pienviljelystä on tässä maassa voitu harjoittaa varsin kilpailukykyisenä suurviljelyksen kanssa ja että se yhä edelleen varmaan tulee sellaisena olemaan kehityksenkin mukaan. Kokemus onkin osoittanut, että kuta korkeam-

malle kehitysasteelle päästään, sitä kilpailukykyisemmäksi pienviljelys voi muodostua ja erityisesti voi tällaista sanoa meidän maastamme, jossa luontaiset olosuhteet suuressa määrässä viittaavat pienviljelykseen. Mutta huolestuneita ollaan tietysti erityisesti siitä, että tällainen maanhankinta asutusta varten ja niiden lukuisain välineiden hankinta, mitä pienviljelyksessä tarvitaan, tulee tällä kertaa niin tavattoman kalliiksi, että todellakin täytyy sanoa, että valtion välitykselläkään ei ole mahdollista läheskään kaikkien päästä omaan turpeeseen kiinni. Mutta toiselta puolen taas ei käsitäkseni ole syytä väittää, että varsin monet aivan vähävaraisetkin voivat valtion toimenpiteillä päästä oman konnun pysyviksi omistajiksi. Siihen viittaa niin hyvin asutustoiminnassa saavutettu kokemus kuin myöskin koko talonpoikais- ja pienviljelyksen historia. Mutta varmaa on toiselta puolen, että nämä pienviljelijät, jotka luodaan valtion asutustoiminnalla, tarvitsevat edelleen jatkuvaa avustusta valtion puolelta ei ainoastaan maan hankinnassa vaan myöskin edelleen tämän pienen viljelmänsä kuntoonpanemisessa, rakennusten, kaluston j. n. e. hankinnassa. On luonnollista, että jos tämä lakiehdotus hyväksyttäisiin, niin hallitus tulee tekemään ehdotuksen, mitenkin tähän tarkoitukseen tarvittavat varat saadaan, ja ehdotuksen myöskin siitä, millä tavalla nämä varat tulevat tarkoitukseen sopivimmin käytetyiksi.

Ymmärrämme varsin hyvin, että tämä kyseessäoleva lakiehdotus ei tyydytä melkoista osaa eduskunnasta. Äärimmäisessä oikeistossa ja vasemmistossa olisi tahdottu se varmaan monissa kohdin melkolailla toisenlaiseksi, kuin missä se nyt esiintyy. Mutta onkohan näillä kummallakaan äärsiivillä vähintäkään mahdollisuutta saada hyväksytyksi uusi laki, joka paremmin kuin tämä kyseessäoleva vastaisi heidän omia pyyteitään? Tämä on minusta varsinakin niiden otettava vakavasti harkittavaksi, jotka asutusiasiaan sittenkin suhtautuvat myönteisesti. Ja minä luulen myöskin, että niidenkin keskuudessa, jotka ovat tähän eduskuntaan lähettäneet äärimmäisen vasemmiston, on juuri osa sellaisia, jotka eduskunnan puolelta odottavat juuri sellaisia toimenpiteitä, kuin tässä kyseessäolevassa lakiehdotuksessa on esitetty. Ja toiselta puolen taas minä luulen että, jos tämä

lakiehdotus tulisi hylätyksi, se tulisi arvaamattomassa määrässä, suuremmassa kuin ehkä luulemmeakaan, lisäämään niiden lukua, jotka eivät valtiovallan puolelta lainkaan odota toimenpiteitä yhteiskunnallisten epäkohtain korjaamiseksi, vaan kulkevat tarkoituseriensä saavuttamiseksi omia pimeitä teitään.

Ed. Miemois: Jag vill icke ingå på någon juridisk tolkning av föreliggande lagförslag, denna har av så många talare redan framförts. Likaså har uti den andra reservationen, som åtföljer agrarutskottets betänkande, samma sak framhållits. Det har påpekats, huru lagförslaget är stridande mot grundlag och mot vår icke för länge sedan antagna regeringsform, där äganderätten till jord är tryggad för landets inbyggare. Likaså har framhållits de otydligheter, som lagtexten i flera paragrafer företer och vilket gör, att olika, t. o. m. godtyckliga tolkningar av densamma måste bli följden, en olägenhet, som i första hand skall bli märkbar vid myndigheternas tillämpning av lagen. För min del vill jag endast i korthet beröra vissa synpunkter.

Som vän till koloniseringen eller till arbetet för att den obesuttna befolkningen må komma i tillfälle att erhålla egen jord, så att den kan bli självägande bönder och småbrukare, är jag fullt ense med förslaget syftemål, men tillvägagångssättet att erhålla denna jord är så motbjudande, att jag icke för min del kan omfatta lagförslaget av denna orsak. Detta lagförslag ingriper djupt uti den enskilda jordägarens rätt, sätter honom, som redan sagts, uti ett osäkerhetstillstånd, som måste verka hämmande och skada jordbruksdriften, ja, för en längre framtid omöjliggöra det arbete, som av en strävsam jordbrukare alltid behöver utföras. Huru nedslående är icke att höra det, som redan uti 1 § säges om jordanskaffningen, där det heter: „tages jord genom tvångslösen”. Härav förstå vi också lagens andemening och innebörd i praktiken. Helt visst måste även förslagsställaren själv erkänna, att denna hårda och alldeles främmande lagbestämmelse uti vår lagstiftning är ny, och att det är en ömtålig sak, att förgripa sig på äganderätten till jorden. Det är en verklig sanning, som uttalats och erkänts, att vårt lands jord är arbetsdryg och svår att bebruka. Stora

kostnader skola långt på förhand nedläggas, om driften skall lyckas, och då ersättningen är att förvänta först efter en längre tids förlopp, huru skall jordägaren då kunna utföra dessa kostsamma jordförbättringar, nyodlingar och annat, när han har det ständiga hotet över sig, att kolonisationsnämnden när som helst kan komma och taga jord av honom „genom tvångslösen”. Likaså kan det hända, att jordbrukaren av en eller annan orsak för en tidsperiod är urståndsatt att sköta sitt jordbruk så, att det icke enligt lagen kan tolkas såsom vanhävd. Genast har han samma osäkerhet och dom över sig. Genom att kolonisationsnämnderna på grund av lagens otydlighet fått sådan makt blir följden en sådan: I första hand få de bestämma över annans egendom. Kolonisationsnämnden sammanträder för jordanskaffning och beslut fattas sålunda: „Från den jordbrukaren taga vi det jordområdet — och giva det åt den personen, från den andra taga vi ett annat område och giva det åt en annan person o. s. v.” Härav måste vi förstå, huru det i verkligheten kommer att gå till, och vem som går fri, är sist och slutligen icke klart.

Sedan kommer det allra värsta med denna lagstiftning. Bland en stor del av befolkningen blir den föreställningen gällande, att vi på detta sätt få lagstifta och bestämma över andras egendom nästan huru som helst. Vi måste komma ihåg, att sedan vi beträtt en sådan väg kunna redan i den närmaste framtiden många nya och mer radikala lagar stiftas på grund av detta prejudikat. Sedan hava vi ersättningen. Ersättning lovar lagen åt jordägaren för den jord, som kolonisationsnämnden tager ifrån honom, men följden blir den, att jordägaren efter alla omgångar får taga vad myndigheterna bestämma åt honom. För landet i sin helhet komma kolonisationskostnaderna att uppgå till penningesummor, som icke kunna beräknas. Utom jordägarens ersättning skall staten avlöna en oräknelig skara kolonisationsnämnder eller nämndemän, om jag så får säga samt andra tjänstemän, som måste finnas, och således blir hela kolonisationssaken en penningefråga. Gärna ser och önskar jag, att den obesuttna befolkningen får egen jord att bruka och jag tror, att vi genom det fria kolonisationsarbetet skola komma

till samma mål, dit föreliggande lagförslag strävar och syftar. Undantag kunna verkligen finnas uti vissa delar av landet, där jorddelningen redan gått så långt, att jord icke mera fås för kolonisationsändamål. Men vi borde ändå vara förståndiga och kloka och på ett praktiskt sätt föra vår kolonisering fram. Vi veta att det föreliggande lagförslaget, om det skall kunna hava någon nytta med sig, fordrar mycket penningar, ja lagförslaget omfattar den största penningfråga vi hava här i landet i detta nu. Varför inte använda dessa medel i den fria kolonisationens tjänst? Av den lilla erfarenhet, jag inhemtat på detta område före världskriget, måste jag säga, att hade vi fått pengar, nog hade vi kunnat utföra koloniseringen. Sedan kriget kom, hava abnorma tider varit rådande, och koloniseringen har liksom mycket annat på jordbrukets område fått stå stilla. Men nu komma åter tider, då jord tyckes kunna köpas liksom förut, och jag tror att våra organiserade kolonisationsmyndigheter numera med god vilja kunna uträtta mycket, ja t. o. m. ombesörja hela detta arbete, om vi utanordna de penningar, som behövas. Om vi överföra en större summa för varje år till kolonisationsfonden, borde denna bli stark nog att bära kolonisationskostnaderna i framtiden. Den frivilliga koloniseringen för det goda med sig, att just det folk, som passar till jordbrukare och har lust för jordbruket blir hjälpt till egna hem och egen jord och sådant folk kommer också att lyckas, där mängen genom tvångskolonisation kör omkull. Den som sysslat med jordbruksarbete, den som med spätt och spade i hand, allt från ungdomstiden, i ur och skur, arbetat med jorden, känner förhållandet inom jordbruket, han vet också, huru jordbrukaren känner och tänker, och därför önskar jag, att jordbrukaren må okränkt utöva sin i grundlag tryggade näring, utan att hans egendom skall „tagas genom tvångslösen.” Detta är också en allmän uppfattning i den landsdel, varifrån jag är hemma, nämligen Österbotten. Den obesuttna befolkningens förseende med jord är även mitt fulla önskemål, och om vi anslå de nödiga medlen, som icke ens behöva uppgå till sådana summor, som föreliggande lagförslag kräver, skall mycket åstadkommas. Jag skulle

gerna önskat, att kolonisationsfrågan i denna riktning kommit till behandling och utredning vid denna riksdag. Så kunde t. ex. en koloniseringsplan åstadkommas, som åskådliggjort jordtillgången i landet, exempelvis huru mycket av kronojord, som finnes och som borde uppodlas, men allt detta hör ännu till det okända, likaså huru stora egendomar i synnerhet sådana med större skogsarealer, som nu utbjudas till salu, bättre kunde utnyttjas för den obesuttna befolkningens behov och även till statens fördel, ty helst vill den, som har lust till jordbruk, få sin jord anskaffad på frivilligt sätt. Även kolonisationsnämnderna komma i de flesta fall att få ett motbjudande arbete, att tvångskolonisera. Från en ordentlig, strävsam och förtroendegivande jordbrukare skall jord uttagas genom tvångslösen och givas åt personer, som icke äro värda detta yrke, men på grund av lagen kunna få tränga sig fram till erhållande av jord. Det finnes nog betänkligheter i verkligheten, som i mängd kunde framhållas. För min del omfattar jag andra reservationen i agrarutskottets betänkande, och särskit från svenskhetssynpunkt kan jag icke omfatta lagförslaget.

Ed. Sch auman: Rdgsm. von Born antydde i det andragande han i går vid plenum höll, att de svenska representanterna, d. v. s. de svenska borgerliga representanterna, komma att rösta för lagens förkastande. Detta är nog riktigt. Vi ha ingen anledning att liksom kommunisterna göra oss intressanta — kommunisterna tyckas vilja insvepa sitt definitiva beslut i en lika hemlighetsfull slöja som Lenins sjukdom. Vi komma alla att rösta mot denna lag, men på mycket olika grunder. En del av de svenska borgerliga representanterna — och de äro flertalet — anse varje lagstiftningsåtgärd i samma riktning som det föreliggande lagförslaget förkastlig eller icke önskvärd eller åtminstone icke nödig. Andra åter, och till dem hör jag, anse en lagstiftningsåtgärd i den utav lagen åsyftade riktningen vara icke blott önskvärd, utan till och med nödvändig. Det kan ju inte motsägas, att jordbesittningsförhållandena i Finland äro ovanligt olyckliga. Den nuvarande jordbruksministern har i en skrift, som han utgav se-

naste år om anskaffande av kolonisationsjord, uppvisat att, sedan alla torpare blivit frigjorda, jordägarens antal kommer att utgöra 40 % av lantbefolkningen och de obesuttnas 60 %. Motsvarande tal äro i Sverige för att taga det närmaste exemplet: besuttna 60 % och obesuttna 40 %. I Danmark är det 85 % besuttna och 15 % obesuttna. Av de land, som minister Elfving i sin broschyr berör, är det endast England, som kan jämföras med Finland. Jag vill särskilt framhålla att jordbesittningsförhållandena äro icke blott olyckliga överhuvudtaget i detta land, utan de äro också olyckliga i en del utav det svenska Finland, särskilt i Nyland. Utom att vi i många nyländska socknar sedan gammalt ha haft storods, har på senaste tid ytterligare trävarubolag börjat köpa in den ena lägenheten efter den andra och detta har säkert varit till ytterligare olycka för de sociala förhållandena i Nyland. Om Österbotten vill jag icke tala, ty denna lag, och det kan jag genast anföra i anledning av den senaste ärade talarens yttrande, denna lag kommer praktiskt taget icke att beröra det svenska Österbotten. Där äro jordbesittningsförhållandena lyckliga, och det var också därför som, medan här i södra Finland under upproret de röda så lätt fingo anhängare, man i Österbotten och i Karelen, där bönderna, småbrukarna äro talrika, reste sig och undertryckte upproret. Ingen kan vara så blind, att han icke förstår att orsaken till utbredningen av upproret, likasom även orsaken till möjligheten att undertrycka upproret, låg i jordbesittningsförhållandena. Jag kan ej heller fatta denna lags upphov annorlunda än såsom grundat just uti en riktig insikt i dessa med upproret sammanhängande förhållanden. Det är också därför som denna lags syfte måste betecknas såsom i eminent grad samhällsbevarande, och därför gör det mig ont att se att så många av dem, som särskilt vilja gå och gälla för samhällsbevarande, som tycka om denna etikett „samhällsbevarande,” motsätta sig denna lag, att de ej inse att samhällsintresset dock hellre fordrar ett erkännande av denna lags syfte än ett motstånd mot lagen.

Här har som det främsta principiella motivet mot denna lag av många talare anförts, att den kränker äganderätten. Det

gör den också. Men en talare här, som kastade en historisk blick på de jordreformer, som tidigare i Finland och Sverige vidtagits, han visade upp — och jag tror ej att man kan jäva hans utläggning — att dylika ingrepp i äganderätten ofta förekommit under historiens utveckling och ännu svårare ingrepp än här är fråga om. Jag skall för min del be att få uppmärksamgöra på ett färskt exempel, då äganderätten kränkts mycket, mycket mera än den någonsin genom denna jordreform kommer att kränkas, och det består i övergången från guldmyntregim till pappersmyntregim. Detta betyder helt enkelt att åtminstone nio tiondedelar av de fordringar t. ex., som man haft i guldmark, gått förlorade och med vilken rätt? Herr Estlander småler, men jag skall be att få erinra honom om handelsbalkens stadgande, att allt, som är försträckt skall återgäldas i samma myntslag, jämgott och till fullo. Mot detta har fullständigt brutits. Jag vill ingalunda försvara det, men staten står stundom inför sådana situationer, att den ej kan klara sig. — Ett annat färskt exempel på äganderättens kränkning utgör torparfrigörelsen. Den var ett uppenbart ingrepp i den privata jordägarerätten, såsom flere talare redan anmärkt.

Här framhölls också mot denna lag, att det icke är bevisat, att det föreligger något verkligt behov av jord, någon jordhunger. Jag är icke kompetent att bedöma denna sak, men här har exempelvis av jordbruksministern framhållits, att här faktiskt föreligger överallt ett stort behov av jord, och att detta icke kan tillgodoses på frivillighetens väg, icke tillgodoses på annat sätt än att lagstiftningsåtgärder vidtagas, och åtgärder, som gå ända därhän, som denna lag, nämligen att genom tvångsinlösen också den privata jorden tillgripes.

Jag hyser sålunda icke alls de principiella betänkligheter, som i allmänhet hyssas av dem, som rösta mot lagen. Jag skulle därför också kunna rösta för lagen, trots de brister som den har. En av dessa brister, en huvudbrist — jag uppehåller mig bara vid dem — är den att denna lag omfattar både odlingslägenheter och bostadslägenheter. Det hade varit klokare och mera praktiskt att i särskild lag behandla frågan om bostadslägenheter och

i en särskild frågan om odlingslägenheter. Kolonisationen i syfte att bereda bostäder eller egna hem hade dessutom varit mycket lättare att finansiera. Till min fögnad ser jag att jordbruksministern uttalat sig i sin broschyr i samma riktning. Det är dock en väsentlig skillnad mellan kolonisation för bostadsändamål och kolonisation för skapande av nya odlingslägenheter och småbruk. Jag anser också att det icke borde komma i fråga att taga för odlingslägenheter jord från egendomar, som hava mindre ytvidd än 500 hektar. Enligt lagen komma vi nu emellertid att gå ända till 200 hektar.

En annan brist i lagen är den att icke det frivilliga förfarandet stadgas i första rummet, utan mera så att säga i förbigående. Lagen hade bort stadga, att jordägare är skyldig att på frivillighetens väg sälja den del, som han enligt lagen eljest bör avstå och att endast i fall han underlåter detta, tvångsinlösen bör förekomma. Jag medgiver, att praktiskt taget lagen åsyftar detsamma, men själva uppställningen av lagen är galen i detta avseende. Likaså hade det bort finnas ett stadgande, och det såsom ett huvudstadgande, att jordägarna borde i främsta rummet dela jorden mellan sina arvingar. Ett sådant stadgande ingår nog i 3 § på sätt och vis, men också det är undanskymt; lagen är oriktigt byggd i detta avseende.

Det, som bestämmer mig, och även några andra, att rösta emot lagen är det, att ett skydd mot förfinskning av den svenska jorden, icke finnes i lagen. Jag tror icke, att lagen har åsyftat en dylikt förfinskning, men det kan i alla fall hända att med stöd av denna lag man kommer till att faktiskt det svenska bosättningsområdet, i någon mån åtminstone, blir förfinskat. Hr jordbruksministern yttrade, att det stadgande, som ingår i lagen därom att den egna kommunens innevånare hava företräde framför andra, vore tillräckligt, men det är enligt min åsikt icke fallet. Hr jordbruksministern yttrade vidare, att han vore benägen att, i händelse konflikter uppstå, föreslå ändring av lagen. Men mig synes detta icke fullt logiskt. Lagen bör förebygga konflikter, och man bör icke skrida till ändringar av lagen först sedan konflikter uppstått. Jag ber dessutom få erinra om att vad hr jordbruksministern

sade icke har auktoritativ betydelse, emedan den regering han tillhör demissionerat och vi snart få en ny, och vi ej veta, vad jordbruksministern i den nya regeringen tänker i detta avseende.

Vi ha icke lyckats på svenskt håll få några garantier i den riktning, som vi önskat. Jag kan icke nog beklaga den kortsynthet, som den finska majoriteten, icke alla finska representanter, men majoriteten, visade senaste vår, då den förkastade stora utskottets förslag om en dylik skyddsparagraf för den svenska befolkningen. Därmed ha åtminstone några, som varit anhängare av lagen i princip, blivit motståndare till densamma. Om det var det man önskade, så har verkligen syftet vunnits.

Då jag röstar emot lagen, önskar jag i alla fall icke göra det utan att yrka på, att en ny proposition skall föreläggas riksdagen. Jag skulle, för den händelse lagen blir förkastad, anhålla om att riksdagen måtte godkänna följande uttalande: riksdagen besluter uppmana regeringen att inkomma med nytt förslag till lag om anskaffande av jord för kolonisationsändamål, grundat på i huvudsak samma principer som det vilande lagförslaget.

Hr jordbruksministern ansåg, att om lagen nu blir förkastad och ny proposition överlämnas, det därav föranledda uppskovet bleve synnerligen vådligt. Det kan jag ej inse. Jag är tvärtom av den åsikten, att detta uppskov är nyttigt, ty, och nu kommer den punkt, där skon klämmer allra värst i denna fråga, finansieringen av denna sak är icke klar. Det kan ingen av lagens upphovsmän, icke ens riksdagsman Kivilinna med sina stora och små pipor visa, att finansfrågan skulle vara klar. Tvärtom, vi ha ingen statskreditanstalt för detta ändamål, vi ha inga kreditorganisationer för denna lags förverkligande, och då måste den av finansiella skäl bliva en lag på pappret tillsvidare. I detta avseende är verkligen frågan mycket illa förberedd. Och då det är denna sak, som praktiskt taget, när det gäller förverkligandet av lagen, är den viktigaste, så hjälper det ej alls att taga sin tillflykt till religionen som riksdagsman Kivilinna. Ett uppskov är nyttigt också därför att vi stå inför en konjunktur med tendens till fallande jordvärden.

Denna tendens var ännu icke klar när lagen vid senaste riksdag diskuterades. Nu är den tydlig, och det är mycket möjligt, att denna tendens kommer att under de närmaste åren skärpas. Huru går det då om reformen nu förverkligas, med dessa kolonister, som köpt sin jord på skuld? Jo, de råka i en ytterst svår situation. Det kan hända att de måste övergiva sina småbruk och kasta sig i industriens armar, d. v. s. göra just det, som man särskilt på maalaishåll är mest rädd för. Om så skulle gå, vore ju alltså syftet med hela lagen förfelat. Jag hörde här en av dem, som talade bäst och tillika trevligast för denna lags godkännande, enskilt åt mig säga: ja, visst är det galet, men Gud är de därars förmyndare. Men det är ju dock fasligt, låt vara att detta var sagt halvt på skämt, att vi skola skrida till förverkligandet av denna lag i den tron att Gud hjälper oss därar.

Men där är ännu en sak, som blir en beklaglig följd av att reformen skulle förverkligas under en tidpunkt med fallande jordvärden såsom den nuvarande, och det är den, att staten ser sig då tvungen att använda alla möjliga konstlade medel för att förbättra eller upphjälpa jordvärdet. Det är något som herrarna i centern icke hava något emot. Man kommer naturligtvis att få så mycket större anledning att skrika på höga skyddstullar och annat, då man kan säga att eljest går det på tok med kolonisterna. Ur konsumentsynpunkt anser jag denna följd vara en mycket vådlig följd.

Och slutligen kommer ännu en sak, som talar mot att reformen nu kan förverkligas, och det är den, att hela vårt penningväsende icke ännu är stadgat. Vårt myntvärde är icke stabiliserat. Sådana reformer som denna kunna icke gärna, om man vill vara förnuftig, genomföras innan stadga i myntväsendet har inträtt. Eljest vandrar man på en gungfly. Men det kan ju hända att Gud hjälper de därar.

Jag upprepar, att ehuru jag i princip är för lagen, nödgas jag rösta emot densamma, därför att denna lag icke innehåller den skyddsparagraf beträffande de svenska bosättningsområdena som vid senaste riksdag var föreslagen samt därför att jag tillika icke tror på möjligheten utav att denna lag kan nu, i den närmaste

framtiden, innan penningeväsendet har stadgats och innan vi äro på det klara med utvecklingen i frågan om jordvärdet, genomföras.

Ed. Lohi: Maakysymyksen järjestely se on epäilemättä yksi kaikkein tärkeimpiä yhteiskunnallisia kysymyksiä ollut kaikkina aikoina. Jos me seuraamme suurten vallankumousten historiaa ja tahdomme tarkoin syventyä näiden vallankumousten syihin, niin meidän täytyy ehdottomasti huomata, että useissa, ehkäpä useimmissa vallankumouksissa perussyyinä näihin kumouksiin on ollut maaomaisuuden kovin epätasaisesti kehittynyt omistusoikeus. Vallankumousaikoina pohjavoiman kaikkiin kumouksiin ovat muodostaneet ne joukot, jotka väärään suuntaan kehittyneen maanomistuksen johdosta ovat tulleet tyytymättömiksi voimassalheeseen yhteiskuntajärjestelmään. Tämä tosiasia on huomattavissa myöskin viime aikoina tapahtuneissa kapina- ja vallankumousliikkeissä. Nämä liikkeet eivät olisi saaneet missään maassa sellaista kantavuutta, kuin mitä ne ovat saaneet, jos vallassaolevat luokat olisivat aikaisemmin ymmärtäneet kehitystä johtaa parempaan suuntaan. Minä omasta puolestani olen vakuutettu siitä, että ei myöskään Venäjän kansan olisi tarvinnut kärsiä niin perinpohjaisia ja kauheita kärsimyksiä, mitä se on viime vuosikymmenellä kärsinyt, jos tässä kysymyksessä ennen kaikkea olisi siellä aikanaan ymmärretty, mitä asema vaatii. Samalla minä olen vakuutettu siitä, että myöskin meidän kansamme olisi voinut säilyä niiltä kauheilta kärsimyksiltä, joita olemme saaneet kestää, jos eritoten tässä kysymyksessä olisi aikanaan ymmärretty ajan vaatimukset. Minä tämän käsitykseni perustan nimenomaan siihen, että meidän punakaartimme pääasiallisimman voimansa sai niistä joukoista, jotka olivat vailla omaa maata. Minä puolestani tahtoisin ymmärtää sen psykologian, mikä tällaisissa kumouksellisissa joukoissa on nopea pääsemään valalle. Ihminen, joka joutuu yhteiskunnassa siihen asemaan, että se ei mitään omista, vaikkapa se olisi kaiken parhaan kykynsä kohdistanut siihen, että saada elämänsä ja toimeentulonsa turvatuksi, mutta nurjien yhteiskunnallisten olojen takia se on käynyt mahdottomaksi, niin on ymmärrettävä,

että tällaisissa joukoissa helposti tarttuvat sellaisetkin utopiat, jotka ovat mahdottomia käytännössä toteuttaa, ja ovat valmiit mihin hullutuksiin tahansa yhtymään. Ihmiselle on luonnossaan perinnäistä se, jollaisella nuorukaisella ja neitosella niin pian kuin se alkaa tajuta tälle mailmalle, niin hänen tulevaisuuden suunnitelminaan hämmöittää, tulevaisuuden ihanteena, se että saada joskus oma koti, jossa oman rakastettunsa kanssa saisi viettää onnellista elämää. (Eduskunnasta naurua.) Tämä pyhä tunne, naurakoon kuka tahtoo, se on sellainen, sanon minä, että valtiovallalla ja lainsäätäjällä ei ole siveellistä oikeutta tätä tunnetta sammuttaa mutta sen velvollisuus on tehdä kaiken voitavansa, että tämä tunne pääsisi tarkoituksensa perille.

Kun meidän maassamme oli suoritettu kamala kansalaissota, niin me maalaisliittolaiset, kun lähettiin suunnittelemaan sen perästä tämän kansan tulevaa elämää, me rohkenimme lähteä siitä periaatteesta, että meillä täytyy pyrkiä ojentamaan veljen kättä vielä niillekin, jotka olivat isänmaataan vastaan niin törkeästi rikkoneet. Siinä erosivat meillä tiet oikeiston kanssa, jotka tahtoivat tilanteen luoman kostonhengen luoissa lähteä tulevaa Suomea rakentamaan. Me rohkenimme uskoa tämän kansan enemmistön parhaimpiin voimiin ja sentakia me rohkenimme lähteä kansanvalan tiellä pohjaa rakentamaan uudelle Suomelle ja hylkäsimme yksinvallan ja sen pistimiin nojaavan tien. Mutta tälle tielle lähtiessä me olimme tietoisia siitä, että ennen kuin tämä tie onnistuu, niin täytyy todella ryhtyä myöskin yhteiskunnallisia epäkohtia korjaamaan. Me olemme tähän asti voimiemme mukaan pyrkineet tätä tietä käymään. Tämä nyt käsilläoleva lakiehdotus on yksi niistä kaikkein tärkeimpiä lakiehdotuksia, joita keskustahallitus meidän tukemana viime eduskunnassa suunnitteli. Nyt on ratkaistavana eduskunnalla, mitä se tahtoo tähän lakiehdotukseen nähden tehdä. Tätä lakiehdotusta on täällä moitittu oikealta ja vasemmalta ja on aivan luonnollista, että lainsäädäntö tällä alalla on sellainen, että koskaan ei voida sellaista lakia saada aikaan, että siihen voitaisiin olla kaikin tyytyväisiä, silloin kun niin erilaiset harrastukset ja erilaiset periaatteet ovat eri kansanluokkia edustavilla eduskuntaryhmillä. Tästä

johtuu että jos mieli jotain aikaansaada, täytyy yhtyä jonkinlaiseen kompromissiin, jonka nojalla on mahdollisuus jotakin aikaansaada. Minä tahtoisin tästä lakiehdotuksesta sanoa: tämä on myöskin sellainen kompromissin tulos. Tämän maakysymyksen ratkaisemiseksi on kyllä jo meidänkin maassamme jotain tehty, tehty hyvinkin paljon. M. m. torpparikysymyksen ratkaisu, se oli ehkä kaikkein suurin tehtävä ja se oli kaikkein kiireellisin ja kipein tehtävä. Se on nyt sivuutettu. Tätä kysymystä on pyritty ratkaisemaan säätämällä tässä eduskunnassa virkatalojen, pappilain ja kruununmaiden asuttamista koskevat lait. Mutta nämä toimenpiteet eivät vielä riitä tämän kysymyksen ratkaisemiseen. Vaikka maanomistukset meidän maassamme eivät ole kehittyneet niin kurjiksi kuin monessa muussa maassa, niin täytyy tunnustaa että epäkohta meilläkin on vielä tavattoman suuri. Varsinkin kun ottaa huomioon, että meillä on niin paljon vielä viljelemättömiä maita ja tämän rinnalla tuo tavattoman suuri tilattoman väestön joukko. Tässä valossa täytyy ymmärtää että meillä on vielä yhteiskunnan puolesta myöskin tehtäviä. Mutta juuri se seikka että meillä on niin paljon viljelemättömiä maita, se tekee tämän kysymyksen ratkaisun niin paljon helpommaksi kuin niissä maissa, joissa asutus on tiheämpi, joissa maa on jo viljelykselle otettu. Ja sentäkin tämäkin lakiehdotus, mikä nyt on käsiteltävänä, on todellisuudessa aivan lievä maareformi. Tällä ei järkytetä mitään entisiä yhteiskunnan perusteita eikä ole käsittääkseni pakkokaan järkyttää, jos ei oteta päätekiäjäksi sitä että omistusoikeus kaikissa tapauksissa on pyhänä pidettävä, silloinkin kun tämä pyhä omistusoikeus ilmeisesti joutuu ristiriitaan koko yhteiskunnan edun kanssa. Mutta me olemme lähteneet siitä käsityksestä että vapaata kapitalistista kehitystä on valtiovalan velvollisuus ohjata yhteiskuntaelämää palvelemaan onnelliseen suuntaan, ohjata silläkin tavalla että täytyy jonkun verran ehkä rikkoa omistusoikeuden periaatteita, sen sanan täydellisimmässä merkityksessä. Mutta tämän lakiehdotuksen nojalla ei kumminkaan tehdä mitään vääryyttä näillekään omistaville luokille, jotka tämän lain kautta tulisivat pakkotietä luovuttamaan maita asutustarkoituksiin.

Täällä on tämän keskustelun kuluessa jo verraten paljon puhuttu tämän lakiehdotuksen sisällöstä, jota minä en tahdo lähdeä toistamaan. Viimeksi ed. Sunila erittäin valaisevasti osotti, minkälaista tietä tämä lakiehdotus pyrkii asutustoimintaa meidän maassamme järjestämään. Minä tahtoisin vain muutamana sanan sanoa niille, jotka oikeiston puolelta ovat tunnustaneet tämän asian tärkeyden niinkuin ed. Junnila eileniltaisessa lausunnossaan tunnusti. Hän totesi kaiken sen oikeuden, mitä meidän taholta on tässä kysymyksessä lausuttu. Mutta siitä huolimatta hän tuli kielteiseen tulokseen tähän lakiehdotukseen nähden. Ed. Junnila ja hänen kanssaan jotkut muut kokoomuspuolueen edustajat ovat eduskunnalle jättäneet aloitteen, jossa on tahdottu osottaa suuntaviivoja, mille pohjalle asutuskysymys olisi meidän maassamme järjestettävä. Täällä ovatkin tähän aloitteeseen muuttamat puhujat jo viitanneet. Mutta minäkin tahtoisin tämän aloitteen muuttamiin kohtiin vielä kajota.

Pääasiallisin, mikä tässä aloitteessa minun nähdäkseni on, on se kohta, jossa suunnitellaan asutustoimintaa järjestettäväksi sille pohjalle että asetettaisiin erityisen verotuksen alaiseksi sellaiset maat, joita tahdottaisiin saada viljelykselle luovutetuiksi. Minulle omasta puolestani tämä periaate ei ole ensinkään outo, eikä se ole outo myöskään maalaisliiton eduskuntaryhmälle. Jo vuosikymmen sitten on maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta myöskin tehty aloitteita, jotka ovat tähänneet samaan suuntaan. Mutta minun täytyy tunnustaa että tälle pohjalle järjestetty menettely on verrattain vaikea käytännössä toteuttaa. Jos tämä tahdotaan toteuttaa sillä tavalla, kuin nämä aloitteentekijät ovat sen suunnitelleet, „että säädettäisiin erityinen vero viljelyskelpoisesta, viljelemättömästä maasta, jota maanomistaja ei tarvitse oman metsä- tai laiduntarpeensa tyydyttämiseksi ja joka ei sopivammin ole metsätalouteen käytettävissä”. Tässä ovat ne pääasialliset määritelmät. Ja jatketaan vielä, että „tätä veroa ei olisi ulotettava sellaiseen maahan, joka on omistajan oman tilan tarkoituksen mukaiseen viljelemiseen ilman sen viljelysten laajentamiseen tarpeellinen taikka jonka luovuttaminen rikkoisi tilan alueellisen yhtenäisyyden sekä vihdoin, että veronalaiseksi joutuva maata määrättäessä

kiinnitettäisiin huomiota olosuhteisiin eri osissa maata sekä erikokoisilla tiloilla, vieläpä omistajan perhesuhteisiin". Minä tahtoisin kysyä, jos kaikki nämä periaatteet otetaan tässä laissa huomioon, mitä oikeastaan meillä verotettavaa maata silloin jää. Ja milloin tämä suunnitelma on käytännössä toteutettu? Tähän epäilemättä tarvitaan aivan perinpohjainen yksityiskohmainen maan jyvitys panna toimeen koko maassa ennenkuin tätä käytännössä voitaisiin tällä pohjalla soveluttaa. Ja minun täytyy olla sitä mieltä, että tämä kysymys on siksi tärkeä, että meillä ei ole varaa tämän kysymyksen ratkaisua jättää näin epämääräiseen tulevaisuuteen. Tätä lakiehdotusta on useiden puhujain taholta arvosteltu sillä tavalla, että tämä on niin kovin epämääräinen, niin hatara ja sentakia mahdoton hyväksyä. Mutta harvat puhujat ovat kajonneet tämän lain yksityiskohtiin, mitkä kohdat ovat niin mahdollottomia. Niihin pyrki kajoamaan ed. Peltonen. Mutta hänen lausuntonsa siinä suhteessa oli suurelta osalta, tahtoisin sanoa sellaista juridista saivartelua, että tällä tavalla jos lähdetään kritiseeraamaan mitä lakia tahansa, niin kyllä laki täytyy löytää silloin köykäiseksi. Pääasiallisin väite oli se, että tämä laki jättää liian suuren harkintavallan toimeenpaneville viranomaisille. Mutta minä tahtoisin sanoa, ala sellainen, jolle tätä lakia säädetään, on jo luonteeltaan sellainen, että yksityiskohtaisia, kaikkiin olosuhteisiin soveltuvia kategorisia määräyksiä on kamarissa verrattain vaikea tehdä. Niin erilaiset olosuhteet ovat eri osissa maata, niin erilaiset mahdollisuudet uusien viljelmien järjestämiselle eri paikoissa, että minä pelkään, että jos tahdotaan aivan täydelliset kategoriset määräykset varmasti lakiin sisällyttää, niin tässä joudutaan alalle, jota me emme pysty tässä kamarissa täydellisesti hallitsemaan. Ja juuri tästä asian-tilasta johtuu, että täytyy lain täytäntöönpanoviranomaisille jättää jonkun verran harkintavaltaa. Ja me uskaltaisimme sen jättää siinä tietoisuudessa, että me uskomme, että ne jotka tätä käytäntöön soveltavat, tulevat ainakin pääasiallisesti olemaan henkilöitä, joille tämän kysymyksen tärkeys on täydellisesti tunnettu. Meidän täytyy luottaa tässä kunnalliseen itsehallintoon, että se kykenee asettamaan

tässäkin työssä työntekijöiksi henkilöitä, jotka pystyvät arvioimaan, mikä lain tarkoitus on ja miten lain tarkoitus itse kussakin yksityistapauksessa on käytäntöön sovellettava. Ja niinkuin ensimmäinen puhuja tänäpäivänä täällä huomautti, jos jossakin tapauksessa vääryyttä tahdottaisiin yrittää harjoittamaan, tässä laissa on järjestetty tilaisuus ylemmille viranomaisille saada mahdolliset vääryydet poistetuiksi.

Minä en ole voinut, suotakoon se anteeksi, vapautua siitä käsityksestä, että sittenkin kokoomuspuolueen ryhmässä on henkilöitä, joihin on vaikuttamassa jotkut, tavallaan sellaiset seikat, jotka eivät saisi oikeastaan asian ratkaisuun vaikuttaa. Minä tässä nim. huomautan erästä seikasta. Eilen oli Uudessa Suomessa sen puolueen huomaton miehen kirjoitus, jossa lausuttiin m. m. tästä positiivisesta ohjelmasta, että „anomusehdotuksen mukaan laadittu laki on suunniteltu valmistettavaksi eri kansanluokkien ja eri ryhmien myötävaikutuksella ja asiantuntijain johdolla. Lex Kallio on valmistettu vain parin puolue ryhmän toimesta ja harrastuksella, jollainen valmistustapa on omiaan synnyttämään vastarintaa muissa ryhmissä, vaikka laki olisi onnistuneestikin laadittu." Ja minun täytyy tässä olla niin epäluuloinen, että nämä psykologiset syyt sittenkin näyttävät hyvin suurta osaa tämän kysymyksen ratkaisemisessa, kun minä asetan tämän sitä taustaa vastaan, missä nyt olemme. Onhan sen puolueen sanomalehdistössä ja agitatsioonitoiminnassa kohdistettu juuri keskustaa ja keskustahallitusta vastaan kaikki, mitä on suinkin ollut mahdollista, ja kaikki paholaiset maalattu seinille juuri tämän lain yhteydessä. Ja kun minä olen siellä maaseudulla liikkunut niissä piireissä, jotka lukeutuvat tähän puolueeseen, ja kun on tullut kysymykseen Lex Kallio ja he ovat ilmoittaneet jyrkästi sellaista vastustavansa, minä olen tahtonut syventyä heiltä tiedustelemaan, missä suhteessa se laki on heidän mielestään mahdoton. Useimmissa tapauksissa on vielä niissäkin piireissä, jotka ovat olleet kaikkein korkeimmalla valistustasolla, tietämättömyys ollut hämmästyttävän suuri. Ei ole ollut oikeastaan aavistustakaan siitä, mitä tämä laki on tosiasiallisesti sisältänyt. Nyt kun tällä kii-

hoituksella on mielet saatu kiihoitetuiksi tätä lakia vastaan, niin vaikea luonnollisesti on perääntyä, vaikka tuntisikin, että ollaan väärällä tiellä.

Ed. Junnila lausui täällä puheensa lopussa, että tuskin tähän maahan muodostuu eikä saakaan muodostua sellaista hallitusta, joka jättäisi tämän kysymyksen nukuksiin, sittenkään kun tämä nyt on kaatunut. Me maalaisliiton edustajat aivan hyvällä syyllä näemme, että ne ryhmät, jotka nyt tämän lakiehdotuksen kaatavat, niin tämä oikeisto ehkä tämän äärimmäisen vasemmiston kanssa, muodostavat sitten sellaisen hallituksen, joka kykenee sen „positiivisen” ohjelman pohjalla paremman lakiehdotuksen meille tarjoomaan. Siltä taholta on usein huomautettu, kuinka on meidän isänmaallemme välttämätöntä saada yhteinen n. s. porvarillinen rintama, mutta minun käsitykseni on, että sillä taholla ei ole vielä täydellisesti vapauduttu sen vähäisen vaalivoiton takia niistä vaikutteista, että luullaan oltavan siinä asemassa, että tämän maan elämää kyetään aivan heidän määräämällään tavalla johtamaan. Kaikissa tapauksissa meillä nyt on ratkaistavana yksi kaikkein tärkeimpiä meidän sisäpoliittisia kysymyksiämme ja tässä ratkaisussa te tahdotte polttaa sillan kokonaan meidän ja teidän välillä. Tietysti on teidän velvollisuus vastata tämän sillan polttamisesta.

Ed. Åkerblom: Genom lagförslaget Lex Kallio har sent om sider frågan om jord åt de obesuttna blivit föremål för allvarliga överläggningar. Vid särskilda tillfällen har tidigare visserligen då och då egnats en tanke åt spörsmålet, men snart nog har man frigjort sig från detta besvärliga spörsmål. Man har intalat varandra, att vårt samhälle har varit så väl ordnat, att man gott kunde lämna de obesuttna att taga sig fram med egna krafter. Redan januariutskottet 1862 fann, att den obesuttna befolkningen hade blivit så talrik och levde i så torftiga förhållanden, att samhället nödvändigt behövde vidtaga åtgärder för att förbättra dess ställning, men intet gjordes. Först i början av 1880-talet tillsatte regeringen en kommitté för att föreslå åtgärder för förbättrande av den obesuttna befolkningens ställning i Kuopio län. Kommittén framlade flera

förslag, men det stannade vid blotta förslagen. Ingenting nämnvärt gjordes för att förbättra den obesuttna befolkningens ställning under hela 1800-talet. Så ryckte Bobrikoff in på skådebanan i Finland och hans hantlangare upptäckte snart vårt samhälles Achilleshäla. Han sörjde för att de obesuttna bragtes att tänka på sin usla belägenhet. Det blev häpnad bland de samhällsbevarande, då man fick kännedom om denna agitation bland de obesuttna. Nu kom man sig för att erbjuda kommunerna medel för obesuttnas jordförvärv. 1899 anslags 2 miljoner mark för detta ändamål av regeringen och samtidigt tillsattes en kommitté för att uttänka, huru dessa penningar ändamålsenligast måtte bliva använda. Det var med anledning av dessa åtgärder som den s. k. subkommittén för den obesuttna befolkningen arbetade från 1901 och framåt. Också denna kommitté framlade planer, såvitt jag har mig bekant, värdefulla och innehållsrika, men det stannade även nu vid planerna. Man kan säga om dessa strävanden att försöka göra någonting för den obesuttna befolkningens bästa såsom ordspråket säger: „Medan gräset växer, dör kon.”

I Österbotten sökte sig den obesuttna befolkningen då från landet mest till Amerika, i södra Finland mest till städerna. Det första politiska valet 1907 försette de borgerliga i liknande häpnad som då det 1899 blev bekant, huru Bobrikoff hade sina hantlangare att agitera bland de obesuttna. Den stora anslutningen till socialdemokratiska partiet var en dom över de borgerliga för vad de försummat att göra för de obesuttna. Den nya överraskningen kom med det röda upproret. När detta väl var kväft, då fingo vi ju glädjande nog erfara, att lantdagen omsider kom sig för att skrida till en effektivare åtgärd, nämligen till stiftande av lagen om inlösen av lego-områden. Nu när denna lag har kommit i tillämpning, har jag förnummit från många håll här, att man tror sig hava gjort så väl, att det ingenting mer behöver göras. Man borde åtminstone invänta verkningarna av dessa mångahanda inlösenlagar, och först sedan man förnummit, om de äro otillräckliga, borde sådana åtgärder vidtagas, som här föreslås i Lex Kallio. Jag vill säga till dem, som reflekterat i denna riktning, att

de tyckas glömma, att nästan ingenting blivit gjort för att hjälpa de i verklig mening obesuttna till att få sina egna stugor, sin egen täppa. Det är ganska svårt att bestämt angiva, huru stor den befolkning är, som är så obesutten, att den icke har ens ett eget hem och huru stor den del är, som är utan egen jord att odla. Förra ministern Hahl uppgav i går i sitt andragande, att denna befolkning torde uppgå till omkring 200,000 familjer eller omkring en miljon människor. Frågan om de obesuttna är emellertid icke så enkel, att den kan skaffas ur världen, om man också skulle företaga sig att nu på lagstiftningsväg söka förhjälpa dessa 200,000 familjer till egen jord. Nej, den frågan kräver årliga åtgärder. Befolkningsstatistiken visar, att bland 1,000 personer fylla varje år omkring 16 personer 20 år; med andra ord, årligen ingås eller kan ingås omkring 8 äktenskap. Utav dessa är det i allra bästa fall en familj, som är i sådant läge, att den icke förmår med egna krafter skaffa sig eget hem och jord, men ofta nog är det flera än en familj av de 8 jag här nämnde. Ifall man räknar på detta sätt, blir det redan ganska påtagligt, huru stort det faktiska behovet är av åtgärder i syfte att förhjälpa dylika, som icke förmå hjälpa sig själva, till att bli besuttna, åtminstone i den allra enklaste form. Lex Kallio är nu ett försök att giva den behövlige handräckningen åt sådana obesuttna, som icke, som sagt, med egen kraft förmå taga sig fram, men tyvärr har detta försök emottagits, särskilt på svenskt håll, med oförståelse och med motstånd. Efter vad jag tyckt mig kunna märka, har man mindre sett på det verkliga behovet hos de obesuttna och i stället mer på jordägarens intressen. (Ed. Colliander: Nej man har sett på frivillighetens väg.) Under hela den tid diskussionen pågått om Lex Kallio, har man särskilt från svenskt håll anlitat alla tänkbara apparater för att organisera motstånd mot denna lag. Man har lyckats få hjälp av så gott som hela den borgerliga tidningspressen, man har tagit partiorganisationerna i bruk för att sprida broschyrer mot lagen, man har på andra sammankomster enats om motstånd och här i riksdagen har man ju slutit sig samman till ett fast förbund för att motarbeta lagen. Under all denna agitation, denna konsoli-

dering, denna frontbildning, denna stormlöpning emot lagen har jag tyckt mig sakna röster från det andra lägret, som också bör höras. Det är endast jordägarna, som hava fört talan; de obesuttnas röst har ej gjort sig hörd. Här uppträdde visserligen i går en, som sade sig representera de obesuttna från Nyland, och förklarade, att den obesuttna befolkningen är absolut emot denna lag, att den betraktar den såsom mycket skadlig. Han påstod sig hava gjort en enquête bland tusental obesuttna och han har fått det besked, att de motsätta sig denna åtgärd. Om det är så, vill jag ej bestrida, då jag icke känner Nyland, men det förefaller nog sällsamt.

Då man ser på denna lag och beaktar, vad den åsyftar, nämligen att med statens och kommunernas bistånd i främsta rummet anskaffa jord åt sådana, som ej hava kraft att på egen hand köpa sig jord, så inser man, att eftersom den så handgripligt vill komma med hjälp, så kunna ju icke de obesuttna vara emot, utan de hysa det livligaste intresse för att den måtte bli antagen. Jag ansluter mig fullständigt till de åsikter, som uttalats av rdgsm Schauman om lagens syftemål. Men samtidigt, och då jag här framträder såsom förespråkare främst för den obesuttna befolkningen i denna fråga, finner jag det nödvändigt att påvisa en brist i denna lag, I händelse de obesuttna bringas att taga kännedom om innehållet i lagen, komma de snart nog att nödgas göra en ganska graverande anmärkning mot den. De märka, att man med denna lag söker hjälpa endast en del av Finlands obesuttna befolkning, nämligen de, som råka bo i storgodstrakterna. Men sådana, som bo där jorden är delad i så små lotter, att lagen icke träffar dem, de komma då icke att hava något gagn av denna lag. Jag, som är hemma från svenska Österbotten, borde känna förhållandena bra där, och jag vågar påstå, att jag gör det till någon del. Jag vågar giva mitt utlåtande om hurudant läget där är. Man vill kanske invända, att behovet av dylika åtgärder icke är så stort där, eller att det alls skulle förefinnas. I svenska Österbotten är den besuttna befolkningen 65 % och den obesuttna 35 %. Visserligen är välståndet ganska gott bland de obesuttna, men icke så gott att de icke skulle vara glada att få en handräckning.

Under medlet av 1800-talet ökades den obesuttna befolkningen mycket starkt i Österbotten; det höll på att uppstå där ett verkligt nödtillstånd. Befolkningen blev tvungen att utvandra och det blev i flertalet fall en emigration till Amerika. Denna utvandring var mycket stark och allmän i alla socknar, men när världskriget utbröt avstängdes utvandringsmöjligheten och efter kriget har Amerika stiftat strängare lagar om invandring, så att den numera är försvårad och ej mera kan försiggå så livligt som förr från Österbotten. Under de åtta år, som senast förgått, har den obesuttna befolkningen stannat mera hemma än förr, och då förstå vi, att den vuxit i antal. Samtidigt med att denna befolkning ökats i denna landsdel, har det inträffat händelser, som göra, att levnadsvillkoren blivit svårare. Med anledning av 1916 års skifteslag och genom uppsvinget i lantbruket, har en livlig rörelse uppstått i Österbotten med nya storskiften. Allt eftersom det nya skiftet genomföres, kommer den obesuttna befolkningen i ganska allvarsamt trångmål. I de flesta byar hava de hittills fått bo på byarnas gemensamma oskiftade marker. Men dessa marker bliva nu indragna vid skiftet och tilldelade enskilda hemman. Legolagen av 1909 skyddar icke sådana, i händelse de icke råka hava ordentliga legokontrakt. Jag kan såsom exempel nämna, att det i en socken i Österbotten hände denna vår, att jordägarna med häradsrättens tillhjälp lyckats få en avhysningsdom för flere dylika backstugusittare, som råkade bo på byns mark. Jag kunde nämna andra liknande exempel, men vill ej trötta med dessa, utan endast påpeka, att det faktiskt råder behov av jord och att, om ingenting göres, uppstår det nog ett nödläge. Storskiftet medför andra svårigheter för de obesuttna. De hava hittills haft lätt att få arrendera kreatursbete i skogarna. Efter storskiftet torde detta bliva omöjligt i de flesta fall, enär lantbrukaren själv även upphör att begagna detta. Det har även varit lätt för de obesuttna att få ved från skogarna, men detta blir nu svårare. De nya inlösenlagarna hava ytterligare tillspetsat läget, så att det blir ytterligt svårt för de obesuttna att få arrendera eller också att köpa jord. Det ena som det andra gör, att sådana åtgärder som detta lagförslag åsyftar

verkligen äro nödvändiga också i den trakt, där man skulle tro, att de vore minst behöfliga. Jag beklagar att lagförslaget icke innehåller sådana stadganden, att de vore tillämpliga för Österbotten och på andra trakter, där storgods icke finnas.

Jag har ej åtagit mig att här uppträda och försvara det ingrepp, som lagen åsyftar i äganderätten. Jag har den uppfattningen, att erfarenheten och det levande livet skola komma att visa, att det blir behöfligt. Men så länge det icke visat det, har jag ej anledning att tala för detta ingrepp. Jag endast önskar att åtgärder vidtagas, så kommer man med ledning av dessa åtgärder till erfarenhet om vad som i verkligheten blir nödvändigt. Jag tror att man då kommer till det som Lex Kallio åsyftar.

Jag slutar med att förena mig om det förslag, som gjordes av riksdagsman Schau-man.

Ed. Raearo: Tästä käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta on jo aivan sen alkuvaiheista asti puhuttu ja kirjoitettu siksi paljon, että minä en katso olevan nyt asian nykyisessä vaiheessa ollen, enää tarpeellista ryhtyä yksityiskohdittain arvostelevaan sen hyviä taikka sen huonoja ominaisuuksia. Tämä arvostelu on minun mielestäni tällä hetkellä tarpeeton, varsinkin senjälkeen, kun ed. Vuolijoki käytti tältä paikalta puheenvuoron. Sillä hänen lausunnostaan selvästi tuli ilmi se kanta, millä me sosialidemokraatit olemme tähän kysymykseen nähden. Minä pyysinkin puheenvuoron hieman toista tarkoitusta varten.

Heti sen jälkeen kuin tuli tunnetuksi, että hallitus tulee jättämään eduskunnalle ehdotuksen, jonka tarkoituksena on pakkolunastustietä hankkia maata asutustarkoituksiin, aloitti oikeisto sangen voimaperäisen taistelun tätä vastaan. Ja tällä hetkellä näyttää tuo taistelu olevan vielä entistäkin päättävämpää laatua. Minä luulen, että perimpänä syynä tähän oikeiston vastustustaisteluun on ollut, paitsi nyt sen edustamain piirien taloudelliset itsekkäät edut, myöskin puhtaasti periaatteelliset syyt. Oikeiston omaksuman käsityskannan mukaan ei valtiovalta ole oikeutettu sotkeutumaan kenenkään ihmisen yksityisomaisuuden käyttöön. Se ei ole tähän oikeutettu silloinkaan, jolloin tämä sekautuminen olisi aivan välttämätön. Tähän se-

kautumiseen ei oikeiston mielestä valtiolta ole oikeutettu ainakaan silloin, kun se kohdistuisi pääoman omistajiin. Pääoman omistajille, suurtilalliset tietysti mukaanluettuina, on oikeiston käsityskannan mukaan turvattava ja taattava kiistämätön oikeus hallita ja vallita haltuunsa saamiaan taloudellisia arvoja aivan mielensä mukaan. Valtiovallan ainoana tehtävänä tämän samaisen sivustan käsityskannan mukaan on olla vaan tuon omistusoikeuden koskemattomuuden turvaajana. Pyhä omistusoikeus on säilytettävä koskemattomana silloinkin, vaikka tästä koskemattomuudesta johtuisikin aivan kuvaamattoman suuria vaurioita sekä kansallistaloudelle yleensä, että varsinkin kansan työtätekeville suurille joukoille. Äärimmäisen oikeiston politiikka tässä, samoin kuin muissakin kysymyksissä, on sellaista, sanoisinko, maailmanlopun politiikkaa, jonka tunnuslauseeksi sopii niin mainiosti tuo tunnettu lause: meidän jälkeemme tulokoon vaikka vedenpaisumus.

Viimeksi käydyssä vaalitaistelussa käytäti oikeisto koko voimansa saadakseen lukumääränsä tässä eduskunnassa nousemaan siksi suureksi, että lex Kallion laiksi tuleminen tulisi estetyksi. Mutta huolimatta vähäisestä lisääntymisestä on oikeisto yksinään tällä hetkellä vielä kykenemätön tätä tehtävää suorittamaan. Mutta näyttääkin käyneen niin, että oikeisto on saanut liittolaisen tältä vasemmalta sivustalta. Se on saanut liittolaisen sellaiselta taholta, josta sitä kaikkein vähimmän olisi osannut odottaa, varsinkin kun ottaa huomioon, mistä tässä on oikeastaan kysymys. Oikeisto voi nyt kai tuntea itsensä imarrelluksi, kun tietää saaneensa noin arvovaltaisen, luotettavan ja yleistä kunnioitusta nauttivan liittolaisen.

Ed. Kaarne yritti täällä eilisessä istunnossa leimata ed. Vuolijoen ja hänen esittämänsä kannan taantumukselliseksi. Näyttää siltä, että sillä taholla on olemassa hie-man omituisia käsityksiä taantumuksesta. Heidän mielestään ei se seikka, että hyväksyy jossakin asiassa oikeistolaisten kannan, vieläpä oikeistolaisten esittämät perustelutkin, ole taantumuksellisuutta, mutta he näkyvät asettuneen sille kannalle, että taantumuksellisuutta on näiden oikeistolaisten mielipiteiden vastustaminen. Minä pyytäisin kuitenkin huomauttaa, että milloinkaan ei sosialidemokraattien taholta ole esitetty mitään niin taantumuksellista kuin

ed. Kaarneen vastalauseessa. Minä olen useampaankin kertaan lukenut tämän ed. Kaarneen ja hänen kumppaniensa vastalauseen tästä maatalousvaliokunnan mietinnöstä, ja minun täytyy nyt heti aluksi sen johdosta sanoa, että, lukuunottamatta Atanasiuksen uskontunnustusta, minä en ole lukenut mitään painotuotetta, joka olisi tähän verrattava. Se on täynnä ristiriitaisuuksia, siinä huidotaan tyhjään ilmaan puolelle ja toiselle ja siinä esitetään varsin oikeistolaisten ajatusten kanssa yhtä rinnan kommunistisia voimalauseita. Se on alusta loppuun aivan toivotonta sekamelskaa, josta on aivan mahdoton löytää yhtään johdonmukaista ja selvää ajatusta. Vai mitä muuta olisi sanottava esimerkiksi seuraavasta kohdasta tässä vastalauseessa: „Valtiovallan pitäisi käydä yhtä rusikoi-vasti kiinni suurmaanomistajiin kuin ennen pikkuviljelijöihin. Mutta taloudellinen kehitys on sillä aikaa edistynyt vain erään edellytyksen nojassa, s. o. yksityisen omistusoikeuden pyhänä pitämisen kautta. Mutta taloudellisen elämän kehityksen tekijät ovat muodostuneet voimakkaammiksi kuin valtio, jonka täytyy taipua edellisiin mitasuhteisiin. Se on juuri johtanut meidät sille jyrkanteelle, johon taloudellinen elämä kaikkialla on joutunut.” Jos tässä nyt lukemassani kohdassa on joku ajatus, niin minun mielestäni näyttää siltä, että tämän vastalauseen tekijät ovat ryhtyneet kiivailemaan pyhän omistusoikeuden puolesta. Vai mitäs muuta ed. Kaarne tarkoittaa väittäessään, että taloudellinen kehitys on edistynyt vain sen edellytyksen nojassa, kuten sanat täällä kuuluvat, että yksityinen omistusoikeus on pidetty pyhänä. Haluaako vastalauseen tekijä nyt väittää, että taloudellista kehitystä ei siis min-käänlaisten muiden edellytysten nojassa tai toisenlaisten edellytysten vallitessa voi tapahtua? (Vasemmalta: Lukekaa yksi kerta vielä.) Minä olen lukenut moneen kertaan. — Jos todellakin on näin, niin täytyypä sanoa, että se nykypäivien talouspolitiikka Venäjällä, joka siellä on palauttanut undelleen voimaan kapitalistisen järjestelmän, on sängen voimakkaasti vaikuttanut meidän maamme kommunisteihin. On muuten mielenkiintoista havaita, että tämä sama ajatus on esitetty myös kokoomuspuolueen edustajain vastalauseessa. Tämä kokoomuspuolueen edustajain vastalauseessa esitetty samanlainen ajatus on kyllä sanot-

tu vähän toisilla sanoilla, mutta täytyy nyt huomata, että nämä oikeistolaiset ovat kielenkäyttöön nähden vähän edellä näitä vasemmalla olevia liittolaisiaan. Täällä sanotaan: „Kun ottaa huomioon, että menestyksellinen maatalouden harjoittaminen ehdottomasti edellyttää varmuutta tuotannon välineisiin nähden, olemme sitä mieltä, että se epävarmuuden tila, johon joutuvat ne nykyiset maanomistajat, joita lakiehdotuksen pakkotoimenpiteet uhkaavat, siinä määrin lamauttaa heidän toimintaansa maataloustuottajina, että tulos lakiehdotuksesta meidän maataloutemme kokonaistuo-
tanton nähden tulee olemaan kielteinen”. Kuten kommunistienkin vastalauseessa, niin tässäkin siis korostetaan yksityisomistusoikeuden pyhänä pitämistä. Minun mielestäni ed. Kaarne ja hänen kumppaninsa olisivat ainakin tässä kohden voineet säästää itseltänsä vastalauseen kirjoittamisen vaivan, yhtyä vain yksinkeräisesti muitta mutkitta oikeistolaisten vastalauseeseen.

Edelleen sanotaan tässä kommunistien vastalauseessa, että „edistysmielinen porvaristokin on jo pakotettu tunnustamaan pakkoluovutusperiaatteen”. Aivan niin, mutta tämän toteamisen jälkeen nyt odotaisi, että myös vastalauseen kirjoittajat sen hyväksyisivät. Ja tästä hyväksymisestä siis johtuisi, että lex Kallio olisi saatettava voimaan. Mutta näin ei kuitenkaan käy. Ehdotetaan aivan päinvastaista, ehdotetaan tämä pakkoluovutuslaki, lex Kallio, hyljättäväksi. (Vasemmalta välihuudahduksia. Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän, että puhujaa ei häiritä.) Näkyy olevan niin, että suurmaanomistajiin kohdistuva pakkoluovutus on sangen vastenmielinen asia meidän maamme kommunisteille.

Tämäntapaisia ihmeellisiä ajatusmeiniä-
kejä voisi tuosta samaisesta asiakirjasta poimia varsin useita, mutta edelläänottu jo riittänee näytteeksi siitä, minkälainen se on. Muuten minä olen kuullut, että kaikki se, mitä kommunistit tässä vastalauseessa esilletuovat, ei vielä lopullisesti sano sitä, mikä heidän kantansa on tässä kysymyksessä. Minä olen kuullut, että nämä samaiset herrat ovat valiokunnassa keskustelussa esittäneet ajatuksia, joista aivan peittelemättä paljastuu koko se huijauspolitiikka, jota siltä taholta harjoitetaan työväestön hädällä kurjistumisella. (Ed. Vainio: Oikein! — Ed. A. Pesonen: Rehellinen mies tuo Ville Vainio!)

Mutta paitsi näitä kahta kantaa, joista jo aikaisemmin on tiedetty, että ne löytyvät kommunisteilla, on täällä eduskunnan istuntojen aikana esitetty samalta taholta vielä kolmaskin kanta. Ja tätä kantaa minä haluaisin nimittää ed. Valkaman kannaksi. Tämä ed. Valkaman kanta on siinä suhteessa merkittävä, että sen salatuimmasta sisällisestä olemuksesta eivät tiedä tai-
vaan enkelitkään, tuskin sitä tietää ed. Valkama itsekään, sen tietää vain jonkun ajan kuluttua tuo äänestysuurna yksinänsä. Ja päättäen siitä, että tämä ed. Valkaman kanta näyttää sillä taholla saavan yhä useampia kannattajia, on kommunistinen ryhmä loppujen lopuksi pahanpäiväisesti sotkeutunut omien ristiriitaisuuksiensa sokkeloihin ja ulospääsy sieltä näyttää olevan tuskallisen vaikea. On ollut hieman mielenkiintoista näin sivusta tarkastella sillä taholla ilmenneitä edesottamisia, mutta tarkastelijan täytyy tällä hetkellä todeta, että selviytymistä ei ole tapahtunut. Edessämme yhä edelleen seisoo Hamlet, joka ei ole ratkaissut kysymystä: Ollako vaiko ei olla.

Ed. J. Vainio: Se arvostelu, joka täällä eilen ja tänään toimitetuissa keskusteluissa, sekä eduskunnan ulkopuolella käydyissä väittelyissä on kohdannut esillä olevaa lakiehdotusta, niin oikealta kuin vasemmaltakin, on erinomainen todistus siitä, että tilattoman väestön maanhankinta-asia on osunut lex Kalliossa oikealle tolalle. Entinen kokemus melkein kaikissa muissa asioissa nim. osoittaa, että kun oikeisto ja vasemmisto asettuvat yksimielisesti jotakin asiaa vastustamaan, on asia kokonaisuuden edun kannalta katsoen hyvä ja kannattamisen arvoinen. Joka on tämän seikan pannut merkille poliittisessa elämässämme, hän voi rauhallisella mielellä antaa kannatuksen lex Kalliolle, kuultuaan noiden kahden äärimmäisyyden taholta siitä annetut arvostelut, vaikkapa hän aikaisemmin olisikin tähän lakiehdotukseen nähden ollut epäroivällä kannalla. Sillä on visusti merkillepantava, että ne menettelytavat, joilla kumpikin äärimmäinen sivusta tahtoi maakysymyksen ratkaista, ovat siinä määrin toisilleen vastakkaiset, ettei ole toivoa milloinkaan päästävän mihinkään positiiviseen tulokseen kummankaan näiden menettelytapojen pohjalla, vaan jää maakysymys Gordion-solmuksi, jota ei voida lopulta muuten kuin miekalla ratkaista. Ja jos tä-

tä viimeainittua väkivaltaista ratkaisua tahdotaan välttää, ei ole olemassa muuta keinoa, kuin kulkea kultaista keskitietä ja ajaa lex Kallio läpi. Eittämätön tosiasia on se, että vaikkakin oikeiston taholla on puhuttu perin kauniisti tilattoman väestön maanhankinnan periaattellisesti puolesta, ovat oikeiston esittämät käytännölliset toimenpiteet hyvin usein tässä asiassa tähän asti olleet ja todennäköisesti tulevat vastakin olemaan kielteistä laatua ja sangen vähän yhtäpitävät niiden kielteistä kauniiden periaatteiden kanssa, joita sillä taholla on tässäkin asiassa melko auliisti jaeltu. Jo yksistään se seikka, että oikeisto asettuu omistusoikeuteen nähdessä maakysymyksessä niin absoluuttiselle kannalle, etteivät sen edustajat halua edes ehkä vasta myöhemmässä tulevaisuudessa esim. 300 hehtaarin suuruisesta maatilasta täyttä korvausta vastaan, ja vaikka hänellä itsellään ei olisi yhtään lasta, luovuttaa omaa maata haluaville tilattomille 9 hehtaaria viljelemätöntä takamaata, jota maan omistaja itse tuskin koskaan on aikonutkaan viljelykseen ottaa ja joka alue vain perin harvoissa tapauksissa tuottaa hänelle 7 % koron sille hinnalle, jonka hän maa-alueen luovutuksesta saisi. Jo tämä on omiaan tekemään tyhjäksi kaikki toiveet siitä, että oikeisto koskaan omasta aloitteestaan ja vapaasta tahdostaan haluaisi ratkaista maakysymystä tilatonta väestöä osapuulleen tyydyttävällä tavalla. Kaikkien vähimmän on sillä äärimmäisellä vasemmistolla, joka nyt näyttää olevan oikeiston kanssa lex Kalliota vastaan, toiveita siitä, että tämä liittolainen oikeisto, koskaan viimeiseen veripisaraan asti tappelematta suostuisi sellaiseen maareformiin, jota äärimmäinen vasemmisto lex Kallion sijaan tahtoisi. Oikeiston taholta on väitetty ja väitetään edelleen, että heillä on täällä eduskunnassa tekeillä „lex Hiidenheimossa” positiivisempi ja paljon onnistuneempi ehdotus maakysymyksen ratkaisuksi, kuin mitä lex Kallio onkaan. Mutta uskooko vasemmisto siihen, että oikeisto tulee tämän periaattellisen ehdotuksensa myös käyttäenössään toteuttamaan? Maalaisliitto ei ainakaan siihen usko. Ja meneekö oikeisto takaukseen „yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta” siitä, että heidän „positiivisesta maaohjelmastaan” edes 10 vuoden kuluttua saa-

daan odottaa positiivisia tuloksia. Minä pelkään, enkä luullakseni suotta, että kokoomuksen positiivinen maaohjelma on todella „positiivinen ohjelma”, kuten ed. Penttilä ehkä vahingossa täällä eilen ilalla sanoi. Ja että kokoomuksen tarkoitus on tätä posetiiviaan veivaamalla hukuttaa kuuluvista ne huudot, joita tämän maan yli 200,000:ntinen tilattoman väestön joukko omaa maata halutessaan kuuluville huutaa ja jolta huudolta ei ainakaan kustasta voi korviaan tuketa.

Luulen, että oikeiston kauniit opetukset maalaisliitolle omistusoikeuden pyhyydestä ovat tarpeettomia opetuksia. Sillä vaikkapa talonpoikainen kansa on yleensä muuten oppimaton kansa, ei sille omistusoikeuden pyhyyttä enään huoli opettaa. Sen läksyn on maalaisväestö aina osannut, ja ollut valmis siitä vakaumuksestaan antamaan veritodistuksen, milloin tarve niin on vaatinut. Mutta talonpoikainen kansa käsittää maaomistuksen pyhyiden siten, että yhteiskunnan taholta ei saa panna esteitä maanomistajien „pyhäinyhteyteen” pääsemiselle kenellekään, jonka käsi on valmis puristamaan kuokanvartta ja sydän sykkimään sen isänmaan puolesta, jonka kamarasta hän toivoo itselleen elatusta. Meidän käsittääksemme täytyy jokaiselle ihmiselle suoda tilaisuus päästä osalliseksi elämän alkuvoimaisesta maasta jo silloin kun ihminen kykenee maasta vielä elinvoimaa irrottamaan, eikä vasta sitten kuin hän kirjoittamattoman lain nojalla saa 6 kyynärää pitkän ja 3 kyynärää leveän „asuntotilan” jolloin hän ei enempää tarvitse. Meistä maalaisliittolaisista tuntuisi viisaammalta sitoa omaan turpeeseen yksinpä punakapinaan osaaottaneet, sillä oman turpeensa yhteydessä heistä varmaan tulisi yhteiskuntaa säilyttäviä aineksia.

Mitä sitten tulee äärimmäisen vasemmiston suunnitelmiin maakysymyksen ratkaisemiseksi, tulisi heidän joka tapauksessa käsittää, että suunnitelmilla tilattomille maan saannista ilman korvausta maan entisille omistajille ei tule koskaan mitään. Ja kun oletan, että äärimmäisessä vasemmistossakin on kaikesta huolimatta sangen monta sellaista, jotka omastakin kokemuksesta tuntevat tilattoman väestön maanälän ja oivaltavat, että kommunistisilla maareformiteorioilla ei ainakaan pitkiin aikoihin ole minkäänlaisia toteutumisen

mahdollisuuksia, uskallan olettaa heissä sittenkin löytyvän siksi paljon edesvaistuntuntaa omia valitsijoitaan kohtaan, että he eivät tahdo antaa näille kiveä leivän asemasta äänestämällä lex Kalliota vastaan. Jos kommunistit tämän tekevät, he kyllä sillä teollaan saattavat ehkä kerskua „pelastaneensa vallankumouksen” ja lisäneensä tyytymätömyyttä yhteiskunnassa, mutta on varmaa, että kommunistien menettelystä siinä tapauksessa voidaan sanoa: „Leikkaus kyllä onnistui, mutta potilas kuoli”. Sillä omaa maata haluava tilaton väestö varmasti silloin kääntää kommunisteille selkänsä, ja siinäkin tapauksessa on vallankumous varmasti menetetty.

Ja vaikka minulla yleensä onkin se usko, että oikeiston Natsareetista tulee harvoin hyvää, ja etenkin sen jälkeen kun oikeiston taholta on ilmoitettu yksimielisesti äänestettävän lex Kalliota vastaan, lienee melkein turhaa toivoa kylmän järjen ja inhimillisyyden tässä asiassa enään pääsevän oikeistossa oikeuksiinsa. Olen kuitenkin vielä yhdennellätoista hetkellä varoittanut oikeistoa jännittämästä politiikan joustaliian kireälle. Sillä taholla puhutaan usein sangen kauniisti ja järkevästikin siitä, että yksityisiä luokkaetuja ei pidä koskaan asettaa yläpuolelle kansakunnan etuja ja että on koetettava päästä sovinnolliseen, hillittyyn politiikkaan eri puoluerhymien kesken. Me maalaisliittolaiset olemme aina myöntäneet oikeiston periaatteen olevan siinä suhteessa oikean, ja me puolestamme olemme valmiita käytännössäkkin soveltamaan tätä periaatetta jo tässä asiassa. Maalaisliittolaiset ovat kansakunnan onnen nimessä, johon oikeisto aina vetoa, luopuneet „itsekkästä maanomistajaluokan edun paimentamisesta” maanomistajaluokalle niin tärkeässä asiassa, kuin maakysymyksessä, ja maalaisliittolaiset ovat kukin valmiita osaltaan luovuttamaan osuutensa tilattoman väestön asuttamisen hyväksi maataan. Onko oikeisto valmis tekemään samoin? Me varotamme teitä itsekkäiden luokkaetujen ajamisesta ja itsekkään luokkaedun asettamisesta kansakunnan edun yläpuolelle. Me kutsumme teitä tämän hetken tärkeimmässä ja kansakuntamme kauvaskantoisimmassa yhteiskunnallisessa kysymyksessä sovinnolliseen yhteistyöhön toisten valtiollisten puolueiden kanssa, ja

muistutamme teitä siitä, että intohimottoman ja asiallisen politiikan avulla tällaisissa kansakunnan tärkeimmissä elinkysymyksissä saavutetaan parhaat tulokset. Oletteko valmiit kanssamme tällaiseen yhteistyöhön, äänestämällä voittoon lex Kallio?

Ed. Pojanluoma: Kun tämä esilläoleva lakiehdotus on tullut täällä eduskunnassa yhdeksi hyvin tärkeäksi kysymykseksi, niin on syytä vähän ensikertalaisenkin kiinnittää huomionsa. Tämän mielestäni yksi pahimpia vaikutuksia tulee olemaan siinä, mitä toisessa vastalauseessa esiintuodaan, että sillä tahdotaan vielä kansan pyhänä pitämään maahan kuuluvaa omistusoikeutta loukata, joka tähän asti on ollut perustuslailla turvattu, joka on yksi kaikkein tärkeimpiä kulmakiviä maanviljelyksen merestymiselle, ja vielä silloin, kun ei ole edes tosiasiallisesti osoitettu, ettei viljelyskelpoisia maita olisi saatavissa kohtuullisella hinnalla asutustarkoituksiin vaapaehtoista tietä. Vaikka olenkin sitä mieltä, että meidän maareformi tulee kaipaamaan pikaista korjausta, näin suuri kysymys tarvitsee perustua kaikkeen jo saavutettuun kokemukseen, ettei vain synnytetä lakeja, jotka täyttävät vain kuntain jo ennestäänkin täysinäisiä arkistoja, mikä käsitykseni mukaan tästä laista tulee, sentähden että meillä ei ole vielä tosikaipausta tämän lain perään millään taholla siinä määrässä kuin tarvitsisi näin laajakantoisella lailla olla, ennenkuin se tulisi käytännössä mitään merkitsemään. Kun valiokunnan enemmistö viittaa lausunnossaan meidän maamme maatalouden alhaiseen tuotantoon ja siitä johtuvaan elintarvepulaan, en puolestani usko, että tällä lailla saadaan niitä kohoitetuiksi, vaan olisi ensiksi saatava kansan harrastus maan tuotannon kohoamiseen ja maan asutustarkoitukseen otamiseen ja sitä harrastusta sitten lailla turvattava. Tämä esilläoleva laki Lex Kallio voi kyllä houkuttaa tekoihin joitakin, joissa se aivan epäonnistuu ja joutuu sen kautta kärsimään vahinkoa ja kurjuutta sentähden, ettei hän voi täyttää lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua sitoumusta, niinkuin lain 31 § määrää hänen luovuttamaan tilansa toiselle henkilölle, joka tämän lain mukaan voi saada maata hankituksi, nimittäin henkilölle,

jolle tämän lain mukaan voidaan maata hankkia, asutustilalliselle, suoritetaan tässä tapauksessa mitä hänen tilansa on maksanut ja vielä vähennetään, jos tila on rappeutunut. Hän on voinut saada huonoja vuosia, sentähden hänen on ollut mahdollista saada luottoa, niin nyt joutuu luotonantaja vahinkoon, kun hän ei edes saa myydä tilaansa sille, jolta saisi enemmän hintaa, kun joutuu lautakuntaan määrättäväksi. Lain 4 §:n mukaan voi menettää myöskin pienviljelijä maansa aina 40 hehtaariin asti. Tämäkin kohta on hyvin vaikuttava, koska tämä käsite „järkiperaisesti”, sanotaan että menettää maansa, ellei sitä järkiperaisesti viljele, käsite „järkiperaisesti viljellä” voidaan venyttää hyvin pitkälle, kun se tulee eri lautakuntaan ratkaistavaksi ja jättää yksityisen mielivaltaista riippuvaksi toisen omistusoikeuden. Samaten arviot, mitkä käsitetään viljelyskelpoiseksi maaksi, jäävät yksityisestä henkilöstä riippuviksi, joten pakkoluovutuksen alaisen on vaikea saada lain turvaa. Samaten lain 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa asetetaan edelle muiden yksityistilojen ne, jotka vapaaehtoisesti ja ilman valtion välitystä vuokra-alueita ovat luovuttaneet tai muussa järjestyksessä lunastettu. Tässäkin lakiehdotus panee ennen muita yksityisiä kärsimään ne, jotka ovat jo ennenkin joutuneet kärsimään ja yleensä tämä laki asettaa lainturvan ulkopuolelle suuret kansalaisjoukot eikä niinollen saavuta sitä, mitä sillä on tarkoitettu: saada maata asutustarkoituksiin, vaan vaikuttaa sen, että se saattaa suuren osan maanomistajia sellaiseen epävarmuuden tilaan, että se vaikuttaa ehkäisevästi koko maatalouteen. Täällä ensimmäisessä puheenvuorossaan ed. Hahl lausui, että lailla tarkoitetaan samaa kuin vuokralaissa torppien ja mäkitypal-alueiden lunastamisessa on noudatettu. Mielestäni ei voida tätä verrata siihen, koska torpparit ja mäkitypalalaiset ovat itse asuneet ja raivanneet tilansa, useimmissa tapauksissa talon palvelija saanut torpan-tilan talon maalle palkkioksi palveluksestaan. Kun heillä jo omantunnon lain mukaan on omistusoikeus sen saantiin, sentähden tämä torpparilaki ei nostanutkaan maan omistajia tätä vastaan. Mutta Lex Kalliota ei voi verrata tähän tapaukseen, jossa aivan vieras henkilö tulee pakkoluovuttamaan maata itselleen, henkilö jolla ei ole minkäänlaista oikeutta siihen.

Ed. Vuolijoki viittasi ensimmäisessä lausunnossaan ettei Uudellamaalla ole vasta kuin puolet viljelyskelpoisesta maasta raivattu viljelykseen. Se on mielestäni tämän Helsingin syy, että täällä on tarjottu paljon paremmat elämisen mahdollisuudet. Koska Etelä-Pohjanmaallakin on moni mies jättänyt maan raivauksen kesken ja lähtenyt Helsinkiin helpommalla elämään, niin ei ole kumma, jos Uudellamaalla on jäänyt maa raivaamatta. Puhuja ei myös katsonut voitavan tilattoman väestön asemaa parantaa sillä, että ostetaan suurtiloja ja jaetaan tilattomille, koska puhujan mielestä tämä vaan kohottaa maan hintaa. Minä olen sellaiselta paikkakunnalta, missä maa on tarkoin otettu asutustarkoituksiin ja se on saavutettu sen kautta, että siellä on otettu suuret tilat ja ne palstoitettu entisille torppareille ja muille tilattomille, ja kun heidän varallisuutensa on kasvanut, niin pian sitten ovat maat tulleet otetuiksi asutustarkoituksiin. Senkautta on kyllä maan hinta kohonnut, mutta sen antama tulo on myöskin tullut moninkertaiseksi. Sentähden olenkin sitä mieltä että asutustoimintaa paraiten edistetään, kun suuria tiloja ostetaan niiltä seuduilta, missä on viljelyskelpoisia maita ja halukkaita maan ostoon, ja senkautta saadaan sinne hyvinvoipa pienviljelijäjoukko. Kyllä sitten tulevat maat asutustarkoitukseen käytetyiksi.

En voi olla koskettamatta erästä lausuntoa, joka tässä pitkässä keskustelussa on annettu. Ed. Kivilinna on, ylistyessään Lex Kalliota, tehnyt sen hyväksymisestä kristillisen velvollisuuden. Puheensa lopussa hän pyysi vastausta erityisesti niiltä, jotka kannattavat kristillisyyden lähimmäisenrakkautta ja kuitenkin aikovat hylätä Lex Kallion. Miten nämä kaksi kantaa sopivat toisiinsa? Minun täytyy sanoa, että tämä oli uusi äänilaji siinä maalaisliiton pillissä, jota ed. Kivilinna soittelee. Tämä ed. Kivilinnan puhe oli sitä kummallisempaa, kun hänelle tuskin saattaa olla tietämätöntä, että tämän lain suhteen on maalaisliiton puolueessakin eri mieltä. Etelä-Pohjanmaalla, jonka maalaisliittolaiset minä paraiten tunnen, on Lex Kalliolla maalaisliiton keskuudessa paljon enemmän vastustajia, kuin se tunnettu kauhavalainen maalaisliittolainen, sikäläisen kunnanvaltuuston puheenjohtaja, joka Ilkassa on päättävästi esiintynyt tätä lakia vastaan. Kun viime kerralla kävin

kotipuolellani, kuulin itse toisilta maalaisliittolaisilta, että he ovat aivan samalla kannalla kuin tuo kirjoittaja. Maalaisliiton eduskuntaryhmä täällä äänestää tietenkin kokonaisuudessaan lakinsa puolesta, mutta onko tiettyä että mieliala tämän lain erinomaisuudesta on edes ed. Kivilinnan omassa ryhmässä niin varma kuin miksi sen ed. Kivilinna vakuuttaa. Ainakin olen kuullut ryhmän jäsenten suoraan valittavan sitä että tätä lakia lähdettiin ajamaan aivan yksipuolisesti, vain keskustan omassa keskuudessa, ja että tätä menettelyä on pidettävä suurena virheenä. Kun asema on tällainen itse maalaisliiton puolueessa, niin tuntuu ensinnäkin huvittavalta ed Kivilinnan intoilu, kun hän haluaa tehdä tästä laista kristillisen uskonkappaleen. Asia on tietenkin niin, että Lex Kalliolla ja kristillisyydellä ei ole sinänsä mitään toistensa kanssa tekemistä. Jos joku hyväksyy tai, niinkuin minä teen, hylkää sen, niin molemmat saattavat olla yhtä hyviä tai yhtä huonoja kristittyjä. Mutta kun ed. Kivilinna vakuutti, että tämän lain kanssa voittaminen tai kuoleminen on maalaisliiton eduskuntaryhmälle siveellinen velvollisuus, niin minä jouduin kummeksimaan, minkälainen tämä maalaisliiton siveellisyys mahtaa olla, kun kuulin ed. Niukkasen lausunnon. Aivan minä jouduin hämilläni kysymään, saako eduskunnan puhujalavalta soimata yksityisiä ihmisiä ja kokonaisia puolueita valehtelijoiksi ja epärehellisiksi, niinkuin ed. Niukkanen. Minä, joka vasta olen tullut eduskuntaan, en ole aikaisemmin julkisessa elämässä kohdannut mitään tällaista loukkausta ja minun täytyy se jyrkästi torjua. Jään ihmettelemään, että maalaisliiton johtaja, entinen ministeri saattaa tehdä itsensä syypääksi niin alhaiseen esitykseen. Ed. Kivilinnan pitäisi selvittää, kuinka tällainen käyttäytyminen soveltuu siihen maalaisliiton siveellisyyteen, jota hän, jos oikein häntä ymmärsin, tahtoo kehua erityisen kristilliseksi. Mutta minä olen oikeastaan saanutkin kysymykseeni vastauksen ja olen siitä iloinen. Vastauksen on antanut ed. Lohi, joka ei tahtonut käyttää puheenvuoroa ed. Niukkasen loukkaavan puheen jälkeen, vaikka ed. Lohi onkin myöhemmin käyttänyt, mutta silloin hän luopui. Käsitän, että ed. Lohi häpesi ryhmänsä johtajan kiihkoa ja hairahdusta, omalla vaikenemisellaan hän pani voimakkaan vastalauseen sitä vastaan.

Tämä on minunkin mielestäni oikeaa siveellisyyttä, jopa kristillistä, mutta ei se, johon ed. Kivilinna on vedonnut, ja jota ed. Niukkanen puheessaan sovellutti. Tällaisella puheella ei todella edistetä mitään yhteisymmärrystä tässä asiassa yhtä vähän kuin muissakaan. Kun ed. Kivilinna lopuksi vakuutti, että maalaisliitto joko voittaa tai kaatuu tällä lailla, niin on sanottava, että sellainen kanta ei ole minkään elinvoimaisen valtiollisen puolueen. Jos yksi tie tukkeutuu, täytyy olla toisia teitä, jos asia, jota ajaa, todella on sydämen asia. Minä en voi hyväksyä tätä lakia asutuskysymyksen toteuttamiseksi, mutta minä en tahdo kaatua sen kanssa, enkä minä halua voittaakaan sillä, vaan minä pyrin päämäärään keinoilla, jotka ovat minun vaikaumukseni mukaan paljon varmemmat ja todella perille vievät. (Eduskunnasta: Kuka on tekijä? Tekijä esille!)

Ed. Rytkönen: Odotin tämän lain keskustelun aikana, että se kunkin puolueen henkinen raskas tykistö olisi tyhjentävästi selostanut ne syyt, jotka pakottavat tämän lain hyväksymiseen. Olen suuresti erehtynyt. Rehellisin mies tässä huoneessa on ollut ed. Lohi, joka ei kuulune ainakaan vielä toistaiseksi mainitsemaani joukkoon. Onko tämä laki kokonaisuudessaan ed. Lohen mainitseman tilanteen poistamiseksi kelvollinen tai ei, se jääköön käytännön ratkaistavaksi. Tämä laki itse puolestansa tulee puhumaan sitä kieltä, että ei ole kovin aikaisin odotettavissa mitään hyvää sen nojalla saavutetuista hyvyksistä.

K. N. Rantakari sanoo kirjasessaan „Lex Kallio”, että Lex Kalliolla on kolmet kasvot. Täytyy myöntää, että niin todellakin on, ellei sillä ole vieläkin useampia. Tämä laki lupaa hyvää ja kaunista työväestölle, kuinka voidaan kiinnittää työväestöä maahan, turpeeseen. Toinen seikka on kuinka voidaan siinä sitten kiinni pysyä. Maanomistajalle tahdotaan sanoa, että sinulta pakoluovutetaan maita, mutta toisekseen sanotaan, ei sitä ole sinun tarvis luovuttaa. Jos sinä tarvitset järkipäiselle viljelykselle maata, ei sinun tarvitse sitä antaa. Jos sinä tarvitset haka-maata, on sama asia, metsän järkipäisen viljelyksen tähden on tulos aivan samanlainen. Mistäs tätä maata sitten luovute-

taan? Syrjämaita mahdollisesti sellaisia hallaisia soita, rämeitä, joilla on mahdollonta velkaisen pientilallisen lähtea tai-valtamaan kohti elämisen mahdollisuuksia. Kolmanneksi tällä lailla uhataan tukki-yhtiöitä, niiden metsämaita, mutta myös-kin sanotaan, jos se on järkiperaisessä vil-jelyksessä teidänkin maanne, jos on välttä-mätöntä metsän kasvun edistämiseksi, niin ei ole aivan tarpeellista luovuttaa tätäkään maata näille pienviljelijöille. Tämä on melkoisen järkiperainen lakitekele. Jos lukee puolelta tai toiselta, koettaa tulkita sitä millä tavalla hyvänsä, niin tulos on aivan samanlainen. Minä olen joutunut jokseenkin ymmälle tämän lakitekeleen kanssa, kuten ed. Raearo kommunistien vastalauseen kanssa, hän kun siinä mää-rin tahtoi olla hermostunut, että olisi käy-nyt vapisemaan jonkun „vallankumous” tai muun sanan edessä. (Ed. Hakkila: Mikä on kantanne!) Olisihan se ed. Hak-kilalle aivan hyvä (Ed. Hakkila: Ja kai-kille, että tiedätte). Mutta koetan kärsiä. Tahdotteko, että me olemme tämän lapsen synnyttäjiä, miksikä te hermostutte kesken aikoja. (Eduskunnasta hälinää. Puhemies koputtaa). Tukkiyhtiöt ja suurteollisuus yleensä on ottanut maatiloillaan käytän-töön maanviljelyksen suurviljelyksenä. Tältä kannalta on otettava asia vakavasti eikä ajateltava vain syrjäisiä metsämaita, joihin mahdollisesti päästään käsiksi. Suur-viljelys teollisuuksien palveluksessa on välttämätön nykyäänkin teollisuustuotan-non sekä maaviljelystuotannon takia. Suurteollisuudenharjoittajan on pakko vil-jellä jo maatansa, nykyisen elintarveindek-sin korkeuden takia, hankkia tehdasorjil-lensa ruokaa teollisuuslaitoksiinsa ja tästä syystä hän viljelee maatansa itse. Tältä pohjalta on meidän myös katsottava, min-kälaiseen tilanteeseen silloin joutuu pien-viljelijä, kun hän lähtee velkaisena val-tion obligatsioonien varassa tätä maatansa viljelemään. Ed. Vuolijoki eilen illalla oli erittäin ihanteellinen tämän pienviljelijän maanviljelykseen nähden. Hän osoitti, mit-en pikkuviljelijä rakentaa aluksi pienen saunapahasen, missä asuu ensimmäisen vuo-den. Toisena vuonna hänen viljelyksensä kukoistaa jo niin paljon, että hän saa pa-remman saunan tälle tilalle. Vasikkakin on ilmaantunut ilman pääomaa ja tämä kasvaa jo kolmessa vuodessa lehmäksi, josta

saa maitoa. Millä hän muuten elää tämän ajan sen jätti ed. Vuolijoki selittämättä. Kolmantena vuonna hänellä on rakennus täydessä kunnossa, pellot tuovat ruista, ohraa, kauraa riittämiin asti. Nopeinkaan ajatuksenjuoksu ei voi kilpailla tämän pikkuviljelijäin taloudellisen edistymisen kanssa. Tämän lain määräykset näiden pikkutilojen lunastusajasta osoittavat jo, että tästä laista ei ole tälle uutisviljelijälle mitään turvaa. Olen kuullut keskustan vasemmiston miesten keskustelevan tuolla käytävillä siitä, kuinka voidaan sellaisissa kunnissa, missä herrat sosialidemokraatit ovat kuntain remmissä, näillä virkakoneis-toilla ottaa lain pykälät lujemmalle ja sitä tietä parempiin tuloksiin. Mutta laki sa-noo kiinteästi: Jos et suorita obligatsioonien kuoletuskorkoja määräaikojen kuluessa, niin olkoon ulosottolaki voimassa näihin tiloihin nähden samalla tavalla, kuin yleensä valtion veroihin nähden. Mitäs kieltä tämä puhuu tälle pikkutilalliselle, joka on lähtenyt leivättömänä varattomana korpeen, saanut viljelyksensä mahdollisesti jo kuntoon, mutta ei ole vielä tuottanut mitään tuloksia ja ennenpitkää hänen omaisuutensa on mennyt. Otaksukaamme, että noin 2 % tilattomista voisi kiinnit-tyä maahan. Voivatko nekkään tulla toi-meen yksinomaan sillä, että tuottavat it-sellensä sen, mitä he itse tarvitsevat? Ei. Sillä taloudellisen kehityksen laki sanoo: Jok'ainoaan ihmisen tässä maailmassa on tuotettava liikatuotantoa niin paljon, että hän voi vaihtaa tavaroillaan toisilta sitä, mitä hänellä ei itsellensä ole. Suurteolli-suus tuotantona, kuten äsken mainitsin, suurteollisuuslaitokset, voimme luetella Kymi-yhtiön, Kemi-yhtiön, monet muut sellaiset kymmenmiljoonaiset yhtiöt Suo-messa, viljelevät maata suuressa määrässä. Koneet työskentelevät näiden suurtilojen pelloilla. Voiko hevosviljelyksellä tai kuokalla kilpailla maataloustuotteiden hin-noista koneitten kanssa. (Ed. Pesonen: Kyllä!) Ei Oulunjokivarsikaan ed. Peso-nen, ole niin hyvää tuottamaan, että voi niin käydä. Tosiasiassa on käypä siten, että hinnanhalpuudessa kilpailles-saan hänen tuotteensa menevät alle sen arvon, mikä hänen työnsä paljouteen näh-den olisi saatava. Asiaa on katsottava kaikkialla sen mukaan, mitä todellisia mahdollisuuksia tulee tämän lain käytän-

töönastumisen jälkeen. Eilen vasemmistossa eräs puhuja huomautti, että Lex Kallion 3 §:n mukaan ei kansalaisluottamuksensa menettäneelle voida maata luovuttaa. Tämä on vaistomaisen työläisvihan synnyttämä pykälä. Mutta terveestiajattevalle työläiselle se ei vaikuta kerrassaan mitään. Joka on menettänyt kansalaisluottamuksensa, hän osaa arvostella jo tämänkin lain merkityksen niin hyvin ettei sen houkutuksiin tule koskaan tarttumaan. Ed. Hahl oli eilen myös erittäin ihanteellinen. Hän tahtoi ensinnäkin vastata ensimmäiseen vastalauseeseen nähdessä, että n. s. ilmaiseksiluovutusta ei tule koskaan tapahtumaan. Ei koskaan lainsäädäntötietä. Minä myönnän aivan rehellisesti, että niin ei tule käymään. (Keskustasta: Mutta vallankumouksen kautta.) Vallankumous, älkää hermostuko! Se tulee varmasti juuri näistä taloudellisista tekijöistä, mutta ei se tule kenenkään yksilön tekemällä, sitä ei voi yksilö viedä eteenpäin eikä jarruttaa, mutta tuotannon kehitys, joka ajaa ihmiskuntaa, se myös tulee tämän tekemään. Hän myös tämän yhteydessä osoitti, kuinka voidaan yksinomaan kirveellä tehdä puoleksi leipää. Menee vain jonkun lehdon reunaan, hakkaa kaskan, polttaa sen, kylvää rukiin, on vuoden leipä valmis. Jos joku on käynyt kerran Savon kankahilla, missä ennen muinoin hakattiin kaskimaita, me olemme tietoisia siitä että lähelle kaksi vuotta kestää, ennenkuin puunkaadon jälkeen on ruis syötävissä. (Eduskunnasta: Entäs ohra?) Sama on melkein ohraankin nähdessä, sillä ei suinkaan sekään joudu ilman aikaa. Millä eletään tämä aika, jos lähdetään ainoastaan kirves mukana? Täytyy olla jotakin turvaa ja tukea mukana. Kuinka käy, ed. Hahl, metsän järkipärisen viljelemisen kanssa, jos tämä kaskimies muokkaa itsellensä sitä, kaataa siitä aina kaskea joka vuosi? Siihen kyllä voi pienemmälläkin varoilla kyetä, mutta epäilen, että kansantaloudellisesti, jota sanaa täällä on alleviivattu tavattoman paljon, se ei ole kannattavaista.

Ed. Vuolijoki taas työläisedustajana täällä osoitti, kuinka pientilallinen maatilkullansa tekee työtä halusta 17 tuntia vuorokaudessa (Eduskunnasta: 16 se oli.) No olkoon kummin hyvänsä, ei ole paljon väliä. Ja vielä mieluummin sen määrän kuin 8 tuntia jonkun suurtilallisen pellolla.

Minä kysyn teiltä, herrat edustajat varsinakin keskustan vasemmistosta, oletteko varmoja, että joku haluaa tehdä työtä 16 tuntia vuorokaudessa, jos vain hän voi tulla toimeen 8 tunnin työllä? Myöntäkää, että kellään ei ole kilpaa väsyttävään työhön, silloin kun on vaan mahdollista työpäivää lyhentää. En usko, että kukaan haluaa tavattomien työpäivien tekoon muutoin kuin nälän pakottamana.

Kun olen tässä käynyt eri puhujain puheisiin käsiksi, on minun myös otettava Niukkanen katseltavaksi. Hän eilen illalla puhui vasemmistolle, ei niin paljon asiallisesti. Mutta hänellä oli sydämellään jotain erikoista työläisiä kohtaan. Hänen puheensa uhkui samanlaista katkeruutta, mitä tavataan keskustan ja yleensä porvariston sanomalehdissä keväällä 1918. Minä olen aina ihannoinut porvarillistakin henkilöä, joka pysyy asiallisena, puhuu rehellisesti asian. Rehellisyydestä mainitsemani en malta olla mainitsematta esimerkkiä, josta minun täytyy ihannoida asiansa ajajana, edusmies Schaumania kansanäänestyskysymyksessä. Siellä oli rehellisyyttä ja asiallisuutta. Tätä neuvaisin Niukkasellekin, sillä vallankumous-sanalla ratsastamisella ja sellaisella sekasotkulla mitä hänen puheensa sisälsi emme pääse mihinkään. Meidän täytyy käydä tosiasioihin käsiksi ja tämänkin lain yhteydessä olisin odottanut, että tämäkin puoli, mikä vaikuttaa vallankumouksellisen liikkeen syntymiseen, olisi katseltu alusta loppuun saakka niin porvariston kuin vasemmistonkin puolelta. (Ed. Niukkanen: Kyllä sitä on pohdittu.) On erittäin vähäisessä määrässä.

Tämä käsiteltävänä oleva asia ei ole niin pieni, ettei sitä olisi kannattanut katsella kaikin puolin, mitä siitä on tuloksia, mitä se tuottaa työväestölle, mitä etuisuuksia siitä on työtätekeväälle luokalle yleensä ja mitä vahinkoa siitä on porvaristolle. (Ed. Hakkila: Mikä on kanta?) Täytyy joka tapauksessa tunnustaa, että tämä yritys, jos olisi asiallinen, jos tämä turvaisi työläisiä, niin tällä mahtaisi olla suurikin vaikutus, suurikin voima kapitalistisen järjestelmän tukemiseen tässä maassa.

Ed. Hakkila! Te olette, niinkuin Kivlinna sanoi, „keskustan vasemmiston” grammofooni. Te haluatte tietää kantamme. Älkää olko utelias. Tämän päivän

Uusi Suomi sanoo, että kommunistit tulevat varmaankin tässä asiassa äänestämään tyhjiä lipuilla. (Ed. Hakkila: On sekin kanta!)

Ed. Ikonen: Maan hankkimista asutustarkoituksiin tarkoittavan lain nyt tullessa lopulliseen käsittelyyn lienee paikallaan muutama sana niidenkin puolesta, jotka eivät ole olleet tätä lakia muodostellessa, mutta joiden kuitenkin on se semmoisenaan joko hyväksyttävä tai hylättävä.

Ensimmäisenä astuu esiin tällöin kysymys, onko tämä laki todellisen tarpeen vaatima, vai onko se eräs vähemmän tärkeä ja epäonnistunut tekele viimeisen eduskunnan varsin runsaasta lakituotannosta. Ainakin ne, jotka olivat ulkopuolella viimeisen eduskunnan, tietävät, että useilla tahoilla katseltiin viimeisen eduskunnan pitkää toimiaikaa tavalla, joka ei ollut eduskunnalle erikoisen suopea. Tätä katsantokantaa oli kaikissakin puolueyhymissä sikäli kuin eri lausunnoista maaseudulla voi päätätä. Nyt käsiteltävänä oleva laki oli yksi niitä, jotka erikoisesti vielä pitensivät viimeisen eduskunnan koossaoloaikaa.

Mutta vaikka eduskunnan koossaoloajasta sanottiin edustajille vähemmän mieluisia lausuntoja, niin sitä samaa ei suinkaan sanottu kaikista niistä laeista, jotka viimeinen eduskunta päästi päivänvaloon. Muistan, miten eräskin maalainen sanoi luettuaan sanomalehdistä tiedon siitä, että papiston palkkauslaki oli hyväksytty: „Tämä täytyy lukea ainakin kahdesti. Tästä on jo niin monta vuosikymmentä puhuttu, ettei kerralla lukemisella usko, että tästä nyt lopultakin on tullut tosi”. Tämän sanoi eräs kokoomuslainen ja ei luultavasti erityisesti viimeisen eduskunnan ihailija. Tätäkin lakia oli kaivattu jo vuosikymmeniä, mutta se oli aina kulkenut komiteasta komiteaan, kunnes keskustahallitus ja viimeinen eduskunta teki asiassa lopullisen päätöksen.

Olen varma siitä, että jos nyt käsillä oleva laki olisi tullut viimeisessä eduskunnassa hyväksytyksi, se olisi maaseudulla otettu suurin piirtein katsoen vastaan jotenkin samanlaisin tuntein, kuin mainitsemani papiston palkkauslaki. Totta on kyllä, että laki ei olisi tyydyttänyt sellaisia suurmaanviljelijöitä, jotka huonosti viljelevät maitaan, ja jotka sen kautta tulisivat

luovutuspakon alaisuuteen, yhtä vähän kuin papiston palkkauslaki tyydytti semmoisia rovasteja, joiden nykyiset palkat nousevat sataantuhanteen ja siitäkin yli. Mutta lainsäädäntöhän ei voikaan samalla kertaa parantaa toisen yhteiskuntaluokan etuja ottamatta samalla myöskin toiselta, milloin välillisesti, milloin välittömästi. Lainsäädännön tehtävänähän onkin ennen kaikkea luoda oikeuksia vähäväkisille ja ottaa niitä pois etuoikeutetulta luokalta sikäli kuin niillä liikaa on. Ja jos silmäilee niitä numeroita, joita täällä on esitetty maanomistusoloista meillä, niin on todellakin perusteltua aihetta maanhankkimiseen yhteiskunnan taholta tilattomalle väestölle. Täällä on tämän lakiehdotuksen käsittelyssä esitetty numeroita, miten esimerkiksi suuret yhtiöt omistavat maata, jonka viljelyskelpoiseksi merkitystä määrästä vain pieni prosentti on viljelyksessä, puhumattakaan joutomaasta. Ja kuitenkin suurin osa maasta, joka entisissä maanmittaustoimituksissa merkittiin joutomaaksi, on mitä parhaita viljelysmaata, niiden joukossa meidän tavattoman suuret suomaamme. On myös huomattava ainakin eräissä osissa maata, miten entisissä maanmittaustoimituksissa suurtilallisille on lohkaistu kaikki parhaat maat ja pienille jaettu karuja maita. Kun tällainen suurtila sitten hoidetaan huonosti tai ei sitä hoideta ollenkaan, niin onko ihme, että tyytymättömyys maanomistusoloihin on yhä kasvamassa. Täällä on aikaisemmin oikeistotaholta esitetty sellainenkin väite että „suur- ja keskikokoinen viljelys toistaiseksi on se maataloustuotantoa antava talousryhmä, joka maamme pääasiallisimman maataloustuotannon muodostaa ja jonka varassa kansakunta pääasiallisesti elää, mikäli se kotoisesta maataloustuotannosta riippuu”. Missä määrin pitää kaikittellen enää paikkansa se väite, että pienviljelys meillä on nykyään toisarvoinen ammattitietojen puutteellisuuden ja liikepääoman vähyyden y. m. takia, joka on pienviljelijäin keskuudessa yleistä, on asia, jonka paikkansapitävyyttä en mene vaikkutamaan. Käytäntö on yhä enemmän vienyt pienviljelykseen, silloin kuin puhutaan todellisesta maanviljelyksestä eikä suurten maaomaisuuksien keräämisestä yh-

tiöiden ja tilahuijarien käsiin. Joskaan pienviljelystiloilta ei riitä tuotteita myytäväksi niin suurissa erin kuin suurtiloilta, niin on otettava huomioon se väestö, joka näistä tiloista saaduilla tuotteilla osaksi tahi kokonaan elää. Tunnettuahan yleisestä tilastosta esimerkiksi on, että pienviljelystiloiilla yhtä peltohehtaaria kohti elätetään suurempi nautayksikkömäärä kuin suurtiloilla. Jos perheluku tästä huolimatta pientiloilla on niin suuri, että kaikki tuotteet kulutetaan kotona, niin ei se suinkaan oikeuta tekemään sitä päätelmää, että suurviljelys meillä on se, joka tässä meidän maassamme jotakin merkitsee. Päinvastoin, kun katselee suurtiloja, joille on annettu aikanaan parhaat maat ja ne viljelevät niitä siten, kuin eräässäkin Viipurin puolen suuressa hovissa, että heinänteko on syyskuussa parhaillaan ja toukoviljaa korjaillaan seipäiltä joulutammikuussa, niin silloin paatuneinkaan vanhoillinen ei voi muuta kuin vakiintua siinä, että meidän maanomistusoloissamme on jotakin kieroä. Viime vaaleissa käyttivät kokoomuslaiset ja ruotsalaiset tätä lakia agitatsioonissa keskustapuolueita vastaan ja ovat kaiketi vaaleissa saavuttamansa pienen voiton johdosta saavinansa kansalta oikeuden äänestää tätä lakia vastaan. Minä en mene sanomaan mitä ja miten paljon tämän lakiehdotuksen haukkuminen on tuonut lisää oikeistolle ääniä maamme rustohollariseuduissa, mutta Karjalaan nähden olen aivan varma, että sieltä ei ole tällaista valtakirjaa annettu niillekään kokoomuksen edustajille, jotka puolue entisten lisäksi on tähän eduskuntaan tuonut. Paljon enemmän sai kokoomus ääniä uskotellessaan valitsijoille, että sen edustajat tulevat äänestämään uskonnonvapauslakia vastaan. Että niin ei käynyt, on meille kaikille tunnettua. Mutta nythän onkin taas vaaleihin kokonaista 3 vuotta aikaa ja siihen mennessä ennättää taas jo nämä ehkä unohtua, kun vielä lisäksi nähdään, ettei se uskonnonvapauslaki ollutkaan semmoinen, kuin sitä vaaleissa peloteltiin. Mutta jos herrat kokoomuslaiset hylkäämällä tämän lain edistävät tilattoman väestön lukumäärää meillä, niin minä olen varma, ettei tätä asiaa tulla ensi vaaleissa unohtamaan. Älkää luulkokaan, että antamalla

maan puutteessaolevalle tilattomalle väestölle komitean eikä maata, että te sillä pimitätte maaseudun maatonta väestöä. Kun vaalien edellä edistysmielissä lehdistä kirjoitettiin niistä edesottamisista, joista valtiollisten puolueittemme pitäisi kilpailla yhteiskunnallisten epäkohtien korjaamiseksi, kiiruhti kokoomuslainen Karjala-lehti monipalstaisissa artikkeleissa pelottelemaan valitsijoita edistyspuolueesta huudahdellen, että „edistys maksaa” ja „verotaakka nousee”.

Tehköön eduskunta tänään päätöksen tämän lain hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta, tosiasiana kuitenkin pysyy, että tämä laki on todellisen tarpeen vaatima.

Täällä eduskunnassa sekä ulkopuolella eduskunnan on pidetty suurta ääntä tämän lain teknillisistä puutteista. Olkoon, että niitä on, mutta missä meillä löytyy laki, jota vastaan ei tässä suhteessa voitaisi tehdä muistutuksia, ja jota eivät eri lakimiehet tulkitisi aina hieman eri tavalla.

Kokoomuksen taholta esitetty väite, että maata olisi kyllä saatavissa vapaaehtoisessa kaupassa ei pidä paikkaansa ei ainakaan Karjalaan nähden, jossa tilat jo useimmissa tapauksissa ovat jaetut aivan liian pieniksi ennestään, jossa samalla tilalla on jo useampia poikia, jotka ammatitaidon puolesta sekä muutenkin ovat halukkaita maata viljelemään, mutta joilla ei ole maata saatavissa eikä myöskään maan hankkimiseen tarvittavaa pääomaa. Mainitsin jo esimerkkinä erään kartanon Viipurin puolella, jossa työt kulkevat surullisen paljon jälessä tavallisesta työajasta. Minun on tähän lisättävä, että sama kartano, joka omistaa tavattoman suuria aloja luonnonniittyjä, joita ei se kykene itse viljelemään, ei näitä ole kuitenkaan halukas minkäänlaisesta hinnasta pois luovuttamaan. Tällaisia esimerkkejä on tietysti monissa muissa osissa maata, sillä henkilöt, joilla on tarpeeksi pääomaa, vaikka niillä makaa kuinka suuret alat hyvää viljelyskelpoista maata joutilaina, ne, kun eivät tarvitse rahaa, eivät yhteiskunnan etua katso eivätkä vapaaehtoisuuden tietä tällaisia alueitaan luovuta viljelijöille ellei lainsäätäjät tässä tule avuksi. Tällaisiin tapauksiin nähden on mielestäni kyseessäoleva laki liiankin lempeä, kun se antaa täyden käyvän hinnan maasta. Olen varma, että kansan

terve oikeustajunta sanoo, että hinta täytyisi tällaisessa tapauksessa olla melkein päälle käyvän hinnan.

On sanottu, että laki järkyttää yksityisen omistusoikeutta. Olkoon niin. Onhan historiassa ennenkin varsin raskaalla kädellä täytynyt käydä käsiksi yksityisomaisuuteen ja juuri maaomaisuuteen. Meillä Kustaa Vaasan aikoina otettiin katoliselta kirkolta ja Kaarle XI aikana aatelisilta heidän tiluksiaan. Kun asiat olivat menneet omistusoikeudessa luonnottomuuteen, silloin yhteisen hyvän takia oli yksityisen oikeutta joskus tavallaan loukattava. Täällä on jo todistettu, ettei tämä laki suinkaan hävitä yksityisomaisuuden loukaamattomuuden periaatetta, vaan pikemminkin sitä vahvistaa.

Tämän lain määräämää maanlunastushintaa pidetään vasemmistossa liian kalliina ja oikeistossa liian huokeana. Luulen tämän selvästi osoittavan, että ollaan osuttu jotenkin oikeaan. Ja kuten ed. Linna huomautti täällä eilispäivän puheessa siitä, että jos eduskunnalla on osoitettavana obligatsioonien asemasta kovaa rahaa maan lunastushinnaksi, niin mikään ei eduskuntaa siitä estä.

Tätä lakia vastaan on puhuttu sillakin perusteella, että se rasittaa yksinomaan suurviljelijäluokkaa, eikä kaikkia maanomistajia yhtä tasaisesti. On luonnollista, että silloin kun on kyseessä maaomaisuuden järjestely, ei voida pieniä tiloja asettaa luovutusvelvollisuudessa suurten tilojen rinnalle. Siinähan on tämän lain ydin, että se tahtoo jakaa tasaisemmaksi maanomistuksen. Sitäpaitsi koskee tämä laki ainoastaan sellaisia suurtiloja, jotka viljelevät huonosti tai eivät ollenkaan viljelyskelpoisia maitaan, ja ulottuu sen vaikutus pieniin tiloihin, silloin kun ne ovat rappiotiloja ja omistaja ei asu niillä. Tässä tulee tavallaan toteutumaan eräänlainen viljelyspakko: joka ei viljele hyvin, saa luovuttaa maansa toisille, jota vastoin järkipäiset viljelijät eivät ole luovutusvelvolliset. Tämä näkökohta ei vaikuta lainkaan lamauttavasti maan viljelemiseen vaan päinvastoin ja on tavallaan jatkoa sille pinta-alaverotukselle, joka kunnallistaksoituksen alalla on monivuotisen käytännön perästä täytynyt lakiinkin ottaa.

Ruotsalaisten vastalauseen johdosta maatalousvaliokunnan mietinnössä voidaan ly-

hyesti huomauttaa, että vaikka laissa edellisillä valtiopäivillä olikin valiokuntakäsittelyn aikana ollut erikoiset takeet, ettei suomalainen saanut maata ruotsalaiselta alueelta, ruotsalaiset silloinkin tästäkin huolimatta äänestivät tätä lakia vastaan.

Olen tullut siihen, ettei meillä ole nyt varaa hylätä tätä lakia ja tuuditella itseämme siihen uskoon, ettei se ole niin kiireellinen ja tarpeen vaatima. On varsin lyhytnäköistä odottaa semmoisia aikoja, jolloin eduskunnan on pakko myöntää yhteiskunnan vähävaraisille oikeuksia. Tämän yksikamarisen eduskunnan lyhyt historia tietää kertoa semmoisesta. Olen ollut kokemassa semmoistakin lainsäädäntöä. Ei kukaan silloin voinut olla vakuutettu, että kaikki oikeistonkin edustajat olivat sisäisestä vakaumuksesta mukana esimerkiksi 8 tunnin työaikalakia täällä säädettäessä. Pitääkö aina odottaa pakkoa. Eikö meidän oikeisto ole mitään oppinut, vaan luottaako se siihen, että se taantumus, josta ed. Vuolijoki täällä huomautti, kestää niin kauvan, että sen aikana kyllä ehtivät istua monet komiteat, istua ja käsitellä tätä tärkeää kysymystä, jonka myönteistä ratkaisua tänä päivänä odottavat sadattuhannet maattomat ja kaikki todelliset yhteiskuntaa säilyttävät piirit tässä maassa.

Ed. A. Tulenheimon: Keskustelun aikana on puhuja toisensa jälkeen, eronpyytäneestä maatalousministeristä alkaen, koettanut puolustaa edelläolevaa lakiehdotusta todistamalla, kuinka välttämätön asutustoiminta meillä yleensä on. Sellainen todistelu ei kuitenkaan ole oikeaan osattu, sillä se seikka, että asutustoiminta itsessään on tärkeä ja aivan välttämätön, se seikka ei pyhitä kaikkia keinoja asutustoiminnan ajamiseksi. Todistelun tämän lakiehdotuksen välttämättömyydestä olisi pitänyt kohdistua siihen, että tämä laki olisi, en tahdo sanoa paras mahdollinen laki asutuskysymyksen ratkaisemiseksi, vaan edes, että se on hyvä ja kansantaloudellisesti oikeitten periaatteiden mukaan rakennettu, ja tuottamatta muille tärkeille eduille vahinkoa, kykenee ratkaisemaan asutuskysymyksen. Mutta sitä todistelua täällä ei ole esitetty. Päinvastoin on täällä osotettu, ettei tämä laki ole sellainen, että

sen avulla sanottavasti edes saataisiin maata. Meillä kyllä yleensä on vallalla tavaton usko lakipykälien mahtavaan voimaan. Mutta kyllä nyt kerta kaikkiaan on niin, että kysymykseen, miksi jollakin lailla yleensä jotakin aikaansaadaan, on vastattava vanhalla tavalla, ettei sitä laki yksistänsä tee, vaan se käytännöllinen järjestely, joka laissa ilmenee. Toisin sanoen, jos lainsäätäjä tahtoo luoda lailla ohjelman, jonka mukaan jotakin asiaa on edistettävä, esimerkiksi hankittava maata tilattomille entistä enemmän, niin ei siihen pelkkä laki riitä, vaan siinä on säädettävä laki, joka järjestää olosuhteet sellaisiksi, että ne ikäänkuin omalla painollaan tuottavat tätä maata. Mutta näin ei ole asianlaita tähän lakiin nähden. Tämä laki tulee kylläkin herättämään hyvin monessa sen luulon, että nyt on maata saatavana, mistä vain haluaa ja ilman rahaa ja hintaa, siis yhden harhaluulon monen samanlaisen entisen lisäksi. Mutta sanottavasti enempää se ei saa aikaan.

Mutta jos tällä lailla ei saavuteta sitä hyötyä, jota sillä on tarkoitettu, niin se minun vakaumukseni mukaan saattaa paljon pahaa aikaan ja se paha johtuu siitä, että tällä lailla periaatteellisesti määrätään, että vapaa talonpoika ei ole enään oleva isäntä isiltä perityllä maakonnullaan, ettei hän enään saa sitä viljellä ja sen viljelyksiä laajentaa oman suunnitelmansa, oman parhaan ymmärryksensä ja voimiansa mukaan, vaan että hänen täytyy siinä pelätä häiritseviä vaikutuksia viranomaisten puolelta, häiritseviä toimenpiteitä. joihin nähden nuo viranomaiset, asutuslautakunta, asutushallitus, maanjako-oikeus ja korkein oikeus eivät edes ole sidotut lain selviin määräyksiin, vaan omaan harkintaansa. Kaikki harkinta niin väljissä puitteissa kuin mitä virkamiehelle esilläolevan lain mukaan tulisi olemaan, on enemmän tai vähemmän mieliaita tai ainakin se saattaa sitä olla. Laki saattaa näinollen maanviljelijät virkamiesten mielivallan varaan.

Pyydän saada todistaa tämän väitteen. Lakiehdotuksen 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että ellei tarpeellisia maa-alueita voida hankkia valtion maasta eikä myöskään vapaaehtoisella kaupalla 49 §:ssä mainituista tai kunnan, yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen taikka yksityisen omistamasta maasta, olkoon oikeus niitten otta-

miseen pakkolunastuksella. Kun „tarpeellisen maa-alueen” käsitettä ei ole erityisesti määritelty, luulisi sen, päättäen 2 §:n ja 2 luvun määräyksistä merkitsevän yleensä riittävän suuruista viljelys- tai asuntotilan hankkimiseksi tarpeellista maa-alaa ja siis 4 §:n sisältävän sen, että jos yleensä valtion maata tai vapaaehtoisella kaupalla tällaisia maa-alueita voidaan saada, pakko-ottoon ei saa ryhtyä. Sellainen määräys tuntuisikin varsin oikeutetulta, jos kohtakin me silloin säätäisimme lain, jota tuskin vielä edes meidän pojanpoikamekaan tulisivat käyttämään. Mutta eipä lakiehdotus tällaista säädäkään. Sillä 23 §:ssä sanotaan, että ellei hakemuksessa, jonka maata haluava henkilö jättää asutuslautakunnalle, ole ilmoitusta siitä, että hakijalla on tiedossaan joku maa-alue, jonka sen omistaja olisi halukas luovuttamaan ja siihen liittyvää omistajan myyntitarjousta, asutuslautakunnan on harkittava, voidaan-ko tarpeellinen alue, jolle hakijan katsotaan kohtuuden mukaan voivan sijoittua, hänelle hankkia valtion maasta tai vapaaehtoisella kaupalla muusta 4 §:n 1 momentissa mainitusta maasta. Jos asutuslautakunnan harkinnan tulos on kielteinen, tulee sen ryhtyä pakko-ottoon. Äskennämainitsemani 4 §:n yleinen sääntö ei siis olekaan voimassa. „Tarpeellisen maan” käsite rajoitetaan niin, että sillä tarkoitetaan maa-aluetta, jolle hakijan katsotaan kohtuuden mukaan voivan sijoittua. Lauseessa on käytetty passiivista muotoa: ei siis suoraan sanota, kenenkä harkinnasta tuo kohtuus on riippuva. Ilmeisesti kuitenkin ensiksi asutuslautakunnan, sitten asutushallituksen ja sitten kun asia on pantu riitaan, maanjako-oikeuden ja viime kädessä korkeimman oikeuden. Mutta minkä näkökohtien mukaan kohtuus on määrättävä? Onko kohtuutonta, ettei hakija saa maata samasta kylästä, josta hän on toivonut sitä saavansa, vai alkaako kohtuuttomuus vasta, jos hän ei saa sitä samasta pitäjästä, samasta kihlakunnasta tai samasta läänistä? Ja loppujen lopuksi: mitä merkitsee enää koko 4 §:n 1 momentin määräys siitä, että valtion maa ja vapaaehtoisella kaupalla saatava maa on ensin käytettävä asutustarkoituksiin, jos viranomaiset koska tahansa saattavat harkita, ettei hakija kohtuuden mukaan voi sellaiselle maalalle sijoittua.

Mutta edelleen: 25 §:n mukaan tulee

asutuslautakunnan, maan pakkolunastusta varten henkilöille, joiden hakemukset ovat samaan aikaan käsiteltävinä, laatia erityinen maanhankkimissuunnitelma ja sano-taan pykälässä: „sitä tehtäessä on pakko-lunastettavan maan valintaan nähden nou-datettava 6 §:ssä säädettyä järjestystä”. Tästä siis kävisi päättäminen, että ensin on otettava maata tiloista, joita on hankittu vastoin säännöksiä asetuksessa tammikuun 15 päivästä 1915 koskeva rajoituksia erään-laatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeu-teen kiinteistön hankintaan maalla; toiseksi rappio- ja keinottelutiloista; kolmanneksi tiloista, joita omistavat 47 §:ssä tarkoite-tut yhtiöt, osuuskunnat ja yhdistykset; neljänneksi muiden, etupäässä suurempien tilojen ulkopalstoista ja sellaisista alueista, joista omistajalle vähemmän haittaa tuot-tamatta voidaan asutustila erottaa; viiden-neksi sellaisista tiloista, joista jo on vapaa-ehtoisesti ja ilman valtion välitystä tai muussa järjestyksessä lunastettu suurinta pakko-oton alaista tilusmäärää vastaava tilusala sellaisia vuokra-alueita, joita vuokra-alueiden lunastamisesta voimassa-oleva lainsäädäntö koskee, vaikka niiden pakko-otosta, ne kun eivät enää kuulu 4 kohdan alle, omistajalle olisikin hait-taa; ja kuudenneksi muista luovutus-pakon alaisista tiloista; siis vasta nyt myöskin sellaisista, joista vapaaehtoisesti ja ilman valtion välitystä tai muulla ta-valla ei lainkaan ole luovutettu vuokra-alueita tai ei ainakaan suurinta pakko-oton alaista tilusmäärää vastaavaa tilan-alaa. On siis olemassa jonkinlainen järjes-tys, jos kohta sikäli epäoikeudenmukainen, että ne, jotka jo vapaaehtoisesti vuokra-alueiden lunastuksessa ovat luovuttaneet suurimman pakko-oton alaisen aluemäärän ovat huonommassa asemassa kuin ne, jotka eivät ole sitä tehneet. Mutta koko tämän järjestyksen sekoittaa ja tekee aivan näen-näiseksi tuo ennen mainitsemani virkamies-ten rajaton harkintavalta siitä, saatetaanko katsoa hakijan kohtuuden mukaan voivan sijoittua jollekin sellaiselle alueelle, joka järjestyksellisen aikaisemmissa kohdissa on mainittu. Jos kerran asutusviranomai-set voivat harkita, ettei hakijan saateta katsoa voivan sijoittua valtion maalle tai vapaaehtoisesti saatavana olevalle maalle samassa läänissä tai kihlakunnassa tai eh-käpä kenties samassa pitäjässäkään, niin tottakai asutusviranomaisilla on samanlai-

nen harkintavalta tukkiyhtiöiden maihin tai rappio- ja keinottelutiloihin ja suurten tilojen ulkopalstoihin nähden. Samoin kuin 4 §:n maanomistajalle tuottama turva haihtuu viranomaisen harkinnan edessä, samoin 6 §:kin. Yhdessä kohdassa ei tätä harkintaa kuitenkaan tule olemaan pakko-otolla saatavan maa-alueen paikkaan näh-den; sellaiseen ennestään olevan tilan omis-tajaan tai vuokra-alueen haltijaan nähden, joka 3 §:n 4 momentin mukaan on oikeu-tettu saamaan lisää maata ja sitä haluaa lähimmästä ympäristöstään, siis ensi si-jassa siltä, jolta hän jo aikaisemmin on ti-lansa lunastanut. Sillä entisille asuinsi-joilleenhan hänen toki kohtuuden mukaan voitane katsoa saattavan jäädä. Mutta siinäkin kohdassa on asutusviranomaisille sensijaan annettu vielä suurempi harkinta-valta. Koko oikeus lisämaan saamiseen on nim. olemassa vain, kuten 3 §:n 4 koh-dassa sanotaan, „mikäli se harkitaan tar-peelliseksi ja kohtuulliseksi”.

Luonnollisestikaan ei nyt edellämainit-semani viranomaisten harkintavallan alai-suus rajoitu yksinomaan maanomistajiin, vaan yhtä paljon niihin, jotka uuden lain mukaan haluaisivat maata saada. Mutta onko se siitä sen parempi? Ei suinkaan esim. Etelä-Suomesta maata haluavalle olisi niin kovin mieluista, jos asutuslauta-kunta tai asutushallitus tai maanjako-oikeus tai korkein oikeus harkitsisi, että olisi aivan kohtuullista ja tarkoituksenmu-kaista, kuten 32 §:n toisessa momentissa sanotaan, että hän sijoittuisi johonkin Ka-jaanin taakse, valtion metsiin. Mutta mi-täs hän sille voisi, jos viranomaisten käsi-tys kohtuudesta nyt kerran sellainen sat-tuisi olemaan? Luultavasti hän antaisi suuren kiitoksen sellaisesta avusta ja enem-mät toimenpiteet jäisivät 32 §:n mukaan sikseen.

Mutta menkäämme eteenpäin. Minä si-vuutan 5 §:ssä mainitut harkintamahdolli-suudet, koska siinä harkinta, joka on asu-tusviranomaisille annettu, on kuitenkin edes jonkun verran rajoitettu. Arvelutta-vampaa on sensijaan että ei ole tarkoin määrätty niitä perustavia seikkoja, joista koko se kysymys riippuu, kuinka laajassa mitassa yksityinen maanomistaja saattaa joutua pakko-oton alaiseksi. Kahden kiel-teisen muodon perättäin käyttämisellä on 4 §:n 1 momentin 1 kohta tullut verraten vaikeaksi ymmärtää, mutta lienee se kui-

tenkin käsitettävä niin, että tilasta tai tiloista, joiden samalle omistajalle kuuluva yhteenlaskettu pinta-ala on, joutomaata lukuunottamatta, yli 8 §:ssä säädetyn viljelystilän korkeimman pinta-alan, voidaan pakko-otolla ottaa sanottuun määrään saakka ainoastaan milloin kumpapaakaan §:ssä mainitusta kahdesta vaihtoehdosta ei ole olemassa nim. ettei omistaja itse tilalla asu eikä niitä järkiperaisesti viljele. Tällä säännöksellä on aivan erikoinen merkitys, koska se määrää, milloin maanomistaja on varma omistusoikeudestaan, esim. Etelä-Suomessa ja siihen verrattavissa osissa maata korkeintaan 40 hehtaariin saakka, milloin 200-hehtaariin saakka tai enempään. Mutta milloin asuu omistaja tilalla? Asuuko tilalla esim. henkilö, joka toimii kaupungissa, sanokaamme esim. johtaa siellä suurta osuustoiminnallista liikettä ja sieltä käsin myös johtaa maanviljelystä, mutta vain osan vuodesta viettää tilalla. Kenties ei. Mutta asuuko silloin esim. virassa oleva ministeri tai kansanedustaja tilalla? Tämä ja monet muut samantapaiset tapaukset on tietysti viranomaisten, asutuslautakunnan, asutushallituksen, maanjako-oikeuden ja korkeimman oikeuden harkittava. Lakiin ei sellainen henkilö voi turvautua. Ja milloin katsotaan esim. osakeyhtiön tai osuuskunnan tai yhdistyksen asuvan tilaa? Kenties ei koskaan, vaan kenties on tarkoitus että ne saavat pitää yli 40 hehtaaria maata Etelä-Suomessa ja siihen verrattavissa osissa maata vain jos tilaa järkiperaisesti viljellään. Mutta milloin on sitten tila järkiperaisessä viljelyksessä? 7 §:n mukaan katsotaan maan olevan järkiperaisessä viljelyksessä silloin kun sen kasvuvoima joko elättämällä tarpeellinen määrä kotieläimiä tai käyttämällä riittävästi maanparannusaineita ja apulantoja tai muulla tavalla jatkuvasti säilytetään. Maan järkipäinen viljely on siis määritelty, mutta sen määrittäminen, onko tila järkiperaisessä viljelyksessä, on jätetty viranomaisten harkittavaksi. Mutta silloinhan voi joku viranomaismainen katsoa tilan olevan järkiperaisessä viljelyksessä, esim. vasta kun viimeinen kuhilas on pellolta kadonnut, toinen vasta kun maat ovat salaojitettuja, kolmas vasta silloin kun käytetään pelkästään apulantoja, neljäs ehkä, joka on tottunut kirjanpitoon, vasta silloin kun tällainen tila tuottaa järkiperaista korkoa. Maan järkipäi-

sen viljelemisen määrittelemine ei riitä, kun kerran se seikka, kuinka paljon maata omistaja saa pitää, on asetettu riippuvaksi koko tilan järkiperaisesta viljelyksestä. Mutta miksi nyt tämä jälkimäinen seikka on täytynyt jättää viranomaisten harkittavaksi? Miksei laki sitä, joka on kuitenkin paljon tärkeämpi, ole itse ratkaissut?

Edelläolevat esimerkit riittänevät osoittamaan, kuinka suuressa määrässä maanomistajan oikeus esillä olevassa lakiehdotuksessa on jätetty viranomaisten harkintavallasta riippuvaksi. Ei siinä ole, kuten ed. Lohi sanoi, jätetty viranomaisille vain jonkun verran harkintavaltaa, vaan siinä on jätetty kaikki harkintavalta viranomaisille. Ed. Kivilinnan mielestä tuntui kuitenkin eilen omituiselta, että löytyy talonpoikia, jotka tällaista vastustavat, että siis yleensä voi löytyä talonpoikia, joiden mielestä hallitusmuodon määräystä, että jokainen Suomen kansalainen on turvattu m. m. omaisuutensa puolesta, ei pitäisi muuttaa niin, että tämän turvan laajuus jää riippuvaksi siitä, kuinka virkamiehet, loppujen lopuksi „helsinkiläiset herrat” arvostelevat tarkoituksenmukaisuutta kohtuullisuutta j. n. e. maataloudessa. Tokkopahan sentään ed. Kivilinna on oikeassa sanoessaan, että tämä laki on osa maalaisliiton sisimmästä olemuksesta, sen paraista pyrkimyksistä, ja että jos maalaisliitto siitä luopuu, luopuisi se myös kaikesta paraasta itsestään ja että viimein muka rakkaudenkäsky vaatii tällaista säätämään. Ja aivan käsittämätön on ed. A. Pesosen lausunto, että tällä lailla on pyritty turvaamaan omistusoikeutta, tai ed. Niukkanen, että maalaisliitto kannattaa tätä lakia, koska maalaisliittolaiset tahtovat sellaista lakia, joka täsmällisesti määrää millä ehdoilla ja minkä verran maanviljelijä on velvollinen asutustarkoituksiin maata luovuttamaan ja minkä verran hän saa itse pitää ja vapaasti viljellä (Ed. Niukkanen: Tämä on saivartelua). Meillä on tuskin, — uskokaa pois, ed. Niukkanen — ainotakaan lakia, joka sisältäisi niin vähän täsmällisiä määräyksiä kuin tämä laki; turvaa siinä ei maanomistukselle ole lainkaan. Ja siitä syystä minä en ollenkaan ihmettele, että kommunistit ovat halukkaat ryhtymään kättilöiksi tämän lain synnyttämisessä.

Seurauksena siitä tavattomasta harkintavallasta, joka virkamiehille on jätetty, on

luonnollisesti myös se, että käytännöllisesti katsoen joka-ainoassa tapauksessa, jossa pakko-ottoa tullaan käyttämään, nousee riitä. Kun laissa ei ole määräystä, johon voisi vakavasti tarttua kiinni, kun siinä, huolimatta nimestään, joka kohdassa loppujen lopuksi joudutaan viranomaisten harkinnan hietapohjalle, niin onhan luonnollista, että maanomistaja, jolta pakolla otetaan maa ja joka siitä saa omasta mielestään liian alhaisen hinnan, viimeiseen saakka koettaa saada tämän häneen kohdistuneen virkamiesharkinnan muuttumaan toisenlaiseksi. Tämä on niin ilmeistä, että ainoastaan se, joka ei tahdo nähdä sitä, voi sen kieltää. Mikäli tätä lakia koskaan käytetään, tulee siitä todellinen riitalaki. (Eduskunnasta: Asianajajat hyötyvät!) Asianajajat hyötyvät, se on kyllä varma asia.

Nyt väitetään ehkä, osaksi kuten herra maatalousministerikin on tehnyt, että laissa säädettyä viranomaisten vapaata harkintavalttaa voidaan täytöntöönpanoasetuksella rajoittaa, osaksi, kuten ed. Hahl ja Lohi ovat tehneet, että laissa ei moninaisiin kysymyksiin tuleviin erilaisiin olosuhteisiin katsoen voida tarkempia ja yksityiskohtaisempia ohjeita antaa. Mitä edelliseen väitteeseen tulee, niin tosin hallinnollisilla asetuksilla voidaan paljon järjestöntä harkintaa estää ja ainakin saada lain tulkinta yhdenmukaiseksi koko maassa. Mutta olisiko nyt todellakin suotavaa, että perustuslaissa maanomistajan oikeus jätetään viranomaisten tulkinnaan varaan ja vain täytöntöönpanoasetuksella koetettaisiin tätä oikeutta suojella. Ehkä sellaiseenkin asiain järjestelyyn täytyy tässä saada mennä. Mutta mitä varmuutta on silloin siitä, ettei hallinnollista asetusta koska tahansa muuteta, varsinkin kun ei eduskunta, laista päättäessään, ole tätä asetusta nähnyt ja se sen kautta ole saanut edes sitä vähäistä auktoratiivista merkitystä, että voitaisiin sen sanoa ilmaisevan eduskunnan käsityksen siitä, miten laki on täytöntöönpantava. Väitetä siitä taas, että lakia nyt esilläolevan laatuudessa tapauksessa, ei voi sen tarkemmin kirjoittaa kuin mitä nyt on tapahtunut, ei ainakaan voi tehdä samalla kertaa edellä mainitsemani väitteen kanssa siitä, että hallinnollisessa asetuksessa olisi tätä lakia koetettava korjata. Sillä jos täytöntöönpanoasetus voidaan tarkemmin kirjoittaa, niin tot-

takai lakikin voidaan yhtä tarkasti kirjoittaa. Mutta jos tämälapsessa asiassa ei voida saada aikaan määräyksiä, jotka ovat niin tarkkoja, ettei virkamiesten harkintavalta tule ylenmäärin vapaaksi, niin silloin on ehdottomasti valittava muita keinoja tarkoitettun päämäärän saavuttamiseksi.

On sanottu keskustelun aikana, ettei tätä lakia luultavasti tarvitse käytännössä toteututtaa, koska se tulee aikaansaamaan runsasta maan vapaaehtoista tarjontaa. Saattaapa niin olla — eri kysymys on taas, harkitsevatko asutusviranomaiset, että nuo vapaaehtoiset tarjoukset 23 §:n mukaan ovat „tarkoituksenmukaisia”. Mutta jos nyt niinkin olisi, niin sanottu vapaaehtoinen tarjonta olisi seurauksena vaan siitä epävarmuuden tilasta, johon maata viljelevä luokka olisi joutunut. Mutta taaskin: sellaista keinoa lainsäätäjän ei pitäisi käyttää minkään tarkoituksena saavuttamiseksi. Sillä lain tulee luoda varmuutta eikä epävarmuutta. (Oikealta: Hyvä!)

Minä nyt toivoisin, kenties turhaan, että niiden puolelta, jotka lakia kiivaasti ajavat, edes tahdottaisiin koettaa ymmärtää, miksi me emme voi tätä lakia hyväksyä. Ei meille riitä se, että mahdollisesti joku edustaja täällä koettaa selvittää, että tässä laissa ei ole tällaista tarkoitettua ja että mahdollisesti käytännössä ei tule sillä tavalla käymään, että epäkohtia syntyisi tai että lakia taas on tahdottu vääntää ja kääntää. Ei se riitä meille, että joku puhui jossain seuraavassa puheenvuorossa tahtoo todistaa, että minä olen vallan väärässä lukiessani tätä lakia sillä tavalla kuin olen tehnyt. Sillä tällainen laki on kirjoitettava niin selväksi, ettei siitä erehdystä voi syntyä. Me, jotka emme voi tätä lakia hyväksyä, me olemme, kuten täällä on huomautettu, valmiit menemään hyvin pitkälle asutustoimintakysymyksen ratkaisemiseksi. Sen vuoksi on kokoomuspuolueen taholta laadittu anomusehdotus, — ed. Linna on käsitellyt sitä ikäänkuin se olisi valmis laki, vaikka nimenomaan juuri hänen olisi pitänyt rivien välistä lukea, että kokoomuspuolue toivoo, että ennenkuin se tulee laiksi, hankin olisi mukana sitä laatimassa. Mutta me tahdomme lakia, jonka määräykset todella ovat selvät ja varmat, että kun omistusoikeutta rajoitetaan yhteiskunnan hyväksi, tämä rajoitus tapahtuu laissa selvien lakimääräysten

kautta eikä sen mukaan kuinka erinäiset virkamiehet harkitsevat.

Minä en voi olla valittamatta sitä seikkaa, että esilläolevaan lakiehdotukseen ei enää voi tehdä mitään muutoksia. Minä olen nimittäin varmasti vakuutettu siitä, että jos niin olisi asianlaita, me voisimme löytää ratkaisun, joka olisi moninverroin otollisempi ja veisi varmemmin tarkoitettuun tulokseen. Tuo niin sanottu dialektinen metodi teeseineen ja antiteeseineen ja niistä johtuvine synteeseineen, se johtaa lainsäädännössäkkin usein paraimpiin tuloksiin. Syntyy ehdotus, sille vasta-arvostelu ja vasta niistä yhteisesti oikeaan osunnut laki. Ja niin on epäilemättä käyvä asutuslakiinkin nähden, jos tämä ehdotus nyt kumotaan. Se työ, joka tähän lakiehdotukseen nähden on tehty, ei silloin ole mennyt hukkaan, niinkuin ed. A. Pulkkinen pelkää. Päinvastoin sekin kyllä auttaa ratkaisun löytämistä. Ja että uusi laki sen sijalle saadaan, se on varma. Siinä voi tietysti syntyä joitakuuta vaikeuksia, mutta niitten vaikeuksien ei pitäisi pelottaa. On sitä vaikeampiakin asioita tässä maassa ratkaistu. Jyrkästi, tinkimättömästi kiinnipitäminen juuri tästä lakiehdotuksesta asettaa tämän lain itsensä päämääräksi eikä asutusasiaa, mutta siitä luopuminen silloin, kun sen puutteet on huomattu, saattaa sen kaatumaan eteenpäin. Teesin, väitteen asettaminen on välttämätön, kun ratkaistaan joku kysymys, mutta väitteestä itsepintaisesti kiinnipitäminen senkin jälkeen, kuin on huomattu se virheelliseksi, on esteenä oikean vastauksen löytämiseen. Tällä hetkellä on valittava sen välillä, heitetäänkö yhteiskuntaan asutusasian ratkaisemiseksi laki, josta syntyy loppumattomia riitaisuuksia vai koetetaan vielä etsiä uusia ratkaisumahdollisuuksia. Sillä, uudistan sen, sitä ei tarvitse pelätä, että asutusasia joutuisi vihreän veran alle. Jos nyt esilläoleva laki kaatuu, on siitä varmasti parempi laki seuraava.

Lopuksi muutama sana ed. Lohelle hänen tuumailuistaan tämän lain kaatumisen vaikutuksesta hallituksen kokoonpanoon. Ed. Lohi sanoi, että jos tämä lakiehdotus kaatuu 67 äänellä, noitten 67 tulee muodostaa uusi hallitus. Mutta asianlaita on, herra Lohi, meidän valtiosääntömme mukaan niin, että enemmistön täytyy laatia perustuslaki sellaiseksi, että se kelpaa vä-

hemmistöllekin. Ei siis nimenomaan tämän lain kaatuminen vähennä enemmistön velvoitusta ottaa hallitus kannettavakseen ja maalaisliitolla on siinä vielä suuret huolet edessään. Jos ed. Lohen tarkoitus taas oli tämän kautta jollain tavalla vaikuttaa kokoomusryhmän kantaan, niin se oli harhaan osattua. Me olemme nim. siinä ryhmässä tottuneet seisomaan omilla jaloillamme ja katsomaan asioita suoraan silmiin juuri sellaisina, kuin ne ovat. Meidän kantaamme vaikuttavat yksinomaan asialliset syyt. Lakiehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen ei meille voi olla kauppatavarana. (Ed. Hakkila: Se on jo ollut. Oikealta: Hyvä, hyvä!)

Ed. Hahl: Ei tietysti tule kysymyseenkään, että minä panisin tässä toimeen akateemisen väittelytilaisuuden ansaitakseni jonkun yliopistollisen oppiarvon väitellessäni professorin kanssa siitä, miten joku laki on luettava, mutta kun minä kuulin tämän herran professorin esityksen, minä asetin sen sen rinnalle, mitä hän oli valmis tekemään siinä neuvottelussa, kun hallitusta yritettiin pystyttää, johtuu mieleeni se, mitä joku vasemmistossa sanoi Lex Kalliosta, että sillä on 3 naamaa, niin johtui mieleeni, että eräillä ihmisillä voi olla kaksi naamaa. Onko tämä edustaja Tulenheimo A., joka tässä esiintyi, sama professori, joka siellä neuvottelussa olisi ollut valmis nielemään Lex Kallion kaikkine karvoineen ja sarvineen (Naurua keskustassa), joka olisi alistunut siihen, että me ryhdymme laittamaan täytäntöönpanoasetusta sen perusteella. Kumpiko on se oikea ed. Tulenheimo A? Kun minä näin, että ed. Tulenheimo A. pyysi puheenvuoron, niin vein minä varovaisuuden vuoksi oman nimilippuni. Minä epäilen nim. asianajajia. Niistä ei voi mennä takuuseen, mitenkä ne esiintyvät kussakin eri tapauksessa. (Oikealta: Asiaan!) Me olemme nyt saaneet vahvistusta siihen, että ed. Tulenheimo on sikäli sujuva mies, että hän voi ryhtyä toimimaan Lex Kallion perusteella kaikesta tästä hänen lausunnostaan huolimatta.

Minä en käy yksityiskohdissa lukemaan tätä lakia toisin päin, kuin mitä hän edellä teki. Minä teen vain muutamia lyhykäisiä huomautuksia. Hän sanoi, että tämänlainen perustuslaki pitää olla niin täs-

mällisesti sanottu, ettei jää mitään tulkinnan varaan. Minä kysyn, mikä on se perustuslaki, jota me emme ole tulleet tarpeen tulleen tulkitsemaan, ja minä kysyn ennen kaikkea, miksikä ei ed. Tulenheimo kirjoittanut sitä meille ja jättänyt sitä esityksenä eduskunnalle ja lyönyt sitä Lex Kallion rinnalle, vaan sen sijaan työnnettiin siellä talonpoikain nimessä n. s. Hii-denheimon positiivinen ohjelma. Tässä on niin paljon puhuttu harkinnasta ja lain tulkinnasta ja minua taitavammat miehet, myös lakimiehet, ovat yleensä sanoneet, että kaikki lait ovat tulkinnan varassa. Minun ei tarvitse siihen syvemmälti puuttua. Minä olen samaa mieltä. Mitä meillä olisi sitten tuomareilla ja asianajajilla tekemistä, jos ei näin olisi laita. Ne saisivat mennä kokonaan muille maille, ja minä lohdutan ed. Tulenheimoa sillä, että jos tuomarin ymmärrys ei riitä, niin lautakunta se on, joka lopulta ratkaisee. (Äänestä naurua eduskunnassa). Ed. Tulenheimo on käyttänyt niitä asianajajain tavallisia tempuja, että esiintyy täällä vapaan talonpojan ritarina, jos minä niin saan sanoa, väittänyt, että tämä Lex Kallio riistää talonpojalta hänen vapautensa. Minä pyytäisin, että ed. Tulenheimo vielä mietisi viikon tätä lakia. Kukaties hänelle selviäisi, että tämä ei vie talonpojalta vapautta vaan tämä kohdistuu lähinnä suuriin maanomistajiin; puutavarayhtiöihin ja muihin heidän kaltaisiinsa. Ja mitä merkitystä semmoisella lausunnolla kuin edellinen on, kun siinä toisen kerran väitetään, että tämä ei tuota kellekään vahinkoa, ei anna kellekään maata? Mitä aihetta on silloin pelätä? Tavallisesti on niin, että se tosiasiallinen syy, jolla vastustetaan, se on salassa, se ei tule näkyviin.

Minä, niinkuin moni muu puhuja, olen myöntänyt, että tämä laki voi olla lakiteknilisesti monessa suhteessa puutteellinen. Täällä on ennen minua jo lausuttu, että tässä eduskunnassa yleensä ei kukaan sanele eikä kirjoita lakia, niinkuin itse tahtoo, vaan se on tulos monenmoisista ja monessa asteessa tapahtuneista yhteensovittelusta. (Ed. Hakkila: Synteesi). Jos tämä esilläoleva lakiehdotus on puutteellinen siinä suhteessa, niin varjo niistä puutteista lankeaa edelliselle eduskunnalle, edelliselle hallitukselle. Tämän yhteydessä minä tahdon oikaista sen väärän selityk-

sen, että lähinnä maalaisliittolaiset olisivat syypäät siihen, että tästä on tällainen tullut ja että yksipuolisesti me olisimme sitä ajaneet. Korkeintaan on oikea se väite, että me olemme voineet sanella joitakin periaatteita, joiden mukaan tämä laki on kirjoitettu. Mutta muoto on muualta tullut. Ed. Tulenheimo tietää varmasti, että tässä on käytetty kaikkia mahdollisia lainopillisia voimia, mitä hallituksella on ollut käytettävissään, jopa Korkeinta Oikeutta. Jotka olivat edellisessä eduskunnassa, tietävät, että eduskunnan kyvykkäimmät miehet olivat mukana tätä lait-tamassa, vapaaherra von Bornia myöten.

Tähän minä voisin lopettaa vastaukseni ed. Tulenheimolle. Mutta minulla on muutamia muituuksia, varsinkin yksi muistutus myöskin ed. Schaumanin lausunnon johdosta. Ed. Schaumanin lausunto kaipaasi hyvin monessa suhteessa penkomista. Mutta yksi seikka minulla lähinnä on hänelle huomautettava, kun hän sanoi, että nämä uutisasukkaat eivät voi menestyä tiloilla, ei ole järjestetty sitä raha-asialista puolta ja ettei meillä ole sellaisia rahalaitoksia, joista myönnetään näille lainoja. Tämä käsitys ei ole oikea. Meillä on sekä asutusrahasto että senalaiset asutuskassat maaseudulla eri kunnissa ja näiden lisäksi osuuskassoja jo hyvin monia satoja ympäri maata. Vielä näiden lisäksi on meillä tilaisuus käyttää, niinkuin minä aikaisemmin olen huomauttanut, myöskin valtion obligatiooneja. Se puoli on oikeastaan järjestetty, riippuu vaan siitä, mitenkä paljon eduskunta voi kulloinkin osottaa varoja.

Sitten on minulla vielä eräs huomautus yleensä ruotsalaisille. Minä ymmärrän sen heidän ajatuksensa, että tämä on heikäläisten kannalta tarpeeton, tämä Lex Kallio, siitä syystä, että tilasto osottaa ruotsalaisella maaseudulla, että ruotsalainen kansanaines ei sanottavasti lisäännä enää, uusia perhekuntia ei perusteta siellä, niitä yhtä pajoa kuolee kuin syntyy uusia. Tästä nyt olisi luonnollinen seuraus se, ettei mitään tarvitse tehdä. Mutta minä kumminkin kannatan tätä Lex Kalliota myöskin ruotsalaisten edun kannalta, siitä syystä, että myöskin ruotsalaisessa kansanaineksessa on tilatonta väestöä olemassa ja tämä tilaton väestö ruotsalaiselta maaseudulta siirtyy suomalaisiinkin kaupun-

keihin ja suomalaiselle maaseudulle työpaikkoihin tai menee ulos koko Suomen valtakunnasta. Siitä on vahinkoa ruotsalaiselle kansallisuudelle. Jos ruotsalaiset ymmärtävät oman etunsa, niin he kiinnittävät tämän tilattoman väestön maatilkkuun kiinni. Silloin olisi takeita, että se pysyi siinä.

Lopuksi minä lyhyesti lausun myöskin vertauksen. Täällä on monesti puhuttu lapsesta, jota tässä yritetään synnyttää. Niin on tosiaan laita. Ne puhujat, jotka tuommoisten pienten muodollisten tai muiden seikkain vuoksi ovat tahtoneet tämän hylätä, ovat minusta samanlaisia kuin ne vanhemmat, jotka tahtovat lapsen hylätä, viskata pesuveden mukana pellolle, sentakia, että sillä on nenä vähän kippurassa tai korvat vähän liian suuret tai joku liika-varvas, jonka voi leikata myöhemmin pois.

Ed. Wuolijoki: Ed. Hahl on niin loistavasti puhunut tuonne oikealle, että kai minun täytyy koettaa puhua tänne vasemmalle, vaikka lausuntoni ehkä ei tulekaan niin hyvä kuin ed. Hahlin. Tosin minun oikeastaan on verrattain turhaa puhua, sillä yhtä mieltähän me itseasiassa olemme tässä asiassa. Olen muuten vallan vakuutettu, että äärimmäinen vasemmisto tulee äänestämään lain puolesta. Heillä ei ole uskallusta jättää enemmän valkoisia lippuja kuin äänestää lakia vastaan. Se ero meillä vain on, että me uskallamme sanoa suoraan että äänestämme lain puolesta, vaikka se onkin huono. Uskallamme sanoa, että me äänestämme sen puolesta, koska meillä ei ole toivoa nyt saada parempaakaan. Mutta äärimmäisellä vasemmistolla ei ole uskallusta sanoa sitä, mitä he äänestävät, vaikka he käyttävät toinen toisensa jälkeen puheenvuoroja. Mutta minun täytyy vastata muutamille vasemmistopuhujille, jotka ovat erikoisesti lausuntoni kimppuun käyneet. Ensinnä ed. Kaarne. Minä olen ed. Kaarneen oppinut tuntemaan ennen kristillisessä työväenpuolueessa, mutta minun täytyy sanoa, että hänellä ei ole siitä kristillisyydestä muuta jäänyt jällelle kuin jesuiittamaisuus, koska hän kääntää minun lausuntoni sillä tavalla, että minä muka puhuin tämän pyhän omistusoikeuden puolesta, vaikka minä juuri pidin lex Kallion suurimpana etuna sitä, että se hävittää py-

hän omistusoikeuden maaomaisuuteen nähden. Tämähän oli minun lausuntoni sisällys. Jos se käännetään toisinpäin, silloin sitä luetaan, niinkuin eräs vissi herra lukee erästä vissiä kirjaa.

Sitten on väitetty minun ihannoineen tuota raivaajaa, joka menee kuokka kädesä korpeen. En ole sitä niin ihannoinut, mutta minä olen sanonut, että sillä tavalla on suurin osa tätä maata raivattu asutukseen. Ja se pitää vieläkin paikkansa. Sillä tavalla vielä tänä päivänä asutaan. onko se hyvää ja onnellista, se on toinen asia. Mutta kun nuo ihmiset tahtovat sillä tavalla tehdä, ei voi kieltää heiltä tilaisuutta siihen. Se on tässä ratkaiseva ja sitä minä olen koettanut selittää. Minä tiedän myös sen, että ne tekevät mieluummin pitkiä päivätöitä omilla vainioillaan, kuin tekevät lyhkäisiä päivätöitä jonkun suurtilallisen vainioilla palkkatyönä. Se on myös tosiasia, siitä ei voi päästä. — Minun täytyy viitata — toivottavasti puhemies sallii minun lausuntoni tässä tapauksessa — kuinka Venäjällä on käynyt. Siellä koetettiin pitää suurtiloja suurtiloina eikä jakaa niitä, mutta siitä ei tullut mitään. Talonpojat ottivat palstat ja rupe-sivat niitä viljelemään. Sellaiseksi kehitys kävi, että he tahtoivat saada oman palstansa erotetuksi, viljellä omaa palstaa omalla maalla.

Tähän nyt esilläolevaan lakiin nähden ei ole minun myötävaikutustani ollenkaan. En ollut eduskunnassa jäsenenä sitä täällä ensi kertaa käsiteltäessä, olin puhemiehen paikalla, joten senkään vuoksi en voinut tämän lain tulokseen vaikuttaa. Ja mielelläni muuttaisin tässä laissa melkein pä-jokaista pykälää enkä hyväksyisi sinänsä yhtäkään, — jos voisin. Mutta siitä ei ole tällä kertaa kysymys. On kysymys, hyl-jätäänkö vaiko hyväksytäänkö tämä laki. Ja sentähden olen koettanut tuoda esille sen lain hyviä puolia, koska se minun mielestäni on tällä kertaa hyväksyttävä, — niinkuin herrojen kommunistienkin mielestä.

Unohdin eilen huomauttaa vasemmistolle yhdestä verrattain tärkeästä puolesta tässä laissa, siitä nimittäin, että ne pikutilalliset, torpparit ja mäkitupalaiset, jotka nyt jo ovat itsenäistyneet ja joista suuri osa valitettavasti on sellaisia, että eivät tule yksinomaan tuolla omalla maa-

määrällensä toimeen, tämän lain nojalla tulevat saamaan lisämaata. Ja se on hyvin suuri etu. Mutta minä säätäisin aivan toisenlaisen lain. Kun arvostelen tätä lakia, että se ottaa suhteellisesti suurtilailta selta enemmän — sen tietysti täytyy olla progressiivinen, asteettaisin nouseva — minä sanon, että se ei voi käydä niin kaavamaisesti. Eikä meillä sosialidemokraateilla koskaan viljelyspakosta ole ollut ajatustakaan, että maata luovutettaisiin kaavamaisesti tilan suuruuden mukaan, vaan sen mukaan, kuinka paljon on viljelyskelpoista maata. Se on viljelyspakko-periaate, jonka pohjalla me tahtoisimme saada lain. Mutta kun tässä ei ole mahdollisuutta saada tämän parempaa, ja vaikkakin minäkin olen epäillyt, hyväksyäkö vai hyljätä — tämä ei ole ollut minulle erinomaisen helppo ratkaista — niin sittenkin olen tullut siihen, että tällä kertaa hyväksyn tämän lain, koska ei ole toivoa saada pitkään aikaan näinkään hyvää, ja koska, jos tässä laissa on puutteellisuuksia, niin kuin siinä on, meillä on mahdollisuus saada yksi ja toinen puute korjatuksi, jos meillä vasemmistolla on voimaa siihen. Mutta ennenkuin tässä maassa parlamenttaarisesti säädetään tällaisia perustuslakeja, se on erikoisten vaikeuksien takana. Sentakia tämä laki nyt on hyväksyttävä, ei muista syistä. Minä en tosin usko, että se tulee niin erikoisen suuria aikaansaamaan, mutta se on askel siihen suuntaan, johon sosialidemokraattien maakysymyksen ratkaisussa pitäisi mennä tässä maassa. Olisin myös sitä mieltä, että perinnöllinen vuokraoikeus olisi oikeudenmukaisiin, se on ollut minun kantani enkä ole siitä luopunut. Mutta kun näen, etten saa sitä läpi, vaikka äänestän kuinka monta lakia kumoon, kun sen näen, niin silloin täytyy antaa kapitalistisen kehityksen käydä kulkuaan. Kyllä meillä on muita keinoja saada perinnöllinen vuokraoikeus voimaan, silloin kun meillä on voima ja valta siihen.

Ed. Schaumanin lausunnon johdosta minun täytyy vielä sanoa joku sana. Kun ed. Schauman puhui niin lämpimästi varsinkin tämän lain periaatteen puolesta ja muutenkin tilattoman väestön maan saannin puolesta, niin tuntuu todella hyvin oudolta, että herra Schaumanin tapainen laajakatseinen mies sitten kiintyi siihen

ruotsalaispykälään, joka tästä laista valittavasti on poistettu. Minä todellakin olisin äänestänyt sen puolesta, ja valitan, että se poistettiin, sillä se olisi tehnyt tämän lain paremmaksi. Minä jo edellisessä lausunnossani viittasin tämäntapaisiin lainsäädäntöihin muissa maissa ja otin esimerkiksi Viron, Latvian, Rumanian, Tshekko-Slovakian ja Jugoslavian lainsäädännön ja jokaikisessä näissä maissa on kohdeltu sillä tavalla vähemmistöjä, että minä luulen, herrat hämmästyisivät, jos niitä selostaisin. Aina on asetettu se suurtila, joka on ollut vieraan kansallisuuden hallussa aivan toiseen asemaan, kuin suurtila, joka on ollut oman kansallisuuden hallussa nimenomaan lainsäädännössä. (Eduskunnasta: Illa gjort!) Aivan oikein, aivan niin, sen olemme todistaneet kohdellemme teitä sillä tavalla kuin olemme teitä kohdelleet. Sentakia jos tästä pienestä seikasta nyt tahdotaan tehdä semmoinen asia, jonka nojalla tämä laki ei ole oikeudenmukainen, niin ellei muita syitä ole, on se niin pikkuseikka, että joka muuten lain hyväksyy, ei sentakia tarvitse olla sitä kaatamassa. Minä olen valmis panemaan sellaisen pykälän sinne koska hyvänsä, jos tämä laki vain sen nojalla tulisi hyväksytyksi.

Ed. Thunberg: Lex Kalliossa on yksi hyvä puoli. Se tahtoo antaa maata maattomille. Mutta lex Kalliossa on monta huonoa puolta niinkuin täällä eilen ed. von Born ja Peltonen ja tänään viimeksi ed. Tulenheimo ja monet muut ovat huomauttaneet ja minkä yleensä kaikki yksinpä lain esittäjä herra Hahl, avonaisesti ovat tunnustaneet. Pahin näistä lex Kallion huonoista kohdista on se, että se tahtoo ottaa yksityiseltä maanomistajalta pakkokeinoin tämän laillisesti hankkimaa, hallitusmuodossa turvattua omaisuutta alle täyden hinnan, vieläpä eräissä tapauksissa ilmaiseksi. Minä en ihmetele, että tällainen lakiehdotus saa sosialidemokraattiselta taholta täyden kannatuksen. Olisihan sen toteuttamisella kumottu yksi niistä nurkkakivistä, jotka pitivät porvarillista yhteiskuntajärjestystä pystyssä. Eikä sitäpaitsi tämä laki tulisi loukkaamaan sosialististen edustajain yksityisetä. Sitäpaitsi lieventäisi se niitä monia rikoksia, jotka kapina-ajoilta vielä painavat monen sosialistin hartioita. Se

olisi helpotuksen huokaus niille, jotka kapinan aikana istuivat komissarioina Suomen kansanvaltuuskunnan yhteiskunnan omiksi yksityisiltä luovuttamilla maataloilla. Se olisi helpotuksen huokaus kapinanaikaisille pakkoluovuttajille. Mutta vaikka minä en tätä ihmettele, niin sitä minä ihmettelen, että porvarillinen keskusta lupaa aivan yksimielisenä antaa tälle laille siunauksensa. Olkoonpa niin ja kai se niin onkin, että lex Kallio ei astu suoranaisesti keskustaedustajien omille varpaille. Mutta hyvät herrat, eihän täällä ole kysymyksessä meidän edustajain varpaat, tässä on kysymyksessä koko Suomen kansa kokonaisuudessaan ja kukin sen yksityinen jäsen erikseen. Näitä me edustamme ja kaikkien näiden laillisia oikeuksia meidän täytyy valvoa, niin ettei kukaan pääse sanomaan siitä tai tuosta laista ja varsinkaan nyt tästä lex Kalliosta: Se loukkasi minua.

Mitä merkitsevät meille perustuslait, joiden on määrä olla ohjeena vastaiselle lainlaadinnalle, jos niitä, ja varsinkin niin tuoreena aikana laadittuja kuin vuonna 1919, jolta vuodelta voimassaoleva hallitusmuoto on, näin kevytmielisesti loukataan. Minun täytyy valittaen sanoa, että tällainen lainlaadinta heikentää nyt jo rappiolle käynnyttä yleistä oikeustajuntaa. Lex Kallio tulisi olemaan huonona prejudikaattina vastaiselle lainlaadinnalle, mikäli se koskee omistusoikeuden loukkaamattomuutta.

Jo siis tästä yhdestä syystä olisi se hyljättävä. Mutta se on sitä suuremmalla syyllä hyljättävä, kun me kaikki tiedämme että täällä on moneen kertaan vastustamattomasti todistettu, että laki on täynnä heikkouksia, virheitä ja epäselvyyksiä. Miksi tieteen taiten tällaista lakia puolustetaan.

Pantakoon lex Kallion hyvä päämäärä täytäntöön sellaista tietä, joka ei loukkaa yksityisten laillista oikeutta, pantakoon se täytäntöön, mikäli halukkaita ja kykeneviä uutisviljelijöitä ilmestyy ja mikäli maan varat sen sallivat.

Ed. Kiviliin na: Täytyy sanoakseni, että minä en todellakaan ymmärrä, minkä takia ed. Schauman suvaitsi valita juuri erikoisesti minut kärkevien sukkeluuksiensa uhriksi. Minä en ymmärrä sitä. Näiden sukkeluukien maalitauluksi minun kai täytynee ruveta, kun kerran työ-

toverini ovat tahtomattaan minut siihen asemaan asettaneet, että minua maalitauluna voidaan käyttää. Saanen kumminakin sanoa, että minä siinä suhteessa olen verrattain paatunut, ja sitäpaitsi minä olen vakuutettu siitä, että jolleivät nämä tällaiset sukkeluudet kilpisty takaisin siitä, mitä minulla on ollut sanomista, niin ne kilpistyvät takaisin itse tästä käsiteltävänä olevasta asiasta, joka lienee toki senarvoinen, ettei sen puolesta pitäisi enemmän tai vähemmän terävillä tai kömpelöillä sukkeluuksilla taistella. Korkeintaan ne pystyvät vaan osoittamaan, minkälaisiin keinoihin tahdotaan turvautua silloin, kun niidenkin luullaan hyödyttävän ajettavaa asiaa ja mitenkä arvostelukykyinen mies, kuten ed. Schauman, voi toisinaan eksyä arvottomuuksiin. Sama voi olla myöskin sanottavana edustaja Pojanluoman kaikessa kömpelyydessään liikuttavasta ja tunnustusta ansaitsevasta yrityksestä olla sukkela hänkin.

Minä en todellakaan ymmärrä edustaja Schaumania ja teen sen sitä vähemmän, kun koko hänen perustelunsa olisi pitänyt, niinkuin täällä on jo huomautettu, johtaa aivan toiseen tulokseen. Ja kun hänen päästäksensä siihen tulokseen, mihinkä hän lopulta tuli, täytyi turvautua sellaisiin itseasiassa tekosyihin, kuin hän turvautui, niin minä korkeintaan voin ymmärtää, että hänen hermostuneisuutensa johtuu tästä, sillä ne syyt ovat todellakin tekosyitä. Minä uskon, että edustaja Schauman itsekin sisimmässään myöntää, että se pykälä, mikä laissa on, joka takaa oman kunnan asukkaille etuoikeuden maansaannissa ja kunnan asuntolautakunnalle annettu valta, että se täysin riittää turvaamaan myöskin ruotsalaisten asukasten oikeudet. Ja jollei edustaja Schauman lienekään myöntänyt tätä yksityisessä keskustelussa, niin, niinkuin sanottu, asiaa harkitessaan hänen täytyy se myöntää itsellensä, joskin mahdollisesti saattaa olla niin, että hän valitsijoittensa edessä, joita on keinoitekoisesti kiihoitettu, ei voi esiintyä tällä asiallisella selityksellä. Mitä tulee sitten siihen kysymykseen, että tämän asian rahallinen puoli ei olisi kyllin selvitetty, niin minä en tahdo siihen puuttua sen enempää, en jo myöhäisen ajankaan takia, mutta sanon kumminakin, että minun ymmärtääkseni nyt on tarkoituksena luoda ne puitteet ja se pohja, jolla

voidaan toimia siinä määrässä, kuin rahallinen asema kulloinkin myöten antaa. Ja ilman tätä pohjaa, ilman näitä puitteita ja näitä määräyksiä ei tulla toimeen.

Erikoisesti on nimenomaan edustaja Schaumania näyttänyt hermostuttavan se, että minä olen rohjennut vedota niihin siveellisiin periaatteisiin, joita sisältävät kristinuskon opit. Minusta tuntuu sekin hieman omituiselta, sillä, kuten sanottu, hänen omat periaatteensa kulkevat monessa kohdin aivan samaan suuntaan kuin ne, joita minä täältä esitin. Lieneekö siinä sitten vaikuttanut hermostuneisuus siitä, että hän, mitä minä suuresti valitan, varsinkin tämän asian yhteydessä, nyttemmin on sitonut kätensä eikä enää pysty eikä uskalla esiintyä itsenäisenä ryhmänä kannattajineen. Mitä tähän jälkimäiseen kysymykseen tulee, niin minä en tahdo kuluttaa eduskunnan aikaa puhumalla siitä sen enempää. Minä rajoitun lausumaan, että kaikesta huolimatta minun vakaukseni mukaan sisältyy todellakin kristinuskon julistukseen siksi voimakas yhteiskunta-eetillinen momentti, että jos se sovelletaan yhteiskunnalliseen lainsäädäntöön ja yhteiskunnalliseen elämään, jos sen mukaan yritetään toteuttaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja yhteiskunnallista kohtuutta lainsäädännössä, niin se todellakin voi vaikuttaa suuressä määrässä hedelmöittävästi koko yhteiskunnalliseen lainsäädäntöön.

Ed. Renvall: Minun ei ole aikomus ryhtyä varsinaiseen arvosteluun tästä asiasta. Siitä on siksi paljon jo puhuttu puoleen ja toiseen, että on minun mielestäni jo aika meidän käydä käytännölliseen työhön, äänestämään tästä asiasta. Mutta on muutamia seikkoja, joita on täällä esitetty — vähän kylläkin syrjässä olevina, mutta ollen kuitenkin pyrkimässä sellaisiksi todisteiksi, joilla tahdotaan peittää lain todellista ontoutta.

Ensiksikin tahdon huomauttaa yhdestä seikasta. On selitetty ja myöskin maanviljelysministerikin on sen lausunut, että tämä laki kylläkin on puutteellinen, mutta sitä voidaan täytäntöönpanoasetuksella korjata. Mutta tähänhän juuri kokoomuspuolue on pyrkinytkin, kokoomuspuolueen ryhmä on juuri alusta pitäen tätä kantaa ajanut. Se ehdotti sitä, että ryhdyttäisiin tarkasta-

maan, missä määrin voitaisiin täytäntöönpanoasetuksella niitä puutteita poistaa, joita siinä on. Tahdottiin nähdä ensiksikin, voitiinko hallinnollisella asetuksella tehdä sellaisia muutoksia tähän perustuslainjärjestyksessä säädettävään lakiin, että ne muodollisesti olivat oikeita, ja toiseksi saatiinko asiallisesti sellaisia korjauksia aikaan, että ryhmämme voisi hyväksyä lain. Mutta tähän eivät keskustan herrat suostuneet. Ne vastustivat tällaista menettelyä ja sentähden olemme tulleet siihen, missä nyt ollaan. Kokoomuspuolueen ryhmän neuvottelijat ehdottivat, että Lex Kallion ratkaisu lykättäisiin siksi, kunnes olisi valmistettu täydellinen ehdotus täytäntöönpanoasetukseksi, jotta kävisi selväksi, voitaisiinko se hyväksyä, mutta ryhmän neuvottelijat ovat samalla nimenomaan ilmoittaneet, että ryhmä ei ennakolta voi sitoutua siinäkään tapauksessa, että täytäntöönpanoasetus hyväksytään, äänestämään Lex Kallion puolesta, vaan se pidätti itselleen täyden ratkaisuoikeuden tässä asiassa. Tämähän on selvää ja suoraa kieltä eikä sitä tarvitse koettaa siitä vääntää miksikään.

Voi kysyä, miksikä sitten ei suostuttu tällaiseen menettelyyn, jota me ehdotimme asian ensimmäisellä vaiheella tämän eduskunnan aikana. Ed. Lohi arvelee, että tässä on kysymyksessä jonkinlainen kunniantunnesyy. Eiköhän tässä kuvastu hänen väitteessään juuri hänen omat tunteensa? Eiköhän liene niin, että tämä Lex Kallio on ajateltu joksikin maalaisliiton kunniankukoksi? Ja tämän yhteyteen on hän vielä liittänyt hallituskysymyksen. Minä luulen että tässä yhteydessä on turhaa puhua siitä, niinkuin kohta saamme kai nähdä. Asiat eivät näy ratkeavan tällä pohjalla ja sitäpaitsi olisihan eduskunnan keskustalla tilaisuus antaa luottamuslause nykyiselle hallitukselle, jolle se on tässä kysymyksessä hyvää huutanut ja siten ratkaista koko tämä pulmallinen kysymys.

Mutta toinen seikka, johon monta kertaa on viitattu, on se, että omistusoikeuden loukkaus, joka sisältyy tähän lakiin, on puolustettavissa sentakia, että ennenkin on omistusoikeutta loukattu. Minä en ymmärrä tämän puheen loogillista puolta. Jos syntiä on tehty, niin minä ainakin pelkäisin tehdä syntiä uudestaan, jotta se ei muuttuisi tavaksi. Herra Vuolijoki on lausunut tässä viimeisessä lausunnossaan —

edellinenhan oli aivan toisenlaatuinen — herra Vuolijoki on lausunut, että tässä laissa ei ole yhtään pykälää, jonka hän voisi hyväksyä, mutta hän hyväksyy kuitenkin tämän lain sentakia, että siinä on pyhän omistusoikeuden loukkaus. Se on samaa mitä viime eduskunnassa täällä kuului. Minä luulen varmasti, että tämä ei ole muuta kuin pieni kosimiskeino äärimmäiseen vasemmistoon, sillä minun mielestäni ed. Vuolijoen porvarillinen omatunto paraiten ilmeni hänen ensimmäisessä lausunnossaan.

On sitten myöskin keskustelun kuluessa asetettu toistensa kanssa yhteyteen kapina vuonna 1918 ja maakysymys, ja asetettu ne siihen yhteyteen, kuin muka agraariolot olisivat aikaansaaneet kapinan vapausotamme aikana. Minä en ainakaan voi ymmärtää, että siinä missään ilmenisi mitään piirrettä agraariiliikkeestä. Minä näen asiaa lähelläolleena asian jokseenkin selvästi. Se oli venäläinen sotaväki, joka täällä mellasti. Se oli vallityöläiset, jotka olivat joutuneet irralleen omista toimitaan, se oli ne jotka täyttivät työväenyhdistykset aivan uusilla aineksilla, joita entiset sosialidemokraatit eivät voineet hallita. Se ei ollut mikään agraariiliike, se oli täydellinen sekasorto niissä työväenjärjestöissä, jotka olisivat, jos tämmöistä lisäystä ei olisi tapahtunut, voineet hillitä joukkonsa, mutta kun ne eivät voineet hillitä joukkojansa, niin johtajat juoksivat perässä ja sentähden tapahtui se, mikä tapahtui, meidän kansamme suurimpana hetkenä sen suurimmaksi häpeäksi. Ed. Schauman on lausunut, että valkoinen rintama kulki samaa viivaa kuin raja suurmaa-alueiden ja pienmaa-alueiden välillä. Se ei ole totta. Viipurin läänin läntinen vaalipiiri, jota minä edustan, oli punaisten vallassa, vaikka se on pienviljelysaluetta, ja persoonallisesti minä tiedän, että kaameita tapauksia ja murhia tapahtui juuri Haminan kaupungissa. Ja jos me katselemme asioiden kehitystä myöhempään, niin ei myöskään nyt kommunistisen kiihoituksen rajat käy yhteen suurviljelyksen ja pienviljelyksen alueiden rajan kanssa. Tässä eduskunnassa istuu valtavimpana joukkona kommunisteista Kuopion läntisen vaalipiirin edustajia, joka oli valkoisella puolella silloin. Samalla lailla on Vaasan eteläisestä vaalipiiristä iso joukko tällaisia edustajia. Maan

kommunistisista kunnanvaltuustoista on pesäpaikka Kuopion kaupungin ympäriltä. Paitsi näitä en tiedä muuta kuin Kaarinan ja Maarian pitäjissä Turun vieressä olevan kommunistisen kunnanvaltuuston enemmistön. Ei suinkaan näihin kuntiin ole agraarikysymys vaikuttanut, ainakaan Turun lähipitäjien kunnallislautakuntien, neuvostojen kokoonpanoon. Ja jos me katselemme työväenyhdistysten värejä, ovatko ne kommunistisia vai sosialistisia, niin minä luulen — suurempi asiantuntemus on kyllä täällä vasemmalla, mutta mikäli minä olen voinut sosiaalisesti intresseerattuna kansalaisena havaita —, niin kommunistiset työväenyhdistykset ovat pääasiallisesti Vaasan läänin eteläisessä, Kuopion läänin läntisessä ja Oulun läänin molemmissa vaalipiireissä, puhumattakaan sitten niistä suurista puolittain erämaista Kajaanin kihlakunnassa ja sen ympäristöllä. Ei tästä jaosta ilmene ollenkaan — sitä minä olen tahtonut sanoa — että kapina olisi ollut kapinallinen maareformiliike, ei myöskään sitä, että nykyinen kommunistinen kiihoitus olisi saanut varsinaisen voimansa nykyisistä agraarioloista — sillä minä tietysti en tahdo kieltää, että meidän agraarioloissamme on suuria puutteita ja meidän kokoomuspuolueen ryhmässä ei liene yhtään, joka ei olisi lämmin agraarireformin ystävä.

Ja lopuksi sanon: meitä oikeistolaisia vastaan on viskattu syytös jo aikaisemmin — ei syytös, minä käytin väärää sanaa, vaan solvaus. Meitä on solvattu yhteistoiminnasta näiden kanssa. (Kädenviittaus äärimmäiseen vasemmistoon.) Tämä on loukkaus, ja ainoastaan sentähden, että tiedetään, että me tunnemme sen loukkaukseksi, on se sanottu. Me kuitenkin olemme siinä asemassa tässä eduskunnassa, että jos kommunistit pysyvät syrjässä, niin me voimme ratkaista asian niinkuin me tahdomme, mutta keskusta ei voi ratkaista asiaansa ilman näiden herrojen apua. Te tarvitsette heidän apuaan ja te saatte sen myöskin. Eilen ei ollut kai vielä Moskovasta tullut tietoa, miten on äänestettävä. Mutta nyt on tämän päivän Suomen Työmiehessä venäläisiin oloihin viittaamalla jo paljastettu se kanta, mille kommunistimme komennuksen mukaan ovat asettuneet. „Tarvitaan siis vielä Lex Kallio antamaan lisäkokemusta havainnollista opetusta maalaistyöväelle porvarillisen maareformin mahdottomuudes-

ta. Tässä mielessä voi vallankumouksellinen työväenpuolue auttaa Lex Kallion tulemista laiksi." Te saatte sen avun ja te teette tästä lakiehdotuksesta lain juuri niiden avulla, joiden apua me emme olisi tarvinneet, mutta joista te soimasitte meitä. Tämä laki kaikessa kehnouudessaan ja huonouudessaan on keskustan ja äärimmäisen vasemmiston yhteistyötä ja tulee sellaisena säilymään. Miten paljon kunniaa se tulee tuottamaan, miten paljon onnea muuta kuin asianajajille, sen saamme myöhemmin nähdä.

Ed. Bro ä n d a: I anledning av doktor Schaumans senaste andragande nödgas jag i elfte timmen begära ordet för att gen-driva hans påstående, att föreliggande lag-förslag icke berör det svenska Österbotten. Här om någonsin fällde doktor Schauman falskt vittnesbörd. De skatter han här strödde till höger och vänster i denna sal, de voro nog ej av jordägarerättens natur, utan de voro hämtade ur universitetsbibliotekets skattkammare, således av helt annan natur än den trygghet rätten att bo kvar på samt nyttja och bruka fädrens jord skänkt och tillförsäkrat bonden under århundraden, en rätt, som genom denna lag kränkes. Huru kan doktor Schauman tänka, att det svenska Österbotten skulle bliva orört av en så genomgripande jordlagstiftning som denna? I detta fall kunde doktor Schauman vända sig till de dárars förmyndare, han själv här åberopade och anhålla om upplysning. Den åsikt doktor Schauman företräder, nämligen låt grannens hem delas och tvångsexproprieras, bara jag får ograverat behålla mitt, en sådan åsikt är främmande för den svenska österbottniska bonden, och varför? Jo, för att den luktar österifrån, den hör ej västerländsk rättsuppfattning till. För mig är här principfrågan avgörande. På mitt kistbotten har jag förvarat fars, farfars och mitt eget fastebrev med domhavandens stämpelmärke därunder, och det är denna ankargrund, som skapat trygghet och tron på att man är kung på sin gård.

Riksdagsman Åkerblom tyckes företräda en genomgående österbottnisk jordhunger, en hunger, som icke finnes överhuvudtaget. Jag skall väl medgiva, att i Vasa stads förstäder finnes en befolkning, som blivit något fördärvad. Likaså

finnes det ett antal skräddare och skomakare i Kvevlax, Åkerbloms hemsocken, där bemålde riksdagsman predikat sina läror. Men här om någonsin må man tillämpa det gamla ordspråket: „skomakare bliv vid din läst". Riksdagsman Åkerblom sökte göra gällande, att jordhunger var orsaken till emigrationen i Österbotten, men detta påstående tål ej en strängare granskning. Det är mera bönder och bondesöner, som emigrera än de obesuttna. Detta framgår redan därav att av här närvarande fem svensk-österbottniska bönder tre hava varit längre eller kortare tid i Amerika. Det är nog andra omständigheter än jordhunger, som drivit oss ut i världen.

Här har talats om Lex Kallio och Lex Pulkkinen, men riksdagsman Åkerblom hänvisade till Lex Bobrikoff såsom första initiativet till anskaffande av jord åt den obesuttna befolkningen i detta land. Då en folkrepresentant från det vita svenska Österbotten har undergått sådan förändring, att han nödgats åberopa Bobrikoffs välvilja mot de obesuttna i Österbotten, då har skammen ingen gräns, och detta grämer mig och grämer oss till den grad, att jag icke anser mig hava kunnat använda tillräckligt starka ord för det.

De synpunkter, som riksdagsman Mie-mois framförde, äro åsikter, som äro genomgående i svenska Österbotten och i den landsända, som jag företräder, och därför understryker jag varje ord i hans uttalande och vill till protokollet hava antecknat, att jag röstar för lagens förkastande.

Ed. v o n B o r n: Jag hade gärna önskat något närmare bemöta särskilda av de andraganden, som avgivits under debatten i denna fråga, men då tiden är så pass långt framskriden och jag tänker att envar redan längtar till omröstningen, skall jag avstå från detta. Men då särskilda talare här, och bl. a. rdgsm Sunila, velat fullständigt bagatellisera den av mig anmärkta omständigheten, att „Lex Kallio" är egnad att åvägabrinda ett synnerligen olidligt osäkerhetstillstånd för jordägarena, skall jag i varje händelse be att få med ett litet belysande exempel klargöra, huru förhållandena i detta avseende i verkligheten kunna komma att gestalta sig.

Låt oss antaga, att en jordägare är sysselsatt med ett omfattande nyodlings-

arbete, kanske ett sådant, som direkt leder sitt upphov från en omorganisation av driften på egendomen, framkallad av torparfrigörelsen. Han har ännu icke fått dessa odlingar försatta i ett rationellt skick, enligt det föreliggande lagförslaget, men han har för avsikt att försätta dem i rationellt bruk, och han står också i beråd att uppföra nya ladugårds- och stallbyggnader för att kunna hålla det för egendomens rationella skötsel erforderliga kreatursbeståndet. Nu vet han emellertid icke, huruvida han skall fortsätta arbetet eller icke. Det kan hända, att en mellankommande beskränning på grund av Lex Kallio berövar honom just dessa nyodlingar och ställer alla hans planer på huvudet. Ty odlingarna äro ju faktiskt ännu icke rationellt brukade. Endast en avsikt att försätta dem i sådant bruk förefinnes. Huruvida de åter äro för lägenhetens „rationella och lönande bebrukande”, såsom lagen säger, erforderliga — det är en fråga, vars avgörande icke beror på jordägaren, utan på kolonisationsnämnden, och huru avgörandet av denna fråga kommer att gestalta sig, det kan han omöjligt på förhand veta; det beror på så många omständigheter, som kunna bedömas på väsentligen olika sätt. Han måste således fråga sig: skall jag fortsätta mitt omfattande nyodlingsarbete eller icke? Och han måste i detta avseende förbliva uti fullständig ovisshet för framtiden. Jag kan icke för min del finna annat än att jordägaren på detta sätt tvingas att leva uti ett osäkerhetstillstånd, som på ett högst betänkligt sätt måste stäcka hans arbetshåg och arbetsenergi till obotlig skada för hela jordbruksnäringen.

Jag skulle anse, att man icke har rätt att försätta en stor grupp av medborgare i ett dylikt rättsosäkerhetstillstånd.

Gentemot riksdagsman Wuolijoki, som helt och hållet ville bagatellisera frågan om den svenska skyddsparagrafen i lagen, ber jag få anmärka, att efter det som riksdagsman Hahl i detta avseende framhållit framstår det för den svenska riksdagsgruppen såsom en så mycket mera krävande nödvändighet att faktiskt få en dylik bestämning inryckt i lagen. Enligt svensk uppfattning blir detta stadgande nära nog en utav de viktigaste bestämmelserna i hela lagen, särskilt om majoriteten

i kammaren är av samma uppfattning som riksdagsman Hahl.

Ed. Hiilos, poissa.

Ed. Hakkila: Tämän kysymyksen vakavuutta todistaa se, että eduskunta uhraa jo toisen päivän kysymyksen pohtimiseen. Täällä ovat useat puhujat valittaneet, että on ehkä liiankin useita puheenvuoroja käytetty. Minun mielestäni kuitenkin kysymys on siksi vakava, siksi suuri, että siihen ei koskaan tuhlata liiaksi aikaa. Se on siksi polttava päivänkysymys, sen ratkaiseminen on siksi vaativana edessämme, että sitä ei kierretä. Sille täytyy osoittaa aikaa, sille täytyy löytää ratkaisu. Näistä keskusteluista on myös käynyt ilmi, että jokainen puolue huomaa, että sen elinehdot ovat hyvin läheisesti kytkettyinä tähän kysymykseen. Jokainen puolue on katsonut velvollisuudekseen merkata kantansa tässä kysymyksessä. Jokainen puolue on koettanut selvittää suhdettansa, positiivista tai negatiivista, tähän kysymykseen suuremmalla tai pienemmällä menestyksellä, mutta jokainen on kuitenkin katsonut välttämättömäksi merkata kantansa. Kysymys on siksi keskeinen, se on siksi vaativa, että kukaan puolue ei uskalla uhmata heti vaalien jälkeen valitsijoitaan sivuuttamalla tämän kysymyksen. Puolueintohimot, puolueintressit ovat selvästi käyneet esille.

Äärimmäinen oikeisto pelkää tätä kysymystä. Se pelkää sen nopeaa ratkaisua. Se noudattaa vanhoillisten kaikkialla noudattamaa pyrkimystä siirtää vaativat, tärkeät yhteiskunnalliset uudistuskysymykset huomiseksi. Siirtämällä niitä eteenpäin se koettaa voittaa aikaa. Se nähtävästi aavistaa, että Suomessa maattomat tulevat voimakkaasti vaatimaan tämän kysymyksen poistamista päiväjärjestyksestä ja sentähden he eivät uskalla kokonaan kieltää tämän uudistuksen välttämättömyyttä. Keskusta enemmän tai vähemmän taktillisista syistä koettaa maanitella oikeistoa taaksensa. Se pelkää, että porvaristo ei saa muodostettua parlamentaarista hallitusta, elleivät porvarilliset ryhmät tässä asiassa saa välejänsä selvitetviksi. Näyttää kuitenkin siltä, että maalaisliitto, joka on viime kuukauden kosiskellut oikeistoa, on turhaan tätä työtä tehnyt. Oi-

keisto ei ole mitään oppinut, sen vallanhimo on kasvanut taas ja se luulee palaneensa vuoteen 1918, joka oli sen vallan korkein huippukohta. Se luulee teitä taas silloin voivansa hallita ja teidän kauttanne Suomen kansaa. Minä en epäile, etteivät he tälläkin kertaa onnistu siinä. Minä uskon, että maalaisliitto on entinen Esko, joka antaa taasen vetää itseään nenästä, varsinkin kun se taitavasti järjestetään. Niin, teillä on mahdollisuus näyttää tositeossa, ettei se käy niin, mutta ellette te onnistu tätä kysymystä, senjälkeen kuin laki tulee hyväksytyksi, viemään onnelliseen ratkaisuun käytännössä, niin silloin te näette seuraukset edessänne.

Mainitsin jo, että kaikki puolueet ovat katsoneet velvollisuudekseen merkata tässä kysymyksessä kantansa. (Ed. V. Vainio: Eipä!) Meillä on kuitenkin aivan totta, ed. Vainio, eräs puolue, joka viime vaaleissa esiintyi mitä varmimpana, voitokkaimpana, joka saarnasi vallankumousta, käytti rohkeita sanoja. Se puolue ei ole uskaltanut eilen eikä tänään merkata kantansa. (Vasemmalta: Ei ole ollut vielä tarpeen.) Todellinen Suomen vallankumouspuolue ei ole katsonut sen olevan tarpeen eilen eikä tänään. Se katsoi sen olevan tarpeen eilen kolme viikkoa sitten, jolloin ed. Kaarne heidän puolestaan sanoi, että esilläoleva kysymys on tämän istuntokauden vakavin kysymys. Siitä liennemme yksimielisiä. Mutta että vakavissa kysymyksissä, vieläpä tämän istuntokauden vakavimmassa kysymyksessä puolueen, joka esiintyy suurilla sanoilla, täytyy merkata oma kantansa, se lienee liian paljon vaadittu. (Vasemmalta: Ei ole vielä aika.) Hän lopetti puheensa silloin: „Edelläesitetystä käy selville, että minä tulen äänestämään lain hyväksymistä vastaan”. Tämä kanta oli kommunisteilla vielä silloin, kun he allekirjoittivat vastalauseensa 5 päivänä lokakuuta. He ehdottivat tässä vastalauseessa Lex Kallion hylättäväksi. He löysivät saman pohjan oikeiston kanssa. Tapahtui se suuri ihme, jota kukaan ei olisi viime vaalitaistelussa uskonut, että äärimmäinen vallankumouspuolue liittoutuu tämän istuntokauden tärkeimmässä kysymyksessä mustimpien taantumuspuolueitten kanssa. Valkoisen Suomen punaisen köyhälistön edustajat lyövät kättä tohtori Renvallin kanssa, saman tohtorin,

joka äsken niin halveksivasti osotti teille, miten kaukana hän tahtoi olla teistä. On todellakin historiallinen hetki, että Vaasan hallituksen eräs tunnetuimmista henkilöistä, herra, joka on julistanut vuonna 1918, että työväestö on Suomessa ikuisiksi ajoiksi saatettu paariasluokan asemaan, että hänen täytyy löytää itsensä tänäpäivänä samalla kannalla Vaasan läänin köyhälistön eräiden edustajien kanssa. Se on todella kohtalon pilkkaa. Jos minä istuisin Vaasan läänin vasemmistotedustajain penkillä, niin minä häpeäisin. Hän ei näitä paariasluokkaan saattamiansa kutsunut edes jollakin puoluenimellä. Hän sanoi: „noitten kanssa”.

Kommunistinen edustaja Rytkönen lausui äskettäin: „Olin odottanut, että porvariston niin sanottu raskas tykistö olisi selostanut asiaa.” Vaasan hallituksen raskain tykistö on lausunut sanansa. Onko asia teille selvinnyt? Minä en suuria odota teidän ajatuskyvystänne. Jo vaalitaistelun aikana lausuin, kun viime istuntokauden aikana meitä sosialidemokraatteja kävitte vaanimaan, katsokaa, mitä se edustajajoukko, joka tulee niin mahtavin tunnuskausein, mitä se tulee saamaan aikaan, mitä tämä henkisesti köyhistä kokoonpantu ryhmä tulee aikaansaamaan. Nyt minä olen sen nähnyt. Minä olen vajeten toista kuukautta katsonut mitenkä ne vallankumouksen pasuunat täällä soisivat, mitenkä porvaristo niitä pelkäisi, mitä ihmeitä tämä uusi ryhmä tulisi saamaan aikaan. Nyt minä olen sen nähnyt tässä istuntokauden tärkeimmissä kysymyksessä. Ei mitään! Ryhmä on täydellisesti nolannut itsensä, se on lähettänyt suurimman profeettansa syyskuun lopussa lausumaan, että tämä laki hyljätään. Sama profeetta pienemmän profeetan Vesterlundin kannattamana on allekirjoittanut lokakuun 5 päivänä vastalauseen, mutta senjälkeen on suunta muuttunut. Eilen eikä tänään ei enää kanatettu tätä vastalauseetta. Herra Kaarne ei enää julista samaa evankeliumia kuin syyskuun lopulla. Suuremmoinen vallankumouslaiva kulkee myrskyssä pimeässä, lyhdyt sammutettuina eikä päällystö eikä miehistö tiedä mitä tehtäisiin. Mikä lippu olisi nostettava Suomen köyhälistölle vallankumouksen tunnusmerkiksi? Me odotimme, mutta emme nähneet. Kansa varatosi, mutta se ei mitään saanut. Sitä ei

ole nähnyt vielä kukaan ja tuskinpa tulee näkemään muuta kuin mitä oli odotettavissa. Täydellinen nöyryytys.

Oli varomatonta herra Kaarneelta lausua sanoja, että vuoret käyvät synnytystuskissa ja syntyy naurettava hiiri. Niin käy kommunistien politiikan tässä eduskunnassa. Ennenkuin me teidät näimme täällä, me luulimme jotain, nyt me emme enään mitään luule, me tiedämme. Ulkoparlamentti on puhunut ja se on lausunut tuomionsa herra Kaarneen politiikasta. Suomen maaton köyhälistö on lähettänyt kirjelmia, jotka ovat saaneet tämän „selvän” ohjelman muuttumaan. Se lippu, mikä vedettiin ylös syyskuun lopulla ja vastalauseessa, on laskettu ainakin puolitansoon ellei kokonaan alas. Kun te noudatatte yhtäläisesti näitä ulkoparlamenttaarisia evästyksiä ja sitä johtoa, minkä te saatte sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä, niin te eksyneet poloiset, ohjelmattomat, löydätte oikean tien. Niin, minä näin, että teidän palkattu opettajanne saattoi teidät tänne suurin lupauksin, mutta näitä lupauksia te ette ole kyenneet täyttämään. Teidät vedetään viireeseen ja teitä evästetään, mutta eihän se koneisto käy, kun veto loppuu.

Minä voin lopettaa sillä vertauksella, mitä tässä kysymyksessä teidän entinen maatalousprofeettanne ed. Kaarne käytti, — hän luultavasti kuuluneen menneisyyden profeettoihin tämän istunnon jälkeen. Hän sanoi, että te olette pakotetut rupeamaan kätilöiksi tässä kysymyksessä. On todella teidän valitsijoillenne suuri pettymys, että he näkevät teidän suorittavan tällaista tehtävää porvaristoa avustaen. Te suoritatte tällaista apua porvaristolle, tälle mädälle yhteiskunnalle, tälle kuolemaan tuomitulle porvaristolle, jonka ei pitäisi enään kyetä mitään synnyttämään ja nyt kuitenkin te ryhdytte heille kätilöksi. Minä voin lopettaa sillä, että mikäli minä havaitsen, niin tämä on ainoa ala, missä teidän ryhmässänne löytyy asiantuntemusta. (Eduskunnasta äänekkästä hilpeyttä.)

Ed. Ingman: Kuta kauemmin olen seurannut tätä keskustelua, sitä enemmän minussa on vakaantunut se käsitys, että tämä Lex Kallio on niinkuin kuuluisa kuningas Nebukadnesarin uni, josta hän

vaati maansa tietäjiltä ja oppineilta tietoa sekä siitä, mitä se sisälsi, että myöskin siitä, kuinka se oli selitettävä. Olen kyllä päässyt varmuuteen siitä, että odotetaan, että unenselitys annetaan hallinnollisella täytäntöönpanoasetuksella. Mutta kuinka on päästävä selvyyteen siitä, mitä uni sisältää, siitä en ole vielä mihinkään selvyyteen päässyt. Täällä on nimittäin lain puoltajain puolelta esitetty aivan vastakkaista sen pääperusteista, semmoisestakin pääperusteesta kuin lain suhtautumisesta omistusoikeuteen. Toisaalta jo professori Voionmaa viime keväänä lausui siitä seuraavaa: „Jos pidämme kiinni vanhasta laillisesta maansaantioikeudesta, täytyy meidän koreasti myöntää, että tämä laki siihen nähden on suorastaan vallankumouksellinen. Mutta nyt meillä, ilahuttavaa kyllä, näyttää puhaltavan uudet tuulet yksin maanomistusoikeudenkin alalla.” Ed. Vuolijoki lausui niinkään eilen sen käsityksen, että hän voi hyväksyä lain, koska se asettaa maanomistuksen erikoisasemaan, niinkuin sosialidemokraatit tahtovat. Ja herra Sventorzetskin lausunnon ydin oli se, että laki on huono, mutta se horjuttaa vahvasti maanomistusoikeutta ja sentähden on se hyväksyttävä. Toisaalta taas on m. m. ed. Kivilinna koettanut väkivästi todistaa, että lakiehdotus vahvistaa omistusoikeutta. Hän sanoi, että kun tulee paljon maanomistajia, niin omistusoikeus siitä vahvistuu. Siihen voi tosin sanoa, että varsinkin kommunistit silloin ovat Venäjällä vahvistaneet omistusoikeutta, ne kun ovat jakaneet maat ja mannut ja sillä lisänneet omistajain lukumäärää. Ja joutuu kysymään, miksi omistusoikeutta jaetaan vain pakkoluovuttamalla maaomaisuutta? Miksei myöskin esimerkiksi pakkoluovuttamalla rahaa ja jakamalla sitä tarvitseville, tai kaupunkikiinteistöjä ja jakamalla niitä asunnottomille j. n. e.? Mutta joka tapauksessa herra Kivilinna varmasti hyvässä uskossa ajaa sitä katsantokantaa, että tässä on kysymys omistusoikeuden vahvistamisesta eikä suinkaan sen heikentämisestä. Molemmilta kannoilta puolustetaan lain hyväksymistä.

Mitä me sitten siihen sanomme, me vaivaiset, joiden myöskin pitäisi päästä jonkunlaiseen selvyyteen?

Samanlaista epävarmuutta on vallalla tärkeistä lain yksityiskohdista. Olen kes-

kustelussa kiinnittänyt huomiota siihen, että on esim. epävarmuutta siitä, otetaanko siltä, jolla on sellaista maata, jota tarkoitetaan 4 §:n 1 kohdassa, vain se maa, joka hänellä on yli 40 à 95 hehtaarin alan, vai otetaanko kaikki tyyni. Ed. Hahl on edustanut edellistä kantaa ja ed. von Born taas on edustanut jälkimmäistä. Minun nähdäkseni lain sanamuoto on vahvasti ed. von Bornin puolella ja lain tarkoitus taas epäilemättä ed. Hahlin tulkinnan puolella. On lukuisia muita samanlaisia asioita esitetty, vaikka tosin on sellaisiakin huomautuksia paljon tehty, joihin ei ole ylipäänsä täällä mitään selitystä saatu. Esim. niihin erittäin huomattaviin muistutuksiin, pätevästi lainopillisesti todistettuihin, jotka ed. Peltosen eilen esitti, minä olen turhaan odottanut selventävää vastausta. (Ed. Niukkanen: On saatu selvitys!) Nyt luotetaan tosin siihen, että kyllä Kaldean viisaat, tosin sanoen lainoppineet ja asianajat osaavat nämä asiat selittää. Herra maatalousministerikin toi eilen esiin luottamuksensa siihen. En epäile ollenkaan, etteivät he voisi paljon selittää, paljon selityksiä keksiä. Olen kuullut sanottavaan lainopilliselta taholta, että voidaan kirjoittaa sellainen toimeenpanoasetus, ettei koko laista tule yhtään mitään. Ja sekin on ehkä mahdollista. Mutta sellainen lainsäädäntö on minulle vallan vastenmielistä. Olen sitä mieltä, että toimeenpanoasetuksen pitää olla lojaalinen lakia kohtaan. Se on kirjoitettava lain henkeen, eikä lakia myöskään saa laatia siten, että se on yksityiskohdissaan täynnä sammakoita, joita sitten asetuksella on koetettava poimia siitä pois. Sanotaan, että nyt on niin kova kiire, ettei ennätetä mitään parannusta nyt tehdä. Epäilemättä on kiire. Tämä kysymys on tärkeä ja on kiireellinen. Mutta väärin kumminkin esitetään asia, kun esitetään se siten, niinkuin nämä 200—250 tuhatta tilatonta, joiden kiinnittämisestä maahan voi olla puhetta, nyt makaisivat uuninpankolla eivätkä tekisi mitään ennenkuin ne oman maan saavat. Ovathan ne maatoissa nykyäänkin! Ne ovat talollisten renkejä, muonamiehiä, ja mitä lienevätkin. Ja maanomistajain taholta valitetaan, että on puute maatyöväestä, vaikka he tekevät työtä heidän pelloillaan. Tämä tietysti ei estä sitä, että kysymys heidän kiinnittämisestään omaan turpeeseen, oman maan omistajiksi, on sekä kiireellinen että tärkeä. Mutta joka tapauk-

sessä se nähdäkseni ei ole niin kiireellinen, ettei ole aikaa tehdä kunnollista lakia. Olen vakuutettu siitä, että tästä laista, jos se hyväksytään, tulee asutustoiminnalle paha este. Sillä pidän varmana, että maanomistajat, kun ne asettuvat vastaan, voivat, käyttämällä kaikkia niitä valitustilaisuuksia, joihin keskustelussa on viitattu, tosiaankin tehdä lain jotenkin tehottomaksi. Ja se on mielestäni hyvin valitettavaa.

Herra Kivilinna pani eilen pillinsä soimaan myöskin tämän lain korkean siveellisyyskunniaksi. Se on kyllä oikein ja siveellistä ja rakkauden käskyn mukaista, että autetaan vähäväkisiä, että heitä saateetaan seisomaan omilla jaloillaan, että heille avataan mahdollisuuksia taloudelliseen vaurastumiseen. Ja sitä Lex Kallio tarkoittaa ja sentähden on tämän lain tarkoitus kaikkea tunnustusta ansaitseva. Se on tästä myös sanottava. Mutta siitä on askel vielä pitkä siihen, että tunnustettaisiin siveellisesti oikeutetuksi kaikki ne keinot, joilla se pyrkii tarkoituksensa toteuttamiseksi. Omasta puolestani en voi huomata muuta kuin juuri siveellisesti arveluttavaksi sen pääkeinoon, johon laissa turvaudutaan, nimittäin eräiden maanomistajain omaisuuden pakolliseen ottamiseen heiltä riittämättömä korvausta vastaan. Sentähden en voi muuta ajatella, kuin että tämä laki, jos se toteutetaan, johtaa kireisiin, epäystävällisiin, riitaisiin väleihin naapurien kesken, joiden menestymisen ensimmäinen ehto on, että he olisivat ystävytydessä ja auttaisivat toinen toistansa. Ja minun nähdäkseni asutustilallista täytyy painaa tietoisuus siitä, että talolliselle, joka ehkä on velkainen mies, on tehty väärin. En voi uskoa, että hänen on hauska siinä tietoisuudessa ponnistella eteenpäin.

Äänestän tätä ehdotusta vastaan siinä mielessä, että tekisin karhunpalveluksen asutusasialle äänestämällä sen puolesta. Mutta nähdäkseni pitäisi eduskunnan päätöksessä myöskin alleviitata kiireellisten toimenpiteiden välttämättömyys tässä asiassa. Ja sentähden, samalla kuin kannatan ed. Peltosen y. m. vastalauseetta, ehdotan, että eduskunta päättäisi pyytää hallitusta ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin uuden esityksen aikaansaamiseksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin ja asettamaan eri etupiirien asiantuntevista edustajista komitean sitä valmistamaan.

Ed. Virkkunen: Pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Åkerblom: Med anledning av den kritik, som riksdagsman Broända uttalade om mitt yttrande, ber jag få hänvisa honom till stenogrammet, varav framgår, att jag i mitt andragande icke påstod sådant, som han sade. Gentemot det han yttrade med anledning av riksdagsman Schaumans andragande så måste jag säga, att riksdagsman Broända glömde att påvisa, att det finnes i Österbotten lägenheter över 200 hektar, som lagen skulle komma att beröra.

Ed. Långström: Täällä on tänä iltana varsinkin nyt viime keskustelussa tavattoman sapekkaasti hyökätty sitä ryhmää vastaan, jota minä täällä edustan. Tämä on johtunut siitä että ei ole voitu tarkkaan arvailla sitä kantaa, mille meidän ryhmämme tässä kysymyksessä asettuu. Varsinkin tuntui tämä seikka tavattomasti sapettavan ed. Renvallia sekä myös äskeistä lausujaa, ed. Hakkilaa. Minä en katso syytä olevan näihin lausuntoihin erikoisesti kajota, koska en pidä niitä sen arvoisina. Käyn senvuoksi itse asiaan.

Porvarillistenkin eduskuntaryhmien taholta on Lex Kallion ollessa aikaisemmin eduskunnassa myönnetty, että tämän maan yli 200,000 ruokakuntaa käsittävä tilaton väestö elää sietämättömän vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa. Kaikenlaatuisten keinottelujen tuloksena ovat viljelyskelpoiset maat joutuneet suurelta osalta suurmaanomistajain haltuun, joiden käsissä ne ovat usein viljelyskuntaa vailla, samalla kun työhön kykenevä tilaton väestö on turhaan läpi vuosikausien odottanut tilaisuutta saadakseen maan haltuunsa ryhtyäksensä sitä viljelemään.

Nyt vihdoinkin on ryhdytty tässä suhteessa korjausta tekemään. On esitetty eduskunnalle ehdotus laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin ja on tämä Lex Kallion nimellä kulkenut ehdotus, kuten jo useaan kertaan ja viimeksi eilisessä ja tässä istunnossa on työväen eduskuntaryhmän puolesta tyhjentävästi osotettu, niin keho ja riittämätön, ettei sen avulla mitään tosiasiallista korjausta maata haluavan väestön oloissa tule tapahtumaan. Ensinnäkin asetetaan Lex Kalliossa monen-

laatuisia rajoituksia maan saantiin nähden. Varsinkin laissa esiintyvät varallisuusvaatimukset ovat sellaisia, että köyhä tilaton väestö ei voi aniharvoja tapauksia lukuunottamatta vaatimuksia siinä suhteessa täyttää. Lain kaikkein huonoimpia kohtia on peräti lyhytaikaiseksi asetettu maan lunastamisvelvollisuus. On aivan järjetöntä odottaakaan, että suuria taloudellisia uhrauksia vaativan pientilan kuntoussaattamisen aikana kolmen vuoden kuluessa tilan haltuunoton jälkeen pienviljelijä pystyisi suorittamaan tilan lunastusmaksun. Tämä lainkohta johtaa siihen, että ne tilattomat, jotka Lex Kallion avulla onnistuvat itselleen maata hankkimaan, joutuvat useassa tapauksessa turvautumaan porvarillisiin luokkalaitoksiin, pankkeihin ja perinpohjin velkaantuneina luovuttamaan ennen pitkää vuosien työn ja uhrauksien hinnalla raivatut tiluksensa niille. Turha on yrittääkään saada rakennetuksi mitään, joka maalaisköyhälistöä tuolla perusteella tyydyttäisi. Tuhannet vararikon partaalle joutuneet äskettäin itsenäistyneet torparit ovat siitä kuvaavimpana esimerkkinä. Valtion velvollisuus ilman lunastusmaksua hankkia tilattomalle väestölle maata, on kaiken pientilapolitiikan perusehto.

Kun toteamme tämän tosiasian ja esitämme vaatimuksen maksuttomasta maan hankinnasta tilattomalle väestölle, teemme sen tietoisena siitä, että nykyinen porvarillinen valtio, joka huolehtii etupäässä suurporvariston ja suurmaanomistajaluokan eduista, ei tule milloinkaan vapaaehtoisesti suostumaan tällaiseen maakysymyksen ratkaisuun. Vaatimuksemme on vallankumouksellinen vaatimus. Se on toteutettavissa vain kaupunki- ja maalaisköyhälistön yhteisellä taistelulla nykyisen kapitalistisen riistojärjestelmän ja sitä tukevan porvarillisen valtion kukistamiseksi. Neuvosto-Venäjän ja Karjalan työkommuuni ovat elävinä todistuksina siitä, että tilaton väestö saa proletaarisen vallankumouksen kautta maanälkensä tyydytetyksi ilman minkäänlaisia maksuja ja että työväen valtio kaikin puolin myötätuntoisesti suhtautuu talonpoikaishuokkaan. Samalla kun me siis julistamme, että maakysymys voidaan lopullisesti ratkaista vain voittoisan proletariaatin vallankumouksen kautta, to-

teamme myös, että esilläolevalla lakiehdotuksella koetetaan tämän vallankumouksen tuloa välttää. Siinä mielessä ovat sekä keskustaporvarit että sosialidemokraatit niin kiihkeästi taistelleet lakiehdotuksen puolesta. Lex Kallion tarkoituksena on olla jonkunlaisena suomalaisena vastikkeena Stolypinin suurelle maareformille Venäjällä, jolla reformilla myös tarkoitettiin maattoman väestön kipeimmän maanälän tyydyttämistä ja sen vieroittamista yhteiskunnan vallankumouksellisista voimista. Lex Kalliolla on täten syvälinen merkityksensä työväenluokan vallankumoustaistelulle. Vain vallankumouksellisen sosialismin kannalta on käsiteltävissä sen sisäisin tarkoitus ja vain vallankumouksen edun kannalta on työväenpuolueen lähdettävä ratkaisemaan, miten sen on meneteltävä lakiehdotuksen suhteen.

Vaikka Lex Kalliolla onkin tarkoitettu porvarillisen yhteiskunnan pelastamista uhkaavasta vallankumouksesta, ei se lopulta kuitenkaan yhtä vähän kuin aikanaan Stolypinin suuri maareformi voi tätä tarkoitusta saavuttaa. Siksi ei työväenluokalla ole mitään peljättävää, vaikka Lex Kallio tulisikin laiksi ja pantaisiin täytäntöön. Pikemmin päinvastoin, sillä lain kaikista puutteellisuuksista huolimatta on epäilemättä, että suuri osa tilatonta väestöä odottaa Lex Kallion voimaansaattamisen kautta saavansa jonkunlaisen lievennyksen hädänalaiseen asemaansa. Luottaen mahdollisuuden saada korjaus olosuhteissa aikaan jo kapitalistisen järjestelmän vallitessa, uskoo se Lex Kallion hyödyllisyyteen ja toivoo sen hyväksymistä. Tätä toivomusta ei työväenpuolue voi jättää huomioionottamatta. Maalaiskansa toivoo omaa parastaan, maattomien parasta, jota mekin toivomme, mutta samalla kun osotamme, ettemme heidän toiveitaan vastusta osoitamme myös sen petoksen, joka kyseessä olevaan lakiin on kätkeytynä, jotta mahdollisimman moni maaton ymmärtäisi, mistä todella on kysymys. Ei ole mitään epäilystä siitä, etteikö nyt suunniteltu asutusreformi verrattain lyhyessä ajassa tule osottamaan tehottomuutensa ja vapauttamaan maalaisköyhälistön harhaluulosta porvarillisen valtion tarjoamien pikkuparannusten auttavaan voimaan. (Ed. Hakkila: Onko se Yrjö Mäkelinin artikkeli? Eduskunnasta: Pohjan Kansassa viime

sunnuntaina.) Toistamalla Suomen torpparien surullisen tarinan ja luomalla uusien tyytymättömien ja pettyneiden luokan, tulisi Lex Kallio voimaansaattettuna vaan aseeksi vallankumouksellisten käsissä. (Eduskunnasta: Se on tunnettu se artikkeli.) Sen parempi. Tämä ratkaisee työväenpuolueen kannan Lex Kallioon nähdessä. Meillä ei ole siinä mitään pelättävää, vaan päinvastoin hyötyä. (Ed. Hakkila: Täysi käänös.) Osoittamalla lain kehnouden ja riittämättömyyden kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa ja uhkaamalla, kuten ryhmämme jäsenet mietintöön liittyvässä vastalauseessa ovat tehneet, äänestää sitä vastaan, olemme tahtoneet mahdollisimman selvästi saada laajojen joukkojen tietoon, ettemme missään suhteessa pidä tätä lakia hyvänä. Emmekä siitä maattomalle maalaisköyhälistölle mitään todellista hyötyä odota. (Ed. Hakkila: Voi miesparkoja!)

Kun täällä tänään on ratkaistavana esilläolevan lain kohtalo, tulee ryhmämme kuitenkin täydellisesti tietoisena siitä, että siten tällä kertaa kaikkein parhaiten valmistamme proletaarisen vallankumouksen voittoa, joka yksin voi luoda Suomen maalaisköyhälistöllekin siedettäviä elinehtoja (Vasemmalta: Naurettavaa) äänestämään lain hyväksymisen puolesta. (Ed. Hakkila: Lehmän käänös.)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. von Born ed. Peltosen y. m. kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Ed. Schauman on ed. Åkerblomin kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi kehottaa hallitusta antamaan uuden ehdotuksen laiksi maanhankkimisesta asutustarkoituksiin, joka ehdotus olisi pääasiassa rakennettu samoille periaatteille kuin lepämään jätetty lakiehdotus. Nimitän tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi. Niinikään on ed. Ingman ed. Virkkusen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi kehoittaa hallitusta ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin uuden esityksen aikaansaamiseksi maanhankkimisesta asutustarkoituksiin ja asettamaan eri etupirien asiantuntevista edustajista komitean sitä valmistamaan. Nimitän tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin kuten ennen on ilmoitettu, on ensin lippuäänestys toimitettava lain hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty. Mitä sitten ed. Schaumanın ja ed. Ingmanin ehdotuksiin tulee, niin on ne käsittääkseni tehty sillä edellytyksellä, että lakiehdotus tulee hylätyksi, joten siinä tapauksessa, että se tulee hyväksytyksi, näistä äänestäminen raukee.

Menettelytapa hyväksytään.

Sihteeri lukee äänestysesityksen.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen laiksi maanhankkimisesta asutustarkoituksiin sellaisena, kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”, joka ei sitä hyväksy äänestää „ei”; jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 135 jaa- ja 61 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puhemies: Tässä tapauksessa ed. Schaumanın ja ed. Ingmanin ehdotukset eivät tule äänestettäväksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Poistetaan päiväjärjestyksestä asiat 2)—9).

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi istuntoon:

10) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoiman tarpeisiin sodan aikana

laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2;

11) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä

Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa kiinteistöä myytäessä koskevan lain antamisesta;

12) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä

Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2 toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamisesta;

sekä

13) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä

Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 3 koskeva elokuun 11 päivänä 1922, sisältävä eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä, annetun lain §§ 3 ja 5 muuttamista.

Ulkoasiainvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Eduskunnan
valitsijamiehet
Helsingissä,
lokakuun 13 p:nä
1922.

Eduskunnalle.

Valitsijamiesten puolesta pyydämme kunnioittaen ilmoittaa, että ed. Ravon tilalle jäseneksi ulkoasiainvaliokuntaan on valittu ed. Voionmaa.

Valitsijamiesten puolesta:

K. A. Lohi.

O. Reinikainen.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina kello 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7.05 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

16. Tiistaina 17 p. lokakuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 1; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 25

Siv.

459

2) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi val-
tion ja kunnan veroja kantoajan jäl-
keen maksettaessa suoritettavasta ve-
ron lisäyksestä

„

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 2; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 4; mainittu eh-
dotus.

3) Ehdotus laiksi apulaismaan-
viljelysinsinöörinvirkkojen perustami-
sesta

„

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 3; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 23.

4) Ehdotus laiksi vakaustoimiston
viroista

460

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 4; talousvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esi-
tys n:o 21.

Toinen käsittely:

5) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetyt ehdotukset asevel-
vollisuuslaiksi ja laiksi asevelvolli-
suslain voimaanpanemisesta

„

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 5; sotilasasiain-
valiokunnan mietintö n:o 1; maini-
tut ehdotukset.

6) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi eräi-
den Maarian pitäjässä sijaitsevaan
Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien
alueiden vaihtamisesta Naantalim
maaseurakunnassa sijaitsevaan Kul-
tarannan huvilatilaan

482

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 6; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 6; mainittu
ehdotus.

7) Ehdotus laiksi yhdistyksistä
tammikuun 4 päivänä 1919 annetun
lain muuttamisesta

—

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan
mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o
17.

8) Ehdotus laiksi kunnallisten ja
yksityisten kasvatustilastosten valtio-
avusta

—

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 8; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 4.

9) Ehdotus laiksi oppivelvollisuu-
desta 15 päivänä huhtikuuta 1921
annetun lain 6 §:n muuttamisesta toi-
sin kuuluvaksi

—

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 9; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 5.

10) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi kesä-
kuun 15 päivänä 1898 maalaiskun-

tain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu ehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

11) Ehdotus laiksi alusten yhteen-
 törmäyksestä johtuvasta vahingosta
 sekä pelastuspalkkiosta 538

Asiakirjat: Laki- ja talous-
 valiokunnan mietintö n:o 2; hallituk-
 sen esitys n:o 1.

Ainoa käsittely:

12) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
 päämään jätetty ehdotus laiksi hevos-
 ten ja ajoneuvojen ottamisesta sota-
 voimaan tarpeisiin sodan aikana

Asiakirjat: Sotilasasiainva-
 liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
 ehdotus.

Esitellään:

13) Kansliatoimikunnan ehdotus
 määrärahan myöntämisestä uuden
 eduskuntatalon rakentamiseen 538

14) Hallituksen esitys n:o 36 Suo-
 men Hypoteekkiyhdistykselle 1907
 ja 1909 vuoden obligatsioonilainoista
 myönnetyn valtioneuvoston siirtämi-
 sestä uudelle obligatsioonilainalle

15) Hallituksen esitys n:o 37 mää-
 rärahan myöntämisestä Osakeyhtiö
 Petsamo Aktiebolag nimisen osake-
 yhtiön tukemiseksi ”

16) Hallituksen kirjelmä Eduskun-
 nalle ynnä Ahvenanmaan maakunta-
 päivien esitys n:o 1 lunastusoikeuden
 käyttämisestä Ahvenanmaalla sijait-
 sevaa kiinteistöä myyvässä koske-
 van lain antamisesta ”

17) Hallituksen kirjelmä Edus-
 kunnalle ynnä Ahvenanmaan maa-
 kuntapäivien esitys n:o 2 toukokuun
 6 päivänä 1920 annetun Ahvenan-

Siv.

Siv.

maan itsehallintoa koskevan lain
 27 §:n muuttamisesta 538

18) Hallituksen kirjelmä Edus-
 kunnalle ynnä Ahvenanmaan maa-
 kuntapäivien esitys n:o 3 koskeva
 elokuun 11 päivänä 1922, sisältävä
 eräitä Ahvenanmaan väestöä koske-
 via säännöksiä, annetun lain §§ 3 ja
 5 muuttamista ”

Pöydällepanoa varten esi- tellään:

19) Perustuslakivaliokunnan mie-
 tintö n:o 5 vuoden 1921 valtiopäivillä
 lepäämään jätetystä ehdotuksesta
 laiksi hallitusmuodon 23 §:n muut-
 tamisesta ”

20) Perustuslakivaliokunnan mie-
 tintö n:o 6 vuoden 1921 valtiopäi-
 villä lepäämään jätetystä ehdotuk-
 sesta laiksi tasavallan presidentin
 vaalista 539

21) Perustuslakivaliokunnan mie-
 tintö n:o 7 vuoden 1921 valtiopäivillä
 lepäämään jätetystä ehdotuksesta
 laiksi niiden valitsijamiesten valit-
 semisesta, jotka toimittavat tasaval-
 lan presidentin vaalin ”

22) Työväenasiainvaliokunnan mie-
 tintö n:o 1 hallituksen esityksen joh-
 dosta, joka sisältää ehdotuksen oppi-
 sopimuslaiksi ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
 edustajat Ampuja, M. Jaskari, Jeppson,
 Jern, Kaarne, Koponen, Kuisma, Muhonen,
 Nikkanen, Perälä, Reinikka, Setälä, Sime-
 lius, Tarkkanen, Vesterlund ja Åkerblom.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ilmoitetaan että yleistul-
 kin, herra Puuskan sairauden tähden, olen
 pyytänyt hänen tointaan hoitamaan edus-
 kunnan ruotsalaisen kanslian notarin herra
 Arppen.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta perheessä sattuneen sairauden tähden ed. Vesterlund, kunnallisten tehtävien tähden edustajat Kuisma ja Mickels sekä yksityisasiain tähden edustajat Reinikka, Setälä, Jern ja Åkerblom.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksen.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana maatalousministeri Elfving, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää hallituksen esitys n:o 38 laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.

Puhemies: Herra Ministeri! Nyt jätetyn hallituksen esityksen tulen esittelmään eduskunnalle perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Hallituksen esitys n:o 25, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelu, sen jälkeen on toimitettava lipuäänestys.

Keskustelu:

Ed. Eskola: Minä pyydän ehdottaa tämän lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Saarinen: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Eskola ed. Saarisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Sihteeri lukee kirjallisen

äänestysesityksen:

Ken hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; ken ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on se hyväksytty, mutta muuten on lakiehdotus rauennut.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa-ääntä ja 74 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

2) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion ja kunnan veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavasta veronlisäyksestä.

Mainittu ehdotus, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta päättää pysyä toisessa lukiemisessa tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi apulaismaanviljelynsinöörinvirkojen perustamisesta.

Hallituksen esitys n:o 23, jota on valmistelevalle käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 3, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi vakaustoimiston viroista.

Hallituksen esitys n:o 21, jota on valmistelevalle käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 4, esitellään kolmannessa käsittelyssä.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

5) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyt ehdotukset asevelvollisuuslaiksi ja laiksi asevelvollisuuslain voimaantuloa koskevista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevalle käsiteltyt yllämainitut lepäämään jätetyt ehdotukset.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, esitellään lain yksityiskohdat.

Yleiskeskustelu:

Ed. Reinikainen: Esilläoleva lakiehdotus palaa suuresta valiokunnasta muuttumatta kuten sopii odottaakin. Ne pienet muutosehdotukset, joita mahdollisesti ryhmäni taholta tullaan tässä käsittelyssä tekemään, eivät varmasti tule johtamaan mihinkään positiiviseen tulokseen. Porvaristo seisoo tässä kysymyksessä yksimielisenä. Maalaisliitto, joka vielä vuonna 1919 oli kansanmiliisin kannalla ei tule nyt kannattamaan edes niitä vähäpätöisempiä muutosehdotuksia, joita ryhmäni taholta tehdään. Mutta jos toiselta puolen porvaristo tässä kysymyksessä on yksimielinen, niin minä voin vakuuttaa, että Suomen työ-

väenluokka seisoo yksimielisesti tätä lakia ja tätä systeemiä vastaan, jota tällä lailla aiotaan edelleen toteuttaa.

Ryhmäni taholta on useasti täällä tuotu esiin, että asevelvollisuuslain luoman järjestelmän antama taakka on liian raskas tämän maan kantaa. Tätäkin vuotta varten on esim. ehdotettu yli 435 miljoonaa markkaa. Ja nykyisen järjestelmän luoma pitkä kasarmipalvelusaika tulee viemään siksi paljon paraassa iässä olevaa työvoimaa, että sitäkään ei ole vähäksi arvosteltava. Täällä porvariston taholta aina tahdotaan vedota isänmaallisuuteen. Tahdotaan huomauttaa, kuten tässäkin oikeiston kirjoittamassa vastalauseessa sanotaan, „että kansan itsenäisyyden ja vapauden ja kansan kalliimpien arvojen puolustamiseksi ei mikään hinta ole liian raskas”. Mutta kun tulee kysymykseen näiden rasitusten kantaminen, niin silloin meidän porvaristomme viisaasti vetäytyy pois. Se siirtää välillisten ja välittömien verojen muodossa työtekevän luokan kannettavaksi nämä verot ja kaikessa isänmaallisuudessaan se on valmis — senhän maailmanhistoria osoittaa — käyttämään tämän luokkajärjestelmän työväenluokkaa vastaan sen taistellessa elinehtojensa puolesta ja se on valmis käyttämään myös vihollisvaltojen työväkeä polkeakseen alas työväenluokkataistelua. Minä voin näin ollen hyvin yhtyä siihen lausuntoon, jonka eräs saksalainen sosialidemokraatti on lausunut — „porvariston isänmaallisuus ei merkitse isänmaarakkautta, halua uhrata henkensä ja verensä isänmaan alttarille, vaan isänmaasta hyötymistä, isänmaasta, jonka tulee uhraa kansanjoukkojen omaisuus ja henki suojellakseen kapitalistien kauppaetuja”. Maailmansodan jälkeinen aika on oivallisesti nämä kaikki paljastanut. Maailmansota on osoittanut, että ne kauniit aatteet, joilla tahdottiin verhota maailmansodan aikuista porvarillista imperialismia, ovat olleet vaan petosta ja puheet kansojen itsemääräämisoikeudesta kotien pyhyydestä j. n. e. on Versaillesin rauhansopimus paljastanut oikeassa karvassaan. Tämän maailmansodan opetuksen jälkeen tulee Suomen työväenluokka kahta voimakkaammin vastustamaan jokaista militarismin pyydetä, mitä tähän maahan tahdotaan voimaansaattaa.

Kun on kysymys nykyisestä järjestelmästä, niin tahdon, kun herra sotaministeri on läsnä, kiinnittää huomionne eräisiin seikkoihin, joita kyllä jo useasti olemme tuoneet esille. Nykyinen järjestelmä on omiansa saamaan aikaan, että välit upseerien ja joukkojen välillä ovat kärjistyneet, ne ovat kärjistyneet usein siinä määrin, että upseeristo katsoo oikeudekseen käyttää sotilaallista kuria. Minä käytän porvariston lehtiä, koska niihin tietysti paremmin luotetaan. Minulla on tässä Laatokka-lehti, jossa kerrotaan: „Lokakuun 27 p:nä saapui ent. reservikasarille kapteeni Liljeberg vanhempi ja vahdissa olevan miehen kiellosta huolimatta tempasi kopin oven auki, jossa oli eräs rannikkotykistörykmenttiin 3 kuuluva kersantti tutkintoa varten. Karkeasti kiroten löi kapteeni sotilasta nyrkillä kaksi kertaa kohti kasvoja niin, että hän vaipui verissään puolitajuttomana maahan. Vielä suvaitsi kapteeni potkia sotilaan ruokaastian ja makuuvaatteet ulos”.

Minä olen vakuutettu, että samanlaisia raportteja saapuu useita herra sotaministerille. Minulla on tässä tänään saapunut „Kansan Työ”, jossa kerrotaan eräästä samanlaisesta asiasta Haminassa. Siinä kerrotaan, että Haminan sotilasräätälikypsen uhri on 2 kk. ollut mielisairaana. Tästä kysymyksestä on tietysti nostettu, koska se on työvään lehden taholta, painokanne sitä lehteä vastaan. Ja tahdon, paitsi näihin räätälyksiin, kiinnittää eräseen puoleen huomiota, joka on niin ominaista nykyiselle järjestelmälle, ja josta herra sotaministeri on useat kerrat kuullut täällä ei ainoastaan vasemmiston taholta vaan keskustankin taholta paljastuksia. Minä tarkoitan nykyisen järjestelmän aikana tapahtuneita väärinkäytöksiä. Luen tästäkin yhden esimerkin, joka ei ole vielä tämän eduskunnan pöytäkirjoihin merkitty, leikkeleen eräästä maalaisliiton lehdestä. Tässä lehdessä sanotaan, kun puhutaan ensin eräästä väärinkäytöksestä (Ed. Juutilainen: Mikä lehti se on? Puhuja: Kyllä Juutilainen sen tietää!): „Tapaus on tosi. Se on enemmän kuin tosi. Tämänlaatuista tapauksia sattuu yhtämittaa armeijassamme, mutta niitä peitetään ja salataan. Vain pieni uutinen silloin tällöin pääsee pajahtamaan ja kertoo

haisevasta mädästä uljaan sotilaspuvun alla. Suomen kansa ei saisi unohtaa noita uutisia”. Sitten jatketaan: „Vuositain nostetaan kutsunnoissa suuri joukko maaseudun nuorukaisia, tekisi mieli sanoa lapsia, ja kuljetetaan heidät kaupunkeihin. Uudet nahkapojat joutuvat vanhempien tovereittensa kasvatettaviksi ja sen suunnan on helppo arvata. Mitään kiusauksia kestävää käsitystä oikeasta ja väärästä ei noilla nuorukaisilla tietysti yleensä ottaen ole. Illat kuluvat kortinpeluuseen ja silloin tällöin lomalla olevat tuovat tullessaan korven makeutta. Päälystö katselee kaikkea sormiensa lävitse.” Ja jatkaa: „vuositain lasketaan sitten nämä nuorukaiset kotiinsa ja ne palaavat takaisin kotiinsa sairaina” j. n. e.

Tämänsuuntaisia uutisia ja kertomuksia on tavantakaa maalaisliiton lehdissä, ja siitä huolimatta että teidän johtajanne Alkio täällä viime kerralla lausui, että syyt ovat itse järjestelmässä, ne olivat hänen sanansa — siitä huolimatta te olette valmiit kannattamaan tätä järjestelmää ja luopumaan entisestä kansanliisiohjelmasta, joka teillä oli 1919.

Täällä on ryhmäni taholta useasti tuotu esiin niitä näkökantoja, joita sosialidemokraatit ottavat huomioon maan turvallisuuden kannalta. Sosialidemokraatit tietysti koettavat järjestää kansainväliset suhteet rauhallisin keinoin. Useasti on täällä puhuttu kansainliitosta. Minä voin yhtyä niihin, että kansainliitto nykyisessä muodossaan ei kykene järjestämään kansainvälisiä suhteita rauhallisin keinoin. Puolan sota, Turkin tapahtumat ja Gruasian kysymys on siitä todistuksena (Vasemmalta: Kannattavathan sosialidemokraatit kansainliittoa!). Eivät usko siihen, ei ainakaan enemmistö. Kansainvälisten suhteiden rauhallinen järjestely käy sitten vasta päinsä, kun työtätekevät luokat ovat päässeet määrääviksi joka valtakunnassa. Vasta työtätekevän luokkain luoma kansainliitto, internationale, — se ei ole kolmas internationale, sillä se on antautunut yhtä paljon imperialistisiin pyyteisiin kuin mikä kapitalistinen järjestelmä hyvänsä — vaan sen tulee saamaan aikaan se uusi internationale, jossa meidän kommunistitkin ovat loppujen lopuksi yhtyneet huomattuaan oman ohjelmansa mahdottomaksi.

Mutta tällä hetkellä me emme voi tässä maassa vielä, ei periaatteelliselta kannaltaakaan, pyrkiä aseista riisumiseen. Minä luulen, että me voimme olla yksimielisiä siitä, että niin kauvan kuin tässä maassa on aseellisia porvarikaarteja, niin kauvan ei voi kukaan työväenedustaja vaatia aseista riisumista, ei voi vaatia sitä, että yhteiskunnallisissa taisteluissa niin suurta osaa näyttelevä aseellinen voima jätetään yksinomaan porvariston etuoikeudeksi. Silloin tulisi käymään, niinkuin olen aikaisemmin huomauttanut, kuten Roomassa orjille, että heidät vapautetaan sotapalveluksesta ja tehdään orjiksi. Ja minä olen vakuutettu siitä, että vaikka kohta Suomen työväkeä ei voida joka käskyn mukaan kuljettaa rajalle, minä olen vakuutettu siitä, että se, jos tulee todellisesti kysymykseen, että joku imperialistinen hallitus tahtoo tuhota tämän maan itsenäisyyden, niin silloin on työväenluokkakin valmis tämän maan itsenäisyyttä puolustamaan. Tietysti sillä edellytyksellä, että te laitatte tähän maahan, että työväenluokka tuntee tämän maan isänmaaksi, että te lopetatte sen politiikan, jota te viime aikoina olette työväenluokkaa kohtaan harjoittaneet.

Minä olen vakuutettu siitä, että huolimatta niistä ponnistuksista, joita ryhmäni taholta tehdään tässä maassa, laillistetaan m. s. väliaikainen asevelvollisuuslaki, joka meillä tällä hetkellä on. Minä pyytäisin loppujen lopuksi teitä muistamaan erään suuren ranskalaisen sosialidemokraatin sanat: „Armeija, jolta puuttuu köyhälistön myötätuntoa, on kurja rääsy”. Armeijaa, jolla ei ole tämän maan köyhälistön myötätuntoa, sitä te ette voi käyttää mihinkään. Minä olen vakuutettu siitä, että Suomen köyhälistön valtava enemmistö on muutamien vuosien kuluessa sosialidemokraattien lippujen alla. (Eduskunnasta: Ei pidä paikkaansa!) Minä tahtoisin vakavasti, suuren ranskalaisen sosialidemokraatin sanat, kiinnittää meidän porvariemme mieleen.

Ed. A. Pesonen: Kysymyksessä olevan lain hyväksymisellä saavutetaan kaksisangen merkitsevää tulosta. Ensiksikin lain hyväksymisen jälkeen voidaan Suomen sotalaitos järjestää vakinaiselle kan-

nalle ja toiseksi voidaan sen avulla saada sotilasmenot huomattavasti supistumaan siitä, mitä ne olisivat, jos väliaikainen asevelvollisuuslaki olisi sellaisena voimassa. Tämän lakiehdotuksen mukaan nim. palvelusaika lyhenee aivan huomattavasti. Puolestatoista vuodesta, joka säädetään väliaikaisessa asevelvollisuuslaissa, lyhenee yleinen palvelusaika vuoteen ja erikoisaselajeissa vuoteen ja kolmeen kuukauteen. Tämä on hyvin huomattava tulos pyrittäessä sotalaitoksen menoja supistamaan ja palvelusaikoja lyhentämään. (Ed. Hakkila: Menot kasvavat!) Omasta puolestani toivon lämpimästi, että molemmat nämä tulokset saavutettaisiin.

Kuitenkin on laissa sellaisena kuin se nyt on meidän edessämme — siihenhän on mahdollisuus tehdä vielä muutoksia tässä istunnossa — eräitä kohtia, joita en voi pitää hyvinä ja oikeaanosuneina. Ensinnäkin on sellainen se kohta, jossa määritellään palvelusajan pituus. Se ryhmä, johon minä kuulun, on tämän lain varhemmassa käsittelyssä esittänyt palvelusaikaan järjestelmän, joka tietäisi vielä huomattavaa lyhennystä siitä, mitä tämä laki säättää. Maalaisliittolaiset ovat ehdottaneet yleistä palvelusaikaa 9 kuukaudeksi, palvelusaikaa helpommissa erikoisaselajeissa 1 vuodeksi ja vaikeammissa erikoisaselajeissa 1 vuodeksi ja 3 kuukaudeksi. (Ed. Hakkila: Mutta luopui siitä!) Mikäli minä tunnen, on ryhmäni edelleenkin periaatteellisesti samalla kannalla. (Ed. Hakkila: Ei ole totta!). Tämän näin järjestetyn palvelusajan kautta saavutettaisiin yhtäältä paljon merkitsevä huojennus sotilasrasituksissa. Toisaalta voidaan havaita, että se armeija, se puolustuslaitos, joka muodostuisi näin järjestettyjen palvelusaikain perusteella, vastaisi niitä minimivaatimuksia, joita sotilasasiain tuntijat ovat asian pohjana, perusteena esittäneet. Palvelusaikaan nähden, mikäli tulee palvelusaikaan siinä suhteessa, miten se riippuu opetuksesta, siihen nähden ei ole voitu esittää mitään varmoja sääntöjä. Meidän sotilasasiain tuntijamme ovat siinä kohdin esittäneet hyvinkin erilaisia mielipiteitä. Sen mukaan, mitä minä olen niihin tutustunut, olen huomannut, että pitempää palvelusaikaa kannattavat esittävät tässä suhteessa 3 vuotta. Mutta on joitakin, jotka ovat sitä mieltä, että kaikki ase-

lajit meillä voitaisiin asettaa yhteen vuoteen. Muiden maiden kokemus niinikään osoittaa samaa: mitään määrättyä normia palvelusajan pituuteen nähden opetuksen kannalta katsoen ei ole olemassa. Mutta varmemmin ovat sotilasasiain tuntijat voineet esittää määrätyn vaatimuksen palvelusaikaan nähden arvosteltaessa sitä siltä kannalta, mitenkä vahvaksi se saattaa meidän armeijamme miesluvun. Tässä suhteessa on esitetty sellainen lähtökohta, että armeijan vahvuus sellaisena, kuin se nyt on, riittää saamaan puolustuslaitoksemme sellaiseen vahvuuteen, että sotilasjohto katsoo voivansa sen avulla maata puolustaa. Jos verrataan sitä asiantilaa, joka syntyisi 9 kuukauden yleisen palvelusajan käytäntöön ottamisesta, nykyiseen, niin tullaan huomaamaan, — tähän nähden edellisessä eduskunnassa asian ollessa esillä esitin eräitä numeroita, — tullaan huomaamaan, että näin muodostuvan armeijan vahvuus tulee, kun otetaan huomioon kutsuntain tulosten vuosittainen parantuminen, vastaamaan sitä vahvuutta, mikä meillä nyt on, aivan lähivuosina. Tämän perusteeksi esitetyn vaatimuksen täyttäisi puolustuslaitoksemme, vaikka palvelusajat järjestettäisiin, niin kuin sitä maalaisliittolaisten taholta on ehdotettu. (Ed. Hakkila: Niillähän on 10 ehdotusta ollut.) Ed. Hakkila ei näytä tuntevan asiaa laisinkaan.

Paitsi tätä huomattavaa seikkaa, on minun mielestäni laissa vielä eräitä muitakin heikkouksia ja puutteellisuksia, joihin nähden olen ehdotuksia asian muuttamisesta asian varemmissa vaiheissa tehnyt, mutta jotka eivät ole tulleet hyväksytyiksi. Luettelen eräitä niistä yksityiskohdista, jotka mielestäni ovat laissa huomattavina heikkouksina. Asevelvollisten kohtalo sotapalvelukseen astumiseen nähden on asetettu riippumaan piiripäälliköstä ja hänen sihteeristään ratkaisevasti. 67 §:ssä säädetään, että päätöksestä, jolla joku on julistettu sotapalvelukseen kelpaavaksi, alkoon valitettako. Odottaisi senvuoksi, että ne määräykset, joiden mukaan tällainen päätös tehdään, ovat selvät ja riidattomat. Sitä ne eivät kuitenkaan ole. 20 §:ssä säädetään, että joka kutsunnassa toimitetussa huolellisessa tarkastuksessa vian tai kivouloisuuden vuoksi näyttää olevan — käytetään muotoa „näyttää” — pysyväisesti ky-

kenemätön aseelliseen palvelukseen, vapautetaan rauhanaikana palveluksesta vakinaisessa väessä. Tämän huolellisen tarkastuksen toimittaa 29 §:n mukaan lisätty kutsuntatoimisto, s. o. piiripäällikkö, hänen sihteerinsä ja yksi asianomaisen kunnan valitsema lisäjäsen. Heitä avustaa 40 §:n mukaan sotilaslääkäri tahi tarpeen vaatiessa kaksi lääkäriä. Mutta lääkärin antama lausunto tarkastetun kelpaamattomuudesta ei 41 §:n mukaan ole heille sitova. Asiallisesti on siis kaikki valta annettu piiripäällikölle ja hänen sihteerilleen, sillä he voivat yhdessä äänestää kumoon kunnan valitseman lisäjäsenen mielipiteen, vaikkapa lääkärikin olisi häneen yhtynyt. Eikä näin syntyneestä päätöksestä saa valittaa. Monissa muissa kohdissa on lisätyllä kutsuntatoimistolla tällainen ratkaiseva harkintavalta. Niinikään ovat monen monet tärkeät asiat jätetyt kokonaan muiden viranomaisten harkinnasta riippuviksi, 70 §:n mukaan määrätään asevelvolliselle, joka ilman laillista estettä jää kutsuntaan saapumatta, rangaistusta, vankeutta aina 1 vuoteen saakka. Laillinen este on 38 §:n mukaan kova tauti tai muu voittamaton este ja on este kutsuntatilaisuudessa asianmukaisesti toteennäytettävä. Nyt voi kuitenkin käydä niin, että harvaanasutuilla ja vaikeasti kuljettavilla seuduilla on este ilmaantunut niin myöhään ja sellaisissa oloissa että asianomainen ei ole voinut saada siitä ilmoitusta toimitetuksi kutsuntatilaisuuteen. Kun laissa ei ole mitään säädöstä jälkeinpäin tapahtuvasta laillisen esteen ilmoittamisesta, on kysymyksessäolevassa tapauksessa sellainen asevelvollinen saatettava rangaistukseen, vaikkakaan hänellä ei mitään rikkomusta ole. 38 §:ssä säädetään, että asiamiehen kutsuntatilaisuuteen saa puolestaan lähettää se, joka lääkärintodistuksella näyttää olevansa terveydentilan ja ruumiinrakennuksen puolesta sotapalvelukseen kykenevä. Sitävastoin sellainen asevelvollinen, joka lääkärintodistuksella näyttää, että häntä vaikean tahi parantumattoman taudin takia ei voida missään oloissa käyttää sotapalvelukseen tahi edes työhön puolustuslaitoksen hyväksi, ei saa käyttää asiamiestä kuin eräissä poikkeustapauksissa maan pohjoisimmissa kunnissa, vaan on hänen itsensä tultava kutsuntatilaisuuteen. Se periaate, minkä

laki on omaksunut lääkärintarkastukseen nähden, johtaa siis tässä kohden siihen, että terveet saavat lähettää asiamiehen puolestaan, mutta sotapalvelukseen kokonaan kykenemättömien siis rampojen, sokeain, kuurojen, kaatuvatautisten tai muiden heidän veroistensa on itse saavuttava rangaistuksen uhalla kutsuntatilaisuuteen. Varemmin on jo huomautettu siitä asiattomuudesta, mikä sisältyy 75 §:ään ja siitä ristiinriidasta, mikä on 76 §:n 2 momentin ja 20 §:n 1 momentin välillä. Näistä tässä mainitsemistani seikoista olen asian varemmassa vaiheessa tehnyt muutosehdotuksia saavuttamatta kuitenkaan siinä tulosta.

Tällä kertaahan asia vielä on siinä vaiheessa, että mihin kohtiin voidaan täällä muutoksia aikaansaala. On senvuoksi harkittava, mitä muutosten teko lain hyväksymiseen nähden aiheuttaisi. Jos eduskunta ei tee mitään muutoksia lakiin, ei sitä voida enää lykätä yli vaalien, vaan on siitä nyt päätettävä. Jos taas muutoksia tehdään, voidaan se äänestää määränemmistöllä yli vaalien. Seuraus muutosten tekemisestä on siis epäilemättä se, koska lailla on niin paljon vastustajia, että pieninkin muutos aiheuttaisi lain hylkäämisen. Seuraukset hylkäämisestä taasenvievät siihen, että jäädytään edelleenkin väliaikaisuuden tilaan puolustuslaitoksessamme ja toisaalta jää pidennetty puolentoista vuoden palvelusaika voimaan. Kun asetan vastakkain ne puutteellisuudet, mitä havaitsen laissa olevan niiden etujen kanssa, mitä lain hyväksymisellä saavutettaisiin, niin tulen siihen tulokseen, että nämä jälkimäiset painavat tällä kertaa ehdottomasti enemmän. Useat niistä selkoista, joista olen huomauttanut, paitsi tietysti palvelusaikaa koskeva, ovat sellaisia, että niitä voidaan täydentää asianmukaisesti kirjoitetulla täytäntöönpanoasetuksella ja sen kautta saada asia järjestyseen niin, että esimerkiksi kutsuntatoimistojen vapaa harkinta mitä tärkeimmissä asioissa tulee sidotuksi ainakin täytäntöönpanoasetukseen ja siten yhdenmukaiseksi koko maassa. Näiden muodollisten seikkain vuoksi lain hylkääminen olisi mielestäni suunnilleen samanlaista menettelyä, kuin mistä ed. Hahl huomautti n. k. lex Kalliota käsiteltäessä, että silloin heitetäisiin lapsi joittenkin pienempien muodollisten vikojen vuoksi pesuveiden mukana

kartanolle. Pidän tärkeänä, että tässä päästäisiin mihin tuloksiin, jotka tämä laki takaa. Pidän tämän niin tärkeänä, että en yksityiskohtaisessa keskustelussa tule tekemään mitään muutosehdotuksia tässä huomauttamiini paikkoihin. Minä pidän tässä mielessäni vanhan suomalaisen sananlaskun, joka sanoo, että parempi on pyy pivossa, kuin kaksi oksalla. Minä näen, että tässä on saavutettavana jos ei muuta niin ainakin tuollainen pyy, kun taas muutoksen tekeminen vaikuttaisi sen, että lain hyväksyminen siirtyisi kukaties kuinka pitkään tulevaisuuteen. Luulenkin niin, että aina muodolliset syyt saavat väistyä silloin, kun ollaan todella asian puolella.

Ed. V. Vainio: Oudoksuen pysähtyy työtätekevälle luokan tämän lakiesityksen edessä. Oudoksuen se pysähtyy jo lakiesityksen otsikon nähtyään, sillä se jo siitä tajuua, mistä on kysymys. Asevelvollisuuslaki porvarillisessa yhteiskunnassa, olipa se sitten vaikka miliisisysteemiin perustuva, jota täällä sosialidemokraatit niin kiinteästi ajavat, antaa mitä oikeutetuimman syyn työtätekevälle luokalle ja talonpojille oudoksumaan, arvostelemaan ja hylkäämään kaikki porvarillista sotalaitosta puoltavat lait ja asetukset kuin myöskin sotalaitokselle pyydytyt varat.

Meillä on tässä lakiesitys edessämme, jonka avulla tälle maalle pyritään rakentamaan armeijaa, mutta millaista armeijaa ja mitä varten? Kas tässä on kysymys, johonka meidän on pysähtytminen!

Jos teen kysymyksen, onko kyseessäolevan armeijan rakentaminen tämän lain avulla puolustus- vaike hyökkäystarkoitusta varten, niin siihen varmasti oikeiston taholta saadaan vastaus, että se on puolustustarkoitusta eikä hyökkäystarkoitusta varten. No, hyvä, mutta me voisimme tehdä saman kysymyksen ja matkustaa ympäri maailmaa ja kysyä kaikkien porvarillisten valtioiden valtiomiehiltä heidän armeijoittensa laatua. He varmasti vastaavat samaan tapaan. Olen varma, että kaikkialla meille vastataan heidän armeijansa olevan isänmaan puolustusta varten olemassa. Olinpa valmis lyömään vetoa, että yhdessäkään porvarillisessa maassa ei sanottaisi, että sen armeija on myös hyökkäystä varten olemassa. Jos olisimme maailmansodan edellä kyselleet kaikilta sotaakäyvien val-

tioiden edustajilta heidän armeijansa laatua, niin he olisivat kaikki vastanneet, että ne ovat isänmaan puolustusta varten olemassa. Jos olisimme kysyneet ennen maailmansotaa liittoutuneilta taikka sopimusvalloilta, niin kumpikin yhtymä olisi vastannut, että „meidän on ollut pakko liittoutua isänmaan puolustuksen takia”. Jos nyt luottaisimme tähän väitteeseen, että koko maailman sotalaitokset olisivat puolustustarkoitusta varten olemassa eikä hyökkäystä varten, niin herää kuin itsestään kysymys, että no kukas sitten on, joka hyökkää. Tämän heränee kysymyksen edessä tulee joka tapauksessa seisahtus ja me jäämme silloin tuijottamaan niihin lupauksiin ja vakuutuksiin, joita olimme äsken saaneet, nim. että kaikkien maitten armeijat ovat puolustus- eikä hyökkäystarkoitusta varten olemassa. Edellinen viittaus jo pysyy hyvin todistamaan, koska hyökkäyksiä aina tavan takaa syntyvä, että väite porvari-valtioiden armeijain puolustustarkoituksesta on pelkkää löpöttelyä ja valhetta, jolla tahdotaan kansaa pettää ja isänmaan puolustuksen korkealla veisuulla förkelöidä ja peittää asian todellinen luonne.

Nyt käymme tämän jälkeen kysymään, minkä tähden kapitalististen valtioiden armeijalta tahdotaan kieltää sen todellinen luonne ja tarkoituserä? Tähän saamme vasta oikean vastauksen kun kysymme, että kuka ja kenen käsissä tämä sotalaitos itse kussakin kapitalistisessa maassa on olemassa. Tähän kysymykseen ei löydy kuin yksi vastaus: se on niiden käsissä, joiden käsissä on valtiovaltakin. Siis kapitalistien käsissä ovat myös kapitalistisissa valtioissa löytyvät armeijat. Kuten historia todistaa, ovat ne suuret ja veriset sodat kaikkine kauhuineen luettavat kulloinkin vallassa olevan riistävän luokan synnyttämiksi ja aiheuttamiksi. Parhaillaan maailmassa inventoidaan viimeksikäydyn maailmansodan kauheita seurauksia. Meillä jo on suunnilleen numerot käsissä: 20 miljoonaa ihmistä teurastettuna, 40 miljoonaa ihmistä revitty granaateilla raajarikkoisiksi, satoja kaupunkeja ja kyliä ammuttu soraläjäksi, sillat ja kanavat räjäytetty rikki, joet ja meret helvetillisillä pommeilla tehty laivaliikenteelle vaaralliseksi, kaivot myrkytetty, metsät ja viljavainiot myrkkyykaasuilla tehty hedelmättömiksi, tuhansia laivoja am-

muttu merenpohjaan, noin viides osa koko maailman rikkaudesta tuhottu. Mitä tämä ääretön verileikki sitten on vaikuttanut muuhun elämään maailmassa? Kodittomien ja nälkäisten lukumäärä on kasvanut hirmuisessa määrässä. Kokonaisia laumoja ihmisiä tämän kauhean sodan seurauksesta nyt ulvoo nälästä, köyhyydestä ja kodittomuudesta. Vallankumoukselliset liikkeet ja kapinat ovat yleisiä ympäri maailmaa. Minkälainen on asema tällä haavaa entisessä ihanassa Itävallassa, mitä puhuu elämä tällä haavaa tuossa toimen ja tarmon Saksassa, jossa vielä vajaa vuosikymmen sitten maa häikäisi rikkauksillaan koko maailmaa? Ei ole paljon parempi asema voittajamaissakaan. Ranskan kansallivelka, joka sodan johdosta syntyi, on niin painava, että se ei siitä koskaan tule selviytymään. Sama painajainen painaa Englantiakin aivan enemmän kuin tarpeeksi. Koko maailman tasapaino tuli järkytetyksi. Maailman työläisille ja talonpojille nämä kauheat rosvosodan seuraukset ovat yhä edessä kannettavina. Vaikka jo sodan aikana oli heidän kannettavanaan se äärettömän raskas sotilaallinen päivätö ja armeijan ylläpito, niin vielä yhä edelleen tahdotaan se nurkumatta kestämiään ja maksamaan sotakulunkeja näille sotarosvoille. Tämä oli palkka maailman proletariaateille isänmaan puolustuksen nimessä syntyneestä sodasta.

Kun tämänkin maan valtiovaltaa ei voitane pitää tällä haavaa muuna kuin aivan ultraporvarillisena, sillä se on alusta loppuun saakka mitä taantumuksellisimpien porvareiden käsissä, niin ei ole näin ollen Suomen varsinaisen kansan, s. o. työväen ja talonpoikain etujen mukaista antaa mitään tukea porvareiden armeijan muodostamiselle. Se on kiellettävä työläisten edun kannalta ja koko kansan ja ihmiskunnan edun kannalta katsoen.

Edellä mainittuun asevelvollisuuslakiin on suhtauduttava työläisten ja talonpoikain kannalta kielteisesti ja äänestettävä sen hylkäämisen puolesta. Joku voinee väittää, että meillähan on armeija olemassa, vaan tämän lain avulla pyritään tekemään muutamia parannuksia väliaikaisesti voimaansaatettuun asevelvollisuuslakiin, josta täällä arv. edellinen puhuja jo kyllin puhui. Meillä voimassa oleva asevelvollisuuslaki, jonka tynkäeduskunta v. 1919 laati, ei ole

katsottava muuksi kuin laittomaksi. Tältä paikalta on jo useampaan kertaan todistettu, että sillä tyngällä ei ollut oikeus laatia mitään lakia eikä varsinkaan sen jälkeen, kun uudet vaalit oli julistettu ja jonka julistuksen jälkeen mainittu laki kyhättiin.

Jos tämä parlamentti onnistuisi hyökkäämään tai jollakin muulla ihmeellisellä tavalla poistamaan tästä maasta tykkäänään porvarilliset armeijat, eikä näin ollen jäisi tälle maalle minkäänlaista puolustuslaitosta maailman porvarivaltioiden hyökkäyksiä vastaan, niin olisiko viisasta tällaisessa tapauksessa jättää maa ilman mitään ja minkäänlaista puolustusta niiden mahdollisten hyökkäysten varalta. Minä en ole niitä, jotka tässä kysymyksessä asettuisi puolustusnihilistiselle kannalle, vaan olen sillä kannalla, että puolustuslaitos tarvitaan. Mutta minkälainen armeija tällaista tarkoitusta varten sitten tarvitaan ja minkälainen armeija tällaista puolustusta varten tälle maalle olisi kasvatettava? Tähän koetan lyhyesti vastata.

Tällaisen pienen maan puolustusta tarkoittava armeija tulee olla kokoonpantu työtätekevästä luokasta ja pikkutalonpojista ja että heidän päällystönsä valitaan myöskin heidän keskuudestaan ja heidän luottamustaan nauttivista henkilöistä. Maan puolustus käypi vielä sitä helpommaksi, että maassa ei löydy toista maata tai toisesta maasta joitakin etuja ahnastelevaa luokkaa, s. o. porvareita eli kapitalisteja. Maan väestön on oltava kokonaisuudessaan työtä tekevää väestöä, jolloin jokainen syö omaan kättensä työstä eikä elätä itseään toisilla. Tällaisia työtä tekevän väestön muodostamia puolustusarmeijoita jo on olemassa, kuten Venäjällä ynnä siihen federaatiivisesti liittyneissä tasavalloissa. Nämä ovat jo olemassaolonsa aikana hyvin pystyneet todistamaan puolustuskuntoisuutensa heidän päälleen hyökkäileviä rosvoja vastaan. Muistamme vallan hyvin kuinka Judenitschin, Denikinin, Wrangellin, Koltshakin y. m. lukuisat hyökkäykset he loistavasti pystyivät torjumaan. Loistavasti he antoivat Suomesta käsin tehtyjä retkikuntia päihin, kuten viime talvenakin Vienan-Karjalan nostattajille, joittenka täytyi katastrofimaaisesti peräytyä verissäpäin. — Jo viime talvena tämän lain esillä ollessa osotin myöskin, kuinka kapitalistit käyttävät armeijoitaan työväestön ja talonpoikain „rauhottamiseksi”. Mainitsin silloin, kuin-

ka Venäjällä Aleksanteri toisen hallitessa vähän ennen talonpoikain maaorjuuden poistamista tapahtui runsaasti talonpoikain kapinoita ja niitä kukistettiin tsarismien armeijoilla ja kuinka niissä upseerit ja kenraalit toimivat hyvin tehokkaasti. Tsarismien armeijat lähetettiin rankaisuretkikunnalle Itämerenmaihin, Kaukaasiaan ja Siperiaan. V. 1906—08 tukahutettiin talonpoikaikapina ja armeijat olivat puhtaasti aateliston ja suurtilallisten puolella. Saksan kapitalistisen valtion armeijat esiintyivät myös työläisten teurastajina. Ranskan armeijat ovat tavan takaa ampuneet työläisiä. Englannissa aivan viime aikoina on armeija useita kertoja verivirtoihin tukahuttanut Irlannin työväestön vapausliikkeen. Egyptiläisten ja intialaisten puoliorjain vapausliikettä ovat olleet tukahuttamassa englantilaiset kapitalistiset armeijat. Sveitsin miliisistä, jonka täällä ovat ottaneet sosialidemokraatit mallikseen maan puolustuslaitosta varten, on lakkojen sattuessa, tästä loistavasta ja kehutusta miliisistä, mobilisoitu kuularuiskukomppania työläisiä ampumaan ja niitä „rauhottamaan”. (Eduskunnasta: Vielä enemmän Venäjällä!) Osotin myöskin silloisessa puhevuorossa, kuinka Amerikassa Yhdysvaltain porvarilliset armeijat ovat usein polttaneet suuria työläisten kortteereita ja hävittäneet ne maan tasalle. Näistä jo huomataan kapitalistien valtioiden armeijoiden puhdas porvarillinen luokkaluonne. Ja siksi eivät työläiset ja pikkutalonpojat tule koskaan antamaan niille mitään kunnioitusta. (Eduskunnasta: Talonpojat tulevat aina antamaan.) Hullut talonpojat!

Ed. Puittinen: Tuntee omituisia tunteita noustessansa puhumaan kysymyksestä, joka on, sanoisinko, kirjoitettu valkoisen armeijan henkeen, sen jälkeen kuin ed. Vainio on puhunut puhtaasti punaisesta armeijasta. Mutta tämä älköön estäkö kumminkaan lausumasta kysymyksessä olevasta asiasta ajatustaan.

Nyt esillä oleva kysymys ei ainoastaan muotonsa puolesta mutta myöskin sisällyksensä nähden antaa oivan kuvan siitä tavasta, millä maamme porvaristo aikoo edelleenkin militarismia tässä maassa toteuttaa. Tämän lain oleellisimmiksi tekijöiksi on valittu eräitä keinoja; ne ovat suunnattoman pitkä palvelusaika, kohtuuttomat sakkomääräykset ja kaiken tuon lisäksi vielä

punikkipykälät, joilla annetaan sotaväen päällikölle rajaton määräämisvalta. Niinollen näyttää minusta siltä että tämä tärkeä kysymys muodostuu todellisuudessa enemmän sodan provosoimiseksi kuin sotailoksen pystyessä pitämiseksi puhtaasti maan puolustustarkotusta varten.

Kun minä lähdän tältä pohjalta kysymystä arvostelemaan, silloin minä en saata olla tekemättä eräitä kysymyksiä, jotka on tehnyt eräs kirjailija arvostellessansa maailmansotaa ja sen kautta itse sotailaitoksia nuorukaisen kannalta. Hän kysyy: „Miksi näitä korskuvia valtioita, näitä kansoja, joille opetetaan murhaamista velvollisuudeksi, miksi varsinkin ihmisten tappamista. Mitenkä nuorukainen, jos hän on viaton ja puhdas, saattaa ottaa osaa kiihkeiden kansojen sekavaan tappeluun.” Käsittäakseni nuo kysymykset soveltuvat vallan hyvin tähän nyt esillä olevaan kysymykseen nähden, varsinkin siihen sisältöön nähden, mitä laki sisältää. Minä en käsitä lain sisältöä mitenkään muulla tavoin kuin siten että maamme porvaristo vielä edelleenkin on ehkä nuoren saamansa itsenäisyyden sokaisemana, siksi sokea että se tahtoo tämän tärkeän lain tähän muotoon pukea, kuin mihin se on puettu. Käsitykseni mukaan tulisi varsinkin tällaisen pienen maan puolustustalouden järjestää niin että työläinen tuntisi olevansa puolustustaloksessa palvellessansa todella maansa kansalainen. Mutta sitä hän ei tämän lain mukaan missään tapauksessa voi olla. Minä en tahdo kieltää uhrauksia. Minä en tahdo kieltää uhrejaakaan, jos minä vaan tiedän että uhraukset ja ne uhrin menevät todella koko kansan olemassaolon puolustamiseksi, sen kautta myös työväenluokan olemassaolon puolustamiseksi, mutta ne uhraukset, jotka me joudumme tämän lain mukaan menettämään sotailaitokselle, ne menevät uuden sotilasyli-mystön nostamiseksi ja sen pystyessä pitämiseksi. Ne uhraukset, jotka me ehkä joudumme menettämään ihmishenkien muodossa, jos sattuu sellainen tilanne syntymään, ne me tulemme menettämään ainoastaan into porvarillisen isänmaallisuuden uhreina.

Me olemme täällä usein kuulleet puhuttavan porvariston taholta yhteistunnosta. Me olemme saaneet ottaa vastaan syytteen, mitenkä me sosialidemokraatit asetamme kaikissa kysymyksissä puolue-etumme isän-

maan edun yläpuolelle. Antaa tosiaankin oivallisen kuvan näistä herrojen väitteistä m. m. tämän lain 60 §. 60 § kuuluu seuraavasti: Jos asevelvollinen ennen palvelukseen astumistaan tai sen jälkeen on käyttänyt siten että todenmäköisillä syillä täytyy päättää ettei hän tahdo täyttää hänelle asevelvollisena tulevia velvollisuuksia, voi sotaväen päällikkö julistaa hänet sotapalveluksesta erillään pidettäväksi ja tuotavaksi työkomppaniaan. Tosiaan kuvaava pykälä laissa. Kaiken sen lisäksi mitä laki tietää sakko- ja vankilamääräyksinä, annetaan vielä rajaton määräämisvalta laissa sotaväen päällikölle, ei vain niihin rikoksiin nähden, mitä sotilas on tehnyt armeijassa ollessaan, mutta niihin rikoksiin nähden, mitä hän on tehnyt ennen armeijaan astumista. Tuntuu tosiaan hyvin kummalliselta. Minä en tahdo kieltää sitä etteikö sotaväen päälliköllä saisi olla jonkunlainen määräämisvalta niihin rikoksiin nähden, joita sotilas on tehnyt armeijassa ollessansa. Mutta että sille annetaan rajaton määräämisvalta siviilirikoksiin nähden s. o. niihin rikoksiin nähden, joita tuo nuorukainen on ehkä tehnyt ennen armeijaan menoansa! Minä esimerkillä sanoen ymmärtäisin tämän kohdan siten että kun tuo nuorukainen ennen palvelukseen astumistaan on ehkä sattunut tapaamaan kadulla, tiellä, tai kujalla juopuneen räyhäävän sotilaan tai upseerin, hän tästä on lausunut halveksuvia sanoja ei vaan sotilaaseen nähden, mutta myös koko armeijaan nähden, joka tauti tosin vaivaa meidän armeijaamme. Tämän halveksumisen takia hän voi tulla julistetuksi tuohon tämän lain halveksittuun asemaan tehtyyn työkomppaniaan. Voitteko te tosiaankin hyvällä omallatunnolla puolustaa tällaista lakia, jossa tällaisia mielivaltaisuuksia on olemassa? Voidaanko tämän jälkeen enää vaatiakaan työläisiltä isänmaallisuutta, koska lailla estetään sekun heikko isänmaan synty, mikä ehkä muuten voisi olla olemassa.

Minä tämän yhteydessä en saata olla sivuuttamatta myöskään tämän kysymyksen eri käsittelyn vaiheita. Ennen kaikkea minä totean, että tätä kysymystä on käsitelty kaiken aikaa tilannekysymyksenä. Tilannekysymyksenä tähän käsitteli tynkä-eduskuntakin, kun sääsi puolentoistavuotisen palvelusajan sotailaitokseen. Tilannekysymyksenä myöskin maalaisliitto esitti

miliisivaatimuksen. Minä ymmärrän varsinkin porvariston tilannekysymyksen silloin, mutta maalaisliiton tilannekysymystä minä en käsitä mitenkään muutoin kuin siten, että maalaisliitto, silloin kun he näkivät, että täällä vasemmalla ei ole enää heille vastusta, he luulivat tämän kysymyksen kautta saavansa, ei vain maaseudun pieneläjäväestön, vaan maaseudun työväestön vaalikarjakeen. Mutta siinähan te, herrat maalaisliittolaiset, olette pettyneet. Tilannekysymyksenä käsiteltiin muutoksia väliaikaiseen asevelvollisuuslakiin vuotena 1920. Tältä ajalta on säilynyt ja säilyy edelleenkin eduskunnan asiakirjoissa maalaisliittolaisen edustaja Takkulan vastalause, joka tiesi tinkimättömän vaatimuksen 9 kuukauden palvelusajasta. 31 päivänä toukokuuta sanottuna vuonna me näemme, että kun tuo maalaisliittolaisten vastalause täältä vasemmiston penkeiltä esitettiin eduskunnassa, ei edes. ed. Takkula, — joka on ehkä niistä syistä jäänyt tästä eduskunnasta pois, uskaltanut äänestää puhumattakaan muista maalaisliittolaisista tämän heidän oman kantansa puolesta. (Vasemmalta: Kommunistit Lex Kalliosta). Nyt oli otettava huomioon, että nyt ei ollut enää porvaristo yksinään säätämässä tällaista tärkeätä lakia. Sosialidemokraattien tiukkojen vaatimusten tuloksena on pidettävä sitä, että silloin saatiin väliaikaiseen asevelvollisuuslakiin määräys, joka tiesi vuoden palvelusaikaa. Sillä lyhennyksellä, mikä palvelusaikaan nähden tehtiin 1920, tähtyy olla, jos vähänkin terveen järjen kannalta asioita arvostellaan, ratkaiseva merkitys palvelusaiakysymykseen nähden. Olkoonkin niin, että se oli väliaikaista laatua. Mutta sittenkin eduskunta on myöntänyt, että tullaan lyhyemmällä palvelusajalla toimeen.

Nyt kysymyksessä oleva laki tietää huononnusta väliaikaiseen lakiin nähden, ei parannusta, kuten ed. Pesonen sanoi, mutta erikoisaselajeissa se tietää kolmen kuukauden pitempää palvelusaikaa kun mitä se korjattu väliaikainen asevelvollisuuslaki tiesi. Tilannekysymyksenä käsiteltiin viime keväänä myös tätä samaa kysymystä. Oli ja on edelleenkin kovin kuvaavaa katella eduskunnan pöytäkirjoja, miten käärimmäisestä oikeistosta nousi yksi puhuja toisensa jälkeen, joka kuvasi miten Pohjois-Suomen rosvoretkissä on nähtynä kansalaissodan puhkeaminen maassa, mi-

tenkä itärajan tapahtumissa nähtiin viralisen Neuvosto-Venäjän hyökkäykset maahan. Melkeinpä, varsinkin oikeistolainen sanomalehdistö useinkin oli valmis toteamaan, että kansalaissota, kapina puhkeaa millä hetkellä tahansa, ellei tätä lakia saada sellaiseksi kuin minkälaiseksi se nyt on kirjoitettu. Nyt te voitte vedota kansaan, te voitte sanoa, että onhan kansa vaalien kautta saanut ratkaista kysymyksen. Eivät hän eduskunnan voimasuhteet ole muuttuneet ja teidän takananne silloin olisi mukana ehdoton oikeus tällainen laki säätää. Mutta te jätätte sanomatta, kumminkin yhden totuuden, se on sen totuuden, joka tietää sitä, että te sittenkin petätte valitsijoitanne. Minä en ole kuullut ennen vaaleja yhdenkään puolueen selittävän, että näissä verorasituksissa ei olisi varaa huojentaa. Kaikki te taistelette verohuojennuksen puolesta. Nyt on tilaisuus näyttää sitä. Maalaisliitto erittäinkin taisteli kaikkialla 9 kuukauden palvelusajan puolesta ja että valitsijat, paremmin uskoisivat, te päätitte vähän ennen vaalia puoluekokouksessanne m. m. seuraavaa: „että eduskunnassa on otettava harkittavaksi maalaisliiton ryhmän ehdotus 9 kuukauden palvelusajasta ja vasta viime kädessä hyväksyttävä nyt yli vaalien äänestetty laki”. Minä on tiedä, oletteko te harkinneet tätä päätöstä. Ehkäpä olette tosiaankin, harkinnan jälkeen tulleet siihen tulokseen, jonka ed. Pesonen täällä esitteli, että laki on nyt hyväksyttävä. Minä sanon, ehkä olette harkinneet, siitä syystä, että onhan taas oikeiston taholta esitetty kauheita hirmukuvia. Onhan löydetty summattoman suuria asevarustuksia, punaisten asevarikkoja. Onhan Helsingin edustalle tullut komeilemaan Venäjän laivasto, onhan Neuvosto-Venäjä tullut yhä edelleenkin röyhkeämmäksi, ovathan maamme punaiset voimistuneet yhä edelleenkin vallankumoukseen, ja, jos ed. Vainion kuvaukset tosiaankin pitävät paikkansa, teillä olisi silloin syytäkin. Ehkä kaiken tämän jälkeen olette harkiten tulleet tähän tulokseen, että lakia ei missään tapauksessa saa muuttaa.

Minä sittenkin uskaltaisin toivoa, että teillä, varsinkin maalaisliittolaisilla, on tänä päivänä ehkä kauaksi aikaa tulevaisuuteen nähden viimeinen tilaisuus, jolloinka te voitte näyttää valitsijoillenne, että te olette sitä, mitä olette heille luvanneet. Täällä ed. Pesonen kylläkin ikävällä tavalla koetti peräytyä siitä tiestä, siitä kannas-

ta, mitä hän, — sanottakoon se hänen kunniaksensa, — niin rohkeasti eräällä ajalla viime keväänä edusti. Hän koetti puolustella tämän mietinnön hyväksymistä sillä, että jos tähän nyt tehdään muutoksia, laki menee yli vaalien ja meille jää voimaan puolentoista vuoden palvelusaika. Tämä väite on tosiaankin läpikuultava. Minä en tahdo kieltää sitä, etteikö tuo puolentoista vuoden palvelusaika jäisi voimaan, ellei siihen tehtäisi muutoksia, jos tämä laki muutosten jälkeen menisi yli vaalien. Mutta minä en nyt ole ainakaan tällä kertaa vielä halukas uskomaan varsinkaan maalaisliittolaisista niin paljoa, että he sittenkin eivät olisi halukkaat muuttamaan väliaikaista asevelvollisuuslakia varsinkaan siksi, mikä se nyt on sillä muutoksella, joka tehtiin 1920.

Minä tahtoisin vielä huomauttaa, että maalaisliitto on löytänyt vielä erään uuden kannan tässä kysymyksessä. Minä nimittäin tuota kantaa järjestyksessä kannaksi n:o 10. Se on kanta, jonka he ovat selittäneet varsinkin valiokunnassa niin, että tämä laki on nyt hyväksyttävä ja kun se on saatu vain hyväksytyksi, sitten jätetään uusi esitys, jolla taistellaan lyhempi palvelusaika. (Ed. Itkonen: Valitsijoita petetään!) Tämä on tosiaankin aivan oikein valitsijoiden pettämistä. Ja minä lopuksi tahtoisin sanoa noihin maalaisliittolaisten kannanottoihin nähden, että siihen kurki kuolee, kunnes maa sulaksi pääsee. Tai toisin sanoen, että ennen maa sortuu taloudelliseen ahdinkotilaan ja sotilasylimystön mielialtaan, ennenkuin maalaisliittolaiset ovat löytäneet sen mahdollisimman viimeisen kannan tässä kysymyksessä.

Ed. A s p e l i n: Koska jotkut esillä olevan lain vastustajat ovat kiinnittäneet erityistä huomiota siihen kohtaan sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä, jossa sanotaan, että valiokunta on havainnut lakiehdotuksessa eräitä puutteellisuuksia, vieläpä väittäneet, ettei valiokunnan enemmistö olisi pitänyt lakiehdotusta tarkoituksenmukaisena, niin pidän tarpeellisena esittää ne syyt, jotka ovat antaneet minulle aihetta puoltamaan sanotun lausunnon ottamista mietintöön, ja samalla osoittaa, etteivät puutteellisuudet ole sitä laatua, ettei niiden takia voitaisi esitystä hyväksyä.

Asevelvollisuuslain 1 §:ssä säädetään, että jokainen Suomen mies on asevelvollinen. Tästä oikeasta periaatteesta tehdään kuitenkin poikkeus lain 11 §:ssä, kun siinä säädetään, että Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntain sekä Petsamon kihlakunnan asukkaat ovat asevelvollisuudesta vapaat. Niin sydämestäni kuin soisinkin näiden paikkakuntain ahtaissa, oloissa eläville väestölle kaikkea mahdollista hyvää, niin en kuitenkaan tätä hyvää tahtoisi heille myöntää, varsinkin kun olen vakuutettu siitä, että tämäkin väestö, ainakin sen paras ja ymmärtävin osa, on valmis voimaansa ja kykyjensä mukaan ottamaan osaa maamme puolustukseen. Tällainen täydellinen myöskin sota-aikaan ulottuva vapautus asevelvollisuudesta riistää tältä väestöltä kaiken mahdollisuuden puolustautua edes niitä rosvojoukkoja vastaan, jotka sodan ja ehkäpä rauhankin aikana voivat tunkeutua rajan yli ja jättää sen aivan suojattomaan tilaan, ellei suojelusjoukkoja aikanaan saada tänne etelästä siirretyksi. Myöskin on otettava huomioon, että asevelvollisuus väestön luonteen ja taipumusten mukaan järjestettynä olisi erinomainen keino liittää tämä muusta Suomesta vieraantunut väestö yhteiseen isänmaahan ja herättää siinä isänmaallista innostusta, rohkeutta ja luottamusta itseensä. Mutta myöskin puhtaasti sotilaalliselta kannalta katsoen ei kyseessä olevan lain säännöstä voida pitää onnistuneena. Perä-Pohjolan miehet ovat melkein pä poikkeuksetta erinomaisia oppaita, taitavia metsänkävijöitä, sitkeitä hiihtäjiä ja taakan kantajia, rohkeita koskenlaskijoita ja sauvomamiehiä ja ennen kaikkea tottuneita poronhoitajia ja porolla ajajia, sanalla sanoen, omaavat täydellisesti kaikki sellaiselle sotilaalle välttämättömät ominaisuudet, jonka tulee toimia rajaseutujemme erämaissa. Näin ollen ei puolustuslaitoksemme saisi jättää tällaisia voimia käyttämättä, varsinkin kun etelästä lähetetyt sotajoukot eivät ainakaan sodan aikana voi menestyksellä toimia näissään Perä-Pohjolan loppumattomissa ja tietyimmättömissä erämaissa, ellei niiden riveissä palvele paikkakunnan oloihin tottuneita miehiä. Näin ollen ja koska rajan vartioiminen palkkaväellä käy ajanpitkään maallemme kovin rasittavaksi, olisin toivonut, että koko Lapin kihlakunnan asevelvollisista miehistä

olisi muodostettu rajavartiojoukkoja kihlakunnan rajojen vartioimista varten sekä että heille olisi annettu tätä tarkoitusta vastaava erikoiskouluutus. Tällöin olisi asevelvollisuutta Lapin kihlakunnassa järjestettäessä voitu ottaa huomioon väestön erikoiset luonteen ominaisuudet ja taipumukset ja myöskin supistaa palvelusaika ehkä 6 kuukauteen, jota helpoitusta, huomioonottaen vaikeat palvelussuhteet ja väestön köyhyys, voidaan pitää kohtuullisena. Kun kyseessä olevaa vapautusta on perusteltu sillä, että ottokustannukset Pohjois-Lapissa tulevat suhteettoman kalliiksi syystä, että täältä saadaan niin vähän sotapalvelukseen kykeneviä miehiä, tahdon huomauttaa, että jos Lapin asevelvollisia käytettäisiin yksinomaan edellä mainitsemaani tarkoitukseen, niin voitaisiin heistä melkein kaikki hyväksyä sotapalvelukseen, kuin myöskin, että kustannukset hyvällä tahdolla voitaisiin melkoisessa määrässä supistaa.

Muut tässä laissa huomaamani puutteellisuudet ovat vähemmän tärkeitä ja riippuvat pääasiallisesti siitä, ettei ole kiinnitetty tarpeellista huomiota siihen, että maamme pohjoisimmassa osassa on vähän lääkäreitä ja että lääkärinvirat usein hakijoiden puutteessa ovat pitkät ajat täyttämättä, kuin myöskin siitä, ettei ole aina muistettu, että tällainen laki, joka niin läheltä koskee jokaista maan kansalaista, olisi ollut laadittava mahdollisimman yksinkertaiseksi, niin että kehittymättömät erämaan nuorukaisetkin olisivat kyetneet ilman toisen apua ja avustusta itse hoitamaan asiansa, ja ettei se muutenkaan asettaisi väestölle tarpeettomia hankaluuksia, sillä muuten on se vaara tarjolla, että sotalaitosta aletaan katsoa karsain silmin. Viimeksimainitussa suhteessa onkin lakiehdotukseen huomattavia parannuksia voimassa olevaan lakiin verraten saatu aikaan, jonka mielihyvällä totean.

Edellä mainitsemistani puutteellisuuksista tahdon mainita ainoastaan joitakin. Lakiehdotuksen 38 § antaa Lapin kihlakunnassa ja erällä muilla syrjäseuduilla asuville asevelvollisille oikeuden asiamiehen kautta saapua kutsuntaan, jos hän lääkärin-todistuksella näyttää, että häntä vaikean tahi parantumattoman taudin takia ei missään oloissa voida käyttää sotapalvelukseen tahi työhön puolustuslaitoksen hyväksi. Jos tähän lainsäädännökseen olisi lisätty sanat: „Jos tauti tahi ruumiinvika on yleisesti

tunnettu, olkoon laki sama”, niin pitäisin säännöstä erinomaisen hyvänä. Mutta miten on nyt meneteltävä, jos esim. joku asevelvollinen, josta lisätty kutsuntatoimisto, vieläpä koko kunta tietää, että hän on esim. raivohullu, on kutsunnasta pois eikä häntä asuen ehkä kunnan hoidokkaana kymmenienkin penikulmain ja tietttömien taivalten takana lähimmästä lääkäristä, kukaan ole toimittanut lääkärin luo todistuksen saamista varten eikä myöskään lähettänyt hänen puolestaan asiamiestä. Terve järki, ihmisyyys ja myötätunto onnettomaa kohtaan sanoo, että hän on ilman muuta vapautettava sotapalveluksesta, mutta laki ei sitä salli. Myöskin lakiehdotuksen 84 §:n määräys siitä, että kutsuntatoimiston apuna n. s. jälkিতarkastuksissa tulee olla kaksi lääkärinä, on laadittu ottamatta huomioon, että löytyy paikkakuntia, missä jo yhdenkin lääkärin saaminen tarkastukseen tuottaa erinomaisia vaikeuksia. Sääntömääräisiä tarkastuksia sitävastoin voidaan toimittaa yhden lääkärin avulla, vaikka näihin olisi paljon helpompi hankkia kaksikin lääkärinä. Olen näinkin laajasti selostellut lakiehdotuksessa olevia puutteellisuksia osoittaakseni, että valio-kunnalla on ollut syytä huomauttaa niiden olemassaolosta ja myöskin, ettei, kuten lainsäädännössä usein on tapahtunut, tätäkään lakia laadittaessa ole kiinnitetty tarpeellista huomiota Pohjois-Suomen oloihin. Lakiehdotuksessa olevat puutteellisuudet ovat kuitenkin helposti korjattavissa ja verrattuna niihin etuihin, joita puolustuslaitoksen asettaminen vakinaiselle ja pysyväiselle kannalle tuottaa, niin pienet, että tulen, samoin kuin se ryhmä, johonka kuulun, äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. B r y g g a r i: Pyysin puheenvuoron ilmaistakseni käsitteeni, mielestäni tämän eduskunnan yhdessä tärkeimmästä kysymyksestä. Pitäisin tätä kysymystä paljon suuremmassa määrässä tärkeämpänä kuin lauvantain istunnossa hyväksyttyä lex Kalliota. Minua ihmetyttää se ylimielisyys, millä porvaristuedustajat yleensä ovat tähän kysymykseen suhtautuneet. Tämä ylimielisyys ennustaa ehkä turmiota tälle maalle ja kansalle. Turmiota siinä suhteessa, ettei tahdota edes siinä mittakaavassa toisinajattelevien mielipiteitä

tunnustaa oikeutetuiksi, että ryhdyttäisiin omaa kantaansa tarkistamaan. Täällä ed. Puittinen jo toi esille lain heikkoudet. Ja ed. Reinikainen veti johtopäätökset, kuinka tässä kysymyksessä työläisten ja porvariston mielipiteet törmäsivät vastakkain. Minä haluaisin tätä kysymystä hiukan tarkastaa, en sotilaalliselta, enkä suurpoliittiselta kannalta, kuten ed. Ville Vainio tätä kysymystä, vaan taloudelliselta kannalta. Mielestäni on sotilaskysymys ennen kaikkea myöskin taloudellinen kysymys, taloudellinen siinä suhteessa, että jos sotalaitoksesta edelleen tahdotaan kehittää sellaista voimavälinettä, jonka avulla ajotaan kansan suurta enemmistöä hallita, niin muodostuu sotalaitos lopulta sen kansan turmioksi, se muodostuu taakaksi, jota kantaessa se lopulta sortuu. Sosialidemokraattien käytäntö ja periaate on selvä ja johdonmukainen. Me pyrimme rauhan toteuttamiseen, ei tappelemalla, punaisen armeijan muodostamisella kuten ed. Ville Vainio ja hänen joukkonsa, vaan yleisellä aseistariisumisella. Porvaristo käsittää tämän käytännön ja periaatteen mahdottomaksi toteuttaa, luottaa siihen, että koska kaikkina aikoina on sodittu, niin myöskin vastaisuudessaakin tullaan samoin tekemään. Minun nähdäkseni täytyy maailman kansojen lopulta tulla käsittämään että sodat ovat sille turmiollisempia ja että sotalaitos rasittaa kansoja kaikkein raskaimmin. Minä viittaan viimeaikaisiin ilmiöihin, maailmansotaan, miten paljon uhrattiin siinä ihmishenkiä, miten paljon muodostui siinä invaliideja, miten paljon tuhottiin työn luomia arvoja. Kaiken tämän jälkeen luulisi kansojen asettuvan sotia ja sotalaitosta vastustamaan, vaan siitä huolimatta ollaan ainakin tässä eduskunnassa sotalaitoksen puolustajia ja sen käsityksen seurauksena uusien sotien kannattajia.

Kun sotalaitoksia puolustetaan myöskin maalaisliiton ryhmän puolesta, niin minä haluan muistuttaa, että kaikki ne talonpojat, vähäväkiset, joita minulla on ollut tilaisuus puhutella, ovat olleet sitä mieltä, että sodat olisi turmiollisina lopetettava. Myöskin minä rohkenisin asettaa kysymyksen oikeistoporvaristolle, että rohkenisivatko he puolustaa kantaansa, jos kaikki ne sotainvaliidit, jotka maailmansodassa muodostuivat, olisi kerättynä samalle

alueelle, kädetöminä, jalattomina ja sokeina. Minä olen vakuutettu siitä, että teidän sotilaspyhimyksenme, kenraali Mannerheiminkin täytyisi mykistyä tämän näytelmän edessä; niin järkyttävän sen täytyisi olla. Ainakaan he eivät tämän näytelmän edessä rohkenisi olla sotalaitoksen ja sotien puolustajia. He olisivat pakotettuja vaikenemaan. Se käsitys, mikä sosialidemokraateilla on sotilaskysymyksen suhtautumisessa, on lähemmin käynyt ilmi ensimmäisestä vastalauseesta. Me lähдемme siitä lähtökohdasta, että itsepuolustus on säilytettävä kansakunnalla ja yksilöllä, ja itsepuolustus on mahdollista ainoastaan miliisilaitoksen, kansanvaltaisen sotilasjoukon muodossa. Nykyinen asevelvollisuuslaki ei johda tähän päämäärään. Se ei ole siinä määrässä kansanvaltainen kokoonpanoltaan, palvelusajaltaan ynnä muissa suhteissa, mitä tämän kansan talous ja mitä kansanvaltaisuus edellyttäisi.

Silloin kun oli lähetekeskustelussa tuloja menoarvio, huomasin, että tämän eduskunnan enemmistö oli sitä mieltä, että tässä maassa ovat menot liian suuret. Nyt tässä tilaisuudessa haluaisin viitata siihen seikkaan, että jos sotalaitosta ei lähdetä toiselle perustalle järjestämään, niin menoja ei voida vähentää siinä mittakaavassa, kuin kansantaloudellisesti olisi välttämätöntä. Minä toivoisin, että ne, jotka tahtovat rasituksia vähentää, tämän kansan sivistystasoa kohottaa ja tämän maan tuotantoa, sen teollisuutta saada ajan vaatimusta vastaavaksi kohotetuksi, niiden tulisi uudestaan harkita, onko viisasta lähteä tätä lakia hyväksymään.

Minä luulen, että tämä käsitys, mitä ensimmäisessä vastalauseessa on esitetty, tullaan täällä hylkäämään päättäen siitä, koska maalaisliiton taholta on ilmoitettu, että heillä on ainoastaan periaatteena enää 9 kuukauden palvelusaika. Meillä on periaatteena rauha ja sotalaitoksen lakkauttaminen. Maalaisliittolaisten olisi nyt jo välttämätöntä ollut tuo periaate tuoda esille, mutta siitä vaijettiin.

Kun porvaristo puolustaa armeijan tässä muodossa järjestämistä muka maan itsenäisyyden säilyttämisen kannalta, niin haluaisin viitata viime vuosien valtion budjettien päätökseen. Ne ovat vuosi vuodelta osottaneet tappiota melkein samassa mittakaavassa, mitä on käytetty sotalaitoksen

ylläpitoon. Jos edelleen jatkuu sama ilmiö tulo- ja menoarvion päätöksessä, että olemme pakotetut tasaamaan sitä ulkomaisilla lainoilla, se johtaa yhä suuremmassa mittakaavassa valtiovelkaan. Haluaisin kysyä, onko sellainen maa itsenäinen, joka yhä suuremmassa mittakaavassa on joutunut riippuvaksi ulkomaiden rahamiehistä, rahan yhtymistä, valtiolainojen muodossa. Mielestäni voisi pienois kuvassa tähän vastata siten, että yhtä vähän on itsenäinen sellainen valtio kuin sellainen talo, jonka kirjat ovat Hypoteekkipankille kiinnitettyinä. Se on ainoastaan nimellisesti itsenäinen, mutta asiallisesti sitä hallitsee, sen politiikan määrää velkoja. Sosialidemokraatit lähtevät painvaistaisesta näkökannasta, että olisi saatava sivistystaso ja teollisuus kohoamaan. Jos sotilasmenoja supistettaisiin, silloin voitaisiin entistä suuremmassa mittakaavassa käyttää valtion varoja hyödylliseen tarkoitukseen. Nämä näkökannat Suomen itsenäisyyden kannalta ovat aivan päinvastaiset. Kun edellinen epäterveellillä valtiotalouden hoidolla hävittää asejoukkojen pystyessä pitämällä Suomen itsenäisyyden, niin jälkimäinen tahtois sen säilyttää siten, että Suomi pysyisi velattomana, täällä olisi korkealla teollisuus ja sivistys, ja minun luullakseni sellainen on paljon suuremmassa määrässä itsenäisyyden toteuttamista.

En halua väsyttää eduskuntaa tällä vastenmielisellä käsityksen esittämisellä. Suomen porvaristo on nyt kertakaikkiaan päättänyt menetellä siten, että tämä laki on saatava hyväksytyksi. Mutta me olemme tietoisia siitä, että se käsitys, jonka tässä sosialidemokraatit ovat omaksuneet, sen taakse ovat pakotetut siirtymään kaikki maamme vähäväkiset. Se muodostuu lopulta ei ainoastaan Suomen kansan enemmistön, vaan myöskin maailman kansojen enemmistön käsitykseksi. Tämän johtopäätöksen teen ennen kaikkea niillä perusteilla, että nuo yhteiskunnalliset rasitukset, mitä sotalaitos aiheuttaa, ne uhrat, mitä sodat kansan pohjakerroksista tulevat kysymään, ne valtiovelat, joita sodat ja sotalaitos kansan kannettaviksi asettavat, ne pakottavat kansallisesti ja kansainvälisesti asettumaan sotalaitosten hävittämisen ja sotien lopettamisen puolelle. Tämä on sosialidemokraattien periaate ja minä olen vakuu-

tettu siitä, että tämä periaate keran toteutuu kansainvälisessä mittakaavassa.

Ed. Lampinen: Tässä eduskunnassa on tullut tavaksi, että kun täältä vasemiston puolelta joku puhuja esiintyy, ellei äärimmäinen oikeisto, ellei keskusta, niin ainakin sosialidemokraatit tekevät välihuudahduksia: Venäjällä! Minä olen monta kertaa ihmetellyt sitä halpamielistä kantaa, mille tällaisissa huudahduksissa on asetettu. Minä nimittäin tulin tähän eduskuntaan siinä käsityksessä, että minä samoin kuin ryhmätoverini edustavat myös eräältä osaltaan Suomen kansaa ja olemme pyrkineet siltä tasolta myöskin asioita arvostelemaan. Me olemme kuitenkin saaneet täällä sen käsityksen, että me olemmekin jotakin aivan toista eikä sitä katajaista Suomen kansaa, mitä pyrkivät täällä edustamaan toiset ryhmät.

Kun tahtoo käsitellä tätä kysymyksessä olevaa asevelvollisuuslakia, täytyy ensiksi todeta se seikka, mitä minä jo viime kerralla tämän asian yhteydessä mainitsin, että olemme tässä todellakin harvinaisen selväpiirteisen luokkalain edessä. Jo asevelvollisuuslain 1 §, mihin viime kerralla sivumennen viittasin, antaa aiheen ehdottomasti sitä väittää. Siinähan heti nimenomaisesti asetutaan politiikan kannalle, tahdotaan tästä asevelvollisuuslaista tehdä poliittinen laki ja tässä poliittisessa, selvässä luokkahengessä kulkee melkein jokainen pykälä tässä asevelvollisuuslaissa. Poliittikanhan ei pitäisi kuulua armeijalle, siinähan pitäisi olla nimenomainen säädöskin, että armeija ei saa politikoida, onpa tahdotu vielä mennä siihenkin, ettei armeijan upseeritkaan saisi poliitikasta puhua. Niin ei kuitenkaan ole asianlaista. Minulla on ollut omakohtainen tilaisuus 14 kuukauden aikana Suomen tasavallan armeijassa saada sitä opetusta, mitä täällä armeijassa kyetään antamaan, ja minä olen tullut siihen käsitykseen, että tämä armeija ja eritoten armeijan upseeristo pyrkii määrätietoisesti kasvattamaan sotilaita vississä poliittisessa hengessä. Opetus, mitä täällä armeijassa annetaan, se kulkee selvästi näissä merkeissä. Ensimmäisinä vuosina sen jäljestä, kun kansalaissota tässä maassa oli läpikäyty, pyrittiin Suomen hallituksen sotaministeriön taholla — ja kai tätä menetelmää

jatketaan vielä tänäpäivänä — lähettämään eri joukko-osastoille erilaista „valaisevaa” kirjallisuutta, mitä „valaisevaa” kirjallisuutta vuoron perään sekä upseeristo että aliupseeristo esitti luentotilaisuudessa sotilaille. Ja nämä lentokirjaset ne käsittelivät toinen toisensa perästä bolshevismia, ne käsittelivät meidän kansalaissotaamme, ne käsittelivät yhteiskunnallisia kysymyksiä vississä luokkahengessä, joitten kaikkien tarkoituksena oli sanoa: se kansalaissota, luokkasota, mikä tässä maassa vissin yhteiskunnallisen syyn johdosta syntyi, se kaikki aiheutui vaan itämaisesta barbarismista, se oli rosvojen aikaansaamaa ja selalaista rosvoutta vastaan Suomen armeijan tulee taistella niin kauan kuin Suomen armeija pystyssä pysyy (Eduskunnasta huutoja: Oikein!). Tätä tällaista luentoa oli kuulemassa moni sellainen nuorukainen, joka oli itse ollut taistelemassa juuri niitten periaatteiden, niitten pyrkimysten puolesta, joita pyrkimyksiä niin määräämättömällä tavalla täällä sotalaiteksestä solvattiin. Ei suinkaan tule helpoksi silloin se sotapalvelus, minkä sotapalveluksen alaiseksi kuitenkin yleisen asevelvollisuuslain periaatteiden pohjalla tahdotaan jokainen näistä rosvoistakin alistaa (Tehkää ihmisiä niistä!). Että tässä kasvatustyössä ei kuitenkaan kyetä saamaan sitä tarkoitusta, mihin pyritään, sehan näkyy jo itse asevelvollisuuslainsäädäntötyöstäkin. Tässä asevelvollisuuslaissa kaiken tällaisen väestön varalle löytyy erinäisiä pykäläiä, joitten pykäläien perusteella nyt pyritään jo ennenkuin tällainen nuorukainen on sotapalvelukseen astunuikaan, eroittamaan kokonansa muiten ihmisten joukosta, asettamaan se työjuhdaiksi, joka työllänsä suorittaa sitä kalisarvoista isänmaan palvelusta, mitä isänmaanpalvelusta paremmat ihmiset suorittavat ase kädessä.

Jos tahtois asettua varsinaisen porvarillisen lainsäätäjän kannalle, niin tältäkin näkökannalta asiaa arvostellessa täytyy sanoa, että on todellakin se komitea, joka tällaista lakia esittää hyväksyttäväksi, osottanut tavattoman merkitsevää asiantuntemattomuutta. Asepalveluksen määrittelemine pitemmäksi erikoisaselajeissa ja kun tulee kysymykseen näissä erikoislaajeissa erikoisesti sellainenkin aselaji kuin rannikkokystö, missä tykistössä myöskin palvelusaika esitetään vuodeksi ja 3 kuukaudeksi, osoittaa, että lakimiehillä, niillä jotka

tämän ehdotuksen ovat tehneet enempää kuin niilläkään, jotka tässä eduskunnassa nyt tätä lakia hyväksyvät, ei ole ollut persoonakohtaista tilaisuutta kovinkaan paljon ainakaan varsinaisen sotilaan asemassa suorittaa palvelustaan mainitsemissani aselajeissa. Rannikkokystö, jos mikään, asettaa sotilaille suunnattomia sielullisia kärsimyksiä, asettaa niitä eritoten sen takia että rannikkopatterit, mehan ovat ulkosaarissa ulkona avaralla merellä, missä ei sotilas, joka tällaiselle ulkopatterille joutuu, saa eikä kykene olemaan minkäänlaisessa vuorovaikutuksessa muun maailman kanssa. Ja tällaisessa aselajissa pitäisi palvella vielä pitempi aika, koska se on erikoisaselaji, kuin mitä yksinkertainen jalkavaen sotilas palvelee — — jalkaväkeenhan tavallisesti lähetetään yksinkertaisemat, niin ainakin upseerit meille selittivät, palvelustansa suorittamaan. Sitten on vielä muistettava että tässä rannikkokystöstäkin pitkän palvelusajan ohella pyritään aivan erikoisella tavalla huolehtimaan sotilaiden henkisestä kasvatuksesta, niiden sielunhoidosta. Sielunhoito näiden keskuudessa, se henkinen kasvatusta sinä 14 kuukauden aikana, mikä minulla oli tilaisuus olla tässä aselajissa, supistui siihen, että kerran kuukaudessa saapui rykmentin pappi, mikä piti sangen hartaan hartauspuheen, missä hän kosketteli näiden yksinäisyydessä olevien sotilaiden herkinä tunneelämää siten, että nämä rohkeat isänmaan puolustajat usein itkivät sangen katkeria kyyneliä täällä ikävyydessänsä. Ja kun yksi tällainen hartaushetki kuukaudessa tuli järjestetyksi, yksi tällainen synkkä päivä monien synkkien päivien joukossa, niin siihen loppui se henkinen kasvatusta siltä osalta, mitä sielunhoidon kannalta pyrittiin sotilaille tarjoamaan.

Minä jo mainitsin siitä, että lainsäätäjä on erikoisesti tahtonut turvata itsensä sellaisilta henkilöiltä etukäteen, jotka henkilöt eivät eivät asepalveluksen aikana kaikissa tahtois ajatella, kaikissa toimia ja kaikissa ymmärtää asioita siten, miten niitä käsitellään tässä asevelvollisuuslaissa. Asevelvollisuuslain 58 §:ssä sanotaan että sellaisen henkilön, joka uskonnolliseen vakaumukseen perustuvista omantunnon syistä kieltäytyy suorittamasta asepalvelustaan, salittakoon huolellisen tutkimuksen perästä täyttää asevelvollisuutensa palvelemalla sairaanhoitajana tai muuna aseettomana.

Minä olen myöskin sivultapäin tarkastanut, minkälaista huolellista tutkimusta tällaisten omantunnon ja uskonnollisista syistä kieltäytyneitten sotilaitten kanssa armeijassa suoritetaan silloin kuin joku todellakin vakavista uskonnollisista syistä tahtoo tällaisesta asepalveluksesta kieltäytyä. Siinä todellakin menetellään aivan erikoisen huolellisesti. Se komitea, joka asevelvollisuuslakia on valmistanut, se niissä perusteluissa, joiden perusteluiden johdonmukaisena seurauksena se esittää tällaisen lain hyväksyttäväksi, lausuikin että tutkimuksen täytyy olla aivan erikoisen tarkka ja huolellinen, ettei tässä kukaan pääsisi minikäänlaista vilppiä tekemään. Se on myöskin eräs osa niistä sielullisista kärsimyksistä joihin sotilas saatetaan sotapalveluksessa asettaa. Se tutkimus on sellaista tutkimusta, että siinä ihmisen periaatteellinen ja uskonnollinen vakaumus tahdotaan todellakin saattaa mitä suurimman naurun ja samalla kertaa mitä suurimman pilkan alaiseksi. Armeijan upseeristo ei ole uskonnollista, armeijan upseeristo ei myöskään ole missään määrin sellaista moraalista väkeä, siveellisistä käsitteistä välittävää väkeä, joka panisi jotain painoa ihmisten periaatteille. Armeijan upseeristo pyrkii niin paljon kuin mahdollista, ja kuin se kykenee olemaan vain pelkkä ammattimies, ja kyllä sellaiset tunteelliset luonteet, jotka uskonnonkin ovat itsellensä elämänohjeksi asettaneet, kyllä ne siellä saavat kärsiä jo täällä maailmassa helvetillisiä tuskia. Että tällainen uskonnollisista periaatteista ja vakaumuksista kiinni pitäminen joutuu vielä erikoisen rangaistuksen alaiseksi, näkyy tästä laista. Ne nimittäin, jotka eivät suorita varsinaista asepalvelustaan tämän lain perusteella, joutuvat työpalvelukseen, mihinkä heidät asetetaan palvelemaan vuoden ja kuusi kuukautta, mikä seikka on myöskin sangen selvästi näkyvä kiristyspykälä, jonka avulla pyritään pakottamaan ihmistä peräytymään omista periaatteistaan. Täällä on myös huomautettu jo asevelvollisuuslain 60 §:stä. Tämä 60 §:hän on erityisesti merkillinen sen johdosta, että tässä jo asetetaan tietysti eräiden viranomaisten, kai tässä on oletettava suojeluskuntajärjestön taholta, tarkastamaan, mitenkä elää sellainen nuorukainen, joka joutuu lähitulevaisuudessa astumaan sotapalvelukseen, mitä hän yhteiskunnallisista asioista ajattelee ja kun tällainen nuorukainen on saanut sota-

palvelukseen kutsun, lähettää tietenkin paikkakunnan suojeluskunnan esimies tai sihteerin kirjelmän asianomaiseen joukko-osastoon, missä ilmoittaa, mitkä tämän nuoren miehen poliittiset mielipiteet ovat ja sen mukaan myös tällaista henkilöä kohdellaan. Hän joutuu työkomppaniaan, missä saa palvella yhden vuoden ja 6 kuukautta.

Enempiä esimerkkejä tästä laista ottamatta täytyy ehdottomasti tulla lopputulokseen: Selvempää, hämmästyttävämmässä määrässä olevaa luokkalakia, missä sen henki niin selvin sanoin ja selvin kirjaimin on ilmaistu, ei minun käsittääkseni ole tässä eduskunnassa esitetty. Tämän perästä tulee todellakin aivan niinkuin tilauksesta se laki, mikä on myöskin eduskunnalle esitetty, laki sotatilasta tässä maassa, joka myöhemmin tulee asianomaisen käsittelyn alaiseksi.

Minä sanoin, että armeijassa pyritään myöskin vaikuttamaan ihmisen uskonnollisiin vakaumuksiin. Uskonnollisia ihmisiä tosiasiaassa on verrattain vähän, eivätkä ne viralliset rykmentin pastorit ja pataljoonien henkiset opettajat, eivät ne niitä ole. Nehän kulkevat yhtä hyvin kuin upseerikin ase vyöllä ja täällä eduskunnassakin olevat kirkon palvelijat ovat todistaneet, että he ovat varsin sotaista väkeä, peljättävää väkeä tässä kysymyksessä monessa suhteessa. Mutta on myöskin todella vakaumuksellista uskonnollista väkeä, joita minä myöskin sellaisia vakaumuksen ihmisiä olen täällä nähnyt ja juuri näiden takia, niiden vakaumuksien säilyttämisen puolesta pitäisi myöskin nousta puhumaan siitä ryhmästä sen edustajan, joka täällä monta kertaa erinomaisen hartaasti ja ihmismäisesti on asiaa käsitellyt. Se on edustaja Lohi.

Täällä muistaakseni ed. Reinikainen luki erään esimerkin, mistä esimerkistä minä tapasin korvaani erään vanhan tutun nimen. Se oli huomatakseni nykyinen kapteeni Liljeberg. Ei se ollut ainut teko, mikä tässä tuli kerrotuksi, joka langennee kapteeni Liljebergin tilille. Niitä ovat samantapaisia tuhkatieheän, tässä maassa ilmestyvät sanomalehdet kertoneet, hänen tekemikseen. Minä voisin myöskin, koska kapteeni Liljeberg oli minun lähempi esimieheni sotapalveluksessa ollessani, kertoa aivan hämmästyttävän paljon yksityiskohtia, jotka todistavat, että tämän maan armeijassa todella palvelee henkilöitä, jotka moraalisestikin kasvattavat tämän maan nuorisoa

niin turmiolliseen ja niin väärään suuntaan, että se suunta on todellakin peljättävä. Ne puheet ja ne esitykset, joita tällaisten esimiesten taholta sotilaille pidetään, ne ovat sitä laatua, että minä olen vakuutettu siitä, että jos minä tässä tilaisuudessa tahtoisin niitä sanella, eduskunnan puhemies ei sallisi sitä tehdä.

On tahdottu useaan kertaan sanoa, että maa tarvitsee puolustuslaitosta ja että tämän puolustuksen periaatteen kannalta meidän on tällainen laki hyväksyttävä. Ed. Vainio minun käsittääkseni täällä jo selvitti, mitä on tuo porvarillinen puolustus. Minä ajattelen, että eritoten tässä maassa on asianlaita otettava siten, että kun synkeät pilvet alkavat taivaalle nousta, kun todellakin alkavat suuret yhteiskunnalliset asiat myllertää ja kun maailmassa asioita ratkovat valtiot alkavat keskenänsä taistella, olisi viisainta, ettei tällä maalla olisi sellaista laitosta, sellaista ilmaventtiiliä, joka niitä sähköiskuja, niitä luonnonmyllerryksiä, jotka maailmassa sillä kertaa riehuvat, vetäisi tähän maahan riehumaan, sillä sellaisista puolustuslaitteista, sellaisista häkeroistä ei ole tässä maassa mitään muuta kuin vahinkoa.

Ed. A. Pesonen: Eräät sosialidemokraattiset puhujat, m. m. ed. Puittinen ja Keto, ovat verranneet tämän lain vaikutuksia olemattomaan asiapohjaan koettaessansa todistaa, että tämä ei vie sotilasmenojen supistamiseen. He ovat puhuneet siitä asevelvollisuuslaista, joka meillä on ollut voimassa v. 1920—21. Nyt on huomattava, että tuo laki ei enää ole voimassa. Nykyään meillä en voimassa väliaikainen asevelvollisuuslaki, jonka mukaan palvelusaika kaikissa aselajeissa on 1½ vuotta. On siis aivan ilmeistä, että tapahtuu huomattava lyhennys palvelusajoissa, jos tämä laki hyväksytään. Mitä sitten tulee maalaisliiton kantaan tässä kysymyksessä, niin siihen tehtyihin huomautuksiin tahtoisin vain lyhyesti sanoa, että se seikka, että maalaisliiton eduskuntaryhmä nyt hyväksyy tämän lain, joka lyhentää palvelusaikaa huomattavasti siitä missä se nyt voimassaolevan lain mukaan on, ei suinkaan millään tavoin estä meitä toimimasta lyhennetyn palvelusajan puolesta edelleenkin.

Ed. W. Mäkinen: Kun olen ollut sotilasasiainvaliokunnassa mukana käsittelemässä tätä asiaa, ilmoitan, että tulen äänestämään tämän lain hyväksymisen puolesta. Pidän välttämättömänä, että isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamista varten olemassaoleva sotilaitos saadaan tämän lain kautta vihdoinkin vakinaiselle kannalle. Mitä palvelusajan pituuteen tulee, olen aina ollut 1 vuoden palvelusajan kannalla enkä suinkaan ole ainoa maalaisliiton ryhmässä, joka on tällä kannalla. Ne edustajat, joille isänmaan vapaus ja itsenäisyys on kalliimpi kuin mitkään puolue- tai luokkapyyyteet, äänestävät tämän lain hyväksymisen puolesta. Kommunistinen edustaja Ville Vainio esitti täällä bolshevistisia ajatuksia. Hän otti oikeuden puhua Suomen talonpoikain nimessä. Tässä hän puhui kuitenkin väärillä valtuuksilla. Ed. Vainion on hyvä muistaa, millä kannalla Suomen talonpojat olivat vuonna 1918, ja minä voin vakuuttaa, että he ovat ja tulevat vastakin olemaan samalla kannalla — bolshevikkiajatuksiin nähden.

Ed. Vennola: Minä en aikunut käyttää tässä asiassa puheenvuoroa, mutta eräät annetut lausunnot täällä aiheuttivat sen.

On tahdottu väittää, että kaikki sodat maailmasta olisivat poistettavat ja että meidän olisi rakennettava puolustusohjelmamme sitä näkökohtaa silmälläpitäen. Minä voisin erinomaisesti omasta puolestani yhtyä tähän ohjelmaan, jos ei minun täytyisi sanoa, että se realisia olija silmälläpitäen ainakin nykyisellä ajankohdalla vielä on pelkkää runoa. Ja minun täytyy olla sitä mieltä, että meidän asemamme, mitä puolustukseen ja maan turvallisuuteen tulee, ei ole sellainen, että meidän pitäisi antautua ainoastaan tällaisten runollisten tunteitten valtaan. Me voimme pitää silmämääränä sitä, että taistelemme sotia vastaan ja koettamme pienenä kansana niin paljon kuin suinkin tehdä sen aatteen hyväksi työtä, että sodat maailmasta poistuisivat, mutta niin kauan kun nämä sodat yltäpärimme lämmme raivoovat ja niin kauan kuin meillä on sellainen uhka vierellämme kuin itäinen naapurimme, me emme voi heittäytyä ainoastaan tällaisten toiveitten varaan, vaan meidän täytyy ottaa olot realisina, tosiasioina, ja järjestää puolustuslaitoksemme sen mukaan.

Kun täällä kommunistit ovat esittäneet sen huomautuksen, että tämä laki, joka nyt on kysymyksessä, jo ensimmäisessä pykälässään esiintyy luokkalakina, niin tahdon lukea tämän ensimmäisen pykälän. Tässä sanotaan: „Isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustukseksi on jokainen Suomen mies asevelvollinen”. Mitä tässä vaaditaan? Eikö isänmaa ole kaikille yhteinen, ilmeneekö siinä mitään luokkahenkeä? Kun tahdotaan, että tämä sotalaitos on laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustuksena, niin minkä puolustuksena se sitten oikeastaan olisi, laittomanko yhteiskuntajärjestyksen? (Vasemmalta: Työväenluokan). Kun esitetään, että tämä sotalaitos on ainoastaan silloin oikeutettu, kun se palvelee työväen diktaattorivaltaa niinkuin Venäjällä, niin tässähän tullaan juuri luokka-asiaan, mistä nyt kommunistiselta taholta syytetään. On omituisia, että juuri venäläisen vallan matkijat meillä, meikäläiset kommunistit, käyvät niin erinomaisesti sotalaitoksen kimpuun, ja kuitenkin on asianlaita niin, että Venäjä on tällä hetkellä Europan sotilaallisesti parhaiten varustautunut maa. Luin tänään — tai oliko se eilen — sanomalehdistä, että Venäjän armeija nousee aina 9 milj. mieheen. Aikaisemmin olen saanut ilmoituksia, että se on 4 tai 5 milj., mutta olipa kummin asianlaita tahansa, minä totean vain, että se kommunistien ihannemaa itse on varustautunut kiireestä kantapäähän saakka (Vasemmalta: Niin pitää ollakin). Pitäisikö silloin pienen Suomen kansan aseettomana tai huonoon puolustukseen vedoten unohtaa ja runoilla, kun sen vierellä on suuri jättiläinen, joka uhkaa sitä milloin tahansa? (Vasemmalta: Missä se uhkaa?) Ja omassa keskuudessamme suuren siltä taholta johdetun agitatsionin avulla valmistetaan hyökkäystä ja kapinoita itse Suomessa. Minusta olisi silloin syytä olla ainakin hiukan vaiti, mieluummin kuin puhua niin suurisanaisesti juuri isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamista vastaan, kuin täällä on tehty.

On kuitenkin ilahuttava panna merkille, että tämä n. s. puolustusnihilismi ei ole saavuttanut täällä kannatusta, mikäli puheenvuoroista voi päätätä, muitten kuin kommunistien taholta. On huomattava, että kaikki muut puolueet ovat olleet sitä mieltä, että isänmaan puolustus on tarpeellinen ja välttämätön. Jos tälle kannalle asetutaan, silloin

voidaan asiallisesti keskustella ja kysymys siirtyy ainoastaan kysymykseksi siitä, minkälainen puolustusjärjestelmä olisi meillä tarpeellinen. On sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä lausuttu muutamia toiveita, joihin tahtoisin kiinnittää huomiota, koska niittenkin toiveitten varaan rakentaminen on erittäin arkaluontoista. On lausuttu se toivomus, että meidän maamme pitäisi esiintyä puolueettomana ja että sen puolueeton asema pitäisi saada vakaannutetuksi ja myös taatuksi. Olen erinomaisen mielelläni tämän toivomuksen takana ja olen valmis kannattamaan kaikkia toimenpiteitä tämän tarkoituksensa saavuttamiseksi, mutta minun täytyy olla niin paljon realisti, että minä en saa rakentaa meidän puolustuslaitostamme sen varaan. Sillä asianlaita on nyt kerta kaikkiaan sellainen, että sikäli kuin tunnen asioita, minä luulen, ettei mikään valtio tällä hetkellä ottaisi taatakseen Suomen puolueettomuutta, koska niillä on aivan tarpeeksi tekemistä kullakin valtiolla omasta itsestään.

Olen tullut asioita seurattaessa yhä enemmän vakuutetuksi siitä, että me voimme verrattain vähän rakentaa tälle puolueettomuudelle, niin suotavaa kuin se olisikin, siitä yksinkertaisesta syystä, että me emme saa tuon puolueettomuuden takaajia. Sen tähden täytyy meidän ennen kaikkea rakentua omaan itseemme ja rakentaa siinä myöskin puolustuslaitoksemme niin, että olemme valmiit, emmekä ole avuttomia silloin, kun ehkä pahat päivät tulevat, tulevat ne sitten miltä taholta tahansa.

On aikaisemmin täällä erinomaisen paljon erimielisyyttä vaihdettu siitä palvelusajasta, jonka tämä laki säättää ja jonka yleisenä muotona on yksi vuosi, lukuunottamatta hiukan enempää vaativaa palvelusaikaa erikoisaselajeissa. Tämä aika on erinomaisen lyhyt ja on ilahduttavaa todeta, että myöskin maalaisliitto, joka aikaisemmin on tässä asiassa epäillyt, on asettunut tätä lakia puolustamaan. Kun otamme huomioon, että itäisessä naapurimaassamme on palvelusaika, vähin, puolitoista vuotta ja jatkuu aina 4 $\frac{1}{2}$ vuoteen saakka, niin on meidän asevelvollisuuslakiehdotuksessamme säädetty palvelusaika verrattain leikintekoa siihen verraten, mitä tämä itäinen naapurimaamme vaatii kansalaisiltaan.

Täällä on koskettu erästä hyvin arkaa kohtaa, joka on ollut paljon keskustelun

alaisena aikaisemminkin julkisuudessa, nimittäin armeijan sisäistä järjestelyä. On hyökätty upseerikuntaa vastaan ja sanottu, että se ei täyty tehtävänsä sellaisella tavalla kuin suotavaa olisi. On huomautettu siitä, että upseerikunta on ylimysmielistä, että se ei ole sen kansanvaltaisen valtiolämän järjestyksen kannalla, mikä maassa vallitsee ja että se ei siihen suhtaudu sellaisella antaumuksella kuin armeijan johtajilta olisi syytä vaatia. On tietysti luonnollista, että maan poliittisesta järjestelystä voi olla erimielisyyksiä. Mutta on valitettava asia, jos asianlaita niin todellakin on, että meidän upseerikuntamme ei suhtaudu siihen valtiolliseen järjestykseen, mikä maassa vallitsee, suopeamielisesti. Emme voi estää ihmisiä ajattelemasta kukin omalla tavallaan. Mutta sen, minkä me voimme vaatia jokaiselta kansalaiselta ja ennen kaikkea upseeristolta, on, että he lojaalisesti suhtautuvat siihen valtiolliseen järjestykseen, mikä maassa on olemassa. Ja tämä vaatimus meidän täytyy ehdottomasti ylläpitää. Ylimmän sotilasjohdon velvollisuutena on ehdottomasti, että se myöskin valvoo, että niin tapahtuu, ja että jos siinä rikotaan, tällaiset rikkojat myöskin poistetaan armeijasta tai saatetaan asianomaiseen rangaistukseen (Vasemmalta: Turha toivo!). Me emme saa kärsiä epälojaalisuutta tasavallan armeijassa. Onko tällaista tapahtunut ja missä määrin ne syytteet, mitkä on tehty ja julkisuudessa lausuttu, ovat oikeutettuja, en voi arvostella. Minä voin ainoastaan esittää sen vaatimuksen armeijan ylimmälle johdolle, että se pitää huolta ja puhdistaa armeijan epälojaalisista aineksista, jos sellaisia löytyy. (Vasemmalta: Ne toiveet ovat unohdetut!)

Mitä taas tulee itse armeijan sisäiseen järjestykseen, niin on täällä huomautettu, että siellä on harjoitettu valistustoimintaa, pidetty uskonnollisia hartausharjoituksia, että tämä valistustoiminta ei ole ollut kaikkien mielen mukaista. Niinhän voi asia olla. Mutta itse pääasia, että armeijassa levitetään tietoa kansalaisten yleisistä velvollisuuksista ja seurataan isänmaan asioita, ei ole minusta hylättävä. Olen kuullut monien armeijain johtajien ja armeijoiden sisäistä järjestystä käsittelevän kansalaisten pitävän erittäin tärkeänä, että armeijat muodostuisivat jonkunmoiseksi valistusjärjestöiksi, joissa nuorukaiset oppi-

sivat joitakin kansalaishyveitä ja kansalaisvelvollisuuksia ja saavuttaisivat jotakin henkistä saalista siellä olojallaan. Minusta se pyrkimys ei ole suinkaan hylättävä vaan päinvastoin hyväksyttävä. Onko siinä virheitä tapahtunut, en ota arvostelakseni. Jos sellaisia on, niin ne on korjattava. Mutta minä en voi ajatella, että armeijassa olisi harjoitettu mitään omantunnon pakkoa ja uskonnollista painostusta, jota täällä eräs kommunistinen puhuja oman kokemuksensa perusteella sanoi tapahtuneen. (Vasemmalta: Tiedustelkaa sotilailta!) Jos sellaista tapahtuu, niin siinä on myös korjaus tehtävä, sillä omantunnonvapaus on armeijassa taattava niinkuin muuallakin. (Vasemmalta: Kaikkea muuta!).

Kun täällä on puhuttu siitä, että asevelvollisuuslaki tekisi jonkunmoista eroa eri kansalaisten välillä ja viitattu lain 58 §:ään, jossa armeijan niille jäsenille, jotka eivät voi varsinaista sotapalvelusta suorittaa, annetaan tilaisuus täyttää asevelvollisuutensa palvelemalla sairaanhoitajana ja muuten aseettomana tai tekemällä sotilas- tai siviilijohdon alaisena puolustuslaitoksen etua välittömästi tai välillisesti tarkoittavaa työtä, niin minä en voi ymmärtää, miksikä tämä järjestely olisi mitenkään epäedullista, jos päinvastoin on koitettu järjestää niin, että ihmisten omantunnon mukaisesti ei tarvitse suorittaa palvelustaan varsinaisina sotilaina, mutta voivat toimittaa enemmän rauhanluontoisia tehtäviä. Sehän on etu juuri omantunnonvapauden hyväksi eikä suinkaan päinvastoin.

Olen sitä mieltä, että meidän täytyy realistisia tosiasioita arvostellen pitää huolta puolustuksestamme ja pitää siitä hyvää huolta. Itäinen naapurimaamme on aseistettu kiireestä kantapäähän asti. Sen ohjelma, maailman vallankumous, ei tunne mitään isänmaan rajoja teoriassa. Meidän kommunistimme ovat hullaantuneet tästä ohjelmasta. He eivät näy tuntevan mitään isänmaan rajoja. (Vasemmalta: Ei tarvitse!). Mutta venäläiset sen kyllä tuntevat, päinvastoin kuin heidän ohjelmansa. Onhan tosiasia, jota ei voi kieltää, että venäläinen nykyinen bolshevismi on muodostunut maailman huomattavimmaksi imperialistiseksi, sanokaamme imperialistiseksi kansanvallaksi joka toisin sanoen merkitsee: sekasotkua. Ja niin asianlaita on, että

kun puhutaan vapausliikkeiden tukahuttamisesta ja lakkojen tukahuttamisesta, mikä tapahtuu muka meidän armeijamme kautta ja porvarillisten armeijain kautta yleensä, niin on syytä, että muistutukset siirretään rajan tuolle puolen. Sillä kommunistit voivat tehdä erinomaisia tutkimuksia siitä, kuinka juuri venäläisen kommunistisen sotilasarmeijan taholta tukahutetaan veriin kaikki toisinajattelevat ja vapaudenliikkeet, jotka Venäjällä ovat koettaneet luoda järjestyneitä oloja. Ei ole siis syytä yhtään kommunistiselta taholta tuoda esimerkkejä Venäjältä muka vapaammista oloista.

Olen sitä mieltä, että se laki huolimatta yksityiskohtaisista muistutuksista, joita sitä vastaan täällä jo on tehty ja myöskin aikaisemmissa keskusteluissa edellisillä valtiopäivillä tehty, vastaa tarkoitustaan. Se tekee kaksi suurta palvelusta maalle, ensinnäkin se järjestää puolustuslaitoksemme vakinaiselle kannalle ja toiseksi lyhentää palvelusaikaa puolella vuodella säätäen yleinen palvelusajan yhdeksi vuodeksi ja että se myös tämän kautta supistaa menoja, on kieltämätöntä. Että meidän täytyy puolustukseemme uhrata, sitä hän ei voida estää. Meidän on pyrittävä puolustusmenoja vähentämään, mutta sen täytyy tapahtua yhtä rintaa muiden valtioiden puolustuksen vähentämisen kanssa, ennen kaikkea niiden valtioiden puolustuskuntoisuuden vähentämisen kanssa, jotka ovat meille lähimpänä uhkana. Tämäkin kysymys on kansainvälinen kysymys. Ei yksi valtio, varsinkaan niin pieni valtio, kuin Suomi, voi asettua sellaiselle teoreettiselle kannalle, että se laiminlöisi puolustusensa silloin kun sen ympärillä on uhka olemassa.

Ed. Keto: Täällä ed. Pesonen huomautti, että jos nyt tämä ehdotus asevelvollisuuslaiksi hylättäisiin, niin samalla jouduttaisiin siihen, että meillä tulisi jälleen käytäntöön puolentoista vuoden palvelusaika, jollaista nykyinen voimassaoleva väliaikainen asevelvollisuuslaki edellyttää. Ymmärtääkseni tässä väitteessä ei kuitenkaan ole perää. Tosin väliaikainen asevelvollisuuslaki edellyttää puolentoista vuoden palvelusaikaa, mutta onhan tosiasia, että jo nyt tämä puolentoista vuoden palvelusaika on erityisellä järjestelyllä ollut lyhennettynä yhdeksi vuodeksi. Ei ymmär-

tääkseni siitä, vaikka tämä asevelvollisuuslaki nyt hylättäisiinkin, johdu, että meillä tulisi ilman muuta käytäntöön puolentoista vuoden palvelusaika. On mahdotonta tällaista palvelusaikaa meillä soveltaa, koska jokainen hallitus meillä tietää, että eduskunnan enemmistö on ja ymmärtääkseni eduskunnan kaikki puolueet ovat sitä mieltä, ettei ole mahdollinen näin pitkä palvelusaika. Hallitus voi niin ollen antaa, tuntiessaan eduskunnan mielipiteen, eduskunnalle esityksen siitä, että väliaikaisessa asevelvollisuuslaissa säädetty puolentoista vuoden palvelusaika lyhennetään ainakin siksi, minä se nyt on käytännössä ollut. Sitäpaitsi eduskunta voi hallitukselle antaa tästä erityisen kehoituksen. Tästäkin syystä me sosialidemokraatit katsomme voivamme äänestää nyt ehdotetun asevelvollisuuslain hyväksymistä vastaan.

Ed. Vennolan lausuntoon en aio tällä kertaa sen enempää puuttua. Huomaatan vain sen johdosta, mitä hän lausui upseeriston suhtautumisesta nykyiseen valtiosääntöön, että hänen lausuntonsa sisälsi siinä suhteessa vain joukon toivomuksia, jotka kuitenkin mielestäni tulevat jäämään vain hurskaiksi toivomuksiksi. Ero hänen kantansa ja meidän sosialidemokraattien kannan välillä on siinä, että me juuri pyrimme asevelvollisuuslaissa luomaan myös takeita siitä, että tällaisia epäkohtia ei pääse armeijaan pesiytymään. Siinä on oleellisin ja suurin ero hänen kantansa ja meidän kannan välillä.

Ed. Hultin: Kukaan ei ole voinut olla huomaamatta sitä nutta ainesta, joka tänne on keskuuteemme ilmestynyt. Näyttää siltä, kuin huomion herättäminen olisikin sen päätarkoitus, huolimatta siitä, minkälaiseksi huomio muodostuu. On myöskin jo ehditty huomata, että suurten eleiden ja huudon takana ei ole — paljon mitään, aivan niinkuin fonogrammirullan loppuun kierittyä seuraa vain heikkoa surinaa. Tuntuu siltä, kuin eri tahoilla vallitsisi vielä jonkunlainen epävarmuus, mitenkä tähän uuteen tulokkaaseen olisi suhtauduttava. Osa kuvaannollisesti lyö rintoihinsa ja sanoo: „Minä kiitan sinua Herra, etten minä ole niinkuin nuo publikaanit ja syntiset”. Osa koettaa lyödä koko asian leikiksi, mutta nauru muuttuu hieman väkiseksi, kun täytynee tunnustaa, että

edessä on oman politiikan hedelmä. Toiset, jotka ottavat vakavammalta kannalta tämän uuden ilmiön, jossa kuitenkin vanhat tunnetut räikeät piirteet selvästi pistävät esiin, eivät vielä ole toipuneet oikein hämmästyksestään, kuinka noiden uusien tulokaiden peittelemättä julkilausuma pyrkimys, vallankumouksen aikaansaaminen, voidaan katsoa käyvän yhteen maan oikeusjärjestyksen kanssa, joka on tuominnut heidän toverinsa, ja maan perustuslakien kanssa, joita edustajan on noudatettava, olkoon hänellä muuten kuinka suuri sananvapaus tahansa. Siinä vakavassa asiassa, joka nyt on esillä ja josta tuon uuden aineksen, kommunistien, vallankumouksellinen päämäärä ja maan itsenäisyyden hävittämiseen suuntautuva pyrintö jälleen on tullut mitä räikeimmällä tavalla ilmi, siinä pitäisi muiden ryhmien suhteiden kommunisteihin vihdoinkin selvitä. Tässä asiassa ei päästä heistä ylenkatseellisella leikinlaskulla eikä farisealaisella verukkeella, että muka toinen järjestelmä olisi parempi. Äänestyksessä tulee vihdoin kuitenkin pakko valita paikkansa joko kommunistien rinnalla tai heitä vastaan, ainoan nyt mahdollisen asevelvollisuuslain ja maan itsenäisyyden puolesta. On surkuteltava, ellei sosialidemokraateille ole mahdollista nytkään luopua siitä takillisesta keppihevosesta, jolla he kauvan aikaa ovat ratsastaneet, ja todella teolla osoittaa, etteivät he ole noiden „publikaanien ja syntisten” vertaisia, vaan, että heilläkin on isänmaa, joskin porvarillisine puutteineen. Porvarillisille ryhmille antaa kommunistien kanta yhden tärkeän perusteen lisää puolustuslaitoksen saattamiseksi varmalle ja vakinaiselle kannalle. Niin kauvan kuin meillä on olemassa valtiollinen puolue, jonka julkisena päämääränä on nykyisen yhteiskuntalaitoksen kukistaminen ja jonka monet jäsenet todistettavasti pitävät maanpetollista yhteyttä vieraan vallan kanssa, on meille sotalaitos sellaisena, kuin tässä laissa ehdotetaan, ehdottomasti välttämätön. Eikä vaan maan puolustamista varten ulkopuolista vihollista vastaan, mutta myöskin maan sisäisen järjestyksen ja kansalaisten henkilökohtaisen suojan turvaamiseksi. Samasta syystä ovat suojeluskunnatkin edelleen välttämättömiä. Ne ovat kaikkien

yhtäläiseen oikeuteen perustuvan kansanvallan turvana. Kaikkein vähimmin on niillä oikeutta leimata suojeluskuntia luokkalaitoksiksi, jotka itse pyrkivät anastamaan yksinvallan, pakkovallan, muuttamien komissaarien käsiin. On suurella tyytyväisyydellä merkittävä, että kaikki porvarilliset ryhmät ovat kyenneet voittamaan toisarvoiset erimielisyytensä ja että ne ovat yhteisen asian vuoksi yhtyneet tämän lakiehdotuksen ympärille. Minäkin hyväksyn suuren valiokunnan ehdotuksen.

Ed. Swentorjetski: Ed. Vennola näkyy ennustavan sitä, ettei mikään valtio suostuisi olemaan Suomen puolueettomuuden takaajana. Ed. Vennola on tällä otaksumisella lausunut minun mielestäni täydellisen epäluottamuslauseen sille kansainliitolle, minkä auktoriteetti on ollut niin suuri juuri porvariston silmissä. Ed. Vennola ei kai kuitenkaan vaadi meiltä sitä, että edustajien täytyisi ennakolta luottaa siihen, että ed. Vennola on tässä asiassa oikeassa. Minä tahtoisin toivoa, että ed. Vennola ei vastustaisi ainakaan sitä, että Suomi ensin kääntyisi suurvaltojen puoleen tässä asiassa ja koettaisi hankkia maalle itsenäisyytakeet. Sillä vasta sen jälkeen kuin olemme saaneet kuulla vastauksen, saamme myöskin nähdä oliko ed. Vennola tässä asiassa oikeassa.

Ed. Vennola: Kun edellinen puhuja on tulkinnut minun lausuntoni mainitun kohdan niin, että se olisi jonakin epäluottamuslauseena kansainliitolle, niin tahdon merkitä, että hän on täysin erehtynyt. Hän unohtaa, että se pykälä kansainliitossa, jota hän tarkoittaa, on siksi epämääräinen, ettei se pysty vielä sinänsä takaamaan niidenkään valtioiden koskemattomuutta, jotka kuuluvat kansainliittoon, juuri epämääräisyytensä takia. Kun lisäksi ottaa huomioon, että useat valtiot ovat tätä pykälää vastaan tehneet huomautuksia, vaikka sen poistaminen nyt ei olekaan saanut kannatusta äsken lopetetussa kansainliiton kokouksessa, niin osoittaa se, että kansainliiton tahollakin on suurta vastenmielisyyttä olemassa toisten kansallisuuksien puolueettomuuden ja koskemattomuuden takeesta ja osoittaa, mitä samaa jo huomautin, että itse kukin valtio on tällä

hetkellä pakotettu pitämään huolta omasta itsestään ja itsessään tarpeeksi tekemistä. Jos minun huomautukseni, että tällä hetkellä en näe valtioiden olevan valmiita Suomen puolueettomuutta takaamaan, olisi erehdys, niin minä iloitsen siitä enimmäin. Minä en toivo mitään enemmän, kuin että näin tapahtuisi, mutta tosiasioille en voimistata silmiäni.

Ed. V. Vainio: Täällä ed. Vennola myös tahtoi pelotella itäisellä naapurillamme Venäjällä, että sieltä on uhkaava vaara meille olemassa. Mutta Venäjähän on näinä aikoina tarjonnut aseistariisumista myös Suomelle. Tämä osoittaa, että sieltä ei ole odotettavissa mitään hyökkäystä ja Venäjän nykyinen hallitusvalta, mikä siellä on, on osottanut olevansa suosiollinen Suomelle ja ystävällisissä suhteissa. Sitä todistaa jo sekin että se vuonna 1918 ilman mitään myönsi itsenäisyyden Suomelle samoin kuin se on myöntänyt muillekin reunavaltioille. Mitä sitten ed. Vennola lausui minulle, että minä olisin ollut tässä n. s. puolustusnihilistisellä kannalla, niin minähän lausuin, että minä en ole, mutta minä myös osoitin, minkälaisen puolustuslaitoksen pitää olla ja se näkyy pöytäkirjasta.

Ed. Vennola: Ed. Vainio lienee tarkoittanut viime lausunnossaan mikäli se koskee Venäjää ja sen ehdotusta, sitä aseista vähentämisen ehdotusta, jonka Venäjä on tehnyt. Mehän olemme Venäjään nähden ei ainoastaan aselevon kannalla vaan rauhan kannalla. Mutta mitä aseitten vähentämiseen tulee, niin on todettavissa, että samaan aikaan kun Venäjä tekee tämän ehdotuksen, se yhä enemmän ja kiireellisemmin varustautuu. Ja mitä merkitsee tämä aseistamisen vähentäminen, kun suhteet ovat niin tavattoman suuret, että Venäjällä on 4—9 miljoonaa aseissa valmiina — minä luulen, että se supistuu 4:ään — ja Suomessa ainoastaan muutamia kymmeniä tuhansia. On aivan turhaa rakentaa tällaiselle paperille tehdylle ehdotukselle ja sen perusteella vaatia Suomen puolustuskuntoisuuden heikontamista.

Mitä taas tulee siihen, ettei Venäjä olisi meillä uhkana, niin on minusta asiatonta

tai kuvitelmaa sellaista esittää. Venäjä on kyllä tarjonnut rauhaa ja me olemme Venäjän kanssa sen tehneet ja haluamme sen säilyttää, mutta ei se vielä merkitse sitä, että me voisimme olla levossa Venäjän suhteen.

Ed. Swentorjetski: Minä käsitin ed. Vennolan lausunnon siten, että kysymys oli suurvaltojen hyvästä tahdosta tässä asiassa enkä lainkaan kansainliiton pykälän epämääräisyydestä, josta ei ollut puhetta.

Ed. V. Vainio: Täällä ed. Vennola antoi aivan saman käsityksen itsestään ulos kuin mitä jo sotilasasiainvaliokunnassa eräät valiokunnan jäsenet, nimittäin että Suomi ei muka asevoimin pysty — niinkuin se ei pystykään — itseään puolustamaan. Siis toisia keinoja on haettava maan puolustukseksi.

Ed. Vennola: Tahtoisin kuitenkin huomauttaa ed. Vainiolle, ettei Suomen ole ainakaan vähennettävä puolustuskuntoisuuttaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta siirtyy lain yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—12 §:t ja ensimmäisen luvun nimike hyväksytään.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Puittinen: Tämän pykälän kohdalla ratkaistaan kaksi mielestäni tärkeää kysymystä. Ensimmäinen on ikärajakysymys nostoväkeen nähden ja toinen palvelusajan pituus. Mitä tuohon ensimmäiseen kysymykseen tulee, niin pyytäisin huomauttaa, että tässä laissa on menty jo paljon sivu siitä, mitä voimassaoleva väliaikainen asevelvollisuuslaki sisältää. Tässä nostoväkeen määrätään kuuluvaksi asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 17 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän on tullut 52 vuoden ikään. Minä ensimmäiseen momenttiin nähden pyytäisin ehdottaa, että toisella

rivillä oleva sana „seitsemäntoista” muutettaisiin sanaksi „kaksikymmentä” ja myöhemmin samassa momentissa sanan „viidenkymmenen kahden” tilalle otettaisiin sana „neljäkymmenen viiden”. Toiseen momenttiin, joka koskee palvelusaikaa jalkaväessä, minä pyytäisin ehdottaa, että siitä sanat „yksi vuosi” poistettaisiin ja tilalle otettaisiin „kuusi kuukautta”. Mitä tulee kolmanteen momenttiin, niin minä puolestani aikaisemmin olen myöntänyt, että erikoisasetelajeissa voi olla välttämättä pitempi palvelusaika ja sen minä myönnän tälläkin kertaa. Siksi pyydän ehdottaa, että tässä kolmannessa momentissa oleva aikamääräys muutettaisiin yhdeksi kuukaudeksi.

Ed. Reinikainen: Minä pyydän kannattaa tehtyjä ehdotuksia. Minun käsittääkseni nämä ehdotukset ovat kohtuullisia. Pyydän vielä huomauttaa, että muut pohjoismaiset pikkuvaltiot ovat vielä lyhemmän palvelusajan kannalla. Ruotsissa 3 kuukautta, Norjassa 2 kuukautta j. n. e.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Puittinen ed. Reinikaisen kannattamana ehdottanut, että 13 §:n 1 momentissa oleva ikäraja 17 vuotta korotettaisiin 20 vuodeksi ja 52 vuoden ikäraja alennettaisiin 45 vuodeksi. Kutsun tätä ed. Puittisen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Niinikään on ed. Puittinen ehdottanut, että 2 momentissa oleva palvelusaika määrättäisiin 6 kuukaudeksi ja 3 momentissa mainittu palvelusaika 9 kuukaudeksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Puittisen toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Puittisen ensimmäisestä ehdotuksesta.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 71 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Puittisen toisesta ehdotuksesta.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 67 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

14—19 §:t, 2 luvun nimike, 20—25 §:t, 3 luvun nimike, 26—31 §:t, 4 luvun nimike, 32—35 §:t, 5 luvun nimike, 36—45 §:t, 6 luvun nimike, 46—51 §:t, 7 luvun nimike, 52—57 §:t, 8 luvun nimike, 58 ja 59 §:t hyväksytään keskustelutta.

60 §.

Keskustelu:

Ed. Puittinen: Vaikkakin näyttää siltä, ettei missään tapauksessa minkäänlaisiin kohtiin saada tässä pienintäkään muutosta aikaan huolimatta siitä, ovatko nuo kohdat kuinka huonoja ja kelvottomia tahansa, niin sittenkään en voi vaitiollen sivuuttaa kaikkein tärkeimpiä kohtia. Niillä perusteilla, mitä yleiskeskustelussa lausuin tästä nykälästä, minä pyytäisin ehdottaa, että 60 pykälä poistettaisiin.

Ed. Lehikoinen: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Puittisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Puittinen ed. Lehikaisen kannattamana ehdottanut, että 60 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Puittisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

61 §, 9 luvun nimike, 62—63 §:t, 10 luvun nimike, 64—66 §:t, 11 luvun nimike, 67—69 §:t, 12 luvun nimike, 70—74 §:t 13 luvun nimike, 75—88 §:t, 14 luvun nimike, lain alkulause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Jälkimmäisen lain 1—5 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalin maaseurakunnassa sijaitsevaan Kultarannan huvilatilaan.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty mainittu ehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 6.

Suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Välikysymys, joka koskee Turun kuritushuoneella tapahtunutta nälkälakkoa.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee nyt annettavaksi vastaus ed. Långströmin tekemään välikysymykseen, koskeva Turun kuritushuoneella tapahtunutta nälkälakkoa. Sittenkun välikysymykseen on vastaus annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka löytyy valtiopäiväjärjestyksen 32 §:ssä. Silloin on vielä tilaisuus

niillä, jotka eivät hyväksy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymistä, tehdä ehdotuksensa.

Välikysymykseen vastaa seuraavasti:

Sisäasiainministeri Eskelä: Ed. Långström ja eräät muut puhujat ovat esittäneet hallituksen vastattavaksi, ensiksi tietääkö hallitus, että Turun kuritushuoneella säilytettävistä poliittisista vangeista ovat eräät vangit, ankaran sorron ja kurituksen alaisena ollen, turvautuneet eduskunnan heille myöntämiä oikeuksia puolustaakseen, äärimmäiseen keinoon, nälkälakkoon, ja että heidät tämän johdosta on eristetty erikoisselleihin ja heitä kohdeltu väkivaltaisesti; toiseksi, mihin toimenpiteisiin on hallitus ryhtynyt tai aikoo ryhtyä lähitulevaisuudessa estääkseen näille vangeille tehtyä vääryyttä ja väkivaltaa jatkumasta ja pelastaakseen heidän henkensä; kolmanneksi, mihin toimenpiteisiin hallitus on mahdollisesti ryhtynyt tai aikoo lähitulevaisuudessa ryhtyä lopettaakseen sen poliittisten vankien luokittelun „yksityisrikkolisiin” ja „ei-yksityisrikkolisiin”, mikä on vankilaviranomaisten taholta toimitettu vastoin eduskunnan päätöstä ja tarkoitusta, josta luokittelusta Turun kuritushuoneen järkyttävät tapahtumat ovat vain eräs seuraus ja ilmaus.

Näiden kysymysten johdosta saan esittää seuraavaa:

Rangaistusten täytäntönpamosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 2 luvun 8 §:n mukaan, sellaisena kuin se on laissa 21 päivältä tammikuuta 1921, voidaan näille vangeille, jotka, olematta syy-päät muuhun rikokseen, ovat tuomitut rikoslain 11, 12 ja 13 luvuissa taikka 16 luvun 24 §:ssä mainituista rikoksista, myöntää erinäisiä tutkintovangeille kuuluvia etuja sikäli kuin vankilan järjestys sen sallii tai mikäli niiden myöntäminen ei tee vankin säilymistä epävarmaksi. Näiden vankien kanssa on kuitenkin katsottu voitavan rinnastaa nekin vangit, jotka ollen tuomitut edellä luetelluissa lain paikoissa tarkoitetuista rikoksista, samalla ovat syy-päät rikoslain neljässä viimeisessä luvussa mainittuihin tai muualla rangaistaviksi määrättyihin, niihin verrattaviin politia- tai järjestyksrikkomuksiin. Tämän ohessa on edelleen v. 1918 kapinasta vielä rangaistusta

kärsivät vangit, joiden rangaistus pannaan täytäntöön 16 päivänä heinäkuuta 1918 valtiorikosoikeuksien tuomitsemain rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain edellyttämänä pakkotyönä, huolimatta siitä, että he ovat tuomitut myös muista kuin edellä luetelluissa lainpaikoissa mainituista rikoksista, saaneet nauttia hyväkseen eräitä tutkintovangeille kuuluvia ja rangaistuspakkoa lieventäviä etuja, koska olisi ollut kohtuutonta, että niiltä vangeilta, jotka jo ovat saaneet nauttia näitä etuja, olisi ne peruutettu, vaikkakin alussa mainittu v. 1921 lain sanamuoto saattaisi näyttää siihen velvoittavan.

(Edellä selostettujen periaatteiden mukaan ovat kyseenalaiset vangit, joita kysyjät tarkoittanevat valtiollisilla vangeilla, rangaistusta täytäntöönpanossa vankiloissa luokitellut ja perustuu tämä luokittelu näin ollen voimassaolevaan lakiin sellaisena kun se on julkaistu ja voidaan sitä siis väittää lainvastaiseksi korkeintaan siinä mielessä, että siinä on sovellettu lakia liian lievästi, toisin sanoen tapauksiin, joita se sanamuodolleen ei kirjaimen mukaan tarkoita. Nämä puheenalaiset vangit ovat sijoitetut samaan laitokseen tai laitoksen osastoon, jossa ei säilytetä muita vankeja ja jossa mainittujen etujen myöntäminen voi olla mahdollista ilman vaaraa vankilan järjestykselle ja vangin säilymiselle. Mutta milloin jokin yksityinen vanki on tehnyt itsensä syypääksi karkaamisyritykseen tai muuhun törkeään järjestyshäiriöön, on hänet siirretty varmempaan laitokseen, mistä on ollut seurauksena, että hän samalla myös on menettänyt puheenalaiset edut, koska vankilan järjestyksen kannalta ei voida sallia, että tällaisessa laitoksessa jokin vanki saisi nauttia erilaisia etuja kuin hänen vankitoverinsa. Milloin tällaisen vangin käytös pitemmän ajan kuluessa on näyttänyt vakaantuneen ja hänen voidaan katsoa alistuvan vankilassa ehdottomasti vaadittavaan järjestykseen, on hänet siirretty takaisin sellaiseen laitokseen, jossa hänelle voidaan palauttaa entiset edut.

Mitä tulee niihin vankeihin, kaikkiaan 3 luvultaan, jotka ovat välikyselyn aiheuttaneet, on heistä 2 tuomittu v. 1918 kapinan johdosta sekä säilytetty pakkotyövankeina ja sellaisina siis erinäisiä tutkintovankien etuja nauttivina toinen Turun ja toinen Lappeenrannan pakkotyölaitoksessa.

Mutta on heistä toinen sieltä karkaamisen ja toinen huonon käytöksen takia ollut toistaiseksi siirrettävä Turun kuritushuoneeseen, jossa vangit, kuten edellä on mainittu, eivät voi saada nauttia näitä erikois-etuja. Kolmas vangeista on paitsi valtiopetoksen valmistamisesta tuomittu myös muusta rikoksesta kuritushuonerangaistukseen, joten häntä on käsiteltävä tavallisena kuritushuonevankina. Nämä vangit ovat vaatineet päästä toiseen vankilaan, jotta heille voidaan antaa valtiollisille vangeille myönnettävissä olevat edut, ja kun siihen edelliselvitetyistä syistä ei ole voitu suostua, ovat he viime syyskuun 18 päivänä kieltäytyneet nauttimasta ruokaa siihen saakka, kunnes tuohon siirtoon suostutaan. Tämän johdosta on kuritushuoneen johtokunta 22 päivänä samaa syyskuuta päättänyt, että vangit olivat siirrettävät yksinäisselliin lääkärin hoitoa saamaan. Jatkettuaan kieltäytymistään vapaaehtoisesti nauttimasta ravintoa, ovat he kuitenkin eri aikana, eli saman kuun 24, 26 ja 28 päivinä alkaneet nauttia säännölliset ateriansa. Sinä aikana, jolloin vangit ovat jättäneet ruokansa nauttimatta, ei heitä ole kohdeltu vähimmässäkään määrässä väkivaltaisesti, heidän terveytensä ei näytä tämän ruuan nauttimisesta kieltäytymisensä kautta kärsineen ja ovat he ryhdyttyään syömään nyt alkaneet tehdä ahkerasti työtä. (Oikealta: Hyvä!). Minkäänlaisen kurinpitoseurauksen alaiseksi eivät vangit ole tämän kieltäytymisensä vuoksi joutuneet. Näin ollen ovat enemmän toimenpiteet asiassa hallituksen puolelta itsestään rauenneet.

Rdgsm. Långström ävensom vissa andra riksdagsmän hava till regeringen för besvarande riktat följande spörsmål:

1. Har regeringen sig bekant, att vissa bland de å tukthuset i Åbo förvarade politiska fångar, till följd av det svåra förtrycks- och tvångsregemente de äro underkastade, för tillvaratagande av de rättigheter, riksdagen dem tillförsäkrat, tryggt sig till det ytterligaste medlet, hungerstrejk, och att de därför isolerats i enskilda celler och utsatts för överväld;

2. Vilka åtgärder har regeringen vidtagit eller ämnar i den närmaste framtiden vidtaga till förhindrande av fortsatt förörrättande av och överväld emot dessa fångar samt för räddande av deras liv;

3. Vilka åtgärder har regeringen till-
äventyrs vidtagit eller ämnar i den när-
maste framtiden vidtaga för att göra ett
slut på den klassificering av de politiska
fångarna i „kriminella” och „icke krimi-
nella” som från fängelsemyndigheternas
sida genomförts emot riksdagens beslut och
avsikt och varav de upprörande händelserna
i Åbo tukthus endast utgöra en följd och
en yttring?

Med anledning av spörsmålen får jag
framhålla följande:

Jämlikt 2 kap. 8 § i förordningen den
19 december 1889 om verkställighet av
straff, sådant detta lagrum lyder i lagen
av den 21 januari 1921, kan fänge, som,
utan att tillika hava gjort sig skyldig till
annat brott, dömts till straff för brott,
varom stadgas i 11, 12 och 13 kapitlet
samt i 16 kapitlet 24 § strafflagen, med-
givas vissa ransakningsfänge tillkommande
förmåner, för så vitt fängelseordningen det
tillstodjer och säkerheten i fångens vård
genom sagda förmåners beviljande ej även-
tyras. Med dessa fångar hava dock jämväl
de fångar ansetts kunna likställas, vilka,
jämte det att de blivit dömda för i ovanupp-
räknade lagrum avsedda brott, tillika gjort
sig skyldiga till med desamma jämförliga
politie- och ordningsbrott, som omförmälas
i strafflagens fyra sista kapitel eller för
vilka straff annorstädes är utsatt. Dess-
utom hava de fångar, som fortfarande ut-
stå straff för deltagande i 1918 års uppror
och vilka straff bringas i verkställighet
såsom i lagen den 16 juli 1918, angående
verkställighet av straff, som av domsto-
lar för statsförbrytelser ådömts, stadgat
tvångsarbete, oaktat dessa fångar blivit
dömda jämväl för andra brott än de i ovan-
uppräknade lagrum omförmälda, fått åtnjuta
vissa ransakningsfänge tillkommande,
strafftvånget lindrande förmåner all den-
stund det hade varit obilligt, att de fångar,
som redan varit i åtnjutande av dessa för-
måner, hade berövats desamma, ehuru väl
ordalydelsen av förstnämnda lag av år 1921
kunde synas förpliktad därtill.

I överensstämmelse med förberörda
grundsatser hava ifrågavarande fångar,
som av interpellatorerna betecknas med ut-
trycket politiska fångar vid straffets bring-
ande i verkställighet i fängelserna klassi-
ficerats. Denna klassificering grundar sig
på gällande lag och kan detta förfarande

förty betecknas såsom lagstridigt, på sin
höjd i den mening, att lagen därvid till-
lämpats alltför liberalt d. v. s. även i fall,
som densamma, tolkad strikte efter ord-
alydelsen, icke avsett. Ifrågavarande fån-
gar hava förvarats i en och samma anstalt
eller avdelning av anstalt, där inga andra
fångar förvaras och där beviljande av ifrå-
gavarande förmåner är möjligt utan att ord-
ningen inom fängelset och säkerheten i
fänges vård äventyras. Men där någon
enskild fänge gjort sig skyldig till rym-
ningsförsök eller annat grovt störande av
ordningen, har han överförts till en säkrare
anstalt, vilket haft till påföljd, att han till-
lika också gått ifrågavarande förmåner
förlustig, ty, sett ur synpunkten av ord-
ningen inom fängelset, kan det icke till-
städjas, att i dylik anstalt någon fänge
finge åtnjuta särskilda förmåner framom
sina fängkamrater. Där en dylik fånges
uppförande under någon längre tid befun-
nits hava varit stadgat och han befunnits
villig att underkasta sig den ordning, som
i ett fängelse måste obetingat vidmakt-
hållas, har han överförts tillbaka till sådan
anstalt, där han kan återfå sina tidigare
förmåner.

Vad beträffar de fångar, till antalet in-
alles tre, som avses i interpellationen, hava
två av dem dömts för deltagande i 1918
års uppror och förvarats såsom tvångs-
arbetsfångar, med åtnjutande såsom sådana
av vissa ransakningsfänge tillkommande
förmåner, den ena i Åbo och den andra i
Willmanstrands tvångsarbetsanstalt, men
hava sedermera den ena till följd av rym-
ningsförsök och den andra till följd av
dåligt uppförande måstat tillsvidare över-
föras till tukthuset i Åbo, där de icke
kunna åtnjuta sagda förmåner. Den tredje
fången har, utom för förberedelse till stats-
förräderi, dömts jämväl för annat brott
till tukthusstraff. Dessa fångar hava
fordrat att varda överförda till annat fän-
gelse, där dem kunde beviljas sådana för-
måner som kunna medgivas politiska fån-
gar, och då bifall härtill av ovanangivna
skäl icke kunnat givas, hava de den 18
nästvikne september vägrat att intaga föda
intill dess sagda överföring beviljas.
Med anledning härav har tukthusets direk-
tion den 22 i samma månad beslutit, att
fångarne skulle omflyttas i enskild cell
under läkares vård. Efter någon tids

ytterligare fortsatt vägran att frivilligt intaga föda, hava de envar vid olika tidpunkt eller den 24, 26 och 28 i samma månad begynt intaga regelbundna måltider. Under den tid fångarna vägrat att intaga föda, hava de icke i minsta mån underkastats våld. Deras hälsa synes ej hava lidit något men genom nämnda vägran att njuta föda, och hava de efter det de åter börjat intaga föda, tagit flitigt itu med arbetet. Någon disciplinär åtgärd hava fångarna med anledning av denna sin vägran ej underkastats.

Vid sådant förhållande måste vidare åtgärder i ärendet från regeringens sida förfalla.

Vastauksen johdosta viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. Långström: Se vastaus, joka tässä äsken kuultiin herra sisäministerin suusta, ei antanut mitään uutta valaistusta tälle kysymyksessä olevalle asialle. Päinvastoin se vaan totesi, että nälkälakko Turun kuritushuoneella on tapahtunut, ja että ne vangit, jotka nälkälakkoon ryhtyivät puolustaakseen valtiollisen vangin oikeuksia, jotka heille kuuluivat, väkivaltaisella tavalla pakotettiin luopumaan tästä yrityksestään. Sisäministeri ei vastannut lainkaan muuten kolmanteen kysymykseen, joka kuuluu: „Mihin toimenpiteisiin hallitus mahdollisesti on ryhtynyt tai aikoo lähitulevaisuudessa ryhtyä lopettaakseen sen poliittisten vankien luokittelun yksityisrikollisiin ja ei-yksityisrikollisiin, mikä on vankilaviranomaisten taholla toimitettu vastoin eduskunnan päätöstä ja tarkoitusta, josta syntyneet Turun kuritushuoneen järkyttävät tapaukset ovat vain eräs seuraus ja ilmaus”. Kun kuten tässä kyselyssä mainitaan, tämä on ollut juuri se aihe, joka on aiheuttanut tämän nälkälakon syntymisen, niin olisin toivonut, että sisäministeri vastauksessaan olisi erikoisesti juuri tähän kohtaan antanut vastauksen. Mutta niin ei tapahtunut.

Mitä ensiksi tähän nälkälakkoon tulee, niin on sellainen tapaus tämän maan oloissa harvinainen. Tietääkseni ei sellaista aikaisemmin ole kai tämän maan vankiloissa tapahtunut. Ja meidän tiedämme, että varsinkin juuri valtiolliset

vangit ovat tässä maassa joutuneet jos jonkinlaiseen asemaan, jos jonkinlaisen kohtelun alaiseksi, joten on syytä olettaa, että kaikki ne pakottavat syyt, jotka ovat tämänkin nälkälakon aiheuttaneet, ovat todellakin sellaisia, että se ei ole siis turhista tapahtunut. Kun tällaiseen epätoivoiseen tekoon vanki ryhtyy, kuin nälkälakkoon, täytyy siis olla siksi painavia syitä, siksi suuria tekijöitä, että todellakin aiheutta tällaiseen on olemassa. Minä olen ollut tilaisuudessa muuten saamaan tietoja näiden vankien nälkälakosta henkilökohtaisesti heitä puhutellen ja saamaan myös selvityksen siihen, mitkä seikat aiheuttivat tämän nälkälakon. Samaten olen myöskin onnistunut saamaan tietoon sen seikan, miten ja millä tavalla nälkälakko siellä lopetettiin. Ne syyt, jotka aiheuttivat nälkälakon syntymisen ovat todellakin sellaisia, että niihin on eduskunnan tarpeellista tutustua ja saada tietää, minkälaista valtiollisten vankien hoito ja sijoitus ja luokittelu eri vankiloissa on. Täällä sisäministeri jo mainitsi ainakin kahdesta henkilöstä, jotka olivat nälkälakkoon osaa ottaneet. Niitä oli kolme. Yksi nälkälakkolaisista nimeltään Lauri Mikkonen, on tuomittu hovioikeudessa valtio- ja maanpetoksesta 12 vuodeksi kuritushuoneeseen, johon tuomioon sisältyy 8 kuukauden vankeusrangaistus väärän passin valmistamisesta ja käyttämisestä. Tämän tuomion on korkein oikeus sittemmin vahvistanut. Tästä tuomiosta on kuitenkin Tarton rauhansopimuksen mukaan pudonnut pois maanpetostuomio, joten rangaistusaika jäi yhteensä 5 vuodeksi 8 kuukaudeksi. Tämänkin vanki on selitetty yksityisrikolliseksi ja sen mukaan teljetty rikosvankien kanssa yhteiseen asuntoon. Yksityisrikollisuus on tässä arvatenkin keksitty siitä, että kysymyksessä olevalta henkilöltä tavattiin väärä passi pidätettäessä. Muuten tuntuu hullunkuriselta ja naurettavalta se tapa, jolla tätäkin asiaa on tuomioistuinten käsittely. Se kun selittää että henkilö, joka samalla tuomitaan valtio- ja maanpetoksesta ja sellaisesta maassa oleskelemisesta, niin ei luulisi mitenkään voivan selittää häntä muuhun luokkaan kuin juuri valtiolliseen luokkaan kuuluvaksi ja yksityisrikolliseksi vaan siitä syystä, että hänellä oli väärä passi, sillä ei kai kukaan

järkevä ihminen otaksuisi, että henkilö, joka oleskelee maassa salaisesti, käyttäisi omaa passiaan. Tästä luonnollisesti johdetaan, että väärän passin käyttäminen liittyy suoranaisesti hänen maassaoleskelutarkoitukseensa ja jos kerran se on selitetty valtio- ja maanpetokselliseksi, niin ei minun ymmärtääkseni voisi tulla kysymykseenkään silloin jutun selittäminen yksityisrikolliseksi senvuoksi, että syytetty käytti väärää passia. Kun nyt kuitenkin tämä kysymyksessä oleva vanki Mikkonen on tullut tämän tulkinnan kautta yksityisrikolliseksi selitetyksi, mutta kun hänen tuomionsa, tämä yksityisrikollisluontoinen tuomio on 8 kuukauden pituinen, niin luulisi ainakin maallikon järjen mukaan, että kun hän oli kärsinyt rangaistuksensa yksityisluontoisesta rikoksesta, sen 8 kuukautta, että hän ainakin senjälkeen olisi siirretty valtiollisen vangin oikeuksille. Mutta niin ei ole käynyt, vaikka hän on jo kolmatta vuotta istunut yksityisrikollisen asemassa.

Toinen näistä vangeista on Eero Alanen nimeltään. Hän on tuomittu valtiorikos-oikeudessa; häntä säilytettiin ensin Turun pakkotyölaitoksella, josta sittemmin siirrettiin Lappeenrannan vankilaan ja josta oli vartijan vastustamisen takia siirretty Turun kuritushuoneelle, kun häntä ensin oli rangaistu yksinäiseen selliin siirtämisellä vähennetyllä ruoka-annoksella. Tällöin kun hänet siirrettiin, ei hänelle edes annettu tilaisuutta vankilan johtajan edessä puolustautua ja selittää asiaansa, vaan ilman muuta suoralta kädeltä siirrettiin tämä henkilö Turun Kakolaan yksityisrikollisena senvuoksi kun väitettiin, että hän oli vastustanut vartijaa.

Kolmas nälkälakkoon osaaottaneista oli Yrjö Aaltonen, joka myös oli tuomittu valtiorikos-oikeudessa vuonna 1918 6 vuodeksi vankeuteen. Hänen rikoksensa luonne onkin selitetty aivan puhtaasti valtiolliseksi, poliittiseksi, mutta sen johdosta että hän oli karannut Turun pakkotyölaitokselta vuonna 1919 ja kun hänet jälleen saatiin kiinni 1921, siirrettiin hänet ilman muuta myöskin Turun kuritushuoneelle ja riistettiin kaikki valtiollisen vangin oikeudet häneltä pois. Nämä puheenalaiset vangit ovat ja olivat useita kertoja ennen tätä nälkälakkoon ryhtymistään

kääntyneet kirjelmällä vankeinhoitohallituksen ja vankilan johdon puoleen pyynnöllä, päästä valtiollisen vangin oikeuksiin, jotka he itsekin katsoivat lain mukaan itselleen kuuluviksi, mutta aina saaneet pyyntönsä kielteisen vastauksen. Kun ei siis näistä pyynnöistä mitään apua tullut, katkeroitti se siinä määrin näiden vankien mieltä, että he päättivät turvautua, näitä eduskunnan heille myöntämiä oikeuksia puolustaakseen, niinkin epätoivoiseen tekkoon kuin nälkälakkoon tarkoituksella saat-
taa tämä asia yleisemmän huomion alaiseksi ja saattaakseen siten huomion esineeksi asian, josta jo oli niinkin kauvan vaijettu.

Mitä ensiksi tulee vankien luokitteluun ja yksityisrikollisten joukkoon sijoitteluun, niin onhan jo pelkästään kasvatukselliselta kannalta katsoen väärin, että henkilö, joka on selvästi valtiollisista syistä tuomittu ja jonka harrastukset liikkuvat kokonaan toisilla aloilla, jotka harrastukset ovat siis kerrassaan erilaiset kuin rikosvangeilla, teljetään samoihin yhteiselleihin pahimpain ammattirikollisten kanssa, joilla ei ole useinkaan muuta mielessään kuin uusien rikosten suunnittelu j. n. e. Henkilön, joka tällaisessa seurassa joutuu vuosikausia yltämittaa olemaan ja kuulemaan jos jonkinlaisia suunnitelmia ja kertoelmia entisistä uroteoista, murhista ja varkauksista ja sen sellaisista, niin tulee hänen omata tavallista voimakkaamman tarmon ja tahdon, jotta ei vaipuisi samalle tasolle näiden kanssa ja tulisi siis heidän kaltaisekseen.

Tällä tavalla on tällainen epäterve vankien sijoittelu kasvattanut monesta kunnan nuoresta miehestä ja naisesta vankilassa oloajalla siveellisesti rappiolle joutuneen henkilön, joka vankilasta päästyään on ryhtynyt kokeilemaan siellä saaduilla opeillaan. En tarkoita että kukaan valtiollinen vanki olisi vielä sellaiseksi tullut, sillä ei kai niitä ole sieltä sellaisena päässyt ulos, mutta tällaisia esimerkkejä on todettavissa vankilaloissa tavattoman paljon, varsinkin nuorista henkilöistä, joita on sijoitettu yhteen jostakin pienestä rikoksesta ammattirikollisten kanssa. Tällä tavalla on siis tämä vankilakasvatus saanut aivan päinvastaisen tuloksen aikaan, kuin mitä sillä ehkä on tarkoitettu. Siirtäminen tällaisten joukkoon merkitsee myös sitä, että vangilla.

joka joutuu näitten ammattirikollisten keskuudessa olemaan ja asumaan, ei ole mitään mahdollisuutta lueskella tai muuten opiskella, vaikka kuinka siihen halua olisi, sillä vanki, jolla rikosvankien keskuudessa on muita harrastuksia, joutuu siellä ehdottomasti toisten yrmittäväksi ja vihattavaksi ja sellainen asema ei suinkaan ole mikään kadehdittava eikä se ole suinkaan leikin-tekoa.

Tämä nälkälakko, meidän oloissamme näin harvinainen tapahtuma, aiheutui siis juuri näistä tällaisista huutavista epäkohdista, mitkä vankilaoissa vallitsevat. Mutta millä tavoin suhtautui vankilanjohto ja viranomaiset yleensä tähän kysymykseen? Ei vankilan johdon enempää kuin vankeinhoitohallituksenkaan taholta hiiskuttu asiasta halaistua sanaakaan ennenkuin sanomalehdissä alkoi olla epämääräisiä viitauksia ja arveluja Kakolassa sattuneista tapauksista ja huhuja kierteli jos jonkinlaisia toinen toistaan kummempia. Vasta silloin katsoivat vankilaviranomaiset syytä olevan asiasta tehdä selkoa. Kun pari edustajaa syyskuun 24 päivänä kävi paikan päällä, ilmoitti Kakolan varajohtaja, että lakossa olevaa kolmea vankia tullaan väkivaltaisesti ruokkimaan. Näin on todella tapahtunut. (Ed. A. Pesonen: Väkisinkö syötettiin?) En minä toivoisi edustaja Pesosta siihen asemaan, että väkisin syötetään, vaikka hän niin ilkkuen tänne vastaa. — Sen sijaan että olisi alettu nälkälakon aiheuttamia syitä ja epäkohtia korjata ja saattaa vangit niihin oikeuksiin, jotka heille lain mukaan kuuluivat, ryhtyi vankilan johto mitä raaimmalla ja epäinhimillisimmällä tavalla harjoittamaan väkivaltaa turvaa vailla ja heikossa tilassa olevia vankeja kohtaan. Herra sisäministeri täällä sanoi kyllä, että mitään väkivaltaa vankeja kohtaan ei ole harjoitettu, mutta mitä voidaan sanoa sellaisesta, kun eristettynä eri selliin, jonka herra sisäministerikin myönsi tapahtuneen, pumpattiin heidän vatsaansa peräsuolen kautta ravintoa, joka tapahtui kahden vartijan läsnäollessa ja nämä vartijat uhkasivat, että elleivät pysy määrättyssä asennossa, niin tullaan heidät sitomaan sänkyyn kiinni ja asettamaan kahleet käsiin ja jalkoihin. Kun 8 vuorokautta on jo paastonnut on ihminen jo

koko heikossa tilassa, ei hän pysty enää vallan voimakasta vastarintaa tekemään. Ja tällaista raakalaiskuuria eivät myöskään nämä nälkälakkolaiset jaksaneet kauan kestää, vaan 8 vuorokautta kestäneen paaston jälkeen oli heidän alistuttava ylivoiman edessä ja ryhdyttävä nauttimaan ruokaa.

Mitä muuten tällaiseen raakamaiseen menettelyyn tulee, jota vankeja kohtaan harjoitettiin, niin on sellainen keskiaikaiseen inkvisitsioonimenettelyyn verrattava toimenpide, vaikkapa se tapahtuikin tällä kerralla vain valtiollisia vankeja kohtaan, jyrkästi tuomittava. Tällainen tapaus on ollut aikoinaan käsiteltävänä myöskin Englannin parlamentissa, kun siellä joku vuosi takaperin — minkä ehkä useat edustajat muistavatkin — tapahtui nälkälakko eräässä vankilassa. Tällöin myöskin viranomaiset ryhtyivät tai pyrkivät ainakin käyttämään samanlaista menettelytapaa kuin tässä on käytetty, yrittivät väkisin ruokkia vankeja, väkisin pakottaa heidät ruokaa nauttimaan. Englannin parlamentissa tehtiin myöskin tästä välikysymys ja ankarasti tuomittiin tällainen menettely, koska sitä pidettiin tosiaankin epäinhimillisenä, sellaisena jota ei ainakaan sivistysmaissa tule tehdä ja harjoittaa. Tämän jälkeen ei myöskään Englannissa sellaista menettelyä ole sallittu.

Yleensä on myös kaikissa maissa, jotka ovat tahtoneet käydä sivistyneestä, laisäädännöllä tahdottu tehdä ero n. s. valtiollisten ja muiden rikoksentekijäin välillä. Niin on myös ollut tsaarin-aikaisella Venäjällä laita. (Ed. Ryömä: Ei nykyään olekaan!) Nykyään on myöskin. Ainoastaan Suomi ei tässä suhteessa tosiaan tahdo sivistysmaasta käydä. (Ed. Hakkila: Ei voi puhuakaan Venäjästä!) siitä on lukuisia esimerkkejä, minä voin luetella niitä, vaikka kuinka monta. Suomessakin on kyllä yritetty jotain siinä suhteessa tehdä. Onpa säädetty erikoinen lakikin noudatettavaksi, mutta erinäisten pikkukuninkaiden vaikutuksesta, jollaisia tässä maassa tosiaankin on melkein pä jokainen virastopäällikkö, on tämäkin laki jäänyt kokonaan kuolleeksi kirjaimeksi, nämä kun ovat tehneet omat lakinsa eduskunnan säätämien lakien yläpuolelle.

12 päivänä marraskuuta 1920 antoi hal-

litus esityksen eduskunnalle laiksi rangaistuksen täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 2 luvun 8 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi. Esiityksen perusteluissa sanotaan m. m.: Lykkäystä sietämättömäksi ja siis heti korjattavaksi täytyy kuitenkin katsoa sitä ettei rikoslaki enempää kuin asetus rangaistuksen täytäntöönpanostakaan tee mitään erotusta n. s. valtiollisten ja muiden rikosten tekijäin välillä, vaan rankaisee molempia kunniaan käyvällä vapausrangaistuksella. Tämän epäkohdan korjaamiseksi ehdotetaan, että 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan asetuksen 2 luvun 8 §:ään lisättäisiin säännös, jossa kiellettäisiin Rikoslain 11, 12 tai 13 luvussa mainituista rikoksista tuomittujen paneminen rangaistusta kärsimään yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muista rikoksista ja jossa säädettäisiin että sellaiseen rikokselliseen on muuten sovellettava, mitä rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 35 §:ssä on tutkimusvangeista säädetty. Täten saavutettaisiin myös käytännössä epäilemättä hyvin tarpeellinen yhdenmukaisuus valtiorikos-oikeuksien vapausrangaistukseen tuomitsemien ja tätä rangaistusta heinäkuun 16 päivänä 1918 annetun lain mukaan kärsivien sekä yleisten tuomioistuimien samanlaisista rikoksista vapausrangaistukseen tuomitsemien käsittelyssä.

Tästä hallituksen esityksestä pyydettiin Korkeimman oikeuden lausuntoa. Korkeimman oikeuden lausunnossa sanotaan m. m. seuraavaa: „Koska eräät rikoslain 16 luvussa mainituista rikoksista samoin kuin myös kaksintaistelurikos- ja n. s. painovapausrikokset, joista sakon ohella on myös säädetty vapausrangaistusta, ovat luonteeltaan jokseenkin samanlaisia kuin esitysehdoituksessa mainitut valtiolliset rikokset olisi ehdottomasti lain muutos ulotettava koskemaan näitäkin rikoksia.” Tässä lausunnossa annettiin siis sekä hallitukselle että eduskunnalle selvä viittaus että kysymyksessä olevaa lain muutosta olisi laajennettava. Paljon ei sitä kuitenkaan laajennettu.

Eduskunnassa lisättiin hallituksen esitykseen yksi ainoa pykälä, nimittäin rikoslain 16 luvun 24 §. Muuten hyväksyttiin hallituksen esitys eduskunnassa sellaisenaan. Näin hyväksytty laki julkaistiin Asetuskokoelmassa 21 päivänä tammikuuta

1921. Tätä mukaa olisi siis asian pitänyt olla selvän. Julkaistu laki nimittäin säättää: „Vankia, joka, olematta samalla syyppää muuhun rikokseen, on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta säädetään rikoslain 11, 12 tai 13 luvussa sekä 16 luvun 24 §:ssä, älköön pantako yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muusta rikoksesta ja sovellettakoon häneen muutoin mitä rikoslain voimaannpanemisesta 19 päivältä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 35 §:ssä tutkimusvangeista on säädetty.” Tämä on ehdoton määräys, josta ei yhtään poikkeusta myönnetä ja se on eduskunnan säätämä laki. Mutta kuten jo aikaisemmin huomautin, niin meillä on aina tapahtunut että, jos joku sellainen laki eduskunnassa säädetäänkin, joka tuottaisi jotain helpotuksia työläisluokalle, sillä työläisluokallehan on tämä helpotus, onhan työläisluokka etupäässä, ei voi sanoa etupäässä, vaan yksinomaan työväenluokka on valtiollisesti tässä maassa vainottu. Jos sellaisia parannuksia siis tulee eduskunnassa säädetyksi, niin ovat viranomaiset aina hallinnollista tietä pyrkineet nämä pikkuparannukset käytännössä tekemään tehottomiksi. Niin on käynyt tässäkin tapauksessa. Vankeinhoitohallitus on rientänyt antamaan vankilan johtokunnalle ohjesäännön jossa vastoin tätä eduskunnan päättämää lakia ja lain selvää sanamuotoa valtiollisista vangeista määrätään m. m. seuraavaa: „Vangin karatessa tai tehdessä törkeän järjestyksirikoksen, voi vankeinhoitohallitus määrätä häneltä johtokunnan ehdotuksesta otettavaksi pois kaikki valtiolliselle vangille edellä myönnettyt lisäedut, jossa tapauksessa hänet myös siirretään lisäetuja nauttivien vankien parista toiseen vankilaan rangaistustaan kärsimään.” Eduskunnan selvää päätöstä on tässä suhteessa siis muutettu erään keskusviraston mieltävaltaisella päätöksellä. Tässä on ymmärtääkseni tapahtunut ilmeinen lain rikos eduskunnan säätämää lakia vastaan. Tämän vankeinhoitohallituksen ennen kuulumattoman määräyksen, rikollisen määräyksen mukaan onkin sitten myös vankeja tuomittu. Siitä on lukuisia esimerkkejä.

Näiden jo mainitsemiä lisäksi tapahtui

m. m. viime syksynä Tammisaaren pakko-työlaitoksella sellaista, että siellä viranomaiset väittivät jääkäriväpeli Kaihon kopissa tehneen joitakin valmistuksia karasta varten ja että hänen koppitoverinsa Jalmari Hupli olisi häntä siinä suhteessa auttanut, siten auttanut, ettei ilmiantanut tätä toveriaan. Vankilaviranomaisten väittämän mukaan ei edes Huplilla ollut aikomustakaan karata, mutta tästä huolimatta siirrettiin heidät molemmat ja tuomittiin rangaistukseen, jota Tammisaaressa ahkerasti käytetään, nim. neljäksi vuorokaudeksi pimeään koppiin vedellä ja leivällä, tämän jälkeen neljäksi vuorokaudeksi valoisaan koppiin vedellä ja leivällä, tämän jälkeen toistaiseksi valoisaan yksityisselliin, päävahdin kosteisiin luoliin-kahleisiin kytkettynä. Eikä tässäkään vielä kylliksi, vaan tämän lisäksi ehdotti pakko-työlaitoksen johtokunta, että heidät kumpikin alennettaisiin yksityisrikollisiksi, joka myöskin tapahtui ja heidät siirrettiin Söörnäisten kuritushuoneelle.

Söörnäisten kuritushuoneessa on myöskin useita Lappeenrannasta siirrettyjä valtiollisia rikosvankeja, jotka eivät edes tiedä syytä siihen, minkä tähden heidät on siirretty Lappeenrannasta ja asetettu yksityisrikollisten joukkoon. Näitä vankeja on siellä pidetty vieläkin huonommassa asemassa kuin mitä yksityisrikollisia ja varsinaisia kriminaalivankeja kohdellaan. Heitä on siellä säilytetty niin kutsutuissa yöselleissä, jotka ovat hevosten pilttuiden kaltaisia, sellaisia kapeita käytäviä, noin metrin levyisiä ja niissä ei ole edes minkäänlaisia sulettavia ovia, ainoastaan rautaristikko on ovena ja toisessa päässä on sellainen ilmaluukku, jonka takia tällainen koppi muodostuu jonkinlaiseksi ilmanvaihtorööriksi, jossa tuuli käy niin että tukka vinkuu. Tästä luonnollisesti on seurauksena, että tällaisessa kopissa asujat eivät voi kauvankaan pysyä terveinä, kun näin vetoisessa kopissa joutuvat vuosikausia asumaan.

Sisäministeri on vastauksessa sanonut, että nälkälakko on nyt loppunut, ja että asia on siis selvä. Mutta näin yksinkertaisella tavalla tätä asiaa ei kuitenkaan voisi ratkaista, sillä, kuten tässä olen todennut, on se syy, josta nämä vangit ovat lähteneet nälkälakkoon, sellainen, että he

ovat tehneet tämän puolustaakseen juuri niitä oikeuksia, mitkä eduskunnan säätämä laki heille oikeuttaa ja kun tässä siis ilmeisesti on tapahtunut sellainen rikos, että eduskunnan säätämää lakia on erään keskusviraston kautta rikottu, niin minun ymmärtääkseni ei asia ole niinkään selvä kuin herra sisäministeri sanoi. On luonnollista, että niin kauvan kuin nälkälakon aiheuttamia epäkohtia ei korjata perusteellisesti ja saateta näitä valtiollisia vankeja heille kuuluviin oikeuksiin, niin kauvan pysyy asia päiväjärjestyksessä ja saattaa siis minä hetkenä tahansa toistua entistä raikeämmässä muodossa. Kun asian tila tällä kertaa on tällainen ja kun edellä olen osoittanut että poliittisten vankien luokittelu ja sijoittelu on tapahtunut aivan mielivaltaisella tavalla, josta juuri tämä Turun kuritushuoneella puhjennut nälkälakko oli seurauksena, niin pidän välttämättömänä, että asia tulisi täydelleen tutkituksi, jotta voitaisiin saada syylliset tästä edesvastuuseen. Ehdotan siis, että asia lähetetään lisäselvitystä varten perustuslakivaliokuntaan, joka saisi tehtäväkseen laatia ehdotuksen perusteltuun päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Ed. Wiik: 19 vuosisadan saavutuksiin oikeudenkäytön alalla kuuluu myös se, että on huomattu oikeuden ja kohtuuden vaativan käsittelemään valtiollista rikoksentehtäjä toisella tavalla kuin tavallista pahantekijää. Eri valtioiden yhteiskuntajärjestyksen ja valtiomuodon kehittyessä eri tavoin on jouduttu toisessa maassa pitämään suuresti kiitettävänä pyrkimystä, jota toisessa maassa on pidetty rikollisena. Tästä on ollut seurauksena, että enimmäkseen on lakattu luovuttamasta maasta toiseen valtiollisia rikoksia tehneitä pakolaisia. Lisäksi on otettu huomioon, että koska valtiollinen rikos johtuu pyrkimyksistä, jotka tarkoittavat jonkun yhteiskunnallisen tai valtiollisen aatteen toteuttamista, sillä voi olla mitä ihanteellisim alkuperä. Joskaan ei yhteiskunta tai sitä hallitseva luokka myönnä sanottua pyrkimystä tai sen ilmenemismuotoa oikeaksi, vaan päinvastoin rankaisee sitä, ei se kuitenkaan tahdo loukata rikoksentehtäjä kohtelemalla häntä tavalla, joka hänestä tuntuisi henkilökohtaisesti alentavalta. Tähän katsoen on

valtiollisille vangeille suotu custodia honesta-niminen vankeusmuoto, joka eroaa tavallisesta vankeusmuodosta sikäli, että siitä on poistettu ne piirteet, jotka erityisesti loukkaisivat vangin itsetuntoa. Ottaen huomioon, että valtiollinen vanki on verrattain korkealla henkisellä kehitysasteella oleva henkilö, on hänelle suotu laajempia oikeuksia kirjallisuuden saannin, kirjeenvaihdon y. m. s. suhteen, siis etuja jotka henkisesti ja siveellisesti alhaisemmalla tasolla olevasta kriminaalisesta rikoksentekijästä eivät voi tuntua yhtä arvokkailta.

Useimpien sivistysmaiden vankienhoidossa on nämä näkökohdat jo pitkät ajat otettu huomioon. Suomessa sitä ei tehty nykyistä rikoslakiamme säädettäessä eikä myöskään lähimpinä vuosikymmeninä sen jälkeen, koska valtiollisia rikoksentekijöitä ei maassamme sanottavasti ilmennyt. Viime vuodet ovat perin pohjin muuttaneet tämän asiaintilan ja tehneet meilläkin uudistuksen tällä alalla välttämättömäksi. Niinpä syntyi viime vuoden alussa hallituksen esityksestä laki, joka määrää, että vissejä valtiollisia rikoksia tehneitä henkilöitä on vankeina käsiteltävä toisella tavoin kuin muita vankeja, sikäli että heille myönnetään samat edut kuin tutkintovangeille on suotu. Olisi ollut toivottavaa että tämä uudistus, kun se vihdoin pantiin toimeen, olisi saanut semmoisen muodon, joka olisi ollut teoreettisesti oikea sekä vastannut käytännöllistä tarvetta. Valitettavasti se ei tehnyt sitä eikä tätä. Hallitus eduskunnalle jättämässään esityksessä ehdotti asetettavaksi etuoikeutettuun asemaan ainoastaan ne henkilöt, jotka olivat tuomitut rikoksista, joista säädetään Rikoslain 11, 12 ja 13 luvussa, siis valtiopetoksesta, maan petoksesta tai majesteettirikoksesta sekä väkivallasta ja kunnianloukkauksesta keisarikunnan perhekunnan jäseniä vastaan.

On ilmeistä, ettei tällainen valtiollisten rikosten luettelo ole läheskään tyhjentävä. Korkein oikeus, jota ei suinkaan voida syyttää liiallisesta vapaamielisyydestä, huomautti hallituksen esityksen johdosta antamassaan lausunnossa, että eräät Rikoslain 16 luvussa mainituista rikoksista, siis rikoksista julkista viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan, kuin myös kaksintaistelurikos ja n. s. painovapausrikokset ovat luonteeltaan jokseenkin saman-

laisia kuin esitysehdotuksessa mainitut valtiolliset rikokset, joka vuoksi lain muutos olisi ulotettava koskemaan näitäkin rikoksia. (Tähän voitaisiin lisätä 14 ja 15 luvussa mainitut rikokset ystävyydessä olevaa valtiota sekä maan eduskuntaa vastaan. Voisi edelleen lisätä, että huomattavan suuri joukko muitakin rikoksia on semmoisia, jotka epäilemättä voidaan tehdä ja usein onkin tehty ilmeisesti valtiollisessa tarkoituksessa, joten ne eivät todista rikoksentekijällä olevan semmoista alhaista mielenlaatua, jota saman rikoksen tekeminen toisessa tarkoituksessa todistaisi hänellä olevan. Puhutaanhan valtiollisista murhista, jommoisia on viime vuosina erinäisissä maissa runsaasti käytetty aseena taantumuksellisten yhteiskunta-ainesten taistelussa demokratiaa vastaan. Ei ole pitkä aika kulunut siitä, kun Suomen hallituksen eräs jäsen joutui semmoisen uhriksi. Kunnianloukkaus on yksi rikos, joka usein johtuu valtiollisista syistä eikä aina todista, että rikoksentekijällä olisi huono moraali, usein pikemmin päinvastoin. Myös omaisuusrikokset ja raharikokset voivat, kuten meilläkin kokemus osoittaa, olla valtiollista laatua. Ja uskontorikokset, jommoisina meidän rikoslakimme mukaan voi olla niinkin siveellisesti moitteeton teko kuin kirkon opista eroavan opin julistaminen, ovat ilmeisesti usein valtiollisiin rikoksiin siveellisessä suhteessa verrattavia. Edelleen pidettäköön rikoslain 24 luvussa mainitut rikokset, jotka käsittävät rauhan rikkomista, 25, rikokset toisen vapautta vastaan, 34, yleistä vaaraa tuottavat rikokset, 42, valtion turvallisuutta tai yleistä järjestystä vastaan tehdyt rikokset j. n. e.

Mitä tästä seuraa? Se, että kaikkien ylämainittujen ja niihin verrattavien rikosten tekijät pitäisi, kun heidät tavataan tehneen rikoksensa aatteellisista syistä, päästää osallisiksi samoista lievennyksistä vankeuden laatuun nähden kuin valtio- tai maanpetosta tehneet rikoksentekijät. Ja koska ainoastaan in casu, joka tapauksessa erikseen, voidaan asiasta ilmenneiden asianhaaran perusteella päättää, onko tarkoituksiperä ollut valtiollista laatua, pitäisi tämän seikan ratkaiseminen jättää tuomioistuimelle. Korkein oikeus onkin tällaisista menettelyä suositellut, mutta, kum-

mallista kyllä, niiden rikosten suhteen, joista säädetään rikoslain 11, 12 ja 13 luvussa, siis rikosten, jotka luonteeltaan miltei kaikki ovat valtiollista laatua, joten harkintavapauden myöntäminen niiden suhteen tuomioistuimelle jäisi käytännöllistä merkitystä vaille, ehkäpä suorastaan antaisi mahdollisuutta mielivaltaan. Useimpain muiden mainitsemaini rikosten suhteen olisi sitä vastoin sanotun harkintavapauden myöntäminen tuomioistuimille kipeän tarpeen vaatima. Eikä tällainen menettely ole oikeustieteessä mitään uutta. Esim. Saksassa on se jo kauan ollut käytännössä.

Tämä olisi ollut välttämätöntä vielä eräästä syystä, jota yllämainittua lakia säädettyäessä ei nähtävästi ole otettu huomioon. Mainitun lain myöntämät lievennykset koskevat ainoastaan semmoista vankia, joka ei ole „samalla syypää muuhun rikokseen”. On kai katsottu, että se muu rikos on välttämättä semmoinen törkeä, halveksittava rikos, joka todistaa sen tekijän alhaista mielenlaatua ja tekee hänet mitään lievennyksiä ansaitsemattomaksi. Mutta juuri valtiollisten rikosten luettelon epätäydellisyydestä on johtunut, että lain sanamuoto on aiheuttanut mitä suurinta vääryyttä. Niinpä on ollut tavallista, että väärän passin käyttäminen on ollut yksi semmoinen rikos, joka tekijältään on riistänyt mahdollisuuden päästä osalliseksi valtiollisille vangeille myönnettyistä eduista. Nyt on kuitenkin otettava huomioon ensiksi, että väärän passin käyttäminen on sekä lain että yleisen oikeuskäsityksen mukaan hyvin lievä rikos; toiseksi, että maassamme eri yhteiskuntapiirit, vieläpä eräät valtiolaitoksetkin lienevät ajoittain tarpeen vaatiessa valmistaneet ja käyttäneet suuressa laajuudessa väärää passeja; kolmanneksi, että väärän passin käyttäminen, kun se tapahtuu valtiollisen rikoksen yhteydessä, ilmeisesti tarkoittaa helpottaa juuri tuon valtiollisen rikoksen tekemistä ja siis itse on valtiollinen rikos.

Vielä yksi Korkeimman oikeuden huomautus olisi huomioonotettava. Se nimittäin, että olisi jätettävä tuomioistuimen harkittavaksi, onko tämänlaatuisissa asioissa tuomittava sovellettavaksi asianomaisessa lainpaikassa säädettyyn kansalaisluottamuksen menettämiseen. Jos kerran tunnustetaan, että valtiollinen rikos johtuu

aatteellisista syistä, on aivan epäloogillista riistää tuomitulta kansalaisluottamus pitemmäksi ajaksi kuin vankeusajaksi. Saksassa on tästä johtuva johtopäätös jo aikojen sitten vedetty.

Hallitus valitettavasti ei ottanut Korkeimman oikeuden muutosehdotuksia huomioon, vaan kuittasi ne sillä lyhyellä huomautuksella, että „ehdotetun väliaikaisen uudistuksen ulottaminen pitemmälle — vaikkapa tieteisopin mukaan oikeutettukin — ei kuitenkaan nyt näytä käytännöllisen tarpeen vaatimalta”. Eduskunta taas ei voinut, ymmärrettävää kyllä, ryhtyä suuressa määrin laajentamaan lain vaikutus-alaa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän painostuksesta saatiin kyllä kuulua „socialistipykälä”, 16 luvun 24 §, lakiin sisällytetyksi. Tämä on siis yksi semmoinen tapaus, jolloin eduskunnalle on annettu huonosti valmisteltu lakiehdotus, jonka perusteella sitten huono laki onkin syntynyt.

Laki oliikin, kun sitä alettiin toteuttaa, valtiollisille vangeille suuri pettymys. Ne, jotka tiesivät tehneensä yksinomaan valtiollisen rikoksen ja jotka näin ollen toivoivat sanotulta lailta asettamistaan parempaan, ihmisarvoa enemmän vastaavaan asemaan, saivat surukseen ja suuttumukseen nähdä asemansa päinvastoin huononevan. Nyt toimitettiin nimittäin vankien luokittelu, jonka perusteella useita itseasiassa yksinomaan valtiollisia rikoksentehtyjä vietiin yksityisluontoisten joukkoon. Kerrotaanpa sellaistaikin, että yksityisluontoisten rikosten tekijöiksi olisi tällöin luettu myös ne entiset sosialidemokraattiset kansanedustajat, jotka oli tuomittu Rikoslain 16 luvun 8 §:n mukaan siitä, että olivat olleet mukana hyväksymässä sitä „Me vaadimme”-ohjelmaa, jonka puolesta, kuten tiedetään, osa eduskunnan porvarillisiakin jäseniä äänesti. Väitetään, että yksityisluontoiseksi leimaaminen on katsottu esteeksi sen ehdollisen vapauden saavuttamiselle, joka muuten on puolet vankeudesta palvelleelle vangille myönnetty. Tällainen menettely, jos sitä on noudatettu, lienee kuitenkin lakiin perustumaton ja mielivaltainen.

Muutenkin täytynee sanoa, että vankilaviranomaisten esiintymisessä vankeja kohtaan on ilmennyt paljon mielivaltaa. Katsoen siihen, miten vapaasti vankilanjoh-

taja voi määrätä kullekin vangille tulevat oikeudet ja vapaudet, vankilaviranomaiset voisivat, jos he olisivat tehtävänsä tasalla, käytännössä toteuttaa usein mainitun lain tarkoituksen sen vaillinaisesta muodosta huolimatta. Näin ei ole tapahtunut, vaan lienee sanottu laki päinvastoin johtanut ainakin alussa useinkin valtiollisen vangin olosuhteiden huonontamiseen. Sanomalehtitietojen mukaan, jotka epäilemättä antavat ainakin pääasiassa oikean kuvan vankiloissa, ennen kaikkea Tammisaaren vankilassa vallitsevista oloista, ovat sikäläiset viranomaiset pitäneet sopivana turhanpäiväisesti rettelöidä valtiollisten vankien kanssa, suorittaen esimerkiksi ilman tunnettua syytä alituisesti ruumiillisia tarkastuksia, jolloin vangit usein on pakotettu riisuutumaan alastomiksi, sekä tuomiten heitä mitättömistä rikkomuksista ankariin rangaistuksiin. Niinpä lienee Tammisaaressa tapahtunut, että laulamisesta kopissa vankeja on tuomittu pimeään koppiin ja että reumatismia poteva vanki on ilman syytä pidetty useita päiviä jalkaraudoissa niin sanotussa karhunkopissa, missä hänen tautinsa on entisestään pahentunut. Viikasta ja oikeutettua paheksumista on sekä vankien että heidän omaistensa keskuudessa herättänyt se seikka, että eräinä aikoina on ilman edelläkäypää ilmoitusta supistettu sitä ruokamäärää, jonka vangeille saa lähettää, jonka ohessa erinäisten ruokalajien lähettäminen vangeille on kokonaan kielletty. Korkein sallittu määrä on jäänyt vankilaviranomaisten salaisuudeksi ja on siitä ylimenevä osa myyty huutokaupalla vanginvartijoille. Vieläpä valitetaan, etteivät valtiollisetkaan vangit saa säännöllisesti sanomalehtiä, jotka he kuitenkin lain mukaan ovat oikeutetut saamaan ja jota oikeutta yleisesti sivistysmaissa pidetään yhtenä juuri valtiollisille vangeille kuuluvana etuoikeutena. Myös on vangeille lähetettyä hyvää kaunokirjallisuutta usein pidätetty, mikä on sitä epäoikeutetumpaa, kun vankilaimme kirjastot yleensä ovat hyvin vaillinaisia.

Kaikesta tästä saadaan se käsitys, ettei kaikkien vankilaimme johto ole oikeissa käsissä, henkilöiden, jotka käsittäisivät vankilan ja vankilaviranomaisten tehtävän uusaikaisella, länsimaisella tavalla. On ymmärrettävää, etteivät semmoiset viranomaiset ole myöskään kyenneet oikein va-

litsemaan parempaa henkilökuntaa, vaan tavataan vanginvartijain joukossa myös raakoja olentoja, jotka loukkaavan röyhkeästi kohtelevat niin valtiollisia kuin muitakin vankeja. Valtiolliset vangit näinollen alkavat halveksia vartijoitaan, tuntien olevansa itse korkeammalla kehitystasolla.

Vankilaolomme ovat jo saavuttaneet surullisen kuuluisuuden. On syytä, että Suomikin koettaisi vihdoon kohota tässä suhteessa länsimaiselle kehitystasolle. On vaadittava, että viranomaiset jo nykyistekin lakien voimassaollessa tekevät voitavansa vankilaolomme parantamiseksi, varsinkin mitä valtiollisiin vankeihin tulee. Mutta ennen kaikkea on viimeksimainittujen vankien olojen korjaamiseksi saatava aikaan tarpeellinen lain muutos. Kun hallitus antoi asiasta eduskunnalle esityksen, huomautti se itse tarkoitetun uudistuksen olevan vain väliaikaisen. On toivottava, ettei väliaika tulisi kovin pitkäksi.

Ed. V. Hannula: Pyydän kannattaa ed. Långströmin ehdotusta, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Hj. Mäkinen: Koska täällä väliskysymyksen perusteluissa esiintyy minunkin nimeni, niin katson tarpeelliseksi ilmoittaa että minulla oli tarkoitus puhutella kysymyksessä olevia vankeja, vaan en saanut tilaisuutta päästä niiden puheille. Sain kuitenkin tilaisuuden puhutella Kakolan apulaisjohtajaa ja hän sanoi keskustelun aikana, että nämä vangit, tai ainakin yksi heistä, oli silloin ollut syömättä 6 päivää ja hän sanoi, että se ei enää kestä montaakaan päivää, jotenka sitä täytyy ehdottomasti ruveta ruokkimaan. Hän sanoi m. m., että me emme laske vankeja kuolemaan, niinkuin Irlannissa, vaan me ruokimme niitä. Minä kysyin millä tavalla tuo ruokkiminen tapahtuu, niin hän sanoi, että jaa, se on kokonaan meidän oma asiamme, se ei kuulu teille. Minä huomautin siitä, että se merkitsee enemmän tai vähemmän väkivaltaista toimenpidettä, niin hän myönsi sen, mutta hän arveli, että ehkä ne suostuvat siihen vähemmälläkin. Kun nimenomaan häneltä kysyin, saanko ymmärtää häntä niin, että nälkälakon tehneitä vankeja tul- laan keinotekoisesti ruokkimaan, sanoi hän asian olevan ehdottomasti niin. Mitä sitten on sen jälestä tehty, on tavattoman vaikea

sivullisen tietää, koska tuo laitos on sellainen, etteivät sen teot juuri paljontaan tule laitoksen ulkopuolelle, vaan ne pysyvät enemmän tai vähemmän salaisuuksina. Eikä minulla ole ollut sen jälestäkään tilaisuutta puhutella asianomaisia vankeja. Mutta mikäli minä olen yhden puheenaolevan vangin omaiselta kuullut, kärsivät nämä vangit hirveästi juuri siitä, että heidän täytyy olla yhteydessä rikosvankien kanssa. Rikosvankien taholta ovat he tulleet alinomaisen solvauksen ja häväistyksen esi-neeksi ja heidän täytyisi päästä näiden yhteydestä pois keinolla millä tahansa. Ja kun eivät muuta keinoa löytäneet päättivät turvautua nälkälakkoon joko kuolla tai ajaa vaatimuksensa perille. Tämän on nyt tehnyt tyhjäksi keinotekoinen ruokinta tai ainakin uhkaukset sen käyttämisestä. Viitaten täällä annettuihin lausuntoihin, katson asian olevan sitä laatua, että kannatan ed. Långströmin ehdotusta asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan perusteltuun päiväjärjestyksen siirtymistä varten.

Ed. A m p u j a: Pari viikkoa sitten käydessäni Tammissaaren vankileirillä kuulin useiden vankien nimenomaan valittavan, että heidän oikeuksiaan on entisestään supistettu. Yhtenä sellaisena seikkana mainittiin kirjallisuuden saannin rajoitus. Ennen oli tapana nimittäin 1918 vuoden miehille saada ulkopuolelta vankilan tuttaviltaan kirjalähetyksiä m. m. kaunokirjallisuutta. Minä puolestani olen aikaisemmin eräille vangeille sitä lähettänyt. Tämä etu on heiltä riistetty nykyisin pois, rajoitettu kirjallisuus puhtaasti tieteelliseen ja siinäkin epäilemättä erältä rajoituksia. En minä käsitä mitä vaaraa valtiolliselle vangille on, jos hän lukee hyvää kaunokirjallisuutta, olipa se sitten suomalaista tai ulkomaalaista. Jää ilmeisesti vankilan viranomaisten ja vankeinhoitohallituksen salaisuudeksi tämän vaaran olemassaolon tunteminen. Se luokittelu, että on tehty useita satoja 1918 vuoden miehistä yksityisrikollisiksi, on niin ikään jakamattomasti vankein keskuudessa tyytymättömyyden aiheena. Mutta kun me käsitämme nykyisen hallituksen hallitukseksi, jonka pitää jatkaa yleensä edellisen hallituksen toimenpiteiden täytäntöönpanoa, niin olisi mielestäni sen velvollisuuksia vankilakysymyksessä käsiteltävä toisissakin tapauksissa, eikä vain tässä mai-

nituisia. Käsittääkseni olisi hallitukselle kuulunut edellisen hallituksen lupaamien päätösten täytäntöönpano, myöskin yksityisrikollisten tuomioitten tarkistelussa. Sillä tarkistelulla olisi luultavasti suuri osa yksityisrikoksellisista tai niinä pidettävistä voitu vapauttaa kokonaan. En myöskään katsoisi nykyistä hallitusta vapautuneeksi entisen hallituksen lupauksen toimeenpanosta siinä suhteessa, että ne puhtaasti valtiolliset, puolikymmentä vankia, joitten asiat tapauksista 1918 vielä oli käsittelemättä, olisi vapautettu tai tehty ehdotus niiden vapauttamisesta. Eikö sitä nyt jo olisi voitu tehdä. Eräs näistä viidestä nimenomaan lähetti sellaisia terveisiä, että nykyisellä virkamieshallituksella, joka epäilemättä nauttii kaikkien porvarillisten puolueitten luottamusta ja kannatusta, olisi erinomaisen tilaisuus nolata edeltäjänsä siinä suhteessa, että vapauttaa heistä joitakin, ellei kaikkia näitä viittä. Luultavasti on elonpäiviä tällä hallituksella vielä sen verran, että se ehtisi tässä suhteessa tarkistaa, mitä edellinen hallitus on luvannut ja panna sen lupaukset täytäntöön. Ed. Niukkanen, joka oli silloin ministerinä ja Eduskunnan puhemies, joka oli silloin pääministerin tehtävissä, näistä lupauksista tietää antaa hyviä neuvoja.

Ed. V o i o n m a a: En tunne kylliksi vankilaolojen yksityiskohtia enkä siellä sattuneita yksityistapauksia saattaakseni varsin paljon uusia näkökohtia tuoda esille, mutta niiden varsin valaisevoin lausuntojen johdosta, joita täällä tänään on kuultu, minä puolestani olen tehnyt kolme havaintoa.

Ensiksi näyttää minusta siltä, että valtiollisten vankien kohtelussa meidän vankiloissa näyttää olevan hyvin paljon huomauttamisen varaa. Vankilakurinpidollisten rangaistusten varjolla vankeja ilmeisesti saatetaan ylen raskaitten seuraamusten alaisiksi. Jos asianlaita on niin, kuin ed. Långström täällä väitti, että vankeinhoitohallitus on omavaltaisesti mennyt siirtämään valtiollisia rikoksellisia yksityisrikoksellisten luokkaan, niin minä en voi käsitä muuta kuin että tässä on esillä hallinnollinen mielivaltaisuus mitä arveluttavinta lajia. Minusta siis näyttää viimeisinä vuosina juurtuneen vankilalaitokseemme etenkin valtiollisten vankien kohteluun

sangen ikäviä epäkohtia, joihin täytyisi kiinnittää huomiota ja joita täytyisi kii-reesti ryhtyä poistamaan.

Toiseksi kävi mielestäni erittäinkin ed. Viikin perusteellisesta lausunnosta epä-mättömästi selville, että meidän lainsäädän-tömme, mitä tulee valtiollisten rikollisten rankaisemiseen ja vankeinhoidolliseen koh-teluun, on perin vanhalla kannalla ja että johdonmukaisesti valtiolliset vangit joutu-vat syyttänsä kärsimään siitä, että meidän lakimme ovat niin kovin epäselvät ja risti-riitaiset tuossa kohden. Tämöisten seik-kain pitäisi kehoittaa vankilaviranomaisia, rangaistuksen toimeenpanijoita, noudatta-maan erittäin suurta varovaisuutta menet-telyssänsä.

Mutta olen keskustelussa havainnut kol-mannen mielestäni huomioon pantavan sei-kan nimittäin sen, että päinvastoin kuin to-siolot kehoittaisivat, vankilaviranomaiset käsittelevät lakeja sangen mielivaltaisesti ja huolimattomasti. Tässä kohden on mi-nulla omastakin kohden annettava joku tieto. Minulle ovat vankilaviranomaiset itse, edesvastuullisessa asemassa olevat van-kilaviranomaiset, myöntäneet sen, että la-jittelu valtiollisiin vankeihin ja yksityis-rikoksellisiin tapahtuu hyvin mielivaltai-sesti, että monta kertaa on ilmeistä, että n. s. yksityisrikoksellisena joutuu kärsi-mään vanki, joka oikeastaan on valtiollisen rikoksen tehnyt, joutuu kärsimään, vaikka hänen kaiken järjen nimessä pitäisi päästä valtiollisen vangin asemaan. Ja vastikään kun on ollut kysymyksessä 8 vuoden tuo-mion saaneiden valtiollisten rikoksellisten päästäminen ehdolliseen vapauteen, puolet rangaistusaikaansa palvelleina, on saatu nähdä, että todenteolla eivät näin monet pääsekään tätä vähäistä etua nauttimaan sillä perustuksella ja sillä verukkeella, että heidät luetaan yksityisrikoksellisten jouk-koon semmoisessakin tapauksessa, jolloin heidän oletettu, väitetty yksityisrikoksensa ei olekaan lopullisesti vielä tullut selvite-tyksi. Siten saatetaan ehkä hyvinkin vä-häisen yksityisrikoksen tehnyt valtiollinen vanki, jonka valtiollisesta rikoksestaan pi-täisi jo annetun lain mukaan päästä ehdolli-seen vapauteen, hänet voidaankin siellä pi-tää kärsimässä edelleen rangaistusta. Täs-sähän ei ole olemassa mitään loogillisuutta ja johdonmukaisuutta.

Kun tämöisiä epäkohtia on olemassa valtiollisiin vankeihin nähden, niin minusta

tuntuu jokseenkin kohtuulliselta, että edus-kunta, joka kuitenkin jonkun verran on kä-sitellyt valtiollisten vankien asioita ja pi-tänyt huolta, että viime vuosien suurille valtiollisten vankien joukoille saadaan jon-kun verran tuommoista hätätilahoitoa toimi-tetuksi, että eduskunta näihin nyt esille-tuotuihin epäkohtiin kiinnittää sen verran huomiota, että antaa perustuslakivaliokun-tansa harkita asiaa ja mitä siinä voitaisiin tehdä. Näin ollen minä kannatan ed. Läng-strömin ehdotusta asian lykkäämisestä perustuslakivaliokuntaan ja niin tekee koko sosialidemokraattinen eduskuntaryh-mä. Minä luulen, että keskustapuolueiden-kin olisi sitäkin suurempi syy suostua lyk-käämään asia perustuslakivaliokunnan tut-kittavaksi, kun nähdäkseni siitä ei tällä kertaa olisi mitään parlamentillista vaaraa-kaan.

Ed. Leimonen: Tämän eduskunnan surunlapsena tulee nähtävästi säilymään vielä pitkän ajan valtiollisten vankien olo-jen ja vapautumisen ynnä muiden tätä ky-symystä koskevien asiain järjestely. Jokai-sella on tiedossaan ja varsinkin meillä sociali-demokraattisen eduskuntaryhmän jäsenillä, jotka olemme alituisesti olleet yhteydessä valtiollisten vankien kanssa niiden ruokki-misessa ja tapaamisessa y. m., se että niitä kohdellaan siellä epäinhimillisesti. Varsin-kin Tammisaaren pakkotyölaitos on tullut sellaiseksi, josta täytyy sanoa, että siellä on valtiollisten vankien kohtelu huono. Täällä ed. Viik kertoi, mitenkä tuo laki, joka valtiollisten vankien olosuhteiden hel-pottamiseksi, saatettiin voimaan tässä edus-kunnassa, on jäänyt siellä aivan kuolleeksi kirjaimeksi. Siellä kyllä nimellisesti ote-taan vastaan esimerkiksi se määrä ruokaa, jonka vankilan viranomaiset mielivaltai-sesti sallivat sinne tuoda. On olemassa jonkunlainen sääntö vankilaviranomaisilla siitä, minkä verran valtiollinen vanki saapi vankilaan ottaa vastaan ylimääräistä ruo-kaa. Mutta sitäkään ei ole siellä nouda-tettu. Useilla vankilassaolijoiden omai-silla on kokemus siitä, että, kun he vähistä varoistaan ovat koettaneet avustaa valtiol-lisia vankeja ruuassa, niin on puolet niistä lähetyksistä kadonnut tuolla sensuurissa, jota vankilaviranomaiset toimittavat lähe-tyksiin nähden. On käynyt sillä tavoin että, jos lähetyksessä on ollut esim. nisu-

leipää, se on otettu pois. Allekirjoittaneella on kokemuksia siitä että lähetyksistä on otettu pois omenoita ja kaikenlaista sellaista, jonka katsotaan olevan nautintoainetta, joka olisi ollut kuuluvaa vangeille. Vankilaviranomaiset ovat säännöllisesti ottaneet ne pois. Niitä on useasti kertynyt vankilaviranomaisille ja vartijoille suuret kasat. Ja aivan niinkuin ed. Viik täällä jo mainitsikin, voidaan todistaa, kuinka monelta taholta hyvänsä, että ne on myyty vartijoiden keskuudessa. Huutokaupasta on ollut m. m. tuloksena seuraavanlaista: On myyty puolen kilon verran kahvilleipää ja siitä on vangin tilille pistetty rahaa 25 penniä; on myyty omenoita, siitä on vangin tilille pantu 45 penniä. On myöskin lähetetty vappuna joku mämmituokkonen myyty ja annettu siitä 75 penniä. Se, mikä on vankilaviranomaisten mielestä ollut liiaksi hyvää vangeille, on otettu pois ja vankilan vartijat ovat saaneet herkutella niillä ruokatavaroilla.

Nyt tiedetään että vankiloissa on paljon sellaisia, joidenka omaiset eivät pysty lähettämään minkäänlaista ruuan parannusta. Olisi ymmärrettävää, että, jos joku sattuisi siellä saamaan hiukan enemmän, niin niillä on toveruutta ja myötätuntoa toisia osavereita kohtaan että ne antavat tuosta lähetyksestään ruokaa toiselle, mutta vankilaviranomaiset eivät sitä salli. Jos sattuu sillä tavoin että joku syrjästä lähettää vaikka 3 askia paperosseja, niin se on riittänyt viemään tavallisen pakettioikeuden vangilta.

Sellaisia epäkohtia voisi luetella vankiloista vaikka kuinka paljon.

Kun nykyinen johtaja Säilä ryhtyi toimeensa Tammisaaren pakkotyölaitoksella, on hän ollut siellä, voipa sanoa aivan hyvällä omallatunnonlla, henkisenä piinana valtiollisille vangeille, paljon enemmän kuin edellinen vankilan päällikkö. Hän on rajoittanut esim. ulkona oleskelun. Entinen vankilanjohtaja oli sallinut vankien oleskella 2 kertaa päivässä puoli tuntia kerrallaan ulkosalla, mutta johtaja Säilä on ottanut tästä puolet pois, jotenka heillä ei ole kuin puoli tuntia päivässä oikeus käydä ulkona. Tammisaareissa on myöskin viime aikoina otettu käytäntöön uusi vartioimistapa. Kun vankilassa on tapahtunut joku karkaaminen, niin sitä ei ole katsottu voitavan vankilaviranomaisten puolelta

muuten valvoa tehokkaasti kuin ottamalla sinne piikkilanka-aitojen väliin hirveän suuria koiria, jotka yöksi järjestetään vankeja vartioimaan yövartijoiden lisäksi. Nyt on saatu sieltä tieto, että ne pitävät yöllä hirveätä elämää, joten nukkuminenkin useasti on siellä kyseenalaista.

Laki edellyttää myöskin sen, että omia vaatteita saisi valtiollinen vanki käyttä. Mutta niitäkään ei siellä sallita. Kun on kysytty että miksi ei tuota oikeutta valtiollisille vangeille sallita, on selitetty, että miittä on vaikea vartioida; jos ne karkaisivat, on niitä paha tuntea silloin, jos ei ole vangin vaatteita päällä. Se on suuren osan valtiollisten vankien toivomus, että he saisivat käyttä omia vaatteitaan, mutta sitä ei ainakaan Tammisaaren pakkotyölaitoksella sallita. Välikysymyksen tekijät eivät ole kohdistaneet välikysymystä siihen, että vankiloissa on suuret joukot sellaisia vangeja, jotka ovat jo palvelleet sen määräjajan, minkä laki edellyttää vapauteen ja vangin rangaistuslaitoksen ulkopuolelle päästämiseen. Sellaisia on useita kymmeniä, saattaapa olla jo satojakin, mutta miittä ei ole nykyinen eikä edellinenkään hallitus katsonut velvollisuudekseen ruveta edes tarkastamaan, kuinka paljon sellaisia on että voitaisiin päästää vankiloista pois. Ne saavat edelleen siellä kitua pitkän rangaistusajansa, vaikka laki edellyttäisi heidän päästämisenä vapauteen ja vaikka useilla heistä ei ole käytöksessä eikä muutenkaan sellaista rikosta, että heidän pitämisensä lain mukaan voitaisiin katsoa oikeutetuksi.

Kaikissa vankiloissa, missä on valtiollisia vankeja on riistetty useilta valtiollisten vankien oikeudet, kuten täällä on jo huomautettu ja saatettu ne yksityisrikollisten asemaan.

Söörnäisten kuritushuoneella ja muissakin vankiloissa on useita sellaisia, joilta on jo täällä mainitun väärän henkilötodistuksen nojalla viety poliittisen vangin oikeudet. Ne ovat siellä tuomittuna sangen raskailta tuomioilla useiksi vuosiksi. Seldaisen yksityisrikollisen asemassa on Tammisaaren vankileirillä m. m. entinen kansanedustaja Jukka Lehtosaari, joka ensin lähetettiin Tammisaaren pakkotyölaitokseen kärsimään rangaistusta samanlaisilla oikeuksilla, kuin muutkin poliittiset van-

git, joita laki on edellyttänyt poliittisen vangin asemaan. Mutta siltä kysymyksessä olevalta valtiolliselta vangilta viime jouluna otettiin tällaiset oikeudet pois ja saatettiin yksityisrikollisen asemaan. Kysymyksessä oleva vanki ei saa minkäänlaista sanomalehteä lukeakseen ja kirjallisuutta hyvin vähän. Tammissaaren pakkotyölaitoksella on useita tällaisia vankeja, joilta on riistetty pois poliittisen vangin oikeudet aivan mitättömistä pienistä seikoista. Aivan säännöllisesti kielletään vangeilta nekin lehdet tulemasta, joita tämän lain perusteella on sallittu lähettää. Esim. Suomen Sosialidemokraatti kielletään usein vangeilta. Jos lehdessä on jokin sellaista, joka koskee valtiollisten vankien asemaa, silloin se säännöllisesti kielletään vangeilta. Silloin kun täällä oli armahduskysymys viimeisen kerran esillä eduskunnassa, niin silloin eivät vangit saaneet lehteä ja valtiolliset vangit eivät saaneet armahduskysymyksen käsittelystä tietoja siitä syystä, että lehti kiellettiin. Jos joskus julaistaan jonkun vangin kirjeitä lehdessä tai muita tietoja vankilan oloista, silloin säännöllisesti kielletään lehti vangeilta.

Sellaista voisi luetella erittäinkin Tammissaaren pakkotyölaitokselta vaikka kuinka paljon. Me olemme kymmeniä kertoja, armahdusasian yhteydessä ottaneet esille tämän asian, olemme koettaneet saada hallitusherrain ja viranomaisten tietoon, että tässä kysymyksessä olisi kirjattavaa ja että vankien kohtelun täytyisi meidän maassamme tulla paremmaksi, mutta se ei ole siitä parantunut. On tehty valituksia oikeusviranomaisille, mutta se ei ole siitäkään parantunut. Vangit itse ovat tehneet myös sellaisia; m. m. Söörnäisten kuritushuoneelta teki valituksen eräs vanki Heikki Haapalainen oikeuskanslerille, että häneltä ja useilta muilta hänen osatovereiltaan, jotka ovat Söörnäisten kuritushuoneella, oli kielletty valtiollisten vankien oikeudet aivan epäoikeutetusti. Mutta vankeinhoito-ylihallitus ei päästänyt tätä kirjelmää edes oikeuskanslerille, vaan esti sen ja palautti takaisin selityksellä, että asia ei anna aihetta mihinkään toimenpiteisiin.

Me siis tiedämme kokemuksesta, että tämänlaisessa asiassa on vaikea meidän maassamme saada korjauksia, vaikea siitä syystä, että meidän maassamme ei ole sellaista

humaanista käsitettä näistä asioista, kuin on ehkä useissa muissa maissa. Meillä käsitetään asiat aivan toisella tavalla. Olisi kohan liikaa, jos tämän välikysymyksen yhteydessä voisi toivoa, koska täällä oikeusviranomaisia näkyy olevan näin runsaasti läsnä, että he panisivat kiireisesti tutkimuksen toimeen, kuinka paljon vankiloissa on sellaisia jotka ovat jo kärsineet laissa määrätyn vankeusajan, ja päättäisivät ne sieltä vapaiksi ja antaisivat vähän ohjeita noille vankilaviranomaisille, vankien kohtelussa. Vankilaviranomaisilta puuttuu kaikki se valistuneisuus ja se käsitys, mitä valtiollisten vankien kohtelussa täytyisi olla. Sehän mielestäni täytyy ylempien viranomaisten taholta tehdä, koska ne näkyvät olevan sellaisia, etteivät ne itse sitä ymmärrä.

Ed. A. Kallio: Täällä ovat edelliset puhujat lausuneet aivan täydellisesti ja todenperäisesti ne epäkohdat, jotka vankilaoiloissa eritoten juuri poliittisten vankien asemassa tämän maan vankiloissa ovat olemassa. Tähän puoleen ei siis tarvitsisi kajota, mutta on kuitenkin sisäministerin vastauksen johdosta minun mielestäni eräs kohta, johon edelliset puhujat eivät ole kiinnittäneet sanottavasti huomiota, ja se on se kohta jossa sisäministeri lausui, että ne vangit, jotka nälkälakkoon, tuohon tässä maassa ennen kuulumattomaan epätoivoiseen puolustusyritykseen ryhtyivät, että ne olisivat tulleet siirretyiksi poliittisten vankien joukosta rikollisten joukkoon sentähden, että he ovat tehneet järjestysrikkosia vankilassa. Sellaiset henkilöt, jotka tuntevat vankilaoiloja tässä maassa, tietävät miten näitä järjestysrikkosia tapahtuu. Nämä rikokset ovat usein hyvinkin toisarvoisia. Järjestysrikos vankilassa saattaa tapahtua ja useimmiten tapahtuu yksinomaan vanginvartijan mielivallasta. Ne säännökset, joita vankiloissa on olemassa, ovat verrattain tiukkoja, mutta niihin säännöksiin sisältyisi myöskin vangeille jonkunlaisia oikeuksia, mutta vankiloissa yleensä ei näitä säännöksiä noudateta, ei ainakaan Tammissaareissa. Minulla on itselläni kokemusta siitä. Säännökset ovat ainoastaan sellin seinillä paperilla, mutta vangit ovat täydellisesti mielivallan alaisia. Vangeilla yleensä ei ole mitään oi-

keutta. Jos vartija jostakin oletetusta rikoksesta mielivaltaisesti asettuu syyttämään vankia, vie hänet vahtimestariin ja edelleen johtokuntaan, niin vangilla ei ole oikeutta puolustautua, vaikkakin vartija aivan valheellisestikin syytöksensä tekee. Kaikesta on seurauksena, että vanki tuomitaan kurinpitoon, vaikka hän useassa tapauksessa on kokonaan syytön siihen, mistä häntä on syytetty. Sitten täällä myös äsken puhujat mainitsivat, mitenkä vangeille tulevia ruokapaketteja myydään, jos niissä on eräitä annoksia liikaa, esim. sellaisia ylellisyystavaroita kuin omenia taikka vehnäleipää. Mutta ei tarvitse aina olla niinkään, että paketti sentähden myydään. Tapahtuu monta kertaa niin, että vangeilta on myyty paketti, joka sen oikeuden mukaan olisi pitänyt saada. Minulla on kokemuksia siitä, minulta myytiin paketti, joka sen mukaan, kuin sain jälkepäin tietää, tuli maksamaan lähes 200 markkaa omaisilleni ja minun tililleni oli merkitty tästä paketista kokonaista 5 markkaa. Tämä on minun mielestäni kolkalla selvä epäkohta. Sitten täällä myös on jo kosketeltu siihen, että poliittiset vangit, niitten säännösten mukaan, joita on olemassa, pitäisi päästää palveltuaan puolet vankeusajasta, ehdonalaiseen vapauteen. Tätäkään suuressa määrässä ei toteuteta. Sain juuri viime sunnuntaina käydessäni Tammisaaren pakkotyölaitoksella tietooni erään henkilön, joka oli laitoksella ja häntä ei ole tietääkseni syytettykään mistään yksityisrikoksesta eikä häntä myöskään ole rangaistu kurinpidollisesti vankilassa, mutta kaikesta siitä huolimatta, vaikka vankilanviranomaiset olivat puoltaneet tämän vangin vapauttamista ehdonalaiseen vapauteen, kuitenkin hänet kirjoituksessa on hylätty. Hänelle on jatkettu vankeusaikaa edelleen eikä sillä hyvä, että sitä on jatkettu, vaan myös hänet on siirretty yksityisrikollisten osastolle. Hänen syytekirjoissaan ei ole mitään yksityisluontoista syytettä, sitä vähemmän häntä olisi tuomittu mistään yksityisluontoisesta teosta. Tämä kaikki panee olettamaan sen tosiasian, että ulkopuolella vankilaa persoonalliset asiat, persoonalliset vihamiehet voivat vaikuttaa vangittujen edelleen vankina pitämiseen, vaikkakin he olisivat asetusten ja määräysten mukaan jo vapautettavat. Myös vankilassa, sikäli kuin saattoi huomata, vaa-

tetus on erittäin puutteellinen. Vangit nykyisillä syksysateilla ovat pakotetut olemaan aivan vaivallaisesti vaatetettuina. Heidän vaatteensa eivät ehdi kuivua yön aikana kylmissä, vetoisissa, kosteissa selkeissä, vaan heidän on aamulla taas lähtiesään ulos pakko pukea nämä märät vaatteet päällensä. Tämä tietysti vaikuttaa varsin haitallisesti vankien terveydentilaan. Myös on useita tapauksia sellaisia, että Tarton rauhansopimuksen mukaan maanpetossyytös ja syyllisyys pitäisi tuomiosta poistaa, mutta tämän maan vankiloissa on useita maanpetoksesta tuomittuja henkilöitä, joiden tuomion perusteluista on kyllä poistettu tuo maanpetossyytös, mutta tuomio kuitenkin on jäänyt sellaisenaan voimaan. Myöskin eräs vanki huomautti viime sunnuntaina siitä, että hänellä on huonot silmät. Hän on työssä suutarinverstaassa. Siinä pimeässä huoneessa, sähkövalon avulla enimmäkseen työskennellessä silmät kärsivät. Vankilasta ei voi saada laseja, niitä ei ole saatavissa. Vanki on pyytänyt, että voisi kotoansa hommata lasit — siihen ei ole suostuttu. Tällä tavalla tahdotaan siis edelleen saada vangin asema kurjemmaksi. Kun tällaisia epäkohtia on olemassa, niin ei ole ihme, että vangit äärimmäisessä tilanteessa koettaessaan pysyttää itselleen ne pienetkin oikeudet, mitkä vangeilla ovat, turvautuvat sellaisiin tekoihin kuin tämä Turun Kakolassa tapahtunut nälkälakko. Kun tällaista saatetaan tapahtua, niin silloin luonnollisesti ovat olemassa vaikuttavat syyt siihen ja ne syyt olisivat saatavat poistetuiksi.

Sentähden minäkin asetun kannattamaan tämän asian perustuslakivaliokuntaan lähettämästä, että kerrankin voitaisiin tutkia ja syventyä niihin asioihin, jotka isolta osalta yleisöä ovat salassa. Vangin, tuomituna rikoksestakin, täytyy saada ne oikeudet, jotka sille asetusten ja määräysten mukaan kuuluvat. Tämän maan vangit ovat täydellisen mielivallan alaisia ja siitä olisi päästävä. Ja siitä olisi päästävä pian, sillä ellei niitä huutavia epäkohtia poisteta, niin kuka tietää, mitä vielä vastaisuudessa tulee tapahtumaan. Vangit luonnollisesti, huomatessaan, että heidän kohtalonsa kurjistuu päivä päivältä, ja kun heillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin joko kärsiä siellä mielivaltaa tai kuolla, niin monta kertaa ehkä he valitsevat tuon

viimeisen keinon vapautuakseen. Tässä maassakin on esimerkkejä, että poliittisten vankien on täytynyt turvautua siihenkin, että he ovat lopettaneet elämänsä, koska he ovat huomanneet, että se menettely, jota heitä vastaan on harjoitettu, on ollut epäoikeutettua. Ettei tällaisia kaikissa sivistysmaissa kuulumattomia tapauksia pääsisi enää esiintymään, olisi asiaan käytävä kiireellisestä käsiksi.

Puhemies: Koska useita puheenvuoroja vielä on pyydetty ja aika on näin pitkälle kulunut, niin keskeytetään nyt istunto ja jatketaan tänä iltana klo 7.

Istunto keskeytetään klo 4.40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Keskustelu

väläkysymyksestä jatkuu.

Ed. Hannunen: Nyt esilläoleva kysymys ei suinkaan ole käsiteltävä minkäänlaisena yksityiskysymyksenä joka koskisi yksinomaan sitä asiaa, mistä tämä väläkysymys on tehty. Tämä kysymys on tehty sen johdosta, että Turun kuritushuoneella olevat poliittiset vangit ovat ryhtyneet nälkälakkoon. Ei ole yritettykään välttää sitä vastaan, etteikö näillä lakkoon ryhtyneillä olisi ollut syytä lakkonsa tekemiseen, ei edes sisäministeri vastauksessaan väittänyt, etteikö tähän aiheetta olisi ollut. Sisäministerin vastauksessa tultiin vaan siihen lopputulokseen, että asia on päättynyt ja että sen suhteen ei enään tarvitsisi mitään tehdä. Mutta tämä asia, kuten sanottu, on käsiteltävä nyt yleensä valtiollisten vankien asiana. Ellei ryhdytä poistamaan niitä syitä, jotka ovat aiheuttaneet nälkälakon Turun kuritushuoneella, saattaa sellainen mahdollisuus olla milloinkin tahansa edessä muuallakin. Poliittisten vankien asema tässä maassa ei suinkaan ole edes sellainen, miksikä lait ja ne määräykset, jotka heidän kohtalostansa on säädetty, sen asettaisi, sehän on yleisesti tunnettu asia. Minä tahaisin vain mainita esimerkiksi, mitenkä Hämeenlinnan kuritushuoneella poliittisten

naisvankien keskuudessa viime vuoden toukokuulla yritti syntyä myös nälkälakko sen johdosta, että näiden naisvankien oikeuksia yritettiin supistaa sangen suuressa määrässä. Naisvangit Hämeenlinnassa olivat myöskin joutuneet sellaiseen asemaan, että heillä ei ollut muuta keinoa, kuin heidän vakava aikomuksensa ryhtyä nälkälakkoon saadaksensa itsellensä niitä oikeuksia jotka lainsäädännön kautta oli heille heidän mielestään tuleva. Meillä on olemassa erikoisia määräyksiä niistä oikeuksista, mitkä poliittisille vangeille kuuluvat. Täällä on tänä iltanakin useampaan kertaan todistettu, että niitä ei noudateta. Vankilaviranomaisten taholta ei panna täytäntöön edes niitä määräyksiä, jotka ovat olemassa, puhumattakaan sitten mistään muusta. Esimerkiksi Hämeenlinnan naisvankilassa on asia sellainen, jota ei voi selittää miksikään muuksi, kuin pikkumaiseksi kiusanteoksi valtiollisia vankeja kohtaan, nimittäin, että sen sijasta, kun yleensä poliittiset vangit voivat käyttää omaa vaatetustansa, niin näiltä naisvangeilta, jotka ovat viimeismäiksi sinne tuodut syytettyinä mukaan uuden kapinan valmistelusta, on kielletty omien vaatteiden käyttöoikeus. Ei voi suinkaan tätäkään ymmärtää miksikään muuksi, kuin sellaiseksi teoksi, joka ei perustu niihin säädöksiin, jotka ovat olemassa valtiollisten vankien oikeuksista. Silloin oli kysymys myöskin näiden naisvankien vapauden rajoittamisesta siinä suhteessa, että yritettiin sulkea heidät n. s. pakkoselleihin, estää heidät seurustelemasta toistensa kanssa, estää heitä lainaamasta saamiensa sanomalehtiä toisille ja muita sellaisia pakkomääräyksiä yritettiin silloin toteuttaa. Totta kyllä on, että kun tästä asiasta yritti tulla julkinen asia, vankilaviranomaiset sillä kertaa peruuttivat näitä määräyksiänsä ja nälkälakko Hämeenlinnassa sillä kertaa välttyi. Nyt Turun kuritushuoneella sensijaan ei ole näillä vangeilla ollut muuta keinoa kuin turvautua tällaiseen viimeiseen hätäkeinoon, sillä epäilemättä poliittiset vangit viime kädessä ainoastaan tällaiseen keinoon turvautuvat, kun ei heillä mitään muuta mahdollisuutta ole asiansa auttamiseksi, ja tältä pohjalta katsoen on todellakin aika panna toimeen perusteellinen tutkimus siitä, missä määrässä noudatetaan edes niitä määräyksiä, jotka jo ovat olemassa valtiollisten vankien oikeuksiin nähden.

Sitten on kiinnitettävä huomiota myöskin siihen, millä tavalla tehdään näitä yksityisrikollisia, joilta sitten muka sen nojalla, että he ovat tehdyt yksityisrikollisiksi riistetään heidän poliittiset oikeutensa. Niihän tehdään tekemällä. Kuvaavana esimerkkinä voisi mainita juuri entisen kansanedustaja Lehtosaaren jutun, josta täällä tänäpäivänä ja monta muuta kertaa aikaisemmin on mainittu. Lehtosaarestahan on tehty yksityisrikollinen siten, että on syytetty häntä siitä, että hän olisi yrittänyt lahjoa ohranaa. Nyt kuitenkin on todettu, että ohrana itse on tarjoutunut Lehtosaarta avustamaan, tarjonnut hänelle palvelustansa ja vikoitellut häntä lupauksilla auttaa hänen asiaansa, jos hän jonkun summan hänelle suorittaisi. Minä en todellakaan voi varmuudella sanoa, onko Lehtosaari tuollaisen lupauksen tehnyt, mutta tästä häntä ainakin on syytetty ja tämän nojalla hänet lienee myös yksityisrikolliseksi tuomittu. Tässä ilmenee yhdeltä osalta, että yksityisrikollisia tehdään mielivaltaisesti ohranan ja vankilaviranomaisten toimesta sellaisilla keinoilla, millä he itse kulloinkin hyväksi näkevät lukuunottamatta ollenkaan asianomaisen omia tekoja.

Sitten niiden määräysten soveltuttaminen, mitkä koskevat puolipalvelleiden vapaaksi pääsemistä, on myöskin mitä suurimmassa määrässä väärä. On useampaan kertaan todettu, että määräyksiä puoleksi palvelleiden vapaaksi pääsemisestä ei ole noudatettu. Minulla on tässä esim. vähäinen tilasto, missä määrässä Tammisaaren pakotyölaitoksella on noita puoleksi palvelleita ja mitenkä heiltä on evätty vapaaksipääsemisoikeus. Tiedot saatu syyskuun alussa. Kesäkuun lopulla puoleksi palvelleita oli 8. Näistä valtioneuvosto hylkäsi 4, vankilasta pääsi vapaaksi ainoastaan 4. Heinäkuun 15 päivän tienoilla oli puolipalvelleita 8, näistä ei vielä syyskuun alkuun mennessä ollut saapunut valtioneuvostosta minkäänlaista vastausta, lasketaanko näitä vapaiksi tai ei. Heinäkuun 29 päivänä oli puoleksi palvelleita 9, näistä johtokunta kieltäytyi ehdottamasta vapaaksi laskettaviksi 2 ja valtioneuvosto niistäkin sitten vielä hylkäsi 3, vapaaksi pääsi ainoastaan 6. Elokuun 5 päivänä oli puoleksi palvelleita 16, johtokunta kieltäytyi vapaaksi suosittelemasta 4 ja 12:n kohtalosta ei ollut vielä saapunut vastausta valtioneuvostosta. Elokuun 12 p:nä oli puolipalvelleita

13, näistä johtokunta kieltäytyi ehdottamasta vapauteen 3, ei ole vielä saapunut valtioneuvostosta vastausta 10:n vapauttamisesta. 19 p:nä elokuuta oli puolipalvelleita 14, johtokunta kieltäytyi näistä kahden vapauttamisesta ja valtioneuvostosta ei ollut saapunut päätöstä vielä 12 vangin asiassa. 29 p:nä elokuuta oli puolipalvelleita 12, johtokunta kieltäytyi vapauttamasta kaksi ja valtioneuvostosta ei ollut 10:n asiasta vielä saapunut päätöstä. Syyskuun 5 p:nä oli näitä puolipalvelleita 15, johtokunta kieltäytyi niistä ehdottamasta yhden ja 14:n vastausta ei ollut vielä saapunut valtioneuvostosta. Yhteensä kesäkuusta syyskuun 5 p:n mennessä oli ollut noita puolipalvelleita 103, johtokunta oli kieltäytynyt ehdottamasta vapaaksi laskettaviksi 15, valtioneuvosto oli hylännyt 7, pois oli päässyt 10 ja valtioneuvostosta ei ollut lopullista päätöstä saapunut 73 vangin asiassa. Näistä 15:stä, jotka johtokunta oli ehdottanut hylättäväksi, ovat useimmat hylkäämiset tapahtuneet käytösnumeroitten alhaisuuden, työtehon, sairauden tai muun sellaisen tähden. Kun nyt otetaan huomioon, että ne syyt, joiden nojalla johtokunta voi asettua epäavalle kannalle vankien vapauttamisesta, suureksi osaksi johtuvat vartijoiden mielivallasta, esim. siitä, että vartija voi selittää että vanki on tehnyt työnsä huonosti, työ ei ole ollut kyllin tuottavaa, että hän on käyttäytynyt vartijaa kohtaan jollain tavoin sopimattomasti j. n. e., silloin voidaan estää häneltä tuo vapaaksipääsemisoikeus. Näin ollen ovat vangit täydellisesti vartijain mielivallan alaisia. Ja kun otetaan huomioon myös se, minkälaista ainesta vartijat näissä pakotyölaitoksissa ja vankiloissa ovat, tulee se yhä selvemmäksi. He ovat useinkin sangen alhaisella sivistystasolla olevia henkilöitä. He tuntevat noiden poliittisten vankien olevan itseään paljon korkeammalla tasolla. He koettavat vaikeuttaa kaikella tavalla näiden vankien asemaa, koettavat pienimmästäkin seikasta tehdä syytöksiä heitä vastaan, saattaa heidät kurinpitörangastuksen alaisiksi ja silloin on myös ehdottomasti mennyt toive siitä että puolet palvelusajasta suoritettuaan voisivat päästä vapauteen. Esimerkkejä tällaisista tapauksista on lukuisia.

On otettava huomioon myös se, että tällainen mielivalta vartijoiden ja yleensä vankilan johdon taholta on myös suuri sie-

ullinen piina poliittisille vangeille. Ajatellaanpa nyt esim. että lähestyy aika, jolloin vanki toivoo pääsevänsä vapaaksi. Hän joka hetki ajattelee vain tuota vapautumistansa ja kun hänellä joka hetki on pelko, mitä joku sivistymätön vartija saattaa keksiä hänen teoistaan ja toiminnastaan saatukseen aihetta kurinpidolliseen rangaistukseen, kärsii vanki henkisesti ehdottomasti sangen suuresti pinnistääkseen kaikki voimansa siihen, ettei missään tapauksessa tulisi tehneeksi rikosta, joka voisi vaikeuttaa hänen vapaaksi pääsemistään. Silloin usein on pakotettu myös tuon henkisen painostuksen vuoksi tyytymään vielä entistä kurjempaan, vielä entistä häikäilemättömämpään kohteluun, ja tämä jos mikään on sellainen asia, joka pitäisi saada korjatuksi, pitäisi saada korjatuksi siinä suhteessa, ettei suinkaan jäisi kellekään yksilölle, vanginvartijalle tai muille sellaisille tilaisuutta evätä puoleksi palvelleelta vapaaksipääsyoikeutta.

Suurimmalta osalta tällä hetkellä poliittisten vankien mielestä on vääryys siinä, että ei sovelleta heihin edes niitä oikeuksia, jotka jo ovat olemassa. Ja että tässä suhteessa todellakin voitaisiin saada parannusta aikaan, että heidän oikeutensa tulisivat turvatuiksi, on mielestäni välttämätöntä ja soveltuu myös varsin hyvin tämän kysymyksen yhteydessä ottaa käsiteltäväksi yleensä koko poliittisten vankien nykyinen asema. Senvuoksi minä ryhdyn kannattamaan niitä, jotka ovat ehdottaneet, että tämä asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan siinä mielessä, että se antaisi lausunnon, joka aiheuttaisi toimenpiteisiin ryhtymistä, että tällaiset epäkohdat tulisivat poistetuiksi.

Ed. Hakkila: On valitettavaa, ettei tähän välikysymykseen ole herra oikeusministerillä, joka on ollut matkoilla, ollut tilaisuutta vastata, joten välikysymykseen on vastannut sisäasiainministeri, joka luonnollisestikaan ei ole mielestäni kaikissa suhteissa täysin informeerattu tässä asiassa.

Meillä on Suomessa vankeinhoito kärsinyt äärettömän paljon siitä että vuonna 1918 tuli niin suuria laumoja poliittisia vankeja teljetyiksi vankiloihimme, jotka jo sinänsä olivat riittämättömiä tavallisia rikosvankejakin vastaanottamaan. Sentakia sijoitettiinkin poliittiset vangit aivan van-

kiloiksi soveltumattomiin rakennuksiin ja on heitä edelleenkin sellaisissa venäläisiksi kasarmeiksi aijotuissa rakennuksissa säilytetty. Niitä on koitettu tarkoitusta varten laittaa asianmukaiseen kuntoon. Mutta ei-hän niissä voi olla puhetta mistään säännöllisestä vankeinhoidosta. Sensijaan että meillä olisi vankeinhoitoalalla päästy eteenpäin, on juuri tämän suuren poliittisten vankien tulvan takia pysytty ennallaan, vieläpä vankeinhoito on suorastaan taantunutkin, vaikka siihen ei suinkaan meillä olisi ollut varaa.

Vuonna 1917 asetettiin vankeinhoitoasioita varten erityinen komitea, joka sinä vuonna työskenteli jo verrattain menestyksellisesti, mutta sen toiminta kärsi tavattoman paljon siitä, että kuten jo mainitsin, 1918 vuoden tapahtumain jälkeen tuli täydellinen sekasorto vankeinhoidon alalle. Komitean sosialidemokraattiset jäsenet vetäytyivät komiteasta pois. Minkälaisilla tuloksilla komitea senjälkeen on työskennellyt, on minulle tuntematonta, mutta mikäli minä olen kuullut erään porvarillisen asiantuntijan lausuneen, niin se työn tulos, minkä komitea on aikaansaanut, ei kestäne lievimpääkään arvostelua.

Täällä on viime lainsäädäntökauden kuudessa sosialidemokraattien taholta käsitelty vankeinkysymystä, etupäässä poliittisten vankien kysymystä useita kertoja. Porvarillisten ryhmien itsepäisyyden takia ei tätä kysymystä ole saatu pois päiväjärjestyksestä, se vain edelleenkin rasittaa Suomen vankeinhoitoa. Se estää tavallisia rikosvankeja pääsemästä osallisiksi siitä vankeinhoidosta, mikä heidän kohtuuden mukaan pitäisi saada yhteiskunnan puolelta. Yhteiskunnalla on velvollisuuksia jo tavallisia rikosvankejakin kohtaan, ne olisivat suoritettavat, mutta juuri sentakia, että on pidetty niin tavattoman suuria määriä poliittisia vankeja, ei tähän kysymykseen ole voitu käydä käsiksi. On valitettavaa, ellei nytkään läheisessä tulevaisuudessa voida saada poliittisten vankien asiaa pois päiväjärjestyksestä, ellei niitä vankiloita, jotka on poliittisia vankeja varten järjestetty, voida lakkauttaa armahtamalla poliittiset vangit. Suomen vankeinhoidolla ei olisi varaa antaa tämän poliittisten vankien kysymyksen häiritä tarpeellisia, välttämättömiä parannuksia.

Vankien asia on vielä erään viraston ta-

holta, jonka pitäisi erityisesti kiinnittää huomiota tähän, tullut suuressa määrässä laiminlyödyksi. Tarkoiton oikeuskanslerinvirastoa, jonka laatimien kertomusten ohessa on tähän kysymykseen niinkään kiinnitetty huomiota, ja minä lausun mielihyväni siitä, että eduskunnan suuri enemmistö on yhtynyt niihin huomautuksiin, mitä sosialidemokraattisen ryhmän taholta on lausuttu, ja antanut sängen painavia huomautuksia oikeuskanslerin kertomuksen johdosta. Nämä huomautukset, vaikka ne ovat usein uusitut, eivät kuitenkaan ole saaneet mitään muutosta aikaan. Me emme kuitenkaan lakkaa jokaisessa sopivassa tilaisuudessa kiinnittämästä eduskunnan huomiota tähän, toivoen saatavan parannuksen aikaan. Tässä kysymyksessä meidän on asetettava katselemaan asioita tosiasioitten valossa ja minä lausun tyydytykseni siitä asiallisesta tavasta, millä äärimmäisen vasemmistonkin taholta on tätä kysymystä hoidettu. Yksi huomautus minulla kuitenkin on. Ed. Långström luuli, nähtävästi siitä arvosta, että hän ei tunne asioita itäisessä naapurimaassamme, siellä oltavan ihanteellisella kannalla tässä asiassa. Valitettavasti ei kuitenkaan niin ole ja se on meille sosialisteille suureksi häpeäksi. Venäjän ne sosialistiset puolueet, jotka ovat olleet tavalla tai toisella oppositiossa ja jotka ovat istuneet valtiollisina vankeina Venäjällä nykyisen järjestelmän aikana, ovat lausuneet, että he eivät ikinä olisi uskoneet, että vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen heidän täytyy kaihoten kaivata tsaristisia vankiloita ja silloisia oloja, siksi kurjat ovat siellä nyt olosuhteet. Tutkintovankien asema on kurja, oikeudellinen käsittely on äärettömän mielivaltainen, vankien kidutus kuuluu säännöllisesti järjestelmään. Vankiloissa pidetään tutkintovankkeja äärettömän kauan, oikeuslaitoksissa heidän asiansa käsitellään tavattoman mielivaltaisesti. Heidän valituksiinsa, kirjoittivat he kuinka usein hyvänsä erilaisille valtioelimille, vankilaviranomaisille, niihin ei edes koskaan vastatakaan. Vankiruoka on sellainen, että nykyään viikossa saavat poliittiset vangit saman annosmäärän siellä, mitä saivat tsaarin aikana yhdessä päivässä. Tämä ei todista mitään erinomaisen korkeata tasoa vankeinhoidossa.

Koska tässä nyt on kysymyksessä nimenomaan nälkälakko, niin minä huomautan, että tämä on Suomeen siirtynyt Venäjältä,

missä sitä on aina tsaarin aikana jo suurella menestyksellä harjoitettu ja missä se edelleen kuuluu päiväjärjestykseen poliittisilla vangeilla. Minulla on tässä sosialivallankumouksellisen puolueen taholta julaistu toistasataa sivua käsittävä asiakirja, jossa sivulla 57 mainitaan — — minä suomen siitä, koetan sen tehdä mahdollisimman nopeasti — —: „Selityksiin ja vaatimuksiin ei vastata, vanki ei saa nähdä mitään vankilaviranomaista eikä hänellä ole mahdollisuutta saada selvyyttä omasta asiastaan. Hänen on lopulta tartuttava viimeiseen keinoon: hän julistaa nälkälakon. Kesällä vuotta 1920 oli Butyrkin vankilassa nälkälakkoja harjoittavien lukumäärä päivittäin 30—80. Niihin suhtauduttiin verrattain kylmästi. Tutkimustuomarit ilmestyivät nälkälakkoon julistautuneiden luo neljäntenä päivänä, usein kuudentena ja seitsemäntenäkin päivänä. Mutta pidettiin jo suurena saavutuksena, jos joku esimiehistä ylimalkaan tuli ja antoi jotain selvityksiä. (Äärimmäisestä vasemmistosta: Jatkaa vaan!) Minä jatkan esittämällä kuvauksia, miten kävi eräässä tapauksessa, milloin oli taloudellisesta erimielisyydestä kysymys, työläisedustajat oli valittu edustamaan ja heidät vangittiin. Tämä kahdenkertainen kirjanpito, joksi he kutsuvat sitä, että työläinen vangitaan, eikä nimenomaan jakseta käsittää sitä, miksi heitä työläisvaltiossa voidaan vangita, aiheuttaa tavatonta sekaannusta proletäärisissä aivoissa. Eräänä päivänä Butyrkinin vankilaan tuli 10—16 työläistä Aleksanterin rautatien konepajoilta. Näiden konepajojen työläiset olivat joutuneet riitaisuuksiin jostakin taloudellisesta asiasta ja nämä 16 työläistä tulivat valtuutettuina ja saivat sen osan, tavallisen tapauksen, että joutuivat vankilaan. Heidät jonkun ajan kuluttua tahdottiin lähettää Sokornikin vankilaan, jossa hoito oli paljon huonompi kuin Butyrkassa, mutta työläiset kieltäytyivät lähtemästä ja ilmoittivat komendantille, että he haluavat keskustella ja he kysyivät häneltä, pitääkö paikkansa, että neuvostovaltakunnassa koko valta kuuluu työläisille ja että työläiset ovat herroja ja että valtion hoito kuuluu yksinomaan proletariaatille. Tämän oikeaoppisen teorian myönsi vankilan päällikkö oikeaksi mielellään. No minkä takia meitä sitten vangitaan, minkä takia meidän annetaan kärsiä vankeutta, minkä takia meidän täytyy tätä

menettelyä kärsiä. Mehän olemme työläisten edustajia ja tahdomme ainoastaan lausua heidän tahtonsa." Minä edelleen valitan, että porvareille antaa huonojen vankilaolojen tukemisessa suurta kannatusta juuri se että sosialistisessa neuvostovaltakunnassa ei huolimatta siitä, että me sosialistit kuulumme me mihin suuntaan tai internationaaleen hyvänsä, olemme aina jyrkästi vaatineet vankilaolojen parannusta. Jos tässä suhteessa päästään ainoastaan ulkonaisiin tuloksiin, niin on se valitettavaa ja se vahingoittaa meidän asiaamme ja kun me tästä asiasta vakavasti keskustelemme, niin teidän täytyy ottaa se huomioon. Meidän täytyy vankila-asiassa pysyä yksinomaan totuudessa, siitä ei päästä mihinkään. Kautta maailman tunnetuiksi ovat tulleet, sosiaalivallankumouksellisten jutun ollessa äsken Moskovassa esillä, nämä poliittisten vankien epäkohdat Venäjällä. Niitä ei käy kieltäminen täällä Venäjän naapurissa, kun ne ovat muuallakin tunnettuja. Minä luen kuvauksen millä tavalla on järjestetty Jaroslavin vankila. Se oli ennen kuritushuone, nyt se on järjestetty poliittiseksi vankilaksi. Sensijaan että olisi järjestetty korjauksia, sinne on järjestetty erittäin vallasaolijain kuvia j. n. e. Kun me siis täällä Suomessa vaadimme korjauksia vankilaoloihin, kun me vaadimme, että täällä viranomaiset noudattavat oikeutta ja kohtuullisuutta, niin meidän täytyy ulottaa myöskin vaatimuksemme sinne, missä meillä on mahdollisesti sananvaltaa. Jos teillä on Venäjän vankilaoloihin ja poliittisten vankien asemaan siellä vaikutusvaltaa, niin minä kehoittaisin teitä sitä käyttämään. Minä vakuutan teille, että täällä Suomessa minun sanani on teidän käytettävissänne ja minä olen täällä työskennellyt 1919 valtiopäiviltä asti kaiken kyyni ja voimaini mukaan auttaakseni vankien asemaa. Minä tulen huolimatta jouluksi se minun puolueeni etujen kanssa riskiintään tunnustaman totuuden. (Äärimmäisestä vasemmistosta: Aijotteko tässäkin?) Sitä varten minä olen pyytänyt puhevuoron. Edellinen puhuja edustaja Hannunen lausui, ettei täällä Suomen vankiloissa saa vangit käyttää omia vaatteita. Venäjällä on ikävä kyllä niin, että poliittiset vangit riitelevät siitä, ketkä tulisivat niin onnellisiksi että saisivat käyttää valtion vaatteita. Ennen pidettiin siellä tsaarin aikana häpeänä, ja siellä julistettiin nälkä-

lakkoja ja kärsittiin monia ruumiillisia kärsimyksiä päästäkseen häpeällisestä vangin puvusta. Tämä osoittaa, millaiset olosuhteet ovat, kun täytyy pyrkiä vanginvaatteista. Tätä en sano moitteeksi, minä valitan sitä, mutta tässä suhteessa te teette erehdyksen, kun huolimatta siitä, mikä ei ole kehuttavaa, keuhutte sitä. Me emme pääse siitä, että meidän sosialistien häpeäksi asiat ovat niin huonosti Venäjällä. (Ed. V. Vainio: Puhukaa Viron vankiloista!) Minä en tunne Viron vankiloita, mutta sen tiedän, että Unkarissa ovat vankilat erittäin huonolla kannalla. Mutta kuten sanottu meillä Suomessa minä kehoittaisin niitä porvarillisia edustajia, jotka ovat asettuneet poliittisten vankien asemaan nähdessä ymmärtävämmälle kannalle jatkamaan sitä työtä, mikä aikaisemmin on jäänyt kesken, Suomen vankeinhoidolla ei ole varaa, kuten lausuin, siihen, että se melkein taantuu sensijaan, että se pääsisi eteenpäin, kun ei ole poliittisten vankien kysymystä saatu pois päiväjärjestyksestä. Kaikki se mitä edellinen puhuja lausui esim. poliittisten vankien pääsemisestä vapaaksi senjälkeen, kuin he ovat istuneet puolen aikaansa, sen minä täydellisesti allekirjoitan. Minä en ymmärrä mihinkä menettely perustuu silloin, kun vankeinhoitoviranomaisten ehdotus vapaaksipäästöstä, johon yhtyy vielä vankeinhoitohallitus, voi korkeimmassa paikassa tulla kumotuksi. Millä asiantuntemuksella voidaan evätä tämä vankien vapaaksipääsy kun he ovat kärsineet puolet ajastaan, sillä taholla missä ei niitä asioita voi tuntea, se on ainoastaan vankilaviranomaiset, jotka tuntevat poliittisten vankien käyttäytymisen ja kun he puolustavat ja kun heihin yhtyy asianomainen keskusvirasto, niin minä järjen nimessä voidaan silloin kohtuuden mukaan evätä poliittisilta vangeilta heidän vapautuksensa. Sen täytyy perustua selvään mielivaltaan. Minun mielestäni on asia selvä, kun on kysymys poliittisista vangeista. Heidän pitäisi ehdottomasti päästä sinä päivänä vapaaksi, tai ainakin aivan heti sen jälkeen, kun he ovat istuneet puolet aikaansa, kun heille laissa on kerran myönnetty tämä etu. Poliittisiin vankeihin nähden on nimittäin asetuttava toiselle kannella kuin tavallisiin rikosvankeihin. He ovat kehittyneitä, sivistyneitä aineksia. He kärsivät enemmän, jos heiltä riistetään tämä heille lain edellyttämä etu ja heidän mielensä katkeroituu tästä vielä

enemmän kuin tavallisen rikosvangin mieli. En vankeinhoidon kannaltakin hyvin valittavaa, että tämä ainoa keino, millä voidaan näissä poliittisiksi vankiloiksi muodostetuissa kasarmeissa saada vankeinhoidollisesti heitä hoidetuiksi, kun tämä ainoa keino saada heidät noudattamaan vankilan komentoa, koettamaan siellä käyttäytyä hyvin, kun tämä ainoa keino riistetään vankilan johdolta. Huolimatta siitä, että he ovat antaneet hyvän puoltolauseen, huolimatta siitä, näiltä heidän suosittamitaan vangeilta kielletään tämä etu, niin minä en ymmärrä, mitenkä asiasta silloin on ajateltava. Jos tätä menettelyä jatketaan, niin minä luulen, että meille tulee, kuten Venäjälläkin, päiväjärjestykseen nämä vankien nälkälakot. Minä en ymmärrä, mitenkä niitä voitaisiin välttää, sillä juuri tämä on yksi vankeihin kipeimmin sattuva epäkohta. Sen he persoonallisesti jokainen kaikkein katkerimmin tuntevat. Minä en ollenkaan ihmettele, että vanki, joka on käyttäytynyt hyvin, jota vankilaviranomaiset ovat puoltaneet vapauteen päästettäväksi, kun hän odottamatta saa kieltävän vastauksen, ettei hän reageeraa tähän silloin sillä vankien käytettävissä olevalla keinolla, josta he ovat nähneet useita hyviä esimerkkejä, nimittäin nälkälakoilla, eikä Suomen vankeinhoidolla nykyisissä oloissa mielestäni olisi varaa tällaisten nälkälakojen ottamista päiväjärjestykseen. Ne herättävät maamme vankeinhoidosta ulkomailla sellaisen käsityksen, joka ei suinkaan ole meille mairittelevaa. Samalla kun minä luulen, että tämän asian eteenpäin vieminen tulee paraiten tapahtumaan aramhaiduskysymyksen yhteydessä, meillä mielestäni olisi hallinnollisten viranomaisten otettava mahdollisimman nopeasti tarkastettavakseen tämä poliittisia vankeja koskeva laki, sen laajentamiseksi sellaiseksi, että se käsittäisi kaikki ne, jotka todella ovat poliittisia. Onhan luokittelu nyt jotenkin mielivaltainen. Varsinkin valtiotrikosoikeuksien tuomitsemista vangeista on viety yksityisrikollisten joukkoon aivan selvästi poliittisia vankeja. Tämä epäkohta olisi ehdottomasti saatava pian korjatuksi ja samalla olisi myös huolehdittava siitä, että ne vangit, jotka ovat istuneet puolet rangaistusajastaan, että ne myöskin pääsivät vapauteen.

Minä kannatan asian lähettämistä erikoisvaliokuntaan, koska mielestäni tässä on paljonkin selvitettävää.

Ed. R y ö m ä: Jo sellainen ilmiö, että sellaiset poliittiset vangit, kuin entiset kansanedustajat Aatto Sirén, Lepola, Valpas y. m. kuletetaan jalka- ja käsiraudoissa, kun heitä siirretään vankilasta toiseen taikka viedään oikeuden istuntoihin tutkitavaksi, osottaa, ettei asiat ole oikein meidän maassamme, ettei valtiollisten vankien kohtelu meillä ole sillä tasolla kuin eräässä sivistysmaassa pitäisi olla. Jokainen, joka onkin tullut vähänkin kosketuksiin näitten asioiden kanssa, on saanut huomata, ettei näihin kapinanaikuisiin valtiotrikoksellisiin ja myöhempiin työläisvaltiotrikoksellisiin nähden moudateta tarkoin niitä määräyksiä ja säännöksiä, joita on valtiollisten vankien erikoisasemasta säädetty. Samoin on ollut ilmeisesti huomattavissa, että myöskin noudatetaan suurta mielivaltaisuutta siirrellessä poliittisia vankeja yksityisvankien asemaan. Täällä on näihin seikkoihin jo paljon kosketeltu, enkä tahdo sentähden ruveta niitä kertaamaan. Minä vaan omasta kokemuksesta voin useat niistä esimerkeistä, joita ed. Långström esitti m. m. vanki Hupliin ynnä muihin nähden, todeta täysin paikkansa pitäviksi kaikessa kauheudessaan. Minä senvuoksi luulisinkin eduskunnan arvonkin jo vaativan sen, että nämä tällaiset tapahtumat lähetetään valiokuntaan lähemmin tutkittaviksi ja yksityiskohdittain tarkastettaviksi. Minä senvuoksi kannatan ehdotusta, että tämä asia lähetetään valiokuntaan.

Tässä yhteydessä en voi olla kajoamatta eräisiin seikkoihin. Kun tämä laki, joka meidänkin maassamme saattaa valtiolliset vangit tutkintovangin asemaan, kuten on tietääkseni kaikissa sivistysmaissa jo ennestään laita, täällä hyväksyttiin, kommunistit ovat meitä sosiaalidemokraatteja kovasti moittineet lain voimaansaattamisesta, kuinka me tällä lailla saimme aikaan sen, että valtiolliset vangit ja yksityisvangit erotetaan toisistaan. Ja tämän lain johdosta on kommunistien taholta meitä vastaan tavalla jos toisella hyökkäily. Pamen nyt ilolla merkille, että tämän välikysymyksen tekijä ennen kaikkea juuri perustaa välikysymyksensä tähän lakiin ja vaatii tämän lain voimaansaattamista; ja tottahan on, että tämä laki aikanaan tarkoitettiin ennen kaikkea kapinan johdosta tuomittuina olleelle siihen aikaan vielä verrattain suurelle valtiiovankien joukolle joulu-lahjaksi, lievennykseksi heidän asemaansa. Jos ehkä vielä on jäänyt muutamia ryhmiä

sen lain alaisuudesta pois, jotka siihen kuuluisivat, niin se on eri asia; lakia voidaan siinä suhteessa täydentää. Mutta joka tapauksessa tällä lailla on ollut oikea merkityksensä ja tarkoituksensa. Täytyy vain vaatia, että se myös asianmukaisesti toteutetaan ja siinä minä täydellisesti yhdyn välikysymyksen tekijöihin.

Ed. Långströmin pitäessä puhetta huusin väliin, että Venäjällä eivät valtiolliset vangit olisi eri asemassa muihin vankeihin nähden. Siihen ed. Långström ja muut huusivat, että aivan varmasti ovat. Minä myönnän, että he ovatkin oikeassa. Valtiolliset vangit ovat Neuvosto-Venäjällä erikoisasemassa, mutta ne ovat huonommassa asemassa kuin yksityisrikokselliset. Heitä teljetään yksityiskoppeihin, heiltä kielletään tuttavien käynti ja kirjeenvaihto, heitä karkoitetaan Turkestaniin ja milloin minnekin ilman mitään erikoista syytä. Siis heidän asemansa on huonompi kuin yksityisrikollisten päinvastoin kuin muissa maissa. Voitaneen sanoa, ettei tämä asia kuulu tähän. Nyt on kuitenkin niin, että vaikka meidän kommunistinen puolueemme ei virallisesti ole kommunistinen eikä edes sosialistinen, vaan ainoastaan jokin pikkuporvarillinen „työväenpuolue”, niin samaan aikaan sen pääkomissaari julistaa, että puolue itse asiassa on Venäjällä olevan kommunistisen puolueen alaosasto ja haaraosasto kommunistiselle internationalelle, joka vastaa Venäjän asioista. Ed. Hakkila sanoi, että tilanne Venäjällä on sosialisteille häpeäksi. Siinä minä olen jyrkästi eri mieltä. Me sosialidemokraatit olemme aina sanoneet, ettei se järjestelmä, jota Venäjällä noudatetaan, ole mikään sosialistinen järjestelmä, ja myös kommunistit tietävät sen niin meillä kuin Venäjälläkin, ja minä olen vakuutettu, että myöskin porvarilliset tietävät sen, mutta meidän porvarilliset osittain ilkeydestä osittain agitatoorisessa tarkoituksessa niinkuin kommunistitkin koettavat väittää, että asianlaita on näin, ja koettavat meitä sosialisteja panna vastuunalaisiksi Venäjän järjestelmästä. Tämän vuoksi on syytä nyt vedota heihin, joitten ääni kuuluu Moskovaan saakka ja saavat sieltä ohjeensa, että he saattaisivat tällaisen agitatoorisen seikan pois ja koettaisivat saattaa Venäjälläkin poliittisten vankien olot sille kannalle, että niitten kurjaa asemaa ei voida käyttää puolustukseksi, kun porvarillisessa maailmassa

muissa eurooppalaisissa maissa asetetaan poliittisia vankeja huonoihin oloihin ja kohdellaan niitä sangen huonosti. Täällä eräs aikaisempi puhuja huomautti, että meillä ovat nälkälakot olleet harvinaisuuksia, mutta Venäjällä ne eivät ole olleet harvinaisia, vaan viime vuosina sangen tavallisia, ei yksityisrikollisten, vaan valtiollisten rikollisten kesken. Eräs sellainen tunnettu henkilö kuin Maria Spiridonowa m. m. on tullut pakotetuksi tekemään nälkälakon. 15 päivää hän oli lakossa ja 16:ntena hän saatiin syömään, kun hän jo oli tajuttomana. Milloin mitkin poliittiset vankiryhmät ovat tehneet nälkälakon asemansa parantamiseksi. Venäjällä vallitseva poliittisten vankien kurja asema olisi jo puhtaasti yleishuumanisista syistä korjattava, minkä vuoksi jo tässä mielessä vetoan teihin kommunisteihin, joille on mahdollista asiaan vaikuttaa. Lisäksi olisi heidän tehtävä voitavansa asian korjaamiseksi myöskin mainitusta agitatoorisesta syystä. Mutta jos meidän porvarillisella taholla tahdotaan tällamoista seikkaa käyttää puolustukseksi meikäläisille oloille, niin meidän porvarilliset painuvat samalle tasolle, kuin Venäjällä on laita. Minä katsoisin, että meillä päinvastoin pitäisi pyrkiä siihen, että olot omassa maassa yleensä olisivat mahdollisimman hyvät ja että ennen kaikkea juuri poliittiset vangit, joita ei voida syyttää mistään epämoraaalisesta teosta, saatetaan siihen asemaan, että he voivat nauttia samoja oikeuksia ja kohdellaan samalla tavalla kuin muuallakin sivistyneessä maailmassa, niin etteivät meidän vankilaolot tässä suhteessa olisi häpeäpilkkuna maalle. Minä senvuoksi vieläkin nvydän, että eduskunta lähettäisi tämän asian valiokuntaan yksityiskohtaisesti tarkastettavaksi tällä alalla tosiasiallisesti vallitsevien epäkohtien poistamiseksi.

Ed. Ingman: Siitä, että 3 henkilöä Turun kuritushuoneessa on ryhtynyt nälkälakkoon, on äärimmäisen vasemmiston taholta tahdottu tehdä se johtopäätös, että heitä on mahtanut kohdata aivan erinomainen sorto. Uskallan olla sitä mieltä, että tämä johtopäätös on vallan väärä. Sillä semmoisena aikana, jolloin naapurimaassa, niinkuin täällä on huomautettu, nälkälakot kuuluvat aivan päiväjäestykseen, jolloin niitä on yhtä mittaa ei vain yhdessä ja kahdessa, vaan lukuisissa

vankiloissa, ja ne herättävät suurta huomiota, sellaisena aikana voi tämä tosiasia semmoisenaan jo varsin hyvin suggeroida kolmea miestä Turussa yrittämään, mitä voitaisiin saada aikaan samalla keinolla. Ja varsinkin se voi heidät suggeroida, kun heillä nähtävästi on se hyvä toivo, että toverit vankilan muurien ulkopuolella pitävät huolen siitä, että siitä tehdään iso numero, mikäli suinkin mahdollista, niinkuin tehty on.

Minusta on siis aivan väärin koettaa tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä tästä nälkälakosta. Ja varsinkin ihmettelen, että äärimmäinen vasemmisto niitä tekee. Sillä minkälaiset ovat silloin johtopäätökset Venäjän vankiloihin nähden niistä nälkälakosta, joita niissä on?

Toinen seikka, johon olen kiinnittänyt huomiota, on se, että äärimmäisen vasemmiston taholta toisessa lausunnossa toisensa jälkeen tänään on tavallisia rikosvankeja kuvattu jonkunmoisiksi hylkiöiksi, jotka ovat maanpetoksesta ja valtiopetoksesta tuomituille sielun ja ruumiin murha, jos ne joutuvat heidän kanssaan tekemisiin. Ihmettelen sitä siitä syystä, että muistan ajan täällä murttama vuosi sitten, jolloin rikosvankeja päästettiin ulos vankiloista ja asetettiin luottamustoimiin yhdessä näiden poliittisten herrain ja vallankumouksellisten kanssa. Minä pyydän kysyä, mitkä olivat esim. ne herrat, jotka täällä Helsingissä muodostivat sen n. s. pää-tshekan, jonne porvareita tutkittaviksi tuotiin? Yhtenä päämestarina siellä oli mies, joka käytti nimeä Sirola — ei se ollut Yrjö Sirola, vaan Matti Savinainen, tunnettu Geffertin murhaaja. Toinen päämestareista oli eräs suutari Miettinen, hänkin murhasta tuomittu, ja kolmas oli joku Oikarinen, kaunis kala hänkin. Ja nämä olivat tällaisissa luottamustoimissa ja hyvässä sovussa vallankumouksellinen hallitus niiden kanssa teki työtä. Miksi tänään nyt näin hyljätään ja halveksitaan tavallisia rikosvankeja? Eivätkö herrat ajattele sitäkään mahdollisuutta, että jos te pääsette valtaan, niin tarvitsette niitä uudestaan. En minä luule, että kukaan herroista rupeaa pyöveliksi, jos valtaan päästään, mutta tarpeellinen mies sekin teidän uudessa valtakunnassanne tulee olemaan.

Mitä muuten tähän asiaan tulee, niin olen saanut sen käsityksen sisäministerin

vastauksen johdosta että täällä on kysymys kolmesta vangista, jotka juonitteluilla ovat koettaneet hankkia itselleen oikeuksia, jotka eivät heille kuulu. Olen kyllä sitä mieltä, että kunkin vangin pitää saada ne oikeudet, jotka lain ja asetusten mukaan hänelle kuuluvat. Mutta tässä näyttää minusta asianlaita olevan sellainen, että kujeilla ja juonitteluilla koetetaan saada oikeuksia, jotka asianomaisille eivät kuulu. Että herrat kommunistit asettuvat tätä kannattamaan, sitä minä en ollenkaan ihmettele. Päinvastoin! Jonkun verran sentään ihmettelen, että herrat heistä oikealle, siis, sanoaisinko, puolvasemmisto myöskin yhtyy tähän. Sillä se voi kuitenkin herroille sosialidemokraateille käydä vastaisuudessa epämukavaksi, jos vangit saavat sen käsityksen, että heillä tällaisissa juonitteluissa on niin paljon tukea eduskunnassa, että niitä on hyvä jatkaa. Siitä voi tulla tauti, joka voi käydä vaaralliseksi ja sentähden olisin odottanut, että tällaisessa selvässä juonitteluasiassa ei olisi minkäänlaista tukea annettu.

Omasta puolestani olen tyytyväinen herra sisäministerin vastaukseen, varsinkin sen loppuosaan, josta näkyy, että vangit syövät ja tekevät työtä, ja kannatan yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Tainio: Ei se kaunis kuva ole, mikä tämänpäivän keskustelussa on saatu valtiollisten vankien asemasta meillä. Mutta kaikesta huolimatta meillä on siinä suhteessa tapahtunut hyvin mopeata kehitystä. Sillä valtiollisten vankien asema meillä on sentään nykyisin paljon parempi kuin aikaisemmin. Täällä on jo valtiollisten vankien asema meillä niin hyvä, että porvaripiireissä herättää riemua, kun kerrotaan, että se on Venäjällä huonompi. Mutta minä muistan ajan tässä lähellä, vuonna 1918, jolloin valtiollisten vankien asema meillä oli huonompi kuin on nyt Venäjällä. Minä en halua pyyhkiä sanaakaan pois siitä, mitä täällä on sanottu Venäjän vankilaoista. Mutta minä tiedän, että meillä valtiollisten vankien asema vuonna 1918 oli niin kurja, ettei koskaan missään sivistysmaassa. Vuonna 1918 meillä olivat valtiolliset vangit vailla kaikkea suojaa. Niitä ei suojannut mikään virasto, ei mikään laki eikä edes porvariston yleinen mielipide. Silloin meillä valtiolli-

sia vankeja rankaisematta tapettiin, ja niitä räkättiin kaikilla mahdollisilla keinoilla. Niitä kuljetettiin pimeisiin, kylmiin putkiin, joissa niitä pampuilla piestiin ja pidettiin siellä vuorokausikaudella ilman ruokaa ja ilman hoitoa. Ja jos näiden valtiollisten vankien taholta kysyttiin vankilan johtajalta, onko tilaisuutta valittaa mihinkään teidän toimenpiteistänne, niin ivanaurulla vastattiin, että ei teillä ole edes vangin oikeuksia. „Teillä ei ole minkäänlaista lain turvaa”, vastasi minulle Kuopion silloinen valtiollisten vankien osaston hoitaja Ruth. Ja sen mukaan meitä kohdeltiin. Kolme kuukautta pidettiin ensiksikin meitä kaikkia siellä ilman, että laskettiin yhtään kertaa ulos. Vankilaohjesäännön mukaan pitäisi vangit laskea vähintään puoleksi tunniksi joka päivä ulos saamaan raitista ilmaa. Meitä pidettiin siellä kolme kuukautta ilman, että saatiin kertaakaan käydä ulkona. Vankilassa tunnetaan eräs rangaistus, jonka mukaan vangilta saatetaan kieltää, muistaakseni 8 vuorokaudeksi, kaikki työ ja toimi. Sitä pidetään hyvin ankarana rangaistuksena kun siellä pienessä ahtaassa kopissa täytyy olla ilman kirjoja, ilman minkäänlaisia työvälineitä, aivan toimettomana. Jos sattuu olemaan sellainen kiltti ja siisti vanki kuin minä siellä Kuopiossa, jota ei voitu suorastaan hakata, niin minua pidettiin toista kuukautta työttömänä. Otettiin kirjat pois niin tarkkaan, ettei ollut Uutta Testamenttia, ei virsikirjaa. Nämä minun täytyi hankkia erityisen valituksen kautta vankilan papin kautta, ja sekin kesti pari viikkoa, ennenkuin minä sain nämä hyvinkin tärkeät kirjat sielun ravinnoksi. Samaan aikaan kerrottiin sitten kaupungeilla, että Tainio tulee siellä uskovaiseksi tai hulluksi. Mutta ennen minä sentään luen siellä Raamattua ja virsikirjaa tahi „Vangin parasta tavaraa” huvikseni, kuin olen siellä aivan toimettomana. Tarkoituksena lienee ollut saada minut hulluksi. Tämä toimenpide aiheutui siitä, että minua haluttiin tällä tavalla saada kertomaan asioita, joita minä en tahtonut kertoa. (Ed. V. Vainio: Älä tunnusta nytkään!) Ja sitten vasta, kun minä toista kuukautta olin tällaisen erityisen räakkäyksen alaisena ollut ja menin ja sain tirehtöörille, että kuulkaa, minusta ette hullua saa tekemälläkään, minulla on siksi lujat hermot, minä näiden ikkunan

auki ja voimistellen ja käytän kylmää vettä niin että kyllä minä tässä järkeni säilytän, niin seuraavana päivänä minä sain kirjat, kun uskoivat, etteivät nuo toimenpiteet tepsii. (Oikealta: Ette oikein puhu asiaa). Tämä kuuluu asiaan sangen paljon, sillä se tapa, millä nyt valtiollisia vankeja kohdellaan, on perintönä näiltä ajoilta. (Oikealta: Siinä on tapahtunut kehitys parempaan). On kyllä, mutta kehitys näyttää tapahtuvan hyvin hitaasti, se saattaisi tapahtua vähän nopeammin. Ja lisäksi tällaisessa turvattomassa asemassa olevilla siellä, kuten jokainen tiesi, ei ollut mitään valitusoikeutta, vartijat saattoivat menetellä millä tavalla tahansa ja sitten vielä näiden vankien hermostuttamiseksi ammuttiin ikkunoista sisään. Jokainen, joka vähänkin pyrki kurkistamaan ikkunasta ulos — ja eihän ole ihme, jos tekee mieli kurkistaa ulos nähdäkseen edes, minkälainen ilma on, kun ei kolmeen kuukauteen ole, kuten sanoin, päässyt rahtuakaan näkemään tai käymään — silloin satoi kiväärin kuulia ikkunasta sisään. En tiedä, oliko tällä jonkinlainen kasvattava merkitys. Jos sillä pelottaa aiottiin, niin siihen aikaan henkinen tilanne siellä vankien keskuudessa oli sellainen, ettei se edes pelottamaan kyennyt. Ja sitten jälkeinpäin vankileirissä, siellähän vartijat saivat rankaisematta menetellä vankien kanssa miten tahtoivat. Niitähän ammuttiin siellä rankaisematta. Niitä kolhittiin siellä ja hakattiin aivan noin kuin huvikseen. Ja nämä vartijat saattoivat useissa tapauksissa olemaan aivan roistomaista väkeä, moneen kertaan vangittuja joukossa. Ainoa turva tällaisia vartijoita vastaan oli lahjoja ne, saada ne syypäiksi sellaiseen rikokseen, että he itse pelkäsivät omia nahkojansa. Ja nämä vartijat olivat järki järjestään lahjottavissa, nehän lahjottiin ainakin Mjölössä joka ainoa sorkka tuloksella sitten, että sinne saatiin, mitä tahdottiin, vaikkapa viinaa. Tietysti sillä alituksella poikkeuksella, että ne varastivat sitten omista kuljetuksistaan sen kuin hyväksi näkivät. Tällainen kohdelu oli vallalla siihen aikaan, ja minä en ole kuullut, että tätä olisi erikoisesti paheksuttu. Meidäthän oli siihen aikaan asetettu kaiken ihmisyyden ulkopuolelle, ja se käsitys näkyy jatkuvan niihin vuosiin 1918 vankeihin nähden edelleenkin. Niitä kohdellaan eräissä tapauksissa tänäkin päi-

vänä huonommin, kuin rikosvankeja, vaikkapa eduskunta onkin hyväksynyt lain, jonka tarkoituksena olisi niiden turvaaminen. Kun porvarilehdissämme kerrotaan paheksuen, millä tavalla Venäjällä valtiollisia vankeja kohdellaan, niin minä olisin odottanut, että olisi tästä eduskunnasta noussut edes yksi ainoa porvarillinen puhuja, joka olisi lausunut paheksumisensa tai myöntätuntonsa näitä valtiollisia, meikäläisiäkin valtiollisia vankeja kohtaan kaike sen mielivaltaisuuden johdosta jota tämän keskustelun kuluessa on todistettu heitä kohtaan harjoitettavan. Johan me kuulumme, mitä tähän asti ainoalla porvaripuhujalla professori Ingmanilla on ollut tähän asiaan sanomista. Hän on ollut tyytyväinen sisäasiainministerin vastaukseen, sellaiseen vastaukseen kuin se oli, joka ei sisältänyt mitään ja joka osoitti, että tämän vastauksen antaja itse ei tiedä näistä asioista mitään. Minä odotan vielä sitä porvaripuhujaa (Vasemmalta: Turhaa!), saattaa olla että se on turhaa, mutta minä odotan siltäkin sitä porvaripuhujaa, joka yhtyy meidän esitykseemme, että tämä asia lähetetään valiokuntaan.

Ed. Val k a m a: Täällä illan kuluessa ovat työväen edustajat todenneet sen tosiasian, että Suomen vankiloissa on kurjat olot poliittisilla vangeilla. He ovat todistelleet tämän puolen asiasta niin pätevästi, että minun ei tarvitse enää siihen puoleen asiaa kajota. Minä olen saanut sellaisen kuvan näistä keskusteluista, että täällä on tehty poliittisille vangeille vankiloista ajallinen helvetti, missä kidutetaan ihmisiä sellaisia, jotka kantavat korkeaa moraalista tasoa, ovat ihanteellisia, jaloja ihmisiä (Eduskunnasta: Alas!) mutta käsittävät nykyistä maailmanjärjestystä toisella tavalla kuin vanha taantumus käsittää. Se ei suinkaan ole inhimillistä eikä edistysmielistä, että tällaisia ihmisiä kidutetaan tuolla tavalla vankiloissa. Ajattelin kajota tähän puoleen asiasta hieman, mitä täällä sisäasiainministeri on meille vastannut.

Sisäasiainministeri on vaan kauniisti tullut ja esittänyt, että no niin, Turun Kakolassa on ollut kaksi, jopa kolmekin miestä vähän aikaa syömättä, nyt ne syövät ja tekevät työtä. Siinä oli vastaus, mutta me olemme kysyneet muutakin tässä asiassa. Me olemme kysyneet sitäkin, mihin toimen-

piteisiin hallitus mahdollisesti on ryhtynyt näitten poliittisten vankien olojen parantamiseksi näissä kidutuslaitoksissa. Tähän ei ole vastattu ollenkaan, se on jätetty vastaamatta, on vaan oletettu niin, että niillä on hyvät olot, mutta ei ole todistettu hallituksen taholta, ettäkö eivät olot siellä olisi sellaiset, millaisiksi nämä edustajat ovat ne kuvanneet. Sitten vasta minä saatan olla tyytyväinen hallituksenkin vastaukseen, kun se todentaa, että nämä työväen edustajat ovat sanoneet täällä väärin. Mutta niin kauan kuin se ei pysty todistamaan, että nämä edustajat ovat väärin puhuneet, niin minä tulen siihen käsitykseen, että hallitus ei pysty siihen asiaan vastaamaan, ei ole tietoa niistä asioista ollenkaan, on mahdollonta silloin niistä vastata. Hallitus on ajatellut jotakin muuta asiaa, mutta ei ollenkaan valvoa näitä vankila-asioita oikealle tolalle paremmin kuin muitakaan meidän asioitamme. Tämä on minun käsitykseni asiasta ehdottomasti. Mutta mistä kaikesta tämä johtuu, sillä on perinpohjaisempi syy jossakin toisessa paikassa, siinä paikassa, että vanhan porvarillisen maailman oikeuskäsitteen mukaan ovat poliittiset vangit paljon hirveämpiä kuin joku murhamies taikka joku muu rikoksentekijä. Se on se vanha mädäntyneen maailman käsitys poliittisista vangeista (Keskustasta: Venäjällä!). Venäjä ei ole tässä pyykissä (Naurua. Puhemies koputtaa.) Meillä täytyy muodostua siis kokonaan uudet käsitteet poliittisiin vankeihin nähden, meidän oikeuslaitokseemme on kokonaan uudistettava, ennenkuin tässä maassa kohdellaan poliittisia vankeja sillä tavalla, kuin poliittisia vankeja tulisi sivistyneissä maissa kohdella ja mitenkä niitä sentään jo toisissa sivistysmaissa kohdellaan (Eduskunnasta: Niinkuin Venäjällä!). Niin, Venäjän olot ne on niin mukava vetää tänne. Niin on. Miksi te huolehditte niistä Venäjän oloista, miksi te kannatte niin suurta edesvastuuta niistä Venäjän oloista? Eikö teidän edesvastuunne olisi suurempi näistä omista oloista, niistä ihmisistä, jotka te olette kätkenyt tuonne helvetteihin.

P u h e m i e s: Pyydän puhujaa palamaan järjestykseen.

P u h u j a: Venäjällä saattaa olla sekaisin asiat ja minä myönnän, että siellä on

sekaisin asiat monessa tapauksessa, mutta ne ovat seurauksena siitä suuresta maailman tulipalosta, mikä on ollut viimeisinä vuosina. Eivät ne ole ainoastaan seurauksena siitä, että Venäjällä on työväen valta. Se on ymmärrettävä asia. Siellä saattavat olla vankilaolot myöskin järjestymättömiä, mutta tietävästi niitä pyritään siellä järjestämään myöskin uudelleen ja vastaamaan paremmin kunnollista vankien hoitoa (Eduskunnasta: Kuka pyrkii?). Minulla on tieto, että Venäjällä kun vietetään pian 5-vuotisjuhlaa siitä, kunnes vallankumous on siellä tapahtunut, ajotaan silloin myöskin saada aikaan suuri poliittisten vankien vapauttaminen, suuri amnestia. Onhan siellä siis tarkoitusta tässäkin asiassa päästä oikeaan suuntaan. Se mitä täällä on sosialidemokraattien taholta tuotu esiin Venäjältä, on tehty varmalla tarkoituksella, tarkoituksella polemiseerata näille parvella oleville ja muille vastamielisyttä Venäjää kohtaan (Ed. Hakilla: Sosialidemokraattejakin istuu vankilassa.) On tahdottu myöskin joidenkin sosialidemokraattien taholta sanoa tänne oikeistolle, että alkää parantako täällä vankilaoloja, eihän Venäjälläkään ole niitä parannettu. Mutta tämä täytyy lukea täältä rivien välistä. Te ette kehtaa sanoa aivan niin suorastaan, kuin haluaisitte, siitä leikkillisyydestä, millä olette käsitelleet tätä asiaa tänä iltana, on jokainen saattanut lukea teidän todelliset ajatukset tällä kysymyksessä. Ed. Hakilla: Tosin oli vielä vähän jotakin vakavuutta kasvoillaan puhuessaan, mutta täällä oli toinen mies, jolla ei ollut vakavuutta vähäkään, josta minä ainakin tein itselleni sen kuvan, että se oli pelkkää ivaa oikeasta asiasta. Täällä on tuotu myöskin esille että Venäjältä on tullut nämä nälkälakotkin Suomeen. Se on tavallista. Tapahtukoon asioita mitä tahansa täällä mailmassa nykyään, niin tulevat ne kaikki Venäjältä. Mutta minä tohdin todeta, että nälkälakkoja on ollut muuallakin eikä vaan Venäjällä. Amerikassakin on ollut nälkälakkoja. Irlannissa on ollut nälkälakkoja, monissa muissa maissakin on ollut ehkä enemmän kuin Venäjällä. Eikö kaikissa muissa maissa ole sama kurjuus olemassa mitä on Venäjällä, maissa sellaisissakin jotka ovat olleet jo korkealla kulttuurisella kehitystasella niinkuin Saksa aikanaan, Amerika, Englanti, Ranska, eikö sieltä ole saman-

laisia kurjuusnumeroita esitettävänä kuin on Venäjältä, mutta te tahdottekin tuoda vain Venäjältä kaikki elämän huonot puolet esiin sen vuoksi että voisitte halventaa sitä, se on teidän tarkoituksenne. Tässä ei ole mitään muuta tarkoitusta teillä ollut. Minä yhdyin niihin, jotka ovat tahtoneet lähetettäväksi tämän asian perustuslakivaliokuntaan ja sillä toivomuksella, että siihen kiinnitetään vakava huomio.

Ed. Wuolijoki: Oli epäilemättä edistysaskel meidän lainsäädännössä, kun saatiin meillekin tuomioiden täytäntönpaanoasetukseen se muutos, että tehdään ero poliittisten vankien ja yksityisrikoksellisten välillä. Se oli sellainen länsimainen piirre meidän lainsäädännössämme, jonka minä luulen jokaisen oikeinajattelevan ihmisen myöntävän oikeaksi. Sen tarkoituksena tietysti oli juuri se, että jaettaisiin rikokselliset eri luokkiin sen jälkeen, minkälaiset motiivit tai vaikutteet heillä ovat. Onhan tietty, että poliittisilla rikoksellisilla vaikutteet ovat siveellisesti jalot, yleensä tietysti, ja toiselta puolen taas että yksityisrikoksellisten vaikutteet ovat omanvoiton pyyntö, ne ovat siis itsekkäät motiivit, jotka heillä on vaikutteina. Sentähden on aivan luonnollista, että vankilakohtelussa suhtaudutaan vallan eri tavalla näihin kumpiinkin rikoksellisiin. Ei tahdota ensinnäkään viedä yhteen näitä poliittillisesti rikollisia näiden yksityisrikollisten kanssa monestakin syystä, mutta etupäässä siitä syystä että kärsimykset näiden siveellisesti ala-arvoisten joukossa olisivat tietysti suuret, ja toiselta puolen sillä on semmoinen pedagogiskasvattava merkitys, että ne eivät saisi vaikutteita ehkä noista huonoista ihmisistä. Tästä lainsäädäntötoimenpiteestä ei kai ole muuta kuin hyvää sanottava. Mutta tämä lainsäädäntötoimenpide ilmeisesti oli vähän edellä aikaansa ainakin meidän virkamiehistöömme nähden. Meidän virkamiehistö alhaisista ylhäisimpään, ministeriin saakka ei ole käsitänyt tämän lainsäädäntötoimenpiteen ylevää tarkoitusta, vaan ne ovat ikäänkuin näpistelleet joka suhteessa pois siitä, minkä lainsäätäjäkunta on tällä lailla tahtonut poliittillisille vangeille antaa. Minusta niitä voisi tuoda paljonkin esimerkkejä, mutta ne pari esimerkkiä, jotka ed. Långström tänä

päivänä toi esiin., ovat minusta erikoisen valaisevat. Jos poliittinen vanki karkaa ja hän saadaan kiinni, niin hänestä viranomaiset tekevät ei-poliittilisen vangin. Toisin sanoen, onko siis tullut siihen joku sellainen motiivi, hänen rikokseensa löydetty sellainen vaikutte, että se on yksityisluontoista laatua, siis moraalisesti ala-arvoinen se että hän pyrkii pois vankilasta. (Ed. Hakkiila: Vangilla on oikeus karata). Tai toinen esimerkki, joka epäilemättä juriidisesti, kirjaimellisen juridikan mukaan voidaan selittää kyllä yksityisluontoiseksi, on se ed. Långströmin esiintuoma passijuttu. Jos poliittinen vanki saadaan kiinni ja hänellä on väärä passi, silloin hänet luetaan yksityisrikokselliseksi niiksi 12 vuodeksi, johon hänet ehkä tuomitaan maanpetoksesta ja valtiopetoksesta ja muista valtiollisista syistä. Sentakia että hänellä on väärä passi, hänet luetaan yksityisrikolliseksi ja pidetään siis nuo 12 vuotta siinä kategoriassa yksityisrikollisten joukossa. Eivätkä nämä ole suinkaan ainoita tapauksia. Niitä on vaikka kuinka monta tahansa. Satoja vankeja on siirretty poliittisten rikoksellisten luokasta yksityisrikoksellisten luokkaan. Ja usein syyt ovat olleet vain tällaisia. Jos tuollainen väärällä passilla kiinni saatu luetaan yksityisrikolliseksi, niin hyvät herat, eihän Venäjällä olisi ollutkaan muita kuin yksityisrikollisia ennen, tsaarin aikana, sillä Venäjällähan silloin täytyi kaikilla olla väärä passi, jotka olivat vallankumouksellisia ja siellä niinkuin tiedetään oli sentään hyvin paljon poliittisia rikollisia, joita kohdeltiin toisella tavoin kuin yksityisluontoisten rikosten tekijöitä.

Mutta minut sai oikeastaan puheenvuoroa pyytämään ed. Ingman. Hänen lausuntonsa oli sellainen, että minun tuli elävästi mieleeni hänen hyvän ystävänsä sanat: mikä erinomainen teologi, mutta ei laisinkaan pappi! Siinä ei ollut todellakaan yhtään sitä ymmärtämystä nälkälakkoon enempää kuin muuhunkaan nähdessä, jota minä voisin odottaa papilta, vaikkakin teologilta. Ei sitä nyt ole kai missään vankilassa niin vallan turhista syistä ruvettu nälkälakkoon eikä ed. Ingmanilla ollut mitään siitäkään sanottavaa että nämä nälkälakkoilaiset väkisin pakottamalla pakotettiin ottamaan ruokaa sieltä, mistä ei ruokaa oteta. Minä olisin ollut halukas antamaan jonkun muun kuin ed. Ingmanin

käyttää sen puheenvuoron, jonka hän täällä käytti. Minun täytyy lausua meidän porvaristollemme ihmettelyni siitä, että he viitsivät kohdella näitä valtiollisia vankeja tällä tavoin. Sen, joka on voittanut ja jolla on niin vahva asema kuin teillä, hyvät herat, pitäisi senverran omata ylevämielisyyttä että jaksaisi kohdella voitettuja ainakin sen lain mukaan ja sen oikeuden mukaan, joka heillä lain mukaan on. Minä en ehkä odotakaan niin paljon humanisuutta herroilta porvareilta, mutta en odottaisi taas semmoista tyhmyyttäkään, että kohdellaan vankeja sillä tavoin kuin heitä kohdeltu on. Minä voin ymmärtää, että äärimmäisessä oikeistossa, sanoisinko herra Renvallin ryhmässä, joka on valmis ristiriitoja kärjistyttämään mahdollisimman paljon tässä maassa, ei paljon välitetä siitä että se on juuri keino saada niistä kommunisteja jotka tulevat vankilasta, kun heitä siellä riittävästi piinataan. Mutta minä luulen että se osa porvaristoa on sentään verraten pieni, joka tällä tavalla asioita katselee. Suurin osa katselee asiaa toisella tavalla, ja he toivovat että vapautuneet eivät kommunisteina palaisi vankiloista, sen epäinhimillisen kohtelun kautta, mikä siellä nykyään on tavallinen. Minä satun tuntemaan koko lailla persoonallisestikin tätä kysymystä.

En tosin toivo valiokunnasta mitään hyvää, minusta on samantekevää, meneekö asia sinne vai on menemättä. Mutta minä tulen joka tapauksessa äänestämään tämän asian lähettämisen puolesta valiokuntaan.

Ed. Långström: Täällä on tämäniltaisessa keskustelussa jo todettu lukuisia esimerkkejä, tuotu esiin lukuisia tapauksia siitä, millä tavalla valtiollisia vankeja Suomen vankiloissa yleensä kohdellaan. Niiden lisäksi mitä minä ja useat edustajat täällä ovat tämän illan kuluessa esiintuoneet, voisin vielä kuvata muutamia, koska olen tässä saanut käsiini erään kirjeen, joka on valtiolisten vankien lähettämä Tammissaaresta ja siis asiaomaisten henkilöiden oman suun kautta kuvattu juttu. Tämä on varsin valaisevaa.

Kirjeen kirjoittaja mainitsee että tavallisessa kuritushuoneessa Kakolassa ja Söörnäisten kuritushuoneessa pääsee tavallisesti rikosvankikin yleensä, kärsittyään suurimman osan rangaistustaan, asetuksenmukaisesti kirjoituksella vapaaksi ellei ole aivan

törkeitä kurinpidollisia rikoksia erikoisesti palvelusaikansa loppupuolella tehnyt. Poliittisten vankien oikeuksilla varustetulla Tammisaaren pakkotyölaitoksella ei tätä suvaita. Poispääsy ei lainkaan ole varma, sillä „kirjoitus” voidaan lykätä minkä keinoitekoisen syyn mojalla tahansa. Kurinpitovangit, n. s. „rookituomiot”, kuten niitä siellä kutsutaan, ovat tavallisimmin käytettyjä syitä. Tässäkin suhteessa on menty edelle kuritushuoneita. Tavallisen rikosvängin estää kirjoitukselle pääsyn vain raskaat kurinpidolliset „rikokset”. Mutta sielläkin asetetaan, kohta kun määrätty aika on kulunut, rikosvanki uudelleen „kirjoitukselle”. Täällä Tammisaarella ei mitään raskaampia „rikoksia” tapahdukaan, rangaistukset tulevat aivan mitättömistä syistä, suureksi osaksi aivan aiheettomasti. Tavallisin rangaistuksen syy on „laiskottelu” tai „vartijan vastustaminen”. Kumminkin syyt perustuvat vartijain mielivaltaiseen tulkintaan. Tunnettuahan on, että useimman tosiaanakin laiskan vartijan mielestä vanki tekee aina liian vähän työtä, vaikka paraansa tekisi. Siitä seuraa sitten tietysti rangaistus, joka tavallisimmin on 2—6 päivää vettä ja leipää. Muutamat vartijat siinä suhteessa oikein kilpailevat keskenään ennätyksistä. Eikä ihmeäkään, sillä vartijakunnan henki on nyt kerta kaikkiaan sellaista, kuin se porvarillisen yhteiskunnan kuonasta tehtynä suinkin saattaa olla. Se on valmis hinnalla millä hyvänsä ansaitsemaan itselleen etuja ja ylempien suosiota. Monista muistakin syistä kuin edellämainituista saa mitä epäoikeudellisimman kurinpitotuomion. Jonkun työkalun tai tuotteen usein aivan merkityksetön vahingoittaminen tuottaa sellaisen, vahingonkorvauksen lisäksi. Joku vartija saattaa ilmoittaa vängin tupakoineen työhuoneessa tai muualla luvottomalla paikalla. Onko asiassa perää tai ei, se on sivuasian tuomion saamiseen. Tällaisia „tupakkarookeja” sattuu tuhkatieheään. Kymmenistä eri syistä aivan turhista tuomitaan mielivaltaisesti ja nämä tuomiot tulevat sitten muiden kärsimyksien lisäksi myöskin kirjoitukselle pääsemisen esteeksi. Näistä tällaisista „tupakkarookeista” tai muista epäinhimillisten vartijain mielihalun aikaansaannoksista riippuu siis aina viidettäkin vuotta kärsineiden luokkataistelijain vapautus. — Todisteeksi siitä ran-

gaistuskiihkosta, joka täällä vartijain ja vankilajohdon taholla kohdistuu vankeihin mainitsemme, että $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$:ttä tänä vuonna välisellä ajalla on Kokkolan kasarmilla-asuville annettu 70 „rookituomiota”, joista vaan 10 ehdonalaista. Kasarmivankiluku on vaihdellut 147—161:een. Siis lähemmäs puolet näistä vangeista, jotka tässä kasarmissa ovat asuneet, ovat saaneet tällaisen rookituomion. Sitten jatkaa tämän kirjoittaja. Tuomiot ovat asioista, joista useat vartijain päässä syntyneitä. Monen kirjoitukselle pääsy on jo näittenkin rookien kautta tullut hylätyksi. Paitsi rookeja voi kirjoitukselle pääsy tulla hylätyksi monista muistakin syistä. Vängin kotipaikan suojeluskunnan epäävä lausunto katsotaan kyllin painavaksi syyksi. Aivan näinä päivinä hylättiin eräs viidettä vuotta mielivallan uhrina virunut toveri syyistä, kun kotipaikkakunnalta oli tullut lausunto: „Ei menesty vapaudessa”. Kun tämä henkilö on siivoluontoinen mies, kuten yleensä täällä olijat, niin edellyttää tämä lausunto tietenkin sitä, että hänen poliittiset käsityksensä ja mahdollisesti hänen toimintansa luokkataistelijana ovat porvarille kauhistus. Siis poliittisesta painostuksesta pidätetään poispääsyn oikeutettu henkilö edelleen täällä kärsimysten kehossa kiusattavana.

Myöskin työpaikan tähden voidaan kirjoitus hylätä. Kaikki työpaikat eivät näet ole tällaisessa tapauksessa kelvollisia. Vaan silloin, kuin kotipaikkakunnan suojeluskunta antaa työpaikasta myönteisen lausunnon, on pääsy varma. Työväen kirjapainojen, lehdistön tai järjestöjen palvelukseen meneminen ei tule kysymykseenkään. Keväällä hylättiin eräs henkilö kirjoitukselta syytä, että työpaikka oli ilmoitettu johonkin työväenlaitokseen. Kun eräs toveri kysäsi pastorilta, pastori Pöyryltä, voisiko esim. Venäjän lähetystyö tulla työpaikaksi hyväksyttyä kirjoitukseen pantaessa, kivahti pastori: „No siitähän te juuri olette täällä”. Tämä lausunto kuvastaa niitä mielialoja, jotka vankilan johdossa ja luultavasti myöskin vankeinhoitohallituksessa vallitsevat.

Vängin työnumeron vissi korkeus sisältää yhden kirjoitukselle pääsyehdon. Mutta tämä työnnumero on aivan täydellisesti työn valvojain ja muutamissa tapauksissa vartijain mielivallasta riippuvainen. Esim.

pyykinpesussa saa urakkatyössä vaan yhden „pisteen”, jolla taas kirjoitukselle pääsy ei tule kysymyksenkään. Minkä takia tämä työ, vaikka sitä jokaisen täytyy tehdä vissi sovittu määränsä, takseerataan niin alhaiseksi, on meille arvoitus. Tietysti tässäkin joku tarkoitus takana on. Ehkä vissien henkilöiden „kirjoitukselle” pääsy, koetetaan täten estää siirtämällä heidät pyykkituvalle töihin. Siltä se näyttää.

Tällaisen alhaisen työnumeron voi saada muuallakin. Puuseppäverstaalla esim. toveri Duktigin kirjoitukselle pääsy jo hylättiin kolmannen kerran, nyt huonon numeron ja ehdollisen „rookin” takia. Edellisellä kerralla oli syynä, kun ei työpaikan lupa ollut nimismiehen vahvistama. Tällaisia tapauksia voitaisiin mainita useampia kymmeniä. Täällä on useita, jotka ovat jo pitkän matkaa toista vuotta olleet „kirjoituksille” pääsyyn oikeutettuja, mutta joita ei vielääkään ole asetettu. Ja kun monet eivät tiedä mitään erikoisempaa syytä, miksi ei heitä kirjoitukselle päästetä, niin kehittyä täällä yhä voimakkaammaksi useiden vankien keskuudessa ajatus, ettei heitä täältä ainakaan porvarivallan aikana pois lasketakaan. Kirjoitukset, amnestiat ja muut sellaiset seikat eivät heidän mieltään liikuta, eihän ne heitä koske, on vakava käsityksensä. Ja niin asia näyttää olevankin. Merkkillistä vapaakispääsyn viivytystä on nyt ilmennyt niihinkin nähden, jotka on kirjoitukselle asetettu. Ennen kesti kirjoituksilla olo 3—4 viikkoa. Nyt se näyttää kestävän kaksinkerroin tämän ajan — ehkä enemmänkin. Heinäkuun 15 päivänä kirjoitukselle asetettujen paperitkaan eivät ole vielä palanneet. — Tämä kirjoitetaan muuten syyskuussa — myöhemmin lähetetyistä puhumattakaan — lukuunottamatta heinäkuun 22 p:nä asetettua 7 miestä, jotka jo ovat vapautuneet.

Miksi viipyvät nämä kirjoitukset? Mikä on tässä takana? Tämänluontoisia kysymyksiä tehdään. Onko tarkoituksena pidättää pois pääsyyn oikeutettuja vankeja, jotta voitaisiin eduskunnan koossaollessa amnestialla sitten vapauttaa näitä, jotka jo viikkoja ovat vapauttamista odottelleet riittävästi palvelleina? Tällaista pois pääsyyn oikeutettujen vankien säästämistä on ennenkin tapahtunut, jotta „amnestiat” on saatu näyttämään laajemmilta pois pääsevien lukuun nähden kuin ne to-

della ovat olleet. Olisi syytä ryhtyä tästä asiasta ottamaan selvää ja paljastamaan tämä kaikesta päättäen epäoikeudellisiin tarkoituksiin perustuva viivytys.

Tämän allekirjoittajat ovat useat vangit Tammisaaresta. Tähän tapaan kirjoittavat vangit sieltä sikäläisistä olosuhteista ja kuten nyt täällä tänä iltana on todettu, niin käy tämä kirjoitus aivan yksin niiden esimerkkien kanssa, mitä täällä jo edellä on esiintuotu, joten ei kellään ole syytä epäillä tämän todenperäisyydestä.

Täällä ovat erikoisesti edustajat Hakkila, Ryömä ja Ingman tuoneet esimerkkejä siitä, että muka Venäjällä on vankien kohtelu epäinhimillistä. Minä en tiedä tarkkaan sitä, koska en ole ollut tilaisuudessa siellä käymään eikä sitä tietysti tiedä edustajat Hakkila, Ryömä enempää kuin Ingmankaan. (Vasemmalta: Sosialivallankumouksellisten juttu pitäisi olla ainakin tuttu!) Ikävä kyllä, etten ole ollut tilaisuudessa siellä käymään! (Vasemmalta: Pääseehän sinne!) Vaikka Tarton rauhan sopimus on olemassa ja ystävälliset välit pitäisi siis vallita näitten molempien maiden, Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä, niin siitä huolimatta asettaa ainakin meidän valtiovaltamme niin suuria esteitä sinne pääsemiseen, että sinne ei ole mahdollisuutta päästä tutkimaan, jos sellaista halua olisi. Mutta on sikäläisistä oloista tuotu toisenlaisiakin tietoja, kuin mitä täällä on tänäiltana esitetty. Turun hovioikeudessa oli joku aika sitten käsittelyn alaisena eräs juttu, jossa esiintyi todistajana surullisen kuuluisa ohrana Nokkosvaara, josta kai kaikki olette kuulleet kerrottavan. Tämä Nokkosvaara kertoi olleensa Suomen hallituksen vakoilijana Venäjällä ja joutuneensa siellä sitten vankilaan tästä vakoilutoimesta. Nämä kaikki löytää nimittäin sen hovioikeuden istunnon pöytäkirjoista. Tämä Nokkosvaara kertoi myös, ja kai porvarit paremmin uskovat tätä Nokkosvaaraa, ainakin ne ovat halukkaita aina uskomaan näiden juttuja paremmin, kertoi, että sikäläisissä vankiloissa oli erittäin vapaata olla. Sinne sai sanomalehtiä, siellä sai tietoja, siellä pääsi yhteyteen jos jonkinlaisten vankien kanssa ja siellä vankilassa ollessaan hän sai kaikki ne tiedot, mitä hän hovioikeudessa kertoi. Siinä suhteessa tämä Nokkosvaara kertoi aivan toisenlaista juuri Venäjän vankilaoista,

kuin mitä täällä ovat kertoneet tänä iltana nämä Hakkila ja Ryömä. Minä ymmärrän, että he voivat kertoa tällaisia juttuja, enkä minä uskokaan, että ne ovat tarkalleen heidän omia juttujaan. (Vasemmalta: Sosialivallankumoukselliset ovat kuulema istuneet siellä). Se saattaa olla, että se on tullut näiden sosialivallankumouksellisten taholta, mutta kun tietää, että nämä sosialivallankumoukselliset ovat aivan tarkkaan juuri sen valtiovallan vihollisia, joka Venäjällä tällä kertaa on vallassa, niin hyvin ymmärtää että tällaisia lausuntoja heidän taholtaan annetaan. (Ed. Hakkila: Asiakirjoja!) Asiakirjoja, me emme ole tilaisuudessa toteamaan niiden todenperäisyyttä, en ainakaan minä, tuskimpa ed. Hakkilakaan. (Ed. Hakkila: Kyllä minä menen!) Tällainen on siis tämä juttu. Meistä täällä kukaan ei ole edes vastuussa sikäläisistä oloista, olkoon ne sitten minkälaisia tahansa. Tämän tekni kai myönnätte, joten letkautukset vasemmalle siitä, että te olette yhteistoiminnassa siellä ja siis voitte ehkä paremmin vaikuttaa, että näin ei meneteltäisi, ovat tarpeettomia, sen tietävät nämä asianomaiset henkilöt hyvin kysymyksiä tehdessäänkin, mutta he tekevät tämän muuten vain.

Muuten olen koko illan odottanut sitä, että sisäministeri olisi vastannut tähän kolmanteen kysymykseen, joka välilyksymyksessämme esiintyi, mutta sitä vastausta ei ole vain kuulunut, vaikka tätä ovat jo pyytäneet useammat edustajat. Ei ole vastattu siihen, että mitä hallitus aikoo tehdä sen epäkohdan poistamiseksi, joka tämän nälkälakon on Turun Kakolassa aiheuttanut. Tästä ei voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että hallitus ei pystykään tätä asiaa selvittämään. Se on tässä tehnyt sellaisen rikoksen, jota se tosiaankaan ei voi selvittää. Tämän vuoksi olisi tosiaan syytä tämä asia lähettää mitä kiireellisimmin perustuslakivaliokuntaan tutkittavaksi.

Ed. A. Tulenheimo: Minä en ollut aikonut käyttää täällä puheenvuoroa eikä minulla nytkään ole syytä kajota niihin yksityistapauksiin, joita täällä on esitetty. Näissä tapauksissa on tehty valituksia eduskunnan oikeusasiamiehelle ja hän on, mikäli tiedän, ne hylännyt, niin että tuskimpa niihin nähden voi olla totta, mitä niistä on sanottu. Sillä jos niin olisi, niin

oikeusasiamies epäilemättä olisi puuttunut asiaan.

Minä pyysin puheenvuoroa ed. Vuolijoen lausunnon alkuosan johdosta. Sehän oli asiallista ja sellaista lausuntoa, johon voi vastata. Ed. Vuolijoki silloin väitti, että viranomaiset sentakia, että joku poliittisista vangeista karkaa esim. Tammisaaresta, siirtävät hänet tavallisten vankien joukkoon. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Siinä ed. Vuolijoki erehtyi. Kyllä viranomaiset siitä huolimatta noudattavat lakia 21 päivästä tammikuuta 1921. Laissa nim. sanotaan, että vankia, joka ei ole samalla syypää muuhun rikokseen, mutta on tuomittu rikoksesta, josta säädetään rikoslain 11, 12 ja 13 luvussa sekä 16 luvun 24 §:ssä, alkoon pantako yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muista rikoksista. Se seikka että tällaiset vangit on siirretty Tammisaaresta esim. Turkuun tai Helsinkiin, ei vielä merkitse sitä, että ne on pantu yhteen muitten vankien kanssa, sillä mikäli minä olen saanut tietää, ne asetetaan yksityisilleihin. Ne on siis siirretty rangaistuslaitoksesta toiseen rangaistuslaitokseen, mutta ei yhteyteen muitten vankien kanssa. Kun tuo edellinen rangaistuslaitos on näyttäytynyt sellaiseksi, että se ei ole ollut kyllin tehokas heidän karkaisemista estämiseksi, niin heidät on täytynyt siirtää toisen luotettavampaan paikkaan. Mutta tällaiset vangit ovat itse kuulemma joskus tehneet pyynnön, että he saisivat olla yhdessä muitten vankien kanssa ja tällaiseen pyyntöön vankilaviranomaiset ovat suostuneet. Tietysti, jos tahtoo olla ankaran muodollinen, voi sanoa, että vankilaviranomaiset ovat tässä menetelleet väärin. Heidän ei ehkä olisi pitänyt suostua tuohon pyyntöön, koska laissa nimenomaan sanotaan, että tällaisia vankeja alkoon pantako yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muusta rikoksesta. Minusta nyt ei kuitenkaan voi vankilaviranomaisia syyttää siitä, että he tähän pyyntöön ovat suostuneet. Ed. Vuolijoki on siis erehtynyt siinä, kun hän on luullut, että tällaisen karkaisemisen vuoksi vanki olisi siirretty siitä luokasta, jota 21 päivänä tammikuuta 1921 annettu laki koskee, tavallisten vankien joukkoon.

Toinen erehdys, johon ed. Vuolijoki teki itsensä syypääksi, oli se, että hän väitti, että lakia 21 päivästä tammikuuta 1921

rikotaan, kun sellaista henkilöä, joka on tehnyt jonkun poliittisen rikoksen, mutta on samalla käyttänyt esim. väärää passia, kun sellaista henkilöä ei käsitellä tämän lain mukaan. Jos asianlaita olisi niin kuin ed. Vuolijoki mainitsi, että tämä uusi laki olisi todellakin asettanut erotukseksi tavallisten vankien ja poliittisten vankien välillä sen, millaisista motiiveista rikos on tehty, niin silloin ed. Vuolijoki epäilemättä olisi ollut oikeassa. Mutta laki nimenomaan muodollisesti määrää, että vankia, joka olematta samalla syyppä muuhun rikokseen, on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta säädetään 11, 12 ja 13 luvuissa sekä 16 luvun 24 §:ssä, älköön pantako yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muusta rikoksesta. Nyt säädetään muualla kuin näissä luvuissa rangaistus siitä rikoksesta, että käyttää väärää passia. Tuomioistuint ei eivät siis voi tämän lain mukaan muulla tavoin menetellä kuin mitä ovat tehneet. Tietysti tämäkin laki voidaan kumota. Täällä on esim. ed. Viik antanut pitkän esityksen siitä, millä tavoin ja missä tapauksessa yleensä n. s. kunnianrangaistus, custodia honesta, olisi käytettävä, ja minä voin monessa kohdin yhtyä hänen käsitykseensä. Tietysti sitä rangaistusmuotoa voidaan käyttää paljon laajemmassa mitassa ja paljon useampiin rikoksiin nähden ja käyttää sitä siinä tapauksessa, jolloin rikoksen motiivi on lähtenyt kunniallakaasta mielentilasta, mutta ennenkuin sellainen lainmuutos on tehty ei minun mielestäni pidä syyttää vankeinhoitoviranomaisia ja tuomioistuimia siitä, että ne noudattavat voimassaolevaa lakia, sellaista lakia, jonka ed. Vuolijoki itse täällä lausui olevan verrattain hyvän lain. Jos tahdotaan sellaista muutosta nykyään voimassaolevaan lakiin saada aikaan, niin siihen tiettä ei ole suuria vaikeuksia, mutta tämän välikysymyksen yhteydessä se ei voi syntyä. Siitä syystä minusta on turhaa, että tämä asia lähetetään mihinkään valiokuntaan.

Vihdoin lopuksi muutama sana ed. Tainiolle. Minä ihmettelen, miksei ed. Tainio puhunut niistä olosuhteista, jotka vallitsivat vuoden 1918 alkupuolella. Minä luulen, että hän silloinkin olisi voinut saada erittäin synkkiä kuvauksia, ja minä luulen, että kaikki ne surkeudet, joista täällä

on puhuttu, eivät ole mitään seurauksia vuoden 1918 loppupuolella sattuneista tapauksista, vaan juuri niistä, jotka tapahtuivat 1918 vuoden alkupuolella.

Ed. Ingman: Minä pyydän vain ed. Vuolijoen lausunnon jälkimmäisen osan johdosta sanoa, että se on senlaatuinen, johon ei voi vastata. Herra Vuolijoki on täydessä turvassa minun puoleltani silloin, kun hän ryhtyy henkilökohtaiseen häväistykseen, nyt ja vastedes.

Sisäasiainministeri Eskelä: Ed. Långström on täällä huomauttanut, että siinä vastauksessa, jonka minä aikaisemmin annoin aamupäivällä täällä, ei olisi annettu vastausta tämän välikysymyksen kolmanteen kohtaan. Joka tapauksessa siihen on annettu vastaus. Nimittäin vastauksessani huomautettiin, että luokittelet näihin eri ryhmiin, poliittisiin ja ei-poliittisiin vankeihin, perustuu voimassaolevaan lakiin, joten hallitus ei ole voinut sen suhteen ryhtyä toimenpiteisiin.

Ed. Långström: Pyysin puheenvuoroa ed. Tulenheimon lausunnon johdosta. Ed. Tulenheimo nimittäin väitti sitä, että näitä valtiollisia vankeja ei ole pantu yhteen yksityisrikollisten kanssa muuten kuin siten, että he ovat itse pyytäneet. Mutta näin ei ole asianlaita. Minä olen itse ollut tilaisuudessa keskustelemaan näiden kysymyksessä olevain näkökäläkkölaisten kanssa, nimittäin Yrjö Aaltosen, Lauri Mikkosen ja Eero Alasen kanssa nimenomaan vankilanjohtajan läsnäollessa. Ja nämä sanoivat että heidät on sijoitettu vasten tahtoaan yksityisrikollisten kanssa yhteen, josta he kärsivät äärettömästi. Tähän vankilanjohtaja selitti, että asianlaita on niin, että heillä ei ole muuta kuin yhtä lajia vankeja siellä, joten ei muuten voi tapahtuakaan kuin sijoittaa heidät näiden yksityisrikollisten joukkoon, jotenka ed. Vuolijoen lausunto siinä suhteessa on aivan täysin paikallaan, kuten minun aikaisempi lausuntonikin tästä asiasta.

Mitä tulee sisäministerin selitykseen, niin minä vieläkin totean, että sisäministeri ei ole tosiaankaan voinut selittää sitä, mitenkä näiden valtiollisten vankien sijoittelu on tapahtunut yksityisrikollisten joukkoon huolimatta siitä, vaikka laki aivan päinvastoin säätelee.

Ed. A. Tulenheimo: Minä olen saanut tietoni taholta, johon on syytä luottaa enemmän kuin ed. Långströmiin. Asianlaita kai on niin, että nämäkin henkilöt ovat olleet yksityiselleissä. Osoitukseksi siitä, kuinka päteviä ed. Långströmin ilmoitukset täällä ovat, voin mainita, että hän aamupäivällä väitti, että tällaisia valtiollisia rikoksentekijöitä asetettaisiin n. k. työseläihin ja pidettäisiin siellä päivät läpeensä. Asianlaita on niin, että joitakuita vuosia sitten Hämeenlinnassa täytyi käyttää yöselliosastoa poliittisten vankien säilytyspaikkana. Mutta he eivät suinkaan olleet näissä seläissä päivällä, vaan yöllä. Päivällä liikkuiivat he vapaasti koridorissa. Ed. Långström väitti, että tämä olisi tapahtunut Lappeenrannan rangaistuslaitoksessa. Asiantaita on kuitenkin niin, että Lappeenrannan laitoksessa ei olekaan yöseliä.

Oikeusministeri Lilius: Vasta eilen palanneena erään julkisen tehtävän suorittamisesta ulkomailla en ole ollut ennen tätä päivää tilaisuudessa näkemään esitettyä välikyselyä, enkä näin,ollen myöskään yksityiskohtaisesti perehtymään siinä kosketeluihin tapauksiin. Mutta käyttäessäni tätä puheenvuoroa en katso tapauksen yksityiskohtaisempaa tuntemusta tarpeelliseksi. Keskustelu ei nimittäin ole, ainoastaan paria poikkeustapausta lukuunottamatta, kohdistunut välikyselyssä tarkoitettuihin tapauksiin vaan on koskenut aivan toisiin, myönnän, hyvinkin tärkeisiin kysymyksiin, mutta kysymyksiin, jotka eivät tähän välikyselyyn sisälly. Tahdon kuitenkin tehdä niiden johdosta pari huomautusta.

Täällä on moitittu sitä, että valtiovangin-käsite on laissa liian suppea, suppeampi kuin mitä sen oikeastaan pitäisi olla. Siinä suhteessa minä olen aivan samaa mieltä kuin useat niistä, jotka tässä ovat muistutuksia tehneet. Korkeimman Oikeuden jäsenenä olen itse ollut antamassa sitä lausuntoa, johon tässä useaan kertaan on viitattu, ja sitä tehdessäni olen ollut aivan yksimielinen Korkeimman Oikeuden muiden jäsenten kanssa siitä, että valtorikosvangin-käsite on tehty nyt huomautetussa suhteessa liian suppeaksi. Mutta tämä kysymys ei sisälly ensinkään nyt esilläolevaan välikyselyyn. Tässä ei ole

kysymys sanotun käsitteen sisällyksestä eikä sitä koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Yhtä vähän on tässä kysymys siitä, onko vankeinhoitohallitus yleensä tehtävänsä tasalla, ja eikö vankeinhoito meidän maassamme anna aiheita muistutuksiin yhdessä ja toisessa suhteessa. Vankeinhoitolaitos on, niinkuin muutkin, inhimillinen laitos, ja niinollen muistutuksille alttiina. Mutta minä epäilen, ettei missään maassa löydy vankeinhoitolaitosta, josta erittäinkin hoidokkien ja niitä lähellä olevain henkilöiden puolelta, ei tehtäisi muistutuksia. Ja erittäinkin meillä voi olla huomautuksiin aiheita siihen nähden, että pitkiin aikoihin meillä ei ole myönnetty varoja vankeinhoitolaitoksen ajanmukaista uudistamista varten. Vasta kuluneena kesänä hallitus on monien vuosien kuluttua päässyt tilaisuuteen ryhtymään uudenaikaisiin uudistuksiin tällä alalla päättäessään Suomen perustettavaksi keskusvankilan Konunsuolle, ensimmäisen Euroopassa, suuremmoisena aatteeltaan.

Mutta kysymys tästä samoin kuin miltei kaikista muista täällä kosketelluista seikoista jää, jos jonkunmoista järjestystä välikyselyihin nähden tahdotaan ylläpitää, nyt esitetyn välikyselyn puitteiden ulkopuolelle ja sentähden en katso olevani oikeutettu käyttämään eduskunnan kallista aikaa yksityiskohtaisesti koskettelemalla niihin. Tahdon siinä suhteessa ainoastaan vielä huomauttaa, että tässä, niinkuin kaikissa muissa tapauksissa, joissa lainkäyttö tulee kysymykseen, noudatettavien säännösten tulkinta on aina subjektiivinen, koska laki ei voi olla niin täydellisesti yksityiskohtiin menevä, että se määritteli, miten jokaisessa mahdollisessa tapauksessa on meneteltävä. Ja kun on kysymys, niinkuin nykyään, 5,500 vangin käsittelystä, niin on mahdotonta jokaisessa erikoistapauksessa noudattaa tarkkaan samanlaista menettelyä, tasaista yhdenmukaisuutta kaikissa Suomen vankiloissa, vaikka halu ja pyrkimys olisi mitä paras.

Riittänee, että minä näillä muutamilla huomautuksilla, jotka, niinkuin mainitsin, lankeavat välikyselyn puitteiden ulkopuolelle, vastaan näihin muistutuksiin.

Mitä sitten tulee itse asiaan, niin se kysymys on minun nähdäkseni aivan selvä. Asian laatu on niin yksinkertainen, että

siihen, sen selvittämiseen, ei olisi tarvinnut käyttää eduskunnan kallista aikaa kokonaisen päivän. Laki 21 p:ltä tammiukuuta 1921 on niinkuin täällä jo on huomautettu aivan selvä siinä, että ainoastaan vanki, joka olematta samalla syypää muuhun rikokseen, on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta sanotaan 11, 12 ja 13 luvuissa sekä 16 luvun 24 §:ssä, pidetään valtiollisena vankina. Nyt käsillä olevassa ensimmäisessä tapauksessa puheeksi tullut vanki oli, paitsi valtiorikoksesta, tuomittu myös väärän passin käyttämisestä. Minä myönnän, että tämä rikos mitä lähimmin lähentelee valtiollista luonnetta olevaa rikosta. Mutta se ei tee mitättömäksi sitä seikkaa, että vanki siitä rikoksesta on tuomittu rikoslain 36 luvun mukaan, luku, jota mainitsemassani laissa ei luetella. Näinollen käy aivan mahdolliseksi, menettelemättä aivan ilmeisessä ristiriidassa lain selvän sanonnan kanssa, antaa tällaiselle vangille niitä oikeuksia, jotka sanotussa laissa on valtiorikosvangeille myönnetty. Minä, niinkuin sanoin, katson, että tämä on jossain määrin kohtuutonta. Mutta vankilaviranomaiset eivät nähdäkseni siinä suhteessa ole voineet toisin menetellä, ja siinä myöskin ne ainoastaan noudattivat oikeusministeriön kirjeessään 21 p:ltä maaliskuuta 1921 vankeinhoitohallitukselle antamia lähempiä määräyksiä. — Mitä sitten niihin kahteen muuhun tapaukseen tulee, niin onhan aivan selvää, että ne järjestysrikokset, karkaamiset ja tottelemattomuudet, jotka siinä ovat olleet aiheena näiden vankien siirtämiselle valtiorikosvankien piiristä, ovat sitä laatua, että vankeinhoitoviranomaiset, jotka ovat vastuussa järjestyksestä, ovat velvolliset ryhtymään niihin toimenpiteisiin, jotka takaavat järjestyksen ylläpitämisen. Minun nähdäkseni se verrattain suuri vapaus, joka oikeudenmukaisesti näille valtiollisille vangeille on myönnetty, vaatii toisaalta, että vältetään tilaisuuksia, aiheita epäjärjestykseen. Ja vankilaviranomaiset ohjesääntönsä mukaan ovat olleet ei ainoastaan oikeutetut vaan velvolliset ryhtymään toimenpiteisiin, että sellaiset ainekset, jotka eivät ota hyvällä noudattaakseen hyvän järjestyksen vuoksi noudatettavia määräyksiä, siirretään sellaiseen paikkaan, jossa ovat siihen pakotetut.

Kun kysymys näin ollen tässä välikys-

myksessä kosketelluista seikoista on niin selvä, ja minun nähdäkseni ne kysymykset, joita täällä keskustelussa pääasiallisesti on käsitelty, ovat sitä laatua, että vaikkakin ne ansaitsisivat käsittelyä ja pohtimista ja voisivat antaa aihetta uudistuksiin, ne kuitenkin lankeavat tässä noudatettavan menettelyn ulkopuolelle, niin minä en käsitä, että nyt esilläoleva välikysymys sellaisenaan voisi aiheuttaa erikoista toimenpidettä eduskunnan puolesta.

Ed. Långström: Ed. Tulenheimo on aivan kokonaan kuullut väärin minun aikaisemman lausuntoni täällä — minä en uskoisi sitä, että hän tahallan vääristेलisi, kyllä hän on kuullut sen väärin — kun hän tahtoi sanoa, että minä väitin tämän tapahtuman olleen Lappeenrannan vankilassa. Minähän sanoin, kuten pöytäkirjasta sen näkee, että tämä tapahtuma oli Sörnäisten kuritushuoneella. Enkä myöskään maininnut sitä, että ne olivat yöselissä päivällä, että niitä pidettiin siellä, mutta minä pidin sitä tavattoman suurena epäkohtana, että näissä yöselissä heitä pidettiin, koska ne ovat, niinkuin minä totesin, niin kovin vetoisia ja siis epäterveellisiä, kapeita ja ahtaita. Näin minä sanoin, joten ed. Tulenheimo on antanut aivan väärän käsityksen lausunnostani. Oikeusministerin lausunnosta voi vetää sen johtopäätöksen että vankeinhoitohallitus on oikeutettu muuttamaan eduskunnan päättämää lakia ja menettelemään aivan päinvastoin kuin se sisältää.

Ed. Haakkila: Minä valitan, että ne ponnet, joihin tämä välikysymys päättyy, ovat niin suppeat, että ne vaikeuttavat tämän tärkeän kysymyksen käsittelyä. Minä luulen, että herra oikeusministeri ei arvioinut asian tärkeyttä oikein, kun hän valitti, että eduskunta on niin paljon uhrannut tähän kysymykseen aikaa. Kysymys on siksi tärkeä, että eduskunnan kallista aikaa ei sen selvittelyyn ole käytetty turhaan. Minä luulen, että asianomainen ministeri käsittää asemansa väärin, kun hän ei ota huomioon, että sellainen menettely, kuin mitä noudatetaan valtiollisiin vankeihin nähden, jotka ovat kärsineet määräänsä ja odottavat pääsevänsä mahdolliseen vapauteen, ellei heidän oikeutetut odotuksensa täyty, johtaa, kuten on aihetta luul-

la, siihen että tällaiset näytelmät, kuin nyt esim. on tapahtunut Kakolassa, tulevat uusiutumaan ja siitä suinkaan ei ole Suomen vankeinhoidolle hyötyä. Ja mikäli minä huomasin, niin täällä sekä sisäasiainministeri että oikeusministeri ovat tykkänään sivuuttaneet sen asian, miten tämä kysymyksessä oleva nälkälakko on Turun Kakolassa päättynyt, onko se päättynyt siten, että vangit vapaaehtoisesti, omasta tahdostaan ovat ruvenneet syömään, vai onko heitä kohtaan käytetty väkivaltaa. Tämä on mielestäni sellainen asianhaara, jota herra ministerin ei olisi syytä sivuuttaa, vaan lausua siitä mielipiteensä. Edelleen minä huomauttaisin arvoisille eduskunnan jäsenille siitä, onko nyt minkään järjen nimessä syytä, että Suomen valtion varoilla ylläpidetään bolshevistista yliopistoa Tammisaarella. Tämä venäläinen kasarmi on kerta kaikkiaan ajateltu silloisten vallanpitäjien taholta aivan toisia tarkeitukuksia varten, he ovat halunneet siitä itselleen ja sille valtakunnalle, joka on nämä rakennukset kustantanut, suojaa. Nyt te käytätte näitä rakennuksia yhteiskunnan vastaisesti. Valtion varoilla pidetään siellä, kuten lausuin, sellaista yliopistoa poliittisia vankeja varten, joka ei liene terveellistä tälle yhteiskunnalle. Minä luulin että jatkamalla sitä politiikkaa, mitä aikaisemmin on noudatettu, lopettamalla tämä yliopisto, antamalla valtiollisille vangeille vapautensa takaisin, parhaiten hoidettaisiin tämän yhteiskunnan tervehtymistä.

Sisäasiainministeri **Eskelä**: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta minä pyytäisin huomauttaa, että vankilanviranomaisilla ei ole ollut mitään tekemistä näitten syömälakossa olleitten henkilöitten syömään pakottamisen kanssa, vaan on heidät luovutettu lääkärinhoitoon silloin kun he ovat ilmoittaneet nälkälakkoon ryhtyvänsä ja ovat he alistuneet tähän pakolla syöttämiseen ilman minkäänlaista vastustamista.

Ed. Hakki: Minä kuulin, että herra sisäasiainministerin lausunnon loppuosa antoi kysymykseeni vastauksen, sillä hän sanoi että vangit ovat vapaaehtoisesti alistuneet tähän „pakolla syöttämiseen”.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Långström ed. Hannulan y. m. kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa, että se tekee ehdotuksen perusteltuun päiväjärjestykseen siirtymistä varten. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä otetaan ratkaistavaksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: „Kuultuaan annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen”. Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymistä vastaan on ed. Långström ed. Hannulan y. m. kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Långströmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Långströmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 74 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen tekemän ehdotuksen päiväjärjestykseen siirtymistä varten.

Asia on loppuun käsitelty.

Välikysymys Matti Väisäsen vangitsemisesta.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee nyt annettavaksi vastaus ed. Kankarin y. m. tekemään välikysy-

mykseen, joka koskee ammattijärjestön puheenjohtajan Matti Väisäsen vangitsemista. Sittenkun välkysymykseen vastaus on annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu julistettu päättyneeksi esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka löytyy valtiopäiväjärjestyksen 32 §:ssä. Silloin on vielä tilaisuus niillä, jotka eivät hyväksy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymistä tehdä ehdotuksensa.

Välkysymykseen vastaten lausuu

Sisäasiainministeri Eskelä: Ed. Kan-kari sekä eräät muut edustajat ovat esittäneet hallituksen vastattavaksi

1) tietääkö hallitus, että valtiollisen keskuspoliisin toimesta on Suomen ammattijärjestön puheenjohtaja kansanedustaja Matti Väisäsen vangittu ja täten tehty mahdolltomaksi hänen toimintansa työväen tärkeimmissä luottamustehtävissä samalla kuin hän on estetty saapumasta edustajatehtäväänsä täyttämään;

2) mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että Matti Väisäsen vapautetaan ja lasketaan täyttämään edustajatehtäväänsä ja luottamustointansa;

3) onko hallitus ryhtynyt tai aikooko ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka takaavat, että tällainen kansanedustajan ja työväen luottamushenkilön mielivaltainen vangitseminen ei saa toistua?

Tämän välkysymyksen johdosta saan esittää seuraavaa. Sen johdosta, että viime kevättalvella oli lähemmin sanottuna viime helmikuussa sattui vakavia levottomuuksia erinäisillä työmailla Pohjois-Suomessa, jotka levottomuudet ovat yleisesti tunnettuja, n. k. Kuolajärven ryöstöretken nimellä, oli niillä valtion elimillä, joiden tehtäviin ja velvollisuuksiin kuuluu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito maassa, syytä aivan erikoisen valppaasti pitää silmällä Pohjois-Suomea ja siellä olevia työmaita sekä niillä ilmeneviä liikehtimisiä. Kun sitten viime kesäkuussa Oulun seutuvilla puhjennutten palkkakaisteluja yhteydessä ja ulkopuolella niitä oli havaittavissa sangen voimakasta yhteiskunnan vastaista kiihoitusta, oli luonnollista, että poliisiviranomaiset ryhtyivät vakavasti ottamaan, selvää asiasta. Tällöin kävi selvälle, että kiihotuksen keskustana toimi

eräs Pohjolan Ammatillinen Piirijärjestö niminen järjestö, minkä vuoksi poliisiviranomaiset pidättivät mainitun järjestön toimihenkilöt kuulustelua varten. Kun toimenpannussa tutkimuksessa sittemmin ilmeni, että kysymyksessä todella oli rikollinen, voimassaolevan yhteiskuntajärjestyksen kumoamista tarkoittava toiminta, siirrettiin asia tutkimuksen päätyttyä Vaasan hovioikeuden käsiteltäväksi. Tutkimuksen kestäessä ilmeni myöskin, että välkysymyksessä mainittu Matti Väisänen oli johtavalla tavalla osallisena mainittuun yhteiskuntavastaiseen toimintaan, jonka vuoksi myöskin hänet pidätettiin ja siirtyi asia hänenkin suhteensa samalla kertaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Niillä viranomaisilla, jotka Väisäsen vangitsivat, ei ollut, kuten välkyselyn perusteluissa väitetään, tietoa hänen aikaisemmasta toiminnastaan. Mutta koska se kuuluu yleiseen tutkimusmenettelyyn, otettiin selvää näistäkin seikoista, jolloin saatiin tietää, että hän kapinan aikana oli tullut valituksi ja osaksi toiminutkin sellaisissa tehtävissä, että hänellä oli katsottava kapinassa olleen johtava asema. Kun sen lisäksi kävi selville, että mainittu Väisänen, paitsi yllämainittua kapinanaikaista toimintaansa oli katsottava syylliseksi valtiopetolliseen toimintaan muussakin yhteydessä, kuin edellä on mainittu, lähetettiin tutkimuspöytäkirjat tältä osalta Turun Hovioikeuden käsiteltäväksi.

Väitteen, että viranomaisten toimenpiteet asiassa olisivat johtuneet halusta sekaantumisellaan vaikuttaa työntekijäin ja työnantajain välisten palkkakaisteluiden kulkua, katson velvollisuudekseni mitä jyrkimmin torjua. Tuollaisen väitteen paikkansapitämättömyyden päteväksi todistukseksi riittäneekin puolueettomalle arvostelijalle ainoastaan viittaus lukuisiin eri seuduilla maassa viime kesänä käytyihin palkkakaisteluihin, joiden suhteen viranomaisten toimenpiteet ovat rajoittuneet ainoastaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

Kuten siis edellä sanomastani käy selville, ovat Väisästä koskevat tutkimuskirjat lähetetyt asianomaisille tuomioistuimille, joissa asiat parhaillaan ovat käsiteltävinä. Näiden tuomioistuinten, nimittäin Vaasan ja Turun Hovioikeuksien, toimen-

piteestä on Väisänen määrätty pidettäväksi edelleen vangittuna, ja käy tästäkin selvillä, että poliisiviranomaiset, pidättäessään Väisäsen, ovat menettelleet oikein. Näin ollen ja kun tuomioistuimet meillä lain mukaan ovat riippumattomia, maan hallituksella ei ole mahdollisuutta, kuten välikysymyksen tekijät näkyvät olettaen, asian nykyisessä vaiheessa ryhtyä sen suhteen mihinkään toimenpiteeseen.

Mitä vihdoin välikysymyksen kolmanteen kohtaan tulee, on huomattava että maan lait takaavat sen lainkuuliaisille kansalaisille turvan hengen, kunnian, henkilökohtaisen vapauden ja omaisuuden suhteen ja on maan hallituksen velvollisuutena valvoa, että näin tapahtuu. Jos taas joku rikko lakia, on hän niiden seuraamuksien alainen, mitkä laki rikoksista säätää, eikä hallituksella, joka tahtoo noudattaa lakia, ole oikeutta häntä tällaisista seuraamuksista vapauttaa.

Riksdagsmannen Kankari jämte några andra riksdagsmän hava till regeringens svarande framställt följande spörsmål:

1) Har regeringen sig bekant, att ordföranden i Finlands Fackorganisation, riksdagsmannen Matti Väisänen på politiska centralpolisens föranstaltande blivit häktad och att hans verksamhet i arbetarnas viktigaste förtroendeuppdrag sålunda blivit omöjliggjord, på samma gång som han hindrats att infinna sig till fullgörande av sitt riksdagsmannavärv?

2) Vilka åtgärder ärnar regeringen vidtaga för Matti Väisäns ställande på fri fot för att han må kunna fullgöra sitt riksdagsmannavärv och sina förtroendeuppdrag?

3) Har regeringen vidtagit eller ärnar densamma vidtaga åtgärder, som garantera, att sådan godtycklig häktning av riksdagsmän och arbetarnas förtroendemän icke upprepas?

Med anledning av denna interpellation får jag framhålla följande:

Senaste vårvinter eller närmare bestämt, under sistlidne februari, ägde å särskilda arbetsplatser i norra Finland allvarsamma oroligheter rum, oroligheter som äro allmänt kända under namn av Kuolajärvi plundringståg. Till följd härav ålåg det de statsorgan, som äro skyldiga att sörja för

upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten i landet att egna alldeles särskild uppmärksamhet åt förhållandena på de nordfinska arbetsplatserna. Då sedermera i förbindelse med de under senaste juni månad i trakten av Uleåborg utbrutna lönestriderna och utom desamma en rätt kraftig samhällsfientlig agitation kunde förmärkas, var det naturligt, att polismyndigheterna begynte på allvar utreda saken. Därvid framgick, att agitationens centrum var förlagt till en under namnet Pohjolan Ammatillinen Piirijärjestö känd organisation, och anhöllo polismyndigheterna förty dess funktionärer för förhör. Då verkställd undersökning sedermera gav vid handen, att det verkliga var fråga om brottslig verksamhet, äsyftande den gällande samhällsordningens omstörtande, hänsköts efter avslutad undersökning saken till Vasa Hovrätts behandling.

Vid undersökningen hade tillika framgått, att den i interpellationen omnämnda Matti Väisänen intagit en ledande ställning vid bedrivandet av denna samhällsfientliga verksamhet, varför också han anhölls och ställdes under åtal.

De polismyndigheter, som häktat Väisänen hade icke, såsom i interpellationens motiv göres gällande, vid häktningstillfället någon vetskap om hans tidigare verksamhet, men då utredning av häktad persons förflutna hör till det allmänna rannsakningsförfarandet, utreddes även hithörande omständigheter, varvid utröntes, att han under upproret valts till och delvis också handhaft sådana uppdrag, att han måste anses hava intagit en ledande ställning inom upprorsrörelsen. Då det dessutom framgick, att Väisänen, fränsett hans ovannämnda verksamhet under upproret, gjort sig skyldig till högförrädisk verksamhet också i annat sammanhang än ovan nämnts, överlämnades undersökningsprotokollen i denna del till Åbo Hovrätt.

Påståendet att myndigheternas åtgärder i saken skulle hava föranletts av önskan att genom imblandning inverka å gången av lönestriderna mellan arbetare och arbetsgivare, anser jag mig böra på det bestämdaste tillbakavisa. Tillvitelsens ohållbarhet blir iögonenfallande, om man drar sig till minnes förloppet av sommarens talrika, anorstädes i landet i somras utbrutna löne-

strider. Överallt inskränkte sig myndigheterna enbart till upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten.

På sätt av det anförda framgår, hava undersökningshandlingarna rörande Väisänen remitterats till vederbörande domstolar, där målen som bäst äro anhängiga. Dessa domstolar, nämligen Wasa och Åbo Hovrätter, hava förordnat att Väisänen tillsväradare fortfarande skall hållas i fängsligt förvar, en omständighet, som bevisar att polismyndigheterna förfarit riktigt, då de häktade Väisänen. Vid sådant förhållande och då domstolarna hos oss enligt lag äro oavhängiga, kan landets regering i motsats till vad interpellanterna synas förmoda, icke i sakens nuvarande skede skrida till några som helst åtgärder.

Vad slutligen vidkommer interpellationens tredje punkt, är det att märka, att landets lagar tillförsäkra dess laglydiga medborgare skydd till liv, ära, personlig frihet och gods, och är det regeringens skyldighet att tillse att detta skydd verkligen föreligger. Bryter någon mot lag är han härför underkastad de påföljder lag stadgar, och har en regering, som följer lag, icke rätt att fritaga honom från dessa påföljder.

Vastauksen johdosta viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. K a n k a r i: Herra sisäministeri vastauksessa mainitsi että helmikuussa Pohjois-Suomessa tapahtuneet tapaukset eli liikehtimiset ovat olleet aiheena antamaan erikoisoikeuksia Pohjois-Suomessa oleville viranomaisille. Sen lisäksi hän mainitsi että Oulun seuduilla tapahtuneet työläköt ovat antaneet aiheen Matti Väisänen pidättämiseen. Siis on käynyt esiin, että tämä työläkko Oulun seuduilla on varsinaisena aiheena Väisänen vangitsemiseen, vaikkakin sisäministeri vastauksessaan sanoi että hän jyrkästi torjuu ne hyökkäykset, että painostusta olisi tahdottu kohdistaa ammattillista järjestämistä ja työntekijäin lakko-oikeutta vastaan. Mutta siitä huolimatta on eduskunnalla syytä ryhtyä tarkastamaan asian alkuvaiheita ja seuraamaan, ovatko nämä lakot alkaneet Oulun keskuksen kiihoituksen tuloksina, niinkuin sisäministerin lausunnosta kävi selville.

Tämä asia tulee niin ollen laajemmaksi kysymykseksi. Se ei ole minkään puolueen kysymys, eikä vain järjestyneiden työläisten kysymys. Se on tältä lakkokysymyksen osalta koko työväenluokan asiana, järjestäytymisen kannalta se on myöskin useampien eri ryhmiin lukeutuvien työläisten kysymys, senvuoksi että se järjestö, jonka puheenjohtajana Matti Väisänen oli ja edelleen on, nimittäin Suomen ammattijärjestö, muodostettu työläisistä, joista osa kuuluu sosialidemokraattiseen puolueeseen, osa kuuluu sosialistiseen työväenpuolueeseen ja osa ei kuulu mihinkään poliittiseen puolueeseen. Sen lisäksi Matti Väisänen on eduskunnan jäsen. Niinollen kun hän on eduskunnan jäsen ja sikäli kuin minä valtiopäiväjärjestystä tunnen, olen tullut siihen tulokseen ettei valtiopäiväjärjestys aseta mitään eroa jonkun puolueen edustajille. Vaikkakin vaalilaki sallii vaali-liittojen muodostamista, niin se asettaa kuitenkin kaikki edustajat saman lain alaisuuteen. Valtiopäiväjärjestys mikäli se kohdistuu Väisäseen, edellyttää sitä että henkilö, joka on tullut edustajaksi, hänellä on jossain suhteessa enemmän oikeussuojaa kuin muilla kansalaisilla. Tosin sisäministeri ei antanut siihen aihetta. Mutta olen nähnyt erinäisillä tahoilla mainittavan ettei Väisäsellä ollut silloin vielä edustajavalta-kirjaa, jolloin hänen vangitsemisensa tapahtui. Mutta tahdon tähän asiaan koskettaa senvuoksi, koska siitä on julkisesti sanomalehdissä mainittu että henkilö, jolla ei ole tätä valtakirjaa, ei silloin ole oikeutettu saamaan sitä suojaa, mitä valtiopäiväjärjestys edellyttää. Mutta vaali oli toimitettu ja kun vaalin tulos oli laskettu niin edustajavaltuudet alkoivat siitä. — Valtakirjat ovat allekirjoitetut 17 päivänä ja Väisänen vangitseminen on tapahtunut 21 päivänä heinäkuuta. Täällähän on tietysti paljon läsnä edustajia, jotka ovat saaneet valtakirjan sen jälkeen kuin eduskunta jo oli kokoontunut, jota seikkaa voidaan jo pitää ilmeisenä virheenä niiden taholta, jotka ovat siihen syypäitä kun valtiopäiväjärjestystä ja vaalilakia ei tässä suhteessa tarkoin noudateta, jossa sanotaan että valtakirja on valitulle viipymättä toimitettava. Tässä suhteessa on asianomainen viranomainen syypää, eikä henkilö, kenenkä halussa se ei ole.

Siirryn kuitenkin tarkastamaan lähemmin tätä työlakkojen kannalta.

Ensin uskaltaisinkin tässä oikeastaan koskettaa eräeseen tärkeään tapahtumaan tässä maassa, sillä minulla olisi erityinen halu siihen.

Edellinen sisäministeri Ritavuori on tullut poistetuksi hallitustoimestaan väkivaltaisen teon kautta. Ja tähän väkivaltaiseen tekoon on, kuten sanomalehdissä oikeusasiaa selostavat kirjoitukset ovat todenneet, ollut syypää eräänlainen yllätys eli kiihoitus. Ja minä voin myöskin tulla siihen tulokseen, että sama kiihoitus on vaikuttanut sisäpoliittiseen tilaan. Samalla kiihoituksella on huomattavan suurta vaikutusvaltaa ja se kiihoitus, johonka hyvin liittyi valtiollinen keskuspoliisi eli kuten kansa tuntee sitä „ohranan” nimellä, jonka edustaja todennäköisesti on täällä myöskin läsnä. Niin nämä muodostavat oikeastaan toisen sisäpoliittisen vallan, jonka ylitse ei kai sisäministerillä ole vaikutusvaltaa. Kyseenalaista on, uskaltaako sisäministeri asettua tätä valtaa vastaan. Jos niin on, että sisäministeri ei uskalla asettua tätä valtaa vastaan, niin on ymmärrettävää, minkä vuoksi on ollut mahdollista, että on ryhdytty selittämään Pohjois-Suomessa ja muuallakin Suomessa viime kesänä tapahtuneita työlakkoja poliittisiksi lakoiksi ja poliittisen kiihoituksen tulokseksi. Ohranan edustajat ovat saaneet siellä mielivaltoisesti heilua, vieläpä ne ovat vaanineet silloinkin, kun työlakkoja on ryhdytty lopettamaan, niitä jotka ovat ottaneet osaa työnantajain kanssa keskusteluihin työlakkojen lopettamisesta ja sovinnon aikaansaamisesta. Erikoisesti pyydän tässä mainita millä tavalla Oulun seuduilla työlakkojen sovittamisesta neuvotteluja käytiin. Tämän valtiollisen keskuspoliisin edustaja oli läsnä kaikissa työläisten kokouksissa. Se oli luonnollinen asia. Mistähän ne olisivat poissa! Mutta sen lisäksi kun itse asuin Oulun kaupungissa Uudessa Hotellissa, sain neljä valtiollista keskuspoliisia viereiseen huoneeseen asumaan. Niin vahvan vartioston alaisena sitä jokainen ammattiliikkeen mies on saanut olla ja luultavasti samanlaisen vartioidmisen alaisena on eduskunta ja sisäministeri. Kuitenkin työväenluokalle on tärkeätä, että se saa säilyttää lakko-oikeutensa. Pyydän mainita erikoi-

semmin, ettei minun tarkoitukseni ole lainkaan puhua erikseen Suomen ja Venäjän oloista, ettei siihen asiaan myöhemmin käytaisä kiinni. Olen sitä mieltä, että silloin kun työväki joutuu siihen tilaan, etteivät sen oikeutetut vaatimukset tai esitykset saa rauhallista tietä ratkaisua, niin täytyy työväestölle myöntää lakko-oikeus. Tosin sisäministeri mainitsi, että hän torjuu tätä lakko-oikeutta vastaan kohdistuneen toiminnan ja ne syytökset. Mutta kun ryhtyy asiaa tarkastamaan niin huomaa siinä olevan kuitenkin hyökkäystä työväen lakko-oikeutta vastaan. On välttämätöntä että ryhdyn tarkastamaan näiden työriitojen kehitystä jossain määrin.

Ensinnä pyydän mainita sen, että 1920, jolloin työläisten liikehtiminen ei ollut erittäin voimakasta, vaan rauhallisin keinoin, aivan keskustelutietä saatiin työpalkat jossain määrin kohoamaan. Urakkatöissä oli nousut rauhanaikaisista työhinnnoista, yksikköhinnnoista, jotka olivat käytännössä ennen maailmansotaa, noin 400—650 %. Elintarpeiden hinnat olivat kohonneet noin 1,000 %. Siis toisissa tapauksissa urakkatöissä työpalkat eivät olleet kohonneet kuin vajaa 50 % siitä mitä elintarpeiden hinnat olivat kohottaneet. Ja on otettava huomioon vielä se, että työaika on lainsäädännölläkin tällä väliajalla lyhennetty niin, että se varsinkin sahateollisuuden alalla on lyhennetty 25 %:lla, joka itsestensä olisi jo tietänyt vastaavassa määrässä työpalkkojen kohottamista. Mutta kun ne ovat niistä hinnoista, jotka olivat silloin pitkän työajan vallitessa, kohonneet vain 45 à 50 % elintarpeiden hintojen kohoamisesta, huomaa silloin, että työläisten asema joutui tavattoman kurjaan tilaan. Vuonna 1921 työnantajat erinäisten liittojensa avustamina alensivat työpalkkoja noin 10—25 %:iin niistä, mitä ne olivat vuoden 1920 lopussa. Alennus tapahtui aikana, jolloin elintarpeiden hinnat jatkuvasti kohosivat. Mehän tiedämme, että 1921 ovat elintarpeiden hinnat olleet kaikkein korkeimmillaan. Virallinen tilasto osoittaa koko maasta, että kolmannella vuosineljänneksellä 1921 oli elintarpeiden hintaindeksi 1,246,6 ja saman vuoden alussa oli vain 1,107,4. Siis indeksi oli kohonnut lähes 1½ sataa vastaavana aikana, jolloin työpalkkoja alennettiin noin 10—25 %:iin. Tätä työväestö

ei voinut jatkuvasti kestää. Kun työpalkkatulot olivat riittämättömät, niin tämä johti heidät siihen, että he olivat pakotetut ryhtymään vaatimaan työpalkkoihinsa lisää. Työläisten työpalkat ovat monin verroin alhaisemmat, mitä niitten virkamiesten palkat, jotka viime aikoina ovat pitäneet myös verrattain suurta ääntä työpalkkojensa kohottamisesta. Olen pakotettu mainitsemaan muutamalta paikkakunnalta työpalkkoja, minkälaiset ne ovat, sen tilaston mukaan, mitä olemme keränneet kuukausittain sahateollisuustyöläisten työpalkoista. Mainitsen vain tuntipalkat enemmän eri puolilta maata, että voidaan verrata vähän, miten hirveän suuret ne porvariston mielestä ovat. (Eduskunnasta: Asiaan! Vasemmalta: Se on asiaa tämä.) Se on aiheena ollut työlakkojen alkamiseen. Immolassa miesten tuntipalkat 2 mk. 50 p. eli kuukaudessa 480 mk., naisten työpalkat 1 mk. 75 p. tunnissa eli kuukaudessa 330 mk.; Jokioisissa tuntipalkat ovat aivan samanlaiset miehillä, mutta naisilla vain 1 mk. 65 p.; Ihassa miehillä 2 mk. 70 p. ja naisilla 1 mk. 75 p.

Puhemies koputtaa: Täytyy huomauttaa puhujalle, että näin laajat tilastot ympäri maata eivät ole kosketuksessa tämän kysymyksen kanssa, niin että kehotan puhujaa kohdistumaan tähän asiaan.

Puhuja: Mainitsen nämä muutamat numerot. Sen lisäksi on myönnettävä, että Oulun seudulla ovat työpalkat olleet ammattimiehillä, jossain määrin korkeammat, (Ed. A. Pesonen: Kolminkertaiset!), mutta ne eivät ole olleet yhtään sen enemmän suhteessa korkeammat, kuin siellä ovat elintarpeiden hinnat korkeammat. Siitä voitaisiin tietysti virallisten tilastojen mukaan osoittaa, miten paljon Oulun seuduilla ovat elintarpeiden hinnat korkeammat kuin m. m. Helsingissä. Koetan kuitenkin säästää eduskunnan aikaa ja mainitsen vain muutamia. Viime toukokuussa, jolloinka työlakoista käytiin neuvotteluja, oli Helsingin ja Oulun hintaero muutamissa elintarvelajeissa seuraava: m. m. maito Helsingissä 1 mk. 40 p. l., Oulussa 2 mk.; paistinrasva Helsingissä 19, Oulussa 20 mk. Siis Oulussa ovat hinnat yleensä olleet korkeammat kuin Helsingissä. Vehnäjauhot

Helsingissä 6 mk. 45 p., Oulussa 7 mk. 50 p.; kauraryynit Helsingissä 4 mk. 50 p., Oulussa 5 mk.; ruisleipä Helsingissä 7 mk. 17 p., Oulussa 8 mk. Näin me huomaamme hintaerotuksen tärkeissä elintarvelajeissa. Voisi näitä luetella useampia lajeja, mutta säästän eduskunnan aikaa ja siirryn tarkastamaan, millä tavalla näitä „korkeita” palkkoja on käsitelty, onko ne käsitelty niin, että ne ovat olleet aiheena valtiolliselle poliisille sekaantua näihin asioihin.

Tarvitseeko se mitään „Oululaista keskustaa” joka toimittaa kiihoitusta? (Ed. A. Pesonen: Sellainen oli. Vasemmalta: Oliko ed. Pesonen siellä?) Ammatillinen piirijärjestö Oulussa on Suomen ammattijärjestön alainen, Suomen ammattijärjestön päätöksen perusteella toimiva elin, jotenka se missään suhteessa ei ole Suomessa olevien lakien vastainen, aivan julkinen järjestö ja toimii yhdistysrekisteriin merkityn järjestön alajärjestönä ja valtakirjalla. Kun työläiset olivat niin alhaisesti palkatut, tekivät ne lukuisia pyyntöjä työnantajilleen, mutta työnantajat eivät suostuneet työpalkkoja korottamaan. Niin olivat työläiset pakotetut pyytämään keskusjärjestöltänsä luvan esittää uudisteltuna työpalkkakorotuksiansa ja tämän perusteella se liitto, johonka tämän alan työläiset kuuluvat, teki 10 p:nä huhtikuuta Ammattijärjestön toimikunnalle sen sääntöjen määräämässä järjestyksessä aloitteen, että työläisille myönnettään oikeus pyytää lisää työpalkkoihinsa.

Tämän liiton pyynnön ammattijärjestön toimikunta on hyväksynyt, kun siinä m. m. vielä sanotaan, että liitto kääntyy vastaavan työnantajaliiton puoleen senjälkeen kun työläiset ovat tehneet palkankorotuspyyntönsä omille työnantajilleen. Liiton puolesta, saatuaan ammattijärjestön suostumuksen, tehtiin huhtikuun 12 päivänä Suomen lastaajatyönantajaliitolle palkankorotuspyyntö, johonka vastaava työnantajaliitto ei suvainnut antaa vastusta. Käsitteäkseni tämä on eräänlaista porvarillista kiihoitusta, jonka tarkoitus on pakottaa työläiset työlakkoon. Toukokuun 2 päivänä Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöläisliitto, johon näiden alojen työläiset kuuluvat, teki palkankorotusesityksen Suomen sahateollisuustyönantajain liitolle. Sai siihen vastauksen 9 päivänä samaa kuuta ja

vastauksessa mainitaan: „että työnantaja-liitto ei ole voinut suostua minkäänlaisiin keskusteluihinakaan työpalkkain korottamisesta”. Vaikka tältä liitolta saapui vastaus, eivät työnantajat olleet siis suostuvaisia edes keskusteluihin. Tämä vastaus on kauttaaltaan myöskin samanlainen, jonka kiihoitusvoima on paljon suurempi, mitä täällä on haluttu väittää Pohjolan ammatillisen piirin toimikunnasta. Tämän perusteella kokoontuivat 4 päivänä kesäkuuta Ouluun työväestön edustajat eri puolilta Pohjois-Suomen sahalaitoksista, keskustelemaan, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä, kun työpalkkoja ei ole korotettu, vaikka niitä oli huomattavasti 1921 alennettu. Päätettiin toimeenpanna äänestys eri työpaikoilla. Äänestys mahdollisesta työlakon alkamisesta toimitettiin erikseen järjestyneiden työläisten kesken ja erikseen niiden työläisten kesken, jotka eivät kuuluneet työntekijäin ammatillisiin järjestöihin. Tämä senvuoksi, kun Pohjois-Suomessa ilmestyvät erinäiset sanomalehdet ovat tahtoneet selittää, joita lehtiä luonnollisesti valtiollinen keskuspoliisi on pitänyt todistuskappaleina, että tämä äänestystoimenpide olisi ollut jossakin määrin omituinen, sellainen, joka ei olisi hyväksynyt julkista toimintaa. Minä olen tottunut seuraamaan, että tässäkin maassa on yli 20 vuotta sallittu, että työntekijäin järjestöt saavat toimeenpanna jäsentensä kesken suljetun lippuäänestyksen työlakon päättämisestä. Sama oikeus luonnollisesti on suljetuin lippuäänestyksin päättää myöskin järjestöön kuulumattomilla työläisillä. Äänestys toimeenpantiin saman kuin 8 päivänä, jossa yhteistulos oli lakon puolesta 1,628 ääntä ja lakkoa vastaan 367 ääntä. Yhteinen äänestykseen osaaottaneiden työläisten lukumäärä oli 1,995. Koko lakkoihin osaaottaneiden työläisten yhteinen lukumäärä oli 2,171. Siis tämän perusteella äänestykseen osaaottaneiden luku on lähes kaikki työläiset. Tämän äänestyksen tuloksen perusteella Ammatillinen piiritoimikunta, saatuaan äänestyksen kautta työläisiltä itsellensä oikeuden, esitti palkankorotusesityksen työnantajille työlakonkin uhalla. Työnantajille jätettiin kirjelmä, jossa pyydettiin vastausta 23 päivään kesäkuuta. Tähän ei tullut lainkaan vastausta. Sen jälkeen alkoikin

varsinaisesti se valtiollisen keskuspoliisin toiminta, ennenkuin työlakot alkoivatkaan.

Kun lausun sen, minkä ajattelen, niin tulee väkisinkin siihen tulokseen, että keskuspoliisi, voidaksensa parhaiten palvella työnantajain pyrkimyksiä, vangitsemistojenpiteillään yritti aikaansaada nämä työlakot puhkeamaan. Ja siinä se huomattavan hyvin onnistuikin. Kun nämä vangitsemiset Pohjolassa tapahtuivat, niin Ammattijärjestön taholta käännyttiin kesäkuun 29 päivänä sisäasiainministerin puoleen tästä asiasta. Mutta toimenpide on osoittautunut tuloksettomaksi, vieläpä sen jälkeenkin heinäkuussa toimitettiin siis Ammattijärjestön puheenjohtajan vangitseminen. Sisäasiainministerillä ei siis ollut valtaa keskuspoliisin ylitse. Lisäksi hän lausunnossaan sanoi, että hallituksella ei ole valtaa oikeuslaitoksen ylitse. Näinollen sisäasiainministerin puoleen kääntyminen ei tuottanut myöskään mitään tulosta. Ja työlakot saivat jatkaa. Työnantajat eivät halunneet myöskään korottaa työpalkkoja työlakkojenkaan johdosta. Siihen luonnollisesti oli tietysti syy työläisten voimasuhteessa. Siihen puoleen en halua niin paljon kiinnittää huomiota, miten ne päättyivät. Mutta mainitsen vain sen, minkälainen työaika oli. Työaika oli verrattain hyvä, jotenka työpalkkain korottamiseen olisi ollut mahdollista työnantajilla. Ja tämä asia on myöskin ollut hallituksenkin tiedossa. Kun keväällä myytiin sahattua puutavaraa, Suomen rahassa laskettuna, 3,990 markkaa standartti, niin jo heinäkuussa olivat hinnat vastaavalla lajilla kohonneet 5,040 markkaan. Siis hinnat kohosivat keskimäärin noin 1,050 markkaa standarttia kohti, jona aikana palkkaliikkeet tapahtuivat. Nämä hinnat ovat kyllä paraimmista lajeista yleensä, mutta sitten myöskin menekki eli vienti on ollut huomattavan suuri. Tiedetään, että koko maan vuotuisen tuotanto sahatteollisuuden alalla on ollut noin vähän vaille 600.000 standarttia, josta myyty 540,000 standarttia — —

P u h e m i e s (koputtaen): Minä huomautan uudelleen puhujalle, että näillä puutavarahinnoilla ei ole ammattijärjestön puheenjohtajan vangitsemisen kanssa mi-

tään yhteyttä ja kehoitan puhujaa keskittämään lausuntonsa asiaan.

Puhuja: Tällä on niin paljon yhteyttä, ettei Ammattijärjestö ole voinut asettua kielteiselle kannalle työlakkojen alkamiseksi. Tällä on niin paljon yhteyttä — —

Puhemies (koputtaen): Pyydän ottamaan huomioon puhumiehen huomautuksen.

Puhuja: Kun tällainen oli tilanne, niin en katso missään suhteessa Ammattijärjestön ja Pohjolan Ammatillisen piirin harjoittaneen kiihotusta työläisten keskuudessa, vaikkakin he työläisten omasta aloitteesta työläisten pyyntöön ovat suostuneet ja ryhtyneet myötävaikuttamaan neuvotteluja ja keskusteluja työpalkkain korottamiseksi. Mutta siitä huolimatta valtiollinen keskuspoliisi on ryhtynyt toimeenpanemaan vangitsemisia ja vanginnut m. m. Ammattijärjestön puheenjohtajan Matti Väisäsen.

Asia on ollut useampaan kertaan esillä Vaasan hovioikeudessa, joka ei ole voinut tähän asti käsittelynsä perusteella tuomita, vaan on katsonut että Väisänen olisi voitua laskea vapauteen vankilasta näiden lakkoasiain johdosta. Vaasan hovioikeuden käsittely asiasta todistaa, että valtiollinen keskuspoliisi on ryhtynyt vangitsemistoimenpiteeseen näiden Pohjolan lakkojen perusteella, seikkojen perusteella, joita myöhemmin oikeuskaan ei ole voinut katsoa rikollisiksi. Tosin Vaasan hovioikeus ei ole vielä antanut päätöstään, jotenka en voi siltä osalta lopullisesti asiasta sanoa. Mutta käsitykseni asiassa on sellainen, että on sellainen tärkeä henkilö, kuten Ammattijärjestön puheenjohtaja, sen lisäksi edustaja, niin hän olisi voinut saapua kuulusteluun ja oikeuteen ilman, ettei häntä olisi tarvinnut valtiollisen keskuspoliisin toimesta pidättää eikä pitää valtiollisen keskuspoliisin huostassa ja sen tutkinnon alaisuudessa.

Eri kysymyksiä ovat luonnollisesti ne asiat, joita Turun hovioikeus käsittelee. Minulla ei ole ollut tilaisuutta saada jäljennöstä niistä tutkintopöytäkirjoista, jotenka en voi varmuudella sanoa, mistä kaikista häntä syytetään. Mutta niiden tietojen nojalla, kuin minulla on, olen tul-

lut siihen tulokseen, että hänen osallisuutensa 1918 keväällä sattuneisiin tapahtumiin ovat laadultaan sellaisia, että ne henkilöt, jotka sellaisissa toimissa ovat olleet, näihin kaikkiin ovat jo eduskunnan päättämät armahdukset sovelletut, jotenka näitäkään eivät enää ole aiheena hänen jatkuvaan pidättämiseensä. Oikeuslaitoksissa on asian käsittely viipynyt vielä huomattavan paljon. Tietysti hän olisi voinut saapua Turun hovioikeuteen vastaamaan niinä määräpäivinä kuin asia esillä on, jotenka senkään vuoksi ei olisi aihetta hänen vankina pitämiselleen. Kun käsitykseni asiassa on se, ettei sisäministerin vastaus tyydytä kaikilta osiltaan lainkaan välikysymyksessä tehtyjä kysymyksiä, vaikkakin hän tämän syytöksen torjui: „ettei pyrkimyksenä ollut vainoa kohdistaa työlakkoja vastaan”, niin on asia valiokunnassa tutkittava. Hra sisäministerin väite oli vailla mitään varsinaista todistuskappaletta. Kun valiokunnalla on tilaisuus ottaa pöytäkirjanotteet Vaasan ja Turun hovioikeudesta ja valiokunta voi tutustua muihinkin asiapapereihin, jotka käsitteäkseeni ovat hyvinkin läheisessä suhteessa kyseessäolevan asian kanssa, mutta joita minulla ei ole ollut tässä mahdollisuus esittää hyvin tunnetusta syystä — siihen ei ole eduskunnan puhemies katsonut voitavansa minulle oikeutta myöntää — niin esitän, että asia lisäselvityksen saamiseksi lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee antaa ehdotus päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. Rytönen: Sisäasiainministerin vastaus koskeva Suomen ammattijärjestön puheenjohtajaa ja kansanedustajaa Matti Väisästä koskevaan välikysymykseen ei suinkaan ole tyydyttävä. Ensimmäiseksi hän mainitsee syyksi Pohjolan viime talvisen tukkityöläisten rettelöimisen, kapinan, joka ministerin väitteen mukaan kuuluu Matti Väisäsen kontolle. Viime talvinen Pohjolan tukkityöläisten kapina on saanut alkujuurensa muualta eikä mistään sivullisesta kiihoituksesta, mutta siitä tosin ei kuitenkaan, että Kemi-yhtiön, Ytterstorssin ja moneen muun suuren yhtiön tukkityömailla valitsi viime talvena työläisten keskuudessa suoranainen nälänhätä. Se tilasto, joka Pohjolan tukkityöläisten asunto-oloja koskevassa anomusehdotuksessa on jätetty eduskun-

nalle, osottaa, että näistä tukkityöläisistä on noin 33—34 % pientilallisia, jotka tekevät työtä talvisin siellä tukkimetsissä. Kuinka moni näistä pientilallisista, jotka olivat lähteneet hakemaan itsehen vero-rahoja ja kotitarvevaroja tuolta tukkimet-sästä, oli pakotettu myymään hevosensa, työrekinsä, kaikki päästäkseen palaamaan sieltä keväällä kotiansa. Tässä on se syy, mikä vaikuttaa yleensä siihen, että syntyy tuolaisia kapinoita. Ainainen kurjuus on se, joka siihen vaikuttaa. Sellaista olo-tilaa, mikä siellä vallitsi viime talven aikana, sitä ei ole ollut tuskin koskaan ennen Perä-Pohjoissa olemassa. Sisäministeri väittää, että Pohjolan ammattilisen piirin „rikolli-nen” kihoitustoiminta on syypää tämän kapinan syntymiseen, että sen ammattilisen piiritoimikunnan toiminta on vaikutteena myös viime keväänä syntyneisiin lakkoihin, samalla kun hän väittää, että tämän henki-nen muonittaja on Matti Väisänen. Viime syksynä jo Pohjolan sahalaistoksilla ja tuk-kityömailla työläiset esittivät palkankoro-tusvaatimuksensa siitä syystä, että olivat joutuneet taloudellisen ahdinkotilan takia vaatteettomiksi, ruuattomiksi ja osaksi asunnottomiksi. Taloudellinen hätä on se, joka on tämän asian alullepanija eikä mi-lkään yksityinen henkilö, olkoon se kuka hyvänsä. Matti Väisäsen osuus Pohjolan kesällä tapahtuneisiin lakkoihin, mitkä ta-pahtuivat Oulun seuduilla, Matti Väisänen on kokonaan niistä syytön. Pohjolan saha-työläiset, kaikki ammattiosastot kullakin saha-aitoksella vaativat jo talvella lakko-lupia niin piiritoimikunnalta kuin ammatti-järjestöiltä ja liitoilta ja nämä kaikki kes-kusorgaanit olivat sitä vastaan. Ja kum-minkin valtiollinen poliisi on käynyt se-lkautumaan tähän toimintaan väittäen joh-tajien olleen tämän liikkeen takana. En-menkuin ammattijärjestö oli antanut luvan tämän lakon alkamiseen, oli tapahtunut jo lakkotaistelun alkuja kahdessa eri paikas-sa huomattavilla työmaille Haukiputaalla Martinniemen sahalla, jonka omistaa Raa-heyhtiö, ja Pateniemessä, Uleäyhtiön omistamassa sahalaistoksessa. Pohjolan ny-kvinen ja silloinen piirimies Konsta Vuokila oli se henkilö, joka sai tarmokkaalla toiminnallaan tämän lakkoliikkeen silloin estetyksi, vaan siitä huolimatta ohrana kävi vangitsemaan tämän henkilön silloin, kun hän oli juuri menossa kaikkensa tekemään Martinniemen sahalle sovittaaksensa työ-

läisten ja työnantajain välit siinä määrin että saataisiin se lakko estetyksi. Viime huhtikuussa ja toukokuun aikana Uleäyh-tiön, Kemiyhtiön ja Raaheyhtiön työläiset esittivät palkankorotusvaatimuksensa ei vaatimuksen mutta pyynnön. Tähän pyyn-töön ei edes isännistö suvainnut vastata, vaikka elintarveindeksillä ja laskelmilla palkkoihin verrattuina oli työläisten puo-lesta todistettuna, että niillä on mahdoton tulla toimeen, saada itsellensä ja perheel-lensä kaiken toimeentulon, niin siitä huoli-matta he eivät saaneet vastausta tähän pyyntöönsä. Työläiset olivat pakotetut lähtemään taisteluun ilman ylempien or-gaaniensa ylimmän johtonsa ammattijärjes-tön lupaa. Edellinen puhuja mainitsi, että se äänestyksen tulos osoitti sen valtavan voiman, mikä oli sen lakkoliikkeen takana ja tämä osoittaa myöskin, että johto varsin-kin kansanedustaja Matti Väisänen on siitä vapaa. Mitä merkitsi sitten se, että ohrana vangitsi nämä Pohjolan ammattilisen piiri-toimikunnan jäsenet ja sen piirimiehet. Ei mitään. Lakko alkoi luonnostansa, aivan itsestensä ilman mitään keskusjohtoa siitä svvstä, että se oli kärjistynyt äärimmilleen, että työnantaja oli suhtautunut työläisiinsä yleensä kovin leväperäisesti, mutta silti uh-maavasti kieltäen kaikki palkankorotus-pyyntöt työläisiltänsä. Mitä tämä valtiol-linen poliisi, ohrana, on meille tässä lak-kotaistelussa opettanut. Tahdotaan väit-tää, että kapitalistinen valtio on jokaisen yksilön valtio, jokainen yksilö saa siinä suojaa. Suomen valtiomuodossakin sano-taan, että jokainen Suomen kansalainen on samanarvoinen lain edessä, jokaisen työ-rauha on turvattu. Mutta ohrana sanoo: „Älä tee työläinen lakkoa palkkaehtojesi puolesta, sillä se on valtion pettämistä”; se tahtoo sanoa: kapitalistinen valtio on kaik-ki kaikessa, se se toiminnan määrää, se sitä tanssittaa pillinsä mukaan, se ryhmä, joka omistaa maan tuotantoaitokset ja rahalai-tokset, —ärkevä koneisto, mutta samalla raaka työläisiä kohtaan! — Siis kapitalisti-sessa valtiossa määrää se, joka omistaa hyö-dykkeet, joka hyötyy työläisten työn tu-loksista silloin kun työläinen vaatii itsel-lensä oikeutta, hän vaatii itsellensä lei-pää, hän vaatii työnsä tuloksista hin-taa työvoimastansa, silloin hänestä teh-dään valtion pettäjä, Eikö työtaistelu ole kahden ryhmän kamppailu. Jos ajateltaisiin selvällä järjellä, jos tun-

mustettaisiin rehellisesti, että jokainen yksilö valtiossa on samanlaisessa arvossa, eikä tämä olisi työnantajan ja työntekijän keskinäinen kamppailu. Niin luulisi, mutta ohrana sanoo: „Ei ole näin, mutta te olette valtion pettäjiä, silloin kun ette myy siitä hinnasta työvoimaanne, mitä työnottaja siitä tarjoo”. Tämä on uutuus lajiansa meidän maassamme ja ehkäpä monessa muussakin, että työtaistelussa työläisestä tehdään valtionpettäjä tai yritetään niistä kuitenkin tehdä, sillä kun katselemme sitä aikaa, jolloin 19-vuosisadan alussa alkoi koneellisuus kehittyä, siitä asti on työtaistelussa tahdottu osoittaa omistavan luokan puolesta, kuka on se, joka hallitsee kapitalistista valtiota. Me näemme kaikkien maiden historiat täynnä verisiä yhteen törmäyksiä työläisten, lakkolaisten ja työnantajien välillä. Työnantajan komennettavana useissa eri maissa, missä koneellisuus on kehittynyt korkealle, näemme, että työnantajat ovat teurastuttaneet lakkolaisia, poliiseilla ja sotilailla — — —

Ensimmäinen varapuhemies: Minä kiellän puhujaa käyttämästä sopimatomia sanoja.

Puhuja: Nämä koskevat historiaa ja tällä tavalla me tulemme huomaamaan, että kapitalistisen valtion sisällä työläisillä ei ole työrauhaa taattu, silloin kun hän vaatii oikeutta, niin hänelle tarjotaan vankilaa ja otetaan vapaus pois, parhaassa tapauksessa kuolia. Työläisten olotila käy yhä kurjemaksi päivä päivältä. Nämä tapaukset tulevat toistumaan aste asteelta, sitä enemmän kurjuus kasvaa. Kuta enemmän automaattiset koneet tekevät työtä tehtaissa, sitä vähemmän se tarvitsee lihasvoimaa ja tämä synnyttää uuden kurjuuden toisen päälle. Pientilalliset ovat pakotettuja myöskin tämän asian yhteydessä käymään näihin kamppailuihin käsiiksi. Heidän poikansa ovat suurelta osalta pakotettuja ansiotöihin ja näin syntyy kurjuus ja syntyy lakkotaisteluja. Ensin näistä tulee lakonmurtajia ja tuon lakon takia lisätään taloudellista kurjuutta, sillä on katseltava sitä todellisuudessa eikä syytettävä yksilöitä näistä seikoista, mutta syytettäväkö yhteiskuntaa, koko yhteiskuntarakennetta, joka sallii kaiken tämän tapahtua. Tämän n. s. „poliittisen” lakon yhteydessä porvarilli-

nen sanomalehdistö väitti, että työläiset tekivät lakkoja huviksensa. Kuinka sellainen työläinen tekee työlakkoja huviksensa, joka aina elää „kädestä kärsään”. Ainoastaan äärimmäinen hätä on silloin kuin hänen työpäivänsä menetykselläkään ei ole enää mitään väliä, kun hän työtäkkin tehden elää „kädestä kärsään” nälkää nähden, silloin hänen kärsimystensä pakosta on käytävä taistelemaan olemassaolonsa puolesta. Tämän nojalla minä uskallan väittää, että kaikki ne syytteet yksilöitä, johtajia työväen järjestöissä, niitä vastaan tämä syyte on aiheeton. Oikeuden mukaan olisi ja on Matti Väisänen päästettävä vapaaksi, sillä hänellä ei ole mitään „ansiota” tämän asian yhteydessä tulla vangituksi, sen todistaa jokainen Pohjolan työläinen, sen todistaa jokainen palkkatyöläinen, joka on tällaisessa tilanteessa ollut. Ja yhdyin siinä edelliseen puhujaan, että tämä lähetetään perustelujen saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Ed. von Born: Enligt min uppfattning är den föreliggande interpellationen fullkomligt meningslös. Den saknar t. o. m. det sken av berättigande, som man med mycket god vilja möjligen kunde finna hos den föregående interpellationen. Enligt min uppfattning faller denna interpellation på sin egen orimlighet. Den faller huvudsakligast på tvenne omständigheter. Först och främst den omständigheten att herr Väisänen icke var riksdagsman, då han häktades den 27 sistlidne juli. Om hans val till riksdagsman var ännu icke officiellt tillkännagivet, ej heller hade honom tillställts riksdagsmannafullmakt. Och även om så skulle hava varit förhållandet, var han i varje fall icke i någon särställning eller mera skyddad än övriga medborgare, ty i R. O. heter det, att under pågående lantdag lantdagsman icke må utan lantdagens samtycke häktas, utan så är att domstol till hans häktande förordnar, och likaså att han icke heller under resa till lantdagen må häktas. Således, under tiden mellan lantdagarna står riksdagsman icke i någon särställning med avseende å häktning. Ingen av berörda förutsättningar var emellertid vid ifrågavarande tillfälle förhållanden. Under sådana omständigheter var herr Väisänen skyldig att stå för följderna av sina handlingar på samma sätt som övriga medborgare.

För det andra har vederbörande domstol numera förordnat om herr Wäisänen häktande, m. a. o. fastställt polismyndigheten åtgärd att inmana honom i häkte, och vid sådant förhållande varken kan eller får riksdagen vidare tillgöra något i saken. Ty det heter i det återopade stadgandet i L. O., att under pågående lantdag må lantdagsmän icke häktas, utan så är att domstol till hans häktande förordnar. Sådan mellankommande åtgärd från domstols sida avskär all vidare möjlighet för riksdagen att inblanda sig i saken. Således, riksdagen kan icke numera, ja den varken kan eller får tillgöra något i saken. Lika litet som regeringen det kan eller bör göra. Saken måste numera hava sin gilla gång och vederbörande domstols slutliga utslag i saken avvaktas. Varje annat förfarande vore enligt min uppfattning fullkomligt inkonstitutionellt.

Jag ber slutligen få säga, att enligt min uppfattning det är fullkomligt överflödigt, att regeringen besvarar interpellationer sådana som denna. Det är endast att onödigt förslösa såväl regeringens dyrbara som riksdagens säkerligen mycket bättre användbara tid.

Ed. Aalto: Herra sisäministerin vastaus tehtyyn välikysymykseen antoi minulle aiheen pyytää puheenvuoroa. Ja minun täytyy heti huomauttaa että ed. von Bornin väite, että välikysymys on ollut täydellisesti aiheeton, ei pidä paikkaansa, sillä sisäministerin vastauksen alkuosa osoitti, että välikysymyksen todellakin on ollut aiheita, ja niinollen on myös hallitus tehnyt oikein, että se on lähtenyt vastaamaan tähän välikysymykseen. (Vasemmalta: Se on tehnyt velvollisuutensa eikä mitään muuta!) Myös velvollisuutensa.

Minä en tahdo käsitellä kysymystä yksinomaan Wäisänen kannalta sentähden että sisäministerin vastauksen alkuosa oli muutenkin kuin ainoastaan Wäisästä koskeva. Herra sisäministeri selitti alussa että oli syytä olettaa, että Pohjolassa tulisi tapahtumaan suuria työlakkoja ja että hallituksen, viranomaisten, sen johdosta oli välttämätöntä ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin rauhan säilyttämiseksi. Herra sisäministeri yhtä vähän kuin valtiollinen keskuspoliisi ja yhtä vähän kuin Vaasan hovioikeuskaan, sikäli kuin olen voinut käsitelijä seurata sanomalehtiutisten mukaan,

Vaasan hovioikeus ei ole osoittanut että nämä lakot olisivat olleet seurauksena tai aiheutuneet niistä viimetälväisistä surullisten kuulumisista ryöstöselkkauksista, jotka Perä-Pohjolassa tapahtuivat. Sentähden minun mielestäni ei ole hallituksella ollut mitään syytä asettaa viranomaisia valvomaan varsinaisten työlakkojen kulkua. Herra sisäministerin vastaus osoitti nimenomaan selvästi että hallitus on pyrkinyt sekaantumaan työntekijäin ja työnantajain välisiin taisteluihin. Minkä tähden muuten olisivat juuri silloin, kun on kysymyksessä lakko, sisäministeriön alaiset viranomaiset sekaantuneet lakon kulkuun. Täytynee ensiksi huomauttaa että sisäministerin täytyy pitää kurissa sellaisiakin viranomaisia kuin valtiollinen keskuspoliisi, joka kyllä pyrkii esiintymään itsenäisenä valtiona valtiossa. Mutta ellei hallitus pyri pitämään näitä herroja kurissa, niin herää kysymys, kuka tätä maata lopullisesti hallitsee, hallitus vaiiko valtiollisen keskuspoliisin päällikkö.

Herra sisäministerin vastaus antoi minulle aiheen muutamiiin huomautuksiin työlakkojen oikeutuksesta. Olkoon että nämä lakot eivät ole toimeenpantuja siten kuin me sosialidemokraatit olisimme odottaneet lakkojen ja yleensä työtaistelujen toimeenpanosta, mutta se ei suinkaan oikeuta vielä hallitusta yhtä vähän kuin valtiollista keskuspoliisiakaan sekaantumaan lakkojen kulkuun. Minun mielestäni vasta silloin on näillä viranomaisilla oikeus ja velvollisuus sekaantua lakkojen kulkuun, jos niissä todella tapahtuu jotain sellaista yhteiskunnan vastaista rikosta, joka todella on rangaistavaa. Mutta nyt ei ole edes Vaasan hovioikeuden käsittelyssä, mikäli voi seurata sitä, millään tavalla osotettu, että näitten lakkojen yhteydessä olisi tapahtunut jotain sellaista, joka olisi oikeuttanut viranomaiset sekaantumaan lakon kulkuun. Kysymyksen ei ole mistään muusta kuin siitä, että hallitus ja varsinkin valtiollinen keskuspoliisi koettavat kieltää työntekijöiltä lakonteko-oikeuden, ja voidakseen saavuttaa tämän tarkoituksen vedotaan aina siihen, että lakko on poliittinen. On asetettava kysymys, voiko työväki, myöskään sosialidemokraatit, siinä tapauksessa luopua lakko-oikeudesta, että lakolla todella on jotakin poliittisia tarkoituksia, ja tähän kysymykseen vastaavat sosialidemokraatit myös ehdottomasti: lakko-oikeus täytyy työläisillä olla siinäkin tapauksessa ja vasta

silloin, jos tuo lakko aiheuttaa sellaisia yhteiskunnallisia rikoksia, joitten teko on katsottava rangaistuksenalaiseksi, vasta silloin voivat viranomaiset ja hallitus tähän sekaantua. Nyt ei ole ollenkaan todettu, että tämä lakko olisi ollut edes poliittisluontoinen, ja että ennenkuin lakko oli edes alkanut, siinä olisi tapahtunut mitään rikollista. Jos joku leuhkapää puhuu vallankumouksesta niin eiväthän suuret sanat suuta halkaise. Kyllähän sisäministerin ja hallituksen pitäisi tämä tietää. Elleivät sisäministeri ja hallitus tätä ymmärrä, niin minä en usko, että he ovat silloin tehtävänsä tasalla. Jos nyt jossain lakkotapauksessa jotkut saattavat puhua jostain mahdollisesta suuresta vallankumoushommasta, ei suinkaan se edellytä sitä, että lakon johdossa olevat henkilöt vangitaan. Herra sisäministerin vastauksessa muistaakseni mainitaan myös, että Väisänen, jota välikysymys koskee, kuuluu henkilöihin, jotka olivat lakon johdossa. Minä en käsittele, kuten huomautin, kysymystä yksinomaan herra Väisäsen kysymyksenä, sillä sisäministerin vastaus antaa aihetta käsitellä kysymystä vähän laajemmalti. Kyllähän sisäministerin yhtä hyvin kuin hallituksen pitäisi tietää, että miehellä, joka on Ammattijärjestön puheenjohtaja, on oikeus ja velvollisuus sekaantua jokaiseen työriitaan. Sitä vartenhan hän on valittu. Eihän häneltä voi myös kieltää oikeutta mennä johonkin kokoukseen eikä häneltä voi myös kieltää oikeutta sanoa sanansa siinäkin tapauksessa, että osa työläisistä vastustaa lakkoa. Minä pitäisin ehdottomasti oikeutettuna, jos olisin Ammattijärjestön puheenjohtaja, sanoa myös työläisille, jos katson sen tarpeelliseksi, teillä on nyt mahdollisuus tehdä lakko tai tehdä lakko. Minä en katsoisi sitä miksiäkään rikokseksi siitä yksinkertaisesta syystä, että minä olisin silloin asetettu työntekijäin korkeimpaan johtoon aivan samalla tavalla kuin hallitus on asetettu maan johtoon. Mutta se ei olisi suinkaan rikos vielä siinä tapauksessa, että minä kehottaisin työntekijöitä lakkoon, ellei tässä lakossa tapahtuisi jotain todella yhteiskunnan vastaista rikosta. Kuten huomautin, me sosiaalidemokraatit emme koskaan voi luottaa siitä vaatimuksesta, että työntekijöillä täytyv olla oikeus lakontekoon niin taloudellisissa kuin poliittisissakin asioissa ja minä tahtoisin huomauttaa, ettei meidän porvaristommekaan, silloin

kun on kysymys sellaisista poliittisista lakkoista, joista he katsovat itselleen olevan jotain hyötyä, ole asettuneet sille kannalle, että -oliittinen lakko olisi rikos. Joku aika sitte kirjoitettiin eräässä Helsingin porvarilehdessä kuuluisasta 1905 vuoden suurlakosta, jossa porvaristo oli mukana, että sitä ei voida katsoa rikokseksi, koska siinä saatiin ainakin osa sitä, mitä Suomen porvaristokin halusi, ja että Venäjän hallitusvaltakaaan ei voinut katsoa sitä rikokseksi silloin, kun se ei ollut kyllin voimakas vastustamaan ja tekemään tyhjäksi tätä lakkoa. Tämä kysymys on aivan sama kuin kapinakysymys. Jokainen kapina on porvariston mielestä vallankumous, kun siinä voitetaan, mutta kapina, silloin kun siinä hävitään. Porvaristo näyttää olevan sillä kannalla, että jokainen poliittinen lakko, johon porvaristokin ryhtyy, ja sellaisia tapauksia kyllä on verrattain runsaasti, on laillinen, luvallinen lakko silloin, jos porvaristo saavuttaa sillä tarkoituksensa, mutta työväestölle ei lakonteko-oikeutta sallittaisi. Ainakin se kävi selville sisäministerin vastauksen alkuaikasta. Mitä tässä työriidassa, jonka johdosta Ammattijärjestön puheenjohtaja herra Väisänen on vangittu, on tapahtunut? Ohrana, joka on nähtävästi ollut se valtio valtiossa, joka on tähän ensiksi iskenyt ja joka on taiputtanut myöskin hallituksen noudattamaan tahtonsa, kertoo tutkinnessa, jonka se on antanut sanomalehdissä julaistavaksi, saaneensa selville eräiden asianomaisten kuulustelussa, että kysymyksessä olisi ollut yleislakko Oulun läänissä ja jos se olisi syntynyt siinä laajuudessa, kuin oli aijottu, olisi lakko tullut käsittämään noin 6,000 työläistä. Mitä se kuuluu ohranalle yhtä vähän kuin hallituksellekaan, vaikka lakko olisi tullut käsittämään 16,000 työläistä? Vasta silloin, jos tässä lakossa olisi jotakin rikollista tapahtunut, silloin olisi viranomaisilla vasta ollut velvollisuus puuttua asiaan.

Lakko, sellainen lakko, kuin, mikäli minä tiedän, Pohjolassa oli, todella taloudellinen lakko huolimatta siitä, että siellä mahdollisesti oli joitakin leuhkapäitä, jotka saattoivat puhua jostakin suuresta vallankumouksesta. Eikö hallitus sallisi että työläiset taloudellisten kysymysten johdosta tekisivät lakon? Nähtävästi ei. Mutta minä asettaisin herra sisäministerille vastatta-

vaksi erään toisen kysymyksen. Minkä tähden herra sisäministeri ei pane valtiollista keskuspoliisia sekaantumaan asiaan silloin, kun työnantajat panevat toimeen sulkuja, joka ei myöskään viime kesänä eikä myöskään Pohjolan lakon yhteydessä ole tuntematon tapaus? Eikö se kun työnantajat panevat toimeen sulun, ole myöskin sellainen yhteiskunnallisen rauhallisen kulun häiritseminen, jonkalaiseksi nyt tahdotaan tulkita työlakko ja jonka johdosta hallitus valtiollisine keskuspoliiseineen käy ankarasti lakonjohtajien kimppuun, Pohjolan ammatillisen piiritoimikunnan ja Ammattijärjestön puheenjohtajan, jotka virkatoimensa johdosta työväen valitsemina ovat velvolliset tarttumaan asiaan, työriitojen johdosta syntyneeseen lakkoon. Nähtävästi herra sisäministeri tulee vastaamaan tähän, että työnantajain toimeenpanemassa sulussa ei ole ollut mitään sekaantumisen aihetta, koska ei ole ollut puhe mistään yleisestä vallankumousliikkeestä. Jo etukäteen tahdon sanoa, että kyllä se on aivan yhtäläinen vallankumousliike, koska työnantaja haluaa muuttaa jossakin tapauksessa olevat olot huonontamalla joko t-tö- tai palkkaehtoja. Se on vain vallankumous taantumuksen hyväksi. Koko tämä toimenpide, mistä on kysymys, mihin herra sisäministeri vastauksensa alkuosassa viittasi, on täydellinen jatko siitä yleisestä politiikasta, jota viime vuosina meillä kaikkialla on harjoitettu, siitä politiikasta jonka tarkoituksena on käyttää hyväkseen kaikkia niitä tuumuksia, joita toiselta puolen työväestön keskuudessa jonkun maailman vallankumousliikkeen nimessä tyrkytetään ja saadakse näistä sitten aiheen taantumuksellille pyrkimyksille käydä yleensä koko työväenliikkeen kimppuun ja koettaa kieltää niiltä sellaiset oikeudet, joita eivät sosialidemokratitkaan koskaan tule myöntämään hallituksen taholta oikein tehdyksi, nimittäin lakko-oikeus. Tämä muuten ei ole ainoa tapaus, jossa hallitusvalta tavalla tai toisella on sekaantunut lakon kulkun. Näitä tapauksia voisi luetella useampia. Minä pyydän huomauttaa, että myöskin viime kesänä näytti siltä, että hallitus, tai ainakin sen alaiset virkamiehet, joita hallitus joko ei voi tai ei tahdo pitää kurissa, ovat pyrkineet tekemään lakosta jonkunlaisen vallankumousliikkeen. Minä huomautan, että Varkauden lakon yhteydessä jo, sikäli kuin on ilmoitettu, sisäministerin alaisten

virkamiesten taholta pantiin toimeen jonkunlainen ajojahti Suomen Ammattijärjestön puheenjohtajaa vastaan. Se, että me sosialidemokraatit olemme lausuneet monta kertaa ankaria sanoja siitä menettelytavasta, jota Ammattijärjestön johdon ja puheenjohtajan taholta on osoitettu, ei suinkaan edellytä sitä, että viranomaiset ovat oikeutetut sekaantumaan asiaan. Jos työntekijät tekevät tuhman lakon, jos ne antavat provoseraata itseään oluttu tekoihin, niin itse he kärsivät siitä rangaistuksen siten että saavat työnantajilta perinnöhojaisen selkäsaunan, mutta hallitus on hyvä ja jättäköön nämä työntekijäin keskenään sovitaviksi. Herra sisäministerin vastauksen se osa, jossa hän sanoo, torjun väitteen, että viranomaisilla olisi ollut tarkoitus sekaantua työnantajain ja työntekijäin väliin palkkataisteluihin, on täydellisesti ristiriidassa sisäministerin vastauksen alkuosan kanssa, jossa nimenomaan, kuten huomautin, selitettiin, että nämä aiheutuivat siitä, että Pohjolassa pelättiin suuria työtaisteluja.

Vaikkakaan en tahdo enemmän puhua siitä, mikäli kysymys on Väisäsen persoonasta niin katson kuitenkin, että kuten ohranan selostuksissa ensin Ilta-lehdelle ja hiukan myöhemmin kaikille muille Helsingin lehdille annetun selostuksen perusteella käy selville, vangitseminen on tapahtunut Pohjolan ammattilaisten lakon johdosta, koska hän on ollut näiden johtomies ja ottanut osaa johonkin kokoukseen, jossa on keskusteltu lakon toimenpiteistä ja on se ollut aiheeton. Kun kysymys siis ei ole yksin herra Väisäsestä vaan hyökkäyksestä Suomen järjestyneen työväen lakko-oikeutta vastaan, oikeutta vastaan, josta se ei koskaan tule luopumaan, niin minun mielestäni sietää asia sen tutkimuksen, jonka perustuslakivaliokunta voi asialle antaa ja saadaksemme selvityksen siitä, onko todellakin viranomaisilla, tapahtuivatko nämä sitten sisäministerin tieteen tai tietämättä, oikeus sekaantua työläisten työriitoihin ja mihin tämä oikeus perustuu, sillä minun tietääkseni ei meillä ole vielä millään lailla lakko-oikeutta kielletty, enkä minä usko, että meidän porvaristomme siihen tilanteeseen tule pääsemäänkään, vaikka minä varsin hyvin tiedän, että eräissä porvarillisissa piireissä, varsinkin työnantajain piireissä, on julkisestikin sanottu pyrittävän siihen, että työntekijöiltä kielletään

lakko-oikeus. Mutta minä luulen, että meillä se sittenkin on porvaristolle saavutamaton mahdollisuus niin kauan kuin tässä maassa on olemassa työväestöä. Siitä syystä minäkin olen valmis yhtymään tehtyyn ehdotukseen, että asia lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, sitäkin suuremmalla syvällä, kun ei kuitenkaan itse ohrana, yhtä vähän kuin asianomainen oikeuskaan, joka näitä lakkojuttuja on tutkinut, ole löytänyt siinä sellaista rikosta, josta kesällä niin suurta melua pidettiin ja joka sen johdosta olisi todella aiheuttanut vangitsemisen. Siinäkin tapauksessa ettei herra Väisänen, jota välikysymys persoonallisesti koskee, olisi ollut edustaja, ei minun mielestäni olisi ollut mitään syytä toimittaa vangitsemista, sillä jos toimitetussa tutkimuksessa olisi mahdollisesti havaittu jokin rikos, josta olisi voitu tuomita, olisi ollut tilaisuus toimeenpanna vangitseminen tuomion jälkeen. Kun tästä kaikesta kumminkin voi päätellä, että kysymyksellä on ollut suurempikin tarkoitus kun V:n joka on tullut valituksi eduskuntaan, eduskuntaan pääsemisen ehkäisy, on ollut tarkoitus antaa isku koko Suomen työväelle, on minusta sitä suurempi syy saattaa asia perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Enqvist: Minulle antoi puheenpuheen pyytämisen aihetta ensinnäkin sisäministerin vastaus, kun hän lausui alussa, että se Perä-Pohjolan viime talvinen, Kuolajärvellä ja Kuusamossa tapahtunut kapina eli ne rettelöt olisivat olleet yhteydessä näiden viime keväänä Perä-Pohjolassa syntyneiden työtaisteluiden kanssa. Sen voin todeta aivan täydellisesti, mitä sisäministeri vastauksessaan mainitsi, että siellä todella ryhdyttiin tarmokkaihin toimenpiteisiin. Viime talvena oli tilanne Kuusamossa ja Kuolajärvellä sellainen, että siellä ei rauhallisen paikkakunnan asujamisto ollut ollenkaan turvattu, olivathan suojeluskunnat ja ohranat, jotka järkyttivät täällä asujamiston rauhaa, yösydämenä toimitettiin vangitsemisia ja kotitarkastuksia. Eritoten tämän kysymyksen yhteydessä tahdoin puheenvuoron ottaa siitä syystä, koska silloin alussa, kun Väisänen vangittiin, ilmoitettiin vangitsemisen syyksi ohranan taholta Perä-Pohjolassa saha- ja teollisuuslaitoksilla puhjennut työlakot. Minä niin läheltä tunnen tilannetta siellä, koska itse olen niitä

samoja työläisiä. Ei ole totta, mitä on silloin tahdottu ohranan taholta selittää, että tämän lakon puhkeamiseen olisi ollut vaikuttamassa jokin tällainen keskusjärjestöjen taholta toimitettu kiihotus, sillä minä olen aina tullut huomaamaan sen toisiansian, että useammassa tapauksessa on kokemus osoittanut, että aina keskusjärjestöt ovat asettuneet työtaistelua vastaan siitä yksinkertaisesta syystä, että he tuntevat kassansa olevan tyhjiä turvaamaan näitä taisteluun joutuneita työläisiä. Niinpä oli asianlaita viime vuonnakin, sillä nämä taistelut olisivat Perä-Pohjolassa syntyneet jo viime talvena, vaan silloin saatiin estetyksi tämä liiton ja ammattijärjestön kautta. Tämä esilläoleva välikysymys ei ole ainoastaan kysymys siitä, että tässä olisi kysymys yhdestä persoonasta, vaan tässä on kysymys vähän suuremmasta asiasta, sillä me huomaamme, että viime aikoina kautta maailman porvaristo kaikkialla on käynyt mitä häikäilemättömmimmän riistämään työväen anaroilla taisteluilla itselleen saamia oikeuksia. Niinpä on tässäkin maassa huomattu, että riistäjäluokka on käynyt äärimmäisesti riistämään työläisiltä sitä täysin oikeutettua keinoa elinehtojensa turvaamiseksi, joka on näihin aikoihin asti katsottu täysin lailliseksi käydä silloin äärimmäisiin keinoihin, työlakkoon, kun ei muuta ole elinehtojensa turvaamiseen. Sillä minä olen aivan vakuutettu siitä, että työläisellä on aina äärimmäinen nälkä silloin, kun hän käypi äärimmäisin keinoin kysymystä ratkaisemaan. Sillä muistamme viime keväänä, kun näitä palkkaliikkeitä Pohjolassa syntyi, olihan silloin porvarillinen sanomalehdistö yhdestä suusta huutamassa, että tämä ei ole mikään taloudellinen lakko, tämä on poliittinen lakko, tällä on suurlakon merkitys. Ja mikä olisi naurettavampaa, että ajatella tällaista, että joku Perä-Pohjolan työväestön osa voisi tehdä jonkun tällaisen suuremman yhteiskunnallisen mullistuksen. Ei ainakaan ajatteleva työläinen eikä porvarikaan ajattele asioita tällä lailla, sillä nämä lakot jotka täällä syntyivät, nämä olivat puhtaasti taloudellista laatua ja näin ollen ei työläisillä ollut muuta keinoa, sillä työläisten nälkäisistä vatsaista tulivat nämä vaatimukset eikä mistään muualta ulkopäin keskusjärjestön eikä muunkaan kiihoituksen kautta.

Ja näinollen olen tahtonut tässä mainita lyhyesti ne tosiasiat, että tässä ei ole ainoastaan tämän maan porvaristolla ollut muu kuin käydä tämän äärimmäisen tärkeän lakko-oikeuden riistämiseen työläisiltä. Olemmehan huomanneet, niinkuin mainitsin, että kaikissa maissa ovat porvaristot käyneet jopa lain turvaamisen avulla itsellensä riistämään työläisiltä lakko-oikeutta. Samaa edellyttää jo tässäkin maassa lainsäädäntö, työehtosopimuslaki. sillä tässä on niin selvät todistukset siitä, että tälläkin tahdotaan jo riistää työläisiltä tämä taisteluoikeus. Lyhyesti sanottuna, että se kiihoitus oli porvariston kiihoitusta, jolla se kiihoitti ohranan näiden lakkoilaisten, Perä-Pohjolan piirin piirijärjestön kuin myöskin ammattijärjestön puheenjohtajan kimppuun. Tämä on selvä todistus siitä, että tässä maassa käydään mitä häikäilemättömimmin riistämään työläisiltä kaikki nämä oikeudet, millä he ovat pakotetut taistelemaan elinehtojen parannusta. Niinpä olen tässä kysymyksessä lyhyesti tahtonut tuoda sen tosiasian selville, että nämä lakot olivat lähteneet työläisten keskuudesta, sillä äärimmäinen kurjuus oli, joka pakotti työläiset tähän taisteluun, ja samalla sen, että näillä taisteluilla oli puhtaasti taloudellinen luonne. Samalla olen sitä mieltä, että tämä asia, niinkuin täällä edelliset puhujat ovat maininneet, on siksi tärkeä ja laajakantoinen kysymys, että tämän selvittäminen, koska tässä ei ole yksin ammattijärjestön puheenjohtaja kysymyksessä, vaan tässä on hyökäys koko Suomen ammatillisesti järjestynyttä työväestöä vastaan, että tämä asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan selvitäksen saamista varten.

Ed. J o u k a h a i n e n: Minä en tahdo olla monisanainen, mutta olen kuitenkin tahtonut kantaa korteni tähän yhteiseen kekkoon siitä syystä, että varsinkin kommunististen edustajain taholta on voimakkaasti painostettu viime talvisten Pohjolan lakkojen puhtaasti ammatillista luonnetta. Ja samaa on myöskin puhunut täällä sosialidemokraattinen edustaja Aalto, vaikka hän siinä suhteessa olikin kokolaila rehellisempi kuin hänen vasemmalla olevat toverinsa, siinä nimittäin, että hän sanoi, että myöskin poliittisiin lakkoihin

täytyy työväestöllä olla oikeus. Minä puolestani en tahdo ollenkaan ryhtyä kieltämään työväestöltä lakkoilemisoikeutta, yhtä vähän kuin minun kannaltani katsoen työnsulkukanaan voi olla sellainen paha, jota yhteiskunnalta on syytä riistää. Mutta minä tahdon vain tuoda sen vaatimattoman lisän tähän keskusteluun, mikä eräs ammattijärjestöä läheltä lähtenyt toimintaohjelma sisältää. Tämän toimintaohjelman 17 kohdassa luetaan näin: „Niin, taloudellinen taistelu on samalla myöskin poliittinen, se on yleinen luokkataistelu. Itse taistelukin vaikka se käsittäisi jonkin maan hyvinkin laajat työväenkerrokset, voidaan vain silloin suorittaa todellisesti vallankumouksellisesti ja mahdollisimman suurta hyötyä tuottaen työväenluokalle kokonaisuudessaan, kun vallankumoukselliset ammattiliitot kulkevat käsikädessä mitä läheisimmässä yhteydessä ja läheisimmässä yhteistyössä maan kommunistisen puolueen kanssa. Työläisten luokkataistelun kahteen riippumattomaan osaan hajoittaminen on nykyisenä vallankumouksellisena hetkenä teoriassa ja käytännössä äärettömän vahingollinen. Vallankumoustaapahtuma vaatii kaikkein suurinta voimain keskitystä, joka on ajateltavissa ainoastaan mitä suurimman työväenluokan vallankumouksellisen voiman, se on sen kaikkein kommunistien ja vallankumouksellisten ponnistuksia käyttämällä. Jos kommunistinen puolue ja punaiset luokka-ammattiyhdistysliitot toimivat erikseen, on niiden toiminta jo edeltäpäin tuomittu epäonnistumaan ja tuhoutumaan. Senvuoksi ovat toiminnan yhtenäisyys ja kommunistisen puolueen ja ammattiyhdistyksien välinen elimellinen liitto kapitalismia vastaan käydyn taistelun onnistumisen ennakoedellytys.” 15 kohta tästä samasta toimintaohjelmasta kuuluu näin: „Vastustettava sitä kapitalistien yhteistointa, joka takaisi työläisille osuuden luomassaan lisäarvossa. Työväenjärjestöjen tehtävä ei ole kohottaa kapitalismin voittoa, vaan sen hävittäminen.” 16 kohta kuuluu: „Taistelussa työpalkkojen parantamiseksi on puristettava kapitalismia myönnetyksiin, mutta ei mikään taistelu saa mennä, ettei se osaltaan saata työläisiä yhteiskunnallisen vallankumouksen kannalle ja työväen diktatuurin kannattajiksi.” 2 kohta ohjelmasta kuuluu seuraa-

vasti: „Ammattiyhdistystaktiikan perusteena ovat suora toiminta, boikottaus, lakot, katutoiminta, mielenosotukset, tehtaiden valtaamiset, tuotteiden maasta viedin estäminen ja aseellinen vastarinta sosialismin toteuttamiseksi. Luokka-ammattiyhdistysten on kasvattaminen suoran toiminnan avulla työväen laajat joukot köyhälistön vallankumouksen puolelle, köyhälistön diktatuurin kannattajiksi.” Nämä lukemani kohdat puhuvat itse puolestaan, joten minulla asiaan käsittelyyn ei ole tämän enemmän lisättävää. (Ed. Långström: Kenen kirjoittama tuo on? Puhuja, poistuessaan lavalta: Ehkä asianomainen tuntee.)

Ed. Bryggari: Pyysin puheenvuoron tarkoituksella, että tämän eduskunnan juristit tämän kysymyksen yhteydessä lausuisivat mielipiteensä, onko esilläolevassa asiassa menetelty lain mukaisesti. Minun nähdäkseni nämä tapaukset koskevat niin läheltä sitä kysymystä, jossa sosialidemokraatit ovat tinkimättömällä kannalla, nim. kansalaisoikeuksien loukkaamista. Hallitusmuodon 4 §:n mukaan on Suomen kansalainen jokainen, joka on suomalaisista vanhemmista syntynyt, niin myös vieraan maan naisella, joka on mennyt naimisiin Suomen miehen kanssa. Näillä tulisi olla kansalaisoikeudet. Nyt kun tämä keskustelu, sisäministerin aiheen antamana, on siirtynyt tapauksiin, jotka ovat asiallisesti välikysymyksen ulkopuolella, täytyy minun kajota asian siihen puoleen, että Suomessa ei ole työläisiin nähden toteutettu hallitusmuodon 5 §:ää. Nykyään ei ole työläisiin nähden noudatettu tasapuolisia oikeuksia, mitkä sille 10 §:n mukaan kuuluvat. Ne vangitsemiset, mitä on tapahtunut lakkoasioiden yhteydessä, ovat todenneet, että silloin kuin työläiset joutuvat taistelemaan elinehtojensa puolesta, selitetään samaa lakia toisin, mutta jos työnantajat lähtevät taisteluun työläisiä vastaan laskeakseen elinehtoja, silloin selitetään tämä lainmukaisesti menettelyksi. Tämä on ilmeinen ristiriita. Tässä täytyy ehdottomasti tulla esille, että lakia ei tahdota soveltaa tasapuolisesti jokaiseen kansalaiseen. Tämän jälkeen joutuu tekemään johtopäätöksen, että työläisen kansalaisvapaus Suomessa on tällä kertaa häkissä pidettävän kanaria-

linnun vapautta. Niin kauvan kuin tuo lintu laulaa pääoman etujen mukaisesti, ovat sen järjestöt sekä sen toiminta sallittua. Mutta silloin, kun se lähtee laillisien järjestöjen kautta taistelemaan itsellensä elinehtojen parannusta, silloin asettuu hallitus, keskuspoliisi ja koko virkamiesluokka tuota työläisen oikeutta vastaan. Tämä on mielestäni niin vakava kysymys, että tämän eduskunnan olisi omistettava tähän tarpeellista huomiota. Minun tehtävänäni ei ole lähteä erittelemään sitä, mitenkä paljon, missä määrin Suomessa nämä kaksi diktatuuripuoluetta, oikeisto ja äärimmäinen vasemmisto, ovat näitä työn ja pääoman välisiä kysymyksiä käyttäneet tarkoitustensa palvelukseen, minun tehtävänäni on sosialidemokraattina tuoda esiin se seikka, että me vaadimme kansalaisoikeuksien noudattamista puolueettomasti siten kuin laissa on säädetty. Myöskin on menetelty hallitusmuodon 11 §:n vastaisesti Pohjolassa, Varkauden tehtaalla y. m. toimeenpanemalla kotietsintöjä, jotka ovat osottautuneet tuloksettomiksi. Tällaiset tapaukset kuten esim. Varkauden tapaus, eivät ole antaneet aihetta ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin, vaikka siitä ilmeisesti kävi esille, että tässä oli menetelty lainvastaisesti. Näitten lyhyitten silmäysten perusteella minä toivoisin, että tämä eduskunta esilläolevaan kysymykseen suhtautuisi siten kuin välikysymyksen tekijät ovat ehdottaneet, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Jos todellakin on, kuten minä olen valmis uskomaan, tapahtunut lainvastaisia tekoja, on silloin eduskunnalla syytä selityksessään velvoittaa hallitusta ryhtymään niihin toimenpiteisiin, mihin asia aihetta antaa. Tässä mielessä yhdyn kannattamaan ehdotusta, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Heikinheimo: Niin hyvin välikysymyksessä kuin täällä tapahtuneessa keskustelussakin on tahdottu tehdä uskottavaksi, että ne lakot, joista nyt on kysymys, muka olisivat puhtaasti taloudellisia lakkoja ja että viranomaisten pyrkimys tällaisten lakkoliikkeiden hillitsemiseksi ei muka voi aiheutua mistään muusta, kuin vallassa olevan luokan halusta ja harastuksesta sortaa työväestön vapautta ja sen oikeutettuja taloudellisia parannuspyr-

kimyksiä. Niinkuin ed. Joukahainen jo on täällä huomauttanut, ei näin suinkaan ole asianlaita, vaan nämä lakot ovat puhtaasti poliittisessa tarkoituksessa johdetut ja toisaalta, vieraalta taholta saatujen määräysten ja ohjeitten mukaan. Jo keväällä 1922 kävi ilmi, että kommunistien taholla oli suunniteltu lakkoja toimeenpantaviksi Suomessa, jotka lakot aijottiin järjestää ensiksi puutavarateollisuuden alalla alkaviksi ja siten mahdollisuuden mukaan koetettaisiin niitä laajentaa yleislakoksi vallankumouksellisessa tarkoituksessa. Moskovasta käsin oli oltu tyytymättömiä ilmeisesti siihen, että meikäläiset kommunistit eivät mitään olleet saaneet aikaan, ja vaadittiin tekoja korvaukseksi niistä verrattain runsaista apurahoista, joita kommunistit olivat sieltäkäs saaneet. Nämä lakot alkoivat Warkaudessa ja saavuttivat jonkun verran kannatusta ainoastaan Pohjois-Suomen puutavarateollisuuslaitoksissa. Kun näiden lakkojen poliittinen luonne tuli jokseenkin ilmeiseksi, niin oli tietysti keskuspoliisilla täysi syy sekaantua asiaan. Oulussa kesäkuun 22 päivänä pidätetyn Pohjolan ammatillisen piirijärjestön sihteerin K. K. Vuokilan asunnosta ja mainitun järjestön kansliasta löydettiin papereita, jotka valaisevat lakkojen poliittista luonnetta. Vuokila tunnusti kuulustelussa m. m., että ammatillisen työväenliikkeen toimintapäämääränä on nykyisen yhteiskuntajärjestyksen hävittäminen, minkä saavuttamiseksi voidaan käyttää lakkoja. Vuokilan asunnossa takavarikoitiin koneella kirjoitettu paperi, „Menettelytavat ammatillisessa liikkeessä”, jossa esiintyy m. m. seuraavia lauseita: „Vallankumous ei tule ilman muuta, ei, sitä on tietoisesti joudutettava”. Lakkojen suhteen annetaan seuraavia ohjeita: „Taistelun ajat on käytettävä edullisesti propageeraukseen. Vallankumouksellista mielialaa on kohotettava.” Tämän paperin myönsi Vuokila saaneensa ammattijärjestön puheenjohtajalta Matti Väisäselä käydessään Helsingissä ammattijärjestön kursseilla. Väisänen on kuulustelussa myöntänyt tämän. Vuokilan pidätyksen ohessa takavarikoitiin suuri määrä Venäjällä painettua vallankumouksellista kirjallisuutta, joka myös todistaa, minkälaisissa käsissä lakkojen johto oli. Ammattijärjestön puheenjohtaja Väisänen on ku-

lustelussa myöntänyt, että lakkoja voidaan käyttää poliittisissa tarkoituksissa ja myös sen, että Pohjolan piirijärjestö on Suomen ammattijärjestön alainen.

Nämä seikat osottavat, että Pohjolan lakot eivät suinkaan olleet tavallisia palkkataisteluita ja että ammattijärjestön puheenjohtajalla Väisäsellä oli tärkeä osa näiden toimeenpanemisessa ja vastuu niistä, mutta tämän lisäksi on meidän otettava huomioon muutamia yleisiä seikkoja, jotka selvästi todistavat, millä kannalla työväestön ammatillinen liike meillä tätä nykyä on. Viime talvena toimeenpannussa äänestyksessä oli ammattijärjestöjen jäsenten valtava enemmistö Moskovan punaiseen internatsionaaleen liittymisen puolella, internatsionaaleen, jonka ohjelmanä on neuvostojärjestelmän toteuttaminen väkivaltaisen vallankumouksen kautta. Suomen ammattijärjestön kustantamassa kirjasssa nimeltä „Punaisen ammatillisen internatsionaalen I:sen kongressin teesit ja päätökset” sanotaan nimenomaan sivulla 29 seuraavaa: „Vallankumoukselliset ammattiyhdistykset ovat asettaneet päätehtäväkseen joukkojen yhdistämisen, kurinpidon ja kasvatuksen kapitalismin väkivaltaiseksi kukistamiseksi”. „Ammattiyhdistys on kommunismin ammatti- ja työkoulu. Sen tehtävänä on valmistaa joukkoja kapitalistisen järjestyksen kukistamiseen.” — Saman ammattijärjestön puheenjohtaja on pidätetty kansanedustajaksi valittu Matti Väisänen.

Joka kerta kun joku kommunistipuolueen jäsen tulee vangituksi rikoksellisen vallankumouksellisen toimintansa tähden, nostetaan eräissä puoluelehdissä suuri melu pidätetyn puolesta, joka muka on mahdollisimman viattomasti vangittu. Eivätkö siis puolueen johtohenkilöt toimikaan puolueen ohjelman mukaisesti, vai mistä mahtaa riippua se, että hallitus, poliisiviranomaiset aina sattuvat saamaan käsiinsä juuri viattomia henkilöitä.

On ymmärrettävä, että kommunistit puolustavat omiansa silloinkin, kun ehkä tietoisesti joutuvat puolustamaan rikollista toimintaa sitä yhteiskuntajärjestystä vastaan, jota meidän laillinen yhteiskuntamme edustaa. Mutta omituista on, että niin tässä keskustelussa kuin aikaisemminkin yksi ja toinen ääni sosialidemokraattisen puolueen taholta nousee puolus-

tamaan tällaisten henkilöiden rikollista toimintaa. Ei ole suinkaan yksinomaan porvarillisissa piireissä herännyt käsitys tuollaisen toiminnan rikollisuudesta. Sitä tahdon osottaa muutamilla otteilla „Työväen tietokirjasta”, joka suinkaan ei ole tuntematon edustajille Aallolle ja Bryggarille. Tässä kirjassa luemme otsikolla „Kommunistinen puolue” m. m. seuraavaa: „Siltä varalta, että joku vielä tahtois väittää, ettei Suomen sosialistinen työväenpuolue ole kommunistinen eikä kuulu Moskovan kommunistiseen internationaaleen, mainittakoon seuraavaa: Jo puolueen perustavassa kokouksessa päätettiin liittyä kolmanteen internationaaleen.” — „Ja vaikkapa puolue ei ole uskaltanutkaan virallisesti myöntää täydellistä riippuvaisuuttaan Moskovaan, on puolueen ja sen eri elinten toiminta kaikissa sovellettu Moskovan määräysten mukaisesti.” Lisäksi opettaa meille mainittu tietokirja, että puolueen ylimpänä johtona eivät ole toimineet sen johdossa nimellisesti olleet henkilöt, vaan maanalaiset voimat. Moskovan internationaalin toisessa kongressissa hyväksytyjen liittymisehtojen 3 §:ssä sanotaankin: „Kaikissa maissa, missä kommunisteilla piiritystilanteen tai poikkeuslainsäädännön takia ei ole mahdollisuutta kaikkia tehtäviään laillista tietä toteuttaa, on ehdottomasti välttämätöntä, että lailliseen toimintaan liitetään laitton.” Ja edelleen: „Niissä maissa, joissa porvaristo tai vastavallankumouksellinen sosialidemokratia on vielä vallassa, täytyy kommunistisen puolueen oppia johdonmukaisesti yhdistämään laillistettu toiminta laittomaan. Tällöin olkoon laillistettu toiminta aina laittoman puolueen kontrollin alainen.” — Täten myöntävät sosialidemokraatit, että n. k. työväenpuolue harjoittaa salaista vallankumouksellista propagandaa. Ja he ovat myös lukemattomia kertoja todistaneet, että tämän puolueen hallussa olevat ammattiyhdistykset pitävät amatillisesa liikkeessään silmämääränään vallankumouksen valmistamista eikä taloudellista taistelua. Tämä käy selvästi esille niistä paljastuksista, jotka Suomen Sosialidemokraatti teki 4 päivänä maaliskuuta 1922 julaistessaan kommunistien salaisen kertokirjeen, jossa m. m. neuvotaan johtamaan amatilliset järjestöt valtiollisen luokkataistelun suorittajiksi. Kuinka voivat sosialidemokraatit olla vakuutettuja

siitä, että ne lakot, jotka ovat syntyneet kommunististen ammattijärjestöjen johtajain toimesta, ovat puhtaasti taloudellisia, kun näitten järjestöjen ohjelman mukaan lakkoja on toimeenpantava valmistuksena väkivaltaiseen vallankumoukseen. Ja kuinka voivat he väittää, että pidätetyt johtohenkilöt ovat syyttömiä, vaikka nämä juuri nyt tapahtuneiden lakkojen aikana ovat todistettavasti noudattaneet puolueensa vallankumouksellista ohjelmaa. Mutta ammattijärjestön puheenjohtajaa Matti Väisästä vastaan on olemassa muitakin raskauttavia seikkoja. Väisänen oli Suomen sosialistisen puolueen perustajia ottaen osaa perustamiskokoukseen 13—15 p. toukokuuta 1920 ja kuuluen lisäksi sen ohjelmavaliokuntaan. Tämän puolueen perustajat havaitsi Turun hovioikeus ja sittemmin Korkein oikeus syytäviksi valtiopetoksen valmistamiseen. Korkein oikeus tuomitsi heistä tunnetut vapausrangaitukseen. Väisänen on tehnyt itsensä syytäviksi samaan rikokseen kuin aikaisemmin tuomitut puolueenjohtajat (Vasemmalla: Eikö sitä silloin tiedetty?). Hänen myöhempi pidättämisensä on siis ainakin tästä syyistä oikeutettu.

Lisäksi tahdon huomauttaa, että nykyinen Suomen sosialistinen työväenpuolue on hyväksynyt saman ohjelman kuin oikeuden päätöksellä rikolliseksi tuomittu puolue. Kesäkuun 9 p:nä 1920 julistautui Helsingin sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö Suomen sosialistiseksi työväenpuolueeksi, omaksuen aikaisemmin hyväksytyn ohjelman, jonka laatijat oikeus oli tuominut. Tämän puolueen jäseniä istuu tällä hetkellä eduskunnassa, sillä välin kun puolueen perustajat istuvat vankilassa ja nämä vallankumouspuolueen jäsenet koettavat nyt saada rikoksellisesta teosta pidätettyjä tovereitaan vapautetuiksi.

Vastaus tehtyyn välikysymykseen on minun mielestäni varsin luonnollinen ja selvä: meillä ei ole mitään syytä vaatia, että nämä rikolliset vapautetaan vankilasta, johon he täydellä syyllä ovat joutuneet, vaan päinvastoin jos me hallitukselle tämän käsittelyn yhteydessä jonkun pyynnön esittäisimme, niin se olisi se, että näiden rikollisten rikostoverit, jotka vielä kulkevat vapaalla jalalla, mahdollisimman tarmokkaasti etsittäisiin ja kiinni otettaisiin.

Ed. K a n k a r i: Täällä ed. Aalto verrat-
ten ansiokkaasti toi esiin sen ajatuksen,
mikäli koskee työväen lakko-oikeutta, niin
että siihen minulla ei ole mitään lisättävää.
Että lakko-oikeus on työntekijöille säilyt-
tettävä niin taloudellisessa kuin poliittis-
essa taistelussa ja sen jälkeen vasta on
valtiovallan väliin käytävä tällaisissakin
yhteiskunnassa, jos sen yhteydessä tapah-
tuu lainvastaista. Minä en lähde väittele-
mään häntä vastaan siitä puheen osasta,
mikäli se kohdistuu siitä ryhmää vastaan,
johon minäkin kuulun. Hän mainitsi, että,
jos valtiollinen keskuspoliisi ja muut val-
tiovallan yhteydessä olevat sallivat meidän
keskenämme sen riidan ratkaista, niin me
sen paraiten myös pystymme sovittamaan.
Ehkä tähän voisikin yhtyä.

Mutta kun täällä ed. Joukahainen ja
Heikinheimo ovat tuoneet esiin asioita,
jotka ovat hyvin kaukana kysymyksestä,
mutta koska ne on sallittu eduskunnan
puhujalavalta esiintuoda, niin todennäköi-
sesti minulle myös suodaan oikeus oikaista
nämä lausunnot. Täällä ed. Heikinheimo
mainitsi että ammattijärjestö on kustanta-
nut kirjasen „Punaisen ammatti-internatio-
nalen ensimmäisen kongressin teesit ja pää-
tökset”. Käsittääkseni tässä ei ole tapah-
tunut mitään lainrikkomista. Siinä ei
vielä ammattijärjestön toimikunta ole anta-
nut minkäänlaista omaa lausuntoa, hyväk-
syykö se nämä vai hylkääkö. Se on siis
aivan sellaisenaan kun nämä päätökset
ovat, jättänyt ne niiden luettavaksi, jotka
niitä haluavat lukea, lausumatta asiasta
mitään. Ja tämä on tapahtunut ennen
sitä internationalen äänestystä, josta myös-
kin täällä on mainittu. Sekin on ollut sitä-
kin välttämättömämpää, että työläiset,
jotka ovat siihen äänestykseen joutuneet
ottamaan osaa, ovat kyenneet joko hylkää-
mään tai hyväksymään ne. Siis ettei mi-
hinkään toimenpiteisiin ryhdytä ilman että
ihmiset asiasta tietävät. Niin ollen minä
en näe tässä minkäänlaista rikkomusta ta-
pahtuneen enkä näe myöskään tätä mil-
tään osalta lainvastaiseksi. Vaikkakin todistet-
taisiin että se toiminta olisi lainvastaista,
mitä nämä päätökset edellyttävät, niin ei
silloin vielä voi olla se että jokin järjestö
julkaisee tällaisen toisten luettavaksi.

Minä voisin yhtyä siihen ajatukseen mitä
hän lausui Vuokilan puheesta että am-

matiliikkeen tarkoituksena on yhteiskun-
tajärjestelmän muuttaminen. Minä olen
kuullut m. m. Teknillisen Korkeakoulun
lehtorin puheen yliopiston juhlasalissa ja
hän sanoi että, jos tyytymättömyyttä on,
niin syy ei ole tekniikassa eikä teknilli-
sessä tiedossa, vaan syy on talousjärjes-
telmässä. Hän siis antoi tässäkin, tietysti
oikeiston taholta ansiossa pidettävässä esi-
tyksessä, teknillisestä tiedosta sen hyväk-
symisen että talousjärjestelmässä on syytä
silloin kuin ihmiset eivät pääse tasan osal-
lisiksi yhteiskunnan hyödystä ja tuotosta.
Tietysti ammattiyhdistysliike lakkotaiste-
lulla myötävaikuttaa, työläisten työtaito
kohoaa, työpäivä lyhenee, heidän tietomää-
ränsä kohoaa ja se jouduttaa tätä talous-
järjestelmän muuttumista ja se näin ollen
ei ole vielä enempi lainvastaista kuin mi-
kään muukaan poliittinen toiminta ja eri
ryhmäin eduskuntaan saapuminen.

Ed. Joukahaisen lausunnon perusteella
olen velvollinen mainitsemaan muutamia
päättöksiä jotka ovat voimassa. Hän luki
täällä asiakirjoja, joita minä en tunne.
Ed. Heikinheimon lukemat lausunnot tun-
nen, koska se on Työväen Sanomalehti-
osakeyhtiön julkaisemassa tietokirjassa,
mutta ed. Joukahaisen päätöksiä en tunne.
En tiedä kenenkä kirjoittamia ja hyväksy-
miä ne ovat, koska hän ei maininnut sitä.
Mutta ensin mainitaan tämä Pohjolan
ammatillinen piiri. Tämä piiri kokouk-
sessaan 12—13 päivänä helmikuuta kulu-
vana vuonna on päättänyt menettelytavois-
taan. Otinpa vielä pöytäkirjankin mu-
kaan, jos satuttaisiin täällä tällaisia väit-
teitä tekemään. 1) Työväenluokassa itses-
sänsä on se voima, jolla se turvaa työväen
saavutukset ja saavutettavat työehdot.
Tämä pääoma luokkavoima on sitä suu-
rempi, mitä kiinteämmässä vuorovaikutuk-
sessa sen taistelujärjestöt ovat keskenään
ja suhteessaan piirijärjestöön ja liittoonsa.
Siis ei tässä puhuta mistään kommunisti-
sesta puolueesta tai internationalesta. 2)
paikallisille osastoille myönnetään kuiten-
kin oikeus tehdä myös urakkatyösopimuk-
sia, ehdolla etteivät he sido järjestön toi-
mintavapautta tukiessa toisten järjestöjen
johtamia työtaisteluja. — Tässäkään ei
puhuta mitään sellaisesta toiminnasta.
3):ssa kohdassa sanotaan, että palkkaliik-
keessä on ryhdyttävä mahdollisimman laa-

joihin toimenpiteisiin, joten Suomen Ammattijärjestön ja Suomen Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväen liiton toimikuntain on yhteisesti harkittava, missä suhteessa katsovat voivansa vaikuttaa Pohjolan Ammatillisen Piirineuvoston ja sen toimeenpanevan valiokunnan ryhtymiä työtaisteluja johtamaan ja niitten laajentamisesta päättämään. Siis tämä pykälä asettuu tässä kokonaan ammattijärjestön ja liittotoimikunnan luvun pyyntöön. Muuta päätöstä Pohjolan ammatillisen piirin alueella, jotka tätä piiritoimikuntaa jossain määrin velvoittavat, ei ole. Tämä on viimeinen päätös ja tämä ei ole ristiriidassa Suomen ammattijärjestön viimeisen päätöksen kanssa, jota Suomen ammattijärjestön toimikunnalla ei ole oikeutta muuten muuttaa kuin jos sen Ammattijärjestön edustajakokous asiasta toisin päättää. Siinä sanotaan kyllä päätöksessä: Kokous päättää siis yleiseksi ohjeeksi hyväksyä 1) menettelytapoja työriita-asioissa on pyrittävä saattamaan sellaisiksi, ettei työläisiltä jäisi yhtään edullista tilaisuutta käyttämättä valvoakseen etujaan työnantajain riistoa vastaan. Tässä ei puhuta mitään vallankumouksesta. 2) Jos jonkun liiton tai järjestön nykyisin voimassaolevat säännöt vaikeuttavat erilaisiin olosuhteisiin soveltuvaa ja tarpeeksi pikaista toimintaa, ovat säännöt siinä suhteessa ensi sopivassa tilaisuudessa muutettavat. Edellytetään, että säännöt rekisteröidään. Tässä ei ole mitään sellaista, että se olisi lakia vastaan. 3) Tavallinen lakko tunnustetaan edelleen tepsiväksi taistelukeinoksi, jota käytetään silloin kuin erinäisiä työläisten välttämättömiä vaatimuksia muuten tulee hylätyksi. 4) Keskusjärjestölle säilytetään johto työriidoissa, milloin he eivät katso tarpeelliseksi sitä alajärjestölle luovuttaa. 5) Yksityiskohtaiset ja eri tilanteisiin sopivat ohjeet annetaan Ammattijärjestön toimikunnan ja liittojen toimikunnille. Tämä päätös on edelleen voimassa muuttumattomana. Ammattijärjestön toimikunnalla ei ole ollut minikäänlaista oikeutta muuttaa tätä päätöstä. Siis Pohjolan ammatillisen piirin päätös ei ole ristiriidassa ammattijärjestön edustajakokouksen päätöksen kanssa, joka kokous oli 25—29 päivänä toukokuuta 1920. Ja siis ne asiakirjat, joita ed. Joukahainen hallitsee, jotka ovat hänen lakko-ohjel-

mansa, eivät missään suhteessa velvoita Suomen ammattijärjestöä, sen alaisia liittoja ja osastoja. Hän mainitsi myös työ-suluista ja täällä ed. Aalto mainitsi myös työ-suluista samalla tavalla, että silloin kun työlakko oikeutetaan, on myös työ-sulku asetettava samaan asteeseen. Ja ed. Aalto mainitsi kylläkin sen, että työ-sulkuja on tapahtunut samaan aikaan ja ed. Rytkönen mainitsi että Pohjois-Suomessa-kin työsulut alkoivat ennenkuin lakot. Täällä on myös puhuttu Suomen ammattijärjestön suhteesta punaiseen ammatti-internationalleen. Huhtikuun Ammattijärjestölehdessä tänä vuonna sivulla 70 sanotaan: „Toimikunnan yksimielisellä päätöksellä jää Suomen ammattijärjestö siis edelleen kansainvälisesti riippumattomaksi”. Tämä on päätös, joka on voimassa, jota ei ole muutettu ja jota ei ole pyrittykään muuttamaan. Siis ne syytökset ammattijärjestöä vastaan, että se olisi suhteessa sellaisten asiakirjain kanssa, mitä täällä ed. Joukahainen ja Heikinheimo ovat luke-neet, ei ole yhtä totuuden kanssa. Tulen samaan tulokseen kuin täällä 3 päivänä toukokuuta 1921 ed. Nevanlinna sanoi silloin eduskunnan istunnossa välikysymyksensä yhteydessä. „Tämä arkuus viittaa johonkin epävarmuuteen, jota itse tuntee.” „Mutta se viittaa myös suureen epäluuloisuuteen.” Ja tämä sopii erikoi-sesti nykyään hallitukselle, sen toimintaan, kun se on sallinut valtiolliselle poliisille niin suuret oikeudet, kuten sisäministeri vastauksessaan mainitsi. Se viittaa tällaiseen epäluuloisuuteen ja arkuuteen, mitä itse tuntee. Ja samallinen tunnelma tuntuu olevan myös tämän eduskunnan oikeistossa.

Ed. Tainio: Tämä välikysymys näyttää ainakin oikeiston taholta muodostuvan kysymykseksi siitä, millä tavalla kommunisteja olisi valtion taholta kohdeltava. Ed. Heikinheimo lausui toivomuksen, että etsittäisiin ja vangittaisiin kaikki niiden rikostoverit, jotka olivat mukana kommunistista puoluetta perustamassa ja päättämässä sen liittymisestä kommunistiseen internationalleen. Siten saisi vangita kaikki näiden kommunistisen puolueen edustajien valitsijat. Ei niitä tule niin paljon kuin poliittisia vankeja vuonna 1918.

mutta tulee niitä liian paljon Suomen valtion hoidettaviksi. Minä ihmettelen muuten sivumennen sitä tuomiota, jolla mainittu yhtymispäätös rikolliseksi leimattiin. Muissa maissa tietääkseni ei ole, ei ainakaan Länsi-Europan maissa, eikä muuallakaan, — ehkä Venäjän rajamaissa — pidetty rikoksena kommunistiseen internationaleen kuulumista. Ei Ruotsissa, ei Norjassa, ei Saksassa, ei missään sivistysmaassa. Onhan meilläkin sentään ollut juristeja, oli kai rikosoikeuden professori, joka ei pitänyt tällaista päätöstä rikollisena, (Vasemmalta: Lainvastaisena!) ei se ollut millään tavalla lainvastainen, mutta missään tapauksessa professori Allan Serlachiuksen mukaan se ei ollut rikoslain alainen; enkä minäkään ymmärrä tavallisen maallikkona, että siinä mitään rikosta olisi tapahtunut. Ja tästä rikoksesta aivan tietämättömiä olivat ne syytetyt, ei niillä itsellään ollut aavistustakaan siitä, että sellaisesta päätöksestä saatettaisiin tuomita. Jälkeenpäin voisi tulla kysymykseen, olisiko sen päätöksen toteuttaminen rikos — minun tietääkseni se päätös on toteutettu, — mutta sen toteuttajista ei ole ketään syytetty eikä rangaistu. Sitäpaitsi se tapa, millä meidän porvaripuolueet luulevat selviytyvänsä kommunismista, muistuttaa elävästi sitä tapaa, jolla ne luulivat selviytyvänsä 1918 sosialidemokraattisesta liikkeestä, rikoslain ja vankileirin avulla. Tällaiset taistelutavat, yritykset rikoslailla, vankiloilla, väkivaltaisilla keinoilla tukahuttaa jotakin aatteellista, ihanteellista liikettä, kyllä ne on tuomittu epäonnistumaan. Täytyyhän myöntää kommunismin kiihkeimpienkin vastustajien, että siinä pohjalla on jalo ja kaunis aate, he työskentelevät ainakin itse mielessään ihmiskunnan onnellistuttamisen hyväksi. Minun mielestäni käyttävät he keinoja, jotka eivät niinkään paljon ole rikollisia, mutta typeriä, keinoja, jotka eivät johda koskaan siihen päämäärään, mihinkä niiden kautta pyritään. Mutta tämä porvariston suhtautuminen, se on antanut tälle kommunistiselle liikkeelle paljon suurempaa vauhtia ja voimaa Suomen työväen keskuudessa kuin sillä itsessään olisi ollut, sen oman aatteen sisäisellä pohjalla. Marttyyrius innostuttaa. (Vasemmalta: Holmström on paras agitaattori!).

Samalla tavalla kuin Bobrikoff oli aikoinaan hyvin hyvä sosialidemokraattinen agitaattori, samalla tavalla Holmström on ollut kommunismin paras levittäjä Suomessa. (Sosialidemokraattien penkeiltä: Oikein!). Pohja meikäläiselle kommunistiselle liikkeelle luotiin 1918 vankileirissä, silloin kun Suomen valtio kustansi useita satoja miljoonia kommunistien kasvattamiseksi. Juuri se oikeudeton tilanne, mielivalta, joka silloin vallitsi, josta äskeisen väläkysymyksen yhteydessä mainitsin, oli paras kommunismin levittäjä ja kasvattaja maassa. Jos minä olisin siihen aikaan antanut toiveitteni vallita, jos minä olisin uskonut sitä mitä toivoin, silloin minulle olisi käynyt miinkuin useille naapureille tässä vasemmalla. Minä olen pystynyt hillitsemään sekä koston himoa että eroittamaan toiveeni niiden toteuttamisen mahdollisuudesta. Minulla on myöskin pikkuinen kalavelka meidän porvarien kanssa suorittamatta, mutta minä luulen, onnistuvani koston toimenpiteissäni, niillä keinoin, joita minä käytän. Minun mielestäni ne varmemmin ja nopeammin johtavat työväestön voittoon. — Jos me sosialidemokraatit saisimme selvittää välimme näiden kommunistien kanssa ilman valtion väliintuloa, niin me selviytyisimme niistä paljoa helpommin yksinään, mutta porvariston avulla minä pelkään, että me emme voita koskaan (Vasemmalta: Naurua. Oikein!). Emme me niin kauan voita tässä taistelussa lopullisesti, kun porvaristo katsoo asiakseen rikoslain ja vankilain avulla kommunismia vastustaa. Sitäpaitsi on porvariston menettelytapa ollut kovin epäjohtomukaista, aivan järjetöntä. Kuten sanoin, ne, jotka päättivät liittyä kommunistiseen internationaleen, ne vangitaan ja rangaistaan vuosikausien vankeudella, ja ne, jotka panevat päätöksen toimeen, niille ei voida mitään. Puolue, joka on tuomittu, sen perustajat muka, rikolliseksi, se puolue on täällä edustettuna, etkä te, minä luulen, eikä tohtori Heikinheimo löydä keinoja niiden ajamiseksi pois täältä.

Ohranan melkein tärkeimpänä toimenpiteenä on ollut tämän kommunistisen toiminnan urkkiminen ja vastustaminen ja tulokset mitä kehoimmat. Miljoonia ja miljoonia siihen on käytetty ja ne samat tiedot, mitä ohranalla on ollut hallituksen

jäsenille antaa, ne on melkein kaikki minulla, enkä minä ole maksanut niistä yhtään penniä. Ei ne ole niin lujassa eikä ne ole niin suuria salaisuuksia kuin ohrana hallitukselle uskottelee. (Vasemmalta: Teiltähän ohrana saakin ne). — Kyllä minä tiedän senkin, että ohranalla on ne useimmiten hallussaan ennenkuin me ne julkaisemme. Senkin minä tiedän, eikä se tieto maksa minulle mitään. Me julkaisemme ne vasta sittenkuin me tiedämme, että ne ovat ohranalla. (Vasemmalta: Ne saadaan siis ohranalta) — Eikä niitä saada sieltäkäänpäin. Teillä kommunisteilla on liian löyhäsuista väkeä ja typerää. Ettehän te ole vielä kypsyneet salaiseen toimintaan. Se vaatii toisenlaisia miehiä ja toisenlaista luonnetta kuin ne teidän joukkonne siellä ovat. (Oikealta: Asiaan!) Tämä kuuluu asiaan.

Ja minä voinikin olla lyhytsanainen: kommunismi voidaan hävittää Suomesta ainoastaan parilla keinolla, Ensiksi laajalle ulottuvalle amnestialla, toiseksi vaaditaan huomattavaa työväen aseman parantamista — se on paras kommunismin vastustamiskeino — ja kolmannesta keinoista me, sosialidemokraatit pidämme huolen; se on työväen sivistyksellisen aseman parantaminen, varsinkin siinä suhteessa, että työväki saadaan ymmärtämään yhteiskunnallisia asioita yhteiskunnallisen kehityksen juoksua, oppii ymmärtämään sen, että vallankumouksia ei tehdä tekeillä, että ne tulevat, kun tulevat. Mutta siihen pitää olla, onnistuneeseen vallankumoukseen, määrätty yhteiskunnallinen kehitysaste, joka esim. Venäjältä puuttui, silloin kun siellä työväki vallan sai. Työväki sai siellä vallan. Nyt se on siirtynyt pienelle kommunistiklikille, joka ei osaa sitä käyttää sillä tavalla, että ne päämäärät toteutuisivat, joiden puolesta Venäjänkin työväki on verensä ja henkensä uhrannut. (Keskustasta: Miksi Väisänen?). Minä koetan tällä tavalla todistaa sitä, ettei Väisäsen vangitsemisella ole suurta yhteiskunnallista merkitystä, ettei se porvariyhteiskunnan elonpäiviä ole rahtuakaan lisännyt, eikä myöskään, vaikka te kaikki kommunistit vangitsisitte, mistä ne löydätte, ne toimenpiteet eivät auta. Ja minä arvelen sitäpaitsi, että Väisäsen vangitseminen onkin johtunut siitä, että hän on kuullut

kommunistipuolueeseen. Jollei niin olisi, niin hän (Eduskunnasta: Istuisi täällä!) istuisi täällä. Jos hän olisi ollut sosialidemokraatti ja ammattijärjestön puheenjohtaja niin häntä ei olisi vangittu. Minulla on se käsitys. Hänet on vangittu siitä syystä, että hän on, samalla kun hän on ammattijärjestön puheenjohtaja, kuullut kommunistipuolueeseen. Tämä osoittaa vain sitä yleistä suuntaa, mitä meidän porvaristomme kulkee kommunismia vastustaessaan. Mutta se johtaa harhaan. Sillä ei päästä askeltakaan eteenpäin siihen päämäärään, mihinkä porvaristo pyrkii. Eheyttäkää ne haavat, mitä 1918 on lyöty, toteuttakaa se keskustan ohjelma, josta niin paljon olemme keskustan taholta kuulleet puhuttavan. Keskustalla on ollut siinä suhteessa melko oikea ohjelma, kun se olisi ollut vain rohkeampi, päättävämpi, eikä olisi niin paljon pelännyt sitä ulvontaa, mitä oikeiston taholta silloin tällöin on kuultu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kankari ed. Rytkösen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jonka tulisi tehdä ehdotus päiväjärjestykseen siirtymisestä. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä otetaan ratkaistavaksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: Kuultuaan annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Kutsun tätä ehdotusta puhemiesen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa. Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymistä vastaan on ed. Kankari ed. Rytkösen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Kutsun tätä ed. Kankarin ehdotukseksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kan-
karin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 „jaa” ja 69 „ei”-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiesen ehdotuksen päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että poistetaan listalta 7:s, 8:s, 9:s, 10:s ja 12:s asia.

11) Ehdotus laiksi alusten yhteentörmäyksestä johtuvasta vahingosta sekä pelastuspalkkiosta.

Hallituksen esityksen n:o 1 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun kukaan ei pyydä puheenvuoroa, julistetaan ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

13) Kansliatoimikunnan ehdotus määrärahan myöntämisestä uuden eduskuntatalon rakentamiseen

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

14) Suomen Hypoteekkiyhdistykselle 1907 ja 1909 vuoden obligatsioonilainoista myönnetyn valtiontakuun siirtämistä uudelle obligatsioonilainalle

koskeva hallituksen esitys n:o 36 esitellään ja lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

15) Määrärahan myöntämisestä Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimisen osakeyhtiön tukemiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston esityksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

16) Lunastus-oikeuden käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa kiinteistöä myydessä

koskeva hallituksen kirjelmä ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

17) Toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamista

koskeva hallituksen kirjelmä eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2, esitellään ja lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

18) Elokuun 11 päivänä 1922, annetun eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä sisältävän lain §§ 3 ja 5 muuttamista

koskeva hallituksen kirjelmä eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 3, esitellään ja lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

19) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen laiksi hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta

johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5;

20) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen laiksi Tasavallan presidentin vaalista

johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6;

21) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyn lakiehdotuksen niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin

johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7;

22) Ehdotuksen oppisopimuslaiksi.

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Seuraava istunto on perjantaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12,22 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

17. Perjantaina 20 p. lokakuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetyt ehdotukset asevelvollisuuslaiksi ja laiksi asevelvollisuuslain voimaannapemisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; mainitut ehdotukset.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalissa maaseurakunnassa sijaitsevaan Kultarannan huvilatilaan

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; mainittu ehdotus.

Ainoa käsittely:

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sota-voiman tarpeisiin sodan aikana

Asiakirjat: Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; mainittu ehdotus.

4) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta ..

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu ehdotus.

Siv.

542

571

582

„

Siv.

5) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi tasavallan presidentin vaalista

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; mainittu ehdotus.

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 17.

7) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatustilain valtioavusta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 4.

8) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 5.

9) Vuoden 1920 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi kesäkuun 15 päivänä 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu ehdotus.

	Siv.		Siv.
Ensimmäinen käsittely:			
10) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin	612	18) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi elävistäkuvista	614
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; mainittu ehdotus.		19) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä	
11) Ehdotus oppisopimuslaiksi ...	„	Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Bäck, Lahdensuo, Pulkkinen, Y. Saari- nen, Valkama ja Voionmaa.	
Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 11.		Ilmoitusasiat:	
Pöydällepanoa varten esitellään:		Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan sihteerin sairauden tähden olen pyytänyt eduskunnan notaria hoitamaan sihteerin tehtäviä tässä istunnossa.	
12) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyistä ehdotuksista eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi	614	Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain tähden tämän päivän istunnosta edustajat Lahdensuo, Saarinen ja Bäck.	
13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9 vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä	„	Päiväjärjestyksessä olevat asiat:	
14) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laeiksi oikeudenkäymiskaaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä	„	1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyt ehdotukset asevelvollisuuslaiksi ja laiksi asevelvollisuuslain voimaannapnemisesta.	
15) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamista koskevan hallituksen esityksen johdosta	„	Mainitut ehdotukset, joita on valmistele- vasti käsitelty sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 5, esitellään kolman- teen käsittelyyn.	
16) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklainten muuttamisesta ..	„	Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Ensin sallitaan asiassa keskustella. Senjälkeen tehdään päätös lakiehdotusten hyväksymisestä, kummastakin erikseen.	
17) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä porojen estämiseksi kulke- masta valtakuntain välisen rajan yli ..	„	Keskustelu:	
		Ed. K e t o: Olen rohjennut pyytää puheenvuoron eräiden viime istunnossa käy-	

tettyjen puheenvuorojen johdosta vastatakseni erälle eduskunnan jäsenille niiden lausuntojen johdosta, joissa he ovat arvostelleet minun ryhmäni kantaa tässä kysymyksessä.

On porvarillisten edustajien taholta ihmetelty miksi me sosialidemokraatit niin tiukasti pidämme kiinni miliisijärjestelmästä, että olemme valmiit äänestämään kumoon tämän nyt valmistetun ehdotuksen uudeksi asevelvollisuuslaiksi. Onpa eräs porvarillinen sanomalehtipakinoitsija lausunut, että me sosialidemokraatit muka pidämme kiinni miliisijärjestelmästä ja puhumme sen puolesta „muuten vain”, ikäänkuin leikillä, ilman, että me asiaa pidämmeäkään niin vakavana. Asia on kuitenkin meidän mielestämme mitä vakavin. Puolustuslaitoksen sisäpoliittinen puoli meidän mielestämme on niin tärkeä, että sille ei voi olla puolustuslaitosta järjestettäessä antamatta mitä suurinta huomiota. Minä en voi käsittää, että porvarillinen demokratia meidän maassamme, s. o. ne puolueet, jotka tahtovat meidän maassamme käydä porvarillisdemokraattisista puolueista, panevat tälle seikalle niin vähäistä huomiota. Jos porvarillinen demokratia meidän maassamme olisi aikansa tasalla, niin se todella koettaisi tässä maassa luoda sellaisen puolustuslaitoksen, että siitä ei koituisi sisäpoliittisia vaaroja, kuten nyt ilmeisesti on oleva asianlaita. Eikö todella käsitetä, että puolustuslaitosjärjestelmä on mitä vakavin sisäpoliittinen kysymys. Meidän maassamme joka päivä antaa tässä suhteessa uutta havainto-opeutusta. Eikö porvarillinen demokratia näe, millä riemulla meidän maamme oikeistolehdet käsittelevät esimerkiksi sellaista oikeistobolshevistista liikettä kuin Italian fascistiliike on, liikettä, jonka ilmaukset ovat vielä pahemmat kuin milloinkaan väitetään bolshevismien ilmausten olleen. Meilähän kirjoittaa Hufvudstadsbladet, että italialainen fascistiliike on antanut herätysmerkin koko Euroopalle, ja Iltalehti kirjoittaa riemuitsevan artikkelin, miten suuria palveluksia fascistiliike on tehnyt ei ainoastaan Italiassa, vaan koko Euroopassa. Tällaisten ilmiöiden pitäisi opettaa myös porvarillista demokratiaa. Eivätkö he ole selvillä, että näissä kirjoituksissa lausuttujen mielipiteiden takana on vaiku-

tusvaltaisia aineksia meidän maamme puolustuslaitoksessa, ennen kaikkea suojeluskuntalaitoksessa. Kuinkapa voi silloin todellakaan sellainen henkilö, joka kannattaa kansanvaltaista valtiojärjestelmää, antaa puolustuslaitoksen johdon sellaisten aineksien käsiin, jotka sympatisoivat tällaisten liikkeiden kanssa. Mutta minun täytyy todeta, että tämän eduskunnan porvarillisissa demokraattisissa puolueissa ei tässä asiassa näy jälkeäkään siitä demokraattisesta varovaisuudesta, jonka pitäisi olla myöskin kuitenkin porvarillisellekin demokratialle ominainen. Edustaja Venola tosin täällä viime kerralla lausui hurskaita toivomuksia siitä, kuinka puolustuslaitoksen upseeriston tulisi suhtautua lojallisesti voimassaolevaan valtiojärjestykseen, mutta hänkään ei ole valmis millään käytännöllisellä toimenpiteellä pitämään huolta siitä, että saataisiin todella puolustuslaitokseen takeita siitä, että meidän maassa ei demokratia tulisi sellaisten aineiden taholta, jotka niin voimakkaasti ja julkisesti lausuvat myötätuntonsa sellaisille liikkeille kuin Italian fascistiliike on, kumotuksi. Tässä suhteessa meidät sosialidemokraatit erottaa todella syvä juopa kaikista porvarillisista puolueista,

Mutta meidät erottaa kuilu myöskin äärimmäisestä vasemmistosta, kommunisteista. Haluaisin tältä paikalta lausua myöskin jonkun sanan sen puhevuoron johdosta, jonka täällä ed. Vainio viime istunnossa nähtävästi ryhmänsä puolesta piti. Edustaja Vainion viimekertainen puhehan oli kommunistisen ryhmän ohjelmapuhe ja sen sisältämät hyökkäykset sosialidemokraattista vastalausesta vastaan pakottavat minut vielä siihenkin kajoamaan.

Tahdon lausua edustaja Vainiolle tunnustuksen siitä, että hän tapansa mukaan oli tässä puheessa suorasukaisempi kuin toiset hänen ryhmänsä jäsenet ja kuin mainitun ryhmän sotilasasiainvaliokunnan mietintöön liittäessä vastalause, joka vastalause ilmeisesti sairastaa sillä taholla tavallista kaksinaisuutta, jopa voisi sanoa kaksinaamaisuutta. Vastalausehan sisältää vain kauniita puheenparsia siitä, miten meidän maassa on heti ilman mitään väliaikaa päästävä yleiseen aseiden riisumiseen. Nyt edustaja Vainio ilmoittaa, että tämä yleisen aseiden riisumisen tila ei

ole kuitenkin se ohjelma, johon lopullisesti pyritään. Ohjelma on itse asiassa toinen: porvariston aseista riisuminen ja työläisten ja talonpoikain aseistaminen. Viimemainitun ohjelman puolen olemme tietysti Venäjän esimerkin mukaan velvoitetut lukemaan sillä tavalla, että sen mukaan työläiset ja talonpojat on aseistettava, mutta asetettava kommunististen kollektiivien ehdottoman käskyvallan alaisiksi, jolloin rautaisella kädellä toteutetaan vielä ankarampi kuri kuin nykyisessä armeijassa. Edustaja Vainion ja hänen aatoveriensa tämän tapaisen sotilasohjelman johdosta haluaisin tehdä muutaman muistutuksen. En tahdo pitkältä viipyä tämän ohjelman käytännöllisessä toteuttamisessa, siinä seikassa, millä tavalla edustaja Vainio ja hänen kumppaninsa luulevat voivansa toteuttaa tämän ohjelmansa, ensiksi riisua porvaristo aseista ja toiseksi aseistaa työläiset ja talonpojat. Aikooko hän odottaa, tekisi mieli kysyä, tämän ohjelmansa toteuttamista siksi, kunnes on saanut eduskunnan enemmistön ohjelmansa taakse? Ja aikooko hän käyttää aseistettuja työläisiä ja talonpoikia kansanvallan kumoamiseen vaiko sen suojelemiseen? Minusta tuntuu kuin edustaja Vainion ohjelma sen toteutettavuuteenkin nähden olisi vain tulevaisuuden musiikkia, pelkkä utopia. Minun mielestäni sen toteuttaminen merkitsee tosiasiasa kansalaissotaa. Ei mikään luokka anna vapaaehtoisesti riistää itseltään aseita. Se on utopia toisestakin syystä, siitä syystä, ettei ole olemassa sitä etuyhteyttä työläisten ja talonpoikien välillä, johon edustaja Vainio rakentaa ohjelmansa. Eikä sitä etuyhteyttä tule kapitalistisesti kehittyneissä maissa olemaankaan. Kun edustaja Vainio tahtoo luoda asejoukon, jonka pistimien turvissa hän aatetovereineen kykenisi pysymään vallassa ja panemaan toimeen kommunistisen järjestelmän, niin on hänen lähdettävä siitä, että hänen on riisuttava aseista myöskin suurin osa talonpoikaisluokkaa, joka ei koskaan tule yhtymään kommunistisen diktatuurin kannattajiin.

Mutta tämä kaikki onkin, niinkuin sanoin, edustaja Vainion tulevaisuuden musiikkia, joka yritetään toteuttaa vasta silloin, kun kommunistit pääsevät valtiotalan peräsimen. Toistaiseksi onkin siitä

sen vuoksi puhunut vain edustaja Vainio, etualalle kommunistinen ryhmä asettaa sen ohjelman, jota suositetaan vastalauseessa tälle porvarilliselle valtiolle: täydellinen aseista riisuminen ihan porvarillisten rauhanystävien mallin. Tätä kantaa, tätä porvarillisten rauhanystävien kantaa, joka on toteutettava siihen saakka, kunnes joskus nykyisten suunnitelmien mukaan, vuosikymmenien perästä syntyy maailmanvallankumous. Tätä kantaa perustellaan vastalauseessa kahdella eri tavalla, jotka ovat periaatteellisesti toisistaan melkoisesti eroavia. Ensiksikin kommunistisessa vastalauseessa, kuten ed. Vainiokin ilmoitti, periaatteessa vastustetaan jokaista maanpuolustuslaitosta, niin kauan kun ei ole olemassa työväenvaltaa valtiossa, niin kauan kun on vallalla kapitalistinen järjestelmä. Tämän kannan perusteluksi ed. Vainio mainitsi kaksi näkökohtaa. Hänen mielestään puolustuslaitosta käytetään porvarillisessa valtiossa sekä ulkopoliittisesti että sisäpoliittisesti sillä tavoin, että työväki ei voi puolustuslaitosta missään muodossa hyväksyä, ei edes siinä muodossa, jota me sosialidemokraatit ehdotamme. Edellisen väitteensä tueksi on ed. Vainio täällä laahannut esiin omasta mielestään kai hyvinkin raskaan tykistönsä, osoittaakseen, kuinka muka porvarillisen valtion puolustuslaitosta aina käytetään imperialistisiin tarkoituksiin ja kuinka koko maanpuolustus on senvuoksi porvarillisissa valtioissa aina hylättävä. Tämä jutustelu on mielestäni, silloin kun se näin ylimalkaisesti esitetään, kaikkein halpahintaista. Ei suinkaan ole köyhälistöllekään aina kaikissa oloissa samantekevää, miten maan käy, vaikka se ei olekaan vielä valtaan päässyt. Jos maan kimppuun hyökkää toinen valtio, joka tahtoo laskea maan ikeensä alle, ei ole suinkaan samantekevää maan työväelle, onnistuuko tuo vihollisvaltio tässä aikeessaan. Työväen luokkataistelu suoritetaan menestyksellisimmin vain demokratian puitteissa, demokratian pohjalla, joka demokratia edellyttää myös kansallista itsemääräämisoikeutta. Tämä itsemääräämisoikeus ei suinkaan ole nykyään taattu; ei suinkaan ole asianlaita siten, etteikö jonkin maan itsemääräämisoikeutta uhkaisi vaara jonkun toisen valtion puolelta. Silloin ei suinkaan työväellekään ole samantekevää, jou-

tuuko joku maa vieraan vallan jalkoihin, vieraan valtion määräämisvallan alaiseksi. Tällainen tulos, sehän on tuhoisa varsinkin silloin, jos toinen valtio on alemmalla kehitystasolla joko taloudellisesti, sivistyksellisesti tai poliittisesti.

Tämä on ollut se kanta, jolla ovat seisoneet alusta alkaen työväenliikkees suuret esittäjät, sosialismin suuret teoreetikot. Ja mitä siihen väitteeseen tulee, jonka ed. Vainio esitti, ettei voitaisi muka tehdä eroa hyökkäyksen ja puolustuksen välillä, niin sekin väite on yhtä halpahintainen kuin edellinen. Suuri ranskalainen sosialisti Jaurès on kerran maininnut tuntomerkin, jonka avulla verrattain helposti voi tehdä eron, onko joku maa puolustus- vai hyökkäysasemassa sodan sattuessa: kumpiko valtio suostuu tai kieltäytyy alistamasta asiansa kolmannen puolueettoman elimen tutkittavaksi tai ratkaistavaksi, se seikka määrää, onko sitä pidettävä puolustajana vai hyökkääjänä. Ja yhtä harhaanjohtava kuin edelliset väitteet on ed. Vainion väite, että jokainen sota meidän päivinäimme on imperialistinen luonteeltaan. Kukaan ei ole juuri tätä väitettä verisemmin ivannut kuin teidän oppisänne Lenin. Niinpä hän esim. eräässä kirjoituksessaan „Proletariaatin vallankumouksen sotilasohjelma” lausuu: „Kieltää kansallisten sotien mahdollisuus imperialistisena aikakautena on teoreettisesti väärä, historiallisesti valheellista ja käytännössä se merkitsee euroopalaisen yltyöisämaallisuuden hyväksymistä.” Ja edelleen hän lausuu samassa kirjoituksessa: „Olisi yksinkertaisesti tyhmää kieltää sorretun kansan oikeus maansa puolustukseen niiden sodassa imperialistisia suurvaltoja vastaan.” Koko järkeily imperialismista osoittaa ettei ed. Vainio käsitä, mistä on kysymys. Jos suurvallat harjoittavat imperialistista politiikkaa, niin ei suinkaan sitä samaan aikaan yleensä pikkuvaltioiden harjoita. Imperialismi merkitsee juuri maailmanherruuteen pyrkimistä suurvaltain taholta. Pikkuvaltioiden juuri imperialismin aikakaudella saavat tyytyä olemaan puolustuskannalla imperialististen suurvaltojen hyökkäysaikeita vastaan, ja se se on Suomenkin osana. Mutta ed. Vainio, kuten hänen ryhmänsä vastalausekin, tuo aseista riisumisen tueksi myös sisäpoliittisia perusteluja. Ja onhan myönnettävä niinkuin me

sosialidemokraatit olemme täällä jo useampaan kertaan painostaneet, että puolustuslaitoksesta on olemassa sisäpoliittisia vaaroja varsinkin silloin, kun puolustuslaitos on järjestetty sellaiseksi, kuin sitä nyt meillä ehdotetaan. Siksi me sosialidemokraatit pyrimme puolustuslaitosta järjestämään sellaiseksi, että siitä ei olisi kansanvallalle vaaraa, vaan se olisi kansanvallan turva. Siksi me pyrimme luomaan siihen sellaisia takeita, jotka turvaavat kansanvallan pysyvyyden maassa. Mutta ed. Vainio väitti, että puolustuslaitosta voidaan käyttää nimenomaan työväen rauhallista luokkataistelua vastaan. Siitäkin on esimerkkejä, esimerkkejä, jotka me sosialidemokraatitkin kylliksi tunnemme. Mutta tätä käyttöä vastaan voidaan, ilman että puolustuslaitos hävitetään, hankkia takeita. Siellä, missä nämä takeet on saatu ja missä työväki on lukuisa ja missä se on hyvästi järjestynyt ammatillisesti ja poliittisesti, siellä porvarillisessa valtiossakaan ei työväen rauhallisen luokkataistelun häiritseminen ole suinkaan oleellisesti puolustuslaitoksen olemukseen kuuluva. Tässä suhteessa ymmärtääkseni kommunistien tulisi yleensä olla verrattain hiljaa, sillä juuri Venäjän puna-armeijaa ei suinkaan ole käytetty vain vastavallankumouksen kukistamiseen, vaan lukuisissa tapauksissa työväen rauhallisten luokkataistelujen kukistamiseen.

Niinkuin sanoin, tämä on niin sanoakseni kommunistisen vastalauseen periaatteellinen kanta mainitsemassani kysymyksessä. Mutta siinä on esitetty aseista riisumista vaatimuksen tueksi toinenkin perustelu, niin sanoakseni hetken poliittinen perustelu. Siinä on viittaus neuvostohallituksen ehdotukseen asevarustelujen supistamisesta. Kuten me kaikki tiedämme, on neuvostohallitus tehnyt Suomen ja toisten Venäjästä eronneiden valtioiden hallituksille ehdotuksen, että olisi kutsuttava koolle konferenssi pohtimaan kysymystä aseiden riisumisesta. Nyt tämän nojalla vastalauseessa ehdotetaan, että meidän maamme hallituksen olisi ryhdyttävä neuvostohallituksen kanssa neuvotteluihin aseiden riisumisesta, mutta lisäksi, aivan siitä riippumatta, mihinkä tulokseen nämä neuvottelut johtavat, puolustuslaitos olisi välittömästi lopetettava. Mehän tiedämme, että tämä mainittu neuvottelukokous, josta tässä mai-

nitsemassani vastalauseessa mainitaan, saattaa lykkääntyä epämääräiseen tulevaisuuteen. Mehän tiedämme, että neuvostohallituksenkaan taholta tuskin tällä haavaa pidetään enää tuon neuvottelukokouksen aikaansaamista niin kiireellisenä. (Vasemalta: Mistä sen tietää?) Minä päätelen niin. Senvuoksi tuntuu todellakin suuremmoiselta luottamuksesta toiseen neuvottelu-puoleen se seikka, että edes odottamatta neuvottelujen tulosta tahdotaan puolustuslaitos kokonaan hävittää. Meidän sosialidemokraattien on suoraan tunnustettava, että me emme todellakaan tälläkään kertaa jaksa seurata mukana tällaisessa luottavaisuudessa, kuten emme ole seuranneet mukana muulloinkaan, kun työväkeä kommunistit ovat tahtoneet harhakuvitteluilla johtaa harhaan. Meillä ei ole todellakaan yhtä ehdotonta luottamusta neuvostohallituksen rauhanpolitiikan vilpittömyyteen ja ennen kaikkea sen kestävyyyteen. Me tiedämme, että neuvostohallitus ei ole suinkaan mikään sosialistinen hallitus, se on esikapitalismin asteella olevan maan hallitus, jonka takana oleva puolue on aikoja sitten lakannut olemasta proletaarinen puolue ja jonka menettelytavat eivät ole sellaisia, jotka me sosialistit hyväksymme. Onhan esimerkkejä siitä, että tämä puoluehallitus valtaan pääsynsä jälkiaikoina pyrki väkivallalla levittämään kommunismia toisille kansoille, joiden valtava enemmistö oli sitä vastaan. Venäjän kommunistit pyrkivät viemään asiansa voittoon Venäjän aseilla. Tämä Venäjän aseilla suoritettu yhteiskunnallinen vallankumous olisi ainakin uusissa valtioissa merkinnyt palautumista Venäjän yhteyteen. Tämä oli ohjelma sillä taholla vielä Puolan sodan aikaan, jolloin Radek lausui: „Me tulemme ympärysvaltojen kanssa suorittamaan ratkaisevan taistelun Reinin varrella.” Silloin oli suurta Venäjää hallitsevan joukon väkivaltaisen ulkopoliittikan yllä kaunis aatteellinen verho: yhteiskunnallinen vallankumous. Vasta senjälkeen kuin on käynyt selväksi, että tällä ohjelmalla ei ole käytännöllistä toteutumismahdollisuutta, vasta sen jälkeen on sillä taholla ruvettu ilmoittamaan suosittavan rauhallista ulkopoliittikkaa. Mutta meillä on kuitenkin esimerkkejä siitä, että tuon uuden ulkopoliittikan aikanakin on sattunut tapauksia,

jotka saavat syyistä epäluuloisesti suhtautumaan sellaisiin aloitteisiin, mistä nyt olen puhunut. Minä tarkoitan Georgian tapusta, joka antaa meille erinomaisen valaisevaa havainto-opetusta. Alussa vuotta 1921, kuten tiedämme, tunkeutuivat Neuvosto-Venäjän sotajoukot Armeniasta, Aserbeidshanista ja Pohjois-Kaukasiasta Georgian tasavaltaan, jota hallitsivat bolshevikien entiset puoluetoverit. Bolshevikit alistivat pitkällisten, veristen taistelujen jälkeen georgialaiset Venäjän vallan alaisiksi. Tämän teon vaikuttimet eivät enää olleet pienimmässäkään määrässä yhteiskunnallisvallankumoukselliset. Georgiassahan oli vallassa sosialistinen puolue. Tuo toimenpide oli puhtaasti imperialistinen, jossa Venäjän valtakunnan etuja ajettiin tallamalla jalkoihin Georgian kansallisuus. Radekhan onkin julkisesti tunnustanut, että sotaretken ainoana tarkoituksena oli Bakun valtaus, jotta bolshevikit saisivat turvaksi naftankuljetuksen Batumista maahansa, ja onhan Georgian kommunistisen puolueen johtaja Maharadze selostaessaan kommunistiselle puolueelle oloja Georgiassa lausunut m. m. sanasta sanaan seuraavasti: „Punaisen armeijan tunkeutumisella Georgian oli ilmeisesti ulkoapäin suunnatun valloitus-toimen luonne, koska tuolla hetkellä omassa maassa, nim. Georgiassa, kukaan ei ajatellut kapinan valmistusta.” Kun neuvostohallituksen rauhallinen politiikka vielä ei täyteen kaksi vuotta takaperin oli sellaista, että sitä voi kutsua täydellä syyllä imperialistiseksi politiikaksi, ei ole ihmeteltävä, jos me sosialidemokraatit ensin odotamme, mitä yhteisistä neuvotteluista alkaa kuulua, ennenkuin vaadimme maan puolustuskyvyttömäksi tekemistä. Kukaan ei sen vilpittömämmin kuin me sosialidemokraatit harrasta asevarustelujen supistamista ja pääsemistä kansainvälisillä sopimuksilla täydelliseen aseittien riisumiseen. Se on kuulunut vanhastaan sosialidemokraattisten puolueiden ohjelmaan ja erityisesti maailmansodan veristen kokemusten jälkeen sosialidemokratia on kannattanut kaikkia niitä pyrkimyksiä, joita sen jälkeen on tehty tähän päämäärään pääsemiseksi. Piakkoinhan kokoontuu m. m. Amsterdamin internatsionaalin konferenssi pohtimaan keinoja, joilla voitaisiin päästä tähän päämäärään. Me olemme siis sitä

mieltä, että Suomen hallituksen on otettava vastaan neuvostohallituksen kutsu saapua mainittuihin asevarustelujen supistamista koskeviin neuvotteluihin, mutta siksi, kunnes on päästy selville, mitä tuloksia nämä neuvottelut antavat, meidän mielestämme ei ole syytä mennä toteuttamaan sitä ohjelmaa, jota kommunistisessa vastalauseessa suositellaan.

Olen muuten varma siitä, ettei suinkaan neuvostohallitus tule missään tapauksessa näissä neuvotteluissa suostumaan siihen, että Neuvosto-Venäjällä koko puolustuslaitos poistettaisiin. Neuvostohallitus on hallitus, joka mitä aktiivisimmin sekaantuu tällä hetkellä maailmanpolitiikkaan ja joka tarvitsee tämän maailmanpolitiikkansa tueksi suurenkin puolustuslaitoksen. Minä olen varma siitä, että se ei tule missään tapauksessa suostumaan siihen, että se jäisi vaille tätä tukea varsinkaan tällä hetkellä, jolloin se niin tarmokkaasti toimii Etu-Aasiassa yhteistoiminnassa eräitten suurvaltain kanssa toisia vastaan.

Että näin on asianlaita, siitä on meillä taas tuore havainto-opetus. Joku aika sittenhän maailmalle neuvostohallituksen virallinen tiedonanto-toimisto Rosta levitti sähkösanomaa siitä, että Venäjällä on hyväksytty uusi asevelvollisuusdekreetti, jolla on järjestetty myös asevelvollisuusaika Venäjällä uudestaan. Mitä sisältää tämä sähkösanoma? Sen mukaan Venäjällä palvelusaika tulisi olemaan jalkaväessä 1 1/2 vuotta, ratsuväessä 2 1/2 ja laivastossa 4 1/2 vuotta. Tuon dekreetin määräämä palvelusaika, sehän on todella sellainen, ettei ole ihmeteltävää, jos jotkut kommunistisen puolueen valitsijat kuulemma maaseudulla väittävät, että tuo sähkösanoma ei olekaan Rostan sähkösanoma, vaan se on porvarien väärentämä. Mutta asiahan on niinkuin tämä sähkösanoma osoittaa. Dekreettihän on julkaistu Moskovan Isvestiassa, jossa se on jokaisen nähtävissä. On todella merkiliistä, että neuvostohallitus, silloin kun se ehdottaa pienille reunavaltioille neuvotteluja aseitten riisumisesta, itse määrää palvelusajan niin pitkäksi, että niin pitkää palvelusaikaa tuskin lienee muualla kuin kaikkien militaristisimmassa suurvallassa, nimittäin Ranskassa. Kommunistiselta taholta on, silloin kun tätä neuvostohallituksen toimenpidettä on arvosteltu, tuotu sen

puolustukseksi se seikka, että mikään maa ei voi olla vailla itsepuolustusta, siis näkökohta, joka puhuu heidän vastalauseensa esittämää kantaa vastaan. Ja minä myönnän, että minunkin mielestäni on aivan selvää, että Venäjäkään ei voi riisua yksin puolin aseita ja jättäytyä naapureiden ja suurvaltain armoille. Mutta minä tahdon painostaa sitä, että tämä näkökohta ei kuitenkaan puolusta tuolaista toimenpidettä. Itsepuolustuksen kannalta ei suinkaan olisi ollut välttämätöntä paisuttaa armeijaa Venäjällä sillä tavalla, jota palvelusajan pidennys merkitsee. Eräässä haastattelussa on Pietarin sotilaspiirin poliittisen hallituksen kommunistinen päällikkö Gusev „Petrogradskaja Pravdassa” lokakuun 7 päivänä maininnut niitä syitä, jotka ovat tähän toimenpiteeseen neuvostohallitusta hänen mielestään pakottaneet. Hän mainitsee, että tämän uuden asevelvollisuusdekreetin mukaan neuvostohallituksen sotajoukkojen vahvuus rauhan aikana tulisi olemaan 800,000 miestä — siis melkoisesti toinen luku kyllä kuin se, jonka täällä ed. Venola ilmeisesti erheellisesti viime istunnossa mainitsi. Joka tapauksessa tällainenkin armeijan vahvuus rauhan aikana on tarpeettoman suuri. Neuvostohallitus ei suinkaan, suojakseen pieniä reunavaltioita vastaan tarvitse tällaista armeijaa, joten palvelusajan pidennys on seuvuoksi ollut tarpeeton toimenpide.

Mutta se on ollut myöskin poliittisesti onneton toimenpide senvuoksi, että juuri tämä toimenpide on antanut mitä vahvimman aseene käteen niille aineksille, jotka jokaisessa maassa koettavat muodostaa armeijan palvelusajan mahdollisimman pitkäksi ja jotka koettavat luoda maalle mahdollisimman suuren ja rasittavan armeijan.

On varmaa siis, että mainittu toimenpide on antanut mitä vaarallisimman vastaiskun työväenluokan pyrkimyksille asevarusteluiden supistamiseksi, kun neuvostohallitus on tahtonut pukea uudelleen Venäjän kansan militarismin pakkopaitaan. Tämä neuvostohallituksen uusi toimenpide, se on tosiasia, joka meidän sosiaalidemokraattienkin on otettava huomioon. Niin kauan kuin neuvostohallitus kasvattaa ja lisää miljoona-armeijaansa, ei pieni naapurimaa voi olla kokonaan vailla puo-

lustuslaitosta. Mutta, niinkuin olen maininnut, tämä puolustuslaitos on laadittava sellaiseksi, että se ei käy kansakunnalle aineellisesti ylivoimaiseksi ja että se ei käy kansakunnalle sisäpoliittisesti vaaralliseksi.

Minä tahtoisin vielä lopuksi huomauttaa kommunistisen vastalauseen kannattajille, että juuri erityisesti heidän kannaltaan puolustuslaitoksen hävittäminen ei ole periaatteellisesti puolustettavissa. Hehän eivät luota siihen, että työväenluokka voi valtaan päästä tai vallassa pysyä rauhallisin keinoin. Jos me otaksumme heidän ehdotuksensa vakavasti tarkoitetuksi ja jos me otaksumme mahdolliseksi, että porvarilliset yhtäkkiä suostuisivat kokonaan poistamaan meidän maastamme puolustuslaitoksen, niin kai kommunistisen ryhmän olisi ohjelmansa mukaisesti tätä toimenpidettä kannatettava. Mutta heidän kannaltaanhan tämä juuri on arveluttavaa. Hehän ovat lykanneet ohjelmansa mukaisesti mailmanvallankumouksen vuosikymmeniksi eteenpäin. Sinä väliaikana, joka tähän mennessä kuluu, työväenluokka jätettäisiin siis vaille kaikkea opetusta aseiden käyttöön. Meidän sosialidemokraattienkin mielestä tällainen olisi vaarallista. Me tosin tahdomme pysyä demokratian pohjalla, me tahdomme saavuttaa ohjelmamme taakse kansakunnan enemmistön. Mutta me tahdomme opettaa myöskin työväenluokan käyttämään aseita, jotta se olisi valmis puolustamaan demokraattista valtiösääntöä, silloin kuin sitä vastaan mahdollisten porvarillisten fascististen aineiden taholta hyökkäyksiä tehdään. Tätä varten me tahdomme puolustuslaitoksen, mutta puolustuslaitoksen, joka eroaa oleellisesti siitä puolustuslaitoksesta, minkä porvaristo meille nyt tahtoo antaa. Siitä syystä me emme voi olla nykyistä puolustuslaitosta hyväksymässä, vaan tulemme äänestämään tämän lain hyväksymistä vastaan.

Ed. Heikinheimo: Eduskunta on tänä päivänä tilaisuudessa omasta puolestaan lopullisesti ratkaisemaan kysymyksen, joka on ollut vireillä niin kauvan kuin valtakuntamme on ollut olemassa, on tilaisuudessa hyväksymään ensimmäisen pysyvän asevelvollisuuslakimme. Ja jos uskallamme päättää siitä suhteellisesta

yksimielisyydestä, mikä asian käsittelyssä on ilmennyt eri eduskuntaryhmien välillä, niin on syytä toivoa, että ratkaisu tapahtuu myönteiseen suuntaan.

Lain pysyväisyydestä voidaan kuitenkin olla eri mieltä. Riippuen monesta meille tuntemattomasta asianhaarasta, varsinkin siitä, että meidän valtakuntamme valtiollinen elämä on ollut niin lyhyttä, kokemuksemme niin rajotettua, riippuen monista tämänsuuntaisista asioista on asian käsittelyssä kuitenkin ilmennyt erinomaisen paljon persoonallisen harkinnan varassa ratkaistavia kysymyksiä, eikä kukaan voi oikein täydellä varmuudella sanoa, missä oikean ja väärän raja täsmällisesti kulkee. Niinpä onkin tapahtunut, että se lakiehdotus, joka nyt on käsiteltävänä, on monien kompromissien tulos, eikä semmoiseen täydellisesti voi vastata kenenkään vaatimuksia. Erimielisyydet alkavat jo siitä kohdasta, jolloin on päätettävä, minkä järjestelmän pohjalta puolustuslaitoksemme on järjestettävä. Kaaderijärjestelmän rinnalle, johonka nyt esitetty lakiehdotus perustuu, on käsittelyn kaikissa vaiheissa asetettu toinen järjestelmä, miliisijärjestelmä, jonka hyväksi on tahdottu esittää suhteellisesti painavia syitä. Kaikissa käsittelyn vaiheissa on kuitenkin tämä järjestelmä jätetty toiselle sijalle kaaderijärjestelmän rinnalla. Niistä syistä, joilla miliisijärjestelmää on tahdottu puolustaa, on ennen kaikkea mainittava se syy, jota edellinen puhuja erikoisesti painosti ja joka esiintyy myöskin sotilasasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa. Huomautetaan, kuinka miliisijärjestelmälle perustettu puolustuslaitos antaisi suurempia takeita, kuin kaaderijärjestelmän periaatteet, siitä, ettei puolustuslaitosta voida käyttää sen varsinaiselle tarkoituserälle, maan puolustukselle, vieraisiin tehtäviin. Ja lisäksi kokemus on osottanut, että kansan miliisilaitos ei yhtä helposti, kuin kaaderijärjestelmään perustuva puolustuslaitos, muodostu vaaralliseksi kansainvaltaiselle kehitykselle. Olen tätä asiaa mahdollisimman tarkoin harkinnut, mutta muuhun tulokseen, en voi tulla, kuin että asianlaita on jokseenkin tasan päinvastoin, kuin mitä tässä väitetään. Kaaderijärjestelmän mukainen armeijalaitos nimittäin on mahdol-

lisimman eheä, luja kokonaisuus, jonka eri osia ei voida käyttää eri tarkoituksiin. Sitä voidaan käyttää vain yhtenä kokonaisuutena ja se on mahdollisimman luja aseena hallituksen kädessä, silloinkin hallitus sitä tahtoo käyttää niihin tarkoituksiin, jotka lain mukaan puolustuslaitokselle kuuluvat. Miliisilaitos taas, jonka yksilöt ovat hajaantuneet ympäri koko maan, on paljon enemmän altis satunnaisille aatevirtauksille. Yhtä vankka kuin on side laillisen hallituksen ja seisovan armeijan välillä, yhtä vankka, jos kohtakin paljon näkymättömämpi, on se salainen side, ne piilevät langat, jotka yhdistävät miliisijärjestelmän kaikenmoisiin satunnaisiin torikokouksiin, puoluejärjestöihin ja muihin sellaisiin. Vain jossakin tapauksessa voi armeija joutua aseeksi kansainvaltaisen laillisen yhteiskuntajärjestyksen tuhoamiseksi, siinä tapauksessa nimittäin, että hallitus on ensiksi joutunut tälle väärälle polulle. Mutta ei suinkaan missään nimessä voida vaatia, että puolustuslaitoksen on pidettävä huolta siitä, että hallitus pysyy laillisella kansainvaltaisella pohjalla. Se on eduskunnan tehtävä, eikä puolustuslaitoksen, ja jos puolustuslaitosta ruvetaan käyttämään tällaisiin poliittisiin tarkoituksiin, jotka kuuluvat eduskunnalle, niin silloin ainakin puolustuslaitos on johdettu sille vieraita tarkoituseriä täyttämään. Ei kukaan ole edes tahtonut väittääkään, että miliisijärjestelmän mukainen puolustuslaitos puolustuskuntoisuuteen nähden kykenisi kilpailemaan kaaderijärjestelmän mukaisen armeijan kanssa. Mutta tässä suhteessa on meitä lohdutettu sillä vakuutuksella, että puolustuslaitoksemme, järjestettäköön se minkä järjestelmän mukaiseksi tahansa, ei missään tapauksessa ole riittävä turva idän vaaroja torjumaan. Tässä kysymyksessä meillä kyllä voi olla hyvinkin eri mieltä. Voimmepa kuitenkin tehdä jonkun myönnytyksen siinä suhteessa. Jos meidän maamme täydellisesti eristettäisiin muusta maailmasta, jos Venäjä kokonaisuutena muodostaisi eheän yhteiskuntajärjestyksen, jos Venäjällä tällöin valitsisi yhtenäisen kansallishenki, joka vaatisi Suomen tuhoamista, niin silloin ei mikään järjestelmä kykenisi ajanmittaamaan meidän itsenäisyyttämme puolustamaan. Mutta mahdotonta on ajatella, että kaikki

nämä edellytykset yhtäikaa toteutuisivat. Ja varmasti meidän diplomatiamme on pitävä huolen siitä, että me emme missään tapauksessa joudu sellaiseen asemaan, jota nämä edellytykset sisältävät. Myöskin voimme varmuudella otaksua, että niin kauan kuin me täytämme sen tehtävän, jonka meille historia on asettanut, olla rajavartijana idän ja lännen välillä, niin kauan ei länsimainen sivistysmaailma oman etunsa tähden voi jättää meitä yksinämme taistelemaan idän ylivaltaa vastaan. Kun näin on asianlaita, on kaaderijärjestelmän mukainen sotalaitos ainoa muoto, joka vastaa sitä puolustustarkoitusta, mikä meidän maallemme on välttämätöntä. Yksi etu voi olla miliisijärjestelmälle, se, että se taloudellisesti tulee maallemme vähemmän rasittavaksi. Tämä on todennäköistä, vaikkakaan ei todistettua. Mutta ne heikot puolet, joihin olen edellä lyhyesti viittänyt, ovat minun mielestäni siksi painavia, että vaikka meidän olisikin taloudellisen ahdingon takia pakko vähentää puolustuslaitoksemme siihen määrään, että se seisovana armeijana ei tulisi sen enemmän maksamaan, kuin mitä suunniteltu miliisilaitos kansallemme maksaisi, niin sittenkin se vastaisi tarkoitustaan paremmin kuin tuo suunniteltu miliisijärjestelmä.

Ne arvoisat eduskunnan jäsenet, jotka ovat tehneet päämääräksensä tässä asiassa miliisijärjestelmän toteuttamisen, voivat siis, vaikka eivät äänellensä tahtoisiakaan kannattaa toisen kysymyksessä olevan järjestelmän toteuttamista, hyvin rauhallisella mielellä suhtautua eduskunnan enemmistön päätökseen, vaikka se kävisikin päinvastaiseen suuntaan, kuin heidän mielipiteensä.

Tämän suunnitelman rinnalla on ollut vielä eräs toinen ajatus, jonka voi sivumennen mainita. On nimittäin esitetty, että meidän puolustuslaitoksemme kokonaan hävitettäisiin, koska tämä menettely olisi ilmeisesti Venäjän hallitukselle mieleen, ja koska Venäjän hallitus tietävästi on jo tehnyt siihen suuntaan menevän ehdotuksen. Edellinen arvoisa puhuja on jo tälle ajatukselle osoittanut kiitettävää huomiota, minun mielestäni paljon suurempaa huomiota kuin itse ajatus olisi oikeastaan ansainnut, sillä minun on todellakin vai-

kea uskoa, että tämä esitys edes vakavassa mielessä olisi tehty.

Niiden eduskuntaryhmien kesken taas, jotka ovat olleet itse järjestelmästä yksimielisiä, on ilmennyt erimielisyyksiä varsinkin palvelusaikaan nähden. Asevelvollisten palvelusaika, jonka he ovat velvolliset suorittamaan vakinaisessa väessä, sekä armeijan taisteluyksikköjen lukumäärä ja vahvuus — ne ovat seikkoja, jotka ovat toisistansa riippuvaisia ja joissa persoonallisella harkinnalla kyllä on hyvinkin paljon ratkaisuvalltaa. Eikä eduskunta voi vaatia itsellensä sitä arvovaltaa, että se asiantuntijan tavoin kykenisi näitä asioita arvostelemaan. Kysymys asiantuntijoista on seikka, joka mielestäni on eri tavalla, ikävä kyllä hyvinkin eri tavalla käsitelty asian eri vaiheissa. On valitettavasti olemassa niin paljon sitä katsantokantaa, että ylipäänsä kuka tahansa tavallisella järjellä varustettu ihminen kykenee jokseenkin hyvin arvostelemaan tähän, niinkuin moneen muuhunkin erikoisalaan kuuluvia kysymyksiä, jopa niin, että asiantuntijoille ei tahdota myöntää minkäänlaista etua heidän alaansa kuuluvien kysymysten ratkaisemisessa, vieläpä niinkin, että tällaisia asioita ymmärtää kuka tahansa paitsi juuri asiantuntijat, jotka viimeksimainitut eivät ole päteviä tai ovat jäävillisiä näistä asioista mitään lausumaan, koska muka heidän mielipiteensä enemmän riippuu heidän asemastaan kuin kokemuksestaan, persoonallisesta vakaumuksestaan ja älystään. On vaikea asiallisella todistelulla kumota tällaisia tyhjiään perustuvia väitteitä. Suuren edistysaskeleen tekisimme todella, jos pääsisimme käsittämään, etteivät kaikki ihmiset voi kaikkia asioita ymmärtää. Tällä lausunnolla minä en suinkaan sitä tarkoita, etteivät eduskunnan jäsenet saisi muodostaa itselleen omakohtaista vakaukusta myöskin sotilasalaaan kuuluihin jopa kaikkiin siihen alaan kuuluihin kysymyksiin nähden, mutta mielestäni vain suhteellisella pätevyydellä. Jos keskustelee niiden henkilöiden kanssa, joilla on näissä kysymyksissä persoonallista kokemusta, jotka ovat asemansa tähden joutuneet kasvattamaan asevelvollisia rauhan aikana ja sodan aikana, heitä sekä sotilaallisissa että yleisissä sivistyksellisissä asioissa johtamaan niin taisteluissa kuin harjoituksissakin ei voi olla kiinnittämättä huomiota sii-

hen vakavaan huolestumiseen, jolla kaikki yksimielisesti, miltei poikkeuksetta, puhuvat liian lyhkäisestä palvelusajasta. Se palvelusaika, joka tässä lakiehdotuksessa nyt on säädetty, on epäilemättä lyhin mahdollinen, mikä voi ollenkaan kysymykseen tulla, jos mieli pitää meidän puolustuslaitostamme tarkoitustaan vastaavalla kannalla, eikä sitä milteään kohdalta voida tätä näkökohtaa syrjäyttämättä lyhentää. Jos tahdottaisiin ehdottomasti taloudellisista syistä pienentää sotilasmaenoja, olisi minun mielestäni paljon likempänä se mahdollisuus, että olisi armeijan lukumäärää pienennettävä jättämällä kutsunnasta pois muutamia asevelvollisia nuorukaisia, siirtämällä heitä suoraan reserviin, kuin että palvelusajaa lyhennettäisiin. Tähän suuntaan on hallitus aikanaan tehnytkin erään ehdotuksen, jonka eduskunta kuitenkin toiseen suuntaan muutti. Jos nyt tahdottaisiin järkipäraseen suuntaan kehittää meidän sotilaitostamme, niin likinnä olisi minun mielestäni se ajatus, että kuten mainitsin, kutsuntatilaisuudessa osaksi perheolojen perustuksella, osaksi terveyden perustuksella, osaksi viime sijassa arvan nojalla jätettäisiin vakinaiseen sotapalvelukseen kutsumatta esim. 1/3 nuorukaisista ja sen sijaan jällellä olevien nuorukaisten palvelusajaa vastaavassa määrässä pidennettäisiin. Reservin puolustuskuntoisuus silloin kyllä ehkä jonkun verran pienenis mutta luulen, että armeijan puolustuskuntoisuudelle se voimanlisäys, minkä se tämän kautta saisi, olisi paljon enemmän tuntuva. Nykyoloissa tai niissä oloissa, jotka tämä käsiteltävänä oleva lakiehdotus luopi näyttää vaikealta saada sellaista ylintä päällystää, joka vastuullensa ottaisi tällaisen puutteellisesti harjoitetun armeijan johtamisen taisteluun. Ymmärrettävää onkin, että päällikkö, joka tuntee olevansa vastuussa kansan turvallisuudesta ja jokaisen sotilaansa hengestä, hyvin vastenmielisesti lähettää tuleen miehiä, jotka eivät ole saaneet sitä harjoitusta, mitä nykyaikainen tekniikka jokaiselta sotilaalta paljon suuremmassa määrässä vaatii kun aikaisempina aikoina. Tämän lisäksi on tietysti huomioonotettava ne seikat meidän poliittisesti uhatusta valtiollisesta asemastamme, mitä edellinen puhuja täällä niin valaisevasti meille selitti.

Tämän käsittelyn eri vaiheissa on tavan-

takaa esitetty rauhanaatteen vaatimus. Se onkin luonnollista, että sellainen ajatus tulee ehdottomasti mieleen. Näiden asiain kanssa askarrellessa tuntuu monta kertaa niinkuin olisi saanut — tahtoisin sanoa — verta sormiinsa, ja tekee mieli puhdistautua. Tuo puhdistautuminen ei voi tapahtua millään muulla tavalla, kuin siten, että me kaikissa tilaisuuksissa kaiken kykymme mukaan teemme sen, minkä voimme, sodan syiden poistamiseksi. Rauhanaatteesta on tosin sanottu, että se on vaan sellainen unelma, joka ei voi viehättää ketään muita kuin epäkäytännöllisiä haaveksijoita ja jolla käytännöllisessä elämässä kansainvälisessä politiikassa ei muka ole mitään merkitystä. Niin ei kuitenkaan ole, niin ei voi olla asianlaita. Kuta pitemmälle kansojen kesken kulttuuri kehittyy, kuta enemmän kansakunnat tulevat kosketuksiin toistensa kanssa, kuta enemmän ne ovat riippuvaisia toisistansa, sitä enemmän ilmenee riitojen aiheita ja eripuraisuuden syitä, ja ellei tämän kehityksen rinnalla yhä uusia keinoja keksittäisi tällaisten eripuraisuuksien rauhalliseksi selvittämiseksi, olisivat sivistyskansat jo aikoja sitten hukkuneet tuleen ja vereen. Toinen kysymys on sitten toteutuuko rauhanaatteen ihanne, tuo olotila, ettei puolustuslaitosta ensinkään tarvittaisi, toteutuuko se koskaan. Ehkäpä ei se toteudu, todennäköisestikään ei. Eiväthän ihanteet ylimalkaan tässä syntisessä maailmassa voikaan toteutua. Mutta siitä huolimatta niillä on oma suuri arvonsa, nehan ovat tuollaisia kaukaisia suunnanviittajia, vilkkumajakoita, jotka kulkijalle osoittavat, mihin suuntaan on pyrittävä, jos mieli oikealla tiellä pysyä.

Minulla on syytä toivoa, että tämä asia tänäpäivänä kaikella mahdollisella yhteisymmärryksellä ja sovinallisuudella saatetaan onnelliseen ratkaisuun.

Ed. A m p u j a: Isänmaan puolustus ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen säilyttäminen on epäilemättä niiltä kysymyksiltä, joissa eri yhteiskuntaluokkien edut törmäävät jyrkimmin vastakkain. Porvaristo yleensä on näiden kahden sanan ohella, näiden sanojen toteuttamisen nimellä harjoittanut viime vuosikymmeninä politiikkaa, joka uhkaa tosiaan tuhota ei ainoastaan isänmaan ja siinä asuvat ihmiset, mutta

myöskin koko yhteiskuntajärjestelmän. Isänmaan korkeimman puolustuksen ihanteet kai löytyvät lähinnä omistavain luokkien valtiomiehistä, ennen kaikkea valtioiden päämiehistä. Nehän ovat luultavasti useammin pitäneet loistavia puheita sotilasparaadeissa isänmaan puolustuksen välttämättömyydestä ja sen ylevyydestä. Mutta me näemme, että juuri nämä korkeimmat isänmaallisuuden puolustajat ovat useissa varsin vaikutusvaltaisissa maissa luultavasti epäisänmaallisten toimesta karkoitettua maasta pois. Niin on käynyt Suomen suuriruhtinaalle, Venäjän keisarille, Wilhelm II:lle j. n. e. Luultavasti ne porvarilliset puolueet, jotka suurimmalla suulalla esiintyvät isänmaallisuuden puolustuksen nimellä, mielen katkeruudella valittavat, että näin on käynyt. Korkein isänmaallisuus ja myös täydellisten laillisten yhteiskuntamuotojen ylläpitäjät ovat pakollisesti joutuneet omassa maassaan tällaisen kohtelun alaisiksi. Aivan samoin kuin todellisia uskovaisia löytyy virallisen kirkon piirissä harvoin, löytyy varmaan todellisia isänmaan ystäviä virallisten isänmaan puolustajain piireissä vielä harvemmin. He ovat useimmin isänmaan ja kansan vihollisia tosiasiaassa. Yksimielisyyttä tässä asiassa työväenluokan ja porvarispuolueiden välillä ei voi tulla. Työväenluokalla on toinen käsitys isänmaasta ja sen käsitys varmasti voittaa; missä maassa se voittaa milläkin keinolla, siitä ei voi edeltäpäin varmaa sanoa. Mitä tulee laillisen yhteiskuntajärjestyksen säilyttämiseen, joka on myös toisena tärkeänä määräyksenä asevelvollisuuslain 1 §:ssä, on siitä sosialidemokraateilla, se on työväellä, ja porvareilla eri käsitys, jyrkästi eri käsitys. Sosialidemokraatit käsittävät yhteiskunnan nykyisessä muodossaan kansan enemmistölle, työtätekeväälle luokalle, kokonaan epäoikeudelliseksi ja pyrkivät kaikin mahdollisin keinoin voimiensa mukaan kumoamaan tätä järjestelmää, luomaan uutta sen tilalle. Siis sellaisenaan laillisen yhteiskuntajärjestyksen säilyttäminen ei heidän taholtaan voi tulla kysymykseen. Mitä laillinen yhteiskunta itse asiassa merkitsee, voisi osaksi selvittää venäläisen suuren ja tunnustetun kirjailijan Leo Tolstoin mielipiteellä. Hän sanoo: „Laillinen yhteiskuntajärjestys on se, että sallii etuoikeutetun luokan tehdä

omistaviin luokkiin nähden sitä, mikä on näille omistamattomille vahingollista, ja omistaville hyödyksi. Kaikki mikä pyrkii tätä järjestelmää muuttamaan, on laitonta." Siinä on suuressa määrässä noin porvarilliselta kannalta katsottuna harkitsemisen arvoista, ettei aina niin paljon ja väärin käytettäisi sanaa „laillisuus”. Systemaattisesti on porvaristo näiden kahden asian nimellä, isänmaallisuuden ja laillisuuden nimellä, viimeisten 3—4 vuosikymmenen aikana ennen maailmansotaa lisännyt aseisaa olevaa armeijaa, lisännyt sotilasrasituk-
sia niin, että kaikki muut valtion tarpeet ovat sotilastarkoitusten ohella olleet toisarvoisia, sivuseikkoina. Vuosi vuodelta sotilasrasitukset kohosivat, ne kohosivat siinä määrin, että sen edessä vapisivat maailmansodan edellä jo ajattelevat porvarillisetkin piirit. Meidän entinen ulkoministerimme Rudolf Holsti on kirjoittanut tästä kysymyksestä ansiokkaan tutkielman, jossa hän lausuu lopuksi, sotilasvarustusten kasvamisesta kansantaloudelliselta kannalta seuraavasti: „Ja se mitä turmiollisimman syövän tavoin on tähän saakka sekä välittömästi että välillisesti jäytännyt kansantaloudellista elinvoimaa ja uhkaa se tehdä sen yhä edelleen vielä pelottavamalla mitalla. Se on tähän saakka ollut ja tulee vastedes olemaan mitä suurinta uhkapeliä kansojen kohtaloilla myös taloudellisessa suhteessa, uhkapeliä, joka aina ja joka tapauksessa kuuluu puolustamattoman rikollisiin tekoihin.” Näin on tässä sanonut nuori tiedemies kymmenkunta vuotta takaperin, jota ei ollut taantumuksellinen politiikka riittävässä määrässä turmellut ja hän hankki tälle käsitykselleen puolustusta Englannin vapaamielisen ministerin lausunnosta joka 1907 on lausunut Englannin alahuoneessa: „Me olemme halunneet ja haluamme jatkuvasti asettua niiden eturiveihin, joiden mielestä asevarustusten lisääminen pienimmässäkin määrin on Europan kirous; ja kuta pikemmin tämä kilpailu jos kuinkakin vähäisessä määrässä saadaan rajoitetuksi, sitä parempi.” Joskus tällaisia pilkahduksia vapaamielisten porvarillisten politikoitsijoiden ja tiedemiesten taholta pääsi mailmansodan edellä esiin, mutta missään tapauksessa ne eivät päässeet sanoja pitemmälle, ja mailmansodan täytyi tämän varustelukiihkon vaikutuk-

sesta syttyä. Sen seurausten jäljissä me nyt elämme. Mutta näyttää siltä kuin Suomen nuori valtio, joka on tosin vallankumouksen lapsena syntynyt, unohtaisi kaikki ne seikat, jotka ovat vaikuttaneet sen syntymiseen ja siinä ohella myös unohtaisi mailmansodan seuraukset. Täällä puhutaan edelleen jakamattomasti porvarien taholta suuressa määrässä sotilaskysymyksestä, kuten se olisi ainoa kansan itsenäisyyden turva. Kuvaavaa kyllä, hakeakseen puolustusta tälle taantumukselliselle politiikalle on vedottu Venäjään; siellä muka on yhtä pitkä palvelusaika. Kiusallakaan en minä lähde noudattamaan yleistä mielipidettä siinä suhteessa että horjahtaisin Venäjään. Tahdon ottaa esimerkkejä länsimaista, ja siellä tosiaan on palvelusaika paljon lyhempi kuin meillä. Norjassa esim. on palvelusaika jalkaväellä vain 72 päivää. Sveitsissä 65 päivää, Tanskassa 121 päivää, Hollannissa 255 päivää, Ruotsissa 255 päivää, mutta Suomessa kuten tunnettua tulee tämän lain mukaan jalkaväen palvelusaika olemaan 365 päivää ja erikoisaselajeissa 455 päivää. Ed. Heikinheimo täällä mainitsi että ollaan lännen ja idän välillä etuvartiona. Nähtävästi Suomen sentään täytyy kuulua enemmän itään kuin länteen tässä suhteessa.

Mitä turmiota sotilashenki siinä muodossa kuin se on esiintynyt ja nykyisin meidän maassamme esiintyy tuottaa työväenluokalle, kuinka vastakkaisiksi käsitykset tässä suhteessa muodostuvat, pyydän esittää edelleen erään lauseen amerikalaisen sosialistin ansiokkaasta teoksesta: „Mitä on sota ja minkätähden”. Tämä mies on ollut Amerikan sosialistien presidenttiehdokkaana ja nauttii siis siinä maassa melkoista luottamusta sosialistisissa piireissä. Hän sanoo: „Porvareilla täytyy olla 1:o aseistettu vartijasto, valmiina rosvoavan hallitsevan luokan nyrkkeinä ja raateluhampaina, 2:o aseeton vartijasto, johon kuuluvat kunniattomat, ostettavissa olevat ihmisoliot, valmiina laatimaan lakeja hallitsevan luokan eduksi, valmiina tulkitsemaan lakeja hallitsevan luokan eduksi, valmiina viekkaasti liehakoimaan ja puijaamaan raadannan kirouksen alaisena olevaa työväenluokkaa, valmiina „Jesuksen tähden” ja hyvän palkan vuoksi ylistämään sotaa ja räähkymään „taistelujen jumalalle” ja ru-

koilemaan sodan puolesta; valmiina siunamaan joukkomurhaa ja imartelemaan veren tahrimia voittajia; valmiina ulisemaan ja mutisemaan kuulien lävistämille uhrien raadoille ja teeskennellen osaaottavaisesti nyyhkyttämään lohdutusta sodan kiroamille leskille ja orvoille, valmiina palkasta saarnaamaan työläisille että heidän täytyy tapella kuin perkele saadakseen kodin tivaassa.”

Tällä tavalla käsitellään sosialistisissa piireissä sotilashenkeä ja sen edustajia. Ja on selvää että näitä sovittamattomia risti-riitoja ei suinkaan poisteta sellaisen asevelvollisuusjärjestelmän vallitessa, mitä meille tänä päivänä tarjotaan, ja joka varmasti, päättäen porvarillisten puolueiden yksimielisyydestä, tulee hyväksytyksi. Tässä maassa on ennenkin porvaristo tehnyt tyhmiä tekoja. Se ei ole koskaan oikealla ajalla tyytynyt toteuttamaan kohtuullisia uudistuksia, jotka olisivat olleet maalle eduksi. Näin on porvaristomme vastustanut yleistä äänioikeutta omaksi tappiokseen, niin vastusti se maakysymyksen ratkaisua ja sai kansalais sodan, joka viime kerralla tunnustettiin. Luultavasti sen täytyy puolustaa myöskin vapaussotansa viheliäisen voiton tulosta, nykyistä armeijaa siinä määrin, kunnes mitkään välimuodot eivät tule kysymykseen, vaan täytyy ottaa täysi askel. Maalaisliiton menettely tässä suhteessa on ennen kaikkea ollut tyypillisin näyte horjuvasta, johdonmukaisuutta vailla olevasta politiikasta. He olivat kolmisen vuotta sitten kansanmiliisin kannalla, sen jälkeen 9 kuukauden palvelusajan kannalla, joka vieläkin lienee heidän puolueensa virallinen päätös. Nyt heillä on enää tämä 9 kuukautta periaatteena. Heillä on nyt vuosi jalkaväelle ja vuosi ja 3 kuukautta erikoisasetelajeille käytännöllisenä ohjelmanä. Varmaa on, että suuri osa maalaisliiton talonpoikaisista valitsijoista, varsinkin pientalonpojat ovat suuressa määrin työväenluokan kannalla sotilaskysymyksessä ja toivottavaa on, että herääminen siinä suhteessa tapahtuu mahdollisimman pian, ja että eduskunnassa tulee sellainen enemmistö, joka voi ja tahtoo ratkaista sotilaskysymyksen uudenaikaisemmalla tavalla.

Ed. Heikinheimo täällä sanoi, että asevelvollisuuskysymys on ollut päiväjärjes-

tyksessä niin kauan kuin Suomen valtio on itsenäisenä ollut. Minä tahtoisin sanoa että se on ollut esillä niin kauan kuin Suomessa on mitään valtiollista elämää ollut. Tämä kansa on varsin lyhyitä aikoja ollut sotilasrasituksesta vapaa, mutta sotilallisia voittoja kunniakkaalla tavalla se ei ole kyennyt koskaan hankkimaan, yhtä vähän kuin mikään muu maa on kyennyt sillä alalla pysyvästi hyviä tuloksia aikaansaamaan. Jo Ruotsin vallan aikana meillä sotilasrasitus oli niin raskas, että 600,000:n väkiluku piti aika-ajottain parikymmentä tuhatta asetettua miestä. Se sai kulkea sotaa Ruotsin ja Venäjän välillä joka sukupolven aikana; tuskin 1/4 vuosisata oli aikaa haavoja parantaa kun kiihotettiin ja johdettiin sotaretkille. Vain Porvoon valtiopäivien jälkeen oli aseettoman rauhan aikaa hiukan parantaa haavojansa, mutta se oli lyhytaikainen. Kun Suomi on nyt itsenäiseksi tullut, olisi toivonut, että se olisi mahdollisimman pian voinut järjestää uuden aikaisen kansanpuolustuksen kansanmiliisin pohjalle, joka olisi ollut sekä tarkoituksenmukainen puolustusteknilliseltä kannalta, että kansanvaroja ja voimia helpottava. Siihen ei ole päästy.

Millä perusteella vastustetaan sosialidemokraattien ohjelmaa tässä suhteessa, on hyvin kuvaavaa. Täällä ovat oikeastaan ainoat perusteet olleet ne, että miliisin aikana tulisi saamaan kommunistitkin aseet. Minä olen jo kerran aikaisemmin täällä sanonut, että semmoinen rauhallinen ja hyväntuulinen mies, kuin kommunistisen puolueen johtaja Ville Vainio on, on vähemmän vaarallinen aseissa, kuin joku juoppohullu porvarillinen runoilija, jotka ovat usein sopimattomalla tavalla kiihoittaneet hallitusvastaisiin tekoihin aseellisia järjestöjä. Mikäli minä tunnen eräitä näitä kommunisteiksi sanottuja edustajia, ovat he aika siivoja ja kilttiä väkeä, niiden kanssa tulisi aseharjoituksissa melkoisen hyvin toimeen.

Mutta pääasiallisin peruste, millä kansanmiliisiä vastustetaan, selveni sotilasainvaliokunnassa vuosi sitten. Hallitus, luultavasti Vennolan hallitus oli lähettänyt eversti Sihvon Sveitsiin tutkimusmatkalle puolustuskysymyksessä ja hän tullessaan sieltä oli ihastunut Sveitsin miliisijärjestelmään. Hän sanoi: se olisi meidän maamme enintään sovelias, soveliaampi kuin

nykyinen kaaderijärjestelmä. Se olisi puolustusteknilliseltä kannalta parempi, se tulisi halvemmaksi nykyistä, mutta on yksi syy, minkä tähden se ei sovi meille, ja se syy on se, että meidän upseeristomme vastustaa sitä. Nähtävästi maalaisliitto, johon puolueeseen kuulunee nykyinen sotaministeri, on siinä määrin upseeriston johdettavissa, että he eivät näistä syistä voi lähteä toteuttamaan kansanmielisiä. Mutta jos niin on, niin silloin ovat asiat valitettavalla kannalla. Kuinka paljon pelottavampaa on silloin lähteä vakiinnuttamaan tätä järjestelmää, pystyttämään entistä vaikutusvaltaisempaa ammattikuntaa tähän maahan, jos siitä jo nyt on niin paljon haittaa. Sosialidemokraatit eivät tahdo tähän syntyä itseään vikapääksi tehdä. Senvuoksi ehdotan, että puheena-oleva laki hylätään.

Ed. Jern: Förrän värnpliktslagen slutligen avgöras, ber jag att få framhålla mina och mina valmans åsikter beträffande vissa detaljbestämmelser i denna lag. Syftemålet med värnpliktslagen, vilket ju angives i dess 1 §, måste av alla samhällsbevarande, fosterlandsälskande medborgare i vårt land godkännas. Därom torde alla kunna förena sig. Att vårt land verkligen måste hava en väpnad militärmakt för fäderneslandets och den lagliga samhällsordningens försvar är ju alldeles självklart. Därtill mana oss också den yttersta vensterns oförsynta uppträdande i denna kammare.

Det är dock en detaljbestämmelse i lagen, vilken jag ej kan förena mig om och ber jag därför få uttala min mening förrän lagen slutligen avgöres. Det är bestämmelsen i lagens 13 §, som stadgar tjänstetiden i aktiv trupp till ett år och i specialvapnen till ett år och tre månader. Om man utgår från den tanken, att ju längre övnings- och militär utbildning har, dess bättre blir våra soldaters utbildning och dess större stridsduglighet får därför vår armé, är stadgandet berättigat. Men här finnas även andra synpunkter, vilka enligt mitt förmenande icke tillräckligt beaktats i denna lag. Det torde ju vara en bestämd kurs, som skall genomgå i militären och denna kurs genomgå ganska snabbt, och då är ju den övriga tiden endast en repetitionstid. Då synes det mig,

att om arbetet bedrives med synnerlig energi i vår militär så skall en stridsduglig armé kunna skapas på kortare tid än ett år eller vid specialvapnen ett år och tre månader. Åtminstone fick jag detta intryck, när jag såsom soldat tjänstgjorde i militären.

Jag vill även framhålla vissa andra synpunkter, som tala för en kortare tjänstetid. Vi böra först och främst komma ihåg, att genom värnpliktslagen tvingas även in i vår armé en hel mängd ynglingar av den typ yttersta venstern här representerar. Att dessa ynglingar ingalunda skola försumma att också i armén bedriva agitation mot den lagliga samhällsordningen är självfallet. Om vi hava en lång tjänstetid, kan helt visst denna agitation bli fruktbringande, ty vattendroppen kan urhålla berget. Det kan sålunda hända att den armé vi trygga oss till i nödens och farans stund sviker våra förhoppningar. Dessutom är människan vid denna ålder mycket mån om sin frihet. Nu lägger den militära tjänstetiden band på denna frihet, och ju längre tid tjänsten varar dess större fara är det att soldaten skall förlora entusiasmen, som dock är det dyrbaraste för en soldat; och ju mer så är fallet, dess mer leda får soldaten vid värnpliktstjänsten och dess mer emottaglig blir han för den agitation, som från samhällsupplösande håll planmässigt bedrives. Enligt min uppfattning är det entusiasmen mer än en lång utbildningstid, som är den främsta faktorn vid skapandet av en god soldat. Detta bevisar även vintern 1918, ty det var entusiasm mycket mer än utbildning, som gav oss segern. Mig synes att militära tjänstetiden bör göras så kort som möjligt och i stället skyddsskårsiden på allt sätt uppmuntras, ty inom denna frivilliga organisation bor dock en större entusiasm, och jag är övertygad om att denna organisation också här efter, såsom hittills, skall vara det säkraste stödet i farans tid. Också denna organisation i och för sig talar för att vi icke behöva så lång värnpliktstid, som i andra länder, där icke denna organisation existerar. Ty nästan alla de ynglingar, som höra till de samhällsbevarande lagren i vårt land få ju utbildning i skyddsskåren, och även sedan de varit i militären få de en efterbildning, varigenom de kunna bibehålla den kunskap de

erhållit och få den i vissa avseenden kompletterad.

Det finnes ännu andra synpunkter, som tala för en kort tjänstetid, t. ex. den finansiella. Genom en kortare tjänstetid skulle även anslaget för militären få förminska. Att detta i vår ekonomiskt betryckta tid är en betydelsefull faktor, som vi också böra räkna med, är jag övertygad om. Det är icke blott de direkta utgifterna för militären vi hava att tänka på, det finnes också indirekta utgifter för familjefäder, som hava att sända sina söner till värnplikts-tjänst. Det framgick under valkampanjens dagar, att befolkningen åtminstone i våra trakter var synnerligen intresserad av denna fråga och på allt sätt ville veta, vilken ståndpunkt man intog till densamma. Också nu, när jag senast var hemma, uppsöktes jag av en familjefäder, som var så intresserad av denna fråga, att han särskilt därför kom till mig för att få reda på, huru den skulle avgöras. Han sade; Jag har sex pojkar; av dem har redan två tjänstgjort, den tredje tjänstgör och tre skola ännu in i militären, och jag har så mycket fått understöda dessa mina pojkar under den tid de varit i militärtjänst, att jag tycker att det kännes mig snart för tungt. Han tyckte att det borde bliva en kortare tid, så att man skulle kunna hava råd att underhålla soldaterna bättre och så att icke en så tung börda lades på dem, som äro familjefäder. Att denna man icke talade av något slags antipati mot militärtjänsten, är säkert, och att likaså befolkningen i Vasa-bygden icke har sådana tendenser, torde vara klart, om man blott tänker på gångna tider. Man behöver ej tänka längre tillbaka än till vintern 1918. Dessutom är det en synpunkt, som åtminstone för mig är av betydelse. Erfarenheten har visat, att när vårt lands ynglingar såsom ofta sker inkallas till större städer, så har vistelsen i städerna beklagligt nog ofta haft ett mycket depraverande inflytande på dessa ynglingar. De hava där fått göra bekantskap med mycket av det sedefördärv, som är okänt på landsbygden, men som tyvärr rymmes inom städernas ramar. Det har bevisats, att stadsvistelsen icke alltid har ett gott inflytande, utan ofta ett rent motsatt. Av denna orsak ligger det åtminstone i mitt intresse att försöka få tjänstetiden kortare på det

att dessa inflytelser icke må kunna i så hög grad göra sig gällande. Det synes ej heller innebära någon fara för vårt försvarsväsende, om tjänstetiden förkortas, då vi ju hava en skyddsvakt, som icke kan upplösas och som helt säkert skall i farans stund göra sig gällande kanske mera än den organiserade militären.

Och så är det ännu en bestämmelse, som jag icke är nöjd med, nämligen bestämmelsen om att värnplikten varar ända till 52 års ålder; det är obilligt att en 52 årig man ännu skall göra vapentjänst i händelse av mobilisering. Det hade enligt min uppfattning kunnat bliva vid den gamla åldern av 45 år.

Då nu emellertid denna lag i varje fall torde bliva antagen, och inga utsikter finnas att få förändringar i de detaljbestämmingar jag påpekat, ber jag få göra följande förslag:

att riksdagen, samtidigt som den godkänner det vilande förslaget till värnpliktslag, uppmanar regeringen att förbereda frågan om tjänstetidens och den sammanlagda värnpliktstidens förkortande och snarast möjligt överlämna proposition härom till riksdagen.

Ed. Lampinen: Sen jällenä kuin raskas tykistö on täällä esiintynyt sellaisella ponnekkuudella, että näkyy vain sangen harventuneita joukkojen rippeitä, uskaltaa tässä aseettomanakin hyvin esiintyä. Ed. Keto tapansa mukaan teki taas matkan Venäjälle ja pestautui sitä varten Neuvosto-Venäjän armeijaan voidakseen täältäpäin tähdätyillä ammuksilla kekeillä, missä määrin luja on puolustuslaitteemme. Samalla tätä tehdessänsä esitti hän vaatimuksen, että meidän olisi oltava mahdollisimman hiljaa, samanlaisen vaatimuksen minä vaatimuksen jo ed. Vennola viime kerralla, kun tämä asia oli toisessa käsittelyssä, meille esitti. Mutta kun minun mielestäni ei ole kuitenkaan viisasta, että yksinomaan arvioidaan vihollisen suuria voimia, vaan ajattelen, että ainakin on yhtä tärkeätä itse puolustustaktiikan kannaltakin katsottuna olla täysin selvillä siitä, missä määrin nämä puolustuslaitteet todella ovat sellaisia, että niihin voidaan luottaa, ei ole haitaksi eikä vahingoksi, jos me tarkastelemme näitä omia puolustuslaitteitamme ja vaikka me niistä esitämme

eriäviä mielipiteitäkin. Minä tahtoisin tässä asiassa lähteä nimenomaan siltä pohjalta, että olisi arvostettava, vastaako todella niitten uhrausten ja kärsimysten summa, jotka tulevat uhrattavaksi tämän puolustuslaitoksen hyväksi, sitä hyötyä, mikä hyöty tällaisesta puolustuslaitoksesta on, ja jos tästä jotakin hyötyä jää, onko tämä hyöty kuinka suuri ja kuka sen hyödyn lopuksi tässä maassa itsellensä perii.

Sen lausunnon johdosta, minkä minä tämän asian yhteydessä viime kerralla annoin, näkyy ed. Vennola eritoten saaneen kiukustuksen punan nousemaan kasvoilensa. Minun käsittääkseni kuitenkin ne tosiasiat, jotka minä viime kerralla esitin, olivat seläisiä, etteivät ne mitenkään, vaikka niihin mitenkä epäillen tahtoisu suhtautua, siitä muutu. Jos joku henkilö kertoo asioita, joita asioita hän kokemusperäisesti itse on kokenut, ei parhaimmankaan professorin väitteet tuota omakohtaisen kokemuksen kautta saatua tosiasiaa kykene toiseksi muuttamaan. Ed. Vennola väitti, että eritoten tämän asevelvollisuuslain 58 ja 60 §:t ovat sellaisia, jotka omantunnonvapauden ja uskonnollisen vakaumuksen kannalta ovat suositeltavia, ja että ne sentakia ovat tällaisille omantunnonvapautta harrastaville ihmisille erinomaisen edullisia. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Sen minä käsittääkseni viime kerralla jo kyllin selvästi osoitin. Ed. Vennola valitteli sitä seikkaa, että upseeristossa meidän armeijassamme saattaa olla aineksia, jotka epälojaalisesti suhtautuvat siihen vallitsevaan järjestelmään, mikä tässä maassa on olemassa, mutta jossa suhteessa hän toivoi parannusta aikaansaattavan ja saatavan tämän parannuksen aikaan siten, että tällaista upseeristoa vähä enemmän ja enemmän armeijasta eroitetaan. Upseeristo todellakin tähän Suomen tasavallan valtiojärjestykseenkin suurelta osalta suhtautuu epälojaalisesti. Minä pyydän siinä suhteessa esittää pienen esimerkin.

Silloin kun tässä eduskunnassa oli ratkaistavana kysymys siitä, kuka tämän valtion päämieheksi valitaan, tuliko tämän valtion päämieheksi Ståhlberg tai tuliko tämän valtion päämieheksi kenraali Mannerheim, harrasti eritoten upseeristo meidän armeijassamme siihen aikaan sangen kiivasta poliittikkää. Harrasti sitä niin kiivaasti, että sotilaillekin pidettiin nimenomaan tästä asiasta esitelmiä. Minä olin

tilaisuudessa juuri siihen aikaan kuulemaan erään rykmentin pastorin puheen, mikä rykmentin pastorin puhe pidettiin yhteydessä, jossa esitettiin kenraali Mannerheimille lähetettävä kansalaisadressi, mihinkä kansalaisadressiin sillä kertaa kerättiin nimiä ja samalla pieniä rahalahjoituksia. Ja tämä puhe nimenomaan oli tarkoitettu nykyistä tasavaltaista hallitusjärjestelmää vastaan ja siinä puheessa koetettiin todistella, miten mahdottoman synnin, suuren synnin Suomen kansa oli tekemässä, silloin kun se syrjäytti kenraali Mannerheimin siltä paikalta, joka kaikkien ansioiden perusteella hänelle kuului. Kun sotilaat eivät voineet tätä tällaista esitystä hyväksyä, kun esityksen aikana kuului jo muutama äänekäs vastalauseen huomautus, pahoitteli upseeristo tätä seikkaa sangen suuresti.

Armeija siis poliitikoi ja tällaiset esitel-mät upseeriston taholta nimenomaan veivät vussin, määrätyn politiikan ja politiikan harrastuksen armeijan keskuuteen, mistä minä jo viime kerralla huomautin. Ed. Vennola sanoi, että on hänen käsittääksensä aivan oikein, että armeija harrastaa kansanvalistusta lähellä olevia kysymyksiä, että armeijassa seurataan yhteiskunnallisten asioiden kehitystä. On tietenkin aivan oikea ja suositeltava tapa, että niin olisi. Mutta minä viime kerralla väitin: tuota tämän maan kohtaloitten seuraamista, päivän kysymysten seuraamista armeijassa tehdään vississä tarkoituksessa, vississä luokkahengessä, vussin maailman katsantokannan valossa, mitä jokaiselle sotilaille vritetään tässä armeijassa syöttää. Ellei tällaista ajatuksen vapauden sortoa armeijassa harjoitettaisi, saisi kai täällä armeijassa silloin jokainen mielensä mukaan lukea sellaisia sanomalehtiä kuin haluttaisi, saisi kai silloin tilata niitä sinne ja vapaasti seurustella jokaisen ihmisen kanssa, omaksuipa hän silloin minkälaiset valtiolliset ja yhteiskunnalliset mielipiteet tahansa. Me tiedämme, että niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Minun tietääkseni ei Suomen armeijan mihinkään lukutuviiin ole tilattu ainoakaan Suomen Työmiestä. Mitenkä on Suomen Sosialidemokraatin kanssa, sitä minä en tiedä.

Mutta tähän on yksi esimerkki todistamaan sitä, että vaikka armeijan pitäisi olla puolueeton laitos ja vaikka se on kokoonpantu tämän kansan pohjakerroksista,

sittenkin pitää paikkansa se väite, mitä on väitetty: armeijassa pyritään kasvattamaan ihmisiä vississä poliittisessa miehialassa.

Ed. Vennola sanoi, että 58 § on eritoten omantunnon vapauden kannalta suositeltava. Ei suinkaan se ole suositeltava eikä hyväksyttävissä silloin, koska asianlaita on siten, että 58 § sisältää juuri kiristysmääräyksen siitä, että palvelusaika tällaisille omantuntonsa ääntä seuraaville ihmisille on vuosi ja 6 kk. sensijaan kun se varsinaista asepalvelusta suorittaneille henkilöille on ainoastaan 1 vuosi ja erinäisissä aselajeissa vuosi ja 3 kk. Että se on kiristyspykälä, jonka pykälän avulla tahdotaan pakottaa ihmisiä peräytymään ja yhä useamman ja uudemman kerran arvioimaan niitä elämänarvoja, joita hän on itsellensä omaksunut, sehän on päivänselvä asia.

Kun tämä asia on ollut edellisillä valtiopäivillä keskustelun alaisena, minä olen tarkastanut niitä lausuntoja, mitä tämän asian yhteydessä on annettu. Ed. Hultin näkyy olevan erikoinen sotilasasiain tuntilija päättäen siitä, että hän sangen usein on tämän asian yhteydessä esiintynyt. Ed. Hultin esitti myöskin vaatimuksen siitä, että meidän olisi tässä asiassa oltava mahdollisimman hiljaa ja samalla kertaa koetti eristää, suurentaa sitä kuulua, mikä meidän ja sosialidemokraattien välillä tässä asiassa on. Minun täytyy kuitenkin sen lausunnon ja niiden lausuntojen perusteella yleensä, mitä ed. Hultin on tästä asiasta antanut, sanoa, että kyllä ne ovat sangen köykäiset ja todistavat suunnattoman suurta sotilasasiain tuntemattomuutta, niin että jos voitaisiin esittää vaatimus hiljaisuudesta, tämän asian yhteydessä kyllä se vaatimus olisi ed. Vennolankin taholta paremmin voitu kohdistaa ed. Hultinille, joka ei minun tietääkseni ole edes yhtään nimeä Suomen armeijan rulliin lahjoittanut. Minä pidän oikeutettuna, että meillä tässä asiassa on suunvuoro sentakia, että me edustamme juuri sitä kansainainesta, mikä kansainaines tulee muodostamaan, jos tämä asevelvollisuuslaki hyväksytään, ne työkomppaniat, mitkä työkomppaniat näkyvät tämän asevelvollisuuslain perusteella näyttelevän niin tavattoman suurta osaa Suomen puolustuslaitoksessa. Siinä kyllä kai tämän asevelvollisuuslain perusteella on asia otettava siten, että vähintäinkin meidän veljemme ja kaikki ne valitsijat, jotka

meitä ovat tähän eduskuntaan lähettäneet, kyllä ne tulevat järjestettäväksi niihin työkomppanioihin, koska jo edeltäpäin tämän lakiehdotuksen perusteella otetaan selvää henkilöiden poliittisesta mailmankatsomuksesta. Ed. Hultin on kerran lausunut sotilasasiain käsittelyn yhteydessä, että kansan puolustuskykyisyys riippuu sangen paljon siitä, missä määrin kansa omaa puolustustahtoa. Ja niinhän asianlaita onkin. Mutta minä tahtoisin väittää: tällaisella asevelvollisuuslailla, mitä nyt hyväksyttäväksi tarjotaan, ei suinkaan puolustustahtoa lisätä. Jos armeijaan tulevat nuoret miehet tietoisina siitä, että he ovat jo ennen armeijaan tuloansa luokiteltuja vissin luokkajärjestelmän mukaan, toiset työkomppanioihin, toiset asepalvelukseen, riippuen aina siitä, kuinka ne yhteiskunnallisesti asiaa ajattelevat, ei niiden puolustustahto voi kovin korkea olla. Niiden lausuntojen johdosta, mitä me olemme tämän asian yhteydessä antaneet, ovat toiset tahtoneet väittää, että me esiinnyimme tässä kaksinaamaisina ja kaksimielisesti, toiset taas, että ne osottavat vain ja todistavat sellaista runollisuutta, minkä runollisuuden varaan ei tällä kertaa ole viisasta antautua. Toisten mielestä taas, kuten ed. Hultinin, todistavat ne lausunnot mitä suurinta ja vaarallista isänmaan petosta ja isänmaan kavallusta. Ja sentakia hän lausui, että se nauru, mikä tämän asian yhteydessä on esille tullut, se on verrattain väkinäistä. Näin erinomaisen eritavalla voidaan meidän käsityksemme ja meidän kantaamme tässä asiassa suhtautua. Ed. Ketokin piti tärkeänä sen Suomen kansan, köyhän kansan edessä, joka köyhä kansa arvioi niitä otteita, mitä me tässä eduskunnassa teemme ja mitä tekevät myöskin sosialidemokraatit, piti tärkeänä selittää omaa kantaansa tässä asiassa, koska tämä tulee arvostelun alaiseksi, ja otti tässä esikuvaksi, niinkuin tässä eduskunnassa lukemattomia kertoja ennenkin on tehty. Neuvosto-Venäjän, osottaaksensa, että asiat ovat täällä aivan mahdottomalla kannalla. Se ei kuitenkaan ole mikään puolustus. Samalla ed. Keto huomautti, että meidän kantamme itse rauhankesymykseen nähden on vanha, porvarillinen kanta. Porvarillis-idealistinen mielenilmaisu. Jos se sellaista on, sitten se ei suinkaan vähimmässäkään määrässä ole valtiopetoksellista. Minä mielelläni myön-

nän, että rauhanasiasa tässä maassa ovat harrastaneet myöskin eräät porvarilliset piirit, ja minä olisin mielelläni nähnyt, että tässä eduskunnassa olisi maalaisliiton penkillä istunut ed. Alkio, joka ed. Alkio on minun ensimmäisiä henkisiä opetusisiäni, joka minulle rauhanrakkautta on opettanut. Minä olen kuitenkin nähnyt, että ne elämänarviot, joiden elämänarvioiden uudestaan arvioimisesta ed. Alkio niin suunnattoman monta kertaa on puhunut, ne ovat arvioidut kokonaan ylösalaisin. Ja monet niistä nuorisoseuramiehistä, joita myös maalaisliittoryhmässä olen nähnyt, jotka ensimmäisiä puhetaitoinsa alkeita opettelivat puhumalla rauhanrakkaudesta, ne esiintyvät tänä päivänä verrattain sotaisina. Puhe kansain veljeydestä, puhe siitä, että kaikkien maiden köyhälistön olisi liityttävä yhteen, mikä merkitsisi sitä, etteivät nämä myöskään silloin taistele keskenänsä, se ei ole porvarillista, vaan se on aivan yhtä vanhaa kuin on sosialismi, niin kauan kuin sitä on ihmisille opetettu. Tällä kertaa saattaa niin olla, että ne lausunnot, ne puheet, mitä me olemme tämän asian yhteydessä esittäneet, ne ovat olleet ja pysyvät toistaiseksi tulevaisuuden musiikkina. Mutta ne kuitenkin ovat todisteena siihen, koska se kerran tulevaisuuden musiikkia on ja koska se on täällä myönnetty, ollaan kulkemassa siihen suuntaan, että aseet tässä maassa tulevat kerran laskettaviksi alas. Kun minä olen tarkastellut tätä puolustuslaitosta, tämän puolustuslaitteen kuntoisuutta, niin minä olen yhä enemmän ja enemmän tullut vakuutetuksi että on hengen vaarallista antaa itsensä tällaisten puolustuslaitteiden turvaan. Sellaiset turvalaitteet eivät, kuten minä jo viime kerralla sanoin, siinä myllerryksessä, mikä myllerys syntyy silloin kun suurvallat, joista täällä on puhuttu, sotivat keskenänsä, eivät ne silloin suinkaan kestä. Ne ovat vain sellaisia ukkosenjohdattimia, joiden äärestä on syytä paeta. Sillä minun käsittääkseni ukonilmalla — ja niin minulle jo pikku-poikana opetettiin — on viisaampaa seisoa avonaisella kentällä kuin olla sellaisten laitteiden ääressä, jotka vetävät noita tuhoatuottavia iskuja itseensä.

Ed. Kulenius: I huvudsak förenar jag mig om de synpunkter rdgsm. Jern gjort sig till tolk för. Jag kan därför in-

skränka mig till att understöda det förslag rdgsm. Jern gjort.

Ed. Collander: Om jag förstod rdgsm. Jern rätt, var han ense om att vi borde hava en utomordenligt god minitär för att kunna försvara oss, då sådant kan komma i fråga. Han medgav också, att på den väg, som här föreslagits, goda resultat kunde vara att vänta. Men han var orolig i en punkt. Tjänstetiden var för lång. Huru lång den borde vara, det kunde jag icke få tag på av det rdgsm. Jern sade. Jag saknade i hans andragande någon antydning om vad som är den idealiska värnplikttiden. Då regeringen skulle få i uppdrag att inkomma med ny proposition, hade regeringen också bort få veta, huru lång den värnplikts-tid är, som regeringen skall föreslå, men någonting sådant nämndes icke. Han trodde, att man kan utbilda militär lika bra med kortare tid som med den föreslagna. Något egentligt bevis för detta framlades icke utom det gamla utslitna, olämpliga och omöjliga beviset för att vi under den röda våren på kort tid kunde skapa en användbar militär. Skulle rdgsm. Jern hava varit närvarande här i riksdagen, hade han fått många och starka bevis för det absolut ohållbara i detta påstående, ty det var nog icke någon egentlig militär vi utbildade på den tiden. Att den kunde gå fram som den gick berodde självfallet på den stora entusiasm, som livade densamma, men framför allt på det att motståndarne voro vida sämre utbildade. Det var egentligen icke militär på någondera sidan, utan det var uppbådat folk, som stridde mot varandra så gott de kunde, och det militära inslag, som fanns, det kom egentligen blott tack vare de i Tyskland övade truperna.

Det har också från denna samma plats åtskilliga gånger klargjorts, att ju mindre övad vår militär är, desto större bli de förluster av liv och blod, som den kommer att lida. Det är ur sådana synpunkter man skall se till att militären blir i största möjliga mån väl utbildad. Att därvid en lekman, som någon kortare tid varit med i en sammanräfsad militär eller sådan, som alls icke har varit det, sätter sig till domare över det, som våra fackmän på detta område hava gjort, det kan vara rätt farligt, ifall någon gång denna militärmakt skulle komma att prövas. Något måste vi väl

ändå lita till dem, som hava fackinsikter på området. Jag är övertygad om att, ifall vi skulle hava kunnat få igenom t. ex. nio månaders värnplikt, hade rdgsm. Jern eller någon annan varit framme och föreslagit sex månader, och så hade det funnits prutmån för tre månader o. s. v., allt med samma tämligen ohållbara motiv som hittills.

När man sedan talar om de finansiella fördelarna, så nog äro de ganska imponnära, ty vi behöva ungefär samma officers- och underofficersstyrka och kanske en större, ja helt säkert t. o. m. en större sådan med de dryga kostnader detta skall medföra, ifall den lärdom, som behöves, skall piskas in på utomordentligt kort tid. Då en av yttersta vensterns talare i värnpliktsutskottet kom fram med exempel från Ryssland, på vilken kort tid man där kunde utbilda militär, så tillät jag mig invända, att vi icke hava möjlighet att i detta land piska folket till militär, såsom på andra sidan gränsen. Vi måste göra det på ett helt annat sätt, och det är också det som förklarar, att man icke kan gå så våldsam t. förordat fram, som antagligen rdgsm. Jerns förslag skulle innebära, ty då skulle vi nog få höra klagomål i mycket högre grad än nu. Det förvånar mig att de klagomål, som vi nu fått höra från rdgsm. Jern, komma från Österbotten. Jag trodde att det fanns bättre folk där än rdgsm. Jern har vittnat om. Det att man säger: „Jag har skickat min son till militären, och jag har fått göra stora uppoffringar för honom”, det betyder ingenting annat än att man skulle ha så usla förhållanden i militären, att han icke kan divnära sig, och alltså måste få bröd och smör och annat dylikt, som kostar pengar, sig tillsänt. Men jag tror för min del, att man mycket väl kan komma till rätta med det, som vår militär bjuder. Det kan vara sämre ibland, och det var under de allra första tiderna dåligt, men det berodde på de allmänna förhållandena i landet. Sedan dess har man knappast hört något klagomål, och om sådana kunna framföras, bör rättelse kunna vinnas. Det gives nog möjligheter för de ynglingar, som komma till vår militär, att där leva utan att behöva få understöd hemifrån, om man icke utgår från det att de skola klemas bort. Jag brukar göra så, då jag hör klagomål anföras från min hemtrakt, att jag säger: „Ni skola icke kleva

bort era söner i onödan, de hava gott av att någongång få lära sig, att människan kan komma tillrätta också utan det överflöd de i vardagslag hava.”

Det rent kvinnliga kältandet över de svårigheter en ung man i dessa dagar har att genomgå vid de militära övningarna, förvånar mig då det kommer från Österbotten, som ändå har rätt sig på ett helt annat sätt än dessa uttalanden skulle giva vid handen. När man går med på en av reservanternas tankar också i den delen, att en man icke kunde tjäna till 52 års ålder i lantvärnet, så måtte detta också bero på en ganska stor portion okunnighet om vad detta egentligen innebär, ty detta att man tjänstgör till 52 års ålder innebär ju ingenting annat än att eventuellt en 51-åring kan bli inkallad för att, om kriget rasar vid gränsen, t. ex. i Vasa stad vakta de fångar, som måhända tagits, eller vakta ett upplag, som finnes borta i Vasa. Naturligtvis skulle icke denna man, om han är gammal och trött, skickas ut i fält. I alla fall blir han icke skickad ut i främsta rummet, utan därtill tagas de yngre årsklasserna.

Det första intryck jag fick från frihetskriget var då jag närmade mig Kristinestad och där stodo två män på vakt. Då jag frågade: „Varför stå så gamla män här”, så svarade de: „Det är väl vår sak att stå på vakt här bakom fronten, så att ungdomen kan gå ut och strida”. Det var män på mellan 70 och 75 år, och de beklagade sig icke över att de hade kommit med. De hade tvärtom frivilligt gått med på detta. Det var så som jag lärde mig känna Österbottens folk och icke såsom sådana, som kälta för att de blivit inkallade på vakttjänstgöring vid 51 års ålder.

Det är egendomligt detta att i samma ögonblick som man jämt och nätt lyckats få en värnpliktslag äntligen i detta land antagen, innan man ens hinna få tid att pröva den, i samma ögonblick skall det väckas förslag om att denna värnplikts tid måtte förkortas. Kunde man nu icke ändå hava väntat någon tid och fått någon erfarenhet om huru denna lag verkar, innan man framställer förslag om att förkorta värnplikts tiden, i synnerhet då man betänker, vilka svårigheter vi då komme att få för att få en sådan lag till stånd.

Ed. Puittinen: Ed. Heikinheimo täällä lausui äsken että tämä laki ei tyydytä ketään. Sattuu kerrankin sellainen kohta, jossa voin olla ed. Heikinheimon kanssa samaa mieltä, sillä erotuksella vain, että jos tämä laki tyydyttää jotakin eduskunnassa olevaa ryhmää, niin se lähinnä tyydyttää ed. Heikinheimon ryhmää. Minä olen pannut merkille, että tuskinpa tässä eduskunnassa kauvalle aikaa on säädetty niin huonoa lakia niin epäonnistuneen kompromissin tuloksena kuin mitä tämä laki on. Kun minä tämän havainnon olen tehnyt, silloin minä, kuten sanoin, olen sitä mieltä edelleenkin, että tämä laki ei tyydytä liioin kaikkia porvarillisiakaan ryhmiä, puhumattakaan meistä sosialidemokraateista. Antavathan sotilasasiainvaliokunnan mietinnön perustelut siitä oivallisen tunnustuksen. Perustuslaissahan sanotaan, että puolustuslaitos sanotun palvelusajan mukaan järjestettynä käy ajan pitkäen maallemme liian raskaaksi ja ettei myöskään maamme puolustustarve niin pitkää palvelusaikaa ehdottomasti vaatisi. Myöhemmin perusteluissa annetaan eräs lohduttava lupaus, lupaus, joka edellyttää sitä, että kun tämä laki on saatu hyväksytyksi, niin ehkä lähitulevaisuudessa on mahdollisuus alkaa uudelleen lakia käsitellä ja tuolla uudella käsittelyllä saada sellainen laki, joka korjaisi ne puutteet, ne virheellisuudet, mitkä siinä epäonnistuneessa kompromissikaupassa tähän lakiin on saatu aikaan. Minä jo asian toisessa käsittelyssä olin tilaisuudessa lausumaan käsitykseni siitä, että tämä laki ei pienimmässäkään määrässä tyydytä varsinkaan meitä sosialidemokraatteja. Ja tämän lisäksi ollaan m. m. maalaisliittolaisen ryhmän taholta taipuvaisia uskottelemaan, että kun tämä laki on saatu hyväksytyksi, lähdetään tekemään uutta parempaa lakia. Miksi ei voida säätää lakia yhteen jaksoon sellaiseksi, että se edes osanuilleen tyydyttäisi eduskunnan enemmistöä. Kuten meidän vasta'auseestamme käy ilmi ja useissa puheenvuoroissa on osotettu, me emme saata olla mukana hyväksymässä sellaista luokkalakia, mikä tämä laki on. Minä siis näin ollen pyydän yhtyä kannattamaan ed. Ampujan tekemää ehdotusta, että tämä asevelvollisuuslaki hylättäisiin. Mutta ellen väärin kuullut, niin ed. Ampuja ei ehdottanut hylättäväksi tähän liittyvää voimaannanolakia. Pyytäisin ehdottaa tä-

mänkin lain hylättäväksi. Meidän taholta on lausuttu myös julki se käsite, että me emme aivan välinpitämättöminä voi olla tähän kysymykseen nähden. Me emme tahdo liikkua tässäkin kysymyksessä pilvilinnoissa. Meidän käsityksemme mukaan puolustuslaitos olisi järjestettävä miliisin pohjalta. Minä en tahdo tästä puolesta asiaa lähteä sen pitemmälle puhumaan. Minä pyytäisin näin ollen ehdottaa sen lisäksi, että eduskunta hyväksyisi sotilasasiainvaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten allekirjoittaman toisen pönnen, joka kuuluu, että eduskunta kehottaisi samalla hallitusta valmistuttamaan ja ensi tilassa eduskunnalle esittämään uuden ehdotuksen maamme koko puolustuslaitoksen uudestaan järjestämiseksi, joka ehdotus rakentuisi niin sanotun milijärjestelmän pohjalta.

Ed. Sallila: Minä pyydän kannattaa ed. Puittisen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Joukahainen: Minä pyysin puheenvuoroa ed. Jernin puheenvuoron ja siinä hänen tekemänsä ehdotuksen johdosta. Minusta tuntuu omituiselta, että henkilö, joka asettuu tämän lain hyväksymisen kannalle, samalla on valmis ehdottamaan pönnen, jossa pyydetään hallitukselta uutta esitystä, joka rakentuisi eräissä suhteissa toisille perusteille kuin tämä. Minä ymmärrän varsin hyvin vasemmiston kannan, jos se asettuu pyytämään hallitukselta pönsiensa avulla uutta esitystä, mutta se, että hyväksytään joku laki ja samalla sitä hyväksyttäissä hallitusta jo pyydetään asettumaan toiselle kannalle, se minun nähdäkseni merkitsee sitä, että eduskunta siinä asettuisi tavallaan sille kaksimieliselle kannalle, että tasavallan päämiehen ei olisi vahvistettava tätä lakia. Minun ymmärtääkseni tällainen kanta on vähintään omituinen, se voi olla monessa suhteessa epämoraalinen. Minä puolestani suuresti ihmettelen, että ed. Schauman, joka kuuluu olevan tämän ihmeellisen keksinnön isä, ei ole itse sitä esittänyt, vaan on sen antanut toisen tehtäväksi.

Ed. Tainio: Vaikka minä arvelen, että tämä lakiesitys tulee täällä hyväksy-

tyksi kaikista ilmeisistä virheistään ja heikkouksistaan huolimatta, joita sotilasasiainvaliokunta on siellä löytänyt ja huomauttanut siellä olevan, niin siitä huolimatta minä haluan sanoa jonkun sanan juuri sille varalle, että laki hyväksyttäisiin. Minä haluaisin kiinnittää huomiota pariin seikkaan, joihin valiokuntakin on kiinnittänyt huomiota. Valiokunta ei ole käsitellyt tätä asiaa ainoastaan asevelvollisuuslakikysymyksenä vaan maan puolustuskysymyksenä. Valiokunta lausuu pitäväänsä suotavana, „että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin kansainvälisten takeiden saamiseksi Suomen puolueettomuudelle, sikäli kuin Suomen asema kansainliiton jäsenenä suo siihen mahdollisuuksia”. Tämä valiokunnan lausunto jo edellyttää, ettei riitä maamme itsenäisyyden suojelemiseksi ja puolustamiseksi asevelvollisuuslaki sinänsä eikä sotavoima laisinkaan, vaan että siinä tulee käyttää muitakin toimenpiteitä. Tähän minä haluaisin kiinnittää hallituksen ja eduskunnan huomiota. Samalla valiokunta vielä lisää, että „maan puolustuskuntoisuutta voitaisiin lisätä myöskin siten, että valtio pitäisi mahdollisimman suurta huolta nuorison ruumiillisesta kasvattamisesta”. Tämä jälkimäinen lausunto muistaakseni oli valiokunnassa aivan yksimielinen. Se sisältää huomautuksen siitä, että se ruumiillinen kasvatus ja aseitten käyttötaito, mikä opitaan armeijassa ei laisinkaan riitä, vaan tarvitaan lisäksi oikeastaan koko Suomen kansan ruumiillista kasvattamista. Minä itse puolestani olisin halukas lisäämään, että armeija, vaikka se olisi kuinka suuri, vaikka siihen uhrattaisiin kuinka paljon varoja, ei kykene maata puolustamaan mahtavaa itäistä vihollista vastaan, vaan että siihen puolustukseen tarvitaan aseistettu kansa. Tämän aseistetun kansan ajatuksen perusteella ainakin minä puolestani olen yhtynytkin puolustamaan milisiijärjestelmää. Se sisältää minun ymmärtääkseni sen, että koko kansan pitää olla aseistettu, koko kansan pitää olla kykenevä eikä ainoastaan kykenevä mutta myöskin halukas maataan puolustamaan.

Nämä seikat, joihin valiokunta on kiinnittänyt huomiota, eivät kuitenkaan mielestäni riitä. On vielä erinäisiä toisia seikkoja otettava huomioon maan puolustuk-

sessä. Äsken sanoin, että pitäisi saada kansa myös halukkaaksi. Meillä on suuret joukot nykyisinkin, jotka eivät ole halukkaita puolustamaan maata idästäpäin tulevia hyökkäyksiä vastaan. Kommunistisen ryhmän taholta esitetty vastalause ja erinäiset lausunnot niin täällä kuin sotilasasiainvaliokunnassakin ovat sisältäneet sen, että hyvin mielellään nähtäisiin venäläisen armeijan valtaavan maan. (Vasemmalta: Kuka sen on sanonut? Tainio puhuu omiaan!) Eihän sitä ole niin suoraan sanottu, minä sanoinkin että ne sisältävät sen ajatuksen, mutta sitäpaitsi teidän puolueenne taholta on levitetty lentolehtiä, joissa tätä sanotaan, vaikka te ette ole sanoneet sitä täällä. Salaisessa toiminnassahan on koko aika lohdutettu Suomen kommunisteja sillä, että kohta tulee Neuvosto-Venäjän aseellinen joukko, joka valtaa maan ja panee täällä kommunistisen järjestelmän toimeen. (Vasemmalta: Vanha virsi!) Vanha se kyllä on, mutta totta se on. Tehän olette tietäneet tarkalleen päivämääränkin, milloinkin se tulee, kymmenvuonna kertaa. Tällä ajatuksellahan on kommunisteja täällä ylläpidetty. Ovathan Sörnäisten akat tietäneet aivan tarkalleen, milloin täällä pannaan vallankumous toimeen, ja onhan teillä ollut kuolinlistat meistä noskelaisista ja porvareista, kutka te tappatte ensiksi, kun kommunistien valta pystytetään Neuvosto-Venäjän aseilla. (Vasemmalta: Oliko Tainion nimi?) Oli. Minä olen nähnyt sen listan myöskin. Jos suuret kansanjoukot ovat tällaisella puolustusnihilistisellä kannalla, niin siinä on maalle suurin vaara. Sentähden olisi tärkeätä, että alempien kansankerrosten asema saataisiin sellaiseksi, että heillä olisi jotakin mitä puolustaa, minkä puolesta uhraavat verensä ja henkensä. Jos täällä olisivat oikeistolaiset sotavyllyttäjät saaneet tahtonsa läpi pari vuotta sitten, jos Suomi olisi joutunut sotaan Venäjän kanssa, niin olisi varmasti nähty se, että huomattavat kansalaisjoukot maan rajain sisällä olisivat tehneet kaikkensa vaikeuttaakseen suomalaisten sotajoukkojen liikuntaa ja liikenneyhteyttä (Oikealta: Kapina!) ja tämä ajatustapa oli aikaisemmin paljoa yleisempi kuin mitä se on nyt. Aikaisemmin oli koko työväen asema sellainen, että sillä ei ollut mitään, mitä olisi käsittänyt velvollisuus-

dekseen puolustaa. Se on vähitellen parin vuosikymmenen, 25 vuoden kuluessa kun Suomen työväki on valloittanut itselleen isänmaan, valloittanut itselleen kansalais-oikeudet tässä maassa. (Vasemmalta: Ja oikeuden päästä linnaan.) Se oikeus on Venäjällä suurempi. — Ja sikäli kuin työväki on tämän aseman valloittanut ja tietoisuuden myös siitä, että sillä on mahdollisuus rauhallisin keinoin yhä enemmän asemansa parantaa, sikäli on työväen keskuudessa isänmaallinen mieliala kasvanut, sikäli on käynyt mahdolliseksi, että ilman suurempia vastalauseita kirjoitettiin meidän puolueemme pää-äänenkannattajassa viime vuonna että „rajalle!”, joka miehen velvollisuus mennä rajalle, jos vihollinen hyökkää. Suomen työväki pitää saada siihen asemaan, että se ymmärtää yleisesti, että sillä on jotakin menetettävää, jos vihollinen valtaa maan, tässä tapauksessa vihollinen, joka ymmärtääkseni edustaa alhaisempaa kulttuuritasoa, kuin mitä Suomen kansalla on.

Isänmaallisilla puheilla ei työväkeä saada kohoamaan isänmaalliseen innostukseen. Porvaripiireissä on aivan kuin yleisenä käsityksenä, että jos me saarnaisimme enemmän isänmaallisuutta, jos meidän lehdistämme vallitsisi toisenlainen henki, niin työväen mieliala olisi toinen. Ei siihen mielialaan voi vaikuttaa sivustapäin tällä tavoin, keinotekoisesti, eikä meidän lehtiemme äänensävy voi olla toinen kuin mitä on varsinaisen työväen omat ajatukset. Niitä se kuvastaa melko tarkkaan. Porvaristo on hyvin valmis uhraamaan suuria summia maan puolustukseen. Minun mielestäni porvaristolta vaaditaan toisenlaisia uhrauksia Suomen itsenäisyyden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi, myöntymistä niihin vaatimuksiin, joita sosialidemokraattisen puolueen taholta usein ja aina on esitetty. Ne eivät sisällä ainoastaan työväenluokan luokkapyyteitä, ne lujittavat kokonaisuutta. Ainoastaan niiden vaatimusten toteuttamisen kautta lisätään työväen halua puolustaa maata. Olisi vahinko, korvaamaton vahinko, jos emme saisi porvaristoa ymmärtämään tätä maan puolustuksen tärkeintä ehtoa, ennenkuin se on liian myöhäistä. Oikeisto, joka meillä on sota-kiikkoisimpana esiintynyt, joka esiintyy isänmaallisimpina, joka vaatii suurimpia

uhrauksia maan puolustukseen, se on tässä asiassa tehnyt suurimmat virheet. Tässä on sen kardinaalivirhe. Siellä ehkei ymmärretä tätä asiaa, mutta siitä syystä minä haluaisin tähän huomiota kiinnittää, sillä kyllä asia on niin surullisesti kuin sanoin etteivät vielääkään kaikki työläisjoukot ole siinä asemassa että he tuntisivat velvollisuudekseen ja etujensa mukaiseksi puolustaa tätä maata, tätä valtiota, tätä yhteiskuntalaitosta Venäjältä uhkaavia vaaroja vastaan. Siinä tarvitaan todellisia uhrauksia, tasaamalla oikeuksia ja velvollisuuksia, siihen tarvitaan työväen taloudellisen aseman parantamista ja siihen tarvitaan huomattavia määrärahoja työväen sivistystason kohottamiseksi.

Kun minä tällä tavoin asetun maanpuolustuksen kannalle jyrkästi ja tiukasti, niin tämän minä teen sillä nimenomaisella edellytyksellä, että kysymys on vain maanpuolustuksesta. Jos meille hyökkäyssota syntyisi milloin tahansa, niin niin isänmaallista meidän työväkemme ei laisinkaan ole että se ilomielin silloin paikkansa riveissä täyttäisi. Ainoastaan maan puolustukseen voidaan työväkeäkin käyttää, ei koskaan eikä missään tapauksessa hyökkäyssotaan. Saatetaan sanoa ettei meillä Suomessa nykyään kukaan hyökkäyssotaa ajattelekaan. Minä arvelen että se on liian optimistista. Tuskinpa ne oikeiston sotahullujen haaveet ovat vielä niin tyystin haihtuneet, sillä vielä Karjalan kapinan aikanahan siltä taholta jyrkästi vaadittiin, että Suomen olisi siihen pitänyt sekaantua tavalla, joka ilmeisesti olisi ollut hyökkäyssota Venäjää vastaan. Jos sellainen sota joskus syttyy, niin, se on varmasti suurin onnettomuus, mikä Suomea saattaa kohdata. Mikään sotilaskuri, mikään isänmaallinen innostus ei niin syvälle työväkeen juurru eikä ole tarpeen juurtuakaan, että se henkensä ja vereensä uhraisi tarkoitusten ja päämäärien hyväksi, joita se ei itse omista eikä omikseen tunne.

Niin, minä tietenkin kannatan tätä ensimmäistä vastalauseetta, jonka olen allekirjoittanut, vaikkei liene toivoa tällä kertaa vielä sen käsityksen voitolle pääsystä, että miliisijärjestelmän kautta me saisimme suuremmassa määrässä kansan puolustuskykyä lisätyksi ja kasvatetuksi. En minä ota asiaa siltä sisäpoliittiselta kannalta,

että miliisijärjestelmä olisi parempi keino jonkun vallankumouksen synnyttämiseen, jota täällä ed. Heikinheimo erityisesti tunnui pelkäävän. Meidän mielestämme ei aseellisen vallankumouksen kautta sosialistista järjestelmää laisinkaan voida pystyttää, sen pystyttämiseen tarvitaan siksi korkea kehitysaste että kansan enemmistö saadaan sen puolelle, ja silloin se voidaan toteuttaa myös rauhallisin keinoin. Kun me miliisijärjestelmää puolustamme, kyllä me ajattelemme siinä etupäässä maan puolustuksen lisäämistä. Minun mielestäni ovat enemmän sivuseikkoja ne sisäpoliittiset näkökohdat, että kansanmiliisiä ei voi käyttää saamassa määrässä kuin seisovaa armeijaa työväen luokkataistelun vaimentamiseksi tai sen musertamiseksi. — Rohkenen toivoa, että eduskunta silloin kun tulee työväen sivistysrahoista kysymys, runsain käsin myöntää siihen varoja, että eduskunta samoin kuin hallituskin tulee myöntämään riittävästi kannatusta Työväen Urheiluliitolle, työväen urheiluseuroille ja että maan puolustukseksi käytetään kaikki mitä voidaan tämän sisäisen rintaman lujittamiseksi. Luokkataistelua me emme saa koskaan sammumaan, mutta kyllä me pääsemme siitä yksimielisiksi, että meidän luokkataistelumme on käytävä omin voimin. Oman maan rajain sisällä ilman vieraan apua. Silloin kun porvaristo tämän kannan yleensä hyväksyy, silloin meidän itsenäisyytemme on paraiten turvattu, silloin se on turvattu, vaikka meidän armeijamme ei kovin suuri olisikaan.

Ed. Mannermaa: Ääni, joka ei ole mielestäni kyllin selvästi kuulunut tässä keskustelussa, on uhraamistahdon ääni silloin, kun maan ja kansan vapaus, itsenäisyys ja yleensä kalleimmat arvot ovat kysymyksessä. En tahdo pitkälti jatkaa tätä keskustelua, mutta en malta olla joitakin sanoja tässä kohden puhumatta.

Keskustelu on liikkunut pitkin matkaa liiaksi sillä tasolla: Täytyykö kohota uhrauksessa itsenäisyytemme ja vapautemme hyväksi niin korkealle, kuin nyt käsiteltävänä olevan asevelvollisuuslain säännökset velvoittaisivat? On myönnettävä, että on annettu muutamia arvokkaita lausuntoja, niiden joukkoon monilta kohdiltaan luen puolestani edellisen, ed. Tainion lausunnon

Mutta sittenkin on tullut liian vähän se todellinen uhrittahto täällä kuuluviin, jota tulee olla, ja jota, siitä olen vakuutettu, tässä kansassa on enemmän kuin voisi tästä keskustelusta päättää. Tyypillinen ilmaisu eräänlaiselle mataluudelle tässä asiassa on tuo sanonta, mikä sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä, sen perusteluissa, on tullut näkyviin, että nimittäin asevelvollisuusrasitus, jota tämä laki edellyttää, käy kansalle liian raskaaksi. Se on varma; se on raskas, tämä rasitus; mutta onko se liian raskas? Onko meidän ylipäättänsä missään mielessä oikeus sanoa tässä eduskunnassa, että se on liian raskas?

Voi kai puhua liika raskaasta rasituksesta kolmessa eri mielessä.

Voi silloin sanoa liian raskaaksi jotakin uhrausta, kun on kyseessä tarpeeton asia, jonka eteen ei kannata uhrata, ei paljoa, tuskin vähääkään. Mutta en voi uskoa, että tässä eduskunnassa ketään yhteiskunnan parasta harrastavaa jäsentä on, joka asevelvollisuusrasitusta, sellaisena kun se nyt puheena on, tahtoisi siltä kannalta liian raskaana pitää.

Toiseksi voisi sanoa ehkä liian raskaaksi rasitusta tapauksessa, jossa ehkä hyvä ja tarpeellinen asia on kyseessä, vaan jossa voitaisiin tarkoitus saavuttaa vähemmällä uhrauksella. Kun otetaan huomioon se levoton maailman aika, jossa elämme ja jossa tavallista enemmän kunkin kansan täytyy ottaa huomioon vaaralliset ajanmerkit; kun otamme huomioon maamme sotamaantieteellisen aseman, joka kasaa meille vaaroja vaarain päälle, ei ainoastaan nykyhetkenä, mutta silmiin siintämätöntä tulevaisuutta myöten; kun otamme vielä huomioon ulkopoliittisen tilanteen sieltäpäin, mistä meitä vaarat uhkaavat, niin kyllä nyt täytyy harkita kovin paljon, ennenkuin niitä uhrauksia, jotka tässä ovat kyseessä, liian raskaiksi sanotaan. Olkoon kuinka hyvä asia hyvänsä se, että kansainvälisiä takeita maamme itsenäisyydelle pyritään saamaan — itsessään epäilemättä hyvä asia —, pyritäköön kuinka tahansa liittoihin meitä väkevämpäin kanssa, aloitettakoon vaan kansan puolustuskasvatus ruumiillisen liikuntokasvatuksen edistämisellä kuinka aikaiselta asteelta hyvänsä, kaikella tällä on tosin arvonsa, mutta ei ole oikeastaan koko tämän asian yhteydessä yhdelläkään sa-

nalla voitu todistaa, että oloissa, joissa ollaan, kaiken tämän huomioonottaenkin, kansamme voisi vähemmällä rasituksella päästä, kuin nyt kysymyksessä on. Meidän kanssamme ei kukaan tahdo mennä liittoihin sitä varten, että itse pääsisimme uhrauksista. Ensimmäinen vaatimus, joka meille asetetaan jos mieli pyrkiä puolustusliittoihin on: mitä uhraatte itse? Kansainväliset puolueettomuuden takeet eivät meitä myöskään vaaran hetkenä voi puolustaa. Ajateltakoon pieniä kansoja, joilla on sellaisia takeita ollut, ajateltakoon millaisia uhrauksia ne ovat niiden takeiden ohessakin kantaneet ja kuinka niiden kuitenkin maailmansodassa on käynyt! Mäinitsen vain Belgian. Ei, tämä rasitus ei voi olla tässä maassa liian raskas, jos otetaan huomioon se millä rasituksilla todella voidaan saavuttaa saavutettava tarkoituksiperä, nimittäin vapautemme ja itsenäisyytemme tukeminen siinä määrin, kuin se yleensä meidän voimillemme mahdollinen on.

Sitten voi kolmanneksi liian raskaaksi nimittää rasitusta, jos se on absoluuttisesti yli meidän voimiemme käyvä, jos meidän täytyy sanoa, että olkoot kyseessä kuinka kalliit edut ja arvot hyvänsä, niin paljon emme missään tapauksessa voi uhrata. Tahtooko kukaan todella täällä sanoa näin uloskaanpäin: Meidän kansamme on niin vähäväkinen, että jos sen pitää ajan pitkään niin paljon uhrata, kuin tämä asevelvollisuuslaki vaatisi, niin menköön sitten vapautemme ja itsenäisyytemme. Jos niin tahdotaan sanoa, silloin vain voidaan oikeastaan sanoa, että rasitus on liian raskas. Ei saisi se ääni kuulua tämän huoneen seinäin sisällä.

Tahdon saada sanotuksi, ja tiedän, että sen mielen takana on sankat joukot vapaan ja itsenäisen Suomen kansalaisia, jotka ymmärtävät, mitä näitten arvojen vapauden ja itsenäisyyden, takana ja niissä itsessään on; tahdon saada sanotuksi, että nyt kysymyksessä oleva rasitus, jonka painon kyllä tunnemme, ei ole meille liian raskas, kun on kysymyksessä se, mikä todella tässä kysymyksessä on. Me pienenä kansana toivomme täydellä syyllä kansojen keskistä rauhaa ja yksimielisyyttä. Jo vähäväkisyytemme tekee meille suuret imperialistiset suunnitelmat mahdottomiksi, ja on täysi

syy, jollei saavutettavana ihanteena, niin kuitenkin pyrkien niin lähelle kuin sitä päästään, tavoitella sitä, että miekat taotaisiin auran vantaiksi. Mutta jos kysytään maamme ja kansamme vapauden ja itsenäisyyden lopullista säilyttämistä, niin meidän täytyy uhrata, ei ainoastaan se, mikä nyt on kysymyksessä, vaan meidän täytyy uhrata monin verroin se ja me tahdomme kestää senkin, jos se meidän uhrattavaksemme tulee.

Ed. Jeppson: Jag för min del tror att det icke finnes en enda man i denna församling, som icke vore med om att slippa hela militären, om detta blott ginge för sig. Men då vårt land fått en sådan granne i öster som Ryssland, varifrån man aldrig vet vad som skall komma, så måste vi också vara beredda på vilka överraskningar som helst. Frågan gäller icke nu att få den kortast möjliga tjänstetiden, ej heller de minsta möjliga utgifterna, utan frågan är på vad sätt vi kunna få det bästa och effektivaste försvaret. Jag anser att vi under nuvarande osäkra förhållanden nödvändigt behöva den tjänstetid, som i föreliggande lagförslag stadgas.

Av rdgsm Jerns andragande fick man den uppfattningen, att opinionen i Österbotten vore för en kortare tjänstetid än ett år. Detta tillåter jag mig att betvivla, ty den svenska österbottningen vet alltför väl, att ju bättre utbildning en soldat har desto mindre förluster lider man i kriget. Den erfarenheten fick man också under år 1918. Att tala om att våra skyddskårer ej kunna upplösas är ju rent nonsens. Låt våra två yttersta vensterpartier ökas med t. ex. 21 mandat, och vi finge genast se huru det ginge med skyddskårerna. För övrigt är jag av samma åsikt som rdgsm Colliander att det är alldeles för obetänksamt att nu tala om en kortare tjänstetid, förrän man har den ringaste erfarenhet av huru värnpliktslagen kommer att verka, om den blir antagen, vilket jag hoppas. Jag röstar för förslaget antagande.

Ed. Jussila: Ihmettelen, kuinka ed. Puittinen äskeisessä lausunnossaan rohkeni silmää räpäyttämättä esittää väärin asiakirjaa, nim. sotilasasiainvaliokunnan mietintöä. Hän referoi sitä siinä äänila-

jissa, kuin sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä olisi asetettu sille kannalle, että puolustuslaitos tämän lain määräämän palvelusajan mukaan järjestettynä tulisi käymään ajan mittaan maalle liian raskaaksi. Niinhän ei tehdä tässä sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä. Minun on ollut tarpeellista tästä ennenkin oikaista ed. Puittista, nim. suuressa valiokunnassa. Tässä mietinnössähan referoidaan valiokunnassa lausuttuja eriäviä mielipiteitä. Siellä esiintyi m. m. sellainen mielipide, kuin mitä ed. Puittinen lausui, mutta toinen mielipide esitettiin myös ja esitettiin ponnella, että kun ottaa huomioon maamme poliittisesti uhatun aseman, ei suinkaan ole maalle liian pitkä tämä palvelusaika. Tahtoisin erityisesti korostaa juuri sitä ajatusta, että kansan kalleimpien arvojen puolustamiseksi ei ole mikään uhri liian raskas.

Ed. Sch a a m a n: Minulla olisi vain pieni vastaus ed. Joukahaiselle. Minä tosin en kuullut hänen sanojansa, sillä en ollut istuntosalissa läsnä. Mutta olen myöhemmin tiedustellut ed. Joukahaiselta itseltään, mitä hän on sanonut, ja minun täytyy senjohdosta vastata, että ed. Jernin ehdotus on, kuten hän itse parhaiten sen tietää, lähtenyt hänen omasta ja muutamien muiden pohjolaisten edustajain aloitteesta. Minä olen kyllä ollut siitä tietoinen, vaikka en siinä muodossa kuin se nyt on esillä. Ei pidä minusta liioitella muutamien kaupunkilaisedustajain vaikutusvaltaa tässä asiassa eikä yleensä. Jos joku maalaisedustaja maalaisliitosta tekee jonkun ehdotuksen, niin ei ole koskaan tähän asti leimattu helsinkiläistä edustajaa Joukahaisesta tämän aloitteen tekijäksi. Minusta myöskään ei ole hyvien tapojen mukaista näin menetellä kuin ed. Joukahainen on tehnyt. Se ei ole kohteliasta ei sinnepäin eikä tännepäin.

Muuten kannatan pääasiallisesti ed. Jernin ehdotusta. Se voi olla hyvänä memetonahallitukselle, ja mikäli minä ymmärrän, niin jos tätä ehdotusta kannatan, teen samalla pienen palveluksen maalaisliiton ryhmälle. Minä nim. sillä tavalla muistutan maalaisliiton valitsijoita siitä kannasta tässä asiassa, joka on ollut joskus maailmassa, vaikka siitä nyt on kulunut ehkä pari vuosikymmentä jo, maalaisliiton oma.

Minä muistan, jos minä luovun ironiasta, että viime vaaleissa vielä maalaisliitto oli sillä kannalla, että yhden vuoden palvelusaika oli liian pitkä. Jos tämä ehdotus nyt on suututtanut maalaisliittoa, niin minä en voi mitään sille. On parasta, että maalaisliitto itse järjestää asiansa kuten se tahtoo. Se voi äänestää tämän ehdotuksen puolesta, se voi äänestää tätä ehdotusta vastaan. Valitsijat saavat sitten ratkaista pysykö maalaisliitto sanoissaan vai syökö se sanansa.

Ed. K a n k a r i: Tämä kaaderijärjestelmään perustuva asevelvollisuuslaki on eräiden edustajain puheissa saanut erikoisen runollisen maan puolustuskysymyksen esiintuomiseen. Sellaisen runollisuuden vallassa on ollut täällä erikoisemmin myöskin ed. Tainio. Hän on tänne tullut todistamaan eduskunnan puhujalavalta, miten Sörnäisissä erinäiset „akat” ovat kirjoittaneet joitakin sellaisia listoja, nimilueteloita, joissa olisi maan huomatuimpia henkilöitä merkitty pois siirrettäviksi. Käsitykseni on sellainen, ettei tällaisia juttuja pitäisi lähteä työntämään jonkun puolueen ja eduskuntaryhmän tiliin, silloin, ellei voi myöskin asiakirjoilla osoittaa, onko tämä ryhmä tai puolue sellaisia listoja kirjoitellut, onko se ryhmä sen allekirjoittanut ja niitä levittänyt. Mutta hän on täällä kuitenkin antanut sellaisen käsityksen eduskunnalle, että täällä työväenpuolueen eduskuntaryhmä olisi tällaisia nimilueteloita laatinut ja niitä levitellyt. Mutta pyydän tämän kuitenkin jyrkästi torjua, koska ed. Tainiokaan ei voinut näitä asiakirjoja täällä eduskunnassa esittää. Tämä todistaa jo sen, että niitä ei ole ollut hänen käytettävänä, hän on vain muuten huvittaakseen eduskuntaa tällaisia juttuja keksinyt, voidaksensa tämän avulla vähäksyä, siinä tyyliässä kuin hän asian esitti, niitä työläisiä, jotka asuvat Sörnäisissä, jotka pääasiallisimmin ovat tämän maan teollisuustyöväkeä, jotka ovat ottaneet osaa myöskin eduskuntavaaleihin ja luonnollisesti suurimmalta osalta äänestäneet tänne työväenpuolueen edustajia. Hän on halunnut tällä osoittaa, että nämä eivät ole lainkaan puolustuskysymyksessä puolustuskannalla kulttuuriinakaan nähden, eikä sivistyksellisten olojen kohottamiseen näh-

den, vaan että ne haluaisivat siirtää pois kaikki henkilöt, jotka sivistyksen puolesta puhuvat. Hän on tietysti halunnut tällä myötävaikuttaa, että eduskunnan enemmistö hyväksyisi tämän esilläolevan asevelvollisuuslain kaikkine niine kohteineen, jotka asettavat työväenluokastakin osan, ja huomattavankin suuren osan, erikoisiin poikkeuksellisiin oloihin. Hän on myöskin antanut sellaisen kuvan lausunnossaan, kun hän sanoi, että he sosialidemokraatit ovat puolustuskannalla kaikkiin niihin nähden, joiden alhainen sivistyksellinen taso on alhaisempi kuin hänen käsityksensä mukaan Suomen kansan sivistyksellinen taso nykyään on. Ja varsinkin porvariston käsitys on sellainen, että ainakin Saksan monarkistisen suunnan sivistyksellinen taso on huomattavan paljon korkeampi, mitä Suomen kansan sivistyksellinen taso on. Ja tällä lausunnollaan hän on käsitteäkseni hyväksynyt, että sellaiset joukot, jotka tänne hyökkäsivät 1918 Saksan taholta, niitä vastaan ei pitäisi lähteä puolustamaan, vaan ainoastaan silloin, jos idästäpäin hyökkäys tapahtuu.

Täällä ed. Keto lausunnossaan toi myöskin eräänlaisen ajatuksen, joka osoittaisi, jos jäisimme siitä sanattomaksi eli vaikeenisimme kysymyksestä, niin saattaisi jäädä eduskunnan pöytäkirjaan sellainen tulkinta, että me edustaisimme täällä eduskunnassa ja äänestäisimme täällä eduskunnassa sosialidemokraattien mukana tämän lain hylkäämistä, vaikkakaan me emme edustaisi tämän maan työväkeä, vaan että me edustaisimme täällä eduskunnassa vain niitä lurjuksia, jotka Venäjän tsarismiin tahteenä ovat tunkeutuneet Neuvosto-Venäjän erinäisiin kollektiiveihin, erinäisiin virastoihin. Mutta tämä lausunto ei ole oikea totuuden kanssa, se ei ole yhtäpitävä tosiasioiden kanssa. Tiedän, että sosialidemokraattinen ryhmä kokonaisuudessaan tunnustaa sen, että työväenpuolueen ryhmä on valittu tätäkin asiaa ratkaisemaan Suomen työväen äänillä. Vieläpä voin vakuuttaa, että sen järjestynyt osa suuremmalta osaltaan on ollut mukana vaaleissa myötävaikuttamassa meidän täällä oloamme. Ja siksi me rohkenemme tässä kysymyksessä yhtyä siinä osassa, joka vastalauseemme ensimmäisessä ponnassa sanotaan, ainoa, mitä me voimme täällä teh-

dä tässä istunnossa, ja me rohkenemme siis äänestää sosialidemokraattien mukana tämän lain hylkäämiseksi.

Ed. Puittinen: Ed. Jussilan lausuntoa minä en tosiaankaan ymmärrä. En ymmärrä varsinkaan häntä „rauhan ja rakkauden evankeliumin saarnaajana”, että hänen pitäisi mennä väittämään, mitä minä en ole väittänyt. Hän väaristeli kokonaan minun lausuntoni. Minä pyydän ed. Jussilaa lukemaan sotilasasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseltä sivulta toiselta palstalta 7 alimmaista riviä. Minä olen sanonut ne sanasta sanaan pöytäkirjaan ja minä en ole lausunut siis yhtään väärin.

Ed. Joukahainen: Minä en olisi koko asiaan ollenkaan puuttanut, ellei ed. Schauman, niinkuin hän itse puhujalavalta todisti, olisi tahtonut tehdä palvelusta maalaisliitolle. Ed. Schauman minun ymmärtääkseni on tällä kertaa, niinkuin usein ennen, käynyt keittämään soppaa, johonka hänen ei olisi pitänyt ollenkaan ryhtyä. Maalaisliitto on tähän lakiin nähden kantansa määrännyt, ja se kanta on selvä ilman mitään taka-ajatuksia. Ja kun ed. Schauman eilen on tällaisen taka-ajatuksen meidän ryhmäämme kuljettanut, niin sitä vastaan minä olen tässä tahtonut myös erityisesti protesteerata. Sen seikan, että mahdollisesti ed. Jern on tämän ponnien kirjoittanut, ei tarvitse merkitä sitä, että ed. Schauman ei olisi missään tapauksessa ja millään muotoa ollut tämän ponnien valmistamisessa tai sen aatteellisessa luomisessa mukana. Ja sitten vielä on ed. Jern täällä vakuuttanut, että koko hänen edustamansa keskipohjanmaalainen ruotsalainen kansanaines on samalla kannalla kuin hän. Ed. Jeppson, joka minun tietääkseni edustaa myöskin samaa kansaa, on puhunut toista. Kumpi herroista on oikeassa? Ed. Schauman tahtoo tässä esiintyä jonkinlaisena holhoojana maalaisliiton eduskuntaryhmälle. Mutta kyllä minun täytyy sanoa, että hän on tällä kertaa ainakin epäonnistunut, ja se ei ole sitäpaitsi oikein.

Ed. Keto: Ed. Kankarin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että hän on aivan vapaasti runoillut. Minä en ollen-

kaan ole lausunut mitään sellaista, mitä vastaan hän katsoo asiakseen polemisoida. En ole puhunut sanaakaan lurjuksista, jotka ovat Venäjän valtiovallan peräsimessä. Mutta olen katsonut tarpeelliseksi puhua Venäjän puolustuslaitoksen järjestelystä ja Venäjän puolustuslaitoksen vahvuudesta, koska se määrää minun mielestäni myöskin meidän suhtautumisemme puolustuslaitoskysymykseen.

Ed. Helenelund: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga. Den är ju i och för sig alldeles klar. Efter många överläggningar i riksdagen, varunder vårt lands fackmän på militärområdet haft tillfälle att göra sina åsikter gällande och varunder det har tagits hänsyn till vårt lands hotade ställning, till de kraftresurser vårt land har och till det behov, som vi hava av en ordnad och effektiv försvarsmakt, hava vi sist och slutligen kommit till ett resultat. Vi hava fått ett lagförslag, som nu föreligger färdigt i och för antagande. Jag hade icke tänkt begära ordet, säger jag, i denna angelägenhet, men då här har uppträtt en representant och föreslagit, att riksdagen, då den nu går att slutbehandla lagförslaget, skulle omfatta en kläm, gående ut på att regeringen skulle få i uppdrag att omedelbart inkomma med en ny proposition, åsyftande en förkortad tjänstetid, då kan jag icke låta detta uttalande gå förbi utan att yttra några ord.

Hr Jern säger, att han företräder en vidsträckt opinion i sin hemort. Måhända finnes det en viss opinion för den riktning, vars talan han för. Men jag företräder också samma landsdel, och jag har rört mig under valkampanjen och även annars ute i byggderna, och jag kan försäkra hr Jern och kammaren, att det också förefinnes en helt annan uppfattning än den, som hr Jern här företräder.

Hr Jern hänvisar till 1918 års krig och framhåller möjligheten att på en kortare tid än ett år utbilda en stridsduglig militär. Han hänvisar därvid till att han såsom soldat varit med. Också jag var med, och jag kan intyga, att det nog icke år 1918 berodde enbart på entusiasmen, det berodde nog icke heller enbart på den förträffliga utbildning, som våra vita trupper skulle haft, utan det berodde nog på andra om-

ständigheter, på motpartens ringa utbildning och motpartens dåliga utrustning, att vi den gången vunno seger. Det är ju klart och har så ofta från denna plats framhållits, att en väl genomförd stridsberedskap medför mindre förluster än en dålig, varför den saken ju här icke alls behöft omnämnas.

Hr Jern hänvisar vidare till att tjänstetiden kunde förkortas från 1 år och att skyddskårerna i sådant fall skulle utgöra ersättning. Hr Jern borde vara medveten om att skyddskårerna äro frivilliga trupper, att skyddskårerna aldrig kunna användas till landets försvar, om det gäller, i samma mening som en ordnad militär.

Hr Jern hänvisar vidare till finansiella skäl. Jag behöver i detta fall endast säga, att under de förhållanden, som äro rådande, då vi invid vår östra gräns hava en sådan makt som bolshevikväldet, då få vi icke fästa enbart avseende vid finansiella skäl, och dessutom, tror hr Jern faktiskt att det för vårt land skulle bli billigare om vi förkortade värnplikstiden och därutöver anställde det vaktmanskap, som behöfves för skyddande av gränsen, för skyddande av de förråd och vapennederlag och dylikt som vi hava. Jag tror det icke.

Hr Jern hänvisar vidare till de onda inflytelser, som vistelsen i garnisonsstäderna har för våra ynglingar. Detta förefaller mig minst sagt egendomligt. Har icke österbottningen allt ifrån hedenhös varit den, som färdats land och riken omkring, och har han därför blivit förstörd? Jag tror det icke. Jag tror fastmer, att det är just tack vare det, att österbottningen har vistats utom den egna hemknuten, som han i de flesta fall har varit mer vaken för det allmänna, mer kunnat värna hembygden än andra, då det i farans stund har gällt.

För min del kan jag icke annat än stämpla hr Jerns förslag såsom ett ofog och kommer jag att rösta för antagande av det föreliggande lagförslaget.

Ed. Schuman: Ed. Joukahaisen äskens lausunnon johdosta tahdon vain sanoa, että minä olen yhdelle maalaisliiton edustajalle, ed. A. Pesoselle, eilen aamulla ilmoittanut, että muutamilla ruotsalaisilla edustajilla oli aikomus tehdä semmoinen

ehdotus, kuin nyt on tehty, vaikkei nimenomaan siinä muodossa. Minä kysyin sitten, onko hänellä mitään ehdotusta vastaan, sillä tiesin, että hän on aina täällä esiintynyt 9 kuukauden palvelusajan puolestajana, vieläpä maalaisliiton valtuuttamana. Hän ei tahtonut mitään vastata, ennenkuin hän oli puhunut muiden maalaisliittolaisten kanssa tästä asiasta. Onko hän sitten esittänyt asian ryhmäkokouksessa eilen illalla, siitä minulla ei ole mitään tietoa, mutta näyttääpä siltä, koska ed. Joukahainen puhui siitä, että olisin ollut ikäänkuin mukana maalaisliiton ryhmäkokouksessa. Siitä on pitkä aika kulu-
nut, kuin olin maalaisliiton ryhmäkokouksessa läsnä, vaikka tosin silloin tein pieniä palveluksia maalaisliitolle. Niin että koko tämä juttu on minusta aivan turha ja ed. Joukahaisen syyksi on luettava, että hän on yleensä sekoittanut minun nimeni tähän asiaan. Minä kyllä vastaan omista teostani, en ole koskaan pelännyt nahkaani.

Ed. V. Vainio, poissa.

Ed. Tainio: Mahtaako ed. Kankarille olla tuntematonta, että Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen sisällä toimii salaisesti Suomen kommunistinen puolue, jonka kaikki jäsenet ovat velvolliset kuulumaan tähän Suomen Sosialistiseen Työväenpuolueeseen. Tämä kommunistinen puolue siellä sisällä — en tiedä, kuuluuko siihen ed. Kankari, jollei ed. Kankari kuulu siihen, niin hän ei myöskään tiedä, ketä siihen kuuluu —, saapi ohjeensa Venäjältä ja sillä tavalla meidän koko Suomen Sosialistinen Työväenpuolueemme joutuu Venäjän ulkoasiainkomisariaatin johdettavaksi, toimii sen alaosastona. Puolue jonka sisäinen organisationi on tällainen, ja joka saa ohjeensa sieltä, ei voi syyttää, jos sen isänmaallisuutta epäillään. Ed. Kankari sanoi jotain. Minä olisin halunnut kuulla ed. Kankarin selittävän, että jos Venäjältä hyökätään Suomeen, niin kommunistisen puolueen jäsenet myöskin tekevät velvollisuutensa maan puolustamisessa. Minä en kuullut sellaista selitystä. Ja se olisi ollut ristiriidassa kommunistisen puolueen kaikkien tähänastisten traditioonien kanssa. Se puoluehan on toivonut pikaista

vallankumousta ja senjälkeen, vuoden 1918 jälkeen, kun ei enää ollut toivoa, että se vallankumous tapahtuisi omin voimin, odotetaan siihen apua Venäjältä. (Vasemmalta: Saksasta porvarit hakivat apua!) Porvarit hakivat Saksasta, aivan oikein. Se on eri asia. En minä ole ottanut puolestakseni porvarien menettelyä siinä suhteessa. (Oikeistosta: Kenenkä menettelyä!) — En kenenkään menettelyä siinä suhteessa, mutta jos te asetutte samalle kannalle, niin minun täytyy sanoa teistä samaa, mitä me olemme sanoneet porvareista siinä suhteessa. (Melua äärimmäisestä vasemmistosta.)

Puhemies; koputtaen: Ei saa häiritä puhujaa.

Puhuja: Minä en tiedä, kuuluttko te siihen kommunistiseen puolueeseen, jos ette kuulu, niin ette tiedä. Ed. Kankari sanoi myös, että minä olisin tahtonut vaikuttaa siihen suuntaan, että tämä laki tulisi hyväksytyksi. Silloin hän puhui tapansa mukaan valheita. Minä puhuin vastalauseen puolesta. Vaikka täällä puhuttaisiin mitä miliisijärjestelmän puolesta, niin se ei mene läpi ja minä ymmärrän, miksi se ei mene. Se ei mene läpi senvuoksi, että porvaristo ei vielä uskalla järjestää maan puolustusta sille kannalle, että jokaisella asevelvollisella olisi aseita kotonaan (Vasemmistosta: Ei uskalla koskaan!) En tiedä vaikka uskaltaisi. Minä ainakin toivon, että ne vielä uskaltavat senjälkeen kuin kommunismi on maasta hävitetty. (Naurua.)

Ed. Huotari: Vaikka vuonna 1918 tuli jo tunnetuksi, että jotkut meidän papeistamme olivat kovin sotaisia, niin että veivät kuularuiskuja kirkkoihin ja kirkkotorneihin, olisin minä kuitenkin odottanut, että tässä tilaisuudessa meidän pappimme olisivat käyttäneet sen puhelajan, mitä heillä on, rauhan ja ihmisyyden aatteen puolesta. Päinvastoin on täällä ainakin kaksi pappia koettanut äänensä korottaa aseiden ja sotalaitoksen puolesta. Eivät parannukset lähde, sanovat he saarnassaan muualta, jos ette alota omasta kodistanne. Samalla tavalla tässä on. Jos me puhumme aseiden puolesta ja toivomme toisten ne jät-

tävän, emme pitkälle pääse. Koska minusta sotalaivos on kauhea ja raaistuttaa ihmisiä ja turmelee nuorisoa, niin minä en äitinä ja kasvattajana tule milloinkaan hyväksymään aseellista toimintaa missään tilaisuudessa. Tulen sentähden äänestämään tämäkin lain hylkäämisen puolesta.

Ed. Inb o r r: Jag ber att få förutskicka den upplysningen, att jag icke länge ämnar taga riksdagens uppmärksamhet i anspråk, emedan den långt utdragna debatten redan börjar verka tröttande. Men det är ett par synpunkter, som jag särskilt skulle önska betona vid detta tillfälle.

För dem, som voro med, när den provisoriska värnpliktslagen blev antagen för något år sedan, och som då ställde sig på den ståndpunkten, att man borde hava så kort tjänstetid som möjligt, är ställningen nu minst sagt förvånande. Nu är man nöjd att gå med på ett års tjänstetid. Den tiden ansågs detta vara omöjligt. Nu synes det mig att, då förhållandena så mycket hava förändrats under den korta tid, som förflutit sedan dess, så borde alla de, som hålla på en kortare tjänstetid, erkänna detta faktum såsom varande utav den största betydelse. Det är ju en förkortning av tjänstetiden med icke mindre än sex månader och detta på ett par års tid. Detta faktum visar ju tydligt, att utvecklingen går i rätt riktning, just i den riktning, som alla fredsvänner önska att den skall gå. Men på samma gång som man erkänner detta faktum såsom ett betydelsefullt framsteg, så borde man också vara återhållsam i sina fordringar. Man borde försöka nöja sig med det som nu redan vunnits genom den tid, som fastställts i det föreliggande lagförslaget, nämligen ett års tjänstetid. Vi måste ju betänka, att vårt försvarsväsende uteslutande måste ordnas med hänsyn till den tid vi leva uti. Vi kunna icke ordna det med syn på en långt avlägsen framtid, utan det måste ordnas just med hänsyn till de förhållanden, som vi hava inom vårt land, såväl som de förhållanden, som råda utom landet. Och var och en, som med oförvillad blick betraktar förhållandena ute i världen såväl som inom landet, kan ej komma till annat resultat, än att förhållandena ännu äro långt ifrån normala. Tvärtom är det ännu en lång vandring, innan vi komma

till detta tillstånd. Under sådana förhållanden kunna vi knappast tala om att ordna vårt försvarsväsende på den bas, som man skulle tänka sig det ordnat under förhållanden, som betecknas som normala i världen.

Jag skulle därför för min del, ehuru jag helt tillhör dem, som önska att vårt militärväsende skulle kunna omläggas på en annan grund, det oaktat vara böjd för att föreslå för riksdagen eller rättare sagt för dem, som sträva efter att få det förändrat, att nu låta sig nöja med de framsteg, som man har vunnit, och lämna till framtiden de planer på omorganisation, som man nu så mycket här har förfäktat. Komma sådana förhållanden, att vi kunna ordna vårt försvarsväsende på en annan grund, då är det tid att taga upp den frågan, men i närvarande stund finnas icke de förutsättningar därför, som äro erforderliga. Jag tror därför, att militärutskottet har funnit det riktiga uti den lösning, som det nu föreslår för riksdagen.

Man har talat här om opinionerna i landet, och särskilt har man framhållit opinionerna uppe i Österbotten. Även jag är österbottning och torde åtminstone något känna till opinionerna där. Men jag vill icke åtaga mig att här tala om alla nyanser av opinionerna, som möjligen även där förekomma i militärfrågan. Jag tror, att där finnes en ganska enhällig opinion, och den opinionen är att vårt försvarsväsende i närvarande stund måste ordnas så, att det fyller sin uppgift, att det vid behov kan försvara vår självständighet och vår lagliga samhällsordnings upprätthållande. Denna opinion tror jag för min del är ganska allmänt understödd och omfattad av Österbotten, och då så är förhållandet, då tror jag också, att den upplysta meningen i Österbotten är den, att man lämnar åt sina förtroendemän, som handla under ansvar, att försöka få det ordnat så, att denna uppgift kan fyllas på det mest ändamålsenliga sätt, utan att själv vilja föreskriva bestämda tider i det ena eller andra avseendet beträffande tjänstetidens längd.

Ed. N i u k k a n e n: Ed. Jernin ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen johdosta minä tahdon lausua, että joskin allekirjoittanutkin muodollisten syiden vuoksi

yhdytty siihen nähden siihen, mitä edustaja Joukahainen täällä lausui nimittäin, että on muodollisesti sopimatonta liittää pontta mietintöön, että kumminkin olen vakuutettu siitä, että maalaisliitossa sellainen pyrkimys, joka siinä esiintyy, tulee ennen pitkää, jos olot kehittyvät entiseen rauhalliseen suuntaan, saamaan kaikkea mahdollista tukea. Olen vakuutettu, että maalaisliiton ryhmä, ainakin sen enemmistö siitä huolimatta, että se nyt hyväksyy tämän lain, ei tule jättämään sikseen pyrkimystä, että palvelusaika saataisiin lyhemäksi.

Ed. Joukahainen: Minun tietääkseni ed. Niukkanen ei ole tätä valtuutta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Keto ed. Ampujan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Samoin on ed. Puittinen ed. Sallilan kannattamana vielä ehdottanut, että toinenkin lakiehdotus hylättäisiin. Nimitän edellistä ed. Kedon ehdotukseksi ja jälkimäistä ed. Puittisen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Ed. Jern ed. Kuleniuksen kannattamana on ehdottanut, „että eduskunta, samalla kuin hyväksyy lepäämään jätetyn asevelvollisuuslain, kehottaa hallitusta valmistelemaan kysymystä palvelusajan ja yhteenlasketun asevelvollisuusajan lyhentämisestä ja mahdollisimman pian antamaan esityksen tästä eduskunnalle”. Nimitän tätä ehdotusta ed. Jernin ehdotukseksi. Vielä on ed. Puittinen ed. Sallilan kannattamana ehdottanut, että valiokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen toinen ponsi hyväksytäisiin. Nimitän tätä ehdotusta ed. Puittisen toiseksi ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin mielestäni on äänestettävä ensin lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Senjälkeen otetaan päätettäväksi ne anomusponnet, joita ed. Puittinen ja ed. Jern ovat ehdottaneet. Mitä nimenomaan näihin anomusponsiin tulee, niin minun mielestäni ne ovat vastakkaisia, joten niistä on ensin äänestettävä vastakkain ja sitten

voittaneen ponnin hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy esilläolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kedon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 78 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ensimmäisen lakiehdotuksen.

Äänestys toisesta lakiehdotuksesta.

2) Ken hyväksyy esilläolevan toisen lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt toisen lakiehdotuksen.

Äänestys anomusponnista.

3) Ken hyväksyy ed. Jernin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 83 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Jernin ehdotuksen.

4) Ken hyväksyy ed. Jernin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa-ääntä ja 108 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Jernin ehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuunkäsitelty.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi eräiden Maarian pitäjässä sijaitsevaan Iso-Heikkilän virkataloon kuuluvien alueiden vaihtamisesta Naantalin maaseurakunnassa sijaitsevaan Kultarannan huvilatilaan.

Mainittu ehdotus, jota on valmistelevaltiokunnan mietinnössä n:o 6 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 6, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hyljätä. Sitten kun lakiehdotuksen kolmas käsittely on julistettu päättyneeksi, esitellään ainoaan käsittelyyn valiokunnan mietinnössä sivulla 3 oleva toinen ponsi, joka kumminkin tulee ainoastaan siinä tapauksessa esille, että lakiehdotus hylätään.

Keskustelu:

Ed. V. Hannula: Kuten valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta numero yksi näkyy, olemme me työväenpuolueen edustajat asettuneet sille kannalle, että tasavallan presidenttiä ei nyt kyseessäolevassa asiassa asetettaisi erikoisasemaan varsinkaan aikana, jolloinka kymmenet tuhannet maan kansalaiset ovat kokonaan ilman asuntoa, ja kun valtion päämiehellä jo täällä pääkaupungissa on asutustarkoituksiin käytettävänä kokonainen linna, ja kun hänen mielestäni saamallaan palkalla pitäisi voida hankkia itselleen ja perheelleen oman kesäasuntonsa, niin ehdotan, että eduskunta hyväksyisi, ensimäiseksi, valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäisen ponnin ja toiseksi päätäisi hyljätä valtiovarainvaliokunnan toisen ponnin mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseessa mainituista syistä.

Ed. Kankari: Kannatan ed. Hannulan ehdotuksia.

Ed. R. Furuhielm: Jag vill icke spilla många ord på detta ärende, som redan blivit tillfullo diskuterat, då det nu föreliggande lagförslaget lämnades att vila

vid senaste riksdag. Jag ber i korthet att med hänvisning till vad som nu har yttrats i statsutskottets betänkande få föreslå, att detta betänkande måtte godkännas, alltså att riksdagen måtte antaga såväl utskottets första som dess andra kläm.

Jag ber att få tillägga ett par ord. Jag beklagar, att frågan om anskaffande av en stadigvarande sommarbostad åt rikets president har blivit förknippad med frågan om ett understöd från statens sida av Åbo finska universitet. Att dessa frågor hava sammanblandats gör att det för många riksdagsmän blir svårt att fatta sitt avgörande ur synpunkten av vad republikens bästa kräver. Att frågorna hava sammanblandats, vållar också det att en riksdagsman, som motsätter sig lagförslagets antagande, kan drabbas utav misstanken att han icke önskar Åbo universitet det bästa möjliga. Med anledning härav ber jag att få förklara, att jag, då jag har bestämt min ståndpunkt i denna sak, har försökt hålla de två sammanblandade frågorna åtskilda. Jag har i statsutskottet framhållit, och jag ber att här inför plenum ytterligare få understryka detta, att också i den händelse lagförslaget förkastas, det blir möjligt för riksdagen att i annat sammanhang och på annat sätt befordra Åbo finska universitets intressen.

Ed. Setälä: Vaikka tässä asiassa on nyt näillä valtiopäivillä niinkuin edellislläkin tuskallista esiintyä, niin minä kuitenkin katson olevani velvoitettu ilmoittamaan, että minä näillä valtiopäivillä, olen tässä asiassa samalla kannalla kuin edellislläkin, nimittäin että tämä esilläoleva lakiehdotus olisi hylättävä. Minun on tässä jätettävä syrjään kysymys siitä, olisiko eräistä yleisistä syistä puolustettava sellaista vaihtoa, kuin tässä on kysymys, ja niinkään on minun jätettävä syrjään, onko ja millä tavalla Turun suomenkielistä yliopistoa avustettava. Minusta on tässä kysymys muusta, kysymys presidentille hankittavasta kesäasunnosta.

Kun on presidentille hankittava kesäasunto, niin tulee selvittää itsellensä, minkälaista kesäasuntoa tarkoitetaan, tarkoitetaanko hankkia sellaista kesäasuntoa, jonne hän voisi vetäytyä syrjään, kokonaan rauhaan valtion toimista muutamaksi

viikoksi, vai onko kysymys kesähovin hankkimisesta edustusta varten vai onko kysymys hankkia semmoinen paikka, jossa hän nauttien kesäisestä luonnosta ja sen tarjoamasta rauhasta samalla kuitenkin voisi hoitaa valtion päämiehen tehtäviä.

Jos on kysymys ensimmäistä laatua olevasta paikasta, niin silloin tietysti ei etäisyys merkitse mitään; se voi olla kuinka kaukana tahansa, kunhan se vain on Suomen rajojen sisällä. Mutta jos on kysymys vain muutamien viikkojen olopaikasta, niin ei ole syytä hankkia sellaista asuntoa, kuin Kultaranta on suurine puutarhalaitteineen j. n. e., vaan silloin saataisi riittää paljon vaatimattomampi asunto.

Mutta tällaisista kesäpaikkaa ei ilmeisesti tarkoiteta. On tarkoitus hankkia paikka kesäistä edustusta varten. Se näkyy siitäkin, että on ajateltu Kultarannan päärakennus pääasiallisesti käytettäväksi edustustarkoituksiin ja lisäksi on aiottu rakentaa varsinainen asuinrakennus presidenttiä varten. Kultaranta ehdottomasti kaukaisuutensakin vuoksi muodostuu jonkunmoiseksi kesäedustuspaikaksi, koska juuri etäisyyden vuoksi on miltei välttämätön myös majoittaa ne vieraat, jotka tänne saapuvat. Mutta minun mielestäni saattaa lausua erinomaisen suuria epäilyksiä siitä, onko Kultaranta todella ensinkään sopiva kesäiseksi edustuspaikaksi. On joskus sanottu Tukholman kuuluisasta raatihuoneesta, että se edustaa kahta Ruotsin kansan ominaisuutta, ylpeyttä ja tuhlaavaisuutta. Minä en tiedä, mitä pitäisi sanoa Kultarannasta, mitä se edustaa. Minusta se edustaa ulospäin prameutta ja kopeutta ja sisältäpäin epäkäytännöllisyyttä ja mauttomuutta. Minä en tahdo sanoa, että nämä ominaisuudet olisivat luonteenomaisia erityisesti Suomen kansalle; ainakaan ne eivät ole semmoisia ominaisuuksia, joita toivoisimme Suomen kansalla olevan. Mutta oli miten olikaan, minusta koko ajatus kesäedustuspaikasta, kesähovista, niinkuin sanotaan, olisi syrjään jätettävä. Se on meille liian kallis ja tarpeetonkin.

Mutta jos sitten vihdoin on kysymys semmoisesta paikasta, jossa presidentti voisi kesäaikana ja muulloinkin saada nauttia aina kaikkina loma-aikoina rauhaa, mutta kuitenkin samalla hoitaa valtion päämie-

hen tehtäviä, niin silloin minun mielestäni ei Kultaranta jo yksinään etäisyyden vuoksi voi tulla kysymykseen. Jo viime valtiopäivillä eräs arvoisa puhuja vetosi erääseen esimerkkiin Tarton rauhankonferenssin ajoilta, huomauttaen, miten kärrän sattui että 40 neuvottelijaa siellä joutui olemaan useita päiviä työttömänä sen johdosta, että presidentti oli pääkaupungista poissa ja saapui vasta muutaman päivän perästä. Tällainen etäinen olopaikka tuottaa sitäpaitsi kieltämättä kustannuksia, joihin on aivan tarpeetonta antaa tautua. Jokainen kuriiri maksaa matkalaskun mukaan, jokainen ylimääräinen juna maksaa valtiolle, jokaisen vaunun liittäminen junaan maksaa myös jotain, jokainen laiva, jota ylläpidetään tätä tarkoitusta varten ja kuljetetaan, maksaa myös. Kaikki semmoisia menoja, joita voidaan välttää, jos kesäasunto on lähellä.

Minä olisin toivonut, kun tämä asia pantiin lepäämään, että sinä aikana olisi tutkimuksia jatkettu edelleen ja koetettu löytää jotain sopivampaa. Minä tahdon sanoa, että olen aivan näinä päivinä nähnyt aivan lähellä Helsinkiä erään paikan, joka minusta ainakin näytti aivan ihanteelliselta. Se on noin 1/2 tunnin matkan päästä Helsingistä, mutta kuitenkin niin eristettynä, että tuskin tietää Helsinkiä läheisyydessä olevankaan. Toisaanne päin näkee kauniin sisäsaaristonäköalan, toisaanne päin on aava meri. Rakennus on vaatimattomampi kyllä ulkonäöltä kuin Kultaranta, mutta kaikki huoneet ovat mukavia ja tilavia, niin että Kultarannan huoneet eivät millään tavalla voi sen kanssa kilpailla. Aivan rakennuksen vieressä on hyvin säästetty metsä, joka erinomaisesti soveltuu kävelypuistoksi. Kävelyaloja onkin runsaasti; rantaa on 3 kilometriä. Paikka on niin lähellä Helsinkiä, että olisi aivan täysi syy saada se valtion omaisuudeksi kun se nyt on saatavana, vieläpä siinäkin tapauksessa, että Kultaranta tänään päätettäisiin valtiolle hankkia.

Lopettaen tähän rajoitun kannattamaan ed. Furuhielmin tekemää ehdotusta.

Ed. Anderson: Beträffande nu föreliggande fråga är jag gerna villig att förena mig med dem, som anse det vara olyckligt, att frågan om tilldelande av ägande-

rätt till Stor-Heikkilä åt det finska universitetet har sammanblandats med frågan om anskaffande av sommarbostad åt presidenten. Genom sammanförandet av dessa två frågor har en sådan situation skapats att de, som anse Gullranda olämplig till sommarbostad åt presidenten, hava blivit eller bli tvungna att rösta emot förslaget om överlåtande av Stor-Heikkilä åt det finska universitetet och på denna grund komma att intaga en ställning, som ju är rent kulturfientlig.

Då jag nu går att yttra mig i föreliggande fråga, tillåter jag mig först beröra en sak som är av betydelse vid ärendets behandling, och det är den, som redsgm Furuhielm redan framhöll, att det ifrågasvarande utbytet av egendom mellan finska staten och Åbo finska universitet icke kan rubriceras såsom en affärsmässig överlåtelse av likvärdiga bytesobjekt. Den egendom som staten överlåter åt det finska universitetet har otvivelaktigt ett betydligt större värde än den egendom, som finska universitetet bjuder åt finska staten. Vi känna ju alla, att Gullranda för det finska universitetet innebär en årlig förlust. Dess underhåll slukar mycket stora summor och det är alldeles omöjligt för det finska universitetet att i framtiden hålla Gullranda, ty det har icke medel att bestrida alla reparationsarbeten och alla kostnader för underhållet. Jag tror mig likaså kunna påstå, att Gullranda icke heller kan säljas. Det finnes ingen privat person i detta land, åtminstone icke nu, som skulle kunna köpa en så dyrbar egendom, dyrbar på den grund, att dess årliga underhåll kommer att kosta mer än vad en privat person förmodar bära. Det ligger därför i hög grad i det finska universitets intresse, att bli befriat från Gullranda. Det representerar såsom sagt endast en kostbar och osäljbar tillgång. Det föreslagna utbytet ställer sig sålunda icke endast så, att det finska universitetet erhåller större materiella värden än det avstår, utan innebär även att det slipper en för dess verksamhet besvärlig och främmande tyngd. Av vilken finansiell betydelse det ifrågasvarande utbytet är för universitetet framgår redan av den omständigheten, att detsamma genom en efterhand fortgående och bitvis skeende försäljning av området i fråga komme att

till en icke oväsentlig del härigenom finna medel att finansiera universitetets framtid. Det är sålunda ej i syfte att använda området för universitetets eget byggnadsbehov, utan i syfte att möjliggöra anstaltens framtida upprätthållande som denna transaktion är av så stor betydelse för det finska universitetet. Detta har jämväl öppet erkänts av universitetet närstående personer. Det är sålunda såväl genom möjligheten att komma ifrån den ekonomiskt ödesdigra äganderätten av Gullranda, som att i utbyte emot denna erhålla en dyrbar och under alla tider lätt realiserbar tillgång, som arten av en gåva, och en mycket stor gåva framstår för envar såsom uppenbar. Om man ej vill erkänna detta, håller man sig icke till realiteterna.

Icke desto mindre finnas många omständigheter som tala för ett godkännande av nu ifrågasvarande lagförslag. Såsom Åbo patriot har jag känt mig mindre angenämt berörd av alla de nackdelar som den föregående talaren sammanknippade med frågan om Gullranda. Förslaget innebär betydande förmåner för det finska universitetet, och skulle man sålunda enbart ur kultursynpunkt gärna bidra till dess förverkligande. Vidare skulle frågan om presidentens sommarbostad, som redan tillräckligt diskuterats, genom verkställande av bytet nå en lösning, den enda som för närvarande erbjuder sig. Såsom känt finnes ej något motsvarande förslag och det är ju en svaghet hos dem, som nu äro emot stora utskottets förslag. Skulle motståndarne framkommit med ett acceptabelt förslag vore jag jämväl böjd för att diskutera detsamma, men såvitt jag vet föreligger icke något sådant.

Jag förbiser ingalunda de invändningar som gjorts emot förläggande av presidentens sommarbostad till Gullranda, men de äro enligt min mening icke alla hållbara. För min egen del anser jag, att Åboland är den rätta platsen för statsöverhuvudets sommarlägenhet. En icke oväsentlig omständighet är härvidlag landskapets naturskönhet. Man måste resa ganska långt från Helsingfors för att finna något motsvarande. I närheten av Helsingfors finnes åtminstone ingen sådan plats, som kunde jämföras med Åbo och allraminst

med trakten kring Gullranda, det torde alla ojäviga personer vara villiga att erkänna. Presidenten besökes ofta av utlänningar, och det intryck de härvid få av vårt land har helt säkert stor betydelse. Och ett avgjort företräde äger jämväl platsen däri-genom att den är belägen vid allmän farled.

Så har man vidare anmärkt, att Gullranda ligger alltför avlägset från Helsingfors. Denna olägenhet gäller dock i lika hög grad Saimaanhovi och flera andra föreslagna platser och torde ej kunna undvikas, enär man näppeligen på närmare håll kan uppbringa en lämplig lägenhet. Dessutom torde det beaktats att Åbo före världskriget kunde nås efter fyra och en halvtimmes resa från Helsingfors samt att utvecklingen går i den riktning, att alla avstånd förkortas. Åbo är och kommer alltid att bli Finlands naturliga utfartsport, och kommunikationerna till denna landets andra stad skola därför alltid vara de bästa som förekomma i vårt land. Om jag ej misstager mig, är det redan bestämt, att från och med första juni expresståg skola insättas på linjen, vilka endast behöva en fartid av c. 4 1/2 timme.

Slutligen önskar jag framhålla en synpunkt, som enligt min mening äger stor betydelse. Det är det enda riktiga, att rikets president om sommaren bor i en trakt, där landets statliga makt i århundraden varit koncentrerad, och där landets kulturella centrum även befunnit sig. Det finnes knappast någonstades en stad, som för ett rike haft så mångsidig betydelse, som Åbo haft och, vi hoppas det, fortfarande kommer att hava.

Det har till full evidens blivit fastställt, att det här icke handlar om ett merkantilt utbyte, utan fastmer om en gåva, och då så är fallet, synes det vara på tiden, att regeringen även upptager till skyndsamt avgörande frågan om understöd av Åbo akademi. Denna läroanstalt behöver för sin framtida utveckling det gamla akademihuset, som ligger invid den nuvarande akademigården, som i övrigt begränsas av privata gårdar eller öppna planteringar. Detta behov är för Åbo akademi minst lika trängande, som det är för det finska universitetet att erhålla Stor-Heikkilä området. Det kan väl icke vara meningen, att en-

sidigt tillmötesgå de strävanden till den högsta bildningens befrämjande, som tagit sig det stolta uttrycket i de på privat initiativ tillkomna båda universiteten i Åbo. Det komme utan tvivel att väcka förvåning i vidaste kretsar inom och utom landet, om icke efter detta det svenska privata universitetets anspråk bli tillfredsställande tillgodosedda.

Med uttalandet av denna förhoppning och då jag uppriktigt önskar åt det finska universitetet i Åbo allt understöd från statens sida, och då jag anser att frågan om presidentens sommarbostad lätt kan lösas i den nu föreslagna riktningen, röstar jag för antagande av stora utskottets förslag.

Ed. A. Tulenheimo: Minä puolestani kannatan suuren valiokunnan esilläolevaa ehdotusta, koska minusta Kultaranta täyttää ne vaatimukset, joita presidentin kesäasunnolle voidaan asettaa. Se sijaitsee luonnonkauniissa paikassa, on ulkonaisiin laitteisiinsa nähden arvokas, ja vaikka huoneet siinä ovat verraten vaatimattomat, ovat ne kuitenkin sellaiset, että niillä voidaan tulla toimeen. Lisäksi minäkin puolestani, kuten edellinen puhuja, pitäisin suotavana, että tasavallan päämies jonkun osan vuodessa asuisi Turun seuduilla. Minä en tosin samasta syystä, kuin hän, sitä tee, sillä minä en ole turkulainen eikä minulla siis ole turkulaisia nurkkapatriottisia tunteita. Mutta Turkuhan on seutu, jossa meidän historiallisesti arvokaimmat muistomerkkimme ovat olemassa, se on seutu, josta Suomen historia niin sanoakseni on alkanut ja siis sellainen, jonne ulkomailta tuleva, joka presidentin luona käy, olisi johdettava. Ennen kaikkea kuitenkin puollan tätä ehdotusta sillä varsin kuivalla syyllä, että presidentin kesäasuntokysymys tällä tavoin saataisiin yksinkertaisimmin ja valtiolle halvimmin ratkaistuksi. Minä en tahdo kieltää edellisen puhujan väitettä siitä, että tällainen vaihtokauppa Turun suomalaiselle yliopistolle olisi edullinen. On tosiaan niin, että Turun suomalaiselle yliopistolle tuottaisi vaikeuksia Kultarannan pitäminen, niin suuria vaikeuksia, että sen täytyisi todennäköisesti luovuttaa se takaisin lahjoittajalle. Ja Turun Suomalaisella Yliopistoseuralla on epäilemättä myöskin hyötyä siitä, että se

saa omistusoikeuden siihen maahan, johon sillä on vain käyttöoikeus. Mutta tästä seikasta ei minusta suinkaan johdu, että valtio samalla tekisi epäedullisen kaupan. Tässä päinvastoin kumpainenkin asiapuoli tulisi tekemään edullisen kaupan. Huomatavahan nimittäin on, että valtio vastikkeeksi Kultarantaa vastaan todellisuudessa asiallisesti tulee luovuttamaan vain maa-alueen, jonka suuruus on 27 hehtaaria. Ne asiantuntijat, jotka ovat arvioineet Kultarannan ja tätä vaihtoa yleensä, ovat ehdotuksessaan lausuneet, että vastiketta pitäisi oikeastaan antaa paljon enemmän. Valtio antaa tässä nyt vastikkeeksi vain 27 hehtaaria maata ja saa sillä presidentille asunon, joka täyttää ne vaatimukset, joita, kuten sanottu, sellaiselle asunnolle voidaan asettaa. Kysymys presidentin kesäasunnosta olisi siten asiallisesti vähimmin uhrauksin saatu pois päiväjärjestyksestä.

Ehdotuksen hyväksymistä vastaan on sekä näillä valtiopäivillä että varsinkin edellisillä valtiopäivillä esitetty, että Kultarannan ylläpitokustannukset tulisivat kalliiksi ja että se vaatisivat erinäisiä lisärakennuksia. Sen jälkeen kuin Turun Suomalainen Yliopistoseura on korjauttanut ne puutteet, joita rakennuksessa alkuaan oli, en luule, että Kultarannan ylläpitokustannukset tulisivat sen suuremmiksi kuin jonkun muunkaan presidentin kesäasunnon, varsinkin kun eräitä laitteita, joka voivat suuria kustannuksia kysyä, esimerkiksi kasvihuonetta sen nykyisessä laajuudessa, voitaisiin vähentää, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Mitä taas tulee lisärakennuksiin, niin eivät ne, mikäli minä olen ymmärtänyt, ole tällä hetkellä välttämättömiä. Jos sellaiset vastaisuudessa osottautuisivat suotaviksi, niin päättää tietysti eduskunta niistä erikseen.

En tahdo kieltää sitä, ettei voisi ajatella mahdollisesti vielä paremmin tarkoitustaan vastaavaa paikkaa presidentin kesäasunnoksi, kuin mitä Kultaranta on. Ehkäpä voisi löytää paikan, joka ei joidenkuiden mielestä olisi liian kaukana, toisten mielestä liian likellä, joidenkuiden mielestä ei olisi liian komea, toisten mielestä ei olisi liian vaatimaton. Rahallahan saa, ja ellei asianomainen komitea paikkaa löydä, niin voihan olla mahdollista, että joku eduskunnan jäsen löytää valmiin tällaisen paikan.

Ja jollei valmista löydetäisi, niin olisihan tietysti mahdollisuus rakentaakin uusi kesäasunto. Mutta siitä kai ei voi olla muuta kuin yhtä mieltä, että se tulisi valtiolle monin verroin kalliimmaksi kuin Kultaranta nyt on. Gustavelundin hinnaksi, esimerkin mainitakseni, on ilmoitettu irtaimistoihin 5,700,000 mk. Eikä ole luultavaa, että uuttakaan valmista paikkaa sen helpommalla saataisiin. Uuden rakentaminen tulisi epäilemättä paljon kalliimmaksi. Kun näin on asianlaita, niin en minä voi käsittää, miksi eduskunta lykkäisi luotaan sen käytännöllisen ja yksinkertaisen ratkaisun presidentin kesäasutuskysymyksen järjestämiseksi, joka nyt on tarjolla. Kannatan senvuoksi suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Vennola: Tämä Kultaranta-kysymys näkyy muodostuneen hyvin sitkeäksi eduskunnassa. Siitä on jo koko paljon puhuttu, kirjoitettu ja aikaa kulutettu, niin että minä luulen, että yhden vuoden ylläpitokustannukset jo alkavat olla kohta menneet tämän asian käsittelyyn. Olen sitä mieltä, että suuren valiokunnan ehdotusta olisi kannatettava. Tätä asiaa on valmisteltu koko tarkoin. Valtioneuvosto asetti aikanaan erityisen komitean, jonka piti koettaa etsiä asunto aivan tasapuolisesti riippumatta Turun yliopistosta tai muista seikoista presidentille. Tämä komitea tarkasti ehdotuksia, joita tehtiin eri osista maata muistaakseni ainakin parikymmentä, kävi niitä tarkastamassa ja antoi niistä lausuntonsa. Lopputulos oli, että tämä komitea ehdotti Kultarantaa sopivimpana paikkana. Voidaan tietysti tehdä muistutuksia Kultarantaakin vastaan. Yksi on tehnyt sen, että huoneet ovat liian pienet, että se on liian vaatimaton, toiset taas sen, että se on liian komea ja liian prameileva ja näyttää tulos olevan se, että jokainen tahtoi muokata tätä presidentin tulevaa kesäasuntoa oman makunsa mukaan. Ja keskustelusta päättään näyttää olevan niin, että jos tällä tavalla tehdään, niin tuskin koskaan saadaan asiaa valmiiksi.

Kun hallitus asettui kannattamaan Kultarantaa, niin ei siinä suinkaan ollut ratkaisevana syynä se, että tällä avustettaisiin Turun yliopistoa. Minä voin vakuuttaa sen, että tämä kysymys ei ole yhtään vai-

kuttanut Kultarannan ratkaisuun hallituksessa, mutta ratkaisevana oli se, että tämä paikka oli huomattu sopivaksi ja vaihdon kautta voitaisiin saada asia järjestyksi niin, että valtion ei tarvitsisi uhrata siihen käteistä rahaa sanottavammin. Se että tarvitsee Kultarantaan tehdä jonkun verran lisärakennuksia, koska se ei ole rakennettu niitä tarkoituksia varten alusta alkaen kuin tässä on kysymys, ei muuta sitä asiaintilaa, että valtio sittenkin saa tämän kysymyksen ratkaistuksi tämän vaihdon kautta edullisella tavalla.

Jotkut lausujat ovat tänäkin päivänä sekä aikaisemminkin käyneet kiinni siihen, että Turun yliopisto erityisesti hyötyisi ja että se seikka, että nämä asiat ovat kytkeytyt toistensa yhteyteen, on pahasta. Minusta se on hyvä, että asiat ovat toistensa yhteydessä, koska tällä tavalla molemmat siitä hyötyvät. On sanottu, että tästä ainostaan Turun yliopisto hyötyy. Ei se ole niin erinomaisen suuri hyöty verrattuna siihen, mitä Turun yliopisto luovuttaa. Nyt on asia kerta kaikkiaan sillä tavalla, että Turun yliopistolla on käyttöoikeus noin 70 hehtaariin Ison-Heikkilän alueella ja niillä oleviin rakennuksiin, niin kauvan kuin yliopisto siellä sijaitsee, joka merkitsee siis ikuisiksi ajoiksi ja merkitsee siis omistusoikeutta realisesti. Se, mitä valtio luovuttaa yliopistolle lisää, niinkuin täällä sanottiin 27 hehtaaria, on verrattain vähäinen siihen, mitä Kultarannassa saadaan vastikkeena. Että Kultaranta ei ole yliopistolle ja yliopiston tarpeille sovelias ja että yliopisto aikoo sen joka tapauksessa myöä tai vaihtaa, ei suinkaan ratkaise sitä seikkaa, niinkuin täällä huomautettiin, että valtion pitäisi vaihto hylätä ja että se ei myöskään valtiolle muodostuisi edulliseksi. Minusta tuntuu siltä, kuin tämän kysymyksen käsittelyssä oltaisiin liian viisaita itse rakennusasioissa, tämän rakennuksen sisustamisessa ja määräilemisessä, samaten kuin arvosteltaisiin liian ahtaasti tätä vaihtoa, mikä on kysymyksessä. Siinä nähdään jonkunmoinen erityinen Turun suomalaisen yliopiston suosiminen ja että koko asia on tämän takia ikäänkuin pantu alulle ja että se olisi koko kysymyksen päädyin. Minä olen toista mieltä asiassa. Se että Turun yliopistolle vaihto voi muodostua edulliseksi, ei suinkaan tiedä sitä, että se muodostuisi edulliseksi myöskin valtiolle.

Mitä siihen muistutukseen tulee, että tämä presidentin kesäasunto on liian kaukana pääkaupungista niin se on ainoa muistutus, joka on tehty, johon mielestäni kannattaa kiinnittää huomiota. Mutta jos sitä kysymystä vakaasti harkitsee, niin se tällä hetkellä, noin 5 tunnin matka, ei suinkaan tee presidentin valtiollisten asiain hoidolle haittaa. Minulla on ollut kunnia olla yksi kesä pääministerinä silloin kun presidentti on asunut Kultarannassa ja minä voin kokemuksesta ilmoittaa, että se ei ole tuottanut minikäänlaista haittaa. Presidentti on säännöllisesti saapunut istuntoihin, jotka hänen kanssaan on kunakin viikkona pidetty sekä muulloinkin myös silloin, kun on tarvittu. Telefooniyhteys on paikan kanssa niin helposti saatavissa, että milloin tahansa voidaan olla keskusteluissa presidentin kanssa jokaikinen päivä. Tässä asiassa on minun käsitykseni mukaan hyvin suuressa määrässä liioiteltu. Itse paikasta tahtoisin omana arvostelunani lausua, että se erinomaisella ja suurenmoisella tavalla antaa kuvan myöskin ulkomaalaiselle Suomen luonnosta. Kun minun muutoinkin täytyy yhtyä sen komitean lausuntoon, joka asiaa on aikaisemmin vertaamalla pariin kolmeenkymmeneen muuhun ehdotukseen tutkinut, sekä myöskin talousvaliokunnan lausuntoon, joka myöskin on ollut puoltava, niin olen sitä mieltä, että asia olisi ratkaistava suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Ed. Sch a u m a n: Minä luulen että tähän kysymykseen alote on tehty sen hallituksen taholta, jonka esimiehenä oli ed. Vennola. Siitä syystä hän nytkin lämpimästi puolustaa suuren valiokunnan mietintöä ja hallituksensa antamaa esitystä. Siitä ei ole mitään moittimisen aihetta tietysti, mutta minä luin täällä muutamia päiviä sitten Uuden Suomen pääkirjoituksen, missä sanottiin, että hallitus on Turun yliopistoseuralle ikäänkuin luvannut, että tämä asia ratkaistaan hallituksen toivomalla tavalla. Minä ihmettelin että suuressa poliittisessa lehdessä voidaan yhtenä syynä esityksen hyväksymiseen mainita, että joku hallitus on ilman eduskunnan suostumusta luvannut, että asia ratkaistaan sillä ja sillä tavoin. Olen nyt tullut ajatelleeksi, että eiköhän tässä asiassa ole neuvotteluja ollut käynnissä poliittisten ryh-

mien välillä. Minä melkein luulen, että on tapahtunut jotain sellaista, sillä en voi muuten ymmärtää, että yhtäkkiä, senjälkeen kuin kaikki valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat äänestäneet esitystä vastaan, suuressa valiokunnassa tapahtuu se ihme, että melkein kaikki sen sosialidemokraatit äänestävät esityksen puolesta. Minä sain sen käsityksen — se on ehkä väärä ja minä pyydän selityksiä — sain sen käsityksen, että hallituksen taholta on jo ennen neuvoteltu tästä asiasta valtiollisten ryhmien kanssa paitsi ruotsalaisen ryhmän kanssa. Jos ed. Anderson olisi ollut mukana ruotsalaisessa ryhmässä viime valtiopäivillä, niin hänenkin kanssaan olisi neuvoteltu, sillä hänen paikallispatriotismsinsa näyttää olevan niin suuri, että hän kannattaa tätä esitystä ainoastaan siitä syystä.

Minusta asia on yksinkertaisesti seuraava: Valtio antaa lahjaksi Turun yliopistoseuralle omistusoikeuden erääseen alueeseen, jonka alituinen käyttöoikeus on jo Turun yliopistoseuralla, ja sen lisäksi vielä omistusoikeuden yhteen alueeseen, joka nyt kuuluu valtiolle, yhteensä 118 hehtaaria. Nämä alueet sijaitsevat aivan lähellä Turun kaupunkia. Että niillä on suuri arvo, sen jokainen ymmärtää. Vastikkeeksi annetaan Kultarannan linna maa-alueineen, jolla ei ole mitään arvoa Turun yliopistoseuralle, sillä kuten ed. Anderson täällä totesi, sitä ei voi myydä kenellekään ja se maksaa ylläpidossa liian paljon yksityiselle tai seuralle. Oikeastaan annetaan kaksinkertainen lahja Turun yliopistoseuralle, ensin nämä alueet likellä Turkua ja sitten vielä, että Turun yliopistoseura pääsee pois Kultarannan ylläpidosta. Siitä huolimatta ed. Tulenheimo täällä niinkuin suuressa valiokunnassa sanoi, että tämähan on edullinen kauppa. Ja todella suuressa valiokunnassa löytyi niin paljon Eskoja, jotka pitivät tätä kauppaa edullisena, sillä kun sanotaan, että meidän ei tarvitse peniäkään maksaa tästä, ei mitään käteistä, niin tämähan on edullinen kauppa! Minä en olisi luullut, että sellainen todistus olisi mitään merkinnyt Suomen eduskunnan jäsenille. Kun sitten väitettiin ed. Tulenheimoa vastaan, että komitean ehdotuksen mukaan 1.350.000 markkaa on myönnettävä nyt heti välttämättömiin korjauksiin, niin

hän vastasi, että asia ei koske tätä. Vanhassa esityksessä oli kyllä sellainen pyyntö hallituksen puolelta, mutta nyt on kysymys vain siitä lakiehdotuksesta, joka koskee tätä vaihtokauppaa. Emmehan me tarvitse maksaa näitä välttämättömiä korjauksia, nehän tietysti evätään! Ei se asia kuulu ollenkaan tähän! Niin ed. Tulenheimo väitti. Minusta nyt asia on aivan selvä, että jos tämä lakiehdotus hyväksytään, niin se johtaa siihen, että meidän täytyy myös panna Kultaranta kuntoon. Se nim. ei ole siinä kunnossa, että se sopisi presidentin kesäasunnoksi. Koko tämä kaunis ja komea linna se ei sovi muihin tarkoituksiin kuin edustus-, representation-tarkoituksiin. Presidentin asuntoa varten on rakennettava aivan uusi rakennus. Sitä nimenomaan edellytetään sekä komitean mietinnössä että vanhassa esityksessä, taikka ainoassa esityksessä, jonka me olemme saaneet — tämä on vaan lepäämään jätetty itse lakiehdotus.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että annetaan vaikkapa kaksinkertainen lahja sellaiselle yritykselle kuin Turun yliopistoseura. Eikä minulla ole mitään sitä vastaan, että asia nyt saadaan pois päiväjärjestyksestä. Olen nimittäin sitä mieltä, että presidenttiä varten ei tarvita mitään kesäasuntoa. Minulla on toinen käsitys presidentin asemasta kuin Suomessa yleensä tavallinen käsitys. Minusta tasavallan presidentti on tasavallan ensimmäinen virkamies, hän ei ole hallitsijan surrogaatti. Siitä syystä ja koska minua miellyttää enemmän, että Suomi valtiona elää niin yksikertaisissa oloissa kuin mahdollista, niin minä olen kaikkea sellaista loistoa vastaan kuin esimerkiksi linnan ostamista kesäasunnoksi presidentille. Olen jo ennen vastustanut tätä ehdotusta, ja nytkin olen samalla kannalla aivan samoilla perusteilla. Yleensä meidän pitäisi pyrkiä semmoisiin yksinkertaisiin oloihin kuin esimerkiksi Sveitsissä. Sveitsiä pidetään kunniasa kaikkialla Euroopassa ja muuallakin paljoa enemmän kuin n. k. tasavaltoja, jotka koettavat pyrkiä monarkian jälkeläisiksi. Minusta sellainen huvila kuin Bjällbon huvila sopisi mainiosti presidentin kesäasunnoksi, jos se vain ei olisi sellaisella tiellä, millä helsinkiläisiä paljon kulkee. Mutta minä olen ajatellut, että voisi hyvin myydä

Bjällbon huvila, sillä minusta on aivan turhamaista, että pääministeri saa asua Bjällbossa tai kirkollisministeri tai muut ministerit; ei Suomen valtio ole koskaan antanut siihen lupaa. Minä sanon että Bjällbon huvilan voisi myydä ja siitä myyntihinnasta voisi ostaa vaatimattoman kesäasunnon, ei liian kaukana Helsingistä. Sillä pidän välttämättömänä käytännöllisistä syistä, että presidentin kesäasunto, jos hänellä on sellainen pysyväinen, on jotenkin likellä Helsingiä. Minä luulen, että hyvällä tahdolla olisi voitu järjestää tämä asia aivan toisella tavalla. Mutta jos asia on niin, kuin Uudessa Suomessa ilmoitetaan, että Turun yliopisto on hyvässä uskossa ostanut lisäalueita juuri siitä syystä, että hallitus on luvannut, että asia ratkaistaan sille edullisella tavalla, niin mitä sitten? Eduskunta ei merkitse mitään. Me seisomme täällä aina fait accompli'en edessä, ja puolueiden välistä peliä on saatu harjoittaa niinkuin tavallisesti. Äänestän tätä lakiehdotusta vastaan ja koko esitystä vastaan.

Ed. Lohi: Kuten valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä toisesta vastalauseesta näkyy, olen minä valtiovarainvaliokunnassa yhtynyt kannattamaan sitä, että yli vaalien lepäämään jätetty lakiehdotus hyväksyttäisiin. Tähän tulokseen olen minä tullut pääasiassa siitä syystä, että olen käsittänyt, että tällä tavalla kaikkein halvimm in ja käytännöllisesti voidaan tämä kysymys saada ratkaistuksi. Minulla on ollut tilaisuus olla jäsenenä siinä komiteassa, joka tätä kysymystä käsitteli, olla mukana tutustumassa niihin kymmeneen eri tarjoukseen, mitä oli tämän ratkaisemiseksi tehty ja komitea tuli lopultaakin siihen tulokseen, että tämä tarjous näistä sittenkin on edullisin. Täytyy kyllä tunnustaa, että oikeutettujakin huomautuksia tämän sopivaisuudesta on tehty, mutta sittenkin nämä huomautukset ovat senlaatuaisia, että niille ei voi panna ratkaisevaa merkitystä. Toinen lähinnä tätä, joka komitean mielessä olisi voinut tulla kysymykseen, on Saimaan hovi Vuoksen-niskalla, joka rakennustensa ja asemansa puolesta voisi olla vielä edullisempi, mutta siinä suhteessa huonompi, että matka on vielä pitempi. Mitä tarjouksia oli lä-

hempänä pääkaupunkia, sellaisten huvilainomistajat vaativat säännöllisesti kohtuuttomia hintoja niiden realiseen arvoon verrattuna ja sentähden täytyi asettua hylkäävälle kannalle, vaikkapa näissä tarjouksissa muuten olisi ollut sellaisiakin, jotka asemansa puolesta olisivat hyvin sopineet. Toiseksi on mielestäni selvää, että jos ryhdytään uutta rakentamaan, niin se tulee verrattain kalliiksi, ja minä toivoisin, että eduskunta yhtyisi tässä suuren valiokunnan ehdotukseen.

Ed. Ingman: Ed. Schauman katsoi ankarasti sitä penkkiä kohti, missä ed. Vennola ja minä istuimme, kun hän sanoi että pääministeri ja kirkollisministeri ovat asuneet Bjällbossa, mutta minun täytyy vakuuttaa, etten ole siellä asunut enkä monta kertaa siellä ollutkaan.

Muuten en voi tarkkaan arvostella, min-käläinen se kauppa on, jota tässä ehdote-taan. Mielestäni tämän asian ratkaisemiseksi ei sitä tarvitsekaan niin erinomaisen tarkkaan tietää. Jos valtio siinä jotain voittaa, niin hyvähän se on, koska meidän tässä pitää valtion asiaa ajaa. Mutta jos Turun yliopisto siinä jotain voittaa, niin ne varat menevät Suomen kansan sivistä-miseksi eikä kenenkään yksityisen tas-kuun. Se mielestäni ei myöskään ole vaa-rallista, jos niinkin käy.

Mitä matkan pituuteen tulee, niin olen kokemuksen perusteella sitä mieltä, että säännöllisissä oloissa käy vallan hyvin tasavallan presidentin hoitaa tehtäviään Kultarannasta päin. Maassa pitää olla sellainen hallitus, joka kesällä kykenee 5 päivää viikossa maata hallitsemaan, ja riittää vallan hyvin, kun tasavallan presi-dentti kerran viikossa on ratkaisemassa niitä asioita, jotka ovat hänen ratkaista-viaan. Kun tulee semmoisia aivan erikoi-sia seikkoja, niinkuin Tarton rauhanne-vottelut, niin voi syntyä vähän hanka-luutta ja varsinkin epämukavuutta tasa-vallan presidentille. Mutta kun kerrottiin täällä sanotun että 40 miestä Tartossa sai olla monta päivää ilman työtä sentähden, että tasavallan presidenttiä ei saatu pää-kaupunkiin, niin täytyy minun sanoa, että siinä luullakseni on aika lailla liiottelua. Minulla ei ole mitään sellaista muistoa, päinvastoin muistan, että tasavallan presi-

dentti oli erittäin altis koska tahansa, kun vaan tarvittiin, saapumaan tänne. En myöskään voi pitää, että matkat Kultarannasta tänne tulisivat niin murhaavan kalliksi; jos presidentti kulkee kerran viikossa niin siitä tulee 14—15 kertaa suvessa, ja pannaan sitten kaupan päälle 5 kertaa, niin saadaan 20 matkaa Turusta—Helsinkiin edestakaisin. Ei mielestäni kannata tehdä numeroa niistä kustannuksista, mitkä yhden salonkivaunun kuljettaminen 20 kertaa vuodessa Turun ja Helsingin välillä kysyy. Muuten luulen huomanneeni, että suurempienkin valtakuntien hallitsijat ja potentatit liikuskelevat valtakuntansa rajojen ulkopuolellakin, milloin Etelä-Ranskassa milloin pitkin Norjan rannikkoa j. n. e., niin etten voi ymmärtää että meidän valtakuntamme tulisi vaaraan, jos sen päämies kesällä asuu 5 tunnin matkan päässä Helsingistä.

Se mikä vaikuttaa ratkaisevasti minun kantaani, on että nyt on pari vuotta haettu sopivaa paikkaa, maan parhaita miehiä on kiertänyt paikasta toiseen, ja Kultaranta on paras, joka on löydetty. Lopetetaan jo se kiertokulku ja hyväksytään tämä ehdotus, jonka he ovat tehneet. Minä ainakin äänestän suuren valiokunnan ehdotuksen puolesta.

Ed. Vennola: Ed. Schauman kävi täällä minun kimppuuni siitä, että minä olen tätä asiaa puolustanut ja piti luonnollisena että minä sen teen, koska tämä asia on sen hallituksen alote, jossa minulla oli kunnia olla esimiehenä. Minun on kuitenkin korjattava ed. Schaumanin huomautusta. Se oli Erichin hallitus, joka asetti tämän komitean ja sen ehdotuksesta se teki työtä. Siinä oli myös eduskunta edustettuna tässä komiteassa, ed. Lohi oli sen jäsenenä, ja komitea teki hyvin perusteellista työtä. Mitä niihin lupauksiin tulee, joihin ed. Schauman viittasi, niin minun täytyy ilmoittaa, että minä en tällaisia lupauksia tunne, että sellaisia olisi annettu ainakaan sen hallituksen aikana, jossa minulla oli kunnia olla esimiehenä. Tässä edustaja Tulenheimolla minä näin erään esityksen, jossa mainittiin että joulukuun 19 päivänä 1920 oli ollut kysymystä Turun yliopistoseuran ja hallituksen välillä joidenkin lisäalueiden hankkimisesta Kul-

tarantaan, pienempien alueiden, jotka olivat edellytyksenä sille että mitään vaihtoa syntyisi. Minä en saanut sitä käsitystä että silloinenkaan hallitus olisi tehnyt siinä mitään sitoumuksia. Mutta minun täytyy reserveerautua, sillä en sitä asiaa tarkemmin tunne, mutta minä hyvin suurella määrässä epäilen, että minkäänlaisia sitoumuksia hallituksen puolelta silloinenkaan hallitus olisi antanut.

Mitä tulee siihen että Tarton rauhanneuvottelujen aikana olisi saatu erinomaisen paljon odottaa asiain ratkaisua täällä Helsingissä sentähden että presidentti asui Kultarannassa, niin olihan joskus sellaisestakin kysymys, että olisi pitänyt joku vastaus nopeammin tulla, mutta että se olisi aiheuttanut työnseisausta, sitä ei ole minulla muistissani, koska meillä oli yllin kyllin työtä toisten kysymysten ratkaisussa, jos toisiin odotettiin joskus vastausta. Ja minun täytyy todeta sen kokemuksen nojalla, mikä minulla on tästä asiasta, että presidentti on aina ollut erittäin altis tulemaan milloin tahansa Helsinkiin, niin että tämä kohta ei ole lainkaan asian käsittelyä viivyttänyt.

Ed. Schauman, joka on erinomaisen viisas kaikissa asioissa, tahtoi tehdä esityksen, miten parhaiten presidentin kesäasunto olisi järjestettävä ja kannatti siinä, että Bjällbon huvila myytäisiin ja niillä rahoilla järjestettäisiin koko asia. Nyt on asianlaita semmoinen, että tämä Bjällbon huvila on kaupungin vuokramaalla, jonka vuokra-aika päättyy tänä vuonna tai aivan näinä kuukausina ja sillä maapohjalla ei ole siis minkäänlaista arvoa. Valtio saa sitten viedä rakennuksen sieltä pois. Itse rakennus on erittäin ränsistynyt monessa suhteessa ja semmoisia huviloita voi, niin kuin sanomalehti-ilmoituksista näkyy, ostaa Karjalan Kannaksella muutamalla kymmenellä tuhannella markalla kuletettavaksi pois. Se ratkaisu, mitä ed. Schauman täällä esitti, ei tuota taloudellisia tuloksia. Mitä itse paikan sopivaisuuteen tulee, niin Bjällbon huvila nyt ei sopine. Aikoinaan se oli Seynin kesäasuntona. Sitten rakennettiin suuri uimahuone juuri viereen, jossa joka ilta meluaa suuri joukko lapsia ja muuta yleisöä niin että tämänkin takia jo paikka on aivan kadottanut arvonsa.

Olen sitä mieltä, että tässä asiassa monessakin lausunnossa esiinnyttä liian pikumaisella tavalla. Kyllä kai Suomen valtion täytynee voida kustantaa valtion päämiehelleen kesäasunto. Meidän valtion päämiehemme palkka toimestaan on niin mitättömän pieni vastannee noin 40,000 kultamarkkaa kaikkine edustuskustannuksineen että sikäli kuin minä voin asiaa arvostella, presidentti saa kaksikin kertaa katsoa, miten hän tulee tällä toimeen.

Mitä Kultarantaan tulee, on täältä monelta taholta sanottu, että se on erinomaisen vaatimaton. Itse rakennus, on maksanut aikoinaan, kun se rakennettiin, 60,000 markkaa, itse linnarakennus, jota ed. Schauman täällä niin komeasti käytti. Siinä on kyllä graniittifasaadi, mutta senaikuiset rakennuskustannukset nousivat vaan 60,000 markkaan. Enemmän maksoi terassi ja ulkopuolinen koristus, puutarha ja muut sellaiset, mutta puutarharakennusten on laskettu tuottavan, kun puutarha kuntoon laitetaan. Mitä asiaan muuten tulee, niin minä olen saanut sen käsityksen asiaa tutkineen komitean lausunnoista ja asiantuntijain lausunnoista että tällä tavalla voidaan, lukuunottamatta niitä yksityiskohtaisia muistutuksia, mitä voidaan tehdä, presidentin kesäasuntokysymys saada kaikkein edullisimmin valtiolle järjestetyksi. Puollan edelleen ehdotusta.

Ed. E. Tulenheimon: Minä pyytäisin parilla sanalla saada vastata ed. Schaumanin ja osittain myös johtaja Andersonin lausuntoihin, mikäli ne koskivat sitä äärettömän suurta ja arvokasta vastinetta, jonka yliopistoseura Kultarannasta muka saisi. Mitä ensiksikin ed. Schaumanin huomautukseen tulee, että on suoranainen lahja jo se yliopistoseuralle, että valtio ottaa Kultarannan vastaan, koska se ei sovellu yliopistoseuran käytettäväksi ja sen ylläpito vaan yliopistoseuralle maksaa, ja että toinen lahja olisi sitten vastikemaan saanti, niin jos tällä tavalla ajatellaan, silloin ed. Schaumanin olisi pitänyt myöskin huomata, että ei ainakaan Bjällbona voida myydä, koska senkin ylläpito maksaa valtiolle. Jos lisäksi valtio sitä ei voi käyttää, niin sen osto olisi siis suoranainen lahja valtiolle sen puolelta, joka Bjällbon ottaisi vas-

taan. Tällainen ajattelu tietysti on aivan virheellistä.

Mitä sitten vastikemaahan ja sen arvoon tulee, niin on huomattava, kuten täällä jo mainittiin, että yliopistoseura jo on saanut käyttöoikeuden 70 hehtaariin tilan keskeltä, ja omistusoikeuden kaikkiin tilan rakennuksiin. Ne maat, jotka siis yliopistoseura nyt saa lisäksi, ovat tuon talon maiden sivulla olevia rippeitä, ilman rakennuksia olevia sivumaita, joilla ei siksi voi erittäin suurta arvoa olla. Mutta tässä kaupassa tulee kuitenkin näillekin maille täysi arvo, verraten siihen, mitä maa Turun lähimmässä ympäristössä maksaa. Kun vuonna 1920 Turun kaupunki pyysi ostaa Vähä-Heikkilän, joka aivan samalla tavalla liittyi Turkuun kuin Iso-Heikkiläkin, arvioitiin se, alaltaan 117 hehtaaria, 1,320,000 markaksi, siis noin runsaasti 10,000 markaksi hehtaarin alalta. Pansio-yhtiön maat, jotka Turun kaupunki osti ja jotka ovat vähän kauempana kaupungista kuin Iso-Heikkilä, mutta ei kuitenkaan sanottavamman matkan päässä, ne kun ovat suoranaisena jakona Ison-Heikkilän maihin, maksoivat kaupungille täysine maanviljelysirtaimistoineen noin 7,000 mk. hehtaarin alalta. Kultaranta on arvioitu noin 3 1/2 milj. mk:n arvoiseksi ja tämän mukaan tulisi siis yliopistoseura saamistaan maista maksamaan noin 52,000 mk. hehtaarilta. Että tämä nyt ei ole aivan pelkkä suoranainen lahjakaan yliopistoseuralle, pitäisi jo sanotun perusteella olla ilmeistä. Ja e'ttei afääri ole niin äärettömän hyvä, vaikka laskettaisiin Ison-Heikkilän maat puhtaasti tonttihinnankin mukaan, se ilmenee Turun kaupungin geodeetin maaliskuun 26 päivänä 1922 antamasta todistuksesta, arviotuaan tämän maan tontteina. Arviokirjan viimeisestä lauseesta ilmenee, mihin tämä arvio päätyy. Se kuuluu: „Erotus: 2,550,000 Smk. + tunnustettu omistusoikeus kaikkiin ylläoleviin tiluksiin on siis se summa, jonka Suomen valtio maksaa yliopistoseuralle kuuluvasta Kultarannan linnasta ja siihen kuuluvasta maa-alueesta.” Ei käy kieltäminen, että yliopistoseuralle on jonkinarvoinen tuo ikuisen hallinto-oikeuden muuttaminen omistusoikeudeksi. Yliopistoseuralle siitä on arvoa sentakia, että yliopistoseura tietysti, jos se ei omiin tarpeisiinsa tarvitsisi koko maa-aluetta, va-

paasti saisi siitä vuokrata osia ja sen kautta saisi itselleen tuloa. Mutta toiselta puolen on otettava huomioon, että tuskin tässä maassa enää se aika tulee, jolloin mikään hallitus kieltää, yliopistoseuran sitä anossa, tältä oikeutta vuokrata näitä maita muutenkin pois. Valtion kannalta taas se ei merkinne mitään; silloin kun valtio kerran jo on ikuisen hallinto-oikeuden luovuttanut, ei valtiolla niihin maihin nähden enää ole mitään sananvaltaa. Näin ollen ei kauppa suinkaan ole niin erimomaisen loistava yliopistoseuralle, ja jos olisi niin, että Kultarannan ylläpito en maksaisi yliopistoseuralle mitään, olisi kauppa senluontoinen, että minä en usko, että yliopistoseura koskaan siihen menisi. Se etu, mikä yliopistoseuralle lopullisesti tästä kaupasta on, se kiistämätön etu syntyy juuri negatiivisesti sen kautta, että yliopistoseura pääsee näistä ylläpitokustannuksista. Mutta hankittakoon tasavallan presidentille kesäasunto mistä tahansa, selvää on, että ylläpitokustannuksia siitä aina tulee olemaan.

Ed. Schauman on täällä, huolimatta siitä, että suuressa valiokunnassa minulta sai kuulla, miten asianlaita on, edelleen huomauttanut, että valtioneuvosto eduskunnan luvatta on antanut yliopistoseuran ymmärtää, että tästä kaupasta tulisi tosi ja sen kautta saattanut yliopistoseuran ostamaan erään maapalstan. Mikäli minä tiedän, ei mitään valtion sitoumusta tästä löydy, vaan välipäätöksellä joulukuun 9 päivästä 1920 tiedusteli valtioneuvosto, oliko mahdollista saada valtion ja yliopistoseuran välillä ehkä toimitettava maa-alueiden vaihto käsittämään myös n. s. Frälsin palstan, ja ymmärtäen tämän välipäätöksen siten, että vaihdosta tulisi tosi, jos tuo Frälsin palsta voitaisiin ostaa, yliopistoseura sen osti. Tämä valtioneuvoston menettely on kuitenkin enemmän kuin ymmärrettävä, kun muistaa, että asetus virkataloista vahvistettiin vasta viime keuhkotauvella ja vasta siinä asetuksessa kiellettiin valtioneuvostoa vaihtamasta valtion maita yksityisten kanssa. Siis aikaisemmin, siihen aikaan kuin tämä kysymys pantiin vireille, ja vielä siihen aikaan kuin valtioneuvoston yllämainittu välipäätös yliopistoseuralle lähetettiin, oli valtioneuvostolla valta vaihtaa valtion maita myös yksityisten kanssa. Tämä riittänee kyllin

selvästi osoittamaan, että ed. Schaumanin väite, että valtioneuvosto olisi tässä mennyt valtuuksiensa yli, on aivan väärä ja erheellinen.

Ed. Juutilainen: Yhtyen pääasiassa niihin perusteluihin, joita useat vastaanpuhujat ovat mielipiteensä tueksi esittäneet, minä ilmoitan, että tulen äänestämään Kultarannan ostoa vastaan.

Ed. Reinikka: Epäilemättä olisi edullista, jos presidentin kesäasunto olisi lähempänä kuin Kultaranta, mutta kun se suuremmista kustannuksista ei ole toteutettavissa ja kun kuitenkin, niinkuin täällä on ilmoitettu, ei ole voittamattomia vaikeuksia presidentin asumiselle Kultarannassa, niin katson minä edullisemmaksi tällä kertaa tähän vaihtokauppaan mennä. Täällä on paljon kosketeltu sitä, että Turun suomalainen yliopisto siitä erikoisesti hyötyisi ja koetettu todistaa, ettei asianlaita niin olisi. Minun mielestäni kahta mieluummin on kannatettava tätä ehdotusta jos ollaan tietoisia siitä, että Turun suomalainen yliopisto myöskin tästä hyötyy, samalla kuin valtio siitä myöskin hyötyy.

Ed. Hahl: Ed. E. Tulenheimon lausunnon johdosta minun täytyy kumminkin huomauttaa, että myöskin vanhemmassa lainsäädännössä oli nimenomaan kielletty luovuttamasta sotilasvirkatalojen maita yksityisille. Huolimatta siitä oli kuitenkin vaihtoja tapahtunut, vaikka kiello on selvään sanottu.

Ed. Schauman: Jag ber endast gentemot herr E. Tulenheimo få säga, att jag har stött mig på en ledande artikel i Uusi Suomi, och att de uppgifter jag anförde om regeringens hållning äro hämtade därifrån. Herr Tulenheimo hade därför hellre kunnat vända sig mot den källa jag använt mig av än mot mig. Jag antager, att de uppgifter Uusi Suomi hade, härrörde från håll, som stodo hela denna fråga nära, särskilt Åbo Universitet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun aika on näin pitkälle kulunut, niin keskeytetään istunto. Selos-

tus ja äänestys tässä asiassa tapahtuu tänä iltana kello 7.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,55 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan toisen asian käsittelyä.

Keskustelun kuluessa on ed. V. Hannula ed. Kankarin kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus hyljättäisiin. Nimitän tätä ed. Hannulan ehdotukseksi. Niinikään on ed. V. Hannula ed. Kankarin kannattamana ehdottanut, että valiokunnan mietinnön kolmannella sivulla oleva toinen ponsi hyljättäisiin ja sensijaan ed. R. Furuhielm ed. Setälän kannattamana ehdottanut, että sama ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin on ensiksi äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos lakiehdotus tulee hyväksytyksi, niin kolmannella sivulla olevasta toisesta ponnesta päättäminen raukeaa.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy esilläolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. V. Hannulan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 110 jaa-ääntä ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edellisen päätöksen johdosta katson kolmannella sivulla olevaan

toiseen ponneseen nähden tehdyn ehdotuksen rauenneeksi.

Asia on loppuunkäsitelty.

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoiman tarpeisiin sodan aikana.

Mainittu ehdotus, jota on valmisteltu sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustella. Sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotusta, on se valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten hyljätty.

Keskustelu:

Ed. Långström: Minä ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle johonkin lähinnä seuraavaan istuntoon.

Ed. Toppinen: Pyytäisin kannattaa ed. Långströmin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin kehoitan seuraavia puhujia lausumaan tästä mielensä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Asia pannaan V. J. 56 §:n mukaisesti pöydälle ensi istuntoon.

4) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta.

Mainittu ehdotus, jota on valmisteltu perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 5, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustella, minkä jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ anne-

tuista äänistä kannattaa lakiehdotusta, on se valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten on se hyljätty.

Keskustelu:

Ed. R y ö m ä: Minä pyydän ensiksi muutamalia sanalla valaista tämän kysymyksen esihistoriaa.

Kun ensimmäinen n. s. keskustalahallitus eli herra Kaarlo Castrenin hallitus 1919 vuoden valtiopäiville jätti esityksen uudeksi hallitusmuodoksi, niin ehdotettiin siinä, että presidentin vaalin olisi toimittanut eduskunta samalla tavoin kuin ehdotetaan tässä nyt käsiteltävänä olevassa hallitusmuodon 23 §:n muutosehdotuksessa. Tämän hallituksen esityksen taakse olivat hallituksessa asettuneet kaikki maalaisliittolaiset ministerit, edistysmielisistä ainakin herrat Venola, Soininen ja Collan, ruotsinkielisistä Voss-Schrader ja esityksen alla oli n. s. valtionhoitaja, kenraali Kaarle Kustaa Mannerheimin nimi, joka lienee edustanut kokoomusta. Tällä tavalla oli asialla enemmistö hallituksessa ja samalle kannalle asettui myös eduskunnan perustuslakivaliokunta suurella enemmistöllä. Asia näytti täten saavan lopullisesti tällaisen ratkaisun. Mutta kun asia tuli suureen valiokuntaan, niin siellä keskustaryhmät rupesivat asiassa kompromissaamaan oikeiston kanssa, joka oli asettanut tämän yhdeksi vaatimukseksi, ennenkuin se olisi suostunut hyväksymään uuden hallitusmuodon kiireellisenä. On väitetty, että myöskin sosialidemokraatit olisivat olleet tässä kompromississa mukana, mutta tämä väite on aivan väärä. Ohimennen sanottuna kompromisseista voin sanoa, että meidän taholtamme ei hallitusmuotoa laadittaessa oltu mukana muuta kuin yhdessä ainoassa kompromississa ja se koski ritarimerkkejä. Nimittäin sen jälkeen kuin oikeisto oli äänestänyt ensimmäisen hallitusmuotoehdotuksen yli vaalien, ilmoitettiin, että oikeisto suostuu kannattamaan hallitusmuotoehdotusta, jos nämä ritarimerkit otettaisiin siihen, niin silloin me katsoimme olevan syytä tähän suostua. Ja nyt voin omasta puolestani ohimennen sanoa, että minulla ei ole ollut syytä katua tätä kompromissia, sillä minulle on tuottanut sängen suurta iloa nähdä näitä helyjä killuvan ei ainoastaan edistysmielisten kunnallisneuvosten ja ministerien, vaan myös maalaisliittolaisedustajien rinnoilla.

Kun mainittua kompromissia tehtiin, jossa, kuten sanoin, eivät meikäläiset suinkaan olleet mukana, niin silloin ed. Lohi, joka aina on ollut täällä eduskunnan omanatuntona, nimenomaan suuressa valiokunnassa ilmoitti, että maalaisliitto on valmis purkamaan tämän kompromissin ensimmäisessä tilaisuudessa. Minä kiinnitin tähän huomiota ja tein ensimmäisillä valtiopäivillä eduskuntaesityksen, että hallitusmuodon 23 § palautettaisiin sille kannalle, jolla oikeastaan eduskunnan enemmistö alunperin oli ollut. Ja sillä tavalla tuli tämä lakiehdotus hyväksytyksi sosialidemokraattien ja maalaisliittolaisten äänillä viime valtiopäivillä lepäämään yli vaalien ja nyt se on täten meillä jälleen esillä perustuslakivaliokunnan enemmistön kannattamana.

Kuten perustuslakivaliokunnan mietinnöstä näkyy, perustelee valiokunta myönteistä kantaansa pääasiallisesti käytännöllisillä syillä. Minä olen kuullut sanottavan mietinnön heikkoudeksi, että valiokunta nojautuu käytännöllisiin syihin eikä periaatteellisiin. Mutta minusta tuntuu omituiselta tämä väite. Minusta tuntuisi nimittäin mahdottomalta ajatella, että samassa hallitusmuodossa olisi hyväksyttynä kaksi vastakkaista periaatetta, sillä tavalla vastakkaista, kuin nämä „helsinginsanomalaiset” tai heidän pää-äänenkannattajansa väittävät tämän muutosehdotuksen hallitusmuotoon nähden olevan. Minä olen kyllä nähnyt, että tässä maassa monarkistiset oikeistolaiset olivat valmiit joulukuussa 1917 hyväksymään, että maa oli oleva tasavalta ja että siis hallitusmuoto oli käsitettävä tasavaltalaiseksi, mutta että he jo seuraavana syksynä olivat valmiit valitsemaan tälle tasavallalle kuningasta. Mutta minä en nyt sentään uskoisi, että „presidentinpuolueemme” olisi ollut niin kevytmielinen, että se olisi ollut valmis valitsemaan maalle presidenttiä sellaisella tavalla, joka olisi periaatteessa vastakkainen hallitusmuodolle. Näin tuntuvat ensimmäisen vastalauseen tosin kyllä oikeistolaisten esittämät väitteet siitä, että tämä muutos olisi vastoin hallitusmuotoa, hyvin omituisilta, koska se ainoastaan toteuttaa toisen niistä periaatteista tai toisen siitä käytännöstä, joka nykyään jo sisältyy hallitusmuotoon.

Mutta vaikkakin kysymys tällä tavalla ennen kaikkea on käytännöllinen, niin mi-

nä kuitenkin väittäisin, että hallitusmuodon nykyinen 23 § on periaatteessa vastakkainen saman hallitusmuodon toisen pykälän ensimmäiselle momentille. Tässä momentissa nim. nimenomaan sanotaan, että valtiovalta kuuluu kansalle, jota edustaa eduskunta. Minä nyt tahtoisin kysyä, mitä edustaa se valitsijamiehistö, jonka mukaan presidentti olisi valittava, kun nimenoman toisessa pykälässä sanotaan, että kansaa edustaa eduskunta? Kun tämä asia oli perustuslakivaliokunnassa käsiteltävänä ja minä tein sille tämän muistutuksen, niin silloin ed. Estlander, jolla on hyvin tarkat vaistot näissä kysymyksissä, teki nimenomaan ehdotuksen, että tähän momenttiin olisi otettava sellainen lisäys, joka olisi oikeuttanut kansan antamaan valtuutensa myöskin jollekin muulle edustuslaitokselle, mutta se hylättiin ja tällä tavalla minä katson, että meidän hallitusmuotomme pohjaperiaate on se, että Suomen kansaa edustaa ainoastaan kansaneduskunta, ja mitä siihen lisätään, se on vastoin tätä hallitusmuodon pohjaperiaatetta. Ja kun puhutaan „sammakoista”, niin tahtoisin sanoa, että hallitusmuodon nykyinen 23 § on tällainen „sammakko”.

Mutta vaikkakin asia on tällä tavalla periaatteellinen laadultaan, niin se kuitenkin itse asiassa on käytännöllinen kysymys. Sillä eihän presidentin ylin toimeenpanovalta missään tapauksessa riipu siitä, kuinka hänet valitaan. Se on tarkkaan säädetty hallitusmuodossa ja siitä ei pääse sen pitemmälle, mutta myöskin hän voi kaiken sen vallan käyttää huolimatta siitä, millä tavalla hän on valittu. Minä omasta puolestani olisin sillä kannalla, että sellainen järjestelmä kuin esim. on Sveitsissä ja, mikäli Venäjän valtiojärjestelmää voi verrata, myöskin Venäjällä, että nim. presidentti valitaan ainoastaan yhdeksi vuodeksi tai lyhyemmäksi ajaksi, olisi paras. Ja kun hallitusmuotoa laadittiin, silloin me ehdotimme, että presidentti olisi valittu samaksi ajaksi kuin eduskunta nim. 3 vuodeksi, ja myöskin kun tämän hallitusmuodon muutosehdotus oli käsiteltävänä, niin siinä myöskin vielä ehdotin samaa toimiaikaa. Mutta tämä aikamääräys kuitenkin hylättiin porvarillisen enemmistön kautta ja sillä tavalla käsiteltävänä oleva muutosehdotus sai sen muodon, mikä

sillä on, että siinä kosketellaan ainoastaan presidentin valitsemistapaa eikä lainkaan sitä aikaa, joksi presidentti valitaan. Minä sanoin, että tällä kysymyksellä ei millään tavalla vaikuteta siihen, mikä on presidentin valta. Se on eräs toinen periaate, joka sen ratkaisee, nim. n. k. parlamenttaarinen periaate, se, että hallitus on määrätty olemaan eduskunnalle vastuunalainen. Tähän kysymykseen keskittyy n. k. eduskuntavalta. Kun pelätään eduskuntavaltaa, niin ei tämä presidentinvaali siinä merkitse mitään olennaista. Jos siis eduskuntavaltaa pelätään keskustassa „helsinginsanomalaisessa” puolueessa, niin olisi jotakin järkeä, kun te hakiessanne yhteistä pohjaa muodostaaksenne hallitusta oikeiston kanssa, luopuisitte parlamenttaarisesta periaatteesta. Tämä periaate on n. k. eduskuntavallan a ja o. Ei merkitse niinkään paljon, onko tasavalta vai monarkia, onko suurempi tai pienempi valta presidentillä, se on sittenkin ainoastaan parlamenttaarinen periaate, joka on ratkaiseva kansanvaltaisten ja harvainvaltaisten maitten välillä. Ei voida nim. ajatella, että jos on vähänkin luja hallitus, presidentti voi toimia vastoin parlamenttaarista hallitusta. Me olemme tosin saaneet nähdä, että eduskunnalle on jätetty „hallituksen” esitys, jonka takana on ollut ainoastaan hallituksen vähemmistö. Me olemme sen nähneet, mutta minä sanon, että tämä ei ole mikään parlamenttaarisen maan menettely. Kyllä asia on niin, että hallituksen tulee seisoa asiansa takana ja valtion päämies presidentti saa siihen alistua. Se on se tavallinen asiain meno. Jos hän tahtoo niin hän tietysti saattaa järjestää konfliktin hallituksen kanssa, mutta hän joutuu silloin myöskin konfliktiin eduskunnan kanssa, mikäli hallitus on eduskunnan luottamusta nauttiva hallitus, ja silloin selviää konfliktista ainoastaan sillä, että hajoittaa eduskunnan, mutta ei hän voi käyttää tätä valtaa, eikä se ole tullut kysymykseen missään sellaisessa maassa, missä parlamenttaarinen järjestelmä on, ja varsinkin missä valtion päämies itsekin valitaan määrävuosiksi. Kun siis puhutaan eduskuntavallasta, niin se on tämä parlamenttaarinen järjestelmä, se on pääkysymys ja nämä tällaiset presidentinvaalit ovat ainoastaan sivukysymykset.

Aion ottaa muutamia esimerkkejä myöskin muitten maitten menettelystä, vaikkakin tiedän, että minulle Parikkalasta käsin huudetaan: Eihän meille muut maat kuulu, me noudatamme omaa menettelyämme. Mutta minä luulen sentään, että varsinkin tällaisessa kysymyksessä on nuoremman parlamenttaarisen maan hyvinkin syytä ottaa esimerkkiä vanhemmista parlamenttaarisista maista. Me kaikki tiedämme, että hallitusmuodon nykyinen säännös, että presidentti valitaan valitsijamiehien kautta, on tuotu Amerikasta. Mutta me myöskin tiedämme, että se perustuslaki, jonka mukaan Amerikassa niin toimitaan, on alkuisin vuodelta 1787, siis se on jotenkin yhtä vanha kuin oli meillä se hallitusmuoto jonka kumosimme uuden hallitusmuodon kautta. Olen sitä mieltä, että kun meidän „presidentin puolue” pitää kiinni tästä amerikkalaisesta esimerkistä, se olisi oikeammassa, jos se ottaisi vanhan hallitusmuodon 38 §:n, missä tosin presidentti, valtion esimies valittiin elinikäisesti, mutta valittiin kuitenkin eduskunnan kautta eikä noudattamalla tätä amerikkalaista periaatetta, jossa valitaan tuollainen sivulaitos eduskunnan rinnalle. Mutta Amerikan olot ovat kaikin tavoin vallan vieraat meikäläisille oloille, sillä siellähän ei ole parlamentaarista järjestelmää, siellä ei hallitus ole vastuunalainen eduskunnalle, siellä on presidentti suuri herra, joka hallitsee sen ajan kuin hän on valittu, valitsee ministerinsä, kumoo lakeja, hajottaa eduskunnan ja toimii niinkuin hän haluaa. Tällä tavoin on esim. tapahtunut, että joku presidentti on pitänyt ministereitä paikoillaan kaksi vuotta sen jälkeen kuin ovat olleet vaalit ja hänen oma puolueensa on kärsinyt niissä tappion; on pitänyt hallituksen pysyessä, tämän kautta kumonnut eduskunnan hyväksymiä lakeja ja kaikella tavalla asettunut parlamenttia vastaan. Tähän järjestelmään sopii tuollainen presidentin erikoisvaalikin. Silloin valitaan monarkki siksi ajaksi hallitsemaan maata omine ministerineen, mutta se on vieras sille järjestelmälle, jossa me ollaan, varsinkin kun parlamenttaarinen järjestelmä on olemassa.

Toinen maa, josta myös haetaan tähän esimerkkejä, on Saksa, ja minä myönnän, että se esimerkki on kyllä paremmin lähellä meitä, koska siellä on verrattain uusi sään-

nös. Saksassa on voimassa säännös, että presidentti valitaan yleisillä vaaleilla. Mutta tähän on huomautettava ensiksi, että Saksassa on tapahtunut verrattain suuri hyppäys, kun melkein suoraapäästä siirryttiin jotenkin täydellisestä itsevaltiudesta, — siellähän ei ollut parlamentaarista järjestelmää kuin muutaman viikon ajan välillä — demokraattiseen valtiojärjestelmään. Näissä oloissa voi ajatella tuollaisena väliasteena juuri sen muodon, että presidentti asetetaan erikoisasemaan, valitaan suoraan kansan kautta. Toiseksi on huomautettava, että kun kysymys presidentin vaalista on Saksassa joutunut päiväjärjestykseen, ei sitä ole katsottu voitavan toimittaa, vaan Ebert näkyy istuvan pysyväisesti ja vaalia lykätään milloin vuodella, milloin kahdella. Tämän vuoksi on alettu pyrkiä pois koko järjestelmästä siihen, että parlamentti toimittaa presidentin vaalin, niin ettei ole sanottu, että Saksan kansa koskaan tulee toimittamaan presidentin vaalia.

Vanhassa parlamenttaarisessa maassa Ranskassa valitsee presidentin, voi sanoa, tavallaan eduskunta kun sen toimittaa kahden kamarin yhteinen kokous. Samoin erinäisissä uusissa valtioissa, Puolassa, Tshekko-Slovakiassa, joissa on kaksikamarinen järjestelmä, suoritetaan myöskin presidentin vaali siten, että kaksi kamaria koontuu yhteen ja toimittaa sen. Samoin on laita Itävallassa, jossa on yleisillä vaaleilla valittu toinen kamari ja maapäivien valitsema ensimmäinen kamari, sielläkin toimitetaan vaali samalla tavalla. Latvia ja Liettua ovat hyväksyneet lakiin säännöksen, että vaalit toimittaa yksikamarinen eduskunta. Niin että kun katselee tällä tavoin esimerkkejä ulkomaisista valtioista, niin ne kaikki puhuvat tämän muodon puolesta, puhumattakaan Sveitsistä, jossa, niinkuin mainitsin toimitetaan vaali vielä yksinkertaisemmalla tavalla kuin muissa mainituissa maissa on laita. Minä siis luulen, että jos otamme huomioon ulkomaiset olot ja meillä vallitsevan parlamenttaarisen järjestelmän, niin on hyvin haettava lähteä enään tämän jälkeen järjestämään tuollaista konstikasta ja suurta vaivaa vaativaa presidentin vaalia.

Vastalauseista kiintyy huomio myös ed. Vennolan vastalauseeseen. Hän, kuten jo mainitsin, oli hallituksessa 1919 valmis

kannattamaan sitä muotoa, jota nyt muutosehdotuksessa ehdotetaan. Nyt hän sanoo, ettei ole vielä mitään kokemusta hallitusmuodossa sittemmin säädetystä presidentin vaalitavasta eli siitä joka nyt on voimassa. Ed. Vennola siis katsoo, että kuluneen kolmisen vuoden kokemus ei vielä puhu mitään siitä, onko eduskunnan toimittama vaalitapa hyvä, vaan hän tahtoo kaikesti odottaa, että toimitettaisiin yleiset vaalit ja valittaisiin presidentti valitsijamiehistön kautta. (Ed. Schauman: Hän ei ole tyytyväinen Ståhlbergiin). Minä voin sanoa, kuinka tulee käymään. 1925 tammi-kuussa toimitetaan presidentin valitsijamiesten vaali ja heinäkuussa samana vuonna toimitetaan yleiset vaalit. Minä luulen, että tämä presidentin valitsijamiehistön vaali tulee tapahtumaan verrattain suurella hallella ja persoonapolitiikan merkeissä. Luulen, että saadaan suojeluskuntaparaadeja ja paljon tuollaista loistoa juuri sen ehdokkaan ympärillä, jonka todennäköisesti oikeisto tulee asettamaan, ja minä luulen, että toiselta puolen täällä vasemmistossa tullaan katselemaan päältä näitä vaaleja. Me ollaan köyhiä puolueita, meillä ei ole varoja käyttää tuollaiseen puuhaan, joka ei kuitenkaan lopullisesti mitään ratkaise. Niin että jos „presidentin puolue” odottaa kokemuksia, niin kyllä minä toivotan onnea jälleen näillekin vaaleille. Mutta minä epäilen, että ne kokemukset eivät tule olemaan kovin lohdullisia. Mutta asianlaita näyttää olevan niin, että toiset haluavat kokemuksia kokemukseen jälkeen ja sitten vasta uskovat, miten asian pitäisi olla. Jos me vastapuolueen jäsenenä voisimme neuvoja antaa, niin kehoittaisin „presidentin puoluetta” luopumaan näistä kokeista ja kannattamaan nyt tekeillä olevaa hallitusmuodon 23 §:n muutosta.

Vastalauseista kiinnittää myöskin huomiota ed. Setälän ynnä muiden vastalause. He puhuvat hallitusmuodon 94 §:n jälleläämisestä. Tässä pykälässä puhutaan siitä, että presidentin vaalin toimitti ensi kerralla eduskunta. On selvää, että tämä pykälä on kerrassaan kuollut kirjain. Se on paljon enemmän kuollut kuin vanhan hallitusmuodon 38 §, joka myös oli kuollut, mutta nousi ylös kuolleista. Tämä pykälä ei tule missään tapauksessa käytäntöön ja

se ei ole ristiriidassa sen pykälän kanssa, joka nyt on käsiteltävänä. Minä myönnän, että sen olisi voinut samalla kumota ja muuttaa pykäläjärjestystä. Mutta tavallisesti kumotaan vain muutosehdotuksen kanssa ristiriidassa olevat pykälät. Jos tulisi kysymykseen esim. sellaisen pykälän muuttaminen nykyisessä vaalilaissa, jossa puhutaan keisarista ja suuriruhtinaasta, en usko, että ruvettaisiin panemaan siihen keisaria ja suuriruhtinasta, vaan puhuttaisiin tasavallan presidentistä, siitä huolimatta, ettei muutettaisi niitä toisia pykäläiä, joissa puhutaan keisarista ja suuriruhtinaasta, vaan jäisivät ne jällelle. Tällainen muutos on ainoastaan eräänlainen liite vanhaan lakiin, josta ed. Setälä kirjassaan on antanut näytteen. Hän on nim. painattanut harventamalla kaikki lisäykset, niin että jokainen huomaa, että ne on muutettu jälkeinpäin. Muut pykälät muutetaan samalla kun toimitetaan suurempia revideerauksia lakiin. Tällä tavoin muistustus painaa tässä sangen vähän.

Minä, kuten alussa jo sanoin, katson että nykyisen 23 §:n muodon ja 94 §:n muodon välillä on paljon suurempi ristiriita kuin hyväksyttiin samaan henkeen laadittu 23 §, puhumattakaan siitä ristiriidasta, joka on nykyisen 23 §:n ja hallitusmuodon 2 §:n välillä periaatteessa. Minä katson siis, että kaikki sekä periaatteelliset että käytännölliset syyt puhuvat sen puolesta, että hallitusmuodon 23 § muutetaan sellaiseksi, jollaiseksi eduskunnan enemmistö alunpitäen sen tahtoi ja josta eduskunnan enemmistön tai osan siitä sai luopumaan ainoastaan se, että oikeisto käytti häikäilemättömästi sille perustuslain mukaan tulevaa oikeutta 1/6 osalla äänistä äänestää yli vaalien hallitusmuoto, joka silloisissa oloissa katsottiin aivan välttämättömäksi. Kaikki puheet velvollisuuskysymyksistä ja muista sellaisista on täten paikalleen osu-matonta.

Minä näinmuodoin kannatan tämän lain hyväksymistä ja samalla ilmoitan, että niitä toisia lakeja, jotka tässä yhteydessä tulevat kysymykseen, tulemme täällä vasemmistossa joka tapauksessa äänestämään vastaan, siitä huolimatta mikä tämän nyt kysymyksessä olevan lakiehdotuksen koh-talo tulee olemaan.

Ed. Swentorjetski: Minä en ole ollut tilaisuudessa tutustumaan sen paremmin niihin pöytäkirjoihin, joista olisi voinut saada selvät käsitteet niistä risteilevistä ajatussuunnista, joita oli olemassa tämän asian esilläollessa viime eduskunnan päiväjärjestyksessä. Olen kuitenkin ehtinyt kiinnittää huomiota erääseen lausuntoon, jonka ed. Setälä on tehnyt ja jonka voi ottaa tälläkin kertaa lain arvostelun lähtökohdaksi, sillä luulen, että juuri ed. Setälän lausunnossa tuli esille se pääajatus, jonka ympärillä koko väittely kehittyy. Sama ajatus esiintyy sitäpaitsi ed. Setälän vastalauseessa tälläkin kertaa. Ed. Setälä on tuonut esiin seuraavan näkökannan: „On pidettävä yksinomaan silmällä sitä valtiomuodon rakennetta” sanoi hän, „että se edellyttää tasavallan, presidenttiä, joka ei ole eduskunnalle vastuunalainen ja jolla on eräitä senlaatuista valtuuksia, jotka eivät sovellu eduskunnan valitsemalle presidentille. Jos presidentillä on oleva oikeus ja valta kieltää vahvistus eduskunnan päättämiltä laeilta ja sillä tavoin eduskunnan sivu vedota kansaan, ja jos hänellä on oikeus hajottaa eduskunta ja silläkin tavoin eduskunnan sivu vedota kansaan, niin hänen ei pidä olla eduskunnan valitsemaan, vaan valitsijamiesten valitsemaan. Jos hän taas on oleva eduskunnan valitsemaan, niin hänellä ei pidä olla tuollaisia oikeuksia.”

Tässä ed. Setälän ajatuksessa piilee tyyppillinen, sanoisinko, perinnöllinen monarkistinen periaate. Tällä minä en kuitenkaan tahdo sanoa, että ed. Setälä olisi jatkuvasti monarkisti. Päänvastoin: hänen intressinsä tasavaltalaiseen hallitusmuotoon nähdessä ja hänen sillä alalla suorittamansa ansiokas työ ovat omiaan osoittamaan, että hän on luopunut entisestä kannastaan ja on nyt valmis hyväksymään ja tukemaan maan tasavaltalaista hallitusmuotoa. Minä vaan tahdon kiinnittää arvoisain edustajain huomiota siihen, kuinka ihmiset senjälkeen kuin he ovat luopuneet monarkistisista haaveiluista kuitenkin miltei vaistomaisesti, usein itse siitä huolimatta, etsivät jonkunlaista kuninkuuden fetishismia myös tasavallan presidentin valta-asemassa. Mutta tämä sielullinen tekijä vie heidät kuitenkin erehdykseen. Heistä nimittäin tuntuu, että kuta suuremmaksi presidentin näennäinen valta kasvaa ja kuta vä-

hemmän hän muka tulee parlamentista riippuvaksi, sitä enemmän tuo kuninkuuden fetishi tulee muistuttamaan entiselle kuningasmielisten ryhmälle oikeata elävää kuningasta ja sitä suuremmalla tyydytyksellä se voi sanoa, että sellaisen presidentin vallassa tuntuu jonkinlainen entisille monarkistelle mieluista sivumaku.

Mutta niin mielellään kuin minä tämän ilon oikeistolle soisinkin, sikäli kuin näillä haaveiluilla on puhtaasti platooninen merkitys, niin en kuitenkaan löydä heidän yrityksessään luoda presidentistä kilpailevaa kuninkaan fetishia mitään todellista pohjaa kansanvaltaisen periaatteen muuttamiseksi toisenlaiseksi kuin mitä se on ollut ja tulee jatkuvasti olemaan. Kansain taistelu omasta suvereniteetistaan, se on täydellisestä ja rajattomasta itsemääräämisoikeudesta, on aina käynyt kansanvaltaisen parlamentarismin merkeissä. Ne, jotka esiintyvät parlamentarismin ja kansanvallan vastustajina ovat aina pyrkineet luomaan valtioelämässä sellaisia laitoksia ja elimiä, joiden tarkoituksena oli joko estää tai ainakin rajoittaa, jarruttaa kansanedustajien toimintavapautta. Ja juuri näiden parlamenttien kanssa kilpailevien elimien mahdollista on käyty ankaraa taistelua kansan suvereniteetin vastustajien ja sen puolustajien kesken. Parlamenttaarisen kansanvallan jarruna ovat olleet ensin rajoitetulla vallalla hallitsevat kuninkaas ja sitten suuressa, pienemmällä tai näennäisillä valtuuksilla varustetut presidentit. Kansanvaltaisen periaatteen voitto on tapahtunut vallankumouksellisen porvariston — sellainenkin on olemassa — ja vallankumouksellisen proletariaatin yhteisestä painostuksesta sekä sanoisinko, tottelemattomien parlamenttien myötävaikutuksesta. Ja jos näinollen katsomme, kenen kustannuksella kansanvallan voittokulku on parlamenttaarisessa elämässä kehittynyt, niin huomaamme, että se on kehittynyt ensiksi kuninkaiden ja sitten presidentin vallan kustannuksella. Ensin sanottiin, että kuningas on saanut vallan Jumalalta ja koska kansalle ei Jumala muka tällaista valtaa antanut, piti kuninkaiden vallan olla rajoittamaton ja kansasta täysin riippumaton. Kun tämä teoria kadotti auktoriteettinsa, niin keksittiin uusi. Kuningas saa vallan, tällä kertaa kansalta ja sellaisena jakaa vallan par-

lamentin kanssa. Vallan jakamisella tarkoitettiin niitä kuninkaan oikeuksia ja etuoikeuksia, joita hän on voinut käyttää virallisesti parlamenttia, mutta epävirallisesti itse kansaa vastaan. Sellaisiin kuninkaallisiin etuoikeuksiin kuuluivat seuraavat:

Kuningasta ei valita, hän hallitsee perintöoikeuden nojalla. Kuningasta ei tuomita eikä arvostella, koska hän ei ole kenellekään vastuunalainen. Kuningasta ei voida parlamenttaarista tietä poistaa vallasta niin kauan kuin hän itse sitä vastustaa. Kuninkaalla on oikeus olla hyväksymättä parlamentin säätämiä lakeja ja hän voi estää lain astumasta voimaan, n. s. absoluuttinen veto-oikeus. Kuninkaalla on oikeus hajoittaa valtiopäivät, kuninkaalla on oikeus pitää jonkunlaista loistoa hovissaan sekä harjoittaa oman dynastian hyväksi voimakasta propagandaa j. n. e. Sittenmin ovat porvarit suorittaneet vallankumouksia, joiden päämääränä oli parlamenttaarisen tasavallan aikaansaaminen ja asettaminen kuninkaiden tilalle presidentti. Ja koska presidentin vallasta on meilläkin nyt täällä puhe, niin tahdon kiinnittää huomiota siihen, missä suhteessa presidentin valta, vaikka se olisi kuinka suuri, kuitenkin eroaa sekä juridisesti että poliittisesti kuninkaan vallasta parlamenttiin nähden. Ne eroavaisuudet ovat seuraavat:

Presidentin valitsee kansa joko parlamentin tai valitsijamiesten kautta; presidentti valitaan lyhyeksi määräajaksi; presidentti on edesvastuunalainen henkilö valtakunnassa; presidenttiä syyttää ja usein tuomitsee parlamentti; presidentillä ei ole mitään mahdollisuutta estää eduskunnan hyväksymien lakien voimaantumista, jos parlamentti niin tahtoo; hänellä on vain n. s. suspensiivinen veto-oikeus s. o. oikeus palauttaa asia takaisin eduskunnan toisen kerran käsiteltäväksi; presidentti ei näinollen ja parlamentin kanssa alkuperäistä valtionvaltaa, vaan on hän monessa tärkeässä asiassa suorastaan subordineeratussa, s. o. palveluvassa asemassa; presidentti ei voi sekaantua hallitusmuodon muuttamista koskeviin asioihin, mutta parlamentti, joka yksinomaan säätää perustuslakia, voi esim. päättää, että presidentintoimi lakkautetaan tykkänään sellaisenaan; presidentti ei voi hajoittaa valtiopäiviä monessa paikassa ilman valtiopäivien suostumusta; täl-

laista oikeutta eivät presidentit sitä-paitsi ole juuri koskaan käyttäneet ja siinä suhteessa, minun täytyy sanoa, että ne ovat tehneet hyvin viisaasti; presidentti palaa takaisin kansan joukkoon usein vielä pienemmillä oikeuksilla varustettuna kuin on muilla kansalaisilla, esim. niissä maissa, joissa entinen presidentti ei ole oikeutettu tulemaan uudelleen valituksi presidentiksi. Kun on näin asianlaita, niin lieneekö syytä tulkita presidentin asemaa siten, että hänellä on muuta oikeus ja valta olla eduskunnasta riippumaton niinkuin ed. Setälä sanoo. Sillä onhan selvää, että presidentti, jonka itse olemassaolo riippuu eduskunnan päätöksestä, ei voi olla eduskunnasta riippumaton. Hän ei voi mitenkään esiintyä eduskunnan kilpailijana, kansan valtuuttamana henkilönä. Onhan päivänselvää, että kansa, joka valtuuttaa oman edustajistonsa parlamentissa säätämään, muuttamaan ja kumoamaan kaikki perustuslait, ei voi ajatella sellaista, vaikkapa valitsijamiesten valitsema presidentti, joka ei olisi perustuslaista, se tahtoo sanoa, eduskunnan päätöksestä riippuvainen valtioelin. Se valta, joka meidän presidentillä on, on Suomen eduskunnan eikä minkään muun hänelle antama valta ja tästä johtuu, että myös sama eduskunta eikä mikään muu voi tämän vallan presidentiltä milloin tahansa pois ottaa. Samaten se voi muuttaa myös presidentin kompetenssin. Presidentin suspensiivinen veto-oikeus sekä oikeus hajoittaa valtiopäivät ovat näinollen vain senlaatuista presidentille uskottuja oikeuksia, jotka hän on saanut suoraan eduskunnan käsistä meillä Suomessa ja joilla on siis puhtaasti käytännöllinen eikä missään tapauksessa kansan edustajiston oikeuksia rajoittava merkitys. Mutta jos asianlaita näin on, niin mitenkä voi puhua siitä, että meidän presidentillä on senlaatuinen asema, joka ei muka sovellu eduskunnan valitsemalle presidentille. Eiköhän Ranskan presidentti, jonka valitsee parlamentti, ole vaikutusvaltaansa nähden ainakin yhtä suuri poliittinen henkilö kuin Suomen presidentti?

Kun tämä asia nyt on taas tullut eduskunnan käsiteltäväksi, niin minä toivoisin, että ainakin ne porvarilliset puolueet, jotka sanovat olevansa tosidemokraattisen kehityksen ja oikean tasavaltaisen periaatteen kannattajia, eivät esiintyisi tässä pre-

sidentin vaalikysymyksessä kansan eduskuntaa ja siis myös itseään vastaan. Sanoitakoon mitä tahansa, niin on Suomen presidentti sittenkin riippuvainen Suomen eduskunnasta sekä juridisesti että poliittisesti. Juriidisesti siten että eduskunnalla on rajaton valta päättää hallitusmuodosta ja tämän kautta myös itse presidenttilaitoksesta, poliittisesti taas siten että hallituksen, joka on ainoastaan eduskunnalle vastuunalainen, on pakko toimia, niinkuin sitä tahtoo eduskunta eikä presidentti. Ja koska juuri eduskunnan päätökset symbolisoivat valtioksi muodostuneen suvereenisen kansan korkeinta tahtoa, niin on selvää, että Suomen eduskunta sellaisenaan on hyvinkin sovelias laitos valitsemaan maallamme parlamentista juriidisesti ja poliittisesti riippuvan presidentin. Halu korottaa presidentin auktoriteettia sen kautta, että hänet valitsisivat erikoiset valitsijamiehet, on selitettävissä vain siten, että tämän suunnan politikot luulevat tällä tavoin vähentävänsä parlamentin arvovaltaa, sillä silloin näyttäisi siltä, kuin ei eduskuntamme olisikaan täysivaltainen, jos se kerran ei voisi valita presidenttiä. Mutta koska sen todellinen arvo ja vaikutusvalta ei riipu meillä presidentin vaalitavasta, niin ei mielestäni ole mitään syytä tuhlaata moisiin vaaleihin suuria rahoja ja aikaa. Sitäpaitsi ei eduskunnan, joka edustaa Suomen kansaa, ole vähintäkään syytä mennä tässä asiassa lausumaan itselleen suoranaista epäluottamuslausetta. Ed. Setälä on tämän asian yhteydessä sanonut: Jos kerran tahdotaan muuttaa hallitusmuodon 23 §, niin ei olisi pitänyt tyytyä tämän pykälän muuttamiseen, vaan johdonmukaista olisi ollut, että olisi ehdotettu myös 19 ja 27 §:t muutettaviksi, nuo pykälät jotka määräävät presidentin toimivallan. Tässä suhteessa olen ed. Setälän kanssa aivan samaa mieltä ja katson, että hänen loogillinen johtopäätöksensä on tässä kohdin aivan oikea. Ajan mukaan onkin pyrittävä siihen, että nuo hallitusmuodossa löytyvät pykälät tulisivat tässä esitettyjen näkökohtain mukaisesti meidän perustuslaistamme poistetuiksi. Vielä kerran sanon, että kaikki ne edustajat, jotka pyrkivät koristamaan presidenttiä näennäisellä muka eduskunnasta riippumattomalla prerogatiivilla, toimivat edus-

kuntaa ja kansanvaltaa vastaan. Suomen työväki on lähettänyt sosialidemokraatteja parlamenttiin taistelemaan kansan täydellisen itsemääräämisoikeuden ja suvereniteetin puolesta, mikä onkin ainoa kansanvaltaisen parlamentarismien oikea päämäärä, ja tältä kannalta katsoen sosialidemokraatit iyrkästi vastustavat sitä tendenssiä, joka tahtoo tehdä presidentistä suuremman tekijän, kuin mitä hän itse asiassa Suomen perustuslakien mukaan on. Kenenkään auktoriteetti ja valta ei saa suurentua eduskunnan kustannuksella, niin kauvan kuin eduskunta edustaa Suomen kansaa. On sangen ilahuttavaa, että maalaisliitto on ottanut tässä asiassa oikean kannan ja toivottavasti siinä loppuun saakka pysyy. (Vasemmalta: Kyllä siellä on taas poikkeuksia.) Minä toivon vain. Kaiken tämän minä olen tahtonut sanoa senkin vuoksi että perustuslakivaliokunnan mietinnössä on painostettu pääasiallisesti sitä seikkaa, että presidentin vaalit valitsijamiesten kautta tuottaisivat valtiolle turhanpäiväistä puuhaa ja tarpeettomia menoja. On myönnettävä, että tämäkin tärkeä taloudellinen puoli on puheenalaisen kysymyksen yhteydessä otettava huomioon, mutta se ei sittenkään ole pääasia. Pääkysymyshän on siinä, onko Suomen eduskunta poliittisesti ja juriidisesti sovelias laitos itse valitsemaan valtion päämiehen vai ei tai onko valtion päämies eli presidentti oman arvovaltansa tähden sellainen henkilö, joka ei saisi olla muka eduskunnan vaaleista riippuvainen. Siitä on kysymys.

Jos me tarkistamme meidän oman Suomen hallitusmuodon sisältöä, niin me ensinnäkin huomaamme sen, että tuo hallitusmuoto on tullut vahvistetuksi eduskunnan päätöksen mukaisesti, kuten hallitusmuodon alkulauseessa selvästi sanotaan. Se tahtoo sanoa, että eduskunta on ollut ainoa juriidinen alkulähde voimassaolevalle hallitusmuodolle. Hallitusmuotoamme ei ollut meillä sanelemassa mikään vallankumouksellinen perustava kokous tai ensimmäinen kongressi, kuten esim. Philadelphian kongressi Amerikassa, tai sitten kansa itse välittömästi referendumiansa kautta. Hallitusmuodon vahvasti rajattomilla valtuuksilla Suomen eduskunta itse. Ja niin kauvan kuin tämä sama eduskunta ei tule

siirtämään perustuslain vahvistamisoikeutta välittömästi kansalle, on aivan erheellistä luulla, että eduskunnan valtiovalta voisi olla jonkun muun elimen rajoittama. Hallitusmuodossa hyvin sattuvasti sanotaankin, että jopa ylin toimeenpanovaltakkin on vain „uskottu” tasavallan presidentille. Se ei näin ollen kuulu hänelle minään poistamattomana ja eduskunnasta riippumattomana oikeutena.

On puhuttu siitäkin, että presidentillä on muka oikeus ja valta kieltää vahvistus eduskunnan hyväksymältä lailta. Että moinen oikeus on näennäinen eikä todellinen, osoittaa meille hallitusmuodon 19 §, jossa selvästi sanotaan, että jollei presidentti lakia vahvista, tulee se ilman vahvistustakin voimaan, jos eduskunta niin haluaa.

Se seikka, että presidentin ollessa estettynä hänen tehtäviään hoitaa eduskunnalle vastuunalainen pääministeri, on myöskin omiaan alleviivaamaan presidentin subordineerattua asemaa täysivaltaisen eduskunnan rinnalla. Se tosiasia, että kaikki valtioneuvoston jäsenet ovat 43 §:n mukaan virkatoimistaan eduskunnalle vastuunalaiset, osoittaa taas sen, että presidentti parlamenttaarisissa maissa on hyvin pieni tekijä poliittiseen vaikutukseensa nähden, melkeinpä nolla. Jos eduskunta nostaa esim. syytteen presidenttiä vastaan, niin on presidentin pakko pidättäytyä toimestaan.

Voiko nyt, arvoisat kansanedustajat, tällaisen hallitusmuodon nojalla väittää, että eduskunta ei olisi muka sovelias valitsemaan sellaisen presidentin, jonka persoona ja toimi ovat ehdottomasti eduskunnasta riippuvaiset? Voidaanko vedota siihen, että presidentille on uskottu muutamia sellaisia tehtäviä, jotka vain näennäisesti ovat itsenäisiä? Luulen, että vastaus näihin kysymyksiin on itsestään selvä.

Ennenkuin lopetan, tahdon vielä huomauttaa, että tätä mielenkiintoista kysymystä käsiteltäessä ei voi edes ratsastaa suurilla auktoriteeteilla. Sillä itse tiede ja koko se laaja kirjallisuus, joka koskee valtio-oikeutta yleensä ja kansanvallan oppia erikseen, ei ole päässyt luomaan sellaista kumoamatonta teoriaa, jota vastaan ei tehtäisi suurten auktoriteettien taholta hyvin arvokkaita muitutuksia ja vastaväit-

teitä. Ja tämä mielestäni onkin helposti ymmärrettävä asia. Sillä meidän edes-sämme on selvä, vanha, tunnettu poliittinen kysymys, jonka käytännöllinen ratkaisu kussakin eri konkreettisessa tapauksessa osoittaa, lankeaako voitto todellisen vaikean keinoitekoisen kansanvallan puolelle. Ne kansanedustajat, jotka tänään tulevat äänestämään puheenaolevaa muutosehdotusta vastaan, tulevat siis esiintymään Suomen eduskuntaa ja siis myös omaa valtaansa vastaan. Ja tämä ei ole suinkaan mikään taistelu todellisen kansanvallan puolesta. Sehän on sitäpaitsi epäluottamuslauseen lausuminen itselleen. Ajatelkaa, kuinka kunniallinen tehtävä!

Ed. Setälä: Tämä kysymys on jo sekä vuonna 1919 että silloin, kun esilläoleva eduskuntaesitys tehtiin, ollut niin laajan ja monipuolisen keskustelun alaisena, että minun ei alkujaan ollut tarkoitukseni tällä kertaa keskustelua asiasta ainakaan omasta puolestani virittää uudelleen, vaan ainoastaan yksinkertaisesti ehdottaa, että nyt esilläoleva lepäämään jätetty eduskuntaesitys hylättäisiin. Edellisten puhujain lausunnot antavat kuitenkin minulle aiheita lausua asiasta vielä muutamia sanoja.

Minäkin ehkä ed. Ryömän esimerkin mukaan ensinnä koskettelen hiukan tämän asian esihistoriaa. Ed. Ryömän esitys tästä asiasta oli melkoisen vaillinaisen tai ei ainakaan käsittänyt tämän esihistorian alkua. Kaikilla ehkä lienee muistissa, että jo ennenkuin hallitus antoi esityksensä uudeksi hallitusmuodoksi vuonna 1919, useat eduskunnan jäsenet, eduskunnan maalaisliittolaiset ja edistysmieliset jäsenet yhteisesti, olivat tehneet eduskuntaesityksen. Ja tässä eduskuntaesityksessä oli presidentin vaali ehdotettu tapahtuvaksi valitsijamiesten kautta. Kun asia tuli perustuslakivaliokuntaan ja asiata ensinnä käsiteltiin juuri tämän eduskuntaesityksen pohjalla, tapahtui eräänä lauvantaipäivänä, jolloin suuri osa valiokunnan jäsenistä oli poissa, että jokseenkin pienellä enemmistöllä muutettiin puheenalainen esityksen pykälä sillä tavalla, että presidentin vaalin toimittaisi eduskunta. Silloinen hallitus seurasi pykälä pykälältä perustuslakivaliokunnan työtä paraikaa valmistellessaan omaa esitystensä ja muutti siinä

vastaavan pykälän sitä myöten, kuin perustuslakivaliokunta teki näihin pykäliin muutoksia. Ja kun tultiin puheenalaiseen vaalipykälään, niin silloin hallitus myöskin muutti oman esityksensä vastaavasti. Ja niin siis tuli tapahtumaan, että hallituksen esitys eduskunnalle annettiin tässä muodossa. Silloinen valtionhoitaja yhtyi, juuri täysin parlamentaarisesti, hallituksensa enemmistöön ja antoi esityksen sen mukaisesti, vaikka tunnetusti hänellä oli persoonallisesti toinen mielipide.

Minun ei ole syytä ruveta tässä laajalti esittämään niitä sovitteluja, joita silloin käytiin hallitusmuotoasiasta. Lienee kuitenkin tunnettua, että niissä sovitteluissa eivät olleet kysymyksessä sellaiset asiat, kuin ritarimerkit, vaan sovittelut koskivat kolmea pääasiaa, ensinnäkin presidentin vaalitapaa, toiseksi perustuslain säätämistä semmoisessa tapauksessa, että presidentti kieltäisi perustuslailla vahvistuksensa, sekä vihdoin kysymystä siitä, oliko presidentti eduskunnan tuomittava, siinä tapauksessa, että syvte häntä vastaan nostettaisiin. Nämä olivat peruskysymyksiä, ja tunnettuahan on, että kompromissi sitten johti siihen tulokseen, että presidentti ensimmäisellä kerralla olisi eduskunnan valittava, mutta että itse lakiin sääntönäiseksi tavaksi tulisi presidentin valitsemisen valitsijamiesten kautta, se on, että kansalla tulisi olemaan presidentin valitsemisoikeus. Tähän kompromissiin suostuivat eduskunnan vaalin vastustajatkin etupäässä sillä perustuksella, että oli tärkeätä saada tämä asia sillä kertaa nopeasti ratkaistuksi. Myöskin presidentin tuomitsemisessa tultiin siihen tulokseen — eduskunnan toisessa lakiehdotuksessa, joka laiksi tuli — että presidentin tuomitseminen ei ollut jäävä eduskunnan tehtäväksi. Sitävastoin kompromissia ei saatu aikaan perustuslain säätämiseen tarvittavasta määräenemmistöstä sen jälkeen kuin presidentti oli vahvistuksensa siitä evännyt.

Minun on turha tässä ryhtyä koskettamaan sitä kysymystä, kuinka pitkälle velvoittava moraalinen voima on oleva tuollaisella kompromissilla. Joka tapauksessa sovitteluilla silloin saatiin aikaan semmoinen laki, jonka kaikki puolueet tai ainakin eduskunnan suuri enemmistö saattoi hyväksyä. Tahdon vain lisätä, että minä

puolestani en voi vielääkään myöntää, että olisi hyvän parlamentaarisen tavan mukaista, että kun on sovittu, että presidentin vaali ensi kerralla oli tapahtuva eduskunnan kautta ja vastedes valitsijamiesten kautta, kuitenkin asetettaisiin niin, että vaali ei yhtäkään ainoata kertaa tulisi tapahtumaan sillä tavalla, joka sovittiin sääntönäiseksi.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä esitetään ainoana syynä, minkä vuoksi hallitusmuodon 23 § olisi muutettava, että Suomen kansa ei rahallisesti eikä nähtävästi myöskään ruumiillisesti eikä sielullisesti jaksaa kestää presidentin vaalin tuottamaa rasitusta. Minusta tämä syy on kuitenkin liian vähän painava. Äskен täällä lausuttiin siihen tapaan, että jos Suomen kansalla on varaa pitää presidenttiä, niin sillä myöskin on varaa hankkia hänelle kesäpalatsi, minkä eduskunta äskeisellä päätöksellään on osottanutkin. Mutta ainakin kai vielä paremmalla syyllä voi sanoa, että jos Suomen kansalla on varaa panna pystyyn nykyisen hallitusmuodon perusteiden mukainen tasavalta, niin sillä pitää olla varaa voida valita tasavallalle presidentti.

Minä en tahdo seuraten arvoisan edellisen puhujan esimerkkiä ruveta pitämään valtiooikeudellista luentoa parlamentarismista. Siihen minä en ehkä pystyisikään. Minä tahtoisin sanoa hänen teoreettisten muistutustensa johdosta, että parlamentarismi on semmoinen asia, joka ei ole ominainen republikaaniselle valtiomuodolle, vaan soveltuu yhtä hyvin monarkistiseen valtiomuotoon kuin republikaaniseen. Onhan tunnettua, että parlamentarismi juuri on syntynytkin monarkiassa ja että toisaalla ei parlamentarismi välttämättömästi kuulu republikaaniseen valtiomuotoon, niinkuin Amerikan esimerkki todistaa. Ei minusta myöskään ole syytä ryhtyä käsittelemään tuota teoreettista kysymystä, missä määrin presidentti on katsottava olevan vastuunalainen eduskunnalle. Ainakin meidän hallitusmuotomme mukaan on tämä vastuunalaisuus rajoitettu hyvin vähiin, ja voisi sanoa, että presidentin vastuunalaisuus oikeastaan olisikin ristiriidassa parlamentarismien kanssa, jonka mukaan kukin ministeri on vastuunalainen eduskunnalle eikä valtion päämies. Edellinen puhuja

puhui suspensiivisestä vetosta ja mainitsi sen tunnusmerkillisenä republikille eli tasavallalle. Mutta sehän niinkuin esimerkit todistavat, soveltuu myöskin monarkiseen valtiomuotoon. Ja mitä erityisesti tulee siihen veto-oikeuteen, mikä meidän hallitusmuotomme mukaan presidentillä on, niin hänen vahvistuskieltönsä tosiasiallisesti ei ole mitään muuta kuin referendumin muoto. Ja sitä kaiketi ei voitane sanoa, että referendum eli oikeus vedota kansanäänestykseen, olisi mikään parlamentarismin vastakohta. (Kun presidentti kieltää vahvistuksen joltakin lailla, niin se ei merkitse mitään muuta kun että hän katsoo, että kansan on tästä asiasta lausuttava mielipiteensä valitsijainsa kautta, ennenkuin se voi tulla laiksi. Niinkään myöskin eduskunnan hajottaminen ei ole mitään muuta kuin referendumin muoto. Presidentti on se henkilö, jonka tehtävänä tässä on käyttää oikeutta vedota kansaan. Kansan tulee siitä asiasta taikka niistä asioista, jotka ovat käsillä, lausua mielensä, ennenkuin asia ratkaistaan.

Kun meidän hallitusmuotomme vuonna 1919 syntyi, niin vaikka se syntyikin monien sovittelujen tuloksena, siitä kuitenkin syntyi ainakin olennaisesti yhtenäinen tuote, järjellinen kokonaisuus — aivan lukuunottamatta sitä, että joku erikoinen pykälä on saattanut saada hiukan onnistumattoman sanamuodon, niinkuin esimerkiksi juuri ed. Ryömän mainitsema 2 §. Suomen kansa ei tämän hallitusmuodon mukaan ole luovuttanut kaikkia oikeuksiaan 200 edustajalle, vaan se on jättänyt itselleenkin sarsansijaa ei ainoastaan sillä tavalla, että se joka kolmas vuosi valitsee uudelleen eduskunnan, vaan myöskin sillä tavoin, että vaikka ei siinä olekaan varsinaista referendumia eli kansanäänestystä säädetty, kuitenkin eräissä tapauksissa eduskunnan päätöksestä voidaan vedota kansaan juuri sillä tavoin kuin äsken mainitsin, nimittäin että presidentti kieltäytyy vahvistamasta lakia ja silloin kansa saa vaalien kautta antaa lausuntonsa, tai että hän hajottaa eduskunnan ja saattaa eduskunnan toimet kansan ratkaistaviksi. Mutta minä tahdon uudistaa sen, minkä edellinen puhuja jo erästä aikaisemmasta lausunnostani luki. Jos kerran presidentin tehtävänä on tällä tavalla kansan puolesta ja eduskunnan si-

vuitse vedota kansaan, niin silloin ei ole tämänlaatuiseen hallitusmuotoon soveltuva se, että hän on tuon saman eduskunnan valitsema, jonka sivu hän kansaan vetoa. Minä siinä asiassa voin teoreettisesti aivan olla yhtä mieltä edellisen puhujan kanssa, että jos taas presidentti olisi eduskunnan valitsema, hänellä ei pitäisi ollenkaan olla puheenalaisia oikeuksia. Silloin olisi rakennettava kokonaan toisenlainen hallitusmuoto, mikä tietäisi yksinomaista täydellistä eduskuntavaltaa, ilman mitään oikeutta vedota kansaan valtion päämiehen puolelta. Minä siis en suinkaan pane pääpainoa siihen, että esilläolevan ehdotuksen hyväksymisen johdosta hallitusmuodon 23 ja 94 § tulisivat hiukan epämieluisaan lakitekniilliseen ristiriitaan, vaan siihen, että koko meidän hallitusmuotomme perusteet tulisivat muutoksen johdosta ristiriitaisiksi ja koko hallitusmuotomme melkoisestikin nykyisestään huononisi. Jos tähän suuntaan tahdottaisiin mennä, kuin esityksessä ehdotetaan, niin pitäisi silloin tehdä paljon suurempia muutoksia hallitusmuotoon, jotta se voisi pysyä eheänä ja kokonaisena lakina.

En tahdo tällä kertaa jatkaa enempää. Minä ehdotan siis, että esilläoleva lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. A. Pulkkinen: Esilläolevaa lakiehdotusta voidaan liioittelematta kutsua kumoukselliseksi, ehkei sitä liene sellaiseksi tarkoitettu. Tästä sen luonteesta eivät kuitenkaan kaikki lakiehdotuksen puolustajat näytä olevan tietoisia.

Pian kaksi vuosisataa on oppi valtiovallan kolmiajaosta eli valtion tehtävien jakautumisesta lakiasäättävään valtaan, lakia käyttävään valtaan ja hallitusvaltaan, joita hoitavat toisistaan riippumattomat valtionelimet, ollut yleisesti tunnustettu oikeaksi, vaikka siitä on joskus yritetty ottaa harha-askeleita. Mysin Suomen hallitusmuodossa tämä kolmiajako on toteutettu. Sen 2 §:n mukaan käyttää lainsäädäntövaltaa eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa, tuomiovaltaa riippumattomat tuomioistuimet ja ylin toimeenpanovalta on uskottu tasavallan presidentille. Valtiovalta kuuluu kokonaisuudessa kansalle, sitä edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta, mikäli laissa ei ole toisin säädetty.

Tällainen poikkeus on hallitusmuodon 23 §:ssä. Sen mukaan tasavallan presidentin valitsee Suomen kansa valitsijamiesten kautta, joiden lukumäärä on 300. Tämä määräys on niitä kulmakiviä, joilla koko valtiorakenteemme lepää. Käsiteltävänä oleva lakiehdotus tietää vaalioikeuden siirtämistä kansalta eduskunnalle ja tasavallan presidentin alistamista eduskunnan määräysvallan alaiseksi. Vai mitenkä muuten tätä asiaa, jossa on kysymyksessä vastikään säädetyn hallitusmuodon muuttaminen, vasemmiston taholta niin sitkeästi ajettaisiin? Ei suinkaan yksistään siitä syystä että eduskunnan toimittamana presidentinvaali olisi yksinkertaisempi toimitus, kuin jos se jää erityisten valitsijamiesten tehtäväksi. Tätä sitkeyttä ei riitä selittämään myöskään vaalikihoituksen kammo, josta on niin paljon puhuttu. Onhan tunnettu, että meidän vasemmistomme on juuri vaalikihoituksessa saavuttanut kiistämättömän taituruuden. Ratkaisevana ei sillä taholla myöskään voitane pitää sitä seikkaa, että jos presidentin valitsee eduskunta, niin säästyvät ne kustannukset, jotka ovat seurausena hallitusmuodon säätämästä presidentin vaalitivasta. Perimmäisenä vaikuttimena nyt ehdotettuun muutokseen täytyy sittenkin olla pyrkimys kaiken valtiovallan keskittämiseen eduskunnan käsiin. Jos presidentti olisi eduskunnan valitsema, niin hän tuskin käyttäisi hallitusmuodon hänelle myöntämää lakiehdotusten vahvistamiskieltoa tai oikeutta hajoittaa eduskunta. Sitä kuitenkin toivotaan. Ja varmaankin eduskunnan valitsema presidentti olisi muutenkin helpommin eduskunnan enemmistön johdettavissa kuin hallitusmuodossa säädettyllä tavalla valittu presidentti. Jos sitten vasemmisto vielä porvarien leväperäisen osanoton johdosta edustajavaaleihin joskus sattuisi saamaan määräävän enemmistön eduskuntaan, valitsisi eduskunta tietenkin oman miehensä presidentiksi ja silloin olisi veretön vallankumous helposti suoritettu. Tottahan silloin saataisiin säädetyksi sitä varten tarpeelliset lait. Mutta jos presidentti on erityisten valitsijamiesten valittava, niin asianlaita on toinen. Jos silloin vasemmisto joskus edustajanvaaleissa saaisikin enemmistön, niin porvaripuolueet varmaan heräisivät uneliaisuudestaan ja voitaisivat niiden valitsijamiesten vaaleissa,

joiden tehtävä tasavallan presidentin vaali on ja jotka vastapainoksi vasemmistoteduskunnalle valitsisivat presidentin muista puolueista. Senvuoksi ja jotta tarpeellista tasapainoa valtiovallan käytössä ei pantaisi vaaranalaiseksi, ei siltä näkökannalta, jolta minä asiaa harkitsen, nyt ehdotettuun hallitusmuodon muuttamiseen voida mitenkään suostua. Kysymyksen ollessa sosiaalisen lainsäädännön tai talouselämää järjestelävän lainsäädännön kehittämisestä voitaisiin suostua pitkällekin meneviin uudistuksiin, mutta sellaisessa kysymyksessä kuin nyt esilläoleva ei voida tinkiä.

Mutta vaikkemme pelkäisikään sitä vasemmistovaaraa, josta vasta olen puhunut, on eduskunnalla silti täysi syy varoa sellaista oman valtansa täydellisyyden tavoittelemista, johon ehdotus, että eduskunta valitsisi tasavallan presidentin, pyrkii. Meillä on siitä varoitettava esimerkki Ruotsi-Suomen historiasta. Yksinvaltaa seurasi Kaarle XII:n jälkeen n. s. vapauden aika, jonka uudesta hallitusmuodosta eräs sen laatijoista oli lausunut, että enkelitkään eivät olisi voineet sen parempaa aikaansaada. Jo ennen hallitsijaksi valitsemistakaan oli kuitenkin Ulriikka Eleonora antanut vakuutuksen, ettei kellään ollut perintöoikeutta Ruotsin kruunuun, ja hallitusmuodon mukaan siirtyi korkein valta säädylle. Näin säädyt lainsäädännön ohella saivat sekä hallituksen johdon että osittain lain käytönkin. Sitä seurannutta n. s. vapauden aikaa kuvaa eräs ruotsalainen historioitsija C. T. Odhner seuraavasti:

„Se väärä suunta, jonka Ruotsin valtiojärjestys näin oli saanut, ulotti vaikutuksensa yhteiskuntaelämän kaikkiin kohtiin, mutta surullisimmat näistä vaikutuksista olivat puoluehenki ja lahjomisjärjestelmä. Puoluehenki tunki yksityiselämään, hajotti mielet ja katkeroitti yhteiselämän; meni niin pitkälle, että valtiollisia uskonnokappaleita julistettiin saarnatuolista ja juurrutettiin opiskelemaan nuorisoon. Voipa puoluevimma vaimentaa kunnianäänänen sotilaidenkin sydämistä, niin että upseerit vastoin neuvoston kieltoa jättivät sodassa lipunsa ja kiiruhtivat valtiopäiville. Vielä turmiollisempi oli leviävä lahjomisjärjestelmä. Puolueet palkitsivat kannattajiaan viroilla, avustuksilla ja eduilla; monet maan julkisista henkilöistä, neuvosher-

roista, virkamiehistä ja valtiopäiväedustajista, nauttivat palkkaa vierailta valloilta ja antoivat niiden johtaa itseään. Ulkomaiden lähettiläät jakoivat jokaisilla valtiopäivillä tavattomia summia, ja lahjominen alkoi levitä yli valtakunnan, myös valtiopäivien väliajoilla. Muutamat ottivat rahaa usealta taholta tai siirtyivät rahasta puolueesta toiseen. Näytti siltä kuin isänmaanrakkaus, kunnia ja häveliäisyys olisi ollut haihtumassa ruotsalaisten sydämistä.”

Tällaiset olivat sen hallitusmuodon seuraukset, jota parempaa „tuskin enkelitkään olisivat voineet aikaansaada”. Vapauden aika loppui vallankumoukseen. Sekasorto oli ollut niin suuri, että vallankumous suoritettiin ilman mainittavaa vastustusta muutamassa tunnissa.

Ei mitään uutta auringon alla, sanoo sananlasku. Minä pelkään, että jos nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus hyväksytään, niin saamme elää uuden „vapauden ajan”, jonka seuraukset tulevat olemaan Suomelle tuhoisat. Äänestän lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta siinä toivossa, että päiväjärjestyksessä järempänäolevat ehdotukset laiksi tasavallan presidentin vaalista ja niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin, tulevat hyväksytyiksi.

Ed. Kiviliinna: On kai jotenkin turhaa ryhtyä mihinkään valtio-oikeudellisiin ja teoreettisiin selvittelyihin asian tässä vaiheessa ja sitäpaitsi minulla ei siihen tarvittavia edellytyksiä olisikaan. Minä koetan rajoittaa lausuntoni käytännöllisiin kysymyksiin. Ja siltä kannalta lähtien, niin minun ensinnäkin täytynee sanoa, että tätä kysymystä, toisin sanoen presidentin vaalitavan merkitystä, on minun ymmärtääkseni koko joukon liioiteltu. Varsinkin täytyy sanoa, että oikeiston taholta on tästä paisutettu kysymys ja annettu sille kysymykselle sellainen kantavuus, jota sillä todellisuudessa ei ole. Tämä johtuu ymmärtääkseni ensinnäkin siitä, että hallitusmuoto joka tapauksessa selvästi määrää presidentin valtuudet ja mitään muodollista ja juriidista muutosta näihin valtuuksiin ei voida saada aikaan toimitettakoon presidentin vaali niin tai näin. Siksi onkin niillä käytännöllisillä näkökohdilla, joihin valiokunta on mietintönsä rajoittanut, oma

merkityksensä, vaikkakin tämä johtuu suurelta osalta siitä, että valiokunta ei tahtonut puuttua asian periaatteelliseen puoleen sen enempää sen takia, että valiokunnan enemmistönkin keskuudessa periaatteelliset näkökohdat eivät olleet olleet ihan täysin samat. Näihin käytännöllisiin valiokunnan esittamiin näkökohtiin minä lisäisin kaikessa lyhydessä vielä yhden, minä nimittäin huomauttaisin siitä ikävänluontoisesta vaalitistelusta, johonka valittavan presidentin persoona tulisi sekoitetuksi siinä tapauksessa, että vaali toimitettaisiin valitsijamiesten kautta. Ei voitaisi silloin estää sitä, että presidentin persoona tai ehdokkaiden persoonat yleensä joutuisivat koko lailla voimakkaan arvostelun alaisiksi, niin kuin nyt tapahtuu esim. Amerikan Yhdysvalloissa. Mutta kansan luonne siellä on kokonaan toinen kuin meillä. Siellä voidaan unohtaa ja unohdetaan verraten pian, mitä vaalitistelun aikana on sanottu, se kuuluu tavallaan jonkunlaiseen vaaliteknikkaan. Meidän kansamme luonne on hautova ja pitkäviheinäinen ja valituksi tulleen presidentin asema tulisi sen johdosta koko lailla ikäväksi. En luule, että minä omasta puolestani suinkaan koskaan olen näyttäytynyt niihin kuuluvaksi, jotka pelkäävät vaalitistelua enempää kuin muutaakaan taistelua, mutta juuri presidentin henkilön takia minä tahtoisin säästää hänet tästä asemasta. Omituista on muuten todeta, että oikeisto nyt ei anna mitään merkitystä tälle näkökohdalle. Ja kumminkin samainen oikeisto, silloin kun oli kysymyksessä taistelu tasavallan ja monarkian välillä, esitti yhtenä huomattavimpana vastaväitteinä tasavaltaa vastaan juuri sen, että se synnyttää, presidentin vaalit synnyttävät alituista vaalikiilhoitusta. Nyt me koettaisimme tästä vaalikiilhoituksesta ja sen ikävistä varjopuolista päästä, ei ainoastaan rahallisista ja muista vaikeuksista, vaan näistä jo mainitsemistani, koettaisimme päästä sillä tavalla, että presidentin vaali järjestettäisiin eduskunnan toimitettavaksi. Nyt tämä vaalikiilhoitus ei paina mitään oikeiston vaalissa, nyt sekin kyllä käy laatuun. Täytynee sanoa, että tämä ei juuri todista sitä, että oikeisto olisi erikoisen johdonmukainen.

Näyttää kuitenkin siltä kuin ne, jotka tahtoisivat presidentin valittavaksi valit-

sijamiesten kautta, olisivat siinä käsityksessä, että hän tämän kautta saavuttaisi jollain tavoin asiallisesti lujemman pohjan käyttäessään niitä valtuuksia, joita hallitusmuoto hänelle antaa. Minä olen tämän takia joutunut kuvittelemaan, missä tapauksessa presidentti näitä valtuuksia tulisi käyttämään, ja olen silloin lähtenyt siitä tosiasiasta, että meidän koko valtioelämä on rakennettu johdonmukaisen parlamentarismin pohjalle, joka pääasiassa, lukuunottamatta hallitusmuodon presidentille jättämiä muutamia erikoisia valtuuksia, keskittää valtiovallan käytön eduskunnan ja sille edesvastuussa olevan hallituksen käsiin. Ensinnäkin voisi presidentti minun ymmärtääkseni käyttää valtaansa silloin, kun eduskunnan vähemmistö, käyttäen hyväkseen määräenemmistömääräyksiä häikäilemättömästi ryhtyy jarruttamaan jotta perin tärkeätä ja kiireellistä lainsäädäntötoimenpidettä. Sellainen mahdollisuus oli lähellä, silloin kun itse hallitusmuoto säädettiin. Silloin ei sitä kumminkaan tarvinnut käyttää sentakia, että oli toinenkin tie asian kiertämiseksi. Tällaisessa tapauksessahan presidentti, vaikka hän olisikin eduskunnan valitsema, esiintyy eduskunnan enemmistön oikeuden vartijana eduskunnan vähemmistöä vastaan. Enkä saata käsittää, mitenkä hän silloin ainakaan voisi tuntea asemaansa heikoksi, vaikka hän onkin eduskunnan valitsema. Päinvastainen tapaus on se, että eduskunnassa enemmistöllä hyväksytään jokin laki, jolta presidentti kieltää hyväksymisen. Minun täytyy sanoa, että tällaiset tapaukset minun ymmärtääkseni, jos asetutaan todellisen reaalisen parlamentarisuuden pohjalle, niiden täytyy olla hyvinkin poikkeustapauksia, ne voivat tulla kysymykseen silloin kun on säädetty jokin laki, jossa on ilmeisiä teknillisiä puutteita tai jossa on tullut joku muu ilmeinen erehdys, niin että presidentti käyttää tätä kieltovaltaansa valmistaa eduskunnalle tilaisuuden päästä korjaamaan erehdys ja päästä sitä tietä eteenpäin. Minusta on nim. mahdoton se ajatus, että presidentti voisi asettua, jos parlamentarisuudesta kiinni pidetään, eduskunnan vähemmistön asianajajaksi, silloin kun enemmistö on täysin tietoinen, mitä tahtoo, tehnyt jonkun päätöksen, jota tehdessä ei ole mitään ilmeistä erehdyistä tapahtunut. Kun siis voimakkaasti ilmaistaan elävä toivo saada tämän

valitsijamiesten kautta tapahtuvan vaalin avulla tämä presidentin valta asiallisesti laajennetuksi, niin minä en voi nähdä mitään muuta kuin että sen takana todella on toivo siitä, että näin valittu presidentti ryhtyisi ajamaan omaa politiikkaansa vasten eduskunnan politiikkaa, ainakin määrätapauksissa, siis asettuisi eduskunnan vähemmistön asianajajaksi eduskunnan enemmistöä vastaan — (Ed. Ryömä: Myöskin parlamentaarista hallitusta vastaan). Niin, myöskin parlamentaarista hallitusta vastaan. Minä tulen siihen heti. — Niinkuin jo sanoin, tämä on minun mielestäni ehdottomasti ristiriidassa parlamentarisuuden käsitteen kanssa ja siis ristiriidassa niiden periaatteiden kanssa, joille meidän koko valtioelämämme on rakennettu.

Minä en tahdo pitkälti puhua siitä, että minun ymmärtääkseni määräenemmistömääräykset, joihin olen viitannut, meillä enemmän kuin hyvin takaavat vähemmistön oikeudet pitää huolta siitä, ettei heille tehdä vääryyttä. Ei todellakaan asialliselta kannalta katsoen enää tarvitse hankkia heille lisäturvaa presidentin veto-oikeudesta. — Kun minä sen sijaan koetan tehdä itseleni selväksi, mitä käytännöllisiä seurauksia tulisi siitä, että presidentti yrittäisi ryhtyä ajamaan eduskunnan enemmistön vastaista politiikkaa, niin minä en jaksa ymmärtää muuta, kuin että silloin syntyisi jompikumpi seuraavista kahdesta voimain yhdistelmästä. Ensimmäisessä tapauksessa voi ajatella, että presidentti saisi hallituksen puolelensa ja esiintyisi silloin hallituksen kanssa yhdessä eduskuntaa vastaan, mutta sellaisessa tapauksessahan on auttamattomasti rikottu se meidän hallitusmuodossamme selvästi lausuttu periaate, että hallituksen täytyy nauttia eduskunnan luottamusta, sillä tällöinhän ei hallitus enää tätä luottamusta voisi nauttia. Tämä tilanne on mahdoton, ristiriidassa meidän valtiosääntömme kanssa. Toinen tapaus on se, että hallitus asettuisi eduskunnan kannalle presidenttiä vastaan ja presidentti silloin joutuisi yksinänsä taistelemaan eduskuntaa ja sille edesvastuullista hallitusta vastaan. Se tapaus on aivan yhtä mahdoton ja johtaa aivan yhtä mahdottomiin ristiriitoihin. Kuinka voi presidentti hallita sellaisen hallituksen avulla, jota vastaan hän on asettunut ja joka on asettunut häntä vastaan tärkeissä kysymyksissä! Jos siis

todellakin pyritään siihen, että presidentin valta tämän muutoksen kautta saataisiin niin laajennetuksi, että tällaista voisi tapahtua, niin tuodaan kokonaan uusi, vieras rikkova periaate meidän valtiosääntöömme.

On viitattu tämän asian käsittelyn yhteydessä monta kertaa Amerikan Yhdysvaltoihin ja niiden valtiomuotoon. Minä en halua sitä kosketella sen laajemmin enää, siitä on jo puhuttu. Minä huomautan vaan lyhyesti, että se valtiomuoto rakentuu aivan kokonaan toisille periaatteille kuin meidän valtiomuotomme. Se rakentuu — jollen erehdy, niin on ruotsalainen Staaf käyttänyt tätä vertausta, — se rakentuu useampien vipuparien varaan, joissa vipujen kummassakin päässä presidentti ja kongressi, presidentti ja senaatti, senaatti ja kongressi ovat toinen toisensa vastapainoina, ja sitäpaitsi niin Amerikan Yhdysvalloissa hallitus ei ole, niinkuin jo siitäkin lie huomautettu, ei ole eduskunnalle edesvastuullinen, vaan se on puhtaasti presidentin hallitus. Tällaisissa oloissa voi presidentillä olla se valta, mikä hänellä Amerikassa on, meidän valtiomuotomme tuotuna se periaate ehdottomasti käytännössä särkee meidän valtiomuotomme, särkee ne perusteet, joille valtiomuotomme on rakennettu. Kun minä kaikkea tätä ajattelen, niin minä en pääse siitä mihinkään, että tämän pyrkimyksen, näiden toiveiden takana on sittenkin jonkunlainen ajatus siitä, toivo siitä, että kun ei nyt ole saatu oikeata todellista monarkiaa, niin kumminkin pitäisi saada jonkunlainen peitetty valemonarkia voimaan. Kun ei maahan ole saatu perinnöllistä kuningasta, niin pitäisi nyt kummin hankkia jonkunlainen vaalikuningas, vaikkapa kundeksi vuodeksi vain valittu, ja hänelle annettava mahdollisimman paljon valtaa. Niinkuin minä sanoin, niin minä en usko, että tämä käytännössä tulee onnistumaan, mutta jos siihen todellakin pyritään, niin se voi johtaa ikäviin ristiriitoihin. Se ei tule käytännössä onnistumaan, se on varma, jos Suomen kansa todellakin joukolla, kokonaisuutena, joka taholta samassa määrin rientää vaaliurnille. Mutta sillä saa olla jonkunlainen mahdollisuus onnistua olevissa oloissa, sillä on todellakin, niinkuin täällä on jo viitattu, enemmän kuin pelättävissä, että presidentin valitsijamiesten vaaliin ottaisi osaa

Suomen kansa verrattain yksipuolisesti, ottaisi osaa ainoastaan ne piirit Suomen kansasta suuremmassa määrin ja suuremmalla innolla, joilla olisi edellytyksiä saada miehensä presidentin paikalle, ja tällöin saattaisi todellakin olla mahdollisuus olemassa, että presidentin vaalin tulos muodostuisi verrattain yllättäväksi ja että todellakin, koska oikeistopiireillä olisi käytettävänä kaikki ne mahdollisuudet, mitkä esim. runsaat rahavarat ja lukuisa sanomalehdistö antavat, heillä olisi mahdollisuus saada miehensä läpi ja tällöin voisi todellakin lähteä syntymään kaikki ne ristiriidat ja hankaukset, joihin olen täällä viitannut. Senpätakia pitäisi minun mielestäni niiden keskustalaisten, jotka tässä asiassa ovat toisella kannalla, kuin keskusta oli vuonna 1919, miettiä tätä puolta verrattain tarkasti.

Lopuksi tahtoisin sanoa, että kaikkein kummallisimpiin vastaväitteisiin, joita tätä lakia, tätä ehdotettua muutosta vastaan on esitetty, kuuluu se, että se olisi kansanvaltan vastainen. Jos tämä väite tulee oikeiston taholta, niin minun täytyy ihmetellä, mistä se on nyt, se kansanvaltainen harastus tullut. Silloin kun tähän maahan piti valittaman ja valittiin perinnöllinen kuningassuku, silloin ei pidetty pienintäkään huolta siitä, että kansa saisi lausua ajatuksensa, vain yliolkaisesti torjuttiin kaikki siinä suhteessa esitetyt vaatimukset. Nyt pidetään tavattoman lämmintä huolta siitä, nyt ollaan kovin huolissaan siitä, että kansa todellakin saisi ajatuksensa esittää. Minun pitäisi ehkä olla erinomaisen hyvilläni siitä, että oikeistolle kansanvallan asia yht'äkkiä on käynyt peräti rakkaaksi, mutta minun täytyy sanoa, että minä tässä suhteessa olen tuolla vanhalla kannalla: Timeo Danaos et dona ferentes, vähän vapaasti suomeksi käännettynä: Minä epäilen oikeistoa silloinkin, kun se kulkee kansanvalta huulillansa. Sama väite nyt on esitetty myöskin keskustan taholta ja me kuulumme äsken keskustan taholta sellaisenkin väitteen, että tämä ehdotettu muutos olisi suorastaan kumouksellinen ja että presidentin vaalin uskominen eduskunnalle olisi jonkunlainen vallankumouksen alku tai muulla tavalla johtaisi vallankumoukseen. Muulla tavalla minä en ainakaan voinut ymmärtää ed.

Pulkkisen lausuntoa. (Ed. Ryömä: Edistysmielinen patentti!) Tähän on ensinnä huomautettava, että se hallitusmuoto, mikä meillä nyt on ollut voimassa jo kolme vuotta ja mikä tulisi jatkumaan edelleen, jos eduskunta valitsisi seuraavatkin presidentit; on puhdasta parlamentarismia. Se on sitä parlamentarismia, jota muodossa tai toisessa, mutatis mutandis, harjotetaan kaikissa niissä maissa, ja sitä ovat nykyään enimmäst sivistysmaat, joissa parlamentarismi vallitsee. Niissä on tosin sanoen valtiovallan käyttö keskitetty eduskunnan ja sille edesvastuullisen hallituksen kesken. Onkohan sitten leimattava tämä tällainen parlamentarismi, joka on vallalla koko sivistyneessä maailmassa, onko se kumouksellista, johtaako se vallankumoukseen j. n. e. Huonosti olisi silloin todella asianlaita. Sitä on menestyksellä kokeiltu Englannissa, Ranskassa ja monessa muussa sivistysmaassa, eri tavalla kussakin, ja jos näitten maitten kansalaisille ruvettaisiin esittämään, että heidän parlamentarisminsa on epäkansanvaltaista ja kumouksellista, niin — suotakoon anteeksi — kyllä he nauraisivat hyvin makeasti vasten silmiä sellaisen väitteen esittäjälle. Sitäpaitsi, meidän olemme eläneet 3 vuotta tällaisen parlamentarismin alaisina. Minä pyytäisin kysyä ed. Pulkkiselta, joka luki meille pitkän otteen siitä, minkälaiseksi Ruotsin vapaudenaika muodostui, onko meillä nyt ollut näinä 3 vuotena sellaiset olot, olemmeko olleet menossa kohti vallankumousta ja mitkä ilmiöt ne ovat meidän valtioelämässä, jotka ovat osoittaneet, että todellakin pitäisi nyt tavalla tai toisella koettaa lujittaa presidentin valtaa ja tehdä hänestä eduskunnalle jonkinlaista vastapainoa? Minä en tiedä, että sellaisia ilmiöitä olisi ilmennyt, päinvastoin ne kokemukset, mitä meillä on näitten 3 vuoden kuluessa siitä, että eduskunta on valinnut presidentin, se yhteistyö, mikä meillä on ollut eduskunnan valitseman presidentin kanssa, eivät ne puhu mitään siitä että me olisimme joutuneet mihinkään kumoukselliseen tilaan. (Ed. A. Pulkinen: Ed. Kiviliinna ei usko ennenkuin näkee!) Sitäpaitsi oli vuonna 1919 se keskustan osa, joka nyt leimaa epäkansanvaltaiseksi sen ehdotuksen, mikä täällä on tehty, josta nyt on päätettävä, se oli juuri samalla kannalla. Se oli juuri eduskuntavaalin kannalla.

Sellaisen esityksen antoi edistyspuolueen johtama hallitus, ja ainoastaan kompromissin kautta puolue joutui toiselle kannalle. Nytkö vasta, jouduttuaan samalle kannalle kuin oikeisto, keskusta, on joutunut kansanvallan kannalle ja löytänyt oikean kansanvallan?

Kun siis ymmärtääkseni ei ole mitään esteitä olemassa tämän muutoksen tekemiseen, kun lisäksi asianlaita on sellainen, kun todellisista voimasuhteista eduskunnassa riippuu, että jos me yleensä tahdomme presidentinvaalikysymyksen lailla järjestää, niin tämä on ainoa tie, jolla me saamme sen kunnollisesti järjestetyksi, niin minä kaikkiin näihin seikkoihin nähdessä uskallan olla sitä mieltä, että eduskunnassa sittenkin saadaan, kun puolella ja toisella vakavasti ajatellaan kaikkia niitä seurauksia, mitä voi olla tämän muutosehdotuksen hylkäämisestä, että sittenkin saadaan riittävä määräenemmistö koolle, niin että presidentinvaali tulee järjestetyksi sille ainoalle kannalle, joka todellakin tälläkin kertaa takaa sen, että presidentinvaalin toimeenpanosta lainsäädäntö aikaansaadaan.

Ed. Estlander: Jag förenar mig om yrkandet att det nu vilande lagförslaget måtte förkastas. Då här ha berörts de kompromisser, som i denna fråga tidigare ägt rum, vill jag bringa i erinring, att det svenska folkpartiet icke varit med om någon av dessa kompromisser, utan hela tiden stått på den ståndpunkten, att presidenten bör väljas av elektorater och icke av riksdagen.

Ed. Erich: On mielenkiintoista havaita, miten vanhentuneet perinnäiset käsitykset vielä vaikuttavat lumoavasti, kiehtovasti ihmisten mieliin. Siihen aikaan kun perustuslaillinen hallitusjärjestelmä Euroopan maissa syntyi ja vakaantui, oli ihmisten mielissä vallalla se käsitys, että kaikki, mikä kuului kansanedustukseen, kaikki se valta mitä parlamentti käytti, se oli jotain erinomaista, kansanvaltaista, mallikelpoista, vapaamielistä, kaikin puolin hyvää, mutta se valta, jota käytteli valtion päämies ja julkiset viranomaiset, se oli aina epäilyksenalaista, siinä saattoi aina vaania jotain pahaa, jotain kansanvapaudelle vihhamielistä, jotain taantumuksellista j. n. e.

Tämä oli siihen aikaan jossain määrin ymmärrettävissä, vaikka se tietysti vähemmän kehittyneissä piireissä saavutti aivan liian suuren vallan ja vaikutuksen. Mutta nykyään meidän aikanamme vielä havaitaan jälkivaikutuksia tuosta samasta käsityksestä, ja ne ovat tänä iltana kaikkein selvimmin astuneet esiin ed. Kivilinnan lausunnossa, mutta myös muissa, niinkuin ed. Ryömän y. m. Kaikki se, mikä kuuluu parlamenttiin, kansan eduskuntaan, mikä siitä tulee, kaikki tämä vallankäyttö on jotain erinomaista, se yksin vastaa kansanvaltaa. Mutta kun joku muu valtioelin, olkoonpa se syntymätavaltaan, syntymäperusteisiinsa nähden, kuinka kansanvaltainen tahansa, niinkuin tasavallan presidentti on tässä suhteessa meidän maassamme, esiintyy näyttämöllä, niin siinä heti vainutaan jotain taantumuksellista, jotain joka on vihamielistä kansanvapaudelle, käsittämättä ollenkaan sitä, että jokaisessa maassa tarvitaan valtiollista tasapainoa; ei yksi ainoa valtioelin voi käyttää valtiovaltaa koko sen laajuudessa ja kaikin puolin. Mutta, niinkuin sanottu, on omituista havaita, kuinka nuo vanhanaikaiset ja vanhentuneet käsitykset vielä vaikuttavat monen käsityskantaan. Meillä ei tasavallan presidentti meidän hallitusmuotomme mukaan millään tavalla esiinny epäkansanvaltaisena tekijänä. Se tapa, jolla hänet asetetaan, kansan vaaleilla, se on yhtä kansanvaltainen järjestys kuin se, jolla edustajat valitaan. Mutta tästä huolimatta nyt luullaan, että niin pian kuin tasapainoa harrastetaan ja tahdotaan asettaa tasavallan presidentti jonkinlaiseksi, sanoikaamme vaikka vastapainoksi eduskunnalle ja sen vallalle, niin siinä on heti jotakin vaarallista havaittavissa.

Tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä on perusteltu voimassaolevan järjestelmän muuttamista ainoastansa käytännöllisillä syillä. Mutta tänä iltana käyty keskustelu on osoittanut, että muutkin kuin tällaiset puhtaastaan käytännölliset ovat olleet määräävinä. Osaksi on tahdottu hallitusmuodon nykyisistä säännöksistä tehdä se johtopäätös, että olisi muka luonnotonta ja epäjohtonmukaista, että kansa valitse presidentin. Hän olisi eduskunnan valittava. On väitetty, että on hallitusmuodossa säännöksiä, jotka johdonmukaisuuden nimessä tätä oikeastansa vaativat. Mutta

osaksi on toiselta puolen vaadittu nykyänsä voimassaolevan järjestyksen muuttamista senvuoksi, että tahdotaan tasavallan presidentiltä vähentää sitä valtaa, mikä hänelle nykyänsä kuuluu. Siis todellisuudessa on ollut muitakin kuin yksistään käytännöllisiä syitä tämän muutosvaatimuksen takana. Olen kyllä taipuvainen uskomaan, että niiden joukossa, jotka ovat perustuslakivaliokunnan mietinnön takana, on sellaisia, joille yksinomaan tällaiset käytännölliset näkökohdat ovat olleet määräävinä. Mutta he erehtyvät suuresti. Ei pääse minenkään siitä, että tämä muutos todellakin järkyttäisi hallitusmuodon perusperiaatteita. Se vaikuttaisi periaatteellisen muutoksen siihen valtiollisen toimivallan jakoon, jonka hallitusmuoto on säätänyt, mitä tulee eduskunnan ja tasavallan presidentin keskinäisiin suhteisiin. Hallitusmuodon tarkoituksena on, että tulee olla valtion asioiden johdossa kaksi tällaista jossakin määrin toisistaan riippumatonta valtatekijää. Eduskunta on tietysti etualalla, eduskunnan valta on ensisijainen, siitä ei ole mitään epäilyksiä ja sehän käy aivan selvästi ilmi hallitusmuodon määräyksistä. Mutta silti tarvitaan myöskin jossakin määrin riippumattoman presidentin valta-asemaa ja tarvitaan myöskin riippumattomat tuomioistuimet; sitä ei myöskään ole unohdettava. Nämätkin hallitusmuoto asettaa tällaisiksi itsenäisiksi valtatekijöiksi eli julkisen vallan käyttäjiä.

Mutta jos nyt rajoitumme ainoastaan eduskuntaan ja tasavallan presidenttiin, niin on ilmeistä, että hallitusmuodon tarkoituksen mukaan pitää olla kaksi välitöntä valtioelintä, jotka johtavat valtansa molemmat kansasta. Kumpikin eräässä merkityksessä edustaa kansaa. Ed. Ryömä on luullut siitä hallitusmuodon säännöksestä, jonka mukaan valtiovalta, niinkuin siinä sanotaan, kuuluu Suomen kansalle, jota edustaa eduskunta, voivansa tehdä sen johtopäätöksen, että ainoastaan eduskunta olisi varsinainen kansan elin. Mutta tämä on erehdys. Jo Venäjän vallan aikana meillä oli voimassa se säännös, että valtiopäiville kokoutunut eduskunta edustaa Suomen kansaa, ja tämä tietysti pitää paikkansa. Mutta se ei suinkaan estä sitä, että valtiossa saattaa olla toinenkin elin, joka esiintyy välittömänä valtion elimenä, se on, johtaa valtansa suoraan kansasta, ja jonka

tähän katsoen myöskin voidaan sanoa edustavan kansaa, vaikka tietenkin toisella tavalla kuin eduskunta. Loppujen lopuksi nämä molemmat ovat kuin ovatkin vain valtio-oikeudellisessa merkityksessä valtion välittömiä elimiä.

Jos nyt tehtäisiin sellainen muutos, jota on suunniteltu voimassaolevaan säännöksen ja periaatteeseen, niin on ilmeistä, että hyvin pahasti järkytettäisiin hallitusmuodon perusajatusta ja sitä järjestelmää, jota hallitusmuoto näillä perussäännöksillä on tarkoittanut. Ja luonnollisesti tällä periaatteellisella näkökannalla täytyy olla sangen suuri merkitys. Täällä on väitetty, että tällä periaatteellisella kysymyksellä ei olisi mitään käytännöllisiä vaikutuksia, vaan että tasavallan presidentti siitä huolimatta, valitseeko hänet kansa valitsijamiesten kautta vaiiko eduskunta, käyntelee sitä toimivalttaa, jonka hallitusmuoto hänelle uskoo. Tämä ei kuitenkaan täysin pidä paikkaansa. Ja sen on muualla kokemus osoittanut. On oikeastaan niin monta kertaa toistettu totuus, ettei oikein tee mieliä sitä undelleen toistaa, että Ranskassa tasavallan presidentti ei ole voinut tosiasiallisesti käytellä kaikkea sitä valtaa, minkä valtiosääntö hänelle uskoo, erityisesti juuri sen seikan vaikutuksesta, että hän on parlamentin tai, oikeammin sanoen, kansalliskokouksen valitsema ja että hän pakostakin tämän seikan vaikutuksesta joutuu olemaan liiallisesti riippuvainen parlamentista. Siitä johtuu, että hän ei voi kaikkea sitä valtaa tosiasiallisesti käytellä, minkä valtiosääntö hänelle uskoo. Tähän tärkeään kysymykseen, josta voitaisiin paljonkin sanoa, en tahdo sen tarkemmin puuttua. Minä pidän puolestani selvänä sitä, että jo se kansanpsykologinen vaikutus, joka tällä muutoksella täytyisi olla, vaikuttaisi siihen suuntaan, että tasavallan presidentille kävisi vaikeammaksi käytellä niitä valtuuksia, mitä valtiosääntö hänelle uskoo. Ja onpa havaittu tämän illan keskustelusta, että moni tällaista suunniteltua muutosta tahtoo nimenomaan juuri siitä syystä, että hän luulee, että sen jälkeen kävisi helpommaksi ja luonnollisemmaksi sekä näyttäisi johdonmukaisemmalta ruveta yhä enemmän rajoittamaan tasavallan presidentin valtiosäännön mukaista valtaa. Ja epäilemättä niin tulisi käymäänkin. Minä en nyt puolestani voisi täysin yhtyä siihen

käsitykseen, että jos tämä muutos vastoin kaikkia painavia syitä hyväksyttäisiin ja tulisi laiksi, että silloin mikään johdonmukaisuus vaatisi riistämään tasavallan presidentiltä esimerkiksi hajoittamisoikeutta j. n. e. Siihen johtopäätökseen en puolestani tahtoisi mennä, minä en myöntäisi johdonmukaisuuden sitä vaativan. Mutta se on kyllä varmaa, että jos tämä muutos toteutuisi, niin ruvettaisiin epäilemättä äänekäämmiin uusia muutoksia vaatimaan, ja niitä voitaisiin ainakin jossain määrin silloin paljoo paremmin perustellakin. Joka tapauksessa on nyt asianlaita niin, että jos tasavallan presidentti esiintyy valtiosäännön mukaan tuollaisena välittömänä valtioelimenä, joka johtaa valtansa suoraan kansan tahdosta, niin yleisessä tietoisuudessa hän ja hänen vallankäyttönsä on korkeammalla tasolla, kuin jos hän on eduskunnan valitsema. Ed. Kivilinna on väittänyt, että mitä oikeistoon tulee, muka johdonmukaisuus nyt vaatisi, että kannatettaisiin tässä ehdotettua muutosta, koska silloin saadaan vältetyksi se haitta, että presidentinvaalin edellä harjoitetaan kiihoitusta. Myönnettäköön, että sellainen epäkohta siihen voisi liittyä. Suurempi epäkohta varmaan on se, että tasavallan presidentin asema heikkenisi sillä tavalla kuin edellä olen esittänyt. Ei siis suinkaan voi olla mitään ratkaisevaa merkitystä tuolla seikalla, että mahdollisesti mainitunlaisista kiihoitusta harjoitettaisiin ennen presidentinvaalia jossain määrin enemmän siinä tapauksessa, että vaalin suorittavat valitsijamiehet kuin siinä tapauksessa, että vaalin toimittaisi eduskunta. Muuten en ymmärrä, miksei sellaista kiihoitusta voida harjoittaa jälkimäisessä tapauksessa. Mutta tämän seikan merkitys ei nyt missään tapauksessa ole niin erittäin suuri. Muuten on tässä ed. Kivilinna kosketellut erinäisiä tapauksia, jolloin tasavallan presidentti voipi joutua käyttämään valtaansa ainakin näennäisessä ristiriidassa eduskunnan kanssa. Ne tapaukset, jotka hän on tässä maininnut, eivät millään tavalla ole tyhjentäviä. Paitsi sellaisia tapauksia, joista hän on puhunut, voidaan aivan hyvästi ottaa huomioon esimerkiksi sellainen tapaus — ja sellaista on sattunut sekä meillä että muualla — että presidentti kieltäytyy vahvistamasta jotakin lakia. sen vuoksi, että

siihen on tullut joitakin ilmeisiä muodotomuuksia tai aivan satunnaiset seikat ovat siihen vaikuttaneet ja että se siis lainsäädännöllisessä suhteessa esiintyy aivan onnistumattomana. Ja silloin on sellaisessa tapauksessa aivan varmasti kansankin tahdon mukaista oikein käsitettynä, että hän käyttää tätä vahvistuskieltoa. Vielä voidaan mainita esimerkiksi sellainen tapaus, että eduskunnassa olisi tavallisena lakina tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä hyväksytty sellainen laki, joka koskee perustuslakia ja joka siis olisi perustuslain säätämässä järjestyksessä käsiteltävä. Silloin on täysin paikkallaan, että tasavallan presidentti kieltäytyy siitä vahvistamasta ja että hän pysyy tässä kieltäymyksessään ja mieluummin alistuu siihen, että laki sitten tulee voimaan yksistään eduskunnan päätöksen nojalla. Mutta noita erityisiä tapauksia kuvaillaessaan ed. Kiviliina kokonansa unohti hajoittamismahdollisuuden. Hänhän oletti tuollaisia tapauksia, jolloin ristiriitaa on olemassa, ainakin näennäinen ristiriita, eduskunnan ja tasavallan presidentin välillä. Presidentti joutuu aina alakynteen hänen mielestään. Mutta hän unohtaa kokonansa sen tosiasian, että presidentillä on hajoittamismahdollisuus, jota hän luonnollisesti ei voi käyttää ilman valtioneuvoston myötävaikutusta, niinkuin hän kaikkea valtaansa käyttää valtioneuvoston myötävaikutuksella, mutta tuo oikeus hänellä on kuin onkin eikä tietysti ole suinkaan mikään mahdottomuus että hän voi saada valtioneuvoston myötävaikutuksen tämän vallan käyttämiseen ja että hän siis todellakin voisi tällaisessa tapauksessa käyttää hajoitusoikeutta ja siis tosiasiallisesti siirtää ratkaisuvallan kansalle.

Tahtoisin vielä kosketella erästä seikkaa, nim. sitä harhakäsitystä, joka tässä keskustelussa on ilmaantunut ja joka esiintyi varsinkin ed. Ryömän lausunnossa siitä, että muka parlamentarismi vaatisi tällaista perustuslain muutosta. Asianlaita on nyt todellisuudessa aivan päinvastoin, sillä parlamentarismi ei suinkaan merkitse rajatonta parlamenttivaltaa. Ne ovat aivan vastakkaisia käsitteitä. Rajaton parlamenttivalta, siinä eduskunta yksin kyllä käyttälee valtiovaltaa, mutta parlamentarismi edellyttää tasapainojärjestelmää ja luonnollista on ja myönnettävä on: että sellainen tasapaino

tietenkin on paljon paremmin saavutettavissa, jos valtion päämiehellä on itsenäisempi asema, kuin jos hän on eduskunnasta mahdollisimman riippuvainen. Ja siksiä juuri, että tasavallan presidentin valitsemisjärjestys Ranskassa on sellainen, kuin se on, niin siellä ei ole tätä parlamenttaarista järjestystä saatua läheskään moitteettomasti toimimaan. Menevätpä monet ranskalaiset itsekin niin pitkälle, että sanovat: meillä tosiasiallisesti ei ole mitään parlamenttaarista järjestelmää, on vain rajaton parlamenttiherruus. Siis jos me tahdomme pitää kiinni parlamentarismista, niin meidän on ehdottomasti huolehdittava siitä, että hallitukselle jääpi sellainen tosiasiallisesti verrattain tyydyttävä, mutta sittenkin, jos ajattelemme eduskunnan ensisijaista valta-asemaa, verrattain vaatimaton valtaapiiri, mikä sillä nykyään on, hallituksella, johon oleellisenä osana kuuluu tasavallan presidentti.

Mihin voisi johtaa sellainen muutos, jota tässä on suunniteltu? Ei ole ensinkään varmaa, että se olisi viimeisenä asteena tässä kehityksessä, se voisi olla alkuna kehitykseen, joka veisi siihen, että hallituksen valta vähenemistään vähenisi, että parlamentarismien perusedellytyksiä täällä ei enään olisi olemassa ja että se valta, minkä valtiosääntö vielä presidentille uskoo, yhä enemmän muuttuisi näennäiseksi vallaksi. Taikka voidaan myöskin ajatella sitä, että vastaisuudessa tehtäisiin uusia lainmuutoksia, jotka kävisivät siihen suuntaan, että tasavallan presidentti oikeudellisestikin tehtäisiin yhä enemmän eduskunnasta riippuvaiseksi, saatettaisiin sellaiseen asemaan, että mistään valtion päämiehestä sanan varsinaisessa merkityksessä ei enään voisi olla puhetta. Asianlaita on useissa nykyajan uusista tasavalloista sellainen, että ainoastaan näennäisesti on olemassa valtion päämies. On valtioita, joissa myös se, joka esiintyy ainakin muutamissa suhteissa ulospäin valtion päämiehenä, tosiasiallisesti on kansan eduskunnasta poliittisestikin eli parlamenttaarisesti riippuvainen siinä mielessä, että eduskunnan epäluottamuslause voipi hänet kaataa ennen sen ajan umpeen kulumista, joksi hänet on toimeensa valittu. Nyt on aivan luonnollista, että tällaiseen järjestelmään mikään parlamentarismi ei enään sovellu, sillä parlamentarismi edellyttää aina joitakin kiinteitä kohtia, välittömiä

valtion elimiä, jotka johtavat alkunsa vain kansasta ja joiden valtuudet mahdollisesti, niinkuin Saksassa on eräillä edellytyksillä laita, on kansan peruutettavissa jo ennen tuon määrääjän umpeenkulumista, mutta joka ei ole eduskunnan peruutettavissa, ja tämän tällaisen järjestelmän loppukohtana, viimeisenä johtopäätöksenä on sellainen järjestelmä, ettei edes näennäisesti ole mitään valtion päämiestä, vaan valtion asioiden johdossa on ainoastaan ministeristö, valtioneuvosto, jos tahdomme käyttää tätä nimitystä, joka on meidän hallitusmuodosamme, on vain ministeristö, joka on eduskunnasta riippuvainen ja jonka eduskunta milloin tahansa voipi epäluottamuslauseella kaataa. Tällaista järjestelmää ei nyt suinkaan voida pitää onnellisena, mutta minä uskon kyllä, että meilläkin saattaa olla niitä, jotka luulevat tällaista, kaikkea tasapainoa vaillaolevaa järjestelmää muka paremmaksi kuin se järjestelmä, jonka meidän hallitusmuotomme tuntee, ja joka perustuu siihen, että myöskin valtion pääelinten kesken on olemassa tasapaino. Tämä ei millään tavalla loukkaa sitä ajatusta ja periaatetta, että ensisijaisena ja tosiasiallisesti lopullisesti ratkaisevana valtioelimenä toimii eduskunta.

Ed. Sch auman: För min del omfattar jag det vilande lagförslaget och kommer att rösta för dess godkännande.

Båda de sätt, som förutsätts i vår nuvarande R. F. beträffande val av president, måste ju betraktas såsom fullt demokratiska. Det ena är icke mindre demokratiskt eller mer demokratiskt än det andra. När jag röstar för att riksdagen fortfarande, såsom den första gången gjorde det, skall välja president, så sker detta huvudsakligen av praktiska skäl. Jag har märkt, att man tröttnat hos oss, liksom annorstädes, vid de många valen, och jag tror, att ett presidentval, så förrättat som R. F. i § 23 påbjuder det, med största sannolikhet komme att giva samma resultat som om riksdagen valde republikens president.

Vad den teoretiska sidan av frågan beträffar, så har jag tidigare uttalat samma åsikt, som av flera motståndare till lagändringen här nu uttalats. Men jag måste medgiva, att jag då förbisåg en omständighet, som dessa motståndare till lagen icke tyckas hava förbisett, och det är den, att

i § 2 av R. F. uttryckligen stadgas, att statsmakten tillhör folket, som företrädes av dess till riksdag samlade representation. Jag har fäst mig vid att t. ex. rdgsm. Setälä har observerat, att detta stadgande icke står i överensstämmelse med ett stadgande om att folket genom elektorerna eller direkte skall välja president, och han har därav dragit den slutsatsen, att § 2 bör ändras. Jag för min del drager den motsatta slutsatsen. Jag anser att stadgandet i § 2 är det grundläggande och att i enlighet därmed § 23 angående sättet för förrättandet av val av president bör ändras. Jag stödes i denna uppfattning av det sakförhållandet, att regeringens proposition år 1919 upptog icke blott § 2 sådan den sedan blev antagen, utan också § 23 i den lydelse, som nu föreslås, d. v. s. att riksdagen väljer president. Och jag stödes ytterligare i min uppfattning därav att just de, som nu motsätta sig denna ändring av § 23, ville giva en helt annan formulering åt § 2 än den, som den fick och den som den hade i regeringens proposition. Jag behöver icke läsa upp de formuleringar som föreslogos av särskilda reservanter, jag endast hänvisar till att riksdagens handlingar innehålla tvänne reservationer undertecknade just av dem, som nu motsätta sig den ifrågavarande grundlagsändringen, och i vilka de yrka på en helt annan formulering av § 2 i R. F. än den, som denna paragraf nu har.

Vad den andra reservationen till grundlagsutskottets betänkande i förevarande ärende beträffar, så har det redan med rätta anmärkts, att då där hänvisas till att man ännu saknar erfarenhet rörande valet av president genom elektorerna, man hade väntat sig ett uttalande om att erfarenhet å andra sidan föreligger beträffande val av republikens president genom riksdagen. Man får nästan det intrycket av denna reservation, att dess undertecknare hava ansett att valet av republikens president genom riksdagen icke har utfallit lyckligt.

Då jag nu har ordet skall jag be att få göra en liten anmärkning mot den av rdgsm Setälä och andra undertecknade reservationen. Där säges i denna reservation, att republikens president enligt R. F. nu är berättigad att med förbigående av riksdagen — eduskunnan sivu — upplösa riksdagen. Detta skulle jag icke anse vara fullkomligt riktigt. Man kan icke säga,

att presidenten med förbigående av riksdagen kan vidtaga en sådan åtgärd. Han måste hava någon ansvarig minister, som står för denna handling, och ministern i sin tur beror av riksdagen. I varje fall kommer alltså ett visst avhängighetsförhållande att äga rum mellan riksdagen och republikens president.

Jag tror för min del, att det icke vore lyckligt att skapa ett, låt vara endast latent, konflikttillstånd mellan republikens president och riksdagen. Vår regeringsform är, såsom jag sade, icke byggd på denna tudelning av statsmakten, som herr Erich så mycket talat om. Det kan visst vara svårt för en professor i statsrätt att, sålänge §§ 2 och 23 jämsides finnas i regeringsformen, lära vilka direkta organ företräda statsmakten. Men saken är nog ändå såtillvida klar, att det grundläggande stadgandet är det, att statsmakten tillhör folket och detta företrädes av riksdagen. Härmed är hela den dualism upphävd, som kan finnas i andra konstitutioner och som professor Erich gärna skulle se uti vår konstitution, men som faktiskt icke finnes där.

Här har av riksdagsman Setälä framhållits, att valet av president genom elektorering ingenting annat är än ett referendum. Nå ja, på sätt och vis kan man säga det, men ett referendum i egentlig mening är ju icke sådant, att det kan jämföras med valet av republikens president genom elektorering. En kontroll över riksdagens handlingar genom referendumsinstitutets införande tror jag vore mycket på sin plats, men detta är en annan fråga, som icke har samband med frågan om sättet för val av republikens president.

Herr Erich har framhållit, att man här missförstår parlamentarismen och att den verkliga parlamentarismen förutsätter en balans, „tasapaino“, att alltså i monarkier monarken och i republiker presidenten böra bilda en motvikt mot riksdagen, och han framhöll, att i Frankrike, där presidenten väljes av kammaren och senaten, en dylik balans tyvärr icke finnes och att detta, såsom han antydde, beror just på att valet sker olyckligt. Men då frågar man sig: huru förhåller det sig med England, som ändå är den verkliga parlamentarismens land? Där har konungen ju faktiskt ingenting att säga, makten är koncentrerad hos kabinettet, som är utgången ur underhu-

sets majoritet. Jag tror således att det exempel, som herr Erich anförde, likasom hela hans konstruktion beträffande den verkliga och den oäkta parlamentarismen, icke var fullt klar och icke, — åtminstone icke på mig — verkade på något sätt övertygande. Om valet av republikens president genom riksdagen skulle leda till ett riksdagsenvälde, så vore jag den första att motsätta mig en dylik anordning, men jag kan icke finna att detta bleve fallet, och jag säger detta med så mycket större skäl, som den erfarenhet vi nu hava från de senaste tre åren icke givit vid handen, att icke republikens president skulle hava en ganska stor makt och därjämte kunna utöva ett ganska stort personligt inflytande på händelsernas gång.

Ed. Pilkkä: Tämä hallitusmuodon muutos on aivan tärkeä ja melkeimpä vältämätön päätellen m. m. niistä lausunoista, joita eduskunnan oikeiston taholta vuonna 1918 on samasta asiasta annettu. Eduskunnan oikeisto on ollut silloin aivan samalla kannalla, millä me nyt olemme tähän hallitusmuodon muutokseen nähden. Mitä ensiksikin tulee kansan eheytymiseen ja sisäiseen rauhaan nähden, niin siitä on silloisen hallituksen antaman hallitusmuodon perusteluissa 6 päivänä kesäkuuta 1918 hallitus, jonka enemmistö oli hyvin vahvan monarkistisen hengen elähtyttämä lausunut m. m. seuraavaa: „Nykyinen aika ei näytä missään suhteessa sovelialta sellaisten yleisten vaalien toimeenpanemiseen, jommoinen tasavallassa olisi välttämätön kansan valittavan tasavallan presidentin asettamiseksi. Mutta vastaisinkin aikoina tulisi epäilemättä uusiintuva valtiopäämiehen vaali kaikkine niine laajoine valmisteluineen, jotka siihen välttämättömästi liittyvät helposti tuottamaan yhteiskunnan kannalta vahingollista mielenkuuhuntaa maassa, jossa muutenkin tiheästi suoritetaan kaikkiin kansankerroksiin ulottuvia vaaleja.” Ed. Arokallio, joka kuului myöskin silloiseen oikeistoon yhtyi pääasiassa näihin hallituksen perusteluihin. Ed. Ingman katsoi, että sisäisen rauhan kannalta sellainen hallitusmuoto, joka edellyttäisi myöskin yhä uusiutuvan presidentin vaalin, olisi kansallemme epäedullinen. Hän nim. lausui 13 päivänä heinäkuuta 1918: „He, (nim. tasavaltaiset), uskovat

edelleen, että tasavaltainen hallitusmuoto vie sisäiseen rauhaan, mutta voimmeko me sitä uskoa, voimmeko me uskoa, että se presidentin vaaleineen tulee vaikuttamaan eheyttävästi kansaan, kokoamaan kansaa? Voimmeko me täällä myös uskoa sitä? Minä puolestani myönnän, että minä en sitä usko!"

Vaalikiihoituksen kannalta katsoen pidettiin erittäin vahingollisena tällaista hallitusmuotoa. Siitä on ed. A. H. Virkkunen 13 päivänä kesäkuuta lausunut m. m. seuraavaa: „Mielipiteet käyivät isänmaan tärkeissä elinkysymyksissä eri suuntiin. Valtiolliset puolueet ovat taisteluvalmiina toisiaan vastaan ja mitään kokoavaa voimaa, joka voisi koota kansaa, ei maassa ole. Nämä rikkiäiset sisälliset olomme ovat minun käsittääkseni varottavana tosiasiana näkemästä kansaamme alttiiksi sille arvaamattomalle kiihoitukselle, mitä presidentin vaali tällaisissa oloissa tietäisi." Ja hän jatkaa: „Ja yksin tämä sisäinen rikkiäisyys ja kyvykkäiden kansalaisia yhdistävien, puolueiden yläpuolella olevien henkilöiden puute estää ainakin minua asettumasta kannattamaan maalle tasavaltaista hallitusmuotoa. Minä en hennoisi panna meidän kansaamme alttiiksi sille repivälle ja kaikkia kansankerroksia kuohuttavalle agitatsioonille, sille kiihoitukselle, ehkäpä lahjomiselle, mikä valtion päämiehen vaalista olisi seurauksena." Me voimme yhtyä tähän, me, jotka kannattamme hallitusmuodon muutosta sellaiseksi, että aihe tuohon pelättyyn kiihoitukseen poistuisi.

Teollisuuden ja maanviljelyksen kehityksen kannalta myös katsottiin olevan hyvin epäedullinen tällainen hallitusmuoto uusiutuvine presidentin vaaleineen. Siitä lausui ed. Ahmavaara 7 päivänä elokuuta 1918 m. m. näin: „Niistä syistä, joihin olen viitannut, en usko tasavaltaan, en sentähden, että tasavallan johtaja, presidentti, tulee yhä uudelleen ja uudelleen vaalin kautta valittavaksi ja niiden vaalien yhteydessä epäilemättä pääsevät puolueintohimot uudelleen ja uudelleen täyteen raivoon.

Silloin eivät työrauha eivätkä elinkeinot, eivät muut enemmän kuin maanviljelyskään voi edistyä ja kehittyä siihen kukoistukseen, jota meidän asemamme ehdottomasti täällä pohjoisessa maankulmassa vaatii." Maanviljelyksenkin kannalta siis sellaista vaalitapaa, jota nyt oikeiston taholta puolletaan, pidettiin 1918 erittäin turmiollisena.

Uskonnon säilyttämisen kannalta myöskin katseltiin asiaa silloin ja siitä ed. Päivänsalo lausui m. m. seuraavaa: „Emme siis voi ollenkaan käydä takaamaan, että jos meillä on hallitusmuoto, joka lietsoo joka viides vuosi esiin kaikki intohimot, mitä voidaan agitatorisella tavalla lietsoa esiin, ei meillä ole mitään takeita siitä, ettei epäuskonnollinen, ettei jumalaton henki silloin muutamissa presidentin vaaleissa voisi voittaa." Nyt kuitenkin oikeisto, joka viime vaaleissa vannoutui yksinoikeutetuksi uskonnon säilyttäjäksi puoltaa sellaista presidentin vaalitapaa, joka kaikki nämä edellä mainitut epäkohdat pinnalle lietsoisi, mitä silloin 1918 pidettiin niin turmiollisena.

Kansanvallan kannalta katsoen on oikeiston taholta nyt sanottu, että on kansanvaltaisempaa, jos presidentin valitsevat valitsijamiehet, kuin jos sen valitsee eduskunta. Minusta on aivan samantekevä kansanvallan kannalta, valitseeko presidentin eduskunta vai sitä varten valitut valitsijamiehet, sillä nämä, sekä eduskunnan että valitsijamiehet, valitsee kummatkin sama kansa ja samanlaisilla vaaleilla.

Presidentin vallan kannalta katsoen on sanottu, että presidentin valta tulisi hyvin suuressa määrin rajoittumaan jos eduskunta valitsisi presidentin. Presidentin valta on käsitykseni mukaan hallitusmuodossa täysin määritelty ja näissä puitteissa hänen täytyy toimia, valitkoot hänet sitten eduskunta tai erikseen valitut valitsijamiehet. Näin ollen katsottakoonpa asiaa miltä kulmalta tahansa ei voida tulla mihinkään muuhun tulokseen, kuin että vaali eduskunnan kautta toimitettuna tulisi kaikkein vaivattomimmin tapahtumaan ja minä sentähden puollan tällaista vaalitapaa ja siis tämän hallitusmuodon muuttamista.

Ed. Voionmaa: Olen hallitusmuototaistelun aikana koettanut tehdä voitavani, jotta presidentin vaalia koskevat säännökset tulisivat sellaisiksi, joita nyt toivottavasti suuremmalla menestyksellä eduskunnassa esitetään. Olen edelleenkin entisellä kannallani. Minun ei tarvitsisi käyttää puheenvuoroa, elleivät muutamat huomautukset, joita oikeiston taholta on tätä mielestäni kaikin puolin puolustettavaa ja järkevää ehdotusta vastaan tehty, minua siihen tavallansa velvoittaisi.

On totta, että perustuslakivaliokunta on puolustaessaan uutta presidentin vaalitapaa vedonnut etupäässä taloudellisiin perusteluihin ja minusta ne ovatkin erittäin painavia. Meidän tulee ajatella vain tuota suurta valtiollisten vaalien koneistoa, joka on pantava käytäntöön kaikkine laajoine listoineen, painatustöineen, lukemattomine kokouksineen, suurine kulunkeineen ei ainoastaan valtiolle, vaan hukattujen työpäivien ja matkojen muodossa lukemattomille yksityisille kansalaisille ympäri maata. Ja minkä vuoksi? Senvuoksi että 300 kansalaista kustannettaisiin pääkaupunkiin muutamaksi kellonlyömäksi toimittamaan mykän vaalin, sillä ei mitään ehdotuksia silloin saada tehdä, vaan toimitetaan ainoastaan vaali. Tämä tällainen menettely tuntuu sentään käytännölliseltä kannalta katsottuna tarpeettomalta. Panna niin tavattoman suurta koneistoa liikkeelle niin vähäistä asiaa varten.

Minusta on myöskin ollut oikein puolustaa uutta vaalitapaa toiseltakin käytännölliseltä kannalta, nimittäin valtion menestyksen kannalta. Uskallan lausua sen avonaisesti, että niitä, jotka tahtovat puolustaa uutta presidentin vaatitapaa, elähyttää pyrkimys saattaa valtiollinen elämä meidän maassamme yhdeltä kohdalta sille kannalle, että saataisiin aikaan varma tasavaltainen ja kansanvaltainen valtion johto, joka toimisi hyvässä sopusoinnussa samaa laatua olevan eduskuntaenemmistön kanssa. Ja tämä tarkoitushan on varsin luonnollinen ja oikea. Se tarkoitus saavutetaan ehdottomasti paremmin eduskunnassa toimitettavan vaalin kautta kuin erityisellä meluisalla vaalitoimituksella ympäri maan. Semmoiseen suuremmoiseseen, meluiseen vaalitoimeen yhden ainoan henkilön vaalin vuoksi eivät kansanvaltaiset puolueet varmaankaan ole valmiit uhraamaan kovin suuria summia ja panemaan liikkeelle koko

kallista agitatsioonikoneistoansa, joka on käytettävä tärkeämpiinkin toimituksiin. Mutta kun niin on, niin sitä suurempihan on mahdollisuus vaikuttaa vaaleihin ja vaalien tuloksiin niillä, joilla on panna siihen suuria pääomia ja jotka tietysti erityisesti tässä tapauksessa panevat liikkeelle kaiken yllvityskoneistonsa. Siis ne, jotka ajattelevat valtion menestystä paremman kansanvaltaisen yhteisymmärryksen ja tasavaltaisen yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi valtion päämiehen ja kansanvaltaisen eduskuntaenemmistön välillä, ne tietysti näkevät varmemmaksi tieksi siinä suhteessa vaalin eduskunnassa, ja ne tietysti luonnollisesti siltäkin kannalta ovat pakotetut sitä puolustamaan.

Minusta on aivan murinkurista puhua siitä, että meidän hallitusmuotomme erityisesti suosisi personallista valtion päämiehen valtaa. Jokainen myöntänee sen, että meidän hallitusmuotomme on rakennettu, tai että sitä on yritetty rakentaa kansanvaltaiselle pohjalle ja että hallitusmuodon tarkoituksena on selvästi ollut se, että presidentti käyttää valtaansa yhteisymmärryksessä eduskunnasta riippuvan hallituksen kanssa. Huomattakoon vain 18 § hallitusmuodossa, jossa mainitaan nimenomaan, että presidentti käyttää aloteikeuttansa antamalla eduskunnalle esityksiä lakiehdotuksineen, mutta että esitysehdotukset laatii valtioneuvosto. Minä pyydän kysyä, onko-han tässä ajateltu kovinkaan suurta personallista ja valtioneuvostosta riippumatonta aloteikeutta presidentille, kun esitysehdotukset ovat valtioneuvoston laadittavat. Niinikään 34 § hallitusmuodossa säättää, että presidentti tekee päätöksensä valtioneuvostossa sen ministerin esittelystä, jonka toimialaan esitettävä asia kuuluu. Sehän on yleensä eräs hallitusmuotomme johtavia periaatteita. Muistanpa elävästi, kuinka aikanaan oikeiston taholta pyhästi vakuutettiin vakuuttamasta päästyäkin sitä, mitenkä tämä säännös yksin jo tekee presidentin toimen meidän maassamme sellaiseksi, että se on täysin parlamentaarinen ja täysin kansanvaltainen, ja mitenkä on mahdotonta, että koskaan presidentti tulisi toimimaan eduskuntaa vastaan. Nyt kuitenkin tänä iltana olemme kuulleet täällä tosiesimerkkejä siitä, että niin ei ole suinkaan nytkään tapahtunut. Ja kuinka paljon silloin voisikaan tuommoisia ristiriitaisuuksia tullakaan tapahtumaan valtion pää-

miehen ja eduskunnasta riipuvan hallituksen välillä, jos valtion päämiehen vaali jätetään semmoisen satunnaisuuden varaan, josta äsken mainitsin.

Hallitusmuoto tekee hallituksen jäsenen virkatoimistaan vastuunalaiseksi eduskunnalle ja siten on meillä säädetty parlamentillinen järjestelmä perustuslain nimenomaisella säännöksellä. Se on mielestäni meidän hallitusmuotomme peruste, se on sen oikea varsinainen tarkoitus. Se asettuu siis näissä perustavissa säännöksissä selvästi kaikkea persoonallista hallitusta vastaan ja se edellyttää, että on läheinen yhteisymmärrys ja vuorovaikutus olemassa eduskunnasta riipuvan hallituksen ja valtion päämiehen välillä. Mutta on hallitusmuodossa toisenlaisiakin säännöksiä, ja niihin tarraavat nyt oikeistolaiset kiinni. He löytävät siellä säännöksiä, joiden mukaan presidentillä on paljon erikoista hallituksesta ja eduskunnastakin riippumatonta valtaa. Siellä voi-kin löytää paljon semmoista. HM:n 28 §, jossa presidentille on varattu erityinen hallituksesta riippumaton asetusten antamismäärä, jonka käyttämisestä hän ei ole edesvastuussa kenellekään ja jota valtaa eduskunta minun mielestäni oikeistolaisajatuksen vaikutuksesta äskettäin tuntuvasti laajensi ja edelleen kehitti. Niimikään 33 § hallitusmuodossamme jättää presidentille tavattoman laajan vallan ulkoasioissa, niin suuren, että ulkomaisten kansanvaltaiset poliitikot eivät tätä edes ymmärräkään, he näet pitävät sitä aivan mahdottomana, että se voi olla tasavalta, jossa esimerkiksi presidentti voi jättää kansainvälisen työkonferenssin hyväksymiä kansainvälisiä päätöksiä esittämättä eduskunnalle, niin-kuin meidän maassamme on tapahtunut ei ainoastaan yhdessä vaan useammassa tapauksessa. Silloin täytyy sanoa, että kyllä hallitusmuodossa on myöskin sellaisia pykäläitä, joiden nojalla presidentin valta voidaan kehittää sängen suureksi. Ja sellaisissaan oloissa tietysti kansanvaltaiselta kannalta presidentinvaali saapi sellaisen merkityksen, jota sillä toisten hallitusmuodon säännöksiin mukaan ei tarvitsisi olla.

Hallitusmuoto on siis sängen ristiriitainen laki. On totta se, mitä täällä on sanottu, että se on kompromissin tulos, ja että on tehty kauppaa ritarimerkeillä ja muilla, jotta se on saatu edes sellaiseksi kuin se nyt on. Ed. Setälä kuitenkin näkee tässä ristiriitaisuudessa „järkipärisen

kokonaisuuden” ja ed. Erich on tälle tulokselle antanut tieteisopillisen systematiserauksen. Se ei kuitenkaan voi poistaa sitä tosiasiaa, että siinä on ristiriitaisuuksia kansanvaltaiselta kannalta katsottuna. Hallitusmuoto on taistelun tulos ja taistelua hallitusmuotomme kehittämisestä käydään edelleen tänä iltanakin täällä. Se on minun mielestäni hyvin tärkeätä taistelua, siinä ovat kysymyksessä tosiaankin periaatteet eivätkä ainoastaan perustuslakivaliokunnan huomauttamat käytännölliset seikat. Me, jotka puolustamme esitettyä muutosta, me teemme luullakseni sen myös-kin periaatteellisella syyllä. Ed. Erich katsoo, kytkemällä yhteen presidentin vaalittavan presidentin valtaan, että voimassa-oleva järjestelmä edustaa korkeinta parlamentaarisuutta. Hän julisti tässä äsken, että parlamentillisuuden tarkoitus onkin saada aikaan tasapainoa, joka häiriytyisi, jos hyväksyttäisiin nyt esitetty presidentin vaalitapa. Minä kysyn, onko se hänen esittämänsä parlamentillisuuden sisältämä tasapaino siis menetetty kaikissa niissä luvuissa nykyajan johtavissa maissa, joissa tosiasiallinen valta sittenkin on eduskunnalla, ja on sitä paljon johdonmukaisemmin ja täydellisemmin kuin se meidän eduskunnallamme on. Onkohan niissä maissa tosiaankin parlamentillinen tasapaino menetetty? Minun ymmärtääkseni ja nähdäkseni niitä maita on pidetty päinvastoin juuri parlamentillisuuden peruskuvina ja varsinaisina edustajina. Mielestäni tässä on kysymyksessä se asia, jonka ed. Pulkkinen aivan oikein toi esin. Tässä lain vastustajien kannalta pidetään kiinni „vallanjaosta,” siitä vallan „kolmijaosta” tai „kahtiajaosta”, jota ennen 1700-luvulla Euroopassa kehitettiin ja joka oli alkuna parlamentilliseen kehitykseen, mutta joka on ollut varsinaisesti perustuslaillisen järjestelmän pohjana, tuon järjestelmän, joka meillä alkaa jo jäädä selän taakse. Meidän valtiolämämme on jo toisella jalallaan päässyt pois siitä, mutta toisella jalallaan vielä jäänyt siihen kiinni. Jos on täydellä syyllä sanottu Skandinavian valtioista, joissa on nimellinen kuningasvalta olemassa, mutta joka valta ei kuitenkaan mitään merkitse, että ne todellisuudessa ovat „peitettyjä tasavaltoja”, niin sopii meidän tasavallastamme sanoa, että se on tosiasiallisesti suuressa määrin „peitetty monarkia”. Siinä löytyy se vanha perustuslaillisen val-

tiökehityksen aikakaudelta peritty vallan kahtiajako ja meillä sitä tänä iltana on oikeiston taholta tietoisuudellisesti ja kauniisti ja arvattavasti esittäjän omasta mielestä vakuuttavasti esitetty. Se mitä meille oikeiston taholta on esitetty, on mielestäni luonteeltaan monarkistista perustuslaillisuutta. Juuri sentähden, että näillä säännöksillä on sellaista merkitystä ja sellaista vivahdusta, oikeisto kaiketi mitä pitää niin kalliina omaisuutena, että taistelee vaalittavan muutosta vastaan, joka ei muuta presidentin valtaa sinne tai tänne, mutta joka kuitenkin rikkoo heidän suosimaansa ja heidän, minä luulen, vilpittömästi usko- maansakin järjestelmää.

Ei voida sanoa, että kansanvaltaiselta tai tasavaltaiselta kannalta tahdotaan saada aikaan epätasapainoa tai mullistuksia, vielä vähemmän kumouksia valtion asiain hoidossa, niinkuin ed. Pulkkinen täällä pelokkaasti lausui. Kyllä harrastetaan valtiovoimain tasapainoa tälläkin taholla, vaan sitä harrastetaan siten, että pidetään yllä järjestystä ja järkipäistä työn jakoa siinä kansanvallassa, joka on yksi ja jakamaton ja jota eduskunta käyttää lainsäädännössä, mutta jonka toimeenpanon eduskunta luovuttaa siitä riippuvalle hallitukselle. Sitä minä pidän parlamentarisminä. Sikäli kuin on saatu poistetuksi kaikki henkilöllinen mielivalta ja henkilöllinen valta hallituksessa, sikäli kuin todellakin hallitusvalta on saatu parlamentista riippuvaksi, sikäli se on oikeata parlamentarismia.

Mutta tämä vallanjakokysymys ei ole kuitenkaan se, joka on herättänyt minussa vastaväitteitä, sillä vallanjako-oppi on vanha perinnäinen usko meidän maassamme ja se on vasta siksi äskeisenä aikana joutunut muutosten alaiseksi, että tosiaankaan en ihmettele, jos henkilöt ja kansalaiset, edustajat, jotka ovat kasvaneet kiinni tuohon uskoon, eivät niin helposti voi siitä luopua. Olemmehan me nähneet, että on ollut vaikea päästä puhtaasta monarkiasta siihenkään valtiomuotoon, jossa me nyt olemme, eikä se helposti käy siitä eteenpäin. Mutta sitä mitä minä ihmettelen, on se katsantotapa, se teoria, jota ed. Setälä täällä on esittänyt, että muka hänen puolustamansa presidentin vaalitapa olisi hyvin kansanvaltainen. Se on minusta semmoista kansanvaltaa, joka vähentää eduskunnan valtaa. Mutta ed. Setälä pitääkin oikeana kansanvaltana sitä, että

saadaan eduskunnalta joitteenkuitten toisten kansasta muka johdettavien valtiovoimain käytettäväksi enemmän valtaa. Siis sitä kansanvaltaisemmaksi kai tämä valtio tulisi, kuta enemmän jätetään asioita presidentin ratkaistavaksi, koska se presidentti nyt erikoisesti on kansanvallan edustaja. Se on sitä samaa kansanvaltaa, jota on sanottu Amerikan presidentin edustavan, ja joka oli huipussaan vuonna 1919, jolloinka meillä hallitusmuotoa laadittiin ja jolloinka tuosta loistavasta presidentti Wilsonista saatiin se esimerkki, jonka mukaan sitten järjestettiin amerikkalaiseksi tämän pienen tasavallan presidentin vaali sen suuren tasavallan mukaan. Sitä kai nähtiin hengessä, että meilläkin saataisiin jotain sentapaista henkilöllistä valtaa, jota presidentti Wilson siihen aikaan käytti, henkilöllistä valtaa, jonka seurauksena etupäässä oli Versaillen rauha ja kaikki se onnettomuus, joka siitä johtui, koska presidentti Wilson tunnetusti oli yksi Versaillen rauhahan henkisiä isä ja antoi suunnuksensa ja kannatuksensa kaikille siinä tehdyille säännöksille. Se on tämänlaatuista kansanvaltaa, jota ed. Setälä tuntuu ihailevan ja jota hän luulee saavutettavan tällä meikäläisellä vaalitavalla. Minun nähdäkseni tämä ei ole mitään muuta kuin yksinkertaisesti sitä, jota saksalainen kutsuu nimeltä „Bauernfängerei“. Se on kansanvallan vääriä hokuttelemista. Minä puolestani en suinkaan vastusta kansanvaltaa täydellisesti toteutavaa ja oikeata referendum-järjestelmää. Näkisin mielelläni että meidän maahamme tulee sellainen kansanvalta, että kansa itse välittömästi ratkaisee kaikki asiat, että se ratkaisee muutkin asiat kuin luovuttaa valtansa toisten käytettäväksi, jonkalainen kansanvalta meillä nyt on, ja joka ei suinkaan parannu sillä, että kansa pannaan luovuttamaan se valta monelle taholle ja pannaan ne, jotka ovat saaneet sen vallan, tappelemaan keskenään. Se ei ole kansanvaltaa, vaan se on kansanvallan hajoittamista. Todellinen referendum olisi sellaista, että meidän maassamme säädetään sellainen laki, joka jättää kaikki tärkeät asiat kansan ratkaistaviksi, ei ainoastaan tämän presidentin vaaliasian, jonka oikeisto katsoo olevan etujensa mukaisen, eikä ainoastaan kieltolain vastustajain vaatimaa asiaa. Tunnustakaamme periaatteellisesti kansan majesteetti ja alistakaamme kansan ratkaistaviksi muutkin asiat, kaikki asiat, joita

kansa ratkaista tahtoo. Silloin vasta toteutuu minusta se referendum-aate, jonka ed. Setälä luulee melkoiseksi osaksi toteuttavansa tällä presidentin vaalilla, valitsijamiesten vaalilla, mutta joka minun mielestäni ei ole muuta kuin eduskunnallisen järjestelmän heikentämistä. Ja sentähden kai sitä niin paljon suositaankin, että toivotaan sen saavan aikaan pysäystä ja häiriötä siinä eduskunnallisessa järjestelmässä, jota täällä eduskunnan enemmistö kaikkien vaikeuksien lävitse hiljallensa koettaa kasvattaa ja jonka nopeampaan toimeenpanemiseen minä jo olisin ollut valmis 1919 ja jonka vähitelmäistä toteuttamista minä tältä osalta nyt ilomielin tervehdin. Luonnollisesti minä kaikinpuolin kannatan perustuslakivaliokunnan mietintöä.

Ed. R y ö m ä: Minä kyllä olen tietoinen siitä, että tässä hallitusmuodossa on paljon epäjohtonmukaisuuksia, ja siitä vastalauseesta, jonka minä m. m. liitin 1919 vuoden valtiopäiväin perustuslakivaliokunnan mietintöön, näkee, että minä olen näitä epäjohtonmukaisuuksia koettanut silloin karsia. Mutta nyt minä vasta ensi kerran kuulen, että tässä hallitusmuodossa myöskin on eräs kumouksellinen pykälä. Sen minä kuulin edistysmielisen puolueen edustajalta herra Pulkkiselta. Sillä jos kerran tuo pykälä, jota nyt aiotaan saada tähän hallitusmuotoon, on kumouksellinen, totta kai sitä vastaava 94 § on yhtäläinen, koska se on kerran aivan sama pykälä. Ja siis, toisin sanoen, meidän „presidenttipolueemme” oma presidentti toimii kumouksellisella pohjalla. Minä en siis ollenkaan ihmettele, että tätä puoluetta onkin ruvettu epäilemään sellaiseksi puolikumoukselliseksi puolueeksi. Se nimittäin näkee kumouksia sekä yöllä että päivällä, niin yhdessä kuin toisessakin asiassa.

Minä nyt kumminkin omasta puolestani uskallan olla edelleen sitä mieltä, että tässä asiassa ei sittenkään ole voitu olla niin epäjohtonmukaisia, että, kun nämä kaksi muotoa samaan hallitusmuotoon hyväksyttiin, olisi tietoisesti hyväksytty kahta periaatetta, vaan että silloin oli kysymys ainoastaan kahdesta käytännöstä, joista sitten silloin kompromissin kautta oltiin pakotettu hyväksymään tämä huopompi, kun ei oikeisto pitänyt siitä paremmasta.

Myöskin minä nyt kuulin ensi kerran, millä perusteilla edistysmielinen puolue on

vastustanut tätä muutosta. Se myöskin nimittäin kävi esiin ed. Pulkkisen lausunnosta; nimittäin vasemmistovaaran vuoksi. Edistysmieliset pelkäävät eduskunnan enemmistövaltaa siinä tapauksessa, että täällä muodostuisi vasemmisto enemmistöksi, ja silloin se koettaa pitää presidenttiä sellaisena vastapainona, joka sitten hillitsisi tuota vasemmistolaista eduskuntaa. Minä nyt kuitenkin luulen voivani sanoa, että yhtä hyvin kuin me siihen asti, kun meillä on enemmistö täällä eduskunnassa, annamme myöskin porvariston pitää tuota vastapainoa käsissään ja hallita koko „valtiovaltaa”, niin kyllä me myöskin silloin, jos saamme eduskuntavaaleissa enemmistön, saamme joukkoja liikkeelle, että me valloitamme myöskin presidentin paikan, niin että ed. Pulkkisella on tässä hyvin huono lohdutus.

Muuten minä tahdon huomauttaa eräästä hyvin erikoisesta tilanteesta, joka on vallalla Saksassa. Siellä on siis sosialidemokraatti valvomassa parlamentin porvarillista enemmistöä. Siellä kuuluu nimenomaan siihen hallituskompromissiin, joka siellä nyt on voimassa sosialidemokraattien ja porvarillisten vasemmistolaisten kesken, että presidentin paikka on sosialidemokraateilla, jos pääministerin porvarillisilla, niin että jos tämän hallituskokoomuksen aikana tulevat presidentinvaalit tapahtumaan, niin herra Ebert jää edelleen presidentiksi. Silloin nim. asettuu sen taakse ei ainoastaan vasemmisto vaan myöskin ne porvarilliset, jotka ovat sen hallituskokoomuksen takana. Ne vaalit eivät ole mitään sen erikoisempaa kansan valintaa kuin eduskunnan toimitama vaali. Se on päinvastoin samaa kompromissipolitiikkaa, joka on eduskunnassa vallalla. Toisin sanoen siis, ei tällä tavalla tulla toisenlaisiin tuloksiin toisen valtiovallan käytössä kuin että parlamentti suoraan valitsisi presidentin. Ja kuten sanottu, saksalaiset ovat tämän huomanneet ja minä luulen, että siellä on hyvin vahva virtaus käymässä siihen suuntaan, että tällaisista mutkikkaista puuhista luovuttaisiin ja siirryttäisiin tälle yksinkertaisemalle kannalle.

Ed. Erich on nähtävästi kuullut väärin, kun hän sanoi, että minä olisin väittänyt, että parlamenttaariseen järjestelmään nimenomaan kuuluu se, että eduskunta valitsisi presidentin. En minä niin sanonut, vaan minä sanoin, että se on käytännössä

aivan sama, valitaanko presidentti niin tai näin, kun vain parlamentaarinen järjestelmä on voimassa, sillä silloin presidentti ei mitenkään voi asettua enää eduskuntaa vastaan, oli hän valittu kuinka hyvään, ja että siis silloin juuri ennen kaikkea käytännöllisistä syistä on paras järjestää tämä asia sillä tavalla, että eduskunta toimittaa presidentinvaalin. Jos sattuisi niin, että presidentti joutuisi konfliktiin jonkun luja hallituksen kanssa — minä kyllä tiedän, että meillä ei ole ollut tähän saakka ainakaan keskustahallituksessa sellaista luja pohjaa, joka olisi uskaltanut asettua omalle kannalleen — mutta jos nyt niin kävisi, että meillä olisi luja hallitus, joka pysyisi omalla kannallaan ja joka ei alistuisi siihen, että presidentti vahvistaisi hallituksen päätökseksi hallituksen vähemmistön kannan, niinkuin on tapahtunut m. m. päätettäessä erästä hallituksen esityksestä, vaan ilmoittaisi eroavansa, voiden vedota samalla asiassa eduskunnan enemmistöön, luulen että sama presidentti hajoittaessaan eduskunnan tekisi sen viimeisen kerran, sillä hänen oma toimikautensa päättyisi hyvin pian. Presidentinvaalissa nim. valitsijat asettaisivat eduskunnan taakse ja näyttäisivät, ettei tällainen käy päinsä. Esim. Englannissa näemme, ettei siellä suinkaan kuningas hajoita eduskuntaa, vaan kun eduskunta on tullut siihen käsitykseen, että uudet vaalit on aika toimittaa, silloin ne toimitetaan. Ei näin edes niissä maissa, joissa on perinnöllinen valtiopäämies, tämä rupea toimimaan vastoin eduskuntaa, vaan hyvinkin kaikessa alistuu eduskunnan ja parlamentaarisen hallituksen tahtoon. Tämä, kuten sanottu, ei riipu edes siitä, niinkuin ed. Erich tahtoo sanoa, että Ranskassa olisi huonommin asiat kuin Englannissa. Englannissa on asia aivan samalla tapaa kuin Ranskassakin, ei Ranskassa huonommin kuin Englannissa eikä päinvastoin, joten kummassakin noudatetaan samanlaista menettelyä, vaikkakin toisessa maassa valitsee valtionesimiehen parlamentti ja toisessa on perinnöllinen ja pysyväinen henkilö. Minä siis edelleenkin pysyn siinä, mitä sanoin, että tämä asiallisesti ei muuta nykivistä menettelyä.

Minä vieläkin kajoan tähän hallitusmuodon 2 §:n ensimmäiseen momenttiin. Minä jo sanoin, että ed. Estlander joka on hyvin johdonmukainen eikä tällaisissa periaatteissa kompromissaile, vastalauseessaan ne-

rustuslakivaliokunnan mietintöön nimenomaan ehdottaa vastakkaisesti sille muodolle, joka hyväksyttiin, että sitä valtaa, jonka tämän hallitusmuodon mukaan kansa luovuttaa eduskunnalle, käyttäisivät ne valtioelimet, joilleka kansa valtansa luovuttaa. Siis nimenomaan hän olettaa ehdotuksessaan useampia valtioelimiä, jotka käyttävät kansalle kuuluvaa valtiovaltaa. Mutta hallitusmuodossa oletetaan ainoastaan yksi valtioelin ja se on eduskunta. Ed. Erich sanoi, että jo Venäjän valan aikana oli valtiopäiväjärjestyksessä määräys, että Suomen kansaa edustaa eduskunta. Niin oli, mutta siihen aikaan ei ollut säännöstä, että valtiovalta kuuluu kansalle. Eduskunta edusti kansaa, mutta ei se edustanut täyttä valtiovaltaa. Asia on muuttunut vasta tässä tasavaltaisessa hallitusmuodossa, joka säätää, että valtiovalta kuuluu kansalle ja sitä edustaa eduskunta. Ja kaikki se, mikä on ristiriidassa tämän perussäännöksen kanssa, se on epäjohdonmukaista. Ja niistä ristiriitaisuuksista on sitten suurimpia tämä 23 §, niin että jos tämäkin nyt muutetaan, niin tulee astuttua askel eteenpäin. Minä senvuoksi luulisin, että nekin, jotka täällä nyt pelkäävät eduskuntavaltaa ja mahdollista vasemmistoenemmistöö eduskunnassa, nim. meidän edistysmielinen puolueemme, kuitenkin luopuisi tästä pelostaan, koskei sitä presidentillä enää estettä. Jos sille kannalle tullaan, on silloin niiden ryhmäin, jotka eivät tahdo kansanvaltaan alistua, turvauduttava aivan toisiin ja voimakkaampiin keinoihin.

Ed. Långström: Työväenluokan kannalta katsoen on tämä asia, kysymys tavasta, millä tavalla porvarillisen valtion presidentti valitaan, siksi toisarvoista laatua, että minun ymmärtääkseni ei olisi kannattanut niin suurta porua siitä pitää, kuin tänä iltana on syntynyt.

Mitä ensiksikin tulee voimassaolevan hallitusmuodon 23 §:ään, niin täytyy myöntää, että se tapa, jolla siinä edellytetään presidentin valintatapaa, nim. valitsijamiesten kautta, että se on hankala ja varoja kysyvä. Sensijaan, jos presidentin valitsisi eduskunta, kuten tämä nyt esilläoleva ehdotus edellyttää, niin se aikaansaisi sen, että varoja voitaisiin tällä tavoin huomattavasti säästää ja myöskin vaivoja tässä säästettäisiin.

Yksi paha epäkohta tässä lepäämään jätetyssä laissa kuitenkin on, ja se on se, joka eäättää tasavallan presidentin hallituskauden pituuden. Olisi toivonut, että tämäkin hallituskauden pituus olisi samalla kertaa, kun esitys tehtiin, asetettu yhtä pitkäksi eduskunnan koossaoloajan kanssa. Mutta kun tämä on lepäämään jätetty lakiesitys, johonka siis ei ole mahdollisuutta enään mitään muutoksia tehdä, niin ei kai mitään mahdollisuutta ole siinäkään suhteessa enään ryhmäni taholta mennä ehdotusta tekemään. Minun mielestäni olisi ollut aivan tarpeeksi se, että presidentin hallituskausi olisi säädetty kolmeksi vuodeksi, sillä siinä ajassa ehtii jo yhteen mieheen kyllästymään ja minä uskon, että tultaisiin ehtimään myös tässäkin maassa kyllästymään presidenttiin siinä ajassa, joten 3-vuotiskausi, olisi aivan kyllin riittävä ja minä uskon, että yksi mies tässä ajassa kerkiää tehdä niin paljon tyhmyyksiä, että hän sen jälkeen mielellään panisi itsekin jalestään presidentin linnan portit kiinni.

Mutta kun siis tähän esilläolevaan lakiehdotukseen ei ole mahdollisuutta tehdä mitään muutoksia, vaan on se joko sellaiseenaan hyväksyttävä tai hyljättävä, niin pyydän ilmoittaa, että myöskin se ryhmä, johon minä kuulun, on päättänyt äänestää tämän lain hyväksymisen puolesta.

Ed. Setälä: Minä pyysin puheenvuoroa oikeastaan ainoastaan oikeastakseni erään ed. Schaumanin väärinkäsityksen minun lausunnostani. En nimittäin toivoisi, että eduskunnan pöytäkirjassa minun sanomanani mainittaisiin semmoinen ajatus, että presidentinvaali on jonkinmoinen referendum. En nimittäin sanonut mitään sentapaista, vaan sanoin, että presidentin vahvistuskielto ja hänen määräyksestään tapahtuva eduskunnan hajoittaminen on eräänlainen referendum, kansaan vetoaminen. Ja tämä tietysti on jotakin aivan toista. Ed. Schauman vastusti sitä lausetapa, joka oli käytetty perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa, että presidentti „eduskunnan sivu” saattaa vedota kansaan. Hän tahoi muistuttaa, että tämä muka ei voi tapahtua eduskunnan sivu, koska presidentin päätös on jonkun eduskunnalle vastuunalaisen ministerin varmennettava. On kuitenkin epäiltävää, antaako meidän hallitusmuotomme ministerille, ainakaan suo-

ranaista oikeutta kieltäytyä varmentamasta presidentin päätöstä, jos se ei ole perustuslain vastainen. Hallitusmuodon 34 §:ssä sanotaan: „Se, joka on varmentanut presidentin päätöksen, vastaa siitä, että toimituskirja päätöksestä on oikea”, ja 35 §:ssä sanotaan, että ainoastaan jos päätös olisi vastoin perustuslakia, on ministeri velvollinen kieltäytymään sitä varmentamasta. Voi tietysti tapahtua niin, että asianomainen ministeri ilmoittaa pyytävänä eroa presidentin päätöksen johdosta ja pyytää sen johdosta, että presidentti määräisi jonkun toisen asiaa käsittelemään ja päätöksen varmentamaan. Mutta todennäköistä on, että presidentti semmoisessa tapauksessa aina tulee löytämään ministerin, joka varmentaa hänen päätöksensä, jos hän kerran luulee olevan syytä kansaan jossakin asiassa vedota. En siis voi myöntää, että tämä lausetapa on väärä.

Edelleen tahtoisin erään lausunnon johdosta vielä sanoa, että jos republikaanisen valtiomuodon varjopuolena on mainittu yhä uudistuva presidentin valitseminen, niin se ei suinkaan ole ristiriidassa sen kanssa, että jos kerran taas asetutaan republikaanisen eli tasavaltaisen valtiomuodon kannalle, silloin tällainen valtiomuoto on tehtävä niin hyväksi kuin se suinkin voidaan saada. Ja jos yhtenä monarkian etuna on mainittu sitä, että siinä ei ole uudistuvista vaaleista, ennen kaikkea eduskunnan vaaleista riippuvaa valtion päämiestä, ei suinkaan voi sanoa ristiriitaiseksi tuon äskemmainitun kanssa sitä vaatimusta, että periaate on asetettava kaiken edelle ja tässäkin tapauksessa asetettava niin, että valtion päämies ei ole eduskunnan suorittamasta vaalista riippuvainen.

Ed. Juutilainen: Eiköhän presidentin vaalin muodollista tapaa ole otettu puolin ja toisin liian juhlalliselta kannalta. Toisaalta esitetään mitä erilaisimpia otaksumisia, kuinka toinen vaalitapa kehittäisi vallan kahtiajakoa ja toisaalta taas kuten ed. Voionmaa teki, esitetään sellaista, että tämän vaalin kautta pyritään laajentamaan eduskunnan valtaa, ja presidentin henkilöllistä valtaa rajoittamaan. Minä luulin että niiden keskustan edustajien taholta, jotka ovat tässä vaalitavassa alunperin asettuneet eduskuntavaalien kannalle, katsotaan asiaa melkein yksinomaan käytännölliseltä kannalta. Ja minä rohkenen

otaksua, että kaikkien pyrkimys, niiden, jotka tahtovat erityisiä valitsijamiehiä, ja niiden, jotka tahtovat vaalin toimitettavaksi eduskunnan kautta, on se, että tahdottaisiin saada presidentin vaali toimitetuksi siten, että yleisimmin kannatusta saava henkilö tulisi presidentiksi valituksi. Toiset käsittävät tämän päämäärän saavutettavan toisella tavalla, toiset toisella. Minussa on alunperin vakiutunut se käsitys, että meidän oloissamme tulee presidentin vaali kaikkein varmuimmaksi, kun se toimitetaan eduskunnan kautta.

Sen lisäksi, mitä täällä jo on esitetty vielä muutamia käytännöllisiä puolia. Jos vaalit toimitetaan valitsijamiesten kautta, niin tulee varmaan valitsijamiesten joukkoon paljon sellaisia edustajia, jotka eivät tunne maan valtiollista asemaa eikä henkilöitten ominaisuuksia läheskään niin tarkoin kuin ne edustajat, jotka eduskunnassa joutuvat mitä läheisimmin maan asioista huolehtimaan. Eduskuntavaalien kautta voidaan jo erinäiset yllätykset näin välttää. Minä rohkenen viitata siihen, että kun viime eduskunta, tuo pitkä parlamentti oli ollut koossa kauvan, olivat sen jäsenet tulleet jo toisensa niin hyvin tuntemaan että useimmat asiat voitiin paljoa helpommin saada ratkaistuksi kuin mitä nyt esim. tässä eduskunnassa on laita, jossa on paljon uusia jäseniä. Niin ajattelisin käyvän tässä presidentin vaalissakin, kun sen tilapäisesti tänne kokoontuvat valitsijamiehet toimittaisivat.

Täällä on jo huomautettu se, että vaalihan ovat välilliset kummassakin tapauksessa ja edelleen, että hallitusmuoto ei muutu presidentin vaaliin nähden yhtään, kummalla tavoin vaali toimitetaan. Lisäksi minä vielä toisin esiin sen mielipiteen, mikä vallitsi hallitusmuotoa säädettäessä. Siinä hallitusmuotoehdotuksessa, jossa ehdotettiin, että eduskunta valitsisi presidentin, oli samanlainen valankaava presidentille, kuin mikä nytkin on voimassa. Siinäkin tapauksessa, että eduskunta sen valitsisi vannoi presidentti, että hänet on Suomen kansa valinnut presidentiksi. Ja tämäkään seikka ei tulisi siis millään tavoin vaikuttamaan presidentin valtaan, mikäli se riippuu hallitusmuodosta kuin hänen arvovaltaansaakaan nähden.

Kuten jo huomautin, olen minä sillä kannalla, että erikoisvaalit tekisivät presidentin valitsemisen paljoa epävarmempak-

si kuin, mitä eduskuntavaali saisi aikaan. On nykyisin jo varsin vaikea saada valitsijoita eduskuntavaaleissa liikkeelle ja minä pelkään, että presidentin vaalissa, kun olisi vain esitettävänä yhden miehen, kyläkin maan korkeimman valtiomiehen valitseminen, niin se ei kumminkaan saisi valitsijoita niinkään liikkeelle, kuin, mitä eduskuntavaalit saavat aikaan. Eduskuntavaaleissa voidaan vedota valitsijoihin aina sen mukaan, minkä toivotaan saavan heidät liikkeelle. Eduskuntavaaleissa on esitettävissä siksi paljon mitä erikaisimpia kysymyksiä, jotka voivat, jos ei yhden niin toisen valitsijan mielipiteen saada hereille. Tähän perustuen minä pelkään, että erikoisten valitsijamiesten vaalit tulisivat olemaan varsin laimeat. Tätä minä pelkään erikoisesti maalaisväestön kannalta katsoen.

Edelleen minulla on se käsitys, että presidentin vallankäyttö riippuu ensikädessä siitä, minkälainen mies on sitä valtaa käyttämässä. Jos presidentin valtaa on käyttämässä itsenäinen, voimakas persoonallisuus, niin vaikkapa hänet eduskuntakin valitsee, niin se ei vähimmälläkään tavalla heikennä hänen toimintavaltaansa, vaan hän voi aivan hyvin esiintyä eduskuntaakin vastaan, jos hän sen katsoo tarpeelliseksi.

Siihen huomautukseen, että nykyinen 94 § hallitusmuodossa on sopimuksen kautta saatu aikaan, sopinee huomauttaa, että sitä eduskuntaa ei ole enää olemassa, joka tämän sopimuksen teki, vaan on vaaleissa uudestaan vedottu kansaan ja nykyinen eduskunta on vapaa entisen eduskunnan mahdollisesti tekemistä sopimuksista. Edelleen minun on torjuttava se ed. Erichin väite, että on tarkoitus käydä nyt horjuttamaan vasta voimaanstunutta hallitusmuotoa, että siihen tämän jälkeen voitaisiin taas yrittää tehdä uusia ja uusia muutoksia. Tällaista käsitystä ei minun tietääkseni ole ainakaan meidän keskuudessamme olemassa, vaan on vaan yksinkertaisesti tarkoitus korjata eräs muodollinen kohta hallitusmuodossa ja saada sillä tavoin valtion päämiehen vaali käytännöllisemmäksi ja varmemmaksi kuin mitä 23 § nykyisessä muodossaan voi aikaansaada. Ed. Setälä viittaili erääseen esitysehdotukseen, jossa on asetettu erityisten valitsijamiesten kannalle. Sellainen saattaa kyllä olla, mutta osittain lienee aiheutunut siltä kannalta muuttamiseen eduskuntavaalien

kannalle ne esitykset, joita siihen aikaan juuri ed. Setälän edustaman suunnan puolelta esitettiin ja joista ed. Piikka on täällä otteita äskettäin lukenut. Ed. Voionmaa tapansa mukaan erittäin laventi esilläolevan kysymyksen periaatteellista puolta. Saattaa olla että hänellä on johtavana ohjeena periaatteelliset syvt, mutta niinkuin olen monasti tässä sanonut jo, minulla ei ole tähän kysymykseen nähden mitään periaatteellisia syitä puoleen eikä toiseen olemassa.

Vielä on huomautettava siitä, että hyväksymällä nyt tämä esitetty muutos hallitusmuotoon me voisimme saada presidentin valitsemisen lailla järjestetyksi, kun muussa tapauksessa joudutaan aivan mahdolltomaan ja epävarmaan tilanteeseen, sillä ne toiset lakiehdotukset, joilla presidentinvaalia on aikomus järjestää, tulevat siinä tapauksessa ja varsinkin juuri siinä tapauksessa, että tämä 23 §:n muutos tulee hylätyksi, ne myös tulevat silloin hylätyksi ja silloin ei tosiaan ole mitään lain säätämää järjestelyä olemassa presidentin valitsemiseen nähden. Minä tässä lyhyesti viittaamillani käytännöllisillä syillä puolestani tämän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. von Wright: Av den till betänkandet fogade första reservationen framgår det, att vår nuvarande regeringsform har tillkommit som resultat av kompromisser mellan flertalet partier år 1919 och att särskilt frågan om sättet för presidentvalet varit av sådan vikt, att hela lagens öde berodde av härutinnan ernädd överenskommelse. Under den långa diskussion, som i kväll försiggått i ärendet, har jag icke lyckats höra en enda talare försöka vederlägga riktigheten av detta påstående. Jag är visst gammaldags i många stycken, men ändå tycker jag, att det är egendomligt, att den majoritet, som står bakom utskottsbetänkandet och till vilken otvivelaktigt höra många personer, som år 1919 medverkat till dessa kompromisser, att varena en av dem ansett med sin heder förenligt att totalt negligera förefintligheten av ett sådant avtal. De motiv, som utskottets majoritet anför för en ändring av det nu i regeringsformen stadgade sättet för val av president, äro ju minst sagt barnsliga. I en fråga av så oerhörd vikt

är det väl ändå icke tillräckligt att motivera en ändring av bestämmelserna i denna grundlag med små praktiska skäl. Påståendet att det här särskilt är fråga om praktiska synpunkter och att med val genom elektorat skulle vara förknippade avsevärda kostnader o. s. v., det är ju svepskäl, det förstår varje människa med sunt förnuft. Och under diskussionen har också mer än tydligt av många andraganden framgått, att det ligger någonting helt annat bakom detta ändringsförslag. Man vill ytterligare skärpa riksdagens allmakt och taga bort det lilla som i lagen finnes kvar av en andra statsmakt, vilket också i dess nuvarande form är tämligen minimalt.

För att med min röst medverka till att tvinga dem, som hava ingått detta avtal för tre år sedan, att hålla sitt ord, förklarar jag härmed, oberoende av alla andra skäl jag har för att omfatta den första reservationen, att jag obetingat kommer att rösta för denna reservation.

Ed. Lohi: Minulle kuullessani tätä pitkää keskustelua on tullut mieleen yksi erityinen näkökohta siitä, kuinka mielikuvituksen lunoissa tämä keskustelu on suurelta osalta tapahtunut. Presidentin ja eduskunnan vallan väliset rajat, meidän määrää meille hallitusmuoto. Riippuu kokonaan siitä henkilöstä, joka kulloinkin presidentin tointa hoitaa, missä suhteessa hän on eduskuntaan. Siihen ei vaikuta vähäkään se, kumpaa vaalitapaa käytetään. Kaikki on mielikuvituksen luomaa, kun luullaan että tässä on kysymys jostain periaatteellisesta erosta. Se on samantyyppistä mielikuvitusta professori Erichillä kuin professori Voionmaalla. Minun käsittääkseni tämä kysymys on aivan käytännöllistä laatua. Ja kun tämä vaali käytännöllisimmän, kansalle helpoimmin voi tapahtua eduskunnan kautta, sentähden olen aina kannattanut eduskunnan toimittamaa vaalitapaa, ja kannatan sitä edelleen.

Asiallisesti pyytäisin ed. Erichille huomauttaa, että hän, joka niin tarkoin tuntee nykyään Euroopassa toimivien kaikkien valtioiden valtiojärjestyksen ja nykyisen elämän, minä pyytäisin huomauttaa, missä maassa tosiasiaa presidentti tai hallitsija nykyään kykenee politiikkaa johtamaan. Eivätkö parlamenteille vastuunalaiset halli-

tukset sittenkin kaikissa maissa määrää politiikan suuntaa? Siitä ei päästä myöskään meillä, käytettiinpä kumpaa vaalitapaa tahansa presidentin vaalissa. Elämä on kerta kaikkiaan muodostunut kaikissa sivistysmaissa sellaiseksi.

Ed. Juutilainen: Ed. von Wrightille huomautan, että sitä kompromissia, josta hän mainitsi, ei tehty perustuslakivaliokunnassa silloin, vaan sen teki suuri valiokunta, joten meidän, nykyisten perustuslakivaliokunnan miesten, kädet eivät ole sidotut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On siis toimitettava asiassa lippuäänestys.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 69 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että poistetaan asiat 5, 6, 7, 8 ja 9.

10) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin.

Mainitun ehdotuksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, julistetaan ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

11) Ehdotus oppisopimuslaiksi.

Hallituksen esityksen n:o 11 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Tämä lakiehdotus, mikä nyt lähetetään suureen valiokuntaan on epäselvimpiä lakeja, mitä koskaan on eduskunnassa ollut käsiteltävänä. Tässä lakiehdotuksessa oppisopimuksesta asetetaan pakollisten oppisopimusten kannalle. Tähän saakka lainsäädäntö on ollut siinä sillä kannalla, että sopimus on voitu tehdä kirjallisesti tai suullisesti. Nyt eräillä aloilla, joita ei lakiehdotuksessa sanota, millä, on laadittava pakolliset oppisopimukset ja siitä sanotaan vaan, että niillä aloilla, joissa sääntönä on, että vaaditaan kahden vuoden oppiaika. Tuommoista sääntöä ei ole olemassakaan, vaan se jää kokonaan mielivallan varaan eli erinäisten oppilaslautakuntien varaan, jotka tässä lakiehdotuksessa ovat myöskin hyvin epä-määräisesti kokoonpantu, aluksi työnvälitystoimistot. Lakia sovelletaan ensi alussa niillä paikkakunnilla, missä on kunnalliset työnvälitystoimistot. Sanotut työnvälitystoimistot eivät ole edes minkään lainsäädännön mukaan pariteettisesti kokoonpantu, vaan kuvastavat niitä voima-suhteita, mitä kunkin kaupungin valtuustossa on vallalla. Jos sitä toteutetaan ainoastaan niillä paikkakunnilla, missä on kunnalliset työnvälitystoimistot, niin sen mukaan olisi lakia sovellettava ainoastaan 21 Suomen kaupungissa, ja 17 Suomen kaupungissa ei sitä olisi sovellettava. Niiden työnvälitystoimistojen toimi rajoittuu yhden kunnan alueelle, mutta esikaupungeissakin on samanlaisia ammattiliikkeitä, joissa ammatinharjoittajat tulisivat varmaan pitämään oppilaita, mutta kunnallisen työnvälitystoimiston valta eikä velvoitukseen ulotu esikaupunkeihin, jotka ovat

maalaiskunnan alueella, koska nämä lautakunnat, ovat kunnalliset. Minun käsittääkseni on tämä laki kovin epäonnistunut. Ja oppilaat, joiden on pakolliset kirjalliset sopimukset tehtävä tämän lain mukaan, ne ovat henkilöitä, jotka ovat 18 vuotta nuorempia. Samoilla työaloilla saa kyllä ottaa työhön työsopimuslain mukaan henkilöitä, jotka eivät ole opissa olleet, kun vaan ovat 18 vuotta vanhempia. Useissa ammateissa ei nyt 18 vuotta nuorempia oppilaita oteta ensinkään. Sellainen työala on esimerkiksi rakennusammatit. Ei niissä työn raskaudenkaan vuoksi voida ottaa nuorempia oppilaita kuin 18 vuotta, joten tällä lailla ei mitenkään pystytä ratkaisemaan oppilaskysymystä kokonaisuudessaan.

Minä pyydän suurelle valiokunnalle suositella tähän mietintöön liitettyä ensimmäistä vastalauseetta ja olen sitä mieltä, että tämä laki olisi laadittava vapaaehtoisten sopimusten perusteille eikä pakkosopimusten, niinkuin hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö nyt tässä asiassa ovat. Vapaaehtoisuuden perusteella laadittu laki voitaisiin soveluttaa koko maassa ja kaikissa ammateissa, joissa oppilaita tarvitaan, pitää, mutta tätä, niinkuin sanoin, sitä ei voida soveltaa muuta kuin joissakin erikoistapauksissa muutamilla paikkakunnilla ja sitten ainoastaan määrätyn ikärajan alapuolella oleviin henkilöihin. En myöskään pidä onnistuneena sitä, että ammattioppinäytteiden suorittamiset tehdään pakollisiksi, kuten tässä lakiehdotuksessa nyt ehdotetaan, ammattionnäytteet, joitten on selitetty olevan jonkinlaista työn suoritusta, ei ainoastaan jonkun kappaleen valmistusta, sillä semmoinen kappalehan ei tule kysymykseenkään muualla kuin jossain pienissä käsiammateissa. Ei se tule tehtaassa kysymykseen, jossa kappale syntyy työnjaon kautta, monen kymmenen henkilön yhteistyön kautta, vaan käsiammateissa, joissa oppilas on opetettu tekemään kappaleen alusta loppuun saakka. Sitten ei myöskään ole onnistunut oikein mielestäni se, että oppinäytteitten arvostelimesta johtuvat kustannukset pannaan kokonaan asianomaisten kuntain suoritettaviksi. Eihän oppilaiden ammattikasvatus ole yksinomaan kunnallinen asia. Sehän on yleisluontoinen asia. Jos siitä hyötyä tulee, niin se tulee koko maalle, koko valtiolle, eikä yksinomaan sille kunnalle, jossa

henkilö on suorittanut ammattioppinsa. Olen sitä mieltä, että tällaiset kustannukset pitäisi suorittaa valtion varoista, eikä rasittaa yksinomaan kuntaa, sillä jo ammattioppilaslautakunnan puheenjohtajan ja jäsenen palkkiot täytyy niitten kuntain maksaa, joihin tällaiset lautakunnat asetetaan. Sitten siitä tarkastuksesta, joka tässä laissa on säädetty, sanotaan, että ammattioppilaslautakuntain ohella tämän lain noudattamista valvovat kunnalliset ammattientarkastajat. Hallitus tietää samoin kuin valiokunnan enemmistö, että kunnallinen ammattientarkastus on meillä ainoastaan paperilla, mutta ei käytännössä. Tosin v. 1918 tehdyn lainmuutoksen mukaan kunnallinen ammattientarkastaja pitäisi asettaa jokaiseen kuntaan, missä on työväensuojelulain alaisia liikkeitä, mutta tämä on ainoastaan semmoinen määräys, jonka rikkomisesta kunnille ei seuraa mitään rangaistusta, ja kokemus on osoittanut, ettei suuremmissa kaupungeissakaan ole kunnallisia ammattientarkastajia asetettu riittävästi. Jos me kysymme valtion ammattientarkastajalta, millainen kunnallinen tarkastus on, niin hänen täytyy sanoa, että sitä ei oikeastaan ole olemassakaan. Se on joka kunnassa niin riittämätön, että sille työn lisääminen on kaikki liikaa, ja jos ei asiassa panna valtion ammattientarkastajat valvomaan, niin silloin säädetään tietensä laki, jota ei aiotakaan käytännössä noudattaa, ja semmoisen pakkolain säätäminen on tarpeeton, jota ei kerran käytännössä ajota toteuttaa, joten tässäkin suhteessa ei tämän lain valvomista tehtaissa pitäisi asettaa kunnallisten tarkastajain asiaksi, koskei kunnallisilla tarkastajilla suuremmissa tehdaslaitoksissa ole mitään tekemistä. Eivät ne kuulu kunnallisten tarkastajain alaan semmoiset tehdaslaitokset, joissa on koneellista käyttövoimaa, eivät myöskään sellaiset liikkeet, joissa on useampia kuin kymmenen työntekijää. Tässä laissa ei myöskään pitäisi ottaa viittausta työsopimuslain 35 §:ään, jossa säädetään, että jos joku väkivalloilla tai uhkauksella pakottaa työnantajaa seisauttamaan liikkeen, tai pakottaa toiset työntekijät ottamaan osaa työläkköön, niin rangaistakoon vuoden vankeudella tai sakolla. Kun tämä säännös on olemassa jo rikoslaisissa, niin ei tähän lakiin tarvitsisi sitä ottaa.

Näillä evästyksillä pyydän jättää asian suurelle valiokunnalle ja kehoittaa sitä ot-

tamaan tämän ensimmäisen vastalauseen huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

12) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyistä ehdotuksista eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8;

13) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9;

14) Ehdotuksen laeiksi oikeudenkäymiskaa-ren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3;

15) Laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3;

16) Ehdotuksen Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1;

17) Ehdotuksen Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä, joka koskee yhdenmukaisia toimenpiteitä porojen es-tämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2;

18) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi elävistä kuvista

laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ja

19) Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävä hallituksen esitys n:o 38.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,30 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.

v. t.

18. Tiistaina 24 p. lokakuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi ta-
savallan presidentin vaalista..... 616

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 6; mainittu eh-
dotus.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi he-
vosten ja ajoneuvojen ottamisesta so-
tavoiman tarpeisiin sodan aikana.... 618

Asiakirjat: Sotilasasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 2; mainittu eh-
dotus.

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetyt ehdotukset eräitä pe-
rustuslakeja muuttaviksi laeiksi 619

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 8; mainitut eh-
dotukset.

4) Vuoden 1919 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi
valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainva-
liokuntaa koskevien säännösten täy-
dentämisestä 651

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 9; mainittu eh-
dotus.

5) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi
elävistäkuvista 652

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 4; mainittu ehdotus.

6) Ehdotus Kansainliiton liittoso-
pimuksen erinäisten artiklain muut-
tamisesta 657

Siv.

Asiakirjat: Ulkoasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 8.

Toinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi yhdistyksistä
tammikuun 4 päivänä 1919 annetun
lain muuttamisesta..... 668

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 7; lakivaliokunnan
mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o
17.

8) Ehdotus laiksi kunnallisten ja
yksityisten kasvatustaitosten valtio-
avusta 674

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 8; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esi-
tys n:o 4.

9) Ehdotus laiksi oppivelvollisuu-
desta 15 päivänä huhtikuuta 1921
annetun lain 6 §:n muuttamisesta
toisin kuuluvaksi 675

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 9; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 5.

10) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi kesä-
kuun 15 päivänä 1898 maalaiskun-
tain kunnallishallinnosta annetun ase-
tuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta ..

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 10; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 1; mainittu
ehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

11) Ehdotukset laeiksi oikeuden-
käymiskaaren 30 luvun ja ulosotto-

lain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 34.

12) Ehdotus laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta ..

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 16.

13) Ehdotus laiksi eräiden säännöksiä hyväksymisestä Suomen ja Norjan välisessä sopimuksessa yhdenmukaisista toimenpiteistä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 9.

Esitellään:

14) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.....

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. O. Hirvensalo.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat virkatehtävien takia tämän kuun 24 päivästä 28 päivään ed. O. Hirvensalo ja yksityisasiain takia ensi perjantain istunnosta ed. Mustakallio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi tasavallan presidentin vaalista.

Mainittu ehdotus, josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnösään n:o 6, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Siv.

675

676

Puhemies: Ensinnäkin sallitaan asiasta keskustella, ja sen jälkeen on toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. Rymä: Kun vuoden 1919 valtiopäivillä oli uusi hallitusmuoto säädettävänä, oltiin eduskunnassa kaikilla tahoilla tietoisia siitä, että tämä laki oli kiireellisenä käsiteltävä. Erittäinkin meillä vasemmistossa oltiin tällä kannalla aina ed. Ville Vainiota myöten. Me käsitimme, että uusi hallitusmuoto oli välttämätön niissä oloissa, ja sen vuoksi me lojalisesti alistuimme enemmistön päätöksiä emmekä tahtoneet käyttää meillä käytettävänä ollutta tilaisuutta äänestää laki yli vaalien, vaikkakin siihen useita kohtia oli tullut hyväksytyksi siinä muodossa, ettei se meitä tyydyttänyt. Sitä vastoin äärimmäisessä oikeistossa esiintyi verrattain pieni ryhmä, joka häikäilemättä otti käyttäkäseen valtiopäiväjärjestyksen sille takaamaa mahdollisuutta äänestää hallitusmuoto yli vaalien ja tämän uhan avulla kiristää hallitusmuotoon eräitä säännöksiä oman tahtonsa mukaisesti. Tällä tavalla keskustan antaessa perään, tuli hallitusmuotoon hyväksytyksi 23 § siinä muodossa kuin se nyt on. Minä olen sitä mieltä, että jos silloin olisi menetetty johdonmukaisesti, niin keskustan, sen sijaan että se antoi tällaiselle hyvin pienelle oikeistoryhmälle perään, olisi tullut toimia niin, että se olisi pysynyt kannallaan, laatinut hallitusmuodon sellaiseksi, joka vastasi eduskunnan suuren enemmistön mielipidettä, ja antanut oikeiston äänestää sen yli vaalien ja järjestää eduskunta silloin hajoitetuksi sekä toimittaa uudet vaalit. Olen nim. vakuutettu siitä, että näissä vaaleissa ei tämä pieni oikeistoklikki suinkaan olisi mitään voittanut, vaan päinvastoin. Nyt on mainittua toista menettelyä noudattaen jouduttu sille kannalle, että eduskunnan vähemmistö on edelleen saanut 23 §:ään nähden periaatteessa tahtonsa toteutetuksi, mutta itse tätä periaatetta toteuttavan lainsäädännön hyväksyminen on edelleen eduskunnan enemmistön käsissä.

Nyt tulee siis kysymykseen, kummanko on alistuttava toistensa edessä, enemmistönkö vähemmistön edessä vaiko päinvastoin. Minusta johdonmukaisuus vaatii tässä, että vähemmistön on alistuttava eikä suinkaan enemmistön. Tältä pohjalta lähtien minä edelleen pitäisin kysymystä avoimna, ja siinä uskossa, että se kerran tulee toteutetuksi eduskunnan ja valitsijain suuren enemmistön tahdon mukaisesti, tulen äänestämään tätä samoin kuin lakia valitsijamiesten vaaleistakin, vastaan.

On sanottu, että hallitusmuodon yleisten periaatteiden perustuksella voidaan tämä asia järjestää ilman lainsäädäntöäkin. Lienee tosiaankin tapahtunut meidän maassamme venäläisen sortokauden aikana, että on hallinnollisella asetuksella säädetty lakia, jopa perustuslakiakin. Mutta minä kuitenkin tahtoisin nähdä, mitenkä näissä oloissa ruvetaan hallinnollisella asetuksella toteuttamaan lainsäädäntöä, vieläpä perustuslainsäädäntöä, kun ensin on sekä hallituksessa että eduskunnassa asetettu sille kannalle, että se on säädettävä joko lakina tai vieläpä perustuslakiakin. Näin ollen sen uhankin edessä, että tässä mahdollisesti lähdetään kulkemaan tuollaista hallinnollista tietä, minä kuitenkin olen sitä mieltä, että eduskunnan enemmistön, jota vastaan vähemmistö mahdollottoman määrän enemmistöpykälän perustuksella käyttää epälojaalista mielivaltaa, on hylättävä nämä lait. Minä näillä perusteilla tulen äänestämään sekä tätä lakia että myöskin lakia vastaan niiden valitsijamiesten vaalista, jotka toimittavat presidentin vaalin.

Ed. Lohi: Viime istunnossa kun käsiteltiin hallitusmuodon 23 §:n muuttamista, ilmoitin minä olevani sen muutoksen kannalla, jota kantaa olen aina edustanut. Mutta kun kerran hallitusmuotoa säädettäessä me oltiin pakotettuja alistumaan siihen, että hallitusmuodon 23 § tuli sellaiseksi, kuin se tuli, ja tähän muutokseen meillä ei ollut mahdollisuutta, kun emme saaneet sen muuttamiseen tarpeellista enemmistöä viime istunnossa, tästä minun nähdäkseni johtuu, että nyt on velvollisuus hyväksyä tämä laki, joka tarkoittaa täytäntöönpanna sen hallitusmuodon määräyksen, joka nyt asiallisesti on voimassa. Minä siis olen toista mielipidettä kuin edellinen puhuja. Minä katson velvollisuu-

dekseni alistua siihen, mikä nyt on ole-massa voimassa ja koettaa saada se hallitusmuodon määräys laillisessa järjestyksessä toteutetuksi siihen asti, kunnes meidän voimamme riittävät hallitusmuodon muuttamiseen. Minä katson epälojaaliseksi sellaisen menettelyn, että selvää hallitusmuodon määräystä tahdotaan saada käytäntöön soveltumattomaksi, ja sentakia minä puolestani äänestän tämän lakiehdotuksen, samoin kuin sen lakiehdotuksen puolesta, joka tarkoittaa niiden valitsijamiesten vaalia, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin.

Ed. Setälä: Hallitusmuodon 23 §:n mukaan, joka on voimassa ja johon tehty muutosehdotus eduskunnassa hylättiin, tarvitaan täydentäviä säännöksiä tasavallan presidentin vaalista. Tällaisia täydentäviä säännöksiä voidaan ajatella annettavaksi joko lailla tai asetuksella. Hallitusmuodon 28 §:n mukaan on tasavallan presidentillä oikeus antaa asetuksella tarkempia määräyksiä lakien täytäntöönpanosta eikä siis ymmärtääkseni olisi mitään estettä sitäkään vastaan, että tarvittavat määräykset annettaisiin hallinnollista tietä. Katsoen kuitenkin asian tärkeyteen on hyvin puolustettavissa, että tällainen asia järjestetään lailla. Mikä syy on ollut siihen, että on ehdotettu tätä lakia annettavaksi perustuslainluontoisena, ei minulle ole aivan täysin selvillä. Mutta koska mielestäni ei ole mitään muistutettavaa näitä ehdotettuja säännöksiä vastaan, vaan ne täysin pitävät yhtä hallitusmuodon 23 §:n kanssa, niin minä puolestani yhtyen edelliseen puhujaan ehdotan, että tämä lakiehdotus hyväksyttäisiin, katsoen siihenkin, että mielestäni on sopivampaa, että tätä laatua oleva asia järjestetään eduskuntalainsäädännöllä ja ettei sitä siis jätetä hallinnollisten asetusten varaan.

Ed. Erich: Minä voin pääasiallisesti yhtyä siihen, mitä ed. Setälä on esittänyt. Minäkin puolestani olen kiinnittänyt huomioni siihen, että tämä laki on ajottu perustuslaiksi. En ole ottanut osaa perustuslakivaliokunnan työhön, silloin kuin tämä lakiehdotus oli siellä käsiteltävänä. Asian käsitteleminen perustuslakikysymyksenä on minusta kyllä ollut aivan tarpeetonta, tarpeetonta siitäkin syystä, ettei

pidä ilman hyvin tärkeitä ja tähdellisiä syitä säätää tällaisia pieniä osittaisia perustuslakeja, mutta kun lakiehdotus nyt on tässä muodossa ja tämän sisältöisenä hyväksyttävä tai hyljättävä, niin siitä asiasta ei kannata sen enempää puhua. Muuten minä en voi ymmärtää, kuinka ne, jotka tahtoisivat valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ään sellaista muutosta, että eduskunta suorittaisi presidentinvaalin, voivat olla tässä asiassa muulla kannalla kuin ed. Lohi, jonka kanta tässä asiassa tietysti on ainoa oikea. Sillä ed. Ryömä on toiselta puolen ollut sitä mieltä, että hallinnollista tietä ei voida tämänlaatuista säännöksiä antaa ja toiselta puolen hän tietysti myöntää, että hallitusmuoto on epätäydellinen ilman tällaisia säännöksiä. Koska luonnollisesti ei kukaan järkevästi ajatteleva valtiomies voi tahtoa sitä, että käytännöllisesti mitä merkityksellisimmässä asiassa olisi voimassa hallitusmuodon säännös, jota ei sitten voida tarpeen tullessa sovellettaa, niin en ensinkään voi tuota kantaa ymmärtää, enkä luule, että tätä ehdotusta vastustamalla voitaisiin pakottaa niitä, jotka nyt ovat vastustaneet hallitusmuodon 23 §:n muuttamista, siihen muutokseen taipumaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Toimitetaan asiasta lippuäänestys.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 89 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuunkäsitelty.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoiman tarpeisiin sodan aikana.

Mainittu ehdotus, josta sotilasasiainvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 2, esitellään ainoaan käsitteilyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustella ja sen jälkeen on toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. V. Vainio: Sen taustan perusteella jota vastaan työväki katselee porvarillisia sotalaitoksia ja niitä tukevia lakeja, on selviö, että sen vastaus aina tulee olemaan kielteinen. Senpätähden se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, tulee äänestämään tämän lakiesityksen laiksi tulemistä vastaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Toimitetaan asiasta lippuäänestys. Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on se hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 134 jaa-ääntä ja 53 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt sanotun lakiehdotuksen.

Asia on loppuunkäsitelty.

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyt ehdotukset eräitä perustuslakeja muuttaviksi laeiksi,

joista perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 8, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Vennola: Suomen valtiosääntö jakaantuu, kuten tiedämme, kahteen perustuslakiin: Hallitusmuotoon ja Valtiopäiväjärjestykseen. Eduskunta on jo lyhyellä itsenäisen tasavaltamme olemassaolon ajalla saanut suoritetuksi erinomaisen suurtyön, kun se on saanut aikaan maalle hallitusmuodon ja voinut yhtyä niistä erimielisyyksistä, mitkä siinä ovat törmänneet vastakkain. Tänäpäin pannaan eduskunta uudelle koetukselle, voiko se saada aikaan myöskin, järjestetyksi oman valtiollisen elämänsä puitteet ja saada aikaan valtiopäiväjärjestyksen uuden hallitusmuodon edellyttämällä tavalla.

Tästä valtiopäiväjärjestyksestä on jo aikaisemmillä valtiopäivillä lausuttu sekä myötä että vastaan. Varsinkin on kaksi seikkaa, joihin on kiinnitetty erikoista huomiota, kun on kannan määrääminen tullut kysymykseen. Ensimmäinen on se seikka, että uudessa valtiopäiväjärjestyksessä on poistettu veronmaksuvelvollisuus äänioikeuden saamisen ehtona. Toinen arka kohta koskee määräämismenettelyä asioita eduskunnassa päätettäessä. Mitä veronmaksuvelvollisuuden poistamiseen tulee, niin voidaan tietysti asettua sille kannalle, että jokaiselta kansalaiselta on vaadittava, että hän tuntee niin paljon valtiollista yhteistuntoa, että hän suorittaa sen verrattain vähäisen veron valtiolle, mikä tässä on kysymyksessä. On kuitenkin monia seikkoja, jotka tekevät, että valtiollista äänioikeutta ja tätä veronmaksua tuskin voi eittämättä asettaa toistensa yhteyteen ja veronmaksua valtiollisen äänioikeuden ehdoksi. Sentakia onkin kehitys yleensä kaikissa maissa kulkenut siihen suuntaan että tämä veronmaksuvelvollisuus valtiollisen äänioikeuden ehtona on poistettu. Kun tähän on kiinnitetty Suomessa niin erinomaisen paljon huomiota, niin on todettava että tämä asia on

muissa maissa kulkenut toiseen suuntaan kuin mitä nykyisen valtiopäiväjärjestyksen lakiehdotuksen vastustajat tältä kannalta ajavat. Toiseksi täytyy myöskin lausua että tällä kysymyksellä ei käsittääkseni ole niin suurta merkitystä itse valtiopäiväin kokoonpanolle kuin usein edellytetään. Ne henkilöt, jotka jättävät veronsa maksamatta, ovat kuitenkin kaiketikin verrattain vähäpätöinen lukumäärä itse äänestäjiin nähden. Vaikka tosin tästä ei varmaa tilastoa olekaan olemassa, niin sillä ei missään tapauksessa ole mitään määräävää valtaa eikä se vaikuta sanottavia sinne eikä tänne edustajiston kokoonpanoon, niin että sentakia ei valtiopäiväjärjestyksestä pitäisi olla syytä hylätä.

Mitä taas tulee kysymykseen määräämismenettelyistä, jotka uudessa valtiopäiväjärjestysehdotuksessa ovat muutetut niin, että kiireelliseksi julistamiseen tarvitaan 3/4 annetuista äänistä 5/6:n sijasta ja laiksi tulemiseen 3/5 2/3:n sijasta, niin olen sitä mieltä ettei tälläkään seikalla nyt ole mitään sellaista ratkaisevaa merkitystä että senkään pitäisi olla loukkauskivenä lain hyväksymiselle.

On tietysti aivan oikea pyrkimys se, että koetetaan estää äkkiä ja yllättävästi säätämästä lakeja, jotka eivät ole vielä kypsyneet kansan noudatettaviksi. Siitä syystä onkin vähemmistölle turvattu se oikeus meidän nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä, joka sillä on. Mutta tuskin voinee väittää että tämä oikeus suuressa määrässä sen kautta horjui jos näitä määräyksiä hiukan väljennetään. Voi toiselta puolen nimittäin huomauttaa että useinkin verrattain pieni vähemmistö voi estää tärkeiden lakiasioiden laiksi tulemisen juuri tällä vähemmistövallalla. Läntisessä naapurimaassamme Ruotsissa ollaan jo tultu siihen että niillä valtiopäivillä, joilla perustuslaki esitetään, ei sitä vielä käsitellä loppuun, mutta seuraavien vaalien yli lykääntyneenä se jo hyväksytään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Väljemmäksi on myöskin kehitys kulkenut tässä asiassa Saksassa, niin että sielläkin 2/3:lla voidaan saada asia läpi. Olen sitä mieltä että ne määräykset, mitkä nykyiseen esilläolevaan ehdotukseen sisältyvät, riittävät turvaamaan sen että äkkinaisia, jyrkkiä muutoksia tai kypsymättömiä muutoksia ei laisäädännössämme toteuteta.

Paitsi näitä arkoja kohtia, joista erimielisyyttä vallitsee, sisältyy nykyiseen esilläolevaan ehdotukseen useita muita kohtia, jotka on epäilemättä merkittävä parannuksiksi. Sellainen on m. m. 76 §, joka tahtoo järjestää raha-asiaiden käytteilyn valtiopäivillä, niin että ei voida tehdä esityksiä istunnossa valmiiseen budjettiin ilman että se on ollut valiokunnan käsiteltävänä ja että sen käsittely muutoin antaa takeita siitä, että asia on saanut asiallisen harkinnan osakseen. Se on epäilemättä ollut mielivaltaa, jos niin saa sanoa, että raha-asiaiden käsittelyssä istunnoissa, joissa valmis budjettiehdotus on olemassa, tehdään aivan uusia ehdotuksia ja sillä tavoin muutetaan koko budjetin kokoonpanoa ilman että edes asianomainen valiokunta on saanut asiasta lausua mitään, lukuunottamatta hallituksen valmistelua, seikka, joka on johtanut, niinkuin kyllä kokemuksesta tiedämme, useinkin hyvin vaikeaan tilanteeseen. Järjestyneen raha-asiainhoidon kannalta täytyy epäilemättä pitää tervetulleena sitäkin muutosta, mikä esilläolevaan valtiopäiväjärjestysehdotukseen on sisällytetty.

Se järjestely sanavuoron käyttöön valtiopäivillä, joka sisältyy ehdotuksen 61 §:ään, on käsittääkseni myöskin tervetullut. Suomi lienee tätä nykyä, Ruotsia lukuunottamatta, ainoa maa Euroopassa, jossa on rajaton puheenvuoron käyttö valtiopäivillä sallittu, ja epäilemättä olemme siinä itse kukin kohdastamme sekä tehneet syntiä että saaneet kylliksi kokea sitä pitkäveiteisyyttä, mikä valtiopäivillä asiain käsittelyyn nähden vallitsee, kun useinkin jaaritellaan asiasta moneen kertaan ilman että mitään uusia näkökohtia varsinaisesti tulee esiin. Kun on huomautettu m. m. perustuslakivaliokuntaan liitettyssä vastalauseessa, että tällä tavalla rajoitetaan liian paljon edustajain sananvapautta ja että porvarillinen puhemies voisi sitä mahdollisesti käyttää työväestön edustajia vastaan, niin luulen, että tokkopa siihen on pelkoa, sillä se kokemus, mikä tähän asti on ollut puhemiehen vallan käytöstä, oli sitten puhemiehenä mihinkä puolueeseen kuuluva tahansa, on käsittääkseni osoittanut, että puhemiehet ovat käsitäneet korkean luottamuksellisen asemansa velvollisuuden, niin että puolueellisesta menettelystä puhemiehiä tuskin voidaan syyttää. Minä luulen,

että työväestönkään edustajat tuskin kadottavat sillä mitään, jos hiukan järjestetään sanan käyttöä niin, että tarpeettoman pitkälle meneviä keskusteluja supistetaan.

Parannukseksi täytyy merkitä moni muu kohta esilläolevassa ehdotuksessa, niin välityksymysten järjestely, niin edustajapalkkion järjestely, jonka luulen johtavan eduskuntakausiin supistamiseen ynnä monia muita yksityiskohtaisempia seikkoja, lukuunottamatta niitä muodollisuuksia, jotka jo aivan luonnostaan ovat parannuksia johtuen meidän valtiollisesta, muuttuneesta asemastamme. Mitä taas muihin lakiehdotuksiin tulee, jotka liittyvät tähän valtiopäiväjärjestysehdotukseen, niin on perustuslakivaliokunta niistä mietinnössään lausunut kantansa. Olisin sitä mieltä, että niin hyvin tämä valtiopäiväjärjestys kuin myöskin siihen liittyvät muut esilläolevat lakiehdotukset olisi nyt hyväksyttävä. Olisi Suomen kansan nyt näytettävä, että se nytkin voi yhtyä erimielisyyksistä ja saada aikaan sen toisen valtiosääntönsä kulmakiven, joista ensimmäisen se niin kunnioitettavalla tavalla on aikaisemmin jo laskenut.

Ed. R y ö m ä: Edellinen puhuja jo huomautti, että käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa valtiopäiväjärjestykseen on tehty paljon muodollisia parannuksia entisestään. Asia on niin, että, paitsi että poistetaan sanat „keisari ja suuriruhtinas”, siinä myöskin on paljon parannuksia ja korjauksia nykyiseen asiain käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön, on paljon selventäviä määräyksiä ja myöskin eräitä parantavia muutoksia. Samalla tavalla ehdotus sisältää paljon myöskin asiallisia parannuksia, jotka sekä käytännöllisesti että periaatteellisesti ovat täysin puolustettavia. Tällä tavalla on tässä sellaisia määräyksiä, jotka jouduttavat asiain alkuunsaantia valtiopäiväin kokoontuessa, kun esim. valtakirjat tarkastetaan ainoastaan ensimmäisten valtiopäivien alussa, valiokunnat asetetaan kaikkia kolmea valtiopäivää varten, valiokunnat voivat kokoontua piepemmillä jäsenmäärillä, ja lisäksi täydennetään erinäisiä puuttuvia kohtia, kuten muun muassa ulkoasiainvaliokunnan toimintaa koskeva säännös, jota ei lainkaan ole ennen ollut, on otettu tähän ehdotukseen, samalla tavalla säännös siitä, miten käsitellään ul-

kovaltojen kanssa tehtävät sopimukset. Siitä on ollut erimielisyyttä ja, silloin kuin Tarton rauhansopimus hyväksyttiin, oli kysymys varsin aktueksi ja oli saatavaa koko tämän kysymyksen vaaraan se seikka, ettei nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä ole näitä tapauksia varten luonnollisesti-kaan mitään säännöstä.

Myöskin eräät useat periaatteelliset korjaukset ovat hyvin puolustettavia. Tässä suhteessa minä asetan ensimmäiseksi välikysymysoikeutta koskevan muutoksen. Nythän on asianlaita sillä tavalla, ettei, vaikka välikysymys tehdään, hallituksen tarvitse olla siitä tietävinään. Meillä on kokemusta useistakin viime eduskunnassa tehdyistä välikysymyksistä, ettei hallitus tullut antamaan niihin vastausta, tai kun se annettiin, se annettiin vasta jonkun toisen hallituksen aikana, joka selitti ettei sillä ole mitään tekemistä asian kanssa. Täten useat tärkeät kysymykset jäivät täällä pohtimatta hallituksen poissaolon vuoksi. Uusi valtiopäiväjärjestys sisältää nimenomaisen määräyksen, että hallituksen on 15 päivän kuluessa välikysymyksen teosta määrättävä, tuleeko se antamaan vastauksen vai eikö, ja jälkimmäisessä tapauksessa on eduskunta sitten oikeutettu nostamaan välikysymyskeskustelun riippumatta siitä, oliko vastaus annettu vai eikö. Minä katsonkin, että kun puhutaan, niinkuin täällä kommunistien vastalauseissa puhutaan, kansan oikeuden turvaamisesta, niin minä luulen, että tämä muutos hyvin suurella määrällä positiivisesti turvaa vähemmistöjenkin oikeutta saada muistutuksensa hallituksen toimintaa vastaan tosiaanakin eduskunnassa käsittelyn alaiseksi, niin että jo tämä pykälä minun mielestäni ainakin vasemmiston kannalta lähtien puolustaa tämän uuden ehdotuksen hyväksymistä.

Toinen samanlainen seikka, joka minun mielestäni myöskin puolustaa olemassaoloaan ja puolustaa tämän ehdotuksen hyväksymiseksi tulemistä ovat määränemistöjä koskevat muutosehdotukset. Mehän tunnemme, kuinka mahdottomia nykyiset määränemistösäännökset ovat. Meillä on varsin pieni vähemmistö voinut äänestää elimellisen tärkeitä lakeja yli vaalien, tai kuten m. m. siinä asiassa, josta äsken keskusteltiin, voinut esittää vaatimuksia lakiin, jotka vaatimukset ovat olleet eduskunnan suuren enemmistön mielipidettä

vastaan, mutta enemmistön on täytynyt ne hyväksyä, koska se muuten ei ole saanut tärkeitä lakeja läpiajetuksi. Kun tällä tavalla $\frac{1}{6}$ eduskunnasta on voinut estää perustuslain ja perustuslainluontoisen lain hyväksytyksi tulemisen, niin on moni hyvä asia siten jäänyt hyväksymättä. On verrattu myös ulkomaisiin esimerkkeihin ja edellinen puhuja valaisi jo siinä suhteessa asiaa. On kyllä totta, että esim. Ruotsissa on vielä kovempi määräys, kun ei perustuslakia voida lainkaan käsitellä samassa eduskunnassa, mutta siellä on asianlaita niin, ettei Ruotsissa säädetä uskonnonvapauslakia ja muita sellaisia lakeja, niinkuin meillä on asianlaita, perustuslain mukaisessa järjestyksessä. Siellä ainoastaan silloin, kuin on kysymys valtiopäiväjärjestyksestä y. m. s., puhutaan perustuslaista, meillä sitävastoin on tavattoman paljon perustuslainluontoisia lakeja, jotka joutuvat tällä tavalla saman kohtalon alaisiksi. Ja toisekseen on huomattava, josta jo edellinen puhuja huomautti, että Ruotsissa vaalien jälkeen kokoontuvat valtiopäivät voivat hyväksyä lait kummassakin tapauksessa yksinkertaisella äänen enemmistöllä, ja että edelleen ensimmäisen kamarin kokoonpano ei vaalien kautta suurestikaan muutu; sehän valitaan ainoastaan pikkuerin, kukin 8 vuodeksi, ja tällä tavalla ensimmäinen kamari toisen kamarin vaalien jälkeen on suurin piirtein jotenkin entisessä kokoonpanossaan ja ainoastaan toisen kamarin kokoonpano asiallisesti muuttuu, mutta yksinkertainen enemmistö voi siitä huolimatta hyväksyä perustuslain vaalien jälkeen ilman muuta. Siis Ruotsissa ilmeisesti ovat tässä paljon väljemmät määräykset voimassa. Minä tapasinkin erään ruotsalaisen valtiopäivämiehen, joka oli käymässä Suomessa, ja kun hän otti selville meidän olojamme, niin hän huomautti, että kyllä hän ehdottomasti valitsee mieluummin heidän kakkis-kamarijärjestelmänsä kuin meidän määränemistön. Ja kun asiaa ajattelee, niin tällaiseen lainsäädäntöön nähdessä täytyy asettua tälle kannalle. Nekin muutokset, kuin tässä nyt ehdotetaan, ovat verrattain vaatimattomia. Minä omasta puolestani olisin ollut valmis menemään pitemmälle. Ehdotuksen mukaan vielä $\frac{1}{4}$ voisi äänestää perustuslain yli vaalien eli siis estää sen kiireellisen käsittelyn ja vaaditaan vielä $\frac{3}{5}$ vaalien jälkeenkin eduskunnassa pe-

rustuslain tai perustuslainluontoisen lain hyväksymiselle, jotenka sillä tavalla vielä edelleenkin jäisi vähemmistölle eduskunnassa hyvin paljon sananvaltaa perustuslain ja perustuslainluontoisen lain hyväksytyksi tulemisen estämiseksi. Minä olen sitä mieltä, ettei ole niinkään vaarallista se seikka, että joku pienempikin vähemmistö voi äänestää lakiehdotuksen yli vaalien. Sehän on eräänlaista referendumia, kansaan vetoamista. Mutta minusta kuuluu asiaan, että vaalien jälkeen kokoutuva eduskunta niillä valtuuksilla, joita valitsijat ovat antaneet eduskunnalle, yksinkertaisella äänten enemmistöllä voi hyväksyä lain tai että ainakaan kovin pieni vähemmistö ei voi estää lain voimaan astumista. Niinpä on tavallisiin lakeihin nähden laita, että $\frac{1}{3}$ voi äänestää yli vaalien, mutta enemmistö voi hyväksyä ne vaalien jälkeen kokountuvassa eduskunnassa. Sentähden on tässä uudessa ehdotuksessa jäänyt voimaan tuo entinen säännös, mutta ainakin omasta puolestani en pidä sitä niin vaarallisena. Sillä kun sen vaalien jälkeen yksinkertainen enemmistö voi hyväksyä, niin sama se, vaikka laki onkin viipynyt voimaantumisessaan. Missään muussa maassa tuskin löytääkään tällaisia määränemmistöjä kuin meillä. Saksassakin, kuten edellinen puhuja huomautti, tosin vaaditaan 2 kamarissa $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö, mutta siellä voidaankin perustuslaki hyväksyä samassa eduskunnassa eikä lainkaan mene yli vaalien. Tshekkoslovakiaassa voi perustuslain hyväksyä $\frac{3}{5}$ samassa eduskunnassa; muita esimerkkejä mainitsematta. Minä katson, että kun oikeiston taholta usein puhutaan „oikeudesta ja kohtuudesta”, ja kun varsinkin ruotsalaisen ryhmän taholta tätä vedetään esiin, heillä on nyt tilaisuus osoittaa oikeutta ja kohtuutta, että he luopuvat tässä jonkun verran määräysvallastaan enemmistövallan hyväksi. Mutta heillä ei ole mitään oikeutta ja kohtuutta pitää kiinni tällaisesta mahdollomasta vähemmistövalan käytöstä. Minä katson, että vasemiston kannalta tämä merkitsee muutosta parempaan päin, koska tällä voidaan eräänlaisia perustuslainluontoisia lakeja säätää, ilman että mitkään kovin pienet vähennykset voivat estää tällaista lainsäädäntöä.

Muista muutoksista edellinen puhuja jo mainitsi budjettikäsittelyn. Minä senvuoksi sen sivuutan. Samantapainen asia

on Suomen Pankin valtuusmiesten vaali, se kun on tehty suhteelliseksi ja samalla lisätty valtuusmiesten lukua. Tällä tavalla voi verrattain pieni vähemmistö tulla edustetuksi pankkivaltuustoon, kun sen sijaan nykyään, kun se on enemmistövaaleilla tapahtuva, riippuu enemmistön hyväntahtoisuudesta, ottaako se jotain ryhmää mukaan vai eikö, ja sentähden ei ole pienillä ryhmillä mitään mahdollisuutta, jos enemmistö asettuu vastaan, tulla edustetuksi Suomen Pankin valtuustossa, joka paikka kuitenkin on jokaiselle ryhmälle, ennen kaikkea vähemmistöryhmille, hyvin tärkeä täytettäväksi. Samanlainen parannus tässä ilmeisesti on myös se, joka koskee eduskunnassa tapahtuvaa äänestystä. Minä olen periaatteellisesti sillä kannalla, että äänestys olisi saatettava julkiseksi, kun se nykyään on salainen. Tämä ehdotus ei kuitenkaan vielä lopullisesti ratkaise tätä kysymystä puoleen tai toiseen, mutta siinä on se ratkaisu, että se siirtää asian päättämisen perustuslaista tavallisen eduskuntapäätöksen varaan. Se siirtää asian ratkaisun työjärjestyksen yhteyteen, joka, kuten tiedetään, päätetään yksinkertaisella äänten enemmistöllä ja sillä tavalla voidaan sitä tarkoittava säännös säätää työjärjestykseen yksinkertaisella äänten enemmistöllä, ilman että sitä voi joku vähemmistö perustuslainmukaista määränemmistöä hyväkseen käyttäen estää voimaan joutumasta. Minä siis, vaikka olisinkin tässäkin ottanut täyden askeleen pitemmälle, olisin ollut valmis hyväksymään lakimääräyksen perustuslakiin, että äänestys on julkinen, kuitenkin pidän muutosehdotusta askeleena hyvään suuntaan, eduskunta kun voi sitten tässä vapaasti toimia mielensä mukaan.

Parannuksena pidän myöskin, ainakin periaatteellisesti, että ehdotuksen mukaan poistettaisiin edes yksi yleistä äänioikeutta rajoittava kohta, nimittäin veronmaksuvelvollisuus. Ei tosin siinä muodossa, että veronmaksu nykyäänkään olisi ollut ehdoton velvollisuus, koska kerran äänioikeuden saa veronmaksamattomuudesta huolimatta, jos hakee kunnallislautakunnan esimieheltä köyhäintodistuksen. Mutta, kuten tunnettua, onhan tällainen todistuksien haku hyvin vaikeata ja vaatii erikoista energiaa niiltä, jotka ovat tällaiseen pakotettuja, niin että tällaisen säännöksen oleminen valtiopäiväjärjestyksessä

saa ilmeisesti aikaan sen, että suuret joukot niistä, jotka tällä tavalla saavat itselleen äänioikeutta kerjätä, eivät myöskään tule sitä käyttämään. Siis paitsi että se on periaatteellisesti suuri askel eteenpäin, niin se on myöskin käytännössä köyhälistöluokan jäsenille suuresta merkityksestä. Minä olen huomannut, että tätä vastaan on myöskin maalaisliiton taholta kovasti hyökätty, ja minulle on kerrottu, että eräät maalaisliittolaiset ovat koko vaaliagitatsioninsa perustaneet tähän ainoaan kohtaan. Niinkuin minulle on kerrottu, tämän ainoan kohdan varassa he ovat harjoittaneet vaaliagitatsionia ja sillä tavalla runnanneet itseään eduskuntaan. Minun täytyy sanoa, että kyllä se agitatsioni on hyvin heikolla pohjalla. Kun vielä muistaa sen, että eduskunnan oikeisto oli valmis muuttamaan tämän säännöksen selvemmäksi sillä tavalla, että se koskisi vain henkirahaa eikä muita valtionveroja ja että myöskin maalaisliitosta oltiin mukana tätäkin muutosta hyväksymässä, ja kun vielä ottaa huomioon, että tässä on kysymys ainoastaan joka toinen vuosi maksettavasta henkirahasta, kun sanotaan, että joka kahtena vuonna jättää maksamatta, menettää äänioikeutensa, jotenka siis se, joka maksaa joka toinen vuosi, saa pitää äänioikeutensa. Siis maalaisliiton enemmistö perustaa vastustuksensa siihen, että jos sellaista säännöstä ei tule lakiin, että kansalaisten tulee maksaa joka toinen vuosi 5 markkaa Suomen valtion kassaan, niin he ovat valmiit vastustamaan valtiopäiväjärjestysehdotusta. No, minä olen nähnyt, että tämä on ollut hyvin kevyt neitsytpuheiden pitotilaisuus ja että tälläkin tavoin voi politiikkaa harjoittaa. Mutta vähänkin objektiivisesti asiaa katsellen täytyy sanoa, että kyllä silloin puolueen politiikka ja toiminta on hyvin heikolla oksalla, kun se perustuu tällaiseen 5 markan historiaan. Minä tiedän kyllä, että minulle Parikkalasta käsin jälleen vastataan, että meille ei mikään muu maailma kuulu, me elämme täällä omaa elämäämme, eläköön muu maailma miten hyvänsä. Mutta siitä huolimatta en voi olla sanomatta, ettei tällaista säännöstä ole missään muussa valtiosäännössä, ei henkirahan maksua eikä mitään muuta veronmaksua. Minä en voi estää, että parikkalaiset kulkevat omia teitänsä. Mutta on kuitenkin merkittävä, että tämä tie ei ole

mikään yleiseuroppalainen tie, ja että tämäkin säännös nostaa meidät vaalitoimintamme suhteessa eurooppalaiselle tasolle. Ne, jotka sitä vastustavat, ne vastustavat tällaista eteenpäin menoa.

Minä olisin toivonut tähän lakiin vielä useitakin muutoksia, silloin kuin tätä asiaa viime valtiopäivillä käsiteltiin mutta eduskunnan enemmistön vastustamisen vuoksi en niitä siihen saanut. Yksi sellainen muutos koski ikärajaa. Tämä ikäraja, joka nykyään on 24 vuotta, jäisi edelleen samanlaiseksi ja ainakin työläisvalitsijain taholla pidetään tätä ikärajaa korkeana, koska suuri osa työläisluokan jäsenistä jo paljon ennen tätä ikää tulee ei ainoastaan maksamaan veroa vaan myöskin muulla tavalla ottamaan osaa yhteiskunnallisiin rasituksiin. Samanlaisia virheitä tähän edelleen jää, m. m. se, joka säätää, että vaivaishoitolaisille ei anneta äänioikeutta. Siten siis sama vääryys, joka nyt on voimassa, jäisi tässä edelleen voimaan siitä huolimatta, että, kuten usein on huomautettu, ei suinkaan virkamiehistössä esim., kun joku joutuu eläkkeelle ja lakkaa sillä tavalla ansaitsemasta ja myöskin elättämästä itseään omalla työllään, ei suinkaan silti menetä äänioikeuttaan. Tämä vaivaishoitolaisiin kohdistuva äänioikeuden rajoitus on mielestäni virheellinen ja olisi ollut myöskin poistettava. Samanlaisia tässä on muitakin, mutta minä en sentään niihin sen lähemmin kajoa.

Eräs samanlainen seikka, joka myöskin olisi vaatinut korjausta, jotta meidän valtiopäiväjärjestyksemme olisi tullut muiden maiden tasolle, on myöskin edustajan koskemattomuutta koskevat säännökset. Tässä suhteessa ei pidä paikkaansa se, mitä ensimmäisessä vastalauseessa sanotaan, että asema tulisi huonommaksi, ellei laki jäisi entiselleen. Me kyllä koetimme saada aikaan säännöksiä, jotka suojaisivat edustajia suuremmassa määrin kuin mitä nyt on asianlaita, mutta eduskunta hylkäsi ne. Asia jäi siis siinä suhteessa ennalleen. Mitä tulee 18 §:n 2 momenttiin, jossa sanotaan, että jos edustaja kärsii vapausrangaistusta, niin ei saa edustajapalkkiota, niin tämä asia ei ole missään yhteydessä tämän asian kanssa. Sillä nytkin on asianlaita niin, että voidaan tuomita vankeudessa oleva edustaja menettämään palkkionsa ja niin on aina tapahtunut, poikkeuksena viime eduskunnassa tapahtunut,

ed. Ville Vainion palkkion maksaminen. Tämä muutos, jota vastaan minä olen asettunut, kun sitä käsiteltiin, ei siis itse asiassa koske edustajan koskemattomuutta, se ainoastaan rajoittaa eduskunnan päätösvaltaa tässä asiassa ja sillä tavalla kulkee päinvastaiseen suuntaan kuin pitäisi mennä, nim. pitäisi kulkea siihen suuntaan, että eduskunta hankkii itselleen oikeuksia mahdollisimman paljon eikä suinkaan itse pyri niitä supistamaan. Minä luulen, että kuitenkin käytännössä tämä määräys ei tule kovin paljon merkitsemään siitä syystä, että eduskunnan enemmistö voi kuitenkin tehdä päätöksiä minkälaisia kulloinkin haluaa.

Periaatteellisesta merkityksestä ovat tässä 27 ja 28 §:n säännökset, jotka koskevat valtiopäivajumalal palveluksen edelleen jatkamista, siitä huolimatta että uskonnon vapauslaki tulee voimaan. Ja kun mahdollisesti tulee tapahtumaan valtion ja kirkon ero lähitulevaisuudessa, on luonnontonta, että säilytetään tällainen pykälä edelleen valtiopäiväjärjestyksessä. Tosin se on pantu sellaiseen muotoon, ettei se ole mikään pakollinen, mutta kun ajattelee esim. tapauksia, että toiseen uskontokuntaan kuuluva eduskunnan puhemies tai varapuhemies jäisi pois tällaisesta toimituksesta, se ei suinkaan tekisi ulospäin hyvää vaikutusta. Minä olisin toivonut, että eduskunnan enemmistö olisi päässyt sellaiselle kannalle, että se olisi tällaiset säännökset valtiopäiväjärjestyksestä poistanut.

Samaa sukua on 62 §, entinen 52 §, jossa säädetään, että evankelisluterilaisen kirkon asioita eduskunnassa käsiteltäessä eivät saa ottaa asian käsittelyyn osaa muut kuin kirkon jäsenet. Minä olisin sitä mieltä, että kirkko ja valtio olisivat erotettavat ja kirkko vapautettava valtion holhouksesta, vapautettava itse säätämään lakejaan. Mutta jos se kerran on järjestettynä valtion yhteyteen, järjestettynä sen asiat niin, että valtio säätää kirkolle lakia, niin on luonnontonta käyttää tuollaista välimuotoa, että eduskunnassa ainoastaan kirkon jäsenet säätävät kirkolle lakia, kun muuten kaikki edustajat, katsomatta mitä ne uskovat, säätävät kaikki lait, mitä valtion puolesta tehdään. Minä ajattelen rinnakkaisilmiöitä, että kun tulee Ahvenanmaata koskevia lakeja eduskun-

taan, niin johdonmukaisesti tämän kanssa pitäisi säätää, että Ahvenanmaata koskevia lakeja voivat säätää ainoastaan ahvenanmaalaiset edustajat. Mutta minä katson, että niin kauan kuin Ahvenanmaa on Suomen valtion yhteydessä, niin mikäli asia koskee yleistä valtakunnan lainsäädäntöä, saavat kaikki edustajat Ahvenanmaata koskevia asioita käsitellä. Ja samalla tavalla, kun kirkko ja valtio ovat yhdistettyjä, niin on luonnollista, että kaikki eduskunnan jäsenet ovat oikeutettuja kirkkoa koskevaa lainsäädäntöä harjoittamaan. Mainitunlaista välimuotoa ei voi mitenkään ymmärtää. Lisäksi on tämä säännös itse asiassa tullut nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä kumotuksi hallitusmuodon 9 §:n kautta. Siinä sanotaan, että Suomen kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet ovat riippumattomia siitä, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan hän kuuluu tai kuuluuko hän mihinkään sellaiseen yhdyskuntaan. Ainoastaan virkoihin nähden on poikkeuksia olemassa. Ja lisäksi sanotaan, että tämän hallitusmuodon kautta kumotaan kaikki sellaiset säännökset, jotka ovat ristiidassa tämän säännöksen kanssa, niin ettei mainitsemani hallitusmuodon pykälän mukaan enään ole voimassa sellainen asiantila, että joku kansalainen on oikeutettu tulemaan eduskuntaan, niinkuin kaikki muutkin, mutta hän ei ole, mikäli hän on jotakin toista uskontoa, oikeutettu täällä harjoittamaan evankelis-luterilaista kirkkoa koskevaa lainsäädäntöä yhtä hyvin kuin kaikki muut. Hallitusmuodon 9 § nimenomaan ei tee tällaista poikkeusta, jotenka siis sen säännös on yleinen. Säännöksen uudelleen hyväksyminen valtiopäiväjärjestykseen merkitsee siis palautumista niihin oloihin, jolloin uutta hallitusmuotoa ei ollut. Omasta puolestani minusta tuntuu, että kun puhutaan sammakoista, tämä on suuri sammakko, kun eivät kaikki eduskunnan jäsenet voi ottaa osaa kaikkiin asioihin, joita eduskunnassa käsitellään. Olenkin hyvin vastenmielisesti hyväksynyt puolestani koko valtiopäiväjärjestyksen, kun tämä pykälä on siinä mukana. Se on minusta kaikkein epäjohdonmukaisin ja mahdollottomin säännös senvuoksi, että siinä palataan sellaisiin oloihin, jotka asiallisesti on sivuutettu.

Ensimmäisessä vastalauseessa käydään

erikoisesti kiinni 61 §:ään, jossa jätetään puhemiehelle niissä tapauksissa, että keskustelu venyy kohtuuttoman pitkälliseksi, tehdä ehdotus, että keskustelu päätetään tai keskustelu-aika rajoitetaan. Minä myönnän, että tämä pykälä on luonnollisesti omiaan herättämään epäluuloa ja kun se tuli hallituksen esityksessä ensi kerran käsiteltäväksi valiokuntaan, niin sitä siinä muodossa sosialidemokraattien taholla asetuttiin voimakkaasti vastaan. Mutta se pykälä muuttui koko paljon käsittelyn aikana. M. m. poistettiin sellainen säännös, joka siinä alkuaan oli, että 20 edustajaa voi tehdä tällaisen ehdotuksen ja sitten eduskunnan enemmistö sen hyväksyvä, ja että myös suuressa valiokunnassa olisi voitu tällä tavoin rajoittaa keskustelu. Nämä tällaiset kohdat olivat siinä tosiaankin vaarallisia, sillä ainahan eduskunnassa olisi voinut 20 edustajaa tehdä tuollaisen ehdotuksen ja saada sille enemmistön. Nämä kohdat kuitenkin jäivät pois ja sensijaan jäi tämä oikeus ainoastaan puhemiehelle. Ja minä tahdon huomauttaa, että puhemiehen asema on sellainen, että hänen on hyvin vaikea harjoittaa mielivaltaa mitään ryhmää kohtaan. Puhemiehen asema käy nim. tavattoman vaikeaksi, jos joku ryhmä huomaa, että puhemies on epälojalisesti suhtautunut siihen ja ryhmä tahtoo sen puhemiehelle käytännöllisellä tavalla tiedoksi saattaa. Joku ryhmä, vaikka ei olisikaan kovinkaan suuri, voi tällä tavalla tehdä puhemiehen aseman sangen vaikeaksi, niin vaikeaksi, että minä en usko, että mikään puhemies tulee tässä käyttämään virkavaltaansa väärin. Ja niinkuin on aikaisemmissa keskusteluissa huomautettu, ei tässä ole tarkoitus rajoittaa nykyistä käytäntöä, että asiat saadaan puhua halki, vapaasti keskustella, vaan on säännös tähdätty nimenomaan meitä sosialidemokraatteja vastaan, meidän jarrutustoimenpiteitämme kohtaan. Mutta mitä asian tähänkin puoleen tulee, niin on minun sanottava, ettei tässäkö kovin suurta vaaraa tapahdu, joskin tässä jonkun verran vapauksia rajoitetaan. Minä voin saamastani kokemuksesta sanoa, että kyllä täällä aina eduskunnan enemmistö jaksaa istua ja maata, niin kauvan kuin joku sen vähemmistöistä jaksaa puhua, niin että, mikäli jarrutusta tahdotaan harjoittaa sen pidem-

mälle kuin tämän pykälän puitteissa on mahdollista, ei sillä kuitenkaan enempää saavuteta, ja ehdotetunkin säännöksen voimassaollessa voidaan harjoittaa jarrutusta niin paljon kuin sitä jonkun asian laatu ja eteenpäin vieminen vähemmistön mielestä näyttäisi vaativan. Minä siis luulen, että, kun tämän pykälän kautta saatetaan meidän parlamenttielämämme ainoastaan samalle tasolle, kuin se on muualla Euroopassa, työväenluokka tästä huolimatta yhtä hyvin voi ajaa asioitaan kuin tähänkin asti ja yhtä hyvin kuin muissakin Euroopan parlamentaarisisissa maissa. Niin että minusta tuntuu, jos ei löydä, niinkuin ei näytä löydetävän, suurempaa muistutamista tätä vastaan, niin toiset seikat ovat hyvin painamassa tämän muistutuksen nurin.

Minä siis lopputuloksena tahtoisin arvostelunani lausua, että tässä nyt on toiselta puolen paljon käytännöllisiä parannuksia ja myöskin useita periaatteellisia parannuksia, kuten nimenomaan ne, jotka koskevat välikysymyksen tekoa, määräänemmistöjä, erästä äänioikeuden rajoituksen poistamista ja äänestyksen toimittamista eduskunnassa, että nämä toiselta puolen painavat sangen paljon tämän ehdotuksen puolesta. Ja että vaikka toiselta puolen tuollainen vastenmielinen säännös, kuin evankelis-luterilaisen kirkon lainsäätämistä koskeva säännös ja myös nämä eräät toiset rajoitukset ja lisäksi mahdollisia epäilyksiä herättävä 61 §, joka koskee edustajan puhevapautta, ovat tässä, niin mainitut parannukset kuitenkin painavat vaa'assa paljon enemmän, kuin ne epäkohdat, jotka tässä jäävät jäljelle ja mahdollisesti jotka tässä voidaan katsoa tulleen lisää. Minä luulen, että tilanne on jotenkin samanlainen, kuin silloin, kun hallitusmuotoa säädettiin, että tämä valtiopäiväjärjestyksen uudistamisen aika on tullut ja se on nyt tehtävä. Näyttää siltä, ettei mikään ryhmä koskaan saa kaikkia mielipiteitään ajetuksi läpi, eikä lakia hyväksytyksi siinä muodossa, kuin sen tahtoi, mutta että tulee punnittavaksi, kumpi on parempi vanha vaiiko uusi, oleminen ilman lainsäädäntöä vai lainsäädännön aikaansaaminen. Näin ollaan jälleen sellaisessa tilanteessa, että meidän on sanottava, itse kunkin tehtävä ratkaisu mainitulta kannalta ja siten annettava äänemme.

Ja minä luulen, että jos me näin rehellisesti ilman mitään sivuvaikuttimia jokainen kantamme määräämme, niin meidän pitää eri taholla joutua sille kannalle, että tämä laki on nyt hyväksyttävä. Minä tulen näillä perusteilla äänestämään lakiehdotuksen puolesta, uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi. Toinen ja kolmas laki sisältävät puhtaasti muodollisia muutoksia entisiin lakeihin, niin että niitä vastaan ei minun mielestäni pitäisi olla kenelläkään mitään sanomista. Mitä tulee lakiin edustajapalkkiosta, riippuu se valtiopäiväjärjestyksen kohtalosta. Jos tämä tulee hyväksytyksi, niin edustajapalkkiolaki voidaan hyväksyä sen mukana, jos se tulee hyljättyksi, niin silloin tämä raukee itsestensä. Minä kehoittaisin käyttämään kylmää harkintaa ja riittävällä enemmistöllä hyväksymään valtiopäiväjärjestyksen.

Ed. H. J. Mäkinen: Perustuslakivaliokunnan mietinnön yhteydessä olevassa 1 vastalauseessa on ryhmäni periaatteellinen kanta esilläolevaan lakiehdotukseen kuin myöskin sen eräisiin yksityiskohtiin lyhyesti esiintuotu. Siitä huolimatta löytyy seikkoja, jotka pakottavat uudelleen lähemmin perustelemaan niitä syitä, joiden tähden työväenluokan edustajina emme voi asettua tukemaan käsittelyn alaista lakiehdotusta.

Ensiksikin en voi vaitiololla sivuuttaa erästä lakiehdotuksen valiokuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnassa käytäntöön otettua menettelytapaa.

Jo se seikka, että lain nimikkeenä on Suomen valtiopäiväjärjestys, tekee meidät tietoisiksi siitä, että kyseessä on valtio eikä suinkaan koko kansa. Ja valtio on taloudellisten etujen hajoittaman yhteiskunnan sen yhteiskuntaluokan muodostama järjestö, jonka tehtävä on hallita yhteiskuntaa niin, että tämän yhteiskuntaluokan taloudelliset edut ja mahdollisuudet ylläpitää niitä, pysyvät muuttumattomina. Samoin olemme vastalauseessamme sanoneet, että tästä syystä kansamme enemmistö on taloudellisesti riippuvaista ja ylläpitää elämänsä vain sillä ehdolla, että hallitsevan luokan omalle taloudelle on siitä suoranaista hyötyä. Tästä syystä olemme vastalauseessamme käyttäneet sanaa: sorrettu luokka ja sorronalainen asema. Perustuslakivalio-

kunnassa sai ed. Estlander esilläolevaa kysymystä käsiteltäessä tästä sanonnasta aiheen esittääkseen valiokunnalle vastalauseemme 2 kohdan hylkäämistä senvuoksi, että siinä oli mukana käytetty valheellista kieltä. Näyttää tulleen muuten käytäntöön, että työväenpuolueen taholta esitetyt kirjoitukset ja vastalauseet asetetaan erikoissuurin alaisiksi. Ensimmäisen kerran lieinee kuitenkin tapahtunut, että perustuslakivaliokunta ja vielä sellaisen lakia tuntevan miehen kuin ed. Estlanderin esityksestä ottaa sensuroimistehtävän, johon sillä ei ole vähintäkään muodollista oikeutta, asiallisesta oikeudesta puhumattakaan. Oli muuten onni, että perustuslakivaliokunta lopulta itsekin huomasi, mille polulle se oli lähtenyt. Olisi voinut tapahtua, että perustuslakivaliokunta olisi voinut tehdä itsensä syylliseksi laittomaan tekoon oikeudettomasti estämällä meidän vastalauseemme toisen kohdan esilletuomisen. Siitä huolimatta, että „onni” näin suosiikin valiokuntaa, on minun vielä sittenkin pakko kosketella käsittelyn aiheeksi joutunutta sanontaamme sorrosta ja sorronalaisesta luokasta. Tämä siitä syystä, että kaikki perustuslakivaliokunnan muut jäsenet, paitsi työväenedustajat, yksimielisesti tulivat siihen tulokseen, että sortoa ja sorronalaista luokkaa ei ollenkaan ole olemassa. Tällainen lievimmin sanottuna kummallinen mielipide vie siihen, että meidän kirjalliset ja ehkäpä lopuksi suusanalliset esityksemme voidaan estää ja vieläpä tulevaisuudessa ehkä uuden lakiehdotuksen mukaan voidaan meitä siitä mielivaltaisesti rangaistakin. Aletaanko todellakin tällä tavalla selittää vallitsevia oloja ja niistä johtuneita sanoja valheellisiksi, vaikka kaikkialla muualla maailmassa yleensä tunnustetaan taloudellisen sorron olemassaolo ja jo vuosikymmeniä sitten on siitä kirjoitettu valtavia teoksia.

Tahdon myös huomauttaa, että kun lähemmin koskettelen tätä kysymystä, joutuu se samalla olemaan pohjana meidän käsityksellemme parlamentista ja samalla myöskin esilläolevasta lakiehdotuksesta, jonka tarkoituksena on järjestää eduskuntamme sisäistä työtä. Se, jonka tulen esittämään, ei siis ole mitään asiasta poikkeamista, vaan päinvastoin välttämätön perustelu, joka selittää, miksi ei työtä-

tekevä luokka enempää kuin mekään sen luokan valitsevat edustajat voi antaa eduskunnalle mukaan kansan etuja valvovana elimenä mitään suurempaa merkitystä.

Porvarit ovat siis perustuslakivaliokunnan jäsentensä kautta kieltäneet sorronalaisen luokan olemassaolon, ovat kieltäneet sorron olemassaolon, siis kieltäneet tosiasiaassa taloudellisen riiston, luokkaan ja toiseen luokan yksinomaisen hallinnan. Tämä merkitsee sitä, että he kieltävät koko sen perustan, jolle kapitalistinen yhteiskunta on rakennettu. Mutta samalla he kieltävät oman yhteiskuntansa olemassaolonkin. Minä käsitän hyvin, että porvariston on pakko kieltää itsensä silloin, kun tulee kyseenalaiseksi heidän parlamenttinsa ja sen järjestys. He eivät tietysti koskaan tule myöntämään sitä tosiasiaa, että eduskunta, olkoon sen kokoonpano kuinka kansanvaltainen tahansa, tai sen työtäjärjestävä valtiopäiväjärjestys laadittu kuinka kansanvaltaisessa hengessä hyvänsä, ei voi hituistakaan poistaa riistoa. Eipä voi edes sitä vähentää. Ja kun näin on asianlaita, on meille aivan vähäarvoinen kysymys jonkun porvarillisen parlamentin valtiopäiväjärjestys. Meidän tehtävänämmä on poistaa taloudellinen riisto, saattaa sorrettu luokka oikeuksiinsa, eli toisin sanoen saattaa voimaan sellainen valtiopäiväjärjestys, minkä avulla työtekevä kansa voi määrätä oman kohtalonsa. Tämän ehdotuksen avulla ei sitä koskaan voida tehdä (Ed. V. Vainio: Neuvostosysteemi.) Aivan oikein, edustaja Vainio sanoo neuvostosysteemi. Se on ainoa mahdollinen, millä riistonalainen luokka saa äänensä kuuluville, (Vasemmalta: Saahan se nytkin.) ja mikä kerran on oleva myöskin historiallinen ja taloudellinen välttämättömyys, ja jonka avulla myöskin työväestö saa tahtonsa perille ajetuksi. Tästä selviää myöskin, miksi porvarit niin yksimielisesti kieltävät riistonalaisen luokan olemassaolon. Parlamentti on yksi niitä keinoja, joilla verhoetaan alaluokan silmät, että he eivät huomaisi heiltä puuttuvan kaiken vallan. Täytyy edelleenkin uskotella heille, että tämän laitoksen avulla voidaan heidän asemaansa parantaa. Siitä syystä ei saa puhua sorrosta ja sorronalaisesta luokasta. Se olisi liian paljon totuutta eduskunnan asiakirjoihin ja sentähden meidän asiakir-

jamme asetetaan sensuurin alaisiksi. Eikä ollenkaan tarvitse turvautua mihinkään teieteelliseen teokseen todistaakseen sanottamme oikeaksi. Ellei edustaja Estlander sekä hänen porvarilliset kannattajansa usko, niin tehkööt kiertomatkan vaikka tämän kaupungin ympäristössä. Siellä he saavat nähdä tuhansittain paljon puhuvia esimerkkejä; rehelliset työläiset, jotka ovat raskaassa työssä uhranneet elämänsä, saavat nyt siitä palkkioksi asua yhteen sulloituina mitä kurjimmissa oloissa alituisen työttömyyden ja siitä seuraavan nälän ja hädän uhkaamina.

Kansanvaltainen eduskuntamme on ehtinyt elää tässä maassa jo 15 vuotta ja kuitenkin on tämän maan työtätekevän luokan olotila suurin piirtein katsoen vain pahentunut, mutta samalla aikaa työn aikaansaamat rikkaudet ovat kasaantuneet ja kerääntyneet yhä harvempien yksilöiden käsiin. Tämä tosiasia ei tänäkään päivänä näytä estävän porvariluokkaa kieltämästä sorronalaisen luokan olemassaoloa. Samalla se on loistava todistus siitä, ettei kansanvaltaisinkaan eduskunta pysty kapitalistisessa yhteiskunnassa lopullisesti turvaamaan työväkeä taloudelliselta riistolta.

Tämä ei tietysti merkitse sitä, että me asettuisimme kokonaan kielteiselle kannalle kaikkiin uudistuskysymyksiin nähden. Työväenluokalle on tärkeätä edes josakin määrin turvata itseänsä siltä riistolta, jonka alaiseksi se on joutunut. Sen on myöskin opittava tuntemaan, kuinka pitkälle nämä uudistukset voivat mennä ja lopulta täytyy sen oppia tuntemaan se tosiasia, että tämän kapitalistisen yhteiskunnan puitteissa ei sen vapautuminen voi tapahtua. Tämän kaiken saavuttaa se vain kokemuksen avulla.

Tästä seuraa, että me emme suinkaan asettuisi vastustamaan tätäkään lakiehdotusta, jos se vain sisältäisi sellaisia uudistuksia, jotka antaisivat työväenluokalle mahdollisuuksia vielä suuremman n. s. kansanvallan käyttöön, kuin sen minkä tähänastinen valtiopäiväjärjestys on suonut. Tällainen kansanvallan laajennus käytännön tullessa olisi omiaan antamaan työtätekevälle luokalle uusia opetuksia, uusia kokemuksia, jotka taasen näyttäisivät sille, että sekään uusi laajennettu kansanvalta ei tuottanut sille hituistakaan talou-

dellista hyötyä. Tällaisia uudistuksia ei kuitenkaan edessäoleva lakiehdotus sisällä ja meillä ei siis tältäkkään näkökannalta lähtien ole vähintäkään syytä lähteä sitä puoltamaan. Tarkastaessamme lakiehdotusta havaitsemme, että ne vähäiset parannukset, mitkä sinne on saatu mahtumaan, hukkuvat niihin huononnuksiin, joiden avulla on saatu aikaan se, että kansanvallan käyttöä eduskunnan sisässä ei suinkaan ole laajennettu vaan päinvastoin supistettu. Poimin tässä muutamia kohtia, jotka aiheuttavat sen, että meidän on tähän lakiehdotukseen nähden asetettava hylkäävälle kannalle.

Ensimmäisenä pistää silmään se seikka, että vaikka valtiopäiväjärjestys on joutunut näin suuremmoisen revidioimistoimenpiteen alaiseksi, niin siitä huolimatta nuoriso edelleenkin on suljettu valtiollisen toiminnan ulkopuolelle. Yksistään jo se, että äänioikeusikärajaa ei ole ehdotuksessa riittävästi alennettu, riittäisi meille perusteeksi tämän lain hylkäämiseksi; siksi tärkeä on tämäkin kansanvallan laajennus. Saman 5 §:n toisissa momenteissa havaitsemme samansuuntaista. Vaalioikeus kielletään niiltä, jotka kolmena viime kuluneena vuonna eivät ole tulleet hengille panuiksi, jotka ovat joutuneet holhouksen alaisiksi, jotka nauttivat köyhäinhoitoyhdyskunnalta täyttä ja alituista huolenpitoa, sekä jotka ovat tuomitut irtolaisuudesta vielä senkin jälkeen kuin tuomittu on päässyt työlaitoksesta pois, aina kolmeen vuoteen saakka. Monet näistä määräyksistä merkitsevät työväenluokalle hyvin paljon. Tietäen sen, kuinka työväki, etenkin palkkatyöstä elävä nykyisen kapitalistisen talouden rappeutumisaikana, jolloin työttömyys on suurentunut, elintarpeet kallistuneet ja yleensä toimeentulo tullut ylen vaikeaksi, joutuu suurin joukoin liikkumaan paikasta toiseen etsiessään itselleen elämismahdollisuuksia, vaikuttavat nämä säädökset työväen kansanvallan käytön mahdollisuuksiin hyvin tuhoisasti. On selvää että työläinen, joka elääkseen on pakotettu etsimään työtä väliin Etelä- väliin Pohjois-Suomesta, on asemassa, jolloin hänen on melkein mahdollonta hoitaa hengillepanoaan. Tunnettua on kuinka helposti tässä maassa työtä etsivä työläinen joutuu irtolaisen kirjoihin. Ei tarvitse muuta kuin että hänen hen-

kilötodistuksensa katoaa tavalla tai toisella eikä hän ole ehtinyt hankkia uusia, sillä virastot eivät tällaisissa tapauksissa toimi liian nopeaan, ja samalla aikaa satuu jokin poliisi tai jokin muu, joka virkainnossaan tahtoo huolehtia järjestyksestä, iskee huomionsa tähän kirjattomaan työläiseen, ja silloin on aina seurauksena tuomio irtolaisuudesta. Työlakkojen aikana on irtolaisuuslakia käytetty pääoman omistajien hyödyksi hyvin suurena määrin. Viime aikoina on kyllä saatu tässä suhteessa uusi ase, nimittäin ohranan värkkäämät valtiopetosjutut, mutta koska sitäkään asetta ei voida käyttää muulloin kuin suurempien työlakkojen aikana, niin uskon että tuomiot irtolaisuudesta edelleenkin jäävät pääoman omistajille hyväksi aseeksi heidän taistelussaan työväkeä vastaan. Nyt ei riitä enään se, että tällainen rehellinen työläinen joutuu viettämään kuukausia ehkä vuosia pakko-työlaitoksessa, vaan nyt aikovat porvarit sen lisäksi riistää häneltä äänioikeudenkin vielä kolme vuotta sen jälkeen, kun hän pääsee laitoksesta pois. Tämä ei ole ollenkaan porvaristolta huonosti keksitty idea, sillä juuri sellaiset työriistäjain murjomat työläiset on elämä kasvattanut ymmärtämään vallankumouksen tärkeyden.

Neljännessä momentissa on jonkun veran parannusta voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen samaan momenttiin verrattuna. Siitä huolimatta että siinä kohdassa on selvitetty, mitkä köyhät nyt menettävät äänioikeutensa ja että ehdotuksessa löytyvässä säädöksessä ei enää anneta tilaa mielivaltaiselle tulkitsemiselle, niin sittenkin siinä on vielä koko joukon vääryyttä. Työläisperhe, joka on menettänyt huoltajansa, joutuu useasti asemaan, jolloin perheen äiti, samoin kuin muutkin perheen jäsenet ovat pakoitettut hakemaan elämäänsä turvaa siten, että antautuvat köyhäinhoitoyhdyskunnalle uhriksi ja siten joutuvat äiti niinkuin muutkin perheen jäsenet saamaan tuota täyttä ja alituista huolenpitoa. Porvarit rankaisevat tätä äitiä sillä, että vievät häneltä vaalioikeudenkin. Muutenkin on melkein varmaa, että köyhäinhoitoyhdyskunnalta täyttä ja alituista huolenpitoa nauttivat hoidokit eivät ole yhtään lähempänä hulluinhuonetta kuin ne vanhat tädit ja sedät, jotka asu-

vat ukkokodeissa ja vanhojen naisten suojakodeissa nauttien hekin täyttä ja alituista huolenpitoa, silti menettämättä vaalioikeuttaan. Tarkastaessamme siis näitä kohtia huomaamme, että porvaristolle sulkiessaan pois erinäisiä kansanryhmiä poliittisesta toiminnasta, on ollut perusteena vain se, että nämä oikeutensa menettäneet ovat joko menettäneet tai eivät ole ollenkaan tilaisuudessa myymään työvoimaansa tai sitten eivät ole kyenneet pysyttäytymään pinnalla siinä alituksessa kilpailussa, jota porvaristo käy keskenään taloudellisista arvoista. Näiltä katsoo porvaristo olevansa oikeutettu riistämään vaalioikeuden arvaatenkin jonkunlaiseksi rangaistukseksi siitä, että ihmisen työvoima ei loppumattomiin riitä riistettäväksi. Nämä kohdat kyseenalaisesta pykälästä voitaisiin siis poistaa. Niiden tilalle tulisi asettaa määräyksiä, jotka pohjaantuivat aivan toisenlaiselle periaatteelle. Minun käsitykseni mukaan olisi vaalioikeus kiellettävä keinottelijoilta, huijareilta ja yleensä kaikilta niiltä, jotka yksinomaan elävät toisten työn tuloksista itse suorittamatta mitään hyödyllistä työtä. Sellaisissa määräyksissä olisi jotakin järkeä. Nyt päinvastoin riistetään vaalioikeus sellaisilta, jotka koko elämänsä ovat tehneet hyödyllistä työtä. Mutta heidän luomansa arvot ovat joutuneet toisten käsiin. Ja kun heidän voimansa ovat loppuneet on tullut pakko luottaa armelaisuuteen, lähteä kiertämään maita ja mantereita tai yrittämään sellaista, mistä kaikesta ovat seuraukset, jotka luetellaan 5 §:n momenteissa 2, 3 ja 4. Tässä ei ole tosiaan järkeä!

Siirtyessämme tarkastamaan tämän lain suomia oikeuksia edustajille heidän koskemattomuudestaan kansanedustajina, huomaamme että niitäkään ei ole laajennettu, vaan sensijaan supistettu. 14 §:ssä tarkoitettu edustajan koskemattomuus hänen lausumainsa mielipiteiden johdosta, on rajoitettu siihen, mitä hän näiden seinäin sisässä lausuu. Siinä tapauksessa, että saman edustaja astuu valitsijainsa eteen ja selittää heille toimintaansa, siihen ei enää koskemattomuus riitä. Tähän uuteen ehdotukseen on tarkoituksella lisätty sanat „valtiopäivillä”. Tämä ei suinkaan ole kansanvaltaa, sillä kansanvalta antaa tilaisuuden kansanedustajalle kaikissa mahdollisissa tilanteissa olla yhteydessä ja sa-

malla selostaa toimintaansa valitsijoille ilman minkäänlaisia rajoituksia. Jos porvarit toimisivat todella kansanvaltaisella pohjalla, niinkuin he tahtovat uskotella, on selvää etteivät he asettaisi esteitä edustajain ja valitsijain suoranaiselle kanssakäymiselle. Nykyinen valpas ohjana, joka tekee kaikkensa sorvatakseen jokaisesta työväen puhujasta valtiopetturin, tulee erikoisesti käyttämään hänelle ominaista taitoaan juuri työväen kansanedustajia vastaan ja valtiopäiväjärjestyksessä on näköjään pidetty hyvää huolta, että mitään esteitä ei vain valtiopäiväjärjestys saisi asettaa ohranan toiminnalle, sen väijyessä kansanedustajia silloin, kun nämä toimivat valtiopäivätalon seinien ulkopuolella. Saman seikan me huomaamme vaikuttaneen, jos asetamme arvostelun alaiseksi 16 §:n, joka ei ole entisestään vähäkään muuttunut. Tässäkin pykälässä olisi edustaja asetettava turvallisempaan asemaan, että se turvattaisiin niin eduskunnassa kuin eduskunnan ulkopuolellakin. Hyväksi suokapulaksi on aiottu myös 18 pykälä. Porvaristo on kaiketi pannut merkille, että työläisten edustajat ovat enimmäkseen köyhää väkeä ja siitä syystä on pelotukseksi ajateltu sitäkin määräystä että edustaja, joka kärsii vapausrangaistusta, menettää siltä ajalta palkkionsa. Kapitalistisessa yhteiskunnassa on nälkäruoska erinomainen ase pakottamaan kapitalisimmankin työläisen antamaan työvoimansa riistettäväksi. Nälkäruoska, suokapulana valtiopäivätyössä ei ole huonosti ajateltu, mutta kansanvaltaa se ei missään tapauksessa ole eikä edusta, vaikkakin se on omiaan hyvin tukkimaan työläisedustajan suun.

Olen näin yksityiskohtaisesti osoittanut, että tämän valtiopäiväjärjestyksen uudistamisessa suoritettun valtavan työn tuloksena tosiasiallisesti on kansanvallan supistaminen. Tämä riittää meille työväenluokan edustajina vastustamaan tällaisen lain voimaantulusta.

Tahtoisin vielä sen lisäksi kosketella eräitä ei suinkaan periaatteellisesti ratkaisevia, mutta kuitenkin porvariston sie-lunelämää kuvaavia kohtia. §:ssä 27 ja 28 sanotaan: „sittenkun jumalanpalvelus on pidetty”. Näillä sanoilla tarkoitetaan edelleen säilyttää kirkkoileminen välttämättömänä sivuilmionä eduskunnan olemuk-

sessä. Tämä on kuitenkin ristiriidassa eduskunnan hyväksymän uskonnonvapauslain kanssa. Eduskunta on hyväksynyt uskonnonvapauden ja sillä teollaan periaatteellisesti asettunut kannalle, jonka kanssa kaikenlainen pakollinen kirkkoileminen on ristiriidassa. Jotka haluavat kirkkoilla ja uskovat siitä olevan hyötyä, menkööt vapaaehtoisesti ja yksilöinä niihin laitoksiin, joissa kirkkoilemiseen on tilaisuutta. Minä ainakin uskon että eduskunnalla on siitä yhtä suurta hyötyä, kuin jos me eduskuntana menemme rukoilemaan. Nekin mukana, jotka eivät ollenkaan kirkkoilemiseen usko.

Samaten on näihin pykälisiin sisällytetty eräs toinenkin ajatus. Niissä säädetään, että eduskunnan on sekä avajais- että lopettajaistilaisuudessa puhemiehen kautta lausuttava tervehdyksensä presidentille tai hänen sijaisellensa. Tämä valtiopäiväjärjestykseen perustuslain voimalla aijottu seremoniamääräys on eräänlainen huononnuksen siitä välttämättömästä alamaisuuden osoituksesta, joka aikanaan oli välttämätön lisäke eduskuntaelämässä, voidakseen säilyä, itsevaltiaan Venäjän keisarin hallitessa maatamme. Että jäte tällaisesta kansanoikeutta alentavasta seremoniasta vielä säilytetään, merkitsee vain sitä, että porvarit tässä ovat tahtoneet säilyttää sen dualismin, kahtiajaon, joka on heidän valtiolleen ominaista. Muuten tämän säännöksen henki on ristiriidassa meidän hallitusmuotomme kanssa, jossa sanotaan, että korkein valta on eduskunnalla. Jos taas presidentillä on halua tervehtiä eduskuntaa sen kokoontuessa tai hajotessa on siihen tilaisuus ilman että siitä tarvitaan laatia perustuslainluontoisia lainpykälä.

Niillä seikoilla, joita tähän saakka olen kosketellut, olen vain tahtonut todeta, että vaikka valtiopäiväjärjestyksemme on otettu niin suuren uudistustyön alaiseksi, ei siihen tosiasiallisesti ole saatu uutta aikaa ainakaan kansanvaltaisessa hengessä. Tulen nyt erääseen kohtaan, joka sekin yksistään määräisi meidän ottamamme kannan. Parlamenteissa on kai ollut yleisenä sääntönä, että edustajain puheoikeutta ei saisi rajoittaa. Esilläolevassa lakiehdotuksessa on kuitenkin poikettu tästä. 61 §:n 1 momentissa annetaan puhemiehelle valta esittää puheessa tarvittavan ajan rajoitta-

mista tai vieläpä lopettaakin keskustelun. Eduskunta voi taas tämän hyväksyä tavallisella enemmistöpäätöksellä. Tällainen säädös on ehdottomasti kansanvallan rajoittamista. Mikään ei estä eduskunnan enemmistöä heille tarpeen tullen käyttämään tätä määräystä sillä tukiakseen vastapuolueen suun. Rajoittamalla puheenvuoroissa käytettävän ajan niin suppeaksi, että sillä ajalla ei voi todistaa asian oikeutusta, ja esilletuoda kaikkia niitä näkökohtia, jotka monasti voisivat vielä vaikuttaa asian kulkuun, riistetään tosiasiallisesti tällöin vastustajalta hänen edustajaoikeutensa tärkein oikeus, — puhevalta. Tämä on niin julkeaa kansanvallan supistamista, että siihen ei voi yhtyä. Sen lisäksi sillä saavutetaan eräs toinenkin tarkoitus, joka lieneekin ollut päävaikuttimena pykälän laatijoilla. Useimmissa parlamenteissa on täysin parlamenttaarisena ja oikeutettuna pidetty n. s. jarrutusta. Vastustuspuolue on voinut joutua asemaan, jossa sen on ollut pakko turvautua ajan voittamiseen, estääkseen jonkun heidän valitsijoilleen turmiollisen päätöksen voimaantulemista. Tällainen ajan voittaminen on voitu saavuttaa ainoastaan puhumalla kyseessäolevasta asiasta. Näinollen onkin kaikkialla vähemmistöjen varaturvallisuudeksi säilytetty edustajain puheoikeuden rajoittamattomuus. Meidän maamme porvarit ovat nyt päässeet niin pitkälle valtiollisessa yksinvallassaan, joka taatusti on turvattu suojeluskuntain pistimillä, että he huoletta voivat poistaa osia kansanvallasta ja vähentää muutamia erikoisoikeuksia. Muuten tämä yritys on loistava näyte siitä, miten vähän he itse antavat arvoa sille parlamentille, jonka arvovaltaa he työvään silmissä tahtovat säilyttää siinä määrin, että heidän parlamentissaan ei edes saisi sanoa sellaisia sanoja, kuin ovat „riisto” ja „sorto”. He itse tällä tavalla käytännössä osoittavat todeksi sen, että parlamentti on vain verho, joka takaa heille suurempien joukkojen kannatuksen, jota he käyttävät hyväkseen lujittakseen valtionsa voimaa ja luokkansa yhteiskunnallista ylivaltaa.

Vielä muitakin kansanvaltaa supistavia kohtia voidaan tästä lakiehdotuksesta löytää, mutta nämäkin, joita olen poiminut, riittävät todistamaan, että uusi hyväksytäväksi esitetty laki ei ole sen parempi

vaan päinvastoin huonompi, kuin voimassa-oleva, jonka tähden ehdotan sen ensimmäisen vastalauseen mukaisesti hylättäväksi.

Ed. Estlander: Jag har för egen del icke någon anledning att ingå på en detaljdiskussion av föreliggande lagförslag, utan ber jag endast att få rekommendera den av mig undertecknade andra reservationen.

De utfall den föregående talaren tillåtit sig förbigår jag och uttalar blott, att jag icke anser med gott skick förenliga de här i plenum tyvärr förekommande ofta okontrollerbara och ovederhäftiga redogörelserna från utskottenas sammanträden. Blott så mycket må dock tilläggas, att det inom riksdagen torde råda olika meningar där-om, huruvida en del muntliga andraganden eller jämväl skriftliga aktstycken vid innevarande session varit sådana, att de bort få avgivas.

Ed. Erich: Edessämme oleva ehdotus uudeksi tarkistetuksi valtiopäiväjärjestykseksi on suuren ja huolellisen työn tulos, jossa työssä erityisen huomattavat ja kiitettävät ansiot on ollut komitean puheenjohtajalla professori Setälällä. Olisi minullekin ollut mieluista myötävaikuttaa uuden valtiopäiväjärjestyksen hyväksymiseen, tämän uuden lain, jota on, kuten sanottu, valmisteltu niin suurella huolellisuudella ja jonka tarpeellisuus myös on kieltämätön. On nim. useita erilaatuisia syitä, jotka, kuten jokainen asiaan perehtynyt helposti huomaa, tekevät uuden valtiopäiväjärjestyksen tarpeelliseksi. Ensinnäkin voimassaoleva valtiopäiväjärjestys on syntynyt aikana, jolloin olot olivat niin monessa suhteessa toisenlaiset kuin nykyensä, mikä kuvastuu jo useissa sanoissa, termeissä, joita tässä valtiopäiväjärjestyksessä on käytetty ja jotka nykyensä voivat olla omansa johtamaan harhaan monenkin lukijan tai lainkäyttäjän, jolla ei ole riittävästi tietoa siitä, mitä ja minkälaisia muutoksia täällä on tapahtunut, esim. ulkomaiset lukijat. Toiseksi on tietysti tarpeellista, että saatettaisiin valtiopäiväjärjestys sopusointuun hallitusmuodon kanssa, ja kolmanneksi valtiopäiväjärjestys useissa kohdin on asiallisten parannusten ja uudistusten tarpeessa ja sellaisia parannuksia

on tehty aika paljon tähän käsiteltävänä-olevaan ehdotukseen.

Kun uutta eli tarkistettua valtiopäiväjärjestystä valmisteltiin ensiksi komiteassa ja sitten eduskunnassa ja erityisesti perustuslakivaliokunnassa, niin pidettiin ylimalkaan suotavana, jopa välttämättömänäkin, että sen oleelliset kohdat jäisivät muuttamatta ja että varsinkin jätettäisiin rauhaan n. s. valtakysymykset, ei olisi otettava esille näitä valtakysymyksiä, joihin nähden eri puolueiden mielipiteet kävivät huomattavasti erilleen. Näitä tällaisia arkoja seikkoja oli vältettävä ja rajoitettava muutoksiin, joita yleisesti ja niin sanoakseni objektiivisesti voitiin pitää tarpeellisina. Eikä voida ollakaan tunnustamatta minun mielestäni, että eri ryhmät tässä suhteessa ovat osoittaneet asian käsittelyn eri vaiheissa sangen kiitettävää itsensä hiltintää, mutta valitettavasti sitä ei kuitenkaan ole riittävästi ollut, vaan on eräissä tärkeissä ja oleellisissa asioissa tahdottu tähän uudistukseen kytkeä myös valtakysymyksiä, noita arkoja kohtia, ja tästä on johtunut, että tämä ehdotus on saanut muodon, joka mielestäni on senlaatuinen, että minun puolestani täytyy valittaa, etten äänelläni voi myötävaikuttaa lakiehdotuksen hyväksymiseen, ja luulenpa, että tämä kanta on verrattain yleinen siinä ryhmässä, johon kuulun.

Syynä tähän kielteiseen kantaani, joka on vakavan harkinnan tulos, ei ensi sijassa suinkaan ole se, että ehdotuksen mukaan tulisi poistettavaksi se esteperuste, jota mainitaan voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 4 kohdassa, ja jonka mukaan äänioikeutta vailla on se, joka muun syyn kuin toteennäytetyn varattomuuden takia on jättänyt kahden lähinnä edellisen vuoden kruununverot maksamatta. Tällä seikalla minun mielestäni ei ole erityisen suurta merkitystä, vaikka kyllä olisin pitänyt parempana ja luonnollisempana, että mainittu kohta olisi säilytetty.

Ensi sijassa vaikuttavat kantaani ne muutokset, jotka on tehty määräenemistöihin. Voihan tosin näyttää verrattain vähäpätöiseltä seikalta, vaaditaanko perustuslain lopulliseen hyväksymiseen 2/3 vai ko 3/5 enemmistö, erotus niiden välillä kun on ainoastaan 1/15 osa. Mutta tämä erotus on kuitenkin sangen merkityksellinen, sillä on edustajain suureen lukumäärään

nähdessä melkoinen käytännöllinen kanta-vuus. Mutta sillä on myös huomattava periaatteellinen merkitys, sillä pyrkimykset määräenemmistöjen vähentämiseen ovat oireellisia, symptomaattisia, kuten jälempänä pyydytään saada tarkemmin perustella. Vapauden ajasta saakka on siinä julkisessa oikeudessa, joka on ollut meilläkin voimassa, ollut julkilausuttuna se periaate, että perustuslailla on n. s. korotettu muodollinen lainvoima, mikä merkitsee sitä, että perustuslakia ei voida muuttaa samassa järjestyksessä kuin tavallista lakia, ja mikä korotettu muodollinen lainvoima säätyedustuksen aikana ilmeni siinä, että perustuslain muuttamiseen vaadittiin neljän säädyn suostumus. Luonnollista oli, että lainsäätäjä nykyistä valtiopäiväjärjestyksestä säädettäessä myöskin asettui sille kannalle, että erotus tavallisten lakien ja perustuslakien välillä on säilytettävä, siinä mielessä, että jälkimäisille edelleenkin on tuleva tuo korotettu muodollinen lainvoima, vaikka tietysti tämä erotus nyt uuden valtiopäiväjärjestyksen mukaan joutuu olemaan niin sanoakseni uusiin muotoihin vallettu.

Useimpain valtiosääntöjen esikuvan mukaisesti nyk. valtiopäiväjärjestyksen laatijat asettuivat sille kannalle, että perustuslakikysymys oli jätettävä lepäämään yli vaalien. Mutta se myönsi erinomaisen ankarilla ehdoilla tästä poikkeuksen, sallien lopullisen ratkaisun tehtäväksi tällaisissa asioissa, jos saavutetaan kiireellisyysjulistuksen puolesta 5/6 enemmistö. Tällainen vaatimus voipi tuntua kohtuuttomalta, vieläpä luonnottomaltakin, ja itse asiassahan tuollainen 5/6 enemmistö on perin harvinainen. Mutta lainsäätäjä onkin ollut sillä kannalla, että perustuslakikysymyksen ratkaiseminen ilman sen lepäämään jättämistä todellakin on perin harvinaiseksi poikkeukseksi katsottava, poikkeukseksi, joka voipi tulla vain aivan erikoisissa tapauksissa kysymykseen. Ehdotettu muutos, jonka mukaan tämän 5/6 enemmistön sijalle asetettaisiin 3/4 enemmistö, ei sellaisenaan olisi vaikutuksiltaan kovin arveluttava. Ellei olisi määräenemmistöihin muita muutoksia tehty, niin voisi puolestani myötävaikuttaa lakiehdotuksen hyväksymiseen, vaikka tätäkään muutosta en suinkaan pidä tarpeellisena enkä suotavana. Mutta, kuten sanottu, sen

merkitys ei kuitenkaan ole ylenmäärin suuri. Ratkaisevana pidän sitävastoin sitä muutosta, joka esiintyy ehdotuksen 68 §:n 1 momentissa ja jonka mukaan perustuslain hyväksymiseen riittäisi 3/5 annetuista äänistä. 2/3 enemmistön vaatimus perustuslakikysymyksissä on hyvin yleinen vaatimus nykyaikaisissa valtiosäännöissä. Sitä voidaan sanoa todella tyypilliseksi koroitettun eli kvalifioitun enemmistön vaatimukseksi. Varsinkin niissä maissa, missä muita vaikeuttavia muotoja ei ole olemassa tai missä perustuslainsäädäntömuotoja ei ainakaan ole suuresti vaikeutettu. Meillähän on kyllä lisäksi tuo hyvin suurella määräenemmistöllä tehtävä kiireelliseksi julistus siinä tapauksessa, että kysymys ratkaistaan jättämättä sitä lepäämään, mutta meillä ei ole sellaisia perustuslainsäädäntöä tosiasiallisesti vaikeuttavia muotoja kuin monessa muussa valtiossa. Meillähän on ensinnäkin yksikamarinen eduskunta, mikä seikka tekee kaiken lainsäädännön koko joukon helpommaksi kuin kaksikamarisessa parlamentissa. Meillä ei ole myöskään mitään n. s. quorumvaatimusta, ei vaadita, että määrätty luku edustajia on istunnossa saapuvilla tai ottaa osaa jonkun asian ratkaisuun. Tasavallan presidentillä ei ole tehokkaampaa veto-oikeutta perustuslakiasioissa kuin tavallisiin lakeihin nähdessä. Vieläpä eduskunta, jos tasavallan presidentti on veto-oikeuttaan perustuslakiasiaassa käyttänyt ja asia sitten uusien vaalien jälkeen uudelleen joutuu eduskunnan käsiteltäväksi, hallitusmuodon 19 §:n 2 momentin mukaisesti ratkaisee kysymyksen vain yksinkertaisella enemmistöllä. Meillä vihdoin ei myöskään ole mitään välitöntä kansanlainsäädäntöä, ei perustuslakiasioissakaan tarvita lain lopulliseen hyväksymiseen mitään kansan päätöstä. Tunnettu seikka on, että välitön kansan lainsäädäntö, missä se on voimassa, useasti vaikeuttaa ja hidastuttaa lainsäädännöllisiä uudistuksia ja että se kokemuksen mukaan lähinnä siis vaikuttaa uudistusten vastustajana, minkä lisäksi kansan päätös vielä voipi olla tehty riippuvaksi erinäisistä vaikeuttavista erikoisiedoista. Niinpä Tanskassa, missä lakiehdotus ensinnäkin on käsiteltävä kahden lainsäädäntökauden aikana, siis missä uudet vaalit ovat käsittelyjen välillä, asia lopullisesti on ratkaistava kansan äänestyksellä, jol-

loin ei vaadita ainoastaan sitä, että äänestukseen osaaottavain kansalaisten enemmistö kannattaa muutosta, vaan lisäksi vielä, että tämä enemmistö vastaa ainakin 45 % kaikista äänioikeutetuista, mikä vaatimus tosiasiallisesti voi olla kylläkin ankara, elleivät kansalaiset kovin mieslukuisasti ota osaa tällaiseen äänestykseen.

Nämä seikat, joihin tässä olen viitanut ja jotka ovat meidän julkiselle oikeudellemme ominaiset, vaativat mielestäni nykyisten määräenemmistöjen säilyttämistä ja ennen kaikkea sen 2/3 määräenemmistön säilyttämistä, joka voimassaolevan lain mukaan vaaditaan lopulliseen päätöksen tekoon perustuslakiasiansa. Tietysti voipi tästä joskus aiheutua epäkohiakin, sitä en tahdo kieltää, mutta niinhän tällaisten rajoitusten laita yleensäkin on. Se hyöty, minkä nämä korotetun enemmistön vaatimukset tuottavat, on joka tapauksessa paljoo suurempi, kuin ne verrattain vähäiset haitallisuudet, jotka erinäisissä tapauksissa voivat niistä johtua. Kun ajattelemme, kuinka akkiarvaamatta eduskunnassamme voidaan tehdä muutosehdotuksia käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen, kun ajattelemme, miten useasti riippuu satunnaisista seikoista, esimerkiksi läsnäolevien lukumäärästä, tuleeko jokin lakiehdotus hyväksytyksi vai hyljätynsä, kun ajattelemme, että moni hallitusmuodon perussäännös, esimerkiksi säännökset, jotka koskevat tasavallan presidentin vaalia, tuomioistuinten riippumattomuutta taikka tuomarien erottamattomuutta, säännökset, jotka koskevat kansalaisten perusoikeuksia j. n. e. olisivat suhteellisen helposti muutettavissa, ellei pysyttäisi nykyisissä määräenemmistöissä, niin luulen, että on myönnettävä se erinomaisen suuri merkitys ja kantavuus, joka tällä asialla todellisuudessa on. Minun puolestani ainakin täytyy katsoa välttämättömäksi, ettei sitä sängen uuden aikaista ja kansanvaltaista ja toiselta puolen vielä hyvin vähän koeteltua valtiosääntöä, jommoinen meidän nykyinen hallitusmuotomme on, heitetä alttiiksi harkitsemattomille muutoksille ja että juuri tässä tarkoituksessa säilytetään ne määräenemmistövaatimukset, jotka nykyinen valtiopäiväjärjestys asettaa. Luullakseni on asianlaita sellainen, että niistä, jotka kannattavat tai ainakin pitävät mahdollisena näiden määräenemmistöjen hei-

kontamista, vähentämistä, moni käytännöllisistä syistä muutosta puoltaa. Mutta on taasen toisia, joiden mielessä varmaankin kangastaa yhä kasvava eduskuntavaltta. Tiedän hyvin, että on kannatusta sillä mielipiteellä, joka tavoittelee rajatonta enemmistövaltaa ja jotka senvuoksi pitävät nyt ehdotettuja vähennettyjä määräänemmistöjä vain väliasteena puhtaan enemmistöperiaatteen voimaansaattamisessa. Tämän käsityksen mukaan eduskuntan enemmistön tulee hallita eduskuntaa ja sen tulee hallita koko maata; sen tulee komentaa hallitusta. Tasavallan presidentin pitäisi olla eduskunnan valitsema huolimatta siitä, että meidän hallitusmuotomme jo nyt on rakenteeltaan ehdottomasti sellainen, että se tekee kaiken presidenttiktatuurin vaaran olemattomaksi. Ja vihdoin kuka taasen viime sijassa eduskuntaa hallitsisi? Tietysti eduskuntaa hallitsisivat puolueet, mikä käy sitäkin helpommaksi, kun meillä on julkisessa oikeudessaamme voimassa sekä suhteellinen vaalitapa että parlamentaarinen hallitustapa, jotka molemmat ovat omansa juuri vahvistamaan ja tukemaan puoluevaltaa ja puolueiden merkitystä julkisessa elämässämme ja eduskunnan toiminnassa. Ja näin tulisivat viime sijassa puolueitten enemmistösuhteet rajattomasti määräämään mitä suurimmistakin arvoista.

Mainitsin tässä parlamenttarismin, parlamenttaarisen hallitustavan. On joskus lausuttu se ajatus, että tällaiset korotetut enemmistöt eivät ole sopusoinnussa parlamenttaarisen hallitustavan kanssa, koska parlamenttarismille on ominaista, että hallituksella on eduskunnan luottamus, toisin sanoen, että eduskunnan enemmistö kannattaa hallitusta. Nyt sanotaan: Jos useissa tapauksissa yhden kolmasosan vähemmistö voipi kaataa jonkun lakiehdotuksen, tehdä tyhjäksi hallituksen aikeet, silloinhan tuollainen vähemmistö ehkä kaataa hallituksen. Tämä on kuitenkin seikka, jolla ei oikeastaan ole mitään tekemistä parlamenttarismin kanssa. Jos käypi sillä tavalla kuin edellytin, jos hallitukselle kävisi mahdolltomaksi saada sen alotteesta syntynyt ja sen kannattama perustuslain luontoinen lakiehdotus hyväksytyksi eduskunnassa sen johdosta, että 1/3 sitä vastustaa, mutta enemmistö kuitenkin on hallituksen puolella ja jos hallitus tämän joh-

dosta eroaa, niin se ei johdu parlamenttarismin johtopäätöksistä vaan se riippuu siitä, että hallitus tuohon ratkaisuun katsoen pitää mahdottomana menestyksellisesti hoitaa maan asioita. Ja huomattava on, että hyvin monessa valtiossa, missä parlamenttaarinen hallitusjärjestelmä on itse valtiosäännössä vahvistettu, kuten meilläkin, kuitenkin on tuollainen säännös voimassa, jonka mukaan valtiosäännön muuttamiseen vaaditaan koroitettu määräenemmistö.

Minun täytyy siis yhtyä siihen tulokseen, että se korotettu lainvoima, mikä perustuslaille nykyänsä kuuluu, tuo perustuslain pyhyys, edelleenkin on säilytettävä ja että tässä tarkoituksessa olisi erittäin arveluttavaa mennä tekemään muutoksia niihin määräenemmistövaatimuksiin, joista tässä on ollut kysymys ja ennen kaikkea siihen vaatimukseen, että perustuslain lopulliseen hyväksymiseen vaaditaan 2/3 enemmistö.

On myös suuri erehdys luulla, että kansanvalta, demokratia ei vaatisi mitään takeita enemmistöpäätöksiä vastaan. Kyllä kansanvaltaisessakin valtiossa tarvitaan takeita ja kaikkein tärkeimpinä takeina vaikuttavat juuri tällaiset kohtuulliset määräenemmistöt. Ei pidä tietysti perustuslainsäädäntöä ylenmäärin vaikeuttaa, niin että valtiosäännön muuttaminen, kuten Amerikan Yhdysvalloissa on laita, saatetaan tosiasiallisesti miltei mahdottomaksi, mutta tarvitaan kyllä takeita vähemmistöjen turvaksi. Ja kiellettävissä ei myöskään liene, että voipi sattua tapauksia, jolloin vähemmistö kenties paremmin kuin enemmistö tajuaa, mitä valtion todellinen etu vaatii, ja toisia tapauksia, jolloin lykkäys voipi olla valtion etujen mukaista ja jolloin siis on täysin paikallaan, että valitsijat saavat lausua mielensä asioista ennenkuin lopullinen ratkaisu tapahtuu, olkoonpa, että se tapahtuisi juuri sillä tavoin kuin alkuaan on suunniteltu.

Ed. Reinikka: On valitettavaa, että vuoden 1921 valtiopäivillä, joilla valtiopäiväjärjestyksen muutos otettiin käsiteltäväksi, ei tyydytty tekemään voimassaolevaan valtiopäiväjärjestykseen ainoastaan muodollisia ja niitä asiallisia muutoksia ja lisäyksiä, joita uusi valtiollinen aseamme edellytti, vaan lähdettiin kokonaan uusiin valtiopäiväjärjestyksen asiasisältöä,

ja sen kautta tultiin siihen, että kompromissina saatiin sellainen valtiopäiväjärjestys, joka itse asiassa ei tyydytä mitään ryhmää, niinkuin täällä käydystä keskustelusta tänä päivänä on ilmennyt. Useat puhujat, mikäli minä olen voinut käsittää, ovat kuitenkin puolustaneet tämän hyväksymistä senvuoksi, ettei näissä olevissa oloissa ole mahdollista tätä nykyä parempaa valtiopäiväjärjestyksiä maallemme saada. Tällä perusteella puolustaa lain hyväksymistä ei minusta ole oikein eikä kyllin riittävää. (Vasemmalta: Pitäkää sitten keisarit ja suuriruhtinaat siellä.) Minä myönnän, että tässä esilläolevassa valtiopäiväjärjestyksessä on paljon hyviä puolia, mutta en tahdo yksityiskohtaisemmin lähteä niitä käsittelemään, koska niistä on kylliksi tässä tilaisuudessa lausuttu. Tahdon muutamia kohtia vaan painostaa. Ensinnäkin tässä on se hyvä puoli, minkä ed. Ryömä mainitsi, että tämän mukaan valtiopäivätyössä säästyy paljon aikaa. Nykyinen valtiopäiväjärjestyshän on sellainen, että useita viikkoja aina 3 viikkoon kuluu täällä jokseenkin turhaan aikaa. Varsinkin meille maaseutuedustajille tulee tämä aika pitkäksi. Minä ymmärrän, että itse Helsingin kaupungista oleville edustajille sellainen on ehkä hyvinkin suotavaa, sellainen asiain hidas kulku, kuin nyt voimassaoleva valtiopäiväjärjestys edellyttää. Lain 33 §:ssä sanotaan m. m., että eduskunta-alote on edustajan tehtävä kirjallisesti ennen kello 12 päivällä 10 päivänä valtiopäiväin avaamisesta. Tässäkin säästyy 4 päivää aikaa nykyiseen valtiopäiväjärjestykseen nähden. 43 §:ssä sanotaan, että 5 päivän kuluessa valtiopäivien avaamisesta tulee eduskunnan sellaista erinäisten asiain käsittelyä varten kuin 67 §:ssä säädetään, asettaa suuri valiokunta j. n. e., kun nykyisin voimassaolevassa valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan, että 8 päivän kuluessa se on asetettava. Siinä siis toimitetaan suuren valiokunnan vaali 3 päivää aikaisemmin kuin nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä. 44 §:ssä sanotaan: „Valiokunnat, lukuunottamatta suurta valiokuntaa, jatkakoot tointaan kaikilla varsinaisilla valtiopäivillä niin kauan kuin edustajan toimivalta kestää” j. n. e. Tässäkin säästetään aikaa, mutta toiselta puolen voi tästä olla omat haittansa. Kun valiokunnat valitaan 3-vuotiskaudeksi, niin voi siitä olla seura-

uksena, että valiokuntien kokoonpano ei tule sellainen, kuin työn tehokkuudelle olisi toivottavaa. Kun käy niinkuin kävi näissä eduskuntavaaleissa, että yli puolet, yli 100 eduskunnan jäsentä, on uusia ja kun silloin toimitetaan valiokuntien vaalit, suurimman osan jäsenistä ollessa toisilleen tuntemattomia, ei silloin aina valiokuntien kokoonpanossa osuta siihen, että kukin tulisi sille paikalle, mihin hänen olisi tultava. Mutta jos valiokuntien vaalit toimitettaisiin jokaisilla valtiopäivillä erikseen, niin voitaisiin jo toisilla valtiopäivillä saada valiokuntien kokoonpano paljon työtehokkaammaksi kuin tällä perustuksella. Samoin 11 §:ssä on minusta parannus, kun sanotaan, että jos eduskunta on myöntänyt edustajalle vapautusta edustajatoimesta yhtä kuukautta pitemmäksi ajaksi, on varamies täksi ajaksi kutsuttava hänen sijaansa. 3 momentissa on myöskin parannus, vaikka toivoisin sen olevan hiukan toisenlaisessa muodossa. Siinä sanotaan, että jos edustaja on nimitetty valtioneuvoston jäseneksi, on hänellä oikeus saada vapautus edustajatoimesta. Mielestäni pitäisi olla: „kutsuttakoon hänen sijaansa varamies siksi ajaksi, kuin hänen jäsenyytensä valtioneuvostossa kestää”. Hänen olisi siis velvollisuus luopua edustajatoimestaan siksi aikaa. Se minusta olisi kaikkein paras muoto tälle momentille. Täällä on puhuttu hyvin paljon 61 §:stä ja sen hyvistä puolista. En tahdo siihen lähemmin kosketella, yhdyin niihin lausuntoihin, jotka ovat sen merkitystä painostaneet. Ja ennen kaikkea on painavimpana pluspuolella 76 §, joka käsittelee tulo- ja menoarvion käsitteitä eduskunnassa. Mutta kun siitä on jo niin kovin paljon tänä päivänä puhuttu, en tahdo siitäkään sanottua enää lähteä toistamaan. Mutta jos lähdemme tarkastamaan niitä seikkoja, jotka ovat laskettavat miinuspuolelle, niin täytyy sanoa, että niitä on tässä siksi paljon, että minun täytyy asettua sille kannalle, kuin perustuslakivaliokunnan mietinnön toisessa vastalauseessa mainitaan. Täällä on paljon puhuttu ja erittäin perusteellisesti, varsinkin edellinen puhuja ed. Erich, niistä määränemistöistä, joista puhutaan 68 §:ssä. Minäkin mielelläni olisin nähnyt, että tuon $\frac{2}{3}$ asemasta olisi ollut $\frac{2}{3}$, mutta jos tässä valtiopäiväjärjestysehdotuksessa ei olisi mitään muita miinuspuolelle luettavia seik-

koja, niin minä kyllä katsoisin voivani tuon sulattaa ja hyväksyä $\frac{2}{3}$, sillä se nyt jo sitenkin taitaa turvata vähemmistön edut. Muutamia muitakin pykälää tässä olisi, jotka ovat tosin vähemmän toisarvoisia, mutta kuitenkin miinuspuolelle luettavia. Mutta ne sivuuttaen tahtoisin sitten kosketella tähän 5 §:ään, jota täällä ovat monet puhujat, m. m. edustaja Ryömä, hyvin laajasti kosketelleet. Minä olen erikoisesti merkinnyt, että vasemmistossa tahdotaan painostaa sitä seikkaa, että 5 § sillä pohjalla, kuin se leipää tässä valtiopäiväjärjestysehdotuksessa, on parannus, edistysaskel nyt voimassaolevaan valtiopäiväjärjestyksen 5 §:ään nähden. Tämän 5 §:n mukaan tosiasia on se, että täysin maksukykyinen henkilö saa äänioikeuden, siis saa käyttää äänivaltaansa valtiollisissa vaaleissa, voi asettua ehdokkaaksi ja tulla valituksi tähän eduskuntaan, siis tulla siihen asemaan, että hän on tilaisuudessa säättämään kansalle verolakeja, sekä valtiollisia että kunnallisia verolakeja, siis yleensä rasituksia, ja hän itse kuitenkin pysyttäytyy kaikkien näiden velvollisuuksien ulkopuolella. Tämä minusta ei ole oikein. Tämä on minusta niin tärkeä periaatteellinen kysymys, että jos keran tahtoo saada oikeuksia, niin täytyy olla velvollisuuksia siinä määrässä, miten voi niihin ottaa osaa, siis maksukykyensä mukaan. Nykyäänhän voimassaolevan V. J:n 5 §:n 4 momentin mukaan ei kielletä äänioikeutta varattomuuden tähden, sillä siinä sanotaan: „Vaalioikeutta vailla on se, joka muun syyn kuin kunnallishallituksen todistuksella näytetyn varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut kahden lähinnä edellisen vuoden kruununverot”. Siis kunnallislautakunnan todistuksella sellainen henkilö, joka on varaton, saa äänioikeuttaan käyttää. Minä en olisi valmis allekirjoittamaan sitä, että voimassaolevassa V. J:n 5 §:n 4 momentissa oleva sana „kruununverot” olisi tulkittava ainoastaan henkirahaksi. Silloin kun tämä laki säädettiin, ei meillä ollut olemassa muuta valtionveroa kuin henkiraha ja kruununkymmenykset sekä manttaaliverot, mutta sen jälkeen on säädetty valtion tulo- ja omaisuusvero ja minä tahtoisin käsittää, että tähän sanaan „kruununverot” sisältyvät kaikki valtion verot, siis myöskin valtion tulo- ja omaisuusvero. Sitä, että äärimmäinen vasemmisto, kom-

munistit, vastustavat neljättä momenttia, sen minä hyvin ymmärrän, sillä minä olen vakuutettu siitä ja he ovat itse myöskin kyllin tietoisia siitä, että heidän äänestäjajoukkonsa tulevat silloin tuntuvasti karttumaan. Mutta minun mielestäni ei lainsäädäntötietä kuitenkaan olisi toimittava siihen suuntaan, että sellaista ainesta, kumouksellista ainesta, joka tahtoo nykyistä yhteiskuntajärjestystä vallankumousteita parantaa, kartutettaisiin. Minun mielestäni 13½ % sellaista ainesta tässä parlamentissa on jo kyllin riittävä. Mutta että sosialidemokraatit tätä kannattavat, sitä minä sittenkin ihmettelen. Mielestäni viimeisissä vaaleissa olisi jo pitänyt tulla näkyviin, miten käy ainakin niille puolueille, joilla on kyllin valistuneet valitsijat, asetumalla tällaiselle kannalle tärkeissä periaatteellisissa kysymyksissä. Minun mielestäni edistyspuolueen viime vaaleissa kärsimä suuri tappio on suurelta osalta luettava juuri sen syyksi, että he asettuivat tässä kysymyksessä vasemmiston kannalle, ja minä luulen, että kun sosialidemokraattienkin valitsijat tulevat täysin tietoisiksi asioista, niin jos tämä V. J:n pykälä hyväksytään sellaisena kuin se tässä on, niin osat vasemmistossa jonkun ajan kuluttua vaihtuvat. Minä erikoiseseti panen merkille sen, että ed. Ryömässä on tapahtunut tähän 4 momentin käsittelyyn nähden muutos sen jälkeen, kun asia oli perustuslakivaliokunnassa esillä. Siellä hän väitti, että tätä kohtaa, kahden lähinnä edellisen vuoden kruununverot, ei olisi tulkittava siten, että se saa äänioikeuden, joka maksaa joka toisena vuonna kruununverot. Asianlaista on kuitenkin sillä tavalla, että tätäkin voidaan kiertää, niinkuin hän nyt mainitsi, sitä voidaan kiertää tätä neljättä momenttia sillä tavalla, että maksaa kruununveronsa joka toinen vuosi. Ja siitä onkin paljon kokemusta. Ainakin Karjalassa, niinkuin minä jo valiokunnassa mainitsin silloin, kun tämä valtiopäiväjärjestys oli siellä esillä, minä olen pannut merkille, että suuret joukot maksavat kruununveronsa juuri joka toinen vuosi säilyttääkseen äänioikeutensa. Minua on alkanut epäilyttää, lieneekö tässä maassa joku toimisto, joka heitä ohjaa tähän suuntaan. Mutta kun tästä on tietoinen, niin silloin panee ajattelemaan, onko sittenkään syytä tätä kohtaa poistaa, kun suuret joukot kyllä

ovat valmiit käyttämään oikeuksia mutta kiertämään velvollisuuksia siinä kohden, missä vain suinkin lainhengen mukaan voidaan niin tehdä. Mielestäni tämän valtiopäiväjärjestyksen kaikkine niine muine heikkouksineen, m. m. määränemistöineen voisin hyväksyä, jos tämä 5 §:n 4 momentti olisi seuraavassa muodossa: „Vaali-oikeutta vailla on kuitenkin se, joka muun syyn kuin kunnallislautakunnan todistuksella näytetyn varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut edellisen vuoden valtion verot”, siis ettei anneta mitään tilaisuutta keinoilla lailla ja maksaa joka toinen vuosi. Sanotun perusteella täytyy minun asettua sille samalle kannalle, millä minä lähetekeskustelussa, kun tämä asia oli menossa perustuslakivaliokuntaan, olin, nim. hylkäävälle kannalle, siis sille kannalle, millä on toinen vastalause tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä.

Ed. M a n t e r e: Kun esilläoleva lakiehdotus viime valtiopäivillä oli ratkaisevassa käsittelyssä, kannatin minä, samoin kuin edistyspuolueen ryhmä kokonaisuudessaan, sen hyväksymistä. Tosin oli myönnettävä lakiehdotuksessa olevan yksityisiä säännöksiä, joita vastaan saattoi tehdä muistutuksia, mutta kokonaisuutena ja muistaen, että tämäkin lakiehdotus oli kompromissin, sovittelujen tulos sekä että tästä asiasta on mahdollon aikaansaada lakia muuten kuin sovittelemalla, lakiehdotus näytti sellaiselta, että hyvällä syyllä saattoi äänestää sen hyväksymisen puolesta. Tähän kehotti erikoisesti se seikka, että lakiehdotuksen hylkääminen näytti lykkäävän tämän tärkeän lainsäädäntötoimen pitkälle tulevaisuuteen, mikä oli sitä valitettavampaa, kun se pitkäaikainen, perusteellinen työ, joka oli pantu lakiehdotuksen valmistamiseen sekä eduskunnassa että sen ulkopuolella, ja jossa varsinkin silloisella perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalla, ed. Setälällä oli tunnustettavat ansiot, meni suurimmaksi osaksi hukkaan — meni ainakin sikäli, että se olisi vastedes tehtävä uudestaan.

Samalla kannalla kuin viime eduskunnassa olen puolestani vieläkin ja äänestän lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta. Porvariedustajain taholla on tätä lakiehdotusta vastustettu aikaisemmin niin kuin

tänäänkin etupäässä niiden muutosten tähden, jotka on tehty lakiehdotuksen 5 ja 68 §:iin sen käsittelyn viime asteella viime keväänä. Edellinen tarkoittaa, kuten tunnettua sen määräyksen poistamista, jonka mukaan henkirahan maksaminen on vaalioikeuden ehtona. Jälkimäinen taas sisältää sen, että perustuslain säätämisessä vaadittavaa määräänemmistöä jonkun verran alennettaisiin, kiireelliseksi julistamisessa $\frac{5}{6}$:sta $\frac{3}{4}$:aan ja ehdotuksen lopullisessa hyväksymisessä $\frac{2}{3}$:sta $\frac{3}{5}$:aan. Ovatko nämä muutosehdotukset nyt sellaisia, että lakiehdotus niiden takia, kun ottaa huomioon ne monen monet erinomaisen suurarvoiset parannukset, jotka lakiehdotus sisältää ja myös sen seikan, että valtiopäiväjärjestyksen korjaaminen näyttää todellakin — ainakin pitkät ajat eteenpäin — mahdolltomalta, ellei sitä nyt aikaansaada, olisi hylättävä?

Mitä ensinnä tulee henkirahaa koskevaan muutosehdotukseen, josta jo viime valtiopäivillä paljon puhuttiin, josta vaalitaistelussa tehtiin suuri numero ja johon myös tässä keskustelussa on kiinnitetty paljon huomiota, niin on se kanta, jolle lakiehdotus rakentuu, minun mielestäni hyvinkin puolustettavissa. Onhan se ensinnäkin sopusoinnussa yleisen äänioikeuden periaatteen kanssa. Jokaisen täytyy myöntää, että äänioikeus ei ole yleinen, jos se on riippuvainen veronmaksusta, olkoonpa vain niin pienestä ja tällä kertaa mitättömästä kuin henkiraha on. Minä huomautan, että juuri mainitun periaatteen johdonmukaista toteuttamista silmälläpitäen useiden maiden perustuslaeista on tällainen vaalioikeuden rajoitus poistettu. Viimeksi läntisessä naapurimaassamme Ruotsissa viime vuonna valtiopäiväjärjestystä uusittaessa. Saksan valtiopäiväjärjestys ei liioin tunne tällaista säännöstä. Siinä rajoittavat vaalioikeutta ainoastaan holhouksenalaisuutta, mielisairautta ja rikollisuutta koskevat säännökset. Tanskan valtiopäiväjärjestys on tässä kohden samalla kannalla kuin Ruotsin. Vaalioikeutta vailla on vain se, joka nauttii täyttä ja alituista köyhäinhuutoapua. Jos siis edelläoleva lakiehdotus hyväksyttäisiin, tulisi valtiopäiväjärjestyksemme puheenalaisissa kohdissa aivan samalle kannalle kuin läntisten naapurimaittemme.

Asiata viime eduskunnassa käsiteltäessä huomautin myös erästä toisesta periaat-

teellisesta näkökannasta, siitä nim., että jos kerran veronmaksu tahdotaan panna vaalioikeuden ehdoksi, niin miksi rajoittaa henkirahaan. Olisi kaiketi periaatteellisesti oikeampaa vaatia valtion verojen maksamista yleensä. Muutoinhan suositettiin varakkaita varattomien kustannuksella, mikä ei ole yleisen äänioikeuden periaatteen mukaista. Edistysmielisen puolueen eduskuntaryhmä asettiinkin viime valtiopäivillä sille kannalle, että puheenalainen säännös, jos se lakiin tahdottaisiin ottaa tai laissa pysyttää, olisi pantava käsittämään valtion verot yleensä. Silloin se olisi muodostunut ainakin oikeudenmukaisemmaksi. Eduskunnan enemmistö ei kuitenkaan tätä kantaa hyväksynyt ja silloin ryhmämme edustajat pitivät oikeana äänestää koko säännöksen ottamista vastaan. Tämä kanta onkin mielestäni sitä puolustettavampi, kun henkirahan maksamisen pysyttämistä vaalioikeuden ehtona eivät minun nähdäkseni puolla myöskään mitkään pätevät käytännölliset syyt, ei niin sanoakseni pedagogiset enempää kuin myöskään vaalien tulokseen vaikuttavat. Jokainen, joka tietää, mitenkä tätä nykyä menetellään, kun on kysymyksessä todistuksen hankkiminen juuri puheena olevan 5 §:n neljännen kohdan perusteella, myöntää että sillä ei ole minkäänlaista sanottavaa käytännöllistä merkitystä itse vaalin osanottoon, eikä siis myöskään vaalien tulokseen. Minä luulen, että ed. Reinikka siinä suhteessa myös pahasti erehtyi, kun hän luuli, että kysymyksessä olevan säännöksen poistaminen vaikuttaisi voimasuhteiden muuttumisen vasemmistopuolueiden välillä. Onhan sitäpaitsi ajankysymys, milloin tämä vanhentunut, ohi aikansa elänyt veromuoto, henkiraha, lakkautetaan, mikä seikka myös puhuu mainitun säännöksen poistamisen puolesta tai ainakin osoittaa, kuinka heikolla perustalla lakiehdotuksen vastustus lepää jos se rakentuu juuri tämän kohdan varaan.

Ei myöskään se toinen muutosehdotus, määräänemmistöjen jonkunvertainen alentaminen, johon huomio etupäässä on kiinnittynyt, ole sellainen, ettei sitä voisi puolustaa tai että lakiehdotus sen takia pitäisi ehdottomasti hylätä. Ero voimassa olevan ja ehdotetun säännöksen välillä on havainnollisesti sanoen se, että perustuslakia käsiteltäessä kiireelliseksi julistami-

sen estämiseksi vaadittu vähemmistö korotettaisiin 33:sta 50:een ja lain hyväksymisestä äänestettäessä 67:stä 80:een. Minä myönnän mielelläni, että lisäys on melkoinen ja olen myöskin sitä mieltä, että vähemmistöille on suotava tarpeellinen turva enemmistöjä vastaan, varsinkin niin tärkeissä asioissa kuin perustuslain muuttaminen on. Tätä periaatetta minä en mitenkään tahdo kieltää enkä tehdä sitä arvottomaksi. Ja liian pitkälle olisi mielestäni menty, jos olisi hyväksytty sosiaalidemokraattien alkuperäinen ehdotus tässä kohdassa. Nyt ehdotettu määräenemmistön vähennys ei sitävastoin minun mielestäni mitenkään johtaisi siihen, johon se on tänäänkin selitetty johtavan, siihen, että tilapäinen enemmistö voisi ajaa tahtonsa lävitse, saada tuota pikaa, yllättämällä, hätähtää hyväksytyksi perustuslain muuttamista tai yleensä perustuslakia koskevan ehdotuksen, vaikka sillä ei olisi kansassa pysyvää, tarpeellista kannatusta. Kun niinkin rajoitettu vähemmistö, kuin 1/4 eduskunnan jäsenistä, siis tunnustetusti pienempi kuin nykyinen oikeisto, voi estää kiireellisen käsittelyn ja vedota vaaleissa kansan ratkaisuun, ja kun senkin jälkeen vaadittaisiin ehdotuksen lopulliseen hyväksymiseen 3/5:n, siis 120 edustajan yksimielinen kannatus, niin onhan minun ymmärtääkseni silloin olemassa tarpeelliset takeet siitä, ettei kypsymättömiä, harkitsemattomia, hätäisesti valmistettuja päätöksiä eduskunnassa tehdä. Elleivät nämä enemmistöt ole riittäviä, silloin täytyy mielestäni myöntää, että vähemmistön asialla ei ole kansassa tarpeellista kannatusta. Ja silloin minun käsitykseni mukaan vastustus ja vastarinta ei ole oikea, se ei ole hyväksyttävä.

Tähän tulee lisäksi eräs erittäin huomattava seikka, johon tänäänkin täällä jo on ohimennen kajottu. Se on se, että meillä, paitsi perustuslakeja, monet yhteiskunnalliset lait, usein hyvinkin kiireellistä laatua olevat, ovat käsiteltävät perustuslain säätämisestä määrättyssä järjestyksessä. Tämä vaikuttaa osaltansa sen, ettei ole oikein ja asianmukaista pitää puheena olevia määräenemmistöjä kohtuuttoman korkeina. Siitä voi olla seurauksena, niinkuin useasti on ollutkin, että varsin pieni vähemmistö valtiopäiväjärjestyksen suoman oikeuden nojalla pääsee estämään maalle

vältämättömän yleisen edun vaatiman lainsäädäntötoimen. Puheenalainen muutosehdotus tietää siis — se on minun käsitykseni — terveitten kansanvaltaisten periaatteiden toteuttamista, ollen omansa lujittamaan rauhallista, lainsäädäntötoimeen perustuvaa kehitystä maassa ja minä rohkenen uudistaa sen, mitä lausuin viime valtiopäivillä asiaa käsiteltäessä, sen nimittäin, ettei ole minun käsitykseni mukaan viisasta ylläpitää jatkuvasti järjestelmää, joka helposti voi herättää ja joka tunnetusti on herättänyt laajaa oikeutettua tyytymättömyyttä, jopa katkeruutta erinäisiä asioita käsiteltäessä. On epäilemättä viisaampi ajoissa korjata se, saattaa laki sopusointuun muuttuneiden olosuhteiden ja muuttuneen oikeustajunnan kanssa.

Mutta nyt käsilläolevan lakiehdotuksen vastustajiin on yhtynyt myöskin äärimäinen vasemmisto. Heille on muodostunut loukkauskiveksi varsinkin lakiehdotuksen 61 §, se uusi säännös, joka tekisi mahdolliseksi rajoittaa tarpeettoman puhe-tulvan eduskunnassa ja lopettaa kohtuuttoman pitkälliseksi venyneen keskustelun. Äärimmäisen vasemmiston taholta on tämä säännös leimattu valtiopäiväjärjestyksemme huononnukseksi ja selitetty jo ennakolta, että sitä tul-taisiin käyttämään työväestön edustajia vastaan. Tämän johdosta on huomautettava, että useimpien maiden valtiopäiväjärjestyksissä on paljoa pitemmälle meneviä säännöksiä edustajain puheoikeuden rajoittamisesta. Ne on katsottu eduskunnan työn nopean edistymisen kannalta välttämättömiksi. Niitä vastaan ei ole tehty muistutuksia, eikä ole kuultu väitetävän, että niitä olisi käytetty erityisesti työväestön edustajia vastaan. Mitään pätävää syytä ei ole siihen väitteeseen, että meidän valtiopäiväjärjestykseen nyt ehdotettu puheoikeuden rajoittamista tarkoittava säännös olisi tähdätty jotakin erityistä ryhmää tai sen edustajia vastaan. Niinkuin täällä jo on huomautettu, on päinvastoin voitu havaita, että meidän valtiopäiviemme puhemiehet, mihin ryhmään tai mihin puolueeseen ne kulloinkin ovat kuuluneetkin, ovat katsoneet korkean asemansa vaativan ehdottoman puolueettomuuden noudattamista kaikkiin edustajiin nähden, eikä ole mitään epäilemistä siitä, etteikö vastedeskin tulisi tapahtumaan samalla tavalla. Tämä säännös samoin kuin

kaikki muutkin lakiehdotuksen säännökset koskee tietysti samalla tavalla jokaista eduskunnan ryhmää, jokaista eduskunnan jäsentä. Se ei suinkaan minun käsitykseni mukaan loukkaa, sillä ei tahdota loukata kenenkään puheoikeutta, mutta se kyllä estäisi, jos se saataisiin voimaan, puheoikeuden ilmeisen väärinkäytöksen ja sehän on tietysti meidän kaikkien yhteisen edun mukaista. Että tällainen säännös, jommoinen tai jota vastaava tavataan, kuten sanoin, useampien maiden valtiopäiväjärjestyksessä, on tarpeen vaatima, sen on kyllä kokemus eduskuntaelämästämmme osoittanut. Se on yksi niistä monista ilmeisistä parannuksista voimassaolevaan valtiopäiväjärjestykseen, joita lakiehdotuksessa on niin useita. Ja juuri ne monen monet huomattavat parannukset, joita käsilläoleva lakiehdotus sisältää ja joitten olemassaoloa ei kukaan täällä ole rohennut kieltääkään ja jotka voimaan tullessa mitä suurimmassa määrässä edistäisivät asiain nopeampaa ja asianmukaisempaa käsittelyä eduskunnassa, kehoittamalla kehottavat mielestäni niitäkin, joilla on johonkin erikoissäännökseen nähden epäilyksiä, hyväksymään tämän lakiehdotuksen. Nämä parannukset, osittain muodollista, osittain asiallista laatua, ovat siksi tunnettuja, ettei ole tarpeen niitä tässä enään selvittää. Ed. Erich ja myös ed. Reinikka m. m. ovat niihin lausunnoissaan kajonneet. Minä mainitsen vain lyhyesti erikoisesti ne säännökset, jotka tarkoittavat eduskuntatyön suurempaa jouduttamista, sekä ne, jotka aikaansaisivat asianmukaisemman järjestelyn raha-asioita koskevien kysymysten käsittelyssä. Muodolliset muutokset taas saattaisivat valtiopäiväjärjestyksemme, kuten toivottavaa olisi, sopuuntuun voimassaolevan hallitusmuotomme kanssa.

Lakiehdotus on, kuten jo huomautin, kompromissin tulos. Minä huomautan, että sosialidemokraatit alkuaan esittivät pitkälle meneviä vaatimuksia puheena olevan perustuslain tärkeitten perusteiden muuttamiseksi, vaatimuksia, jotka eivät sisälly nyt käsiteltävänä olevaan ehdotukseen. Niinpä vaadittiin, kuten ed. Ryömä muuten tänään on täällä selostanutkin, m. m. äänioikeusikärajaa alennettavaksi 24:stä 21 vuoteen ja vaalioikeutta myös niille, jotka elävät kokonaan köyhäinhoidon va-

lassa. Samoin vaadittiin poistettavaksi säännös siitä, että valtiopäiviä avattaessa ja päätettäessä on pidettävä erityinen jumalanpalvelus, samoin kuin säännös siitä, etteivät muut kuin evankelis-luterilaiseen tunnustukseen kuuluvat saa ottaa osaa sellaisten ehdotusten käsittelemiseen, jotka koskevat evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolakia tai muuten evankelis-luterilaisten seurakuntain kirkollisia oloja. Määräenemmistöihin nähden taas tehtiin varsin pitkälle meneviä ehdotuksia. Kaikki nämä ehdotukset ja vaatimukset on torjuttu. Hyväksytyksi on tullut ainoastaan minun mielestäni lievä vaalioikeuden väljennystä koskeva ehdotus, josta juuri olen puhunut, sekä ehdotus jonkunvertaisesta määräenemmistön alentamisesta perustuslakien käsittelyssä. Kun ne käsittääkseni merkitsevät järkevää, maltillista kehitystä demokraattiseen suuntaan — ei muuta — ja kun olisi erittäin toivottavaa, että valtiopäiväjärjestyksen korjaus viipymättä saataisiin voimaan, niin minusta näyttää oikealta äänestää lakiehdotuksen puolesta. Tämä on minusta sitä välttämättömpää, kun todellakin näyttää siltä, että valtiopäiväjärjestyksen korjaus, ellei sitä nyt aikaansaada, lykkääntyy kauas tuntemattomaan tulevaisuuteen, ja tämä minun mielestäni olisi valitettavaa. Kun voimasuhteet ovat sellaiset, kuin ne ovat eduskunnassa, eikä meillä ole mitään aihetta otaksua niitten lähimmässä tulevaisuudessa muuttuvan, niin todella käy niin, että valtiopäiväjärjestyksen uudistus muodostuu kerrassaan mahdottomaksi aikaansaada, ellei sitä nyt ehdotetussa muodossa hyväksytä.

Ed. Setälä: Kun viime syksynä asetettu valtiopäiväjärjestyksen tarkastuskomitea ryhtyi työhönsä, niin oli sen kaikkien jäsenten harras toivomus, että tämä lainsäädäntötoimi saataisiin toteutetuksi. Uutta valtiopäiväjärjestystä käsiteltiin tarvittavaksi sekä senvuoksi, että voimassa oleva valtiopäiväjärjestys on tehty sellaista valtiota varten, jonka valtiomuoto on monarkinen ja joka ei ole täysin itsenäinen. Sitä tarvittiin myös senvuoksi, että 15 vuoden kokemus yksikamarisesta eduskunnasta oli osottanut valtiopäiväjärjestyksessä eräitä puutteita ja vaillinaisuksia. Olihan tämä luonnollistakin. Se

eduskunta, joka oli laatinut nykyisen valtiopäiväjärjestyksen, oli järjestysmuodoltaan aivan toinen kuin tämä nykyinen. Käsitykseni yksikamarisen eduskunnan työ- ja toimintatavasta täytyi perustua pääasiallisesti ennakkoarvaamiseen siihen aikaan, kuin valtiopäiväjärjestystä säädettiin. Kunniaksi nykyiselle valtiopäiväjärjestykselle täytyy sanoa, että se siitä huolimatta on hyvin kestänyt 15-vuotisen tulikokeen. Ei ole ollut pakko ehdottaa mitään semmoisia muutoksia valtiopäiväjärjestykseen, jotka muuttaisivat itse perusteita.

Tämä olikin komitealle selvillä. Kaikki jäsenet yhtä lukuunottamatta olivat selvillä siitäkin, että jos tahdottiin valtiopäiväjärjestyksen aikaansaaminen toteuttaa, niin siihen ei saanutkaan tehdä syvälle käyviä muutoksia, sillä tällaisilla muutosehdotuksilla olisi lain hyväksyminen tehty vaaranalaiseksi.

Samalle kannalle asettui myöskin eduskunnan perustuslakivaliokunta ja vielä edelleen suuri valiokunta asian ensimmäisessä käsittelyssä. Valitettavasti ei sitten käsitellyä samalla pohjalla jatkettu eteenpäin. Toisessa käsittelyssä suuri valiokunta teki sängen huomattavia ja kauaskantoisia muutoksia valtiopäiväjärjestysehdotukseen. Ilmoitettiin, että melkoinen ryhmä eduskunnan jäseniä oli valtiopäiväjärjestyksen hyväksymisen hinnaksi asettanut sen, että siihen tällaisia muutoksia tehtiin. Ja näiden johdosta saattoi jo silloin varoa, että koko ehdotus oli raukeeva.

Nämä varomiset ovat valitettavasti nyt toteutumassa. Valtiopäiväjärjestyksen valmistamiseen pantu työ nähtävästi melkoiseksi osaksi tai pääasiallisesti menee hukkaan ja Suomen tasavalta saa tyytyä monarkiseen valtiopäiväjärjestykseen kenties kuinka kauan.

Minä katson tätä asianlaitaa valitettavaksi. En niin paljon senvuoksi, että työ menee hukkaan, vaan niiden epäkohtain vuoksi, jotka tätä tulosta seuraavat. Nykyisten tunnettujen ja tunnustettujen epäkohtain säilyttäminen kenties hyvinkin pitkän ajan kuluessa on nimittäin minun käsitykseni mukaan eduskunnan toiminnalle epäedullista, jopa turmiollista. Tänä päivänä käydyssä keskustelussa on jo useita niistä asioista, jotka tässä tulevat huomioonotettaviksi, mainittu. Minä vain ly-

hyesti viittaan siihen, että meidän tulo- ja menoarvion käsittelyssä on eräitä vaillinaisuuksia, jotka tekevät sen käsittelyn epävakaiseksi ja horjuvaksi, jotka vaillinaisuudet nyt saataisiin uudessa valtiopäiväjärjestyksessä korjatuiksi. Niinikään on valituksen aiheita valtiopäiväajan järjestelyssä, mikä seikka tässä myöskin tulisi korjatuksi ja asia järjestetyksi pysyvälle kannalle. Ulkomaiden kanssa tehtyjen valtiosopimusten käsittely on ollut hyvinkin horjuva. Uudella valtiopäiväjärjestyksellä saataisiin nyt tämäkin asia järjestykseen. Vihdoin voin mainita myöskin asian, jota viimeinen puhuja kosketteli, sen, että meidän valtiopäiväjärjestyksemme ei sisällä minkäänlaista turvaa puheoikeuden väärinkäytöstä vastaan. Tämäkin asia tulisi useimpain muiden maiden parlamenttien tavan mukaisesti tässä korjatuksi. Minä en voi olla lausumatta sitä, että on pidettävä vahingollisena, jos niin tärkeä valtioelin kuin eduskunta ei toimi niin tyydyttävästi kuin olisi suotavaa. Minä valitan suuresti eräitä muutoksia, joita on tähän ehdotukseen tehty. Minä en pidä tärkeänä kysymystä henkirahoista ja kruununveroista — siitä asiasta on tänään jo niin paljon puhuttu, etten tahdo enää siihen mitään lisätä. Mutta minä pidän oikeana ne muistutukset, joita ed. Erich on tehnyt määränemistöistä ja katson, että meillä olisi ollut syytä edelleenkin tarjota vähemmistöille se turva, minkä nykyinen valtiopäiväjärjestys niille tarjoo. Ja minä myöskin pidän aivan epäoikeutettuna sitä, että puhtaastaan työjärjestyksellisten parannusten hinnaksi — parannusten, jotka tulevat kaikkien yhteiseksi hyväksi — on vaadittu syvälle käyviä muutoksia itse valtiosääntöön. Mutta kaikesta tästä huolimatta minä sittenkin katson, että olisi erittäin tärkeätä saada nykyisen hallitusmuodon mukainen valtiopäiväjärjestys toteutetuksi. Ja niinkuin jo sanoin, katson, että tunnettujen epäkohtien jatkuminen on terveelle kehitykselle haitallinen. Ja edelleen minä varon, että jos tämä ehdotus hylätään, niin seuraava ehdotus tulee olemaan nykyistä paljon huonompi ja epäedullisempi. Kaikkea tätä silmälläpitäen minä puolestani olen tullut siihen käsitykseen, että valtiopäiväjärjestysehdotus semmoisena kokonaisuutena kuin se nyt eduskunnan edessä on, olisi hyväksyttävä.

Jos nyt kaikesta huolimatta, niinkuin jo käytetyt puheenvuorot näyttävät sen niin selvästi osoittavan, valtiopäiväjärjestys raukee, niin minä tahdon ainoastaan todeta sen, että syy ei ole sen komitean, joka asetettiin valtiopäiväjärjestystä tarkastamaan, eikä myöskään perustuslakivaliokunnan viime valtiopäivillä, jotka kumpainenkin asettuivat semmoiselle kannalle, jolta olisi voitu pelastaa tämä lakiehdotus kokonaisuudessaan.

Muista samalla kertaa esilläolevista lakiehdotuksista voi eduskunta joka tapauksessa hyväksyä lain valtakunnan oikeudesta sekä myöskin lain eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta. Nämä ehdotukset ovat riippumattomat valtiopäiväjärjestyksestä. Tosin on jälkimäisessä laissa eräs pieni seikka, joka on jonkinmoisessa yhteydessä uuden valtiopäiväjärjestyksen kanssa. On nim. säädetty, että perustuslakivaliokunnassa käsiteltäessä valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin virkatointen lainmukaisuutta koskevia asioita, on oleva 17 jäsentä, sen sijaan että siinä nykyään pitäisi olla 16. Mutta nykyisenkin valtiopäiväjärjestyksen mukaan on tilaisuus perustuslakivaliokuntaan valita 17 jäsentä, ja tähän on jo ollutkin sääntönä. Tähän katsoen ei mielestäni puheena oleva seikka mitenkään estä tätä lakia hyväksymästä. Sitävastoin on laki edustajapalkkiosta ehdottomassa riippuvaisuudessa valtiopäiväjärjestyksestä, se seisoo ja kaatuu sen kanssa. Jos valtiopäiväjärjestys hylätään, niin ei myöskään voi hyväksyä lakia edustajanpalkkiosta, koska se nimenomaan viittaa uuteen valtiopäiväjärjestykseen.

Ed. Kaarne: Minä pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Mäkisen ehdotusta. Muuten olen sitä mieltä, ettei kyseessäoleva laki siinä suhteessa merkitse mitään uutta, että edustajain lausumille mielipiteille voitaisiin sen kautta asettaa uusia esteitä. Me olemme tässä eduskunnassa nähneet, että esim. Neuvosto-Venäjältä saavat täällä sen halveksijat ilvehtien lausua minkälaisia vääristelyjä tahansa, mutta jos meidän taholtamme lausutaan jotakin vääristelyjen torjumiseksi, niin heti puhemiehen nuija paukkuu ja meitä este-

tään lausumasta julki mielipidettämme. Täällä on tänään lausuttu, että puhemiehen korkea asema saattaa hänet menettelemään tasapuolisesti, mutta me olemme tämän tasapuolisuuden kelvottomuuden tässä eduskunnassa nähneet, sillä meitä on m. m. sanottu murhajärjestyksen perustajiksi eikä puheenjohtajan nuija ole silloinkaan paukkunut. Minä toivon, että puhemies ottaa tästä lähtien huomioon porvarien tänä päivänä lausumat periaatteet puhemiehen korkeasta asemasta ja menettelee sen mukaisesti.

Ed. Ryömä: Olen kiinnittänyt huomiota siihen, mitenkä eduskunta ikäänkuin jakaantuu kahteen osaan määräenemmistöpykälän pohjalla. Olen nähnyt, mitenkä kaksi vähemmistöpuoluetta kannattaa määräenemmistöjen vähentämistä pienemmille vähemmistöille epäedullisemmaksi, mutta sensijaan taas nähnyt täällä pari toista pientä ryhmää, jotka taas eivät hyväksy tällaista vähentämistä, ja vielä nähnyt, että eräs osa eräästä keskustapuolueestakin kannattaa sitä, että hyvin pienelle vähemmistölle jää ratkaisuvallta. Minä huomaan, että suurin piirtein tapahtuu joko sillä tavalla, että ne, jotka tahtovat, että lainsäädäntö ei kulkisi eteenpäin vaan pysyisi sellaisenaan, vastustavat määräänemmistön muuttamista, mutta ne, jotka katsovat, että lainsäädännön pitää kulkea eteenpäin, kannattavat sitä. Joka tapauksessa tämä muutos ei merkitse etuoikeutta millekään vähemmistöryhmälle, ja minä jo nimenomaan viime keväänä, kun tästä puhuttiin, lausuin, että me sosialidemokraattinen ryhmä emme tee tätä muutosehdotusta tarkoituksella, että me saisimme tänne 120 edustajaa ainakaan lähitulevaisuudessa, joten tässä ei ole kysymystä meidän taholtamme minkäänlaisen yksityisen puoluevallan saavuttamisesta, vaan ainoastaan kohtuullisen eduskuntaenemmistön vallan turvaamisesta. Sensijaan oikeistossa pidetään kiinni tuollaisesta saavutetusta oikeudesta, että kovin pieni vähemmistö voi estää kansan valitseman suuren enemmistönkin tahdon toteuttamisen eduskunnassa ja lainsäädännössä. Kun puhutaan oikeudesta ja kohtuudesta, niin minusta oikeistolla ei ole tätä oikeutta ja kohtuutta takanaan, vaan ainoastaan tuon omanvallan suojeleminen, mahdollisimman

pitkälle oma vallassa pysyminen ja oman määräysvallan säilyttäminen mahdollisimman pitkälle. Siinä suhteessa ei siis mikään yhteiskunnan turva ole heillä päämääränä, sillä kuka sanoo, että heidän määräysvaltansa merkitsisi yhteiskunnan etua. Olemme jäävillisiä puhumaan tässä mielessä niin yksi kuin toinenkin ryhmä. Määräenemmistö tarkoittaa ainoastaan, että pienikin vähemmistö voi vedota kansaan, referendumiin, mutta ei, että kovin pieni vähemmistö ei voi estää lain syntymisen. Ja kuten moneen kertaan on huomautettu, uusikin ehdotus saattaa paljon pienemmän vähemmistön kuin monessa muussa maassa siihen asemaan, että se voi estää perustuslainluontoisen lain syntymistä. Minä etupäässä huomautan niille ryhmille, jotka kannattavat Lex Kalliota y. m. s., että he joutuvat tuon perustuslain pykälän kanssa tekemisiin. Ja jos on aikomus aikaansaada tällaista lainsäädäntöä, niin on pyrittävä siihen, etteivät kovin pienet ryhmät, jotka ajavat omia intressejään eikä yhteistä, voi estää semmoisen lainsäädännön eteenpäin kehittämistä.

Tullakseni ed. Reinikan lausuntoon minä ensiksi pyydän anteeksi, kun olen puhunut Parikkalasta, vaikka olen tarkoittanut Värtsilää, ed. Reinikan kotimaata. Minä tosiaankin perustuslakivaliokunnassa lausuin yhden kerran, että 5 §:n 5 momentin mukaan pitäisi maksaa verot kaikilta kolmelta vuodelta ja silloin ed. Reinikka valaisi, että pääsee sillä, kun suorittaa sen joka toinen vuosi, ja näin näkyy tosiaan asianlaita olevan, mikä tekee säännöksen vielä mitättömämmäksi. Ed. Reinikka olisi vielä valmis järjestämään asian niin, että vaadittaisiin maksamaan ainoastaan edellisen vuoden verot, s. o. että jos ainoastaan yhtenä vuotena maksaisi, niin saisi pitää äänioikeuden. Se siis vielä helpottaisi asiaa. Huomautin jo, että oikeistossa kyllä oltiin valmiita poistamaan varsinainen valtionvero, joka rasittaa etupäässä juuri rikkaita, se oltiin kyllä valmiita poistamaan äänioikeuden ehtona, mutta sensijaan jätettiin henkiraha, joka koskee ainoastaan kaikkein köyhimpiä ihmisiä. On siis varsin joutavaa rakentaa tällaiseen lain hyväksymistä.

12 §, joka koskee sitä, että hallituksen jäsenet eivät saa kuulua eduskuntaan, muodostui komiteassa siihen muotoon, ettei sitä

olisi voinut lainkaan hyväksyä. Se tuli nim. sellaiseksi, etteivät hallituksen jäsenet saisi missään tapauksessa olla mukana eduskunnassa, vaan pitäisi jättää paikkansa siksi aikaa varajäsenille. Tämä on vastoin niitä tapoja, mitä kaikkialla maailmassa on käytännössä. Hallituksen jäsenet nim. nimitetään eduskunnan jäsenistä ja toimivat siellä edustajina mukana. Pykälä hyväksyttiin kuitenkin sellaisessa ehdollisessa muodossa, että hallitukseen joutuva eduskunnan jäsen voi hallituksessa olonsa ajaksi olla erossa eduskunnasta ja päästää varajäsenen sijaansa, jos niin haluaa. Se ei siis merkitse periaatetta.

62 §:stä eli nykyisestä 52 §:stä, joka puhuu uuden kirkkolain säätämisestä, on sanottava, että siinä tulevat tavattomalle miellivallalle alttiiksi ne edustajat, jotka eivät kuulu valtiokirkkoon. Kun täällä esim. säädettiin uskonnonvapauslaki, niin oli kyseessä, että puhemies olisi kieltänyt asian käsittelyyn osaaottamasta sellaisen, joka ei kuulu valtiokirkkoon. Tämä on kieltämättä epäselvä pykälä, ja kuten jo sanoin, aivan epäjohdonmukainen pykälä, kun eduskunta, joka säätää valtion puolesta lakia, tulee sellaiseen asemaan, että ainoastaan osa siitä olisi lainsäädäntöelimenä. Tämä on siis kieltämättä kohta, jonka voisi katsoa puhuvan lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan.

Ed. Mäkinen puhui täällä hyvin suursanaisesti eräistä puutteista. Asia on kuitenkin niin, että hän on voinut noukkia ne järjestään meidän viime keväisestä vastalauseestamme. Jokaikista hänen mainitsemaansa kohtaa vastaan sosialidemokraattiselta taholta huomautettiin. Mutta kaikki ne epäkohdat ovat jo nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä ja, kuten ed. Mantere huomautti, ei kiristämisestä huolimatta yksikään ottanut mennäkseen lävitse. Minä kumminkin katson, että nämä määräenemmistömuutokset voivat edistää asiaa eteenpäin siten, että pikemmin voidaan saada 120 edustajaa täällä muutoksia kannattamaan kuin 135. Ja se merkitsee askelta eteenpäin. Mutta joka ei pyri määräenemmistömuutosta aikaansaamaan, hän ei pyri asiallisesti näitä epäkohtia poistamaan. Kyllä me tunnetaan maaperä tässä eduskunnassa, sillä se on vielä huonompi kuin viime eduskunnassa. Niin kauvan kuin te kommunistit luotitte vallankumoukseen,

niin silloin olisi voinut ajatella, että olisitte tällaisia muutoksia vastustaneet, mutta nyt kun olette itsekin sen utopianne hyljänneet, ei teillä ole edes tätä syytä vastustaa. Edustaja Wille Wainiohan kannatti jo hallitusmuotoakin.

Mitä tulee 61 §:ään, ei se varmastikaan tule vaikuttamaan muutosta eduskunnan nykyiseen työtapaan eikä ole tarkoitettukaan sellaiseksi, niin että on hyvin haettava tämän kohdan perusteella vastustaa tätä lakia ja ilmeisesti se toiminta ei ole työväenluokan etujen mukaista.

Ed. R. Furuholm: Då förslaget om ändring i nu gällande L. O. var föremål för behandling i riksdagen senaste vår, var jag i tillfälle att framlägga de anmärkningar jag hade att framställa mot förslaget. Jag vill här icke upprepa dem för att icke därmed onödigtvis förlänga diskussionen. Jag vill blott tillägga ännu ett skäl, som enligt min åsikt gör det omöjligt att nu antaga lagförslaget, och det är den stora skyndsamhet, för att icke säga febrila hastighet, med vilken förslaget genomtrufades senaste vår. Det gick t. o. m. så långt, att man ville förmäna enskilda talare rätt att framställa ändringsförslag, och det var helt enkelt omöjligt för den enskilda medlemmen av riksdagen att pröva ändamålsenligheten av de föreslagna förändringarna.

Jag kommer således att motsätta mig antagande av lagförslaget, men skulle dessutom hava någonting mera positivt att anföra. Den nu förda diskussionen ävensom det resultat, vid vilket riksdagen sannolikt kommer att stanna, ådagalägger enligt min åsikt huru omöjligt det är att på samma gång genomföra en hel mängd ganska genomgripande förändringar i den bestående lantdagsordningen. Det är icke i många punkter jag kan giva rdgm Mantere rätt, men i den punkten överensstämma mina åsikter med hans, att det kommer att visa sig vara synnerligen svårt, om icke omöjligt, att framdeles genomdriva sakliga förändringar. Detta beror delvis därpå, att om flera ändringar samtidigt föreslås, så är alltid någon av dessa av den beskaftenhet, att den stöter en eller annan riksdagsgrupp för huvudet. Men orsaken till att förändringarna bli svåra att genomföra ligger enligt min åsikt ännu djupare. Orsa-

ken ligger däruti, att den L. O. vi hava i själva verket måste betraktas såsom en förträfflig lag. Jag anser, att man icke kunnat påvisa några verkliga, positiva skäl för ändring av dess stadganden, som i praktiken hava visat sig vara i allo ändamålsenliga.

Emellertid har vår L. O. nu en sådan form, att den icke gärna kan få bibehållas, sedan Finland blivit självständigt. Ett antal förändringar av rent formell natur äro nödvändiga, och det var ju egentligen detta, som gjorde att regeringen tillsatte en kommitté för att uppgöra förslag till ny lydelse av den nuvarande L. O. Det var ursprungligen icke meningen att gå längre än till dessa formella ändringar. Nu anser jag, att riksdagen i den situation, som efter all sannolikhet kommer att inträda sedan ärendet avgjorts, bör hålla fast vid att dessa formella förändringar skola vidtagas. Ock för att giva ett synligt uttryck däråt ber jag få föreslå, att riksdagen måtte antaga en kläm av följande innehåll:

Regeringen uppmanas att med det snaraste till riksdagen överlämna proposition angående de formella ändringar i L. O., som betingas av stadfästandet av regeringsformen för Finland.

Ed. Lohi: Tämän lakiehdotuksen yhteydessä täällä käyty keskustelu on oman-
sa osoittamaan, kuinka vaikeata tällä alalla on saada mitään uudistusta aikaan. Tätä valtiopäiväjärjestyksehdotusta vastaan on oikealta ja vasemmalta tuotu sellaisia huomautuksia, joissa on tahdottu osoittaa, että tämä muutos, mikä nyt on esillä, vaikka päinvastaisista syistä, mutta molempien mielestä on aivan mahdoton. Näin ollen tuntuu verrattain toivottomalta asema siinä suhteessa, että mitään uudistuksia saadaan aikaan. (Ed. Ryömä: Maalaisliitto on sillä kannalla!) Kuitenkin ne edustajat, jotka ovat pitemmän aikaa olleet mukana tämän valtiopäiväjärjestyksen mukaan yksikamarisessa eduskunnassa, ovat epäilemättä jokainen tulleet kokemuksesta huomaamaan kuinka paljon puutteita tässä valtiopäiväjärjestyksessä on eduskunnan käytännöllisen työn kannalta ja epäilemättä olisi suotava, että tätä meillä voimassaolevaa valtiopäiväjärjestystä siinä suhteessa saataisiin parannetuksi. Myöskin toiselta

puolen tuntuu ikäänkuin naurettavalta, että me tässä eduskunnassa emme kykene saamaan pois valtiopäiväjärjestyksestä „keisaria ja suuriruhtinasta”. (Ed. Ryömä: Steriili eduskunta!)

Tämä ehdotus sellaisena, kuin se nyt on meillä käsiteltävänä ei kyllä minuakaan täydellisesti kaikissa kohdissa tyydytä. Muun muassa se muutos, mikä on tehty 5 §:ään, on sellainen, jota vastaan olen alusta alkaen taistellut sekä komiteassa että sitten suuressa valiokunnassa ja eduskunnassa, sillä katson periaattellisesti vääräksi sen, että valtiollinen äänioikeus annetaan niille, jotka vaikkakin kykenisivät, niin siitä huolimatta jättävät velvollisuutensa täyttämättä veronmaksussa. Mitä taas määräenemistöihin tulee, joka on toinen niin sanoakseni asiallinen muutos, tätä kyllä voi hyvällä syyllä myöskin asettaa puolustamaan, sillä tähänastinen kokemus eduskuntatyöstä on antanut monta kertaa sellaisia esimerkkejä, että verrattain toisarvoisia kysymyksiä, jotka kuitenkin tavalla tai toisella ovat koskettaneet perustuslakeja, ja on ollut pakko lainsäädäntö niissä saada aikaan perustuslainmukaisessa järjestyksessä, niin verrattain pieni vähennistö on voinut tehdä mahdottomaksi lainsäädännön aikaansaamisen. Muistutan nimenomaan viime eduskunnassa käsitellyttä lakiehdotusta, joka tavallaan loukasi virkamiesten saavutettuja oikeuksia. Sitäkään ei kyennyt se eduskunta lopullisesti ratkaisemaan, vaikka suuri enemmistö eduskunnassa oli sen lain hyväksymisen puolella. Minä käsitän, että se muutos, mikä määräenemistöihin tässä nyt tulee, ei aseta vielä vaaraan säännöllistä ja järkevää lainsäädäntöä myöskään perustuslakikysymyksissä, sillä sellaisinakin, kuin ne määräykset ovat nyt esilläolevassa ehdotuksessa, ne määräykset minun nähdäkseni takaavat vielä verrattain pienelle vähemmistölle sen oikeuden, että saada lykättyksi perustuslakia koskeva kysymys yli vaalien, vieläpä sen lopulliseen hyväksymiseen nähden, että minun käsittääkseni ei mitään vaaraa siinä suhteessa synny, vaikkapa tämä lakiehdotus hyväksyttäisiinkin. Mitä taas tulee 5 §:n määräykseen, jossa on jätetty pois se kohta, joka koskee veronmaksuvelvollisuutta, vaikkakin periaatteellisesti olen edelleen samalla kannalla kuin aikaisemmin, ja samalla kannalla kuin ed.

Reinikka täällä esitti, niin minä katson kuitenkin, että tällä säännöksellä on sitenkin siksi vähän käytännöllistä merkitystä, että minä en puolestani olisi valmis koko tätä lakiehdotusta tämän takia hylkäämään. Minun käsittääkseni tässä lakiehdotuksessa on niin paljon parannuksia, että kun minä ne asetan toiselle puolelle, niin minun täytyy tulla siihen tulokseen, että kokonaisuutena tämä lakiehdotus on sittenkin parannus entisestä. Minä nimenomaan tahtoisin huomauttaa siitä, että tämä uusi ehdotus tekee paljoa helpommaksi ja yksinkertaisemmaksi eduskuntatyön, että tällä huomattavasti voitaisiin lyhentää valtiopäiviä. Me, jotka olemme olleet mukana pitemmän ajan eduskunnassa, tiedämme kuinka kiusalliseksi muodostuu asema edustajille, kun täytyy istua niin tavattoman pitkät ajat täällä eduskunnassa, ja sentakia olisi kohdistettava kaikki voimansa siihen, että eduskuntatyö saataisiin järjestetyksi sillä tavalla, että olisi mahdollista päästä lain määräämässä ajassa vuosittain eduskuntatyöstä vapaaksi.

Niinkuin sanottu, minä voin pääasiassa yhtyä siihen lausuntoon, jonka ed. Setälä täällä antoi, ja samoilla syillä puolustaa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. M a n n e r m a a: Edustaja Erich ja myös osaksi edustaja Reinikka ovat jo lausuneet ne näkökohdat, joita varten pääasiassa olin puheenvuoroa ajatellut pyytää. En käy sentähden uudistamaan, mitä he ovat lausuneet. Yhdyn pääasiassa heidän lausuntoihinsa. Muutamia kohtia koskettelisin kuitenkin.

En luule, että, mitä tulee kahden viime vuoden kruununverojen maksamiseen valtiollisen äänioikeuden ehtona, sitä asiaa on katsottava valtiofinanssielliselta kannalta. Siinä kohdenhan se asia on varsin vähäpätöinen. Ei ole se myöskään vain niin sanoakseni kuiva periaate, eräänlainen merkki valtiopäiväjärjestyksessä siitä, että kansalaisvelvollisuuksia on täytettävä oikeuksien ehtona. Mutta kokemuksen mukaan, minkä saa kansan keskuudessa, on tällä säännöksellä ollut todellinen merkitys: sen kautta on syöpynyt kansaan entistä enemmän sitä käsitystä, että eduilla on vastaavat velvoituksensa. Jos nyt valtiopäiväjärjestyksen muutokset voisi muutoin hyväksyä ja tämä kohta olisi ainoa, mikä on

sitä vastaan, niin silloin se olisi ehkä liian vähäpätöinen aihe koko tämän muutoksen hylkäämiseen, muutoksen, johon kuitenkin on monta syytä, varsinkin valtiopäivätyön teknilliseltä kannalta. Mutta sanottu todellinen merkityksensä tälläkin seikalla kuitenkin on. Se tekee myös sen, että tuo vastaväite, jota kuullaan väliin, että henkirahat, joista pääasiassa tässä nyt on kysymys, tulevat kenties piakkoin poistetuksi ja että sentähden tämän kohdan ei enään tarvitsisi perustuslakiin sisältyä, jää olemaan vailla ratkaisevaa merkitystä. Jos tahdotaan valtiopäiväjärjestyksessä asiaa sinä pitää että valtiollisten etujen nauttaminen kysyy joidenkin velvollisuuksien täyttämistä, niin sitten, kun aikanaan henkirahat poistetaan tai muutetaan, voidaan pitää huoli siitä, kuinka tämä periaate sen jälkeen tulee valtiopäiväjärjestyksessä esiin. Ei se ole missään tapauksessa aihe tämän kohdan poistamiseen laista.

Mitä sitten määräenemmistöihin nimenomaan perustuslaki- ja verotusasioissa tulee, niin sillä asialla on tietysti paljoa suurempi merkitys. Jos se olisi asia, joka jonkun puolueyhymityksen asiaa ajaisi toisia mielipideryhmiä vastaan, niin voisi olla paljon arveluttavampaa siihen määrään pitkälle menevän säännöksen pitäminen, kuin nykyinen säännös määräenemmistöstä on. Mutta tosiasiasahan säännös määräenemmistöistä itsessään on varsin neutraalinen, mitä tulee eri mielipideryhmiin. Täällä tapahtuu, että oikeistopuolen pyrkimykset jäävät toteuttamatta lain muodossa sentähden, että vasemmiston voimat riittävät sillä kertaa perustuslakikysymyksen kumoamaan. Tapahtuu päinvastaisia tapauksia. Asialla on kuitenkin kaikenkin enemmän yleinen, yhteiskuntaperusteita koskeva, kuin puoluetaktillinen merkitys. Ja yhteiskunnalliselta kohdalta yleensä asiaa mielestäni sentähden on pääasiassa katsottava. Onhan myönnettävä, että nimenomaan niin rauhattomana aikana kuin nyt on, syntyy tavallista enemmän keinoitekoisia puolueyhymityksiä; hyvinkin vastakkaiset leirit voivat jossakin asiassa, vaikka ehkä aivan eri syistä, muodostaa enemmistön, kenties samoin vähemmistön. Mutta sellaisissa oloissa on sitä enemmän syytä pitää huolta siitä että todellinen, jatkuva tarve jonkun perustuslakimuutoksen tekemiseen on olemassa,

kuin että tilapäinen eduskuntaenemmistö veisi läpi perustuslakimuutoksen, joka ehkä ajan pitkään ei kylläkään tarpeelliseksi näy. Itse asiassa ne määräänemmistön vaatimukset, jotka nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä ovat, eivät, kuten ed. Erich vertauksilla muiden maiden vastaavista oloista on osottanut, sisällä enempää, kuin mitä täydellä kohtuudella yhteiskunnan niin sanoakseni vakavaraisuuden kannalta tässä kohden voi vaatia.

Mitä tulee siihen, että tarpeelliset muutokset tällä alalla olisivat pakosta tuomitut jäämään ties miten pitkään aikojen päähän, jollei nyt valtiopäiväjärjestyksestä sellaisena, kuin se ehdotuksena edessämme on, hyväksyttäisi, niin onhan nyt yleensäkin niin että tulevaisuuden ennusteleminen ei ole helppoa; mutta en puolestani voi käsittää, minkätähden tarpeelliset muutokset tällä alalla, nimenomaan mitä eduskunnan työn teknilliseen kulkuun käytännöllisyyden ja joutuisuuden kannalta tulee, minkätähden sellaiset muutokset, jollei niihin vaan puoluepoliittisia näkökohtia hyvin sotketa, eivät voisi mennä varsin läheisessä tulevaisuudessa läpi. Sentähden tuo näkökohta, että asia ehkä lykkäytyy hyvin kaukaiseen tulevaisuuteen tarpeellisiinkin muutoksiin nähden, ei ole mielestäni tässä ratkaiseva.

Pariin lausuntoon pyytäisin vielä hiukan kajota. Ed. Ryömä kosketteli säännöstä, joka on tämän ehdotuksen 62 §:ssä ja voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen 52 §:ssä ja joka koskee evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolakia tai seurakuntien kirkollisia oloja koskevien kysymysten käsittelyä eduskunnassa. Nähdäkseni ei siinä tullut perustelluksi se vaatimus, että myös kirkkoon kuulumattomilla eduskunnan jäsenillä tulisi olla oikeus ottaa osaa asiain käsittelyyn. Tosin tästä asiasta ei tässä yhteydessä varsin paljon kannata puhua. Ed. Ryömäkään tälle asialle ei pannut ratkaisevaa merkitystä, sillä tästä huolimatta hän asettui kannattamaan nyt esilläolevaa ehdotusta. Mutta muutamia viittauksia asiaan kuitenkin.

Meillä ei aikoihin, ei varsinkaan senjälkeen kuin äsken uskonnonvapauslaki on hyväksytty ja tulee pian voimaan, ole ollut valtiokirkkojärjestelmää siinä mielessä kuin ed. Ryömä siitä puhui, kirkkoa, joka olisi siten yhteenliitetty valtion kanssa

kuin valtiokirkkokäsité sisältää. Sellaisen valtiokirkon vastakohtana on vapaakirkko, joka on niin hyvin sisäisissä asioissaan kuin suhteessaan valtioon täysin vapaa, ilman muita kosketuksia valtion kanssa, kuin mitä uskonnonvapauslaista johtuu. Toinen asia on, että sellaiset n. s. vapaakirkot useinkin voivat olla hyvinkin ahdistetut — viittaen vaan Ranskan esimerkkiin —. Mutta se on nyt tässä sivuasia. Mutta sitten voi välimuotona olla olemassa kansankirkko, joka on kansankirkko sentähden, että kansan huomattavin uskonnollinen enemmistö siihen kuuluu ja että se kirkko koko kansan keskuudessa tärkeätä, kansaan kokonaisuudessaan vaikuttavaa tehtävää toimittaa. Meidän evankelis-luterilainen kirkkomme on nyt varsinaisesti kansankirkko siinä merkityksessä. Se on sisäisesti vapaa m. m. siihen nähden, että sillä yksin on kirkkolain muutoksiin aloiteoikeus ja että se nämä muutokset muodostaa. Mutta toisaalta tällainen kansankirkko voi olla yhteistoiminnassa valtion kanssa, ja siihen määrään tärkeää tekijää kansan elämässä, kuin tällainen kansankirkko on, ei valtiolla tarvitse olla mitään syytä yhteistoiminnasta kanssansa työntää pois, mutta tästä kansankirkon asemasta johtuu myöskin, mikä tehtävä eduskunnalla on kirkkolakiasioihin nähden ja sellaisiin kysymyksiin nähden, jotka koskevat muuten evankelis-luterilaisten seurakuntien kirkollisia oloja. Eduskunnan tehtävänä tässä ei ole tunkeutua kirkon sisäisiä oloja määrittämään, vaan pitää silmällä sitä, että tässä kysymyksessä olevat asiat järjestyvät niin, ettei valtion ja kansan yleiseltä kannalta ole niitä vastaan huomautettavaa ja että ne eivät vaaranna valtiota ja kansaa kokonaisuudessaan. Tätä näkökohtaa on myöskin meidän eduskunnassamme m. m. kirkkolakikysymyksiin nähden useammin kuin kerran teroitettu ja myös otettu huomioon. Mutta siitä näkökohdasta johtuu, että tällaisten asiain käsittely eduskunnassa on muodostuva sellaiseksi, että eduskunta ei vihamielisesti käy sekaantumaan kansankirkon omiin sisäisiin asioihin. Esimerkkejä siitä, kuinka tällaista voi tapahtua, on nähtävissä juuri Ranskasta n. s. kulttuuritaistelun ajalta ja alalta, joka taistelu päättyi kirkon ja valtion erottamiseen, mutta jonka lopputulos kuitenkin on

se, että uskonnollisilla yhdyskunnilla, kun monessa suhteessa vihamieliset ainekset ovat valtion puolelta asiaan vaikuttaneet, ei ensinkään ole sitä sisäistä itsenäisyyttä, mihin oikeastaan tällaisilla muutoksilla oli määrä pyrkiä. Jos näitä näkökohtia otetaan huomioon, niin on lähin ja oikein se menettelytapa, että eduskunnassa ainekset, jotka eivät kirkon sisäisiin asioihin hyvämielisesti ja harrastuksella suhtaudu, eivät ota osaa näiden asioiden määrittämiseen.

On myönnettävä, että jos tilanne maassa tulisi sellaiseksi, että eduskunnassa olisi ainoastaan verrattain vähäinen luku edustajia, jotka ovat luterilaisen kansankirkon jäseniä, niin silloin tilanne tietysti muuttuisi toiseksi. Mutta jos tilanne sellaiseksi muuttuisi, niin se osoittaisi samalla sellaista muutosta maassa, että luterilainen kirkko ei olisi enää kansankirkko siinä merkityksessä, kun yllä on ollut puheena, ja seuraukset siitä tulisivat näkyviin jo ennenkuin eduskunnassa tällaiset kysymykset tulisivat esille. Ei ole mitään aihetta ajatella, että sellaista tulevaisuutta lähellä olemme. Mutta nyt noudatettavien näkökohtien mukaan on paikallaan sellainen säännös, kuin nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä näistä asioista on ja kuin sisältyy myös nyt ratkaistavaan ehdotukseen.

Ed. Mäkinen puhui laajalti perustuslakivaliokunnan sisäisestä asiain käsittelystä. Muistan, että yksikamarisen eduskuntamme alkua ajoista saakka on aina huomautettu keskustelussa siitä, jos valiokunta-interiörejä tuodaan eduskunnan täysi-istunnossa esiin. Asiat ovat valiokunnassa vielä valmistusasteellaan. Ei siellä pidetä edes keskustelupöytäkirjaa. Mitä eri keskusteluyhteyksissä siellä voi tulla esiin, se ei kuulu eduskuntaan kokonaisuudessaan. Ne ovat valiokunnan mietinnöt, jotka eduskuntaan tuovat sen, mitä siellä valiokunnan töistä on tarpeen tietää. On syy puhua valiokuntasalaisuudesta, eikä saisi tavaksi tulla eduskunnassa, että sitä ei pidettäisi siinä arvossaan, missä se asian luonnon mukaan pidettävä on.

Lopuksi: Jos olisi kyseessä sellaisten epäkohtien korjaaminen, jotka ovat jatkuneet pitkiä aikoja, ehkä vuosisatoja, korjaamattomina, niin voisi olla pakko ottaa koko lailla puutteellisia uusia ehdotuksia

niiden tarpeellisen pääsuunnan takia hyväksyäkseen, vaikka yksityiskohdissa olisi paljonkin huomauttamista. Nyt on kuitenkin meillä valtiopäiväjärjestys, joka on tehty uudestaan ja varsin uudenaikaisten ja demokraattisten näkökohtien mukaan vasta 15 vuotta sitten. Ja niin paljon kuin onkin oloissamme muuttunut, on kuitenkin voitu todeta, että tällä valtiopäiväjärjestyksellä ei ole mahdotonta tulla toimeen, kunnekkä se saadaan muutetuksi asioissa, joissa kieltämättä muutosta tarvitaan. Nyt kyseessäoleva ehdotus on herättänyt maassa koko paljon huomiota, ja varsin yleinen käsitys yhteiskuntaa säilyttävään kansanainesten kesken on se, että parannukset, jotka tässä ehdotuksessa ovat, koskevat enemmän muodollista puolta, asiain teknillistä kulkua eduskunnassa, mutta mikä siinä on puutteellista, se koskee enemmän perusteita. Ja kun on valittava sen välillä, tahtooko nämä muodolliset edistykset ostaa arveluttavilla huononnuksilla, mitä perusteihin tulee, niin puolestani asetun ehdottomasti sille kannalle, jota edustaa perustuslakivaliokunnan toinen vastalause, että siis tämä ehdotus nyt olisi hylättävä. Ja sen teen siinä toivossa, että muutoksia, mikäli käytännön tarve niitä vaatii, voidaan saada varsin piankin aikaan, jos, kuten jo äsken sanottu, niihin ei puoluepoliittisia kohtia panna häiritseviksi.

Ed. Vennola: Pyysin puheenvuoroa ed. Mäkisen lausunnon johdosta, jossa hän esitti asian käsittelyä perustuslakivaliokunnassa. Hän tahtoi antaa siitä sen kuvan, että perustuslakivaliokunnassa olisi ollut erityisesti päätettävänä, että ei ole mitään sorrettua luokkaa olemassa ja että kaikki porvarilliset jäsenet olisivat olleet mukana tässä. Asianlaita on nyt kuitenkin niin, ettei perustuslakivaliokunnassa ole minkäänlaisia päätöksiä tällaisessa asiassa tehty eikä ole edes esitetty minkäänlaisen päätöksen tekoa. Kun asia oli käsittelyn alaisena ja asianomaiset henkilöt lukivat vastalauseensa, niin tehtiin joku muistutus jotain sanamuotoa vastaan, ilman että kysymyksen esittäjä ed. Estlander teki mitään varsinaista ehdotusta. Nyt on ed. Mäkinen täällä koettanut rakentaa aivan väärin olettamuksiin perustuvan tosiasian ja sen perusteella pitänyt pitkän ja suuren palo- ja agitatsioonipu-

heen asiasta, jossa ei ole pontta eikä perää. Sen lisäksi: onhan aivan mahdotonta ruveta päättämään sellaisesta asiasta kuin „sorrettu luokka”, koska tämä käsite on hyvin relatiivinen. Kommunistit väittävät tällä hetkellä olevansa sorrettu luokka. Minä olen kuullut näiltä puhetuoleilta maanviljelijäin väittävän, että he ovat sorrettu luokka, talonomistajat ovat väittäneet samaa ja virkamiehet ovat epäilemättä valmiit tekemään saman väitteen, että he ovat tällä hetkellä sorrettuna luokkana. Ja Venäjällä on tällä hetkellä se n. s. porvaristo erinomaisen sorrettuna luokkana. Perustuslakivaliokunta ei jo tästäkään syystä ole tämmöistä asiaa ottanut edes käsiteltäväksi. Tahdon tämän oikaisun tehdä, koska ed. Mäkisen esitys asiassa ei pidä paikkaansa. Eikä pidä myöskään se paikkaansa, että perustuslakivaliokunta olisi erityisesti ryhtynyt sensuroimaan jäsentensä lausuntoja, mitä he tahtovat valtiopäivillä vastalauseissaan tuoda esille. Päinvastoin on perustuslakivaliokunnassa nimenomaan, kun tämä on ollut keskusteltavana, lausuttu, että perustuslakivaliokunnan asiana ei ole ryhtyä sensuroimaan eikä muuttamaan vastalauseitten asiallista sisältöä. Sen minkä perustuslakivaliokunta on tehnyt, on se tehnyt puhemiesneuvoston antaman määräyksen mukaisesti, että myös vastalauseet olisi tarkastettava, ennenkuin ne painoon lähetetään, ja joku muutos on silloin voitu asianomaisen suostumuksella aikaansaada. Joku sana on muutettu siivommaksi ja sopivammaksi, mutta tämä on voinut tapahtua kaikille eikä ole mitenkään erityisesti tahdottu käydä tai käyty työväkeä edustavien jäsenten kimppuun. Ed. Mäkinen itse muutti sellaista lausuntoa, kuin että porvarillinen puhemies käyttää sanoiksi „voisi käyttää”, jonka hän itse sanoi olevan aivan luonnollista, että se pannaan tällaiseen ehdolliseen muotoon, koska ei voi mennä ehdottomasti väittämään, että porvarilliset puhemiehet aina tekisivät tuollaista syntiä tai olisivat tehneet. Minä yhdyin siihen, mitä täällä aikaisemmin on sanottu, ettei olisi syytä eri valiokuntain yksityiskohtaisia käsittelyjä esittää ainakaan sellaisella asiattomalla tavalla, kuin tässä tapauksessa on tehty.

Ed. Roos: Jag understöder det av rdgsm. R. Furuhjelm gjorda förslaget.

Ed. Bryggari: Esilläolevasta lakiehdotuksesta pyysin puheenvuoron todetakseni saman ajatuksen, mitä ed. Voionmaa lausui hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta, että kysymys on vallankäytöstä; tahdotaanko tässä maassa lähteä kulkemaan kansanvaltaisuuden, vaiko harvainvaltaisuuden tietä. Tähän lakiehdotukseen liittyvästä asiasta, perustuslakivaliokunnan mietinnöstä, käy ilmi yksi omituinen seikka, se nimittäin, että äärimmäinen oikeisto ja äärimmäinen vasemmisto ovat taaskin löytäneet toisensa, kuten Lex Kalliossa. Oikeisto on ehdottanut lain hyljättäväksi muka siitä syystä — ja se on heillä tietysti selvänäköisyyttä, että he niin tekevät — että tässä vähennetään harvainvaltaa, joskin meidän mielestämme liian vähässä määrin. Muuttuuhan nimittäin määräenemmistön luku 13 äänellä suuremmaksi molemmissa asteissa, jotenka ne uudistukset, mitkä kansan suuri enemmistö edustajainsa kautta haluaa saada laiksi, sen estämiseen tarvittaisiin nyt esitetyn lain mukaan 13 ääntä enemmän eduskunnassa. Tämä on aivan liian pieni muutos. Mutta tämänkin muutoksen tahtoo oikeisto estää ja estämistoimenpide on ymmärrettävissä, sillä he tahtovat säilyttää tuon jarrutuspykälän tarkoituksella, että eduskunnan enemmistön hyväksymät hyödylliset uudistuslait kyettäisiin tekemään tyhjäksi. Kun heidän yrityksensä kuninkaan tähän maahan tuomisesta on epäonnistunut, niin he tahtovat nyt presidentistä muodostaa kruunaamattoman kuninkaan varaamalla presidentille samat oikeudet ja määräenemmistöpykälällä estää kaikenlaisen uudistustoiminnan. Tämä on selvää, johdonmukaista oikeistopolitiikkaa. Sen kyllä ymmärtää. Mutta kun samaan tulokseen tulee vasemmisto muka siitä syystä, että tämä laki on harvainvaltaisuutta edistävä, niin se tuntuu kummalliselta, se tuntuu sekäpäisyydeltä. Minä myönnän, että laissa ovat kaikki ne epäkohdat olemassa, mitä viimeisen eduskunnan aikana perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä sosialidemokraattien vastalauseessa mainitaan, mutta lain nykyisessä vaiheessa ei ole mahdollisuutta näitä muutoksia saada laissa toteutumaan. Haluaisin kysyä vasemmistolta: onko heille edullista estää kulku kansanvaltaisuutta kohti, joka olisi heidän vastalauseensa ehdottomana seurauksena, vai olisiko nyt otettava se, mitä tässä lais-

sa on mahdollisuus saada kansanvaltaisuuden edistämiseksi?

Täällä ed. Mannermaa koetti lohduttaa vasemmistoa, että tätä määräenemmistöä voivat käyttää hyväkseen yhtäläisesti niin oikeisto kuin vasemmistokin. Aivan oikein. Mutta missä tapauksissa tullaan tätä määräenemmistöä käyttämään oikeiston ja vasemmiston taholta? Oikeisto käyttää määräenemmistöpykälää aina silloin, kun se tahtoo estää uudistuksen, jarruttaa uudistusta. Ja vasemmisto käyttäisi ainoastaan silloin, kun oikeisto tahtois toteuttaa taantuvia asetuksia. Kumpi näistä silloin on asetettava etualalle? Käsitteäkseeni muodostuu tästä tulos oikeistolle suuremmaksi. Se myönnettänee, että nykyiset perustuslait yleensä turvaavat pääoman etuja. Oikeiston taholta tehtävät perustuslakimuutokset tarkoittavat näiden oikeuksien lisäämistä. Ne muutokset, mitä vasemmisto haluaisi ajan vaatimana toteuttaa, ovat päinvastaiset. Silloin olette omalla menettelyllänne estäneet pyrkimyksenne toteutumasta. Eikö tämä ole vasemmistolta väärää menettelyä? (Äärimmäisestä vasemmistosta: Me joudumme tänne enemmistöön!) Sitä suurempi syy, jos kommunistit ja kokoomukselaiset kerran joutuvat ensi vaaleissa enemmistöksi, olisi silloin heidän asetettava toiselle kannalle. Kommunistithan sanovat yleensä edustavansa luokkatietoista työväkeä. (Vasemmalta: Niin ne edustavat, mutta ne eivät ole itse luokkatietoisia!) Mutta he pelkäävät kuitenkin, että tuo heidän johtopäätöksensä ei johda sellaiseen voimasuhteeseen eduskunnassa, että he voisivat tuota enemmistövaltaa käyttää eduksensa. Samanlaista on kirjoitettu myöskin oikeistolehdissä. Nehän sanovat edustavansa koko Suomen kansaa. Eihän täällä ole tähän saakka ollut muilla oikeutta puhua Suomen kansasta kuin suomettarelaisilla. Mutta hekin pelkäävät kutistuvansa pieneksi vähemmistöksi, joka tarvitsee määräenemmistöpykälää, vähemmistöpykälää ja tahtovat sen nojalla tämän lain hyljättäväksi.

Niin houkuttelevaa kuin olisikin ed. Reinikan puheenvuoroon kajota, kun hän asetti tuon kummallisen käsityksen taaskin tämän lain hylkäämisen syyksi, nimittäin verojen maksamiskysymyksen, niin en halua siihen kajota pitemmälti. Mainitsen ainoastaan lyhyesti, että ed. Reinikka ja hänen kumppaninsa ovat edelleen sitä mieltä, että köy-

hyys on rikos, josta syystä täytyy rangaista oikeuksien menettämisellä. Tämä käsitys ei kestä arvostelua. Sivuutan sen tässä yhteydessä, koska meillä ei ole mahdollisuus tehdä sitä muutosta, mitä laki tässä suhteessa edellyttää. Kun asettaa nyt esitetyn ja voimassaolevan lain edut ja varjopuolet vastakkain, niin täytyy tulla ehdottomasti siihen tulokseen, että ehdotettu laki tietää osittaista kansanvaltaisen kehityksen eteenpäin kulun edistämistä, jonka huomioonottaen on tultava samaan tulokseen, kuin mitä ed. Mantere täällä lausui, että laki on hyväksyttävä. Jos olisi toivoa, että lain hylkääminen jouduttaisi uuden paremman lain toteuttamista, silloin olisi asetettava lakia vastustamaan. Mutta nyt ei ole nähtävissä mitään sellaisia seikkoja, jotka tukisivat käsitystä, että lähitulevaisuudessa saataisiin pitemmälle menevä uudistus. Ja tästä syystä yhdyn siihen kantaan, mikä täällä on ryhmäni taholta tuotu esille, että laki, joskin pienenä uudistuksena, tietää kansanvaltaisuuden edistystä ja siitä syystä on se hyväksyttävä.

Ed. A. Pesonen: Ed. Bryggari sanoi, että ne, jotka ovat asettuneet sille kannalle, että kysymyksessä oleva laki olisi hyljättävä senvuoksi, mitä siinä säädetään veronmaksamisesta ja äänioikeudesta, että ne olisivat sillä kannalla, että ajattelisivat, että köyhyys on rikos. Minä, joka olen sillä kannalla, että tämä laki olisi nyt hyljättävä ja koetettava saada uusi parempi sen sijalle, minä tahdon sanoa, että tuo ed. Bryggarin esittämä käsitys on väärä. Hän ei siihen tullessaan ole kyennyt arvioimaan sitä, mikä lain vastustajilla lähtökohtana on. Minä huomautan, osottaakseni että ed. Bryggarin käsitys on väärä, siitä että meillä on äänioikeus veronmaksamisesta riippumatta, meillä on valtiollinen äänioikeus sellaisilla henkilöillä, jotka eivät maksa edes henkirahaa, kun ovat tulleet määrättyyn ikään, ja myös sellaisilla henkilöillä, jotka varattomuuden vuoksi ovat henkirahasta vapautetut. Näin säättää voimassaoleva laki tässä kohden. Voimassaoleva laki ottaa äänioikeuden ainoastaan sellaisissa tapauksissa, että joku henkilö muun syyn kuin todistetun varattomuuden vuoksi jättää hänelle pannut kruununverot maksamatta. Siinä siis nimenomaan otetaan huomioon se seikka, että varattomuus

ei tulisi viemään äänioikeutta. Tätä ei ed. Bryggari laisinkaan ottanut huomioon, eivätkä yleensä ne, jotka hänen tapaansa puhuvat, ota sitä huomioon asiaa arvostellessaan. Se on kuitenkin oleva lähtökohtana tässä. Minä omasta puolestani olen, kuten jo huomautin, sitä mieltä, että tämä laki olisi nyt hyljättävä. Silloin voi hallitus antaa uuden esityksen asiasta. Sitä käsitellessä voidaan päästä samalle kannalle, millä perustuslakivaliokunta oli aikoinaan kysymyksessä olevaa lakiehdotusta käsitellessään. Ja silloin on asia mielestäni sillä kannalla, että laki voidaan hyväksyä loukaamatta sitä periaatetta, että kansalaisoikeuksien säilyttäminen on oleva riippuvainen kansalaisvelvollisuuksien täyttämisestä.

Ed. Hj. Mäkinen: Täällä on ed. Bryggari huitoessaan sinne ja tänne uudistanut tuon vanhan kuluneen väitteen, että meidän ryhmämme oikeiston kanssa ajaa samoja kysymyksiä. Ei Suomessa ole yhtään ihmistä, joka ottaa tämän ed. Bryggarin puheen vakavalta kannalta. Mutta jos ed. Bryggari tahtoo tällä väitteellä ratsastaa, niin tehköön sen. Minusta näyttää siltä, että ed. Bryggarilla on vakava pelko työväen luottamuksen menettämisestä. Ja minä myönnän, että hänellä on siihen pelkoon syytä. Kun työväki lukee nämä ed. Bryggarin lausunnot Suomen Sosialidemokraatista, niin se tulee varmasti käsittämään, että ed. Bryggari puhuu aivan paljasta pötyä. Ja tämä asema, johon ed. Bryggari on joutunut, ei suinkaan ole mikään kadehdittava.

Minulla ei ollut tilaisuutta olla täällä sillä, kun ed. Vennola käytti puheenvuoroa, mutta mikäli minä sain kuulla täällä, niin ed. Vennola ei ole voinut osoittaa vääräksi yhtään ainoata väitettä, minkä minä puheessani tein, joten en katso olevan syytä siihen enempää vastata.

Ed. Lehtokoski: Mitä tulee ed. Pesosen äskeiseen lausuntoon, niin on minun lyhyesti huomautettava siitä seikasta, että ed. Pesoselle on siinä tapahtunut erehdys. Asia on sillä tavalla, että tässä nyt käsiteltyynalaisena olevassa valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan nimenomaan sen 4 kohdassa, että joka köyhäinhuutoyhdistyksellä on nauttii täyttä ja alituista huolenpitoa, on vailla valtiollista äänioikeutta. Ed.

Pesonen äsken väitti, että tämä valtiopäiväjärjestys antaa oikeuden kaikille köyhillekin kansalaisille käyttää äänioikeutta, mutta tämä ehdottomasti estää sen ja siis ed. Bryggarin väite, jonka hän esitti siitä, että porvariston taholta ollaan valmiita pitämään köyhyyttä rikoksena, jota ehdottomasti pitää rangaista, perustuu tähän lakiin. Minä tahdoin tämän huomauttaa, ettei erehdystä tulisi.

Ed. A. Pesonen: Ed. Lehtokoski ei nähtävästi ole tarkoin lukenut sitä lakiehdotusta, mikä nyt on esillä. Lakiehdotus on, mitä tulee köyhäinhoitolaisiin, samalla kannalla kuin voimassaoleva laki, ja siis siinä suhteessa ei ole minkäänlaista eroa entisen ja nykyisen välillä. Kun te siellä vasemmistossa olette hyväksymässä tätä lakia, niin te olette ajamassa juuri sitä periaatetta, että köyhällä ei olisi äänioikeutta. Se on aivan erillään pidettävä siitä asiasta, josta tässä on kysymys, nimittäin veron tahallisuudesta maksamatta jättämisestä ja äänioikeuden menettämisestä.

Ed. Lehtokoski: Viime vuonna, kun perustuslakivaliokunnassa tätä asiaa käsiteltiin, ehdotettiin silloin sosialidemokraattien taholta, meidän vastalauseessamme, että juuri tämä kohta poistettaisiin. Mutta porvarilliset edustajat valiokunnassa eivät yhtyneet tähän sosialidemokraattien tekemään ehdotukseen, ei edes edustaja Pesonen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. R. Furuhielm ed. Roosin kannattamana ehdotanut, että hallitusta kehoitettaisiin ensi tilassa eduskunnalle antamaan esitys niistä valtiopäiväjärjestyksen muutoksista, jotka aiheutuvat Suomen hallitusmuodon vahvistamisesta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Furuhielmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Nyt on lippuäänestyksellä äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Siinä tapauksessa, jos ensimmäinen lakiehdotus tulee hylätyksi, tulee äänestettäväksi ed. Furuhielmin anomusponnesta. Muussa tapauksessa katson sen rauenneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ensimmäisestä lakiehdotuksesta.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen Suomen valtiopäiväjärjestykseksi, sellaisena kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muutoin on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 79 jaa- ja 115 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hylännyt esilläolevan lakiehdotuksen.

Äänestys toisesta lakiehdotuksesta.

Sihteeri lukee kirjallisen

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten on lakiehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 138 jaa- ja 43 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tämän toisen lakiehdotuksen.

Äänestys kolmannesta lakiehdotuksesta.

Sihteeri lukee kirjallisen

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”;

joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 176 jaa- ja 12 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tämän lakiehdotuksen.

Äänestys neljännessä lakiehdotuksesta.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”; jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 63 jaa- ja 117 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt tämän lakiehdotuksen.

Puhemies: Koska eduskunta on hylännyt ensimmäisen ja neljännen lakiehdotuksen, niin olisi nyt äänestettävä ed. R. Furuhielmin ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Furuhielmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 117 jaa- ja 62 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Furuhielmin ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan tänä iltana kello 7.

Täysi-istunto keskeytyy kello 4,30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

4) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä,

josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 9, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustella ja sen jälkeen on toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on se valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. M a n t e r e: Perustuslakivaliokunta on ehdottanut esilläolevan lakiehdotuksen hylättäväksi sillä edellytyksellä, sillä perusteella, että valtiopäiväjärjestyksen korjausta tarkoittava lakiehdotus valiokunnan mietinnön mukaisesti hyväksyttäisiin. Nyt on mainittu lakiehdotus hylätty ja perustuslakivaliokunnan edellytystä, perustetta, ei siis enää ole olemassa. Näin ollen olisi mielestäni harkittava, miten tässä uudessa tilanteessa tähän käsilläolevaan lakiehdotukseen nähdessä olisi meneteltävä. Koska mielestäni olisi tärkeätä, että varataisiin aikaa edustajille ja eduskuntaryhmille asiaa tarkemmin harkita, niin rohkenen ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. R y ö m ä: Valtiopäiväjärjestyksessä on nimenomaan aukko siinä, että vain luetellaan 35 §:ssä kaikki valiokunnat, jotka tulee asettaa, ja niiden joukossa myös ulkoasiainvaliokunta, mutta ei ole kuitenkaan samalla, kun tämä lisäys on hyväksytty, säädetty mitään erikoista säännöstä, millä tavalla ulkoasiainvaliokunta toimii ja mitä varten se on olemassa. Tämä nyt yli vaalien äänestetty lakiehdotus tarkoittaa täydentää tätä puutetta ja oli tällä lailla takanaan niillä valtiopäivillä,

joilla se hyväksyttiin lepäämään, muistaakseni 140 edustajaa ja 43 äänellä se äänestettiin yli vaalien. Minusta tämä laki on oivallinen näyte siitä, millä tavalla voidaan nykyisiä määräenemmistöjä käyttää väärin. Tämä laki on ollut äänestettynä yli vaalien ja minä luulen, että kukaan ei ole vaaleissa tietänytkään, että tällaista lakia on ollut tekeillä. Se oli äänestettynä yli vaalien siitä huolimatta, että tällainen lisäys aivan välttämättömästi valtiopäiväjärjestykseen tarvitaan. Nyt oli samaan aikaan myöskin yli vaalien äänestettynä ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi, joka tänään hylättiin, ja siihen oli otettu asiallisesti nämä samat säännökset ja sillä tavalla olisi tämä laki käynyt tarpeettomaksi, jos valtiopäiväjärjestys olisi tullut hyväksytyksi. Mutta kun ei niin tapahtunut, seuraa siitä ehdottomasti, että tämä on nyt hyväksyttävä. Minä pitäisin kyllä omasta puolestani aivan selvänä, että näin on tehtävä, mutta koska tätä asiaa on pyydetty pöydälle seuraavaan istuntoon, niin ei minulla ole sitäkään vastaan, vaan pyydän sitä puolestani kannattaa.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle ja valtiopäiväjärjestyksen mukaan on asia näin ollen jäävä pöydälle, niin kehotan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepanoon.

Ed. Virkkunen: Luovun.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

5) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi elävistä kuvista,

josta sivistysvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 4, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustella ja sen jälkeen on toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuk-

sen hyväksymistä, on se valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. Perälä: Viime valtiopäivillä eduskunta hyväksyi suurella enemmistöllä lain elävistä kuvista, mutta nyt tämän eduskunnan sivistysvaliokunnan enemmistö esittää tätä lakia hyljättäväksi. Ne syyt, jotka ovat saattaneet eduskunnan tällaista lakia ajattelemaan, ovat siksi selvät ja kaikille tunnetut, ettei niistä montakaan sanaa tarvitse sanoa. Olemmehan me vuosien varrella saaneet lukea lehdistä kaikenlaisia poika-mustakäsi-joukkoja, jotka ovat saaneet aiheensa ja syntymissyynsä elävistä kuvista. Keinotteluhenki tällä alalla on erittäin voimakkaana esiintynyt. Ne syyt, joiden perusteella sivistysvaliokunta nyt esittää tätä lakia hyljättäväksi, ne eivät ole minun mielestäni päteviä. On viitattu yleensä valtion liiketoimintaan, kuinka se on epäonnistunut ja tuloksia tuottamaton. Tähän asiaan tahtoisin sanoa, että valtion liiketoiminta yleensä on ollut vielä niin lyhytaikaista, jos muutamien vuosien kokemusten perusteella tahdotaan tällaisia johtopäätöksiä tehdä, niin se ei ole minun mielestäni asianmukaista. Ja sitäpaitsi tämä laki edellyttää, että valtio voi antaa yksityisille yhtiöille, jopa useammallekin, koko tämän elävien kuvien monopolin, niin että sillä syyllä ei ole ollenkaan pohjaa. On myöskin viitattu että nyt, kun on tarkastus järjestetty eläville kuville, niin ei ole enään muistuttamisen syytä. Nyt ovat kuitenkin asiat sillä tavalla, että tämä tarkastus ei ole lailla järjestetty, vaan se on aivan vapaaehtoisuuden varassa. Jos elävien kuvien yhtiöt tahottavat, niin ne voivat koska tahansa siitä lakata. Se, että asia on paremmalle tielle tullut, ettei enään huonoja kuvia näytellä, johtuu siitä, että tämä laki on ollut tekeillä täällä eduskunnassa ja tämän lain tekeilläolo on painostanut ja pelottanut elävien kuvien yhtiöitä vähäsen hillitsemään rahanhimoansa ja siistimään ohjelmiansa. Minä toivoisin, että eduskunta hyväksyisi tämän lain, sillä elävätkuvat ovat saatavat kulttuuria palvelemaan tässä maassa ja ne ovat siksi voimakas tekijä kansan kasvattamisessa että pitäisi minun

ymmärtääkseni valtion ottaa tämä filmiasia huostaansa ja kiinnittää siihen suurta huomiota ja ohjata sen avulla kansaa paremmille lähteille.

Ed. M. Sillanpää: Tuskin mikään keksintö on tullut niin yleiseksi kuin elävienkuvien keksintö on tullut. Ne ovat hyvin suuressa määrässä nykyään kilpailemassa puhuvien teattereiden kanssa. Mutta kuten monta muuta hyvää asiaa on häikäilemätön keinottelu päässyt tätäkin alaa vahingoittamaan. Voidakseen saada kevyttä ohjelmistoa on otettu kaikenmoisia rikos- ja seikkailuesityksiä filmien aiheiksi ja tällaisten ala-arvoisten esitysten turmiolliset vaikutukset ovat myöskin meidän maassamme esiintyneet tavalla, jota ei voida vaieten sivuuttaa. Koululaisten keskuudessa on esiintynyt erinäisiä varasyhtymiä, joita tutkittaessa asianomaiset ovat ilmoittaneet saaneensa aiheensa elävissäkuvissa esitetyistä rikosdraamoista. Kun nämä seikat tulivat julkisuuteen, oli silloin poliisiviranomaisten pakko työväen vaatimuksesta ryhtyä jonkunlaista sensuuria harjoittamaan. Tämä myöskin, kun vielä eduskunnassa tehtiin aloitteita filmilain aikaansaamiseksi, antoi aiheen hallitukselle jättää eduskunnalle esityksen laiksi elävistäkuvista. Eduskuntaesityksen tuloksena voidaan jo mainita, että elävienkuvien teatterit vapaaehtoisesti järjestivät ennakkosensuurin, joka jossain määrin on ohjelmistoa parantanut. Nyt väitetään, että vapaaehtoisen tarkastuksen tuloksena on merkittävä, että filmit jo nyt ovat kokolailla parantuneet ja ettei siis enää olisi aihetta saada mitään lainsäädäntöä tällä alalla aikaan. Mutta vaikka onkin myönnettävä, että filmit ovat jonkun verran entisestään parantuneet, niin on siitä vain päästy puoli askelta siihen, mihin meidän pitäisi päästä. Elävätkuvat pitäisi soveluttaa kansanopetuksen palvelukseen, mutta niin kauan kuin filmit ovat yksityisten yrittelijöiden tuotantoa ja näytteleminen on yksityisten yhtymäin varassa, niin kauan ei varsinaisia opetusfilmejä voida saada syntymään. Esilläolevan lakiehdotuksen elävienkuvien ottamisesta valtion monopoliksi, on sivistysvaliokunta ehdottanut hyljättäväksi pääasiassa muka sillä syyllä, että valtio ei voisi filmituotantoa hoitaa. Valiokunnassa on esitetty huikeita laskuja filmimonopolin hoidosta, jos se olisi val-

tion huostassa. On mainittu, miten suuri virkamiehistö tätä varten tarvittaisiin, miten monta tirehtööriä pitäisi tätä asiaa olla hoitamassa y. m., joka muka näyttää, että filmimonopoli valtion omistamana olisi aivan mahdoton hoitaa ja että se ei tuottaisi valtiolle tuloa, päinvastoin suuria menoja. Ehdotus laiksi elävistäkuvista on kaikkein suurinta huomiota kuitenkin herättänyt elävienkuvien teatterien omistajien keskuudessa. Nämä filmien omistajat ovat panneet kaikki voimansa liikkeelle voidakseen todistaa, miten huono taloudellinen yritys elävienkuvien tuotanto ja näytteleminen oikeastaan on. Eduskunnan jäsenille on jaettu kannatuslaskelmia suurimpien elävienkuvien teattereista ja tässä on saatu liike tuottamaan 6,000 markan tappion vuodessa, ja että tällaisissa oloissa näytteleminen on oikeastaan uhraantuvaisuutta, johon filmitheaterien omistajat antautuvat. Väite, että valtio ei voisi elävienkuvien monopolia hoitaa, on kuitenkin löyhällä perusteella sentakia että sivistysvaliokunnan mietinnössä nimenomaan ehdotetaan, että valtio voisi tämän monopolinsa luovuttaa joko yhdelle tai useammalle yhtymälle vaatien ainoastaan tarkastusoikeuden itselleen. Mutta sivistysvaliokunta on kuitenkin tästä huolimatta ehdottanut, että laki hyljättäisiin. Jos nyt tapahtuu, että laki hyljätään, niin silloin ei jää minkäänlaista lakiin perustuvaa tarkastusmääräystä. Jos filmien omistajat kieltäytyvät tarkastuksesta, ei heitä voida siihen millään tavalla pakottaa. Ja on epäiltävää, että se parannus filmituotannon alalla, mikä nyt on saatu, voisi kokonaan hävitä. Tämän nojalla yhdyin kannattamaan ed. Perälän esittämää ehdotusta, että eduskunta hyväksyisi kysymyksessä olevan lakiesityksen.

Ed. Pitkänen: Yhdyin kannattamaan lain hyväksymistä edellisten puhujain esittämällä perusteilla. Toivon, että tätä tietä todellakin saadaan korjatuksi elävienkuvien ohjelmisto, joka nyt ei ole senlaatuinen ja senarvoinen, jonkalaiseksi jokainen kansanvalistusta harrastava kansalainen toivoisi elävienkuvien ohjelmiston tulevaksi.

Ed. A. Tulenheimö: Minä myönnän, että valtion erinäisistä syistä täytyy harjoittaa valvontaa eläviinkuviin nähden.

Mutta minusta se keino valtion valvonnan aikaansaamiseksi tässä kohden, jota lakiehdotus tietää, on huonoin kaikista niistä keinoista, joita valtiolla on käytettävänä. Paitsi sitä, että valtion, jos se tälle tielle lähtisi, tulisi ensin lunastaa nykyiset elävinkuvain teatterit, mikä nousisi useampaan miljoonaan markkaan, täytyisi valtion, jos se itse harjoittaa elävienkuvien liikettä, ylläpitää suurta virkakuntaa tätä liikettä hoitamassa. Ja se liike epäilemättä tuottaisi valtiolle tappiota. Jos valtio taas luovuttaisi tämän liikkeen monopolin yhtiölle, niin on aivan varmaa, että valtio suuressa määrin joutuisi näiden monopoliyhtiöiden armoille. Valtiolla on, kuten sanottu, paljon parempia keinoja käytettävänä valvonnan aikaansaamiseksi. Ensinnäkin minä luulen, päinvastoin kuin eräs aikaisemmista puhujista, että elävienkuvien omistajat halustakin edelleen suostuvat sellaiseen vapaaehtoiseen tarkastukseen, joka tähänkin saakka on ollut voimassa, siitä syystä, että heillä on tavaton riski siihen nähden, että jonkun kohdan heidän filmissään ollessa rikoksellinen koko filmi voidaan ottaa takavarikkoon. Jos filmi on aikaisemmin tarkastettu, katoa tämä riski. Tarkastuksen saaminen lain puitteissa järjestetyksi ei pitäisi tuottaa suuria vaikeuksia, kun kuten sanottu, minä luulen, että filmiteatterien omistajat siihen halusta itsekin suostuisivat. Sitten on valtiolla myös verotuspolitiikkansa kautta mahdollisuus suuressa määrässä vaikuttaa ei ainoastaan filmien laatuun, vaan koko tähän liikkeeseen. Verotuspolitiikalla valtio voi tarkastusta ja valvontaansa ja sitä ohjausta, jonka se tahtoo puolestaan tälle liikehaaralle antaa, aivan riittävästi ja yksinkertaisin ja vähäisin ja valtiolle halvimmin keinoin aikaansaad. Minä siis yhdyn sivistysvaliokunnan mietintöön, ja ehdotan, että lakiehdotus hyljättäisiin.

Ed. Juutilainen: Minä ajattelen asiasta samaan tapaan, kuin edellinen puhuja. Huomautan vielä, että valtio voi kyllä erinäisillä aloilla liiketoimintaa harjoittaa, perustaa sähkötehtaita, sahoja ja muita senlaatuksia, mutta elävienkuvien teatterien toiminta on monipuolinen ja vaatii jokainen teatteri hoitajaltaan sellaista innostusta asiaan, jota valtion virkamie-

hillä, jotka tulisivat tätä liikettä hoitamaan, ei olisi. Päinvastoin olisi peljättävissä, että jos valtio ryhtyisi eläviäkuvia näyttämään, niin syntyisi hyvin laaja hallitus, filmiylihallitus ja alahallitukset sekä tarkastajat j. n. e., ja silloin todennäköisesti ne verotulot, jotka nyt valtio saa, ja jotka nousevat laskujen mukaan vuosittain 12 miljoonaan markkaan, hupenisivat elävienkuvien teatterien ja virastojen ylläpitämiseen. Senvuoksi minäkin yhdyn sivistysvaliokunnan mietintöön.

Ed. Estlander: Det är med tillfredsställelse man nu erfar, att opinionen inom riksdagen beträffande förevarande lagstiftningsåtgärd synes hava förändrats och att man sålunda kan utgå från att ifrågavarande förslag icke skall komma att bliva antaget. Det är också mycket i det korta betänkandet, som är egnat att väcka tillfredsställelse, bl. a. uttalandet, att den frivilliga censur, som för närvarande utövas över biografteatrarnas verksamhet, är sådan, att den lämnat ett tillfredsställande resultat. De stora missförhållanden, som tidigare ofta omtalats, synas sålunda åtminstone icke numera finnas till, i varje fall icke i sådan grad att de skulle påkalla ett ingripande i lagstiftningsväg.

Emellertid synes det mig som om den konklusion utskottet drager av det jag här citerat skulle vara i någon mån oriktig. Om så förhåller sig som utskottet gör gällande, och varom jag för min del är övertygad, borde det väl vara onödigt att skrida till en sådan petition, som utskottets senare kläm föreslås, genom vilken man skulle påyrka en lag om preventiv övervakning av levande bildserier, m. a. o. en lagstiftningsåtgärd, som skulle innebära ett avsteg från en viktig rättsgrundsats. För min del och med hänvisning till vad jag nu haft äran yttra ber jag få föreslå, jämte det jag omfattar den första klämman, att den senare klämman måtte förkastas.

Ed. H. Pulkkinen: Käsilläoleva lakiehdotus ei suo mitään varmoja takeita siitä, että elävienkuvien teatterien ohjelmisto tulisi sen johdosta entistä enemmän ja puhtaasti palvelemaan kasvatuksellisia, tieteellisiä ja taiteellisia tarkoituksia. Elävienkuvien esityksien jouduttua valtion

haltuun tai sen välityksellä erikoisille monopooliyhtiöille ei suinkaan näiden puolelta tulnaisi sivuuttamaan liikenäkökohtia vaan voiton toivossa yhä edelleen täytettäisiin sen yleisön toivomuksia, joka rakastaa jo valmiiksi turmellun maun mukaisia sensatsioonikuvia. Suuri osa nykyisistä valtiojärjestelmää kannattavista epäilee lakiehdotuksen hyödyllisyyttä sen takia, että se ei takaisi valtiolle varmaa ja hyvää voittoa. Osa sosialidemokraateista ja maa-laisliittolaisista, lakia puoltaen on sillä kannalla, että tämä puoli asiasta ratkeaisi hyvin silloin, kun valtio luovuttaisi yksinoikeutensa yksityisille yhtymille. Tämä ei suinkaan asiaa parantaisi. Päinvastoin on todennäköistä, että monopooliyhtiö huomattessaan, että sivistykselliset kuvat eivät kylliksi tuo voittoa, entiseen tapaan näytelisivät sellaisia, jotka takaavat kevyen yleisön suosion. Kun valtio joka tapauksessa tahtoo filmiesityksistä hyötyä, ei se voisi vastustaa yksityistä voittoa tavoittelevien monopooliyhtiöitten vaatimuksia. Sensijaan todennäköistä on, että tämän lain tai kiinteän sensuurijärjestelmän avulla tulisi porvarillinen valtio käyttämään oikeuttaan saattaakseen elävätkuvat mielenä mukaan kapitalistiluokan mukaista poliittista agitatsioonia tukemaan ja estämään sellaisten filmien esittämistä, jotka jollain tavoin valaisisivat työväen poliittista katsantokantaa. Näin ollen tulee työväenpuolueen ryhmä äänestämään lain hylkäämisen puolesta. Sivistysvaliokunnan mietinnössä olevan toisen ponnien ehdotusta, että eduskunta pyytäisi hallitukselta lakiehdotusta elävienkuvien kuvasarjain ennakotarkastuksesta tulee ryhmä vastustamaan.

Ed. Wiik: En tidigare talare konstaterade med tillfredsställelse, att opinionen inom riksdagen förändrat sig. Såvitt jag förstår, är det fastmera tidsförhållandena som förändrat sig. När förslaget om denna lag i tiden framställdes, hade man visst tänkt sig en ljus demokratisk utveckling här i landet, och man var böjd för att se ljust på staten och allt vad den komme att företaga sig. Jag tänker att verkliga härutinnan opinionen förändrat sig och att åtminstone den fraktion jag tillhör icke är så benägen att anförtro vad som helst när som helst i statens händer. Har man att välja mellan borgerlig statssocialism

och fri konkurrens, är väl den sistnämnda överhuvudtaget att föredraga. När man här liksom rdgsm. Perälä ordar om jobberiets anda, som gjort sig bred inom förevarande bransch, så är det förvånande, att man icke finner lämpligt anbringa den synpunkten på andra områden av samhällslivet. Där det gäller medborgarnas liv och välfärd, där bör man verkligen ingripa mot jobberiet, men icke är det här fråga om ett sådant område, där liv och välfärd skulle sväva i fara, därest man ej skrede till statssocialistiska åtgärder.

Vad beträffar de inkomster man väntat för staten genom monopolet, är också jag övertygad om att desamma vida säkrare erhållas genom det nuvarande skattesystemet. De skulle kanske krympa ihop till ett intet, i händelse man skrede till den föreslagna monopoliseringen.

En omständighet, som i detta sammanhang nog bör beaktas, är den, att man genom ingrepp från samhällets sida i hithörande förhållanden kunde åstadkomma en gynnsam utveckling av biografteatrarnas program. Jag åsyftar härvid främst att rena undervisningsfilmer, sådana som framställa vetenskapliga eller tekniska förhållanden, borde i större utsträckning vinna plats på programmen. Såsom också en tidigare talare framhållit, kan denna utveckling mycket kraftigt främjas genom ett vida enklare medel, nämligen genom skattepolitik, och jag ville lägga statsutskottets ärade medlemmar på hjärtat att beakta denna omständighet. Man har redan hittills på denna väg kommit till goda resultat, och man kan gå vidare. Man har beskattat de konstnärliga filmerna lindrigare än de övriga. Man borde taga ett steg till och låta rena undervisningsfilmer vara skattefria.

Sedan är det en annan omständighet, som gör att jag måste ställa mig avvisande till lagförslaget, och det är de censurbestämmelser, som ingå i detsamma. En censur i avseende på filmerna är nog nödvändig. Jag hyser visserligen icke samma farhågor som en del andra talare, vilka enligt min mening ha målat fula bilder på väggen. Allt det där talet om „svarta handen” och dylika sammanslutningar bland barn tror jag är behäftat med avsevärd överdrift. Jag tror det i få fall skall kunna påvisas, att filmerna vållat en ökad brottslighet, ty just de mycket omtalade

förbrytarfilmerna äro ändå så moraliska när allt kommer omkring. Alla sluta de ju med att dygden får sin belöning och den stygge brottslingen straffas. Om ett barn lär sig något brottsligt genom dem, så är det på sin höjd en teknisk fint för utförande av ett brott, men näppeligen väckes själva det brottsliga begäret genom en film. Vad som egentligen stött mig i fråga om dessa censurbestämmelser är, att det icke på något sätt framgår, att de avsett endast filmernas moraliska och konstnärliga halt, utan, såsom av propositionens motivering framgår, äro de jämväl avsedda att användas i politiskt syfte, eller åtminstone förutsättes att sådant kan ske. Detta vore absolut förkastligt. Också inom andra områden av samhällslivet reder man sig utan preventiv censur. Man har strafflagen till förfogande. Visserligen fruktar jag icke heller, såsom någon tidigare talare här, att en borgerlig regering skulle missbruka statsmonopolet till att låta förevisa endast borgerliga kärleksäventyr, men i alla fall kunde missbruk i ett eller annat avseende komma i fråga. Därför instämmer jag med herr Estlander därutinnan, att den andra klämman i utskottsbetänkandet borde förkastas. Jag har också i utskottet företrätt denna mening, fastän jag icke ansett saken äga den betydelse, att jag skulle till betänkandet ha fogat reservation. Den nuvarande filmgranskningen har fungerat tillfredsställande. Om i framtiden behov av en lag i ämnet gör sig gällande, är det tid att då komma fram med den. Tills vidare anser jag det vara obehövt.

Det finnes yttermera ett skäl, som gör att jag måste ställa mig absolut avvisande till detta lagförslag. Om det antages, är det den sextiofjärde grundlagen, som riksdagen antagit sedan början av år 1917, och sextiofyra grundlagar inom mindre än sex år är för mycket. Detta förslag är typiskt i sitt slag. Det är en blandning av likt och olik, som allt skall fastslås med grundlagshelgd. Det skall sålunda i republiken Finlands grundlag vara stadgat, att ett barn icke efter kl. 7 på kvällen får gå på levande bilder. Dessa mer eller mindre viktiga stadganden skola icke kunna förändras annorledes än med användande av sådan kvalificerad majoritet, som L. O. för ändring av grundlag stadgar. Det är ett ofog detta, att stifta

grundlagar om allt möjligt och omöjligt. Endast stadgandet om censur är av grundlagsnatur i denna lag. Det övriga lämpar sig i vanligt lag, för att icke tala om de många stadganden, som rätteligen skulle ha sin plats i en administrativ förordning.

Jag instämmer, herr talman, i yrkandet på lagförslagets förkastande.

Ed. Sch a u m a n: I likhet med herr Estlander ber jag att få uttala min fägnad över att man nu tämligen allmänt tyckes hava övergivit tanken på detta statssocialistiska experiment. Måhända kan man därav sluta till att över huvud de statssocialistiska idéerna i kammaren äro på retur och att de gamla, unkna teorierna, om vilka det en gång här talades, börja komma till heders igen. Huru som helst, har i alla fall utskottet icke varit fullt konsekvent. Det har velat bibehålla någonting, som fortfarande smakar statssocialism, nämligen den preventiva censuren, som enligt utskottet icke skall anordnas på frivillighetens väg, utan omhändertas av något slags statsmyndighet. Jag för min del har i denna fråga samma åsikt som herr Estlander och också herr Wiik och ber att få understöda det förslag, som har framställts av herr Estlander. Utskottet säger, att den preventiva censur, som nu av biografägarena har frivilligt anordnats, lämnat tillfredsställande resultat. Men är utskottet säkert på att en sådan preventiv censur, som utskottet vill ha, lämnar, också den, ett tillfredsställande resultat? När man har någonting som är bra skall man icke kasta bort det och börja experimentera med något, om vilket man icke vet, huruvida det utfaller lyckligt eller ej.

Ed. V i r k k u n e n: Mitä itse pääasiaan tulee, olen tullut hyvin vakuutetuksi siitä, että valtion on pysyttelemisen itse tämän filmiliikkeen ulkopuolella. Puhumattakaan siitä, että valtio voisi siitä itselleen kartuttaa tuloja, on päinvastoin varmaa, että valtiolta sellaisessa likeyrityksessä hupenisi melkoinen määrä niistäkin tuloista, jotka sillä elävistäkuvista nykyään on. Pyysin kuitenkin puheenvuoroa saadakseni puolustaa sivistysvaliokunnan toista pontta. On mielestäni sekä asianmukaista että luonnollista, että se vapaaehtoinen ennakkotarkastus, jonka alaisiksi filmiliik-

keet nykyään ovat alistuneet, tulee lailistetuksi. Saattaahan sen toteuttamisessa ajatella myöskin toisia toimia, kuin varsinaista ennakkosensuuria. Voihan ajatella sitäkin, että valtio lainsäädännöllä tarjoaa filmiliikkeille tilaisuuden edelleenkin käyttää tällaista vapaaehtoista ennakkotarkastusta, jotta siinä tarkastetut filmit tulisivat vapautetuiksi takavarikoimisen uhalta. Ei missään tapauksessa käy päinsä, että kun kerran eduskunnassa on kiinnitetty asiaan huomiota, jätettäisiin tämä tarkastusliike kokonaan omien voimiensa varaan, vaan kyllä asia on laillistutettava, mikäli se kuuluu valtion toiminta-alaan. Kannatan myöskin tätä toista pontta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Nyt on toimitettava lip-puäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos lakiehdotus tulee hylätyksi, tehdään päätös toisesta ponnesta.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen, sellaisena kuin eduskunta on sen 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 31 jaa- ja 156 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Tulisi äänestettäväksi sivistysvaliokunnan mietinnössä olevasta toisesta ponnesta, jota ed. Estlander useiden muiden kannattamana on ehdottanut hylättäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 112 jaa- ja 68 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt sivistysvaliokunnan mietinnössä olevan toisen ponnien.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotuksen Kansainliiton liittosopimuksen erinäisten artiklalin muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen n:o 8 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsitelyyn.

P u h e m i e s: Mitä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön 2 sivulla oleviin ponsiin tulee, niin tehdään niistä päätös erikseen huomioonottaen, että jos ensimmäinen ponsi tulee hylätyksi, raukeaa myös toinen ponsi.

Keskustelu:

Ed. L å n g s t r ö m: Ne muutokset, joita ehdotetaan tässä esityksessä Kansainliiton liittosopimukseen tehtäväksi, ovat sitä laatua ja niin vähän merkityksellisiä, että niihin ei ole syytä kajota. Mutta sensijaan on syytä lyhyesti tarkastaa tämän Kansainliiton luonnetta siinä mielessä, kuin mietintöön liitetystä vastalauseesta esitetään ja tarkastaa, onko tälle maalle mitään etua ja vastaavaa hyötyä kysymyksessä olevaan liittoon kuulumisesta.

Mitä ensiksi tulee niihin kustannuksiin, jotka Suomen kuulumisesta Kansainliittoon lankeavat maan maksettavaksi, ovat ne siksi huomattavia summia, että niin köyhälle maalle, kuin Suomi on, on syytä tarkalleen laskea minkälaisia veroja se suorittaa. Ensi vuoden tulo- ja menoarvioon on laskettu Kansainliitolle menevä määräraha 3,600,000 markaksi, joka määräraha on ikäänkuin kaivoon heitettyä ja lisää luonnollisesti köyhän kansan jo muutenkin raskasta verotaakkaa, kun sensijaan, jos tämä summa käytettäisiin johonkin yleishyödylliseen tarkoitukseen, esim. asuntojen rakentamiseen asunnottomille, niin olisi se toimenpide, jolla ainakin jossain määrin helpoitettaisiin tämän maan köyhän kansan raskasta ja muutenkin vaikeaa asemaa,

ja voitaisiin pelastaa monta maantielle joutunutta työläisperhettä uhkaavan talven kynsistä lämpimän katon alle.

Kansainliiton luonnehan on selvästi imperialistinen. Sehän ei ole oikeastaan muuta kuin maailmansodassa voittaneiden valtioiden anastusliitto, jonka pääpyrkimyksenä on Versaillesin häpeällisen rosvo-rauhan toteuttaminen. Liittosopimuksen 4 § osoittaa selvästi tämän Kansainliiton luonteen. Tässä 4 §:ssä mainitaan neuvoston muodostavan liittoutuneiden ja niihin yhtyneiden päävaltioiden sekä liiton neljän muun jäsenen edustajat. Nämä viisi päävaltaa Yhdysvallat, Englanti, Ranska, Italia ja Japani valitsevat 5 edustajaa tähän Kansainliiton neuvostoon, kun sensijaan toiset vallat, niin monta kuin niitä kaikkiaan yhteensä onkin, saavat valita kaikkiaan ainoastaan 4 edustajaa. (Vasemmalta: On tuoreempia tietoja.) Tämän mukaan on siis itsestään selvää, että kun edustussuhteet neuvostossa ovat tällaiset, niin ei siellä ole pienillä valloilla, sellaisilla kuin Suomi esim. minkäänlaista mahdollisuutta saada ääntään kuuluville, vielä vähemmän voi se vaikuttaa siellä päätöksen syntymiseen. Näin ollen jäävät pienet valtiot kansainliitossa kokonaan toisarvoisiksi tekijöiksi, suurvaltojen nöyriksi lakeijoiksi, sellaisiksi konstiukoiksi (Puhemies koputtaa), joita suurvallat narusta vetämällä saavat sätkyttelemään koipiaan...

P u h e m i e s, koputtaen: Pyydän puhujaa käyttämään arvokkaampaa kieltä.

P u h u j a: Silloin kuin tämä kysymys kansainliittoon liittymisestä oli aikaisemmin eduskunnassa esillä, tuotiin eriäviä mielipiteitä tähän liittoon liittymisestä. M. m. ed. Helo on mukaan liittämässään vastalauseessa vastustanut tähän kansainliittoon liittymistä koko hyvillä perusteilla. Ed. Helo mainitsee täällä vastalauseessaan: „Jotta kansainliitto voisi toteuttaa niitä toiveita, joita siihen on kiinnitetty, tulisi liiton ennen kaikkea olla perustettu rauhanaatteen pohjalle ja sen tulisi olla yleinen, joka sulkee piiriinsä kaikki kansalaiset, ja sen sisäisen rakenteen tulisi perustua jyrkästi kansanvaltaiselle pohjalle. Se liitto, joka nyt käyttää kansainliiton nimeä, ei täytä näitä vaatimuksia. Sitä perustettaessa ovat määräävinä rauhanaattelelle vieraat näkökohdat. Sitä ei

ole edes tarkoitettukaan kaikkien kansojen keskeiseksi liitoksi ja sen rakenne on aivan epäkansanvaltainen. Jo se tilanne, jossa liitto luotiin, osoittaa liiton oikean luonteen. Sitä eivät ole perustaneet rauhanaatteen ajajat, vaan sodassa voittaneitten valtojen valtiomiehet. Sen säännöt ovat sen perustajat itsevaltaisesti laatineet omien tarkoitustensa mukaiseksi ja näihin sääntöihin on liittoon liittyvien kansain ilman muuta alistuttava. Paitsi liiton perusjäseniä, sodassa voittaneita valtoja ja niiden liittolaisia, on sen jäseniksi kutsuttu joukko puolueettomia valtoja, mutta useita maailman taloudellisessa ja sivistyselämässä mitä tärkeimpiä valtoja on sulettu liiton ulkopuolelle. Tosin on olemassa se mahdollisuus, että nekin pyynnöstä voivat päästä liiton jäseniksi, mutta vain siksi nöyryyttävillä ehdoilla, ettei voida odottaa niitten liittoon yhtymistä. Niin kauvan kuin esim. Saksa on liiton ulkopuolella, ei liittoa voida pitää kansainliittona eikä siltä voi odottaa senmukaista toimintaa, vaan täytyy sitä pitää valtiollisena liittona, jonka kärki on suunnattu liiton ulkopuolelle sulettuja valtoja vastaan.”

Edelleen sanoo ed. Helo tässä vastalauseessa: „Kun siis kansainliittoa ei mielestäni ole pidettävä minään todellisen kansainliittona, vaan valtiollisena liittona, joka on perustettu maailmansodan päättäneen väkivaltarauhan tukemiseksi, ja kun liitto on mahdollisimman epäkansanvaltainen ja sen säännöt tekevät vaikeaksi, jollei suorastaan mahdottomaksi liiton kehittämisen todelliseksi kansainliitoksi, en katso oikeaksi, että Suomi puolueettomuudestaan luopuen yhtyisi tähän valtaliittoon.” Näin sanoo ed. Helo tässä vastalauseessaan, johon pääpiirteissään voi vielä nytkin tänä päivänä yhtyä. Ikävä kyllä, että kun asia oli ulkoasiainvaliokunnassa esillä, ei siellä noussut yhtään ainoaa sosialidemokraattia edes tälle kannalle asettumaan kansainliittoon nähden. Täytyy siis todeta, että sosialidemokraatit todellakin ovat tässä suhteessa taantuneet.

Kuten tämä osoittaa, ei Suomella siis ole mitään etua tai hyötyä kansainliittoon kuulumisesta, vaan päinvastoin aiheuttaa se suuria rahamenoja jäsenmaksujen muodossa ja saattaa siihen kuulumisen maan kokonaan kansainliittoa hallitsevien suurvaltojen pyyteitten välikappaleeksi, josta saattaa olla seurauksena maan viskautumi-

nen hyvinkin vakavien kansainvälisten selkkausten temmellykseen.

Kun kieltäytyminen ratifioimasta tehtyjä sopimuksia tietää liittosopimuksen 26 §:n mukaan sitä, että jäsenyys liittoon nähden lakkaa olemasta voimassa, niin voidaan tätä tilaisuutta käyttää hyväksi irtisanoutumiseen sanotusta liitosta, johon kuulumisesta, niinkuin edellä olen todennut, ei tämän maan työväelle ja työväenluokalle ole minkäänlaista hyötyä, vaan päinvastoin vahinkoa. Tämän perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyisi ulkoasiainvaliokunnan mietintöön n:o 1 liitetyn vastalauseen ponnen, joka kuuluu näin: „että eduskunta epäisi n. k. kansainliiton toisen liittokokouksen päättämän liittosopimuksen erinäisten artiklain muutosten ratifioimisen”.

Ed. Voionmaa: Kun ed. Långströmin ja ed. Lampisen vastalauseessa on esitetty siksikin syyttäviä mielipiteitä Suomen Kansainliittoon kuulumista vastaan, niin katson minä, jolla on ollut tilaisuutta käydä paikanpäällä ottamassa selvää tästä liitosta, velvollisuudekseni lausua käsitykseni siitä ja onko Suomen siihen edelleen kuuluttava vai ei. Itse asiassahan sellaisen mielipiteen ilmaiseminen minun puoltani saattaa olla turhaa siihen nähden, ettei ole mitään muulta taholta kuin nyt äsken mainitsemaltani esitetty mitään vastaväitteitä Kansainliittoon kuulumista vastaan. Nekin epäroivät mielipiteet, joita keväällä 1920 tässä suhteessa oikeiston puolelta lausuttiin, eivät ole tietääkseni sen jälkeen ainakaan valtiopäiväasiakirjoissa esiintyneet, mistä minä vedän sen johtopäätöksen, että silläkin taholla vähitellen on tultu huomaamaan, että Suomen on tuohon liittoon kuuluttava. Mutta kun nyt on niinkin raskauttavia väitteitä esitetty kuin ed. Långströmin ja ed. Lampisen vastalauseessa on tehty lienee syytä hiukkasan koettaa valaista asiaa.

Kiinnitän ensin huomiota vastalauseen tekijän ensimmäiseen väitteeseen, että nimitään Kansainliiton ylläpitämiseen menevät säännölliset ja ylimääräiset jäsenmaksut ovat ylenmäärin rasittavat meidän maamme veronmaksajille, varsinkin nykyään vallitsevain tälle maalle epäedullisten valuuttaolojen takia. Myönnän, että ne ovat ylen rasittavat. Mutta useimmille

muille kansoille, jotka kuuluvat Kansainliittoon, ne ovat vielä rasittavammat. Kansainliiton viime kuun viimeisinä päivinä hyväksytyn budjetin mukaan ovat liiton menot vuonna 1923 kyllä 25,673,508 frangia. Siis jokseenkin suuri summa. Mutta tässä on muistettava, että tällä summalla ylläpidetään ei ainoastaan Kansainliiton sihteeristö ja liiton työtoimisto ja Kansainliiton monilukuiset tilapäiset ja vakinaiset toimikunnat, vaan myöskin pysyväinen oikeusistuin Haagissa. Koko tuo laaja koneisto satoine virkamiehineen on nyt täydessä työssä. Maksuperusteiksi, minkä mukaan Kansainliittoon kuuluvat valtiot ottavat osaa kustannuksiin, on nyt hyväksytty väkiluku ja valtion rahallinen voima ja sen mukaan on koetettu oikeudenmukaisesti jakaa näitä eriä. Ennenkuin Suomi on ehtinyt ratifioida vuonna 1921 hyväksyttyä taksoa, on sen osuus nyt lisätty 5 maksuysiköstä 10:een — siis melkoinen lisäys. Sitä vastaan on meidän taholtamme tehty kyllä vastaväitteitä, mutta kohtuuden nimessä ei siitä voitu päästä pois, koska monet heikommat maat ottivat kantaakseen suhteellisesti suurempia eriä. Tämä merkitsee sitä, että Suomi tulee tulevana vuonna maksamaan luullakseni jotakuinkin äsken kuullun summan. Mutta joka tapauksessa summa tulee olemaan pienempi kuin se, mikä nykyään maksetaan, kun maksu on tapahtunut maailman postiyhdistyksessä käytetyn jakoprusteen mukaan. Siis uuden järjestelmän mukaan Suomen menot Kansainliiton vuoksi tulevat ensi vuonna olemaan vähemmät kuin ne nykyään ovat. Ja jos tullaan noudattamaan sitä suurta säästäväisyyttä, jonka tärkeyttä monelta monituiselta taholta Kansainliiton viime kokouksessa painostettiin, niin on toivottavaa, että verokuorma, joka kansoja tässä suhteessa rasittaa, tulee helpponemaan. Jos vielä valuuttaolot paranevat, niin sitä myötenhän meidän kannettava kuorma vähenee. Enkä luule, että Suomen on syytä kovin paljon naukua tuon verokuorman raskautta, koska Kansainliiton koko menosääntö tulevaa vuotta varten ei tee sentään muuta kuin neljännesosan yhden tavallisen taistelulaivan rakennuskustannuksista, jollaisia valtiot kuitenkin rakentelevat kuinka paljon hyvänsä ja jollaisia täällä Suomessakin saadaan ruveta rakentamaan, elleimme kai-

killä mahdollisilla keinoilla, mitä käytävissä suinkin on, työskentele sen rauhahojelman hyväksi, jota Kansainliitossa koetetaan ainakin jossakin määrin ajaa. Minä siis katson, ettei ole syytä tässä kohden muistutuksen tekemiseen. Kuorma on raskas, mutta se on kannettava. Se on kannettava erittäinkin, jos osoittautuu, etteivät rahat mene hukkaan. Ja luulenpa, etteivät ne siellä hukkaan mene.

Tässä kyllä edellinen puhuja teki sen ylimalkaisen muistutuksen, joka kyllä on kuultu jo vuonna 1920, nimittäin että Kansainliiton rakenne on suuressa määrin epäkansanvaltainen ja että se on jo tuomittu kuolemaan ja mitättömyyteen, sen neuvostossa kun on muka 5 suurvaltaa ja 4 puolueetonta valtaa, mistä edellinen puhuja teki sen johtopäätöksen, että koko Kansainliitto on suurvaltain johdettavana. Niin ei kuitenkaan asia ole, sillä pysyviä jäseniä Kansainliiton neuvostossa on vain neljä, nim. Englanti, Ranska, Italia ja Japani ja tänä vuonna lisättiin neuvoston määräaikaisten jäsenten lukumäärä kuuteen, jotenka niillä on nykyään enemmistö siellä. Siellä nimittäin äänestetään maiden mukaan. Määräaikaisten jäsenten joukossa on sellaisia maita kuin Ruotsi, Uruguay, Kiina, Espanja ja Brasilia, ja sitten vielä Belgia. Näistä useat ovat olleet maailmansodassa puolueettomia, eikä niitä yleensä voine syyttää kovinkaan imperialistisiksi valtioiksi. Toiset niistä ovat hyvin heikkoja valtioita. Ainoastaan Belgia on osoittanut seuraavansa jonkin verran yksipuolista politiikkaa. Mutta yleensä täytyy sanoa, että ei tämä todista sitä, että suurvallat olisivat Kansainliiton neuvostossa tahtoneet itsellensä pitää ehdottoman määräysvallan. Sen käsityksen ainakin minä sain, että noiden määräaikaisten jäsenten vaali neuvostoon tapahtui suuressa määrin aivan vastoin suurvaltain tahtoa. Se meni toiseen suuntaan, kuin eräältä taholta oli laskettu. Jos vielä otamme huomioon, että Kansainliittoon kuuluu nykyään kuudettakymmenettä valtiota, joista ainoastaan harvat ovat suurvaltoja, ja että äänestykset, kun tulevat kysymykseen, tapahtuvat valtioiden luvun mukaan, niin emme voi mitenkään sanoa, että liiton sisällinen rakenne on epäkansanvaltainen. Se on suuressa määrin kansanvaltainen ja on kehittymässä yhä kansanvaltaisemmaksi.

Siellä ovat tosiaankin pääsemässä kansanvaltaisemmat käsittelytavat asiain käsittelyssä vallalle.

Mutta vastalauseen tekijän pääväite ei kaiketi olekaan se, että Kansainliitto olisi liian kallis ja epäkansanvaltaisella tavalla kokoonpantunut, vaan pääväite esiintyy vastalauseen toisessa ja kolmannessa kohdassa, joissa väitetään, „että liiton jäsenyys velvoittaa määrätynsuuruisten sotavoimain ylläpitämiseen, jotka sotavoimat nielevät satoja miljoonia, ja ovat käytettävissä sekä imperialistisiin hyökkäystarkeituksiin että maan työväenluokan sortamiseksi ja että jäsenyys velvoittaa alistumaan imperialististen suurvaltain kaikkiin sotaisiin suunnitelmiin ja täten tekee Suomen pelkäksi välikappaleeksi noiden riistäjävaltioiden itsekäille pyyteille”. Minä voin yhtyä tähän arvosteluun siinä suhteessa, että maailmassa nykyään olevat sotavoimat ja kansoja rasittavat sotataakat nielevät, ei satoja miljoonia, vaan tuhansia miljoonia. Imperialismia on ilmeisesti olemassa maailmassa hyvin laajassa mittakaavassa. Eikä se luonnollisesti voi olla tuntumatta Kansainliitossakaan, joka on niiden samojen Euroopan valtioiden kokous. Totuus vaatii lausumaan senkin, että yksin niissä aseistariisumissuunnitelmissa, jotka hyväksyttiin Genevessä viime kuussa, on useita sellaisia kohtia, joissa huokuu liittolaisvaltain henki. Esim. siinä kohdassa, jossa tehostetaan sitä, että tulevat garantiasuunnitelmat eivät saa millään tavoin saattaa tehottomiksi voimassaolevia rauhansopimuksia, ja siinä kohden jossa sanotaan, että maailmassa on saatava aikaan, ennenkuin aseistariisumisohjelma voidaan toteuttaa, „hävitettyjen seutujen korjaus”, minkä kaiken kyllä tiedämme tähtäävän erääseen määrättyyn asiaan.

Mutta kuitenkin siitä huolimatta rohkenen väittää, ettei Kansainliitto sittenkään ole tarkoitettu olemaan eikä ole mikään imperialismien väline, vaan että se pyrkii, vakaumukseni mukaan, osittaisella menestyksellä poistamaan nykyään vallitsevia nurinkurisia oloja valtioiden välisissä suhteissa ja maailman kansoja painavaa militarismia. Tarvitsee vain lukea itse Kansainliiton perussopimuksen pääpykälä, niin selviää, että Kansainliitto on syntynyt siinä tarkoituksessa, että

saataisiin rauhantyö alulle. Perussopimuksen 8 §:ssähän selvästi sanotaan, että liiton jäsenet selittävät tunnustavansa, että rauhan säilyminen vaatii rajoittamaan kansalliset varustukset siihen vähimpään määrään, mitä tarvitaan kansallisen turvallisuuden vuoksi ja kansainvälisten sitoumusten käyttämiseen yhteisesti toimittaessa. Mutta on huomattava, että tästä ei seuraa suinkaan, niinkuin vastalauseen tekijät väittävät, velvollisuus määrätysuuruisten sotavoimain ylläpitämiseen, sillä Kansainliitto ei voimassaolevien säännösten mukaan ensinkään määrää näitä asioita. Se vain laatii aseittenvähennyssuunnitelmia, jotka se alistaa eri valtioiden hyväksyttäväksi, ja sitten se vaatii valtioilta, että ne ilman Kansainliiton suostumusta eivät suurennakaan armeijoitaan. Näkehän siitä, että tarkoitus on ollut saada sotajoukkoja pienennetyiksi niin paljon, kuin mahdollista. Mitä siihen tulee, että Kansainliitto velvoittaisi eri valtioiden sotavoimat toimimaan liiton puolesta, niin ei Kansainliiton perussäännöissä löydy mitään semmoista velvoittavaa pykälää. Siinä kohdassa, joka tätä koskee, sanotaan vain, että liitto voi ehdottaa eri maiden hallituksille millä tavoin ne ottaisivat osaa, jos tulee kysymykseen aseellinen toiminta kansainliiton päättämässä rauhan ylläpitämistoiminnassa. Siihen suuntaan on luettava ja ymmärrettävä Kansainliiton perussopimus; se on sen selvin sanoin sanottu tarkoitus. Mutta sen muistutuksen voi tehdä, että kaikki tuo ei ole riittävän tarkoin säännöstelty. Pykälät ovat vain hurskaita toivomuksia; monta kertaa, senhän tiedämme, eivät sanat ilmaise oikeita ajatuksia.

Olkoon kuinka tahansa, niin yhtä kaikki Kansainliitto nykyänsä työskentelee aseistariisumisen hyväksi. Se on ollut pääkysymys tämän liiton tähänastisessa toiminnassa. Eikä se toiminta ole ollut ihan arvotonta. Itse armeijain vähentäminen tosin ei ole ollut suuremmassa määrässä mahdollista. Mutta Kansainliitto on jo vuosi sitten laatinut ohjelman, jonka mukaan se on vaatinut kaikilta jäsenvaltioilta tarkkoja tietoja niiden armeijan suuruudesta ja sotilaskustannuksista ja se on vetänyt ne julkisuuteen kaiken mailman nähtäväksi ja arvosteltavaksi. Minulla on edessäni yhteenvedo niistä tuloksista, jotka

ovat senlaatuksia, että niitä voidaan tilastollisesti käsitellä. Tässä on useampia kymmeniä valtioita ja siinä on niiden sotakustannukset laskettuna tieteellisen tarkasti. Minulla on ollut tilaisuutta seurata yksityiskohtaisesti tätä työtä ja olen nähnyt, että siinä on käytetty ensiluokkaista ja luotettavaa aineistoa. Ne ovat paraat tiedot, mitä on tältä alalta saatavissa, ne ovat ensimmäiset tiedot laatuansa, sillä Euroopassa ei ole ennen julkaistu tällaisia tietoja. Kansainliitto on tahtonut vetää esille ne ja verrata ei ainoastaan armeijan sotakustannuksia ennen mailmansotaa ja nyt vuonna 1922 tai tilivuonna 1922—1923 sikäli, kuin tietoja on ollut saatavissa. Tauluissa on verrattu niitä ei ainoastaan absoluuttisesti keskenänsä, vaan myöskin silmälläpitäen rahan ostokykyä kussakin maassa, vieläpä rahan ulkomaista vaihtoarvoa Amerikan dollareihin verraten. Ja tulokset osoittavat, että sotakustannukset ovat kyllä suhteellisesti pienentyneet melkein kaikissa maissa, mutta että tämä pienentyminen ei ole ollut todellista vaan johdunutta siitä, että vuodesta 1920 alkaen on tapahtunut suuri hintojen aleneminen; varsinkin sotatarpeet ovat nyt halvempia kuin silloin, kuin niitä kovasti tarvittiin. Mitä tulee siihen, kuinka suuren osan sotamenot tekevät eri maiden budjeteista, niin näkee tästä, että on semmoisia valtioita, joissa sotamenot tekevät 28—30 % budjetista. Omituista kyllä on Sveitsi yksi niitä maita, jonka sotilasbudjetti on kaikkein suurimpia; onpa eräitä maita, joissa tätä nykyä sotilasmenot ovat 43,8, jopa 44 % budjetista. Suomen sotilasmenot tekevät tämän mukaan 14,1 % valtiomme budjetista vuonna 1922.

Tässä on tahdottu vetää siis esille kaikkein nähtäväksi ja arvosteltavaksi Euroopan valtioiden sotavarustukset. Tätä toimintaa ei voitane pitää militaristisena, vaan päinvastoin se minusta osoittaa, että Kansainliiton piirissä tahdotaan rehellisesti pyrkiä asevarustusten vähentämiseen, vaikkapa valitettavasti sen voimat ovatkin pienet sen ankaran vastustuksen ja sen painavan taakan alla, minkä alaisena tuon heikon laitoksen täytyy työskennellä. Kansainliittoa itseänsä ei voi syyttää siitä, että siltä puuttuisi harrastusta.

Mutta vielä enemmän, Kansainliitto on kiinnittänyt huomionsa myöskin ase-

den yksityisvalmistukseen, joka on osoittanut olevansa yksi maailmasodan ikävimpiä jätteitä ja josta muiden muassa on ollut seurauksena että orjuus on ruvennut uudelleen kukoistamaan laajoissa Afrikan osissa sentähden, että Europpa valmistaa ja myy aseita sikäläisille kansoille. Nyt nuo kansat tahtovat näyttää, että hekin osaavat seurata Europan sivistyskansojen esimerkkiä, ja ne ovat ryhtyneet käyttämään aseitaan tavalla, joka on noille luonnonkansoille suureksi turmioksi ja onnettomuudeksi. Kansainliitto on kuitenkin paljastanut tämänkin toisiasian, vetänyt sen julkisuuteen ja vaatinut toimenpiteisiin ryhdyttäväksi tämän maailmaa häpäisevän mustan tahran poistamiseksi. En minä voi tätäkään pitää kovin militaristisena tekona.

Sitten on Kansainliiton puolesta koetettu pitää huolta siitä, että kaikkialla maailmassa saataisiin liialliset asevarastot hävitetyiksi, koska Kansainliiton piirissä aivan oikein on huomattu, että siellä, missä asevarastoja, semminkin yksityisiä varastoja on, siellä myös asustaa militaristinen henki. Itsekseni minä olisin toivonut, että Kansainliitto olisi kiinnittänyt huomiota niihin asevarastoihin, joita tässä maassa löytyy ja jotka täällä ylläpitävät militaristista henkeä ja rakentavat aseistariisutumisaahteelle vaikeuksia. Mutta siitä ei Kansainliitossa näy olevan tietoaakaan, että täällä semmoista suurta yksityistä asestantumista on olemassakaan.

Minä en tahdo luetella tämän useampia toimenpiteitä Kansainliiton puolelta yleisen aseitten käytön vähentämiseksi. Ne ovat ehkä pieniä toimenpiteitä, mutta tässä on kysymyksessä, mikä henki vallitsee Kansainliitossa, ja minä luulen, että nämä esimerkit riittävät osoittamaan, ettei se henki ole nyt aivan senlaatuinen imperiaalistinen henki, kuin tässä toisessa vastalauseessa väitetään. Juuri nyt on valmistunut liiton uusi suuri aseistariisumishjelma, jonka mukaan Kansainliiton toimihenkilöitten ja virastojen on asiaa valmistettava ensi Kansainliiton kokoukseen vuonna 1923. Ja tämä ohjelma sisältää sen, että on laadittava tarkka kaava asevarustusten vähentämiseksi ja myöskin suunnitelma sitä keskinäistä garrantiaa eli takausta varten, jonka katsotaan pitävän kulkea aseistariisumisen rin-

nalla. Tässä nyt kyllä tuntuu jälleen suuressa määrin ranskalaista vaikutusta. Alkuperäinen ehdotus, joka Kansainliitossa esitettiin, sisälsi sen, että ilman muita mutkia olisi ryhdyttävä vähentämään asevarustuksia ja tätä aatetta ajettiin erittäin englantilaiselta taholta hyvin ymmärrettävästä syystä, koskapa Englanti suureksi osaksi jo on riisuutunut aseista, Ranskan ja Venäjän jäädessä Europan militaristisimmiksi ja aseistetuimmiksi valtioiksi. Ellei näitä kahta hirvittävää militaristista valtiota olisi olemassa suurine armeijoineen, niin Kansainliiton työ aseistariisumisen hyväksi edistyi aivan varmaan paljon nopeammin. Mutta Länsi-Europassa Ranskan suuret sotavarustukset pelottavat valtioita, Itä- ja Keski-Europassa taas Venäjän suuret aseistukset säilyttävät niin, että jokseenkin yleinen tuntuu Kansainliiton valtioiden kesken olevan se mielipide, että sitä myöten kuin niiltä vaaditaan aseistariisumista, sitä myöten on niille annettava takeita, etteivät nämät suuret asemahtajat niiden kimppuun hyökkää.

Ettei Kansainliitto itse näissä pyrkimyksissään ole aivan niin epäkansanvaltainen kuin väitetään, ilmenee siitä, että Kansainliiton kokouksissa kuulee esitettävän jokseenkin täydellisiä suunnitelmia aseistariisumiseksi. Niinpä esim. Tanskan porvarillinen entinen sotaministeri esitti Kansainliitossa sitä kantaa, ettei Europan rauhasta tule milloinkaan mitään, ellei hävitetä sitä alkulaitosta, josta kaikki asevalta johtuu, nim. asevelvollisuutta. Minä itsekseni olen ajatellut, mitähan se mies olisi arvellut, kun se olisi ollut täällä kuulemassa niitä keskusteluja, joita täällä on pidetty asevelvollisuusjärjestelmän hyväksi. Länsimaissa on jo leviämässä ajatussuunta, joka katsoo, että aika alkaa lähestyä, jolloin voidaan ajatella, että ainakin tuo yleinen koko kansan aseistaminen on lopetettava, joskin joitakin ammattimaisia järjestysjoukkoja vielä ylläpidettäisiin. Tämä vain sivumennen mainittuna esimerkkinä siitä, mihin tapaan Kansainliitossa asioita käsitellään. Mutta kuten sanottu, minä en suinkaan tahdo kieltää sitä, että Kansainliitossa on hyvin paljon esiintynyt sellaisiakin pyrkimyksiä, jotka katsovat, ettei voida mennä niin kovin nopeasti eteenpäin aseistariisumisessa ja että Kansainliitto on kovin heikko aikaansaamaan

yleistä aseistariisumista. Mutta eihän voi odottaakaan niin vähäväkiseltä liitolta, joka etupäässä edustaa vain moraalista ja siveellistä voimaa, että se saisi kädenkäänteessä valtiot kääntymään kokonaan uudelle uralle, kun ne vuosisatoja ovat kulkeet päinvastaista uraa.

Minä luulen tällä vastanneeni siihen vastalauseentekijäin väitteeseen, että Kansainliiton tarkoitus olisi ylläpitää armeijoita myöskin maan työväenluokan sortamiseksi. Että liiton tarkoitus olisi tehdä Suomi pelkäksi välikappaleeksi riistäjävaltioitten itsekkäille pyynteille, sitä ei missään tapauksessa voi sanoa. Kansainliitto ei ole heittänyt suinkaan pieniä valtioita suurten imperialististen valtioiden jalkoihin. Kansainliitto on vähine voimineen koettanut puolustaa pieniä heikkoja valtioita suurten anastuspyynteitä vastaan. Sitä todistavat liiton kolmannenkin kokouksen tekemät päätökset. Vaikka Puola tosiasiallisesti on anastanut haltuunsa erinäisiä Liettuan alueita ja sanoo aikovansa edelleenkin pitää niitä hallussaan, niin Kansainliitto siitä huolimatta on päättänyt, ettei liitto luovu oikeudestaan tutkia tätä asiaa ja koettaa saada siinä aikaan oikeudenmukaista ratkaisua. Ja kun itä-galitsialaiset, joiden alueen laillisesti tehdyn Riian rauhan nojalla Venäjä on luovuttanut Puolalle, valittivat kärsivänsä kansallista sortoa, niin Kansainliitto on kallistanut korvansa sillekin valitukselle ja antanut neuvoston tehtäväksi koettaa ottaa selvää, onko itä-galitsialaisten valtio-oikeudellinen asema Puolan yhteydessä oikea. Rauhan rakkaudessaan Kansainliitto on mennyt niinkin pitkälle, että se hyväksyessään lauselman Georgian itsenäisyyden hyväksi, jota Neuvosto-Venäjä on sortanut, liitti siihen lauseen, jonka mukaan liiton tulee koettaa „rauhallisilla” ja „kansainvälisen oikeuden hyväksymillä” keinoilla saada puolustetuksi Georgian itsenäisyyttä, joka päätös monen mielestä sentään oli liian lievä ja liian rauhallinen siihen nähden, että oli kysymyksessä niin ilmeinen väkivaltatyö kuin Neuvosto-Venäjän väkivalta Georgiaa vastaan itse asiassa on. Ja kun Kansainliitto on koettanut pelastaa Armenian kansaa ilmeisestä tuhosta, niin ei sekään todista, että liitto kokonaan tahtoisi heittää pienet kansat suurten jalkoihin, vaan kyllä se koettaa pieniä kansoja sa-

moin kuin kansallisia vähemmistöjäkin puoltaa niillä aseilla, mitä sillä käytettävään on. Ne aseet tosin ovat ainoastaan moraalisia aseita. Julkisen yleisen mielipiteen luomisen ja julkisen Kansainliiton edessä tapahtuneen käsittelyn kautta koettaa Kansainliitto saada syntymään opinioita, uutta kansainvälistä, yleismaailmallista mielipidettä, joka kykenisi olemaan jonkunlaisena seinänä sodanhaluisten valtioiden imperialistisia pyynteitä vastaan.

Minä luulen, että vastalauseentekijöille saattaa olla hyödyllistä kuulla, millä tavalla Kansainliitto on suhtautunut Neuvosto-Venäjään. Neuvosto-Venäjän taholtahan arvostellaan Kansainliittoa samaan tapaan, kuin vastalauseen tekijät ovat tehneet. Tosiasiallisesti kuitenkin Venäjä on monessa suhteessa ollut yhteistyössä tämän hylkimänsä Kansainliiton kanssa ja on sitä tänäkin päivänä. Venäjän neuvostoviranomaiset ovat Kansainliiton työtoimistolle hankkineet aineiston Venäjän tuotanto-olojen tutkimista varten. Venäjä on suurella kiitollisuudella ottanut vastaan sen avun, jonka Kansainliitto järjesti Venäjän nälänhätäisille ja jota työtä Kansainliiton komisario Nansen on johtanut. Eivät sadattuhannet vaan miljoonat Venäjän työtätekeväin luokkain ihmiset saavat kiittää Kansainliittoa siitä, että vielä elävät ja ovat pelastetut mitä kauheimmasta nälkäkuolemasta. Ei tämä osoita epähumanista mielialaa Kansainliitossa. Kun kulkutaudit ovat Venäjällä raivonneet, kun ei kukaan muu ole ollut halukas tai kyennyt astumaan niitä vastustamaan, on Kansainliitto järjestänyt laajan toiminnan kulkutauteja vastaan Itä-Euroopassa. Kaikki Venäjän sivistyneet lääkärit työskentelevät Kansainliiton yhteydessä tässä suhteessa kiitollisina siitä, että on sellainen laitos olemassa kuin tämä liitto. Mainitakseni vain muutamia esimerkkejä tahdon huomauttaa, että lavantautitapaukset Venäjällä, jotka Kansainliitto otti selville, ovat nousseet kuluvan vuoden aikana satoihin tuhansiin ja että 7½ kuukauden aikana tämän vuoden kuluessa merkittiin yli 70,000 koleeratapausta Neuvosto-Venäjän alueella. Niistä on Kansainliitto ottanut selvän ja on tehnyt mitä on voinut niiden leviämisen ehkäisemiseksi. Voitteko tätäkin sanoa epähumaniseksi toiminnaksi?

Nansenin toimesta kuljetettiin lyhyessä ajassa Venäjältä pois puolimiljoonaa sotavankia. Minä luulen, että Neuvosto-Venäjän ystävienkin täytyy olla kiitollisia tästä toimesta, sillä tuotiinhan nuo muukalaiset pois syömästä sitä leipää, jota Venäjän oma kansa paremminkin tarvitsi; ehkä eivät Neuvosto-Venäjän ystävät vastusta näiden sotavankien poispääsemistä siitäkään syystä, että heidän kauttaan saadaan kokemuseräisiä tietoja Neuvosto-Venäjän oloista, joiden erinomaisuudesta on tässä eduskunnassa niin paljon kuultu. Hoitaa Kansainliitto sitten myöskin puoltatoista miljonaa venäläistä pakolaista ympäri Eurooppaa, joista enimmät ovat hyvin kurjassa tilassa, ja koettaa toimittaa niitä Venäjälle takaisin neuvostohallituksen kanssa tehtyjen sopimusten avulla. Yleensä Kansainliitto ja Neuvosto-Venäjän hallitus toimivat nykyään niin hyvässä sovinnossa, että Nansen julkisesti on kiittänyt Neuvosto-Venäjän hallitusta kaikesta kohteliaisuudesta, mitä yhteistyössä siltä puolen oli osoitettu. Ei siis ainakaan Neuvosto-Venäjän taholta voida moittia Kansainliittoa siitä, että sen toiminta olisi epäsocialista ja epähumanista.

Minä annan näille seikoille suuren arvon. Annan niille suurimman arvon Kansainliiton koko toiminnassa. Näen siinä sen pohjan, josta on oikean kansainliiton noustava. Silloin kun se asettuu humaniselle kannalle ja ryhtyy taistelemaan socialisia epäkohtia vastaan, silloin vasta luodaan sitä mielialaa, sitä opinionia, joka, vahvistuttuaan, on saava aikaan valtiolliasiakin seurauksia.

Vastalauseen tekijät sanovat vastalauseensa viimeisessä kohdassa, että työväenluokka ei voi suostua olemaan missään yhteistoiminnassa sellaisten valtioiden liiton kanssa, jonka tärkein tehtävä on työväen vallankumoustaistelun vastustaminen ja työväenluokan riiston ja sorron tukeminen kansainvälisessä mittakaavassa. Herrat kommunistit olisivat tehneet oikein, jos olisivat ensin kysyneet Europan kommunisteilta, mitenkä tämän asian laita on, sillä Kansainliiton työtoimiston työskentely ei ole vierasta kommunisteillekaan. Koko tämä työtoimisto toimii varsin socialistisessa hengessä. On totta, että se on kapitalististen valtioiden perustama laitos ja että se harrastaa sitä mitä

sanotaan sosialipolitiikaksi. Kansainliiton työtoimisto koettaa aikaansaada n. s. porvarillisia parannuksia työväen oloissa, mutta minä ainakin rohkenen olla sitä mieltä, ettei voi työväen taholta muuta kuin kannattaa ja hyväksyä sellaisia toimia, jotka todella parantavat työväen terveydellistä, taloudellista ja henkistä tilaa, olivatpa nuo laitokset sitten, jotka sen aikaansaavat, mitä laatua tahansa. Eikä kukaan, joka tahtoo olla rehellinen, voi kieltää, etteikö Kansainliiton työjärjestö ole saanut aikaan sangen paljon työväen aineellisen tilan parantamiseksi. Suomenkin lainsäädäntöön se on vaikuttanut; minä luulen, että sen hedelmöittävän vaikutuksen kautta, mikä Kansainliiton työväenlainsäädännöllisellä toiminnalla on ollut meidänkin oloihimme, on Suomi moninkertaisesti säästänyt ne miljoonat, jotka se on joutunut uhraamaan mainitun liiton hyväksi. Minä mainitsen lisäksi, että paljon enemmänkin olisi saatu aikaan tällä alalla, työaikaa olisi saatu paljon enemmän rajoitetuksi, kuin meidän maassa on saatu, jos Kansainliiton työjärjestön tekemiä päätöksiä olisi täällä hyväksytty. Mutta eihän se ole Kansainliiton syy, että Suomen eduskunta ei hyväksy sen tekemiä työväen parasta tarkoittavia lakisuunnitelmia ja että Suomen hallitus ei katso olevan aihetta niitä kaikkia edes esittääkään eduskunnan hyväksyttäväksi, seikka, mikä kuten ennen olen maininnut, on herättänyt suurta ihmetystä kaikkialla Kansainliiton piireissä. Emme siis voi mitenkään moittia Kansainliittoa siitä, että se toimisi työväenluokan riiston ja sorron tukemiseksi kansainvälisessä mittakaavassa. Minun käsitykseni mukaan se koettaa toimia päinvastaiseen suuntaan, vaikka ihmeitä se ei saa aikaan siitä syystä että m. m. Suomi ei ole taipuisa työskentelemään yhdessä Kansainliiton kanssa näissä seikoissa. Lausuisin sen toivomuksen, että, ennenkuin Kansainliittoa tässä suhteessa suomitaan, laastaisiin ensin omat rappuset omassa maassa.

Minä koskettelen vielä pariin asiaan, jotka monen edustajan mielestä saattavat olla vähäpätöisiä, mutta jotka ovat minuun erittäin syvästi vaikuttaneet. Ne koskevat Kansainliiton toimenpiteitä poljettujen rotujen hyväksi. Maailmansodan seurauksena oli m. m. se, että eräät Afri-

kan alueet — entisiä Saksan alusmaita — tulivat Etelä-Afrikan tasavallan hoidettaviksi. Siellä joutuivat neekerit tekemään kapinan liiallisia veroja vastaan. Tämä kapina kukistettiin verisellä julmuudella. Asiasta ei kuulunut hiiskaustakaan suuressa maailmassa, ennenkuin neekerit vetivät asian esille — Kansainliitossa! Se oli sentään omituinen tilanne Kansainliiton istunnossa, kun neekerit astuivat esille syyttämään valkoihoisia tuosta julmasta teosta, jonka alaiseksi heidän rotuveljensä olivat joutuneet. Ei valkoihoinen ollut sitä asiaa ottanut ajaakseen. Mutta Kansainliitossa on neekerilläkin puhevalta. Neekerivaltiot lähettävät sinne myös edustajiaan ja he toivat tämänkin seikan esiin. Ja joskaan neekerivaltioiden edustajain vastalauseet ja valitukset eivät voineet niitä surmattuja Afrikan alkuasukkaita enää henkiin herättää, niin minä luulen, että Etelä-Afrikan tasavalta miettii kolme kertaa päänsä ympäri ennenkuin se uudestaan menee tekemään semmoisia skandaaleja, sillä kaikesta näkyi, että Kansainliiton yleinen mielipide oli ehdottomasti neekeriedustajain puolella. Se katsoi, että oli tapahtunut vääryyttä ja se antoi ankaran ohjeen neuvostolle, että tässä pitää tapahtua tutkimus ja tuomio. Muuta Kansainliitto ei voinut tehdä, sillä eihän se ole sotaa käyvä valtio. Sillä ei ole tuommoisia pöyristyttäviä tapauksia vastaan käytettävänään muuta kuin siveellistä voimaa. Ja uskonpa, että silläkin on jotain merkitystä ja ettei ainakaan työväenluokan edustajain pitäisi sen toimintaa ryhtyä vastustamaan. (Ed. Schauman: Neekereillä on sananvalta, mutta ei Saksalla!). Minä tulen kohta Saksan asiaan.

Niinikään tehtiin Kansainliitossa päätös opiumin tuhojen vähentämiseksi Itä-Aasiassa, opiumin, joka on siellä yhtä suuren, ellei suurempana kirouksena kuin alkoholi täällä länsimaisessa kulttuuripiirissä. Tehtiin päätöksiä myös alkoholikaupan estämiseksi Afrikan alkuasukkaitten keskuudessa. Ikävä vain, että tämän toimen nopeaa edistämistä haittaavat ja jarruttavat sellaiset valtiot kuin Suomi, jotka eivät katso voivansa myötävaikuttaa kansainvälisen opiumikaupan käytännölliseen järjestämiseen ennenkuin meikäläinen apteekkarien yhdistys on saanut lausua mielipiteensä tästä sitä koskevasta hirmuisen

tärkeästä suomalaisesta asiasta! Kysymys on tärkeä sadoille miljoonille ihmisille ja on kunniaaksi Kansainliitolle, että se on siihen tarttunut. Minulla on se toivo, että jos meidän taistelumme alkoholiin salakuljetusta vastaan käypi ylivoimaiseksi, niin Kansainliitossa korvat kallistuvat kuulemaan meidän valituksiamme.

Tämmöiset seikat ovat minussa herättäneet myötätuntoa Kansainliittoa kohtaan ja vaikka selvästi näen, että se ei voi toteuttaa kädenkäänteessä sitä maailmanrauhaa, jota kansat tuhansia vuosia ovat ikävöineet, vaikka minusta on houkumaista ja sanoisinko narrimaista vaatia sitä liitolta, jonka kustannusarvio on 25 milj. frangia, niin minä annan kuitenkin tälle liitolle suuren arvon. Se luullakseni on saava paljon aikaan myöskin kansojen keskinäisen veljeyden edistämiseksi ja aseselkkausten vähentämiseksi. Se on nyt jo saanut poistetuksi useampia sodan aiheita ja sodan uhkia. Ja sillä perustuksella minä puolestani katson, että nämä edustaja Långströmin ja Lampisen tekemät muistutukset ovat pontta ja perää vailla. Ne ovat umpimähkäisiä, ne eivät perustu tosiasiaihin tuntemiseen. Tosiasiat osoittavat toista. Ed. Helo on nyt lausunut kovan tuomionsa Kansainliitosta vuonna 1920. Mutta me elämme nopean kehityksen aikakaudessa. Se mitä v:n 1920 jälkeen on Kansainliiton piirissä tapahtunut, on tärkeämpää kuin se, mitä täällä sanottiin 1920.

Ja nyt tahdon lyhyesti vastata ed. Schaumanin huomautukseen, kun hän ihmetteli sitä, että neekerit ovat jäseninä Kansainliitossa, mutta Saksa ei ole. Jos ed. Schauman on seurannut asiain kulkua, niin hänen pitäisi tietää, että Kansainliiton yleinen mielipide on Saksan liittoon pääsemisen puolella. Vakaumukseni mukaan Saksa otetaan avosylin ja ilman ehtoja jäseneksi Kansainliittoon, silloin kun se sinne pyrkii. Elokuussa pidetyssä Saksan sosiaalidemokraattien kongressissa hyväksyttiin sellainen lausunto, että Saksan olisi pyrittävä Kansainliittoon. Arvelen, että Kansainliitto voi menestyksellä jatkaa toimintaansa ja ulottaa sitä poliittiselle alalle vasta silloin kuin Saksa saadaan mukaan. Saksa on jo nyt mukana Kansainliiton työtoimiston toiminnassa, se on hallitsemassa Kansainliiton erästä osastoa, vaikka

se poliittisista syistä ei ole tullut itse liiton jäseneksi. Sitä kuitenkin odotetaan Kansainliitossa aivan yleisesti ja varmalta näyttää, että sinä hetkenä, jolloin Saksa suvaitsee hakupaperit sisäänjättää, se otetaan erittäin ystävällisesti vastaan. Olisi suotavaa, että kaikki tulisivat liittoon mukaan, Neuvosto-Venäjään. Mikä helpotuksen huokaus pääsisi Itä-Europassa sinä päivänä, jolloin Neuvosto-Venäjä sinne tulee! Minä luulenkin, että Venäjä tulee sinne ja luulen päällepäätteeksi, että juuri Neuvosto-Venäjä sinne tulee. Silloin on Kansainliiton kehitys astunut uuteen vaiheeseen. Silloin voi syntyä sitä, mitä liitossa ei vielä ole, nimittäin voimakas oppositio, ja silloin kuin siellä sellainen on syntynyt, silloin siellä poliittisten asiain käsittely tulee paremmalle kannalle.

Minä lopetan. Lausun loppukäsityksenä sen, että Kansainliittoa ei ole arvosteltava kaikenlaisten asetusten ja liittosopimusten ja paragraaffien mukaan. Henki se on ja suunta, joka tässäkin asiassa on ratkaiseva. Kun minä uskon, että Kansainliitosta on hyötyä maailman kansoille ja niiden joukossa Suomenkin kansalle, niin minusta on kaikki syy olla siinä mukana tehokkaammin, ja sanoisinko, vilpittömämmin, kuin ehkä tähän saakka on tapahtunut. Silloin ei jää Kansainliitto akateemiseksi yhdistykseksi, jota se muutamissa suhteissa tällä hetkellä ehkä vielä on, vaan siitä tulee todellinen voima kansojen poliittisessa yhteiselämässä. Jos Kansainliitosta halutaan filosofeerata, niinkuin vastalauseen laatijat ovat tehneet, niin se olkoon mielellään sallittu, kunhan vain otetaan selvää Kansainliiton todellisesta toiminnasta ja arvostellaan sitä sen meille tuottaman hyödyn ja sen oikeitten tarkoitusten ja tekojen, eikä ennakkoluulojen mukaan.

Ed. Långström: Ed. Voionmaa puheessaan, jonka hän äsken piti, on pitkin matkaa tahtonut todistella sitä, että Kansainliiton nimenomainen tarkoitus on rauhanaatteen toteuttaminen. Hän myöskin luki erinäisiä pykäläiä Kansainliiton säännöistä, joilla hän tahtoi tätä väitettä perustella. Minä tahtoisin lukea myös erään pykälän täältä, voiko sitä sanoa rauhanpykäläksi tai miksi, se on 16 artiklassa eräs kohta, joka kuuluu näin: „Liiton on

edelleenkin ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin helpottaakseen kunkin valtionsa alueella sen liiton jäsenen sotavoiman vapaata kauttakulkua, joka ottaa osaa yleisiin toimenpiteisiin liittosopimusten ylläpitämiseksi”. Mikä rauhanpykälä tämä on? Tämähän edellyttää sitä, että sotaa täytyy olla olemassa ja että sen maan sotajoukot joka on sodan julistanut saavat kulkea vapaasti liittojäsenen maan kautta, silloin kun edellinen valtio on julistanut sodan joltain toista vastaan, joka ei kuulu tähän asianomaiseen Kansainliittoon. (Eduskunnasta: Se on luettava yhteydessä.) Lisäksi mainitsi ed. Voionmaa, jonka minä mielihyvällä tunnustan, että Kansainliiton neuvostossa on lisätty näitten puolueettomien valtain edustajain lukua, mutta asianlaita on kerta kaikkiaan minun ymmärtääkseni siten, että niin kaupan kuin Versaillesin sopimusta ja sen toteuttamista pidetään päätekijänä Kansainliitossa, ei tämä suhde siellä sittenkään muutu. (Eduskunnasta: Ei se ole päätekijä; se on ikävä pakko).

Puhemies: Puhuja on hyvä ja siirtyy lavalle.

Puhuja: Minä lopetan.

Ed. Keto: En aijo vaivata eduskuntaa pitkällä puheella. Puoluetoverini Voionmaa sanoi tässä pääasiassa sen, mitä sanottavaa oli. Tahdon huomauttaa ainoastaan muutamista seikoista sen lisäksi, mitä täällä jo ed. Voionmaa lausui.

Työväen kannalta Kansainliittoon suhtauduttaessa on mielestäni lähdeittävä siitä, että tämä liitto ei suinkaan nykyisessä muodossaan ole laisinkaan sellainen, jollaista sosialidemokratia vaatii ja jollaiseen liittoon se toiminnallaan pyrkii. Me olemme vakuutettuja siitä, että tämän liiton säännöt ovat monessa kohdin puutteelliset, jopa ovat sellaisetkin, että ne suuresti vaikeuttavat tämän liiton kehittymistä sellaiseksi liitoksi, jollaista me pyrimme valtioiden yläpuoliseksi järjestöksi muodostamaan. Mutta kuitenkin, huolimatta siitä, että nykyinen liitto on monessa suhteessa vajavainen ja puutteellinen, on tunnustettava, että tällaisen liiton olemassaolo on sittenkin parempi kuin ei mitään. Ja me sosialidemokraatit ainakin lähdemme siitä käsityksestä, että sikäli kuin työväki kus-

sakin maassa on voimakkaasti järjestäytynyt ja sikäli kuin työväki on kansainvälisesti lujasti järjestäytynyt ja kykenee vaikuttamaan asianomaisten valtioiden politiikkaan, sikäli — mutta suureksi osaksi vasta sikäli — tällä liitolla voi olla huomattava merkitys. Mutta tahdon lausua, että nykyäänkin se on parempi kuin ei mitään, kuten täällä jo ed. Voionmaa osoitti. Minä olen sitä mieltä, että jollei tällaistakaan liittoa olisi, niin imperialismi maailmassa olisi vielä paljon voimakkaampi kuin nykyään. Imperialistiset suurvallat ne vielä häikäilemättömämmin polkisivat pienten kansallisuuksien oikeudet jalkoihinsa, kuin mitä ne nyt tekevät. Asianlaitahan on kuitenkin sillä tavalla, että joskin nykyisessä Kansainliitossa suurvalloilla on huomattava vaikutus, joskin tietenkin nykyisen Kansainliiton päätöksiä tehtäessä otetaan sangen suurella määrällä huomioon suurvaltain toivomuksia, niin sittenkin tämä Kansainliitto on ainoa forum, ainoa paikka, jossa pienetkin valtiot saavat jossakin määrin äänensä kuuluville, sitäpaitsi: liittosopimuksessahan on kuitenkin takeita siitä, että tämä liitto ei voi hallintoelimsä tekemillään päätöksillä velvoittaa liiton jäseniä vastoin niitten tahtoa sellaiseen niille vastenmieliseen toimintaan, josta täällä vastalauseessa huomautetaan. Minä luulen, että se kanta, jolle kommunistit yleensä Kansainliittoon nähdessä asettuvat, ei ole oikea. Tuo kanta on nim. se, että ei ole pyrittävä saamaan aikaan rauhallista tietä kansainvälisten olojen järjestelyä, vaan on oikeastaan pyrittävä siihen, että nämä kansainvälisetkin suhteet kärjistyvät aseelliseksi yhteentörmäyksiksi eri kansojen välillä. Nimenomaan kommunistisen internatsionaalin ja Neuvosto-Venäjän politiikka tähtää ennen kaikkea siihen, että tapahtuisi, niinkuin sanotaan, Aasian kansain herääminen, herääminen sillä tavalla, että nämä kansat ryhtyisivät aseelliseen vastarintaan Euroopan valtioita vastaan. Luulen, että jos kehitys tulisi käymään, niinkuin sillä taholla pyritään, seurauksena siitä ei olisi suinkaan yhteiskunnallinen vallankumous, vaan joukko kansallisia sotia ei ainoastaan Aasiassa, vaan myöskin Euroopassa. Minä luulen, että Aasiankin kansain ja Euroopan kansain kansalliset olot ovat sittenkin järjestettävissä rauhallista tietä sillä tavalla, että niitä koetaan järjestää tällaisen kansainvälisen, jos-

kin toistaiseksi sangen puutteellisen järjestön avulla. Ainoastaan täten ymmärtääkseni voidaan välttää sellaisia kansainvälisiä selkkauksia syntymästä, jotka voisivat johtaa samanlaiseen tuhoon ihmiskunnalle, mitä maailmansota merkitsi. (Ed. V. Vainio: Minkätähden Amerikka ei liity siihen?)

Minä luulen siis, että vaikka me sosialidemokraatit emme suinkaan millään tavalla ihannoï nykyisen Kansainliiton toimintaa, vaikka me olemme aivan selvillä siitä, että niin kauan kuin porvarilliset hallitukset ovat sellaisia kuin ne nykyään ovat ja niin kauan kuin työväenluokka niin vähän pystyy useissa maissa vaikuttamaan näiden hallitusten politiikkaan nykyisen hajanaisuutensa vuoksi, niin tästä huolimatta nykyinen Kansainliitto sittenkin merkitsee sellaista itua, josta voidaan kehittää todella valtioiden yläpuolella oleva järjestö, joka voi vastaisuudessa antaa suuriakin takeita yleisen kansainvälisen rauhan säilymisestä.

Ed. Swentorjetski: Ed. Voionmaan käsitystä Kansainliiton luonteesta en voi valitettavasti kaikissa paikoissa hyväksyä. Kuitenkaan en tahdo mennä ed. Voionmaan kanssa väittelemään, koska hän niin herttaisella tavalla luottaa tähän liittoon. Mitä vastalauseeseen tulee, niin siitä minä tahtoisin pari sanaa sanoa. Vastalauseen tekijät m. m. sanovat: „Ehdotetut muutokset sopimukseen eivät ole sinänsä sitä laatua, että kannattaisi niihin puuttua, niistä numeroa tehdä”. Mutta vastalause kokonaisuudessaan osoittaa päinvastoin sen, että sen allekirjoittajat juuri pyrkivät tästä pienestä asiasta tehdä sangen suuren numeron. (Jokin huudahdus vasemmalta!) On juuri, tätähän se koskee. Että tämä on hyvin läpinäkyvää taktiikkaa. sen vaan tahdon tässä yhteydessä huomauttaa. Jos kerran sosialistinen työväenpuolue vastustaa Kansainliittoa, niin sen olisi pitänyt käyttää minun mielestäni parempaa tilaisuutta tehdäkseen ehdotuksen poistumisesta Kansainliitosta. Laaja alote asiassa olisi enemmän sopiva Kansainliittoa vastustavalla vallankumouksellisella puolueella. Sillä kysymys kaipa hieman perustusteellisempaa esitystä asiassa. Puhuminen „konsti-ukoista” ei riitä, ainakaan parlamentissa se ei riitä. Sitäpaitsi ed. Långström itse muistutti koko tässä jutus-

sa „konstiukkoa” (Puhemies koputtaa). Minä puhun ed. Långströmistä enkä Kansainliitosta. (Puhemies, koputtaen: Ei saa käyttää pilkallisia sanoja.) Mutta sellaista ukkoa, jonka konstit ovat kaikille sosialidemokraateille jo kauan sitten tunnetut.

Ed. Vesterlund: Minä pyydän kannattaa ed. Långströmin tekemää ehdotusta asiassa.

Ed. V. Vainio: Minua ihmetyttää, että sosialidemokraatit ovat tänä iltana otaneet tehtäväkseen yksistään vetää sosialistista työväenpuoluetta tuohon Kansainliittoon. Tuntuu omituiselta, että itse porvaristo on pidättäytynyt tästä ja nämä sosialidemokraatit oikein haltioitumiseen asti kuten professori Voionmaa ynnä toiset ovat koettamalla koettaneet haukkua meitä siihen. Mehän tiedämme, mitä Kansainliitto on ja me tulemme, kuten koko maailman proletariaattikin, seisomaan Kansainliittoa vastaan. Me tiedämme, että sillä koetaan kaikki maailman taantumukselliset voimat koota yhteen maailmassa nousevia työväen vallankumouksia vastaan ja siksi me tulemme vastustamaan aina sitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Långström ed. Vesterlundin kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen vastalauseen ponsi hyväksyttäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Långströmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Långströmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 152 jaa- ja 23 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Ulkoasiainvaliokunnan toinen ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sen jälkeen esitellään lain yksityiskohdat.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hakkiila: Pyytäisin huomauttaa, että suuren valiokunnan mietinnössä on aivan lopussa painovirhe. Pykälä 20 pitäisi olla 30.

Ed. Enqvist: Tämä käsiteltävänä oleva asia, laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivältä 1919 annetun lain eräitten pykälien muuttamisesta, nämä muutokset tässä ehdotuksessa ovat muodollisia. Mitään asiallista muutosta nämä eivät merkitse. Näillä muutoksilla on tahdottu vaan yksinkertaistuttaa rekisteri-ilmoituksen teko. Yleensä tahdon kosketella tätä lakia en ainoastaan siitä syystä, että silloin vuonna 1918, jolloin tämä laki hyväksyttiin ei työväenpuolueella ollut sanansijaa tässä lain hyväksymisessä siitä syystä, että työväen edustajia ei ollut silloin Suomen parlamentissa, joten tämä laki on yksi niistä tynkäeduskunnan hyväksymiä lakia ja samalla tämä laki on käytännössä osoittautunut mitä suurimmaksi kirityslakiksi työväen sosialistista puoluetta ja siihen liittyviä yhdistyksiä ja osastoja kohtaan siistä syystä, että näitä ei ole hyväksytty yhdistysrekisteriin ja samalla perusteella on tyyten riistetty näiltä toimintaoikeus. Onpa tämän lain tulkinta ollut niin mielivaltaista, että on estetty ammatillisten järjestöjenkin toiminta tyyten sellaisiltakin osastoilta, jotka ovat liittona rekisteröidyt ja

näinollen ovat kuuluneet rekisteröityyn liittoon. Onpa tällä perusteella hajoitettu kokouksia, tällaisten järjestöjen järjestämiä, vieläpä on vangittu kokousten toimeenpanijoitakin. Samoin on estetty yleensä työväenjärjestöiltä toiminta, niiltä, joita ei ole hyväksytty yhdistysrekisteriin. Sittem täällä myös on monia muita sellaisia pykäläiä, jotka tyyten ovat mitä ilmeisimpiä todistamaan, missä hengessä tätä lakia on laadittu. En malta olla tämän käsittelyn yhteydessä myös koskettelematta täällä laissa löytyvää 21 §:ää. Tämä pykälä on myös sellainen, siitä syystä, koska täällä sanotaan: virallisen syyttäjän tai yhdistyksen jäsenen vaatimuksesta voi tuomiosistuin julistaa yhdistyksen lakkauteksi, jos yhdistys toimii vastoin lakia tai hyviä tapoja. Ensinnäkin siitä syystä tiedämme, että tämän maan sosialistinen puolue on jo luokkatuomiolla julistettu laittomaksi puolueeksi ja näinollen nämä yhdistykset, jotka kuuluvat tähän puolueeseen, voidaan tälläkin perusteella tulkita, että niiden toiminta on lainvastaista ja näin tyyten lakkauttaa niiden toiminta kokonaan. Yleensä minusta olisi ollut tärkeä myös tätä 32 §:ää käydä selventämään siinä muodossa, että ei olisi viranomaisten tulkinta niin mielivaltaista näihin rekisteröimättömiin yhdistyksiin nähden. Täällä 4 luvun 32 §:ssä sanotaan: yhdistys, joka ei ole rekisteriin merkitty, ei voi nimiinsä saavuttaa oikeuksia tai tehdä sitoumuksia eikä kantaa tai vastata. Tämä ei ainkaan tämän lain kirjoittajan hengessä merkitse sitä, että näiltä tyyten toiminta-oikeus ja -vapaus riistettäisiin, vaikka näitä ei ole hyväksytty yhdistysrekisteriin. Vaan niin on kuitenkin asianlaita ollut ja minä en työväenluokan edustajana, voi hyväksyä tätä lakia siitä syystä niinkuin mainitsin, että tämä ei ole koko Suomen kansaa edustavan eduskunnan, vaan sen tynkäeduskunnan hyväksymä laki.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

7 §.

Keskustelu:

Ed. A. Tulenheimo: Pyytäisin tehdä sen ehdotuksen, että 7 §:n 7 kohta saisi

seuraavan muodon: „milloin se tai ne määrääkaiset yhdistyksen kokoukset on pidettävä, joissa yhdistys päättää hallituksestaan ja hallinnostaan”.

Ed. Myllymäki: Tässä lakiehdotuksessa esiintyvät muutosehdotukset yhdistyslakiin on laadittu sen kokemuksen perusteella, mitä sen voimassaoloaikana siitä on saatu. Ne putteellisuudet mitä laissa on ilmennyt, esiintyvät hallituksen esityksen perusteluissa sekä lakivaliokunnan mietinnössä. Yhtenä sellaisena huomattavana puutteena siellä myöskin mainitaan laissa eräitä kohtia, jotka ovat vaikeita niiden noudattaa, jotka ovat joutuneet lain kanssa tekemisiin, mistä on seurannut, että sosialihallituksessa on rekisteri-ilmoituksia evätty. Niitä putteellisuuksia on pyritty näillä ehdotuksilla poistamaan, mutta jos ed. Tulenheimon ehdotus hyväksyttäisiin, niin toisi se yhden samanlaisen virheen lakiin lisää. Yleensä sana vuosikokous on vakiintunut kansan keskuudessa yhdistyselämässä ja tämän sanan käyttöä on nyt voimassaoleva yhdistyslaki, jossa käytetään myös vuosikokous-sanaa, vakiinnuttanut. Jos tämä sana nyt tässä lakiehdotuksessa muutetaan, niin siitä ehdottomasti seuraa, että ne yhdistykset ja ne toimihenkilöt, jotka tähän asti ovat tottuneet sitä käyttämään, käyttävät sitä edelleen, josta seuraa, että niiden rekisteröimisilmoitukset tulevat sosialihallituksessa evätyiksi. Tällaista epäämistä tähän verrattavissa tapauksissa on jo tähän asti tapahtunut varsin runsaasti. Senlisäksi ed. Tulenheimon ehdotus sisältää vielä erään periaatteellisen lisäyksen yhdistyslakiin, mitä ei siinä tähän asti ole ollut. Ed. Tulenheimon ehdotuksen mukaan olisi yhdistyksen säännöissä mainittava, milloin se tai ne määrääkaiset kokoukset on pidettävä, joissa yhdistys päättää hallituksestaan. Tämä edellyttää, ettei yhdistys voi päättää hallituksestaan muulloin kuin määrääkaisessa kokouksessa. Tähän asti ovat yhdistykset päättäneet hallituksestaan missä kuukausikokouksessa hyvänsä, erottaneet hallituksen jäsenen tai valinneet eronneen tai erotetun tilalle uuden. Tämä tapa myös on käytännössä vakiintunut. Mutta jos nyt hyväksytään ed. Tulenheimon ehdotus, niin yhdistys ei voi päättää hallinnostaan muussa kuin määrääkaisessa kokouksessa, koska muussa tapauksessa re-

kisteri-ilmoitus sosialihallituksessa evätään. Minä ehdotan että suuren valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Å k e s s o n: Kuten edellinen puhuja huomautti, kuului 7 §:n 7 kohta esityksessä seuraavasti: „Milloin yhdistyksen varsinainen kokous on pidettävä”. Tätä vastustettiin lakivaliokunnassa niillä perusteilla, jotka edellinen puhuja mainitsi, ja m. m. myöskin sillä, että ainakin työväenyhdistysten säännöissä useasti määrätään, että varsinaisia kokouksia on pidettävä kuukausittain, ja siis sellainen määräys, kuin esityksessä löytyy, voisi aiheuttaa väärinkäsitystä. Senmukaan kuin tämä kohta nyt on suuressa valiokunnassa muovailtu, nim. että se tulisi kuulumaan: „milloin varsinainen tai vuosikokous on pidettävä”, joka on tehty erään sovintoehdotuksen mukaan, niin se kyllä kävisi laatuun tässä paikassa, mutta johdonmukaisuus vaatii, että myöskin 12 § muutetaan senmukaiseksi, niinkuin on tapahtunutkin suuressa valiokunnassa, ja kun 12 §:ssä sanotaan, että se päätös, josta siinä mainitaan, voidaan tehdä yhdistyksen varsinaisessa tai vuosikokouksessa, tietää se sitä, että tuo tärkeä päätös, joka esityksen mukaisesti olisi mahdollinen tehdä ainoastaan yhdistyksen pääkokouksessa, niin sanoakseni, voitaisiin tehdä sekä tässä kokouksessa, nim. vuosikokouksessa, ja sitäpaitsi kaikissa näissä kuukausikokouksissa. Tämä on kuitenkin aivan vastoin lain tarkoitusta ja senvuoksi minä kannatan ed. Tulenheimon ehdotusta.

Ed. A a l t o: Minä pyydän myöskin kannattaa ed. A. Tulenheimon ehdotusta. Minä tahdon huomauttaa ed. Myllymäelle, että tämän sanamuodon muuttaminen sellaiseksi, kuin ed. Tulenheimo on ehdottanut, ei ollenkaan saata aikaan sitä, mitä ed. Myllymäki pelkää. Nykyisessä laissa on sanottu, milloin vuosikokous on pidettävä. Mutta jos se sellaisenaan hyväksytään, kuin asianomainen valiokunta sen ehdotti, jouduttaisiin siihen, että voitaisiin sen perusteella kieltää rekisteröiminen yhdistykseltä, joka ei pidä vähintään kerran vuodessa kokousta. Jos taas se hyväksytään suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan, on saman vaara olemassa. Ed. Tulenheimon ehdotuksessa sanotaan: „Milloin se tai ne määräaikaist yhdistyksen kokoukset on

pidettävä, joissa yhdistys päättää hallituksestaan ja hallinnostaan”. Tämä ei suinkaan estä että yhdistys saattaa sääntönsä laatia siten että se voi hallinnosta päättää vaikka jokaisessa kokouksessa. Mutta tällä sanamuodolla saadaan aikaan se, että voidaan rekisteröidä sellaisetkin lainalaiset yhdistykset kuin suuret ammatti-liitot, ammattijärjestö y. m., jotka eivät voi pitää kokouksia joka vuosi, vaan joko joka toinen tai kolmas vuosi, ja tämä siksi että sellaiset kokoukset ovat taloudellisesti vaikeat. Minä olen myöskin ollut tätä sanamuotoa laatimassa ed. Tulenheimon kanssa ja minä olen tullut siihen tulokseen, että tämä sanamuoto on sitenkin paras, jonka nojalla ei voida tulkita, niinkuin eräillä tahoilla pyritään tulkitsemaan, asiaa siten, että yhdistyksiä, jotka eivät vähintään kerran vuodessa pidä kokouksia, ei voida rekisteröidä. Minä siis, kuten sanoin, kannatan ed. Tulenheimon tekemää ehdotusta.

Ed. H u o t a r i: Niillä perusteilla, kuin ed. Myllymäki esitti, pyydän minä vastustaa ed. Tulenheimon tekemää ehdotusta; sillä se nyt on ollut sekava jos vielä tuollainen muutos tulee, niin pykälä tulisi vieläkin sekavammaksi. Minusta on suuren valiokunnan ehdotus parempi. Jos lakivaliokunnassa kannatinkin vuosikokousnimitystä, kun suuressa valiokunnassa lisättiin siihen varsinainen, niin minä pyydän kannattaa suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. A. T u l e n h e i m o: Minä en perustellut äsken ehdotustani, sillä minä luulin, että tämä muutosehdotus olisi niin selvä, että siihen ei mitään perusteluja kaivattaisi varsinkaan senjälkeen kuin suuri valiokunta kokonaisen päivän on keskustellut tästä kohdasta. Kysymys on koskenut sitä, olisiko tässä käytettävä sanaa „varsinainen kokous” vai „vuosikokous” ja erinomaisen oppineilla perusteilla suuressa valiokunnassa vastustettiin molempia ehdotuksia. Ei tahdottu käyttää sanaa „varsinainen kokous”, koska yhdistykset pitävät varsinaisia kokouksia kenties kerran kuussakin, ja ei ollut tarkoitus säännöissä erityisesti vaatia sitä mainittavaksi. Ei tahdottu myöskään käyttää sanaa „vuosikokous” siitä syystä, jonka ed. Aalto on täällä esittänyt, nim. että muutamissa yhdistyksissä se kokous, jota

7 §:n 7 kohta tarkoittaa, pidetään välistä pitemminkin väliajoin, esim. joka kolmantena vuonna. Tämän pykälän tarkoituksena on ollut sekä nykyään voimassaolevassa laissa että myöskin hallituksen ehdotuksessa vain määrätä, että yhdistyksellä täytyy olla vissejä, erityisesti -säännöissä mainittuja kokouksia, joissa yhdistys keskustelee hallituksestaan ja hallinnostaan, valitsee hallituksen jäsenet, tarkastaa tilit, ja edellisen vuoden vuosikertomuksen j. n. e. Tarkoitus on että säännöissä vain mainitaan joku tällainen vissi kokous, jossa tällainen yhdistyksen toiminta tapahtuu. Kun nyt ei oltu suuressa valiokunnassa, huolimatta kaikesta loisteliaasta järjestä, joka siellä ilmeni, löydetty mitään sopivaa nimeä tälle kokoukselle, niin arvelin minä, keskusteltuani suuren valiokunnan jäsenten kanssa, että tästä asiasta päästäisiin kaikkein paraiten, jos tässä samalla selitettäisiin, mitä tuossa kokouksessa, joka säännöissä on mainittava, on tehtävä.

Tietysti voitaisiin yhdistyslaissa menetellä myöskin niin että olisi erityinen pykälä laissa olemassa mikä määräisi, mitä tässä tarkoitetuissa kokouksissa olisi tehtävä, määräisi esim. että siellä on tarkastettava vuoden tilit, on valittava ne hallituksen ja johtokunnan jäsenet, jotka ovat eroamisvuorossa, tarkastettava edellisen vuoden toimintakertomus. Mutta yhdistyslaissa on nimenomaan tahdottu välttää tällaista määräystä siitä syystä että yhdistykset ovat niin monenlaisia, että niiden ahtaminen yhteen kaavaan siten kuin esim. osakeyhtiölakiin nähden saat- taan tapahtua, ei ole ollut paikallaan. Siitä syystä yhdistyslaissa ei ole määrätty mitään muuta kuin että yksi tällainen kokous on pidettävä, kokous, jossa niin sanoakseni yhdistyksen toiminta suuntautuu ikäänkuin siihen itseensä, sisäänpäin, sen omaan toimintaan ja hallitukseen. Jotta nyt, kuten sanottu, tämän kokouksen nimeä koskevasta riidasta päästäisiin, olen tämän ehdotuksen tehnyt. Jos yhdistykset tämän jälkeen tahtovat kutsua kokousta, jossa yhdistys päättää hallinnosta ja hallituksestaan, varsinaiseksi kokoukseksi, niin se ei ole millään lailla esteenä sääntöjen hyväksymiselle, jos se tahtoo kutsua sitä vuosikokoukseksi, niin on asianlaita aivan sama; joka tapauksessa se on sellainen kokous, josta säännöistä nähdään, että yhdistys siinä päättää hallituksesta ja hal-

linnosta. Se on siis, tämä ehdotus, sellainen, jonka pitäisi tyydyttää sekä niitä, jotka tahtovat kokousta nimitettäväksi varsinaiseksi kokoukseksi, että myöskin niitä, jotka tahtovat nimittää sitä vuosikokoukseksi.

Ed. H a u t a m ä k i: Ne kaikki selitykset, joita vuosikokous-nimityksen poistamiseksi on esitetty, eikä tämä viimeinenkään selitys, ole saaneet minua vakuutetuksi siitä että tämä muutos tietäisi parannusta. Jos ehdotettu muutos tehtäisiin, tuottaisi se vaan häiriöitä. Se kokemus, mikä meillä on rekisterivirastosta, se vaatisi muutoksen johdosta aivan varmasti muutoksia sääntöihin niin että olisi kaikkien yhdistysten uusittava sääntönsä. Ja kun toiseksi on vakiintunut „vuosikokous”-nimitys, niin senvuoksi ei sen poistamista lakivaliokunnassa puolustettu. Mutta katson että suuren valiokunnan ehdotus on sittenkin mukiinmenevä. Määritelmä: varsinainen tai vuosikokous, pitäisi olla riittävä, koska ne, jotka tahtovat kannattaa tämän „vuosikokouksen” poisjättämistä, itsekin nimittävät sitä varsinaiseksi kokoukseksi, kuten ed. Tulenheimokin teki. Minä ainakin uskon, että ne, jotka ovat olleet mukana yhdistystoiminnassa, ovat vakuutetut, että suuren valiokunnan ehdotus sittenkin on parempi kuin ed. Tulenheimon.

Minä luulen että tämä muutosehdotus, tämä vuosikokous-nimityksen poisjättäminen tästä on johtunut siitä, että ainakin niinkuin lakivaliokunnassa näytti, ehdotuksen olivat tehneet ne, jotka yhdistyslakia laatiessaan olivat pitäneet kaavana osuustoimintalakia ja osakeyhtiölakia. Mutta nämä ovat kaksi niin erilaista lakia ettei niistä voi tähän mallia ottaa. Minä siis pyytäisin kannattaa suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. B r y g g a r i: Minua ihmetyttää täällä esitetty väite että tämän lain kysymyksessä olevan kohdan hyväksyminen asettaisi esteitä ammattiliittojen toiminnalle, kun kerran on yhdistetty tähän 7 kohtaan sana „varsinainen”. Mielestäni on aivan selvää että ammattiliitot voivat tämän mukaan edustajansa valita ja edustajakokouksessa päättää niistä asioista, mikä sille kuuluvat. Ed. Tulenheimolle haluaisin huomauttaa, että vielä senkin jälkeen,

vaikka suuri valiokunta on kokonaisen päivän tämän kimpussa istunut, niin tulee tämä muutos, jonka hän on esittänyt, aiheuttamaan ihmeen suuren työlisäyksen sosiaalihallitukselle. Yhdistysten säännöt pitäisi uusia uudestaan, se olisi suuri työ, ja täytyisi karsia pois niiden käsitteistä se tottumus, mikä niillä on nykyisen yhdistyslain suhteen olemassa. Tämä seikka mielestäni edellyttäisi ettei eduskunta lähtisi tätä lakia muuttamaan käytännön vastaiseksi. Muuten jos sensuuntainen muutos tähän hyväksytään nim. „määräaikaiset” yksipuolisesti, niin sitä ehdottomasti tullaan käsittämään väärin. Määräaikaiset ja vuosikokous, niillä on eri tehtävä, niinkuin ed. Tulenheimo tietää. Näiden nimittäminen yhdellä nimellä ehdottomasti johtaisi sekavuuteen. Kannatan ed. Myllymäen ehdotusta, että suuren valiokunnan ehdotus tässä kohden hyväksytään.

Ed. Kaarne: Kun voi olla mahdollista, että vuosikokouksen nimen suhteen tulee sääntöihin sellaisia temppuja, jotka saavat sekaannusta aikaan, niin minäkin toivon, että suuren valiokunnan mietintö tässä suhteessa hyväksytään.

Ed. Niukkanen: Ed. Tulenheimon ehdotus on ehdottomasti jonkunlainen parannus suuren valiokunnan ehdotukseen, mutta se olisi vielä suurempi parannus, jos siinä ei olisi sanaa „määräaikainen”. Se on aivan tarpeeton siinä ja se on uusi termi, jota yhdistykset eivät tähän saakka ole käyttäneet. Minä siis toivon, että jos ed. Tulenheimon ehdotus tulee hyväksytyksi, suuri valiokunta sen jälkeen pyyhkisi siitä sanan „määräaikainen” pois.

Ed. Manner: Niille, jotka ovat puolustaneet suuren valiokunnan ehdotusta, näyttäisin huomauttaa, että suuren valiokunnan ehdotus ei ratkaise pulmaa lopullisesti, koska löytyy paljon yhdistyksiä, joissa ei varsinaisissa kokouksissa eikä vuosikokouksessa päätetä hallinnosta, vaan se tehdään syyskokouksissa. Jos taas lausutaan sillä tavalla, kuin ed. Tulenheimo on ehdottanut, niin silloin nekin yhdistykset, joissa päätetään hallinnosta n. s. syyskokouksissa, tulevat saamaan sääntönsä re-

kisteröityä, ilman että niitten täytyy niitä muuttaa. Edelleen minä huomautan, ettei sääntöjä sentakia tarvitse muuttaa joka tapauksessa, että laki tällä kertaa muutetaan. Tuleehan se tarkoittamaan vain niitä sääntöjä, jotka tämän jälkeen rekisteröidään.

Ed. Aalto: Tuntuu siltä, että tätä ehdotusta pelätään sentakia, että se sattuu olemaan kokoomuslainen edustaja, joka tämän on tehnyt. Minä en sentakia ole ruvennut vastustamaan tätä ehdotusta, koska minä olen vakuutettu siitä, että se on paikallaan sen ristiriidan välttämiseksi, jonka voi aiheuttaa varsinkin, jos satuttaisiin joutumaan siihen, että hyväksyttäisiin entinen menettelytapa. Minä tahdon muistuttaa, että entisessä yhdistyslaissa on ainoastaan sana „vuosikokous” ja että eräältä taholta on jo suuressa valiokunnassa huomautettu, että sehän edellyttää nimenomaan sitä, että kokoukset on pidettävä vähintään kerran vuodessa, ja siksi suuressa valiokunnassa koetettiin saada siihen aikaan muutoksia. Suuressa valiokunnassa lausuttiin niin, että se on luonnollista, ettei voi kysymys olla muusta kuin semmoisesta yhdistyksestä, joka kerran vuodessa pitää kokoustaan. Jos minä ed. Myllymäen ajatusta seuraisin, niin jo se, että suuren valiokunnan mietinnössä on sana „varsinainen”, muuttaisi siis oloja niin, että aiheutettaisiin sosiaalihuokselle lisätyötä, koska kerran suuren valiokunnan ehdotus ei enää ole samanlainen kuin voimassaoleva laki, ja jota ei hallitukseen ehdotuksessaan ehdota sellaiseksi, kuin se asianomaisen valiokunnan mietinnössä on. Juuri sentakia että hallitus katsoo, että voi syntyä tilanteita, jolloin voisi lähteä tulkitsemaan niin, että yhdistykset, jotka eivät pidä kerran vuodessa kokoustaan voitaisiin kieltää rekisteröimästä. Sitäpaitsi on olemassa paljon yhdistyksiä, jotka pitävät useammin kuin kerran vuodessa kokouksen.

Useilla ammattiliiton osastoilla on nyt jo yleisenä käytäntönä pitää kaksi kertaa vuodessa vuosikokouksensa ja jotta ei voisi tulla vastaisuudessa hankaluuksia yhdistyksen rekisteröimisessä, kun me tiedämme, että on varsin hyvä halu josain tapauksissa rekisteröiminen ehkäistä, niin ei tästä syystä ainakaan voisi ehkäistä sitä. Ainoa oikea tapa silloin on se, että järjestetään laki niin, ettei voi kieltäy-

tyä yhdistyksen rekisteröimisestä sillä syyllä, että siinä on joko sanottu vain „vuosikokous” tai „varsinainen ja vuosikokous”. Tällä ehdotuksella pyritään siis siihen, että vuosikokouksia voi olla kaksi tai useampiakin ja voivat yhdistykset pitää kokouksiaan joko kerran vuodessa tahi kerran kahdessa tai kolmessa tai kerran viidessä vuodessa. Ei tämä sen kummempi juttu ole ollenkaan, eikä tässä minusta ole mitään poliittista vaaraa ainakaan minun mielestäni olemassa.

Ed. Lehto: Ed. Aalto on täällä koettanut vakuuttaa, että sana „vuosikokous”, joka tähän saakka on yhdistyslaissa ja nyt tässä suuren valiokunnan ehdotuksessa, olisi osoittautunut hankalaksi käytännössä ja vaikeuttanut yhdistysten sääntöjen rekisteröimistä. Se väite ei pidä paikkaansa. Kun hallitus antoi ehdotuksensa tästä esilläolevasta laista, perustui se nimenomaan sosiaalihallituksen tarkkoihin perusteluihin ja näissä perusteluissa ei mainittu sitä seikkaa, että sana „vuosikokous” olisi tuottanut mitään vaikeuksia käytännössä. Se ei ole estänyt minkään järjestön sääntöjen rekisteröimistä. Sosiaalihallitus, lakivaliokunta ja suuri valiokunta ovat puolustaneet sanan „vuosikokous” säilyttämistä tässä laissa senvuoksi, että tämä sana on vakiintunut yhdistyselämässä. Se on ollut käytännössä siitä saakka, kun Suomessa yleensä yhdistyselämää on ollut. Tätä käytäntöä on edelleen vakiinnuttanut se seikka, että sama maininta on myöskin nyt voimassaolevassa laissa ja senmukaisesti on suuri enemmistö maan yhdistyksistä tähän saakka järjestänyt sääntönsä. Jos ehdotettu muutos nyt tehtäisiin, jos poistettaisiin sana „vuosikokous”, niin tuottaisi se paljon sekaannusta. Senvuoksi on varsin tärkeätä että laki hyväksytään tässä muodossa, missä suuri valiokunta ehdottaa.

Ed. Reinikka: Minä pyydän kannattaa ed. Tulenheimon tekemää muutosehdotus sillä muutoksella, minkä tähän ed. Niukkanen teki, että tuo sana „määräaika” jätetään pois. Sillä se muoto, mikä tuolle kohdalle sitten jää, tulee olemaan varmasti sellainen, että käyttipä yhdistys säännöissään sanaa „vuosikokous” tai „varsinainen kokous”, niin se sisältyy silloin tuo-

hon sanontatapaan. Missään tapauksessa ei silloin voi tulla kysymykseen rekisteröimisen kieltäminen.

Ed. A. Pulkkinen: Samoin kuin ed. Tulenheimosta tuntui minustakin tämä ehdotus perusteluittakin selvältä. Mutta nyt ei niin kuitenkaan näy olevan. Minä tahaisin niihin perusteluihin, joita täällä on esitetty, lisätä, että edustaja Tulenheimon ehdotus on välitysehdotus. Siinä puhutaan määräaikaisesta kokouksesta, johon sopivat sekä vuosikokoukset, että varsinaiset kokoukset. Mikään ei estä yhdistyksiä säännöissään puhumasta määräaikaisista vuosikokouksista tai määräaikaisista varsinaisista kokouksista, ei myöskään määräaikaisista syyskokouksesta tai määräaikaisesta kevätkokouksesta, niinkuin täällä on mainittu. Näinollen minun mielestäni sosiaalihallitus ei myöskään voi kieltäytyä rekisteröimästä sen mukaan laadittuja sääntöjä. Kannatan ed. Tulenheimon tekemää ehdotusta.

Ed. Aalto: Minun täytyy ed. Lehdolle huomauttaa, että vuonna 1919, jolloin sosiaalihallitus ensi kerran ryhtyi rekisteröimään yhdistyksien sääntöjä, oli sängen vakava kysymys siitä, voidaanko rekisteröidä niitä yhdistyksiä, jotka eivät pidä vuosittain kokouksia. Senjohdosta käytiin sosiaalihallituksessa neuvotteluja. Sosiaalihallitus tuli kuitenkin siihen tulokseen, että koska eivät kaikki yhdistykset voi muuttaa sääntöjään varsinkaan sellaiseen suuntaan, että pitäisivät edustajakokouksia muulloin kuin useampien vuosien kuluttua, ei voi tulla kysymykseen se, etteikö niitä voitaisi rekisteröidä. Minun täytyy sanoa, että eräiden liittojen säännöt rekisteröitiin sosiaalihallituksessa sillä nimenomaisella ehdolla sosiaalihallituksen puolelta, että seuraavassa liittokokouksessa muuttavat sääntönsä sellaisiksi kuin sosiaalihallituksen antamat ohjeet säätävät. Muulla tavalla esim. ei olisi Suomen metallityöväenliiton ja S. Tehdas- ja sekatyöväenliiton sääntöjä ollenkaan rekisteröity siitä syystä, että eräät lakimiehet olivat antaneet lausuntonsa, että ei voimassaolevan yhdistyslain sillä sanamuodolla voida rekisteröidä yhdistyksiä, jotka eivät pidä vähintään kerran vuodessa kokouksia.

Ed. Setälä: Minäkin pyydän saada kannattaa ed. Tulenheimon ehdotusta, jota asia palaisi suureen valiokuntaan. Rohkenen samalla kuitenkin ehdottaa suuren valiokunnan harkittavaksi, eikä voitaisi käyttää tässä nimitystä „yleiskokous”, joka tietääkseni on useimmissa muissa maissa tavallinen, esim. saksan kielessä „Generalversammlung”. Sosialihallituksen pitäisi muuten saada jonkinmoinen ohjaus siihen suuntaan, että sen ei pitäisi rettelöidä sillä tavalla kuin se tekee, eikä takertua yksityisiin sanamuotoihin, vaan ymmärtää, että puustavi kuolettaa ja vain henki tekee eläväksi.

Ed. Tainio: En minä ymmärrä vastoin erinäisten meidän sosialidemokraattisten piirisihteerien mielipidettä, mitä haittaa olisi tästä ed. Tulenheimon ehdottaman sanamuodon hyväksymisestä. Sillä tämä ei aiheuta minkäänlaista sääntöjen muutosta, eikä edes tunnettujen termien vaihtumista toisiin. Edelleen voidaan puhua vuosikokouksista ja vuosikokoukset saavat olla säännöissäkin määrättyinä samalla tavalla kuin ennen. Tämä on lakiteksti, joka ei vaikuta sitä tai tätä yhdistysten sääntöihin ja kun tämä on lakiteknilisest selvempi ja määritellympi ja täsmällisempi, minä luulen, että me voimme aivan hyvin kannattaa tätä. Mutta se on kyllä hyvä, että asia menee takaisin suureen valiokuntaan. Mahdollista on, että tähän löydetään vielä jokin parannus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Tulenheimo ed. Åkessonin y. m. kannattamana ehdottanut, että 7 §:n 7 kohta saisi seuraavan sanamuodon: „milloin se tai ne määräaikaisten yhdistyksen kokoukset ovat pidettävä, joissa yhdistys päättää hallituksestaan ja hallinnostaan”. Nimitän tätä ehdotusta ed. Tulenheimon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tulenheimon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 41 jaa-ääntä ja 131 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Tulenheimon ehdotuksen.

8 ja 11 §:t hyväksytään keskustelutta.

12 §.

Keskustelu:

Ed. A. Tulenheimo: Se muutos, joka tehtiin 7 §:ään, aiheuttaa 12 §:n toiseen momenttiin myös erään pienen muutoksen. Sanat: „säännöistä — — kuuluvat” jäisivät entiselleen, mutta sitten jatkuisi „tämän lain 7 §:n 7 kohdassa mainitussa kokouksessa” minkä jälkeen pykälä sanasta määrääjäksi jatkuisi entiseen tapaan.

Ed. Åkesson: Pyydän kannattaa ed. Tulenheimon tekemää ehdotusta.

Puhemies: Tämä ed. A. Tulenheimon ehdotus hyväksyttäne.

Ehdotus hyväksytään.

17, 22, 26, 28 ja 30 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Koska lakiehdotusta ei ole muuttumattomana hyväksytty, niin palaa se valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sen jälkeen esitetään lain yksityiskohdat.

Yleiskeskustelu:

Ed. Virkkunen: Sivistysvaliokunnan mietinnössä ei ole tarkempia laskelmia niistä kustannuksista, joita käsilläolevasta lainsäädännöstä johtuu. Tosin ei voidakaan tätä nykyä arvioida näitä kustannuksia muussa suhteessa, kuin siinä, kuinka suuren valtioavun lisäyksen tämän lain mukaan ne kasvatuslaitokset tulevat saamaan, jotka jo nykyään nauttivat valtioapua. Näitä laskelmia oli valiokunnan tarkoitus hankkia asianomaisesta virastosta, mutta kun eräätkä virkamiehet, joilta tietoja oli saatava, olivat matkoilla, ei valiokunta näiden tietojen puuttumisen takia halunnut viivyttää mietintöä. Kuitenkin on valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja minulle lausunut toivottavaksi, että tarkempi laskelma näistä kustannuksista hankittaisiin. Tämän johdosta olen ryhtynyt toimenpiteisiin niiden saamiseksi ja lienen tilaisuudessa esittää ne eduskunnalle, jos asian käsittely muutamia päiviä lykättäisiin. Tässä tarkoituksessa rohkenen ehdottaa, että tämä mietintö pantaisiin pöydälle perjantain istuntoon, enkä omasta puolestani tällä kertaa halua ryhtyä sitä asiallisesti käsittelemään.

Ed. M. Sillanpää: Minun piti puhua asiasta, mutta kun se on pyydetty pöydälle, niin kannatan tehtyä ehdotusta.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on asiaa pyytänyt pöydälle, niin pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän pöydällepyyntöön.

Ed. Niukkanen: Luovun.

Ed. Mänterö: Tarkoitukseni oli kannattaa pöydällepanoehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virkkunen ed. M. Sillanpään kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

9) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 5, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Hyväksytään 6 §, lain johtolause ja lain nimike järjestänsä keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kesäkuun 15 päivänä 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty mainittu ehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 10.

Eduskunta hyväksyy keskustelutta suuren valiokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta sekä korkeimman oikeuden jäsenen lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä.

Hallituksen esityksen n:o 34 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainittujen lakiehdotusten ensimmäistä käsitteilyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

12) Ehdotus laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 16 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi eräiden säännöksiä hyväksymisestä Suomen ja Norjan välisessä sopimuksessa yhdenmukaisista toimenpiteistä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli.

Hallituksen esityksen n:o 9 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroa ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi edustajainpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävä hallituksen esitys n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 10 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 10,46 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

19. Perjantaina 27 p. lokakuuta 1922

kello 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Vuoden 1919 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi
valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainva-
liokuntaa koskevien säännösten täy-
dentämisestä 678

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 9; mainittu eh-
dotus.

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi oppivelvollisuu-
desta 15 päivänä huhtikuuta 1921
annetun lain 6 §:n muuttamisesta
toisin kuuluvaksi 681

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 9; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 5.

3) Vuoden 1920 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi kesä-
kuun 15 päivänä 1898 maalaiskun-
tain kunnallishallinnosta annetun ase-
tuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta ..

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 10; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 1; mainittu
ehdotus.

Toinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi kunnallisten ja
yksityisten kasvatustiltojen valtio-
avusta

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 8; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esi-
tys n:o 4.

Siv.

5) Ehdotus laiksi kasvatustilto-
ista 699

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 11; sivistysvalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 3.

6) Ehdotus laiksi alusten yhteen-
törmäyksestä johtuvasta vahingosta
sekä pelastuspalkkiosta

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 12; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 2; hallituk-
sen esitys n:o 1.

7) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi nii-
den valitsijamiesten valitsemisesta,
jotka toimittavat tasavallan presiden-
tin vaalin

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 13; perustuslakiva-
liokunnan mietintö n:o 7; mainittu
ehdotus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2
hallituksen esityksen johdosta laiksi
irtaimistokiinnityksestä 712

9) Puhemiesneuvoston ehdotus työ-
suunnitelmaksi täysi-istuntoja ja va-
liokuntia varten vuoden 1922 val-
tiopäivillä

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat O. Hirvensalo, Hultin, Itkonen,
A. Jaskari, Junes, Kaarne, Kirra, Koivis-
to, Lehikoinen, Mustakallio, Roos, Särkkä,
V. Vainio ja Vesterinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta: sairauden tähden ed. Roos, perheessä sattuneen sairauden tähden ed. Lehikoinen, oikeus- ja kunnallisasiain takia ed. Särkkä, yksityisasiain tähden ed. Junes.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksen.

Nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana saapuu eduskuntaan ministeri A h o, joka lausuu:

Kunnioitettava herra puhemies! Arvoisa eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää hallituksen esitys n:o 39 kansainliiton kansainvälisen työjärjestön kolmannen yleisen konferenssin Genevessä vuonna 1921 hyväksymien sopimusehdotusten ja suositusten toteuttamisesta.

Puhemies: Herra ministeri! Jätetyn hallituksen esityksen tulen esittelmään eduskunnalle perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1919 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen ulkoasiainvaliokuntaa koskevien säännösten täydentämisestä.

Mainittu ehdotus, josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnössään n:o 9, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustella. Senjälkeen on toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, muuten hylätty.

Keskustelu:

Ed. Setälä: Perustuslakivaliokunta on ehdottanut tämän lepäämään jätetyn eduskuntaesityksen hylättäväksi sillä perustuksella, että se olennaisesti sisältyy uuteen valtiopäiväjärjestysehdotukseen. Nyt eduskunta on kuitenkin hylännyt lepäämään jääneen valtiopäiväjärjestysehdotuksen ja senvuoksi voisi panna kysymyksen, eikö nyt tällaisessa tapauksessa esilläoleva esitys olisi hyväksyttävä. Minä kuitenkin puolestani ehdotan, että tätä esitystä siinä muodossa, missä se eduskunnalle esiintyy, ei nyt hyväksyttäisi. Se nyt kyllä olennaisesti, voidaan sanoa, pitää yhtä vastaavan 49 §:n kanssa lepäämään jääneessä valtiopäiväjärjestyksessä, mutta pykälä on tässä esityksessä saanut muodollisesti niin onnistumattoman asun, että mielestäni ei olisi eduskunnan syytä kytkeä itseänsä tähän sanamuotoon ja tehdä säännöksestä tässä muodossa perustuslakia, josta myöhemmin saattaisi olla vaikea päästä irti. On nimittäin eräitä eroavaisuuksia olemassa tämän 43 a §:n ja lepäämään jääneen valtiopäiväjärjestyksen 49 §:n välillä, eroavaisuuksia joilla on jotakin merkitystäkin. Sensijaan että 43 a §:ssä sanotaan, että ulkoasiainvaliokunnan tulee antaa mietintönsä niistä valtiosopimuksista, jotka hallitusmuodon mukaan on eduskunnan hyväksyttävä, sanotaan lepäämään jätetyssä ehdotuksessa valtiopäiväjärjestykseksi: „Ulkoasiainvaliokunnan tulee antaa mietintönsä niistä valtiosopimuksista tai valtiosopimuksiin sisältyvistä määräyksistä, jotka hallitusmuodon mukaan ovat eduskunnan hyväksyttävät”. On nimittäin huomattava, että valtiosopimukset eivät useissa tapauksissa kokonaisuudessaan ole eduskunnan hyväksyttävät, vaan ainoastaan sisältävät semmoisia säännöksiä, joihin tarvitaan eduskunnan hyväksyminen. Sitten jatketaan: „sekä niistä ulkoasioista tehtävistä päätöksistä, joihin vaaditaan eduskunnan suostumus”. Tämä on hämästä lausuttu. Se kaiketi oikeastaan ei ole mitään muuta kuin mitä tuossa edellisessä on jo tahdottu lausua. Kysymys on kaiketi niistä valtiosopimuksista tai valtiosopimuksiin sisältyvistä määräyksistä, joihin eduskunnan suostumus tarvitaan. En ymmärrä, mitä muuten voisivat olla nuo ulkoasioista tehtävät päätökset, joista tässä

puhutaan; vai tarkoitetaanko mahdollisesti sodanjulistusta? Myöskin voi muistuttaa, että 43 a §:n 2 ja 3 momentti oikeastaan sisältää saman asian kertaamista. Viime valtiopäivillä hyväksytyssä valtiopäiväjärjestyksessä olikin 3 momentti kokonaan poisjätetty. Koska ei pitäisi olla mitään vaikeutta saada eduskunnassa hyväksytyksi tarkalleen lepäämään jätetyn valtiopäiväjärjestyksen 49 §:n sanamuotoa, joka on paljoo onnistuneempi, niin minun mielestäni olisi syytä odottaa uutta esitystä siitä ja tällä kertaa hylätä tämä esitys.

Ed. R y ö m ä: Minä jo kun asia oli ensi kertaa eduskunnassa esillä, huomautin, mitenkä on suuri aukko valtiopäiväjärjestyksessä, kun on lueteltuna ulkoasiainvaliokunta obligatooristen valiokuntien joukossa, mutta ei ole kuitenkaan mitään määrystä siitä, millä tavalla tämä valiokunta toimii. On käsittämätöntä, mitenkä tällainen epäjohtonmukaisuus on voinut syntyä silloin, kun valtiopäiväjärjestyksestä on tässä suhteessa muutettu. Olisi välttämättä saatava tämä epäjohtonmukaisuus valtiopäiväjärjestyksestä pois. Tässä mielessä ilmeisesti on se eduskuntaesitys tehty, johon nyt lepäämässä oleva lakiehdotus perustuu. Tämän esityksen olivat tehneet edustajat Mantere y. m. ja se on jotenkin niihin periaatteisiin rakentuva, jotka siinä esitettiin. Kun tämä asia oli perustuslakivaliokunnassa ensi kertaa käsiteltävänä, niin silloin ensimmäiseen momenttiin nähden oltiin yksimielisiä, eikä silloin kukaan ollut asiaa vastaan. Se oli vasta toinen momentti, joka muodostettiin suuressa valiokunnassa ja joka herätti oikeistossa vastustusta. Se nimittäin tekee obligatooriseksi nykyisen käytännön, että hallituksen on valtiopäiväin alussa ja muulloinkin esitettävä ulkoasiainvaliokunnalle tärkeimmät ulkopoliittiset suhteet. Se ei ole ristiriidassa 3 momentin kanssa, joka käsittelee muita asioita. Mutta siinä ehdotuksessa, joka oli laadittu uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi ja joka hylättiin, nämä momentit oli yhdistetty eli siis koottu asiat yhteen momenttiin, mutta se ei suinkaan estä tätäkään ehdotusta hyväksymästä, koska nämä momentit kuitenkin käsittelevät eri asioita, niin että minä luulen, että nyt on aika hyväksyä tämä ehdotus. Mutta minä pelkään, että jos taas ruvetaan uutta laatimaan, ei tulla edes sellaiseen yksimielisyyteen

kuin tässä tultiin, niin että koko vasemmisto ja keskusta hyväksyivät tämän ehdotuksen ja ainoastaan oikeiston n. 40 ääntä olivat sitä vastaan. Minä pelkään, että, jos tehdään uusi ehdotus, se äänestetään yli vaalien ja siitä ei tule koskaan mitään lopullista tulosta. Tämä pykälä niin sanoakseni laillistuttaa sen, mikä nyt on ollut käytäntö, ja nykyistä käytäntöä vastaan ei kukaan voi erikoisesti asettua eikä ole asetunut, niin etten minä ymmärrä, mitenkä ruvettaisiin jarruttamaan tämän lainsäädännön täydentämistä. Minä senvuoksi, joskin voidaan aina tämmöisiä ehdotuksia vastaan muodollisia muistutuksia tehdä, katson tämän kuitenkin sellaiseksi, että sitä voidaan kannattaa. Ensimmäinen momentti liittyy läheisesti hallitusmuodon vastaavaan pykälään, eikä ehdotus siinä suhteessa suinkaan ole millään tavoin ristiriitainen sen kanssa, joskin siinä sanamuoto jonkun verran eroaa hallitusmuodon sanamuodosta. Minä tulen omasta puolestani kannattamaan tämän ehdotuksen hyväksymistä.

Ed. M a n n e r m a a: Kannatan ed. Setälän tekemää ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ed. v o n B o r n: Det är väl ganska onödigt att riva upp hela den diskussion, som i föreliggande fråga redan tidigare förts i riksdagen, nämligen år 1919, då frågan lämnades vilande. Jag skall därför också endast inskränka mig till att hänvisa till den reservation, som jag då avgav till grundlagsutskottets betänkande i saken, och på de skäl, som där anfördes, föreslå, att lagförslaget måtte förkastas. Jag förordar alltså godkännande av grundlagsutskottets nu föreliggande förslag, ehuru på andra grunder än grundlagsutskottet det framställt.

Ed. M a n t e r e: Minusta on kyllä myönnettävä ed. Setälän olleen oikeassa, kun hän huomautti, että se säännös ulkoasiainvaliokunnan tehtävistä, joka sisältyy äskettäin hylättyyn, aikaisemmin lepäämään jätettyyn lakiehdotukseen valtiopäiväjärjestyksen korjaamisesta on onnistuneempi, eräissä kohdin parempi kuin nyt esilläolevan lakiehdotuksen samaa tarkoittava säännös. Kuitenkin olen sitä mieltä, ettei nyt esilläolevassa lakiehdotuksessa

kaan ole niin suuria heikkouksia enemmän sisällykseen kuin muutoonkaan nähden, ettei sitä voisi hyväksyä. Minä siis asetun samalle kannalle kuin aikaisemmin vuoden 1919 valtiopäivillä, jolloin asia ensi kerran oli ratkaisussaan ja jolloin äänestin lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta. Muuten pyydän huomauttaa, että se eduskuntaesitys, jonka pohjalla nyt käsilläoleva lakiehdotus syntyi, ei ole minun tekemäni; se on lähtenyt vasemmistosta. Mutta minä kyllä Heikki Ritavuori-vainajan kanssa vuoden 1920 valtiopäivillä tein asiasta uuden eduskuntaesityksen, joka pääkohdisaan oli samallinen kuin se, joka nyt on lopullisesti eduskunnan ratkaistavana.

Ed. Sch auman: Också jag ber att få förorda antagandet av det vilande motionsförslaget. Jag ber att få erinra därom, att då detta förslag antogs vid 1919 års riksdagen, var det endast 43 medlemmar av riksdagen som motsatte sig brådskanie behandling av ärendet, alla andra voro med om att redan då antaga förslaget i den form det hade. I likhet med rdsgm. Mantere medgiver jag att vissa formella, ehuru obetydliga anmärkningar kunna göras mot § 43 a, men, såsom jag redan sade, de äro obetydliga dessa anmärkningar, och de väga fjäderlätt i förhållande till den omständigheten, att det nu förefinnes en lucka i L. O., en lucka som måste fyllas med det första; ty att L. O. saknar alla bestämmelser angående utskottet för utrikesärenden måste ju betraktas såsom en brist som bör skyndsamt avhjälpas.

Ed. Erich: Minäkään en tahdo ruveta koskettelemaan niitä erimielisyyksiä, joita tämän asian aikaisemmassa käsittelyssä on eduskunassa ilmaantunut, ja jotka olivat hyvinkin huomattavaa periaatteellista laatua ja merkitykseltään laajakantoisia. On tietysti luonnontonta ettei valtiopäiväjärjestyksessä ole mitään säädettyä ulkoasiainvaliokunnan tehtävästä, mutta asiallisestihan tämä kysymys ei ole laadultaan erittäin kiireellinen, koska käytäntö jo on luonut ne tarpeelliset muodot, joita tässä suhteessa tarvitaan ja koska varmaankin ennen pitkää on odotettavana uusi esitys tarkistetuksi valtiopäiväjärjestykseksi, jossa tämä asia luonnollisesti myös tulee huomioonotettavaksi, kai suunnilleen sen mukaisesti, mitä äskettäin uudessa ehdo-

tuksessa valtiopäiväjärjestykseksi on tapahtunut. On vielä otettava huomioon että tässä mainitussa valtiopäiväjärjestysehdotuksessa tämä asia on saanut paremman, onnistuneemman muodon kuin nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa. Näin ollen minun täytyy yhtyä siihen käsitykseen, että ehdotus olisi nyt hylättävä.

Ed. Estlander: Jag understöder grundlagsutskottets förslag om motionens förkastande på de av rdgsm von Born åberopade grunderna.

Ed. Vennola: Perustuslakivaliokunta on mietinnössään ilmoittanut, että nyt esilläolevan lakiehdotuksen määräykset olennaisesti sisältyvät valtiopäiväjärjestykseen, jota valiokunta oli puoltanut, mutta joka tuli hylätyksi. Näin ollen on valiokunta asiallisesti tämän esilläolevan lakiehdotuksen sisällön hyväksynyt. Ne muodolliset muistutukset, mitä ed. Setälä on tehnyt, ansaitsevat kyllä huomiota, mutta minun mielestäni ne eivät paina vaa'assa sitä vastaan, että nyt saataisiin aukko valtiopäiväjärjestyksessä täytetyksi. Minä kannatan siis tämän lain hyväksymistä.

Ed. Ryömä: Ehdotukseen uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi oli otettu ne periaatteet, joista täällä aikaisemmin oli kiistelty, siinä oli ehdotusta vain muodollisesti muutettu. Tämän tahdoin lausua ed. Erichin lausunnon johdosta. Kun suuressa valiokunnassa uusi valtiopäiväjärjestyks oli esillä, muodostin tämän pykälän senmukaiseksi kuin se sitten hyväksyttiin ja otin siihen kaiken asiallisen, mikä oli tässä yli vaalien äänestetyssä ehdotuksessa. Ja koska tämä pykälä ei ole millään tavalla muodollisesti mahdoton, joskin se oli stilistisesti jonkun verran parempi valtiopäiväjärjestysehdotuksessa, niin en voi käsittää, minkä takia tässä hylätään tällaisen käytännöllisen seikan vuoksi tarpeenvaatisen ehdotus. Jos uusi valtiopäiväjärjestys syntyy, voidaan pykälä stilistisesti laatia parempaan muotoon, minulla ei ole mitään sitä vastaan. Mutta kun ei ollenkaan tiedä, milloin saadaan uusi valtiopäiväjärjestys aikaan, on kevytmielistä hylätä tämä ehdotus, joka täyttää sen tarpeen, josta on kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava asiasta lippuäänestys.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1919 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Hallituksen esitys n:o 5, jota on valmistelevalta käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 9, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1920 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kesäkuun 15 päivänä 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 78 ja 82 §:n muuttamisesta.

Mainittu ehdotus, jota on valmistelevalta käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 10, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatustilain valtioavusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevalta käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8. Ensinnä sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja sen jälkeen esitellään lakiehdotuksen yksityiskohdat.

Yleiskeskustelu:

Ed. Virkkunen: Minulla on tilaisuus nyt esittää laskelma niistä kustannuksista, jotka käsiteltävänä oleva laki tulisi tulevana vuonna tuottamaan. Minä pyydän lukea asianomaisen viraston antaman selostuksen:

Laskelmaa laadittaessa on ollut käytettävänä vain Helsingin kaupungin ylläpitämien laitosten vuoden 1923 menoarvioehdotukset. Muihin laitoksiin nähden on laskelmien perusteena vuonna 1922 tehdyt menoarviot, sellaisina kuin ne vuoden 1921 lopulla on kouluhallituksen lastensuojeluosastolle lähetetty valtion avustusta annettaessa. Kun etenkin palkkauksiin nähden on odotettavissa kaikissa laitoksissa korotuksia ensi vuoden alusta, on varovaisuussyistä tarpeellista korottaa näiden laitosten menoarvioita muihin menoihin kuin opettajiston palkkauksiin nähden 25 %:lla. Avustukset tekisivät näinollen: Jos valtion avustuskoko on 30 %, tulisi Helsingin kaupungille 9 erilaista laitosta varten 1,015,341 mk, muille kunnallisille laitoksille, joita on 3, yhteensä 93,296 mk ja yksityisille laitoksille, joita on 8, 535,267 mk, siis yhteensä 1,643,904 mk. Jos taas avustus olisi 50 %, olisivat vastaavat numerot ensimmäisessä kohdassa 1,692,235, toisessa kohdassa 155,444 ja kolmannessa kohdassa 892,112 yhteensä 2,739,791 mk.

Jos vihdoin avustus olisi 60 %, niin olisivat numerot ensimmäisessä kohdassa 2,030,682, toisessa kohdassa 186,592, kolmannessa kohdassa 1,070,535, yhteensä 3,287,809 markkaa. Näihin summiin tulee lisäksi laitosten palveluksessa olevain kansakoulunopettajain palkkausavustukset, mikäli niitä on voitu arvioida, kun kaikkien mahdollisia ikäkorotuksia ei ole käytettävissäolevissa asiakirjoissa tai muuten tiedossa. Ne tekevät yhteensä noin 200,000 markkaa (tiedossa on nimittäin 197,120 markkaa varmoja menoja). Kun nyt jo on anomus jätetty valtioavustuksen saamiseksi erään tänä vuonna avatun poikakodin perustamiskustannusten suorittamiseksi, ja kun todennäköistä on, että nyt vihdoinkin tullaan eräs kunnallinen koulusiirtola muuttamaan ensi vuoden kuluessa sisäoppilasilaitokseksi, koska sitä varten on jo eräs virkatalo vuokrattu, näyttää välttämättömältä tällaisia odottamattomia menoja varten varata edellä mainittuihin lisäksi esimerkiksi 30 %:n avustuksen mukaan 350,000 markkaa tai 50—60 %:n mukaan 500,000 markkaa, koska alkavalle laitokselle avustus yleensä on koetettu varata suuremmaksi kuin jo toimessa olevalle. Lakiehdotuksen 5 §:ssä on varattu avustamismahdollisuus laitoksen omia rakennuksia ja rakennusten muutostöitä varten. Mikäli tiedetään, on ainakin 6 laitoksessa sellaisia töitä jo suunnittelun alaisena, vieläpä jo toiset valmistumassa. Varovaistenkin laskelmain mukaan tulevat avustukset näinä kalliina aikoina vaatimaan noin 900,000 markan määrärahan varaamista tällaisia tarkoituksia varten. Juuri tällaisen avustuksen saamismahdollisuus tulee todennäköisesti rohkaisemaan kuntain halua omien laitosten rakentamiseksi, mikä valtion kanalta olisi mitä toivottavinta.

Pyydän lisätä pari sanaa omasta puolestani. Valiokunnassa on ollut, kuten mietintöön liitetyt vastalauseet osoittavat, erimielisyyttä valtioavustuksen perusteista, erittäinkin lakiehdotuksen 3 §:ssä säädetyn asteikon tarkoituksenmukaisuudesta valtioapua jaettaessa. Mielestäni osoittaa näiden esittämieni laskelmain vaihtoehtoisuus kuitenkin selvästi, että asteikon käytäntöön ottaminen on oikea. Se näet ensinäkkin tekee valtiolle mahdolliseksi määrätä avustuksen suuremmaksi tai pienemmäksi,

sen mukaan kuin katsotaan valtionvaroja kulloinkin olevan käytettävissä tähän taroitukseen. Esittämäni laskelmat osoittavat, että valtiolla, kun avustusta ei säädetä kiinteäksi vaan liukuvaksi, on tulevankin vuoden menoarviota valmistettaessa lähes 2 miljoonan mariginaali käytettävänä, jonka puitteissa avustuksen suuruutta voidaan harkita. Lisäksi on olemassa toisia asiallisia syitä, jotka nykyisten olojen ja taloudellisten edellytysten johdosta vaativat ainakin toistaiseksi noudattamaan liukuvaa tasoa. Tällaisia syitä on näiden kyseessäolevien laitosten erilaisuus, joka tulee näkyviin sekä niiden talouden järjestämisessä että sisäisessä järjestelyssä. Minulla olisi tilaisuus tässäkin suhteessa esittää tarkempi selonteko näistä laitoksista, mutta en katso sitä ainakaan tällä kertaa tarpeelliseksi, jollei seuraava keskustelu anna siihen aihetta.

Kolmannessa vastalauseessa tehty vertailu yksityiskouluihin on nyt kyseessäolevien laitosten perustamiseen nähden aivan epäonnistunut. Eiväthän nämä laitokset ole sisäisen järjestelynsä puolesta toistensa kaltaisia, kuten yksityiset oppikoulut kaikki ovat, eivätkähän näitä laitoksia käyttävät lasten omaiset itse harrasta niiden perustamista eivätkä tue niiden toimintaa sekä varattomuutensa että lastensa edun ymmärtämättömyyden tähden. Tässä täytyy yhteiskunnan oman etunsa tähden astua lasten avuksi. Lisään vielä, että tällainen liukuva avustuseriaate on yleensä otettu käytäntöön, milloin valtio tahtoo kehoittaa yksityistä tai kunnallista yritteliäisyyttä sellaisella toimialalla, joka yhteiskunnalle on tärkeä ja joka edellyttää asianharrastusta. Siten on esim. vuoden 1920 asetuksella taattu valtioavustusta ammatteihin valmistaville kouluille 50 %:sta 75 %:iin ja ammattioppilaskouluille 50 %:sta 80 %:iin. Yksityisluontoisille kauppaopistoille myönnetään nykyään enintään 4/5 ja kauppakouluille 3/4 valtion avustusta niiden kokonaismenoista. Nämä seikat mielestäni kyllin vakuuttavasti osoittavat, että sivistysvaliokunta on osunut oikeaan, kun se on hyväksynyt hallituksen esityksessä olevan liukuvan asteikon valtion avustusta annettaessa. Minä toivon, että eduskuntakin tässä kohden ja yleensä hyväksyy sivistysvaliokunnan mietinnön.

Ed. M. Sillanpää: Nyt esilläoleva kysymys kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtionavustuksesta on sangen tärkeä kysymys kasvatukselle. Tähän saakka ei valtion puolelta ole kiinnitetty suojelukasvatukseen huomiota niin paljon, että olisi mitään huomattavampaa uhrattu sen hyväksi, paitsi valtion omien kasvatuslaitosten aikaansaamista, johon on voitu sijoittaa ne alaikäiset, jotka ovat joutuneet rikosoikeuden kanssa tekemisiin. Täten ovat valtion kasvatuslaitokset muodostuneetkin alaikäisten vankiloiksi, jollaisia ne vieläkin ovat. eikä valtion kasvatuslaitoksiin ole ollut mahdollisuus saadaakaan sijoitetuksi sellaisia lapsia, jotka olisivat tarvinneet suojelukasvatusta, muuten kuin että tällainen lapsi oli ensin tehnyt senlaisen rikoksen, josta rikoslaki sääti rangaistuksen. Jos valtio olisi uhrannut suhteellisesti yhtä paljon työläislasten kasvatukseen, kuin se uhraa varakkaan yhteiskuntaluokan lasten kouluuttamiseen, niin vähemmän tarvittaisiin tässä laissa edellytettyjä kasvatuslaitoksia. Kun tähänastinen suojelukasvatus on rajoitettu siveellisesti laiminlyötyjen ja harhautuneiden lasten kasvatukseen, on sekä lapsissa että vanhemmissa vallalla käsite, että lastensuojelulautakunnat ja kasvatuslaitokset ovat eräänlaisia rankaisulaitoksia, joka lasten suojelemistyölle kokonaan on vahingoksi. Siksi olisikin lasten suojelukasvatus ohjattava laajemmille aloille, jotta se tuottaisi todellisia tuloksia. Nykyinen yhteiskuntaelämä kasvavine teollisuuksineen, suunnattomine irtolaisväestöineen ja aika ajottaisin esiintyvine työttömyyksineen ei ole voinut olla vaikuttamatta lastenkasvatukseen. Kun isä ja äiti vedetään ansio-työhön kodin ulkopuolelle, jäävät lapset katujen ja kujien kasvatettaviksi. Työläislasten kotikasvatuksesta ei useimmiten voi puhua, sillä katu ja kuja on huono kasvatusäiti. Sillä ympäristö ja yhteiskunta kasvattaa kaltaiseksensa eikä yhteiskunta ole oikeutettu syyttämään siitä vanhempia, sillä heille on kyllin, että voivat hankkia lapsilleen ravintoa ja vaatetusta. On enempi kuin ihme, ettei katuelämään perustuva kasvatus ole suuremmassakaan määrin saanut rikollisia aikaan, kuin on esiintynyt.

Useissa sivistysmaissa on lasten suoje-
luun ja kasvatukseen kiinnitetty suurta
huomiota, ja sitä vaativat meidänkin olom-
me. Tuleva yhteiskuntahan muodostuu sel-

laiseksi, minkälaiseksi me tulevan sukupol-
ven kasvatamme. Siksi olisikin laki las-
tensuojelukasvatuksesta saatava mitä pi-
kimmin aikaan, josta esityöt on jo suori-
tettu.

Nyt esilläoleva lakiehdotus kohdistuu
sellaisten lasten kasvatuslaitosten avusta-
miseen, jotka ovat laiminlyötyjä ja har-
haantuneita, sellaisten, jotka hyvin järjes-
tetyin kasvatukseen avulla voitaisiin koko-
naan estää. Kun kasvatuskysymystä ei
kokonaisuudessaan ole ratkaistu, on pakko
tukea sellaisiakin kasvatuslaitoksia, kuin
tässä nykyään on kysymys. Mutta tämän-
tapaisetkin kasvatuslaitokset pitäisi muo-
dostaa sensuuntaisiksi, että ne muodostui-
sivat rankaisulaitoksista todelliseksi kasva-
tuslaitoksiksi, jolloin niihin sijoitetut lap-
set kasvatukseen kautta ja avulla ohjautui-
sivat oikealle tielle. Suojelukasvatus, kun-
ten koulukasvatukseen, kuuluu yhteiskun-
nalle. Eräillä tahoilla ollaan kyllä val-
miit väittämään, että suojelukasvatus oi-
keastaan kuuluisi kunnalle. Valtiolle riit-
tää, kun se ylläpitää omia kasvatuslaitok-
sia alaikäisiä rikollisia varten. Porvarilli-
set kunnat eivät kuitenkaan ole välittä-
neet työläislasten kasvatuksesta eivätkä
ole tahtoneet mitään uhrata sen hyväksi.
Vasta nyt kun oppivelvollisuuslaissa esiin-
tyvät määräykset lasten kouluuttamisesta
ovat astuneet voimaan, huomataan, että
kansakoulujen lisäksi tarvitaan eräänlaisia
kasvatuslaitoksia, joihin voitaisiin sijoit-
taa sellaiset lapset, jotka tarvitsevat eri-
koista käsittelyä, vaikka eivät olekaan suo-
rastaan rikollisia. Useissa kunnissa onkin
jo ryhdytty toimenpiteisiin kasvatuslai-
tosten aikaansaamiseksi ja varmaa on, että
senjälkeen kuin valtioavustus kasvatuslai-
toksille saadaan tyydyttävällä tavalla rat-
kaistuksi, kunnat rupeavat suuremmalla
myötätunnolla kasvatuslaitoksia keskuu-
dessaan järjestämään. Porvarillinen kasan-
tokanta tahtoo mielellään siirtää yhteis-
kunnan velvollisuuden yksityisen hyvän-
tekeväisyyden hoidettavaksi, varsinkin jos
tehtävä ei ole mieluinen. Niinpä on muu-
tama kasvatuslaitoksia saatukin perustaa
yksityistä hyväntekeväisyystietä ja erääl-
tä taholta tahdotaankin esittää, että yksi-
tyisiä hyväntekeväisyyslaitoksia tulee val-
tion varoilla tuntuvammin tukea kuin kun-
nallisia, koska yksityinen hyväntekeväi-
syyys muka tulee näyttelemään suurta osaa
kasvatuskysymyksessä tulevaisuudessakin.

Mutta yksityisten ja yhtymäin omistamilla hyväntekeväisyyslaitoksilla on aina se vaara tarjona, että niitäkin voidaan käyttää keinottelutarkoituksiin kuten monasti on tapahtunut. Ja tämä ei ole suotavaa lastenkasvatukseen nähden. Porvarilliset kyllä väittävät, että sitä uhrautuvaisuutta ja innostusta, mitä yksityisiä kasvatustilaisuuksia kohtaan on olemassa, eivät kunnalliset laitokset voi yksilöissä herättää, mutta tämä väite on väärä, sillä yhteiskunnallisten laitosten johdossa on henkilöitä, jotka koko sielullaan ovat kasvatustyössä mukana. Kuvaavana seikkana yksityisen hyväntekeväisyystoiminnan ihannoimiselle on mainittava, että kun tuli tunnetuksi hallituksen esitys ja sivistysvaliokunnan päätös kunnallisten ja yksityisten kasvatustilaisuuksien valtioavun perusteista, ilmestyi kuten tilauksesta eräisiin lehtiin, varsinkin Uuteen Suomeen ja Iltalehteen kirjoituksia yksityisten ja yhtymäin lastenkodeista ja kasvatustilaisuuksista, joissa suuremmoisesti kuvataan sitä työtä, mitä oli aikaansaatu. Kouluneuvos Tunkelo kirjoitti, että liukuva valtioavun jakoperuste on välttämätön sentakia, että yksityiseen hyväntekeväisyyteen uhratut avustukset alkavat kuivua kokoon, joten useampien yksityisten laitosten tilit vuoden lopulla osoittavat vaillinkia, vaikka uhraantuvaa työtä tehdäänkin, tullen lopuksi siihen johtopäätökseen, että yksityisiä tilaisuuksia on runsaammin avustettava kuin kunnallisia. Selostus Lausteen orpokodista oli samaan aikaan julaistu ja samaan henkeen kirjoitettu. Kirjoittaja jättää vain mainitsematta, että orpokoti paitsi perustamiskuluja, johon tähän mennessä on annettu valtion varoja 1,390,655 markkaa 96 penniä, jota paitsi lisämääräraha-anomus jo on jätetty sisäin, mutta ei vielä käsitelty, että orpokoti saa valtion varoista niille sotaorvoille, joita Lausteen orpokodissa hoidetaan, 9 markkaa lasta ja päivää kohti eli vuodessa lasta kohti 3,285 markkaa. Sensijaan ei porvarillisissa lehdissä ole sanallakaan mainittu, että esimerkiksi Helsingin kunta on perustanut ja ylläpitänyt oman kunnallisen kasvatustilaisuksen ja että Helsingin kunnallinen lastensuojelutyö on asetettava monessa suhteessa esimerkiksi koko maalle. Helsingillä on se suurkaupungin ominaisuus, että se vetää puoleensa ja turmelee. Kun harhaantuneita ja huonosti hoidettuja lapsia alkoi ilmetä ja kun nämä eivät olleet

tehneet sellaisia rikoksia, että niitä olisi voitu lähettää valtion kasvatustilaisuuksiin, oli kunta pakotettu perustamaan omia kasvatustilaisuuksia. Ensimmäinen kunnallinen kasvatustila perustettiin jo vuonna 1895. Kasvatustilaisuuksista on kolme koulusiirtola ja toiset sisäoppilastilaisuuksia. Neljä tilaista sijaitsee kunnan omalla maalla ja muut ovat vuokrahuoneissa. Kasvatustilaisuuksiin sijoitettujen lasten lukumäärä lieinee nykyään noin 500. Lastensuojelulautakunnan toiminta Helsingissä käsittää paitsi siveellisesti ja harhaantuneiden ja huonosti hoidettujen lasten huoltamista, myöskin köyhäinhoidollista laatua olevien lasten sijoittamista ja valvomista. Sen lisäksi toimii lastensuojelulautakunnan alaisena erikoinen aviottomien lasten osasto, perustettu vuonna 1917. Osaston toimintana on: pitää luetteloa avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista, avustaa äitejä isien selvittämisessä sekä elatusavun perimisessä, tarpeen tullen avustaa äitejä lasten sijoittamisessa kasvatustilaisuuksiin, pitää luetteloa kasvatustilaisuuksista ja valvoa ulkopuolella avioliiton syntyneiden lasten hoitoa, oli lapsi äidin hoidossa tai kasvatustilaisuuksissa. Avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia alle 15 vuotta on lautakunnan kirjoissa nykyään 2,471. Miten suuresta merkityksestä tehokas avustus ja valvonta on, mainittakoon, että vuonna 1920, kun rintalasten kuolevaisuus Helsingissä oli 10,4 %, niin avioliiton ulkopuolella syntyneiden rintalasten kuolevaisuus oli vain 9,7 %. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että vuonna 1917 oli avioliiton ulkopuolella syntyneiden rintalasten kuolevaisuus koko maassa 33,2 %. Nämä numerot todistavat paraiten, miten suuresta merkityksestä yhteiskunnallinen valvonta ja hoito on, niin puutteellista, kuin se vielä onkin. Lautakunnan alaisena toimii vielä erikoinen joutolasten tai nuorisohuolto-osasto. Sen toiminnasta mainittakoon, että esimerkiksi 1920 ilmoitettiin osastolle 879 koulunkäyntinsä keskeyttäneitä lasta. Näistä saatiin osaston toimesta palaamaan kouluun 379. Muut olivat muuttaneet paikakunnalta, joutuneet toimiin ja toisia ei voitu kouluun palauttaa. Katuammattilaisten, kuten kengänkiillottajapojain ja sanomalehtien myyjäin toimen valvonta on niinikään osaston huolena ja siinä on työ kantanut niin hyviä tuloksia, että melkein kaikki pojat toimivat säännöllisesti ja jät-

tävät ansionsa vanhemmilleen. Kesävirkestystä osaston toimesta on niinkään ylläpidetty lasten keskuudessa, puutarhatoiminnan ja järjestettyjen leikkien ja urheilutoiminnan muodossa. Kasvatustalokunnalla on sitäpaitsi käytettävänä vielä erikoinen vastaanotto- ja vaarinottokoti johon lautakunnan huostaan otetut lapset ensin otetaan vastaan, kunnes heidät voidaan sijoittaa asianomaisiin laitoksiin. Vastaan- ja vaarinottokodeissa koetetaan lapsissa tehdä tarkkoja havaintoja, joitten perusteella lapset sitten sijoitetaan. Sitäpaitsi on lautakunnalla oppipoikakoti, jossa tarjotaan asunto ja ruoka sellaisille kuntien kasvatuslaitoksista vastapäässeille lapsille, jotka ovat vailla kunnollista kotia eivätkä saata omilla ansioillaan tulla toimeen.

Helsingin kunnan toiminta kasvatuksellisessa suhteessa on kuitenkin vielä perin vajanaista, sillä uudistukset kysyvät niin suuria summia, ettei lautakunnalla ole ollut niitä käytettävänä. Näinkin laaja lastensuojelu ja kasvatus vaatii paljon varoja, sillä lastensuojelulautakunnan menot ensi vuodeksi nousevat menoarviossa yli 10 miljoonaan markkaan kokonaisuudessaan. Valtion avustus näin laajan kasvatustoiminnan hyväksi on ollut oppivelvollisuuslain määräämä valtion avustus laitoksissa toimivien kansakoulunopettajien palkkauksen avustamiseen, jokaisessa kasvatuslaitoksessa kun on täydellinen kansakoulu sekä ammattiopetus. Tärkeimpänä seikkana, joka puhuu kunnallisten laitosten puolesta, on se, että kasvatuslaitokseen täytyy voida järjestää kasvatukseen liittyvä ammattiopetus, joka epävarmoissa taloudellisissa oloissa toimiville hyväntekeväisyyslaitoksille on useimmin ylivoimainen tehtävä, eivätkä ne voi sitä tyydyttävästi järjestää. Valiokunnan ehdotus liukuvasta avustussuuresta vaikuttaisi, jos se tulisi hyväksytyksi, jolloin avustussuure riippuisi siitä, miten paljon vajeusta saataisiin esiintymään tileissä, että silloin jokaisen yksityisen laitoksen tilit osoittaisivat niin paljon vajeusta, että jokaisen yksityisen laitoksen pitäisi saada korkein sallittu avustussuure. Yksityisten laitosten toimintaa on myöskin vaikea tarkastaa, vaan kaikki, mitä ilmoitetaan, täytyy ottaa täydestä. Siksi olisi väärin asettaa yksityisiä laitoksia edullisempaan asemaan kuin kunnallisia laitoksia. Jotta kasvatus voi-

taisiin saada ohjatuksi kasvatuksen kannalta terveelle pohjalle, jonne se tulevaisuudessa olojen pakostakin tulee ohjaantumaan, olisi kunnallisten laitosten valtioapu nyt jo tässä määrättävä kiinteäksi. Siksi olen ehdottanut, että valtion avustus määrättäisiin kaikille laitoksille 50 %:ksi laitoksen menoista. Tämä olisi välttämätöntä senkin takia, että ei yksityisiä laitoksia voitaisi asettaa etuoikeutettuun asemaan kunnallisiin laitoksiin nähden, joita kohtaan silloin tehtäisiin suuri vääryys. Mielestäni olisi välttämätöntä tässä suhteessa määritellä kiinteä määrä, joka annettaisiin kaikille laitoksille.

Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi toisen vastalauseen, jonka mukaan 3 §:n b-kohdan alkupuoli tulisi kuulumaan: „50 % laitoksen muista kohtuullisiksi harkituista vuosimenoista” j. n. e.

Ed. H ä s t b a c k a: Såsom av kultur-utskottets betänkande framgår är nu ifrågavarande lag ett bihang till läropliktslagen. Det heter uti nämnda betänkande: „Då läropliktslagen begynt genomföras råka barnskyddsmyndigheterna inom kort i synnerligen svår belägenhet, därest desamma icke till sitt förfogande hava nödigt antal anstalter för barnskydd.” Således är denna lag enligt utskottets mening en följd av läropliktslagen.

Uti betänkandet säges vidare, att det allmännas väl kräver, att samhället tager i sin vård alla försummade, vanvårdade och moraliskt vilsekomna barn och sådana barn, som på grund av dåliga ärftliga anlag äro i fara att moraliskt fördärvas och sålunda gå förlorade för samhället, och vilka därför äro i behov av en på särskilt sätt anordnad uppfostran.

Ingen hade väl tänkt sig då läropliktslagen antogs, att detta skulle medföra förverkligandet av sådana vanskligheter, som den biografiska fördelningen av människor alltid varit, och att den grundläggande uppfostran skolan ger skulle baseras på denna fördelning. Föreliggande lag avser emellertid, att utvidga läropliktslagen i antydd riktning.

I fråga om uppförande av uppfostringsanstalter bygger lagen på samma princip som är gällande vid uppförandet av folkskolebyggnader, dock så, att staten vid uppförandet av dylika anstalter lämnar ett rundligare bidrag än vid uppförandet av

folkskolor. Såsom § 3 punkt b) närmare innehåller, fastslås även statens bidrag till minst 30 % och högst 60 % av anstaltens årliga kostnader. Till dessa kostnader räknas kostnader för byggnadernas underhåll och för möbler och husgeråd, inköpta för elevernas vård, utgifterna för värme och belysning ävensom för skolinventarier, undervisningsmaterial, läroböcker, elevernas bespisning och beklädnad, så ock avlöningarna för de i anstaltens tjänst anställda personerna, o. s. v. Enligt § 2 uti lagen är anstalten avsedd för ungdomar mellan 9 och 18 års ålder.

Uppfostringsanstalterna komma således icke att bli blott en skola utan fastmer ett slags pensionat för arbetsdugliga ungdomar. Frågan blir då den: har vårt land råd att inrätta en mängd sådana anstalter och frändraga det produktiva arbetet denna arbetskraft. Jag vet mycket väl att häremot invändes, att dessa anstalter äro avsedda för sådana barn och ungdomar, som på grund av förut nämnda lyten äro odugliga för arbetet, och att man just genom dessa anstalter avser att göra dem dugliga för arbetet.

I den delen är idén om uppfostringsanstalterna både tilltalande och lockande, kanske till och med försvarlig, ty det måste erkännas att en del av dem, som utgått från uppfostringsanstalterna blivit dugliga medborgare. Men jag vågar nästan påstå, att detta icke hör till regeln. En stor del har dock efter någon tid visat sina ursprungliga anlag och på nytt blivit s. a. s. samhällets olycksbarn. Den uppfostran de fått och vad samhället kostat på dem har till icke ringa del varit bortkastade pengar. Detta har erfarenheten bevisat icke blott i vårt land utan även i andra länder. Och då erfarenheten ger vid handen sådant, gäller det för oss att avgöra i vilken utsträckning det är nödvändigt och förenat med samhällets bärkraft att uppföra dylika anstalter. För min del kan jag icke vara med om att gå så långt som föreliggande lagförslag avser, ty samhället har icke råd att införa en sådan form av läroplikt, att uppföra en obegränsad mängd dylika anstalter och bereda möjlighet för föräldrarna att undandraga sig både uppfostrings- och försörjningsplikten. Lagen kommer även att medföra många misshälligheter, av vilka jag nu skall nämna blott en, såsom exempel. Såsom redan sagts kommer

ju staten att bidraga till de årliga underhållskostnaderna med 60 % och till uppförandet av byggnader med 50 %. För större samhällen är det således lätt att undandraga sig en del av de kommunala utgifterna, som äro förenade med skoltvånget och fattigvårdskostnaderna. Man inrättar en skyddsvårdsanstalt, och genom denna åtgärd slipper man hälften av de kostnader, som annars höra till de kommunala utgifterna. Någon svårighet är det icke heller att få elever till dessa anstalter om man utväljer desamma efter vad man kallar dåliga ärfitliga anlag hos föräldrarna. Lagen ifråga kan således hava de mest ödesdigra följder och bli en stor tunga för staten, en tunga som den knappt kan bära. Vi ha just antagit läropliktslagen, som medfört stora kostnader, så stora att t. o. m. de som arbetat för lagen börja betvivla huruvida landet äger förmåga att bestrida de kostnader, som lagen medför. Det är därför högst betänkligt, att antaga denna lag utan någon som helst ekonomisk utredning. Kulturutskottet säger, att det är omöjligt att fastslå huru många nya uppfostringsanstalter komma att uppstå och till vilka belopp de åt dessa beviljade understöden skola stiga. Kulturutskottet har således beslutat förverkliga en idé utan någon som helt beräkning. Staten får svara för följderna.

Jag vill icke säga att kulturutskottets lättvindiga beslut att antaga denna lag utan någon ekonomisk utredning är något nytt och därför klandervärt. Sådant förfaringssätt genomgår hela riksdagsarbetet, och har blivit en kutym. Men erfarenheten ger vid handen, att beslut, som fattats utan en fast ekonomisk utredning alltid haft dåliga följder. Så förhåller det sig med de beslut som riksdagen fattat rörande statens affärsverksamhet; likaså beträffande antagandet av väglagen och läropliktslagen o. s. v. Riksdagen har på iniativtagarnes godtyckliga uppgifter utan någon ekonomisk utredning fattat nämnda beslut och vi hava fått smärtsamma efterräkningar, ty de lämnade uppgifterna om kostnaderna hava icke ens undantagsvis hållit sträck.

De kostnadsberäkningar, som rdgsm. Virkkunen just lämnade vågar jag i högsta grad betvivla. Beräkningen är uppgjord av de personer, som med all kraft söka genomföra lagen, och det är självfal-

let att dessa personer sökt nedtrycka kostnaderna för att lagen icke skulle falla på grund av stora kostnader. Så gjorde i tiden vid läropliktslagens behandling även professor Soininen. De kostnader han uppgav vara förenade med läropliktslagens genomförande voro blott en bråkdel av de verkliga kostnaderna. Och jag tror att de siffror riksdagsman Virkkunen nu framlagt äro ännu mera vilseledande, så mycket mera som herr Virkkunen icke med bestämdhet vågade fastslå dessa siffror såsom varande riktiga, blott såsom lämnade uppgifter från personer, för vilka, enligt mitt förmenande, lagens antagande är en ambitionsfråga. Jag kan icke heller finna att en lag såsom denna vore en följd av läropliktslagen, och måste således betrakta detta påstående blott såsom en bevisföring för att kunna förverkliga idén om skyddsuppfostringsanstalterna.

Då jag för min del anser att en noggrann ekonomisk utredning är behöfvig för att få en närmelsevis riktig uppgift om kostnaderna, som äro förenade med lagens genomförande, anser jag att lagen bör återremitteras till kulturutskottet för denna utredning, ävensom för att infordra statsutskottets utlåtande. De uppgifter riksdagsman Virkkunen nu lämnat riksdagen kanske med anledning av min anmärkning uti statsutskottet äro icke tillräckliga. Såvitt jag har mig bekant hava de av herr Virkkunen lämnade sifferuppgifterna icke ens varit framlagda för kulturutskottet och således okontrollerade eller rättare sagt icke blivit underkastade kritik från utskottsmedlemmarnas sida.

På anförda grunder föreslår jag, att riksdagen måtte besluta återremittera lagen i fråga till kulturutskottet för att förändra lagen i den riktning att skyddsvårdsanstaltarnas antal begränsas till statens anstalter och för verkställande av en ekonomisk utredning vilka kostnader, som bliva förenade med lagens genomförande, samt för att inhämta statsutskottets utlåtande om medel kunna reserveras för lagens förverkligande.

Ed. Lindberg: Med anledning av det andragande riksdagsman Hästbacka framförde och vari han, fruktande de lagförslaget åtföljande stora kostnaderna, påyrkade en åtgärd, vilken kunde leda till lagförsla-

gets förkastande, ber jag att få framhålla några synpunkter.

På senare tiderna har antalet utav vanartiga och i uppfostran försummade barn tillvuxit i betänklig grad. Orsaken är att söka i arbetets och utelivets intensitet, som hindrar föräldrarna att egna sina barn tillräcklig uppmärksamhet; i trångboddheten i städerna; i gatulivet och dess frestelser. De utom äktenskapet födda barnen äro i synnerhet i fara att bliva försummade av sina mödrar och utsättas under sin uppväxttid för sedliga faror. Få samtliga vanartiga och försummade barn växa upp i frihet utan tillsyn från samhällets sida, tillväxer det brottsliga elementet på betänkligt sätt. I storstäderna, ja i många små fabriksorter, visar det sig vara svårt att få dessa vanartade barn i skola och till regelbundet arbete. De älska sysslolöshet, om vilket det har sagts, att sysslolösheten är själens värsta fiende. För att icke dessa, när de växa upp, må störa samhällsfreden och ordningen, överfylla fängelserna och öka de samhällsomstörtande elementen, måste de kraftigaste åtgärder vidtagas från samhällets sida. Erfarenheten har givit vid handen att skyddsuppfostran, där den igångsatts, givit de bästa resultat. Om barnen tillräckligt tidigt unnas i en skyddsuppfostringsanstalt, kunna de återvinnas för en samhällsnyttig verksamhet. Vid vissa av de anstalter, som staten upprätthåller, har 90 %, ja, t. o. m. mera, återvunnits för samhället. Det ställer sig emellertid svårt för staten att ensam övertaga all skyddsuppfostran. Staten måste härvid vända sig såväl till enskilda för skyddsuppfostran intresserade personer som till föreningar och kommuner för att erhålla verksamt understöd av dem. Men om staten en gång gör detta, måste den icke draga sig helt för att lämna dem, vilka intressera sig för skyddsuppfostran, all den moraliska och pekuniära hjälp, som staten kan giva. De penningar, vilka användas för skyddsuppfostran, äro icke bortkastade medel. Herr Virkkunen har redan med siffror ådagalagt, att det icke är så stora summor i fråga, som dem herr Hästbacka fruktar. Enligt min åsikt har kulturutskottet genom att enhälligt antaga regeringens proposition om statsunderstöd åt kommuner och enskilda uppfostringsanstalter handlat fullkomligt rätt, och lagen är också värd att antagas av riksdagen.

I en punkt är jag dock av annan åsikt än utskottets majoritet. Jag skulle icke vilja i 3 § mom. b. hava den glidande skalan av 30—60 %. Om denna bibehålles, kan vid utdelande av understöd lätt godtycke äga rum. Jag erkänner, att det finnes anstalter av olika slag. Dock synes det mig som om hittills de kommunala skydds-
uppfostringsanstalterna blivit styvmoderligt behandlade. Enligt kulturutskottets utredning i sista stycket av sin motivering hava tre av kommuner underhållna uppfostringsanstalter tilldelats statsunderstöd till ett sammanlagt belopp av 58,000 mark, således i medeltal 19,333:33 mark per anstalt; fem av olika föreningar underhållna anstalter 500,000 mark, i medeltal sålunda 100,000 mark per anstalt och en av enskilda underhållen anstalt 42,000 mark. Jämför man nu dessa summor, så ser man, att de kommunala anstalterna fått i medeltal ett ovanligt litet understöd i jämförelse med de anstalter, vilka underhållas av föreningar och enskilda. Det förefaller således som om vederbörande myndighet favoriserat anstalter, underhållna av enskilda och föreningar. Detta är icke egnat att uppmuntra kommunerna till verksamhet för skydds-
uppfostran. Men enligt min mening äro kommunerna i tillfälle att bättre än de enskilda ordna skydds-
uppfostran. De kunna inrätta ändamålsenligare anstalter, vid dem fästa mera kompetenta lärare än enskilda och i fråga om åskådnings- och undervisningsmaterial erhålla det bästa möjliga. För att icke godtycke må insmyga sig och de kommunala uppfostringsanstalterna i avseende å statsunderstöd försättas i en ofördelaktigare ställning än övriga liknande anstalter, kommer jag under specialbehandlingen att föreslå eller också understöda av någon annan gjort förslag, att 50 % av årskostnaderna måtte beviljas i statsunderstöd. Utskottet har rådfrågat skolrådet Tunkelo som sakkunnig i denna fråga, och han har grupperat anstalterna så att han kunde försvara den glidande skalan. Jag har mig dock bekant, att högsta chefen i skydds-
uppfostringsavdelningen vid sakens behandling i skolstyrelsen hyst en annan åsikt och fortsättningsvis är av den uppfattningen, att man för att förebygga godtycke från vederbörande myndighets sida borde bestämma en fixerad summa lika för alla anstalter. Han nämnde för mig att den

summa, som han tänkt på, just var 50 % av årskostnaderna. Jag är också övertygad om, att liksom inga olägenheter för sports därav, att statsunderstöd varit lika för alla privata skolor, även här skall bäst tillämpas principen om lika höga understöd för lika anstalter. Det blir sedan vederbörande myndigheters sak att efterse, att anstalterna fylla måttet för utgivande av statsunderstöd.

Ed. J o u k a h a i n e n: Sivistyksemme nuoruudesta kai johtuu se, että suojeluskasvatuskysymys meidän maassamme ei ole vielä kansalaispiireissä voittanut läheskään sitä tunnustusta, mitä se ansaitsi. Kun tästä kysymyksestä joutuu puheisiin yhteiskunnallisten toimihenkilöitten kanssa, sellaisenkin, jotka monessa suhteessa osoittavat sangen elävää harrastusta ja myöskin melko suurta asiantuntemusta yhteiskunnallisiin kysymyksiin, niin täytyy hämmästyksellä todeta, mitenkä äärettömän vähän he oikeastaan ovat kiinnittäneet huomionsa tähän tärkeään kysymykseen.

Minulla tämän lakiehdotuksen johdosta ei ole erikoisempaa sanottavana. Minä pääasiallisesti vain yhtyä siihen käsitykseen, mitä ed. Virkkunen täällä esitti, mutta minä tahtoisin ed. Sillanpään lausunnon johdosta painostaa, kuinka tärkeätä on, että tämä valtioapuprosentti asetetaan liukuvaksi. Ei nim. ole valtion kannalta, niinkuin sivistysasiainvaliokuntakin tässä huomauttaa, mitään erityistä syytä pyrkiä siihen, että suojeluskasvatuslaitosten rakentaminen yksinomaan jäisi valtion huoleksi. Pääinvastoin olisi toivottavaa että kunnat, niinkuin esim. Helsingin kaupungin kunta kiitettävällä ahkeruudella on toiminut tämän asian hyväksi, sitä edelleenkin tekisivät ja että myöskin yksityiset ja muutkin järjestöt, joilla siihen on harrastusta ja halua, näin menettelisivät. Minun nim. täytyy sen tuntemuksen nojalla, mikä minulla sattuu tällantapaisissa kysymyksissä olemaan, rinnastaa tämä asia, niinkuin ed. Sillanpääkin on tehnyt, lastenkotien kanssa, ja minun täytyy tässä suhteessa asettua puolustamaan niitä yksityisiä sekä eri järjestöjen tekemiä aloitteita, joita on käytetty hyvällä menestyksellä lastenkotikysymysten ratkaisemiseksi. Olen nim. ollut tilaisuudessa vertaamaan jonkun verran toisiinsa sekä kunnallisia että yksityisiä laitoksia

ja olen tullut huomaamaan, että meidän maassamme saattaa olla yksityisiä lastenkoteja, jotka monessa suhteessa voidaan asetta täysin kunnallisten lastenkotien rinnalle, vieläpä asettaa niistä edellekin. Mainitsen vain että eräät osuustoimintajärjestöt, niin porvarilliset kuin sosialistisetkin ovat tällaisia laitoksia muutamissa paikoin meidän maassa järjestäneet ja saaneet aikaan erinomaisia tuloksia. Samoin myös on tavattavissa kokonaan yksityisten aloitteesta syntyneitä ja yksityisten kannattamia lastenkoteja, jotka ovat erinomaisessa kunnossa. Tämä kaikki puhuu sen puolesta, että tuota vanhaa hyväntekeväisyyden muotoa, olkoon se niin porvarillinen kuin se saattaa ollakin, ei ilman muuta olisi heitettävä romukoppaan, ja pyrittävä siihen, että kaikki tehtäisiin valtion kustannuksella, valtion kaavaan ja malliin. Näinollen minä tulen siihen, että tässäkin kysymyksessä olisi kuljettava sitä vapaamielisempää keskitietä, että annettaisiin työalaa yhtä hyvin sekä valtiolle että kunnille kuin myös yksityisille. Mutta jotta voitaisiin valtion puolelta tarkoin valvoa, että ne varat, jotka valtio tähän tarkoitukseen uhraa ja jotka saattavat merkitä huomattavia summia vastaisuudessa, tulevat oikealla lailla käytetyiksi, niin on välttämätöntä, että syntyy jonkunlainen kilpailu näiden laitosten kesken. Tällaista kilpailua on nykyänsä lastenkotien järjestämisen alalla olemassa, ja minä en epäile, ettei myöskin tällaista kilpailua syntyisi, jos asia käsitellään niin vapaamieliseltä kannalta kuin ammattivaliokunta, sivistysvaliokunta, on tehnyt. On nimittäin syytä aina vedota siihen inhimilliseen heikkouteen, että jos on toiveita siitä että yhteisistä varoista myönnetään huomattavampia määriä, niin silloin myös pyritään asiat kyseessä olevissa laitoksissa järjestämään sillä lailla, että ne vastaavat mahdollisimman paljon tarkoitustaan. Kun minä siis puolestani asetun samalle kannalle kuin valiokunnat ovat asettuneet, toisin sanoen lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle, niin minä teen sen siinä toivossa, että tämä järjestelmä, joka on ammattimiesten suunnitelmain pohjalte laadittu, pääasiassa pysyy sellaisena, kuin se suunniteltu on. Totta kyllä on, että minäkin puolestani, samoin kuin ed. Hästbacka, kaipaen tässä tarkempia laskelmia. Minä olisin toivonut, että sivistysvaliokunta olisi ottanut selvää siitä, mitä tämä yri-

tys tulee valtiolle jatkuvasti maksamaan. Sitä valiokunta ei kuitenkaan ole tehnyt, mutta sen sijaan on valiokunnan puheenjohtaja täällä ilmoittanut yksityisistä lähteistä saamansa tiedot siitä, kuinka suuriin summiin mahdollisesti tässä tullaan sioutumaan. Jos eduskunta nyt katsoo voitansa tällä kertaa päättää asian, niin toivoin, että se päättyisi tämän mietinnön merkeissä, t. s. mietintö tulisi hyväksytyksi. Mutta jos se ehdotus, joka täällä on tehty, että asia palautettaisiin jälleen ammattivaliokuntaan takaisin, toteutuisi, niin silloin olisi ehdottomasti asetettava myös se ehto, että ammattivaliokunta pyytää valtiovarainvaliokunnan lausuntoa asiassa.

Ed. N i u k k a n e n: Tässä on kysymyksessä epäilemättä erinomaisen hyvä ja kannatettava asia, ja ainakin minä, jos on tarpeelliset takeet olemassa siitä että tällaista kasvatusta tarjotaan ainoastaan sellaisille lapsille, jotka ehdottomasti sitä tarvitsevat, olen valmis kannattamaan valtionavustusta tämän kasvatuksen aikaansaamiseksi siinä laajuudessa kuin tämä mietintö edellyttää. Sikäli kuin tästä valiokunnan mietinnöstä samoin kuin hallituksen esityksestä voi asiaa saada selville, mitään tällaisia takeita kumminkaan ei ole olemassa. On nimittäin otettava huomioon se seikka, että sellaisia laiminlyötyjä, huonohoitaisia ja siveellisesti harhautuneita lapsia, joita kodin ja koulun kasvatuksen nojalla ei voida ohjata oikealle tielle, on olemassa meidän maassamme kaikissa köyhäintaloissa huomattava määrä. Ja kun ottaa huomioon sen, että nämä lapset tämän lain mukaisissa kasvatustiloissa voitaisiin asinomaisten kuntien kannalta katsoen kasvattaa kokolailla huokeammalla kuin köyhäintaloissa, on epäilemättä odotettavissa tämän lain hyväksymisen seurauksena se, että tällaisia lapsia ilmestyy erinomaisen suuret määrät. Olen varma, että edut, joita tämä laki tällaisten lasten kasvatukseen nähden kunnille tarjoaa, ovat siksi houkuttelevat, että ainakin kaikkiin kaupunkikuntiin, taajaväkisiin yhdyskuntiin ja suurempiin maalaiskuntiin syntyy lähivuosina tämän lain edellyttämiä laitoksia. Niinkuin täällä on jo huomautettu, ei siitä huolimatta, vaikka kysymyksessä on näin tärkeä ja varsin suuria menoja kysyvä asia, ole asianomaisen hallituksen enempää kuin sivistysvaliokunnakaan

puolelta esitetty mitään päteviä laskelmia siitä, mitä tämän lain toimeenpano todellisuudessa valtiolle lähivuosina tulee maksamaan. Ne laskelmat, joita sivistysvaliokunnan puheenjohtaja täällä esitti, osoittivat, että nykyään oleville, yhteensä 20 laitokselle valtion avustus 50 %:n mukaan tekisi noin 3 miljoona markkaa eli siis 150,000 markkaa kutakin laitosta kohti ja että sanottu avustus kutakin kasvatettavaa kohti vuodessa, esim. Helsingin kaupungissa, tekisi valtion osalle noin 3,600 markkaa, tullen siis kukin kasvatettava, joka on tällaisessa laitoksessa 9 vuotiaasta 16 vuotiaaksi, valtiolle maksamaan hyvän joukon yli 20,000 markkaa. Kun minä olen sitä mieltä, että tämä laki on omiaan houkuttelemaan kuntia tarpeettomassakin laajuudessa perustamaan sen edellyttämiä laitoksia, tuntuu minusta aivan todennäköiseltä, että lähivuosina tultaisiin rakentamaan näiden 20 laitoksen lisäksi moninkertainen määrä tällaisia laitoksia. Edellyttämällä 150,000 markan keskimääräistä avustusta laitosta kohti, huomaa että kysymyksessä ovat varsin suuret määrärahat valtion taholta. Minun mielestäni olisi aivan kohtuullista, että asianomainen hallitus laati edes jonkinlaisia suunnitelmia siitä, kuinka paljon lähivuosina välttämättä tarvitaan näitä tässä tarkoitettuja laitoksia ja että eduskunnalla olisi edes suunnilleen tiedossaan säätäessään lakia, tarvitaanko tarkoitukseen lähivuosina 3 milj., 10 milj. vai 30 milj. Minusta tämä vaatimus, niin kuin täällä on huomautettu, on siksi kohtuullinen, että minä toivoisin, että eduskunta yhtyisi siihen ajatukseen mitä täällä ed. Hästbacka on ehdottanut. Muistaakseni ed. Hästbackan ehdotukseen sisältyy kumminkin eräitä sellaisia toivomuksia, joita minä en ole valmis tällä kertaa allekirjoittamaan. Senvuoksi minä pyydän yksinkertaisesti ehdottaa, että asia palautettaisiin sivistysvaliokuntaan, jonka tulisi siitä pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto.

Ed. H. Pulkkinen: En käytä monta sanaa asian periaatteellisesta puolesta. Yhden vaan ed. Sillanpään käsitykseen siitä, että jos kansan kasvatukseen yleensä olisi kiinnitetty suurempaa huomiota, niin suojelukasvatuskysymys olisi silloin paljon pienempänä meidän edessämme. Säästäakseni eduskunnan aikaa rajoitun tekemään

vain muutamia käytännöllisiä huomautuksia.

Tämänkin kysymyksen yhteydessä pitäisin tarpeellisenä huomauttaa, kuinka tärkeää olisi saada yleinen suojelukasvatuslaki. Se mihin tässä pyritään, ei tule suinkaan täyttämään kaikkia niitä vaatimuksia, mitä kasvatulaitoksille yleensä asetetaan. Onhan ajateltu, että tämän lain avulla syntyisi useita pieniä kasvatustaitoksia, joissa oppilaita olisi esim. alle 20. Vaikka kasvatuksellisessa suhteessa pienillä laitoksilla on ehdottomia etuisuuksia, eivät ne edut tule ilmenemään voittopuolella, silloin kun laitoksiin sijoitetaan eri kehityksijässä olevia, eri taipumuksia ja eri kasvatuksellisia edellytyksiä omaavia oppilaita. Kasvatustaitosten yhtenä tärkeimpänä kasvatuskeinona pidetään työkasvatusta. Isoissa laitoksissa ja vielä paremmin sellaisissa järjestelmissä, että yhdet vastaanottolaitokset ottaisivat oppilaita vastaan ja sijoittaisivat ne tarpeen mukaan eri laitoksiin, voitaisiin kasvatin yksilöllisiä taipumuksia ottaa enemmän huomioon. Tämä ei ole mahdollista pienissä eri kuntien omistamissa kasvatustaitoksissa. Tämän lain kautta jää asianomaisten kasvatustaitosten toiminta ja järjestely tarkemmin määrittelemättä. Tämä on tietysti puute. Tiedämmehän miten suuri on se ennakoluulojen määrä mikä kasvatustaitoksen toiminnan ja yleensä osittain virkavaltaisen järjestelyn ja osittain tietämättömyyden takia on laajoihin kansankerroksiin syöpynyt ja joka niissä pysyy vaikka voimme toiselta puolen todeta, että kasvatustaitoksissa nykyään yhä enemmän koetetaan kasvatustaitosten vaatimuksia toteuttaa. Tätä epäkohtaa, taitosten vierautta yleisölle, on esim. Tanskassa koetettu tänä vuonna voimaantulleella kasvatustaitoksia koskevalla kansanvaltaisemmalla ja seikkaperäisemmällä lailla poistaa. Saamieni tietojen mukaan on kasvatustaitosten puute huomattava. Erikoisesti on kaupunkien ja liikesetujen työväestöllä ollut mielenkiintoa ja harrastusta näihin kysymyksiin ja näiltä tahoilta on jo aikoja sitten ryhdytty tositoimiin suojelukasvatustaitosten järjestämiseksi. Kunnallisten kasvatustaitosten perustamista edelleen harrastetaan ja niinpä en puolestani tässä kysymyksessä tahotoi suinkaan asettua vastustavalle kannalle, etenkin kun tällä lailla ensi sijassa tahdotaan, kuten on sanottu, synnyttää ki-

peän tarpeen vaatimia laitoksia. Lisäksi saattanemme olla sentään niin optimistisia, että ennen pitkää saadaan laki, jolla kasvatustilain toiminta täydellisesti järjestetään.

Mutta mitä lakiehdotuksen perusteluihin tulee, tahtoisin niitten johdosta tehdä yhden huomautuksen. Kasvatustyöntekijäin kannalta on ymmärrettävä se myötätunto, jota tätä lakia tehtäessä on annettu yksityiselle yritteliäisyydelle. Heistä, jotka kehties yksinomaan humaanisista syistä asiaa harrastavat, saattavat tuntua mieluisilta kaikki ne ilmiöt, jotka tuovat myötätuntoa sille, mutta yhteiskunnan kannalta on tärkeätä, että asia saa koko yhteiskunnan myötätunnon osakseen, vaikkapa vain virallisesti. Edellä jo sanoin, että suojelukasvatustyötä kohtaan on olemassa myötätuntoa ja harrastusta etenkin kaupunkikunnissa ja tiheästi asutuilla paikkakunnilla. Monet työväenjärjestöt ja kunnallisen elinten alotteet ovat siitä todistuksena. Tällä lakiehdotuksella tuetaan noita harrastuksia, mutta onnellisempaa olisi ollut, jos lain valmistajat eivät olisi ensi sijassa kiinnittäneet huomiota yksityisiin yrityksiin. Lakiehdotuksen valmistelua koskevista asiakirjoista olen tullut näkemään, että koko matkan on kunnallisia kasvatustilain ajateltu toiselle tilalle. Ehdottomasti on tässäkin ollut häiritsevä, se toiminta, joka Mannerheimin lastensuojeluliiton nimellä suojelukasvatuksen alalla on näennäisesti toiminut suurisuuntaisesti. Lakiehdotuksen valmistajat ovat koettaneet vakuuttaa itselleen, että yksityinen yritteliäisyys on tällä alalla äsken paisunut niin suureksi tekijäksi, että valtionkin puolelta on sille annettava pääpaino ja suuri merkitys. Onkohan nyt todellakin niin, että saalistushimoinen porvaristo ja yleensä ne, joilla on ylettyviä pääomia, olisivat viime aikoina erikoisesti kunnostautuneet tällä alalla? Kun ottaa huomioon, että siinä kasvatustyössä, jota yksityisissä kasvatustiloissa harjoitetaan, voidaan häikäilemättömämmin kuin yhteiskunnan omistamissa tiloissa vaikuttaa porvarillisten katsantokantojen juurruttamiseksi nuoriin, niin saattaisi luulla, että asiassa on perää. Luulisin kuitenkin, että seuraavat numerot puhuvat toista. Vuonna 1913 oli maassa työkoteja 11, niissä oli oppilaita 7—15 ikävuoden välillä 972. Lastenkoteja oli tuona vuonna 33, joissa 667 lasta ja niistäkin

useita 15 vuoden ikäisiä lapsia. Kasvatustiloja ja turvakoteja 18, joissa 7—15 ikäisiä 590. Vuonna 1915 suojelukasvatustarkastajan kertomuksessa esiintyy valtion ylläpitämiä ja kannatusta nauttivia tilain yhteensä 11. Kunnallisten kasvatustilain lukumäärää ei mainita, mutta näitten ja valtion tilain yhteinen oppilasmäärä on 977. Viime vuoden vaihteessa oli kasvatustilain kirjoissa 871. Asianomaisesta kouluhallituksen osastosta on sivistysvaliokunta saanut tietoonsa, että valtion avustusta nauttii nykyään 3 kunnan ylläpitämää kasvatustilain ja näitten valtioapu on yhteensä 59,000 markkaa, 5 eri yhdistyksen ylläpitämää tilain, yhteensä 500,000 markkaa niille avustusta, sekä 1 yksityisten ylläpitämä tilain, jonka avustus on 42,000 markkaa. Hallituksen esityksestä n:o 3 saamme taas tietää, että nykyisin on valtion kasvatustiloja 5 ja turvakoteja 6. Näistä ovat useat ennen yksityisten yhdistysten ja säätiöiden, mutta ovat eri aikoina joutuneet taloudellisista syistä valtion haltuun. Ainoastaan kunnalliset tilain, vaikka niitten valtioapu on ollut hyvin vähäinen, ovat olleet elinvoimaisia. En tiedä kunnallisten tilain lukua tällä hetkellä, en myöskään niitten yksityisten tilain, jotka eivät saa ollenkaan valtioapua, mutta kun otetaan huomioon että tämän lain edellyttämää menoarvion hahmoittelua varten sivistysvaliokunnan mietinnössä olevat luvut on saatu, niin silloin täytyy todeta että yksityinen yritteliäisyys tällä alalla vuodesta 1903 on suuresti lamaanut, vaikka aihetta yksityiseen armeliaisuustyöhön olisi ollut erinomaisten paljon viime vuosina. Se onkin luonnollista. Ne, joilla on asianharrastusta, voivat tehokkaammin toimia kunnallisten tilain hyväksi. Kunnan perustamat kasvatustilain saadaan taloudellisesti vakavammalle pohjalle. Ne, jotka taloudellisesti tahtovat työtä auttaa, voivat sen tehdä kuntien välityksellä. Kasvatustilain pahimpana epäkohtana on sopivien opettajavaimien puute. Yksityiset tilain tässä samoin kuin muussakin taloudessa ovat olleet voimattomammat. Usein ovat yksityiset kasvatustilain taloudellisesti melkein voittamattomissa vaikeuksissa, joka seikka tietysti suuresti heikentää niitten toimintaa, kuluttaa opettajain ja muun henkilökunnan työvoimaa tarpeettomasti. Ei siis ole erikoista syytä suosia etupäässä

yksityisiä kasvatustaitoksia ja niiden perustamista.

Sosialidemokraattien taholta on huomautettu — ei tässä istunnossa kylläkään, mutta muualla — että yksityisillä aloiteilla on saatu suuria aikaan. Ymmärrän tämän siten, että tällä tarkoitetaan sellaisia kasvatustaitokseja ja ihmisrakkauden suurmielisiä, jotka aikaisempina aikoina ovat itse käytännössä toteuttaneet suuria uudistuksia. Meidän maassamme ei tällaisia ole koskaan ollut eikä yleensä nykyään kasvatustaitokseja merkkimiehillä ole taloudellista voimaa itse toteuttaa suunnitelmiaan. Kykynsä osottamiseksi on heillä parempi tilaisuus yhteiskunnan omistamissa taitoksissa kuin yksityisissä yrityksissä.

Me saatamme pitää luonnollisena, että tehdasseuduissa saavat teollisuuslaitokset perustaa ja pitää kunnossa kansakouluja, koska ne silloin voivat huolehtia oman työväkensä lasten koulutuksesta. Tällaista aihetta ei kasvatustaitoksen suhteen yksityisillä ja yhdistyksillä ole. Kasvatustaitoksia ei tarvita yksinomaan yhtiön työläisten lapsia varten, vaan laajempaa aluetta varten. Toivon siis, että eduskunta ryhtyessään tätä lakiehdotusta nyt lähemmin käsittelemään, hylkäisi esityksestä kaikki ne kohdat, joilla tahdotaan tukea yksityisiä kasvatustaitoksia, koska tällainen tukeminen muodostuisi vaan eräänlaiseksi teko-hengitykseksi.

Ed. J. Vainio: Vaikka pidänkin esillä olevaa lakiehdotusta tarpeen vaatimana, on silti katsottava kohtuulliseksi, että eduskunnalla on täysi selvyys siitä, mitä lain toteuttaminen tulee lähivuosina maksamaan, ja kun sivistysvaliokunta ei ole hankkinut selvitystä asian tästä puolesta, yhdyin kannattamaan ed. Niukkasen tekemää ehdotusta, että asia palautetaan sivistysvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto.

Puhemies: Huomautan puhujalle, että on puhuttava omalta paikaltaan.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on ehdottanut asian palauttamista sivistysvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto asiasta, ja koska, jos tämä ehdotus hyväksytään, se keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, niin

kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielipiteensä tästä.

Ed. M. Hannula: Luovun.

Ed. M. Sillanpää: Tuntuu perin ikävältä kuulla niitä ehdotuksia, joita täällä on tehty asian palauttamiseksi valiokuntaan sillä perusteella, että muka kasvatustaitoksien avustus tulee liian kalliiksi valtiolle. Kun kuunteli maalaisliittolaisen edustaja Niukkasen esitystä, johtui ajattelemaan, että silloin kun sieltä puolen esitetään monia miljoonia maanviljelyksen, hevoshoidon ja karjanhoidon edistämiseksi, ei koskaan tule kysymykseen, että se on liian kallista. Mutta kun tulee kysymykseen kasvatusta vailla olevien lasten kasvattaminen kunnan kansalaisiksi, niin silloin tulee ensimmäisenä kysymykseen, että se voi tulla liian kalliiksi, jos siihen menee alussa pari miljoonaa, sittemmin 3 milj. tai 4 milj. Eikö kansan kasvatusta ole kaikkein tärkeintä ja eikö näidenkin lasten, jotka ovat osattomiksi jääneet, tarvitse saada yhteiskunnan puolelta tukea ja kasvatusta? Minä vastustan mietinnön palauttamista valiokuntaan, sillä minusta on valiokunnan puheenjohtaja jo selvittänyt ne tiedot. Mitä uusia taitoksia 2—3 vuoden aikana mahdollisesti tullaan perustamaan, siitä ei mikään valiokunta voi edeltäkään olla tietoinen.

Ed. Virkkunen: Jotta voitaisiin esittää mitään tarkempia laskelmia tämän lain tuottamista kustannuksista yli niiden tietojen, joita täällä on aikaisemmin esitetty, niin tietysti pitäisi tietää, kuinka paljon uusia taitoksia tulevana vuonna tai lähimpinä vuosina tulee syntymään. Mutta tätä tietoa on mahdotonta kenenkään esittää. Ei sivistysvaliokunta eikä valtiovarainvaliokunta eikä tämä eduskunta eikä kukaan voi tietää, paljonko näitä taitoksia tulee syntymään. Näin ollen eduskunnan täytyy minun mielestäni olla valmis tekemään päätöksensä joko myönteiseen tai kielteiseen suuntaan sen selonteon perusteella, joka tänä hetkenä on olemassa. Minä en huomaa mitään mahdollisuutta saada asialle lisäselvitystä sen ehdotuksen hyväksymisellä, mikä täällä on tehty asian palauttamisesta valiokuntaan, vaan minä vastustan sitä.

Ed. Ingman: En kuitenkaan pidä mahdottomana kouluhallituksen kautta saada tieto ainakin niistä laitoksista, joita par'aikaa suunnitellaan ja sen johdosta tehdä laskelmia vähän pitemmälle kuin mitä täällä on tehty. Kun minustakin on tarpeen, että eduskunnalla, ennenkuin päätös tehdään, on mahdollisimman tarkka tieto siitä, mitä päätös rahassa tietää, niin pyydän yhtyä kannattamaan asian palauttamista valiokuntaan.

Ed. Kivilinna: Minä yhdyin siihen, mitä ed. Virkkunen lausui vaikeudesta tai miltei mahdottomuudesta saada tarkempia tietoja tämän asian vastaisuudessa tuottamista kustannuksista. Sitäpaitsi minusta on se asia, joka tässä on kysymyksessä, sitä laatua, että tässä tällaisissa asioissa yleensä eivät ahtaat säästäväisyys-saatikka sitten kitsausssyyt saa tulla määrääviksi. Ne lapset, joista kysymys on, ovat sellaisia, joista täytynee sanoa, että he, jos jotkut, ovat ilman omaa syytä joutuneet siihen tilaan, että he huolenpitoa tarvitsevat. Samalla tavalla täytynee myöskin olla yhtä mieltä siitä, että sangen useissa, melkein useimmissa tapauksissa yhteiskunnalliset epäkohdat ovat syynä siihen, että he ovat avunannon varaan joutuneet ja, jos missä, niin tällaisissa tapauksissa on yhteiskunta velvollinen apuun käymään. Me jaksamme kantaa kustannuksia, jotka ovat 10, 100 kertaa suuremmat kuin ne, jotka tässä lähimmässä tulevaisuudessa tulevat kysymykseen, saavuttaaksemme päämääriä, jotka kyllä ovat välttämättömiä, mutta joista ei suinkaan voi sanoa, että niillä on sitä rakentavaa ja parantavaa vaikutusta kuin tämäntapaisella työllä on, jota kysymyksessä oleva lainsäädäntö tarkoittaa. Ja kun sitäpaitsi 1 §:n mukaan on asianomaisella ministeriöllä oikeus tarkoitukseensa hyväksyä tai hyljätä kysymyksessä oleva laitos, niin minun ymmärtääkseni ei tarvitse olla pelkoa siitä, että kustannukset lähitulevaisuudessa tulevat olemaan liian rasittavia. Minä vastustan asian palauttamista ja toivon, että eduskunta voi hyväksyä mietinnön sellaisenaan.

Ed. Niukkanen: Ed. Sillanpäälle huomautan, että minä en ole vastustanut kasvatuksen antamista näille lapsille sikäli kuin se on välttämätöntä ja tarpeellista,

mutta olen esittänyt vain sen kohtuullisen vaatimuksen, että asiaa, joka tietää valtiolle kymmenien miljoonien menoa, valmisteeltaisiin toki hiukan asiallisemmin ja perusteellisemmin, kuin tässä tapauksessa on tehty.

Ed. Juutilainen: Minä yhdyin ed. Niukkanen lausuntoon ja huomautan ed. Kivilinnan lausunnosta, että se kuuluu siihen aikakauteen, jolloin yleensä käsitettiin valtion kukkaro eräänlaiseksi ihmelaitokseksi, josta aina ja kaikkeen riittää. Eduskunta on varsinkin viime vuosina tällaisiin tarkoituksiin erittäin auliisti aina myöntänyt varoja, mutta lienee nyt kumminkin täysi oikeus saada vähän edes tietää laskelmia, millä tavoin näitä varoja käytetään ja miten paljon niitä vaaditaan, ennenkuin myönnetään.

Ed. M. Sillanpää: Ed. Niukkanen edellinen lausunto viittasi juuri siihen, josta äsken huomautin. Hän nimittäin lausui, että nyt on köyhäintaloissa suuri joukko sellaisia lapsia, jotka tarvitsisivat kasvatuslaitoksia. Ovatko köyhäintalot sopivia lastenkasvatuslaitoksia, minä tahtoisin kysyä sitä? Sitten hän lausui, että jos eduskunta päättäisi näin auliisti myöntää valtion varoja kasvatuslaitosten kannattamiseen, niin kunnat tulisivat houkutelluiksi perustamaan tällaisia laitoksia aivan liian paljon. Miten ed. Niukkanen silloin selittää, että hän ei vastusta lakiehdotusta. Minä ihmettelen vieläkin, että maalaisliitolaisten taholta asetutaan vastustamaan lastenkasvatusta, sellaisten lasten, jotka ovat osapuolen asemassa tässä yhteiskunnassa.

Ed. Mantere: Asian palauttamista takaisin valiokuntaan on puolustettu m. m. sillä syyllä, että ne numerot, jotka ed. Virkkunen keskustelun alussa esitti, eivät olisi luotettavia. Tämän johdosta minun täytyy puolestani huomauttaa, että sikäli kuin minä saatan ymmärtää, ed. Virkkusen antamat numerotiedot ovat paikkansa pitäviä. Niitä tehdessä on voitu käyttää varmoja perusteita, ja itse laskelmat ovat niin yksinkertaisia, ettei niitä tehdessä myöskään mitään erehdyksiä ole voinut syntyä. Näin ollen ei minusta mainittua seikkaa voi pitää perusteena asian valiokuntaan palauttamiselle.

Keskustelu valiokuntaan palauttamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hästbacka ehdottanut, että eduskunta päättäisi palauttaa puheenalaisen lain sivistysvaliokuntaan muutettavaksi siihen suuntaan, että suojelukotien luku rajoitettaisiin valtion laitoksiin, ja taloudellisen selvityksen hankkimiseksi lain toimeenpääntöön liittyvistä kustannuksista sekä lausunnon hankkimiseksi valtiovarainvaliokunnalta siitä, voidaanko varoja varata lain toimeenpanemiseksi. Mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu. Sen sijaan on ed. Niukkanen ed. Vainion y. m. kannattamana ehdottanut, että asia palautettaisiin sivistysvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää asiasta valtiovarainvaliokunnan lausunto lähempien laskelmien selvittelyä varten.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: On siis äänestettävä siitä hyväksytäänkö ed. Niukkanen ehdotus vai jatketaan asian asiallista käsittelyä.

Äänestys ja päätös:

Ken haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Niukkanen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa- ja 55 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt ed. Niukkanen ehdotuksen.

Asian asiallista käsittelyä jatketaan.

Keskustelu:

Ed. M. Hannula: Käyty keskustelu samoin kuin vasta suoritettu äänestyskin osoittavat, että ehdotetusta laista ollaan jotenkin yksimielisiä, ollaan vallankin yksimielisiä sen tarpeellisuudesta ja tarkoituksesta. Tahdotaan meilläkin siis päästä siihen, että huonohoitoinen ja siveellisesti harhautunut nuori ihmisainees tulisi entistä tarkemmin otetuksi talteen, tulisi tarkoituksenmukaisen käsittelyn ja hoidon alaiseksi ja tahdotaan tähän työhön vetää valtiokin entistä enemmän mukaan. Ainoastaan muutamista lain yksityiskohdista on

ilmennyt erimielisyyttä, joista erimielisyyksistä muutama sana. Erimielisyyttä on ensiksikin herännyt siitä, onko valtion tuettava ainoastaan kunnallisia kasvatuslaitoksia vai onko sen kunnallisen toiminnan ohella tuettava myös yksityisiä aloitteita. Ja toinen erimielisyys on ollut siitä, minkälaisen prosentin mukaan valtion on tässä työssä mukana oltava.

Mitä tulee nyt siihen seikkaan, onko valtion tuettava ainoastaan kunnallista toimintaa vaiko sen rinnalla myöskin yksityistä aloitetta, niin olen ehdottomasti jälkimäisellä kannalla. Mielestäni kyllä on oikein, että suojelukasvatustyökin pyritään saamaan mahdollisimman paljon kunnalliseksi, niinkuin kansakoululaitoksemme melkein kaikessa laajuudessaan sellaiseksi jo on tullut. Kunnallisena suojelukasvatustyö pääsee varmemmalle pohjalle ja sen aiheuttamat rasitukset lankeavat tasaisemmin kaikkien kannettavaksi. Mutta tie tähän päämäärään sittenkin monessa seuduin ja monessa kohdin tulee käymään yksityisen aloitteen kautta. On aivan varmaa, että kuntien rasitetut veronmaksajat eivät tule kovinkaan hevillä ottamaan uusia verorasituksia kantaaksensa eivätkä uusia laitoksia ota luodaksensa. Niin tulee asia olemaan ainakin hyvin monessa maaseutukunnassa. Siellä täytyy yksityisalotteen kulkea maaperää valmistavana. Vasta kun yksityinen kansalaistoiminta ja uhrautuvaisuus on antanut hyviä tuloksia ja valmista työtä, sitten vasta on mahdollista, että kunnallisen kukkaron nauhoja hellitetään, jopa mahdollista, että koko laitos saadaan siirtymään kunnan huostaan. Mutta yksityisellä toiminnalla on siinä silloin ollut vallan ratkaiseva merkitys ja arvo. Enkä minä muutoinkaan tahtoisin väheksyä yksityistä jalomielisyyttä ja yksityistä uhrautuvaisuusta tällä alalla. Nehän ovat voimia, jotka sittenkin ovat maailmassa paljon hyvää tehneet ja aikaansaaneet. Minusta on kaikki syy koettaa houkutella ja vetää yksityistä jalomielisyyttä ja uhrautumis halua tälle karulle ja niin paljon työtä vaativalle alalle. Jos lakiehdotuksen 1 § hyväksytään sellaisena kuin sivistysvaliokunta on sen ehdottanut, niin tällaisille hyville voimille ja tekijöille silloin varautuisi tie myöskin olla mukana tässä työssä. Minä siis toivon, että niitä muutoksia ei siinä tehdä, kuin joiltakin tahoilta on suositeltu ja ajateltu.

Mitä sitten tulee kustannuksiin, ja siihen erimielisyyteen, onko valtioapua annettava liukuvan prosentin, vaiko kiinteän prosentin mukaan, niin siinä asetun liukuvan prosentin kannalle. Ajattelen silloin ensiksikin kaupunkikuntien ja maaseutukuntien erilaista taloudellista asemaa. Kaupunkikuntien alueille asettuu suuria liikelaitoksia, tehtaita, rahalaitoksia, yhtiöitä. Nämä suurista tuloistansa suorittavat hyvin suuren osan kuntien veroista. Kaupungin yksityisille kansalaisille jää vain pienempi määrä kunnallisverotusta kannettavakseen. Niin ei ole maaseutukuntien kanssa. Maaseutukuntien kunnallisverot täytyy useinkin koota vähätuloisilta pieniviljelijöiltä ja pienipalkkaisilta virkamiehiltä. Ei olisi kohtuullista eikä oikein, että tällaiset maaseutukunnat kustantaisivat suojelukasvatustarpeensa ja menonsa samassa suhteessa kuin suuret kaupunkikunnat.

Täällä kyllä ed. Sillanpää on esittänyt numeroita Helsingin kunnallisesta suojelukasvatustoiminnasta. Ne numerot olivat kyllä hyvin puhuvia, mutta ne eivät minun mielestäni puhuneet hänen vastalauseensa puolesta, vaan sitä vastaan. Hän esitti, mitenkö Helsinki uhraa 10 milj. markkaa suojelukasvatustarkoituksiin. Se on suuri summa ja kaunis summa, mutta se puhuu kyllä siitä, että valtion tulee tukea tällaista työtä liukuvan prosentin mukaan, sillä on huomattava että Helsingin kunta ei ole joutunut suurten suojelukasvatusmenojensa tähden verottamaan jäseniänsä ollenkaan sen ankarammin kuin mitä yleensä muualakin kunnallisverotus on. Helsingin kaupungissa maksetaan 10 % tuloista kunnallisveroina, mutta meillä on maaseutukuntia, joissa maksetaan paljon suurempi prosenti kunnallisveroina, ilman, että niissä on markkaakaan uhrattu suojelukasvatustyöhön ja ilman että niissä ovat muutkaan kunnalliset laitokset siinä kunnossa kuin Helsingin kaupungissa ja monessa muussa kaupunkikunnassa on. On siis aivan kohtuullista ja oikein, että maaseutuoloissa tällaistakin työtä voimakkaammalla valtioavulla tuetaan ja edistetään. Tämä on aikaisemmin oikeaksi myönnettykin. Kansakoulun kustannuslaissahan säädetään, että maalaiskunnat saavat 2/3 kansakoulumenojensa yhteissummasta, mutta kaupunkikunnat saavat ainoastaan 1/4. Tätä on pidetty vallan oikeana ja kohtuudenmukaisena.

Ja mikä on oikein kansakoulun kohdalla, toki se lienee oikein myöskin suojelukasvatustilosten kohdalla.

Mutta sitten on vielä muitakin seikkoja, jotka vaativat avustusprosentin liukuvaksi. Niistä ed. Virkkunen jo täällä huomautti. Hän huomautti, mitenkö nämä kasvatustilat ovat sisäisen järjestelynsä puolesta hyvin erilaisia ja siis erilaisia kustannuksia vaativia. Niitä on tuollaisia n. s. koulusiirtoloita, joita monet kaupunkikunnat suosivat laittaa pahantapaisille lapsille. Johonkin rauhalliseen seutuun perustavat koulun, ja palkkaavat opettajan mutta lapset kustannetaan ympäristön taloihin asumaan. Sellaiset laitokset eivät tule hyvin kalliiksi. Sitten on sellaisia laitoksia, joissa oppilaat asuvat, saavat hoidon, saavat ruuan ja vaatteet, mutta käyvät koulunsa kunnan koululaitoksissa. Sellainenkaan laitos ei nyt vielä niin suuria kustannuksia kysy. Mutta täydellisen kasvatustiloksen muoto on se, jossa nämä kaksi edellä mainitsemaani muotoa on lyöty yhteen. Oppilaat niissä asuvat, saavat niissä kaiken hoidon, kasvatuksen ja koulutuksensa ja ammattivalmistuksensa. Tällainen laitos vaatii jo pätevää ja hyvin valmistunutta henkilökuntaa, samoin monenlaisia rakennuksia ja monenlaisia laitteita. Sen vuosibudjetti tulee niin suureksi, ettei ole helppoa saada sitä täyteen, jos ei valtio ole tuntuvasti silloin mukana. Mutta mielestäni valtion sopii ja täytyy tällaistakin laitostenmuotoa myöskin olla kannattamassa, sillä sellaisessa laitoksessa huonohoitoinen lapsiainekesittenkin tulee paraiten valmistetuksi ja paraiten varustetuksi, kun se yhteiskunnan keskuuteen taas palautetaan.

Sitten on tietysti vielä muutamia taloudellisia erilaisuuksia tällaisissa laitoksissa, toiset ovat esim. onnistuneet hankkimaan maatilan itsellensä ja peittävät sen tuloilla huomattavan osan menoistaan, jotkut ovat saaneet hyvin suuria testamenttilahjoituksia toimien niiden varassa. Olisihan kohtuutonta ja tarpeetonta, että valtio tukisi tällaisia laitoksia yhtä suurilla prosenttimäärillä kuin esim. sellaista laitosta, jolla ei ole muita tuloja kuin pienet oppilasmaksut tai ympäristön vähäiset lahjat. Katsaleepa siis asiaa miltä puolelta tahansa, täytyy, jos asiaa tahtoo oikeudenmukaisesti edistää ja auttaa, täytyy tulla siihen, että valtion avustus on tässä järjes-

tettava liukuvan prosentin pohjalle. Ed. Virkkunen jo viittasi siihenkin, ettei tämä ole mikään uusi ja koettelematonkaan tapa meillä. Meillä jaetaan tähän tapaan avustuksia jo esim. ammattikouluillemme. Jotkut kyllä ovat sanoneet, että se tietäisi, mielivaltaa ja suosikkijärjestelmää. Myönnän kyllä, että se voi sellaista tuoda mukansa, mutta sen ei tarvitse sellaista tuoda mukansa, jos viranomaiset jokaiselta laitokselta vaativat yksityiskohtaisen selvityksen niiden järjestelystä, niiden taloudellisista edellytyksistä ja sitäpaitsi itse laitoksessa vielä pidetään tarkastuksia, niin ovat kaikki edellytykset olemassa varmaan oikeudenmukaiseen ja tarpeenmukaiseen valtioavun jakoon ja saantiin.

Minä siis katson, että hallituksen esitys on tässä kohden erinomaisen hyvästi harkittu ja sivistysvaliokunnan enemmistö onkin sen hyväksynyt. Toivon vaan, että eduskunnassa myöskin juuri tämä katsantokanta saisi enemmistön. Vain sillä tavalla asian järjestäen edistetään suojeluskasvatustyötä paraalla tavalla, edistetään ensinnäkin laitoksien syntymistä sinne missä niitä tarvitaan ja sitten edistetään niiden elämää ja toimintaa niiden todellisten tarpeitten mukaan.

Ed. M. Sillanpää: Kun edellinen puhuja tahtoessaan väitellä minun lausuntoani vastaan siinä kun vaadin kunnallisia laitoksia asetettavaksi samaan asemaan yksityisten hyväntekeväisyslaitosten kanssa, niin hän väitti, että kaupungeilla on suuria tuloja tehtaista y. m., jotka toimivat kunnan alueella, ja että siis kunta saa tällä tavalla enemmän varoja, mutta asialla on toinenkin puoli, joka on suurin tekijä, nimittäin se, että kaupunkeihin myöskin tulvaa juuri tällaisten laitosten johdosta hyvin paljon irtainta väestöä, joiden lapsia kunnan täytyy kasvattaa. Ja kun vielä ottaa huomioon uuden kunnallislain, jonka mukaan paikkakunnalle muuttaneet henkilöt saavat siellä vuoden kuluttua asunto-oikeuden, niin niiden hoito lankeaa silloin kokonaan kunnan kustannettavaksi. Kun neiti Hannula tahtoi myöskin väittää, että minun esittämäni numerot Helsingin kunnan kasvatustalaitosten toiminnasta todistavat päinvastaista, kuin tahdoin sanoa, niin tämä ei pidä paikkaansa. Sillä Helsingin kunnalla on kyllä, niinkuin mainitsin, laaja kasvatustoiminta, mutta se ei täyt-

läheskään sitä tarvetta, mitä Helsingissä on. Ainoa kohta, missä on enimmin onnistuttu, on ulkopuolella avioliiton syntyneiden lasten valvonta, joka on myöskin tuottanut huomattavampia tuloksia. Mutta itse lasten hoitoon ja kasvatukseen nähden on paljon puutteellisuuksia sentakia, että valtuusto ei myönnä varoja niin paljon, kuin tarvitsisi. Vaikka ensi vuoden menoarvio jo onkin yli 10 miljoonaa, niin se ei kuitenkaan riitä siihen, mitä pitäisi olla, joten siis kaikella syyllä täytyisi puoltaa kunnille yhtäläistä oikeutta kuin yksityisille, s. o. 50 % kasvatustalaitoksien menoista.

Ed. M. Pesonen: Tässä asiassa lieinee erimielisyyttä erityisesti siihen nähden, onko avustusta annettava määrätty prosentti vai onko käytettävä liukuvaa asteikkoa. Valiokunta on ehdottanut liukuvaa asteikkoa; minä olen yhtynyt niihin, jotka kannattavat määrättyä vissiä prosenttia. Syy siihen, että olen asettunut tälle kannalle, on se, että minun mielestäni laitoksen, joka on oikeutettu valtioapuun, pitää ennakkolta tietää, miten paljon se saa valtioapua, jotta se voi taloutensa kunnollisesti järjestää. Jos toisin menetellään, niin aina vallitsee laitoksen taloudessa epävarmuutta. Toinen syy, miksi minä kannatan määrättyä prosenttia, on se, että ne, joiden tehtävänä on avustuksen antaminen, eivät tulisi houkutteluiksi mielivaltaisuteen. Ihmisissä on nyt kerta kaikkiaan heikkoutta; parhaalla tahdollakaan ne eivät aina pysty tasapuolisesti harkitsemaan, miten suuri apu milkekin laitokselle olisi annettava, ja juuri tällaiset inhimilliset heikkoudet aiheuttavat sen, että täytyy lainsäädännöllä määritellä asioita. On siis mielestäni tärkeätä, että määrätään vissi avustusprosentti. Silloin on se viranomaisen, joka avustuksen antaa, selvillä, miten hänen on toimittava. On sanottu, että liukuva asteikko olisi tarpeellinen, jotta voitaisiin tehdä erotus kaupunki- ja maalaiskuntien välillä. Minä myönnän, että kansakoululaitoksen avustuksessa on erotus, maalaiskunnat saavat paljoa runsaamman avustuksen kuin kaupunkikunnat. Se on kuitenkin epäkohta, vaikkei sitä epäkohtaa kaikilla tahoilla tunnusteta. Tämä lakiehdotus ei liioin sitä asiaa koske. Valiokunnan enemmistökin on sitä mieltä, että kasvatustalaitosten avustuksessa ei olisi tehtävä erotusta kau-

punki- ja maalaiskuntien välillä, ei ainkaan sitä ole mietinnössä millään tavalla lausuttu. Päinvastoin on lausuttu se ajatus, että kuntia ei saa asettaa epäedullisempaan asemaan kuin yksityisiä, mutta ei ole tehty mitään erotusta kaupunki- ja maalaiskunnan välillä. Siinä kohden minun mielestäni valiokunta on kyllä aivan oikeassa. Kun ei ole kerran tehty tuota erotusta maalais- ja kaupunkikunnan välillä, niin miksi liukuvaa asteikkoa tältä kannalta tarvittaisiin, sitä minä en ymmärrä. Jos ero tahdotaan tehdä, tehtäköön se sitten suoraan ja sanottakoon, että maalaiskunnan ylläpitämälle kasvatuslaitokselle annetaan esim. 2/3 menoista ja kaupungin ylläpitämille laitoksille neljäs osa; silloin asia olisi selvä.

On sanottu että on välttämätöntä säilyttää liukuva asteikko siitä syystä, että jollakin laitoksella voi olla lahjoituksia esim. ja ne ovat siitä syystä paremmassa asemassa. Siis jos jollakulla laitoksella on lahjoituksia, valtion pitäisi avustaa sitä sen verran vähemmän, kuin sillä on lahjoituksia. Mikä olisi seuraus? Ei kukaan järkevä ihminen sille laitokselle lahjoitaisi. Mitä maksaa mennä lahjoituksia tekemään, jos valtio sitten kuitenkin tempaisee valtioavusta vastaavan osan pois. Minä kannatan ed. Lindbergin ynnä muiden tekemää vastalauseetta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Käydään lain yksityiskohtiin, jolloin kehoitan uudistamaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä ne muutosehdotukset, joita jo yleiskeskustelussa on esitetty.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Sivistysvaliokunta viittaa perusteluissaan siihen, että myöskin m. m. yksityisten oppikoulujen valtioapu on järjestetty lailla, siihen suuntaan, kuin tässä on suunniteltu. Sillä lailla ja asetuksella, jolla oppikoulujen ja yksityisten oppikoulujen valtioavustus on järjestetty, on kieltämättä hyvät puolensa, mutta mielestäni myöskin heikot puolensa. Heikona puolena pidän sitä, että viranomaisilla, kouluhallituksella ja valtioneuvos-

tolla, on vain muodollinen harkintavalta niihin oppilaitoksiin nähden, joille valtioapua pyydetään. On vain valta harkita, onko koulu ollut kaksi vuotta toiminnassa, onko siinä välttämätön, pieni määrä oppilaita ja välttämätön määrä päteviä opettajia y. m. sellaisia seikkoja. Jos nämä ehdot täytetään, niin valtioapu ilman muuta saadaan ja valtioneuvosto ei siis voi esimerkiksi estää sitä, että syntyy vaikkapa kolmessa tai neljässä kunnassa aivan lähekkäin yksityisiä oppikouluja, jotka kaikki tosiasiallisesti oikeastaan ovat oppilaitten puutteessa, vaikka saavat kerätyksi välttämättömän pienimmän oppilasmäärän ja sen johdosta sitten myöskin varsin suuren valtioavun. On tultu siihen, että viime vuosina on yksityisiä oppilaitoksia perustettu aivan tiheään, kun sitävastoin valtion viime vuonna on ollut melkein mahdotonta perustaa uusia kouluja — siinä on siksi suuria mutkallisuuksia, kun muun muassa on vaadittu suunnitelmia moneksi vuodeksi eteenpäin ennenkuin eduskunta on tahtonut varoja myöntää j. n. e. On tosin mahdollista, että niin sanoakseni konkurensi, valtion, kuntien ja yksityisten välillä sillä alalla, josta tässä on kysymys, ei tule sellaiseksi kuin mitä tulee oppikouluihin, joitten suhteen mielestäni valtiolla joka tapauksessa pitäisi olla jotakin sanottavaa siitä, mihin ja mitä kouluja sijoitetaan. Kuitenkin olisi mielestäni suotavaa, että asianomaisella ministeriöllä, mikä se sitten lienee, olisi niihin laitoksiin nähden, joista nyt on puhe, muutakin kuin muodollinen harkintavalta, siis myöskin harkintavalta niiden tarpeellisuuteen nähden. Sitä ei lakiehdotuksen mukaan asianomaisella ministeriöllä tulisi olemaan.

Pyydän sentähden ehdottaa ensimmäiseen pykälään, sen neljännelle riville lisättäväksi sanat „tarpeelliseksi havaitsemille”, niin että alku tulisi kuulumaan: „Kunnan, useampien kuntien yhteisesti, yhdistyksen tai muun yhtymän tahi yksityisen henkilön perustamalle ja ylläpitämälle sekä asianomaisen ministeriön tarpeelliseksi havaitsemalle, tarkoitukseensa hyväksymälle” j. n. e. Olen kyllä tietoinen siitä, että tämä sanonta ei luista aivan hyvin, mutta jos ehdotukseni asiallisesti hyväksytään, niin suuri valiokunta epäilemättä voi höylätä pykälän vähän tasaisemmaksi.

Ed. K u k k o n e n: Minä pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta. Jos se hyväksytään, seuraa siitä, että valtion ei tarvitse suunnitelmattomasti ryhtyä kannattamaan kunnallisia ja yksityisiä kasvatustaitoksia. Siitä seuraisi myöskin, että hälvienisivät ne epäilykset, joita m. m. ed. Niukkanella ja eräillä muilla on tätä lakia vastaan ollut.

Ed. H. P u l k k i n e n: Minä olen valiokunnassa saanut sen käsityksen, että valiokunnan suuri enemmistö on myöntänyt sen tosiasian, että vastaisuudessa tulevat kunnalliset kasvatustaitokset olemaan yksinoikeutettuja. Toisissa vastalauseissa, mitkä on sivistysvaliokunnan mietintöön liitetty viitataan myöskin samaan suuntaan, vaikkakin valiokunnan enemmistö eivätkä vastalauseiden tekijät ole tahtoneet niin suuresti erota hallituksen esityksestä, vaan ovat tahtoneet myöntää valtioapua yksityisille. Minä puolestani viittaamalla yleiskeskustelussa lausumiini ajatuksiin, tahtoisin esittää, että ensimmäisestä pykälästä pyyhittäisiin pois sanat „yhdistykset tai muut yhtymät tai yksityishenkilöt” ja tulisi näinollen pykälän alkuosa kuulumaan seuraavasti: „Kunnan tai useampien kuntien yhteisesti perustamalle ja ylläpitämälle sekä asianomaisen ministeriön taroitukseensa hyväksymälle” j. n. e.

Ed. V i r k k u n e n: Minä voin myöskin kannattaa ed. Ingmanin tekemää lisäsehdotusta.

Ed. A. K a l l i o: Minä kannatan ed. Pulkkinen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman ed. Kukkosen y. m. kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen pykälän alku tulisi kuulumaan näin: „Kunnan, useampien kuntien yhteisesti, yhdistyksen tai muun yhtymän tahi yksityisen henkilön perustamalle ja ylläpitämälle sekä asianomaisen ministeriön tarpeelliseksi havaitsemalle, tarkoitukseensa” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi. Niinikään on ed. H. Pulkkinen ed. A. Kallion kannattamana, ehdottanut, että pykälän alku saisi seuraavan sanamuodon: „Kunnan tai useampien kuntien

yhteisesti perustamalle ja ylläpitämälle” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pulkkinen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mitä menettelytapaan tulee, niin mielestäni ovat nämä erillisiä ehdotuksia kumpikin, joten niistä tulee äänestettäväksi erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Ingmanin ehdotuksen.

Äänestys ed. Pulkkinen ehdotuksesta.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pulkkinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 134 jaa- ja 34 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. M. S i l l a n p ä ä: Niillä perusteilla kuin jo aikaisemmin yleiskeskustelussa mainitsin, pyydän ehdottaa 3 §:n b-kohdan alkupuolelle toisessa vastalauseessa esitetyn ehdotuksen.

Ed. L i n d b e r g: Jag ber att få understöda rdgm. Sillanpääs förslag, att 3 § mom. b) finge följande lydelse: „50 % av anstaltens andra årskostnader, som prövs skäligen” o. s. v.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. M. Sillanpää ed. Lindbergin kannattamana ehdottanut, että 3 §:n b) kohdan alku tulisi kuulumaan: „50 % laitoksen muista koh- tuullisiksi harkituista vuosimenoista” j. n. e.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sillanpään ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 81 jaa-ääntä ja 82 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Sillanpään ehdotuksen.

4—7 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Koska suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palaa asia valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi kasvatuslaitoksista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan ehdotus.

Keskustelu:

Ed. Mantere: Suuri valiokunta ehdottaa puheenaolevan lakiehdotuksen hylättäväksi. Kun minä puolestani en saata pitää tätä oikeana ja onnellisena, pyydän vähän lähemmin perustella kantaani.

Hallituksen esilläolevasta asiasta antaman esityksen perusteluissa on lyhyesti mainittu ne syyt, jotka tekevät kysymyksessä olevan lainsäädäntötoimen välttämättömäksi. Ensimmäinen on se, että jako yleis-

siin kasvatuslaitoksiin, turvakoteihin sekä vaarin- ja vastaanottolaitoksiin olisi poistettava ja kaikkia näitä laitoksia pidettävä sellaisina yleisinä kasvatuslaitoksina, joita rikoslain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitetaan. Esityksessä huomautetaan siitä, että oppilasma- aine ja sen mukaan myöskin toiminta niin hyvin yleisissä kasvatuslaitoksissa kuin turvakodeissa on pääasiassa samanlaatuista, vaikka kasvatuslaitosten oppilaat enimmäkseen ovat tuomioistuinten kasvatuslaitokseen määräämiä alaikäisiä lainrikkajia ja siveellisessä kehityksessään turmeltuneempia kuin turvakotien oppilaat, joihin tuomioistuinten määräämiä alaikäisiä on vain poikkeustapauksissa otettu. Kun nyt on aikomus, huomautetaan esityksen perusteluissa edelleen, ryhmittää oppilaat erilaisten kasvatustarpeittensa mukaisesti eri laitoksiin ja kun sekä yleiset kasvatuslaitokset että turvakodit tulevat kukin erikoislaatunsa mukaisesti palvelemaan parantavaa lastensuojelun tarkoitusta, on välttämätöntä järjestää niiden toiminta samaan kokonaisuuteen sopeutuvaksi ja turvakotienkin asema lailla turvata. Tämä perustelu, niin harvasanainen kuin se onkin, riittää jo mielestäni osottamaan lainsäädännön tarpeellisuuden ja se osottaa samalla, että suojelukasvatuksen ajanmukainen kehitys vaatii, että siihen viivyttelemättä ryhdytään. Tähän perusteluun voi vielä lisätä seuraavaa: Kasvattien taroituksenmukaista ryhmittelyä varten on tarpeen erityinen vaarin- ja vastaanottolaitos, johon suojelukasvatukseen tulevat oppilaat aluksi sijoitetaan, jotta voitaisiin päästä selville siitä, mikä kasvatusmuoto kullekin oppilaalle on sopivin, hänen luonnetansa parhaiten vastaava. Tällaista vastaanottolaitosta varten on eduskunnan varemmin myöntämällä varoilla ostettu Järvinen-niminen huvila Laukaan pitäjältä. Varat ovat myös myönnetty laitoksen toimintaan saattamista varten, mutta senkin työtä häittää lainsäädännön puutteellisuus, laitokseen kun ei voida lähettää oppilaita tuomioistuinten määräyksestä. Tämänkin laitoksen asema olisi nyt lailla järjestettävä. Tämä järjestely tavahtuisi esilläolevan lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä. Mutta jos lakiehdotus, niinkuin suuri valiokunta ehdottaa, tulee hylätyksi, niin siitä on muun muassa seurauksena, että tämän vaarin- ja vastaanottolaitoksen toimintaa ei voida varsinaisessa merkityksessä jatkaa.

Toinen seikka, joka on ollut syynä esilläolevan lakiehdotuksen antamiseen, on kasvatustilaisuuksissa toimivien henkilöiden eläkeoikeuden järjestämisen tarpeellisuus. Tässä asiassa pyydän kiinnittää huomiota kahteen seikkaan. Ensimmäinen on se, että turvakotien opettajilla ei ole lakiin perustuvaa eläkeoikeutta ollenkaan. He ovat työkyvyttömiksi tultuaan ja virasta erottuaan saaneet turvautua ylimääräiseen eläkkeeseen, jos heille sellainen on suvaittu myöntää. Mitä tämä vaikuttaa pätevien, tehtävänsä täysin pystyvien työvoimien saantiin turvakotilaitoksiin, on sanomattakin selvää. Mutta myöskin yleisten kasvatustilaisuuksien opettajain eläkeasia kaipaa korjausta. Kun kansakoulun opettaja ja myös oppikoulun opettaja pääsee eläkkeelle oltuaan toimessa 30 vuotta, vaaditaan kasvatustilaisuuksien opettajalta eläkkeen saamista varten 35 vuoden palvelus. Lisäksi on hänelle säädetty 63 vuoden alin ikäraja, jommoista ei ole kansakoulun enempää kuin oppikoulun opettajain eläkeoikeuden ehtona. Pitää epäilemättä paikkansa, mitä tästä asiasta sanotaan hallituksen esityksessä. Sanat kuuluvat näin: „On kasvatustyölle haitaksi, että niin voimia kuluttavassa ja nuorekasta mieltä vaativassa työssä, kuin kasvatustilaisuuksien toiminta on, toimihenkilön on pakko olla työssä 35 vuotta, aina myöhäiseen vanhuuteen saakka, vaikka kaikkialla koulualalla, jolla työ on tunnustettu helpompaa, tämä aika on vain 30 vuotta.” Mainitsemani seikat ovat sellaisia, että ne arveluttavassa määrässä haittaavat kasvatustilaisuuksien toimintaa ja kehitystä. Yhä vaikeammaksi on käynyt pätevien opettaja- ja kasvattajavoimien kiinnittäminen puheenalaisten tilaisuuksien palvelukseen. Virkoja on ollut vaikea saada täytetyksi ja usein on ollut pakko tyytyä aivan epäpäteviin henkilöihin. Varsinkin kilpailu kansakoulujen kanssa opettajain saannista muodostuu kasvatustilaisuuksille ylivoimaiseksi. Kilpailu vie todennäköisesti, ellei korjausta puheenalaisessa asiassa saada aikaan, siihen, että kasvatustilaisuuksien saavat tyytyä heikompaan ainekseen. Ja kuitenkin pitäisi koettaa järjestää asiat niin, että kasvatustilaisuuksissa, joiden oppilasten käsittely vaatii aivan erikoista pedagogista älyä ja taitoa, työskentelisivät parhaat opettaja- ja kasvattajavoimat.

Nämä seikat riittävät mielestäni osottamaan puheenalaisen lainsäädäntötoimenpi-

teen välttämättömyyden. Suojelukasvatustilaisuuksia ei voida onnellisesti kehittää, ellei esilläolevaa lakia synny. Sivistysvaliokunta onkin ymmärtänyt asian ja asettanut puoltamaan esitystä. Sen ehdotus ei kuitenkaan ole joka suhteessa mielestäni täysin onnistunut. Niinpä 1 §:ään tehtyä muutosta on pidettävä huononnuksena. Hallituksen esityksen sanamuoto on minun käsittääkseni selvempi ja asianmukaisempi. 2 § on sisällöltään sellainen, ettei se kuulu tähän lakiin ja olisi sentakia mielestäni poistettava. 3 §, hallituksen esityksen 2 §, on tarpeeton. Asia voidaan ilman lainsäädännöstä järjestää sillä tavalla, kuin ehdotetun pykälänkin määräys tarkoittaa. 9 §, hallituksen esityksen 8:s, voidaan niinkään huoletta poistaa, ja näyttää poistaminen tarpeen vaatimattakin väärinkäsitysten välttämiseksi. 6 §:ssä vihdoin on asianmukaista palata pääasiassa esityksen kannalle, ja määritellä myös taloudenhoitajan, isännöitsijän, vahtimestarin, koneenkäyttäjän, katsastajan, emännöitsijän ja hoitajattaren eläkeoikeus. Tämä ennen kaikkea siitä syystä, että kaikki nämä toimihenkilöt, niin omituiset nimet kuin heillä onkin, ottavat tehokkaasti osaa tavalla tai toisella laitoksen kasvatustyöhön, minkä takia on tärkeätä, että toimiin saadaan nuorison kasvattamiseen pystyviä henkilöitä ja että heidät voidaan pysyttää laitoksen palveluksessa niin pitkän aikaa kuin mahdollista. Mainitsen vain ohimennen, että esim. taloudenhoitajan tehtävänä on kirjanpidon ohella laitoksen käytännöllisen työn johto, mihin m. m. kuuluu oppilaiden sijoittaminen kullekin sopivaan toimeen. Vahtimestari on taas katsastajain esimies ja katsastajain tehtävä kasvatustilaisuuksissa juuri pedagogilliselta kannalta katsoen on erinomaisen arkaluontoinen ja tärkeä. Koneenkäyttäjää ohjaa ja opettaa poikia metallitoissa, ja muillakin mainitsemillani henkilöillä on tärkeitä pedagogisia tehtäviä laitoksessa.

Vastoin sivistysvaliokunnan ehdotusta suuri valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hylättäväksi. Se mitä minä tässä olen lyhyesti esittänyt, osottanee, että tämä ehdotus ei ole osunut oikeaan. Ehdotusta on perusteltu m. m. sillä, että lain hyväksyminen muka ehkäisisi sen yleisen suojelukasvatuksen järjestelyä tarkoittavan lainsäädännön aikaansaamista, jommoista maassamme on kauan odotettu ja joka on

tunnustetusti tarpeenvaaita. Tähän epäilyyn ei mielestäni ole syytä. Päinvastoin näyttää minusta asia siltä, että jos kasvatustilain toimintaa voidaan kehittää ja vakaannuttaa siihen suuntaan kuin mihin käsillä olevalla lakiehdotuksella tahdotaan pyrkiä, yleisen suojelukasvatusta koskevan lainsäädännön aikaansaaminen käy sen johdosta helpommaksi. Minä siis pitäisin erittäin tärkeänä, että esillä oleva lakiehdotus tulisi hyväksytyksi. Ja sitä silmälläpitäen minä rohkenen ehdottaa, että käsittelyn pohjaksi pantaisiin sivistysvaliokunnan ehdotus.

Ed. A. Tulenheimer: Minä pyydän saada yhtyä kannattamaan ed. Mantereen tekemää ehdotusta. Minusta täytyy niiden näkökohtien, joihin ed. Mantere on viittanut, vakuuttaa kaikkia, jotka tahtovat jotakin tehdä niiden kovaosaisten alaikäisten kasvatuksen hyväksi, jotka valtion kasvatustilainissa saavat kasvatuksensa. Mitä parempi opettaja on, sitä parempi on tietysti myös opetus. Mutta hyviä opettajia voidaan saada luonnollisesti vain turvaamalla heidän asemansa. Kannatan siis, kuten sanottu ed. Mantereen ehdotusta.

Ed. Lindberg: Det förvånar mig storligen att stora utskottet ansett sig hava skäl att förkasta regeringens proposition angående lagen om uppfostringsanstalterna. Jag vet icke vilka skäl för förkastandet i utskottet förebragts. Troligtvis har man under hänvisning till en allmän lag om skyddsuppfostran velat undvika stiftande av speciallagar för ändamålet. Emellertid tyckes det som om den allmänna lagen om skyddsuppfostran kommer att låta vänta på sig. Enligt vad kulturutskottet inhämtat befinner sig detta lagförslag för tillfället i lagberedningen, men torde det stöta på enormt stora svårigheter att inom ett par år få ett antagligt lagförslag till stånd. Under tiden komma funktionärerna i de av staten upprätthållna anstalterna att fortsättningsvis befina sig i samma osäkerhetstillstånd som hittills vad deras befordrings- och pensionsförhållanden beträffar. En följd härav är, att personer, som hava förutsättningar för skyddsuppfostran, icke kunna en längre tid fästas vid anstalterna. Det har hänt att flera folkskollärare, vilka haft

goda förutsättningar för skyddsuppfostran, hava lämnat detta kall och egnat sig åt folkskollärarkallet. Skyddsuppfostringsanstalterna hava varit tvungna att nöja sig med mindre kompetenta personer. Dessutom gäller vad redan rdgsm. Mantere så våltaligt har uttalat här, och därför ber jag att få föreslå, att till grund för överläggningen i dag lägges kulturutskottets betänkande.

Ed. Pitkänen: Esillä oleva laki olisi oikeastaan hyväksyttävä aivan sellaisena, kuin sivistysvaliokunta sitä ehdottaa mietinnössään n:o 1. Mutta kun suuren valiokunnan käsittelyssä ja luultavasti tässä istunnossa tultaisiin yksityiskohtaisessa käsittelyssä samalla tavalla tekemään sellaisia muutoksia, joita suuren valiokunnan käsittelyn mukaisesti ed. Mantere on ehdottanut, niin menetellessä menettää tämä laki oikeastaan kaiken merkityksensä siinä tarkoituksessa, mikä sillä mielestäni tulisi olla. Nämä muutosehdotukset, joita ed. Mantere ehdottaa, muodostaisivat laista yksipuolisen ainoastaan johtajien ja johtajattarien, opettajien ja opettajattarien eläkemääräyksiä suojelevan lain. Kuitenkin yksinomaan sanottua tarkoitusta varten en katsoisi välttämättömäksi tällä kertaa erityisen lain säätämistä siitä syystä, kun sellaisissa laitoksissa, joita tämä laki tarkoittaa, on opettajilla paremmat palkat jo yleensä kuin tavallisesti kansakoulunopettajille on säädetty ja kuitenkin eivät valmistautumisvaatimukset ole sen suuremmat kuin tavallisilta kansakoulunopettajilta vaaditaan. Se seikka mielestäni jo tekee itsestään tämän lain merkityksen liian yksipuoliseksi. Lisäksi vielä muutokset 9 §:n poistaminen ja ed. Mantereen ehdotuksen mukaisesti 4 §:ään 3 momentin lisääminen, veisi lailta kaiken merkityksen laitoksiin nähden ja sen mahdollisuudenkin, että edes asetuksella voitaisiin lakia jossain määrin sovelluttaa sitä tarkoitusta varten, joka lailla on oletettu saavutettavaksi. Lisäksi vielä mainitsen, että 4 §:ään 3 momentin lisääminen tekisi lakiin sen muutoksen, että suuri joukko erityisiä palkattuja virkailijoita tulisi tavallista parempaan asemaan, kuin mitä muunlaisissa laitoksissa palveleville tämänlaatuisille valtion virkailijoille on säädetty. Kuitenkaan näiltä virkailijoilta enempää koneenkäyttä-

jältä, isännöitsijältä, taloudenhoitajalta, kuin emännöitsijältäkään ei vaadita mitään erikoisempaa pätevyystodistusta tai valmistautumista kuin mitä jossakin muussa laitoksessa on vaatimuksena. Näiden seikkojen perusteella täytyy asettua puolustamaan suuren valiokunnan mietintöä otettavaksi käsittelyn pohjaksi ja ehdotan, että tämä laki hylättäisiin.

Ed. J o u k a h a i n e n: Minä olen aivan päinvastaisella kannalla kuin edellinen puhuja ja voin pääasiassa yhtyä ed. Mantereen käsitykseen, että tämä laki olisi saatava säädetyksi. Tähän tulokseen olen tullut siitä syystä, että, sikäli kuin asioita tunnen, henkilöt, jotka nykyänsä tähän saakka ovat toimineet kasvatuslaitoksien palveluksessa, ovat saaneet olla lapsipuolen asemassa. Minun mielestäni ei Suomen valtiolla, joka muutenkin ryhtyy järjestämään työntekijöittensä oloja, ole edelleen oikeutta pitää palveluksessaan sellaisilla ehdoilla, kuin nämä kyseessäolevat henkilöt ovat olleet, työssä, joka vaatii vissin valmistuksen ja jonka aika sekä laatu on sitä luontoa, että se on ehdottomasti asetettava vastaavien toimien tasalle palkkauksessakin. Edellinen puhuja mainitsi, että kasvatuslaitoksissa toimivat opettajakuntaan kuuluvat henkilöt eivät ole mitään muuta kuin tavallisia kansakoulunopettajia, joiden valmistus ja edellytykset ovat samat kuin kansakoulunopettajien. Näin kyllä saattaa olla teoreettisesti katsoen asianlaita. Mutta kun ottaa huomioon sen, että heidän työaikansa kasvatuslaitoksissa on huomattavasti pitempi vuosittain kuin kansakouluissa opettajien ja että muutenkin heidän toimintansa onnistuakseen vaatii tavattomassa määrässä valppautta ja huolellisuutta paljon enemmän, kuin mitä tulee kysymykseen kansakouluissa, niin ei voi pitää kohtuuttomana sitä, että heidänkin elinehtonsa järjestetään paremmalle kannalle, kuin mitä ne tähän saakka ovat olleet. Minä ihmettelen, että suuri valiokunta on saattanut tulla hylkäävään tulokseen. Nähtävästi se on tapahtunut siitä syystä, että suuri valiokunta ei ole tarpeeksi perehtynyt niihin asianhaaroihin, jotka olisivat olleet välttämättömät tätä kysymystä ratkaistaessa sillä tavalla, kuin sivistysvaliokunta on ehdottanut. Mitä siihen tulee, että jää-

täisiin odottamaan myöhempiä lainsäädännöllistä järjestelyä, joka kai joskus maailmassa valmistunee, niin kyllä voin sanoa, niinkuin suomalaiset ennen vanhaan sanoivat, että siihen kurki kuolee, kuin suo sulaa. Kasvatuslaitosten henkilökunta on siksi kauvan saanut odottaa tätä parannusta, että kyllä Suomen valtion, olkoon nyt, että tämä toimenpide olisikin väliaikainen, on tähän toimenpiteeseen ryhdyttävä.

Ed. M. S i l l a n p ä ä: On valitettavaa, että lakiehdotus suojelukasvatuksesta ei ole vielä siinä asteessa, että se voisi täyttää sen tarpeen, mikä tässä esiintyy. Kun sivistysvaliokunnassa oli käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi valtion kasvatuslaitoksista, niin koetimme me sosialidemokraattisen ryhmän jäsenet siellä saada lakiin parannuksia, sillä hallituksen esitys oli jo perin puutteellinen, mutta sivistysvaliokunta huononsi vielä hallituksenkin esitystä varsinkin esityksen 5 §:ssä, jättäessään siitä pois alemman palveluskunnan, joka meidän mielestä myöskin pitäisi olla oikeutettu saamaan kasvatuslaitoksissa kauan palvelleena eläkkeen. Ed. Pitkänen on täällä ollut päinvastaista mielipidettä, vastustaen suuressa valiokunnassa tehtyä ehdotusta jonka mukaan alempi palveluskunta kuten kasvatuslaitosten taloudenhoitaja, isännöitsijä, vahtimestari, koneenkäyttäjä, katsastaja ja hoitajatar tulisivat myös eläkeoikeuteen, minun käsitykseni mukaan olisi lakiin vielä pitänyt lisätä kasvatuslaitoksessa palvelevat apulaiset, sillä kasvatuslaitoksia pitäisi katsoa kokonaisina, sillä tällaisessa laitoksessa ei yksin johtaja ja opettajat voi kokonaisuutta muodostaa, vaan laitos on sulettu kokonainen valtakunta ja siellä tulevat kaikki alemmissakin toiminna palvelevat henkilöt tekemisiin lasten kanssa ja siis vaikuttavat kasvatukseen, ja tämä toimi, jos sen kunnolla suorittaa, on niin kuluttavaa, että sille täytyy antaa kaikki tunnustus. Sivistysvaliokunnassa asetuimme vastalauseessa hylkäävälle kannalle ehdottaen, että hallitus antaisi uuden yksityiskohtaisemman esityksen erikoisen suojelukasvatuslain aikaansaamiseksi. Asian tultua suuresta valiokunnasta ja nähtyäni ed. Mantereen ehdotuksen, jossa ensiksikin muutetaan lain nimike niin, että se tulee

koskemaan ainoastaan valtion kasvatustaloksia ja niissä toimivien henkilöiden eläkeoikeuden perusteita, niin tulee laki oleellisesti muuttumaan. Kun sen lisäksi tähän on otettu lisää niitä kohtia, joita me sivistysvaliokunnassa koetimme siihen saada, niin katsoen siihen tarkeyteen, mitä tämän lain hyväksymisellä kasvatustaloksiin nähden on, tulen kannattamaan lain hyväksymistä, nimittäin siinä muodossa, kuin ed. Mantere täällä ehdotti. On välttämättä, että saadaan jollakin tavalla järjestettyä kasvatustalosten henkilökunnan olot niin, että sinne voidaan saada kunnollisia kasvattajia, sillä sillä tavalla kuin asia on nykyään, kasvatustalokset muodostuvat läpikulkupaikoiksi, joista aina koetetaan siirtyä sopivampiin, helpompiin ja ehkä parempituloihin paikkoihin, sillä toimi kasvatustaloksissa on hyvin raskas. Minä siis kannatan ed. Mantereen täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Lahdensuo: Edellisen lain, eli lain kasvatustaloksien valtioavusta, käsittelyn eduskunnassa saanee jo pitää osotuksena siitä, että eduskunta tulee sen lain hyväksymään. Mutta lain hyväksyminen sinänsä ei vielä tiedä sitä, että suojelukasvatuksen tärkeä tarkoituksena sillä saavutettaisiin. Sitä varten tarvitaan että tähän työhön ennen kaikkea saadaan kunnollisia, tehtävänsä pystyviä kasvattajia ja opettajia. Silloin vasta voi toivoa sellaisia tuloksia tästä kasvatustyöstä, että ne myöskin voivat vastata niitä suuria kustannuksia, joita kasvatustalokset yhteiskunnalta tulevat vaatimaan. Mutta kunnollisia pystyviä opettajia ja laitoksen johtajia ei saada, ellei tällä alalla toimivien henkilöiden eläkeoikeuksia saateta sille tasolle kuin muiden samassa asemassa olevien henkilöiden, esim. kansakoulunopettajien. Sitä tarkoittaa nyt esillä oleva lakiesitys.

Mikäli minä muistan käsittelystä sunnassa valiokunnassa, asettuivat tämän lain vastustajat hylkäämisen kannalle pääasiallisesti kahdesta syystä. Toiset siitä syystä, että olisi ensin saatava laki, jolla suojelukasvatus kokonaisuudessaan järjestetään ja toiset asettuivat hylkäämisen kannalle siitä syystä, ettei pitäisi tälläisellä erikoislailla ryhtyä järjestämään minkään erikoisen virkakunnan eläkeoi-

keuksia, vaan että nekin olisi yhtenäisen lainsäädännön kautta kerta kaikkiaan järjestettävä.

Mitä ensinnäkin ensimmäiseen syyhyn tulee, niin minun käsittääkseni ne, jotka asettuvat sille kannalle, lähtevät tätä suojelukasvatustyötä ajamaan väärästä päästä. Minun käsittääkseni on ensimmäinen, tärkein velvollisuus ja tehtävä pitää huoli siitä että kunnollisia, todellakin pystyviä kasvattajia saadaan tälle alalle antautumaan ja sen jälkeen vasta toteutettava se laaja lainsäädäntö, jota odotetaan. Mutta muutenkin saattaa olla kysymyksenalaista, onko aika tällä hetkellä sellainen, että tuommoista täydellistä lainsäädäntöä olisi nyt pikaisessa tulevaisuudessa toteutettava. Valiokunta lausuu perusteluissaan saaneensa tietää tosin että lain valmistelu vielä vaatii pitkiä aikoja. Ei ole tarkemmin tiedossa, minkä sisältöisiä lakiesitykset siinä suhteessa tulevat olemaan. Mutta sikäli kuin olen saanut asiantunteilta henkilöiltä tietää, niin on se ainakin totta, että ne toteutettuina tulevat vaatimaan yhteiskunnalta sangen suuria kustannuksia. Ja tämä on todennäköistäkin, sillä aivan samalla tavalla kuuluu olevan asiantuntijain myös naapurimaassa Ruotsissa. Olen saanut kuulla, vaikka tiedon todenperäisyyttä en takaa, että siellä itse sosialistinen ministeristö ei ole tohtinut eduskunnalle esittää kaikkia tätä alaa koskevia lakiehdotuksia siinä pelossa vain että niiden toteuttaminen vaatii valtiolta ja kunnilta liian suuria kustannuksia. Meillä on oppivelvollisuuslaista jo tällä hetkellä niin suuret rasitukset että monin paikoin pelätään, voivatko kunnat ja yhteiskunta niitä rasituksia kunnollisesti kestää. Viime eduskunnassa säädettiin laki köyhäinhuollosta, joka tuottaa myös ensimmäisten kymmenen vuoden kuluessa kunnille ja valtiolle tavattoman paljon kustannuksia. Kun tämä on tiedossa, niin voi täydellä syyllä epäillä, onko mahdollista lisätä vielä niitä rasituksia, mitä suojelukasvatustalainsäädäntö kokonaisuudessaan yhteiskunnalle tuo, niin toivottavaa kun olisikin että lainsäädäntö sillä alalla saataisiin mitä pikimmin toteutetuksi.

Mitä niihin toisiin syihin tulee, jotka suuressa valiokunnassa esitettiin, nimittäin ettei pitäisi tälläisellä erikoislailla järjestää minkään erikoisen virkakunnan eläke-

oikeuksia, niin siihen voin vaan vastata ettei minun tiedossani ainakaan ja tuskinpa muidenkaan tiedossa on ainakaan lähitulevaisuudessa odotettavissa lainsäädäntöä, joka järjestäisi eläkeoikeuksia yleensä kaikilla eri aloilla. Siitä syystä on tehtävä se, mikä todellakin näyttää välttämättömältä tällä hetkellä, nimittäin järjestettävä kasvatuslaitoksissa toimivien henkilöiden eläkeoikeudet oikeudenmukaiselle ja kohtuulliselle pohjalle. Minä tällä perusteella kannatan myös sitä ehdotusta että sivistysvaliokunnan mietintö asetetaan käsittelyn pohjaksi.

Ed. Heikinheimo: Minä pyysin puheenvuoron ed. Pitkäsén lausunnon johdosta. Hänen mielestään palkka- ja eläke-edut, jotka tämän lakiehdotuksen mukaan kasvatuslaitoksen toimihenkilöille tulisivat, ovat kohtuuttoman suuret ja sentähden muka koko lakiehdotus olisi hylättävä. Näin ei minun mielestäni kuitenkaan asianlaita ole. En tahdo yksityisiseikkoihin tässä yhteydessä kajota. Mutta jo se seikka, että kasvatuslaitoksien opettajista yksi toisensa jälkeen hakee ja saa kansakoulunopettajan paikan, ei suinkaan todista että ed. Pitkäsén mielipide tässä suhteessa on oikea. Mutta siitä riippumattakin, jos pitäisimme, että se mitä tässä säädetään on kohtuutonta, sittenkin jo lakiehdotuksen ensimmäinen pykälä, sen ensimmäinen ja viimeinen lause sisältävät seikkoja, jotka ovat suojelukasvatuksen kehittymiselle erittäin tärkeitä. Ed. Mantere on jo tästä asiasta huomauttanut, niin että minä en tahdo siihenkään sen enempää kajota. Tahdon vain huomauttaa että jo nämä seikat yksinään puolustavat tämän lain tarpeellisuutta.

Lakiehdotusta on luullakseni enemmän vastustettu siitä syystä, että odotetaan lakiehdotusta koko suojelukasvatuksen uudelleen järjestämisestä ja ollaan siinä käsityksessä, että tämä lakiehdotus ikäänkuin viivyttaisi laajemman lakiehdotuksen valmistamista, tai kaikissa tapauksissa tulisi kumottavaksi sitten, kun tämä uusi odotettavissa oleva laki tulee valmiiksi. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Tämä ei missään tapauksessa viivytä suojelukasvatuslain valmistumista, ja mikäli minä olen saanut suunnitelmia tietää, ei tämä laki tule edes millään tavalla olemaan väliai-

kainen, vaan tämä tulee olemaan odotettavissa olevan lain rinnalla erittäin tärkeänä osana suojelukasvatusta koskevassa lainsäädännössä. Minusta olisi erittäin tärkeätä, että tämä lakiehdotus nyt saataisiin hyväksytyksi suunnilleen siinä muodossa kuin se sivistysvaliokunnan ehdotuksessa on, ja kannatan siis ed. Mantereen ehdotusta.

Ed. H. Pulkkinen: Suurta merkitystä tällä lakiehdotuksella ei missään tapauksessa ole. Jos se olisi kunnollinen laki suojelukasvatuslaitoksista, pitäisi siinä olla säännöstetty paljon enemmän sellaisia asioita, joita sivistysvaliokunnassa on koetettu lakiin sisällyttää. Kun laissa olisi enemmän kasvatuslaitoksen toimintamääriteltä, voisivat kasvatuslaitokset saada yleisön puolelta paljon suurempaa luottamusta kuin mitä ne tähän asti ovat saaneet. Minä olisin tahtonut jäädä odottamaan suojelukasvatuslakiehdotusta ja pidän että eduskunta ja sen valiokunnat eivät ole kyllin päteviä tällaisia yksityiskohtaisia laitoksen toimintaa selvittäviä pykäläiä laatimaan. Edustaja Mantere on ehdotuksessaan pyyhkinnyt nuo pykälät jotka mainitsin, pois, enkä minä pidä, että se on erikoisesti mikään vahinko tälle laille. Jällellejääneet pykälät ovat edustaja Mantereen ehdotuksena paljon parantuneet, mutta silti en tahdo luopua siitä kannasta, jonka olen esittänyt siinä vastalauseessa, jonka olen allekirjoittanut.

Ed. Pitkänen: Niille puhujille, jotka pitävät lakia tärkeänä ainoastaan sentakia, että tämä laki säättää ja turvaa opettajille paremmat eläke-edut, tahtoisin sanoa, että käsiteltävänä olevalla lailla ei ole suuriaakaan mahdollisuuksia korjata puheena olevien laitoksien merkitystä. Tämä laki kieltää kaiken mahdollisen uudistuksen ja järjestelyn kasvatuslaitoksissa, ei se seikka yksistään, että opettajien eläke-edut parannetaan kykene asiaa kokonaisuudessaan parantamaan. Ed. Lahdensuo ei tuntunut tietävän sitä, että näillä tämänlaatuisten laitoksien opettajilla on jo samanlaiset palkkaedut ja eläkkeet, kuin kansakoulunopettajilla, mutta tämä laki tarkoittaakin niiden parantamista paremmaksi, kuin tavallisten kansakoulunopettajien eläke-edut ovat. Samaten täällä joku toinen edustaja

mainitsi, että olisin sanonut, tämä laki tahdoisi tehdä opettajiston eläke- ja palkka-edut luonnottomiksi. Sitä en kumminkaan ole sanonut, olen vaan sanonut, että tällä lailla tarkoitetaan saada opettajiston eläke-edut paremmiksi, kuin kansakoulunopettajien eläke-edut ovat ja sitten mainitsin siitä, että näillä opettajilla on suuremmat palkat kuin varsinaisessa kansakoululaitoksessa ja olen tietoinen myöskin siitä, että tämmöisiin laitoksiin on hakenut kansakoulunopettajia, jotka ovat ottaneet sijaisen hoitamaan entistä virkaansa ja muuttaneet kasvatuslaitokseen. Siis joku tarkoitukseksi on siinä ollut takana. Nähtävästi on syynä se, että kasvatuslaitoksissa on paremmat palkat.

Yhä edelleen pysyn suuren valiokunnan mietinnön kannalla, siitä syystä juuri asiassa, että tästä laista on niin tarkoin suuressa valiokunnassa tahdottu ottaa kaikki todelliset korjausmääräykset pois ja jätetty ainoastaan opettajien eläke-etuja koskevat kohdat, jotka korjaukset voitaisiin yhtä hyvin toteuttaa silloin, kuin kaikkien muidenkin virkamiesten palkka- ja eläke-edut järjestetään uudelleen.

Ed. L a h d e n s u o: Edellisen puhujan puheenvuoron johdosta pyydän vain huomauttaa, että jos hän olisi ollut täällä saapuvilla tai kuunnellut kun ed. Mantere täällä lausuntonsa esitti, hän myös tietäisi, että kansakoulunopettajien eläke-edut ovat edullisemmat kuin kysymyksessä olevien henkilöiden. Mitä sitten taas tulee niihin muutoksiin, joita tähän lakiehdotukseen on suuressa valiokunnassa tullut, niin minun täytyy ainakin omasta puolestani olla sitä mieltä, että ne ovat kaikki parannuksia, sillä sieltä on karsittu vaan pois pari pykälää, jotka eivät tähän asiaan kuulu, ja joilla ei ole mitään merkitystä tämän henkilökunnan eläkeoikeuksien perusteiden määrittämisessä. Puheenvuoron saatuaani, minä äskeiseen puheenvuorooni pyydän täydennykseksi mainita, että minä asetuin kannattamaan ed. Mantereen ehdotusta nimenomaan siinä tarkoituksessa, että sensuuntaiset muutokset tähän lakiehdotukseen saataisiin, kuin mitkä sisältyvät edustajille jaetussa ed. Mantereen ehdotuksessa.

Ed. L o h i: Kuten muistetaan, viime eduskunta käsitteli lakiehdotusta koti-

talouskouluista ja siinä lakiehdotuksessa oli esitykseen otettu samalla lailla kuin tähänkin kysymys eläkkeiden järjestämisestä. Eduskunta päätti sellaiset säännökset poistaa katsoen siihen, ettei ole oikein eikä terveellisen lainsäädännön periaatteiden mukaista, että jokaisessa tällaisessa yksityisessä pikku laissa eri aloilla säädetään jokaisen eri luokan eläke-eduista ja sentakia koska tämä laki ei ole oleellisesti paljon mitään muuta sisältänyt, kuin näiden eläkkeiden järjestämisen, niin minusta tuntuu, että on tarpeetonta tätä lakia hyväksyä. Minä varsinkaan en siihen nähden, mikä sisältyy ed. Mantereen ehdotukseen, katso olevan syytä niin laajalle mennä tässä eläke-etujen turvaamisessa, kuin ed. Mantere. Minä puolustan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. K u k k o n e n: Minäkin pidän erehdyksenä, jos tämä lakiehdotus hylätään siinä uskossa, että aivan pian voitaisiin saada yleinen lastensuojelulaki maassa aikaan. Siellä, missä lastensuojelulaki jo on olemassa, kuten esim. Englannissa, tämä laki käsittää useita satoja pykälää. Sen valmistaminen tietysti vaatii tavattoman paljon aikaa. Näin epäilemättä kävisi myöskin meillä. Meillä ei vielä olla asiassa sen pitemmällä, kuin että yleisen lastensuojelulain säätämistä varten on olemassa, mikäli olen kuullut, komitean mietintö, joka sisältää puolen kolmattasataa pontta, mutta ei edes lain muotoon puettua ehdotusta. Kun lisäksi ottaa huomioon, että itse lain periaatteista eduskunnassakin, kun se sille asteelle joutuu, tullaan vielä paljon keskustelemaan ja aikaa kuluttamaan, katson minä, ettei olisi syytä hylätä tätä lakiehdotusta, joka kuitenkin toteutettuna tulisi tietämään kasvatuslaitosten henkilökunnan taloudellisen aseman vakiinnuttamista. Viranomaisen taholta on ilmoitettu, että nykyisen olotilan vallitessa on varsin vaikea saada kiinnittymään kasvatuslaitoksiin siksi pätevää henkilökuntaa, kuin näihin laitoksiin niitten tärkeyden ja menestymisen vuoksi olisi saatava.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Mantere ed. Tulenheimon y. m. kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi

hyväksyttäisiin sivistysvaliokunnan ehdotus. Kutsun tätä ed. Mantereen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 59 jaa-ääntä ja 116 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ehdotuksen.

Ryhdytään yksityiskohtaisesti käsittelemään sivistysvaliokunnan mietintöä n:o 1.

1 §.

Keskustelu:

Ed. M a n t e r e: Minä pyydän ehdottaa 1 §:ään kaksi muodollista muutosta. Ensimmäisestä momentista ehdotan poistettavaksi sanat „sen mukaan kuin asetuksessa tarkemmin määrätään”. Tämän ehdotuksen teen siitä syystä, että asia on muutenkin selvä. 2 momentin ensimmäisellä rivillä ehdotan muutettavaksi sanat „voidaan pitää” sanaksi „pidetään”, toisin sanoen, että kohta tulisi kuulumaan samalla tavoin kuin se on hallituksen esityksessä. Tämän muutoksen kautta mielestäni sanonta tulee asianmukaiseksi ja selvemmäksi.

Ed. A. T u l e n h e i m o: Kannatan ed. Mantereen ehdotusta.

Ed. P i t k ä n e n: Minä ehdotan pykälän hyväksyttäväksi sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. A. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että 1 §:n 1 momentin toisesta lauseesta sanat „sen mukaan kuin asetuksessa tarkemmin määrätään” poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mante-

reen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Niinkään on ed. Mantere ehdottanut että 2 momentissa olevat sanat „voidaan pitää” muutettaisiin sanaksi „pidetään”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mantereen toiseksi ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ehdotukset ovat erillisiä, on niistä äänestettävä erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen toisen ehdotuksen.

2 §.

Keskustelu:

Ed. M a n t e r e: Niillä perusteilla, jotka jo aikaisemmin olen esittänyt, ehdotan, että tämä pykälä poistettaisiin.

Ed. A. T u l e n h e i m o: Kannatan ed. Mantereen ehdotusta.

Ed. J o u k a h a i n e n: Minä olen myöskin jonkun sanan aikaisemmin eräässä toisessa yhteydessä lausunut sen puolesta, että kasvatustieteiden valvonta ja yleinen johto kuuluisi kouluhallituksen alaisuuteen. Pidän nimittäin sopivampana, että kun on kysymys järjestelmästä, jonka yhteydessä on

niin paljon kasvatuksellista toimintaa kuin on kasvatustilastosten toiminnassa, on välttämätöntä, että siinä on myöskin pätevä ja kaikinpuolin ammatillisesti asiallinen johto. Minä siis ehdotan, että 2 § säilytetään.

Ed. A. Tulenheimo: Minä olen myöskin samaa mieltä kuin edellinen puhuja siitä, että kasvatustilastosten valvonnan pitäisi kuulua kouluhallitukselle. Mutta kun se on asia, joka voidaan järjestää hallinnollisella asetuksella niinkuin tähänkin saakka, niin minusta on aivan aiheetonta ottaa erityistä määrystä siitä tähän lakiin.

Ed. Kivilinna: Asiallisesti olen minäkin samalla kannalla kuin ed. Tulenheimo. Mutta varsinkin siihen nähden, että tämä kysymys on parastaikaa järjestelyn ja keskustelun alaisena, nimittäin kysymys siitä, minkä ministeriön alaan kasvatustilastot lopullisesti tulevat kuulumaan, niin katsoisin minä paremmaksi, että eduskunta ei tässä yhteydessä sitoisi asiaa lukkoon, vaan jättäisi sen vastaisen harkinnan varaan. Tämän teen niin samalla kannalla kuin minä asiallisesti, kuten sanottu, olenkin ed. Joukahaisenkin kanssa.

Ed. Mantere: Minä pyydän myöskin ilmoittaa, että olen samalla kannalla kuin ed. Joukahainen, mitä itse asiaan tulee. Mutta minä olen ehdottanut tämän pykälän poistettavaksi osittain siitä syystä, minkä ed. Tulenheimo jo mainitsi, kuin myöskin sen takia, että tällainen säännös ei kuulu nyt käsillä olevaan lakiehdotukseen. Pyydän muuten huomauttaa, että siinä ehdotuksessa, jonka kouluhallitus aikanaan teki tästä asiasta, tällaista pykälää ei ollut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. A. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että toinen pykälä poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mantereen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ehdotuksen.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Mantere: Ehdotan, että myöskin tämä pykälä lakiehdotuksesta poistettaisiin. Viittaan muuten myöskin tässä kohden siihen, että kouluhallituksen alkuperäisessä ehdotuksessa ei ollut tällaista säännöstä, ja huomautan, että asia voidaan järjestää ilman, että lakiin tällainen pykälä otetaan.

Ed. A. Tulenheimo: Kannatan ed. Mantereen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. A. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että 3 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mantereen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy sivistysasiainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ehdotuksen.

4 ja 5 §:t hyväksytään.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Mantere: Pyydän ehdottaa, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodos-

sa, mikä sillä on eduskunnan jäsenille jaetussa minun nimelläni kulkevassa erikoisessa ehdotuksessa, ja viittaa perusteluksi siihen lausuntoon, minkä olen antanut yleiskeskustelussa.

Ed. A. Tulenheimo: Minä pyydän saada kannattaa tätäkin ed. Mantereen ehdotusta. Muutokset toisessa momentissa ovat laadultaan muodollisia, 3:s momentti sensijaan on asiallinen muutos. Minusta ed. Mantere ensimmäisessä lausunnossaan, samaten kuin ed. Sillanpää, on osottanut, että tällainen määräys on tarpeen laissa, jonka vuoksi minusta ehdotus tässä muodossa olisi hyväksyttävä.

Ed. Lohi: Minä vastustan sitä uutta kolmatta momenttia, jonka ed. Mantere ehdottaa. Minun mielestäni ei ole mitään pätevää syytä näitä toimihenkilöitä asettaa niin erikoiseen asemaan eläkkeeseen nähden, kuin mitä tämä laki sisältää, kuin muut valtion palveluksessa samanlaisessa asemassa olevat toimihenkilöt. Tällaisella menettelyllä voidaan tulla siihen, että me saamme valtion erikoista etua nauttivia henkilöitä niin paljon tähän maahan, että kuka ne kaikki lopulta jaksaa elättää.

Ed. Sch auman: För min del har jag samma åsikt som rdgsm. Lohi i denna fråga. Jag måste säga, att jag betraktar det nästan som ett oskick, om riksdagen skulle inslå den väg, som nu är ifrågasatt. Jag för min del yrkar i likhet med rdgsm. Lohi på att 3 mom. måtte utgå. Ett sådant yrkande står i överensstämmelse med kulturutskottets förslag.

Ed. J. Vainio: Kannatan ed. Mantereen ehdotusta muuten, paitsi että kolmas momentti poistetaan.

Ed. J o u k a h a i n e n: Minä olen myöskin sitä mieltä, että kolmas momentti olisi poistettava, ja tämä siitä syystä, että asia on, niinkuin ed. Lohi täällä mainitsi, että valtion palveluksessa tämänluontoisissa toiminna on niin paljon henkilöitä, jotka eivät tätä etua vielä nauti. Ja jos taas astuttaisiin tälle tielle, niin tämä voisi viedä sellaiseen tulokseen, että eduskunta tällä hetkellä tehdessään päätöksen tästä asiasta ei olisi seurauksista tietoinen.

Ed. H a k k i l a: Minua kummastuttaa edellisen puhujan lausunto, kun tämä 3 momentti sisältää aivan samaa kuin hallituksen esitys. Jollei tätä 3 momenttia tähän nyt hyväksyttäisi, silloinhan on selvää, että koko tämä lakiehdotus tulee kaatumaan. Minusta tämä 3 momentti onnistuneemmassa muodossa sisältää saman ajatuksen kuin hallituksen esitys. Tässä nyt kysymyksessä olevat kasvatustyöntekijät ovat näissä laitoksissa erittäin tärkeitä. Elleivät ne ole tehtävänsä tasalla, niin silloin laitoksen toiminta on varmasti hyvin heikkoa ja tulee epäonnistumaan. Ne ovat minun mielestäni kaikkein tärkeimpiä työntekijöitä näissä laitoksissa. Olisi väärin jättää niiden taloudellinen asema korjaamatta, silloin kun toiset kasvatustyön alalla työskentelevät saavat vanhuuden päivänsä turvattua. Näitä laitoksia nyt ei voi rinnastaa kaikenlaisiin muihin opetuslaitoksiin. Työ niissä on siksi vaikeaa ja juuri 3 momentissa mainittujen henkilöiden asema on siellä aivan toisenlaatuinen kuin eräissä muissa kasvatuslaitoksissa. Minä huomauttaisin, että ne, jotka ovat asettuneet kannattamaan tämän lain aikaansaamista niiden pitäisi ehdottomasti kunnattaa myöskin tämän 3 momentin hyväksymistä.

Ed. V i r k k u n e n: Minäkin olen valtiokuntakäsittelyssä tullut vakuutetuksi siitä, että tätä ed. Mantereen ehdotuksessa olevaa lisämomenttia 4 §:ään ei siinä pitäisi olla. Paitsi niitä syitä, jotka täällä jo ovat mainitut, pyytäisin mainita sen, että on hyvin epäilyksenalaista, tehtäisiinkö ehdotetulla lisämääräyksellä erikoista palvelusta niille henkilöille, jotka siinä mainitaan. Sittenkin, vaikka ehdotuksessa on muutettu hallituksen alkuperäinen ehdotus, näyttää siltä, että nämä eläkkeet tulisivat olemaan niin vähäisiä, että ne eivät nykyoloissa ollenkaan riitä. Olen tullut siihen käsitykseen, että juuri tämänkin takia tämä eläkekysymys olisi asetuksella määrätävä sellaiseksi, joka vastaa ajan oloja.

Ed. S c h a u m a n: Ett beslut i enlighet med rdgsm. Mantres förslag skulle innebära en avvikelse från de grunder, som i allmänhet äro gällande beträffande pensioner. Icke har en arvodestjänsteman rätt till pension, men dessa tjänstemän vid uppfostringsanstalterna skulle ställas i ett

gynnsammare läge än andra tjänstemän. Jag ber ännu att få fästa uppmärksamheten vid att detta kan leda till synnerligen ledsamma konsekvenser beträffande den allmänna pensionslag, som vi i tiden komma att få stifta. Att åter besluta sig för antagande av rdgsm. Manteres yrkande endast av taktiska skäl, såsom rdgsm. Hakila här ville uppmana oss att göra, det tycker jag går alltför långt. Må lagen då falla hellre än att vi stifta en lag, som innebär en avvikelse från de allmänna grunderna för statens tjänstemäns pensionering.

Ed. M. Sillanpää: On aina totuttu kuulemaan oikeistosta sitä väitettä, että alempi henkilökunta ei tarvitse saada minäkäänlaista vanhuuden turvaa, heille riittää köyhäintalo. Tuo sama ajatus ilmenee niissä puheissa, mitä täällä on esitetty. Minusta tuntuu, että itse laitostyölle olisi välttämättömän tärkeätä saada myöskin 3 momentissa esitetty henkilökunta eläkeoikeutetuksi. Kuulin, että äskettäin oli ollut jonkunlainen neuvottelu kasvatuslaitosten opettajakunnalla ja nämä olisivat yleensä asettuneet sille kannalle, että myöskin 3 momentissa mainittu henkilökunta olisi otettava mukaan eläkeoikeutta järjestettäessä. Olen samaa mieltä kuten ed. Hakila, ettei näitä henkilöitä voi rinnastaa muun valtion palveluksessa olevan henkilökunnan kanssa, sillä se on kasvatukselle tärkeätä, että sopivat henkilöt jäävät pitemmäksi aikaa laitokseen, ja se on kasvatuksen kannalta kuin meikälaisten puolelta puolustetaan 3 momentin hyväksymistä.

Ed. H. Pulkkinen: Sivistysvaliokunnassa tehty muutos tähän pykälään on minun mielestäni sellainen huononnus, joka osaltaan aiheutti sen että olen vastalauseen allekirjoittajana. Ed. Mantereen tekemä muutosehdotus korjaa suuresti tätä asiaa ja jos lakiehdotus laiksi tulee, täytyy tämä ed. Mantereen ehdotus lakiin saada. Me työväen edustajat emme yleensä puhu eläkkeiden puolesta, mutta tässä tiedämme olevan semmoisen työläisryhmän, jonka täytyy antautua koko antaumuksella tehtävänsä, joka vaatii erikoisia kykyjä heiltä, erikoista valmistumista ja erikoista antautumista ja soveliaisuutta tehtävänsä.

Ed. Wiik: Emedan det vore skada, ifall av riksdagens protokoll icke skulle framgå vad rdgsm. Manteres förslag innehåller, hemställer jag till förslagsställaren, att han måtte uppläsa förslaget. Det kan icke anses vara en riktig form för framställande av ett förslag, att man enbart hänvisar till att detsamma har blivit utdelat till riksdagens medlemmar.

Ed. Jussila: Paitsi johtajaa, johtajatarta, opettajaa ja opettajatarta on minun mielestäni alemmallakin henkilökunnalla tässä laitoksessa erittäin tärkeä kasvatuksellinen tehtävä. He tulevat tekemisiin näiden lasten kanssa aamusta iltaan. Jos alempi henkilökunta on pätevä, niin ne voivat vaikuttaa samaten kuin opettajistokin. Jos tuollaista pätevää palveluskuntaa saadaan, turvataan myös laitoksen elämä. Sentähden kannatan 3 momenttia.

Ed. Mantere: Ed. Viikin lausunnon johdosta pyydän saada mainita, että minun ehdotukseni on seuraava: 1 momentti on yhtäpitävä sivistysvaliokunnan 1 momentin kanssa, 2 momenttiin on tehty muutamia kielellisiä korjauksia, mutta asiallisesti se on aivan sama kuin sivistysvaliokunnan ehdotus. Sitten tulee uusi kolmas momentti, joka on näin kuuluva: „Kasvatuslaitoksen taloudenhoitaja, isännöitsijä, vahtimestari, koneenkäyttäjä, katsastaja, emännöitsijä ja hoitajatar olkoot myöskin oikeutetut eläkkeeseen, jonka suuruus lasketaan edellä tässä pykälässä mainittujen perusteiden mukaan.”

Ed. Pitkänen: Kun esillä oleva asia oli ensimmäisessä lukemisessa suuressa valiokunnassa sai se sellaisen muodon, mikä on ed. Mantereen ehdotuksessa paitsi ei ollut vielä tätä momenttia lisätty. Silloin sosialidemokraattien vaikutuksesta tuli tämä laki hylätyksi. Oikeiston edustajat huomasivat, että on todellakin välttämätöntä antaa vasemmistollekin jotakin, että omat pyyteet voivat tässä eläkeasiassa tulla läväisseeksi. Tämä siis on sovittelun tulos ja muodostuu tästä sellainen ennakkopäätös nähtävästi, että muissakin valtion laitoksissa tämänlaatuiset palvelijat ovat oikeutetut vaatimaan myöskin eläkettä. Olkoon todettu, että vasemmisto ja oikeisto ovat taas löytäneet toisensa tässä

heille yhteisesti tärkeässä asiassa ja niinpä sopivatkin tuloksen kristillisesti jakamaan. Tämä puheena oleva momentti on sen laatuinen, ettei missään tapauksessa olisi sitä hyväksyttävä, jos vähänkin valtion varoja tahdottaisiin säästää.

Ed. Hakkiila: Huomauttaisin ed. Virkkuselle, että suuressa valiokunnassa tämän 3. momentin ehdotti professori Tulenheimo, joten tämän ehdotuksen pitäisi olla hyvin auktoritativinen ainakin sillä taholla. Ed. Schauman huomautti tässä johduttavan eläkeasioita määrättäessä vaaralliselle uralle. Vaikka minä puolestani olen valmis myöntämään hänen tässäkin asiassa olevan asiantuntijan, niin eivät hänen puheenvuorossaan mainitsemansa perustelut saattaneet minua vakuutetuksi siitä, että tässä lähdetäisiin millekään vaaralliselle alalle. Enkä minä taas pelkää sitä yhteistyötä, mikä tässä asiassa syntyy kokoomuksen ja sosialidemokratian välillä. Minä vain päinvastoin toivoisin, että tällaista yhteistyötä näin järkevällä perusteella syntyisi, vaikka minä valitan, että näissä kulttuuriasioissa emme saa eräitä keskustalaisia koskaan mukaan.

Ed. Hahl: Kun tässä puhutaan myöskin järjestä, niin minä huomautan, miltä minusta tämä näyttää. Edellytetään, että on 15 lasta tällaisessa laitoksessa ja siinä on 9 virkamiestä, mihinkä siinä tullaan, minkä verran siinä on järkeä? Me huumme pian tähän virkamiesten tulvaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. Tulenheimon y. m. kannattamana ehdottanut, että sivistysvaliokunnan mietinnössä oleva 6 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Jos tällaista virkailijaa aikaisemmin kohtaa parantumaton tauti, taikka jos hänen muuten havaitaan ilman omaa syytensä tulleen kykenemättömäksi virkaansa hoitamaan, saakoon hän erotessaan vuotuisen elinkautisen eläkkeen, joka määrältään 5 vuotta palvelleelle on yksi neljännes edellämäinistä täydestä eläkemäärästä ja enemmän palvelleelle lisäksi joka palvelusvuotta kohti yksi kahdeskymmenesosa samasta

määrästä, kunnes kaksikymmentä vuotta palvelleelle tulee täysi eläke.” Nimitän tätä ehdotusta ed. Mantereen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Niinikään on ed. Mantere ehdottanut että pykälään liitettäisiin uusi näin kuuluva kolmas momentti: „Kasvatustaloksen taloudenhoitaja, isännöitsijä, vahtimestari, koneenkäyttäjä, katsastaja, emännöitsijä ja hoitajatar olkoot myös oikeutetut eläkkeeseen, jonka suuruus laskeetaan edellä tässä pykälässä mainittujen perusteiden mukaan.” Nimitän tätä ehdotusta ed. Mantereen toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan äänestyksessä menettäväksi sillä tavalla, että toisen momentin kohdalla pannaan vastaehdotukseksi sivistysvaliokunnan mietintöä vastaan ed. Mantereen ensimmäinen ehdotus ja sitten äänestetään 3 momenttia koskevan ed. Mantereen toisen ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Mantereen ensimmäisestä ehdotuksesta.

Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Mantereen toisesta ehdotuksesta.

Ken hyväksyy ed. Mantereen toisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa-ääntä ja 82 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen toisen ehdotuksen.

7 §.

Keskustelu:

Ed. S c h a u m a n: Denna paragraf står icke i något samband med de övriga paragraferna i lagen. Den innehåller nämligen bestämmingar angående personalens vid uppfostringsanstalterna arvodesförhöjningar och hänför sig alltså till lönerna och icke till pensionerna. Den innehåller för övrigt i sak ingenting, då där endast säges att „om arvodesförhöjningar gäller vad därom är särskilt stadgat”. Jag skulle på dessa grunder anse, att paragrafen är överflödig. Jag beklagar, att jag icke i stora utskottet har uppmärksammat detta, och måste därför nu här föreslå, att paragrafen skulle strykas.

Ed. Ö s t e r h o l m: Jag ber att få understöda förslaget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman ed. Österholmin kannattamana ehdottanut, että 7 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

P u h e m i e s Eduskunta on siis hyväksynyt sivistysvaliokunnan ehdotuksen.

8 § hyväksytään keskustelutta.

9 §.

Keskustelu:

Ed. L a h d e n s u o: Senjälkeen kun tämän lain sisältö on olennaisesti muuttunut, on tarpeellista, että tämä pykälä korjataan vähän toiseen muotoon. Minä siitä syystä ehdotan sille seuraavan muodon: „Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella”.

Ed. M a n t e r e: Minä pyydän kannattaa ed. Lahdensuon ehdotusta. Olisin omasta puolestani ehdottanut, että tämä pykälä kokonaan poistettaisiin, mutta katson, että jos pykälä saa sen muodon, minkä ed. Lahdensuo sille ehdotti, se kyllä voidaan lakiin ottaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Lahdensuo ed. Mantereen kannattamana ehdottanut, että 9 § saisi seuraavan sanamuodon: „Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lahdensuon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lahdensuon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Lahdensuon ehdotuksen.

10 § ja lain johtolause hyväksytään keskustelutta.

Lain nimike.

Keskustelu:

Ed. M a n t e r e: Sen johdosta että laki sisällöltään on huomattavasti muuttunut, rohkenen ehdottaa, että myös sen nimike muutettaisiin. Ehdotan sille seuraavan muodon: „Laki valtion kasvatuslaitoksista sekä niissä toimivien henkilöiden eläkeoikeuden perusteista”.

Ed. A. T u l e n h e i m o: Kannatan ed. Mantereen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. A. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että lain nimike saisi seuraavan sanamuodon: „Laki valtion kas-

vatuslaitoksista ja niissä toimivien henkilöiden eläkeoikeuden perusteista." Kutsun tätä ehdotusta ed. Mantereen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ehdotuksen.

Koska suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palaa asia valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että poistetaan 6 ja 7 asia.

Pöydällepanot:

8) Ehdotuksen laiksi irtaimistokiinnityksestä sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2 ja

9) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitel-maksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1922 valtiopäivillä

esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Koska edustajille on jaettu tässä istunnossa tuotu hallituksen esitys n:o 39, koskeva kansainliiton kansainvälisen työjärjestön kolmannen yleisen konferenssin Genèvessä vuonna 1921 hyväksymien sopimusehdotusten ja suositusten toteuttamista, niin voitaneen tämäkin panna pöydälle ensi istuntoon.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään, jonka johdosta pannaan pöydälle ensi istuntoon

kansainliiton kansainvälisen työjärjestön kolmannen yleisen konferenssin Genèvessä vuonna 1921 hyväksymien sopimusehdotusten ja suositusten toteuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 39.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hakkila: Suuren valiokunnan kokous pidetään maanantaina 6 päivänä marraskuuta kello 1 päivällä Säädytalolla.

Seuraava istunto on maanantaina 6 päivänä marraskuuta kello 7 illalla.

Täysi-istunto päättyy kello 3,26 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

20. Maanantaina 6 p. marraskuuta 1922

kello 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi alusten yhteen-
törmäyksestä johtuvasta vahingosta
sekä pelastuspalkkiosta.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 12; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 2; hallituk-
sen esitys n:o 1.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi nii-
den valitsijamiesten valitsemisesta,
jotka toimittavat tasavallan presiden-
tin vaalin.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 13; perustuslakiva-
liokunnan mietintö n:o 7; mainittu
ehdotus.

3) Ehdotus laiksi yhdistyksistä
tammikuun 4 päivänä 1919 annetun
lain muuttamisesta.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:o 7 ja 7 a; lakivalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 17.

4) Ehdotus oppisopimuslaiksi. ..
Asiakirjat: Suuren valiokun-
kunnan mietintö n:o 14; työväen-
asiainvaliokunnan mietintö n:o 1;
hallituksen esitys n:o 11.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi irtaimistokiinni-
tyksestä.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o
13.

Siv.

Ainoa käsittely:

6) Puhemiesneuvoston ehdotus työ-
suunnitelmaksi täysi-istuntoja ja va-
liokuntia varten vuoden 1922 val-
tiopäivillä. 715

Esitellään:

7) Hallituksen esitys n:o 39 kan-
sainliiton kansainvälisen työjärjestön
kolmannen yleisen konferenssin Ge-
nèvessä vuonna 1921 hyväksymien
sopimusehdotusten ja suositusten to-
teuttamisesta. 716

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö
n:o 3 hallituksen esityksen johdosta
Suomen ja Saksan välisen taloudelli-
sen sopimuksen hyväksymisestä. .. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Arffman, Bengs, von Born, Bäck, Har-
vala, Helenelund, Hiidenheimo, Huttunen,
A. Jaskari, Jern, Joukahainen, Jussila,
Koivuranta, J. Korhonen, Kuisma, Landt-
man, Lohi, H. Mäkinen, Nikkanen, Niska-
nen, Paasivuori, Pitkänen, Raearo, Rei-
nikka, Sandblom, Seppänen, Sunila, Swen-
torzetski, Särkkä, Toivonen, Typpö, Wiik,
Åkerblom ja Österholm.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sai-
rauden tähden tämän viikon ajaksi ed. Har-

vala, perheessä sattuneen tarttuvan taudin tähden toistaiseksi ed. Joukahainen, kunnallisten tehtävien takia täksi ja huomispäiväksi ed. Reinikka, yksityisasiain tähden täksi ja huomispäiväksi ed. Koivuranta, tärkeiden virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Bäck, tämän istunnon alkuosasta ed. R. Sillanpää, kunnallisten tehtävien tähden tämän päivän istunnosta ed. Paasivuori, yksityisasiain takia tiistai-illasta lauantai-iltaan ed. Kares, yksityisasiain tähden tämän päivän istunnosta ed. H. Mäkinen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana saapuu eduskuntaan ministeri **Loimaranta**, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia jättää Eduskunnalle seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 40 esitys tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuonna 1923, ja

n:o 41 esitys ilmailusta.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslain mukaista käsitelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi alusten yhteentörmäyksestä johtuvasta vahingosta sekä pelastuspalkkiosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 1, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 12.

Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelua, sen jälkeen esitetään lain yksityiskohdat.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lain yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—6 §:t, 1 luvun nimike, 7—12 §:t, 2 luvun nimike, 13—17 §:t, 3 luvun nimike, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lepäämään jätetty ehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Setälä: Pyydän saada ehdottaa, että eduskunta käsittelyn pohjaksi ottaisi lepäämään jätetyn esityksen. Se voidaan nimittäin hyväksyä aivan riippumatta siitä, että laki presidentinvaalia koskevista määräyksistä on tullut hylätyksi.

Ed. Mantere: Pyydän kannattaa ed. Setälän tekemää ehdotusta.

Ed. Ryömä: Minusta on parempi, että hylätään tämäkin lakiehdotus samalla tavalla kuin hylättiin lepäämässä ollut ehdotus laiksi tasavallan presidentin vaalista. On nim. tarpeetonta panssaroida tällaisilla laeilla sellaista hallitusmuodon pykälää, jolla ei ole takanaan eduskunnan eikä kansan enemmistöä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Setälä ed. Mantereen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lepäämään jätetty esitys. Kutsun tätä ehdotusta ed. Setälän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Setälän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa-ääntä ja 84 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Setälän ehdotuksen.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään 1—24 §:t, lain johtolause ja lain nimike.

Puhemies: Koska eduskunta ei ole hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta, niin asia palaa suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 a ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 7 ja lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 7 a, josta näkyy, että suuri valiokunta on päättänyt yhtyä eduskunnan päätökseen muuten, paitsi mitä tulee lakiehdotuksen 7 §:n 7 kohtaan, johon suuri valiokunta on tehnyt pari muodollista laatua olevaa muutosta. Eduskunnan on nyt joko hyväksyttävä suuren valiokunnan ehdotus tai pysyttävä entisessä päätöksessään.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että 4) asia poistetaan.

5) Ehdotus laiksi irtaimistokiinnityksestä.

Hallituksen esityksen n:o 13 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan en halua puheenvuoroa. Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1922 valtiopäivillä

esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Mitä asian käsittelyyn tulee, esitellään ensin käsiteltäväksi työsuunnitelman alussa olevat pykälät kukin erikseen ja sen jälkeen kutakin valiokuntaa koskeva osa erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

1—4 §:t, perustuslakivaliokuntaa koskeva osa, valtiovarainvaliokuntaa koskeva osa, lakivaliokuntaa koskeva osa, talousvaliokuntaa koskeva osa, laki- ja talousvaliokuntaa koskeva osa, sivistysvaliokuntaa koskeva osa, pankkivaliokuntaa koskeva osa, maatalousvaliokuntaa koskeva osa, työväenasiainvaliokuntaa koskeva osa, sotilasasiainvaliokuntaa koskeva osa, ulkoasiainvaliokuntaa koskeva osa, kulkulaitos-

valiokuntaa koskeva osa ja nimike hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Kansainliiton kansainvälisen työjärjestön kolmannen yleisen konferenssin Genèvessä vuonna 1921 hyväksymien sopimusehdotusten ja suositusten toteuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta työväenasiainvaliokunnan lausunto.

Pöydällepanot:

8) Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Koska eduskunnalle on jaettu äsken tuodut hallituksen esitykset, niin esitän ne:

Tuulaakimaksun laskemisen perustetta vuonna 1923

koskeva hallituksen esitys n:o 40 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon;

Ilmailua

koskeva hallituksen esitys n:o 41 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10, joka niinikään on edustajille jaettu esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 8 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

21. Perjantaina 10 p. marraskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi alusten yhteentörmäyksestä johtuvasta vahingosta sekä pelastuspalkkiosta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

2) Ehdotus laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 7 ja 7 a; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 17.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatustaitosten valtioavusta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 8 ja 8 a; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 4.

4) Ehdotus laiksi kasvatustaitok-sista.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 11 ja 11 a; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

5) Ehdotus laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 15; laki- ja talous-

Siv.

718

719

721

725

valiokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 16.

6) Ehdotus laiksi eräiden säännöksi-
sien hyväksymisestä Suomen ja Nor-
jan välisessä sopimuksessa yhdenmu-
kaisista toimenpiteistä porojen estä-
miseksi kulkemasta valtakuntain vä-
lisen rajan yli.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 16; ulkoasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 9.

7) Ehdotus oppisopimuslaiksi. ..

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 14; työväenasiain-
valiokunnan mietintö n:o 1; hallituk-
sen esitys n:o 11.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi edustajanvaa-
leista.

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 10; hallituksen
esitys n:o 7.

9) Ehdotus laiksi eräiden Suomen
ja Saksan välisen taloudellisen sopi-
muksen säännöksi-
sien hyväksymisestä.

Asiakirjat: Ulkoasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 3; hallituksen
esitys n:o 12.

Esitellään:

10) Hallituksen esitys n:o 40 tuu-
laakimaksun laskemisen perusteesta
vuonna 1923.

11) Hallituksen esitys n:o 41 il-
mailusta.

Siv.

725

748

730

747

770

„

Pöydällepanoa varten
esitellään:

- 12) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1921. 770
13) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laiksi kiellosta käyttää tavaroissa vääriä alkuperää tai lajia osoittavia merkintöjä. "
14) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta. "

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat: Ampuja, Arffman, Broända, Harvala, G. Hirvensalo, Holsti, Kares, Lahdensuo, Lehtokoski, H. Pulkkinen, Salo ja Wanhala.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat lääkärintodistuksella osoitetun sairauden perusteella toistaiseksi ed. Hiidenheimo, sairauden tähden tämän päivän istunnosta ed. Broända ja ed. Lahdensuo, perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta tästä päivästä tiistai-iltaan ed. Salo, samoin kuolemantapauksen johdosta tästä istunnosta ed. Vanhala, sairaustapauksen johdosta tämän kuun 10 päivästä 14 päivään ed. H. Pulkkinen, virkatehtävien takia tästä istunnosta ed. G. Hirvensalo ja yksityisasiain takia tämän istunnon alkuosasta ed. Lehtokoski.

Valtion tilintarkastajain valitseminen vuodeksi 1923.

Puhemies: Hallitusmuodon 71 §:n mukaisesti on jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä asetettava viisi valtion tilintarkastajaa eduskunnan puolesta pitämään silmällä tulo- ja menoarvion noudattamista sekä valtiovaraston tilaa ja hoitoa. Nämät tilintarkastajat ovat eduskunnan valitsijamiesten valittavat suhteellisilla vaaleilla. Samassa järjestyksessä valitaan myöskin tarpeellinen määrä varamiehiä. Tämän

Siv.

johdosta puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehoittaisi valitsijamiehiä valitsemaan varainhoitokautta 1923 varten viisi valtion tilintarkastajaa sekä varamiehen kullekin heistä.

Ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan oikeusasiamiehen palkkio.

Puhemies: Eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännön 17 §:n mukaisesti määrää oikeusasiamiehen palkkion eduskunta ennen vaalin toimittamista.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehoittaisi valtiovarainvaliokuntaa tekemään eduskunnalle ehdotuksen vuodeksi 1923 valittavan oikeusasiamiehen palkkiosta.

Ehdotus hyväksytään.

Jäsenten valitseminen valtakunnanoikeuteen.

Puhemies: Voimassaolevain perustuslainsäännösten mukaan kuuluu valtakunnanoikeuteen, joka käsittelee valtioneuvoston jäsentä, oikeuskansleria tahi korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden presidenttiä tai jäsentä vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa nostetun syytteen, m. m. kuusi jäsentä, jotka ynnä tarvittavat varajäsenet eduskunnan valitsijamiehet valitsevat suhteellisilla vaaleilla aina kolmeksi vuodeksi. Viimeksi toimitettiin valtakunnanoikeuden jäsenten vaali lokakuussa 1919.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta antaisi valitsijamiehille tehtäväksi valita puheenaolevaan tuomioistuimeen kuusi jäsentä sekä varajäsenen kullekin heistä kolmivuotiskaudeksi 1923—1925.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi alusten yhteentörmäyksestä johtuvasta vahingosta sekä pelastuspalkkiosta.

Hallituksen esitys n:o 1, jota on valmistelevalta käsitelty laki- ja talousvaliokun-

nan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 12, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hyljätä.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lain kolmas käsittely julistetaan päätyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 17 johdosta laadittu lakiehdotus, jota on valmisteluvasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 7 ja 7 a, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hyljätä.

Keskustelu:

Ed. Kemppi: Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain muuttamisesta, jonka esityksen pohjalle nyt hyväksyttävänä olevat muutokset perustuvat, perustuu säästäväisyysnäkökohtiin. Hallituksen esityksessä perustellaan muutosten tekemistä sillä, että yhdistysrekisterin pitäminen aiheuttaa valtiolle suuria kuluja. Nämä kulut johtuvat siitä, että sosiaalihallituksen, joka yhdistysten rekisteröimiset toimittaa, on täytynyt ottaa lisähenkilökuntaa näitä varten. Myöskin sanotaan esityksessä aiheuttavan suuria kuluja rekisterilehden painattamisen, jonka menekki on aivan mitätön. Vuosittain menee lehden kuluihin useita kymmeniä tuhansia markkoja. Näitä yllämainittuja kuluja vähentääkseen on hallitus ehdottanut eräitä muutoksia yhdistyslakiin. Mielestäni olisi ollut viisaampaa, että hallitus olisi katsellut tätä asiaa vähän perusteellisemmin. Silloin se olisi ehkä tullut huomaamaan, että tämänluontoista lakia ei olisi tarvittu ryhtyä kor-

jaillemaan, vaan olisi ehdotettu se kokonaan tarpeettomana kumottavaksi. Silloin olisi voitu välttää kaikki nämä kulut. Samalla olisi myöskin selvitetty eräs kiusallinen pulma, jonka rekisterilain voimassaollessa viranomaisemme ovat itse luoneet. Nythän on jouduttu sellaiseen umpikujaan, että viranomaisten käsittämättömän tyyperyyden takia ei Sosialistiseen Työväenpuolueeseen kuuluvia järjestöjä ole rekisteröity kuin pieni prosentti. Mainittuun puolueeseen kuuluu yli 500 eri järjestöä, joista on rekisteröity ainoastaan noin satakunta. Tähän puolueeseen kuuluvat Suomen kansalaiset ovat tähän eduskuntaan valinneet 27 edustajaa ja kuitenkin on se viranomaisemme mielestä ainoastaan jokin pieni lahkokunta, jota täytyy kurittaa, jos ei muuten niin sulkemalla se ulkopuolelle rekisteriä. Kiusahan se on pienikin kiusa, ajattelevat kai viranomaisemme. Tämä viranomaistemme menettely on jyrkästi ristiinriidassa voimassaolevan perustuslain kanssa. Siinähan taataan jokaiselle Suomen kansalaiselle samanlainen kohtelu lain edessä sekä myönnetään yhdistymis- ja kokoontumisvapaus sekä yhdistysten perustamisoikeus jokaiselle. Siinä nimenomaan sanotaan, että sellaisia yhdistyksiä saadaan perustaa, jotka eivät ole vastoin lakia ja hyviä tapoja. Juuri sellaisia järjestöjä kuuluu Sosialistiseen Työväenpuolueeseen ja juuri niitä rekisteriviranomaiset eivät suvaitse rekisteröidä. Tai rohkeneeko täällä joku väittää, että nämä järjestöt mitenkään loukkaisivat hyviä tapoja tai toimisivat vastoin lakia. Ne ovat poliittisia- ja kasvatusjärjestöjä, joittenka ohjelma tähtää kapitalistisen järjestön kumoamiseen ja uuden, paremman, sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän tilalle luomiseen.

Kun kerran perustuslaissa säädetään jokaiselle yhtäläinen oikeus ja lain turva, niin kuinka on sitten ymmärrettävä se vaino, jota yleensä tässä maassa käydään näitä järjestöjä ja niihin kuuluvia henkilöitä kohtaan, vaikka ne vissin ohjelman perusteella toimivat tarkoituksperiensä saavuttamiseksi. Annetaanhan tässä maassa kaikessa rauhassa toimia sellaisienkin järjestöjen, jotka totuuden nimessä sanottuna ovat inhimilliseen kehitykselle erittäin vaarallisia, Suojeluskuntajärjestö on yksi sellainen. Meillä on tuore esimerkki, mitä tällainen murhajärjestö voi saada aikaan. (Puhemies koputtaa.) Italiasta tul-

leet tiedot kertovat, kuinka suojeluskuntajärjestö siellä on asevoiman nojalla määrännyt koko yhteiskunnallisen järjestelytyön. Se on sivuuttanut kaikki oikeudelliset näkökohdat ja antanut voiman puhua. Kaikki merkit viittaavat siihen, että täälläkin voidaan ryhtyä samanlaista „oikeutta” jakamaan. Viittauksia on jo siihen suuntaan tehty. Suojeluskunnan aseet ovat terävinä, ruuti kuivaa. Se järjestö on täällä tällä kertaa sellainen valtio valtiossa, jota ei pysty minkäänlainen tämän maan hallitus hajoittamaan, jos haluakin siihen olisi.

Rekisteriviranomaisten tarkoituksena on, kun ne jättävät järjestömme rekisteröimättä se, että oikeusviranomaiset siten pääsivät paremmin käymään niiden kimppuun ja nämä taas vuorostaan ovat käyttäneet tilaisuutta hyväkseen. Minä voisin luetella tässä kymmenittäin tapauksia viranomaisten törkeästä mielivallasta, kun he ovat häirinneet järjestöjemme kokouksia ja huvitilaisuuksia. Jätän sen kuitenkin nyt tällä kertaa tekemättä. En voi kuitenkaan kokonaan sivuuttaa sitä ennen kuulumattoman räikeää mielivaltaa, jota viranomaiset harjoittavat itärajan lähistöllä oleviin järjestöihin nähden. Siellä on näitten järjestöjen toiminta tehty miltei kerrassaan mahdollottomaksi. Minkälaista terroria ja kiristystä siellä virkamiessantarmimme harjoittavat, otan yhden esimerkin. Kuluneen kesän aikana järjesti Suomussalmen työväenyhdistys kesäjuhlan. Kun ohjelmasuorituksen piti alkaa, astuivat juhlaan tulleet suojeluskuntalaiset, sotilaat ja ohranat esiin ja kielsivät jyrkästi juhlan pitämisen. Jos kieltoa ei toteltaisi, ryhtyisivät he käyttämään aseita. Luonnollisesti väkivallan edessä täytyi taipua. Kun juhlan järjestäjät tiedustelivat, mihinkä lain paikkaan hajoittajat perustavat hajoitus-hommansa, vastasi joukon johtaja nostaen revolverin kysyjän kasvojen eteen tähän tapaan: „Tähän me perustamme tämän toimenpiteemme”. Samanlaisia tapauksia tapahtuu sillä kulmakunnalla tuhkatieheään. Muodollisen syyn tekoihinsa ovat nämä huliganit saaneet siitä, että järjestöt eivät ole rekisteröityjä.

Mutta onpa tässä maassa tapahtunut, että rekisteröityjäkin järjestöjä on ryhdytty ankarasti vainoamaan ja hajoittamaan. Laaja ajojahti on paraikaa käynnis-

sä Suomen Sosialidemokraattista Nuorisoliittoa vastaan, joka on rekisteröity järjestö. Toimenpiteen tarkoituksena on hajoittaa koko liitto ja mahdollisesti sulkea toimihenkilöt linnaan. Kun liitto on rekisteröity, ei sen kimppuun ole voitu siltä puolelta käydä, vaan on ajojahdin syyksi tehty se, että liitto ei ole toiminut ohjelmansa mukaisesti. (Ed. Hakkila: Asiaan.) Tämä keksintö on saavutus alallaan. Voiko kukaan rehellisessä mielessä väittää, että tämä liitto ei toimisi ohjelmansa mukaisesti. Ei, koko liiton olemassaolon aikana on sen ohjelman määrännyt työläisnuoriso itse ja niin se tekee nykyäänkin. Kuinka silloin voidaan väittää, ettei se toimisi ohjelmansa mukaisesti? Se on loogillisesti mahdotonta. Ainoastaan ohranalle se on mahdollista. Nyt tarvittaisiin rohkeaa ote palauttamaan ohraa hieman järkiinsä. Kykenevätkö viranomaisemme sen tekemään, sen näyttää lähin tulevaisuus.

Mainitsin äsken suojeluskunnan toiminnasta. Sen toiminta ei kiinnitä viranomaisemme huomiota. Ne tuijottavat vain silmänsä sokeiksi työväenpuolueeseen kuuluvien järjestöihin ja kieltäytyvät rekisteröimästä niitä. Tästä ei kuitenkaan ole oleva mitään iloa heille. Toiminnallaan saattavat he vain itsensä naurunalaisiksi. Puolue toimii, järjestöt toimivat, täällä parlamentissa toimii tällä kertaa 26 edustajaa, ja kun taas seuraavien vaalien jälkeen valtiopäiville kokoonnutaan, on niiden luku huomattavasti kasvanut siitä huolimatta, vaikka virkamiehet eivät suvaitse tehdä velvollisuuttaan rekisteröimällä järjestöjämme. Olisikohan liikaa pyydetty, että hallitus antaisi ohjeita rekisteriviranomaisille, että nämä jo viimeinkin tulisivat huomamaan, että kysymyksessä on suuri valtiollinen puolue järjestöineen, jota ei enään kauempaa sovi pitää lapsipuolen asemassa.

Kun se ryhmä, johon minä kuulun, antaa äänensä kysymyksessä olevien muutosehdotusten puolesta, tekee se sen siinä mielessä, että lakia ryhdytään sovelluttamaan yhtäläisesti kaikkiin järjestöihin. Ellei niin tapahdu, on meidän pakko ryhtyä toimenpiteisiin koko lain kumoamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päätyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 a ja otetaan jatkuvaan toisen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 8 ja sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8 a.

Mietinnöstä näkyy, että suuri valiokunta on päättänyt yhtyä eduskunnan päätöksiin muuten paitsi mitä tulee lakiehdotuksen 1, 2, 3 ja 5 §:iin, joihin suuri valiokunta on tehnyt eräitä muutoksia. Nyt olisi siis eduskunnan tehtävä päätöksensä näistä pykälistä kustakin erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

1 ja 2 §:t hyväksytään keskustelutta suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

3 §.

Keskustelu:

Ed. M. Sillanpää: Suuri valiokunta on uudestaan palauttanut lakiin niin sanotun linkuvan valtioavun asteikon. Jos tämä tulisi eduskunnan päätökseksi, olisi sillä mielestäni suuri haitta kasvatuslaitoksien toiminnalle, sillä kaiken todennäköisyyden mukaan tulee silloin tapahtumaan, että kunnalliset laitokset tulevat jäämään huonompaan asemaan ainakin niistä lausunnoista päättäen, mitä niistä virastoista on saatu, jotka tätä asiaa ovat valmistelleet. Minä katsoisin kuitenkin että itse kasvatuslaitosten toiminnalle olisi edullisinta, että kunnalliset laitokset tulisivat etualalle, koska kunnallisissa laitoksissa voidaan kasvatustoiminta saada tehokkaammaksi ja paremmin järjestettyä kuin yksityisten omistamissa kasvatuslaitoksissa. Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta pysyisi viime kerralla tekemässään päätöksessä.

Ed. Lindberg: Jag har ingenting emot att enskilda personer och föreningar beviljas statsunderstöd för av dem upprättade skyddsuppfostringsanstalter. Tvärtom måste det anses högeligen önskvärt och väl att så många som möjligt intressera sig för vanvårdade och försummade barn. De som hysa detta intresse äro också värda allt det understöd staten kan giva dem. Jag anser dock nödvändigt, att icke den glidande skalan användes vid utgifvandet av statsunderstöd. Vederbörande anstalter böra varje år veta huru mycket de kunna påräkna av staten. Att göra detta beroende av anslag för varje år särskilt, om staten har penningar eller saknar tillgångar, vore att försätta anstalten i ett osäkerhetstillstånd av svår beskaffenhet. Våra myndigheter äro icke heller ofelbara. Fara kommer alltid att förefinnas, att vederbörande myndighet icke skall opartiskt kunna pröva, vilka anstalter äro i behov av högre och vilka av lägre understöd, om så stor marginal lämnas som mellan 30 och 60 %. Vi hava nog samt sett prov på, huru partihänsyn och personliga sympatier spela in vid avgörandet av många viktiga frågor. Jag skulle därför understöda det av representanten Sillanpää gjorda förslaget att riksdagen måtte vidbliva sitt tidigare beslut att mom. b) erhåller följande lydelse: „minst 50 % av anstaltens andra årskostnader som prövats skäligt” m. m.

Ed. A. Tulenheimo: Kysymys siitä, onko valtioapua kasvatuslaitoksille myönnettävä kerta kaikkiaan määrättyssä suhteessa laitoksen menoihin, vai onko tässä kohden jätettävä viranomaisille harkintavalttaa, on synnyttänyt eduskunnassa suurta erimielisyyttä. Kun minä puolestani olen asettunut puoltamaan jälkimmäistä järjestelmää, olen sen tehnyt seuraavista syistä.

Ensinnäkin on suojelukasvatus luonteeltaan sellaista yhteiskunnallista toimintaa, joka ensi sijassa kuuluu itsehallintoyhdyskunnille. Suojelukasvatustahan on lähtöisin köyhäinhoidosta, siis toiminnasta, joka eittämättä kuuluu itsehallintoyhdyskunnille ja vaikka se kehittyneimmissä olosuhteissa on köyhäinhoidosta erotettu ja voikin olla tuloksia tuottavaa ainoastaan köyhäinhoidosta erillisenä itsenäisenä toimintahaarana, ei se silti ole muuttanut luonnettaan nyt kysymyksessä olevassa suhteessa. Se

seikka, että valtio oikeushoidon kannalta on perustanut muutamia kasvatuslaitoksia alaikäisiä lainrikkooja varten, ei lainkaan muuta edellämainittua tosiseikkaa. Päinvastoin mitä enemmän se kehitys voittaa alaa, ettei ole periaatteellisesti erilaista menettelytapaa noudatettava sellaisten lasten kasvatukseen nähden, jotka ovat joutuneet tuomioistuinten käsittelyn alaisiksi, kuin muihin siveellisesti harhaantuneihin lapsiin nähden, sitä vähemmän merkitystä saa suojelukasvatus oikeushoidon kannalta katsottuna muka valtiolle kuuluvana tehtävänä. Asian näin ollen on siis katsottava, että suojelukasvatuksesta huolehtiminen kuuluu ensi sijassa kunnille. Ainoastaan sikäli kuin suojelukasvatukseen liittyy varsinainen opetus, josta huolehtiminen periaatteellisesti on valtion tehtävä, ainoastaan sikäli valtion tehtäviin periaatteellisesti kuuluu suojelukasvatukseen avustaminen.

Suojelukasvatuksesta huolehtiminen kaikessa laajuudessaan käy kuitenkin eräissä tapauksissa kunnille liian raskaaksi. Ne voivat kyllä perustaa pienempiä suojelukasvatuslaitoksia, mutta suurempien ajanmukaisten keskuslaitosten perustamiseen ja ylläpitämiseen niiden voimat eivät riitä. Senvuoksi tuleekin epäilemättä suojelukasvatuksesta huolehtiminen, sikäli kuin siihen kuuluu laitoshoidon laajemmassa mitassa olemaan korkeamman asteen itsehallintoyhdyskuntien, maakuntien tai millaisia niitä sitten muodostettaneekin, asia. Korkeamman asteen itsehallinto, millaiseksi se sitten tehtäneekin, ei kaiken todennäköisyyden mukaan tule ulottumaan suurempiin kaupunkiin, esimerkiksi sellaisiin, joissa asukasluku on yli 20,000 henkeä, vaan tulevat ne velvollisuudet, jotka kuuluvat korkeamman asteen itsehallintoyhdyskunnille kuulumaan suorastaan näille kaupungeille. Näiden velvollisuutena on siis myös oleva suojelukasvatuksesta huolehtiminen alueellaan oleviin, suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden. Kun näin on asianlaita, ei ole mitään syytä selittää, että valtion tulee toisella puolella ottaa kantaakseen suojelukasvatuksesta aiheutuneet kustannukset. Jos jotakin järjestystä tahdotaan aikaansaada velvollisuuksien jaossa valtion ja itsehallintoyhdyskuntien välillä, tulee näiden suurten korkeamman asteen itsehallintoyhdyskuntia vastaavien kaupunkien, samoin kuin vastedes varsinaisten korkeam-

man asteen itsehallintoyhdyskuntienkin, itse kantaa suojelukasvatuksesta aiheutuneet kustannukset ja saada valtiolta vain sitä avustusta, jonka ne ovat oikeutetut saamaan suojelukasvatukseen liittyvästä opetuksesta. Tällainen järjestelmä on näille yhdyskunnille edullisempi, sillä vasta asian näin järjestyessä, saattavat ne myöskin itse tarkoitusta paraiten vastaavalla tavalla järjestää suojelukasvatuksen, valtion siihen muuten kuin tarkastuksen kautta sekaantumatta. Ja siitä on myöskin epäilemättä suojelukasvatuksellekin hyötyä, koska itsehallintoyhdyskunnat epäilemättä paljoo paremmin kuin valtio voi sen tarkoituksenmukaisemmalla tavalla järjestää.

Suojelukasvatus, joka tapahtuu yhteiskunnan puolelta, vaatii jos mikään apua vapaasta kansalaistoiminnasta. On harvoja toimintamuotoja, joilla yksityinen toiminta on niin paikallaan kuin juuri suojelukasvatuksessa. Sillä lapsen kasvattaa loppujen lopuksi sittenkin ihminen paremmin kuin yhteiskunta. On siis aivan paikallaan, että valtio tukee juuri tällaisia vapaaehtoisia suojelukasvatuslaitoksia ja antaa kuntien huolehtia omista laitoksistaan.

Joskin jo edellämainitut seikat olisivat riittävänä perusteena siihen ettei valtioavun määrää kaikille suojelukasvatuslaitoksille aseteta 50 %:ksi niiden menoista, on toinenkin seikka, joka tekee n. s. liukuvan avustuksen käytännöllisesti katsoen välttämättömäksi. Se on se, että kysymykseentulevat laitokset ovat sekä sisäiseen järjestelyynsä että taloudelliseen kannatukseensa nähden suuressa määrässä toisistaan poikkeavia. On olemassa asuma-laitoksia — kolme tyttökotia ja yksi poikakoti — joissa oppilaat käyvät paikkakunnan kansakouluissa; on sellaisia laitoksia, jotka huolehtivat vain koulutoiminnasta — Oppbyn ja Labbyn koulusiirtolat —, joissa oppilaat asuvat yksityisperheissä, mutta käyvät huoltolaitoksen koulussa koulua. On vihdoin sekä asuma- että koululaitoksia; sellaisia on nykyään kaksi, joissa oppilaat asuvat täysihoidossa, saaden koulu- ja työopetuksensa kokonaan laitoksessa. On luonnollista että menot ovat näissä laitoksissa eri suuret. Menojen erilainen suuruus ei tosin yksin olisi esteenä valtioavun järjestämiselle niin, että sen suuruus olisi kerta kaikkiaan määrätty, koska tuo ehdotettu 50 % tulisi olemaan

juuri menojen suuruudesta riippuva. Mutta silloin on kokonaan unohdettu että myöskin kysymykseen tulevien laitosten taloudellinen kannatus on erilainen, että niillä myöskin on eri suuret tulot. Paitsi jo sitä erilaisuutta että toisia kannattavat kunnat — kuntien laitoksia ovat äskenmainittu Turun kaupungin koulusiirtola Oppby ja neljän Uudenmaan läänin kaupungin yhteisesti ylläpitämä Labbyn koulusiirtola —, paitsi tällaisia laitoksia, ovat toiset sellaisia, joita ylläpitävät yksityiset kansalaiset. Ja varsinkin viimeksi mainittuihin nähden on erilaisuutta laitoksen kannatusjärjestelyssä olemassa. Eräiden laitosten tulolähteenä ovat yksistään oppilasmaksut. Vuonna 1920 nousivat ne eräissä tyttökodissa, sen mukaan mitä minulle on ilmoitettu, 19 % kaikista menoista, toisessa 41 %, eräissä poikakodissa taas 12 % laitoksen menoista. On toisia laitoksia, jotka saavat tulonsa pääasiassa puutarha- tai maataloudesta. Vuonna 1920 nousivat tällaiset tulot eräissä poikakodissa 8,9 %, toisessa 21,8 % laitoksen menoista. Ja vihdoin on laitoksia, joiden tuloina ovat keräysvarat ja jäsenmaksut, joiden saanti käy yhä vaikeammaksi kireiden raha-aikojen ja suurten verojen tähden. Suurten ponnistusten jälkeen lienee näin karttunut asianomaisille laitoksille noin 10—28 %:iin menoista. Mutta useilla yksityisillä laitoksilla on ilmoituksen mukaan viime vuosina ollut vuoden lopulla vaillinkia ja on niiden täytynyt velkaantua palkkioksi epäitsekkästä työstään yhteiskunnan hyväksi.

Kun näin, kuten edellä olen osottanut, suojelukasvatustilain ei ainoastaan kohtuulliseksi katsotut menot vaan myös niiden tulot ovat erilaisia, niin kysyn: onko mitään järkeä määrätä valtioavustuksen suuruus kerta kaikkiaan vain ottamalla huomioon menot. Teoreettisesti voi näin menetellen ajatella mahdolliseksi sellaisenkin tapauksen, että joku laitos, esim. jonkun varakkaan säätiön perustama ja ylläpitämä laitos, jolla on runsaat tulot, saadessaan 50 % menoistaan valtiolta, tulisi suorastaan kannattavaksi, taloudellista voittoa tuottavaksi laitokseksi. Esimerkki on puhtaasti teoreettinen, en väitä että tällaista laitosta olisi olemassa, mutta se osoittaa, mihin kummallisuuksiin johduttaiisiin sen järjestelmän mukaan että laitos valtion avustuksena aina saisi juuri puolet kohtuulliseksi katsotuista menoista.

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen taroituksena on saada syntymään sekä kunnallisia että yksityisiä suojelukasvatustilaitoksia, koska uuden suojelukasvatustilain aikaansaaminen ei voi tapahtua ilman että sen voimaan astuessa tällaisia laitoksia on riittävästi olemassa. Selvää on että uusi, vasta perustettu laitos, tulee tuloihinsa nähden olemaan epävarmemmassa ja huonommassa asemassa kuin vanhempi laitos, jonka puutarha- tai maatalous on jo saatu tuottavalle kannalle. Selvää pitäisi samalla olla että, jos lain tarkoitus tahdotaan saavuttaa, on valtioavustusta annettava enemmän uusille, vasta perustetuille laitoksille kuin vanhoille. Ellei avustuksen suuruus ole liukuva, ei tämä ole mahdollista.

Määrätyn, yhtä suuren avustuksen antaminen kaikille laitoksille johtaisi myöskin todennäköisesti siihen, että uusia kasvatustilaitoksia suunniteltaessa otettaisiin käytäntöön se tyyppi, joka perustajalle taloudellisesti tulisi edullisimmaksi, kuten esim. koulusiirtolat, joista perustaja saisi ensinnäkin opettajan palkan suurimmaksi osaksi valtiolta ja toiseksi vielä 50 % kaikista menoista, jotka eivät yleensä ole suuret, koska oppilaat niissä, kuten sanottiin, asuvat yksityishoidossa eikä erityisissä rakennuksissa. Koulusiirtolat ovat kuitenkin vain osittain vastanneet tarkoitustaan, koska esim. Helsingin kaupunki muuttaa useimmat koulusiirtolansa täysihoitoloiksi.

Minusta on luonnollista että valtioavun jakamisessa on pantava pääpaino, ei minäkään erityisen laitoksen etuihin, vaan siinä kasvatettavien lasten etuun. Jos valtioavustuksen määrä on kiinteä, voi siitä kyllä olla etuja jollekin erityiselle laitokselle, mutta jos silmämääränä pidetään sitä, että turvaton tai harhaantunut lapsi todella jokaisessa laitoksessa saa sen hoivan ja kasvatuksen, jota hän tarvitsee, jos valtio haluaa todellakin pyrkiä siihen, että jokainen laitos kykenee tehtävänsä täyttämään, silloin ei valtioavustuksen suuruutta voi kerta kaikkiaan määrätä. Toinen laitos tarvitsee enemmän apua, toinen voi täyttää tehtävänsä vähemmällä avustuksella. Yhteiskunnallinen oikeellisuus kasvatettavia lapsia kohtaan vaatii, että tämä näkökohta ja juuri vain tämä näkökohta laitoksia avustettaessa on otettava huomioon. Enkä minä puolestani usko, että ne viranomaiset, jotka avustuksen suuruuden lain säätämisessä rajoissa kussakin yksityistapauksessa tulisivat määräämään, kun he tätä oi-

keellisuusnäkökohtaa pitävät silmällä, tah-toisivat, tuskinpa edes voisivat mielivaltai-sesti menetellä. Kannatan näin ollen suu-ren valiokunnan ehdotusta liukuvasta avus-tusmäärästä ja toivon, että eduskunta sen hyväksyisi.

Ed. M. Sillanpää: Ed. Tulenheimon lausunnossa ilmeni se ajatus, että kasvatus oikeastaan olisi kunnallisten yhdyskuntain asia. Kasvatuslaitosten, joista tässä on kysymys, täytyisi käsitykseni mukaan kuuluua samaan sarjaan kuin koulut, joiden ylläpito kuuluu valtiolle, joskin tässä on kysymys niiden lapsien kasvatuksesta, jotka ovat n. k. harhaantuneita, joitten ympäristö-olot ovat vaikuttaneet, että niitä täytyy aivan erikoisella tavalla kasvattaa. Puhuja tahtoi väittää, että kasvatuslaitoksia tul-taisiin perustamaan liian paljon. Suuren valiokunnan lisäys 1 §:ään, jossa sanotaan, että asianomainen ministeriö tarkastaa, mitkä laitokset ovat tarpeellisia, jo on määrällisenä siinä, että kasvatuslaitoksia ei perusteta yli tarpeen. Tosiasia on, että suuremmat kaupunkikunnat kasvat-laitoksia tarvitsevat. Maaseudulla voi tulla kysymykseen eri kuntien yhteisesti perustamia laitoksia, sillä harvoissa tapauksissa yksityinen kunta kasvatuslaitos-ta tarvitsee. Mutta suuret kaupunkikun-nat ne vetävät puoleensa kaiken irtou-naisen väestön, jotka tulevat kaupunkei-hin työn etsintään, ja täällä kaupunkien asunto-olot vaikuttavat niin, etteivät van-hemmat voi lapsiaan suojella ympäristön vaikutuksilta. Tällaisissa oloissa kasva-vat lapset joutuvat kasvatuslaitoksiin. Mutta kasvatuslaitoksia ei kuntien omilla varoilla saada niin hyvin järjestetyksi, kuin olisi kasvatuksellisessa suhteessa välttämätöntä, jos ei niille saada riittävästi valtion avustusta. Mutta laitostoimin-nalle on taas hyvin haitallista, ettei kos-kaan tiedetä, kuinka paljon valtioavustus-ta mahdollisesti voidaan seuraavana vuon-na saada ja tämä tekee haittaa kasvatus-työlle. Viime kerralla mainitsin Helsin-gin kasvatuslaitoksista. Nämä laitokset ovat, niin suuria kuin ne ovatkin, toistai-seksi niin puutteellisia, että täytyy hä-vetä, ettei yhteiskunta voi uhrata enem-män näitten laitoksien hyväksi, ja sen-takia pitäisin aivan välttämättömänä, että määriteltäisiin vissi asteikkomäärä, jol-

loin voitaisiin kasvatuslaitoksia suunnitel-taessa saada tietää, kuinka paljon valtio tulee avustamaan näitä laitoksia. Ed. Tu-lenheimon lausunnossa oli niin paljon teo-reettista otaksumaa, joka mahdollisesti voisi tulla kysymykseen, niinkuin ed. Tu-lenheimon sanoi. Mutta nämä olivat otak-sumia, sillä minä en ollenkaan luule, että kasvatuslaitoksia voidaan perustaa tar-peettomasti, sillä minä toivon toki yhteis-kunnan siinä suhteessa kehittyvän, niin että tämälapsiset laitokset tulevat tule-vaivuudessa ehkä tarpeettomiksi, mutta nykyoloissa niitä vielä tarvitaan ja nyky-oloissa täytyy myös valtion niitä riittä-västi avustaa, sillä se on kasvatustyötä ku-ten koulutyökin.

Ed. Hahl: Tässä nähtävästi taas esiin-tyy yksi niitä tapauksia, jolloin Helsingin kaupunki pitäisi tulla avustettua valtion varoilla. Minä käsitän tämän siltä kan-nalta, että tässä on kysymys myös siitä, minkä verran tätä apua saadaan, eikä siitä että se on epävarmaa, niinkuin ed. M. Sil-lanpää lausunnossaan toi esiin. Hänen mielestään pahimpana puolena tässä on se, että ollaan epävarmuuden tilassa, ei tie-detä, montako prosenttia kunakin vuonna saadaan. Minä luulen, että tässä asiallinen syy on se, että suuren valiokunnan mie-tinnön mukaan voi Helsingin kaupungin hyväksi tuleva valtioapu supistua 30 %:iin, mutta ed. Sillanpään ehdotuksen mukaan se olisi kaikissa tapauksissa ainakin 50 %. Sikäli kuin minä ymmärsin ed. Lindbergin kannatuksen, niin hän sanoi, että vä-hintään 50 %. Se oli siellä myös liukuva, se voi mennä ylemmäksikin, mutta 50 % oli vähin määrä, ja siitä tässä on kysymys. Samalla minä ilmoitan myös sen, että maa-laisliiton eduskuntaryhmä hyväksyy tä-män suuren valiokunnan mietinnön tällai-senaan ja pitää sen välttämättömänä edel-lytyksenä, että laki tulee juuri sellaiseksi voidakseen sitten lopullisessa käsittelyssä ollenkaan hyväksyä tätä lakia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sillanpää ed. Lindbergin kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi 3 §:ään nähden entisessä päätöksessään.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 79 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 § hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi kasvatustaloksista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 11 ja sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 11 a. Mietinnöstä käy selville, että suuri valiokunta on päättänyt yhtyä eduskunnan päätökseen muuten, paitsi mitä tulee lakiehdotuksen 7 §:ään, jonka suuri valiokunta puolestaan on päättänyt poistettavaksi.

Eduskunnan on nyt tehtävä päätöksensä 7 §:n suhteen, pysyykö se entisessä päätöksessään, vai hyväksyykö se suuren valiokunnan ehdotuksen.

Suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 16, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu, kun se on julistettu päättyneeksi, esitetään lain yksityiskohdat.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lain yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6, 7, 9, 36, 37, 38, 40 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi eräiden säännöksiä hyväksymisestä Suomen ja Norjan välisessä sopimuksessa yhdenmukaisista toimenpiteistä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntain välisen rajan yli.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitykseen n:o 9 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 16.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aspelin: Koska esillä oleva hallituksen esitys pääasiallisesti koskee sitä osaa kansastamme, jota täällä lähinnä edustan, ja koska ne olot, joita kyseessä olevalla sopimuksella tahdotaan järjestää, lienevät eduskunnalle jokseenkin tuntemattomat, sallittanee minun ottaa asia lyhykäisestikin käsiteltäväkseni.

Kuten esityksestä selviää ei sen perusteluihin ole otettu sellaisia tilastollisia tahi muitakaan tietoja, joiden nojalla sopimusehdotusta voitaisiin arvostella. Lienee senvuoksi tarpeellista ensinnäkin huomauttaa eräistä asiaa valaisevista seikoista.

Tehtyjen laskelmien mukaan voidaan nyt kysymyksessä olevissa Enontekiön, Inarin ja Utsjoen pitäjissä pysyväisesti elättää noin 50,000 poroa. Kun porojen

luku sanotuissa rajapitäjissä ennen maailmansotaa jo nousi melkein tähän määrään ja otaksuttavaa on, että se, koska poronhoito sodanaikana kärsimiensä vaurioiden jälkeen on elpymään päin, läheisessä tulevaisuudessa taas saavuttaa sanotun korkeimman määrän, joka paikallisen väestön toimeentuloon nähden on varsin alhainen, niin käy tästä selville, että rajaseudulla olevia laidunmaita olisi säästään käytettävä ja siis myöskin tarkoin suojeltava norjalaisten omistamilta poroilta.

Kysymyksessä oleva sopimus määrää, että kummankin sopimusvaltion porojen omistajien on kautta vuoden paimennettava porojaan siten, että niiden kulkeminen valtakuntien rajan yli estettäisiin. Tämä onkin norjalaisille porojen omistajille verrattain helppo tehtävä, sillä kesäksi vievät he poronsa merenrannikolle, josta niillä ei ole tilaisuutta tulla Suomen puolelle, ja talvella, kun lumi peittää maan, on poroja helppo paimentaa ja estää kulkemasta rajan yli. Että Norjan poroja niin usein tavataan Suomen puolella, ei riipukaan niin paljon vaikeudesta estää poroja menemästä rajan yli, kuin siitä, että jäkälämaat Norjan rajaseudulla ovat jokseenkin loppuneet, joten kiusaus käyttää Suomen puoleisia verrattain hyviä laidunmaita hyväkseen käy norjalaisille porojen omistajille ylivoimaiseksi. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen piirien nimismiesten virkatehtäviin tosin kuuluu tällaisen luvattoman laiduntamisen estäminen, mutta kun otetaan huomioon, että vartioitava raja on noin 900 kilometriä pitkä, niin on helppo ymmärtää, että tehtävä käy heille ylivoimaiseksi, varsinkin kun norjalaiset porojen omistajat ja paimenet taitavasti järjestetyn vakoilun kautta tavallisesti hyvään aikaan saavat tiedon nimismiehen tarkastusmatkasta ja näinollen kerkiävät siirtää poronsa Norjan puolelle siksi aikaa kuin nimismies on liikkeellä. Tästä syystä saadaankin norjalaisia poroja hyvin harvoin takavarikoiduksi. Kun laidunmaat Norjan puolella kuten jo sanottiin, ovat peräti huonot, ei suomalaisilla porojenomistajilla sitä vastoin ole mitään syytä eikä mahdollisuuttakaan laskea poroja rajan toiselle puolelle, eivätkä heidän poronsa sinne talvisaikaan pyrikään, kun niillä ei ole siellä mitään syömistä. Kesän aikana on asia sitävastoin aivan toi-

sin. Hyönteisten ja syöpälaisten ahdistamana pakenevat poromme usein Norjan tuntureille ja on niitä vaikea siitä estää, joskin poroja, mikä tähän saakka ei ole ollut tavallista, kesälläkin paimennettaisiin. Ainoa ainakin jossain määrin tehokas keino olisi poroaitojen rakentaminen rajalle, mutta se samoinkuin kautta vuoden paimentaminen käy suhteettoman kalliiksi, varsinkin jos norjalaiset eivät suostu ottamaan osaa poroaitojen rakennus- ja ylläpitokustannuksiin. Tämä porojemme ominaisuus siirtyä kesäaikana Norjaan on tuottanut ja tuottaa yhä meidän porojenomistajille suurta haittaa, sillä porot, jotka Norjaan eksyvät, katoavat sinne jäljettömiin. Niin löytyy esim. Inarissa kyllä, joilla ennen aikaan oli poroja tuhansittain, mutta nykyään ainoastaan joitakuita kymmeniä, ja syynä tähän on pääasiallisesti se, ettei poroja ole voitu estää joutumasta Norjaan.

Kun tarkastamme esillä olevaa sopimusta huomaamme pian, ettei edellä esittämiäni tosiseikkoja ole siinä lainkaan otettu huomioon. Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi on kummankin sopimusvaltion poronomistajien noudatettavaksi määrätty aivan samallaiset säännökset, vaikka olosuhteet, joissa poronhoitoa kummallakin puolen rajaa harjoitetaan, ovat, kuten edellä olen osottanut, aivan erilaiset. Tästä ja ehkä myöskin sopimuksen tekijöiltä nähtävästi puuttuneesta asiantuntemuksesta ja heidän taipumuksestaan arvioida asia kovin vähäpätöiseksi, johtuu, että sopimuksessa meidän poronomistajien kannalta katsoen löytyy monta vakavaa puutteellisuutta. Niin on tärkeä kysymys poroaitojen rakentamisesta rajalle siinä kokonaan sivuutettu. Norjaan joutuneitten porojen hakua, kokoamista, erottamista ja palauttamista koskevia seikkoja ei ole myöskään millään tavalla järjestetty. Luvattomasta laiduntamisesta ei määrätä mitään rangaistusta eikä myöskään anneta mitään ohjeita takavarikoimisesta ja vahingonkorvauksesta sen tapauksen varalle, että poroja on todistettavasti syötetty toisen sopimusvaltion alueella, vaikka niitä sieltä ei ole tavattu. Takavarikoimisprosentin määrääminen yhtä suureksi kummallakin puolen rajaa ei tunnu oikeudenmukaiselta kun ottaa huomioon, että on mahdotonta estää Suomen poroja joutumasta Norjaan, kun

sitävastoin norjalaiset useinkin tahallaan tuovat poronsa Suomen puolelle. Siinä tapauksessa, että takavarikoiminen tapahtuu Suomen puolella on takavarikoimisprosentti sitäpaitsi liian alhainen, eikä missään tapauksessa olisi ollut aihetta alentaa sitä 10 % 5:een siinä tapauksessa, että porojen luku on yli 300, sillä porojen, niiden omistajien ja paimenten aikaansaamat vahingot eivät tule näillä prosenttimäärillä korvatuiksi ja vielä vähemmän voivat ne luvaton laiduntamista estää. Sopimukseen on tosin otettu erityisiä määräyksiä vahingonkorvauksesta, mutta kun poronomistajamme syöttävät poroja melkein yksinomaan kruunun mailla ja valtio näiden määräyksien nojalla on oikeutettu korvaukseen ainoastaan siitä vahingosta, minkä poronomistajat ja -paimenet ovat metsänhakkauksen kautta aikaansaattaneet, eikä siis siitä vahingosta, minkä porot ovat tehneet laitumille, niin eivät nämä määräykset poronomistajia, joihin vahinko suorastaan kohdistuu, suurestikaan hyödyttä. Muista sopimuksessa olevista puutteellisuuksista voin vielä mainita, ettei siihen ole otettu selvää määräystä siitä, että matkustajat ja rahdinkuljettajat matkoiltaan vapaasti saisivat syöttää porojaan Norjassa. Arveluttavinta kuitenkin on, jos tämä sopimus aiheuttaa sellaisen määräyksen ottamisen tekeillä olevaan lakiin poronhoidosta, joka tekee paimentamisen kautta vuoden rajaseudulla pakolliseksi, sillä tällainen määräys, joka sanottuun lakiin jo on ehdotettu otettavaksi, tekee poronhoidon harjoittamisen monelle pienelle porokarjan omistajalle mahdottomaksi. On kuitenkin myönnettävä, että sopimukseen on otettu joitakin määräyksiä, jotka nykyään voimassaoleviin verraten on pidettävä parannuksina. Tällainen määräys on esimerkiksi se, että sopimusehdotuksen mukaan voidaan takavarikoida joko määrätty luku poroja tai niiden arvo, sillä useinkin on nimismiehelle ja hänen apumiehelleen erittäin vaikea erottaa ja säilyttää huostassaan takavarikoidut porot. Parannuksena on myöskin pidettävä, että sopimuksessa määritellään sopimusvaltion erinäisten virkamiesten tehtävät poronhoitoon nähden ja että yhteistoiminta näiden välillä on tehty mahdolliseksi. Mutta ikävä kyllä ei näillä parannuksilla ole sanottavaa merkitystä, ellei edellä mainitsemiäni puutteellisuuksia korjata.

Asiaa puolueettomasti arvostellessa ei siis voi sopimukseen nähden tulla muuhun lopputulokseen kuin siihen, että tämäkin — samoin kuin eräs aikaisempi kalastusta Teno-joessa koskeva sopimus — on laadittu melkein pä yksinomaan norjalaisten etuja silmälläpitäen. Näinollen herää ajatus siitä, voimmeko Suomen ja Norjan välillä nykyään vireilläolevissa rajaoloja koskeissa neuvotteluissa saada mitään vastaavia etuja ja olisiko maalle ehkä edullisempaa, että tämä myöskin rajaseutuja koskeva sopimusehdotus lopullisesti käsiteltäisiin näitten neuvottelujen yhteydessä. Näistä seikoista en ole voinut hankkia varmoja tietoja. Myöskin on minulle tuntematonta, missä määrin sopimusta laadittaessa on otettu huomioon siinä kuultujen asiantuntijain lausuntoja. Näinollen käy kannan ottaminen asiassa vaikeaksi. Toiselta puolen on kysymys rajaseutulaisten tärkeimmästä, niin, melkein pä ainoasta elinkeinosta, jota tällä sopimuksella ei varmaankaan edistetä. Toiselta puolen vaativat hyvien naapurisuhteiden aikaansaaminen ja ehkä maamme etu yleensä, että sopimus hyväksyttäisiin. Näinollen on mielestäni tarpeellista, että edellä mainitsemani seikat selvitetäisiin kuin myöskin että niille, joita asia lähinnä koskee, eli siis Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnille annettaisiin tilaisuus lausua mielipiteensä asiassa, minkä vuoksi rohkenen kunnioittaen ehdottaa, että asia tässä tarkoituksessa palautettaisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Ed. Jussila: Sen Suomen ja Norjan välillä tehdyn konventsioonin tarkoituksena, joka eduskunnalle on esitetty ratifioitavaksi, on, kuten Norjan Helsingissä oleva ministeri nootissaan toukokuun 11 päivästä 1920 esitti, ollut järjestää toimenpiteitä porojen estämiseksi menemästä valtakuntain välisen rajan yli. Tämän sopimuksen tulisi koettaa oikeuden ja kohtuuden mukaisesti tyydyttää näiden molempien maiden poronomistajien etua ja saada korjatuksi epäkohtia, joita kokemus osoittaa olevan. Kysymyksen alaista nyt on, onko ja missä määrin tämä laadittu sopimus osunut oikeaan.

Sopimusehdotuksen tekijät ovat lähteneet siitä periaatteesta, että molempien maiden poronomistajain on vartioitava porojaan vuodet läpeensä, niin etteivät ne,

mikäli mahdollista, mene valtakuntain rajan yli. Kun otamme huomioon, että koko tämän sopimuksen päätehtävänä pitäisi olla vartiointiin käytännöllinen järjestäminen, kuten mainitsemaani Norjan ministerin nootissa lausutaan, toimenpiteet porojen estämiseksi menemästä valtakuntain rajain yli, niin sopimusehdotuksen tätä pääasiaa kosketteleva osa, nimittäin sen ensimmäisen pykälän sanat „suomalaiset ja norjalaiset poronomistajat ovat velvolliset kautta vuoden siten paimentamaan porojansa, että niiden kulkeminen Suomen ja Norjan välisen valtakunnan rajan yli mikäli mahdollista estettäisiin” tuntuvat aivan köykäisiltä ja köyhiltä. Nehän eivät esitä mitään todellista keinoa, miten tämä vartiointi, johon poronomistajat jo ennestäänkin ovat velvolliset, tästä lähtien paremmin järjestettäisiin. En voi olla toteamatta, että pääasiaan nähden tämä sopimus ei korjaa asiain entistä tilaa yhtään mitään.

Sen ovat nämä sopimusehdotuksen laatijatkin nähtävästi havainneet, sillä tämä sopimusehdotus lähtee toiselle linjalle, nimittäin selvittämään, mitä tehdään, kun porot tämän sopimuksen jälkeen kulkevat yhtä vapaasti kuin ennenkin valtakunnan rajan yli. Vartiointiin järjestämisen sijasta, minkä piti olla päätehtävänä sopimuksen laatijoilla, onkin pääasiaksi tullut rajan yli kulkeneiden porojen kohtalon määrääminen. Molemmat maat myöntävät toisilleen oikeuden takavarikoida määrätyn prosentin yli rajan tulleista toisenmaalaisista poroista. Mutta minun on tehtävä kysymys: onko otettu selkoa, mitä tämä takavarikoimisen oikeutus merkitsee molemmille maille ja nimenomaan Suomen Lapin poronomistajille? Kaikkien Lapin poronhoitoa tuntevien tiedossa on, että varsinkin Utsjoen ja Inarin porolaumat ja myöskin Enontekiön porolaumat kulkevat kesäisin laiturilla Norjan rannikolla. On miltei sula mahdottomuus saada ne tilanteen ollessa entisellään siitä estetyksi. Siihen tarvittaisiin poroaitoja valtakunnan rajalle. Kun siis suomalaisten porolaumat painuvat keväällä Norjan puolelle, alkaa takavarikoiminen. Pitkin kesää voidaan tuota takavarikoimista jatkaa, koska suomalaisten porolaumat asustavat koko kesän Norjan puolella. Minkä verran sitten syksyllä poroja on jälellä monen kesällä

toimitetun takavarikoimisen jälkeen, sitä sopii kysyä. Syksyisin taas norjalaisten porot alkavat siirtyä talveksi Suomen puolelle, mutta, kuten äsken kuulumme ed. Aspelinin lausunnossa, niin on talvella paljon helpompi estää porolaumoja menemästä valtakunnan rajan yli. Taitavat poromiehet, suksimiehet voivat koirien avulla estää sen paljoa helpommin, mutta kesällä, jolloin Suomen puolelta porot painuvat Norjan puolelle pitkin rannikkoa, se on sula mahdottomuus, ja juuri tässä kohden suomalaiset joutuvat alakynteen ja yliote on norjalaisilla. Suomen puolella rajaa tietenkin pannaan toimeen samankaltainen takavarikointi kuin Norjan puolellakin on toimeenpantu. Mutta nyt, kuten kerrotaan, on Norjan puolella eräiden porojen kulkureittien kohdalla suojelusaitaa, jonka avulla norjalaiset voivat paremmin vartioida poronsa yli rajan tulemasta, mitä suomalaiset suojelusaitaa omistamatta eivät voi tehdä poroilleen. Toivotun sovinnon sijasta tulee porojen omistajain keskeinen viha. On hyvin tunnettua, miten porojen sala-ammunta kukoistaa Lapissa. Kun nyt joku tai jotkut porojen omistajat mielestänsä ovat tulleet vääryyttä kärsimään, ymmärtää Lapin poronomistajain psykologiaa tunteva, mihin tämä johtaa. Tappio tietenkin koetetaan korvata sala-ammunnalla, ja tätä tulee sitten jatkumaan molemmin puolin rajaa, ja poromiehille kyllä „sattuu” aina hyviä tilaisuuksia, sattuu, kun satutetaan. Ne voivat tottuneina hiihtäjinä talviseen aikaan, sillä silloin tuo porojen kaitseminen on helppoa tehdä, jossa-kin erämaissa satuttaa porolaumoja kulkemaan mieluisiinsa paikkoihin, ja siellähän sitten voidaan niille tehdä mitä tahansa. Kuinka turmiollista tämä tällainen oman käden oikeuden menettely, mihin tilanne voi houkutella, on, sen pitäisi olla jokaiselle selvää.

Tämän sopimuksen tarkoituksena pitäisi olla korjata epäkohtia poroalueella. Mielestäni epäkohdat eivät ollenkaan korjaannu tämän sopimuksen kautta, joka pääasiaan, nim. siihen etteivät porot pääsisi kulkemaan valtakunnan rajan yli, ei tarjoa mitään entistä enempää. On kyllä aivan selvää, ettei mitään sellaista keinoa löydy, jolla porojen kulku valtakuntien rajan yli kokonaan voitaisiin estää. Senhden ne takavarikoimisjärjestelyt, mitä

tämä sopimusehdotus pääasiallisesti sisältää, lienee katsottava tarpeelliseksi, vaikkakin niissä, kuten ed. Aspelin syystä huomautti, yhtä ja toista on muistuttamista. Mielestäni tämä sopimus sitä käytäntöön pantaessa osottautuu edullisemmaksi norjalaisille kuin suomalaisille. Jos nyt tämä sopimusehdotus hyväksytään, ei kuitenkaan missään tapauksessa pitäisi porojen vartiointin järjestelyä jättää tälle. Hallituksen olisi tässä pääasiassa, sillä sinä pidän minä porojen vartiointia, edelleen neuvoteltava Norjan hallituksen kanssa. En tässä tilaisuudessa tahdo enkä katso voivanikaan esittää mitään yksityiskohtaisia ohjeita, mutta voisi ajatella joihtakin suuntaviivoja.

Vartiointia olisi molempien maiden toimitettava yhteisesti, missä se voisi tapahtua. Poroillahan on vanhat kulkureittinsä, joita ne tavallisesti vuodesta vuoteen kulkevat. Niille paikoille rajaa, joissa on suurempien porolaumojen kulkuteitä, voitaisiin laittaa jonkunlaisia yhteisiä esteaitoja; tällaisia porojen esteaitoja on paljon Pohjois-Suomen poroalueilla. Näissä tärkeimmissä porojen kulkupaikoissa pitäisi molemmilla mailla olla yhteisiä vartiointia. Porothan tarvitsevat paimentamista. Tuota paimentamista ei tarvittaisi enää niin suuressa määrässä, jos jonkinlaista vartiointia järjestettäisiin näille tärkeimmille porojen kulkureiteille. Jos porolaumat siitä huolimatta yrittäisivät mennä rajan yli niin tämä vartiointi palauttaisi sen omalle maalle takaisin tai jos ylikulkua siitä huolimatta tapahtusi, niin toimitettaisiin sitten takavarikoiminen.

Kun kysymyksessä on Suomen Lapin pääelinkeinon turvaaminen, olisi valtiovalan tässä suhteessa avustettava näitä muutenkin lapsipuolen asemassa olevia Suomen pohjoisintien kuntien asukkaita, ettei heidän pääelinkeinonsa kuihdu ja kuole. Jos poronhoito taantuu ja loppuu, tietää se Lapin suurten erämaaseutujen miltei autioitumista.

En tahdo näistä monista sopimusehdotuksen puutteellisuuksista huolimatta rohjeta esittää tätä hylättäväksi, vaikkakaan se ei minua tyydytä, ja nimenomaan sen tähden että se ei sisällä mitään pääasiasta, nim. porojen vartiointista, mitään uutta. Kun otaksun, että tämä konventsioni tulee kuitenkin hyväksytyksi, niin ilmoitan, että

asian kolmannessa käsittelyssä aion esittää hyväksyttäväksi anomusponnen, että eduskunta päättäisi pyytää hallitusta jatkamaan neuvotteluja Norjan hallituksen kanssa, jotta molemminpuolisesti voitaisiin yhtyä tehokkaammista toimenpiteistä porojen estämiseksi kulkemasta valtakuntien välisen rajan yli.

Ed. Kanniainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Aspelinin täällä tekemää ehdotusta.

Puhemies: Pyydän edustajalle huomauttaa, että jokaisen on puhuttava paikaltaan tai puhujalavalta.

Ed. Kivilinna: Niin oudolta kuin saattaa tuntua, että minä asianomaisen valiokunnan jäsenenä kannatan ed. Aspelinin tekemää ehdotusta, niin minä sen kumminkin teen. Minä teen sen sillä perusteella, että tämä asia valiokunnassa sai niin täysin muodollisen käsittelyn osakseen, että muistaakseni ei käytetty yhtään puheenvuoroa, ja se johtui siitä, ettei ollut valiokunnassa ketään, joka olisi näitä asioita tarkemmin tutenut. Meitä oli muutamia, joilla oli sen verran tietoja näistä oloista, että tiesimme ne poikkeukselliseksi ja jonkun verran varoimme, että näin muodollinen käsittely voisi johtaa aivan ajattelelmattomiin päätöksiin semmoisissa asioissa, joita ei voinut arvatakaan. Mutta kun ei kukaan meistä voinut sen enempää asiaan sanoa, niin käsittely muodostui niin muodolliseksi kuin se muodostui. Nyt on kuitenkin tuotu esille huomioonotettavia asioita ja niiden perusteella minä yhdyin, niin mukana kuin olen ollutkin asian käsittelyssä, kannattamaan sitä ehdotusta, että asia lähetetään uudelleen harkittavaksi valiokuntaan.

Puhemies: Koska keskustelun kuluessa ed. Aspelin on ehdottanut asian lähettämistä takaisin ulkoasiainvaliokuntaan ja tätä ehdotusta on kannatettu, ja koska ehdotus keskeyttää asiain asiallisen käsittelyn, jos se hyväksytään, pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän tehtyyn ehdotukseen.

Keskustelu:

Ed. Linna: Kuten ed. Kivilinna täällä mainitsi, ei ulkoasiainvaliokunnassa, vaikka siellä yksityisesti epäiltiin, onko tämä sopimus kaikissa kohdin Suomen etujen mukainen, kuitenkin ryhdytty sitä tarkemmin tutkimaan. Kun täällä on ilmennyt sellaisia seikkoja, jotka osoittavat, että Suomen porojen omistajien asema tulee hyvin epävarmaksi, on minunkin mielestäni erittäin tärkeätä, että asia palautetaan takaisin valiokuntaan, jossa sitä olisi perinpohjaisemmin käsiteltävä.

Keskustelu valiokuntaan lähettamisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aspelin ed. Kanniaisen y. m. kannattamana ehdottanut, että asia palautettaisiin takaisin ulkoasiainvaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Aspelinin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aspelinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Aspelinin ehdotuksen ja päättänyt palauttaa asian takaisin ulkoasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että nyt otetaan ensimmäiseen käsittelyyn päiväjärjestyksessä olevat asiat 8) ja 9) ja vasta sen jälkeen 7) asia.

8) Ehdotus laiksi edustajanvaaleista.

Hallituksen esityksen n:o 7 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10 esitellään mainitun lainsäätämisen asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Ryömä: Voi ajatella kahta tapaa edustajainvaaleissa: ensinnäkin sitä, että järjestetään vaalit sillä tavalla, että niitten kautta muodostuu eduskuntaan mahdollisimman suuria puolueita ja mahdollisesti myös eräänlaisia enemmistöpuolueita, taikka että päinvastoin mielipiteet ja ryhmät vaaleissa hajaantuvat mahdollisimman pieniksi ja sillä tavalla eduskuntaan tulee mitä erilaisimpia mielipidevahduksia, jotka täällä esiintyvät eri ryhminä. Eri maitten vaalilaeissa esiintyvät nämä suunnat eri tavoin. Näin ensinnäkin toisilla tahoilla tavataan enemmistövaalit, jotka ennen kaikkea vaikuttavat siihen suuntaan, että määrätty maassa vallitsevat enemmistömielipiteet tulevat myös parlamentissa enemmistöiksi. Taas tälle vastaakohtana ovat suhteelliset vaalit, jotka takaavat eri mielipideryhmille tilaisuuden esiintyä vaaleissa erikoisina ryhminä ja sillä tavalla myöskin saada edustuksia itselleen parlamenttiin. Näitten väliin on tullut vielä sellainen välimuoto, kuin on laita esim. Ranskassa, s. o., että vaikka onkin suhteelliset vaalit, niin kuitenkin varataan enemmistöille, jotka vaaleissa syntyvät, tilaisuus saada enemmän edustajia, kuin ne olisivat saaneet, jos olisivat toimineet erikseen. Tämä muoto jo osoittaa sen, että tämän asianomaisen maan parlamenttaarisessa elämässä ei ole katsottu olleen eduksi, kun on ollut hyvin paljon pieniä ryhmiä parlamentissa.

Suhteellisista vaaleista on sanottava, että ne ovat aina — „suhteelliset” eivätkä koskaan takaa absoluuttista suhteellista edustusta millekään ryhmälle. Ainoastaan siinä tapauksessa, että olisi valittava yhtä monta edustajaa kuin on valitsijoita, saisi jokainen valitsija itselleen aivan „suhteellisen” määrän edustajia. Mitä vähemmän valittavia edustajia ja mitä enemmän valitsijoita, sen mukaan suhteellisuus aina on huonompi tai parempi. Meillä voi sanoa, että nykyinen suhteellinen järjestelmä on verrattain hyvä. Meillä on nim. suhteellisen suuret vaalipiirit ja myös verrattain paljon valittavia edustajia maan asukasluvuun nähden, jotenka verrattain pienikin ryhmä voi nykyisenkin vaalilain mukaan saada itselleen edustajia eduskuntaan. Käsiteltävänä olevan vaalilakikysymyksen rat-

kaisussa joutuu vastakkain mainitsemani kaksi periaatetta: Onko eduskunnan ulkopuolella pyrittävä mahdollisimman laajaan hajaantumiseen, vaiko päinvastoin pyrittävä siihen, että vaaleissa kokoonnuttaisiin jotenkin suuriksi ryhmiksi, ja että sillä tavoin myös eduskuntaan syntyisi ainoastaan muutamia, mutta sen sijaan suurempia puolueita. Sen komitean mietinnön perusteluissa, joka on laatinut suunnitelman hallituksen esitykselle, että valittaisiin 20 edustajaa siihen tapaan kuin maa olisi yhtenä vaalipiirinä, oletetaan mahdollisuus, että ehdotettu muutos todellakin tulee aiheuttamaan vaaliryhmien muodostumista, joittenkin erityisten etujen valvomiseksi tai jonkun yksityisen tai puolueitten ulkopuolella olevan edustajan valitsemiseksi. Tämä edellyttää nimenomaan, että tulisi olemaan vaaleissa hyvin paljon ryhmiä ja että myös eduskuntaan tulisi sillä tavalla muodostumaan pieniä puolueita. Eilissä Huvudstadsbladet-lehdessä selostetaan erään maan parlamenttaarisia oloja, jotka ovat hyvin valaisevia tämänkin asian käsittelylle. Asia koskee Latvian valtiopäiviä. Huvudstadsbladetin kirjeenvaihtaja, tunnettu nimimerkki K. T., selostaa, miten siellä on 20 eri puoluetta ja niistä 7 sellaista, joilla on ainoastaan yksi edustaja, ja ainoastaan kahdella puolueella on enemmän kuin 10 edustajaa parlamentissa. Tämä on se tulos, joka saadaan, jos ruvetaan kovasti pirstomaan. Tällä tavalla itse Huvudstadsbladet-lehden kirjeenvaihtajakin sanoo, että „kun valtiopäivillä on näin kirjava kokoonpano, niin tulee hallituksen muodostaminen erittäin vaikeaksi”, ja hän liittää sinne perään sellaisen viisaan loppumietelmän, että „ne monet ja pitkäaikaiset hallituskriisit, jotka ovat ominaisia nykyajalle, johtuvat niistä monivärisistä puoluemuodostumista, jotka esiintyvät maailmansodan jälkeen”, ja hän jatkaa, että „sentähden edellyttää rauhallinen valtiopäivätyö suurempien puolueyhtymien muodostumista nykyisten moniväristen pienien puolueyhmien sijaan”. Tämä on Huvudstadsbladetin kirjeenvaihtajan kokemus siitä maasta, jossa hän on oleskellut, nim. Latviasta.

Minä luulen, että tämä lausunto elävään elämään perustuneena vastaa tarkkaan sitä, mitä perustuslakivaliokunnan enemmistökin on tahtonut mietinnössään sanoa.

Perustuslakivaliokunnan enemmistö on lausunut kantanaan, ettei pidä pyrkiä vaaleissa pirstomaan kansalaisia ja mielipide-ryhmiä hyvin moniin ryhmiin, vaan sen sijaan koetettava siellä koota suuremmiksi aateyhtymiksi, jotta sillä tavalla eduskuntaan syntyisi suurempia ja laajempia periaatteiden pohjalla syntyneitä puoluemuodostumia.

Mitä tulee meidän nykyisiin puolueoloihimme, niin minusta tuntuu, että meillä sentään ollaan kokolailla mallikelpoisissa oloissa verrattuna esim. Latvian oloihin. Ja minä luulen, että meidän nykyinen vaalilakimme on siinä suhteessa vaikuttanut edullisesti, vaikuttanut sillä tavalla, että meillä ei ole sentään mahdollisuuksia aivan pienten ryhmäin muodostumiseen, mutta että kuitenkin meillä jo voi sellainen asia, jolla on jonkun verran kantavuutta, saavuttaa aina mahdollisuuksia tulla edustetuksi myöskin eduskunnassa. Ja minä menisin vielä pitemmälle. Minä luulin voivani sanoa, että vielä niistäkin puolueista, jotka meillä nykyään ovat eduskunnassa, voisi hyvin ajatella mahdolliseksi vaaleissa yhtymisiä erinäisten läheisten ryhmien välillä. Sen nyt näkee varsinkin, kun katselee hallituksen muodostamisyhtymisiä, niin näkee, mitkä siellä tulevat aivan lähekkäin ja mitkä toiset taas vetäytyvät pois toisistaan.

Minä luulin tällä tavalla, että jos joku yksityinen ryhmä nykyisistä eduskunnassa olevista puolueyhtymistä tuntee ehkä kärsivänsä vääryydestä siitä, ettei nykyinen suhteellisuus takaa heille aivan täyttämäärää edustajia, voi se korvata sen sillä, että liittyy vaaleissa toiseen sitä verrattain lähellä olevaan ryhmään. Tämä asia on tullut esille n. s. ruotsalaisten vaatimusten pohjalla. Ja ne on esitetty svenska folkpartietin taholta. Minä tahtoisin kuitenkin ensimmäiseksi sanoa, että ei svenska folkpartiet suinkaan edusta „Svensk-Finlandia”. Ensiksikin voimme sanoa, että ruotsinkielinen järjestynyt, kehittyneempi työväki on eronnut tästä „Svensk-Finlandista”. Ainakin pitäisi ruotsalaisen puolueen sihteerin ed. Collianderin entisenä sosialistiagitatorina tietää, ettei sosialistien työväki suinkaan seuraa ruotsalaisen puolueen liippua ja että sillä tavalla ainakin järjestynyt työväki on jo löytänyt toisenlaisen tien ratkaista kansallisuuskysy-

myksiä kuin svenska folkpartietin piirissä. Ja nyt näkyy myöskin maalaisliitto ja erinäiset entiset ruotsalaisen puolueen jäsenet myöskin vetäneen asiassa oikean johtopäätöksen, katsoneen, että voidaan myöskin maalaisliiton piirissä ratkaista kansallisuuskysymystä ilman, että siinä esiintyy mitään erikoista Svensk-Finlandia ja sitä edustavaa puoluetta. Ja tekisi mieli kysyä vielä erinäisiltä ruotsalaisen ryhmän talonpojilta, että eiköhän heidänkin paikansa pikemminkin olisi esim. maalaisliitossa kuin nykyisessä ruotsalaisessa puolueessa. Sillä kun nykyiset valtiopäivät alkoivat, niin tämän ruotsalaisen puolueen pää-äänenkannattajassa solvattiin näitä talonpoikaisedustajia siitä, että ovat tulleet sinne herrojen joukkoon. Minä luulisin, että tässäkin kehitys menee oikeampaan suuntaan, jos kielieroavaisuudet häviävät ja taloudelliset ja muut etuintressit vetävät kansalaisia toinen toisensa yhteyteen. Tällä tavalla kun asiaa katselee, niin näkee, että ruotsalainen kansanpuolue ei suinkaan edusta niinkään paljon ruotsalaista väestöä, vaan se edustaa meillä taantumussuuntaa, joka jokaisessa asiassa, milloin joku reformi on kysymyksessä, äänestää näitä reformeja vastaan. Sen tuli näkemään viimeisessä eduskunnassa jokaikisessä asiassa, oli kysymys hallitusmuodosta, oli kysymys uskonnonvapauslaista ja oli mistä asiasta hyvänsä, aina ruotsalainen puolue oli vastassa. Tällä tavalla kun katselee asioita, niin täytyy sanoa, että ruotsalainen puolue on oikeastaan nyt jo etuoikeutetussa asemassa täällä eduskunnassa. Tarkoitin määränemmistöjä, joista ei kukaan ruotsalaisen puolueen edustaja ole vähääkään ottanut tinkiäkseen. Kun esimerkiksi tuli kysymykseen hallitusmuodon hyväksyminen kiireellisenä, niin ruotsalainen puolue äänesti vastaan. Silloin sen puolueen jäsenillä oli yksi ääni viittä ääntä vastaan täällä vasemmistossa ja keskustassa, ja taas perustuslakien hyväksymisessä on ollut yksi ääni kahta vastassa. Ja se on aina säännöllisesti jatkunut jokaisen lain ja reformin yhteydessä, niin että minä katson, että heidän vaikutusvaltansa on jo nyt suurempi kuin heidän edustuksensa edellyttäisi. Katson siis, että tältäkin kannalta ei ole mitään syytä mennä muutoksia tekemään. Ja toiseenkin minusta tuntuu, että kaksi sellaista

puoluetta kuin kokoomuspuolue ja ruotsalainen puolue turhaan kulkevat vaaleissa erikseen, kun ne kerran eduskunnassa toimivat aina yhdessä ja yhdessä toimivat hallituksen muodostamisessa ja yhdessä kaikissa muissa asioissa. Miksi ne leikkivät vaaleissa erillisinä puolueina? Miksi eivät ole sielläkin yhdessä? Tällä tavalla voidaan sivuuttaa tässäkin kielikysymys ja pyrkiä sensijaan todellisten intressien pohjalle, jotka kuitenkin täällä eduskunnassa laeista ja asioista päättäessä tulevat kysymykseen.

Minä en siis näe tässä kysymyksessä mitään syytä pyrkiä nykyiseltä kannalta pois edes n. s. ruotsalaisten vaatimusten tyydyttämiseksi, vaan minä katson, että nykyisellä pohjalla tulee suhteellisuudessa toteutetuksi se, mitä käytännöllinen tarve vaatii, ja kannatan sen vuoksi nykyistä suhteellisuusperiaatetta, ilman että siinä tehdään mitään muutoksia.

Mutta toiselta puolen on minusta täysi syy muuttaa vaalilakia sillä tavalla, että vaaleissa tosiaankin eri puolueet voivat yhtyä yhteen, ne nimittäin, jotka sitä haluavat. Nykyään voi sanoa, että se on teknillisesti mahdollista. Ei voi nimittäin mikään puolue koskaan laskea edeltäkään, millä tavalla on laadittava listat, niin ettei toinen tai toinen puolue tule hyötymään toisensa kustannuksella. Ne muutokset kuin perustuslakivaliokunta on tehnyt tähän vaalilakiin, tarkoittavat ainoastaan sitä, että tällainen eri puolueiden yhtyminen vaaleissa vaaliliitoiksi tulisi mahdolliseksi. Tämä ei siis asiallisesti muuta nykyistä vaalilakia, vaan ainoastaan teknillisesti.

Täällä ensimmäisessä vastalauseessa ed. von Born lausuu epäilyksiä muutoksien mahdollista puolta vastaan, koska muka eivät mitkään asiantuntijat ole tarkastaneet ja tutkineet, ovatko ne käytännössä mahdollisia. Tähän on ensiksikin sanottava se, että muutokset tässä suhteessa koskevat vain neljää tai viittä uutta pykälää, mutta että ne eivät ole varsinaisesti uusia, vaan ainoastaan analogisia pykälä eräiden aikaisempien pykälien kanssa. Tällä tavalla uusi 29 § m. m. on aivan vastaava pykälälle 25. 25 § käsittelee nim. vaaliliittojen tekemistä, 29 § taas korkeamman asteen vaaliliittojen

eli vaaliyhtymäin tekemistä. Ne ovat muodollisesti samoja, ainoastaan siinä eroavat, että puhutaan eri asteen vaaliliitoista. Samoin on 30 § aivan vastaava 26 §:lle ja 31 § vastaa 27 §:ää. Samalla tavalla taas 38 § vastaa 37 §:ää, ensiksi mainittu pykälä nim. ainoastaan selvittelee, millä tavalla ilmoitetaan vaaliyhtymäin tekeminen, kun tämä 37 § koskee ilmoituksen tekemistä vaaliliitoista j. n. e. Täällä asiallisesti ei ole mitään uutta pykälää, sananmuodollisesti vain. Ja toisekseen ovat nämäkin ehdotukset kaikki olleet kahden asiantuntijan, professori Lindelöfin ja ylitarkastaja Hallsténin tarkastettavina, samojen asiantuntijain, jotka ovat tehneet ehdotuksen siksi ehdotukseksi, joka sisältyy hallituksen esitykseen. Minä luulenkin voivani näinollen sanoa, että uusi ehdotus sellaisenaan ei ole muodollisestikaan epäilyttävä, vaan että se on päinvastoin yhtäläisen asiantuntemuksen läpikäynyt, kuin hallituksen esityskin, ja luulen, että sitä voikin sentähden myös muodollisesti kannattaa. Yhden lapsuksen olen kuitenkin mietinnöstä löytänyt. Se sisältyy 3 luvun nimikkeeseen. Siitä on unohtunut pois sana „vaaliyhtymät”. Siitä pyydän huomauttaa suurelle valiokunnalle. Tämän luvun nimikkeeksi tulisi „Valitsijayhdistykset, vaaliliitot ja vaaliyhtymät”.

Minä siis luulen, että eduskunnan on syytä pitää voimassa sama suhteellisuusperiaate kuin tähänkin asti, mutta että on syytä toiselta puolen hyväksyä se käytännöllinen teknillinen muutos, joka sisältyy perustuslakivaliokunnan mietintöön, ja sillä tavalla hyväksyä perustuslakivaliokunnan mietintö sellaisenaan.

Edellisen puheenvuoron aikana on puhetta johtamaan siirtynyt ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

Ed. von Born: Sällan har väl en regeringsproposition, till innehåll och form så väl grundad och riktig som den nu ifrågasatta om ändring av vallagen, blivit av ett utskott förkastad på så svaga och torftiga grunder som de, vilka ingå i föreliggande betänkande. Man medger, att den nuvarande vallagen icke lika väl som regeringens proposition förverkligar proportionalitetsprincipen, men man är rädd för att det fullständiga förverkligande av sagda princip, som innesligger i re-

geringens förslag, skulle komma att i praktiken främja uppkomsten av mindre partigrupper i riksdagen, vilket „icke vore till fördel för det parlamentariska livet”, och på denna grund ställer man sig avvisande gentemot hela förslaget. Och för att i överensstämmande med denna uppfattning än vidare hindra den fulla proportionalitetens att komma till sin tillbörliga rätt, så föreslår man en förändring, som ytterligare är egnad att leda till en rubbning av densamma och att i sin mån försvåra för olika grupper och befolkningslager att i förhållande till sin faktiska styrka bliva representerade i riksdagen — något som åter säges vara egnad att „konsolidera det politiska livet”. Kontentan av hela detta resonemang är kort om gott den, att proportionalitetens i vårt valsätt mer eller mindre är av ondo, och att de stora partierna fastmer borde beredas tillfälle och möjlighet att bliva ännu mäktigare och de små åter undertryckas eller tvingas att uppgå i de större. Är det alltså på detta sätt man vill förverkliga de demokratiska principerna hos oss! Det är knappast känsla för rättvisa och billighet som här dikterat utslaget, ännu mindre förståelse för den proportionalitetsgrundsats, som utgör en av hörnstenarna uti hela vårt demokratiska valsystem.

Måhända kunde vissa skäl finnas för den av utskottet föreslagna förändringen i och för sig, det må ej bestridas. Men då den ställes upp såsom motförslag mot den av regeringen förordade i och för sig så naturliga och rättvisa reformen, så framstår den onekligen såsom ett rätt osympatiskt led i den partipolitiska kampen. Om man ovillkorligen velat fasthålla vid den ifrågasatta förändringen, så vad hade väl egentligen hindrat att det oaktat vid sidan därav godkänna regeringens proposition. Hade då icke dessa båda reformer väl låtit förena sig med varandra? Helt säkert! Och då hade även de av den ena framkallade rubbningarna och orättvisorna väsentligen kunnat paralyseras av den andra, och tvärtom. Då hade ju i varje fall envar partigrupp kunnat vinna sin rättvisa representation i riksdagen, och de minsta grupperna tillika haft den av utskottet antydda möjligheten att inom ramen av större enheter bliva representerade.

Jag beklagar djupt den oförståelse, som i föreliggande avseende från utskottsma-

joritetens sida gjort sig gällande, och jag hoppas, jämte det jag i övrigt hänvisar till min till betänkandet fogade reservation, att stora utskottet skall lyckas bringa denna alltför lättvindigt snedvridna sak på rätt.

Rdgsm. Ryömäs reflexioner och utläggningar beträffande svenskfolket och förhållandena för övrigt i Svensk-Finland kan jag i detta sammanhang lugnt lämna åt deras värde.

Ed. Kivilinna: On eri tilaisuuk-sissa väitetty, että se hallituksen esitys, jonka johdosta perustuslakivaliokunnan mietintö on syntynyt, ja tämä mietintö tähtäävät aivan eri suuntiin, pyrkivät eri päämääriin ja edustavat aivan eri järjestelmiä. Tavallansa voi näin sanoakin. Aivan lyhyesti minä olisin valmis sanomaan, että hallituksen esitys pyrkii avaamaan kaikki ovet ja kaikki mahdollisuudet kaikille niille hajoittaville voimille, jotka voivat ohjata valtiollisen elämän eduskunnassa hajalle, perustuslakivaliokunnan suunnitelma taas pyrkii keräämään valtiolliset voimat muutamiin suuriin valtaväyliin. Voidakseni tarkemmin perustella tätä väitettä, lienee syytä jonkun verran tarkastaa, mitä käytännöllisiä seurauksia kummastakin järjestelmästä olisi.

Myönnettäköön, että hallituksen esitys toteuttaa suhteellisuuden vielä suuremmalla matemaattisella tarkkuudella kuin meidän nykyinen vaalilakimme sitä tekee ja kuin mitä todennäköisesti myöskin perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalle rakentuva laki pystyisi tekemään. Joka tapauksessa ovat ne muutokset puolueiden voimasuhteisiin, mitkä tämän kautta syntyisivät, ylimalkaan sellaisia, joilla ei ole mitään käytännöllistä merkitystä. Ne voisivat korottaa jonkun pienemmän puolueen äänimäärän yhdellä, kahdella, ehkä kolmella edustajalla, ne voisivat alentaa suurempien puolueiden edustajamäärää vastaavilla määrillä. Tällaisilla muutoksilla ei kumminkaan ole yhtään mitään käytännöllistä merkitystä ylipäänsä. Joissakuissa erikoistapauksissa vain voisi tällainen voimansiirto vaikuttaa jotakin, mutta yleensä se ei sitä tekisi. Minä en käsitä, mitä iloa esim. eduskunnan nykyään pienimmällä puolueella olisi, mitä käytännöllistä hyötyä, jos heitä täällä istuisi 15 taikka 18. Itse asiassa se ei merkitsisi mitään. Ja

toiselta puolen, niin minä olen täysin selvillä siitä, että jos meitä maalaisliittolaisia täällä olisi 42 tai 45, niin se ei myöskään oikeastaan merkitsisi paljon mitään käytännössä.

Ainoa muutos, joka, itsessänsä kyllä pieni, voisi vaikuttaa käytännöllisesti ja pysyväisesti, olisi se etu, jonka tämän hallituksen esityksen pohjalle rakennettu vaalilaki antaisi ruotsalaiselle puolueelle. Se tulisi samaan yhden, ehkä kaksi edustajaa enemmän kuin mitä se muuten nykyisen vaalilain nojalla pystyy saamaan. Tällä tavalla oikeastaan tämä puolue tulisi saamaan kohtuuttoman edun. Jos nim. tarkastelemme niitä edustajamääriä, mitä tämä puolue on kyennyt eduskuntaan lähettämään, niin täytynee sanoa, että sillä nyt jo on ollut käytettävissään runsaastikin se vaikutusvalta, mikä tällä puolueella suhteellisuuslain mukaan pitäisi olla. Nykyänsä sillä on käytettävissä 25 edustajapaikkaa. Se merkitsee 12½ % eduskunnasta ja ruotsalaisen väestön määrä lienee, en muista ihan tarkalleen, mutta lieneekö täyttä 11 %, tuskin sitäkään. Ja sitäpaitsi on otettava huomioon se, että ruotsalainen väestö ei kokonaisuudessaan kulje niin sanotun ruotsalaisen kansanpuolueen lipun alla. Vaikkakin tämän puolueen edustajamäärä menisi alas 20:eenkin, olisi sillä kuitenkin käytettävänä 10 % valtiollisesta vallasta, joka on jokseenkin suhteellinen sen väestön määrään, mikä sen edustajia valitsee. Se, mitä se hallituksen esityksen mukaan pystyisi saamaan lisäksi, olisi siis jonkunlaista, jos saisi käyttää tällaista taloudellisesta elämästä lainattua sanaa, „ansiotonta arvonnousua”. Tällä liisällä, niin pieni kuin se olisikin, sillä voisi olla jotakin käytännöllistä merkitystä niissä oloissa, joissa me tätä nykyä elämme. Se lisäisi ruotsalaisen kansanpuolueen mahdollisuutta harjoittaa painostusta asettumalla ratkaisevaksi painoksi puolulle tai toiselle, kun nyt kerran voimasuhteet eduskunnassa ovat sellaiset kuin ovat. Ja että ruotsalainen puolue on osannut tätä asemaa hyväkseen käyttää ja kiristää — minun mielestäni siinä ei voi muuta sanaa käyttää — kiristää itselleen etuja, joita se muuten ei olisi voinut saada, sehän on saatu nähdä tässä eduskunnassa. Mutta tämän takia minun ymmärtääkseni ei pitäisi olla, tämän päämäärän saavutta-

miseksi ei pitäisi olla mitään syytä ryhtyä siihen muutokseen, johonka hallituksen esitys tässä asiassa tähtää.

Tämän muutoksen vastapainona on — paitsi, että minä en sinänsäkään pidä tätä muutosta minään etuna ollenkaan — sen matemaattisen suhteellisuuden vastapainona, jolla ei ole mitään käytännöllistä merkitystä minusta ja jonka hallituksen esitys toisi mukanaan, sen vastapainona on useita käytännöllisiä haittoja. Hallituksen esityksen mukainen vaalilaki avaisi, niinkuin sanottu, kaikki ovet ja mahdollisuudet auki hajoitaville voimille. Se suorastaan houkuttelisi muodostamaan pieniä puolueryhmiä. Kaikenlaiset pienet eturyhmät voisivat toivoa saavansa yhden tai pari, ehkä kolmekin edustajaa eduskuntaan, ja kun heillä siihen on mahdollisuus, niin he ryhtyisivät hajoitavaan toimintaan ja tämä eduskunta tulisi yhä edelleen yhä kirjavammaksi ja hajanaisemmaksi, kuin mitä se nykyään jo on olosuhteitten vuoksi, joita me nyt emme pysty muuttamaan. Ja avaisipa sellainen mahdollisuus, joka sisältyy hallituksen esitykseen, keinoja, joita saattaisi käyttää yksi ja toinen suulas agitaattori hankkiakseen itselleen niin paljon persoonallista kannatusta, että hän voisi päästä yhdeksi niistä kahdestakymmenestä, jotka valittaisiin koko maa yhtenä vaalipiirinä. Minun täytyy sanoa, että se kokemus, mikä meillä on niistä pikkuryhmistä, mitä täällä eduskunnassa on ollut, ei kehoita jatkamaan. Kokemus on ollut ja on, että se ei erittäin kehoita uusia tällaisia eduskuntaan hankkimaan. Silloin tällöinhän ne voivat valmistaa mielenkiintoisen ja mieltä virkistävän hetken eduskunnalle, mutta siihenpä se sitten jäisi. Jos eduskunta tällä tapaa, vaikkakin nyt pienemmässäkin määrässä, hajaantuisi, niin se minun ymmärtääkseni olisi omiaan heikontamaan parlamenttaarista elämäämme, tekemään eduskunnalle entistään vaikeammaksi valtiollisen elämän kulun hallittamisen. Ja että se on ilmeikään jo vaikeata nykyisissä oloissa, siitä me olemme saaneet niin tuoreita kokemuksia, ettei niitä tarvitse toistaa. Minä olisin siis valmis pitämään hallituksen esitystä ja hallituksen esityksen mukaista vaalilakia sellaisena, joka olisi omiaan vaikeuttamaan parlamenttaarisen valtioelämän toimeenpanoa ja sen kulkua eduskunnassa. Missä määrin

tämä tulisi tapahtumaan, sitä on tietysti vaikea mennä etukäteen sanomaan ja minä olen kyllä valmis myöntämään, että aivan paljon muutos ei ehkä saisi aikaan, mutta minä en puolestani ymmärrä sitäkään, että meidän pitäisi ylimalkaan lähteä kulkemaan tähän suuntaan, suuntaan, joka vie niinkuin sanottu eduskunnan voimien hajottamiseen.

Sen sijaan perustuslakivaliokunnan ehdottama järjestelmä, joka ei itse asiassa ole mitään muuta kuin nykyinen vaalilaki kehitettynä ja selvennettyä, se johtaisi ehdottomasti voimien kokoamiseen. Se muutos, minkä perustuslakivaliokunta on tehnyt nykyään voimassaolevaan vaalilakiimme, ei merkitse oikeastaan mitään muuta, kuin että se tekee täyttä totta, tekee todella mahdollisiksi ne vaaliliitot eri puolueitten kesken, jotka nytkin ovat periaatteellisesti mahdollisia, mutta tosiasiallisesti perin vaikeita. Eihän tietysti mikään nytkään estä puolueita tekemästä keskenään vaaliliittoa. Mutta jokainen tietää, että tällainen vaaliliitto on monesta syystä sangen vaikea. Ei voida etukäteen laskea, mihinkä tulokseen se johtaa, kuinka monta edustajaa vaaliliitossa olevat puolueet kukin saavat. Ne puolueet, jotka tällaiseen vaaliliittoon rupeavat, ne ovat pakotetut aivan kuin sulautumaan yhteen yhdeksi puolueeksi, ja sellainen, niin läheinen yhteistoiminta on käytännössä erinomaisen vaikeata. Se on monta kertaa nähty. Jos sen sijaan on mahdollisuus tehdä sellaisia korkeamman asteen vaaliliittoja, joille perustuslakivaliokunnan mietintö rakentuu, niin nämä vaikeudet häviävät. Eri puolueet tehdessään vaaliliiton keskenään tietävät silloin jokainen saavansa yhtä monta edustajaa kuin he yksinäänsäkin äänillään saisivat, mutta ylimäärä-äänillensä auttavat he läpi sen edustajan, joka olisi lähinnä. Jää sitten tietysti sattuman varaan, mistä vaaliliitosta olevasta puolueesta tämä edustaja tulee olemaan.

Tällaisten vaaliliittojen mahdollisuus tarjoo minun ymmärtääkseni pienillekin puolueille täydet mahdollisuudet. Niiden ei tarvitse suinkaan, niinkuin täällä ed. von Born sanoi, „uppgå”, suorastaan sulautua niihin suurempiin puolueihin, joiden kanssa he tekevät vaaliliiton, niinkuin niiden jossain määrin nyt, nykyisen vaalilain

mukaan täytyy tehdä, vaan ne voivat, nämä pienet puolueet voivat säilyttää täysin itsenäisyytensä ja kumminkin käyttää ylijäämät äänensä hyödyllisesti auttaakseen lähinnä olevaa puoluetta, tai mahdollisesti voivat hyötyä toisen lähinnä olevan puolueen ylijäämä-äänistä. Minä en tietysti voi sanoa, eikä kukaan voi mennä antamaan mitään lupauksia ja sitoumuksia siitä, mitenkä vaaliliitot ensi vaaleissa tullessaan solmiamaan, mutta sen minä luulen voivani sanoa, että mahtanen minä olla peräti huono profeetta, huono ennustaja, ellei esim. vaaliliittomahdollisuudet keskustassa ole tavattoman paljon suuremmat tämän perustuslakivaliokunnan mietinnön hyväksymisen jälkeen, kuin mitä ne ovat tähän saakka olleet. Voipi kyllä olla niin, ettei, kaikista edustaja Ryömän hyväntahtoisista neuvoista huolimatta, oikeiston keskuudessa sittenkään saada tällaista vaaliliittoa toimeen, mutta sille nyt ei mitään mahda.

Minun käsitykseni mukaan ja niiden edustajain käsityksen mukaan, jotka ovat olleet ja ovat tämän perustuslakivaliokunnan mietinnön takana, meidän tulisi pyrkiä siihen, että valtiollinen elämä mahdollisuuden mukaan keräytyy muutamien suurten suuntaviivojen ympärille, ja niinkuin ovat olot meillä ovat, nämä suunta-
viivat tietysti ovat oikeisto, keskusta ja vasemmisto. Sittenkuin ja sen mukaan kuin tähän päästään, sitä mukaa voi yleensä eduskunnallinen, parlamenttaarinen elämä saada meillä vakavuutta, lähtee liikkumaan vakavalla, varmallalla pohjalla, niin varmallalla kuin se meidän, joka tapauksessa olevien olojen pakosta särkyneissä puoluesuhteissamme yleensä voi kulkea. Tämä on se päämäärä, johonka on pyrittävä, tämä käytännöllinen päämäärä, valtiollisen elämän vakiinnuttaminen, valtiollisen elämän lujittaminen, ehjentyminen, ja se painaa äärettömän paljon enemmän kuin se teoreettinen, se matemaattis-teoreettinen suhteellisuus, mikä hallituksen esityksen mukaan saavutettaisiin samalla pirstoamalla ja heikentämällä eduskunnassa esiintyvää valtiollista elämää. Sentakia uskallan minä toivoa, että suuri valiokunta asiaa käsitellessään huomaa, että se pohja, jolle perustuslakivaliokunnan mietintö on rakennettu, ei ole niinkään löyhästi harkittu eikä perustu niinkään löyhiin perusteisiin, kuin täällä on tahdottu

väittää, vaan että sillä on päteviä syitä puolellansa.

Ed. Vennola: Hallituksen esityksen tarkoituksena oli kehittää ja vakaannuttaa edelleen sitä suhteellisuusperiaatetta, mikä sisältyy nykyisessä vaalilaissamme. Tämän tarkoituksena on saada eri kansalaisryhmille voimainsa ja äänimääränsä mukainen edustus myös eduskunnassa. Se asettuu sille vapaamieliselle kannalle, että eduskunta edustaa koko kansaa ja että kansan eri kerroksissa liikkuvat mielipiteet ovat saatavat täällä esille. Sentakia on se koettanut lähteä siitä, että tehtäisiin nykyiseen vaalilakiin muutoksia, niin että tämä periate todellakin toteutuisi ja kontuuttomuus ja epäoikeudenmukaisuus poistuisi vaalilaistamme.

Se kanta, jolle perustuslakivaliokunnan enemmistö on asettunut, nimittäin sosialistit, kommunistit ja osa maalaisliittolaisia, lähtee kokonaan toisista perusteista. Se tahtoo saada aikaan suuria vaaliyhitymiä eikä suostu tasoittamaan sitä epäkoh-
taa, mikä vaalilaissamme on. Nykyään menee suuri määrä ääniä hukkaan, kun eri vaalipiireissä olevat, hajalleen menevät äänet eivät tule käytetyiksi eri puolueiden hyväksi. Onpa laskettu että esim. suomalaiset porvarilliset puolueet olisivat voineet saada 5 tai 7 edustajaa enemmän eduskuntaan lisää, jos vaalilakimme ei olisi ollut niin nurinkurinen, kuin se on. On tahdottu väittää, että tällainen korjaus vaalilaissamme veisi siihen, että pienet puolueet tulisivat täällä valtaan, ja edustaja Ryömä on ihmeteltävän kriitikkimällä tavalla maalannut meille seinälle Latvian oloja, jossa on 20 eri puoluetta, semmoisiakin puolueita, joissa on vain yksi edustaja. Minun täytyy todella ihmetellä edustaja Ryömän sivistystasolla olevalta mieheltä sellaista maalausta enkä minä usko, että edustaja Ryömä edes itse uskoo siihen, mitä hän nyt tahtoo muka eduskuntaa saada uskomaan, että täällä siitä yksinkertaisesta korjauksesta, mikä tässä on kysymyksessä, että hajalleen menevät äänet käytettäisiin oikeudenmukaisesti eri puolueiden hyväksi, olisi sellainen seuraus, että täällä syntyisi lukuisa joukko eri puolueita. Ja sitten vedetään esille Latvian olot. (Ed. Ryömä: Kuka sitä on väittänyt?) Se on enemmän kuin luvatonta va-

kavassa esityksessä. (Ed. Ryömä: Eihän sitä ole väitettykään.) Edustaja Kivilinna on selittänyt, että tässä on kysymyksessä kaksi eri suuntaa, toinen joka tahtoo koota täällä suuriin uomiin valtiollista elämää, ja toinen joka tahtoo niitä pirstoa. Tämä on suoraan sanoen asian liioittelemista, ellen sanoisi hölyn pölyä. Tässä ei ole kysymys mistään semmoisesta. Minä en voi käsittää, mitenkä vakavat miehet voivat tällaista esittää, että tässä jos ne haja-äänät koottaisiin, syntyisi lukuista joukko eri puolueita ja pirstoisi meidän valtiollista elämäämme. (Ed. Ryömä: Kuka sitä on väittänyt?) Päinvastoin se kokoisi eri puolueille, mitä täällä on, niiden oikeudenmukaisen edustuksen. Se korjaisi myös sitä epäkohtaa, mitä on väitetty ja julki-suudessakin huomautettu, että esim. liikemiehet, taloudenedustajat, virkamiehet j. n. e. eivät saa täällä asianmukaista edustusta. Heillä olisi tilaisuus paremmin sitä saada, jos tämä korjaus tehtäisiin. Enkä minä voi ymmärtää, minkä takia tätäkin vastustettaisiin, jos kerran tahdotaan pysyä oikeudenmukaisuuden ja kohtuuden kannalla. Se on erittäin, jos asetutaan sille kannalle, että muutamatsuuret puolueet terroriseeraavat ja polkevat eri mielipiteiden esille tulemisen vaaleissa. Se on toinen kanta, mutta siihen kantaan minä puolestani en voi yhtyä. (Ed. Ryömä: Missä logiikka nyt on?) — Täällä on myöskin ikäänkuin jonkunmoisena pöpönä maalattu seinälle että tämän vaalilain parannusehdotus on tehty sen mietinnön johdosta, joka oli annettu Svenska Folktingetin anomuksen johdosta. Kyllä täytyy sanoa että edellytetään erinomaisen vähän poliittista arvostelukykä eduskunnassa, jos tällaisilla keinoilla koetetaan ajaa asiata läpi. On huomattava että tämän Svenska Folktingetin anomuksen johdosta on istunut komitea, jossa kaikki puolueet ovat olleet edustettuina. Nämä edustajat ovat olleet yksimielisiä tästä muutoksesta. Ei tällä pelottamisella, että muka tällä ruotsalaisuutta edistetään ja sen pyrkimyksiä, vaikuteta mitään ainakaan kriittisempään osaan eduskuntaa. On aivan oikeudenmukaista että ruotsalaiset saavat sen edustuksen, mikä heille kuuluu ja myös muut yhteiskuntaryhmät. Meidän on lähdeittävä tässäkin siitä että eduskunta edustaa koko kansaa ja uusittava vaalilaki niin että eri

mielipiteet pääsevät siinä esille. Se että pyritään keinotekoisesti — viivaan alle sen — luomaan suuria puolueita, johtaa suurten puolueiden terrorismiin, jota on ehdottomasti vältettävä.

Täällä on myöskin mainittu, että puolueelle on jokseenkin sama, saako se kaksi tai kolme edustajaa enemmän eduskuntaan. Sehän on tietysti sama, silloin kun katselee asiaa siltä kannalta että emme piittaa näiden neljän edustajan mielipiteestä tai niiden pienempien puolueiden mielipiteestä, me suuret ratkaisemme asian. Se on kuitenkin oikeuden ja kohtuuden kannalta, johon vaalilaissa on tahdottu pyrkiä, kokonaan päinvastainen pyrkimys. Sehän riippuu puolueesta ja niiden takana olevista valitsijoista, minkä arvoisina he pitävät mielipiteitään. Liikemiehet ovat pitäneet erinomaisen tärkeänä että heidän ryhmänsä saa myöskin edustajan, jonka he tunsivat omakseen, n. s. kristilliset tai n. s. kristikansa ovat pitäneet tärkeänä että hekin saisivat oman edustajansa. Virkamiehet ovat pitäneet erinomaisen tärkeänä että he saisivat oman edustajansa. Kaikki mahdollisuudet tällaiseen tahdotaan riistää ja polkea eri mielipiteiden esille tuleminen Suomen eduskunnassa. Olen sitä mieltä että tämä ei ole oikeaa eikä myöskään kunnista.

Täällä on sekä ed. Ryömä että ed. Kivilinna, jotka ovat tämän parustuslakivaliokunnan enemmistön kannan isä, tahtoneet selittää että he tahtovat ajaa valtiollisen elämän siihen, että syntyisi suuria valta-uomia, joissa se kulkisi, että syntyisi suuria puolueita. Minä olen myöskin sitä mieltä että pienten puolueiden syntymistä ja niiden vahingollista vaikutusta ei ole edistettävä. Olen sitä mieltä että meidän valtiolliselle elämällemme olisi erinomaiseksi eduksi, jos meillä olisi ainoastaan kolme eri suuntaa: oikeisto, keskusta ja vasemisto. Asianlaita on nyt kuitenkin niin meillä kuin muuallakin sellainen ettei näitä eri suuntia, ajatussuuntia, ole missään maassa vielä voitu valaa yhteen ainoaan puolueeseen. On aivan turha yritys koettaa edes siihen pyrkiä. Eri vivahduksia on näissä valtaväylissä ja nämä vivahdukset on syytä säilyttää. Olen sitä mieltä että vahingoitetaan valtiollista elämää, jos keinotekoisesti koetetaan kurikoida ja polkea alas ne mielipiteiden eroavaisuudet,

mitkä kansassa liikkuvat. Suomen eduskunnan velvollisuus on edustaa koko kansaa ja sen on lähdettävä myös siltä kanalta vaalilakikorjauksia tehtäessä että eri mielipiteet voivat päästä täällä esille. Minä en pidä mahdolltomana myöskään korkeampiasteisen vaaliyhtymäsystemin liittämistä vaalijärjestelmäämme, mutta minä en pidä sitä mahdollisena että se liitetään ainoastaan yksinään ja kokonaan jätetään huomioonottamatta se hallituksen esitys, joka koettaa saada korjausta aikaan suhteellisuuden paremmaksi toteuttamiseksi. Asian tällä kannalla ollessa minun täytyy yhtyä siihen että perustuslakivaliokunnan ehdotus olisi hylättävä, ja kannatan hallituksen esityksen hyväksymistä.

Ed. Mannermaa: Kieltämättä ovat suunta, jota hallituksen esitys käy, ja se suunta, jota perustuslakivaliokunnan enemmistö ajaa, suuressa määrässä vastakkaiset, niinkuin täällä jo on huomautettu. On toisaalta kysymys todellisen suhteellisuuden suuremmasta aikaansaamisesta, toisaalta taas suurten mielipidevirtausten vallan yhä suuremmaksi kasvattamisesta. Luonnollisesti ei ole vastausta etsittäessä, kumpaan suuntaan on lähdettävä, ainoastaan harkittava sitä, mikä meidän puolueoloissa yhden tai toisen mielestä näyttää tänä aikana tai lähitulevaisuudessa edullisimmalta, vaan täytyy ottaa ja perustavassa määrässä, oikeudelliset näkökohdat huomioon.

Nyt on tietysti myönnettävä että vaaransa sillä olisi, jos sen kautta, että pienemmille mielipidevirtauksille annetaan suurempi esiinpääsymähdollisuus puolue-elämässämme, tapahtuisi huomattavaa pirstoutumista. Mielestäni kuitenkin meille kokemus osoittaa, ettei tarvitse tätä vaaraa aivan suureksi arvioida. On jo huomautettu, että joku tällainen, aivan pienenä erillisenä vaaliliittona esiintynyt mielipidevirtaus on ollut, mutta kokemusahan on järjestään ollut se, että tuollaisen yhden tai kahden edustajan ryhmän, sikäli kuin sellaista ryhmäksi voi sanoa, kuitenkin itse eduskunnassa täytyy liittyä johonkukin laajempaan, sitä lähinnä olevaan mielipidevirtaukseen. Osaavat ihmiset sen johtopäätöksen vetää jo vaalitoiminnassa, etteivät ryhdy aivan suuressa määrässä sellaisia mielipiteitä eri puolueiksi luo-

maan, joilla selvästi ei sen suurempaa mahdollisuutta ole. Ei tämä ole vaan teoreettinen oletus. Kun on seurannut julkista sanaa esimerkiksi parissa viime vaalissa, niin yhden ja toisen eri mielipidevirtauksen taholta on kysymystä nostettu sellaisen oman pienen vaaliliiton aikaansaamisesta, mutta tämä kokemus, jonka olen maininnut, on siitä pidättänyt. Varmaan tulee niin olemaan edelleenkin. Varsin suuresta pieniin vaaliliittoihin pirstoutumisesta en siis uskoisi olevan liian suurta vaaraa.

Edellinen puhuja jo viittasi siihen, ettei käy myöskään laatuun suuria mielipidevirtauksia pusertaa aivan muutamaaan. Kieltämättä saisi parlamentaarinen toiminta siitä suoraviivaisuutta, jos olisi, niinkuin onkin ollut Englannissa, parlamentarismin luvatussa maassa, vuosisatojen aikana vain pari valtapuoluetta, jotka vaihtelivat keskenään valtiollisen vaikutuksen painopisteen hallussaan pitämisestä. Mutta nykyisen yhteiskunnan moninaiset ristiriitaiset pyrkimykset ovat jo aikoja sitten särkeneet sen aseman sielläkin. On tultu siihen, mihin kaikissa Euroopan mantereen parlamenteissa, että eduskunnassa täytyy riittäviä hallitusenemmistöjä saada blokkin muodostamisen kautta, eikä auta pyrkiminen sellaiseen suoraviivaisuuteen jo vaalitoiminnassa. Se on joka tapauksessa asian kulku, joka koko yleiseurooppalaisen kehityksen mukaan näkyy välttämättömältä.

Siis näyttää tilanne olevan se, ettei yhtäältä ole vaaraa ylen suuresta pienien ryhmien esiintymisestä eikä toisaalta juuri mahdollisuutta pusertaa olemassa olevien päämielipidevirtausten väyliä yhä enemmän ja enemmän yhteen. Mutta silloin mielestäni on hallituksen esitys parhaiten keskilinjaa kulkeva. Se antaa oikeutusta ja liikuntatilaa pienemmillekin, mutta tuottaa, kuten toivon voivani pian tässä sanoa, myös suuremmille mielipidevirtauksille etuja, jotka eivät ole tähän saakka tulleet vielä keskustelussa oikein esiin.

Perustuslakivaliokunnan mietinnön kantaa vastaan tältä katsomuskannalta, johon olen perusteissa viitannut, on varsin paljon huomauttamista.

Ensinnäkin on yleisesti tunnettu jo siltä ajalta kuin 1905 ja 1906, viimeisillä säätyvaltiopäivillä, nykyinen suhteellinen

vaalitapamme otettiin käytäntöön, että niin sanottu d'Hontin sääntö, jonka mukaan suhteellisessa vaalitavassamme äänet vaikuttavat ja lasketaan, itsessään suosii suuria mielipidevirtauksia pienten rinnalla, ja tämä suosittu asema tulee olemaan sitä parempi, mitä suurempi suhteellisesti joku puolue äänimäärinensä on. Täytyy kysyä, onko syytä ajaa asia siihen, että tämä kieltämätön kohtuuttomuus suurenisi, niinkuin se suurenisi perustuslakivaliokunnan mietinnön ehdotuksen mukaan.

On tietysti kieltämätöntä, että lähtökohta hallituksen esitykselle on ollut se ruotsalaisessa väestöaineksessa esiintyvä pyrkimys, että se saisi haravoiduksi kokoon kaikki äänensä koko maassa, siis myös niistä vaalipiireistä, joissa ei ole toivoa yhtäkään edustajaa saada. Mutta siinä pyrkimyksessä mielestäni ei ensinkään ole mitään väärää eikä arvotonta, niin etteikö sitä voisi hyvin ottaa lähtökohdaksi tällaiselle lainsäädäntömuutokselle. Mutta edelleen, jos tällainen mahdollisuus tulee, vaikkapa ruotsalaiselle puolueelle, niin se itsessään on ainoastansa luonnollinen vastapaino sille suosituille asemalle, minkä suhteellinen vaalitapamme luonteensa mukaan antaa hyvin suurille mielipidevirtauksille. Ja tämä näkökohta antaa hallituksen esitykselle oikeutusta, joka ulottuu korkeammalle ja kauvemaksi, kuin yhden tai toisen mielipidevirtauksen vaatimusten huomioon ottaminen. Yleensä tämä esitys tyydyttää oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia, mitä vaalitapamme suhteellisuuteen tulee, niin hyvin suuriin kuin pieniin mielipidevirtauksiin nähden niiden keskinäisissä edustusmahdollisuuksissa. Siis on todellinen tällä hallituksen esityksellä asiallinen pohja paljon sivu sen lähtökohdan, josta se nyt lähtenyt on.

Mitä sitten tulee suurten puolueitten vaaliliittojen keskinäiseen liittymiseen vielä korkeamman asteen vaaliliitoiksi, niin on huomattava, mikä vielä ei keskustelussa ole tullut painostetuksi, että hallituksen esitys antaa tähän nähden paljon suurempia mahdollisuuksia, kuin mitä tähän saakka on ollut. Tähän saakkahan on ollut niin, ettei yhdelläkään vaaliliitolla ole saanut olla suurempaa määrää edustajaehdokkaita, kuin mitä vaalipiiri saa edustajia eduskuntaan lähettää. Hallituksen esityksen 25 §:n mukaan voi vaaliliitossa olla 1/3

ehdokassijoja enemmän, kuin mitä vaalipiiri saa lähettää. Mutta siten poistuu varsinaisin syy, joka on tähän saakka estänyt suurempien vaaliliittojen keskinäisen yhtymisen eri vaalipiireissä. Ei enää, jos lainsäädännös tulee sellaiseksi, tarvitse pelätä, että suurikaan mielipideryhmä yhtyessään vaaliliittoon toisen kanssa tulee, äänestäjän ehkä siirtyessä suuressakin määrässä sen puolelle, menettämään siinä vaalipiirissä ehdokassijoja. Niinmuodoin antaa todella hallituksen esitys suurillekin mielipidevirtauksille sellaista lisätua entisen lisäksi, että se tekee osaltaan tarpeettomaksi sen, mitä perustuslakivaliokunnan enemmistö ehdotuksellaan on tarkoittanut.

Sitten vielä hallituksen esitys antaa itsessään suurillekin mielipivirtauksille tuon, että niitten hajaäänet eri vaalipiireissä eivät mene hukkaan. Myönnettäköön kyllä, että se etu on pienille mielipidevirtauksille isompi kuin suurille. Sillä jos joku puolue on saanut vaalipiirissä 4 tai 5 tai 6 edustajasijaa, niin ei sille ole enää niin suuri vahinko, jos siltä jää hajaääniä ylisin; mutta jos pieneltä mielipidevirtaukselta, joka on ehkä saanut yhden edustajan, menee lähes toisen äänimäärä hukkaan, niin se on suhteellisesti paljon suurempi vahinko. Myönnettäköön, että tähän nähden pienemmille mielipidevirtauksille etu hallituksen esityksessä on vähän suurempi, mutta ei missään tapauksessa niin paljon suurempi, että isot, muuten eräällä tavalla suosituissa asemassa olevat mielipidevirtaukset tulisivat sen kautta sorreituiksi.

Lopuksi tahdon mainita yksityisen valitsijan asemasta, millainen se tulisi olemaan, jos perustuslakivaliokunnan enemmistön kanta menisi lävitse. Onhan tunnettua, että yksityiset valitsijat tuntevat meidän monimutkaisissa suhteellisissa vaaleissamme suuressa määrässä olevansa puoluejohdon määrättävissä. Se henkilökohmainen suhde valitsijan ja edusmiesehdokkaan välillä, joka joka tapauksessa olisi suotava, on suuressa määrässä saavuttamattomissa jo nykyisen vaalitavan mukaan. Jos nyt vielä tehtäisiin eri vaaliliittojen keskisiä yhtymiä, niin siirtyisi yksityisen valitsijan ääni ties minne saakka. Hallituksen esityksen mukaan se edes pysähtyisi omaan varsinaiseen puolueeseen. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan ääni voisi siirtyä hyvin paljon kauemmaksi.

Tämä riippuminen puoluejohdosta, tämä henkilökohtaisen vaikutuksen vähyys on aivan varmaan yhtenä syynä siihen, että nimenomaan vakavan, ajattelevan kansanaineksen piireissä osanotto valtiollisiin vaaleihimme on siksi laimea, kuin se on, ja kuulee vaalien aikana liikkeudessaan tätä huomautusta kyllä. Perustuslakivaliokunnan kanta ei suinkaan terveeseen suuntaan kehittäisi oloja tähänkään nähden.

Kaikista näistä syistä pidän hallituksen esitystä siihen määrään parempana kuin perustuslakivaliokunnan mietintöä, että suositan puolestani suurelle valiokunnalle ensimmäisen vastalauseen ponnien mukaan, mihin olen yhtynyt, tätä hallituksen esitystä hyväksyttäväksi.

Ed. Sch a u m a n: Denna debatt, som ju egentligen borde vara en remissdebatt för stora utskottet, har genom rdgsm. Ryömäs och rdgsm. Kivilinnas andragande fått en delvis annan karaktär, och jag anser mig på grund av dessa representanters uttalanden berättigad att taga till ordet, ehuru jag ju egentligen icke borde göra det, då jag har tillfälle att i stora utskottet deltaga i frågans behandling.

Det var särskilt ett yttrande av rdgsm. Kivilinna, som tving mig att begära ordet. Rdgsm. Kivilinna sade, att detta förslag, regeringens proposition, är framsprunget av ett utpressningsförsök ifrån det svenska folkpartiets sida. Om något uttryck har blivit oriktigt använt, så är det uttrycket „utpressning” i detta sammanhang. Vad som här fordras från svenskt håll, det är ju endast en enkel rättvisa, ingenting annat än att de svenskar, som tillhöra valkretsar, där inga svenska kandidatlistor kunna uppställas, skola få rösta på svenska kandidater utanför sin valkrets. Rdgsm. Ryömä och rdgsm. Kivilinna däremot vilja tvinga dessa att rösta, låt oss säga, på finska samlingspartiets kandidater. Varför skola de tvingas att rösta på ett parti, som de icke vilja rösta på? Jag ber tillika att få uppmärksamgöra båda de representanter, mot vilka jag nu har riktat mig, på att det icke heller är i syfte att öka numerären för svenska folkpartiet, som man på svenskt håll är angelägen om denna ändring av vallagen. Styrkan spelar ju icke någon roll för oss, vi komma alltid att vara ett litet minoritetsparti, och

för resten, åtminstone för närvarande, då vi äro 25 här på högra sidan och en på vänstra sidan, äro vi så starkt representerade, som vi kunna vara, vi äro t. o. m., såsom rdgsm. Kivilinna anmärkte, överrepresenterade, om vi utgå ifrån att den svenska representationen här skall vara lika stark som den svenska befolkningen i förhållande till den finska. Men jag ber att få uppmärksamgöra rdgsm. Kivilinna på att, om vi äro överrepresenterade här, så är denna överrepresentation icke, såsom han sade, oförtjänt, utan den beror helt enkelt därpå, att vi ha visat ett större politiskt intresse, ivrigare deltagit i valen än de andra partierna, och dessutom därpå, att i Österbotten, i Vasa läns norra och södra valkretsar, och i Nyland svenskarna äro det starkaste partiet. Om vi sålunda blivit överrepresenterade, så är detta en premie på grund av större politiskt intresse från vår sida och på grund av att vi äro det starkaste partiet i vissa valkretsar, d. v. s. vi ha fått just en sådan premie, som rdgsm. Kivilinna och rdgsm. Ryömä anse att de starkaste partierna borde få, när det gäller hela landet. Att tala om „oförtjänt värdestegring”, ett ganska misslyckat uttryck i detta sammanhang, är således absolut oriktigt, när det gäller den svenska representationen.

Kravet på en ändring av vallagen i det syfte, som regeringens proposition innebär, uppbäres för övrigt numera icke endast på svenskt håll. Här har t. ex. rdgsm. Venola, med sådan värme och med ett sådant temperament som man icke är van vid att finna hos honom, tagit till orda för reformen, och jag ber endast att få uttala min fägnad över, att en gång befinna mig i samma båt som han.

Emellertid vill jag icke för min del bestrida, att icke utskottets förslag också har sina förtjänster. Ur svensk vänster-synpunkt är detta förslag ett gott förslag, om det kombineras med regeringens proposition. För den grupp, som kallar sig Svenska vänstern, har det med den nuvarande vallagen varit svårt att göra sig gällande. Ett eget valförbund, som sedan får bilda ett valförbund av högre ordning med övriga svenska grupper, skulle göra vänstern större rättvisa. Men som sagt, denna anordning bör kombineras med den, som är föreslagen i regeringens proposition, och något hinder för en sådan kombination kan

jag, åtminstone i sakens nuvarande skede, icke finna.

Jag tror således icke alls att utskottets förslag kommer att leda till det som rdgsm. Ryömä trodde, nämligen att svenska folkpartiet i sin helhet och finska samlingspartiet skulle sammansluta sig till ett valförbund av högre ordning. Detta kommer icke att inträffa, nog komma valförbunden, så länge vi hava tvenne befolkningar, tvenne nationaliteter i detta land, ändå att delvis basera sig på nationell grund. Överhuvudtaget anser jag rdgsm. Ryömäs andragande särdeles doktrinärt och konstruktivt. Han trodde sig med den av honom förordade vallagsändringen åstadkomma en formlig revolution i partiförhållandena. Han trodde att det skulle bli möjligt att lätt åstadkomma en regering genom att de starka partierna skulle få större inflytande. Det föll mig in, att vi just stå mitt uti en regeringskris eller kanske nu äntligen vid slutet av en sådan, utan att det starkaste partiet i denna kammare bidragit till att lösa krisen. Det ser således icke ut som om de starkare partierna vore särskilt kapabla, när det gäller att komma ur en regeringskris. Och jag kan icke tänka mig, att, om ett valförbund av högre ordning emellan socialdemokrater och kommunister skulle komma till stånd, regeringsfrågor skulle kunna lösas lättare än nu. Jag tror att rdgsm. Vennola hade fullkomligt rätt, då han ganska skarpt nagelfor med rdgsm. Ryömäs andragande, som verkligen var svagt i flera avseenden.

Om man ställer sig på den ståndpunkt som rdgsm. Ryömä, så kommer man slutligen därhän — och jag vill icke säga att detta i och för sig vore alldeles oriktigt — att det vore lyckligast om vi icke hade någon proportionalitet alls vid de politiska valen, utan majoritetsval. Det är kombinationen av parlamentarism och proportionella val som framkallar regeringskriser icke blott här utan även i andra länder. Rdgsm. Ryömä hade således bort taga steget ut och föreslå att vi skulle lämna det proportionella valsystemet och övergå till enmans-valkretsar, men därhän gick han icke, ty det lär stå i det socialdemokratiska partiprogrammet, att proportionella val omfattas av partiet.

Jag hoppas således för min del, att denna fråga skall lösas på ett sådant sätt, att den av utskottet förordade ändringen

skall kunna kombineras med den av regeringen föreslagna ändringen och sålunda alla parter kunna känna sig tillfredsställda.

Ed. Pennanen: Nykystä vaalilakia on pidetty puutteellisena siinä suhteessa, että se jättää käyttämättömäksi osan annetuista ääniä joko sillä tavalla, että annettu äänet eri vaalipiireissä eivät riitä edustajan valitsemiseen tarvittavaan äänimäärään, tai sitten tulee ylijäämä-ääniä, jotka eivät myöskään voi vaikuttaa tulokseen. Tällaiseen äänten hukkaan joutumiseen vaikuttaa tietysti osaltaan sekin, että, kuten täällä on jo eräässä edellisessä lausunnossa huomautettu, meidän suhteellinen vaalijärjestelmämme ei ole kaikessa suhteessa aivan oikeudenmukainen. Mutta käsittääkseni siihen suurimpana syynä on se, että maamme on pirstottu ehkä liiankin moneen vaalipiiriin, joissa jokaisessa tapahtuu aina suurempi tai pienempi äänten hukka. Molemmat nämä tavallaan vastakkaiset ehdotukset, esilläolevat hallituksen esitys ja perustuslakivaliokunnan ehdotus, koettavat kumpikin korjata tätä vaalijärjestelmässämme esiintyvää epäkohtaa. Minä katson, että ne siinä suhteessa ovat sukua toisilleen ja pyrkivät samaan päämäärään: äänten mahdollisimman tarkkaan käytäntöönottamiseen vaalin tuloksia määrättäessä. Mutta nämä eri ehdotukset nyrkivät samaan päämäärään kumminkin eri tavalla. Hallituksen esityshän, kuten täällä on jo huomautettu, pyrkii tähän tulokseen siten, että eri puolueet, suuremmat tai pienemmät, ei yksistään ruotsalainen puolue mutta myöskin suomalaiset puolueet, ei yksistään porvarilliset, vaan myöskin sosialistiset vasemistopuolueet voisivat koota eri vaalipiireissä esiintyvät liika-äänensä yhteen ja siten vaikuttaa kokonaistulokseen. Perustuslakivaliokunnan ehdotus pyrkii tähän äänten kokoamiseen sillä tavalla, että eri puolueet samassa vaalipiirissä voisivat paremmin kuin tähän asti liittyä yhteen vaalitoimintaan ja siten yhteenlaskea, koota mahdollisesti muuten hukkaan menneet äänensä.

Kun minä katselen asiaa puhtaasti käytännön kannalta, niin minusta näyttää kaikin puolin suotavammalta hyväksyä tässä suhteessa hallituksen esitys. Olkoonpa sukulaisuussuhteet ja hengenhei-

molaisuus kahden eri puolueen kesken mitenkä syvälinen tahansa, niin joitakin vivahduksiahan kumminkin eri puolueiden välillä on tietysti olemassa ja kyllä minä puolestani soisin ääneni, jos se olisi muuten hukkaan joutumassa, sentään oman puolueen edustajalle, vaikkakin tuo edustaja olisi toisessa vaalipiirissä, kuin mahdollisesti jollekin ehkä läheisellekin hengenheimolaiselle omassa vaalipiirissä, joka kumminkin kuuluu toiseen puolueeseen ja jonka kanssa siis meillä on enemmän tai vähemmän erilaiset katsantokannat. Tästä yksinkertaisesta syystä minä pidän parempana kannattaa hallituksen esitystä, kun se sen lisäksi myöskin kieltämättä paremmin toteuttaa sitä suhteellisuutta, johon meidän vaalilakimme kumminkin nojaa, sanottakoon sen tarkoituksenmukaisuudesta mitä tahansa. Mutta eihän tässä lienekään tarkoitus pyrkiä mihinkään uuteen vaalijärjestelmään, ja siis on parasta kumminkin korjata sitä järjestelmää, mikä on olemassa ja mikä on vaalilakimme pohjana. Minä myönnän sen, että jos on ajateltavissa jossakin vaalipiirissä yhteistointia eri puolueiden välillä, niin nykyinen vaalilaki tuottaa siihen kyllä koko lailla vaaliteknillisiä vaikeuksia. Ei ole niinkään helppoa tosiaan laskea, kuinka tuossa vaaliliitossa kumpaisenkin puolueen käy. On vaikeata asettaa ehdokkaita juuri tarpeeksi, on vaikeata keskittää äänet juuri niille, joille ne olisivat keskitettävät. Joko tulee ääniä hajotetuksi liian monelle, tai tulee ne keskitetyksi liian paljon yhdelle tai kahdelle, ja sillä tavalla joutuu kärsimään vahingon. Mutta jos nyt niin asia on, kuin ed. Kivlinna täällä aikaisemmassa lausunnossaan huomautti, että sukulaisuussuhteet esimerkiksi keskustassa vetävät jotenkin lähelle toisiaan, niin minusta vahinko on silloin verrattain kohtuullinen, jos esimerkiksi maalaisliittolainen joutuisi antamaan ääniä edistysmielille tai edistysmielinen maalaisliittolaiselle. Tästä syystä ja kun yleensä täytyy asettaa sille kannalle, että yhteinen vaalitoiminta eri puolueiden kesken tietää enemmän tai vähemmän sukulaisuutta myöskin mielipiteissä, niin minun mielestäni ei ole niin suurta haittaa silloin, jos aivan tarkkoja laskelmia eri puolueiden välisestä suhteesta ei voidakaan vaalilain nykyisellä kannalla ollessa toimittaa. Jos taasen ristiriidat kahden eri puolueen välillä ovat

niin suuret, ettei missään tapauksessa tahdottaisi antaa ääniä toisten hyväksi, niin silloinhan on parasta pysyä pois sellaisesta vaaliliitosta ja keskittää äänensä oman puolueensa kesken mahdollisimman yhteen, johon hallituksen esitys tarjoo tällä tavalla tilaisuuden. Minusta on oikeastaan tässä asiassa turha puhua enempää suurten kun pienten puolueiden edusta, enemmän ruotsalaisen kuin suomalaisten puolueiden edusta. Jokaisella on aivan yhtä hyvä tilaisuus koota äänensä mahdollisimman tarkkaan hallituksen esityksen mukaisesti. Minä suositan siis hallituksen esitystä suuren valiokunnan käsittelyn pohjaksi, kun ei liene mahdollisuutta edes olettaakaan sitä, että molemmat nämä ehdotukset voitaisiin ainakaan nyt noin yksikaks sulattaa yhteen. Minä myönnän, että aivan ulkopuolella mahdollisuuksien se ei olisi, mutta niin syvälle käypä vaalilainmuutos edellyttäisi joka tapauksessa perinpohjaisempaa ja lähempää harkintaa, kuin mitä eduskunnalla lienee tilaisuus sille omata.

Ed. Voionmaa: Kun minä Tulenheimon valiokunnan jäsenenä tätä asiaa valmisteltaessa olen ollut toisella kannalla, kuin se, jonka perustuslakivaliokunta nyt on omaksunut, täytyy minun muutamalla sanalla puolustaa kantaani.

Tämän vuoden valtiolliset vaalit eivät varmaankaan ole käyneet kaikkien puolueiden ja puoluemiesten tahdon ja toiveiden mukaisesti. Minä luulen, että pettymykset ovat varsinkin eräille puolueille olleet melkoisen suuret. Mutta minä luulen myös, ettei tässä auta, vaikka kuinkakin yritettäisiin jollakulla vaalilailla tai muilla eduskunnan hyväksymillä määräyksillä järjestää ja holhota Suomen kansan mielipiteitä. Ne kulkevat ja muodostuvat omia uriansa. Mielipiteiden muodostus ja puolueuudostus tapahtuu aivan riippumatta eduskunnasta, ja eduskunnan tehtävänä minun mielestäni ei ole mitään muuta kuin koreasti palvella Suomen kansan vapaita mielipiteitä ja koettaa oikeudenmukaisesti antaa niiden tulla esille. Se kai lienee koko eduskunnallisen järjestelmän peruskivi ja kuuluu parlamentarismiin aakkosiin. Minusta siis puhe sellainen, että koetettaisiin jollakulla vaalijärjestelmällä nyt vaikuttaa isällisesti ja holhoovasti sellaisten ja sellaisten puolueiden muodostamiseen,

suurten tai pienten puolueiden muodostamiseen, ei ole parlamentarista puhetta.

Niissä oloissa, joissa me nyt olemme, on suhteellinen vaalitapa juurtunut meidän maahamme. Se on mahdollista että se ei ole kaikkein paras vaalitapa, mutta se tyydyttää suuressa määrin Suomen valtiollisen kansan oikeudentunnetta päättään siitä että sitä niin halusta on otettu käytäntöön ei ainoastaan valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa, vaan vieläpä erityisten korporatsioonien ja kollegioiden sisällisissä asioissa. Silloin ei nähdäkseeni voi tulla muuta kysymykseen, kuin että olisi tämä järjestelmä koetettava saada niin hyvin kuin mahdollista täyttämään tarkoituksensa. Perustuslakivaliokunta itse myöntää, että hallituksen esitys paremmin kuin nykyinen vaalilaki toteuttaa suhteellisuusperiaatteen. Ja kun meillä suhteellisuusperiaate on kansan oikeudentunnon yleensä hyväksymä meidän valtiollisen edustajalaitoksemme pohjaksi, niin minun mielestäni tämä myönnytys, jonka perustuslakivaliokunta tekee, oikeastaan sisältää itsetuomion perustuslakivaliokunnan oman työstä.

Mutta on mahdollista, että käytännöllinen puolue- ja valtiollinen elämä on sellainen, että hallituksen esittämästä vaalilain muutoksesta katsotaan olevan vahinkoa sille. Sehän on tietty, että valtiollinen elämä on taistelua ja että puolueiden, jotka ovat siinä vaikean työn kautta jonkun aseman voineet saavuttaa, ei ole niin helppo luopua saavutuksistaan. Katsotaanpa miksi tältä käytännölliseltä kannalta katsoen hallituksen esittämä vaalitapa muodostuu. Minulla on tässä tämän vuoden vaalitulokset laskettuna puolueiden todellisesti saavuttamien edustajapaikkojen luvun mukaan ja laskettuna sen mukaan, mitenka paikat olisivat jakautuneet, jos koko maa olisi ollut yhtenä vaalipiirinä. Ja silloin näemme, että ruotsalainen puolue, jonka hyväksi sanotaan tämän ehdotetun reformin tulleen esille vedetyksi, ei olisi saavuttanut yhtään paikkaa enemmän, vaikka koko maa olisi ollut yhtenä vaalipiirinä, eikä luultavasti olisi saanut useampaa paikkaa, vaikka hallituksen esittämä tapa olisi tullut hyväksytyksi vaalilaiksi. Muutamat puolueet tosin olisivat jotain menettäneet. Se puolue, johon minulla on kunnia kuulua, olisi menettänyt kolme paikkaa, jos koko maa olisi näissä vaaleissa ollut

yhtenä piirinä, mutta hallituksen esittämissä vaaliuudistuksessahan ei olekaan tarkoitus, että 200 edustajaa valittaisiin ikäänkuin koko maa olisi yhtenä vaalipiirinä, vaan että ainoastaan 20 edustajaa tulisi sillä tapaa valituksi, jotenka tietysti ei voi tulla kysymykseenkään, että kolme paikkaa olisi menetetty vaan matemaattisesti laskien vain kymmenesosa näistä kolmesta edustajanpaikasta. Jos se valinko on sitten niin suuri, että puolueiden sen mukaan tarvitsee määrätä kantansa, sitä minä en tiedä. Suomen sosialistinen työväenpuolue olisi saanut kolme paikkaa enemmän kuin sillä nyt on, mutta se on kummallinen puolue siihen nähden, että se vastustaa ei ainoastaan oikeutettua vaalireformia, vaan omaa kasvamistaankin, se ei halua oikeudenmukaisuudella päästä eteenpäin, niinkuin sillä tällä kertaa olisi ollut mahdollisuus päästä. (Vasemmistosta: Liika on liikaa.) Kansallinen kokoomuspuolue olisi voittanut yhden paikan, edistyspuolue kolme. Maalaisliitto olisi menettänyt neljä paikkaa. Mutta vaikkakin muutoksia olisi tapahtunut, jos koko maa olisi ollut yhtenä vaalipiirinä, niin onhan päivän selvää, että niin suuria muutoksia ei olisi voinut tapahtua, jos ei 200, vaan ainoastaan 20 edustajaa olisi ollut valittuna ikäänkuin koko maa olisi ollut yhtenä vaalipiirinä. Siis minä en näe, että tämä uuden vaalitavan käytäntöön ottaminen tuottaisi niin suurta käytännöllistä häiriötä, että niiden, jotka nykyisiä puolueoloja pitävät niin mallikelpoisina ja lopullisina, kannattaisi olla levottomia.

Mitä sitten tulee siihen seikkaan, jota on joskus tuotu esille, että Pohjois-Suomi joutuisi tämän uudistuksen kautta kärsimään vääryyttä, koska Pohjois-Suomen vaalipiireissä yleensä otetaan osaa vähemmän valtiollisiin vaaleihin kuin Etelä-Suomessa, kun matkat vaalipaikalle ovat pitkät ja hankalat, niin ei ole yhtä mukavaa ottaa osaa vaaliin, kuin Etelä-Suomessa. On sanottu, Pohjois-Suomi joutuu kärsimään sentähden että osa edustajanpaikkoja tulisi määrättyksi ei vaalipiirien asukasluvun pohjalla, vaan sen mukaan kuinka ahkerasti on otettu osaa vaaliin. Mutta kun tarkastamme vaalitulosta tässä suhteessa, niin tulemme huomattavasti toisenlaisiin tuloksiin. Me näemme, että tämän vuoden vaaleissa maan keskimäärä, laskettuna kuinka suuri suhteellinen osa vaalioikeutetuista

otti osaa vaaliin, koko maan keskimäärä tässä suhteessa oli 58,5 %. Huomaamme, että yläpuolella tämän keskimäärän olivat Oulun molemmat vaalipiirit. Ne siis todellisuudessa tämän vuoden vaaleissa olisivat hyötynneet niiden vaalipiirien kustannuksella, joissa prosenttimäärä oli jäänyt maan keskimäärää alemmaksi. Niitä on etupäässä keskisessä Suomessa sellaisia vaalipiirejä, Viipurin läänissä, Mikkelin läänissä ja Kuopion läänissä samoin kuin Vaasan läänin eteläosassa, mutta Pohjois-Suomi, se on minun silmäni pistänyt, ei olisi joutunut tässä suhteessa kärsimään ja samoin voidaan sanoa, että Pohjois-Suomi ei myöskään 1919 vuoden vaaleissa olisi joutunut kärsimään. 1917 vuoden vaaleissa Oulun vaalipiirit jäivät hiukkasen alapuolelle maan yleisen keskimäärän. Puhe siitä, että Pohjois-Suomi ja erityisesti Oulun lääni joutuisi tämän järjestelmän kautta kärsimään vääryyttä, ei siis pidä paikkaansa. Jos joskus tulisi kelirikko ja muita sellaisia esteitä, jotka vaikeuttaisivat osanottoa vaaliin nimenomaan Pohjois-Suomessa, niin uskaltaisin huomauttaa, että emme ole ihan ilman keinoja, joilla voidaan osanotto vaaleihin saada silloinkin helpotetuksi. Voidaanhan sinne pohjoiseen perustaa useampia vaalipaikkoja ja miksikä ei voida pyrkiä siihenkin, että äänestys tulee meidän maassamme vaikkapa pakolliseksi, niinkuin se muutamissa maissa on, ja vaikkapa vielä sillä tavalla järjestetyksi, että äänet käydään hakemassa kotoa, joten ei tarvitse juosta vaalipaikalle; muutamissa seuduissa maailmassa näet on asia järjestetty sillä tavoin.

En kumminkaan myönnä ratkaisevaa merkitystä näille käytännöllisille seikoille. Koko tämä asia ei käytännöllisessä elämässä oikeastaan muutu sinne eikä tänne tämän reformin kautta. Tällä ei ole nähdäkseni niin erittäin suurta käytännöllistä merkitystä. Sillä on ennen kaikkea periaatteellinen merkitys. Ja siltä kannalta katsottuna, jolle kannalle olemme oikeutetut asettumaan sitäkin enemmän kuin tässä ei mitään käytännöllistä vahinkoa millenkään puolueelle tapahdu, periaatteelliselta kannalta on minusta jyrkästi vastustettava sellaisia pyrkimyksiä, että estetään järkevää ja oikeaa vaalireformia sellaisilla syillä kuin perustuslakivaliokunta on tehnyt. Minä katson nim., että joskin puolue-edut ovat korkeat ja arvossapidettävät, meillä on

jotakin korkeampaa ja vielä enemmän arvossapidettävää senkin ylitse nim. maan yleiset edut ja kansan yleiset edut. Suomen kansan valtiollinen äänioikeus on ainakin minusta pidettävä niin suuressa arvossa, että jokaisen vaalilain tulisi pitää päämääränään tehdä mahdolliseksi kansalaisille ja Suomen äänioikeutetuille kansalaisille yleensä äänioikeutensa täyden ja hyödyllisen käyttämisen ja silloin eivät tyydytä sellaiset kyynilliset selitykset, joita täällä on kuultu, että esim. keskuksipuolueet voivat äänestää toinen toistansa tai että ruotsalainen puolue äänestäköön kokoomuspuoluetta j. n. e. Sellaisia mielipiteitä minä pidän valtiollisesti valistumattomina. Kuta enemmän ihmiset valtiollisesti sivistyvät, ja minä luulen, että Suomen kansa kulkee sinne päin, sitä enemmän he panevat arvoa vaalioikeudelleen, ymmärtävät sen suuren arvon ja tahtovat sitä käyttää vakaumuksensa mukaan. Ja siitähän jokainen puolue hyötyy, että se saa sellaisia äänestäjiä, jotka vakaumuksesta kannattavat sitä eikä sellaisia äänestäjiä, joita erityisellä vaalitempulla, vaalilain pykälillä koetetaan pakottaa olemaan yhdessä ja toimimaan joukkona eli laumana. Niin minä ajattelen asiaa ja senvuoksi minusta on huomiota ansaitseva jokainen parannusehdotus, joka voi vaalilakia tehdä oikeudenmukaisemmaksi. Minä luulen, että tällä perustuksella on verrattain luja seistä.

Suuria toiveitahan minulla tosin ei ole, että asia saisi näillä valtiopäivillä suotuisan ratkaisun, mutta minä luulen, että jos se kaatuu, niin se eteenpäin kuitenkin kaatuu. Minusta olisi tärkeätä kuitenkin, että tässä mielestäni moraalisisessa asiassa saataisiin eduskunnassa moraalinen voitto, niin että eduskunnan enemmistö kuitenkin asettuisi sille kannalle, joka sisältäisi oikeamielisyyden meidän kansamme ja kansalaisten valtiollista äänioikeutta kohtaan. Kuulee kyllä sanottavan, että ehdotetun parannuksen kautta meidän maahan muodostuu sellaisia „Nuupalan puolueita” ja että silloin tulee hyvin pimeitä edustajia tänne meidän eduskuntaamme. Minä luulen kuitenkin, että meidän kansamme valtiollinen elämä, ainakin sen kansanvaltaisten ainesten kansanvaltainen elämä, ei ole kehittymässä siihen päin, vaan se on kehittymässä valtiolliseen valistukseen päin niin, että valtiollinen valistus kasvaa ja että kansa-

laiset yhä suuremmassa määrässä osaavat oikein ja oikeaa kansanvaltaista tarkoitusta varten käyttää äänioikeuttansa. Ja senvuoksi minä en voi antaa mitään arvoa niille väitteille, jotka vastustavat vaalilain parannusta sillä perustuksella muka, että kaikenlaiset pienet puolueet ja muut saisivat enemmän edustajia. Kuten sanottu meidän asiamme ei ole holhota äänestäjiä tässä maassa, vaan palvella heitä ja toimittaa asiat niin, että äänestäjät oikein ja hyvin voisivat äänioikeuttansa käyttää. Minä toivon, että ihmeitä tekevässä suuressa valiokunnassa se ihme tapahtuisi tässäkin asiassa, että oikeampi järjestelmä saisi hyväksymisen ja että eduskunnan enemmistö lopullisesti asettuisi tässä asiassa sille kannalle, jolle täytyy myöntää periaatteellinen oikeus, se on hallituksen esityksen kannalle.

Ed. R y ö m ä: Ed. Voionmaan lausunto sai minut lopullisesti vakuutetuksi siitä, että tämä muutos on tarpeeton. Hän nim. numeroilla esitti, että uudella suunnitellulla muutoksella ei olisi mitään käytännöllistä merkitystä, vaan että puoluesuhteet tulisivat olemaan verrattain samat kuin vanhankin vaalilain mukaan. Siitä huolimatta hän kuitenkin ehdottaa tätä hyvin kompliseerattua muutosta nykyiseen vaalilakiin. Muutos tulisi siis aiheuttamaan ne epäkohdat, joista perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainitaan, mutta ei kuitenkaan tuottaisi mitään käytännöllisiä tuloksia voimasuhteisiin nähden eduskunnassa. Minä luulen, että jo tästäkin syystä on tarpeetonta lähteä tällaisella uudella pohjalla toimimaan. Niinkuin minä jo äsken lausuin, emme me koskaan saavuta ihan absoluuttista suhteellisuutta. Vaikka niinkin toimittaisiin, kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan, niin aina siinä taas jäisi joukko ääniä käyttämättä. Siinäkin tulee riitä siitä, valitaanko 15 edustajaa, 20 edustajaa, vaiko 30 tai 50 edustajaa tuon jälkijaoituksen kautta. Vasta sitä mukaa kuin tuo luku lähenee lukua 200, tulee suhteellisuus paremmin tyydytettyä. Ehdotettu luku 20 on yksi askel tällä tiellä, mutta ei merkitse suinkaan mitään lopullista tulosta, jollaista ei saavutetakaan. Kun käytännöllinen tulos muutoksesta on niin niukka, on vaikea ymmärtää minkätähden tällaista oikeusperiaatetta niin kovin kumarretaan. Ed. Vennola täällä otti

käydäkseen kiinni minun puheeseeni, kun otin esimerkiksi Liettuan eduskunnan. Kyllä sen tiesin, ettei meillä tule olemaan esim. mitään Lettgallian puoluetta, mutta minä osoitin vain, että tämä on se toinen äärimmäisyys, johon tullaan, jos puhutaan vain siitä, että jokaisella kansalaisella maassa tulee olla tilaisuus saada oma edustaja eduskuntaan eikä muka tarvitse olla millään tavalla sovelluttaa mielipiteitään toisten suurempien ryhmien mielipiteiden mukaan ja ettei se suinkaan ole mikään terveellinen suunta, vaan että päinvastoin on terveellisempää pyrkiä siihen, että kansalaiset jo yleisessä elämässä hakevät lähekkäin olevia kansalaisia ja sillä tavalla muodostavat suurempia aateyhitymiä, joilla sitten todellakin on myös vaikutusvaltaa eduskuntaelämässä. Ed. Vennola myöskin teki loogillisen virheen. Hän nimittäin koko ajan polemisoi tätä minun lausuntoani vastaan ja sitten hän rupesi kumminkin luettelemaan esimerkiksi minkälaisia ryhmiä tänne voi muodostua. Teollisuusmiehet voivat muodostaa oman ryhmänsä, kauppiat toisen j. n. e., ja sitten hän sanoi, että myös joku yksityinen henkilö voi koota ympärilleen kannattajia j. n. e. Jos edustaja Vennola ei toivokaan 20 puoluetta, niin kuitenkin hämööittää hänellä epämääräinen kaaos yksityisiä pieniä ryhmiä, joita vastaan hän kuitenkin suurella päätöksellä puhui. Samaa sanoi sin ed. Voionmaalle. Hänkään ei usko, mutta kumminkin puhuu semmoisten kuvitelmien puolesta, joilla ei ole tuskin käytännöllistä mahdollisuutta, mutta joita varten ei myöskään tarvitse vaalilakia tehdä, kun ne eivät ole myöskään miksikään hyödyksi. Ne muutokset taas, jotka on tehnyt perustuslakivaliokunta vaalilakiin, ovat käytännöllisen tarpeen vaatimia. Ne tahottavat toteuttaa jo nykyäänkin ajatellun mahdollisuuden, että nimittäin aateyhitymät voivat vapaasti tehdä liittoja keskenään. Nyt se on jotenkin täydellisesti rajoitettua teknillisistä syistä, niin että se siis ainoastaan käytännössä tekee mahdolliseksi nykyisen vaalilain ajatuksen, mutta ei millään tavalla sitä asiallisesti muuta. Minä luulen, että meidän tällä tavalla on syytä pysyä entisen suhteellisuuden pohjalla, joka tyydyttää, kuten sanottu, käytännöllistä tarkoitusta, joskaan ei matemaattista, — jota ei mikään suhteellisuus koskaan tule toteuttamaan, — eikä tule

lähteä tältä toiselle epämääräiselle pohjalle, mutta tulee sen sijasta järjestää asia niin, että eri ryhmät voivat vaaleissa yhtyä niin paljon kuin ne sitä haluavat tehdä. Ed. Schauman näyttää ottaneen loukkaantukseen, kun puhuin ruotsalaisen puolueen ja kokoomuspuolueen yhtymisestä vaaleissa. No, jos ed. Schauman ei tahdo seurata siinä mukana, niin hänellähan aina on vasemmalla puolueita, joihinka voi liittyä. Mutta sittenkin olen sillä kannalla, että kielikysymys sellaisenaan on liian heikko pohja minkään puolueen koossapysymiseksi. Kyllä ne ovat taloudelliset, poliittiset ja muut kysymykset, jotka tulevat määrääviksi ja kielikysymys jää silloin toiseen sijaan. Se on jo vasemmistossa, kuten jo äsken lausuin, käytännössä toteutettu, ja maalaisliitto, kuten myöskin lausuin, on myöskin seurannut meidän esimerkkiä, ja minä luulen että se tulee myös jatkumaan kautta linjojen poliittisen ja taloudellisen kehityksen mukana.

Ed. H. J. Mäkinen: Täällä on herättänyt suurta vastustusta perustuslakivaliokunnan enemmistön kanta tähän vaalilakiin nähden. Erityisesti minua ihmetyttää se, että eräiden porvarillisten vastustajain taholta on täällä tämän kysymyksen yhteydessä ryhdytty opettamaan kansanvaltaisuutta ja ryhdytty taistelemaan kansanvallan puolesta. Jospa te olisitte kaikissa kysymyksissä niin kansanvaltaisia! Minä luulen että tässä maassa tapahtuu ja on tapahtunut asioita, joissa olisi voitu osoittaa kansanvaltaisuutta ja ryhtyä sen puolesta taistelemaan, jos vain olisi siihen ollut halua. Mutta sitä ei ole ollut, ja minä luulen, että kun täällä joudutaan todella kansanvaltaisten kysymysten eteen, niin siltä porvarilliselta taholta jolta nyt kansanvaltaisuutta ajetaan, siltä taholta tullaan aina vastustamaan todellista kansanvaltaisuutta ja sensuuntaisia pyrkimyksiä. Mutta se kansanvaltaisuus, jota porvaristo tämän kysymyksen yhteydessä on alkanut harrastaa, ei perustukaan todelliseen kansanvaltaisuuden harrastukseen eikä sen eteenpäin viemiseen, vaan se perustuu niiden n. s. kansanvaltaisten voimien hajottamiseen, jotka ovat astuneet valtiollisessa elämässä silloin tällöin taantumuksen toimenpiteiden tielle. Saada tähän maahan muodostetuksi monta eri suuntaa katsoo porvaristo sen avulla vahvistavansa omaa

asemaansa. Ja vaikka tämä kysymys ei sitä nyt niin suuresti toteuta, niin on se kumminkin askel siihen suuntaan. Se seikka, että tässä on mukana myöskin kaikista taantumuksellisimmat voimat, antaa ymmärtää, että tässä kysymyksessä ratastetaan kansanvaltaisuudella ja tarkoitetaan jotain aivan toista.

Täällä ovat jo huomauttaneet — edustajat Kivilinna ja Ryömä — niistä näkökohdista, joille perustuslakivaliokunnan mietintö rakentuu ja jolta näkökannalta perustuslakivaliokunnan enemmistö on asioita katsellut. Minä tahtoisin vain lisäksi huomauttaa, että yhteiskunnallisessa elämässä määräävät joukkoliikkeet, jotka muodostuvat taloudellisten lakien mukaan ja ne keinotekoiset suunnat tai virtaukset, joita silloin tällöin muodostuu, ovat tuomitut häviöön. Ja eduskunnan ei ole syytä asettaa vaalilakia sellaiseksi, joka antaa mahdollisuuden tällaisiin keinotekoisiiin virtauksiin ja niiden syntymiseen.

Ed. Voionmaa ihmetteli täällä sitä, että työväenpuolueen taholta ei asetuta kannattamaan hallituksen ehdotusta. Hän sanoi, että me vastustamme omaa kasvamistamme. Ei puolue siitä kasva, jos vaalilaki on minkälainen tahansa ja se että meidän puolueemme olisi viime vaaleissa saanut 3 edustajaa enemmän, ei se varsin suurta merkitse. Meidän tehtävämme on ajaa koko työväenluokan etua ja sen historiallista tehtävää uuden yhteiskuntajärjestyksen syntymiseksi, ja siksi me emme asetukaan miksiäkään lahkoksi, vaan koko työväenluokan etuja ajamaan ja siksi me emme katsele tätä asiaa niin ahtaalta näkökulmalta.

Pääasiassa näistä syistä, joista olen lyhyesti huomauttanut, me, työväenpuolueen eduskuntaryhmän jäsenet perustuslakivaliokunnassa olemme asettuneet kannattamaan tätä perustuslakivaliokunnan enemmistön kantaa.

Ed. Voionmaa: Minä tahdon lyhyesti mainita, että minä en suinkaan vastusta niitäkään ehdotuksia, joita perustuslakivaliokunta on tehnyt, vaikka minun mielestäni ensin olisi saatava hyväksytyksi hallituksen ehdottamat parannukset ja niiden jälkeen voivat nämä tulla otetuiksi mukaan.

Mitä sitten tulee viimeisen puhujan huomautukseen, niin tahtoisin vain kysyä

häneltä, tahtooko hän väittää sitä, että vaalilain parannusta ei voi käyttää kansanvallan hyväksi ja että se vain tulee muodostumaan taantumuksen hyväksi. Minä väitän, että se on hyvin tärkeätä kansanvallan kannalta, ja siltä kannalta yksinomaan minä ajattelen ehdotettua vaalilain parannusta. Se antaa itsetietoiselle työväelle enemmän mahdollisuuksia kuin ennen oman mielipiteensä mukaan ottaa osaa yhteiseen kansanvaltaiseen työhön, ja minä luulen että siitä lopulta tulee olemaan kansanvallalle ja sosialismille tässä maassa enemmän hyötyä.

Ed. von Born: Då man velat göra gällande, att den av regeringen föreslagna förändringen i vallagen skulle vara egnad att befrämja uppkomsten av en mängd små partigrupper inom riksdagen, tror jag att man i själva verket icke gjort klart för sig, vilken möjlighet den föreslagna reformen faktiskt erbjuder dylika grupper att göra sig gällande i högre grad än förut. Om man granskar saken, skall man finna, att denna möjlighet faktiskt är rätt liten. Enligt förslaget skola tjugo av riksdagsmandaten bliva s. k. rörliga mandat, som skola fördelas mellan de olika partierna i proportion till vars och ens totala röststyrka i landet. Om vi antaga, att den vid riksdagsval avgivna röstsumman för samtliga partier i landet är omkring en miljon, så skall alltså, för att ett parti skall kunna bliva delaktigt av något utav dessa rörliga tjugo mandat, detta parti förfoga över åtminstone en tjugondedel av totala röstsumman för landet, alltså åtminstone 50,000 röster. Endast om partiet har 50,000 röster sammanlagt i landet, kan det få ett av dessa tjugo mandat, eljes icke. Men har ett parti att förfoga över 50,000 röster i landet, har det i regeln också redan möjlighet att i icke ringa mån bli delaktigt av de fasta mandaten, och behöver således icke enbart trygga sig till en sådan förändring, som i regeringens proposition är föreslagen. Med andra ord: den av regeringen föreslagna reformen kommer enligt min uppfattning på intet sätt att befördra uppkomsten av nya partigrupper, men vad den kommer att åstadkomma, är en rättvis utjämning mellan de olika partierna av riksdagsmandaten i proportion till deras verkliga styrka och deras deltagande i valet.

Det kan hända, att den svenska befolkningen av denna förändring kommer att hava en viss fördel, men den har då denna fördel helt och hållet av något, som står i full överensstämmelse med rättvisa och billighet, och mot detta borde icke någon invändning kunna göras.

Ed. Juutilainen: Minä olen hallituksen esityksen kannalla, joka selviää siitäkin, että olen yhtynyt perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan kirjoittamaan vastalauseeseen. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja on jo mielestäni tuonut esiin ne perusteet, joiden nojalla minäkin yhdyin hallituksen esitystä kannattamaan. Täällä on huomautettu, että nämä suuret yhtymät voivat sitten ottaa mukaansa pienemmät vaaliliitot. Mutta kuka sen sanoo, että ne ottavat mukaansa. Päinvastoin todennäköisesti tulisi käymään niin, että suuremmat vaaliliitot eivät ottaisikaan pienempiä yhteisiin vaaliliittoihin ja sen nojalla tämä uudistus ei merkitsisi käytännössä mitään. Minä haluaisin, että vaalilakiin saataisiin sellainen muutos, että kun nykyisien vaalien järjestäminen on pääasiassa piirikokouksen asia, vaalilaki oikeuttaisi valitsijat sivuuttamaankin nämä piirikokoukset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 12 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Esitellään ensimmäiseen käsittelyyn hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ensimmäinen ponsi esitellään lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt esitellään 7:s asia päiväjärjestyksessä ehdotus oppisopimuslaiksi.

7) Ehdotus oppisopimuslaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 11, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sen jälkeen eduskunta siirtyy yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Paasivuori: Tämä lakiehdotus ei ole suuressa valiokunnassa tullut vähääkään paremmaksi kuin mitä se oli työväenasiainvaliokunnan ehdotuksessa. Päinvastoin on tähän lakiehdotukseen tehty muutamia huomattavia huononnuksia. Sellaisena pidän ensimmäiseen pykälään, ensimmäiseen kappaleeseen tehtyä muutosta. Työväenasiainvaliokunnassa hallituksen esitys tässä kohden tuli muutetuksi niiden harvojen teollisuusmiesten avulla, joita täällä eduskunnassa on, nimittäin ed. Andersonin avulla. Hän vapaamielisenä teollisuudenharjoittajana, samoin kuin mekin, katsoi tätä asiaa siltä kannalta, että oppilassopimuksia ei voida tehdä, ja jos niitä tehdään, niin niillä ei ole mitään merkitystä, suurteollisuusaloilla. Suurteollisuudessa, jossa on pitkälle kehittynyt työjako, koneellinen työskentely, niin semmoisilla työaloilla opilaan sitominen kolmeksi ja neljäksi vuodeksi saman työnantajan luokse samaa työtä tekemään, on aivan kohtuutonta. Sillä tuo työläinen uhraa kolme vuotta aikaansa, suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan neljäkin vuotta aikaansa tuommoisessa yksinkertaisessa työs-

sä, jonka oppimiseen ei kaikissa paikoissa tarvita edes kahta viikkoa. Monet työalat ovat niin yksinkertaisia, työnjaon kautta tulevat niin yksinkertaisiksi, että tuommainen pitkä oppiaika on tarpeeton ja tähän asti on tultu hyvästi toimeen sillä järjestelmällä, mikä on vallinnut. Ei ole ollut mitään pakkoa tehdä oppisopimuksia semmoisilla aloilla, joissa ne ovat tarpeettomia. Nyt tässä kuitenkin tahdotaan vetää tuo pakkosopimus kaikkeen suurteollisuuteen ja erilaisiin yrityksiin, joissa työjako tekee tuommoisen oppiajan tarpeettomaksi. Minä en tiedä mihinkä tällä pyritään. Tahdotaan pyrkiä kai jonkinlaiseen orjajärjestelmään. Tehdään työalat semmoisiksi, että niillä nuori työntekijä ei saa muuten työtä kuin sitoutumalla vähintään kahdeksi vuodeksi saman työnantajan palvelukseen. Ei se kuitenkaan semmoinen, joka suurteollisuudessa työskentelee, ole pystyvä sitten käsiammatteissa työhön jos hän niille aloille joutuisi. Tähän kohtaan on erinäisissä käsityöharjoittajapiireissä kiinnitetty erittäin suurta huomiota ja sanottu, että työväenasiainvaliokunnan ehdotus muka on semmoinen, että se vapauttaa suurteollisuuden harjoittajat ammattikasvatuksesta. Eivät suinkaan suurteollisuudenharjoittajat tämänkään ehdotuksen mukaan pysty valmistamaan työntekijöitä käsiammatteihin. Semmoinen työläinen, joka on esim. jalkinehtaassa työssä, jossa työnjako on hyvin pitkälle kehittynyt — ennenkuin yksi jalkine saadaan valmiiksi, menee se 80—90 työntekijän käden lävitse — jos tällainen työntekijä joutuisi suutarinverstaaseen työhön, jossa hänen pitäisi alusta loppuun tehdä jalkine, niin siitä ei tulisikaan mitään, joten käsityöharjoittajat eivät kuitenkaan pääsisi tässä siihen tarkoitukseen, mihinkä he näyttävät pyrkivän, että suurteollisuuden harjoittajat opettaisivat työntekijöitä myös käsiammatteihin. Tämä kohta oli työväenasiainvaliokunnan ehdotuksessa mielestäni paljon paremmin, kuin mitä se on suuren valiokunnan ehdotuksessa. Samalta taholta on ilmoitettu siinä painetussa lentolehdessä, mikä on eduskunnan jäsenille jaettu, ettei mitään semmoista sääntöä ole olemassa, mihinkä 2 §:ssä tässä laissa viitataan, nim. että tätä pakollista oppisopimusta sovelletaan semmoisille aloille, missä sääntönä on, että sen oppimi-

seen vaaditaan vähintään 2 vuoden aika. Semmoista sääntöä ei ole ollenkaan olemassa, vaan vastaisuudessa aiotaan semmoista kehittää. Koko tämä juttu, millä alalla tämä pakollinen oppisopimus olisi voimassa, perustuu kokonaan niihin ammattioppilaslautakuntiin ja niitten mieltävaltaan, joita tämän lakiehdotuksen mukaan olisi asetettava. Merkillistä on tässä suuren valiokunnan ehdotuksessa, että ensimmäisessä lukemisessa tämä 1 §:n 2 momentti oli tullut poistetuksi, missä kunnallisten työnvälitystoimistojen hallinnot asetetaan oppilaslautakunniksi. Tämä momentti oli poistettu, mutta toisessa lukemisessa otettu siihen takaisin. Kuinka pitkälle näillä työnvälitystoimistoilla sitten päästään tässä asiassa. Niitä on 21 kaupungissa näitä kunnallisia työnvälitystoimistoja, mutta 17 kaupungissa ei ole kunnallista työnvälitystoimistoa, ja yhdessä maalaiskunnassa ja yhdessä taajaväkisessä yhdyskunnassa. Yhdessäkään kauppalassa eikä esikaupungissa sellaista ei ole. Näillä työnvälitystoimistoilla tosiaan, jos tätä lakia aiotaan käytännössä toteuttaa muualakin kuin noissa 21 kaupungissa, ei pitkälle päästä, joten koko tuon 2 momentin säilyttäminen tässä on aivan tarpeeton. Yhtähyvin voisi säätää tässä, että jokaisessa kunnassa, missä on edellytyksiä ammattiopetukselle, on asetettava erityinen oppilaslautakunta, ja pyyhkiä pois nuo työnvälitystoimistot, sillä ne ovat kerta kaikkiaan toisella tavalla kokoonpannut, kuin mitä ammattiopetus edellyttäisi. Nehän ovat kokoonpannut silmälläpitäen työnvälitystä eikä ammattiopetusta, ja ellei näillä ammattioppilaslautakunnilla ole asiantuntemusta ja harrastusta ammattiopetuksessa, niin koko tällä lailla ei tule olemaan mitään merkitystä, sillä näistä lautakunnista ja niitten mielipiteistä tämän lain arvo tulee riippumaan.

Muuten minä olisin mielelläni nähnyt, että tämä laki olisi laadittu vapaaehtoisuuden perusteella eikä pakollisten sopimusten. Tästä tulee sellainen laki, joka otetaan työläisten piireissä vastaan aivan samoilla tunteilla, kuin on otettu tuo laki työsäännöstä, josta laki täällä viime keväänä hyväksyttiin. Nyt työnantajatin jo sanovat siitä laista, että parempi olisi ollut, ettei sitä olisi ollenkaan säädettykään ja tehty pakolliseksi, ja samaa, minä luulen, tullaan

sanomaan tästä laista, kun tätä pakollisena ryhdytään toteuttamaan, etenkin semmoisilla aloilla, joissa tuollaiset pakolliset 2-vuotiset à 4-vuotiset sopimukset ovat tarpeettomia.

Yksityiskohtaisessa keskustelussa tulen tekemään niitä muutosehdotuksia tähän lakiin, joita työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa jo on ehdotettu.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta siirtyy yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Aalto: En tahtonut käyttää yleiskeskustelussa puheenvuoroa, kun tämän ensimmäisen pykälän yhteydessä voi melkein sanoa sen, mitä pääasiassa tästä laista yllämkään on sanottavaa. Tämän lain 1 §, sellaisena kuin se suuressa valiokunnassa nyt on laadittu, antaa aiheen otaksua, että tästä laista ei ole tarkoitettukaan yksinomaan oppisopimuslakia, vaan että tämän lain suojassa on tarkoitettu saattaa aikaan laki, jonka mukaan suurteollisuuslaitoksissa voidaan vissillä tavalla käyttää alaikäistä työväkeä oppisopimuksen nimellä työhön, jossa muuten ei mitään erikoista oppia voitaisi antaa. Tiedetäänhän, että meillä on verrattain vähän suurteollisuuslaitoksia, joissa ei voi tulla mikään sellainen oppiaika kysymykseen kuin tämä laki säätää. Näin ollen kun on siis aivan tarpeetonta, että tämä laki sellaisenaan ulotetaan niin laajaksi, että sitä voidaan ihan kaikilla aloilla käyttää, sellaisillakin aloilla, joissa, kuten sanoin, ei voi tulla kysymykseen minkään erikoisen oppisopimuksen tekeminen, minusta olisi syytä siinä kohden tätä lakia hiukan rajoittaa. Sentähden minä ehdotankin, että 1 §:n 1 momentti saisi sen sanamuodon, mikä sillä on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä.

Myöskin minä tahdon huomauttaa 1 §:n 2 momentista, vaikka ed. Paasivuori siitä jo huomauttikin. Työnvälitystoimistot meillä ei ole pantu kokoon sellaista tarkoitusta silmälläpitäen, joka tulisi ammattioppilaslautakunnan tehtäväksi. Ammatti-

oppilaslautakunnan tulee jo tämän lain mukaan olla pariteettisesti kokoonpantu. Sen jäsenistä täytyy olla sama määrä sekä työntekijäin että työnantajain edustajia. Mutta meillä ei ole välttämätöntä työnvälitystoimiston johtokunnan olla samalla tavalla kokoonpantu. Nehän pannaan kokoon vallan toista tarkoitusta silmälläpitäen ja toisia tehtäviä varten. Jos nyt tahdotaan tämmöisestä oppisopimuslaista saada jotakin hyötyä, niin minkä tähden asetetaan sen valvonta sellaisen elimen tehtäväksi, joka ei sitä varten ole asetettu ja joka kokoonpanoon nähden ei täytä niitä vaatimuksia, joita laki ammattioppilaslautakunnista asettaa. Lisäksi on suuri valiokunta vielä tehnyt erään muutoksen työväenasiainvaliokunnan mietintöön, mikäli se koskee 1 §:n 2 momenttia. Suuri valiokunta on poistanut sen osan lopusta, jossa säädetään, millä tavalla siinä tapauksessa, että asianomainen kunnanvaltuusto ei valitse ammattioppilaslautakuntaa, ammattioppilaslautakunta silloin kokoonpannaan. Omasta puolestani minusta nyt ei se ole niinkään vaarallista, mutta juuri se määräys tekee kuitenkin kokonaan tämän lain merkityksettömäksi. Voi olla, että jossakin kunnassa, jossa tarvittaisiin ammattioppilaslautakuntaa, on olemassa kunnan valtuusto, joka ei sitä valitse. Millä lailla pakotetaan kunta silloin täyttämään lain määräyksen? Millä lailla se pakotetaan valitsemaan silloin ammattioppilaslautakunnan? Eräältä taholta on väitetty, että laiminlyönnistä voidaan valittaa asianomaiselle maaherralle ja maaherra sen vallan nojalla, mikä hänellä kunnallisissa asioissa on, voi määrätä kunnanvaltuuston asettamaan ammattioppilaslautakunnan. Mutta minä tahdon huomauttaa, että tähän saakka ovat eräät hyvin pätevät lakimiehet tulkinneet maaherran valtaa eräässä toisessa, mutta kumminkin aivan samanluontoisessa kysymyksessä siten, että maaherralla ei sellaisessa tapauksessa olisi valtaa. Kun meillä aikoinaan on säädetty laki kunnallisesta ammattientarkastuksesta, mutta kunnan valtuustot useimmilla seuduilla eivät ole tämän lain mukaan valinneet kunnallisia ammattien tarkastajia, niin on tiedusteltu päteviltä helsinkiläisiltä porvarillisilta lakimiehiltä, voiko siinä tapauksessa kääntyä valituksella maaherran puoleen, jotta maaherra pakoittaisi asianomaisen kunnan valitsemaan nämä lain määräämät

ammattitarkastajat, niin vastauksena näillä lakimiehillä on ollut, että sitä maaherra ei voi. Nyt ovat suuressa valiokunnassa olevat lakimiehet tulkinneet kyllä, että tässä tapauksessa voidaan kääntyä maaherran puoleen ja maaherra voi pakottaa kunnan valtuustot valitsemaan nämä ammattioppilaslautakunnat. Minä en käsitä, mitenkä se tässä tapauksessa voisi olla mahdollista, koska porvarillisten lakimiesten väitteiden mukaan ei se kuitenkaan olisi ollut toisessa aivan samanluontoisessa tapauksessa mahdollista. Näyttää olevan niin, että tätäkin kysymystä voidaan tulkita aina sen mukaan kuin se katsotaan kullakin eri kerralla tarpeelliseksi vissien päämäärien läpiajamiseksi.

Kun minulla siis on sangen suuri syy epäillä, että jos tämän lain 1 §:n 2 momentti säädetään siinä muodossa, kuin se nyt on suuren valiokunnan mietinnössä, niin siitä tulee laki, jolla ei itse asiassa tule olemaan käytännössä mitään merkitystä. Tämähän on yksi niitä lakeja, joka minun käsittääkseni olisi säädettävä siten, että se tyydyttäisi molempia puolia. Tämä ei ole sellainen laki, vaikka siihen pantaisiin kuinka ankaria säädöksiä työnantajain eduksi, että sillä voitaisiin pakottaa ketään työntekijää asettamaan lapsiaan oppiin, eikä sillä liioin voida pakottaa ketään ryhtymään oppiin, tekemään oppisopimusta, se voi tapahtua korkeintaan vain siinä tapauksessa, että lapsella on sellainen holhooja, joka ei välitä oppilaan eduista. Jos siis laki tulee sellainen, joka ei tyydytä työntekijöitä, mutta kyllä työnantajia, niin seurauksena tulee olemaan se, ettei kukaan tee oppilassopimusta ja laki jää silloin joka tapauksessa paperilaiksi. Minä pyydän siis ehdottaa tällä perusteella, että suuren valiokunnan 1 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Ammattioppilaslautakunnan paikkakunnalle asettamisesta päättää kunnanvaltuusto taikka, milloin tämä asettamisen laiminlyö, vaikka tarve sitä vaatisi, kauppa- ja teollisuushallitus kunnanvaltuustoa kuultuaan”. Voidaan sanoa, että siinä syntyy vaikeuksia kauppa- ja teollisuushallitukselle siinä tapauksessa, että joku kunta on uppiniskainen eikä valitse ammattioppilaslautakuntaa ja että silloin kauppa- ja teollisuushallitukselle tulisi vaikeuksia valita ammattioppilaslautakunta niitä pariteettisia näkökohtia

silmällä pitäen, mitä tämän lain mukaan on otettava huomioon ammattioppilaslautakuntia valitessa. Mutta minä en luule siitä tulevan vaikeuksia. Siinä tapauksessa, että kunta on uppiniskainen eikä halua asettaa tätä ammattioppilaslautakuntaa, voi kauppa- ja teollisuushallitus kääntyä esityksellä sekä teollisuudenharjoittajain että työntekijäin järjestöjen puoleen ja pyytää näitä asettamaan siinä tapauksessa ehdokkaita, jotka kauppa- ja teollisuushallitus valitsee ja nimittää asianomaisen lautakunnan jäseniksi. Joka tapauksessa silloin pääsemme ainakin siihen, että saadaan ammattioppilaslautakunnat, jotka pannaan kokoon juuri niitä näkökohtia silmällä pitäen, joita ammattikasvatus vaatii, ja jotta ei myöskään voitaisi ajatella sitä, että kunta, jossa välttämättömästi tarvitaan ammattioppilaslautakuntaa, ei jätä tuota valitsematta, jossa tapauksessa lakia ei voitaisi siihen kuntaan soveluttaa, koska sitä voidaan soveluttaa ainoastaan siihen, missä on olemassa ammattioppilaslautakunta. •

Ed. Bryggari: Kun mielestäni tämän ensimmäisen pykälän sisältö ratkaisee työläisten suhtautumisen tähän lakiin, niin pyysin puheenvuoron tuodakseni esiin ne käsitteet, sen lisäksi vielä, mitä täällä ed. Aalto jo ensimmäisessä pykälässä huomautti. Erikoisesti haluaisin kiinnittää huomiota pykälän 1 momenttiin. Suuri valiokunta on palautunut ensimmäisessä momentissa hallituksen esityksen kannalle, joka mielestäni tekee tämän lain mahdolltomaksi hyväksyä, jos siinä muodossa eduskunta tulee sen hyväksymään. Hallituksen ehdotuksessa ja suuren valiokunnan päätöksessä ehdotetaan, että tätä lakia ulotettaisiin sekä käsiteollisuus- että tehdasteollisuusaloille ilman rajoitusta. Sen kirjasen sisällössä, mikä on eduskunnan jäsenille jaettu Suomen teollisuusvaltuuskunnan keskuskomitean puolesta, kiinnitettiin myöskin erikoista huomiota juuri tähän kohtaan, joten täytyy tehdä itsellensä selväksi, mistä syystä tahdotaan tätä lakia ulottaa suurteollisuuden alalle, ja onko se niillä aloilla mahdollista käytännössä toteuttaa. Ennen kaikkea täytyy palauttaa mieliin, minkä tähden on aikuisempia ammattikuntasäädöksiä kumottu. Ne ovat kumotut sentähden, että nuo pitkäaikaiset oppisopimusajat ovat olleet mah-

dottomat soveluttaa näillä aloilla. Mutta siitä huolimatta, vaikka jo 54 vuotta takaperin on osoittautunut epäkäytännölliseksi ammattikunta-aikuiset säädökset, niin tahdottaisiin tässä vielä uudestaan kokeilla sellaisilla säädöksillä, jotka ovat osottautuneet mahdottomiksi. Nämä säädökset kumottiin silloin pääasiassa siitä syystä, että oli toteutunut työnjako jo manufaktuuri-teollisuudessa ja että oli myöhemmin siirrytty koneteollisuuteen, jossa ammattitaito saavutettiin muutamassa kuukaudessa j. n. e. Mitkä syyt nyt sitten pakottaisivat teollisuudenharjoittajat uudestaan säätämään lakia, että näillä teollisuusaloilla lähdetäisiin soveluttamaan oppilassopimuslakia ja mikä on se syy, joka on aiheuttanut sopimuksen käsiteollisuuden ja suurteollisuuden harjoittajain välillä, että ne ovat olleet valmiit tämän ajatuksen taakse siirtymään? Minä en löydä muuta vastausta kuin sen, että tämän lain avulla koetetaan saada halpaa työvoimaa, että kysymys ei ole ammattitaidon kohottamisesta, vaan halvan työvoiman saamisesta teollisuudenharjoittajille. Tätä pyrkimystä jos aiotaan sisällyttää lakiin, eivät työläisten edustajat tule tätä lakia hyväksymään. Tehdasteollisuudessa on hyvin vaikea lain määräyksiä valvoa edes ammattientarkastajan ja ammattioppilaslautakunnan, mutta vielä huonompi on lain valvonta, jos ammattioppilaslautakunta on siinä muodossa kokoonpanttu, kuin se tämän lain 2 momentissa edellytetään. Onhan se tulkinnasta riippuva missä tarvitaan ammatin oppimiseen vähintään kaksi vuotta. On tultu havaitsemaan, että kaikkia niitä lakeja, joita kyetään helposti kiertämään, tullaan käyttämään pääoman etujen palvelukseen ja minä en epäile, etteikö myöskin tultais tämän lain alaiseksi tulkitsemaan sellaisia työaloja, joissa ei varsinaisesti kahden vuoden ammattioppimisaikaa tulla tarvitsemaan. Minä ehdotan, että pykälän 1 momentissa palataan työväenasiainvaliokunnan mietinnön kannalle, että tätä lakia sovelletaan tehdasteollisuusliikkeisiin nähden ainoastaan silloin, jos siellä tulee kysymykseen käsityötä koskeva ammattitaito. Pitäisin tämän rajoituksen välttämättömänä, jos ei tahdota tätä lakia tehdä mahdolltomaksi hyväksyä. Pyydän, että edustajat palauttaisivat mieleensä, mitenkä pienestä merkityksestä muutoin olisi tämä laki, jos nimittäin ei tätä ajota väärinkäyttää.

Suomen senaatin asettaman komitean mietinnön n:o 1 1912 liitteenä olevan tilaston mukaan oli oppilaita olemassa vuosina 1900—1909, oppisopimuksia 17 ammatin alalla, ainoastaan 171 ja vv. 1885—1909 välisenä aikana 12 ammatin alalla suoritettiin ammattinäytteitä ainoastaan 50 tapauksessa. Kun tuntee tämän tilaston, niin tämä edelleen tukee sitä käsitettä, että tästä ajetaan muodostaa jonkunlainen riistoväline työnantajien käteen. Ei riitä voimassa oleva laki, siinä muodossa ei rohjeta sitä käyttää, koska se on liian silmiinpistävä, liian rouvissa muodossa myöntää työnantajalle oikeuksia, tahdotaan saada uusi muka sopivammassa sanamuodossa valmistettu samanluontoinen riistoväline. En halua tässä lähemmin vertailla sitä mahdottomuutta, mitenkä tämä oppisopimuslaki osottautuu jo käsityössäkin nykyään käytännössä mahdottomalta. Tyydyn ainoastaan näin lyhyesti mainitsemaan, että jos eduskunta aikoo tästä laista tehdä sellaisen, minkälaisen se sanoo olevan tämän lain tarkoituksena, nimittäin ammattitaidon kohottamisen, silloin me olemme mukana tätä tehtävää toteuttamassa, mutta jos aiotaan tästä laista tehdä riistoväline silloin me olemme sitä vastustamassa. Ja ensimmäinen tehtävä olisi, että työväenasiainvaliokunnan 1 vastalauseen mukaisesti hyväksytään 2 momentti ja 1 momentissa palataan työväenasiainvaliokunnan mietinnön sanamuodon kannalle.

Ed. K a n k a r i: Täällä jo ed. Aalto ja Bryggari ovat oikein maininneet sen, mihin suuntaan täällä pyritään nuorten työntekijöiden työvoimien ostamisessa, jotenka minulla ei ole tarpeellista lähteä kertaamaan enää, varsinkaan sitä, mitä täällä ed. Bryggari toi esiin. Mutta eräältä osalta tästä hänen esityksestään eroan. Siinä kun hän asettui 2 momentissa sen ehdotuksen kannalle, mitä täällä I:ssä vastalauseessa sanotaan. Mutta minä olen jälkeinpäin tarkastanut ja tarkistanut kantani siitä vastalauseen 1 §:n 2 momenttia koskevalta osalta ja tullut siihen tulokseen, että edullisempi on, että se saa jossain määrin toisenlaisen sanamuodon. Se tulee kyllä asiallisestikin muuttumaan. Täällä ed. Aalto esitti oman ehdotuksensa, sekin oli sanamuodoltaan toinen, mutta se oli asiallisesti eroava minun käsityksestäni.

Pidän edullisempänä sitä, ettei tämä laki tule saamaan niin kiinteätä muotoa tai sellaista pakollista kahlehtimisluonnetta kuin tämän lain myöhemmät pykälät osottavat. Luulen, ettei täällä eduskunnassa ole mahdollisuus saada niitä muutettua sellaisiksi, että ne olisivat luonnollisten olojen kanssa sopusoinnussa. Ensimmäisen momentin loppuosassa molemmissa ehdotuksissa, työväenasiainvaliokunnan mietinnössä sekä suuren valiokunnan mietinnössä sanotaan, että lakia sovelletaan „niillä paikkakunnilla, missä on ammattioppilaslautakunnat”. Minä saan sen käsityksen, että sitä ei siis sovelleteta niillä paikkakunnilla, missä tällaista ammattioppilaslautakuntaa ei ole. Ja pidän edullisempänä sitä, ettei tällaista ammattioppilaslautakuntaa asetetakaan kaikkiin vähäpätöisiin kuntiin. Olen yhtä mieltä siinä ed. Aallon kanssa, mitä hän mainitsi työnvälitystoimistoista, etteivät työnvälitystoimistot lainkaan sovellu sellaisiksi jotenka ne ovat kokonaan hylättävät. Tämä ajatus, mikä on suuren valiokunnan mietinnössä, soveltaa työnvälitystoimiston sellaiseksi, kun siinä vielä sanotaan, että sellaisen lautakunnan asettamista paikkakunnalla, missä ei ole työnvälitystoimistoa. Tulisi siis kysymyksen vain niillä paikkakunnilla ammattioppilaslautakunnan asettaminen, missä ei työnvälitystoimistoa ole. Mutta kun ei työnvälitystoimisto tähän sovellu, niin on asetuttava sille kannalle, että vain ammattioppilaslautakunta on se, joka tähän soveltuu. Mutta ei ole tarpeellista tällaista lautakuntaa asettaa joka kuntaan.

Pidän edullisempänä sitä vapaata tilaa, mikä meillä on olemassa. Maaseudulla on tietysti joitakin pienempiä käsityöliikkeitä mutta en katso lainkaan tarpeelliseksi, että ne sidotaan kiinteästi tällaisten ammattioppilaslautakuntien ja tämän lain alaisiksi. Jos liikkeen pitäjät, jotka maaseudulle siirtyvät, alkavat liikettä harjoittaa ja pitävät oppilaita, niin ei niiden tarvitse tämän lain alaisiksi joutua. Ja en voi yhtyä näin ollen siihen ajatukseen, jonka ed. Aalto esitti, että kauppa- ja teollisuushallitus tällaisen määräisi kunnanvaltuuston siitä kieltäytyessä, vaan voin pikemmin asettua sellaiselle kannalle, että parempi on oppilaan tila niissä kunnissa, missä kunnanvaltuusto ei katso sellaista tarpeelliseksi, ettei sellaisia aseteta-

kaan. Kiinnitän tähän huomiota, kun mainitsin näistä maaseudulla olevista pikkuliikkeistä, tai käsityöliikkeistä, ne ovat myöskin tämän pykälän puitteissa, niin tarkastan, onko se kehitystä edistysmielisyysdellä siinä mielessä, kuin olen kuullut eräitten eduskunnan jäsenten edistysmielisydestä puhuvan. Olen käytännössä havainnut, ei ainoastaan yhdellä teollisuus- ja ammattialalla vaan useilla aloilla, mitenkä sellaiset työntekijät, jotka eivät voi vapaan kilpailun vallitessa työskennellä toisten rinnalla teollisuuden palveluksessa paikkatyöläisinä, siirtyvät itsenäisiksi mestareiksi, liikkeenharjoittajiksi. Tällaiset ammattitaidottomat liikkeenpitäjät haluavat saada halpaa työväkeä ja he ovat ryhtyneetkin tätä lakia läpiajamaan saadakseen kahlehdittua nämä nuoret työntekijät alhaisesta palkasta heidän palvelukseensa heidän, jotka eivät itsekkään omaa sellaista ammattitaitoa, että he pystyisivät missään muodossa palvelemaan teollisuudessa vapaan kilpailun vallitessa ja tällaiset liikkeenpitäjät eivät missään suhteessa pysty antamaan sellaista opetusta oppilaille, että se olisi ammattitaidon kohottamista, vaan se on ammattitaidon taannuttamista, lamauttamista. Silloin on edullisinta, että sellaisilta paikkakunnilta työläiset voivat siirtyä ilman lainsäädännön vastaanasettumista sellaisille työnantajille, jotka pystyvät antamaan jonkinlaisen ammattikasvatuksen työntekijöilleen. Sellaisilla paikkakunnilla, missä näitä ammattitaidottomia mestareita on liikkeen pitäjänä, niillä tavallisesti ei olekaan ammattitaitoista työnjohtajaa, niin ei sellaisilla paikkakunnilla ole myöskään henkilöitä, joista voitaisiin muodostaa vastavaa ammattioppilaslautakuntaa, sellaista ammattioppilaslautakuntaa, joka pystyisi sanomaan, että tämä liikkeen pitäjä on ammattitaidoton, että oppilas voi muuttaa pois hänen työstään.

Siksi ehdotankin, taikka kannatan ehdotusta, että ensimmäinen momentti saa sen muodon, minkä se työväenasiainvaliokunnan mietinnössä on saanut sekä, että toinen momentti saa seuraavan muodon: „Ammattioppilaslautakunnan paikkakunnalle asettamisesta päättää kunnanvaltuusto”.

Ed. Simelius: On ollut omituista todeta, kuinka edelliset puhujat suurella epäluulolla ovat suhtautuneet siihen ehdo-

tukseen, joka sisältyy tämän lakiehdotuksen 1 §:ään, varsinkin sen 1 momenttiin, ja jolla, niinkuin he aivan oikein ovat huomauttaneet, lausutaan lain tarkoitus. Puhujat ovat epäilleet näkevänsä tämän 1 momentin määräyksessä, sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä ja suuren valiokunnan mietinnössä, tarkoituspäriä, jotka ovat tälle laille vieraat, vieraat sen alkuunpanijoille ja vieraat sen muodostajille, ovat epäilleet sitä, että teollisuudenharjoittajat tulisivat käyttämään tätä lakia huokean työvoiman käyttämistarkoituksessa eikä siinä tarkoituksessa, joka sillä todellisuudessa on, nim. ammattitaidon kohottamiseksi. Minä luulen, että sekä työntekijäin että työnantajain taholla ollaan yksimielisiä siitä, että ammattitaito hyvin suuressä määrässä viimeisinä vuosina tai vuosikymmeninä on päässyt huononemaan, ja tämän epäkohdan parantamistahan tämä laki tarkoittaa. Mutta se tarkoittaa myös sitä, että tämän ammattitaidon todellinen kehittäminen vietäisiin käsiammattien alalta kaikille teollisuuden aloille, nim. niille teollisuuden aloille, missä henkilökohtainen työtaito on jonkun arvoinen. Näin katsottuna luulin kuitenkin, että puolueettomasti voitaisiin arvostella oikeaksi 1 momentin määräys ja sisältö, joka juuri tarkoittaa henkilökohtaisen ammattitaidon kehittämistä ei ainoastaan käsiteollisuudessa ja pienyrityksissä, vaan myöskin suurissa teollisuusyrityksissä niiden eri osastoissa. On aivan luonnollista, ettei mikään yksityinen henkilö voi henkilökohtaisesti perehtyä kaikkiin jossakin suurteollisuudessa esiintyviin yksityiskohtiin, mutta siellä on sellaisia erikoistehtäviä, joissa henkilökohtaisen ammattitaidon tarve on sangen suuri. Minä en voi muuta ymmärtää kuin että tämä pelko 1 momentin määräyksen sisällön huonosta vaikutuksesta on enemmän konstruoitua kuin todellista ja sentähden katsonkin, että lakiehdotus voitaisiin tässä kohden sellaisenaan hyväksyä.

2 momentin sisällön suhteen on huomautettu, että työnvälitystoimistojen johtokunnat, jotka erällä paikkakunnilla tulisivat aluksi toteuttamaan tämän lain tarkoituspäriä, eivät kykenisi tätä tehtävänsä täyttämään sillä asiantuntemuksella, joka tässä on tarpeen. Mikäli ymmärrän lakiehdotuksen tarkoitusta, on kuitenkin työnvälitystoimistojen johtokuntien tehtävä täs-

sä tarkoitettu väliaikaiseksi. Mutta lain henki ja sisällyshän on se, että niin pian kuin tositarve ammattioppilaslautakunnan asettamiseen ilmestyy, ammattioppilaslautakunta myöskin on asetettava, ja näinollen sekin pelko näyttää turhalta. — Kun sitten suuri valiokunta on tästä puheena-olevasta 2 momentista poistanut loppuosan, jonka mukaan kauppa- ja teollisuushallitus olisi oikeutettu määräämään ammattioppilaslautakunnan perustamisesta, milloin kunnanvaltuusto sen laiminlyö, niin on siinäkin epäilty, että voitaisiin aikaansaada tilaisuus lain kiertämiseen. Ed. Aalto on jo huomauttanut, millä perusteilla tämä suuressa valiokunnassa tapahtui, ja minä tahdon vain todeta sen, minkä hän jo sanoi, että siellä olleiden lakimiesten käsityksen mukaisesti maaherroilla on sekä oikeus että velvollisuus ryhtyä pakoittamaan laiminlyöntiin vikapäättä kuntaa ja kunnanvaltuustoa ammattioppilaslautakunnan asettamiseen silloin kun siihen tarvetta on. Ja maaherran käsittelyyn tällaisen asian voipi aina saada joko valitus- tai kantelutietä, milloin asiaa syystä tai toisesta ei ole saatu ensinkään esille asianomaisessa kunnanvaltuustossa. Näinollen näyttää siltä, että suuri valiokunta on osunut oikeaan niissä muutoksissa, joita se on lakiehdotukseen ehdottanut, ja minäkin pyydän yhtyä kannattamaan tätä kysymyksessä olevaa pykälää siinä muodossa kuin suuri valiokunta on sen hyväksynyt.

Ed. Aalto: Ed. Simelius huomautti, ettei siitä ole olemassa mitään vaaraa, jos 1 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin siinä muodossa, minkä se on suuressa valiokunnassa saanut. Mutta minä olen jotakuinkin varma siitä, että muun takia sitä siihen muotoon ei haluta kuin ainoastaan siitä syystä, että sen nojalla voidaan teollisuuden palvelukseen ottaa nuorta työvoimaa oppisopimuksen nimellä ja saada siten halvempaa työvoimaa. Sillä miksi muuten olisi tarpeellinen tämmöinen pykälä, koska eivät edes asiantuntijat, ne jotka yleensä ovat käsitelleet ammattioppilasasioita erikoisessa komiteassa, ovat voineet osoittaa että suurteollisuudessa nykyään hyvin vähän enää käytetään ammattioppilaita, vaikka olisikin mahdollisuus niitä käyttää. Meillähan ei ole olemassa minkäänlaista suurteollisuutta, jossa käytetään oppilaita, koska työnjako on tullut niin suureksi,

että yksi työntekijä ei voi suuressa teollisuuslaitoksessa enää tehdä kuin yhden ainoan tai muutaman liikkeen koneen avulla. Ei siis sentakia tätä 1 momenttia ole laadittu että sen avulla kehitettäisiin ammattitaitoa, vaan siksi, että sen avulla voidaan saada halpaa työväkeä oppilaan nimellä. Ja vaikkakin 2 §:ssä on momentti, jonka mukaan ammattioppilaslautakunta saisi semmoisia asioita ratkaista, niin minä pyydän huomauttaa että ammattioppilaslautakunnalle siinä tapauksessa tulisi ylivoimainen tehtävä, ja minä pyydän huomauttaa että ammattioppilaslautakunta siinä muodossa kuin se on esitetty, ei voi sitä estää.

Jos nyt joku teollisuudenharjoittaja haluaa saada nuorta työvoimaa halvemmalla, niin hän tekee oppilassopimuksen. Silloin tämä sopimus tulee ammattioppilaslautakunnan ratkaistavaksi. Mutta nyt on otettava huomioon, että 1 §:n 3 momentissa määrätään että ainoastaan jäsenistä ja varajäsenistä tulee kumpaisenkin kuulua tasan työntekijäin ja työnantajain valitsemiin edustajiin, mutta puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta ei sanota mitään. Ne voivat olla valittuina molemmat työnantajista ja pitää silmällä heidän etujaan, ja niinollen tulee ammattioppilaslautakunnasta silloin lautakunta, jossa enemmistö on työnantajain etujen valvojana, ja nämä voivat hyvällä syyllä silloin enemmistöpäätöksellä ratkaista, että se sopimus, jonka suurteollisuudenharjoittaja on tehnyt nuoren työläisen kanssa on käsitettävä sellaiseksi oppisopimukseksi, joka on välttämätön, ottamatta lukuun sitä että suurteollisuudessa ei ole ollut mitään säännönmukaista oppiaikaa. Täällähan on jo huomautettu siitä — muistaakseni ed. Paasivuori ensimmäisessä puheenvuorossaan mainitsi — ettei meillä ole mitään säännönmukaista oppiaikaa olemassa. Asianlaita on siten että toinen työnantaja käyttää samassa työssä pitempää oppiaikaa kuin toinen työnantaja. Meillä on olemassa oppisopimuksia, joissa toinen työnantaja on tehnyt samanlaiseen työhön ottaessaan oppilaan, viisivuotisen oppisopimuksen, toinen kolmivuotisen. Mikä näistä on silloin säännönmukainen? Näin voi käydä, silloin kuin suurteollisuudenharjoittaja haluaa nuorta työvoimaa kiinnittää halvalla palvelukseensa, hän voi sen tehdä uuden säännönmukaisuuden mukaan, joka siihen

saakka ei ole ollut käytännössä. Siihen todellakin päästään 1 §:n 1 momentilla, jos se hyväksytään siinä muodossa kuin suuri valiokunta on esittänyt.

Mitä sitten tulee työnvälitystoimiston johtokunnan tehtäviin suhteessa ammattioppilaslautakuntiin, niin minä pyydän ed. Simeliukselle huomauttaa, että, ellen minä väärin muista, ed. Simelius itse myönsi kerran, että mikään viranomainen ei voi silloin pakottaa kunnanvaltuustoa enää valitsemaan ammattioppilaslautakuntaa, jos sillä kerran on työnvälitystoimiston johtokunta olemassa, koska se hoitaa ammattioppilaslautakunnan tehtävät. Mutta nyt voi käydä niin että asianomainen kunnanvaltuusto valitsee työnvälitysjohdokunnan kokonaan toisia näkökohtia silmällä pitäen eikä valitse siihen sillä lailla jäseniä kuin laki ammattioppilaslautakunnista määrää. Siihen voi tulla paljon enemmän työnantajia, tai on myös se mahdollisuus olemassa, että kunnanvaltuusto valitsee siihen enemmistön työntekijöitä, silloin se ei voi sellaisena valvoa tätä lakia, puhumattakaan siitä, että sillä olisi sitä asiaintuntemusta, mikä ammattikehityksen tähden ammattioppilaslautakunnalla olisi.

Ed. Numminen: Minä pyytäisin saada kannattaa edustaja Kankarin tekmää ehdotusta.

Ed. Leinonen: On valitettavaa että tämän lain 4 §, jossa on mainittu oppiajan pisin määrä, on saanut sen muodon, minkä se on suuressa valiokunnassa saanut, ja valitettavampaa on se että sitä oppiajan pituutta on ollut ehdottamassa joku meikäläinen edustaja. Tässä on kysymys nuorista henkilöistä, jotka noin pitkäksi ajaksi tekevät sopimuksen työnantajan kanssa ja meidän käsityksemme tässä oli se että kun on kysymys tällaisista nuorista henkilöistä, joita kohtaa usein työttömyys — —

Ensimmäinen varapuhemies: Minä pyydän huomauttaa että nyt on esillä lakiehdotuksen 1 § eikä 4 §.

Ed. Paasivuori: Minä kannatan ed. Aallon tekemää ehdotusta ja samalla pyydän huomauttaa ed. Simeliukselle, että jos tämä suuren valiokunnan ehdotus samoin kuin hallituksen ehdotus ymmärretään sa-

namuodon mukaan, niin tätä lakia voidaan soveluttaa millekään teollisuusalalle tahansa kaikkiin niihin työaloihin, mitä siellä tehdään, joissa ei todellakaan mitään oppiaikaa tarvita, jossa täysijärkinen ihminen yhdessä päivässä oppii tekemään, mitä siinä tarvitaan, joten sellaisille aloille tämän lain ulottaminen on aivan tarpeetonta. Sillä siitä ei tule mitään että niissä kasvatetaan käsiammatteihin työntekijöitä.

Ed. Simelius: Ed. Aallon lausunnon johdosta minä pyytäisin vain lyhyesti huomauttaa, että minä en suinkaan ole työnvälitystoimistojen johtokuntain tehtävästä koskaan tietääkseni muuta lausunut, kuin että sitä on pidettävä tässä asiassa väliaikaisena, eikä siitä voi muuta käsitystä saada kun lukee 2 momentin, jossa sanotaan: „— — — on ammattioppilaslautakuntana työnvälitystoimiston johtokunta siihen saakka kunnes asianomainen kunnanvaltuusto on tarpeen mukaan asettanut sille erityisen ammattilautakunnan.”

Mitä ed. Paasivuoren lausuntoon tulee, niin minä pyytäisin vielä kerran, niinkuin monta kertaa ennen asian aikaisemmassa käsittelyssä, saada viitata 2 §:n 2 momenttiin sekä 8 §:ään. 2 §:n 2 momentissa sanotaan, että tämän lain määräykset ulotetaan sellaisiin ammatteihin ja erityisaloihin, joiden oppimiseen säännöllisesti vaaditaan vähintään 2 vuoden aika, ja 8 §:ssä, sen 1 momentissa ja ensi kohdassa, sanotaan: „Sopimusta alkoon rekisteriin merkittäkö: jos siinä tarkoitettu työ ei ole sellaista kuin 2 §:n 2 momentissa mainitaan.” Näin ollen minun ymmärtääkseni se vaara, jota ed. Paasivuori tässä on huomauttanut olevan, ei ole totuudenmukainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aalto ed. Bryggarin kannattamana ehdottanut, että 1 §:n 1 momentti saisi sen sanamuodon, mikä sillä on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä. Kutsun tätä ed. Aallon ensimmäiseksi ehdotukseksi. Edelleen on ed. Aalto ed. Paasivuoren kannattamana ehdottanut, että 1 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: Ammattioppilaslautakunnan paikkakunnalle asettamisesta päättää kunnanvaltuusto taikka milloin tämä asettamisen laiminlyö vaikka tarve sitä

vaatisi, kauppa- ja teollisuushallitus kunnanvaltuustoa kuultuansa. Kutsun tätä ed. Aallon toiseksi ehdotukseksi. Edelleen on ed. Kankari ed. Nummisen kannattamana ehdottanut, että 1 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: Ammattioppilaslautakunnan paikkakunnalle asettamisesta päättää kunnanvaltuusto. Tätä ehdotusta kutsun ed. Kankarin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi seuraavalla tavalla. Ed. Aallon ensimmäisestä ehdotuksesta äänestetään erikseen valiokunnan mietinnön 1 §:n 1 momenttia vastaan. Ed. Aallon toinen ehdotus ja ed. Kankarin ehdotus ovat vastakkaisia, joten niiden välillä ensin on äänestettävä, ja voitannut ehdotus asetetaan toisessa äänestyksessä valiokunnan mietinnön 1 §:n 2 momenttia vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aallon ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 74 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

2) Äänestys ed. Kankarin ja ed. Aallon ehdotusten välillä.

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kankarin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kankarin ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Kankarin ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kankarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa-ääntä ja 74 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Uusia hallituksen esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies: Hallituksen jäsen saapuu tuomaan eduskunnalle esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen saattamana valtiovarainministeri Gråsten, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle antaa seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 42, esitys laiksi korkeimmista sallituista vuokrista,

n:o 43, esitys laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta,

n:o 44, esitys korvauksen maksamisesta Suomen Pankille Venäjän valtion lyhytaikaisista velkasitoumuksista,

n:o 45, esitys laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta,

n:o 46, esitys laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista,

n:o 47, esitys merimieslaiksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Herra Ministeri! Hallituksen jättämät esitykset tulen eduskunnalle esittelemään perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan uudelleen kello 7 tänä iltana.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,34 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Oppisopimuslaki.

Puhemies: Oppisopimuslakia koskevan 7:nneen asian käsittelyä jatketaan.

2 §.**Keskustelu:**

Ed. Paasivuori: Minä ehdotan, että tämä 2 §:n 1 ja 2 momentti poistetaan, ja että 3 momentti hyväksyttäisiin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaan, löytyy sivulla 9 oleva ponsi. Tämä minun ehdotukseni tietäisi sitä, että tästä laista ei tulisi pakollinen vaan vapaaehtoinen, nimittäin siten vapaaehtoinen, että oppisopimukset olisi siitä huolimatta tehtävä tämän lain mukaan, mutta siihen ei olisi pakko niille, jotka eivät haluaisi sopimusta tehdä.

Ed. Aalto: Pyydän kannattaa ed. Paasivuoren tekemää ehdotusta.

Ed. Simelius: Mikäli saatoin kuulla ehdotti ed. Paasivuori, että 2 §:n 1 ja 2 momentti kokonaan poistettaisiin ja 3 otettaisiin lakiin muutetussa muodossa. Minä pyytäisin tämän ehdotuksen johdosta huomauttaa, että 2 §:n 1 ja 2 momentti ovat aivan välttämättömiä sellaisena kuin ne ovat suuren valiokunnan mietinnössä, varsinkin sen jälkeen kun ensimmäinen pykälä on hyväksytty siinä muodossa kuin se nyt on hyväksytty. Se on nimittäin 2 §:n 2 momentti, joka lähemmin rajoittaa sitä määritelmää, antaa osviitat sen määritelmän rajoitukseksi, joka sisältyy 1 §:n 1 momenttiin. Ja 2 §:n 1 momentin sanamuoto taas on suoranainen seuraus 1 §:n 1 momentin sanamuodosta ja täytyy se siis vastaavassa muodossa hyväksyä. Pyydän siis kannattaa suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Paasivuori: Minä pyydän korjata ehdotustani sikäli, että tarkoitin, että 2 §:n 2 ja 3 momentti poistettaisiin.

Ed. Lehikoinen: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Paasivuoren korjattua ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasivuori ed. Lehikoisen kannattamana ehdottanut että 2 §:n 2 ja 3 momentti poistetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paasivuoren ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-änet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 § hyväksytään.**4 §.****Keskustelu:**

Ed. Simelius: Hallituksen esityksessä oli pisin aika, joksika oppiaikasopimus voitiin määrätä, 5 vuotta. Työväenasiainvaliokunnassa, niinkuin mietinnön motiveerauksesta näkyy, tämä aika lyhennettiin 3 vuodeksi, mutta suuressa valiokunnassa siihen kuitenkin saatiin aikaan sellainen parannus, että korkein aika, joka voisi tulla kysymykseen, olisi 4 vuotta. Kun kumminkin, niinkuin luulen jo siinä vastalauseessa osoittaneeni, joka on liitetty työväenasiainvaliokunnan mietintöön, 5 vuoden oppiaika eräissä tapauksissa voi olla tarpeellinen jopa välttämätönkin ammattituntemuksen ja ammattitaidon saavuttamiseksi, pyydän saada ehdottaa, että 4 §:n 1 momentin lopusanat tulisivat kuulumaan näin: „älköön se kuitenkaan olko viittä vuotta pitempi”.

Ed. Leinonen: Ed. Simelius sanoi parannukseksi tässä 4 §:ssä neljän vuoden oppiaikaa. Meidän mielestämme täällä vasemmalla se on huononnus. Se on huononnus sentähden, että mitä pitempi oppiaika sen enemmän on työnantajilla tilaisuutta käyttää oppilaita, sillä tavoin kuin tähän asti on tapahtunut, että oppilaille ei opeteta alussa sitä ammattia, mitä pitäisi opettaa, vaan teetetään sillä usein sellaista työtä, mikä ei ole ollenkaan ammattiin

kuuluvaa. Jos on lyhempi oppiaika, on työnantaja pakoitettu oppilaalle alottamaan heti opetuksen, silloin kun oppilasaika alkaa ja kun muutenkin laki tässä suhteessa työnantajalle antaa velvollisuuksia, niin on se meidän mielestämme tämä lyhyt oppiaika tässä laissa parempi, kuin se minkä suuri valiokunta ehdottaa. Tämä ehdotus kuuluu tulleen erään meikäläisen ryhmän taholta. Olen vakuutettu siitä, että ryhmän muista jäsenistä ei ole eikä saa olla kukaan sen pitennyksen takana, sillä se ei ole meidän kannaltamme eduksi oppilaille. Esityksentekijä perustelee ehdotustaan sillä, että kirjaltajat eivät opi ammattiansa täydellisesti, silloin kun on oppiaika kolme vuotta. Se ei pidä paikkaansa, sillä kirjaltaja-ammatti, niinkuin yleensä jo melkein kaikki käsityö on muuttunut kone-teollisuudeksi ja muuttuu yhä edelleen, jotenka tuollainen väite ei pidä paikkaansa, eikä siihen väitteeseen enään usko kukaan. Siihen eivät usko työnantajat itsekään. Ne tahtovat aivan toisista syistä, joita täällä on jo tuotu esille, tuon pykälän tällaiseksi, että oppiaika olisi mahdollisimman pitkä. Se ehdotus, että palattaisiin hallituksen esityksen kannalle, jossa oppiaika on 5 vuotta, on vielä taantumuksellisempi. Mielestäni olisi edullista tälle laille, jos tästä todellista oppisopimuslakia tahdotaan, että pysyttäisiin työväenasiainvaliokunnan mietinnön kannalla ja hylättäisiin tämä lex Lehto, joka on saanut suuren valiokunnan hyväksymisen.

Ed. Paasivuori: Minä kannatan myöskin, että tämä aika tässä, „neljää vuotta pitempi” muutetaan kolmeksi vuodeksi. Minä luulen että kolmessa vuodessa voidaan opettaa oppilaille ammattia, jos häntä todellakin pidetään siinä ammatillisessa työssä, ettei häntä käytetä apulaisen tehtävissä, jolloin hän ei siinä ammatissa opi sitä ammattia, vaikka hän olisi siinä kymmenen vuotta. Kyllä minäkin myönnän, että on ammatteja, joihinkä ei työläiset tule täysin oppineiksi kymmenessäkään vuodessa, mutta eivät viidessä vuodessa myöskään tule täysin oppineiksi ja työnantajilla riittää aina valituksia siitä, että työläiset eivät ole kyllin oppineita, vaan ne tarvitsisivat lisäopetusta. Asia on sillä tavalla, että on toisia työläisiä, jotka ovat aina tuossa ammatissa etevämpiä kuin toiset ja vaikka tosiaankin oppiaika säädet-

täisiin kymmeneksi vuodeksi, niin eivät sittenkään kaikki tulisi yhtä taitaviksi työntekijöiksi, kuin toiset. Kyllä kolmessa vuodessa on riittävästi aikaa ja minä ehdotan, että se olisi kolme vuotta ja toivon, että maalaisliittolaiset, jotka työväenasiainvaliokunnassa tässä meitä kannattivat, äänestäisivät tämän kolmen vuoden puolesta.

Ed. Kylänpää: Tämän lain pääkohtia ovat määräykset oppiajasta ja jos tätä lakia yleensä tarvitaan, niin tehtäköön se sellaiseksi, että se sopii kaikkiin oppilaihin. Koska on ammatteja, joissa viisivuotistakaan oppiaikaa ei voida pitää liian pitkänä, jotta saavutettaisiin tyydyttävä ammattitaito, niinkuin esim. kultasepän ja kirjaltaja-ammattialoilla, kuten eräs sosialidemokraattinen edustaja suuressa valiokunnassa osoitti, niin olisi suuren valiokunnan mietinnössä oleva 4 vuotta muutettava hallituksen esityksen mukaisesti viideksi vuodeksi. Kuten tiedämme on Tanskassa viime vuonna hyväksytty oppilaslaki, jossa pisin oppiaika on viisi vuotta ja samoin on Norjassa. On parempi, että oppilas oppii kunnollisesti ammatkinsa kuin että hän harhailee työnantajan luota toisen luo ja on sitten lopuksi sekatyömies tai irtolainen. Minä kannatan ed. Sime-liuksen ehdotusta, että „neljää vuotta” 4 §:n 1 momentissa muutettaisiin sanoiksi „viittä vuotta”.

Ed. Lehto: Minä olen kyllä aivan valmis antamaan täyden tunnustuksen niille vasemmiston puhujille, jotka ovat minun kanssani eri mieltä tässä asiassa. Mutta sitä seikkaa, että ed. Olga Leinonen olisi nyt yleensä sellainen ammattimies, että hän voisi mennä tuossa äänilajissa ratkomaan näitä asioita ja vieläpä, niinkuin ennen tätä päivällislomaa teki, odottamatta edes oikeaa aikaakaan, sitä minä en voi myöntää. Täällä on mainittu, että suuressa valiokunnassa tapahtui sellainen tavattoman yllättävä asia, että minä ehdotin tuon 3 vuoden oppiajan korotettavaksi 4 vuoteen. Aivan oikein, niin minä teinkin, ja kun minä edelleenkin olen vielä samalla kannalla, niin minun täytyy pikkuisen puolustautua.

Työntekijäin omalta kannalta katsottuna pidän minä 3 vuoden korkeinta oppiaikaa ilman muuta kaikkiin ammatteihin määrät-

tynä vähemmän suotavana. On kyllä ole-massa lukuisasti ammatteja, joissa 3 vuo-den, ja ehkä alempiakin, oppiaika saattaa olla tarpeeksi riittävä oppilaan kasvatta-miseksi sellaiseksi ammattimieheksi, että hän voi tulla toimeen itsenäisenä työnteki-jänä ja ammatinharjoittajana. Mutta oman kokemukseni perusteella olen sitä mieltä, että löytyy taas toisia ammatteja, joissa oppilaan oma etu ja hänen menestymisensä pystyvänä työntekijänä vaatii jonkun ver-ran pidempää oppiaikaa. Myönnän kyllä täysin oikeutetuksi sen käsityksen, että työnantaja pyrkii tavallisimmin hyötymään pienpalkkaisen oppilaansa halvasta työstä ja tahtoi senvuoksi pidentää oppiaikaa kuinka pitkäksi tahansa. Mutta silti ei tähän asiaan saa tuijottaa niin paljon, että unohdettaisiin ne seikat, jotka työntekijän omalta näkökannalta ovat huomioon otet-tavat.

Suuressa valiokunnassa puhuttiin paljon kirjaltaja-ammattista, graafillisista amma-teista yleensä, joten minä pyytäisin tässäkin pitää tätä ammattia esimerkkinä.

Kun oppilas siinä ammatissa tulee noin 15-vuotiaana ammattioppiinsa, voisin kyllä minäkin myöntää, että 3 vuoden kuluttua jotenkuten hän on välttävän ammattitai-tonsaa oppinut. Mutta tämän teen minä ai-noastaan sillä edellytyksellä, että oppi-laalle tosiaankin tämän 3 vuoden aika pe-rusteellisesti opetetaan ammattitaitoa. Jos se perusteellisesti tehtäisiin ja ikäänkuin koulun muodossa, niin voisi jälki olla hy-vää, enkä minä puhuisi mitään pitemmästä oppiajasta, mutta minä tiedän, että tuskin mikään työnantaja tulee sellaista vaivaa oppilaansa kanssa näkemään siitä huoli-matta, vaikka se laissa määrättäisiinkin. Oppilaan kasvattaminen pystyväksi am-mattimieheksi jää työnantajalle enemmänkin sivuasiaksi, samoin kuin se on ollut tä-hänkin saakka, ja pääasiana pysyy se, kuin-ka paljon työnantaja voi hyöttyä oppilaansa työstä. Tässä suhteessa ei tämä lakiehdotus suinkaan hyväksyttynäkään tule saa-maan aikaan sellaista muutosta, että sen vaaran voitaisiin katsoa ilman muuta pois-tuneen. Sen sijaan, että työnantaja heti alunperin ryhtyisi kasvattamaan nuorta oppilastansa ammattimieheksi, paneekin hän tämän tekemään kaikenlaisia apulaispojan, kuten täällä jo on mainittukin, juoksupojan tai muita sellaisia tehtäviä, jotka eivät suinkaan oppilasta suuestikaan auta kehi-

tyksessään ammatitaitoiseksi työntekijäksi. Vasta jonkun aikaa näitä tehtäviä suoritet-tuaan, vuoden tahi parin perästä, alkaa oppilas päästä perille ammattitaidosta ja saavuttaa siinä suurempaa taita-vuutta. Ja juuri kun hänen kehityksensä tässä suhteessa on hyvällä alulla, tuleekin määrätty 3 vuoden aika kuluneeksi um-peen ja silloin on työnantaja lain mukaan pakotettu julistamaan oppilaan oppinsa suorittaneeksi. Hän on täysin valmis työn-tekiä siitä huolimatta, vaikka työnantaja tietää ja oppilaskin sen tietää, että hänen ammattitaitonsa on vielä puutteellinen. Nyt on useassa ammatissa, erikoisesti juuri graafillisissa ammateissa, joista tässä pu-hun, voimassa työnantajain ja työntekijäin välinen joukkotyösopimus, joka määrää alimman minimipalkan opin suorittaneille työntekijöille. Kirjaltaja-ammattissa on tä-mä minimipalkka muistaakseni nykyisin noin 1,600 markkaa kuukaudessa. No, luul-laanko nyt, että työnantaja suostuu maksa-maan tätä omasta mielestään varsin kor-keaa palkkaa nuorelle opista päässeelle työntekijälle, joka ei hänen käsityksensä mukaan ole vielä mikään täysi ammatti-mies, eikä kykene ansaitsemaan tuota palk-kaa. Minun käsitykseni mukaan työnan-taja ei sitä tee, vaan hän erottaa pois työstä tuon nuoren työntekijän juuri sil-loin, kuin tämä alkoi ammattilaiseksi vart-tua. Toinen työnantaja ajattelee aivan sa-malla tavoin ja seurauksena tästä on se, ettei opista päässyt työntekijä saakaan enää paikkaa siinä ammatissa, johon hän on oppiaikansa suorittanut ja useita vuosia uhrannut. Ja nyt on oppilas liian vanha alkaakseen alusta toisen ammatin oppimi-sen ja liian nuori tullakseen itsenäisesti maailmassa toimeen siinä ammatissa, johon hän juuri on oppiaikansa suorittanut. Tämä seikka on se peruste, johon minä poh-jaan käsitykseni. Tämä pakkojärjestelmä muodostaisi ammattitaidottomien ryhmän, sellaisten työntekijäin ryhmän, joitten on sangen vaikea saada paikkoja muulloin kuin poikkeustapauksissa. Nämä poikkeus-tapaukset ovat sellaisia, kuten esim. työ-lakot. (Ed. Paasivuori: Pariissa viikossa niitä opetetaan lakonrikkureiksi!) Nuori työntekijä on pakotettu leipäpaikkansa kiinni pitääkseen ottamaan paikan, millä ehdolla tahansa, ja hänet suorastaan pako-tetaan noissa huonoissa oloissa lakonrikku-riksi, niinkuin ed. Paasivuori tässä sattui-

vasti huomautti minulle. Onhan se selvää, että lakot tarjoavat kyllä huonoille ammattimiehille paikkoja vaikka kuinka paljon tahansa, mutta kenen vahingoksi tämä kaikki lopulta koituu? Tietysti kaikkien niiden, jotka kyseessä olevassa ammatissa työskentelevät, s. o. koko ammattikunnan. Ammattitaidottomien ryhmästä muodostuu ammattikunnan vitsaus, palkkojen alentaja j. n. e. Ja lisäksi alkavat työnantajat kiertää koko tämän lain sitä määräystä, joka määrää oppiajan 3 vuodeksi korkeintaan, jos tahtovat kasvattaa todella pystyviä ammattimiehiä. Työntekijäin omalta kannalta minä siis käsityksessäni lähdän, enkä mistään muusta, heidän etunsa kannalta, nuorten työntekijäin menestymisen kannalta. Kuten alussa huomautin, minä siitä huolimatta annan aivan täyden arvon niille henkilöille, jotka tässä suhteessa ovat minun kanssani päinvastaista mieltä, mutta kun ei nyt voida osoittaa, että minä jostakin huonoista vaikutteista olisin tälle kannalle asettunut, niin on väärin puhua sellaisessa äänilajissa, kuin täällä edustaja Leinonen teki, joka asettuu erikoiseksi asiantuntijaksi näissä asioissa. (Vasemmalta: Kaikissa asioissa.)

Tästä kaikesta huolimatta en olisi kajoanut koko asiaan, jollei tämä sama laki toisaalta kieltäisi työnantajaa pitentämistä oppiaikaa pitemmäksi kuin oppilaan oma kehitys vaatii. Tämän saman pykälän loppuosa nimenomaan antaa ammattioppilaslautakunnalle oikeuden määrätä oppiajan sellaiseksi, ettei työnantaja pääse pitentämään tarpeellista pitemmälle oppiaikaa hyötyäkseen siten vuosikautia nuoren työläisensä työstä. Lain mukaan voidaan siis oppiaika sellaisissa ammateissa, joissa ei tarvita esim. 4 vuoden oppiaikaa, määrätä vain 3 vuodeksi ja vaikka vieläkin pienemmäksi. Mutta jos jossakin ammatissa oppilaan oma etu vaatii hänen oppiaikansa 4 vuodeksi, niin sallisi tämä suuren valiokunnan ehdotus hänen nauttia tämän edun, ja sellaisiakin ammatteja on kyllä olemassa. Jokainen joka on asioista perillä enemmän kuin ed. Leinonen eikä ilman muuta halua puskea ja tuijottaa yhteen paikkaan, myöntää tämän seikan.

Hallitus puolestaan antaessaan ehdotuksen täksi laiksi, ehdotti 5 vuoden korkeinta oppisopimusaikaa, joka nykyisin onkin ollut käytännössä monessa ammatissa, m. m. juuri graafillisissa ammateissa, joita tässä

koskettelen. Kun tämä lakiehdotus kuitenkin edellyttää melkoisia parannuksia koko ammattiopetusasioissa oppilaan kehitystä silmälläpitäen, niin pidän minä 5 vuoden aikaa liian pitkänä ja katson 4 vuoden aikaa kohtuulliseksi. Ylipäänsä on minulla tästä asiasta sellainen käsitys, että jos tämä lakiehdotus vain muilta kohdiltaan on hyvä, niin tämä seikka, että oppilaat saisivat suuremman ammattitaidon, ei tule tätä lakia huonontamaan.

Täällä on edustajille aikaisemmin jaettu eräs pieni vihkonen, johon minäkin olen tutustunut. Minä en suinkaan mene sanomaan, että tämän vihkosen periaatteita ja käsityksiä olisi tähän lakiehdotukseen sovelletettava, en ensinkään, enkä sitä, että tämä asia tämän perusteella olisi ratkaistava. Mutta kuitenkin täällä on muutamia kohtia, jotka minä uskallan allekirjoittaa. Viidennellä sivulla sanotaan juuri näistä graafillisista ammateista puhuttaessa: „Graafillisella alalla toimivat työnantajat kysyvät ihmeissään, minkä taikavoiman avulla heidän yleensä onnistuisi saamaan oppilaasta oppinut ammattilainen kolmessa vuodessa, kun nykyisin se ei tahdo onnistua tällä alalla käytännössä olevassa viidessä vuodessakaan.” Tämä on minun mielestäni aivan oikea maininta. Sitten kerrotaan tässä vihkosessa, että ammattitaito yleensä meidän maassamme on viime aikoina huomattavasti alentunut. Sekin on aivan totta. Se on alentunut, ja että se pysyisi oikealla paikallaan ja ehkä nykyisestä vielä kohoaisikin, niin minä siitäkin syystä pidän tarpeellisena tuon vuosimäärän säilyttämistä tässä laissa sellaisena kuin suuri valiokunta on ehdottanut. Edelleen tässä vihkosessa selitetään, että kolmen vuoden oppiaikaa ei missään vastaavissa laeissa muissa maissa, ainakaan pohjois-maissa, ole käytännössä. Minä en sitä tiedä onko se totta, niinkuin tässä mainitaan, mutta en nyt osaa epäillä sitä-kään, etteikö siinä tosiseikkoja esitetäisi.

Ed. K a n k a r i: Käytän tätä puhujapaikkaa senvuoksi kun erään mielipiteissäni niin paljon edellisestä puhujasta. Ensin kiinnittää huomiotani eräs seikka; kun ryhtyy ajattelemaan tätä oppilaslakia, niin palauttaa jokainen työläinen mieliinsä vuoden 1918. Silloin ammattitaito ei ollut mistään merkityksestä. Ammattitaitoiset työläiset koetettiin siirtää pois. Sen seu-

rauksena porvaristolla näyttääkin olevan erikoinen kiire, että pitäisi lainsäädännöllistä tietä ryhtyä sensuuntaisiin toimenpiteisiin, jotta saataisiin jonkinlainen keinotekoinen lisääntyminen, voisinko sanoa, niinkuin väestökysymyksen kannalta määritellään moniavioisuus, jolla toivotaan poikalapsia lisäävän.

Mutta lähdän tarkastamaan enemmän edellisen puhujan esitystä, josta minulla on eriavä mielipide. Hän Lehto mainitsi, ettei työläinen saavuta ammattialallaan kolmessa vuodessa sitä ammattitaitoa, minkä hän saavuttaa viidessä vuodessa. Minä voisin jatkaa sitä, että viidessä vuodessa nuori työntekijä ei saavuta sitä ammattitaitoa samalla ammattialalla, minkä hän voi saavuttaa kymmenessä vuodessa. Eikö siis olisi edullisinta pidentää oppiaikaa vähintään kymmeneksi vuodeksi? Mutta sitä eivät ole nyt uskaltaneet tämän eduskunnan oikeiston edustajatkaan esittää. Eri asiahan on palkkauskysymys. Edellinen puhuja puhui m. m. palkkauksesta. Jos oikein kuulin, niin hän mainitsi, että graafillisessa teollisuudessa on määriteltä alimmaksi palkaksi viisi vuotta työskennelleille 1,600 markkaa kuukaudessa. Käsittäkseni, vaikka oppisopimus on kolme vuotta, niin määritelmä, että viiden vuoden työssä ollut työntekijä saa tämän alimman palkan, pysyy tietysti edelleen voimassa mikä kulloinkin on alimmaksi palkaksi sovittu. Ei se edellytä sitä, vaikka oppisopimus tehdään kolmeksi vuodeksi taikka sitä lyhyemmäksi ajaksi, että kolmen vuoden kuluttua palkka olisi sama mikä on sellaisilla työläisillä, jotka ovat työskennelleet ammatissaan viisi vuotta tai sitä enemmän. Ei pidä sekottaa näitä kahta asiaa keskenään niin, ettei voi niitä toisistaan erottaa.

Siirryn vähän omakohtaisiin kokemuksiin. Minulla työskennellessäni myös ammattialoilla on huomattavan suuri kokemus, ellei juuri graafillisen ammatin alalta, jossa edellinen puhuja väitti olevansa asiantuntija. Mutta kun lentolehtisessä, joka on jaettu eduskunnan jäsenille, puhutaan m. m. huonekaluteollisuudesta, ja minä en ole saanut keneltäkään tietää, että sillä alalla olisi ollut käytännössä vuosikymmeniinkin pitempää kuin kolmen vuoden oppiaika. Tässä lentolehtisessä kerrotaan, mitenkö silläkin alalla olisi tarpeen vähintään neljä vuotta. Ja kokemus mikä itselläni on, se

poikkeaa kokonaan siitä käsityksestä. Oma-kohtainen kokemus osottaa että oppilas melkein jokaisessa liikkeessä kahden vuoden kuluttua on saavuttanut sellaisen ammattitaidon, mitä sen liikkeen omistajakin taitaa, missä on ollut opissa ja se kolmas vuosi on ollut vain jonkinlainen lahja sille työnantajalle, koska hänen ei ole tarvinnut maksaa tästä samanlaista palkkaa kuin silloin, kun eroon päässeelle siitä sopimuksesta, jos on tällaisen kolmivuotisen sopimuksen tehnyt. Mutta on vielä toinenkin sellainen kokemus, jota en malta olla tässä kertomatta ja joka luonnollisesti ei ole ainoa ja ainoalla alalla. Työskentelin ensi aikoina eräässä liikkeessä, jonka liikkeen omistaja, mestari eli työnantaja kertoi olleensa 7 vuotta opissa. Hän oli verrattain vanha mies — hän oli ollut 7 vuotta opissa, mutta kun itse olin ollut hänen liikkeessään työssä puolentoista vuoden ajan, niin minuun vakiintui sellainen käsitys, että kyllä minä ainakin niin paljon pystyin silloin tekemään kuin tämä mestarikin pystyy ja sellainen käsitys oli kaikilla muillakin siinä liikkeessä työskennelleillä toisilla työläisillä. Osittain tämä käsitys vaikutti siihen, että minä ja työnantaja jouduimme visseissä asioissa eriavälle kannalle. Hänen käsityksensä oli sellainen, kun hän maksoi minulle 75 markkaa vuodessa palkkaa, että minun olisi pitänyt työskennellä 13 à 14 tuntia päivässä josta kieltäydyin, koska toisilla työntekijöillä, jotka olivat säädetyn kolmivuotisen oppiajan läpikäyneet, heilläkin oli käytännössä kymmentuntinen työpäivä. Minä kieltäydyin tekemästä pitempää työpäivää kuin toiset ja sen johdosta jouduin erimielisyyteen, joka tietysti johti eroon. Pääsin vapaaksi siitä sopimuksesta, mikä minullakin sattui olemaan.

Voin vakuuttaa, siirtyessäni toiselle paikkakunnalle, sain heti ensimmäisestä työpaikasta, liikkeestä mistä kysyin, työpaikan ja monin kerroin paremmasta liikkeestä, jossa työtaito ja tekniikka, työskentelytavat olivat paljon korkeammalla, joten itselläni oli mahdollisuus kehittyä huomattavan paljon pitemmälle vielä sinä kolmivuotiskautena mikä jälellä oli, mitä olisi edellisessä liikkeessä ollut mahdollista, koska siellä työn johto ei pystynyt tarjoamaan kunnollista työtä eikä ohjausta. Mutta sillä edellisellä paikkakunnalla ei olisi voitu muodostaa mitenkään sellaista

oppilaslautakuntaa, että minulla olisi ollut mahdollisuus valittaa. Jos oppilaslautakunnan puoleen olisin kääntynyt, sillä olihan liike paikkakunnan paras, mikä ei ollut missään maapitäjässäkään, vaan oli teollisuuskeskus. Kun liike oli paikkakunnan paras, niin kaikki muut mestarit olisivat sanoneet, ettei ole mitään aihetta erota. Olisi voitu todeta, ettei minulla ollut taipumuksia, edellytyksiä muille aloille, niin sopimuksesta vapaaksi pääsyyllä ei olisi ollut mitään mahdollisuutta. Jos olisi ollut tällainen laki, joka johtaa pitkäaikaiseen sopimukseen, ja sopimus olisi ollut tämän lain alaisesti järjestettynä, sanottakoon 5 vuodeksi, niin mitään muuta mahdollisuutta eroamiseen ei olisi ollut kuin ryhtyä sensuuntaisiin toimenpiteisiin, joita tämän, esillä olevan lain, 28 § eli suuren valiokunnan mietinnön 27 § edellyttää.

Olen sitä mieltä, että jos oppilaalla sellaisella paikkakunnalla, missä pääasiallisesti oppilaita pidetään, on mahdollisuus vaihtaa työpaikkaa jo kolmen vuoden kuluttua, niin ammattitaito lisääntyy, ammattitaitoisten työläisten lukumäärä tulee suuremmaksi ja ammattitaito myös yleensä kohoaa. Jos on kunnollinen liike, kunnollinen työpaikka, missä omistaja pystyy tarjoamaan kunnollista työtä, on antanut kunnollisen ammattikasvatuksen, niin sellaisesta paikasta kolmen vuoden kuluttua työntekijä ei pyrikään siirtymään pois, vaan hän jatkaa mielellään samassa liikkeessä työtänsä ja hän tulee palvelleeksi edelleen tätä samaa työnantajaa. Hänellä siis on mahdollisuus edelleen kehittyä tässä ammattitaidossaan vaikkakaan oppisopimus ei häntä sido muuta kuin kolmeksi vuodeksi. Mutta on lukemattoman paljon paikkakuntia joilla liikkeet ovat huonoissa käsissä.

Minulla on jo tänään 1 §:n yhteydessä ollut tilaisuus mainita, minkälaisia työnantajia on olemassa, nim. ammattitaidottomia työnantajia, joiden erikoinen pyrkimys onkin pitää oppilaita. Niitä voisi luetella miten paljon tahansa pienistä kaupungeista ja kauppaloista, joissa eräät työnantajat eivät pidä yhtään pitemmän aikaa ammatissaan työskennellyttä työntekijää, vaan pitävät ainoastaan oppilaita. Toisilla paikkakunnilla on toistakymmentäkin oppilasta yhdellä työnantajalla, eikä ole yhtään sel-laista, joka olisi muulla sopimuksella kuin oppisopimuksella työssä. Ja tämä työn-

antaja itsekin ei ole mikään ammattimies, hän ei ole ammattimies senvuoksi kuin päivällä mainitsin, ettei hän ole tullut toimeen ammattitaitoisten työntekijäin välisessä liikkeessä, hänen on senvuoksi ollut pakko ryhtyä itsenäiseksi liikkeenpitäjäksi. Näitä on lukuisia. Ja voisin niitä muutamia nimeltäänkin mainita. Olen sitä mieltä, ettei meidän nyt pitäisi aivan eduskunnassa lähteä suosimaan tällaisia liikkeitä, että ne saisivat tehdä sopimuksia pitkiksi ajoiksi, vaan päinvastoin on pyrittävä siihen että tällaiset liikkeet jossain määrin häviäisivät ja ainakin oppilaalla, senjälkeen kun hän on tämän kolmivuotiskauden ollut tällaisessa liikkeessä, olisi mahdollisuus siirtyä parempaan liikkeeseen, voidakseen ammatissaan kehittyä paremmaksi.

Täällä edellinen puhuja puhui m. m. graafillisesta teollisuudesta. Kyllä minulla on sellainen käsitys myös graafillisesta teollisuudesta, että juuri maaseudun pikkukaupungeissa on sellaisia graafillisella alalla olevia liikkeitä, joissa ei juuri muuta tehdä kuin sanomalehden painatustöitä. Ja olen kuullut että konelatojat ovat kehittyneet kolmessakin kuukaudessa, varsinkin ne, jotka ovat kirjoituskoneella ennen oppineet kirjoittamaan, niin he siis joutuisivat tekemään viisivuotisen sopimuksen, ja heidän täytyisi näitä lehtiä latoa siellä viiden vuoden aikana, ennenkuin he voisivat siirtyä kunnolliseen liikkeeseen, jossa he voisivat vielä täydentää ammattitaitoaan, niin kauvan kuin heillä on mahdollisuus tähän. Vielä senkin jälkeen kun viisivuotinen työskentelyaika päättyy, ei työtaito ole sellainen etteikö siinä tapahtuisi jotain uusia muotoja, tekniikka kehittyä, tuotantotavat muuttuvat, eri liikkeissä on erilaiset työtavat, ja silloin jos muuttaa työpaikkaa, niin silloinkin joutuu tällaisiin uusiin tapoihin harjoittelemaan. Ja olen edelleen sitä mieltä, että edullisempaa on, jos tällainen vaihtuminen voi alkaa aikaisemmin, voi alkaa viimeistään kolmen vuoden kuluttua niillä paikkakunnilla ja niissä liikkeissä, missä se on välttämätöntä ja tarpeellista. Se ei ole tarpeellista, kuten mainitsin, hyvissä liikkeissä ja hyvillä työpaikoilla, mutta se on tarpeellista sellaisella maaseutupaikkakunnalla. Meillä on kyllä havaittu, että esim. Helsingissä on useita kunnollisia työpaikkoja, jotka ottavat mielellään sellaisen työntekijän, joka on ollut joko vähemmän tai enemmän opissa muulla.

paikkakunnalla ja ovat auliit täydentämään hänen ammattitaitoaan. Näin siis tällaista kiertävää ammattitaidotonta työväkeä en lainkaan näe tulevaksi, niinkuin täällä edellinen puhuja epäili olevan seurauksena, jos oppiaika määrättäisiin 3 vuodeksi.

Edellä lausumani perusteella yhdyn kannattamaan ed. Paasivuoren ehdotusta, että eduskunta palaa työväenasiainvaliokunnan mietinnön pohjalle, että oppisopimusajaksi määrätään enintään, 1 momentissa, 3 vuotta eikä, niinkuin suuren valiokunnan mietinnössä on, 4 vuotta.

Ed. Leinonen: Täällä tehtiin jo ehdotus, että eduskunta asettuisi työväenasiainvaliokunnan mietinnön kannalle. Minä yhdyn kannattamaan sitä. Samalla vastaan ed. Lehdolle, että minä tunnen useita ammatteja, kun olen 20 vuotta tehnyt ammattityötä, joihin tällaista lakia tultaisiin sovellettamaan. Ed. Lehto lausui, ettei ole voitu osoittaa, että hän olisi tehnyt tämän ehdotuksen huonoista vaikutteista. Aivan samaa väittävät työnantajat, joitten taholta oppiaika tahdotaan mahdollisimman pitkäksi. Hekin perustelevat väitettään samoilla syillä kun edustaja Lehto. Ne väitteet ovat lähteneet työnantajain piiristä, jotka tahtovat tästä laista orjalakia, jota sovelletutaan nuoriin työntekijöihin, joita tämä laki tulee koskemaan. Luulen että kellekään edustajalle ei ole jäänyt epäselväksi mistä vaikutteista ed. Lehdon ehdotus on lähtenyt.

Ed. Bryggari: Kun täällä ed. Simelius on ehdottanut oppiajan muutettavaksi 5 vuodeksi, niin minua ihmetyttää, ettei hän samalla ehdottanut sällivuotia, mestarinäytteitä j. n. e., sillä se henkilö, joka on tuon ajatuksen tänne eduskunnalle tuonut esille, näyttää omaavan ammattikunta-aikakauden käsitteen. Minä ihmetelen ennen kaikkea siitä syystä tätä 5 vuoden oppiaikaa, koska sälliaikanakaan ei ole ollut kuin 3 ja 5 vuoden oppiaika ja senjälkeen on kaikissa käsiteollisuusammateissa toteutettu työnjako, joka tekee tarpeettomaksi yhtä pitkän oppiajan. On erotettu eri työalat eri henkilöille ja näin ollen täytyisi käsittää, että nykyään ei tarvita enää niin pitkää oppiaikaa. Minä en usko, että on yhtään ammattikuntaa sellaista, jos siinä ovat taloudelliset olot

tydyttävät, että sinne ei saada työläisiä. Mikään hyvin palkattu ammatti ei ole näyttänyt jäävän ilman työntekijöitä, jotenka siitä huolehtiminen, että joku ammatti jää suorittamatta, jos ei erityisillä laeilla lähdetä kasvattamaan ammattilaisia on turha luulo. Minä näen tässä laissa edelleen sen historiallisen tosiasian, että pääoma himoitsee alaikäisten työvoimaa jota on mahdollisuus saada alhaisemmasta hinnasta. Siihen pyritään tämän lain nojalla, saamaan pitkäaikaisia oppisopimuk- sia käsi- ja tehdasteollisuudessa. Kannatan ed. Paasivuoren ehdottamaa 3 vuoden pisintä oppiaikaa.

Ed. Aalto: Muutamat puhujat antoivat aihetta minunkin pyytää asiassa puheenvuoroa. Kysymys oppiajan pituudesta ei aina ole yksinomaan ammattitaidon kohottamiskysymys, vaan se on myös kysymys halvan työvoiman hankkimisesta työnantajille. Se ei ilmene vasta tällä kertaa, se on ilmennyt jo kauan aikaa sitten meillä Suomessakin. Kun v. 1868 säädettiin laki, joka astui voimaan 1870, jolla säädettiin työsopimus vapaaksi, säädettiin siinä laissa pisimmäksi oppisopimusajaksi 3 vuotta. Tämä synnytti kuitenkin käsityöläismestareissa, jotka halusivat saada halpaa työvoimaa, tyytymättömyyttä, ja sentähden, kun elinkeinolaki 1879 säädettiin, saivat nämä käsityöliikkeen harjoittajat aikaan sen, että säätyeduskunta silloin 1879 vuoden elinkeinolaissa pidensi tämän oppiajan 5 vuodeksi. Sikäli kuin senaikuisia säätyvaltiopäivien pöytäkirjoja on voinut seurata, käy niistä selvästi ilmi, että tätä puolustettiin yksinomaan sillä, että mestarilla täytyy olla pidempi aika käyttäa oppilaita, koska hän voi silloin saada viimeisinä vuosina korvauksen halvan työvoiman muodossa siitä, mikäli hän on joutunut sille antamaan oppia. Tämä 5-vuotinen oppiaika oli siis mestareille jonkinlaisena korvauksena. Oppilaskysymys on muodostunut meille viime aikoihin saakka sellaiseksi, että koko aikaa, milloin oppilas on oppisopimuksen nojalla opissa, ei käytetä oppilaan opettamiseksi asianomaiseen ammattiin, vaan kaikkeen muuhun työhön. Aivan yleinen käytäntö on graafillisenkin teollisuuden alalla se, että ensimmäisenä vuonna ei oppilaalle anneta ollenkaan ammattitaitoa opettavaa työtä. Se on, mikäli minä tiedän, niin maaseutukaupungeissa

kuin Helsingissä aivan yleistä. Ensimmäisenä vuotena oppilas tekee kaikkea muuta kuin sitä, jota hänen tarvitsisi ammatti-kehityksensä tehdä. Sama ilmiö on havaittavissa melkein kaikilla ammatin aloilla.

Kun on oppiajan pituudesta ollut puhetta, tiedustelin minä eräiden eri aloilla työskentelevien ammattilaisten mielipidettä sen johdosta, kun von Wright on julkaisemassaan lentolehtisessä maininnut muutamia sellaisia ammatteja, joissa hänen mielestään pitäisi olla välttämättä oppiajan pituus 5 vuotta. Tiedustelin, onko näissä ammateissa käytännössä ollut se tapa, että oppilaalle heti ensimmäisestä vuodesta alkaen opetetaan ammattitaitoa, niin vastaus on ollut sekä kelloseppäin että kultaseppäin taholta aivan sama kuin on muillakin tahoilla ollut, nim. että oppilaita käytetään ensimmäisenä, vieläpä toisenakin vuonna kaikkeen muuhun kuin ammattiopetustyöhön. Ed. Kylänpää huomatti, että Saksassa on sellainen oppilaslaki, jonka mukaan oppilaan oppiaika on 5 vuotta. Saksassa voimassaoleva ammattioppisopimuslaki on kahdenlainen. Eräillä käsiteollisuusaloilla on oppisopimusaika viisikin vuotta, mutta suurimmalla osalla määrätään laissa nimenomaan oppiajaksi korkeintaan 3 vuotta. Se, että Tanskassa ja Norjassa viime aikoina on hyväksytty oppiajan pituudeksi 5 vuotta, ei suinkaan todista sitä, että siellä välttämättömästi tarvittaisiin 5 vuotista oppiaikaa. Se todistaa vain sitä, että silloin kuin näitä lakeja sekä Tanskassa että Norjassa säädettiin, työnantajain taholta oli pyrkimys pidentää oppiaikaa aivan samanlaisilla verukkeilla ja syillä kuin täällä meillä Suomesakin. Mutta toiselta puolen asianomaisten työntekijäin edustajain taholta osoitettiin siellä 5 vuotinen oppisopimusaika tarpeettoman pitkäksi. Se ei ole ollut Tanskassa eikä Norjassakaan siis suinkaan mikään ammattitaidon kehityskysymys vaan kysymys halvan työvoiman hankkimisesta työnantajille.

Onko meillä nyt sitten esimerkiksi graafillisen teollisuuden alalla välttämätöntä pidentää oppisopimusaikaa 4 vuodeksi, jota ed. Lehto täällä suositteli ja koetteli puolustella asiaansa. Graafillisen teollisuuden alalla on jo pitkät ajat ollut yleinen vaatimus työntekijäin puolelta 3 vuoden oppisopimuskausi. Eikä se johdu suinkaan sii-

tä syystä, että nämä työläiset itse halusivat pyrkiä siihen, että he saisivat kunnollista ammattiopetusta, vaan se johtuu yksinkertaisesti siitä, että silläkin alalla päästäisiin siihen, että koko tuona oppiaikana työnantaja olisi velvollinen antamaan opetusta ammattiopissa. Tähän saakka meillä ei ole ollut lainsäädännössä minäkäänlaista määräystä siitä, että jokin viranomainen valvoisi oppilaan oloja ja pakoittaisi työnantajan antamaan koko oppiaikana oppilaalle ammattiopetusta. Se on ollut kokonaan työnantajan mielivallasta riippuvainen. Nyt kysymyksessä olevassa laissa on nimenomaisen selvät määräykset siitä 10 §:ssä, että ammatinharjoittajan on annettava oppilaalle sellaista sopimuksessa mainittua ammatin tai ammattihaaran opetusta, että oppilas oppiajan päätyttyä voi suorittaa hyväksyttävät ammattikokeet, ja ammattioppilaslautakunnan velvollisuutena on valvoa, että ammatinharjoittaja tuon täyttää. Laissa on nimenomaan vielä määräys siitä, miten on siinä tapauksessa meneteltävä, että ammatinharjoittaja ei täyttäisi sitä, mihin hän on oppisopimuksessa sitoutunut.

Kuten huomautin, ei tähän saakka meidän lainsäädännössämme ole mitään sellaista määräystä ollut, joka olisi velvoittanut ammatinharjoittajan koko aikana antamaan ammattiopetusta oppilaalle.

Ed. Lehto viittasi von Wrightin jakamaan lentokirjaseen. Herra von Wright tuntuu olevan sellainen herra, jolla yhtenä vuonna on yksi mielipide, toisena vuonna toinen. Nyt jakamassaan lentokirjasessa von Wright asettuu kiinteästi ja ehdottomasti 5 vuoden kannalle. Vuonna 1912 oppilaskomitean mietinnössä, jossa von Wright muistaakseni oli puheenjohtajana, selitetään varsin pitkästi ja laajasti, miten meillä on tarpeetonta niin pitkää oppiaikaa säilyttää millään ammattialalla, ja tämän mietinnön on allekirjoittanut von Wright ilman vastalauseita. Tosin von Wright silloin asettui kyllä 4 vuoden oppisopimuksen kannalle, kuten ed. Lehtokin on asettunut. Olen tämän tahtonut vain mainita siksi, osoittaakseni, että juuri von Wrightin mietintöihin ja lentokirjasiin työntekijäin on tarpeetonta kiinnittää kovinkaan paljon huomiota, sillä hänen lausuntonsa näkyvät olevan aina sellaisia, jotka annetaan sen mukaan, miten hän katsoo lausuntonsa kullakin kerralla asiaan

vaikuttavan. (Vasemmalta: Ja mitä niistä maksetaan!) Mahdollisesti myöskin, miten niistä maksetaan. Sitä puolta minä en nyt tahdo mennä sanomaan.

Minä olen sitä mieltä, että meillä on tarpeetonta pidentää oppisopimusta 3 vuotta pitemmäksi ei edes graafillisen teollisuuden kannalta. Asiantuntijat ammattialalla, graafillisen teollisuuden alalla, väittävät, ja sen myöntävät myöskin graafillisen teollisuuden työnantajat, olevan asiantuntijain nykyäänkin, jolloin graafillisessa teollisuudessa on 5-vuotinen oppikausi, että henkilö, joka on käynyt opin jossakin pienessä maaseutukaupungissa pienessä kirjapainossa, ei hän ole mikään ammattioppinut mies siitä huolimatta, vaikka hänellä onkin 5-vuotinen oppitodistus taskussa. Kun hän joutuu Helsinkiin johonkin ensiluokkaiseen kirjapainoon, hän on melkein samassa asemassa palkkaan nähden kuin oppilaskin, koska hän ei pysty täyttämään niitä vaatimuksia, joita tämä ensiluokkainen kirjapaino hänelle asettaa. Sitäpaitsi alkavat työt graafillisen teollisuudenkin alalla erikoistua, specialisoitua siten, että graafillisessa teollisuudessa ei enää kirjaltajaoppilaille opeteta kaikkea sitä, mitä kirjaltajan työn alalla todella tehdään. Saksassa ja Ruotsissa on tämä specialiseerautunut erikoisen hyvin. Ja kun tämä specialiseerautuminen tapahtuu, joutuvat kirjaltajat silloin, vaikka ovat ammattiopin suorittaneetkin, monta kertaa sen jälkeen harjoittamaan ja oppimaan jotakin erikoista sillä ammattialalla tarvittavaa työtä. Lisäksi on meillä otettava huomioon se seikka, että graafillisessa teollisuudessa ja myöskin muilla teollisuuden aloilla pyritään koulumuotoa käyttäen, saamaan oppilaille lisää ammattikasvatusta. Meillähan on olemassa Helsingissä niin sanottu yhden päivän kirjaltajakoulu, jossa opetetaan kirjaltajille erikoista ammattitaitoa erikoisilla aloilla. Ja sikäli kuin kokemus on osoittanut n. s. yhden päivän koulusta, niin ammattikirjaltajat saavat siellä varsin huomattavaa opetusta. Mitä tulee meillä muihin erikoisaloihin, täytyy huomauttaa, että meillä on erikoisia ilta-kursseja, joissa eri käsiteollisuuden alalla työskenteleville työläisille, siitä huolimatta, vaikka ovat suorittaneet vieläpä oppinnäytteetkin, annetaan erikoisaloilla sellaista lisäopetusta, jota eivät opin käydessä ole tulleet saamaan, mutta jota he ammatti-

opissaan tulevat tarvitsemaan. Näin ollen kehitys johtaa siihen, että vaikka heillä olisi 5-vuotinenkin oppisopimusaika, niin työnantajat eivät katso edulliseksi itselleen siitä huolimatta opettaa oppilaalleen kaikkea sitä ammattialaan kuuluvaa tehtävää, mitä hän ammattilaisena myöhemmin tulee tarvitsemaan. Hänen täytyy hankkia nämä spesialitiedot myöhemmin erilaisilla kursseilla tai muulla lisäopilla. Näin ollen on siltäkin kannalta katsoen aivan tarpeetonta pidentää oppisopimusta kolmesta vuodesta edes neljäksi vuodeksi. Siitä on kyllä se etu, että työnantaja voi vielä, niin kuin nytkin, käyttää silloin yhden vuoden oppilasta jossakin muussa työssä, jos hän nimittäin tavalla tai toisella voi kiertää lakia ammattioppilaslautakunnan huomaamatta. Mutta mitä tehtävää on silloin sillä ammattioppilaslautakunnalla, ellei se valvo jotakin. Mitä palkkakysymykseen tulee, niin minun tietääkseni, paitsi kirjaltajilla, jotka viime aikoina hyvin järjestyneinä ovat saaneet tariffisopimukset aikaan, ei millään muulla ammattialalla juuri opista päässeelle työläiselle, siitä huolimatta, vaikka hänellä on oppitodistus taskussaan, makseta sitä palkkaa, mikä kokeneelle ammattimiehelle tarjotaan. Vaikka oppiaika on lyhyt, ei se edellytä meillä sitä, mitä ed. Lehto sanoo, että tulee huonoa ammattityöväkeä, joka ei saa itselleen työpaikkaa ja joutuu sentakia muka tekemään halvemmalla työpalkalla työtä. Minkä tähden vieläpä kirjateollisuuden alalla on käynnissä vielä nyt, että 5 vuoden opinkäyneen täytyy kuitenkin tehdä alemmalla työpalkalla työtä kuin toisen? Tietysti siksi, että hän ei ole voinut hankkia sitä ammattisivistystä, sitä ammattitaitoa ja tietoa, minkä hänen työkumppaninsa ovat saaneet. Jos me lähtisimme siltä kannalta, että oppisopimusaika olisi laadittava niin pitkäksi, että lopultakin oppilas sen suoritettuaan olisi täysin ammattitaitoinen, niin silloin meidän täytyisi kieltä-mättä asettua sille kannalle, että koko elinikä olisi ihmiselle säädettävä oppiajaksi. Sillä millään alalla ei ole tullut vielä niin ammattioppinutta miestä ei graafillisellakaan ammattialalla, vaikka on 5-vuotinen oppiaikasopimus, etteikö myöhemmällä iällä vielä olisi sangen paljon opittavaa yhtä ja toista juuri ammattityön alalla.

Ed. Pilkkä: Oli mielenkiintoista kuulla ed. Leinosen ja Kankarin lyhytkaista ammattikehitystä ja sitä „tavattoman laajaa kokemusta”, jonka ed. Kankari sanoi itsellään olevan. He eivät tosin kumpikaan sanoneet, minkä ammatin he olivat oppineet lyhyemmässä kuin kolmessa vuodessa. Mutta on kuitenkin sanottava, että sellaiset kyvyt ovat harvinaisuuksia ja lakia ei saa perustaa ja rakentaa tällaisten harvinaisuuksien varaan. Minä olen työväenasiainvaliokunnassa ollut 3 vuoden pisimmän oppiajan kannalla ja tulin siihen tavallaan valiokunnassa olevien asiaintuntijain, nim. ed. Aallon ja Paasivuoren, vakuutuksesta, että pitempää aikaa ei millään alalla tarvita. Mutta ed. Lehto sai minut suurella valiokunnassa muuttamaan mielipiteeni tässä asiassa. Hän nimittäin niin sitovasti vakuutti suurella valiokunnassa, kuten äsken täällä eduskunnassakin, että tarvitaan erällä aloilla pitempi kuin kolmen vuoden oppiaika. Ja kun nyt toiselta puolen vaaditaan aivan tinkimättä kolmen vuoden ja toiselta viiden vuoden pisintä sallittua oppiaikaa, niin eiköhän silloin tämä 4 vuoden oppiaika, jonka suuri valiokunta on hyväksynyt, ole keskikohdalla ja osunut oikeaan, joten minä puolustaisin suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Kylän pää: Minä pyydän vain huomauttaa ed. Aallolle, etten ole puhunut Saksan oppisopimuslaista vaan Tanskan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Simelius ed. Kylänpään kannattamana ehdottanut että 4 §:n 1 momentin lopussa olevat sanat „neljää vuotta” muutettaisiin „viittä vuotta”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Simeliuksen ehdotukseksi. Samoin on ed. Paasivuori ed. Kankarin kannattamana ehdottanut, että sama kohta muutettaisiin sanoiksi „kolmea vuotta”. Kutsun tätä ed. Paasivuoren ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Simeliuksen ja ed. Paasivuoren ehdotusten välillä.

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Simeliuksen ehdotuksen äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 69 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Simeliuksen ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Simeliuksen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Simeliuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa- ja 39 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5—9 §:t, 1 luvun nimike ja 10—15 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

16 §.

Keskustelu:

Ed. Aalto: 16 §:ssä puhutaan niistä todistuksista, joita oppilaalle annetaan hänen oppiaikansa päätyttyä. Minusta ei olisi syytä asettaa tässä oppilaaseen nähden toiselle kannalle kuin meillä yleensä on työsopimuslaissa asetettu muihin työntekijöihin nähden. Työsopimuslaissa on määräys, että työntekijälle on annettava todistus, mutta vain työntekijän erikoisesta vaatimuksesta on siinä mainittava ahkeruudesta, käytöksestä j. n. e. Nyt asianomaisen valiokunnan mietinnön mukaan on työnantaja oikeutettu oppilaalle silloin, kun tämä pääsee työstä, työtodistuksessa antamaan myöskin arvolauseen ahkeruudesta ja käytöksestä. Minä puolestani ymmärrän kyllä, että oppilaalle on tarpeellista, että hänelle annetaan opista päästyä arvolause hänen työtaidostaan. Mutta ahkeruus ja käytös on sellainen, jota työnantaja voi varsin mielivaltaisesti käyttää hyväkseen kun ottaa huomioon, että oppilas, nuori poikanen tai tyttö, saattavat tehdä joitakin pieniä kepposia, jotka itse

asiassa eivät vaikuta hänen ahkeruuteensa ja käytökseen, kepposia, joilla hän voi työnantajansa suuttuttaa siksi paljon, että tämä tahtoo hänelle antaa varsinkin käytöksessä arvolauseen, joka on sitten koko ajan tälle oppilaalle vahingoksi. Siitä syystä minusta ei olisi työnantajalle annettava tällaista oikeutta oppilaalle ja muutenkaan työntekijälle.

Jos oppilas haluaa tämän arvolauseen ahkeruudesta ja käytöksestä, on siinä tapauksessa sellainen hänelle annettava. Väitetään, että tällainen arvolause ahkeruudesta ja käytöksestä muka on välttämätön oppilaalle, siitä syystä että tulisi muka kahdenlaisia todistuksia oppilaalle. Toisella olisi arvolause ja toisella ei ja ne, joilla ei olisi arvolausetta ahkeruudesta ja käytöksestä, joutuisivat muka huonompaan asemaan kuin ne, jotka ovat pyytäneet tämän arvolauseen. Samallinen on asema nyt muihinkin palkkatyöläisiin nähden. Ja käytännössä me yleensä tiedämme, että tällainen arvolause ahkeruudesta ja käytöksestä itse asiassa käytännössä ei useinkaan tule kysymykseen. Se joka tarvitsee ammattitaitoista työväkeä, se ottaa sen työhön ilman sitä. Yleensä on useimmissa suurissa teollisuusmaissa käytäntö niin ettei ole minkäänlaisia todistuksia käytännössä ollenkaan. Kun mies otetaan työhön, niin hänet pannaan työhön ja katsotaan pystyykö hän sitä työtä tekemään. Ellei, niin silloin hän saa laputtaa. Lisäksi on tässä eräs merkillinen määräys asianomaisen valiokunnan mietinnössä, joka toisella kädellä jälleen riistää oppilaalta sen oikeuden saada arvolauseen, joka pykälän 1 momentin 1 lauseessa hänelle myönnetään. Se on siinä tapauksessa, että oppilas ei ole suorittanut joitakin ammattikokeita, on ammatinharjoittajalla oikeus jättää hänen työtaitonsa arvostelematta. Mitä merkitystä nyt on tällaisella määräyksellä. Me tiedämme, että ne ammattinäytteet ja ammattikokeet, jotka tämän lain mukaan oppilaan nyt pakollisesti tulee suorittaa, eivät kaikilla aloilla ollenkaan ole mahdolliset. On tietysti aloja, joissa oppilas voi suorittaa ammatinäytteen ja on aloja, joissa hän ei sitä voi suorittaa, mutta hän voi näyttää taitoaan ammattikokeilla. Mutta on myös aloja, joissa hän ei voi näyttää taitoa ammattikokeellakaan. Vasta pitemmän ajan perästä voi sekä työnantaja, että ammattioppilaslautakunta saada

tietää, minkälainen ammattitaito hänellä on. Sellaisia esimerkkejä mainittiin työväenasiainvaliokunnassa, jossa sanottiin, että voivathan nuo arvostelijat arvostella oppilaan taitoa siitä, miten hän esim. käsittelee kirvestä työskennellessään. Tuntuu sellainen väite hyvin lapselliselta, sillä ei se suinkaan ole mikään todistus ammatitaidosta, jos toinen käyttää kirvestä hukan toisella tavalla kuin toinen. Useita sellaisia aloja voisi siis mainita, joissa tuollainen ammattikoe tulee aivan mahdottomaksi suorittaa. Tahdon mainita erään alan esimerkiksi, jossa on käytetty oppilaita tähän saakka ja jossa ei oppilas voi suorittaa sellaista ammattikoea koska sen tulos ei riipu yksinomaan hänen taidostaan vaan monesta muusta seikasta. Mitenkä ajateltaisiin nyt annettavaksi todistus selaiselle tai kieltäytyä antamasta todistusta työtaidosta sellaiselle henkilölle, joka kuten porssiinitehtaassa on yleensä tapana ennen kuin polttajaksi pystyy käyttää oppilasta. Hän voi olla varsin hyvä ammattimies, mutta sinä aikana, jolloin hänet määrätään tuo ammattikoe suorittamaan, voi hänen polttamansa uuni mennä piloille, ei suinkaan ammattitaidon puutteen takia, vaan sentakia, että raaka-aineet ja polttoaineet ovat erilaisia. Mutta mikä ammattioppilaslautakunta yhtä vähän kuin työnantajakaan voi määrätä, että hänen on suoritettava ammatikokeensa sinä aikana, jolloin raaka-aineet ja polttoaineet ovat sellaisia, että hän voi työn hyvin suorittaa. Nyt sen nojalla mitä tässä pykälässä on määrätty, voi työnantaja sitäpaitsi kieltäytyä antamasta hänelle todistusta työtaidosta. Minä pitäisin tällaisen määräyksen kohtuuttomana, koska toisella kädellä tahdotaan pakottaa oppilaan ottamaan sellainen todistus, minkä työnantaja hänelle haluaa antaa.

Lopuksi tahtoisin huomauttaa vielä tämän pykälän ensimmäisessä momentissa olevasta erästä määräyksestä, joka niin merkillisellä tavalla kuvastaa sitä prenikkahalua, mikä yleensä porvaristossa vallitsee. Työväestö yleensä ei ole koskaan ollut mikään tuollainen prenikkakipeä. Tässä nyt tahdotaan kuitenkin tehdä pakolliseksi oppilaisiin nähden tuollainen prenikkamääräys. Asiallisesti, sen minä myöntän, ei ole suuresta arvosta, sillä minä olen kyllä vakuutettu, ettei työläinen pane tätä kunniakirjaa rintaansa niinkuin prenikka-

haluinen porvari Valkoisenruusun ristin rintaansa, mutta tarpeetonta on silloin tätä pakollista määräystä kunniakirjoista myöskään tehdä koska se ei mitään merkitse, sillä työläinen voi sen saatuaan heti pistää sen paperikoriin. Minä olen tahtonut vain huomauttaa, mitenkä työnantaja- ja porvaristopiireissä luullaan ammattitaitoa kehitettävän jonkinlaisilla prenikkaa muistuttavilla koreilla paperilapuilla, joilla käytännössä ei itse asiassa ole mitään merkitystä oppilaan ammattitaitoon nähden. Minä ehdottaisin että tämä 16 §:n 1 momentti saisi sellaisen sanamuodon kuin sillä on sivulla 10 ensimmäisessä vastalauseessa, nimittäin: „Oppiajan päätyttyä on ammatinharjoittaja velvollinen oppilaalle antamaan oppitodistuksen, joka sisältää tiedon, kuinka kauan oppilas on opissa ollut sekä arvolauseen hänen työtaidostaan ja oppilaan erityisestä vaatimuksesta myöskin hänen ahkeruudestaan ja käytöksestään.” Loppuosa siinä vastalauseessa alkaen: „Oppilas, joka on opinkäyntinsä” j. n. e., se jäisi kokonaan pois.

Ed. Tolonen: Pyydän kannattaa ed. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. Sch a u m a n: Det var en anmärkning, som rdgsm Aalto gjorde, som synes mig berättigad, och det var den, som gällde sista meningens i 1 mom. Jag skulle för min del, utan att i övrigt omfatta rdgsm Aaltos förslag, föreslå, att denna mening skulle utgå. Dylika diplom, varom här talas, förekomma icke i allmänhet längre, möjligen vid lantbruks- och industriutställningar och dylikt, varför jag tycker att de även på detta område kunde lämnas bort, i synnerhet som yrkesskicklighetens knappast främjas av dylik grannlät.

Ed. Pil k k a: Ed. Aalto on tässä rinnastanut, kuten valiokunnassakin työsopimuslain edellyttämän työtodistuksen ja tämän lain esilläolevan pykälän edellyttämän oppilastodistuksen toisiinsa. Mutta nämä ovat aivan kaksi eri asiaa, joita ei minun mielestäni ole rinnastettava. Jos oppilas tietää, että hänen todistukseensa ei tule arvostelua ahkeruudesta ja käytöksestä, niin hän luonnollisesti myös käyttäytyy sillä tavoin. Mutta jos hän tietää, että hänen käytöksensä ja ahkeruutensa

merkitään todistukseen, niin käytös tulee myös olemaan senmukainen. Jos tämä ahkeruus ja käytös merkittäisiin ainoastaan niiden oppilaiden todistuksiin, jota sitä haluavat, silloin tulisi näitä todistuksia kahdenlaisia. Työnantaja silloin voisi jo kohta nähtyään tämän todistuksen katsoa, että tuo oppilas ei ole ollut ahkeruudessa ja käytöksessä moitteeton, koska niistä ei ole arvolausetta tuohon todistukseen otettu, ja niin ollen se tulisi vaikeuttamaan tämän oppilaan työhön pääsyä. Mitä sitten tulee tämän pykälän ensimmäisen momentin loppuun mainittuun kunniakirjaan, niin sen on jokainen oppilas oikeutettu hävittämään samassa hetkessä kuin hän sen saa, jos hän ei tahdo sitä säilyttää.

Ed. H e i k i n h e i m o: Kunniakirjasta, jonka antamista tässä on vastustettu, tahdoisin käsityksenäni mainita, että se on juuri tämä kirja jota oppilas nähdäkseni tarvitsee paikkoja hakiessaan. Minä tosiaan en ymmärrä, minkä tähden tähän lakiin lienee tullut sana „kunniakirja”. Minun mielestäni sana „todistus” sopisi paremmin, mutta voihan sitä nimittää kunniakirjaksikin. Ei se mikään „prenikka” ole, se on ammatitodistus, jonka perustuksella paikkoja haetaan, ja se on paljon pätevämpi todistus hakijalle kun jonkun tuntemattoman nurkka-ammattilaisen hänelle antama todistus. Tässä todistuksessa, jonka virallinen lautakunta hänelle antaa, siinä on tunnettujen henkilöiden allekirjoitukset, ja se on virallinen todistus. Missään nimessä ei pitäisi tuota viimeistä lausetta poispyyhkiä.

Ed. A a l t o: Ed. Pilkalle minä tahdon huomauttaa, että me emme haluakaan saat-
taa oppilaita erikoisasemaan muiden työntekijäin kanssa todistuksiin nähden, mikäli se koskee ahkeruutta ja käytöstä. Pyytäisin ed. Pilkkaa lukemaan 27 §:n 1 momentin ja vertaamaan sitä asianomaiseen työsopimuslakiin, silloin ed. Pilkka pääsee selville, että työnantajalla on sekin oikeus että hän saa, jos oppilas on laiska ja muutenkin epäkäytännöllinen, erottaa hänet pois. Ei hän ole pakotettu pitämään sellaista oppilasta opissaan.

Ed. Heikinheimo puhui täällä kunnia-
kirjasta pätevästä todistuksena, niin minä en ole vielä havainnut montakaan sellaista työntekijää, joka olisi kunniakirja kädessä

hakenut työtä mestarilta. Täällä mainittiin että todistuksessa on mainittava taito, minkä hän on opissa saanut ja sen lisäksi hänen on suoritettava ammattikoe ja ammattinäyte, josta mainitaan todistuksessa. Eihän tuommoisella kunniakirjalla tosiaankaan ole mitään muuta kuin jonkinlaisen prenikan merkitys, joka niin kovasti näkyy meidän porvarejamme miellyttävän. Minä olen vakuutettu siitä, etteivät työläiset vastaisuudessaakaan sellainen prenikkakirja taskussaan tule työtä hakemaan, eikä työnantaja myöskään joudu kysymään, onko sinulla jokin kunniakirja. Hän katsoo minkälainen on todistuksessa mainittu taito.

Ed. Sandblom: Det förvånar mig att hr Aalto m. fl. tyckas finna svårigheter och olämpligheter i § 16. Enligt vad jag känner till hava dessa herrar icke någon som helst fackmannautbildning i något som kallas för yrke. Jag anser som yrkesman, som själv har gått i lära och som själv har lärt andra, att här icke finnas några vådor vare sig för den ena parten eller för den andra. Jag anser, att denna paragraf bör antagas sådan den är i regeringens proposition.

Ed. Myllymäki: Siltä varalta ettei ed. Aallon ehdotus pääsisi tässä voitolle, yhdyn kannattamaan ed. Schaumanin ehdotusta. Tosiaankaan emme voi antaa arvoa tällaisille kunniakirjoille, vaikka me tiedämme, että se meidän kansamme kermakerrosten keskuudessa on arvokas. Sikäli kuin siirrymme tänne päin, esim. maalaisliittolaisten kohdalle, tiedämme, että ne antavat kunniakirjoja jalostetuille hevosilleen; me emme ole halukkaita antamaan niitä omille lapsillemme, silloin kuin ne ovat suorittaneet jonkinlaisen opinäytteen.

Ed. Aalto: Mahdollisesti ed. Sandblom on siksi ammattitaitoinen, että luulee, ettei kukaan muu ole ammattitaitoinen, mutta kyllä niitä hyvinkin ammattitaitoisia metallialalla on sängen paljon ilman sellaista kunniakirjaa ja merkintöjä ahkeruudesta y. m. Minä pelkään, että ed. Sandblom saa siinä kohden sängen vaarallisia kilpailijoita metalliammattimiesten alalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aalto ed. Tolosen kannattamana ehdottanut, että 16 §:n 1 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Oppiajan päätyttyä on ammatinharjoittaja velvollinen oppilaalle antamaan oppitodistuksen, joka sisältää tiedon siitä, kuinka kauan oppilas on opissa ollut, sekä arvolauseen hänen työtaidostaan ja oppilaan erityisestä vaatimuksesta myöskin hänen ahkeruudestaan ja käytöksestään”. Nimitän tätä ehdotusta ed. Aallon ehdotukseksi. Niinikään on ed. Schauman ed. Myllymäen kannattamana ehdottanut, että 16 §:n 1 momentti saisi sen sanamuodon, kuin on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä lukuunottamatta viimeistä lausetta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan menettäväksi sillä tavalla, että ensin pannaan vastakkain ed. Aallon ja ed. Schaumanin ehdotukset, ja kumpi näistä voittaa, pannaan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Schaumanin ja ed. Aallon ehdotusten välillä.

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Schaumanin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Schaumanin ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Schaumanin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 luvun nimike, 17—19 §:t, 3 luvun nimike, 20—24 §:t, 4 luvun nimike, 25—27 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

28 §.

Ed. Kankari: Tässä pykälässä on viittaus työsopimuslain erinäisiin pykäliin ja myöskin viittaus sen lain 35 §:ään, missä 35 §:ssä on siteeraus voimassaolevasta rikoslaista, ne kohdat, joissa on erinäisiä määräyksiä silloin, jos työpaikalla sattuu yrityksiä työntekijäin taholta työnsisauksiin j. n. e. Tämä on jo sellaiseenaan käsittääkseni tarpeetonta ollut työsopimuslaissa. Mutta sitä vähemmin se on tarpeellista tässä oppisopimuslaissa, kun se on työsopimuslaissa sekä rikoslaissa ja lisäksi tiedämme, että kaikille työpaikoille työnantajat ovat työsääntölain suomalla oikeudella asettaneet sen työsääntöihin. Näyttää minusta, niinkuin tahdottaisiin erikoisesti myötävaikuttaa sensuuntaista politiikkaa, mitä täällä välikysymyksen yhteydessä on hallituksen edustajan vastauksen johdosta keskustelussa esiintuotu ja osoitettu, mitenkä työpaikoilla on rauhallisetkin palkkaliikkeet yritetty saattaa senluontoisiksi, että ne olisivat jonkinlaisia lainvastaisia. Ja kun sitä näin erikoisesti alleviivataan, niin näyttää, niinkuin lain kirjoittajatkin tarkoittaisivat sitä. Mutta vaikka he sitä tarkoittaisivatkin, en pidä sittenkään tarpeellisena, että se otetaan tähän oppisopimuslakiin, kun se on jo niin moneen kertaan tullut työläisiin nähden kohdistetuksi ja ehdotan, että viittaus työsopimuslain 35 §:ään poistetaan ja ensimmäisessä lauseessa saisi olla vain viittaus 33, 34 ja 36 §:ään. Se viittaus 35 §:ään poistetaan.

Ed. Simelius: Mikäli ymmärrän, on herra puhemies esittänyt käsittelyyn tämän lakiehdotuksen 28 §:n, ja kun käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö, jossa työväenasiainvaliokunnan mietinnön 24 § jätetään pois, niin minun mielestäni me olemme tulleet nyt siihen pykälään, joka työväenasiainvaliokunnassa merkitään numerolla 29 ja suuren valiokunnan mietinnössä siis numerolla 28, ja ed. Kankarin muutosehdotus on liika myöhäinen.

Puhemies: Täytyy huomauttaa, että minun tarkoitukseni on myös sama kuin ed. Simeliuksen. Nyt on esitelty se pykälä, mikä on suuren valiokunnan mietinnössä n:o 28 (työväenasiainvaliokunnan mietinnössä 29 §).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Pykälä hyväksytään.

29 §, 5 luvun nimike, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Tuulaakimaksun laskemisen perustetta vuonna 1923

koskeva hallituksen esitys n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

11) Ilmailua

koskeva hallituksen esitys n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

12) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1921;

13) Ehdotuksen laiksi kiellosta käyttää tavaroissa väärää alkuperää tai lajia osoittavia merkintöjä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3; sekä

14) Ehdotuksen laiksi Elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

P u h e m i e s: Koska edustajille on jaettu tähän istuntoon tuodut hallituksen esitykset n:ot 42—47, niin voitane ne panna pöydälle.

Tämän jälkeen esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon

Ehdotuksen laiksi korkeimmista sallituista vuokrista

sisältävä hallituksen esitys n:o 42;

Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 43;

Korvauksen maksamista Suomen Pankille Venäjän valtion lyhytaikaisista velkasitoumuksista

koskeva hallituksen esitys n:o 44;

Ehdotuksen laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 45;

Ehdotuksen laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista

sisältävä hallituksen esitys n:o 46; sekä

Ehdotuksen merimieslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 47.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. H a k k i l a: Suuren valiokunnan kokous on maanantaina kello 11,15 päivällä.

Ed. L o h i: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydän jäämään tänne istunnon päättyä.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava istunto on tiistaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 9,12 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

22. Tiistaina 14 p. marraskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatustaitosten valtioavusta 775

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 8 ja 8 a; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 4.

2) Ehdotus laiksi kasvatustaitok-sista 778

Asiakirjat: Suuren valiokun-nan mietinnöt n:ot 11 ja 11 a; sivi-svaliokunnan mietintö n:o 1; hal-lituksen esitys n:o 3.

3) Ehdotus laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 an-ne-tun asetuksen muuttamisesta 780

Asiakirjat: Suuren valiokun-nan mietintö n:o 15; laki- ja talous-valiokunnan mietintö n:o 3; halli-tuksen esitys n:o 16.

4) Ehdotus oppisopimuslaiksi

Asiakirjat: Suuren valiokun-nan mietintö n:o 14; työväenasiain-valiokunnan mietintö n:o 1; hallituk-sen esitys n:o 11.

Toinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi sosialihallituk-sen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta 781

Asiakirjat: Suuren valiokun-nan mietintö n:o 17; perustuslakiva-liokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 19.

6) Ehdotus laiksi vankeinhoito-hal-lituksen lakkauttamisesta 783

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokun-nan mietintö n:o 18; perustuslakiva-liokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 14.

7) Ehdotukset laeiksi oikeuden-käymiskaaren 30 luvun ja ulosotto-lain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämi-sestä 783

Asiakirjat: Suuren valiokun-non mietintö n:o 19; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 34.

8) Ehdotus laiksi irtaimistokiinni-tyksestä 785

Asiakirjat: Suuren valiokun-nan mietintö n:o 20; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

Ensimmäinen käsittely:

9) Ehdotus laiksi kiellosta käyttää tavaroissa väärää alkuperää tai lajia osoittavia merkintöjä 790

Asiakirjat: Talousvaliokun-nan mietintö n:o 3; hallituksen esi-tys n:o 15.

10) Ehdotus laiksi 27 p:nä syys-kuuta 1919 annetun Elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta

Asiakirjat: Talousvaliokun-nan mietintö n:o 4; ed. Koiviston y. m. edusk. esit. n:o 19.

Esitellään:

11) Hallituksen esitys n:o 42 laiksi korkeimmista sallituista vuok-rista

- 12) Hallituksen esitys n:o 43 laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännöksiä muuttamisesta 790
- 13) Hallituksen esitys n:o 44 korvauksen maksamisesta Suomen Pankille Venäjän valtion lyhytaikaisista velkasitoumuksista ”
- 14) Hallituksen esitys n:o 45 laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta ”
- 15) Hallituksen esitys n:o 46 laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista ”
- 16) Hallituksen esitys n:o 47 merimieslaiksi 791
- 17) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1921 ..

Pöydällepanoa varten
esitellään:

- 18) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista ”
- 19) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Haverinen, Hiidenheimo, Joukahainen, Junnila, Kirra, Lahdensuo, Linna, Muhonen, Niukkanen, Nuora, Nyberg, Ryti, Salo, Sunila, Westermarck ja Wiljanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta ed. Nuora, lääkärintodistuksen nojalla toistai-

Siv.

seksi ed. Lahdensuo, kunnallisten tehtävien takia ensi perjantain istunnosta ed. Louhelainen ja kunnallisten asian takia tämän päivän istunnosta ed. Junnila.

Puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vapautuspyynnöt.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan puhemies on jättänyt eduskunnalle osotetun kirjelmän, jonka sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Nimitykseni johdosta pääministeriksi saan kunnioittaen anoa vapautusta Eduskunnan puhemiehen toimesta.

Helsingissä, 14 päivänä marraskuuta 1922.

Kyösti Kallio.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa tätä anomusta.

Eduskunta hyväksyy puhemiehen anomuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Myöskin eduskunnan toinen varapuhemies on jättänyt eduskunnalle kirjelmän, jonka sihteeri lukee.

Eduskunnalle.

Tultuani nimitetyksi Valtioneuvoston jäseneksi anon kunnioittaen vapautusta toisen varapuhemiehen toimesta.

Helsingissä, marrask. 14 p:nä 1922.

Oskari Mantere.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa tätäkin anomusta.

Eduskunta hyväksyy toisen varapuhemiehen anomuksen.

Ilmoitus puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vaalista.

Ensimmäinen varapuhemies: Niitten päätösten johdosta, jotka eduskunta vastikään on tehnyt ilmoitan, että puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vaali toimitetaan istunnossa, joka pidetään huomenna keskiviikkona kello 3 iltapäivällä.

1921 vuoden valtiontilintarkastajain toimiaika.

Ensimmäinen varapuhemies: Valtion tilintarkastajilta on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Valtion tilintarkastajat.

Helsingissä

10 p:nä marraskuuta 1922.

N:o 39.

Eduskunnalle.

Valtion tilinpäätös vuodelta 1921 on äskettäin valmistunut, mutta siihen kuuluvia liitteitä ei vielä ole voitu valtion tilintarkastajille toimittaa eikä myöskään hallituksen kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1921 ole vielä valmis. Kun valtion tilintarkastajat, jotka paraikaa valmistelevat tilintarkastuskertomustaan vuodelta 1920, näin ollen eivät voi tilintarkastajain johtosäännön 1 §:ssä määrätyn ajan kuluessa toimittaa loppuun vuoden 1921 tilintarkastusta, saavat valtion tilintarkastajat kunnioittaen ehdottaa eduskunnan päätettäväksi,

että vuodeksi 1921 valitut valtiontilintarkastajat oikeutetaan olemaan toimessa vielä vuonna 1923.

Valtiontilintarkastajain puolesta:

Väinö S. Sipi.

J. V. Minni.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Uusien valiokuntajäsenten valitseminen.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehoittaisi valitsijamiehiä valitsemaan jäsenet ja varajäsenet seuraaviin valiokuntiin: Ministeri Mantereen tilalle varajäsenen tarkastusvaliokuntaan; ministeri Joukahaisen tilalle jäsenen työväenasiainvaliokuntaan ja jäsenen ulkoasiainvaliokuntaan; ministeri Nuikkasen tilalle jäsenen valtiovarainvaliokuntaan ja varajäsenen ulkoasiainvaliokuntaan; ministeri Rydin tilalle jäsenen valtiovarainvaliokuntaan; ministeri Pullisen tilalle jäsenen kulkulaitosvaliokuntaan ja varajäsenen perustuslakivaliokuntaan; ministeri Vennolan tilalle jäsenen perustuslakivaliokuntaan ja varajäsenen ulkoasiainvaliokuntaan; ministeri Åkessonin tilalle jäsenen lakivaliokuntaan ja tarkastusvaliokuntaan; ministeri Sunilan tilalle jäsenen maatalousvaliokuntaan sekä varajäsenen valtiovarainvaliokuntaan ja tarkastusvaliokuntaan.

Hyväksytään.

Suuren valiokunnan jäsenet.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäseniksi ministerien Mantereen ja Åkessonin tilalle astuvat varajäsenet A. Pulkkinen ja Tarkkanen.

Valitsijamiehet.

Ensimmäinen varapuhemies: Edelleen ilmoitetaan, että valitsijamieheksi ministeri Åkessonin tilalle astuu ed. Penttilä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta.

Hallituksen esityksen n:o 4 johdosta laadittu lakiehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä

n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 8 ja 8 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan tulee nyt hyväksyä tai hylätä toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus.

Keskustelu:

Ed. Hästbacka: Vid andra behandlingen av nu föreliggande lag påpekade jag vissa principbetänkligheter om lagen. Dessa betänkligheter resulterade uti följande: Grundlinjerna för uppförandet av uppfostringsanstalterna äro så allmänt hållna uti lagen, att denna lag icke inskränker sig blott till skyddsuppfostringsanstalter för vanartiga barn, utan fastmer även ger riktlinjer för uppförandet av uppfostringsanstalter baserade på en biografisk indelning av såväl föräldrar som barn. Och då jag ansåg att en sådan lagstiftning komme att medföra stora kostnader, påyrkade jag att en ekonomisk utredning skulle verkställas, förrän lagen godkändes. Riksdagen avböjde emellertid detta förslag och fortsatte behandlingen. Sedan dess har jag varit i tillfälle att mera fördjupa mig uti skyddsuppfostringsproblemet och finner att de betänkligheter jag påpekat gentemot lagen äro välggrundade.

Då man genomgår det principbetänkande, som den tillsatta statskommittén afgivit till statsrådet angående samhällets barn och ungdomsskydd, så framgår med all tydlighet, att det icke är fråga om en skyddslagstiftning blott för vanartiga barn, utan inrättandet av uppfostringsanstalter av flera olika typer. Såsom motiv för sitt förslag framhåller kommittén, att det bristfälliga skyddet under uppväxtåren släktled efter släktled försvagat motståndskraften och åstadkommit en efter hand ökad anhopning av de dåliga dispositionerna och de ärftliga belastningsmomenten. Ett omhändertagande i god tid av dessa andesvaga och ärftligt belastade är därför av stort socialt intresse och en samhällsplikt. Enligt kommitténs förmenande böra våra skolor även befrias från att undervisa själsligt undermåliga barn, och barn, som av lättja försumma sin skolgång. Dessa intellektuellt defekta och behäftade med andra lyten böra uppfostras på sär-

skilda anstalter. Deras antal, som behöva en sådan uppfostran, säges det, kan uti vissa samhällen uppskattas ända till 50 %. Såsom redan antyddes böra, enligt kommitténs åsikt anstalter av olika typer uppföras, ty vanliga anstalter, säges det, måste frikallas från det a priori utsiktslösa, att vid meddelande av skolundervisning släpa på den tunga bördan av i hög grad intellektuellt undermåliga, debila och andesvaga minderåriga, samt hava möjlighet att bliva befriade från det hopplösa i att tillsammans med normala interner nödgas uppfostra utpräglade andesvaga eller av moralisk sinnessjukdom lidande minderåriga. Alla dessa böra redan på förhand mönstras ut uti upptagningshem och beredas en för dem avpassad undervisning och uppfostran i skilda anstalter.

I sådant avseende bör, enligt kommitténs förslag, vid sidan av uppfostringsanstalterna även finnas iakttagelseanstalter och såranstalter inrättade, s. k. goss- och flickhem. Enligt kommitténs förslag bör det vara en kommunal förpliktelse att uppföra nämnda iakttagelseanstalter jämte kommunala barnhem.

Såsom härav framgår torde med antagandet av denna lag om skyddsuppfostringsanstalter följa en skyldighet att inrätta kommunala iakttagelseanstalter, där barn och ungdomen skall mönstras ut efter anlag, såväl förvärvade som ärftliga. Kommittén anser jämväl att inrättandet av uppfostringsanstalter utan iakttagelseanstalter är förfelat.

Med lagförslaget följer även, enligt kommitténs utlåtande, att tillsätta kommunala barnskyddsnämnder, samt inrättandet av en centralmyndighet, som å samhällets vägnar övervakar och bereder minderåriga i lagen omtalat skydd och i övrigt vidtager där förutsagda åtgärder. Barnskyddsstyrelsen skall tillsättas genom administrativ förordning och dess uppgift är följande: „Å Barnskyddsnämnden ankommer:

„1. att anordna och övervaka yrkesförmynderskap;

2. att utöva uppsikt över fosterbarn;

3. att vårda sig om åtgärder till stöd för barns hemuppfostran;

4. att omhändertaga barn, vilka äro vårnlösa eller vilka fattigvårdsmyndigheten finner vara i behov av uppfostran utom hemmet;

5. att för andra barn enligt stadgandena i lagen angående samhällets barn- och ungdomsskydd vidtaga åtgärder, om barnen äro

i högre grad intellektuellt efterblivna, psykiskt abnorma, fallandesjuka eller lytta,

försumma sin skolgång,

anträffas tiggande eller annars föra ett kringstrykande levnadssätt,

i sina hem vanvårdas eller misshandlas eller deras föräldrar leva ett lastfullt liv,

icke kunna genom hemmets och skolans uppfostringsmedel tillrättas eller äro sedligt förkomna, eller

hava begått brott;

6. att, om särskilda omständigheter sådant påkalla och mottaglighet för uppfostran ännu anses föreligga, för unga personer enligt stadgandena i lagen angående samhällets barn- och ungdomsskydd vidtaga åtgärder, om unga personer

anträffas tiggande eller föra ett kringstrykande levnadssätt,

i sina hem sedligt vanvårdas eller misshandlas eller deras föräldrar leva ett lastfullt liv, eller

äro sedligt förkomna; samt

7. att i de fall, då ung person begått brott, utöva den verksamhet, varom i lagen angående samhällets barn- och ungdomsskydd är stadgat.

Med barn förstås minderårig, som ännu icke fyllt sexton år, och med ung person minderårig, som fyllt sexton men icke aderton år".

Då såsom redan antytts nu föreliggande lag är avfattad i så allmänna ordalag, komma vi sannolikt att få erfara stora överraskningar vid lagens tillämpning. Genom en verkställighetsföreläggning kan man påbjuda genomförandet av allt vad kommitténs betänkande innehåller, ett program som är vida mer än något annat land i världen vågat framlägga.

Jag har velat göra riksdagen uppmärksam på vad man åsyftar med nu föreliggande lag, ty den har mycket vittgående följder. Och enligt mitt förmenande är det, trots kommitténs vackra förespeglingar, nationalekonomiskt oklokt. Jag kan därför icke vara med om att antaga denna lag, ty landets tillgångar räcka icke till att förverkliga densamma.

På de av mig vid andra behandlingen och nu anförda grunder, ber jag få föreslå, att lagen lämnas vilande över nyval.

Ed. Kulenius: Så långt jag har tyckt mig finna ha människorna i alla tider ansett sig hava skäl att med en viss belåtenhet se tillbaka på den gamla goda tiden och i stället kända den närvarande onda tiden. Under normala förhållanden hava de knappast haft skäl därtill. Utvecklingen har ju ändå gått framåt mot lyckligare och bättre förhållanden. Men de senast gångna åren hava fört med sig otaliga prövningar, olyckor av social och politiskt art i högre grad än kanske någonsin förr. Värre än de sociala, fysiska och politiska olyckor, som övergått mänskligheten under den närmast föregående tiden, hava väl ändå de psykiska olyckorna varit, och jag tror att följderna av dem få vi dragas med ännu under lång tid framåt, ty den andliga blygsynen läkes ju icke så hastigt. Jag tror därför att vi om någonsin hava skäl att tala om den närvarande onda tiden. Den allmänna förvildningen griper omkring sig som en följd av de olyckliga förhållanden vi hava upplevat, och det beklagligaste av allt är, att denna förvildning särskilt griper barn och ungdom. På alla områden och i alla former spåra vi denna förvildning, varje dag talar därom. De vilsekomna barnen, de demoraliserade barnen, löpa faran att förgås, om icke samhället i tid vidtager åtgärder för att rädda dem åt en lyckligare framtid. I lyckligare länder, i rikare länder än vårt har man icke ansett sig hava råd att försumma skyddsuppfostran, och jag tror, att vi icke heller hava råd att förbise det stora behovet av uppfostringsanstalter, som den nuvarande tiden gör gällande. Det har nämligen visat sig överallt i världen, och det kan fastslås såsom ett faktum här också, att det är icke allena i socialt, utan även i ekonomiskt avseende lyckligare för ett folk att bygga uppfostringsanstalter än att bygga fängelser, och de senare äro ju alltid en följd av olyckliga sociala förhållanden, de äro en följd av misslyckade existenser, ja en följd av förspilda liv.

Det är sant att omsorgen om samhällets olycksbarn redan kräver tunga uppoffringar av vårt folk, men jag tror, att

dessä uppförringar, dessa bördor bliva ännu tyngre, om vi underlåta att i tid skaffa lämpliga anstalter åt dessa vilsekomna, dessa moraliskt fördärvade barn, vars antal växer år för år. Att nu uppskjuta lagförslaget godkännande därför, att man icke för närvarande kan prestera en fullt tillförlitlig kostnadsberäkning, är att ytterligare förlänga den ovisshet och det osäkerhetstillstånd, som blivit rådande, ty osäkerhetstillståndet kan omindetgöras först när läropliktslagen är genomförd, och det torde ske först efter 15, ja kanske 25 år, beroende på den frist, inom vilken man vill förverkliga denna lag. Var och en, som ser på vårt folkliiv och lägger märke till skuggsidorna inom detsamma, måste erkänna, — om han nämligen tror på uppföstringens omskapande makt, — att läropliktslagen icke kom en dag för tidigt i vårt land; den kom blott under en olycklig tid. Och var och en, som har hjärta för de vilsekomna barnen, vilkas antal växer år för år, och var och en, som har hjärta för de unga förbrytarna, vilkas antal likaså växer, och för deras framtid, jag säger, var och en, som ömmar för att dessa barn måtte komma i åtnjutande av en uppföstran och utbildning, som gör dem till samhällsnyttiga medborgare, lyckliga medborgare i vårt land, måste anse, att en sådan lagstiftning som denna icke kommer en dag för tidigt.

Behovet av en sådan uppföstringsanstalt, som här omtalas, är redan så pass stort att det är nästan omöjligt att kunna placera sådana barn, som äro i behov av en särskild uppföstran, av anstaltsvård, och när läropliktslagen blir en verklighet, då först framträder det exakta behovet, och då först kan man fastslå de faktiska utgifterna för dessa uppföstringsanstalter. Dessförinnan är det icke möjligt att kunna beräkna, vilka kostnader förslaget för med sig. Jag tror, att vi på detta område få lov att fastslå en sak, som gäller även på det övriga området av all uppföstran, nämligen det att de penningar, som givas ut för ungdomens uppföstran, lämna alltid den bästa räntan.

Om man också har anfört åtskilliga vägande skäl mot den s. k. glidande skala, som lagförslaget nu bygger på, så anser jag icke dessa skäl vara tillräckliga för att nu förkasta lagförslaget. Den glidande ska-

lan lämnar visserligen rum för åtskilligt godtycke, och det är väl svårt för kommuner och enskilda, som vilja befrämja uppkomsten av sådana uppföstringsanstalter, som här är fråga om, att på förhand kunna lita på myndigheternas opartiska förfaringssätt, när lagen lämnar rum för vittsvävande och godtyckliga beräkningsgrunder och beslut. Men dessa skäl äro, som sagt, icke tillräckliga för att nu förkasta lagförslaget. För min del är jag böjd för att nu godkänna lagen såsom ett provisorium, ty vår skyddsuppföstran måste ju i en snar framtid slutgiltigt ordnas genom en allsidig lagstiftning. När denna lagstiftning sedan genomföres, så hava vi en längre och rikare erfarenhet att bygga på, och då kunde de eventuella misstag, som nu begås, avlägsnas. Jag ber förty att få förorda lagens godkännande.

Ed. Estlander: Då enligt min tanke bordläggning i detta fall, då fråga om lagförslaget förklarande för vilande har väckts, automatiskt borde ske, men jag befarar, att praxis kommer att gå därhän, att enskild riksdagsmans rätt i detta avseende icke kommer att respekteras, så ber jag nu att med denna motivering få understöda rdgsm. Hästbackas förslag.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hästbacka ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että käsiteltävänä oleva lakiehdotus jätettäisiin lepäämään ensitulevien eduskuntavaalien yli. Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n 5 momentin mukaan on asia pantava pöydälle seuraavaan istuntoon.

2) Ehdotus laiksi kasvatuslaitoksista.

Hallituksen esitys n:o 3, jota on valmis-televasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:o:t 11 ja 11 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustella. Senjälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Kun laki-

ehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt esitellään ainoaan käsittelyyn sivistysvaliokunnan mietinnön n:o 1 sivulla 3 oleva anomusponssi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Sen jälkeen kuin laki on saanut sellaisen sisällyksen, minkälaiseksi se muodostui toisessa käsittelyssä, ehdotan minä, että tämä laki hylättäisiin.

Ed. Juutilainen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Schauman: Även jag ber att få yrka på att detta lagförslag måtte förkastas, och jag gör det särskilt på den grund, att i lagförslaget vid dess andra behandling inkom ett stadgande om pensionering av vissa arvodesfunktionärer, ett stadgande, som har principiell betydelse och som icke borde i lagförslaget intagas, innan de allmänna grunderna för den blivande pensionslagstiftningen blivit bestämda. Jag är i allmänhet mot att väcka förslag om att ett lagförslag skall bliva vilande, men om ett sådant yrkande göres från annat håll, skulle jag kunna omfatta det i den förhoppningen, att den allmänna pensionslagen skall, innan ny riksdag sammanträder, ha hunnit stiftas.

Ed. H. Pulkkinen: Jokseenkin tarpeetonta on huomauttaa, että me työvään edustajat emme ole vastustaneet tätä lakia samoilla perusteilla kuin sitä nyt vastustaa porvaristo. Me olemme tahtoneet että, jos ei lähitilassa saada täydellistä suojeluskasvatustalakiä niin ainakin täytyy tämä laki saada alkuperäistä nimitystään vastaavaksi, s. o., siihen pitäisi saada yksityiskohtaisia määräyksiä kasvatustalosten järjestyä ja toimintaa varten, ja niiden kasvatustalosten henkilökuntaan kuuluvien, jotka eivät kuulu opettajistoon, edut määräytyä samojen periaatteiden mukaan. Eduskunta onkin täysi-istunnossaan suunnilleen ottanut meidän vastalauseemme jälkimäisen puolen huomioon ja kun tämän johdosta tahdottaisiin lakia hylättäväksi, tahdomme me kysymyksessä olevien pienipalkkaisten työntekijäin edun kannalta asettua lakiehdotuksen kaatajia vastaan.

Ed. Kulenius: Jag begärde ordet för att få understöda herr Schaumans yttrande.

Ed. Wiik: Jag ber att få förorda det förslag, som ingår i andra klämman i den till kulturutskottets betänkande fogade tredje reservationen.

Ed. M. Sillanpää: Kannatan ed. Wiikin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Juutilaisen kannattamana ehdottanut, että käsiteltävänä oleva lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Ed. Wiik ed. M. Sillanpään kannattamana on ehdottanut, että hyväksyttäisiin sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa oleva jälkimäinen ponsi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Wiikin ehdotus joutuu äänestyksen alaiseksi ainoastaan siinä tapauksessa, että lakiehdotus hylätään. Nyt on äänestettävä ed. Lohen hylkäävästä ehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 66 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän äänestyksen tuloksen johdosta raukeaa ed. Wiikin ehdotus.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt esitellään sivistysvaliokunnan mietinnön n:o 1 sivulla 3 oleva anomusponsi.

Ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi laivarekisteristä 11 päivänä marraskuuta 1889 annetun asetuksen muuttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 16, jota on valmistelevalisti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 15, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan tulee nyt hyväksyä tai hylätä toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely on päättynyt.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus oppisopimuslaiksi.

Hallituksen esitys n:o 11, jota on valmistelevalisti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 14, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan tulee nyt hyväksyä tai hylätä toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus.

Keskustelu:

Ed. Kankari: Oppisopimuslaki sai toisessa käsittelyssä sellaisen muodon, sellaisen sisällön, jotta sitä ei voi vaitiollen hyväksyä.

Eduskunta on kuitenkin tällä kertaa siinä asemassa, ettei voi tässä käsittelyssä enää tehdä siihen mitään muutoksia. Voidaan vain laki joko hyväksyä tai hylätä. Onpa tietysti mahdollisuus saada se myös lepäämään. Tässä laissa muoto, jonka se

on saanut, se laajuus, jonka se toisessa käsittelyssä on eduskunnassa saanut ja sen ulottuvaisuus niin laajaksi, jolla on tahdottu lainsäädännöllä tuoda esiin se, että nuoret työläiset teollisuuslaitoksissakin saatetaan tämän lain alaisuuteen ja pyritään tämän lain kautta nuorten työntekijäin työvoiman hinta määräämään mahdollisimman alhaiseksi, on sellainen jota työväestö ei voi missään muodossa hyväksyä. Teollisuudenharjoittajille annetaan mahdollisuus, että he voivat tehdasteollisuuslaitoksissakin, sikäli kuin heidän voimasuhteensa myöntävät, ottaa nuoria vielä verraten lapsuusijässäkin olevia työntekijöitä, alistaa tällaisten pakollisten sopimusten alaisiksi. On vaikea määritellä, mitkä työt ovat teollisuuslaitoksissa sellaisia, jotka vaativat kaksi vuotta pitemmän harjoitusajan, eli oppiajan ja silloin työnantajille tulee verrattain suuri mahdollisuus vaatia näiden oppilaiden eli näiden nuorten työntekijäin kirjallisesti sitoutumaan pitemmäksikin ajaksi, kuin kahdeksi vuodeksi, aina neljään vuoteen asti, jonka tämä laki myöntää.

Laissa on olemassa määritelmä, mikä asettaisi esteitä, etteivät työnantajat voisi näin menetellä, se este, joka pääasiallisesti rajoittuu ammattioppilaslautakuntien tehtäväksi, on puutteellinen. Kun ammattioppilaslautakunniksi on myös hyväksytty työnvälitystoimisto, niin tulee hyvin kyseenalaiseksi, onko tällä mitään sanottuvampaa merkitystä, tällä työnvälitystoimistojen toimenpiteellä rajoittaa työnantajien rajatonta halua alentaa nuorien työntekijöiden työpalkkat huomattavan alhaisiksi jonkin oppisopimuksen muodossa. Sitä sietää hyvin paljon epäillä. Erikoisesti on se tässä laissa työläisille vastenmielinen, että se asettaa pakolliseksi oppisopimuksen tekemisen, oppisopimukset, jotka nykyään käytäntö on johtanut sellaisiksi, ettei niitä ole pakollisina käytännössä pidetty. Käytännössä on ainoastaan harvoja tapauksia, joissa on ollut pitempiaikainen kirjallinen oppisopimus. Käytännössä ovat olleet vain vapaat sopimukset. On ollut oppilaan ja työnantajan välillä oma vapaa harkinta, josko he ovat oppisopimuksen tehneet ja tehneet sen kirjallisesti. Useassa tapauksessa on tietysti ollut suullinen sopimus, joka on ollut irtisanomisen varassa. Mutta tämä laki ei anna siihen aihetta, siihen oikeutta, että siten voitaisiin menetellä muuta kuin joissakin eri-

naisten poikkeuksellisten tapausten sat-
tuessa voidaan oppisopimus irtisanoa. Se
siis niilläkin aloilla, joilla työntekijöiltä
vaaditaan pitempiaikainen ammattiharjoit-
telu eli oppiaika, se kiinnittää oppilaan työ-
paikkaan aina 4 vuodeksi. Oppilaalla tä-
män lain puitteissa ei ole mahdollisuutta
kehittää itseänsä ammatissaan.

Täällä on aikaisemmin todettu se, mi-
tenkä työnjako on tullut käytäntöön ja
työnjako edellyttäisi huomattavan lyhyttä
oppiaikaa vaikeimmissakin ammateissa.

Mutta sen lisäksi, kun tähän nyt on
saatu tämä kiinteä pakollinen määritelmä,
että oppilaan pitää tehdä kirjallinen oppi-
sopimus ja näin pitkäksi aikaa, niin se si-
too nuoria työntekijöitä, oppilaita sellaisiin
liikkeisiin ja pääasiallisesti liikkeisiin, joi-
den liikkeiden taholta ei voida antaa sitä
ammattikasvatusta, mitä oppilaille tulisi an-
taa. Käytäntö on osoittanut sen, että
työnantajat pitävät työntekijöinä pääasial-
lisesti oppilaita, joiden oma ammattikasva-
tus on perin alhainen, useissa tapauksissa
käsateollisuundenkin alalla. Havaitaan, ettei-
vät he tunne sanottavasti lainkaan sen alan
ammattia, jolla alalla he liikettään harjoit-
tavat. Ne ovat tietysti kuitenkin paikka-
kunnalla työnantajien suosiossa.

Tällaiset liikkeenpitäjät muodostavat
myöskin oppilaslautakunnat ja nämä työn-
välitystoimistot, joissa ainakin ammatti-
oppilaslautakunnissa tulee olemaan työnan-
tajilla enemmistö; sellainen enemmistö to-
dennäköisesti voi olla myös työnvälitystoi-
mistoissa. Ne eivät tule asettumaan oppi-
laan puolelle, vaan päinvastoin työnanta-
jan puolelle. Näin tämä oppisopimuslaki
tulee vastustamaan ja heikentämään am-
mattikasvatusta tässä maassa. Tällä on
ammattikasvatuksessa heikentävä luonne,
johon tämän eduskunnan oikeisto on pyrki-
nyt pääasiallisesti sen vuoksi, että se toi-
voo tämän avulla saavansa hal-
paa työvoimaa näihin huonoi-
hin liikkeisiin ja teollisuuslaitok-
siin.

Mutta minä työläisten edustajana täällä
tulen toiselta puolen näkemään sellaisen
voiman, jonka avulla voidaan asettaa myös
esteitä näille työnantajien tarkoituksille pi-
tää halpaa työväkeä. Se voima ei ole tä-
män eduskuntatalon sisäpuolella, se ei ole
tällä kertaa tämän salin sisällä. Tämä voi-
ma on työntekijäin järjestöissä. Työnteki-

jäin ammatilliset järjestöt tulevat tietysti
taistelemaan voimiensa mukaan, saadessaan
työväen sanomalehdet puolellensa, tätä la-
kia vastaan sen käytännössä ollessa. Ja
koska minä tämän tiedän, että työnteki-
jöillä tällainen mahdollisuus on olemassa,
niin tähän perustuen en tahdo asettua
äänelläni esteeksi, ettei tämä laki voi pape-
rilaiksi tulla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa kä-
sittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Kolmas käsittely julistetaan päätty-
neeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi sosiaalhallituksen ja val- tion vakuutustarkastajantoimen lakkautta- misesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö
n:o 17 ja otetaan toiseen käsitte-
lyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan
mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty
hallituksen esitys n:o 19, joka sisältää yllä-
mainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan
mietintö. Ensin sallitaan yleiskeskustelu,
sen jälkeen eduskunta siirtyy yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hiilos: Kyseessäoleva ehdotus
laiksi sosiaalhallituksen ja valtion vakuu-
tustarkastajan toimen lakkauttamisesta ja
niitten tehtävien siirtämisestä sosiaaliminis-
teriölle on sen luontoinen, että olen ottanut
vapauden muutamalla sanalla kajota siihen.
Kun tämä maa yleensä on luvattu virka-
miesten maa, kuten vanha viisas sanonta
kuuluu, on esitystä siis pidettävä tai aina-
kin sen tarkoitushan olisi oleva virkamies-
ten luvun supistustoimenpide. Eduskunta
on tähän suuntaan antanut hallitukselle oh-
jeen vastauksessaan 1 päivästä maaliskuuta
1920 saman vuoden tulo- ja menoarvioehdo-
tukseen, jossa eduskunnan kirjelmässä ilmi-

tuodaan se ajatus, että maan virkakoneistoa olisi yksinkertaistuttava menojen pienentämiseksi. Hallitus on ottanut ja täyttänyt eduskunnan toivomuksen ja jättänyt ehdotuksen m. m. sosialihallituksen yhdistämisestä vastaavaan ministeriöön. Toimenpiteen yleensä siis voi ymmärtää. Kun ottaa huomioon asian todelliset syyt, s. o. kapitalistisen valtion menot ovat tulleet liian suuriksi ja tuottavat osaksi mahdottomia vaikeuksia ulkopuolelta riistää tarpeeksi tuloja, niin on oltu pakotettuja vähän katsomaan sisäänkinpään ja ottaa harkittavaksi, eikö koneistoa voitaisi yksinkertaistaa valtion menojen supistamiseksi. Samat ilmiöt siis, jotka ovat nykypäivien ilmiöitä kapitalistisessa talouselämässä, samat seikat ovat myös vaikuttamassa kapitalistisessa valtiokoneistossa. Välilliset ja suoranaiset verot ovat jo tulleet niin korkealle, että meno yhä ylöspäin on asetettu kyseenalaiseksi. Ainakin on silmälty ympäri, eikö muita apukeinoja löytyisi. Ominainen seikka juuri nykyiselle kapitalismin rappeutumiskaudelle on se, että käytännön pakosta monesta syystä virkakoneistoa on lisättävä porvarisvaltiossa, että porvaristolle kävisi mahdolliseksi säilyttää luokkavaltansa, luokkadiktatuurinsa. Uusien verojen käytäntöönotto vaatii uutta virkakoneistoa, uusia virkoja ja virkamiehiä. Poliittisen herruuden häilyminen vaatii myös suoranaista tukea, kuten suojeluskunta- ja ohranalaitoksen menot, ja kaikki tämä vaatii kymmeniä miljoonia, joten järkeä on todellakin käytettävä, miten valtion huonot asiat pysyisivät rahallisesti pystyssä. Esillä olevasta ehdotuksesta on kuitenkin sanottava, että se ei suinkaan paljon säästää aikaansa, jos tosiasiallisesti yhtään. Laskelmat mitä siitä on tehty, ovat sangen hämääviä. Ehkä siis mikäli rahalliseen puoleen katsoo, ei olisikaan tarkoitukseenmukaista ryhtyä sosialihallituksen lakauttamiseen ja sen toiminnan yhdistämiseen sosialiministeriöön. Minä en kuitenkaan kannattaessani perustuslakivaliokunnan ehdotusta lähde siitä, että pääasia olisi saada valtion menot supistumaan, sillä siihen en usko ehdotuksen johtavan, vaan aivan toisista syistä, jotka eivät riipu taloudellisista näkökohdista. Tulkoon myös tämän laitoksen pöytäkirjaan merkittyä, että kyseessäoleva sosialihallitus on laittomasti perustettu syksyllä 1917. Sillä sen syntyyn ei eduskunta vaikuttanut, vaikka sillä

piti olla ja oli ainakin julistanut itsensä tässä maassa korkeimman vallan haltijaksi. Mutta entinen perustuslaillisuuden sankari Svinhufvud ei tällaisesta korkeimmasta vallasta välittänyt, vaan perusti laitoksia mielensä mukaan eduskuntaa kuulematta. Asutushallitus lieene toinen samalla tavalla laittomasti perustettu hallitus. Porvarillisten laillisuus on aina ollut diktatuurinsa mukaista ja siihen sulautunut. Tämä laillisuuspuoli ei kuitenkaan minulle ole mistään merkityksestä, sillä onhan porvariston laittomuus niin yleistä ennen kaikkea nykypäivinä. Tyypillisenä esimerkkinä sen vain mainitsen, miten porvaristo, kun hätä on, laittomasti perustelee laitoksia „työväenasioita” varten jonkinlaiseksi verhoiksi riistolleen. Työväen eduksi niitä ei ole tarkoitettu perustaa, sehän on selvää, ja niitten merkitys, kuten sosialihallituksen, työväenasioitten kannalta on sangen kyseenalaista, ennen kaikkea tällaisina taantumusaikoina, joissa me nyt elämme. Siitä ovat viimeaikaiset esimerkit puhuneet niin selvää kieltä. Keskusvirastojen yhdistämistä ministeriöihin vaatisi, jos taloudellisia tuloksia ja asiallisia tuloksia todella pyritään saamaan aikaan, yksilö, virastoyksikön sisäisen mekanismin yksinkertaistuttamista. Mutta tähän ei porvaristo käsittääkseni uskalla käydä. Esillä oleva esitys ei siihen myöskään anna tukea, niin suotavaa kuin se työväen kannalta käsittääkseni olisikin. Mutta minä kannatan tehtyä ehdotusta senvuoksi, että keskusvirastojen itseinäisyys täten jossakin, ainakin suurin piirtein katsoen lakkaa, sillä poikkeuksesta ne ovat sangen taantumuksellisia, suoraan sanoen taantumuksen pesäpaikkoja. Tämä ei kuitenkaan edellytä sitä, että pitäisin ministeriöjä vapaamielisempinä. Ei, vaan asetan keskitetymmän virkavallan paremmaksi työväen kannalta nykyisiin aikoihin katsoen kuin ei-keskitetyn. Kollegiaalisen asiain käsittelyjärjestyksen säilyttämistä on sosialihallituksen asemaan nähden puolustettu ja asetettu ehdoksi eräältä taholta esityksen hyväksymiselle. Minun käsittääkseni ei kollegiaalisuusperiaate ole niin autuaaksitekevä kuin luullaan, eikä siihen suinkaan sisälly minkäänlaista kansanvaltaisuutta, joka työväestön näkökannalta siis olisi tekijänä, että voitaisiin tämä kollegiaalisuusperiaate asettaa vaatimukseksi. Se on suurin piirtein katsoen hyvä kulissi byrokratialle, ei muuta. En kuitenkaan

jyrkästi kollegiaalisuutta vastustakaan, jos se niin tärkeä seikka olisi. Kuitenkin katsotaan, että siitä ei todellakaan työväestölle mitään merkitystä ole, jos siellä istuu yksi taantumuksellinen porvari tai kolme, kolmella on enemmän jo auktoriteettisuutta kuin ulospäin kuin yhdellä. Samaten myös yleisen mielipiteen vaikutus on enemmän voimakkaampi, kun se kohdistuu yksilöön, kuin jos siellä istuu jonkinlainen kolleegio.

Mitä tulee sopimushuontoisten virkojen käytäntöön ottoon, katsotaan sitä yleensä terveen periaatteeksi, johon yleensä virkamiesoloissa olisi pyrittävä. Seikka, että virkamiehet eivät ole kuin määrääjäksi toimeenotettuja, pakottaa heidät myöskin jottaakin tekemään, sillä sopimusajan päätyttyä voi paikan menetys olla varma, jos työskentely on ollut huonoa, kuten yleensä virkamiesten työssä. Sopimushuontoisiksi olisi oikeastaan saatava koko virkakunta. Se on kyllä mahdottomuus tämän järjestelmän puitteissa, mutta voihan sen käsityksenä lausua. Kannatan perustuslakivaliokunnan mietintöä asiassa.

Ed. Paasivuori: Edellisen puhujan puheen johdosta tulee siihen käsitykseen, että kaikki virat olisi lakkautettava, sitä parempi, mitä enemmän. Mutta ei hänkään kuitenkaan rohjennut käydä käsiksi näihin sosiaalihuollituksen yhteydessä oleviin virkoihin. Olisi ehdottanut samalla myöskin koko ammattitarkastuslaitoksen lakkauttavaksi, niin siinäkin sitä olisi mennyt jo enemmän yhdellä kertaa, ja sitten saatava nähdä, mitä se vaikuttaa työväenoloihin, jos niin olisi tehty. Silloin ei olisi mitään työväensuojelusta eikä vakuutuslakeja enään olemassakaan. Jos asiaa ruvetaan siltä kannalta arvostelemaan kuin edellinen puhuja, niin kyllähän silloin voi pöyhkiä mitä vain, kun nämä kerran ovat porvarillisia laitoksia. Mutta porvarillistenkin laitosten välillä on pikkuisen eroa, jos ottaa asiallisesti näitä asioita katseltavaksi. Minä puolestani en ryhdy tästä asiasta tällä kertaa pitemmältä puhumaan. Tulen kolmannessa lukemisessa ehdottamaan lain hylkäämistä.

Ed. Hiilos: Minä en ymmärrä ed. Paasivuoren käsitystä, mistä hän sai sellaisen käsityksen, että minä tahtoisin kaikki virat lakkauttaa. En minä ole mitään sellaista puhunut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy yksityiskohtaisesti lakiehdotusta käsittelemään.

1—4 §:t, lakiehdotuksen johtolause ja sen nimi kehyksytään keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 14, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö. Ensin sallitaan yleiskeskustelu; sen jälkeen eduskunta siirtyy yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei haluta puheenvuoroa.

1—4 §:t, lakiehdotuksen johtolause ja lakiehdotuksen nimi kehyksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 34, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö. Sallitaan ensin yleiskeskustelu; sen jälkeen siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 1—7 §:t hyväksytään.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Kemppi: Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun perusteluissa lausutaan m. m., että korkeimpaan oikeuteen on viime aikoina kasaantunut tavattoman paljon juttuja ja että näiden juttujen vähentämiseksi olisi ryhdyttävä erinäisiin toimenpiteisiin. Sellaisena toimenpiteenä mainitaan hallituksen perusteluissa, että pienemmiltä jutuilta katkaistaisiin tie tykkänään korkeimpaan oikeuteen. Myöskin mainitaan hallituksen perusteluissa että vetoraha, joka tähän asti on ollut vähän vaille 200 markkaa, korotettaisiin 500 markaksi, vaikkakin lakivaliokunnassa tämä veto- raha tuli alennetuksi 200 markaksi. Minä en voi pitää oikeaan osuttuna sitä ajatusta, että tällaisella vetorahan korottamisella päästäisiin tarkotettuun päämäärään. Sitäpaitsi kohtaa tämä vetorahan korotus aivan aiheettomasti köyhempiä väestökeroksia. Oikeudenkäymistä on aina koetettu tehdä mahdollisimman halvaksi kaikille väestökeroksille. Niinpä on vuoden 1734 veto- raha alennettuna 200 taalerista puoleen. Siinä on lausuttuna se periaate, että oikeudenkäymistä olisi tehtävä yhä halvemmaksi. Tämä on oikeaan osunut ajatus, joka olisi pitänyt ottaa huomioon myöskin hallituksen esityksessä eikä lähteä korottamaan tätä veto- rahaa nykyisestä 500 markaksi. Tosin hallituksen perusteluissa sanotaan, että köyhemmät tai sellaiset, jotka eivät voi tätä veto- rahaa maksaa, ne voivat hankkia köyhäntodistuksen. Tämä periaate, tämä köyhäntodistusten hankkimisperiaate on sangen venyvä käsite, sillä ei ole olemassa minkäänlaisia normeja siitä, kuka on laskettava köyhäksi eli sellaiseksi, joka ei tätä veto- rahaa pystyisi maksamaan. Tämä jäisi riippuvaksi paikallisista viranomaisista ja ei suinkaan ole varmaa, että tämä tulkinta osuisi aina oikeaan. Minun mielestäni tällaisesta tulkinnasta vapauduttaisiin siten, että poistettaisiin tykkänään tämä veto- raha. Tämän veto- rahan poistaminen ei suinkaan edellyt-

täisi sitä, että juttuja sitä runsaammin karttuisi korkeimpaan oikeuteen. Jos tämä veto- raha säilytettäisiin, niin kaiken todennäköisyyden mukaan aiheuttaisi se sen, että köyhemmät ihmiset eivät voisi juttu- jaan vedota korkeimpaan oikeuteen, kun sen sijaan rikkaammat tekisivät sitä sitä enemmän. Onhan useinkin sangen edullista varakkaille, että he vetoavat juttunsa korkeimpaan oikeuteen saadakseen sillä tavoin viivytettyä jotakin asiaa, josta heille on sangen suuria etuja silläkin aikaa, kun se on oikeuden ratkaistavana.

Näillä perusteilla minä ehdottaisin, että 8 § tulisi kuulumaan seuraavasti: „Hovi- oikeuden tuomioon vedotuissa jutuissa haetaan muutosta nostoteitse. Asianosainen, joka tahtoo varata itselleen siihen oikeuden, ilmoittakoon siitä hovioikeudelle kirjallisesti viimeistään ennen kello 12 yhdenäkölmatta päivänä sen jälkeen kuin tuomio annettiin, sitä päivää lukematta.

Jos useammilla asianosaisilla on yhtei- nen puhevalta, käyköön yksi ilmoitus kaikkien puolelta.”

Ed. Kaarne: Koska on aivan ilmeistä, että näin korkean veto- rahan mak- saminen, kuin tässä on kysymys, estää köyhän oikeusasiansaan korkeimpaan oi- keuteen vetoamasta, pyydän minä kannattaa ed. Kempin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kemppi ed. Kaarneen kannattamana ehdottanut, että 8 §:n toisesta lauseesta poistettaisiin sanat: „ja antakoon samalla nostorahan 200 markkaa” ja samoin kolmannessa lauseessa sanat: „ja yksi nostoraha”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kempin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: On siis äänestys toimitettava valiokunnan ehdotuksen ja ed. Kempin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdo- tuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kempin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 120 jaa- ja 43 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä kohden hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

9—28 §:t, 30 luvun nimike, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toisen lakiehdotuksen 13 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään.

Kolmannen lakiehdotuksen lakiteksti, johtolause ja nimike hyväksytään.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi irtaimistokiinnityksestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sen jälkeen eduskunta siirtyy yksityiskoh-taiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. E. Tulenheimo: Laki irtaimistokiinnityksestä tulee poistamaan lainsäädännössämme puutteen, jonka poistamista on kauan toivottu. Se tulee korvaamaan nykyään voimassaolevan teoslainakiinnityksen, jota koskevat lainsäädännökset monessa suhteessa ovat erittäin vanhentuneet ja vaillinaiset. Vaikka käytäntö onkin monessa suhteessa vakiinnuttanut varsin laajan tulkinnan teoslainaa koskeviin lainsäädännöksiin nähden, on edelleen olemassa suurta epävakaisuutta tätä koskevassa lainkäytössä monissa tärkeissä kysymyksissä. Niinpä esim. on epätietoista, mitkä elinkeinoliikkeet voivat olla teoslainakiin-

nityksen esineenä, mihin omaisuuteen kiinnitys voidaan myöntää, minkä viranomaisen on vahvistettava kiinnitys maaseudulla olevaan tehtaaseen j. n. e. Ja ettei uudistus toteudu liian aikaiseen, sen todistaa parhaiten se, että jo vuoden 1877 valtiopäivät anoivat teoslainakiinnitystä koskevain asetusten tarkastusta. Täydellä tyydytyksellä saakin senvuoksi todeta, että tämän kysymyksen järjestely nyt lopullisesti näyttää toteutuvan.

Mitä sitten itse irtaimistokiinnitystä koskevaan lakiin tulee, katson sen pääasiassa tulevan täyttämään ne toiveet, mitkä siihen ovat asetetut. Tosin olisi sen käsitykseni mukaan pitänyt olla sikäli laajempi, että se olisi ulotettu koskemaan myöskin kauppaliikkeen liikevarastoa. Lainvalmistelukunta perustelee tässä suhteessa suppeampaa ehdotustaan sillä, että kauppiaan luotontarve on nykyisinkin keinoin tyydytettävissä, sitähän jo monet suuret kauppankit palvelevat, että kauppias tarvitsee sitäpaitsi liikkeeseensä sen laajuuteen nähden suhteellisesti vähäisiä pääomia, hän kun pyrkii mahdollisimman pian ja nopeasti rahaksi muuttamaan tavaravarastonsa, joten hänen luotontarpeensa onkin, joskin uusiutuva, lyhytaikainen, sekä vihdoin sillä, että kauppiaan realiluoton tarpeen tyydyttämisestä on jo myöskin varanteja koskevan erikoslainsäädännön avulla koetettu huolehtia. Ilman pidempiä todisteluja uskaltanee väittää, että edellämainitut perustelut, jotka lausujissaan todistavat verrattain suurta tosiolojen tuntemattomuutta, eivät riitä puolustukseksi sille, että lakia ei ole ulotettu koskemaan kauppavarastoja. Ja kun käytännössä epäilemättä yhä enemmän aletaan kaivata oikeutta voida pantata myös kauppavarastot, eikä voida ajatella, että eduskunnassa näin vaikeassa kysymyksessä kuin esilläoleva on, ryhdyttäisiin tekemään lakiehdotukseen niin suurta asiallista muutosta, kuin kosketteleman laajennus tietää, täytyy tässä suhteessa tyytyä vaan lausumaan se toivomus, että hallitus ensi tilassa tah-toisi valmistuttaa esityksen, jonka tarkoituksena olisi tehdä mahdolliseksi myöskin kauppavaraston panttaaminen hallintaa luovuttamatta.

Mutta jos itse irtaimistokiinnitystä koskevaa lakia onkin pidettävä siinä muodossa, minkä se lakivaliokunnan käsittelyssä on

saanut, tyydyttävänä, ei samaa voi sanoa niistä muista lain muutoksista, jotka mainitusta lakiehdotuksesta ovat aiheutuneet. Kuten mietintöön liittämästäni vastalauseesta ilmenee, en omasta puolestani voi hyväksyä lakivaliokunnan etuoikeusasetukseen tekemää muutosta.

Voimassaolevan etuoikeusasetuksen 3 §:ssä on määrätty, että irtaimen pantin haltijan tulee, kun pesä luovutetaan konkurssiin, saada pantista maksun ennen kaikkia muita. Tämä onkin luonnollista, kun jo itse pantin käsite joka tapauksessa, määriteltäköön se sitten muuten miten tahansa, ja näitä määritelmiä löytyy kyllä paljon, sisältää sen, että pantattu omaisuus „takaa” sen, vastaa siitä, minkä pantiksi se on pantu. Tässä suhteessa ovat kaikki tieteelliset määritelmät täysin yhtäpitäviä. Tosin lakivaliokunta perusteluissaan sanoo, että panttioikeuden käsitteeseen ei kuulu, että sen ehdottomasti on tuotettava pantin haltijalle ensisijainen etuoikeus, ja tukee tätä väitettään sillä, että se on luetellut kaikki ne poikkeukset, mitkä lainsäädäntöme tässä suhteessa tuntee. On luonnollista, että tämä ei ole oikea paikka panttioikeuskäsitteen tieteisopillista selvittelyä varten, enkä siihen sen vuoksi ryhdykään. Viittaatan vaan siihen, mitä edellä lyhyesti tästä mainitsin ja huomautan lisäksi, että jotkut mahdolliset lainsäädännössä esiintyvät poikkeukset eivät suinkaan tuon käsitteen tieteisopillisessa selvittelyssä todista mitään. Ja ellei lakivaliokunnan tässä suhteessa lausumaa ajatusta ole uutena tieteisopillisena määritelmänä pidettävä, en ainkaan minä puolestani ole onnistunut löytämään ainoatakaan määritelmää, johon lakivaliokunnan lausuma mielipide soveltuisi. Kuten sanottu, on kaikissa määritelmissä ydinajatuksena se, että saamamiehen tulee, hänelle kuuluvan panttioikeuden nojalla, saada suoritus pantiksi pannusta esineestä.

Saman etuoikeuden kuin irtain pantti, tuottaa konkurssissa myös teoslainakiinnitykseen perustuva etuoikeus. Ja, kuten hallituksen asiassa antama esitys osottaa, on hallituksen ja lainvalmistelukunnan, jonka mietintöön hallituksen esitys perustuu, tarkoituksena ollut, että irtaimistokiinnityskin tuottaisi saman etuoikeuden. Tämä onkin aivan luonnollista ei vaan sentakia että irtaimistokiinnitys tulee juuri teoslainakiinnitystä korvaamaan, on vain sen laa-

jentamista, vaan ennen kaikkea sentakia että irtaimistokiinnitys tuottaa juuri saman irtaimen panttioikeuden, mikä etuoikeusasetuksen 3 §:ssä on mainittu. Säädetäänhän irtaimistokiinnitystä koskevan lain 1 §:ssä nimenomaan, että irtaimistokiinnityksen kautta asetetaan laissa mainittu irtain omaisuus velasta pantiksi. Jos kahdella saamisella on samanlainen vakuus, luonnollista kai silloin on myös, että tuo vakuus molemmissa tapauksissa tuottaa samanlaisen etuoikeuden. Jos sille, joka irtaimistokiinnityksen kautta nyt saa panttioikeuden johonkin irtaimistoon, ei tahdottaisi antaa samaa oikeutta kuin toisen irtaimen pantin haltijalle, silloin kait olisi irtaimistokiinnityksen tuottama oikeus määrättävä joksikin muuksi kuin panttioikeudeksi. Oikein ei voi olla, että toisella irtaimen panttioikeuden omistajalla on toisenlainen oikeus kuin toisella. Lakivaliokunta on huomauttanut, että ulosmittauskin tuottaa ulosottolain 4 luvun 30 §:n mukaan panttioikeuden ulosmittattuun irtaimistoon, mutta etuoikeuden vasta etuoikeusasetuksen 8 §:n mukaan. Tämähän on kyllä totta, mutta se suuri ero, mikä näiden kahden tapauksen välillä on, on siinä, että sen saatavan vakuudeksi, mikä on myönnetty irtaimistokiinnitystä vastaan, on jo lainaa myönnettäessä tahdottu antaa vakuus, kun taas se saatava, joka ulosmittauksen kautta saa vakuuden, on myönnetty ilman mitään vakuutta. Ulosmittaustapauksessa saatavan vakuudeksi ei suinkaan ole „pantu” panttia, vaan otettu pantti, josta osittain täytyy luopua, jos konkurssi syntyy.

En usko, että lakivaliokunnan menettelyä, kun se omavaltaisesti — sillä muuksi en voi sitä nimittää — on mennyt myöntämään irtaimistokiinnityksen kautta annetulle irtaimen pantin oikeudelle etuoikeuden vasta etuoikeusasetuksen 8 §:n nojalla, voidaan perustella millään asiallisilla syillä.

Sellaisena on koetettu esittää, että kunnan ja valtionverot, jos toisin menetellään, jäävät peräti epävarmaan asemaan. On sanottu että, milloin irtaimiston panttaaminen tapahtuu myös hallinta luovuttamalla, silloin voidaan luovuttaa irtaimistosta ainoastaan huomattavan pieni osa, mutta irtaimistokiinnityksellä voitaisiin suurin osa irtaimistoa pantata ja näinollen

tekaistun kiinnityksen avulla päästä veroa suorittamasta. Vaikka verot meillä nykyään saattavatkin nousta niin suuriin summiin, että voi olla syytä varoa, ettei lakiin tule sellaisia määräyksiä, jotka voivat hätääntyneelle veronmaksajalle muodostaa liian suuren viettelyksen hairahtua hyväkseen käyttämään epärehellisiäkin keinoja veronmaksusta vapautuakseen, on pelko siitä, että irtaimistokiinnitys tuottaisi yksinkertaisen keinon veronmaksusta vapautumiselle kuitenkin kokonaan aiheeton ja väärä. On näet huomattava että, milloin on syytä edellyttää, että veronmaksaja omaisuuttaan salataksaan käyttäisi sitä keinoa, että hän irtaimistokiinnityslain nojalla kiinnittäisi irtaimistonsa näennäisen velkakirjan pantiksi, valtion edustajilla aina on tilaisuus anoa veronmaksajan asettamista konkurssiin. Enkä ainakaan minä uskoisi, että niin hyvin veronmaksaja kuin se kolmas henkilö, joka ilmoitettaisiin velkakirjan haltijaksi, olisivat valmiit konkurssiasian yhteydessä tekemään väärän valan sentakia että veronmaksaja pääsisi verojensa suorittamisesta. On näet tarkoin huomattava, että kun lakivaliokunta on jättänyt muuttamatta etuoikeusasetuksen 20 §:n, tuollaista etuoikeutta veroille ulosmittaustapauksissa ei tulisi, vaan ainoastaan konkurssitapauksessa. Ja jos taas oletetaan, että tuollaisia vääränvalantekijöitä ilmestyisi, niin minä saatan vakuuttaa, että itsensä n. s. „tyhjäksi tekemiseen” löytyy muitakin, vieläpä yksinkertaisempiakin keinoja miten paljon tahansa. Mitään varmuutta tässä suhteessa lakivaliokunnan hallituksen esitykseen tekemä muutos ei tuota.

Mutta minkä tuo muutos vaikuttaa, jos se vahvistetaan, on se, että irtaimistokiinnityksillä ei senjälkeen tule olemaan — siitä olen tullut yhä elävämmiin vakuuteiksi — sanottavasti mitään käytännöllistä merkitystä.

Ja osottaakseni, että asianlaita todella on näin, pyytäisin vielä saada kiinnittää huomiota erääseen seikkaan, jota asian aikaisemmallaan vaiheella ei ole tullut huomatuksi. Tarkoiton sitä, että irtaimistokiinnityksen haltija, jos lakivaliokunnan kosketeltu ehdotus hyväksyttäisiin, ei siinäkin tapauksessa saisi omaansa, vaikka pesän muut varat olisivat kyllin suuret peittämään verot ja muut etuoikeusasetuk-

sen seitsemässä ensimmäisessä pykälässä mainitut saatavat. On näet erikoisesti huomattava, että annettaessa mainituissa pykälissä luetteluille saataville ehdottomasti parempi etuoikeus kuin irtaimistokiinnitys tuottaa, pesää jaettaessa ei voida kiinnittää, — suoritettaessa mainittuja saatavia — mitään huomiota tähän kiinnitykseen, kiinnitettyä omaisuutta ei voida, jos niin saa sanoa, suojella, vaan on usein mainitut saatavat suoritettava — kuten sanotaan — „päältä-jaon”, t. s. niiden suoritukseen on käytettävä, vaikka muuta omaisuutta löytyisikin, kiinnitetystäkin omaisuudesta kertyneistä varoista se määrä, mikä noista saatavista niiden osalle lankeaa pesän muiden ja kiinnitetystä omaisuudesta kertyneiden varojen suhteessa toisiinsa. Tämä ei liene ollut lakivaliokunnankaan tarkoitus. Vaikka siis tahdottaisiin saavuttaa se tarkoitus, johon lakivaliokunnan enemmistö on pyrkinyt, nimittäin siihen, että, mikäli pesän muut varat siihen eivät riitä, verot otetaan irtaimistokiinnityksen rasittamista varoista, olisi muutos siinäkin tapauksessa pitänyt soveluttaa etuoikeusasetuksen 3 §:ään.

Mutta vaikka tämä ehkä teknilliseksi virheeksi merkittävä kohta korjattaisiinkin, ei se paljon lain käytännöllistä merkitystä auttaisi. Kun verot eivät ole mikään kerta kaikkiaan vissiksi summaksi vahvistettu rahamäärä, vaan saattavat suurestikin vaihdella, saattavatpa vielä nousta niin suuriin määriin, ettei edes koko pantiksi pantu omaisuus niiden maksuun riitä, helposti silloin ymmärtää, että lainantaja karttaa sellaista vakuutta, josta, jos se muutenkin on enemmän tai vähemmän epävarma, yhtäkkiä, kun sen käyttäminen tulisi kysymykseen, saattaa todeta, ettei sitä ollenkaan olekaan.

Sanotaan, että minä luonnollisesti, koska satun kuulumaan erään pankin johtokuntaan, tahdon tässä vaan valvoa pankkien ja yleensä luotonantajien etua. Suhtaudun tähän väitteeseen täysin rauhallisesti. Vaikka näet olisi niin, että edustamani kannan ajaminen olisikin vaan luotonantajan etujen ajamista, niin onhan selvää, että ellei tämä laki tule sellaiseksi, että luotonantajat siihen luottavat, ei luotonantaja sen avulla mistään lainaa saa. Tässä suhteessa lankeavat siis sekä luotonantajan että -nauttijan edut täysin yhteen. Mutta tämän lain avulla pyritään siihen, että

luottosuhteiden järjestely kävisi helpommaksi. Tunnettua on, miten pitkälle meillä on takausmiesjärjestelmä kehittynyt ja kaikki lienevät yksimielisiä siitä, että meillä tulisi koettaa johdattaa asioita siihen suuntaan, että tuosta takausmies-järjestelmästä päästäisiin. Laatimalla sellaiset lait kuin esilläoleva käytännöllisiä tarpeita silmälläpitäen ja jättämällä sivuvaikutukset syrjään, voitaisiin todella päästä askel lähemmäksi äsken mainitsemaani tarkoitusta. Ja niin ajan siis tässä myös niiden kantaa, jotka pitävät takausmies-järjestelmää sellaisena pahana, josta olisi pyrittävä pääsemään.

Kun lakivaliokunta lisäksi — nähtävästi hyvin määrättyllä tarkoituksella — on mietinnössään huomauttanut, että työväen palikat, jos hallituksen esitys koskettelemasani kohden hyväksytään, eivät kaikessa laajuudessaan tulisi turvattuun asemaan. tahdon nimenomaan saada sanotuksi, että niiden asema, miten laajalti tahansa voidaan helposti, pidemmältäkin ajalta kuin hallituksen esityksessä se on tehty, turvata, vaikka etuoikeus myönnettäisiin 3 §:n mukaan ja minulla puolestani ei ole mitään sitä vastaan, että niin tehdään. Syy, miksi en tässä suhteessa omasta puolestani ole ehdotusta tehnyt, riippuu vaan siitä, että olen ollut siinä käsityksessä, että jo hallituksen esitys ne käytännöllisesti katsoen täysin turvaa. Mutta kuten sanottu, sen muutoksen aikaansaaminen on erittäin helppo tehtävä.

Kun suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti etuoikeus-asetuksen 3 §, johon käsitykseni mukaan muutos joka tapauksessa — oltakoon asiassa sitten lakivaliokunnan enemmistön tai minun edustamallani kannalla — on tehtävä, ei ollenkaan tule yksityiskohtaisen käsittelyn alaiseksi, jos lakivaliokunnan ja siihen liittyvä suuren valiokunnan mietintö pannaan käsittelyn pohjaksi, pyydän kunnioittaen, lisäksi viittaamalla muihin vastalauseessani esittämiin perusteisiin, saada ehdottaa, että eduskunta ryhtyessään käsittelemään lakia, jolla muutetaan erinäisiä pykälä marraskuun 9 p:nä 1868 annetussa asetuksessa velkojain oikeudesta ja etuudesta toistensa edellä maksun saamiseen konkurssiin luovutetusta omaisuudesta, tahtoisi käsittelevänsä pohjaksi panna hallituksen asiasta antaman esityksen.

Ed. Y. Pulkkinen: Pyydän saada kannattaa ed. E. Tulenheimon ehdotusta.

Ed. M y l l y m ä k i: Jos tällä lailla tahdotaan varata luontotarvitsijoille tilaisuus saada luottoa koko omaisuutensa määrälle sekä turvata myös luotonantajia, niin siinä tapauksessa ed. Tulenheimon ehdotus merkitsisi tälle laille parannusta. Mutta mielestäni se ei ole edes luotonottajien etujen mukaista, sillä se edistää liika velkaantumista, mitä hallituksenkin esityksessä tahdotaan välttää, joskin toisella tavalla. Mutta sen lisäksi liittyy tähän asiaan muitakin, joita ed. Tulenheimokin mainitsi nimittäin työntekijäin ja yhteiskunnan edut. Jos luotonottajalle annetaan tilaisuus kiinnittää koko irtaimistonsa, niin tässä tapauksessa ei ole työläisillä tilaisuutta saada palkkojaan siinä tapauksessa, että tällainen liike menee vararikkoon. Hallituksen esityksessä, johon ed. Tulenheimo viittaa, varataan työläisille oikeus saada palkat yhdeltä kuukaudelta ja maataloustyöläisille kolmelta kuukaudelta. Nyt kuitenkin jokainen, joka työväen- ja liikkeenharjoittajain asioita tässä tapauksessa tuntee, tietää, että työläisten palkat teollisuudessa ja käsityöammateissa ovat usein saamatta jopa kuukaudenkin kuukaudelta. Myöskään ei ole ollenkaan maataloudessa yleensä tapana maksaa rahapalkkoja aina kolmen kuukauden aikana vaikka luonnontuotteissa maksettava osa suoritetaankin säännöllisemmin. Mutta aivan yleinen ilmiö on, että kun liike on vararikon partaalla, jäävät työpalkat vararikon edellä useammilta kuukausilta maksattamatta. Jos ei tällaisissa tapauksissa työpalkkoja peritä etuoikeudella, niin jäävät työläiset saamatta korvauksen niiden tavarain valmistamisesta joita velkojen suoritukseksi myydään. Ei ole vähäarvoinen myöskään verojen perimistä turvaava säädös. Jokainen tietää, että on osa kansalaisia, jotka pyrkivät vapautumaan valtion ja kunnan veroista joille tulee tavattoman edullinen tilaisuus niistä vapautua, jos ed. Tulenheimon ehdotus hyväksytään, kiinnittämällä koko omaisuutensa. Ei läheskään kaikki ne, jotka pyrkivät näillä keinoin vapautumaan veroista, ole sellaisissa taloudellisissa oloissa, että niitä voitaisiin vararikkoon asettamalla pakoittaa ilmoittamaan varansa oikein. Talonvälittäjät y. m. ovat sellaisia liikkeitä, ettei niillä ole ulosmi-

tattavaa kuin huonekalusto, mutta jos he sen kiinnittävät, niin veroja ei voida saada, eikä tämantapaisten liikkeitten asemaan vararikkoon haku vaikuta.

Ministeri Å k e s s o n : Tässä ei liene sopiva paikka ryhtyä lakitieteelliseen väittelyyn enkä minä aijo sitä tehdä, mutta ed. Tulenheimon puheenvuoron johdosta tahtoisin kuitenkin lausua muutaman sanan osoittaakseni, että lakivaliokunnan enemmistö ei kuitenkaan ole joutunut tähän puheenaolevaan tulokseen aivan ilman mitään perusteita. Panttioikeus on aina lakitieteessä luokitettu kahteen suureen luokkaan: käteispanntti ja hypoteekkipantti. Molemmat nämä panttioikeudet eivät sellaisinaan eroa toisistaan, mutta käytännössä on aina katsottu tarpeelliseksi myöntää edelliselle vahvempi asema kuin hypoteekkipantille. Niinpä oli alkuperäisessä etuoikeusasetuksessa myönnetty käteispanntin haltijalle etuoikeus 3 §:n mukaan, mutta hypoteekkipantti, jota siihen aikaan oli ainoastaan kiineistöön vahvistetun kiinnityksen haltijalla, saman asetuksen 10 §:n mukaan; siis verrattain paljon huonompi etuoikeus. Se panttioikeus, mitä irtaimistokiinnityksellä perustetaan, on hypoteekkipanttin luontoinen, ja lakivaliokunta on ottamalla sen tuottaman etuoikeuden etuoikeusasetuksen 8 §:ään ainoastaan asettanut samalle kannalle, kuin asetuksen alkuperäisillä säätäjillä on ollut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. E. Tulenreimo ed. Y. Pulkkinen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ryhtyessään käsittelemään suuren valiokunnan mietintöön sisältyvää neljättä lakiehdotusta, tahtois käsittelevänsä pohjaksi panna hallituksen asiasta antamaan esitykseen sisältyvän vastaavan lakiehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. E. Tulenheimon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun eduskunta ryhtyy käsittelemään suuren valiokunnan mietintöön sisältyvää neljättä lakiehdotusta.

Eduskunta ryhtyy yksityiskohtaisesti lakiehdotuksia käsittelemään.

Laki irtaimistokiinnityksestä.

1—15 §:t, 1 luvun nimike, 16—24 §:t, 2 luvun nimike, 25—29 §:t, 3 luvun nimike, lakiehdotuksen johtolause ja lakiehdotuksen nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Laki rikoslain 38 luvun 5 §:n muuttamisesta.

5 §, lakiehdotuksen johtolause ja lakiehdotuksen nimike hyväksytään.

Laki marraskuun 9 päivänä 1868 annetun konkurssisäännön 6 ja 46 §:n muuttamisesta.

6 ja 46 §:t, lakiehdotuksen johtolause ja lakiehdotuksen nimike hyväksytään.

Laki,

jolla muutetaan 8, 15 ja 20 § marraskuun 9 päivänä 1868 annetussa asetuksessa velkojain oikeudesta ja etuudesta toistensa edellä makson saamiseen konkurssiin luovutetusta omaisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on otettava ratkaistavaksi ed. E. Tulenheimon ehdotus, että käsittelyn pohjaksi asetettaisiin hallituksen esitykseen sisältyvä vastaava lakiehdotus.

Äänestys ja päätös:

Ken käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. Tulenheimon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 126 jaa- ja 40 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyljännyt ed. E. Tulenheimon ehdotuksen.

8, 15 ja 20 §:t, lakiehdotuksen johtolause ja sen nimike hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi kiellosta käyttää tavaroissa väärää alkuperää tai lajia osoittavia merkintöjä.

Hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi 27 p:nä syyskuuta 1919 annetun Elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta.

Ed. Koiviston y. m. edusk. esit. n:o 19 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Toppinen: Pyytäisin huomauttaa suurelle valiokunnalle, että se tätä lakia käsitellessään ottaisi käsittelynsä pohjaksi sen vastalauseen, joka liittyy talousvaliokunnan mietintöön, kun siellä tätä asiaa on käsitelty.

Ed. Reinikainen: Vaikka tahtoisinkin hyväksyä sen periaatteen, jota vastalauseen tekijät kannattavat, niin minun käsittääkseni se on mahdoton toteuttaa tämän vastalauseen nojalla. Nimittäin vastalause, paitsi sitä, että se on stilistisesti aivan heikko, on muutenkin asiallisesti sellainen, että sen mukaan ei mitenkään voi tätä kysymystä järjestää. Täytyisihän nimenomaan olla edes jonkunlaisia määräyksiä siitä, missä suhteessa ovat esim. kunnalliset viranomaiset ja asianomaiset elinkeinon harjoittajat, mitenkä esim. järjestettäisiin vilkasliikkeisellä paikalla valvonta, valvoi-

siko sitä kunnallinen viranomainen vai elinkeinonharjoittaja vai molemmat. Ei ole mitään osviittoja näissä suhteissa. Vaikka kannatan sitä periaatetta, jota vastalauseen tekijät ajavat, niin se ei kuitenkaan käy tämän ehdotetun lain mukaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Lakia korkeimmista sallituista vuokrista

koskeva hallituksen esitys n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

12) Lakia valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta

koskeva hallituksen esitys n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

13) Korvauksen maksamista Suomen Pankille Venäjän valtion lyhytaikaisista velkasitoumuksista

koskeva hallituksen esitys n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto pankkivaliokunnalta.

14) Ehdotuksen laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista

sisältävä hallituksen esitys n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

16) Ehdotuksen merimieslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 47 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Kun asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, niin minä pyytäisin valiokunnalle evästyksenä lausua muutaman sanan tästä laista. Ensiksikin tässä on lasten ikäraja ehdotettu rajoitettavaksi 14 vuodeksi, jota nuorempaa ei saisi ottaa laivan palvelukseen. Nyt tämä ikärajaehdotus on ehdottomasti liian alhainen, koska laivoissa ei ole rajoitettu mitään erikoista työaikaa, vaikka teollisuusammateissa onkin 14 vuotta ikäraja, niin on samalla rajoitettu työaika 6 tunniksi ja myös yötyö kielletty. Laivoissa ei ole mitään muuta kuin tämä ikäraja, ettei saa ottaa 14 vuotta nuorempaa laivan palvelukseen. Tämä on ehdottomasti puute tässä laissa, että näitä nuoria, jotka ovat 14 vuotta täyttäneet, saadaan ottaa laivan palvelukseen. Teollisuusammateissa on aivan toisin. Siellä on 14, 15 ja 16 v. ikäraja, siellä on nuoret henkilöt jaettuna lapsiin ja nuoriin henkilöihin, joiden työajasta on erilaiset määräykset. Tässä ei ole työajasta mitään. Näitä 14 vuotta täyttäviä voidaan pitää työssä miten pitkän aikaa tahansa, vaikka läpi vuorokauden työssä. Sitten tämä laki palkkaetuihin nähden ei ole edes yhtä hyvä kuin mitä muut lait takaavat teollisuustyöläisille. Esimerkiksi tässä sairausajasta ja semmoisesta tapaturmasta, josta seuraa ohimenevä työkyvyttömyys, maksetaan merimiehille korvausta enintään 1 kuukauden ajan. Jos tätä nyt vertaa muihin työläisiin, jotka ovat tapaturman varalta vakuutettavat, niin nehan saavat ohimenevästä vammasta aina 120 päivään saakka korvausta. Nämä saavat ohimenevästä vammasta yhden kuukauden palkan. Eiväthän merimiehet ole vakuutetut ohimenevän vamman varalta, he ovat vakuutetut ainoastaan pysyvän vamman ja kuolemantapauksen varalta. Eihän merellä voida soveltaa sellaista vakuutusta, joka

koskisi ohimenevää vammaa. Tässä laissa merimiehille pitäisi sairausajalta ja semmoisesta tapaturmavammasta, josta sairas paranee, viimeistään 120 päivän kuluessa maksaa koko tuolta ajalta palkka, koska sitä ei voida vakuutuksen kautta toisin järjestää. Merimiehet asetetaan tässä laissa siis huomompaan asemaan, kuin mitä teollisuustyöläiset ovat muiden lakien kautta asetetut. Sitten tässä laissa on erilainen irtisanomisaika päällikkökuntaan kuuluville ja erilainen merimiehille. Merimies voidaan 7 päivän irtisanomisen jälkeen toimestaan erottaa, mutta päällikkökuntaan kuuluva kuukauden irtisanomisajan kuluttua. Minä ehdottaisin, että valiokunta ottaisi harkittavakseen, että tämä laki saatettaisiin yhdenmukaiseksi irtisanomiseen nähden sekä päällikkökuntaan kuuluville että merimiehille ja että ne edut, mitä merimiehille tulee, että ne olisivat yhdenmukaiset sen kanssa mitä teollisuusammateissa työntekijät saavat sekä palkkana että tapaturma- ja sairausvakuutuksina tulevana korvauksina.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

17) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1921

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon:

18) Ehdotuksen laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11.

19) Ehdotuksen laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5.

Vapautus kansliatoimikunnan jäsenyydestä.

Ensimmäinen varapuhemies:
Edustaja, ministeri Niukkanen on jättänyt
eduskunnalle kirjelmän, jonka sihteeri lu-
kee.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Tultuani nimitetyksi jäseneksi valtioneu-
vostoon pyydän kunnioittaen vapautusta
kansliatoimikunnan jäsenyydestä.

Helsingissä, 14 päivänä marraskuuta
1922.

Juho Niukkanen.

Eduskunta myöntyy anomukseen.

Ensimmäinen varapuhemies:
Tämän päätöksen johdosta ilmoitan, että
kansliatoimikunnan yhden jäsenen vaali
toimitetaan eduskunnan ensi istunnossa.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lohi: Pyydän ilmoittaa, että huo-
menna kello 9 aamulla on Säätytalolla
suuren valiokunnan huoneessa valitsijamies-
ten kokous, jossa toimitetaan jäsenten vaali
niihin valiokuntiin, joissa paikka hallituk-
seenmenon johdosta on jäänyt avoimeksi.

Seuraava istunto on huomenna, keski-
viikkona kello 3 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 2,13 päi-
vällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

23. Keskiviikkona 15 p. marraskuuta 1922

kello 3 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Puhemiehen vaali	794
2) Toisen varapuhemiehen vaali ..	„
3) Kansliatoimikunnan jäsenen vaali	795

Kolmas käsittely:

4) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 8 ja 8 a; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 4.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Virkkunen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Aalto, Haverinen, Hiidenheimo, Kaila,
Lahdensuo, Linna, Ryti, Salo ja Wennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta ed. Haverinen sairauden vuoksi, ed. E. Tulenheimo, yksityisasian vuoksi ensi perjantain istunnosta, ed. Kirra yksityisasiain takia 14 päivästä 22 päivään.

Uusia jäseniä valiokuntiin.

Ensimmäinen varapuhemies:
Esitellään valitsijamiehiltä saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Valitsijamiehet.
Helsinki.

15 p:nä marraskuuta 1922.

Eduskunnalle.

Pyydämme kunnioittaen ilmoittaa, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on eri valiokuntiin jäseniksi ja varajäseniksi hallitukseen kutsuttujen tilalle valittu seuraavat henkilöt:

Perustuslakivaliokuntaan
ministeri Vennolan tilalle jäseneksi ed.
Linna ja ministeri Pullisen tilalle varajäseneksi ed. A. Pulkkinen.

Valtiovarainvaliokuntaan
ministeri Rydin tilalle jäseneksi ed. Ikonen ja ministeri Niukkasen tilalle ed. Kukkonen sekä ministeri Sunilan tilalle varajäseneksi ed. Ryynänen;

Lakivaliokuntaan ministeri
Åkessonin tilalle jäseneksi ed. Reinikka;

Kulklaitosvaliokuntaan
ministeri Pullisen tilalle jäseneksi ed.
Aspelin;

Maatalousvaliokuntaan ministeri
Sunilan tilalle jäseneksi ed. Manner;

Työväenasiaivaliokuntaan ministeri
Joukahaisen tilalle jäseneksi ed.
Honkavaara;

Ulkoasiainvaliokuntaan ministeri Joukahaisen tilalle jäseneksi ed. A. Pesonen ja ministeri Niukkasen tilalle varajäseneksi ed. Seppänen ja ministeri Vennolan tilalle varajäseneksi ed. Holsti;

Tarkastusvaliokuntaan ministeri Åkessonin tilalle jäseneksi ed. J. Vainio, ministeri Mantereen tilalle varajäseneksi ed. G. Hirvensalo ja ministeri Sunilan tilalle varajäseneksi ed. Kivilinna.

Kun valtiovarainvaliokunnan jäseneksi valittu ed. Ikonen on sanotun valiokunnan varajäsen, valittiin hänen tilalleen varajäseneksi ed. G. Hirvensalo, samoin valittiin ed. Aspelinin tilalle varajäseneksi kulkulaitosvaliokuntaan ed. A. Jaskari ja työväenasiainvaliokuntaan varajäseneksi ed. Honkavaaran tilalle ed. Salo.

Valitsijamiesten puolesta:

K. A. Lohi.

Oskar Reinikainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen vaali.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta ryhtyy nyt toimittamaan eduskunnan puhemiehen vaalia.

Toimitetussa vaalissa saavat ääniä: ed. Wuolijoki 115 ääntä, ed. Virkkunen 67 ääntä, ed. Hahl 4 ääntä sekä edustajat Ingman, Tanner ja Westermarck kukin 1 äänen.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun edustaja Wuolijoki on saanut ehdottoman ääntenenemmistön, on hän siis valittu puhemieheksi vuoden 1922 valtiopäiväin jäljellä olevaksi ajaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Minä pyydän valittua puhemiestä antamaan puhemiesvakuutuksensa ja sen jälkeen ryhtymään toimeensa eduskunnan puhemiehenä.

Tämän johdosta lausuu puhujalavalta

Puhemies: Minä Waino Wuolijoki vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Puhemies Wuolijoen tervehdys.

Puhemies Wuolijoki ryhtyy toimeensa ja lausuu:

Minä kiitän eduskuntaa siitä luottamuksesta, jota se on minua kohtaan osoittanut valitessaan minut eduskunnan puhemiehen kunniakkaaseen tehtävään. Minä toivon, että edustajat suosiollisesti suhtautuvat niihin puutteellisuuksiin, joita tointa hoi- taessani tulee esiintymään.

2) Toisen varapuhemiehen vaali.

Puhemies: Nyt toimitetaan toisen varapuhemiehen vaali 1922 vuoden valtiopäiväin jäljelläolevaksi ajaksi.

Toimitetussa vaalissa saavat ääniä: ed. Hahl 82 ääntä, ed. Roos 61 ääntä, ed. Långström 15 ääntä, ed. Tanner 8 ääntä, ed. V. Vainio 4 ääntä, edustajat Tainio, Westermarck ja Lahdensuo kukin 2 ääntä sekä edustajat von Born, Enqvist, Kemppi, Tuomi, A. Kallio, Hiilos, Numminen, Lampinen ja Fagerholm kukin 1 äänen.

Puhemies: Koska kukaan ei ole saanut ehdotonta enemmistöä, on uusi vaali toimitettava.

Tässä vaalissa saavat ääniä: ed. Hahl 87 ääntä, ed. Roos 62 ääntä, ed. Långström ja ed. Tanner kumpikin 6 ääntä, edustajat V. Vainio, Fagerholm ja Leinonen kukin 2 ääntä sekä edustajat von Born, Westermarck, Lahdensuo ja Tolonen kukin 1 äänen; sitäpaitsi on 2 lippua hyljätty.

Puhemies: Ed. Hahl on siis tullut valituksi toiseksi varapuhemieheksi 1922 vuoden valtiopäiväin jäljelläolevaksi ajaksi.

Puhemies: Pyydän, että ed. Hahl antaa valtiopäiväjärjestyksen mukaisen vaakuutuksen.

Puhujalavalta lausuu

Toinen varapuhemies Hahl: Minä Eero Wiljam Hahl vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa sekä Suomen kansan että eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiehen vaalista.

Puhemies: Puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vaalin tuloksesta on lähetettävä ilmoitus Tasavallan Presidentille.

Sihteeri lukee kirjelmäluonnoksen:

Tasavallan Presidentille.

Sen johdosta, että eduskunta on pyynnöstä vapauttanut toimistaan 1922 vuoden valtiopäiväin alussa valitun eduskunnan puhemiehen Kyösti Kallion ja toisen varapuhemiehen Oskari Mantereen, on eduskunta tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vaalin ja on täten 1922 vuoden valtiopäiväin jällelläolevaksi ajaksi valittu:

puhemieheksi filosofian maisteri Wäinö Wuolijoki; sekä

toiseksi varapuhemieheksi agronomi Eero Wiljam Hahl.

Helsingissä, 15 päivänä marraskuuta 1922.

Kirjelmä hyväksytään.

Uusia jäseniä valiokuntiin.

Puhemies: Eduskunta kehoittanee valitsijamiehiä valitsemaan eduskunnan puhemiehen Wuolijoen tilalle jäsenen maatalousvaliokuntaan ja kulkulaitosvaliokun-

taan sekä varajäsenen ulkoasiainvaliokuntaan.

Hyväksytään.

3) Kansliatoimikunnan jäsenen vaali.

Puhemies: Nyt toimitetaan kansliatoimikunnan yhden jäsenen vaali.

Halutaanko tehdä ehdotuksia?

Ed. G. Hirvensalo: Pyydän ehdottaa, että kansliatoimikuntaan valittaisiin ed. Särkkä.

Ed. Ikonen: Pyydän kannattaa ed. Hirvensalon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ehdotettu, että ed. Särkkä valittaisiin kansliatoimikuntaan.

Eduskunta valitsee kansliatoimikuntaan ed. Särkän.

4) Ehdotus laiksi kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtioavusta.

Hallituksen esitys n:o 4, jota on valmistelevalisti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 8 ja 8 a, esitellään jatkuvaan kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus asian jättämisestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vähintään $\frac{1}{2}$ eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus asian lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsittelyä jatketaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Äänestys ja päätös:

Sihteeri lukee kirjallisen äänestysesityksen:

Ken kannattaa vaatimusta, että esillä-oleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälestä koontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; ken sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{1}{3}$ eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä koontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 36 jaa-ääntä ja 139 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyljännyt vaatimuksen lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään.

Puhemies: Kolmatta käsittelyä jatketaan.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 11 aamupäivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4,22 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

24. Perjantaina 17 p. marraskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi sosiaalhallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta 799

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 19.

2) Ehdotus laiksi vankeinhoitolaituksen lakkauttamisesta 817

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 14.

3) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä "

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 34.

4) Ehdotus laiksi irtaimistokiinnityksestä 818

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 20; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

Toinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen säännöksiä hyväksymisestä ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.

6) Ehdotus laiksi edustajanvaaleista 818

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 7.

7) Vuoden 1921 valtiopäivillä leppämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin 829

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 13 ja 13 a; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; mainittu ehdotus.

8) Ehdotus laiksi 27 p:nä syyskuuta 1919 annetun Elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta "

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Koiviston y. m. edusk. esit. n:o 19.

Ensimmäinen käsittely:

9) Ehdotus laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista .. 832

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 30.

10) Ehdotus laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista ... "

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 28.

Siv.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

11) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä 847

12) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätetyn esityksen johdosta laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle ..

13) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 luonnonsuojelua koskevan hallituksen esityksen johdosta

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Haverinen, Hiidenheimo, Holsti, Juutilainen, Kirra, Lahdensuo, Louhelainen, Niskanen, Raearo, Ryti, Seppänen, Tanttu, E. Tulenheimo, Welling ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Haverinen sairauden tähden toistaiseksi, ed. Jussila virkatehtävän takia tästä istunnosta, ed. Tanttu yleisen tehtävän suorittamiseksi tästä päivästä tämän kuun 23 päivään, ed. Welling kunnallisten tehtävien vuoksi tämän päivän istunnosta, ed. Holsti yksityisasiain vuoksi tämän päivän ja tiistapäivän istunnoista, ed. Niskanen ja ed. Seppänen yksityisasiain vuoksi tämän päivän istunnosta ja ed. Juutilainen yksityisasiain vuoksi tästä päivästä ensi maanantaiamuun.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtiovarainvaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. R. Furuhjelmän ja varapuheenjohtajaksi ed. Lohén, että kulkulaitosvaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. O. Hirvensalon ja varapuheenjohtajakseen ed. Kareksen ja että

Siv. työväenasiainvaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. Pilkan.

Valtakunnanoikeuden jäsenet.
Valtiontilintarkastajat v. 1923.
Valiokuntain jäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Valitsijamiehet.

Helsinki,
marrask. 17 p. 1922.

Eduskunnalle.

Pöydämme kunnioittaen ilmoittaa että valitsijamiehet ovat eduskunnan kehoituksen johdosta toimittaneet tänään valtion tilintarkastajain ja valtion tilintarkastajain varamiesten sekä valtakunnanoikeuden jäsenten ja varajäsenten vaalin. Samoin valittiin eduskunnan puhemieheksi valitun ed. Vuolijoen tilalle jäsen maatalous- ja kulkulaitosvaliokuntiin sekä varajäsen ulkoasiainvaliokuntaan. Valituiksi tulivat

Valitiontilintarkastajiksi:

Raatikainen, A., maanviljelijä, Kairamo, A. O., ent. senaattori, Hästbacka, J. E., tirehtööri, Sipi, V. V., pankinjohtaja, Puro, Olavi, toimittaja;

Varamiehiksi:

Pesonen, A., fil. maisteri, Fränti, A., kansakoulunopettaja, Pulkkinen, Y., varatuomari, Schauman, F. G., fil. tohtori, Helo, Johan, fil. tohtori.

Valtakunnanoikeuden jäseniksi:

Lohi, Kalle, maanviljelijä, Svinhufvud, P. Evind, ent. oikeuskansleri, Kivimäki, T. M., lakit. kand., Estlander, E., professori, Tanner, Väinö A., toimitusjohtaja, Kotonen, A. varatuomari.

Varajäseniksi:

Manner, A. maanviljelijä, Erich, Rafael, professori, Linna, K. E., kunnallisneuvos, von Born, E., vapaaherra, Hakkila, V. lakit. kand., Woionmaa, V., professori.

Maatalousvaliokuntaan valittiin jäseneksi ed. Halonen, kulkulaitosvaliokuntaan jäseneksi ed. Aalto ja ulkoasiainvaliokuntaan varajäseneksi ed. Hakkila.

Kun kulkulaitosvaliokuntaan valittu ed. Aalto oli varajäsenenä mainitussa valiokunnassa, valittiin hänen tilalleen varajäseneksi ed. Puittinen.

Valitsijamiesten puolesta:

K. A. Lohi.

Osk. Reinikainen.

P u h e m i e s: Eduskunta päättäneen valtakunnanoikeuden jäsenten vaalin tuloksesta ilmoittaa hallitukselle sekä korkeimman oikeuden presidentille.

Hyväksytään.

P u h e m i e s: Samoin eduskunta päättäneen ilmoittaa valtion tilintarkastajanvaalin tuloksesta hallitukselle.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi sosialihallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 19, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään kolmannen käsittelyn.

P u h e m i e s: Ensin sallitaan asiasta keskustella. Sen jälkeen päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Till grundlagsutskottets betänkande i denna fråga har jag icke anmält någon reservation. Detta föranleder mig nu att uttala mig och gör jag det mot detta lagförslag; jag avstyrker dess antagande. Icke därför att jag egentligen

skulle förändrat mening i själva saken, men därför att det sedermera har förefallit mig som om detta lagförslags antagande skulle hava större bärvidd än jag ursprungligen tänkt mig. Jag tänkte mig nämligen, att med denna indragning av socialstyrelsen man verkligen åsyftat att åstadkomma en besparing uti utgifterna för administrationen. Och det förefaller mig också som om socialstyrelsen lämpligen kunnat göras till första föremål för en undersökning, hurvida det dock icke sist och slutligen skulle vara möjligt att i någon mån inskränka och moderera statens administrativa verksamhet och de därav härflytande utgifterna. Det förefaller mig, som om den för staten ganska dyrbara dilettantism, som gör sig och gjort sig förmärkt inom statens verksamhet, och som enligt min tanke i påtaglig grad framträtt just inom socialstyrelsens verksamhet, nu borde bliva föremål för en närmare granskning i samband med den omläggning av arbetet, som ju bleve följden om propositionen antoges. Under sådana omständigheter ansåg jag mig icke hava skäl att reservera mig. Det var visserligen sant, att samma syfte, som man tänkt sig ernå genom att till socialministeriet överföra en stor del av de tjänster, som nu tillsammans bilda socialstyrelsekomplexen, hade kunnat vinnas på ett enklare sätt, nämligen sålunda att överdirektören eller lämpliga tjänstemän vid överstyrelsen finge fungera såsom föredragande uti socialministeriet. Utskottet avsåg till en början icke att med godkännande av ifrågasvarande proposition taga ståndpunkt uti den betydelsefulla och för hela vår framtida administration ingripande fråga, som snart nog kommer att vara på dagordningen, nämligen frågan om reformering av de kollegiala överstyrelserna. Grundlagsutskottets betänkande var också avfattat i sådan riktning, att utskottet icke med detta ville hava tagit parti i denna stora fråga. Emellertid visade det sig sedermera under sakens behandling uti stora utskottet, att grundlagsutskottet, som anmodats att till stora utskottet lämna en ytterligare utredning i frågan, icke vidblev sin ståndpunkt, utan fastmer i sitt utlåtande tydligen tog ställning till frågan om kollegialitetens bibehållande eller avskaffande, och därvid tog parti för avskaffande av kollegialiteten. Det betänkande, som grundlagsutskottet i

detta avseende avlät till stora utskottet, är enligt min tanke väglett av en synnerligen ytlig uppfattning om betydelsen av kollektalitetssynsatsen i vår förvaltningsrätt och uppehåller sig överhuvudtaget endast vid några torftiga lämplighetssynpunkter, vilka anses vara tillräckliga att motivera den hållning utskottet dämera intog. Jag har icke kunnat förena mig om denna ståndpunkt, och därför nödgas jag, ehuru jag som sagt icke reserverat mig, numera avstyrka lagförslagens antagande. Lagen komme nämligen, om den antoges, att utgöra ett prejudikat, som framdeles skulle åberopas i tid och otid efter som nya propositioner föreläggas riksdagen i syfte att genomföra den omstötning av administrationen, av vilken denna proposition endast är en del. Och som sagt, då hela denna stora reform tillsvidare endast blivit synnerligen ytligt och ofullständigt undersökt i riksdagen, förefaller det mig, som om det i alla avseenden vore klokast att icke giva sig in på reformen, innan den föreligger i fullt utarbetat förslag från regeringens sida.

Sådana förhållandena nu äro, avstyrker jag som sagt förevarande lagförslag. Jag hade måhända haft anledning att också särskildt vända mig mot en del uttalanden i grundlagsutskottets skrivelse till stora utskottet, som numera hör till handlingarna, men blir i tillfälle att göra det i samband med andra ärenden av samma beskaffenhet.

Ed. A. Tulenheim: Syynä siihen että hallitus on jättänyt eduskunnalle esityksen sosialihallituksen ja valtion vakuutustarkastajan toimen lakkauttamisesta, ei, kuten tunnettua, ole ollut se, että näitä hallintoelimiä olisi pidetty tarpeettomina, vaan on se tehty, jotta alettaisiin toteuttaa eduskunnan aikaisemmin lausumaa toivomusta virkakoneiston yksinkertaistuttamisesta. Hallituksen esillä oleva esitys on ensimmäinen rengas siinä suuressa, koko hallinnollisen järjestelmämme muuttamisessa, joka edellä mainitun tarkoituksensa saavuttamiseksi on pidetty välttämättömänä. Tätä ensimmäistä toimenpidettä on seuraava toisia samaan suuntaan. Meillä on tänään käsiteltävänä ehdotus myös vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta ja useihin muihin keskusvirastoihin nähden on samantapaisia ehdotuksia vireillä. Nyt käsiteltä-

vänä olevan esityksen ratkaisu suuntaan tai toiseen ei senvuoksi tiedä ratkaisua vain sosialihallitukseen ja vakuutustarkastajan toimeen nähden, vaan sen kautta ratkaistaan periaatteellisesti se kysymys, onko nykyistä hallintojärjestelmäämme siten muutettava, että keskushallitukset suurelta osalta poistetaan ja miten hallintoasioiden käsittely sen jälkeen järjestyy.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että osa keskushallituksista lakkautetaan. Mutta minä voin olla siinä mukana vain sillä edellytyksellä, että hallinnollisten asiain käsittelyyn saadaan jotakin tyydyttävää niiden sijalle. Hallinnon uudestaan järjestämiseen ei luonnollisestikaan riitä se, että jotakin poistetaan. Siihen kuuluu myöskin, samoin kuin kaikkien asioiden uudestaan järjestämiseen, se, että jotakin tulee entisen sijaan. Ja samoin kuin yleensä vanhasta luovutaan vain, jos saadaan jotakin parempaa tilalle, samoin ei vanhasta koetelusta hallintojärjestelmästä ole luovuttava, ellei uusi, joka tulee tilalle, ole ainakin edes yhtä hyvä kuin entinen. Ennenkuin keskushallituksen lakkauttamisesta päätetään, on siis arvosteltava myös sitä, mitä sijalle tulee.

Uudesta hallintojärjestelmästä sisältää hallituksen esitys vain sen, että ennen keskushallituksille kuuluneet tehtävät siirretään asianomaisille ministeriöille. Lisäksi sanotaan perusteluissa, että ministeriöiden sisäinen järjestely tulisi, keskushallituksille ennen kuuluneiden tehtävien siirtyessä ministeriöille hallinnollisesti toimitettavaksi asioiden ratkaisemisessa valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain puitteissa.

Mainittu vuoden 1922 laki säättää, että ne asiat, jotka päätetään ministeriössä, ratkaisee ministeri päällikkönä taikka, omalla vastuullaan, ministeriön kanslian tai osaston päällikkö tai muu esittelijä. Mitkä asiat voidaan uskoa ministeriön kanslia- tai osastopäällikön tai muun esittelijän ratkaistaviksi määrätään asetuksella. Kun nyt siis keskushallituksista ministeriöille siirtyvien asioiden ratkaisu järjestettäisiin näissä puitteissa, tulisivat nuo asiat ministerin, kanslia- tai osastopäällikön tai muun esittelijän yksin ratkaistaviksi. Korkeintaan saatettaisiin järjestää jonkunlaisia neuvottelukokouksia eri virkamiesten välillä, niinkuin on ilmoitettu ajatelluksi,

mutta asian ratkaisija ei millään tavoin voi olla näiden neuvottelukokouksien päätöksiin sidottu.

Nyt kysyn: tuottaako tällainen järjestelmä saman varmuuden asioiden ratkaisemiseen samalla asiantuntemuksella, kuin mitä keskushallitukset tähän saakka ovat tuottaneet? Onko varmuutta siitä, että ministerien tiheästi vaihdellessa, sama yhdenmukaisuus erikoisilla hallinnonhaaroilla säilyy, kuin mihin keskushallitukset tähän saakka ovat saattaneet tehokkaasti vaikuttaa? Ja onko todennäköistä, että puolueettomuus, josta varsinkin kollegiaalisesti järjestetty keskushallitus tuottaa takeita, edelleen edes samassa määrin kuin ennen, säilyy? En voi vastata muuta kuin kieltevästi. Minä en voi käsittää muuta, kuin että niitä takeita asioiden yhdenmukaiseen, asiantuntemuksella tapahtuvaan ja puolueettomaan ratkaisuun, joita keskushallitukset ovat tarjonneet, ei voida saavuttaa käsitteilyn tapahtuessa niissä puitteissa, jotka vuoden 1922 laki asioiden ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä säättää. Yhdessä katsannossa myönnän, että saavutettaisiin parannus. Asioiden käsittely tulisi nopeammaksi. Mutta se näkökohta ei ole ratkaiseva kysymyksen nähdessä, onko keskushallituksia lakkautettava, koska sama parannus voitaisiin saada aikaan ilman tällaista lakkauttamistakin, siten, että keskushallituksen päällikkö esittelisi asiat valtioneuvostossa.

Vaikka siis se asiain käsittelyjärjestys, jota hallitus esittää keskushallitusten lakkauttamisen jälkeen käytäntöön otettavaksi, on epätyydyttävä, ei siitä suinkaan seuraa, että koko ajatuksesta keskushallitusten tehtävien siirtämisestä ministeriöihin olisi kokonaan luovuttava. Hallituksen esittämä uusi asiain käsittelyjärjestys ei nimittäin ole ainoa mahdollinen tapa järjestää asiaa. Päinvastoin voidaan sangen helposti aikaansaada sellainen asioiden käsittely, että samalla kuin toivottu nopeus saadaan aikaan, myöskin voidaan saada verrattain suuria takeita siitä, että yhdenmukaisuus, asiantuntemus ja puolueettomuus säilyy. Tällainen asiainkäsittely voidaan nähdäkseni saada aikaan osaksi siten, että ministeriöihin järjestetään kollegiaalinen käsittely. — Niin olisi virkaehdolle panot tehtävä ja tärkeimmät asiat valmistettava, — osaksi rajoittamalla asiain ratkaisijan va-

paata ratkaisuvaltaa siten, että ellei hän yhdy esittelijän mielipiteeseen, ratkaisu siirtyy ikäänkuin yhtä astetta ylemmäksi. Tämä järjestelmä edellyttää myöskin, että kutakin lakkautettavaa keskushallitusta vastaamaan perustetaan asianomaiseen ministeriöön erityinen osasto.

Olen siis sitä mieltä, että samalla kuin aletaan toteuttaa hallinnon yksinkertaistamista keskushallituksia lakkauttamalla, olisi vuoden 1922 ennen mainittu laki siten täydennettävä, että säädettäisiin erityinen laki niiden asiain valmistamisesta ja ratkaisemisesta, jotka erinäisten keskushallitusten lakkauttamisen johdosta siirrettäisiin ministeriöitten käsiteltäviksi. Tässä laissa olisi edellä sanotun mukaisesti säädettävä: 1) että tällaisten asioiden käsitteilyä varten on asianomaiseen ministeriöön perustettava osasto, jossa tulee olla päällikkö ja jäsenet; 2) että asetuksella on määrättävä, mitkä asiat on toimiston päällikön ja sen jäsenten yhteisessä istunnossa käsiteltävä, sekä mitkä ovat osaston jäsenten, sen päällikön tai asianomaisen ministerin ratkaistavia; 3) että asiat, jotka ovat osaston päällikön ratkaistavia, tulee jonkun osaston jäsenen hänelle esitellä; jos päällikkö yhtyy esittelijän mielipiteeseen, on se tuleva päätökseksi, muussa tapauksessa on asia päällikön läsnäollessa esiteltävä ministerille ja on se mielipide tuleva päätökseksi, johon ministeri yhtyy; 4) että ministerin päätettävät asiat esittelee hänelle osastopäällikkö; jos ministeri yhtyy esittelijän mielipiteeseen, tulkoon se päätökseksi, muussa tapauksessa on asia valtioneuvoston yleisessä istunnossa päätettävä; sekä 5) että valtioneuvoston yleisessä istunnossa päätettävät, osaston käsiteltäviin kuuluvat asiat on osastopäällikön esiteltävä. Tarkemmat säännökset asioiden käsittelestä osastossa, samoin kuin millä tavoin tarpeellinen lainopillinen apu sellaisille osastoille olisi järjestettävä, jotka käsittelevät erityisiä ammattiasioita, olisi sitten asetuksella annettava.

Sitä käsitystä vastaan, että tämäntapainen laki olisi säädettävä, on tehty eräitä vastaväitteitä. On toisaalta sanottu, että sen kautta eduskunta liiaksi puuttuisi valtioneuvoston sisäiseen järjestelyyn, toisaalta, ettei olisi asianmukaista, kun eduskunta viime vuonna sääsi lain asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa, uudelleen puuttua

samaan asiaan. Ja vihdoin on väitetty, että esittämäni käsittelyjärjestys voitaisiin säätää hallinnollisellakin asetuksella. Nämä väitteet eivät ole paikkaansa pitäviä. Eduskunta ei, säätäessään edellämäinitunlaisen lain, sen enempää puuttuisi valtioneuvoston sisäiseen järjestelyyn, kuin mitä on tapahtunut 1922 vuoden lailla. Toiseksi: vuoden 1922 lakia säädettäessä ei, mikäli eräs viime vuonna eduskunnassa ja vieläpä perustuslakivaliokunnassa mukana ollut edustaja suuressa valiokunnassa ilmoitti, lainkaan otettu huomioon sitä mahdollisuutta, että keskusvirastoille kuuluvat asiat siirrettäisiin ministeriöille ja on eduskunta siis nyt uuden tilanteen edessä, joka on täysin riittävänä aiheena vuoden 1922 lain täydentämiseen — huomattakoon täydentämiseen, ei muuttamiseen, varsinkaan ei sellaisten asiain käsittelyyn nähden, joita ei siirretä ministeriöihin keskusvirastoista. Ja mitä vihdoin kolmanteen mainitsemaani vasta- väitteeseen tulee, niin ei esittämäni tapainen järjestelmä tosin sen kautta muuttaisi vuoden 1922 lakia, että asian ratkaisijan ratkaisuvalta tulisi olemaan rajoitettu, koska kerran itse ratkaisuvalta pääasiallisesti jäisi yhdelle henkilölle ja siinä kohden siis ehkä voitaisiin hallinnollisella asetuksella sellainen järjestelmä säätää. Sitä vastoin on epäilyttävää, voitaisiinko niille virkamiesten neuvottelukokouksille, joita on ajottu järjestää, antaa päättävän elimen luonnetta vuoden 1922 lakia täydentämättä. Joka tapauksessa kun kerran eduskunnan tulee päättää keskushallitusten lakkauttamisesta, olisi minusta asian luonnosta johtuvaa, että eduskunta myöskin päättäisi niistä puitteista, käyttääkseni hallituksen esityksessä käytettyä sanaa, joissa asioitten käsittely keskushallitusten lakkauttamisen jälkeen tulisi tapahtumaan.

Kun minulla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta tämän asian käsittelyn yhteydessä tehdä alotetta sen suuntaisen lain aikaansaamiseksi, johon edellä olen viitanut, täytyy minun, yhtyen ed. Estlanderin ehdotukseen, äänestää esillä olevan hallituksen esityksen hyväksymistä vastaan. Teen sen, — pyydän saada sen uudistaa, — ensenvuoksi, että olisi periaatteellisesti sitä vastaan, että erinäisiä keskusvirastoja lakkautetaan ja niille kuuluvat asiat siirretään vastaaviin ministeriöihin, vaan teen

sen siksi, että ehdotettu uusi näiden asiain käsittelyjärjestys ei ole tyydyttävä. Jos eduskunta yhtyy tähän mielipiteeseen, on toivottavaa, että hallitus ensi tilassa jättää eduskunnalle uuden esityksen virastojen yksinkertaistuttamisesta, jossa, mikäli keskushallituksia edelleen ehdotetaan lakkautettaviksi, asiain uusi käsittelyjärjestys ehdotettaisiin sellaiseksi, että asiantuntemus ja yhdenmukaisuus asiain ratkaisussa paremmin kuin esillä olevassa esityksessä tulisi varteenotetuksi.

Ed. Paasivuori: Viime istunnossa täällä käytti asiasta ed. Hiilos puheenvuoroa, jossa puolustettiin sosialihallituksen lakkauttamista m. m. sillä syyllä, että sosialihallitus on laittomasti perustettu. Tämä väite, että sosialihallitus on laittomasti perustettu, perustuu siihen valtiopoliiniseen riitakysymykseen, siirtyikö Venäjän vallankumouksessa keväällä 1917 keisarin ja suuriruhtinaan valtuudet Venäjän väliaikaiselle hallitukselle vai eikö, ja tämä riitakysymys on ratkaisematta, joten se ei ole niin riidattomasti selvä. Sillä tuo Venäjän väliaikainen hallitus luovutti Suomen senaatille kaikki ne asiat, jotka olivat yksinomaan keisarin ja suuriruhtinaan ratkaistavat ilman eduskuntaa kuulematta jo ennen sitä päätöstä, kun eduskunta päätti itse ryhtyä korkeinta hallintovaltaa käyttämään. Ja tämän edellä annetun asetuksen, joka muistaakseni annettiin jo lokakuussa 1917, perusteella senaatti tuon sosialihallituksen on perustanut. Ja minä en lähde tätä laajaa riitakysymystä selvittämään, sillä se sisältää kokonaisen sarjan lainrikkomuksia. Jo se seikka, että kaikki puolueet keväällä 1917 lähettivät edustajansa Venäjän väliaikaisen hallituksen kanssa Pietariin neuvotteluun, se on ensimmäinen alku siinä sarjassa näitä valtiopoliinisia rikoksia, ja sitä jatkui. Melkein koko Suomen kansa otti osaa niihin rikoksiin ottamalla osaa niihin vaaleihin, jotka toimitettiin syksyllä 1917 vaikuttaen yhä enemmän niihin lainrikkoksiin ja niihin rikoksiin ottivat osaa myöskin ja myötävaikuttivat ne kommunistijohtajat, jotka nyt ovat Venäjällä, Kuusiset, Mannerit, Sirolat, Gyllingit y. m. Joten tämän seikan voi tässä yhteydessä sivuuttaa ja jättää se valtiopoliinisten kirjailijain ja teoreetikkojen ratkaistavaksi. Sillä perustuslait, niin-

kuin tunnetaan, ne ovat voimasuhteet, kuvastavat niitä voimia, mitkä kunakin aikana ovat olemassa. Ja koko Suomen tasavalta tuskinpa sekään on niin täysin laillisessa järjestyksessä tullut voimaan, sillä jo se seikka, että eduskunta yksipuolisesti päättää täällä ryhtyä käyttämään keisarin ja suuriruhtinaan oikeuksia, vaikka perustuslait siitä toisin määräävät, niin se osoittaa, ettei tässä niin laillisella tiellä ole oltu.

Mutta mitä sitten tulee itse tähän pääkysymykseen sosiaalihallituksen lakkauttamisesta, niin sitä on puolustettu sillä syyllä, että sillä saadaan virkakoneisto muka yksinkertaisemmaksi, ja saattaa niin olla. Mutta sitten toisena syynä, että se tulee halvemmaksi, siten säästetään. Mutta tämä säästäminenkin näyttää olevan enemmän kuin epäilyksen alaista tuleeko tällä tavalla suurempaa säästöä, kuin mitä asian nykyisellä kannalla ollessa. Sillä jos valtion vakuutustarkastajan virka lakkauteen, niin ei siinä paljoakaan säästetä, jos sama toimi perustetaan toiseen virastoon, niinkuin tässä on asian laita. Sehän siirretään vain vakuutusneuvostoon ja niin menot vaan lisääntyvät siitä. Otetaan huomioon, minkä verran vakuutusneuvoston menot lisääntyvät, jos sosiaalihallituksen vähentävät. Muuten minä luulen, että tätä asiaa käsiteltäessä ei perustuslakivaliokunnassa ole otettu huomioon sitä, mitä sosiaalihallitus on tästä lakkauttamisesta sanonut. Minä pyydän tässä lukea vähän mitä sosiaalihallitus on itse sanonut tästä asiasta. Se on painettu tässä Sosialisessa aikakauskirjassa. Sosiaalihallitus sanoo näin: „Sosiaalihallituksen mielestä voitaisiin nykyinen järjestelmä menestyksellisesti säilyttää, jos ainakin osittain siirryttäisiin toimistojärjestelmään, joten vähemmän tärkeitä asioita voitaisiin jättää osastojen johtajien ratkaistavaksi ja ainoastaan tärkeimpien kysymysten ratkaisua varten säilyttää nykyinen kollegiaalinen järjestelmä. Asian käsittely voitaisiin myös saada joustavammaksi jos osa niistä asioista, jotka nykyään ratkaistaan sosialiministeriössä tai valtioneuvostossa, jätettäisiin sosiaalihallituksen lopullisesti päätettäväksi. Tämä päämäärä voidaan myös saavuttaa siten, että toisten asiain esittely valtioneuvostossa tapahtuisi suoraan sosiaalihallituksesta tai että asian esittelyssä joku sociali-

hallituksen virkailijoista olisi asiantuntijana läsnä. Koska puheena olevaa ehdotusta on pidettävä kokeena, sosiaalihallituksen yhdistämisestä sosialiministeriöön saatut kokemukset tulevat vaikuttamaan siihen, miten muihin keskushallintohaaroihin nähden on suhtauduttava.” Tästä lausunnosta, niinkuin huomataan, näkyy että sosiaalihallitus pitää tätä asiain järjestelyä, tämän ehdotuksen toteuttamista kokeena. Sosiaalihallitus on valittu tässä ensimmäiseksi koekaniiniksi jolla kokeillaan, kuinka tämä uusi järjestelmä tulee käymään. Jos se hyvin menestyy, niin sitten voidaan lakkauttaa muitakin keskusvirastoja.

Ja sosiaalihallitus jatkaa: Tällöin olisi myös tehtävä laskelma siitä, miten paljon valtion varoja puheenaolevan uudistuksen kautta säästyy, joka selvitys kokonaan puuttuu mietinnöstä, vaikka se epäilemättä on tärkeä ja mielenkiintoinen, etenkin eduskunnalle, jonka aloitteesta juuri tällä perusteella kysymys keskusvirastojen yhdistämisestä ministeriöön on tullut päiväjärjestykseen. Sosiaalihallitus huomauttaa vielä siitä että ehdotus näyttää edellyttävän ettei kollegiaalinen asiain käsittely missään tapauksessa tulisi kysymykseen. Kuitenkin on huomattava että sosiaalihallitus esim. ammattientarkastusosastolla nykyään käsittelee valituksia ammattientarkastajain kirjallisista käskyistä, sekä anomuksia, joissa pyydetään poikkeuksia lainmääräyksistä yötyön järjestämisestä teollisuuslaitoksissa. Näitä asioita, jotka usein vaativat lainopillisia tietoja, voidaan tuskin jättää asianomaisen osastopäällikön yksin ratkaistaviksi, vaan tulisi niiden käsittelyyn ottaa osaa jonkun sosialiministeriöön yhdistetyn yleisen toimiston lainopillisesti sivistyneen virkamiehen. Onko tätä seikkaa otettu huomioon että nämä poikkeusten myöntämiset työväensuojelulacista, aseuksesta ammattientarkastajista ja työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammateissa, samoin työaikalaista, että nämä kysymykset joutuvat ammattientarkastusosastolla päätettäväksi, jossa ei ole lainopillisen sivistyksen saanutta päällikköä, vaan siellä on insinööri? Se osasto vaatii että siellä on teknillisesti sivistynyt henkilö, joka ratkaisee nämä kysymykset. Mutta ne asiat, jotka ovat yhteydessä poikkeuksien myöntämisen kanssa nykyisestä laista, vaativat että sillä on myös lainopil-

linen asiantuntija. Minä pahoin pelkään että näitä seikkoja ei ole asianomaisessa valiokunnassa tarkoin otettu huomioon. Onko ed. Långström katsonut mitä tämä asetus teollisuustyöstä ja muista ammateista sanoo 9 §:ssä? Ensinnäkin 7 §:ssä sanotaan että alkoon lasta pidettäkö työssä ennen kello 7 aamulla tai jälkeen kello 7 illalla, eikä nuorta henkilöä ennen kello 6 aamulla tai jälkeen 7 illalla. Teollisuushallitus, s. o. sosialihallitus voi kuitenkin pyynnöstä sallia nuorukaisia pidettäväksi työssä muunakin aikana, jos se harkitaan tarpeelliseksi heidän ammattikehitykselleen. Tässä siis on poikkeuksen myöntäminen annetun sosialihallitukselle, se jää yksinomaan sen ammattientarkastusosaston päällikön ratkaistavaksi, myönnetäänkö työnantajille oikeus pitää nuoria henkilöitä, nuorukaisia yötyössä, joka poikkeaa näistä rajoituksista, jotka nuorten henkilöiden yötyöstä on säädetty. Se kai ei ole aina niinkään helppo asia. Ed. Långström kai muistaa miten asia vuonna 1919 metallityöläisriidan aikana tulkittiin, ja juuri se tulkinta oli metallityöläisille eduksi, jolle kannalle sosialihallitus asettui. Sosialiministeriössä asetuttiin toiselle kannalle, joten ei asia niinkään helppo ole eivätkä nämä virastot ole yksinomaan työläisten sortamiseksi, niinkuin edustaja Hiilos sanoi.

Sitten tässä 9 §:ssä, jossa kielletään ettei saa pitää yötyössä, sanotaan: 18 vuotta täyttänyttä työntekijää alkoon pidettäkö työssä yön aikana jälkeen kello 9 illalla ja kello 6:een aamulla, paitsi milloin työ on järjestetty kahteen enintään 8-tuntiseen vuoroon, jolloin työ saa jatkua kello 9 illalla tai kolmeen 8 tunnin vuoroon, jotka säännöllisesti vaihtuvat ja joka viikko muuttuvat. Tämä on sääntönä. Sitten seuraa poikkeus: Kutakin liikettä tai yritystä varten olkoon teollisuushallituksen s. o. sosialihallituksen hankittavalla luvalla sallittu, milloin työn teknillinen laatu, vuodenaika tai liikesuhteet sitä vaativat, pitää työntekijää työssä osaksi yönaikana, vaikka työ ei olekaan järjestetty niinkuin ensimmäisessä momentissa on sanottu. Samoin olkoon sallittu pitää aputyöntekijöitä kuten puhdistajia, lämmittäjiä, voimakoneiden hoitajia heidän töissään yönaikana niin kauan ennen ja jälkeen muita työntekijöitä kuin teollisuushallitus s. o. sosialihallitus harkitsee välttämättömäksi. Tässä toisessa momentissa on tavaraa niinkuin

„jokapäiväisessä leivässä” ja tämä jää kaikki yksinomaan ammattientarkastusosaston päällikön ratkaistavaksi. Siinä on jotenkin laaja tulkitemahdollisuus, ja tämmöistä asiaa en minä olisi valmis antamaan yksinomaan yhden henkilön ratkaistavaksi. Niin kauan kuin siellä on ylitarkastaja Pyykkö, voisi suuremmalla luotamuksella hänelle antaa tämän asian. Mutta jos tälle paikalle tulee joku toinen, vanhoillinen herra, niin se kumoo koko tämän ensimmäisen momentin ja silloin se virasto kai muuttuu enemmän työväen sortamiseksi kuin mitä on tarkoitettu tällä sosialihallituksella. Minä tiedän että tätä pykälää vastaan on nyt jo rikottu jonkun verran, esim. sahalaitoksissa järjestämällä työtä kahteen vuoroon niin että työ jatkuu kello 1:een asti yöllä. Se on minun mielestäni lain rikos, se on rikos 9 §:n ensimmäistä momenttia vastaan, jossa sanotaan, että työ saa jatkua vain 11:een asti illalla eikä kello 1:een. Tällä tavalla on tässä asiassa ja juuri siitä syystä minä vastustan tätä lakiehdotusta. Minä luotan enemmän siihen kollegialiseen järjestelmään, että on useampia miehiä asiasta päättämässä, kuin että jättää asiat yhden henkilön päätettäväksi. Sitten tässä uudessa järjestelmässä on se omituisuus ellei lakia muuteta, että sosialiministeriö joutuu antamaan lausuntonsa alemmille virkamiehille, alemmille virastoille, niinkuin maaherroille, milloin on kysymys vahvistaa esim. työväenapukassojen sääntöjä, sairaus-, hautaus- ja eläkekassojen sääntöjä. Jos nämä toimivat ainoastaan yhdessä läänissä on säännöt maaherran vahvistettava ja siinä tapauksessa antaa sosialihallitus lausuntonsa asiassa. Mutta kun sosialihallitus lakautetaan, niin silloin lausunnon joutuu antamaan sosialiministeriö, joka on korkeampi viranomaisena kuin maaherra, siis sehän joutuu antamaan lausunnon alemmille viranomaisille. Näin on asetuksessa 2 päivästä syyskuuta 1897, annettu työntekijäin apukassoista ja niiden apukassojen sääntöjen vahvistamisesta, joten se asetus kai sitten muutettaisiin jos kerran tämä ehdotus hyväksytään. Samaten on asiantaia mikä koskee vaivaishoitoa. Siinäkin köyhäinhoidon ohjesäännön vahvistaminen kuuluu maaherralle, ja sosialiministeriö joutuu tässä taas neuvomaan maaherroja, mitenkä heidän on tässä meneteltävä.

Mutta sitten on kysymys sosialisesta ti-

lastosta ja sosiaalinen tilasto eroaa aika paljon muista tilastoista. Se ei ole samanluontoinen tilasto kuin muut. Ensiksi köyhäinhoitotilasto, miten kunnat täyttävät velvollisuutensa köyhäinhoitoon nähden, miten ne hankkivat kouluopetusta niille lapsille, jotka ovat joutuneet köyhäinhuoltoon huostaan. Köyhäinhuollon tarkastajan pitää seurata sitä ja saada tilastotietoja kunnan viranomaisilta pitkin vuotta ja huomauttaen epäkohdat, niin hänen täytyy heti puuttua asiaan. Tämä köyhäinhuototilasto pitäisi olla sosiaaliministeriössä. Samaten on tapaturmatilaston kanssa. Sosiaalihallituksessa seurataan kaiken vuotta tapaturmatilastoa, nim. ammatitarkastajan kertomusten perusteella ja kun huomataan epäkohtia otetaan selvää tapaturmain syistä, miten työnantajat ovat täyttäneet suojeluvelvollisuutensa ja näitten epäkohtien johdosta heti ryhdytään toimenpiteisiin semmoisten suojelulaitteiden aikaansaamiseksi, että nuo tapaturmat vältettäisiin. Samaten on asianlaita apukassatilaston kanssa. Ja työnseisaustilastoa pitää sosiaalihallituksessa seurata kaiken vuotta. Ensimmäiset tiedot saadaan siitä sanomalehtien välityksellä, sanomalehtiutisista. Jos työnseisaustilasto erotetaan sosiaaliministeriössä yleiseen tilastoon, niin ei tämä asia tule niin hyvin hoidetuksi. Sitten on kokonaan uusi tilasto, nim. työttömyystilasto, jota ei vielä ole aikaansaatu ja se nyt kaikkein vähemmän sopii siihen yleiseen työttilastolliseen osastoon, sillä työttömyystilasto on senluontoinen tilasto, että siihen vastauksia pitää saada kaksi kertaa kuukaudessa. Jos työttömyystilasto valmistuu vasta vuoden tai kahden kuluttua, niin kaikki ne tiedot, mitkä siellä ovat työttömyystilastossa, niillä ei ole enään mitään arvoa. Ne näyttävät ainoastaan sen seikan, mikä silloin oli, mutta ei sitä tilannetta, mikä kunakin aikakautena oli, jota eletään ja työttömyystilaston täytyy tapahtua samalla tavalla kuin pankkien noteeraukset kurseista, rahankurseista, että voidaan liike-elämä sen jälkeen ohjata. Samaten on asianlaita työttömyystilaston kanssa. Niitä on aikoinaan julaistava aina vähintään kuukausittain, mutta vielä paremmin, että ne julaistaan kaksi kertaa kuukaudessa, kuinka monta tuhatta tai sataa työntekijää on kunakin määrättyinä päivinä kuukaudessa ollut ilman työtä. Tällaisella tilastolla on se etu, että kunta

ja valtion viranomaiset voivat ryhtyä toimenpiteisiin työttömyyden torjumiseksi. Tilasto-osaston erottamista sosiaaliministeriöstä yleiseen tilastoon pitää sosiaalihalitus vähemmän onnistuneena ehdotuksena ja mainitsee, että Ruotsissa tämä sosiaalinen tilasto on sosiaalihallituksen yhteydessä eikä koskaan ole vaadittukaan eikä ehdotettu, että tämä tilasto erotettaisiin sosiaaliministeriöstä. Ei sitä ole Ruotsissa edes erotettu eri osastoonkaan, niinkuin se on meillä sosiaaliministeriössä tehty. En myöskään pidä onnistuneena sitä ehdotusta, että työsääntöjen vahvistaminen joutuisi sosiaaliministeriössä työasiainosastolle, jossa on kokonaan lainopillista sivistystä saamaton henkilö päällikkönä. Niinkuin tunnetaan, on ainoastaan filosofiantohtori työasiainosaston päällikkönä. Työsääntö on semmoinen sääntö, että siihen voidaan ottaa esim. kaikki se, mikä on sanottu työsopimuslaista, sillä se on itse asiassa työsopimus, vaikka se on semmoinen työsopimus, jonka työnantaja on laatinut, ettei se ole molemminpuolin allekirjoituksella vahvistettu. Mutta työsääntöön voidaan, niinkuin sanoin, ensiksikin ottaa jokseenkin kaikki, mitä sanotaan työsopimuslaissa. Sitten sillä voidaan joko kumota osa niistä työsopimuslain säännöksistä, mitkä ovat edullisia työntekijöille, tai ottaa sinne, mitä on vähemmän edullista työntekijöille. Niinkuin tiedämme, työsääntöehdotukset koskettelevat myös työaikalakia, ne koskettelevat myös asetusta työstä teollisuudessa ja eräissä muissa ammateissa, ne koskettelevat myös työväen tapaturmavakuutusta. Näillä työsäännöillä, jos ei vain olla valppaita, voidaan työntekijöiltä riistää niitä etuja, mitä työväen suojelus- ja vakuutuslait työvälle tarjoavat. Minä olen nähnyt niitä uusia ehdotuksia, joita työnantajat ovat laatineet, ja niissä on yhdestä ja toisesta laista pyritty vähän nipistelemään ja saatamaan näitä työväen suojelus- ja vakuutuslakeja työntekijöille epäedullisiksi. Jos nyt arvellaan, että on samantekevä, käsittelevätkö näitä asioita asiantuntijat vai ainoastaan yksi ainoa mies, joka ei ole edes juristi, niin kyllä minusta on hyvin epäillettävää jättää niitä yhden miehen ratkaistaviksi. Niinkuin sanottu, kyllä voidaan työsäännöillä kumota suuri osa työvälle edullisista lainmääräyksistä. Vaikka ed. Hiilos sanookin, että ne ovat työväen sortamista varten kaikki virastot, niin kyllä

ne voivat olla työväen etujen puolustamista varten. Riippuu paljon siitä, ketä siellä on. Arveleeko ed. Hiilos, että Matti Väisänen on siellä sosialihallituksessa ollut ainoastaan sortamassa ja kurissa pitämässä työväkeä. Tällä kertaa hänellä ei ole sanomista, kun hän istuu vankilassa, mutta koko tämä sosialivaltuutettujen toimi lakkaa, kun asiat siirretään sosialiministeriölle, sillä sosialivaltuutetut eivät sovi mihinkään toimistojärjestelmään, missä yksi mies päättää asioista. Se sopii ainoastaan kollegialiseen järjestelmään.

Näillä asiallisilla syillä minä vastustan tätä lakiehdotusta ja äänestän sitä vastaan.

Ed. Kivilinna: On kieltämättä hie-man vastenmielistä panna eduskunnan jo verrattain lujalle otettua kärsivällisyyttä uudestaan koetukselle, mutta kun asianlaita on niin, että tähänastiset puheenvuorot ovat kaikki käyneet perustuslakivaliokunnan ehdotusta vastaan, niin lienee paikallansa, että valiokunnan puolestakin joku sana lausutaan ja esitetään ne yleiset näkökohdat, joille valiokunta on ehdotuksensa ja käsityksensä perustanut. Minä huomautan siinä suhteessa ensinnäkin aivan lyhyesti siitä, että hallituksen esitys perustuu tai nojautuu päätökseen, jonka eduskunta on tehnyt, kehoitukseen, jonka eduskunta on hallitukselle antanut. Hallitus on siis yksinkertaisesti, parlamenttaarista menettelyä noudattaen, laatinut esityksen eduskunnan toimimaan suuntaan. Totta kyllä, tämä ei ole henkilöllisesti sama eduskunta, joka on tämän toivomuksen lausunut, mutta olisi kieltämättä kuitenkin nurinkurista ja korvapuusti eduskunnallisuudelle, jos eduskunta nyt, heti kun hallitus ryhtyy toteuttamaan eduskunnan monasti toivomaa virkakoneiston yksinkertaistuttamista, kohta ensimmäisessä tapauksessa asettuisi päinvastaiselle kannalle, vastustamaan itse lausumiaan pyrkimyksiä.

Mitä sitten tulee tämän muutoksen kautta saavutettaviin etuihin — minä huomautan kumminkin siinä välissä, että tässä on parempi puhua sosialihallituksen yhdistämisestä ministeriöön eikä sen lakkauttamisesta — mitä tulee tämän yhdistämisen kautta saavutettaviin taloudellisiin etuihin, niin summat sinänsä eivät kyllä näytä erittäin suurilta. Virastokomitean laskelman mukaan tulisi säästö palkoissa olemaan noin 308,000 mk. Sehän ei ole

suuri raha sinänsä. Mutta proseiteissa tekee se runsaasti 25 % tähänastisista virkamiesten palkoista. Vaikkakin supistettiin tätä uudistusta niin pieneen kuin ministerivaliokunta myöhemmin on ehdottanut, olisi säästö noin 160,000 mk, siis joka tapauksessa lähes 15 % nykyisistä palkoista. Jos ylimalkaan — minä sanon: jos, sillä minä en väitä, että se aina onnistuu — mutta jos ylimalkaan voitaisiin saada tällaiset prosenttimäärät virkamiesten palkkausmenoista säästöön, niin eduskunta vapautuisi suuressa määrin tai melkein kokonaan myöntämästä lisämäärärahoja virkamiesten palkankorotukseen, vaan ne voitaisiin hoitaa näillä säästöillä. Näihin säästöihin tulee vielä sitten lisäksi se säästö, mikä tehdään huone-käytössä. Virastokomitean laskujen mukaan tulisi yhdistetty sosialiministeriö ja sosialihallitus toimeen 23 huoneella. Nykyisin käyttää sosialiministeriö ja siihen yhdistettäväksi aiottu virastot 55 huonetta, joista tosin 11 on sellaisia, joissa toimivat virastot olisivat tämän säännöstelyjärjestelyn ulkopuolella. Joka tapauksessa on nykyisin käytettäviä huoneita 44. Säästö huoneissa on siis lähes 50 %. Vaikkakaan se ei nousisi juuri näin suureksi, niin voitane pyöreän luvun otaksua, että kolmisenkymmentä prosenttia huoneenkäytössä voitaisiin säästää. Tähän tulee lisäksi vielä kolmanneksi se seikka, että kaikenlainen kirjeenvaihto virastojen kesken supistuisi koko joukon pienemmäksi, siihen käytetty aika, vaivat ja kulut ja siihen käytetty henkilömäärä olisivat supistettavissa. Niin että, vaikka ei olekaan mitään täsmällisiä laskuja tehty eikä juuri helposti voitane tehdä, niin ei liene väärin sanoa, että todennäköisyyden mukaan rahallinen säästö tähänastisiin menoihin nähden olisi siinä 15—20 %:n välillä. Se on jo jotakin proseiteissa laskettuna. Että se ehdottomissa luvuissa on niin vähän kuin se on, riippuu siitä, että toistaiseksi on kysymys verrattain pienistä virastoista.

On väitetty, että tämä uudistus on aloitettu väärästä päästä, kun se on aloitettu juuri sosialihallituksesta, että tämä ylihallitus juuri kuuluu niihin ylihallituksiin, joita ei pitäisi poistaa. On siinä suhteessa viitattu sosialihallituksen omiin lausuntoihin. Minä en halua, enkä katso tarpeelliseksi käydä yksityiskohdittain näitä asioita pohtimaan, mutta minä luulen lyhyesti

voivani sanoa, että jos me perustamme käsityksemme ylihallitusten ja virastojen omiin lausuntoihin, niin minä tuskin luulen mahdolliseksi löytää sellaista ylihallitusta, sellaista virastoa tässä maassa, joka itse pitäisi itsensä tarpeettomana. Tämä seikka jo on omansa helpoittamaan arvostelua, kun on muodostettava käsitys näiden virastojen omain lausuntojen pohjalla. Minä ymmärrän erinomaisen hyvin sen seikan, minä ymmärrän psykologisesti sen seikan, että vasemmiston taholla nousee vastustusta erikoisesti juuri sosiaalihilituksen ministeriöön yhdistämistä vastaan ja minusta on joskus tuntunut siltä — en uskalla väittää, onko siinä perää — mutta minusta on joskus herännyt se epäily, että lieneekö tämä ylihallitus valittu, niinkuin ed. Paasivuori sanoi, koekaniiniksi sentähden, että tähän kompastuttaisiin heti ensimmäiseksi ja koko uudistus sillä tavalla saataisiin mahdollisuuden mukaan pois päiväjärjestyksestä. Mutta jos lähdetään tältä näkökannalta, jos ei katsota asioita laajemmin, niin tietysti tulee aina olemaan niitä piirejä, jotka pitävät juuri sitä ylihallitusta, juuri sitä virastoa, joka kulloinkin on kysymyksessä, sellaisena, johon ei pitäisi kajota. Kauppa- ja teollisuushallituksesta on äskettäin ollut puhe. Kauppa- ja teollisuuspiirit nousevat heti vastaan: sitä ei pitäisi ministeriöön yhdistää. Myöskin on varmaa, tai jotenkin varmaa, että jos tulee kysymys sanokaamme esim. kouluhallituksesta, silloin nousevat monet koulupiirit vastaan: ei tämä ole se ylihallitus, johon pitäisi kajota. Jos ei voida katsoa tätä asiaa laajemmin ja käsittää, että tässä on todellakin kysymyksessä koko virkakoneiston yksinkertaistuttamisen alku, jos takerrutaan tällaisiin yksityiskohtiin, niin silloin ajetaan ehdottomasti kerta kerralta koko uudistus karille ja virkavalta varustuksensa takana nauraa eduskunnalle partaansa.

Ennen kaikkea riippuu kai virastoissa toimivista henkilöistä se, kuinka asioita niissä hoidetaan. Siinä suhteessa ei minun ymmärtääkseni yleensä kollegialisuus sinänsä takaa sen enempää kuin päällikkövaltainen ratkaisu. Päinvastoin voi monta kertaa olla mahdollista, että käy aivan toisin, kuin ed. Paasivuori on otaksunut. Voi käydä, jos joku ylihallitus, sanokaamme juuri esim. sosiaalihilitus vastaisuudessa on miehitetty toisella tavalla kuin nyt, voi

sattua, että tämä ylihallitus tällöin muodostuu jarruksi niille kysymyksille, joita ed. Paasivuori ajaa. Silloin hän tietysti tahtoi hävittää sen ja yhdistää sen ministeriöön, jos siellä mahdollisesti olisi mies, joka kannattaa näitä hänen ajamiaan kysymyksiä. Mutta jos me tällä tavalla muodostamme kantamme suurissa, laajakantoisissa kysymyksissä aina kulloinkin vallitsevien olojen mukaan, niin me olemme ehdottomasti aina hyllyvällä pohjalla. Ja ajateltakoon vaikka niin hyviä pyrkimyksiä kuin minä mielelläni myönnän ed. Paasivuoren ajavan, niin se pohja pettää. Tämä asia on ehdottomasti otettava laajemmin ja käsitettävä, mikä tässä on kysymyksessä.

Oikealta on sitten tämän asian yhteyteen vedetty kysymys kollegiaalisuudesta ja päällikkövallasta. Minulta puuttuu tietysti pätevyyttä ruveta hallinto-oikeudelliseen väittelyyn ed. Tulenheimon kanssa. Minä rajoitunkin sentakia vain muutamii yksityisiin huomautuksiin. Minä huomautan ensinnäkin siitä, että kollegiaalinen asiain käsittelytapa jakaa edesvastuun monen henkilön kesken, ja se johtaa tavallisen inhimillisen psykologian mukaan yleensä siihen, että tällaisen viraston jäsenet luottavat toinen toisiinsa ja ei kukaan täydelleen halua ottaa edesvastuuta siitä, mitä tapahtunut on. Tämäkin seikka jo minun mielestäni on yksi niistä, jotka puhuvat päinvastaiseen suuntaan, kuin ed. Tulenheimon esittämät näkökohdat. Ja viitaten niihin mahdollisuuksiin, jotka ilmenevät perustuslakivaliokunnan suurelle valiokunnalle antamasta lausunnosta, niin huomautan, että kollegiaalinen käsittely, joskin toisessa muodossa, olkoonpa vain neuvottelevassa muodossa, ja siis asiantuntemuksen käyttö ja yhtenäisyys asioissa on saavutettavissa neuvottelukokousten kautta, jotka nykyisen järjestelyn mukaan ovat mahdollisia. Sitä paitsi on kai asian laita sellainen, että jos me ylimalkaan ajomme siinä osassa virastokoneistoa, jonka ylihallitukset muodostavat, saada aikaan jonkunlaista supistamista, jonkunlaista yksinkertaistumista, niin me emme pääse mihinkään, elleimme ryhdy ainakin tuntuvasti supistamaan kollegiaalista asiain käsittelyä. Kun 5—6 miestä ja enemmän istuu käsittelemässä joutavia pieniä asioita, niinkuin nyt tapahtuu, niin silloin taphtuu sekä ajan että työn hukkaa.

Tämä on välttämätön edellytys, jos tahdomme tässä osassa virkakoneistoa päästä mihinkään. Sitä paitsi minusta tuntuu siltä, että ne näkökohdat ja sensuuntaiset uudistukset, joista ed. Tulenheimo puhui, eivät suinkaan ole mahdottomia panna toimeen senkin jälkeen, kun on hyväksytty laki sosialihallituksen yhdistämisestä ministeriöön. Ne eivät siis ole minään ehdottomana esteenä tälle yhdistämiselle. Ne ovat tietysti esteenä sille, joka ensin tahtoo välttämättä saada nämä muutokset toteutetuiksi, mutta ne eivät ole esteenä sille, joka katsoo itse pääasiaa ja luottaa siihen, niin kuin minun mielestäni voi luottaa, että tätä asiaa, tätä uutta järjestelyä hallinnollisesti järjestettäessä ryhdytään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Vasemmalta puhutaan hyvin usein enemmän tai vähemmän epäkunnioittavassa äänilajissa siitä oikeiston suojelupyhimyksestä, jota he kutsuvat Pyhäksi Byrokraatiukseksi. Minä luulen, että me keskustalaiset emme ole suinkaan sen vähemmän epäsuosiollisia Pyhää Byrokraatiusta kohtaan, kuin vasemmisto. Jos minä edelleen saisin puhua vertauksilla, niin lopettaisin sanomalla, että nyt on kysymyksessä rynnäkö yhtä Pyhän Byrokraatiuksen linnaketta vastaan, ja olisi todella omituista, jos vasemmalta erkaantuisi hyökkääjistä riittävän suuri joukko kalliistaakseen tässä etuvartio-ottelussa voiton Pyhän Byrokraatiuksen puoleen. Minä kumminkin luulen, että niin ei tule tapahtumaan, ja toivon, että eduskunta saattaa hyväksyä perustuslakivaliokunnan mietinnön ja sitä kannattavan suuren valiokunnan mietinnön.

Ed. Hästbacka: Då jag icke för min del kan godkänna nu föreliggande lag särskilt med hänsyn till bestämmelsen i 2 § om rätt att anställa tjänstemän av avtalsnatur ävensom arvodestjänster och befattningar, så ber jag att få förena mig om riksdagsman Estlanders förslag.

Ed. Lohi: Meillä on eduskunnassa usein ollut puhetta virkamiesten palkkaus-kysymyksestä ja niistä tavattoman suurista määrärahoista, mitkä meidän budjetissa täytyy joka vuosi osottaa virkamieskoneiston ylläpitämiseen. Nykyisessä tulo- ja menoarvioehdotuksessa nämä virkamiesten palkkaukset sisältävät lähes 40 %

koko tästä huimaavasta tulo- ja menoarviosta. Sentähden on eduskunta hallitusta usein jo muistuttanut siitä, että on ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin siihen suuntaan, että meidän virkamiesolomme saataisiin järjestetyiksi yksinkertaisemmiksi ja sillä tavoin myöskin menoja vähennetyiksi. Nyt on eduskunnassa käsiteltävänä miltei ensimmäinen siihen suuntaan käyvä yritys, että tätä yksinkertaistuttamista koetetaan ryhtyä toteuttamaan. Minusta tuntuisi omituiselta ja ristiriitaiselta eduskunnan menettely, jos samalla kuin se kerta toisensa perästä hallitusta muistuttaa tämän suuntaisista toimenpiteistä ja kun hallitus ensimmäisen yrityksen tekee, eduskunta sitten sen hylkäisi. Minä omasta puolestani voin yhtyä niihin asiallisiin näkökohtiin, joita edellinen puhuja ed. Kivilinna esitti ja puolustaa tätä valiokunnan ehdotusta. Asemalla tällä hetkellä näyttää sellaiselta, että me pian hukumme tämän virkamiespalkkausmäärärahan alle. Se paisuu niin suureksi ja siitä huolimatta virkamiehet tälläkin hetkellä ovat siinä asemassa, että näyttää aivan uhkaavalta tilanne. He palkkojen pienuutta valittavat niin suurena määränä, että näyttää hyvin vaikealta niiden kanssa toimeentulla. Minun mielestäni on aivan väärin, jos nyt tämä ehdotus hyljätään, joka on alku yrityksiin siinä suhteessa, että päästä vähemmällä virkamiehistöllä.

Ed. Långström: Minä olen asettunut puolustamaan näitä keskusvirastojen yhdistämisä ministeriöihin juuri sillä perustuksella, että saataisiin virkakoneisto yksinkertaistetuksi. Samaten ei myöskään voi kieltää sen säästön merkitystä, joka tällaisesta yhdistämisestä olisi seurauksena, jotenka näillä perusteilla minä olen yhtynyt kannattamaan perustuslakivaliokunnassa yleensä tällaisten virastojen yhdistämistä ministeriöihin. Mitä tulee asian kollegialiseen käsittelyyn, niin voin ilmoittaa ed. Paasivuorelle, että ainakin sosialihallitukseen nähden minä olen ollut sitä mieltä, että tällainen käsittelyjärjestys pidettäisiin voimassa, mutta se ei ole saanut kylläkään perustuslakivaliokunnassa niin suurta kannatusta, jotenka ei siis ole mennyt lävitse. Kuitenkaan en pidä tätä kollegialista käsittelyjärjestystä niin ihmeitä tekevänä, kuin ed. Paa-

siuori pitää, jotenka minä puolestani voin asettua kannattamaan tämän lain hyväksymistä.

Ed. Aalto: Se lakiehdotus, joka nyt esitetään hyljättäväksi ei suinkaan tarvitse merkitä sitä, että eduskunta luopuisi siitä aikaisemmasta päätöksestä, jonka mukaan virastoja olisi yhdistettävä. Tämä tietäisi vain sitä, että ei voitaisi hyväksyä tätä lakia, koska ei ole ryhdytty tekemään minkäänlaisia ennakkovalmistelujaan sellaisten asioiden käsittelyjärjestykseksi, kuin mitä ne kysymykset, jotka nyt sosiaalihallitukselle ovat kuuluneet, vaativat. Me tiedämme kyllä, minkälainen sosiaalihallitus on, miten siellä on asioita käsitelty ja, mitkä asiat kuuluvat sen käsittelypiiriin ja me tiedämme myöskin sen, että nykyisen lain mukaan valtioneuvostossa ei tule suinkaan muuta kysymyksen kuin todella Pyhä Byrokrati, josta ed. Kivilinna täällä huomautti, nim. yhden miehen ratkaisuvallta. Kysymyksen on sosiaalihallituksen lakkauttamisesta, vaikka ed. Kivilinna koetti väittää, että sellaisenaan siitä ei ole kysymys. Minun mielestäni kun meillä on niin monessa työväensuojelulainsäädännöllä ja sosiaalilakien huomattavasti vaikeuksia koko työväensuojelulainsäädännölle ja sosiaaliselle lainsäädännölle, niin olisin minä odottanut, että hallitus, ennenkuin se ryhtyy toimenpiteisiin antamaan esitystä tällaisen keskusviraston lakkauttamisesta, olisi ennen sitä esittänyt eduskunnalle lakiehdotuksen sellaiseksi käsittelyjärjestykseksi, joita sosiaaliset asiat vaativat. Ed. Långström tässä puhui kollegialisesta järjestelmästä ja sanoi, että hän oli sillä kannalla, mutta sitä ei saatu perustuslakivaliokunnassa hyväksytyksi. Minä huomautan, että sitä ei voida meillä saada hyväksytyksi niin kauan kuin on olemassa meillä nykyinen laki valtioneuvostosta voimassa. En minä pidä välttämättömänä, että nyt aina ja kaikissa kysymyksissä pitää olla kollegiaalinen järjestelmä käytännössä, mutta kyllä se eräissä kysymyksissä toistaiseksi on osoittautunut edulliseksi. Ellei niin olisi, niin minkä-

tähden juuri työväenjärjestöt pyrkivät käsittelemään asioita kollegialisessa järjestyksessä. Ehkäpä kommunistit pyrkivät tässäkin suhteessa yhden miehen diktatuurivalltaan. Tähän saakka ei kuitenkaan ole ollut työväenjärjestöjen keskuudessa sellainen mielipide, vaan on yleensä, niissä asioissa, jotka koskevat työväestöä, ja niissähän on sangen huomattavia kysymyksiä, pyritty siihen, että niitä ei yksi mies sellaisenaan ratkaise. Kun minä äänestän tämän lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta, teen sen sillä syillä, että meillä ei ole ollenkaan varmuutta siitä, millä tavalla asioiden käsittely sen jälkeen tulisi tapahtumaan siten, että se voisi olla maan työväenluokalle senkään vertaa hyödyksi, kuin miltä tällä kertaa sosiaalihallituksen aikana ja miten se tulee vaikuttamaan niihin moniin työväensuojelulakeihin, joissa aina viitataan sosiaalihallitukseen.

Pääministeri Kallio: Tätä toimenpiteä, josta hallitus on esityksen antanut, on ryhdytty vastustamaan täällä kahdeltakin taholta. Näissä vastustuksissa molemmissa on se yhteistä, että molemmat katsovat, että tuntuvat luottavan asioiden käsittelyssä enempi n. s. kollegialiseen asioiden käsittelyjärjestykseen kuin n. s. päällikköjärjestelmään. Minusta kumminkin tuntuu siltä, että kaikissa suhteissa eivät nämä vastuksen perusteet ole kumminkaan yhteisiä. Ed. Tulenheimo, joka on ryhtynyt vastustamaan tätä lakiehdotusta, perustellen epäilyksensä tätä suunnitelmaa vastaan, ei ole kohdistanut arvosteluaan yksistään tähän lakiehdotukseen vaan yleensä siihen periaatteeseen, että astuttaisiin sellaiseen asiaan käsittelyn järjestykseen, jossa yhden miehen vastuulla päätettäisiin asioita. Sensijaan minusta tuntuu, että vasemmistossa on epäilyksiä suuressa määrässä tätä järjestelmää vastaan siitä syystä että he katsovat, että nimenomaan sosialisten asiain käsittely tulisi tämän kautta kärsimään. Tietysti voi tästä asiasta olla eri mieltä, mutta itse asiassa tämä alote, minkä edellinen hallitus on tässä suhteessa tehnyt, perustuu eduskunnan ennen lausumiin toivomuksiin.

Kun viime vuonna käsiteltiin eduskunnassa valtioneuvoston ohjesääntöä, niin täytyy sanoa, että kentiesi ei otettu kyllin mo-

nipuolisesti harkittavaksi tätä eri virastojen yhdistämisseikkaa ja ne epäilykset, jotka ed. Tulenheimolla nyt ovat sitä vastaan, että hänen ehdottamansa järjestelmä ei sopisi valtioneuvoston nykyiseen ohjesääntöön, on luullakseni osittain perusteltu. Mutta minusta tämänkään vuoksi ei tulisi eduskunnan nyt asettua hylkäävälle kannalle tähän aloitteeseen nähden, sillä jos asian jatkuvassa käsittelyssä hallituksessa osottautuu, että nykyinen valtioneuvoston ohjesääntö vaatii tässä suhteessa muutoksia, niin hallitus voi siinä tapauksessa antaa esityksen. Mutta minun täytyy sanoa toiselta puolen, että ed. Tulenheimon suosittelema menettelytapa tulisi muutamassa suhteessa olemaan mutkallisempi, kuin nykyisen valtioneuvoston ohjesäännön mukaan hyväksytty menettelytapa, niin että sitäkin järjestelmää vastaan, jota hän on suositannut, voi kyllä suuria epäilyksiä lausua.

Täällä on pantu erinomaisen suurta painoa siihen, että sosialihallitus on asettunut tätä suunnitelmaa vastaan. Tähän minun täytyy huomauttaa, että minun tietääkseni ei ole kuin yksi ainoa keskusvirasto, joka katsoo myötemielisesteti tällaisen järjestelyn toimeenpanoa. Ja tämä onkin sängen ymmärrettävää. Mutta tosiasiassa on, että näissä eri virastoissa muodostuu samanluontoisia tehtäviä aivan rinnakkaisesti toistensa kanssa, niin että kaikesta päättäen näyttäisi tarkoituksenmukaiselta yhdistää samanluontoiset tehtävät yksiin virastoihin. Tällä minä tarkoitan esim. tilastoja, joita osastoja on melkein kaikissa meidän keskusvirastoissa ja joissa tehdään rinnakkaisesti hyvin paljon samaa työtä, mitä tilastollisessa keskustuimistossa. Näyttäisi sentähden olevan tarkoituksenmukaista, että tässä suhteessa keskitystä saataisiin aikaan. Mutta tuollainen keskitys mielestäni voidaan sopivimmin toteuttaa silloin, kuin muutenkin viraston sisäistä rakennetta järjestetään. Ja monessa suhteessa epäilemättä ajanoloon näillä järjestelyillä voitetaan myöskin rahallisia tuloksia enemmän kuin nykyään näyttää. Lisäksi on huomattava, että erinäisillä keskusvirastoilla on taipumusta paisua yhä suuremmiksi ja suuremmiksi, mutta jota enemmän keskitystä tässä suhteessa on, niin töiden jaon voi myöskin luullakseni silloin paremmin järjestää.

Niistä huomautuksista ja epäilyksistä huolimatta, mitä tässä on puolelta ja toiselta esitetty tätä toimenpidettä vastaan,

minä luulen, että paraiten päästään niihin päämääriin, joista eduskunta on jo ennen toivomuksensa lausunut, jos hyväksytään tämä esitys.

Ed. Sch a u m a n: För min del är jag avgjort för indragning av de centrala ämbetsverken, icke så mycket för den löneinbesparing, som därigenom komme att ske, som snarare då för inbesparingen av lokaler och framför allt för inbesparingen av papper — ty det fruktansvärda mångskriveri, som nu onödigtvis äger rum, på det måste dock snart göras en ände. Jag är också mycket gärna med om indragningen av socialstyrelsen. Jag tror nämligen det utom skolstyrelsen och sjöfartsstyrelsen och några andra nya överstyrelser, icke finnes något verk, som är så överorganiserat som detta verk med sina femtiofem rum och, såsom statsministern antydde, med sina många statistiker och andra tjänstemän. Jag kan ej heller förstå klockarkärleken för denna styrelse på högersocialistiskt håll, men den visar huru omhuldad den stats-socialistiska riktningen med sin tendens till överorganisation är på detta håll.

Jag bad dock icke om ordet för att uttala dessa allmänna tankar, utan för att göra en anmärkning mot lagförslaget, som jag i övrigt godkänner. Ehuru lagen heter „Lag om indragning av socialstyrelsen” säges i § 2 att vid socialministeriet skall kunna anställas funktionärer på grund av avtal, och detta motiveras i regeringens proposition därmed, att i socialstyrelsen, eller såsom det står, vid socialstyrelsen har funnits tjänster av avtalsnatur. När frågan kom före i stora utskottet, anhöll stora utskottet om närmare utlåtande av grundlagsutskottet i denna punkt, och då svarade grundlagsutskottet, att i samband med socialstyrelsen har sedan 1918 funktionerat centralbyrån för kvinnoarbeten och att byråns föreståndarinna och personal har antagits med lön efter avtal. Jag har senare satt mig i förbindelse med överdirektören i socialstyrelsen och fått av honom erfara, att denna centralbyrå för kvinnoarbeten, som nu motiverar hela stadgandet, att det vid socialministeriet skall finnas tjänster av avtalsnatur, är en byrå upprätthållen med anslag, som riksdagen beviljat i extraordinarie budgeten. Lönerna utbetalas från

detta anslag, och tjänsterna äro sålunda icke tjänster av avtalsnatur utan helt enkelt inga egentliga statstjänster alls. Med tjänster av avtalsnatur kan omöjligt avses dessa tillfälliga uppdrag, som när som helst kunna indragas, vilkas existens är beroende på att riksdagen varje år beviljar eller icke beviljar anslag för ändamålet ur extraordinarie budgeten. Hela denna motivering för stadgandet i 2 §, att det vid socialministeriet skall finnas tjänster av avtalsnatur, på grund av att så skulle varit fallet i socialstyrelsen, är således oriktig.

Vad som i övrigt säges i § 2, att det vid socialministeriet skall finnas arvodes-tjänster och befattningar är en fullkomligt onödig sak, ty detta finnes redan uttalat uti den på grund av lagen om statsrådets och ministeriernas befogenheter utav statsrådet utfärdade förordningen innehållande reglemente för statsrådet. I en sådan allmän förordning, som gäller statsrådet och alla ministerier, skall detta också ske, men att börja uttala sådant i samband med indragningen av en överstyrelse och beträffande endast ett visst ministerium, däri är ingen mening. Jag kan ej annat finna än att detta stadgande här tillkommit på grund av den oerhört ringa tekniska färdighet, som finnes inom ministerierna, när det gäller utarbetande av propositioner. De kopieras efter gamla mallar, och det har synbarligen i detta fall funnits något tidigare förslag i samma stil, och så kopieras det chablonmässigt. Det har visserligen vid behandlingen i stora utskottet uttalats, att det vore nödigt att få ett mera smidigt avlöningssystem, och ur denna synpunkt har förslaget om tjänster av avtalsnatur även försvarats i detta sammanhang. Jag medger att det finnes vissa skäl, som tala för tjänster av avtalsnatur icke blott vid socialministeriet utan i allmänhet, men en sådan anordning har också sina stora svagheter. Den kan leda därhän att vissa tjänstemän, som känna på sig, att de äro oumbärliga, hota med avgång, ifall icke deras tjänster göras till tjänster av avtalsnatur. På detta sätt kunna de skruva upp lönerna, och det är väl ändå icke riksdagens mening, att ett stadgande om att tjänster av avtalsnatur få inrättas skall på detta sätt missbrukas. Jag kunde

redan nu anföra exempel på missbruk i denna riktning, och de komma att bli mycket talrika, dessa exempel, så fort riksdagen givit sitt samtycke till stadganden av den natur, som det nu föreslagna.

Jag beklagar att 2 § i lagförslaget har oförändrad blivit antagen av stora utskottet och sannolikt också nu kommer att antagas av riksdagen, men jag anser mig ändå, trots det, kunna rösta för lagförslagets godkännande, emedan härmed den första indragningen av ett centralt ämbetsverk kommer till stånd.

Ministeri M a n t e r e: Ed. Aalto perusteli kielteistä kantaansa esillä olevaan lakiehdotukseen nähden m. m. sillä, ettei ole olemassa tai ei ole valmistettu minkäänlaista suunnitelmaa siitä, miten, missä järjestyksessä asiat käsiteltäisiin sosialministeriössä sen jälkeen kun sosialihallitus on yhdistetty sosialiministeriöön. Tämän johdosta pyydän vain lyhyesti mainita, että sosialiministeriössä on valmistettu luonnos asetukseksi sosialiministeriöstä, joka luonnos sisältää ed. Aallon kaipaaman suunnitelman. Toinen kysymys on sitten, onko tämä suunnitelma kaikin puolin tarkoitustaan vastaava voi olisiko ehkä sitä lopullisesti laadittaessa syytä ottaa huomioon muun muassa niitä huomautuksia, joita ed. A. Tulenheimo on tänään täällä täysiistunnossa tehnyt. Mutta tällainen luonnosuunnitelma on nyt joka tapauksessa jo olemassa. Se on muuten pääkohdissaan selostettu perustuslakivaliokunnan suurelle valiokunnalle toimittamassa lausunnossa.

Ed. M a n n e r m a a: Epäilemättä nyt kysymyksessä oleva asia on niitä, joissa voi hyvin olla toista mieltä ja toista mieltä, niinkuin keskustelu jo on osottanut. Samoista tosiasioistahan voi vetää hyvin erilaatuisia johtopäätöksiä, riippuen siitä, mille asian puolille mikin ratkaisevan merkityksen antaa. Olen puolestani perustuslakivaliokunnassa ollut jonkun verran kahden vaiheilla tämän asian yhteydessä, mutta olen jäänyt mietinnön kannalle. Kun olin pyytänyt puheenvuoroa ovat herrat pääministeri ja ministeri Mantere jo lausuneet pääasiassa ne näkökohdat, joiden lausumista varten puheenvuoroa pyysin. Voin sentähden olla varsin lyhyt.

Meillä on kollegiaalisella virastojärjestelmällä tietysti ollut erinomaisen suuri merkitys, nimenomaan venäläisvallan viimeisinä aikoina. Kun maan hallitus tuli nimitetyksi useinkin niin huomioonottamatta todellista asiantuntemusta tai maan tarpeita, kuin se tapahtui, oli erinomaisen suuri merkitys sillä, että oli keskusvirastoja, jotka sentään saivat toimia verrattain vapaasti ja joiden virkamiehet enimmäkseen kuitenkin olivat todellisia kelpoisuusnäkökohtia silmälläpitäen asetetut. Mahdollista on, että meillä kiintymys kollegiaalseen virastojärjestelmään on perintöä siltä ajalta ja että katsomukset ovat siihen kiintyneet enemmän kuin mitä meidän nykyisessä itsenäisessä valtiomenossamme tarpeellista on. Onhan yleensä vanhoissa siivistysmaissa niin, että paljon laajemmat asiayhteydet, kuin mitä tässä nyt on kysymyksessä, hoidetaan ministeriöissä. Vaihduvat ministerit sielläkin, ja kuitenkin ollaan olomuodoissa, jotka ovat täysin tyydyttäviä. Voidaan siihen tulla meilläkin.

Jos nyt olisi niin, kuin eräissä edellisissä puheenvuoroissa on väitetty, että tässä olisi kysymyksessä prejudikaatti, jonka kautta jotenkin pitkin linjaa tulisi jo ratkaistuksi kysymys keskushallitusten pyyntämisestä tai lakkauttamisesta, niin epäilemättä asia olisi tällä hetkellä paljon arveluttavampi, mitä tulee hallituksen esityksen hyväksymiseen. Mutta niinkuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä, sen perusteluissa, jo on viitattu, ei asialla tässä suinkaan ole sitä merkitystä, vaan on lähdetty siitä, että kunkin keskusviraston kohdalla on erityisesti harkittava, onko tämä keskusvirasto niitä, joita voidaan ministeriöön yhdistää, vaiko ei. Mielestäni on koko ajan pidettävä silmällä sitä, ettei oteta tämän asian ratkaisua miksiäkään sitovaksi prejudikaatiksi muihin keskushallituksiin nähden, ja voin ajatella jo edeltäpäin niistä useampia, joita ei voisi edullisesti yhdistää asianomaiseen ministeriöön.

Kun asiaa on valiokunnassa käsitelty, on ehdottomasti saanut sen kuvan niin hyvin sosialiministeriön kuin sosialihallituksen työn laadusta ja niiden nykyisestä työtaakasta, että tällainen yhdistäminen tähän keskushallitukseen nähden voi ilman vaaraa tapahtua. Edelleen on sosialihallitus uusi laitos vielä, eikä ole se jämästi kiintynyt visseihin vanhoihin työmuotoihin; se on siis vielä siihen määrään taipu-

vainen, mitä tulee siinä esiintyvien asioiden hoitamiseen, että juuri tähän virastoon nähden enemmän, kuin moneen muuhun meidän keskusvirastoomme, voi yhdistämistä asianomaiseen ministeriöön ilman varsin suuria vaikeuksia ajatella. Että asian käsittelyjärjestys tulee paljon nopeammaksi, jos tällainen yhdistäminen tapahtuu, ja että se tulee huomattavasti halvemmaksi kuin nykyinen järjestely, siitä minusta ei ole vähintäkään epäilystä.

Asianomainen ministeri jo huomautti siitä, että jos tämä laki nyt hyväksytään, ei siitä suinkaan tarvitse seurata, että esittelyjärjestyksen ministeriössä täytyy jäädä senlaiseen kuin se tällä hetkellä on. Onhan luonnollista, että sosialihallituksen yhdistäminen ministeriöön edellyttää vissejä joko lainsäädännöksiä tai hallinnollisia asetuksia tai ehkä kumpaisiakin. Niihin on tilaisuus, niin pian kuin nyt kysymyksessä oleva laki, jos se laiksi tulee, on voimaan astunut. Eikä ole mitään epäilystä, etteikö hallitus siinä kohden tee mitä tarvitaan.

Nähdäkseni nämä kohdat ovat siihen määrään huomattavat, että voi ilman isoja epäilyksiä asettua hyväksymään hallituksen esityksen.

Mitä sitten tulee kysymykseen, tuleeko, niinkuin lakiehdotuksen 2 §:ssä on hallituksen esityksen ja myös valiokunnan mietinnön mukaan ehdotettu, sosialiministeriössä olla paitsi sääntöpalkkaisia myös sopimusluontoisia sekä palkkiovirkoja ja toimia, niin siinä ollaan asiassa, josta tietysti voi olla hyvin eri mieltä. On perusteita silläkin mielipiteellä, jota ed. Schauman edusti, että sopimusluontoisia virkoja ei tulisi olla. Kuitenkin on, nimenomaan liikuttaessa alalla, missä nyt liikutaan, mielestäni ministeriöllä paljon parempi mahdollisuus tähän alaan kuuluvat asiat saada hyvin hoidetuiksi, jos se tarvittaessa saa aivan erikoisluontoisiin tehtäviin, joihin täytyy erikoisella tavalla hankkia henkilöitä, ottaa sopimuksen nojalla henkilöitä, kuin jos se olisi sidottu sellaisiin palkkamääriin, joilla todennäköisesti ei monessakaan tapauksessa sopivaa henkilöä saataisi paikalleen kiinnitetyksi. Onhan maan yleisen edun kannalta varmaan parempi, että tunnetusti ja tunnustetusti kykenevä henkilö johonkin erikoisluontoiseen tehtävään saada kiinnitetyksi huolimatta mahdollisesta palkkaerotuksestakin, kuin että siihen

tulisi vähemmän sopiva henkilö, joka ehkä saataisiin jonkun verran halvemmalla. Että sellaisia virkoja ei liian suuressa määrässä voida sosialiministeriönkään yhteyteen asettaa, siitähän sisältää jo itsessään tarpeellisen vakuuden se, että eduskunnalla on budjettiasian yhteydessä aina tilaisuus sanoa asiassa sanansa. Sellaisia epäsuuntia, jotka voisivat tällä alalla jatkua, ei siis suinkaan tarvitse pelätä tämän säännöksen johdosta esiintyviksi.

Kannatan perustuslakivaliokunnan mietinnön hyväksymistä.

Ed. S a n d b l o m: Jag vill härmed understöda regeringens proposition om indragning av socialstyrelsens och statens försäkringsinspektörs befattningen. Jag anser att det nu är på tiden att börja minska tjänsternas antal och höja lönerna för de nödvändiga tjänsterna så att tjänstemännen ej behöva skaffa sig bisysslor, vilket vanligen har till följd att de ordinarie tjänsterna ej alltid blivit så omsorgsfullt skötta som de böra. Socialstyrelsen och socialministeriet kunna med fördel sammanslås. Jag understöder lagens godkännande.

Ed. K a n k a r i: Täällä ed. Paasivuori antoi sosialihallituksesta sellaisen kuvan, niinkuin se olisi ainoa suoja tässä maassa työväestölle. Hän puhui erikoisesti tämän sosialihallituksen juridiikasta eli sen laillisuudesta, sen asettamisesta. Minä en halua tietysti puhua tältä puolelta. Mutta siitä, miten lainoppinut tämä sosialihallitus on kuin ed. Paasivuoren käsityksen mukaan sosialiministeriössä ei voida enää sellaisia lakeja, jotka ovat suhteellisesti työväelle jossain määrin edullisia, joita lakeja käsittäakseni verrattain vähän on olemassa, että näitä voitaisiin sosialihallituksessa samalla tavalla työläisten etujen mukaisesti tulkita, niin käsittäakseni sosialihallitus ei ole, vaikka sillä onkin niin hyvä juriidilinen tuntemus ja juristit ovat sen palveluksessa, kaikissa suhteissa voinut eikä halunnutkaan lakia tulkita työläisille edullisesti. Vasta sen jälkeen kun sellaiset miehet kuin ed. Paasivuori, jolla ei ole kai minikäänlaista oikeustieteen tutkintoa, jotka edustavat vain työväkeä ja ovat tehneet huomautuksia asianomaisiin virastoihin, että teidän tulkintanne on aivan väärä, niin sen jälkeen juristit ovat alkaneet itse harkita, onkohan näiden huomautuk-

sisia perää ja asettuneet niiden kannalle. Todennäköisesti sellaiset filosofianmaisterit, jotka mahdollisesti ovat sosialiministeriössä, voivat myöskin ottaa huomionsa nämä huomautukset.

Kun ed. Paasivuori mainitsi m. m. erään kohdan, jossa työnantajat ovat ottaneet kaksivuoroisessa työtavassa käytäntöön sen, että työ jatkuu kello 1:een yöllä, niin pyydän vaan huomauttaa, ainakin ed. Paasivuorelle, — hän sen kyllä tietää — nämä ovat saaneet sen luvan juuri sosialihallitukselta. Melkein kaikki sahalaitokset ovat saaneet luvan sosialihallitukselta. Siis ed. Paasivuori, se hallitus on antanut lainvastaisesti näitä lupia. Kun laki sanoo, että kello 11 asti saa kaksivuoroinen työ jatkua, niin sosialihallitus on poikkeuksetta antanut luvan k:lo 1 asti. Siis luonnollisesti tällaisia lupia voi myös sosialiministeriö antaa, jotka ovat yhtä paljon lainvastaisia. Mitä tulee ruokailuaikoihin, niin sosialihallitus on asettunut useassa tapauksessa sen käsityskannan vastaiselle kannalle, mille ed. Paasivuori ja useat muut työväenmiehet ovat lain tulkinnassa asettuneet. Vasta sen jälkeen kun työntekijäin taholta on asetettu tiukkaan vastarintaan siihen tulkintaan, niin sosialihallitus on asettunut samalle kannalle, kuin työntekijäin taholta on vaadittu. Käsittäakseni sosialihallituksen toiminta kaikissa suhteissa ei ole ollut vain sellaista, että se on ollut työntekijäin etujen valvomista. Se on yrittänyt yhtä paljon kuin kaikki muut taantumukselliset virastot puolustaa työnantajain etuja, sen verran vain on noudatettu työntekijäin ääntä, mikäli työntekijät ovat saaneet lain puolelleen ja sen kautta voineet vaatia muutosta tähän sosialihallituksen kantaan. Syytä olisi ryhtyä tarkastamaan sitä tulkintaa, mitä viimeksi heinäkuulla voimaantulleeseen työsopimuslakiin liittyvässä työsääntölaissa ja työsopimuslakiinkin nähden on sosialihallituksessa asetuttu. Kaikki ne selitykset, mitä siltä taholta on annettu, niin sellaiset „juristit” kuin minä ja ed. Paasivuori, joilla ei ole lakitieteellistä tutkimusta tällä alalla, olemme tulleet siihen tulokseen, ettei se ole yhtäpitävä heidän tulkintansa ja asianomaisten lakien kanssa.

Olen halunnut nämä muutamat lauseet mainita sen vuoksi, ettei myöhemmin niillä, jotka seuraavat asiassa eduskunnan käsittelyä, tule sellaista käsitystä, että ne työn-

tekijäin edustajat, jotka ovat asettuneet puolustamaan sosialihallituksen lakkauttamista ja sen tehtävien siirtämistä sosialiministeriöön, olisivat toiminnallaan tehneet työntekijäin etujen vastaisesti. Jos tällä kertaa sattuu vielä olemaan sattumalta sosialihallituksessa henkilöitä, virkamiehiä, joitten kanssa keskustelu voi käydä niin, että niiden lopputulos jossakin tapauksessa tulee työntekijäin etujen mukaiseksi, voidaan asiallisesti keskustella, niin en pidä tätä olotilaa sellaisena, että siinä virastossa tämä olisi ehdoton sääntö, etteivätkö siinäkin virastossa virkamiehet sattuisi joskus kuolemaan taikka kaatumaan. Mehän olemme huomanneet useasti, että virkamiehet, mitä vanhemmiksi tulevat, sitä taantumuksellisemmiksi tulevat. Sen vuoksi, kun kehitys kulkee eteenpäin, niin he eivät jaksa seurata kehityksen kulkua, ja vanhentuvathan ne sosialihallituksessakin. Niitten herrojen vapaamielisyyteen ei aina voi jatkuvasti luottaa. Sosialiministeriöön voi saada myös samanlaisia vapaamielisiä virkamiehiä. En pidä sitä lainkaan mahdolltomana. Eräässä tapauksessa käsittääkseni sosialiministeriöön on mahdollista saada vieläkin paremmin, kun kyseessä olevassa laissa on määräys, että sosialiministeriöön voidaan ottaa sopimuspalkallakin olevia virkamiehiä. Ja eduskunnalla on tilaisuus jossakin tapauksessa, jos hallitus noudattaa osittainkin parlamenttaarista menettelytapaa, kaataa hallitus ja vaikuttaa uuden hallituksen muodostamiseen. Tällaisen tapauksen sattuessa on toiveita, mille kannalle eduskunta asettuu, niin ainakin eduskunta asettaa toiveita, että hallitus ryhtyy näitä toivomuksia toteuttamaan. Mutta eduskunnalla ei ole muulla tavoin kuin lainsäädännöllisessä järjestyksessä tilaisuus kaataa sosialihallitus, ja sitä me olemme nyt kaatamassa. Tällaisten virastojen kaataminen ei ole niin useasti mahdollinen kuin hallituksen kaataminen on, ja oletan, että silloin kun uusia miehiä hallitukseen tulee, niin uudet miehet useassa tapauksessa ovat vähän työntoisempia kuin edelliset ja haluavat seurata myös sitä, mitenkä heidän alaisensa virkamiehet toimivat. Uusilla ministereillä on mahdollisuus koettaa vaikuttaa näitten virkamiesten työssä parannusten aikaansaamiseksi.

Siinä osassa olen kyllä osittain samaa mieltä kuin ed. Tulenheimo, että eduskun-

nalle olisi ollut eduksi, että eduskunta olisi saanut ja saisi käsitellä sen asiain käsittelyjärjestyksen, millä tavalla sosialiministeriössä asiat käsitellään.

Itse olen tämän kollegialisen käsittelyjärjestyksen kannalla. Mutta en aseta tätä sellaiseksi esteeksi, että sentähden, kun ei eduskunnalla vielä ole ollut käsiteltävänä tätä käsittelyjärjestystä, ei voitaisi lakia hyväksyä. Todennäköistä on, että eduskunnalla muodossa tai toisessa on tilaisuus myöhemmin käydä käsiksi sellaiseen lainsäädäntöön, jotka ulottuvat ministeriössä tapahtuviin käsittelyjärjestyksiin. En ole sillä kannalla, että hallitus näinkin tärkeissä tapauksissa saisi eduskuntaa kuulematta hallinnollisella asetuksella sellaista asiain käsittelyjärjestystä antaa. Ne selitykset, mitä sosialiministeri täällä on antanut, mitä perustuslakivaliokunta lausunnossaan suurelle valiokunnalle on antanut, eivät ole sellaisia, että se käsittelyjärjestys kylläkään minuakaan tyydyttää. Mutta en pidä tätä käsittelytapaa kuitenkaan niin suurena esteenä, etteikö voisi ryhtyä sille tielle, mitä täällä ed. Kivilinna mainitsi, että on ryhdyttävä kaatamaan näitä keskusvirastoja vaikkakin se aletaankin sosialihallituksesta. Tosin lähdän vähän eri pohjalta kai kuin ed. Kivilinna. Hänhän kuuluu määrättyyn eduskuntaryhmään ja hänen ryhmänsä lähtee suurelta osalta senvuoksi voidaksensa ajaa taantumuksellisten työnantajain etuja, tässä tapauksessa varsinkin sosialihallituksen kaatamiskysymyksessä. Mutta toisten keskusvirastojen lakkauttaminen on työntekijäin kannalta hyvinkin tärkeätä ja siksi on johdonmukainen menettely kohdistaa samanlainen käsitys kaikkiin näihin keskusvirastoihin saadakseen parannusta aikaan, sellaisia parannuksia, jotka ovat myöskin työntekijäin käsityksiä vastaavia, jotka parannukset voidaan saada aikaan ehken edullisemmin sen kautta, että keskusvirastot lakkautetaan.

Eroan ed. Kivilinnan ja hänen ryhmänsä käsityksestä näissä kustannuksissa. Hän mainitsi, että tällä voidaan säästää. Mahdollisesti voidaan myöntää se, että sosialihallituksen sosialiministeriöön siirtämisellä voidaan vastaisuudessa säästää siinäkin tapauksessa, vaikkakin siellä yhteinen virkamiesten lukumäärä lisätään ja sosialisissa kysymyksissä työtä tehostetaan. Mutta en asetu lainkaan sille kannalle, että tällä

kertaa sosialisiin kysymyksiin olisi kiinnitetty niin paljon varoja, että ne olisivat riittäviä. Päinvastoin olen sitä mieltä, että sosialiministeriössä, sen jälkeen kuin sosialihallitus sinne siirretään, olisi kehitettävä sosialisten kysymysten ratkaisua eikä asetuttava sille säästämisen politiikan kannalle, vaan on tähänkin tarkoitukseen käytettävä myöskin valtion käytettävissä olevia varoja, ettei tässä kysymyksessä otettaisi säästämiskysymystä huomioon.

Kun näen sellaisia virheitä sosialihallituksessa, kuten edellä olen maininnut, niin tulen äänestämään niiden mukana, jotka ovat asettuneet tämän lain hyväksymisen kannalle.

Ed. Aalto: Sosialiministeri Mantereen lausunnon johdosta pyysin puheenvuoron. Hän ilmoitti, että sosialiministeriössä on luonnos asian käsittelyjärjestykseksi valmiina. Minäkin kyllä tunnen tämän luonnoksen, mutta tahdon huomauttaa, että se on luonnos, eikä siitä kai voi muuta tulla, koska ei minun luullakseni sitä voida säätää hallinnollisessa järjestyksessä kun meillä on voimassa laki valtioneuvostosta. Ei siis voida mitään muuta käsittelyjärjestystä säätää valtioneuvostosta. Minä olisin odottanut, että hallitus olisi samalla ryhtynyt toimenpiteisiin tällaisen luonnoksen saattamiseksi eduskuntaesitykseksi, jotta olisi voitu käsitellä se myös silloin rinnan tällaisten virastojen lakkauttamisen kanssa. Silloin olisi myös säästytty siitä epäilyksestä, jota nyt on ja eikä suinkaan aiheetta sen johdosta, että ensimmäiseksi juuri ehdotetaan lakkautettavaksi sosialihallitus, jonka lakkauttaminen ei suinkaan tule olemaan niin vähäisestä merkityksestä työväen luokallekaan kuin monen muun pienemmän ja vähämerkityksellisen keskushallituksen lakkauttaminen.

Ed. Hiilos: Minä olen pakotettu tässä yhteydessä ed. Paasivuoren lausunnon johdosta huomauttamaan, että mikäli hän rupeaa siteeraamaan toisten edustajain lausuntoja, niin hän pysyisi totuudenmukaisuudessa eikä asettaisi toisen edustajan suuhun sellaisia sanoja, joita hän ei ole sanonut. Minä en suinkaan ole sitä ottanut lausuntoni pohjaksi että sosialihallitus, laittomasti perustettu joulukuussa 1917, olisi sinä tekijänä, jonka vuoksi ehdotusta kannatan. Tästä nimenomaan huomautin

ainoastaan eräänä sivuilmionä. Ei siis sovi asettaa sellaisia sanoja lausumakseni, joita en ole lausunut.

Ed. Paasivuori: Ed. Lohi y. m. ovat puhuneet niistä suurista säästöistä, mitä sosialihallituksen lakkauttamisen kautta saavutetaan. Kuinka suuret säästöt te saavutatte? Minä olen jo edellisessä lausunnossani huomauttanut, että vakuutustoimen lakkauttaminen sosialihallituksessa ja sen yhdistäminen vakuutusneuvostoon ei tuota mitään mainittavaa säästöä. Päinvastoin vakuutusneuvoston menot lisääntyvät enemmän, kuin mitä tuon vakuutustarkastajan palkka on ollut sosialihallituksessa, joten sillä ei säästetä mitään. Eikä sillä muutenkaan säästetä. Siellä lakkautetaan sellaisia virkoja, joita siellä ei ole. Ensimmäisen sihteerin virat sieltä lakkautetaan, joita koskaan ei ole täytetty, vaan niitä on hoitanut toinen sihteerin. Mitä te sillä säästätte? Sitten ammattientarkastusosastoon teidän pitää heti ottaa höyrypannutarkastaja, insinöörimies, joka on spesialisti sillä alalla, jollette tahdo, että tehtaot räjäytetään ilmaan ja työntekijät hautautuvat soroläjiin. Sillä tavalla on asiat. Ennen on ollut kauppa- ja teollisuushallituksessa höyrypannujen tarkastajan toimi. Se lopetetaan sieltä ja yhdistetään sosialiministeriöön. Ei siellä ole ammattimiestä näissä nykyisissä ammattientarkastajissa, joka tähän pystyy. Se on erikoisala eikä sitä voi antaa kenen suutarin tarkastettavaksi tahaansa. Se vaatii asiantuntemusta eikä sitä saada myöskään kymmenellä tuhannella eikä kahdellakymmenellä tuhannella markalla sellaista miestä, semmoinen mies maksaa paljon. Tämä siitä säästäväisyyspuolesta. Ja sosialihallituksen lausunnossa viitataan myös siihen, että siinä saadaan eri osastoilla lisätä virkamiehiä. Eri osastoilla tulee niin monenlaisia tehtäviä, ettei yksi mies pysty niitä suorittamaan. Ei myöskään kummassakaan virastossa tällä hetkellä, ei sosialiministeriössä eikä sosialihallituksessa, ole miestä, joka pystyy työriitoja sovittamaan ja ratkaisemaan. Siinä on toinen virka, joka on mahdollisimman pian täytettävä, sillä aina, kun työriitojen sovittamisia tulee kyseeseen, täytyy turvautua Suomiyhtiön johtajiin ja pyytää niitä herroja sovittamaan. Ei se myöskään ole semmoinen tehtävä, johon pystyy kuka tahansa. Sitten siitä,

että tämä on virkavaltainen. Kyllä kai se on virkavaltainen valtioneuvostokin ja sosialiministeriö. Ei se niin kansanvaltainen ole, että sieltä aina tulee semmoisia päätöksiä, mitä sieltä toivotaan. Minä vain huomautan, mitenkä erilaisella tavalla on työaikalautakunta suhtautunut niihin poikkeuksiin, joita on anottu työaikalaista ja mille kannalle on valtioneuvosto asettunut. Tavallisesti työaikalautakunta on puoltanut rautatiellä käytäntöön otettavaksi työaikalakia semmoisena, kuin se meillä on, samoin sairaaloissa ja vankiloissa. Mutta miten on käynyt? Valtioneuvosto on aina ratkaissut päinvastaisesti, vaikka valtioneuvosto nyt onkin laitos, jossa ministerit ovat eduskunnalle teoistaan vastuunalaisia. Mutta luuleeko ed. Kankari tai joku muu, että jos täällä tehdään välikysymys ja tahdotaan hallitus kaataa, että se myös tämän johdosta kaatuu. (Vasemmalta: Ei!) No niin, ei siltä taholta saada sen suurempaa tukea. No entäs sitten, mitenkä valtioneuvosto on suhtautunut työväensuojelulakeihin. Onko se noudattanut tarkoin näitä työväensuojelulakeja. Ensinnäkin asetuksessa teollisuudesta ja eräistä muista ammateista luetaan 4 §:ssä: „Lapsia ja nuoria henkilöitä alkoon pidettäväksi maan alla tehtävissä töissä, kaivoksissa, kivilouhimissa eikä sellaisissa ammattiliikkeissä, jotka sillä tavalla, kuin 20 §:ssä säädetään, ovat julistetut erittäin vaaralliseksi. Muissakaan liikkeissä alkoon heitä tilapäisesti käytettäväksi vaarallisiin koneisiin, raskaita taakkoja ja kuormia alkoon annettako lasten ja nuorten henkilöiden kannettavaksi, nostettavaksi, vedettäväksi tai lykättäväksi, alkoonkään heillä teetettäväksi muitakaan sellaisia töitä, jotka ovat oman vahingoittamaan heidän terveyttään ja ehkäisemään heidän ruumiillista kehitystään. Keisarillisen senaatin on annettava tästä erityisiä ohjeita” — siis valtioneuvoston. Missä ne ovat ne ohjeet? Sosialihallitus on tehnyt ehdotuksen tähän 1919, mutta valtioneuvosto ei ole sitä hyväksynyt, vaan poistanut. Se huomautus on ed. Kankarille ja muille sanottava. (Vasemmalta: Eivät he sitä ole tehneet!) Se on julaistu Ammattijärjestölehdissä. Tässä ei ole jätetty valtioneuvostolle harkintavaltaa, vaan on sanottu, että sen on annettava. Sama määräys on kauppa-, konttori- ja varastoliikkeistä. Onko sen johdosta annettu? Ei. Jos ed. Kankari haluaa kaa-

taa hallituksen tämän johdosta, niin se ei kaadu. Me olemme vähemmistönä ja hallitus saa tehdä näiden työväenlakien kanssa, mitä haluaa, vaikka kumota yhden pykälän toisen perään. Jos sitten vertailee, mitä sosialihallitus on tehnyt ja mitä sosialiministeriö ja valtioneuvosto, niin kyllä kai sosialihallitus on työväen hyväksi tehnyt paljon enempi kuin valtioneuvosto. Semmoisia erityisiä regulativeja, joita on olemassa ainoastaan tupakkateollisuudessa, kirjapainoteollisuudessa ja kiviteollisuudessa, jotka annettiin silloin, kun allekirjoittanut oli siellä senaatissa, sen jälkeen ei ole tullut yhtään ainoata regulatiivia. Tosin sosialihallitus v. 1919 valmisti kahdeksaa eri teollisuutta varten regulativeja, mutta mihin ne joutuivat. Niitä vain ei ole näkynyt, ne eivät ole saaneet vahvistusta. (Ed. Lohi: Niistä ei ole mitään hyötyä.) Niistä ei ole mitään hyötyä sanoo ed. Lohi, joka on asiantuntija meillä näillä teollisuusaloilla. Sosialihallituksella ei ole oikeutta, ne ovat valtioneuvoston vahvistettavat, ennenkuin niillä on lain voima. Minä jo edellisessä lausunnossani huomautin siitä, miten erilaiselle kannalle sosialiministeriössä asetuttiin tulkitsemaan nuorten henkilöiden työaikarajoituksia ja mille kannalle asetuttiin sosialihallituksessa, joka sosialihallituksen tulkinta oli sama kuin se kanta, jolle työntekijät asetettiin ja jolla myös laki on. Jos otetaan yksityiskohtaisesti tarkasteltavaksi kummankin laitoksen synnint, niin kyllä kai valtioneuvostossa on tehty paljon enemmän vääryyttä työntekijöille, kuin sosialihallituksessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Estlander ed. A. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ed. Estlanderin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisenaan, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 130 jaa- ja 40 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päätyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 14, jota on valmistelevalisti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 18, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sen jälkeen eduskunta päättää lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. A. Tulenheimo: Niillä perusteilla, jotka äskeisen asian käsittelyssä olen esittänyt, ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. Estlander: Med åberopande av min reservation ber jag att få förena mig om det förslag, som här gjordes, att detta lagförslag måtte förkastas.

Ed. Ryömä: Ehdotan perusteluihin sellaista lisäystä, kuin on perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa.

Ed. Hj. Mäkinen: Minulla oli aikomus tehdä sama ehdotus kuin ed. Ryömällä ja näin ollen yhdyin kannattamaan ed. Ryömän tekemää ehdotusta.

Ed. Lehtokoski: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. A. Tulenheimo ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Kutsun tätä ed. A. Tulenheimon ehdotukseksi. Ed. Ryömä ed. Hj. Mäkinen kannattamana on ehdottanut, että perusteluihin otettaisiin se lisäys, joka on esitetty perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ryömän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on äänestys toimitettava lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, siis ed. A. Tulenheimon ehdotuksesta, ja sen jälkeen päätettävä ed. Ryömän ehdotuksesta.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tulenheimon ehdotuksesta.

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. A. Tulenheimon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puheenaolevan lakiehdotuksen.

2) Äänestys ed. Ryömän ehdotuksesta.

Ken hyväksyy perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ryömän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt perustuslakivaliokunnan ehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päätyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun ja ulosottolain 3 luvun 13 §:n muuttamisesta sekä korkeimman oikeuden jäsenten lukumäärän väliaikaisesta lisäämisestä.

Hallituksen esitys n:o 34, jota on valmistelevalisti käsitelty lakivaliokunnan mie-

tinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 19, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelu. Sen jälkeen tehdään päätös kustakin lakiehdotuksesta erikseen, niiden hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen, toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksytään erikseen keskustelutta.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi irtaimistokiinnityksestä.

Hallituksen esitys n:o 13, jota on valmistelevalle käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 20, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu. Sen jälkeen tehdään päätös kunkin lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä erikseen.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus hyväksytään erikseen keskustelutta.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevalle käsitelty hallituksen esitykseen n:o 12 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen eduskunta siirtyy asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen yksityiskohtainen käsittely.

Lakiehdotuksen 1—2 §:t, sen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi edustajanvaaleista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevalle käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. von Born: Det förslag, vid vilket stora utskottet i föreliggande fråga stannat, är enligt min uppfattning avgjort att föredraga framom det förslag, som ingår i grundlagsutskottets betänkande. Hellre än att den av grundlagsutskottet förordade förändringen i vallagen ensamt för sig godkännes, ser åtminstone jag för min del, att hela saken för denna gång får förfalla. Emellertid måste jag hålla före, att icke heller stora utskottets förslag bör av riksdagen godkännas, utan att det i regeringens proposition ingående lagförslaget borde antagas.

Det är ju förvånansvärt att man på håll, där man tidigare så ivrigt uppburit regeringens förslag, nu, att döma åtminstone av behandlingen i stora utskottet, är benägen att rösta för detta lagförslags förkastande. Man gör det uppenbarligen på den grund, att man först vill låta undersöka möjligheterna för en kombination av

det i regeringens proposition ingående förslaget och det av grundlagsutskottet förordade. Detta är dock enligt min uppfattning bakvänt. Om man en gång medger, att regeringens förslag i varje fall är riktigt, så bör det väl också nu antagas, oberoende av om det tilläventyrs kan kombineras med ett annat mer eller mindre lyckat reformförslag i den riktning, som grundlagsutskottet föreslagit. Det ostridiga bör självfallet skiljas från det stridiga och det som är klart omedelbart avgöras, medan det oklara må lämnas beroende på vidare utredning och framtida beslut. Och i det föreliggande fallet bör detta med så mycket större skäl ske, som ju det förslag, som av grundlagsutskottet förordas, strängt taget måste anses ligga helt och hållet på sidan av det initiativ, som regeringens proposition innebär.

Jämte det jag i övrigt hänvisar till vad jag i denna fråga haft tillfälle att tidigare såväl skriftligen som muntligen andraga, ber jag att få föreslå, att till grund för behandlingen måtte läggas det uti regeringens proposition ingående lagförslaget.

Ed. Kivilinna: Sen jälkeen kun kysymys vaalilain uudistuksesta oli täällä eduskunnassa ensimmäisen käsittelyn alaisena, on koko kysymys väliintulleiden tapahtumien kautta joutunut sellaiseen vaiheeseen, että asiallinen keskustelu on josain määrin hedelmätöntä, se kun on joutunut kompromissin esineeksi suurempien asiain yhteyteen. Kun tämä asia luonnollisesti kumminkaan ei voi muuttaa niiden vakaumusta itse asiasta, jotka ovat sillä kannalla, että perustuslakivaliokunnan ehdotus on oikeampaan osattu, niin sallittaneen näinkin ollen kajota tähän asiaan senkin verran, kuin minä aion tehdä. Aijon nimittäin esittää vain muutamia oikaisuja ja vastaväitteitä niiden osittain väärien, osittain liioteltujen väitteiden johdosta, joita asian ensi käsittelyn yhteydessä tehtiin. Teen sen sitäkin suuremmalla syyllä kun asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä en katsonut sitä tarpeelliseksi, vaan ajattelin voida tehdä sen juuri tämän käsittelyn yhteydessä.

Viime kerralla mainittiin yhtenä vastaväitteenä, sen teki ed. Vennola, että on mieletöntä väittää, että voitaisiin luoda

uusia puolueita sen kautta, että entisten puolueitten liikäänet kootaan yhteen. Sellainen väite olisikin aivan mieletön, jos joku olisi sen tehnyt, mutta sellaista väitettä ei kukaan ole tehnyt, niin että ainakin tässä asiassa siis on ed. Vennola nimenomaan minun tiliini pannut sellaista, mitä minä en ole lausunut, esittänyt minulle lunastettavaksi vekselin, jota minä en ole hyväksynyt. Se on sitäkin omituisempaa kun ed. Vennola itse heti seuraavassa hengenvedossa luetteli koko joukon pieniä ryhmiä, jotka tämän hallituksen esityksen mukaan voisivat saada edustajansa eduskunnassa esille, virkamiehet, liikemiehet y. m. Näitä minä juuri pidän tarpeettomina, näitä tällaisia ryhmiä eduskunnan omalta kannalta haitallisina, ja minä luulen sitäpaitsi, että nämä tällaiset pikkuryhmäin edustajat eivät itsekään sellaisina eduskunnassa paljoa merkitsisi. Virkamiehet, jotka täällä esiintyvät ikäänkuin byrokration ruumiillistumina, liikemiehet, jotka esiintyvät suurkapitalismin ruumiillistumina, niillä ei ole suuria toiveita saada vasta-kaikua pyrinnoilleen eduskunnassa pieninä ryhminä. Varmaan saisivat he sitä paljon enemmän, jos he olisivat edustajina suurissa ryhmissä. Näitä tällaisia pikkuryhmiä kyllä voi eduskuntaan tulla, riippuen siitä kuinka hajalle ehdokkaitten aseteltu vaaleissa menee. Ed. von Born väitti viime kerralla, että pienin äänimäärä, millä joku ryhmä voisi päästä osalliseksi noista 20 koko maan yhden vaalipiirin valituista ehdokkaista, olisi 50,000. Ehkäpä ed. von Born itsekin jo tietää, että hän on tehnyt laskuvirheen. Asia on nim. niin, että jos esim. ajatellaan ruotsalaista puoluetta, niin lyhyesti sanoen lasku käy näin: Ajatellaan että ruotsalainen puolue on saanut 179 edustajasta, jotka valittaisiin entiseen tapaan, valituksi 20. Silloin, 21:n, siis ruotsalaisen puolueen, ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas ensimmäisenä kilpaillee näistä 20 sijasta vertausluvulla, joka on ruotsalaisen puolueen koko äänimäärä jaetuna 21:llä, ja jos tehdään pieni jakolasku, niin se vie suunnilleen 5,000 korville, ehkäpä hiukan allekin siitä. Niitten äänimäärien mukaan, joita meillä on annettu vaaleissa, todennäköisesti riittäisi 4,500 à 5,000 ääntä yhden edustajan hankkimiseen näitten 20 joukosta. Ja jos tällaisia ryhmiä on riittävän paljon, niin ei ole mikään mahdottomuus, että 10—12 edusta-

jaa näistä 20 joutuu tällaisten pikkuryhmien käsiin. Sitä minä en jatkuvastikaan voi pitää minään etuna. Minua huvitti suorittaa eräs oletettu lasku, joka ei ole ihan täsmällinen, sillä se ei ole suoritettu vaalipiirittäin. Siinä oli 5 puoluetta, joilla oli fingeerattuja äänimääriä suunnilleen niin paljon kuin nykyisillä puolueilla, ja neljä pikkuryhmää, yhdellä 15,000, seuraavalla 10,000, seuraavalla 8,000 ja viimeisellä 5,000 ääntä, ja tulos oli se, että nämä neljä pikkuryhmää auttamattomasti ottivat seitsemän paikkaa 20:sta. Siinä ei auta suurten puolueitten ponnistelut lainkaan.

On myös puhuttu, että ne, jotka ovat perustuslakivaliokunnan kannalla, haluaisivat harjoittaa jonkinlaista suurten puolueitten terroria, ja että minun lausunnoni asian ensi käsittelyn yhteydessä olisi ilmennyt jonkinlaista ylenkatsetta pieniä puolueita kohtaan. Se olisi muka ilmennyt siinä, että minä sanoin, että kaksi ja kolmekin edustajaa enemmän tai vähemmän ei merkitse suuriakaan puolueitten vaikutusvallassa eduskunnassa, ja sovitin sen lausunnon nimenomaan myös eduskunnan nykyänsä pienimpään itsenäiseen puolueeseen. Minun täytyy sanoa, että minä en ymmärrä, mikä loukkaus piilee tällaisen tosiasian toteamisessa, sillä se on tosiasia, että tällaiset pienet voimainsiirrot eivät vaikuta valtiollisiin voimasuhteisiin sitä eikä tätä itse asiassa. Sitä ne voivat tehdä ainoastaan joissakuissa erikoisissa poikkeustapauksissa. On kyllä totta, niinkuin täällä myös on sanottu, että kaksi ja kolme edustajaa lisäksi pieneen puolueeseen merkitsee enemmän kuin sama edustajamäärä suurelle puolueelle. Niin, prosenteissa laskettuna se merkitsee, mutta täällä eduskunnassa se ei merkitse sanottavasti mitään. Jos tästä asiasta tahdotaan tehdä ambitsionikysymys, niin silloin saattaa parilla edustajalla enemmän tai vähemmän olla merkitystä, mutta ainoastaan ambitsiokysymyksenä, lukuunottamatta, kuten sanottu, ainoastaan joitakuita poikkeustapauksia.

Korkeamman asteen vaaliliittoja on tahdottu myös selittää keinoksi pakottaa, pakottamalla sulattaa pienet puolueet suuriin puolueisiin. Minä en jaksa käsittää, kuinka tätä voidaan perustella. Nämä korkeamman asteen vaaliliitot juuri pyrkivät tekemään mahdolliseksi puolueille, siis pienillekin, solmia vaaliliittoja keskenänsä

säilyttämällä itsenäisyytensä toinen toisiinsa nähden paljon suuremmassa määrässä kuin tähän saakka. Jos silloin väitetään, niinkuin ed. Vennola myöskin väitti, että tällä tahdotaan pakolla sulattaa pieniä puolueita suuriin, niin asetetaan asiat suorastaan pääläelleen. — Se on totta, että minä lausuin muutamia vähemmän mairittelevia sanoja pienistä yhden, kahden, kolmen hengen puolueista. Niillä minä kuulemma myös olen loukannut eduskunnan pienintä puoluetta. Minulla ei totisesti siinäkään asiassa ollut aavistusta, että tämä puolue ottaisi itseensä lausunnon, joka selvästi oli kohdistettu tällaisiin pieniin mitättömiin ryhmiin, jotka eivät voi valiokuntiinkaan vaikuttaa sitä eikä tätä. — On myös väitetty — senkin teki ed. Vennola — että tämä ei ole ruotsalaisen puolueen, svenska folkpartietin alote, vaan että ehdotuksen on tehnyt kaikista puolueista kokoonpantu komitea ja että hallituksen esitys on sille pohjalle rakennettu. Sehän on tavallaan totta, mutta tämä komitea kai on — minun tekisi mieleni sanoa — monessa suhteessa surullisen kuuluisan ed. Tulenheimon komitean tapainen komitea, joka tällaisen ehdotuksen on tehnyt. Se sen on tehnyt, ja koko komitea on asetettu svenska folkpartietin vaatimuksesta. Koko tämä asia on tullut päiväjärjestykseen svenska folkpartietin vaatimuksesta. Sitä ennen ei kukaan sitä ajatellutkaan, niin että en minä suinkaan ole liioitellut, kun minä olen sanonut, että tämä on svenska folkpartietin alkuunpanema asia, vaikkakin toiset siihen myöhemmin ovat yhtyneet. Ja minä pysyn vieläkin siinä, että svenska folkpartiet on ainoa puolue, jolle tästä on pysyvää hyötyä, huolimatta siitä, että tällä puolueella, niinkuin minä viime kerralla osoitin, nyt jo on suhteellisesti liiankin suuri edustus eduskunnassa.

Ed. Voionmaalle, joka myöskin asettui hallituksen esityksen kannalle, minä en katso tarpeelliseksi montaa sanaa huomauttaa. Hän lähti siitä, että eduskunnan tulisi muodostaa jonkinlainen peilikuva, heijastus kaikista niistä harrastuksista, mitä Suomen kansassa vallitsee. Tosiasiallisesti nyt ei asianlaita näin ole, vaan jos minä saisin käyttää toista vertausta, niin minä sanoisin, että eduskunta on ja puolueet eduskunnassa edustavat aivan kuin jonkinlaisia voimain resultantteja, jotka ovat

muodostuneet niistä, monissa suhteissa vähän eri tahoille kiskovista yksityistahdoista, joita kansassa löytyy. Ja kun ed. Voionmaan puolue esim. sanoo edustavansa järjestynyttä työväkeä, niin tämä järjestyminen on kai juuri siinä, että yksityistahdot pyritään kokoamaan yhteen yhdeksi voimakkaaksi tahdoksi. Ja se pyrkimys on aivan oikea. Enkä minä luule, että ed. Voionmaa, joka on voimakas persoonallisuus, täällä rajoittuu olemaan minään kaikuna siitä, mitä hänen valitsijansa ajattelevat, niin että ei tämä teoria siltäkään kannalta pidä paikkaansa.

On tietysti vaikea sanoa, kuinka paljon sellaisia pieniä yhden, kahden, kolmen hengen puolueita tulee eduskuntaan ilmestymään. Se riippuu siitä, kuinka hajalle valitsijat menevät. Mutta se kokemus, mikä meillä yleensä on hyvästä Suomen kansastamme, puhuu sen puolesta, että se ja sen jäsenet itsepäisyydessään yleensä ovat valmiita kulkemaan jokainen omia teitään hajallaan ja erillään toinen toisistaan, kun siihen vain ilmenee jokin mahdollisuus. Tällaisen mahdollisuuden tarjoaa hallituksen esitys, tällaisen mahdollisuuden hajottaa voimia. Sen takia minun mielestäni tämä hallituksen esitys yhä edelleenkin rakentuu periaatteille, jotka minulle ovat suorastaan vastenmielisiä, samalla kun ne ovat käytännöllisesti haitallisia, vaikkakin minä kernaasti myönnän, että nämä haitat eivät ole mitään erinomaisen suuria, ja että käytännöllinen vaara riippuu siitä, kuinka hajalle mennään.

Niinkuin luonnollista on, niin minulla ei siis ole ollut syytä, eikä ole syytä muuttaa periaatteellista käsitystäni. Nyt on kumminkin niin, kuten sanoin, että tästä asiasta on tehty kabinettikysymys. Ja kun asianlaita on sellainen, että maalaisliitto ei halua tehdä kabinettikysymystä yhden ja kahden lisäedustajan hankkimismahdollisuudesta, niin voi sattua kyllä hyvinkin, että edistyspuolue lopultakin saa tahtonsa läpi tässä asiassa ja oikeisto saa tahtonsa läpi. Minä en sentähden katso tarpeelliseksi mitään erikoista ehdotusta tehdä. Olen vain katsonut oikeudekseni tässä yhteydessä uudelleen perustella kantaani ja torjua ne vastaväitteet, joita on tehty.

Ed. R y ö m ä: Näyttää tosin aivan toivottomalta ajaa tätä asiaa eteenpäin, sen jälkeen kuin ainakin osa ystävistäni maa-

laisliitossa on osoittanut olevansa sellaisessa vaikeassa asemassa, ettei sillä ole varaa pitää omia mielipiteitä. Koska minä kuitenkin — ainakin toistaiseksi — olen tässä onnellisessa asemassa, niin koetan yrittää pelastaa tätä asiaa sen ihmeen seurauksista, jota ed. Voionmaa viime asian käsittelyssä suurelta valiokunnalta pyysi ja jonka ihmeteon tämä valiokunta nyt on suorittanut.

Edustaja ja ministeri Vennola ensi käsittelyssä esitti numeroita, joiden piti osoittaa, kuinka suuria käytännöllisiä muutoksia hallituksen esitykseen sisältyvä muutosehdotus vaikuttaisi eduskunnassa esiintyvän puolueiden voimasuhteisiin. Viime vaalien tulosten perustuksella toimitetut ja samoin viime käsittelyssä esitetyt laskelmat osoittivat sitten kuitenkin, että professori ja ministeri Vennolan esittämät numerotiedot olivat arveluttavassa määrässä liikkuneet yläilmoissa. Nämä vaalitulosten perustuksella esitetyt numerot osoittivat ainoaksi tulokseksi sen, että maalaisliitolta olisi kolme edustajapaikkaa siirretty edistysmielisten ja kokoomuksen jaettavaksi ja taas sosialidemokraateilta kolme paikkaa kommunistien käytettäväksi, mutta että ruotsalainen kansanpuolue, jonka vaatimuksesta koko jupakka on syntynyt, olisi saanut jalkaa tyhjää, mikäli ei se mahdollisesti äänestäjäsiirtojen johdosta olisi valloittanut ehkä yhtä paikkaa sitä lähellä olevalta kokoomuspuolueelta.

Tämä olisi varsinainen tulos. Ja toinen olisi se, että eduskuntaan syntyisi mahdollisesti — ainakin tahdotaan avata ovet auki sellaiselle mahdollisuudelle — erinäisiä pieniä intressiryhmiä. Kun viime kerralla mainitsin esimerkkinä Latvian parlamenttiolot pienine ryhmineen ja siitä johtuvan vahingollisen vaikutuksen sikäläiseen parlamenttielämään, ei se näyttänyt miellyttävän silloista perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa. Minä en tahdokaan palata siihen kysymykseen sen enempää, mutta en malta kuitenkaan olla kertaamatta sitä johtopäätöksen vetoa, joka Hufvudstadsbladet-lehdessä oli asiassa tehty ja joka kuului seuraavasti: „Ne monet ja pitkäaikaiset hallituspulalat, jotka ovat ominaisia meidän ajallemme, johtuvat siitä puoluevivahtusten moninaisuudesta, joka esiintyy maailmansodan jälkeen. Sen vuoksi edellyttää rauhallinen eduskuntatyö suurempien puolueyhty-

mäin syntymistä monien eri vivahduksellisten pienten ryhmien sijaan." Tämä johtopäätöksen veto muodostaa mielestäni täysin tyhjentävän vastauksen asian tälle puolelle, osottaen, ettei tule pyrkiä jonkin äärimmäisen hienonnetun suhteellisuuden toteuttamiseen, vaan pikemminkin tämän epäkohdan torjumiseen.

On väitetty minun vastustavan tätä muutosta natsionalistisista syistä. Tällä väitteellä ei kuitenkaan ole mitään oikeutusta. Olen ainoastaan väittänyt: 1:o että kysymys on joutunut päiväjärjestykseen n. s. ruotsalaisena vaatimuksena, ja 2:o, että ruotsalainen kansanpuolue ei edusta maan koko ruotsinkielistä väestöä, vaan ainoastaan sen yläluokkaa, ja muodostaa parlamentin taantumuksellisuuden puolueen, joka kaikkia mahdollisia keinoja käyttäen pyrkii estämään edistyskellisen lainsäädännön toteuttamista. Luulenkin, että ensimmäinen väitteeni pitää ilman muuta paikkansa. Se käy m. m. esiin asiaa valmistaneen komitean mietinnöstä. Mitä taas toiseen väitteeseen tulee, pitää sekin todistettavasti paikkansa. Pyysin viime kerralla ed. Collianderia todistamaan, ettei sosialistista työväkeä kuulu ruotsalaiseen kansanpuolueeseen, väittäen hänen tietävän tämän muka entisenä sosialistisena agitaattorina. Ed. Colliander on kuitenkin minulle esittänyt, ettei hän ole koskaan tällaisessa toimessa ollut, vaikka minä olin sellaista toiselta taholta saamieni tietojen perusteella väärin väittänyt. Mutta minä luulen, että hän voi puolueensa sihteerinä siitä huolimatta todistaa tämän väitteen oikeaksi. Ruotsalaisen puolueen toiminta on muuten säätyvaltiopäivillä ja yksikamarisessa eduskunnassa kautta mitan osottanut, ettei tämä puolue ole voinut edustaa jotain kokonaista väestöä, vaan ainoastaan erään väestöaineksen konservatiivisinta osaa. Ed. Schauman viime kerralla tästä mainitessa antoi tietää, että hänkin kuuluu tähän puolueeseen. Niin, siitä on suunnilleen 3 vuotta aikaa, kun eduskunnassa käsiteltiin ensimmäistä amnestialakia. Silloin ruotsalainen puolue tapansa mukaan äänesti tämän lain kiireellisyttä ja tätä lakia vastaan. Mutta ed. Schauman teki asiassa poikkeuksen, ja seuraus tästä oli, että ed. Schauman erotattiin ruotsalaisesta eduskuntaryhmästä. Voimmekin täten siis merkitä, että amnestia-asia muodostaa yhden rajapyykin sille Svensk-

Finlandille, jota ruotsalainen kansanpuolue edustaa. Ja muut asiat sen mukaan. Olen ollut ja olen edelleen valmis olemaan mukana turvaamassa maan ruotsinkielisen väestön kielellisiä ja sivistyksellisiä oikeuksia sekä suojelemaan tätä väestöä maanhankintareformin yhteydessä tai muuten tapahtuvalta keinotekoiselta suomalaistuttamiselta. Mutta ruotsalaisen kansanpuolueen valtavaatimukset herättävät minussa hyvin vähän vastakaikua ja siltä taholta esitetty puhe oikeudesta ja kohtuudesta kaikur: minun korvissani helisevältä vaskelta ja kilisevältä kulkuselta. Muistelen vain, kuinka poistettavaksi sitä, että köyhäinhoitoa navtiivilla ei ole äänioikeutta, niin ei ruotsalaisella taholla yksikään noussut puolustamaan tätä vaatimusta, vaikka tässä on kysymys täydellisestä äänioikeuden riistosta paljon suuremmalta määrältä kansalaisia, kuin tekevät ne suomalaisilla seuduilla asuvat ruotsalaisen puolueen jäsenet, jotka nykyisen vaalijärjestelmän mukaan eivät voi äänestää omassa kielellisessä puoluekar-

sinaasaan. Mikään vaalijärjestelmä ei ole absoluutisesti suhteellinen. Hallituksen esitykseen sisältyvässä ehdotuksessa esim. kärsisi vääryyttä se, joka saisi 21:sen paikan ja aina niin edespäin. Kun on valittavana meillä nykyään suhteellisen paljon, 200 — esim. Englannissa on vähän yli 600, Ruotsissa toiseen kamariin 230 j. n. e. — ja kun lisäksi vaalipiirit ovat suhteellisen suuret, niin on jo nykyisen vaalilain toteuttama suhteellisuus niin lähellä absoluuttista, kuin joku oikeusperiaate voi vaatia. Olenkin sitä mieltä, että jos meillä kaikissa muissa suhteissa saadaan aikaan yhtä hyvät oikeusperiaatteet, tulee maamme olemaan edeltäjämaana oikeusvaltiona, kun se nykyään monessa kohdin kulkee siinä suhteissa viimeisenä. Myöskin olen sitä mieltä, että edistysmielinen puolue on tästä asiasta keksinyt itselleen huonon pelastusankkurin. Sillä ei se suinkaan sen asemaa pelasta, että se tämäläpöisissä asioissa pakottaa eduskunnan enemmistöä alistumaan vähemmistön tahtoon, kuten se m. m. on toiminut presidentin vaalia koskevassa asiassa, vaan se voi pelastaa elämänsä ainoastaan positiivisilla reformiohjelmilla.

Summa summarum lausunnostani on,

että eduskunta voi hyvällä syyllä hyljätä hallituksen esitykseen sisältyvän periaatteen 20 edustajan valitsemisesta koko maata käsittävällä tavalla.

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan mietintöön, jonka kannalla edelleen olen, on se asiallisesti sama kuin nykyinen vaalilaki. Tehdyt muutokset ovat ainoastaan muodollista ja teknillistä laatua. Ne ovat lisäksi sängen pieniä verrattuina moniin ainakin perustuslakivaliokunnassa aikaisemmin tehtyihin asiallisiin ja muodollisiin muutoksiin hallituksen esityksiin. Vaaliteknillisesti ovat ne lisäksi olleet samojen asiantuntijain tarkastettavina ja hyväksyttävänä, joita hallituksen on aikaisemmin käyttänyt ja edelleenkin tulee näissä asioissa käyttämään. On mielestäni senvuoksi jotenkin turhaa lähettää tätä asiaa uudelleen hallituksen valmisteltavaksi, joskin minä olen vakuutettu, että se muodollisesti ja teknillisesti kyllä tämän tarkastuksen kestää.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä tehdyt teknilliset muutosehdotukset tarkoittavat vain nykyäänkin oletetun tapahtuman, vaaliliittojen tekemisen eri puolueiden kesken, toimeenpanon helpottamista ja käytännössä mahdollisemmaksi tekemistä. Tämä kysymys ei meille sosialidemokraateille ole mikään valtakysymys. Päinvastoin voi pikemminkin olla perää siinä erinäisten puoluetoverieni tekemässä väitteessä, että sen jälkeen ainoastaan tulevat porvarilliset puolueet tekemään vaaliliittoja, kun vasemmistopuolueet sitä vastoin toistaiseksi tulevat kulkemaan erillään. Olen tosin sitä mieltä, että kyllä „routa porsaas kotiin ajaa”, kyllä vasemmistopuolueet olosuhteiden pakko kerran yhteen ajaa, mutta pidän toiselta puolen tätä sosialidemokraattien ja kommunistien vaaliliittoa mahdottomana niin kauvan kuin kommunistinen puolueemme esittää sellaista leikkiukkoa, jonka nyöriä vedetään Moskovasta käsin. Mutta minä en pyrikään tässä opportunistiselle kannalle, vaan ainoastaan muuttamaan vaalilain sellaiseksi, että siinä jo nyt olevat periaatteet voitaisiin myöskin käytännössä toteuttaa. Ihmettelenkin, miksi tätä muutosta millään taholla vastustetaan. Huomautan, että jo nykyisenkin vaalilain perusteella vuonna 1917 porvarilliset puolueet tekivät vaaliliiton, mutta jokaisessa puolueessa asiantuntijat tietävät, että tällaisen vaaliliiton tekeminen ilman

näitä perustuslakivaliokunnan tekemiä muutoksia on hyvin vaikea ja että näiden muutosehdotuksien hylkääminen merkitsee ainoastaan asian toteuttamisen keinotekoisia vaikeuttamista.

Kaiken lausumani perusteella minä ehdotan, että eduskunta asettaa käsittelyn pohjaksi perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Ed. Lohi: Maalaisliiton eduskuntaryhmässä on tähän kysymykseen nähden ilmaantunut eri mieliä, niinkuin näkyy perustuslakivaliokunnan mietinnöstä ja siihen liittyvästä vastalauseesta. Minä olen alun pitäen omaksunut sen kannan, joka hallituksen esityksessä oli esillä. Tähän minua on johtanut se seikka, että nykyinen vaalilaki ei täytä suhteellisuuden vaatimuksia eikä ole siis täysin oikeudenmukainen sen periaatteen toteuttamisessa, jolle koko meidän valtiopäiväjärjestyksemme perustuu. Minä myönnän kyllä, että tämän periaatteen toteuttaminen sillä tavalla kuin hallitus oli ehdottanut, voipi ehkä johtaa suurempaan hajanaisuuteen valtiollisessa elämässä, jos kansa on sellainen, sanoisinko niin kypsymätön, että se tahtoo pirstoutua jokaisen ajatusvivahduksen mukaan erityisiin ryhmiin. Mutta minun täytyy asettua sille kannalle, että minä en tätä pelkäisi. Sitä mukaa kuin valtiollinen valistus ja tietoisuus kasvaa kansan keskuudessa, niin tämä tietoisuus velvoittaa pyrkimään yhä enempi ja enempi siihen, että lähellä olevat ajatussuunnat pyrkivät olemaan myöskin vaaleissa yhteistoiminnassa. Toiselta puolen nykyisen vaalilain epäkohdat tulivat kaikkein raikeimmin todellisuudessa näkyviin v. 1917. Silloinen eduskunta periaatteiltaan muodostui kokoonpanossaan toisenlaiseksi, kuin mitä oli valitsijain enemmistö. Jos tällainen järjestelmä, jota hallitus on ehdottanut, olisi ollut silloin käytännössä, niin asianlaita ei olisi ollut näin. Minä omasta puolestani olen sitä mieltä, että koko meidän valtiollisen elämämme perustuksiin kuuluu se, että kansalle sellaisenaan annetaan täysi valtuus. Ei ole mielestäni oikein, että vaalilain säädöksillä koetetaan kansalaisia kuristaa määrättyjen puolueiden puitteisiin. Siinä täytyy antaa kansalle itselleen vapaus ja minä voin yhtyä tässä suhteessa ed. Voionmaan käsitykseen, että valtiollinen äänioikeus on sittenkin

kansalaisille siksi suuresta merkityksestä ja niin kalliina pidettävä, että sitä ei ole pyrittävä vaalilain määräyksillä supistamaan tai muuttamaan eduskunnan kokoonpanoa toisenlaiseksi, kuin miksi sen valitsijat tahtovat panna. Nämä periaatteet ovat olleet minulla määräävinä, että minä olen alusta pitäen asettunut sen ajatuskanan taakse, joka oli hallituksen esityksessä. Minä en tahtois tällaisessa kysymyksessä ottaa lähtökohdaksi mitään puoluetaktillisia näkökohtia, kuka tällaisesta uudesta järjestelystä voittaa tai kuka häviää. Minusta on ennen kaikkea silmämääränä pidettävä, että tehdään oikein.

Toiselta puolen minä voin tunnustaa, että myöskin niillä näkökohdilla, joille perustuslakivaliokunnan ehdotus perustuu, on myönnettävä tukea. Epäilemättä myöskin se ajatus, että verrattain lähellä toisiaan olevat puolueet voisivat muodostaa ylemmän asteen vaaliliiton, on oikea, tämä ajatus toiselta puolen olisi omansa auttamaan sitä pyrintöperää, että saataisiin kokonaisuutta aikaan. Ja näin ollen minä luulin, että tämän asian onnellisin ratkaisu tapahtuisi siten, että molemmat nämä periaatteet sekä hallituksen esityksessä oleva että perustuslakivaliokunnan mietinnössä oleva periaate yhdistettäisiin. Minä luulin, että tällainen yhdistäminen ei ole käytännöllisesti mahdoton. Mutta tällainen yhdistäminen vaatii siksi perinpohjaista teknillistä valmistusta, että se käsittääkseni voitaisiin parhaiten hallituksen toimesta tehdä. Ja näinollen minä tulisin siihen tulokseen, että se kanta, mihin suuri valiokunta lopulta on tullut, on sittenkin tällä hetkellä paras. Minun mielestäni nyt ei ole mitään niin polttavaa kiirettä tämän kysymyksen uudella järjestelyllä, sillä minkään todennäköisyyden mukaan ei vaaleja nyt aivan paikalla tarvittane toimittaa, että meillä on aikaa odottaa, että hallitus asiasta antaa uuden esityksen.

Mutta myöskin muita syitä on, jotka minun mielestäni puoltavat sitä käsitystäni, että asia saisi tällä kertaa raueta. Meillä vaalilaissa on verrattain paljon sellaisia turhanpäiväisiä säännöksiä, jotka vaalien toimittamisessa ja vaalien valmistamisessa tuottavat asianomaisille hyvinkin suuria vaikeuksia. Muun muassa nykyinen vaalipiirijako ei vastaa niitä vaatimuksia, mitä tässä suhteessa olisi toivottava. Vaalipiirijako nykyisellään on sellainen, että

se ei ota tarpeeksi huomioon liikennesuhteita vaalipiirin eri osien kesken eikä muita seikkoja, mitkä olisivat välttämättömiä, että vaalipiirit saataisiin mahdollisimman yhtenäisiksi. Nykyisessä vaalilaissa olevat säännökset keskuslautakuntien kokoonpanosta eivät mielestäni ole myöskään asianmukaisia. Käsittääkseni ei ole mitään pätevää syytä siihen, että keskuslautakunnan jäsenistä puolet valitsee sen kaupungin valtuusto, jossa keskuslautakunta kokoontuu. Minä en käsitä, mitä asiallista yhteyttä kaupungin valtuustolla valtuustona on näitten valtiollisten vaaliasiain kanssa. Myöskin keskuslautakuntien kokoontumispaikoiksi on nykyisessä vaalilaissa määrätty sen läänin pääkaupunki, jossa vaalipiiri sijaitsee. Tästä johtuu, että vaalipiirin keskuslautakunta on pakotettu kokoontumaan läänin pääkaupunkiin, joka pääkaupunki voi olla ulkopuolella koko vaalipiiriä. Mitä tässäkin on järkeä. Monia muita puutteellisuuksia on käytännössä huomattu nykyisessä vaalilaissa ja minun käsitykseni olisi, että kun vaalilakia ryhdytään kerran uudistamaan, niin olisi otettava tarkistettavaksi kaikki ne puutteellisuudet, mitä kokemus on ehtinyt osoittaa. Sentakia minä voin tällä kertaa yhtyä kannattamaan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. A. Tulenheimon: Kovin ovat olleet keveitä ne syyt, joilla hallituksen esitystä tässä asiassa on vastustettu. Hallituksen esitys tarkoittaa säilyttää suhteellisuuden vaalitavassa, mutta poistaa erään virheen, joka äänten laskemistavassa on esiintynyt. Vaikeahan on nyt yleensä tällaista vastustaa, — teknillisen virheen korjaamistahan ei yleensä vastusteta — ja siksi on täytynyt turvautua syihin, jotka todellisuudessa ovat tekosyitä.

Yhtenä syynä, jolla tahdotaan korjausta vastustaa, on se, että sen jälkeen pieniäkin puolueita voisi tulla eduskuntaan. Minä en puolestani ensinkään luule, että niin tulisi olemaan asianlaista, koska käsitykseni on että pienet puolueet yleensä ovat paikallisia ilmiöitä, ja että siis, jos puolue on niin suuri, että se voisi saada jonkun paikan niistä kahdestakymmenestä, jotka määrätään ikäänkuin koko maa olisi yhtenä vaalipiirinä, se myös sen saisi yhdestä vaalipiiristä. Mutta toiseksi, jos tahdotaan estää pieniä puolueita saamasta

edustajia eduskuntaan, niin estettäköön se toki varsinaisella lailla, eikä sillä, että säilytetään virheellisiä laskumenetelmiä.

Paitsi tätä syytä esityksen vastustamiseksi ovat herrat Ryömä ja Kivilinna esittäneet vielä toisen, jos mahdollista vielä kevyemmän. Ehdotus on muka ruotsalaisen kansanpuolueen taholta tehty ja se tulisi, tuo puolue, siitä hyötymään. Ensinnäkin on nyt huomattava, että ruotsalainen kansanpuolue ei ole tällaista ehdotusta tehnyt, vaan on vaatinut että eduskuntavaaleissa ja valitsijamiesvaaleissa presidentin vaalia varten n. s. ruotsalais-Suomen ulkopuolella asuville ruotsalaisille vaalioikeutetuille olisi valmistettava tilaisuus antaa äänensä sellaisessa vaalipiirissä, jossa viimeksi toimitetuissa vaaleissa on tullut valituksi joku ruotsalaisen valitsijayhdistyksen jättämässä ehdokaslistassa ollut ehdokas. Tällaista ehdotusta, joka ruotsinkielisiin nähden olisi tehnyt poikkeuksen vaalilain yleisestä periaatteesta ja joka teknillisistäkin syistä olisi ollut erinomaisen vaikea, kenties mahdotonkin toteuttaa, tällaista ehdotusta ei luonnollisesti ole voitu hyväksyä eikä se ole lainkaan edes samanluontoinen kuin se ehdotus, joka sisältyy hallituksen esitykseen. Sensijaan on aloitteita sen virheen korjaamiseen, jota hallituksen esitys tarkoittaa, eduskunnassa tehty useita eri tahoilta. Nuo ehdotukset eivät aikaisemmin ole johtaneet tulokseen, luullakseni siitä syystä, että ehdotetut muutokset ovat olleet epäkäytännöllisiä. Vasta sen ehdotuksen kautta, jolle esikuvana, joskin verrattain kaukaisena, on ollut Tanskan vaalilaki, voidaan yksinkertaisesti ja käytännöllisesti virhe poistaa.

Entä se syy, että ruotsalaiset tulisivat muutoksesta hyötymään, toisin sanoen saamaan sen määrän edustajia eduskuntaan, jonka heidän lukumääränsä mukaan tulisi saada? Edustajat Kivilinna ja Ryömä käyttävät tätä syytä todistelussaan seuraavaan tapaan: Tosin ruotsalaiset eivät nyt voi saada niin paljon edustajia valituksi, kuin heidän lukumääränsä mukaan pitäisi saada. Mutta olkoot saamatta, koska eivät ole tarpeeksi kilttiä poikia. Tähänkin todisteluun on sanottava, että oltakoon nyt mitä mieltä tahansa ruotsalaisista, kai heidän kurissa pitämiseen on keksittävä muita keinoja kuin laskuvirheitä.

Todellisenä syynä vaalilain muuttamista vastaan, sitä vastaan, että vaalin tulos ei

tulisi virheelliseksi, on kyllä toinen seikka, jota ei ole haluttu mainita, mutta jonka me kyllä kaikki tiedämme. Samasta syystä on myöskin tehty perustuslakivaliokunnan ehdotus. Turhaa on sitä syytä ollut verhoilla koettaa piilottaa. Mutta sellainen syy, jota täytyy koettaa piilottaa, ei todellakaan ole sen arvoinen, että se voisi aiheuttaa hallituksen esityksen hylkäämistä.

Mitä sitten tulee siihen ajatukseen, että hallituksen esityksessä ilmenevä periaate ja se periaate, joka ilmenee perustuslakivaliokunnan mietinnössä, olisi yhdistettävä, niin en pidä sitä ajatusta onnellisena. Periaatteellisesti ne ovat aivan toistensa vastakohtia. Hallituksen esitys koettaa poistaa virheen, perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaisesti tuo virhe laskutuloksissa tulisi vielä suuremmaksi. Lisäksi: vaikkakin kävisi päinsä yhdistää nämä molemmat menettelytavat, niin seurauksena olisi, että vaalimenettely tulisi tavattoman monimutkaiseksi ja kaikesta tästä monimutkaisuudesta huolimatta tulos kuitenkin jäisi aivan samaksi kuin jos esitys hyväksyttäisiin. Se vaalitapa, joka ilmenee hallituksen esityksessä poistaisi nimittäin ne virheet, joita korkeamman asteiset vaaliyhtymät tuovat mukanaan, niin että lopputuloks tulisi olemaan korkeintaan yhteen, viimeiseen noista kahdestakymmenestä, edustajaan nähden toinen kuin se olisi, jos tällaisia vaaliyhtymiä ei tehtäisi. Myöskään minusta ei ole mitään syytä nyt jättää tätä hallituksen esittämää muutosta vaalilakiin tekemättä. Ne pikkuparannukset, joista edustaja Lohi mainitsi, ne voidaan kyllä aikanaan saada lakiin myöhemminkin. Mitä esim. vaalipiirien rajoihin tulee, niin sen kysymyksen nostaminen tällä hetkellä on aivan liian aikaista, koska juuri on tekeillä ehdotus maan hallinnollisesta jakamisesta uudella tavalla ja siinä yhteydessä vasta tätäkin asiaa olisi käsiteltävä. Yleensä minusta ei pitäisi omaksua sitä katsantokantaa, että parempi on hyvän vihollinen, koska sillä tavalla ei päästä ollenkaan eteenpäin.

Esitän, yhtyen vapaaherra von Bornin ehdotukseen, että hallituksen esitys asetetaisiin keskustelun pohjaksi.

Ed. Österholm: Avstår.

Ed. H a u t a m ä k i: Kun tätä vaalilakia on ruvettu parantelemaan ja muuttelamaan, niin kyllä minä olen sitä mieltä, että ne parannukset, joita tässä jo on ed. Lohi maininnut, eivät ole aivan pikkuparannuksia vaalilaissa, silloin kun sitä kerran on parantamaan ruvettu. Ja toiseksi myöskin mitä vaalien käytännölliseen tulokseen tulee, minä en voi sittekään pitää niin suurena asiana tätä suhteellisuuskysymystä, kuin miksi se on tehty, ja niin tavoin minusta ei ole niin tärkeätä, jos tämä tulee tai ei tule, sillä tulokseen se vaikuttaa sangen vähän. Mutta siihen nähden asiaa saattaa kannattaa, että se todellakin on eräänlaisen virheen poistamista. Mutta kun ruvetaan korjaamaan tätä yhtä seikkaa, niin olisi syytä odottaa, että korjattaisiin laki kokonaan pitkin matkaa, kun kerran se on korjattavaksi otettu, ja ainakin minua hämmästyttää, että sellainen virhe on jätetty kuin kokonaan väärä paikannimiä ja muuta sellaisia. Kun asiaa valiokunnassa ruvettiin korjailemaan, näihin seikkoihin koskemaan, näytti että mieliala on tähän suhteellisuuskysymyksen kohdistunut niin, että kaikki puheet tämän lain muista seikoista ovat jääneet syrjään. Niihin on vaan vähän toisella korvalla kiinnitetty huomiota ja muutamia seikkoja, kaikkein pienempiä virheitä on saatu korjatuksi. Mutta ne, jotka synnyttävät suurinta hankaluutta itse vaalitoiminnassa, niihin ei ole voitu koskea, enkä usko että saadaankaan pienimpiä virheitä on saatu korjatuksi. vaan täytyisi ne rauhallisesti valmistaa hallituksen esityksenä niin että ne korjaukset olisi harkittu perinpohjin ja kunnollisesti. Se mitä parannuksilla voidaan valiokunnassa saada aikaan, koskee vain muotoja, ja näitä muotoja voi monessa tapauksessa huonontaaakin, silloin kun on tarkoitus parantaa. Minäkin pyydän mainita muutamia näistä seikoista.

Kun on tehty huomautus vaalipiirien rajoista, niin sitä vastaan on huomautettu että niihin ei ole sopiva käydä käsiksi sen vuoksi että nyt on hallinnollisten alueiden rajoista herätetty kysymys. Minusta voisi kuitenkin tätä asiaa harkita, tarvitseeko sen välttämättömästi olla tuon asian kanssa yhteydessä, vai eikö vaalipiireihin voida maa jakaa muista piireistä riippumatta. Minusta tällä tavoin voitaisiin rajat järjestää ja sovittaa niin, että vaalipiiri-

rit olisivat sopivat ja mukavat kulkusuhteisiin ja muihin sellaisiin seikkoihin nähden. Kun siksi lyhyt aika sisältyy tähän lakiehdotukseen, käytännöllisiin toimenpiteisiin nähden yksikin kuukausi tai puoli kuukautta, ja asiakirjojen korjaamiseen vain muutamia päiviä, niin semmoiset matkat kuin nykyisiin vaalipiireihin sisältyy, ne tuottavat monia hankaluuksia, m. m. synnyttävät niitä tunnettuja viljelä listoja, joita jokaisissa vaaleissa on runsaasti, senvuoksi ettei voida paraalla tahdollakaan niitä korjata sentähden että kulkusuhteet ovat niin mahdottomat, kun taas, jos vaalipiirit järjestetään toisella tavalla, niin se kävisi mahdolliseksi mainitussa ajassa. Myös tahdon mainita tuon jo mainitun keskuslautakunnan kokoontumisen mahdottomuuden, kun niiden täytyy matkustaa toiseen vaalipiiriin ja siinä postinkulku toisesta piiristä toiseen hidastuttaa ja vaikeuttaa tätä toimintaa, kun sen kuitenkin tulisi olla paljon joutuisampaa.

Keskuslautakuntien asettamistapa on myös hyvin omituinen, niin etten todella tiedä miten voidaan järkevästi puolustaa sitä tapaa, joka on käytännössä. Sitäkin sietäisi rauhallisesti ja järkevästi harkita, miten se voidaan saada sellaiseksi että se olisi vaalilain hengen mukainen.

Näihin seikkoihin nähden minäkin pitäisin, ottaen huomioon että meillä nyt ei ole tämän vaalilain muutoksen kanssa niin kovaa kiirettä, että ehkä olisi sittenkin viisainta nyt hyväksyä tämä suuren valiokunnan ehdotus, ja hylätä tämä tässä muodossa ja pyytää hallitukselta uutta esitystä, jossa nämä seikat olisi tarkoin harkittu ja sisältyisivät siihen uuteen ehdotukseen. Näistä syistä minäkin kannattaisin suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. von B o r n: I anledning av rdgsm. Kivilinnas och rdgsm. Ryömäs andraganden ber jag endast få konstatera, att det av dessa yttranden otvetydigt framgår, att den huvudsakliga orsaken, varför man på deras håll motsätter sig den av regeringen föreslagna reformen, är att man anser sig därmed i större eller mindre grad kunna undertrycka sina politiska motståndare och främst det svenska folkpartiet. Jag kan icke för min del beteckna det i detta fall såsom annat än ett illojalt medel i den partipolitiska kampen.

Ed. K o p o n e n: Minä pyydän kannattaa ed. Ryömän ehdotusta.

Ulkoasiainministeri V e n n o l a: Niissä lausunnoissa, joita täällä on asiassa annettu, on tahdottu syyttää edistysmielistä puoluetta että se kannattaa vaalilain korjaamista itsekkäistä syistä. On puhuttu siitä, että se muka tahtoisin tämän kautta pelastaa itselleen enemmän ääniä ja siis ajattelisi tätä asiaa ainoastaan omalta kannaltaan. Tahtoisin torjua tämän väitteen. Täällä ovat jo monet puhevuoron käyttäjät nimenomaan huomauttaneet, että oikeus- ja kohtuussyyt puhuvat vaalilain korjaamisen puolesta. Välttämätöntä on että äänioikeuden käyttö maassa järjestetään niin, että kaikki kansalaiset tulevat tietämään, että he äänestyslipun antaessaan ovat valtiollisessa elämässä mukana. Jos koetetaan keinotekoisella tavalla estää erilaisten mielipiteiden ilmoille tulemistä, niin silloin käsitykseni mukaan harjoitetaan terroria ja koetetaan sulattaa näitä pieniä erimielisyyksiä omaan, vissiin puoluekaavaan tai vissien mielipiteiden valtauomaan. Minä en pelkää sitä että se seikka että eri mielipiteet pääsevät eduskunnassa tulemaan esille ja saavat omat edustajansa, tulisi särkemään meidän poliittista elämäämme. On jo huomauttutkin, että tällaiset erimielisyydet ovat voimiltaan verrattain vähäisiä, mutta niiden esille tuleminen on kuitenkin tärkeää siitä syystä, että se saattaa asian käsittelyn asiallisemmaksi eduskunnassa, kun eri katsantokannat pääsevät esiin. Se on jo siis tältä oikeuden ja kohtuuden kannalta aivan välttämätöntä, että korjaus aikaansaadaan. Kuka tästä korjauksesta tai mikä puolue milloin hyötyy, on minusta toisarvoinen asia. Äänet voivat hajaantua väliin niin, että toinen puolue hyötyy, väliin niin, että toinen saa siitä hyötyä ja tähän seikkaan ei siis kannata sen suurempaa huomiota kiinnittää. Kun on tahdottu estää tätä vaalilain korjausta siitä syystä, että mahdollisesti ruotsalainen puolue siitä hyötyisi, niin se on minusta epäoikeutettu pyrkimys. Ruotsalainen puolue on oikeutettu saamaan äänensä kuuluville aivan niiden äänien mukaan, joita sillä on vaali- taistelussa käytettävänä, ja sama oikeus täytyy kohtuuden mukaan myöntää jokaiselle puolueelle.

Perustuslakivaliokunnan enemmistö asetui sille kannalle, ettei se voinut yhtyä hallituksen esitykseen. Sen sijaan esitettiin toinen järjestelmä, nim. korkeampias- teisten vaaliyhtymien järjestelmä, joka kulki vaikutukseltaan aivan päinvastaiseen suuntaan kuin mitä hallituksen esittämä vaalilain korjaus tarkoitti. Suuressa valiokunnassa näkyi heränneen kysymys näiden molempien, hallituksen esityksen ja perustuslakivaliokunnan omaksuman kannan yhdistämisestä. Ollessani perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana keskustelin tästä asiasta meidän, ehkä paraimman vaaliasiain teknikkomme, ylitarkastaja Hallsténin kanssa. Hän piti molempien systemien yhdistämistä mahdollisena, vaikka sanoi, että se on omiansa tekemään vaalikoneiston mutkikkaammaksi. Omasta puolestani pitäisin tarkoituksenmukaisempana, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen. Se ei estäisi sitä, että tutkittaisiin olisiko mahdollista tähän korjattuun vaalijärjestelmään sitten yhdistää myös järjestelmä korkeimmanasteisista vaaliyhtymistä. Jos tulos tulee eduskunnassa olemaan päinvastainen, että perustuslakivaliokunnan hylkäävä ponsi hyväksytään, pidän välttämättömänä, että hallitus nopeasti ja viivyttelämättä antaa uuden esityksen, jolloin se myös harkitsee, onko tarkoituksenmukaista molempia järjestelmiä yhdistää vai pysyä ainoastaan yhden järjestelmän kannalla. Se lienee nyt aivan selvää, että korkeammanasteisten vaaliyhtymäin yhdistäminen sillä tavalla korjattuun vaalilakiin kuin hallituksen esitys tarkoittaa, ei ole lainkaan samassa määrässä tarpeen vaatima kuin se olisi ilman tätä korjausta. Mutta jos niin käy, että hallitus saa tämän asian harkittavakseen, niin onhan syytä sitäkin harkita, jotta sekin tulee perusteellisen käsittelyn alaiseksi.

Mitä tulee siihen kysymykseen, että tämän asian yhteydessä olisi otettava myös käsittelyn alaiseksi vaalipiirien uusi jako ja erinäiset korjaukset vaalilaissa, niin olen sitä mieltä, että mahdollisesti voisi joitakin yksityisiä korjauksiakin vaalilakiin tehdä, sillä perustuslakivaliokunnassa käydystä keskustelusta kävi selville, että tällaiset ovat verrattain vähällä vaivalla mahdolliset. Mutta onko ryhdyttävä kokonaan muuttamaan vaalipiirijakoa, siihen en tällä hetkellä uskaltaisi antaa myöntä-

vää vastausta, koska parasta-aikaa on tekeillä maanjakaminen hallinnollisessa suhteessa uudestaan ja tämä työ on vielä kesken eikä tiedetä milloin se edes voi päättyä ja mihin tulokseen siinä tullaan. Olen sitä mieltä, että sikäli kuin tällä hetkellä voin asiaa arvostella, näyttää kysymys vaalipiirien uudesta jaosta olevan syytä lykätä siksi kuin maan uusi jakaminen hallinnollisessa suhteessa on toteutettu eikä kytkeä sitä yhteen nyt puheena olevan vaalilain uudistuksen kanssa.

Ed. Pennanen: On tehty ehdotus, että kysymyksessä oleva vaalilain muutos tällä kertaa hylättäisiin sillä perusteella, että hallitus ja sittemmin eduskunta saisi tilaisuuden valmistaa sellaisen vaalilain, jossa molemmat esitetyt ehdotukset tulisivat huomioonotetuiksi. Tämän asian käsittelyn jo sentään pitäisi osottaa, että näiden molempien ehdotusten yhteen sovittaminen, joskaan ei liene mahdotonta, on kuitenkin kokolailla vaikeaa, sillä nähtävästi ne vetävät eri suuntiin. Toiset tahtovat toista ehdotusta, toiset toista ja lopulta on tultu siihen, että on kai muka parasta hylätä molemmat. Minä tietysti en pysty väittämään, onko ja missä määrin mahdotonta sovittaa näitä molempia esitettyjä muutosehdotuksia vaalilakiin, mutta joka tapauksessa sellaista vaalijärjestelmää vastaan, joka sallisi kahdenlaisia, n. s. korkeamman, ylemmän asteen vaaliliittoja, sellaista järjestelmää vastaan voidaan joka tapauksessa esittää vakavia epäilyjä. Ensinnäkään ei liene enemmän vaalitekniikan kuin käytännön kannalta katsoen mahdollista, että joku nykyisen vaalilain mukainen vaaliliitto voisi yhtyä ensin toiseen ja sitten myös toiseen näistä ajatelluista ylemmän asteen vaaliliitoista, siis molempiin. Ajatellaan vain, että jossain vaalipiirissä kaksi eri puoluetta tekee ensinnäkin vaaliliiton perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti siellä omassa vaalipiirissään, mutta toisessa vaalipiirissä näitten samojen puolueitten välillä ei synny perustuslakivaliokunnan edellyttämää vaaliliittoa, mutta siellä haluttaisiin käyttää hallituksen esityksen mukaista ylemmän asteen vaaliliittoa ja sillä tavalla koota oman puolueen keskeiset muutet hukkaan joutuvat äänet yhteen. Tällaisissa tapauksissa, joita varmaankin tulee esiin-

tymään joka-ainoassa vaalissa, lienee jotenkin mahdotonta minkään puolueen yhtä aikaa käyttää molempia näitä ajateltuja korkeamman asteen vaaliliittoja. Toisessa vaalipiirissä voi kaksi puoluetta koota liikaäänienä sillä tavalla, että tekevät keskenään vaaliliiton, toisessa haluttaisiin tehdä toisin. Minä pelkään, että käytännössä tästä syntyisi enemmän sekaannusta kuin sitä hyötyä, mitä tällaisilta kaksinkertaisilta ylemmiltä vaaliliitoilta odotetaan. Minusta olisi tyydyttävä joko toiseen tai toiseen liikaäänien kokoomistapaan. Myös tällaisten kahdenlaisten ylempien vaaliliittojen ajattelemisen jo valitsijan kannaltakin katsoen tuntuu kokolailla luonnottomalta, sillä eihän silloin enään yksityinen valitsija lopultaan tiedä, mistä hänen äänensä vihdoin löydetään. Se kenties luetaan lopulta sellaisen ehdokkaan hyväksi, jota valitsija tuskin on voinut aavistaakaan äänellään kannattavansa. Jo tästäkin syystä, puhumattakaan niistä monimutkaisuuksista, joita vaalijärjestelmään tulisi molempia ehdotuksia yhteen liitettäessä, minusta, kuten sanottu, olisi tyydyttävä toiseen tai toiseen niistä parannusehdotuksista, joita täällä on esitetty. Omasta puolestani, kuten jo edellisessä asian käsittelyssä lausuin, minä asetan ehdottomasti ensi sijalle hallituksen esityksen, siitä syystä että se toteuttaa paremmin suhteellisuutta ja käsitykseni mukaan on yksityiselle valitsijallekin mieluisempaa. Samaten lienee puolueellekin mieluisempaa, että heidän liikaäänensä kootaan oman puolueen hyväksi eikä sellaisen vaaliliittojen vaaliliiton ylemmän liiton hyväksi, jota tällainen eri järjestelmien sovittaminen tietäisi ja josta, kuten sanoin, lopulta ei voi aavistaakaan, mihinkä valitsijan ääni joutuu. Minä siis kannatan niitä, jotka ovat ehdottaneet hallituksen esitystä käsittelyn pohjaksi.

Ed. Linna: Senjälkeen kuin ministeri Vennola käytti puheenvuoronsa, ei minun tarvitse paljon lisätä. Tahtoisin kuitenkin ed. Ryömälle huomauttaa, että kansallinen edistyspuolue on ajanut ja tulee yhä edelleenkin ajamaan asioita, ei senvuoksi että se on sille puolueelle edullista, vaan senvuoksi että se on oikeudenmukaista.

Täällä on huomautettu, että korkeamman asteen vaaliliittojen saaminen tähän

lakiin on välttämätön. Niinikään on huomautettu, että nykyisessä vaalilaissa on usein hyvin suuria epäkohtia, jotka samalla kertaa pitäisi korjata. Omasta puolestani olen kuitenkin sitä mieltä, että jos esim. vaalipiirien rajoja ruvetaan muuttelamaan ja tämä tapahtuu, ennenkuin maan jako uusiin hallinnollisiin piireihin on tapahtunut, se tulee ehdottomasti tuottamaan uusia muutoksia tämän jälkeen ja sitäpaitsi viemään tavattomasti aikaa. Kun sitäpaitsi ei ole lainkaan vaikeaa, vaikkapa hallituksen esitys nyt hyväksyttäisiin, saada siihen jälkeenkinpäin sellaisia muutoksia, jotka nämä epäkohdat poistavat, niin olen sitä mieltä, että tällä kertaa olisi käsittelyn pohjaksi pantava hallituksen esitys, ja tuleekin edistysmielinen ryhmä äänestämään tämän puolesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. von Born ed. A. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi pantaisiin hallituksen esitys; kutsun tätä ed. von Bornin ehdotukseksi. Ed. Ryömä ed. Koposen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi pantaisiin perustuslakivaliokunnan mietintö; kutsun tätä ed. Ryömän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. von Bornin ja ed. Ryömän ehdotusten välillä ja se, joka voittaa, asetetaan suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. von Bornin ja ed. Ryömän ehdotusten välillä.

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. von Bornin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ryömän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. von Bornin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. von Bornin ehdotuksesta suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Ken käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 67 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen käsittelyn pohjaksi.

Suuren valiokunnan hylkäävä ehdotus hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 13 a ja otetaan jatkettuun toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 13 ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty yllämainittu ehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 13 a. Suuren valiokunnan mietinnöstä näkyy, että suuri valiokunta on yhtynyt eduskunnan asiassa tekemään päätökseen sellaisenaan.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 23 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty ed. Koiviston y. m. eduskuntaesitys n:o 19.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelu:

Ed. Koivisto: Kun minä ja työväenpuolueen eduskuntaryhmätoverit teimme tämän ehdotuksen elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta, niin teimme sen siinä vakaumuksessa, että tämä pykälä korjattaisiin, sillä se sitoo verrattain suuren ammattiryhmän verrattain oikeudettomaan asemaan ja näin ollen, kun on kerran tällaisia ryhmiä, joka tähän elinkeinolain pykälään sisältyy verrattain useita, niin ei voi olla mainitsematta muutamia tosiasioita, jotka tässä lain kohdassa ovat puutteellisia. On nimittäin niin, että suurimman ryhmän, joka tässä kysymyksessä olevan lain kohtaan sisältyy, muodostavat niin sanotut kuorma- ja pika-ajurit ja nämä kuorma- ja pika-ajurit ovat joutuneet melkein pä tuommoisen suoran mielivallan alaisiksi, nimittäin poliisivallan taholta. Niillä poliisiviranomaisilla on nimittäin oikeus määrätä niiden taksoista, niiden puvut, roskat, ajopelit, millä he ajavat ja tämä tietysti koskee näitä monessa tapauksessa vähävaraisia ajureita ei ainoastaan täällä Helsingissä, mutta ympäri maamme niissä kaupungeissa, missä pika- ja kuorma-ajureita on. Koska näin on asian laita, niin tämän ovatkin useissa edustajakokouksissa nämät kysymyksessä olevat pika- ja kuorma-ajurit, kuten viime kerralla, kun tämä eduskuntaesitys jätettiin sisään, tuli mainituksi, ovat tämän jo julkituoneet. Ja näin ollen tehtiin juuri tämän eduskuntaryhmän taholta, johonka minullakin on kunnia kuulua, juuri tämän pykälän muuttamiseksi ehdotus, kun siinä on ainoastaan verrattain pieni parannus kyseessä, että nämä pääsisivät, nämä kysymyksessä olevat ryhmät ammattiryhmänsä edustajien kautta kunnan viranomaisien kanssa yhdessä määräämään näiden taksojen ja säädösten noudattamisesta eikä suinkaan, niinkuin on täällä tahdottu tulkita, että nämä suorastaan itse pääsisivät määräämään tätä n. s. taksaansa. Näin ollen johtuu, että tämä samainen lainkohta olisi muutettava muutamilla pikkuisilla parannuksilla niin kuuluvaksi, kuten tässä talousvaliokunnan vastalauseessa huomataan. Kun tämä on ollut talousvaliokunnassa

esillä, niin minä en oikeastaan saata ymmärtää, kuinka sosialidemokraattinenkin ryhmä on asettunut tätä pienen pientä parannusta vastaan. Minä saatan ymmärtää kyllä porvarillisia ryhmiä, jos ne vastustavatkin tätä, mutta että työväestön ryhmän taholta, kuten on todettu, että ne ovat sitä vastustaneet. Mutta kuitenkin nämä ryhmän jäsenet, kuten ehkä tohtori Reinikainen, väittävät periaatteessa sen hyväksyvänsä, mutta minä olisin toivonut, että hän olisi myöskin sen hyväksynyt siellä valiokunnassa. Sitten täällä on väitetty, että me ajaisimme näitten suurten ajuriyhtymien asiaa. Se ei pidä paikkaansa, sillä suuret ajuriyhtymät suurimman osan kuitenkin muodostavat näitä kuorma- ja pika-ajureita juuri vähävarainen aines ja näin ollen on tarpeen vaatima, että eduskunta kiinnittää huomionsa tosiaankin tällaiselle huomattavalle ammattiryhmälle kuin tässä asiassa on kysymyksessä. Sitten täällä niin usein tahdotaan mennä sinne Moskovaan, mutta minä nyt pyydän kumminkin huomauttaa, että tämä parannus ei ole kai kotoisin Moskovasta. Tämä on ainoastaan niistä ammattiryhmistä, ja ehkä täällä tohtori Ryömälläkin on kunnia istua niitten vaunuissa, joita hänkin tarvitsee matkoillaan ja niinollen minä rohkenen ehdottaa eduskunnalle, että se hyväksyisi tämän talousvaliokunnan mietinnössä olevan vastalauseen lain muuttamisesta.

Ed. Reinikainen: On pantava merkille se edistys, jonka edellinen puhuja on tehnyt, hän on kokonaan luopunut siltä kannalta, jolla hän oli tehdessään tämän eduskuntaesityksen. Eduskuntaesityksensä ehdottaa hän, että tässä §:ssä mainituilla ammatinharjoittajilla olisi oikeus itse määrätä taksansa eikä vaan oikeus määrätä taksaa mutta myöskin niitä valvoa ja lisäksi oikeus valvoa järjestyssään. Nyt he ovat jo tältä kannalta luopuneet. Minun ymmärtääkseni ei ole köyhälistön edustajien tehtävä käydä täällä ajamaan sellaista kantaa, että esim. nuohoojaliikkeen harjoittaja, automobiililiikkeen harjoittaja eikä myöskään ajuriliikkeen harjoittaja saa itse määrätä taksaansa, sillä kuten tietty, on suuri osa ajuriliikkeen harjoittajia jo omistavaan luokkaan kuuluvia. Minä ymmärrän, että ehdotuksetekijöihin on ollut vaikuttamassa se,

että he ovat katsoneet asiaa pikkukaupunkien ajurien kannalta, mutta jos asiaa ajatellaan esim. Helsingin ja kaikkien suurten kaupunkien kannalta, niin on mahdollon sitä hyväksyä. Vielä mahdollottomampaa on minun käsittääkseni hyväksyä nyt tätä lakiehdotusta siinä muodossa, kuin se on talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa. Minä ensi käsittelyssä huomautin, että vaikka hyväksyttäisiin se periaate, joka tässä vastalauseessa esiintyy, se on mahdollon toteuttaa siinä muodossa, kuin nyt tämä lakiesitys edellyttää, sillä täytyisihän olla edes jonkunlaisia määräyksiä siitä, mimmisessa suhteessa tulevat olemaan kunnan viranomaiset, mimmisessa suhteessa tulevat olemaan ammattiliikkeen harjoittajat, miten tästä lähtien valvotaan järjestystä, koska järjestyksen valvominen jäisi pois viranomaisilta, pitäisi olla jonkunlaisia määräyksiä näissä suhteissa, mutta kun ei ole, niin on mahdollon hyväksyä tällaista lakiehdotusta ja minä luulen, että on mahdollon tämän pykälän yhteydessä ollenkaan tätä seikkaa järjestää kokonaisuudessaan.

Ed. Toppinen: Näyttää, että tämä kysymys otetaan hiukan liian pienenä esille siitä huolimatta, vaikka tämän kysymyksen ympärille kietoutuvatkin verrattain suuret ja eripuoliset ammattiryhmät ja ammatin harjoittajat tässä maassa. On nim. sillä tavalla, että tämä laki yksistään ei koske ajureita tai joitakin ajoneuvojen omistajia, olivatpa ne sitten moottoreilla varustettuja tai joitakin muita. Mutta tämä sama pykälä koskee myöskin sellaisia ammatteja, kuten nuohoojat, pakkarit, lossarit, soutajat ja monet muut. On sillä tavalla, että henkilöt, jotka joutuvat liikkumaan maaseudulla, huomaavat tässä tavattoman paljon puutteellisuuksia. On niin, että kuntien valtuustot yksipuolisesti käsittelevät näitä kysymyksiä, ainakin soutajiin nähden, ilman että ammattiryhmillä tai ammatin harjoittajilla olisi suurtakaan sanontavaltaa tässä asiassa. Vuonna 1919 hyväksytty elinkeinolain 22 § edellyttää, että näillä ammatinharjoittajilla on vaan jonkunmoinen esitysoikeus palkkojensa säännöstelyyn tai työsääntönsä esittämiseen ja laissa määrätty viranomaiset nämä sitten lopullisesti vahvistavat ja myöskin valvovat näiden käytäntöä. Tämä johtaa siihen, että nämä työt annetaan aina hyvin

alhaisesta hinnasta suoritettaviksi ja tämä puolestaan saattaa siihen, että useinkin alaikäiset ja vieläpä usein juuri alaikäiset naispuoliset ihmiset joutuvat muun muassa tällaista venesoutamista tai lossaritointa harjoittamaan. Sellaiset edustajat, jotka joutuvat liikkumaan maaseudulla, eivät tavanne hyvinkään harvoin sellaista tilannetta, jossa näkevät joko alaikäisen pojan tai naisen vetämässä lossivenettä tai ylimenolauttaa. Ja nyt kun kerran näin ovat asiat, on aivan luonnollista, että tässä pitäisi tehdä pikainen muutos parempaan päin. Yhtä hyvin valiokunnassa kuin täällä eduskunnassakin on varsinkin porvariston taholta haluttu osoittaa pieneksi koko tätä kysymystä. Nyt kuitenkin asia on niin, että ne väitteet, että tämä laki tukisi suurajuriliikkeen harjoittajia, jotka mahdollisesti ovat jonkunlaisessa porvarillisessa asemassa, eivät pitäne paikkaansa, sillä tämän vastalauseen sisältö ei ole vielääkään sellainen, niin oikeudellinen, kuin mitä sen pitäisi olla ja mitä kaikki ihmiset, yhtä hyvin kaikki edustajat täällä tahtoisivat, että he saavat määrätä ammattistaan tai työstään palkan ja yleensä miten he tahtovat ammattiansa harjoittaa ja millä perusteilla. Tämä vastalause ei suinkaan sisällä muuta kuin sen, että nyt näille ammatinharjoittajille annettaisiin jonkunmoinen tilaisuus itse valvoa myöskin ammattinsa noudattamista, ei suinkaan niin, että heillä olisi itsellensä täysi tilaisuus esittää ja hyväksyttää taksansa, mutta saisivat he vain tehdä siitä esityksen ja valtuutettujensa kanssa yhdessä tämän lain määräämien kunnallisten viranomaisten kanssa vahvistaa nämä taksat ja valvoa myöskin samojen valtuutettujensa kanssa niiden noudattamista. Siis ei minun käsittääkseni sitä vaaraa ole ollenkaan olemassa, että tässä jouduttaisiin siihen, että nuo ammattikunnat irtautuisivat kokonaan siitä asemasta, jossa he viranomaisten suhteen ovat tähän asti olleet, ja näin ollen minun vakava käsitykseni on se, että mainitun vastalauseen mukaisena tämän lain hyväksyminen ei suinkaan olisi edes vaaraksi tuolle vanhalle perustalle puhumattakaan siitä, että se vielä kykenisi nostamaan näitä ammattiryhmiä niihin oikeuksiin, jotka oikeudet me työläisedustajat kaikille ihmisille tahtoisimme ja sallisimme, sillä oikeushan täytyy olla kaikilla ammatinharjoittajilla kuitenkin suurimmaksi osaksi

itse valvoa ammattinsa palkkaetuja ja sääntöjä ja sitten vasta seuraavalla tilalla yhteiskunnan puolelta voitaisiin siihen takertua. Kannatan ed. Koiviston ehdotusta, että eduskunta hyväksyisi tämän lain talousvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti.

Ed. Reinikainen: Minä voin edelliseen puhujaan yhtyä siinä, että tämä laki ei ole vaarallinen, vaikka se hyväksytään sentähden, että tämän lain mukaan ei voida asiaa ollenkaan järjestää. Hallituksen on mahdotonta tämän lain mukaan minkäänlaisia asetuksia antaa, mutta se ei edellytä sitä että sitä täytyisi hyväksyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Koivisto ed. Toppisen kannattamana ehdottanut, että talousvaliokunnan mietintöön liitetty vastalause hyväksyttäisiin. Kutsun tätä ed. Koiviston ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Minä käsitän ed. Koiviston ehdotuksen sillä tavalla, että hän tahoo käsittelevän pohjaksi asian tässä vaiheessa asettaa talousvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen. Näin ollen on siis äänestys toimitettava ed. Koiviston ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Äänestys ja päätös:

Ken käsittelevän pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Koiviston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä käsittelevän pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Suuren valiokunnan hylkäävä mietintö hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuorojen ja lippuäänestyksen pyytäminen.

Puhemies: Kun joku pyytää puheenvuoroa tai lippuäänestystä, niin pyydän että hän nousisi seisomaan, sillä muuten minun on vaikea sitä huomata.

9) Ehdotus laiksi ulkoasiainministeriön viroista ja palvelustoimista.

Hallituksen esityksen n:o 30 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11 esitellään mainitun lainsäätämisen asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista.

Hallituksen esityksen n:o 28 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisen asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Lainsäädäntö kansakoulun järjestysmuodon perusteista, jonka eduskunta nyt suorittaa, on yhdessä kohden kaikkein tärkeimpiä ja laajakantoisimpia, mitä lainsäätäjävallalla näinä aikoina on edessä. Useimmissa määräyksissään tämä laki tosin vain todentaa jo vallitsevia tai kauan vallinneita tosiasioita kansakoulutoiminnan alalla esittäen käytäntöjä, joita on pidettävä tavallaan luonnollisina, eivätkä ne siis kaipaa muuta kuin että ne lainsäädännöllä nyt naulataan kiinni. Mutta yhdessä kohdassa nyt säädettävä laki ryhtyy uudella tavalla järjestämään kansakoulun opetustoimintaa, ja tämä tapahtuu lasten opetuksen keskellä, niin sanoakseni, sydämkohdassa. Tämä painava kohta koskee kansakoulussa annettavaa uskonnonopetusta.

Lainsäätäjä näyttää tahallansa tähänasti lykänneen kansakoulun uskonnonopetuksen järjestämisen tavalla, joka tyydyttää uudenajan kehityksen tuottamia vaatimuksia. Niinkuin minulla aikanaan eduskunnassa on ollut tilaisuus osoittaa, olisi tämä kysymys pitänyt järjestää jo oppivelvollisuuslain säätämisen yhteydessä. Kansamme suuressa enemmistössä, siinä sen ydinaineksessa, joka pitää uskonnonopetuksen antamista yleisessä koulussa tämän menestymisen ja tehtävän täyttymisen elinehtona, on syystä saatettu tuntea levottomuutta sen tilanteen johdosta, johon on jouduttu, että toisaalta oppivelvollisuuslaki pakooittaa kaikkia lasten vanhempia lähettämään lapsensa yleiseen kouluun, mutta toisaalta jättää selvästi lausumatta julki, mitä kansakoulussa lapsille opetetaan, ja erittäinkin jättää kantansa merkitsemättä uskonnonopetuksen kysymyksessä, joka näille vanhemmille on kaikkein tähdellisim. Eduskunta kuitenkin jätti säätäessään oppivelvollisuuslain uskonnonopetuksen kysymyksen järjestämättä kaiketi jonkunlaisesta arkuussyystä, joka tällaisessa asiassa ei ole paikallaan.

Myöskin uskonnonvapauslaki, jonka eduskunta aivan äskettäin on säätänyt, jättää kysymyksen uskonnonopetuksen järjestämisestä avoimeksi, vaikka se tosin edellyttääkin, että tätä opetusta yleisessä koulussa annetaan. On kuitenkin myönnettävä, että uskonnonvapauslaki ei ollutkaan oikea paikka uskonnonopetuksen tarkemman järjestelyn säätämiseksi, niinkuin oppivelvollisuuslaki sitä olisi ollut. Tämä lainsäädäntö ei luonnollisesti voinut tarjota mitään ohjelmaa yleisen koulun uskonnonopetukselle, se rajoittui esittämään vain sen, mitä uskonnonvapauden periaate välittömästi vaati. Mutta huomiota ei ole voinut kieltää siltä käsityskannalta, että yleisen uskonnonvapauden säätäminen olisi ollut lykättävä siksi, kunnes toisessa lainsäädännössä olisi selvästi ja tyydyttävästi ilmaistu, millä tavoin aiotaan järjestää uskonnonopetus, tämä arkaluontoisin ja syvällisin kohta kansakoulun toiminnassa. Että minä puolestani, mainitsemistani epäilyksistä huolimatta, olen katsonut voivani myötävaikuttaa uskonnonvapauslain hyväksymiseen, se on johtunut siitä vakauksestani, että kansakoulun uskonnonopetus tultaisiin järjestämään tavalla, joka oikeudenmukaisesti ottaa varteen kristityn kansamme ehdottomat vaatimukset.

Näitä vaatimuksia tyydyttääkin nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus, jos se hyväksytään sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisessa muodossa, mutta että asian lopullisessakin järjestelyssä vielä nousee taistelu, sitä osoittavat mietintöön liitetyt ensimmäinen ja toinen vastalause. Molemmissa vastalauseissa rohkenee yhtynyt vasemmisto tehdä sen ehdotuksen, että uskonnonopetus kokonaan poistettaisiin Suomen kansakouluista. Minä en voi olla merkitsemättä surullisena tosiasiana, että näiden asiakirjojen allekirjoittajina minä luen myös kahden kansakoulunopettajan nimet. Ne pääperusteet, joilla tämä vaatimus esitetään, sisältävät, minä sanon sen suoraan, niin perinpohjaisen erehdyksen ja ne ilmaisevat niin karkeata asian tuntemattomuutta tahi luullakseni enemmään haluttomuutta tunkeutua asian ytimeen, että sellaista en voisi pitää luullisena kellekään kansalaiselle, kaikkein vähemmän kansakoulunopettajalle, joka joutuu vastuunalaisella tavalla ottamaan osaa lainsäädännön ratkaisuun.

Minä tahdon todistaa tämän ankaran arvosteluni oikeutuksen. Perinpohjainen on ensinnäkin erehdys vastalauseen tekijöillä, kun he näkyvät arvelevan, että uskonnonvapauden säätämisestä olisi seurauksena uskonnonopetuksen poistaminen yleisestä koulusta. Aivan päinvastoin on lausuttava, että uskonnonvapauslaki omalla tavallaan lujittaa siinä uskonnonopetuksen aseman opetusaineena toisten opetusaineiden joukossa. Kun lakiehdotus määrää, että uskontoa on edelleen opetettava yleisessä koulussa, niin tällä määräyksellä valtio ja yhteiskunta tahtovat osoittaa uskollisuutta uskonnonvapauden syvimmille periaatteille. Vastalauseen tekijöiden perinpohjainen erehdys on siinä, että he tahtovat käsitellä uskonnonvapautta vain jonkunlaiseksi poikkeuslainsäädännöksi niiden hyväksi, jotka ovat tietoisesti rikkoneet välinsä uskonnon ja kirkon elämäkäsityksen kanssa. Mutta uskonnonvapauden periaate ei ole ensi sijassa tämä kielteinen, se ei ole ensi sijassa vapautumista uskonnosta, vaan uskonnonvapauden periaate on ensi sijassa myönteinen, se on vapaus uskontoon ja sen vapaaseen harjoittamiseen. Tämä myönteinen sisällitys uskonnonvapaudella on länsimaiden ihmiskunnan historiassa aina ensi sijassa ollut, ja sama sillä on vieläkin. Tästä seuraa, että uskonnonvapaus ei ole tarpeellinen ainoastaan vakauksellisesti

sen kielteisyyden vuoksi, vaan ainakin yhtä suuressa määrässä se on tarpeellinen turvaamaan niiden kansalaisten oikeutta, jotka edelleenkin vaativat, että heidän lapsilleen yleisessä koulussa annetaan myös uskonnonopetusta. Minä pidän varmana, että kansamme verraton enemmistö myös senjälkeen, kuin uskonnonvapaus on astunut voimaan, on uskonnonopetuksen välttämättömyydestä vakuutettu. Yleinen koulu, valtio ja yhteiskunta järjestää palvelemaan kotien ja vanhempien pyrkimyksiä ja samalla omia tarkoituksiperiään nousevan polven kasvatuksessa. Olisi uskonnonvapauden kannalta mitä huutavin vääryys kristillisiä tai uskonnon arvon ymmärtäviä vanhempia kohtaan, jos valtio kieltäisi heiltä oikeuden saada yleisessä koulussa lapsilleen myös uskonnonopetusta. Aivan mahdotonta olisi tällaista ajatella sellaisessa maassa ja valtakunnassa, jonka asukasten suuren suuri enemmistö lapsilensa sitä vaatii. Siinäkin tapauksessa, jota tosin minä en usko meillä todellisuudessa milloinkaan mahdolliseksi, että kansan todellinen enemmistö asettuisi yleisessä koulussa annettavan uskonnonopetuksen suhteen kielteiselle kannalle, olisi valtion ja yhteiskunnan velvollisuus koulujensa opetusaineiden ja opetuksen järjestämisessä tarkalleen valvoa ja ottaa huomionsa uskonnonopetusta vaativien vanhempien oikeuden, niinkuin se nyt ottaa varteen uskonnon suhteen kielteisen vähemmistön vaatimukset.

Nykyisessä sivistysvaltiossa vaatii siis uskonnonvapauden periaate, että yleisen koulun uskonnonopetus järjestetään niin, että siinä kristillisten vanhempien oikeudet tulevat yhtä huolellisesti varteen otetuiksi kuin muitten vanhempien oikeudet, jotka ovat omistaneet ei-kristillisen elämänsä katsomuksen.

Mutta minä menen vielä pitemmälle. Että valtio yleisessä koulussaan säilyttää uskonnonopetuksen, se ei merkitse ainoastaan oikeuden harjoittamista kristillisiä vanhempia kohtaan, eikä se ole valtion puolelta myönnytys kirkolle, vaan valtio itse tarvitsee tätä opetusta omien tarkoitustensa ylläpitämiseksi. Kaikki ihmisten yhteistoiminta valtiollisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä ja kaikki kasvatus valtioelämään kaipaavat ensi sijassa omantunnon kulttuuria. Mutta ei ole olemassa mitään omantunnon-

viljelystä kansan elämässä ilman uskonnollisen elämän todellisuuksien palvontaa. Ainoastaan niitten välityksellä tulee ihmisielu tietoiseksi ylimaailmallisesta alkuperästään ja yksin uskonto kykenee puhumaan sielun alkukieltä. Ken yleensä sielua tahtoo, jos valtio tahtoo yhteiselämään sielua ja henkeä, niin se ei voi luopua opetuttamasta yleisessä koulussa uskontoa. Jos todella on kysymys vanhurskauden levittämisestä ja yhteiskunnan parantamisesta, niin siihen tarvitaan ennen kaikkea sitä opetusta, jota ei ole tarjona muualla missään kuin Uudessa Testamentissa, evankeliumeissa, vuorisaaressa. On alkeellinen sivistysvaatimus, että nouseva polvi opetetaan tuntemaan se, mikä meidän henkisessä viljelyksessämme on alkuperäisintä, ainoalaatuista ja syvimmin vaikuttavaa. Mutta sitä on yksin uskonto. Nykyajan valtion tarvitsee sentähden nojautua siihen, niinkuin jokaisen aikaisemman.

Miltä kannalta minä asiaa katselenkin: uskonnonopetuksen säilyttäminen koskee sellaisia elämänarvoja ja sivistysarvoja, joiden menettäminen tulisi merkitsemään tuhoisaa taantumusta meidän kansamme nuorison henkiselle ja siveelliselle kasvatukselle. Ne ovat nämä käytännölliset johtopäätökset, jotka todellisuudessa antautuvat, kun yleisen uskonnonvapauden periaatteita ryhdytään koulun toimintaan soveluttamaan.

Mutta nämä vastalauseen tekijät paljastavat myös karkeaa asiantuntemattomuutta hyökätessään erityisesti uskonnonopetuksen tunnustuksellisuutta vastaan. Kysymys uskonnonopetuksen tunnustuksellisuudesta on itsessään monipuolinen ja suuriarvoinen asia, jota ei kuitata muutamilla tyhjänpäiväisillä sanoilla, kuten vastalauseen tekijät tekevät. Minä en tahdo ryhtyä tässä yhteydessä käsittelemään tämän erikoiskysymyksen historiallista esiintymistä. En nyt puhu sen syntymisestä Saksassa enkä sen siirtymisestä sieltä muihin maihin. Minä syrjäytän kokonaan kysymyksen historiallisen puolen, mutta kiinnitän huomion yksinomaan meidän oman kansamme oloihin.

Historiallisen kehityksen varteenottaminen vaatii luonnollisimpana asiana, että yleisen koulumme uskonnonopetuksen sisällys on tunnustuksellista, se merkitsee tässä: evankelista, luterilaisen kris-

tinuskon käsityksen mukaista. Evankeliossa muodossa on kristinusko meidän viljelyksemme uskonto. Vuosisatojen kuluksa on kansamme kasvanut evankeliseen kristinuskonkäsitykseen. Lapset syntyvät tänäkin päivänä evankeliseen seurakuntaan, ne nimittäin joille heidän vanhempansa edelleen tahtovat uskonnonopetusta annettavan. He kasvavat keskellä evankelisen kristillisyyden vaikutuksia. Näistä jää tuskin yksikään lapsi jo koulunkäyntinsä edellisellä aikana kokonaan osattomaksi.

Minä panen suuren merkityksen tässä yhteydessä seuraavallekin asialle. Yleisen koulun tarkoituksiperän oleellisin puoli on siinä, että sen tulee nousevalle polvelle välittää entisten aikojen sivistysperintöä, sitä suurta henkistä aartehistoa, joka siirtyy polvesta polveen ja jota kukin sukupolvi on velvollinen omasta puolestaan kartuttamaan. On historiallinen tosiasia, että meidän kansamme sivistyskehitys on läpi vuosisatojen edistynyt evankelisen kristinuskon perustuksella. Sivistyselämäme siisimpänä olemuksena, sen elinjuurena, sen kantavana voimana on kristinuskon vaikutus, tarkemmin sanoen, kun ottaa huomioon viimeisten vuosisatojen valtavan kehityksen, evankelis-luterilaisen kristillisyyden vaikutus. Tästä historiallisesta tosiasiasta seuraa tinkimättömänä vaatimuksena, että uskonnonopetus, tärkeältä osalta välittäessään tätä kansamme kalleinta sivistysperintöä, sitä tarjoaa evankelisen kristillisyyden sisällyksenä. Yleisesti tunnettu ja suositeltu on nykyään kasvatus- ja opetusopissa n. s. kotiseutuopetuksen periaatteen soveltaminen kaikkeen opetukseen. Tämä periaate tietää yleensä sitä, että opetuksessa on lähdettävä siitä, mikä on lasta paikallisesti ja ajallisesti lähinnä, siitä mihin lapsi on syntynyt, siitä ympäristöstä, johon lapsi on ruumiillisesti ja henkisesti kasvanut ja koteutunut. Tätä tarkoittaa meillä Suomen kansan uskonnonopetuksessa tunnustuksellisuuden vaatimus tälle opetukselle. Mutta tätä uskonnonopetuksen järjestelyä, tätä luonnollisinta, jota sekä historian kehityksemme että vielä nykypäivinä vallitsevat olot puoltavat, sitä vastalauseen tekijät joillakin pilkallisilla iskusanoilla koettavat kieltää. Eivät he tosiaan itse välitä asiantunteuksensa kunniaa. Minä en voi huomata muuta, kuin että vastalauseitten väit-

teet ovat onttoa jälkikaikua vanhan, kuluneen marxilaisen materialismin äänestä, joka jo on sortunut omaan käheyteensä ja jolla enää ei sentähden ole elinvoimaa. Minä huomaan, että vastalauseen tekijät ovat vielä vanhanaikaisen järkeisuskon ja sosialismin kuluneitten dogmien lumoissa, joista jo heidän aatetoverinsakin laajalti ovat vapautuneet. Vastalauseiden suurin puute onkin siinä, että ne ovat vieraat todelliselle elämälle ja sille, mikä nykyaikaisen elämän ja hengen sykkinnässä on voimakkainta. Väitteet ovat yleensä kalpeita ja verettömiä vanhanaikaisen ajattelemisen yrityksiä ylläpitää sellaista vaatimusta, joka jo on menettänyt tehonsa. (Vasemmalta: Niinkuin ed. Virkkusenkin väitteet!) Ei, minä puhun uudenaikaista puhetta teille, vallan uudenaikaista, jolla on sekä nykyaikainen käytäntö että kaikki opetusopillinen käsitys puolellansa. Uskonnonopetuksen asemaa yleisessä koulussa nämä tällaiset väitteet eivät voi horjuttaa.

Minä olen tahtonut asettaa nämä ensimmäisen ja toisen vastalauseen väitteet siihen valaistukseen, joka niille todellisesti kuuluu nykyaikana.

Nyt minä pyydän siirtyä siihen, käsiteltävänä olevassa lainsäädännössä esiintyvään kohtaan, joka on katsottava sen varsinaiseksi uutuudeksi. Tämä uutuus on seuraus yleisen uskonnonvapauden säätämisestä. Sivistysvaltion yhteiselämässä täytyy eri maailman- ja elämäntekijöiden olla yhtäläisesti oikeutettuja. Yleinen koulu, joka tahtoo palvella kaikkia ja varsinkin oppivelvollisuuslain astuttua voimaan koteuttaa kaikki lapset saman katon alle, tämä yleinen koulu on velvollinen elämäntekijöiden kysymyksissä alttiisti järjestämään toimintansa siten, että se voisi tyydyttää kaikkia lasten vanhempia siinä määrin, kuin sille mahdollista on. Mainitsemastani syystä vaikuttaa uskonnonvapauden säätäminen uskonnonopetuksen asemaan kansa- ja myöskin oppikouluissa lähinnä sen, että ne koulunoppilaitten lailliset edusmiehet, jotka elämäntekijönsä perustuksella tahtovat kasvattaa lapsensa kokonaan ilman uskontoa, saavat laillisen oikeuden pidättää heidät uskonnonopetuksesta. Minä olen jo tähän asian kohtaan edellisessä viittänyt. Valtiovallan on yleisen uskonnonvapauden nimessä tunnustettava vanhemmille lähin oikeus lastensa uskonnolliseen kasvatukseen taikka

kasvattamatta jättämiseen, kuitenkin lakiin sisältyvällä nimenomaisella ehdolla. Ja tämä ehto on seuraava.

Minä viittasin jo siihen, että valtiollakin on omia oikeutettuja etujansa valvottavina tulevan kansalaisen kasvattamisessa. Valtiolla ei lapsen kasvatusta ja opetus voi olla niin yhdentekevää, että valtio sallisi yhdenkään lapsen jäädä osattomaksi uskonnollisten elämänilmiöiden tietämisestä ja ymmärtämisestä tai siveellisten peruskäsitteiden omistamisesta. Uskonto on niin yleinen ja niin syvälle tunkeutuva, ihmisen elämän käytäntöä niin ratkaisevasti määrävä elämänilmiö kaikissa kansoissa ja ihmisissä, että valtiovallan järjestämä tai tukema kasvatusta, jonka tehtävänä on valmistaa kasvavaa kansaa kyvykkääksi eläytymään nykyaikaiseen sivistyselämään, ei mitenkään sovi toiminnassaan syrjäyttää uskontoa ihmiselämän valtavimpana tosiasiana. Yhtä vähän voi valtiolta tyytyä siihen, että nuoriso jäisi saamatta mitään opetusta ja järkipäisen kasvatuksen antamaa harjoitusta siveellisessä elämässä. Sillä siihenhän valtio itsekin, kuten yksityiset ihmiset ja kansat, perustaa oman elämänsä ja toimintansa.

Näin ollen esiintyy uskonnonvapauslain mukaan uutena tarpeena koulun toiminnassa hankkia uskonnonopetuksen sijasta jotain vastiketta niille lapsille, joita heidän edusmiehensä lain antamalla luvalla pidättävät edellämäisestä opetuksesta. Hallituksen sekä aikaisemmassa että nyt toistamiseen tälle eduskunnalle antamassa esityksessä ehdotetaan täksi vastikeopetuksiksi yksinomaan siveysopetusta. Sivistysvaliokunta on siveysopetukseen liittänyt myöskin uskonnonhistorian. Se kokemus, mikä erityisesti Ranskassa on 40 vuoden käytännön aikana saavutettu siveysopetuksesta, osoittaa, että tämä oppiaine parhaimmassakin tapauksessa muodostuu lapsen henkisiä tarpeita varsin vähän tyydyttäväksi. Sentähden tätä kuivahkoa, mehua tässä järjeleävää opetusainehistoa olisi täydennettävä uskonnonhistorian havainnollisella, elämästä otetulla ja elämään johtavalla opetusainehistolla, joka paremmin tyydyttää lapsuusiän vilkasta elämäntahtia. Tämä lisäys, minkä valiokunta on tehnyt, on merkittävä ehdottomaksi parannukseksi hallituksen esitykseen.

Mutta hallituksen esityksessä on ollut toinen kova kohta, mikä minun on valit-

tamalla mainittava. Minä en tahdo enään kajota siihen surullisen kuuluisaan, siihen uskonnollisia lasten vanhempia syvästi loukkaavaan ylimmän koulujohdon aikaisemmin tekemään ehdotukseen, minkä hallituksenkin edellinen esitys sisälsi, että tehtäisiin myöskin kristillisten vanhempien lapsille pakolliseksi se vastikeopetus, joka erikseen järjestetään uskonnottomain vanhempien lapsille. Tätä uskonnonvapauden ilmeistä loukkausta ei uusi esitys enään uudista. Mutta se ei myöskään kulje suoria, selviä teitä, vaan se koettaa tämän aikaisemman ehdotuksensa vielä ikäänkuin salaa kuljettaa koulun opetukseen ainakin myöhemmin. Se tekee tämän, kun se ehdottaa puheenaolevan vastikeopetuksen tällä kertaa vapaaehtoiseksi niillekin lapsille, jotka saavat uskonnonopetusta. Että tämän asian ajajien varsinaisena tarkoituksena on edelleenkin saada siveysopetus pakolliseksi kaikille kansakoulun oppilaille, sen todistaa hallituksen esityksen perusteluissa luettavat seuraavat sanat: „Toistaiseksi, kunnes on saatu enemmän kokemusta tuosta meillä uudesta opetusaineesta, voitaneen jättää säätämättä se pakolliseksi uskonnonopetuksen rinnalla”. (Ed. Schauman: Eikö se ole Loimarannan esitys?). Tämä kylläkin avomielinen ilmoitus, että sittenkin meidän koululaitoksemme ylimmän johdon ja — minä valitan — myös meidän äskeisen hallituksemme taholla ollaan välittämättä siitä kristittyihin vanhempiin kohdistuvasta uskonnonvapauden loukkauksesta, tämä aikomus on yhtä valittamatta mainittava kuin jyrkästi torjuttava. Minä lisään tähän, että kun ehdotettua vapaaehtoisuutta tahdotaan ulotuttaa aina kansakoulun alinta oppilasjoukkoa myöten, jolla asteella jokainen vapaaehtoisen opetusaineen tarjoaminen olisi ilmeistä järjettömyyttä, niin nähdään, mitenkä järkevät kasvatusta ja opetusopilliset periaatteet ovat saaneet väistyä tuon omituisen pyrkimyksen tieltä saada siveysopetus vakiinnutetuksi yleiseen kouluun. On mainittava tyydytyksellä, että sivistysvaliokunta on tässä tärkeässä kohdassa antanut lakiehdotuksen 3 §:lle oikean sisällyksen.

Niiden ristiriitaisuuksien sovittamiseksi, joihin minä lausunnossani olen viitannut, on ainoa tyydyttävä ratkaisu se, minkä sivistysvaliokunta ehdottaa. Minulla on itselläni sama vakaumus, kuin valiokunnal-

lakin, että uskonnonopetuksen ja sen rinnalla vastikkeena kulkevan uskonnonhistorian ja siveysopetuksen järjestäminen valiokunnan ehdottamalla tavalla on tuottava tässä arkaluontoisessa kysymyksessä molemminpuolista tyydytystä ja etua.

Sen nojalla, mitä minä olen esittänyt, minä suosittelen suurelle valiokunnalle siivistysvaliokunnan mietinnön hyväksymistä. Samalla minä myös suositan huomioonotettavaksi kolmatta vastalauseetta, joka ei kaipaa mitään lisäperusteluja sen lisäksi, mitä minulla on ollut tilaisuus edellisessä esittää.

Ed. Jern: Då man genomläser kulturutskottets betänkande i denna fråga och jämför detsamma med regeringspropositionen, så synes det mig, att man kan vara ganska tillfredsställd med de förändringar, som gjorts från regeringspropositionen särskilt med tanke på religionsundervisningen. Gerna kunde ju den ändringen hava skett i 2 §, som i tredje reservationen föreslås, men då ju denna bestämmelse är endast av allmän art, anser jag den dock vara ganska oväsentlig och i det praktiska livet icke hava någon betydelse.

Men när vi se på de förändringar, som gjorts i 3 §, synes det mig, att vi kunna vara ganska tillfredsställda. Såsom regeringspropositionen har formulerat denna paragraf, så skulle de elever, vilka enligt religionsfrihetslagens 8 § äro befriade från religionsundervisning, endast erhålla undervisning i det nya ämnet sedelära och sålunda icke få ens en liten aning om det värde, som dock religionen, den kristna religionen har haft i tiderna. Vi måste ju medgiva, att den kristna religionen har intagit en mycket central plats i vår historia, och därför skulle enligt mitt förmenande undervisningen i våra skolor vara synnerligen bristfällig om icke någon undervisning ens i religionshistorie skulle förekomma. Jag anser därför att förändringen i denna paragraf är lycklig.

Jag skulle gerna sett, att alla skulle hava haft samma religionsundervisning såsom tidigare, men då man icke kan komma från ett stadgande av den art, som här nu finnes i kulturutskottets betänkande, på grund av religionsfrihetslagens bestämmelser, så torde det kanske vara den bästa formuleringen sådan den nu är.

En viktig förändring, som också har skett, är den att elever, som deltaga i religionsundervisningen, icke samtidigt böra deltaga i undervisning i sedelära. Det synes mig vara obehövt, ja rent av skadligt, att andra elever än de, som äro befriade från religionsundervisningen, skola undervisas i detta nya ämne.

Det fögnar mig även det stadgandet att det skall vara en konfessionell religionsundervisning, ty även härefter skola väl de flesta av vårt folk tillhöra den evangelisk-lutherska kyrkan och därför bör det enligt mitt förmenande vara ett stadgande därom att religionsundervisning bör bedrivas enligt denna kyrkas bekännelse, i synnerhet som ju lagen medgiver att även för minoriteternas undervisning skall försörjas.

Den 5 § synes mig vara något invecklad beträffande just religionslärares ställning, men det kan ju hända att det icke på annat sätt kan stiliseras på grund av religionsfrihetslagen.

Beträffande 7 § kan man hava olika meningar, nämligen beträffande det stadgandet, att det skall för varje skola finnas en egen direktion. I flera kommuner torde det nu vara så, att en gemensam kommunal direktion sköter om alla skolor. Så är det åtminstone i den kommun varifrån jag är hemma. Från ekonomisk synpunkt tror jag att detta är bättre för den skull, att om varje skola skall hava sin egen direktion så vill det gerna bli misshushållning, men när det är en direktion som sköter om allt blir det större likställighet och mer sparsamhet iakttages. Från undervisningsynpunkt sett åter tror jag att det är lyckligare att det finnes en särskild direktion för varje skola. Denna sak kunde tagas under omprövning. Jag kan för ögonblicket icke förorda varken det ena eller det andra ty jag har praktisk erfarenhet endast beträffande den ena saken.

I stort sett är jag mycket nöjd med de förändringar som kulturutskottet har föreslagit och anser, att detta är en mycket lyckligare formulering just beträffande religionsundervisningen än den, som regeringspropositionen har.

De uttalanden som göras i första och andra reservationen anser jag icke böra beaktas, ty jag tror och hoppas att flertalet av riksdagens medlemmar skall ställa sig på en annan ståndpunkt och erkänna det

stora värde, som religionsundervisningen har för vårt folk och att vår undervisning, vår uppfostran bör byggas just på religionens grund. Jag tror att skulle det handlas enligt vad i dessa reservationer föreslås, så skulle detta väcka en alldeles oerhörd misstämning, ja en storm av förbittring åtminstone ute på landsbygden, ty där sätter man kristendomsundervisningen främst såsom det betydelsefullaste och centralaste, det viktigaste ämnet i vår folkskola och därför bör detta ämne även hava den första platsen på folkskolornas undervisningsprogram.

Ed. Typpö: Kuten tiedämme, uudet olosuhteet luovat uusia edellytyksiä ja vaatimuksia vanhoillekin asioille, joten vanha toimintatapa jonkun asian edistämiseksi, joko on korjattava tai on asetettava aivan uusi tilalle. Tällaiseen vaiheeseen se on tullut tämä valiokunnan mietinnössä esiintyvä uskonnonopetuskysymyskin. Tätä on katseltava uudemman kehityksen ja sen vaikutuksen valossa mitä se on saanut aikaan siveellisten arvojen istuttajana nuorisoon ja kansaan. Jos katselee uskonnonedustajain lausuntoja, muiden muassa äsken tässä kuultua lausuntoa ja myös kansan keskuudessakin, niin he tuomitsevat nykyajan nuorison siveellisesti rappeutuneeksi, joka kulkee pohjattomassa liejussa, jossa ei löydy mitään kiinnekohtaa. Suuremmat ja jalommat harrastukset katoavat, hetken nautinto on pääasia. Syyksi sanotaan tähän olevan sen, että uskonto on jäänyt syrjäiseksi asiaksi kansan ja nuorison keskuudessa. Pelastuakseen siveellisestä rappeutumisesta olisi uskontoa edelleen voimakkaasti heidän mielestään edistettävä. He eivät tahdo ensinkään katsoa asiaa realiselta kannalta, niitten tosiasiain valossa, jotka nyt aika tuo mukanaan. Pyydän katsella tätä uskonnonopetuskysymystä ja koko eettillistä kysymystä nykyajan tosiasiaselta kannalta. Uskonnollinen siveysoppi on sidottu nousemaan tai kaatumaan uskonnon mukana. Kun nyt uskonto asettaa ihanteensa tämän elämän tuolle puolelle, jossa sitä seuraa palkkio tai ijankaikkinen rangaistus, uskonnon kannalta on hyvien töiden noudattaminen sitä varten, että tämän elämän perästä saisimme palkkion ja välttäisimme ijankaikkisen rangaistuksen. Ne vaikutteet, johon uskonto vetoaa,

ovat kovin itsekkäitä, sillä alistuminen pelon tähden ja tehdä hyvää tuon suuren palkkion saavuttamiseksi, siten ihminen temmataan pois siitä todellisesta elämästä, jossa hänen ilman tämän elämän ulkopuolella olevia vaikutteita tulisi kuntonsa näyttää. Uskonnon mukaan on kovin vähän ja tuskin ollenkaan syytä tehdä oikein totuuden ja hyvän itsensä vuoksi, niiden arvojen vuoksi, jotka ovat täällä maan päällä saavutettavissa. Sillä uskontohan lupaa tuon suuren palkkion näissä tapauksissa, vaikka ihminen on koko elämänsä ajan viettänyt mitä kuolleinta henkistä elämää, ei ole mitään taisteluita taistellut siveellisten päämäärien, henkisten arvojen saavuttamiseksi, hän on saanut olla henkisesti kuollut ja siveellisesti rappiolla, tehdä lähimmäisilleen mitä suurinta vääryyttä, kun hän vain uskoo ja vain vaivaisena syntisenä uskoo ja anoo anteeksi jumalalta, niin hän saavuttaa voiton. Usko pitäisi olla tämän mukaan kaikkein suurin hyve, jonka ihminen saavuttaa. Filosofinen siveysoppi taas sanoo uskosta, että se on sen jumalaisen kipinän kieltämistä, joka meissä on tiedon ja tutkimisen haluna. Se on oman minänsä, siis itseluottamuksen, tarmon, totuudenhalun kaiken sen suuren ja jalon, joka meidät kohottaa muun luomakunnan yläpuolelle, kieltämistä. Siis todellisen jumalan kuvan kieltämistä meissä, sillä kieltämättä ihmisen jaloimpiin ja kalleimpiin henkisiin tarpeisiin kuuluu kysyä: miksi, eikä uskoa tutkimatta. Sillä sellaisen kyselyn tukahuttaminen muodostuu helposti henkisen elämän yleiseksi tukahuttamiseksi. Kysymisessä ja epäilemisessä ilmenee elämämme terveys ja voima. Uskonnollisen siveysopin aika on jo ohi. Ihmiskunta kulkee suurempia arvoja kohti. Yleinen ja tieteellinen kirjallisuus leviää varsinaisen kansan keskuuteen, kunnat valtion avustuksella perustavat yleisiä monipuolisella sisällöllä varustettuja kirjastoja, kansanlapset joutuvat oppikouluihin, tieteellisen tutkimuksen saavutukset ja suurten ajattelijain teokset tulevat yhä suuremmassa määrässä kansan omaisuudeksi ja uskonto menettää auktoriteettinsa kansan keskuudessa, sillä mitä enemmän valistusta ja tietoa levitetään kansan keskuuteen, sitä enemmän leviää välttämättömästi myöskin kirkon opin dogmaattisiin väitteisiin kohdistuva epäily ja kritiikki. Yhä useammat

ihmiset tulevat kirkon opissa tuntemaan järjen kannalta mahdottomuuksia, kun se uskonnollisuus, johon siveelliset arvot ovat yhdistettyinä, tällä tavalla pettää, jää nuorukainen aivankuin tyhjän päälle harhailemaan. Niin käy suurelle enemmistölle meidän maamme nuorisosta. Toiset löytävät uusia arvoja itseopiskelun avulla, mutta toiset kuin ei mitään siveysoppia ole opetettu, käsittävät uskonnota vapautumisen rajattomaksi elämän vapaudeksi, jossa oma tahto jää korkeimmaksi laiksi. Niin käy kun meidän siveytemme perustuu uskoon, jonka ihmisjärki ja yleinen valistus pyyhkäisee pois ja yhä suuremmassa määrässä näin tulee käymään. Tästä seuraa, että mitä kauemmin uskonnollisella pohjalla tällä alalla toimitaan, sitä huonompiin tuloksiin tullaan. Näin ollen ei auta vanhan paikkaaminen, vaan on asetettava uusi tilalle, joka perustuu inhimillisyyden jaloimpiin ilmauksiin perustuvaan yleiseen moraaliin ja tieteelliseen maailmankatsomukseen, siis asioihin, jotka liikkuvat tämän maan päällä ja ihmisjärjelle käsitettävillä aloilla, sillä me olemme ennen kaikkea ihmisiä kotien ja valtion kansalaisia, näissä ominaisuuksissa, meiltä ei kysytä, mitä me uskomme, vaan meiltä kysytään, esiinnyimmeko yleensä kunnan ihmisinä ja kansalaisina, rakastammeko totuutta, vihaammeko vääryyttä, täytämmekö velvollisuutemme ja mitä kokemuksia ja tietoja meillä on. Mutta uskomme, sitä ei kansalaisena meiltä kysytä. Sitä kysyy kirkko ja uskonnolliset yhdyskunnat, jotka eivät meiltä muuta kuntoa kaipeakaan, vaan mitä suurempia syntisiä me olemme, sen suurempi on heillä armo tarjottavana. Tällaista syntisyyden ja armon periaatetta on valtion mahdoton hyväksyä. Vaan sen on koetettava kasvatuksellaan yhdistää ihmiset suurien moraalisten arvojen ympärille ja toimia sopusoinnussa tieteellisen maailmankatsomuksen kanssa. Tällä tavalla avataan todellinen jumalan kirja, tämä ympärillämme oleva luonto, jossa luonnon tahi sanottakoon jumalan suuruus näkyy kaikessa äärettömyydessään. Kuinka paljon voimia se tarjoaa ihmiskunnan palvelukseen onnellisuuden luomiseksi tänne maan päälle. Tämä ympärillämme oleva luonto on myöskin oikeuden jumala. Jos me rikomme sitä vastaan esim. ylensyömisellä ja toimeettomuudella, toiselta puolen ravinnon niukkuudella ja

liiallisella työllä, juoppoudella y. m., niin se rankaisee meitä. Vieläpä siirretään meidän rikoksemme tuleville sukupolville. Viittaaan vaan perinnöllisyyden valtavien voimiin. Me saamme jo henkisesti tuntea tuskaa, jos olemme vääryyttä tehneet ja tuntea tyydytystä, jos olemme oikein tehneet. Me saamme anteeksi, jos aikanamme sovitamme, jos emme, niin rangaistus seuraa täällä maan päällä. Mutta mitään palkkiota siitä, että uskoisimme, emme saa todelliselta jumalalta. Eikä hän vaadi meitä alistumaan armoille. Inhimillisen kulttuurin luoman moraalin yhdistäminen luonnon valtakunnan tuntemiseen, siinä on valtion koulujen siveysopillinen tehtävä. Mitä äärettömiä mahdollisuuksia avautuisikaan tulevalle henkiselle kohoutumiselle, kun ihmistaimen henkistä kaipausta ja kysyvää ihailua luonnon suureen valtakuntaan ei kuoletettaisi esittämällä tieto jumalasta valmiina ikivanhoina kangistuneina kaavoina, tarvitsematta ollena käyttää aivojaan sen suuren etsimiseen. Sillä ei kasvatuksen tarkoituksena ole valmistaa uskovainen tahi uskonon olento, vaan kuten jo olen maininnut, totuuteen ja humanisuuteen sekä tieteelliseen luonnontuntemiseen tai sanokaamme Jumalan tuntemiseen pyrkivä ihminen. Kun ihmiset sitten tällaisen alkukasvatuksen saatuaan joutuvat niin erilaisiin tehtäviin erilaisten aatteiden ja ihanteiden ympärille, niin he yhteiskunnallisen luokkataistelunkin tuoksinassa kunnioittavat vastustajaa ihmisenä, sillä tällaista siveysoppia ei yhteiskunnallinen ja tieteellinen kehitys hävitä, kuten uskontoon perustuvan käy nykyajan nuorison keskuudessa. Mutta tämän mietinnön mukaan rupee valtio nyt tarjoamaan kahdenlaista moraalialue, toisille uskoon ja jumalanpelkoon perustuvaa ja toisille tietoon ja Jumalan kunnioitukseen perustuvaa. Tämä kaksinaisuus ilmenee tässä käsillä olevassa mietinnössä. Uskonto on siinä kyllä asetettu, rehellisesti esille, mutta siveysoppi on johdettu tässä aivan väärille poluille yhdistämällä sen taustaksi kirkon historia. Tähän valtiokunnan kantaan tahdon kiinnittää vakavaa huomiota. Kirkkohistoria itsenäisenä tieteellisenä aineena olisi kyllä paikallaan ja vielä paremmin uskontojen historianä, mutta kirkkohistoria yhdistettynä filosofiseen siveysoppiin johtaa siveysopin turmion teille ja sitä ovat uskonnottoman

siveysopin vastustajat tässä asiassa takaa ajaneetkin, sillä heillä on tarkoitus halventaa uskonnoton siveysoppi ala-arvoiseksi siveellisiä päämääriä saavuttamattomaksi oppiaineeksi, joka kirkkohistorian avulla ainoastaan voidaan elävöittää. Tämä halventava lausunto ilmenee nimittäin täällä valiokunnan mietinnössä 3 §:n perusteluissa, jossa sanotaan tällä tavalla: „Valiokunta on katsonut kasvatus- ja opetusopillisista syistä tarpeelliseksi että siveysopin opetukseen, jota annetaan uskonnonopetuksesta uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettavalle oppilaalle, liitetään myöskin opetusta uskonnonhistoriassa, joka havainnollisella ja mieltäkiinnittävällä opetusaineistollaan on omiansa herättämään lapsen harrastusta ja siten täydentämään muuten helposti kuivahkoksi käypää siveysopin opetusta.” Minä en ole pappien Kotimaa-nimisessä sanomalehdessäkään, vaikka viime talven aikana sitä seurasin, kun siinä yleensä kiihotettiin kirkkokansaa tämän asian vastustamiseen, sen halventavampaa lausuntoa tavannut filosofisesta siveysopista. Onko nyt kasvatus- ja opetusopilliselta kannalta filosofinen siveysoppi todellakin niin kuiva aine, että se tullakseen elävöitettyksi tarvitsee yhdistää uskonnon historiaan. Minusta ne sopivat toisiinsa kuin tuli ja vesi. Kirkkohistorian vesi on tässä tarkoitettu sammuttamaan tätä siveysopin pyhää tulta. Nämä aineet asiallisesti ovat mitä kauimpana toisistaan. Siveysoppi tulee silloin uskonnollista taustaa vastaan, jolloin se ei enää olekaan filosofista siveysoppia, vaan tulee elävöitettyksi uskonnollisesta lähteestä. Kasvatukselliselta kannaltakaan ei kirkon historia pitäisi olla niitä parhaita lähteitä, sillä sehän edustaa ihmiskunnan raainta ja mustinta aikaa. Kirkkovallan verisillä sodilla levitettiin kristinoppia kansasta kansaan inkvisitsioonisine tuomioistuimiin, kidutuslaitoksineen ja polttorovioineen se on ollut kaiken maallisen kulttuurin ja inhimillisen vapauden raakaa vainoamista, siis oikeaa vandalismia. Tästäkö löydetään sitten ne kasvatusopilliset esikuvat, jotka pitäisi kasvattaa ihmistainta ihmisyyden korkeita päämääriä kohti. Opetusopillisesti siinä kyllä on aiheita ja yksinkertainen kansakoulunopettaja sen ääressä kyllä saa ajan kulumaan. Mutta kasvatusopillisesti on näiden aineiden yhdistäminen mahdoton, jos vähänkin on näi-

den asioiden sisällä. Kirkon miesten kannalta minä kyllä ymmärrän tätä yhdistämistä, sillä heidän tarkoituksensa on tässä tätä tietä valmistaa uskonnottomalle siveysopille hauta. Minusta ei ensinkään ole väärin, että uskonnoton siveysoppi yhdistetään erääseen historiaan, nimittäin siihen historiaan, josta sen juuret ovat kotoisin, filosofisen etiikan eli siveysopin historiaan ja myöskin luonnontieteiden historiaan. Tänne käyvät uskonnottoman siveysopin juuret, miksi tahdotaan se reväistä luonnollisesta yhteydestään ja yhdistää luonnottomaan nimittäin uskonnon historiaan, johon se ei kuulu. Katsekkaamme nyt kasvatus- ja opetusopilliselta kannalta voisiko tämä valiokunnan nimittämä kuiva opetusaine tulla elävöitettyksi edellä mainitsemani luonnollisten historiainsa yhteydessä. Pieni silmäys osottaa, mitä sieltäpäin on löydetävissä. Se historia ulottuu ajanlaskumme tuolle puolelle. Ennenkuin kristinuskko oli syntynytäkään, ilmenee jo ihmiskunnan suuria henkiä siveysopin edustajina. Ensimmäisinä niistä voi mainita tuon suuren kreikkalaisen Sokrateen, jonka oli tyhjentävä myrkkymalja oman valtionsa tuomiona jalon oppinsa tähden. Platon, joka perusti akatemian aatteittensa ajamiseksi. Heistä alkaen aina meidän päiviin saakka on ihmiskunta synnyttänyt suuren joukon henkisiä suuruuksia filosofian, tähti- ja luonnontieteen alalla. He ovat koettaneet johtaa ihmiskuntaa pimeyden ja tietämättömyyden yöstä tietämisen ja todellisuuden valoa kohti. Jumalan armoittamina ovat he kylväneet siemenet kaikkeen siihen edistykseen, jota aikamme saa nauttia. Siinä historiassa näemme kuinka humanisuuden ja ihmisyyden aatteet ovat kehittyneet vapauttamaan ihmiskuntaa niistä henkisistä kahleista, johon uskonto, kuten sen historia näyttää, on pyrkinyt ja yhä edelleen pyrkii ihmishenget sitomaan. Se näyttää, että ne siveellisyyskäskyt ja hyvät tavat ja lait ovat sen sosiaalisen elämän tuloksia, jossa me tämän maan pinnalla suhteessamme toisiin elämme ja kuinka meidän yksilöllinenkin onnemme riippuu sosiaalisen elämän yleisestä hyvästä. Meidän hyveemme on siis sosiaalinen velvollisuus kun se uskonnon mukaan on itsekkästä, jumalanpelosta johtunutta tottelevaisuutta. Edelleen näemme siellä suuria tutkijoita esim. Kopernikus ja Giordano Bruno, jotka ovat avanneet kohottavia näi-

köaloja luonnon suuruuteen näyttämällä, että maapallomme ei olekaan tämän maailman keskus, vaan yksi pallo miljoonien pallojen joukossa äärettömässä avaruudessa. Täten me saamme valtavan korkean käsityksen luonnon tai jumalan suuruudesta, me olemme tulleet tämän suuren luontoäidin lapsiksi, jota ei tarvitse pelätä, vaan kunnioittaa ja tutkia, kun uskonnon jumala vaan on luonut tämän meidän maailmamme ja vaatii meitä uskomaan ja pelkäämään. Darwinin luoma polveutumisoppi, josta on muodostunut yleinen kehitysoopin teoria, jonka mukaan kaikki olevainen on suurten kehityslakien alaista, yhteiskuntamuodot, omistus- ja tuotantosuhteet, se opettaa, että ihminen itsekin on näiden suurten kehityslakien toiminnan tulos ja edelleen niiden alainen. Ihminen on siinä erikoisasemassa muuhun luomakuntaan nähden, että se on saavuttanut kehityksen tuloksena järjen valon, jonka avulla se voi käsittää näitä luonnon äidin suuria lakeja. Uskonto asettaa taas ihmisen erikoisasemaan, kutkutuen alhaisia itsekkäitä vaistoja selittäen, että me olemme luodut ijankaikkisuutta varten, jolle jumala on varustanut taivaan ja tottelemattamuudesta ijankaikkisen rangaistuspainkan. Tämä käsitys on alhaisemmalla tasolla oleva ja se on ymmärrettävissä, koska ihmisten tietomäärä nim. uskontojen syntyessä ei ole voinut sen korkeampaa käsitystä luoda.

Tässä olen esittänyt muutaman piirteen siitä historiasta, joka on luonut nyky-aikaisen tieteellisen maailmankatsomuksen ja korkeamman moraalin. Kun nyt katselemme minkälaisia esikuvia kasvatustieteiliseltä kannalta tarjoaa edellämainittu historia, niin näemme ensimmäisenä ilmiönä, että sen sankarit eivät ole veren tahraamia suuria sotapäälliköitä, eikä raakoja aineellista ja henkistä valtaa kansan yli tavoittelevia suuruuksia kuten kirkkohistorian paavit ja muut ovat olleet, vaan heidän taistelunsa on ollut ihmiskunnan henkisen ja aineellisen vapauden puolesta taistelua kirkkoa ja tietämättömyyttä vastaan. Siellä ne ovat sosialistisenkin opin juuret löydettävissä. Se on ollut suurten tieteellisten saavutusten puolesta taistelua ihmiskunnan hyväksi. Ja kuinka heistä jotkut ovat saaneet henkensäkin antaa totuuden tähden. Kun tällaista taustaa vastaan, jossa ihmishengen kauneimmat saavutukset

ja luonnontieteen suuret tulokset ikäänkuin vilahdukselta tulevat kulkemaan lapsen herkan sielun läpi, mitä mielikuvituksen rikkautta ja totuuden kunnioittamista sellainen opetus ei voi saada aikaan. Jos nyt vertaa Raamatun ja kirkkohistorian raakoja sotaisia kertomuksia tähän ja katselee niitä ihmisyyden korkealta kannalta, niin raamatun ja kirkkohistoriallisten esikuvien täytyy jäädä edustamaan tavattoman alhaista moraalialia. Jos uskonnoton siveysoppi asetetaan sen historian yhteyteen, joka on sen äiti, niin sen on mahdoton olla kuiva aine, kuten valiokunta sanoo. Mutta jos se asetetaan vihollisensa kirkkohistorian syliin, niin se kyllä tulee kuivaksi ja kuolee, siksi sitä ei saa, jos totta tarkoitetaan, asettaa sellaisen aineen yhteyteen kuin uskonnonhistoria. Työväen puolelta usein käsitetään filosofinen siveysoppi jonkunlaiseksi uskonnolliseksi kysymykseksi ja kun meillä uskonto on julistettu yksityisasiaksi, niin tällaiset kysymykset saavat jäädä yksityisten vapaan harkinnan varaan, mutta vaikkapa tämä nyt tulee uskonnon tilalle, niin se ei kuitenkaan ole mikään uskonnollinen kysymys, vaan se on tieto- ja valistuskysymys tämä uskonnoton siveysoppi. Sikäli kuin minä ymmärrän yhteiskunnallista luokkataistelua, niin köyhälistöluokan voiton mahdollisuus on suurelta osaltaan sivistyskysymys. Sillä se korkeampi yhteiskuntamuoto, johon me pyrimme, ei ole toimeenpantavissa sillä että on kykeneviä johtajia, vaan siihen tarvitaan korkeampaan moraalisiin, tieteelliseen maailmankatsomukseen, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin tietoihin kasvatetut joukot. Tämä kysymyksessä oleva aine on huomattava askel oikeaan suuntaan. Siksi on sitä valvottava turmelevilta yhteyksiltä. Jos maalaisliitto ei halua nousevalle polvelle hankkia korkeampaa maailmankatsomusta, vaan tyytyy uskonnollisuuteen, niin se ehkä johtuu heidän joukkojensa yksinkertaisuudesta ja pappien talutusnuorassa kulkemisesta, joille he eivät mahda mitään. Kun suurporvaristo puolustaa uskonnonopetusta, niin he eivät sitä tee omien lastensa takia, sillä kyllä he hankkivat lapsilleen tieteellisen maailmankatsomuksen korkeakouluissa, sillä ei heidän lapsensa juuri kansakoulussa käy. Kun he puolustavat kansan lapsille uskontoa, niin se tapahtuu sentähden, että kansa edelleenkin jäisi korkeintaan onneaan odotta-

maan taivaassa, jotta heille, jotka omistavat tieteellisen maailmankatsomuksen, jäisi tämä maailma käytettäväkseen.

Ensimmäisessä vastalauseessa ilmenee suorastaan kulttuurivastainen kanta, tai sitten se on otettu raa'an voiman toimeenpaneman, pikaisen vallankumouksen kannalta, jolloin tämä maailma muutetaan äkkiä ihanne- maaksi, joten näissä vanhoissa oloissa ei ole enään syytä kulttuuria parempaan suuntaan kehittää. Mutta sellaista kantaa en sentään usko sosialistisen puolueen todellisuudessa omaksuvan, puhukoot vallankumouksesta kuinka paljon tahansa.

Kaikissa tapauksissa toivon, että sosialistinen puoluekin yhtyy suuressa valio- kunnassa ajamaan meidän puolueemme kanssa yhdessä tätä asiaa, niin että tämän mietinnön 3 §:stä poistetaan uskon- to- ja siveysopin yhteydestä uskonnon- historia.

Tämän asian yhteydessä olisi vielä sopi- valla tavalla muistutettava hallitusta että se valmistuttaisi hyvän siveysopin oppi- kirjan, johon esikuvalliset henkilöt ja ta- paukset otettaisiin filosofian, etiikan ja luonnontieteiden historian alalta. Silloin tullaan tässä kysymyksessä oikealle poh- jalle.

Ed. I t k o n e n: Minun aikomukseni ei ole puhua tämän lakiehdotuksen n. s. peda- gogisesta puolesta, vaan minä sensijaan pyydän kiinnittää eduskunnan huomiota tämän kysymyksen taloudelliseen järjeste- lypuoleen sekä siihen, millä tavalla kansakoululaitosta kunnallishallinnon kokonai- suudessaan on käsiteltävä. Ja siinä suhteessa tämä laki ei ollenkaan poista niitä puutteita, mitä tähän saakka on vallinnut, vaan päinvastoin tekee ne vieläkin suu- remmiksi ja saattaa sekaannuksen ja epä- varmuuden entistäkin pahemmaksi.

Meillähän on nim. pitkän aikaa, niin kauvan kuin kansakoululaitos on ollut ole- massa, sen suhde kuntaan ja samoin kan- sakoulun johtokunnan vastuunalaisuus yhteiselle kunnallishallinnolle ollut mah- dollisimman epämääräinen. Kunnanval- tuustolla enempää kuin kunnallislautakun- nallakaan ei ole ollut lainkaan riittävää määräämisvaltaa kansakoulun johtokunnan yli. Kansakoululaitos on päässyt kehitty- mään ikäänkuin kunnaksi kunnassa, johon muulla kunnalla ei ole ollut paljoakaan sa- nottavaa. Joskin tällainen järjestely on

puolustettavissa pedagogiselta kannalta, niin taloudellisen järjestelyn kannalta sitä ei mitenkään voida puolustaa. Kun kerran kunta huomattavasti ottaa osaa kansakou- lun kustannuksiin, täytyy sillä myös ta- loudelliseen järjestelypuoleen olla verrat- tain ratkaiseva sananvalta. Valtion on melkein pä mahdotonta hoitaa tällaisia pie- niä taloudellisia järjestelykysymyksiä sen- tähden, että ne on yleensä paikallisesti järjestettävä. Muuta tietä niitä on mahdo- ton käytännöllisesti ja vähimpiä mahdolli- sia kustannuksia aiheuttamalla järjestää.

Tällainen kansakoululaitoksen kehitty- minen on päässyt sitäkin paremmin verso- maan meillä, kun kunnallishallinnon kes- kittäminen on yleensä ollut meillä heikko. Kaupunkikunnissahan se on ollut vallan surullinen. Maalaiskunnissa sen ei olisi tarvinnut olla niin heikko, mutta kaupun- kien esimerkkiä seuraten ja sitten yleensä järjestelypuutteen tähden maalaiskunnissa- kin on hallinto suurimmalta osalta pyrki- nyt hajautumaan sen sijaan että sen olisi pitänyt keskittyä. Nämä seikat olisi luul- lut otettavan paremmin huomioon kuin tähän saakka uutta kansakoulutoimen jär- jestelymuotolakia säädettyä. Mutta niin- kuin jo alussa huomautin, niitä ei ole otettu lainkaan huomioon. Sikäli kuin niitä on huomioon otettu ja niihin on laissa kosketeltu, on se johtanut kokonaan kiel- teiseen tulokseen. Kun meillä laissa kan- sakoululaitoksen kustannuksista, sen toi- sessa pykälässä sanotaan, että kansakoulu- laitos on kunnan hallinnon alainen, niin se merkitsee sitä että se kuuluu kunnan hal- lintoon niinkuin kaikki muutkin kunnan hoidettavat asiat, tietysti poikkeuksena se pedagoginen valvonta, jota valtio harjoit- taan. Mutta taloudellisesti ja hallinnolli- sesti se kuuluu muuten kunnan hallintoon. Nyt tämä ei sellaisenaan edistä, mutta ei myöskään estä kunnallishallinnon keskittä- mistä. Se jättää sen riippuvaksi kunnan omista harrastuksista. Tämän lain mukaan voidaan siis järjestää kansakoululaitos niinkuin muutkin kunnalliset laitokset. Jos muut kunnalliset laitokset keskitetään, niin kansakoululaitoksen taloudenhoito myös voidaan silloin keskittää. Nyt sen sijaan tämä uusi laki on suorastaan ristiriidassa aikaisemman kanssa, ilman että se kuitenkaan sitä nimenomaan kumoo. Nyt käsiteltävänä olevan lain 1 § nim. kuuluu: „Kansakoulutoimen johto ja valvonta kuu-

luu valtiolle ja on uskottu lähinnä kouluhallitukselle". Seuraava momentti sanoo, että „Kansakouluja perustaa ja ylläpitää sekä hoitaa kunta valtion avustuksella". Ensiksikin kaikki nämä määritelmät sivuavat toisiaan, ilman että on missään tarkemmin määritelty valtion ja kunnan toimivallan rajoja. Täten joutuu toimivallan rajojen määrittely kokonaan käytännön varaan ja jää mielivallasta ja sattumista riippuvaksi. Mihin suuntaan taas sitä erikoisesti kouluhallituksen taholta tahdotaan ohjata, siitä on parhaimpina todistuksena viimeaikainen kouluhallituksen menettely, kun se on palauttanut kaikkien kuntien kansakouluohjesäännöt takaisin sillä perusteella, että ne eivät ole kouluhallitukselle kelvanneet. Kouluhallitus on laittanut oman ohjesääntönsä, jossa on asetettu juuri sille vanhanaikaiselle kannalle, että kansakoulunjohtokunnan täytyy olla riippumaton muista kunnallisista lautakunnista ja hallintoelimistä paitsi valtuustosta. Valtuustoa ei tietysti mitenkään voida sivuuttaa, koska kunta kerran huomattavasti ottaa osaa kustannuksiin, mutta tällä on tahdottu saada aikaan vain se, että valtuustolta, joka tietystikään ei jouda kaikkiin pikkuseikkoihin kajoamaan eikä mitenkään ole mikään hallintoelin, vaan edustuslaitos, että valtuustolta, kun se ei jouda tätä valvontaansa tehokkaasti harjoittamaan, jäisi kansakoulun johtokunnalle pääasiallisin määräämisvalta kouluasioissa. Toisaalta taas se on johtanut siihen, että sellaiset asiat, mitä kansakoulun johtokunnalle ei ole voitu yksin jättää ratkaistavaksi, on täytynyt siirtää valtuustolle, olkoot ne kuinka pieniä tahansa. Valtuusto ei yleensä meidän kunnallishallinnossamme ole mikään pikkuasiain päättämislaitos, vaan se on nyt jo muodostunut ja, mitä laajemmaksi kunnallinen toiminta kehittyi, sitä enemmän valtuusto muodostuu vain suurten periaatteellisten kysymysten ratkaisupaikaksi, kun sen sijaan kaikki pienet kysymykset ratkaistaan kunnallislautakunnassa ja muissa kunnallisissa toimikunnissa. Kun on sängen vaikeaa tämän lain yhteydessä järjestää taloudellista puolta tyydyttävästi, koska tämän lakiehdotuksen pääasiallisimpana sisältönä on pedagogisen puolen järjestely, niin minusta olisi meneteltävä suuressa valiokunnassa joko niin, että erotetaan koko taloudellinen järjestely tästä laista erilleen ja

pyydetään siitä hallitukselta uutta esitystä ja ellei se käy päinsä, niin hylätään koko laki ja pyydetään hallitukselta esitys erikseen pedagogisen puolen järjestelystä ja erikseen taloudellisten asiain järjestelystä.

Ed. Inbör: Fastställandet av grunderna för folkskoleväsendets organisation är självfallet en sak av största betydelse icke allenast för närvarande tid utan fastmera för framtiden. Och vid sådant förhållande är det också av den största vikt att få en sådan grund lagd, att det arbete, som därpå bygges, må bliva sådant, som man i verkligheten avsett med det samma.

De bestämmelser, som i föreliggande lagförslag utan tvivel tilldraga sig det största intresset, äro stadgandena om religionsundervisningen. Detta så mycket mera, som meningarna härom väsentligt avvika från varandra, och det således förefinnes mycket liten utsikt för att finna en gemensam bas, varpå en sammanjämkning av motsatserna kunde förverkligas. Och dock skulle en sådan gemensam grund för religionsundervisningens ordnande vara i högsta grad önskvärd, ty därigenom skulle det framtida arbetet i skolorna, såvitt det berör detta ämne, i hög grad underlättas och förenklas. Någon sådan gemensam grund för religionsundervisningens ordnande i folkskolorna synes tyvärr varken vid affattandet av regeringens proposition eller vid kulturutskottets däröver avgivna betänkande hava funnits.

Regeringens proposition såväl som kulturutskottets majoritet ställa sig på den ståndpunkten, att den konfessionella religionsundervisningen fortfarande skall bibehållas i folkskolorna, men söker därjämte att anpassa densamma efter de förhållanden, som på grund av den nya religionsfrihetslagen förutsättes att inträda. Så fastställes i 4 § 1 mom. att religionsundervisning skall meddelas „enligt det trosamfunds trosbekännelse till vilket flertalet elever hör". Detta innebär, att den allmänna religionsundervisningen i skolan under vissa förutsättningar kan bliva annan än den evangelisk-lutherska.

I samma 4 § 2 mom. stadgas ytterligare: „Då i skola finnas minst 20 till samma trosbekännelse hörande elever, vilkas bekännelse är en annan än flertalets, och

vilkas målsmän påyrka undervisning för dem enligt deras troslära, åligger det direktionen att draga försorg om sådan undervisning". Detta innebär, att det samtidigt i vissa fall kan vara tvenne olika slag av religionsundervisning i en skola. Ytterligare stadgas ännu i 3 mom. av ovan nämnda paragraf, att „religionsundervisning även enligt mindre minoriteters troslära kan från statens sida understöd", vilket, såvitt det av motiveringen till regeringens proposition framgår, synes innebära, att även för ordnandet av mindre minoriteters religionsundervisning också kan erhållas statsunderstöd. Slutligen synes även kulturutskottet hava funnit en lösning på den svårösta frågan, hur sådana barns religionsundervisning skall tillgodoses, som enligt religionsfrihetslagen äro befriade från den konfessionella religionsundervisningen. I motiveringen till 3 § förklaras nämligen att „religionshistoria och sedelära i förening bilda såsom kompensation för religionsundervisningen ett lämpligt undervisningsämne" samt att „utskottet är övertygat därom, att ordnandet av religionsundervisningen samt såsom kompensation för densamma undervisningen i religionshistoria och sedelära på sätt utskottet föreslagit skall i denna ömtåliga fråga medföra ömsesidig tillfredsställelse och nytta". Således en undervisning, som med avseende å dem det gäller av utskottet anses vara ändamålsenlig och tillfyllestgörande.

Försöker man nu opartiskt granska de av utskottet föreslagna grunderna för religionsundervisningens meddelande i folkskolorna, då kan man svårigen komma till annan uppfattning, än att utskottet ärligt strävat till att vid ordnandet av denna viktiga fråga göra alla parter tillfredsställda. Men även om man erkänner detta, så är härmed icke sagt att det åsyftade målet ernåtts. Tvärtom kan man ej underlåta att fråga sig, om icke detta av utskottet föreslagna mångsidiga sätt för lösandet av frågan om religionsundervisningen är alltför invecklat och till följd därav egnat att i hög grad försvåra frågans lösande på ett tillfredsställande sätt.

Redan den omständigheten, att det i en skola samtidigt kan förekomma undervisning i flere samfunds troslära är egnat att ingiva allvarliga betänkligheter. För det första synes det under sådana förhållanden

vara omöjligt att i skolan få en enhetlig religionsundervisning till stånd, då det ju samtidigt kan förekomma undervisning i trosläror, som i väsentliga delar avvika från varandra. Även om undervisningen sker med skilda grupper av barn, så kan dock enligt min mening detta ej förebyggas, att själva förekomsten av undervisning i olika trosläror är egnat att i skolan försvaga verkan av den religionsundervisning som meddelas. Eleverna måste också, i den mån som deras fattningsförmåga utvecklas, finna det svårförklarligt, att det i en skola skall vara olika undervisning i religion. Följderna härav kunna också tänkas hos de mera utvecklade eleverna bliva den, att de närmare önska forska efter orsakerna till detta sakernas tillstånd, vilket åter kan leda till, att barnet under en alltför tidig ålder kommer att indragas i spörsmålen om de olika lärouppfattningarnas företräden eller ock ledas till en annan ytterlighet som resulterar i att barnet blir religiöst ointresserat. I vartdera fallet så blir verkan av religionsundervisningen då icke vad man avsett med densamma. För det andra så skulle direktionen, som har sig ålagt att draga försorg om att lärare för de olika trossamfundens barn vid behov erhållas, därigenom åvälvas en skyldighet, som det i många fall bleve svårt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra. Bristen på kompetenta lärare kunde i vissa fall leda till, att man finge, för att fylla lagens föreskrift, nöja sig med mindre dugliga sådana, fränsett den möjligheten, att det kunde uppstå en situation, då man alls icke kunde finna någon som vore skickad att meddela undervisning i detta ämne.

Men det som är egnat att ingiva de största betänkligheter mot de av utskottet föreslagna grunderna för undervisning i religion, är, att staten härigenom påtager sig en uppgift, som strängt taget icke åligger den och som den icke heller har förutsättning för att på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra. Det kan icke enligt mitt förmenande vara statens skyldighet att skaffa de olika trossamfundens barn religionsundervisning enligt varje samfunds egen trosbekännelse. Denna skyldighet tillkommer ju uteslutande varje trossamfund självt att draga försorg om. Och man måste väl förutsätta, att varje trossamfund har så stort värde i den tros-

bekännelse det omfattar, att det så tidigt som möjligt söker på allt sätt bibringa de barn, som tillhöra trossamfundet, kunskaper om den trosbekännelse samfundet äger. Och då förhållandet ej gärna kan vara annorlunda, då har jag även svårt att komma till annat resultat, än att statens åtgöranden härvidlag utan fara kunde undvaras.

Ävenså kan jag icke finna annat än betänkligt, att staten skulle förbinda sig att under vissa förhållanden understöda mindre minoriteters religionsundervisning enligt deras troslära. Detta komme ju att ytterligare öka utgifterna för skolväsendet, vilka redan nu närma sig gränsen för statens förmåga. Även denna synpunkt borde vid frågans avgörande beaktas.

För övrigt ligger det en doid fara uti att ställa i utsikt möjlighet för olika trossamfund att få understöd av statsmedel till att befrämja religionsundervisning för barn, som höra till desamma. I regeln äro ju de små trossamfunden ekonomiskt svaga och det ligger då nära till hands för dem att söka begagna sig av statens anbud om understöd för religionsundervisningen. Har början en gång skett så kan man smäningsom komma därhän, att i stället för att det härintills varit endast ett kyrkosamfund, som i vårt land erhållit bidrag från staten, det i en framtid blir en hel rad sådana, som mer eller mindre fordrande göra anspråk på att bli delaktiga av statens medel. Ett sådant förhållande ledde ju till att staten invecklades ännu mera i de kyrkliga förhållandena i stället för att den borde frigöras därifrån.

Beträffande ordnandet av undervisning i religion för barn, som enligt religionsfrihetslagen äro befriade från den konfessionella religionsundervisningen har utskottet såvitt jag kan se funnit en lösning, som borde kunna antagas. Och jag kan ej annat än spörja, varför utskottet ej föreslagit att samma undervisning i religionshistoria och sedelära skulle bli tillgänglig för alla elever i skolan, oberoende av om de höra till något trossamfund eller ej. Då utskottet en gång anser, att denna undervisning i religionshistoria och sedelära är egnad att giva ömsesidig tillfredsställelse och kompensation för den konfessionella religionsundervisningen, så synes mig det naturligaste hava varit, att utsträcka denna undervisning till alla elever i skolan och låta den konfessionella religionsunder-

visningen i sin helhet övertagas av de kristna trossamfunden. Genom att så göra, skulle så att säga varje sak komma på sitt ställe, och det annars mycket svårlosta spörsmålet om religionsundervisningens ordnande i folkskolorna kunde lösas på ett enkelt och såvitt jag kan se för alla parter antagligt sätt.

Fördelarna av att få frågan om religionsundervisningen ordnad på detta sätt synes mig vara så stora, att man ej borde förbise dessa. För det första skulle man i skolorna få en enhetlig undervisning om religionen; för det andra så skulle man undvika det oformliga sättet att i en skola skulle förekomma undervisning i flere trossamfunds trosbekännelser; för det tredje skulle man undgå nödvändigheten att i förekommande fall anskaffa religionslärare utom skolan; för det fjärde skulle staten undgå de faror och svårigheter, som följa med att utgiva bidrag till olika trossamfund och för det femte skulle barn tillhörande de kristna trossamfunden redan från början erhålla en bättre religionsundervisning om denna helt övertoges av de kristna trossamfunden än den de i många fall komma att få genom den konfessionella religionsundervisningen i skolorna.

Någon större fara för att det uppväxande släktet skulle bli i avsaknad av kunskap om religionens sanningar ifall den konfessionella religionsundervisningen överfördes från skolorna till de kristna trossamfunden föreligger enligt min mening icke. Ty det kan ju ej tänkas att inom ett kristet trossamfund skulle meddelas en religionsundervisning, som ej skulle uppväga den undervisning, som i folkskolan meddelas. I varje trossamfund strävar man till att för barnens undervisning i religion erhålla de mest skickade lärare, icke allenast vad kunskapen vidkommer utan även i sant kristligt avseende. Det är en för alla trossamfund gemensam och utmärkande egenskap att till vad pris som helst kunna bevara barnen och det uppväxande släktet inom samfundet och denna omständighet synes mig vara den bästa säkerhet för att dessa även skola draga försorg om att detta sker. Ett underlåtande härav från de religiösa trossamfundens sida kunde ej gärna fattas annorlunda än som ett erkännande av sin oförmåga att fylla sin viktigaste uppgift och något

sådant kan jag ej tänka mig vara möjligt.

Ännu ett skäl, egnat att väcka betänkligheter, ber jag få framhålla. Om religionsundervisningen i folkskolorna ordnas på det sätt utskottet föreslagit, så torde sannolikt följderna därav bliva så invecklade och svåra, att man snart finge ånyo taga till omprövning frågan om en förändring av sättet för undervisningen i religion. Och med den benägenhet, som utvecklingen nu har att gå i radikal riktning, har man all anledning befara, att kravet på ett fullständigt avlägsnande av all undervisning om religion från skolorna då skulle göra sig ännu mera gällande än för närvarande, ja kanske skulle det till och med lyckas att då genomdriva detta. Denna olycka borde man dock i tid söka såvitt möjligt är förebygga. Och jag tror för min del, att detta i väsentlig mån skulle ernås, om blott undervisning i religionshistoria och sedelära sådan som utskottet föreslår den bleve i folkskolorna den enhetliga undervisningen i detta ämne. All annan religionsundervisning skulle då överföras till de kristna trossamfunden.

På grund av dessa här uttalade skäl, ber jag få uttala den förhoppningen, att stora utskottet, dit ärendet nu går, måtte taga under omprövning, huruvida det icke redan nu vore ändamålsenligast och även i full överensstämmelse med de nya förhållanden vi snart inträda uti, att religionsundervisningen i folkskolorna förändrades till endast undervisning i religionshistoria och sedelära samt att den konfessionella religionsundervisningen överlämnades åt de särskilda kristna trossamfunden att själva utföra.

Ed. K y l ä n p ä ä: On jo pitkän aikaa saanut huomata, kuinka eräällä taholla on järjestelmällisesti pyritty hävittämään kristillistä uskonnonopetusta ja kasvatusta tässä maassa. Ensimmäinen askel tässä järjestelmässä oli seurakunnallisten alkukoulujen muuttaminen kunnallisiksi. Keinoksi siihen keksittiin se, että samalla kun kehoitettiin perustamaan kunnallisia alakansakouluja, kiellettiin seurakunnallisten koulujen valtioavut tai annettiin ne tuntuvasti pienemmät siinäkin tapauksessa, että seurakunnalliset koulut vastasivat samalaisia vaatimuksia, kuin kunnalliset alakansakoulut. Kunnat pyrkivät pääsemään

osalliseksi valtioavusta. Koulujen nimeä vaihdettiin, seurakunnat luovuttivat kouluhuoneistonsakin kunnille ja valtioapua saatiin, kun nimeä vaihdettiin. Kun silloin huomautti, mikä tarkoitus tuolla muutoksella on, nimittäin alkaa aste asteelta hävittää kouluista ja kansalta kristinuskon opetusta, ei sitä uskottu yleensä. Sanottiin: Kyllä siihen menee aikoja, kun kansakouluistamme uskonnonopetus poistetaan, ja jos siihen ryhdytään, niin kyllä silloin nousee vastarintaan.

Minä toivon, että se tarkoitus jo tässä asteessa, missä nyt ollaan, kävisi selväksi tässä maassa jokaiselle, joka jotakin arvoa antaa kristinuskon opetukselle ja kansamme lasten kristillis-siveelliselle kasvatukselle.

Kun seurakunnallisista kouluista useimmat on saatu hävitetyiksi ja siten seurakunnilta riistetyiksi elimet kristillistä alkukouluista varten, on nyt jo kysymyksessä uskonnonopetuksen poistaminen kouluista. Mutta keinona tällä kertaa ei sovi käyttää valtioapurahoja. Nyt käytetään jotain muuta, jota mainitaan nimellä siveysopetus. Kuvaavaa sille järjestelmälliselle uskonnonopetuksen hävittämistarkoitukselle, josta olen huomauttanut, on viimeksi koossa olleelle eduskunnalle annettu hallituksen esitys kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista, jossa ei vielä kokonaan ole ehdotettu poistettavaksi uskonnonopetusta kansakouluista vaan ehdotetaan siinä uskonnonopetuksen rinnalle siveysopetus, joka olisi pakollinen kaikille oppilaille, niillekin, jotka olisivat mukana uskonnonopetuksessa. Olisihan siten järjestetty mukava houkutus oppilaille pyrkimään vapaaksi uskonnonopetuksesta. Houkutuskeinona luopumaan evankelis-luterilaisen kirkon vaikutuksesta käytetään myös vastasäädettyssä uskonnonvapauslaissa, kun luopujat vapautetaan niistä vastaavista veroista, mitä seurakuntaan kuuluvilla tulee olemaan. Miksikä ei siis tähän sopisi joku houkutuskeino! Tämän vielä tunte mattoman siveysopin opetuksen kautta. — sillä sitä tuskin kukaan muu kuin ehkä joku kouluhallituksen ylitirehtööri vielä tietää, minkälaiseksi se on tarkoitettu ja mitä se tulee olemaan, tässä on puhuttu filosoofisesta siveysopista, mutta tuskin sen esittäjäkään tietää, mitä se tulisi olemaan. — olisi saatava kansa vähitellen totutetuksi näin suureen muutokseen. Tar-

koittamani järjestelmä pyrkii siis asteettain hävittämään kristillisen uskonnonopetuksen tältä kansalta. — Tämä viime eduskunnallemme annettu hallituksen esitys herätti kuitenkin vakavamielisessä kristikansassa kautta maan syvää huolestumista ja paheksumista, sillä kaikista vakuutteluista huolimatta, joiden tarkoituksena oli haihduttaa huolia tai kenties oikeammin vielä pimittää kansan silmiä, kristikansa ymmärsi vaaran. Syntyi todellinen kansanliike vaaran torjumiseksi. Seurakunnissa pidettiin kokouksia ja laadittiin ponsilauseita, joissa yleisesti vastustettiin siveysopin opetuksen, joka ei nojautu kristinuskoon, tekemistä pakolliseksi evankelisluterilaisten vanhempien lapsille, sekä vaadittiin, että kristinuskon opetuksen tuntimäärää ei enää saa nykyisestään vähentää, vaan olisi sitä lisättävä. Kuinka yksimielisiä nämä päätökset olivat, mainitsen esimerkkinä, että yhdessä ainoassa seurakunnassa kirjoitti nimensä näiden ponsien alle 1,228 henkilöä eli joka kolmas ripillä käynyt seurakuntalainen. Omassa seurakunnassani samasta asiasta pidetyssä kokouksessa olivat kaikki aivan yksimielisiä tämän asian suhteen, vaikka uskallan vakuuttaa, että kokouksessa oli läsnä kaikkiin puolueisiin lukeutuvia henkilöitä, oli porvareita, oli sosialidemokraatteja ja kaikki olivat aivan yksimielisiä siitä, että uskonnonopetusta ei saa ruveta vaihtamaan siveysopetukseen. (Ed. Itkonen: Eivät semmoiset kokoukset mitään merkitse). Kokousten ponnet saatettiin edustajain tietoon ja seuraus oli, kun vaalitkin olivat lähellä, että asia jäi sillä kertaa vihreän veran alle. Oliko sitten muuta seurausta? Kyllä, hallituskin näki paraaksi antaa nykyiselle eduskunnalle samasta asiasta esillä olevan uuden esityksen, jossa aikaisemman esityksen sisältöä on sen verran muutettu, että siveysopetus on tehty uskonnonopetusta nauttiville lapsille vapaaehtoiseksi aineeksi. Mitä syytä hallituksella on ollut tällöinsä ehdotuksen tekemiseen? (Vasemmalta: Ei mitään.) En ymmärrä muuta kuin, että tarkoitus on ollut, kuten eräs edustaja kirjoitti, salakuljettaa siveysopetus uskonnonopetuksen tilalle niittenkin vanhempien lapsille, jotka uskonnonvapauslain nojalla eivät ole eronneet evankelis-luterilaisesta kirkosta ja jotka vielä haluavat uskonnonopetusta annettavaksi heidän lapsilleen. Tahdotaan

täten aluksi kokeilla siveysopetuksella, jotta sitten aikanaan voitaisiin tehdä se pakolliseksi. Tahdotaan vähitellen luoda tottumus, johon myöhemmin voidaan rakentaa pitemmälle käyviä nudistuksia. Vakava kristikansa näkee tässä esityksessä yrityksen kristinuskon opetuksen heikentämiseksi ja tien tasoittamiseksi sen asteettaiseksi poistamiseksi kouluista eikä se ainkaan voi sellaista hyväksyä. Sivistysvaliokunta on tehnyt hallituksen esitykseen muutamia parannuksia, mutta senkään ehdotus ei ole sellaisessa muodossa, että siinä muodossa minä voisin sitä hyväksyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

11) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12, esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

12) 1921 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätetyn esityksen johdosta laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle,

laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

13) Ehdotuksen luonnonsuojelua koskevaksi laiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Välikysymys hallituksen ohjelmasta.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitetään ed. Långströmin välikysymys.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Tässä maassa on, sen parlamentarisesta hallitusjärjestelmästä huolimatta, ollut tapana, että uuden hallituksen astuessa toimeensa, sen päämies esittää hallituksen yhteisen ohjelman hallituksen ensimmäisessä istunnossa, mutta ei eduskunnassa. Näin on tapahtunut nykyisenkin hallituksen muodostettua.

Tämä ei tietääksemme ole sopusoinnussa yleisen tavan kanssa muissa parlamentarisen hallitusjärjestelmän perusteella hallituissa valtioissa, eikä sopusoinnussa myöskään voimassaolevan hallitusmuodon kanssa, joka nimenomaan säätää, että hallituksen tulee nauttia eduskunnan luottamusta. Kun uusi hallitus astuu vanhan tilalle, olisi voimassaolevan hallitusmuodon mukaista, että uusi hallitus ilmoittaa eduskunnalle ohjelmansa, jotta eduskunta olisi tilaisuudessa keskustelemaan siitä ja päättämään, nauttiiko hallitus todella sitä eduskunnan luottamusta, jota voimassaoleva hallitusmuoto edellyttää. Sen menettelyn kautta, mitä tällä kertaa ja myös aikaisemmin on noudatettu, ei eduskunta ole tilaisuudessa ilmoittamaan mielipidettään

hallituksen yleisen ohjelman suhteen, vaan jää se hallituksen sisäiseksi asiaksi, josta eduskunta saa tiedon vain sanomalehtien välityksellä.

Koska tämä sotii yleisiä parlamentarisia tapoja vastaan, eikä ole voimassa olevan hallitusmuodon mukaista, katson voivani turvautua välikysymysmenettelyyn asettamalla vasta-asetetun hallituksen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mikä on hallituksen ohjelma?

Helsingissä marraskuun 17 päivänä 1922.

T. Hj. Långström.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen mukaan asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 11 aamupäivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 6 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

25. Tiistaina 21 p. marraskuuta 1922

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely ja kolmas käsittely:

1) Esitys Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä ja ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi edustajanvaaleista

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 7.

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 13 ja 13 a; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; mainittu ehdotus.

4) Ehdotus laiksi 27 p:nä syyskuuta 1919 annetun Elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Koiviston y. m. edusk. esit. n:o 19.

Siv.

851

853

854

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä 855

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 38.

6) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puutavarayhtiöiden lainvastaisesti hankkimain kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; mainittu ehdotus.

7) Ehdotus luonnonsuojelulaiksi. Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 24 857

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyn esityksen johdosta laiksi virkamiesten oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka lakkautetaan ..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. Virkkunen, von Born, Erich, Haverinen, Helenelund, Hiidenheimo, G. Hirvensalo, Holsti, Kanninen, Lahdensuo, A. Pesonen, Pullinen, Sallinen, Tanttu, Vennola, von Wright ja Åkesson.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta sairauden vuoksi edustajat von Wright ja Nuora, yksityisasiain vuoksi edustajat Virkkunen, Erich ja Kanninen sekä ed. A. Pesonen yksityisasiain vuoksi tästä päivästä ensi torstai-iltaan.

Ed. Långströmin välikysymys hallituksen ohjelmasta.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että ed. Långströmin välikysymykseen, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, on yhtynyt 21 edustajaa, joten tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

V. 1921 valtion tilintarkastajain toimiaika.

Puhemies: Valtiovarainvaliokunnalta on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta

Helsingissä
marraskuun 18 p:nä 1922.
N:o 28.

Eduskunnalle.

Eduskunta on pöytäkirjanotteella kulu-
van marraskuun 14 päivästä lähettänyt val-
tiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista
varten valtion tilintarkastajilta saapuneen
kirjelmän, jossa ehdotetaan, että vuodeksi
1921 valitut valtion tilintarkastajat oikeu-
tettaisiin olemaan toimessa vielä vuonna
1923.

Koska valtion tilinpäätös vuodelta 1921
on siinä määrässä myöhästynyt, etteivät
valtion tilintarkastajat ennätä ennen tämän
vuoden päättymistä suorittaa loppuun sen
tarkastusta, ehdottaa valiokunta eduskun-
nan päätettäväksi,

että vuodeksi 1921 valitut valtion
tilintarkastajat oikeutetaan olemaan
toimessa vielä vuonna 1923; sekä

että tämä päätös saatetaan halli-
tuksen ja valtion tilintarkastajain
tietoon.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Ragnar Furuhjelm.

J. V. Minni.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdot-
taa, että ehdotus hyväksyttäisiin.

Ehdotus hyväksytään.

Valiokuntain puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että lakiva-
liokunta on puheenjohtajakseen valinnut
ed. A. Pulkkinen ja että perustuslaki-
valiokunta on puheenjohtajakseen valinnut
ed. Hyvösen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu
jättämään eduskunnalle esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman halli-
tussihteerin A. Voutilaisen saattamana mi-
nisteri Mänterö, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Ar-
voisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla
kunnia eduskunnalle jättää seuraavat halli-
tuksen esitykset:

n:o 48 esitys lisäyksistä ja muutoksista
1922 vuoden tulo- ja menoarvioon,

n:o 49 esitys laiksi tulli- ja vientimaksu-
jen kantamisesta vuonna 1923.

Puhemies: Herra Ministeri! Nyt jä-
tetyt esitykset esittelen eduskunnalle pe-
rustuslainmukaisessa järjestyksessä käsitel-
täviksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Esitys Suomen ja Saksan välisen taloudellisen sopimuksen hyväksymisestä.**

(Hallituksen esitys n:o 12, jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 21, esitellään osittain ainoaan ja osittain kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen esitellään ainoaan käsittelevään ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ensimmäinen ponsi, minkä jälkeen esitellään kolmanteen käsittelyyn toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus.

Puheenvuoroa ei haluta.

Esitellään ainoaan käsittelyyn ensimmäinen ponsi ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä.

Ponsi hyväksytään.

Esitellään kolmanteen käsittelyyn toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus.

Lakiehdotus hyväksytään.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi edustajanvaaleista.

Hallituksen esitys n:o 7, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 22, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Kun lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, esitellään perustuslakivaliokunnan mietinnössä sivulla 8 oleva ponsi.

Keskustelu:

Ed. A. Puukkinen: Kun eduskunta toisessa käsittelyssä hylkäsi tämän lakiehdotuksen, ei se vielä mielestäni sisältänyt

sitä, ettei eduskunta tahtois hyväksyä sitä uudistusta, jonka hallitus oli lakiehdotuksessa esittänyt, nimittäin että 20 edustajaa valittaisiin vaalipiirijaosta riippumatta. Päinvastoin niin hyvin eduskunnassa kuin jo aikaisemmin suuressa valiokunnassa lausuttiin niiden taholta, jotka hallituksen esitystä vastustivat, että tällainen uudistus olisi tarpeellinen ja että se antaisi oikeutta etenkin pienille valitsijaryhmille: että nämä saisivat äänimääräänsä vastaavan edustajaluvun valtiopäiville. Onko asia todellisuudessa näin, sitä minä en mene päättelämään. Asiantuntijat ovat lausuneet myöskin eriäviä mielipiteitä siitä. On lausuttu epäilyksiä, että d'Hondtin järjestelmä johtaisi tyydyttäviin tuloksiin pienillekään valitsijaryhmille, ja sanottu, että se voi tuoda niillekin odottamattomia yllätyksiä. Minä viittaan tässä eräisiin kirjoituksiin, joita professori Valfrid Vasenius on esittänyt sekä Helsingin Sanomissa että Hufvudstadsbladetissa. Näissä hän on todistanut, että tällaisia yllätyksiä d'Hondtin järjestelmä voi mukanaan tuoda.

Mutta tästä syystä esitystä ei hylätty. Asiaa perustuslakivaliokunnassa käsiteltäessä oli keksitty toinen uutuus: vaaliliit-toja korkeammat vaaliyhtymät, ja tämmöistä uutuutta oli perusteltu sillä, että nykyinen järjestelmä pirstoisi valitsijoita enemmän, kuin parlamenttaariselta kannalta olisi suotavaa. Ja tälläkin perustelulla on oikeutuksensa. Jos sitävastoin pienet valitsijaryhmät menevät yhdistettyinä vaaliin, niin saadaan siten parlamenttaarisuuden vaatimuksia vastaavat eduskuntaryhmät. Jo vaaleissa myöskin jää pois se katkera kiihoitus, jota eri ryhmät toisiansa vastaan tähän asti ovat harjoittaneet ja edellytykset parlamenttaariselle toiminnalle eduskunnassa ja hallituksessa täten saadaan aikaan.

Mutta tällainen näiden kahden järjestelmän yhteenliittäminen, sen, jota hallitus oli esittänyt, ja sen jota perustuslakivaliokunta oli ehdottanut, ei käynyt sopivasti päinsä eduskunnassa eikä sen valiokunnassa. Näin heräsi kysymys siitä, että hallituksen esitys tällä kertaa hylättäisiin ja että asia lähetettäisiin uudelleen hallitukselle valmistettavaksi. Havaittiin myös että niin hyvin hallituksen esityksessä kuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä oli eräitä pienempiä puutteellisuuksia, jotka hallitus paraiten korjaisi.

Näinollen minä pyydän ehdottaa, että eduskunta, samalla kun se nyt hylkää hallituksen esityksen, päättäisi kehoittaa hallitusta mahdollisimman pian ottamaan harkittavakseen, voitaisiinko sellainen korkeammanasteisten vaaliyhtymäin liittäminen hallituksen esittämään vaalijärjestelmään, josta perustuslakivaliokunta on tehnyt ehdotuksen mietinnössään n:o 10 hallituksen esityksen johdosta tässä asiassa, sopivasti toteuttaa samalla kertaa mainitun vaalijärjestelmän kanssa tahi eikö suhteellista vaalitapaa muutoin voitaisi järjestää täysin oikeudenmukaisesti ja tyydyttävästi, sekä myönteisessä tapauksessa antamaan eduskunnan hyväksyttäväksi sen mukaisesti laaditun ehdotuksen laiksi edustajavaaleista, mutta muuten uudistamaan näille valtiopäiville annetun esityksen asiasta siihen tarpeelliseksi havaittavine muutoksineen.

Ed. Lohi: Minä yhdyn samoihin näkökohtiin kuin ed. Puukkinen tässä asiassa ja kannatan hänen ehdotuksiaan. Muuten en tiedä, voipiko puhemies pontta sellaiseen äänestysttää, koska siinä samalla kerta on tämä hallituksen esityksen hylkäys ja toivomuksia yhdistettynä yhteen pontteen. Minä kuitenkin kumpaaakin ehdotusta kannatan, että nyt kolmannessa käsittelyssä oleva lakiesitys hylättäisiin ja myös että hallitusta kehoitettaisiin antamaan uusi esitys, joka voisi rakentua niille periaatteille, kuin edellinen puhuja ehdotti. Siltä varalta, että puhemies ei sellaisenaan tätä pontta äänestytä, ehdotan minä erikseen ensinnäkin „että kyseessäoleva lakiehdotus hyljätään” ja sitten toiseksi, „että eduskunta kehottaisi hallitusta mahdollisimman pian antamaan eduskunnalle uuden esityksen edustajain vaalilain uudistamisesta, jossa samalla kuin suhteellisuuden vaatimus otetaan huomioon, myöskin muut käytännölliset puutteellisuudet korjataan sekä, jos mahdolliseksi havaitaan, otetaan myös määräykset ylempään asteen vaaliliitoista”.

Ed. Hahl: Kannatan ed. Lohen ehdotusta.

Ed. R y ö m ä: Toisessa käsittelyssä lausuin, että meidän maamme on tässä suhteessa edelläkävijä, että suhteellisuus meikäläisissä vaaleissa on niin lähellä abso-

luuttista kuin käytännöllisesti on toivottavaakin. Pyydän nyt esittää muutamia numeroita Englannin vaaleista, osottaakseni, kuinka kaukana suhteellisuudesta ollaan sellaisissa maissa, joissa kuitenkin ratkaistaan koko maailman politiikka. Englannissa oikeistopuolue on saanut 5,200,000 ääntä ja 343 edustajapaikkaa. Sitä vastoin on työväenpuolueella 4,000,000 ääntä ja ainoastaan 140 edustajapaikkaa, kansallisva-paamielisillä on yli 2,000,000 ääntä ja vain 57 edustajapaikkaa j. n. e. Tuntuu naurettavalta, kun meillä riidellään parin edustajapaikan siirtymisestä sinne tai tänne. Kuulin viime vaalien edellä kerrottavan, että eräs edistysmielisen puolueen johtava henkilö olisi lausunut, että tämä puolue on täyttänyt tehtävänsä. Minusta tuntuu, että, kun tällaisilla kysymyksillä täytetään puolue- ja hallitusohjelmaa, väite rupeaisi pitämään paikkaansa.

Olen edelleen sillä kannalla, että meidän nykyinen vaalilakimme suhteellisuuteen nähden täyttää kaikki ajan vaatimukset. Muuten minusta tuntuu omituiselta kuulla kahden hallituspuolueen jäsenen täällä esittävän ponsia omalle hallitukselleen. Minä luulen, että hallitus, joka on edustettuna eduskunnassa kai 10 jäsenellä, ilmankin tietää, mikä on eduskunnan kanta. Ja jos se ei sitä tiedä, niin pyydän sen lyhyesti selittää ilman mitään ponsia ja painatuskannuksia. Eduskunnan kanta tässä asiassa on se, että ruotsalainen puolue, kokoomuspuolue ja edistyspuolue kannattavat hallituksen esityksessä olevaa muutosta, että 20 edustajaa valittaisiin erilaisella tavalla. Sensijaan vasemmistossa yhtä suuri määrä vastustaa tätä ehdotusta. Maalaisliiton laita taas, kuten olen varmalta taholta kuullut, on se, että siellä runsas enemmistö on vastustanut tätä ehdotusta. Näinollen voidaan sanoa, että eduskunnan enemmistö vastustaa tätä muutosehdotusta. Minä senvuoksi odottaisin, että hallitus, vaikka se ei olekaan mikään enemmistohallitus, kuitenkin respektteraisi demokratiaa ja eduskunnan enemmistön kantaa eikä senvuoksi tulisi tekemään uutta esitystä, joka olisi vastoin tämän enemmistön kantaa. Minä olen senvuoksi sitä mieltä, että kaikki nämä ehdotukset olisivat hylättäviä ja tarpeettomia ehdotuksia. Mutta sensijaan perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetty ponsi koskee sellaista asiaa, johon todella on muutos tarpeen, nimittäin eräiden vaalipiirien ra-

joja ja senvuoksi eduskunnalla on syy tässä asiassa jotakin lausua, ja koska siinä kai voidaan olla yksimielisiä, niin voimme pukea mielipiteemme ponnen muotoon, ja eduskunta kokonaisuudessaan asettuneen sen toivomuksen taakse.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. A. Pulkkinen ed. Lohen kannattamana ehdottanut, että eduskunta, samalla kuin se nyt hylkää hallituksen esityksen, päättäisi kehoittaa hallitusta mahdollisimman pian ottamaan harkittavakseen, voitaisiinko sellainen korkeammanasteisten vaaliyhtymien liittäminen hallituksen esittämään vaalijärjestelmään, josta perustuslakivaliokunta on tehnyt ehdotuksen mietinnössään n:o 10 hallituksen esityksen johdosta tässä asiassa, sopivasti toteuttaa samalla kertaa mainitun vaalijärjestelmän kanssa tahi eikö suhteellista vaalitapaa muutoin voitaisi järjestää täysin oikeudenmukaisesti ja tyydyttävästi, sekä myönteisessä tapauksessa antamaan eduskunnan hyväksyttäväksi senmukaisesti laaditun ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista, mutta muutoin uudistamaan näille valtiopäiville annetun esityksen asiasta siihen tarpeelliseksi havaittavine muutoksineen. Ed. Lohi on siltä varalta, että puhemies ei sallisi tästä edellisestä ehdotuksesta äänestää, ehdottanut ed. Hählin kannattamana seuraavan ponnen: että eduskunta kehoittaisi hallitusta mahdollisimman pian antamaan eduskunnalle uuden esityksen edustajavaalilain uudistamisesta, jossa, samalla kuin suhteellisuuden vaatimukset otetaan huomioon, myöskin muut käytännössä huomautetut puutteellisuudet korjataan sekä, jos mahdolliselta näyttäisi, otetaan myöskin määräykset ylemmän asteen vaaliliitoista. Kutsun tätä ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ed. Lohi on tehnyt ehdotuksensa siltä varalta, että puhemies ei sallisi äänestettäväksi ed. A. Pulkkinen ehdotuksesta ja koska minun mielestäni ed. Pulkkinen ehdotuksesta voidaan äänestää, niin ed. Lohen ehdotus raukeaa. On siis äänestys toimitettava vain ed. Pulkkinen ehdotuksesta. Ehdotan meneteltäväksi seuraavalla tavalla: Ensin tehdään

päätös itse lakiehdotuksesta; sen jälkeen äänestetään perustuslakivaliokunnan mietinnössä olevan ponnen ja ed. Pulkkinen ehdotuksen välillä, koska ne mielestäni ovat vastakkaisia.

Menettelytapa hyväksytään.

Eduskunta päättää pysyä toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Pulkkinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa-ääntä ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt perustuslakivaliokunnan ehdottaman ponnen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin.

Mainittu ehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 7 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 13 ja 13 a, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Asian toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksyttäneen?

Keskustelu:

Ed. Ryömä: Minä ehdotan, että tämä lakiehdotus hyljättäisiin.

Ed. Schuman: Detta lagförslag bygger på den för riksdagsmannaval gällande vallagens grund. I lagförslaget hänvisas i flere paragrafer direkt till vallagen,

så i §§ 15, 16, 17 och 21. Visserligen har genom ett missförstånd, kanske på grund av omröstningspropositionens uppställande, riksdagen icke ifråga om vallagen uttryckligen yrkat på att en ny proposition skall avlätas till riksdagen, men jag tror, att majoritetens åsikt inom riksdagen dock är den, att det vore önskvärt att den nu sittande regeringen med det första skulle överlämna en proposition innehållande ändringar till vallagen. Vid sådant förhållande, och ehuru jag eljes skulle omfatta nu föreliggande lagförslag, anser jag det vara oegentligt, att i detta ögonblick göra det. Frågan bör få sitt avgörande först då, när den nya vallagen har blivit definitivt antagen. Jag upprepar att hela lagförslaget bygger på den för riksdagsmannaval gällande vallagen och att i flere paragrafer direkt hänvisning till denna vallag göres. Jag yrkar alltså på förkastande av lagförslaget.

Ed. Lehtokoski: Pyydän kannattaa ed. Ryömän tekemää ehdotusta.

Ed. Setälä: Siinä, mitä ed. Schauman on esiintuonut, ei ole mitään, mikä antaisi minkäänlaista perustetta siihen, että eduskunta nyt hylkäisi esillä olevan lakiehdotuksen. Lakiehdotuksessa esiintyvät viittauksethan perustuvat voimassa olevaan lakiin, eikä siis näissä viittauksissa ole mitään, mikä estäisi ehdotusta hyväksymästä vain sillä perustuksella, että laki, johon viitataan, ehkä vastaisuudessa tulee muutettavaksi. Sillä jos tälle kannalle asetuttaisiin, niin ei voitaisi tehdä mitään lain muutoksia siinä pelossa, että vastedes laki, johon viitataan, muutetaan ja pykäläviittaukset eivät silloin enään sovellu.

Ed. Collander: Herr Schaumans tankegång leder till att vi kunna bli utan denna lag nära på huru länge som helst. I varje fall är det ju ytterst osäkert, när vallagen någon gång blir färdig, och så veta vi icke, huruvida icke den vallagen lämnas vilande över nyval. Vi komma då många år fram i tiden, ifall vi skulle följa herr Schaumans tankegång. På den grund och då sålunda det hinder, herr Schauman nu anser föreligga, enligt min mening alls icke får utgöra något hinder, förordar jag antagande av lagförslaget.

Ed. Juutilainen: Minä yhdyin myöskin kannattamaan sitä ehdotusta, että lakiehdotus hyljättäisiin. Samalla pyydän lausua sen toivomuksen, että hallitus antaisi ensi kokoustuvalle eduskunnalle uuden esityksen hallitusmuodon muuttamisesta siihen suuntaan, että eduskunta valitsisi presidentin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ryömä ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyljättäisiin. Kutsun tätä ed. Ryömän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiassa on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ryömän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 78 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun Elinkeinolain 22 §:n muuttamisesta.

Ed. Kioiviston y. m. eduskuntaesitys n:o 19, jota on valmistelevalle käsittely talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 23, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättäneen pysyä toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä eduskuntaesityksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Koivisto: Kun tämä asia oli viime kerralla toisessa käsittelyssä, niin minä tein ehdotuksen, että eduskunta kävisi tekemään oikeutta niille ryhmille, jotka tämän kysymyksessä olevan elinkeinolain 22 §:n alaisina työskentelevät, ja näin ollen toivoisin, että eduskunta yhtyisi tässä talousvaliokunnan mietinnön vastalauseeseen ja näille eri ammattiryhmille, jotka ovat tämän lain pykälän alaisia, tekisi oikeutta eikä armoa. Ehdottaisin, että eduskunta hyväksyisi tämän vastalauseen kokonaisuudessaan.

Ed. Toppinen: Yhdyn kannattamaan edustaja Koiviston ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska eduskunta on toisessa käsittelyssä hylännyt eduskuntaesityksen, niin kolmannessa käsittelyssä ei enää voida äänestää sen hyväksymisestä.

Eduskunta päättää pysyä ennen tekmässään päätöksessä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1922 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.

Hallituksen esityksen n:o 38 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12 esitellään mainitun lainsäätämisan ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

6) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puutavarayhtiöiden lainvastaisesti hankkimain kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle.

Mainitun ehdotuksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kaila: Asetus koskeva rajoituksia eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistöjen hankintaan maalla 15 päivästä tammikuuta 1919 on siinä suhteessa epätäydellinen laki ettei sen rikkomisesta määrätä mitään rangaistusta. Ainoa seuraamus, mikä säädetään lainmukaisen hakemusmenettelyn laiminlyömisestä, on se, että kauppa on katsottava rauenneeksi. On sentähden varsin epäoikeutettua nyt 7 vuotta myöhemmin ruveta säätämään sanotun asetuksen rikkomisesta ankaria seuraamuksia lainvastaisten kauppojen tekijöille semminkin, kun ei silloinen hallitus myöskään ole syntyneeseen asiointilaan syytön, se kun julkaisi välttämättömän tarpeellisen toimenpanoasetuksen vasta toukokuun 30 päivänä 1916, siis melkein puolitoista vuotta myöhemmin. Tällaisissa oloissa syntyi puutavarayhtiöissä ajatus ja halu ruveta lain määräyksiä kiertämään. Hallitus lausuu alkuperäisessä esityksessään, että hankkeessa oleva toimenpide ei perustu siihen, että tahdottaisiin rajoittaa puutavarateollisuuden kehitysmahdollisuuksia tai suhtautua epäsuopeasti puutavaraliikkeeseen, vaan ainoastaan siihen, että toimenpide on yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukainen ja pyrkii turvaamaan lain arvovaltaa. Valtiolle otetut kiinteistöt käytettäisiin maan tilattoman väestön maan tarpeen tyydyttämiseksi. Laki siinä muodossa, kuin se edellisessä eduskunnassa jätettiin lepäämään, on kuitenkin puutavarateollisuutta kohtaan erittäin epäsuopea ja sen menestykselle tuhoisa. On helppoa todeta, että asianlaita on tällainen. Kun teollisuudenharjoittajat vuosina 1915 ja 1916 ostivat kyseessäolevat tilat, jotka pinta-alaltaan yhteensä nousevat noin 360,000 hehtaariin eli 20 à 25 % yhtiöiden koko omaisuudesta, maksoivat he ostohinnan sen ajan kullamarkkoissa nousten nämä noin 80 miljoonaan markkaan. Nykyajan rahassa arvosteltuna nousevat kyseessäolevien tilojen arvot noin 300 milj. markkaan. Ehdotetun lain mukaan, jota ensimmäisessä vastalauseessa yhä vielä puolustetaan, pakkoluovutettaisiin nämä tilat yhtiöiltä niiden alkuperäistä hintaa vastaan, josta johtuisi yhtiöille tappiota noin 220 milj. siihen lisättynä 5 §:n vaatima korvaus metsän myynnistä. Että tällainen suonenisku

useimmille yhtiöille olisi tuhoisa, varsinkin nykyoloissa, on selvä. Nyttemmin on sanottu ankara menettely tarpeeton ja epätarkoituksenmukainen, sittenkuin varsinaisen asutuslaki viime lokakuun 14 päivänä on eduskunnassa hyväksytty. Mainitun lain 6 §:ssä säädetään, että siinä tarkoitettu pakkoluovutus on ensi sijassa kohdistettava tiloihin, jotka on hankittu vastoin 15 päivänä tammikuuta 1915 annetun asetuksen säännöksiä. Tämä säännös koskee siis kyseessäolevien kiinteistöjen asutuskelpoisia maita. Mutta lepäämään jätetyn nyt käsiteltävänä olevan lain mukaan pakkoluovutettaisiin sanottu kiinteistöt kokonaisuudessaan valtiolle. Koko asia tulisi näin ollen aivan sekavaksi paitsi, että on muodotonta, että kahdella lailla säädetään samasta asiasta. En luule, että tällainen menettely olisi omansa korottamaan lakiasäättävän valtiomahdin arvovaltaa. Lakivaliokunta onkin sen vuoksi hylännyt mainitun menettelyn ja asettunut puolustamaan sellaista linjaa, jonka mukaan lailla otetaan valtiolle ainoastaan ne osat kyseessäolevista lainvastaisesti hankituista kiinteistöistä, joita yhtiöt eivät olisi olleet oikeutetut hankkimaan. Yhtiöt olisivat sitävastoin oikeutetut noudattamalla erityistä menettelyä pitämään ne metsämaat, joihin vuoden 1915 asetus antoi oikeuden. Niin tulisi lain arvovalta palautetuksi ja puutavara-teollisuuden etu huomioonotetuksi. Kuitenkin sisältää lakivaliokunnan mietinnössä oleva ehdotus eräissä kohdin rangaistuksenluontoisia määräyksiä, joihin vastalauseen tekijänä tahdon kiinnittää suuren valiokunnan huomiota. Semmoinen määräys on 5 §:ssä säädetty korvausvelvollisuus suoritetusta metsänmyynnistä, mikä velvollisuus monessa tapauksessa tulee kohtamaan myöhempää ehkä vilpittömässä mielessä toiminutta ostajaa ja omistajaa. Sanottu pykälä olisi sentähden poistettava. Epäoikeutettu on myöskin 24 §:n määräys, jonka mukaan luovutushintana on oleva alkuperäinen myyntihinta, joka tietysti on ainoastaan murto-osa nykyisestä hinnasta. Sen sijaan olisi määrättävä yleisessä asutuslaissa säädetty lunastushinta, tietysti lukuunottamatta asutustarkoituksiin käytettyjä osia, joiden lunastushinta jo on Lex Kalliossa määrätty. Erinomaisen suotavaa olisi, että tämä kiusallinen asia kerran saataisiin pois päiväjärjestyksestä,

mutta että se on tapahtuva perustuslain säätämisestä määrättyssä järjestyksessä, pidän aivan välttämättömänä ja pätevimpäin lakimiesten todistamana. Muutoin ei saavuteta sitä rauhallisuutta ja kaikkia asian puolia tyydyttävää ratkaisua, johon me kaikki pyrimme. Sitä juuri vaatii lain arvovallan säilyttäminen. Suotuisana enteenä siihen on lakivaliokunnan ehdotus. Suosittelemme suurelle valiokunnalle allekirjoittamani vastalauseetta.

Ed. Tolonen: Kun esitys on saanut nyt sanoisinko tuplakäsittelyt osakseen, joka muuten kuuluu harvinaisuuksiin, on sen viimeisessä vaiheessa valiokunta muuttanut lepäämään jätettyä lakia niin, että tukkiyhtiöiltä tullaan lain mukaan vain ottamaan pois laittomasti hankitut vähäpätöiset siekaleet. Koska yhtiöille viimeisen ehdotuksen mukaan saa jäädä ne metsämaat, mitä yhtiöt olisivat vuoden 1915 lain mukaan saaneet itselleen hankkia, silloin on tietysti tämän lain merkitys jokseenkin vähäpätöinen. Mutta siihenkin tässä voisi mennä. Kun kuitenkin tällainen muutos on valiokunnassa tehty ja samalla ehdotetaan vielä käsittelyjärjestystä toisenlaiseksi, kuin aikaisemmin oli ehdotettu, se on asian puoli, jota on vaikeanlainen ymmärtää. Kun lailla koetaan estää laittomuutta, säättää siis käsityksen mukaan kaikkein vähäpätöisintä lakia, ei suinkaan mitään perustuslakia, niin silloin tahdotaan se laki käsitellä V. J. 60 §:n mukaan. Jos lakiehdotus olisi sellainen, kuin se oli lepäämään jätettäessä ja sitten tuollaista käsittelyjärjestystä ehdotettaisiin, niin silloin minäkin vielä ymmärtäisin, mutta sen jälkeen kuin on lakiehdotusta muutettu tällaiseksi, niin on jotenkin naurettavaa, että tämä nyt täytyisi käsitellä V. J. 60 §:n mukaan. Sen vuoksi minä mielelläni yhdyin siihen ajatukseen, joka löytyy neljännessä vastalauseesta, ja toivon, että suuri valiokunta toki tuon veran puuttuisi asiaan, että käsittelyjärjestys-ehdotuksen muuttaisi neljännen vastalauseen mukaiseksi.

Ed. Roos: Jag anholder att för stora utskottet få förorda den till lagutskottets betänkande bifogade tredje reservationen, som är undertecknad av riksdagsman von Born och om vilken även jag förenat mig. Denna reservation överensstämmer i

fråga om 5 och 24 § i lagförslaget med reservationen n:o II, för vilken riksdagsman Kaila här nyss talade, men innehåller därutöver särskilda förslag till ändringar även i andra paragrafer av lagförslaget.

Ed. Lohi: Minun täytyy lausua epäilykseni, että onko laki siinä muodossa, kuin lakivaliokunta on sitä ehdottanut, ensinkään tarpeen vaatima. Tämähän ei sanottavasti sisällä enempää kuin jo sisältää laki maan hankkimisesta asutustarkoitukseen, jossa on myös määräykset, että näistä lainvastaisesti hankituista maista voidaan sen lain nojalla samasta hinnasta, kuin mikä on tässäkin lakiehdotuksessa määrätty, ottaa viljelyskelpoiset maat ja niistä muodostettuja tiloja varten tarvittava metsämaa. Näinollen minusta näyttää, että laki sellaisena, miksi lakivaliokunta on nyt sen muodostanut, on melkein tarpeeton. Hyvin epäilyttää, vastaako se niitä kustannuksia, mitä tämän lain mukaan tämän toteuttaminen vaatisi. Minä olen jäsenenä suuressa valiokunnassa, mutta koska ollessani jäsenenä valtiovarainvaliokunnassa, tuskin olen tilaisuudessa ottamaan osaa asian käsittelyyn, minä pyytäisin suurta valiokuntaa vakavasti ottamaan harkittavakseen, maksaako ollenkaan vaivaa tällaista lakiehdotusta hyväksyä.

Ministeri Niukkanen: Sen kannan johdosta, jonka lakivaliokunta on ottanut lakiin nähden, nim. että se olisi käsiteltävä perustuslain säätämässä järjestyksessä, näyttää minusta tämän lain kohtalo suorastaan arveluttavalta. Näyttää jotenkin todennäköiseltä, että jos siinä järjestyksessä tätä lakia ryhdytään käsittelemään, niin mitään lakia ei saada aikaan, vaan tämä kysymys edelleen jää auki. Tämän vuoksi minä rohkenen suurelle valiokunnalle ehdottaa harkittavaksi, eikö, jos nyt välttämättömäksi katsotaan, että lain 6 § vaatii perustuslainluontoista käsittelyä, olisi viisainta menetellä siten että tämä pykälä murrettaisiin laista erilleen ja ainoastaan se käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n säätämässä järjestyksessä. Munnallahan tässä laissa ei ole tietääkseni sellaisia kohtia, joita kukaan voisi väittää perustuslainluontoisiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus luonnonsuojelulaiksi.

Hallituksen esityksen n:o 24 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

8) Vuoden 1921 valtiopäivillä lepäämään jätetyn esityksen johdosta laiksi virkamiesten oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka lakkautetaan

laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle perjantain istuntoon.

Puhemies: Koska äsken eduskunnalle jätetyt hallituksen esitykset ovat eduskunnalle jaetut, pantanee ne pöydälle.

Ehdotuksen lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1922 tulo- ja menoarvioon

sisältävä hallituksen esitys n:o 48 esitellään ja pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon.

Ehdotuksen laiksi tull- ja vientimaksujen kantamisesta vuonna 1923

sisältävä hallituksen esitys n:o 49 esitellään ja pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna kello 10 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 1 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

26. Keskiviikkona 22 p. marraskuuta 1922

kello 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

- 1) Hallituksen esitys n:o 48 lisäyksistä ja muutoksista 1922 vuoden tulo- ja menoarvioon 859
- 2) Hallituksen esitys n:o 49 laiksi tulli- ja vientimaksujen kantamisesta vuonna 1923 „

Pöydällepanoa varten
esitellään:

- 3) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuonna 1923 871
- 4) Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta ..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Virkkunen, Haverinen, Helene-lund, Hiidenheimo, Holsti, Joukahainen, Kanninen, Lahdensuo, Niukkanen, Nuora, A. Pesonen, Pullinen, Sallinen, Tanner, Tanntu, A. Tulenheimo, von Wright, Åkesson ja Österholm.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Kilpeläinen yksityisasiain vuoksi ensi torstaista lauantaihin ja ed. von Wright sairauden vuoksi toistaiseksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Lisäyksiä ja muutoksia 1922 vuoden tulo- ja menoarvioon

koskeva hallituksen esitys n:o 48 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V. Vainio: Minä pyytäisin, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Keto: Luovun.

Ed. Långström: Minä pyydän kannattaa ed. V. Vainion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vainio ed. Långstömin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle, mutta valtiopäiväjärjestyksen 55 §:n mukaan ei asiaa enää voida panna pöydälle.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

- 2) Ehdotuksen laiksi tulli- ja vientimaksujen kantamisesta vuonna 1923

sisältävä hallituksen esitys n:o 49 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Rahaministeri R y t i: Kun hallituksen esitys laiksi tulli- ja vientimaksujen kantamisesta vuonna 1923 saattaa tulla eduskuntaan vasta näin myöhään, marraskuun loppupuolella, on itsestensä selvää, että tullikysymys kokonaisuudessaan ei tässä yhteydessä saata tulla käsittelyn alaiseksi. Harkittaessa mahdollisia muutoksia ensi vuodeksi tullijärjestelmään, ovat nykyisen hallituksen kädet myöskin olleet sidotut, toiselta puolen ajan myöhäisyydestä, toiselta puolen myöskin siitä, että vientitullien ja vientimaksujen tuotto jo on hallituksen esityksessä tulo- ja menoarvioksi ensi vuodelle lyöty kiinni niin, että liikumatila on ollut tavattoman ahdas. Näin ollen onkin ollut pakko, huolimatta siitä, että kokemus kuluvana vuonna on osoittanut, että erinäisiä muutoksia tullitariffissa olisi jo tälläkin kertaa ollut tarvis tehdä, rajoittua ainoastaan harvoin muutoksiin.

Ensimmäinen hallituksen esittämä muutos koskee kahvintullin alentamista. Huolimatta siitä, että kahvin hinta kuluvana vuonna maailmanmarkkinoilla on ollut suhteellisesti korkeampi kuin viime vuonna, on varsinkin valuutan parantuminen viimeisinä kuukausina vaikuttanut, että tullin suhteellinen osuus kahvin myyntihintaan kotimaassa on kasvanut. Tästä taas on ollut seurauksena, että salakuljetus, joka tähän artikkeliin nähden jo aikaisemmin on saavuttanut melkoisen laajuuden, on tullut entistä kannattavamaksi ja senvuoksi osoittanut huolestuttavia merkkejä kasvamisesta. Ne takavarikot, joita tulliviranomaiset viime aikoina ovat tehneet, ovat nousseet kymmeneen tuhansiin kiloihin ja kun tiedetään, että ainoastaan murto-osa salakuljetustavaroista tällä tavalla joutuu tullin käsiin, saatetaan arvata, että salakuljetus erinäisillä paikkakunnilla on noussut sellaiseksi, että muitakin toimenpiteitä kuin tullivartiointin tehostamista sitä varten on ollut tarvis harkita. Tullitakavarikot kahtena viimeisenä kuukautena ovat tänä vuonna nousseet enempi kuin kaksi kertaa niin suureen määrään kuin vuoden kahdeksana ensimmäisenä kuukautena yhteensä. Tullin alentaminen kahville on senvuoksi tätäkin näkökohtaa silmälläpitäen näyttänyt tarpeelliselta. Sitä voidaan myöskin puolustaa silläkin perusteella, että kahvi, kuten

tunnettua on raskaimmin verotettu kaikista yleisesti käytännössä olevista kulu-
tustavaroistamme. Tilaston mukaan nousi kahvin tulli prosenteissa tavararvosta 1913 ainoastaan 22,9 %:iin. Nyt sama prosenttiluku liikkuu 90 prosentin vaiheilla.

Kun se tulojen väheneminen, jonka kahvin tullin alentaminen 2 markalla kiloa kohti aiheuttaa ja joka nousee noin 25 milj. markkaan on ollut korvattava, on näyttänyt tarkoituksenmukaiselta vastavassa määrässä korottaa sokerin tullia. Tällä saavutetaan paitsi sitä etua, että kotimaista sokerintuotantoa entistä enemmän suojataan, myös suurempi tasapaino näiden kahden artikkelin välillä tulliverotukseen nähden. Voidaan tietysti väittää, että sokeri verrattuna kahviin on tärkeämpi ravintoaine, mutta toiselta puolen on myös otettava huomioon, että sokeria varsin suuressa määrässä käytetään myös nautintoaineena ja ylellisyyskulutukseen. Sokerin tulli ennen sotaa kohosi yli 90 %:n tavararvosta; nyt sen sijaan sen tullimäärä liikkuu ainoastaan noin 40 %:n tienoilla. Se 50 pennin korotus sokeritulliin nähden, joka on ehdotettu, tuottaisi arvioimalla sokerin tuonnin noin 45—50 milj. kiloksi, jokseenkin saman määrän, minkä kahvin tulli tuottaisi vajuusta.

Edelleen ovat olosuhteet näyttäneet sel-
laisilta, että hallitus on katsonut itsensä pakotetuksi ehdottamaan viljaan nähden liukuvien tullien käytäntöönottamista. Minulla ei tässä yhteydessä ole aihetta lähteä periaatteellisesti selvittämään viljan tullien oikeutusta sellaisenaan. Tämä kysymys-
hän on sekä puolelta että toiselta saanut perusteellisen valaistuksen niissä tullidebateissa, jotka tässä kamarissa parin viime vuoden aikana ovat tapahtuneet, ja todennäköisesti se kysymys tulee esille myös asian myöhäisemmissäkin vaiheissa. Mutta jos viljatullien kannalle yleensä asetutaan, niin näyttää nykyinen aika olevan sellainen, että liukuvat tullit ehdottomasti ovat asetettavat etusijaan kiinteiden tullien edelle. Viljan hinnat ovat nim. saman-
kaisesti maailmanmarkkinoilla huomattavasti laskeneet, kun meidän valuuttamme toiselta puolen on parantunut. Niin lyhyenä aikana kuin toukokuusta syyskuuhun on amerikkalaisen rukiin keskimääräinen kuukautinen markkinahinta vapaasti

suomalaisessa satamassa alentunut 55 dollarista 70 centistä 40 dollariin 91 centtiin eli 26,46 %. Samanaikaisesti on dollarin keskikurssi huhtikuusta laskenut 52 markasta 10 pennistä lokakuuhun 43 markkaan 24 penniin eli siis 16 %:lla. Seurauksena tästä on ollutkin, että viljan hinta kotimaisilla markkinoilla on myös suhteellisesti alentunut. Viljakonttorin maksamat hinnat ovat huhti—toukokuusta laskeneet 3 markasta 25 pennistä lokakuuhun 2 markkaan 25 penniin eli siis 30,8 %:lla ja tullihallituksen toimittaman tilaston mukaan on ulkomaalaisen viljan cif-hinta samanaikaisesti laskenut 36,1 %:lla. On itsestään selvää, että mikään kiinteä tulli ei riitä tällaisia heilahduksia vastaan suojelemaan viljan säännöllistä tuotantoa, ja erityisesti nykyoloissa on otettava huomioon, että vilja jo viime vuoden syksystä alkaen on kulkenut laskukonjunkttuurin merkeissä, että hinnat säännöllisesti viime vuoden syksystä saakka ovat jo siis kuluvaan vuoden huhti—toukokuuhun huomattavasti laskeneet. Riittävä kiinteä tulli olisi tietysti omansa ainoastaan kohtuuttomasti rasittamaan kuluttajia, minkä vuoksi on täytyntä koettaa keksiä sellainen liukuva tullisysteemi, joka tyydyttäisi maatalouden kohtuullisia vaatimuksia, ilman että se kumminkaan liiallisesti ja tarpeettomasti rasittaisi kuluttajia. Hallitus on nyt poikennut viimevuotisesta esityksestään liukuviin viljatulleihin nähden sikäli, että tuotantohinnan sijasta, joka viime vuoden ehdotuksen mukaan aika ajottain olisi laskettu, on ehdotettu määrättäväksi kiinteä perushinta, jonka alle ulkomaalaisen viljan hinnan täytyy laskea, ennenkuin liukuva tulli tulee käytäntöön. Tällaiseksi perushinnaksi on otamalta toiselta puolen huomioon ulkomaalaisen viljan tämänvuotinen keskiarvo toiselta puolen maataloushallituksessa lasketut tuotantokustannukset laskemalla sato sellaiseksi, kuin se n. s. kirjanpitotiloilla viime vuosina on muodostunut, ehdotettu 2 markkaa 40 penniä. Tuontihinnan laskeminen taas käytännössä on suunniteltu tapahtuvaksi siten, että kutakin kuukautta varten perusteeksi pannaan edellisen kuukauden ensi puoliskolla vallinneet ulkomaiset cif-hinnat kontrolloimalla näitä samanaikaisilla tullihallituksen laskemilla tuontihinnoilla. Menetelmä on sangen yksinkertainen, sillä ruista kuten tunnettua

tuodaan maahamme pääasiallisesti ainoastaan yksiltä markkinoilta, amerikalaisilta markkinoilta. Sen laatu on myös jokseenkin samanlainen; merkki Western 2 on se merkki, jota melkein yksinomaan maassamme käytetään. Näin ollen ei tarvitse laskea vaihteluita useilla eri markkinoilla, vaan perusteeksi voidaan ottaa hinnat ainoastaan amerikkalaisilla markkinoilla. Kun päivittäin on käytettävissä cif-noteeraukset amerikalaiselle viljalle, muodostuu laskelma erittäin helpoksi, ja myös tullihallituksen tilastokonttori kykenee kuukauden loppupuoliskolla kuukauden alkupuoliskon keskihinnosta kaikissa maan tullikamareissa jättämään yksityiskohtaisen selostuksen. Tällä tavalla saadaan lähtökohdaksi liukuville tulleille sangen läheisen ajan keskihinnat ja liukuva tulli määräytyksi kutakin kuukautta varten, aivan edellisen kuukauden lopussa, ja voidaan siten välttää ne hankaluudet, mitä esim. Ruotsissa on aiheutunut siitä, että liukuvan tullin määräämisperusteena on käytetty kaukaisemman menneisyyden hintoja, jopa aina viisi kuukautta taaksepäin saakka. Näin modifioerattuna näyttää hallituksen esittämä liukuva tullisysteemi täyttävän ne vaatimukset, mitä sille voidaan asettaa, ja pystyvän käytännössä viemään tyydyttäviin tuloksiin.

Edelleen on hallitus esittänyt, että vientitulleja paperille ja pahville alennettaisiin, pahville 2 markkaa sadalta kilolta ja paperille 1 markka sadalta kilolta. Sekä hallitus että eduskunta ovat aikaisempina vuosina pyrkineet jatkuvasti vähentämään tätä vientiverotusta, joka muutamia vuosia sitten maassamme otettiin käytäntöön. Ja nykyänsä näyttää olevan syytä entistä enemmän pyrkiä pääsemään tästä verotusmuodosta, varsinkin, mikäli koskee jalostetumpia teollisuustuotteita. Valuutan parantumisen kauttahan ne suuret näennäiset voitot, mitä teollisuus aikaisemmin on ollut tilaisuudessa saavuttamaan, ovat supistuneet ja erääntä vientiteollisuushaarat jo joutuneet verrattain vaikeisiin olosuhteisiin. Sen lisäksi saattaa tämän verotusmuodon käyttämisestä aiheutua kauppapoliittisia vaikeuksia. Kun hallitus kumminkin valtiovarainvaliokunnan jo kohtamaihin ryhtyessä päättämään ensi vuoden tulo- ja menoarvion toista lukemista, ei ole tietysti voinut ryhtyä uudelleen muodostamaan tulo- ja menoar-

vion tulopuolta, on hallituksen täytynyt vientiverotukseenkin nähdessä niiden summien rajoissa, joiksi näiden antama tuotto on arvioitu. Kun kumminkin vientitullit jo lokakuun loppuun ovat tuottaneet 26,798,131 markkaa ja niiden tuotto ensi vuodeksi on arvioitu ainoastaan 25 miljoonaksi markaksi, on katsottu mahdolliseksi ehdottaa alennuksia sellaisille tavaroille, jotka helpotusta tätä nykyä enemmän kaipaavat. Ehdotetut alennukset aiheuttavat jonkun verran yli 2 miljoonan markan tulojen vähennyksen ensi vuoteen nähden.

Mitä vientimaksuihin tulee, niin ovat ne ensi vuoden tulo- ja menoarviossa arvioit 20 miljoonaksi markaksi, mutta ovat lokakuun loppuun kuluvana vuonna tuottaneet 24,076,736 markkaa, joten myös vientimaksuja määrättäessä huomattavia alennuksia voimassa olevista tariffeista voidaan varsinkin juuri jalostetumpiin teollisuustuotteihin, kuten paperiin nähden, saada aikaan.

Lopuksi on hallitus ehdottanut poistettavaksi sen määräyksen nykyään voimassa olevasta tullilaista, että hallituksella olisi oikeus antaa tuontikieltoja. Viime vuonna olojen ollessa vielä melkoista epäsäännöllisempiä katsottiin tällainen valtuutus hallitukselle tarpeelliseksi. Sitä ei kuitenkaan kuluvan vuoden aikana ole kertaakaan tarvinnut ottaa käytäntöön, minkä vuoksi hallitus ehdottaa nyt tästä oikeudesta luovuttavaksi.

Ed. Keto: Kuten herra rahaministeri on esityksessään selostanut, niin nyt eduskunnalle esitetty uusi tullitaksa on suunnilleen sama kuin nyt tänä vuonna voimassa oleva. Tämä merkitsee, että tullien muodossa kannettava kulutusverotus tulee ensi vuonna pysymään suunnilleen samanluontoisena kuin mitä se oli tähän saakka.

Minun ryhmäni taholta osotettiin viime vuoden tullitaksan käsittelyssä eduskunnassa, mitenkö kohtuuttoman korkea tullien muodossa kannettava kulutusverotus meidän maassamme on. Muistutan tästä keskustelusta vain eräistä seikoista. Viime vuoden tullitaksaa käsiteltäessä arvioitiin sen avulla saatavat tuontitullitulot 531 miljoonaksi markaksi, johonka oli lisäksi vielä tuleva 20 miljoonaa markkaa vientitulleista ja 10 miljoonaa markkaa vienti-

maksuista. Tullien summa olisi tehnyt 25,8 % tämän vuoden budjetin menoista. Todellisuudessaahan on asianlaita sillä tavalla, että tullitulot tänä vuonna ovat olleet paljon suuremmat kuin miksi ne oli arvioitu viime vuonna. Hallitushan lisäbudjetissaan arvioi tuontitulleista saatavan kokonaista 184 miljoonaa markkaa yli viime vuoden lopulla arvioidun määrän, eli siis yhteensä 725 miljoonaa markkaa, vientitulleista 9 miljoonaa yli viime vuonna arvioidun määrän eli siis yhteensä 29 miljoonaa, ja vientimaksuista 17 miljoonaa markkaa yli arvioidun määrän eli siis 27 miljoonaa markkaa, eli yhteensä tullitulot 781 miljoonaa markkaa. Tämä tullitulojen määrä merkitsee kokonaista 31,4 % tämän vuoden budjetin ja lisäbudjetin yhteenlasketuista menoista. Tämä luku osoittaa, että kehitys meidän maassamme on nyt kysymyksessä olevassa suhteessa käynyt taaksepäin ennen maailmansotaa vallinneista oloista. Viime vuoden tullikäsittelyssähän ed. Holma mainitsi, että vuonna 1914 tullitulot meidän maassamme olivat vain 24,8 % valtion menoista. Siis tämän vuoden luku viittaa siihen että tulliverotus on huomattavasti raskaampi kuin aikana ennen maailmansotaa. Samaan tulokseen voi tulla toistakin tietä. Jos laskee, paljonko tänä vuonna todennäköisesti saatavat tullitulot tekevät asukasta kohti, niin saadaan tulokseksi 237 mk. Vuonna 1913 oli vastaava luku 18 mk. 40 p. Tämä osoittaa, että meidän maassamme tulleilla peritään maan asukkailta suhteellisesti enemmän veroja kuin ennen maailmansotaa. Tämä asukasta kohti tuleva keskimäärä on suurempi kuin mitä rahavarvon aleneminen edellyttäisi. Kuten jo viime vuonna osoitettiin, niin kysymyksessä olevan kulutusverotuksen tekee vielä kohtuuttomammaksi se seikka, että se pääasiassa kohdistuu elintarpeisiin ja yleisiin nautintoaineisiin. Viime vuoden tullitulot arvioidessa mainittiin, että yksinomaan neljän tärkeän kulutus- ja nautintoaineen, nimittäin vehnän, kahvin, sokerin ja tupakan arvioidut tullitulot tulisivat t. v:n tullitaksan mukaan tekemään kokonaista 64,6 % tuontitullituloista ja yhdessä muitten ravinto- ja nautintoaineitten tullien kanssa 83—84 %; vastaavat luvut vuonna 1914 olivat 50 ja 62 %. Hallitus ehdottaa, että tämä tällainen kohtuuton tullimaksu pysytettäisiin entisellään. Se

arvioi ensi vuonna saatavan tuontitulleja 655 milj. markkaa ja vientitulleja 25 milj. markkaa. Näitten arvioitujen tullitulojen summa tekee 28,8 % ensi vuoden talousarvion menoista, siis joka tapauksessa melkoista suurempi prosenttimäärä kuin vastaava luku aikana ennen maailmansotaa. Minun mielestäni eduskunnan ei olisi tälläkään kertaa ajan lyhydestä huolimatta yksinkertaisesti tyydyttävä siihen, että sellaisenaan hallituksen ehdottamilla pienillä muutoksilla tänä vuonna voimassa ollut tullitaksa säilytettäisiin. Viime vuonna jo tehtiin tullitaksaan useita muutoksia, jotka lisäsivät tuntuvasti kuluttajain verotusta. Lisättiinhan useitten tärkeitten elintarpeitten ja nautintoaineitten tullia. Rukiin tulli korotettiin 8 pennistä 25 penniin, ruisjauhojen tulli korotettiin 11—13 pennistä 35—40 penniin, riisin tulli 45—75 penniin kilolta, sokerin tulli 1:50 ja 1:80:stä 2:— 2:30:iin, sianlihan tulli 40 pennistä 1 markkaan 20 penniin, iħran y. m. samanlaisten aineiden tulli 25 pennistä 60 penniin, tuoreen sillin tulli 30 pennistä 50 penniin ja kuivan kalan tulli 30 pennistä 40 penniin, muita koroituksia mainitsematta. Minä pyytäisin suositella valtiovarainvaliokunnalle näihin tullimääriin nähden sitä vastalauseetta, jonka viime vuonna valtiovarainvaliokunnan tulliosaston sosialidemokraattiset jäsenet liittivät valiokunnan mietintöön.

Tämän lisäksi haluaisin lausua muuttaman sanan niistä muutoksista, jotka hallitus nyt ehdottaa tehtäväksi tänä vuonna voimassa olleisiin tullieriin nähden. Näitä muutoksiahan on kolme. Ehdotetaan nimittäin kahvitullia alennettavaksi, viljalle asetettavaksi n. s. liukuva tulli ja sokeritulli korotettavaksi. Kahvitullin alennukseen nähden pyydän viitata vain jo mainitsemaani viimevuotiseen sosialidemokraattien vastalauseeseen. — Mitä nyt ehdotettuun viljatulliin tulee, niin minulla on erittäin suuria epäilyksiä tällaisen liukuvan tullin soveltuvaisuuteen nähden. Viime vuonnahan liukuvista tulleista käytiin ankaria taisteluja ja eduskunta silloin hylkäsi sellaisten tullien käytäntöön ottamisen. Nyt nämä tullit tuodaan hallituksen taholta jälleen eduskunnan käsiteltäviksi, tosin muutetussa muodossa. Nythän ei hallituksen esityksen mukaan n.s. tuotantohintaa olisi enää vartavasten laskettava, vaan hallitus ehdottaa määrättäväksi kiinteätä rajaa (2

mk. 40 penniä), jonka alle viljanhinnan tulee laskea, ennenkuin liukuva tulli saatetaan tulla kysymykseen. Hallituksen esityksessä uskotellaan, että senjälkeen kuin tämä muutos on tehty, kaikki muistutusten aiheet ovat poistuneet tähän tulliin nähden. Minun mielestäni eivät suinkaan vielä tämän muutoksen kautta kaikki oikeutettujen muistutusten aiheet ole poistuneet. Jo periaatteellisesti tätäkin liukuvaa tullia vastaan voi tehdä saman muistutuksen, joka on tehtävä jokaista liukuvan tullin luontoista tullia vastaan, nimittäin sen huomautuksen, että on epäilyttävää yhteiskunnan kannalta ryhtyä korvaamaan sellaisten tuottajain tappioita, jotka eivät voi tuottaa tuotteitaan maailmanmarkkinahintoihin. Jos kaikki tuottajat rupeavat tekemään samanlaisia johtopäätöksiä kuin mitä maataloustuottajamme tahtovat tehdä, niin minusta tällöin johdutaan erittäin arveluttaviin seurauksiin.

Mutta tätä tällaistaakin liukuvaa tullia vastaan, jollaista hallitus ehdottaa, voi minusta tehdä käytännönkin kannalta erittäin huomattavia muistutuksia. Sekin liukuva tulli, jollaista nyt ehdotetaan, tuottaa taloudelliseen elämään erittäin suuren epävarmuuden momentin. Eduskunnan jäsenille on jaettu eräs kirjanen: „Valuutta- ja viljanhintapolitiikka”, jonka professori Kilpi on Suomen Pankin valtuusmiesten toimesta laatinut liukuvista tulleista. Professori Kilpi esittää tässä kirjassaan erittäin tähdellisenä muistutuksena liukuvia viljatullia vastaan erään seikan, joka täysin soveltuu myöskin hallituksen esittämiin liukuviin tulleihin. Professori Kilpi lausuu tässä kirjassaan: „Alituinen tullin, nimittäin liukuvan tullin muutos tuo levottoman momentin talouselämään ja antaa aihetta keinotteluun. Jos seuraavan kauden tullimäärät voidaan vahvistaa vain jotakuta päivää aikaisemmin kuin ne tulevat käytäntöön, on kauppiaan, joka esim. suoraan Amerikasta tuottaa viljaa, mahdollonta tietää, minkä tullin mukaan hänen ostamansa vilja tullaan tullaamaan. Toinen seuraus: Kun hinnat osoittavat laskusuuntaa, oli seuraus, että se, joka tuotti viljaa lähimmistä ulkomaan paikoista, sai viljan tullatuksi pienemmällä tullimaksulla kuin kauempaa itse tuotantomaista ostanut. Samana päivänä ostettu vilja joutuu eri tullimäärien alaiseksi. Tullin muuttamisen mukaan voitiin jo matkalla oleville

viljaerille antaa uusia ordereita j. n. e.” Tästä syystä minun nähdäkseni on erinomaisten arveluttavaa ottaa meillä käytäntöön minkäänlaista liukuvaa tullia.

Mutta nähdäkseni maan kansantalouden suojeluksen kannaltakaan ei tällaisen viljatullin asettaminen enää tällä hetkellä ole ollenkaan aktuellinen. Asianlaita on kyllä siten kuin täällä herra maatalousministeri mainitsi, että viime kuukausina viljan hinnat ovat alentuneet huomattavasti. Tämän on johtunut siitä, että tänä vuonna tuli aivan tavattoman runsas maailman sato, josta ei ole saavutettu sitten vuoden 1915. Maailmanmarkkinoilla tämä seikka on painanut viljanhinnat alas. Mutta nythän on jälleen nouseva suunta viljanhintoihin nähdessä vallitsevana, niin että ei ole tältäköön kannalta tarpeellista ajatella liukuvia tulleja.

Näin ollen minä puolestani pyytäisin valtiovarainvaliokunnalle ehdottaa, että tällakin kerralla hyljättäisiin hallituksen ehdotus liukuvain tullen voimaan saattamisesta meillä. Mutta mielestäni olisi samalla kertaa mentävä vielä pitemmälle, otettava koko askel, poistettava kaikki viljatullit. Minulla oli viime vuoden viljatullin taksan käsittelyssä tilaisuus osoittaa, mitenkin viljatullien avulla ei suinkaan kyetä nostamaan pysyväisesti viljan tuotantoa. Tämän väitteen todistukseksi voin viitata kahden pätevän asiantuntijan lausuntoon. Eduskunnan herra puhemies, itse käytännöllinen maanviljelijä, on lausunut eräässä viime kesän pitämässään esitelmässä viljatullien vaikutuksesta viljan tuotantoon seuraavaa, mikä minun ymmärtääkseni on täydellisesti paikkansa pitävä: „Tanskassa on kehitys parin kolmenkymmenen vuoden kuluessa tapahtunut sillä tavalla, että Tanska on jaksanut kohottaa oman viljanviljelyksen siihen määrään, ettei sen tarvitse tuoda viljaa ulkomailta ja Tanska eli sodan aikana loistavasti. — Pikku Tanska, jossa asukkaita on paljon, mutta maata vähän ja sekin suureksi osaksi huonoa. Ja Tanska ei suinkaan ole tähän tulokseen päässyt viljatullien avulla yksipuolisesti viljanviljelystään kehittämällä, vaan aivan päinvastasta tietä, kehittämällä karjanhoitoaan. Mitä korkeammalle karjanhoito on kehittynyt, sen enemmän ovat pellot saaneet lantaa ja sen suuremmat sadot on saatu viljasta. Ei meilläkään viljantuotannossa

ole se syynä, että meillä ei olisi riittävästi peltoalaa viljanviljelykselle, vaan syynä on se, että niillä saadaan liian pieniä satoja. Meidän satomme eivät ole kuin puoli Tanskan sadoista. Jos saamme viljatullin niin se epäilemättä kiihoittaa maamiestä viljelemään viljaa, mutta samalla karjanhoito vähenee. Mutta seuraus olisi, että lantaa tulisi vähemmän, pellot ryöstettäisiin, eivätkä ne enää kasvaisi sitäkään viljämäärää, jonka ne nyt kasvavat. Meillä on karjanhoito luonnollinen maataloushaara ja sen avulla meidän on pyrittävä eteenpäin. On varmaa, ettei keinotekoisesti kiihoittamalla voida pysyväisesti viljan viljelystä enentää. Sikäli kuin karjaa lisätään, sikäli pellot kasvavat eikä kestä monta vuotta, ennenkuin tämä maa tuottaa niin paljon viljaa kuin se tarvitse. Se on kansantaloudelliselta ja maataloudelliselta kannalta oikea oppi, saarnatkoot suurviljelijät mitä hyvänsä.” — Ja professori Gebhard on eräässä kirjoituksessa „Yhteiskuntataloudellisessa Aikakauskirjassa” lausunut samasta asiasta seuraavasti: „Keskikokoisten ja suurempien maanviljelijäin keinotekoinen yllyttäminen lisäämään maitaan varsinkin Etelä- ja Länsi-Suomessa leipäviljan kasvattamista varten on yleensä nykyoloissa pidettävä kansantaloudellisesti vääränä, sillä se viepi ryöstöviljelykseen, kun sitä vastoin meidän maataloutemme luontaisedellytykset päinvastoin viittaavat karjanhoitoon ja senvuoksi ja sen avulla voimaperäiseen viljelykseen.”

Mutta on olemassa muitakin syitä, jotka vaikuttavat, että viljatullien avulla ei pysyväisesti kyetä viljantuotantoa edistämään. Viljatulleista on seurauksena, kuten jokainen kansantalouden oppikirja opettaa, että syntyy maakeinottelua ja maaperän arvo keinotekoisesti kohoaa. Tämä vaikuttaa, että viljatullien tuotantoa kiihoittava vaikutus ennen pitkää menee hukkaan sitä mukaa kuin maatilat vaihtavat omistajia ja uudet haltijat saavat tiloistaan maksaa lisätullien määrän kapitalisoituna tai enemmänkin. Keinotekoisesti noussut maaperän hinta vaikeuttaa uusien viljelijäin pääsyä maahan käsiksi, mikä meillä olisi välttämätöntä, jos aiotaan viljan tuotantoa niin sanoakseni luonnollisella tavalla lisätä. — Näin ollen kun minusta viljatulleilla ei pystytä pääsemään siihen tulokseen, johon niillä sanotaan pyrittävän, ja kun ne merkitsevät kuluttajille heidän tärkeimmän

elintarpeensa ankaraa verotusta, olisi kerta kaikkiaan tästä viljatullista luovuttava.

Lopuksi pyydän hiukan kosketella nyt ehdotettua sokeritullin koroitusta. Sokeritullin koroitusta ehdotetaan osaksi finanssipoliittisista, osaksi suojelustullipoliittisista syistä. Suojelustullin luonne on tällä nyt ehdotetulla tullilla sikäli, että sen avulla tahdotaan tehdä mahdolliseksi sokerijuurikkaan viljelys meidän maassamme. Minä myönnän, että niin sanotut kasvatustullit ovat teoreettisesti puolustettavissa. Sellaiset tullit nimittäin, joiden avulla voidaan luoda maahan joku tuotannonhaara, jolla on menestymiseen edellytyksiä, vaikka se aluksi ankaran ulkomaisen kilpailun vuoksi ei ilman tullisuojaa pääse käyntiin. Mutta minun ymmärtääkseni sokerijuurikkaan viljelys ei ole sellainen tuotannon ala, jolle olisi syytä asettaa tällainen kasvatustulli. Mikäli olen asiaa ymmärtäviltä maanviljelijöiltä kuullut, niin sokerijuurikkaan viljelys ei tule meidän maassamme menestymään ilman pysyväistä korkeata sokeritullia. Yhtenä sellaisena syynä, jotka tekevät sokerijuurikkaan kannattavan viljelyksen mahdottomaksi, mainittakoon lyhyesti, että meillä on liian lyhyt kesä, jonka vuoksi sokerijuurikkaat eivät tule tarpeeksi suuria ja sokeripitoisia. Toisena tärkeänä seikkana on mainittava, että meillä syksy on liian lyhyt sokerijuurikkaan taloudelliselle käsittelylle. Korjuun täytyy tapahtua liian lyhyessä ajassa. Syyssateet ja syyskylmät vaikuttavat meillä hyvin usein sen, että suuri osa juurikassadosta on jätettävä maahan. Näinollen sokerijuurikkaan viljeleminen on erinomaisen epävarmaa. Lisäksi tulee vielä eräs seikka. Sokerijuurikkaan korjuu syksyllä sekoittaa maanviljelijän muut työt. Syyskynnöt jäävät vaivalloisen sokerijuurikkaan korjuun takia usein tekemättä, niin että silloin kuin maanviljelijä meillä antautuu sokerijuurikasta viljelemään, hänen muu maataloutensa tavallisesti tästä joutuu kärsimään. Koska näinollen mielestäni meillä ei ole luonnollisia edellytyksiä sokerijuurikkaan viljelykselle, ei ole myöskään mitään syytä koettaa kasvatustullilla sitä edistää. Siitä syystä minä olen sitä mieltä, että tähän sokeritullin koroitukseen ei ole mentävä vaan on tässäkin suhteessa valiokunnalla syytä ottaa harkittavakseen ne tullimäärät, joita viime vuonna tullivaliokunnan sosiaali-

demokraattiset jäsenet vastalauseessaan ehdottivat.

Ed. Sallila: Tulliverotus on yleensä halutuvin varakkaan luokan toimeenpanema veromuoto, mutta työväelle se on mitä turmiollisin. Tulliverotus on minun mielestäni verrattava erääseen Tietosanakirjassa määriteltäyn käsitteeseen, jossa sanotaan: „Joka salaa ottaa toisen irtaimen omaisuuden omaksi tai toisen hyödyksi” j. n. e. Samalla lailla otetaan tulliveroakin ihmisten siitä useinkaan tietämättä. Niinpä henkilö, joka nauttii kunnalta avustusta, maksaa kahvi- ja sokerikilosta samanlaisen veron kuin miljoonien omistaja. Voidaankohan tässä nähdä mitään kohtuullisuutta, oikeutta ei siinä ainakaan ole. Odottaisin, että tästä nurinkuruudesta vähitellen luovuttaisiin, mutta kehitys näyttääkin kulkevan aivan toiseen suuntaan. Pyritään yhä lisäämään tärkeitten kulutustavarain tullia. Niinpä sokeritullejakin, niinkuin mainittiin, ehdotetaan korotettavaksi 2 markasta 2:50 penniin ja puhdistetun sokerin tullia 2:30 pennistä 3 markkaan kilolta. Yksin tuontitullia on laskettu saatavan 655 miljoonaa, kun sen sijaan tulo- ja omaisuusvero tekee hallituksen talousarviossa vain 440 miljoonaa markkaa. Pyytäisin arvoisia edustajia ajattelemaan elintarvetullikysymyksen vaikutusta vähävaraiseen kansanainekseen. Kun tietää, miten taloudellisesti ahtaalla moni työläisperhe, uutisviljelijä ja pikkuvirkamies elää, miten esim. kahvia ostetaan 1/4 kilon ja usein sadan gramman erissä kerrallaan, kun ei ole varaa ostaa runsaammin ja tästä neljänneskilon erästä valtio kahmaisee 3 markkaa veroa, uuden ehdotuksen mukaan 2:50 penniä eli lähes puolet tavarain hinnasta, niin kysyy ihmeissään. Voikohan löytyä ketään, joka tällaista veroa puolustaa? Onhan meillä valtion ja kunnan verotuksessa jo otettu vaatimattomia askeleita oikeudenmukaisempaa verotusta kohti. Eiköhän jo olisi korkea aika ryhtyä tullilainsäädännössäkkin kulkemaan samoja latuja. Ainakaan mielestäni ei missään tapauksessa olisi elintarvetulleja ryhdyttävä korottamaan. Mielestäni olisi jo aika ryhtyä kokonaan elintarvetullit poistamaan, sillä se on, jos mikään mitä epäoikeudenmukaisin verotusmuoto. Hankittakoon valtiolle tuloja muulla lailla, supistettakoon valtion me-

noja. Mielestäni tulliverotus, joka on tällainen salakähmäinen, tällainen epäoikeudenmukainen vero, ei saisi enää pitemmälle jatkua, ei ainakaan välttämättömille elintarpeille olisi enää tullia säilytettävä. Toivoisin, että asianomainen valiokunta kiinnittäisi tähän vakavaan asiaan riittävästi huomiota.

Ed. Sch a u m a n: Ehuru jag för min enskilda del icke skulle hava något emot att vissa viktiga tullsatser bleve ändrade för nästa år, ehuru icke ändrade i den riktning regeringen föreslår, så måste jag dock, om jag försöker ställa mig på en opportun ståndpunkt, förvåna mig över att regeringen ansett det vara lämpligt att röra vid de viktiga tullsatser, vilka regeringen nu föreslår till ändring i propositionen. Hade det icke varit klokare ur regeringens synpunkt att nu helt enkelt förlänga för ett år framåt den gällande tulltariffen, då ju ändå, enligt vad regeringen meddelar i motiven till propositionen, en ny stadigvarande tulltariff är under utarbetande och sannolikt kommer att snart överlämnas till riksdagen? Jag kan icke finna annan förklaring till regeringens tillvägagående än den, att agrarintressena, icke typen Lohis av honom själv missförstådda intressen, utan typen Westermarcks intressen, blivit övermäktiga och fått regeringen, och även de framstegsvänliga och liberala elementen däri, att omfatta propositionen sådan den nu ser ut.

Storgodsägaren och de mindre jordägare, som följa dem i släptåget, de kunna icke finna sig i det, att en lågkonjunktur inträffat för dem liksom för så många andra producenter. De hava så länge levat i en glänsande högkonjunktur, att de nu måste söka få en ersättning från det allmänna för sina minskade vinster i form av höjda spannmålstullar och höjda tullar också till förmån för den eljes obetydliga råsockerproduktionen.

Vad spannmålstullarna beträffar, har jag många gånger uttalat mig mot dem helt och hållet i princip och skall icke nu upprepa det, som jag tidigare anför. Jag ber endast att få konstatera den egendomliga koincidens som föreligger däri, att Finlands Banks fullmäktige hava låtit utdela en broschyr, författad av en verkligt kunnig nationalekonom, professor Kilpi, i vilken författaren framhåller, att spannmålstullar icke kunna försvaras ur ekonomisk synpunkt, icke ur social synpunkt, men måhända ur nationalpolitisk synpunkt. ehuru ur denna endast då, ifall man tänker sig vår nationalpolitik inriktad mot ett krig. Detta är ett fullkomligt riktigt påstående, och jag ber att få uttala min tacksamhet mot Finlands Banks fullmäktige för att de låtit riksdagens ledamöter bliva bekanta med denna broschyr, som enligt min åsikt är, liksom många andra arbeten av samma författare, av verkligt god beskaffenhet.

Vad jag uti regeringens proposition, såvitt den angår spannmålstullarna, skall uppehålla mig litet vid är införandet av glidullar. Regeringen gör nu ett krampaktigt försök att på nytt få in dessa glidullar, om vilka professor Kilpi, som speciellt fått i uppdrag att undersöka deras verkningar, säger, att de äro omöjliga i vilken form de än må införas. Finansministern har försökt försvara glidullarna, och han framhöll att det system, som nu är avsett att tillämpas, kommer att undvika de fel, som vidlätit systemet i Sverige. Det är en sanning med stor modifikation. Vad här nu förordas i regeringens proposition är för det första ett minimipris åt jordbrukarne på spannmål och för det andra, att detta minimum skall garanteras genom en tull, som skall rätta sig efter kostnaderna för den importerade rågen beräknade efter föregående månads prishållanden. Nu vet emellertid regeringen lika väl som varje spannmålsimportör, att spannmålen icke kan importeras så fort, utan att transporten av varan dröjer ungefär tre månader. Under denna tid hava prisen förändrats och till följd därav också, på grund av glidullsystemets införande, tullen. Spannmålsimportören kan således omöjligt veta, vilken tull han slutligen kommer att få betala, och följden blir, också enligt detta system, den som enligt professor Kilpis undersökning har visat sig i Sverige, att spannmålsimportören stundom får lov att giva andra order åt sitt fartyg, medan det är på väg, och destinera det till en annan ort än den han tänkt sig, d. v. s. han importerar icke varan alls, emedan det ej lönar sig. Det är nu detta system, egnat att framkalla osäkerhet för spannmålsimportörerna och enligt min tanke att dessutom onödigtvis och orättvist höja spannmålstullen, som

regeringen förordar till införande. Vi kunna vara fullkomligt säkra på att, om detta system blir godkänt, kommer det att visa sig bankruttmässigt inom ett år, men kanske det är detta som regeringen avsett. Den går ut från att i den permanenta tariff, som skall stiftas, komma ändå högre fasta tullsatser. Vi i Finland ha ju varit benägna att göra experiment på många områden och ha delvis lyckats, men huvudsakligen misslyckats. Här gäller det icke att göra ett nytt experiment, utan att göra om ett experiment, som i andra länder misslyckats. Det är en ny sida i vår lagstiftning, som man nu kommer att få stifta bekantskap med.

Jag skall nu lämna spannmålstullarna och övergå till regeringens proposition i övrigt. Regeringen börjar mycket vackert med, att emedan kaffetullen har varit för hög enligt regeringens åsikt och framkallat smuggling, så önskar regeringen nu sänka kaffetullen. Men för att få en ekvivalent i statens inkomster föreslås en höjning på sockertullen. Detta har dock ej varit regeringens egentliga tanke. Regeringens tanke har varit den, att betodlingen och Finska råsockerfabriken, som har mäktiga aktionärer i regeringen närstående kretsar och partier, behöver skydd. Och emedan denna förhöjning av tullen på socker skulle vara ovälkommen för en mängd konsumenter, till vilka även regeringen närstående partier höra, har man i stället föreslagit en sänkning av kaffetullen. Det är nog regeringens verkliga tanke, och icke den, som i propositionen föregives. Den höjning av sockertullen, som nu föreslås, är, som jag sade, avsedd att bereda ett skydd åt betodlingen och åt Finska råsockerfabriken. Men efter vad jag har mig bekant, torde icke Finska råsockerfabrikens ställning vara sådan, att den ens med detta skydd kan komma tillrätta. Vi komma sålunda snart att kunna motse en ytterligare höjning av sockertullen, då meningen synes vara att gå tillväga med Finska råsockerfabriken såsom man hade för avsikt att göra med Ståderns Hypotekskassa, innan den slutligen måste göra konkurs. Vad Finska råsockerfabriken beträffar, så grundades den på en tid, då det kunde vara lönande att producera socker och betor här i landet, på en tid, då vi betalade 90 till 100 mark per kilo socker. Den tiden kunde det som sagt löna sig, men

nu lönar sig det icke, då vi kunna få socker till 9 mark och 9:75 i minuthandeln.

Här är en sak ännu i fråga om sockertullen, som bör beröras, nämligen skillnaden mellan tullen på raffinerat och oraffinerat socker. Genom att höja denna skillnad från 30 till 50 penni har man velat bereda ett skydd åt sockerraffinadörerna, som bilda en mäktig ring, vilken kallar sig Finska Sockeraktiebolaget. (Ed. Keto: Trust!) Avsikten är att med denna höjning av skillnaden mellan tullen på oraffinerad och raffinerad vara utestänga den utländska raffinerade varan. Jag tror att detta är onödigt, ehuru den från utlandet importerade raffinerade varan ställer sig billigare i handeln än den här raffinerade. Det är onödigt därför att vårt folk vant sig vid ett visst slag av socker, just det som raffinerats här. Det skall vara mycket hårt, så att man kan dricka kaffe på bit, som det heter. Det raffinerade socker, som importeras utifrån, har icke denna egenskap. Det är icke tillräckligt hårt, det är mjukt, och därför betala konsumenterna hellre litet mera för Tölö-socker än för det utländska. (Ed. Colliander: Det amerikanska är hårt.) Jag tror därför att, ehuru regeringens förslag är besjälats av de bästa avsikter mot Finska Sockeraktiebolaget, det ändå icke har så stor praktisk betydelse.

För att nu emellertid göra konsumenterna av socker och kaffe tillfreds har regeringen föreslagit en lindrig sänkning av kaffetullen. Finansministern har motiverat detta därmed, att smugglingen av kaffe tilltagit och att man nu borde försöka göra slut på denna smuggling. Men det var en sak, som brast i finansministerns bevisföring, och det var den som gällde frågan: blir det verkligen slut med smugglingen genom denna obetydliga sänkning? Nej, det blir det icke, ty smugglingen kommer fortfarande att löna sig, om icke kaffetullen sänkes mera än regeringen föreslår — regeringen har föreslagit endast en sänkning från 12 till 10 mark, men en sänkning till minst 8 mark vore nödvändig för att den omfattande smugglingen, särskilt i Österbotten, skulle upphöra. Vår statsfinansiella ställning är för övrigt sådan, att den kunde tillåta en större sänkning av kaffetullen utan att samtidigt en höjning av sockertullen bleve nödvändig. Vi veta att tullen på dessa varor, särskilt

kaffetullen, inbragt mycket mera än regeringen och riksdagen beräknade senaste år. Redan vid utgången av augusti månad detta år belöpte sig tullinkomsterna på kaffe till 115 miljoner, medan riksdagen hade beräknat tullinkomsterna på kaffe för hela året till 120 miljoner.

Slutligen ännu en sak i regeringens proposition. Regeringen föreslår bibehållande av de s. k. exportavgifterna. För min del skulle jag anse, att det vore önskligt, att dessa exportavgifter nu bleve avlyftade, att de icke längre skulle uppbäras nästa år. De betunga onödigtvis exportindustrierna, och vi hava ingen anledning, att göra svårigheter för dessa, våra enda naturliga industrier. T. o. m. på agrariskt håll borde man kunna inse, att vi överhuvudtaget icke skulle kunna existera i detta land, icke hava något handelsutbyte, icke någon import — och även en import är önskvärd — om vi ej hade vår naturliga trävaru- och pappersindustri, våra exportindustrier. Exporttullarna spela ej heller den roll för budgeten, att de ej kunde undvaras. Men propositionen genomgås av en agrarisk fläkt, och man är icke lika öm, när det gäller exportindustrierna och industrien överhuvud, som när det gäller jordbruket och dess binärningar.

Jag ber för min del att för statsutskottet få förorda ett förkastande av förslaget om glidande tullar på spannmål och ett förkastande av en höjning av sockertullen. I en motion, som jag inlämnat till riksdagen, har jag föreslagit andra tullavgifter än de nu bestående. Jag har föreslagit spannmålstullens avskaffande, lägre sockertull och lägre kaffetull. För den händelse att statsutskottet skulle anse det vara bäst att nu överhuvudtaget icke röra vid tulltariffen, utan endast förlänga den, så kunde jag vara med om det, trots att jag lämnat in dessa motioner. Detta med hänsyn därtill, att vi ändå snart få en ny stadig tulltariff. Men regeringens proposition såsom sådan, den måste jag beteckna såsom misslyckad, och jag hoppas, att statsutskottet skall förkasta den.

Ed. Jeppson: Att regeringens förslag om införande av spannmålstullar skulle väcka opposition på vänsterhåll, var lätt att förutse. Men alla som nu tala mot spannmålstullarna, ha inte försökt odla spannmål, varken rdgsm. Schauman, Keto

eller andra, så att de verkligen veta vad det vill säga att frambringa spannmål i dessa tider. Såsom ett talande bevis kan jag nämna, att i de trakter av södra Österbotten, som jag representerar, säljes rågen för närvarande för 1: 60, kornet för 1: 30 och havran för 90 penni pr kgr. Att det vore någon högkonjunktur på spannmål under sådana förhållanden, kan det inte vara tal om. Den s. k. höga konjunkturen inträdde sist för jordbrukarne och tyckes ävenså utgå först för dem. Med en glidspannmålstull skulle möjligen i bästa fall tullen å råg komma att bli 45 å 50 penni pr kgr. Detta under allra gynnsammaste förhållanden, och att dessa 45 eller 50 penni icke skulle betyda så kolossalt mycket för konsumenterna torde vara lätt att inse. Vem förtjänar egentligen på spannmål, om icke alla dessa mellanhänder, som finnas i varje knut i landet. Det är de, som hava den egentliga förtjänsten. På jordbrukarhåll är man icke ens nöjd med sådana tullar; där anses att om det skall vara något, så bör det vara minst 1 mark pr kgr. Men detta vågar man ej yrka på, ty man vet på förhand, att det skulle komma back. Under de tider, då landet var i nöd, då vädjade alla till jordbrukarne och deras bättre känslor, men sedan utloppet till den stora världen har blivit öppet även för vårt land, då har man glömt de tider, då landet var i nöd, då försöker man på allt sätt att åter så att säga sätta black om den jordbrukande befolkningens fot. Med de tider som nu råda i världen, kan man icke förutsäga, när landet återigen kan inträda i ett sådant nödläge, som det, vari det befann sig för några år sedan. Tror någon då, om spannmålstullen avskaffas och prisen på jordbruksprodukter på allt sätt neddragas, att jordbrukarna inom ett år eller några månader skola kunna omkasta sin drift och övergå från mjölkproduktion till sädesproduktion. Med de pris, som nu äro rådande, måste lantbruket helt och hållet omläggas — det går absolut icke såsom hittills. Jag tycker man icke behöver vara jordbrukare för att begripa, att det icke går att odla spannmål, när man får 1: 60 för råg och betalar 2: 15 för benmjöl. Den största jordbrukshatare borde väl inse detta. Som sagt, den glidande tullen kommer att av oss jordbrukare understödjas, och jag vore böjd för att för några år yrka på en mark i tull, men

jag vill nu icke göra detta yrkande, emedan jag på förhand vet, att det ej skulle gå igenom. Vad åter kaffetullen beträffar, så vill jag ej yttra mig därom, men jag vill även understöda regeringens proposition i detta fall, ty såsom det nu är, åtminstone längs landets västra kust, så veta vi att kolossala mängder kaffe insmugglas, och jag är böjd för att understryka regeringens antagande, att just i detta fall en tullsänkning på kaffe och vår valutas stigande skulle inverka därhän, att smugglingen skulle avtaga. Prisen på smugglade varor skulle därigenom sänkas, och den risk, som smugglaren ådrager sig, skulle kanske mången icke mer vilja taga på sig, och därigenom smugglingen småningom upphöra. Som sagt, jag understöder regeringens förslag om spannmålstullar.

Ed. Sch a u m a n: Jag vill till rdgsm. Jeppson genmäla det, att ännu i somras var priset på spannmål m. m. femton gånger högre än före kriget. Utom skatterna, vilka som känt enligt statistiska uppgifter betalas till större del av andra än av jordbrukarna, har ingenting så stigit som jordbruksprodukterna. Vi veta, att ett aderton gånger högre pris än före kriget är betydligt mer än den allmänna prisstegringen.

Sedan skall jag be att få tillägga till det andragande jag tidigare höll, att det minimipris, från vilket regeringen utgår vid bestämmandet av glidtullarna, 2 mk 40 pi, måste anses vara för högt.

Sedan säges i § 3 mom., att höjes tullsatsen å råg, så skall tullsatsen för vete höjas med samma belopp. Detta synes mig ganska oegentligt därför, att ju vetetullen icke här har betraktats såsom en skyddstull, utan främst såsom en finanstull. Vår veteodling inskränker sig till några delar av södra Finland. I detta fall kunna sålunda icke herrarna i centern börja skrika på tullskydd, åtminstone har ni icke något direkt intresse därav.

Slutligen ber jag att få — — — (Jatkaen puhujalavalta:) Ja, det blir blott en mycket kort visit här uppe — jag har endast att läsa upp ett par meningar från professor Kilpis broschyr, ur vilka meningar det framgår, att alla glidtullsystem enligt hans åsikt äro förfelade. Han säger: „Kaikkien liukuvien tullien järjestel-

miä haittaa se, että vaikka ne teoreettisesti näyttäisivätkin oikeilta ja tarkoituksenmukaisilta sekä toteutettavilta, niiden vaikutuksesta käytännössä ei edeltäpäin juuri voi taata mitään. Pakko menneisyyden mukaan määrätä tulevaisuuden tulleja saattaa niiden vaikutuksen tehdä edeltä aavistamattomaksi. Milloin taas tätä aikaeroavaisuutta koetetaan lyhentää, astuvat esiin ne muut vaikeudet, joista ennen on tehty selvää.”

Ed. L å n g s t r ö m: Se ryhmä, johon minä kuulun, on jo aikaisemmin ollut tilaisuudessa merkitsemään kantansa kaikkiin välillisiin veroihin nähden, jollainen myös tämä nyt esillä oleva hallituksen esitys on. Kun tällainen verotusmuoto on kovin epäsuhtainen, sillä senhän mukaan joutuvat vähävaraiset suorittamaan aivan yhtä korkean verotuksen, kuin joutuvat varakkaatkin tekemään, niin on aivan luonnollista, että sellaista työväenluokan kannalta ei mitenkään voi kannattaa. Silloin kun eduskunnassa oli esillä budjetin lähete keskustelussa, niin esitettiin meidän ryhmämme taholta jo, että tällaiset välilliset verot kaikki pyyhittäisiin pois. Tätä samaa ehdotusta pyydän edelleenkin suositella valtiovarainvaliokunnalle, kun tämä asia sinne menee.

Ed. P e r ä l ä: Minä en malta olla huomauttamatta ed. Kedon ja Schaumanin lausuntojen johdosta, että heidän viljatullipolitiikkansa muistuttaa elävästi mieleen niitä aikoja, jolloin tässä maassa saarnattiin oppia, että sitten vasta täällä voidaan hyvin, kun viimeinen ruiskuhilas tämän maan pinnalta häviää ja pellot kylvetään metsäksi. Samalla tällainen lausunto ja mielipide osoittaa, kuinka vaikeata tämän kansan on oppia tällä niemellä sellaisia elämänmuotoja ja tapoja, jotka veisivät sen onneen. Meidän pitäisi elävästi muistaa vielä jokaisen, miltä jäkälä- ja selluloosaleipä maistui, ja minä toivoisin, että asianomainen valiokunta elävästi johdattaisi sen ajan mieleensä, jolloin niitä täällä maisteltiin, ja siinä mielessä ja siinä tunteessa myös käsitteisi tätä viljatulliasiaa ja veisi sen oikealle tielle.

Ed. K e t o: Edustaja Perälälle pyytäisin vain huomauttaa, että eiköhän hänen moraalinsa ollut sentään hiukan osoitettu

väärään adressiin. Ei ainakaan minun lausunnostani voi vetää sitä johtopäätöstä, jonka ed. Perälä siitä veti, nim. että minun kannaltani olisi aivan samantekevää, edistyykö kotimainen viljantuotanto vai taantuuko se. Minähän koetin lausunnossani vain osoittaa, että kotimainen viljantuotanto ei suinkaan edisty niillä keinoin, joita hallitus nyt ehdottaa, vaan että tämä tarkoituserä on saavutettavissa paremmin toisia teitä.

Maatalousministeri Sunila: En tahdo suinkaan virittää tässä kysymyksessä, jossa mielipiteet menevät niin kovin ristiin, keskustelua uudelleen. Tahdon vain aivan lyhyesti kosketella sitä osaa hallituksen esityksestä, mikä käsittelee viljatulleja. Minusta on varsinaisesti kaksi seikkaa, jotka tällä kertaa välttämättä vaativat tässä suhteessa ryhdyttäväksi valtiovallan puolelta tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin. Ensinnäkin valtiovallan aikaisempi suhtautuminen maatalouteen verrattuna teollisuuteen ja joka vaikutti sen, että teollisuus saattoi korkeiden suojelustullien turvin kehittyä varsin voimakkaasti, mutta sensijaan taas maatalous kaikilla aloilla ja erityisesti viljantuotantoon nähden jäi kovin paljon jälelle. Toinen seikka on se, että nykyinen tilanne viljamarkkinoilla on sellainen, että se ehdottomasti vaatii tässä suhteessa toimenpiteitä valtiovallan puolelta.

Tosin on kyllä huomautettu, että Suomen maatalouden ei tulisiakaan kohdistua viljan kasvatukseen, vaan että sille olisivat luontaiset edellytykset yleensä paljon suurempia karjatalouteen päin suunnattuihin. Ja täytyyhän myöntää, että varsin monet seikat puhuvat sen puolesta, että tässä maassa karjataloutta aivan erityisesti koetettaisiin edistää. Ja erityisesti on viitattu siihen, että meidän maassamme viljasadot hehtaarilta laskettuina ovat paljon alhaisempia verrattuina muihin sivistysmaihin. On huomautettu siitä, että rukiin hehtaarisato on Ruotsissa noin 35 % korkeampi kuin meillä, Tanskassa 50 % suurempi j. n. e. Mutta kun me tarkastelemme asiaa tältä kannalta, niin meidän on syytä verrata myös, minkälaiset ovat rehusadot ja erityisesti heinäsadot eri maissa. Heinäsatojen hehtaarimäärät ovat suhteellisestikin vielä paljon korkeammat kuin meidän maassamme, ja jos me taas

tarkastelemme toiselta puolen karjantuotantoa, niin me huomaamme, että tässäkin on samallinen ilmiö havaittavana. Eivät olosuhteet meillä suinkaan ole sellaiset, että viljantuotanto luonnonsuhteitten puolesta kävisi mahdolltomaksi, vaan me voimme varsin hyvin asettaa ainakin Suomen kehittyneemmissä oloissa saavutetut viljasadot hehtaarilta verrattaviksi ulkomaisten olosuhteitten kanssa. Mutta se seikka että meidän viljantuotantomme on ollut kokonaan suojaamatta suotuisampien maiden tuotantoa vastaan, on tietysti vienyt viljantuotantomme tavattoman alas.

Minusta on yleiseltä kannalta tärkeätä, että sellaisella hetkellä, jolloin todellakin viljan hintataso on syöksynyt niin alas kuin nyt, on valtiovallan puolelta käytävä asiaan käsiksi. Tunnettuahan on, että noin vuoden kuluessa ulkomaisen viljan tuontihinta on laskeutunut noin puoleen entisestäään ja erityisesti aivan viimeisinä kuuksina tämä lasku on ollut sängen huomattava. Tämä lasku on varmasti niin suuri, että jos se saa kaikella painollansa Suomen maatalouteen ja Suomen viljantuotantoon kohdistua, niin me elämme pian niitä aikoja, jolloin suomalainen maanviljelijä viljelee viljaa vain omaksi tarpeekseen ja ehkä varsin suuressa määrässä tulee myös omaksi tarpeekseen halpaa ulkomaalaista viljaa ostamaan. Tässä on kysymyksessä, annetaanko meidän maassamme kotimaisen viljantuotannon kokonaan loppua, vai onko myös koko kansakunnan intressien mukaista saada viljantuotantoa pysymään pystyssä.

Hallitus on katsonut, että nykyinen tilanne on sellainen, että se vaatii käytäväksi asiaan käsiksi ja esittää kohtuudenmukaisuusnäkökohtien vuoksi liukuvan tullin käytäntöön otettavaksi. Täällä on erityisesti huomautettu siitä, että liukuva tulli on epäonnistunut, missä sitä on koetettu, ja erityisesti huomautettu Ruotsista. Mutta niitä opetuksia, joita tässä suhteessa on saavutettu, onkin tehdyssä esityksessä otettu huomioon, nim. perushintaan ja myös tuontihintaan nähden. Suurena syytä Ruotsissa epäonnistumiseen oli, että tuontihinnan laskeminen tapahtui kovin pitkiä aikajaksoja käsittäen, niin että se hinta, joka määrättiin, oli kokonaan vanhentunut eikä lainkaan ollut tilanteen mukainen. Toiseksi herättivät suuressa määrässä tyytymättömyyttä Ruotsissa (sa-

moinkuin meidänkin maassamme viime kerralla tapahtuneesta eduskuntakäsittelystä päättäen) tuotantokustannushinnat. On varsin ymmärrettävää, että annettakoonpa millaiselle orgaanille tahansa näitten tuotantokustannushintojen laskeminen, niin ei voi varsinkaan kuluttajaväestössä herättää luottamusta, ovatko laskuperusteet täysin oikeita. Senvuoksi on tällä kertaa katsottu tarkoituksenmukaiseksi määrätä kiinteä perushinta, jonka jokainen etukäteen tuntee, ja on vain harkittava, että tämä perushinta voidaan saada kohtuudenmukainen, niin että se on kaikkien kansankerroksien kannalta kohtuullinen ja antaa takeita siitä, että viljantuotanto ei meidän maassamme pääse loppumaan.

Täällä on huomautettu siitä, että esitetty perushinta on liian korkea. Tätä väitettä ei ole tosin lainkaan perusteltu. Herra rahaministeri jo mainitsi, että perushintaa määrättäessä on otettu huomioon toiselta puolen ne tuotantokustannuslaskelmat, joita on omassa maassa toimitettu tässä suhteessa ja jotka nousevat huomattavasti esitettyä hintaa korkeammalle, ja taas toiselta puolen tarkastettu tuontihinnan suuruutta tämän vuoden aikana, mikä nousee rukiille 2 markkaan 48 penniin kilolta.

Minä luulen että sellainen menetelmä kuin on esitetty on tilanteen vaatima ja että se tyydyttää oikeuden- ja kohtuudenmukaisia näkökohtia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

3) Ehdotuksen tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuonna 1923

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

4) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

